Prima pars Speculi.

Prima pars Spec. Guillelmi duranti: cũ additionibus Joan. an. et Bal. vna cũ nouis additionibus clarissimorum modernorũ ⁊ maxime cũ copiosissimis additionib⁹ Henrici Ferran. Niuerneñ. In hac vltima impressione in lucẽ editis: et cũ repertorio diligenti⁹ reuiso ⁊ emẽdato nũquã hactenus tã vtiliter cõstructo oia que notatu digna sunt ordine adeo facili cõprehẽdẽte vt qcqd lector õsiderauerit ictu oculi reperiet.

1531

¶ Clarissimo in vtraq; censura doctori: auratoq; militi: necnon Ducali cōsiliario Tadeo vicomercato: nūc oratorio munere fungenti p illustrissimo Mediolani duce ad excelsam venetorū dominationem Bernardinus ex Capitaneis de Landriano. J. U. doctor. S.

Cum nūtiatum mihi fuit Splendide vir seruos tuos Speculum illud fregisse in quo formositatem tuam quotidie videre solebas: vt ipsam quoad posses virtute ornares iuxta Socraticam disciplinam: tum ob singulares animi tui dotes: tum ob antiquā & mutuam inter nos beniuolentiam: statui hoc alterum Speculū ad te mittere quo nullum clarius: & ad speculandum melius inueniri potest. Aureum quidem est non vitreum: ingenio immortali: non mortali manu cōfectum: hoc si inspexeris: nō transparenter: sed vere teipsum cernes: & non modo corporis: verū etiam & animi spē corruscantem. In eo non Romulum. & Remulum: non reges quinq;: nō imperatores romanos: non Fabios non Fabricios: non Curios: non Metellos: non Catones: non Camillos: non Sciplones: vt Eneas in veneris scuto conspexit. Nec quidem videbis armatum auratumq; Militem Comitem Gasparem patruum tuum Inuictissimorum ducum mediolanensium summum bellorū et exercituum eorum Imperatorem & alterum Martem: Sed sacros iurisftas: togatos: oliua sertos: quorū non gladijs: vel machinis: sed scriptis: & sententijs totus terrarum orbis iam in pace seruatur. Inter quos velim perspicias q exiguus & corpore deformis ille Jo. an. Speculum hoc intuendo maior & ceteris pulchrior effectus sit. Hoc cupiunt omnes qui iustitie semitas amant. Hoc inter ceteros magna cum cupiditate viderunt duo Juris Cesarei pontificijq; fulgura legendo: & consulendo Tadeus vicomercatus auus tuus. a quo tu nomen vere sumpsisti. & Augustin⁹ pater tuus. Cuius etiā opera ob eximiam hominis prudentiam Diui duces Franciscus sfortia. & Joannes Galeaz sfortia, dux quintus in arduis legationibus et causis libentissime vtebantur. Hoc est profecto speculum qđ non modo speculantes. sed eorū patrias: parentes: ppinquos amicos illustriores reddit. hoc illis humanarū diuinarumq; rerū notitiam tribuit. veritatis etiam & iustitie fundamentum elargitur. Quapropter ornatissime orator obsecro: vt p tua in omnes et precipue in me humanitate. Speculi mun⁹ hoc meis lucubrationib⁹ splendidius effectum accipere nō postpones: atq; in eo sepe cōspicere. Quē si vitrei speculi intuitu: nondum septimum & vigesimum annum natus: decoram tuam faciem eloquentie liquore finxisti. Formosum pectus scientia imbuisti. Bene cōpacta membra toga Senatoria: Oratoria: cooperuisti. Corpus denicq; totum cingulo non tm̄ legalis & aurate militie: sed omni virtute contextum cinxisti: necnon talem te mortalibus prebuisti. vt parū tibi deesse videatur ad humane felicitatis apicem. Quis ambiget vt non etiam huius pretiosi speculi intuitu: etate pcedente inter claros Italie viros obtineas principatum. ac in celestem patriam sedem pares sempiternā. Uale. & me vt soles ama. Ex edibus nostris quarto nonas februarias. M. cccc. xciiij.

Tabula rubricarum huius prime partis.

F I N I S.

REuerendo. opus. Ego Joannes andree huius Speculi speculationem assumens illum speculor qui est speculũ sine macula ⁊ candor lucis eterne. Sapi. vij. ipsumq; suppliciter inuoco vt iuxta verbũ hieronimi contra Susannaz in fi. mihi de suo fonte det gratiaz per quaz in ipso qui est veritas. Jo. xiiij. sic sciaz ⁊ possim veritatem scripturarũ huiusmodi. speculi speculari qd in illis stillo vel calamo a veritatis semita nõ diuertã ⁊ sic effici merear sue magnitudinis speculator. ij. pe. j. ¶ Licet autẽ hoc loco interpositio videat incongrua: qr sit statiz ichoabo concepta hic illa inserere cogor exprimere q̃ nec ptermittere volui. ob reuerentiam eiꝰ autoris sui operis pncipiũ cum suo titulo fineq; pseruare disposui. Speculũ igitur hoc cuius cõmendationẽ ⁊ meditatã imitationez autoris dicẽda reseruo. j. de offi. iudi. §. viii. in pn. quo ad decẽ reformare disposui: quarũ aliqua post factũ reputabunt fuisse facilia cuiꝰ cõtrariũ suspicor experiri. ¶ Primo enim quotas oẽs biblie ⁊ morales mihi notas quas autor omisit dare curabo. ¶ Secundo cum ponit dicta doctorum saltem qui scripsere volumina. ⁊ omittit vbi scripserint. id sepe supplebo. ¶ Tertio illa que scripsit autor. ⁊ loco suppressis sepe vnde sumpserit: enarrabo. ¶ Quarto que post primam publicationẽ operis addidit declarabo. ¶ Quinto multa que scriptorũ vitio vel autoris inaduertentia sunt corrupta: cum certo signo curiosius emẽdabo. ¶ Sexto licet que allegat pro ⁊ contra. non soluam. quia id esset duplicare volumen contraria tamen que simpliciter signat ⁊ non soluit respondendo vel remittẽdo soluere laborabo. ¶ Septimo in materijs saltẽ quas plenius autore tractaui vel cum in illis ab ipo discordo ad nouellaz remissiones dabo. ¶ Octauo in alijs si eius opinio non placebit id exprimam dicens quare. Et si placuerit opinio vel dictum illa quandoq; tertia ratione vel opinione iuuabo. ¶ Nono addam sepe questiones affines materijs. quas sub breuitatis causa non prosequar vbi haberi poterunt intimabo. ¶ Decimo ea que iura noua corrigunt vel decidunt in suis materijs explicabo. ⁊ que in sexto sunt incerta sub illo signabo. ⁊ de allegatis extrauagantibus si reuocate mutate vel abbreuiate sunt certificabo.

¶ Et hoc tripartitum ⁊ in ordine vltimum festinantius prosequar. qr fuit inter mea motiua precipuum expertus Canonistas non prouectos merosq; Legistas in his errare sepissime. ⁊ fortius Notarios quibus etiã huius libri studium congruit. vt ipse autor asserit infra ver. igitur speculũ. in pn. ⁊ ver. hoc aũt tem. ⁊ in rubrica de notario. nã sm Senecã epistola. cvij. nõ est mirandũ ex eadẽ materia queq; suis studijs apta colligere. cũ in eodẽ prato querat bos herbam canis leporẽ. ciconia lacertaz. Cõcludo q offerre non audeo quod cõcepi. s. me in predictis fore breuiloquum. qr teste hieronymo ad athletã. b. Rota currente sepe format amphoram qui vrceum formare conceperat. cerno etiam suprascripta prolixiora fore q̃ credidi que bis decem lineis putabam includere. summe tamẽ placet ⁊ inter huius fabrice motiua fuit hoc potissimum qd in nouella breues remissiones huc addẽdo possũ additiões i illa vita plixas. ¶ Sileant igitur precor reprehensores huius operis non tamen nisi cum aduertent quedã hic scripta ibi addi non potuisse sine deformitate voluminum is id agendo multorũ scripta defenderent. inter quos noster autor: vt supra dixi. ver. iiij. ⁊ Hosti. qui quandoq; additiones integre charte fecit. vt in decr. a nobis. de decimis totũ scz qd ibi scripsi super finem. ij. glos. ¶ Est autem sciendũ qd iste dominus Otto: cui autor hoc opus direxit, bonus fuit nepos domini Innocentij. iiij. vt. j. versi. nouissime per quem cardinalis fuit. ⁊ demum quinque Romanis pontificibus intermedijs scilicet, quartis Alexandro Urbano. et Clemente Gregorio decimo. ⁊ Innocentius quintus electus fuit in papam. et assumpsit nomen Adriani qd cardinalis in cognomen habuerat: sed vixit solũ tribus diebus: ⁊ sic spes digna ⁊ quasi certa huius autoris ad cardinalatum fuit cum ipso papa sepulta. de ipso vero autore quod bene fecerit nomen suum inscribendo: vide in nouella sexti in vltima questione. ⁊ precipue in vltima columna. versicu. vij.

b ¶ Apochalipsi quarto capitulo non tamen ad literam sed per saltum scias qd hanc autoritatez ⁊ partem prosecutionis ipsius habere potuit autor ex Joanne fauentino: qui in sua lectura decreti qũ illo

Incipit preclarum

vtile ac necessarium opus dictitatum Speculum excellentissimi viri domini Guilielmi duranti summa cũ diligentia atq; cura per dominũ Joãnez mariam blondũ de sancto genesio iuris pontificij doctorẽ nuperrime reuisum ⁊ castigatũ insimul cum additiõibus. Joan. andree ⁊ Baldi ⁊ alijs prius impressis ⁊ nõnullis immo q̃ plurimis alijs per dictũ dñm Joan. mariã nuper additis excerptis a iuris vtriusq; viris excellentissimis vt facillime suis locis quisq; videbit. Nouissime autẽ cũ suo repertorio numeratim regulato longe vtilius solito singularia dicta ⁊ que notatu digna sunt mirifice demonstrante vna cũ copiosissimis additionibus Henrici Ferrandat Niuerñ. suis in locis diligenter insertis.

REuerẽdo in xpo patri suo dño Ottobono dei gratia sancti Adriani dyacono cardinali Guilielmus durãti domini pape subdiaconus ⁊ capellanus inter decretorum pfessores minimus cum recõmendatione sui vtriusq; hois sospitatẽ: ⁊ cũ debita correctione perspicaciter speculari ac salubriter attẽdere pñs opꝰ a.

DEthrono Dei pcedũt fulgura: ⁊ voces atq; tonitrua: ⁊ in circuitu eiꝰ die ac nocte clamãt aĩalia senas alas hñtia hec legũt in apochalipsi b. Et. xciij. dis. legimꝰ circa medium: ibi filius tonitrui ⁊c. de pe. distinctione secunda pennata. extra de electionibus. scriptum est in principio. ¶ † Sane thronus dei ecclesia est: a qua procedunt fulgura miraculorum: voces mandatorum: ⁊ suasionum: atq; tonitrua comminationum. ¶ † Si quidem miracula sunt in ecclesiasticis sacramentis et alijs signis: vt de conse. distinc. ij. reuera. extra de celebra. mis. cuz marthe. et §. quesiuisti. prima questione prima. teneamus. ¶ † Mãdata sunt

tēpore sum me nomē arripuit ⁊ huc usq͡ꝫ seruauit in opis principio hāc auctoritatē assumpsit quā tn̄ ipse plenius autor iste prosequit Jo. and.

vt nō occides[a]. xxiij. q. v. §. j. ⁊ c. si nō. It. nō mechaberis. xxxij. q. v. non mechaberis. ⁊. q. vj. c. si. ⁊. q. iiij. meretrices. ¶ † Suasionis sunt quorū transgressio penā nō meret: vt. iiij. di. §. fi. ¶ † Cōminationes sunt vt ois arbor que fructū nō facit excidat ⁊ in ignē mittat[b] extra de deci. cū⁹ nis: has quidem voces atq͡ꝫ tonitrua tam in die psperitatis ꝙ̄ in nocte aduersitatis indefesse clamāt: siue pnūtiāt. alalia i. doctores ecclie. vt. xliij. di. sit rector vij. q. j. §. hoc tñc obseruādū. ⁊ §. se. extra de renū. cū pridē. §. pp̄ter malitiā quos diuina prudētia colūnas imobiles in sue fulamētū ecclesie stabiliuit. vt extra de acc. qualiter. ij. §. j. vsl. ⁊ ideo sancti. ij. q. vij. accusatio. l. dist. fidelior l si. xix. di. ita dn̄s de⁹ ad qd̄ designandū in gen. iij. l si. legit qd̄ cū dn̄s deus eiecisset Adā de paradiso pp̄ter suū peccatū: vt. xl. di. Adam. de pe. di. j. Adā. collocauit an̄ paradisuꝫ voluptatis cherubim ⁊ gladium flameū atq͡ꝫ versatilē ad custodiēdū viā ligni vite. ¶ † Nempe paradisus voluptatis ecclia dei est: de qua in gen. ij. plātauit aūt dn̄s de⁹ paradisuꝫ voluptatis a prin. ¶ † Cherubi vero qd̄ interpretat scie plenitudo. vt de pe. di. ij. principiū. ppe fi. Ordo doctorū est quorū lingua flāmeus gladi⁹ dr̄. qr̄ flāma caritatis ignita iuxta illud pphete: qui facit angelos suos spirit⁹ ⁊ ministros suos ignem vrētē: vt ps. ciij. atq͡ꝫ versatilis qr̄ prompta ad oīa ⁊ parata. nā oī poscēti de fide debēt reddere rōnē. vt. xxxvij. dist. §. ecce. ad finē. ver. parati. extra de sacra vnc. c. j. §. qr̄ vero. v̄. in vertice. ¶ Ibi ergo cherubim ad custodiēdā viā ligni vite. i. veritate fidei orthodoxe p̄ quā puenit ad vitā. vt in preal. § qr̄ vo. ⁊. xxiiij. q. j. v̄. sana fuerūt in ecclia collocati: vt fides catholica circūcincta tali muro inexpugnabili bellatoruꝫ posset resistere ascendentib⁹ ex aduerso: vt extra ne cleri. vel mo. super spec. §. fi. xliij. di. sit rector in p̄n. vij. q. j. §. cū vero. j. q. iij. saluator. in p̄n. Que siquidē alalia senas habēt alas p̄ vj. alas vj. legeꝫ intellige. Prima est lex naturalis. Scd̄a Mosayca. Tertia Prophetica. Quarta euangelica. Quinta apostolica. Sexta Canonica: vt. xxv. q. j. omne qd̄. ¶ Primā de⁹ ꝯcessit homini in p̄ma ei⁹ creatiōe. vt. v. dis. in prin. iuxta illud.[c] Fecit deus hoīem ⁊ inspirauit in eum spiraculuꝫ vite: legem. s. naturaleꝫ vnde apostolus[d] sunt qui habent legem dei scriptā in cordibus suis. cum gentes legē nō habent si naturaliter ea q̄ legis sunt faciunt: ipsi sibi sunt lex: vt. xix. q. ij. due. Uerum dyaboli inuidia succrescente post peccatum confusa est in hoīe lex naturalis. qr̄ pondere distorte malitie depressa est rectitudo iustitie: ⁊ erroris caligine offuscatum est lumen iustitie: de pe. di. ij. principes. xvj. q. ij. visis: vt aūt ex hac cōfusione aliquantisper infirmitas nr̄a consurgeret misera tor deus illam coadiuuās. vt. xij. q. ij. cū redemptor viuendi legem quā a seculo in hoīs. corde scripserat literis per Moysen expressit: decēq͡ꝫ p̄ceptis cōclusit: vt. vij. di. Moyses de pe. di. j. libēter. extra de sum. tri. c. j. §. hec sancta quam legē veterē seu mosaycā nūcupamus. vt extra d̄ ele. cū in veteri. ⁊ extra de pur. post par. c. j. ⁊ etiam legis decalogus appellatur: vt de pe. di. j. tres aūt sunt. huic quoq͡ꝫ tanꝙ̄ mod⁹ lex accessit prophetica. vt in. §. hec sancta. nam cum † Mosayca vsuras ab alienigenis sineret exigi: vt. xiiij. q. iiij. c. ab illo profecto talis permissionis vsuꝫ lex dissuadet p̄phetica[e]. dicēs euꝫ fore in tabernaculo dei mansurū qui pecuniam suam non dedit ad vsuras et munera ⁊c. vt. xlvij. dist. quoniaꝫ ⁊. xiiij. q. iiij. si quis oblitus: sed qm̄ vt ait apostolus ad hebreos. vij. Lex neminē ad perfectum ducit. euangelium autem salutem dat omni credenti. ⁊ ar. xxiij. q. v. ad fidem cū aduenit plenitudo temporis misit deus filium suum[f] legislatorem per quem nobis statuit legem vite: legem quidē immaculatam animas conuertentē: quā felici vocabulo euangelicaꝫ appellamus: vt. j. di. in prin. ⁊ in. d. c. libēter extra de consti. translato. huic vero lex accessit. ¶ † Apostolica illam mundificans in quibusdaꝫ: nam ꝙ indulget dn̄s de perfectionis ꝯsilio vetat apostolus dicens[g]. Ego dico non dn̄s si quis frater iam nunc ⁊c. ij. q. j. multi. ad idem. xxviij. q. j. iam nunc. et vbi dn̄s nō precipit in spiritu dei. apl's fideliter cōsuluit. vt ibi: de virginibus preceptū nō habeo cōsiliuꝫ aūt do. bonum est si sic permanserint. xxviij. q. j. sic enim neq͡ꝫ. in. j. col. ¶ Deniq͡ꝫ ecclesia a deo autore crescente gradibusq͡ꝫ ac ordinibus rite in ea dispositis cuꝫ ad eos decernendos clericorūq͡ꝫ lites dirimendas lex nō suffecerit euangelica: vt. j. in tractatu libello. de libel. concep. in prin. tam ab aptis ꝙ̄ eorū vicarijs per temporum curricula statuta plura sunt edita: vt. j. ver. sane que gn̄ali vocabulo canones appellant: vt. xv. dis. c. j. xix. di. c. j. in prin. iij. di. canon. xxv. q. j. violatores. licet ⁊ multa alia spālia nomina sortiantur. vt. xxv. q. ij. si quis dogmata. ⁊. iij. di. §. porro. quibus si quideꝫ sedulo consideratis vix quisquaꝫ hesitationis emergere poterit scrupul⁹: qui per eos nequeat explicari: vt extra de priuil. super specula. ¶ † Canō tn̄ duas leges ponit tantum videlꝫ publicam. i. canonicaꝫ. ⁊ priuatam: vt. xix. q. ij. due. ¶ Porro super huius canonice legis expositione[h]. varij iuris professores per varias temporum successiones diuersimode laborarūt vt Ruffinus Siluester. Jo. yspa. Jo. faleñ. Hu. Melē. Pe. pisa. Jo. galen. Dama. boemus Petrus papiēsis Alanus anglicus. Pe. apu. Lauren. Uin. Tan. Joan. Theo. Jo. de sinto. Ja. de alb. episcopus fauen[i] Goff. Barto. brix. Jo. de deo. ⁊. B. parm.[k] Hi si quidem pre ceteris clarioribus sapientie preconijs chorruscarunt quorum nomina dignum duximus ad perpetuā memoriam recensenda. vij. disti. Moyses. ⁊. c. fuerunt. et j. ver. proxi. ¶ † Tanta enim nobis antiquitati habita est reuerentia vt nomina sapientum taciturnitati tradere nullo patiamur modo: sed vnusquisq͡ꝫ eorum qui actor fuit opinionis nostris inscriptus est dictis: vt. C. de vete. iur. enu. l. tanta. §. tanta. ¶ † Nouissime autem due stelle lucidissime nostris temporibꝫ

a ¶ Non occides. exo. xx. Joan. and.

b ¶ In ignem mittat. Mattei. vij.

c ¶ Iuxta illd Gen. ij.

d ¶ Und apostolus. ad Roma. ij.

e ¶ Prophetica. ps. xiiij.

f ¶ Filiū suū ad galatas iiij. c.

g ¶ Dicens. j. ad corin. vij.

h ¶ Expositione. no. ad ea q̄ infra dicā.

i ¶ Fauētin⁹ hic fratrem Ray. d̄ pena forti quē totiēs allegat non debuit omisisse.

k ¶ B. Parm. nō mireris si oēs supra scriptos i p̄hemio nouelle nō descripsi cū ibi in

ver. antiquarū solū de his qui scripserāt super quinqz articulis cōpilationibus vel altera illarū facerē mentionē hic vero loquēdo de expositorib⁹ legis canonice ola ipsius scripta ⁊ volumina cōprehēdit ⁊ tñ de antiquis quos ibi scripsi pretermittit Bernardū papi. cre do tñ qd vbi supra ē. pe. pa. ozesse. b. Itē antiquū b. compo. de nouo nō cōqueror qz secut⁹ est istuz itē ricardū anglicū ⁊ rodoicū Bertrandū gu. na. quez tñ allegat .j. ti. j. §. ij. ver. sed nūqd. ⁊ §. sequit. ꝟ. verꝫ et §. restat.

mirifice rutilarunt. videlz sanctissime recordationis. d. Inno. papa. iiij. vester patru⁹ pr iuris. ᵃ Et reuerendus pater dñs meus Henricus dei gratia Host. ep̄s. lumē iuris quoꝝ veneranda memoria fulget vt splēdor firmamenti perpetui velut stelle in eternitates perpetuas permāsure ᵇ: vt extra de magistris super specula. quorum etiaz dignitate nil est alti⁹: vt. C. li. xij. de cōsul. l. j. Cū in hoc cunctos incōparabiliter trāscēderint cuiusqz magnitudine: maiori excellētia obumbrantes: vt de pe. di. ij. principium prope fi. sicut eorū opera indicant euidenter. extra de sta. mon. qd

ver. itē mortuo mādatore. ⁊ ti. ij. §. nūc ostēdēdū. ꝟ. ix. ⁊ phi. quē ēt allegat. j. de primo decr. §. nūc videam⁹ in fi. ¶ E cōuerso mihi noti nō sunt pe. Boem⁹ ⁊ pe. apulus quos hic ponit illos ergo vel alios vt io. yspa. et sanē. Hugo. ⁊ mel. Itē bazianū. ⁊ Gādulphum quos duos autor ēt omisit quoꝝ scripta sup cōpil. illi⁹ non habent̄ p modū sūme lecture vel apostillarū cōgrue pretermisi. De modo dixi. qz paulū vsgaruz q̄ notabilia scdē. ⁊ iij. cōpil. ordiate collegerat ēt non expssi. ¶ In his aūt instādo credēs nō displicere ꝙ̄ro quare Ber. Pañ. Jo. Galeñ. ⁊ antiquū, b. cōpo. ibi pposui ruffino Siluestro ⁊ alijs q̄ fuerunt antiqores. dico id actū. qz fuerāt cōpilatores nō solū glosarū sz textuū vt ibi scripsi sup. j. gl. ipse ergo. b. sup Rubricis cōpil. quā fecerat ⁊ cui suū nomē iscripserat fecit sūmā q̄ incipit ꝑfectus discipuli gloria mgri. fecit ēt sup illa paucas glosellas; Joā. Galeñ. de quo autor. j. de accu. vel petitiōe §. j. ver. Porro. Et per me de elec. q̄ sit sup fi. gl. sic. pa tet aliquas gl. fecit ⁊ ipsius fuit pars p̄me glo. decre. sup hoc de renū. b. cōpo. qz nō diu viguit sua cōpilatio nō habem⁹ ꝙ illā glossauerit. sz legerat duas p̄mas cōpil. ⁊ apostillas dederat sup illis cui certas legendo signabā: vt de ap. c. ij. ⁊ iterpositionē faciēdo. ¶ Sciēdū ꝙ dū decretales legebā dabā signa antiquoꝝ quorū fuerāt gl. ꝙ ppter breuitatē raro posui in nouella qd eū breuissime fiebat signo multū occuparet i scripto. ¶ Ruffin⁹ de quo l. ix. q. j. i sūma. iij. q. iiij. i summa. de pe. di. j. § illō aūt. de biga. c. ij. i. iiij. gl. ¶ Et Siluester cuius fuerūt due p̄me gl. decr. ad nr̄am. de cōnullā decre. allegāt. idē dico de Joā. sanē. de quo not. xiij. di. nerui. xxvij. di. ꝙ iterrogasti. iiij. q. j. in summa ix. q. j. c. ij. xvj. q. ij. ⁊ xiij. q. iiij. in sūmis ⁊ de integrat. c. nes de qbus supra. ¶ Dicunt̄ tñ primi duo superiricese ⁊ certas cōpilationes legisse. ⁊ sic reportatas post eos aliquas apostillas. ¶ Hugo certū est qd vidit primā ⁊ scdam Compil. in sua tñ sūma rarissime decretales allegat. ⁊ si allegat vt facit. lvj. di. § j. ⁊ c. j. nō tñ allegat sub cōpil. vel sub rubrica mot⁹, vt puto qz non fuerant papales. ¶ Quod illas viderit pz qz decre. i quadā. de cel. mis. ⁊ decre. quāto. de diuor. directe fue

runt ad ipm tūc ferrarieñ. ep̄m ⁊ de ipo loquitur decre. corā de of. dele. vt ibi dixi q̄ ambe in tertia cōpil. posite sunt inserte. Ricardi angli. vr̄ fuisse gl. vi. decr. ex litteris. j. de spō. ¶ Rodoic⁹ habuit cognomē modici passus de ipso dixi post Uin. de sepul. fraternitatē. sup. iij. gl. sibi ēt multe gl. signantur inter q̄s est gl. pe. decre. ij. de spō. ⁊ e pro. vbi p pendes qd hoꝝ posteri ipos allegādo vel ipoꝝ glosas signādo ⁊ solā literā. R. sine vocali ponēdo inter ruffinuz Ricardumet Rodoicū nobre

dei in prin. extra de reg. iu. estote. lxxxvj. dist. tanta. Quicquid namqz alibi circa iuris theoricā queritur, in eoꝝ scriptis perfectissime reperit̄. xxxvij. di. § hinc ēt. versus finē. ¶ † Ceteruz cū eoꝝ actio mea sit istructio. vt. xij. q. j. exemplū. qz que bonus pater facit debet deuot⁹ fili⁹ imitari. vt. lvj. di. dñs noster. in fi. nec potest filius de q̄ a se facere nisi qd patrem viderit facientem vt de conse. di. vlti. c. fi. i fi. ideo animaduertens ego sollicite: ꝙ circa iuris practicam videlicet tā circa libellos aliasqz formas iudiciales tradendas q̄ circa iudiciorum ordinem a plurimis sit diuersimode ta-

liquerāt incertos q̄ vocalib⁹ positis certi fuissem⁹ propter varietatē ipaꝝ. ¶ De melēdo nota. xix. dis. scōm xxvij. q. j. virginib⁹. ⁊ de fer. nō or. nullus. ⁊ de accu. veniens in. j. glo. ¶ De pe. yspano. de ap. pastoralis. in gl. hec rō. ⁊. l. dis. in summa. xj. q. iij. nemo contemnat xxxiij. q. j. si qs acceperit. ⁊ vide qd de eo scripsi. de re. sti. spo. literas i gl. ergo ecclesia ⁊c. ¶ Bertrādi gl. fuerunt secunda in dec. nō est de spō. ⁊ prima in decre. ¶ Damasus fecit summā super. j. cōpil. ⁊ librū q̄ñā super multis decretalibus ⁊ Brocarda ⁊ hūc allegat gl. ij. in decre. ad hec. de rescript. ¶ Alanus Lauren. Uincē. Jo. Then. ⁊ Tā. glosas abūdanter habem⁹. Uincē. autē qui scripserat super. iiij. cōpil. facta in cōpil. Grego. Glosauit illā tñ. aūt in antiqs Cōpil. allegat vincē. ⁊ ipse vincē. in cōpil. Greg. allegat Tancre. ¶ Bazianū miror p autorē omissuz de quo multe gl. loquunt̄. de de. egro. ma. ⁊ sūme distinctionis. lj. ⁊ qd nis. vij. in cā scda ⁊ distinctionis prime. de pe. ⁊ j. q. j. iij. q. v. mulier. de cōse. dist. ij. c. ij. ⁊ di. iij. qui bis. ¶ De Gandulpho. idem dico de quo autor in ver. porro. de quo. ⁊ no. de cō. ec. vel al. c. vno libro. vj. in. iiij. glos. ⁊ xxxj. di. qm̄. j. q. j. detrahe. xj. q. iij. non licet. xxxij. qd. j. dixit dominus. ⁊. q. ij. honorant. ⁊. q. vij. licite. ¶ Guiliel. Nasonis reportatiōes multas habuim⁹. ⁊ de ipsa loquitur glo. decre. ad hoc quoniam. de app. ¶ Ja. de al. magister Ho. glossauit honorianas quarum prima erat decre. nouerit. de sent. excommu. ⁊ eius glosas ibi signaui. ⁊ de eo scripsi de app. ad hoc si in vna super. glo. ¶ Est autem sciendū ꝙ Grego. ix. successit immediate Honorio tertio, quo creato statim fuit fama ꝙ compilationem qua vtimur facere intēdebat: ita ꝙ predicti antiqui nō curarunt Honorianas glosare ⁊ merito. qz multe ex illis omisse vel resecate fuerunt. item sciendum ꝙ quedam glo. in decretis allegant Petrum manducatorem. xxx. dis. c. j. lxxxvj. dist. non satis in prin. de pe. di. j. in prin. in gl. Aliij. xxxiij. q. iiij. vir cum propria allegant etiam Cardi. xxxj. q. j. in summa ad idē al. xxxiij. q. j. si per sorciarias.

ᵃ ¶ Pater iuris. de cuius promotione ⁊ commendatione infra dicam super rubrica ne se. vacan.

ᵇ ¶ Mansure. danielis. xij.

¶ Plurimis de his, quos notos habui supra dicã. et ne per tot frusta dicẽda diuiderẽ reassumo de Pyleo. q modicẽsis fuit qd tñc. in pn. sui libelli de quo statim dicã dicit qd Ricardus Anglicus quẽ noiat autor de aduocatis §. j. ꝟ. sz nunq̃ clericꝰ pueniẽt pyleũ leges e canones ip vtraq3 parte sub §. alle- gando q py le' ciuili or- dine paucos inducẽs ca- nones in modũ summe ꝑfecit. vñ ipse Ricardꝰ in di stinctionibꝰ quas sup decreto cõposuit q inchoãt pa tres nři oẽs sub nube fuerũt. dixit se summã ordinis iudiciorũ vtilẽ necessariã ꝯpilasse. ricardi summã nõ vidi. suma vero Pylei intitulata de ordine iudiciorum Incipit inuocato Christi noĩarẽ agredior difficillimã. e tractatũ inchoat a ꝯfectiõe e porrectiõe libelli. ¶ Se cundꝰ bagarotꝰ libellũ ꝯposuit e incipit precibus et instantia e tractatum qui incipit ab accusatore. com posuit. e sm cui cauillationũ nomẽ imposuit e inci- pit cum periculosum sit mihi. e de iudicis recusatio- ne premittit. scias tamẽ hoc quasi per omnia idẽ opꝰ ad literam cum opere Uber. de bonacur. de quo seq- tur q aliquis horũ fur fuerit. Quis aũt fuerit relin quamus illi cuiꝰ est furta punire. alterius igitur no men quo ad illud opus expressim pro vtroq3 sufficiat. ¶ Tertius tancredi libellus incipit Assiduis postu- lationibus e in quatuor partes diuiditur e tractatus incipit a iudice ordinario. e hoc sciendũ qd Bartho. Brixien. hũc libellum solum in antiquarum cõpilatio num allegationibus reformauit. aliqua ponẽs ad li teram omisso tamen Tancredi ꝓhemio. ¶ Quartus roffredus bene in vtroq3 iure libellos composuit qõ- nes vtiles circa ipsorũ materiarũ ꝓsequẽdo e opus incipit si considerarem ingenium. e a iudicio .s. quid sit. inchoat tractatum. In iure vero canonico incipit super omnibus actionibus. allegans autem primos semper intendo nisi exprimam de secundis. ¶ Quin- tus Ubertus de bobio cuius opus incipit: qz pietas paterni nominis. e inchoat ab aduocatis. fecit opus ita cõfusum qd particulariter difficile allegatur vt in ꝓcessu patebit. ¶ Sextus vber. de bonacurso. cuius opus ab eo nomẽ suscepit de preludijs causarum et incipit cũ de mãdato imperialis maiestatis. e inchoat ab exceptione ꝯtra iudicẽ. e vide qd premisi vbi d. ba garoto. Sed cum allegabo simpliciter vbertum intel ligam de primo idẽ vbicũq3 Joanni deo cõiungitur. ¶ Septimus. Jo. de deo reformare volens libellum vber. de bobio confusum vt dixi illum ampliauit or- dinauit e in septem lib. diuisit et illi nomen cauilla- tionum imposuit. e incipit ad honorem summe tri- nitatis inchoat autem sicut vbertus ab aduocatis. d quibus est totus primus liber: sed e postea fecit libel lum cuius nigrũ incipit principio nostro quẽ libellũ iudiciũ vocauit a iudicibus e a iudicijs ichoando. il- lumq3 i quatuor partes diuisit multũ etiã i illo fauit canonistis. qz cũ leges allegat annectit librorũ partia lium numerũ e distinguit tria volumina digestorũ vt sic legẽ possit facile inuenire. rubricarum ẽt sepe quo ad partiales libros numerũ exprimẽdo. ¶ Octauus grãnus aretinꝰ quẽ allegat auctor. j. de pen. §. vt aũt ꝟ. e nota qd si. e de iu. ca. ꝟ. nũc dicamꝰ. M. item dixit quẽ quesitũ nõdũ inueni. ¶ Nonus bonagnida ẽt aretinꝰ. iste summã fecit introductoriã aduocatorũ ecclesiastici fori. e incipit cũ aduocationis officiũ e pri ma rub. de diuisiõe opis. Secunda de moribꝰ aduo- catorũ e ipsam summã in .v. partes diuisit. cõposuit etiã margaritã satis vtilẽ sed inordinatã. e q in reper torio suo p rubricas de- cretaliũ or- dinato mul tũ potuit in- nare. Guili. ipa ẓaut q in- cipit. qm post inuẽtionẽ sciẽtie gemmã vocari voluit quã in tres partes diuisit. e a iudicijs e iudicibꝰ in- choauit. ¶ Decimus ioãnes de Blanosco burgun- dus q plene ꝓsequẽdo titulũ de actionibꝰ sup ipsarũ singulis ponit libellos pmissa post ꝓlogũ e ꝯtinua tionẽ materie an añ oblationẽ libelli sit aliqd facien- dũ. incipit aũt post titulũ eiꝰ opꝰ. Ego Jo. de blano- sco nec in reliqs nomẽ celat. in omni eñ libello se po- nit autorẽ e nostra iura nõ verat. ¶ Undecimꝰ Egi- dius bon. q post inuocationẽ Christi icipit. Ego Egi dius e inchoat a ꝑsentatione rescriptorũ. e libellũ di- uidit in .v. partes. ¶ De alijs aũt quos auctor nõ exe primit pmitto bernardũ dorna ꝓuinciale q scholaris fuit Azonis e librũ de libellorũ ꝯceptione cõposuit q incipit qm nephãda subdolaq3 hoim. tractatũ autẽ inchoat querẽdo qd sit libellꝰ de nostro iure parũ al- legãs. ¶ Secũdus sit Gui. de drocheda anglicꝰ q legẽs et cõitẽ satis cõmendabilẽ e copiosum libellũ compo- suit de iudiciorũ ordine quẽ in .vj. partes diuisit e in- choauit ab impetrãdo. incipit aũt cũ omne artificiũ in eo aũt satis nostris iuribꝰ vtit. ¶ Tertiꝰ sit alber- tus Galeoti Parmẽsis cuiꝰ vtile opꝰ sz margarita vo cet nõ tñ ab ipso. illud eñ vocauit summulã qõnum. nec fuit margarita solũ remittẽs. imo pncipaliꝰ e lon ge ampliꝰ decidit consiliaᷣ e instruit aduocatos. In- cipit aũt cũ ego albertꝰ. e a ꝓcuratoribꝰ ichoat e icõ- gruis materijs plenꝰ quã .s. pruruminauit nřa iu- ra mirãdũ ei vr q autor supꝰ omisit eũ dẽ cũ credã q de toto illiꝰ ope decẽ singulas ꝓlferere nõ omisit e illũ sz nõ sp sepe tñ allegat: sz licet ꝓeticos ibi ꝯpõere noluit quẽ practicũ nõ putauit. ¶ Quartꝰ sit nepos de mõte albano q familiariꝰ se exhibẽs nřo iuri opꝰ suũ qd in- cipit cũ ples libelli fugitiuũ libellũ voluit appellari e merito qz sine rubrice cõiter formant p ꝯ. ichoat g ꝯ rescriptũ. ꝓcedẽ ꝯ scripturã ꝯ iudicẽ ꝯ arbitrũ ec. e sic forma sua docet reos fugere vt ẽt ipse dixit i fi. ¶ Quin tus sit odo. q summã de libellis formãdis sup qlibz actiõe dr ꝯposuisse: q icipit. Postq opꝰ notarie. i qua pmo tractat qd sit libellꝰ demũ ꝯposuit ordinẽ iudi- ciariũ. q incipit queadmodũ xpi fauente clementia et tractat pmo de editione. ¶ Sextꝰ sit martinus de fa- no cuiꝰ opus incipit. qm plerıq3 principalẽ cãm. quã distinguit .xj. p pa causarũ. Cõposuit etiã aliud opus in quo i singulis actiõibꝰ ponit ista breuissima q̃ꝰ cõtingit breuissimos libellos. q d opꝰ ẽt breuibus glo. ornauit e incipit ꝓs h ages ego qdẽ martinꝰ con fiteor e verũ ẽ. ¶ Septimꝰ gui. d. suz. cuiꝰ opꝰ post inuo catione explicitã trinitatũ icipit. Sup cãrũ ordinatiõe prio videndũ est inchoat ãtinstruere aduocatũ actorũ. e nřorũ iuriũ sibi familiaritas nõ fuit. lz voluerit esse cãs vt scpsi de voto. c. vno. li. vj. sup. iij. gl. fateor. tñ q in ipso ope duos canones. e tres decr. allat. ¶ Habui mus bon. duos Rolandinos. s. rolãdinũ de romang

borarum videlicet a Pyleo bagaro- to Tãcredo Roffredo beneuentano a Uberto de bobio Uberto de bona- curso. Joanne de deo gratia et Bo- nagnida Aretino Joanne de blano- sco. Egidio Bononiensi e alijs pluri- mis. [a] Nec adhuc super his doctri- na tradita sit ad plenum: quia nul- la res jin republica sufficienter vi- deatur ab initio promulgata. vt in

tus & rolādinū passageriū pm⁹ fuit legū doctor & maxim⁹ aduocat⁹ & cōposuit libellū de ordine maleficiorū cui⁹ pncipiū post inuocationē dñi est. Incipit paruus libellus & tractatū inchoat ab accusatione. Scd's fecit summā notarie. quā quasi totā seruit hic autor & hi multis additōibus cāz dederūt. ❡ Habem⁹ quatuor hui⁹ rei opa. & auctorū nomia ignoramus op⁹. s. qd' icipit. Ut nos minores q̄ pba lpgressu sepi⁹ repertū tur & inchtū ex pextu pcipere potui Gallic⁹ fuit autor eius & post tpa Inno. qrti fuit & i iur ʒ vtriusq; pit⁹. ichoauit aūt distīguēdo. x. tpa cāsarum. ❡ Habem⁹ et opʒ q icipit ad sūmariā notitiaʒ cursus ɜsue ti cārū q eodē mō. x. cāʒ tpa distinguit. & tam breuissime ɜsequit q mihi mediā penā excedit i modico. ❡ Hēm⁹ et libellū q̄ vocatur ɜtētio actoris & rei & icapit qdā lras ipetrarūt i quo posito qdā themate de citatiōe & multis cāʒ articlis de vtroq; iure disputāt reus citat⁹ & actor. Itē libellū q̄ dr p nus ordinarius q icipit q decisio cārū. & tractatū inchoat.

auc. col. vj. quibus mo. natu. fil. ef. le. in pri. ᵃ nilq; perfectū in humanis inuentionibus reperit. vt. C. de ve. iur. enu. l. ij. §. sed q diuine. iuxta illud ps. ᵇ Imperfectū meū viderūt oculi tui. vt de consec. dist. iiij. si non sanctificatur. Iccirco reuerēde pater quem deus insigne luminare fulgore nempe rutilās mirifico super sue candelabrū ecclesie venustissime collocauit cū sitis iuris lucerna radiās: & auriga iustitie singularis. ❡ † Et faciēdi 19 plures libros: nullus sit finis: vt legitur in libro ecclesiastes. c. xij. ᶜ Merito ad vestre honorem reuerētie. vt lxxxvj. dist. quedā capitula ac ad vestri gloriosi odorem nolo vbiq; diffusum in euum memoriter retinēdū: vt extra de re iud. ad apostolice in suprascriptione ᵈ & extra de ver. sig. in his. et. C. de testa. iubemus. ver. sed ne aliqua. & de cōs. dist. ij. semel. & §. ver. pro ni. his vacare disposui: ne qua iuris prudentie particula nostro tpe maneat indiscussa. vt. C. de ve. iur. enuc. l. j. §. primū nobis. & l. ij. §. hoc igitur. Imitat⁹ sapiētissimū ecclesiasten qui q̄ fecerat inuestigās cōposuit parabolas multas. qsiuit verba vtilia et scripsit sermones rectissimos ac veritate plenos vt in eius lib. c. xij. habet. & futuris ɜspiciēs. vt. j. de of. iu. in pn. scriptis tradere qd' spūs sancti gratia ministrauit. quodque experiētia prebuit ac lectio docuit diuturna. de pratodoctrine illoꝝ flores et aliquos colligēdo: nec mirum cuʒ de eodē fonte gratie discipulus biberit & magister. 19 † Nec aliud doct⁹ tradere poterit. q̄ qd' a doctore susceperit. vt. xxiiij. q. j. cū beatissimus. nemo eīn dʒ viam ingredi quam a doctore non didicit. vt xvj. q. j. si clericat⁹. in fi. & C. de ali. pu. pre. l. ij. in fi. immo opʒ scientiam ab eo discere scripturarū qui eam a maioribus suis veritatem sibi traditā seruatve ipse eam quā recte suscepit possit asserere cōpetenter. vt. xxxvij. dist. relatū. Quod aūt ex eodem fonte vt dixi discipulus biberit: & magister patens est cū omis scientia sit a deo. vt xxxvij. dist. hinc etiā. & j. q. ij. quā pio. & omnis lex. vt. ff. de leg. & sena. cōsul. l. iij. immo & ipse christus est scientia 20 vt. xxxviij. dist. si iusta. † Et iura sunt diuinitus per ora princip⊽ pmulgata. vt. xvj. q. iij. nemo. xxv. q. j. violatores. & q. ij. igitur. viij. dist. quo iure. j. di. si quis dyaconus. in prin. & c. si il-

le. in fi. & lxxx. dist. illud. & C. de pscri. long. temp. l. fi. ibi ideo eīn. &c. Quia deus imperiū ad hoc de celo ɜstituit: vt in auc. de instru. cau. & fi. ppe prin. 21 §. q igitur imperium. col. vj. † Uerū licet vtrūq; idem fons imbuat nō ob hoc sequit qd' equaliter q̄sq; sumat: hinc est qd' nō oīu cōis est gratia: vt de pe. dist. iiij. c. sʒ nō in plurib⁹ post §. eoꝝ vero. neq; equalis gloria. nec oēs ministrant equaliter: nec equali scientia: vel prudentia omnes sunt pditi: sed in euāgelizando: alius alio melius operat: ideoq; dici pōt alius alio doctior etiā in ipsa salutari doctrina. vt hec leguntur. de conse. dist. iiij. cum tantum: & probantur. viij. q. j. sʒ ergo. & ix. dist. quis nesciat. bono enim melius inuenitur. argum. ff. si cer. peta. cū quid. ᵉ q nec omnes per omnia: sʒ certi per certa meliores aut deteriores inueniūtur: vt. C. de ve. iure enucle. l. j. §. cūq;. hoc pluit. namq; dñs super vnam ciuitatē et nō super alterā & eandē ciuitatē ex parte compluit: & ex parte aridaʒ dereliquit. vt de pe. di. j. pluit ᶠ hinc etiam est qd' legitur. j. ad corin. xij. diuisiōes gratiarū sunt. & j. † Alij quidē datur p spm 22 sermo sapie. Alij sermo scie. Alij fides Alij grā sanitatum alij pphetia. Alij discretio spirituū. Alij genera linguarum. Alij interpretatio sermonuʒ: vt facit. j. q. j. teneamus. et quosdam dedit aplos. quosdā prophetas. quosdam euangelistas. quosdā pastores et doctores. vt extra de here. cum ex iniūcto in principio. & c. sicut in vno. ❡ Sane placitandi scientia perq; est necessaria. nā effrenata cupiditas ex humane conditionis corruptiōe proueniens pacis emula mater litium & materia iurgioꝝ tot noua litigia generat quot plura sunt negogia quaʒ vocabula: vt extra in prohemio decr. et. ff. de prescript. ver. natura extra de consti. nam concupiscentiā. xlvij. distin. bonoꝝ. in auc. col. j. vt iudic. siue quoquo suf. §. cogitatio versus fi. et natura prona est ad dissentiēdū: vt de cō. di. iiij. sicut in sacramētis. extra de concess. preben. quia in prin. ff. ad trebel. q poterat. lxiij. distinct. si forte. & nouas deproperat edere formas. C. de ve. iure enucle. l. ij. §. sed. quia diui 4 ne. Hinc est q iudiciorum ordo & placitandi vsus in paradiso videt exordiū habuisse. nam Adam de inobedientia a domino redargutus quasi

quid sit cā. quid iudiciū &c. Uerbis aūt vtriusq; iuris vtit: sed nolatim iura aliqua nō allegat. ❡ Integrasti quarto ista trāscurri inquirēdo si informis vel alr possem de autorib⁹ cōiecturas habere q̄ tn ita loquūtur qd' nedū ipsoꝝ nola: sʒ nec prouincias terciq; qrti mihi licuit ɜiectari q sn in psonā Greg. pape ponit formas vter q eos tēpore gre. x. scripsisse conicio.

ᵃ ❡ In pn. cō cor. pulchre seneca. epla lxv. dicēs mltū adhuc restat opis mltūq; restabit nec vlli nato post mille secula precludit occasio aliqd adhuc adiciēdi. Et Gali. scdo de simplicib⁹ natura lib⁹ dt q impossibile est eūdē icipe. & finire aliquā artē. Jo. an.

ᵇ ❡ Illud ps. 138. Jo. an.

ᶜ ❡ c. xij. qd' ē vl. i fi. io. an.

ᵈ ❡ Suprascriptione. lib. vj. Jo. an.

ᵉ ❡ Quid nō eget argumēto q textus est. ff. de lib. obl. vbi aūt non apparet in pn. & facit de cōse. di. v. non mediocriter Jo. an.

ᶠ ❡ Distinct. j. pluit. et Amos. iiij. c. Jo. an.

actori exceptionē obijciēs relationez criminis in coniugē. immo in contu gis actorem cōuertit dicēs [a]. mulier quā mihi sociā dedisti me decepit et comedi. de pe. di. j. serpēs. videt tñ ꝙ tūc hoīes iure naturali regebant̄ ſm ꝙ oia cōia erāt. xlvij. di. sicut. ⁊ dist. j. ius naturale. ⁊ xij. q. j. dilectissimis. 25 placitādi mōs erat vitus: cū ſm † Sene cā [b]. hoīes quietissime viuerēt: si hec duo nōia meū ⁊ tuū de medio tollerē tur ⁊ alibi dicit nostri essemus si nſa nō essent: sed dic ꝙ ⁊ tūc aliquid erat propriū vnde Ade vbi supra dictū est in sudore vult' tui vesceris pane tuo vt. l. dist. in capite. a lege quoqꝫ veteri 26 ordo iudiciarius cōprobari videtur. ait enī Moyses [c]. in ore duoꝝ vel triū testiū ⁊c. ij. q. iiij. §. j. extra de testi. in oi. tūc ⁊ enī rerū dn̄ia erāt distincta [d]. vnde dictū est [e] non concupisces rem proximi tui. In nouo etiā testamēto placitādi cōprobatur vsus. vñ apl's. [f] secularia igitur iudicia si habueritis ⁊c. xj. q. j. §. ex his. hinc est ꝙ super liti bus dirimedis tā apli ꝙ eorū succes sores varios canones ediderunt: vt xvj. di. c. ij. iij. ⁊ iiij. ⁊ xv. di. sctā. ¶ Igi tur speculū iudiciale formabo in quo quidem iudices: aduocati tabellio nes partes testes ceterecꝫ psone spe culari valeāt qualiter in iudicijs or dinarijs ⁊ extraordinarijs. ciuilibus et criminalibus ac in singulis iudi cioꝝ capl'is sua rite officia moderent̄ ar. xix. dist. enī vero. dz ꝫ nāqꝫ quisqꝫ sol 27 licite q̄d suo incūbat officio specula rie. vt. xxj. distinc. cleros. ver. epi enim grece. quāꝫ nō sit in speculo res q̄ spe culatur in illo tñ quēadmodū mate riale speculū cuiuslibet forme sibi op posite imaginariā profert similitudi nē siue instar. vt ar. de pe. dis. ij. si enī inquit circa mediū. ver. si quis audi tor. sic profecto hoc speculū formas varias in iudicijs ⁊ extra necessarias recipiet ⁊ distinguet q̄sqꝫ ergo hmōi speculo caruerit p̄uilegio speculatio nis carebit: vt. xvj. q. vij. sed hoc dixi mus ppe prin. iuxta illud. iij. Eze. p phe. speculatorē te dedi domui israel. tant' enī ac talis est liber iste: vt absqꝫ illo si quis iuris peritiā sibi voluerit arrogare semetipsum irrideat: sicut 28 alibi ait hiero. i plogo sparali. † Quā ta aūt huius opis vtilitas sit nō est opus verbis exprimere. nā in linguis tacētibus se ipa rei veritas exhibebit vt. ff. de in inte. rest. l. j. ⁊ plenitudo nul la requirit cōmēdatōis argumēta: vt xvi. q. j. si oia in fi. [g] hoc autem solum audacter assero ꝙ hui' solers inspe ctio quēuis quantūlibet inexpertū: peritū iudicē: cautum causidicū: ⁊ ta bularīū efficiet eruditū. hec ⁊ el iudi

cialia plene pro viribus explicabo: et cum ois iactan tia a bonis sit moribus aliena. argumē. xxj. q. iiij. om nis iactantia. ⁊. vj. q. j. imitare. ⁊. xj. q. iiij. si quis vere vereor siquidē principē imitari. qui se iactat ea meli'. et plenius oībus ante se determinasse. in aut. col. iij. 29 de trien. ⁊ se. §. illud quoqꝫ. Sed et qui rerū veritatem conijciunt: non facile ad culpandū veniūt: si veritatez examinēt diligēter: vt in autenticis: vt defunc. seu fu. eo. in prin. col. vj. nēpe pro viribus quod effusum ⁊ in mēsum est subijcebo: qd vero optimū ⁊ meritū est sub rogabo: vt in autē. col. v. de eccle. re. in mo. ali. in prin. vt nil hic immensum neqꝫ inordinatū sit: vt in autē. col. iiij. de cōsulib'. §. cūcta. si quidē in pn. ij. col. extra de acc. qualr. j. q: pene nil immēsum bonū est in aut. vt deter. sit nu. cle. in prin. col. j. ⁊ arg. xxiij. di. legim'. prope fi. xiiij. q. v. c. ij. ⁊. c. scriptū. ⁊. C. de ve. iu. enucle. §. contrariam. ¶ Ceterum non est mei propositi iu ris materias tāz copiose ab alijs traditas refricare nā hoc esset aquam mari superaddere cū tamen adiectio ne non indigeat plenitudo. vt in pre. c. si oia. ⁊. lxxxvj. di. bene quidē in prin. nisi id forte qñqꝫ contingat vt addā vel vt aliter dicta perstringam. ad hoc enim suf ficere censeo aureum repertorium dudum a me labo re eximio compilatum. solum ergo que ad exercitiuz seu factū pertinēt hec stilo nouo et vtili enucleabun tur. qōnes quoqꝫ plurime. quas diuersis temporibus in causis ⁊ scholis. ac consilijs exāminari vidi in ro mana curia ⁊ alibi inserentur. C. de qō. diuo. Uarie in super impugnationes singulariū personarum in iu dicio interuenientium monstrabūtur. Forme quoqꝫ singuloꝝ iudicialium actuum describentur. Forme etiā instrumētorū tā in iudicijs ꝙ in cōtractib' inter uenientiū supponūtur illis magistrorū dictis postposi tis qui variis acuacus magis opinione iactātur ꝙ au toritate aliqua roborent̄. vt. xxvj. dist. deinde. ver. que ro. ⁊. xxiij. q. vj. vides quia qd ratione caret extirpādū est. vt. lxviij. dist. corepiscopi. nec est ad mēdicata suf fragia recurrendū. vt. C. lib. xij. de palatinis sacrarum lar. l. scrineis in prin. ⁊ in aut. de iudi. prope prin. ver. illi autē. col. vj. Quidam enim in tantaz ingressi sunt obscuritatem. vt diuinando magis ꝙ interpretando docuerint. vt in auten. de testa. imperfec. prope fi. alij vero sub quadam iustitie specie fucatis quibusdā in quisitis adinuentionibus equitatē obtinere student. vt. xj. q. iij. ira corporis. Ex his enim que legūt. verisi militudines capiunt sensum alienū querētes extrin seco quoqꝫ modo ſpm ex literarū auctoritate cōfirman tes. vt. xxxvij. dist. relatū. Sunt quoqꝫ nonnulli nullo dogmate fulti. vt. xvj. q. j. sunt nōnulli. in prin. quib' est discretionis immoderata subtilitas. qui dū existi mari ebetes nolunt sepe se in quibusdam inquisitio nibus plusquā expediat exercentes ex nimia subtili tate falluntur ⁊ hec leguntur. xlviij. di. hinc. ⁊ enī. ver. partuo aūt. ⁊. ver. nasus ⁊ enī. et hi in precipitiū suos mergunt auditores quibus non salutaria que corri gant. sed que illos delectant erronea predicant. vt. ij. qō. vij. secuti sunt ad fin. ¶ Grano igitur vtilitatis a paleis superfluitatis ventilabro mee sollicitudinis se gregato. vt. ij. quest. j. multi. ver. de his autez. ⁊. xxxij. q. iiij. recurrat ad fin. versic. siue in area ⁊c. xxiij. q. vij. c. j. tam ex his que in aliorum libellis semiplene sunt tradita quam ex his que mihi sciētie ministrabit mo dulus in vnum fasciculum colligatis. vt. xij. di. nonn ad instructionem litis exercentiū duce deo preuidi cō ponere hunc libellum ipsum quadrifariam diuidens

a ¶ Dicit̄ ge nes. iij.
b ¶ Seneca i prouerbijs sub lra. q. Jo. an.
c ¶ Moyses: deutero. xix. Jo. an.
d ¶ Distincta vide qd no. ff. de iusti. ⁊ iur. l. ex hoc iure. Jo. an.
e ¶ Dictū est. exodi. xx. io. an.
f ¶ Apostol' j. ad corint. vi. Jo. and.
g ¶ In fi. vid ꝙ dicā. j. de offi. iudi. §. pl. in pn. ni.

do. ¶ In parte prima de personis in dicio interuenientib⁹ dicet. ¶ In secūda totus ordo iudiciari⁹ in causis ciuilib⁹ pstringetur. ¶ In tertia iudicia criminalia supponent. ¶ In quarta vo diuerse libellorum forme cōpositionib⁹ necnō et instrō in diuersis 30 Jctib⁹ forme describent. † Que in cuiusq ptis pemijs lucule̅nti⁹ mōstrabūtur. sicq quaternario numero hec iudicialis pūmmabitur lectio sicut et euangelica lectio ad instar quattuor fluminū paradisi quattuor euāgelistarū testimonio pfirmatur. vt. xvj. di. c. j. Cōiugalis quoq phibitio quattuor cōcludit gradib⁹. qa quattuor sunt humores in corpore qd ēt pstat ex quattuor elemētis. vt e de psan. et affi. nō dz [a]. et de cele. mis. in quadā ad fi. ¶ Huic g clari tatis speculo iudicialia cedāt volumina antiquorum. iuxta illud recedāt vetera de ore nro. vt in psalmo. exultauit cor. rc. [b] vñ dicit imperator vetustatē renouam⁹. vt in aut. col. vij. de admi. 31 circa prin. † quib⁹ lz reuerētia debeat vt in. lv. di. priscis. in prin. et ff. de iure immu. semp. rc. de trāsa. qro. et. ix. q. iij. cōquestus. et. xxv. q. j. 3. nūc th fides eis in plurib⁹ nō hr. nā sm varietatem tempor iura variātur humana: vt in p. c. nō dz. et. xxxij. q. iij. §. his 32 ita. † Sepe p necessitate vel vtilitate mutulāture laxātur canonica pcepta vt. j. q. vij. et si illa in fi. et qd paulatim labit pueniit renouari. vt in aut. col. xj. de questore circa prin. et nihil pene in semetipso manet: sz currit natura multas euoluens mutatiōes qs neq puidere facile est. neq pdicere. vt in aut. col. v. vt oēs obe. iudi. pui. §. si vo ille alle. in §. arripiat. et nil est qd mutabilitatē nō sentiat. in aut. colla. ij. de non alie. aut pmu. §. nos igitur. als i. §. vbi aūt lex. et. lxxix. di. ad hec de cō. di. v. ne tales ppe fi. sed et semp oge vacāte cōsone causis leges ponūtur: cū semp inopinabiles emergāt. qs antiqtas nō agnouit. vt i aut. col. v. vt defun. seu fu. eo. nō iniur. in pn. Nec erubescat antiqtas si qd melius hor q ipsa tradidit nouitas adinuenit. vt in autē. col. iiij. de nup. in. j. col. §. meiores et ar. lxxxvj. dist. esto in fi. nā paulatim hec ad meli⁹ p eruditionē accedūt. vt in aut. col. j. de mona. §. fi. v. ops. et oē artificiu p exercitiū [d] recipit incremētū. vt. ff. de lega. iij. le. gatis sermis. §. ornatricib⁹. et. C. li. xij. de re. mili. l. milites. sz et antiquorum qdā vino inebriati sunt. vt. xxxvij. dist. vino. qr nō plenā scripturarum notitiā habuerūt. vt e de sacra vn. c. j. §. fi. lz nōnunqs nouitas male negligat. qd bene statuit vetustatis auctoritas venerāda. vt. ij. q. vj. §. anteriorum. v. illis et

in aut. col. v. vt ordinarie pfec. et vt. in prin. Plurima nāq diffiniti iur. tacita sunt et certam nō meruerūt memoriā: sz visus hoc pcipiens in altā transtulit figurā. vt in aut. col. vj. de iu. in 33 prin. et. iiij. di. §. leges. ¶ † Hoc igitur op⁹ aggredior ad honorem dei. et gloriose vginis matris sue. vt e de vsurpa. ad honorem [c]. Que nempe pnūtio p singlos gradus meos: vt de pe. di. ij. dū sanctā in prin. et accedit. C. de of. pfec. pto. affri. in noie dñi in princ. et. xxvj. q. viij. nō obseruetis. et. xxiiij. di. in noie. et extra de testi. in noie. ipse nāq res desperatas ad esse perducit optatū. vt. C. de ve. iu. enu. l. j. §. primū nobis: rcōj vtilitati nihilomin⁹ pspiciēs. vt. C. de no. co. cōpo. in. j. §. sti. in prin. ibi cōlb⁹ rc. et extra in phe. decr. §. sane. ac aie mee saluti consulere p 34 hoc credens. † Nō em iustitie dei est. vt obliuiscat bonorum operū et ministerū. ppter nomen ei⁹ exhibiti. vt de pe. di. ij. si em inquit circa mediū. et. c. nō est tā iniustus. et. xxvj. dist. deinde: qr nec dz labor vacuus esse a mercede: vt in aut. cola. vj. de iudi. §. ne aūt. de pe. dist. j. potest fieri. xij. q. ij. charitatem. extra de pben. cū sm. e de renū. nisi cū pridem. §. qppe. nec irremunerratū apud eū remanet villū bonū. de peniten. distincti. iij. pinm ante. §. ex hoc sensu. et capitu. cauendum. et de pe. dist. v. c. j. in. ij. col. ver. piū. lxxxvij. di. diuine: extra de cen. pcurationes. iustitiā em colere summū bonum in [d] rebus est: vt. xij. q. ij. cū deuotissimā. nec pfecto ad hoc laus humana vel gfa me inducit. ea nāq veritatis est regula. ne qd fiat gfa cōmendandi. 35 vt. xj. q. iij. si quis vo. et. q. vs. igitur. † Quāuis doctor delectari valeat auditorib⁹ doctrinā eius admirātib⁹ non auiditate. psequende laudis. sz charitate seminande veritatis. vt. xxxij. q. iiij. obijciūtur. ¶ Pater ergo reuerendissime hoc opus queso suscipite. ipsumq vestrū facite approbādo. vt. C. de ve. iu. enu. l. j. §. sed neq: et. §. tanta aūt. corrigentes q correctione noueritis indigere. Enimuero negare nequeo quin aliq huic sint inserta opusculo: que psit iusto iudicio nulla temeritate culpari. vt. ix. di. negare: sup operis imp̄fectione humiliter veniā postulās et deuote. [d] ¶ Prime autem partitionis capitula sunt hec. ¶ De iudice delegato. ¶ De legato. ¶ De dispensatiōe. ¶ De iudice ordinario. ¶ De auditore. ¶ De assessore. ¶ De arbitro et arbitratore. ¶ De iurisditione oīm iudicū. ¶ De officio oīm iudicū. ¶ De recusatiōe. SECUNDA PARTICULA. ¶ De actore. ¶ De reo. ¶ De accusa. ¶ De accu

[a] ¶ Non dz vbi. de hoc numero plene scripsi su per v. i corpore. io. an.

[b] ¶ Cor. rc. cauti⁹ allegauit hoc p cātico. s. nō p psalmo. j. de aduo. §. nūc de exordijs. v. noti sūt et fuit sū ptū. j. re. ij. c. Jo. an.

* ADDITIO.

Adde ad v. seq. ibi nā sm varietatē tporum rc. q p hoc dñtqdā volētes detrahere scie iuris q scia iuris canonici vl ciuilis nō ē ppue scia cū scia sit de icorruptibilib⁹ et d ipossibilib⁹ alr se hre vt hr p̄io posteriorum p phz qd nihil est dicere scōz. Car. i. c. nō dz h allega. nā scia iuris lz qstōnib⁹ ρticularib⁹ variet th in essentia sua manet inuariata et icorruptibil qr i mēte legislatoris ē dsctū rōnis informati tra ditiōib⁹ iurisex q discrimie qñq statuit vnū qñq aliud manēte th eadē rōne i ei⁹ mēte itē i suo pmordio est scia

iuariabilit vt nemini fiat iniuria. et reddat vnicuiq qd suū ē sz ad cognoscēdū qd sit iustū et equū exigit notitia circūstātiarum d iure l. c. cū qdā. et cap. sicut digniū de homi. et. c. si qs nos e de symonia et de ppositi⁹ mediol. i. d. c. si dz et adde qr iura distinguūt tēpalia iura limitātur. l. sz e posteriores. ff. de leg. i. c. cū expediat de elec. Henri. Ferran.

[c] ¶ Ad honoré. no. p inuocatiōib⁹ et pcor. j. de i stru. edi. l. j. col. Jo. an.

[d] ¶ Deuote. expedire puto. q nō solū Rubrice vel mēbra q pcedunt in trib⁹ ptib⁹ ex quattuor dsidētibus hoc volumē qd omissū i qrta cā: hz notā legisti meris igratā: sz ēt diuisiōes et mēbra singulorū Rubricarū sp scribātur. i capite virgularū; cū em experiētia sepe docuerit difficillime inueniri q in hoc volumine allegant psulo singulas hui⁹ vo

luminis chartas numero designari loco qui gratior sit signanti dum tamen uniformis existat. qui numerus potest esse continuus usque ad ultimam chartam libri. posset etiam pars quelibet suum numerum chartarum habere bene et tunc possent in numero partes tertia et quarta coniungi.

Et licet non sic eque posset de prima et secunda fieri illud idem singulis sunt membris descriptis: ut. s. iungatur ante vel post numerus sue charte. et si charta continet plura membra illa per virgulas numero coniungantur de rubricis quo ad sua membra fiat idem sed his adiungantur duo nomen: scilicet. §. et numerus charte sue coniungatur etiam numero charte sue Rubri. quandoque in neutra paginarum est rubrica descripta et in §. hoc idem servo iterum in §. prolixis quacumque parte charte prima col. non integra si finiatur per alphabetum signetur una litera tantum singule quatuor columne integre que sequuntur: ut scilicet in cornu quinte integre columne ponatur. b. in principio vero none ponatur. c. et sic fiat de singulis quatuor ordinatim. et si post ultimas integras quatuor superfit una sola columna vel minus transeat sine signo si plus restat sua litera designetur. ¶ Quisque vero prudens advertit quod hec provisio licet communis sit omnibus voluminibus in communi. in numero tamen et locatione signorum in tantum erit singulis voluminibus singularis quod etiam post multorum annorum cursum non reperientur duo volumina. que in his in toto concordent nisi forsan ad unius exemplum punctatim aliud scriberent. ¶ Sint etiam informati studentes quod hec verba: notatur. et scripsi vel dixi differunt quoad sextum apparatus enim per primum. et eius novella inducitur per secundum. ¶ Item sciendum quod inter diversas signorum formas per quas deberent a verbis autorum mea verba discerni he due prevaluerunt. s. ut inter rubei coloris. a. et. z. vel inter. Jo. an. locari deberent sed primum ut brevius et minus pompe deferens preelegi. aliquibus videbatur quod inter. ad et deo includi deberent. sed non assensi eo quod additionibus quas post publicationem operis fecit autor. quas expedit sepe nosse ut in processu patebit illud signum licet non eiusdem coloris affigam. ¶ Istud licet mihi sumptuosum elegi scilicet speculum cum addi. sic faciendo transcribi, volentes tamen pre-

sato. TERTIA PARTICULA. ¶ De his qui alieno nomine interveniunt. ¶ De procuratore. ¶ De coniuncta persona. ¶ De defensore. ¶ De accusatore. ¶ De sindico. ¶ De economo. ¶ De actore universitatis. ¶ De orphanotropho. ¶ De vicedomino. ¶ De vicecomite. ¶ De tutore. ¶ De curatore. QUARTA PARTICULA. ¶ De personis que nec agunt nec defendunt. ¶ De advocato. ¶ De teste. ¶ De tabellione. ¶ De executore. ¶ De salariis.

a

1

b

c

Quoniam parum est nosse iura sore prodita nisi persone quarum causa sunt prodita nosse essent. ut insti. de iure na. gen. et ci. §. ff. et qui prius persona est ratio est querenda. ut ff. de iure codicil. quidam referunt. et ff. communia pre. venditor. extra de despon. impu. ad dissolvendum. et extra de re iud. abbate sa-

servare libros iam scriptos et tanto sumptui parcere additiones parvas in marginibus prolixas autem ordinate describi faciant in quaternis in quibus chartarum numerus describatur ut de libro dictum est supra. Et additionis signo iungatur charta tali col. tali. et sic facillime habebuntur cuius rei. multum confert si signa ad quaternos remittentia fiant ordinate per literas alphabeti semper resumendo finitum . quia ex varietate chartarum non erit dare concursum. posset tamen a primo variari secundum: puta tractatum postponendo premissum. a. a. ¶ Mihi autem non est gratus modus per quem additiones odoffredi ad summam Azonis in quaternis fuere descripte.

¶ Ultimo summe miror de his que in tantum algorismum abhorrent quod illud de petiis novelle per andruitium oportuit alterari male enim per septennium in iure proficient qui algorismum reputant difficilem in discendo cum tamen id saltem quantum iuriste competit. in unius hore parte septima vel ad plus in una hora posset sciri plenissime. ¶ Mihi autem gratus est modus ille scribendi propter duo. primum. quia literis multum opus abbreviat utens illo in quo sciendum quod algorismi numerus citra denarium unicam habens literam in duodecim literis computato denario exceditur a communi. item ab. xj. usque ad centum duas literas non excedit. omnes vero communes numeri limitationis illius preter octo. s. xv. xx. xl. l. lj. lv. lx. xc. literas duas excedunt qui excessus consistit in ducentis. ccc. literis nisi fallat nec deridebit hanc rationem qui visa constitutione Joannis que incipit cum ad sacrosancte percipi et quam centum quinquaginta litere unam lineam in apostolicis literis faciunt que ibi in unius turonensis parte quarta taxatur secundum quod scriptores in illo minus falluntur et fallunt et hoc derivat a primo quia non sic in minori erravit numero ut communiter in maiori. Jo. an.

ne §. j. Ideo quia nobis de iudiciis tractaturis primo in hac prima parte necesse est videre de personis que in eis intervenire solent: et de ipsarum constitutione. et officiorum impugnatione: que quidem generaliter sunt hec. s. iudex: actor: reus: defensor et testis[b]: ut extra de ver. sig. forus. § in omni. et iiij. q. iiij. c. j. he persone necessario interveniunt in iudicio. s. ordinario nam in notoriis non sunt necessarii testes[c]. ut. ij. q. j. de manifesta. et c. manifesta. extra de iure. iu. ad nostram. iij. extra de accus. evidentia: et. c. qualiter. ij. ¶ Defensor quoque quandoque intervenit. et quandoque non ut patet extra de procu. per totum. ut ff. e. l. prima. ¶ Subdividitur autem hec prima pars in quatuor particulas. ¶ In prima tractatur de iudicibus et eorum iurisditione et officiis et recusatione. ¶ In secunda de actore: reo: et accusatore: et accusato.

¶ In tertia de personis que pro aliis in iudicio intervenire solent. ¶ In quarta de testibus et tabellionibus et de salariis.

a Quoniam sane § j. lib. vj. Jo. an.

b ¶ Et testis. cum hic non de probationibus et ipsarum speciebus. sed de personis tractet satis patet quod non debuit instrumenta exprimere. Item nec alias probationes causatas a facto partium Jo. an.

c ¶ Testes sup. nec in his que aliter plene probantur; Joan. and.

i autor.B.in pemio.§.ceter. certos pra-
m scripserãt notauerit quoz volumina
cepi super singulas rub.describere q̃ex
i materias tractauerũt.sepe etiã de his
cumulãdo ⁊ cũ in pcessu tituli ex illis

dato nõ in totũ appellet subdelegãs q̃cq̃d sibi reser-
uauerit.e.ti.si delegat⁹.in fin. Tertia vult q̧ excõica-
to subdelegãte vel ei⁹ sede vacãte de ipso subdelega-
to.nõ in totũ appellet ad papã.e.ti.si is cui. Quarta
vult idẽ cũ appellat ppter id quo negat ẽt subdelegã

De iudice delegato.

Rubrica.[a]

Quarta pmissionis ordi-
nẽ videndũ occurrit d̃
iudicib⁹.vnde no.q̧
iudicũ aliĳ sunt dele-
gati.aliĳ ordinariĳ:aliĳ
auditores:aliĳ assesso-
res.aliĳ arbitri.aliĳ arbitratores . vt
ĳ.q̃o.vj.§.q̧ de arbitris.de quorum
singulis p ordinẽ differem⁹.Et quĩ
iudex†delegatus saltẽ a principe su-
premũ inter iudices obtinet locum.
vt extra de of.or.pastoralis.§.preter
ea.⁊ de of.dele.si quĩ.⁊ argu.xciĳ.di-
stin.c.fi.⁊.xciiĳ.dist.c.j.ab eo merito
ducimus inchoandum vt.ff.de edẽ.
argentarius.§.j.⁊.l.destin.q⁊ tua.p-
pe principium dicentes. ¶ Quid sit
delegatus. ¶ Quis eum constituat.
¶ Quid constituat. ¶ Que delegari
possunt. ¶ Quid sit delegati offi. iu-
risditio seu potestas.[b] ¶ Quib⁹ mo-
dis finiat. ¶ Ex quibus causis recu-
setur. ¶ Et que cõtra eũ excipi pñt.

Quis sit iudex delegatus.

Delegat⁹ est is q̃ ex al-
terius cõmissione ali-
cuius cause recipit iu-
diciale cognitionẽ ex-
e.ti.sup qõnũ.§.j.⁊.§.
eius.ergo.⁊.ff.de offi.
ius cui mã.est iu.l.j.in fi. ¶ †Sub-
delegatus ṽo est is cui cã vel aliq̃d
e cause mediĳs a delegato.ĳ.loco cõ-
mittitur vt ibidẽ sed ⁊ subdelegat⁹
delegatus de quo no.j.§.pri.itez
ecutor dr delegatus.ex.e.c.fi.de cõ-
ssio.preb.accedens.itẽ is cui aliq̃d

de mediĳs cause cõmittit delegat⁹ dr
vt.j.§.pri.ṽ.sed nũq̃d.sed tũc pprie
dr auditor.vt in preal.c.sup qõnũ.§.
vero.⁊.§.quẽ vero[c].

Quis cõstituat iudicem delegatum.

Iam nũc dicendum est
q̃s possit cõstituere ⁊ q̃
dẽ cõstituere põt prin-
ceps:vt in preal.§.ei⁹.
ergo.item ordinarius
ex de of.or.pastoralis.
rñ.j.ex de ap.dilecti filiĳ.prior.vt ibi
no.in fi.mag.gl.itẽ delegat⁹ a pnci-
pe.⁊ talis dr subdelegatus respectu
delegãtis.ex eo.sup qõnũ.§.nos aũt
⁊.c.cũ te.⁊.c.pastoralis.⁊ generalr q̃-
cũq ordinariã iurisdi.hz ipm consti-
tuere põt.vt.ff.de iur.om.iu.solet et
per totũ.C.de iudi.a iudice.C.q̃ pro
sua iurisdi.iudi.da.darius pñt.l. in
in causarũ. ¶ †Nã de iurisditio.or-
dinaria est iudicem dandi licia:vt.ff.
de iur.om.iudic.l.more.nisi natura
cause vel alia ratio delegationẽ im-
pediat.que dic vt.ff.de officio ei⁹ cui
mandata est iurisdi.l.prima.⁊.ff.de
offi.procon.nec quicquam.§.vbi.et
valet ita demum delegatio si fiat de
causa et persona que ad eius perti-
nent iurisditionem vt in preallega.
l.in causarum.[d] extra de officio ordi.
pastoralis.in princip.de foro comp.
romana.§.j.ff.de iurisf.om.iudi.l.fin.
¶ †Delegatur autem ab alio quam
a principe non delegat. C.de iudic.
a iudice.extra de officio delegati. su-
per questionum.§.primo. Hoc di-
cas speciale in legato proconsulis
vt.ff.de officio proconsulis ⁊ legati.

.seq. ¶ Egi.vĳ.primis rubricis: q̃
ur. ¶ Albe.gal.ponit rubri.simul
egatis pro hac prima vice reliq̃s
aũt notũ q̧ vbicũq allego Tan.
o submittere possem Bart.brixi.
d q̃d dixi in proemio.ver.tertius.
etiã sciendũ q̧ hanc cõpilationẽ
sextus cuius cõnes nõ vidit au-
ius ti.preter primũ que fuit In-
ex.etiã quarti de quibus.j. ante
ib hoc ti.xiĳ.cõsti.boni.que aptis-
ulta hui⁹ materie dubia declara-
ex illis cões sunt huic tit.⁊ rubri-
ima vult q̧ cum concurrunt iuris-
delegata semp appelletur ad pri-
l.duo.Scda vult q̧ a subdelegato

interposuit quibus modis eius iurisditio prorogetr
quod quare autor omiserit.vide infra.§.sequitur. in
fine. Tancredus autem in suo ord.iudicioz. Rubri-
ca secunda posuit solum tria membra.s.primũ q̃ntũ
⁊ sextum.Jo.an.

Delegatus.

¶ Quẽ ṽo vide tres qõnes q̃s scpsi sup rubri.
e.ti.quaz pma euenit huic situationi.scda est in hoc
mẽbro soluta.tertia.j.§.sequit expedit.io.andr.

Iam nunc.Causaz ponit verba rof.in opere iu-
ris ciuilis tit.iiĳ.ṽ.ita demũ.Sz indubitatum
est vt ẽt ibi no.q̧ bene valet delegatio facta.psone nõ
subiecte deleganti.sz ille per delegantẽ non põt cogi
vt recipiat.hoc probãt iura sequ.⁊ facit.l.iĳ.ff.de of.
eius cui mã.est iu.⁊ sic no.l.l.eum q̃.ff.de iur.om.iu.
Joan.andre.

tẽ iurisditio-
nẽ hẽe.e.ti.
si a subdele-
gato hec sũt
dicta ppter
illos meros
legistas: q̃
solũ studẽt
hãc librũ.
¶ De reli-
q̃s oibus le-
cis cõgruis
fiet ifra sup-
pletio com-
mẽdabilis
ẽt est vnica
cle.e.titu. q̃
soluit duo
dubia fre-
quentata.
¶ Ad qões
q̃tuor quas
de hac ma-
teria dispu-
taui remit-
tam.j.§.re-
stat.sup.iiĳ
versi.in fin.
versic.que-
stiones aũt
⁊ sup.ṽl.in
fin.§.fi. sup
ver.sed nun
quid procu-
rator.⁊ in vl-
ti.col.super
ver.item q̃-
ritur.cũ sint
Joan. and.

Iurta.
¶ Po-
testas. Ho-
stiensis. in
summa hoc

legatus sz vnã lecturã[a].⁊.ff.de iu-
di.cũ pretor.certũ võ articulũ põt cõ
mittere ₛm quosdã:vt.j.§.pri.vel di
stingue qꝛ aut est lis ɔte.corã delega
to aut nõ.Alij dicũt ꝙ aut est dele-
gat⁹ ad vniuersitatẽ cãrũ alicui⁹ ci-
uitatis vel castri:vel ꝓuincie:aut ad
vnã cãm tm̃ q̃ ꝓseq̃re.vt no.ex̃ õ ap.
cũ cãm.⁊.j.ver.sed nunquid,et infra
§.sequitur.versiculo itez potest cau
sam.Ois aũt delegatus ab alio: q̃ a
principe dr̃ pedane⁹.[b]C.de ped.iu.l.
j.in aut.col.v.vt defun.seu fu.e.non
in iur.❡†In casib⁹ aũt vbi põt dele
gatus cõmittere:cõmittet etiã ptib⁹
inuitis vt vr̃ cũ ptãs cõmittendi sit
ei a iure ɔcessa vt ex̃ de of.dele.q̃uis
⁊.c.pastoralis.in prin.⁊.c.sic⁊ nemi-
ni facit iniuriã q̃ vtit̃ iure suo.ex̃ de
elec.cum eccl̃ia vulterana.⁊.ff.de in-
iu.iniuriaꝝ.§.j.⁊.§.si q̃s.nisi se mali
tiose velit exonerare:vt in pre.c.pa-
storalis .⁊ eo.ti.prudentiã §.adijci-
mus.⁊ de rescrip.sciscitatus . vel dic
ꝙ vtraqꝫ parte ɔ̃dicente nõ põt.arg.
ff.de arb.arbiter.ita sumpt⁹.[c]qꝛ eis
dz ꝓuidere potius q̃ grauare:vt ex̃
de of.dele.cum te.[d]altera võ tm̃ con
tradicente põt.ff.de arbi.nõ ex omni-
bus.§.j.⁊.l.non dist.§.dies cõpromis
si.ₛm ho.bo.vel dic vt.j.§.sequit̃.v.
sz nunq̃d.❡†Quid si in delegatio-
ne[e]dicatur delego tibi cãm talem et
do tibi ptãtẽ aliũ ante litẽ cõte. sub-
stituẽdi si tibi necesse fuerit nunq̃d
iste delegat⁹ poterit alij ante li. ɔte.[f]
delegare.dicũt quidã ꝙ sic.arg.ff.qđ
cuiusqꝫ vniuer.itẽ coꝝ.§. decuriões.
ex̃ de dolo ⁊ cõtu.c.fi.in fi. Uber . de
bob.ɔ̃ nisi exp̃ssum sit de certo.ff. de
procu.l.j.in fi.⁊.l.seq.⁊.ff.de testa.tu
te.tutor incertus[g]. ❡†Sed nunq̃d
subdelegatus delegati a p̃ncipe. cui
tota cã subdelegata est vel ẽt delega
tus ab alio q̃ a p̃ncipe qui nõ est ad
vniuersitatẽ cãrum dele.põt citatio
nem vel quẽuis aliũ certũ articulum
cõmittere.⁊vr̃ ꝙ sic.vt in ɔcor.q̃ sunt
j.§.sequitur.⁊ ex̃ eo.super qõnũ §.j.
ibi vel iudex q̃cunqꝫ ⁊c.[h]⁊ eo.ti.ex li
teris.⁊ C.de spor.l.ij.ex quib⁹ iurib⁹
⁊ alijs notauerũt guil. Naso.⁊.d.in-
no.iiij.⁊ do.m.ho.ꝙ tales pñt com-
mittere certũ articulũ executoriũ sine
iuris discussione.vñ si articuli ⁊ in-
terrogatoria ⁊ alia plene sunt exami
nata.pñt testiũ receptionẽ cõmittere
vt in pre.c.cũ bertoldus.sec⁹ si plene
nõ sunt examiata:sz hñt aliquã cãe
cognitionẽ annexã.ex̃ de ap.cũ cãm
pñt ẽt cõmittere citationẽ vt in p̃.c.
pastoral.§.itẽ cũ.vel denũciationem
vt.e.ti.ex lr̃is.vbi ẽt no.d.m.ho.[i]qđ
talis executor a talib⁹ deputat⁹ hz
cohertionẽ ɔ̃ oẽs opponẽtes se sibi ⁊

iniuriãtes illis q̃s mittit p̃ expedi-
tione articuli sibi cõmissi.Quẽ ẽt ar
ticulũ põt alij delegare quo ad denũ
tiationẽ faciẽdã.ar.pre.decr.ex lr̃is.
mihi vr̃ salua tanti viri debita reue
rẽtia ꝙ nullus subdelegat⁹ nec etiã
dele.a delegato vel ordinario ⁊ bre-
uiter nullus delegat⁹ ab alio q̃ a p̃n
cipe possit citationẽ vel lit.conte.vel
testiũ receptionẽ vel snie ꝓlationem
cõmittere: vt ex̃ de ap.cũ cãm.q̃ hoc
exp̃sse dicit de cõsan.⁊ affi.c.j.qꝛ ta-
lia sunt iurisditiõis seu iurisditiona
lia.vt ex̃ de ꝓb.qm̃ ɔ̃ falsam.⁊ cause
cognitionẽ desiderãt.vt.iij.q.iij.a ꝓ
cedẽte.ff.de of.procon.nec q̃cq̃.§.j.⁊
C.de di.a ꝓcedẽte.qꝛ forte oppone
tur citationem non tenere:vel cũ nõ
posse citare:vel lit.conte.non tenere.
vel non esse faciẽdã vel testẽ habere
cãm criminalẽ cũ eo ɔ̃ quẽ ꝓducit̃ i
aut.de test.§.si võ.⁊ sic de alijs.q̃ q̃-
dẽ iudex admittere dz.vñ tales talia
cõmittere nõ pñt.qꝛ a iudice iudex
datus iudicẽ dandi potestatẽ nõ hz.
vt.C.de iudi.a iudice.ff.de off.ꝓcon.
⁊ leg.legat⁹.ₛm qđ est ibi i lr̃a non.[k]
⁊.ff.de iuris.om.iu.l.fi.vbi hoc vr̃ ex
pressum extra de ap.cũ cãm.nã ⁊ ta-
les dicunt̃ nõ tã executores q̃ cogni
tores seu auditores q̃ hñt aliquã no
tionẽ.vt in p̃.c.super.§.j.et §.porro.
ff.de ver.sig.notionẽ.ff.de re iud. ait
ptor.in princi.⁊ subdelegati vocant̃
vt ex̃ de re iudi.cum bertoldus.⁊ in
pre.c.cum cãm.nec delegati olim ci-
tabãt p executores.sz p se.ff. de iuri.
o.iu.iubere.C.õ iud.sancim⁹.Preter
ea q̃ rõe possent vnũ articulũ cõmit-
tere eadẽ⁊ totã cãz qđ fieri nõ põt vt
pri.concor.❡†Licet eniz delegat⁹ a
principe vel legatus vel ordinarius
iurisditionẽ totã in alium transferre
possint nõ tñ potestatẽ alij cõmitten
di.ff.de iurisdi.om.iu.l.iij.in fi.⁊ est
rõ qꝛ illa ptãs nõ hr̃ ex cõmissiõe sz ex
l.vel ɔstõne vt.C.de iud.a iudice.ff.e.
cũ pretor.respon.j.extra.e.pastoralis
in prin.⁊.c.vlti.rñ.j.⁊ que specialiter
lege vel senatusconsulto.tribuunt mãda-
ta iurisditione non transeũt.ff.de iu
ris.om.iu.l.j.nec ob.decre.pastoralis
§.j.qꝛ ibi loquit̃ de delegato a prin-
cipe qui hoc facere potest.itẽ nec ob
stat decretalis cum Bertoldus.quia
ibi sic de facto contingit.nec condi-
tor iuris ad hoc se ibi retulit vel re-
sponde prout ibi notatur[l]nec decre-
ta.super questionum.§.primo.quia
quod ibi dicit iudex quicunqꝫ.intel-
lige de ordinario vt et innuit glossa
ibi posita q̃ incipit ergo si ordinari⁹
⁊c.nec decreta.ex literis.qꝛ ibi p̃riar
cha non cõmisit publicationem sen
tentie.sed ipsemet p suas lr̃as publi

a ❡Lr̃az hoc
itelligas.j.
v.iij.io.an.

b ❡Pedane⁹
õ isti⁹ ptãte
vide.j.õ iu.
om.iu.v.in
simi.

c ❡Sũpr⁹.h
i delega.p̃n
cipis.sz i ar
bitro loq̃tr.
cui⁹ ptãs õ
pẽdet a ptib-
us.io.an.

d ❡Cũ te.vt
ibi pz etiaz
subdelegati
eẽ posset p
eiũ ꝓuiso.

e ❡Delega.
sup.alteri⁹
q̃ p̃ncipis.
io.and.

f ❡Lit.ɔtes.
hoc dicit ꝓ-
pter q̃ hz ꝙ
post lit.ɔte.
ñ posset sus
tare de q̃.j.
§.sequit̃.v.
qũ põt cãm.
in fi.io.an.

g ❡Incert⁹ p
Uber.facit
de of.deleg.
is cui.li.vj.
vbi is cui cõ
mittit̃ ꝓui-
sio ecc̃ie sit
da certe ꝑso
ne delegate
alꝫ nõ.sz in
qõe ego ibi
venui ɔ̃triz
i vl.gl.⁊ vid
qđ super ea
plene scp̃si.
nec ꝓcedit
qđ dr̃ vber.
de ꝓcu. per
decr.ij.de ꝓ
cu.lib.vj.ij.
rñ.i fi.io.a.
ADD❡qđ
cõis snia.d.
legistaꝝ.et
can.⁊ cũ io.
an. ꝓut hr̃
p modũ l.l.
more.ff.de
iur.om.iu.

h ❡Quicũqꝫ
⁊c.vbi vide
sup gl.si er-
go.Jo.and.

i ❡Ho.vt ibi
scripsi i glo.
forte.io.an.

k ❡❡In lr̃a
nõ.vna lr̃a
hz qđ lega-
tus iudicis
dãdi ius hz
alia lr̃a ha-
bet ius non
hz.⁊ vid qđ
ibi no.Joã
and.

l ❡Ibi.not.i
gl.sz qualr:
⁊ vide qđ su
p ea scripsi.
ADD❡qđ
bar.i l.mo-
re.ff.de iur
om.iu.sz ɔ̃.
tñ vide Ale
xan.ibi.

cauit. item ibi pʃiarcha erat delegatus a delegato principis qđ pōt fieri vt in ħ.c. sup. §. j. ⁊ e. ti. pastoralis. in pn. vñ habebat coertionē vt ibi. ⁊ lʒ ibi faceret legi suas lr̃as: hoc nō erat cōmittere. ar. ff. de arb. ʃʒ ⁊ ʃi iterpellatur. §. arbiter. ⁊ l. diē. §. j. vbi dꝛ qđ arbiter pōt citare ꝑ nūtiū vel ep̃lam ⁊ legēdo ꝑ alios ipse legere vr̃. ff. de admi. tu. ita aūt. §. gessisse. eꝫ eo. pa- a storalis. §. preterea. rñ. j. in fi. [a] nō ergo pōt mādare aliquē citari ꝑ alium 7 ʃʒ pōt sic alicui scribere. FORMA. † Noueritis nos subdelegationē talis recepisse. vñ nos citam⁹ talē vt tali die ⁊ loco cōpareat corā nobis: q̃re rogo vt hāc citationē corā testib⁹ intimetis vel ēt scribat ei quē citat: ⁊ de presentatione litere ei facta fiat publi- b cū instrʒ vel in ei⁹ p̄ntiā legat [b]. eodē ēt mō ꝑ nūtiū vt eꝫ. e. prudētiā. in pn ci. ⁊ in hoc vr̃ ꝯsentire Tā. in lib. i ru- c brica de iudi. dele. circa prin. [c] ⁊ Uin. eꝫ. de of. dele. c. fi. ⁊ Jnn. e. t §. ceterū. Qđ aūt dixi vez̄ est de iure cōi. prius tñ dictū de facto seruat ⁊ benignius est sustinendū gr̃a dirimēdarū litiū. eꝫ de resti. spo. freq̄uēs. in principi. C. de iudi. ꝓperandū. nec eñ tales semper possunt oīa ꝑsonalr̃ expedire. ⁊ si velis prius dictū sustinere dic q̇ si corā tali recipiatur ꝯ citationem vel lit. conte. vel contra te. vel hmōi nō ipse sed delegatus de hoc cognoscit. vt in pre. c. sup qōnū. §. quē ṽo. ⁊ sic cessat 8 premissa obiectio. ❡ † Et q̇ actus citandi nō hn̄t iurisd. sed citās est velut organū vel pica citātis ⁊ minister. vt. ff. de reb. eoꝝ. q̄ sub tu vel cu. sunt l. magis. §. ne tñ tituloten⁹. ff. de offi. ꝓ. vr. l. j. §. pe. xxiij. q. v. miles. ⁊ j. de ꝓcu. §. vt aūt. ṽ. ⁊ no. q̇ ⁊ idē posset dici in sententie executione. qꝛ hic facti sunt. Qđ aūt dicit do. m. q̇ talis executoꝛ hʒ coertionē nō plʒ nisi datus esset a delegato a principe ⁊ sic loquitur decre. ex lr̃s. itē qđ dicit executoꝛ talis pōt ēt aliū cōmittere quo ad denuntiationē non plʒ. qꝛ sic res posset in infinitū abire qđ est vitandū. extra de rescrip. cū in multis. cum suis d ꝯcoꝛ. [d] ⁊ qꝛ talis deputat⁹ est ad certum ministeriū vnde nō potest aliū cōmittere. eꝫ de of. dele. qm̄. §. pe. ⁊ hoc nisi sibi mādatū esset q̇ posset ꝑ se vel per aliū expedire: qꝛ tunc posset. eꝫ de dolo ⁊ contuma. c. vlti. in fi. 9 ❡ † Item non ob. si obijcis de auditoribus palatij dn̄i pape q̄ citatio- e nes indifferenter cōmittunt. [e] nā ipsi sunt quasi ordiarij ⁊ vniuersitas causaꝝ audiendarum totius mundi est ipsis cōmissa. vt ex generali commissione audiant vice dn̄i pape cās appel. ⁊ vsq̧ ad duas dietas ꝑ simplicē

querelam nisi in prelatūris ⁊ maioribus dignitatibus. ff. de iudic. cum pretoꝛ. §. j. ix. q. iij. cuncta. ⁊ c. ꝑ principalem. in aut. de iudi. §. vetus. col. vj. lʒ nō possit aliq̄d sine eius speciali mādato diffinire. vt extra de testa. Raynutius. §. cum autem. s. ei facta prius relatione fideli. vt extra de iudi. cum bertoldus. ver. qui cum nobis. ⁊ de deci. dudum. §. prioꝛ aūt. et de appel. intimasti. C. de rela. ꝑ totū f ⁊ vide. j. ti. pri. §. j. [f] ❡ † Sed sm̄ pre- 10 missa quid si testes non sunt in loco vbi cā agitur? dic q̇ delegatus rogabit ordinarium illius loci vt eos recipiat. C. de fide instr. aut. apud eloquentissimum. ⁊ l. iudices. ⁊ ille recipiet autoritate iuris cōmunis nō rogantis. eꝫ de fideiusso. constitutus. ⁊ ad hoc tenetur. ff. de requiren. reis. l. j. §. presides. quam rogandi formā collige. j. in titul. de teste. §. qualiter autem. versi. scribet autem. nec enim ille isti cōmittere potest. nec eum ad hoc cogere. qꝛ extra territoꝛium iusdicenti impune non paretur. ff. de iurisdi. om. iudi. l. fi. iij. q. vj. neminem ⁊ c. seq. ⁊ par in parem ⁊c. extra de electio. innotuit. cum suis concord. et iō caute dicitur in decre. qđ debet suis literis significare extra de fideiusso. ca. iij. in fine. si vero p̄ntes sunt ꝑ se examinet eos ⁊ cām per se audiat. C. de iudi. aut. ad hec. de consang. ⁊ affi- g ni. [g] c. j. ❡ † Item quid si receptio te- 11 stiuʒ tribus cōmittitur. sed qꝛ illi de facili non p̄nt in vnum locum cōuenire vna pars eligit vnū alia alium ⁊ ipsi tres tertiū q̄ testes examinent: dic q̇ cū in rescripto dicat q̇ ꝑ se examinent nō potuit hoc fieri. vnde nō valet talis testium examinatio: ⁊ sic obtinuit. arg. ff. de iudi. l. ij. extra de of. dele. c. fi. ar. tñ ꝯtra in his que no. j. de teste. §. nunc tractandum. ṽsi. dʒ h quoq̧. [h] ❡ † Et no. diligēter quatuoꝛ 12 dr̄as inter del. a principe. ⁊ delegatū ab ordinario. Prima est. j. e. §. iij. ver. item pōt cām sibi. Secūda est qꝛ delegatus a principe olim poterat citare cum solennitate edicti que ꝯsueuerat obseruari. ⁊ non dele. ab alio. C. de iudi. sancimus. in fin. in aut. de liti. §. oēs. Tertia qꝛ si delegatus a principe aliquid de iurisditione sibi reseruat cum cām subdelegat ad ꝯeum tñ est appellandum. e. ti. super questionum. §. porro. secus in alio a quo ad superioꝛeʒ appellat. ff. quis ⁊ a q̄ app. l. j. ⁊. ij. ⁊ extra de appella. roma- i na. [i] Quarta qꝛ suā sn̄iam pōt exequi vt extra. e. significasti. ⁊ c. querenti. ali⁹ ṽo nō. ff. de re iudi. a diuo. eꝫ de foro competen. si quis contra clericum. quod. B. ⁊ Joan. non admittūt

a ❡ Jn fi. vide qđ scripsi de dol. ⁊ ꝯtu. c. fi. ad fi. sup ṽbo vel alios. Joā. an.

b ❡ Legat. facit de. de ele. cām i prin. Jo. an.

c ❡ Circa pn ci. ibi loq̄t de lega. pn- cipis io. an.

d ❡ Snia cō- coꝛ. li. vj. io. an.

e ❡ Cōmittūt de hoc satis. j. de citat. §. vlt. Jo. an.

f ❡ Proxi. §. j. corrige. ij. ⁊ vide qđ di- cā. j. ti. pri. i prin. io. an.

g ❡ Et ast. c. j. tu dic p̄dcā ꝓcedere in delegato ordinarij que sunt falsa i legato pape de q̄ ēt videt s. itelle xisse ꝑ decr. iij. de fideiu. quā alle. q̄ tñ ap te ꝓbat ꝯ- riū cū ibi dicat significes vt eos vice tua ꝓbat idē de of. ordi. significa uit. ibi non accedūt nec aliquos ꝓ illoꝝ receptiōe transmitunt ⁊ de delega. pape loquit vt ibi pʒ bene facit de rescrip. statu- gū. §. pe. lib.

vj. Petr⁹ ergo dcm̄ huius ṽsi. formabat i sub delegato vt scripsi i decre. sup qōnū. e. ti. sup glo. si ergo. Jo. andr.

h ❡ Dʒ q̄s vbi dat alia remissio dec. finalis. e. ti. supius alle. facit ꝓ hoc ꝯ̃rio cū ille cui cōmittitur negocium ꝑsonaliter exequē dū de cōsensu ꝑtiū delegeti nisi i casib⁹ ibi positis. ꝑ qđ puto hoc vltimū vez̄ in delega. pn- cipis p̄mū ꝓcedat i delegato ordinarij. ⁊ qđ dixi de delegato pnci. itellige q̄ iudex est non nud⁹ minister. vt nor. in cle. e. tit. iudices. i. j. gl. Jo. and.

i ❡ Romana li. vj. Jo. an. ADDE q̄- rēdo q̄ dr̄ia ē inter ipm delegatū et ordinariuʒ. rñd. q̇ iurisditio delegata est stricti iuris ⁊ odiosa. ordinaria ṽo ē fauorabilis. gl. ma. ⁊ ibi scribētes in c. j. de rescri. li. vj. gl. i. c. dispēdia. e. ti. ⁊ li. gloss. i. c. solet. de sen. excōi. e. li. vj. qđ de-

legata sit odiosa tenet rota in anti. deci. xxiiij. lapus. alleg. lv. in .ij. col. circa finē Cardi. in ꝯsil. xvij. in .j. Itē glo. pen. in elec. ij. de offi. ordi.

a ℭ Quisqs. vide qđ scripsi in pre. decre. si qs ꝯtra sup glo. hoc ideo vbi posui has differētias quas habuit. Ho. a tam. in suo libello quiᵘ ti. in fi. & pe. & ab. & bonag. Jo. andr.

ℭ Onstituunt autem.

ℭ Sequitur.

b ℭ Multis. ver. sic dictū qr titulᵘˢ ille nō hʒ mem bra. Jo. an.

ℭ Sequitur.

c ℭ Officiū. i mēbro. §. interposuit et iurisditio. Jo. and.

d ℭ Alteri. cuicūqꝫ. de collega. th plᵘˢ dubitatur. Joan. andr.

e ℭ Meū. ibi vide .j. rñ. in gl. dicit hosti. ioā. an.

f ℭ Th §. bñ fatet Gofr. qr male facit deleg. sic cōmittēdo: sed dicebat ex eo appellari nō posse cuiᵘˢ dictū vide i sum. eo. ti. ꝟ. pōt delegatus. ois viā hosti. vbi. §. remisi. io. an.

g ℭ Casibus hodie dicvt de rescript. statutū §. i nullo. li. vj. p quē §. videt qr et de expresso cōsensu ptiū nō possit ex loco cōmissiōis subdelegare supᵃ q̃

vt ibi no. ij. q. vj. quisquis.ᵃ

Quis cōstituat iudex delegatus.

Constituunt aūt delegati oēs q̄ non prohibentur. ex de spon. cū apud. ff. de pcu. mutᵘˢ Qui aūt phibeant. vt de .j. e. ti. §. pe. & fi.

Que cause delegari possint.

Sequit videre q̄ pñt delegari sup quo vide .j. de iurisd. om. iudi. in multis.ᵇ ver. Delegari aūt pōt gñaliter principiū cāe vt citatio & mediū puta testium vel iurisiurandi receptio & finis, vt inle prolatio vel eius executio. extra eo. super qōnum §. verū. & §. seq. & c. pastoral. §. i. & c. ex lřis. de re iu. cū bertoldus. & de testi. cog. c. j.

Quod sit delegati offm iurisditio seu potestas.

Sequit videre qđ sit officiūᶜ seu ptās delegati: & quidē ad offm eiᵘˢ spectant multa de quibus dicā .j. de of. iudicū. Dʒ etiā formā sibi traditā diligēter seruare. ex de rescriptis. cum dilecta ad fi. ff. mā. diligēter. alioqn non valet qđ agit: vt ibi. & ex e. venerabili. idē qđ per se cām audiat si pōt. alioqn alteri cōmittat C. de peda. ind. l. ij. C. de iudi. ant. ad hec. ex. e. si p debilitate. etiā ptibᵘˢ inuitis. cū hec potestas sit ei a .l. cōcessa. ex. e. c. fi. C. de inde. a iudice. nisi se malitiose exponeret. ex. e. c. pastoral. §. i. Js aūt q a parte vel a ptibᵘˢ cōiter eligitur non pōt sine ptis vel partiū consensu alteriᵈ cōmittere. Itē electus ab vna parte non pōt electo ab altera cōmittere. extra eo. qm. sm domenuᵉ in alio dele. contra. vt .j. ꝟ. itē pōt suo qđ plenius proseqre in sum. eius. ti. §. qđ sit eius officium. ver. itē electus. Gof. th contraᶠ. ℭ † Sed nūquid delegatus a papa poterit subdelegare aliquibus remotis partibᵘˢ inuitis non credo qr nec ipse papa hoc fecisset. extra de rescriptis. super literis. prope finem. imo ex hoc poterit appellari. ff. de iudi. si locus. ff. de

vide quod ibi dixi sup ꝟ. q. solibet. Jo. and.

ADDE tu qr vbi cā necessaria suaderet vt ex loci cōmissiōis fieret subdelegatio tūc delegatᵘˢ pōt ex loco subdelegare. Ab. sic. in. c. ꝯstitutᵘˢ. p illū tex. ex de fide inst. itē adō qr hoc sitr ñ pcederet deberet fieri cognitio i loco &c. arbit. si cum dies §. si arbiter. & ex de app. scđo requiris §. iij. remotos aūt hoc casu intelligo vltra duas dietas constitutos. extra de rescrip. nonnulli. sed infra duas dietas posset saltē reo contradicente. actore autem contradicente dicunt quidam non posse cōmittere extra locum illū vbi papa cām commisit ne sibi cōmoditas loci ex beneficio literarum aplicarū concessa auferatur. xxviij. di. de his. iij. q. vj. peregrina. extra de exceptio. olim. de hoc. §. §. ij. versiculo in casibusᵍ. itē ad officium eius spectat primo expedire quod ei prius mādat. C. de app. l. j. C. de rei ven. ordinarij. extra de rescrip. cum dilectaʰ. ff. de iudi qui prior. extra de ordi. cog. c. ij. et de causa poss. & proprie. c. ij. ℭ Item legitimas exceptiones admittere quantumcūqꝫ precise scribatur. eodē titu. ex parte. ij. & c. super eo. ℭ † Item ad eius officium spectat omne id sine quo eius iurisditio expediri non potest: & quod potest per generalem clausulam comprehendi. eodem titulo preterea. & capitulo ex literis. et capitulo prudentiam. in fin. ff. de iurisditione omnium iudicum. l. secunda. non tamen potest cognoscere de rebus vel personis in commissione non contentis. eodem titulo. p. & g. cap. cum olim. in fine.ⁱ nisi per modum reconuentionis. extra de mutuis petitionibus. c. ij. tertia questione viij. cuius quia forma mandati &c. vt iam dixi. Item vt quemlibet contumacem impedientem suam iurisditionem compescat. extra eodem. c. j. & c. pastoralis. & de pe. romanaᵏ. iurisditio em sine coertione nulla est. ff. de of. eius cui mā. est iuris. l. fina. & extra eo. ex literis. vnde potest eos excommunicare si est delegatus pape. vndecunqꝫ sint & etiam mulctare: si als nō pōt suam iurisditionē defendere vt ibi. & eo. titu. de causis. in fine.ˡ ff. si quis iusdi. nō ob. l. vnica. qr oēs de sua iurisdit. sunt. ix. q. iij. cuncta. & c. per principalem. Delegatus vero alterius nō pōt nisi eos q̄ sunt de iurisditione delegātis. vj. q. iij. placuit. C. de crimi. agi opor. aut. qua in prouincia. nec iniuriam sibi dictam a partibus vel alijs punire: imo hoc fiet per superiorem. vt extra de penis dilectus. ℭ † Quid ergo si altera pars occidatur vel verberetur vl' spolietur vel incarceret nunqd delegatᵘˢ

tio i loco &c. quotiēs papa cōmitteret alicui ex pprio noie dignitatis residēti ex suā dyocesim. s hac th residētia facta mētiōe. ita Ab. sic. l. c. fina. ex de re. pmu. idē in c. oli. ex & ex cep. & ibi feli. i. ij. co. plene tractat.

h ℭ Dilecta. dicvt ibi notat. l. iiij. gl. Jo. and.

i ℭ In fi. excipit a rebus nō a psonis vt in ꝓ. dec. c. p. & g. & p solone ꝯtrorū ibi remissionē dedi i fi. vlt. gl. io. andr.

k ℭ Romana li. vj. io. an.

l ℭ In fi. & ibi in fi. plene scpsi de mīa. io. and.

a poterit in tales animaduertere[a] ad hoc dico q aut excessus est notorius aut occultus: in primo casu pōt si tamē sit: vt ex hoc turbet vel impediat ei' iurisditio: vt qr offensus vocat' a delegato veniebat: vel alio mō. vt i preal. cōcor. xxiij. q. iij. si quis romipetas. & c. paternarū. extra de tre. et pa. c. ij. vel etiā si fiat in iniuriā delegati. ij. q. vij. si quis. xxiij. q. iiij. si illic. & c. guilisari'. extra. e. ex lris. ar. ff. de iniu. Item apud labeonē. §. si quis virgines. & §. gnaliter. & §. pretor. & multis alijs. §. & l. iniuriarū. §. qdē[b]. extra
b
c de pe. romana[c]. & hoc siue fiat a ptibus siue ab extraneis: & sic intelligo ff. si quis iudi. non ob. l. vnica. extra de testi. cum cām. Si aūt hoc fit propter inimicitias ignorās eū ad iudiciū venire forte nō sic: ar. ff. ex q. cau. in pos. eatur. fulcini'. §. j. & ij. ff. de his q in frau. cre. ptor. §. ij. so. mat. ēt. §. j. i quibus innuitur qđ non tenetur nisi in dolū et iniuriā eius fecerit: licet quidā in hoc dicant contra. Si vero excessus est occultus siue fiat a partibus: siue ab alijs nō cognoscet d hoc nec coget eos corā se super hoc rndere: nec puniet: qr nec sup occultis iurisditionē hz nec sup eis datus est iudex: sed ordinarius de his cognoscet. ar. extra eo. pastoralis. in fi. de offi. or.
d c. ij. & ij. q. j. debet. Quidā tn̄ fatētur[d] eū posse de hoc summatiz cognoscere et mulctam inferre: non tamē penaz ordinariā quod mihi nō placet: quia nec certa accusatio vel actio de hoc corā eo institui potest: nec ad hoc dat' est vt iam dixi. C. de testibus. nullus alioquin contingere posset: vt de omnibus illoruz causis cognosceret qđ esse non debet. vt extra de rescript. ad
4 hec. & de iurepatr. relatum. ¶ † Porro hoc fateor q si quis etiā extrane' suspectus sit verisimiliter qđ vocatum ad causam velit offendere delegatus pōt eū cogere ad cauendū idonee de securitate ar. extra de rest. spo. literas in fi. vt lit. nō cōte. accedēs. ij. extra de ap. ex parte. & meli'. C. de his qui ad ec. cōfu. denūtiamus. ver. nā sīqs. C. de sacrosanc. ecc. sancimus. ff. de edil. edic. iustissime. ff. de of. presi. cōgruit ff. de vsuf. equissimū. & l. de pig. §. sequitur. ver. quid si timeo. nec excusat impediēs. dicēs delegatū nō habere iurisdi. maxime vbi partes de hoc non excipiūt que prosequere sm papaz. &
e
5 d. m. vt extra. eo. c. j.[e] ¶ † Quid aūt si aliquis extraneus rem de qua coraz delegato qđ moueret auferat actori. dic q cum nullā iurisditionē habeat in illum violentū non poterit eū pu-
f nire. ar. ex de ap. romana. §. in aliū[f]. Sed si cōmissio foret realis. sec' esset
k qđ dic sm papaū: vt nō. extra de pe.
g dilectus.[g] ¶ † Sed nunquid seculare
6 brachiū potest innocare & euz cogere suaz exequi sniam: nō videt: qr si hoc posset superuacuo apponeretur in literis apostolicis: que tn̄ sm iur. formā pcedūt illa clausula innocato &c. extra de excel. plā. c. fi. in fine. Itē certa pena statuta est a iure quā dz inflīgere delegatus. s. excōicatio: vt extra e. c. j. vnde illa dz esse cōtentus extra e. de causis & hoc tenēt quidā. Alij cōtra. ar. extra de off. or. c. j. & c. qm̄. in fi. extra. e. preterea. in fin. & c. sane. C. de epi. au. epale. xj. q. j. de persona. & c. si quis cū clerico. xxiij. q. v. administratores. extra de sen. ex. dilecto. de clerico excō. mi. c. ij. & predicta clausula apponitur qn̄qz. quia plus solet timeri &c. extra de here. si aduersus. xxiij. di. ğ. ğ. si eū hoc pōt ordinarius facere: vt in pre. iuribus. cū suis cōcor. multofortius hoc pōt delegatus qui quo ad cām sibi cōmissam maior est quolibet ordinario: vt extra de off. iu. dele. sane. de offi. le. c. ij. & hoc videt etiā papa sentire extra de off. dele. significasti. in glos. sua. Sed nunquid pōt
h
7 bellū indicere. rn̄. non. qr hoc solius pncipis est. xxiij. q. ij. c. j. & ij. ¶ † Potest etiaz dare missionē in pos. causa custodie. extra de eo qui mit. in poss. causa rei seruan. c. j. & ij. & etiā veram possessionē. ar. extra de re iudi. cū aliquibus. C. de iud. properandū. & hoc si sine armis & cōtentione fieri potest alioquin recurret ad ordinariū q hec manu militari exequatur. ff. de re iudi. a diuo. ff. de rei vendi. qui restituere: & in prealle. c. administratores. ff. de iurisdi. om. iudi. iubere. de hoc infra de primo & secundo decreto. §. restat: & hoc in deleg. principis. ali' eni non dat possessionē: sed decernit dandam. vt in predic. l. iubere. et ordinarius etiam mittit. ff. de dam. infect. l. iiij. §. j. et in pred. l. a diuo. §. j. ¶ Potest etiam absoluere excommunicatū actorez: licet hec non sit sibi specialiter demandatū. extra. e. c. ad prudē-
i tiam. §. sexta.[i] ¶ † Itē potest causam
8 sibi delegatā totam vel partem coniūctim vel diuisim vni vel pluribus cōmittere absente vel ignorante reo cōiūctim. vt cōmitto tibi vices meas aut diuisim. vt committo tibi vices meas vsqz ad lit. contesta. vel si committit aliquem certū articuluz. extra eodem super questionum. §. nos autem. et §. seq. quod intellige de delegato a principe. nam delegatus ab alio non posset. C. de iudi. a iudice: nisi causarum vniuersitas esset sibi cōmissa. ff. de iudic. cum pretor. extra de app. romana. lib. vj. vel sm quosdā.[k]

a ¶ Animaduertere. gui. an. l. iiij. q. de rescri. qsiuit d Aberantib' nūtiū delegati per quē citatus vl' aduocatū qcoraz ipso patrocinat tz p decre. j. e. fi. & p l. ij. ff. de iur. om. iu. et de off. eius cui mā. est iur. l. fi. qđ illos punire poterit ex suo officio nō iure actiōis: cū sine illis eius iurisditio expediri non possit induc it etiā. ff. de pcur. ad rē mobilē. & l. ad legatū. pcedat hic cū distinctiōe q seqt. Jo. an.

b ¶ §. qdē. sic etiā allegat Inn. sz ibi ē §. qdez. sub §. si qdē tamē. Jo. an.

c ¶ Romana. li. vj. Jo. an.

d ¶ Fatentur dt Inn. vbi s. forte. non male. io. an.

e ¶ Extra. e. c. j. ibi scripsi i gl. qđ si aliqua. Jo. an.

f ¶ In aliū. li. vj. Jo. an.

g ¶ Dilect': ibi scripsi i vl. gl. quam hic intelligas. Jo. an.

k ¶ In gl. sua vide qđ ibi satis scripsi i gl. nūqd. & qđ ibi seqt. ibi vide i gl. ēt. De ordinario vero a q est appellatū an innocet scripsi d of. or. c. j. super glos. pe. Jo. an.

h ¶ Sexta. vt ibi dr: hoc verū si casus sit est de reseruatis: & tūc facta ptus remissiōe. & vide qđ ibi dixi sup v. excōicatorem. Joan. an.

k ¶ Quosdā: quib' Gui. psentire. vr. j. d li. ct. i fi. vide qđ ibi dicā. Jo. an.

ADDE tu q delegat' ordinarij ad certā cāz deputat': licet nō possit cōmittere articulū cāe cognitionē recrēte pōt tn̄ nudū ministerium seu nudā examinationē cōmittere. ro. ta in antiq. decil. cxliij.

Nisi corā eo lis esset conte. C. de pro-
cu. neq3 tutores: qđ dic vt no. extra de
re iu. cū bertold[a]. Dz aūt cōmittere
psonis i dignitate ɔstitutis vel istitu
tis in ecclesijs cathedralib[9] vel alijs
collegiatis honorabilib[9]. extra de re
scri. pħti. [b] posset etiā certū articulū
alijs cōmittere. & hoc innuit ipsa con
stitutio dū dicit cām de partiū tamē
assensu. ¶ Item potest suo cōdelega
to committere vices suas. extra eod.
quis. & hec vera sunt si est impedit[9]
iure: vel facto. extra de rescrip. sciscita
tus. de offi. delega. si pro debilitate. &
c. pastoralis. alioquin ille nō cogitur
subdelegationē hmōi suscipere. e. ti.
corā. immo ipse cōmittens ex hoc ar-
guēdus est & puniendus. vt in pre. c.
sciscitatus. & c. prudētiā. §. adijcim[9].
Formā huius cōmissionis. vide. j. de
citatione. §. iā de citatione. ver. quid
si. ¶ † Tertius vero cum conuenientia
partiū: vel ex officio auditoris cōtra-
dictarū datus non debet alteri ex ele
ctis a partib[9]: sed nec vtriq3 vel etiā
alicui extraneo cōmittere vices suas:
qđ dic vt no. extra de offi. dele. c. fi. rñ.
j. & š. in princi. huius. §. [c] item socius
non cogitur subdelegationē hui[9] re
cipere si clausula. qđ si nō oēs &c. non
sit apposita in rescripto: cum non li-
ceat ei mandati fines excedere. vt ex
tra de offi. delegati prudentiā. & de re
scrip. cū3 dilecta[d]. verū cum causa ali
qua pluribus cōmittitur cū adiectio
ne illi[9] clausule: qđ si non oēs &c. que
ritur an is qui nō pōt interesse possit
alij vices suas delegare & an coniudi
ces subdelegatū admittere teneātur:
ad qđ dic qđ aut impeditus impotē
tia iuris: aut impotentia facti: impe-
ditus impotentia iuris: puta qui est
excōicatus vel periurus vel infamis
et hmōi nequit cōmittere: nā & si pńs
esset cognoscere non posset vel iudica
re: nec alij tenent admittere subdele-
gatū. extra de rescri. sciscitat[9]. & extra
de re iudi. ad pbandū. iij. q. vij. §. tria
et. j. §. fi. ver. item qđ est criminosus.
et in hoc oēs concordant. Si vero im
potentia facti: bene valet cōmittere
sm Joan. quia tunc extat conditio
in rescripto contenta. arg. ff. de off. de
le. si pro debilitate. & c. quis. ¶ Tan.
vero distinguit: qz aut impotētia est
perpetua: & tunc nequit cōmittere: qz
extat iā conditio aut tpalis. et tunc
potest. ar. extra de offi. deleg. pastora
lis. in fi. & de voto qđ super his. & c. ex
multa. et postq3 cessauerit impoten-
tia cum alijs procedere poterit. argu
men. C. de cur. fur. cum alijs. extra de
stat. mona. cum ad monasterium. in
fi. extra de app. cū cessante. Guil. Na
so. et Jo. de deo et Innocen. iiij. dicūt
simpliciter q bene potest generaliter committere vi-
ces suas: sed socij nisi velint admittere non cogūtur:
quia iam extat conditio: argu. in pred. c. pastoralis. in
prin. & eo. tit. super qōnū. §. si vero lau. & Ja. de alb. di-
xerunt referre an delegetur causa epō & alijs. an alijs
sine epō: si epō & alijs: & adijcitur illa clausula. Tu fra
ter episcope cū eorū altero &c. tunc tenētur subdelega-
tū epi admittere: extra de offi. deleg. c. fi. §. idē quoq3. &
c. insinuante. immo sine illo nequeunt procedere. vt
ibi dicit: licet videatur cōtra. extra de emp. & vē. c. iij. [e]
¶ † Epūs vero non cogitur recipere subdelegatū sui
condelegati. vt colligitur in pre. §. a contrario sensu. &
ptz eo. ti. corā. vbi de hoc. Quid si delegetur alijs sine
epō. dic vt. j. aut alijs. Gof. dicit q aut potest interesse
non tñ sine rei familiaris incōmodo quo casu si nolit
interesse: potest committere & alij tenētur recipere: nō
eñ tenent propter cām hmōi sua cōtēnere negotia. ff.
de iudi. si longius. respō. j. & ff. de arbi. l3 aūt in fi. nec
est contra. lxxx. di. epūs nullā. qz nec papa per suum re-
scriptū intendit alicui dānum inferre. vt extra de ma.
& obe. humilis. in fi. aut nullo mō interesse potest: et
tunc nec ipse pōt cōmittere: nec alij etiā subdelegatū
tenentur admittere: et dicit q allegatio posita in pre
di. c. coram. cōtra illā clausulā q si ambo &c. continet
ius & sm eā pronuntiatur. Ber. no. super pre. c. corā.
qđ aut ab initio delegantur plures cum illa clausula
qđ si non oēs &c. et nullus postmodū eis adiungitur
quo casu delegatus pōt aliū subdelegare & socij illum
tenētur admittere si erat impotētia temporalis. vt. š.
in opinione Tan. Aut ab initio delegatur vnus vel
plures: & postea alius eis adiungitur cū clausula qđ
si ambo: vel qđ si non oēs &c. & tūc aut qñ adiungitur
res est integra: aut non. Si est integra idem est ac si
ab initio vna cum alijs datus esset: de quo iam dixi.
Si vero non est integra quia lis iam erat contestata:
& hoc tacito ille adiūctus est: tūc nec ipse nec eius sub
delegatus admittitur. argumen. in predi. c. coram. &
in auten. de exhiben. & intro. reis. §. illud. Alij quibus
Vincen. assentire videtur. dicunt q si delegatus non
potest interesse non potest subdelegare: si vero potest
interesse non debet subdelegare sed per ipsum expe-
dire. vt extra de offic. delega. prudentiā. §. adijcimus.
et. c. pastoralis. in princip. si tamen subdelegat. tenet
et subdelegatus eius admittendus est. eo. titul. quā-
uis. & c. super questionū. & probatur in pred. c. coram.
in fi. vbi confirmatur sententia per epm solū lata: nō
admisso subdelegato a socio. Dñs meus dicit q si per
sona seu eius industria eligitur illa persona electa pō-
test committere: et non electa cogitur illū admittere:
sed si is qui non est electus alicui committat electus
non cogitur illū admittere: immo solus potest pro-
cedere. et hoc redit ad id quod supra dixit Laurent.
¶ Et sic sunt circa hoc. viij. opiniones. vt igitur pos-
sis eas ad concordiam reuocare distingue: quia cum
delegatur causa aut vni. aut pluribus delegatur. Si
vni: aut ille impeditus est impotentia iuris: puta est
infamis vel excommunicatus & tunc nequit commit
tere: nec alij tenentur admittere. vt. š. versic. verū. aut
impotentia facti: vel sola voluntate ducitur: tunc po-
test committere. vt eo. tit. si pro debilitate. & c. pastora
lis. Si vero pluribus: aut clausula: quod si nō omnes
vel si non ambo & cetera. nō est in rescripto aut est ibi.
Si non est pōt committere quando vult vt eod. titul.
quāuis. adeo quod sine illo vel eius subdelegato pro
cessus per socium seu socios habitus nullus erit. eo.
tit. causam.

a ¶ Bertold[9] ver. verū. in gl. Jo. an.

b ¶ Pħti. quā hodie nō ha bem[9]. s3 dic vt de rescri. statutū. §. j. li. vj. Jo. an.

c ¶ Huius. §. vbi plenare missio Joā. and.

d ¶ Dilecta. vi de qđ scripsi e. tit. de offi. deleg. c. fi. j. rñ. sup ṽ. va lebit. Jo. an.

e ¶ Vē. c. iij. s3 ibi clausula nō dabat p̄rogatiuam epō. Jo. an.

i ¶Gof. qui plene ⁊ cōmēdabiliter hoc tractauit. si tamē vis hoc breuius habere vide in decret. corā. super fi. pe. gl. vbi etiā additur distinctio de clausula appellatione remota. io. an.

ADDITIO. Et vide tu per abb. ibi. in. v. no. vbi dicit ꝙ clausula si ambo nō poteritis ⁊c. dz intelligi de impotentia ꝑsonali vñ purificat̄ clausula si delegat᷒ sit ꝑ se impeditus: lz nō sit impedit᷒ ꝑ aliuz qḋ est mēti tenendū ꝫm eū. et an ⁊ qñ delegat᷒ possit subdelegare vide plene per eum ibi in col. fi. ⁊ per Card. zaba. in col. pe. ver. iij. q̄ro. Ypē. Ferran.

ti. cām. j. ⁊. c. vno delegatorū. Si vero illa clausula ibi sit: aut similiter impeditur impotentia iuris: sup quo dicyt pre. ver. verū. aut facti: ⁊ tunc subdistingue: q2 aut impedimentū est ꝑpetuū: vt q2 mutus vel perpetuo furiosus: ⁊ tunc non potest cōmittere: nec alij tenentur recipere. vt in pre. c. sciscitatus. vt. ff. de vaca. mu. l. fi. ⁊. ꝟ. versi. si vero. Aut tēporale: ⁊ tunc aut inevitabile: vt quia grauiter infirmat̄: vel in vinculis detinetur: ⁊ tunc similiter nequit committere: nec alij tenētur recipere. vt in pre. c. prudentiā. et in pre. c. sciscitatus. iam eniz extat cōditio illius clausule quod si non oēs ⁊c. aut est euitabile: vt q2 habet propria negotia que bene posset dimittere si vellet: sed nō vult vt. ff. de iudi. si longius. et tunc aut est cōmissa causa episcopo ⁊ alijs cum clausula. Tu frater episcope ⁊c. quo casu dic. vt. ꝟ. ver. Lau. Aut alijs sine epō cuz clausula[b] qḋ si non omnes. sicut positū fuit. ꝟ. in prin. ⁊ tunc potest quilibet cōmittere ⁊ condelegati tenentur recipere: 13 q2 tunc bene hz iurisd. et ideo alij nō pñt sine suo cōiudice vl̄ ei᷒ subdelegato ꝓcedere. sic loqr̄. e. ti. q̄uis. lz vr̄ ꝯ e. ti. prudētiā. §. adijcim᷒. vbi dicit ꝙ si vn᷒ noluerit interesse: alij pñt procedere: sed illud intelligit̄ cū nō vult interesse ex sola volūtate vel contēptu: hoc aūt qḋ dixi intelligit̄ cuz nō vult nō tñ ex contēptu: sed q2 non vult propria dimittere negotia ad qḋ non tenetur. vt. ꝟ. ver. Gof.[a] ¶†Cū ergo volueris cōmittere nō dicas te interesse nō posse q̄uis habeas aliqḋ impedimētū: sed dicas simpliciter cū sim priuatis negotijs occupatus: vel cū ad presens possim: lz minus cōmode interesse vobis tenore presentiuz vices meas cōmitto: donec possim cōmode 12 interesse ꝫm gof. ⁊ Pe. ¶†Cōmissio autem iurisditionis seu subdelega-

b ¶Datū ⁊c. premissa tñ cautela verborū tūc nō expedit quādo nō ē clā in rescripto vl̄ si ipse subdelegat᷒ est preelect᷒ io. an.

s ¶Cōtra. ibi per. l. vbi. C. de fal. j. alle. et ꝑ aut. ad hoc. C. de iudi. tenet gl. qḋ is cui cōmissa est cā cognoscēda illā diffinire nō pōt: pro gl. illa facit de rescrip. causam ibi in cause cognitione ac decisiōe. de seq. pos. c. j. ibi plenius cognoscentes eā debito fine deciderēt per que ptz per verbū cognitionis decisionē non cōmitti. facit qḋ de auditore not. ꝟ. eo. §. ij. versi. sed nunquid. in fi. ⁊. j. ti. ij. ⁊. iij. in princi. Item verbū cognitionis cadit eliā de procuratore. de procur. ex insinuatione sed improprie vt ibi nota. per Guil. contra gl. facit de rescript. pastoralis. in prin. ibi simul vtriqꝫ cognoscāt ⁊ tñ pronuntians vt ibi pz per sequentia. ad idem de app. cum speciali. ⁊. c. legitima. et quod ibi no. li. vj. ⁊ eo. lib. hic eo. t. ab arbitris. ⁊ de sen. excō. si iudex. in princ. per que iura patet per verbum cognitionis pronuntiationem includi ad idem eo. ti. prudentiā. post prin. item de qua re ⁊c. de causa pos. cuz super. ff. de iud. l. de qua re. inducūt legiste. ff. de offi. prefe. vigi. nam salutem. §. cognitori. C. si cōtra ius vel vtil. pub. l. j. C. vbi sena. vel cla. l. fi. circa mediū. ibi. nec sacro quidem cognitori ꝑ eūdē modū facit. iij. q. vij. ca. j. et. §. tria. ver. cognitores. ad l. vbi respōdetur. j. aut. ad hoc nō ꝑcedit de iure nostro. vt patet eodez titul. super questionuz. §. intentionis. Concordādo opiniones videt̄ quibusdaz. ꝟ. procedere cum delegato ordinarius ad quez facile ꝑ diffinitione recurritur. facit de offici. delega. si cōtra. §. j. li. vj. vbi corā episcopo. probatur recusatio sui delegati. et qḋ ibi no. in gl. secūda. Opinio cōtraria in delegato principis: vel aliter si committitur cognitio ꝑ modū ordiarie iurisdictionis transit diffinitio ꝗ si in ordinario necessario cōsecutiua cognitionē. facit per. l. qui procuratorē ⁊ eo. ti. qui proprio. §. item queritur. ⁊ hoc. e. ti. prudentiaz. in fi. ⁊. c. si super gratia. li. vj. nisi specialiter sit excepta. vt hic sequitur: si vero ꝑ modū delegationis procedat gl. ad materiaz. vide. ff. de ver. sig. notionem. in prin. ⁊ quod ibi no. Jo. an.

tio consueuit per literas fieri sub hac forma. FOR. Talis iudex delegat᷒ a domino Papa in causa infrascripta deputatus tali. salutem in dño Jesu christo. Noueritis nos a sede apostolica recepisse literas i hac forma. Clemēs ⁊c. posito toto tenore subiūgat: sed cuz propter curam rei familiaris simus aliquantulū impediti. vel sic cū nos tam nostris ꝙ ecclesie nostre pluribus ⁊ varijs necessarijs sim᷒ negotijs impediti: adeo vt examinationi dicti negotij vacare ad p̄ns: cōmode nequeamus: de vestra discretione ⁊ sollicitudine plurimū cōfidētes: super ipsius cause examinatione ⁊ decisione vobis tenore presentium integraliter siue totaliter cōmittimus vices nostras vel cām hmōi ducim᷒ cōmittendā. in cuius rei testimonium et memoriā futurorū presentes literas fecimus sigilli nostri appensione muniri datū ⁊c.[b] ¶Quid si i cōmissione cause ap. nō exprimit̄ nomē eius a quo appellatum est. de hoc no. j. de ap. §. de off. quoqꝫ. ver. lz pone. ¶†Et no. ꝙ simplr̄ cōmittendo vices suas totā cām ⁊ oīa sine quibus causa explicari nō pōt cōmittere intelligit̄. vt iam dicā. ⁊. ꝟ. ver. itē ad dico ꝙ. vnde superfluit verbū illud integraliter ꝓpter hoc insofficiū is cui cause cognitio cōmittit̄ de decisione nulla facta mētiōe bene poterit pnūtiare. ⁊ ar. ff. de ꝓcu. ad rē. ⁊. l. ad legatū. ⁊. l. q̄ ꝓcuratorē. vbi no. cōtra.[c] nisi cōmittēs spāliter sibi sniaz reseruet[d]: vel nisi in cōmissione exprimatur ꝙ tm̄ cognitio ꝫ decisio demandatur. C. ad l. corne. de fal. vbi. iij. q. vj. quāuis. vel nisi causa sit talis: in qua nō liceat ei sniam ferre. arg. ff. de off. procō. solent in prin. ⁊ in p̄. c. q̄uis. ar. cōtra. C. de trāsac. trāsactionis.[e] Cautela igitur est qḋ ⁊ dicatur causam tibi audiendā. cōmittimus ⁊ sine debito terminādaz. extra

c ¶Reseruet. eodez ti. cū. ⁊. c. super questionū. in princi. de offi. ordi. dilectus. Jo. an.

e ¶Transactionis. lex illa dicit ꝙ procurator cui commissum fuit gratiā agere non litem decidere nō trāsigit. ad idem de procurat. qui ad agendum in fi. li. vj. Joan. and.

de re iud. cũ bertoldus.§.postmodũ[a] itẽ cũ cõmittẽs[b] simplr vices suas totã cãm cõmisisse videat: post.ꝫ is cui cõmittit ceperit vti non poterit amodo reuocare: qδ dic. vt.j.§. prori. ver.itẽ reuocato[c].⁊ not.extra de offi. deleg.venerabili.⁊.c.sup.§.si ꝟo duo. in princ. ¶ †Secus est in legato qui lꝫ alicui aliquã cãm integralr cõmittat.bñ põt reuocare cũ sit ei causarũ vniuersitas cõmissa.nã ⁊ ad illuꝫ ab eo appellatur.ff.q̃ ⁊ a quo appel.l.j.[d] ¶ Uerũ qñqꝫ cõmittit cause cognitio vsqꝫ ad snie prolationẽ quã delegãs sibi reseruat:⁊ tũc post verba illa sup ipsius cãe cognitione ⁊c. iunge vsqꝫ ad diffinitiuã sniam cuius prolationẽ nobis reseruamus: vobis tenore pñtiũ ducimus cõmittẽdas.extra.eo. cũ te cõsulente. ¶ Qñqꝫ etiã cõmittitur vnus solus articulus puta testiũ examinatio vel iuramenti receptio ⁊ hmõi.vt in pre.c.cũ te.⁊.e.ti.super qδ nũ.§.verũ.⁊.§. se. ⁊ tunc sic dicet post insertũ tenorem cõmissionis. FOR. Uerũ cum in causa ipsa lis inter partes fuerit cõtestata difficile foret partibus ad nostrã personaliter venire presentiã: vel testes ducere nos laboribus ⁊ sumptibus ipsorũ parcere cupientes iuramẽti de calũnia: si cã sit ciuilis: vel de veritate si sit spũalis[e] receptionẽ a partibus:necnon ⁊ examinationẽ ac receptionẽ testiũ in cã ipsa vtrinqꝫ producẽdoꝝ vobis tenore presentiũ ducimus cõmittendam. Quicquid super premissis faciendũ duxeritis.et quãta fides adhibenda sit testibus sub sigillo vestro nobis fideliter ac plenarie referentes: vel dic melius qñtũ ad testes: prout not.j.de testi.§.qualr.versi.scribet aũt.et seq. item qñtũ ad iuramentũ dic in ordinario prout no.j.de iur.calũ.§.restat. ver.quid ergo. Si vero alter coniunctim cõmittit alteri vices suas dicet. vt supra.versiculo. et sic stant in fine. sed si vnus committit alteri tantum citationem dic: vt infra de citatione.§.iam de citatione.ver. hoc autẽ. ¶ Qñqꝫ vero dicit cõmitto tibi vices meas donec eas duxero reuocãdas[f] de quo no.sm papã.e.ti.si pro debilitate. ¶ Ceterũ qñqꝫ talis cõmissio fit per viuã vocẽ. ¶ Qñqꝫ p cursorẽ de quo dꝫ fieri publicũ instrm sub hac forma. FOR. Anno mẽse die loco indictioni tali: talis in cã tali q̃ vertit vel vũtiperat inter tales iudex a sede ap. delegatus put ꝯstat clare per literas aplicas cõmisit vices suas tali suo cõsocio seu cõdelegato vel tali si sit solus vsqꝫ ad lit.ꝯte. vel vsqꝫ ad snias vel donec eas duceret reuocãdas: vl simplr: vel recipiendũ iuramẽtũ de veritate seu de calũnia. Et hmõi ego talis tali autoritate notarius pdicte cõmissiõi interfui. ⁊ de mãdato predicti dñi talis scripsi: si vero vn⁹ alteri cõmittit citationẽ. vide.j.de cita.§.iam de citatiõe ver.quid si tertius. FOR. Quid si ordinarius cãm cõmittat: dicet sic. anno ⁊c. Uenerabilis pater talis eps vl nobil vir tal comes cãm q̃ inter tales vertit seu verti sperat dño tali pñtis recipiẽti audiẽdã cõmisit ⁊ sine debito terminandã. ⁊ ego talis ⁊c. vt.s. ¶ †In curia vero romana dñs papa cõmittit cãs per suos hostiarios seu cursores. vt.j. de proba.§. videndũ. ver.qd de auditorib⁹ q̃ cõmissio scribit in hac forma. FOR. Anno.⁊c.talis hostiari⁹ vel cursor dñi pape mãdauit veñ.viro tali vt cãm ap. vel negotij principalis vel vtrãqꝫ q̃ inter tales vertit: vel verti sperat audiat ⁊ sine debito decidat. ⁊ ego talis.⁊c.vt.s. ¶ Qualr aũt scribat cõmissio cause ap. vide.j.in ti.de ap.§.de officio aũt. versic.in summa. ⁊ vide super hoc infra.in titu.de vicedomino. ¶ † Quid si episcopus causam ad eum ratione comitatus spectãtẽ cũ sit comes ⁊ eps[g] cõmisit hoc mõ.ego talis eps cõmitto tibi talẽ cãꝫ.nũqd vꝫ.vr qδ nõ q: vr cõmisisse vt eps nõ vt comes.ar. C.de inoffi.te.l.si filiã.⁊.ff.de of.ei⁹ cui mã.est iuris.⁊ si ptor.dic ꝫ. nã vr cõmisisse eo iure quo ⁊ qδ potuit.;ar.ff. de iureiur.l.si duo.§. idẽ iulian⁹ lꝫ erratũ fuerit in pnoie.ff.δ in.l.si l noie.⁊ eo ipõ qδ eps ẽ comes. vij.q.j.l.scire. Sed querit vtrũ delegat⁹ possit recipere subdelegationẽ cõdel. pte ꝯtradicẽte: dic q sic[h]. ¶ † Quid si sint tres delegati.vn⁹ pñs est in loco vbi causa agi dꝫ: pro alio cõpareat subdelegatus. tertius vero se excusat. nunqd est in ptãte delegati admittere subdelegatũ. Itẽ nũquid preiudicat absenti excusato: vt in alio termino possit repelli. ¶ Itẽ si ambo absentes mittunt subdelegatos: nũqd presens potest illos repellere:⁊ si delegatus nolit illos admittere: nũqd subdelegati poterũt pcedere. hoc psequere sm papã. put no.in p.c.sup qõnũ.§.si ꝟo[i]. ¶ †Sed pone tertius cõiudex rñdet se velle interesse. die vero ad pcedẽdũ statuta: nec venit: nec se excusat: neqꝫ cõmittit: imo forte mittit nũtiũ ad dicẽdũ q interesse vult: ⁊ sic facit qñcũqꝫ alij pcedere volũt: dic qδ reliqui duo monebũt eũ qδ veniat ⁊ pcedat qδ nisi fecerit ipsi procedent: qδ dic prout no. extra de of. dele. cãm que[k]. ¶ Itẽ delegatus pape maior est quã ordinarius. vt dixi.s.in prin.hui⁹ ti. itẽ põt suã sentẽtiã exequi: vel ordinario: vel alij hoc cõmittere.e.titu.in

a ¶ Postmodũ meli⁹ facit de offi.archi.c.vi.l si.pñ.de restit. spo. cũ ad sedeꝫ.in prin. Jo.and.

b ¶ Cõmittẽs. sup.delegatus. Jo.an.

c ¶ Reuocato. ibi vide Jo.

d ¶ Ap.l.j.pbat hoc de off.le.c.ij.li. vj.vbi pꝫ qδ est ordinarius Jo.an.

e ¶ Spũalis. hodie dic vt de iur.cal.c. j. in si.li. vj. Jo.and.

f ¶ Reuocãdas ⁊ p talẽ formã trãsit ẽt snie platio nisi pri⁹ fiat reuocatio.nec expirat morte cõmittẽtis re nõ integra.e. ti.si delegatus.§.j. lib. vj.Jo.and.

g ¶ Eps. vt δ epo parisiẽ. no.de fo. cõpe. qδ clericus.⁊ p solutiõe. facit qδ scripsi.de pstri. cũ ex officij.sup ꝟsi. cõtẽptores ⁊ qδ no.j.δ arbi.§.si. post pñ.ꝟ.lꝫ ponit qδ Jo.

h ¶ Sic.cum nullo iure sit phibitũ ⁊ pcedit.ꝫ siue ꝯdicat ps q̃ impetrauit sub delegantẽ siue reliq. Apti⁹ ãt potuisset hanc qõnẽ post pnc.hui⁹.§. post ver. itẽ põt suo. Jo. an.

i ¶ Si ꝟo. vide ibi no.in pñ.§.in gl. I strũt.io.an.

k ¶ Que in.f. gl.sup q̃ scripsi post hostiẽ.qd agẽdũ si monitio ad eũ puenire non põt. Jo.an. ADDE tu q si cã committit trib⁹ cũ clausula qδ si nõ oẽs ⁊c. si duo ex trib⁹ cognoscãt de purificatiõe gñe antequã ꝯstet tertiũ fore ipeditũ. qδ vꝫ hec cognitio si reuera ꝫ terti⁹ erat impedit⁹: et hoc pbatur ita ro.l ant. dec.cxxxiij.

a ¶ Domini mei.eo.titu.§.ij.in prin. Jo.an.
b ¶ Exequi.hoc non intelligo nisi specialiter cōmittatur.et decre.allegata non probat.Jo.an.
c ¶ Repetamus.per azo.in sum.de iur.om.iu.per Accur.eo.ti.l.j.vide.e.ti.p.et.§.in viti.glo.et que super ea scripsi.host.
sūt plene in sum.eo.ti.§.pe.Cy.in.l.si qui ex con sensu .C.de epis.au.Jo.andree.
d ¶ Restat videre.Mandata cui aliquā diu partius est vt scripsi eo.ti.querēti.super si.pe.glo.Joā.andree.
e ¶ Cordi.dic vt eo.tit.de ap.cum appellatiōib⁹.lib.vj.Joan.
f ¶ Significātib⁹.et ibi super glos.rñdetur ad decre.dilectus iij.de prebē.que facit in contrarium Jo.and.
g ¶ Si is.distingue vt hoc.e.ti.iudex.lib.vj.Jo.an.
ADDE ad versiculū sequentē.item mortuo iudice quod si fiat commissio epō expsso nomie dignitatis q̄ tamen re integra moriatur eius successor electus et confirmatus exequitur mandatum apostolicum.rota inno.decisi.deci.ccccxliiij.capitulum tamen sede vacante nō succedit in iurisditiōne ista delegata.rota in anti.decisio.decisi.ccclilij.

lris.vbi de hoc.et.c.q̄renti.et.c.pastoralis.§.qr No.et hoc pleq̄re pleni⁹ in summa.d.mei[a]. ¶ Item pōt.facere d̄ cōtumace nō cōtumacē.ex.e.ꝯstituit. ¶ Itē pōt.excōicare.et in pos.mittere.extra vt li.nō ꝯtest.qm̄.§.in aliis.et in fi.extra.e.significātib⁹.vbi de hoc s̄z papā.et.S.N.pōt. ¶ Item suspēdere et interdicere ex.c.sane. ¶ Itē sniam pape exeq̄[b].e.t.q̄rēti.Qualis sit ei⁹ iurisditio ex forma cōmissionis apparet.extra de iudi.exhibita.extra de voto ex multa.ff.de arbi.non distinguemus.§.de officio.potest etiam multa facere de quib⁹ supra dixi. ¶ De prorogatione iurisdit.per omnes plene tractatum est: quare illud ad plens hic non repetamus[c].

Quib⁹ modis delegati iurisditio finitur.

Restat videre q̄b⁹ modis ei⁹ iurisditio finiatur. Finitur aūt iurisditio dele.snia lata et executioni mādata[d].extra .e.in lris.et.c.venerabili.ff.de re iud.iudex. ¶ Itē p appellationē legitimā.extra de app.vt debit⁹.et.c.ad hec.ij.q.vj.ad romanam.Nā is q̄ de ea cognoscit h̄z ꝯfirmare vel infirmare.C.de epi.au.aut.si q̄s litigantiū. ¶ † Et medio t̄pe ōr suspēsa iurisditio ꝓris.C.de rebus cre.ḡnaliter.in p̄n.C.de ap.p̄cipim⁹.§.hoc si.ff.ad tur.l.j.in fi.extra de offi.dele.pastoralis.§.p̄terea. Itē si defert appellationi.extra de ap.sepe.et c.interposita.et.c.cordi[e]. ¶ Itē si iudex ꝓnuntiat cōmissionis lras non valere.e.ti.significantib⁹[f]. ¶ Itē p recusationē cā ei⁹ legitīa.ꝓbata de fo.ꝯpe.l3 de of.dele.suspitionis.et d̄ ap.legitima:hoc t̄n quidā negāt dicētes recusatū posse cōmittere: qd̄ dic.vt.j.

k ¶ Natura.qr dignitas illa non extat.et sic nuper fuit in ecclesia regina.vbi commissa fuit causa epō et abbati sancti prosperi.et preposito regino.cū t̄n non sit prepositura in ecclesia:sed ex vi clausule:qd̄ si nō omnes processerunt duo: aut qr prepositus est mortuus de quo etiam intelligit.vt.j.ver.sed mar.de sa.et tūc dic.vt.S.ver.priori.et dicam in fi.Jo.an.
l ¶ Duos.si solus fuisset non esset dubium rescriptum

in totū perire.ff.q̄ sen.sine ap.rescin.l.ij.de re iudi.Neratius facit.ff.de here.insti.si liber.homo.§.si ita i fi.
k ¶ Tale pactum ibi no.in glo.ff.de materia decre.qm̄ abbas.eo.ti.qd̄ non est dubia.et tene primum ex quo non erat clausula qd̄ si non omnes in rescripto et scribebat persone vel dignitatem q̄ nō extant p decre.vno delegatorum.eo.titu.et ibi inuenies super j.glo.improbari rōnes vber.de bo.que ꝯuenisse rōnib⁹.mar.ti.de quib⁹ S.et l3 predicti ad decre.cām prealle.eo.ti.respondere possens qd̄ loquitur cū sunt duo soli delegati.quorum vn⁹ nō facit maiorē partem et decre.cum cām.eo.tit.loquit cum tertiu⁹ viuit et contēnit t̄n decre.illa aperte ꝓbat d̄ vno ex pluribus nō extāte in reb⁹ humanis.et vide.j.de arbitrio.§.ij.j.quarto ver. ¶ Questiones antē q̄s disputani d̄ duob⁹ delegatis datis simpliciter sub nominibus dignitatum quorum altero mortuo habenti duas dignitates duo subrogantur:vel habenti vnicam per dispensationem subrogatur collega tenēs primam.vide in regula rationi.de regu.iuris.lib.vj.et faciūt predicta ad questionem facti.Delegata fuit causa episcopo pragensi nouissime per dominum Clemen.ecclesia illa facta est archiepiscopalis.Queritur an archiepiscopus procedere possit in causa prius inchoata vel non inchoata: si nomen.d.Arnesti fuisset expressum minor esset dubitatio. quia tunc remaneret iurisditio in eum:etiam translatum ad aliam ecclesiam per decre.quoniam abbas.eo.titu.fortius manente in eadem aucta. et vide quod scripsi in decretali.

de recusa.§.effect⁹.in prin.et N.l3 q̄d si is[g]. ¶ Itē mortuo iudice cui noīe ꝓprio scriptū erat.ex.e.qm̄ abbas.et ꝯtrio sensu.xviij.q.ij.dudū. ¶ † Quid si cā cōmittitur trib⁹:puta epō abbati et preposito:et prepositus nō est in rerū natura[h]: nunq̄d valet cōmissio quo ad alios duos[i]. Videtur qd̄ non ar.ff.de arbi.pedius.et.l.sicuti.ff.d̄ re iud.duo.ff.de ꝯtrahen.em p.si duos. Cōmissio eni non pōt valere p parte et p parte non.ar.ff.fami.herc.in hoc iudicio.insti.de here.insti.§.si vnus. Item talis cōmissio est ius ergo est res indiuisibilis.ff.si ser.ui.ven.loci.§.si fund⁹.vnde rōne partis totū vitiat.ar.ff.cōia p̄.si quis duas.§.j.itidi.si ad sacras. Itē impetrātis et committētis fuit intentio,vt tres essent: vno ergo deficiente non valet .ff.de edil.edic.cū eiusdē.C.de testa.si vnus ff.de cōsti.pe.eū q̄.§.j.extra de offi.dele.prudentiā.rn̄.j.ibi illa q̄ppe et c.ad idē.e.ti.cā m.j.et de testi.p̄stata.et de eo q̄ mit.in pos.causa rei ser.c.ij.et de hoc.j.ver.itē mortuo vno.Sed M.d̄ sa.cōtra.nā si p̄nt duo p̄te tertio et cōtradicēte iudicare:vt p.l.duo.multo fortius poterunt eo mortuo .ff.de reg.iur.qui pōt inuitis. Itē qd̄ siue dicat siue subintelligat clausula illa si alter vestrū et c.t̄n alter cognoscere pōt.ff.de arbi.sed si ita:qr rōne maioris partis valet totū.ar.ff.de ꝯtrahē.em p.domū.extra de his q̄ fiūt a maiori parte ca.c.j. Itē l3 nō valuerit cōmissio in tres v3 in duobus.argu.ff.de pact.si vnus.§.si acceptilatio .ad idē.ff.de iudi.mortuo .ff.de castrensi pecu.hereditate.ff.de regu.iur.quotiēs. ff.de iudi.per minorem.ff.de in inte.rest.scio.C.de cadu.tol.l.j.§.j.in prin.et presertim valebit.vbi alter superstitum erat epūs.extra de off.dele.c.fi.et vide.ff.de pact.l.tale pactum[k].

ꝗuis.eo.ti.li.vj.sed si nomē propriū nō sit expressū dic intrepide ipsū procedere posse.facit extrauag.Jo. sedes apostolica.in fi.certū est istum esse epm pragensem.non enim per dignitatem archiepalez.desijt esse episcopus.vnde ꝛ papa se vocat epm.augmentū igitur honoris ꝛ iurisdictionis metropolitice nō tollit primā: sed auget.facit de trāsla.c.fi.bene fecit.C. de dignit.l.iij.lib.xij.et eo.lib.xij.de primiscerio.l.j.et ꝑ l.qui eos.in fi.de excus.mu.lib.x. et interponaz q.ad propositū per.l.illaz.iuisse in dicatū qđ ꝗ in ludo schacorū conuenit mactare socium cum pedona victor ꝑ si maneat cum pedona facta regina. ad idez facit.ff. de institito.l.in eū qui.§.j.vbi varietate status non mutatꝰ causa periculi.ꝛ loquitur de seruo institore interim facto libero ad idem.ff.de libe.ꝛ posthu.l.gallus.§.si eius in fi.et fatis est in corpore non errari.ff.de contrahen.empti. in venditionibus.§.fi.ꝛ hic est additum non mutatum.C.de ado.in adoptione.ꝛ.ff.e.l.per adoptionem. vnde facit qđ de statuli.facto libero dicitꝰ.ff.si ex noxa.causa aga.l.fi.Item.l.si longius.in fi.ff.de iudicijs.an diui padue pronunciatum contrarium.per.l.si quis cau.qui autem nouo priuilegio vtitur nō videtur in eadem causa sisti ꝛ per idem.ff.de lega.iij.§.j.distinguendo tamen procedit vtrunqꝫ dictum: ꝛ sic bonon. in scholis disputatum fuit ꝛ terminatum.primū scꝫ dictum esse verum quando conuentio fuit de aliqua certa pedona:secus si de certa non conuenisset.sed in genere de pedona iura inducta distinctionem ꝓbāt: ꝛ sic soluta est contrarietas. ꝛ facit .ff.de verbo.obligatio.quicquid astringende.in fi.primi responsi. vbi refert an de certis:an de omnibus actum sit.

¶Redeundo ad principale cum in themate proposito maneat eadem dignitas.licet creuerit manebit et delegatio.facit.ff.de fur.inficiando.§.infans.nec proprie dicitur altera conditio.ff.de conditio.ꝛ demō stratio.l.falsa.vbi liberto legatum sibi debetur: licet ab imperatore annulos suscepisset:dixit textus:qꝛ honor est auctus: sed conditio non mutata:ad predicta etiam facit in autent.vt iudices sine quo quosuffragio.§.illud tamen decernimus.collat.ij.Joan.and.

¶Item mortuo eo ꝯ quē impetrantꝰ litere re integra.extra de rescri.significauit[a].¶†Quid si īpetraui lrās ꝯtra vsurariū a sede apo.ille vero vsurariꝰ moritꝰ añ citationē:nunqđ heres eiꝰ per illas ꝯuenietꝰ:ꝛ videtꝰ ꝙ sic.extra de iudi.qđ.v.qꝛ turpia lucra sunt ab heredibꝰ extorquēda.ff.de calū.l.iiij. ad idē.extra de vsur.c.tua.j.[b]Sed illud in ordinario ꝗ pōt iudicare heredē:sicut poterāt testatorē.vñ dic ꝙ heres ꝑ illō rescriptū nō ꝯuenitꝰ si de eo ibi mētio nō habetꝰ:qꝛ rescriptū non extenditꝰ ad personas in eo nō expressas.extra de offi.deleg.de causis.ꝛ.c. cum olim.ꝛ.c.p.ꝛ.g.extra de rescri.significauit[c].¶†Itē mortuo mādatore re integra.extra.e.gratū.ꝛ.c.lꝫ[d].C. man.l.mandatū.ff.de iur.om.iudi.ꝛ qꝛ.ꝛ.l.more.ꝛ.l.se.vel eo recedente[e]. extra de offi.le.c.fi.lꝫ secus sit in mādato ꝓcuratoris.vt.j.de ꝓcu.§.idem quoqꝫ:ver.sed nunqđ.sed lꝫ tūc mandatū expiret:nō tñ ꝓceptū factū a ꝗcūqꝫ iudice mortuo vel trāslato:dūmō iustum sit vt in aut.vt nulli iud.§.et hoc vero iubemꝰ.ꝛ.§.si vero etiā.col. ix.ꝛ.xiiij.q.j.qđ precipitꝰ[f] ſm Uincē. Laur.Gof.G.na.ꝛ Jo.nec etiā consilium morte finitur:vt ecce mādatur aliquibꝰ vt eligant eū.de quo titius consuluerit: alioquin si ꝯtrafecerint decernitur illud irritū ꝛ inane deinū T.consuluit de.G.sed priusqꝫ consiliū ad eos ꝑuenerit mortuus est.T. vel forte peruenerat :sed nondū fuerant illud secuti.in hoc eñ casu indicatum fuit in curia consilium ipsum valere ꝛ nō expirasse.ar.contra in ꝓ. c.qđ precipitꝰ[g] vide.j.de homi. ver.sꝫ pone.p.ꝛ.j.ti.pri.§.finitur.ver.pone ergo.¶†Quid si delegatus ignorās delegantem mortuum fore rei integra citat ꝛ pronūtiat .dic factam non valere ꝓpter defectum iurisdictionis.ff.de iur.om.iu.ꝛ qꝛ extra de off. dele.lꝫ vbi de hoc ſm Uin.ꝛ.ff.si cer. pe.l.eius qui ꝓuincia.vbi de hoc.in glo.ergo si sciuisset.in fi.ꝛ.C.de iur.ꝛ fac.igno.error.Uber.[h] ꝛ alij contra. insti.man.§.recte.ff.de dona.hoc iure.§.si quis.Nam videtur iurisditionem habere ex quo recepit rescriptū extra de ap.sup eo.ff.de iudi. vēditor §.fi.ff.de of.p:e.ꝛ si forte.ꝛ qꝛ ignorabat mortem illius.ff.qui po.in pign. ha.ꝗ absenti.C.de satisdādo.l.vltia.ꝛ.ff.de ꝓcu.si absentē.ꝛ vꝰ casus pro eis extra de testi.cū venisset.sꝫ:dic vt ibi[i].¶†Quid si super duobus articulis prorsus diuersis est datꝰ index ꝛ super vno citat:super alio nō : ꝛ sic mandator moritur:dic ſm Uin.mandatū quo ad partē expirare[k].ff.ꝺ appel.cum in vna.ff.de neg.gest.nam,ꝛ seruꝰ.§.si viuo.ff.ꝺ mino.etiā ꝛ no.ꝺ hoc extra de rescr.pastora.in fi.papa no.cōtra in pre.c.lꝫ.[l] ꝛ de rescrip.pastoralis.cum iurisditio sit res indiuisibilis: vt in pre.c.pastora.§.j.Uerū

a ¶Significauit.de impetrante dicet.j.ver.item finitur.j.Jo.an.

b ¶Tua.j.vide quod ibi scripsi in fi. ꝛ qđ hic subdit ꝺ primo inconsiderate fuit dictū:quia secunda īcipit tuas.dudum. Joan.and.

c ¶Significauit . vide questionem quam dispu taui positaz super regula is qui in ius. de reg. iur. lib . vj. Joan . and.

d ¶Licet.hec vera in delega. ad lites de quibus loquuntur hec iura : et idem in datis ad gratias faciendas.de preben.si cui.libro.vj.secus in datis gratias factas exequēdas . C.eo .titu.super gratia.lib.vj.Joan.an.

e ¶Recedente.cum finitur eius iurisditio per recessum si est in legato de quo loquitur decreta.quam allegat Joannes and.

f ¶Precipitur.vbi hoc no.Joā.in.j.glo.ꝛ vide.xviij.q.ij.dudum in glo.j.reliqui vero hoc notauerunt in decre.quoniam abbas.eo.ti.Joan.an.

g ¶Precipitur.solutio forma mandati hoc inducit.vt supra patet quod necesse est consilium sequi:alias secus vt ibi.ꝛ de arbi.cum olim.Jo.an.

h ¶Uber.sed si de Ubert.de bo.loquitur habeo contrarium per eum super pre.l.ꝛ qꝛ.alle.ff.man.l.mandatū distrahendorum.Jo.an.

i ¶Ut ibi.vide quod ibi plene scripsi super glossa.ij.ꝛ ibi primos sequor quos etiam per hec verba ꝛ superiora sequi videtur.Guil.sed statim dicat contrarium in subdelegato:et quod dicam . infra de rescriptis.§.ratione impetrantis . super versiculo sed nunquid tunc.Joannes andree .

k ¶Expirare.allegatur ad hanc predi.l.eius qui.ꝛ.ff. solu.ma.l.pe.§.ij.Jo.an.

l ¶Licet.vbi videas super gl.ij.ꝛ in.gl.dicit ho .ꝺ hoc articulo ꝛ tribus seq.tene quod ibi dixi.Joan.an.

7 tamen licet vna persona in rescripto contenta citata sit ante mortem delegantis. non ideo perpetuatur iurisditio quo ad aliam ibidem contentam. arg. extra de offi. dele. relatum. sed si moritur ante declarationem generalitatis perit iurisditio super non declaratis. vt in p. c. pastoralis. ad fi. vbi de hoc. ¶ † Quid si delegatus deponitur vel transfertur [a] antequam subdelegatus citet: perit. extra de offi. dele. quoniam abbas. Alij tamen contra: et erit subdelegatus successoris. ar. predi. decre. licet in aut. vt nulli iudi. §. et hoc vero. et se. col. ix. et intellige quod iurisditio subdelegati perit morte mandatoris non ipso iure: sed ope exceptionis: et si delegans qui totam causam commisit excommunicetur: non perit iurisditio delegati. Item forte si partem tantum commisit: quod dic secundum papam vt no. in predi. c. licet [b] secus autem est in vicarijs et officialibus qui nequeunt officia sua exercere dominis eorum excommunicatis existentibus. extra de offi. vica. romana [c]. quia vnum et idem est auditorium domini et officialis seu vicarij. extra de ap. romana. in prin. [d] ¶ Porro iurisditio legati ap. se. vel etiam alterius durat etiam post mortem illius mittentis. de hoc. j. de offi. lega. §. finitur. ¶ Item finitur mortuo imperatore re integra. inst. man. §. recte. ff. e. inter causas. in princip.

8 ¶ † Quia rescripta personalia sunt: nec transeunt ad alias personas quam ad contentas in ipsis. extra. e. c. p. et g. et c. cum olim secus si egit ante mortem: quia tunc poterit successor finire litem si sit tale ius vbi successio locum habeat. vt. C. de inof. test. si pater. alias non. et hoc vbi proprio nomine litere obtente sunt: si vero nomine ecclesie mortuo imperatore successori valebunt. arg. extra de offi. deleg. quoniam secundum [e]. ¶ Item mortuo eo pro quo mandatum dirigitur. ff. que sententie sine appel. re. l. pe. ff. qui satis. cog. si decesserit. ¶ Item per secundas literas de primis expressam mentionem facientes. extra de rescri. ceterum. Item per remissionem cause factam superiori seu per relationem seu consultationem. extra de of. le. licet C. de rela. l. j. C. de app. ex illo. iij. q. vj. multum. extra de app. intimasti. et. j. in ti. de rela. ¶ Item reuocatio mandato: vel si delegans causam ad se reuocat. ff. de iudi. cum pretor. et l. iudicium soluitur extra de consti. ecclesia. institu. man. §. recte. extra de elect. in causis:

9 extra de ap. vt nostrum. ¶ Potest etiam delegatus re integra adhuc existente reuocare commissionem quam fecit etiam si simpliciter: vel totam causam commisit. idem etiam facere potest si subdelegatus re integra moriatur: et causam resumere. ar. in pre. decret. licet. et sic obtinuit. et de hoc secundum papam. e. tit. in istis. et c. venerabili. [f] ¶ Item mortuo vno coniudicum datorum non adiecta illa clausula quod si non omnes. etc. vel quod si non ambo etc. extra. eodem. l. vno. licet sit argu. contra ff. de iudi. venditor. §. iudices [g]. sed hoc fallit quando dignitas non nomen proprium exprimitur. e. ti. quoniam abbas. de hoc. s. versi. quid si causa. Item finitur quando apposita non est clausula quod si non omnes etc. si incidat [h] in perpetuam impossibilitatem iuris et facti. extra de rescrip. sciscitatus. et de re iudi. ad probandum. vt dixi. s. §. primo. ver. verum cum causa. Item lapso tempore commissionis. vt. j. §. fi.

10 ver. item quod iurisditio. ¶ † Item si instantia iudicij triennio durauit. C. de iudi. properandum. Sed nunquid omnia acta pereunt lapsu triennij [i]. dicunt quidam quod sic. vt in pre. l. §. j. [k] ff. e. et post edictum. Alij dicunt quod ea in quibus grande periculum vertitur non pereunt: vt sunt confessiones et attestationes quibus est subueniendum. C. de rebus cre. generaliter. xiij. q. ij. sup. testes enim possent mutare consilium. ff. ad treb. l. iij. §. cause. C. de recep. l. pe. C. de lib. caus. habemus. Ea vero in quibus non est tantum periculi: illa pereunt sicut est libelli oblatio. lit. conte. iuramentum prestatio et huiusmodi. vt in primis con cor. j. de iura. calu. §. sequitur. vers. quid si instantia. ¶ Sed secundum cano. non perit instantia lapsu triennij. vt extra de iudi. c. penult. [l]

11 ¶ † Sed nunquid de tempore triennij deducetur tempus quo partes coram arbitris forte fuerunt: sicut contingit in anno prosequende ap. [m] videtur quod non: cum hoc non sit iure cautum. vt illud ar. pre. l. properandum. in plerisque locis eiusdem

12 l. et extra de offic. dele. si quando. quidam tamen contradicunt [n]. ¶ † Quid si in statu-

a ¶ Transfertur. de translato dubitauit Gof. et est secunda ipsius questio. et tenuit quod perit. Respondens ad legem venditor. §. j. ff. de iu. vt dicam infra versiculo item mortuo vno. Jo. an.

b ¶ Licet. facit ad hanc partem eo. titu. si is cui. libro vj. Jo. and.

c ¶ Romana li. vj. Jo. an.

d ¶ In princ. li. vj. Jo. an.

e ¶ Quoniam. secundum et. vide remissionem supra ver. item mortuo eo. in fi. Jo. an.

f ¶ Venerabili. et sic terminatum est e. ti. quis. libro. vj. Joan. andree.

g ¶ Iudices. ibi dicitur quod iudices dati a preside durant in tempus successoris sed vt ibi no. illud verum perpetuata prius iurisditione vel ex confirmatione successoris. io. an.

h ¶ Incidat. vnus coniudicum. vt sic iste casus equetur morti de qua predixerat. Jo. and. ADDE tu ad hoc sequentem. item lapso tempore quod hoc procedit in conseruatoribus etiam quo ad negotia iam cepta vt finito tempore conseruatorie finiatur conseruatoris potestas: rota in antiq. deci. cccxviij.

i ¶ Triennij. Hec questio non procedit secundum lectu. Pet. de bel. qui tenet lapsu triennij instantia non perire. et sic etiam post triennium ex actis finiri poterit cum hec lex illa non vetet: sed punit iudicem et partem eiusque patronum per quem steterit quominus prius causa finiretur. hoc etiam recitat Cy. in. l. properandum. in prin. et §. sin autem vtraque. et §. illo. procederet ergo questio quando per sententiam iudicis reum absoluentis ab obseruatione iudicij finitur instantia que solo cursu temporis sine tali sententia non finitur secundum eum: communiter doctores contra tenentes instantiam triennij cursu finiri vel dato quod non finiatur sine iudicis sententia: tenent tamen ex actis quod pertinet ad instantiam finiendam illam finiri non posse quod plane ipsius legis verba sonare videntur. Jo. an.

k ¶ §. j. et vlti. vbi dicitur quod causa cadit per hoc contenta Guil. de suza. et pro hac parte arguit s. iudi. sol. l. ij. Jo. and.

l ¶ c. pe. vide ad questionem quod ibi dixi super prima glos. sed plenius de testi. causam. j. vbi omnino videas. Jo. andree.

m ¶ Ap. vt patet in cle. de ap. quamdiu cessit. quod no. j. de arbi. §. j. versicu. quid si a tempore. Jo. an.

n ¶ Contradicunt. pro primo dicto facit quod no. Accur. in l. properandum. post prin. in glo. quidam. vbi tenet de consensu partium triennium prorogari non posse. ¶ Pro secundo facit quia videtur eadem ratio. de consti. vti. vel inuti. cum dilecta. et ibi concor. sed ad hoc respondetur. quod

non est idem periculum in vtroq3: q2 in principali pe
rit sola instantia cause: sed non causa: sed lapso tem-
pore appellationis perit causa: q2 rata manet senten
tia. de app. cum sit. 2 in cle. eo. titu. si appellationez. q̃
bene fecit. vnde primum tene. Joan. an.

[...]to ciuitatis continetur q lites tam
ciuiles q̃3 criminales certo tẽpore so-
piant. 2 infra illud tempus iudex nõ
cognoscit super aliqua. q.[a] ¶ Nun-
quid post illum terminũ poterit co-
gnoscere ex illa gñali lege pperandũ
2. C. vt intra certum tempus. l. fi. dic
q sic. ar. C. de nona. act. l. ij. 2. ff. de pu
bli. l. j. §. vñ querit̃ sm mar. de fano[b].
¶ Item finitur per litem conte. factã

a ¶ Aliqua q̃-
stio. sup. co-
ram ipso mo
ta ruditer p
ponitur hec
q̃stio. sed re
cipe intelle-
ctũ ponẽtis

b ¶ De fano.
oldradus in
sua disputa-
tione d qua
mecum contulit Padue intellexit hoc dictum Mar.
quando statutum l3 dare certam formam 2 temp'. tñ
ex verbis vel ex mẽte nõ tollebat ius commune pro-
uisum de eo casu: q2 tunc cũ sublata via statuti pdu-
ret via iuris cõis. per. l. quotiẽs. ff. de act. 2 oblig. 2. C.
de sepul. vio. q̃ sepulchrũ agens ea via nõ patief exce
ptionem statuti que non vtitur. ff. qd cũ fal. tu. aut̃ .l.
plane. est tamen aduertendum an statutuz imponat
terminũ iudici 2 iurisditioni: an iudici tñ. Primo ca
su post terminum non valeret sententia. C. quando
prouo. nõ est ne. l. cum non eo die. ff. de iudi. l. ij. §. si 2
iudex. 2. l. iudex. Secundo casu tenet. C. vt omnes taz
ciuiles. l. vna. in fi. de edi. pri. l. vlt. 2 sic loquitur. C. de
decur. l. generaliter. lib. x. que solum punit iudicem
non finientem infra tres menses. Ad hoc cõcor. qd di
xi eo. titu. de causis. post glo. in prima. q.

¶ Ricardus malũbra. in q̃õne sua quã posuit. J. de p-
cura. §. nũc breuiter. super ver. l3 autem detur addẽs
tertiam questionem refert quosdam tenere qd ex ea-
dem instantia lapso tẽpore statuti infra tpa iuris po
terit causa diffiniri: 2 inducunt tres leges. S. prox. al
leg. ipse t3 contrarium vt sic tempus per statutum in
stantie deputatum in totuz censeatur vice temporis
a iure cõmuni instantie deputati. super quo vide qd
dixi in pre. versi. l3. Inducit glo. legis properandũ. su
per ver. triennij. que a tempore instantie deputato ex
cipit certos casus ad legem. vt omnes tam ciui. respõ
det qd ibi fauore administratoris non fauore expe-
dientie cause est tempus statutũ infra qd si causa nõ
fuerit finita recedet administrator 2 punitur iudex
qui fauorẽ administratoris violauit: tamẽ post illos
l. dies instãtia iuris cõmunis remanet: pro qua prin
cipaliter tempus nõ fuerat limitatũ eodem modo re
spondet ad. l. fi. C. de edi. pri. sc3 qd non principaliter
pro causa terminanda statutũ est tpa: sed fauore ope
ris nõ dilatandi. finito ergo tempore in opere proce-
ditur manente instantia p qua tpa principaliter nõ
fuerat limitatum sic etiam rñdet ad. l. gñaliter. vt sta
tutuz ibi de trimestri tpe fauore curie: ad qd. ff. de de-
cur. l. gñaliter. §. spurios non p instantia principali-
ter: 2 sic illa durabit post tpa trimestre vel sm euz q̃n
lex penam imponit p eo qd factũ non fuit tpe statu-
to contentari debemus illa pena. ff. de verb. obliga. si
stipulatio. ne idẽ factum dupliciter puniatur. ff. de ac
cusa. l. senatus. 2 sic circa instantiã remanet ius cõe. 2
sic etiam põt dici de. l. vt omnes taz ciuiles. vbi vero
lex soluz statuit tempus terminãdi. nec penã adijcit.
tunc nõ faciũ corrigatur in hoc vt pereat instãtia alle

gat qd notari cõsueuit. C. de legi. non dubium. hoc te
nẽdo. qd in. l. gñaliter instantia non sit finita tamẽ
glo. ibi. 2 in. l. properandũ t3 contrarium vt sic in du
bio. vbi aliud nõ appareat expresse lapsus temporis
statuti ad causam finiendam perimat instantiam et
hoc forte o-
dio litium si-
cut sit e no-
ta. ff. si certũ
pe. quidam
C. de pactis
post quam.
Item cũ prin
cipaliter in
stantie sta-
tutũ est tem
pus eo la-
pso indubitatum est q perit instantia 2 quandoq3 cã
vt in ap. dixi. S. ver. proxi. ¶ Et q2 versiculus tractat
etiam de termino finiende cause criminalis 2 de Ry-
car. locuti sumus. veniat eius alia questio de accusa
to. de homici. conuicto per testes coram iudice. cui li-
mitatum est tẽpus cause finiende. pone. lx. dierũ accu
sat frater accusati. vel ipse idẽ vel tertius oẽs illos te-
stes de falso testimonio illius cause ad penã falsi q̃ri-
tur an pter hanc lit. pendentiã vltra. lx. dies. possit
finitio prime cause tardari. incipit qd ex forma statu
ti 2 prolixe tractat illam 2 vide hãc per Cy. in. l. j. qui
accu. non pos. in trib' vltimis questionibus. diffini-
tio in hoc residet. q2 dicit quicquid pro differẽda sen-
tentia in cã homicidij allegari posset tẽdit ad hoc qd
probata falsitate testium accusatorũ probata esset in
nocentia accusati. 2 de homici. videretur esse purga-
tus. hoc enim deficiẽtes ad quid fieret dilatio. nõ eñ
formatur questio cum ipse accusatus excipit de falso.
nam etiã in accusatore esset diuersum an accusaretur
an exciperetur. dicit eñ lex q nõ relatione criminum
sed innocentia reus purgatur. ff. de publi. iudi. l. is q̃.
et de adul. l. ij. §. si publico. saluo casu pdicte. l. j. C. qui
accu. nõ pos. 2 de ser. fugi. quicũq3. §. sane. q̃ñ. s. crimen
qd fertur est tale. 2 sic preiudiciale. q si de illo 2stabit
non est possibile illud de quo prius accusabatur fore
cõmissum. si hoc de accusatore fortius in teste. Cũ igit̃
accusatio testiũ per accusatũ vel aliũ facta ad penaz
falsi non releuet accusatũ. cuz res inter alios acta 2c.
C. quibus res iudi. nõ no. l. ij. 2 quo ad casum. l. iij. eo.
titu. que si locũ h3 in eodẽ delicto. vt dicit ibi glo. for-
tius in diuersis: vt hic. sic etiã per casum cõuersum. l.
lutius. ff. de infami. cũ igitur nõ subsit cã quare vl ad
quid. ergo nõ differt̃ snia. ff. ad velle. aliquando in fi. s
differẽs cũ cã nõ subsit in penã incideret dicit ẽt exe-
cutionẽ nõ differendã etiã si falsitas testiũ exprime-
retur. l hoc. s. q viuer et ille quẽ accusat' dr occidisse.
multis vr hoc durũ. cũ facta decapitatiõe homicide.
nõ sit locus temperatiõi si tẽpus datũ esset ad finien
duz nõ ad exequendũ ego differrẽ. nec puto Rycardũ
existimasse cõtrariũ secundũ quẽ etiã si per sue cause
acta vel propter illa. puta de cõsocijs vel cõplicib' ac-
cusatis cũ illo cõstaret innocẽtia accusati: vel illũ ab-
solueret. vt nõ exequeretur. si iã cõdemnasset. allegat
etiã ad sille. l. 2 si certus. 2 seruaret vt dicit lex. j. ff. de
questio. ad fi. 2. l. diui fratres. de penis. ¶ Si aũt accu
satus de falso excepisset contra testes 2 iudex videret
q maliciose differẽdi causa proponeret̃ exceptio. non
est diffinitio vltra. lx. dies differẽda metu pene. C. de

stra.calum.l.j.de legatis si in fraudem.extra de resti. in integ. sciscitata.idem dicit si accusatus se arctauit. quia prius potuit excipere.et modo sic arctatur tps q exceptio examinari nō potest.facit. C.de temp.resti.in inte.l.perende.et de tempo.ap.nemo.ad fi. si vo quia accusāstar-

de pduxit. vt alias nō est quid sibi possit iputari nec aliquo mō examinatio exceptiōis et diffinitio fieri pōt.j.tpa posterit differri sine metu pene. C. de adulterijs. l.fi. ad fi. ff. de excu.tut. l. fi. cū ipse. determinationē eni recipit statutū a iure cōi xv necessariā et iustaz cāz.ff.ō mune. et hono. vt gradatīz. §.j. C.ō nora.l.ij. ff. de sui.l. si cui. ff.ō ri.nup. §ij. Admateriaz facit qd scripsi.j. ō accu.§. fi. in ix. gradū septimum. Jo.and.

[a] sit eius officiū[a]. ¶ Itē finiatur si duo delegati. diuersas pferāt sniās. extra de re iudi.c.fi. Item si quis per sentētiam absolutus est. extra de accu.de his.extra de collu.c.fi.de calū. c.ij. ff. nau.cau.sta.licet[b]. Item si litigātes adinuicem se absoluūt.ij.q.iij. si quē extra de mut.pe.c.j.extra de symo.querelam.[13] ¶ † Itez finitur acceptilatiōe pacto de nō petēdo trāsactione et rei peremptione: quib⁹ etiā casib⁹ arbiter sniaz dicere nō tenetur: nisi aliqs litigātiū intersit t.ff.de arbi.nō distinguem⁹.§.summa.et §.item nō est cogendus.ex de arbi.ex parte: ex de lit. ptest.exceptionis peremptorie.li. vj. et in multis casib⁹ qui sunt.j.§.fi.

Ex quibus causis delegatus recusetur.

Superest videre qō valeat recusari. recusari aūt potest delegatus: si sit suspectus. vt.iij. q.v.quia suspecti. extra de except. cū inter C.de iu.apertissimi. qd fit ex multis causis[c]. ¶ Primo si sit dñs impetrātis.extra eo.causam que.iij.q.v. accusatores.iij.licet sit arg.cōtra.extra de foro cōpe.ex trāsmissa.vbi de hoc fm papam[d]. ¶ † Idem credo in vasallo impetrante.xxij.q.v.de forma. extra vt lite non contesta.accedens.j.C. de assess.l.fi. ¶ Item si est nimis ei familiaris vel commensalis eius[e].eo. tit. insinuante.et.iij.q.v.accusatores.et.c. j.vbi no.qui sint familiares[f]. Item si sit nimis fauorabilis alteri parti. extra de rescrip.ad hec.extra vt lit.nō cōtest.accedens.ij. ¶ Item si ipse seipsum impetrauit vel impetrari procurauit.ff.de procur.que omnia ibi suspectus est etc.et arg.ff.de exig.iur.pretor.C.ne quis in sua causa iu.di.l.vnica.ff.de arbi.l.penul.C.de asses.l. fin. in fi.ibi iudicare.ff.ad.l.corne.de fal. vxori.§.qui se. ¶ Itez si ad petitionē alterius partis datus est.ff. de iud.l. obseruandum[g].extra de offic. deleg. insinuāte. ¶ Item si sit comes aduersarij seu aduersari⁹ est de familia ei⁹: vel libertinus: vel filiusetius.ff.de offi.presi.senatus.C.si quacunqs p.po. l.vnica.C. de episcopali au. si preses. ff.de iurisdi.om.iudi.qui iurisditioni.extra eodem cum.R.ff.ad.l.iul. repe.l.ij.et.iij.sed hoc non semper verū est: vt extra de foro competenti cum contingat.de offi.archidy.c.finali. [2] ¶ † Item si est inimicus vel suspectus[h]. iij.q.v.quia suspecti. argu.ff. de suspe.tu.tutor quoqs.§.si tutor inimicus.ff.de procuratori.qui exilio.ff. de liberali causa.si pariter. C. de iudic.apertissimi. Item si sit inimicus domini mei. Nam propter dominuz recusat aliquem tota familia: et econuerso omnes de familia recusantur propter eum. C. si quacunqs predit⁹ potestate.lege vnica. ¶ Item si est familiaris inimici mei: vt in.predic.

ADDE duz Jo.an.vult q in dubio tps intelligatur pfixum instantie fauore litium dirimendarū q Bal. in.l.fi.C.vt.j.certū tempus dat doctrinam cognoscendi.et dicit q aut tempus apponitur a.l.vel statuto loquente in rem et tempus psumitur prefixum instātie. Aut statutum loquitur in personā iudicis et tps videtur appositum iudici et hoc sequitur Azo.in.l.pperādum.C.de iud.dicens esse idē de mente Jac.bu.Saly. et Ful.ibi.q Saly.allegat pro primo membro in arg. tex.in.l.peto.§.frater.de leg.ij.pro scdo membro allegat.l.pater.§.xv.de leg.iij.et idem voluit Bal.in.l.obseruare.§.pficisci.ff.de offi.procon.in tertia questiōe. Adde etiam dum vult q si statutum imponit penā p eo q factum nō fuit q remanet ius cōe. Si vero non apponit penam tunc pereat instantia q hanc opinionem sequitur Alex.in.d.l.properandum. Abb. consi. vj.incipiente.in questione fratrū.vbi etiā tenet q tēpus instātie currat in causis ciuili qn tempus per statutum est limitatū: licet testes fuerint accusati de falso.allegat Jo.an.hic.et Rizar. Pau.vero de cast.consi. ccxxxviij.incipiente videtur dicendum post multa residet etiam cū opi.Jo.an.licet sibi aliter videatur quā opi.etiā sequitur Abb.in.c.de causis.extra eo. Sciadū tn fm Ang.in.d.l.pperandum.q licet iudex nō possit post tps instantie diffinitiue pnūtiare tn pōt ab solutorie pnūciare ab obseruatione iudicij per.l. fin. C. vt infra certū tem pus quā dicit singularem subdens hoc fallere i casu singlari.l.pe.C.de naufr.li. xj.

[a] ¶ Offm i fi. et vide qd dixi ō pur. ca. c.pe. sup vi. gl. et ō accusa. ad petitionē.sup.j. gl.et ad hūc tx. remisi in decr.vt debitus. de ap. sup gl.sz nū qd Jo.and.

[b] ¶ L3.sec⁹ si cōdenatus fuisset: quia tunc restat executio q̄ facere pt de hoc.ō.§.ij.j fi.sz absolo nō requirit executionē qd p se pz.et no.ō ap. pastoralis. in gloss. hec rō Jo.and.

[c] ¶ Superest ¶ Causis.q omnes sunt exēpla suspitōis. q in pn.est aūt sciendū q suspitio delegati Pape pbat corā collega vno vel plurib⁹ si dati sunt cū clausula q si nō oēs.vel q si ambo.alias itur ad arbitros. eodez titulo si cōtra vnū.lib.vj.Jo.an. estvnica cā recusatōis.vt autor fatet.j.de recusa.§.iij.

[d] ¶ Papam.vbi scripsi in gl.hic patet.Jo.and.

[e] ¶ Eius. Et Guil.an. idem dicit in eo qui a parte recipit magna dona per.l.vnā ff.ad.l.iul.de ambi.sec⁹ in paruis.ff.de offi.procōsulis.l.solēt.vide de rescrip.statutum.§.insuper.lib.vj.Jo.an.

[f] ¶ Familiares.glo.illa est in summa qōnis.et idē vide no.de testi.in literis.in gl.scda.Jo.an.

[g] ¶ Obseruandū.dic vt ibi no.et.e.ti.cum.R.in vlt.glo. et de foro cōpe.c.j.in glo.vlti.Jo.an.

[h] ¶ Suspect⁹.q suspitio orit etiā ex inimicitia nō capitali.et sic nō est necesse talē exprimere nō ob.ff.de adi.le.l.iij.in fi.qz vt dicit Guil.an.de recusa.in.ij.col. index ruit in reū etiā inuitū.ff.de verb.obli. inter stipulātē.§.j.nō sic testator i legatariū. vñ nō mirū si leues inimicitie q nō adimūt legatū ipediūt iudicē. nec ob. in aut.de testi.§.si vo qs.col.vij. vbi leuis inimicitia nō repellit testē, ratio patet.j.§.vlt.in fi.Jo.an.

ADDE tu q coipso q iudex manifestat intentionez suam dicens q talis non hz ius in causa pōt vt suspe ctus recusari. quia ex his verbis reddit se suspectū. Ro ta in anti. deci. decis. cclvj. Inno. in. c. irrefragabili. ex tra de offi. ordi.

l. ꝛ extra de accu. repellātur. ¶ † Item si est cōcanonicus vel socius spālis[a] aduersarij. extra eo. cū. R. ff. ꝑ so. vez respon. l. j. ꝛ in concor. que sunt. j. vers. item si sit de terra. ꝛ ver. sed qd si. nisi forte in cā tertij concanonici: qꝛ tunc par affectionis cā suspicionem tollit. ff. de ritu nupt. nō solum. §. de vno[b]. Cardinalis th̄ potest dari iudex in cā alteri⁹ cardinalis: vt ex. de elec. quere lam. extra de excep. cū venerabilis. sꝫ potest dici quod ibi nō fuit exceptū. extra de accusationib⁹. ad petitionē. vel forte ibi ex certa sciētia principis fuit dictū q non posset recusari. j. tit. de recusationi. §. ij. ver. quid si sit cā. ¶ † Quid si sit socius in eadē domo: dic q durante societate repellit̄: post non. arg. extra de offi. delega. cū. R.[c] vbi cōcanonicus repellitur. ¶ Quid de magistro in causa scholaris: dic q non est questio. qꝛ doctor est iudex in causa vt. C. ne fil. pro pa. auē. habita. et in proemio ffoꝝ. §. pe. sed cōtra ex tra de offi. delega. causam que. vbi si subditus contra aliū impetrat dn̄m suum: quia alias iudex suus est pōt dn̄s recusari: sic si scholaris ꝯtra non scholarem impetrat videtur posse re cusari. secus si contra scholarem: qꝛ tunc par affectionis causa suspitionē tollit. ff. de ritu nup. non solum. §. de vno. ¶ Item si hꝫ cōsimilem causam extra de iudi. causam que[d]. ꝛ de testi. personas. ¶ † Item si vnus est iudex alterius: vt qꝛ impetraui te cōtra Ti

a ¶ Spālis. ex domū vt differat ab. se. Et Guil. sglr. idistin cte repelle bat sociū ꝑ l. statiz alle. q̄ dt q socie tas est alte ra fraterni tas.

b ¶ De vno ꝑ hanc. l. dicit Guil. an. v bi. s. q re⁹ recusare nō pt iudicē ex cā ex q̄ ēt re cusare pos set ipē actor alr. ēt. l. lare na. C. de iof fi. te. ꝛ. l. qm̄ C. de hereti cis. dari pōt exēplū qn̄ ꝯ ꝯsāguineū meū ipetro iudicē: ex ea dē cā cōem inimicū sibi ꝛ mihi i his q̄ iudicis ꝑ sonā afficiūt s qb⁹. l. §. ꝑ xi. nō puto eū itellexis se. alias nil valeret materia illius. §. item ille nō sunt ꝑprie recusationes sed exceptiones. Primū dictū mi hi non placet q actor sponte vadens coram inimico cōpellat reum litigare coram illo. facit de ꝯuer. ꝯiu. q dam. ꝛ. c. placet. de ele. ab eo. in si. libr. vj. nec est bona equatio dicere impetraui contra te cōem ꝯsanguineū concanonicū vel magistrū de quo. j. v. ij. tu nō potes illū recusare ergo nec cōem inimicū. ibi eī recuso: qꝛ m⁹ qd non possum te replicante de facto meo. s. q est meus hic vo recuso. qꝛ me⁹ de tuo facto replicare non potes: sꝫ de meo possis puta q sibi reconciliatus sum vel qd cōsensi vel aliqd tale nō ob. l. in arena. ꝛ. l. qm̄. ꝛ decre. pe. ꝛ vlti. de adul. In illis eī criminis paritas ab agēdo vel excipiēdo reijcit criminosum hic nō est crimen in recusante vltra hoc satis est vehemēs ꝓsum ptio qd suspitionis cā in reo perdurans sit ꝑ occultā reconciliationem in actore sublata. Jo. an.

c ¶ Cum. R. vbi pe. ꝛ ab. posuerunt istud dictum ꝛ se quens. Joan. and.

ADDE tu q si iudex alias esset tāte integritatis bo nitatis ꝛ fidei qd nulla contra euz posset esse suspitio qd in ꝯplurimis ex his causis hic enumeratis nō ad mitteretur recusatio. ita do. Ant. quem fere oēs sequū tur in. c. postremo. extra de appel.

d ¶ Que. quod dic vt ibi dixi in gl. bene dicit. Jo. an.

e ¶ Sūt. si cause sunt ardue dixit vber. vbi tractat de re cusa. deleg. Host. hoc eo. ti. vbi tractat de recusa. §. que

tium ꝛ tu me cōtra meuium: hic Me uius recusabit me eo q es iudex me⁹ in cā Titij. ꝛ Titius te ex eo: qꝛ sum iudex tu⁹ in cā Meuij. hi eī recipro ci iudices suspecti sunt[e]. C. de iud. ꝑ per ꝗdam. xvj. q. ij. visio ibi humanū est ꝛc. si vereri ꝛc. ꝛ ibi vn̄ fit vt in partē ꝛc. viij. q. ij. c. j. xj. q. iij. quatuor. extra de collu. detegē. c. j. vn̄ nullus pōt esse ꝯseruator deputati cōseruatoris sibi. vt in cōsti. Alex. iiij. de offi. delega. qꝛ de cōseruatoribus[f]. ¶ Idem est si cū altera partium litem habeat. ff. de ex cu. tu. ꝑpter litem. C. qui da. tu. vl' cu. pos. auē. si curatoris. extra de offi. de lega. cum sup abbatia in casu ibi scri pto. ¶ Itē si est suffraganeus aduer sarij mei. extra vt lit. non contesta. ac cedens. et de purga. cano. cum in iu uentute. et hec non est probanda cuz sit notoria[g]. ¶ † Sed quid si conque ror de subdito suffraganei mei coraz ipso suffraganeo: nunquid poterit subditus suffraganeum recusare. ar gumentum. quod sic in predi. capi tu. accedens. et. xvj. questione secun da. visis vbi humanū est eum vereri. ꝛc. extra de fo. cōpet. c. j. contra. credo quod ex hoc solo cum sit ordinarius eius[h]: quia actor sequitur forum rei. C. de iurisditione omnium iudicum. iuris ordine. vndecima questione pri ma. experientie: extra de foro compe ten. cum sit. argumen. ad hoc. extra de offic. archy. capitu. fina. ¶ † Quid si impetro literas ꝯtra te ad episcopū

sunt. iuste hꝫ hāc ꝑ iu stissima. ꝛ ē vj. i nūero ꝛ dicit ibi qd magr̄ su⁹ ta les iudices vocabat cō silōarios q̄si inter se cās sent ꝓcess⁹. ꝛ i hoc ibi i stat. Jo. an.

f ¶ Cōserua torib⁹. cui⁹ mētez vide. eo. ti. c. si. in ꝓn. li. vj. Jo an. and.

g ¶ Notoria. est th̄ ꝑpo nēda vt dixi i ꝓ. decr. ac cedēs. j. sup. j. gl. ꝛ vt scri psi. eo. ti. iu dex. li. vj. in gl. ante pe. ista recusa tio: qꝛ respi cit dignita tē afficit suc cessorē: sꝫ ꝑ mus datus fuerit sub noīe, digni tatis. Jo. an.

h ¶ Eius. hoc tenuit Hostien. in summa de appel. vbi tractat de recusatio. §. ex quibus causis in fin. dicens quod secus esset si illum impetrasset in delegatum: sꝫ hec ratio quod sit ordinarius parum valet. que con cluderet idem in patre vel consanguineo ipsius epi scopi illum impetrante vel coram illo agente. vn̄ pri mum teneas. non ob. generale quod sequitur per qd reo non tollitur recusationis beneficium. non ob. de cre. vlti. de offi. archi. licet enim familiaris episcopi possit coram ipso conueniri nō per illud sequitur q si fami liaris coram ipso conueniat alium conuentus illum recusare non possit vel q volens familiarem eius cō uenire non possit vti remedio quod scripsi de fo. com pe. si quis contra. Jo. an.

ADDE tu q ordinarius cui assistit assessor suspect⁹ potest et ipse vt suspectus recusari. ita Abb. sicul. in capitulo primo. in. iij. ca. quasi in fi. in versicul. et sm̄ hoc deciditur extra de iudi. an autem papa vel impe rator possit recusari vt suspectus dicas q non sm̄ do minum Abba. sicu. in capitulo querelam in. ij. colū. circa medium. extra de elec. idem in. c. cum venissent. extra de iudi.

a ¶Dec.n. hoc hodie non procedit cõtra reũ alteri⁹ dyoc. per decr. statuimꝰ. de rescrip. §. cũ aũt. li. vj. Joan. an.

b ¶Uincen. qui hoc notat in decre. causam que eo. tit. Joan. an.

c ¶Actor inepte loquitur Uin. ꝛ Guil. si eñ actor ĩpetrauit certũ est ꝙ non recusat si possidẽs ĩpetrat. puta iterdicto de retinẽda. ergo ip̃e est actor. Jo an. and.

d ¶Rõne rei par ĩȝ valet hec rõ. vt dixi. ş. pri. Jo. and.

e ¶Decr. i decre. pre. accedẽs. ꝛ i decr. litigia. de ap. li. vbi scripsi i gl. ij. Jo. an.

f ¶ Affinis. Hic predixerat ꝙ nõ aduertit quia iste vsi. fuit additio. Jo an. and.

g ¶ Barbarꝫ hoc no. ipse Uinc. de ap. postrẽo vbi ẽt allegat de cre. mãdata de p̃sumpt. Jo. and.

h ¶Egidius: tu dic cõtra vt dixi in decre. insinuãte. eod. ti. in gl. hac videtur. Jo. an.

i ¶Assessor si ĩpetrat ab appellato q ex illius ꝯsilio obtinuit p̃cedit recusatio cessat ãt si ĩpetrat appellãs huius rõ patet est. Jo. and.

k ¶Pretor. recusari tñ põt ꝛ tunc delegabit. vt ibi Uin. autem illud dixit. vbi. ş. Jo. an.

l ¶Senatꝰ. ad decr. rñde vt ibi no. lex facit pro Jo. an.

m ¶Hec. j. hoc intellige vt ibi dixi in textu. ꝛ plenius supra per gl. vnica. Jo. and.

meum.[a] videtur ꝙ possis eũ recusare. arg. extra de off. deleg. cãm. vt lite nõ ꝯtest. accedẽs. j. qꝛ ep̃s loco dñi est. ꝛ ego sum de ipsiꝰ dyocesi. vt ibi. ꝛ supra versiculo primo posset tñ esse secundũ Uincẽtiũ[b] ꝙ si ego possideo: ꝛ tu es actor[c] nõ potes recusare ex hac causa: et ꝙ cõmittitur episcopo meo causa qñ ille alias iudex est. ꝛ ratiõe mei: ꝛ ratione rei[d]. secus aũt si est vbi aduersarius meꝰ presidet. Sed si impetraui contra te literas ad episcopũ cõmunẽ tibi ꝛ mihi nõ potes literas impugnare: et extra de sen. excõ. cum illoꝝ. ¶†Item si sit de terra aduersariũ oriundus vel eius clericus. secus si eius episcopus esset scdm Uincentium. extra vt lite non contesta. accedens. ij. qõ. B. nõ admittit: sed potest esse sufficiẽs causa in cõpatriotis extra suã patriã cõstitutis. puta in scholaribus vel mercatoribꝰ: ꝛ hmõi qui se diligũt velut fratres: vel econtra in indigenis contra alienigenas. argu. ff. de here. inst. nemo dubitat. §. q frater. ff. de verb. sign. late culpe. ş. amicos. ff. pro so. verũ. quia inter indigenas et alienigenas liuor inuidie regnare cõsueuit vt extra de insti. ad decorẽ scdm. d. meũ.[e] ¶Itẽ si sit consanguineus vel affinis vitricus vel priuignus. ff. de iniur. lex cor. in prin. ff. de lib. cã. si pariter. extra de ap. postremo. iij. q. ix. absens. ij. ff. de procu. sed he persone. ꝛ. l. aut affinitate. ¶Quid si non est consanguineus. est tamen affinis.[f] Rñ. idem est. ff. de procurat. aut affinitate. Intuenda tñ est persona scdm Uincẽtiũ. nam talis posset esse consanguineus qui recusari nõ debet: vt dicit: vt si sit monachus cisterciẽsi. iiij. qõne. iij. §. item in crimi. versi. item testium. ff. de testibus. l. iij. ff. de re milita. non omnes. §. a barbaris[g]. ¶†Quid si prelatus alicuiꝰ ecclesie impetrat noĩe ecclesie aliquẽ suũ consanguineũ in iudicez nũquid ille poterit recusari: ꝛ videtur ꝙ sic: cũ sit cõsanguineus impetrantis: vt in pre. c. postremo. extra vt lite nõ contesta. accedens. ij. contra. qꝛ nõ est causa prelati. sed ecclesie qõ patet: quia in ea testificari potest. extra de testi. veniẽs. ij. ꝛ. c. insuper. xiiij. q. ij. super prudentia. nec emolumentum vel dãnum ad ipsũ spectat: immo ad ecclesiam. ij. q. vj. biduũ. versicu. palam. ff. quando appel. sit. l. j. §. impropria. qꝛ ipse non est dñs rerũ ecclesiasticarũ. sed procurator. extra de dona. c. ij. xij. q. j. si priuatũ. ꝛ hoc tenet Egidius[h]. ¶†Itẽ si fuerit aduocatꝰ vel procurator vel assessor[i] in eadẽ causa: vt in pre. c. postremo. iij. qõne. vj. statuendũ. ff. de iurisdi. om. iudi. pretor. arg. ff. ad trebel. ille. §. pe. ij. qõne. j. §. sed sciẽdũ. C. de postu. quisquis. in prin. C. de assе. nemo. in fi. versi. tamen qui fuit aduocatus põt esse iudex ordinariꝰ scdm Uincen. vt in pre. l. pretor.[k] ¶Quid econuerso si quis velit esse aduocatꝰ in causa in qua fuit iudex: respõ. nullo iure prohibetur. honeste tñ facit si abstinet ne malũ cõmerciũ presumatur tempore quo iudex erat habuisse. de hoc infra. de aduoca. §. j. versi. itẽ qõ fuit. ¶†Itẽ si fuit testis in eadẽ causa. ff. de testibus. l. fina. C. de asses. l. fi. in prin. ꝛ in fi. ¶Item si velit fieri iudex in causa sua vel suorũ. vt. C. vt nemo in causa sua iudi. l. vnica. extra de offi. archid. c. fi. extra de foro cõpetẽt. cum contingat. ff. de iurisdi. om. iud. qui iurisditioni. argumentũ contra. extra de penis. romana. lib. vj. ff. de offi. presi. l. senatusꝰ[l]. j. versi. itẽ quod vult esse. ¶Itẽ si ab eo rite fuerit appellatũ in illa vel in alia causa. extra de appel. ad hec[m]. j. ꝛ. c. directe. ꝛ. c. ac ceptam. ꝛ. c. romana. §. cũ vero. lo. lib. vj. C. quomodo ꝛ qñ iudex. si vt proponis. C. de episcopali audientia. nemo. l. distinctione. si quis preposterã extra eo. suspitionis. ¶Itẽ qꝛ pretiũ recipit: vel heres institutus est ab impetrante. extra de vi. ꝛ ho. cle. cum ab omni. ff. de procu. aut affinitate. ff. de iud. iul. ait eñ. ¶Itẽ si sit inimicus meus vel mihi suspectꝰ[n] vel timet aduersarium meum. vel ab eo per pecuniaz est corruptus: vel eum ex aliqua causa speciali nimis diligit. xj. qõ. iij. quatuor[o]. de re iud. cũ eterni. rñ. j. versi. caueat. ꝛ se. iij. q. v. quia suspecti. per fi. ꝛ in prin. ꝛ quasi per totã qõnẽ. ff. de lib. cã. si pariter. C. de iud. l. apertissimi. ꝛ cause inimicitiarũ sunt specificande. C. de testi. autẽ. si dicatur. si loc. si merces. §. si culpe. extra eo. suspitiones. ¶†Item quod quondam fuit inimicus: licet reconciliatus fuerit[p]. iij. q. v. accusatores. j. extra de appel. proposuit. ¶Item qõ est de minoribus iudicibus. vnde de tali summa cognoscere nõ valet. ij. q. vj. §. diffinitiua. ver. cũ certa. ¶Iteȝ si agitur de priuilegio pape non potest aliꝰ cognoscere de eo. extra de iudicijs. cũ

n ¶Suspectꝰ hoc dem fuerat supra.

o ¶Quatuor extra. lib. vj.

p ¶ Fuerit supp. noui ter. vt pbat canõ allegatus. ꝛ ibi de hoc. ꝛ de symo. p tuas. in gl. ꝓpter alẽ in aliq suspitionis cã. ꝗcessauit dt Guil. an. de recu. l. iij. col. ꝓpter illã p̃teritã recusari indicez nõ posse p. l. qõ ita. ff. de edi. edic. ꝛ p illõ gña le qõ cessante cã ꝛc. non ob. C. de aff. nẽo ex his. ꝛ fi. qꝛ ibi aduocatꝰ ex affectiõe quã hũit ad cãz illã iudicare non dꝫ: ꝗ affectio nõ tollit per dimissionẽ officij: qõ licet verũ sit qõ p̃teritũ neqꝫ nõ fuisse: verũtñ est qõ põt nõ esse. adde ꝛ intellige de recõciliatis de p̃senti vel de nouo. alẽ secus vt p Jo. and. in n. de iudi. §. super est. ver. sꝫ videndum.

venisset. ¶†Item si prius fuerit ab eo appellatū qui tūc erat episcopus: et nunc factus est archiepiscopus lo co eius ad quē appellatū fuerat non pōt cognoscere. vt in cōco2. que sunt §.versi.itē si fuerit aduocat⁹. ⁊ versi. itē si ab eo.arg.cōtra.extra de electio. querelā.in princi.vbi de hoc.[a] Item in.l.co2.de minor.nō pōt esse iudex ge ner:socer:vitricus:priuignus:sobri nus:ne:ppiorne eorū qui in ea cogna tione vel affinitate: patronusqꝫ eius vel eorū qui de ipsa cognatione sunt vt.ff.de minor.l.lex cornelia. ¶†Item si est maritus vel pater vel filius: vel patronus aduersarij: vel quia aduer sarius est de eius familia.ff. de offic. presi.senatus.⁊.ff.de iurisd.om.iud. qui iurisditioni.⁊.ff.de iniur.lex co2 nelia.respon.j.qđ intelligo in crimi nali seu in famosa actione: nam in ci uili fili⁹ potest esse iudex in causa pa tris.ff.de iudi.in priuatis.iij.q.vj.§. tria.in fi.ver.cognitores.saltē vsqꝫ ad lit.cōtest.ff.de offi.presidis senatus[b]. Et itellige sm̄ Py.[c] quod pater in cā filij vel ecōuerso non pōt esse ordina rius:vt in.l.i.:priuatis:sꝫ delegat⁹ sic. vt in.l.qui iurisditiōi[d] .poterit tamē vt puto recusari.extra de app. postre mo.⁊ vide infra de istrumētoꝝ edi.§. instrumētū.ver.Itē qđ est domestic⁹ ⁊ se.¶Itē qđ vult esse iudex in causa sua.vt infra in ti.de actore.ver. item qđ vult. ¶Item si causa incipiat ad eū ptinere. ff.de iudi.l. iul.att si alter ex liti. multosotius si ab initio fuit sua.C. ne quis i sua causa ius sibi di. l.vnica. ¶Item si causa aliquo modo tangit eum.vt quia tenetur de euict. rei pro qua agitur.ij.qđ.vj. biduum. 16 ¶† Sed nunquid fideiussor potest esse iudex in causa[e] rei:dicunt quidā ꝙ sic si est soluēdo[f] .alij contra argu. ff.de leg.j.si cui.in fi.⁊.ff.de fur.itaqꝫ fullo.§.fi.[g] ¶Sꝫ pone.⁊.debito2 me⁹ in.x.dedit mihi.p. in fideiusso2ē.ve rum ipso.⁊.dicente cōtractum huius factum fore in fraudem vsurarū im petrauit contra me super hoc iudicem fratrem dicti.p.nunquid eūꝫ potero recusare eo quia frater fideiusso2is: videtur ꝙ sic.extra de appell.postre mo cū suis concor. nam videtur pro pria causa fideiusso2is.ff. de app. ab executore interest enim eius vt libere tur etiāꝫ si debito2 sit soluendo. vt in pre.l.si cui.in fi.⁊.l.seq. ⁊ ar. extra de fideiu.c. fina.argumen.contra non enim dicitur propria causa fideiusso ris cum commodum vel incōmodūꝫ non spectat ad ipsum.ff.qn ap.sit.l.j. §.impropria.ij.q.vj. biduum preter eā fideiusso2 quod prestaret recupe raret a debito2e.ff.indi.sol.tamen.§. in hac.extra de fideiu.c.ij.⁊.iij.⁊ hoc tenent quidam quod non recusetur cum frater eius non sit principalis[h] et in alijs casibus quos habes infra proxi.§. ¶Et generaliter quamlibet causam sufficientem ad recusandum procuratorem vel arbitrum credo suf ficere ad ordinarium vel delega.etiā recusandum.[i] ¶De recusationibus

a ¶Hoc in.j.gl.⁊ solue vt super ea dixi.adde qđ Bal.cō suluit qđ stante statuto qđ a potestate appelletur ad capitaneū ⁊ contingat prētē gerere vtrūqꝫ officiūꝫ qđ de sententia lata per eius vicariū tanqꝫ pretis cogno scet ipse tanqꝫ capitane⁹:nec processus erit nullus tn̄ vt omnisin spitio cesset dꝫ delegare vide ei⁹ cō si.lv.j.lib.

b ¶Senatus hoc placet Iber. ꝯ bo. tit.de decli natorijs cō tra iudicem.

c ¶Py.sic eū allegat rof. ti.ij.ante fi nē.⁊ illū di xi vbi.§. ad fi.j.col. ver. et notādū.⁊ ꝙ Rof. red dit ibi rō:qꝛ delegat⁹ fū git munere delegātis:⁊ sic censet vt alius ordia rius ꝯ mu nere ꝓprio parū vrgent hec vba scꝫ q raro recu sari posset ꝯ legatus.

d ¶Iurisdi tioni. ⁊ hoc ibi placet ac cur.q ponit duas al's so lutiões:qua rū vna pce dit hic. alis distinguit:an agat vel conueniatur et vide qđ no. de foro cōpe.cum contingat.in glo.ij.⁊ super ea Rof. tit. quo.§.in fi.distinguit:aut sit iurisditio cōtentiosa: et tunc pōt esse iudex ⁊ recusatur:aut voluntaria:⁊ tunc pōt esse iudex:nec recusatur:alleg.ff.ad treb. nam qđ. ⁊ ꝙ cuiusqꝫ vni.illud cum.l.se.Adde ꝙ.d. Anto. in.d. c.cūꝫ cōtingat.dicit ꝙ pater non pōt esse iudex in cau sa filiorū:in criminali si opponatur absqꝫ alia recusa. alle.d.l.qui iurisditiōi.quā ipse intelligit loqui in cri minalibus.⁊.l.lex co2ne.ff.de minor.

e ¶Causa rei.i.debito2is ⁊ impetrantis.nam impetrā te creditore non esset dubium.

f ¶Soluendo.intellige ipse reus al's parū valeret hec distinctio:quia etiāꝫ diues fideiusso2 suspectus est ne se liberare velit absoluendo reum. vt infra versi.pri.

g ¶§.fi.iste due leges probant sic dixit prima qđ inter est fideiusso2is liberari ꝙtūcūqꝫ debito2 sit soluendo ne habeat necesse mādari actionēꝫ intēdere.Secūda dicit interesse credito2is incūbere pigno2i:licet debi to2 sit soluēdo.ad idē.ff.qn appellan.sit.l.ij.in fin.vbi dicitur:quod qui sua interesse dicit:propriam causam defendit:⁊ hec iura inducit etiam ab. gal. in qōne:an fideiusso2 possit esse testis pro debito2e.de test.ver.sed nunquid fideiusso2. licet sibi videatur placere supe rio2.distinctio etiam eo casu mihi placet per iura pre dicta ꝙ licꝫ debito2 sit soluēdo ei⁹ fideiusso2:su spectus est. et a iudicā do:⁊ testifi cando repel litur in cau sa qua fide iussit.de pri mo quis du bitat longe equi⁹ repel li fideiusso rē ꝙ sociūꝫ consangui neū vel dn̄m et quāples. de quib⁹.§. De scdo sa tis ptꝫ ꝙ cū salte secūda rio sua ē:qđ sufficit.facit qđ no.C. de test.eis⁹. in j.glo.⁊ vide j.de teste §. j.eo.ver. qđ de fideiusso re fo2ti⁹ hec procedūt qn fideiusso2 se cōstituit pn cipalem⁊ re nūtiauit in rta formas quas vid.j. de fideiusso ribus.Io.an.Adde ꝙ bald.in.d.l.si cui.§.fi.dicit ꝙ si debito2 principalis sit sol.⁊ fideiusso2 non renūtiauit beneficio antē.presente qđ poterit esse iudex et testis in causa principalis:qꝛ tūc nullo modo vexari potest. pro hoc bene facit not.per bar.in.l.si quis ita.de re. dubijs.per cy.⁊ bald.in.l.dictantibus.C.de testa.per bal.in.l.fi.§.fi.C.de vsu.rei indi. ⁊ qđ singulariter no, Ia.bu.⁊ ange.in.l.non solum.§.queritur.ff.de procu. nec ob.si dicatur ꝙ.debito2 pōt desinere esse solnēdo: quia respondetur ꝙ.l. hanc vani timo2is cōsideratio nē non permittit.l.si quis ab illo.ff.de re iudi.Ludo. tn̄ ro.cōsilio.cccl xxxij.tenet ꝙ cedens nullo modo pos sit esse testis pro cessionario etiā si in nihilū teneretur succūbente cessionario propter affectionē qđ simile vi detur in fideiu.vt omnino affectus habeat.

h ¶Principalis.Alb.gal.hoc tenet cuius ad literā fuit iste ver.et precedens ti.de iudicibus ordinarijs ⁊ de legatis in fi.Io.an.

i ¶Recusandum.hoc fuit dictūꝫ Tanc.⁊ Vin.in decr. postremo de app.Io.an.

a ¶ Recusationib⁹. hac eadez pte hoc dicto in parte.ij. ponit ēt rub. in qua remittit nil tradēs. Jo.an. ADDE vtruz in notorijs possit iudex recusari: vt qr delictū sup quo agit sit notoriū. dicas ꝙ sic vbi pena est imponenda arbitrio iudicis. Host. in.c.cū speciali. ⁊ ibi ēt Jo. an. extra de app. Archi. in.ca. qr suspecti.iij.q v. Abb. in.c. quintanalis. in.c. co. circa princ. extra de iniur. idē Ab. Sicu. in.c.cū venissent. extra de iudi. idē in.c. Lēt de maledi.

b ¶ Dilectus ij. Uide qd plenius ibi scripsi sup glo.ij. ADDE qd si aliquis ē excōicatus ⁊ hoc cōstat in vna puincia in altera tñ vbi est hoc occultū ipse deputatus iudex pcedit ⁊ diffinit cām: an valeat iste pcessus. vide abb. sic. l.c. ad nīam. el iij. extra de iurein.i.iij. col. et vltra ea q̄ ibi per ipz allegāt. adde tex. in ar. in.l.j. C. de test. tex. in.c.ij.⁊ pe. extra q̄ filij sint legi.

c ¶ Si hoc. et ibi dabitur plena remissio. io. and.

d ¶ Libert⁹. in nō plene manumisso pcedere pōt q̄ nō pōt ordinari alīs cū ordinari possit. ergo ⁊ iudex dari. liiij. di. qcū qz. ⁊ facit. l. liberti. alle. j. ꝟsi. proxi.

e ¶ Sciscitatus. videi qd ibi no. in gl.ij.⁊ qd sup ea di-

a dicam. j. ti. de recusa.[a]

Que contra delegatum excipi possint.

Excipi pōt ꝯ iudicē qd finita sit eius iurisdictio qd fit multis modis qd dic vt. ꝟ. §. restat. Itē qd est suspectus qd dic vt. ꝟ. §. primo. 1 ¶ † Itē qd est excōicat⁹. extra de re iudi. ad pbandū de exce. dilecti filij. ⁊.c. cū inter ⁊.c. exceptionē. ⁊.c. pia lib. vj. dic vt ibi not. xxiiij. q.j. miramur. ⁊.c. audiuimus. ff. de iudi. cū p̄tor. etiā si tpe quo recepit rescriptuz erat absolutus: qd dic vt extra de prebē. dilectus.[b] ij. Quis aūt cognoscet de hoc no. j. de excep. §. ij. versi. sed si hoc[c]. Itē ꝙ est seruus. ff. de offi. preto. barbarius. extra de rescript. sciscitatus. C. de iud. seru⁹. iij. q. vij. §. tria. d ¶ Itē ꝙ est libert⁹ [d] sm quosdam. argu. iij. q. v. accusatores. ij. ⁊.c. nullus seruus. vj. q.j. infames. Item qd est periurus vel alīs infamis. C. de infa. l. vnica. li. x. ⁊. C. de transa. si quis maior. li. xij. de digni. nec famosis. iij. q. vij. §. vlt. extra de rescrip. sciscitatos[e]. Qui aūt sint infames in aureo repertorio sub ti. de penis. dixi plene quia nec infamis pōt esse assessor. vt. ff. de asses. liberti. 2 ¶ † Sec nunqd infamis pōt pcedere si non excipiatur contra eum: rñ. sic: nec enī ppter infamiam ab honoribus publicis qs excusatur ar. C. de decu. li. x. l. nec infamē. ⁊ arg. ff. de of. pre. barbarius. ¶ Itez quod est minor. xx. annorum. nisi maior. x. ⁊ octo an. dat⁹ fuerit de ꝯsensu partiū vel etiam minor. xviij. datus fuerit a principe. extra eo. cū vicesimuz. ff. de re iu. qdā. ff. de arb. cū lege. ⁊ hoc in delegato. 3 ¶ † Nam ordinari⁹ nō pōt esse nisi. xxv. an. attigerit. sm azonē ⁊ Rof. vt pre. l. quidā. extra de ele. cum in cūctis. ff. de mu. ⁊ ho. l. ad rez publicam. ff. de indi. cum pretor. §. si. sed certe pre. l. quidam videtur dicere[f] quod ex quo pubes est possit esse ordinarius: ⁊ possit iudicare de cōsilio assessoꝝ. ar. iij. q. vij. §. tria. de hoc dicvt no. in pre. c. vigesimum[g]. ¶ Itē qd non est ꝯstitut⁹ in aliqua dignitate vt in ecclesia cathedrali vel collegiata honorabili. de rescrip. pñti.[h] extra. e. si pro debilitate. ⁊.c. cū te consulente partes tñ bene pñt renuntiare huic exceptioni. vt. C. de pac. si qs in conscribendo[i]. 4 ¶ † Nunquid ergo i monacho vel canonico regulari pñt cause committi.[k] Et videt qd sic: vt extra de priui. cum olim ppter. in pn. ⁊ in pre. c. pñti. ibi seu alijs collegiatis ⁊c. arg. contra qr a causaꝝ strepitu debent esse remoti. extra de sindico. capitulo. vno. ⁊. C. de testamentis. consulta. in fi. nec alicuius forensis negotij debent esse susceptores nisi de abbatis impio ⁊ vtilitate monasterij nihilominus suadente. xvi. q.j. monachi. extra de postu. c.ij. ⁊. C. de epis. ⁊ cle. repetita. Dico ꝙ nullus potest eis committere nisi papa: nec ob. xvj. q.j. qui vere. ibi propter vrgētes ⁊c. qr illud intelligitur sm pre. c. monachi. abbas posset forte sibi cōmittere qr est in eius potestate. xij. q. j. non dicatis. nec etiam pape cōmissio valet nec processus per eos habitus. nisi expsso nole monachat⁹ seu canonicatus vt in pre. c. olim. arg. extra de rescri. cum ordinem. ⁊ de cōfir. vti. vel inuti. porrecta. ⁊. xvj. q.j. de p̄sentiū. nec in hoc est differentia inter monachos ⁊ canonicos regulares. extra de postu. c.ij. ⁊ est ratio ad premissa ne detur eis vagandi materia extra de of. ordi. quanto. nec ob. pre. c. presenti. imo hoc probat qr ibi dicit institutis. 5 ¶ † Et hoc ad differentiam regularium qui non dicunt instituti. naz in ingressu tria promittūt que habes extra de statu mona. cum ad monasterium. in fi. Premissa autem intellige de simplicibus regularibus qui non possunt esse iudices: nisi ex certa scientia domini pape: et sic dicunt quidam fuisse declaratum ⁊ super hoc literam bullatam asserunt se vidisse: vbi autem est talis q̄ fit per electionem vt abbas ⁊ quidā priores. vt extra de statu monachorum. in singulis. in princip. ⁊.c. ex eaque. in fi. ⁊ de priuig. volentes. §. sane. ver. hac in prioratib⁹ ⁊c.[l] tunc sa-

xi de. q. q̄ sequit. io. an. adde ver. seq. qd idē ꝯsuluit ro. ꝯsi. ccxcvij. ⁊ pau. de ca. cōsi. cxcviij. ADDE q̄ ad hūc ⁊ quo ad seq. ver. sed nūquid infamis qd si aliqs inhabilis impedimēto nature pcedit ēt nō opposita aliq̄ exceptiōe. vt in furioso qd nō valeret pcess⁹ qr nō est in arbitrio opponentis huic mederi. vid Inn. l.c. sciscitat⁹. ex s rescri. romanū. l rep. ru. de ar. l. viij. co. post pn.

f ¶ Dicere supple quātuz excludit ipm berē. io. an.

g ¶ Uigesimū. et vide qd ibi scripsi su psi.ij. gl. io. Adde ꝙ lz minor. xx. ann. pubes tamē sit rex ⁊ habeat de quoꝝ consilio possit iudicare. qd rñ ad admini. regni nō admittit. vt ol dra. decidit eius ꝯsi. iij.

h ¶ Pñti. quā hodie non habuimus

i ¶ Cōser. hoc hodie falsū est de rescri. statutū. §. j. ⁊. §. in nullo ⁊ in fi. li. vj. Adde ꝙ cū opi. Jo. an. trāsit alex. ꝯsi. lxxvij. ij. li. vbi decidit ꝙ. c. statutū hz. ēt locuz qñ fit delegatio inter laycos ē causis laycorum.

k ¶ Cōmitti. de regulari canonico ecclesie cathedralis videqd scripsi de resc. statutū. li. vj. in pn. vbi etiā obseruantiam curie.

l ¶ Prioratibus. lib. vj. ⁊c.

ADDE q3 commissio facta monacho habenti administrationem vel officium in ecclesia cathedrali licet nõ fiat mentio de monachatu. rota in antiquis deci. deci. ccix.

a ¶ Huiusmodi. de hoc de officiali episcopi est expeditum in cle. de rescript. c. ij.

tis credo q valebit commissio nõ expresso noie monachatus. nã talis est in dignitate constitutus vt in pre. c. ponitur. idem etiã credo de habentibus perpetuos prioratus. Curia romana committit habentibus perpetuos prioratus nõ simplicibus regularibus nec habentibus officia vt sacriste custodi: priori claustrali: camerario et huiusmodi[a]. ¶ † Quid si papa 7 scribit alicui vocando ipsum simplicem clericum nunquid põt contra eum excipi qd non sit in dignitate vel in ecclesia honorabili constitutus? respondeo non secus si legatus sic scriberet nisi partes consenserint[b] quia legatus statuto generalis concilij derogare nõ põt. vt extra de preben. dilecto. ¶ Quid si delegatus pape subdelegat nunquid habet locum premissa exceptio? respondeo sic eadem enim rõ est in eo quod et in delegato. alij secus.[c] ¶ Quid si certus articulus alicui committitur: puta testium examinatio. vel vt coram eo fiat li. contesta. respondeo non habet locum hec exceptio. et ideo signanter in predi. consti. ponitur cãe ¶ † Item illa constitutio in ordinarijs 7 locum non habet. ¶ Item excipi põt qd est condemnatus. l. iui. repe. j. q. j. eadem. l. in fi. ¶ Item q functus est officio siue bene siue male pronuntiando[d]. extra de sequestr. pos. c. j. in literis. et c. venerabilis. ff. de re iu. iudex. et hoc in delegato secus in ordinario. C. de sententia et interl. om. iu. l. j. et de accu. l. iiij. et de sente. ex peri. rec. l. ij. extra de matrimonio contrac. contra interdictum ecc. c. ij. ¶ † Item q ex pluribus iudicibus 8 maior et dignior est suspectus: quia ex hoc alij recusari alias reuocari possunt. extra de eo qui mit. in pos. cum sicut. de of. dele. c. fin. §. j[e]. ¶ Item q iurisditio ad tempus data expirat. ff. de arb. cum dies. §. si intra. extra. e. de causis.[f] ff. de iudi. l. ij. §. sed et iudex. et hoc nisi de consensu partium et iudicis fuerit prorogata. vt ibi et intellige q ante lapsum termini possit prorogare non postquam expirauerit. ff. de preca. sed et si manente. et not. extra eo. significantibus. ¶ Sed nunquid procurator eam potest prorogare? dic vt extra eodem cum olim.[g] 9 ¶ † Item quod causam remisit ad superiorem: vnde non potest se amplius intromittere. vt. s. §. restat. versic. item per remissionem[h]. ¶ Item qd non est in

b ¶ Consenserint per decr. statutum de rescrip. §. in nullo. dic consensum nõ sufficere. vt est ibi dixi in §. j. sup. gl. pone papa vbi hec qd no. Adde q abb. consi. lxij. j. lib. tenet q commissio facta per papam oraculo viue vocis layco absq3 eo q dicat ex certa scientia. et exprimat aliquam dignitatem. tenet. all. Inno. in d. c. statutum.

c ¶ Contra premissum tene vt de rescriptis statutum §. in nullo. li. vj.

d ¶ Pronuntiando. vide. s. §. restat. in prin.

e ¶ §. j. iura ista hodie non probant ad qd inducuntur. si superior habetur recusari. verum est q antiqua decre. cum sic habita probabat hoc vbi recusabat archiepiscopus Rothomagensis et propter eum collige. Archid. et abb. sibi subiecti et ibi fatebatur Ala. hoc procedere quando college subditi sunt suspecti. facit aliquid hec decr. insinuante hoc. eo. ti. et qd post vin. dixi de in. c. j. j. sup gl. ij. licet cõis ista habet reuocari. et tunc vno recusato sine quo alij procedere non

possunt consistat iurisditionem aliorum reuocari. item vbi clausula q si nõ oẽs tu et c. solet attribui maiori et sic facit pre. decre. vltra §. j.

f ¶ De causis. vide qd ibi dixi post gl. in j. q.

ADDE tu idem esse in qualibet iurisditione restricta ad certum numerum personarum saltem localiter. vt per bald. in l. qui plures. j. prin. ff. de vul. et pupil.

dex. C. si a non competen. iu. l. fi. C. ne de statu defunc. si pater. extra de iudic. at si. xj. q. j. in clericorum. et c. clericus. sine. et c. seq. iij. q. vj. pulsatus. C. vbi in rem act. l. fi. extra de consue. ad nostram vel ratione persone sue. vt. ff. de iud. cum pretor. §. j. s. in multis exemplis vel ratione rei de qua agitur. extra de foro compe. c. j. et c. cum sit. et c. si clericus. xj. q. j. experientie. et in concor. que sunt infra. ver. item quod est laicus. vel ratione cause vt quia est fiscalis. ff. de offi. proconsul. nec quicquam vel liberalis. C. de peda. iudi. l. placet. vel criminalis vt. j. sequitur. talia enim nõ delegantur. vel ratione persone conuenientes. extra de foro compe. si diligenti. xj. q. j. molita. et c. clericum. j. q. ij. et c. clericus. vel ratione domicilij. extra de foro competenti. ex parte. de rescriptis. dilectus filius. Io. vel contractus extra de foro compe. romana. §. contrahentes. libro sexto. vel consensus eo. titu. significasti. vel delicti. C. vbi de crimine agi oportet. auten. qua in prouincia. iij. q. vj. c. primo. et sic de alijs. ex quibus quis forum sortitur qd prosequere extra de foro compe. c. vlt. et j. in tit. de compe. iudi. aditione. §. j. ¶ Item non põt cognoscere post mortem predecessoris sui cui expresso proprio noie scriptum fuit. ex. e. quoniam. ¶ Item q datus est super re certa vnde de alijs se intromittere nequit. C. si a nõ compe. iu. l. j. et l. si de proprietate. ex. de offi. dele. cum olim. ¶ Item q non põt post annum absoluere quem prius ligauit. e. ti. querenti. sed hoc intellige prout ibi no. ¶ Item q est surdus h mutus. impubes. et perpetuo furiosus[h]. et a dignitate propter turpitudinem motus. ff. de tuto. et cu. datis ab his. nec mandante. ff. de statu ho. qui furere ff. de iudi. cum pretor. §. nõ autem. et. l. cassius. iij. q. vij. §. tria. ff. de senat. l. ij. et extra de elec. super eo. xxxij. q. vij. neque furiosus. ¶ Quid de ceco. dic vt. j. in ti. de sen. §. sequitur. ¶ Item qd est mulier. vnde nec iudex nec arbiter esse potest. ff. de regulis iuris. l. secunda. et tertia questione. vij. §. tria. C. de arbit. l. fin. xxxiij. q. v. mulierem contra secunda questione. v. menam. i extra de arbitris. dilecti.[i] nisi habeat

g ¶ Cum olim. Io. an. l. iij. gl. et vid qd super ea dixi.

h ¶ Remissionem. qõnem de vno ex duobus datis cum clausula qui renuntiauit: an peniteri possit. vide super regula mutare. de reg. iur. lib. vj.

h ¶ Et perpetuo. secus si nõ perpetuo. ff. de iud. cum furiosus.

ADDE tu ad versic. item nõ põt cognoscere q in arbitro et procuratore hoc sine dubio procedit etiam si fuerit facta commissio expresso noie dignitatis vt cõ promissum vel procuratorium nõ transeat ad successorem. ita bal. in l. qui liberis. §. hec verba. ff. de vul. et pu.

i ¶ Dilec. ibi vide in gl. ij. et qd sup ea dixi. et de hoc etiam. xv. q. iij. §. j.

ADDE tu host. in sum. ex. de offi. ordi. §. qs possit esse ordinarius vbi notabiliter tractat. item adde abb. sicut post alios in. c. quintanallis. extra de iureiu.

a ¶ Uberti de bo. car. ꝫ. xij. vbi de officio aduocati rei. ꝟ. nonne poterit ipsi⁹ etiā fuit qđ sequit. Adde ꝙ mulier succedens in dignitate efficiat capax iurisditionis. ꝫ ang. in repe. l. eā quā. C. de fideicō. ꝛ in. l. femine de reg. iu. ꝛ in. l. cū pretor. ff. de indi. ibi dicēs ꝙ per se ipsā potest administrare iurisditionē alia ꝛ qđ vidit reginā ioānā sedē tē in soliore gaii ferētē sniam capitalē ꝫ illos de balso. et vr̄ de mente Host. i. c. dilecta. de maio. ꝛ obe. vbi ꝑ illum tex. dicit qđ lꝫ cura aiarū nō possit cadere i mulierib⁹ quo ad exercitiū actuale tamē ius cure pōt cōpetere monasterio monialiū. vt exercitiū cōmittat viro capaci illi⁹ potestatis. ꝛ sequit rota ꝺ pbē. xxi. in antiquorib⁹. vt refert feli. in. d. c. dilecta.

b ¶ Barbarꝫ. hucusꝫ Uberti. vbi. ꝫ. ꝟsic. nonne posset.

c ¶ Heretic⁹. de hoc satis scripsi. e. ti. ꝟ. a subdelegato super glo. puta.

d ¶ Rof. ti. iij. vltra princ.

¶ Sed hic i cidit alia q̄stio ꝗ per principē delegata est cā meri imperij an delegatus subdeleget gl. in. l. vna. C. qui pro sua iurisditione dic ꝙ sic ꝑ. l. a iudice. C. de iud. ꝛ per. l. illā vnā in fi. q̄ vult nō haberi distinctionē causarūꝫ. ꝫ Jac. et Pe. illud intelligunt de causis delegabilib⁹ sed cū hi q̄ tales causas audiunt ex commissione legis illas non committant. vt. ꝫ. ergo ne hi qui habēt ex cōmis-

iurisditionē rōne seu iure successiōis ff. de acq. re. do. l. quedā. C. de test. mili. l. fi. ꝫm Uber.ᵃ sed tunc honestum est qđ cōmittat nisi aliud sit de ꝯsuetudine. vt in ꝫ. c. dilecti. ꝛ. C. de. emā. 10 l. j. ꝛ fi. ¶ Itē ꝙ cōmisit alteri totaliter vices suas. vnde nō pōt amplius cognoscere ex quo alter cognoscere ceperit. vt. ꝫ. §. sequit. ꝟ. ꝛ no. ꝙ simpliciter. ¶ Itē ꝙ est iudex app. vnde nō pōt cām alteri cōmittere. C. de iu. aut. ad hec. ꝫ hoc corrigitur. ex̄ eo. super qōnū. §. intētionis. ¶ Itē ꝙ ꝑ calūniā tulit in aliqua cā sniam ꝛ iter aliquos: vnde in aliis merito potest suspectus haberi. ff. de suspe. tu. l. iij. §. nunc videamus. ꝛ. ff. de accusa. l. si cui. §. hisdē. ꝛ. ff. de re mi. non oēs. §. a barbarisᵇ extra de presum. mādata. ij. q. iij. c. j. C. de aduo. diuer. iu. l. j. 11 ¶ † Item ꝙ est iude⁹ vel hereticusᶜ vel credēs vel nondū baptizatus vel scismaticus vel paganus vel als infidelis. ij. q. vj. catholicus. C. de here. l. pe. ꝛ in aut. ibi posita. liiij. dis. nulla. C. de indi. l. fi. extra. de hereticis. c. excōicamus. §. credētes. xxiiij. q. j. audiuimus. xvij. q. iiij. constituit. extra de offi. ord. qđ sedē. extra de elec. qꝛ diligentia. ¶ Item qđ est sudelegatus a delegato alterius ꝙ̄ principis. extra de app. cum cām. C. de indi. a iudice. extra eo. sup qōnum. §. j. ꝛ. c. pastoralis. in prin. ff. de off. eius cui mād. est iuris. l. fi. qđ dic vt. ꝫ. §. iā nunc. ver. ꝫ 12 nunq̄d. ¶ † Itē ꝙ est delegatus i cā criminali. ꝛ que spectat ad merū imperium ab alio ꝙ̄ a principe qđ fieri non pōt. ix. q. iij. salmo. ff. de of. ꝓconsu. nec quicꝙ̄. §. oia. ff. de reg. iur. oia. ff. de offi. ei⁹ cui mā. est iur. l. j. nisi qñ preses impeditus est qꝛ tunc pōt ipse aliquē ad ꝓuinciā sibi decretā mittere. qui omnia poterit preter vltimū supplicium ꝛ membri mutilationē ꝫ in auten. col. ix. de collatori. ꝛ aliis. §. ad hoc autem. quod verum est priusquam prouinciam sibi decretam fuerit ingressus nō post ꝛ nisi quādo cōtingit presidem proficisci. ff. eo. l. penul. sed licet delegatus tunc cogno-

sione principis quasi ex maioritate cause videat electa persona. allegant epistolam liquet contra finem. C. de summa trini. de hoc Cy. ibi in. l. vnica. in. iij qōne iure nostro cum omnia sint ordinariis delegabilia. vt no. j. de iurisdi. om. iu. ver. ꝫm canones non procedit hec solutio: sed dicemus delegatos pape posse quod pñt ordinarij. Adde q̄ gl. in. d. l. vna secuti sunt Bart. Bal. Angel. ibi Bartol. et Guil. de cu. l. l. j. ff. de iurisdi. om. iudi. Ang. cō. si. cxcvj. incipiente in cā accus. ꝛ bar. sequit Inn. in capi. venerabilis. ꝛ c. fi. de offic. dele. ꝛ abb. ibi.

scit. non tamen pronunciat: sed ipse ordinari⁹. ff. ad turpilli. l. j. §. si is. ꝛ ff. ad muni. ea q̄. ꝛ nisi in proconsule q̄ committit cognitionem sed nō sententiam. ff. de offi. proconsu. solent. ꝛ nisi in iudice in locum alterius subrogato. C. de offi. eius qui vicem alterius iu. ob. l. pe. sed ille habet commēdatam non delegatam iurisditionē d ꝫm rof.ᵈ ꝛ. ff. de testi. l. iij. §. itē diuus 13 extra de presumpt. l. fas. ¶ † Quid si princeps causam criminalem cōmittit sub hac forma. cām que inter tales vertitur tibi committimus decidendam actum est primo criminaliter desistit actor ꝛ vult coram eodē iudice ciuilr agereᵉ. queritur an possit: dic ꝙ potest. ar. in pre. c. l. fas. Alij ꝫ. vt extra de off. dele. in literis. qđ hec venerealis est. dic vt ibi.ᶠ ¶ Item ꝙ est cā liberalis q̄ delegari nō pōt. C. de peda. iudi. placet. de hoc. j. in ti. de iu. om. iu.ᵍ ¶ Itē ꝙ cā commissa ad iurisditionem suam non poterit vel delegantis. C. qui pro sua iurisdi. iu. dare darive pñt. l. vnica. C. vbi ꝛ apō quem. l. fi. ff. de proc. ꝫ ꝛ hec. §. defendere. C. de peda. iud. l. ij. in fi. ff. de ar- 14 bi. non distin. §. de liberali. ¶ † Sed quis cognoscet de hoc. ꝛ an sit ipse iudex vel non dicʰ ꝙ ipse delegatus q̄ ratione incertitudinis iudex est. extra eo. l. significantibus. C. de iuris. o. iudi. priuatorum. extra de rescrip. dilectus. C. si contra ius vel vti. publi. l. ij. ꝛ libro. x. de decu. generali qđ in ordinario indubitatum est cuius iurisditio certa est ꝛ firma. ff. de iudi. si quis ex aliena. ff. ad municip. l. fin. ꝛ l. de iure. Alij dicunt ꝙ delegatus q̄ priuatus est non cognoscet qꝛ si negatur delegantem habere iurisditio. negat simpliciter delegatū habere iurisditionem aliquam. sed ordinari⁹ qui eū delegauit. cognoscet.ⁱ Sy si negatur mandatum vt. j. ver. item excipitur quod non quis cognoscet de hoc: ꝛ quidem si ipse habet alias iurisditiones videtur quod ipse delegatus. nam autoritas sua facit pro eo. arg. ff. de testi. testium. lxxxvij. distin.

e ¶ Agere eo casu quo alias id posset coram iudice competenti ꝺ quo dicit vt. C. qñ ci. acti. l. l. vbi vide ꝫ vltima glo. est ergo hec qđ soluꝫ de iudice.

f ¶ Ibi ē nona. format tamē cū sententia iam est lata i criminali. fuit ꝛ qđ gof. ꝫ. ꝛ Dama. j. de rescrip. ꝛ omnino vide ꝙ scripsi de rescriptꝫ dispendia. lib. sexto. su per versicu. ad diuersos.

g ¶ Iuri. omnium iudi. ante medium. versicu. sed q̄d de causa.

h ¶ Dic ꝫm Uber. vbi. ꝫ. pōt aūt. ꝛ ver. sequētibus tractat q̄ sequuntur.

i ¶ Cognoscet. quasi velit hec opinio qđ ordinarius etsi non habeat iurisditionem in cām quam delegauit

nobilissimus.C.de summa tri.liqt. ff.de fide instru.l.si.ar.contra.ff.de off. eius cui man.est iu.l.si pretor.naʒ et si testes essent i hac cā necessariū ipse videtur vocandus.qr de iure seu honore eius minuendo agitur.ff.de aq̄ plu.arcen.in concedendo.extra de of fi.archy.ad hec.Sm Uber.[a] prius decisi placet.arg.extra de rescrip.pastoralis.in prin.et c.dilect⁹ fili⁹.Jo.in fine. ¶Sed si dicatur mandatum renocatum.vt.j.versi.item quod mandatum coram quo de hoc cognoscet. videtur coram delegato:qr cōstat qd̄ qn̄qʒ habuit iurisditionē contra: qr renocatum est mandatū.et sic iudex esse non potest.et sic videtur causa ad ordinarium remittenda.Ubert.dicit q si constat euidenter de tacita renocatione per commissionem cause aliȷ factam est negotium expeditū.vt.j. versi.item quod mandatum.si vero merito de hoc dubitetur ambo conueniant.arg.ff.de excu.tuto.l.iurisperitos.C.vbi ca.sta.l.pe.Tu dic vt extra de rescrip.cum contingat.et.c. pastoralis.et.c.dilectus filius Joā.in fine. 15 ¶†Quid si cōmittens tempore commissionis non erat illius iurisdictionis qd̄ posset committere.sʒ post ea illam habere cepit.nunquid valet delegatio.et videt q sic.si post ratuʒ habet[b] quod facit.ar.C.ad mace.l.fina.[c] Dic contra.ff.rem ra.habe.l.fin. ff.de offi.procon.obseruare §.fi.et ar. ff.de acqui.pos.l.qui bona §.iussus. et.ff.de auto.tu.l.j.§.j. Eadem etiam ratione dico q si lis est contest.coraʒ eo qui putabatur habere iurisdictionem in causa ipsa cum non habeat[d] nō valent que sunt acta coram eo:sʒ postmodum eā nanciscat:nec etiam vʒ interruptio prescriptionis p talem lit.conte.factā.vt.C.ne de sta.de fun.si pater.extra de iudi.at si clerici extra de ap.vt debit⁹.in prin.vbi de hoc.Idem est etiā si prius habuit iurisdi.cognoscendi.sed postea eam perdidit.:iā nō vʒ snia per eum lata qd̄ enī nullū est ipso iure ratū haberi nō pōt.extra de elec.auditis.et.xvj.q.iij. 16 §.pōt et aliter. ¶†Item excipitur qd̄ ostendit mandatum literis comphēsum.vt.C.de man.prin.l.vnica.extra de offi.dele.cum in iure[e].et si illud perdiderit.dic vt.j.de instr.edi.§.restat. ver.illud quoqʒ.et.j.ver.item qr dicit se dele. Si aūt sit legatus vel nunti⁹ seu ambassiator:et sit nobilis et autētica persona et nota.satis est illi sine literis credendū.lxxxvij.dist.nobilissimus.et aut.de man.prin.[f] C.de summa tri.liquet.[g] ¶Sed nunqd mādatum potest p testes probari.dic vt.j. in tit.de proba.§.videndum. ¶Iteʒ q inquisitio;vel ecclesie:vel persone prouisio vel absolutio:vel suspensio vel hmōi sibi commissa sunt q nō pt aliȷ subdelegare.extra eo.c.fi.et in decre.alex.pape.iiij.de off.dele.qsiuit[h]. ¶Item quod iniunctum est ei vt personalr exequatur quare committere non potest etiā de partium cōsensu. e.ti.c.vlt.ff.[i] de sol.inter artifices. C. de cadu.to.l.vnica.§.si ꝟo.extra de rescrip.cū dilecta.vbi de hoc. ¶Iteʒ q datus est cū illa clausula .ea que de bonis &c.vel cum illa. Quicqd post iter arreptum &c.vel cum illa . Quicquid post litem motam &c.et ipe vult inquirere et nō iudiciario ordine cognoscere.Item nō vult de poss.sʒ solum de proprietate cognoscere q dic Sm papaʒ vt nota.extra de re.ec. ali. vl nō.episkopi[k]. ¶Idem iuris est et in illa clausula mandam⁹ quatenus vocatis:qui vocandi fuerint sup proposito veritateʒ inquiratis.,vt est de

habet sī in aliquib⁹ et sic cū sit iudex poterit cognoscere:sʒ delegatus eius in cā in qua iurisditionē nō habebat est primatus.sʒ hijs nō obstātib⁹ pcedit pma opinio qd̄ bene probat decre.si a subdelegato.e.ti.lib. vj.vbi ptʒ q exceptio est coram tali proponēda:et ipe hʒ illā admittere,vel repellere: et si dicas est dubiū de pbatiōe non de ppositione: vide qd̄ dixi de excepti.pia.sup ꝟbo iudex.

a ¶Uber.vbi supra.

b ¶Ipʒ ipe cōmittēs . sed poti⁹ videret reqri debere ratificatio eius q ampliauit ptāteʒ committētis de materia tn̄ ad saturitatē . vide qd̄ scripsi .e.ti. prudentiaʒ sup gl.y.

c ¶Mace.l. fi.per quaʒ legē.et.ff.de iudi.l. licet. Guid.de suza.hoc tenebat.ff.de iuris.om.iud. l.eum q.inducens pro se gl.C. qui pro sua iurisdi.l. vna. q mihi dicat.cōtrariū dicebat tamen Jaco. de are.q si delegans erat electus:nō tn̄ confirmatus vel iurisditionē habēs si postea ɔfirmet vʒ delegatio.vt nūc nō vt tunc.per leges sequētes qsi radix iurisditionis precessisset delegationē.vide ibi Cy.in pre.l.vna.in.ij.et iij.q.et dictū Ja.male pcederet de iure nostro quo ei suo iure priuat electus ante confirmationem administrans quoquomodo sufficiat de electione auaritie.lib.vj.

ADDE qd̄ Bar.in.l.j.C.vbi de cri.dicit q qn̄ est defectus in iurisditione iudicia si pendēte cā iudiciȷ iurisditio superueniat ex cā de nouo emergente ;nullo modo iudicium confirmatur per glo.ibi et est ratio: qr initiū iudiciȷ non fuit legitimus.vt.l.momētanee C.qui leg.psonā.Si aūt iurisditio superuenit ex causa de preterito:tūc ɔfirmatur iudiciū.vt ex nunc nō: vt extunc .vt.l.obseruare §.fi.ff.de offi.pconsu.

d ¶Habeat.si ordinariam putatiuā iurisditionem nō subditi progassent vʒ pcessus: vt no.j.de ɔpe.iu.adi. §.j.ver.quid si primati

e ¶In iure. alb.gal.ti.d iud.ordi. et deleg. circa mediū. ver. sed nunqd fatet p hāc decre.hoc verum esse in ecclesiastico foro in seculari dicit secus qr in eo pbari potest p testes alleg.i aut. de liti §.pn̄ ti.col.viij . et vt liti. iurēt §.qr ꝟo.colla.ix. Ad legē pri. re.si lā loq cum cōmittitur administratio.

f ¶Prin.non alleg.§. cuʒ tn̄ tex.sit ibi plix⁹.ibi in §.sit tibi.et in §.nō permittas . facit distictio nesponsaꝝ litigātiū et emētiuʒ fiscalia.

g ¶Liqt.aliā ē ꝟo.sub epistola liter clarus. de hoc pleni⁹. j.ti. j.§.supest.ꝟo sicu.qd si delegauti.

h ¶Quesiuit.renocata est qr nō incerta.li.vj.vt in pemio sexti li.in fi.de puisione tamen ecclesiaꝝ. dic vt eo.ti.is cui.lib.vj.et in cle.e.ti.c.vno.et duas qstiōes. Jo.de deo.circa hoc scripsi in pre.decreta.is cui.in principio.in quibus delegatus subdelegat partem cōmissionis et aliam partem non.et qr iste ver.de inquisitione primi sit si illa vel aliud faciendum cōmittit certo loco:et ibi fieri non pōt:sʒ alio loco factū qd̄ dic vt.e. tit.statuimus.ij.lib.vj.

i ¶Ulti.illa decr.§.ij.dicit ɔtium.s.q de consensu partium committit nisi in duobus casibus ad quos restringe hoc dictum.

k ¶Epi.vbi scripsi in glo.sumit hic.et de hoc etiā.j. de rescrip.presen.§.rōne forme.ad fi.j.col.

Exhibita. de clan. si partes cõsenserint pcedas hoc modo scripsi post Inno. & alios. de elec. scriptum post principium.

b Militum. vide .j. de sen. prola. §. sequitur. in prin. ADDE q illiteratus possit esse iudex text. & ibi Bar. l.j. ex pte. de ocu. lit. x. gl. i. c. sciscitat9 de rescri. gl. i. c. q vult. d pe. disti. vj. bal. j. pemio iisitnti. An he. & Ino. i l. qdã ?sule bat. de re iu di. archi. xj. q. iij. sũmopere. vbi dt q Inno. iij. duz plitas ferret sniaa p aliosfacie bat legere. ADDE iu q possit excipi de imperitia et igno:ãtia ? iudicẽ: & vide ab. sicc. & aliosscribẽ. in. d. c. sciscitat9. ex d rescri. & aliqd i. c. j. ex de cõ san. et affi. vbi bonus tex.

a iudi. exhibita[a]. † Item qd est illite 17 ratus & imperitus. de pe. dist. vj. §. qd aũt. extra de pe. & remis. omnis. in auten. de iudi. §. j. col. vj. C. de sen. ex peri. recu. l. ij. xx. dist. j. §. j. extra de ?san. et affi. c. j. xxxvj. dis. §. j. Contra q illiteratus habens causarum experientiam pot iudicare. C. de iudi. certi. ex de cõsuetu. ad nostrã & in p. aut. & ff. de re iudi. quidam. Qd & verũ est aĩs naturalis discretio q mater est cũctarum virtutuz viget in eo. extra de of. custo. c. j. & j. q. v. presentium. licet quidam dicunt illud. quod inspre. l. certi b dz esse speciale in magistro militũ[b]. Item qd ipse spoliauit. iij. q j. reintegrãda. extra de resti. spo. cõquerente. ij. q. j. nouum. Item qd est odio fauore gratia: prece: pretio: vel metu: vel pmissione: vel iussu alicui9 potentis depzauatus. ij. q. vj. hoc etiã placuit. extra de re iudi. cum eterni[c]. xj. q. iij. quatuor. & c. iniustuz. iij. q. v. accusatores. iij. Item quod nõ habet deuz pre oculis: nec procedit fm consuetum vsum causarum: et qd apud eum est acceptio personaruz. nec via regia pcedit. extra de acc. qualiter. j. de iud. decernimus. & c. nouit. §. licet forsan. de pben. grant. vt eccle. bene. vt nostrum. in princ. ff. de eo qd certo 18 loco qd si ephesi. in fi. † Itez quod nõ est in eo iustitia: vñ nec iudex vocari meretur. extra de ver. sig. si forus. §. in omni. xxiij. q. ij. c. j. iuxta illud si re prineris: nec nomen habere mereris. arg. lxvij. d. cor episcopi. in fine. & xxxviij. dist. q ipsis & in proemio ffor. §. discipuli. in fi. §. Item qd nimis sue prudẽtie innitit. ex de ?sti. c. j. & c. ne innitaris. Itẽ q suas sniasvt ?cilia nimis pcipitat. lvj. q. j. qro. l. di. põderet. ij. q. j. de9. ex de in integ. resti. tũ ex literis. Itez qd citatus nõ est de sua iurisditione: et hoc in ordinario etiam locum hz. ff. de iur. om. iudi. l. fi. & potest ei dici ingressus es vt aduena: nunquid vt iudices. iij. q. vj. leges. & q. v. accusatores. & iudex cognoscet tũc an sua sit iurisditio. vt. s. vsi. item quod causa cõmissa &c. Item quod mãdatum sibi traditum est re d uocatum[d]. extra de app. vt nostrum. de iudi. iudicium. & de pcura. l. post litez siue expresse. vt extra de pcura. in nostra. siue tacite. l. quia alteri est cõmissa. ff. de procura. si quis cum pcuratorio. in fi. extra de offi. delega. pastoralia. §. preterea. † Sed nũquid

c Eterni. li. sexto.

d Renocauit. s. v. sz si dicat testis qs hoc cognoscat.

e Uber. ad siaz. vbi. s. v. sz nũqd.

f Annexũ. c. ii. pastoralia. i pn. ff. d mu. et hon. muneri §. iudicandi.

g In fi. vide supra §. restat. ad fi. versic. item finitur per litem.

h Sicut. in antiqua vt dixi. supra versicu. item quod ex pluribus.

i Liquet. & hoc maxime qñ legatus fecerat suas literas publicari. vt no. j. ti. eu. §. suggesti. qd si delegati.

tacite reuocatur per omnem causam per quaz & legatum & fideicõmis. maxime per illam de qua tractatur. ff. de adimen. leg. l. iij. & iiij. dicit Uber.[e] qd sic: quia in vltima voluntate est merũ lucrum. vt. ff. man. hereditatem. hic aũt est honor dñs onus annexum[f]. Item quod commisit tale crimen quod lege diuina morte puniebatur fm quosdam. liiij. dist. multos. lxj. distin. catinensis. lxiij. di. nouit. Itez quod est tale crimen de quo ipse cognoscere nõ valet. ij. q. vj. §. diffinitiua. ver. cum certa. Item qd punit in pun. lit. vel nimis austeritate procedit. extra de reg. iur. quod in contẽplatione. ij. q. vj. ante sententiam. et c. non ita. Item quod causa pẽdente coram ordinario. extra de appel. vt debitus. extra. c. gratum. sic econuerso ordinarius se nõ intromitteret de causa coraz deleg. pendente. extra de g pur. ca. cum dilectus. in fi.[g] Item quod est presumendum q sententiã pro voluntate aduersarij ferat. extra h de eo qui mit. in pos. cum sicut[h]. 20 † Item quod partes nõ audent ad eum ire sine mortis periculo: licet habeant literas de saluo conductu: vel nõ facit partes securas in eundo & redeundo ad se. vt. iij. q. ix. hortamur. extra de app. ex parte. extra vt lit. non contest. accedens. ij. Item q cõdelegatus obijt & causa commissa est sine clausula illa quod si nõ ambo &c. s. §. restat. versicu. item mortuo vno. Item quia dicit se delegatum a legato pape: nec ostendit legatum habere iurisditionem. arg. extra de offi. deleg. cum in iure. C. de man. princ. l. vnica. sed puto sufficere si faciat fidẽ de delegatione sibi facta: nec est necesse vt faciat fidem de iurisditiõe legati: quia sufficit ostendere quod sic agebat sic contrahebat. vt. ff. ad mace. l. tertia. et. iij. questione. vij. §. tria. in princi. extra de offi. leg. nemini. et de senten. excommunica. ad eminentiam. et hoc propter excellentiam dignitatis ipsi9 legati. xcvij. distinctione. nobilissimus. C. de summa trinita. l. liquet[i]. Item quod aduocatus alterius partis est commensalis ei9. extra de appellatio. ex insinuatione. k et de officio. iudi. capitulo primo[k]. Item quod est criminosus. trigesima secunda questione. vj. §. j. iij. q. vij. qui sine. et capitu. in grauibus. et capitu. postulatus. & §. tria. in fi. et. c. sa

k C. j. dicve ibi lvlti. gl. & vide qd supra scripsit Guil. an. in ti. d recu. iij. co. distigue bat an iudex cuz illo cõmẽsali habeat ?siliũe tractatũ ? pordinãda cã & tũc ordi nat: an nõ: et tũc nõ recusat vl aut pp defectũ vel inequalitatẽ dedit iudex cõmẽsalẽ & tũc si recusat: vt i p. c. j. & ff. d postu. l. j. §. ait ptor. et. C. e. puidendũ aut aĩs illũ habuit: et tũc recusat: vel distiguẽda ẽ qlitas clientuli vl qualitas iudicis ex quibus variari põt & nõ pt oriri suspitio bñ cõtenuiqd scpsit Pos. cũ qrit qd de casu ?uerso cum iudex est cõmẽsalis. aduocati. i p. decre. j. sup vltima glo. in fi. Adde qd Pos. vt refert & se-

quitur abb.in.c.j.de offi.iudi.cōcludit quo ad primū qñ aduocatus est cōmensalis iudicis qꝺ si aduocat⁹ esset versutus ⁊ malitiosus ⁊ nimis improbe ꝓmoueret patrociniū ⁊ assisteret:semper iudici:tūc cōsiderata ꝑsona iudicis ⁊ astutia aduocati poterit supioꝛ arbitrari: an hec sit legitima cā recusādi: alꝰs cessantib⁹ ꝓdictis n̄ possit recusari: qꝛ nō ē tāta suspicio cū aduocat⁹ ē domesticus iudici sicut ꝑs.qꝛ cā nō est sua:sꝫ ꝑtis q̄ ad ſm si iudex ē cōmēsalis aduocati sentit qꝺ recusari possit: qꝛ facilius monet. Judex ad petitionē supioris quā subditi.ar.c.visis.xvj.q.ij.

b ℂIn ble.ꝫ. scripsi post hos.eo.ti.cū sup.l fi. magne glo.

b ℂ Querit an dꝫ dicere ti.ij.l fi.tibi remittā.⁊ facit lr̄a corrupta ad id ꝙ dicā.j.ti.j. l prim.

c ℂTenoꝛe.⁊ c.vlt. vbi de hoc.

d ℂ Ph. quā nō habem⁹

e ℂDe deo.ꝺ hoc ⁊ ꝺ monacho.de q̄ seqtur plene scripsi. ꝺ rescrip. statutū.lib.vj. sup gl. ꝓhti b⁹ igr:⁊ vbi Joā. de deo hoc tractet ibi dixi.

f ℂIntelligantūr.qꝛ decre.ꝓsentata loqtur in arbitris qui non deleg.in decre.ij.ille abbas qui fuerat in angliaꝫ nō subdeleganerat qꝺ vtiliter fecisset si in rescripto erat clausula quod si non omnes.

g ℂExcusauerit questionem quā disputaui cū collega vere ipedito:sꝫ nō excusato: vl' si de nō fctā ꝓcedit soci⁹. vide sup regula.cū qui cert⁹. de re. iur.lib.vj.

a cerdos.hec in delegato[a]. ℂSed nunquid idē in ordinario? videtur ꝙ sic: quia iura ꝓdicta non distinguūt. vnde nec nos distinguere debem⁹. xix. di.si romanoꝝ.ex̄ de ma.⁊ obe. solite ij.q.v.consuluisti. ex̄ de transla.inter

21 corporalia.de deci.qm̄. ℂ†Dic ꝙ nullus ordinarius q̄diu toleratur pōt a iudicio vel officio remoueri:⁊ valēt q̄ fiūt ab eo nō de merito vite: sed de officij ptāte.iij.q. vij.§. sed obijcitur. ar.extra de pur.cano.cōstitutus.⁊.ij. q.vij.§.hoc nō de officio. de hoc.j.ti. proxi.ver.queritur an[b]. ℂItē ꝙ sum pupill⁹ vel vidua:vel debilis: vl' diutino morbo fatigatus:vel scholaris: vel legatus:vl' gr̄a testimonij vocat⁹ vel cā iudicādi vel applonis vel tutele exercēde:vn̄ non teneoꝛ corā vobis r̄ndere:vel qꝛ coraꝫ tali litigo:in his em̄ casibus pōt alius eligi ⁊ foꝝ reuocari.ex̄ de fo.cōpe.ex tenoꝛe[c]. de offi. deleg.significantib⁹.lxxxvij.di.defensionis.C.qm̄ imperatoꝛ inter pupillum ⁊ vidu.l.vnica.C.ne fili⁹ ꝓ pr̄e. aut̄.habita.ff.de iudi.l.ij. ex̄ de dilat. c.fi. ℂItem qꝺ defectus est in rescripto sup quo dic:vt.j.de impugna.rescripti. ℂItē qꝺ estis indiscretus:vn̄ pupillus non potest esse iudex. C. de fal.mo.l.j.ex̄ de reg.cū virum.de consan.⁊ affi.c.j. ℂItem qꝺ nō habetis iurisditionem.vn̄ nō potuerunt partes vos iudicem facere.C.de iur.om. iudi.priuatoꝝ.ex̄ de fo.cōpe.significasti.⁊.c.romana.R̄n̄.j.li.vj. ℂItem qꝺ estis laycus qui non potestis esse iudex in cā clerici.in auten.vt clerici. apud ꝓprios ep̄os.col. vj. ⁊ de sanc. episc.§.si qs cōtra.⁊.C.de epis. ⁊ cleri. aut̄.clericus.⁊ aut̄.statuimus. ex̄ de fo.cōpe.si diligenti.xj.q.j. inolita vel ecclesiastica.puta decimarū vel matrimonij ⁊ hmōi.vt extra de iudi.decernimus.⁊.c.seq.⁊.c.atti.⁊ de offi. dele. cū te.vbi de hoc.de rescript.ꝓsen.[d] de arbitris.cōtingit.x.di.c.j.extra de cōsti.ecclesia.xcvj.di.bene.extra de reb⁹

22 eccl.nō alie.cū laycis. ℂ † Quid si cā cōmissa est alicui canonico expsso nomine canonicatus:ille vero post citationem ꝯhit matrimonium: dic ꝙ si cā est spiritualis nō cognoscet. extra de cle.coniu.diuersis:sed si iaꝫ lis sit cōtest. vel contraxit cuꝫ virgine bene cognoscet: si vult priuilegio clericali gaudere qꝺ potest.vt.xxvj.di.vna secus si cum vidua.qꝛ nec tunc pōt vti priuilegio clericali.lxxxiij.di.qsqs. ⁊

in cōsti.Greg.x.de bigamis. altercationis.li.vj.Jo.de deo[e]. ℂ† Quid si

23 postquā citauit sit ep̄s distans vltra duas dietas: dic qꝺ poterit subdelegare causam.arg.ex̄ de excep.olim. ⁊ de offi. deleg.c. fi.§.j. nec ob.extra de testi.ꝓsentata.⁊ de eo q̄ mittit̄ in pos. cā.rei ser.c. ij. si bene intelligantur[f]. ℂQuid si fiat monachus . dicit Jo. de deo qꝺ pōt ꝓcedere de licentia abbatis.si erat lis conte.nam et ei pōt cā cōmitti.vt.ꝫ.ver.nūquid ergo. secus ſm eum si non erat lis ꝯte.tu dic vt in ꝓ.ver. ℂItem excipit̄ ꝙ nō exhibet mādatū suū.vt.C.de mā. princ.l. vnica.ex̄ de offi. dele.cū in iure. Quid si illꝺ ꝑdidit:dic vt.j.in ti.de istr.edi. §.restat.v̄.illud qꝫ. ℂItē qꝺ cū sint plures iudices vnus sine alijs citare vel ꝓcedere nequit:si alius se excusauerit[g].extra de offi.dele. prudentiaꝫ. de quo dic.vt.j.de cita.§.iā de citatione.ver.porro.⁊ sequentib⁹. ℂQuid si in rescripto in quo papa mādat alicui ꝓuideri est illa clausula vos vel alter vestrū exequamini ⁊c. dic ꝙ tūc vn⁹ pōt altero irrequisito ꝓcedere: ⁊ sic obtinuit:⁊ vide sup hoc decre.alexan.[h] ℂSed q̄d si plures sunt consules vel college in eodē officio ⁊ coraꝫ vno illoꝝ fit stipulatio: nūquid poterit corā alio sup eo agi:⁊ ꝓcedi ⁊ videtur ꝙ sic:qꝛ vnū est officiū ⁊ vna iurisditio.habent em̄ officiū ⁊ iuris. a municipio qꝺ iudex vni⁹ vice fungitur. ff.de offi.ꝓcon.meminisse.R̄n̄.j.ff.ad municip.magistratus.vj.q.iij. scitote.xv.q.vij.ep̄s nulli⁹.ex̄ de offi.dele. vno.⁊.c.fi.ar.cōtra.extra de his q̄ fi.a ma.par.c.quesiuit sup hoc. dicūt quidam ꝙ aut stipulatio fuit ꝯcepta coram illo,ei⁹ ꝓprio noīe expresso:vt qꝛ dictū fuit ꝓmitto tibi soluere qꝺ.t.cōsul iudicabit:⁊ tunc nō cōmittitur stipulatio apud alium:aut eius ꝓprio nomine non expresso: vt quia dictuꝫ fuit promitto tibi soluere qꝺ cōsul iudicabit.⁊ tunc sic.argu.ff.de condi.⁊ demō.nonnunq̄.ff.de leg.j. si heres nominatim.extra de offi.deleg.quoniam abbas.⁊.c. cum super. ℂSed queritur que impotentia impedit iudicem ne possit committere causam cum interesse non potest. respondeo impotentia iuris:quia cum nihil habeat:nihil committere potest.j.q.vij. daibertum.extra de rescrip.sciscitat⁹: impotentia vero facti non impedit commissionem.extra de offi.deleg.si

pro de-

h ℂAlex. decretalē illaꝫ nō vidi:sed nūc est expeditū n̄ solūꝫ i executoribus:sꝫ ēt in iudicib⁹. eꝫ tit. cū p̄ses. li.vj. vbi ēt dꝫ ꝙ preueniēs excludit collegas nisi i casib⁹ ibi positis: subdit̄ ēt ꝙ ꝑpetuatio iurisditiōis facta ꝑ vnū ꝓdest collegę.an v̄o ꝓsit adiūcto. ibi satꝭ scripsi sup v̄bo eo casu.

ten. vt dis. iudi. §. hec autẽ oia. ergo restringẽda est vt de fi. presby. c. j. lib. vj. ꝛ de reg. iur. odia. ff. de act. ꝛ ob. in honorarijs. §. pe. de bonis libe. si patron⁹ testa. §. si patroni filius. maxime cũ hoc versetur incõmodũ vtẽ tis. ff. de vsufruc. si cuius. ꝛ qꝛ talis fuisse videt̃ mens

pensis aduersario condẽnetur. Item nullus debet habere cõseruatorẽ sibi subditum exceptis regibus. ꝛ hec habẽtur in cõsti. Alexan. quarti. de offi. delega. qꝛ de ꝯseruatorib⁹. b ¶ Item qꝺ estis iudex pedaneus qui nõ põt cognoscere de causa liberali. C. de peda. iud. l. ij. C. de iudicijs. l. quotiens. vel rationalis qui non potest cognoscere de causa ingenuitatis. C. vbi cã sta. agi. de. l. iam dudũ. vel de alijs minoribus magistratib⁹ qui nõ cognoscunt de magnis. C. de defen. ciui. defensores. in aut. e. tit. ff. de iur. om. iu. magistratib⁹: vel qꝛ cognitio iure cõi vel municipali interdicta est vobis. vt ibi. ꝛ. ff. ad muni. inter ꝯuenientes. ¶ Itẽ qꝺ potestis vos intromittere: qꝛ in hac cã benevel male pnũtiastis vt. s. dixi. ver. itẽ qꝺ functus vel quia appellatũ est a vobis. ij. q. vj. l. si. C. de ap. eos. in pn. extra ꝺ ap. vt debit⁹: vl cã est alteri cõmissa. C. de test. ꝯsulta. extra de of. dele. pastoralis. §. pterea. ¶ Alis aũt põt esse iudex quicũqꝫ nõ prohibetur. ar. ff. de iud. cum pretor.

25 ¶ Itẽ gñaliter quodcunqꝫ opponit̃ cõtra testẽ. ꝛ contra iudicẽ põt opponi. minor eñ causa repellit iudicem ꝙ testem: quia facilius inueniuntur

pricipis ne grauegrauã alteri iferatur: cõcordãtias vide de priuileg. in his. in gl. q. q mens preualet vbis. ꝺ ele. si post ꝙ §. primo cuz cõcor. li. vj. ff. qui pe. tu. l. credendum. ad tertul. l. ij. §. si mater. de excu. tut. scire opꝫ. §. aliud de pactis. tale pactuz. §. pater. si conseruator. pꝛesens est persona liuris tis. vel alia noua causa esset suspectus impetrãti: subdeleget si forma id patitur si non patitur: vel subdelegare non vult: tunc illi monasteriũ adiret remotiorẽ ꝛ cessarẽt superius dicta facit de offi. delega. cũ plures. §. j. li. vj. Est scdõ dubiũ de clausula illa multũ hodie in conseruatorijs vsitata s. presentibus post quinquẽniũ minime valituris: an duret post quinquẽniũ iurisditio quo ad cepta tenec ꝙ non: vt scripsi in pre. decre. vlti. in vlti. gl. e. ti. lib. vj. Tertio dubitat̃ cõcessa. vt supra dicit̃ iudiciali indagine: ꝛ ꝙ subdelegare possit etiã totũ. ꝛ nõ obstãte cõstitutione bonifa. per se ꝛ alios procedere etiaꝫ extra locũ in quo deputatus est cõseruator ꝛ an iudex possit subdelegare hijs q̃ de iure pñt esse delegati sed non cõseruatores: vt canonici ecclesiarũ cathedralium quos ꝯstat delegari ꝛ subdelegari posse g decr. ꝺ rescr. statu. li. vj. ꝛ dubiũ sumit̃ ex decr. si. pdicta. e. ti. ꝛ potissime quo ad illa q̃ reqrũt iudicialẽ indaginẽ pcedũt: dubiũ fortificatũ per illud verbũ ꝯseruator ꝛ iudex: qꝺ in qõne ponitur de facto fuit nuper hec qõ mihi de apulia delata: quã adoprius cõicaui quidiã disputauit ꝛ mecũ tenuit: qꝺ iste nõ est purus delegatus: sed est ꝯseruator hñs ptãtẽ prorogatã ad quedã phibita: sꝫ decr. vlti. p. de offi. deleg. §. vicea li. vj. apte pbat qñ si ex bñficio literaꝝ cõpetit cõseruatori cõmittere: necesse hꝫ cõmittere psonis in dignitate vel psonatu cõstitutis in ecclesijs cathedralib⁹ vel collegiatis. Clausula igitur qꝺ possit per se vel aliũ vtilis est in hoc: qꝛ exceptis citationibus ꝛ denũtiationibus similarũ nõ poterãt cõmittere mõ possunt ex vi clausule pdicte nõ sunt autẽ

priuilegiati circa personas quib⁹ facienda est cōmissio: stat igit in suis finib⁹ virt⁹ clausule maxime in materia restringibili qualis est ista q̄ iudiciariū ordinariū ordinē tollit: ⁊ extēditur ad futura: qd̄ simplex iurisditio delegata nō facit de rescrip. ad hec. ⁊ .c. si. ⁊ vide qd̄ scripsi l. ꝑ. d ere. vl. li. vj. a supverbo dicētū. et dic ꝙ

a certū iudices ꝙ vn⁹ testis sm̄ Uber.[a] b ⁊ no. iij. q. v. c. j. qd̄ simpliciter nō apnomē ⁊ officiū ꝯseruatoris retinet: lʒ ei⁹ iurisditio amplief. vt dixi in decr. ꝑ. in summa. Et fateor eū iudicē: sed nō simplr delegatū sed delegato cōseruatorē: ⁊ sic nō ob. illud verbū cōseruator: ⁊ Iudex immo facit ꝓ. Et facit ipsius cōseruatoris descriptio quā posui in summa ꝑdicta in pn. ⁊ quō ꝓrogatū ꝓmā naturā retinet. vide ex. e. ti. de of. dele. ꝑ. et. G. ad fi. vlti. gl. ⁊ supra si latius videre vis q̄re qōnē de qua. S. copiose ⁊ subtiliter pertractatū. s. qd̄ teneat in totuʒ subdelegatio. scd̄o ꝙ soluʒ ad iudicialē indaginē. tertio qd̄ in nullo mēbro teneat. ⁊ hoc placuit vt. S.

a ¶ Uber. vbi. ij. ver. nonne in genere.

ADDE ꝙ si in prouincia in qua sunt dati ꝯseruatores sint aliq̄ legati nati ad quos inferentes iniurias monasterijs appellēt de sentētijs ꝯ eos latis a conseruatorib⁹ ꝙ legati quouismō nō possint se intromittere de gestis ꝑ cōseruatores: nec vʒ ꝯsuetudo ꝙ a sentētijs ꝯseruatorꝝ appellet ad legatos vel metropolitanos. ita ꝯsuluit Pe. de anch. ꝯsi. cxxxj. incipiēte in xp̄i noīe in primo dubio. delegat⁹ etiā dat⁹ super violentijs ⁊ iniurijs illatis alicui monasterio pōt per viā inquisitionis procedere.

b ¶ Approbo. nec ipse Uber. approbat. q̄ et dixit se dixisse vt daret cām studendi. ⁊ de principali dicto loquit autor nō de proxima rōne dicti. certū enī est ꝙ testis esse nō pōt nisi habens factum notum.

¶ Bal. de iudice delegato. Rubrica.

OMnis delegatus dicitur pedane⁹ iudex excepto eo q̄ delegat a ꝑncipe in. §. j. ver. ois aūt. Gui. et Cy. q̄ ꝓ sua iurisdi. l. j. i fi. bal. ¶ Delegatus ab inferiore a principe nō pōt cōmittere recept. testiū. sec⁹ in auditorib⁹ curie vel alijs dn̄i pape. vt. e. ti. §. j. ver. sed nūquid. ⁊ ver. seq. tn̄ isti auditores nil possunt diffinire sine speciali mādato pape. ⁊ facta pri⁹ relatiōe. G. ⁊ vide. c. j. de off. dele. in cle. ⁊ an isti auditores dn̄i pape sint ordinarij vel delegati. vide in spe. de of. iud. §. j. ver. qd̄ de auditoribus vbi tenet ꝙ in audiendo hnt ordinariā ꝑtātē: secus in diffiniēdo. Itē an vacāte sede aplica possint iura eorꝝ exercere ⁊ gnalr de materia auditorꝝ. vide in spe. de audi. ꝑ totū. ¶ Qualr aūt referre debeāt. vide in Spe. de dila. §. qualiter. ver. fi. Cōtrahēs pōt ibi cōueniri et corā delegato: q₂ idē est forū ordinarij ⁊ dele. de fo. cōpe. dilecti. ꝑ Inn. ¶ Electus ab vna pte nō pōt cōmittere vices electo ab altera pte in. §. sequit. ij. l. prin. G. ¶ An impedientes exercitiū delegate iurisditiōis q̄ non sunt in literra nolati possint a delegato puniri. e. §. versi. qd̄ ergo. G. ¶ An delegat⁹ possit inuocare brachiū secnlare: tene qd̄ sic in delegato pape. ver. sed nūquid. all'. Inn. ex. e. significauit. ⁊ illa clausula inuocatis ⁊c. nō addit sed exprimit. G. ¶ Terti⁹ qui datur ex officio auditoris cōtradictarū. vt no. ff. de iudi. l. obseruādū nō pōt alteri cōmittere vices suas ponit. e. §. ver. itē pōt qd̄ est no. G. vide qd̄ no. ff. de arbi. l. sicuti. vbi no. ꝙ animi motus nō pōt cōmitti. ¶ Impedit⁹ cognoscere de impedimēto iuris nō pōt cōmittere alteri vices suas. secus si impedimento facti. e. §. ver. versi. G. ¶ Si cōmittit cā tribus: ⁊ tūc vn⁹ erat mortu⁹ videt nulla cōmissio: q₂ cōmissio est indiuidua. contrariū sentit in. §. restat. ver. q̄d si cā. G. prima verior. arg. ff. de arbi. l. pedius. §. primo. cū si. ⁊. l. nō distinguemus. §. cū in ptes ⁊. l. sicuti. b probo[b]. ¶ Itē excipe. de alijs q̄ habes. j. de sen. §. sequit ⁊. §. pe. ⁊ fi.

nā nō trāsit ad heredem rescriptū nō perpetuatū eo. §. v̄si. q̄d si ipetraui. G. q₂ expirat morte vt ꝯsiliū ꝑceptū nō. sec⁹ in cōmissiōe reintegra. eo. §. v̄si. itē mortuo. G. q₂ cōmissio depēdet a mera volūtate. ⁊ voluntas morte finit: sed ꝑceptū a necessitate est qd̄ est no. dignū. vide infra de ar. §. preceptū de consilio. vide. j. de appellatio. §. lata. ⁊ de arbi. §. an possit. ¶ Qūo itelligitur reintegra. vide infra de iudi. ordi. delegatio. ¶ Tēpus cōpromissi nō detrahit de tēpore instantie nisi in cā appellatiōis. eo. §. v̄si. sed nūquid. de tēpore qd̄ no. vide infra de appellatio. ante titu. de appellatio. §. ille qui cōpromittit. ⁊ infra. e. §. penul. ¶ Si per statutum assignatur mensis ad diffiniendum causaʒ tamen eo decurso adhuc durat instantia vsqꝫ ad triēnium de iure cōmuni. eodē. §. versi. quid si statuto. G. subaudi si terminus statuitur iudici secus si liti. vt. l. properandū. C. de iudi. per Cy. Et finitur officiū delegati trāsactione. eo. §. v̄si. fi. officiū dico nō iurisditio. ff. de condi. inde. l. elegāter. §. si quis. nā adhuc si pronūtiaretur valeret sentētia. ꝗ non functus iurisditione sed officio. quia nō debet ammodo partes istas interponere. G. ¶ Si petitur rescindi a reo principale instrumentū vt vsurariū ista cā nō dr̄ esse cū fideiussore: ⁊ ideo frater fideiussoris pōt in ea esse iudex in. §. superest. videre quia ad finē. G. ergo inhibitoria facta iudici seculari ne capiat interim reum non extenditur ad fideiussorē cōtractus: secus in fideiussore iudi. facit. ff. māda. l. creditor. in prin. nō ob. C. de diuer. rescri. l. si libellū. q₂ ibi in libello supplicatorio nō in conuētionali. item ibi presumitur responsio ad interrogata not. Bald. ¶ Infamis potest procedere si non opponitur ei in. §. excipi potest. versi. sed nūquid infamis. G. nec ob. quod no. ff. de infa. l. ij. §. miles. ⁊ de sena. l. cassius q₂ debet intelligi ope exceptionis nō ipo iure. Bal. ⁊ no. ⁊ vide. j. eo. §. exceptio. ¶ Simplici monacho vel regulari canonico non cōmittuntur cause etiā si officiū aliquod gerat intra claustrū. vt q₂ sit sacrista. vel prior claustri camerarius vel custos ⁊c. secus si sit prelatus vel prior ecclesie. e. §. nunquid ergo monacho. G. ¶ No. qd̄. c. statutū. de rescrip. locum habet siue papa deleget: siue delegatus Pape subdeleget. s. plenā iurisditionē. secus si cōmittat vnū articulum cause. eodem. §. versi. quid si certus. G. in alijs ordinarijs hic non habet locum. ff. de iudic. l. fina. Bal. et no. ¶ Causa simpliciter commissa intelligitur commissa ciuilis ⁊ criminalis. de rescriptis. c. dispendia. libro. vj. in nouella. Bald. ¶ Post lapsum termini nō potest prorogari iurisditio in ver. item quod iurisditio. G. ¶ Cause criminales non delegātur nisi a principe vel eius delegato. versi. item quod est. C. qui pro sua iurisd. l. prima in fi. ¶ Quod nullum est ipso iure non potest ratificari. ver. quid si committens. G. ⁊ C. communia vtriusqꝫ iudi. l. secunda. ¶ Quando est preceptum alicui quod personaliter exequatur: non pōt committere etiam de partiuʒ voluntate: quia partes nō possunt mutare formā mādati. ver. itē qd̄ iniūctū. G. ff. de polli. l. de pollici. bal. ¶ Exceptio criminis nō

quentia de legatis nunciis. item de legatis iudicib⁹ scripsi in nouella. eo. tit. super rubrica.

Q Uoniam.

a ¶ Legator de hoc loquendi mo quo in aliis rubricis nō vtit nō mireris: qz hunc titulū a pncipio fecit et publicauit speculator.

¶ Et qz sic publicatum erat in pma publicatiōe Speculi huius illud nō iseruit postea mutato cōsilio et bn illū hic iseruit aliqb⁹ additis. vn̄ Ẽ. seda priori ma co. versi. sed nunqd idem allegabat rubricā sequētē pro prima pcedētis rubrice et idē vide re potes. Ẽ. n. pr. §. ij. ali. h. l3 scdm. et j. titu. priori. §. fina.

rum genere tractare intendim⁹ quibus a sede apostolica certa prouicia gubernāda mandat. extra de off. le. c. j. et c. nouit. et c. se. qui vocari pōt missus dn̄icus: vt extra de re. et tran. ad reli. c. ij. extra de frigi. et ma. c. j. Uel apocrisarius vt extra de elec. significasti.

2 ¶ † Episcopi quoqz christi legatiōe funguntur. vnde qui eos persequit christum persequi dicitur. vij. q. j. ois qui. Itē sacerdotes legati christi sunt vnde illorum iniuria ad christū pertinet cuius legatione funguntur: vt xxj. di. in nouo. ij. q. v. h3 hoc pprium in fi. ij. q. vij. accusatio. in fi.

3 ¶ † Honorandus aūt est legatus: et nunci⁹ apostolice sedis ac benigne tractandus tanqz dn̄i pape vicem gerens. et si quis secus tyrannice presumpserit a gradu pprio repulsus vltim⁹ olum in ordine suo fiat. vt. xciij. di. c. fi. et eū do et redeundo: ipsi suis est necessitaribus adiuuādus. vt extra de prescrip. accedentes. et hoc quilibet epa in sua cōsecratione obseruaturū se iurat. vt extra de iureiur. ego. qd aūt legatus dn̄i pape sicut et ipse sit honorandus probatur. ff. de of. pre. p. afri. l. vnica. ibi credidit ei princeps ᷓc. xciij. dist. b c. j. C. de sum. tri. liquet. in pri(n)ci. et in fi. vn̄ in parabolis Salomōis. xxv. Sicut frigus niuis in die messis: ita legatus fidelis ei qui misit illu3: c animam illius quiescere facit. vn̄ sedes aplica honoratur in ei⁹ honore. vt ex eo. ti. volentes. immo qui legatū apostolice sedis impedierit excōmunicādus est: iuxta illud. Debēt legati tristia nulla pati. de iure enim genti. est legatorum non violandorum religio vt. j. di. ius gentium. vnde alex. papa ait. Si quis legationem. i. legatum impedierit non vnius sed multorum profectum auertit: et sicut multis nocet ita a multis arguendus est: et bonorum societate priuandus: et qz dei causam impedit et statum turbat ecclesie: ideo ab eius liminibus arceatur: ab omnibus itaqz talis est cauēdus: et non in cōionem fidelium vsqz ad satisfactionem recipiendus. legūtur hec. xciiij. di. si quis legationē. nā legatus fidelis sanitas[d] quies quoqz populorū et disciplina spectaculorum ad ei⁹ curā pertinet. vt. ff. de of. prefec. vr. l. j. §. quies quoqz.

¶ † Sed nunquid legatus poterit excōicare et punire eos qui sibi vel suis: vel ei⁹ nunciis iniuriam vel dānū interunt

b ¶ Et vbi ho sti. de his fecit duo mēbra.

c ¶ Per totum vide qd ibi plene super rubrica notatur.

d ¶ Sanitas. prouer. xiij.

a ¶ Debitor fi sci. ponit igitur hec esse diuersa quod ostēdit etiā diuersitas rubricarum C. li. x. de iure fisci: & lib. xj. de iur. rei publice. & vide. J. de resti. in inte. §. ij. ver. itē quoque. et quod ibi dicam in fi.

b ¶ Delegatio .l. j. et est spāle in hoc casu. cū aliqñ requirāt̄ ēnq̄. quod dic. vt ibi not. et eo. li. qui numero libe. l. tertia.

Qualitenāt̄ legatus.

¶ Preludio quod vocamus exordiū. & quamplura pulcherrima videri possunt in formulario vel stylo romane curie sub hoc tit. vbi etiam forme multarū gratiarū que solēt cōcedi legatis per diuersas l̄ras describunt̄: sed concedūtur hodie multo plures.

vel eius iurisditionē impediūt ad que omissa solita doctorū disputatione quam notari cōsueuit. xxiij. q. iiij. inter querelas. & c. Guilisarius. & .ij. q. v. vij. si quis erga. & c. si quis ab epo. Rñ. quod legatus pōt vlcisci iniuriā manifeste sibi vel suis illatā. argu. ff. de of. rec. p. l. senatuscō. extra de fo. cōpe. cū cōtingat. ad fi. extra de offi. archi. c. fi. ver. fi. & pōt suā iurisditionē īpediētes: & sibi non obediētes punire. ar. extra de pe. romana. li. vj. & de of. dele. c. j. & c. preterea. cū suis cōcor. ff. de offi. ei⁹ cui mā. est iur. l. fi. xciiij. dis. c. ij. al's delusoria videret̄ eius potestas si coertionē ei⁹ nō haberet. extra de of. deleg. ex l̄ris. poti⁹ eñ in hoc iniuriā romane ecclesie psequit̄ quam suā. vt. ij. q. vij. accusatio ffm ea q̄ notant̄. ex̄ de snia excō. cōtingit. ¶ Quis aūt dicat̄ visitator: & quis intercessor & quid ad eorum spectet officiū colligit̄. & no. lxj. dis. obitū. & c. cathinensis. lxxj. di. fraternitatē. vij. 5 q. j. constitutū. ¶ † Pōt aūt esse legat⁹ subdiacon⁹ apostolice sedis. vt. xciij. di. c. fi. & etiā dyaconus. vt. xciij. dist. §. j. & c. j. & quicūque superior vř. ¶ Prohibetur iure ciuili esse legatus debitor reipublice. sed non debitor fisci[a]. ¶ Item is qui postulare nō pōt: nec legatus esse potest: sed nec qui alium accusat de crimine publico cogit̄ legationē suscipere ad amicum seu domesticū accusati. vt. ff. de le. sciendū. & arg. extra de accu. repellant̄. item nō cogit̄ quis amplius quam semel suscipe legationē nisi necessitas subsit vt. ff. de mu. & ho. l. existiationē. §. fi. itē pr̄ triū kolumiū liberorū legatiōib⁹ liberat̄. vt. C. lib. x. de legatio. l. j.[b] ¶ Debet quis talis legat⁹ mitti qui in semetipō habeat spm̄ dei & pcepta ei⁹ in cōspectu 6 eius sint & qui. ¶ † Moysi. i. pape valde notus & familiaris sit. i. in quo sit claritas eius & legis scientia. vt possint eū audire filij israel. vt. viij. q. j. si ergo. vnde legitur in exod. c. xviij. quod Moyses viros deum timētes: in quibus erat veritas: & qui odiebant munera constituit tribunos & centuriones. vt populum iudicarent.

Qualiter cōstituatur legatus. Rubrica.

Qualiter aūt legat⁹ constituat̄ licet ad nos non ptineat tractare: quia hoc ex mittentis illū dependet arbitrio: tamen. † Quia ex virtute literarū p̄tās depēdet ipsi⁹. vt extra de priuile. porro. C. de mā. princ. l. vnica. aliquā instructionē verba q̄ in l̄ris legationis modernis apponunt̄ tēporibus supponam⁹: & cū negotiorum varietas: varietatē formarū reqrat exēplo vnico sum cōtent⁹: pmisso eñ p̄fationis preludio[c] sic subiungi cōsueuit. FOR. † Sane licet ad singulas regiones deo & ap̄lice sedi deuotas nostre cōsiderationis diffundam⁹ intuitum. tales tñ prouincias in quib⁹ hūani generis inimic⁹ pacis emul⁹: & zizanie seminator turbationes & scādala suscitauit oculo sereno cōspicim⁹: & infra claustrū nr̄i pectoris pdilectione portamus: & ad illas & earū incolas feruor nostre dilectionis exuberat circa sui status psperitatē cum affectiōis paterne plenitudine cogitādo. Uerū quia innumerabiliū quasi. negotiorum varietate distrahimur: et hūana natura nō patit̄ vt essentia nr̄i corporis tota simul in diuersis locis exhibeat se presentem illos in partē apostolice sollicitudinis de latere nostro: nōnū quam assumimus quib⁹ fore pspicimus celesti dono prouisum. vt in arduis negotijs sciant: & possint puidere cōsulere: & vtili cōsilio prouidere. attendentes itaque quod personam tuam dñs sclarū magnitudine puidētie munere: circumspectiōis gratia insigniuit: hūeris tuis fortitudinis robur adijciens vt ad laudē sui nōis onera grādia supportares. plenā quoque de tuis d meritis fiduciam obtinētes[d] propter optatā illarū partiū quietē: de fratrū nostrorū cōsilio illuc tanquam pacis angelū te duximus destinandū fraternitati tue in eisdem prouincijs vices nostras & plene legationis officium cōmittentes: vt euellas: destruas: dissipes & disperdas: plātes: & facias auctoritate nr̄a quecūque ad honorem dei prosperū statum partiū earūdem: ac reformationē pacis hmōi videris ptinere: cōcessa tibi auctoritate similiter cōdictores & rebelles quoslibet per excōicationis suspensionis vel amotionis: aut depositionis snias siue alias per censurā ecclesiasticā appellatione postposita compescēdi libera facultate: nō obstantib⁹ quibuslibet indulgentijs &c. nos enim snias & penas quas propter hoc rite tuleris in rebelles ratas habebimus: & faciemus auctore dño vsque ad satisfactionem condignā inuiolabiliter obseruari. datū 3 &c. ¶ † Antiquis aūt tpib⁹ legat⁹ sub hac forma cōstituebat̄. FOR. Ualde necessariū esse pspeximus: vt sicut predecessorū nostrorū fuit iudicium: non vni eidēque psone oīa cōmittamus: et vbi nos p̄ntes esse possumus nostra per eū cui precipimus repsentet̄ autoritas. Quāobrē petro subdyacono sedis nostre intra prouinciā siciliā vices nr̄as auxiliāte deo cōmisim⁹ nec enim de ei⁹ actib⁹ dubitare possumus: cui

c ¶ Obtinentes. cōmēdationes alba. legati in frācia habētur vbi. S. in prī ci. sed longe pulchri⁹ cōmēdat̄ missus i angliā in forma q̄ icipit pr̄ futuri seculi ass fi.. vbi narrat pa. facta excusatione sui psonalis itineris quod ingruentiū negotiorum varietas nō pmittit quod deliberauit sabinensem vt fortem ad fortia mittere: et onera grandia humeris robustis imponere subdens ad l̄ram. cum eñ sicut experiētia didicimus dederit ei dñs os & sapiētiā linguamque adiecerit eruditā. vt sciat quñ debeat pferre ffmonē cū ei⁹ sicut adipe & pinguedine repleuerit animā. vt vigeat in ipso rectitudo iudicij cōciliū. puidētia. rigiditas cēsure in aduersitate securit⁹: & i. psperitate deuotio i zelo sobrietas & i agēdo strenuitas. & in arduis experiētia multipliciter approbata spe ram⁹ nō immerito &c.

deo auxiliante totũ nostre ecclesie noscimur patrimonium cõmisisse. vt no. xciiij. dist. valde. vel sic. Forma. ¶ Mandata celestia efficacius gerimus si nostra cum fratribus onera partiamur. proinde super cunctas ecclesias sicilie vices apostolice sedis ministrare decreuimus: quas non loco tribuimus sed persone: quia ex transacta in te vita didicimus: quid de subsequenti conuersatione tua presumamus. extra de presum. mandata. 2 Dz ergo papa onera sua partiri prout ibi not. et probatur in exodo. c. xviij. prope. fi. quod est cõtra quosdam romanos pontifices qui sic quos volunt sibi in negotijs familiares efficiunt: quod omnino alios a sua familiaritate excludũt contra sniam Gre. dicentis: is qui cunctis preest omnibus distribuat: nec quicquam vni persone honorabilius exhibeat. vñ alij scrupulo corde moueãtur: quia inhonestum est vt alij sacerdotes habeãt: alij vero 2 detrimentum patiantur. vt. xvj. q. vij. c. j. ¶ † Debet autẽ continere litera legationis principalem causam commissionis legati. vt. ij. q. j. in primis. Patet ergo ex premissis quod legatus gerit vices domini pape. vt. j. §. nunc ostendendum. ver. legatus igitur et eo ipso quod princeps vices suas vel plene legationis officium alicui committit in aliqua prouincia: videtur illi omnẽ iurisdi. et omne imperium commisisse in illa. vt in pre 3 di. c. valde. et c. mandata. ¶ † Hoc autem scias quod legato in regno Francie constituto consueuerunt specia- a liter committi vien. lugdu. et bisuntin.[a] prouincie. vt extra de offi. le. nouit. Eundem enim plures legationes suscipere prohibitum non est et si sumptus et iti- 6 neris compẽdium suadet. vt. ff. de leg. l. eundẽ. ¶ † Ultimo no. quod legatus generalis de concilio collegij cardinalium: et non aliter est mittendus. vt probatur. C. li. x. de leg. l. fi. vbi dicitur quotiẽs legatio destinatur vniuersos curiales qui intra vrbem consistunt si non egritudine vel alia excusabili necessitate impediãtur in locum curie precipimus cõuenire: et decreta sua propria subscriptione firmare. et sub examine prefecti pretorio perpensa legatione res ordinetur. et argu. extra de his que fiunt a prela. sine consensu capituli. Nouit.

Quot sint genera legatorum.

Rubrica.

SEquitur videre quot sint genera legatorum. Et quidem tria sunt. nam alij sunt laterales: alij constituti: alij nati. ¶ Laterales sunt qui a latere dñi pape emanant. Potest aũt dici de latere dñi pape missus etiam si nõ sit cardinalis: puta aliquis officialis eius: vel capellanus: vel familiaris: vel etiam extraneus: dũtamen ab eo mãdatum susceperit oraculo viue vocis: vt si tetigerit fimbriam vestimenti eius quo ad hoc vt saluus et priuilegia- b tus sit secundum dñm meum[b]. v. di. ad eius arg. ad hoc. extra de ma. et obe. per tuas. et xciij. di. c. fi. et melius. viij. q. j. si ergo. ad fi. extra de consecr. ecc. vel alta. quod in dubijs: hinc est quod episcopus a curia venientibus ob reuerentiam summi pontificis. quem tetigerũt et osculati sunt. vt extra de priuile. cum olim essemus. processionaliter obuiatur. ¶ † Sed romane vsus ecclesie solos cardinales legatos de latere vocat. vt. ij. q. vj. decreto. et extra de sen. excom. ad eminentiam. extra de offi. leg. volentes. illi enim summo pontifici in cõsilijs. et in arduis negotijs assistunt extra de offi. dele. venerabili. extra de dila. exposuit. in fi. de rest. spo. pisanis. in fi. extra de fide instru. cum Joannes. prope fi. et ad 5 hoc. C. de iust. C. constr. l. vnica. C. de cadu. toll. l. vnica. ff. j. quia pars corporis eius censetur. vt. vj. q. j. §. verum. ver. quisquis cum militibus. C. ad. l. iul. ma. quisquis. et in locum senatorum succedunt. vt. xcvj. distin. Constantinus. vnde ecclesia hz senatum. xvj. q. j. ecclesia habet. ¶ † Cardinales enim sunt sacerdotes leuitici generis: qui dño pape in executione sacerdotalis officij coadiutores existũt: vt extra qui fi. sint legi. per venerabilẽ. §. rationibus. Hij aũt legati tanquam ipse dñs papa sunt honorãdi: vt. j. §. j. et sunt maxime auctoritatis: vnde et sicut honoris prerogatiua letantur sic ampliori auctoritate in beneficiorum collationibus: et in alijs funguntur. vt extra de offi. leg. officij li. vj. et c. excõicatis. et j. §. superest. ver. illud quoque: nec est credendum quod ipsi aliter iudicent: quam ipse dñs papa iudicaturus esset: vt j. 3 pre. §. superest. vers. est aũt. ¶ † Constituti vero proprie sunt: qui nõ emanant de latere. sed eis committitur legationis officium. vij. q. j. placuit: et hi sunt minoris auctoritatis: vt extra de offi. le. volentes: de accu. cum dilectus: nihil enim possunt extra suam prouinciam. arg. ff. de iur. om. iu. l. fi. ff. de offi. presi. iij. et j. §. nunc dicamus. ¶ Nati siue electi sunt: qui nec emanant. nec eis specialiter committitur: sed officium hoc est sue dignitati annexum: et hij sunt magne auctoritatis: vt probat extra de off. leg. c. j. de ap. c. j. de fil. presb. c. j. de his tribus legatorum generibus legitur. et no. extra de offi. lega. excõica. et c. officij. li. vj. et j. §. nũc dicamus. Dici ergo potest quod legatorum: alij sunt minimi: vt nuntij et cursores: et alij magni vt nati: alij maiores vt constituti: alij maximi vt late- 4 rales. ¶ † Item no. quod legatus de latere emanans excedit in quatuor legatum natum. Primo in absolutiõe excõicatorum. extra de offi. legati. excommunicat. prout. j. §. nunc dicamus plenius differemus. Secundo quia illo b presente natus tanquam minor suis insignijs non vtitur: nec officium legationis exercet: vt eo. titu. volentes. extra de priuile. antiqua. xxj. di. denique. Tertio in beneficiorum collatiõibus c vt in pre. c. officij[c]. et dicetur. j. §. nunc tractamus. Quarto in procurationibus: vt patet. extra de cens. procura d tiones. R. j. et §. j.[d] non enim ita procuratur ille qui ordinarius est. et in domo sua consistit: sicut iste. ¶ Item excedit constitutum in excommunicatorum absolutione: vt in pre. §. nũc dicamus. versiculo circa. et in beneficiorum collatione: vt. j. §. nunc tractemus in princi. ¶ † Hoc etiam no. quod

a ¶ Et bisuntin. in stilo quo supra forma. j. et secunda non fit mentio bisuntine.

b SEquitur videre. ¶ Io. mon. summa huius §. ij. cuius sunt verba sequentia.

c ¶ Officium. vbi de hoc j. iij. glo. et sup. ea.

d ¶ Et §. j. et vide quod ibi dixi in glos. tene quod.

presente legato de latere insignija vte te patriarche cessant portare crucem ante se.vt extra de priuile.antiqua[a].

Quid ad legati pertineat officium, et que sit eius potestas[b].

SUperest videre quid ad legati pertineat offi[ci]m. & que sit eius potestas & quidez ad ipsius pertinet officium cōmissaz sibi prouinciam tenere pacatā:& eam purgare malis hominibus:& eos punire.vt.ff.de of.presi.l.iij.& l.cōgruit.extra de offi.iudi.or.c.j. ¶ † Quies enī populorum.& disciplina spectaculorum ad illum spectat:vt.ff.de offi.prefec.vr.l.j.§.quies quoq;:qr missus est & constitutus super gentes prouincie sibi decrete:vt euellat vitia & dissipet malos:edificet virtutes & plantet bonos:vt in cōsti.Clemen.pape quarti.e.ti.ex parte[c]& extra de ma.& obe.solite circa mediū.& .§.qualiter ad officium legati pertinet prouincialiuz causas audire que per app.deferuntur ad eum:vt extra de off.legati.c.j.& .ij.q.vj.decreto.per simplicem autē querelā.ita demuz vt dicunt quidam potest ipsas audire:si quis de immediate domini pape subiecto:puta exempto[b]:conqueraē:vt.xj.q.j.peruenit:secus si de subiecto alicui ordinario cōqueratur.nā tūc coram ordinario debet causa agi.vt in eodē.c.& .xxv.q.ij.in galliarum.sicut in metropol.seruatur.vt.ix.q.iij.conquestus.de offi.ordi.duo:nisi forte de partium cōmuni consensu.ij.q.vj.a iudicibus.C.de iurisdi.om.iud.priuatorum.extra de foro competē.significasti.nec ob.extra de offi.lega.c.j.qr ibi loquitur de illo q̄ est simul ordinarius & legatus:quis ergo ibi ratione ordinarie potestatis nō possit per simplicē querelam adiri:ratione tamen legationis hoc fieri potest:vt sic legatio aliquid operet.ff.ad municipa.l.j.in fi.ff.de vsu.si stipulat⁹:nō ergo poterit indistincte secundū eos cognoscere de causis subditorū episcoporum ipsis episcopis omissis:qr hoc est speciale priuilegium domini pape:vt dicunt.ij.q.vj.ad romanam ix.q.iij.cuncta.et in hoc concor.Vincē.[c] ¶ † Tu dic q legatus passim potest in prouincia sibi decreta cognoscere per simplicē querelam de omni questione ad forum ecclesiasticū pertinente omisso quolibet ordinario.extra de foro competenti.c.fi.quia roma communis patria est.ff.ad muni.roma.ipse enim plenissimam habet iurisditionem & maius imperiū omnibus post principem:vt.j.§.nūc ostendendum.versic.legatus igitur.pre.autem capitulū peruenit loquitur in defensore non in legato:vel loquitur in legato cogente subditos prelatorum conqueri corā se suis ordinarijs pretermissis:& contemptis vel loquitur quando legatus de temporali iurisditione ad episcopū pertinente cognoscere cōtendebat quod facere non debebat:cuz ratione illi⁹ non sibi:sed regi forte subesset[f]:vt octaua distinctione quo iure. Poterit ergo legatus passim de omnibus causis ecclesiasticis cognoscere vnde separat matrimonium propter errorem conditionis.vt extra de coniug.seruorum.c.fina. Item cognoscit de questione que vertitur inter clericuz et laycum.vt extra de re iudica.cum causam que:qđ hodie in legato emanante a latere cardinali consuetudo comprobat generalis:in alijs autem non sic.quod tamen & illi possint.habetur extra de re iudica.cum Bertoldus. ¶ † Sicut ergo papa per simplicem querelam potest adiri qui ordinarius est singulorum.vt.ij.questione.vj.si quis.& questione.vij.metropolis.ix.questione tertia cuncta.extra de appel.dilectis.extra de priuile.antiqua:sic & legatus eius qui ipsius vicem gerit:vt pre.versi.legatus igitur.leges tamen contradicere videntur prohibentes etiaz ad principem omissis medijs recurri.vt in autenti.col.iij.de man.princi.§.si tibi.in autenti.collatio.ix.vt differen.iudices.§.si quis vero existimans:cuz ergo legatus ordinariam habeat iurisditionem:vt infra versiculo quid de sententia generaliter:ad ipsius pertinet officium cuiuslibet excessus inquirere.et corrigere:causas diffinire:& audire:& eas delegare q̄uis per appellationem ad eum non deferantur:vt extra eo.capitulo primo & extra de his que fiunt a maio.par.capitu.c.quanto.& de accu.qualiter & quando.& capitulo inquisitionis. ¶ † Et delegatus ab eo potest mittere in possessio.causa rei seruande propter contumaciam.et ab alio

a ¶ Antiqua.vidimus certas prerogatiuas cardinaliū in quib⁹ excedūt alios legatos cū sunt legati.& vid. q scrip si.post host.in dec.antiqua hic allegata sup verbo insignijs.s.qđ trāseuntes mare vtunē vestib⁹ rubeis palafredo albo.freno & calcarib⁹ deauratis.sz & sine literis credit et asserēti se legatuz et q̄ cardinal' est.de hoc quedaz ꝯ.& vid.j.p.xi.§.v.qd si delegati.al's prerogatiuas ad alios legatos.collige.de elec.si abbatez.j.& ij.rh.li.vj.et e.li.de v.sig.c.j.in princi.

b ¶ Sed & sine legatiōe priuilegiati sūt sup nō residēdo i titul' vel bnficijs suis.vt dicā j.de cle.non resi.in fi.

¶ Itē q eis credit super actis:corā se.lz scriptura nō appareat sup hoc vide qđ scripsi.de ap.cōstitut⁹ super d. vbo assertionem.& ibi remisi ad ti.s.de teste.§.j.ver.qd si aduocat⁹ vltra mediuz.ibi vide dcm̄ de mētis q̄rti.

¶ Itē spāl'r sunt priuilegiati ꝯ offensores tñ decr e.felicis de penis.li.vj.

¶ Itē de priuile.decr.qr periculosum.de sen.excō.lib.vj.vt ibi scripsi post ho.& sup.j.gl.decre.vt de cler.non resid.& vide q scripsi.de sil

mati.c.vno.super verbo cardi.lib.vj.

¶ Itē p hoc dico idē de alijs.vj.priuilegijs epōrū not in decre.vl.de priui.li.vj.in glo.pe.de quorū vltimo qđ cardinales exprimūt nullū est dubiū in cle.de cele.mis.dignū.Sunt ēt vel fuerūt priuilegiati circa decre.Io.execrabilis.vt ibi pz v.nobis itaq;.

ADDE qđ legato cardinali cred al' de actis corā se consuluit ab.cōsi.xiij.ij.libro.

SUperest videre.

c ¶ Ex parte.de qua fuit sumpta decre.ij.e.ti.li.vj.vt ibi no.in.j.glo.

d ¶ Exēpto.de his.j.ver.sz nunq̄d legatus pōt.iij.

ADDE tu q legat⁹ de latere hz iurisditionem in exēptos.c.j.& qđ ibi not.extra de ver.sig.li.vj.Abb.in.c.cū venerabilis in.iij.notabil.extra de consue.

e ¶ Concor.Vin.& Io.in trib⁹ locis.vt scrip.c.ti.§.j.super.ij.glo.in prin.vbi ēt inuenies q̄ cōcordāt opinioni Jnie que se dīt & q̄ vera est & seruatur.

f ¶ Subesset qđ dic vt de app.romana.§.dz.lib.vj.

a ¶ Finitur. vide quod ibi dicam. in prin.

b ¶ Igitur si hanc qōnem vide not. de hereticis. c. vlti. lib. vj. in. iiij. glo. in fi.

ADDE tu do. ab. in. c. j. in. j. no. extra de resc. item ad de eundem in. c. dilecti. in. ij. col. extra. de iudi. cclv. incip. prospectis his col. iiij. ver. et bene facit in. ij. volu. et per And. sicul. consi. xxiiij. inci. viso pūcto. col. iij. ver. preterea in. ij. volu. et add. Baldo. pape singu. 79 l. incip. de illo vbi dicit q̄ licet legatus sedis aplice habeat potestatem cōdendi legem etiam perpetuā nō tñ pōt derogare statutis p summū pōtificē factis et an legat' possit excōicare et punire eos q̄ ei' iurisdictionē impediunt vide Jo. de turre crema. i. c. si qs. xciiij. di. Hen. ferrā.

c ¶ In fi. et in cle. e. ti. c. ij. i prin.

d ¶ Aplīus. j. ad cop. vj. et x. c. ante fi. Adde q̄ legat' nō possit cām committere iuris ordie nō suato gl. in cle. sepe. i ꝟ bo mandamus dever. sig. Gui. de cu. et bal. i. l. ne qcq̄ §. d̄ plano. ff. de of. pcō. et le. an. i disputa. icipiēte astensis miles. d. ant. i c. dilecti. vbi pōderat tex. ex̄ de iu. Inn. i. c. fi. d̄ trāsl. vbi dīt q̄ ex cā pōt committere cām sine strepitu qd est i tellīgēdum dūmō de cā appeat: q2 i feriore a pn cipe cā nō p̄ sumit vt voluit Innoc. i c. dudu3. el scdo. de ele. et dixit ab. i c. j. de trāsla. q̄ legat' nō pōt supplere defectu3 iuris omissum i Jcin. et i. c. fi. de cō fir. vti. vel inuti. dixit qd ois tēdētia ad violatiō nē iuris sint phibita legato sede. de senis psi. cc. dicit q̄ legat' non potest tollere ius alterius.

delegato potest appellari ad papā: et legato recedente: vel decedente corā alio successore legato poterit prestari cautio de parendo iuri et recuperabit reus posses. vt hec leguntur. extra de eo qui mit. in pos. causa rei seruā. cū venisset. Si aūt priusq̄ delegat' ei' partes citauerit legatus ipse morit: vel reuocatur. ita quod suam prouinciam exiuerit: iurisdi. illius expirat: vt. j. §. finitur[a] potest quoq3 legatus causas familie sue audire: ar. ff. de offi. rec. pruinci. l. senatusc. ¶ † Sed nū quid legatus pōt cognoscere de aliq̄ cā: vel eam cōmittere audiendam de plano sine strepitu summarie: et figura iudicij: de quo no. j. de inquisitiōe §. nunc tractemus. vers. quid igitur si.[b] Et videtur qd nō quia beneficiū iuris nemini est denegandu3. xxviij. dist. de his. extra de secundis nup. c. peñ. et fi. non enim potest minor tollere leges iudicio2 a superiori tot vigilijs et laboribus adinuenta3: vt extra de elec. ecclesia. ij. in fi.[c] C. de inoffi. testa. si qñ. xxj. dist. in tantum. et c. inferior. xcvj. dist. quis dubitet. ex̄ de ma. et obedi. cum inferior. xxviij. q. j. iam nunc. et c. seq. licet successor cōditoris qui pari fungitur potestate illam tollere possit. vt ex̄ de elec. innotuit. ff. de arbi. l. nam magistratus. ff. ad treb. ille a quo. et §. tēpestiuu3: vel ipse idē qui condidit. vt. xxv. q. ij. §. si ergo. extra de sen. excō. inter alia. arg. contra. nam legatus omnia videtur posse q̄ papa sibi specialiter non reseruat: q2 vices eius gerit: vt. j. §. nunc ostendēdum versi. legatus: igitur et potest procedere secundum equitatem qā sibi videtur: vt extra de trāsla. c. fi. ¶ † Et aplus[d]. cui' loco legatus est dicit omnia mihi licent. xj. q. j. aliud. hoc etiā probatur. extra de spon. cū in tua: et videtur expressum. ff. de offi. procon. si in aliam §. fi. sol. dici potest qd non potest tollere iuris solennitates quo ad hoc nisi sicut quilibet ordinarius cui hoc licet in multis casib': vt not. j. de libel. concep. §. nunc dicendum. et. j. de teste. §. nunc tractemus. solus enim princeps potest suum ius alijs

cui auferre. vt. j. §. nunc ostendendū. ver. lviij. ¶ † Debet igitur legatus cognoscere et committere ordine iuris seruato. arg. extra de iureiur. venientes: cum suis concor. et de iureiuran. ego. et est expressum. ff. de offi. procon sul. nec quicq̄ §. de plano: et §. vbi decretum: que enim cōmunia sunt omnibus presidibus debet proconsul. obseruare: vt ea. l. in fi. ¶ Solennitates autem non substantiales et in eorum fauorem inducte partium consensu remitti possunt: vt extra de rescrip. presenta. in fi.[e] quod prosequere prout no. extra de offi. dele. de causis. ¶ † Sed nunquid legatus potest de causa criminali[f] episcopi diffinire: videtur quod sic: et q̄ sit hoc speciale in eo arg. ad hoc. xvj. q. j. frater noster[g]. ¶ Sed dic contra: vt. ff. de off. pcōsul. l. solent. ff. de offi. eius cui mā. est iuris. l. vnica. et in concor. posi. j. §. nunc ostendendum. versicu. xvij. nisi hoc habeat ex speciali commissione: vt. ij. q. vj. decreto. et. xxiij. q. iiij. ille gladiu3. ff. de test. l. iij. §. Item diuus. ar. tamen contra. quod possit cognoscere licet non possit diffinire. nam et pconsul cognoscit de oībus: vt. ff. de offi. proconsul. l. j. licet non possit penam grauiorem imponere: vt eo. tit. lib. j. et concil. examinat causam criminalem episcopi: sed diffinire non potest. iij. q. vj. quamuis. et. c. multum. ¶ † Sed quid dices de causa episcopatus: vbi duo de eo. litigant: nunquid legatus de hoc poterit cognoscere: vel per appellatio. vel per simplicem querelam[h]. videtur qd non: quia hoc est de maioribus causis quas sibi apostolica sedes reseruat: vt in constitu. Alexan. iiij. de rescrip. dilecti[i] et. xxv. q. ij. in galliarū. extra de appella. vt debitus. in fi. § credo. ar. ex̄ de ap. constitutus. primo et de electi. quia ibi permittimus. non enim dicit mandamus cu3 hoc possit etiā metropolitanus. et ipse omnia potest que ille vt in predicto §. nūc ostēdendum. versiculo. legatus igitur: et vide: ibi in versiculo. legatus quoq3. nam et visitator potest examinare

e ¶ In fi. quā nō habem'. hodie.

f ¶ Crimiali. q̄ reqrit priuationē officij vel bñfi cij alo nedū legat'. s3 et archiepūs et sine synodo de crimine epi cognosceret. sic fuit ꝟ disputādo termina tū. p. c. q2 cognouim'. x. q. iij. i fi. et p. c. romana. d̄ off. or. lib. vj. i fi. vel plene scpsi. e. li. et ti. c. ve litigantes. in prin.

g ¶ Nr. vbi de hoc i gl. videt. ibi vide.

h ¶ Querelā. expeditū est q̄ legatus de latere cognoscit. et confirmat etiā si episcopatus sint exempti. de elec. si abbatem. ij. Respon. libro sexto.

i ¶ Dilecti. de qua fit mentio in decr. huius. quam statim allegat.

* ADDITIO. An legatus de latere possit committere causam cognosci et terminari debere summarie simpliciter et sine strepitu et figura iudicij vide Alex. cōsil.

quis ex electis melior sit: vt.lxxxv. di stin. florentinum. et satis habetur ex presse in constit. Grego.x. de ele. quam uis. libr. vj. que constitutio me pro curante edita fuit in concil. lugdun.

10 ¶ † Potest enim legatus de latere electio nem archiepi examinare: vt ex de offi. leg. licet. et p cosequens cofirmare vt extra de ele. venerabile. sz si postq ele ctione examinata ad sedem aplicam trasmisit: iteru eam examinauerit nul la est ipso iure scda examinatio: vt in

11 pre. decre. licet. ¶ † Illud aut queritur vtru ad delegatu possit omissis me dijs appellari. Jo. no. ij. q. vj. si qs ve strum. q no quia hoc est priuilegium speciale dni pape: vt. j. §. nuc ostenden dum. & si. xlvij. sed contrariu de facto obtinet: qr vices eius gerit: vt. s. qd dic plenius: vt. j. de ap. §. nunc tracte mus. ver. z nuquid ide est. sed z si ab eo appelletur ad papa dz humiliter appellatioi deferre: vt extra de re iu di. cu causa q arg. th s. extra de accu.

a ad petitione[a]. ¶ † Quid si qs ita di

12 cit: appello ad archiepm: appello ad legatu: appello ad papa. vel qd si ita dicit appello ad legatu vel ad papaz reseruans mihi optionem coraz quo malim psequi ap. Item qd si a snia suffraganei vna pars appellat ad le gatu: alia ad archiepz. queritur qs in his casib de ap. cognoscet. de hoc tra ctatur in pre. §. nuc tractemus. & si. sz

b pone alids z sequen.[b] ¶ † Sed nun

13 quid legatus potest suuz officium in exemptis qui subsunt pape exercere: et causas cotra ipsos mouendas au dire. z etia in eos si res exegerit alad uertere: videtur q no: ar. xvij. di. huic sedi: sz possit ctra eos inquirere. z ar. ex de sup. neg. pla. sicut. §. fi. z ex d sta tu mo. ea q. z in pre. decre. ad petitione. priuilegia enim eoz perpetua debet esse: vt. xxv. q. ij. seruatis. ar. ad ide ex tra de ap. costitutus. §. j. ibi no: vt ap pellationi interposite. zc. Ar. Contra

c xvj. q. j. frater noster[c] hoc dicit Jo. qd non potest et melius facit legatus si abstineat. arg. ff. de offi. pconsul. nec

d quicq. Ber. cotra[d]: vt. xj. q. peruenit: no obstantib eoz priuilegijs: qr per priuilegia eis cocessa non eximuntur nisi a iurisditione dyocesanoz: no a iurisditione pape vel legatoz suoz: vt. xxv. q. ij. §. si ergo ppe prin. z. ver. q q. extra de sup. neg. prela. licet. vn papa comittendo vices suas: nec reti nedo exemptos illos etia cocessisse vi detur: ar. ex de of. deleg. venerabilis. extra de pben. graue. z de sen. exc. nu per. q in legato de latere emanante admitti potest: vt pbatur ex de & bo.

e sig. veniens. Rn. j.[e] In alijs aut non videt nisi hoc in suis priuilegijs spa liter sit expressum: arg. extra. de of. iu di. ordi. graue. inspicienda sunt ergo priuilegia legati: vt extra de visupal. c. fi. z de priuile. porro. extra eo. excoi catis: alioquin non est ei in omnib credendu: vt infra pxi. versi. z ad hoc

14 facit extra de iureiuran. ego. ¶ † Pre missa aut z q infra sequuntur ad eos de iure comuni pertinent: ex quo con stat eos esse legatos: licet sup his ma datum speciale no ostendat. ¶ Quid si de legati iurisditione dubitet dic q de ea fieri debet fides p literas le gationis: nec prius est tanq legatus recipiendus z tractadus: vt extra de iureiuran. ego: nunq enim apostolice sedis moris fuit absq signatis apici bus vndecunq legationem suscipe re: vt. xcvij. dist. nobilissimus ad ide lxiij. dist. lectis. z arg. cotra de offi. de leg. cum in iure. de rescriptis: cu ctin gat. C. de man. prin. l. vnica. z lib. x. de iure fis. phibitu. Si igitur sedes apo stolica alioru legatos sine literis no suscipit: nec alij etiaz sine literis suos recipere coguntur: nam quod quisq iuris in alium statuit ipse eodem iu re vti debet: vt. ff. quod quisq iur. l. j.

15 extra de consti. cum omnes. ¶ † Et p pter hoc apostolice sedis legati in in gressu decrete sibi puincie solent le gationis sue literas publicare: ne qs deinceps possit ignorantiam allega re: vt. xvj. disti. q dicitis. extra de po stu. pla. c. j. z vt eoz potestas ppetue

f tur[f]. sm ea que not. infra. §. finitur.

16 ¶ † Quidam th dicunt legato cardi nali vel alij noto z no suspecto absq litere ostensione esse credendum. ar. in pre. c. nobilissim. z. ij. q. v. que de causa extra de loc. c. j. in fi. extra de of fic. lega. officij. in fi. z. C. de sum. trini. liquet in princ. z prope fi. quod satis sustineri potest in his que ad legatu pertinent ex officio z iure legatiois. secus autem quo ad alia que speciale mandatum requirunt indistincte th creditur eis z raro videmus de ipsoz peti copiam potestate. Cosulo igitur vt quicunq aliquid a legato recipit: quod ad eum iure legationis no pti neat siue fuerit dispensatio vel aliud habeat sub manu publica tenorez li tere per quam talis potestas ipsi le

g gato est commissa specialiter[g]. argu mentum. extra de hereti. cum ex in iuncto. §. quod si forte. Utrum autez soli cardinali aliquid asserenti creda tur. dicam infra de teste. §. primo ver

17 siculo. Item quod fuit. ¶ † Sed quid si legationis litere perdite sunt: di cunt Ubert. z Joan. q potest proba re amissionem per testes: et audietur C. de testi. testium. in fin. non tamen sufficit probare tenorem litere: nisi

---

a ¶ Petitioez facit p. cum ibi papa i probet sen tetia lata p legatu post ap. si dicz q approbat eius acta. rn. vt ibi no. in scda glo.

b ¶ Seq. vbi dicam.

c ¶ Nr. n loqr tur d legatz d latere. sz d minorib qs rnsales vo cat. Add q id qd dr in hoc. & se. in. abb. cs. lxxx vij. lib. ij.

d ¶ Ber. z q hoc no. e. ti. qd traslatio ne l. j. gl. ad de q ide tz Abb. i. d. c. z Jo. an. i. c. j. de & si. Fel. i gl. c. gre de offi. or. z ibi qd si sit da tus sup coz rectoe crimi nu an exem pti compre hedant.

e ¶ Rn. j. lib. vj. z facit de ele. si abba tem. eo. lib.

f ¶ Perpetue tur. hoc no expedit. e. ti tu. li. vj. nisi dicas hec re spicere spa liter cmissa. qd nec expe dit ictu sa piut ipi le gati graz d of. dele. si su p. li. vj. dat th hodie l'a legatis qd qua cito exi uerint cu ria ipoz iu risdi. sit ppe tuata q ad oia sibi co

missa. z hac habuit dns meus dns carno.

g ¶ Spalr coi ter legati i talibus po nut i gra q faciut tota ilam comis sioia eis fa cte d ilr. Ad de q legato cardiali cre dat absq li teris saluo i his q pape sut reserua ta tz pau. d ca. i. l. vna d ma. pncipu q all. io. an. i. c. j. d of. de le. i. vj. i no uella. ide tz ab. cs. xviij. scdo li. vbi dr qd et cre dit illis de gestis coraz se. all. Joa. an. z host. i c. costitut. ex d app. te nuit et An. cs. lxxxij. q legato Car diali d late re asserenti se hre spalem comissione sup eo q di recto respi cit preiudi ciu alienu

nō credat si ne pragmatice fue legatiōis. sec⁹ in his q̄ ad nullī⁹ ꝑiudiciū tēdūt: sz ad cōmodū pape. ⁊ ita dꝫ se itelligere in no. i. c. cū in iure. de offi. deleg.

ADDE tu Ab. sic in. d. c. cū in iure. ⁊ ex̄ de of. dele. vbi notabilr̄ hoc tractat. ⁊ ibi p̄ do. fel. satis ample. amplissime tn̄ p hac materia si q̄s vult videre ad vtrāq3 ptez vi deat. d. Andream siculū in tracta. de ꝑscr. cardi. in. ij. pte. i. §. circa ꝑm mēbrū vbi hoc disputat p octo vl decē colum.

a ¶ Aliq̄ Ho. i sum. e. ti. §. iij. post ꝑn.

b ¶ Jo. 3. qui hoc not. i ꝑ. §. porro. ⁊. i c. ideo.

c ¶ Cōgregā do. sp̄ reseruat. ⁊ sic ꝑcedit hoc decū.

d ¶ Eos facit dꝫ Host. vi gēs rō q̄ hūc ꝑ. posuit in sum. e. tit. §. iij. in fi.

probet illam sine vitio esse: vt extra de ꝑui. cū olim. i. l fi. C. de fide instrumētoꝝ. l. fi. C. de edic. diui adr. tol. l. i. Ber. vero no. ꝯtra in predi. decr. cum olim. ar. C. de man. princi. l. vnica. extra de offi. dele. cū in iure. vbi de hoc: q2 nec esset sugior corā quo hec ꝓbatio fieri posset. extra de ele. lz in fi. al's tn̄ vt dicit si honest⁹ ⁊ notus sit: pōt ⁊ debet ei credi. vt in ꝑd. c. nobilissim⁹. de hoc. i. de edi. instr. §. restat. ꝟ. q̄d si habet: ⁊. i. de senē. §. fi. ver. si autem. ¶ Sed nūquid sufficit probare mandatū factū fuisse sine literis dicit Jo. quod non: vt in pre. l. C. de mā. prin. delegatus autē potest bene probare mandatū: vt in autē. de litig. §. oēm: et argu. extra de rescriptis ex parte. ⁊ de officio deleg. prudentiā. Tanc. vero ⁊ eius sequaces dixerūt q̄ nō sufficit ꝓbare amissionē instrumēti: nisi originale ꝓbet q̄ hic nō est vlterius prosequendū. ⁊ vide infra de prob. §. videndū. ver. sed nunquid ⁊ sequen.

18 ¶ † Quid ergo si q̄s se pro legato gerit cum nō sit: quia sepe etiā cardinales mittūtur nuntij pro certis negotijs sine plene legationis officio: nec ad prouinciā certā. ⁊ quidē dicūt aliqui[a] quod valebunt eius sententie si gētes ad eum bona fide tanq̄ ad legatum communiter recurrebant q2 communis error facit ius. iij. q. vij. §. tria. ff. de offic. pre. §. barbarius. ff. ad mace. l. iij. quos ergo absoluit absoluti erunt: vt extra de senten. excom. ad eminentiam: ⁊ super hoc vide q̄ no. extra de ele. c. dudum. ij. prope prin.

19 ¶ † Sed nūquid legatus eccle. ro. potest conciliū celebrare: ⁊ videtur quod sic particulare tamē non generale: vt iij. distin. §. porro. xvij. di. regula. multa enī consilia particularia sine presentia domini pape: presente leg. Ro. sedis celebrata inueniuntur. vt. xvi. dist. vi. lxiij. di. c. ij. i. q. vij. cōuenientibus se. Hug. Lau. ⁊ Jo. contra[b] nisi ad hoc specialiter destinetur: vel nisi hoc ei specialiter cōmittatur: ⁊ secundum hoc intelligunt iura innuentia legatum concilium facere posse talis enim legatus potest facere conciliū generale: si de generali fuerit ei specialiter iniunctū. vel particulare si de particulari. priuilegiū enī de concilio cōgregando[c]: sibi ro. pōtifex specialiter reseruauit. vt. ij. q. vi. ideo. ⁊ iō non transit in generali legatione: vt. i. §. nunc ostendendum. versic. premissa.

20 ¶ † Quia mā data iurisditione generali nō transit ptās cōcilij faciēdi: vt ff. de off. eius cui mā. est iurisdi. l. ij. ⁊ arg. extra de elec. q sicut. in fi. sed cōtra eos facit.[d] nā metropolitanus ⁊ primas faciunt iure proprio sua concilia prouincialia ⁊ particularia. xvi. di. c. i. xcij. dist. si quis episcopus vacans. vocatis ad hoc suffraganeis suis: vt. xviij. di. in multis. c. ibi positis. extra de accus. sicut olim: ⁊ episcopus facit suam synodū episcopalem cum clericis suis: vt. xviij. distin. non oportet. vt. xxxviij. di. quando. lxij. q. ij. placuit. ⁊. c. episcopus. nō ergo omnibus his inferior erit legatus romane ecclesie quo ad hoc: immo poterit ꝯciliū facere: ⁊ prouinciale: ⁊ particulare cū ep̄is prouincie sibi decrete. et in eo constitutiones ⁊ statuta edere. vt. i. versi. pōt etiam legatus. nec ob. pre. c. ideo. quia loquitur de concilio generali ⁊ vniuersali: q̄ hꝫ fieri vocatis episcopis diuersarū prouinciarū. Item non ob. pre. l. ff. de offi. eius cui manda. est iurisdi. quia de alio dissimili concilio loquit[e]. ¶ † De consue

21 tudine quoq3 introductū est q legati de latere absoluere possunt illos qui propter violētā manuū iniectionem in clericos in canonē late sn̄ie inciderunt. vt extra de officio legato. quod translationē: quod dic vt infra eodē. §. nūc dicamus. versi. circa. ¶ Potest etiam legatus abbatē vel priorē exēptum transferre: de hoc infra §. nūc

22 ostendēdum. ver. xxij. ¶ † Illud quoq3 non est omittendū q legatus dū legatione fungitur inuigilare debet saluti. ⁊ edificationi cleri ⁊ populi sibi commissi: vt. ff. de offi. prefec. v. l. i. §. quies quoq3. nam legatus fidelis sanitas[f]: nec debet subditos in procuratiōibus inhumaniter aggrauare: nec in hospitijs prebēdis. prouinciā onerare: vt. ff. de offi: proco. obseruare. Respō. i. ne longi tēporis victū breuis hora consumat. extra de cēs. cū apostolus agere enī rempublicā. vt diuitie augeantur dānabile est: et propterea quadam prouidentia militibus stipendia constituta sunt: ne dum sumptus queritur predo crassetur. vt. xxiij. questione prima militare: prope prin. talis eniz concussor est vt ibi in fine. nec ibi per potētiam legationis nominis totum quod lenitarū est in suos redigat vsus: vt. xciij. di. dyaconi. ver. sing. nec cū aliena iactura desideraret locupletari: vt extra de penis suam. ff. de conditio. inde. l. nam hoc natura: q2 ex quo auaritia creuit. perijt lex de sacerdote ⁊ visio de propheta. vt in pred. c. dyaconi. circa

23 mediū. ver. nūc aūt. ¶ † Prandia igitur eius sint ꝑm cuiusq3 loci mediocritatē: vt eo. tit. cū nuper. ⁊. x. q. iij. c. fi. sic agens: vt nulla ecclesia: seu prelatus se indebite grauari rōnabiliter conqueratur. Sed patiatur cōiūgi ecclesias procurādo. que per se nō suffica-

e ¶ Loquit. C. circa manumissiōes sic̄ das. vt ibi no. item ibi nō loquit ꝺ legato⁹ ꝓuincis. sz preside. ⁊ lz sua sit opinio q possit pro' pter dubiuz tn̄ opinionū q̄liq3 id spāliter ꝯcedit. vt ptz i stilo de quo dixi. i. §. q̄r. i ꝑn cip: sub ptis legatione.

ADDE tu ad ꝟ. sequē tē de ꝯsuetudine ⁊c. q legat⁹ pōt absoluere excōicatos pp iniectionē manuū in clericos p q̄cūq3 lesiōe etiam enormi. ab. sicut. in. c. ad eminētiā. et in. c. q̄ de his. extra ꝺ sn̄ia excō.

f ¶ Fidelis sanitas. pu. xiij.

rent sigillatim: vt eo. ti. cum instātia extra de prescrip. accedētes. de talib⁹ enim contributis licet viuere non de symbolis vel confertis: vt. xliiij. di. nō oportet. c. nō liceat: quod si debitum modū in exigēdo excedat iure poterit subditus denegare. extra de excess. pre. sane. ⁊ c. cum ad quorūdaz: alias autem nullus se potest ab ipsi⁹ procuratione excusare: nec contra hanc currit prescriptio. vt in pre. c. cū instātia. in modo tñ procurādi forte p̄scriptio locū hz. ar. in eo. c. §. sane. arg. tamē contra. e. ti. quanto [a]: sed nec legatus vel nūtius absq₃ manifesta ⁊ rōnabili causa debet ꝓcurationē recipere nisi personaliter visitet. ⁊ cū in vno loco oportuerit eū necessariā morā cōtrahere recipiat moderatas procurationes ab alijs ecclesijs vel personis que nondū fuerāt suis procurationibus aggrauate. ⁊ cū aliqua non sufficerit per seipsam due vel plures coniungātur in vnū: ita tñ ꝙ numerus procurationū numerū dierū: quibus hmōi morā fecerit non excedat: vt eo dē titulo procurationes. ¶ † Intelligo aūt moderatas expēsas: si fiat iuxta modū in suis literis statutuz: vel si nō sit statutū iuxta decentiā sui status [b]: non eñ cogūtur diuites pauperū cibis vesci. alias vti. vt. xli. di. nō cogātur: ⁊ ar. extra de p̄bē. de multa. in fi. ⁊ secūdū cōsuetudinē alioꝝ legatorū: vt. ff. de leg. i. ij. §. fi. ⁊ extra de cēsi. sup eo. in fi. lauti⁹ eñ ꝓcurādi sunt maiores q̄ꝫ minores p̄lati. ar. xxxv. di. stin. ecclesie. vt extra de cēsi. cū apostolus. ⁊. xxv. di. §. alias ea demū. prope fi. vbi dr̄ ꝙ venialiter peccat q̄ paupe ribus nimis delicata ⁊ sumptuosa cibaria ministrat: ⁊ vide. j. de expē. §. fi. versi. ⁊ no. ꝙ expēse. ⁊. j. de salarijs. §. j. prope prin. ¶ † Hoc etiam sciendū est ꝙ legati de latere dñi pape missi: et alij honorabiles nuntij: puta episcopi. abbates. ⁊ capellani sui: decēter recipiēdi sunt ⁊ honorādi: alij 3 autē minorib⁹ puta cursoribus apostolice sedis debet tñ in victui necessarijs ꝓ equis ⁊ personis in domib⁹ prelatoꝝ prouideri nullis alijs sibi datis expēsis: vt in cōstitut. Alex. iiij. de cēsi. lz [c]. ¶ Item qñ nuntij: vel alij legati apostolice sedis trāseūtes aliquid ab ecclesiasticis ꝑsonis postulabūt si ipsi presentes vel vicini sint: debēt facere copiā literarū suaꝝ. si vero sint absentes illarū trāscriptuz autētico sigillo sigillatū ostēdere tenentur. alioquin nullus tenet eis in aliquo respōdere sed si ostēderint debet eis pro nūero personarū ⁊ equorū in literis cōprehēso iuxta tēpus quo eos morari cōtigerit cōpetenter prouideri: duntamen illi dent suas patētes literas cōtinētes q̄d quātū ⁊ qñ receperint ab eisdē: que litere locorū ordinarijs assignentur: ⁊ si absentes per ꝓcuratorē aut nūtiū ꝓcurationē exegerint: soluētes debēt trāscriptū literarū sub sigillo autētico retinere: ⁊ sub aliquoꝝ testimonio soluere: nec petent ꝓcurationes vel alia. nisi ab illis per quorū dyoceses trāsitū fecerint: nisi forte alicubi contingat eos morā cōtrahere: vel nisi forte aliqua dyocesis secūdū tempus more inibi facte nimis in procuratiōibus sit grauata: ⁊ hoc obtinent in legatis quib⁹ in aliqua ꝓuincia plene legationis officium nō est cōmmissum: vt in consti. Alex. iiij. e. ti. ne legati [d]: vt aūt breuibus vtar: legatus († Qz loco apostoli est) illius conuersationē. ⁊ abstinētiā imitetur non multū curet de spatiosis domib⁹ vel de lautis conuiuijs. ⁊ multo labore epulis conquisitis. vt. xxxv. dist. ecclesie principes: de con. di. v. ne tales in prin. non similam et mella fastidiat: vt. xij. q. ij. gloria epi. bonis tñ ⁊ delicatis cibis vtatur: vt in pre. c. non cogātur: ⁊ melioribus: q̄ꝫ Ioā. ei prepareт in glo. quā ponit in pre. c. cū instātia: nec super barbas pauperū cōmessationes siue conuiuia extraordinaria frequētet. nā species furti ē velle de alieno largiri. vt. ff. de fur. l. si ꝓ pignore. §. j. vñ ſm Aug. q̄ offert sacrificiū ex substātia pauꝑis: q̄si qui victimat filiū in ↄspectu pr̄is: vt. xiiij. q. v. immolās. j. q. j. nō est putāda: et si q̄s totuz tribuit qd̄ alteri abstulit poti⁹ addit pctō q̄ꝫ minuat vt. xxiiij. q. v. forte. ¶ † Sumptus aūt legato ꝓficiscē ti dati nō restituent: si decesserit i munere legatōis priusq̄ꝫ ad patriā reuertat. vt. ff. d̄ le. l. legat⁹ añq̄ꝫ. ⁊ C. li. x. e. titu. l. ij. sz illud obtinet qñ de publico sumptus legato subministrat. legatus aūt sedis aptice de substantia pauperū procurat. ⁊ ideo caueat ꝙ vltra victꝰ necessaria nil imburset. xlvij. dist. sicut hi in fi. nam apo. sedes pro magna parte per sua priuilegia diuites a prestatione procurationum exemit: cū potius pauperes eximere debuisset. [e] ¶ Si autem legatus mortuus non fuerit: nec alia vrgens necessitas fuerit: sed sponte legationez deseruerit: tūc bene restituet sumpt⁹. vt legi. ⁊ no. in pre. l. C. quo etiam casu punitur. vt. j. §. punitur. Item legato de latere cardinali debetur procuratio ꝑ ꝓuinciam sibi decretam si forte contingat cum alio transitū facere ſm dominum meum: [f] sed alteri non nisi forte hoc habeant ex priuilegio speciali. vt extra de censi. cū instātia. extra de iureiurā. ego argu. extra

a ¶ Quanto. hoc ca. facit ꝓ ⁊ ↄ ꝓpter diuersas lecturas quas ibi scripsi in pe. g. itē pro hoc ↄtrio facit qd̄ not. j. de cēsi. in fi.

b ¶ Stat⁹. vide qd̄ dixi d̄ cēsi. ꝓcurationes in gl. tene ꝙ.

c ¶ Lz. reuocata est. qz ñ īserta. in. vj. vt in prohemio sexti in fi.

d ¶ Legati. d̄ qua dic vt ꝓxi. dixi de decre. licet.

* ADDItio. Adde Ab. i c. ad eminētiā d̄ sen. ex. vbi dt ꝙ legati non cōgūt ostēdere mādatū expressuz sup his q̄ veniūt iure legatiōnis ex dispōne legis vel ↄsuetudis se cus. i alijs ⁊ vide Fel. ibi in. j. col. v. limita omēs vbi dt ꝙ si ageretur de graui p̄iudicio alicui⁹ ñ crederet ēt cardinali nisi ostēdat literas ꝑ glo. singularē in c. sicut. e. tit. quā gl. allegat ꝓ sing. Abb. i. c. cū. i ecclesijs col. ij. v. in eadē gl. de maio. ⁊ obe. vid̄ tñ Bar. i. l. j. C. de iupindi. lib. x. vbi dt ꝙ illd̄ qd̄ dicitur cardinalibus ⁊ q̄busdā p̄cellentib⁹ credit ēt si literas nō ostēdāt nec hr̄e se dicāt ē ↄ illū text. vbi nō creditur ēt p̄fecto p̄torio. Henri. Ferran.

e ¶ Debuisset. hoc dixit ꝓpter hospitalarios et olim tēplarios vl̄ sitēs hñtes talia puilegia q̄bus an obstēt v̄ba generalia que ponūt i literis legatoꝝ sepe disputatū ē. nec diffinitū. sz vide qd̄ scripsi d̄ exces. p̄la. c. vno. li. vj. sup p̄la gl.

f ¶ Dñm. m̄. vide qd̄ dixi de cēsi. ꝓcurationes. i gl. tene ꝙ vbi videbis qd̄ legatis ⁊ cardinalib⁹ taxat curia i itinerādo. xl. flore. ꝓ die. i ꝓuincia v̄o sua nō fit taxatio sed recipiūt vigesimā quintā redditunm.

de offi. leg. officij. & legat⁹ de latere excedit legatū cōsti-
28 tutū in pcurationib⁹ vt. s. §. sequit. v. & no. ¶ † So-
lēt aūt legati & nūtij lr̄as sup suis pcurationib⁹ mit-
tere, sub hac forma. FOR. Talis dn̄i pape nūti⁹ vel
apo. se. legat⁹ tali ep̄o salutē in dn̄o Jesu xp̄o. cum p
negotijs apo. se. oporteat in tali pūincia ampli⁹ im-
morari: & iam receptarū pcurationū tp̄s cōpletum iste
decreuim⁹ ad pn̄s pro tot futuris mēsibus dic tali; in-
choandis pcurationes recipere ordinatas. facta igit
de consilio peritoꝝ distributione equali ecclesijs ci-
uitatis & dyo. vr̄e tot libras p dicto tp̄e duxim⁹ impo-
nendas quocirca imponēdi ac proportionabilr̄ exi-
gendi p vos vel alios dictam summā cum moderatꝭ
& necessarijs expēsis p exactione hm̄oi faciendis ab
ecclesijs & ecclesiasticis personis exemptis & non exē-
ptis ciuitatis & dyocesis vestre sm̄ vniuscuiusq; eccle-
sie & loci facultates put fieri consueuit autoritate no-
bis in hac parte cōcessa fr̄nitati vr̄e p̄ntiū autoritate
plenā cōmittim⁹ ptātem nos vo ex nūc cōtradictores
quoslibet & rebelles: si legitima p vos monitiōe pmis-
sa de portione sibi imposita in prefixo eis terminum
satisfacere cōtēpserint: in his scripturis excōicationis
vinculo inodam⁹. & eoꝝ ecclias ecclesiastico suppone-
mus interdicto quarū sniaꝝ denūtiationē & publica-
tionē: & pdictaꝝ etiā si necesse fuerit absolutionē & in-
terdicti relaxationē post cōdignā satisfactionē vobis
tenore p̄ntiū duxim⁹ cōmittēdas. pecuniā ipsam no-
bis intra. x. dies a p̄ntatione p̄ntiū cōputandos omni
excusatione & dilatiōe cessantib⁹ p aliquē vestrū cer-
tū & fidelē nūtiū trāsmissuri: porro vrgente nos viarū
difficultate cogimur ex nūc vos monere & insuper in
his scriptis excommunicationis in vos & in ecclias
vestrā interdicti snias pferre si morā vel difficultatē
aliquā in premissis adhibueritis & premissa adimple-
re contēpseritis. vel si hac occasiōe aliquid vltra sum-
mam predictā a subditis vestris duxeritis extorquē-
dū: scituri q super p̄ntatione presentiū literarum fidē
earū dabimus portitori. In prima autē impositione
op; q nūtij faciant fidē de aplico mandato vt. s. v.
pxi. & v. quid si legati. & se. nuntij quoq;: & legati via-
tores ad instar forme pdicte suas literas hoc mō for-
mabūt. FOR. Tali ep̄o talis dn̄i pape nūti⁹ salutē.
Literas aplicas me recepisse noueritis in hac forma
Clemens ep̄s &c. Veniens igit ad talē locū p execu-
tione iniūcti mihi mādati vel trāsiēs p talē locū pro
sumptib⁹ tot dieꝝ quib⁹ ibi morā traxi recepi tm̄ a
tali pcuratore ipsi⁹ cleri vestre ciuitatis vel dyoce. dā-
te ac soluente p ipso clero. cū itaq; diuisuz in partes
onus facilius supportet imponendi ac pportionabi-
29 liter &c. vt. s. vsq; ibi pecuniā ipsam &c. ¶ † Legatus
quoq; cōstitut⁹ pōt reuocare in irritū qd fit p lr̄as ap.
obtentas tacito de dispensatiōe p alias quib⁹ renun-
tiatū fuerat obtentis & decernere impetrantē earū cō
modo carere. vt ex̄ de rescrip. ed audientiaz. vel dic q
ibi processit legatus autoritate mandati apostolici.
30 ¶ † Potest etiā legatus de latere interpretari mādā-
tum dn̄i pape vt ex̄ de postu. pre. c. j. ver. nec vz: ex offi-
cio legationis pōt interdicere totam terrā regi adhe-
rentem prout ibi no. sm̄ papā. imo etiam commēda-
tur processus eius contra regem francie fact⁹ post ap-
pel. a rege interpositam & post causas recusationis p-
positas: vt extra de appella. nouit. appellatione aūt
ad dn̄z papā interposita se nō intro mittat nisi prout
31 no. j. §. nunc ostēdēdū versiculo. xxxiiij. ¶ † Electionē
quoq; celebratam de illo qui abiurato scismate ad ec-
clesie redijt vnitatē pōt legat⁹ de late-
re dispēsatiue cōfirmare vt ex̄ de elec.
quia diligentia. argumentum tamē
contra. xij. distinctione nos consuetu-
a dinez[a]. Item etiam legatus de late-
re examinat quandoq; qd est noto-
rium quia non est sibi notoriū et pa-
pa defendit & excusat eius processuz
vt extra de elec. bone. j. & c. venerabi-
32 lem. ¶ † Facit etiam legatus de late-
re consultationes super suis dubijs
& ei respondetur vt extra de elec. du-
dum. j. & de tempo. ord. q translat. et
de dolo & contu. cum dilecti. & ex̄ de p-
nil. recepimus. & c. q; circa. & de sentē-
tia excom. officij etiam quo ad foruz
anime. vt extra de pe. & remis. officij.
& papa libenter debet eius consulta-
tiones & relationes audire ne illius
videatur decrescere autoritas: si eius
consulta veluti pphanorum preces
a suis aditis repellit: vt. C. de offi. vi-
ca. l. ij. consuluit etiam dn̄m papā le-
gat⁹ de latere super processu p lega-
tū non de latere factum, vtrū valeat:
vt extra de elec. officij. delegatus aūt
legati ipsum legatum consulere de-
bet in dubijs iuris & non papam: vt
ff. de offi. procon. & leg. l. solent. §. le-
33 gatos. ¶ † Preficit etiam irregularē
& in minoribus ordinibus constitu-
tum in abbatem vt legitur et notat
sm̄ papam extra de etate & qualitate
b tuam. & de corpore vitia. exposuisti[b]
34 ¶ † Potest etiam committere alijs
predicare crucem: excommunicare:
absoluere: dispensare cum irregula-
ribus: & iniungere penitētias: si hec
fuerint sibi commissa quod alius fa-
cere non posset: vt extra de officio le-
gati. c. fi. si ergo dominus papa ali-
quid agendum specialiter legato cō-
mittit vel aliquem de prouincia sibi
commissa ad eum remittit legatus
non cogitur hoc specialiter perficere
imo poterit hoc alij committere per-
agendum: vt ibi patet: et probatur
ff. de officio presidis. l. sepe. & l. sequē-
ti. sed et sine commissione potest ex
officio legationis absolutionem ab
excommunicatione committere. vt
35 extra de officio ordina. c. fin. ¶ † Po-
test etiaz legatus statuta facere que
perpetuo durabunt. vt extra eodem.
cap. fina. & extra de verborum signi-
ficatio. c. ex parte. & capitulo super q-
busdam. §. finali. j. §. finitur. versicu-
lo quemuis. et ea interpretari vt ibi
dicitur: et ea excommunicationis pe-
na vallare. vt extra de locato. c. pmo.
vnde & papa concedit etiam quādo-
q; aliquibus priuilegium saluis in-
stitutionibus legatorum apostolice
c sedis. vt extra de prescript. veniens.
¶ Potest autem intelligi sm̄ Vinc.[c]

a ¶ Cōsuetu-
dinē ibi sol-
uit: & vide
s. e. §. v. sed
quid dices.

b ¶ Exposui-
sti.
ADDE tu
q legat⁹ de
latere pt ab-
soluere ab
irregulari-
tate quā qs
celebrando
suspēsus in-
currit dum
mō nō cele-
brauerit in
contēptum
ita sap. alle.
xiij.

c ¶ Scdz vin.
q hoc not. s
pre. c. fi. sz vi-
de qd ibi di-
xi & stati se-
quitur.
ADDE tu
q legat⁹ de
latere nedū
pt facere cō-
stōnes vt h
dr. sz ēt cōfir-
mare cōstō-
nē seu statu-
tū capli cui⁹
dignitatꝭ p-
uisio spe-
ctat ad sum-
mū pontifi.
ēt si hoc fa-
ciat cū pla-
to ipsi⁹ ca-
pituli: seu
collegij. vi-
de Cardin.
in cōsi. vj. in
fine.

de illis statutis q̄ ppetua sunt q̄ lega
tus edit in ɔsilijs puincialib⁹ de qui
bus loquit̃.iij.di.porro.lxxvj.di.vti-
nam.de alijs aũt preceptis ꝛ inhibi-
tionibus aliud est.j.vt.j.ver.s3 nunq̄d
36 pōt.¶†Sed per quẽ absoluent̃ur vio
latores statutoꝝ ipsoꝝ.rñ.per ordina-
rios locoꝝ.ex̃ de senten.exc.nuper.vtꝝ
aũt in condendo statuta req̄ret p̄la-
torum ɔsensum.no.ſm papam extra
de offi.leg.c.fi.[a] Quid de snia quam
ferret sub hac forma.quisq̄s furtum
fecerit sit excōicatus extra de senten.
excom.a nobis.j.dic q̃ valet ꝛ dura-
bit legatione finita vt extra de loca.
c.j.ꝛ.j.ver.sed nunq̄d.legatus eñi est
iudex ordinarius.vt extra de of.leg.
c.j.ꝛ.c.fi.ꝛ.C.de off.rec.prouin.q̄ ordi
nariã.ꝛ se.ad idẽ.ff.de offi.procō.l.j.
ꝛ.ij.ꝛ.C.de of.eius qui vicẽ alterius
iud.obti.l.j.ꝛ.ij.q2 h3 imperiũ in p-
uincia sibi decreta.vt.ff.de off.pcon.
37 ꝛ ideo.¶†Legatum eñi si sit cardi-
nalis dicimus similez pconsuli.ar
gu.ff.de of.pcon.l.j.ꝛ fi.extra de sen.
excom.ad eminẽtiã.q2 cardinalis su
mitur ex ɔsiliarijs dñi pape.vt.j.§.se
quitur.sicut ꝛ proconsul olim elige-
batur ex consulib⁹ vrbis Rome ad
aliquam puinciam regendam.ff.de
offi.presi.l.j.ar.ff.de offi.questo.l.j.§.
ex his.vel potius prefecto preto.ſm
d.m.ar.extra de app.nonit.ꝛ.C.d epi
sco.au.epale.ꝛ q̃ legatus cardina-
lis sit similis proconsuli.ꝛ ordinariã
habeat iurisdi.habet̃ expsse in ɔstōe
b clemẽtis.iiij.e.tit.ex parte.[b] alios au
tem singulos legatos dicimus siles
presidibus.ar.ff.de offic.presi.l.ij.illi
eñi presides puinciarum dicebãtur:
qui cum non essent prius consules
eligebantur ad regimina prouīciaꝝ.
38 p̄ses aũt nomẽ generale est.¶†Naz
omnes legati cesaris ꝛ alij omnes p-
uincias regentes l3 senatores sint p̄
sides appellant̃.vt.ff.de of.re.puin.
l.j.ꝛ preses puincie ordinarius est vt
C.de legatio.li.x.l.si quod extraordi
narium.ꝛ.j.de of.ord.§.j.¶Preterea
apparet eum ordinarium esse q2 vni
uerse cause criminales ꝛ ciuiles to-
tius prouincie sibi decrete deferunt̃
ad eũ:vt ex̃ de of.lega.c.j.cũ ergo hoc
possint alij ordinarij facere vt in pre.
decre.a nobis.extra de sen.ex.multo
fortius legatus poterit hoc:q2 habet
maius imperiũ in puincia post p̄n-
cipem.vt in pre.l.ideo ꝛ eodem titu.
si in aliã.§.fin.ꝛ.l.nec quicq̄.in prin
ci.vicarius etiã ordinariã h3 iurisd.
vt no.ex̃ de of.or.q2 in plerisq̄.ꝛ hec
valent ad disputationẽ q̄ōnis illius
que sequit̃ vtrũ vez legati indugẽtie
perpetue sint.ar.tñ 5 q̃ legatus ha-
bet delegatam iurisd.nō ordinariaz.

a ¶c.fi.ꝛ t3 q̃ non vt ibi scripsi.

b ¶Ex pte.vi de q̃ dixi i pri. hui⁹.§.

a ¶Ei.c.se.in his duob⁹ large ponit̃ .v. d legationis .sequẽs non facit.

b ¶Sua dio. facit cle. de pe.si q̄s sua dẽte. v.ipsius filij.

e ¶Sntẽtr vi de q̃ scri-psi.e.ti.c.fi. sup.j. gloss.

f ¶In galli. ibi limitata erat forma. nec expresse loquitur d legato.

39 xxv.q.ij.igitur.ꝛ.c.se.[c]ꝛ.c.in galliaꝝ.¶†Pōt etiã in-
c dulgentias pro edificatione pontium ꝛ ecclesiarum
hmōi concedere:ꝛ ille perpetuo durant:q2 indulgen-
tie extendende sunt:vt.ff.de consti.prin.l.fin.ꝛ ex̃ de
dona.cum dilecti.prout no.in predi.decre.de off.le.c.
fi.si eñi epi ꝛ archiepi dare indulgentias pñt:vt extra
de pe.ꝛ re.cum ex eo.ꝛ.c.se. multo fortius ipse hoc po
test.q2 maius imperium h3 in prouincia post princi
40 pem vt predixi.¶†Sed nunq̄d iure legationis po-
terit excedere numeꝝ quadragenarium in literis in
dulgẽtiarũ:ꝛ vr̃ q̃ non sicut nec epi vel archiepi hoc
pñt vt in concilio generali.extra de pe.ꝛ remis.cu3 ex
eo.§.fi.rñ.l3 ibi de legatis non fiat expsse mentio:tñ
credo q̃ ipsi pter reuerentiã dicti concilij in hoc se
debent alijs prelatis conformare:vt.j.§.nunc osten
dum.ver.lvij.nisi sup hoc:vel rescripto vel viue voc̃
41 oraculo aliquid eis concessum fuerit spāle.¶†Sed
nunquid pōt aliquẽ ex aliqua cã reddere inhabilem
ad bñficia ecclesiastica perpetuo obtinẽda:ꝛ vr̃ q̃ nō.
q2 preses prouīcie non pōt alicui interdicere arte sua
vti vltra tp̄s suum.ff.de pe.l.fin.ff.de postu.l.puto.§.
fi.ar.contra.nam etiam prefectus vrbis ad tp̄s ꝛ in p-
petuum pōt alicui officium aduocationis ꝛ negotia
tionẽ ꝛ pfessionẽ ꝛ foꝝ interdicere.ff.de of.prefe.vr.
l.j.§.pe.ꝛ hoc puto.ꝛ idez credo in layco ex cã quo ad
publica officia:q2 pōt illũ infamare per sententiaz. q̄
sententia facit ius ꝛ perpetuo effectum h3 donec ille
restōnis beneficium mereat̃.vt.extra de here.si aduer
sus.in fi.ꝛ.c.excommunicamus.§.credentes.ꝛ.ij.q̃.
iij.§.notandũ.in fi.ꝛ.j.§.fi.credo etiam q̃ quilib3 epus
d pōt hoc facere in sua dyo.[d] q̃ aũt legatus possit ferre
snias sub conditione puta si quis sic fecerit talem pe
nam patiatur.ꝛ q̃ post finitam legationẽ duret pbat̃
s.v.ꝛ quid de sententia.nec ob.pre.l.de pe.ꝛ de p o-
stu.que loquunt̃.vbi iudex absq̄ cause cognitiōe pe-
nam infert sine tp̄is prefinitione q̄ pena tpe sue ad-
ministrationis tñ intelligit̃ durare.arg.extra de cō-
sti.ex literis.l.di.c.j.in fi.vnde si indignat⁹ forte p̄ci-
pit vel interdicit alicui ne aduocet post finitam lega
tionem poterit aduocare.ff.de pe.moris:secus si sen-
e tentiat̃r.[e] ¶†Item prouincie epi ꝛ oẽs alij legato sub
42 sunt ꝛ sibi obedire tenent̃:ꝛ si forte aliq̄s epus ad ipsi⁹
vocationem venire contempserit mittẽdus est ad se.
aposto.suam innocentiam si poterit ostensurus extra
f de app.cũ parati.ar.tñ contra.xxv.q.ij.in galliaruz.[f]
ꝛ ipse q3 cogere clericos obedire prelatis suis:nec de
bet dissimulare quin significet domino pape ea que
male aguntur:vt extra de institu.ad decorem.ꝛ indi-
care de episcoporum processibus.ꝛ eos ſm iuris tra-
mites quando expedire viderit.reuocare ꝛ emenda-
43 re potest.¶†Creditur quoq̄ sigillo legati de latere
vnde creditur ei mittenti sub sigillo suo tenorem ali-
quorum priuilegiorum:extra de confirma.vtili vel
inuti.cum dilecta.ꝛ etiam delegati quandoq̄ q̃ dic
vt.j.de remissione.§.vtile.versiculo sed nunq̄d.¶Po
test etiam cogere dimittere beneficia ecclesiastic.eos
qui illa minus canonice sunt adepti non obstat con
firmatione a sede apostolica obtenta sub illa forma:
sicut iuste possides ꝛc.extra de concessione preben-
de.quia diuersitatem:sed ibi ex speciali commissione
processit legatus etiam qui iuit ad concedendũ pal-
44 lium alicui prelato.¶†Et potest ſm interpretatio
nem ecclesie ro.licite recipere ab electo equum vnu3
ꝛ electuaria vinum ꝛ similia.extra de symo.ꝛ si que-
stiones.argu.tamen contra:q2 in.vj.sol.cōmittit̃ sy-

¶ Ex tue sol ue qđ ibi interuenit pacrio: vt ibi dixi super.j. glo.

a monita.vt.e.ti.ex tue.ᵃ ꝛ p galina fur tũ.isti.de rer. di.§.gallinaꝝ.nõ eñ dꝫ in totũ abstinere ab exenijs nec etiã auare modũ exẽnioꝝ excedere qꝛ valde inhũanũ est a nemĩ q̃ recipe sꝫ passim vtilissimũ ꝛ p oia auarissimũ sed nec exenia pducẽda sunt ad munerũ q̃litatẽ hec legunt.ff.of.pcõs.l.solẽt.§.fi.recipiat igit ꝯsiderãter esculẽta ꝛ poculẽta: q̃ intra dies primos pdigant.vt.ff.de of.pre.plebiscito.a donis aũt ꝛ muneribus abstineat vt in pre.l.hic est.ꝙ moyses ꝯstituit tribunos munera odiẽtes.vt.s.§.legat⁹.j fi.ꝛ ab illicitis exactionibus: qꝛ si dꝫ alios ab hoc cohibere.vt.j.v.in summa.multofortius se.vt.j.§.nũc de epo.

b ¶ Dñi pap: illud de pape licentia. itẽ ibi potius est tẽpatio quã reuocatio.

45 v.in his igit. ¶ † Itẽ patriarcha legat⁹ ex cã reuocat idulgẽtias dñi pape ᵇ ꝛ ẽt suoꝝ pdecessoꝝ.vt ex de cle. nõ resi.c.pe.itẽ nõ põt legat⁹ de latere cogere appellãtẽ ad papã corã se litigare vt extra de ap.si duob⁹ qꝛ q̃li omisso appellat ad papã.ij.q.vj.Jo. ar.ex de ap.ꝯstitut⁹. ¶ Notandũ q̃ꝫ est ꝙ legat⁹ de latere põt eccl'iam loꝛdinatã in obẽdie ꝛ in alijs ordiare ꝛ papa sniaꝫ approbat ꝙ p eũ sit vt ex de ele.ex.mi.proposuit. ¶ Põt ẽt grecos ꝛ heremitas pp̃ter inobediẽtiaꝫ suspẽsos ꝛ excõicatos cũ mandati absoluere ꝑmissione si nullatenus iurare volũt.vt .extra de sen.excõ.sup eo.

c ¶ Diuina: hodie q̃stio ista est sup̃flua: cũ hoc liceat de iure cõi.s̃ sen tẽ.excõ.c. fi. li.vj.

46 ¶ Põt etiã se opponere guerris et discordijs ꝛ pp̃ter hoc de cã que est inter duos reges cognoscere: vt ex de iud.nouit.§.j.Utrũ legatus vel ali⁹ possit suspẽdere interdictũ in aliquã ciuitatẽ vel castrũ prolatũ colligit ex his q̃ no.ex de ap.ad hec q̃m.c. dilectis.ꝛ s̃m papã in.c.vt priuilegia.qđ j.sequit.benefaciet aũt legat⁹ si interdictũ p ordinarium platũ non suspendit.ar.in his q̃ no.j.§.nunc dicamus.v.qđ aũt.de snia aũt dñi pape. vel delegati sui intromittere se non põt:vt.j.§.nunc ostendẽdũ.ver.xxvj. hoc tñ no.ꝙ lꝫ loc⁹ interdict⁹ sit: tñ ibi põt celebrari de licentia iur.vt ex de priui.priuilegia.ꝛ.c.se.ꝛ ẽt hoꝭ vt extra de sap.dilectis.s̃m quosdã sꝫ si persona sit interdicta: vel suspẽsa nõ põt de licẽtia alicuius celebrare: nec suspẽdi põt interdictũ in persona suspensa de quo dic s̃m papã pue not.

ADDE ꝙ stante priuilegio pdcõ ꝛc.ẽt ꝙ possint recipere ecclĩasticã sacrã qđ mortuis poterunt cadaueribus cãtari diuina officia ꝛ tradi sepulture: ita cõsuluit Fede. cons. cclxxvj.ꝛ p̃cedenti.

47 in pre.c.vt priuilegia. ¶ † Sed nunquid legatus põt concedere aliquib⁹ priuilegiũ ꝙ tpe interdicti liceat eis interdictis ꝛ excõicatis exclusis: ianuis clausis suppressa voce celebrare diuina ᶜ. Credo ꝙ sic.ꝛ proderit tale priuilegiũ quantũ ad snias suas ꝛ suorum successoꝝ in legatione nisi ili spẽaliter reuocauerint illud ꝛ quorumlibet ordinarioꝝ puincie sue: qꝛ ipsi ordinarij simile priuilegiũ quo ad suas ꝛ successorum snias ꝯcedere pñt nisi successores id expresse ex cã duxerint reuocandũ quo ad snias aũt tem ro.põ.vel delegatoꝝ eius dicũt quidã tale priuilegiũ nõ valere.arg. tñ ꝙ ẽt ꝯ illas valeat.nam papa ꝯcedit ᵈ.priuilegia saluis instõnib⁹ legatorum apl'ice se.vt extra de prescrip. veniens.pari ergo rõne in sua ꝛ sui delegati snia nõ intelligit ea tollere: sed saluare qꝛ vult illoꝝ statuta ꝛ priuilegia ppetuo durare vt extra de off.de.c.fi.hinc est ꝙ legatus põt rõne pacis comitis tholose ꝛ precepta et statuta facere ppetuo duratura vt ex de ver.sig.sup quibusdã.§.fi.

d ¶ Concedit sup.q̃ñq ꝫ.et hoc soluit ꝯ riũ. Idẽ ergo si papa iter diceret saluis p̃uilegijs legatorum.

48 ¶ † Potest legatus etiam non de latere regem ꝛ reginã male ꝯiunctos separare vt ex qui fi.sint legi.per venerabilẽ. §.verũ. ¶ Itẽ is cui aliqua cã spẽalr delegatur maior est legato gñali q̃ntum ad illã.nec legatus iurisditionẽ illius dꝫ aliquatenus impedire vł relaxare.nec sniam per dele.latã põt legat⁹ iure legationis irritare.sed eã rite latã ꝯfirmare põt ꝛ ad requisitionem siue mandatũ dele.cui obedire tenet executioni mãdare: vt extra de of.le.studuisti.extra de treu.ꝛ pa.c.j. §.j.ꝛ ar.xciij.di.preci pimus.ꝛ extra de of.or.pastoralis.C.si aduer.rẽ iu. l.aduersus sniam. ¶ Dñs tñ.m.dicit ꝙ delegatus non põt cogere legatum exequi si spõte hoc ille facere noluit ᵉ.

e ¶ Nolit.nisi aũs esset ordinarius in loco s̃m vincen.ꝛ scripsi in decre.studuisti. sup viij.glo.

49 ¶ † Pꝫ ergo ex premissis qđ nõ põt legatus absoluere excõicatuꝫ a delegato dñi pape: ꝛ multominus excõicatũ ab ipso papa: nec de snia vel processu illius se itromittere: nisi ad illius requisitionẽ: vt in pre.decr.studuisti.ꝛ.xj.q.j.peruenit.vel dic ꝙ potest confirmare sniam illi⁹ in cõi forma que parum pdesset.s. confirmamus sicut iusta est.extra de ꝯces.pbẽde.qꝛ diuersitatẽ.sꝫ hoc nõ plꝫ.cum cause aũt cognitione nõ põt.qꝛ p cõsequẽs posset etiã infirmare.xx[illegible]dis. inferior.de pe. di.j.verbum.ff. de re iud.q̃ condemnare.ff.de re.iur.eius est.ꝛ.l.nemo.ꝛ vide.j.§.nunc ostẽdẽdũ.ver.xxxiij.

50 ¶ † Quid si is cui papa cõmisit inq̃sitionez negligens est nunquid legatus põt illi precipere: vt procedat.de hoc.j.de inq̃sitiõe.§. j.ver.sed pone qđ. ¶ Hoc etiam not. ꝙ legatus dꝫ cãs cõmittere tñ personis in dignitatibus: seu in ecclesijs cathedralibus: seu alijs collegiatis honorabilibus institutis vt extra de rescriptis presenti ᶠ ꝛ legatus apo.se. ꝛ etiã archiepi̅s bene pñt aliquẽ trahere per literas suas vltra duas dietas a finibus dioce.ipsi⁹ citati.ꝛ idẽ videt de delegatis coꝝ cũ hoc nõ re-

f ¶ Presenti quã nõ habemus.

ueniat phibitū:conſtō eſt illa de re. ſcrip.nonnulli loquit in delega.dñi pape. Alij aūt cō dicūt ſʒ dñs me' dicit q̄ cō lr̄as legatoꝝ excipi p̄t ſi per eas q̄s vltra duas dietas trahat.ar. extra de reſcri.p̄nti.rñ.j.quod tñ ipſe ſcripſerit cōtrariū videmus vbi ꝓ ſeruari[a]. ¶ † Ceterū lʒ legatus alicui in aliqua cā ſimpl'r cōmiſerit vices ſuas: nihilominus poterit reuocare ad ſe cām lʒ ille ꝓceſſerit qḋ non eſt i delegato:de hoc no.j.de remiſ.§.q̄ autem ꝓpe prin.ꝛ.ſ.de of.deleg.§.ſequit. ꝟ ſi.ꝛ not.q̄ ſimpliciter.ꝛ.§.reſtat.ꝟſi. item reuocato. ¶ † Illud aūt notandū eſt q̄ dñs papa ita ſeruare dʒ qḋ fit per eius legatum ac ſi ipſe feciſſet.vt.ij.q.v.que de cā.ꝛ.ff.de of.pcu ra.ceſa.l.j.in p̄n.eꝝ de cleri.exc.mi.p poſui.eꝝ de ap.nouit.credere dʒ p̄nceps cum qui ob ſingularē induſtriā explorata ei' fide ꝛ grauitate ad hui' officij magnitudinē adhibet nō aliter iudicaturum pro ſapiētia ac luce dignitatis ſue:quā ipſe foret iudicatur'.vt.ff.de of.prefe.preto.l.vnica. ꝓpe fi.extra de reſcri.ſuper lr̄is prope fi.extra de of.leg.nouit.vnde non eſt intentionis dñi pa.lites ſopitas ꝑ legatū de ipſi' latere miſſuʒ ſuſcitare.vt eꝝ de in integ.re.expoſita.niſi eius ſnia foret iniuſta:qꝛ illam bene reuocat.vt eꝝ de re iu.cū cā q̄ imo q̄ ꝑ legatum minus canonice ſit q̄ſq; ipſe ex cā tolerat.vt eꝝ de ac.ad petitionē.ꝛ idē honor illi exhibēdus eſt ſicut ꝛ pape.vt.ſ.§.j.ꝛ ipſe facere dʒ: qḋ eius legatus facit.ff.de admi.tu. to.l.ita tñ.§.geſſiſſe.extra de ſen.exc. mulieres.xxv.q.j.ſi ea. ¶ † Porro ꝓuilegiū legatoꝝ[b] eſt vt legatiōe durante reſpondere non teneantur niſi de his tñ que legationis tp̄e cōtraxerūt niſi forte legatione finita in ꝓuincia permanſerint.vt.ff.de iu.l.iij. §.legatis.ꝛ.§.ſeq.ꝛ.ff.de of.preſi. ſenat'.ſed ſi ipſi agūt ꝛ contingat eos reconueniri reſpondere tenent: niſi agant pro iniuria ſibi illata vel pro furto.vel damno.vt in.ea.le.§.ſed ſi agant.ꝛ.ff.de leg.j.paulus rñ.ij.ꝛ.l.ſequē.pōt tñ in aliū compromittere.vt ff.de arbi.nō diſtinguem'.§.itē ſi qs legato aūt tp̄s ꝓdeſt ex quo legatus creat' eſt:non ex quo romā venit.vt ff.de leg.j.legato. Item qui in legationib' publicis verſati ſunt a ciuilibus muneribus ꝛ oneribus excipiūtur:vt.C.de leg.l.iiij.li.x.in tranſmarina autem legatione perfuncti vacationem biennio habent.non tñ hi qui de ꝓximo obſequium reipublice videntur exhibuiſſe:vt eo.titu.l.iij. ¶ † Item preſes prouincie fines ꝓuincie excedere non dʒ:niſi voti ſoluendi cā.dūtaxat ꝛ abnocti are non liceat:vt.ff.de offi.preſi.l.ult.nd. ¶ In ſumma no.q̄ ad officium legati ptinet vt in adeūdo facilem ſe prebeat: ita tamē q̄ ſe contēni nō patiat: nec in vlteriorem familiaritatem ꝓuinciales admittat.nam ex conuerſatione equali cōtēptus naſcit dignitatiᶜ. Sed nec excandeſcat aduerſus eos quos malā cām fouere putat:nec p̄cibus calamitoſorum eū illachrymari opꝫ ꝛ ita ius reddere dʒ vt autoritatem dignitatis ingenio ſuo augeat hec legunt.ff.de off.preſi.obſeruandum illicitas quoq; exactiones ꝛ violentias prohibere dʒ:ꝛ ne potētiores humiliores iniurijs afficiant.ff.de off.preſi.illicitas.in prin.ꝛ.§.neq;.iiij. di.facte.ꝛ.xxiij.q.quinta nō fruſtra. ¶ † Ultimo cōſulo legatis q̄ tam in citationibus q̄ in confirmationib': ꝛ in diſpenſationibus ꝛ alijs formis ſequant ſtilū ro.cu.qui ſup iure fundatur. ¶ In ſumma vero no.q̄ qbuſdam legatis plura concedit ꝛ qbuſdā minus.qḋ ex ſuaꝝ lr̄aꝝ patet inſpectione vt.ſ.ꝟ.nūc q̄ legat'.i fi. Quid ſi lr̄e legatiōis indeterminate loquūtur.rñ.plena eſt interpretatio facienda in eis:extra de ver.ſig.olim.de dona.cum dilecti.ff.de cōſtit.prin.l.j. q̄dā tñ ſunt que nō trāſeūt quātūcūq; ſit legatio gn̄alis:eꝝ.e.q̄ trāſlationē ꝛ.j.§.nunc oſtēdendūꝫ. ¶ Illud etiā no.q̄ ſuperueniente legato maioris autoritatis puta de latere minoris officium ceſſat q̄diu ille p̄ns eſt vt eꝝ eo.volentes[d].eꝝ de priuile.antiqua. ¶ † Sed qd erit de cauſis inchoatis coram primo dic q̄ ipſe amodo ſe de illis nō itromittet.nā tutor gerere ꝓhibit' remot' eſſe intelligit.ff.de ſuſpe.tu.l.hec eni. ¶ Sʒ an ſecund' ſuperueniēs de illis cognoſcet.Rñ.ſic. ff.de iudi.ſi iudex.extra de offi.ordi. paſtoralis.de eo qui mit.in poſſeſſi. cauſa rei ſeruan.cum veniſſent.arg. tñ contra:qꝛ qui apud aliquem nomina edidit apud alium conſulem manumittere non poteſt.ff.de offic. conſu.l.j.[e] ¶ Idem quoq; erit de prebendis:quas minor ſue donatiōi reſeruauerat quoniam ſecundus eas conferet.j.§.pri.ver.ſed ecce[f]. ¶ Itē ſi aliqua acta perficienda erant ille ꝓficiet.extra de fide inſtrumentoꝝ. cum.p. ¶ † Quid de cauſis commiſſis per primum ante ſecundi aduentum. Reſpondeo non expirant commiſſiones:ſi iudices ceperant cognoſcere.argumentum extra eodem.ca. fina.infra.§.finitur. ¶ Sed ad quē appellabitur ab illis iudicibus. Rñ. ad legatum de latere quaſi ad ſucceſſorem. ¶ Sed quis abſoluet eos qui

---

a ¶ Seruari. ꝺ archiepis dic vt de of. or.vt litigātes.li.vj. de lega.ꝟo dic q̄ corā ſe bene citant ꝑ totā legationē lʒ vltra duas dietas ſi vero delegāt ipſi ꝛ ip ſorū delegati ſeruare debēt decr.ſtatutū.de reſcri.li.vj. Adde q̄ delegatus habens ſub ſe plures ꝓuincias nō pōt trahere hominē vni' ꝓuincie ad aliā.ita no. abb.i.c.nouit.in tertio nota.de iudi.

b ¶ Legatoꝝ qui intelligāt quo ad hoc legati ꝛ de materia hui' §.ſatʒ. ſcripſi.de foro compe.c. ſi.ſup gl.ſi.

c ¶ Dignitatis.facit. lxxxvj.diſt. qñ.ꝛ qḋ ibi no.ꝛ eꝝ de iudeis et ſi iudeos.

d ¶ Uolētes. ibi ad lr̄am notauit vi. ola q̄ ſequūtur vſq; ad fin §.ibi ēt ſcripſi in vi. gloſ.

e ¶ Cōſulni.l. j.de colle.loquit nō de ſucceſſore.ꝛ tñ impedito p̄mo et collega id agit vt ibi.

f ¶ Sed ecce. ibi vide.

excōicati erāt añ aduētū scōi. Rñ. iste scōs de latere tāq̄ successor. ¶ Quid si lata snīa p primū scōs. i. decendiū superuenit. Rñ. dicit Uin. nō debere appellari ad scōm: qꝛ pares sunt: licet prim⁹ factus sit priuatus. ij. q. vj. anterioꝝ. §. fi. ar. tñ cōtra: quia secūdus de latere maior sit. extra eod. officij[a].

57 ¶ † Quid si primus extra ꝓuinciam incidit in canonem late snīe: Rñ. poterit absolui a scōo de latere. quia primus inferior est illo quo ad hoc arg. extra. e. excōica. xxj. dist. inferior. eꝫ de ma. ⁊ obe. cū inferior. ¶ Sed qd ecōuerso. nūquid missus de latere poterit absolui a primo qui nō hꝫ executionem: ⁊ vꝫ q̄ sic. quasi se subijciat illius iurisditiōi. ij. q. vij. nos si incōpetenter: ⁊. q. v. mandastis. cōtra credo: vt in pre. c. inferior: nec eñ pōt legat⁹ de latere se subijcere alicui. j. dñm papam: nisi in iudicio anime qui est casus exceptus: vt extra de pe. ⁊ re. c. fi.

58 ¶ † Sed nūquid iste superueniēs poterit corrigere ⁊ iudicare primū iā suspēsum? Rñ. sic. sup his in quib⁹ excesserit tp̄e suspensiōis. quia istius missi de latere est iurisditio. secus de his q̄ gessit ante hmōi aduētū. extra. e. studuisti. qꝛ par in parē nō hꝫ imperiū. ff. de arbit. nā magistratus. eꝫ de ele. innotuit. ¶ Sꝫ an iste de latere poterit aliquid mādare priusq̄ ingrediatur ꝓuinciā: Rñ. vꝫ gnāliter in quolibet qd̄ nō. ff. de offi. ꝓcon. obseruare. ¶ Sed si morā necessariā facit in via: nūquid pōt premittere legatū ad ꝓuinciā ad quā vadit. ⁊ videt̄ q̄ sic. ff. e. l. aliqñ. j. §. nūc dicamus in prin. sꝫ dic q̄ pre. l. nō hꝫ locū in casu in quo loquimur qñ vꝫ alius legat⁹ est in ꝓuincia qui nō tenetur suspendere sue legationis officiū: nisi demūviso legato de latere superueniente: nec ēt hoc casu ante ingressum in ꝓuincia exercebit voluntariā iurisditionem[b]: qd̄ alꝭ posset. vt in pre. §. nūc dicamus. immo primus iudicabit: ⁊ omnia faciet vsq̄ in aduentum successoris. vel quasi[c]. ff. de offi. ꝓcō. l. meminisse. et valebit quicq̄d egerit donec nouerit illum de latere aduenisse: vt. e. tit. l. si forte.

59 ¶ † Sed pone q̄ dñs papa primo legato cōmiserat diuersas causas singulares expsso nole legationis[d]: ⁊ ipse ante aduentum secūdi in illis ꝓcesserat apostolica autoritate non legationis. nūquid post aduētum scōi poterit in illis ꝓcedere. Rñ. sic extra e. studuisti. extra de offi. deleg. qm̄. de offi. ord. c. pastoralis. §. ꝓterea. ¶ Itē qd si iste de latere se trāsfert ad aliaꝫ ꝓuinciam sibi similiter cōmissam, in qua primus non est legatus: nunqd primus poterit resumere officiū execuctionem et legationis: dum sic ille abest. ⁊ vꝫ q̄ sic. vt in pre. decre. volētes: ibi quādiu legat⁹ ⁊c. ⁊ ar. ff. de asses. si eadem. sꝫ dic ꝯ. nā legat⁹ pōt negotia vnius ꝓuincie in alia tractare.

60 vt extra. e. nouit. ¶ † Quid si iste d̄ latere remanet peractis negotijs legationis sue: nūquid alius pōt resumere executionē vel vsum sue iurisditionis. vꝫ q̄ sic: qꝛ alius vꝫ cedere priuilegio. ff. de iudi. l. ij. §. omnes. sꝫ dic cōtra. nisi tp̄ certū esset sibi p̄fixū. eꝫ de of. dele. de causis. ¶ Sed quid si scōs egredit̄ ꝓuinciam animo redeundi ad illā. dic qd̄ prim⁹ nequit vti iure suspēso: qꝛ ille ꝓ p̄senti habetur: sꝫ eñ extra ꝓuinciā iudicare nō possit: tñ inde causas cōmittere pōt. ⁊ iubere sicut p̄ses qui ꝓuinciā egreditur. ff. de of. p̄. vr. l. fi. vꝫ tñ de mēte iur. q̄ hmōi egressus non dꝫ esse longe. ff. de of. p̄si. illud. j. §. finitur. in prin.

61 ¶ † Quid si iste de latere existēs in ꝓuincia cōcedit primo. vt suū officiū exequat̄. Rñ. hoc nō pōt: qꝛ abdicando a se imperiū nō admittit. ff. de of. pre. legat⁹ nisi hoc faceret sibi subdelegādo. vt j. ꝟ. sed an hoc. ¶ Quid si legatus de latere alo non redeundi mare intrat. Rñ. ali⁹ poterit immediate iure suo resumere exercitium sue legatiōis exceptis causis inchoatis p delegatos a cardinali. ¶ Quid de causis ceptis corā ipso cardinali: vel coram auditorib⁹ curie. Rñ. dici potest q̄ etiā illas finiet secūdus. ꝯ. versi. sed an seruus.

62 ¶ † Sed pone q̄ aura aduersa iterū reducat illū ad portum: nūquid primus tenet̄ ei cedere: dixit Uin. q̄ si in breui redijt dꝫ illuꝫ admittere: ar. de peni. di. j. diuortiū: qꝛ in ingressu rome deponitur imperiū. ff. de off. ꝓcō. l. fi. si aūt longo tp̄e post redijt finito legationis officio per longū exitū ad ꝓuinciam: nō videt̄ ex necessitate admittēdus: ar. ff. de iudicijs: si lōgius. extra de renūtia. ex trāsmissa. vel dic vt. j. §. finitur versi. quid ergo[e]. Sed an hoc casu primus potest ei cedere si vult ob reuerentiā apostolice se. ⁊ videtur q̄ nō. ꝯ. ꝟ. quid si iste vnde eñ haberet iste iurisditioneꝫ si finita sit: argumen. extra de offic. delega. significantibus. de conse. distinct. iiij. queris versus princi. Uin. contra. et dicit q̄ reuiuiscit ex eo q̄ recipitur: fingitur enim nō recessisse: sed voluisse recedere: sicut quandoq̄ quis non petijt: sed voluit petere. vt. ff. rem ratā habe. amplius. preterea in ingressu rome dicitur imperium deponere: vt supra ⁊ ita ante ingressum id habet: licet non habeat executionem: cū nō sit in ꝓuincia: vt. ff. de iudi. venditor. §. finali. sicut ⁊ primus legatus qui

a ¶ Officij. li. vj. verū ē q̄ est maioris honoris et ptātis q̄ ille. sꝫ non est maior illi⁹ i. sup illū cū vtriusq̄ potestas ab vno dependeat.

b ¶ Iurisditionē sup. q̄ ad illā ꝓuinciā ex q̄ est ibi legat⁹. sꝫ minor et sic etiā intellexit Uin.

c ¶ Uel q̄si. hoc puto dictū ꝓpter illos duos dies qb⁹ deponit cingulū añ successoris aduētuꝫ s̄ autē. de admini. in fi. col. vij.

d ¶ Legationis sup. ⁊ ꝓprio. alꝭ nō ꝓcederet q̄ sequitur.

e ¶ Quid q̄. sub eadē alternatiua ibi huc remittit sꝫ inferior ē isti⁹ cā. qꝛ necessaria illi⁹ vero voluntaria de q̄ ibi queritur.

Nunc tractemus.

a ¶ Facere vt p. i. ala ean ex cā de vna posset facere duas cū hoc posset epūs ex de p̄bē. vacāte. i fine. vbi de hoc. z eo. ti. maiorib⁹.

ADDE tu an legat⁹ d̄ latere possit vnire ecclesiasticas q̄ sic. itē q̄ p̄t aliquā ecclesiā attribuere mēse epali: lz hoc nō possit epūs p̄ ec. iij. de re. eccl. nō alie. q̄ oīa vide p̄ ab. sic. i. c. sicut vnire. ex de exc. p̄la. i ℣. ex glo.

b ¶ Deuoluta. vide qd̄ no. e. tit. c. j. li. vj. i vi. gl. z qd̄ sup ea plene scp̄si oīno videas Itē p̄ legato facit de. de p̄bē. si de bñficio. vt ibi no. in fi. añpe. gl. hodie cōiter dant legatis de latere lrā sup hoc. vt p̄z i stilo curie sub p̄ria legatione z hāc nupime habuit dn̄s me⁹ legat⁹ Cardinalis scti Martini in montibus.

ibi erat. p̄sente isto habuit imperiū: sed non executionem: si ergo admitti tur poterit exercere.

Utrū legatus possit beneficia conferre.

Nunc tractemus. vtrū legatus possit bñficia cōferre z q̄dem legat⁹ cardinalis pōt ex sue legationis officio beneficia vacātia ɔferre: vt extra de offi. lega. officiū. li. vj. sed ɔstitutus et nat⁹ ex legationis sue munere hoc nō potest. nisi eis spāliter sit indultū. vt ibi. z extra de app. c. j. nec potest legatus de vna p̄benda duas facere. vel[a] duos ad vnam recipere. vt extra de p̄ben. dilecto. ¶ Sed nunquid potest cardinalis legatus cōferre beneficia illa q̄ tanto t̄pe vacauerunt. qd̄ secundum statuta lateran. concil. eorū collatio est ad se. apo. deuoluta[b]. nō videtur. quia nō ipse sed papa est sedes ap. ar. xciij. di. legimus p̄pe fi. immo aliud est sedes ap. aliud ei⁹ legatus. ar. extra de sen. excō. quod de his. z aliud romana ecclesia. et aliud eius legatus. vt. e. ti. c. ea noscitur. in fi. nec d̄z emanare a sede ap. qd̄ ab ei⁹ legato emanat. nisi et ab ipso papa emanet. vt le. z nota. scdm̄ papam. extra de fi. presb. c. penul. z ex quo papa sibi specialiter hoc reseruat nō trāsit in generali legatione: vt. j. §. nūc ostēdendum ver. legatus igitur: dic contra: vt extra de preben. venerabili. et arg. extra de presump. mādata quia etiam qd̄ metropolitan⁹ facit se. ap. d̄z facere: vt. lxiiij. di. ordinationes. extra de transla. inter. §. sed neq̄ immo etiā videtur quod legatus constitutus hoc possit[c]: vt extra de sup. neg. p̄la. literas: sed illud ibi cōtingit ex virtute mādati. nō ex officio legationis. ¶ † Itē legatus cardina. pōt reseruare sue donationi collationē prebende primo vacature certe p̄sone faciendam z inhibere: z ne illa ab aliquo cōferatur. z decernere irritum et inane qd̄ contrafiet: vt extra de iure pa. cū dilectus. circa prin. ar. tñ qd̄ nō possit decernere irritū. j. §. nūc ostēdendū est ℣. xxxvij.[d] p̄missio aūt facta a legato de cōferendo alicui beneficio primo vacaturo nō valet. q: hoc esset contra lateran. cōciliūm. qd̄ prohibet donationem: vel p̄missionem beneficij priusq̄ vacet. extra de cōces. p̄ben. c. ij. cōtra quod cōciliū legatus nil pōt. papa aūt bene potest: vt. j. ℣. de illo. nec etiā conferre pōt loco primo vacaturum. vt extra de preben. dilectus. j. de cōces. preben. c. ij. ¶ † Sz si non potest mihi beneficium primo vacaturum p̄mittere. quō poterit primo vacaturū p̄ me reseruare? Rñ. bene: z est rō diuersitatis: q: pl⁹ est p̄mittere q̄ reseruare[e]. Sed nō videtur qd̄ legatus possit reseruare p̄bendam primo vacaturam alicui cōferendam: q: hoc videtur fieri in fraudē p̄dicti concilij lateran. vt extra de conces. preben. cōstitutus. sed illud loquitur de epō cui hoc interdicitur: et legatus ibi non sua seu dn̄i pape auctoritate processit. legato aūt qui maior est epō hec potestas a iure cōceditur. vt p̄dixi. Item qua ratione potest legatus primo vacaturam sue donationi reseruare: pari etiā ratione poterit z scdam z tertiā reseruare: sed secūdum hoc videtur q̄ legatus potest capitulo vel epō auferre potestatē eligendi: z beneficia cōferendi: dic quod nō potest eos priuare: potest tñ iure legationis t̄pe eligendi potestatem sibi reseruare: z eis interdicere collationem iuxta premissa[f]. ¶ † Reseruatio aūt fiet per legatum hoc mō. nā primo corā testibus reseruabit sub forma q̄ iam. j. sequitur. de quo fieri faciet publicum instrm̄ deinde scribet aliquib⁹ executorib⁹ sub hac forma.

FOR. ¶ Frater Latinus miseratiōe diuina Hosti. z velletren. epūs ap̄lice. se. legatus: talibus salutē in dn̄o: cū nos in tali ecclesia intendam⁹ auctore dn̄o persone idonee: vel si vis exprimatur persona. p̄uidere canonicatū et p̄bendam si vacant ibi ad presens: vel quamprimū vacare cōtigerit nulli de iure debitos: iunge si vis cōferēdos tali collationi nostre auctoritate qua fungimur reseruamus districtius inhibētes oībus z singulis ad quos alias eorundem canonicatus z p̄bende collatio electio seu p̄uisio spectare posset: ne ipsi canonicatum huiusmodi seu p̄bendam alicui ɔferre. seu de ipsis p̄uidere quoquomodo p̄sumant. nos enim ex nūc irritū decernimus z inane: quicquid de ipsis vel eorū altero cōtra predictam reseruationem nostram: a quocūq̄ quōlibet ɔtigerit attentari: quocirca vobis p̄sentium tenore cōmittimus z mandamus: quaten⁹ vos vel alter vestrū per vos: vel alium aut alios p̄dictas reseruationē z inhibitionē nr̄as ac decretū in p̄sentia talis epi z capituli. necnō z in ipsa ecclesia corā canonicis z alijs honestis p̄sonis studeatis publicare: z nihilomin⁹ ex parte nostra sub forma consimili reseruare inhibere z decernere: si ɔ fiet irritū z inane. facturi de publicatione hmōi: necnō z de nr̄a inhibitiōe ac decreto ɔfici publica documēta. ¶ † Sz nūqd legat⁹ pōt ɔferre p̄bēdā seu ecclesiā spectantem

c ¶ Possit. sz Frā. vercel. cui⁹ motiuū z rñsionē ad illd̄ vid̄ vbi s. remisi.

d ¶ Uer. xxxvij. ibi dabo. remissionem.

e ¶ Reseruare. cū reseruās penitere z reuocare possit vt no. e. ti. c. iij. i gl. illa igit qd̄ nō lz p̄mittēri. p̄s. lxxxviij. q̄ p̄cedūt a labijs meis nō faciā irrita.

f ¶ Premissa. qd̄ dic hodie. vt d̄ of. le. c. iij. z iiij. li. vj. p̄ q̄ iura satis restricta est i his legatorū potestas.

a ¶ Omnes. ꝛ facit qđ no. j. de ac. vel peti. §. super actionibus. ad fi. ver. illud etiam.

b ¶ Cōtulit illā. presentatiōe exī posset habere collationē. nō nisi ex priuilegio papali. ꝛ vide qđ no. xvj. q. vij. in fi. summe ꝛ. x. di. imperiū ꝛ priuilegiū spēciale. de quo j. de pbē. ad fi. nō dat collationem vt ibi dicam. ꝛ ibi vide ꝛ vide qđ plene scripsi. s. de ele. ꝙ sicut. j. pn. et de pbē. c. ij. lib. vj. sup gl. nil dixit. ꝛ de iurepatro. nobis. j gl. ꝙ dicat. j. pr. v. lx. Ad de ꝙ legat⁹ pōt bñficiū situm in sua dyocesi ꝯferre licz ille ad quem ptinet collatio siue pñtatio stet extra puinciā cōmissam illi legato. ita cōsuluit ꝯsi. cccl xj. lci piēte oipotētis dei in casu prepositure ꝛc.

c ¶ De hoc vide qđ vbi dixi super. iij. glo. ꝛ in pre. decr. cū dilectus. sup gl. penul.

d ¶ Statutum vide qđ scripsi de pbē. si eū li. vj. sup v. obtēperātū. vbi ꝛt scripsi de reseruatiōib⁹ legatoꝝ cū bñficio acceptādi.

e ¶ Electio. Ꝯ riū teneo. in decr. dilecto vbi vide super v. si. iuramēto. sic ꝛt fuit h disputatū nisi in casu qñ electus vel re-

spectantē ad presentationē layci patroni illo inuito nō videt: vt in pre. decre. cū dilectus. ꝛ extra de prebē. cū dilectus. iij. Et hoc tenet Ber. ꝛ Gof. et fere oēs. a qꝛ nec ꝑa hoc pōt: vt. xvj. q. vij. decernimus: ꝛ hāc opinionē patroni laya in regno frācie defendūt. Vel dic ꝙ siue sit cleric⁹ siue laycus: q ius patronat⁹ vel alia iura spūalia obtinet semꝑ de illo dño pape ꝛ eius legato respondere tenetur. extra de iudi. quāto: hinc est ꝙ plus iuris habet in cōcessione prelatus quā in presentatione patronus: vt extra de offi. le. dilectus. ꝛ hanc opinionē seq̄ voluit dñs Nicolaus papa cōferēdo prebēdam quā ipse ante suam ꝓmotionē in ecclesia lauduñ. habuerat. Rex tamen francie dicens collationē ipsius prebēde ad se pertinere: alij de facto contulit illam b. prebendā aūt ad presentationem ecclesiastice persone spectantē potest legatus indubitāter cōferre: vt in pre. decre. dilectus. vbi de hoc. c ¶ † Sed si legatus reseruauit collatiōi sue prebēdā primo in ecclesia vacaturā mihi cōferēdā nūquid poterit facere me statim recipi i canonicū ad illā vltra numerū in ecclesia statutū d: videt qđ sic: vt extra de prebē. dilectus. j. ꝛ c. dilecto. ꝛ de concess. preben. cū super. argumē. cōtra. quia non debet esse canonicus sine prebēda: vt in pre. c. dilectus. ꝛ extra de constitutio. cū. M. qꝛ nec executor deputatus a papa ad prouidendū potest hoc facere nulla prebēda vacāte ꝑut nota. secundū papā. extra de concess. prebē. proposuit. item non debēt plures institui in ecclesijs quā ex fructibus possint cōmode sustentari: vt extra de institu. c. j. Itē hec receptio videtur fieri in fraudē vacaturarū. sup hoc dicēdū est qđ si in ecclesia est certus canonicorū numerus statut⁹ iuramento roboratus cū nullus canonicatus vacet. nō poterit legatus infringere numerum: ꝛ me facere recipi in canonicū donec mihi de prebenda prouisum. vt in predicta decreta. dilecto. quia non licet ei ex sue legatiōis officio tollere iuramētum: vel in illo dispēsare: vt. j. §. proximo. versi. xxiiij. sed si ad mandatum legati capitulum scienter me recipiat: tenet quidē receptio: ipsi tamen remanent periuri. ¶ † Sed si numerus statutus non solum est iuratus: immo etiam est auctoritate ap. confirmatus, tenet quidem facta receptio: etiā si in cōfirmatiōe apposita sit clausula illa ꝙ si qđ contra fiat non valeat: tamen remanent periuri. vt dixi. quoniā in eorū fauorem facta fuit confirmatio. vnde ei possunt renūtiare: ꝛ preterea legatus ex officio legatiōis pōt circa predictā clausulā dispēsare: vt in pre. cōcor. ꝛ extra de preben. pro illoꝝ. extra de regulis. ad apostolicā. sine auctoritate vero legati vbi in confirmatiōe apo. posita est clausula illa receptio nō teneret. vt in pre. decr. dilecto. Itē Inn. papa. no. in pre. decre. dilectus. ꝙ bene lz canonicis sua auctoritate recipere aliquos vltra nūerū sine bñficijs vt instruātur in morib⁹ ꝛ in officijs ecclīasticis qđ nō placet nā ꝛ ipse idē no. in prealle. c. dilecto. qđ si in ecclesia est numerus iuramēto ꝯfirmatus: ꝛ aliqs vltra numerū eligat non tenet electio e ꝛ idē iuris est si numerus nō iuratus sit auctoritate aplica cōfirmatus, cū predicta clausula: ꝙ si qd cōtra fiat ꝛc. alias secus: vt in predicto. c. dilecto. ꝛ. c. pro illoꝝ. ꝛ extra de ꝯst. cū. m. ꝛ. c. cū accessissent. ¶ † De illo etiā querēdū est pone. a. pmo receptus est auctoritate legati: vel etiā ꝓprio motu capituli. b. vero scdo auctoritate dñi pape. queritur quis eorū preferetur in prebēda primo vacatura? f Rñ. b. qui auctoritate. d. pape receptus est. vt extra de cōcess. prebē. cum sup. in litera registri ibi sumpta ſm papā Inn. iiij. cū eis dare ius ad vacaturā sit prohibitū per predictum concil. lateran. legatus iure legationis: vel capitulū huic concilio preiudicare non potuerūt. vt extra de filijs presbyteroꝝ. c. pe. ꝛ fi. extra de pben. dilectus. j. ꝛ. c. tue: sed solus papa dare ius in vacatura: seu ad vacaturas potest per se: vel per executorē suum. vt extra. e. ti. relatū. ꝛ de rescriptis. eā ꝛc. vnde quotidie facit apponi in literis non obstante certo canonicorū numero ꝛc. extra de rescrip. constitutus. ꝛ si talis vult renūtiare tali cōsuetudini ꝛc. vt extra de offi. dele. ex parte. j. g ꝛ tū dicit qđ quāuis hoc possit non est intentionis sue talia rata habere vt extra de concess. prebend. proposuit. ¶ † Et facit tū hoc qñ vult. in. c. cōstitut⁹. qꝛ ipse cōcilijs nō ligatur: immo cōtra illa facere pōt. vt extra de elect. significasti. et de rescrip. nonnulli. licet difficile hoc faciat. vt extra de renū. post trāslati. ꝑpe fi. iure legatōis.

cept⁹ sciēs iuramētū id ꝑcurasset quo casu ipse q periurio cām dedit periurus est. xxij. q. v. c. j. facit. ca. q. si quis cū tribus sequētib⁹. ij. q. j. notā de off. dele. c. j. et sic vt periurus repellitur de iure. iur. querelā.

ADDE tu an receptus vltra numerū iuratū sit bene recept⁹ ꝙ refert an ex iusta cā an nō vt pro casu teneat facta receptio scdo hoc nō. ita vt ꝯcludere archi. i c. j. circa pn. ci. xxij. q. j.

f ¶ Vacatura. expeditū est. vlt. sequit p decr. hi. q. de preben. li. vj.

g ¶ Parte. j. ꝙ nō pōt legatus vt hic. e. ti. c. pe. ꝗ. respon. li. vj.

ideo dixi: legatis maxime cardinalibus quandoq; de gratia speciali cōceditur q̄ prouideant de bñficijs adiecta clausula illa: nō obstante certo canonicorū numero: et tūc prim⁹ legati autoritate est recept⁹: quia autoritate pape recept⁹ intelligitur p̄ferṫ secūdo autoritate pape recepto. quidam tamen in hoc contradicunt dicentes quod si generalis legat⁹ recipit speciale mādatū super prouisione alicui faciēda. cū p̄dicta clausula nō obstā te certo ⁊c. scdo recept⁹ autoritate pape p̄ferṫ primo recepto autoritate legati: q2 vt dicūt speciale mādatū directū legato legatiōis durāte officio nō īducit nouā autoritatē pape: sz prorogationē ptātis ipsi⁹ legati. argu. ff. de p̄car. sz si manēte: ⁊ sic primo receptus autoritate p̄dicti spālis mādati nō pape: sed legati autoritate prorogata itelligiṫ esse recept⁹. vnde postponitur secundo recepto per papā. vt in cō. Alexan. pape. iiij. de p̄bē. execrabilis.[a] Sz pri⁹ dictū verius est: vt itelligatur autoritate pape recept⁹: quia legatus nō cardinalis hoc facere non posset autoritate legationis. vt extra eodē officij. li. vj. ⁊ sic preponitur secūdo recepto p papā. nec obstat prealle. l. sed si manente. que loquitur vbi prima et secūda cōcessio in eadem forma facte sunt: sz mandatum legationis primo factū et mandatū de prouisiōe vni vel pluribus faciēda secūdario legato directū non sunt eiusdem nature: vel forme. primū enī non continet gratiam: sed generalē legationis formā. secūdum vero de prouisione cōtinet gratiam specialē factā legato: vel ei pro quo sibi papa scribit. Item constitutio execrabilis nō obstat quia vel loquiṫ in recepto autoritate legati cardi. qui ex officio legationis pōt beneficia conferre. vt extra eo. quod translationem. et capitulo officij. et tali bene preferṫur receptus autoritate pape: vel dicam quod cum cōstitutio illa odiosa sit: ⁊ contra iuris rationem: non extenditur ad alium casum quā ad eum tantum in quo loquiṫ. quando. s. comparatio fit inter receptos intra numerū quaternariū[b]; arg. ō pe. distin. j. pene. ff. de leg. ⁊ se. cō. q vero.

11 ¶ † Quid si. p. recept⁹ autoritate legati: vel pprio motu capituli: impetrat literas apostolicas ad executorē: i q̄bus papa fctā narratiōe de illi⁹ receptione eā approbat: et mādat sibi cōferri prebendā: si qua vacat: vel que primo vacabit contradictores ⁊ cōpē. quid iste primus preferetur secundo recepto autoritate pape.[c] Respōdeo quidam inspiciunt originem. scilicet receptionem autoritate legati vel capituli factam. arg. ff. de priui. cre. l. ij. et dicunt secundo receptum autoritate pape potiorem esse. Tu dic q si receptus autoritate legati. vel proprio motu capituli. p̄mo p̄ntauit p̄dictas l̄ras aplicas q̄ recept⁹ p papā: suus sit potior i p̄bēda prīo post p̄sentationē ipsarum literarum vacante. non enī video quod ex quo papa sibi prouideri de prebenda mandauit quod ppter hoc deterioris conditionis esse debeat: quia habet autoritatem ⁊ cōsensum capituli vel legati. secus autē si primo recept⁹ autoritate legati vel proprio motu capituli fuit posterior in literarum apostolicarum p̄sentatione: q2 tūc nō habet cām vincendi. p legatū: vt dixi. Itē nec per papā. cū posteri⁹ presentauerit. vt extra de rescrip. capitulū ⁊ sic sepe obtētū est. ar. ad hoc. ff. de dona. inter virū ⁊ vxo. si dotē. §. ipōsus. C. li. x. de cōsulib⁹. l. j. i fi. ⁊ in cōsti. Alexā. iiij. de rescrip. dilectus filius magister Lau.[d] extra de conuer. coniu. placet. hodie tñ multi curiales tenēt q scdo recept⁹ autoritate pape p̄feratur ipsi. p. tū q2 vt dicūt cōfirmatio ⁊ approbatio pape: et litera executoria ⁊ pcessus p illā habit⁹: ⁊ oīa referunṫ ad originalē receptionē: vt p̄missum est: ⁊ illi⁹ naturā nō immutāt: tū q2 cōfirmatio ius nō tribuit: nec reddit validū q̄ est inualidū: vt extra ō sen. ⁊ re iud. cū iter vos. extra de deci. dudum. ⁊ ideo quidam in huius confirmationis literis apponi procurant et certa sciētia: ⁊ etiā clam illā volētes receptiōez ipaz illas vires hr̄e. ac si ap. autoritate fctā fuisset.[e] eẋ de trāsac. c. j.

12 ¶ † Sed ecce legatus ex officio: siue iure legationis reseruat collationē: siue bñficiū primo vacaturum. demum contingit illum mori: vel reuocari ante vacationē beneficij: vel etiam post: sed ante collationem queritur q̄d iuris.[f] Rñ. dicit Ber. q collatio illius bñficij reseruati redit ad ordinarium: cuius legatio morte vel egressu de prouincia finita est. vt. j. §. finitur. Sed. d. m. notat extra de offi. lega. ca. fin. quod dominus papa vel etiam legatus in eadē prouincia successor in hoc illi legato succederet. vt eẋ de eo q̄ mit. in pos. cā rei ser. c. iij. §. j. ⁊. j. ꝟ. pri. cū alter legatus ei succedat in onere ac honore. vt eẋ de of. ord. pastoralis. §. pe. extra de offi. delega. quoniam abbas. argu. extra de rescr. literis. et presertim vbi legat⁹ qui succedit maior est eo qui reseruauit. argu. in his que not. §. j. §. prori. ver. sed an maior. arg. tñ cōtra. q2 psonalis videṫ fuisse talis reseruatio. vij. q. j. petisti. extra ō vsu pal. c. ij.

---

a ¶ Execrabilis quam nō habemus.

b ¶ Quaternariū vt hic intelligas Alex. in constitutione illa sciēs q in pluribus ecclesijs erat multitudo expectātiuz restrinxit illā multitudinem ad q̄tuor. ita q si p l̄ras apostolicas recepti erāt q̄tuor illi soli remanerent expectātes, etiā si post receptos autoritate legatoꝝ recēpti fuissent. si ergo itelligaṫ illud de receptis autoritate legatorū habētiū super eo ptātē a papa dicaṫ q illud iuri cōiū non excedat suum casū. s. qn̄ fit cōparatio inter receptos intra numerū quaternariū quo casu voluit, immediate descēdētes a papa p̄ferri descēdētibus p psonā legati mediā tertia solu. addit in decre. hi q. in p̄nc. allegata isti. vl. glos. s. q̄ illa decr. est reuocata q̄ non vidit Guil.

c ¶ Pape. expeditū ē q p̄ferṫ p̄m⁹ p decr. si eū. et c. si apostolice. de p̄bēd. li. vj.

d ¶ Laur. quā habemus p reuocata. q2 nō est in. vj. vt in p̄emio sexti in fi.

e ¶ Fuisset fortior eēt ista clā q̄ precedēs. vł quā ille q̄s posuit decre. si eū. ⁊ si apostolice q̄s in princi. allegaui.

f ¶ Iuris. expeditū ē q finita legatione finita sunt omnia. s. reseruatio pcessus. et oīa ab his causata eo. tit. §. sexti lib. vj.

¶ potestatis. idē no. de rescrip. cū dilectus in glo. sed quid. hoc verū puto in casu sequentis. ver. qn̄ id facit ex ptāte papali si in. legationis nō credo q̄ sic possit ordinarios impedire ꝯ. mentem dec. iij. ꝛ. iiij. eo. titu. lib. vi. immo in his de quibus loquitur pre. decreta.

sue pvoce. sui anni deberet fabrice ec. sue. ꝯcurrēt sbꝰ tribus ibidē expressis. nec per id autorizat in facto ꝓprio. Adde qn̄ propter paupertatem eṗo possit vni re eccle. Oldra. consi. cclx. cum duobus sequentibus. et per Fede. consi. cxi.

iiij. apte patet ex tex. Et legatiōe durāte ordinarios per. eū īpediri non posse.

b ¶ Exequat ꝛ sic seruat.

k ¶ Cū adeo vt ibi scripsi in vlt. glo. Et de papa dubitat an eo casu sit sibi parendum. ADDE oldra. plene a cōsil. cccxxv. vsq; ad. ccc. xxxij. inclusiue vbi ponit an papa pupillo pñti cōferēs gratiā de dignitate in aliqua eccl'a videatur dispēsare ipsum pupillū respectu etatis.

d ¶ Dilectus quā nō habemꝰ s3 p3 hoc de preben. si eum. lib. vi.

k ¶ Alicui de ipso eṗo an ex causa hoc posset no. ꝺ rescri. si propter. in glo. an legatus: oīno vide q̄ super eiꝰ fine scripsi. ꝓpter de. ꝺ rebus ec. non alie. si qua. ij. rñ. scripsi et ibi satis plene in gl. pe. qđ eṗus cū capi. posset statuere q̄ pars certa fructuū ꝺficiorum

extra de cōces. ꝓbē. c. constituꝰ. ff. de reg. iur. priuilegia. xxvi. q. ij. nō exemplo. Si vero legatꝰ non solū reseruauit verū etiam executorē ad hoc exequendū dedit qui ante eius obitum seu discessū ꝓcessit citādo vel publicādo ptātē sibi ꝯcessam reseruādo: inhibēdo ꝛ simia faciendo. talis quidē 23 ptās ꝑ hoc ꝑpetua est. ¶ † Cū talis cōmissio mixta sit: vtpote habēs cause cognitionē annexā. extra de iudi. exhibita. put ꝯtingit in causis aū ingressum cōmissis ꝛ ceptis extra de of. si. dele. c. si. curialesqȝ. ꝑ maiori parte tenēt ꝛ ita dicūt sepe declaratū fuisse. q̄ qualescūq; ꝓcessus siue ꝑ legatū: siue ꝑ executores ab eo ꝺ putatos habiti sunt exeunte legatione ante vacationem seu collationē bñficij reseruati ipso facto oēs huiusmodi ꝓcessus expirant: necis ꝑ quo facti sunt se pōt in aliquo ꝑ illos iuuare: vt per hoc subtrahat legatis occasio eccl'ias aggrauādi ꝛc. verum si legatꝰ reseruauerit ꝓbendā collationi dñi pape tūc indubitāter nō redit ad ordiariū cōferendi ptās.ᵃ ¶ † Quid si legatꝰ a 14 mādauit mihi prouideri de bñficio vacante: vel etiā nō vacāte: cū haberet super hoc specialem potestatem a papa dixit. d. m. q̄ talis cōmissio mixta est ꝺm ea que ipse no. in summa. in titu. de of. dele. § que delegari ver. quid si dubitas. vnde bene ꝑpetuatur per citationē seu processū. vt extra de offi. delega. gratum. ꝛ. c. relatū. ꝛ ideo si post insinuationem mandati ap. vel inhibitionē. vel reseruationem pro certa persona factam legatus moriatur vel reuocetur nō redit potestas cōferēdi beneficiū illud ad ordinarium cui est interdicta: immo ad dominū papā. cuius auctoritate reseruatio facta est ꝛ qui ꝓuisionem faciendā impetranti per se vel ꝑ executorem suū ad se reuocauit. vt extra de ap. vt nostrū. vel executor ab ipso legato deputatus hoc exequaturᵇ. b 15 ¶ Quid si legatus mandat ꝓuideri alicui patienti defectum in etate. vel alas indigno dic literas nō valere. vt extra de eta. ꝛ quali. eam. Rñso. j. ꝛ de rescri. cum adeo.ᶜ Et nota qđ si legatus scribit pro me. qđ recipiar in aliqua ecclesia ipsis vero id facere nolentibus papa mandat eis qđ iuxta formam mādati ipsius legati me recipiant cōtradictores. ꝛc. ꝛ si recipiar intelligor esse receptꝰ auctoritate apo-

stolica non legati. vt in cōsti. Alexan. iiij. de rescri. dilectus.ᵈ ¶ † Sed quid d 16 ecce legatus de latere concessit alicui e eṗoᵉ propter eius paupertatem: ius percipiendi fructus cuiusdam ꝓpositure vel plebis per quinquenniū. queritur an hoc potuerit facere. et si prepositura nō fuit collata queritur an vacet. ꝛ si vacat. queritur an semestre tempus qđ spectabat ad collationem epi sit elapsum. Joan. de deo notat in questionibus suis. q. iij. qđ legatus non poterit extinguereᶠ illam f dignitatem ad tempus: vel in perpetuum: cum hoc sit solius pape. vt extra de consti. cum accessissent. ꝛ. xxij. di. omnes. vnde non t3 qđ fecit. vt extra de preben. dilectus: sed posito qđ ex causa potuerit illi fructꝰ concedere. vt extra vt ecclesia. bñfi. vt nostrū. ad fi. ꝛ de verbo. sig. ma. tñ dignitas debuit cum aliquo emolumento cōferri.ᵍ ¶ † Sed pone legatꝰ reseruag 17 uit collationi sue aliquā prebendā ordinarius vero illa vacante eā alicui confert post huius reseruationē nūquid tenet collatio ordinarij? dic qđ non. arg. extra de iure pa. cū dilectus. § nos igitur. ꝛ extra de dolo. et con. veritatis ad fi. cum eni ordinarius post inhibitionēʰ ꝛ reseruatio- h nem suspensus sit a collatione illius beneficij collatio eius tanq̄ a suspēso facta nō t3. vt extra de ꝯsue. cū dilectus. ꝛ de elec. cū inter. extra de cōces. prebē. q3 diuersitatē. presertim si decretū fuit interpositū iuxta supra scriptam formam. vt p3 in his que no. extra de preben. dilectus filius. G. et in summa. d. m. e. ti. § ꝛ a quo. ver. qđ si legatus. de hoc not. ꝺm papam in predicto. c. cum dilectusⁱ. i

Que sint legato interdicta et soli sedi apostolice reseruata.

Nunc ostendendū estᵏ que sint interdicta legato. super quo prenotandum est qđ de his que sedes apostolica sibi specialiter l signū vniuersalis dominij reseruauit: nullius generis. legatus iure legatiōis se intromittere potest. vt extra. eo. ti. qđ translationem. cum enim indicatur rem meam esse simul indicat tuā non esse. vt. ff. de procu. pōpo. scribit. § sed ꝛ his. ¶ † Super hoc autemˡ

f ¶ Extinguere. Istud nō est extinguere. q̄ p3 ex sequētibus.

g ¶ Conferri. vt no. de preben. si tibi cōcesso li. vi. in glo. fi. secus si cōcessa eēt bñficiorū retentio. vt in decre. si gratiose. e. lib. ꝺ rescr. erit aūt emolumētū illud qđ habet de of. ordi. pñti. § porro. ꝛ l extra. Joā. suꝑ scepti.

h ¶ Inhibitionē. ꝺ hoc nō dixerat i q̄stione hoc dīco ꝓpter ea q̄ scripsi. ꝺ preben. si aposto lice li. vi. sup glo. no.

i ¶ Dilectꝰ: vt ibi scripsi sup verbo inhibens.

k Nunc ostēdendum est.

l ¶ Aūt. textꝰ bñ ꝓbat qđ ab inferiore deponi non pōt. s3 qđ se deposuerit n̄ p3 ex textu. s3 ex hystoria. renūtiādo aūt se deponit. de renun. c. j. lib. vi. adde qn̄ papa possit accusari et deponi plene ro. consi. penul.

sciẽdum est q̃ maiores cause ad se. ap. sunt referẽde. vt extra de bap. maiores. extra de trãsla. c. j. ij. q. vj. ois oppressus: ꝛ citatus sup istis corã ordinario. põt etiã absq aliquo grauamine illato vł comminato ad se. ap. appellare. vt. ij. q. iiij. nullã. ꝛ. q. vj. ad romanã. ꝛ. §. cũ ergo q̃ specialissimuz est. vt pbat extra de ap. vt debit9. in fi. q̃ aũt sunt illa per ordinẽ de aliq̃b9 est videndũ. ¶ †Primo igit papa vł prima sedes a quocũq accusari. vł iudicari nõ põt: nisi solũ de heresi: vt. xl. di. si papa. ꝛc. q. iij. alioꝝ nisi forte ipe papa volũtarie se submittat alicui9 iurisditioni. ij. q. vij. nos si incõpetẽter. ij. q. v. mãdastis. ff. de iurisd. om. iu di. est receptũ. nã etiã ipsemet se deponit vt. xxj. dist. nũc aũt. ¶ †Secundo ipse erigit: siue de nouo ordinat ecclesias cathedrales. xvj. q. j. Felix. ꝛ. c. precipim9. ꝛ ar. de cõse. di. j. de locorum. nam ois dignitas ab eccl. ro. originẽ sumpsit. xxij. dis. c. j. ꝛ sm hoc intelligit extra de maio. ꝛ obe. cũ inferior. j. rñ. ibi eccłiam cathedralẽ ereperis ꝛc. supple autoritate nr̃a ad idẽ lxxx. di. in illis. ꝛ. j. ꝟ. primo. ¶ Tertio a dño papa ꝯsueuit regalis dignitas impetrari. s. vtrũ qa quo rex inũgatur. hoc enĩ ad ipm pertinet diffinire. ar. extra de sacra vnct. c. vnico. §. vnde in veteri testamẽto. ¶ Quarto subijcit vnã ecclesiam cathedralez alteri q̃ legato facere nõ lz. vt pre. c. q translationẽ. ¶ †Quinto vnit duos. epatus in vnũ ꝛ vnũ diuidit i duos. vt. xvj. q. j. ꝛ tpis. ꝛ. §. sicut duo. ꝛ hoc specialiter interdicit legato de latere car. vt in pre. c. q̃ translationẽ. in fi. ecclesias aũt inferiores forte[a] poterit legatus de latere ex cã diuidere et vnire. arg. extra de excel. pla. sicut vnire. sine preiudicio tñ dyocesani: vt extra de ꝯfirma. vti. vel inu. c. fi. ¶ Sexto mutat sedẽ epalem de vno loco in alium. vt extra de transla. c. j. vij. q. j. ꝛ tpis. lxxx. di. in illis. extra de priui. c. j. ¶ †Septimo trãsfert vnũ epm de vna ecclesia ad aliã: vt. vij. q. j. mutationes. ꝛ. c. seq. extra de trãsla. epi. c. j. ꝛ. c. pe. ꝛ fi. legat9 aũt de latere cardinalis hoc nõ põt. vt extra de post. prela. gratũ in fi. immo punit si fecerit. extra de of. le. nisi. secus de abbate: vt j. ꝟ. xxij. ¶ Octauo ipe sol9 vel is cui mãdauerit põt cõmutare votum terre sancte: vel redẽptionẽ illi9 recipere: vt extra de voto. ꝛ voti redẽp. magne. et. c. q̃ super his ꝛ. c. ex multa. ¶ †Nono restituit solẽniter ðgradatos: vt. ij. q. vij. ideo vbi sic ðr. iõ huic sancte sedi prefata priuilegia specialiter sunt cõcessa: tam de cõgregãdis concilijs ꝛ iudicijs. s. depositionib9: ac restitutionibus epoꝝ: quã etiam de summis ecclesiasticarum rerũ negotijs: vt ab ea oẽs oppressi auxiliũ ꝛ iniuste dãnati restõnem sumant. ꝛ talia ab impijs nõ psumant absq violatione: nec exerceant absq sua dãnatione. ad idẽ facit. vij. q. j. si qs psbyter. extra de cle. nõ resi. ex tue. ꝛ. l. dist. c. j. ꝛ. ij. ꝛ. xvij. di. huic sedi. de peni. di. vj. c. j. in fi. nam nec preses prouincie potest illum restituere quez dãnauit ff. ð qõnibus. l. j. in fi. ꝛ hec vera sunt cum restitutio seu dispẽsatio de gratia petitur speciali. ¶ †Si vero petitur restitutio siue dispẽsatio iure cõi puta qr dicit degradatus sniam contra eũ latã fuisse per falsos testes vel per falsa instrumẽta: vel contra ipm absentẽ ex causa pbabili: vel nõ citatum. vel conuictum: tunc põt eps restituere ꝛ dispensare. xj. q. iij. episcop9 presbyter. xlvj. di. clericus maledicus ꝛ ibi exponitur degradetur. i. suspendatur. porro si non sunt solẽniter degradati: sed sunt solo verbo depositi: possunt per episcopos restitui. vt extra de iudicijs at si clerici. ff. de postula. l. j. §. aqua. nam in criminib9 notorijs locum habet dispẽsatio. seu restitutio nõ in occultis extra de tẽp. or. c. fi. sz de hoc dic put no. in pre. c. ideo ꝛ. l. dist. ꝯtumaces. ꝛ. c. domino. extra de clerico ex. mini. clerici. Guil. na. vero dixit indistincte epm nõ posse dispensare seu restituere post sententiã cum sit functus officio suo. siue bene siue male pnunciando. extra de offi. deleg. in literis. ꝛ. c. venerabili. ꝛ in ß. decre. at si clerici. Alij etiã cõtradicũt indistincte per eandez decre. sed primum verius. Quot episcopi autem sint necessarij in restitutiõe: vid. j. in ti. de accusatione. §. ij. vers. sed nunqd. ¶ †Decimo remouet ab episcopatu. vel ab administratione episcopum deserentem ecclesiam suã: q̃q tamen hoc specialiter legato de latere cardinali ꝯmittitur: vt extra de cleri. non resi. ex tue. regulariter autem lz causa crimĩalis[b] episcopi possit p concilium tractari. tamen per dominum papam solũz habet diffiniri: vt iij. q. vj. q̃uis. ꝛ. c. dudum. arg. contra extra de cleri. nõ resi. ꝯ. c. ij. ¶ †Undecimo. eximit epos. ꝛ alios. vt. xvj. q. j. frater noster. xiij. q. j. c. j. §. j. nam legatus non potest vnam ecclesiam alteri subijcere vel conferre: nec iuri ordinarij preiudicare. nec confirmatio se. ap. in cõmuni forma super hoc obtẽta preiudicat: vt extra de confirmatione vti. vel inuti. c. fi. ꝛ extra de ap. c. j. ꝛ de preben. dilectus. j. solus enĩz papa talia põt. vt. j. vers. lvj. ¶ Duodecimo legitimat illegitimos filios

---

a ¶ Forte et sine forte cũ miores possint. et vide j. pe. col. ver. legatus igit ppter q̃ pl9 dico q̃ legatus de latere poterit ecclesiã subiectam epo ex iusta cã vnire ecclesie cathedrali nõ erigẽdo illã in cathedralem. sed applicando illaz mẽse epi de q̃ vnione loqt cleme. vlti. de re. eccle. nõ alie. ij. rñ. fiet aũt id sine piudicio rectoris qui viuit ppter q̃ non ẽ necesse eũ ad id vocari vt ibi. j. rñ. illo vero mortuo, reget illam eps per vicariũ ppetuum cui de redditib9 ecclie assignabitur ꝯgrua portio iuxta distinctionẽ decre. j. ð in repa. in cle. Adde ã qñ de licẽtia pape vnit ecclesia subiecta epo q̃ ipsam vnit an sit cẽtand9 rector parochialis ꝛ q̃d si facta vnione rector permutet. ã teneat ꝯmutatio ꝛ an qñ eps vnit ecclias sibi subiectã sit necessarius ꝯsensus capłi. Oldr. ꝯsi. suo allegat. cclvij. Laci. do. nic. papa quartus. ꝛ vide etiaz eius consi. cxxxiij.

b ¶ Criminalis vide. ß. §. superest. vł. sed nũqd. §. Adde pulchre Pet. de ancha. cõsi. clvij. qualr debeat puniri plat9 eps spolians ecclesiam de q̃ in aliam est translatus. ꝛ ibi ponit eq̃para. penarũ legaliũ ꝛ canonicarum.

c ¶ Rest. c. ij. ibi soluitur in. j. glo.

vt extra qui fil. sint le. c. per venerabilem. et c. tanta: et vide. j. §. nunc de episcopis. ver. vtrum aut. et §. postremo. ¶ † Terciodecimo promouet insufficientes et defectum patientes: puta bigamos. xxxiiij. di. lector. i. di. quicunque. ij. et illegitimos: vt extra de fi. presby. c. p. et fi. et minores. xxx. an. ad episcopatus. extra de elec. cum nobis olim. §. fi. quidam etiam dicunt quod nullus alius potest dispensare in defectu etatis: de hoc. j. §. nunc de episcoporum. ver. liiij. Item promouet ad episcopatus illos. qui non sunt in sacris ordinibus constituti. quod alius facere non potest: nec in hoc dispensare. arg. extra de elect. dudum. j. §. fi. et de eta. et quali. a multis. sed ad eum pertinet quod solus et non alius potest de episcopalibus iudicare. arg. xvij. di. multis in fi. lvj. di. cenomanensem. et c. apostolica. et c. quia simpliciter. extra de corp. vitia. c. ij. secundum d. m. Tu dic. ut in pre. ver. liij. ibi. sed nunquid. Et idem potest in aliis defectibus dici. ¶ † Nam sacrilegij instar est disputare vtrum dignus sit quem princeps elegerit. C. de crimine sacrilegij. l. disputare. et in aut. col. ij. vt indi. sine quoquo suf. §. eos aut. ibi quis non diligat etc. xvij. q. iiij. §. qui aut. ¶ † xiiij. nullus excepto principe potest committere causam appellatione remota. vt ff. quibus ap. non licet. l. j. in fi. etiam delegatus suus: vt extra de offi. delega. super questionum. §. j. vel legatus qui nemini potest beneficium iuris sua autoritate auferre: vt. s. §. superest. versi. sed nunquid legatus. ¶ xv. ab eo non appellatur. cum superiorem non habeat: vt extra de elec. licet. §. fi. sed a legato sic. s. §. superest. ver. illud autem. ¶ xvj. licet quilibet legitime etatis possit in qualibet religione facere professionem tamen in insulis citra. xviij. an. constitutum prohibet suscipi: vt extra de regular. quia in insulis. ad quod accedit in aut. col. viij. vt cum de ap. co. §. hanc autem penam. ¶ † xvij. deponit episcopos. iij. q. vj. omnis. et c. multum. et c. dudum. ix. q. iij. si autem. iij. q. viij. c. j. vj. q. iij. denique. extra de regularibus. licet. §. illa semper. Idem iuris est quo ad hoc de electo confirmato. vt extra de translatione. inter corporalia. §. j. nec legatus de latere hoc potest: vt extra de translatione. inter. quod dic vt no. extra de of. legati. c. j. presbyterum tamen deponere posset vt ibi iunctis sibi aliis episcopis. vt. xv. q. vij. felix. et c. si autem. Utrum legatus possit de causa criminali episcopi diffinire. no. s. §. superest. ver. sed nunquid legatus. ¶ † Patriarcha autem constantinopol. videtur quod possit deponere episcopos suos sicut et papa. arg. iij. q. v. quia suspecti. et alexandrinus: vt. lxv. dist. mos antiquus. ¶ † xviij. supplet defectum si quis est in actibus: vt in iudiciis: vt extra de transla. c. j. et iij. q. vj. hec quippe. ideoque in confirmationibus beneficiorum frequenter apponitur illa clausula supplentes defectum si quis est de plenitudine potestatis: et probatur extra de elec. illa. nam secundum ipsam potest de iure. s. ius dispensare: et omnino illud tollere: vt extra de conces. preben. proposuit. §. fi. extra de cog. spi. c. j. et j. ver. xliij. ¶ † Et nota quod si clausula illa supplemus de plenitudine potestatis si quis fuerit defectus. ponitur in priuilegio. intelligitur tamen dispensatum esse in defectu. si quis fuerit circa solennia iuris. non autem si is de quo agitur erat excommunicatus: vel illegitime natus vel alium naturalem defectum patiebatur. nam tunc necessaria est expressa dispensatio: vt j. §. qualiter autem ver. de illo. quod si dicatur supplemus defectum si quis circa iuris solennia fuit: tunc parum operatur vt quidam dicunt nisi defectus specificentur. ar. ff. si quis cau. sed et si quis. §. quesitum. extra de off. delega. ex parte. ¶ xix. supplet defectum regis vacante regno: vt extra de elec. cum inter vniuersas in fi. et defectum imperatoris vacante imperio: vt extra de fo. compe. licet. ¶ † Sed nunquid cardinalis legatus in terris imperij poterit ex officio legationis vacante imperio cognoscere de causis et questionibus inter laicos? videtur quod sic. extra de translati. c. fi. in prin. Non credo: nec per simplicem commissionem: vt in pre. decre. licet. tamen j. et extra de elec. venerabilem. nec etiam per ap. vt in eadem decre. ver. licet tamen ibi ad nostram si maluerit etc. et in fi. ibi ad nos pro iustitia recurras. nisi forte sibi specialiter sit commissum ratione pacis tamen de multis poterit se intromittere legatus. vt extra de iudiciis. nouit. §. ceterum. et §. seq. ¶ † xx. deponit imperatorem propter ipsius iniquitates. vt extra de re iudi. ad apostolice. li. vj. et etiam reges: vt. xv. q. vj. alius. et dat eis curatores vbi ipsi sunt inutiles ad regendum. vt extra de sup. neg. prela. grandi. li. vj. ¶ xxj. episcoporum recipit renuntiationes super quo scriptura requiritur vt. vij. q. j. §. ecce his autoritatibus. extra de renun. c. j. et c. nisi cum pridem. extra de regula. licet. §. ille semper. immo et episcopus electus symoniace: eo tamen ignorante non potest renuntiare sine licentia domini pape: vt le. et no. extra de renun. post translationem. §. rursus: et de sy. de regularibus. legatus autem non potest recipere resignationem episcopi: vt extra de offi. lega. quod translatio. et de transla. c. j. et no. xciiij. dist. c. ij. ¶ † xxij. abbas vel prior exemptus renuntiat in manibus domini pape. et non aliter. vt extra de re-

a ¶ Utrum aut ibi dicam. ADDE tu quod legatus de latere ex speciali potestate potest legitimare et habens potestatem legitimandi spurios et incestuosos poterit legitimare spurium et incestuosum filium. ita Bal. in l. si ita per illum tex. ff. de libe. et posthu.

b ¶ Nunquid. ibi remittam. quia primum verius.

c ¶ Aut penam. idem dici potest de ordinibus mendicantibus iuxta id quod habetur de reg. non solum. et c. se. lib. vj.

d ¶ Antiquus. hoc repetit ad fi. huius §. iiij. quod ante dixi. sed ca. istud non probat id ad quod inducitur secundum secundam lecturam glo. que placuit hugo. quia c. scilicet recitat.

e ¶ Transla. c. j. vide quod ibi scripsi post Inno. in vlti. glo.

f ¶ Solennia iur. vide de de re iu. pastoralis. ad fi. §. iiij. ceterum defectus. et M. le. Et ibi pe. de anch. et do. Car. ac ceteros scribentes.

* ADDITIO. Adde soci. consil. cxxiij.

... inc. visa bulla bonifacij col. fi. versic. nec obstat cla. in. ij. vo. Lud. roma. sin. 419. incipi. an verba rescripti et per Io. de turre cremata. post arch. et Io. de san. i. c. cenomanensem. dist. lvj. vbi plene an si in priuilegiis ponatur clausula supplemus de plenitudine potestatis si quis fuerit defectus an omnis defectus intelligatur remotus. Henri. Ferrandat.

g ¶ Dicunt bonagui. in d. cap. illa allegans eadem iura.

h ¶ Laycos: de terris ecclesie non videtur dubium de eo. quod mit. in pos. c. pe.

* ADDITIO.
Istud dictũ
specu. refert
pro singula
ri & sequitur
Ludovi. ro
man⁹ .sing.
412. inci. va
cante impe-
rio & ibi assi
gnat rõnem
qr nemo põt
ponere ma-
nũ auctori-
tate gñalis
cõmissionis
in hieq̃ com
petũt pape
spãli prero-
gativa p .c.
qđ rãslatio-
nẽ de officio
delegati. sed
hoc est con-
cessum sin-
gulariter pa
pe in signũ
singularis
preeminen-
tie ergo &c.
Henri. Fer.
b ¶ Cõfirmet
hodie ista
cessant cum
ↄfirmet etiã
epõs exem-
ptos quos
tñ nõ trans-
fert. sz bene
transfert ab
bates exem
ptos. hec pa
tent de elec.
si abbatem
j. & ij. Rh. li.
vj. Adde qñ
valeat renũ
tiatio facta
alr q̃ in ma
nibus prela
ti. pau. de ca
stro consilio
ccccxiij.

mn. dilectus. transferri autem & con
firmari potest autoritate legati de la
tere cardinalis: vt extra de consue. cũ
venerabilis sm Gof. & papa idem te
nuit. Dñs autem meus dicit qđ nec
trãsferri põt sine autoritate pape: vt
extra de of. le. qđ translationẽ. regu-
lare enĩ est qđ nullus põt renũtiare:
nisi in manib⁹ plati sui: vt extra de re
nun. admonet. cũ suis ↄcor. & c. lecte:
nec põt sm eũ reddi rõ diuersitatis:
quare aliud sit in renuntiatione quã
in translatione. nec ob. pre. decre. cuz
venerabilis. immo coadiuuat. nã qr
ibi dr. qui vices nostras in illis parti
bus tũc gerebãt intelligit quo ad il-
lud de quo ibi querit specialiter: d fa
cto aũt seruat qđ legat⁹ de latere ele
ctos ad monasteriũ exemptũ confir-
mat. curia tñ ro. tz qđ legatus pvide
re nõ põt tali monasterio vacanti pre
sertim diuiti & famoso. & lz aliđ sit cõ
firmare: & aliud pvidere: tñ ipa curia
molestum gerit si legatus electos in
a maioribus monasterijs confirmet.[a]
19 ¶ Xviij. ipe solus dispensat cũ symo-
niaco in ordine: vt. j. q. j. sicq̃ a symo-
niacis: super hoc tñ breuiter tenẽduz
est qđ aut cõmittitur symonia in or- b
dine aut in beneficio: si in ordine: vt 20
qr dedit aliquis pecuniam: vt pmo- c
ueret ad aliquẽ sacrũ ordinẽ hoc nõ
põt epũs dispensare: vt extra de symo-
nia. nobis: qr nõ põt dispẽsare nisi in
adulterio: & in minorib⁹: vt extra de
iudicijs: at si clerici: at symonia mai⁹
crimẽ est adulterio: vt extra de symo.
lz hely. & c. seq. sed papa in hoc bene
dispẽsat & purgabit vitiuz ordinis. j.
q. v. pñtiũ: lz quidam dicãt papaz in
hoc dispẽsare nõ posse: vt. j. § nũc bre
uiter. ver. vj. sed si ignorãte eo pecũia
fuit soluta: & sic occultũ. dicit dñs me⁹
qđ epũs poterit dispẽsare. ar. extra de
symo. de symoniace. Si vero bñficiũ
est quis symoniace adeptus: aut illđ
est simplex beneficiũ: aut est platura.
si simplex post liberã ei⁹ resignatio-
nem põt illud ex dispensatione epĩ vel
etiam capituli epõ ↄsentiẽte recupe-
rare: vt extra de elect. si alicuius in fi.
extra de symo. ex insinuatione: si ve-
ro sit dignitas vel platura: puta plebs
vel beneficiũ cum cura: vt extra đ of
fi. or. cum ab ecclesiarum. & ille nullo
ipm accusante vel denũtiãte suo p-
prio motu renũtiat in manibus epĩ
poterit ex dispensatione ipsius epi-
scopi: qui tamen non deliquit in hoc
recuperare si vtilitas vel necessitas
ecclesie id exposcit. j. q. v. presentium.
& c. quicũq;: si vero in iudiciũ vocat⁹
cõuictus sit vel timore probationis
cõfessus. & propter hoc ei⁹ electio re-
probet. nõ potest epũs illa vice cuz eo

dispensare. vt in predi. decr. si alicui⁹:
& extra de symo. nobis fuit. § j. & secũ
dum hoc põt intelligi. j. q. j. erga. & ex
tra de elec. super eo. & j. q. v. c. j. & fi. vel
dic breuius qđ in beneficio simplici
dispensat epũs cuz capitulo ex cã: & si-
ne cã: dũm id meritorum prerogati-
ua exposcat: vt in decr. si alicuius in
fi. & in. c. ex insinuatiõe. in duplici au
tem potest dispensare. etiaz ea vice si
necessitas ecclesie id exposcat: vt in
c. pñtium: als non põt epũs dispensa-
re: vt in. d. c. nobis fuit. § j. Verũ est
ea vice: sed secũda bene põt: vt in de-
cre. si alicuius in prin. & sic. c. presen-
tium determinat decretalem: si alicu
ius & illa determinat illã. nobis fuit. ff.
đ leg. nõ est nouum. & l. sed & posterio
res. qđ aũt dixi epm dispensare posse
intelligendum est qñ non sibi: sed eo
ignorante alicui de socijs suis pecu-
nia data fuit. si enĩ ipe deliquisset in-
dignus esset potestate dispensandi.
arg. extra de cleri. cõiug. diuers. in fi.
& innuitur hoc in pre. c. presentiũ ibi
non epõ. sed cuidã principũ &c. arg. j.
q. j. fertur. ver. vulnerato. & xxvj. dist.
vna. & viđ. j. de sen. § vt aũt. ver. si au-
b tem.[b] ¶ † Sed nunqđ dispensat epũs
20 in symonia cõmissa[c] circa officia mor
c tuorum bñdictiões nubentiũ: sepul
turas: crismatis venditiones sacroz
vasorũ & vestimentorũ benedictiões:
& huiusmodi. dicunt magistri qđ sic
post peractam penitentiam cũ nõ sit
prohibitum. argu. extra de sen. excõ.
c. nuper. ¶ Quid si aliquis symonia
ce ingressus est aliquã religionẽ di-
ci põt qđ epũs põt dispensare cuz eo si
eo ignorante fuit pecunia data. Alij
dicunt indistincte standũ fore ↄcilio
generali. extra de symo. c. qm. & c. de
d regularibus.[d] ¶ † Hoc etiam no. qđ
21 si aliquo ignorante symonia commis
sa sit. postmodũ tñ sciẽs ratũ hz. per-
inde est ac si ab initio consensisset: vt
legitur & no. in pre. decre. si alicuius.
& in pre. c. ex insinuatiõe. de hac ma-
teria no. extra de renũ. post trãsla. in
mentali vero symonia sufficit per pe
nitentiaz satisfacere creatori. ¶ Sz &
si papa ↄmittit alicui qđ dispẽset cũ
monachis symoniacis. ille dispensa
re poterit etiaz cũ abbate vt extra de
symonia. c. fi. l. di. de his vero. extra đ
22 sen. excõ. nuper. ¶ † In ordinato aũt
a symoniaco prelato dicenduz est qđ
caret executione donec cuz eo dispen
satum fuerit per papam. vel etiã per
episcopum: vt quidaz dicunt. qđ dic
prout legi. & nota. j. q. j. si quis a symo
e niacis.[e] ¶ † Xviij. quando dubitatur
23 vtrum iuramentum sit licitũ: vel ser-
uandum vel non seruandum ad pa-
pam pertinet diffinire et decernere.

b ¶ Si aũt. et
ibi vide cir-
ca hoc dictũ
Joã. de deo.
c ¶ Cõmissa:
qđ symonia
sit plz de sy-
monia non
latis. c. se. et
c. ea que. et
c. in tantuz.
d ¶ Regulari
bus Ber. ibi
tz primũ in
quarta glo.
qđ plz respe
ctu ei⁹ qđ de
secularibus
clericis & sim-
plicib⁹ bñfi
cijs dictũ est
s. ver. ij. & sz
hoc ↄcilium
loquitur de
simoniacis.
e ¶ Simonia
cis. & ix. q. j.
c. ij. et de sy.
per tuas. §.

vt extra de cleri. non resi. ad audientiam: et extra de elect. venerabilem. §. pen. extra de iureiur. verum. et c. quanto. et c. intellecto. Item cum in omni iuramento intelligatur eius autoritas excepta[a]: vt extra de iureiur. venientes. §. j. et ff. ad munici. imperatores. et xxij. q. ij. breus. videtur qd pot illum absoluere qui iurauit. qd verum est sm do. m. inter clericos etiam in ecclesiasticis indistincte vt patet extra de rescrip. constitutis. et de ap. dilecto. Item etiam inter laycos. et in temporalibus et si no absoluat omnino relaxat tn si ne suspendit ad tps ex causa: vt pz. xv. q. vj. iuratos extra de penis. c. fi. et de heret. c. fi. Quidam tn hoc vltimum non reputant spale sm do. m. Quidam autem dicunt qd papa dispensare pot et absoluere aliquem a iuramento propter graue scandalum. vel malum exemplum precedente tn cause discretione sed hoc contra. nisi sit illicitum quod

24 iuratur. ¶ † Quia iuramentum et votum sunt de iure naturali: vt extra de iureiur. et si christus. et de voto magne. et iura naturalia sunt immutabilia et indispensabilia. vt. v. di. §. j. et vj. §. his ita. et j. §. nunc bf. de hoc not. xv. q. vj. autoritatem[b] vbi autem quis temere iurauit: qd de sui natura illicitum est: et qd seruatum vergit in detrimentum vtriusque salutis. i. anime et corporis pot epus dispensare: vel potius denunciare non tenere sm Jo. de deo[c]. xxij. q. iiij. qui sacro. et §. fi. et c. inter cetera et c. in malis extra de iureiur. peruenit. j. et c. sicut ex literis: immo etiam ipse iurans potest tunc autoritate propria contrauenire: licet debeat penitere: vt ibi. et xxij. q. iiij. c. j. et c. seq. Si vero possit seruari sine interitu salutis eterne licet alias temerarium sit et periculosum non debet propria autoritate contrauenire. extra de iureiur. si vero. et c. cum quidam. §. fin. et c. verum. immo papa solus absoluit a temerario iuramento. vt in pre. decre. venerabilem. ar. tn contra. quod etiam epus in temerario dispensat: extra de censibus grauis. et hoc quidam tenent qd epus dispenset in temerario si in peiorem exitum vergat: vt extra eod. quintaualle. et c. si vero. xxij. q. j. qui sacramento. et §. fi. potest etiam dispensare epus: vt no exigat iuramentum ab alio: cui committit curam animarum. xxij. q. v. nullus epus a contrario sensu. extra de iureiu. nullus. dispensat etiam epus qn est contra primum et est illicitum extra. e. veniens. et c. quanto. et qn est contra libertatem ecclesie. extra de ma. et obe. dilecti. et qn est contra honestatem status naturalis. extra de iureiur. quintaualle sm Jo. de deo[d]. Item videtur qd epus pot interpretari qd quis non sit periurus.

25 extra de pe. significante. ¶ † Item papa notat extra de iureiuran. debitores[e] qd epus dispensat in iuramento dolo: vi: vel metu extorto. xv. q. vj. c. j. et ij. xxij. q. iiij. inter cetera. si tn sit metus talis. qui potuerit cadere in constantem virum: vn ipse not. extra qd metus causa ad aures: et de iureiur. c. ij. qd abiuranti res ecclesie sue dari potest licentia repetendi illas vel iurans constituet actorem qui repetat. si autem abiurauit res proprias etiam vi: vel metu tale iuramentum obligat: et seruari debet donec iurans per epm absoluatur: eo vero per epm absoluto repetere potest extra de iureiur. si vero: prius tn quam epus absoluat dz inquirere vtrum fuerit talis metus qui cadere potuerit in constantem virum: vt. ff. qd metus causa. l. metum extra. e. ad audientiam. sed quando epus aliter commode prouidere potest non dz absoluere a iuramento: tutius autem videtur qd epus non absoluat a iuramento dolo: vi: vel metu extorto. nec etiam legatus de latere: et sic vidimus plures legatos seruare. ar. in pre. c. ad aures et extra de iureiur. c. ij. et c. si vero. et c. verum. etiam in hoc videtur concordare. d. m. et Jo. de deo dicens[f] solum papam dispensare posse: vbi vtraque salus seruari possit. vt in pre. c. si vero. et c. verum. extra qd metus causa: cum dilectus. xxij. q. iiij. §. fi. et in pre. c. venerabilem. quidam autem dicunt iuramentum per metum qui cadere possit in constantem extortum: non obligare vt extra de iureiur. cum contingat quod est verum in iuramento de sui natura illicito prestito et etiam in iuramento per coactionem absolutam extorto. vt in. c. verum[g]. alias enim bene obligat.

26 ¶ † Dispensat etiam epus ex causa in iuramentis licite prestitis: vt. xv. q. vj. nos sanctorum. et c. iuratos. hinc est quod si iuraui tibi certa die restituere gladium: et medio tempore effectus sis furiosus non debeo tibi reddere. vt. xxij. questio. secunda. nec quis. hoc casu tamen est necessaria dispensatio: vt quidam[h] di-

a ¶ Excepta. et in his quibus sic intelligitur excepta dicit hos. qd pot sola voluntate absoluere iurantem vt scripsi in decr. quanto sup. ij. gl. Adde qd consuluit Pet. de anch. consi. lxv. de cardinalibus qui tpe gregorij Pape iurauerant ire saonam. et papa gregorius nolebat qd irent aliquibus rationibus et allegabat qd in omni iuramento autoritas pape intelligitur excepta. tn ipse ibi consuluit qd iuxta deberent cardinales obseruare et in illo casu autoritas pape non erat excepta.

b ¶ Autoritatem. et in pre. decre. quanto de iureiu. in gl. ij. curiosus in hoc videat Tho. secunda secunde. q. lxxxix. articulo. ix. et de voto in. q. pre. lxxxviij. art. x. et xj.

c ¶ Jo. de deo. vbi statim dicam.

d ¶ Jo. de deo. in libello dispensationum. articulo. vj. in v. colum.

e ¶ Debitores. vbi scripsi sup glo. ij.

f ¶ Dicens. vbi. s. articulo. vj. ij. col.

g ¶ Verum. ego plane sto illi decre. in eo qd de finis vt etiam ibi scripsi in vlt. gl.

h ¶ Ut quidam Inn. et hos. vbi. s. et est vna ro quare non extendit ad hunc casum quia de illo non presumit cogitatum. secunda pp consonem subintelle-

etiam si res in eodem statu permanserit. ibi vide. ADDE qd iuramentum hz has subintellectas clausulas. s. facultatem adimplendi. item rei perseuerantiam item verisimilitudinem. item precogitationem. vide eundem Jo. an. in reg. in malis in. j. col. de reg. iur. lib. vj. et in mercu. Adde qd pro hoc facit qd consuluit Fed. consi. mihi. cc. xlix. qd iurans soluere creditori si creditor bannitur no efficitur periurus. si non dt qd iudex sclarij vigore illius iusti no pot ipsum cogere vt soluat fisco tanquam successori illius dannati. all. hosti. ita tenere in. c. significauit. de cesl. Jac. but. in. l. is qui fa. here. et compostel. et de rescri. c. mandatum. et isto casu qs pot allegare de iure tertij. vt ibi per eum. ADDE tn qd ad solonem quam facit hic spe. circa ar dua et c. qd hoc sequitur do. ab. sicu. in sua quadam dispu. ij. in ordine i. xj. col. vbi pulchre ad propositum. item do. Ant. de bu. l. c. j. et ibi et Abb. sic. item feli. ad saturitatem. et de iureiu.

cunt: potest etiam eps iuramentū in
melius cōmutare. hinc est qđ si quis
iurauit ire ad scm̄ Jacobū ⁊ vtilius
sit ire vltra mare bene poterit cōmu-
tare sic ⁊ in voto ꝯtingit. vt ex̄ de iu-
reiur. puenit. ij. ⁊ qđ eps possit licita
iuramēta in melius cōmutare ꝓtꝫ. qꝛ
iuramentū nō magis obligat q̄ votū
maxime cū iuratur qđ nulli est vtile:
et alicui est dānosum puta si quis iu
rat q̄ nō loquet cū. p. nec cū eo come-
det nec ei seruiet: ⁊ silia: nisi forte hoc
iuret: vt peccādi occasionē vitet. nec
ob. ex̄ de rescri. ꝯstitut⁹: qꝛ ibi loqtur
de illicito iuramēto vniuersitatis. qđ
cōsensu sui epi debuit ꝓstari. et ideo
nō potuit ibi eps dispēsare. ⁊ forte iu
ramentū vniuersitatis nequit eps ꝓ
pter scandalū in aliud cōmutare: vel
in eo dispensare. ꝫ hoc possit in iura
27 mēto priuate persone. ¶ † Itē nō ob.
ꝑ. decre. venerabilē. vbi dꝛ q̄ papa cō
suli dꝫ vtrū iuramentū illicitū sit: qꝛ
circa ardua negotia. ⁊ circa magnas
ꝑsonas pōt forte ꝓpter scādalū sol⁹
papa in talibus interponere partes
suas: vel loqtur ibi de licito vel saltē
dubio iuramento in quo solus papa
pōt dare auctoritatem ꝯueniendi sine
28 cōmutatione aliqua. ¶ † Hoc quoq̄
notādū: q̄ si aliqui iurāt se facturos
aliqđ qđ ꝑtineat ad cultū dei: aut ad
religionem vel pietatē nequeūt sibi
remittere talia iuramēta: puta si duo
iurāt ire vltra mare: ⁊ ibi deo milita
re: aut religionē intrare: aut duo vel
tria psalteria ꝓ inuicē dicere: vel si pi
stores: vel aliqui mechanici iurāt de
lucro suo certā portionē ꝓstare fabri
ce ecclesie: vel in alios pios vsus. pñt
tñ in primo exēplo sibi remittere q̄ si
mul nō vadant vltra mare: sed nō q̄
nō vadāt. Si aūt iuramentū respicit
tꝑale cōmodū: aut preter illud iura-
mentū tenentur facere qđ iurāt: pu-
ta qꝛ carnifices iurāt nō vendere car-
nes infectas ꝓ sanie: vel mercatores
q̄ non sophisticabūt merces suas: vel
q̄ ꝓpter ꝓlixiorem terminū cari⁹ nō
29 vendent. ¶ † Et tū c nequeūt sibi re-
mittere: qꝛ ꝓpter animarū salutē sic
iuratū esse vr̄. Aut nō tenentur sine
iuramēto seruare qđ iurāt: ꝫ solū ex
iuramēto ⁊ tūc subdistingue. qꝛ si ob
seruātia iuramēti spectat tm̄ ad com
modū vel incōmodū iurantiū ⁊ iurāt
de dādo vel faciēdo vel nō faciendo
aliquo alteri: vel ab altero pñt sibi re
mittere: vt si aliqs iurat aliȷ̄ librū scri
bere: vel domū: vel aliqđ aliud face-
re: ⁊ alius iurat ei mercedē reddere:
vel qñ duo socij iurāt de cōmunican
dis oib⁹ lucris. si aūt nō iurēt super
aliquo dādo vel faciēdo: vel nō faciē
do adinuicē: vt dictū est: ꝫ alios iu-

rant aliqđ se facturos: vel non factu-
ros: nequeunt sibi remittere: siṁr cū iu
rāt: ⁊ nō intendūt se obligare deo. ꝫ
tm̄ homini. nihilomin⁹ nō pñt absol
30 ui ab hoīe. ¶ † Si iurāt aliqđ se factu
ros in fauore dei: sicut si iurassem ti-
bi q̄ darē. x. Titio in fauorē Titij nō
posses mihi remittere hoc iuſm ſm
Ray. [a] de hoc. j. in tractatu libel. de iu
reiur. ꝟ. his. q̄ [b]. Is quoq̄ cui iuratū
est pōt relaxare iuſm: vt extra. e. c. j. ⁊
de vsur. cōsuluit. ꝟ. ⁊ vtrū. ⁊ vide. j. §.
31 ꝯtr. ver. ceterū. ¶ † Xxv. ipse tm̄ vel is
cui spāliter ipse cōmiserit pōt absol-
uere excōicatum a se. qꝛ eius est solue
re cui⁹ est ligare vt. xxj. di. inferior. ex̄
de ma. ⁊ obe. cū inferior. vel eo defun
cto ei⁹ successor. vt ex̄ de ele. venera-
bilem. §. rōnib⁹. ꝟ. fuit quoq̄. ⁊ ex̄ de
offic. ordi. pastoralis. §. j. ꝟ. ad quod.
¶ Xxvj. ipse sol⁹ pōt absoluere a snia
sua ⁊ nō legatus. vt. s. ⁊ ex̄ de elec ve
nerabilem. xvj. q. j. frater. ⁊ a snia sui
delegati. vel legati cui⁹ iurisditio ex-
pirauit ⁊ cui null⁹ successit in officio
sibi iniuncto. vt in ꝑ. ꝟ. ad qđ et ex̄ de
offi. dele. querenti. extra de cōces. ꝑbē.
qꝛ diuersitatē. ex̄ de offi. lega. studui-
32 sti. ¶ † Xxvij. si lex seu cōstitutio dñi
Pape vel legati sui obscura sit. ⁊ lega
tio sit finita: nec alius legat⁹ illi suc-
cedat in ꝓuincia illa vel si querat̄ de
dispēsatione in casib⁹ illis qui ꝑ eas-
dem leges sunt sedi aposto. reseruati
ad solū papā ꝑtinet declaratio et di-
spensatio. arg. in ꝯcor. s. ꝟ. pxi. indu-
ctis: exemplū de declaratione legis
summi pon. ex̄ de symo. ꝑ tuas: ⁊ de
sen. excō. inter alia ex̄ de offi. dele. sup
qōnū. §. intētionis. xxv. q. j. §. si ergo.
ꝟ. ipsi nāq̄ soli. ex̄ li. vj. in ꝯsti. Greg.
x. de elec. nemo. ⁊ de sen. exc. pñti. Itē
ipse renouat leges imꝑiales. vt in cō
sti. Gre. x. de postu. ꝓperādū [c]. ¶ Itē
exēplū de lege siue de cōstōne legati
ex̄ de loc. ⁊ cō. c. j. ⁊ ex̄ de ꝯsang. ⁊ affi.
qđ dilectio. ipse idē tñ legat⁹ bene de
clarat suā ꝯstitutionē ex̄ de vb. sig. ex
ꝑte. ij. Itē ipse interpretat̄ ꝓcessum
sui legati vt extra de elec. c. venerabi
lem. ⁊ de ap. nouit. legatus etiā pōt
suā cōstitutionē interpretari. vt ex̄ de
vb. sig. ex ꝑte. iij. ⁊ in ꝑ. §. si ergo. item
legatus interpretat̄ mādatū dñi pa-
pe: vt extra de postula. pre. c. j. et iun-
33 ge quod est infra versicu. xxx. ¶ † Itē
quandoq̄ episcopus diminuit peni-
tentiam iniunctam a papa. vt. l. di. ac
cedens. xxxiij. questione. ij. latorem [d].
C. de episco. ⁊ cle. auten. interdicim⁹.
¶ Xxviij. ipse solus absoluit partici-
pantem ex certa sciētia in diuinis of
ficijs. excommunicato a se. vt extra de
senten. excommu. significauit com-
muniter tñ aliter illud intelligitur [e].

[b] ¶ Secūdū Ray. qui de hoc tractat in summa ꝺ iurīis ⁊ ꝑiu rijs parlo ꝑnte si.

[a] ¶ Is qui. ⁊ ibi allegat decre. ꝓterea ex̄ ꝺ spō. vbi de hoc scri psi sup vlti ma glosa.

[c] ¶ Properādū. quā hodie nō habem⁹. innouabat aūt. l. rē nō nouā. §. ꝑsoni. C. de iudicijs. circa iura aduocatoꝝ taxabat autē ipsoꝝ ⁊ ꝓcuratoꝝ salaria.

[d] ¶ Latorē: vt ibi not. in vtroq̄. c. id fuit ꝺ spāli mādato pape qđ alijs nō licuisset. facit qđ no. de sortile. c. ij. in gl. ii scđa. ⁊ de accu. cū ꝑ. in vl. gl. an tē. interdicimus eodē mō solui ꝑt ꝫ solone si egeat. xcvj. di. c. j. de cō sti. ecclesia.

[e] ¶ Intelligitur. hic oīno videas qđ ibi scpsi sup prima glo.

¶ xxix: si ipse aliquē excōicatū ex certa sciā salutauerit. vel alr ei ꝑticipauerit ꝑsumit qꝺ eū velit absoluere eo ipso. extra de sen. ex. si aliqñ. ⁊ ar. extra de priui. cū olim essemus. §. fi. ⁊. lxiij. di. cū Adrianus. ⁊ de ꝯse. dist. ij. pacē ar. ꝯtra. qꝛ formā non seruauit in absoluēdo. vt extra de sen. ex. cū desideres. §. fi. ⁊. c. a nobis. sed dic qꝺ princeps sola volūtate absoluit. sicut ⁊ sola volūtate manumittit vt. ff. de ma-
34 nu. apꝺ eū[a]. ¶ † xxx. qñ lator canonū sibi absolutionē retinet. īferior absoluere nō pōt. al's āt vꝫ absolutionē alijs ꝯcessisse. vt extra de sen. ex. nup §. in scꝺa. ℣. in scꝺo. idē ītellige de ꝯstitutiōib⁹ legatorū suorū:[b] ex quo legatio est finita. nec aliqs legato succedit cū in talib⁹ null⁹ sit superior nisi papa. vt. s. ℣. xxvj. ⁊. ℣si. xxvij. iste aūt casus plura mēbra cōplectitur. nā in plerisqꝫ casib⁹ papa sibi retīet absolutionē ⁊ dispēsationē. vt pꝫ ī nr̄o aureo repertorio in ti. de peni. ⁊ remis. §.
35 sequit̄ ℣. itē hn̄a ab epo. ⁊ se. ¶ † xxxj. solus papa dispēsat cū eo q̄ irregularitatē incurrit. vt. xj. q. iij. si qs damnatus. extra de eo q̄ fur. or. su. veniēs. extra de sen. ex cū illoꝝ. ⁊. c. cū medicinalis. §. pe. ⁊ de re iudi. cū eterni. ⁊ iste casus multa mēbra includit cū ī multis casib⁹ irregularitas ꝯhat. qꝺ dic. vt. j. §. iuxta. ⁊ §. quis aūt ⁊ sequenti. ¶ xxxij. siquis suspendit̄ p eo qꝺ hereticis ecclesiastica sacramenta ministrat citra se. ap. absolui nō pōt: vt ex̄ de hereticis excōicamus. §. sane cleri-
36 ci.[d] ¶ † xxxiij. cū cā defertur ad ipm: ad eū ꝑtinet examinatio ⁊ diffinitio: nec legatus se intromittere pōt: siue deferat̄ per relationē factā vel pollicitā: vt. C. de ap. ex eo. extra de ꝓben. dilect⁹. extra de offi. lega. lꝫ extra de ap. intimasti. siue ꝑ cōmissionē vt extra de of. le. studuisti. siue per querelā. ij. q. vj. quotiēs. ⁊. l. anterioꝝ. §. ad hoc. siue ꝑ postulationē porrectā. vt extra ꝺ postu. bone. ij. §. nec nocebat. siue ꝑ reuocationē a se factā. ff. de iudicijs iudiciū soluitur extra de ap. vt nostrū. extra de ꝓcura. auditis: de quo no. j. de remis. §. nūc videam⁹ ver. idē ēt est siue ꝑ ap. vt. ij. q. vj. decreto. siue alio quocunqꝫ mō. immo in his oib⁹ est superioris iussio: decisio: vel r̄nsio expectāda. vt. iij. q. vj. multū. vj. q. iij. denīqꝫ. C. de rela. l. j. et. ij. ⁊ in p̄e. c. decreto. pōt tn̄ legat⁹ cām ap. ad papā interposite examinare nō vt ei ꝓiudicet. lꝫ vt magis instructā remittat ⁊ ei credāt in hoc vt extra de ap. ꝯstitutus. vbi de hoc ⁊ de accus. ad petitionē. ij. q. vj. decreto. ij. q. j. nomē. ex̄ de sta. regu. ea que. ℣. hoc eadem qꝺ veruꝫ est nisi cām iā examinatā ad papā remi-
serit: qꝛ postea se ītromittere nō pōt cū desierit esse iudex fm. B. vt in p̄e. decre. lꝫ. ⁊ de postu. bōe. ⁊ vide. s. §. su-
37 peresi. ℣. item is cui. ¶ † Circa hoc tn̄ sciēdū est qꝺ qñ appellatur maxime extra iudiciū si appellatus coram eo a quo appellatū est: vel coram alio superiore vel etiā corā quocūqꝫ alio iussū super eo super quo appellatū esse dicitur ꝓsequitur: appellans vero coram illo excipit qꝺ ipe appellauit ad papā quare ille nō dꝫ se super hoc intromittere: appellat⁹ aūt appellationem negat vel eā confitetur sꝫ dicit qꝺ per eam nō est trāslata iurisditio ad eum ad quem appellatum est. vel dicit tēpus ꝓsequēde appellatiōis elapsuꝫ esse dn̄ audiet ille h̄mōi replicatiōes ⁊ ꝓbōnes sup eis argu. extra de app. romana. §. si vero vocatis. li. vj. nisi forte superior iā īceperit de cā ap. cognoscere qꝛ tūc causam a iudice ap. attentatam. nullo modo inferior tangere debet. extra de offici. del. pastoralis. nō ergo derogat̄ appellatiōi ad papā interposite legat⁹ qui alias de causa cognoscere poterat: vel etiā quilibet ordinarius cognoscendo vtrū appellatio detulerit causam ad ipsum[e]. vel penes illū iurisditio permanserit: immo snīa super hoc lata ꝑtibus p̄iudicat, nisi fuerit appellatum. ff. de iudicijs. si quis ex aliena. ⁊ extra de ap. sollicitudinē. ⁊ sic in questiōe: que inter archiepiscopum pisanū. ⁊ cōmune ciuitatis pisane vertebatur processus: lꝫ pro parte cōis pisani ad sedē ap. appellatū esse dicere-
38 tur. ¶ † Nō enim passim est admittēda quelibet appellatio. immo diligēter cōsiderare debet is a quo appellatur: an debeat illi deferre. vt not. j. de appella. nūc dicamus. ¶ xxxiiij. si dubitatur de rescrip. apostolico contentioso. vtrum per aliud rescriptū eiusdem reuocetur. ap'icus solū hoc diffinire pōt. vt extra de offi. delega. c. ij. idem est in gratioso. s. in priuilegio: vt extra de iudicijs. cū venissent. ⁊ de cōfir. vti. vel inut. c. j. ⁊. ij. siue diffinitū no ex̄ corp⁹ iuris canonici vagāte: vt extra de fide instru. pastoralis: siue
39 incluso: vt. s. ℣. xxvij. ¶ † xxxv. si de fide vel fidei articulo dubitat̄ hoc per papā diffiniri debet. vt extra de bap. maiores in prin. extra de hereti. cum Christ⁹: ⁊ in decre. Grego. x. lib. vj. de sum. trini. fideli. vt ibi dixi. xxiiij. q. j. quotiēs. xij. di. preceptis etiā si indubitatū sit: ex quo in dubiū vertitur. C. de sum. tri. l. si. vn̄ ⁊ ꝺ sacramē. ecclesiasticis. sentiēdū est prout ipe sentit. extra de heret. ad abolēdā. arg. tn̄ qꝺ ꝑ eius legatum: vel etiā per episcopū questio fidei posset cognosci. xvj. q. ...

a ¶ Apud eū. dicas hoc verū si id exp̄mat alias ñ ꝑ cle. de sen. exc. si sūm⁹.

b ¶ Suoꝝ. s. q̄ absolutiones refutāt.

c ¶ Et se. scias qꝺ inter casus excōicationis iuris noui q̄ ꝯ no tam. i. de sen. exc. eos. q̄ reseruati sunt ℣. xxiij. xxix. ⁊. xxx. iste tn̄ sub ꝯditiōe. ⁊. dxij. q̄ no. in cle. ꝺ sen. exc. c. j. sunt. xvj. reseruati. q̄ ibi exp̄munt̄ in gl. et sic sūt. xx. iur. noui reseruati. ⁊ sic bene dixit Guil. ꝙ isti casus ples cōplectitur. Adde an excōicat⁹ a sctā sinodo ⁊ absolut⁹ a papa absqꝫ alia citatione sit vitādus. ro. ꝯs. cccliij

d ¶ Clerici. vj de. j. lxxxiij.

e ¶ Ad ipm. satis vꝫ hoc ꝓcedere ēt in appellatiōib⁹ de q̄bus loquit̄ decr. q̄uis ꝺ ele. li. vj. ⁊. c. si postq̄. e. c. ꝓuida. naꝫ ēt in illis nō ols appellatio deuoluit sꝫ īterposita in scrip. ⁊ ex cā ꝓbabili. itē posset eē ab illo canonice recessū: ⁊ vt ibi pꝫ ꝺ hoc cognoscit inferior anq̄ sit p̄nlata pape. vt ibi. ⁊ facit qꝺ no. i. c. q̄uis in gl. ergo si.

frater n[ost]r. circa medium.[a] ¶ †xxxvj. ipse dispensat vt quis habeat plura beneficia cum cura vel plures personatus cum cura. xxj. q. ij. sicut. quod dic. vt. j. §. videndum. ver. duplex et se.
40 ¶ †xxxvij. pronunciat electionem et prouisionem: que nondum facta est si eam contingat fieri irritam et inanem. vt extra de elec. innotuit. §. si. extra de preben. inter cetera: quod alius facere non potest secundum. d. meu. quia tractus futuri temporis nõ pertinet ad inferiorem iudicem in hoc casu vt. ff. de vsur. l. j. §. j. vnde gradus qui non est: rumpi nõ potest. ff. de iniusto rup. et ir. te. l. nam et si sub conditione. delegati ergo in quorum literis non ponitur hec clausula: si ipsa vti presumant. abutuntur secundum eum. Alij tamen contradicunt ar. p eis. extra de cõces. prebẽ. q[uia] cunctis. §. non sic. quia omnia videntur ei commissa et c. vt extra de offi. dleg. preterea: sed ipse respondet quod bene potest aliter expediri.[b] ¶ †xxxviij. edit legẽ generalem extra de consti. c. j. et si. iiij. dist. erit. C. de sum. tri. cunctos: et per hanc approbat consuetudinem: que alias non excusaret. vt extra de tẽ. or. c. ij. extra de cõse. eccle. vel alta. aqua.
41 extra de cog. spũ. sup eo. ¶ †xxxix. approbat electum in imperatorem. et cõfirmat: vel infirmat elec. ipsius gratificando cui vult cum sint plures i discordia electi consecrat et inungit. et coronat ipsum. vt extra de elec. venerabilem[c] et etiam iustis ex causis repellit. vt ibi. et si etiam iam coronatum deponit: vt extra de re iudi. ad apostolice. lib. vj. Item ordinat eum. nã imperator ordinem habet. vt. lxiij. dist. Ualentinianus in fine. et §. principibus. in fine. dicunt enim quidam q[uod] habet ordinem sacerdotalem prout no. ff. de rerum diui. sacra.[d] alij dicũt q[uod] est subdyaconus. tertij dicũt quod nõ est subdyaconus. sed episcopo in officio subdyaconatus ministrat. Tu dic quod nullum habet ordinem: et quod dicitur in pre. c. iuxta ordinem meum expone. i. officium. habet eñ caracterem militarem. vt. j. q. j. quod quidam. l. di. si quis post. ¶ xl. facit concilium generale. vt. ij. q. vj. ideo. xvij. dist. per totum quod dic. vt. s. §. superest. versi. sed nunquid legatus. ¶ xlj. canonizat et approbat sanctos et in catalogo sanctorum scribi facit nomina eorundem. et aliter nullus quantumcunq[ue] fulgens miraculis debet venerari pro sancto. vt extra de reliquijs et ve. sanctorum. capitu. j.[e]
42 extra de restitut. venerabili. ¶ †xlij. de aliquo facit nihil mutando etiam rei naturam. vt. C. de rei vxo. acti. l. vnica. Respon. j. ad idem extra de excel. prela. tanta. §. j. in fine. immutat ergo substantialem rei naturam: puta faciendo de illegitimo legitimum. vt extra qui fi. sint legi. per venerabilem. et de monacho canonicum vt lxxiiij. distin. quorundam. Et de monacho non monachum. et de capaci non capacem: et huiusmodi. j. versi. proximo. ¶ xliij. de nihilo aliquid facit. vt extra de transac. capitu. j. iij. q. vj. hec quippe. extra de concel. preben. constitutus. ij. q. j. in primis. et s. versi. xviij. s. ver. proximo. ¶ xliiij. semper et vbiq[ue] pallium portat: quod nulli alij licet. vt extra de vsupal. ad honorem. ¶ xlv. concedit pallium instanter petenti. c. distinctio. prisca. et c. optatum. extra de elec. c. significasti. quod nullus alius potest etiam legatus. vt extra de vsupa. nisi exceptis patriarchis vt extra de priui. an
43 tiqua. ¶ †xlvj. solutus est legibus. ff. de le. l. principes. et. xxv. q. j. §. si ergo prope principium. ver. ita ergo. quia nulli subest. nec ab aliquo iudicatur. vt. s. versi. j. decet tamen ipsum seruare iura. vt. C. de le. digna vox. extra de sup. ne. pre. licet. xj. questio. j. peruenit. ix. q. iij. ipsi sunt. et. c. patet ix. dist. iustum. palea est: et in pre. §. si ergo. ver. hinc etiam de eo. vnde Christus volens baptizari a Joanne: dixit sic. nos decet omnem iustitiam implere: vt in euan. Mathei legitur. iij. c. ¶ xlvij. appellatur ad eum omnibus medijs omissis. ij. questio. vj. capitu. secundo. tertio. quarto. et. v. extra de appel. dilecti: licet sit ar. contra ij. q. vj. decreto[f] alias autem gradatim est appellandũ. vt. ij. questio. vj. metropolitanum. xj. q. j. peruenit. in aut. col. iiij. de ap. et intra que tempora. §. illo. videlicet: qui. §. est. ij. questio. vj. anteriorum. ver. illo. de legato. nota. s. §. superest. versi. illud aũt. ¶ xlviij. snia eius facit ius si animo ius condendi pronunciat. extra de re
44 iud. l causis. ¶ †xlix. abbate: et monacho cõdicẽtibus põt monachum extrahere de monasterio: et alicui episcopo: vel principi in sociũ assignare vel secũ tenere. ix. q. iiij. p principalẽ. viij. distin. que contra mores. xj. q. ix. qui resistit: nec mirum. nam et s[ecundu]m quosdã de monacho potest facere non monachum: prout not. extra de sta. mo. cũ ad monasterium in fine. ¶ L. dispẽsat in criminibus q[ue] sunt maiora adulterio. episcopi vero p[ro]hi[bi]t i adulterio. et in minoribus. vt extra de iudicijs at si. vtraq[ue] tñ regula: fallit. prout dicam. j. §. nunc breuiter. et §. nunc de episcoporum. ver. in his ergo. ¶ Lj. canonica impedimẽta matrimonij aliquã

a ¶ Circa medi[um]. solue vt ibi not. et. lxx. dis. c. ij.

b ¶ Expediri sup hoc vltimo vide q[uo]d scripsi de cõces. p[re]bẽ. si so li. li. vj. sup gl. no. sup p[ri]mo que tractat an ipse solus apponat decretũ vide q[uod] dixi de prebẽ. si apostolice. eo. li.

c ¶ Uenerabilẽ. et in de. d[e] iureiu. ro. in prin.

d ¶ Sacra. vide. j. §. dispẽsatio. §. ius autem.

e ¶ c. j. d[e] hoc no. plene. e. tit. c. vno. li. vj.

f ¶ Decreto: ibi soluit i scda. gl. Ad de q[uo]d valet appllo interposita ad cõciliũ vel ad summũ põtificẽ q[uo]d q[ui]s dubitare p[ro]pe q[uo]d sacrũ cõciliũ nollet de cã cognoscere ita consuluit ro. cõ si. cccxl. et respectu. §. se. dic q[uod] idem ro. cõsuluit q[uod] a snia pape appellat q[uo]n ipe indicat ex relatiõe nõ vera eidem fctã et hoc casu cõciliũ non debet remittere cognitionẽ ipsi pape vide ei[us] cõsi. dxxj.

do restringit.& annihilat.vt pz ex de
consan.& affi.non dz.xxxv.q.iij.que-
dam lex.& c.qd scripsi.j. versicu.lxxv.
¶ †L.ij.ipse solus licite ordinat[a] ex
quatuor tpa in festiuis diebus puta
dnicis vt extra de tem.or.c.j.& c.de eo
qui alius hoc fecerit papa sol9 cu tali
ter ordinato & cu ordinatore dispen-
sat vt eo.ti.cum quida.& arg. e.ti.di-
lectus.Sed vr q archieps dispensa-
re valeat cum taliter ordinato.vt eo.
ti.consultationi.sed illud intelligut
quidam ibi ex spali dni pape mada
to factu esse.vt.e.ti.cum quida.alij 3
sed si ordinat9 ab alio q a papa ex-
tra statuta tempa vel als illicite cele
bret ante dispensatione obtentaz so
lus papa cu eo dispensat vt quidam
dicunt qd dic vt.j.§.nuc de epor. v.
prohibetur. ¶ L.iij.ipse solus vna et
eade die ad duos ordines sacros pro
mouet aliquem.vt.e.ti.dilectus. sed
si ab alio promotus sit poterit cuz il
lo episcopus dispensare vt dicut qui
da cu non prohibeatur vt ibi.alij co
tra.de hoc in p.ver phibet. ¶ L.iiij.
promotu a se vel a predecessore suo
ipse solus ordinat.vt extra de temp.
or.cum in distribue dis.[b] ¶ L.v.ipse
solus facit ordinationes in die sue
cosecrationis vt extra de electi.qd si-
cut.§.preterea. ¶ L.vj.ipse solus pot
beneficia vacatura conferre vt.s.§.
nunc tractemus.in prin.& v.de illo.
45 ¶ †L.vij.ipse solus pot auferre vni
& dare alteri.xxiij.q.viij. conuenior.
& c.se.in fi.xij.q.ij.futuram.qd no pt
legat9.vt.s.ver.xj.solus eni pnceps
pot aliqué iure suo priuare[c] vt in p.
cocor.& C.de quad.pre.bn.& ix.q.iij.
cucta.& c.per pncipale. ¶ L.viij.ipse
pot 3 oia statuta & 2cilia venire vt ex
de elec.significasti.qd no pot legat9
in p.ver.de illo. ¶ L.ix.ipse concedit
epalia insignia abbatib9 & inferiori-
bus puta mitra:annulu baculu pa-
storale.sandalia & filia.put notat in
summa.d.m.in ti.de vsupal.§.& qui-
bus diebus.ver.& notadu.j.versicu.
lxxix.[d] vel qd aliquis faciat an se cru-
ce portari.vt extra vt li.pen.c.j.qd th
fieri no dz in pntia ei9 vt sui legati vt
ex de priuil.antiqua.& archiepi insi-
gnia sua recipiut de corpore bti Pe-
tri.vt ex de ele.significasti.ad finem.
46 ¶ L.x.ipse 2cedit layco spualia. pu-
ta ius eligedi.[e] vt ex de iure pa.nob
fuit.& ecclesias & decimas eximendo
ipm a prestatione decimar.vt extra
de deci.a nobis.qd alius facere non
pot.vt ex eo.ti.quis.& c.tua.& .j. ad
ide.ij.q.v.mema .ibi jcora tere.xxxij.
di.§.ver.ver.scribit eni vbi videntur
spu alia siue cause spuales laycis de-
legati.que th sunt eis als interdicta.
vt pz ex de costit.eccle.& de rebus ecc.
alie.vel non.cu laycis.xcvj.dist.bene
quide.ex de iud.decernimus.de hoc
extra de arbi.contingit. ¶ L.xj.conce
dit presbytero quod possit infantes
crismare in fronte.xcv.di.puenit. qd
a nullo alio fieri pot.vt extra de con-
sue.quanto.& de sacra vnc.c.vnico.§.
qr vero.ver.per frontis.& de consecr.
47 ec.vel alta.aqua. ¶ †L.xij.ipse sedet
in sede illa qua dns sibi in personaz
beati Petri spalr elegit vt ex q si.sint
le.per venerabilem.§.rationibus vi.
sane[f] ex de bap.maiores.in prin.xix.
di.enivero.ideoqz summus pontifex
appellat.vt extra de sta.mona.cu ad
monasteriu.j fi.ad ide.xix.xx.& xxj.&
xxij.di.per totum. ¶ L.xiij. approbat
scripta alior & concilia.ex de sum.tri
ni.c.ij.in fi.xix.di.si romanor.xv. di.
sancta roma.xvij.di.regula.ex de he-
48 re.fraternitatis. ¶ †L.xiiij. ipse sol9
dispensat cum filio sacerdotis vt ha-
beat ecclesiam in qua pater eius im
mediate ministrauit sm Gof.vt ex.6
fi.presby.dilect9[g]. ¶ L.xv.ipse solus
dispensat cuz illegitime nato.qd dic
vt.j.§.nunc de epor.ver.vtrum aut.
¶ L.xvj.ipse solus dispensat cum su-
spenso seu interdicto ab hoie vel ex-
coicato celebrante.de quo dic vt.j.§.
nunc de eporum.ver.sed nunqd po-
test. ¶ L.xvij.ipse solus absoluit mce
diarios postqz sunt excommunicati
denunciati sm Jo.de deo[h] vt extra de
sen.excom.ex conquesti.et capi.tua.
¶ L.xviij.ipse solus absoluit occiso-
res clericorum vel si als lesio sit enor
mis.vt.j.§.nunc dicamus.ver.circa.
¶ L.xix.ipse solus dispensat vt noui
tius vel homo alterius pfessiois fiat
abbas.sm papam & Joa .de deo[i].vt
extra de electio.c.officij. Alij contra.
vt.j.§.nunc de episcoporum.versicu.
iij.& §.consequenter versiculo lega-
tus.[k] ¶ L.xx.ipse solus dispensat vt
monachus.laycus.vel in minorib9
ordinibus existens fiat episcopus.
lxj. distinctione miramur.lxiij.dist.
etio ne valentinianus.lxj.distinct.§.
sed aliud.s.versiculo.xiij. ¶ L.xxj.
ipse solus dispensat cum illo q scien
ter excommunicatus ordinem rece-
pit vt extra de senten. excommunica
tionis.cu illorum.§.primo.& hoc si-
ue sciat ius siue ignoret: & etiam qd
plus est si non recordabatur de facto
propter quod excommunicatus erat
quia in culpa est nec pot cu tali eps
dispensare.sm papa vt ibi. ¶ L.xxij.
solus dispensat cu ordinato in apo-
stasia.vt extra de apo.c.fi.arg.tamen
3 q etia abbas hoc possit.vt extra de
tempo.ordinan.ex parte.[m] ¶ L.xxiij.
cu ordinato a scismatico solus papa

a ¶ Ordinat. supp.ad sacros.

b ¶ Distribue dis.hec decre.de ordinato pbat no de pmoto. de q vide q satis scripsi de te.or.cuz nullus.lib.vj. sup ver. in hoc casu

c ¶ Priuare. et nuda voluntate.j.v sic.lxxxix.et §.nuc breuiter. an si. no th dz id facere sine ca vt no.xxij.di.c.j. ¶ Ite inferiores qnqz id facere pnt ex ca ad hoc de reli.do.2stitut9. in gl.hic ergo.cuz suis remiss. AD de pulchre Bl.cxc.ij.li.& consi.xxxviij.et cxx.j.li.pau.de ca.2sil.ccxviij.& ccxxij.& plene.cclxxxij.& ibi an possit expedire ardua sine co sensu cardinaliu.& an possit tollere dniu reru suar clerico no subdito.

d ¶ Ver.lxxix. ad hoc de p mi.vt aplice li.vj.

e ¶ Elige.vide qd dixi.s.p xi.§.sup v. sz nunqd legatus.

f ¶ Ver. sane.

de elec.fundamenta.§. ne aut.li.vj. vide qd dixi.e.li.de te.or.c.j.super gl.q ad econuerso.

g ¶ Dilect9 vide.j.§.q statim. alleg.j. si. Adde qd eps pt dispesare cu illegitimo.old: consi.ccxv.

h ¶ Jo.6 .deo vt.s.arti.ij.

i ¶ Jo.de deo vbi.s.

k ¶ Ver.legatus vide qd ibi dicam.

l ¶ Cu illo et religioso.

m ¶ Ex parte ibi no fuit vera apostasia imo fladi maiore trasierat:no peccauerat. adde i ver.seqn an papa sine ca possit dispesare inter 2sanguineos mrimoniu fiendu bal.cosi.cccclxxiij.li.iij.& an papa possit dispensare vt nepos vxorem patrui ducat i vxore & fuit i nepote regis anglie vide pet.de anc.q sic.ei9 consi.cccLxxxiij.

a ¶ D.in.itē dñs.in.in addi.quā ibi posuitin fi.vi.gl.
q ¶ Ler.xvj.ibi dabo remissionem.
r ¶ In euan.Lu.xxij.ADDE tu vt hodie habemus extrauag.bonifa.viij.incip.vnā sanctā catholicā.sub ti.de maio.ꝛ obe.

dispensat s'm.B.Aliġ ꝯ q̄ ēt ep̄s hoc possit.vel dic ꝑut le.ꝛ no.ex̄ de scis.c. ij.ꝛ ex̄ de elec.q2 diligētia.¶ L.xxiiij. is q̄ renūtiauit executiōi pōtificalis officij igrediēdo religionē ꝑ solū papā ipaz recupare pōtvt ex̄ de renun. post trāslationē.¶ L.xxv.ipse solus dispēsat i gradu ꝯsanguinitatis ꝓhibito.ꝛ nō legat'.vt ex̄ de ꝯsan.ꝛ affi. qd dilectio.ꝛ.c.q2 circa.ex̄ de trāsact. c.fi.xxxv.q.iij.quedā.ꝛ.c.qd scripsi.S. v.lj.¶ L.xxvj.ipse sol' dispēsat cū regularib' exeuntib' ad audiendum leges vel physicā vt ꝓmoueant.vt ex̄ ne cle.vel mo.nō magno.in fi.ꝛ.c.super specu.ꝛn.j.s3.d.meū.[a] ¶ L.xxvij. cū non ordinato ministrāte.vt ad superiores ordines ascēdat.vt.j.§.nūc de epoꝝ.v.xviij.¶ L.xxviij.s'm q̄sdā ipse sol' dispensat cū eo q̄ excōicatus vel suspēsus recipit beneficiū ecclīasticū vt.j.e.§.v.xvj.[b] qd nō plz.¶ L.xxix.ipse sol' cōcedit dyacono vt cōpagis siue sandalijs vtat vt.xciij.disti. ꝯuenit ad nos:ei clericis:vt mapulis vti possint.vt.c.distin.illud.S.v.lix. ¶ L.xxx.ipse sol' dispēsat i decimis h̄dādis:qd dic vt ex̄ de deci.ex pte.ꝛ.c. a nobis.ꝛ.S.v.lx.¶ L.xxxj.vt portet xp̄ian' arma saracenis.vt extra de iu-49 deis.significauit.¶ † L.xxxij.cōmittit causam layco spūalem.vt.S.v.lx. ¶ L.xxxiij.ipse solus dispensat cū clericis ꝯferētib' ecclīastica sacra hereticis ꝛ ab eis oblationes ꝛ elemosynas recipiētib'.vt ex̄ de here.excōicamus.§.sane.vbi de hoc.¶ L.xxxiiij. ipse sol' dispensat s'm quosdā ꝯ canones iniūgentes certā pnīaz seu satisfactionē in enormib' criminibus. vt est homicidiū ꝛ symonia in.bñficio cū cura:vel in ordine.L.di.minor. de hoc ex̄ de renū.post translationez, in fi.S.j.§.dispēsatio.v.ꝛ scias.¶ L.xxxv.in voto ꝯtinētie ꝛ ꝓ terra sctā emisso.j.§.nūc de epoꝝum v.cxxxiiij. ¶ L.xxxvj.in etate s'm quosdā.vt.eo. §.v.liij.ꝛ.S.v.xiij.¶ L.xxxvij.ipe cōfirmādo ex certa scia firmat ꝛ sanat

50 infirmū.ex̄ de ꝯfir.vti.c.j.ex̄ de trāsla. c.j.ꝛ.S.v.xviij.¶ L.xxxviij.ipse habz vtrūqꝫ gladiū.s.tpalē ꝛ spūalē ex cōmissione dei.vt.xxij.di.c.ꝛ in euāgelio.[c] Ecce duo gladij ꝛ dñs cui' ipse vices gerit vtroqꝫ visus est.vt.x.dist. q̄m idē.ꝛ.xcvj.di.cum ad ver.licꝫ alij q̄nqꝫ habēt exercitiū vtriusqꝫ gladij vt ex̄ de sent.excom.dilecto.libro.vj.
51 ¶ † L.xxxix.ipse est successor Petri et vicarius Iesu xp̄i vicē non puri hoīs sed veri dei gerēs in terris.vt de trāsla.inter cor.ꝛn.j.ꝛ.c.quāto.ꝛn.j.ꝛ.c.lz ex̄ vt ec.be.vt nostrū.§.j.v.porro.xxj. di.c.j.extra de homi.ꝓ huma.xxiiij. q.j.q̄m vet'.vnde oīa regit:ꝛ dispōit ꝛ iudicat ꝓut sibi plz.ix.q.iij.cūcta. ꝛ.c.ꝑ ꝓncipalem.ij.q.vj.ideo lz ꝛ quilibet ep̄s sit quo ad quedā vicarius xp̄i.vt.xxiij.q.v.mulierem.ꝛ ex̄ de sacra vnc.c.vnico.§.ad exhibēdum.vs. caput igit.ꝛ.§.seq.ver.ad qd etiaz hz etiam papa plenitudinez ptātis ad quā vocatus est.Alij vero in partez sollicitudinis suntvocati vt extra de vsupal.ad honorē.ij.q.vj.decre.ꝛ.c.q̄ se scit.ꝛ dūmō ꝯtra fidem nō veniat i oībus ꝛ per oīa pōt facere: ꝛ dicere quicq̄d plz.auferendo ēt ius suū cui vult:q2 non est qui ei dicat cur ita facis.xix.di.in memoriam.de pe.di.iij.
52 §.ex ꝑsona.al's in.c.q̄uis.¶ † Nā ꝛ apd eū est ꝓ rōne volūtas.ꝛ qd ei plz legis hz vigorē.insti.de iur.na.§.sed qd principi.pōt ēt oē ius tollere[d].et de iure supra ius dispensare.vt.S.v. xviij.itē non hz superiorē.vt extra de elec.lz.sed ipse sup omnes est:nec potest ab aliquo iudicari.xxj.di.in nono.ꝛ.c.nunc autē.ix.q.iij.cuncta.ꝛ.c. nunc vero.ꝛ.c.seq.ij.q.v.auditum.S. ver.xlvj.ꝛ habet in terris plenitudinem potestatis.ij.q.vj.decreto.item habet celeste arbitrium.vt.C.de summa trinita.l.j.itē ei iura celestis ꝛ terreni imperij a deo commissa sunt. vt.xxij.distinctione.c.primo.¶ Quedam tamen sunt in quibus papa dispensare nō pōtvt.j.§.nūc breuiter.ꝛ

d ¶ Ius tollere ēt talr ꝙ habeat ꝓ nō scd.vt in cle.de imu.eccle q̄m.
e ¶ c.j.scias ꝙ s' his.lxxxix casibus.hostī.posuerat lxj.in sum.hui'ri.§.qd ptinet.v.illud quidez mior.ꝯomiserūt casum decr.vlt.de reli.do.a ꝑn ci.de noua religiōe nō creāda ꝑ aliū q̄ ꝑ ip̄z cui ꝯcor.eo.ti.c.j.i prin.li.vj.idē dico de casu s' cre.aduers' v.ꝓpter.de immu.ecc.Hic addendi sunt casus iurꝫ noui ꝛ ꝓmo libri.vj.ꝛ sn̄ oīa de excōicatiōib' in.noui reser[ua]tis.vide qd dixi.S.v.sic.xxx.itē reseruate dicūt ꝑpetue ꝯfe sup abꝑtia de rescrip.x. si.itē ꝙ q̄s sit triplex i ecclīa.de cōsue.c.j.ꝙ ꝑsone ꝓhibite ꝓficiātur vrbi romāe de elec.fundamenta.§.vt ergo.itē dare administratorē ecclīe cathedrali vacāti.e.ti.is cui.saluo qd h̄r de sup.neg.ꝑ.ec.itē dispēsare cū vltramōtano ordinato ꝑ ep̄m italie ꝯ formā decre.j.de tēp.or.itē dare simul ptātē recipiēdi renūtiationē bñficij.ꝛ illud cōferēdi de offi.leg.c.pe.§.j.itē conferre beneficia vacantia in curia.de preben.c.ij.itē ꝙ monachus habeat administrationem alterius monasterij vel plures prioratus proprij vel curatas ecclesias.eodem titulo cū singula:item dare coadiutorem ep̄o quod dic de clericis egrotante.c.vno.Item dare licentiam faciendi recognitiones vel submissiones.de quibus de rebus ecclesie non alienandis.hoc consultissimo.Itez quo ad mendicantes approbatos post concilium duo reseruata sunt pape.de religiosis domibus.ca.vno.§.ꝓmo ꝛ vltimo. Item casus decreta.vnice.de scismaticis.Item vt mendicātes possint acq̄rere noua loca vel ātiqua mutare.de excessi.prelatorum.c.vno.item vt agens penitentiam vltra mare.ꝑ decr.feli.de pe.possit inde redire vt ibi.versicu.cum autem in cle.ꝙ immutetur vel dispensetur decr.vbi periculum.de elec.ne Romani.item quod q̄s ꝓuideat ecclesie cathedrali carēti clero ꝛ populo christiano.eodem titulo in plerisqꝫ.itē formā citationis q̄ habetur de iudicijs.dudum.Item casus q̄ habetur de religiosis domib' quis contingit.ꝛ ibi notatur in gloss.per hanc.Item sol' papa reuocat ꝛ temperat priuilegia per se data.de cēsibus.c.primo.alias concordan.vide de regu.iur.decet.in glo.fin.aliquos etiam casus collige per gloss. de rescriptis.si propter.in glos.an legatus.ꝛ de elect.cupiētes.in glo.in hoc casu.ꝛ glo.sequen.eodem tit. indemnitatibus.in princip.ꝛ in cle.e.ti.c.j.ꝛ.ij.cle.de ꝓba.lris.in.iiij.gl.Aliū casuz collige ex.q.quā posui super regula indultū.de re.iur.li.vj.

dixi in nostro aureo repertorio.sub ti.de tēpo.or.in rub. de sunt irregularitates q̄ deficiunt iam promotos. ¶ Premissa aūt oīa q̄ sibi spāliter in signū generalis dñij sedes apo.reservauit generali legationis mādato non transeūt in legatum nisi spāliter committant. vt.xxv.q.ij.seruatis.extra de of.le.ꝙ translationem.ꝛ xvij.dist.huic sedi.hec eñ sunt quasi meri imperij.ff. de iu.om.iu.l.imperium.ꝛ.j.de iur.om.iud.versi.ſm canones.ꝛ ideo generali commissione nō transeunt.si cut ꝛ multa alia sunt q̄ generali mandato nō trāseūt vt pbat.ff.de off.eius cui mā.est iu.l.j.ad idē accedit ff.de his que in frau.credi.l.si pater.ff.de dona.filiussa milias.ff.de pecu.q̄ peculij.ff.de pcu.l.pomp.ꝛ.l.mādato.ff.de dam.infec.dies cautioni.§.j.ff.de iur.om. iu.iubere. ¶ Legatus igitur quicunq̄ pdicta vsurpare non dꝫ ſm dñm.m.alioqn ꝯfundet vt eꝫ de vsurpa. nisi.ꝛ de trāslatione epi.c.j.ij.ꝛ.iiij.extra de of.le.qđ translationē.ꝛ.c.nisi.vsurpare aūt intelligitur nisi su per premissis priuilegium ꝛ concessionē habeat speciale.ar.extra de priui.porro.ꝛ.c.sane.nec intelligit a sede apo.emanare qđ ab eo emanabit.vt.ꝫ.§.nūc tra

53 ctemus.in prin. ¶ † Alia aūt quecūq̄ exercere posset is qui legatum misit que sibiipsi specialr nō reservat

a exercere pōt legat⁹ ſm Gof.[a] ꝛ.B.do.meū.ꝛ fere oēs. extra de sen.excō.nup.extra de of.leg.qđ translationē extra de of.vica.c.pe. Idē etiā no.Io.ij.q.v.que de cā. ꝛ pro eis facit.ff.de procu pcurator cui.ꝛ.l.seq.legat⁹ eñ plenissimā iurisditionē hꝫ:cui adheret merū imperiū sicut ꝛ proconsul.ff.de of.procon.l.si in aliam.§. ꝛ.l.ꝛ maius imperium hꝫ in pūincia sibi decreta omnibus aliis post principē.vt.ff.e.ꝛ iō.ꝛ.ff.de of.pre.l.

54 iiij.nec quicq̄ est in ea pūincia qđ p ipm non expe diatur vt.ff.de offi.procon.nec quicq̄.in pn. ¶ † Naꝫ ipse vicē procōsulis ꝛ presidis pūincie obtinet. vt in constōne Clemē.iiij.eo.ti.ex parte.Sꝫ certe res peri

b culosa vr̄ sic dicere indistincte:vnde circa legati potestatem dicēdū vr̄ ꝙ si sibi cōmissum sit in certa pūincia plene legationis officium oīa exercere libere ꝛ immediate poterit q̄ siue de iure:siue de consuetudine q̄ libet ordinari⁹ offm̄ sue legationis exercere pōt: siue ille sit abbas siue eps:archieps siue primas vel ptriar

c cha[c] vel alius quicūq̄.vt in pre.l.si in aliā.§.fin.ff.de of.presi.l.ex oib⁹.ꝛ.l.seq.ꝛ.l.sed lꝫ.ipse eñ ordinari⁹ est in illa pūincia.vt.ꝫ.§.superest.ꝟ.quid de snia. qꝛ gerit vices.d.pa.vt extra de consue.cū venerabilis.eꝫ de presum.mandata.xciiij.di.c.j.extra de of.le.c.j.ꝛ.c. qđ translationē.Illa aūt q̄ sunt se.apo.spālr reserua ta tangere non dꝫ vt dixi.sed ꝛ si aliqua imminent: que se.apostolica sibi specialiter reseruasse non inue nitur:ardua tñ ꝛ grauia sunt.dꝫ legatus illa ad apo. se.referre.vt euidēter probat.xvj.q.j.frater noster.cir ca mediū.xxv.q.ij.in galliarum.extra qui filij sint le gi.per venerabilem.prope fi.extra de bap.maiores.i princip.xvij.dist. multis.xviij.dist.c.j.extra.de of.archi.ad hoc.§.item in epistola.extra de transla.epi.c.j. vnde legitur in exodo.c.xviij.in fi.ꝙ Moyses constituit pricipes ꝛ tribunos q̄ quicq̄d maius esset ad eū referrent ꝛ faciliora tantummō iudicarent.ad idē eꝫ de reiud.cū eterni.j.rñ.sicut sunt illa q̄ maiori aiaduersione indigent vt.ff.de of.prefec.vrb.l.j.§.item solent.ad idem.ff.de offi. prefe.vigilum.l.iij.§.cognoscit.ff.de of.procon.l.si quis erit.ꝛ absoluere occisores clericoꝝ:vt.j.§.nunc dicamus.ver.quod etiā sicut etiam sunt ea que per generalia,consilia sunt prohibita que tangere non debet vt.ꝫ.§.nunc tractemus.

versi.de illo.licet ars merum ingiis habeat vt predixi:ꝛ alia similia.cum eñ plura sint negotia q̄ vocabula: vt.ff.de prescrip. verb.l.natura.non possunt oēs articuli legibus cōprehendi:vt.ff.de le.l.non possunt.ꝛ iō est de similibus ad similia procedendūꝫ.vt extra de rescrip.inter ceteras ꝛ.C.de leg.leges.presertim vbi nulla dissimilitudo notari potest vt.xxviij. q.j.sic eñ neq̄ in tertia col.ver.nunquid etiaꝫ hic intelligendū est q̄ do. papam maiora ꝛ grauiora sibi retinuisse.licet illa non sint in iure expsse scripta.vt in pre.concor.item in dubijs melius est abstinere q̄ incōsulte falcem in messem ponere alienam vt in pre.l.nec quicq̄.rñ.j.extra ꝺ ele. venerabilem.vj.q.iij.scriptum. ꝛ ar. extra de app.dilectis.in fi.ꝛ.xiiij.dis. sicut.qꝛ non omne quod lꝫ expedit. vt.ff.de re.iu.non omne.xj.q.j.aliud alias autem generaliter penas iponere:dispensare:ꝛ alia facere potest. nisi inueniatur expresse vel per pbabilem consequentiam prohibitū. vt extra de transac.c.fi.audiui aliquos peritos dicentes ꝙ sicut eps oīa pōt que sibi non sunt expresse prohibita ita ꝛ legatus nec aliud potest legatus quā episcopus quorum dictuꝫ

55 non approbo vt predixi. ¶ † Qđ aūt dixi legatum posse quicq̄d patriarcha potest fallit in quibusdam casibus.nam ille cōfert pallia ꝛ facit ante se crucem ferri.vt extra de priuile. antiqua.legatus non.item patriarcha constantinopo. deponit episcopos suos.ꝛ etiam alexandrinus : qđ legatus facere non potest.vt.ꝫ.versicu.xvij.Itē ad illos duos pōt omissis medijs appellari.vt.xj.q.j.si clericus.xxij.di.renouantes.lxv.dis.mos antiquus.quod in legato non obtinet ſm quosdam.vt.ꝫ.§.superest.ꝟ. illud aūt.itē lꝫ alij prelati baculo pastorali vtantur non tñ papa vel eius

d legatus[d].tum propter hystoriā.tum propter misticam rōnem.vt extra de sacra vncti.c.vnico.§.fi. Prohibetur aūt legatus sniam delegati dñi pape reuocare vel relaxare.vel impedire: q̄uis ipsam possit ꝯfirmare ꝛ cōprobare:vt §.superest.versi.item is cui. ꝫ.ver.xxvj. ¶ Legatus quoq̄ de latere non potest admittere postulationem alicuius in archiepm̄.vt extra

56 de vsurpa.nisi. ¶ † Sed nunq̄d poterit electum in archiepiscopū cōfir

e mare[e].vr̄ ꝙ sic cum possit electionē de ipso factam examinare:vt.ꝫ.di.§. superest.versicu.sed quid dices.nam ꝛ patriarcha hoc potest.vt extra de priui.antiqua.ar.tñ ꝯ.extra de elect.significasti.ppe fi.quicquid tamen sit

a ¶ Scđm gof.in summa hui⁹ ti. ꝟ.igressus. B.ꝛ host.e.ti.c.j.in fin.

b ¶ Ex pte.ꝺ q̄ sumpta fuit decr.ij.e.ti.libr.vj.vt ibi no.in.j.glo.

c ¶ Patriarcha hoc infra tēperat.

d ¶ Legatus sup.nō eps.

e ¶ Cōfirmare.expeditū est ꝙ pōt de elec.si abbatem.ij.rñ.libro.v.

de iure.bene facit si abstineat.ar.pre. decre.nisi.z.xvij.di.huic sedi.z ar.ex̃ de electi.bone.j.vbi talia spāliter lega to de latere cōmittunt̃ de epo aūt du biū nō est:qn illi⁹ electionē possit cō firmare z eū ↄsecrare vt̃ facere ↄsecra ri.ar.in his q̄ no.in pre.ver.sed quid dices.qz quilz metropo.hoc pōt in ꝓuīcia sua vt ex̃ de elec.suffraganeis z.c.qđ sicut.§.preterea.ↄsulo tñ ꝙ ab stineat.nā eccl̃ia ro.non libēter alte ri pticipat hunc honorē.z sic seruari videm⁹.presertim in epis exēp.s.eo. 57 §.ver.xxij.¶†Itē legatus nō potest alienare sine speciali mādato rez ad se.apo.ptinentē.ar.ff.de offi.ꝓcu.ce saris.l.j.nec donare.ff.de do.fili⁹.§. itē videamus.ex̃ de do.c.ij.lz sit,arg. a ff.de ꝓcu.l.procurator cui[a].itez si sit cā q̄ immediate pertineat ad se apo. forte meli⁹ faciet si se abstineat: nec de ea sine spāli mandato diffiniat vt̃ cognoscat.arg.ff.de offi.ꝓcō.l.nec q̄c 58 q̄.rñ.j.¶†Illud aūt, queritur vtruz prelatus vel exemptus q̄ ex iuramē to tenetur singulis annis limina apo stolorum visitare.vt extra de iureiu. ergo visitando legatum secur⁹ erit. rñ.non.Limina eñi aplõrū ibi esse intelliguntur vbi est papa.vt.xciij. di.legimus.ppe si.apli eñi illi sunt Petrus z Paulus.vt.xij.q.ij.de viro quoꝝ papa est successor vt ex̃ de ho mici.p humani.rñ.j.li.vj.z aliud est sedes apo.z aliud eius legatus vt.s. §.nūc tractem⁹.ver.j.sed nec legat⁹ ↄ illius iuramētum sibi pōt ad hoc terminū prorogare.vt.s.ꝟ.xxiiij.

¶ Procurator cui obs. primo deđ de alie.nūc p xime de do na.vide qđ no.de of.vi ca.c.ij.in q̄r ta glo.li.vj.

Quando et vbi legatus valeat suā iurisditionem exercere.

Nunc dicamus.

b ¶ Scđm.d. m.i summa hui⁹ tit.§. qñ.z gof.in ꝟ.itē legat⁹ vita seruat̃ dūmō si pro moti sunt p apo.sedē sa tisfiat extra nag.Boni facij q̄ inci pit iniūcte. s.qđ lre pro motiōis ex hibeantur. alis esset pe na admini stranti.z il lis recipiētibus ad ad ministratio nē vt ibi.

Nunc dicamus qñ z vbi suā iurisditionem seu ptātez legatus valeat exercere.z quidē post q̄ ingressus fuerit pro uinciā sibi decretam. primus ꝟo non nisi infirmitate impe diatur z res vrgeat qđ alicui cām cō mittat.Itē etiā priusq̄ ingrediatur voluntariā.sed non ↄtētiosam iuris ditionē exercet.vt.ff.de off.ꝓcon.l.j. z.ij.rñ.j.z.l.obseruare.§.post hoc.z.l. seq.hodie tñ indistincte licere videt̃ vt causas cōmittere possit.vt in aut. col.ix.de collatoribus.§.ad hoc ꝓhi bemus.ver.anteq̄ vero.in pen.colū. 1 ¶†Idemq̄ dici pōt sm dn̄m meū.[b] b z Gof.[c] de electo confirmato.z presser c tim consecrato.vt.s.priusq̄ dyocesim ingrediatur possit cōmittere causas excipitur tamē in predictis legibus vt nō possit demandari vltimuz sup plicij vel membri abscissio.ergo nec sm cōfessiones clericoꝝ depositio vel ꝑ petua amotio.nam amotus dicitur abscindi.vt extra de excel.prela.gra uem.ex̃ de deci.quāuis.in fi.z dixi.j. de iur.om.iu.ver.sed canones.pz er go ex premissis ꝙ legatus extra pro uinciā sibi decretā ex̃his potest cās i ea delegare.vt.ff.de off.prefe.vr.l.fi. qz hoc nō requirit cause cognitionē. c ff.de offi.ꝓcon.aliqñ.z.l.solēt.lz hoc ex imperio ꝓcedat.vt extra đ offic.pa storalis.z hoc olim tñ quātū necessa riā morā extra ꝓuinciaz faciebat: vt ibi hodie ꝟo,pōt etiā si voluntariam vtiin ß.ver.anteq̄ ꝟo.Quidam tñ ꝓdi xerunt ꝙ qñ post,ingressum ꝓuincie ex aliqua cā exit aio tamē redeundi cōmittere pōt iurisditionē contētio sam.sed priusq̄ ad,ꝓuinciaz perue nerit non pōt vt in.l.obseruare.§.pe d nul.qz etiā ipe illā nō hz quo ad exer citiū.vnde qđ nō hz cōmittere non potest vt extra de dona.inter virū et vxo.c.nup.j.q.vij.dayberttum:nec ēt pōt cogere recipere renitentem vt ex̃ de of.or.pastoralis.si tñ cōmiserit.z ingressus prouinciā ratum habue rit qđ fecit vz tpe z a vi ratificatiōis tñ.vz vt in pre.l.obseruare.§.fi.sz ho e die pōt indistincte cōmittere etiam priusq̄ prouinciā ingrediat̃ vt dixi in ipso quoq̄ prouincie z cuiuslibet ciuitatis introitu dz legatus proui ciatiū mores seruare.vtin preal.l.ob seruare.§.ingressus.z eo.ti.l.si i aliā z in aut.col.vij.de administratorib⁹ 2 §.illud aūt.xij.di.illa.¶†Recte aūt faciet legatus si priusq̄ sibi decretaz ingrediatur ꝓuinciā edictum de suo aduētu premittat significans qñ in gressurus sit exemplo xp̄i qui Ioan d nem suum precursorem premisit.[d] vt corda hominū prepararet non tamē impudenter appetat populares cur sus z mundanos honores:sed nec vl tro oblatos respuat iuxta decentiaz sui status.qz z xp̄s super asinam tali e ter voluit honorari[e] et premissa de nuntiatione per eam partem prouin cie ingrediatur per quam alij legati ingredi ↄsueuerunt ad instar ꝓcon. hec oīa ꝓbant̃ in pre.l.obseruare.§. anteq̄.z.§.se.z.§.recte.z in pre.§.illi aūt.z iurisd.suā impedientes pōt ex communicare.vt.s.§.j.ver.sed nun quid.¶Legatus aūt egressus ꝓuin ciam z reuocatus licet sit priuatus quo ad exercitium imperij:quousq̄ tamen portas vrbis ingrediatur im perium non deponit.quod dic vt.j. 3 §.finitur versi.item quā cito.¶†Et breuiter nota quod legatus iurisdi tionem suaz exercere potest infra ter ritorium ꝓuincie, sibi decrete:nō ex tra quantū ad cognitionē vel diffi

c ¶ Et gof. i summa hu ius tit. post prin.

d ¶ Preimiss. matt.iij.Io annis.j.

e ¶ Honorari mat.xj.Io annis.xij.

bitionem cause: vt extra. de offi. vicarij. c. pe. r. ff. de iu
sti. r iur. l. pe. r. ff. de iur. om. iu. l. fi. extra de of. leg. no
uit. nã r si vltra centesimũ lapidem egressus est: notio
pfecti vrbis non est: vt. ff. de offi. pre. vr. l. j. §. in initio
põt tñ causas extra suã prouinciam existens delegare.
vt. s. ¶ Item potest iudicare[a] in aliena prouincia de
cõsensu ei' cuius est ipsa prouincia. ar. extra de fideius.
cõstitutus in fine: r de autoritate: r de vsupal. ex ma
rũ in fin. extra. de insti. iij. lx. q. iiij. p totum. iij. q. vj. pe
regrina. r. c. se. r iunge. j. versic. sed nunquid legatus.
¶ † Potest etiã extra sibi decretaz prouinciam excõica
ficia pferre: vt extra de cõces. pbẽ. post elec. in parte de
cisa. sm Io.[b] r ex de app. qua frõte. ¶ Item ea q̃ sunt
voluntarie. nõ ptentiose iurisdi. exercere põt extra p
uinciam. ff. de of. procon. l. ij. et. l. obseruare: vñ legat'
de latere potest de cõsuetudine excõicatos ppter ma
nuũ violentã iniectionem in clericos extra prouinciam
exñs absoluere: vt extra de sen. exc. ad eminentiã. ex
de offi. le. c. q translationẽ. alius aũt nõ vt. e. tit. excõi
catis. ¶ † Circa ptãtem aũt absoluendi ab excõicatio
ne plenius est notandũ. nã legatus de latere. cardi
nalis in prouincia sibi decreta, exñs potest ex officio le
gationis absoluere delinquentes ibidẽ: siue, sint ei'
subditi: siue nõ, sed aliunde veniãt: r sibi occurrãt: vel
ad eũ accedãt seẓ r extra prouinciam existẽs: siue ante
ingressum: siue post egressum. pri' tñ q̃ romã ingre
diat absoluere põt vndecũq; veniãt occurrentes. lega
tus aũt cõstitutus. j. prouinciam sibi decretaz exñs põt
subditos suos absoluere rõne domicilij r pcti: vel rõ
ne pcti tñ: non dico rõne domicilij tñ. vt. j. versi. illud
etiã. extra prouinciam vo existens nõ potest absoluere
hos vel illos: qr priuatus factus est. ff. de offic. p. l. iij.
Ceterũ legatus: nec extra prouinciam suã: nec intra illã
põt aliq̃s absoluere regulr nisi in illis casib': qui oĩ
bus aliis epis sunt pcessi: r hec vera sunt nisi primo,
scdo vel tertio. amplius p speciale priuilegiũ sit con
cessum. extra de priuile. porro. hoc totũ elicitur. r pba
tur: extra eo. ti. excõicatis. r sm hanc distinctionez in
telligenda sunt iura illa. eo. ti. c. ij. r. c. qd translationẽ
et. c. volentes. r extra de sen. exco. c. j. in fi. r. c. si vo ali
quis in fi. r. c. se. r. c. ea noscitur in fi. r. c. de his in fi. et
c. ad eminentiã. r. c. q̃uis. ¶ Patet ergo qd postq̃ le
gatus de latere egressus est vrbem semp donec reuer
sus est ad illam. põt excõicatos absoluere. lẓ non ha
beat iurisditionem nisi in prouincia sibi decre. nã r pro
consul. statim atq; est egressus vrbem semp donec re
uersus est ad illam vbiq; insignia pconsularia portat
lẓ iurisditionem nõ exerceat. nisi in prouincia sibi de
creta. vt. ff. de offi. procõ. l. j. ¶ Quod aũt dr legatũ ab
soluere posse intellige de excõicatione quam quis in
currit propter violentam manuũ iniectionem in cle
ricum seu in psonam religiosam. vt in p. cõcor. r. xvij.
q. iiij. si quis suadente. ¶ † Nam de sententijs ordi
nariorũ sue prouincie se non põt intromittere. nec il
las reuocare sine cause cognitione. r sm tramites iu
dam. de of. dele. cum cõtingat. sed nec extra fines sue
legationis. vt. j. dicam. quod intellige de sententijs q
certam psonam prolatis secus autez est de sententijs
in forma constitutionis in genere promulgatis. pu
ta statuimus qd quicunq; falsauerit chartam: vel lu
serit ad taxillos vel furtum fecerit r huiusmodi sit ex
cõicatus. cum enĩ talis sententia potius iuris quã ho
minis censenda sit. ar. xxiij. q. j. c. ij. extra de sen. excõ.
a nobis. j. r de appel. reprehensibilis. rñ. j. legati a tali
bus sententijs passim absoluũt. nec
etiam a sententijs in iure scriptis ab
soluunt. ex quo eis spãliter non inhi
betur. extra de sen. excõ. nup.[c] de sen
tentijs vero ordinariorũ non sue pro
uincie se nullatenus intromittat. si
ne eũ cause cognitione siue. j. suã pro
uinciam. vt in concor. que sunt. j. ver.
sed nũquid põt. ¶ † Quod etiam di
ri legatũ de latere. vel aliũ ab excõica
tione quã quis propter violentã ma
nuum iniectionem in ecclesiasticam
personaz incurrit absoluere posse in
telligendum est in leui iniuria. et sic
intelligenda sunt iura pdicta. quo ca
su epo interdicta est absoluendi pote
stas. licet vbi est leuissima epo absol
uere põt: vt extra de sen. excõ. perue
nit. r eo. ti. in decre. Inn. iiij. extrana
ganti perlectis[d]. si aũt iniuria atrox
grauis r enormis sit. dixit. d. m. quod
nullus legatus tunc absoluere possit
citra se. ap. vel aliũ ab ea spãle sup
hoc mandatum habente. nec hoc trã
sit in generali legatione. vt in cor. po
sitis. s. §. nunc ostendendum. ver. le
gatus igitur ibi. sẓ r si aliqua. immo.
qñ quis sup hoc priuilegiatur in ge
nere vel in spẽ. semp talis iniuria ex
cipi psueuit: vt pz extra de sen. excõ. si
vero alicuius. rñ. j. in fi. r. c. puenit.
et. c. cum illorũ. §. j. r. ij. r. c. relatuz pro
pe fi. r. c. canonica. ergo sm eũ nec le
gato ap. se. hoc lẓ in hoc casu ex gene
rali legatione. nisi super hoc potesta
tem receperit specialem. nam r pote
stas absoluendi potius ei competit
ex cõsuetudine quã de iure. vt in pre.
c. quod translationem. r in hoc cocor
dat Io. de deo dicens legatũ absolue
re non posse mutilatores. vel occiso
res clericorũ. vt in predicto. c. cũ illorũ.
et. xxiij. q. vltima. si quis membrorũ. r
argu. xvij. q. iiij. si quis suadente sm
sanum intellectũ illius. ar. tñ ptra c. q
qui cleri. vel vo. c. j. vbi epus soluit eũ
qui dyaconum vulnerauit. sẓ dic qd
ibi illud hoc fecit autoritate aposto
lica: r nõ sua. ¶ † Que autem dicatur
atrox r enormis r grauis iniuria col
ligitur in pre. decre. perlectis. r. c. cuz
illorum. insiitu. de iniur. §. atrox de
peniten. distinctio. prima aut facta.
hoc tamen preter homicidium: r mẽ
bri mutilationem committo discreti
iudicis arbitrio. extra de offic. dele
ga. de causis: et nota. secundum pa
pam in pred. capitu. cum illorum: in
hoc autem inspiciende sunt condi
tiones personarum iniuriantis r in
iuriam passe et modus: et causa illa
te iniurie. et populi scandalum. vt vi
gesimanona distinctio. sciendum. ex
tra de transactio. capitulo finali. In
fi. Dicunt autem quidam quod sanz

---

a ¶ Iudicare inter subditos ptentie tes. quis ex territorium r c. de psti. c. r. ij. vj. r sic est i epis sal no qd hr in de. de so. cõ pe. q̃uis. et vide qd ibi no. j. §. eisdẽ in. j. glo.

ADDE an legat' i trãsi tu possit da re mãdatũ aplicũ abso luto ab epo i casu necessitatis quẽ admodũ et absoluere. vid do. ab. sicu. in. c. ea noscit. ex de sen. excõ.

b ¶ Scdz io. cui' dcm po nit. G. e. tit. nouit aũ si.

c ¶ Nup. ad pdicta facit qd scpsi. de iu. ex frequen tib' j. fi. r de pbẽ. graue in fi.

d ¶ Perlectis. quã hodie nõ habem' r oĩno vide qd scripsi s. p. decr. pue nit sup gl.

ADDE in q Ab. sicu. sẓ q legat' possit absol uere i hmõi casu i q̃cũq; lesione etiã enormi. j. c. ad eminen tiã. r j. c. qd de his. ex de sen. excom.

guinis effusio. etiam si os capitis vel brachij fractum fuerit. non potest dici quo ad hoc enormis iniuria: ex quo inde nõ sequitur mors vel mẽbri mutilatio. qđ satis puto quo ad legati potestatẽ. ar. ff. de edil. edic. l. si is cui deus. alij 𝔷ª. ¶ Non solum aũt põt legatus de latere excõicatos absoluere: immo etiã absoluti ab alijs in casibus a iure cõcessis remittuntur ad eum: sicut ⁊ ad aplicam sedem: vt in pre. decre. ea noscitur. 9 ¶ †Sed an tũc poterit mãdata iniungere illis q̃ nõ sunt de sua legatione: qui sic absoluti remittũtur ad eum: videtur ꝙ sic. qꝛ cum possit eos absoluere: ⁊ per cõsequens eis mãdare: ergo multofortius eis absolutis poterit mãdatum facere. arg. l. di. accedens ibi: ⁊ in hoc tue fraternitatis ⁊c. C. de epis. ⁊ cleri. aut. interdicimus: ⁊ hoc quidã tenẽt. alij dicunt qđ ex quo absoluti sunt. cum amplius nõ sint in periculo: nõ remittuntur nisi ad papam vel ad ꝓprium legatum. si in illa ꝓuincia aliquis sit legatus. qđ eñi legatus possit extra prouinciam sibi decretã absoluere. hoc inductum est ꝓpter periculum mortis: ⁊ mãdata dare est accessorium absolutioni. Cuius ergo ea dare possit accessorie non tñ principaliter poterit. prius tñ dictuꝫ benignius est. ⁊ satis ꝑ pre. decre. ea noscitur cõprobatur[b]. ⁊ sunt hec in ar. qđ legatus nõ põt dispensare cuꝫ illis. quos absoluit super irregularitate. quam administrãdo i suis officijs ɔ𝔷xerũt: qđ dic. vt. j. §. cõsequenter. versic. quid si. ¶ Sed nunq̃d legatus cõstitutus extra ꝓuinciam sibi decretam existens poterit. de cõsensu ordinarij ad cuius dyoce. transit ibi absoluere excõicatos ꝓpter violentam manuũ iniectionem: videtur qđ non. cũ eñi ipse ordinarius hoc nõ possit. vt extra de sen. excõ. peruenit: nõ poterit alteri dare licentiã hoc faciẽdi. vt. j. q. ij. Dayber tum. extra de dona. inter vi. ⁊ vxo. nuper. quidam tñ dicũt qđ potest: nã de cõsensu illius põt ibi ꝓ tribunali sedere. ⁊ cõtentiosam iurisditio. exercere. ar. extra de ap. romana. ⁊ de fo. cõpe. romana. lib. vj. ⁊. 𝔷. ver. ⁊ breuiter. qđ satis admitti põt i subditis suis. si eñi potest ordinarius ei ɔcedere qđ ibi subditos suos iudicet ⁊ illũ suũ vicariũ facere multofortius concedere potest de subditis ipsius legati. melius tñ facit legatus si extra suã prouinciam hoc nõ faciat. vt. iij. q. vj. peregrina. ⁊ sit suis terminis cõtentus. extra de sepul. c. j. xxiiij. q. iij. transferunt. 10 ¶ †Sed queritur vtrũ legatus possit absoluere capientem se. Jo. norxciiij. dist. c. ij. qđ sic. vt extra de sentẽ. excom. ad eminentiam. ar. tñ contra. quia non debet esse iudex in propria iniuria. xxiij. q. j. c. j. ⁊. iij. q. v. qꝛ suspecti. rñ. j.[c] ¶ Sed nũquid põt legatus extra ꝓuinciam existens excommunicare dic qđ non. vt extra de off. leg. nouit. qꝛ excommunicatio cause cognitioneꝫ requirit. sine qua ferenda nõ est. vt. ij. q. j. nemo. ⁊ xj. q. iij. nemo epõꝝ. vnde ferenda est a iudice ꝓ tribunali sedente. vt. ij. q. iij. §. notãdũ. ver. si quis. iij. q. iij. §. spaciũ. ver. a iudice. sedere aũt pro tribunali non potest in alterius ꝓuincia nec ibi aliqd disponere. vt in pred. c. peregrina. xj. q. j. quisq̃. ⁊ c. peruenit. extra de paroch. nullus. ix. q. ij. epm. xxj. dist. denique. ff. de bo. aut. iudi. pos. cuꝫ vnus §. pen. alij dicunt cõtra: vt. xj. q. iij. si eps forte[d]. sicut apls excommunicauit corinthiuꝫ absentem. extra de ap. cũ sit romana in fi. xj. q. iij. audi. ix. q. iij. §. fi. ⁊ hoc potest verum esse ꝺm. d. m.[e] in notorijs in quibus cause cognitio nõ requiritur: vt in ꝓri. con cor. et extra de iureiuran. ad nostram. iij. de fil. presby. qm. 11 ¶ †Illud etiam queritur vtrũ legatus cõstitutus possit absoluere subditos suos: qui extra prouinciam suam deliquerunt: nunc vero ad illam reuersi ab eo petũt absolui. ⁊ videtur qđ non: cũ nequeat absoluere suos subditos extra ꝓuinciã suã existens nec. j. illam aliunde venientes: vt in pre. decre. excommunicatis. ar. ɔtra: quia eius subditi sunt et in sua prouincia absolui petũt: vt in eadem decr. super hoc dixit. d. m.[f] qđ non põt. nam talis potest iudicari aliũde veniens cum ratione delicti factus sit de foro eius in cuius iurisditione deliquit. vt extra de foro cõpe. cum cõtingat. ⁊. c. fin. C. vbi de cri. agi opor. aut. qua in ꝓuincia. C. vbi sena. vel cla. l. j. iij. q. vj. c. j. ⁊ ab illo põt excõmunicari. vt extra de rap. c. j. hec solutio ꝓbatur extra de sen. excõ. officij: quod euidentius apparet si ponas duos legatos eiusdem generis ⁊ sub alius vnius in alterius ꝓuincia delinquat. nã indubitãter is in cuius ꝓuincia deliquit absoluere poterit: et hec etiam rõne dici potest qđ aliũde veniens: ⁊ in sua ꝓuincia delinquẽs poterit per eũ absolui: vt. ff. de offi. ꝓsi. l. iij. versi. hꝫ. Alij vero dicũt qđ potest absoluere suos ꝓuinciales extra suam ꝓuinciam delinquẽtes. ar. xvj. q. j. c. placuit. j. vnde scđm eos vnus legatus absoluere poterit ratione domicilij. alius vero rõne delicti: ꝺm ea que not. in pre. c. placuit. sed ꝺm dome.[g] non est hec mens apostolici. extra eo. volentes: quia sic fines ꝓuinciarum cõfunderentur: quod esse nõ debet:

a ¶ Alij 𝔷. vid qđ scripsi. d sen. excõ. ad eminẽtiã.

b ¶ Cõprobatur. vt ibi scripsi i vlt. gloss. lꝫ hec opinio sit benignior. tñ 𝔷ria verior. nec ob. decr. eos. de sen. ex. li. vj. cũ tex. ibi ñ dicat absolutũ adire d bere eũ q̃ absoluere poterat. sꝫ eũ q̃ absoluere d bebat. vt ibi dixi.

c ¶ Rñ. j. d legato Cardinali tene ꝙ dt decr. felicis. d penis li. vj. ⁊ de nõ cardiali. tñ epo. tene ꝙ habes i cle. de penis si q̃s suadẽte i neutro isto rũ ob. 𝔷riũ. qꝛ cũ nullus absoluat. nisi hoc petat xj. q. iij. plerũq3. ⁊. c. cuꝫ aliq̃s de eo q̃ dux. ꝺma. significasti petẽs ꝑ euꝫ absolui ɔsẽtit eũ eẽ iudicẽ ⁊ sic cessat suspicio. d re iu. iter. cũ concor.

d ¶ Forte. ad hoc capitur rõnẽ sequẽtem. rñde vt scpsi i decr. ꝺ. nouit super j. glo.

e ¶ Scđm. d. m. eo. ti. nouit. vt ibi scripsi super prima glos.

f ¶ Dixit. d. m. i summa e. ti. §. pe.

g ¶ Scđꝫ. d. m. i summa e. ti. §. pen.

debet:vt dixi. xj.questione.j.peruenit.et extra de pa-
roch.super eo:arg.tamen ꝯ qd in premisso casu vn⁹
non possit sine reliquo absoluere.extra de senten.ex-
a com.cum illorũ [a].¶ †Quid si lesus legato de latere
12 cardinali extra fines legationis occurrit dicẽs domi
ne non debetis hunc absoluere:nisi satisfactione pre-
missa offero libellum:peto tantũ pro iniuria mihi ir-
rogata.nam nõ solum verbalis:verũ etiam pecunia
ria est satisfactio facienda.vt probatur extra de sentẽ.
excõ.parochianos.ꝛ.c.ea noscitur.xvij.q.iiij.si qs de-
inceps:nec teneor.nec volo sibi remittere satisfactio-
nẽ.vt leg.ꝛ no.xc.distin.si quis contristatus.Quid fa
ciet legatus non enim potest extra prouinciam sibi
decretam causam hanc diffinire:neqȝ iura dicere.ff.de
b iurisdi.oim iudic.l.fina.sup hoc dicit do.me.[b] quod
debet scribere ordinario:vt iure suo hoc audiat:ꝛ dif
finiat:vice legati excõmunicatũ absoluat:vel si peri-
culũ sit in mora statim illũ absoluat:vt extra de sen
ten.excom.sacro:ꝛ mandabit illi:vt ad arbitriũ ordi-
narij satisfaciat.alioquin in eandem excommunica-
tionem illũ reducat:sic eñ curia seruat.¶ Quid si le
gatus existens in prouincia sua aliquem excõicauit.
nũquid postq̃ est illam egressus poterit illum absol
uere?dic qd non.nam exeundo prouinciam priuat⁹
est dignitate.ff.de offic.presi.l.iij.ꝛ statim expirat ei⁹
iurisditio.extra de offic.lega.nouit.ꝛ.c.fine.absolutio
enim cause cognitionem requirit vt dixi.qd verũ est
quãdo exit prouinciam reuocatus ꝛ animo nõ redeũ
di.aliàs secus.nõ enim videtur diuertisse qui incõtinẽ
ti reuertitur.vt.j.§.primo.versi.ij.papa dixit quod si
legatus exit etiam non animo deserendi legationem
non tamen poterit extra prouinciam existens excom
municare sine licentia episcopi dyocesani:sed cũ illa
sic.vt ꝫ.ver.sed nũquid potest.ꝛ ver. sed nũquid lega
tus. potest tamen absoluere:vbi suũ errorẽ recogno
scit sine cause cognitione propter periculũ excõicatio
nis.arg.extra de sen.ex.sacro.§.si vero iudex:si autẽ
aliquẽ denũtiasset excõicatũ propter violẽtã manuũ
iniectionẽ: potest bene egressus prouinciã illũ denũ-
tiare.nam denũtiatio non ligat.extra de ap. pastora-
lis.ꝛ de sentẽ.ex.cũ non ab hoie.ꝛ.c.se. denũtiator eñ
non est pronuntiator:sed est late snie declarator.extra
c de elec.venerabilẽ.§.obiectioni.de.ap.nouit [c].ff.de te
sta.heredes in fi.extra de testi.cogen.preterea.§.fina.
14 ¶ †Delegati aũt ab eo post eius ingressum possunt
excõicare:ꝛ absoluere:et de causis cognoscere. si cepe-
rũt ante egressum illius vti iurisditione.extra de off.
le.c.fi.ꝛ ab eis appellabit ad papã:vel ad successorem
illius legati.cãm vero ãte inchoatã nõ finiet legatus
post egressum:sed successor ipsius:vel papa: qui intel
ligitur eius successor ex quo alium non dat. ff. de iu-
dicijs mortuo:extra de eo qui mit.in pos.cũ venissent.
15 extra de off.ord.pastoralis. ¶ †Sed an poterit legat⁹
post egressum de prouintia infra annũ exequi suam
sniam.ꝫ.non ẽm premissa:nec est cõtra.extra de offi.
dele.q̃reti.que loquit in delegato.legat⁹. aũt ordina-
rius est:vt.ꝫ.§.supest.ver.qd de snia: alij aũt di-
cũt idẽ iuris esse in delegato:ꝛ in legato ar.in pre.de-
cre.pastoralis.§.j.qd videlꝫ vterqȝ post sniaꝫ retineat
d iurisditionẽ.j.annũ:qd non puto [d] quia legatus exeũ
do prouinciã sibi deputatam aio non redeũdi: nullã
retinet iurisditionẽ:imo sit priuat⁹ vt dixi.Dñs me⁹
dicit qd ordinari⁹ põt exequi sniaꝫ legati:de qua nul
lũ est dubiũ:ꝛ corã eo proponi poterit actio iudicati.
ar.extra de of.le.c.j.ꝛ de.off.or.c.significauit.de fo.cõ-
peten.postulasti.ff.de re iud.a diuo.
16 ¶ †Sed pone qd non subditi vez de
aliena prouincia super questiõe que
inter eos vertitur iurisditionem lega
ti in se prorogãt:ꝛ legat⁹ incipit de il
la cognoscere:nũquid eo reuocato ta
lis iurisditio prorogata expirat. Idẽ
etiã queri põt de epo cuius iurisditio
ꝓrogata est:si ipse postmodũ ad aliã
ecclesiã trãsferat:ꝛ videt qd duret iu
risditio prorogata : ex quo incepit ea
vti prius q̃ ordinaria finiret.ar. extra
de off.deleg.gratũ.ꝛ.c.lꝫ. poti⁹ eñ vi
det fuisse electa ꝑsona q̃ supest:quaꝫ
iurisditio q̃ defecit.ar. extra de off.le.
c.j.ꝛ de of.dele.c.fi.§.his aũt ad fi. ex
tra de arbi.ex pte.§.fi.ꝛ.c.a nobis.ex-
tra de test.reqsisti.ff.de le.iij.si qs cõ-
cubinã.§.pe.ar.cõtra.qr iurisditio or
dinaria erat principalis : prorogata
vero accessoria perẽpta igitur ordina
ria videtur perimi subrogata.ff.de re
gu.iu.cũ principale . extra de electio.
qualiter ad finẽ.ꝛ de fide instru.inter
dilectos.§.ceterũ in fi. ad hoc facit.j.
q.j.cũ paulus.lxviij.dist.quorũ vices
in fi.xxv.q.ij.§.fi.extra de appel.cum
cessante cuꝫ concor.ff. de pu.si ego.§.
idẽ ait si edibus emptis.ff. de vsufru.
si a Titio ad fi.pror contra etiã facit
ff.eo.item si fundi.§. huic vicinus.ff.
de verb.oblig.l. inter stipulantem.§.
sacram.super hoc nota.d.m. extra de
e offi.leg.nouit.[e] quod si iurisditio di
gnitatis est prorogata suppresso pro
prio noie legati : vel epi oino expirat
quãtũ ad personã iudicis prorogati.
ille eñ ad successorẽ transmisit: vt ex
tra de off.ord.pastoralis.§.j.prope fi.
¶ Si aũt fuit propriũ nomẽ eius ex
pressum:tunc videt qd euꝫ iurisditio
sequitur prorogata.ar.ff.qui.mo.vsu
fru.amit.quid tamen.§. Respon. nisi
propter crimen:vel aliam causam fa
mosam remotus sit:que ipsum ad iu
dicandũ inhabilẽ reddit.vt.iij.q. vij.
iudicet.extra de rescri.sciscitatus:sed
cõtra hoc vltimũ mẽbrũ facit.qr pro-
rogari non potuit iurisditio proprio
noie expresso:tacita dignitate : qr nõ
tanquã Petrus vel Martinus iuris-
ditionẽ habet:sed solũ ratione digni
tatis ꝛ priuatoꝝ cõsensus eũ iudicẽ
non facit.qui nulli preest iurisditiõe
vt.ff.de iudi.l.j.ꝛ.ij.in princi.extra de
foro cõpeten.significasti.C. de iurisd.
omnium iudicum . priuatorum de
hoc infra de competen.iudi.aditio.§.
primo versicul. quid si duo . ¶ Vlti-
mo nota quod legatus in pluribus
prouincijs põt causas vnius prouincie
i alia tractare vt extra de of.le.nouit.

Qualr legati po-
testas seu iurisditio finiatur.

Prima pars Spe.

b ¶ Illorũ.§. si vo.lꝫ de re ligiosis loq tur. q̃ forti⁹ astringũtur abbati q̃ ꝓuincialis legato.iteꝫ vide qd ibi dixi post Ho-sti.sup.ij.gl.

b ¶ Dicit.do.m.q̃ hoc no.e.ti.officij.libro.vj.ꝛ vide qd ibi scripsi sup glo. eria gña.

c ¶ Nouit.itẽ scpsi hoc.e.ti.nouit sup si.prime gl.ꝫ gof. Iac. et Host.

c ¶ Nõ puto.idẽ Inn. vt scripsi. e.tit. nouit super pma gl.vbi. et inuenies id qd sequitur.

e ¶ Nouit. vbi vide in gl.quid si.

Finitur aūt legati iurisditio quattuor modis pricipaliter. ¶ Primo tpe. quādo vez ad tēpus datus est. arg. ff. de arbi. si cū dies. § si intra diē. ⁊ extra de offi. dele. c. de causis. ¶ Secundo reuocatione ex quo videlicet reuocat⁹: vel alio modo prouinciā egreditur non reuersurus. ff. de offi. pres. l. iij. § j. rñ. j. extra de offi. leg. nouit. ⁊ c. fi. ff. de iudicijs iudiciū soluitur. ⁊ tūc finitur legatio: quo ad se. sed non iurisditio in causis ceptis per alios quibus eas delegauit: ⁊ intellige causas ceptas esse per solū citationis edictū: vt extra de of. leg. gratum. C. de liti. aut. litigiosa.[a] Causas aūt inchoatas per se: vel per auditores curie sue perficere nequit postq̄ reuocatus vel egressus est: cū desinat esse legat⁹. ⁊ fact⁹ sit priuatus arg. ff. de suspe. tu. l. hec em̄ arg. tñ qđ etiam egressus retinet iurisditionē: licet eā exercere non possit. s. § superest. ver. sed pone qđ iura ⁊ se. sed si egreditur: vt statim reuertatur iurisditio intermittit nō finit: ⁊ sm̄ hoc intellige. ff. de offi. pre. vrb. l. fi. ⁊ extra de offi. leg. c. fi. ⁊ c. excōicatis. nec em̄ videt egressus qui statim reuersurus est. ff. de diuor. l. diuortiū que est de pe. dist. j. et ff. de in rē verso. l. si pro patre. § si nouissimi. ⁊ extra de verb. sig. nā ⁊ ego. s. § superest. ver. sed quid si secūdus: superflua ergo videtur indulgentia: quā quidā legati obtinēt. vt si cōtigerit eos propter aliquā cām exire prouinciā suā reuersi ad illā possint hoc nō ob. legationis officiū exercere. argu. tñ qđ sit necessaria l que etiā not. s. § superest. ver. itē preses. ¶ †Sed si vocat⁹ a principe exierit non debet absq̄ spāli mandato redire. ¶ Quid ergo si legatus reuocat⁹ forte: vel ob aliā cām prouinciā egreditur animo non redeūdi: sed audita morte pape potius vult in loco pascue manere: q̄ ad se. ap. redire nūquid poterit ad prouinciā redire. ⁊ ibi legationis officiū reassumere? respon. patet ex premissis qđ non. nā egrediēdo illā animo nō redeūdi priuatus est dignitate. et exercitio iurisditionis. ff. de off. pre. l. iij. § nunc dicamus. ver. quid si legatus: vel dic vt. s. § superest. ad fi. ver. sz pone qđ iura ⁊ se. ¶ Tertio ex quo aliqđ negotiū retulit ad app. se. q̄ ad illud negotiū ei⁹ iurisditio est finita. vt. s. § nūc ostendēdū. ver. xxxiij. vbi etiā alij modi ponuntur. ¶ Quarto morte ipsius legati. vel illius qui eū misit. ⁊ hoc qñ personalis est legatio sm̄. d. m. extra de presum. mādata. nō tñ quo ad cās ceptas. vt in pre. decre. gratū. ⁊ eo. tit. relatū q: quo ad illas remanet legatio nō obstāte morte mittētis. si aūt rōne dignitatis cōpetit legatio tūc morte alterutri⁹ nō expirat. vt extra de off. le. c. j. ¶ †Pone ergo qđ legatus generalis missus est ad aliquam prouinciam. eo ibi exercente iurisditionez papa moritur: queritur vtrū vlteri⁹ poterit de causis cognoscere. per ap. vel per simplicē querelā? et videt ex premissis. qđ nō. sup hoc nota. Joā. de deo in qōnib⁹ suis[b]. qđ poterit ex quo in vniuersum incepit vti sua iurisditione sicut alias dicit in iudice delega. in cui⁹ cōmissione ɔtinetur clausula illa. quidā alij et rebus alijs. q: si quo ad expressa viuente mandatore perpetuatur iurisditio. ⁊ quo ad contenta sub predictis clausulis intelligetur esse perpetuata. vt legitur. ⁊ no. extra de rescri. pastoralis. Gof. aūt notat in summa sua. e. ti. id qđ. d. m. s. ver. pri. dixit quod videlicet morte mādatoris expirat legationis officiū. nisi quo ad causaz ceptas. papa vero notat extra de offi. le. c. iz: qđ iurisditio legatorū apostolice sedis. ⁊ etiam aliorū durat etiam post mortem eius qui euz misit: ⁊ hoc puto simpliciter verum esse: ⁊ sic seruari videmus argumen. extra de in integr. restit. tum ex literis prope princip. ibi officium legationis denuo ⁊c. secundū q: dictio illa denuo determinat verbum illud committi quod ibi sequitur. est enim legatus apost. se. vt patet in omnibus iuribus de hac materia loquētibus. at illa nunquam moritur. vt. xij. questio. ij. liberti. ij. hoc hodie expeditum est per constitutio. Clemen. pape. quarti. eo. titu. ex parte[c] vbi dicitur quod legatus ordinarius est sicut et proconsul. et alij prouinciarum rectores. vnde non expirat obitu mādatoris. ¶ Idez etiam videtur sm̄ Uincen.[d] in quolibet cui causaruz vniuersitas in genere cōmissa est. vt morte mandatoris eius iurisditio non expiret. vt. ff. de iurisdi. omniū iudicum. et quia. ⁊ sunt hec in ar. ¶ Ad questionem illam de qua peritos dubitare vidi. si papa concessit alicui quod possit punire in sua dyocesi vel prouincia abusores literarum apostolicarum. vtruz mortuo ipso papa concessio huiusmodi expiret. ⁊ sunt in argum. quod non ad idem extra de concess. prebē. quia cunctis quod indubitatuz est quo ad causas ceptas: vt. s. ar. cōtra. j. § videndū. ver. quid si is cui.[e] ¶ Sed quid si papa mittens legatum prius moritur quā legatus intret prouinciā sibi decretā videtur qđ expiret legatio. argu. ff. de off. procon. l. iiij. § fina. quod verū credo[f]. arg. tñ contra extra de elect. in causis. § fin. extra de offic. deleg. gratū. ¶ †Sed pone de facto papa de consilio fratrum suorum misit legatum ad partes vltramarinas. ⁊ in franciam signo crucis ei data delegatione tamen trāsmarina nulla litera facta fuit dum intrasset regnum francie. ⁊ cepisset vti legatiōis officio predicando crucem: homines cruce signando: et alijs modis: mortuus est papa. queritur vtrū saltē quo ad terram vltramarinam legatio expiret? ⁊ videtur quod sic. quia quo ad illam res est integra. extra de off. dele. gratū. ⁊ c. relatū. ⁊ c. iz. insti. man. § recte. ⁊ quia sine litera legationis non est admittendus tanquam legatus: vt. s. § superest. ver. quid si legati. ⁊ versicu. sed nunquid sufficit. argum̄. contra: quia non est res integra cum iam legatus sit cruce signatus. et se preparauerit ad transfretandum. C. de inoffic. test. si pater. ff. de cond. causa data si pecuniam. ⁊ l. dedi. legatio enim francie quavsus est preparatoria ad aliā. arg. ff. de procu. l. ad rem mobilez. ⁊ l. ad legatū. vel ei connexa. arg. ff. de neg. gest. cum actū. ff. de mino. etiā

Finit. aūtē.

a ¶ Litigiosa. fuit q̄stio disputata. qđ si citatio pri⁹ fuit cōmissa. sz p⁹ facta quam posui. e. ti. c. vlt. in vi. gl.

b ¶ Qōnibus suis. lib. j. q. q.

c ¶ Ex parte. quā habeo. q̄ ad mētē. e. tit. c. ij. li. vj.

d ¶ Scdz Uin. e. tit. relatū.

e ¶ Is cui. vide qđ ibi dicam.

f ¶ Credo. cōtrariū no. e. ti. c. ij. li. vj. ⁊ glo. pe. Ista aūt q̄ sequūtur inducit ad id qđ res nō erat integra.

a ¶ Literis. ibi scripsi super ver. denuo.
b ¶ No. do. m. vbi. s.
c ¶ Accedens. hodie non possunt per cle. de electio. ne romani. ver. irritum.
d ¶ Suis. lib. j. qõne. iiij.
e ¶ c. j. hanc qõnem plene videas supra per regula nemo pōt. de regu. iu. lib. vj. & ibi i fi. rñdet ad sequēs primū õtrariū scdʒ nō ob. vt ibi in contrario no. in glo. se cus.
f ¶ Impositis. ąnq̄ limitatur t͞ps. .puta post ānū & sic habuit dñs Tornaceñ.
g ¶ Illud. Tobie. xij. ad fi.
h ¶ Prope fi. vbi idez no. Joā. Bal. de lega.

Legat' pōt punire eos qui in eum vel suā familiam delinquunt in. §. legatus. vers. sed nunquid. s. qr quasi honor pape legato seu p cōsuli ei' debetur. et nō aliter credit iudicaturus p̄ntice sue sapiētie. l. j. ff. de offi. pref. preto. vid de hoc. in. l. pro fundi p bar to. itē qr iste non habet superiorem nisi principem quez adire difficile est cum procul mittantur. item isti non habent tempus determinatum. & ideo perpetui sunt habendi. ff. de excusa. tuto. l. iuris peritos: secus in preside prouincie qui eligitur ad tempus taxatum. ff. de iurisdi. om. iudi. in. l. qui iurisditioni. ff. de offi. presidis l. senatusconsulto cum si. Econtra si sua familia delinquit possunt eam punire si sunt perpetui officiales. secus in temporalibus. ff. de penis. l. si quis forte. §. si quos. nam qui dicit qd possit condemnare dicit qd possit absoluere. sed hoc est inconueniēs. quia essent forte minus gratiosi. Bal. legatus non potest ordinē iudiciorum immutare in. §. superest. vers. sed nūquid s. Procedendo vel omittendo. vide. j. eo. versi. potest legatus. statuendo sic. l. j. ff. de fer. ¶ Potest ad legatū pape appellare omissis medijs. ver. illud autem s. ¶ Quando legatus facit illud qd non est de natura legationis. sed de speciali p̄uilegio sue persone. vt dispēsando vel similia oportet qd appeat hoc sibi fuisse cōcessum per tenorem literarum domini pape. in versiculo consulo igitur. sufficit quod in literis cardinalis tenor pe palis commissionis inferatur. arg. ff. de administratio. tutorum. lege cyrographis in principio infra eodez §. versiculo credit quoq. s. ¶ Potest legatus ppetua statuta facere in prouincia sibi decreta. versiculo potest etiam. s. Potest etiā perpetuo inhabilitare culpa suggerente. Sed ex mero animi motu. et extra ordinem durante sua legatione dumtaxat. versiculo sed nunquid potest. s. vide supra eodē §. secundo. & infra eodem. §. penultimo. ¶ De re confirmata per papam inferior non cognoscit sine speciali mandato. vt not. in capi. fina. de consuetu. libro sexto. in nouella. ¶ Quaz potestatem habet legatus circa interdicta. versiculo vtrum legatus & versicu. sequenti. s. ¶ Legati debent sequi stilum curie. quia stilus fundatur super iure vel iuris interpreta-

si patre. §. j. hinc est qd legat' in pluribus p̄uincijs negotia vni' prouincie pōt in alia tractare: vt cꝭ. de of. le. nouit preterea hoc non videtur simplex mandatū: sed potius iussio. siue preceptum. qd etiam re integra non expirat. vt in aut. col. ix. vt nulli iudi. §. ad hoc vero iubem'. & §. si vero ēt precepta & hāc sniam. d. m. amplectit vt no. in pre. decre. sū ex lris.[a] ¶ † Sz nunquid sede apostolica vacāte cet' cardinalium potest reuocare legatū a papa missuz: videtur qd non: argu. extra de ma. & obe. cum inferior. ff. de mino. l. minor magistratus. cū enim a papa de consilio cardinalium missus fuerit. necesse est qd ab olb' reuocetur. argu. extra de regu. iu. c. j. ff. de pac. ab emptione. expectet ergo successor: vt extra ne se. va. c. j. arg. cōtra, extra de ma. & obe. his q̄. & c. cū olim. super hoc no. d. m.[b] qd reuocare pōt ex magna & euidenti causa nō aliter: bene enim reuocat aliquādo minor factum maioris. l. distin. accedens[c]. ¶ Itē aduentu legati maxime autoritatis ceteri suspendūtur. extra. e. volentes ergo multofortius aduētu pape: vt extra de priuile. antiqua. §. dominice. d quo dic plene: vt. s. §. superest ver. illud etiā. & ver. se. ¶ Item quam cito portam rome ingreditur imperiuz deponit. & nō prius. sicut nec p consul. ff. de offi. pcon. l. fi. j. Rñ. nō tamen imperare pōt. nisi in p̄uincia sibi decreta. quantum ad exercitiū: vt eo. titu. l. j. & fi. nā extra p̄uinciā existēs: & reuocatus priuatus est quo ad exercitium imperij: vt. s. ver. qd ergo vidi tamen dominum Rodulphū bo. me. albañ. epm de legatione apulee redeuntem: cum intraret ciuitatē viterbiensem vbi dñs papa Clemens erat presens per vias: & vicos populo benedicere cum tamē ibi roma sit vbi papa est: vt. xciij. di. legim'. ppe fi. sed illud fit de ōsuetudine: vel mādato domini pape: potius quam de iure. ¶ Quāuis autez predictis modis finiatur legatio statuta: tamen p legatum facta perpetuo durant. s. §. restat. ver. potest etiā. ¶ † Sed pone legatus de latere fecit cōstitutionez qd nullus reciperet beneficium ecclesiasticum: nisi ibi faceret residentiam personalem: alioquin dās & recipiēs ipso facto esset excōicatus: constitutio tamen non fuit in scriptis redacta processu temporis postquā legatus exiuit p̄uinciam metropolitanus eiusdem prouincie fecit se eligi in canonicum cuiusdam ecclesie contra constitutionem legati. queritur vtrum sit excōicatus. Joā. de deo notat in questionib' suis[d]: qd sic si eā audiuit: vel aliquo modo sciuit. constitutionem promulgatam fuisse. extra de post. prela. c. j.[e] ar. contra quia snia excōicationis ferenda nō est sine scriptis. extra de tre. & pa. c. j. extra de sen. ex. cū medicinalis. Rñ. j. item epi & superiores nō incurrunt sniam suspensiōis generalr prolatam nisi expressim in sententia nominentur lecus in excōicatione extra de sen. excō mu. qr periculosum. li. vj. ¶ Sed nūquid legatus de latere: seu etiā cōstitutus pōt renuntiare legationi: & recedere de prouincia sibi cōmissa: & redire sine licentia illū mittētis: rñ. nō ff. de off. in. l. ij. §. & cū placuisset. nam & legatus Cesaris abdicando se non amittit imperiū. vt. ff. de of. psi. l. p. et ar. in cōcor. positis. s. §. nūc ondendū versi. xxj. & vj. q. iij. denique xvij. q. vij. Gōsald'. imo punit volūtarie dserēs vt. ff. de legatiōi. l. j. vñ qdā legati ad cautelā idulgētiā obtinēt: vt pactis negotijs sibi ipositis[f]. possint redire alia snia nō petita iuxta illd[g]: tps ē: vt reuertar ad eū q̄ me misit. ¶ † In sūma notādū ē qr p̄nceps mittēdo posteriorē legatū ad aliquā p̄uinciā nōvr p̄hibuisse por ē. ar. xxv. q. ij. i gallian. ppe fi.[h] & ar. ff. de lega. l. iij. §. cessatio: sicut alias sic contingit in duob' tutori-

tione.eo.§.ver.vltimo cõsulo. ¶ Unus legatus factũ alterius predecessoris etiam minoris autoritatis prosequitur et exequitur.ver.sed an secundus.G. ¶ Legatus ante ingressum prouincie nil mãdare põt si est ibi alius legatus.ver.sed an iste.G. ¶ Licet legatus de vna prouincia vadat ad aliam in qua habet eandẽ legationẽ tamẽ põt negotia vnius prouincie in alia tractare et iudicare.vers.itẽ quid si iste.G. ¶ An legatus possit beneficia conferre vel sue collationi reseruare.et de eius autoritate receptis.et qui potiores in prebendis habeantur.§.nunc tractemus.G.papa est ipsa fides apostolica nõ dico persona vrbani.sed dignitas sibi annexa reseruata autem collationi sedis non pertinent ad legatum de latere. ver.sed nunquid potest.G.vide.j. eo.§.sibi. ¶ Autoritate legati põt rumpi numerus etiã iure taxatus.G.quo ad robur receptionis nõ quo ad excusationem periurij etiã si papa confirmauit taxationem.et addit non valere si contra fiat in versi.sed et si.G. Nam decretum confirmationis in fauorem eorum appositum habetur pro priuilegio cui potest renuntiari.argumento not.C.de testa.l.omnium.nota B. ¶ An processus legati expiret expirãte legatione. ver.curiales.G. ¶ In literis bñficialibus noĩe cõsuetudinis prescripta tm̃ significat.vt no.in.c.vlti.de cõsue.in cle. ¶ Consuetudo q̃ dat alicui prebendã videtur sibi dare licẽtiam possidendi.vt no.in.d.c.vlti. de consuetu.in cle. ¶ Inhibitio hꝫ vim suspẽsionis.et iõ ordinarius interim nõ confert eo.§.ꝟ.si.G. ¶ De constitutione execrabilis que est odiosa.et non hꝫ locũ nisi in casibus ibi expressis.e.§.vers.ille.G. ¶ Quecunque sunt reseruata pape vel sedi sunt interdicta legato.et sunt.lxxix.in.§.nunc ostendendum.G. Legatus potest vnire ecclesias inferiores eiusdem dyocesis et diuersarum sine preiudicio iuris ep̃alis. versi.vero.G. ¶ Clausula supplentes de plenitudine potestatis includit defectus solennitatis nõ inhabilitatis vel natiuitatis vel alios naturales.ver.et no.quod si clausula quod est nota.dignũ. ¶ Legatus potest omnia que possunt ep̃i patriarche et ceteri de iure et consuetudine tñ multum ardua nõ debet inconsulto principe determinare:licet non sint per casum legis pape reseruata.ver. legatus generaliter.G.hec eniꝫ que sunt quasi paria reseruata per similitudinem pro reseruatis habẽtur nota ergo quod prelati debẽt seruare bonas cõsuetudines locorũ.ff.de offi.procon.l.obseruare.et.l.si nautẽ. Bal.vbi est papa ibi sunt limina apostolorũ.ver.illud aũt.G.scꝫ quodam intellectu.ff.de religio.l.ossa.vid.j.in.§.papa.Bal. ¶ Quos legati possunt absoluere in.§.nunc dicamus.ver.breuiter et multis ver.sequẽ. G. ¶ Utrum sicut vnus potest condemnare ratione originis vel domicilij,alius rõne delicti vt.l.j.C.vbi

bus:vt.C.de testa.tu.l.ij.secus autem est in procur.vt.ff.de procu.si quis cum procuratorio.§.si.et extra eo.ti.nõ iniuste.ad idẽ.extra de of.deleg.pastoralis.§.preterea:sed nec legatus reuocatus deponit imperiũ.et officiũ legationis:nisi velit prius quam ei substitutus prouinciã ingrediatur:vt.ff.de of.procon. meminisse.Rñ.j.et.ff.de of.pfec.aug. l.vnica. ¶ Item not.quod ei qui semel fuit legatus.semper reuerentia debetur in memoriam pristine dignitatis hinc est quod eũ qui prouincie gubernaculis comes primi ordinis eẽ meruit vicarie dignitatis.post depositã administrationem priuilegio frui opꝫ.

8

de crimine agi oportet.ita econtra absoluere.ver.illud etiam queritur.§.nunc dicamus.et sentit quod nõ.G. ¶ Uerbum sum es est significat originem indiffinite prolatum.C.de excusa.tuto.l.testamento.nota. ¶ An iurisditio prorogata in legatis expiret vna cum legatione. versi.sed pone quod nõ subditi.G.ff.de capitis diminutiõe.l.tutelas.Cyn. ¶ Legatus est ordinarius.et non expirat eius iurisditio per mortem pape.sicut nec episcoporum iurisditio vel presidum. Sed quid de singulari cõmissione facta episcopo de aliquo reseruato pape.An in hoc est ordinarius.quod credo si cõmissio esset facta dignitati.secus si persone.§.finitur.ver sicut.sed pone.sed si ista commissio esset facta non habenti territorium iste esset delegatus s'm Jacobũ butri.sed quid si comissio discrepat a iure communi in ordine procedendi.puta committitur ep̃o cã suorum subditorum que erat ordinaria vt summarie cognoscat et fine debito decidat.dic quod in cognoscendo erit delegatus.Sed in iudicando erit ordinarius.quia quantum ad processum discrepat mandatum a iure communi.sed non quantum ad sententiam s'm Jaco.but.ff.de procura.l.qui procuratorem.vnde a processu appellatur ad papam.a sententia autem ad metropolitanum s'm Jaco.butri. Ego dico eum in totũ esse delegatum nec diuerso iure censeri.ff.de insti.et iure.l.ius ciuile.et quod ibi no.per glo.et.d.l.qui procuratorem dat argu.ff.de vsuca.l.cum qui edes.et opt.probatur per no.in.c.licet.de offi.ordina.per Inno.et alios doctores vbi habetur quod si in nullo adijciatur iurisditioni ordinarie.quod remanet ille cui est facta cõmissio ordinarius quia non videtur commissio noua.sed iurisditionis excitatio:ex quo apparet quod si aliquid adijciatur sicut in casu nostro videlicet quod procedat summarie quod non poterat vigore iurisditionis ordinarie quod erit delegatus non ordinarius.nec obstat quod commissio videatur in parte discrepare.videlicet in modo procedẽdi et quo ad hoc sit delegatus et quo ad sententiam remanet ordinarius.quia in proposito non est verum.nam iurisditio qualificata in modo procedendi alterat naturam.iurisditionis ordinarie.etiam in proposito quo ad totum processum.et etiam quo ad sententiã cum ipsa sit de processu.tex.est.et no.docto.in.c.quoniam contra.de proba.et actorum appellatione comprehenditur.no.glo.ff.de iure fisci.l.in fraudẽ. §.sed neque in fi.glo.proprie.non debet igitur aliud dici de processu.et aliud de sententia in totum igitur erit delegatus.Bal. ¶ An scriptura sit de esse constitutionis legati sentit quod non etiam si contineat sententiam excommunicationis.ver.sed pone.le.G. Permissionem secundi legati primus non intelligitur tacite reuocari.versi.in summa.G.argumentum.C.de

vt.C.de comitibus.li.xij.qui prouinciam regunt.l.vnica.cum suis concor. et argu.extra de foro cõpe.ex parte.in fi.et de episcopo qui resign.ep.c.j.et de transla.inter. ¶ Nec est obmittendũ quod defuncto vel reuocato legato:successor eius in legationem:vel dñs papa tenetur beneficiare et remunerare:seruitores et socios legati quos ille nõ remunerauit.ar.ff.de offic.asse. diem.vbi dicitur diem functo legato Cesaris salarium comitibus residui tẽporis debetur.et ar.xij.q.ij.hec huius placiti.et.c.quicunque suffragio.et.c.se. ¶ Et iunge hic quod no.s.§.nũc dicamus.ver.quid si legatus.et se.

Rubrica de dispē satione.

a Premissimus[a] que circa forū cōtentiosuȝ ad legati pertinent officiū. nūc aūt dicenduȝ est q̄ sit illi in dispensando potestas: verū qꝛ materia de dispensationibus vtilis est ꝛ frequēs. ꝛ tam legatis: q̄ȝ aliȷs plātis est oportuna plurimum: sup qua dubia oriri vidimus infinita: ꝛ sapiētes plurimū adinuicē discrepare: idcirco sup ea q̄dā noua ꝛ vtili doctrina plane: ac plene prenidim᷒ dispu- b tare[b] dicētes primo. ¶ Quid sit dispē satio: vnde originem habuit ꝛ quare fiat. ¶ Quot sint genera seu species dispensationū. ¶ Quid sit irregularitas: ꝛ q̄d iuris de ea sit. ¶ De dispē satione episcoporum. ¶ De dispēsatiō e legati apostolice sedis. ¶ De dispenatione dn̄i pape. ¶ De dispensatione abbatis ꝛ principis: ꝛ quarundam aliarū ꝑsonarum. ¶ Qualiter ꝛ qn̄ sit dispensatio facienda. ¶ Quid iuris sit de dispensatione sup beneficiorū pluralitate: ꝛ q̄s sit dispēsationis effect᷒. ¶ His igit̄ ita sparsis ea c per ordinem prosequamur[c].

Quid sit dispensa tio: vnde origineȝ habuit: ꝛ q̄re fiat.

d Dispensatio[d] est ꝓuida iuriscōis relaxatio vtilitate siue necessitate pēsata: vel sic: dispēsatio est rigoris iuris ꝑ eū ad queȝ spectat canōice fctā relaxatio: vtraq̄ȝ diffinitio colligit̄. j.q.vij.§.nisi rigor.ꝛ.c.seq.et j.§.genera. ¶ Qn̄q̄ȝ tn̄ dispēsatio im- e proprie sumitur pro iuris declaratione: vt extra de iureiu. q̄ntauallis.[e] vocatur autem dispēsatio vulnus que ius vulnerat: vt.xxiiij.q.iiij.ipsa pietas.circa fi. vocat̄ etiaȝ misericordia j.ver.sed nunq̄d ibi ego dico.ꝛ.j.§.fi. in fi. ideo dixi ꝓuida. nam ꝓuida deliberatione est in dispēsationib᷒ procedendū: vt extra de trāsact.c.fi. alioq̄n ꝑpoti᷒ dissipatio q̄ȝ dispēsatio est dicēda: ad qd̄ accedit: qꝛ dn̄s nō vult f simul effundi opes: sed dispēsari[f] vt g lxxxvj.dist.non satis circa medium[g] 1 ¶ † Circa qd̄ tres regle sunt notāde. prima est qd̄ peccās mortaliter post baptismū ꝓmoueri nō pōt. vt.xxv.distin.primū.xl viij.di.q̄m.l.di.illud.j. q.vij.si q̄s oēm. Secūda est qd̄ ꝓmotus post suā promotionem mortaliter peccās deȷicitur: siue deponitur.l. distin.qui semel.ꝛ.c.si ep̄s.ꝛ.c.si post ordinationem.lxxxj.dist. dyaconus. Tertia est: qꝛ deposit᷒ ab ordine non restituitur.l.dis.c.j.ꝛ.ij.ꝛ.c.peruenit: ꝛ.c.postq̄ȝ. he tres regule colligi possunt.l.dist.vt cōstitueretur: vbicunq̄ȝ autē mitius agitur quā dicte tres regule dicant dispensatio dici pōt qd̄ ꝑ sequere pront no.l.distin.in summa. ¶ Et scias qd̄ cōtra duas primas regulas possunt ep̄i dispēsare in adulterio: ꝛ in minoribus criminib᷒ adulterio: sed in maioribus illo non nisi in casibus a iure expressis: vt extra d̄ 2 iudicȷs.at si clerici. ¶ † Exprimunt̄ enim quidam casus maiores adulterio: in quibus potest ep̄s dispensare: vt in heresi.l.di.presbyteros. in sacrilegio.e.di.siquis presbyter. in matrimonio ꝯhendo quandoq̄ȝ.xxxiij.q.ij. antiqui: ꝛ quandoq̄ȝ in symonia: et in homicidio: ꝛ in scismatico. et in quibusdam aliȷs. vt.j.§.nunc de ep̄oruȝ: vel potest dici qd̄ pre.c. presbyteros hodie nō hȝ locū: qꝛ heretici hodie incarcerantur: vt extra de here.c.pe. itē preal.c.si quis presbyter nō ob. qꝛ illud sacrilegium de quo ibi dicit̄ non est maius immo minus crimē adulterio: ꝛ sic de aliȷs contra tertiam vero regulam solus papa dispēsare potest. vt.ꝫ.§.nunc ostendendū vers.ix. 3 ¶ † Notandum est autē qd̄ aliud est rigor siue seueritas: aliud ius: aliud equitas: et aliud dispensatio. de his omnibus habetur.extra de transac. c.fi. Rigor est districtio iuris siue excessus: ꝛ austeritas iuris scripta aliquando ad terrorem: vt pȝ in accusatore clerici. in probatione deficiente: cui denegatur cōio etiaȝ in fine vite sue: vt.ij.q.iij.si q̄s ep̄um. ꝛ in eo qui nolauit presbyterū in testamēto tutorem filio suo. ꝑ quo nō est orandū: vt.lxxxviij.di.neq̄ȝ. ad idem facit.j.q. vij.qui in qualibet: ꝛ quandoq̄ȝ seueritas appellatur: vt.l.dist.vt cōstitue h retur[h].ix.q.j.c.iij.in fi.ij.q.v.c̄ōtra.xx iij.q.iiij.§.ꝑcepta.extra d̄ sen.excō.super eo. sed rigor iste seruādus nō est. nisi vbi timet̄ exemplum mali. vt.xlv. di.sed illud.ꝛ extra de trāsac.c.fi. qn̄q̄ȝ tn̄ rigor est idē qd̄ subtilitas iuris vt extra de resti.spo.in literis.ꝛ.c.sepe. extra de prebē.tue. extra de ap.interposita.§.fi. iteȝ rigor d̄r disciplina: vt.xlv.di.disciplina. in prin. item d̄r iustitia: vt.e.dist.omnis qui.ꝛ.c.vera ꝛ scias qd̄ qn̄q̄ȝ rigor inducit̄ contra naturalē equitateȝ ex cā ꝛ pro bono publico: ꝛ qn̄q̄ȝ ē sine cā sine rōne.ꝛ hoc solum ꝑ rōne sufficit qd̄ ita scriptum est. ff.qui ꝛ a qui.ma.lib.nō fi. prosperit.vj.q.iij.scriptuȝ. qꝛ alia rō reddi non pōt: vt.ff.de le.ꝛ se.cōsul.l. non omnium.xxiij.q.iiij.nabuchodonosor.in prin.ꝛ de hoc extra de rescri.

---

officio prefecti vrbis.lege prima. ¶ Rubrica de dispensatione.

a Premissimus.

b ¶ Disputare. Joannes de deo composuerat super hoc libellum tractās in eode.xiij. dispensationibus diuina papali legatorum. patriarcharū. archiepiscoporū. Ep̄orꝫ abbatū. presbyterorum. Regum.vel principum. procerum.ꝛ nobiliū. patrum. maritorum. amicorum.ꝛ sociorum.

c ¶ Prosequamur. sciēdū est qd̄ Host. in sūma sub rubrica. de peni. posuit rubricellam de dispensationibus ex qua autor primum §. sumpsit tamen aliquibus additis Prius etiaȝ tractauerat hoc. Ray. libro.iij.

d Dispē satio

e ¶ Quintauallis. verbū dispensatiōis ibi nō est. nec erat in antiqua aliqualiter. facit dec.ꝛ si christus eo. titu. in fi. et qd̄ ibi no. in vlti.glo. sed magis proprie facit de cre.ij. de tornea. quā allegat.j.vers. penul. in fi.

f ¶ Dispensari. i. distribui. sic etiaȝ ponit̄. xliij. dist. dispensatio.

g ¶ Medium quō dispensatio ꝫ ius cōe: ꝛ qd̄ super rōne fūdat̄ possit eē rationabilis plene scꝓsi. de. ꝑben. de multa. in fi.

h ¶ Cōstitueret̄ ꝛ ibi no. hec materia in gl. hic habes.ꝛ.xlv.di sic. disciplina ꝛ gl. sȝ qualiter.j.q.vij. dispensationes.ꝛ.c. exigunt.

si qñ. hoc ꝓsequere et exẽplifica. ꝑut no. j. di. ius gñale. ꝛ. ff. de insti. ꝛ iure l. antepe. ¶ Ius aũt est ars boni ꝛ eq̃ cuius q̃s merito nos sacerdotes appellat. i. sacrorũ ꝑceptorũ ministros ff. de insti. et iur. l. j. §. ius. ¶ † Equitas vero est media inter rigorẽ: ꝛ dispensationẽ: siue miam. C. de iudiciis placuit. xxxiiij. di. fraternitatis. extra de trãsla. c. fi. interpretari autem: an ius scriptũ sit equũ vel iniquũ soli⁹ principis est. C. de leg. ꝛ cõsti. l. j. equitas ita describit a cypriano. equitas est iusticia dulcore misericordie tẽperata. vel dic ꝙ equitas est mot⁹ rõnabilis regẽs miam ꝛ rigorẽ. xlv. di. disciplina. ꝛ. c. ꝛ q̃ emẽdat. ꝛ. c. vera: qꝛ rigor est mansuetudine tẽperand⁹: vt extra ꝺ pur. ca. cũ in iuuẽtute. hec aũt est equitas illa quã iudex semꝑ pre oculis dꝫ hr̃e vt. ff. de eo qꝺ certo loco: qꝺ si ephesi l fi. extra de eccle. benefi. vt nostrũ. in prin. in parte decisa. ꝛ de transa. c. fi. xxvj. q. vlti. allegãt. ¶ Quid sit dispẽsatio su ꝑra est dictũ: ꝛ illa vtendũ nõ est nisi necessitas vel vtilitas id exposcat: vt. j. eo §. gña. ¶ Sed nunquid dispensatio est ius: dicũt q̃dã qꝺ sic: sed tale ius quo superior vti põt: inferior vero illud petere non põt: vt. j. §. genera. alij vt. h. ꝛ. W. dicũt ꝫ. ar. j. q. vij. exigũt[a] ꝛ. c. si q̃s oẽ. nã indulgẽtia nõ est regula: vt. xxxiij. q. ij. interfectores. ergo nulla dispẽsatio est ius. qꝛ regula est canon seu ius: vt. iij. di. canõ ꝫ. c. regula. item aliud est ordo legitimus. ꝛ aliud vsurpatio id est dispensatio: vt. j. q. vij. qꝺ ꝓ remedio. Tertij dicũt qꝺ scḋm qꝺ est in dispẽsante nõ est ius: sed ptãs a iure permissa: ꝛ est quedã actio. sꝫ ſm qꝺ est in eo l quo dispensatũ est ius priuatũ est nõ cõe: ꝛ est q̃dã passio: ad hoc extra ne fil. p̃sbr. ex iue. ꝛ in pre. c. interfectores. et e. q. in adolescentia. xxxj. q. j. hac rõne xxxij. q. vij. apostol⁹. in fi. extra de preben. cũ iam dudũ in fi. Ego dico qꝺ vbi dispẽsatio debita est: vt. j. §. genera: tunc est ius: cũ sit executio iustitie ff. de insti. ꝛ iur. l. j. rñ. §. si vero est prohibita: tũc nõ est ius: sed dispensatio iuris: si aũt sit permissa: tunc non est ius: sed mia: vt in pre. c. allegã. ꝛ. xlv. dist. disciplina in prin. ꝛ. c. oẽs qui. ix. q. j. ordinationes. h. q̃uis. ꝛ. j. q. vij. is qui. siue cõpassio. vt. e: di. h. a. qñqꝫ tñ dispensatio ponit̃ ꝓ iure. vt extra de tornea. c. ij. vbicũqꝫ autẽ iudex debitas penas: ꝛ a iure statutas relaxat semꝑ dispẽsare videt̃. multa eñ ex officio suo facere põt: ad que de rigore nõ tenet̃. ff. ꝺ iudi. nõ quicq̃d. ꝫ. q. iij. §. notandũ. in p̃n. ad idẽ. xxviij. q. j. iam nunc. ꝛ. c. si eñ minor quandoqꝫ mitigat ꝑenam a superiore inflictã:

vt. l. distin. accedens. xxxiij. q. ij. latorem. C. de episco. ꝛ cleri. auten. interdicimus[b].

[c] Originẽ aũt trahit dispẽsationis remediũ ab eo q̃ ex sola misericordia ꝛ dispensatione vniuersa creauit: et ea hoĩ subiecit: vt. ff. de vsu. in pecudũ. in fi. institu. de rerũ diuisione. §. in pecudũ. ꝛ. lxxxvj. di. huius. xxiij. q. vij. qꝺ autem in fi. vñ p̃s. viij. omnia subiecisti sub pedib⁹ eius ꝛc. quẽ de limo terre ad imaginẽ sui creauit. xxxiij. qõ. v. hec imago. itẽ ipse dispensauit cũ Adam ꝛ Eua trãsgressoribus: ꝛ post penitẽtiã dimisit illis peccatũ. de peni. dist. j. serpẽs. ꝛ. c. sicut primi. ꝺ peni. di. iij. romanos. ꝛ. c. Adam: alias est ver. de peni. di. iij. iudas. ꝛ de pe. dist. v. c. j. Item ex dispensatione saluauit Noe ꝛ filios eius. cũ vnus illorũ scꝫ Cham reprobus esset. vt xxiiij. q. j. qꝛ ex sola. ꝛ. c. qm̃ vet⁹. ij. q. vij. sentẽtia Chã. Item dispensatione liberauerit Abraã a caldeis. vt xxxv. q. j. §. fi. Item ex indulgentia liberauit. Loth de sodoma. ij. q. j. deus. xiiij. dis. qꝺ ait: qꝛ perit sepe iust⁹ pro impio. xxiiij. q. j. non turbat̃. de con se. di. j. in sctã j. q. iiij. §. item peccato Achor. Item eundẽ liberauit ex indulgentia de captiuitate gentilium. xxiij. q. v. dicat. Item ex dispensatione liberauit Iacob de manu Esau. xxij. q. ij. §. fi. ꝛ Moysen. de multis periculis. de pe. dist. j. §. opponitur. ꝛ filios Israel ꝺ fornace ferrea xvj. qõ. iij. porro. ꝛ de babylonica captiuitate. de peni. dist. j. predixerat. Item dispensauit Deus cum humano genere: quando misit filium suum vt nos redimeret. viij. q. j. in scripturis. vij. q. j. cũ redẽptor. ꝛ in pre. c. porro qui etiã quotidie nobiscũ dispẽsat: vt de pe. di. v. c. ij. ꝛ in p̃s. miserere mei ſm ꝛc. nõ est igit̃ mirũ si homines cum hominibus dispensent. qꝛ oĩs eius actio nostra dꝫ esse instructio. xij. q. j. exemplum. ꝛ vbi dñs est largus dispensator: nõ dꝫ famulus esse auarus: qꝛ melius est de misericordia quã de seueritate reddere rõnem. xxvj. q. vlti. alligant. xliij. di. dispensatio. xxxiij. di. vsqꝫ adeo. misericordia enĩ cõmunis est visus. lxxxvj. di. nõ satis. ad fi. extra de re. iu. estote misericordes. ꝛ defectus nostri tp̃is. quibus non solum merita. sed etiam corpora defecerunt antiquã canonum non patitur manere censuram: vt. xxxiiij. di. fraternitatis. vnde ꝛ misericordia temperanda est: vt. ꝫ. §. prox. ver. equitas. vnde Augu. imple xp̃iane iudex pij patris officium sic succensere. iniquitati memineris vt in peccatorum atrocitatib⁹ non exerceas vlciscendi libidinem: sed peccatorum vulneribus curandi adhibeas voluntatem. xxiij. q. v. c. j.

Quot sint species dispensationum.

[d] Genera aũt dispẽsationũ sunt hec: nã alia est debita. alia ꝓhibita. alia ꝯcessa alia ꝑmissa. debita est. vbi multorũ strages iacet. ꝛ de scãdalo timet̃. l. di. vt cõstitueret̃. extra ꝺ cle. ex. mi. latores. xlv. di. lꝫ. j. q. vij. dispẽsatiões. xj. q. iij. plerũqꝫ. xxiij. q. j. noli. in fi. multitudo eñ dispensationem inducit: extra de trãslac. c. fi. ix. q. j. c. iij. in fi. ꝛ no. extra de tempo. ordi. c. ij. ꝛ scandalum. vt nota. extra de tempo. ordi. ad aures. ꝛ de prescrip. nihil. Item debita est ratione temporis. vel persone. vel pietatis. vel necessitatis. vel vtilitatis ecclesie. vel euentus rei. hec enim dispensationem inducunt vt probatur sigillatim per ordinem. ꝑxima questione septima §. iiij.

[a] ¶ Exigunt. vbi de hoc. ADDE tu an dispensatio sit ius q̃ voluit notabiliter arch. in. c. vt cõstitueret̃. l. dis. vbi ipse loq̃tur hũc ꝛ bñ declarat. et adde qꝺ dispensatio respectu superioris est voluntatis non autẽ necessitatis ſꝫ plꝛili. in. c. j. de eta. ꝛ qualitate. lib. vj.

[b] ¶ Interdicimus. vid. ꝙ dixi. ꝫ. §. nũc ostendẽdũ super h. xxvij. in fine.

[c] Originem ꝫ antẽ. hunc §. vsqꝫ ad h. non est igit̃. habuit a Ioan. de deo. vbi supra.

[d] Genera autẽ. permissa de his breuiter. Host. vbi. ꝫ. §. ij. ꝛ scripsi post eũ de renũ. nisi cum pridẽ. §. persone super vers. potest.

rigor. et capitulis se. usque ad §. ecce quibus. extra de presb. expoluisti. extra de eta. et quali. tua. et c. indecorum. et c. quis. vij. q. j. sciant. xiiij. di. sicut. extra de concessi. preb. cum nostris ad fi. Item quandoque est debita post peractam penitentiam: vt. j. de resti. in integ. §. ij. ver. in summa. ¶ †Sed nunquid ex causa probabili potest et debet fieri dispensatio. Ala. dixit quod sic. ar. lvij. di. c. vnico. Jo. contra. nec ob. pre. c. quia ibi si postea fides eius appareat probabilis. abolet irregularitas presumpta. et promouetur de iure communi: et breuiter vbicunque persona res et locus causam exigit debita est. xxix. di. c. j. et ij. l. di. domino sancto ver. precipiunt. et ver. necesse sit. et c. considerandum. vnde et dispensare est diuersa discrete pensare: et in alterutram relaxatio iuris expediat versare. ar. xliij. di. dispensatio. et xxxiiij. di. usque adeo. cum enim dispensatio sit quedam misericordia: certum est quod quilibet debet esse misericors. vt. lxxxvj. di. non satis prope fi. l. di. ponderet ad fi. xxvj. q. vlti. alligant. item fit quandoque dispensatio ratione etatis. vt extra de sen. exc. c. fi. vbi de hoc xxxiij. q. ij. in adolescentia. xxxiiij. di. fraternitatis. item quandoque: quia timetur maius scandalum: vt. xxv. q. iij. quod scripsi ar. contra. extra de reg. iur. c. iij.[a] detrahendum est enim seueritati et c. l. di. vt constitueretur. et vbi multorum strages iacet detrahendum est seueritati. vt. ix. q. j. ordinationes. in fi. extra de sen. ex. super eo. in fi. quandoque etiam propter futurum bonum. vt quando dispensatur cum hereticis. vt alij facilius reuertantur. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. ¶ †Licet autem ex predictis causis debita sit: et etiam peccet [illegible] non dispensando tunc: vt ar. ij. q. v. quanto in fi. et [illegible] sancto. ver. sed ita est. et. j. q. vij. exigunt. tamen subditus [illegible] eam petere nisi forte supplicando: sicut et meliori [illegible] debetur ecpatus. vt viij. q. j. licet: et extra de off. custo. c. ij. nec tamen eum petere potest: vt. e. q. in scripturis. et. j. q. vij. sicut is. exemplum etiam patet in concorditer postulato cui fit gratia si admittatur: cum superior ad hoc non teneatur: et iniuria si repellatur: quod dicit Innocentius notat. extra de postu. pla. c. pe. sicut et panis quem auarus detinet est egentium: illi tamen nullam habent actionem ad illum petendum: vt le. et not. xlvij. dis. sicut hi. nunquid ergo tenetur episcopus ex debito cum criminoso post peractam penitentiam dispensare. ar. ex premissis quod sic ar. tamen contra: extra de iudicijs. at si clerici. §. de adulterijs vbi dicitur potest episcopus[b] et c. sed dic quod debet de bono et equo: vt. j. q. vij. exigunt vbi de hoc. et extra de transla. c. fi. vbi dicitur poteris prout videris expedire: et si nolit potest subditus adire superiorem vt eum compellat. ar. extra. de iure pa. nullus: quod non placet: quia nemo cogitur facere beneficium. vt. x. q. ij. precarie[c]. ¶ †Prohibita autem est vbi non potest fieri sine decoloratione status ecclesie: et vbicunque non subest iusta causa dispensandi. vt. j. quod. vij. et si illa: et c. tali. extra de ele. innotuit. §. multa. et §. fi. in quibus autem casibus sit prohibita no. j. §. nunc breuiter. et §. se. et §. nunc de episcoporum. et ver. prohibetur. ¶ Concessa est vbicunque a iure conceditur. quod dic vt j. §. nunc ostendamus. et in pre. §. contra: et §. nunc de episcoporum. et. j. §. sunt quoque. ¶ Permissa autem dici potest in casu: puta si quis aliquo accusante conuictus est sacra vasa vel aliam rem ecclesie subripuisse. hinc enim poterit episcopus etiam forte aduersario contradicente dispensare sic potest intelligi. l. di. si quis presbyter[d] de hac dicitur permittimus. quod volentes precipimus. vt xxxj. q. j. hac ratione permittitur enim aliquid vt peius euitetur: vt extra de sponsalibus. c. ij. quod vocatur comparatiua permissio. similiter tolerantia vt extra de preben. cum iam dudum in fi. quod tamen permittitur non iubetur: vt. xxxij. q. vij. aplus in fi. sed quod permittitur durat. vt. ff. quod cuiusque vniuer. nomi. item eorum. §. p. de hac le. extra de fil. presby. litteras. et de cor. vici. c. j. et nota quod tribus modis dicitur aliquid permitti: quod dic vt nota. iij. dist. omnes §. vt autem. ver. postremo. ¶ Potest et aliter distingui. nam dispensatio alia voluntaria. quam solus princeps facere potest. vt in preal. §. nunc breuiter. ver. si. et nota. Alia rationabilis et necessaria quam episcopus interponere potest: vt. j. dicetur[e].

Quid sit irregularitas et quid iuris de ea sit.

Juxta[f] propositionis ordinem dicendum restat quid iuris sit de irregularitate circa quod primo videndum est quid sit irregularitas. et vnde dicatur. ¶ Quot modis sumitur siue accipiatur irregularitas persone. ¶ Quibus modis et in quibus casibus irregularitas contrahatur. ¶ †Irregularitas est nota seu impedimentum canonicum ex facto seu defectu proueniens qua quis prohibetur ad ecclesiasticos ordines promoueri. et in eisdem ministrare. bene dixi nota quod est idem quod infamia: seu irregularitas. vt de pur. cano. accedens. ij. q. iij. §. notandum. et l. i. indulgentia ff. de his qui nota. infa. furti. accipe. §. si quis alieno. et l. se. et est etiam nota idem quod cicatrix. vt. ff. de seruis fu. l. ij. et irregularitas est cicatrix criminis vel defectus. vt. lxj. di. in sacerdotibus in fi. vnde sanitas. s. prius post vulnus. s. peccati sequuta sine cicatrice. s. irregularitatis esse non potest. vt. j. q. j. verum est. Item ideo dixi canonicum. quia irregularitas a iure canonico ortum habet: vt. j. ver. ij.[g] ¶ Ex facto autem: seu ex crimine prouenit irregularitas: vt patet in clerico censuram ecclesiasticam violante: vt. j. dicetur: vel ex aliqua notabili inobedientia. presertim aduersus apostolicam sedem. lxxxj. di. si qui sunt: extra ne clerici vel mo. non magnopere in fi. extra de hereti. excommunicamus. j. §. sane. extra de cle. ex. mi. c. fi. prope fi. extra de sen. exco. significauit: et in simoniaco in ordine: et in clerico per saltum promoto: et in similibus: et generaliter in committente aliquod de criminibus in apostolica regula contentis: vt dicunt quidam. xxv. di. §. nunc autem. et c. primum. et in crimine homicidij quod quemlibet hominem irregularem facit: vt. l. di. miror. item ex defectu quod prouenit quandoque a natura: quandoque ex euentu. a natura: vt defectus natalium: regula enim ecclesie est vt quis de legitimo matrimonio nascatur contra hanc regulam natus irregularis est. vt. lvij. di. per totum. et extra de fi. presby. per totum: vel si quis cum corporis defectu nascitur: ex quo sit in membro nobili et apparenti vitiatus: talis enim nequit promoueri: Quis sit de legitimo matrimonio natus: vt. lv. distinctio. penitentes. et extra de cor. vici. per totum. Ex euentu autem prouenit in quolibet homine casualiter: vt bigamia que propter sacramenti defectum inducit irregularitatem: non tamen omne crimen nec omnis defectus irregularitatem inducit. ¶ †Dicitur autem

¶ Iur. c. iij. solue. vt ibi no. in gl. ij. cum suis remis.

¶ Epus. et vide quod ibi dixi super illo verbo. et de temp. or. ex tenore super gl. ij.

¶ Precarie. facit ad materiam quod scripsi ne cle. vel mo. c. ij. lib. vi. super ver. prelato.

¶ Quis presby. vnde. j. de aboli. §. j. ver. sed cum. de.

¶ Dicetur. host. in summa de fi. presb. in fi. ponit tertiam speciem. s. de rationabili non necessaria. que fit propter prerogatiuam meritorum de preben. de multa in fi.

Juxta. et l. se. et extra de sorti. c. fi. vbi de hoc dixi. et de of. dele. cum olim. ij. super ver. notauisset.

¶ Ver. ij. vnde non contrahitur nisi in casibus expressis a iure. de sen. exco. is qui. lib. vj. ADDE tu quod irregularis sit de iure posi

tino. hoc tz pe. ꝺ anch. i de. vna. de homi. et ibi do. car. l. vj. colū. itē do. abb. i. c. ego M. i fi. ex de iureiuran.

ab in qꝺ est sine. a regula: vñ irregularis. i. cōtra regulā ecclesie natus: siue ꝑpter defectū vel factū extra eā positus: vt p̄missum est[a]. ¶ Sumit̄ ergo siue accipit̄ irregularitas p̄mo ꝑ defectib⁹ q̄ sunt in hoīe sine pctō. puta qꝛ est bigam⁹. vel vidue marit⁹ illegitim⁹: vel hmōi: ex de renū. nisi cū pridē. §. ꝑsone: alios etiā defect⁹ habes. liiij. ⁊. lvj. di. ꝑ totū. ⁊. l. di. nō ꝯfidat. ⁊ ex de. fi. p̄sby. ⁊ de seruis nō ordi. ꝑ totū. ¶ Scđo sumit̄ irregularitas ꝑsone vbi ḡnaliter oīno hō ꝓhibet̄ ordinari. vel etiā celebrare in ordine iā suscepto sine dispēsatiōe dñi pape. siue patiat̄ defectū sine pctō. siue cōmiserit grāde pctm̄ ⁊ q̄ sint hi dicet̄. j. §. nūc de ep̄oꝝ. Nō ergo hic dr̄ irregularis ꝑ eo qꝺ s̄m regulā ap̄li ordinari ꝓhibeat̄. sz qꝛ talis est ex regulam alioꝝ. nā cū ḡnaliter ep̄i possint dispēsare cū oīb⁹. nisi eis spāliter ꝓhibeat̄. vt q̄dā dicūt: vt. j. §. nūc de ep̄orū. ver. his igitur ⁊ se. cū p̄dictis tñ dispensare spāliter ꝓhibetur. ¶ † Papa aūt in oībus irregularitatib⁹ dispēsat: qꝛ irregularitates ipse ⁊ pene earū de iure positiuo sunt in quo ip̄e hz plenariā ptātem: vt ex de cōcel. p̄ben. ꝓposuit ꝑpe fi. ar. tñ cōtra. qꝺ a iure diuino irregularitas sit inducta. nā dictū est Dauid[b]. non edificabis mihi templū: qꝛ vir sanguinis es: vt de conse. dist. j. c. j.[c] ¶ Tertio etiā mō dicuntur irregulares omnes illi qui nō p̄nt remanere in susceptis ordinibus. nec ad maiores ꝓmoueri. etiam post peractam penitentiā sine dispēsatione: vel pape: vl' p̄latoꝝ inferiorum de quibus dicetur. j. versic. sunt quoqꝫ. ⁊ in p̄. §. nūc. de ep̄oꝝ. ¶ † Defectus autē sacroꝝum videtur qꝺ tm̄ ex cōstitutione ecclesie irregularitatē inducāt. quo ad ordinationē in hoc. vt cū eis nō possit dispēsari: nisi ꝑ papā. ar. ꝯ. qꝛ ꝯnū de capitulo ap̄lice regule est. opꝫ ep̄m vni⁹ vxoris esse virū. xxvj. dist. c. j. ⁊. ij. sed r̄nderi pōt qꝺ hoc: qꝺ talis ꝓhibet̄ ordinari non est ex defectu sacri. sz qꝛ nō pōt esse hortator viduitatis. q̄ ꝯiugis frequentauerit. vt pꝫ. xxvj. di. vna in fi. vel dic qꝛ lz ꝑ nouū testm̄ inducat̄ hmōi irregularitas quo ad hoc qꝺ promoueri non possit nō tñ quo ad hoc: q̄n ꝑ aliū q̄ꝫ ꝑ papā dispēsari possit. Sz vr̄ qꝺ defect⁹ sacri est cā q̄re tales ꝓmoueri nō p̄nt. ar. xxvj. di. acuti⁹: ⁊ ex de big. debitū. Sz pōt r̄nderi qꝺ est cā coadiunāś: vel dic vt. s̄. ¶ † In veteri autē testō erāt irregularitates tp̄ales ⁊ nō ꝑpetue vt q̄n. qs eijciebat̄ ex castra ꝑ eo qꝺ tetigerat morticiniū: vna tñ. vr̄ fuisse ꝑpetua. s. qꝺ summ⁹ sacerdos deberet h̄re ꝟginē: ⁊ nō repudiatam

de quo no. s̄m. d. m. ex de cle. ꝯiug. sane. j. sed nec istud erat ꝑpter defectū sacri: sed qꝛ nō posset esse hortator viduitatis: vt. s̄. ¶ Idē etiā vr̄ de his qui tm̄ de iure positiuo sunt irregulares: vt corpore vitiati illegitimi ⁊ obligati ad ratiocinia. ¶ Cōtrahitur aūt irregularitas ex defectu natalium: qꝛ nō legitime genit⁹ ordinari non pōt: vt. s̄. ꝟ. j. ⁊ si ordinetur nō ꝓmouebit̄ ad bn̄ficia cū cura vel ad dignitates sine dispēsatione: vt ex de fil. p̄sb. c. j. ⁊ c. nimis. ex de elec. cū in cūctis. r̄n. j. ⁊ c. innotuit. ⁊. c. cū vintoñ. de quo dic: vt. j. §. nūc de ep̄oꝝ. ꝟ. vtrū. item etiā ex defectu alio mō: puta si careat oculo: manu vel pede: vt. s̄. Itē ꝯhitur ex facto. puta si est criminosus ꝑut in regula ap̄lica ꝯtinet̄. tales eñ nō ꝓmouentur de qb⁹ h̄r. xxv. di. ꝑ totū: ⁊ vj. q. j. infames: vbi tales defect⁹ enumerātur. item bigam⁹ est irregularis qui nō pōt ꝓmoueri ꝑpter sacri defectū: vt. xxv. di. ꝑ totū ex de bigamis ꝑ totū. ⁊. s̄. ꝟ. p̄xi. ¶ † Et scias qꝺ est triplex bigamia. s. vera q̄n vꝫ qs ꝯtrahit cum vna postq̄ꝫ habuit aliam: vt xxvj. dist. acutius. similitudinaria: vt cum monachus seu monialis ꝓfessa matrimoniū contrahit. vt. xxvij. q. ij. quotquot. ⁊ interp̄tatiua: vt cū h̄ns vnā de iure cōtrahit cū alia de facto. vt extra de biga. nup. ⁊. c. debitū. xxxj. q. j. quō in fi.[d] Item ebriosus. i. nō sobrius est irregularis qui si ꝑsistit est deponēdus: nec ordinatur vt. xxv. di. §. al's ea demū. xxxv. dist. ep̄s. vinolēti eñ nō de facili ꝯtinent. xliiij. dis. §. j. xlix. dist. §. hinc. ⁊ eñ. ꝑpe fi. item illiterati ⁊ imprudētes sunt irregulares. vt. xxxvj. disti. illiteratos. j. §. nūc de ep̄oꝝum vers. xxvij. ¶ Sed nunq̄d talis ꝓmotus recipit caracterem: nō videtur. nā scientia caret ⁊ sciētia clauis est. vt. xx. distinc. §. j. vbi de hoc[e]. ¶ † Item cupidus est irregularis. vt lvij. dist. ꝑ totū: vñ vsurarius deponitur ⁊ turpis lucri sectator de clero eijcitur. vt. c. di. c. j. ⁊. ij. extra de vsur. preterea. ¶ Item ꝑcussor. xlv. dist. ꝑ totū extra de cle. percus. per totū. Et scias qꝺ ꝑcussio ꝯsideratur dupl'r. Primo passiue: vt si quis percussus est lepre morbo. ⁊ deinde scandalū ḡnatur: talis eñ nō promouetur. immo ꝓmotus nō ministrat. sed ei coadiutor datur: vt. vij. q. j. cum percussio. extra de cleri. egro. vel debilita. c. peñ. Secūdo actiue. ⁊ hoc etiam dupliciter cōsideratur. nam alia verbalis: vt si accuset vel deferat crimē pro quo capitis pena debetur. vt. v. q. vj. delatori. ⁊. vj. q. j. summa. extra de accusa. accusasti. alia realis. et hoc quocunqꝫ modo fiat: siue in propria persona: siue per

a ¶ Premissū est. qꝺ seq̄t̄ vsqꝫ ad ꝟ. ꝯhit posuerat Inn. in decr. nisi cū pridē. de renū. §. ꝑsone vbi breuitatis cā huc remisi sup glos. ar. pro opinione.

b ¶ Dauid. j. Paral'. xvj. ⁊. xxviij.

c ¶ c. j. vt ibi not. et. j. §. nūc br̄. ꝟsi. Dauid fuit figurator noui testa.

d ¶ In fi. idē si cū vidua ꝯtrit. ⁊ eā cognouit. de biga. c. iij. ⁊ c. debitū. ꝟ. cum ego.

e ¶ De hoc. s. de claui scie ibi eñ nil' ꝺ q̄ōne i q̄ ꝯtriū ei⁹ qꝺ tz gl. no. i p̄. c. illiteratos: ⁊ vide quod scripsi de tē po. or. null⁹ li. vj. sup ꝟ. illiterato.

alium eius mandator: ⁊ si sequat̃ inde homicidium cõtrahitur irregularitas. extra de homi. presbyterū. et c. petrus. l. dist. miror. ⁊ c. clericū. ⁊ c. de his. j. idē est: si sequitur mēbri mutilatio: vt dixi in aureo repertorio sub titulo de pen. in rubrica casus totius iuris quib⁹ promoti deijciūtur. ver. trūcans.[a] ¶ † Nunquid ergo beatus Petrus fuit irregularis qui auriculam seruo pontificis precidit[b] vt. xxiij. q. j. si petrus. ⁊ xxiij. q. iij. pro mēbris ⁊ videtur qđ sic: cū hoc non fecerit supioris autoritate. vt. e. causa. q. iiij. ille gladius: sed dicas cõtra. ¶ Nondū em̃ erāt clericis arma prohibita: nec irregularitas erat inducta: que a iure positiuo ortum habet: vt dixi. s. ver. ij. immo olim licebat sacerdotib⁹ interficere. vt. ij. q. vij. §. item cū Balaā. vñ ⁊ Paulus q beatū Stephanū lapidātib⁹ ministeriū prebuerat electus est a dño apostolus. vt. l. di. §. ecõtra: sed in eo ois irregularitas fuit abolita in baptismo: vt no. xxvj. distin. deinde. ⁊ infra ver. vlt.[c] vel dic qđ illi ⁊ alij ex diuina ordinatione excusati sunt. vt extra de diuor. gaudemus. §. verū. xxiij. q. iiij. si nō licet. ⁊ q. viij. occidit. diuina em̃ facta: ⁊ maxime veteris testamēti sunt admirāda non in exemplū nostre actionis trahenda. vt. ij. q. vij. §. item cū Balaā. ver. Daniel. ⁊ iiij. q. iij. §. sed obijcitur.[d] si vero percutiat absq; mortis periculo: vel sanguinis effusione, vel truncatione: ⁊ hz potestatē nō imputatur ei.[e] vt extra de rap. in archiepiscopatu. ⁊ xxiij. q. v. c. ij. qđ prosequere: vt infra ver. facto aūt. ¶ † Itez litigiosus est irregularis. xlvj. di. per totū. extra de sindico. c. vnico. si eniz criminalis est qđ. ⁊ sequitur inde mors vel mēbri trūcatio sequit̃ irregularitas: siue sit iudex vel assessor: vt no. xxiij. qōne vltima princeps. ⁊ c. sepe. siue aduocat⁹: siue pro actore. siue pro reo. j. de aduo. §. primo ver. in cā[f]: siue actor vel notarius siue dictator sentētie: vel promulgator: vel procurator: vel officialis: vel executor: vel testis: vel accusator. vt. l. di. si quis viduā. extra ne cleri. vel mo. sententiā. ⁊ c. clericis. extra de homi. postulasti. lj. dist. c. j. siue purgationi vulgari: vel vindicte sanguinis autoritatez. vel benedictionē: seu presentiā suā exhibet. extra de excess. pre. ex literis. Itē in milite. lj. dist. si quis post. xix. qđ. iij. monasterijs. tñ in his casibus si mors vel mēbri diminutio nō fuerit secuta. dicūt quidā posse epm dispēsare. ar. extra de cler. pug. in duel. c. j. Alij dicūt qđ cuz tales volūtarij homicide intelligātur solus papa pōt dispēsare cum eis: licet aūt clericus non debeat interesse vbi vindicta sanguinis exercetur. Si tñ ex sola curiositate: vel leuitate fuerit vbi latro suspenditur. vel vbi quis in duello interficitur: lz grauiter peccet non tñ fit irregularis. si nec auxiliū nec cõsiliū: nec autoritatē prestiterit[g]. ¶ † Sed qđ de iudice vel officiali vel milite vel aduocato qui talia susceperint officia: non tñ sunt ea executi. Rñ. Hug. no. lj. dist. si quis[h]: eos nō prohiberi ab ordinū susceptione. Alij etiā tales iudicant irregulares propter propositū exercēdi: quod habuerūt. arg. extra de biga. nuper. ⁊ c. fi. si aūt ē ex officio suo causa iustitie aliquē iudex interfecit irregularis est. miles autem qui fuit in bello nec per eū stetit quin occideret repellendus est: secus si nec percussit nec ad operā dedit sm Hugo. similiter iudex qui examinauit causam sanguinis ⁊ aduocatus in ea ⁊ officialis qui ex officio suo nō dedit operā vt sanguis effunderetur irregulares sunt licet mors vel sanguinis effusio non fuerit subsecuta: potest tñ cū talibus per epm dispēsari. vt infra ver. quando aūt. ⁊ similiter cū illo qui non ex officio. sed ex odio dedit operaz ⁊ fecit

qđ potuit vt occideret: non tamen occidit nec mutilauit. indigent em̃ tales dispensatione. ⁊ vide. j. ver. sed nū quid cleri. ⁊ ver. sed queritur qñ ⁊ se. ¶ † Itē exercens artem chirurgie. videtur qđ sit irregularis si propter imperitiā vel negligentiā suā mors fuerit subsecuta: ex incisione adustione: vel potiōe quā dedit īfirmo. vt extra de homi. tua. §. j. itē si quis perit⁹ flebothomat: ⁊ secat: vel adhibet oēm diligentiā quā debet: non tenetur in aliquo si mors seqnatur qz potius presumitur casu ⁊ culpa flebothomati: vel medicinati. seu secti: mors euenisse. xxiij. q. v. de occidendis: secus si propter eius negligētiā euenerit: vt. j. ver. facto. ⁊ se. ¶ † Si aūt aliquis sagittā vel telū: vel gladiū infixū in guttare vel pectore. seu corpore alicuius extrahit propter qđ vulneratus citi⁹ obijt irregularis efficitur: vt. ff. de re. iur. culpa. ⁊ l. quāuis extra de homi. tua. intellige autē chirurgū non prohiberi a promotiōe: nisi propter periculū quoniā de facili in officio suo errare potest. vnde si quis existēs layc⁹ hoc officiū exercuerit: non ob hoc est irregularis: licet multi sub eius cura obierint: nisi propter eius incuriā perierint: vt dixi. Clericis aūt hoc officium omnino interdictū est: ita qđ si cessare nolūt deponēdi sunt. q̃uis ex hoc solo non sint irregulares. si tñ sub eorū cura aliqui obierint: etiam preter eorū culpā dicit papa eos irregulares fore. vt no. in pre. c. tua. ⁊ extra ne cle. vel mo. sniaz. is aūt qui ante baptismū vel etiā existēs layc⁹ irregularitatē contraxit post baptismuz vel etiā factus clericus remanet irregularis. xxvj. dist. c. j. ⁊ ij. ¶ † Similiter si custodiens infirmū det ei bibere vinū vel aliud imperite contra cōsiliū medicorū faciat pp̃ter qđ mors sequatur irregularis fit propter imperitiā ⁊ negligētiā dissolutā: sed si talia bona fide fiūt circa egrotos nō dz quis facilis esse ad faciendā sibi conscientiam scrupulosam. quāuis in aliquo sit erratum si non sit ibi lata culpa. cum negligētia dissoluta que prope dolum est. ⁊ huiōi scrupulū de facili deponere debet ad consilium sapiētis. si autem lata fuerit culpa. aut negligentia dissoluta ⁊ certū sit qđ inde mors euenerit irregularitas cõtrahitur: si vero nō sit certū. aut dubitat̃ probabiliter sm iudiciū medicorum non: in primo casu abstinendū est ab officio ⁊ promotione in secūdo deposita errones conscientia: si fieri possit poterit administrare. ⁊ etiā promoueri: al's non sm fratrē Ray: l. di. hi qui arborē. ⁊ c. sepe. solus tñ papa cū prer

a ¶ Trūcās. text⁹ est i decret. is q. de ho. li. vj. ⁊ in cle. eo. tit. c. tuo. ⁊ ibi mt te ꝯcordārie in. v. glo.

b ¶ Precidit. Lud. xxij.

c ¶ Uer. vlt. q penultim⁹ est. lz añ additionē erat vltimus.

d ¶ Obijcit. xxij. qđ. ij. si qs p testim.

e ¶ Imputat̃ ei ad irregularitatē vel ad culpā si ꝯo ptātē nō hz imputat̃ ad culpā. lz non ad irregularitatē.

f ¶ In cā. ibi dabo remissionē.

g ¶ Prestiterit. hoc scpsit post Inn. et Hosti. i pre. decr. sniam sup. j. glo.

h ¶ Si qs. et Io. ibi.

dictis dispensat secundum quosdam. ¶ Item est irregularis ordinatus ad sacrum ordinem ab epo. qui renuntiauit epatui. vt extra de ordi. ab. e. qui renuntiauit episcopatui. c. j. ¶ Item ordinatus a non suo epo. non enim recipit executionem. ix. q. ij. c. j. ij. iij. et iiij. vij. q. j. episcopus in dyocesi. lxxj. dist. c. j. et ij. et dixi in decre. Gre. x. de te. or. eos qui[a]. nisi fiat de licentia proprij episcopi. vt ibi. et ix. q. ij. lugdun. quidam tamen dicunt quod ordinatus ab alieno episcopo non est suspensus ipso iure. sed suspendendus: vt extra de tempo. or. quod translat. et de ord. ab epis. qui renuntiauit epi. c. j. §. j. ad fi. vnde si celebrat: non est irregularis: quia predicta iura loquuntur de suspensione quo ad se tantum: potest tamen suspendi: seu interdici ei: ne celebret: vt in preallegato c. quod translat. et si postea celebrauerit irregularis efficitur: nec poterit cum eo citra se. apo. dispensari: prout j. dicetur et hoc etiam probat stilus curie. nam quando scribitur pro talibus dicitur sic. mandamus quatenus ipso ad tempus suspenso super hoc autoritate nostra dispenses. et est no. quod dicit super hoc: et non dicit super irregularitate dispenses. dispensatur vt non deponatur quod fieri debet secundum predicta iura. et hoc sentit do. meus.[b] ¶ Item ordinatus extra statuta tempora: vt extra de temp. ordi. cum quidam. Item non ordinatus celebrans: vt j. §. nunc de eporum. ver. xviij. ¶ Item recipiens plures ordines sacros eodem die: vt. e. ti. dilectus. ¶ Item minor. xiiij. annorum in subdyaconum ordinatus vt cont. vel non est. ¶ Item per saltum promotus: vt extra de cleri. per sal. promo. tue. ¶ Sed quid si nullum ordinem habens ordinetur in presbyterum vel quid si pretermisso aliquo ordine sacro: quis ordinetur in episcopum: de hoc dic prout ibi not.[c] ¶ Item rebaptizatus. de consecr. distinctio. iiij. qui bis. extra de aposta. c. j. ¶ Item simoniacus in ordine. extra de simo. si quis. j. q. j. statuimus. ¶ Item neophitus: vt. xlviij. dist. per totum. ¶ Item regularis audiens leges vel phisicam vltra duos menses. extra ne cleri. vel mo. non magno in fi. ¶ Idem etiam dici potest de personis illis que enumerantur. e. titul. c. fi. §. fina. ¶ Item publice penitens. l. di. canones. et lv. dist. penitentes. 14 ¶ † Item accedens ad monasterium causa penitentie ibi agende pro quocunque delicto: siue leui siue occulto: vt extra de renun. post translationem. l. dis. si ille. ¶ Item suspensus: vt extra de consuet. cum dilectus. qui autem sint suspensi. vide in repertorio sub titu. de sen. ex. in Rubrica extraordinaria.[d] ¶ Item accusatus accusatione pendente. extra de test. c. fi. ¶ Item conuictus et confessus et condenatus de crimine. xv. q. vlt. si quis. ar. extra de testi. testimonium. idem est si non sit condenatus: si crimen sit enorme et manifestum. l. di. de his vero. ¶ Item denuntiatus de aliquo crimine. extra de accu. omnipotens. ¶ Item accusator accusatione pendente: vt. ij. q. iij. euthemium. ¶ Item excommunicatus scienter ordines recipiens. extra de sen. exco. cum illorum. ¶ Item recipiens ordines etiam ignoranter ab heretico: vel excommunicato: vel scismatico vel suspenso: vel etiam ab eo qui renuntiauit episcopatui: vt legitur et not. extra de scisma. c. ij. extra de ordi. ab epi. qui re. epi. c. fi. j. q. vij. conuenientibus. ¶ Item qui contraxit matrimonium cum ioculatrice: vel alias vili muliere: vel ancilla. xxxiiij. di. si quis viduam. extra de cleri. con iug. sane. ij. ¶ Item promotus post inhibitionem sub pena anathema. extra de eo qui fur. ord. su. c. j. ¶ Generaliter quicunque promoueri non potest ad ordines: vel honores sine dispensatione et quicunque ineligibilis 15 est. irregularis est. ¶ Item omnes casus qui impediunt promouendos: vel deijciunt iam promotos: et qui penam depositionis merentur irregularitatem inducunt. quos plene prosequere in repertorio sub. t. de te. or. in duabus rubricis: extra ordi. et sub ti. de penis in Rubrica illa: casus totius iuris: in quibus promoti deponuntur: et de alijs multis: vt patet infra. §. nunc eporum. ¶ Item in veteri testamento quedam inueniuntur irregularitates: que impediebant aliquem panes dno offerre: que figuraliter intellecte etiam in nouo repelluntur: vt cecus. i. ignorantia: claudus idest infirmitas mentis. ¶ Item nasum paruum. i. indiscretio: vel grandem: vel tortum idest immoderata discretionis subtilitas. ¶ Item habens fractum pedem idest alienatio a bono: vel gibbum. i. peruersitas. ¶ Item lippus. i. depressio ingenij. ¶ Item albuginem in oculo habens. i. arrogantia. ¶ Item habens iugem scabiem. i. luxuriam. Item ponderosus. i. immunda cogitatio. ¶ Item habens impetiginem in corpore. i. auaritia. hec leguntur. xlix. dist. hinc et enim. ¶ Item languidus. i. tarditas et negligentia. indignum enim est dare deo quod dedignatur homo. vt. e. dist. c. fi.

16 ¶ † Sunt quoque irregulares hi qui post peractam penitentiam non habent ordinis executionem. vt extra de renun. nisi cum preci. §. j. quod contingit in pluribus casibus.[e] Primo in homicidio. l. dist. miror. extra de tempo. or. c. fi. Secundo in simonia in ordine. j. q. j. erga. extra de symo. tanta vel in beneficio quo ad illud retinendum. extra de accus. inquisitionis. j. respon. §. nunc ostendendum. versi. xxiij. Tertio si quis excommunicatus: vel suspensus: vel interdictus in contemptum clauium se fecerit ordinari. extra de senten. excommu. cum illorum. §. si autem hos. Quarto si talis presumitur celebrare. xj. q. iij. si quis episcopus in con. extra de vi. et ho. cle. vt clericorum. §. si quis igitur: vel beneficia conferre: vel si quis a contenente interdictum beneficia recipere vel ipsum interdictum violare presumit. extra de excel. prela. tanta. Quinto falsarius literarum domini pape. extra de crimi. fal. ad falsariorum. §. j. talis tamen secundum papam[f] si occultus sit post absolutionem et penitentiam peractam sine peccato ordinatur nec potest petere cessionem: quia nullo iure cauetur quod sit infamis ipso iure. Sexto hereticus. extra de purgat. canon. inter sollicitudines et qui fuit hereticus. j. quest. vij. conuenientibus. et §. fina. xij. distin. nos consuetudinem. Septimo exhibens hereticis ecclesiastica sacramenta: vt extra de here. excommunicamus. j. §. si vero clericus. et §. sane clerici.

17 ¶ † Octauo sodomita. extra de excess. prelato. clerici. Nono presbyter peccatorem sibi confitentem denudans,

a ¶ Eos qui. li. vj. et ibi vide in gl. quod non licet.

b ¶ . d. meus. vt post eum scripsi in preallegato c. quod translationem in gl. ergo talis.

c ¶ Ibi no. et xl. di. sicut. et liij. di. sollicitudo.

d ¶ Extraordinaria. hanc j. v. declarat. casus autem vide quos plene no. in cle. de penis. cupientes. in gl. nota nonam.

e ¶ Casibus. quos scripsi in preallegato c. nisi sup. glo. ex loco.

f ¶ Secundum papam in decre. nisi cum pri. post prin.

extra.de pe.z remissiõis.§.fi. Decimo icorrigibilis z i nimia cõtumacia pseuerans extra de dolo z contu.veritatis.§.fi.xxiij.q.iiij.forte.extra de iu.cum nõ ab homine. Xj.crimē notoriū de iure vel de facto.ex̄ de tēp.ord.c.fi. Xij.vtens officio assasinoꝝ vel eos receptans vel defendens vel occultās.lꝫ exinde mors nõ sequatur.extra de homi.pro humani.lib.vj. Xiij.apostata ex̄ de aposta.c.fi. Xiiij.scismaticus.ex̄ de scismati.c.j. Xv.intrusus.xvj.q.vij.si quis deinceps.vij.q.j.factus.z.c.seq.z per abusum secularis potestatis voluntarie elect⁹.extra de elec.quisq̄.z. Xvj.sm Jo.oē crimen qđ ipso facto inducit infamiā ciuilē.iij.q.vij.§.porro C.de infa.l.j.ff.de his qui no.infa.l.j.z.l.ait. Xvij. infamia, descēdens ex delicto p sniam declarato.qr pena potest demi.culpa perennis erit.ij.q.iij.§.hinc colligitur.

18 ¶ Infamis eñ est irregularis siue sit īfamia iuris vt.ij.di.qui in aliquo.z.ij.q.iij.§.notandū.C.de infa.l.j.ex̄ de testi.testimoniū:siue sit infamia facti vt extra de accu.omnipotens.ij.q.iij.§.hinc colligitur.lxxx.di.tantis.C.li.xij.de digni.l.iij.ex̄ de exces.prela.inter j.§.postremo.ver.hoc etiā no. Qui aūt sint infames.vide plene in nostro repertorio sub tit.de pe.in rub.extraordinaria. Xviij.in casibus in quibus papa nõ potest dispensare:quos habes.j.§.nunc breuiter.z in quibus ipse solus dispensat.qui no.s.§.nunc ostēdēdum.in his eñ casibus etiā si occultum sit nõ potest qministrare.vt.j.§.qualiter.in alijs aūt casibus nõ impeditur executio ordinis post pniam peractam.sed sufficit per solam penitentiā suo satisfacere creatori.nec illa si latentia vel occulta sint irregularitatē inducūt vt extra de symo.c.fi.in fi.l.di.ferrum.xxxij.q.v.xpiana.ex̄ de coha.cle.z mu.vestra.ex̄ de renun.nisi,cum pridē.§.persone.alij tñ contra.ar.pro eis.l.di.sacerdotes.z.c.de his vero. Sed dici pōt q̄ inducunt irregularitatem canonicā:q̄ per pniam aboletur:z nõ aliam preterq̄ in homicidio z in alijs premissis casibus ex̄ de temp.or.c.fi. Vincen.dixit[a] q̄ nunq̄ p peccato occulto acta penitentia impedit quis vti ordinibus habitis z ascēdere ad superiores:nisi inueniat expressum vt in symoniaco in ordine.ex̄ de symo.tanta.nec acta penitentia indiget dispensatione quo ad vsum.vt in.c.christiana.z in.c.ferrū.z in ea.disti.qui sub gradu.z pre.c.de his.vbi dr seruato gradu.intelligit eñ seruato.s.ipso iure.ar.pro eo.extra de temp.ordi.c.fi.ibi nõ debent zc.z intellige contraria loqui de crimine in quo lata est snia vel de fama vel de infamia irregulari.xxv.di.primū.lxj.di.in sacerdotibus. Itē non ob.extra de temp.or.ad aures.qr loquit de irregulari:q̄ non hꝫ velle nec nolle:quo ad hoc autem vt nunq̄ inde accusare possint bñ est necessaria dispēsatio.extra de fi.presby.ex ma.vbi aūt aliquis manifeste deliquit peccat celebrando siue egerit penitentiā

b siue nõ.vt in.d.c.sacerdotes. extra de fur.ex literis.[b] z vide.j.§.nunc de epōrum.ver.prohibetur.z.§.qua-

19 liter aūt.ver.hoc quoq̄. ¶ † Itē no.q̄ suspēsus ab officio celebrando fit irregularis.vt.xj.q.iij.si quis episcopus dānat⁹.z.c.si quis epūs in concilio.sꝫ canones illi loquunt in excōicato scienter.z in contēptum clauium celebrāte.hodie eñ idē iuris est in suspenso a diuinis.vt extra de re iu.cū eterni.z de senten.ex.cum medicinalis.in fi.lib.vj.z hoc casu solus papa dispēsat.vt.j.§.nunc de epōrum.ver.sed nūquid pōt.suspē-

c sus autem a beneficio tñ non fit celebrando irregularis.qr hoc nullo iure cauetur sm papam.[c] extra de elec.cum in cunctis.§.clerici.z.c.statuimus.§.fi.extra de concess.prebē.qr diuersitatē.minori quoq̄ excōicatione ꝑpter partici-

a pationē ligatus lꝫ celebrando grauiter peccet nõ tñ efficitur irregularis:imo si medio tpe.s.postq̄ cõicauit excōicato celebrauerit bene poterit sine pape dispēsatione celebrare.vt extra de cleri.ex.mi.c.fi.xj.q.iij.si quis presbyter.z.c.se. ¶ † Quod aūt

20 dixi de excōicato minori ꝑpter participationē id etiam dicēdū est in notorio fornicatore:z symoniaco z omnibus alijs suspensis a iure:cū z participans excōicato sit a iure suspensus.vt.e.q.excōicatos.z duob⁹.c.se.z vbi est eadem rō.idem ius dꝫ esse.de consan.z affi.tua.extra de consti.nā concupiscentiam:secus autem est in suspēsis ab homine.illi eñ si celebrant irregulares fiunt.vt in pre.c.si quis presby.z.c.seq.z extra de cler.excom.mi.c.ij.z.c.latores.z.c.postulastis.z est ratio qr mitius agitur cū lege q̄ cum ministro legis.ff.de arbitris.celsus. ¶ Quidā tñ dicunt participātes seu cõicātes cū excōicatis.z illos q̄ per saltum ꝓmoti sunt non suspensos a iure suspendendos esse et solū propter peccatū quantū ad deū prohiberi a sacramentis z a promotione.vt extra de cle.per sal.promo.c.vnico.z.lij.di.c.j.qđ verius videtur

d sm papā z do.meū[d].si eñ a iure suspensi essent celebrando fierent irregulares.vt ex̄ li.vj.de re iu.cum eterni.§.si quis.z.§.scituros.de sen.exc.cū medicinalis.§.si quis.z.§.fi. Alij tamē aliter dicunt extra de coha.cle.z mulie.sicut:ad idem extra de sentē.

21 excō.solet.lib.vj. ¶ † Vt autem in hac materia plenius instruaris nota qđ excōicatus maiori excōicatione siue a iure.siue ab hoīe scienter durante excōicatione celebrans semper fit irregularis:z deponendus est vt in pre.c.si quis presbyter.z.c.seq.z.e.q.de illis.z in pre.decre.latores.sec⁹ si ignoranter.vt co.ti.apostolice.z.j.§.nunc de epōrum.ver sed nunq̄d potest.eē etiā clericus illi ministrās.vt dicunt

e quidam.arg.extra de aposta.c.ij.[e] Si aūt dubitaret probabiliter de sua excōicatione.presertim quando conscius est de culpa sua ꝑpter quā iuste potuit excōicari:nescius tñ exponit se discrimini z celebrauit cū sit excōicatus irregularis est z idiget dispēsatiōe.d.pape.vt in.c.apłice. ¶ Contra aūt dici pōt in talib⁹ ignorātia si citatus peremptorie nec iuit nec misit z sic excōicatus celebrat.lꝫ nil de excōmu-

f nicatione sciat[f]. In suspensis autem distinguitur qr quomodocūq̄ quis suspenditur a iudice.siue ad certum diem,siue perpetuo,siue quousq̄

a ¶ Vin.dixit in.c.pr.all'.

b ¶ Lfis hucusq̄ Vicē.q̄ addebat maxime si scandalū est vitari nõ poterit aū sniaꝫ xv.q.vi.c.vltimo.

c ¶ Papā.in pn.c.nisi cū pridem.

d ¶ D.meū.q̄ hoc not.l.c.si celebrat vt ibi scripsi post princi.

e ¶ c.ij.hoc frpiꝫ nec hoc ēt recipit interp̄tatio cõsuetudinis z ꝓbat hoc decre.is q.j.rñ.de sen.ex cõ.li.vj.nom ob.decre.ij.dispar eñ ē culpa celebrātis i excōicatiōe.et rebaptizantis q̄ q̄si iterū cifigere xpm̄ dr.d cõse.di.iiij.q̄ bis.et i q̄ punit ē ignorantia rebaptizati vt ibi z sec⁹ in excōicatione vt.s.

f ¶ Sciat durū vr̄ hoc cū potuisset et nõ excōicari z post peremptoriuꝫ iteꝝ citari.de offi.dele.cõsuluit.de dolo z contu.prout vel alia pena contumacie puniri:vt lite nõ cõtestata quoniam.

penitent semp si celebrat sit irregularis. hmõi em suspēsi nūq̄ debēt celebrare. nisi pri⁹ sn̄ialr absoluant p iudicē sicut sn̄ialr suspensi fuerūt ex de re.iu.c.j. Quidā tñ contradicūt in hoc vltimo casu.s.qñ suspēsus est q̄usq̄ peniteat. sed pro primis multū facit.ij.q.v.presbyter. vbi dr̄ de tali q̄ ad arbitriū suspendētis satisfacere d3[a] q̄ si tales ante absolutionē celebrant sunt irregulares. vt in pre.c.si q̄s presby.r.c. seq. ex de rescri. dilect⁹ extra de exce. aplice. suspēsi ṽo a deo quales sunt oēs pctōres. vt extra de coha. de. r mu. c.fi. q2 qui idigne corpus x̄pi sumit iudicium sibi mādu- cat r bibit. de conse. disti.ij. sancta. r c. timorem. r.c. qui scelerate. xj.qō.iij. §. euidenter. xxiij.q.iiij. forte nunq̄ siunt irregulares si celebrāt; l3 peccēt nisi in criminalibus criminibus vt in homicidio simonia r hmōi: r quibus etiam post peractam penitentiā executio officij impeditur. vt.s̄. versi cu. sunt quoq3. q2 hoc non inuenitur in canonibus. r hec irregularitas a iure canonico tñ est inuēta vt dictū

22 est.s̄.ver.ij. ¶ †Et ideo neminē irregularē iudices. nisi hoc in iure inueniatur expressum. infra. ver. generaliter[b]. ¶ In suspensis a canone ab officio ppter crimē dic q̄ fiunt irregulares celebrando vt in pre.decret. cum eterni. r.c. cū medicinalis. sed ɔtra. nonne excōmunicati minori excommunicatione suspensi sunt a canone r tamē non fiūt irregulares celebrādo: vt s̄. ver. item no.so. excommunicatus minori excommunicatione est principaliter a deo suspensus. r nō a canone nisi per approbationem.: qđ apparet ex eo q2 quācito vult penitere absoluitur a quocūq3 confessore. r statim celebrare pōt vt extra de sent. excō. nuper. in fi. sed secus est in suspensis a canone: q2 ipsi quantūcunq3 peniteant ante temp⁹ suspensiōis finitum celebrare nō pñt: vt in pred. decre. cum eterni r.c. cū medicinalis. Sed adhuc opponit̄ q2 in minori excōicatione aliquid adiectum est a canone. nā in absolutione est necessaria solēnitas. extra de sen. excō. nup. r.c. q̄uis. r.c. venerabilis. r.c. duob⁹ et omnia nostra merito facimus quibus autoritas nostra impartitur. vt C. de vete. iur. enucleā. l.j. §. sed neq3. r §. tanta aūt. sed dic qđ hec adiectio quo ad solēnitatē nō immutat statum siue naturā suspensionis: vel minoris excōicationis. r ideo nō est dicen-

23 da sn̄ia canonis: sed dei tātū. ¶ †Itē quando dicit̄ sis suspensus quousq3 satisfacias vel peniteas: vel vsq3 ad annū: vel aliud. ẜhõ[c]: non dicit̄ propie sententia vel suspensio canonis: sed dei: et iđ statim post pn̄iam legitimā celebrare pōt. vt. lxxxj. dist. si qui sunt presby. in prin. et etiam prius celebrās nō sit irregularis secundum papam: vt probatur. et no. secundum eum. extra de cohabi. cleri. et mulie. sicut[d]: notorius quoq3 fornicator non est principaliter suspensus a canone: sed a deo: quod patet ex eo quod q̄ cito penitet licite celebrat. eo. capitu. fina. licet per canones in odium criminis aliquid additū sit quo ad vitationem eorum. vt eo. titu. c. tua. et. c. vestra. xxxij. distin. nullus. et §. verum secundum papam. dominus autem meus dixit quod symoniacus et notori⁹ fornicator suspensi sunt ab officio propter crimen a canone: quantum ad se et quantum ad alios. vt in p̄. §. verum vnde quantuncunq3 penitentiam egerint nunq̄ celebrare debent ante obtentam a sede apost. dispensationem. alioquin contrahunt irregularitatem. vt extra de biga. quia circa. et no. secundum eū: extra de symo. tanta. et in pre.c. cum medicinalis. si enim aliquis est suspensus ab officio propter crimē quantum ad se et quantum ad alios: siue a canone siue a iudice semper fit irregularis celebrando secundum eum. vt no. in preced. decre. cum eterni. et.c. cum medicinalis. argu. tamen contra in his que not. j. §. nunc de episcoporum ver. xxvj. porro si non sint suspensi a canone propter crimen. sed propter aliquem defectum: vt puta illegitime nati: et corpore viciati r huiusmodi non incurrunt nouam irregularitatem. si ante obtentam dispensationem celebrent: r hoc curia romana obseruat: quia quando dispensat cum talibus: simpliciter dispensat super defectu tantū: nulla facta mentione de irregularitate quia nullam contraxit. lxvj. distin. apostolica. r.c. cenomanensem. extra de fi. presby. veniens. et.c. peruenit et idem est si suspensi sint a canone: non propter crimen: sed ppter infamiam. sicut sunt illi quorum crimina sunt notoria: et qui etiam post peractam penitentiam celebrare propter scandalum et infamiam prohibentur. vt in pre. decre. de coha. cle. r mu. c. fi. r de homi. ex literis. §. fi. r tamen celebrando ante dispensationem nouā irregularitatem non incurrunt: q2 hoc non inuenit̄ iure cautum: r idem est in suspenso a confessionibus audiendis celebrante ante reconciliationem: q2 hoc iure non cauetur. xj. questione tertia. §. euidenter. de hac suspensione habetur. xxvj. questione. v. r. questione. vj. per totum. hinc etiam est quod si quis in irregularitate existens beneficium recipit: tamen impetrata absolutione super irregularitate non indiget alia dispensatione sup bñficio obtento s̄m fratrem R. sed r vbi quis debet esse in suspensione. id est in pbatione prius quā celebret si illa durante celebrat bene potest cum tali episcop⁹ dispensare. vt legitur r notatur s̄m papam extra de clerico. peregrinante. capi. primo.[e] ¶ Casus autem in quibus sit aliquis ipso iure suspensus. vel debeat de iure suspendi. vide plene in nostro aureo repertorio sub titulo de senten. excōmu. sub Rubrica casus totius iuris in quibus est aliquis suspensus r in titu. sequenti. ¶ †Sed queritur

24 vtrū is qui non seruat. sed violat interdictum ecclesiasticum celebrando in loco interdicto sit irregularis r suspensus iure ipso r videtur q̄ sic[f]: vt extra de excel. prela. tanta. ver. fi. r de cle. ex. mi. postulasti. §. finali. sed contra quia celebrans r communicans excommunicato: non est suspensus ipso iure: nec irregularis vt. e. ti. si celebrat. in prin. multo ergo min⁹ q̄ nō

---

a ¶ Dz. remis. dabo. j. ṽsi. pri.

b ¶ Guilr. et sic est declaratū de sen. ex. is q.j. rñ. lib. vj.

c ¶ Tps q̄mō hec duo vltima differūt a primis duob⁹ plene scripsi de eta. r qli. cū bone. in gl. moderate.

d ¶ Sicut vbi scripsi in gl. satisfactio. r gl. seq.

e ¶ c.j. vt ibi scripsi sup ver. suspen.

f ¶ Qđ sic. et sic est determinatū de sen. excō. is q.ij. rñ. li. vj. r qđ sequit̄ de celebrante corā excōicato si scienter ibi expedit in. j. rñ.

seruat interdictum. super hoc dicunt quidā quod non est irregularis: nec suspensus ipso iure ⁊ intelligūt ꝓdictā decr. tanta.[a] loq̄ qn̄ quicūq̄ non seruarēt interdictū ſ3 celebrarēt in loco interdicto expresse per sniam erāt excōicati vel suspēsi tn̄ dic ꝙ etiā si super hoc nulla snia lata fuerit: vt eo. ti. aplice. ⁊ ex̄ de elec. cum inter. R. ⁊ de postu. prela. c. j. qui enī in loco interdicto celebrat nō a canone sed a latore snie intelligit esse suspēsus.[b] vnde cum sit irregularis nō pōt dispēsare cum eo: vt. xj. q. iij. si quis epā. ⁊. c. se. qui aūt coram excōicato celebrat ipse irregularis nō est: q2 non est suspensus nec ab hōie: nec a iure sed est excendꝰ: sicut ille q̄ cū excōicato participat in oratione qui tn̄ minori excōicatione excommunicatꝰ est. vt. xj. q. iij. excōicatis. nec est irregularis vt i pre. decre. si celebrat. in prin. vnde pt a quocūq̄ absolui vt extra de sen. excō. nup. in fi. sed quare nō multomagis est suspensus celebrās ⁊ cōicans excōicatis q̄ celebrans in loco interdicto. de hoc dic ꝯm papam vt no. in pre. c. tanta.[c] suspensum aūt ab hōie reputo siue noīatim suspensus sit vt suspendo talem: siue generalis suspēsionis snia: ferat in oēs qui in tali facto commiserint. vel interdico talem ecclesiam vel talem ciuitatem. vt in pre. decre. tanta. ⁊ ex̄ de postu. c. j. de 25 verbo. sig. cum in partibus. † Qđ aūt dixi ꝙ celebrās corā excōicatis nō est irregularis. fallit ꝯm quosdā si illi fuerint a dn̄o papa excōicati vt extra de sen. excō. significauit.[d] Illud quoq̄ notandū est ꝙ cum locus interdicitur nō solum clerici illiꝰ loci sed etiā alienigene ibi prohibent celebrare nisi sint priuilegiati vt extra de priui. qđ nonnullis. ⁊. c. vt priuilegia. Noīatim aūt interdicti celebrantes irregulares fiūt. vt. xj. q. iij. si quis epā. in concilio. ⁊. c. si quis epā 26 dānatus. † Que aūt dicimꝰ de loco interdicto intelligimꝰ etiā si parochia fuerit interdicta. si aūt ecclesia interdicta sit: iō q2 violata sanguinis effusiōe. vel semine polluta: non est irregularis in ea celebrās:[e] tūc ei non dr̄ ꝓprie interdicta: sed dicūtur in illa organa esse suspensa. ex̄ de cō se. ec. vel alt. c. fi. ex̄ de adul. significasti. ⁊ de ꝓui. trans. vbi gl'r no. qđ celebrās in ecclesia a iure interdicta nec suspensus nec irregularis est: q2 interdictū nomē iuris est ⁊ plus importat q̄ verbi proprietas sonet. idē et puto si epā ꝓpter patronoꝝ discordiā clauserit ecclesiā ⁊ inde reliq̄as asportauerit ꝓcipiēs ne ibi missarū solennia celebrentur: nō enī credo ꝙ celebrans ibi sit irregularis. extra de iure pa. c. j. ⁊. ij. Si aūt dicat sic. interdico talem ecclesiā: celebrās in ea incurrit irregularitatē ⁊ suspensionē: sed clerici ⁊ layci illius ecclesie bene poterunt alibi vbicūq̄ audire ⁊ celebrare diuina nisi illud additum fuerit in snia interdicti ꝯm papā[f] idem no. Uin. ex̄ de consue. cū venerabilis. Ber. tn̄ dicit ⁊ meliꝰ qđ isti layci non poterūt alibi diuina audire: vt no. ex̄ de priui. qđ nonnullis[g]. ar. ꝓ eo. iiij. q. v. quisq̄s. ꝟ. si aūt. de hoc dic ſ3 papam ꝓut no. in ꝑ. c. tanta. ⁊ in pre. decre. quod nonnullis. ⁊ in. c. cum venerabilis.[h] † Hoc etiā no. ꝙ excōicatꝰ 27 vel interdictus dicit violare sniā vt interdictū agendo suū officium sicut prius. puta offerendo in missa calicem vel vrceos ⁊ hmōi vel celebrādo solenniter vespas vel matutinū. vt in ꝑ. c. si q̄s epā in ꝯcilio. vtrū autem epā vel legatꝰ sic possit i hac irregularitate dispēsare no. j. ꝗ. pri. ꝟ ſ3 nūq̄d epā. Quid si offō diuino intersit ⁊ cātat: nō tn̄ celebrat. rn̄. nō incurrit irregularitatē: vel suspēsionē l3 peccet q2 nō facit tāq̄ in officio suo agens. ar. eiusdē. c. legere enī psalteriū vel docere etiā euāgeliū vel nouū vel vetus testm̄ in ecclia interdicta nō est ꝓhibitū cū etiā ibi ꝑdicari possit. vt ex̄ de sen. excō. rn̄. ar. tn̄ contra extra de exces. prela. tanta. ⁊ de cle. exc. mi. illud. ꝗ. fi.[i] ⁊ extra de re iu. cum eterni. ꝗ.

a ¶ Tanta. vt ibi recitat ber. in glo. no. qđ vt quidam. ADDE ꝙ celebrās in loco interdicto sit irregularis. voluit Fede. de se. cōsi. ccxxj. an aūt ꝑlatus nō prohibens celebrare in loco interdicto sit ⁊ ipse irregularis ibi vide ⁊ cui incūbat onus ꝓbandi qđ prelatus sciuit locū interdictū ēt ibi vide ⁊ an ꝑlatꝰ q̄ tpe interdicti clausis ianuis interfuit misse q̄ celebrabat sup cadauere cuiusdā beghine sit irregularis cum. d. Beghina sit ꝑuilegiata ꝙ tpe interdicti diuinis officijs possit interesse ⁊ ecclīastica cape sacra. vide Fede. de se. cōcludentē ꝙ nō cōsi. lxxxvj.

b ¶ Suspensus melius diceret nō a latore snie: sed a cano. vt p3 i pre. decret. is q̄. ij. rn̄. ⁊ huic lre meliꝰ coaptat istud vn̄ qđ sequitur nō obst. decre. nup. de sen. excō. vt ibi scripsi sup glo. colligit. ⁊ vide qđ no. e. tit. statuimus. in ver. glos. ⁊ super ea. libro. vj.

c ¶ Tanta. cuius mentem ibi posuit Bernardus in additione.

d ¶ Significauit oīno videas quod ibi scripsi super. j. glo. Adde versi. seq. illud quoq̄ Fede. de senis consi. xcij. inci. fratri Raynaldo. vbi bene discutit materiā huius ver. ⁊ per ipm̄ etiā consi. lxx. vbi ponit de illo q̄ accipit aliquos ad diuina officia tpe interdicti alijs seruatis circa obseruationē interdicti. ⁊ an seruātes interdictum possint admittere aliunde venientes ad ecclesiasticā sepulturā. ⁊ an debeant illo tpe portare corpꝰ xp̄i cū sono cāpane ad infirmū ⁊ an in quatuor festiuitatibus anni in quibus tpe interdicti ꝑmittit celebratio diuinoꝝ officioꝝ sepeliens mortuū sit irregularis. Jo. and. ⁊ Pau. de lea. vt refert Fede. de senis. consilio xcj. tenēt ꝙ sic. ſ3 an tūc officiantes ad sepulturā sint ⁊ ipsi irregulares Fed. vbi. s. ꝯsuluit qđ nō.

e ¶ Celebrās ⁊ sic terminatū est de sen ten. excō. is q̄. j. rn̄. li. vj.

f ¶ Papā. qui hoc dixit in pre. decr. tanta. in fi.

g ¶ Nullis. salua pace guiliel. ber. nō loquit de spāli iterdicto ecclesie ſ3 de generali interdicto terre de quo loquit ibi tex. sy. ꝙ no. de sent. excōi. c. vlti. ꝗ. addicimꝰ: in. j. gl. lib. vj.

ADDE qđ Abbas sicut lus in capitulo tanta. de excess. ꝑlatorum. tenet quod alibi possint celebrare et audire quādo locus solus est interdictus. Et ita intelligit dictū cap. tanta.

i ¶ Uenerabilis. tu distingue vt de sen. excō. si sentētia. ꝗ. j. libro. vj.

k ¶ ꝗ. fi. vide qđ ibi scripsi in glo. distinguit. ⁊ in ꝑ. c. tanta. super ver. violauit.

ADDE quod idem quod Specu. sentit. Abb. in d. c. tanta.

scituruſ.ſed diſtingui poteſt vtrum
ex ignorãtia ſeu etiã deuotiõe anivo
ex ↄtẽptu ſeu ex malitia ſe officio ige c
28 rat. ¶ † Quid ſi excõicatus celebrat
ſicut prius vel dicit horas ſuas offi-
ciando pplˀm nõ in eccleſia ſ; extra:
puta in naui vel in exercitu vel alibi b
tñ. irregularis eſt.ar.de con.di.j.con
cedimus.ſecus ſi dicit horas cu; vno
vel duobus.aut pluribus ſocijs nõ
officiãdo eccłiam tũc:tñ bene facit;ſi
ſupprimit verba illa que a ſolo ſacer
a dote dici ſolent vt dñs vobiſcũ[a]. ⁊ ſi
p aliũ etiã non ſacerdotẽ facit offm
inchoari. ¶ Quid ſi excõicatus vł in
terdictus celebrat in eccłia nõ conſe
crata. Rñ. idẽ iuris eſt ac ſi eſſet cõſe-
crata quo ad hoc extra de immu ecc.
eccleſia.extra de ↄſe.ec.vel alta.c.fin.
nam etiã idẽ eſſet ſi extra eccleſiã ce
29 lebret vt.ſ. ¶ † Quid ſi ſacerdos ſe-
pelit aliquẽ in cimiterio in quo certũ
eſt aliquos excõicatos eſſe ſepultos:
⁊ videt ꝙ ſit irregularis cũ cõſtet eu;
violare interdictũ.ex de excel.prela.
tanta.nã tale cimiterium interdictũ
eſt donec recõciliet.ex de ↄſe.ec.vł al
taris ↄſuluiſti.ex de ſepult.ex parte.
ſ; dic ꝙ cũ hoc nõ ſit expſſe iure cautũ
j.ver.generaliter.ſicut nec celebrans
in eccłia ſanguine vel ſemine pollu-
ta.vt.ſ. ꝟ.illud quoq;.mitius eñ pu
nit cõmittens ↄtra interdictũ legis
ꝙ hoīs.ff.de arbi.celſus.in cimite-
rio aũt p ſniam hoīs interdicto ſepe
liẽs ſolenniter bene fit irregularis.j.
ꝟ.quid ſi excommunicatus.ex de po
ſtu.prela.c.j.ppe prin.extra.de cleri.
ex.mi.c.apłice.regulariter eñ ſiue in
terdictˀ ab hoīe in loco nõ interdicto
ſiue etiã nõ interdictˀ in loco ab ho-
mine interdicto ea q̃ ſuo ordini ſunt
ſpãliter attributa ſolẽniter pphanet:
pſertim ſcienter ⁊ in ↄtẽptũ ex hoc ef
ficitur irregularis.ar.xj.q.iij.ſi quepi
ſcopus.j.ibi.aliquid ↄtigerit de ſa-
30 cro miniſterio ⁊c. ¶ † Quid de illo q̃
ſciẽter ⁊ ſolenniter ſepelit publice ex
cõicatũ.rñ.l; grauiter peccet.non tñ
ex hoc fit irregularis:ſicut nec ille q̃
b celebrat excõicato.ſ.ver.ſed querit[b].
¶ Quid de officijs vł miniſterijs pu

ta ſi magiſter ſcholaꝝ ſuum exerceat
offm.⁊ ſic de alijs forte idẽ dicendu;
c qõ de ordinibus.ſm papam[c] qõ ex
eo apparet q; layci qui irregularita-
tem vel ſuſpẽſionẽ nõ incurrũt cum
ordinem vel officiũ nõ habeãt puniũ
b tur ſi violent interdictum.tu dicˀ[d] qõ
talis nõ incurrit irregularitatem.q;
hec nõ competũt ordinis rõne.pec-
cat tamen ⁊ grauiter eſt puniendus
ſicut ⁊ laycus excommunicationẽ;
ↄtẽnẽs vt ex de cle.ex.mi.c.ij.in fine.
31 ¶ † Sed qd dices de aduocatis et ta
bellionibˀ iudicibˀ⁊ alijs publica of
ficia gerẽtibˀ nuqd ſi ab illis p ſupe
riorẽ ſuſpẽſi ea nihilominus exequũ
tur irregularitatẽ incurrũt.vł ꝙ ſic.
ar.extra.de here.ſi aduerſus.in fine.
⁊ de cle.ex.mi.c.ij.rñ.j.ex.de re iud.cũ
eterni.§.ſciturus.S; dic ꝙ nec obſt.
iura predi.q; locũ hñt in ſuſpẽſis a
ſpũali officio.ordini ſacro ãnexo.xj.
q.iij.ſi qs epũs dãnatˀ.⁊.c.ſi qs epũs ĩ
concilio. ¶ Quid de benedicẽtẽ men
ſam.⁊ vł ꝙ ſit irregularis.q; hoc ex
officio incũbit.xliiij.di.p reuerẽtia.ꝺ
ↄſ.di.v.i olbˀ.ſ; dic ꝙ cũ hoc nulli ſit
ordini deputatũ.xliiij.di.§.ſi.ſecˀ in
bñdictione aq̃.q; illa fit cũ ſolennita
32 te de ↄſe.di.iiij.aquã. ¶ † Quid de ab
ſolutione ab excõicatione:dic ꝙ ab-
ſoluere excõicatum p ſniam non eſt
ordinis ſ; iuriſditionis ſicut ⁊ excõi
care vt.ij.q.j.nemo.nã par eſt ius li-
gandi ⁊ ſoluẽdi.de pe.di.j.verbũ.ſed
abſolutiõis ſolennia adhibere ſicut
eſt dicere oratiões cũ ſtola ⁊ pſalmũ
pnĩalẽ.⁊ in eccleſia introducere ordi
nis ⁊ officij eſt ar.ex de ſen.exc.nup.ĩ
fi.xj.q.iij.debẽt.⁊.c.ſe.⁊.j.de ſentẽ.§.
33 vt aũt.ꝟ.porro.⁊ ſe[e]. ¶ † Quid ſi dya
e conˀ vel acolitus legunt epiſtolam
ſine apparatu in loco vbi de conſue
tudine generali per ſubdyaconum
dr epła.videtur quod ſint irregula
res.argumẽtum.vndecima queſtio
ne tertia.ſi quis epiſcopus damna-
tus.vbi dicit generalr.ſi quid cõtin-
git de ſacro miniſterio.ſ; hoc intelli-
gendũ videt de his que certo ⁊ ſuo
ordini ſunt deputata:ſicut ſubdya-
cono legere epiſtolã vel acolito porta

a ¶ Uobiſcũ.hic etiã ſupprimũt layci ⁊ moniales dicẽ-
tes offm vt ſcripſi de cele.mi.c.j.ſup verſ.j.cõpleant.
Aduerte ad id qõ dicit hic ſpe.dũ vult ꝙ excõicatˀ ce-
brans etiã extra eccleſiam ſit irregularis.nã videt te-
nere contrariũ Inn.⁊ Hoſt.in.c.ſacro.extra de ſentẽ.
excõ.itẽ Ar
chid.in.c.is
cui p illũ te
xtũ.dũ dicit
in ea. ex de
ſen.ex.li.vj.
⁊ ibi ẽt Jo.
an.i glo.in
ꝟbo i ea. et
ibidẽ do.et
phili.franc.
ſ; p dcõ ſpe
cu.facit:q;
vł effectiue
⁊ ↄſecutiue
phibita ce-
lebratio: ẽt
extra eccłiã
ſi ibi ſit po-
pulˀ ⁊ ſua
plebs. nam
ibi eſt colle
ctio fideliũ.
⁊ nil aliud
eſt eccłia ꝙ
fideliũ colle
ctio.c.eccle-
ſia.de conſ.
diſt.j.quare
ſatis dubi-
tandu; eſt.
Ego aũt ſic
dicerẽ ſalua
tñ opiniõe
meliˀ ſentiẽ
tis. aut hic
celebrãs ex
eccłiam cui
eccleſia eſt
iterdicta ce
lebrat cõue
niendo po-
pulũ extra
eccłia; frau
dulenter et
in ↄtẽptum
cẽſure ⁊ hoc
caſu ſu; cũ
ſpecula. ar.
c.illo vos ex
tra de pig.
ca. quan-
to.de priui.
c.ſi.de imu.
eccle.li.vj.cũ ſi.ſi vero celebrat his ſedatis.ſ.ſimplr. ⁊
non hoc aĩo fraudulenti.ſum cum opi.ↄtraria.tu co
gita.vel poſſet dici ⁊ forſitã melius ꝙ opinio cõis in
telligitur qñ celebrat ſine plebe ⁊ fidelium collectiõe
ſub aere in territorio aliquo vel i aliquo priuato ora
torio non cum fidelium multitudine ⁊ hoc quantu;

ad irregularitatem incurrẽdã.quia non incurrit niſi
in caſibus a iure expreſſis.vt iam dictum eſt.vltimo
tamen his omiſſis diſputandi gratia dicas ⁊ hec eſt
veritas ꝙ opinio communis intelligitur in ſuſpẽſo
vel interdicto ſolum in eccleſia ſeu eſt ſibi interdictˀ
igreſſus ec-
cleſie vel ab
eo ſuſpẽſus
⁊ ita loquit
text. in.d.c.
is q̃.⁊ cum
hoc ↄcord.
autor.j.e.§.
ver.quid ſi
quis ſuſpẽ-
ditur ab in
greſſu eccle
ſie. ſed hic
loquitur in
excommu-
nicato ma-
iori dicas q̃
eſt extra om
nem eccle-
ſiam. c. au-
di deniq;.et
membrum
diaboli effe
ctus eſt.ca.
omnis chri
ſtianus. et
dicto capi.
audi deniq;.
vndecia
qſtione. iij.
⁊ ideo vbi-
cunq; cele-
braret cum
populo ce-
lebraret in
eccleſia qua
re ⁊c.

b ¶ Queritur
dicvt de pri
uil. epiſco-
porum.lib.
ſexto.⁊ i de
menti.de ſe
pultu. eos
qui.

c ¶ Papam.in capitu.tanta. Adde ⁊ intellige ſecundũ
precedentem ad fin.addit.⁊ per Federi.cõſilio. Ale-
xan.cxj.

d ¶ Tu dic.idem Hoſti.

e ¶ Et ſeq.⁊ illã exercẽs irregularis eſſet in decr.tãta;
ſcripſi poſt Inno.⁊ Hoſti.

re cereos et sic de aliis simile. xxiii. di. subdyaconus. et c. se. xxv. dis. perlectis. xxi. di. cleros. sed si facit ea que nō sunt certo ordini vel officio deputata vel a iure vel a cōsuetōne ecclesie: vel de cōsuetudine: vt si cātat Rñsoria: vel legit lectiones: nō fit irregularis: vñ videtur ꝙ si in aliqua ecclesia sit cōsuetudo qđ quisqꝫ sine distinctione ordinis legat eplam vel portet cereos vel quid aliud ꝑtinens ad aliquod officium faciat nō erit irregularis qui illud officiū facit.

34 ¶ † Cōsuetudo enī attēditur in sacris: et in ecclesiasticis officiis. vt extra de cele. mis. pernicioꝰ sus: cum suis cōcor. ar. tñ cōtra extra de homici. sicut dignum in fi. vbi dr ꝙ homicide nō debent etiā responsoria separatim cantare: sed dici potest qđ illud specialiter fuit inuentū propter terrorem enormis criminis: ptꝫ ergo ex p̄missis ꝙ in minoribꝰ ordinibus cōtrahitur irregularitas. et ꝓbatur et no. ꝑm. d. meū: extra de cleri. excom. mi. c. ii. nam et tales degradant: vt vndecima questione secunda. episcopus presbyter in fi. xxiiii. distincti. c. fi. Quidam tñ dicunt cōstitutos in minoribus nō incurrere irregularitatem ministrando in suis officiis naꝫ predicta. c. si quis epā. i. et. ii. non loquuntur de his ... de p̄sbytero dyacono. et pene ... oliende sunt: vel saltem si incurrunt potest cum eis epā dispensare cum non inueniatur ei ꝓhibitum: nec est cōtra de cleri. ex. mi. apostolice: quia vt dicūt ibi loquitur de existentibus in sacris ordinibus.

¶ Quid de simplici clerico. Respondeo scđm illos qui dicunt quod non est ordo: nullā irregularitatem incurrit: secundum illos vero qui contrarium dicunt: contrarium est dicendum si in officio suo cantant. xxiii. distinctio. psalmista: qđ verius est secūdum dñm meum. arg. ad hoc. xxi. dist. cleros in prin.

35 ¶ † Quid si p̄sbyter excōmunicatus vel suspensus simpliciter ab ordinibꝰ suis administrat in ordine acolitatus. Respōdeo irregularis efficitur: vt in pre. c. si qs epo damnatus vbi dr si quid cōtingit de sacro ministerio. secus si tñ a missarum celebratione suspensus esset.

¶ Quid si cōstitutus in minoribꝰ ordinibus excōmunicatus legit eplaꝫ in missa priuata. rñdeo. nō est irregularis. ex quo sine solennitate hoc facit cum etiam a laycis qñqꝫ legātur eple et lectiones in missa de consuetudine et idem iuris est si ministret sacerdoti ad altare parando vinum et aquam et lumen et hmōi. et idem etiā puto in p̄sbytero et dyacono et subdyacono.

36 ¶ † Quid si epūs a pontificalibus sit suspensus: dicūnt quidā qđ in illis celebrando non efficitur irregularis. quia pontificalia non sunt de substantia. nam et sine ipsis potest quodlibet pontificale officiuꝫ exercere: nec debet quis irregularis iudicari. nisi vbi inuenitur exp̄ssum.

¶ Quid si quis suspēditur ab ingressu ecclesie tm̄: dic ꝙ non fit irregularis celebrando: quia etiam extra ecclesiam celebratur: de conse. dis. i. cōcedimusª. ¶ Quid si excommunicatus vel suspensus baptizat. Respōdeo nō est irregularis: vt quidam dicūt: naꝫ hec pena nō extenditur ad hunc casum: quia hoc nō est specialiter certo ordini deputatum. arg. contra. xi. q. iii. si qs epās. i. sed qđ ... icit cōtigerit de sacro ministerio. ... ingitur vt dicunt ad officium ecclesiasticum: et ad sacr̄m altaris: vel dic qđ si quis paratus vestibus sacerdotalibꝰ vel dyaconalibus solenniter baptizat irregularis est: secus si aliter hoc facit.

37 ¶ † Generaliter aūt dicenduꝫ est qđ non debet aliquis in dubio irregularis iudicari: nisi vbi inuenitur expressum in iure. arg. ff. de penis. l. presens. de pe. distin. i. pene. irregularitas enim a iure positiuo est introducta. vt. s. versi. ii.ᵇ ¶ Scandalum etiā solum inducit irregularitateꝫ: vt extra de homi. ex literis. i. Hoc etiam sciendum est quod habens plura beneficia cum cura vel plures personatus sine dispensatione irregularis est: qđ dic. vt. i. §. videndum. versi. nunc aliqua.

38 ¶ † Abbas autem propter irregularitatem a prelatione non remouetur: vt extra de eta. et qualita. tuaꝫ. l. distin. accedens. xvi. q. i. legi. secundum papam.ᶜ

39 ¶ Sed queritur quādo occasiōe homicidii irregularitas contrahiturᵈ. super quo nota qđ ad hoc quod irregularitas et peccatum ex homicidio contrahatur necesse est quod interueniat consilium: vel preceptum vel factum vel defensio occidentis. l. distinctione. si quis viduaꝫ. extra de clericis pug. in duel. capitulo secundo in fin. vigesimatertia questione vltima capitulo finali de quo plene nota. extra de homicidi. sicut dignum. §. clericos. Intelligitur autem aliquis consilium vel preceptuꝫ vel factum in mortem alicuius dedisse quando suasit illud: vel rogauit: vel mandauit: vel alias consuluit ostendendo vtilitatem que ex homicidio sequeretur: extra de homicidio: sicut dignum: sed et qui non consuluit homicidium: sed consuluit id vnde illud sequitur irregularis est: vt si suasit iactum lapidis machine vel balisteᵉ: vel

a ¶ Concedimꝰ. dic vt d sen. excō. is cui. l. rñ. li. vi. qcqd itel lexerit guil. i eccl'ia celebrādo irregularis est. vt ibi. ADDE ꝙ si suspēsus ab ingressu ecclesie celebrat i eccl'ia fit irregularis ꝫ Fede. consi. cxx.

b ¶ Uers. ii. sumi. et vid. s. ñ. vt aūt. in fi.

c ¶ Papaꝫ q̄ not. hoc de corp. viti. ex posuisti.

d ¶ Cōtrahit multa d his q̄ h sequūt scripsi post Inn. et hos. d homi. ad audiētiā in gl. magna.

e ¶ Baliste: vide qđ scripsi de parāte, balistaꝫ. ne cleri. vel mo. sniaꝫ sup §. ñ. balistarius. ADDE ꝙ si infanticellꝰ alicuiꝰ officialis maior. xiiii. annis doli tñ capax vadit cū familia ad capiēdū aliquē q̄ postea suspēdit sine scđ illiꝰ sāticelli an efficiat irregularis. et dato ꝙ efficiatur. an poterit absolui a suo p̄lato ipo iā p̄fesso cuꝫ p̄latꝰ hēat p̄uilegiū dispensandi sup irregularitate Scta cumqꝫ suo subdito nisi fuerit casus Suis et enormis pp quē merito tales eēnt ad sedē ap̄licā destinandi. vide Fede. cōsi. clviii.

quod quis iret ad capiendum castrum: quod de facili capi non potest absque hominis morte. Si enim iste occidit aliquem in captione castri irregularis est: quia captioni castri et iactui machine vel balliste valde affine est hominem interficere. Secus autem videtur si mandavit furtive: seu conditionaliter capi castrum tunc enim licet qui ad hoc vadunt, homines occidant: consiliarius ex hoc non fit irregularis: nisi forte alias verisimile esset: vel ipse idem suspicaretur quod hoc sine hominis morte fieri non posset: vel dic et melius quod cum illicitum opus consulat irregularis efficitur: etiam si casu mors inde sequatur. arg. extra de homici. de cetero. in talibus enim ita puniuntur qui remotam causam homicidio prebent: sicut qui propinquam. ut no. eo. tit. presbyterum. idem quoque est si mandavit aliquem verberari. quia satis credibile erat quod ille se defenderet. ff. de iusti. et iure. ut vim. extra de homici. significasti prope fi.[a] Sed si insisteret consilio liciti operis: videlicet ut maleficus: vel alter consimilis capiatur tunc non fit consiliarius irregularis etiam si capiens illum occidit: quia hoc non consuluit: ar. extra eo. ti. c. fi. absit enim ut ea que propter bonum facimus si quid per hoc preter voluntatem nostram cuiquam mali accidit nobis debeat imputari xxiij. q. v. de occidendis: semper tamen fit irregularis dans directe consilium in mortem alicuius: ut extra ne cleri. vel mo. sententiam. nec interest sive is cui datum est consilium statim fecerit homicidium: vel etiam diu post: nisi primum consilium revocaverit et contrarium suaserit. extra de homi. petrus. et arg. extra de cle. exc. mulieres cum suis cocor. immo nisi firmiter et probabiliter credat quod post revocationem consilii revocetur is cui consultum est a proposito occidendi: necesse est quod denuntiet illi de cuius morte tractatum est quod caveat sibi: in eo autem qui mandavit pro se fieri homicidium videtur sufficere si contrarium mandet tamen. extra de reg. iur. omnis vel si sciente eo cui mandatum est pacem iuret cum occidendo. vt. xxij. q. j. omne quod vel parentelam vel extra amicitiam cum eo contrahat aliam. de despon. impu. c. ij. licet hoc non significaverit ei: quia qui certus est certiorari non debet. ff. de ac. emp. et ven. l. j. in fin. extra de elec. cum interveniens. Ratio diversitatis est quia quando mandato alterius et pro alio tamen fit mandatum de occidendo. videtur quod contrario mandato vel contraria voluntate ostensa debeat ab homicidio cessare. sed ubi non fit mandatum pro alio. sed pro se. is qui consuluit debet semper dissuadere et etiam plus facere. si hoc conscientia dictat. caute tamen facit ne quem perdat. ut. xlvj. dist. clericus. ij. q. j. si peccaverit. si autem postquam consulens penitet prius tamen quam revocet consilium ille procedit ad actum: irregularis fit: licet tunc per petrati homicidii in charitate sit: nisi revocaverit tempestive: ita quod revocatio ad illum pervenerit. ar. ff. man. si mandassem: et. ff. ad mace. si tamen. et l. si filius: et ff. quod iussu. l. j. Rn. j. extra de procu. mandatorum. c. ex insinuatione. extra de rescrip. ex parte.

40 ¶ † Sed si aliquis alicui consuluit quod proiiciat se in mari: vel quod alias se occidat irregularis fit: ar. l. dist. si quis viduam[b]. Sed pone rusticus super asinum volebat torrentem vadare cumque fuisset in medio torrentis: asinus nec ante nec retro voluit ire sicut asina Balaam[c]. ij. q. vij. Item cum Balaam et c. secuti sunt: clericus veronensis cum aliis quia aqua crescebat clamaverunt ad illum ut de asino descenderet et rediret ne periret: firmiter et verisimiliter credentes quod illesus redire posset: ille igitur ad eorum clamorem de asino descendens vi fluminis est submersus: nunquid ergo clericus ille irregularis est. Rn. non. absit enim ut ea que propter bonum et c. ut in pre. c. de occidendis et ad idem. e. q. cum homo: recte ergo consuluit illi religioso facto: ut erroneam deponeret conscientiam: ut extra de sy. per tuas. ij. in fi.

41 ¶ † Quid si iudex habens latronem captum: querit ab aliquo perito quid fieri debet de tali: et ille respondit: tales esse morte puniendum vel simile iudex autem secutus est consilium: latronem punit ad mortem. Rn. irregularis est secundum Rn. taliter consulens. fuit enim in culpa: sic in casu: qui de facto erat respondendo: extra de exces. pla. ex literis ubi de hoc[d]. Si vero non est casus de facto: sed iudex simpliciter querit qualiter sint tales puniendi: et clericus respondet quod ad mortem: vel ad sanguinem quam responsionem secutus talis punit ad mortem: vel ad sanguinem. Si respondens reputatur iurisconsultus: et super talibus consuevit consulere et respondere consultus: aut erravit in apicibus iuris et ubi sunt varie magistrorum opiniones: respondet secundum opinionem suam in qua etiam aliqui periti erant et tunc non est irregularis: dummodo consulenti dicat super hoc varias esse opiniones: aut erravit per crassam ignorantiam et supinam: ubi nullus peritus probabiliter dubitasset: et tunc fit irregularis quia fuit in culpa lata. Si autem non reputatur iurisconsultus. nec interrogati respondet ut iurisconsultus sed simpliciter dicit quid de talibus sentiat: nec presumitur nec presumere debet quod iudex sequatur ipsius responsionem non contrahit ex hoc irregularitatem: ex quo sequatur mors non efficitur irregularis.

ADDE In quod hoc communiter tenetur. ut ubi sit imminet crimen de presenti puniendum clericus dicens seu respondens de iure vel etiam consulens tale crimen corporaliter puniendum etc. ex hoc non incurrit aliquam irregularitatem. alias secus hoc non intelligit gl. l. c. ois. iij. dist. gloss. in ca. delatori. v. q. vj. hoc tamen Hostien. in dicto. c. ex literis. est de ex cel. pla. hoc tamen Arch. l. d. c. ois hoc tamen Ab. l. c. j. est de furtis.

a ¶ Prope fi. et sic est terminatum. e. ti. is quidem li. vj. et si ille mandans expresse prohibuisset occidi. ut ibi.

b ¶ Viduam. hoc autem intelligas si consilio paritur fuit nec putes ex solo consilio irregularitatem induci. unde canon ille supponit homicidium. et quod sic intellexerit gui. preter supradictus et sic dicit scriptum in pre. c. ad audientiam et scias quod hoc interdicit auctor ibi scripta usque ad versum. quid si aliquis consuluit.

c ¶ Balaam. invenitur. xxij. et ij. petri. ij. c.

d ¶ De hoc in gl. ij. et vide quod super ea dixi. et ne cle. vel mo. clericis super versum officium.

ADDE quod bal. in aut. habita. C. ne fi. pro patre. dicit quod clerici possunt dare consilium in legibus et statutis condendis. licet ex hoc sequatur mors non efficitur irregularis ad quod facit quod voluit Inn. l. c. ad audientiam. est de homi. ubi dicit quod qui dat consilium rei licite secundum conscientiam. licet ex hoc indirecte

ex quo non respondet ad casum qui sit de facto: sed si scienter respōderet ad casum qui esset de facto: vtpote si iudex quereret ab eo quid debet facere de primo deprehenso in tali. ⁊ tali crimine. si ex eius responsione sequatur mors irregularis est. q2 in culpa est in casu de facto respōdendo ſm fratrem. R. de pena forti[a].

42 ¶ † Quid si ep̄s habēs iurisditionē tēporalem interrogatur a iudice a se constituto. quid agendum sit de aliquo crimine pro quo est pena sanguinis infligenda. Rñ. potest respondere hoc non pertinere ad ep̄m. sed consule super hoc alios peritos. ar. in pre. decre. ex literis. potest etiam precipere vt quidā dicunt. vt puniat vt iura volunt dūtamen non exprimat quod puniat ad penam mortis vel sanguinis. prout no. Hug. di. iij. omnis autem lex. non tamen debet interesse. ne videatur auctoritatem prestare. alias aūt si alius prelatus ex sola curiositate talibus interesset. nō ob hoc fieret irregularis nisi alias de facto cooperaretur. vt ver. sed quid de iudice. et sic intellige pre. c. ex literis. Si vero episcopus a iudice interrogatus respondeat malum est. si iste malefactor remanserit impunitus irregularis fit. si post eius rīpōsionē ille pena mortis vel sanguinis puniatur. vt. eo. c.

43 ¶ † Quid si aliquis consuluit alicui quod aliquem occidat. ipse tamē ab illo occiditur. dicunt quidam irregularitatem fieri cōsulentem. quia dedit operam consilio illiciti operis. vnde quicquid mali culpa vel casu inde secutum est: sibi debet imputari. argu. extra. eo. ti. continebatur ⁊ c. suscepimus: potuit enim cōsiderare ⁊ examinare diligenter qd̄ etiā ipse poterat ab illo occidi: vnde fit irregularis. l. di. hi qui. ⁊ c. sepe. Alij cōtradicunt q2 nullum consiliū dedit in morte istius: immo eū mori nolebat: si enim hoc voluisset: ⁊ fraudulenter ei cōsuluisset ad hoc vt ipse occideretur: indubitate irregularis esset. ar. predictorum c. hi qui. ⁊ c. sepe. ⁊ extra eodem c. significasti. Consilium enim illius: licet malum fuerit ⁊ magne negligentie: non tamen fuit ad mortem eius: nec fuit in negligentia in morte eius: quia consilium sic debuit intelligi vt bene sibi caueret: et hoc faceret in loco et tempore: vbi recipiens consiliū vel sui occidi non possent occidendo eum: sed si excitaret eum ad occidendum alium in loco vbi periculū esse posset: tunc bene esset irregularis: etiam si is cui consuluit occidatur: quod si dicatur semper apparet qd̄ non fuit diligens: nec bonum dedit consilium: ex quo is qui recepit consilium est occisus. ipse respōdeat fines mandati diligenter seruandi sunt. extra de rescri. cum dilecta. ff. man. diligenter: vnde si non bene sibi cauit ⁊ fines mādati aggressus est: non videtur eius

44 cōsilio fecisse: vnde nō est irregularis[b].

¶ † Porro si quis alicui suadeat q̄ pro patria sua: vel proximo suo: vel pro iure suo vel ecclesie sue periculo se exponat: nō ob hoc fit irregularis: etiam si ille ibi moriatur. xx iij. questi. iij. pro mēbris. ⁊ j. c. seq. ⁊ quest. viij. igitur. ⁊ c. sequen. ⁊ c. conuenior. in princip. prope fi. ver. respondi. ⁊ ver. sanctus enim: sed si sciret vel crederet eū moriturum: tunc videtur quod fiat irregularis: quia est ordinata charitas: quod quisq3 diligat plus corpus suum q̄ alterius. de pe. dist. iij. qui vult. sed si ei consulat q̄ se idubitate morti exponat pro honore Christi: vel pro fide. vel pro statu ecclesie nō fit irregularis: etiā si mors inde sequat. xxv. q. j. sunt quidā. xj. q̄stione. iij. non solum. ⁊ c. sequen. cum christus pro nobis mortem subierit. xij. q. ij. cum redemptor. extra de homi. pro humani. ⁊ sancti martyres pro ecclia sanguinem suum effuderint: hec etiam ratione excusari possunt ab irregularitate inquisitores heretice prauitatis sciētes quod statim postquā pronuntiauerint aliquem hereticū esse: ille morti tradetur: hoc etiam alias multipliciter procurando. ad hoc etiam accedat. xxiij. q. viij. legi. ⁊ q. v. si audieris.

¶ Quid de his qui propter indulgētiam habēdam portant ligna ad hereticos comburendos. Respon. si illa ligna combusserūt hereticum irregulares sunt: nec cum eis dispēsatur nisi per papā.

45 ¶ † Facto aūt si quis spōte cōmittat homicidium propria manu fit irregularis: etiam si paganum vel sarracenum occiderit. l. distin. clericum. ⁊ c. de his clericis. extra de homi. c. pe. Idem etiam est ⁊ si non sponte: sed casu: cum daret operam rei illicite: vel si non adhibuit diligentiam quā debuit: vt extra de homi. c. sicut dignum. ⁊ c. presbyterū. ⁊ c. cōtinebatur. ⁊ c. ad audientiam. ⁊ c. Joānes. et c. fi. Idem est si causam proximam morti dedit. vt. l. dist. studeat: vel si venenum dedit. vt. eo. ti. si aliquis. ⁊ C. de malefi. ⁊ mathe. l. j. siue accusator vel iudex: vel aduocat' vel testis fuit in causa criminali: vt supra ver. item litigiosus ⁊ c. si aūt casu committitur homicidiū: ⁊ dabat operā licite rei: et adhibuit diligentiā quam potuit ex hoc non fit irregularis. vt extra c. lator. ⁊ c. ex literis ij. ⁊ c. x. se. ⁊ c. Joānes ⁊ c. fi. Alij dicunt q̄ talis fit irregularis: licet ei non imputetur ad culpā: q2 deus cor interrogat. lex autē opus querit. xv. q. j. si quis non iratus. sed prius dictū est verius. hinc est q̄ medico qui adhibuit diligentiam quā potuit. ⁊ operatus est iuxta traditionem artis medicine non imputatur mors egrotantis. extra de eta. ⁊ qua. ad aures. ⁊ de homici. tua. ⁊ s. ver. cōtrahitur: alias autem si in aliqua negligentia fuerit cōsulitur medico. ne

49 promoueatur ad ordines. ¶ † Quid si aliquis infirmum vertit. vel transuertit in aliud latus. vt citius moriatur. Respō. irregularis efficitur tā ip̄e qui facit. q̄ ille qui consulit. si ex hoc mors fuerit subsecuta. puta q2 forte via anhelit' p̄cludit vel rūpit apostema ⁊ violētia mot' ⁊ suffocat. si autē nō citi' morit ex hac cā. nō est irregularis. l3 ex̄s penitere deberet de pctō. si tñ de his ⁊ silib' dubitat. an inde mors fuerit subsecuta. deponat leuē ⁊ temerariā cōscientiā ad arbitriū prudētis viri: alioq̄n eligat tutiorē viā. ⁊ iuge qd̄ not. s. h. itē exercēs. ¶ Quid si aliq̄s ex3 ceruū vel leonē q̄ aliquē occidit. dic q̄ nō est irregularis. dūmodo malitiā vel latā culpam nō adhi-

a ¶ Forti. cu᷑ius ṡe fuit. h. se. i sum. s homici. h. itē nota.

b ¶ Irregularis hucusq3. sic ad l'ras recitat Inn. i de ere. ad audientiā. vt ibi scripsi. v. qd si rui'. s3 tu simplr dicas eū irreglarē p dec. lo q̄ de homi. li. vj. nā vt ibi scripsi. si ille p̄hibēs homicidiū pp̄ter culpā. ⁊ q2 nō preuidit qd̄ debuit ē irregularis. fortius ergo ex eisdē causis iste q̄ suadebat homicidiū ibi vide notata sup ver. occidat idem in cōsulētem aggressionē discendū si seq̄tur mors vl truncatio.

ADD. Eqd̄ opi. io. and. sequit ab. i c. ad audientiā extra de homi.

buerit in morte alicuius. non enim videtur quod leuis culpa vel negligentia debeat huic imputari. cum multum sit remota causa ab homicidio. Alij dicunt quod si aliquid est quod possit imputari tenenti ceruum vel leonem. qui occidit est irregularis: ar. l. di. sepe. in sti. si quadru. pauperiem. fecis. dica. §. Item quandoque aliquis est irregularis. vt non promoueatur. sed non quin ministret in susceptis ordinibus. vt ex de homi. continebat in fi. et c. ad audientiam. in fi. item non solum est irregularis quando si ex eius percussione aliquis interijt. verum etiam si ex hoc infirmitatem contraxit vnde mortuus est vt extra. e. presbyterum. et c. ad audientiam et l. di. studeat

47 extra de cleri. percus. c. ij. ¶ † Defensione quoque committitur homicidium. vnde si quis ineuitabili casu se defendit: et homicidium committit irregularis efficitur. vt in pre. c. si quis viduam. quia voluntate committit homicidium. sed facilis est cum huiusmodi dispensatio.[a] ¶ Item etiam defensione committitur: vt si quis comitatur occisorem vt eum defendat. extra de homici. sicut dignum[b]. ¶ Quid si potui hominem defendere et liberare eum a morte et non feci. videtur quod sum irregularis. quia qui potest hominem liberare a morte. et non liberat eum occidit. vt in ea. dec. §. illi etiam. extra de sen. ex. quante. et c. dilecto. §. fi. xxiij. q. iij. non inferenda. lxxxiij. di. §. j. ff. de li. agno. necare. sed super hoc vide quod no.

48 in pre. dec. quoniam et c. dilecto. ¶ † Quid si cum velles hominem liberare a morte iniusta te retraho a proposito liberandi. Responsio. irregularis sum. quia quodammodo homicidium committo indirecte. l. di. si quis viduam. de pe. di. j. periculose. Illud etiam not. quod si quis occidendi animo percussit latronem non tamen letaliter. latro autem ex aliorum vulneribus perit irregularis est. vt colligitur extra de homi. significasti. Responsio j. idem est etiam si non percussit. sed aliquid operis impendit in mortem eius: puta quia latronem detinuit. vel contra eum clamauit: et huiusmodi alias autem si clamasset contra eum non in mortem eius sed: quod caperetur: vel detinuit eum vel lenem ictum ei dedit irregularis non est. etiam si ab alijs occidatur secundum papam. ar. pre. decre. in hoc enim videtur esse vis: quod non auxilium: nec consilium det in morte alicuius aperte: nec etiam sit in negligentia: quia si culpa eius vel malitia homicidium perpetratur irregularis fit: et idem est si cuius negligentia committitur. l. di. hi qui. extra e. Petrus. et ideo siue clamet contra latronem: siue eum capiat: siue quocunque alio modo potuit intelligere ex clamore: vel alio actu suo homicidium posse sequi: irregularis est: nisi forte faciat propter corporis sui periculum: vt si timet quod aliquis eum occidere velit: tunc enim bene potest inuocare: et clamare pro auxilio: quia non intendit in aliorum mortem: sed in suam liberationem: et preterea liberat a peccato animam volentis eum occidere: secus si faciat hoc propter periculum rerum. vel si fuge presidio euadere potest. e. ti. suscepimus. ¶ Clericus quoque qui vna cum socio cepit latronem et ligauit. et post modum timens interfici a latrone ligato eum interficit irregularis est. extra de homici. suscepimus. ¶ Item si clericus non valens aliter recuperare res suas tenet furem. ne cum rebus fugiat donec eum exhibeat iudici: vel eius auxilium inuocet ad res suas recuperandas: non est irregularis: vt quidam dicunt: licet fur a iudice postea corporaliter puniatur: vt infra versi. proxi. dummodo eius intentio non sit corrupta intendendo ad furis mortem: vel mutilationem.

49 ¶ † Quid si clericus tradit seculari potestati latronem petens quod eum puniat citra sanguinis effusionem. vel petens rem subtractam sibi restitui. Respon. licet potestas in latronem animaduerterat non propter hoc clericus fit irregularis. nec etiam nocet illi. si ad conuincendum latronem tradiderit intersignia: et idem est si simpliciter deponit querelam de iniuriatoribus sibi et ecclesie sue. quamuis tales vix absque sanguinis effusione valeant choarctari. ex. eo. tua nos. §. ad vltimum. et c. postulasti. xxiij. q. iiij. maximianus. et q. v. c. j. et c. vnum. et c. pena. et ar. ff. de bonis liber. qui cum maior. §. j. et hec vera sunt quando non intendit ad mortem. nec hoc in animo gerit. sed forte[c] expresse instabat vt citra sanguinis effusionem castigaretur. extra de rap. in archiepatu. vel in exilium mitteretur. vt extra de iudi. cum non ab homine. et de verb. sig. nouimus. vel in perpetuum carcerem detruderetur. extra de here. c. excommunicamus. ij. §. pe. et de apo. a nobis. xxiij. q. v. non vos. non est ergo irregularis agens contra furem ciuiliter de crimine non criminaliter ad mortem vel sanguinem. licet iudex causa probata illum suspendit ex officio suo. vt not. in pre. c. postulasti. absit enim vt ea que propter bonum facimus si propter voluntatem nostram cuique malum inde contigerit nobis debeat imputari. vt. xxiij. q. v. de occidendis.

50 ¶ † Et sunt hec in ar. nullius notam irregularitatis incurrere eum qui per executores alicuius curie procurauit aliquem capi. propter tale delictum. propter quod nec mori. nec mutilari debuisset. licet iudex inueniens eum alia commisisse. et propterea suspenderit eum.

---

a ¶ Dispensatio. de hoc. j. eo. §. ad fi. sed hodie terminatum est per de. de homi. si furiosus. quod occidens necessitate ineuitabili. quia mortem alter vitare non poterat irregularis non est. vt ibi. ij. responsio. et vide quod ibi not. et ibi contrario responsio idem dic de furioso infante vel dormiente. ADDE quod pro hoc facit quod voluit do cto. l. l. ex hoc iure. et l. l. vt vim. ff. de iu. sti. et iu. quod occidens necessitate ineuitabili non tenetur de homicidio consuluit Bald. consil. cccclxxx. lib. j.

b ¶ Dignum de hoc. j. vers. quid si aliquis.

c ¶ Forte. vnde dic siue forte talem protestationem necessariam per dec. scdaz. de ho. li. vj. et vide quod ibi scripsi super verbo querelam. et hunc versiculum plene posuit host. in sum. de homi. §. que pena. ver. verum circa. ADDE quod opi. Jo. an. sequitur abb. in. c. postulasti hic alleg.

b ¶ ¶ Fugere. notanter hoc dixit q: si penit⁹ esset ignarus nullum sibi est irregularitatis periculū in terminis pone artifex sutor vel cerdo sedēs foris in via rñdet de negatiua certus q̄ ille quesitus per illā viam non fugit huic nil attribui potest ad culpam.

feritur q̄s sit. qualiter teneatur. pe. de anch. ɔsi. ccxvij. Bal. cōsi. cccxlviij. lib. iij. ꝛ per eundē ɔsi. ccxj. iiij. lib. Et quid de associante ad homicidium nō tū assisten. vide per eundem Bal. cōsi. cccxxxvj. j. lib. q̄ facit ad ver. se. quid si aliquis vadit.

✱ ADDItio.
Adde q̄ q̄s tenet̄ furē iudicare de iure can. casus est in. c. q̄ cū fure. extra d̄ fur. ꝛ ibi. gl. sʒ de iure ciuili nō text. est l. l. q̄ vas ꝟ. q̄ furē. ff. de furt. ꝛ q̄d d̄ rebelle dic q̄ tenet̄ q̄s indicare ꝛ si non indicat punit̄ pena relegatiōis. tex. ē l. l. mētrodorū. ff. d̄ pe. quē text. ad hoc dicit esse singulare Ludo. ro. singu. 785. incip. nūq̄d teneat̄. Hēri. Ferran.

b ¶ Do. m. in sū. de homi. ꝟ. qua pena ver. q̄d ergo si placet.

c ¶ Irregularitatē. sicut nec inducit excōicatiōeʒ de sen. excō. cuʒ quis. ij. rñ. lib. vj.

d ¶ Oēs. monebat eū extrauagās q̄ attribuebatur Greg. q̄ icipit nulli. et vide. j. de ho. ver. pone quatuor homines ꝗ oino vide q̄ scripsi de homi. significasti. ij. in gl. arg. ad questionem.
ADDE. de occiso a pluribus et ne

si tamen ille nec credidit nec cogitauit id contingere posse. ¶ Quid si iudex vel officialis insequitur furem fugentem: ꝛ querit a me vtrum viderim illū: ꝛ ego sciēs q̄ fur ille ad mortem querit̄ instruo eū. Rñ. si ꝑ meaʒ responsionem fur inuentus est. ꝛ occisus irregularis sum. secus si nesciui. nec suspicat⁹ fui. q̄ ad mortem. vel ad penā sanguinis q̄reret̄. Quid si scio illū ad mortē queri. nec ille fugere potest: nisi per alterā de duab⁹ vijs: ꝛ dico q̄ per hāc viā non fugit a sciens eum per alteram fugere: ᵃ ꝛ videtur q̄ non sim irregularis q: non indicaui eū ar. contra. q: dicēdo ipm per hanc viā nō fugere implico eum per aliā fugere. ar. extra de presum. nonnexuitus est ergo tacere vel querentem curialiter eludere dicēdo nūquid ego custos illius sum vel alio modo. de pe. di. j. ꝟ. ex his itaq̄. ꝟ. de 51 niq̄. xliij. di. l mādatis. l fi. ¶ † Sʒ q̄d si agēti ad res suas ex postfacto placet q̄ latro suspēsus est: ꝛ ratum hʒ. ꝛ quidem videtur cōtrahere irregularitatē: nā ratihabitio retrotrahitur ꝛ mādato cōpat̄. vt. ff. d̄ vi ꝛ vi ar. l. j. ꝟ. quotiēs. ꝛ extra de ele. c. pe. ꝛ. ff. d̄; his qui no. infa. q̄d ergo. extra de restitu. spo. cū ad sedē in fi. q̄ enim nō pronuntiat ore deus audit in corde. ꝛ voluntas pro opere reputat̄: vt. xvij. q. j. b ꝟ. si ergo. ꝛ hoc tenet. d. m ᵇ. q̄ veruʒ est vt dicit si gaudet d̄ morte persone sec⁹ si gaudeat q̄ maleficiū est punitū. xxiij. q. v. reos. lʒ doleat de morte ꝑsone. ꝛ cōpatiat̄ figure dei ꝛ tristetur: q: commisit vn̄ taliter est punita. arg. extra de homi. c. ij. C. de penis. si quis in metallū extra de sen. ex cō. vt fame. In dubio autē relinquit̄ quis conscie sue: qua intentioneʒ habuit. extra de homi. exhibita. ꝛ. c. petitio. extra de iureiur. mulieri. xxxiij. di. habuisse cē de eta. ꝛ qua. ad aures. ego simpliciter credo solā ratihabitionē sine placentiā. vt ita dixerim. non inducere irregularitatē ᶜ. vbi null⁹ consensus. vel cooperatio vel exhortatio precessit: nec eius nomine factum est arg. ff. mā. si vero. ꝟ. si post. Peccatuʒ enim q̄ sola volūtate cōmittitur: sola voluntate ɔtraria abolet̄. ar. extra de symo. c. fi. ff. de reg. iur. nihil tā naturale. extra eo. c. j. Item dico q̄ irregularitas ratione homicidij nō contrahit̄ sola voluntate. nisi homo actu occidatur. ar. extra de homi. sicut di-

gnum ꝟ. j. vbi de hoc in glo. ex corde ꝛc. xj. q. j. si quis vero. sed nec sit aliquis irregularis propter solum homicidium. nisi culpa vel volūtas precesserit vel alias inde sequatur scandalū. vt ꝓbat̄. ꝛ no. l. di. hi qui primo extra de homi. ex literis. de cler. egro. 52 c. tue. ¶ † Quid si q̄s in rixa mortu⁹ est: nescitur tñ qui illum interfecerit. nunquid omnes sunt irregulares: et ab ordinibus repellendi. videtur q̄ sic. q: omnes censentur homicide saltem quo ad promotionē ꝓpter incertitudinem. vt. xxiij. q. vi. c. fi. ff. ad. l. aquil. iteʒ mela ꝟ. sed si plures. ꝛ hoc dixit Joā. sed Guil. na. dixit neminē in dubio repellendum: arg. extra de homi. petitio. ꝛ. c. significasti. d. m. dicit q̄ est sue cōscientie relinquēdus: q̄ prosequere ꝟm eū in sum. eo. ti. ꝟ. d qua pena. versi. sʒ nunquid omnes ᵈ. 53 ¶ † Quid si amici mei interficiūt aliquem mihi iniuriantem me inuito. ꝛ contra meā ꝓhibitionē. Rñd. mihi non nocet. vt. eo. ti. Petrus. ꝛ. j. q. iiij. q: prelatus: idē est si me ignorāte. vt extra de symo. nobis. ꝛ. c. sicut nobis. ꝛ. c. de regularib⁹: sed si volūtas turbata sit. puta q: nec cōsensi expresse: nec cōtradixi mihi imputat̄ argu. extra de symo. Matheus. immo etiā dicūt quidā q̄ si sciēs tractatū d̄ morte habitū nō reuelaui non sum irregularis. q: homicidiū nō ɔmisi facto mandato. consilio vel defensione. l. e di. siq̄s viduā. ꝛ in pre. decre. Petr⁹ ᵉ. Alij dicunt cōtra. si credidi q̄ nō obstante mea ꝓhibitione mei inuitu 54 interficeretur. ¶ † Quid si aliq̄s vadit ad interficiendū aliquē. ꝛ tu eum scienter associas nō tamē eū incitas ad homicidiuʒ perpetrandū. nec cū eo super hoc aliqua verba habuisti: vel si habuisti semꝑ ex animo ei hoc dissuasisti. sed cum tibi nollet acquiescere timens de ipso eum associas eo ꝓposito. vt si forte quis eū insequeretur eum defendas. ꝛ sic homicidium perpetrat. nunq̄d es irregularis. Rñ. sic ꝟm. d. XP. vt eo. ti. sicut dignum ꝟ. f illi. ꝛ ꝟ. fi. ᶠ ¶ Item clericus pugnantibus arma ministrans irregularis est: si aliquis interficiat̄ ibi: ar. xxiij. q. viti. c. fi. noie autē armorū fustes ꝛ lapides intelligunt̄. ff. de ver. sig. ar- 55 morū. ɔtra. j. ver. q̄d si cleric⁹. ¶ † Sed nunq̄d clerici possunt inducere milites ad pugnandū ꝓ defensione ecclesie vel reip. vel fidei; ꝛ nunq̄d imputat̄

e ¶ Petr⁹. vide quod ibi dixi sing. iiij. glo.
ADDE q̄ ibi distiguit vt refert ab. aut dolose se tacuit. aut non. primo casu sibi imputetur. secundo non. ar. c. quanto extra de sen. excō. q̄ placet Abb. sed ipse consuluit vt teneret propter opi. suas.

f ¶ Et ꝟ. fin. ad hanc materiam ꝛ sequentem vide q̄ scripsi in ꝟ. eos. in magna glo. ꝛ eo. titu. petitio. in glo. no. quod.

cis si tūc in conflictu aliqs moriat: et
nunqđ incurrūt irregularitatē. prop
ter hoc si ipsi sint presentes de hoc
no.xxiij.q.iij. Maximian⁹. et fcōm pa
pam. extra de resti.spo. olim causam:
et in sum. Do.m.l.pre.§.qua pena.ff.
illud no. et se. et breuiter teneas q ec
clesiastic⁹ iudex pōt hortari brachiū
seculare cōtra violētos: vel hereticos
vel paganos: nō vt occidat vel muti
let: sed vt de terris fidelium expellan
tur: nec est irregularis: lz aliqui sint
hincinde occisi. xxiij.q.v. de occiden
dis: et i pre.ca. Maximian⁹ papa.no.
extra de homi. petitio qđ lz aliqs in
bello iusto aliquos percusserit: si tñ
nullus inde mortu⁹ sit: nō fit ex hoc
irregularis. vt ibi pbat. lz eñ de per
cussione quesitū fuerit non tñ rñdet
de hoc. sed de interfectione. in bello
autē iniusto quodcūqz auxiliū vl' cō
siliū dederit in mortē alterius. vel si
culpabilis vel negligens fuerit. et ex
hoc est mors secuta irregularis fit.l.
di. quātū. et c. sepe. et c. si duo. vñ vide
tur qđ euntes ad belliū iniustuz. siue
prestēt suis fauorē. puta qz ledūt se
curius inimicos siue terrorē incutiāt
aduersarijs. s. q fugiāt vel timeant se
defendere. vel qđ amici eorū stupefa
cti eos deserāt. si exinde sequat mors
irregulares sunt. si vero quis accedit
ad iniustū belliū causa pacificādi. vel
ex alia iusta cā: lz ex eius pñtia aliqđ
robur accrescat suis vel timor incu
tiatur aduersarijs. nō est ei imputā
dum dūmodo doluset etiā lata negli
gentia absit oīno ar. a ɔtrario sensu.
in pre.c. quantū. et extra de homi. pš
byterum. et xxiij.q.v. de occidēdis. ex
tra de tor.c.ij. ¶ † Pōt etiā dici q cle
ricus qui cū armis vel etiam sine ar
mis interest in bello iusto vl' iniusto.
in quo aliqui interfecti sunt hincin
de irregularis ē. lz ipse nō occiderit[a].
lj. di. si qs post. xxvj. q. iij. porro. xxiij.
q. viii. qcunqz ex clero. j. q. j. c. fi. sed si
ad religionē trāsiuerit pōt secundū
quosdā ex dispēsatiōe epi in subdia
conum pmoueri. securius pōt tamē
hoc fieri per solū papā. cleric⁹ quoqz
projiciens lapides in cōflictu etiam
ex parte illorum qui violentiā repel
lūt irregularis est. si ab alijs sint hic
inde aliqui occisi. lz ipse nullū pcus
serit: et dz a missarū celebratione bi
mo abstinere. extra de cleri. percus. c.
fi. et c. pe. vbi de hoc. ar. extra de cleri.
pu. in du. c. j. et ij. Quidā tñ hoc intel
ligunt qñ clericus est in culpa mouē
do enormiter arma. in conflictu vo
luntate a sine necessitate qz si in necessi
tate defenderet se. vel sua. vel suos. lz
tunc aliquis ex defendentibus esset
interfectus ex alia parte reliqui qui

non interfecissent. nec interfectores
adiuuissent fierēt irregulares. lz vo
luntatē occidendi habuissent. qz lex
promotionis factum requirit. xv. q.
j. si quis nō iratus. et vide .s. vers. sed
quid de iudice. nec ob. p2e. c. si quis
post. qz illud intelligitur de milite q
bellis sepe interfuit. vel de officiali.
Item notatur. extra de cleri. percus.
presentium. vbi fuit ad temp⁹ suspē
sus: qz hoc ibi fuit pter ambiguuz
duplicitatis. ¶ † Clericus ergo nō dz
preponi bellis. nec ruptarijs. nec ba
listarijs nec hmōi viris sanguinum.
vt extra ne cle. vel mo. sententiā. tñ iu
sto bello q non ad occidendū: sed ad
defendendum: seu recuperandū fue
rit: pponi pōt: vt .s. Et no. secundū
Papā. in .s. c.[b] olim causam: nō vt p
sit directe predictis viris sanguinuz:
sed vt rñdeat militibus: et sumptus
ministret: tractatus teneat sentētias
proferat. et negotia cuncta disponat
put nos huiusmodi officiū gessim⁹
in guerra: quā ecclesia Ro. contra ci
uitates sibi rebelles in prouincia ro
maniole gessit. Pōt etiā clericus iter
esse bello iusto[c]: vt. xxiij. q. iij. Maxi
mianus: et q. viij. hortatu. nō iniusto
extra de homi. sicut dignū. ff. ad. l. aql.
item mela. §. item: et hortari. et dicere
viriliter pugnate et capite: nō dico oc
cidite. et hoc priusqz veniatur ad act⁹
seu percussiones. nec ob. extra de ho
mi. c. pe. qz ibi aliquos percusserat:
bello aūt iā cōmisso incitans aliquē
ad percutiendū aliquē aliū: si sic per
cussus obierit irregularis est: maxi
me si bellum sit iniustū: vt extra de pe
nis q in dubijs idē est. si gñaliter seu
cōiter super bellatores clamauerit:
dicens viriliter pugnate vl' date illis
vel similia. ar. tamen contra. extra de
homi. c. pe. vel dic q in defendendo
pōt clericus licite nauem gubernare:
et alios ad pugnam defensionis in
citare: et intentū hostes confringere:
q eos dimittāt. ar. xxiij. q. j. cū apud.
et extra de cler. percus. c. pe. et fi. secus si
sit bellū iniustuz. ¶ † Quid si cleric⁹
in bello iusto ministrat balistas: seu
sagittas balistario ad sui defensionē
et ille postea aliquem interfecit. Rñ. si
non intendit q balistarius aliquem
interficiat: seu interficere velit: sed q
illos terreat: vel se: vel sua defendat:
vel recuperet nō est irregularis: lz il
le aliquez occiderit pro eo: qz noluit
alienum dimittere: vel ab impugnā
do desistere: lz sit contra .s. vers. item
clericus: qđ psequere fm papam: p
ut no. in pre. c. sententiam[d]: eodem
quoqz modo dicimus non esse irre
gularem illum qui in bello iusto pre
positus est exercitui: vt signifera sa.

a ¶ Nō occi
derit. Adde
q Jo. an. tenet
expresse ab.
in. c. petitio.
extra de ho
mi. vbi dicit
esse tex. q lz
cleric⁹ i bel
lo iusto per
cutiat et ab
alijs interfi
ciatur q nō
efficitur irre
gularis et ita
dicit tenere
Inno. respō
dēdo ad. c. si
cut dignū q
loquatur in
alijs casibus
preterqz vbi
belluz sit in
iustum.

b ¶ In pre. c.
scz allegato
s. vers. ij.

c ¶ Iusto. de
di plenā re
missionē de
bello iusto.
et iniusto de
iu. iur. sicut
iij. sup. ij. gl.
et de hoc. et
an clericis
sit licitū bel
lare. vid per
Tho. sc̄d. se
cunde. q. xl.
arti. j. et ij.
ADDE qđ
bellum sit li
citū Old. cō
sil. lxx. et quā
do liceat cle
ricis arma
capere aliqđ
per Pet. de
ancha. consi
lio. clvij.

d ¶ Senten
tiam. vt ibi
scripsi in gl.
dicunt.

llat: et cuncta disponat: si forte precipiat lanceas vel sagittas emi et ministrari: vel ad exercitum: seu ad custodiam castri mitti: vel si hortatur ad currendum post hostes: vt eis preda hominum vel animalium auferatur: et tunc forte aliquis interficiatur. dummodo intenderit solum ad recuperationem prede non ad vindictam: talis enim causa remota non nocet. ar. in pre. c.
59 de occidendis. ¶ †Sacerdos quoque in duello pugnans irregularis est: sed si mors vel membri mutilatio inde non fuerit subsecuta: suus episcopus poterit cum eo dispensare. imposita sibi penitentia pro peccato. extra de cor. vici. c. j.
a et ij.[a] ¶ Item qui homini vel mulieri facit aliquid ne concipere: vel generare: vel post conceptum parere possit: et qui pregnantem mulierem percutit itaque ob hoc abortiuum faciat mortaliter peccat: et si partus iam viuificatus erat. irregularis est. alias non: et cum talibus solus papa dispensat: vt le. et no.
b extra de homi. si aliquis[b] .ij. q. v. consuluisti: in fi. sed si probabiliter dubitat. vel credit: an sit mortuus vel abortiuus factus ex illa percussione: vel vtrum conceptus fuerit animatus vel non: in tali dubio debet a promotione et a ministerio abstinere. nec periculo se committat: si vero leuem: aut temerariam habet opinionem deponat eam si potest. et sic poterit promoueri et administrare: alias non. ar. extra de sen. excom. inquisitioni. et de symo. per tuas. ij.
60 ¶ †Quid si aliquis mori timens vult aufugere: sed alius promittit ei pacem et securitatem. et ei consulit quod non vadat: et sic ille propter talem promissionem stetit. et interfectus est in loco: vbi mori timebat: et vbi temere fuit ei securitas promissa. Rn. irregularis est secundum quosdam. secus autem si promittens habebat probabilem securitatem posse firmiter quod promisit implere. puta quia habebat in eos qui interficere querebant illum patriam vel dominicam potestatem. vel ita erant amicitia sibi con sanguinitate vel affinitate coniuncti quod posset eos a tali proposito remouere. si autem non habuit probabilem credulitatem: sed fuit in culpa temerarie presumptionis. et presertim si lata sui culpa. vel negligentia que prope dolum est: tunc fit irregularis. ¶ Est etiam irregularis beneficiatus: vel feudatarius ecclesie si personam illius ecclesie interficiat. nec filij eius vsque in quartam generationem debent in clericos promo-
61 ueri. extra de pe. in quibusdam. ¶ †Quis autem et per quem possit circa irregularitatem homicidij dispensari videamus. super quo nota. quod cum aliquibus ex predictis irregularibus solus papa dispensat. et cum aliquibus etiam episcopi: vt extra de homi. continebatur. et c. ad audientiam. Si igitur aliquis occidendi animo aliquem vulnerauit licet vulneratus non fuerit mortuus: tamen percutiens irregularis est. et episcopus potest dispensare cum illo sic etiam in dictatore vindicte sanguinis qui est irregularis. vt. s. versi. item percussor. et se. et tamen si non peruenit ad membri mutilationem quamuis sanguis effusus sit. potest episcopus dispensare cum eo. vt. e. c. petitio. et de cle. pu. in du. c. j. et extra ne cleri. vel mo. sententiam. si vero peruentum fuerit ad membri truncationem absque homicidio. papa solus cum illo dispensat. vt extra de cor. vic. c. j. et de cle. egro. vel debi. presbyterum. et in pre. §. item percussor. Cum homicida autem actu voluntario. non licet etiam domino pape dispensare. vt. j. §. nunc bre-
62 uiter ver. v. ¶ †Circa homicidium necessitatis euitabilis dicendum est quod talis ad superiores ordines non ascendet. sed in susceptis non facile dispensa-
e tur. sed si necessitas fuit ineuitabilis datur consilium quod non ministret. l. dis.
c de his clericis. j. et ij.[c] Non tamen propter hoc deponitur immo in suo ordine administrans toleratur de iure commu-
f ni absque dispensatione secundum Lau. l. di. quia tua. et sic loquitur extra eo. c. ij. quod prosequere secundum dominum meum in pre. §. de
g pena. versi. si necessitas. et seq. Alij dicunt episcopum dispensare posse cum presbytero homicida in casu ineuitabili: ex
h extra de cle. percus. presentium. ¶ Jo.
d de deo dixit[d] in hoc solum papa dis-
e pensare posse[e]. cum casuali autem bene dispensatur. s. versi. facto quoque. Fit
f autem circa homicidium casuale[f] triplex dispensatio: scilicet magna vt videlicet promotus ad ordines sacros non in eis: sed in minoribus toleretur. vt eo. ti. continebatur. et c. ad audientiam. Maior scilicet vt in sacris toleretur eo. titu. tuanos. Rn. j. l. di. clerico. Maxima. vt scilicet
g promoueatur eo. titu. lator secundum Gof.[g] ¶ Quid si infans committit homici-
63 dium de hoc in pre. versi. v. ¶ †Curia romana non dispensat cum clerico in homicidio voluntario. nec de facili in casuali vel etiam in dubio. ¶ Utrum ingressu religionis irregularitas tollatur: no. extra de apo. c. fi. ¶ Ultimo no. quod homicidium ante baptismum siue ex officio: siue ex voluntate commissum non facit aliquem irregularem vt quidam dicunt. xxvj. di. deinde vbi de hoc. l. di. aliquantos. Alij contradicentes quod homicide repellunt propter errorem facti. non propter irre-
h gularitatem[h]. sed primi dicunt quod irregularitas homicidij non est ex defectu sacramenti. et ideo tollitur per baptismum: si precessit: vt in pre. c. concor. et

a ¶ Et. si. secundum non facit. sed puto quod debet dicere. c. j. et de cle. pu. in du. c. j. et ij.

b ¶ Aliquis. et c. sicut ex literarum.

c ¶ j. et ij. vtrobique de hoc in primis gl. et plene de homicidio. sicut dignum in glo. penul.

d ¶ Dixit in libello suo. vbi de dispensatione episcoporum. in vi. col. ADDE quod sed. de senis consi. clxviij. refert Uin. et arch. li. v. de his vero tenet quod episcopus potest dispensare cum homicida occulto.

e ¶ Posse. vide quod. s. dixi versi. defensione quoque.

f ¶ Casuale. quia culpa precessit.

g ¶ Scilicet gof. in sum. de homi. in fi.

h ¶ Irregularitatem. in questione quam statim allegabo dicitur quod factum est extra ecclesiam ante baptismum non est error vel scandalum. quod ergo fit post baptismum. tunc subest causa etiam in officiali occidente. Item crimen presumptum quia rarum est quod non moueatur ira vel odio. Tertia. quia salario constituto solent hoc facere non causa pietatis. tamen vt ibi dicitur in veteri testamento homicida non erat irregularis. de quo. s. e. §. ij. collumna.

a ¶In fine.ꝛ ibi scripsi post eum ꝛ Hostiē.super vlti. glos.in fi.fuit autem hec questio venerealis .xiij.vbi Bart.dicit Hug.ꝛ tan.ita dixisse eum qui prius iuste occidit promoueri quasi irregularitas illa sit seque-la peccati.cū apud infideles nō sit iustitia.xxiiij.q.j. vbi sana ſm hoc cessaret ratio Inno. in decr. gaudem⁹ distinguentis cū bazi.homicidium ex officio vbi nō est peccatū ergo nec sequela pcti a voluntario. ipse tamē cōtrariū dixit de homi. pꝛsbyterū non distinguens ſter illa duo vt ibi scripsi ꝛ hoc placet gof. ꝙ etiā iuste occidēs ante baptismum pmoueri possit i sum. de homi.vers.aliquādo.vide plene p Ho. in sū.ipsius ti.§.qua pena.vers.lingua.

absoluto loquitur de dispensatione.Bernar.tenet pꝛimum.vt patet in quarta glo.ꝛ in cap.ij.in fi.secunde glo.qui finis fuit additio.quam forsan.non habuit Gulielmus.

e ¶Joā.de deo.vbi de specie epōꝝ.in.vij.col.

f ¶Versic.x. vide qd ibi dicam.

ij.di.si quis post:ꝛ de hoc no.ſm papam.extra de diuoꝛ. gaudem⁹.i fi.[a] ¶Multe autem alie irregularitates sunt scripte in iure:quas plene reperire poteris in nr̄o aureo repertorio sub ti.de tēp.oꝛ.in Rub.illa.he sunt irregularitates:que impediūt pmotum:ꝛ in alia Ru.ibi se.ꝛ sub ti. d penis in Ru.casus totius iuris in qb⁹ pmoti deijciunt ꝛ deponuntur:sꝫ de his hic sufficiat exēpli gr̄a tetigisse.

De dispensatione

episcoporum.

Nunc de epōꝝ dispēsatione subijciam⁹ad cuius materie euidētiā clarioꝛē pmo enumerabim⁹ casus in iure scriptos:in quib⁹ eis a iure pmittit dispēsare: ꝛ ius cōe relaxare[b]:cōsequēter vero illos in qb⁹ dispēsare prohibētur. Ultimo qd iuris sit de hac materia supponem⁹. ¶†Pōt ergo primo dispēsare epūs cū oꝛdinato extra statuta tēpoꝛa:vt quidam dicunt qd dic:vt.s.§.nūc ostendendū. ver.lij. ¶Secundo dispēsat ꝙ qs habeat duas ecclesias intitulatas .lxx. di.sanctoꝝ secundū papam:tu dic vt j.§.videndū.v.duplex.ꝛ se. ¶Tertio dispēsat cū oꝛdinato ab altero epō in consulto pꝓꝛio vel concepto.vt extra de offi.archi.significasti.lxxj.dist.c.j. ij.ꝛ.iij.ꝛ.ix.q.iij.lugd. ¶Quarto cū eo q ignoꝛāter recepit oꝛdinē ab epō qui renūtiauit epali dignitati: vt extra de oꝛ.ab epō q renuntia. epi.c.j. ¶Quinto cū oꝛdinato ignoꝛāter ab excōicato:vt eo.ti.c.ij.ꝛ.ix.q.j.c.ij.ar. th ꝯtra.e.q.j.c.j.[c] ¶Sexto vt duo ad vnam prebendā eligant ꝙ dic vt no. extra de pbē.tue. ¶Septimo cū clerico pꝓpter crimē vsure p epm ab offō bñficioqꝫ suspenso:vt no.extra d vsuris pterea. ¶Octauo cū adultero et minoꝛib⁹ criminibus adulterio irretito post penitentiā.vt.xxxiij.di. fraternitatis.extra de iudicijs at si clerici.§.de adulterijs.extra de temp.oꝛ. c.fi. ¶†Nono cum pugnante in duello.extra de coꝛpo.vici.c.j. ꝛ extra de cleri.pu.in du.c.j.dum tñ inde moꝛs vel mēbꝛi mutilatio non ꝯtingat:qꝛ tūc nō pōt.xxiij.q.viij.his a quibus: sed ꝛ tunc pōt in bñficio dispensare: vt eo.tit.c.ij.ꝛ.l.di.studeat ad fi. ¶X. in multum enoꝛmi et notoꝛio crimine:vt pbatur.ꝛ no.ſm papam.extra de coꝛ.vici.c.j.ꝛ ar gu.extra de apost. c.ij.ꝛ etiā in capitalibus criminibus occultis.l.di.de his vero.d hoc extra de tēpo.oꝛdi.ex tenoꝛe.ꝛ.j.§.qualiter ver.hoc quoqꝫ. ¶Xj.cū sacerdote simul plures concubinas habente .extra de biga.qꝛ.xxxiiij.di .fraternitatis . ¶Xij.cum alienigena instituto in ecclesia per eum qui instituere nō potuit.extra de cleri.per.c.fin. ¶Xiij. cū presbytero de facto matrimoniū cum virgine contrahente quo ad executionem officij sui: vt extra de cleri. coniu.sane.ij.similiter ꝛ cum dyacono.extra qui cle.vel vo.c.ij.dūtamen non contrahant bis.xxviij.di.presbyterum:vel etiā cū coꝛrupta: vt extra de big.c.ij.pe.ꝛ fi. ¶Xiiij.cum dyacono qui vulnerauit alium dyaconum ꝛ matrimoniū de facto contraxit secundum papam:vt extra qui cleri.vl vo.c.j.sed Ber.illud intelligit factū auctoꝛitate mandati apostolici:vt extra de sen.ex.cum illoꝛum[d] . ¶Xv.cū monacho:ꝛ cū canonico regulari: vt possit in seculari ecclesia ministrare. vt.xvj.q.j.doctos.ꝛ.c. ex auctoꝛitate. j.q.vij.§.nisi ꝛ qd regularis sit ibi solus:vt extra de sta. mo.qd dei.quidā tamen dicunt esse ius commune qd ibi dicitur :sed Joan.de deo[e] contra xvj.q.vij.in noua.xx.q.iij.presens.ad fi.sed non cum monacho vt sit solus vt.j.§.sunt quoqꝫ.ver.x.[f] ¶Xvj.cum eo qui excommunicatus recepit beneficium:vt extra de cleri.ex.mi.c.postulastis.in princi.ſm papam.[g] .sed Joannes de deo dicit[h].in hoc solum papam dispensare posse. quod non est verum.nisi foꝛte fuisset auctoꝛitate ap.propter eius contemptum excōmunicatus:vt extra de eta. ꝛ quali.cum bone:vt no.B.episcopum nō posse dispensare cum eo: qui suspensus recepit beneficium. ¶Xvij.cum

ADDE qd Abba.i.d.c. gaudemus. refert Joā . cal. ꝛ An. et Hug.tenere ꝙ indistincte oīs irregularitas cōtracta ex homici.tollit ꝛ illos ipse sequit aliqui bus rōnib⁹ de quibus ibi per eum.

Nunc Nō episcoporum.

ADDE qd si abbas nō exēptus habens sub se hospitale in quo non est ecclesia. nec capella sed ad ipsum ꝛ conuentum spectat presentatio rectoꝛis dicti hospitalis. ad episcopū vero confirmatio: psentauerit aliquē ex monachis vt cōsuetum erat similiter et episcopus ipsum confirmauit an abbas solus poterit illū reuocare ad monasteriū episcopo cōtradicente vide Federi cum de senis consilio centesimo ꝛ trigesimo quarto concludentem quod abbas poterit illū reuocare.

ADDE ꝙ quod beneficia collata hoc modo:religiosis sunt ad nutum immobilia per superioꝛem regulariter.rota in anti. decisio.cclxv.

b ¶Relaxare.
Jo.de deo.primo posuit casus qui habentur in decretis:scdo eos qui habentur in decretalibus.

c ¶.c.primo dic vt vtrobiqꝫ no.

d ¶Cum illoꝛum.inquantum illa decreta.loquitur de absolutione ab excommunicatione verum est . Ber. id tenere.vt ibi patet.in tertia glo.sed inquantū ipsa

g ¶Papam.vide quod ibi plenius scripsi super tertia glossa.et facit supꝛa.§. proximo versiculo in suspensis in fine.

h ¶Dicit.vbi.s.in vlti.col.

clerico per saltum promoto.vt.lij. di. c.j.extra de cleri.per saltum pmo.c.j. ¶†xviij.cum nō ordinato ministrā te potest dispensare in beneficio.ꝛ vt post biennium vel trienniū in ordi ne suscepto ministret:sed nō vt ad su periorem ascendat.vt leg.ꝛ no. extra de cleri.non or.mi.c.ij.breuiter tñ te neas quod is qui nullum h̄z ordinē diuinum officium exercens irregula ris est.ꝛ etiam is qui habet aliquem ordinem.si officium superioris ordi nis exercet.ꝛ cū tali solū ꝫ papa dispē sat:vt in ordine quem habet de mise ricordia toleret:ꝛ ad superiores ascē dat.xj.q.iij.priuilegium.xxv.q.ij. sic decet. Quidam tñ dicunt epm posse in hoc dispensare sicut ꝛ in dyacono missam celebrante cū quo potest di spensare in beneficio post peractam penitentiā:ꝛ etiam post bienniū vel triennium: vt dyaconatus officium exerceat.ad sacerdotium vero nō po test promoueri: nisi ex dispensatione pape:vt le.ꝛ nota.extra de cleri. non or.mi.c.j.ꝛ.ij.[a] alij tñ dicunt epm pos se etiam quo ad sacerdotium dispen sare.ar.ex de iudi. at si clerici. ¶xix. cum clerico furtiue:ꝛ post inhibitio nem ordinem suscipiente: vt extra de eo qui fur.or.su.c.j.ꝛ fi.prout ibi no. ¶xx. quod religiosus ad minorem transeat religionem.extra de regula. et trans.ad reli.significatū.ꝛ:de tem. or.ex parte[b]. ¶xxj. in cōmutatione pbendarū et personarū extra de rerū permu.quesitum[c].ꝛ.c.cum vniuerso rum:de iure eñ cōi d; vnusquisqꝫ ma nere in ea vocatione in qua vocatus est:vt.xxj.q.j.c.j.ꝛ.C.lib.xij.de palati nis sacrarū lar.l.quidā. ¶xxij.cū eo qui bigamū ordinauit:vt extra de bi ga.c.ij.ꝛ idē iuris est si alios irregu lares promouit fm papā[d]. ¶xxiij. cum falsario.l.vt vel eū in carcere te neat:vel eum ad papam remittat.vt xix.dist.in memoriam. ¶xxiiij.in di spensatione ecclesiasticorum ordinū. quia ipse preordinator est in cūctis. vt.xxj.di.clericos.xxiij.dist.tales.xxv. dist.c.j. ¶xxv.vt clericus cōiugatus habeat simplex beneficium.xxviij.di. de his.ꝫ.c.di.decernimus[e]. ¶xxvj. vt clericus concubinarius post pera ctam pniam pmoueatur.xxxiij.dist. fraternitatis:nisi fuerit per sniaȝ dā natus:vel infamis:vt extra de temp. or.quesitum ꝫ.§.iuxta.ver.in suspē sis autem. ¶xxvij. cū ydiota iam p moto:vt remaneat in illo statu: ꝛ nō deponat:sed doceatur.x.qō.j.placuit xxxviij.di.nullus.ꝛ.c.sedulo.nō tñ vt pmoueatur.l.di.nō ꝯfidat.ꝫ.§.iuxta. ꝟ.ꝯbitur.ar.ꝯtra extra de renū. post translationem[f]. ¶†xxviij. in omni foro penitentialiter in penitētijs im ponendis.lv.di.l;.ꝛ fere p totū.xxvj. q.vij.tpa.et.c. alligant. rōne tñ d;uce; alia ꝫ iiō.de pe.di.j.v.falsas. xxiij. q. iiij.si is qui: ꝛ mitigare pōt canones pniales:de pe.di.j.pene.ꝛ.c. verbum dei.ꝛ.c.medicina:ꝛ .c.mensurā.ꝛ.c.iu dices:ꝛ pondera pnie.de cō.dis.iij.de penitentib⁹.extra de pe.ꝛ re. signifi cauit.ꝛ.c.quesitū:nisi ei a canone phi beatur.xxij.q.vlti.pessimā qō dic:vt in repertorio sub tit.de pe.ꝛ re. in illa rubrica: he sunt pnie a canone diffi nite:nō tñ dispensare pōt ꝙ solenni ter penitentes pmoueātur.l.di.ex pe nitentibus:ꝛ.c.cōfirmandū.ꝛ.c. non cōfidet.lxj.di.sacerdotib⁹.ver.pferēs.ꝛ.c.ar.cōtra.xxviij. di.psbyter. ꝛ extra de pe.ꝛ re.questitum[g]. ¶†xxix.cum sacrilego.l.dist.si quis presbyter.ꝛ ex tra de fur.c.fi.ꝛ scias qō capiens: vel capi faciens cardinalē ecclesie.ro.sa crilegus est: vt extra de re iu.ad apo stolice[h]. ¶xl.[i] cum homicida.ꝛ hoc in beneficio tm̄ ne mendicet.l. di.stu deat.extra de cle.pu.in du.c.ij.sed nō in officio. l.dist.minor.ꝫ.§.iuxta ver. sed queritur qñ. ¶xlj. cū seruo pmo to si velit eum redimere.liiij.di. gene ralis. ¶xlij.cum seruo monasterij:vt promoueatur.liiij.dist.multos.extra de ser.non ord.de famulis.ꝛ.c. de eo. ¶xliij.cū clericis ne promoueantur inuiti.lxxiiij.distin.c.fi. ¶xliiij.cum assumpto de sua dyoce.in epm vt re maneat in primo beneficio: si nō ad mittatur ad ecclesiam: ad quam pro motus est.xcij.dist.si quis episcopus j. ¶xlv. cum heretico conuerso.l.di. psbyteros qui.extra de hereti.ad abo lendam.de con.dist.ij. ego berenga ri⁹. ¶xlvj.cū scismatico:vt.l. distinc. vt constitueretur. ¶xlvij. cū raptore quantum ad viaticum et conceden dum.extra de rap.super eo.§. si vero: predonibus enim dispensatiue com municamus:vt.xxiij.q.ij.sane qō su per. ¶xlviij. in recipiendo ex cā mi norem pcurationem solito.x.q.iij. re latū[k]. ¶xlix. in minoratione tertie vel quarte decimarum:ex causa. e.q. priscis.ꝛ.c.vnio.xij.q.iij.c. fi.j. versic. lxxvj. ¶L. in executiōe sententie dif ferenda.xj.q.iij.cum apud. ¶Lj.cū sortilego.vt extra de sortil.ex tuarum xxvj.questione quinta.contra ydolo rum:et capitu.peruenit. ¶†Lij. po test consentire dispensatiue secun dum quosdam.vt monachus vnius religionis presideat monasterio al terius religionis.extra de electioni. cum monasterium . quod tamen est cōtra canonem.decimasexta questio ne.vij.in noua actione . extra de ele ctio.cum in magistrū.Alij contra: vt

[a] ¶Et.ij. ibi hoc no. i gl. pe. ꝛ vid qō sup ea dixi.

[b] ¶Parte.ol no vide qō dicā.j.§. sūt qꝫ.ꝟ. xxiiij. ADDE. Ab.i.c.nō ē ex de rta. et c. significa tum eo.tit.

[c] ¶Quesitū. vbi de hoc scripsi.i fi. ꝛ no.i cle.e. ti tu.c. vno in glo.pe.

[d] ¶Papā. vt post eū scri psi.de tēp or.dilectus. ADDE ꝟ. seq.xxiij. q̄ i termis scri psit sed. ꝯsi. cxxviij.

[e] ¶Decerni mus.vid ꝙ plene dixi d cle.ꝯiug.i.j. obiectiōe.

[f] ¶Trāsla.si isiō ꝯtiū si gnat adulti mū dictū rñ de qō ibi ces sauerat ipe dimentū.q ꝓfecerat. et vide.e. ti.ni si.§.p defe ctū qō scri psi de eta. ꝛ q.c.fi.i gl.ac si dicat.ꝛ in glo.pe.

[g] ¶Quesitū. vtrobiqꝫ sol uitur.

[h] ¶Ad apli ce.ꝛ graues penas icur rit.vt i p̄.de cr. felicis. d penis li. vj. vid qō dixi ꝫ.§.nūc di cam⁹.ꝟ.sed q̄ritur vtrū.

[i] ¶xl. h̄ fuit erratū i nu mero nec corrigēd⁹ ē error pp al legatiōes ī sicuło sꝫ quētiū mul totiēs itera tas sitē.j. ē loca.§. nūc aliqua.ver. clviij.

[k] ¶Relatū.ē cēsi. felicis. lib.vj.

a ¶ Versi. lxix. vide quod dicam infra §. consequenter. versi. legatus.

b ¶ Indecorum. de hac decr. vide quod scripsi de rescrip. si eo tempore. lib. vj. super glo. penul.

c ¶ Co(mmun)e huiusque verba Jo. de deo ubi ponit casus decretalium. in prin.

d ¶ Dicere. ubi. §. ante medium.

e ¶ Dixi. hodie permissi sunt dispensare in etate in dignitatibus vel personatibus sine cura cum his qui pergerunt. xx. annum de eta. et qualit. c. vno. li. vj.

f ¶ Secundum ea id est per illas rationes et argumenta quibus ibi utitur tractat an dispensat in prelatione curatorum vel dignitatum. hoc dico. quia de hac questione in dictis locis nil tractat.

§. §. nunc ostendendum. ver. lxix. [a] ¶ L. iij. potest dispensare cum clerico post. xiiij. an. et non ante: vel etiam si patiatur defectum in scientia: dummodo non sit nimis rudis: vel etiam in ordinibus: dum tamen sit in minoribus: et in breui possit ad sacros promoueri: et hoc quo ad regimen ecclesie parochialis seu plebis vel quo ad dignitates: vt extra de elec. dudum. j. de eta. et qua. preterea. et c. indecorum [b]: et c. ex ratione. quod est contra pre. decre. dudum. et eo. ti. cum in cunctis. sed ibi est ius co(mmun)e [c]. Ber. tamen et sue no. extra de elec. cum dilecti. quod nullus potest dispensare in defectu etatis: nisi solus papa: etiam quo ad inferiores dignitates. vt extra de ele. nihil. C. de his que ve. eta. impe. l. ij. et iij. sed prius dictum tenet Gof. et Jo. de deo et papa. quod no. in pre. decr. indecorum. et c. preterea. quod. j. xiiij. an. prohibetur dispensare. vt ibi. §. aut potest cum non sit ei prohibitum. et. d. m. vt no. in sum. e. ti. §. etas. Joan. tamen de deo visus est alibi dicere [d]: quod possit dispensare cum eo qui est. xiiij. an. quo ad obtenta: vt non priuet illis: vt in pre. c. indecorum. et e. ti. eam te. sed non quo ad obtinenda. hodie autem videtur episcopis adempta dispensandi potestas in etate quo ad ecclesias parochiales per consti. Gre. de ele. li. canon li. vj. vt ibi dixi. [e] ¶ Sed nunquid legatus vel archiepiscopus potest dispensare in etate: vel in ordinibus cum postulato ad episcopatum: non videtur ex his que no. in pre. c. cum dilec. et ar. e. ti. innotuit. et. c. dudum. ij. ex quibus colligitur quod solus papa in episcopatu dispensat hoc tamen gof. papa etiam not. extra de postu. pla. c. si. quod quicunque quis in episcopum postulatur. solus papa postulationem admittit. sed Jo. contra secundum [f] ea que no. extra de preben. de multa. et lxx. dis. sanctorum. et. xxi. q. ij. si quis iam. cum enim papa non reseruet sibi hoc specialiter. videtur eis indulgere. extra de sen. excom. nuper. idem dicit Egidius. qui super hoc quandam glo. longissimam compilauit: sed salua eius reuerentia iura facientia ad hanc materiam non induxit [g]: dico eos dispensare non posse de iure in defectu ordinum: vt extra de eta. et qualita. a multis [h]. lx. distinctio. nullus in episcopum: et patet in his que not. papa. extra de tempo. ordi. dilectus. ecclesia tamen romana que tanquam domina omnia de consue. cum venerabilis. ex quo reseruata non sunt expresse de off. leg. quod translationem. ¶ Ad allegata in contrarium respondet primo ad leges quod leges minores dummodo sint puberes ex causa vel necessitate vigente permittunt ad honores promoueri. ff. de decur. non tamen §. j. et de iure immu. l. ij.

¶ Ad decr. nihil est. respondit quod de confirmatione loquitur non de dispensatione: prima requirit iuris obseruantiam. per secundam fit iuris relaxatio. poterat etiam dare istam: per capitulum aliq. ij. ¶ Item licet in con. Scil. prohibeat diuisionem preben darum de prebendam maioribus ex causa tamen episcopus illam facere potest e. ti. vacante. idem in permutatione. de rerum permu. quesitum.

per hoc respondetur ad concilium cum in cunctis. et similia que licet determinent etatem istam dispensationem non prohibent. ¶ Ad decre. dudum. ij. versiculo nos igitur. respondet quod indiscreta et temeraria fuit ibi dispensatio propter pluralitatem ecclesiarum parochialium que transgressionem et infamiam inducebat. nec loquitur de defectu ordinis vel etatis: concludebat autem contra tenentes contrarium cum verbis canonis. vij. questione prima. scias in fin. non videantur per ius nouum superius allegatum hec verba superflua que casum illum directo non respiciunt vt per se patet.

ADDE quid si papa dispensat cum minore decem octo annorum vt possit obtinere beneficium curatum et deinde concedat alicui Abbati. vt a certa vicaria possit persone idonee prouidere an poterit prouidere dicto minori qui de iure communi non est idoneus. et quid si is minor vigore dicti rescripti obtinuit beneficium curatum possit illo dimisso aliud obtinere vide petrum de ancharano consilio. cccvi. incipiente tria dubia. concludentem in omnibus quod sic.

ADDE quod Abb. in. c. cum in cunctis. in princ. de elect. dicit quod dispensatio episcopi in minori etate non debet fieri nisi ex magna causa et quod vbi non subest causa dicitur dissipatio non dispensatio vt colligi dicit ex diffini. dispensa. quam diffini. vide per glo. j. q. vij. §. nisi rigor. illam glos. tene menti quia tangit multa necessaria in materia dispensa.

g ¶ Induxit. Nimis detrahit illi doctori singularis sine comparatione maiori. et qui cum tunc in hoc opere per quem primo anno quo decretales adhuc puerulus audiui cum quodam exeniolum sibi ex parte patris porrexissem. me examinatum memoror super lectione diurna: cui quia grate respondi me cum osculo fuit amplexus propter quod cum contra hanc detractionem cum glo. illam habeam tueri dispono. Et breuitatis causa recte talis fuit illius glosse questio. qualis in hoc ver. proponitur ad negatiuam inducebat. l. ij. C. de his qui ve. eta. impe. per modum quem inducit in gloss. decre. de elec. cum dilecti. in prin. et in fi. item e. ti. nihil est. quia cum ibi puniatur promouens minorem. hec ergo pena non cedet in commodum. de don. inter vi. et vxo. et si necesse. inducebat decre. indecorum de eta. et quali. de ele. dudum. et c. innotuit. et de fil. presby. c. pe(nult). demum posita opi. Gof. quod in episcopatibus solus papa dispenset per c. innotuit de elec. in inferioribus episcopis subdit opi. Jo. quam sequitur quod legati et archiepiscopi in episcopatibus dispensent. non vage et indiscrete. sed vbi necessitas vel vtilitas ecclesie id exposcit. allegat de eta. et qua. cum. et c. indecorum. de conces. preben. cum nostris. et de elec. cum nobis olim. in fi. inductum ibi patet quod necessitas et vtilitas dispensationem inducunt. ad idem de pre. expostulasti. vt sic morum probitas suppleat etatem. et ordinem. lxxvij. di. c. vi. fundat aut opi. suam quia dispensatio his duobus casibus non est eis expresse prohibita. nec est de reseruatis et specialiter per legato inducit quod confirmare electionem. vel admittere postulationem est iurisdictionis. et iurisditionalia que spectant ad papam competunt legato. qui eius vices gerit.

h ¶ Multis. tu dic contra. vt ibi dixi super glossam. sic olim.

a ¶ Multis.ꝛ est expressum.de elec.quãuis in ꝓn.li.vj.

b ¶ Ordinis.quo ad dignitatẽ ep̃alem remissionẽ dedi ad decretalẽ a multis supꝛa eo.§ si. quo ad inferiores dignitates.vide qđ no.de eta.ꝛ quali.c.vno.li.vj.i vl. gl.ꝛ scripsi.de elec.cũdũ.j. sup verbo vel in ordinibꝰ.

h ¶ Ibi no.in.v.gl.super quas alias remiss.videns: ADDE ver.lxix.ꝙ si vir vxori. ꝛ vxor viro inuicẽ remittãt ius matrimoniale absente ep̃o.vel eiꝰ vicarios alter dictoꝝ cõiugũ puta maritꝰ intrat religionẽ.ꝛ fa cit ꝓfes.ꝙ mulier nõ põt ipm̃ reuocare:eo qꝛ nõ facta fuerit dicta remissio pñ te ep̃o.ꝛ hoc siue mulier sit inuenta. ꝛ suspecta si ue nõ. vt de cidit Fe.ꝯsi. xxxvij.ꝛ hoc maxie.qꝛ nõ est de neces sitate auto ritas ep̃i. lꝫ de honesta te al. Hug. Lau.ꝛ arch. xvij.qõ.ij. si vir. ꝛ Inn. i c.j.de cõuer. ꝯiu. in.j.gl.

ad se trahit nõ pateretur per eos tali ter dispẽsari.imo ep̃m paduanũ:cum quo pꝛiarcha acqleg.dispẽsauerat.iã ꝯsecratũ ab ep̃atu amouit:in etate ve ro nõ imo solus papa.vt extra de ele. cũ nobis olim electiões eñi ep̃oꝝ in ter maiores cãs numerant.eꝫ de ap. vt debitꝰ in fi.de trãsla.iter corꝑalia. xvij.di.multis[a].dñs aũt meꝰ dixit cõ tra de defectu ordinis[b].vt.§.§.nũc ost dẽdũ.ver.xvij.ꝛ ver.lxx. ¶ L.iiij.cũ eo q̃ bñficiũ renũciat vt sibi ꝯcedat titu lo victũ.ar.vij.q.j.Quis.extra đ renũ. ad supplicationẽ et si ob culpã remo neaꝫ.vt.§.§.nono. ¶ L.v.cũ eo q̃ pe tit cessionem.s.vt vel cedat. vel rema neat eo.tit.admonet ꝛ.c.quidã.ꝛ.c.j. 8 ¶ †L.vj.ꝙ monachus existẽs i mino ribꝰ ordinibꝰ fiat abbas.eꝫ de eta.et qua.tuã olim eñi abbates ꝛ monachi layci erãt.vt.xciij.dist.a subdyacono. xvj.q.j. legi. prope fi.ar.ꝯtra.xvj.q.j. §.superiori.[a] ¶ L.vij.dꝫ dispẽsare cũ illis quos sine titulo dispẽsatiue pro mouit ad sacros:vt habeãt victũ.ex tra de eta.ꝛ qua.accepimus. extra de ꝑbẽd.cũ secũdũ.ꝛ.c.nõ liceat:ꝛ.c.ep̃s. ¶ L.viij.dispẽsat cũ sectis in cunabu lis:vel a dñis vel a barbaris vel si ca strati timore lepꝛe:vel ita nati sunt.s. ꝙ ꝓmoueanꝫ:vel ꝓmoti remaneant in suis ordinibꝰ.vt extra de cor. vici. ex parte.ij.ꝛ.c.ex parte.in.lv.di. si qs pro egritudine:ꝛ.c.eunuchis. si vero aliqs hoc spõte:vel ꝑpter deũ fecisset: vel sibi fieri affectasset:nõ dispẽsatur cũ eo nisi per papã.lv.dist.qui partẽ: extra.e.significauit: vbi de hoc solus etiã papa dispẽsat cũ hñte maculã in oculo:vt no.ꝺm papã.eod.titul.c.ij.[b] ¶ L.ix. cũ sacerdote extraneo vt cele bꝛet occulte:sine literis : vel testibus sue ordinatiõis.extra de cleric.ꝑegri. c.fi.ad fi.lxxj.di.ꝛ.lxxij.dist. per totũ. 9 ¶ †L.x.ꝙ prelatꝰ faciat perpetuũ vi cariũ.eꝫ de offi.vic. ad hec.cũ de iure ipse ꝑlatꝰ debeat in ꝓpꝛia ꝑsona ser uire in bñficio : qđ bñficiũ daꝫ ꝑpter officiũ.vt.lxxxj.di.eos.ꝛ.c.se.ꝛ ꝑ.§.dx. ¶ L.xj. põt dispẽsatiue ꝯcedere mino ribus ꝑlatis ꝙ possint suos subditos excõicare.extra de offi.or.si sacerdos. ꝛ.c.cũ ab ecclesiarũ:qđ illi nõ habent de iure cõi ꝺm Jo.de deo.[e]extra de of fi.archi.cũ satis.ꝛ.c.archidyaconꝰ.eꝫ de fo.cõpe.cũ contingat.nisi hoc ha beãt de cõsuetudine : lꝫ possint ex cã iterdicere diuinũ officiũ.ꝛ ecclesiasti ca sacramẽta.vt in pre.decre.si sacer

dos.ꝛ.ij.q.j.nemo. ¶ L.xij. dispensat cũ clerico percussore.extra de cler.per cuss.c.j.ar.ꝯtra.xlvj.di.seditionarios ꝛ.j.q.vij.si qs omnẽ.[f] ¶ L.xiij.dispen sat cũ rectoribꝰ ad synodũ nõ venien tibus.extra de ma.ꝛ obe.sup eo.pos sunt eñi puniri:nisi veniant.vt.xviij. dist.de eulogijs.ꝛ.c.pe. ¶ L.xiiij. vt si ne vitio fiat trãsactio super decimis. extra de trãsact.statuimus.de re.per mutatio.c.j.ꝛ.ij.sic etiã in beneficio. 10 extra de trãsac.decetero. ¶ †L.xv.po testꝫ dꝫ dispẽsare cũ clerico depositio: ne curie seculari tradaꝫ. extra de iu di.cũ nõ ab hoie.semper eñi in illo re maneꝫ caracter. ꝛ viuere dꝫ clericali ter.l.di.accedẽs.lxxxj.di.dictũ.ꝛ ideo nõ reordinaꝫ si restituaꝫ.xj.q.iij.si epi scopus.[g] ¶ L.xvj.dispensat vt contu max non sit cõtumax.extra de of.de lega.cõsuluit.de dolo ꝛ cõtu.c.j.ꝛ.ij.ꝛ c.cũ dilecti.ꝛ.c.cũ olim.v.q.iij.presen ti. ¶ L.xvij. ex cã seq̃strat fructꝰ ante sententiã.extra de sequestra.c.pen.ꝛ fin. cũ tñ sequestratio sit regulariter interdicta.vt.C.de prohibita seq̃stra. per totũ. ¶ L.xviij.dispẽsat cũ suspe cto de crimine:vt non cõdẽnet eũ ex tra de presump.literas. extra de dolo ꝛ cõtu.cũ dilecti. ¶ L.xix.dispensat ꝙ vir ꝛ vxor separati contineãt.ne dete rius inde cõtingat. extra de iureiur. tua nos.qđ est contra canoneꝫ.xxvij. q.ij.si vir ꝛ vxor. ¶ L.xx.põt rõne iura mẽti cogere clericũ.vel monachũ esse loco obsidis extra de iureiur.ex rescri pto. ¶ L.xxj.si prelatus diffidit de iu re suo:põt dimittere rẽ quã eccl̃ia pos sidet.vt dicunt quidã.ar. extra de po stu.bone.ij.ver.ꝙ si ꝯtradicẽtibꝰ:sed dic prout ibi nota[h]. ¶ L.xxij.dispen sat in correctione morũ.ꝛ in dispẽsa tione ecclesiasticarũ rerum. ꝛ hoc pre mia rõne.xij.q.j.precipimꝰ. xvj.q. vij. c.j.alš cõtra [i].xj.q.iij.quo ꝛ.c. illud.ꝛ c.plerũqꝫ.xij.q.ij.cognouimus.x. qõ. iij.quia cognouimus. ¶ L.xxiij.cũ fu re rei eccl̃iastice: vt sibi pena mitigeꝫ xij.q.ij.fraternitas.xiiij.q.vj.si res ꝛc. l.dist. si qs presbyter.xvij.q.iiij.si for te:ꝛ vt post peractam penitentiã.vel parteꝫ eius possit ad sacros ordines ꝓmoueri.extra de fur.c.fi. ¶ L.xxiiij. vt seruus ecclesie bene meritus cum peculio manumittatur.vt.xij.questi. ij.si quos de seruis.et.c. cum redem ptor. ¶ L.xxv.vt res ecclesie tempore famis vendantur pro alimẽtis pau perum:et pro redemptione captiuo

c ¶ Superiori. lꝫ Abb.pos set fieri sa cerdos. ꝛ sa cerdos ab bas . vt ibi: nõ tollit ꝙ ꝑmitiue ec clesie status illos ad id nõ cogebat. vt pꝫ i ꝓn.§. ꝛ in fi.q̃ ho die cogũtur de eta.ꝛ q̃.c. j. nõ ob. ꝙ i ꝯrio đꝛ de re gula Bñdi cti.cũ illa vl tra.cc. ãnos secuta fue rit.c. a sub dyacono qđ fuit Sylue stri.q̃ fuit tẽ pore Cõstã tini ꝑmi. et Bñdictꝰ tpe Justiniani vt pꝫ ex cro nicis.fuerãt ergo mona chi añ Bñ dictũ sub re gula Baꝫ lij.xviij.q.ij. ꝯnicios am. vt pꝫ in fin. ꝯrij vsqꝫ ad tps Eusebij Zosimi.ꝛ si nu monachi non fue rũt clerici.

d ¶ C.ij.ibi vi de.ꝛ qđ scpsi eo.ti.signifi cauit. super glo.fi.

e ¶ Jo.de deo vbi.§.ad fi. j.col.

f ¶ Oẽꝫ in fi. vide qđ no. in ꝑ. dec.j.ꝛ xlv.dist.i fi.

g ¶ Si ep̃s fa cit qđ scpsi đ cle.ꝯiu. sup rubrica.

i ¶ Als ꝯtra: i.id nõ põt cũ iustitia ꝛ iđ non sunt preuie.

rū.x.q.ij.c.ij.xij.q.ij.aurū.ꝛ.c. gloria. ꝛ.c.sacroꝝ.ꝛ.c.se. ¶Lxxvj.cū ecclesia parochiali.seu cū sacerdote dimitten do ei quartā decimarū sibi debitā.ex tra de prescri.de quarta. xij.q.iij. eps si tertiā. ꝛ.x.q.iij.relatū. ꝛ alia epalia iura [a]. extra de dona. pastoralis. qd verum est de consensu capituli . non aliter.extra de his que fi.a pla. c.no- uit. ¶†Lxxvij.vt si pater exheredato filio instituerit ecclesiaꝫ heredē mor- tuo patre restituit filio hereditatem. xiij. q.ij.si quis irascit.ꝛ idē est si cre- dēs se nō habiturū filios cōtulit bo- na sua ecclesie vsufructu sibi relicto. ꝛ postmodū nascit sibi filius.vt.xvij. q.iiij.quicūqꝫ. ¶Lxxviij. vt suspēsus in quo signa penitentie apparuerūt. apud ecclesiā sepeliatur.xiij.q.ij.que situꝫ.nec est contra.xxiij.q.v.placuit. qꝫ ibi loquitur de impenitente:vt in §. q ibi sequit. ¶Lxxix. q sacerdos in ciuili causa corā layco testimoniū ferat.xiiij.qō.ij.quāqꝫ. ¶Lxxx.scōm quosdam in iuramēto metu extorto. qd est in detrimētū aie ꝛ corporis de hoc.S.§.nunc ostendendū.ver.xxiiij. ¶Lxxxj . q vna ecclesia ex cā faciat alteri parteꝫ de decimis et primitijs. xvj.quest.j.sicut dno.ꝛ.c.statuim [b]. ¶Lxxxij.q patronus conferat deci- mas monasterio male a laycis detē- tas in quarū possessione non erat ec clesia.vt.xvj.q.j.c.fi.extra de his que fi.a prela.sine consensu ca. cū aposto lica. ¶Lxxxiij.eps patronus dispen sat vt presentatus ab eo admittatur sine examinatione.qꝫ psumit pro eo xvj.q.v.c.j. ¶†Lxxxiiij. dispensat vt abbas ꝯferat inuestiturā in ecclesijs per eū sibi collatis.xvj.quest.ij.visis. ¶Lxxxv.q ecclesia det clericis ad vi tam eorū de suis possessionibus.xvj. q.iij.clerici.ꝛ.c.si eps.xij.q.ij.sepe fit etiam ipse de possessionibus ecclesie sue dat suis seruitoribus ad vitā eo- rū ꝛ de proprijs in perpetuuꝫ.xvj. q. vj.illud.quia ꝛ successor illos alere te netur.vt.xij.q.ij. hoc ius . ¶Lxxxvj. dispēsat in pena pro immunitate ec- clesie violate.xvij.q.iiij.si quis cōtu- max.ꝛ ar.xij.q.ij.de viro. ¶Lxxxvij. in separando suo arbitrio monaste- ria duplicia.xviij.qō.ij. in nullo.et.c. diffinimus. ¶Lxxxviij.cū monaste- rijs in tributis sibi dādis.xvij.q.vij. Eleutheri. ¶Lxxxix. cū clerico suo vt possit ad alteri episcopatū trāsire xix.q.ij.due a cōtrario sensu ꝛ.lxxj.et lxxij.ꝛ.lxxiij.di.per totū. ¶Xc.cū mo nachis vt habere possint cellulas in tra claustrū.xviij.q.ij.de monachis.ꝛ c.cellulas.ꝛ.c.nullus. q etiaꝫ abbas facere pōt cū benemeritis.xx.vlt.c.fi. ¶Xcj.in tempore velandi virgines.

vt extra de temp.or.c.j. [c] alias nō.ni- si ex causa.preterqꝫ in certis festiuita tibus.vt.xxj.q.j.deuotis. ¶Xcij. pōt dispensando mitigare penam secun dū modū canonum.xxiij.q.iiij.forte. de pe.di.vj.c.j.in fi.extra de offic.leg. nisi. ¶Xciij.dissimulādo vl' correctio ni ex causa supersedendo.xxiij. que- stione quarta nō potest. ¶Xciiij.par cendo testi ne personaliter puniatur xxiij.q.v.c.j.ad fi. ¶Xcv.relaxat excō municationē ad cautelā.ne plus de- bito principale negotiū retardetur. extra de excep.apostolice.extra de te- sti.veniens.ij.in fin.secus in interdi- cto [d].vt in constitu.Greg.x.de senten. excommuni.presenti.li.vj. ¶Xcvj. di spensat in modica iniuria si iniuriās ex snia sit infamis.extra de re iudic. cum te.ij.questione.iij.§.notandum. ¶Xcvij . potest dispensatiue deferre friuole appellationi:propter scanda- lum vitandum.extra de ap.constitu- tus .ij.qō.vj.appellatione pendente: qd de iure facere non tenetur: immo iud ex hoc faciēs mulctandus est in xx.li.argenti:vt.ij.q.vj §. sunt etiam quorū ver.si quis etiam. ¶Xcviij.in trāsformatione habitus ex causa.ex- tra de vi.ꝛ ho.cleri.ꝛ.c. deus. ¶Xcix. cū clericis concubinarijs.extra de co ha.cleri.ꝛ mu.clericos.ꝛ.c.vestra.ni- si irregulares effecti sunt vt.S.§.iuxta ver.in.suspensis. ¶C.cuꝫ clerico non residente in ecclesia.extra de cleri. nō resi.ex parte et.c.tua.ꝛ.c.fi. ¶Cj.cum duobus in discordia electis.vt vnus habeat dignitatē:et alius aliquid vl tra consuetum.extra de prebend.ni- si.lxj.di.osius.xij.q.j illi. ¶Cij.vt ali qui habeant campanas. extra de pri uile.patētibus. ¶Ciij.vt ex vna pre- benda fiant due:ꝛ hoc ex causa.extra de preben.vacante alias contra. [e].e. ti.maioribus.ꝛ.c.dilecto prima que- stione.iij.c.fin. ¶Ciiij . dispensatiue vnit capellas:vt augmentet pbēdas extra.e.c.exposuisti. ¶Cv. qd clerici pegrini:ex aliqua iusta cā in sua dyo ce.recipiant. ꝛ sine lrīs cōmēdatitijs celebrēt.ex de insti.ad decorē. ꝛ de cle ri.pegri.c.fi. de con.di.j.vnicuiqꝫ.ꝛ.c. clericos.alias S.lxxj.di.c.j.ꝛ.ij.supra psi.lxxxix. ¶Cvj. pōt dispēsatiue ra- tū habere qd factū est per pdecessorē eius:lꝫ illud inualidū sit.puta sine cō- sensu cap.ex de his q fi.a pla.sine cō- sensu ca.cū vos.ꝛ.c.cū aplica. ¶Cvij. pōt ex cā retinere ad tēpus fruct bñ- ficij vacātis.extra vt ec.be.c.vnico. p pe fi. [f] ¶Cviij.pōt dare monasterijs priuilegia exēptionis [g]. extra de pri- uile.cū oliꝫ.ꝛ.c.ex ore.xvj.q.j.puenit. ¶†Cix.pōt capellas cōcedere mona chis.vt ex de dona.pastoralis.xvj.q.

a ¶Iura. vid qd plenescri psi de censi. cū venerabi lis sup gl. se. ADDE qd dictū specu. lꝫ de eo mētionē nō faciat sequit. Fede. ꝯsilio cclviij. lci. Casus talis. qdaꝫ eps et vult qd nec eps possit dicta iura remitter a pn cipio funda tiois eccle vel hospita lis. qꝫ esset valde pindi ciale epo et epali mense q eccla eēt i sua dyoce si. ꝛ nō hrēt ius epale in ea. lati ibi.

b ¶Statuim vid q d hoc no. de relig. do. constitu tus in glos. hic videtur.

c ¶C.j. dixi ibi no. in vi. glo.

d ¶In interdi cto loci nō p sone. vt ibi no. i glo. pe.

e ¶Cōtra. i. si cā non sub est.

f ¶Prope fi. vide qd ibi dixi sup fi. vi. gl. ppter de. si vna de re. ec. nō ali.

g ¶Exēptio nis. vide re mis. quā de di. S. versic. lxxvj.

a ¶ De his ibi vide l. j. gl.
b ¶ c. fi. solu. ibi l. j. glos.
c ¶ Minores numero. ad de fede. cõsil. cxj. z ibi an hoc possit facere sin ꝑiudiciũ expectantiũ z de requisitis i vnione vide Old. cõsi. cclxj. z ꝑ eũdẽ qualr̃ z quadecã annulet vnio. ꝯs. cclxij. si vnire aliquã dignitatẽ per eũdẽ consi. clxxxvj. z an si hẽat ptãtẽ a papa vniendi aliquã eccl'iaz an si vnit videat autoritate sua vel pape fecisse ꝑ eũdẽ. ꝯsil. cclvij. z q̃d si papa ꝯcedit epo vniẽdi q̃tuor ecclesias mense sue q̃ eas vnit viuẽtib' rectoribus earũ sine ꝑiudicio eoꝝ: z deinde mortuo illo põtifice successor cõcedat expectatiuas cũ cl'a ꝯferri. an mortuo aliquo ipsoꝝ rectoꝝ habẽtes expectatiuas, debeãt preferri epo, vide plene ꝑ eũdẽ Old. cõs. ccxxiij.

* Additio. adde vniones monasterioꝝ re

j. peruenit. ¶ Cx. dispẽsat z abbreuiãdo pniam. x. an. sacrilego. cui cũ moniali contraxit. xxvij. q. j. virginem. ¶ Cxj. cũ cognoscẽte fornicario coitu monialem. xxvij. q̃. j. eos. ¶ Cxij. cum frequẽter nubẽtibus. xxxj. q. j. de his.[a] ¶ Cxiij. epus potest adulterã ponere in monasterio si vir eã nolit recipere. xxxij. q. j. de benedicto: adulteros aũt excõicare põt vt ea cã. q. v. perceptũ. ¶ Cxiiij. permittit epo separare maleficiatos post trienniuz. xxxiij. q. j. si per sortiarias. extra de frigi. c. fi.[b] ¶ Cxv. potest ex causa mitigare penã matricide. xxxiij. q. ij. latorẽ. ¶ Cxvj. põt dispensare cũ solenniter penitente z cum incestuoso i matrimonio contrahendo vt ea. q. si q̃s cum duabus. z c. in adolescẽtia. z c.
17 antiqui. ¶ † Cxvij. cum incestuoso ꝑ errorẽ sororẽ vxoris sue cognoscente xxxiij. q. ij. in lectum. z etiam cum incestuoso simpliciter: extra de eo q̃ cogno. ꝯsan. vxoris sue. ex literis. xxxv. q. iij. de incestis. ad fi. z. q. viij. de gradibus. z c. hoc salubriter. ad fi. z c. incestuosi. vnde dispẽsat vt cognoscẽs matrem sponse possit cum alia contrahere extra de eo qui duxit in matrimo. quam pol. per adul. c. ij. 6 hoc xxxiij. q. ij. si quis cum. z xxvij. q. j. virginem. z vt is qui separatur ab vxore ꝑpter ꝯsanguinitatis impedimẽtum possit cuz alia contrahere. xxxv. q. vj. ab isto die. j. ¶ Cxviij. cõtra sententiam que non transit in rem iudicatam. vt. xxxv. q̃. ix. quod quis. vnde restituit mulierem contra sententiam in causa matrimoniali latam: q̃ nõ trãsit in rẽ iud. vt ea. q. §. j. z extra de in integ. rest. ex literis. ¶ Cxix. cũ raptoribus mulierũ vt euadant legalem penam: z acta penitẽtia cuz mulieribus raptis contrahãt. xxxv. q. j. z. q. ij. z tria. extra de rap. c. j. arg. contra ea. q. c. fi. ¶ Cxx. super statu ecclesiaꝝ vt eas faciat numero pauciores si plures sint vel etiã minores[c] si nequeant de ꝓprijs redditibus substẽtari. de cõse. di. j. oẽs basilice. z q̃ etiã numerus canonicoꝝ diminuat vel augmentetur. extra de consti. ex pte. a cõtrario sensu. extra de ver. sig. c. fi. extra de insti. c. j. z ij. extra de conces. pre. ex parte. z vt fiat nouus persona tus in ecclesia. q̃ nũq̃ fuit. extra de cõsue. cum olim. ¶ Cxxj. q̃ missa cantetur in oratorijs. de conse. di. j. cõcedim'. z c. clericos. z c. si q̃s. ¶ Cxxij. cum presbytero qui sub vno canone duas missas celebrauit. de cõse. di. ij. relatum. z c. cõperim'. ¶ Cxxiij. põt minuere penã sacerdoti ꝓpter cui' negligẽtiam mus comedit species[d]. eo. ti. q̃. bene. ¶ Cxxiiij. dispensat vt

d ¶ Spẽs eu charistie.

presbyter celebret in altari in quo eadem die epus celebrauit. ea. dist. c. fi.[e]
18 ¶ † Cxxv. vt iudeus statim ex cã baptizetur. de con. dist. iiij. ne q̃d absit. ¶ Cxxvj. fm quosdam cũ ignorãter rebaptizato cuz esset paruulus: si necessitas z illius merita z ecclesie vtilitas hoc exposcũt: vt ea. di. qui bis. ¶ Cxxvij. in pena presbyteri cũ veteri crismate baptizantis. ea. dis. si q̃s de alio. ¶ Cxxviij. consentire põt q̃d ꝑsbyter signet pueros in vertice q̃s epus baptizauit si forte propter multitudinem epa non potuit omnes in vertice crismare. c. distin. oĩ tpe. xcv. di. c. pe. z fi. ipse aũt solus potest crismare infantes.[f] extra de consue. quãto. de con. dist. v. manus. ¶ Cxxix. cũ mõacho sciẽter extra claustrũ carnes comedente. de conse. disti. v. carnem. ¶ Cxxx. cum clerico vel prelato religioso vt eat in peregrinationem. de conse. distinct. v. non oportet. ij. extra de voto magne. prope fin. z c. pe. z fi. ¶ Cxxxj. q̃ clerici iaceant z comedãt in proprijs domibus z non simul. ex̃ de vita z hone. cle. c. quoniam. a contrario sensu contra canones illos. de conse. dist. v. in omnibus. z xij. q. prima. necessaria. ¶ Cxxxij. dispensatiue reducit fugitiuos ad claustrum vt extra de regu. c. fi. xviij. q. ij. abbates. ¶ Cxxxiij. dispensat q̃ simpliciter deuota contrahat ne deterius faciat extra qui cleri. vel vouen. veniens. licet sit contra. eo. ti. rursus. xxij. q. quarta. §. fi.[g] ¶ Cxxxiiij. dispensat in voto vt in melius commutetur. ex̃ de voto. c. j. z. c. ex multa. nisi in hierosolymitano. vt eo. tit. per tuas. z c. ex parte. z c. magne. z nisi in voto continẽtie. vt not. eo. tit. c. j. ¶ Cxxxv. vt in defectũ regulariũ monasteriũ de secularibus clericis ordinetur ex̃ de reli. domibus. inter quatuor. sed contra. xix. q. iij. que semel. ex̃ de rebus eccle. non alienandis. possessiones.[h] ¶ Cxxxvj. recipiendo secundum presentatum a patrono primo cõmisso. extra de iure patro. cum autem. z c. pastoralis. ¶ Cxxxvij. cum sacerdote incauto qui in officio suo peccat. extra de cele. mis. c. finali. ¶ Cxxxviij. quod infirmus vel ex alia causa quis comedat carnes in diebus ieiunioꝝ extra de obserua ieiunio. consilium. ¶ Cxxxix. vt ecclesia parochialis fiat monasteriũ. extra de eccle. edi. ad audientiam. xij. q. ij. bone. ex̃ de dona. aptice. ¶ Cxl. dissimulare potest q̃d sponsus z sponsa de futuro se absoluant: ne deterius inde contingat extra de sponsalib. preterea. ¶ Cxlj. vt puella nubilis dimittat sponsum minorem. xiiij. annis z cõtrahat ne fiat

maneãt sub dispõne epi diocesani vide plenissime Gui. pape. in q̃õnibus suis. q. ciij. incipiẽ. pragmatica sanctio. z adde q̃ epus põt vni ecclesie priuilegiũ cõcedere l alterius eccl'ie ꝑiudiciũ imo vni' eccl'ie iura vel dignitates, trib' interueniẽti b' alteri donare de quo ꝑ Lu. ro. ꝯs. cccliix. inci. circa ꝑmaz col. vj. iij. q̃ vidẽm' Hẽri. ferrã.

e ¶ c. fi. tex. id non dicit sz glo. sic.
f ¶ Infantes in fronte. vide de sacra vnctione. c. vno. §. q̃ vero.
g ¶ §. fi. dic vt de voto. ca. vno. li. vj.
h ¶ Possessiones vide q̃d dixi in ꝑ. de cre. inter q̃tuor. in tex. z sup. j. glo.

deserit.de despon.imp.c.ex litteris.qd est contra iura illa.e.t.de illis.t.c.a nobis ¶ Cxlij. vt confirmet vel impediat sponsalia secundum formam decre.extra de spon. cum in tua. ¶ Cxliij.cum filijs adulterorum vel talantur a parentibus vt extra de eo qui duxit in matr.cum haberet.i fi.contra illa iura.xxxv.c.iij.q.ij.ꝛ.q. vij.c.vnico.C.de natu.li.aut.lz pater extra qui filij sint legi.per venerabilem.in fi. ¶ Cxliiij.dissimulando dispensat in dispensatione ex falsa causa obtenta vt valeat:que alias non valeret.extra de consan.ꝛ affi.quia circa. ¶ Cxlv.potest dissimulare dispensatione adulterium sponte a muliere confessatum:nisi perseueret in illo.extra de diuor.ex literis. ¶ Cxlvj.potest dispensare mitius puniendo ex causa accusatorem in probatione deficientem.ij. q.iij.paulum §.notandum.extra de calum.cum dilectus.extra de elec.statuimus.in fi.li.vj. ¶ Cxlvij.in numero ꝛ qualitate compurgatorum. extra de symo.insinuatum.ij.q. v. omnibus extra de purg.c.ex tuarum. ¶ Cxlviij. cum eo qui per simplicitatem fecit homagium propter beneficium.extra de symo.ex diligenti.sed cum directe symoniaco quis valeat dispensare.dic vt.s.§.nunc ostendendum.v. xxiiij. ¶ †Cxlix.dispensat vt clericus scholaris vel peregre proficiscens locet ad tempus redditus beneficij sui extra ne prelati vi.suas.c.fi.extra de voto.c.fi. ¶ Cl.cum homicidis ꝛ parricidis quod contrahant matrimonia.extra de his qui fi.oc.c.j. xxxiij. q.ij.seculares.ꝛ .interfectores.ꝛ.c.in adolescentia. ¶ Clj.potest ecclesias parochiales diuidere ꝛ vnire nisi ab eo appellet.de consensu tamen eorum quorum interest vt extra de excel.prela. sicut vnire.alias non.xvij.q.j.§.sicut duo. et x.di.c.j.vbi de hoc.ar.contra.xvj.q.j. quicunque[a]. ¶ Clij.potest monachis dare priuilegium de non dandis decimis[b].tam preteritis quam presentibus quam etiam futuris.extra de priuile. quia circa.ꝛ.c.ex ore.ꝛ.c.cum olim.xvj.q.j. peruenit.[c] ¶ †Cliij.dispensat cum filijs patronorum occidentium vel mutilantium prelatum.quod.s.possint in monasterijs ad honores assumi.extra de penis.in quibusdam.xxiij.q.viij.si quis membrorum.tamen.xvij.q.iiij.de fil.presby. non tamen expresse.sed per contrarium actum admittendo eos ad electionem et ad alios actus.[d] ¶ Cliiij.cum criminoso publice celebrante prout no.secundum papam.extra de cle.pere.c.j. ¶ Clv. cum excommunicato ministrante quo ad beneficium: vt extra de cleri.ex.mi.postulastis.tamen so.j.ꝛ.c.ij.secundum papam ꝛ dominum meum:quod hoc notauerunt extra de temp.ordi.dilectus.sed saluis eorum reuerentia decre.postulastis.non loquitur in hoc casu.sed loquitur quando excommunicatus beneficium recepit vt.s.ver.xvj.item pred. c.ij.ad hoc non facit. ¶ †Clvj.potest dispensatiue minuere penitentiam a papa impositam[e] vt.l.di.accedens. xxxiij.q.ij.latorem.C.de epi.ꝛ cle.aut.interdicimus. ¶ Clvij.ex causa potest absoluere clericum ab ecclesia in qua ordinatus est.ꝛ eum in alia collocare.lxxiiij.di stin.quorundam. ¶ Clviij.cum presbytero casu ineuitabili homicida vt quidam dicunt:quod dic vt.s.§.iuxta.ad v. fi.quando agit. ¶ Clix.ne quis ad tempus teneatur in ecclesia parochiali residere.vt in consti.Greg.x.de elec.lz canon §.fi.li.vj.j.v.prix.[f] ¶ Clx.vt quis deseruiat per vicarium in ecclesia parochiali dignitati annexa.vt extra de preben. extirpande.vt no.extra de eta.ꝛ qua. cum te.s.ver.lx. ¶ Clxj.cum eo qui factus erat ieligibilis quia receperat electionem per abusum secularis potestatis factam vt.s.no.[g] extra de ele. quisquis. ¶ Clxij.in casibus qui habentur.lxviij.di.quamuis.ꝛ.c.cor episcopi. ¶ Clxiij.vt corpora sanctorum transferantur de loco ad locum.de conse.dist.j.corpora ꝛ reliquie ex causa. de ecclesia extrahantur ꝛ potest etiam inhibere:ne in ea diuina celebrentur. extra de iurepatro.c.ij.ꝛ economum in ea ponere.extra de offi.ordi. cum vos.[h] ¶ †Generaliter autem magna est episcoporum potestas.nam non potest ecclesia fieri nisi primo episcopus crucem ibi figat.atrium designet ꝛ primarium lapidem ponat.ca.di.nemo.Item ipse solus ꝛ superiores possunt consecrare:reconciliare:penitentias solennes imponere:indulgentiarum literas concedere: de causis matrimonialibus cognoscere:ordinationes facere:crisma conficere.extra de excel.prelato. accedentibus.[i] xvj.q.j.interdicimus.extra de pe.ꝛ remis.cum ex eo.in fi.extra de conse.ec.vel alta.consuluisti.ꝛ.c.aqua.l. di.in capite.Item quinquagesimam vel centesimam dare.extra de donati. aplice.xij.q.ij.bone.extra de his que fiunt a prela.sine consensu.ca.pastoralis. Item solenniter excommunicare. xj. q.iij.debet.Item literas dimissorias dare:aliter non valet ordinatio ab alieno epo. facta.viij.q.ij.illud.ꝛ.c.dilectissimi.extra de offi.archidya.vt nostrum.vbi de hoc.Item anulum portare.extra de vita ꝛ hone.cle.quod clerici.Item duos de canonicis ecclesie sue secum habere.extra de cleri.non residenti.ad audientiam.Item parochias limitare:ꝛ cimiteria ordinare.xiij. q.j. ecclesias.et in predicto.c. pastoralis. Item constitutiones in suis dyoce.

19, 20, 21, 22

a ¶ Quicunque. solue vt ibi no.ꝛ de reli.do.consti tutus.

b ¶ Decimis ex palibus que consistunt in quarta.de quibus loquitur decr. quia circa.vide.s.v.lxxvj.

c ¶ Peruenit loquitur de decimis percipiendis.

d ¶ Actus.puto quod per hunc fine Goui:recedere voluit ab opi. Jo.ꝛ sequacium.quos vide in decre. in quibusdam in vlti.gl.et super ea.

e ¶ Impositam omino vide quod dixi.s.§. nunc ostendendum.v.xxvij. in fi. ADDE ma gi.not.ꝛ ibi Archi.l ca. tpa.xxvj.q. vij.ro.l suis sing.in.xiij. fo.m.iij. co. nij.not.Jo. maria. blo.

f ¶ Prorio.facit etiam contra penam illius decr. dispensatione super tardando sacerdotio per septennium secundum formam decr. cum ex eo.de elec.lib.vj.

g ¶ Vt.s. no. §.iuxta.B. sub v.fi.sunt quinque.v.xv.

h ¶ Cum vos. adde casum quem ponit decr. antiq. extrauaga. Joannis.

i ¶ Accedentibus.ibi satis tractaui supra v.indulgentiarum.an electi confirmati indulgentias dare possint

a ¶ Catholica. iure meli⁹ faciētis collegi. de. ap. c. si. li. vi. sup si. vi. gl. in pn. ꝛ qđ ibi nota. facit ad ꝓpositū.
b ¶ Committat. hoc est: expssum de here. ꝑ hoc. j. rn̄so lib. vj.
c ¶ Periculosum. de excōicatione nō est ver. vt ibi no. in glo. sec⁹. sꝫ vt super ea scripsi p⁹ hostien. a pricipio bn̄ fuerat ibi ꝺ excōicatiōe prouisum. sed postea sublatum ꝛ hoc excusat guil. qui de causa forte non vidit.
d ¶ Pōtifica. q̄ hꝫ de off. or. c. ij. li. vj.
e ¶ Priuileg. adde casuꝫ altaris viatici. de priui. c. viti. li. vj. et ꝙ etiam religiosi familiares eorum se pn̄t eis in officio coaptare. vt. j. cle. ꝺ cele. miss. dignum. ꝛ ad deqđ habet in cle. de priuile. c. ij. §. j. vbi priuilegiant de celebratione diuinorum ꝛ bn̄dictiōe populi i locis exceptis ꝛ vides qđ autor diuisit hec priuilegia ab alijs que pos sunt epi per qđ dici posset ꝙ quicquid hodie eis lꝫ qđ de iure veteri

facere. de ꝯse. di. j. oēs basilice. xvj. q. vij. oēs. extra de ser. c. fi. xij. distin. catholica a ex quib⁹ iurib⁹ colligit qđ oēs ecclesie ad eos ptinēt. Itē generalē synodū facere. xviij. di. ep̄s. extra de maio. ꝛ obe. ꝙ super. Itē hereticos condemnare. ex de here. ad abolendā. §. j. ꝛ contra eos inquirere eo. ti. excōicamus. §. fi. nec hec potestas ipsi⁹ adimit. lꝫ inquisitio alteri committat. b Itē ecclesias censuales facere. de iure patr. preterea. de censi. sciētes. Item instituere clericos ꝛ destituere. extra de fi. presby. ex tua. de in sti. ex frequentibus. de his. que fiūt a prela. nouit. ꝛ alia plura. et ad eos singula referunt. vt. xxv. di. perlectis 23 et de of. archipre. vt singule. ¶ † Ipsi quoqꝫ in multis sunt priuilegiati. nā non incurrunt snias excōmunicationis suspensionis ꝛ interdicti si cut alie persone: vt extra de senten. ex. c qꝛ periculosum c. ¶ Item aliter pcedit contra eos contumaces q̄ cōtra alios. vt in consti. Alex. iiij. de priui. d qꝛ pontificali. d Item: ipsi aliter iurāt q̄ alij nec testificari coguntur. extra de iura. calum. c. fi. ꝛ. xj. q. j. nec honore. in aut. de sanc. epis. §. nulli. Item: tempore generalis interdicti pn̄t audire diuina. extra de priui. quod nōnullis. Item possunt sibi quē volūt eligere confessorem. vt extra de pe. et remis. c. fi. Item non cogunt subire iudiciū nisi imperialis iussio precedat vt no. in sum. Azo. in ti. de epis. ꝛ cle. §. quod si. Itē episcopalis dignitas liberat a patria potestate. lxiij. di. si seruus. ꝛ no. extra de eta. ꝛ qua. in decorum: Item. v. priuilegia habes in lege antiqua. xj. q. prima quecūqꝫ: Item plures testes ꝯtra eū necessarij sunt. ij. q. iiij. presul. ꝛ. c. se. ꝛ in pluri 24 bus alijs sunt priuilegiati e. ¶ † In e his igitur casibus qui expssi sunt in iure ꝛ similib⁹ pōt indubitate ep̄s dispensare ꝛ ius cōe relaxare: sed nō in alijs qui nō sunt in iure expssi fm̄ f Gof. ꝛ Guil. Na f. ꝛ Jo. de deo g. ꝛ eorꝫ g sequaces. Cum eni in premissis casi

non licebat pōt inter priuilegia cōputari per qđ candit exemplum cle. de foro comp. q̄uis in eo qđ epi ex pulsi sedere pn̄t in dyoce. alienis ꝯ expulsores ꝛ fautores ꝛ inter subditos ꝛ in eo qđ statur assertiōi ipsorum in §. sane. itē in eo qđ supplent negligētiā exemptorꝫ ꝛ certas punitiones faciunt ꝯtra illos de suppl. ne. p̄ela. c. j. non id faciūt iure suo. sꝫ autoritate apl̄ica cui conueniunt duo iura vetera duo serti ꝛ alia duo

clemētinaꝫ. ibi no. super si apostolica. ¶ Securitati etiā ipsorum multum prouidit decre. si quis suadente. de pe. ¶ Sed studentibus dādo me ditandi materiā. quero an bn̄ficiū decre. cum in cunctis. de elec. §. cū vero locari debuerit inter prima vel scđa qđ vf bus sit ei concessum: videt i alijs eē ꝓhibitū. vt. ff. de his q̄ sui vel alie. iuris sunt. l. j. ꝛ insti. eo §. j. itē cuꝫ ep̄s astrictus sit canones obseruare. vt eē de iuream. ego. ꝛ. c. dist. optatum. iiij. di. §. fi. xxv. q. j. hec consona nō dꝫ cōtra eos facere nisi expsse sibi cōcedat a iure vt eē de na. ex li. vē. c. vnico. eē de ele. dudū. ij. ibi qđ alijs reprobare ec. xxxij. q. v. si paulus. in prin. xxv. q. j. c. j. ij. iij. iiij. ꝛ. v. minor. eni non pōt superioris legem tollere. ꝛ. x. di. ca. j. nec de illa sed fm̄ illam iudicare te h netur. iiij. di. in istis. h non ergo pōt ep̄s dispensare fm̄ eos nisi vbi inuenitur expressum qđ possit. ar. extra ꝺ iud. at si clerici. extra de tē p. ord. dilectus. de sup. neg. p̄ela. romane. l. dis. miror. ꝛ hoc idē tenet Inn. iiij. dicēs eū dispensare posse vbi ius ei simpliciter dispēsatiōnē ꝯcedit vt in pre. decre. nuper. ꝛ eē de cler. ex. mi. c. postulasti. Si aūt dispensatio ei non cōcedatur a canone nunq̄ dispensare potest. vt dicit in decre. dilectus. sed certe premissa obiectio impertinens eē videtur. nam dispensando in casu nō expsso in iure non ob hoc impugnat canones vel eos tollit nisi ei expsse a canonibus dispensandi ptās interdiceretur in casu in quo dispensat. ꝛ ꝓpter hoc Jo. An. Hu. Tā. B. ꝛ alij quorꝫ dictū cōtraria est dicūt ꝙ ep̄s dispensare pōt vbicūqꝫ non prohibetur ar. extra de here. excōicam⁹. §. sane. de sen. exc. nuper. ꝛ. c. a nobis. ꝛ. c. cuꝫ illorꝫ. extra de sponsa. cum apud. xvj. q. j. sunt nonnulli. ff. qui et can. maio. necnon §. j. nā ꝛ apte dicit oia mihi licent. xj. q. j. aliud. nec ob. pre. decre. at si clerici. prout ibi no. Uin. aūt dicit ep̄m dispensare posse vbicunqꝫ non prohibetur. ꝛ inuenitur qnqꝫ ꝑ ep̄m dispensatum fuisse. in alijs aūt nonis casibus: papa cōsulendus est: vt dicit. ꝛ in illis intelligitur prohibitum quod non inuenitur concessum. extra de transla. inter. vt in pre. c. dilectus. sed hec opinio partꝫ dis 25 crepat a prima. ¶ † Sūt qui dicūt nō

expedita ꝑ id qđ dixi post Hosti. de prebē. de multa sup iij. gl. in pn. q̄ vocat hoc priuilegium si cares aparatu. hos. mihi nō credit. videat I sum. de ele. §. quo tpe. versicu. qđ si ante. ꝛ in versi. prece. ꝛ omnes q̄ asserūt hoc in episcopo speciale satis icludūt hoc esse tale propter hoc scripsi super pred. glos. abbates illi non participare de benedicendis loqꝫ qꝛ de alijs h̄ eē questio non eni omnes benedicūtur vt in clementi. de statu mōa. attendētes §. si autem⁹ ꝛ qđ ibi no. ad hoc qđ non participēt. facit de cre. sane. de priui. cū cō cor. j. gl. sine igit expectetur benedictio vt i abbate tali sit

ne ordo vt in archipresbytero sacerdotium in archidiacono diaconat⁹ defectus horꝫ q̄ necesse est recipi non retardat vocationē priorum in habēre possessionem ꝛ quo ad abbatē satisfacit. xvj. q. j. presbyteros ꝛ latis scripsi sup glo. pred. ibi vide.
f ¶ Guil. na. sup decre. at si clerici.
g ¶ Jo. de deo. vbi de dispēsatione epōꝝ in prin.
h ¶ In istis. ꝛ in cle. de ele. ne romani in prin.

licere epo dispēsare regulariter i his que ptinēt ad generalē ecclie statuz. vt in pre.decre.dilect⁹.z.e.tit.sane.et xiiij.di.sicut. In criminib⁹ aūt vt di cunt quidā semp dispensare pōt nisi prohibeatur.z sic pōt intelligi p̄. de cre.nup. D.m.dixit ꝙ in his in quibus mortale pctm̄ est ſm legē diuinā sicut in furto z rapina.vt.xiiij. q. v.penale dispensare non pōt nec etiā papa vt aliqui dicūt quominus penitentiā agat restitutio fiat extra de vsu.cū tu.z.e.q.si quid inuenisti.z.c. multi.z.q.vj.si res.in his vero in q̄bus mortale pctm̄ est ſm ius positiuum:z est epis siue inferiorib⁹ a papa interdicta dispensatio:null⁹ dispensare vel patiētiam prestare pōt. nisi solus papa vel is cui specialr̄ cōmiserit si vo nō est interdicta tūc pt. 26 ¶† Prohibet aūt epus dispensare cū homicida.l.di.miror. Item cū filiis illegitimis quo ad dignitates ꝑsonat⁹ z beneficia curam habētia aiarū.vt.j.ver.vtrum. Item cum minore.xiiij.an.ad dignitates. vt.§.versi. liij.item cum corpore vitiatis.lv.dis. si quis.ar.tn̄ §.extra de corp.vi.significauit.[a] Item cum bigamis z viduarum maritis.ex̄ de biga.c.j.xxxiij.distin.lector.§.§.iuxta . ver.contrahit. item cum eo qui duas vxores de fcō duxit.vel qui secūdas nupt.de facto contraxit.e.ti.nuper. Item cū presbytero secundas nupt.benedicēte vt ex̄ de secū.nu.c.j. Itē cum faciente duellum ex quo mors vel membri debilitas est secuta:z cū illo qui facit duellum tale fieri.vt.§.ꝟ.ix. Item cuz eo qui de iniusta excōmunicatione conqueritur in iudicio seculari.xxj.q.vi. c.pe. Itē cum symoniaco in ordine vt §.§.nunc ostendendū. ver.xxiij. Itez cum infamibus.ij.q.iij.§.hinc colligitur.vbi de hoc.§.notādū. Item vt quis in vna ecclesia habeat duas p̄ben.extra de conces.pre.literas.[b] Itē cum penitus illiteratis.vn clerici fiāt z cū solenniter penitentib⁹.§.versic. xxvij.z se. Itē cum seruis z obligatis certis conditionib⁹.vt.l.di.non cōfidat.liiij.dist.per totum. Item cū obligatis ad ratiocinia prestanda.ex̄ de obli.ad rōci.c.vnico. seruata tamen distinctione que ibi no. Item qꝺ sine aliquo tpis interuallo quis ordines maiores assumat:vt in pre.c.nō confidat sec⁹ de minoribus.vt ex̄ de tem.or.de eo. Itē in his que sunt maiora adulterio.extra de iudi.at si clerici.§.de adulteriis. Itē nō pōt mitigare vel dispēsare canones penā depositionis vel suspensionis in enormibus criminibus inducentes.l.di. miror.xij.q.ij.de viro.extra de accusa.inquisitionis.rn̄.j.de quib⁹ notatur ex̄.de elec.nihil.in repertorio sub ti.de pe.in rub. casus totius iuris ; i quibus promo.depo. ¶ Item nec in criminibus in quibus post pactam penitentiam impeditur executio officij.que enumerant̄.§.§.iuxta.versi. sunt quoqꝫ.nisi forte inueniat̄ ei expresse permissum.vt in pre.decret.at si clerici.tales em̄ quantūcūqꝫ peniteant cum regulariter pristino statui restitui nequeunt:nisi cum eis p sedem apostolicam fuerit dispensatū. extra de temp.or.c.si.xxxv.dist. p̄mū xlviij.dist.qm̄.l.dis.illud.z.c.miror.j. q.vij.si quis oēm. vj.q.j.qui crimen. Item non crismat seu confirmat:nisi pueros sue iurisditionis.extra de relig.do.c.j. Item prohibetur dispēsare cum non ordinato ministrante vt ad ordines superiores ascendat. vt §.ꝟ.xviij. Item non dispensat vt aliquis vna z eadem die plures ordies sacros recipiat:sed si suscepit ab alio non prohibetur dispensare cuz illo: prohibetur etiam dispensare cum ordinatore z ordinato extra tpa statuta.que dic vt.§.§.nunc ostendendū. ꝟ.lij.z ver.liij.z cū illo qui extra quatuor tpa vel alr̄ illicite ordinat⁹ est. z ante dispensationem obtentā ministrat.arg.lij.distin.sollicitudo.z argumen.extra de sacra.non iterā.c.j. Alij dicunt quod episcopus pōt dispensare cuz tali.ix.questione.ij.lug. extra de tempo.ordi. consultationi. nisi interdicta esset ei ab homine executio vel ab eo suspensus esset z post ea celebraret.argu.eo.titu.cum quidam.z.c.literas.z.c.dilectus.in fine. §.§.iuxta.post versicu.nūquid ergo. 27 ibi.quidam tamē dicūt ꝙ. ¶† Item vbi papa vel alius de ipsius mandato aliquem suspendit nullus contra ipsius sententiam potest dispensare vel eam relaxare.xxj.distinctio.inferior.extra de maio.z obedi.cum inferior.argumentum contra.§.versicu. clvj.[c] Itē non dispensat cū ordinato sine dispensatione qui canonicū habebat impedimentum.lxxxj.di.si qs sine examinatione. Item cū religioso vel plebano leges vel physicā audiente.§.§.nunc ostendendum. versi.lxxxvj. Item vt vni ecclesie duo eq̄liter presint.xxj.q.ij.c.penl̄.quia; hec res monstruosa esset.extra de offi.ordinarij.quoniam in plerisqꝫ Itē cuz suspenso in concilio propter inordinatam collationem beneficiorum in quo casu solus papa.z.iiij.principales patriarche dispēsant.vt ex̄.de p̄b. graue.in fi. Itē generaliter nō dispēsat in his que sedi apo.in priuilegiū speciale reseruantur in quibus papa

a ¶ Significauit.ibi spōte se abscidecat. vide tn̄ qꝺ ibi no.i vlti.gl.z qꝺ sup ea scriꝑsi.

ADDE ꝟ. itē cū infamib⁹.bald. ꝯs.ccc.li. iij. vbi pōit qꝺ cleric⁹ tabellio ab officio remot⁹ ꝑpter crim̄ falsi nō pōt ꝑ epm̄ restitui.

b ¶ L.fas.vel qꝺ q̄ sic triplex in: certa ecclia.qꝺ dic vt de cō sue.c.j.li.vj. vl̄ qꝺ mōach⁹ habeat administrationē vl̄ officiū alteri⁹ monasterij: vt in ꝑprio plures ꝑorrus vel curatas ecclesias.qꝺ dic vt de p̄b. cū singl'is li.vj.

ADDE ꝟ. monacho q̄ scripsit Pe. de anc.ꝯsil. lvj.z an epus posset dispēsare in duabus eccliis curatis dic ꝙ sic ſm fede.ꝯsil.xj.q̄ refert Inn. z Hosti. ita tenere.z illud veruz si sunt paupres.itē pōt epus dispēsare vt qs obtineat archipresbyteratum z canonicatū i eadē ecclia si necessitas vl̄ vtilitas ecclesie subsit vel maxia ꝑrogatiua ꝑsonaꝝ. ꝑut consuluit fede.ꝯsi.ccvj. incip.reuerende pr̄.

c ¶ Ver.clvj. ibi remissi. dedi ꝑ quā soluit hoc cōtrarium ;

solus dispensat. vt extra de consang. et affi. nō debet. et c. quod dilectio. xxxv. q. iiij. q scripsi. que not. in pre. §. nunc ostendendū. nec in his in quib9 papa dispensare nō potest. que no. j. §. nunc breuiter. ¶ Uerū vt tanta opinionū diuersitas ad cōcordiam reuocetur qm promptum est iura iuribus cōcordare. C. de inof. do. l. vnica et arg. extra de resti. spo. literas. et. xxix. di. p totum. et extra de deci. c. j. dici pōt q in adulterio et in his que sunt illo minora pōt semp epūs dispensare nisi expresse phibitū inueniatur. vt in p. decre. at si clerici. §. de adulterijs. et sic pōt intelligi opi. Jo. et suoꝝ sequaciū: et iura p parte illa inducta: in maiorib9 vero adulterio nūq dispensare pōt nisi vbi inuenitur expsse cōcessum. vt. j. §. dispēsatio. ver. scias. et sic pōt locū habere opi. Go. Uin. et pape et alioꝝ: et hoc puto simplr esse verū et aperte pbatur. de pe. di. vj. c. j. in fi. vbi dr pontifex nō cogit suos sacerdotes semp abijcere: nec mox restituere nisi statutum fuerit a romano pōtifice. Uel dici pōt nō licere epō dispēsare in faciēdo: vt vez aliqd faciat ꝯ canones nisi vbi hoc ei a iure pmittit. vt in p. decre. dilectus. extra de ꝯsti. c. j. et nisi cōtraria cōsuetudine: et pscripta sit eis derogatū vt extra de cōsue. c. 28 fi. iiij. di. §. leges. xj. q. j. quicūq. et. c. se. ¶ † Cōsuetudo em facit dispensationē valere q als nō valeret. ar. ex de cele. mis. pnitiosus. cū suis ꝯcor. et ar. extra de trāslac. c. fi. et. j. §. sunt quoq. ver. ij. et sic intelligi pōt op. Gof. et pape. et sequaciū suoꝝ: sup eo aūt qd iam factū est dispensare pōt vt toleret nisi phibeat. vt in p. decr. nuper. ar. ad hoc. xxij. q. v. hoc videt et sic pōt locū hre opi. Jo. et Uin. et idē est in his q omissa sunt. vt extra de sac. vnc. c. vnico. et de sacra. nō ite. c. j. et. ij. Potest et aliter distingui sm magistrū. P. de sampso. quondā nostrum cōcanonicū narbon. nā refert an velit epūs dispēsare ꝯ canones qui nō inducunt irregularitatem: an vo cōtra illos qui eā inducūt: i primo casu dicit hoc sibi nō licere: verbigratia. canones phibent aliquem vna die ad plures sacros ordines pmoueri: et hoc nō est pper irregularitatē. sed vt tēpoꝝ interstitia a canonib9 diffinita seruent: in hoc casu em epūs dispēsare nō pōt cū hmōi dispēsatio ei a canone minime sit pmissa. vt in c. dilectus. Item phibet epūs de ecclesia ad ecclesiam transire sine licētia dñi pape: et hoc nō est pper irregularitatē: sed qz dñs papa hoc sibi in spāle priuilegiū reseruauit vt ex de transla. c. j. vñ in hoc casu archiepūs cum suffraganeo dispensare nō potest vt ibi. et. eo. tit. inter corporalia. nec etiam legatus. vt extra de off. le. qd translationem. sed contra hoc facit. nā phibitū est beneficium cū cura cōferri patienti defectū in etate vel in ordinibus: sed si fiat nulla sequitur ex hoc irregularitas: et tūc pōt p epm dispensari vt ex de eta. et qua. indecoꝝ. et. c. pterea. Si aūt velit epūs dispensare ꝯ canones q irregularitatē inducūt: dicit subdistinguēdū esse. nā aut irregularitas pueniat ex defectu: aut ex delicto si puenit ex defectu: vt qz cōtraxit cū corrupta: vel cū vidua: vel habuit duas vxores: vel als effectus est bigamus: tūc vt dicit epūs dispensare nō potest. vt extra de biga. sup eo. et. c. nuper. sed ꝯtra. nā dispēsat qñq cū mutilato. extra de cor. vici. c. j. et cū patiente defectum in ordinibus. extra de eta. et quali. suaz. et tñ hec est irregularitas pueniens ex defectu. lv. di. qui in aliquo. si vo prouenit ex delicto iterū subdistinguitur: qz aut ex pprio: aut ex alieno: si ex pprio potest vt dicit epūs dispensare in adulterio: et in alijs que sunt minora. vt in pre. decre. at si clerici. nō aūt in maioribus nisi vbi hoc inuenitur expressum. vt. j. qz ex quo cōceditur de minoribus negatur p consequens de maioribus. xxv. di. qualis. extra de presum. nonne. de transla. c. ij. §. sed neq. ver. et qd nō est. Sed certe qñq pōt in maioribus: et qñq phibetur in minoribus: si aūt ex alieno tunc vt dicit epūs potest dispensare in maioribus criminibus quā sit adulteriū. vt patet in crimine symonie. j. q. v. c. j. et fi. qd est maius adulterio: vt extra de symo. tāta. et. c. licet hely. Et. c. per tuas. si em aliquis tu9 amicus te ignorante per pecuniam tibi beneficiū acquirit: vel te ad ordines psentat: potest epūs post tuam liberā resignationez tecū dispensare: qnis in dignitate taliter acquisita dispensare nō possit. vt. j. q. v. c. j. et fi. extra de ele. c. pe. sed cōtra. qz filius presbyteri ob delictū patris et nō suū punit. lvj. dis. nasci. et tñ cū tali nō dispēsat epūs. vt extra de fi. presby. c. fi. et. c. j. ¶ Sed queritur sm eū quare epūs dispensat cōtra canones irregularitatem inducentes et nō cōtra alios cū potius videatur cōtrariū esse dicendum. rñ. in canonibus irregularitatem inducentibus: ideo dispensat epūs: qz tempore dispensationis cessat causa cōstitutionis: criminosus em nō phibetur pmoueri: nisi pper crimen qd cōmisit: sed cā ei9 cōstitutionis cessat post penitentiam ab eo peractam. vt. l. di. ferrum. et. c. dño sancto ibi age penitentiam: et prima opera fac. de pe. di. j. miror aūt. vñ merito potest epūs dispensare: quia cessante cā cessat cōstitutio. vt. ix. q. j. ordinationes. vbi dr. Qnis aūt misericordie intuitu magnaq necessitate cogente hanc in sacris ordinibus dispensationem constituerimus. nullū tñ pndicium sacris canonib9 fieri volumus: sed obtineant pprium robur: et cessante necessitate: illud quoq cesset qd factum est pro necessitate. ad idem extra de ap. cum cessante. j. q. vij. qd pro remedio. se d in canonibus qui non inducunt irregularitatez nunq potest ratio cōstitutionis cessare. Et ideo nec cōstitutio cessare potest. vt. j. questione septima. et si illa. nunquam enim cessare potest causa illa que prohibet episcopuz transferri sine licentia pape: quia illa est speciale priuilegium apostolice sedis vt dixi. priuilegia enim semper durant. vt. xxv. questi. ij. c. j. et. ij. et. l. distin. c. quicunq. el. ij. ¶ Sed nunquid cum clerico cōdemnato potest episcopus dispensare. de hoc supra. §. nunc ostendendum. versiculo nono. sed cum episcopus dispēset circa etatem et ordines: et circa filios sacerdotum: quo ad ordines et circa corpore vitiatos: et in adulterio

¶ Preterea. vide. j. ver. iiij.

et minoribus criminibus ⁊ in pluribus alijs. vt .s. patet quare nõ eodem mõ dispensat cũ defectũ patientib⁹. rñ. quia crimina p penitentiã abolẽtur. vt. ij. q. iij. §. hinc colligitur: irregularitas vero nõ tollitur: vt. xvj. distincti. acutius. et capi. deinde. item irregularitas ex delicto pueniens ex accidenti est: sed pueniens ex vitio originis est naturalis. ad hoc instit. de ingenu. ẽ ⁊ ci. §. sz naturalia. ẽm gof.[a]

29 ¶ † Sed pone clericus accusat⁹ pbato crimine ꝯ ipm ante snie plationẽ pbat se de illo crimine pniam egisse: et ido petit secũ p epm dispensari: quaeritur vtrũ eps accusatore inuito secũ poterit dispensare. de hoc. j. de abol. ⁊ pur. §. j. ver. sed cũ[b]. ¶ Sed nunqd cũ accusatore deficiente i pbatiõe poterit eps dispensare. rñ. nõ: qz ille non egit pniam de calũnia q̃ ꝯ ipm psumit̃ vt dixi: vñ secũ dispensari nõ dz. xxiiij. q. ij. legatur. extra de ind. at si clerici. ad fi. a cõtrario sensu: sed secus est in accusato pbante pniam se egisse vt dixi. ar. bonũ. l. di. si quis psby. ⁊ c. si qs dyaconus. claudicare ergo videt̃ hoc iudiciũ ꝯ iura. extra de exce. cũ inter. sed non est ita vt dixi. ⁊ iunge hic qd no. j. §. postremo. ver. hoc etiaz nota.

30 ¶ † Sed nunqd põt eps vel legatus de latere cũ excõicato vel interdicto celebrãte dispensare: videt̃ qd sic si monitus velit abstinere. vt. xj. q. iij. de illis. extra de cle. exc. mi. clerici. ibi eñ nõ retinet papa sibi spãliter dispẽsationem[c]. Preterea legatus gerit vices dñi pape. vt. s. §. nũc ostendendũ. Sl. legatus igitur. ⁊ absoluit excõicatos. quoꝝ absolutio sedi apostolice reseruatur. vt. s. §. nũc dicamus. ver. circa. sed dic qd nec eps nec legat⁹. nec etiã synodus dispensare põt cũ excõicato maiori excõicatione: vel cũ suspenso: seu interdicto celebrãte sciẽter. xj. q. iij. si quis eps dãnatus. ⁊ c. se. ⁊ c. placuit. extra de cle. excom. mi. illud. extra de eo qui fur. ord. su. c. j. ⁊ ij. q. v. q̃ de cã. sed solus papa in hoc dispẽsat. vt extra de sen. ex. cuz medicinalis §. fi. ⁊ de re iud. cum eterni. lib. vj. talis eñ irregularis est. ⁊ ab officio ⁊ beneficio remouendus. vt extra de cle. ex. mi. latores. ⁊ fere p totum. ⁊ dixi. s. §. iuxta. v. item nota q suspensus. ⁊ se. Si aũt probabiliter ignorauerit se excommunicatum vel suspensum: nullam incurrit irregularitatem celebrãdo. extra de cleri. excom. mi. apostolice. potest tñ episcop⁹ dispensare quo ad penitentiam imponendam cũ excommunicato vel suspenso ministrãte. vt in pre. c. de illis. Fuerant autem qui dixerũt q in omni excõicatione de qua potest eps absoluere: põt etiã dispensare si taliter excõicatus celebrauerit vel ordines receperit. arg. extra de of. dele. Preterea. quod indignum est recitatione.

31 ¶ † Utrum aũt cum illegitimis valeat eps dispensare dubitari consueuit[d]. Sup quo dicunt quidam solum papam posse dispensare cũ illis: nec inueniri q eps dispenset cũ eis. vt. s. ver. phibetur autem ibi. Item cum filijs illegitimis. Tu vero dic q aut illegitimus religionem ingreditur: aut in seculo remanet si religionem ingreditur tunc de iure communi sine dispensatione aliqua potest ad ordines promoueri. vt extra de filijs presb. c. j. cum suis concor. Ad honores vero promoueri sine dispensatione non potest. vt in eo. c. ibi prelationes vero ⁊c. ⁊ eo. ti. c. fi. ⁊ vbi necessitas imminet potest suus prelatus dispensare cum illo quo ad dignitates personatus ⁊ beneficia cuz cura: ⁊ quo ad ordines sacros. ẽm. d. m. et ar. extra de aposta. ex literarũ. extra de penis in quibusdam. ad fi. in auẽ. col. j. de monachis. in prin. ipse idez Tan. nota. extra eo. c. fi. ⁊ no. q quo ad premissa tria non prodest ingressus religionis: vt eps valeat dispensare. vt eo. ti. c. j. si vero remanet in seculo. episcopus potest cum eo dispensare ex magna causa. vt promoueatur ad ordines sacros. ar. extra eo. c. veniens. ⁊ c. proposuit. ⁊ ad beneficia minora simplicia. ar. eo. ti. cum decorem. ⁊ c. ad abolendam. quo ad prelationes autem ⁊ dignitates ⁊ personatus ⁊ alia beneficia curam animarum habentia solus papa potest dispensare cum eo. extra de fi. presby. c. fin. vbi prohibetur episcopo dispensare in personatibus et dignitatibus et alijs beneficijs cum cura. Unde per consequens videtur concedere de ordinibus ⁊ simplicibus beneficijs: quia quod de vno negatur de alio concessum esse videtur. xxv. distinct. qualis. ff. de iud. cum pretor. extra de presumpt. nonne. Quod autem solus papa dispenset in predictis. probatur eodem ti. ex tua. ⁊ c. ad abolendam. ⁊ c. pe. sed videtur q nec quo ad ordines: nec etiam quo ad simplicia beneficia possit cum tali episcopus dispensare. vt eo. titu. c. j.

32 ¶ † Sed vbi ius commune statuitur dispensatio tamen non negatur. Itẽ contra eo. titu. literas. vbi papa cum tali dispensat in clericatu: sed dic quod licet ipse dispenset propter hoc alios dispensare non vetat: vel expone ibi permittimus. i. permissum esse declaramus: quod si forte episcopus dispensatiue illum ordinauerit tenetur ei beneficiuz assignare. vt in pre. c. veniens. ⁊ c. proposuit. et si assignauerit non potest ille auferre. vt extra de de. coniug. diuersis ad fi. et dixerunt quidã q eps dispensat cum illegitimo in seculo remanente quo ad minores ordines: et simplicia beneficia ex meritorũ prerogatiua. vt. l. distin. c. fina. si autem transit ad religionem dispensat cum eo: quo ad ordines sacros similiter ex meritorũ prerogatiua. vt ibi. Tu dic q imo iure dispensat. vt eodem titulo. c. j. ⁊ etiam quo ad beneficia cum cura: sed hoc ex necessitate[e]. ¶ Sed cũ episcopus dispenset cum adultero et minus criminoso. vt extra de indi. at si clerici. quare non dis. cum illegitime nato. Respon. in odium parentum secundũ Goffred.[f] tu dic. vt supra versicul. sed cum episcopus.

33 ¶ † Curia vero romana tenet q nullus preter papam potest dispensare cum illegitimo seculari quo ad curam et quo ad ordinem sacrum. Item cum natis de religioso vel de adulterino: vel incestuoso coitu sedes apost. non de facili dispensat nisi ad religionem trãseat: argumen. extra de ser. non or. consuluit. ⁊ facilius dispensat cum nato ex soluto et soluta quam cum na

to et

a ¶ Scdõz gof. nõ ẽ verũ q Goff. sic formauerit qd nem. sz erat ei⁹ qd quare i criminibus dispẽsabat: ⁊ nõ i defectu nataliũ quã nota p eũ. d si. psb. c. si. vide in summa ipi⁹ ti. v. pe. ⁊ sic eã posui. e. ti. c. j. lib. vj. ij. rñ. i gl. ij.

b ¶ Sz cũ. ⁊ vide qd dixi d ind. at si clerici. sup ver. põt cuz sua remis. ADDE v. se. qd ꝯtinz tenẽt. d. car. ⁊ abb. i. c. at si clerici. in pe. col. d in.

c ¶ Dispẽsationẽ. oĩno vide qd ibi scripsi sup j. gl. vbi ẽt i uenies qd seruet̃ circa legatos.

d ¶ Cõsueuit. tene qd habes de fil. p sb. c. j. li. vj.

e ¶ Necessitate vide. j. §. sunt qz. ver. viij.

f ¶ Scdõz gof. vid qd no. d fil. psb. c. ij. li. vj. i. iij. gl.

so et coniugato et soluta: vel econuerso. Quo ad episcopatū aūt indubitatum est: q2 nullus preter papā dispēsare cū illegitimo pōt. vt extra de ele. innotuit. nā si sibi reseruat dispensationē in dignitatibus ꝛ personatib⁹ multofortius in epatu. ¶ Quid si electus in epm tacuit hunc vel aliū defectū ꝛ cōfirmatus est: postea vero dispēsatur cū eo. Rā. not. papa in pre. c. innotuit. ꝛ extra de renū. nisi. §. persone. tenere quod factū est: vt in. §. glo- ne. dūm is qui dispensat potestatem habuerit cōferēdi dignitatem illā in qua dispensat sicut papa secus si nō habuerit. Alij dicūt q̄ siue is q̄ dispēsat habeat potestatē conferēdi beneficium in quo dispēsat siue nō: licite tenet ex quo dispensatū est: si ille tamen potestatē h3 dispēsandi: ꝛ sic dispēsatio q̄ð de iure non tenet: validū facit. ꝛ accedit. extra de cor. vici. exposuisti. nec electores: nec cōfirmator resilire pñt: si is q̄ pōt dispēsare velit. ar. extra de ele. cū inter canonicos. in fi. et de postu. prela. bone. ij. §. fi. ꝛ ar. ex de pba. per tuas. §. pe. in fi. ꝛ. j. §. pe. ver. non est: sed si duo sunt electi non pōt cū vno in alterius preiudiciū epus dispēsare: nec poterit electionē q̄ nulla est reddere validā put no. Im Papā. extra de elec. dudū[a]. j. ¶ † Ceterū phibet illegitimus[b] succedere patri suo immediate in beneficio paterno: tū archiepi ꝛ epi in hoc dispēsare pñt Im fratrē. R. de pena forti[c]. extra. e. ex tua. vbi respōdetur ad cōsultationē. vñ p3 q̄ð loquit̄ de iure cōi. Go. tñ 9tra. ar. pro eo. e. ti. veniēs. q2 hoc est cōtra aplm. vt. e. ti. ex trāsmissa. in fi. vij. q. j. apostolica.[d] tenet etiam. d. m. q̄ð in hoc legatus sedis aplice dispēsare nō pōt. vt. e. ti. dilect⁹. q̄ð dt ber. verū esse nisi sit legatus de latere cardinalis: q2 ille hoc bene pōt Im eum q̄ð nō puto: q2 hec est phibitio cōcilij generalis. vt. e. ti. ad abolendā: q̄ð legatus tāgere nō d3. vt. I. §. nūc tractemus. ver. de illo.[e] Et nota q̄ dispēsationes sup natalib⁹ vel irregularitatib⁹ Im curie vsum cōmittunt̄ dyocesanis[f]. S3 q̄s dispēset in symonia vel in iuramēto: de hoc. I. §. nūc ostēdendū. ver. xxiij. ꝛ. v. xxiiij. De dispēsatione in homicidio no. I. §. iuxta. v. ꝛ per quē. iūge hoc q̄ð no. j. §. postremo.

De dispensatione legati apostolice sedis.

Consequēter aliqua de dispēsationib⁹ legatorū apostolice sedis dicēda sunt. Super quo sciēdū est q̄ quicquid pōt circa dispēsatiōes episcopus: vel archiepiscop⁹: vel primas seu patriarcha[g]: vel qlibet ali⁹ ordinarius: hoc totū pōt legatus de latere cardinalis: q2 ipse ordinarius est in prouincia sibi decreta: vt pote in ea vices domini pape gerēs: ꝛ plenissimā ꝛ maiorē oībus post principē habet in ea potestatē3. vt. I. §. nūc ostendendū. vers. legatus igitur. Unde quecūq3 supra vel infra de potestate episcoporū vel aliorū ordinariorū in dispensando scripta sunt: hic repetita intelligantur. ¶ Ite3 legatus de latere cardinalis dispensare potest in oībus. vt dicunt quidā: illis dūtaxat exceptis que sunt summo pontifici reseruata in quibus manū apponere non attētet. vt extra de officio leg. q̄ð translationē: ꝛ argu. extra de 9sangui. ꝛ affi. quod dilectio. de trāslat. c. fi. Que aūt sunt illa nota. I. in pre. §. nunc ostendendū. illa eñi ita inherēt ossibus summi pōtificis: q̄ð in generali legatione non transeūt vt in pre. decre. q̄ trāslationē. Legatus autem alius q̄s de latere nō pōt in dispēsando: nisi in quantū ius: vel priuilegiū ei cōcedit extra de off. le. excōicatis de priui. porro. xxv. q. ij. seruatis. ¶ † Legatus ergo dispēsare nō pōt: vt nominius: vel homo alterius professionis fiat abbas: vt extra de elec. officij. ar. tamen contra. e. ti. cum monasteriū. Alij dicunt q̄ legatus car. potest ex causa dispensare: vt homo alteri⁹ professionis eligatur. ar. extra de trāsla. c. fi. cum hec dispēsatio nō sit specialiter sedi ap. reseruata. ar. extra de offi. leg. q̄ trāsla. de sen. ex. nuper. nec ob. pre. c. officij. q2 secundū eos legat⁹ ibi nō dispēsauit: sed electionē cōfirmauit: et male: q2 cassanda erat propter causas que ibi cōtinent̄[h]. de hoc. I. §. nūc de epo3. ver. liij. Item non dispēsat cū illegitimis: vt extra de fi. pby. dilectus nisi prout in epo dictū est. I. §. proxi. ver. vtrum: ꝛ se. nec cum irregularibus vt videtur extra de offi. deleg. c. fi. §. fi. contra. j. ver. generaliter. ¶ Et generaliter dico quod legatus quicūq3: ex sue legationis officio non potest contra aliquod generale concilium dispensare: vt. I. §. nūc tractemus. ver. de illo. Item non dispensat in prohibito cōsanguinitatis gradu. vt in pre. §. nunc ostendendum. ver. lxxv. Ite3 nec in etate quo ad episcopatum: sed quo ad minores ordines sic. vt. I. §. proxi. ver. liij. ¶ Potest autem dispensare confirmare electionem illius tm. de apostasia rediij. vt I. §. superest. ver. electionem quoq3. ¶ † Item dispensat Im. B. vt illegitimus patri suo immediate in eodem beneficio succedat. I. §. proxi. ad fin.

[Margin notes:]

a ¶ Dudū. j. vide q̄ð ibi dixi sup gl. talis electio ꝛ i remis. ibi datis. in fi.

b ¶ Illegitimus. ꝛ etiā legitim⁹ de fil. pbyt. ad extirpādas.

c ¶ Forti. in sū. de fi. pbr. in. j. col.

d ¶ Aplica. opiniones plena. vide notatas. de fi. pbr. c. j. li. vj. j. rñ. in fi.

e ¶ De illo. si sndadez dixit. B. ꝛ eadez rōne. vt p3 in p. decre. dilect⁹. j. fi. ij. gl. I3 excusat̄ Guil. q2 nō vidit fine illū q̄ fuit addit⁹ ꝛ vid q̄ð dicā. j. §. pxi. sup. secūdo ver.

f ¶ Diocesanis3 q̄s dispēsat in symonia vl in iuramēto. d hoc. I. §. nūc ostēdēdū. v. xxiij. ꝛ versi. xxiiij.

¶ De dispēsatōe in homicidio no. I. §. iuxta. v. qñ. et p quē. ꝛ iunge hic q̄ð not. j. §. postremo.

Consequenter aliqua.

g ¶ Patriarcha cu3 hoc idē dixisset. I. §. nec ostēdēdū. in vj. col. statī3 idē reperauit ꝛ ver. q̄ð aūt dixi.

h ¶ Cōtinet̄. ista opinio fuit cōpo. vt scripsi in decre. officij. super ver. potuit. hodie p cle. de ele. c. j. nō vr̄ hoc licere etiā legato de latere arguēdo. vt no. I. §. p xl. i fi. ꝛ. j. q. ver. j. q̄ illō ca. fuit 9cilij vien. ꝛ I 9cilia legati: et de latere nō dispensat. de pbē. dilect⁹. j. de fi. pbr. c. pe. ꝛ vi. dispēsabit q̄s sol⁹ papa vt ibi no. i gl. nō phibet. p hiis sit lex. ij. C. I of. pre. fere.

aliis contra. Item dispensat etiaz non de latere legatus cuz presbytero plures concubinas habente quo ad ordinis executionem: vt extra de biga. quia circa. Item legatus de latere videtur qd possit generaliter dispēsare. et penas mitigare vbicunq3 non prohibetur. vt extra de trāsla. c. fi. ad fin. ¶ Item dispensat quod regularis canonicus teneat plebanatuz. vt extra de statu mo. quod dei. bene tamē potest talis sine dispēsatione in epm eligi prout ibi no. secūdū papam [a]. Itē dispensat contra confirmationē apostolice sedis. vt. j. §. nunc tractemus. ver. sed si legatus. ¶ Que autē legato ex officio legationis competāt no. supra §. superest. ¶ †Generaliter autem tenendū est q in generali legationis mandato trāsit dispēsandi potestas [b] arg. ij. q. v. qua de causa. extra de transacti. c. fi. extra de biga. quia. et in premissis concor. ar. tamen cōtra. extra de offic. leg. quod transla. de fil. presby. c. pe. dispensatio eni instar hz restitutionis in integr. arg. xj. q. iij. si quis epus damnatus que nō trāsit in gnali mandato. vt. ff. de mino. illud. extra de in integ. rest. coraz. sed dic q omnia potest que non sunt specialiter summo pōtifici reseruata qd dic. vt. j. §. nunc ostēdendum. versi. legatus igitur. ¶ Quid si legatus de latere absoluit ab excōmunicatione aliquē siue de sua prouincia. siue aliunde venientem: nunquid poterit cū eo iure legationis super irregularitate contracta: quia sic ligatus diuina celebrauit dispensare non puto. vt. j. §. proxi. versi. sed nūquid. et. j. §. nūc dicamus. ver. sed an tunc. ¶ †Sed nūquid legatus cui specialiter indultū est. vt cum huiusmodi irregularibus ex officio legatiōis sibi commisse valeat dispensare poterit cum scholaribus vel aliis alienigenis intra illam ad tempus de gentibus dispensare. rñ. non: quoniam dispensatio stricte interpretanda est: et intelligenda solum de indigenis et ibi intitulatis [c] et illic perpetuo moratus [d]. fieri eni posset fraus vt cum vndecūq3 venientib9 dispensaret: sed nec potest tales ordinare. ¶ Ceterum cum solus papa possit dispensare in iuramento. vt in predicto §. nūc ostendendum. ver. xxiiij. superfluo queritur vtrū legat9 possit alicui plato ex officio legationis. dare licentiam alienandi de bonis ecclesie sue. contra propriū iuramentum super rebus ecclesie nō alienandis prestitum romano pontifice inconsulto. vt extra de re. eccle. ali. vel non. vt super. et de feu. c. ij. idem etiaz iuris est in concedēdo licentiam aliquas res ecclesiasticas cum aliis permutandi: quia permutatio alienatio est. extra de rebus ec. non alie. nulli. licet ar. tamē contra. e. titu. c. primo. [e] ¶ †Quid si aliquis prior vel abbas iurauit non alienare sine ɔsensu dyoce. episcopi vel alicuius abbatis infra legationem constituti: respon. legatus huiusmodi licentiam dare poterit qui ordinari9 est. quicquid eni potest quilibet ordinarius sue legationis et ipse hoc potest. vt in pre. ver. legatus igitur. Quidā tñ dicūt ɔtra. cum eni iurauerit nō alienare inconsulto epo illo vel abbate nullus illis exceptis: vel papa illū a tali absoluere poterit iuramento. ar. extra de vsu. consuluit. extra de iureiur. cum te. in prin. sed prius dictum verius est. nā legati auctoritas in hoc iuramento intelligitur excepta. extra de iureiur. venientes. potius eni ad epm vel abbatem concedere hmōi licentiam pertinet ratione potestatis vel officii sui q ratione sue persone. vnde legatus hoc poterit qui pōt quicquid ille potest vt dixi: secus si ratione sue discretionis vel amicitie vel intuitu persone illius sic iuratum esset. ar. extra de of. deleg. c. fi. §. fi. ex de test. requisisti. et. j. §. nunc ostendendum. ver. xxiiij. in fi. ¶ †Sed quid si aliquis abbas in tuscia iurauit nō alienare sine licētia abbatis montis cassini in apulia cui subest: nūquid is qui est legatus in tuscia poterit dispensare cum illo in tali iuramento: dic quod non: cuz abbas montis cassini non sit de sua legatione: et ideo non potest vti eius potestate. vbi autem nullū iuramentum prestitum est bene potest legatus ex causa concedere licentiam alienandi vel permutandi possessiones infra metas sue legationis positas: etiam si ille prelatus subsit alteri extra eius legationē moranti. ar. extra de relig. do. c. ij. xj. questio. j. experientie. extra de foro competen. sane. et. c. fina.

De dispensatione domini pape.

Nunc breuiter dicendū est de dispēsatione domini pape. Sup quo notandum est q sunt certi casus in quibus dispensare non potest: quibus exceptis per consequens omnia alia in eius arbitrio relinquuntur. ar. extra de trāsla. inter corporalia. xxv. di. qualis. ff. de iud. cū pretor. ¶ †Et in oībus rōne duce dispensare pōt et hz. l. di. domino sancto. et. c. pōderet. et. c. considerandū. et. k. fidelior.

[a] ¶ Papaz. et pz de elec. c. null9. i fi. li. vj.

[b] ¶ Ptās. quo ad sibi pmissa. et hic soluit ɔtraria.

[c] ¶ Intitulatis vt q̄si intitulatis. vt sūt socii pōr regulariū. esse nō ob. finis. hui9 §. decr. cū null9. in fi. de tēp. or. li. vj.

[d] ¶ Moratoris. facit. ff. de pig. l. debitor. et pror. ad idez. j. de cōpe. iudic. adi. §. j. sup. §. ad si q̄s.

[e] ¶ E. c. j. ibi nō. fuerat iuratum pape. vt. j. nil ergo impediebat epz dare licētiā pmutādi: et sic nec legatū. vt in fine hui9 §. ¶ Scias āt falsum eē q q̄dā dixerūt tale iurm intelligi solū de alienatione illicita. super quo vid. qd scripsi de ecc. edi. c. vl. ADDE ēt q si epus iurat non alienare bōa ec. sine. lnia superioris: qd nec minimas res poterit dare. s. ēphyteosim. vt cōsuluit Fed. ɔsi. ccx. ADDE ēt ver. fi. q duo priores manuales non psut lnicē pmutare cuz licētia legati qñ abest abbatz lnia. vt voluit Fede. ɔsi. ccx.

Nunc breuiter dicendum.

xvj.di.qz simplr.extra de renū.nisi cū pridem.ꝛ de iure pōt.ꝰ.ius dispēsare.vt extra de cōces.prebē.proposuit in iteratio eī apostolice sedis veniā solet prestare correctis.vt.xj.q.iij.de illis.qz ipe assumptus est in plenitudinē ptātis nec legib⁹.ē astrict⁹.ij.q.vj.decreto als decetero.eꝫ ꝰ vsup.ad honorē.ꝛ.ꝰ.§.nūc ondēdū.ꝟ.xlvj.ꝛ l e.§.inuenies ea in quib⁹ ei soli liceat dispensare. Super hoc tamē dicunt quidā ꝙ papa dispēsare pōt i omni casu etiā ꝯtra aplm cū teneat locum beati Petri[a].ꝛ sit vicarius Jesu xpi. vt in pre.§.nunc ondendū.ver.lxxvj.ꝛ possit de iure supra ius.dispēsare: nec legib⁹ astringat vt dixi:qz nō hꝫ imperiū par in parē.vt extra de elec. innotuit.ff.de arbi.nā magistrat⁹.exceptis tñ articulis fidei. vt.xl.dis.c.j. ix.q.iij.aliorū.ꝛ hoc videt papa sentire.extra de renū.post trāsla.in fin.[b] Alij dicunt ꝙ nec cōtra aplm nec cōtra ius diuinū:nec cōtra euāgelium nec cōtra.iiij.ꝯcilia principalia dispēsare pōt.xxv.q.j.sunt qdā.extra de resti.spo.literas.xcv.di.olim.pdicta eī quatuor ꝯcilia ita veneratur ecclesia: sicut ꝛ quatuor euāgelia:in quib⁹ doctrina fidei est expressa.xv.di.sicut.ꝛ c.se.ꝛ in pre.c.post trāslationē.rñ.j.i fi.in his aūt q̄ ad eū spectāt:q̄ enumerant in pd.§.nūc ondendū.dispēsare pōt put sibi placet. et hec obtinēt in expressis dispensationibus. nā tacite semp dispensat cum ola vindicare nō possit.vt.vj.q.j.si omnia vnde ipe dicit:nolumus exagerare qd factum est ne cogamur vindicare qd dignuꝫ est.lxxiiij.di.vbi ista.xiiij.q.ij.sane.ꝙ super Ricardo.ij.q.j.multi ꝛ alibi:ꝙ permittimus volentes precipimus: qz malas hoim voluntates ad plenū ꝓhibere non possumus.xxxj.q.j.hac ratione.multa eī per patientiā tolerant ꝛc.vt extra de prebē.cū iā dudum. ¶ Hec aūt sunt:in quibus papa dispensare nō pōt. ¶ †Primo contra apostolum vt bigam⁹ fiat dyaconus vel sacerdos vel epa.vt:xxvj.di. Acutius.ꝛ.c.vna tñ.ꝛ.c.deinde.xxv. q.j.sunt quidā.extra de biga.c.iij.ar. tā contra.xxiiij.di.lector.[c] vel vt quis simul plures possit habere vxores.vt extra de biga.sup eo.ꝛ.c.de bigamis. ꝛ.c.nuper.Jo.no.in pre.c.sunt qdaꝫ. qd bñ pōt dispensare cōtra aplm:nō tñ i his q̄ pertinēt ad articulos fidei. ¶ Scdo ꝯtra.x.precepta decalegi.vt xiij.di.sicut.qz ꝛ si non sint articuli sunt tñ articularia fidei idest ita annexa articulis fidei:qd sine eis salutem pstare nō pñt ſm Jo.de deo[d].vt in pre.c.sunt quidam.ꝛ.vj.dist.l.§.fi. lxxxvj.di.nō satis.ad fi.[e] ¶ Tertio cōtra euangeliū vt in.c.sunt qdā.ꝛ.xxvj.di.deinde.ꝛ.xiij.di.sicut.ꝛ arg.cōtra de cele.mis.cū marthe.cōtra eni ius naturale dispēsatio locū non hꝫ. vt.xiij.di.c.j.extra de trāsl.c.fi.ius aūt naturale est:qd in lege ꝛ in euāgelio ꝯtinet.j.di.hūanū.ix.di.§.fi. ¶ Quarto ꝯ.iiij.cōcilia principalia tollendo ea.vt.ꝰ.in p.c.sunt quidā. ¶ †Quinto cum homicida voluntario:vtpost quātācunqꝫ penitentiā ministret i officio altaris.extra de tēp.or.c.fi.l.dis. miror.j.q.vij.si qs oīm.extra de excess. prela.ex lris.extra de accu.inquisitionis.extra de tēpo.or.c.fi.extra de homi.c.j.qz si David ꝓhibitus est edificare dño templū:qz vir sanguinis erat:eo qd figurabat nouuꝫ testm̄.vt de cō.di.j.c.j.[f] multomagis sacerdos homicida ꝓhibēdus est celebrare vt ibi.ꝛ in pre.c.miror etiā si qs interfecit paganū.l.di.clericuꝫ q̄.nisi sit homicida iustitie q̄ ex cā in susceptis ordinib⁹ tolerat per papā lꝫ nō dispenset cum illo qd ad superiores ascēdat vt.lj.dist.aliquantos.ꝛ.c.prece.dispēsatur tamen cum tali circa beneficiū. l.distinct.studeat.in fi.extra de cleri. pugnan.in du.hereticus. in fi.extra de renun.ad supplicationem.xxviij. di.presby.xciij.dis.diaconi.Quidā tamen dicunt ꝙ lꝫ non deceat papam dispensare cum homicida:potest tamen si velit.extra de conces.preben. proposuit.ad fi.[g] ¶ Quid si quis in infantia commisit homicidiū: videtur ꝙ saltem per papam dispensabitur:cū nec talis teneatur.l.corñ.de sica.ff.ad.l.cor.de sicca.infantē.de consecra.dist l.iiij.eos quos.xv.q.j.illud ff.de acqui.pos.l.j.§.j.extra de delict. pue.c.j.ꝛ de sen.excō.c.j.ꝛ fi.C.de fal. mo.l.j.ff.qui ꝛ a quibus manu.li.nō fi.pupillus.arg.cōtra.xv.q.j.si quis non iratus.iij.q.ix.iudicas:dic ꝙ satis decet eum in hoc casu dispensare qz potius videtur casualis q̄ voluntarius homicida:ꝛ cum illo dispēsare potest qd dic.vt.ꝰ.§.iuxta.vers.qñ autem qd verum est nisi scandalum aliud inducat[h]. ¶ †Sexto in gradibus cōsanguinitatis lege diuina ꝓhibitis. vt extra de resti. spolia.literas.xxx.q.iij.pictacium.in aliis sic vt extra de consangui.ꝛ affi.qz circa.et de conces.prebē.proposuit.ꝛ de trāsactio.c.fi. ¶ Septimo in his que ꝰ natura sui sunt mala:puta vt quis sine peccato possit adulterari.ar. extra de iureiuran.ꝛ si Christus.§.quedam. ¶ In sequentibus autem casib⁹ non dispensat nec dipsensare debet:et si forte dispensare possit. ¶ †Octauo cum symoniaco directe in ordine: et ordinato a symoniaco per pecuniam

a ¶ Petri.qui fuit maior paulo.lxxx. dist.in illis. in fi.j.remittam.

b ¶ In fi.ponendo ibi vltimam glo. B.'que fuit etiam Jo.

c ¶ Lector vide qd no.de biga.c.ij.in iiij.glo.ꝛ qd sup ea scpsi. ADDE q̄ scripsit Pet. de anch.ꝯsi. cxxij.incipiē te in xpi nomine. Circa bigamos. vbi etiaꝫ an possit dispēsare cuꝫ eo q̄ post adulterium vxoris cum ea concubuit.

d ¶ Jo.ꝰ deo. vbi dispēsatione papali vltra me.

e ¶ Ad fi.vide qd scripsi de here.cū christus.

f ¶ c.j.vbi satis ꝰ hac autoritate no.

g ¶ Ad finez. hec fuit opi. bo.quaꝫ vide cum suis rōnibus.de homi.sicut dignum super glo.no. quod homicidium.

h ¶ Inducat determinatuꝫ est eū nō irregularez ꝛ sic dispensatiōe nō eget per cle.ꝰ homi.si furiosus.j.rñ.vbi idē dꝫ de furioso vl dormiēte.ꝛ vid qd ibi no. ADDE ꝟ. vj.qd plene scribit pe.de ancha.cōsil. ccclxxviij.ꝓ filio fratris regis anglie qui vxorem patrui duce revolebat vide ēt bal.ꝯsilio.cccclxxxiij.li.iij.An aūt eo ipo ꝙ papa dispēsat mrīmoniū ꝯctū in gradu ꝓhibito sunt absoluti qui ꝯxerūt ab excōicatiōe vigore cle.j.de cōsan.ꝛ affi. absqꝫ eo qd in rescripto.de excō.fiat mentio.vid ro.ꝯsi.cccvj. cōcludēt eū ꝙ sint absoluti.

j.q.j.statuimus.t.c.si q̃s a symoniacis.t in pre.c.inquisitionis.j.q.vij.reperitis. ¶Nono cū rebaptizato scienter j.q.vij.qui in qualibet.de cõse.di.iiij. q̃ bis.t.c.confirmãdū. ¶Decimo cū ordinato ab heretico in subuersione fi dei cū esset catholic⁹.j.q.vij.conuenientibus.ad fi. ¶Xj.cum reordinato.vt t.q.saluberrimū.in fi.t.j.q.j.qd̃ dd̃s. ¶Xij.vbi status ecclesie decolorat.j. qõ.vij.et si illa.xxv.q.j.q̃ ad ppetua. cõtra.extra de cõsangui.t affi.nõ debet[a]. ¶Xiij.vbi sancti p̃res aliquid bene diffinierunt.vt.xiiij.di.sicut.et in pre.c.sunt quidã.t.xxv.q.ij.de priuilegijs.t.c.cum pie.t.c.quod vero. ¶Xiiij.vt monachus existẽs monachus proprium habeat vel m̃rimonium contrahat vt extra de statu mona.cū ad monasterium.in fi. ¶Xv.in voto cõtinentie vt dicunt quidam:q: vir inuenitur melius in quo possit commutari:vt ibidẽ[b]. ¶Et not.q nisi papa ex iusta cã dispenset peccat nec dispẽsatio prodest.vt notat.extra de voto. c.nõ est.qd verū est qñ dispensat contra votū tacitū vel expressum:vel cõtra euangelium vel cõtra generalẽ statum ecclesie vt dixi.secus in dispẽsationibus que fiunt contra ius positiuum:q: in his sufficit sola volũtas dispẽsatoris et sine cã: q: de iure põt supra ius dispẽsare.vt dixi qd prosequere s̃m papã prout no.in pre.decre. cū ad monasterium in fi.[c] ¶Utrum papa dispẽsare possit cū subdyacono vt matrimonium contrahat.no.xxxj.dis. de illo.t extra de cler.coniu.cū olim. ¶Sed nunq̃d Papa pot soluere matrimonium per verba de p̃nti contractum qd nõ est carnali copula consummatum.de hoc.extra de conuer.cõiu.ex publico[d].põt aũt papa cõtra statutū vl' cõcilium sui predecessoris dispensare.vt leg.t no.extra de capel.mo.c. pe.t de renũ.post trãsla.ad fi. ¶Utrū autẽ possit cõtra ius naturale dispẽsare.no.xiiij.di.in sum.t.xv.q.vj.auctoritatem.extra de deci.a nobis.extra de iureiur.quãto.t s̃m Papã.extra de sta.mo.cum ad monasterium. ¶Que aũt sint illa in quib⁹ sol⁹ papa dispẽsat.vide.§.§.nũc ostendẽdū. ¶Et no.q romanus pontifex inter homines nullum habet superiorem vt extra qui fi.sint legi.per venerabilem.prope fi.

De dispensatione

abbatis principis et quarundam aliarum personarum.

Sunt quoq nonnulle alie persone q̃ q̃nq dispẽsare p̃nt vt ecce q̃tuor patriarche p̃ncipales dispẽsant cū illo qui pp̃ter malã ordinationẽ bñficiorū suspẽsus est per cõcilium prouinciale a collatione bñficiorū.vt extra de p̃bẽ.graue ad finẽ.qd non posset fieri p metropolitanum:nec ẽt per ip̃m cõcilium qd suspẽdit.vt ibi p3.et põt ẽt dici q isti possint dispensare cū suis subditis vbicũq nõ p̃hibentur.ar.lxv.di.mos antiqu⁹.t extra d̃ priui.antiqua.ad fi. ¶Et no.q primas t p̃triarcha idẽ sunt li3 noĩa sint diuersa:nec est inter eos realis differentia s3 vocalis.vt.xcix.di.p̃uincie. pp̃rie tñ q̃tuor principales p̃triarche vocant.s.constantinopolitanus.alexandrinus.antiochenus.hierosolymitan⁹.vt.xxij.di.per totū.de p̃uile. antiqua. Alij vero pp̃rie dicunt primates.vt aquilegiẽ.gradeñ.tholetanus.cantuarieñ.bituriceñ.t sĩles. vt.ix.q.iij.null⁹ primas.t fere p totū t.c.conquestus.lxiij.dist.cum longe. extra de of.or.duo. Isti tamẽ q̃nq vocãtur improprie patriarche:ad istos ergo omnia negotia difficilia referẽda sunt:nec epũs sine eorum licentia consecratur.de quorum primatu et qualiter sunt maiores t quid ad eorum spectat officium.t vbi debẽt cõstitui t qualiter si peccãt puniri debẽt. vid' per ordinẽ[e].xvij.di.multis.xviij. di.c.j.xix.dis.secundum.t.c.pp̃ter.xxj. di.cleros.t.c.submittitur.t.c.in tantum.xxij.di.per totum.lxiij.dist.c.j.t q̃.c.agatho.lxv.di.per totum.lxxv.distin.qd a patribus.t.c.qd die.lxxx.distin.per totu3.xcvj.di.satis.t.j.q.vij. c.iij.ij.q.vj.multũ.iij.q.j.qd autẽ.ij. q.vij.sicut inquit.iij.q.v.q: suspectis.iij.q.iij.per totum.xj.q.iij.Theugaldum.xij.q.j.dilectissimis.xvj.q.j.frater noster.t.q.vj.placuit.de conse.di. j.nostre. ¶Archiep̃s autem[f] vbi potest inter subditos suffraganeorum: t inter ipsos suffraganeos iure metropolitano iudicare potest per consequens cum eis in penalibus actionibus dispensare.ar.de pe.dist.vj.c. j.ad finem.t de pe.dist.j.pene.in q̃busca sibus h3 iurisdictionem in illis no.extra de offic.ordi.pastoralis. in sua autem dyoce.põt qd quilibet episcopus in sua potest.t non potest qd ille non potest. Potest autem dispensare cum male institutis a suffraganeo.vt extra de eta.t quali.t or.prefici.ex ratione.t de temp.ordi.cõsultationi. Item si inuenit suffraganeum circa rem aliquã deliquisse:põt illud emẽdare.ix.q.iij.cū simus.t not.qd archiep̃s cū metropolitano idẽ sunt sicut autẽ primas põt iudicare t punire metropolitanum:non tamẽ ei⁹ suffraganeos nisi in casib⁹:ita t metro-

a ¶Debet.ibi nõ decoloratur imo color datur pp̃ter rõnes ibi expssas.

b ¶Ibidẽ circa hoc t q̃ sequunt.vide qõnẽ quam posui super reg'la semel deo de reg. iur.lib.vj.

c ¶In fi.ibi vide sup vl'ti glo.

d ¶Publico. vide quod d' cõsummato dixi in qõne quaz posui super rubri. actus.de reg.iur.li.vj. ADDE an papa matrimoniuz per verba de p̃nti non secuta copula possit soluere.pet. de ancha.cõ. cc.xl.incipiente I x̃pi noie partum dubitatio nis.

e ¶Ordines omnes sequentes pcor.posuit Jo.de deo.sub.iiij. articulo.

f ¶Autem: quintus articulus. Jo. de deo.

tropolitanus potest iudicare & puni re suffraganeos suos: non tamē sub ditos eorum nisi in casibus. vñ tam in primate ꝗ in metropo. fallit regu la illa. si vinco vincentē te. ergo mul to fortius te: que habetur. ff. ð diuer. & tempo. pres. de accessionibus. Abb. quoqꝫ[a] potest cum monacho multi pliciter dispēsare. ¶ Primo si ille fue rit nocturna illusiōe pollutus: vt in die sequēti valeat celebrare. vt. vj. di. testamentum. & c. seq. ¶ Scdo in di uersis capitulis ſm monasterij con suetudinem: dūtamē hoc non sit con tra ius. vel contra regulā professam: vel contra bonos mores. xj. dist. eccle siasticarum. & in tribus capitulis se quē. xij. distinctio. illa. si tamē consue tudo sit irrationabilis tollenda est ꝑ illum qui hoc possit. vt. e. distin. ola. ¶ Tertio dispēsat suo arbitrio in pe nitentia monachi nubētis. vt. xxvij. dis. presbyter. xxvij. q. j. nec aliqua. ta les enim nubentes. vel ɔcubinas ha bentes canones damnant. vt in pre dicto. c. presbyterū. xxxij. di. seriatim. xxvij. q. j. vt lex. & c. quotquot. & c. im pudicas. & c. monachi. ¶ Quarto cū illis qui in oratorio loquuntur con tra inhibitionē beati Benedicti. xlij. distin. in oratorio. palea est. ¶ Quin to cum monacho nouitio vt promo ueatur ad ordines sacros. lxxvij. dist. monachus. argu. tamen ɔtra. xlviij. distin. sicut neophitus[b]. ¶ Sexto cū monacho apostata. l. dist. c. si. recōci liando eum videlicet: & ei penitentiā iniungendo: non tamen si in aposta sia fuerit ordinat⁹. vt extra de apost. ea. c. fi. ¶ Septimo contra illū cano nē. liij. di. legi⁹. vbi prohibetur milles ante probationem triēnij monacha ri ad hoc accedat. extra de regula. ad apostolicaꝫ. xix. q. iij. monasterijs. qꝛ potest renūtiare abbas seu monaste rium iuri pro se inducto. vt ibi. & xvij. q. j. Gonsald⁹. lꝫ hoc periculosuꝫ sit[c] vij. q. j. quam periculosum. in seruis autē alienis dispensare non pōt con tra illud autem. liij. distin. si seruus. ¶ Octauo cum illegitimo monaste rium ingrediente: vt possit ad sacros ordines promoueri & administratio nes tenere. lvj. distin. c. j. extra de fil. presby. c. j. ¶ Nono cum seruo mona sterij manumittēdo ipsum vt ibi mo nachus fiat. liij. di. qui ex famulis. & c. multos[e]. extra de ser. non ordi. de famulis. ¶ X. ꝙ monachus detur in capellanū ecclesie parochialis: si epi & populi consensus accedat. lviij. dis. c. j. & ij. xvj. q. j. doctos. & c. si monach⁹ & c. monachos. & c. nos aūt. & c. in pa rochia. & c. si quos. dūtamē nō sit ibi solus. extra de sta. mo. c. ij. de ca. mo. ex parte. & c. ad audientiā. sed cano nicus regularis bñ pōt esse solus. vt ꝫ. ∮. nunc de epōrum. ver. xv.[f] ¶ † De iure em̄ cōi non possunt monachi ha bere capellas: vel decimas vel sepul turas. xvj. q. j. c. j. & c. placuit. sꝫ soluꝫ ex indulgētia. vt. e. q. c. ꝯuenit. ¶ Xj. vt eum reducat ad claustrū si sibi nō placet esse in capella vel ꝓoratu. lxx iiij. di. quorūdam. ¶ Xij. cū monacho murmuratore & susurrone in disciplī na & correctione. xc. di. alienus. & c. se. ¶ Xiij. vt possit epm̄ vel aliū prelatū accusare. ij. q. vij. ∮. fi.[g] ¶ Xiiij. si con tra regulam aliquid occulte recipit. xij. q. j. non dicatis. extra de sta. mo. cum ad monasterium. ad fi. a cōtra rio sensu. ¶ Xv. vt fiat epūs. xviij. q. j. c. vnico. potest etiam concedere: vt epūs factus iterum monachus fiat secun dum ea que leguntur extra de renū. post transla. cum suis concor. ¶ Xvj. ex causa vt monachus habeat cellaꝫ propriam infra monasteriuꝫ. xviij. q. ij. nullus. xx. q. vi. c. si. ad fi. ¶ Xvij. di spensatiue debet fugitiuum require re & ad claustrum reducere & cum eo misericorditer agere. vt. xviij. q. ij. ab batea. extra de regula. c. fi. xxvj. q̄. j. nec aliqua[h]. ¶ Xviij. dispensat in pe nitētia homicide qui monachus est fact⁹. xxxiij. q. ij. ammonere. ¶ † Xix. in ieiunijs & cibis in esu carniū: & in operibus manualibus. ad q̄ mona chus tenet. de cō. di. v. nō mediocriter & c. carnē. & c. nunqꝫ. extra de sta. mo. cū ad monasteriū. ¶ Xx. cum nouitio nō ꝓfesso. vt illi recedēti bona sua re stituant. extra de renū. ex transmissa: secus si donasset inter viuos. xvij. q. iij. sunt qui opes. & ∮. j. in fi. xix. q. iij. qꝛ. & c. perlatum. ¶ Xxj. vt promouea tur ad superiores ordines: qꝛ sine ei⁹ licentia nō pōt. vt extra de temp. or. ad aures. ¶ Xxij. dispensat cum mo nacho & conuerso. vt etiā inuit⁹ ferat testimonium in cā sui monasterij. ex tra de testi. statuim⁹. & c. cū nūti⁹. & c. tuis. & c. nup. de iureiu. & supꝰa. ¶ Xx iij. vt nouitius. j. annum ꝓfiteat re nuntiādo tēpori ꝓfessionis nomine monasterij. extra de reg. ad apostoli cam cōtra iura illa. xvij. q. j. Gonsal dus. & q. ij. si quis incognitus. xix. q. iij. monasterijs. & extra de regu. nō so lum[i]. ¶ Xxiiij. vt monachus trāseat ad maiorem ordinē. extra de regu. lꝫ & c. sane. vel etiā ad parē ex cā sed nō ad minorē. vt no. e. ti. nō est.[k] ¶ Xxv. vt habeat expēsas ꝓ iniūcta sibi ad ministratione: sed nō q̄ habeat pro priū. extra ð sta. mo. c. ij. & iij. ¶ Xxvj. potest dispensatiue recipere clericos seculares in mōasterio ad beneficia contra constitutionem illā. extra eo.

a ¶ Quoqꝫ. vij. articulus Joā. de deo. qꝛ inter me dius fuit de dispēsatiōe epōrum quasi ad litaꝫ fue rūt eius ver ba sequētia vsqꝫ ad ver. xiij. & omnia sequētia ēt ei⁹ fuerūt ſꝑ psaltus. Est ēt sciēdū q̄ hic inseruit de oium reli gionū statu & origie vsqꝫ ad predica tores & mio res iclusiue.

b ¶ Neophi tus solue. vt no. in pre. c. monach⁹. et xvj. q. j. mo nachos.

c ¶ Periculo sum sit. & iō ſpāliter oī bus mēdicā tib⁹ ꝓhibi tum vt dicā j. ver. xxxiij.

d ¶ c. j. vi. ꝫ. ∮. nunc de epoꝫ. versi. vtrū ad fi. ∮. & quod scri psi iō. decre. j. j. gl. penul.

e ¶ Multos. cōiuncto ∮. in preceden ti.

f ¶ Versi. xv. vers⁹ dic ꝓ dicta locum hr̄e in clau stralib⁹. i. q̄ ꝓht ad clau stra reuoca ri: i alijs nō vt no. in de. de sta. mo. ne i agro. ∮. ad hoc i gl. sepius.

g ¶ ∮. fi. Jo. ð deo. ɔtra vbi ꝫ. ꝑ decre. ex pte. ð accus. dic vt ibi no. in gl. ij. dice bat ēt ꝙ pec cat mōach⁹ nō accusans sociū ad pe nitētiam. de hoc in glos. ꝓdicta & su per ea.

h ¶ Aliqꝫ ho die per cōsti tutioneꝫ bñ dicti ad hoc artant. vt in decr. que in cipit pastor bonus.

i ¶ Solū. & c. seq. lib. vj. ꝑ que pꝫ q̄ di ctū est i mē dicātib⁹ or dinib⁹ locū nō habere.

k ¶ Nō est in j. glo. & vide q̄ sup ea di xi post host. qui ibi not. ēt abbatem ex causa da re posse licē tiā trāseūdi ad minores aūt nō. ð ꝓ bē. cū singu la. li. vj. i gl. vt si in tali trāsitu sine cā dispensa ret solus pa pa: & aduer te q. ꝫ. ∮. nūc de epōrum. versi. xx. no.

episcopum dispensare debere in transitu ad minorē: ⁊ Inno.in decr.vlt.de renũ.no.vt ibi scripsi super.iij. glo.dispensationē epi reqrire cũ transit ad parem vel laxiorem.⁊ in decr.significatũ.de reg.vt ibi scripsi super si.vi.glo.dicit hāc dispensationem facile fieri vbi minor ꝓfessionem faceret Rayn.in sũ.de trāsitu cleri.circa fi. dicit sꝫ male qd in transitu ad parē sufficit petere licentiam sꝫ non obtineat dictum Inno.placet cui ꝯcor. Archi.de elect. si religiosus li.vj.in fi.et io.mo.cum trāsit ad parem in pre. decreta. cū singulis.

ADDE qd Ro.ꝯsi.ccxij. dicit hec verba sꝫ autē trāsire inde vite ad laxiorē vel parē si trāseat sine obtēta licentia sui superioris ⁊ conuentus. ⁊ hoc est in d.ca. statuimus.et.c.si qs de alteri⁹ lviij.dist.aliter ēt.d.Anto.in.d.c.nō est.⁊ lap⁹ alle.lxij.⁊.xxx. an aūt monach⁹ q auctoritate apostolica translatus fuit ad aliud monasterium possit ad p̄mū

ti.c.fi.[a] ¶ †xvij.dādo monacho licētiā eūdi ad scholas.e ne cleri.vl' mo. nō magno.⁊ de magistris sup specu. sm sanum illorum iuriū intellectũ[b]. ¶ xviij.cũ illo qui priusq̄ fieret monachus ordinē furtiue recepit. extra de eo q̄ or.fur.re.cum.ꝗ. ¶ xix.cū illo qui priusq̄ religionē assumeret excōicationem propter manuū iniectionem violentā in clericū incurrerat:⁊ etiam cum monacho qui similem excōicationem incurrit:si ꝑ ignorantiam iuris vel facti excōicatus ordinem sacrũ receperit nisi ꝯtra ignorantiam violenter presumatur.extra de sen.excom.cum illorū.prope fi.extra de eo qui fur.or.rec.c.ij.pōt etiam monachum suum alium monachū verberantē absoluere.e.ti.per tuas[c] ⁊.c.monachi.secus si clericū percusserit secularē.vt in pre.cōcor.[d] ¶ xx. potest dispensatiue excommunicatū a se recipere sine iuramēto cum manuali promissione.extra de sen.excō. super eo.sed ibi loquitur de legato. ¶ xxj.vt monachus remaneat i domo ꝓpria viuens ibi rebus proprijs. vt extra qui clerici vl' vo.c.fi. ¶ xxij. abbas sacerdos qui recepit man⁹ impositionem:iuxta morem preficiē dorum abbatum potest in proprio monasterio ꝯferre clericatum.vt extra d eta.⁊ quali.cū contingat.lxix.di.c.j.[e] ¶ xxiij.dispensat in regule obseruātijs mittendis.vt.xx.q.vlti.c.fi.de cō.di.v.carnem saltē in his que nō sunt de substantia.ar.extra de vi.et hone. cle.deus. ¶ xxiiij.in penitentia suo arbitrio imponenda ei q monasterium ingreditur:nō est em̄ certa delicti satisfactio iniungenda ei cuius totum vite tp̄s obediētie impēdit creatoris.vt de peni.di.j.§.his auctoritatibus. ¶ xxv.cū monacho qui mutato habitu sine licentia abbatis in alio mōasterio recepit ordinē.vt no. Gof.extra de tēp.or.ex parte. ¶ Prohibetur aūt abbas:vel ep̄s dispensare.vt in eodem monasterio sint mo-

redire sine licentia apost. vide Fede.consi.cclxiij.qui dicit quod si intuitu monasterij fuit translatus quod non potest redire ad primū absq̄ apostolica licētia.

[a] ¶.c.fi.idem dixit Jo.de deo.in articulo.vij.iij.col.sed nenter hoc probat quare contrarium videtur cū vi precepti facta sit hec prohibitio in constitutione predicta circa monachos etiam nigros specialiter est ꝓuisum ⁊ prohibitio innouata sub rubrica de creatione monachorum.in fine.

[b] ¶ Intellectum per decre.vt periculosa.ne clerici vel monachi necessaria est licentia abbatis cum consilio conuentus alias est pena excōmunicationis monacho.vt ibi.

ADDE plene per abbatē.consi.xciij.li.j.⁊ ibi an possit obligare bona monasterij pro necessitatibus studij ⁊ quo modo possit agere cū abbate qd mittat ad studium.

nachi ⁊ moniales.xviij.q.ij. diffinimus.⁊.c.in nullo.⁊.c.monasteria. et c.ꝯnitiosam.Itē nō pōt abbas dispēsare.vt monach⁹ mortaliter peccet: imo monach⁹ ei obedire nō tenet.xj. q.iij.si qs ep̄s.ij. ¶ Itē nō dispēsat vt defectu sumpt⁹ monialis fuiat clericis.lxxxj.di.ad reatū.pōt autē monachos verberare si se verbo nō corrigāt vt.xlv.di.§.Salomō.xxiij.q.iiij.c.fi.[f] ¶ † Princeps quoq̄[f] qui aliū nō recognoscit superiorē in terris nisi papā dispensare potest:q2 per reges ⁊ principes omnia de⁹ distribuit humano generi vt.viij.di.quo iure.C.de quadri.prescri.bene.xxiij.q.vlti.ꝯuenior ⁊.c.se.dispēsat enī imperator in animaduersionis snīa.xj.q.iij.cū apud xxiij.q.j.parat⁹.j.q.j.qd quidā.Item in abolitione infamie quā facere potest ⁊ d3:⁊ nō solum princeps hoc pōt immo ⁊ iudex.C.de aboli.l.abolitio. ¶ Item princeps restituit ad famā ⁊ ad natales primos:⁊ ad statum primum:⁊ ad honores:⁊ ad ordinē proprium.vt.C.de sen.pas.⁊ restit.l.j.⁊ hoc verū est cū spāliter restituit: alias aūt solū indulgentiā facit sed infamiam non tollit.nā indulgentia quos liberat notat.vt.C.de genera.abol.indulgentia que est.ij.q.iij.§.notādū.ꝓpe fi.C.de sen.pas.⁊ res.cum patrē.⁊.l.tutor.⁊.l.gnaliter.Item restituit illegitimos filios natalib⁹[h].⁊ facit eos pa trib⁹ legitimis succedere in aut.col. vij.quibus mo.na.effi.le.§.j.⁊.iij.circa medi.pōt enim in hoc leges tollere:q2 non h3 imperium par in parē. extra de elec.c.innotuit.ff.de ar.nam magistratus.Itē imperator:vel rex qui non habet superiorē legitimat proprium filiū tanq̄ princeps subditum:nō tanq̄ pater filiū.extra qui fi.sint legi.per venerabilē.§.verū.et in aut.qui.mo.na.effi.legiti.§.illud. Item dispensat cum seruo alieno.et eū restituit p̄mis natalib⁹ liberorū[i] xij.q.ij.qui manumittitur. Item generaliter concedit priuilegia ⁊ abso-

[c] ¶ Per mas nil facit.sic posuit Jo.d deo.i tertia colū.cuius errorem auctor sequitur.

[d] ¶ Concor.e de sen.ex.religioso.j.rñ.lib.vj.

[e] ¶ ca.j.hoc verū quoad suos monachos vel cōuersos.vel eos in quos h3 ep̄ales iurisditionem vel q̄si alias non.vel nisi p̄uilegiū habeat.de p̄ui le.abbates.in fi.lib.vj.

[f] ¶.c.fi.⁊ est expressū.d sen.excō.vniuersitatis.

[g] ¶ Quoq̄ nonus articulus Joā.cuius fuerunt verba sequētia vsq̄ prope finem ibi virum.

ADDE vide seq.ad differentiam inter resti.⁊ indulgentiam.Bal.⁊ Inno.in.l.liber homo.§.si heres. de heredi.insti.an stante statuto quod banniti rebānientur videantur habere restitutionem.vel simplicem indulgentiam.vide Barto.in.l.j.§.fi.ff.de q̄sti.

[h] ¶ Natalibus.non tamen per id censentur legitimē ad ordines.de hoc infra.§.finali.versiculo sed illud queritur.

[i] ¶ Liberorum.vt scꝫ dominus non habeat patronatum vt ibi patet.

lationes et restitutiones etiam cōtra sententias: et in criminib⁹. iij. dist. §. porro. iiij. dist. §. fi. xxvj. di. Cōstantin⁹ xxvij. di. victor. j. q. j. qd quidam. xij. q. ij. ecclesiarū servos. et in pre §. illud. et §. notādum. et ff. de sen. pas. resti. l. j. et ij. Utrum aūt reges vel collegiū cardinaliū possint i integrū restituere laycos: et quos et ad q̄ no. ṡm papa. de re iud. cū te. ¶ † Caplm etiā q̄nq; dispēsat. vt ex̄ de sym. ex insinuatione. et ex̄ de p̄b. cū nō ignores. xvj. q. j. alia. Nā caplm cōparat senatui. vt. e. q. eccl'ia. sed senatus restituit aliquē fame; sue ff. de postu. l. j. §. de qua ergo et caplm hoc poterit: papa no.[a] ex̄ de eo q̄ fur. or. re.[b] qd abbas archi. vel ali⁹ p̄lat⁹ sub epo: vel etiā caplm dispēsare nō p̄nt. minores eni p̄lati ardua ad epos debēt deferre. vt ex̄ de offi. archid. ad hec. xviij. di. c. j. nec videt qualr iura p caplo inducta faciāt p ipso. Joan. tn̄ no. in p̄. c. ecclesia. qd caplm eligēdo aliquē indignū intelligit dispensare cū illo nisi sit talis casus in quo p̄hibita sit ei dispēsatio. ¶ † Item ꝯcilium dispensat ꝯtra Aplm vt le. et no. lxxxij dist. p̄sbyter. in prin. ¶ Sacerdos q̄z dispēsare pōt ꝯ canones penitentiales. vt. l. di. de his clericis q̄. et. xxvj. q. vij. tpa. et dixi in repertorio sub titulo de pe. et remis. in rubr. he sunt penitentie a canonibus diffinite[c].

Qualiter et quādo sit dispensatio facienda. Rubrica.

Qualiter aūt et qn̄ faciēda sit dispensatio breviter p̄stringam⁹: et q̄dem facienda est ex iusta: et ex certa cā et magna hoc exigēte. vt. j. q. vij. et si illa. et. ꝯ. §. gn̄a. is tn̄ q̄ dispēsat oia illa q̄ ibi enumerātur diligēter dispensare dz. Alioq̄n nō dispensatio sz dissipatio poti⁹ dici dz. nā si is q̄ prelatus est debitori dn̄ico culpas impune dimittit nō mediocriter p̄fecto offendit: q̄ debita celestis regis et dn̄i sua p̄sumptione resoluit. ea nāq; que in nobis cōmittuntur facile dimittere possumus: ea vero que in deū commissa sunt cū magna discretione nec tn̄ sine penitentia possum⁹ relaxare. vt. xxiij. q. iiij. si is qui: q̄z q̄nq; est culpa relaxare vindictam. vt. xxviij. dist. q̄ sunt culpe: dz ergo fieri dispensatio post peractam penitentiā vel partem ipsius. vt ex̄ de iud. at si clerici. §. de adulterijs. e. lxxxij. di. ꝯ. qui aūt. et c. p̄sbyter. ad fi. sed et qui indignum sciēter p̄movet gravissime peccat. vt xlix. dist. ¶ † Sacerdotes q̄ sine iusta cā dispensat: p̄pter indiscretā dispensationem deponendus est. si sup hoc accusatur. lj. di. c. j. in fi. et c. qui in aliquo. in fi. qd forte obtinet: si canonice monitus sit incorrigibilis: p̄pter hoc suspēsus adhuc in sua ꝯtumacia perseveret: violans sniam suspensionis ṡm. d. m. ar. extra de p̄ben. grave §. volentes. et de vi. et ho. cle. vt clericorum §. si q̄s igitur et extra de excel. p̄la. tanta. ¶ † Debet aūt fieri dispensatio per epm cā cognita summarie cū egeat cōsilio: et inter maiora negotia cōputetur. vt pz. j. q. vij. §. nisi rigor. et c. seq. et §. necessitatis. et c. seq. et §. vtilitatis. et §. se. et nisi fiat de ꝯsensu canonicorum vel maioris partis. nō vz vt dicūt q̄dam. ar. extra de his q̄ fi. a p̄la. novit. et c. quanto. extra de excel. p̄la. capitulo primo. et prima questione quinta. presentium. in fi. vbi de hoc. et de hoc no. l. distin. ex penitentib⁹. et lxxxvj. di. si q̄d. Alij dicunt assensum capituli in dispensationib⁹ de honestate nō necessitate requirendū: nam iure suo potest eps dispensare: et hoc cōmunis visus tenet. ar. extra de iud. at si clerici §. de adulterijs. ibi poterat eps. ec. et in p̄. concor. in quib⁹ nulla de capitulo mentio fit[d]. ¶ Quib⁹ aūt et quot modis fiat dispensatio: et qualiter formātur sententie super dispensationib⁹. no. j. de snia §. vt aūt. ver. postremo et se. † Dicunt aūt quidam q̄ vbicūq; eps scienter facit aliquid contra ius cōmune: et est tale factum in quo ipse dispensare potest p dispensatione habetur maxime vbi nullus ex hoc leditur. vt ex̄ de biga. super eo. et extra de cleri. cōiug. diversis. et extra de fil. p̄sbyte. veniens. et de apost. c. j.[e] in quib⁹ no. de hoc. et. j. ꝯ. pri. Alij dicunt et melius q̄ ad hoc vt dispensare intelligatur: oportet precedere ea que p̄sumi faciunt dispensandi voluntatem. s. qd precesserit cognitio summaria super causis dispensationis: puta an sit necessitas vel vtilitas: vel al'a iusta causa subsit. ff. de in ius vocando. libertus. prima questione septima. nisi rigor. et capitulo sequenti. et etiam necessaria est sententia dispensationis: vel potius decretum super dispensatione concessa: scilicet dicendo decerno eum idoneum ad ordinem ec. vocatis forte his quorum interest. vt prima questione septima. quoniam quicquid. quod non puto quod sint vocandi. aliter autem vt dicunt presumitur temerarium factum episcopi: nec p dispensatione habetur: immo episcopus punietur: quod non fieret si dispēsasset prout deberet in casu sibi dispensabili et successor: vel superior po

a ¶ Nor. et Hostien.

b ¶ Or. re. c. ij. et ibi dixi i vlt. gl. et idē dixi de postu. p̄la. c. vlti. vt ibi scripsi ad fi. vl. gl. et vide. j. §. vidēdus. ꝯ. q̄d si collatio.

c ¶ Diffinite. xlvj. tales canones collegit hos. i sū. de peni. §. q̄ pnia sub. §. vt āt. sz plures pōit ibi autor. et ibi tractans in p̄nc. an sint pnie arbitrarie i casibus vbi sūt p canōes expsse: ꝯ q̄. Jo. de deo i articulo. viij. et tenēt q̄ sic ex cā bn̄ facit. de pe. et re. de⁹ q̄ q̄dā no. ꝯ pe. di. j. mēsurā vbi ēt not. q̄d si sacerdos male fuerit arbitrat⁹ alias qōnes p̄sequtur. Joā. de deo q̄ nō respiciūt propositum. sz ponebat alios q̄tuor articlos dispēsationū s. dn̄i cū vassallo. itē patris cū filio legitimo et nō legitio. itez mariti cū vxore. itē socij cū socio. et dōatoris cū donatario q̄s vt exq̄sitas autor omisit.

Qualiter autem.

d ¶ Mērito fit de hoc not. de elec. cū ex eo. in glo. sz igitur. li. vj.

e ¶ c. j. Erratū puto forsan ex vicinitate: q̄z tex. vel glo. nil ad p̄posi. sz i decr. p̄dicta. s. scōa ꝯ scisma. est materia q̄ ēt. j. allegat et q̄ cōtigua est isti.

terit cōtrauenire.lj.dis. qui in aliquo lxxxj.dis.quicūqꝫ. ¶ † Nūquid ꝗ epūs ꝓmouendo indignū intelligitur dispensare cū illo. ⁊ videtur ꝙ nō. vt in c.qui in aliquo.circa ꝓin.ibi qui cōcubinas a.ū.⁊c. ⁊.lxxxj.di.si qui.extra de ꝓben.referente. semper enī epūs diceret se dispensasse vt nō puniret. ar. cōtra.ꝙ ipso facto dispenset.liiij.dis. si seruus.extra de fil. presb. veniens. extra de sen.excō.si aliquī.⁊ ex de app. dilecti filij.⁊ extra qui ma.ac.pos.per mas.xxviij.di.dyaconi.ex de restitu. spo.literas.ver.opinioni.vbi dr̄ ꝙ ecclesia mādando vel dissimulādo dispensat. Jo.dixit ꝙ circa notū solo facto dispensat sed non circa ignotū: tu dic ꝙ si epūs dicit se dispensasse: vel aliquis dicat secum dispensatū esse nō est ei credendū nisi hoc ꝓbet. dꝫ enī dispensatio ꝓbari per testes: vel etiā per literas dispensationis: vbi crimē occultū fuit.q̄s epō cōfessus secrete. ⁊ de dispensatione obtenta habuit literas prout le.⁊ no.extra de scisma.c.ij. necessaria est ꝗ expressa dispēsatio vt ibi.⁊ etiā in beneficijs.vt no.extra de conces.ꝓben.literas.⁊.ꝫ. ver. dicunt. ¶ Illud aūt no.ꝙ facilius dispensat in ordine suscepto ꝗ̄ suscipiendo. vt l. di.quicūqꝫ. ¶ Qualiter.et in quib⁹ dispensetur cū redeunte ab heresi.nota.xij.di.nos cōsuetudinem.extra de elec.quia diligentia. vel cū ordinato ab heretico vel ꝑciso ab ecclesia vel excōmunicato.ix.q.j.in summa.⁊.c. ab excōmunicatione. ¶ Hoc etiam scias ꝙ q̄nqꝫ dispensatur cū aliquo in alterius ordinum.vt extra de tēpo.or.si vero cū suis cōcor.[a] ar.cōtra.xvj.q vij. c.j. ver.has vero. ¶ Hoc quoqꝫ notandū ꝙ delicti manifestatio ꝓhibet dispēsationem saltem ꝓpter scādalum. vt extra de aposta.c.ij.qꝺ nō est in occulto pctōre: qui post peractam penitentiā in susceptis remanere: ⁊ ad superiora ascendere potest: preterꝗ̄ reus homicidij: si aūt crimen nō est manifestum.i.notorium.est tn̄ tale de quo quis accusari potest ⁊ cōuinci: tūc hꝫ locum dispensatio: hec ꝓbātur extra de tempo.or.c.fi.⁊ no.e.tit.ex tenore. et.l.di.in sum.⁊.c.de his vero. vt autē hic articulus plene liqueat. † Nota ꝙ si pctm̄ alicuius est enorme: ⁊ manifestū deponitur: nec ꝓmouetur sine dispensatione ordinarij epi.l.dist. miror.⁊.c.de his vero.si aūt est enorme ⁊ occultū parte penitētie peracta potest ministrare in ordinib⁹ susceptis: monendus est tn̄ a suo cōfessore ne ad superiores ascendat: sꝫ si omnimode ascendere voluerit nō est ꝓhibendus.vt in.c.ex tenore. nec peccat ordines recipiendo: scd̄m papā[b].

vt extra de aposta.c.ij.in fi.⁊ extra de tempo.ordi.c.fi. etiam sine dispensatione epi: quia sufficit sacerdotis absolutio ex clauium ptāte.ar.vj.q.j.illi qui: abstinendo tn̄ ex humilitate mereretur: ⁊ hec vera sunt nisi sit tale crimen qꝺ etiam post peractam penitentiam executionem officij impediat.de quo nota.ꝫ.§. iusta. vero. sunt quoqꝫ.quia talis ⁊ si ꝓhiberi non possit: qꝛ pctm̄ eius est occultum.extra de symo.ex tue.⁊ arg. vj. q.j. si tn̄.⁊.c.placuit.peccat tn̄: siue ministret siue promoueatur.arg.j.q.j.erga.extra de symo.Mattheus. ⁊ solus papa cū eo dispensat ꝫm.d.m.vt.ꝫ.§.nūc de epōrum.ver.ꝓhibetur.Ceterum si est modicum siue mediocre ⁊ occultū: forte nō est monendus vt abstineat a susceptione ordinum: talis enī post peractam penitētiam licite potest ministrare: ⁊ ad superiores ascendere sine dispensatiōe.Si vero est mediocre ⁊ manifestū: et est cōuictus in iudicio: vel metu ꝓbationis confessus deponitur.xv.q.vlti. si q̄s presbyter.lxxxj.dist.c.j. Si aūt euidentia rei vel spontanea confessione: tunc acta penitentia poterit cū eo misericorditer agi q̄nqꝫ plus q̄nqꝫ minus inspecta persone ꝓbitate ⁊ alijs circūstantijs.vt in.c.si quis ꝑsbyter.⁊.l.di.ꝑsbyterū. vocatur aūt mediocriter mortale ꝫm.d.m.in su. extra de temp.or.§.Et cui.ver. qꝺ aūt vocetur mediocre delictum periurium.s.adulteriū furtū falsum testimoniū ⁊c.ibi vide ⁊ hec vera sunt: si verā egit pniam: secus si simulatā.vt.e.di.vt cōstitueretur.porro.lꝫ sancti patres statuerint ne cōuictus de crimine: siue penituerit: siue nō debeat ꝓmoueri sed ꝓmotus deijciatur. ⁊ deiectus nō restituatur.vt.l.di.ꝑsbyter.⁊.c. peruenit. et.c.si post.nō tn̄ ꝓpter hoc est epis adempta ptās dispensandi cū vere penitentibus: ꝑsertim vbi scandalum nō timetur.vt.e.di.vt cōstitueretur.⁊. c.dn̄o sancto.discretus tn̄ sit in dispēsando epūs vt attendat scādalum cōditionem persone vtilitatem ⁊ necessitatem ecclesie: ⁊ virū peregerit partem penitentie: ⁊ alias debitas circūstantias. vt.ꝫ.§.dispensationū. ¶ † Dispēsatio enī cū cause cognitione summaria danda est. vt ꝫ.ver.dꝫ aūt.hinc est ꝙ si quis fuerit in mortali pctō deprehensus.statutū est ne celebret ꝓpter scandalum qꝺ est in populo de oblatione talis.vt.l.di.de his vero. et idem est si cōfessus fuerit: vel cōuictus: vel aliter sit notoriū.vt ea.di.si quis dyaconus.⁊.c.si epūs.⁊ in pre. decre.ex tenore.e.ti.c.fi.nisi fuerit dispensatū cum eo. lxxxj.di.ministri.⁊.lxxxij.dis.ꝑsbyter.qꝺ fieri debet si vere peniteat.vt in ꝑ.decre.ex tenore.⁊.l.di.si q̄s dyaconus.sed nonne idem scandalū remanet etiā si fuerit dispensatū: videtur ꝙ sic: qꝛ licet ꝑ penitentiā animas saluare possumus infamiā tn̄ abolere non possumus: ⁊ pena potest demi: culpa perennis erit.vt.ij. q. iij.§.hinc colligitur.sed dic[c] ꝙ nō quantū ad catholicos firmiter credentes ꝙ ꝑlati potestatem habent ligandi atqꝫ soluendi ⁊ etiam dispensandi.l.di.ponderet.⁊.c.vt cōstitueretur.de hereticorū aūt scandalo nō curamus.vt patet.xj.q.ꝫ. iij.inter verba. extra de voto magne.§.cum igitur.versi.de illis.ar.tn̄ contra.extra de sacra vnct.c.vnico.§.ad exhibendum[d]. ¶ Si autē crimen occultum sit: quantuncunqꝫ graue sit: acta penitentia vel parte eius: celebrare potest etiam sine dispensatione.vt in pre.decreta.ex tenore.et eodem titulo.ad aures.et de aposta. capitulo secundo. nisi tale fuerit crimen quod etiam post peractam penitentiā officij executionem impediat vt predixi: irregularis autem sine dispensatione celebrare non debet.vt.l. distinctione,ex penitentibus,cum ipso tamen si sit og

[a] ¶ Cōcor.q̄ no. ibi i vlt. gl.hoc dem̄ nō ꝓcederet sꝫ gof.ꝙ pꝫ ex eo qꝺ ibi scripsi i glo. fi. ad ꝫ.ius rn̄det ꝑ ea q̄ scꝑsi de ꝓbē. ꝯ mlta. sup vero. rō. et ꝯ ꝯsi.cū oēs sup gl.sic ꝫ.

[b] ¶ Scd̄m papā. vt scꝑsi i ꝑ.c.ex tenore.sup gl.ij.

[c] ¶ Sꝫ dic ꝫ Inno.i.c.ex tenore.vt.j. sequitur.

[d] ¶ Exhibendū solue. vt de renū.nisi §. ꝓ graui. ⁊ vt ibi no. de voto magne vero.cū igitur. et vide qꝺ no.xj. q. iij.presenti.

cultus est dispensandū ẜm papam. vt extra de renun. nisi.§.persone.hoc prosequere ẜm eū prout no.in pre. 7 decr.ex tenore. ¶ † Diximus ergo qualiter ⁊ qñ sit cū ordinādo dispensandū: nunc dicamus qualiter ⁊ quā do dispēsandū est cū promouendo ad honores super quo dicunt quidā [a].quod si constat aliquē electū verā de peccato egisse penitentiā: de equitate ex officio iudicis non est contra eū admittenda exceptio de crimine in quo non sit necessaria dispensatio.s. ver.proxi.licet de rigore iuris possit admitti.argu.ij.q.vij.requirendū.al's querendū. sed ⁊ accusator tunc repellitur: q2 presumitur mala intētione accusare eum qui penitentiā egit nisi forte suā vel suorū iniuriā prosequatur.iiij.q.v.omnibus.alij dicunt q2 vbicūq3 accusatur aliquis de crimine. vel cōtra eū excipitur semꝑ necessaria est dispensatio: siue sit crimen enorme siue mediocre.siue modicū.nec ob.s.ver.proxi.q2 distinctio locū habet quando is qui petit ordinari non accusatur nec excipitur contra eum.⁊ ex hoc apparet qđ cū delegatus dispensare non possit omnē exceptionē cuiuslibet criminis admittere debet prudenter tñ aget. si priusquā in causa procedat hoc referat delegāti vt per illum si expedierit dispensetur argumētum.extra de offi.archidya.ad hec.§.itē in epistola.⁊ de offi. archipresbyterorū.c.fi.in fi. sed videtur qđ etiā delegās nequeat dispensare.nam priuilegium lite pendente impetratū non valet.vt extra vt lite pendē. c.fi.extra 8 de testi.causam que. ¶ † Ergo pari ratione. nec dispēsatio pendente accusatione: vel exceptione obiēta valere debet: ad qđ respondeo quod aliud est in priuilegio per qđ fit alij preiudiciū.⁊ aliud in dispensatione per quā nemini preiudicatur: secus tamē esset si per eum alicui fieret preiudiciū.nam ⁊ priuilegiū si nulli afferat preiudiciū potest lite pendente impetrari.preterea cum nōdum sit probatū crimen.bene potest dispensari.extra de excep.apostolice.extra de cleri.excō.mi.apostolice.extra de senten.excō.venerabilis. ⁊ vide qđ no.s.ver.nunc de epoꝝ versi.quid si electus.Hec vera sunt.si obijciat electo crimē preteritū de quo penitentiā egit.j.§.proxi.ver.sed quid si aliquis.si vero ei obijciatur crimen in quo perseuerat. et de quo penitentiā non agit.semper est exceptio admittenda. l. dist.absit.xxxiiij.dist.c.j.xxv.di.c.fi.in occultis etiā de quibus post electionē tantū penituit pōt dispensare 9 cū eo.vt extra de renū.nisi cum pridem.§.j. ¶ † Porro dispensator debet diligenter attendere dignitatē ad quā vocatur electus q2 facilius dispensabit in minori: quā in maiori: ar.extra de ele.scriptū.§.pe.ar.tamē contra.extra de transl.c.fi.§.j.ver.vnde licet.sed verba ibi posita contrariū soluūt [b].Item considerare debet qualitatem persone.nam facilius dispensabit cū gratioso propter multas bonas dotes.quā cum minus grato.extra de prebē.de multa.§.fi. Itē facilius quis repellit ab obtinēdo quā deijciat ab obtēto extra de iureiur.queadmodū.§.si post. Itē cōsiderādū est quare accusatio vel exceptio proponatur. nā si proponit vt quis repellat a promotione: tūc cū accusato: seu cū eo contra quem excipitur dispensatur.si vero ideo vt repellatur ab accusatione: vel testimonio in causa criminali tunc non dispēsatur cū eo: q2 huius accusatoris: seu excipiētis illaudabilis est intētio.ij.q.vij.si qs 10 producit.ij.q.iij.paulū. ¶ † In summa notādū est q2 in huiusmodi exceptiōibus que opponunt cōtra electū.semper probationes ⁊ dicta in meliorem partem interpretanda sunt [c].extra de regul.iur. estote.nisi forte alias probatiōes probabiliores in contrariū moueant iudicem.extra de elec.cum inter.R.seniorem.de presump.quia verisimile: hec autē interpretatio latior fiet qñ excipitur: quā quādo quis accusatur nec iudex ecclesiasticus debet admittere illum qui libidine vindicte accusat.Item si in modū exceptionis probatū fuit crimen de quo electus penitentiam egit: vel egisse presumitur ⁊ crimen est modicum.vel non est inde exortum scandalū non semper cassatur eius electio sed ei alia pena imponitur.extra de ele.quod sicut.lxiij.dist.salonitane.extra de homici.ex literis.j.§.fina.ẜm Papam. quod prosequere ẜm eum prout not.in pre.decre.dudū [d].sed dñs meus dixit qđ ⁊ si papa probato crimine in modum excep.vel denūtiationis.vel accusationis hanc gratiam facere possit. licet non deceat.non tamen hoc alij iudici facere licet.quāuis aliud sit de illo dicendum.qui suo proprio motu petit consiliū salutare. arg.extra de homici.significasti.ij.§.j.ver.⁊ quidem. extra de elec.innotuit prope princi. [e] ¶ Postremo nota qđ is cui mandat qđ dispēset cū monachis. dispensare etiā poterit cū abbate.vt extra de symo.c.fi.

Quid iuris sit de dispensatione super beneficiorū pluralitate.

Dicendū restat de dispēsatione super pluralitate beneficiorū. super quo videndum est per quem ⁊ in quib9 beneficijs [f] dispensatur ⁊ qđ iuris sit de huiusmodi dispensatiōe. ¶ Primo igitur sciendū est qđ beneficioꝝ.aliud est simplex.aliđ duplex. siue cōpositū. ¶ † Simplex beneficiū dicitur simplex canonia cum prebenda.vel aliud beneficiū curam animarū nō habens: ⁊ in talibus. vt quidā dicunt bene potest epūs dispensare ex causa. vt aliquis habeat talia plura vt extra de elec.c.pe.xvj.q.j.possessiones.nam dum cōstitutio extra de preben.de multa reseruat specialiter ap. se. dispensandi potestatē super pluribus personatibus. ⁊ beneficijs curā animarū habentibus: per ꝯsequens videt relinquere alijs ordinarijs potestatē super simplicibus dispensandi.arg.extra de presump.nonne.xxv.dist.qualis.ff. de iudi.cū pretor.⁊ per contrariā consuetudinem derogatū est illi canoni.lxx.dist.c.sanctoꝝ.vbi interdicitur epo dispensandi ptāas

a ¶ Quidā ingredit glos. Inn.de qua in fi.

b ¶ Soluūt. solue vt ibi dixi supꝑ hi. dispēsari. s. illud pcede re qñ solū vi culū est ipedimēto.

c ¶ Sūt. hāc prē ⁊ ei9 exēpla pleni9 vide de ele.dudū. ij. post pn. sup ver. obiecta.

d ¶ Dudū hic ē erratū. q2 in toto isto §.nō allegauit decr. dudū.ij.de ele. de qua intēdit.⁊ ibi scripsit supꝑ pdicta gl.in gl. hoc nō facit ⁊ ibi l fi. inuenies dictū Host. qđ sequitur.

e ¶ Prin.⁊ vide qđ post ip̄ Host. dixi.de cle.exmi.clerici super.j.glo.

f Dicēdū. ¶ Bñficijs si itelligit đ his de qb9 loquit.c.qđ pmo allegat planū est si intelligit vt vr̄ p sequētia đ simplicib9 de qb9 pri.dixit Jo.riū,no.i.c.literas statī allegato i fi. vlt.gl. ⁊ vid qđ sup eadi xi.

* ADDITIO. Adde ad h. seq.ibi simplex bñficiū ec.Jo.đ tur.

pluribus prebēdis quā cōsuetudinē dñs papa scit: ꝛ tolerat: ꝛ qd̄ permitti tur durat vt.ff.quod cuiusq̄ vniuer. Itē eoꝝ.§.pe. alij vero dicunt qd̄ nec in simplicibus pōt eps dispēsare. nā ille antiquus canon sanctoꝝ.nisi cor rigatur expresse remanet cū nouo iſtmul.C.de appel.precipimus in fine. Quotiens eñ noua actio inducitur: vetus nō tollitur.nisi hoc expresse di catur.ff.de act.ꝛ obli.l.quotiēs.xxxv. q.iij.de incestis in fi.qd̄ enim nō mu tatur.quare stare ꝓhibetur? vt.C.de testamētis.sancim⁹.rñ.j.ad hoc etiaȝ facit extra de preben.cum iam dudū in fi.ꝛ de conces.prebē.literas:nec ob stat vt dicunt: quod de scientia domi ni pape proponitur. nam multa per patientiā tolerātur.que si deducta fo rent in iudicium non deberēt mediā te iustitia tolerari vt in pre.decr.cum iam in fi.ad idem.xxxj.q.j.hac ratiōe in fi.ꝛ.xxxij.q.vij.apostolus l fi.prior a tñ opinio verior est:ꝛ cōiter obserua tur.verūtamen eps non potest dispē sare cū aliquo super pluribus talib⁹ beneficijs in eadem ecclesia obtinen dis prout colligitur in predictis decre tali.de multa.§.penul.ꝛ in pre. decr. literas.ꝛ eo.ti.cū nostris.ꝛ arg.ff.ad muni.municipes.ij.xxvj.di.acutius in fin.sed qd̄ in dyoce.sua possit quis plura talia habere bene dispēsat eps b scd̄m primā opinionē. ¶ † In diuer 2 sis autem episcopatibus dispensare non potest propter iuris impossibili tatem:quia teneretur vtriq̄ episcopo obedire ꝛ ordines recipere ab vtroq̄: et ab vtroq̄ iudicari pōt.qd̄ esse non posset si contraria mandarent.q: ne c mo potest duob⁹ dñis seruire:vt.xxj. q.j.c.j.xxvj.distin.Acutius.Unde hu iusmodi perplexitatē solus papa tol lere potest scd̄m dñm meū qui dispē sando videtur ei concedere quod eli gat cui maluerit obedire.Ber. anteȝ notat extra de ele.dudū scd̄o.vtriusq̄ episcopi necessariam dispensationeȝ esse.ꝛ sufficere quo ad hoc argu.extra de sen.excom.cum illorum.§.si vero: ꝛ de offi.archidyaco.ad hoc.§.fi.sed si primū beneficium requirebat residē tiam dispēsatio alterius episcopi nō d sufficit:vt ille possit recipere prouen tus prioris beneficij:ꝛ sic potest intel ligi pre.c.sanctoꝝ.Item licet episco pus prioris beneficij dispensare pos sit tacite:vel expresse:vel saltem susti nere ſm papā:sine dispensatione ꝗ habeat canonicatū in alio episcopa tu si placuerit secundo episcopo: vel etiam in suo. non tamen valet eius dispensatio:vt contra statutū vel con suetudinē ecclesie habeat prebendā. quia sic aliorum prebende diminue

rentur:ꝛ ecclesijs est ad profectum vt plures habeant consiliarios.lxxiij.dist.extra hoc prosequere scd̄m pa pā.prout not.extra de cleri.non resi.c.fi.Gof.autē di xit quod nullus solo papa excepto:neq̄ in eodē:neq̄ in diuersis episcopatibus in talibus dispensare po test:ꝛ nota qd̄ expressa dispensatio necessaria est in ta libus:est etiam necesse quod fiat ex causa nec intelli gitur episcopus dispensare conferendo etiā noto.ni si hoc exprimat.qd̄ dic vt.ſ.§.qualiter aūt.ver.dicunt 3 autē quidā.ꝛ ver.seq. ¶ † Quid si collatio prebenda rum pertinet ad Regem.vel abbatem vel capitulum vel decanū.nunquid illi poterunt dispensare cum ali quo in duabus prebendis? videtur quod sic.cum nō sit eis prohibitū.ar. extra de sponsa.cum apud. extra de trāslatio.inter:post mediū.ipsi eñ ita poterūt con siderare persone merita.sicut ꝛ episcopus. ꝛ preterea ipsi vtuntur iure episcopi in collationibus prebenda rum. quare dispensare poterunt: sicut ille. pro rege est ar.extra de conces.preben. c. fi. pro abbate est arg. quia maiora pōt.ſ.§.sunt quoq̄.pro capitulo est arg. extra de conces.preben.cū nostris in fi.de preben. cuȝ non ignores in fi.ꝛ in pre.§.nunc breuiter ver.capitu lum.[a] sed dic cōtra qd̄ non possunt.de iure eñ cōi nul lus pōt duo bñficia obtinere.vt.j.ver.illud.ꝛ speciali ter permissum est epo:vt possit in hoc casu dispēsare. ꝛ ius cōe relaxare vt.ſ.ergo alij hoc sibi vsurpare non debent.quia priuilegia singulorū cōem legem nō fa ciūt.vt.xxvj.q.ij.non exemplo.ꝛ.iij.di.priuilegiuȝ.qd̄ si fecerint tanq̄ violatores canonum puniendi sunt. vt.xxv.q.ij.violatores:qd̄ aūt rex hoc nō possit ꝓbat. extra de penis.in quibusdā.ꝛ de off.le.dilectus:q̄ Ab bas nō possit probatur.extra.de excess.prela.accedēti bus.xvj.q.j.interdicimus.[b] ¶ † Quid si papa.ita di 4 cit dilecto filio magistro Gui.durāti canonico belua cen.capellano nostro salutē.conferimus tibi decana tum carnoten.non obstante qd̄ es canonicus narbo. et ibi prebendam obtines.respon.credo qd̄ absq̄ alia dispensatione potero ꝓbendā narbon.tenere cū satis appareat intentio dñi pape sup hoc dū dicit nō obstā te ꝛc.vt extra de conces.prebē.q: cūctis[c].circa preben. aūt beluacen.licet nō possit dici litera:seu gratia sub reptitia pro eo qd̄ nō tacui.sed de hac in salutatiōe fit mētio.non intelligitur mecū dispensasse. q: expressa 5 dispēsatio est necessaria:vt predixi. ¶ † Illud aūt q̄ri cōsueuit:vtrū quis possit de iure cōi sine pctō: ꝛ absq̄ dispensatione plures prebendas. et plura simplicia beneficia retinere.et videtur quod nō.vt extra de pre ben.cum iamdudum.ibi plures dignitates atq̄ pre bend. ꝛc.et in fin.et capitu.cum non ignores: et ca pit.super inordinata vbi hoc videtur expressum. lxx. distinctio.sanctorum.extra de concessio.preben. lite ras.argu.tamen contra extra de except.io. cum eccle siastice.[d] et extra de ele.dudum scd̄o.prope fi. vbi pro hibetur aliquis habere titulum in diuersis ecclesijs parochialibus:vnde videtur concedi quod possit ha bere in diuersis simplicibus.So.dicunt quidā quos dominus me⁹ sequitur:quod hodie licet habere plu ra beneficia simplicia:cum constitutio de multa in terdicat solum de duplicibus:ꝛ in eadem ecclesia.nec ob.decre.cum iamdudum.nam licet possit quis plu res prebendas habere non tamē multitudinē prout ibi dicitur.multitudo eniȝ est canonibus inimica. vt eo.ti.quia in tantum:ꝛ sic intelliguntur omnia cōtra ria:vel de beneficijs curam habentibus animarum. 6 ¶ † Et sic consuetudo generalis interpretatur: quā

cremas in .c. sctoꝝ di.lxx. eo.iij.ſ.ad tertiū.ꝛ col. seq.vbi ple nissime exa miat an eps possit dispē sare sup plu ralitate bñ ficioꝝ.Hēr. Fer.

a ¶ Capitulū vbi videas.

b ¶ Interdici mus.bñ fa cit cle.ꝯ sta. rē. ne i agro §.ad hoc v bi non pñt abbates ec clesias vni re. iȝ ad eos specter coll. ꝛ idē de per mutatione no.in cle.de rerū pmu.c. vno.i gl.pe.

c ¶ Cunctis. lib.vj.iudic ſ.vt pȝ de ꝓ bē.non pōt §.vi.li.vj.

d ¶ Ecclesiasti ce. vide qd̄ ibi scripsi su per.j.glo.

scit papa et tolerat vnde eam approbare videtur.ar. liiij.disti.§.leges.vel ibi habet ille simul dignitates et prebēdas qđ esse non pōt absq dispensatione. et in hac snia concordat papa dicens quod quis pōt esse prebendarius et canonicus in diuersis ecclesijs qđ p sequere ꝑm eum prout notatur in predi.decreta.cum a iamdudum.[a] Et potest responderi ad iura contraria prout notatur in summa do.m.in titu.de preben.§.et qualiter.sub.§.et illud.et pre.decreta.cum iam dudū ꝑm eum.et ꝑm hanc opinionem non est necessaria dispensatio.qꝛ superfluum est precibus postulare quod de iure communi competit.C.li.x.de thesau.l.vnica. Alij autem inherent verbis pre.c.sanctorum dicētes qđ quis pōt habere plures prebēdas in diuersis ecclesijs propter honorē persone vel vtilitatem ecclesie sed non erit canonicus intitulatus nisi in vna.arg. lxxij.di.c.j.et.ij.et extra de procu.ex insinuatione.de iure autem cōi vt dicunt:nullus pōt plures prebēdas hr̄e: siue in eodē epatu siue in diuersis.vt.s.et in hac sententia fuit.Jo.hinc est qꝫ si quis in indulgentia tacet minimum simplex beneficium non valet vt.j.ver.sꝫ nūqđ nocet.nō eñ pōt aliqs esse in pluribus collegijs simul.ff.de col.illici.l.j.§.fi.ex.de ꝓ ui.volētes §.fi.li. vj.ex.de reli.do.c.fi.nec pōt plures militias nec plusq vnius nomē ordis affectare nec dignitatē ɔiungere dignitati.super quo etiā non pōt a principe dispensatio obtineri.vt.C.li.xij.q milii.nō pos.l.is qđē.§.in posterum.nec duos honores habere.vt.ff.ad munici.libertus.§.prescriptio.si igitur hoc in laycis et in secularibus honoribus statuitur.multo fortius in clericis et in ecclesiasticis honoribus obtinebit.lix.di.si officia.trigesimaoctaua distinctio.si in laicis.Ber.etiā domi.m.no.in pre.decre.dudum.ij.quod nulli licet habere duas ecclesias quo ad titū.canonicatus.imo si primum beneficium sit sufficiēs:non pōt aliud recipere sine dispensatione.ar.pro eo.j.q.ij.clericos.et.c. pastoralis.et.c.se.super hoc no.plene.d.m.in pre.dec. b super inordinata[b].et.c.literas.et quamcūq opini.sequaris per receptionem secundi simplicis non va7 cat primum ipso iure.¶ †Duplex aūt beneficiū seu compositum dicitur oē aliud beneficium citra episcopatum:vsq ad simplex.siue sit dignitas siue personatus.siue plebanus.siue quodcūq aliud curam habens animarum annexam.Et no.qꝫ nullus pōt habere duas ecclesias intitulatas de iure cōmuni:quo ad titulum clericatus vel canonicatus:vel ordinationis:vel prelatiōis:vel dignitatis.vt extra de elec.dudum.ij.ver.suggessit.vbi de hoc.lxx.dist. sanctorum. vij.q.j.sicut alterius.ex.de preb.ad hoc.et.c.se.imo recipiendo scđm cum cura:ex quo illius possessionē habuit vacat primū ipso iure:vt extra de prebendis de multa.et.xxj.q.j.si quis iam translatus.sꝫ quidam dicant qđ dꝫ vacare per sniam:nisi vtrunq in iudicio contenderit retinere prout not.in predicta decreta.de multa.nisi in quibusdam casibus specialibus in quibus possunt plures haberi.primo ꝓpter paupertatem ecclesiarum.x.q.iij.vnio.extra de etate et qli ta.eam te.extra de preb.exposuisti. Secūdo vbi vna dependet ab alia.vt in pre.versi.suggessit.et in predi. c.eam te.et extra de preben.extirpande.§.j.Tertio olim j.q.vij.§.nisi rigor.Quarto si vna sit intitulata et alia commendata.vt in pre.ver.suggessit.xxj.q.j.qui plures.sed tunc in cōmendata nō est prelatus sed procurator.imo vacat nec habet cōmendatarius ius in eac

nec facit fructus suos.sed colligit et eos in vtilitatē ecclesie cōuertere dꝫ: ar.extra de accu.si cōstiterit hodie cōmenda ecclesie parochialis non pōt fieri indistincte vt dicam in constit. greg.x.de electio.c.nemo.li.vj.Quinto ex dispensatione pape:vt extra de preben.de multa.§.fin.xxj.q.j.rela8 tio.¶ †Sed nunqđ epūs dispensare potest vt quis habeat duo beneficia duplicia.dixerunt.T.et.B.et fere omnes qꝫ non:sed solus papa vt in cap. de multa.in fi.a contrario sensu vbi dicit.circa sublimes aūt et literatas personas que maioribus sunt beneficijs honorande.cum rō postulauerit per se.ap.poterit dispensari. ergo non per alios.ar.extra de presump. nonne.xxv.di.qualis.ff.de iudi.cum pretor.xcv.distinctione illud.que ei Titio nubere iubetur omnibus alijs nubere prohibetur.vt.ff.de condi. et demonstr.cum ita.hoc idem probat extra de cleri.non residen. nonnulli. vbi episcopus conferēs bñficium habenti aliud simile: priuat potestate conferendi beneficium.vt in pre.ꝟ. suggessit.Jo.autem qui multas et p litas glo.super hanc materiam compilauit:et dominus me.cum eo dixit quod episcopi olim poterant dispēsare vt aliquis haberet plures ecclesias et plura beneficia cum cura. vt lxx.distin c.sanctorum.et quod hodie idē phit.in pre.cōsti.de multa:interdicitur tñ eis vaga et indiscreta dispensatio.qđ eñ nō mutatur: quare stare prohibetur? vt.s.prope ꝑncip. huius.§.papa ēt.no.ex de tem.or.di lecto.epm dispensare posse.vt qs habeat duas ecclesias intitulatas vt in c.sanctorū.sed certe ibi nō dr̄ qꝫ sit necessaria epi dispensatio : sed dispositio.et propter hoc dicūt aliqui nō esse in hoc necessariam dispensationem: qꝛ de iure communi potest eas habere.vt no.ꝑm eum in predi.decre.cum iamdudum.quod non placet.dic ergo quod aut in dispensatione consideratur vtilitas et necessitas ecclesie. aut prerogatiua meritorum et excellētia persone.In primo casu dico qđ propter necessitatem et euidētē vtilitatem ecclesie:vel personarum ipsius pōt epus dispensare vt quis habeat duas vel etiā plures ecclesias.ar.ex de concess.preb.cū nostris.in fine.j.q.v.presentium.extra de conces.preb. exposuisti.de rerum permuta.quesitum. vij.q.j.scias.extra de ele.in causis.in fi.lv.distin.priscis.x.q.prima.regēdo et in hoc concordant Vinc.et.do.meus et sic potest intelligi opinio Joann. nam etiam ex hac causa posset duas ecclesias vnire.quod fortius est. ex

a ¶ Dudū ibi plene scripsi hāc materiā i magło.

b ¶ Inordinata.ibi distinguit benefitia regularia: seclaria duplicia et simplicia : item subdistinguēs vt ibi scripsi i vit.gl.quod aūt scripsit in decr.litas cōiūxit i s. decre.cū iādudū.cū eo qđ ibi notauerat.

de excel.ꝑla.sicut vnire.Si ꝟo i dispē satione hmōi ꝯsiderant merita vel sa nor seu excelletia alicui' ꝑsone tūc so lus papa dispensare pōt.ar.ex de ele ctio.innotuit.in fi.ꝛ sic loquit.ꝛ itel ligit ꝑdicta ꝯstō de multa.in fi.ꝛ de ele.dudū.ij.§.nos igit.ꝛ opi.T.ꝛ.B. ꝛ sequaciū suoꝝ ꝛ iura ꝑ ea inducta lꝫ em olim eps possit dispēsare vt in c.sanctoꝝ.hodie tn post la.conci.non pōtᵃ vt in decre.de multa.ꝛ in decr. dudū.hec distinctio ꝓbat in decret. Greg.x.de elec.nemo.ibi euidēti vti litate ipsi' ecclesie ꝛc.ᵇ ¶† Sꝫ nūqd poterit eps dispensare vt aliqs hēat vnū simplex ꝛ aliud duplex.dic ꝙ sic qꝛ cū hoc nō sit ꝓhibitū videt esse cō cessum vt ex de sent.excō.nup.ex de trāsla.inter.post mediū.ff.ex quibus cau.ma.necnon.§.sed qđ simplr.vn B.etiā no.ex de ꝯces.preb.literas.qđ nō vr adempta epis potestas dispen sandi sup beneficijs simplicib' vl su per vno beneficio ꝛ ecclia ꝑ cōsti.de multa.ꝛ bñficiū intelligit simplex: ecclia ꝟo duplex.vt.j.ꝟ.pri.ꝛ idē vr dicere papa.j.ver.quid si habeo.non ergo recipiēdo scđm vacat primū.lꝫ peccet sine dispensatione tenendo. ¶ Sed querit quod bñficiū intelligi tur curā aiarū habere.rn.illud cui in est inqrere.corrigere.reformare. pre- cipere.interdicere.suspendere.excōi- care.ꝛ absoluere.arg.in pre.decre.du dum.§.tandē.ex de offi.or.c.j.ver.ij. ꝛ.c.ꝯquerente.§.j.ex de maio.ꝛ obe. his que.lꝫ hoc plenius ꝑsequere ꝯm papam put no.ex de of.archid.cum satis.ᶜ quo ad hoc tn large sumitur cura aiaꝝ.prout no.ꝯm eū in predi. decre.de multa.nō em est vis siue sit ecclia pochialis siue capella hns cu rā aliquoꝝ parochianoꝝ.Itē nō est vis siue habeat pochianos siue non dūtn habeat pochiā in qua habeat ius pochie super quo dns me' ꝑles ꝛ vtiles qōnes ad meā instātiā nota- uit ꝛ scripsit.ex de cle.nō resi.qꝛ non nulli.ᵈ ¶† Quid si habeo ꝑbēdā i ha bēte aliquā ecclesiā annexā.j.Notāt papa ꝛ.d.m.ex de preb.extirpāde.§. q ꝟo ꝙ epsꝛ qlibet suꝑior poterit dis pensare mecū vt possim recipe aliaꝫ curā aiaꝝ cū dicta ꝑbēda.dicit ēt qđ recipiēdo secūdā curā aiaꝝ nō vacat prima ꝑbēda:qđ mirādū vr.ꝛ lꝫ hāc qōnē apud apos.se.viderim pluries corā me ꝛ corā alijs in iudicio agita- ri nunqꝫ tn eā diffiniri vidi.multi tn non approbant glo.ipsius pape.nec rationes in ea notatas.ᵉ ¶† Nūc ali quas de virtute indulgentiaꝝ tanga mus.no.ergo ꝙ habēs plura benefi cia cum cura.vel plures ꝑsonatus si ne dispensatiōe irregularis ꝛ inelligi

bilis est vt ex de elec.dudū.ij.ꝛ de ꝑ- ben.de multa. ¶ Sed qđ si aliqs te nuit plura beneficia sine dispensatio ne:sed ea ante tps electionis sue ipse dimisit nūqd cassabit electio de ipo celebrata:papa rn.d.m.no.in pre.dec. dudum.ij.§.nos igit.ꝛ.§.tandem.ᶠ qđ sic de rigore iur.ar.xxv.di.j.presu mit em simulata resignatio:propter electionē subsequutam.ex de elec.of ficij.ꝛ pnia simulata quo ad hoc non proficit.vt.l.di.vt constitueretur.se- cus si de vera ꝑnia constaret.l.di.fer rum.cum ex hoc ambitionis presum ptio tollat.de hoc.ꝫ.§.pri. versi.dici mus. ¶ Quid si aliquis impetrat in dulgentiā:qđ cū eius redditus sint tenues ꝛ exiles possit licite archidia conatū recipere ꝛ habere vna cū tali bus ecclesijs quas est canonice asse- quutus.rn.per hoc nō indulgetur ei ꝙ ipsas ecclesias habeat canonice: si prius canonice non habebat.vt ex- tra de elec.dudū.ij.ᵍ ¶† Quid si ar- chidiaconus nihil de tenuitate i im petratione indulgentie expressit : sꝫ simpliciter petijt:vt cum obtētis pos sit aliud recipere ꝛ habere:rn.dici ꝑt ꝙ dispensatio valet dummō nō sit ni mia pluralitas.qꝛ tunc non valeret. nam supprimeret tale quid quo ex- presso non habuisset dispensationeꝫ suppressio em veritatis . ꝛ expressio falsitatis reddūt indulgentiam in- ualidam.vt in pre.decre.dudum.ij.ꝛ extra de ꝯsan.ꝛ affi.qꝛ circa.ꝛ arg.ff. de nata.resti.l.ij.ꝛ extra de of.or.ex ꝑ te.sicut ꝛ in rescripto ꝯtingit vt ex ꝯ rescrip.super literis.qđ verum est vbi falsitas est expressa vel veritas sup- pressa.de his que circa dispensationē obtinendam consistunt.s.quibus ta citis vel expressis eaꝫ non habuisset qualia sunt que in pre.decre.dudum continentur.puta qꝛ habebat cano- nice ecclesias.super quibus dispen- sabatur.si enim dixisset:quod nō ha beret canonice.nunquā obtinuisset similiter si non dixisset quod exiles prouentus haberet eaꝫ non habuis- set de facili.j.ver.sed nūquid nocet. ¶† Quid si indulgetur alicui. quod ꝑter obtenta possit vnū bñficiū curā aiarū habēs recipe.ꝛ licite retinere. dic ꝙ ꝑ hoc nō vr sup obtētis dispē- satū.nā indulgētia hmōi tanqꝫ am- bitiosa est restringenda. vt extra de rescrip.causam que. ꝛ de elect.dudū. ij.ff.de sena.l.j.ar.ꝫ.ff.de ann.leg.l. seyo amico.§.vxori.vbi hec dictio ꝑ- ter:ponit inclusiue.sed ibi loquit in testō vbi plenior inter ꝑtatio.vt ex de dona.cū dilecti:hic aūt loquit de dis pēsatione sup pluralitate bñficioꝝ vbi fit strictissima vt prediri:ʰ me-

a ¶ Pōt repe tere ꝑpter ꝑrogatiua ꝑsone ꝯm ꝑ dicta.

b ¶ Ecclie ꝛc. poti' facit ꝫ cū illud per mittat ea ꝯ cā solū i tpa li cōmēda. vt vide qđ diri i decre. de multa. sup vi.glos.

c ¶ Satis ibi vide in glo. ꝫ Inn. vbi ēt ponit di- ctū Host. et ibi ēt remi- sit ad ex Io. qꝛ quorun- dam.

d ¶ Nōnulli. ibi scripsi vi de super ꝑ. pochiales.

e ¶ Notatas sed appro- bata est ho- die de ꝑbē. super eo.li. vi.

f ¶ Tādē.ibi scripsi i gl. hoc nō facit in prin.

g ¶ Dudū. ij ad hec ꝯ re scrip.si gra tiose lib.vi.

h ¶ Prediri il le.§. vrori. dicit ꝙ si vir legauit vro ri ꝑter an- nuꝫ qđ ꝯ ꝯeni' au- reos.c.habe bit illud an nū ꝛ semꝫ centum au reos. ꝛ hāc solonē ple- ni' vide de elec. dudū ij.ad fin. in gl.quasi di cat.

a ¶ Numerus. bene facit de preb. is cui. lib. vi. §. i. ad hec et ad sequentia.

b ¶ Haberet. hoc pz in pre. decre. is cui. i. rn.

c ¶ Dixit in pre. decre. dudu. ij. vbi vide in glo. dicunt Inno. et hosti.

d ¶ Asseris h solet itersi alias. sc per plurali tatis vitiu.

e ¶ Dispensatio. vt de p be. no pot. i. rn. li. vi. In p dicto h de ficit additio io. an. tu dic q Inn. l. c. dudu. el secudo. et ita pnuciatu z pposito assentimum.

f ¶ Videant. hoc pleni scripsi post host. in decre. postulasti ad quaz. in si. remittam vbi ad hac allegatione plene rndet et facit q scripsi de elec. c. i. li bro. vi. sup verbo canonis. dat et pstimonijs etiimolo gia qsi prestet munis vel nimiuz ad id antez qd dz q no mutat ad residentiam: et qd fruct recipiuntur i absentia. rndetur qd in multis bnficijs hec

lios est ergo indulgetia si dicat q ta les ecclias q vacauerat per receptione alioz bnficioz vel alio mo possit licite retinere: et archydiaconatu vnicum recipere et ipm licite vna cu predictis ecclesijs habere. q hac est forma pnideret quatu ad obteta et quatum ad obtinenda et etia cautius est q in indulgentia ecclesiaz numerus exprimatur: vt. i. §. pxi. qz si habeat plures q duas non sufficit dicere vt cu ecclesijs quas obtinet possit aliaz recipere: qz in his odiosis indulgentijs verbum ecclesijs ad duas duntaxat ecclesias refertur. ar. iiij. q. iij. §. item vbi numerus[a]. Ite quo ad beneficia obtinenda cautius est si certa summa vsq ad quam ea sibi recipere liceat exprimatur. sed nec sufficit si indulgentia dicatur vt cum beneficijs que hz possit vna ecclesiam vel personatu recipere si obteta beneficia curam habet restringenda est et talis indulgetia vt predixi: sicut ars diximus qz si impetrans literas cu clausula illa non obstate qd ars bnficiatus existit. hz etiam vnicum bnficiu cum cura non valent litere. qz cum in beneficio illo oporteat eu residere. vt ex de cleri. non resi. qz. et c. fi. non fuit scribetis intentio sibi aliud beneficiu conferre nisi expresse dicatur q primum cura animaru haberet[b]. ¶ Sed nunqd nocet impetranti indulgetia si in ea dicat q obtenta q sunt canonice assequutus possit licite obtinere. vr q sic ppter mendaciu: vt in p. dec. dudu3. dicendo eni se dicta bnficia canonice fuisse assequutu mentitus est qd facere no debuit. extra vt ecclesiastica beneficia. c. vnico. iustum ergo est vt du metiedo voluit vsurpare qd suu no est perdat et qd suum est vt. xiij. q. i. §. qz ergo ppe. fi. §. vt aut. et C. fini reg. si constiterit. sed dico q sibi non nocet qz qd dixit se canonice assequutu3 intelligit

ri ergo debuit illarum expssio. vt presides possit super his certificatus cogrue dispensare vel distribuere: vt dixi de preb. de multa. in fi. et si fatearis sub tali generalitate possent dece includi eque. xx. et. xxx. et plura infinitas sut et in literis iustitie est odiosa de rescri. fic. i. per eu q sibi potuit pferre. defectu aut q est in hoc qd ipsa beneficia simul retinere no potest papa remouet du indulget ei qd ea possit licite retinere. et sic no ob. pre. decre. dudu. qz ibi papa non remouit defectu huiusmodi super obtentis vt dixi. Domi[c]nus vero dixit. q vix aliqua indulgetia sufficiens inuenit qz in eis beneficia non specificant. vt. s. §. pxio. sz semp apponit clausula illa: que te asseris[d] canonice assequutum. qd est impossibile. vt probat in pre. decret. dudum. §. insup. ¶ Ite q tales indulgentie sunt cotra intetione domini pape q no intendit in tot bnficijs dispensare. vn non valet vt ibi. debet ergo specificari bnficia plura obteta aliter non valet vt dicit. et nisi intelligas verbu canonice: pront iam. s. dixi. imo si quis in dispensatione taceat beneficiu quatumcuq simplex et modicum non valet dispensatio[e]. et remanet ineligibilis vn devidemus cessari per. d. Clemen. iiij. Inme inris elec. composte. electi. pro eo solo. qz i indulgetia sua no fiebat mentio de quibusda prestimonijs que tpe impetrate indulgentie obtinebat: non obstate qd diceretur a multis q huiusmodi prestimonia noie beneficij ecclesiastici non erant censenda cum in sola temporalitate cosistere videantur[f]. tunc etia dixit ide dns Clemes q quantucuq impetras habilis sit si tame supprimit vel exprimit: quo expresso vel suppresso princeps moueri potuit ad petitionem gratie repellendam: et literam et gratia subreptitiam iudicabit: hinc est q si hns ppositura ipetrat qd sibi liceat aliu psonatu hre. et simul cu prepositura retinere taces de cura aiaz. q prepositura hz no vz dispensatio. s. §. pxi. nec etia aliu psonatu cu cura poterit cu primo etia si primu curam no habeat licite retinere[g]. et est ro. qz in per

c. ij. li. vi. bn igi t expressitur. de of. or. c. ij. qd secuda e metio spalis q. s. dixi potissime predicta pcedere qn pstimonie no sunt de ecclia: ifr de extra. dictu est. qz quibusda vr q qn prestimonie sunt in vna ecclia i qua plures p vnu de cosuetudine possint haberi illa pluralitas habeat p vno. ar. ff. arbo. fur. cesa. si gemina. et videt quod da commodu vel stipedia canonico deputatu poti q bnficiu vel salte vnicu stipendiuz de quo loq pot. C. de exe. cu. rei iudi. l. stipendia. ff. de re iud. comodis p miorum. et qz pluetudo ecclesie facit multitudine taliu no inimica ca-

14 ¶ Sed nunquid nocet

uno cotingunt vn. super hoc non excusatur subreptio in gratia. et faciunt verba clementis que statim autor subdit. ad iudicandam gratia subreptitia que sic ptinet no obstate qd canonicatu et pbeda cu certis pstimonijs vel prestimonialib portionib in tali ecclia noscitur obtinere et potissime cu prestimonia no sint de ecclesie in qua canonicatu obtinet sed extra hoc. i. Item qz duplex odiu versatur in his liter. primu commune: vt in decre. qz vis. i. de pbe. lib. vi. hz pluralitatis. e. ti. qz in tit. et de elec. dudu. ij. et eius aut pactum odium auget. facit pstitutio execrabilis. sic.

15 dudum. §. insup.

sonu no vr de illis vt de bnficijs iudicadu. de pb. qz in tit. et c. cu id. dudu tene certum.

ADDE q appel. bnficij ecclesiastici no veniat pstimonia. tz Abb. etia psl. xlvij. ij. li. et inchoat subdit q si hns ppositura ipetrat qd sibi liceat aliu psonatu hre et retinere simul cu ppositura taces de cura aiaz. qua hz ppositura no vz dispensatio. adde Abb. psl. xxxviij. ij. lib. in prin. an aut mot pprius tollas oes istas subrept. vide Pe. de anch. consil. xxxvij. et verba Jo. an. hic vide per Old. cosl. cxl.

g ¶ Retinere. hodie declaratu est predicta verba &c.

si in litera dispẽsationis adiecta sit clã puisoꝛ qδ aia
rum cura si qua illis imminet nullaten⁹ negligatur
vt in cle.de pre.c.j.j.rñ.vbi etiã no.rõ q̃ sequitur.
a ❡Postulasti.ibi plene videas super ver.vicaria.
b ❡Papã.in decre.dudũ.§.insup.super ꝟ.canonice.
ADDE qδ
Inn.i.c. dudũ.el.ij.de
electio.dicit
fuisse pnũtiatũ ꝯ pre
positũ largẽ
tinũ cũ quo
fuerat dispẽ
satũ vt preter obtenta
posset bñficiũ curatuʒ
recipere ꝛ li
cite retinere vt p hec
ꝟba nõ intelligat dispẽsatio fcã
circa obten
ta vt illa possint simĩ re
tineri ꝛ obtineri cũ ꝑpositura.dʒ
eñ ꝟm ipm
intelligi illa dictio ꝑter vt stet ex
clusiue.
c ❡Nocet.
huic ꝯtrio
stãdũ est p
decre.nõ ꝑe
de pbẽ.lib.
vj.ꝯiũctam
cũ decr.e.ti.
eũ q̃. vt ibi
no.in fi.iiij.
glo.
d ❡§.fi.li.vj.
ꝛ vide hoc
ꝯpleni⁹ eo.li
bro.de pbẽ.
nõ põt.§.j. i
gl.pone ha
bẽs.ꝛqδ su
p ea scripsi.
e ❡Dicũt. ex
peditũ ẽ qδ
de primis i
telligit de p
bẽd.nõ põt.
li.vj.§.j. ad
idẽ cle.eo.ti
tu.si plures
f ❡Dicat. et
disputãdo
terminauit
d.m.q ep̃s

sonatu cum cura duo sunt impedimenta vnũ qꝛ ꝑsonat⁹ est:de quo idẽ iudiciũ est qδ de bñficio curã aiaruʒ habente.vt in pre.decre.dudũ.Aliud qꝛ curã hʒ vt eẽ de prebẽ.de multa. si ergo impetrat qs quod sibi liceat duos ꝑsonat⁹ tenere nulla facta mẽtione de cura vnũ impedimentũ est sublatũ.s.qꝛ ꝑsonatus sunt.aliud vero .s.de cura remanet.si eñ de duab⁹ e seruitutib⁹ vna remittat altera rema 18 net:vt.ff.de serui.vrb.pre.si dom⁹ tua ar.extra de visupal.ex tuarum.eẽ de 16 priui.pastoralis. ❡†Sʒ opponitur ꝑsonatus maioꝛ est q̃ cura.vñ si dispensatum est in maioꝛi p ꝯñam in simili:vel minori.ar.extra de deci.ex parte.iij.ꝛ q̃ fi.fin. legi per venerabilem j.rñ.ff.de reg.iur.nõ dʒ.xij.q. j. precipimus.sed dic q hoc ar.fallit in priuilegijs ꝛ dispensationibus.arg. eẽ de priuil.sane.qδ ꝑsequere ꝟm.d.m. a vt no.de rescrip.postulasti.[a] ❡Quid si habẽs plura beneficia min⁹ canonice obtinet qδ sibi liceat recipe ꝛ habere plura beneficiã nulla de obtentis habita mẽtione:rñ.lʒ dispẽsatio nihil valeat quo ad prioꝛa beneficia valet tamẽ quo ad futura si ea licite b quesierit ꝟm papã[b].ar.ꝯ.§.ꝟ.sʒ nũc quid nocet.[c] ❡†Sed quid si in dis17 pensatione dr indulgem⁹. vt tibi liceat ꝑsonatũ vnũ recipe ꝛ simul cuʒ obtentis bñficijs retinere.ꝛ pri⁹ habuit vnũ beneficiũ canonice.ꝛ aliud minus canonice:rñ.bona est dispensatio qꝛ per eã põt obtenta prius licite retinere cum quesito de nouo.§.ꝟ. pri. ❡Quid si hñs ecclᵃiam cũ cura obtinuit indulgentiam vt sibi liceat aliud bñficium etiã si sit ꝑsonat⁹ similẽ curam non habẽs.si ei conferatur recipere ꝛ cũ prioꝛi tenere. demũ ꝯfert ei archidiaconatus nũquid poterit illũ cũ prioꝛi ecclesia retinere vr q sic qꝛ cura archidyaconatus nõ est similis imo dissimilis cure ecclesie. eẽ q̃ fi.sint legi.p venerabilẽ.§. verũ sed dic ꝯtra.nã dissimilitudo ista ad genus non ad spẽ a referẽ.de hoc dicã eẽ de of.oꝛ.in ꝯstit.Greg.x.oꝛdina d rũ.§.fi.[d] ❡Item si aliquis obtinuit dispẽsationẽ sup duobus beneficijs cum cura obtinendis.queritur de q̃bus intelligit:rñ.de his que primo post obtentam indulgentiam obtinebit.ꝛ si illa vel aliqδ eoꝝ dimiserit non licebit ei ex vi indulgentie alia vel aliud loco dimissi recipe sine no-

q̃ dispensauit cũ canonico suo vt possit etiã hẽe curatam ecclesiam poterit eũ cogere ad residendum in curata lʒ in absentia nihil ex canonica percipiat.
g ❡Alicui.aduerte qꝛ nõ dicit ep̃o quo casu ꝑcederet primũ dictũ sequendo vltimã opi.positã.§.ver.sʒ nũ

na dispensatione.ar.ff.de lega.iij.fideicommissa.§.si quis.ꝛ.ff.de cõdi.ꝛ demõ.hec conditio si.ꝛ.l.conditio si. ff.de ver.sig.bones.§.j.hmõi eñ indulgentie tanq̃ ambitiose restringẽde sunt.vt dixi.arg.ꝯ.quod liceat ei aliud loco dimissi recipere.extra de voto magne.§.cum igitur.versic. ex hoc attendentes:ꝛ de testi.significa e uerunt.alij aliter dicunt.[e] ❡†Quid 18 si indulgetur alicui quod possit plures ecclesias licite tenere.nũquid intelligitur secum dispensatum esse vt in neutra teneatur residere? videtur quod sic.alioquin indulgentia inutilis videretur.ꝛ hoc videtur sentire Ioan.prout not.vij.q.j.si quis in clero.imo indulgentia hoc principaliter concedere videtur:illa eñ videẽ causa prohibitionis quod quis nequeat plures habere ecclesias:quia non potest in vtraq̃ personaliter residere et per se curam illarum agere vt extra de cleri.non residen.qꝛ nonnulli.ꝛ.c.relatum.tu dic quod talis indulgentia non liberat eum: quin teneatur in earum altera residere.ni f si hoc expresse in ea dicatur.[f] nã ambitiosa est.ꝛ ideo restringenda.extra de preben.quia in tantum.ꝛ.c.sequẽti.clericus eñ nunq̃ debet ab ecclesia abesse.vt.xcj.di.eleutherius.et.c. seq.xcij.dist.c.fina.habens igitur talem indulgentiam de consilio meo nũc resideat in hac ecclᵃia nũc in alia vt sic vtriq̃ satisfaciat vt ex indulgẽtia lucrum repoꝛtet. ar.in ꝑ.c.si quis in clero.de conse.di.j.si qs ẽt.ꝛ de cõse.di.iij.ep̃s.ꝛ vide.j.ver.sed q̃d si in19 dulgentia. ❡†Quid si papa dat po g testatẽ alicui[g] quod dispensetcũ aliquo vel cum aliquibus super plura h litate beneficioꝛum.rñ.[h] ille põt dispensare solum cum sublimi vl' literata persona.nam ius dicit cum tali eẽ dispensandũ.vt extra de prebend.de multa.in fine.ꝛ potestas huiusmodi ad ius est referenda vt extra de cõsue.cum dilecti.ꝛ de rescript.cãm q̃. secus si ipse papa dispenset.de cuius factis disputare non licet. sacrilegij enim crimen est disputare vtrum dignus sit quem princeps approbauerit.vt.C.de pe.sacrileg.l. secunda. C. de diuersis rescriptis.l.sacrilegij. extra de etate ꝛ qualitate.eam te. decimaseptima questione quarta.§. qui autem ꝛ.c.sequenti.ipse enim potest de iure supra ius dispensare.extra de

quid ep̃s ꝯ. si ep̃o cõcessum videẽ id soluʒ qδ nõ poterat. sʒ cũ de ep̃o non foꝛmeẽ qõ. mirã dẽ videẽ q dispẽsationeʒ fauoꝛabiliorẽ que respicit necessitatem vel vtilitatẽ eccl'ie facere non possit ꝛ facere possit minus fauoꝛabilẽ qδ ptʒ ex ibi no.cõcesso aũt qδ facere possit dispẽsationẽ necessariã vel vtilẽ eccl'ie satis ptʒ qui.dist.vbi solum imminet fauoꝛ p sone p iure que alles.

h ❡Rñ.scðm Inn.in glo. sup verbo canonice.supprius allegata.

concel.preben.proposuit in fi.alij dicunt[a] qd etiã cũ nõ sublimi: & cũ non literato poterit dispensare.ar.§. nunc de epõrum.ver.xxxvij.quia beneficiũ principis est largissime interptandũ vt extra de doñ.scũ.dilectus & pcipue vbi non cõceditur ad instantiaz ei9: cui beneficium cõfertur scõm ea que nota.scõm papã.extra de pben.c.fiñ. Ego dico qd si i indulgẽtia dr qd dispẽset cũ vno: aut plurib9 nullius expresso nomine: vera est prima sententia: si vero in ea exprimitur nomẽ ei9 cũ quo dispensandũz est tũc obtinet scdam sententiam: psertim vbi mãdatur simplr q dispenset certo mõ: seu cõditione nõ adiectis.nã tũc hz obedire & exequi: nõ de idoneitate psone p qua mandatũ recipit disputare: vt in pre.cõcor.& extra de offi.dele.pastoralis.§.qz vero.ar. tñ pro eo. extra de rescriptis: si qñ.& c.cũ adeo. ¶ Quid si is cui mandatũ vel cõcessum est qd dispenset cũ aliquib9 dispensauit cũ vno nũquid per hoc est ptãs ei9 perpetuata: ita qd post mortem mãdatoris possit cũ alijs dispensare? rñ. obtinuit qd non.ar.cõtra in his q̃ not. §. §.finitur.v.pone ergo. ¶ † Sed nũ-[b] 20 quid si in indulgentia de plurib9 beneficijs obtinendis cõtineat clausula illa dũ modo in bñficio in quo nõ resederit faciat idonee deseruiri. ex de of.or.in cõsti.Grego.x.ordinarij.[c] nũquid si non obseruauerit hũc modum seu cõdi. valet dispensatio: & beneficioz collatio: & receptio? rñ. valet nihilominus.cõditio enĩ non fuisset apposita dationi indulgentie: & receptioni beneficij.immo qd dixit dummodo: non hz vim cõditionis: sed potius monitionis.q̃ licet nõ fuisset apposita nihilomin9 est seruanda[d]. ar. ff.de tutel.muto. siue cõminationis. vt.C.cõmina.vel epistolas.progra. ptetũ: & no.scõm papam extra de presump.c.fi.poterit tñ priuari pp̃ter negligentiam.vt extra de cleri. nõ resi. ex tue.& c.relatũ.§.ver.quid si dispensatur.et.§.v.qd si indulget. ¶ Quid si hñs duos personatus canonice ex aplica indulgentia recipit tertiũ sine dispensatione.queritur qs de primis duob9 vacet: & an vacet vterq; an neuter? & videtur esse in volũtate principis: quez de primis duob9 retinebit. ff.de excu.tu.l.vj.§.si duas. immo videtur esse in optione recipientis: qd retinere malit.extra de pben.pterea. & c.referente. potest dici qd cũ primi duo habita loco vni9 pp̃ter indulgẽtiaz habeãtur: vacat vtrũq;. extra de pben.de multa.psertim cũ indulgentia.de pluralitate beneficioz: et ipsa pluralitas odiosa sit. vj.§.& odiosum priuilegiũ de facili pditur prout no. extra de psti.cum accessissent: & de decimis.suggestũ.nec ob.pre.l.ff.de excu.tu.nã licet nõ debeat quis pluribus tutelis grauari: non.tñ per receptionẽ vnius tutele vacat pri9 obtenta. qd cõtingit in bñficijs. Itẽ decr. pterea & referẽte corrigit p decr.ð multa.[e] ¶ † Sed nunquid habens plura 21 bñficia cũ cura sine dispensatione impeditur eligi ad minora bñficia: puta ad archidyaconatum vel pbendaz et similia: sicut impeditur pp̃ter hoc eligi ad maiorem dignitatẽ: vt in p. decre.dudum? & dicũt quidã qd nõ: cum hoc nõ inueniatur iure cautũ. et quia maior perfectio requirit in electo in epm: immo collatio bñficij facta criminoso: puta adultero tz: dũtñ nõ sit alias irregularis vt extra de excel.pla.inter dilectos.& arg. extra de de.exc.mi.c.fi.sed videtur verius qd de rigore iuris impediat. si hoc in iudicium deducatur.ex de pben. cũ iã dudũz.in fi.nã est violator canonis. extra de cleri. non re.quia nõnulli.ac vt canonũ violator dz deijci etiaz ab obtento.extra de ma.& obe. c.ij.xxv. q.i.violatores[f]. ¶ Sed an epõs poterit dispẽsare cũ tali vt eligi possit ad hmõi minora beneficia: & videtur qd non.cum enĩ dispensare nequeat: vt qs plura talia beneficia retinere possit.vt in pre.c.dudum.& c. de multa. in fi.multo minus tollere poterit irregularitatez ex hoc sequutã. ¶ Quidaz tñ contra arg.p eis. ex de sen. ex cõ.c.nuper.nam & in multis maioribus quã hoc sit dispensare potest. extra de iudi.at si clerici.§.§.nũc de epõrum.versic.de his igitur. & se.ad hoc etiam bene facit quod ibi no. in ver. clxj.quo ad episcopatum autem dis- 22 pensare non potest. ¶ † Sed pone quod aliquis male tenuit beneficiũ. puta quia minus canonice institutus: vel quia dispensatio quam habuit non fuit sufficiens: postmoduz impetrat indulgentiam quod beneficium illud licite valeat retinere: de perceptis exinde fructibus nulla penitus habita mentione. nunquid remanet iste ineligibilis? no.domi.in. extra de rescript.postulasti. et in pre. di.decreta. dudum §. insuper quod sic pro eo quod fur: et latro: et ambitiosus fuit.fructus ad eum non pertinentes percipiendo. argumentum in capitulo dudum. Respon. primo. necesse est ergo fieri in indulgentia de fructibus mentionem. Uel dic purgatum esse vitium illud. nam concesso sibi quod beneficium illud possit licite retinere: videtur sibi domin9 papa: per hoc cõcessisse fructus percep-

a ¶ Dicit vt ibi recitat Compo. ADDE q Abb. i.c.dudũ.el.ij. i fi. dz putare q vtute dicte gr̃e ñ possit epõs dispẽsare nisi cũ cã rõnabili. qz hoc iportat vbũ dispẽsare. vt no.gl. j.q. vij §.nisi rigor. hoc dz Inn. i.c. cũ ad mõasteriũ.ð sta. rẽa.qd i casibus i qbus epis pmitti tur dispẽsatio fctã sine rõnabili cã est nulla.vl saltẽ venit irritãda. et ipe epõs puniẽdus ẽ.qz vbi ñ subest rõnabilis cã dz dissipatio.

b ¶ Ergo tu distigue. vt dixi ð fi. ps. i glo.nũqd. an fuerit litera cõmissiõis de certis psonis. an lra gr̃e facte dispẽsare debẽti. itẽ prio cãu an fecerit actũ oi dispẽsatiõi ñ ẽde cõez vel spãlẽ tñ ibi vide.

c ¶ Ordinarij.lib.vj.

d ¶ Seruanda. facit p. c.ordinarij. v.prouideat. lib.vj.

e ¶ Multa. ad lraz fuerũt hec vba cõpo.i decr. ð elect.dudũ ij.ad fi.expeditũ est qd oia vacãt p de.de pbẽ.ñ ptes. et ibi plene nota. an valeat collatio vltimi i gl. ñ intelligas.

f ¶ Uiolatores.vid h vba q̃ fuerũt ad lram cõpo. q̃ scpsi i decre.dudũ ij.i.gl.& vt ibi dixi i fi. hodie p cõstituti. Io. execrabilis. v.q̃ vo deiceps.sũt inhabiles ad q̃cũq; bñficia.p qd ẽ soluit qd hĩc sequitur.

ptos: cum sit factus verus platus. vñ noie ecclesie nouiter sibi collate suos facit tanq̄ nouus successor: et verus prelatus. x.q.ij. si quis epus. xij.q.ij. de laicis. ex de testa. relatũ. ij. ℣. vbi aũt. vñ nõ nisi sibi ipsi restituere tenet. vt ex de of. or. cũ vos i fi. ⁊ de pbẽ. dilecto §. fi. q̃si p canonicam adeptionẽ pla ture actio ꝯfundatur: sicut ⁊ p aditio nem heredi. vt. C. de here. ac. vt debi tum. ⁊. l. seq. d. m. tñ hoc nõ admittit. nisi p veram pniam fuerit satisfactũ. qđ non plz ꝑpter rationes pdictas[a].

23 ¶ † Quid si dispensatur cũ aliquo: vt sibi liceat plures psonatus recipere si sibi canonice cõferãtur: ipse vo eos recipiat. nõ canonice. Rñ. lz peccet. et cõtra euz pcedi possit: eo qr illos ma le tenet: nõ tñ: qr plures tenet. vñ Pa pa nota. in preallc. c. dudũ. qđ dispen satio nõ vitiat ꝑpter multitudinem beneficioꝝ: licet quis peccet eã mul tiplicando: ꝑpter qđ est puniendus vel ei⁹ electio cassanda. ⁊ non ꝑpter hoc: qr plura beneficia curam anima rum habentia receperit. qđ ex eo ap paret. qr si dimitteret priora bñficia vno excepto. ⁊ post dispensationẽ ob tentã aliud recipiat ambo licite reti neret: ꝯtra hoc tñ facit qđ no. s. ℣. Itẽ

24 si aliq̃s obtinuit. ¶ † Porro. d. me⁹. no. in preallc. §. insup qđ insufficiens dispensatio: ⁊ si ius nõ cõferat benefi ciũ retinendi: obstat tñ ordinario ne talẽ priuet scđo beneficio. dũtñ in di spensatione cõtineatur: qđ possit pri mũ cũ scđo retinere: nõ obstãte consti tutione ꝯcilij gnalis. vt ita. ⁊ si nõ in vtroq3 opetur: saltez quo ad scđm. vt vez eo sine Pape licẽtia nõ priuetur. ar. ex de cõfir. vti. vel inuti. c. j. ⁊. ij. qui tñ alias priuaretur: si vtrũq3 ꝯtende ret retinere. vt ex de pben. de multa. Rñ. j. primũ aũt in casu cõferre pote rit tanq̃ vacãs. vt in. c. j. §. et si vltra. qr quãtũ ad illud parũ aut nihil di spẽsatio opatur. ¶ Quid iuris sit cir ca dispensationẽ illegitimoꝝ et irre gularium quãtũ ad ecclesiastica benefi

25 cia obtinẽda. no. j. §. postremo. ¶ † In summa no. qđ si hñs plures ecclesias vel psonatus in termino sibi p ordi nariũ assignato nõ ostẽdit dispẽsatio nem poterit ordinari⁹ eas ꝯferre. vbi aũt dubitatur vtrũ dispẽsatio sit suf ficiens dñi pape est cognitio sz si suf ficiens dispensatio ostendit ordina rius ꝓuidere dz: ne illa beneficia de bitis obsequijs defraudẽtur. Hec le gũtur in cõsti. Greg. x. de of. or. c. ordi narij.[b] ⁊ si illas hz in diuersis epati bus vterq3 epus poterit ei terminũ sta tuere supradictum prout in no.[c]

Quis sit dispensationis effectus.

Postremo loco dicendũ est quis sit dispensationis effect⁹. ⁊ certe vt ea obtẽta ecclesiastica sacramẽta ⁊ beneficia digne et licite recipi pos sint. nullus eñ in mortali cõstitutus pmoueri dz rñr: nisi pnia iã pacta. xl. dist. multi. xxv. dist. illud. xj. q. iij. au di. Item effectus est vt iam pmotus ea obtenta suũ officiũ licite exequat. qđ nõ põt ex quo mortaliter peccauit nisi post pniaz obtinuerit dispẽsatio nem: qr suspẽsus est quãtũ ad se. ij. q. vij. §. qr ergo. Itẽ est effect⁹ vt benefi ciũ qđ alias licite retineri non põt ea obtẽ. licite valeat retineri. ex de cle. cõ iug. diuersis ⁊ de cleri. pere. c. fi. ex de sup. neg. pla. l. fas. Itẽ effect⁹ est. vt su per crimine publico sup quo publi ce dispensatũ est nõ possit q̃s vlteri⁹ accusari. extra de fi. pres. ex tua. ex de accu. de his. si vo dispensatũ fuerit in occulto. bene adhuc poterit accusari. potest. xxxiij. q. ij. admonere. extra de tem. or. c. fi. de hoc nota. j. de aboliti. et purgati. ver. porro. ¶ † Sed nũq̃d epus simpliciter dispẽsando cum ali q̃ criminoso iuxta ea q̃ dicta sunt. s. §. nunc de epoꝝ. ver. verũ. ⁊ se. intelligi tur in susceptis ⁊ suscipiendis ordini bus: ⁊ in habitis ⁊ habẽdis bñficijs dispẽsasse. Rñ. sic. nã in bñficijs am pla est interptatio facienda. ex de do. cũ dilect⁹. extra de priuil. quia circa.

2 ¶ † Quid si dispẽsat cũ aliquo illegi timo q̃ valeat fieri cleric⁹. dic qđ in telligit dispẽsatũ esse cũ eo vt ad mi nores ordines tñ valeat pmoueri. de hoc not. ex de fi. pb. l. fas. ¶ Quid si dispensatũ est vt ad ordines valeat pmoueri: rñ. de minorib⁹ tñ ordini bus intelligendum esse. ar. xxiiij. di. lector. ff. de lega. iij. nummis. puile gium eñ tale cũ sit odiosum restrin gendum est. vt. ff. de lib. ⁊ posth. cum quidam. extra de consan. ⁊ affi. q̃ di lectio. extra de transac. c. fi. ad fi. gene raliter enim dispensationes cuz sint cõtra ius cõmune restringende sunt. ar. de pe. dist. j. pene. ar. tñ contra qđ large sit tale beneficium interpretan dum. ff. de consti. prin. l. fi. extra de do na. cum dilecti. xij. q. j. duo. sed hec cõ traria loquũtur in indulgentijs que non sunt contra ius commune: vel in alterius preiudicium[d]. ¶ † Quid

3 si dispensatum sit cum aliquo vt ad aliquem ordinem valeat promoueri. respon. non ideo intelligitur cum eo esse in certis ordinibus dispensatũ.[e] argumen. xxxiij. distincti. lector. xij. distincti. nos consuetudinem. vbi de hoc. l. distinc. quicunq3 penitens. xv. q. viij.

a ¶ Predictas iuxta doctrinã datã. s. ℣. sz nunquid nocet. vt re mediũ pri mũ dcm. ex qt⁹ eñ fui cũ papa Io. qđ cũ mihi iustificasset cuiusdam mei scholaris titulum remissionẽ pteritoꝝ fru ctuũ facere noluit nisi ea ꝯdõne q̃ tpoꝝ dimi dia. j. certũ tpa sue ca mere solue ret. posset tñ trãsire di ctuz guil. si ꝯuerteret il los i vtilita tẽ eccl'ie. ab sit ei qđ suc cessor illos recipet iur3 fructũ. imo recipet vt de bitũ eccl'ie ex maleficio recipientis furtiue: vt dcm ẽ. s. bñ facit de sy mo. audiui mus. i fi. cũ ꝯcor. vlt. gl.

b ¶ Ordinarij. lib. vj.

c ¶ No. ibi vide i glo. ad quos.

Postremo lo co.

d ¶ Preiudiciũ. vide qđ plene scpsi de. ℣. si. olz sup vlt. gl.

e ¶ Dispẽsatũ. hoc itelli ge de maio rib⁹. ⁊ qđ sic itellexit pz p sequẽtis hoc dico. qr lz scripseriz post host. ď rescri. postu lasti. in ma gna glo. ad fi. qđ i dispẽ sationibus odiosis nõ arguit ď pa ri ad parez vl ď maiori ad min⁹. il lud tñ vt ibi dr nõ hz lo cũ i iclusis. vñ dispẽsa tio ad dya conatuz bñ icludet sub dyaconatũ ⁊ miores: sz nõ sacerdo tium maxie ẽt pcedit il lud i diuer sis spẽb⁹ q̃ ꝯnexitatẽ hñt hoc di co pp id qđ seqt. j. ℣. ij. si obst. pdicte doctrie host. q̃ fil. sint le gi. p venera bilẽ. i pn. qr eque posses oppõere de rla vtriusq3 iuris. cui lz lib. vj. ꝯcor dat eñ host. casuum exce ptũ a rla. i. dispẽsatio ⁊

nes odiosas que dispensationes contra ius cōe fiunt vt supra eo.§.dispensatio.in princi.

a ¶ Cōtrahēdo sup certo vel expresso. ⁊ vide qd scripsi. de prebē.non pōt.li.vj.super ver.in primis post prin.

ADDE ver.sc.qd deportatus etiā restitutus ad bona nō intelligit restitutus ad bōa alienata ob puatā vtilitatē secus si ob publicā fm bart.i.l.j.§.cūq̃3.C.de fide instr.et iure hast.fisca.li.x.⁊ ita dr Alex.reperisse consultū per collegiū florētinum.

* ADDitio. Adde.d.Iaso.in.l.sedisi hac.§.liberos.ff.de in ius vocan.vbi l.iij.no.an deportatus ⁊ restitut⁹ recupet id qd erat q̃situz alteri.Hē.ferran.

b ¶ Fi.ad hoc dictum ⁊ sequens facit qd scripsi de fi.psby.c.j.i fi.⁊.c.si.c.j.sup gl.hoc i telligo.li.vj.

c ¶ Dicit.sic pōit gof.⁊ host.

d ¶ Fit.vt in nostro quicquid colore tur text.est decr.j.in fi.⁊ de fi.psby.lib.vj.qd he dispēsatōes sunt restringende.

e ¶ Interpretantis.si dicas.i.concedentis cuius est interpretari.de sen.excom.inter alia tunc est planum.

q.vii.c.j.⁊.ij.⁊ arg.C.de sen.pas.⁊ resti.l.iij.pōt enī aliquis habere minorem honores qui non potest habere maiorem.ff.de interdic.⁊ re.l.relegatorū.§.fi.⁊ qui dignus est minori:nō tamen maiori.vt argument.extra de elec.scriptum est.sic etiā licet dispensetur mecum in vno matrimonio cōtrahendo[a]:non tamen in sequēti: vt legitur ⁊ nota.xxxij.q.ij.antiqui.et xxxvj.q.ij.si antē. ¶ Quid si degradatus: ⁊ beneficio suo per sententiā priuatus.dispensatiue restitutus est ad ordinēs eius executionē.nūquid per consequēs restitutus est:⁊ ad beneficium.respon.nō.nam deportatus ex indulgentia principis restitutus ad dignitatē:nō est per hoc restitut⁹ ad bona.vt.ff.de sent.pas.⁊ resti.l.ij.nisi generaliter restitutus sit ad ordines ⁊ honores:⁊ cetera bona:vt ibi.⁊.C.e.l.j.que est.ij.q.iij.§.notandum.in fi.cum suis concor.⁊ eo.titu.l.ij.⁊ ar.ff.de serui.rusti.pred.attilicinus.in fi.[b] ¶ Quid si dispensatum est cum aliquo solū quo ad ordines:⁊ dicit papa quod episcopus poterit tali beneficiū simplex conferre:sed non cum cura:nisi in dispensatione contineatur expresse:⁊ sic de consuetudine obtinere videtur:⁊ sic intelligitur extra eo.c.fina. ¶ † Quid si dispensatū est cum tali vt ad omnes ordines ⁊ ad omnia beneficia valeat promoueri.nūquid quo ad dignitates ⁊ p̄laturas dispensatum esse videtur.dic quod nō propter rationem proxime dictā.nam ⁊ si mecum dispensatur in aliquo non hoc intelligitur esse in alio dispensatum.vt dixi.Quidā tamen dicūt.[c] qd vbi per priuilegiū nulli fit p̄iudiciū vel modicū fit.[d] tunc late interpretabitur.argu.extra de deci.ad audientiam.⁊ de verbo.signi.olim.sed tamē interpretatio non excedit metas iurisdictionis interpretantis[e].ff.de iurisd.omnium iudi.l.fina.vbi vero fit enorme preiudiciuz est interpretatio restringenda.extra de priuile.c.porro.⁊.c.recipimus.de deci.suggestum de verbo.signific.quid si per nouale. ¶ † Sed quid si cum tali dispensatū

f ¶ Canonicatū.gof.dixit personatū.vt infra dicam.

g ¶ Collegiata.dixit Gof.cui per electionem prouidetur de rectore.

h ¶ Gof.in summa de fi.psby in vlti.col.vbi ponit etiā questionē precedentē.⁊ sciasque Host.ponēs hunc ver.in eo.ti.vltima col.attribuit hunc etiā gof.tamē gof.vbi in principio qōnis dicit canonicatum dixerat personatū:puto qd host.mutauit propter id qd submisit Gol.de preb.De canonicatu autem nō procederet fm opi.archidya.q̃ tenet episcopū dispēsare posse etiā in canonicatu ecclie cathedralis vt scripsi de fi.presb.c.j.su per gl.intelligo io.mo.ptra.vt etiā dicam infra de fil.presb.in fin.patet qd si addidissent Hostiē.⁊ autor de canonicatu cathedralis ecclie trāsire poterat.s3 sic simpliciter dictuz nō plz:cū sonet in canonicatu ecclesie ruralis epm dispensare nō posse qd nullus asserit.

est quo ad ordines ⁊ beneficium:nūquid potest habere canonicatuz[f] vel ecclesiam parochialem?[g] respon.non:si per episcopum vel archiepiscopum dispensatio facta fuit.vt extra de fil.presby.c.fi.⁊ extra de corpo.vitia.c.ij.extra de preben.cuz olim.si vero per Papā intelligitur dispensatū etiā in prebenda.extra de preben.pro illoz.extra de eta.⁊ quali.accepimus.§.fi.et etiam in ecclesia parochiali nō tamen collegiata.[g] extra de preben.c.fi.fm Gof.[h] ¶ † Quid si dispensatū est cum aliquo qd sibi non obstet defectus natalitium:vel alius qui posset honores vel dignitates ecclesiasticas retinere:[i] dic qd non poterit propter hoc episcopatum obtinere qui est nō solum dignitas.sed est culmen dignitatum.vt extra de prebend.venerabilis.prope fi.nam dispensationes restringende sunt:vt dixi.⁊ arg.ad hoc extra de elec.innotuit.de preben.c.fi.ar.tamen contra.extra qui fil.sint legi.per venerabilem prope princip.[k] Quid si sit dispensatuz sup epatu:tu dic q nō intelligit dispēsatū esse sup archiepiscopatu.xij.dist.nos consuetudinē.extra de elec.scriptū.quia qui dignus est minori:non semper est dignus maiori:prout ibi no. ¶ Quid si dispēsatū est qd ad oia spiritualia licite assumatur.: dic q non poterit in epm eligi.nam in generali obligatione non comprehendūtur que specialiter concessurus esse quis nō presumitur.C.que res pi.o.poss.l.j.cū ergo hec dignitas excellens sit inter alias ⁊ specialibus gaudeat priuilegijs:vt ij.q.iiij.presul.⁊.c.se.iij.q.vj.quāuis et.c.sequen. † Et inueniam ipsum aliarum dignitatum iuribus nō cōprehendi.vt extra de concess.preben.dilectus.⁊ q: episcopus summ⁹ pontifex:seu sacerdos dicitur.vt de cōse.dist.v.de his.xij.q.iij.pontifices.ij.q.vij.accusatio.non credo illam sub generali obligatione:seu constitutione cōprehēdi.ar.extra de sent.excō.quia periculosum.[l] ¶ † Hoc etiam not.[m] qd si eps sustineat infamem ipso iure:vel per sentētiā cōdēnatū:vel etiā nimis permiscentur infra versi.illud.

i ¶ Retinere.notāt hoc duo que sequūtur Inno.⁊ host.§ pcess.prebē.dilectus.vt ibi scripsi in glos.not.ex hoc ⁊ aduerte qd iste q̃ nes formātur in dispēsato non in legitiato sed per quo vid qd scripsi q̃ fil.sint legi.per venerabilē sup gl.ij.⁊ hec duo

k ¶ Princi.ibi.non ad maiora amplia.sed ad minora.

l ¶ Periculosum bene facit cle.de penis.c.si quis suadente.ad fi.versi.nec super.

m ¶ Etiā no.fm Inn.post quē hoc scripsi de sen.⁊ re iu.di.cum te.in gl.que potest.

dispenset cū eo: cum tamen dispensare non possit. vt. ij. q. iij. §. hinc colligitur: tamen talis nō admittetur ad accusationem vel testimonium: cum sit infamis: vt. ij. q. j. prohibentur. extra de testi. testimonium. Infamis em̄ irregularis est. vt. s. §. iuxta. ver. sūt quoqꝫ. sed si eps dispenset cū alio ꝙ cum infamis talis post dispensationem ad mittitur ad testimoniū: et ad accusationem: et ad alios legitimos actus: et in ciuili: et in criminali causa: et contra clericos et alios. nā cū ratione dispensationis possit esse in ordinib⁹ susceptis: et promoueri ad maiores: eadē etiam ratione poterit accusare et testificari in sacerdotes. ij. q. vij. epi. et. c. testes ar. tamen contra: in pre. decre. testimonium. vbi dicitur quod de crimine condēnatus nō admittitur in testimoniū in criminali: sed illud intelligo vbi dispensatum non est.[a] videtur tñ qꝺ episcopus possit restituere infamē. et per consequēs tollere infamiā. vt colligitur. l. dist. dño. ver. ergo dū ibi ignominiā portāre. quod verū est in oi crimine in quo dispēsare potest. nā et senatus tollit infamiā vt. ff. de postul. l. j. §. de qua. et ecclesia comparatur senatui. x. q. j. ecclesia. super hoc autem: licet extra principale ꝓpositū notabis qꝺ infamia: alia iuris: alia facti: alia canonica. qualiter vtraqꝫ tollatur. no. vj. q. j. omnes. vero. et. c. illi qui. Tu vero hoc ex nostra doctrina tenebis qꝺ scḋm canones infamia tripliciter aboletur. primo per in integrum restitu. et hoc directe per principem qui solus directe ad famā restituit. vt. ff. de postu. l. j. §. ceterum. indirecte autem: et per cōsequēs etiā per alios iudices. vt in. e. l. §. hoc edicto. ❡ Secundo per dispensationem factam ab eo qui potestatem habet dispensandi: qn̄ videlicet penā crimini debitā remittit: vt in premissis separatus est tactū. Tertio per penitētiā: et hoc diuersimode ſm diuersas opiniones: que not. l. dist. in summa. ptz ergo ex premissis qꝺ aliud est dispensatio: et aliud est restitutio: arg. tñ qꝺ idem sunt. s. §. cōsequēter. ver. generaliter. Utrū ecclesiasticus iudex restituat aliquē ad famā. no. j. de restit. in inte. §. videndū. ver. itē iudex. ❡ †Sed aliud queritur vtrū legitimatus per epm̄ poterit effugere obiectionē illegitime natiuitatis: dicit Uincen. et Tan. et papa,[b] quod sic: quo ad actus legitimos scꝫ qꝺ possit esse iudex: et testis: et tabellio: et huiusmodi. in paterna autem hereditate: vel in aliis non intelligitur esse dispensatū: quia sicut nō potest super hoc iudicare. vt. extra qui filij sint legit. lator. et. c. causa

sam: que. sic nec dispensare potest. argu. extra de parochijs: nulli⁹: et nota. quod legitimatus et restitutus fame eo quo dispensatū est in quocunqꝫ foro: siue ecclesiastico: siue ciuili omnia ea facere poterit: super quibus habuit potestatem is qui legitimauit et fame restituit vel dispensauit. poterit enim in omni iudicio testimonium reddere: et ad ciuiles honores vocari nisi sint talia que sint in alterius preiudicium. verbi gratia. quia legitimatus ab vno principe: vel ciuitate non obtinebit ab intestato bona hereditaria in terra que non sit subdita legitimāti: quia sic auferrētur bona consanguineis defuncti: vel fisco qui debet 10 succedere ab intestato. ❡ †Item legitimatus a iudice seculari nō intelligit̄ quo ad ordines legitimat⁹: qꝛ promoueri ad ordines nō est de iurisdi. iudicis layci. sed si vnus eps legitimet aliquē: ille poterit etiam in alia dyocesi promoueri: quia dispensare in ordinibus cum illegitimo. de iurisdi. est cuiuslꝫ episcopi: et quod illegitimus promoueatur: in nullius vertitur preiudiciū. In alijs autem in quibus non est necessaria legitimatio: fame restitutio: vel dispēsatio: vt si seruus detur libertati: vel obnoxius nexibus curie absoluatur. etiam si laycus hoc faciat: tñ ad ordines redditur aptus. liiij. dist. c. j. ij. iij. iiij. et. v. ratio diuersitatis est: qꝛ in his non est aliqꝺ delictū: vel defectus: nec est in 11 predictis aliqua dispēsatio necessaria. ❡ †Alij autem dicunt quod episcopus dispensare potest quo ad successionem: et etiam intelligitur dispensatum in hereditate hoc ipso: qꝛ in ordine dispēsatur: ar. extra qui filij sint legi. per venerabilem §. j. ver. preterea etiā. sed contra. ff. de sen. pass. l. ij. et. C. eo. l. ij. et. iij. Item contra eo. ti. in insulam. vbi dicitur qꝺ vinculo patrie ptātis exempto: ideo quia filius est in insulam deportatus: si postea ex indulgentia redditus est in paternum solum et precedens dignitas restituta: potestas tñ patria non videtur repetita: sed illa non tangunt hūc casum. Itē cōtra vtrāqꝫ opinionē videtur: quia eps non habet iurisditionē in temporalibus extra de appel. si duobus: sed dic qꝺ licet non habeat iurisdictionem cōtentiosam: tñ voluntariam exercere potest. ff. de offic. proconsul. et le. l. ij. Item aliqua conceduntur per cōsequētiam et indirecte: que directe non cōcederētur. iiij. q. iij. §. it. m in criminali. versi. serui. ff. de pac. tutor. de 12 hoc no. x. di. c. j. ❡ †In summa no. quod cessante causa cessare debet qꝺ dispēsatiue statutū fuit vt. j. q. vij. qꝺ pro remedio. et. c. et si illa. et dispensationes quas extorquet necessitas cessante necessitate sunt mutilāde que vero regulariter fiūt nō. ix. q. j. ab excōicatis. l. di. placuit. vij. q. j. mutationes. qꝺ sane intellige vt videlicet cessante necessitate simul. dispēsatio non fiat. nā dispēsatio semel facta nō est ampli⁹ reuocāda. vt. extra de fi. presby. ex tua[c] sicut nec iniurie remissio. vt. xxij. q. iiij. si illic. immo benefició decēs est esse māsurū in aut. col. vij. cōsti. que de digni. liberat a pa. po. §. illud. quoqꝫ. xxv. q. ij. quecūqꝫ. et. c. non tam nouū. et. c. institutionis[d] ar. tñ cōtra qꝺ successor possit reuocare dispēsationē a predecessore factā. extra de cleri. non resid. c. pe. sed illud de gratia. et ex causa scꝫ propter defectum clericorū.[f] ❡ De illo etiā querit̄ an absolutus sit quo ad deū is cū quo papa sine causa dispensat de hoc. s. §. nūc breuiter. ver. et no. ❡ Qualiter aūt ciuiliter dispensetur in criminibus per impetrationē abolitiōis vide. j. de aboli. et pur. ❡ †Nō est etiā omittendū: quia 13 si irregularis: et ineligibilis electus cōfirmatus: et cōsecratus est in episcopū: superior ad quē hoc pertinet

[a] ❡ Nō est. qꝺ hic dt Host. vide in glo. predicta.

[b] ❡ Et papa. pōt quē qꝺ sequit̄ vsqꝫ ad §. l summa scripsi q̄ fi. sint leg. p venerabilē. sup §. dispēsatū vbi etiā satis tracta ni an habēs ab imperio ptātē legitimādi id facere possit i terris ecclie. ADDE an papa legitimet. i terris iperij. et eꝫ imperator i terris ecclie Bal. consilio xxxvij. ij. li. pau. de cast. cō. cclxxxiij. pe. de anch. cō. ccxxxj.

[c] ❡ Ex tua. itē no. ꝺ in. tur. e si christus in gl. pe.

[d] ❡ Institutionis. et de re. iur. decet. li. vj.

[f] ❡ Clericorꝫ adde qꝺ ibi no. in vi. gl.

a ¶ Iuxta illud. Luce. vj.c.
b ¶ Apostolici.scilz pape Nicolai.sed apostolus .j. ad Corinth.ix.dicit dispensatio mihi credita est.

¶ De dispensationibus. Rubrica. Bal.

Dispensatio est rigoris mitigatio vel penalitatis moderatio ꝑ habentez autoritatem facta suadēte vtilitate publica vel alia rationabili equitate.§.j. Guil. quā lex ciuilis indulgētiam vocat bal. rigor est stricti iuris seueritas. Equitas est flectio rigoris ad hūaniorē partē. Ius est constitutio rōnabilis.bal. ¶ Dispensatio est ꝑter legē ordinatio aliquali ratione ꝓcedēs. ver.no.G. dispensatio hōis proprie loquendo est a libero superioris arbitrio.τ si dispensat cā suadēte est gratia gratis facta si nō est iniuria tū nullus querele locus est.ff.d aqua quoti.τ esti.l.j.§.permittitur. nulla enim dispēsatio gratiosa hz causam finalem necessitatis sed fundatur in causa impulsiua.large tū dispensatio q̄ necessaria τ debita est.dicitur dispensatio vt etatis miseratio .ff.de mino.l.auxilium.§.fi.τ de infa.l.q̄d ergo.§.pena grauior.τ de inoffi.testa.l.papin.§.fin.in glo. hoc verbo tex.legum raro vtuntur.Bal. ¶ Irregularitas est inhabilitas seu impedimentuz canonicum obstans ꝓmotioni τ deijciēs iam ꝓmotū sumēs originē ex cā vel culpa nō digna.in.§.iuxta per Guil.et est sicut quedā cicatrix.Guil. ¶ Contrahit irregularitas defectu natalium.qz degeneres hōies nō sunt ad nobilia τ honores euocādi.esset enī cōfundere τ denigrare ecclesiasticū honorē si passim viles hōies ꝓmouerent.Itē cōtrahitur ex bigamia τ est triplex bigamia in ver.cōtrahitur.τ ver.scias. Itē ex percussione passiua.vt si quis lepra percutitur.nā leprosi sunt irregulares.τ dixit lex q̄d debēt ab aliorū consortio separari.in aut.iniurā.in fi.itez ex ꝑcussione actiua q̄ est duplex scz verbalis ꝑ capitalē accusationez τ realis ipso facto.vt per homicidiū τ mutilationē.Itē litigiosi partes τ causidici.τ ceteri sunt irregulares quos .itē contēptores clauiū violādo interdictū excōicationē vel suspensionē que oia qualiter sunt intelligēda.vide.c.§.ver.itē no.q̄d suspensus cū multis ver.sequē.τ ver.sed queritur quādo cū plures.τ ver.se. vbi omnino videas vbi aperitur multarū decretaliū intellectus. ¶ Habens plura beneficia cū cura vel plures personatus sine dispensatione irregularis est secundū. Inno.vers .hoc etiā sciendū.G. ¶ Abbas per irregularitatē a prelatione non remouetur scdm Inno.de tēp.ordinan.c.tua secunduz Inno.eo. versi. ¶ De dispēsatione epōrum eis permissa vel ꝓhibita et de autoritate episco.in §.nunc epōz.per totū .G. ¶ Cum illegitime nati quo ad curā τ ordinē sacrum .solus papa dispēsat: versi.curia vero.i fi.§.G. ¶ Qui iurat nō alienare sine licentia episkopi potest alienare cum licentia legati.§.consequēter.ver.penul.G. Si in eo episcopatu gerit legationē non si alibi. ¶ Quā potestatez hz papa in.§.nūc breuiter. ¶ Quaz quattuor partriarche.§.sunt quoqꝫ.G. Nunquid videt dispensare eoipso q̄d scienter aliq̄d facit in.§.qualiter. ver.dicit autē.τ ver.nunq̄d. τ dicit q̄d non:qz dispēsatio dz fieri expresse.τ potest probari dispensatio per testes τ per instrumentum .non obstat .ff.de re iudi.l.quidam consulebant in fi.qz ibi in principe.G.sec⁹ aūt i inferiore.Item illud propter publicam vtilitatē vt .l.barbarius. Si tamen sit mutatio pene an videatur hoc ipso dispensatū super infamia.vide.j.de sen.§.sed quid si per statutum. ¶ An lite pendente valeat dispensatio.ver.sed videtur.G.τ ff.siquis cau.l.qui autem. ¶ Semper probationes.τ dicta testium in odiosis sunt interpretanda in meliorem partem.ver.in summa. ¶ Quando in pluralitate beneficiorum possit dispensari. τ quando plura beneficia possunt simul teneri.in.§.videndū per totuz. ¶ An per clausulam non obstante inducatur dispensatio super pluralitate beneficiorum.versicu.quid si propter.τ tenet q̄d sic.G. ¶ An prestimonia nomine beneficij ecclesiastici contineantur.in versic.vnde vidimus sub versic.quid si indulgetur..G. ¶ Quis sit effectus dispensationis legitimationis.et restitutionis fame.in.§.postremo.per totum.G.

dispēsare pōt electorib⁹ τ ꝯfirmatore vel alijs nō vocatis:τ talis habita dispensatione hz canonicū ingressum: nec poterūt electores vel cōfirmator eminō resilire.ar.extra de elec.cū inter canonicos.in fi.τ de postu. bone .§.fi.de ꝓba.ꝑ tuas.§.pe.in fi.et de hoc.j.§.nūc de epōrum.ad fi.vers.q̄d 14 si electus. ¶ † Nouissime notanduz est q̄d sententia que misericordiaz vetat fugiēda est vt.l.di.ponderet in fi. nam iudiciū sine misericordia erit ei qui misericordiā nō vult fieri delinquenti.vt.ij.q.vij.§.de his.vltra medium.xxxiij.q.iiij.§.precepta. misericordie enī cōis est visus.τ plenitudo est virtutum:ideoqꝫ omnibus est ꝓposita ꝑfecte forma virtutis.vt.lxxxvj.di.nō satis.prope fi.iuxta illud.a Estote misericordes vt extra de reg. iur.c.ij.melius est ergo propter misericordiā rationē dare:quā ꝓpter credulitatē:seu inclementiā: qz vbi paterfa.largus est dispensator non dz esse tenax.naz si deus benignus est vt quid sacerdos eius austerus vult apparere hec leguntur.xxvj.q.vlt.alligant.τ in preal.c.non satis.vsi.melius. Diuinitatis si quidem natura clemens est τ pia.τ ad indulgenduz prona.vt de pe.di.j.qz diuinitatis cuius exemplo rectores prouidi ex sua infirmitate aliorū infirma pēsantes lapsos debent per mansuetudinē sublenare.vt.xlv.distin.recedite.qz nulli claudenda est misericordia nulli peccanti impunitas relaxanda.vt.xxiij. q.iiij.duo ista.hinc est q̄d xp̄s ex magne pietatis dispēsatione cadere petrum permisit: vt ex sua infirmitate cognosceret quaz misericorditer aliena infirma tolerare deberet.l.di .cōsiderandum.τ.c.se.his igitur autoritatibus iudicialis informatur autoritas misericordiā seu dispensationez sed potius q̄ rigorē:ad q̄d etiam accedit ix.di.sane.ff.de penis.interpretatiōe. extra de trāsa.c.fi.nec enī aut seueritatis aut clemē.gratia affectanda est: sed in leuiorib⁹ causis proniores ad lenitatem iudices esse debēt: in grauioribus vero legum seueritatē cum quodā benignitatis temperamento subsequi debēt.vt.ff.e.ti.respiciēdū. ff.j.qz vera iustitia compassionē hz. xlv.di.vera.τ disciplina destituitur si sine misericordia teneat.vt.e.di.disciplina.imprīu.Ergo prelatos in dispensationis misericordia cōstituit ipse iustitia debitores.vt.j.§.gr̄a.iuxta illud apl'ici.b dispensatio celestis seminis nobis iniuncta est.vt.xliij.di.dispensatio.nā vtitur eia de⁹ in dispensatione.xxiij.q.iiij.ecce.

¶ De officio ordinarii. Rubrica.
¶ Pileus modicum vbi de iurisditione. ¶ Tanc. super rubrica prima. ¶ Roff. super rubrica secunda. ¶ Uber. de bo. vbi de sententia ordina. mihi car. iij. et vbi de ordina. mihi car. ix. ¶ Uber. de bo. quibus modis examen ordinum decimetur. ¶ Joan. de deo de excepti. contra iudicem cauil. li. iiij. ¶ Bonagu. rubrica qualiter facere reus debet si iudex est ordinarius. ¶ Albertus gal. vbi supra de lega. ¶ Guiliel. angli. sub rubrica de iudicibus posuit hanc rubricam.

a ¶ Videamus. ¶ Ordinarius. Hostien. in summa addit duo membra scilicet qualiter impeditur et qualiter finiatur.

b ¶ Ordinarius est. ¶ Olim allegauit sicut Tanc. et antiqui non aduertentes quod decisa erat sub secundo infra talis litera. preterea cum sedes apostolica caput omnium ecclesiarum existat et romanus pontifex iudex sit ordinarius singulorum etc.

b ¶ Uerius est quod satis probatur de consuetudi. c. ij. lib. vj. et vide no. de officio vicarij. capitulo secundo in glossa secunda eodem lib.

b ¶ Meum in summis huius titu. in princ.

c ¶ Sua. vide in clemen. de rescrip. auditor. et quod ibi no. in prima glo. et de electio. ne romani. ver. eo. tamen et quod ibi notatur.

De officio ordinarii. Rubrica.

¶ Quis dicatur ordinarius iudex.

Videamus quis dicatur ordinarius iudex. ¶ Quis eum constituat. ¶ Quod sit eius officium. ¶ Quis possit esse ordinarius.[a]

1 ¶ † Ordinarius est qui iure suo vel principis beneficio vniuersaliter iurisditionem exercere pot. ff. de iuris. om. iud. more maiorum. et l. sequenti. quod locum habet siue in ecclesiasticis: vt sunt primates: archiepi. epi. et alij ecclesiastici qui habent iurisditionem a papa. extra. eo. duo. xxij. di. oes. Ruso primo. extra de elec. significasti: siue in ciuilibus: vt duces, marchiones comites: et huiusmodi, qui habent totalem iurisditionem vnius prouincie: vel loci ab imperatore. nam si vni cause cognitio esset commissa. talis esset delegatus: dominus Papa vero est iudex ordinarius singulorum. ex. de elec. cum nobis olim.[b] ix. q. iij. cuncta ex. de

2 presum. antiq. ¶ † Item ordinarius est is cui causarum vniuersitas est commissa. vnde officiales episcoporum ordinarij censentur. ar. ex. de ap. romana. in prin. li. vj. ff. de iudicijs. cum pretor. § j. Gof. tamen dicit eos delegatos. vt ipse no. in sum. de officio vicarij: sed primus dictum verius est[c]: pari etiam ratione camerarius domini pape vicecancellarius. auditor contradictarum: et auditor camere ordinarij sunt secundum Goffr. et dominum meum.[d] ¶ Quis autem dicatur ordinarius alicuius: dicam. j. in ti. de compe. iud. adi. § sequitur.

3 ¶ † Quid de auditoribus generalibus palatij domini pape: nunquid sunt ordinarij. Hec quod fuit sepe coram me disputata: et puto quod in audiendo ordinariam habent potestatem: quia generalis audientia eis commissa est a domino papa: secus in diffiniendo: vt dixi: supra in ti. de del. § iam nunc. ver. sed nunquid. in fi. et ar. l. aut. col. iij. de administra. of. et in aut. col. v. vt ordinarie. et vrb. pref. sic etiam auditori camere domini pape generalis audientia causarum inter curiales ventilandarum committitur a camerario. cuius est officialis. hinc est quod vacante apostolica sede camerarius marescalcus: et auditor camere suam possunt iurisdi. exercere. et hoc dixit dominus meus tempore vacationis post obitum domini Clementis pape quarti: dicens quod omnia illa officia que sunt l. C. lib. j. ordinaria sunt: vt dicam. j. de iur. om. iu. ver. item. pari ratione: et ista: quia nisi quidam cardinales contrarium tenerent: dicentes quod premissi tunc de causis audiebant autoritate collegij: et non sua.[e] auditores autem palatij qui vice pape viuentis causas audiunt: eo mortuo etiam ceptas audire non possunt. cum non habeant ordinariam iurisditionem: sed habeant viuente papa ordinariam cognitionem: vt predixi. ar. contra quod auditores palatij sint delegati. in aut. col. vj. de iudicibus § iudices. itaque de hoc infra de senten. § vt aut. ver. ceterum.

4 ¶ † Item quilibet prelatus per elect. factus ordinarius est. ex. eo. cum ab ecclesiarum: et ex. de iudi. decernimus. xvj. q. iiij. c. fin. ¶ Pretermissis autem inferioribus prelatis episcopus potest de omnibus causis subditorum: episcoporum prelatorum cognoscere secundum papam. no. in pre. c. cum ab ecclesiarum[f].

5 ¶ † Et hac ratione videtur quod archidyaconus non habet ordinariam iurisditionem. quia licentiam episcopi requirit. extra de offi. archi. archidyaconus. vel dic quod vbi constituitur ab vniuersitate et episcopo: tunc est ordinarius nam eius iurisditio est a lege. ar. lxiij. dis. plebibus. secus si ab episcopo tantum. nam solus princeps facit ordinarium. ij. q. vj. § quod de arbitris. vt dic secundum vin.[g] quod delegatus est: et quotidie sit ei commissio et delegatio: sicut et vsufructus quotidie constituitur: non autem proprietas quotidie constituitur: sed tantum eo tempore quo vendicatur. vt ff. de vsufru. accre. l. j. § fi.[h] Item officialis episcopi est ordinarius. vt no. extra de ap. romana. in prin. lib. vj.[i]

6 ¶ † Item legatus ordinariam habet iurisditionem in prouincia sibi decre. quod dic. vt supra tit. pri. § superest. ver. quid de senten. quam fert. Utrum autem morte mandatoris eius potestas expiret. et an possit per collegium reuocari nota supra ti. pri. § finitur. Patronus autem non habet ordinariam iurisditionem inter libertos prout not. secundum papam. extra de arbi. dilecti[k].

Quis constituat ordinarium iudicem.

Constituit autem ordinarium princeps: vt dixi supra j. prin. ¶ Item lex facit ordinarium. ij. q. vj. § quod de arbitris. ff. de iu. o. iu. et quia Item consuetudo. ex. e.

f ¶ Ecclesiarum. tene quod dixi eodem titulo pastoralis. super prima glo. scilicet quod saluo iure speciali consuetudinis vel priuilegij locus est preuentioni. et vbi ita concurrunt: quod non apparet quis preuenerit ibi vide.

g ¶ Secundum Uinc. in decre. vlti. j. pri. ci. de offi. archidia. dicit quasi delegatus.

h ¶ § fi. in horum verborum expositione satis ibi instat gl. f. ad intellectum autem facit l. j. infra quando dies vsufru. lega. cedat. si enim vsusfructus legatur per dies vel annos quolibet die vel anno constituitur et si pluribus erat legatus ita quod coniunctim competebat ius accrescendi. vno etiam qui vsus fuit perdente constituitur alteri quod non esset in proprietate: que licet re integra accrescat coniunctio. tunc tamen solummodo cum habet ius vendicandi. constituitur enim per traditionem.

i ¶ Libro sexto. hoc dixerat supra versiculo primo.

k ¶ Dilecti. ibi scripsi in glossa arg. quod. Constituit autem.

duo.ix.q.iij.cōquestꝰ.C.de emā.l.i.et fi.extra de of.archi.c.fi. ¶ Itē vniuersitas nō puniat:⁊ tūc lex dat sibi iurisdi.ar.lxiij.di.si in plebibus.⁊ l autē.de defen.ci.§.nos igitur.col.iij.C.de iur.om.iu.priuatorū.extra de exces.prela.ad hoc. ¶ † Ex qua patet ꝙ quilibet prelatus q̄ fit ꝑ elec.iurisditionem ordinariā h̄z:ex quo h̄z administrationem.vt dixi.s.§.pri.premissa probant.ff.de iur.om.iu.more.⁊.l.et q̄.⁊ vid e.j.de iur.o.iu.Itē ex premissis p̄z potestates:⁊ rectores q̄ in Italia eligunt habere iurisditionē ordinariam.[a] ¶ † Nunquid ergo episcopus potest facere ordinariū.videtur qꝺ sic:q: potest alicui cōmittere vniuersitatē causarum vt.s.dixi.de hoc no.extra ne prelati vices suas:vel iurisditionem.c.ij.[b]

Quid sit officium iudicis ordinarij.

Officium ordīarij ⁊ cuiuslibet iudicis est latissimū:vt dicā.j.ꝺ of.iud.d̄z eñ cuncta diligenter inquirere:⁊ rerū ordinē plena inquisitione discurrere:vt.xxx.q.v.iudicātem.Itē tutū locū partibꝰ assignare ij.q.ij.c.vi.extra ꝺ ap.ex parte.j.timorem a testibꝰ:⁊ a ptibꝰ remouere.iij.q.ix.hortamur.extra de spōsa.cū locū.Dilationes ꝓut expedire viderit moderari.extra de ap.cū sit romana ff.de re iudi.l.ij.ff.de iu.l.nonnunq̄ v.q.iij.si egrotans.Itē incidētes[c] q̄stiones per suā interlocutoriam terminare:⁊ interlocutorias cū expedire viderit reuocare.extra de o.co.c.j.ff.de re iudi.qꝺ iussit.extra de appe.cū cessante.de accu.qualr.j.de re iu.ad apostolice.li.vj.Itē negotia sententialr diffinire:⁊ suas sn̄ias[d] ⁊ suorū delegatoꝝ.† Itē sentētias delegatorum principis si eis iniunctū fuerit executioni debite demādare.extra ꝺ of.deleg.q̄rentī:⁊.c.pastoralis.et.c.si q̄ñ.Item curam subditorum habere viij.q.j.q̄ ep̄atū.Itē singulos iuuare:⁊ cunctis velle ꝓdesse.viij.q.j.clemēs.Itē alienā necessitatē suā existimare.lxxxvj.di.fratrē.Itē ius suum vnicuiq꜄ tribuere.xij.q.ij.cū notissimam.C.de ap.eos.q̄.rn̄.j.⁊ sine delicto ꝑsonarū extra de iudi.nouit ꝓpe fi.extra de sta.mo.c.fi.l pn̄.Itē delinquētes canonice punire.eꝫ.e.c.j.⁊.c.irrefragabilis.§.fi.de vita ⁊ ho.cler.vt clericorū.§.pe.Itē scelera inq̄rere:⁊ ea inuēta punire.extra.e.c.j.[e] Itē gratis:⁊ sine expēsis ius reddere:eꝫ de vi.⁊ ho.cle.cū ab ol.Itē i correctionibus ⁊ penis misericordiam ad hibere[f].xlv.di.ois.et.c.lz.extra de pur.ca.inter.Itē spectāt ad eū[g] que sunt de.l.dyocesana.⁊ iurisditionis:quod dic:vt extra eo.dilectus filius.⁊.x.q.j.in summa.

Quis possit esse ordinarius.

Potest aūt esse ordinarius q̄cunq꜄ nō ꝓhibetur. Qui aūt ꝓhibeat:⁊ de exceptio.ꝫ eū cōpetētibꝰ:dixi.s.ti.proxi.[h] §.recusari.In oibꝰ casibus eiusdē.§.⁊ in multis q̄ sunt i.§.ibidē sequētī. ¶ Quid si ꝯsensi in iudicē nō meū:nunq̄d possum aū litez ꝯte.resilire:⁊ rn̄.sic.ꝫm Jo.⁊.h.ff.so.ma.si cū dotē.§.e.tēpore : sed post nō ꝫm Gof.ff.de iu.om.iudi.si ꝯuenerit ꝫm Bar.q̄stio est venerealis[i]:⁊ videtur expedita:extra de foro ꝯpe.significasti:⁊ de hoc dic.vt.j.de cōpe.iudi.adi.§.j.ver.xxij.⁊ se.⁊ h̄.x.⁊ se. ¶ Queritur an exceptiones de impotētia iuris vel facti contra ordinariū admittant:⁊ rn̄.non:q̄ dm in dignitate tolerat:vt extra de coha.cle.⁊ mu.vestra.⁊.s.ti.j.§.fi.ver.Item qꝺ est criminosus:nisi exciperetur de excōicatione in qua est speciale.extra de offi.dele.cum super.⁊ de elec.nihil est :sed contra delegatū locum habent:vt extra de rescrip.sciscitatus[k].

De auditore.

Rubrica.[l]

Auditor est is cui ab aliquo iudice aliq̄d de medijs cause cōmittit:puta aliquis certus articulus audiēdus vl' examinādꝰ.vt dixi.s.ꝺ iudi.dele.§.sequit:ibi etiam no.an habeat cognitionē:qs ne valeat recusari de partiū deputandus est assensu:nec ab eo appellat nisi modū:vel fines mādati excedat: vel nisi merito sit suspectꝰ.extra de offi.deleg. super q̄onū.§.verū.⁊.§.se.in fi.ij.q.vj.a iudicibꝰ.In curia aūt romana auditores dicunt q̄ alioꝝ vice causas examināt:sed sine illoꝝ mādato ptātez diffiniendi nō habēt:vnde ⁊ generales auditores palatij dn̄i pape vice ⁊ loco ipsius dn̄i causas examinant et audiunt:⁊ postea eidē dn̄o referūt:[m] vt ꝫm eius imperiū ⁊ bene placitum sententias eius autoritate ꝓmulgēt ⁊ causas decidant ad instar Moysi.vt extra de re iudi.cū eterni.⁊ dixi.s.de iudi.delega.§.ij.ver.item non ob. Ab eorū tn̄ sententijs appellatur:extra de appel.cū causam.Utrum autē sint ordinarij dixi.s.titu.proxi.§.fi.

a ¶ Ordīariā vide.j.tit.ij.§.offm̄.⁊ qꝺ ibi dicā.sed rof.ti.ij.rep̄hendit eos qꝺ vsurpāt merū imperiū vide qꝺ dicā j.de iur.om.iud.§.i.ver.infimi.in fi.

b ¶ .c.ij.in gl.ij.⁊ vide qꝺ sup ea dixi post hostiē.de hoc etiaz xj.q.j.experientie.

Officiū.

c ¶ Incidentes.cautius dixisset emergentes per ea q̄ no.de ordi.cogni.c.j.

d ¶ Sn̄ias.q̄ superius dicta sunt conueniūt etiaz delegatis.

e ¶ .c.j.⁊ si est ep̄s hoc pōt in quolibet loco sue dyoce.nō exempto.eo.titu.cum ep̄s.libro.vj.

f ¶ Adhibere de qua satis s.ti.pri.l fi.

g ¶ Ad eum.sup.ep̄m nō generaliter ad omnem ordinarium.

Potest autē.

h ¶ Prox.cor.j.⁊ sic.j.ver.vlti.⁊ ꝓbāt hec q̄ scripsi s.tit.pri.in prin.

i ¶ Venerealis.lxv.et de hoc de iudi.c.j.sup glo.sed nonne.

k ¶ Sciscitatus ⁊ vid ꝙ ibi scripsi super gl.ij.⁊ de accu.qualr ij.sup.j.glo.

l ¶ De auditore rubrica T.inq.hanc rubricā cuꝫ seq.ꝯiunxit tractādo de assessore et auditore.

Auditor.

m ¶ Referunt.q̄n aūt isti citant in audientia.⁊ de cōsue.infra duas dietas extra curiaz ⁊ citationuꝫ formas vid infra de citatio.§.vlti.in princi.

a ¶ Questionum. vide quod ibi scripsi super versiculo articulum.
b ¶ Recusari improprie loquitur quia cum grauat vel modum excedat locus est appellationi.
¶ De ordinario iudice ⁊ de auditore. Rubrica. Bal.

Comi- tes et barones ha bentes terri toria. itē epi ⁊ eorum offi ciales. item mareschalli⁹ ⁊ camerari⁹ dñi pape. vi cecācellari⁹. Et auditor camere ⁊ au ditor ꝑdicta rum ⁊ gene rales audi- tores sacri palatij ha- bēt i cogno scendo iurif ditionē ordi nariā nō in- decidēdo: et post obitū dñi pape ca merari⁹ ma reschallus ⁊ auditor ca- mere possit suā iurisdi- tionē exerce re sec⁹ in au ditorib⁹ pa- latij qui dñi pape cām au diūt. g. vide qđ noi. in si- mili. ff. sacr rē. pol. l. j. §. veteres i gl. ordi. ¶ No. qđ vicarius mortuo dño ēt lcōhtas cās nō pōt perficere ut in §. j. in ti. de auditore. G. delegatio ꝙ tidie fit. ⁊ iō semper res est integra. ff. de vsufru. accrescen. l. j. in fi. scdm

Itē que de assessoribus. j. ti. pri. dicē tur hic repetita eē intelligant. ¶ Of ficium aūt auditoris est exeqꝫ qđ mā daē eē de re iudi. cū Bertold⁹. extra de offi. dele. super qōnū. a ¶ Excipitē ꝯ auditorē qđ grauat alterā ptē vl ꝙ mādati fines excedit: vel qđ est meri to suspect⁹. vt. ꝫ. sed si dat⁹ sit de par- tiū ꝯsensu nō pōt nisi in pdictꝫ casib⁹ recusari. b ¶ Pōt ēt excipi ꝯtra audi- torē de his ꝙ ꝯtra iudicē vel arbitrū excipi possint secundum Gof.

De assessore. Ru. c

In huius materie no- titia vidēdū est. Quis sit assessor. ¶ Quis eū dꝫ eligere. ¶ Qual' esse debet. ¶ Qđ sit ei⁹ offi cium. ¶ An possit reci pere salarium. ¶ Et de pena assesso- ris delinquentis d.

Quis sit assessor.

Assessor est is e quē ille qui iudicādi ptātē hꝫ sibi associat. vt sibi in cāe cognitiōe assideat vel assistat. ⁊ eū ad re- cte decidēdum cām in- struat. vt. C. de assesso. l. j. is autē ali- ter vocatur consiliarius: vt. j. de con- silij requisitione.

Quis eligere asses sorem debet.

Eligit autē a iudice vt ptꝫ supra de descriptio ne. verū tñ ꝯmittendo tꝫ in plerisqꝫ locis ⁊ con gruit rōni ⁊ iuri ⁊ tu- tius est vt assensu par tiū eligat. xiiij. q. v. nō sane: ne ꝙ par tiū eū postmodū valeat recusare ⁊ ne sub suspecto iudice litigare cogātur: vt in pre. l. ⁊ arg. eē de offi. dele. super qōnū. §. ven. ⁊ §. se. ij. q. vj. placuit. xj. q. j. c. iij. f ex quo eī semel elect⁹ est nō pōt nisi ex cā iprobari. C. de asses. ne- mo. ⁊ lꝫ. xxxij. q. v. horrēd⁹. ff. de mu. ⁊ hono. l. honor. §. fi. viij. q. ij. dilectis- simi. Si vero nō cōcordauerint ptes. iudex eligat ꝓut viderit expedire. ar.

Unc. ver. pretermissis. G. ⁊ ista ratio est subtilis ta- men non est vera. qꝛ sequeretur qđ morte delegantis etiam re nō integra finiret eē qđ est falsum Bal. ¶ Po testates habent ordinariā iurisditionem. §. constat. ⁊ nota in aut. de defen. ciuita §. nō hāte. vn̄ pñt cau-

sas delegare ⁊ vicarios constituere. vt no. C. de sen. ex peri. reci. l. fi. in glo. per se. ¶ Exceptio de oīpotentia iuris ⁊ facti non potest opponi contra ordinariū ꝙ- diu non remouetur. in §. fi. ver. queritur. vide. ꝫ. titu. j. §. penul contra auditorem possunt opponi exceptio nes que pñt opponi iu- dici ⁊ arbi- tro in tit. de auditore. G. ¶ De asses- sore. Rubri. ¶ Tanc. po suit hanc ru bricam pre- cedenti con iunctā et est ꝯtra. ¶ Jo. de deo po- nit hūc tra- ctatū in ca- nil. lib. vj. in iij. rub. ⁊ l. li. iudi. in ru- brica vlt. pri me partis. ¶ Egi. ru. lx. ⁊ lxvj. lxvij. tractat de as sessorib⁹ et consiliarijs. ¶ Guil. an- gli. ponit ru bricam de as sessoribus ⁊ officio pre- missor penis eorum. ¶ Delinqn- tes ad istam sic posuit tā- ere. in suo or dine iudicia rio.

extra de appel. cū spāli. etiam inuitis eis qꝛ iudiciū reddit in muitꝫ. ff. de ver. obli. inter stipulantē. ⁊ in hoc cō cor. Ber. ⁊ Gof. in. c. super qōnū. g Jn- no. papa. iiij. dixit ꝙ iudex tñ eūꝫ dꝫ eligere: qui de eius facto tenetur: vt C. de assessori. l. j. ⁊ l. nullus iudicum. ⁊ hodie apud nos seruatur.

Qualis debet as- sessor esse.

Debet aūt esse integri sta tus ⁊ fame. nō turpitu dine notat⁹: vt i famis ff. de of. asses. l. ij. C. de dign. neqꝫ. li. xij. nō sus pect⁹. alteri ptiū: si eīm esset recusari posset cū pricipe iuris- ditionē iudicantis. ff. de off. asses. l. j. eē de of. dele. sup qōnū §. ven. ⁊ §. se. Itē si grauat ptē: pōt ab eo appellari. eē de pni. ex parte: ꝫ ibi in iudicib⁹ loquat. Excōicat⁹ aūt nō pōt esse as- sessor sicut neqꝫ iudex ꝓpter cōionis piculū: multa ēt alia pñt ꝯ eū excipi. ꙙ collige. ꝫ. i ru. Gmdi. dele. §. fi. ¶ Sꝫ nunqđ cleric⁹ pōt esse assessor. in cu- ria h ciuili: vr ꝙ sic: qꝛ assessoris offi nō est publicū: vt. C. de asses. l. iiij. pu blica eīm officia eunt clericis interdi cta. vt. C. de epi. ⁊ de. plꝫ: dic cōtra fm Uber. nā oportet eū sepe interesse in cosilijs cārum sanguinis ꝙ est ꝓhi- bitum: vt extra ne de. vel mo. snīa ꝫ: ꝑ quam hec questio expeditur.

Quid sit assessoris officium.

Officiū ei⁹ ꝯsistit in exa minatiōe cāe vt pꝫ. ꝫ. i diffinitiōe puta in po stulationib⁹. vt videlꝫ admittat aduocatum qui de iure postulare potest. infamem aūt⁊ indignū repel lat. item in interrogationibus i libel lis. l. cōuentionalibus recipiendis si bene concepti sunt vel respūdēdis: ⁊ di luciandis. si inepte vel super⁊ illici ta concipiantur. ff. de off. assesso. l. j. extra de excep. exceptionē. ff. de offic. proconsulis. nec quicꝙ. §. obseruare ff. de postula. quos ꝓhibet. extra. de ber. l. §. verū. Egl. ⁊ iō vide sup ea de iñ Inn. ꝙ secꝫ ur-

Assessor est. ¶ Est is fm Azo. i sūma hui⁹ ti. C. et ei⁹ fuit offīm pte. j. ⁊ §. pe. itē vltimus parte pma. Eligit autē. ¶ c. iij. h pꝫ ō restrip. lis tutū. §. asses sorē. lib. vj. ¶ Qōnū ibi

h Debet autem. ¶ In curia. non dicit in causa ciuili.
i Officium eius.

a ¶In insulā ꝟ. est sub bi- duum.

b ¶Et. ij. ibi dixit i.ā. qꝺ ptātes hāt ordiariā: de istis assesso rib⁹ eoꝝ q̄s odos.ꝛ vul- gare vocat iudices q̄re dat ipse Odoffre. an sint ordina rij.ꝛ tꝫ ꝗ sic si sūt electi a pplo p le- ges ibi alle gatas. sꝫ si dāt a ptāte dt eos dele gatos allat C. ꝺ iu.aꝰiu dice. C. q̄ p sua iur. l. j. ff. ꝺ of. asses. diē functos vide qꝺ no. e. ti.l.j.i vlt. gl. ꝺ of. ꝺle. sup q̄ōnum ꝟ. porro et dato ꝗ sta- tutū ciuita tis dicat qꝺ ptās secū te neat ducere duos iudi- ces si putat eoꝝ hoc or diarios. dat ꝯsiliū qꝺ po nit iste ꝟ. vł vt dt ptās i publica arē ꝯgregata ꝯpplo ipsos eligat i ordi narios ho- die cōit sta- tuta ciuita- tū dant eis ordinariaꝫ.

Salari- uꝫ āt.

k ¶In fine.ꝛ ptꝫ hoc i p̄. ꝟ. asses.

libel. ob. c. j. q̄. ꝛ. iiij. q. vij. ꝟ. tria. xj. q. j. sacerdotib⁹ ibi libellos quos accepe rat incendit ꝛc. ff. de accu. libelloꝝ: q̄ est. ij. q. viij. item in edictis pponen- dis: ꝛ in ep̄lis dictandis: q̄ superiori mittūtur: vł relationib⁹ p dubijs: vł p penis inferendis. ꝛ citationib⁹ fa- ciēdis. ff. de offi. assesso. l. iiij. C. eo. l. fi. xxxiij. q. iiij. q̄stꝫ nꝫ. ꝛ. c. illud. ij. q. vj. si q̄s in insulā a: itē in decretis formā- dis sup rebus minoꝝ alienādis ꝛ su per trāslactionib⁹ alimentoꝝ. ff. e. l. j. ꝛ. C. e. l. ij. ¶Itēꝫ no. ꝗ assessor nullā hꝫ iurisditionē. C. e. l. ij. ¶Quid est q̄ de assessorib⁹ potestatū in italia q̄ iu dicāt ꝛ alia faciūt. dic ꝗ ptās dꝫ ꝯuo care vniuersitatem ꝛ facere ꝗ illa det iudicādi ptātem illi assessori. ꝗ autē vniuersitas det iurisditionēꝫ dixi. s. de iu. ord. dixi. s. de iuris. om. ꝟ. j. ꝛ. ij. b ¶Qualr̄ aūt iudex volens pnūtiare deliberabit seu ꝯferet cū assessore. dic vt. j. de consilio requisitio. in prin.

An assessor possit recipere salarium.

Salarium aūt dicunt q̄ daꝫ qꝺ sm canones re cipere a partib⁹ nō po test sicut nec iudex. ex- tra de vita ꝛ ho. cle. cuꝫ ab omni tu dic contra vt. ff. eo. ti. diem functo: ꝛ. xj. q. iij. non licet: in fi. c vñ licet delegatus moria tur priusq̄ questio terminetur: nihi- lominus tñ assessores sua salaria ha- bebunt: vt in pre. l. diem functo: ꝛ ar. ff. loca. qui operas: quia non cogitur quis suis stipendijs militare: nec de suo inuitus beneficiū facere: ex̄ de p̄- scrip. cū ex officij. xij. q. j. ꝟ. qꝛ ergo: ex- tra de symo. cū sit romana. x. q. ij. p̄ca- rie. xij. q. ij. charitatem: ꝛ hoc est qꝺ di cit lex: qꝛ assessores spe premioꝝ ho- norificentie debita: nō metu terribi- li sunt pvocandi. C. de assesso. l. j. nec pre. decre. facit in cōtrariuꝫ immo p bat qꝺ dixi: dū dicit in fraudem ꝛc. q̄ si non pponat in fraudem pñt aliq̄d petere nolē assessoꝝ: hoc tñ sane intel lige qꝺ si iudex deleg. est peritus: ni- hil dꝫ petere nomine assessoꝝ. qꝛ de- bet occurrere laboribus partium: et expen. extra de offi. deleg. cum te cōsu lente. ꝛ de appel. vt debitus: ꝛ de do. et contu. finem. Si vero non est mul tum peritus potest assessorem habe- re ne sibi imprudentia imputetur: et ex ea puniatur: qꝺ fieri potest: qꝛ te- netur ex quasi maleficio: inquantuꝫ bonum: ꝛ equum visum fuerit iudi- ci: insti. de obli. que ex quasi delic. na. in prin. ff. de va. ꝛ extraor. cogni. l. fi. arg. extra de senten. ꝛ re iudi. cū eter- ni. ꝟ. si quis ibi contra cōscientiaꝫ ꝛc. h

quod dic. vt. j. in titu. de requisi. cōsi. et pro eis potest salariū exigere. dūm nihil in fraudem fiat: vt in prealle. c. cum ab omni. d ¶†Sed nūquid ordi narius potest habere assessorem in p̄ misso casu: ꝛ pro eo salarium exigere: non videtur cum dꝫ habere conscien tiam discernendi. xx. dist. ꝟ. j. extra de consang. ꝛ affi. c. j. ꝛ de pe. disti. vj. c. j. versus fin. arg. contra extra de cōsue tu. ad nostram. ꝛ. ij. q. j. Deus omni- potens. prope fi. e Item si post cōclu- sionem partes ante sniaꝫ cōponāt: nihilominus habebit suū salariū: vt no. j. in ti. de sala. ꝟ. j. in fi. Si q̄d autē assessor lucratur ex officio: si est filiusf- fa. erit illud castrense. C. de offi. asses. l. velut: nec illud quod lucratur subij citur oneri indictionis seu executio- nis. C. e. nō parum. ¶† Hoc aūt not. qꝺ si assessor importun⁹ est in exactio ne immoderati salarij: p iudicem dꝫ eius refrenari importunitas et sala- rium moderari: vt. j. de sala. ꝟ. nūc de pcu. ver. fi. f Sed nec iudices sibi de- bent assessoꝝ salarium retinere: licet plerūq̄ cōtrafaciant. ꝛ sm hoc potest intelligi pre. c. cū ab omi g. ¶† Quid si duobus assessoribus vel cōsiliarijs assumptis: vt de illoꝝ consilio pnun tietur ad inuicem discordantib⁹ ter- tius assumitur vñ habebit iste sala- rium: dic ꝗ illi debent salariū suum participare ne de suo dolo commodū reportent: qꝺ fieret si eis fingentib⁹ se cōcordare nō posse ad hoc vt terti⁹ in eoꝝ exoneratione assumatur vt se pe fit: alꝭ partes illi soluere teneren- tur: ꝛ huic fraudi iudex obuiet: prout habes. j. de requisi. consilij in prin. ¶†Quid si alter litigatoꝝ dicit iudi ci: dñe consulatis peritos super isto articulo. nunquid alius tenetur sol- uere partēꝫ eius quod datur illis pe ritis p consilio. arg. ꝗ sic. ff. finiū re- gun. sed ꝛ loci. ꝟ. j. ibi. sed et si messor ab altero ꝛc. arg. contra. ff. de eden. p̄- tor. in fi. super hoc dici potest: quod aut peto aliquid quod mihi soli pro futurum est: ꝛ sic obtinet pred. l. pre- tor: aut peto quod ꝛ mihi et aduersa- rio profuturum sit: ꝛ sic obtinet pre- dicta lex: sed ꝛ loci. Ad hoc facit. C. de rebus creditis. l. penulti. ꝟ. expensis. et. iiij. questione tertia. ꝟ. item in cri- minali. versicu. venturis. Sed nec de bet iudex vnam partem in solutione huius salarij grauare et alteram al- leuiare prout sepe fit: quia in iudi- cijs equalitas est seruanda. et in hoc debet actoris et rei equa esse condi- tio. vt extra de mut. peti. capitulo se- cundo. de iudi. nouit. ꝟ. sed forsan. et ꝟ. sequen. nec debet iudicium clau- dicare. extra de exceptio. cum inter. h

d ¶Ol. termi natū est i p̄. ꝟ. assessorē. ꝛ hoc relinq̄ tur ꝯscie sue ꝛ sic nō pt si bi qꝺ refer- ri ꝗ nō indi geat vt ibi not.

e ¶Prope fi. vid qꝺ dixi i decr. cū ab oi sup glos. asses.

f ¶Ver. fi. h ptꝫ in p̄. ꝟ. as sessorem.

g ¶Ol. ꝯ istos est pnisuꝫ. qꝛ tenēt ad resti. nec iu uat eos re- missio. vt in p̄. ꝟ. assesso- rē. ꝛ. ꝟ. seq. ꝛ ꝟ. si quid.

h ¶Cū inter. hoc ptꝫ i p̄. ꝟ. assessore. in fi.

PEna: ¶ Edicto.vide.ij.q.vj.hoc etiã placuit ꝛ qđ ibi no.in vlt.gl.vide etiã qđ no.ff.e.l. iiij.in vl.gl.de psi de remoto ante tps ppter culpã assessoris. sz si ppter imperitiã videt imputandũ ei q talẽ eligit de hoc no.ff.de rei ven.l.vtiqȝ in vlti.glo.

est tex.no.Bal. ¶ Dictio nulla excusatiõe obstãte ꝑcis sam excusationẽ inducit.C.de excus.tu.l.libertos:vbi de hoc no.Bal.vide.j.de sala.§.fi.

¶ De arbitro ꝛ arbitratore. Rubrica.

¶ Legiste hñt rubricas.C.ꝛ.ff.de recep.ꝛ sic dñr qꝛ recipiũt a ptib⁹.ꝛ vid sup rub.ff.e.ꝛ ꝑ Az.i sũ.e.ti. i pn. Mãm põit tã. sua iij. Rubri.

* ADDITIO.

ADDE qđ id qđ factũ fuit a ptãte vł fieri đ cõsilio assessoris in.l. qm̃ iudices.c.đ ep. vbi bal. đt p illũ tex. qđ qñ ptãs facit iniustitiã assessores ꝛ assistẽtes debent puniri. nisi ptestẽt ꝛ ei ꝯdicãt apđ acta qđ est a mẽti tenendũ scđm eũ ibi facit gl. b i.l.diẽ functo i ꝟb.i eo. ff. de of. asses. q đt qꝫ magrat⁹ q remouet ꝑiu miť remor⁹ pp culpã assessoris ꝛ iđ pau. de cas. ibi dat cautelam qꝫ qñ ptãs facit aliqđ iniustũ qꝫ assessores ptestent se nõ ꝯsentire hen. Ferrã.

b ¶ Suadere. qꝛ se hz ad bonũ et malum.

¶ †Iudex quoqȝ bene potest leuiare expensas factas in ꝯsiliarijs. vt.xiij. q.v.non sane.ꝛ mittendo ad diuersa loca pro consilio requirendo.

De pena assessoris delinquentis. Rubrica.

PEna assessoris alicui⁹ ciuitatis in suo officio delinquẽtis est: vt deposito officio.l.diebus remaneat ꝯtra eũ de se cõquerentib⁹. et male ablata i q̃drupliũ restituat:q iter spoliatũ ꝛ fiscũ eq̃lr diuidenť.C.đ asses.l. ꝯsiliarios.ꝛ.l.post depositum.C.ad.l. iul.repe.l.j.ꝛ.j.q.j.iubem⁹ ꝛ.l.in eũ ꝛ l.se.xviij. di.qm̃. item punieť sicut iudex.ff.qđ q̃sqȝ iuris.hoc edicto[a]. Itez interdũ plus puniť ꝯsiliarius q̃ faciens.lxxxvj.dis. tanta in fi.xj.q.iij. q ꝯsentit.ꝛ plus est suadere[b] quã compellere.ff.de seruo corrupto.l.j.§. suadere.ꝛ obligatur q̃s ex ꝯsilio fraudulento.ff.de re.iur.ꝯsiliũ nõ fraudulenti.extra de renũ.sane.ꝛ.c.lecte.[c]

VLtimo not.qꝫ nemo in vna eadẽqȝ cã diuersarũ ꝑsonarũ officio fungi põt.iiij.q.iiij.c.j.ꝛ.ij. et eẋ de insti.c.fi.vñ nõ põt q̃s vti officio assessoris ꝛ aduocati:ꝛ iudicis.C. de asses. l.fi.qꝛ qui ad vtrũqȝ festinat: neutrũ bene peragit.vt ibidẽ.ꝛ.xvj.q.j.ꝑsbyteros eẋ de cle.nõ resi.qꝛ nõnulli.x.q. iij.vnio.nec põt q̃s in duobus collegijs esse nec in duab⁹ ecclesijs intitulari:vt.s.de of.ie.§.videndũ. ꝟ. illud aũt.[d] Sed q̃d si is qui primo fuit aduocat⁹:factus est in eadẽ cã assessor: nũquidvz snia per eũ lata:vł qꝫ sic:lz eã ferre nõ debuerit.ar.in auť.de resti.ꝛ ea q̃ pa.in.xj,mẽ.§.fin.vel dic qđ

nõ tz. debuit eñ eam demãdare.ff. de iur.om.iud.pretor ꝟm Uber.

De arbitro et arbitratore. Rubrica[e].

DIctũ est.s.de iudicib⁹. et qꝛ arbitria redacta sunt ad instar iudiciorum.ff.de ar.l.j.ideoqȝ ꝯñr de arbitrijs differemus ostẽdẽtes. ¶ Quid sit arbiter. ¶ Quis possit esse arbiter. ¶ Super quib⁹:ꝛ a quib⁹ possit eligi. ¶ In quib⁹ differat a iudicibus. ¶ Et qualiter arbitriũ finiať. Et de exceptionibus ꝯ arbitriũ ꝛ arbitrũ. ¶ De forma compromissi arbitrij. ¶ Ultimo quedã notabilia:et q̃ones aliquas inseremus[f].

Quid sit arbiter.

ARbiter est q de partiũ ꝯsensu eligiť ꝛ in eum sub pene stipulatione cõpromittiť[g].ij.q.vj. a iudicib⁹.et.§.se. nõ eñ statur snie ei⁹ nisi metu pene vel sine pignoris datione vel alicui⁹ loco pene.ff.e.l.nõ distinguemus.§.j.C.eo.l.j.ff.e. litigatores.§.j. et.l.non cogendum:[h] extra eo.dilecti et dicam.j. e.§. excipitur.vel metu iuramenti:qđ potest interuenire ꝟm canones extra.e.c.ij.ꝛ.c.p tuas.xxij.q.j. omne qđ.licet secus sit scđm leges. C. eo.auť.decernimus:in auť.de iudi.§. quia vero col.vj.[i] Non tñ vitiatur: lz iuratũ sit.dũt ñ pena intercesserit: vt ibi:sed ꝛ lz ꝑmissa nõ interuenerint: tñ statur ei in duobus casib⁹.s. si partes subscripserint snie vel si.x.diebus post latũ arbitrium tacentes eã emologauerint.C.eo.cum antea. ¶ †Est aũt differentia ꝟm quosdã[k]:inter ar

¶ Uber. de bo.car. mihi.iij. vbi đ snia arbitri. ꝛ car.xij.vbi de arbitrijs. ¶ Uber. de bonacur.in ru.vl. ¶ Io. đ deo cauil. li.iij.ꝛ.vj.p⁹ ꝑn.ꝛ li.j. in di.R.pen. ¶ Bõagui. solũ posuit formã libelli ꝯ ꝟnatẽ arbitrium. Egi.ru. cxiij.ꝛ p⁹ rub. xxiij. ꝛ seq. tractauit de arbitrꝭ sup recu.iudicꝭ. ¶ Alb.gal. p⁹rubricã đ of.or. posuit rubricã đ arbitro. et ei⁹ officio. ¶ Nepos đ mõ.ala posuit rubricã ꝯ arbitros ꝛ ꝯpromissũ. ¶ Guido.đ suza.in car. vlti.post generalẽ rub. posuit tres rubricellas.

c ¶ Lecte.de hoc de re.iur.nullus ex consi.lib.vj.

d VLtimo nota. ¶ Autem.ibi ante fi.allegat concordan.ꝛ alia similia contra duplicitatem.

¶ De assessore rubrica.Bal.

MAgistratus tenetur de facto assessoris quẽ ipse elegit in.§.j.G.ciuiliter nõ criminalr.ff. de offi. pcõ.obseruare.§.pficisci.vbi de hoc in fi. et.ff.qđ q̃sqȝ iur.l.ij. ¶ Assessor nõ dz recipe ineptũ libellũ in.§. officiũ.nõ qđ sup hoc hẽat iurisditionẽ nisi p statutũ vł ꝯsiliũ ciuitatis deť iurisditio assessorib⁹ vt q̃tidie fit i asses.ptãtũ italie.ꝟ.pe.G.nec põt pnũtiare libellũ aptũ lz vtraqȝ sit iterlocutoria siue:pnũtieť libell⁹ apt⁹ siue inept⁹.ff.qđ me.cã.l.metũ.§.si ex facto suo vbi de his.

f DIctũ est. ¶ Inseremus.ꝑmitto qđ vbert⁹ aliqua de infrascriptis notauit in suo libel.char. peñ.ꝟ.lz si sub arbitro.ꝛ char.iij.vbi de snia arbitri. q̃ Io.de deo posuit in cauil.li.iij.in rubrica de except.ꝯ arbitrium ꝛ lib.vj.sub.rub.de arbitris.

ARbiter est.

g ¶ Cõpromittiť. quõ diuersimode sumiť nomẽ arbitri scripsi de offi. dele.ab arbitris in prin.lib.vj.

h ¶ Cogẽdũ.ala est.§.ꝛ scipit idẽ inl.ꝛ sic allať ptes.j.

i ¶ Col.vj.vide qđ dixi.eo.ti.c.fi.sup.iij.glo.

k ¶ Quosdam inepte loquentes cũ arbitrium sit sententia vel laudum cõpromissum est conuentio partiũ.vñ primũ transit ad heredes.ff.e. , cõmis scđm non nisi id.

fuerit actum.e.ti.c.vlti.qr multũ sic vsitatur dicit arbitriũ arbitrãdi ptãs ꝛ sic sumit.s.in.v.mẽbro.

a ¶In pñn.ꝛ per me post Inn.in.c.quintavallis.de iu reiu.in gl.magna ver.notanda est.

b ¶Cogendũ:al's est sub.§.idẽ inf. vt.s .dixi.

c ¶Differt.ꝛ ibi.vsi.item eius snia.re missionẽ da bo.nvaleat pactũ qd ap pellare pos sit.

d ¶Arbitriũ.vñ vt scripsi post Inno.i decre.quintavallis sta tim allega ta post pñc. notãt Jo.et acc.in autẽ. vt dif.iudi.§.si vo.col.ix.quoddici possit trãs actio per iu ra vtrobiqꝫ allegata.et vid.j.§.finitur.v.s3 nũ quid arbi tratus.

e ¶Viri.sciẽdum est qd

bitriũ ꝛ cõpromissum:nã arbitriũ est qd fit sine pena est tñ pignoribus vel iureiurãdo vallatũ.C.eo.l.ne in arbi trũs.cõpromissum est qd fit cũ pena. C.de iudi.rein non nouã.§.j.C.vbi ꝛ apud quos in inte.rest.po.l.fi.Sz mi hi nõ placet hec differentia.vt.C.e.l.pe.in prin.ꝛ.ff.eo.l.diẽ:in fi. ¶Quid autem sit arbitriuz dicvt in sum.dñi mei.e.ti.in prin.[a] ¶†Est etiam differentia inter arbitrũ ꝛ arbitratorez. nam arbiter est quẽ partes eligũt ad cognoscendũ de questione vel lite:et sic sumitur super re litigiosa ꝛ incerta vt de ea cognoscat:vt extra eo.que si per totũ ꝛ debet iuris ordinẽ seruare.ff.e.l.j.vbi de hoc:ꝛ fit semper cum pene stipulatiõe.ff.e.l.litigatores.§.j.ꝛ.l.non cogẽdũ[b]:ꝛ statur eius snie: siue equa sit siue iniqua.ij.q.vj.§.qd de arbitris.ff.eo.l.diẽ.§.stari.nec ab eo appellatur:vt dicã.j.§.differt.[c] nec ad arbitriũ boniviri reducit ṡm quosdã. ¶†Arbitrator vero est amicabilis cõpositor nec sumitur sup re litigiosa:vel vt cognoscat:sed vt pacificet:ꝛ qd certũ est diuidat:vt in societate quã certũ est fuisse cõtractã:sed

Mart.de fa.tractatũ cuius parte careo cõposuit de hac materia dicẽs ꝙ acc.qui hoc tenet in.l.in cõpromis.ff.e.ti.ad id allegat quatuor leges inter quas est.l.si societatẽ hic alle.al's videas.ipse aũt addit al's.s.duas que statim sequunt.ꝛ.ff.de leg.j.l.si sic.ꝛ de le.iij.fideicõmissa.§.q̃cq̃.ꝛ.l.si filie.ꝛ de admini.tut.l.Titius.ꝗ.rñso.de reg.iur.in personam.§.j.C.de dot.pmis.l.si cuz ea.coadiuuat etiã hoc dictũ si certũ est qd a iudicum iniquis sentẽtijs per appellatiões relevamur ꝛ a sententijs prefecti pretorio per supplicationẽ iura.omit to ergo ꝛ a sentẽtijs taliũ arbitrorũ si inique sunt relevari debemus.arbitri enĩ seruare debẽt ordinẽ iuris ꝛ arbitratores iustitiã.vitiant aũt illoꝝ snie si nõ seruãt ordinẽ.ff.e.ti.diẽ.§.pe.ꝛ.l.si feriatis.sic ꝛ iste reuocãde sunt:si nõ seruarũt iustitiã ꝑ iura pall.ꝛ merito q̃rvit[9] petit malefactũ reformari:ꝛ alter petit pserua ri q̃s ille monoculus q̃ nõ videret qd ex his est iustius al legat.C.cõia vtri.iudi.l.iij.Itẽ quo nõ relevabor a deceptione mihi facta per putatiuũ amicũ cũ etiam relever a deceptione mihi facta per me ipm.ff.de ver.ob. si quis cũ aliter. ¶Nititur demũ probare ɔtrariũ:qr si inique snie arbitri statur.vt dictũ est.s.ver.ꝓxi.fortius id in arbitratore qui latiores habuit habenas a partibus.ff.de procur.mãdato.ꝛ.l.ꝓcurator cui libera.ꝛ in hoc multum instat addẽs qd stare sentẽtie est lites dirimere.C.de transac.l.fratris.ꝛ si dicas vt proxime dixi ꝙ hec sit trãsactio constat quod ab illa non receditur etiam si transigens sit deceptus in quadruplum.ff.ad tre.l.Lucius.§.fina.ad quaz validãdã sufficit timor litis.C.qd me.causa.l.ij.vlterioribus careo.

¶Ad pmũ rñdeat lex presbyteri.C.de epi.ꝛ cle.cañ.v.q.vi.ad ṡm fateor fauorabile fore lites dirimere.s3 huic rñdeat decr.nup añ fi.de do.itervi.ꝛ vx.ad tertiũ l3 cõpromissuz possit large dici trãsactio in q̃ ptes sic ɔcordãt laudũ tamen ex cõpromisso secutum non hz specifice cõsensum partiũ sicut transactio.ꝛ ideo non mirũ si ꝓformari potest.ꝛ ab illo recedi.

eligitur vt det cuilibet certã suã partẽ que ipsum ex societate cõtingit:vt ff.pro socio.l.si societatẽ.ij.§.arbitrorũ ꝛ hoc non dicitur arbitriuz[d].ff.de arbi.l.si de meis.§.recepisse nec tenetur iuris ordinẽ obseruare.nec statur eius sententie si sit iniqua.sed reducitur ad arbitriũ boniviri[e].vt in pre.l.si societatẽ.§.arbitrorũ.extra de iureiur.quintavallis.ꝛ.c.veniẽs.ꝛ.ff.pro soc.vñ si nerue.ꝛ.ff.de oper.lib.l.si libertus.ita vt ad superiorez recursus habeat.ff.e.l.penul.extra.e.c.ij.dixerunt etiã Jacobus de albẽ.ꝛ.B.qd si snia arbitri sit iniusta vel iniqua reuocatur superioris autoritate.sicut ꝛ snia arbitratoris.nec in hoc est differentia inter eos extra.eo.exposita.et c.j.ij.ꝛ.iij.licet enĩ snie eius inique sint non tamen iniuste videlicet ɔtra ius late ṡm dominum meũ[f] in aut.colla.viij.in me.litis nõ fieri sacras iuss.§.ꝛ hoc dicimus extra de ɔsti.vti.vel inuti.examinata.vel si lata sit cõtra aliã sentẽtiã a quo nõ extitit appellatũ:vt in pre.c.exposita.[g] extra de re iudi.inter monasteriũ:ꝛ.c.se.C.de trãsac.si causa.ff.eod.l.si post rem:de hoc

f ¶Dicẽ.omninovit qd dixi post eũ.ꝛ Hos.e.ti.c.ij.super fi.vi ti.gl.hoc ẽt dixit hostiẽ.in sum.e.ti.§.pe.v.pe. ADDE.bal.ɔsi.cccclxxvij.iiij.li.ꝛ que habẽtur per legistas l.c.q̃ rome.§.duo fratres.de verb.oblig.

g ¶Exposita est sciendũ qd q̃stio illius capitu

li exposita nostris tḡibus reuocata dedit materiã certis doctoribus qui cõsultores vel aduocati cause fuerant disputãdi.Federicus enĩ de scale doctor legũ in q̃õne que incipit imperator Hẽricus dicit quod post rationẽ factã ep̃o feltreñ.per sniam legati post tpa cõmune teruisinũ illud castrũ occupauit vt heres Azolini de romano cui erat datũ in feuduz ꝛ illud postea possederat.xxx.annis ꝛ vltra.ꝛ renouata lite factum fuit cõpromissum.hoc ipse disputauit et terminauit cõpromissum non valuisse:quia super re iudicata vel finita transigi vel cõpromitti non potuit per iura hic allegata ad idem.ff.de condi.inde.elegãter.§.j.C.de transac.fratris tui.ꝛ.l.causas.item a re iudicata que certa est recedi non põt per contrariam sententiã.C.q̃ prouo.nõ est ne.l.j.ergo nec ɔtra cõpromissum vel laudũ qd similitudinez hz ad iudicia.ff.e.l.j.ꝛ.l.si de meis.§.recepisse.item prout dicit ipsa.l.j.ꝛ.l.quãuis.e.ti.cõpromissa pertinet ad lites finiẽdas nõ ergo ad finitas.itẽ administratores trãsigere nõ pñt.ꝛ sic nec cõpromittere q̃ñ iura locoꝝ vel personarũ quas administrãt sunt clara ꝛ aperta.ꝛ sic hic erat.ergo ep̃s compromittere non potuit.C.de trãsac.l.preses.ff.de iure iur.tuto:.ꝛ.l.iusiurandũ.§.j.ꝛ.ij.ff.de iur.interduz.§.pe.et de trãsa.ɔtingit. ¶Sed Ja.de are.dilatauit.q.q̃ incipit Aplice sedis legatus:dicẽs qd cõpromissuz fuerat in duos ea lege qd si discordarẽt Titius daret tertiũ q̃ dedit quẽdã monachũ q cũ vno arbitroꝝ ꝓnũtiauit.q̃rebat primo an snia pcedẽs legati ipedierit cõpromissum.de alijs articulis alibi dicet.s.de scdo.j.§.fi.v.s3 ei qd dixi.De tertio.e.§.v.s3 q̃d.de simplici.

j.§.fina.versi.sed nunquid peti. et se. ¶ †Sed quis erit ille bonus vir. cui⁹ arbitriũ est sequendũ vt predixi? Respon. iudex loci. ff. de verbo. oblig. cõtinuus. §. cuz ita [a]. ¶ Sed pone quod cõpromittẽs promisit et iurauit stare mandato arbitratoris. rñ. adhuc ad arbitrium boniviri reducitur. quasi hec conditio insit. scilicet si eque fuerit arbitratus vt in preal. l. si libert⁹: et in pre. decr. quintauallis. et extra. e. c. ij. et iij. et cum tempore: et in pre. c. veniens. et extra de elec. causam que. de hoc. j. §. fi. ver. item quid si cõpromissum [b]. ¶ Sed quid si fuerit expressuz in iuramento quod de iniquo precepto non queretur: de hoc. j. §. fi. versi. item quid si actum. ¶ †Quid si a tẽpore quo cepi agere: [c] vt arbitriũ reduceret ad arbitriũ boni viri lapsus est annus ideoqz opponitur mihi qd non possum vlterius agere: sicut et in appellatione dicitur: vt extra de app. cum sit et c. oblate in glo. pars appellata. dic quod opponens non debet audiri. quia hec nõ potest dici appellatio: sed potius attestatio. ff. e. nõ distinguemus. §. cum quidã. et C. eo. l. pe. ver. si autem: et preterea alia ratio est in appellatiõe et alia hic [d]. ¶ †Sz si arbiter ferat iniquam sententiam. nunquid facit litem suam: sicut et iudex. ff. de iudi. l. si filiusfa. insti. de ob. que ex quasi delic. nas. in prin. et extra de re iudica. cum eterni. lib. vj. vbi de hoc dic quod sic de pac. si quis in conscribendo. ¶ Sed quero in quo facit litem suam dico quod tenetur ad interesse. vt in pred. l. si quis in conscri. in fi. et in pre. c. cum eterni. arg. cõtra C. eo. aut. decernimus: vbi dicitur qd a solo deo penam expectet. in iudice autem planũ est quod tenetur ad interesse si quid dolo egit: vt in premissis cõcor. si vero iuris imperitia inquã tum fuerit visum bono viro. insti. de oblig. que ex quasi male. nasc. sed dic idem in arbitro. nec ob. pre. aut. quia locum habet vbi electus est cum sacramento. ¶ †Item arbitrator quis in re propria assumitur. non arbiter: vt dicã. j. §. prori. amicabilis vero cõpositor sumitur ad componendũ inter litigatores: et etiaz ad contractus s. ad constituenda pretia venditionũ et merces conductionum: et huiusmodi. ff. pro so. si societatez. j. et ij. hoc plenius prosequere sm Inn. iiij. vt not. in pre. c. quintauallis vbi etiam not. an arbitrator teneatur ordinez iuris seruare [e]. ¶ Conueniũt autem arbitriuz et arbitratus: quia non egrediũtur personas eorum in quos cõpromissum est. nec alter potest pronũtiare. nec aliij delegare. ff. e. l. in compromissis. et ff. de ver. ob. si qs arbitratu.

Quis possit eẽ arbiter. [f]

Potest esse arbiter oĩs qui nõ prohibetur. Viso ergo qui prohibentur per cõsequẽs videtur qui esse possunt. Naz viso vno contrarioruz noscitur et reliquum. lxxxviij. distin. eijciens. ff. de his qui sui vel alie. iur. sunt. l. j. et insti. eo. ti. in prin. [f] ¶ †Prohibetur ergo mulier esse arbiter. ff. e. cum lege. C. e. l. fi. xxxiij. q. v. mulierez nisi sit talis que habeat potestatez iudicandi. viij. q. j. vereor: et nisi terre cõsuetudo aliud teneat vel persone excellentia aliud inducat. extra eod. dilecti. xij. quest. ij. cum deuotissimam: amicabiliter tamen posset componere pro bono et equo. sed non de iure vt in pre. c. dilecti. contra. ff. de verboruz obli. illa verba arbitratu. [g] ¶ Quid si si compromittentes in mulierem in-

Quartũ hodie expeditũ vbi ponatur cõpromissuz tenere per decre. ij. eo. ti. li. vj. ¶ Soluẽdo tenuit cõpromissum valuisse subtilizãdo sic facta epo per reruissinos restõne euanuit actio in factũ que ɔtra eos in sentẽtia ipso cõpetebat. Qd cõpeteret inducit. l. actor. C. de reb⁹ credi. et ff. de in reiurã. nam postea. §. fi. Qd euanuerit iducit qz solutiõe ei⁹ qd debet et c. insti. q. mo. tollit ob. in pn. est aũt si bi qsita rei vẽdicatio vl publiciana habita distĩctiõe an cõe esset vel nõ esset dñs. cõcludit ergo nouationez sñie eẽ factã prima in facitũ trãsfusa in scdam. ff. d nona. l. ij. sicut ergo facta nouatione per stipulationẽ posset trãsigi et cõpromitti itaz hic cuz nõ est sñia: sz ex rei vendicatiõe agi oporteat. ff. de pig. si fũdus. §. creditor inducit ad pdicta pbãda. l. si cã cognita. C. d trãsac. maxime aũt sz eũ. qz hic allegabat nona cã apprehensionis et prescriptio post illã de qua eũ superuenerit non potest dici iudicatum. itẽ in facto allegabatur sententiã legati fuisse nullã de quibus cuz posset esse iudiciũ vt in pre. §. creditor. et de excep. rei iudi. ff. l. si a te. §. j. ergo et cõpromissum in arbitros q et iudices sunt. iij. q. vj. a iudicibus. et §. se.

ADDE qz lz regulariter nõ valeat sñia ɔtra sñiam tñ qñ post sñiaz oritur aliqd dubiũ põt cõpromitti. et sentẽtia scda vz. vt ɔsuluit bal. ɔsi. cxcix. primo li. Itẽ etiã põt cõpromitti qñ in cõpromisso est renunciatũ sentẽtie que trãsiuit in rem iudicatam vt voluit Bal. in. l. iurisgentiũ. §. si paciscar. ff. de pactis. et nouissi. ponũt in. l. si diuersa. C. de transac. voluit ro. cõsi. cccixix. alex. consi. xxij. j. lib. aug. ɔsi. cxcviij.

[a] ¶ Cum ita. idẽ no. in pre. §. arbitrorum.

[b] ¶ Cõpromissum. vide qd ibi dicã post Dyn. adde qd ibi etiam dicam.

[c] ¶ Agere. j. qd tps debeã incipe. vide. j. §. fi. v. sed. j. qd.

[d] ¶ Alia. hic vide qd dixi s. tit. j. §. restat. ad fi. v. sz nũquid. Adde Old. cõsi. cvj. et ange. ɔsilio cccxiiij. alex. ɔsi. xcv. li. ij.

[e] ¶ Seruare. clarius dixisset qd arbitrator nõ tenet et c. et ibi vide in glo. magna vsi. et sciẽdum. et ver. qd si cõpromissuz et sequẽtibus.

[f] Potest esse. ¶ In princ. Sed qd vz hoc scire cuz volũtate ɔditus nõ reprobet vide j. §. sequit in prin. vz etiã qñ cõpromissum ne mulier laboretur.

[g] ¶ Arbitratu. sequitur tiij femias significãt et nõ cadũt in seruum. sed nõ est faciẽda equatio iter feminã et seruuz qd collige ex notatis in pre. decret. dilecti. in. iij. glo. et his que super ea dixi de sepul. c. fina. lib. vj. in vlti. glo. et hoc patet etiaz in testamento testimonio et tutela filij que cadunt in feminã non in seruum de primo et secundo. de testa. indicante. de sepul. de vxore. ff. de testa. si filius. et l. seq. §. mulier. et §. seruus. extra de testi. quoniam. C. de testibus quoniam liberi. de tertio patet in pred. gl. et de app. ex parte. secunda ad so. vide etiam quod sequitur infra versi. ij.

ADDE quod abb. in. c. dilecti dicit quod Papa potest mulieri delegare spiritualem causam inter clericos per text. in. c. mennam. alleg. in gloss. dilecti capi. dilecti.

a ¶Quidam. Alber. gal. eo. ti. ver. sed qd si partes. ADDE abb. in. d. c. dilecti.
b ¶Pedius. si tñ insolidū dati sunt liber pnūtiare cogitur. vt in. l. ibi seq. que incipit sed si ita.
c ¶Seruum. vide qđ hic sequit in ꝟ. qđ si pendente.
d ¶Quosdā. vber. vbi. ꝫ.
e ¶Uerba vide qđ circa hoc ꝛ circa id qđ ꝓmissum est de femina dixi in solone qōnis quā posui super regula dolo facis. de re. iur. li. vj.
f ¶Illa. solue vt no. in regula vtile. de re. iur. li. vj. Addeś huiꝰ ver. dicto vidēdū. Bal. ꝯsi. cccclxx. iiij. Jib. incip. ꝓponit ꝙ i quodam cōpromisso.
g ¶Tutore. i epte hoc posuit cuꝫ tractemus an in eū possit cōpromitti. ꝛ constat ꝙ non habeat vel non habeat tutorē cum nec in minorē. xx. annorū vt sequitur ꝓcederet aūt id cum queritur an possit compromittere. vt in §. coram. e. titu. si pupillus. de quo. j. §. pxi. ver. sed quid de minore.

a ...rant non ꝯuenire dicūt qdāᵃ nō valere cōpromissum vt no. C. de legi. et
2 consti. non dubiū. in fi. ¶Itē seruus ꝛ liber simul ꝓhibentur esse arbitri.
b ff. e. l. pediꝰ. ᵇsed si seruꝰ fiat arbiter ꝛ liber factꝰ pronūtiat vꝫ ex nullo cō
c sensu. ff. e. sed ꝛ si in seruūꝫᶜ. arbitrator aūt esse pōt de equitate ꝺm quos
d dāᵈ. aliȷ̄ ꝯ vt ibi ꝛin preal. l. illa ver
e baᵉ. ¶Sed quid si compromittat in duos liberos ꝛ vnū seruum nunqd pena cōmittet si snīe eoꝝ nō stet? vꝫ ꝙ sic vt in pre. l. pediꝰ. in fi. qꝛ qđ fit a maiori pte ad vniuersos refert. ff. de re. iur. refertur. §. fi. ex de elec. cū inter canonicos. in prin. ex de his q̄ fiūt a ma. par. ca. c. j. ff. ad muni. l. qđ maior ꝛ. l. seq. ar. ꝯ. qꝛ premissa locū habent qñ oēs tales sunt qui poterant ꝓnūciare: qđ non est hic. in pre. l. pedius. in fi. ꝛ preterea vtile vitiat ꝑ inuti. vt in ea. l. §. in seruum. ꝛ. l. ꝫ ꝛ si in ꝺuū. ꝛ extra de elec. massana. ar. tñ ꝯ eo. ti.
f illaᶠ. ¶†Itē ꝓhibet mutus: surdus
3 furiosus. pupillꝰ sine tutoreᵍ. ff. eo.
g l. sed ꝛ si in seruum. §. j. ꝛ. l. diem. §. coram. iiij. q. vij. §. tria. hi eñ nō cogūtur arbitriū suscipere qꝛ nec tꝫ cōpromissum vt puto. ff. e. l. non distinguemus.
4 §. summa. ¶†Itē minor. xx. anno. ff. e. l. cū lege. ex de of. dele. cū vicesimū. ff. de mu. ꝛ ho. l. ad rē publicā. Quid si pēdēte cōpromisso factus est maior. vꝫ ꝙ non coget ꝓnūtiare: qꝛ qđ ab initio nō tꝫ ex postfacto nō cōfirmat. ff. de act. ꝛ ob. l. obligationuꝫ fere. §. plꝫ. ar. ex de elec. dudū. j. et. c. auditis. ar. ꝯ. C. si ma. fa. ra. ha. l. fin. ex de renun. post transla. §. item si qs nam maior factus consentire vꝫ: ex quo consentit contrahere vꝫ ꝛ in iudicijs seu compromissis quasi contrahit. ff. de pecu. l. iij. §. idē scribit vnde videtur cogendus. primum veriꝰ est nisi de nouo in eum compromit
h tat. ff. e. l. sed ꝛ si seruum. rñ. j. ʰitem prohibetur laicus esse arbiter in spiritualibus. ex. e. contingit. in fi. extra de iudi. c. ij. sed simul cum clerico esse
i potest.ⁱ ex eodem per tuas. ¶†Iteꝫ
5 etiam laicus potest esse arbiter in re spirituali autoritate iudicis delega
k ti secundum papamᵏ prout notatur ꝛ proba. in predicto capitulo ꝑ tuas in fine. ꝛ argumē. trigesimasecunda distin. §. verum. sed nec ordinarij nec delegati autoritate potest fieri ꝙ clericus habeat laicum in iudicem ordinarium. ¶Item excommunicatꝰ non potest esse arbiter: quod dic vt. j. eo. §. differt. ver. item ꝺm eum. ¶In iudicem autem delegatum potest cōpromitti. extra de preben. nisi. ex de presump. literas. extra. e. cum olim.
9 ¶†Sed nunqd in ordinarium de re in qua est iudex non videt. iij. q. vij. §. tria. in. l. si quis vero iudex. ff. e. ꝫ ꝛ si in seruum. §. si quis. dic ꝺm canones qđ potest esse extra eo. cum tpe. ex de elec. cum cām. ꝛ de iureiur. veniens. ꝛ etiā ꝺm leges pōt esse arbitrator in aut. vt dif. iudi. §. si ꝟo ꝯtingit. C. de iudi. aptissimi. ꝛ aut. ibi po
l sita. ar. ꝯ. ff. de tuto. ꝛ curat. l. pretor.ˡ
7 ¶†Itē pōt esse arbiter liber homo: filius fa. ēt; de re patris in cā ciuili cū etiā possit esse iudex. item ingenuus
m libertinus ꝛ infamis.ᵐ ff. e. sed ꝛ si filius. et duabus legibus sequentibꝰ. tertia questione septima. §. tria. in principio. ꝛ. l. cognitiones. Item nullus in re sua siue in totum. siue in partem arbiter fit. ff. eodem. l. penultima. ff. de iudicijs. si alter. alias incipit Julianus. et. C. eo. ne quis i sua causa. per totum. C. mandati. in re
n mādata. ꝫ arbitrator sic ēt in ꝓpria
o offensaⁿ: dūtamen iuste arbitreturᵒ.

h ¶Potest supp. de autoritate superioris qui erat iudex cause vt ibi. Adde ꝛ no. qꝛ alibi forte non reperies quod de re spirituali potest quis laicus solus vt arbitrator cognoscere. ꝫ non vt arbiter. prout cōsuluit Rom. ꝯsi. c. lxxiij. incip. pro decisione qui alle. etiam ita tenuisse i suis consilijs. petrus de ancha. cōsi. qđ incipit istā qōneꝫ facit dubiam. c. cum contingit. non allegat ex quo nūero. ego habeo. xcviij
k ¶Papam. cuius dictū intellige simul cuꝫ clerico vt. ꝫ. ꝓxi. dictū est.
l ¶Pretor dupliciter legitur vt ibi not. ꝛ neutra lectura obstat siue dicatur qđ non possit ꝓtor se facere arbitrum siue qđ non possit se facere tutorē: dato qđ de hoc cōpromittatur.

h ¶Rñ. j. aduerte. qꝛ. ꝫ. ver. item seruus. dixit cōtrariū per eandē. l. nisi exponas ibi ex nouo ꝯsensu. i. ex nouo cōpromisso vt hic ꝛ etiā illud ponit Host. in summa. e. ti. post prin. sed in hoc nullū dubiū gl. ibi videtur intelligere ꝙ fingat nouum cōpromissuꝫ ex quo partes ꝓcessui consenserunt. ego darē aliū intellectū illi legi. s. qđ qui cōpromisit tpe erat seruus. sed tēpore quo recepit vel acceptauit erat liber partibus consentientibus sine nouo cōpromisso procedat. facit. ff. de lega. iij. l. j. §. j. ꝛ tunc facit contra not. de ꝓbē. dilectus. ij. in glo. ij. sed delegata iurisditio non sic pendet a partibus sicut compromissoria. vt ex de of. dele.

ADDE ꝺm abba. in. c. cum tpe. ex. e. qđ etiā vꝫ dicendum ꝙ de iure ciuili ordinariꝰ possit esse arbiter cuꝫ illo iure sit dubiū ꝛ de iure canonico sit decisum.
m ¶Infamia. q̄ tñ non pōt esse arbiter iuris vt no. j. de recusa. §. fi. ver. sed nunqd possunt.
n ¶Offensa vt no. j. preal. l. pe. ꝛ fuit. qđ Pyl. xliij. q̄ idē tenuit. ꝛ de hoc. C. de ꝓo. ꝓmis. l. si cū ea. ꝛ pꝫ in decre. quintauallis. de iureiu.
o ¶Arbitret vñ dixit Gui. de suꝫ. in. l. nō distiguemꝰ. qđ nō posset illi iterdicere certū locū cū illa sit pena corꝑalis. ff. de pe. l. fi. ꝛ de in integ. rest. l. fi. ꝛ id nō ptinet ad ꝓuatū. ꝫ ad ꝓsidē vel eo maiorē. ff. de of. ꝓsi. illicitas. §. aspe. nisi i cōpromisso id dctū esset. e. l. §. ex ꝯsō. ADde an qs possit eē arbitrator i ꝓpria offensa

Bal. in c. inter pares. de lege corradi vbi refert q Jac. de are. disputauit hanc. q. et vide et Ang. i. l. si. sit. de le. j. an quis possit se committere gratie et misericordie alteri.

a ¶ Compromissero subdit Uber. vbi. s. quod non est mul- b tum laudabile quod ipse pronunciet.

b ¶ Superior. dixit vbert. vbi. s. ad quem spectaret arbitri compulsio.

c ¶ Tps. vbi s. dicebat et melius breue tempus.

d ¶ Quod sicut si reasit ipe pi tura et sic si sit i talib' b sistendum.

e ¶ Pop. als incipit si de meis. et sic alleg. s. §. j.

f ¶ Elegerunt. si pp examen exceptionum non pot. j. ips cam diffiniri. hoc dico qr et Jn' intellect' ide possit haberi.

g ¶ Et seq. de milite et clerico disputauit fra. ac cur. l. q. sua mihi. xxx. al. iij. q incipit duo consortes q quos ipsorum poterat esse arbiter et fortis arbitrator. all. d milite. ff. e. l. iij. §. fi. C. d in dic. certi. in aut. d defe. ci. §. j. ibi nobilioribus et c. non ob. C. de pen. l. milite. e. h. neque femina. ff. e. filius §. veterani. C. de pro. sacro. scri. l. hac pte. li. xij. de pri. agen. in reb' l. j. e. li. q loquuntur de viris officijs. de clerico all. ff. e. non distinguem' §. sacerdotio. C. de epis. aud. si q ex consensu. et l. se. ff. de v. sig. illa verba. C. de his q ad eccl. co. l. phti §. pe. et vl. non obst. in aut. de sanc. epi. §. aliud. qr de offi. pcuratoris loquitur. quod est vile officium. arbitrari aut competit hoib' maxime dignitatis vt in pre. l. iij. §. fi. ff. e. ri. et est officium pium ad concordias et paces reducendas ad q clerici precipue tenentur. C. de epi. et cle. si quis in hoc. et de sum. tri. epi'a

als eum itur ad arbitrium boni viri. ff. loca. l. in lege. j. rn. ff. de contrahe. em. h hoc venditio. ff. de inrein. l. labeo §. quod nos. et ff. mad. l. in re madata. et ff. de ope. li. l. si libertus. et in pcord. q sunt s. §. pri. ver. arbitrator vero. Sz nunquid. abbas pot esse arbiter in reb' i monasterij. de hoc dica. j. §. fi. vsi. sed nunquid abbas. ¶ Sed nunquid inventitore rei de qua litigat pot compromitti de ea. ar. q non. ff. e. l. pe. ff. qui ap k pel. sit. l. j. §. in ppria. ij. q. vj §. biduum v. pala. Ur tn contra. ff. de euictio. l. si dictum §. si snia. cessant eni hic rones l legis. ff. de arbi. l. pe. et qr forte periculum huius cause non spectat ad eum cui non p iudice sz p arbitru tuc emin z catur. vt in preal. l. si dictum §. si compromissero. ¶ Sed pone q compromissum est in eu et ipse tulit sententiam contra emptorem: nunquid emptor habet act. de euic. amodo contra eum. al bet act. de euic. amodo contra eum. quod sic. qr facto ipsi' emptor re perdidit. C. de asser. tol. l. fi. sub iudice lis est. Sed cora quo cognoscet de hoc quod obijcit. s. quare non pot esse arbiter dic q cora superiore ipse non hz iurisdictione. ff. de iudi. si quis ex aliena.

¶ Sed nunquid premisse exceptiones de seruitute. de seru: et hmoi cessabunt si sit electus ad certu tps arbiter et vt q sic. ar. ff. de di. l. j. in fi. et l. ij. et d arbi. pom po. in fi. vel dic contra: et imputent sibi qui sic elegerunt. Quid si actu vt nulla exceptio oppona. dic vt. j. in titu. de concilu. et re. ¶ Utru aut in regulare compromitti possit. dicam infra §. fi. versi. sed quero diligenter. et seq.

Super quibus et a quibus possit compromitti.

Restat videre super quibus et a quibus potest compromitti et quidem de omni causa ciuili. extra eodem. ca. j. non autem de crimina

inter claras. in prin. et in fine. et iura nostra vide. j. §. vlti. charta vlt. versic. in epo.

Restat videre.

¶ Liberali hois non sic de libertate ecclie rones diuersitatis scripsi in decre. ca. sup ver. liberali.

li publica vel priuata nec de liberali vel matrimoniali. extra de in integ. resti. causa. de transac. c. fin. ff. de arbi. non distinguemus §. si per errorem. et §. de liberali. extra eode. cum tempore. de iureiurando. sua nos. sz si de crimine ciuiliter agatur potest ff. de his qui noten. infamia. l. quid ergo §. ex compromisso. argumentum contra quod de crimine compromittatur. extra de presumptio. literas. item quod contra de causa status compromittatur. C. de rebus credi. cum proponas. ¶ Quid de famoso delicto alias crimine dic quod non potest compromitti super eo. vt not. in predicto §. si per errorem. ¶ Item de causa restitutionis in integrum compromitti non valet. extra de restitu. in integrum. causa. incidenter tamen arbiter de ea cognoscit. C. de iudicijs quotiens. et de ordine iudi. l. j. extra q filij sint legitimi. lator. Sed nunquid arbiter incidenter potest dare restitutionem. Azo notat in summa eodem titulo §. potest. quod sic. et probatur extra eodem ca. penultimo. Alij tamen dicunt contra vt C. vbi et apud quos. l. fina. in fine. ¶ Item de matrimonio spirituali compromittitur. extra eodem ex parte. extra de electionibus. cum inter canonicos. et capitu. quia propter. ¶ Item quid de causa conuersionis et monachationis: de hoc notatur in §. de liberali. ¶ Item de sententia excommunicationis vel alio iure spirituali: vel etiam alio in quo periculum anime vertitur: non videtur quod possit in aliquem tanq in arbitriu compromitti: ne pateat via igressui ad spualia vitioso et ne metu pene parcatur iniuste snie. vel iustus etia contemnetur extra de sente. exco. cum medicinalis. xj. q. iij. §. si ergo. et §. cum ergo. et capitu. nemo. Sm dnm meu. potest tamen et talibus in iudicem compromitti tanq in amicabilem arbitratore ret de resti. in integ.

¶ In fine. hoc placet Inn. et quale sit tuc remedium scripsi post eu in pre. decr. pe. sup glo. pe. vbi omnino videas ipsius dictum. et Gof.

ADDE quod dictu Inn. impugnat abb. in c. ca resti. extra de restitut. in integrum. et ibi dicit esse text. cui stare non difficultate non pot respnderi. et quod d. l. fi. loquitur cu principalr petit non aut secundario: ca et matrimonialis incidenter cognosci non pot. vt consuluit ro. consi. ccxcix.

¶ Uerum. in summa §. de qua re.

i ¶ Agat. dicit Guil. de de suz. in. l. non distinguemus §. ius. sup. j. gl. quod de oi crie de quo lz trasigere de qb'. C. de trasac. l. trasigere pot compromitti. qr si possum trasigere fortius arbitriu compromittere. ite de crimine quod contra te commissum possum iurare stare madatorio de hoc. s. §. pri. v. item pot et sic de crie compromittis. sed illud in arbitratore vt ibi.

ADDE quod Bar. hoc sequitur in dicto §. iulianus. et consi. cxv.

k ¶ Literas. soluitur in pre. decreta li causa. in fine vltime glos.

l ¶ Proponas. ibi tripliciter soluitur.

m ¶ C. penultimo. scilicet

a ¶ Arbitretur. de preb. nisi essent.

b ¶ Alimētis sup. futuris. & in vltima volūtate relictis vt pbāt iura seq. g. q. pz de pteritis vel alr debitis trāsigi posse sine ptore z vide. j. q. si. sine le. ff. s3 qrit vtruz.

c ¶ Quod sic. sm Albe. gal.

d ¶ Veri⁹. forte intēdit h̄ prima op. nō de pma allegatione. qr tūc dixisset hoc verius. imo p p̄. l. cū hi. §. vult igit oino vr nō valere cōpromissum etc factū autoritate pretoria cū reqrat ipsi⁹ requisitio circa cām modū z psonas vt ibi sine q̄bus nō sufficeret ipsi⁹ pretoris autoritas.

ADDE tu notabi. qđ stāte statuto q̄ valeat 2cts⁹ minoris cū iuramēto q̄ si minor transigat vel renūciet alimētis cū iuramēto vz qđ per ipm factuz. Et ita voluit Pe. de anc. 2sl. cclxxvi.

k ¶ Minore. de filiofa. vide. j. de actore. §. fi. versi. s3 an filio.

l ¶ In pn. vt vtrobiqz nō pcedit qđ h̄ fideiussoris obligatiōe th cū pupillus est talis ḡ naturalr.

& nō in aliū vt quātū ad spūale de iure pronūtiet & quo ad expēsas & alia arbitret^a. ¶ Itē de publica vel pplari act. nō pōt cōpromitti. i. ff. e. ti. l. non distinguem⁹. §. iulianus. & §. de liberali. ¶ † Sz nunqđ cōpromissum super alimētis^b factū valeat vr q̄ sic^c. nā de oībus que expresse nō prohibētur: pōt compromitti: vt in eodem. §. & §. seq. & ff. ex quib. cau. ma. necnō. §. ij. dicūt quidā hic cōtra. cū quedam maiores desiderent iudices. vt in p̄. §. de liberali. & ff. de transac. cum hi. in prin. alij dicūt quod si cōpromittatur in aliquem vt cognoscat tanquā iudex. valet & perinde ac si facta eēt transactio iudicis autoritate sta. nō C. de transac. l. de alimētis. primū verius.^d ¶ † Quid de puēdis clericorū dic q̄ bene pōt cōpromitti de eis. vt j. ver. s3 nunqđ clericus. ¶ † Seruus aūt nō potest cōpromittere nisi se gerat pro libero: sed filiusfa. sic. ff. de pecu. licet. §. si seruus. cū seq. & §. si fili⁹. C. de iudi. seruus. ff. e. non distinguemus. §. si seruus. nec furiosus: nec pdigus. ff. eo. l. diem. §. pe. ¶ Sz quid de minore^e. rñ. pupillus sine autoritate tutoris cōpromittēs nō obligat ciuiliter: naturaliter sic. fideiussor th efficaciter tenetur. ff. e. l. si pupillus & l. iij. in prin.^f In iudicio ˜o etiaz dato fideiussore non potest esse sine tutoris autoritate. ff. eo. l. diem. §. coraz vbi de hoc. C. si aduer. rez iud. cū minores. C. de auto. pre. clarū. ff. de re iudi. acta. §. fi. nisi in momētaneo pos. C. qui legi. per. ha. stan. in iudi. l. fin. & nisi in casibus in quibus minor cēseretur maior. quos dicvt extra de resti. spo. ex parte. & xv. q. iij. certis. & melius. j. de actore. in prin. Idem i adultis. s. in minore. xxv. an. curatorē habente. C. de in integ. resti. mi. si curatorem. Si vero curatore caret tūc nō potest in iudicio esse. vt in p̄. l. clarū. ¶ dicūt quidā q̄ pōt cōpromittere & tz arg. pre. l. si pupillus. & l. iij. in principio. & in hoc differt a iudicio in arbitriū. vt in pre. l. si curatorē. & iūge hic qđ est. j. §. itē si sit fili⁹. Alij dicūt qđ nō pōt cōpromittere. & si cōpromiserit simplr expectabit donec pater cōsentiat vel curatorē habeat. C. qui legi. per. ha. stan. in iudicio. l. ij. & C. si aduer. rē iu. l. cum & nos. nec etiaz tz. compromissum. ar. x. di. videa. ff. e. l. pedi⁹. & l. se. & hoc vr tut⁹. ¶ † Quid si mr dicit se preferendam tutori⁹

obligat accedit eni fideiussoris oblo ciuili tñ de naturali tñ. insti. de fideiussi. in prin.

ADDE an statutum de cōpromissis liget minores? Bal. consi. cccxc. li. ij. 2cludit q̄ sic Bal. 2sl. lxvij. i cip. statutū de cōpromissis. & quid de iure cōi. vide Bal. cōsi. cccxc. ij. lib.

datis in testō mariti sui cum filis sit imperfectum nūquid pōt de hoc cōpromitti: nō vr qr tutoris datioē mixti imperij. & de hmōi cōpromitti nō potest: nec de pplari act. vt. s̄. & actio suspecti popularis est multomagis si postulatione 2firmetur. ar. 3. qr hoc nō est prohibitū & lex videt dicere qđ pōt. C. de reb. cre. l. cū proponas. s3 illud est veruz si mater postulet nec cōfirmetur. qr ipsa dz preferri. sec⁹ si petat eum tanq̄ suspectū remoueri sm Uber. ¶ Item exemptus nō pōt sup rebus exēptis cōpromittere in preiudiciū exemētis. ex eo. cum p̄e. xxv. q. ij. postea vero ꝯ. ¶ Sed nunquid vasallus cū alio cōtēdens sup re feudali cōpromittere pōt. rñ. sic quo ad suum non dñi preiudiciū. ar. pre. de ere. cū ipe. & ex qđ metus cā. cum dilectus. de confir. vti. vel inuti. cum dilecta. §. qr ˜o. ex de dona. inter dilectos. in fi. posset th dñs hoc phibere. ff. si quis ius. di. non ob. l. vnica. & in li. feu. c. lex corādi. post ti. testes sunt vocandi ad nouam inuesti. sm dñm meū^g. ¶ Sed nunqđ clericus maxie religiosus pōt cōpromittere: dico qđ religiosus nō habēs administrationē sine lnia superioris nō pōt cōpromittere. ar. ex de sta. mo. cū ad monasteriū. & c. monachi. xij. q. j. nō dicatis xvj. q. j. placuit. Itē nec habēs administrationē nec etiam clericus secularis pōt cōpromittere quo ad ppetuū preiudiciū ecclesie cui preest. ex de deci. ex multiplici. ex eo. c. iij. & c. cū ipe. & c. per tuas. ppe fi. ibi qui iuramento &c. quaten⁹ tangit suū propriū factū pōt. vnde si ageret sup possessionibus suis vel super eccl̄ia tanq̄ super beneficio pōt cōpromitti eo modo quo licite fieri pōt. extra de transactio. sup eo. ex de preb. nisi. de offic. dele. si qn. j. q. j. gratia. ex eodē. c. j. et ij. & c. dilecti. & c. innotuit. & c. se. Itez mulier nō pōt alieno noie cōpromittere. ff. e. non distinguemus. §. si mulier. ¶ Itē si sit filiusfa. is cū quo cōpromisisti de tali cā q̄ patrē tāgit: & in qua eius consensus requirit pōt dissentire quousq pater consenserit. sicut & in iudicio seruat. ff. e. l. j. C. de iudi. rem non nouam. C. de bo. q. lib. l. fi. §. j.^h ¶ Itē cū excōicato non pōt cōpromitti pp̄ter periculum cōionis extra de excep. dilecti. xxiij. q. j. audiuimus. extra de sen. excommu. solet. lib. vj. & de iudicijs. intellexim⁹. iiij.

g ¶ Well. de hoc remissionē ipsi⁹ ad summaz scripsi i dec. cū ipe. in fi. viti. glo.

ADDE qđ vasallus nō possit cōpromittere sine dñi licētia. Bal. 2s. cccxxij. j. li. & ver. se. Adde abb. 2sl. xxiiij. ij. lib. vbi de clerico & prelato no. vide alexā. cōsi. xxxij. ij. lib.

h ¶ §. j. vbi h̄ hoc. sec⁹ ergo si patrez non contingat. de iud. c. vlt. in fine. libro. vj.

a ¶Expirabit. p huc finē vt ꝙ de actore intellexit: vidē vber. vbi. ꝫ. & sic etiā loquit̃ .iij. glo. circa medi. dec. inter moñ. de re iud. durū eẽ videt̃ ꝙ reo excōicato cōpromitti nō possit obstat tñ periculū cōlonie de quo ꝫ. Item absurdum qđ ex voluntario actu excōicati detur alicui iurisditio solū ptib⁹ attributa q̄ a rōne dico ꝙ reus excōicatus ꝟuolūtarie nō eligit arbitros omni autē casu quo de necessitate eligunt̃ q̄s vide de off. deleg. ab᷑ arbitris. in te xtu & in gl. lib. vj. illos eligere poterit al's si ibi esset fauor: id nō posset contra dec. intellexim⁹ de iudi. ad predicta facit qđ de cōueniētia in dicū scripsi de rescri. c. j. lib. vj. in vi si. glo.

Differt autem.

b ¶Iudicio istius ꝗ. materiā ponit glo. ij. decr. cum dilect⁹ eo. ti. vbi recapitulando clari⁹ pono in quo conueniant et in quo differāt in pri. in medio et in fine.

c ¶Diffiniti ua. ver. venales. & vid qđ ibi no.

d ¶Excipi cōtra petentē penā a non parēte. & . d. m. tenuit eum ipso iure tutum.

e ¶Legitima. pꝫ expressius de offi. dele. ab arbitris. li bro. vj.

q. j. c. j. non eñ aliquid coram arbitrio poterit petere vt ibi & sic expirabit.[a]

In quibus differat arbitriū a iudicio.

Differt aut arbitriū a iudicio[b]. naꝫ venalis sententia iudicis non valet. ij. q. vj. diffinitiua[c]. ex̃ de vita & hone. cle. cū ab ol. arbitri ꝟo snia p sordes & pretiū lata tꝫ. lꝫ possit excipi[d] de dolo. C. e. l. arbitroꝝ. itē a snia arbitri non appellat̃. C. e. l. j. ij. q. vj. a iudicibus. nisi sit talis q̄ ex iuris necessitate eligit̃ vt extra de of. deleg. suspicionis. & de appella. legitima[e]. a snia vero iudicis sic. ij. q. vj. nō ita. & c. omnis oppressus. ¶Itē corā eo nō hꝫ locū recōuētio. extra eo. cū dilectus[f] coram iudice sic. iij. qō. viij. cuius in agendo extra de mutu. pe. per totum. ¶†Itē cōpromissum nō extenditur in heredes cōpromittentis: nisi hoc in eo exprimatur. ex̃ eo. c. fi. ff. eo. l. diem pferre. ꝗ. j. iudicium sic. C. de deli. defunc. inquantum heres. cum. l. vnica. extra de iudic. q2. v. & C. de iuramē. calum. aut. principales. Quid si sit contra defunctū processum eo viuēte. nunq̄d acta coram arbitris habita valebāt contra heredem corā iudice[g]. rñ. sic. ex̃ de te. presentata. C. de ar. l. pe. compromissum ergo ad heredes non extenditur: vt in eo pcedatur. secus quo ad ea que iam acta sunt. sic & societas nō transit ad heredes tñ pro lucris & dānis ante mortem socij contingentib⁹ datur actio heredi. & contra heredeꝫ. ff. pro socio. actione. ꝗ. morte vnius. itē licet compromissum non extendatur ad eos. arbitrium tñ sic. ff. de arb. ꝗ. nis. ¶Item arbiter non pronuntiat altera parte absente: nisi hoc actum fuerit. ff. eodem. l. diem. ꝗ. si quis litigatoruꝫ iudex sic. iij. q. ix. decernim⁹. extra qui filij sint legitimi. causaꝫ. de penis calumniam. C. de iudicijs. properanduꝫ. ergo in eius potestate est deludere partem. respon. imo si non venerit committetur pena ac si per cum stetisset: quominus pronuntiaret arbiter. vtin predi. ꝗ. si quis[h]. ¶†Item non exequit̃ suam sententiam. imo ordinari⁹. ff. eodem. l. iij. iudex vero sic. extra de of. deleg. querēti. extra de re iudi. de cetero. ff. eodem l. a diuo: & iunge qđ not. j. ꝗ. excipitur versi. iteꝫ quod arbitrio. pro. & intellige qđ ordinarius exequitur sniam arbitri q̄ electus est de partiū cōsensu sine pena postq̄ est emologata. C. eo. cum antea. ꝗ. j. Sed nunq̄d exeq̄tur eius sententiam qui cū pena eligitur dic vt. j. ꝗ. fin. ver. quid si sit cū pena. Itē in arbitrio nō purgat̃ mora cum dies prefixus est ab homine ff. eo. l. celsus. In iudicijs sic. ff. si q̄s cautionib⁹. l. & sꝑpost tres. C. de fideius. sancimus. extra de re iudicata. cū Bertoldus. Item in eo non venit nisi quod dictum est. vt veniat. ff. eodē. l. si cum dies. ꝗ. plenum. vnde arbiter nihil facere potest extra compromissum. ff. e. l. si cum dies. ꝗ. penul. et l. labeo. & l. non distinguemus. ꝗ. de offi. & ꝗ. fi. extra eo. cum dilecti. sꝫ in iudicio veniunt quecunq̄ non prohibentur. ff. de iudicijs. solemus. extra de cā possess. cum ecclesia. ¶†Itē arbiter non potest contumacem punire: nec testes cogere nisi in cōpromisso actum sit[i]. ff. de indi. l. ij. ꝗ. finali. ff. eo. non ex omnibus. dic vt ibi: & nisi in casu qui habetur extra de officio deleg. suspicionis. sed ibi arbitri illi non habent iurisditionem & cohertionem nisi prout ibi nota. iudex vero sic extra de officio delegati. preterea. ex̃. vt lit. non ꝯt. qm̃. ff. si q̄s ius di. nō ob. l. vnica. ex̃ de testi. cog. cum contra. & c. sequenti. extra de testi. cū causaꝫ. de hoc notatur. j. ꝗ. fi. ver. sed nunquid incidit. ¶†Item nō potest citare partes nisi ad locum quo compromissum factum est: nisi aliud fuerit dictum. ff. eodem. l. si cum dies. ꝗ. si arbiter. Iudex vero, pōt vbi vult dumtamē in loco non prohibito. extra de rescriptis. nonnulli. & c. cum in multis. libro sexto. de app. ex parte. de hoc dic vt notatur ẜm papam: extra de testibus. presentata[k]. Utrū arbiter possit citare per totam dyocesim. vide. j. de citatio. ꝗ. j. vers. ecu. j.[l]

ADDE Bar. & nouī. in. l. ab arbitro q̄. ff. q̄ satisd. cog. abb. in. c. cum dilect⁹. extra. e. in. vj. col. Alex. consilio lxxxvj. j. lib.

f ¶Dilect⁹. vide. j. de reconuē. in prin.
ADDE Bal. in. d. c. & Alex. consi. cxviij. ij. libr.

g ¶Iudice: scripsi d hoc ex̃. e. ti. c. fi. i j. glo.
ADDE qđ acta scā coraꝫ arbitro faciūt fideꝫ corā iudice. Bal. i. l. pe. C. e. & ꝯl. xxviij. iiij. lib. & Abb. i. c. fi. ex̃. e. & sicut morte alteri⁹ compromittentiū finit̃ arbitriū. ita si fiat arbitramētū. vide Pau. de ca. ꝯsi. xxx. & adde ꝟsi. itē i eo: bal. ꝯsi. ccc. j. lib. & ꝯsi. cccclxx j. cū duob⁹ seq. iiij. lib. Pe. de anc. ꝯsi. cx. ro. cō si. cviij. & . c. xv. & ꝟ. iteꝫ nō pōt. adde Pe. de anc. consi. cdxx. bal. ꝯsi. c. lxij. ro. ꝯsi. lxj. & lxxij.

h ¶Si q̄s. vide. j. ꝗ. vi. ꝟ. sed nunq̄d incidit.

i ¶Actuꝫ sit: istud nisi respicit ōmū dictū tñ: sꝫ illū nisi qđ sequit̃ virū ꝙ respicit & i hoc cauti⁹ locuta ē gl. quā in pri. allegaui.

k ¶Presentata: ibi scpsi super ꝟ. solo.

l ¶Uer. j. sic erat ante additiones. qꝛ quicquid est in illo. ꝗ. ante ver. sed nunquid detractis trib⁹ primis virgul. fuit additio.

a ¶ Item fm Azo. in sum. de satis. in prin. et de arbi. iij. col. ver. producitur.

b ¶ In fi. vide. j. de ap. § vlt. in fi. an iure valeat pactū qḋ ptes possint a snia arbitri appellare satis scripsi sup gl. ij. decr. cū dilect⁹ quā in prin. huiꝰ § alleg. tor l. d. l. pedi⁹. et l. l. si qs arbitratu. ff. ḋ v̄. ob. ang. l sua disp. duo ad iudicē litigātes. ant. ḋ bu. l. c. qntanallis. i xx v. co. pdictā in ꝯclōne limita s3 ang. l dicta disputatiōe nisi ex forma statuti arbitrātiū hēet exec. paratā sicut snia. q: tūc nō v3 arbitrātiū excō. p. d. c. ad pbādū iura allegata p Jo. an.

ADDE abb. i. d. c. cū dilect⁹ pau. ḋ ca. et bar. q̄ ꝯtiū s3 l. l. j. C. de arbi. et spe. i ti. de ap. § ij. v̄. qḋ si ꝯuenerit et modernis. l. l. ex ꝯsensu. ff. de app.

c ¶ Corā. ivl. gl. et vid qḋ scripsi ḋ tes, ray. l gl. nō ei pr. an ex snia arbitri transferat dominium.

ADDE an ex snia arbitri orta tur actio a le. ꝯs. xcvi. j. lib. et q ex snia arbitri n trāsferat dñium nisi dñs tradat s3 bal. ꝯs. ccc lvij. iij. lib.

d ¶ Secūdu3 Uin. q hoc et id qḋ sequit notauit i p. decr. cū dilect⁹ s3 nō pbauit hoc aliquo iure.

e ¶ Dñicalis. lxxvj. vbi idē dī qḋ h.

f ¶ Arbiter vt s. v̄. nē infamis et. § q. v̄. item pōt.

ADDE q gl. i l. pedi⁹ de arbitris quā sequit bart. etiā s3 opi. Spe. et Abb. i. c. ad pbā. ḋ re iudi. S3 i arbitratore bar. s3 qḋ excōicat⁹ possit esse arbitra.

6 ¶ † Ite3 nō potest delegare arbitriū ff. e. in cōpromissis. et l. nō distinguemus § questiū. index vero delegatus a principe: vel ordinario potest committere sniam: vel aliquem articulū vt extra de of. deleg. cum te. et c. super questionū: et s. de iudi. dele. § iā nūc.

a ¶ Item[a] corā eo nō prestatur satisdatio de psequenda lite: de qua not. j. de sat. § fin. quia sufficit pene pmissio: vt in aut. de lit. § ad excludēdas. in fi. colla. viij. et C. de epi. et cle. auten. generaliter in fi. s3 corā iudice: sic. iij. q. iij. offeratur: et autenti. quod fieri.

7 ¶ † Item eius sententia nō infamat ff. de his qui not. infa. l. quid ergo. § ex cōpromisso: quia non cognoscit de crimine qḋ infamat. ff. e. l. non distinguemus § iul. extra de in inte. restit. cā. in fi. iudicis sic. ff. de fur. nō potest ff. de pu. in. l. infamem: extra de re iu. cum te. Item si fit pactum de non appellādo: vel recedendo ab arbitro: nihilominus recedi potest. C. e. l. pe. v̄. si aūt: secus in iudicio. C. de tem. ap. l. fi. in fi.

b [b] ¶ Ite3 infamis potest esse arbiter: vt. s. eo. § potest esse ad fi. sed nō iudex: extra de rescriptis suscitat⁹ iij. q. vj. c. j. ¶ Item arbitrium nō redditur in inuitu3. ff. de arb. l. iij. § tam etsi iudicium sic. ff. de verbo. obli. inter stipulantem § j. et j. versic. proxi. ¶ Ite3 inuitus quis subdit iudiciū ff. de mu. et ho. l. munerum § iudicandi. C. qui. pro sua iuris. l. vnica non arbitriū: extra. e. c. j. licet receptum fuerit cogatur. ff. e. l. iij. et dic vt. j. § sequit in prin.

8 ¶ † Item ex sententia arbitri nō oritur actio nec exceptio: qḋ dic: vt j. § fi. versi. hoc quoq3 notandum: ex sententia iudicis sic. ff. de re iud. l. miles in fi. C. de rebus cre. actori: et not. extra de offi. dele. corā[c]. ¶ Item arbiter non pōt assignare diem ad sententiam audiendam nisi id actū fuerit: vel nisi de nouo partes cōsentiāt. extra eo. parte. ff. eo. l. non distinguemus § fi. iudex vero potest. extra de offi. dele. cōsuluit: et de te. cum olim.

9 ¶ Item scdm Uin.[d] et alios differūt in exceptione spoliationis in modu3 exceptionis proposite: de qua nō potest arbiter cognoscere: nec etiam coram eo potest peti restitutio incidenter: quia non fuit compromissum super hoc. extra de resti. in inte. causa: et hec questio est dominicalis[e]. dic vt ibi.

10 ¶ † Item fm cum non possunt excipere de excommunicatione. contra arbitrū quem scienter elegi: aliud in iudice cum in eu3 non cadat iurisditio extra de re iudi. ad pbandum: extra de excep. pia. Ego credo qḋ siue scienter siue ignoranter arbitrum excommunicatum elegerim: non teneor sibi communicare: nec tenet cōpromissum: vt in pre. c. ad probandū xi. questio. iij. cum excommunicato. xxiiij. questio. j. audiuimus extra de cleri. excom. mi. illud: nam excommunicatus pro heretico est habendus in autenti. de priuile. do. heretici mu li. nō pres. § quia enim. argumē. C. de episco. audien. iubemus et est seruus peccati. C. de sen. pas. l. vlti. ij. questio. vij § quia ergo. ad idem in autentic. de iureiuran. quod a mo. pre. ar. contra: quia non inuenitur excommunicatus ob hoc prohibitus. ff. ex qui. cau. ma. l. necnon § quod eis extra de transla. inter corporalia. item infamis potest esse arbiter[f]. idem videtur in iudeo. C. de iudeis. iudei: sed quod prius dixi verius est: quia nec cum excommunicato potest contrahi: quod dic vt in Reperto. in titu. de senten. excommu. versicu. an cum excommunicatis: licet tamen posset dici quod inter excommunicatos[g] potest esse arbiter. argumen. C. de here. quoniam. ij. questio. vij. § in hoc. c. et seq. Si igitur peto arbitrium corrigi: et probo arbitrum fuisse excommunicatum debet iudex pronuntiare cōpromissum et arbitrium esse nullum: nam et verba illa arbitratu boni viri in seruum: non cadunt. ff. de verborū significatio. et illa: et sic obtinuit[h].

11 ¶ † Quid de bannito nostri temporis: quem deportato comparamus si ob graue delictum sit bannitus: vt not. institu. quibus mod. ius pa. po. sol. § relegati: et videtur quod potest in eum compromitti: quia non est prohibitum. ff. de testibus. lege prima. quod verum est si sit relegatus ob tale delictum propter quod non sunt eius bona publicanda: alias secus: vt in predicto § relegati. et. ff. de administratione tutorum. siue herede § finali.[i] et vide. ff. de his qui sui vel alieni iuris sunt. lege patre. Item arbitrium est contractus. et contractus est de iure gentium. ff. de iustitia et iure. lege manumissiones: et ea que sunt iuris gentium. reg

f ¶ Juiū s3 in rta dolo in mercu. Rñde vt p ale. l. d. l. si qs arbitratu et bar. i. d. l. si qs arbitratu. Idē dt i bānito q i excōicato.

g ¶ Excōicatos. cōpromittētes q: nō itēdit q. iter pltes arbitros possit eē vir⁹ excōicat⁹ s3 arguit q si re⁹ et actor sunt excōicati q arbiter possit talis eē.

h ¶ Obtinuit an āt publice excōicat⁹ possit eē arbitrator. vide qōnē supra dolo facit. de regu. iur. lib. vj.

i ¶ § fi. gui. ḋ suza. l. l. si pedi⁹. all'. ff. p socio a actiōe. § publicatiōe. et ff. ḋ bo. pos. ꝯ tab. l. j § vlt. vide. j. ḋ instr. edi. § cōpendiose post pnc. v̄. qḋ de bānito. et v̄. ij. oppone. et qḋ ibi dicā et ḋ cessiōe actionis § j. v̄. illud et q̄rit.

a ¶ Habite. sup. eum distinctione que habetur.
b ¶ Idiotam .idiotam proferunt cyrographi .i. illiteratum indoctum insipientem et componitur ab idos quod est divisio vt no. sup data .vi. li. gl. ij. et iota que est littera quasi a literatis divisus.

se coram arbitro cepte. per .l. properandum. in quo autem differt hoc dictum a dicto Azo. facile est videre. iste ponderat causam ceptam ille litem contestatam quasi primo non fit lis. de ver. sig. ex parte .ij.

ADDE quod arbiter possit pronuntiare quandiu voluerit Bald. in .l. ciri. ij. vo lu. et .l. ccc lxxv. iiij. ti. sed bart. .l. si quis arbitratu de verbo. obli. dicit quod Spec. hic nihil boni allegat quod .l. arbitratore potestas pronuntiandi finitur anno et hoc sequitur bal. consil. cxxv. iij. lib. vide Alexan. in .d. .l. si quis arbitratu. et pau. de cas. in .l. properandum .§. illo procul dubio .C. de indi.

c ¶ Eterni. vi de .§. .j. vs. sed si arbiter et ver. seq.

d ¶ Expiret no. quod aliud est hic querere an instantia compromissi pereat triennio aliud an de .l. instantia iudicii detrahatur ipse quod partes fuerint coram arbitris de quo no. et dixi .s. tit. .j. §. restat ad fi. vs. sed nunquid.

e ¶ In fin. et hoc ibi recitat finis vl. gl. et iustificari potest hoc dictum .id est per .l. triennium non est liti per arbitrium finiende statutum. quod partes illum statuere potuit quod non procedit .l. iudice. patet primum .ff. e. .l. cum dies .l. prin. et .l. labeo .ij. ipse tenet quod sibi si non statuerit. item cum eo casu iudex triennium statuere potest et arbitrum cogere. vt .j. certam diem pronunciet .ff. e. .l. iiij. §. .j. de ap. legiti ma. li. vj. § vt. .s. propter quod et per aut. .j. alle. hec oppo. plz. hec sit disceptatio nil vz de iure cano. de indi. c. penul.

seruata sunt depositatis: licet quod sunt de iure ciuili sint adepta. .ff. de penis quidam serui. et sic de aliis casibus qui in iure inueniuntur expressi in quibus est differentia inter arbitria et iudicia: alioquin quicquid in iudiciis statutum est debet in arbitriis obseruari: quia redacta sunt ad instar iudiciorum. .ff. e. .l. .j. .C. de iudi. rem non nouam .§. .j. ¶ † Porro quedam etiam similia inueniuntur: nam coram eo libellus offertur: quod dic vt dixi .j. de libe. concep. §. restat. ver. sed nunquid. ¶ Item coram eo fit litis contest. et sic interruptio prescriptionis. .C. de iudi. rem non nouam .§. patroni. .C. eo. .l. pe. §. pe. Item citat per nuntium vel per epistolam. .ff. e. .l. sed interpellat. §. arbiter ad esse. ex de offi. dele. pendentia. ¶ Item coram eo iuratur de calu. .C. de iu. .l. ij. §. sed quia. ¶ Item parificatur: et in aliis capitulis ordinis iudiciarii obseruandis. de quibus habes. extra de proba. quam contra: secus in arbitratore. quod dic secundum .d. in. et Inno. quartum. extra de iureiurando. quintauallis. ¶ Item vt valeant depositiones testium coram eis habite.[a] extra de testi. presentata. .C. de testi. .l. .ff. .C. de fi. inst. cum apud compromissarios. ¶ Item in feriarum obseruatione. quod dic .j. §. fi. ver. forma aut. et se. ¶ Item in ferendo sententiam in scriptis. .C. e. .l. penul. §. .j. .C. de senten. ex peri. re. .l. vnica. .ij. q. .j. statutis. et secundum hoc videtur quod non possit in idiotam[b] compromitti. et ideo debet poni tantum in arbitrum et arbitratorem et c. secundum Jac. Alii dicunt quod loquatur et pronuntiet: vt scit et potest. ar. .C. de indi. certi. et in his que not. .j. de senten. §. in quo sit ferenda. ¶ † Item si arbiter non venit ad locum destinatum: pars non veniens non est commissa. .ff. e. .l. arbiter calendis. sicut et in iudice contingit. de quo dic: vt extra de dolo et con. c. fi. et .j. §. fin. ad fi. ¶ Item litem suam facit sicut et iudex. .C. de episc. et cle. si quis in conscribendo in fi. extra de re iudi. cum eterni.[c] Item vt nec minor .xx. an. nec mulier possint esse arbitri. vt dixi .s. §. potest esse. ¶ † Item vt ab eius sententia maiores restituantur. .ff. ex qui. cau. ma. .l. .ij. ¶ Item vt .j. triennium causa non expiret[d]. Si dies certa statuta sit: secus si non sit statuta. .ff. eo. lege prima. et .l. si vnus. §. si multo post et .l. litigatores. rn. .j. .C. de iudi. properandum: extra de in. c. pe. sup hoc autem dicit Pla. quod arbiter potest pronuntiare quandiu voluerit. .ff. e. .l. sed si compromissum in fi.[e] Et in aut. de ap. et si. de ver. bo. obli. si stichum aut pamphilum. §. vnico. que multum ad hoc facit pro eo. Azo. dicit quod si lis est contestata: tunc vsque ad terminum sicut est in iudicio: vt quod dixi. si vero non est contestata vsque ad .xxx. an. vt in pre. .l. properandum. Jo. de deo[f] no. cum liber. quod vbi compromissum est sub certa pena: tunc expirat triennio: secus si sit amicabilis compositor. .ff. eo. .l. non distinguemus .§. soluto. item secus si sit dictum quod in heredes transeat. .ff. eo. .l. diem .§. si heredes: et .l. sed et si non interpellatur. extra eo. c. fi. ar. quod non expirat. et quod non est necesse finiri triennio. .C. de te. ap. aut. si tamen. sed ibi nihil aliud probatur nisi quod biennium quod datur ad prosequendam ap. non currit partibus quandiu litigant coram arbitris.[g] Item quod in pre. .l. stichum .§. vnico. ¶ † Sed nunquid pot de fructibus et expensis cognoscere arbiter hoc prosequere: vt .j. §. fin. versi. sed cum .s. ¶ Item in induciis deliberatoriis concedendis. .C. eod. .l. pe. §. fi. ¶ Item sicut legatus cogitur ferre sententiam vel suscipere iudicium quod in allegatione suscepit: vt .ff. de indi. .l. .ij. sic et arbiter. .ff. eo. .l. non distinguemus .§. item si quis rome. ¶ Item collige alia similia et dissimilia in his que supra et infra not. In omnibus autem sunt similia in quibus dissimilitudo non inuenitur expressa vt dixi.

Qualiter arbitrium[g] finiatur.

Finitur autem arbitrium si de omnibus de quibus compromissum fuit sit pronuntiatum. secus si de quibusdam tantum nisi vbi actum sit quod de parte litis pronuntiare possit. .ff. eod. .l. diem et .l. quandiu. alias quid tamen. ¶ † Item finitur per la[...] in sequenti in contrario .s. quod stipulatio in annos singulos est vna incerta et perpetua. sed quia stipulationes non habent triennium diffinitum sicut lites ad illam facile respondetur.

Finitur autem post vide .j. ver. pe. et vlti.

f ¶ Joan. de deo. in suis canil. li. vi. rub. de arb. in fi.

g ¶ Arbitris sequitur etiam ibi si decies milies plus quam dies non tempus effluxerit ergo per triennio non finiri compromissum. et idem in cle. .s. ap. quandiu.

¶ Hoc scias quod Marti. de fano plene de hoc tractauit in sua questione que incipit compromisimus. et sine distinctione tenet compromissum expirare triennio computato non a die compromissi a tempore cap[...]

promissum dici[...]

psum diei in compromisso apposite. ff. e. l. si cum dies. ⁊ l. arbiter ex cōpromisso. ⁊ dicā. j. §. proxi. Itē si litigatores ad iudiciū: vel ad aliud arbitriū iuerint. ff. eo. l. si quis. j. ⁊. l. sed ⁊ si in seruū. §. fi. ⁊. l. se q. ⁊. l. litigatores. ⁊. l. itē si vnus. §. si multo post. 2 ¶ †Item morte arbitri vel alterius litigatorꝫ[a] nisi dictū sit qd heres succedat: vel si dictū sit: sed ab altera parte tm̄. ff. eo. arbiter. cal. ⁊. l. non distinguemus. §. soluto. extra de testi. presentata. extra eo. c. fi. ff. p socio. l. actione. §. morte. ff. e. l. diem. §. j. ⁊. l. sed si interpellat in fine. ⁊. l. si cōpromissum: itē ⁊. l. se. Sed videtur qd arbitro mortuo alter sit ei associandus[b]. ff. de iudi. l. proponebatur. ⁊. l. mortuo. C. de peda. iudic. l. placuit. sed illa ⁊ similia loquūtur in iudicijs. nam arbitriū soluitur vt societas. extra de spon. c. ij. qꝛ in infinitū posset dari terminus ⁊ dilatio. ⁊ iūge hic qd no. j. §. pxi. versi. item qd cōpromissum. iij. ⁊ sequen. 3 ¶ †Sed nunquid arbitratus soluitur morte vni⁹ sicut cōpromissum seu arbitrium? argu. qd sic in pre. l. diem. Uber. dicit cōtra: quia non est verum cōpromissuꝫ seu arbitriū: sed quoddā pactum vel transactio in quo heres succedit: ⁊ ad eum trāsit. ff. de proba. sicut pactū[c]: sed vbi sit mētio de herede nunquid intelligit tm̄ de vero herede. vel etiā de alijs in infinitū. ⁊ videt qd tm̄ de primo. C. de vsufr. antiquitas. dic cōtra. C. de legatis. l. in annalibus: nā et heres heredis in infinitū testatoris est heres. vt. C. de hered. insti. l. fi. nec ob. pre. l. antiquitas. nā illud speciale est in vsufr. ne proprietas[d]. sit inualida absente vsufructu[e] qd autē dicitur qd heres nō succedit in cōpromisso. verū est ante sententiā. si vero post sniam moritur litigator. heres ei⁹ succedit in emolumento: vel dāno qd ex snia cōtingit. ar. in pre. l. diē in prin. ⁊ e. ti. qūuis. ⁊ vide in eo. ver. itē qd cōpromissum. 4 ¶ †Quid si prelatus alicuius ecclesie cōpromisit super reb⁹ ipsius ecclesie: nūquid eius morte finitur cōpromissum? videt qd non. nā ipsa ecclesia videtur cōpromittere: cuius noie cōpromittit. extra de restit. spo. c. cū venisset in fi. extra de sen. excō. mulieres. ⁊ ecclesia nūq̄ͣ moritur. vt. xij. q. ij. liberti. §. ⁊ ad idē. ff. de annu. leg. l. annua. §. post. vbi dicitur quod si legetur sacerdoti talis ecclesie ⁊ sacerdos moritur: ecclesia nihilomin⁹ habebit. xij. q. iij. pontifices. extra de testi. requisisti. sed dic contra. arg. in pre. l. diem. §. ij. cū eī a parte vnius finiri possit eo mortuo: ergo dꝫ esse idē in alia parte. vt in pre. l. si interpellatur. §. fi. eo. ti. si cū dies. §. si arbiter in fi. nam non debet claudicare. vt. s. et extra de except. cum inter Sm Odof. verius dic q successor nō cogitur stare: nisi in hoc vtilitas ecclesie fuerit procurata. arg. extra eo. c. j. de precar. capi. ij. de solu. c. j. ⁊ extra ne prela. vi. su. c. fi.[f] prima facie cōtradicere videtur. ⁊. ff. loc. si quis domum. §. hic subiungi: ⁊ quia nec tenet cōpromissum ab eo factū quo ad perpetuum preiudiciū sine cōsensu superioris: vt extra e. c. iij. ⁊. c. cū tēpore[g]. ⁊. c. per tuas: cūz nō sit dn̄s: sed procurator. vt extra de do. c. ij. 5 ¶ †Item expirat si arbiter corā pretore se excusat: qd facere pōt in multis casibus positis. ff. eo. licet autem. ⁊. l. sequen. ¶ Item si dictum sit vt presente vtroqꝫ litigatore: aut heredibus eorū pronuntietur ⁊ alter decesserit pupillo relicto: nisi tutoris auctoritas intercedat. vt in preallega. l. si compromissum: ita ⁊. l. seq. ¶ Item si capitales inimicitie vel infamia facti arbitris huiusmodi superueniāt[h] vt. j. §. proximo. ver. Item q inimicitie. ¶ Item si arbiter est in magistratu positus: vel in potestate: quia forte est consul. vel pretor: non cogit sententiam dicere. ff. e. l. iij. in fi. ¶ Item soluitur cōpromissum die: morte: acceptilatione: iudicio: pacto de nō petendo: transactione. rei perēptione: ⁊ sacerdotio aueniēte. ff. e. non distinguemus. §. cōpromisso. ⁊. §. se. ⁊. §. sacerdotio: extra. e. ex parte. ar. etiaꝫ q expiret sacerdotio. extra de testa. presentata. ¶ Quid igitur si vnus ex arbitris sit monachus. dic vt in infra. §. vlti. ver. sed pone q vnus. ¶ Item vno ex litigatoribus cedēte bonis. ff. e. itē si vnus rn̄. j. ¶ Itē si sit furiosus. ff. e. si cōpromissum: ita. et. l. seq. ¶ Item spatio triennij. vt supra. §. proximo[i].

a ¶ Litigatorum nisi plures erant compromittentes pro qualibet parte non facta mentione heredum suorū ⁊ vnus cōpromittentiū moritur tenet alber. gal. e. ti. ver. antepe. qd si res erat diuidua ⁊ quilibet litigabat pro parte sua durat cōpromissum. qꝛ tot sunt cōpromissa q̄t sunt ptes et psone. C. cōi diuidū. l. ad officiū. ff. de verb. obl. scire. ⁊ de litur. si ptes. sec⁹ si res erat indiuidua. qꝛ tunc finitū fuit cōpromissuꝫ vt est in seruituti bus scꝫ cū ff. fa. her. heredes. §. an ea ⁊ si serui. ven. loci corpus. §. pen. Tenet etiaꝫ ibi Spē. vlti. q si nō fctā mētione heredū pro se ⁊ vxoribus cōpromiserūt duo pmittēt es de rato. et alterius vxor morit non finitur cōpromissū cū executio nō ɔtra illā: sed ɔtra promittenté fieri deberet. ff. de procur. l. plautius. ADDE pau. de cast. q refert hāc addi. ei⁹ ɔsi. xxiij. angel. ɔsi. cxlvj.

b ¶ Associandus debuisset dicet sub rogandus.

c ¶ Pactū vide quod dixi. s. §. j. vsi. arbitrator vero. ADDE q contrarium tenet bartol. in dicta. l. si quis arbitratu. sed dominus Fran. de alber. tenet in respon. dicta. l. opi. spe. et idem tenet Ro. ⁊ alex.

d ¶ Proprietas vni gratia.

e ¶ Usufr. illius rei legato heredi finietur. ergo cū primo herede.

f ¶ C. fi. vide quod ibi no. in gl. secunda. ⁊ quod super ea dixi.

g ¶ Tempore vide quod ibi dixi post Spē. in fi. ⁊ eod. c. iij. super vltima gl. ⁊ facit clem. de procuratori bus pcuratorez vbi de hoc in vl. gl.

h ¶ Superueniāt. idē vī si inimicitie q̄ pri⁹ erāt pbabilr ignorabat cui dicto satis cōuenit lex fa. §. cū q̄dā. in. l. nō distiguemus. bn̄ facit d ele. nulli. li. vi. et. ff. de ɔfir. tu. l. ɔfirmādo i fi. cū. l. se. ⁊ de rit nu. d su. i p. §. qd si litigator offēdit arbitrū p qd fact⁹ est inimic⁹ illū recusare n̄ poterit ne ex dolo suo cōmodū ɔsequat. all'. eo. ti. ita demū i pri. ⁊ ff. ex q. cau. ma. l. v. facit decr. v. d do. īter vi. ⁊ vxo. ADDE qd Gui. d su. sequit bar. lꝫ de eo mētione nō faciat l. d. §. cū q̄dā adde et i Spē. Item soluit cōpromissū. qd si arbiter est bānit⁹ ⁊ bāna publica soluit cōpromissuꝫ vt tꝫ bar. in. d. l. si qs arbitratu. sequit rō ibi Ant. de bu. ⁊ Inn. in c. quintauallis. alex. in. d. l. si quis arbitratu. Bar. in. l. postq̄. ff. vt leg. no. caue. ⁊ eius consil. incip. talionis de spoleto.

i ¶ §. proximo. circa fi. ibi vide.

¶ Quid si factus est arbiter ad lit. cō
te. vt interrūpatur prescriptio. nun-
quid pōt vltra pcedere. ar. qđ non. ff.
e. l. nō distinguem⁹. §. de off. s. §. pri.
circa prin. ver. itē in arbitrio non. zc.
dicas ꝯtra. ff. de pro. qui procuratorē.
ff. de iud. vbi: secus si dictū esset qđ vl
terius non procederet. C. de iudi. cū
specialiter vel si datus esset ad certū
articulū. ff. q̄ satis. cog. l. arbitrio ſm
Uber. ¶ † Illud aūt certū est qđ licet
cā coram ordinario iudice vel delegato
pendente simpliciter cōpromittatur.
non ob hoc expirat iurisditio iudicis
immo pōt ad eū reduci. C. de tēp. ap.
aut. si tñ in medio. nec est cōtra recte
intelligēti[a]. extra de off. deleg. signi-
ficantibus. ꝛ de arbi. innotuit. verū-
tamē si temere ab arbitrio receditur:
ad iudicē redeūdo pena cōmittit. ff.
de arbi. l. si quis rem. ꝛ qñ itur ad ar-
bitros. delegatus a quo receditur nō
pōt cogere partes ad arbitriū obser-
uandū: qꝛ fines mādati ꝛc. vt extra de
rescrip. cū dilecta. nisi hoc actū fuerit
inter partes: vt in pre. c. innotuit. pro
rogādo eius iurisditionē. vt extra de
offi. delega. cū olim. ꝛ c. p. ꝛ s. ¶ Sed
quare de vno arbitro eundo ad aliū
videt a priore recessum: vt. ff. de ar. l. sz
et si in seruū. §. fi. ꝛ l. se. nō autē videt
recedi a iudicio accedēdo ad arbitrū.
vt predixi: tñ. arbitrium est volūtariū:
ideoqꝫ partes cōi cōsensu ab eo rece-
dere pñt libere. extra de re. iu. c. j. ff. e.
l. nihil tam. iudiciū vero reddit in in-
uitū. ff. de verb. obl. inter stipulātē. §.
j. ideoqꝫ ptes ei renūtiare nō pñt. itē
iurisditio datur a lege vel supiore: vt
xcvj. dist. si impator. ff. de off. eius cui
mā. est iuri. l. j. extra de of. dele. pasto
ralis. r ñ. j. ꝛ c. sup qōnuz. §. j. ꝛ ideo ei
nequeūt partes renūtiare: sec⁹ in arbi
trio qđ fit per partium consensum: vn
de de eorum dissensu pōt reuocare: vt
dixi[b].

De exceptiōibus contra arbitrium ꝛ arbitrum.

Excipitur contra arbi-
trū seu arbitriū qđ nō
pōt esse arbiter: qđ dic
vt dixi. eo. ti. §. pōt esse.
¶ Itē qꝫ ptās ei⁹ expi
rauit qđ fit in multis:
vt dixi. s. eo. §. proxi. ¶ Itē qꝫ est talis
res de qua non potuit compromitti:
vel talis persona que non potuit cō-
promittere: quod dic: vt dixi supra eo
dem. §. restat. ¶ Item quod compro-
missum factum est sine pena vel sine
eo quod vicem pene obtinet. Unde
non valet: ff. eodem. l. litigatores. §. se
cundo. ꝛ C. eodem. l. penultima. §. al
tera. et extra eodem. capi. per tuas. et
dixi. s. eodem titulo. §. primo. ¶ Item qꝫ claudicat: vn
de non valet. ff. l. quid tamen. §. penultimo. extra de ex
ceptio. cum inter. ¶ Item qꝫ pronuntiatio arbitri in-
certe collata est in arbitrium tertij. ff. eodem. l. item si
vnus. §. idem pompo. et §. sequen. de hoc infra. §. fin.
ver. sed quid si dicatur. ¶ Item qꝫ actum est: vt tertius
incertus assumatur: vt. j. §. finali. versicul. hoc quoqꝫ
notandum. ꝛ sequen. ¶ Item quod lapsa die in com-
promisso apposita fuit pronuntiatum: nec erat dictū
quod arbiter posset diem prorogare. ff. eodem. arbi-
ter ex compromisso. et l. non distinguemus. §. dies. et
§. fina. ꝛ l. seq. ꝛ l. pompo. §. fi. alias incipit si de meis
§. fi. ꝛ C. e. l. in fi. ꝛ l. ij. sed si lapsa sit dies in cōpromis
so apposita postea etiam cogitur pronuntiare si ei li-
quet de causa: vt pre. l. pom. §. fi. ¶ † Item qꝫ proroga-
tio diei fuit illegitima: vt quia sine consensu partium
vel huiusmodi. ff. e. l. arbiter. ita. ff. quibus mo. vsufr.
amit. l. iij. in princi. ff. de in diē adie. qđ ait. ff. dele. iij.
si quis fideicom. §. si quis. x. extra de offi. deleg. de cau
sis. potest tamen fieri prorogatio per nuntiū: vel per
epistolam. ff. eo. l. diem. respon. j. ¶ † Sed quid si arbi
ter mandat vni litigatorum quod ipse prorogauit diē
a die dominica in. vj. dies: et alteri mandat de altera
die. queritur a quo tempore currat prorogationis tē
pus. quidam dicunt quod a secundo tempore. vt ar.
ff. de testa. ma. qui duos. ff. de ser. ru. pre. per fundum
ff. commu. predi. l. fin. ꝛ videtur casus: licet in alia ma
teria. ff. de iur. do. l. tali facta stipulatione. respon. j. et
arg. ff. de bo. poss. ex testa. mili. l. j. Ego puto a neutro
incipere currere: qꝛ ꝛ si altera pars in altero tempore
non veniret nec posset contra eum procedi: vt. s. §. dif
fert. versicu. item si arbiter non venit: ꝛ. j. de expen. §.
fina.[c] ver. tu autem. ꝛ facit extra de rescrip. c. fina. ver.
aut res. et extra de in integ. restit. ex literis et extra de
ap. super eo. ij. in fi. ver. postremo. ver. tu aūt. ꝛ se. assi-
gnatio enī termini facta sine cause cognitione nō vz:
vt. j. de dila. §. nunc videamus. ver. sed pone. ¶ † Sed
quid si fuerit actū in cōpromisso: qđ dies prorogetur
nunquid semel prorogabitur an pluries: et videtur
qđ pluries: argu. ff. de eden. l. veluti. §. hec vox. iterum
et. xix. distinc. c. j. Tu dic quod tantum semel. licet sim
pliciter dictum sit de die proroganda ff. de legat. pri-
mo fideicommissa. §. si quis. et. ff. de verbo. significa-
tio. bones. §. hoc sermone. et extra de rescript. cum in
multis.[d] ¶ † Item nunquid diuersis temporibus po
test fieri prorogatio: vt hodie consentiat actor: cras
reus: videtur quod sic: et qꝛ hoc potest fieri per episto
lam: vt dixi: sed non est magna vis: vtrum fiat eodem
tempore vel diuerso: ꝛ omnes prorogationes per vl-
timam confirmabuntur: vt. ff. de ser. ru. pre. per fun-
dum. ff. communia pre. l. fin. ¶ Item qꝫ eius turpitu-
do est manifesta: quia accepit pecuniam vt pro altera
parte pronuntiet. ff. eodem item si vnus. et l. qualem.
secus si vt pronuntiet tantum. ff. eodem. l. iij. §. j. ꝛ l. sed
et si in seruum. §. sunt ꝛ alij. ¶ Item qꝫ inimicitie ca-
pitales[e]. aut infamia facti aut etas aut valitudo: aut
occupatio propriorum negotiorum aut profectio v-
gēs: aut munus aliqđ reipublice causa: et si qua alia
incommoditas superuenerit: tunc enī arbiter nō co-
getur pronuntiare. ff. eo. l. licet. ꝛ l. seq. ꝛ l. non distin-
guemus. §. cum quidā. ¶ Sed nunquid excusabitur
eodē modo propter amicitiā: argu. qđ sic. C. de excus.
tu. humanitatis. ff. de procur. aut affinitate. extra de
of. deleg. insinuāte. iij. q. v. qꝛ suspecti. ar. ꝯtra. ff. de iu-
ris. l. lex cor. ff. de iur. om. iudi. qui iurisditioni. primum

---

[a] ¶ Intelligēti. vt ibi no. in gl. ij. ꝛ vl.

[b] ¶ Ut dixi. idē scripsi. e. ti. innotuit. super. j. glo.

Excipitur s. ABCDE ꝟ. itē qꝫ lapsa die. ꝛ ꝟ. itē qꝫ prorogatio. ꝛ ꝟ. qđ si fuerit actum ad eorum clariorē notitiam qđ scripsit bal. cō si. cccxcix. ꝛ se. j. lib. ꝛ versi. cccclxxj. cum duob⁹ sequētibus. ꝛ ꝯsil. cccclxxvij. iiij. lib.

[c] ¶ §. fi. q̄ incipit postremo.

[d] ¶ Multi. ad hoc de electiōe. si compromissari⁹ ꝛ de pbē. nō pōt. §. j. li. vj.

[e] ¶ Capitales. de his vide qđ dixi. s. §. pri. ꝟ. itē si capitales.

a ¶Uerius. lex humanitatis. bene facit vbi tutor non cogit defendere pupillũ ↄ sororẽ vel ei⁹ filios sz adito pretore ꝓuidebit pupillo. satis vr distinguẽdũ an amici aduersarius resistat exceptioni. et eo casu nõ ꝓcedat cũ ẽt pr in cã filij. et ecõtra possint arbitrari. ff. e. tit. quinetiã sicut et iudicare. nisi recusent. ff. de iud. l. in priuatis. leges ↄtie loquũt in cõiuncto agente et aduersario recusante. tñ ꝓ solutione facit qꝛ iste arbiter vult ꝓuidere fame sue q̃ ledi posset si iudicaret ꝓ cõiuncto. ↄ hãc solutionem facit de cõcel. pben. qꝛ cũctis in fi. vt ibi no. in gl. penul.

* ADDItio ad ꝟsic. ibi. Item qd corruptus ⁊c. ADDE qd ex enormi et minima lesione dolus arbitrorum ꝑsumitur arg. l. oẽs. §. lucius. ff. q̃ i frau. credit. iniquuz est arbitriuz qd ledit vltra se ptimã partẽ Pau. de ca. consil. cxxij. inci. viso pũcto. colũ. ij. ver. secundo videndũ in ij. par. consiliorum. Henricus Ferrandat.

veritus[a]. ¶Item q corruptus pecunia sententiam tulit: vel dolo aduersarij deceptus: vel sorde: vl gr̃a corruptus. ff. eo. l. iij. §. tam et si neminez. in fi. et l. ita demũ. et l. sed et si seruum. §. fuiet alij. et extra. c. ij. de re iudi. cum eterni. xi. q. iij. quatuor. iij. q. v. accusatores vel testes. et sic vltra latrocinium peccauit. lxxxvi. dist. in religiosum. arg. contra. C. eo. arbitratorũ[b]. Ite qd tulit contra ius. extra de elec. causam que. vbi de hoc dicimus. col. viij.[c] ¶†Item qd pars nõ fuit stipulata penã a parte: si arbitrio nõ staretur. ff. de pre. ver. si gratuitam. §. fi. ff. eo. l. diẽ. §. fi. et l. si cuz dies. §. pe. et l. si de meis. et l. si liti. §. iul. et §. quod ait. ¶Item q nõ fuit cõpromissuz ꝑpena vallatum: sed consensus solus interuenit. vnde nõ põt agi ad penaz: sed ad interesse sic. ff. eo. l. diẽ. §. fi. de hoc. j. §. fi. ver. sed quid si stipulat⁹. ¶Itẽ q pena soluta non est necesse stari arbitrio: qꝛ expirauit. et si peto qd laudatũ est non possum exigere penam. ff. de do. excep. apud celsum. §. labeo. et ff. eo. l. si duo. §. semel. et §. fi. et l. celsus. nisi dictũ esset q pena soluta laudum firmũ maneat. et laudo rato manenti peti possit pena: qꝛ tunc vtrũqꝫ exiget: vt in ꝑ. §. semel. et C. de trãs. cũ ꝓponas. ff. de trãs. qui fidẽ. xxv. q. ij. si ecclesie. vbi de hoc. extra. e. dilecti[d] et iunge hic qd no. j. e. §. fi. ver. qd ergo secundũ. ¶Item pena in compromisso ꝓmissa non exigitur nisi ꝓ capitulo super quo actũ est. nisi forte dictũ sit: qd pro oibus et singulis peti possit. ff. eo. l. si duo in fi. ff. si quis cau. si seru⁹. §. si plurium. de hoc. j. §. fi. ver. quid si plura. ¶Item qd in cõpromisso interuenit iuramentum arbitri vel alterius partis: vt. s. in principi. huius ti. Item q factum fuit nudo pacto qd nõ valet: nisi in casu qñ s. litigatores paciscunt de nõ petẽdo id qd debet si arbitrio non pareatur.

ff. eo. litigatores. §. interduz.[e] ¶Itẽ q arbiter non suscepit in se compromissum: vnde nõ valet. j. §. fi. ver. sed nunquid arbitrator. ¶Item q non est latum super eo de quo fuit compromissuz: sed super altero. ff. eo. l. qd tñ. in fi. et §. interdũ. et l. se. §. pluriũ. et l. si cum dies. §. plenum. in. l. non distinguemus. §. de offi. et §. fi. et l. se. extra. eo. cum dilectus. omnis enim potestas arbitri pendet ex compromisso: et nihil extra illud põt in pre. concor. ¶Item q ꝓnunciauit sup vna re tñ: cum tñ dictum esset: vt de oib⁹ controuersijs vnam sniam ferret: vt pre. l. qd tñ et in pre. §. de of. ¶Itẽ qd erant plures arbitri: et vnus vel duo tantũ ꝓnuntiant: vnde nõ vz nisi id actuz esset. vt in. l. nõ distinguem⁹. §. cũ in plures. et l. itẽ si vnus. §. item si plures. et l. pedi⁹. als icipit parui. §. in seruũ. extra ꝺ of. dele. prudẽtiã. qd dic vt. j. §. vlt. ver. postremo. ¶Itẽ q cõpromissum expirauerat priusqꝫ arbitrat morte cõpromittẽtis: nisi actũ sit de vtroqꝫ herede successuro: et etiã morte arbitri: q dic. vt. s. e. §. finitur ver. itẽ morte. ¶†Quid si actũ est: q heredes arbitri succedant: videt idez q in herede litigatoris de quo dixi i pre. ver. itẽ morte. naz põt dari alicui et heredi eius iurisditio. ff. de re iudi. ait pretor. et contra videtur q heres non succedat etiam si hoc sit actũ: vt contingit in herede socij. ff. pro so. l. labeo. et l. nemo. vl distingue an fuit actum de heredibus litigantiuz. vel arbitri: et tunc valeat: alias. non.[f] ¶Item quod doli clausula non fuit apposita. vnde nõ fuit plenum. ff. eodem lege ita demum. in fi. ¶†Item quod non potest mulctare: nisi hoc actum fuerit. ff. de iudicijs lege. iij. §. fina. ¶Item quod super vna re tantum que fuit specificata fuerat dispẽsatum. vnde super ea et nõ super alia vr fuisse ↄpromissuz. ff. e. l. si cũ dies.

b ¶Arbitroꝝ ibi vr q necessaria sit exceptio ibi soluit.

c ¶Colla. viij. Guil. in q̃onibus statutorum sub. lra J. dicit iudicatũ fuisse qd si cõpromissum est vt ꝓnũciet ꝑm iura arbiter non poterit pronuntiare ꝑm statuta saltẽ iuri ↄtria alle. aut. ꝑsides. C. de epi. audi. C. de iudi. rẽ nõ nouã. et qꝛ iuris noiatio sine addito intelligitur de cõi iure romanoꝝ. insti. de iu. na. gẽ. et ci. §. ij. in fi. et lz iudices iurent seruare statuta et cõsuetudines locorũ. de iu. iur venientes arbitri. nõ hic vident distinguenda statuta ordinantia processus a statutis

diffinientibus principale ex quo solum ꝓnuntiationi imponit illa meta. sed si additũ fuisset cognoscere et pronuntiare. tũc forti⁹ ligaret ꝑiculosum esset sic cõpromittere ei q̃ ꝑ statutũ souet iustitiã ꝑ mercẽde non ad exẽplum. j. de instr. edit. ↄpẽdiose. ꝟ. sz nunqd consuetudine cum vers. se. ADDE qd hãc addi. sequitur ang. in stipu. sua duo ad inuicem litigantes. sz bal. in l. scip. de here. inst. sz ↄrium. et An. de but. in. c. q̃ntauallis. in rep. qꝛ iura mũicipalia in ciuitate ꝓpria loco iuris ciuilis sunt. vt. l. oẽs ppli. ff. de iust. et iu. cõsilio tamẽ ccccxcvi. lib. iiij. dicit qd aut hoc nomen ius profertur iter ꝑsonas eiusdẽ municipij. et tũc põt intelligi de iure municipali. aut inter personas diuersi municipij et tũc dz intelligi de iure cõi.

d ¶Dilecti. vbi scpsi super fi. vi. gl.

e ¶Interdũ. vide. j. §. vlt. ꝟ. itẽ vbi nudo. ADDE ꝟ. itẽ q non est latuz. super eo. Bal. consilijs suis. liij. et. ccliij. primo volumine. et. ccccxliiij. ij. volu. et. ccclxvi. lib. iij. et consi. xxxvij. lib. iiij. Pet. de ancharano consilio. cx. Roma. consilio. lv. et. lxxxvij. et. clv. et. cxv.

ADDE etiam versi. Item quod erat. Bald. consilio cccxxix. et. cccxcj. lib. ij.

f ¶Non inepte potuit hoc dictũ Uber. qui car. iij. vbi de sententia arbitri sic dixit de heredibus litigãtiuz: et tunc valeat an arbitri et tunc non valeat. vide Cyn. C. de contrahen. emp. l. vlti. ad finem. licet nõ contingat directe casum istum.

b ¶Pone titu. hec qđ ad l'am fuit alber. gal. eo. ti. ver. sed pone questionem sed rof. plene disputauit hunc casum vt dicam in fi.

b ¶Specialis. suspicor ɀ dicere voluit: sed sn̄ia spālis: ɀ sic ponit alb. quā lecturā ponit ibi finis prime glo. ls nō approbet quo ad verba ipsi⁹ legis.

c ¶Judicijs. que restringunt ad cogitata: qꝛ dr̄ tur compromissa in inuitos ɀ trāsactiones ex ɀsensu ꝓueniunt vt ibi no. in .j. glo. in cuius fi. no. ꝙ l trāsactionib⁹ dꝛ in arbitrijs locū habere per .l. si cum dies .§. plenā .ff. e. vt h' in ꝓnc. dixi. Rof. bn̄ plene in sua q̄stioe .xlj. tractat hūc casum ɀ tʒ contrariū qđ ɀ mihi plʒ scʒ qđ adultus agere pōt ꝓmitiua actione pro mutuo. qꝛ ꝙ debebat an̄ tutelam nō venit l rōne tutele. ꝫ peti pōt. nā ꝗꝫ ꝓut dicit lex q. cū tutorib⁹ superi⁹ allegata. q̄ trāsigit cum tutorib⁹ de administratione tutele agit ɀtra tutorē ex alia cā. ergo ɀc. non ob. l. diuortio .§. fi. volēs qđ actio ꝓma trāsfusa sit in actionē tutele. cui concor. lex quot .ff. đ admi. tu. ꝑ totā .l. ɀ maxime .§. itē tēporali illud. n. statutū in pupilli fauorē nō ɀuenit in ipsi⁹ lesionē veniat regula qđ ob gratiā. de re. iu. li. vj. cum cōcordantijs. intelligit ergo illā trāsfusam si vult ɀ si sibi sic expedit. fac. ff. ad carb. l. carbonianū .§. due. vbi differt q̄stio status ɀ bonorū in tp̄s pubertatis si voluerit pupillus. al's non principaliter inducit ad solutionē. l. marcell⁹ .§. q̄dam .ff. ad treb. vbi rogat⁹ restituere q̄cquid de portiōe sua hʒ in hereditate nō restituit prelibata ad idē. eo. ti. in fideicōmissaria. inducit etiā .l. si is qui .ff. de act. ɀ obli. vbi si is cui ex stipulatu debebat: stichus fuit heres debitoris habet act. ex

7 a §. plenū. ¶†Sed pone. t.ᵃ dedit filio suo tutorē. p. debitorē suū tutela finita ɀuēt⁹ est. p. act. tutele: tādē generaliter ɀpꝛomissū est: ɀ arbiter cōdēnat. p. de male gestis: ɀ de omissis nūc pupill⁹ ɀuenit. p. act. ex stipulatu ꝓ debito paterno: ille excipit ꝙ gestu ꝓ debito paterno: ille excipit ꝙ cōdēnat⁹ in .xxx. ɀ ab alijs petitiōib⁹ absolut⁹: q̄rit an possit cōueniri. ɀ vr ꝙ sic. nā iniquū est pacto perimi id đ quo cogitatū nō docet .ff. de trās. qui cū tutorib⁹. ɀ .l. cū aquil. arg. ɀ̄. nam ꝓma actio deuoluta fuit in act. tutele ɀ debuit a se exigere .ff. de neg. gest. diuortio .§. fin. merito ergo si gn̄alis fuit petitio oē ius suū in iudiciū deduxit .ff. de iudi. solem⁹ ex̄ đ cā pos. et ꝓprie. cū ecclesia. C. de ap. l. fi. vn̄ si generalis fuit absolutio: tūc nō pōt: vt in dictis legibus. nec ob. C. de iudi. lʒ qꝛ ibi fuit gn̄alis petitio hic sn̄ia specialisᵇ: sed dic ꝙ nō pōt qꝛ aliud est b c in iudicijsᶜ: aliud in arbitrijs: vt not. C. de trāsac. sub preteritu specierum. ɀ extra. e. c. j. ¶Itē ꝙ ꝓnuntiauit die feriato. C. de fer. oēs .ff. ea. l. pomp. in fi. ɀ .l. si feriatis. de quo dic vt .j. §. vlt. ꝓpe fi. ver. in forma. ɀ se. ¶Itē ꝙ alibi ꝓnuntiauit q̄ꝫ vbi fuerat compromissum: vel alibi q̄ꝫ vbi fuerat dictuʒ ꝙ pronuntiaret: ɀ est arbiter talis cōditionis qui nō cōsueuit in successionibus agere .ff. eo. l. si cū dies .§. si arbiter. ꝙ dic: vt .j. §. fi. ꝟ. de loco. ¶Itē ꝙ sic fuit assumpt⁹: vt sn̄iaret ꝓ altera parte: vt .s. ver. itē ꝙ ei⁹. 8 ¶†Itē ꝙ arbitrio ꝓmulgato nō pōt partē cogere. nec se de aliquo intromittere. cū nō habeat iurisdictionē. nec suā sn̄iaʒ exequi pōt: vt dixi .s. §. differt. ver. itē non exequitur. pōt tn̄ in sn̄ia diē solutioni faciēde statuere .ff. e. q̄d tn̄ .§. solutioni. ɀ .l. se. §. si intra. que est cōtra f

teſtamēto ɀ ex stipulatu. ɀ vna intentata altera salua manet. allegat etiā cōtra tutorē ꝙ se debuerat excusare. qꝛ debitor ɀ id non faciendo debebatur sibi pena ɀ sic nō premiū: vt in aut. vt hi qui obli. colla. vj. et in aut. minoris. C. qui dari tu. pos. itē qđ in compromisso debuit exprimere casum illū. vn̄ ɀtra euʒ fiat iterpretatio vt in regula contra eum. de regu. iur. lib. vj.

ADDE qđ aliud sit in iudicijs. aliud l arbitrijs reprobatur ꝑ Pet. ɀ Cyn. Ray. Bart. Fran. Ang. ɀ Pau. đ ca. in .d. l. sub ꝓtextu. et pro opi. ioā. an. est tex. cū gl. ɀ Bart. in .l. aurelius .§. menia. de lib. le. vbi cōuētus ac. tutele. lʒ sequatur liberatio gn̄alis pōt eē cōueniri rei vendi. ad easdē res administratas ex cā. bal. ille tex. non est alibi et est in .d. l. qui cum tutoribus .j. §. q̄ per falaciā facit qđ voluit. Ang. cōsilio incipiē te viso compromisso ɀ consilio incipiente. viso testō dn̄i comitis rober. vbi dicit ꝙ si factū est cōpromissum de oib⁹ q̄ōnibus q̄ essent vl eē possent ꝙ illa verba nihil opant super eo. vbi lis nō ē aliter facile posset q̄s circūueniri.

9 solutio. ibi. ¶†Sʒ pone ꝙ litigātes de digesto compromiserunt in titiuʒ nō tanq̄ꝫ in arbitrum sed tanq̄ꝫ in arbitratorē: seu bonū virum q̄ sic ꝓnūtiat: cōdēno te ad digesti restitutionē x. prius ab aduersario perceptis: nūquid poterit iubere taliter pecuniaʒ ab altero prestari: non videt: qꝛ hoc in compromisso non fuit actum .ff. e. l. nō distinguemus .§. de officio. ɀ .§. fi. ɀ .l. si cum dies .§. j. dic ꝙ talis iussus i pecunia valet ꝟm Host. ɀ alios: sec⁹ tn̄ in arbitro. vt in ꝓ. ɀtor. ɀ est rō. qꝛ eius sn̄ia tʒ: siue sit equa siue iniqua: sed sn̄ia arbitratoris reducit ad arbitriū boni viri. vt no. s. §. j. ɀ iō latius ptʒ eius officiū. aliꝗ tn̄ ɀ. vt ibiᵈ d ɀ in pre. cōcor. ¶Itē qđ cōpulit partes in se cōpromittere. iiij. q. vij. §. tria ɀ .l. si q̄s vero iudexᵉ. ¶Itē ꝙ sn̄ia nō e fuit corā litigatorib⁹ dicta. vnde nōvʒ nisi expresse fuerit actū .ff. e. l. dieʒ 10 .§. proinde. ¶†Sed pone ꝙ sit actuʒ vt partibus absentibus ferat: nunquid tenet arbiter partes citare: credo ꝙ sic. C. de iudicijs. ꝓperanduʒ .§. ɀ si q̄dē. C. de tēp. ɀ re. ap. cū anterioribus .§. illud. ɀ vide .j. §. fi. ꝓpe fi. ꝟ. quid si arbiter. ɀ se. ¶Itē gn̄aliter opponit ꝙ cōpromissum ipso iure non tenet. C. de legibus nō dubiū. x. dist. vides. C. de agri. ɀ cen. quemadmodū. xxv. q. ij. imperiali.

De forma cōpromissi ɀ arbitri.

Vt aūt ɀpromissuʒ ɀ arbitriū recte ɀcipiant. vt nihil de ꝓmissis possit eis opponi vtriusq̄ꝫ formas hic duxim⁹ inserendas. forma igit cōpromissi hec est. FORMAᶠ. Titius

d ¶Ut ibi. scʒ. in .§. j. s. e. in ꝟ. arbitrator ibi dixerūt tn̄.

e ¶Judex. dicit Guil. de suz. ꝙ si ɀpulsi spōte ꝓsecuti sunt cām ɀ lata est sn̄ia ip̄a bn̄ tʒ .ff. de ɀdi. ob tur. causam. si ob turpē. C. qđ met⁹ cā. l. ij. ɀ de renun. l. ad solu. ɀtra. de reg. iur. nō firmatur. lib. vj. solue vt ibi no.

f Vt autem. ¶Forma. iste forme ɀpromissi ɀ laudi ponunt: sed multū ampliāt formas quas posuit Rolā. pte. vj. in ꝓn. ɀ est ēt plenior q̄ꝫ illa gui. angli. ɀ quam posuit parte prima vbi tractat de arbitrijs. in fi. ɀ loco notarij ponit illa forma hec verba ꝟm morē anglie l hūōi

vel formatio ne. vtraq̄ pa cum signis doc. arbitro rum signū suum appo suit. Nepos de mōtealbano dedit etiā formā sub rubrica contra arbi tros ꝛ cōtra cōpromissū. īmi. sed hec plenior.

ꝛ seyus volūtarie. ꝛ ex certa scia nō p errorē de tali cā lite ꝛ ɔtrouersia q̄ v̄tit ꝗuerti sperat inter eos tali occasio ne. s. cuiusdā vinee ꝛc. sup. x. q̄ titi⁹ pe tebat a seyo ex cā mutui vel societa tis hactenus inter eos habite: ꝛ sup xv. ex cā depositi. ꝛ gnalr d'oib⁹ aliꝭ qōnibus litib⁹ ꝛ ɔtrouersijs q̄ v̄tunt seu verti sperant: seu quocūq̄ mō oc casione p̄missoꝝ verti pñt inter eos: i hoc cōpromissis expresse vel nō: p se suisq̄ heredib⁹ ꝛ successorib⁹ oibus cōcorditer cōpromittūt ꝛ ɔsentiūt de alto ꝛ basso in Gayū electū cōstitutū assumptū ꝛ ordinatum cōiter ab eis tanq̄ in arbitrū cōpromissariū. arbi tratorē: laudatorē: diffinitorē seu ami cabilē cōpositorē: ꝛ cōem amicū spōte in se hoc arbitrium suscipientē: vel lo quat tabellio p v̄ba de p̄terito dicēs elegerunt: fecerunt: ɔstituerūt ꝛ ordi nauerūt Gayū ꝛc. sed nō est vis i hoc vt extra de iurepa. qō aūt. ꝛ de cōuer. cōiu. dudū. dātes ei ꝛ ɔcedētes plenā ꝛ liberā ptātē: vt possit p se vl' p aliū vel simul cū alio quē sibi voluerit as sociare [a] vsq̄ ad talē diē in p̄missis et singulis de plano ꝛ sine strepitu ꝛ fi gura iudicij examiare cognoscere p tes ad audiendū sniam seu p̄ceptū vel ad alia citare: ꝛ diē ad pnūtiādū vel ad aliud p̄fixā progare: partē cō tumacē mulctare: ꝛ p seipm pnūtia re: diffinire: laudare: arbitrari: p̄cipe re: ꝛ alter basse [b]: sicut ei videbit ter minare: ꝛ ordiare semel ꝛ pluries: cō iunctim ꝛ diuisim simul. vel sup alte ra earū ordine iuris seruato vel non seruato: ordinarie vel extraordinarie dieb⁹ feriatis ꝛ nō feriatis: sedēdo vl' stādo in scriptis vel sine scriptis: alia qualitercūq̄ ꝛ qñcūq̄: put sibi meli⁹ videbit expedire: nullo p̄termisso ob stāte oīꝫ hora ꝛ loco, vtraq̄ pte abñte: vel vtraq̄ pñte vel altera p̄sente ꝛ al tera abñte: citata tñ: ꝛ qō possit semel ꝛ pluries: ꝛ ēt qñcūq̄ suā sniam vel snias dictū laudū siue pnūtiationes interp̄tari declarare: corrigere: refor mare si sibi videbit expedire. qōq̄ si velut arbiter de aliquib⁹ vel oib⁹ q̄ stionibus cognoscere cepit: vel aliq̄s terminauerit. possit iā ceptas vl' etiā nōdū ceptas tāq̄ arbitrator seu ami cabilis ɔpositor assumere: ꝛ d' ipis co gnoscere: ac diffinire. vel ecōtra. ꝛ qō sup pene ɔmissiōe ꝛ aliis ad penā spe ctantib⁹ ꝛ quibuscūq̄ alijs. idē arbi ter valeat qñcūq̄ ēt elapso tpe ɔpro missi cognoscere: diffinire. declarare: arbitrari: dicere ꝛ p̄cipere sub pena ī ɔpromisso ɔtenta. qō si i dicto termi no nō fuerint oia ꝛ singula termina ta vel aliq̄ remāserint declarāda: pos sit partib⁹ pñtib⁹ vel absentib⁹ req̄ sitis vel irreq̄sitis semel ꝛ pluries et qñcūq̄ voluerit ipm terminū proga re ꝛ si sint ptes electi. sūge. q̄ vn⁹ pos sit p se ꝛ p alio pnūtiare vel sniaꝫ le gere vel alio absente. Promiserūt in sup dicti Titi⁹ ꝛ sei⁹ sibi adinuicē p se suisq̄ heredib⁹ p solēnē stipulatio nē stare: parere. ꝛ obedire ei⁹ bāno ꝛ laudo. dicto plene arbitrio pnuntia tioni p̄cepto seu p̄ceptis p eū vel alios de mādato ei⁹ facto siue factis ꝛ mox eis platis emologare ꝛ appro bare: ꝛ in nullo ɔuenire quacūq̄ rō ne vel cā seu mō de iure vel de facto: verbo vel ope p se vel p iterpositā p sonā: vel q̄s iter eos sup quocūq̄ aut aliq̄ p̄missorū seu eoꝝ occasione dixe rit: fecerit: pnūtiauerit: diffinierit seu fuerit arbitrat⁹: ꝛ q̄ ɔ ei⁹ p̄ceptū lau dū pnuntiationē seu arbitriū nō ap pellabūt: nec appellationē psequen tur: nullū rescriptū vel p̄uilegiū p se vel p aliū ipetrabūt: nec ipetratis vtē tur nullā exce. opponēt. resti. in inte. nō petēt nec illud corrigi seu māda ri p supiorē vel aliquē iudicē petēt: qōq̄ nō vtent cuiuscūq̄ legis [c] vl' ca nonis statuti seu cōsuetudinis bñfi cio qō vitiet seu vitiare vel infirmare valeat hmōi ɔpromissuꝫ seu arbitriū in totū vel in partē siue ex psona ar bitri: siue ex psonis cōpromittētium siue ex forma ɔpromissi vl' arbitri: seu ex reb⁹ vel causis de q̄b⁹ est ɔpromis sum: siue quacūq̄ alia rōne qō si face rēt: vel in aliquo ɔ p̄missa vl' aliqō p̄ missorū venirēt pmiserūt solēniter: vt est dictū sibi inuicē ꝛ eidē arbitro q̄ pars arbitriū seu laudū totū vl' in partē nō seruās pti seruanti dabit ꝛ soluet: pene vel noie. x. lib. boñ. ꝛ lega liū turoñ. reficere ac resarcire sibi oia dāna ꝛ expēsas ꝛ interesse q̄ vl' quas ipm facere ɔtingeret vel ēt sustinere sicut suo declarauerit iuramento cui sine aliis pbationib⁹ fidē plenā eis placuit adhiberi. Ul' si nolis tā large dicere dic iuxta arbitriū cognitioneꝫ ꝛ d'clarationē arbitri supradicti q̄ oia ꝛ singula pmiserūt sub pena p̄missa ꝛ obligatione oim bonorū suoꝝ pñ tium ꝛ futurorū fideliter obseruare: ɔstituētes adinuicē se vicissim q̄ bo na sua vn⁹ alteri: ꝛ vnus p altero pos sideat bona sua: ita q̄ liceat arbitriū seruāti sua autoritate absq̄ cuiuscū q̄ iudicis vel curie req̄sitiōe: cū dicti tñ arbitri licētia ingredi bona venie tis ɔ illud in totū vel in partē: ꝛ acci pere de bonis eius mobilib⁹ vel imo bilibus pro summa predicta: et pro restitutione damnorum expensaruꝫ ꝛ interesse: hoc nihilominus specialr acto q̄ pena p̄dicta semel ꝛ pluries [d]: quotiēs contra predicta vel aliquod

[a] Associare probat i hoc ff. e. ti. nō distinguemus. §. questituꝫ. facit extra. e. tit. c. penul.

[b] Basse. de iure ꝛ de facto. vel de iure tantum. vel de facto tantum.

[c] Legis. ad dit maxime l. si societatē coiꝫ. l. se. ff. p socio ꝛ l. si libertus iura uerit. ff. de ope. lib. et l. hec vēditio ff. de ɔtrahen. empt. ꝛ cuiuslibet alte ri⁹ legis sic ɔsuluit gui li. de suza. in sua summa. vbi de arbi. in fi. prime partis.

[d] Pluries. si dicā ēt semel ꝛ iteruꝫ sꝫ gui. de su sa. q: res pe nalis est qō solū p scda vice incidet in penā per l. fideicōmis sa. §. si q̄s. x. ff. de leg. iij. ꝫ lex veluti. ff. de edē. §. hec vox loq̄ tur in nō pe nalibus hoc sꝫ i. l. si duo. §. fi. ff. eo. ti. vide. s. pri. versi. sed q̄d si fuit.

ADDE videndū Bal. ɔsi. ccccxviij. lib. iiij.

predictorū a quocūqȝ ipsorū actū fuerit: vel p̄fatum laudum seu dictū integre obseruatū nō fuerit in oībus ꝛ singulis capl'is insolidū cōmittat͛ et cōmissa exigatur qua soluta vel non soluta ꝛ expēsis dānis ꝛ interesse resarcitis vel nō: p̄dicta oia et singula: ꝛ p̄dictū cōpromissum laudū seu arbitriū i sua ꝑmaneat firmitate: ꝛ laudo seu dicto etiā rato manente: pena nihilominus peti possit: ꝛ hec oīa et singula iurauerūt q̄libet attēdere et obseruare ꝑ se suosqȝ heredes corporaliter p̄stito sacro renūtiātes sp̄āl'r aut̄. decernim⁹. postre. C. e. ti. q̄ inhibet arbitriū fieri cū sacri interpositione: ꝛ gn̄al'r omni beneficio ꝛ auxilio cuiuslibet iuris sp̄āliter sibi ꝯnumerati ꝛ priuilegij statuti: rescripti: ꝯsuetudinis: appellationis. ꝛ in inte. restitu. emēdationis seu correctionis ꝛ exceptionis: per qd̄ possent in totū vel in partē a pena seu obseruatione predicti arbitrij seu p̄cepti seu a restitutione dānorū ꝛ expensarū ꝛ interesse quōlibet liberari. ¶ Porro si duo eligant͛ ꝛ terti⁹ nolat͛ ꝛ adiungitur eis si ipsi duo discordarēt: tūc sic formabitur. FOR. Titi⁹ ꝛ seyus ꝛc. vt. s. vsqȝ ordinauerunt Gayū ꝛc. ita tn̄ ꝙ ibi ponas de duob⁹ arbitris verbis cōpetēter mutatis: postea iunge. ꝙ si p̄dicti gayus ꝛ martinus inter se discordarēt: elegerūt semproniū in tertiū dantes ei plenā ꝛc. vt. s. ꝛ vide supra hoc. s. §. pri. v. itē qd̄ erāt. ¶ Cognito igit͛ de negotio sniam ꝓferent i hac forma. FOR. In noīe dn̄i amē. Nos Gayus ꝛ Martinus concorditer electi arbitri arbitratores ꝛc. vt. s. in forma cōpromissi a Titio ex parte vna et seyo ex parte altera super lite ꝛ cōtrouersia ꝛc. vt supra vsqȝ expremissis vel non ꝛc. prout in forma cōpromissi plenius continetur. lite coram nobis legitime contestata visis: auditis: intellectis ꝛ examinatis partiū iuribus deliberatione p̄habita diligenti ꝓ bono pacis ꝛ cōcordie ex vigore cōpromissi p̄dicti. Christi nomine inuocato ordinamus: laudamus: arbitramur: diffinimus: dicimus: atqȝ p̄cipimus ꝙ dictus. s. vsqȝ ad ꝓrimas kalen. septēbris. vel vsqȝ ad aliū terminū quē dictus. t. sibi cōcesserit det ꝛ soluat dicto. t. vel cui ip̄e ius suū dederit. x. que ab eo petebat ex cā mutui vel societatis in quibus sibi tenet͛ ꝓut nobis ꝯstat ꝑ publicū instrm̄. vel per testes: ꝛ ad hoc ip̄m cōdemnam⁹. super. xv. vero q̄ ab eo petebat ex cā depositi: qꝛ idē. t. snā intētionē nō ꝓbauit dictū. s. ab ei⁹ impetitione duximus absoluendū eidē. t. super eis ꝑpetuū silētiū imponētes:

ꝛ ꝙ vna pars alteri adinuicē de oīb⁹ ꝛ singulis alijs que vnus ab altero occasione p̄dicti mutui seu societatis petere posset. faciat hodie ꝑ totā diē finē: refutationē diffinitionē ꝛ pactū de vlterius nō petēdo ꝑ publicū instrm̄: ꝛ hec oīa laudamus: arbitramur: diffinimus: dicimus atqȝ inuiolabiliter precipimus fieri et obseruari sub pena in cōpromisso apposita in singulis capl'is laudi ꝛ cōpromissi. si cōtrafactū fuerit committenda saluo ꝛ reseruato nobis arbitrio ꝛ p̄tāte declarandi interpretādi: ꝛ corrigēdi super predictis vbicunqȝ ꝛ q̄ncūqȝ visum fuerit expedire: ꝛ super p̄dictis ꝛ quolibet predictorū iterū semel ꝛ pluries ꝓnūtiandi. Tabellio aūt in fi. snīe dicat sic. latū fuit predictū arbitrium p̄ntibus partibus ꝛ laudum seu arbitriū audiendum statim expresse emologantib⁹ seu approbantibus. vel si altera pars abesset dicat p̄sente Titio[a]: ad laudū seu arbitriūȝ audiendū ꝛ ego talis tali autoritate notarius ꝓlationi huius arbitrij iterfui: ꝛ de mādato predictorū arbitroꝝ ꝛ de partiū volūtate hoc scripsi ꝛc. ꝛ no. ꝙ si fuerint solūmō arbitri q̄ ordine iudiciario seruato cognoscunt. debēt vti forma diffinitiue snīe. de qua dicā. j. in tit. de sen. ꝛ re iudi. §. vt aūt. ¶ Qual'r arbitri ad cognoscēdū de cā suspitionis electi pronuntiabunt. no. j. de recu. §. qualiter. v. vt aūt. ¶ Nota etiā ꝙ singula verba in compromisso s. posita pondere non carēt. sicut. s. §. primo. ꝛ ꝑ totum hunc ti. rōnem super singulis dictis diligens lector poterit reperire. ¶ Et no. ꝙ q̄nqȝ fit compromissum in arbitrum tm̄: q̄nqȝ in arbitratorē tantū. q̄nqȝ in vtrunqȝ simul. vt in sequenti §. apparebit.

Notabilia et dubia quedā de arbitris ꝛ arbitratoribus.

SEquitur de quibusdam notabilibus ꝛ de quibusdam dubijs videre. ¶ Igit͛ in primis notandum est[b] ꝙ si elegisti sub arbitro litigare quem elegisti voluntarie non poteris amplius ab eo dissentire. xxxij. q. v. horrendus. viij. q. ij. dilectissimi. extra de re iudi. qd̄ ad consultationem ꝛ de testi. preterea. ff. de euic. si dictū. §. si sine. ff. de iur. om. iud. si tibi. §. j. C. de act. ꝛ obli. sicut in initio. Immo in te inuitū reddit͛ iudiciuȝ seu arbitriū. ff. de ver. obli. inter stipulantē. ij. q. vj. §. qd̄ de arbitris. extra. e. cum tpe. de prescrip. cū olim. ꝛ. c. veniens. argu. cōtra. qd̄ possum eū reprobare. ff. de mu. et ho. vt gradatim §. medic⁹. C. de profes. ꝛ medi. l. j. ij. ꝛ. iij. ꝛ. l. medicos. extra de iureiur. quēadmodū. Sol. vbicūqȝ conditio subintelligit͛ vel noua cā intercedit: vel iusta possum reprobare qd̄ approbaui. de pe. dist. j. quāobreȝ. xxij. q. ij. beatus Paul⁹. extra de of. dele. insinuante. si ergo arbitrium nō tenuit ipso iure[c] vel alia iusta causa de his q̄. s. posite sunt subest. poterit arbiter ꝛ arbitriuȝ reprobari. x. di. vides. C. de legi. l. nō dubium. extra de constr. vti. vel inuti. examinata. de rerum permu. c. fi. de testi. c. ij. in fi. de hoc. s. §. differt. ver. item arbitriuȝ ꝛ seq. ¶ † Notare quoqȝ debet subtilis aduocat⁹ maxime reo fauens ꝙ si duo vel plures arbitri volūt reū in centum marchis condemnare: ꝛ in hoc cōcordent faciant vt vnus ex arbitris ipsi reo fauens condēnet in. v. solidis. ꝛ sententia eius tenebit ꝛ omnes alios ad se trahet: qꝛ omnes in illa summa concordant. ff. eo. ti. diem proferre. §. si plures[d]: nec propter talē dissensum coguntur assumere tertium: qꝛ inter se nō cōtradicunt: immo in vnā summā ꝯcurrūt. vt dixi. Ma

a ¶ Titio. credo qd̄ vitio scriptoris h̄ deficit. ꝛ absente seyo tamen legitime citato. j

a SEquit͛ ¶ Notandum ꝑm Uber. ꝛ bo. ꝛ Io. de deo. in versic. sed sub arbitro. quaȝ in p̄nci. huius tit. allegaui.

c ¶ Ipso iure cōcor. qd̄ no. de cleri. coniu. diuersis. i glo. penul.

d ¶ Plures. ex quo duo ex trib⁹ concordant in summa. hec cautela non vȝ vt. e. tit. c. f. lib. vj. ADDE videndū Bal. q̄n valeat talis cautela. ei⁹ cōsil. clv. i vltimis verbis p̄mo volu. vide etiā pau. de cast. consi. xxiij.

a ¶ Verius est. verba sunt alb. gal. e. tit. §. sed pone questionem: ꝛ quid dicat ille §. j. satis dixi in pre. decre. j. super vlti. glo.

b ¶ Dubijs. hic nō est dubiū ex quo maior pars cōcordat. vt in p̄. decr. j. eo. ti. lib. vj. vbi idem nota.

ior est numerus includit in se minorem. ff. de adi. leg. l. iij. §. si qs plus. ff. de re. iur. in eo. ꝛ ar. xv. dist. c. j. ꝛ inter asseuerātes nō est ꝯdictio. ex͠ de his q̄ fi. a p̄la. fi. cō. ca. cū ap̄lica. C. de nō nu. pe. si asseueratio. ff. de inof. test. papi. §. sed nec ipuberis: tūc eñ eos esse diuersos intelligo quo ad hoc vt terti⁹ debeat assumi: qñ vnus vult absoluere alter ꝯdēnare. sic videt͛ loqui lex. ff. e. itē si vn⁹ §. si in duos. ꝛ §. se. in absoluēdo aūt vel ꝯdēnādo maiori parti stabit͛ vt in p̄. §. si p̄les. ex͠ de re iu. c. fi. ff. eo. tit. duo. ff. de pac. maiorem.

2 ¶ † Sed pone cōpromissuz est i tres vnus ꝯdēnat in. x. duo v̄o in. xx. ꝛ protestat͛ q nō ꝯsentiūt in ꝯdēnatiōe facta ad. x. absoluūt cōdēnatū ab illis x. nūquid p̄ualet snia duoꝝ: dicūt quidam nō ar. in. p̄. l diē §. si in tres. alij ꝯ. ff. de vul. ꝛ pupil. substi. ex facto. §. j. qđ verius est a.

3 ¶ † Sed qđ si arbitri ꝯcordāt in summa ꝯdēnationis: tñ duo ex eis dicūt q detur annus cōdēnato ad soluendū cōdemnationē. tertius dicit de duobus annis: dic q stabitur maiori parti. vnde cū maior pars in anno ꝯcordet annū habebit: vt pꝫ ex p̄missis. extra de his que fi. a ma. par. ca. c. j. lxv. di. c. j. ar. contra. qꝛ in dubijs b id accipiendū est qđ est viilius debitori. ff. de condi. et demon. l. idem. ꝛ qđ minimū est sequendū est ff. de leg. iij. nūmis. xiij. di. nerui. ver-

ADDE vidēdūz omnino Bal. consil. cxlv. li. j. vbi pōit q si ex trib⁹ arbitris vn⁹ ꝯdēnet triū in x. hic ad mēsem ali⁹ in viij. hinc ad duos mēses terti⁹ l. v. hic ad tres mēses qđ snia nō vꝫ: qꝛ si viscape tp̄s triū mēsiuz vt insit i vno mēse. tñ est diuersitas respectu sūme: qꝛ i p̄rio est plus re quā i. ij. ꝛ sic de singu.

c ¶ Dissentiat. qđ si taceat Albe. odof. i sua disputatiōe q̄ ichoat Titi⁹ ꝛ Seyus dixit scđm Azo. valere sniaz duoꝝ tertio p̄nte siue taceat: siue cōtradicat per. l. sicuti. ff. e. hoc etiā tenuit gof. in summa hui⁹ ti. ver. qđ si duo. dicens qđ illū tacentem hꝫ p cōtradicente. ipse v̄o tenet ꝯtrariū qꝛ requiritur q oēs tres p̄nūtient. ad qđ (etiā sunt cogendi. hoc verū nisi in cōpromisso esset clausula q valeret snia maioris partis: quia tūc nō esset necessaria p̄nuntiatio tertij. ff. e. nō distinguemus §. cū in plures. ꝛ sic r̄ndit ad p̄dictam. l. sicuti. ꝛ ad. l. duo ex trib⁹. ff. de re iu. qđ sententia maioris partis valet qñ in cōpromisso vel delegatione est clausula id sonans: vel cū omnes p̄nuntiauerunt duob⁹ ferentib⁹ vnam sniam ꝛ tertio ꝯtram allegabat pro se q in sententijs opus est verbis cōdemnatorijs vel absolutorijs. ff. de re indi. l. j. vñ nec sufficeret sniaz dari ptib⁹ in scriptis C. de sen. ex peri. reci. l. j. ꝛ sic in stipulatione requirunt͛ v̄ba. ff. de v̄. obli. l. j. in prin. ad idem facit. C. de noua. l. fi. ad hoc. C. de duo. reis. aut͛. hoc ita. item lꝫ in collegiatis valeat factū maioris partis in eo tñ qđ competit singulis quales sunt arbitri requirūtur oēs no. mar. de cōsti. cū omnes. Item lex videtur expressa qđ aut omnes arbitri p̄nūtient aut nullus. ff. e. ti. itez si vnus. §. item si plures. ꝛ hec solutio v͛ placere Hosti. in summa hui⁹ ti. §. qualiter. ante finez. Ego puto cū Azo. ꝛ Gof. qđ sententia valeat etiā de iure ciuili ꝛ pō-

dero q decre. ij. e. ti. li. vj. ponit duo. principale est iure nouū in foro ecclesie locū habens. vt in fi. no. in gl. super ver. ciuili. inductiuū vel similitudinariū est in ꝯtextus qđ ponit ibi sicut posset illo p̄sente ꝛ nolente cum eis in vnā sententiam concordare. ergo patet de iure

sus fi. versi. est tamen q extra de spō. impuberis. sed prius dictū de facto obtinuit.

4 ¶ † Et no. q vbi tres sunt arbitri valet duoꝝ sententia presente tertio lata licet dissentiat c. Eo vero absente d: lata non tenet. ff. de arbi. si in tres. extra eo. c. j. nisi actum fuerit in compromisso. vt duo sine tertio p̄cedant. ff. eo. non distinguemus. §. cuz in plures. sicut obtinet in iudicib⁹. extra de offi. deleg. prudentiam. et. c. vno. et de test. Raynaldus. in prin. e

5 ¶ † Sed nunquid qñ hoc actum est dꝫ tertius vocari ad p̄cedendum vel sententiam dicendam cū alijs ꝛ expectari. r̄ñ. sic: sicut ꝛ tertius coniudex citatur ꝛ expectatur vel eius excusatio: alias non possunt p̄cedere duo. vt in pre. c. prudentiam. r̄ñ. j. arbitria enim ad instar iudicioꝝ redacta sunt. vt. ff. eo. l. j. secus aūt esset si actū fuerit qđ duo possunt sine tertio p̄cedere: ꝛ eo presente ꝛ absente citato et non citato: sicut qñq dici de partibus consueuit f.

6 ¶ † Sed queritur an valeat cōpromissum factum de omnibus litibus presentibus et futuris? dic g q sic cum non sit prohibitum. ff. ex quibus causis ma. necnon. §. secundo. ff. de probatio. ab ea parte h. ¶ Sed pone quod sicut quotidie fit compromittitur. p. tanquam in arbitrum vel arbitratorem seu amicabilē cōpositorez pena apposita. deinde. p. p̄nū

veteri sufficere p̄ntiaz sine p̄nūtiatiōe. Itē rō legis deficit ēt p̄nte ꝛ tacēte q̄ collegas in sui opiniōe tacēdo trahere nō pōt cū ꝯ eū ꝯcordare nolle appareat p ꝯdictionē sine p̄nūtiatiōe. cum dē nolo cōcordare ꝛ p taciturnitatē q̄ durāte cōstat eū ꝯcordare nō posse: ꝛ hec ipotētia sup volūtate fūdatur ꝯ cōstat eū nolle. valebit ꝯ duorū snia cū p id pateat hoc nō eē illud mediū qđ ipōit r̄a is q̄ tacet. ꝯ re. iu. li. vj. quo medio sublato siue ipsum tacentem habeas pro consentiente siue pro contradicente procedit predicta conclusio: bene facit ad id finis ipsius partis qui snia vult illum haberi pro presente: et sic ostendit sufficere presentiam.

ADDE quod opi. Jo. an. tenet Bal. alle. cōsi. in proxima addi. ꝛ consil. cccxxj. li. ij. incipiente proponitur vbi etiam tenet q si duo elegerunt tertium ꝛ promiserunt stare eius dicto. ꝛ deinde illi duo qui tertium elegerunt cōcordent quod valet eorum sententia absq tertio.

d ¶ Absente. vel mortuo. vt in decreta. vno statim allegata.

e ¶ In prin. hodie iure nostro tenet processus ꝛ sententia si ille arbiter tertius legitime requisitus cōuenire non vult. eo. ti. c. ij. li. vj. iste vero articulus pleni⁹ tractatur. j. ver. quid igitur ꝛ se. ꝛc.

f ¶ Consueuit. distingue in forma compromissi sicut distinguitur in forma delegationis decr. cum plures de offi. deleg. lib. vj.

g ¶ Dic s̄m Alber. gal. cuius est iste ver. eo. ti. versi. sed pone quod factum.

h ¶ Parte. hic plenius prosequitur ꝛ dubium aperit. j. vlti. char. ver. quid ergo si.

b ¶Quosdam. Uber. de bona. cuius ad literaz fuit iste ver. sui opis col. pe. et etiam albe. gal. hoc tenuit eo. tit. §. pe. qn nec ex verbis snie: nec per acta: qr nulla appa rent discerni pōt quo iure pcesserit. facit qd no. s. n. j. §. sequitur. ad fi. ver. quid si eps.

duas leges que sequūtur. et in. l. ij. ff. de op. le. facit qd no. j. ti. j. ver. ulti. no. propter hoc dubium positiuo fuerit in forma compromissi. s. §. proxi. ante mediū. versi. quoqꝫ si velut.

c ¶Seruato. rñ. sm Inno. vt in glo. pre. ver. quid si cōpromissuz.

tiat nūquid valebit dictū ei' iure arbitrij tm vel etiaz arbitratus tm vel vtriusqꝫ vel neutrius et hoc pdest qre re qr arbitrio semp statur: arbitratus aūt reducitur ad arbitriū boni viri si fuerit iniquū. vt dixi. s. e. §. j. versi. est etiā differentia. Et quidem videt qd neutrius iure valeat. ff. de re. dub. in ambiguo. ff. de reg. iur. vbi repugnātia. C. de fi. instr. scripture. C. de codicil. l. si idem. et l. fi. in prin. extra de fi. instr. imputari. de cēsi. cū olim. de ap. sollicitudinem. ad fi. extra de offi. dele ga. cuz super. in fi. extra de rescrip. ex tenore extra de postulan. cap. fina. ecōtra videtur qd teneat iure vtriusqꝫ nec eñ nocet testm diuersis nominibus appellari. C. de testa. testm. C. de codici. l. fi. xciij. di. legimus. in fi. xiiij. q. iij. plerique. extra de symo. in tm. ar. ff. si cer. pe. l. si tibi pecuniā. in fi. immo videtur q teneat iure cōpromissi maxime ex quo pena vallatum est.

7 ¶†Multiplicatio verborū nō necessaria multiplicatio substantiam nō immutat. ff. de aur. et argē. l. pediculis. §. labeo. ff. de reg. iu. que dubitationis. lxxxvj. di. faciētis. j. q. j. marchiō. xxviij. dis. sedulo. extra de verb. sig. nihil. obstat. et. c. se. Immo videtur q tm iure arbitratus tāqꝫ humaniori. arg. C. cōia de leg. l. omne. ppe fi. extra de trāsac. c. vlti. ad fi. cum suis concor. rñ. valebit sm quosdā[a]: eo iure quo melius valere pōt et poti' iure arbitrij: ne possit reduci ad arbitriū boni viri ar. ff. man. qui mutuam. et in cōcordantijs positis. s. ibi: immo videt qd teneat: nec eñ itur ad arbitros cā inducēdarum sed dirimendarum litium. ff. eo. quis.

8 ¶† Nec iudicantium decreta debent esse delusoria presertim arbitrorū nec in alios trāsferri. ar. ff. e. nō distinguemus. §. quesitū. ar. ff. de re. du. quotiens. ff. de iud. si pretor. rñ. j. ff. ne quid in loco pub. l. fi. C. de bo. q li. cū non soluz. §. vbi aūt puerilis. in fi.

9 ¶†Quid si cōpromissum est in aliquem tanqꝫ in arbitrū et arbitratorē seu amicabilem cōpositorem corā illo libellus porrigitur litis cōtestatio fit et de calūnia iuratur: postmodum ipse vult tanqꝫ arbitrator cognoscere seu diffinire: et nō tanqꝫ arbiter. dic q nō potest: qr ex quo incepit vt arbiter cognoscere diffiniat vt arbiter. ar. C. de codi. nec codicillū. C. de iure do. im pe. l. ij. et eligendo vnā viam alteri re nūtiat. C. de pac. inter emp. et ven. l. cō missorie. et varietas reprobatur. ex. vt ec. bene. c. vno. Alij ↄtradicūt[b] per. l. ff. de test. mili. l. si miles. j. et. ff. de acq. here. l. claudius. et idem dicūt ecōuerso q si primo cepit cognoscere vt arbitrator nō poterit pnūtiare tanqꝫ arbiter. et vide. j. ver. sed nūqd peti. et facit C. de epis. aud. si qui ex cōsensu: quia iuxta formam petitionis dz sentētia formari. extra de accu. qualiter et qn ij. §. fi.

10 ¶†Quid si sit cōpromissuz vt possit pcedere ordine iudiciario et seruato et nō seruato. rñ.[c] hec verba sic sunt interpretanda quod cōpromittitur in euz tanqꝫ in arbitrū et tanqꝫ in arbitratorem: et si pcesserit vt arbiter. s. seruato ordine iuris non redigetur eius dictū ad arbitrium boni viri. si vt arbitrator. s. iuris ordine non seruato. vt. s. §. j. ¶Quid si simplr eligitur in arbitrū? dic[d] q non intelligitur electus vt arbitrator nisi ex alijs ḃbis compromissi appareat de contraria intentione puta si dictuz sit q possit pcedere ordine iudiciario non seruato et ecōuerso. si electus est in arbitratorem: vel in bonū virū nō intelligitur electus vt arbiter nisi ex alijs ḃbis aliud appareat. ¶Que differētia sit inter arbitrum et arbitratorez: et de sententijs eorū et effectu earum qualiter cognoscēt: et de emologatione sententie vtriusqꝫ: dic sm Papam vt nota. extra de iureiur. quintaualis. et dixi. s. e. §. j. ver. est etiam differentia.

11 ¶† Sed nunquid arbitrator seu amicabilis cōpositor poterit cogi ad arbitrandum in controuersia: et contractu in quo etiā potest assumi. vt. ff. pro socio. si societatem. ij. arg. qd non. ff. e. itez si vnus. §. principaliter. vbi dicit tātū de arbitro qui sustinet partes iudicis. vnde aliud videtur in arbitratore seu amicabili cōpositore qui hz pacificare. C. de iudicijs. autē. si vero contigerit. et arg. ff. de ḃb. obl. l. si quis arbitratu. cū enim nemo cogatur trāsigere vel pacisci. vt in aut. vt litig. iurent. §. fi. ergo nec sniam dicere: ad hoc rñ dico q sic. arg. ff. e. l. iij. §. tametsi. licet et ibi de arbitro loquatur: si enim scripsi tibi digestū vel feci tibi fossatum et debet mihi satisfieri arbitrio Titij qui nō vult arbitrari: equum est vt cogatur et etiā equi' qꝫ in arbitro. nec est contra. ff. loca. si merces. in princi. et. C. de contrahen. emp. l. fina. versicu. sin autem[e]. quod enim ibi dz noluerit vel nō potuerit.

ADDE vt refert alex. i l. j. ff. de iud. qd idē vr tenere bal. i. l. iij. ff. de test. mili. et l. c. fi. de re iud. sz ray. i. l. in testamēto. C. de tes. mili. sz Jo. īmo: qr lamo tāqꝫ arbitrator: qr equi' rota dt obtinuisse i fctō. et q Bal. ita voluit l. l. si seruus pluriū ff. de le. j. l. §. fi. et i l. nō codicillū. C. de test. pp hoc d. Alex. ↄsi. xiij. et. lxxxvj li. j. et ↄsi. xix. li. iiij. tenuit q ↄfessio facta corāz eo q hz ptātez cumulataz arbitri et arbitratoris ē iudicāda q sit fctā corā arbitratore allat. Bal. vbi. s. dicētē ita fuari de ↄsuetudine. allat ēt Bar. et ang. l. d. l. si seru' et Jo. de imo. l. l. nemo pt. de legat. j. pmo. Archi. i cle. sepe. de verb. signi.

b ¶Cōtradicūt. vt Hos. vt scripsi i. e. quintaualis. i gl. mag. ḃ. et qd dicco. Frā. accur. l fua qōne q incipit duo ↄsortes. all.

d ¶Dic sm Inn. vt i gl. p. ḃ. hoc autem.

e ¶Sin aūt. ibi de hoc et cōter nō approbat q vltima gl. ibi distiguit arbitrū ab arbitratore: sz solū distinguit i vtroqꝫ an suscepit nec ne. vt seqt sic et in fideicommissario de test. Jo. ADDE q idem tenēt cōter legiste in. l. j. de leg. ij.

sic intellige: noluerit. s. cum in se arbitrium non receperit non potuerit: sed qñ recepit et iustam causam allegat quare pronũtiare nequit: al's aũt cogẽdus est pronũtiare: ne litigatores vel cõtrahẽtes decipi videantur qui aliũ amicabilẽ cõpositorẽ inuenissent si iste nõ recepisset. vt in pre. §. tamet si. nec enim amicitia debem⁹ decipi sed iuuari. ff. de neg. g si. si pupilli. §. videam⁹. ff. cõmo. in cõmodato. §. sicut autem. extra eo. c. vnico. ⁊ de fideius. c. ij. ex quo ergo suscepit cogi dz non aliter. vt in pre. §. tamet si. ⁊ C. cõmu. de le. l. si duobus. §. sed si quis ibi. hoc facere supersederit ⁊c. ⁊ ff. de le. ij. l. ij. suscepisse autez videtur si presens est eo ipso qd patiatur in se cõpromitti. argu.[a] ff. man. si remunerandi. §. si passus. ⁊ l. qui patitur. ⁊ l. seq. si vero absens est statim cum cognouit debuit contradicere: alioquin suscepisse videtur. vt. ff. ad macedo. l. si filiusfa. absente. extra de spon. ad id qd. ⁊ q̃ ma. ac. pos. insuper.

12 ¶ † Quid si actum sit inter cõpromittentes. ne arbiter cogi possit sententiã ferre[b]. Et videtur tale pactum valere cũ ius illud qd dicit q arbiter cogat: non sit ius publicũ autoritate et vtilitate ſm ea que no. J. de elu. ⁊ renũt. ver. cui aũt. ad idẽ. ff. de mino. si iudex. ⁊ cuz quilibet ⁊c. C. de pac. si quis cõsensus enĩ litigatorũ facit licitũ qd al's nõ liceret. ff. de fer. l. j.[c] ff. de arbitris. si feriatis. ⁊ l. non distinguemus. §. cũ in plures. ⁊ §. de officio. ⁊ l. si cũ dies. §. plurium. Itẽ forma mandati seruanda est. ff. man. diligẽter. extra de rescript. cum dilecta. Quidã contra hoc enĩ pactũ videtur appositũ ad malitiandũ ⁊ ideo valere nõ debet. ff. de pac. do. conuenire. ⁊ ff. de reli. ⁊ sum. funer. neratius. ff. de arbi. qualẽ. ff. solu. ma. alia causa. C. de inoffi. test. si qñ. §. j. nam daret arbitris malignandi occasio: qd esse nõ debet sicut nec in cõtractib⁹. C. de cõtrahẽ. emp. in emẽtis. nec pactũ compromittẽtiũ põt hoc ius tollere. vt extra de testa. requisisti. ff. de leg. j. l. nemo põt.

13 ¶ † Presertim qz compromissum ⁊ arbitriũ ad hoc fiunt vt lites finiantur. ff. de arbi. l. j. ⁊ l. Item si vn⁹. §. si in duos:[d] hoc quoq; notandum est q si sint duo vel tres arbitri cogẽdi sunt per ordinariũ sententiã dicere vel tertiaz[e] personã eligere: ne res sit sine exitu futura propter hominũ ad dissentiendũ naturalẽ facilitatez. ff. eo. item si vnus. §. principaliter. et hoc si sint eiusdem iurisditionis. ff. e. l. iij. §. tamet si.

14 ¶ † Sed qd si isti duo non sunt eiusdem iurisditionis: puta vn⁹ est narboñ. alter est bituriceñ. tertius forte est clericus credo q iudices eorũ debẽt simul conuenire: et eos simul ad hoc[f] cogere. argu. ff. de excu. tu. iurisperitos. §. j. ſm Uber. de bo. arg. extra de sen. excõ. cum illorũ. cogent aũt captis pignoribus. argu. ff. de le. j. l. huiusmodi. §. si. extra de offi. deleg. suspitionis. ff. de muner. et ho. si quis magistratus. ff. de ven. in spi. l. j. §. ex hoc.

15 ¶ † Sed ei qd dixi q duo coguntur tertiũ eligere opponitur. nã si in duos cõpromittit sicvt si dissentiant tertiũ incertũ assumant: non valet quod agitur. ff. eod. item si vnus. §. si in duos. extra. e. innotuit. dic q hoc non valet ex partiuz cõsensu: potest tñ autoritate iudicis terti⁹ assumi. vt in pre. §. pricipaliter. in fi. vel iuris autoritate. vt extra de app. cũ speciali. ⁊ sic intellige premissa: et dic q aut fuit in actum a prin. de tertio eligendo: aut non si fuit actũ aut de certo ⁊ tunc valet. vt in §. principaliter. aut de incerto ⁊ tunc nõ valet. e. tit. l. ij. §. nihil[g].

16 ¶ † Sed quid si dicatur in cõpromisso qd de cõsilio alicui⁹

a ¶ Cõpromitti. hoc dictũ. et qd de absente sequit̃ non placet. ⁊ de arbitro est expressum cõtrariũ. ff. eo. l. Põ. al's incipit si de meis. §. recepisse. facit predicta decretalis Jo. de testa. ⁊ qd ibi dixi super versi. susceptũ. ff. de pc. filius. §. inuitus. ⁊ de. de pcura. c. j. vbi nõ sufficit scire nisi instrumẽtũ simpl'r receperit nec ẽt illõ sufficit nisi ↄstituẽs pro ipso cauerit leges. J. alle. nõ obstat pria loquit̃ in passo pro se fideiubere. scd̃a loquitur in illo q̃ patit̃ ab alio mãdari vt sibi mutuetur. l. si filius. loquit̃ in filiofa. q̃ quasi ex patris mãdato pecuniaz recepit. mãdãs patri vt solueret qui tunc dz cõstitutionẽ pponere contrarie volũtatis decre. allegate de pprio facto loquũtur: sz in casu nr̃o quid ad me si duo cõpromittũt i me qd pñt pro libito facere quare igitur teneor rñdere vl' loqui nisi cuz requirat. facit no. de plurium nõne.

ADDE qd pro opi. specu. facit qd voluit pau. de cas. in. l. absenti. ff. de do. §. quod licet procur. substitutus in absentia non sit statim procur. tñ cum ad eius noticiam peruenit: vult qd sit procu. al. Fed. de senis. cõsi. xxiij. archi. in. c. ij. de procu. in. vj. Specu. in ti. de procu. §. j. ver. quid si instrumentum. alleg. etiam Barto. ita consuluisse. ⁊ vide licet ipse non alleget ↄsilio mihi xxiij. incip. Queritur vtrũ procur.

b ¶ Ferre. Gui. de suza. in §. si in duos. alle. infi. huius ver. queritur quãdo actũ est q duo cogi non possunt eligere tertiũ que questio differt ab illa de qua. j. ver. sed quid si duo. vt ibi dicam. ⁊ tenet pactũ valere per §. de off. J. alle. ⁊ qz legũ austeritas pacis litigantium mitigatur. C. de tem. ap. l. si. in fi.

c ¶ Fer. l. j. ⁊ extra eo. ti. de fer. c. vlti. in fi.

d ¶ In duos. gui. de suz. licet in simili qõne de qua pre dixi tenet contrarium in isto §. coadiuuat tñ hãc partẽ quã fatetur equã per. l. iij. §. j. ff. eo. ⁊ l. si de meis. §. recepisse. p l. pe. ff. p so. ⁊ si cer. pe. l. quidã.

e ¶ Tertium. sup. quãdo sunt duo.

f ¶ Ad hoc. l. ad eligẽduz tertiũ quando sunt duo vel ad pnũtiandũ quãdo sunt tres ⁊ idẽ si duo.

g ¶ Nihil. vide qd dixi i p:e. decr. innotuit. i gl. qñ ergo. ⁊ su p gl. ij. ⁊ addo ad illa q Frã. accur. i qõne õ qua dixi. J. h. q̃d si cõpromissum. tenuit compromissum factuz in duos cuz ptãte eligẽdi tertiũ incertũ valere ⁊ §. si i duos pcedat quã do discordãt in tertio eligẽdo. facit. ff. qd cuiusq; vniuer. itẽ eoꝝ. §. si decuriones. pbat p textuz ibi. nã et in assumendo ⁊c. cessante ergo illa ratione: quia concordarũt in tertio cessat prohibitio: qz quod diuius est. vt dicit ratio prefertur verbis. alleg. ff. de iure pa. adigere. §. quãuis. de adi. le. l. iij. §. conditio. quod cuz eo qui in al. potest. l. si filius. ⁊ de in ius vocan. l. ꝯnis. facit. C. q̃ sit lon. consuetu. l. j. Et predicta concludunt valere sñiam in qua ipsi duo concordant tertio non electo: contrariũ innuitur hic. ⁊ J. ver si. sed pone. ad concordãdas has opiniones contrarias cum ex opi. Fran. sequi posset absurditas scz cuz partes diutius litigassent: et tẽpore diffinitionis discordarent arbitri in pronunciando qui sic possent discordare in tertium eligendo et per id partes inutiliter sic grauate essent diutinis laboribus et expensis

certi sapientis pronūtietur: nūquid valet non videtur: qr libera potestas iudicādi videt̃ eis auferri. vt in pre. l. itē si vnus. § idē pōp. sed nō est ita vt quidā dicunt: qr premissa adiectio pro non adiecta habetur. vt. ff. loc. si in lege. in prin. nec per hoc habēt ei⁹ cōsiliū sequi[a]. arg. ff. de admi. tu. qui dam decedēs. & l. si in titiū. in fi. i. extra de arb. cū olim. de elec. cum in veteri. si vero dictum est q̃ pronunciet s̃m q̃d tali petito placebit:[b] nō cogit̃ pronūtiare. vt in pre. § idem pōp. Alij dicunt q̃ si fuit dictū: q̃ cū cōsilio & volūtate talis pronūtietur: tunc sine illo pronūtiare nō potest: si aūt fuit dictū cū consilio tantū tūc sufficit eius consiliū requiri: nec est necesse q̃ sit presens: vt in pre. c. cū olim. si autem causa cōmittitur ita vt s̃m alicui⁹ cōsiliū pronūtietur quid iuris super hoc. dic s̃m do. Innocēt. iiij. & d. m. vt no. extra de off. deleg. si pro debilitate[c]. ¶ †Sed quid si duo sunt electi 17 et actum est in compromisso de tertio non assumendo[d]: nunquid valet compromissum: & videtur q̃ sic: quia contractus ex conuentione legem accipiunt. ff. deposi. l. j. § si conuenerit. ff. si quis cautioni. sed & quis. § questium. ¶ Sed Uber. de bo. dicit huiusmodi pactum non debere seruari: quia contrarium est compromisso. vt s. ver. hoc quoq; notandū. vnde compellentur eligere captis pignoribus vel per penā: vel inclusis personis. ff. ad. l. iul. pecul. l. pe. in fi. aliq cōtra. vt in primis concord. & ff. eo. pedius. § fi. sed licet dixerim. s. versi. hoc quoq; quod duos arbitros electos discordātes potest pretor cogere tertiū eligere[e] & eos cogere in illum consentire. argu. ff. de administ. tuto. l. iij. in fin. ff. de bo. aut. iudi. poss. in venditione. § fi. C. de nup. l. j. & l. in cōiunctione. arg. tamen contra. ff. de iudi. l. ij. § cōuenire[f]. ¶ †Sed nūquid iste tertius 18 sic datus est arbiter[g]: videtur q̃ sic: quasi partes tacite intelligātur eum elegisse si arbitros cōtingeret dissentire: quem ipsi eligerent vel iudex eis daret. argu. extra de appel. cum speciali. de officio delega. suspitionis. argu. contra. ff. de verbo. obligatio. ita stipulatus. § grisogonus. in fi. et extra de offic. delega. P. et. G. in quibus colligitur q̃ non subintelligitur aliqua persona in stipulatione nisi de qua nominatim actum fuerit: sed dic q̃ non intelligitur esse arbiter nec iudex: sed ipse vocabit ad se arbitros qui si in vnam sententiā conueniāt planum est si vero discordent eius autoritati stabitur. vt in predict. § prin.

granibus bona fuit consideratio legis volentis huic casui prouidere qui euenire poterat: lz nō euenerit q̃d sepe iura faciūt. de diuor. quanto. in fi. de ser. non ord. c. j. de procu. c. j. C. in quib⁹ cau. in integ. rest. nō est ne. l. vl. C. quādo li. vni. sine indic. se vin. l. j. sed si ab ipso principio illi duo arbitri cōcordarēt de tertio qui deberet in casum discordie tēpore diffinitionis adesse: hic optime procedit hec opi. ex qua nulla pōt sequi incōueniētia: si cōpromittētes non arctassent ipsos ad habēdū tertiū solū tēpore snie in casū discordie sed simpliciter dedissent ptātem de assumēdo tertio si vellēt statim ille cū eis posset inchoare pcessū & sine vlla calūnia habet perinde: ac si per cōpromittentes noīatus in cōpromisso fuisset: sed aduertēdū est q̃ vbi ponderam⁹ solū euentū discordie in his sequeretur q̃ si in vnum solū quāuis cōmissa esset electio tertij cum ille cum seipso discordare non posset valeret a principio cōpromissum ad quod facit decr. pre. eo. ti. & tamen decre. innotuit. solā incertitudinē ponderare videtur & decre. pe. habet varias lecturas vt ibi patet in textu. & super vlti. glos. sed in terminis quos dixi supra incertitudini et discordie a prin. prouidetur faciunt proxi. dicta ad secundū articulū questionis. Jacob. de are. de qua dixi supra. § j. super ver. arbitrator. ad finē de cōpromisso facto in duos qui si discordarent titius daret tertiū et dici pōt s̃m eū tale cōpromissum non valere: quod nec suis viribus nititur nec pretoris sui non. ff. eo. itē si vnus. § si in duos. & § principaliter. & extra eodē innotuit. pretoris non: quia cum partes tertio talē electionem commiserint pretor non potest cogere arbitros ad eligendum tertium: vni enim concessū alijs denegatur. C. de testamentis. l. consulta. nec illum nūtium cogere potest vt eligat qui se ad id nō astrinxit. ff. loca. si merces. in prin. C. cōmunia deleg. si duobus. in prin. de contrahen. empt. l. fi. et sic nec cū suis viribus nec pretoris auxilio tuetur. cessat quod no. pro solutione cōtrarij in predicto. § principaliter sub dit tamen dici posse q̃ si concordāt primi duo in sententia illa valet et tenuit compromissum nec ex suis naturalibus viribus: sed quia sic fieri consueuit. ff. de vsufruct. si quis dominaturus. cum concordan. et de lega. primo. si seruus plurium. § facit extra de temp. ordi. quod transla. in fi. nec vitiatur ex clausula de eligēdo incertum que locum nō habuit. facit. C. de leg. l. si legata. & de impuber. et alijs substitu. l. post aditam.

ADDE q̃d opi. Jo. an. ꝯcordat bartol. in. d. § si in duos. et abbas in. d. c. innotuit. et incertitudinē etiā ponderat ange. cōsi. lxxxiij. in princi. secundo quādo duo absente tertio possint sententiare vide Old. cōsi. xl. Abb. consi. lxiij. j. li. & xxvij. ij. lib.

a ¶ Sequi. tenetur tamē requirere vt probant iura sequentia: & sic non habetur pro non adiecta. vt predixi. vnde non bene continuat Gui. de su. in. § idem pomp. per hanc rationem diuersam a proxi. tenet compromissum valere. alleg. etiam. ff. mand. idemq;. § si quis ea cōsuetudo approbat compromissum tale valere quod pronūtietur prout certus & fortius incertus iurisperitus de iure consulet. & not. hec ff. de here. insti. l. illa institutio. in fi. ij. glo.

ADDE Bal. in. l. si plures. ff. de exerci. & in. d. § idem pomp. & pulchre Ang. consi. cclxxi.

b ¶ Placebit. Quō Host. ponderauit hoc verbū vt sonet in aliud contra arbitratus scripsi in decr. pe. eo. titul. super vlti. glo. et sic soluit contrarium. § statim. alleg. ad. § ibi seq.

c ¶ Debilitate. ibi vide in glo. puta Innoc. versicu. reddendo.

d ¶ Assumendo. no. qr hic agebatur tertium per duos assumi non posse in questione vero de qua dixi. s. ver. quid si actum duo assumere poterant tertium si volebant.

e ¶ Eligere. tamē dicunt plerīq; eis dissentiētibus ipse pretor potest tertium eligere.

f ¶ Conuenire. lex illa dicit posse defendi processū factū per pretorē ex partiū consensu quem ipse pretor ignorabat credens suā iurisditionē.

g ¶ Arbiter. no. quia de dato per iudicem loquitur.

a ¶ Precepto. Sm istos. vt spōte partes eligerēt bñ eēt arbiter s3 ex quo p iudicē coacti eligūt sec9 ꝯ̃istorum facit: q2 §. principaliter dicit φ iudex cogit duos arbitros eligere tertiā psonā nō dicit tertiū arbitrū. s3 decre. cū spāli dicit φ tenebit qđ duo ex illis decreuerit p qđ p3 qđ decernere ꝛ iudicare ita ptiet ad tertiū sicut ad alios. ꝛ decre. suspictonis. đ of. de le. dicit qđ terti9 cū duobus vel altero ferunt sniam ꝛ ad huc aptius decr. legitima de app. lib. vj. ſ. ꝛ. ij. rñ. ppter q̃ vł istō dcm ꝛ illa ex sequētibus q̃ sup isto fundant nō ꝓcedere tenēs tñ illō dcm rñderet qđ loquit đ arbitro seu arbitris q̃ necessitate addūt tñ q̃ ad hūc casum rōnē diuersitatis realē nō video. ADDE qđ Bal. ꝯſ. lxxiij. li. iij. referēs opiā. spe. dicit. s3 Ja. de aret. dicit φ sunt tri arbi. ff. đ solu. l. si qđ forte. §. j. et idē i tertio q̃ eligit ab eis vel a iudice vbi ipi nolunt eligere discordie corū s̃ nis est electio tertij: nec añ funcți essent officio suo q̃ eligāt tertiū ꝛ iudicēt cū ipso.

b ¶ Principaliter. primū ibi s3 Accursi. ꝛ etiā qđ sequitur in proxi. ver.

c ¶ Dixi. olno videas quod ibi dixi in fin.

d ¶ C. pe. diuersas h3 lecturas vt ibi in gl. ꝛ sup gloss.

e ¶ Pone φ posuit Uber. in ꝟ. s3 si sub arbitro. alle. in prin. ti. hāc remis. in fi. ꝟsi. dederat s. §. ij. in fi.

cipaliter. in fi. Non quod idem ipse ꝓnuntiet: sed eius dicto seu ꝯsilio eis in scriptis dato arbitri stare cogētur ꝛ sm illud pronunntiare: ꝛ sic est consiliarius seu mediator: ꝛ sic de facto obtinuit vt quidam dicunt. Idem etiam dicunt in tertio a partibus electo de iudicis p̄cepto.[a] ¶ †Sed nūquid iste tertius a duobus arbitris coactis electus: vel etiam a iudice datus debet cogi recipere. rñ. sic. C. de aduo. diuer. iu. sancim9. alij contra. argumē. ff. eo. si cum dies. in prin. et. l. iij. §. tametsi. ꝛ in predicto. §. principaliter.[b] ¶ Sed non stabitur ei9 solius dicto alijs discordantibus: videtur quod sic vt in predicto. §. principaliter. in fine. ibi cui9 autoritati pareatur. quod intellige vt iam dixi in versi. sed nūquid iste. ¶ Quid si vn9 ex arbitris concordet cum isto tertio dicunt quidam quod valet eorū sententia tanquam a maiori parte lata ff. eodem. si in tres. alias in. l. item si vnus. §. principaliter. ꝛ. §. celsus. et. l. sequenti. extra eodem cap. primo. extra de his que fiunt a maiori par. capitu. c. primo. ff. de re iudica. duo ex tribus. sm Jacobum Bald. ꝛ dicam infra. ver. itē; quid si omnes. sed hec ratio non videtur mihi bona cū iste tertius non sit arbiter vt iam dictu3 est. ꝛ ideo non facit numerum. ratio est ergo quare valet hec sententia: q3 vnus arbiter pronuntiat iuxta consilium huiusmodi vt predictum est. nam3 solum eius consilium sequendum est vt iam dixi. ¶ Quid si omnes discordāt: quia vnus dicit quinq3 alter duo alter vnum. dicunt quidam quod iste tertius pronunciabit ꝛ ei9 dictum valebit ego dico quod non ꝓnunciabit: sed precedet vt dixi supra versicu. sed nunquid iste. ¶ †S3 pone in eligendo tertium bene duo arbitri p se sine iudice ꝯcordāt ꝛ eligūt ꝛ sic oēs tres ꝯcordes ferūt sniam nūquid v3? rñ. non sm Jo. nam cū compromissum ab initio sit inualidum puta factū super tertio incerto assumēdo ꝯtra iuris formā. vt. s. ꝟ. sed ieci quod dixi[c] tractu tpis nō ꝯualescet. ff. de re. iu. qđ in initio vitiosum est. ꝛ. l. pe. xvj. q. iij. §. pōt. e. de elec. audit is. ¶ Sed nunqđ processus coram eis habitus t3: puta positiones: confessiones: negationes: ꝛ hmōi: rñ. nō q2 si principale non t3 nec accessoriū ff. de regu. iu. cū principale. extra de iudi. at si clerici. de app. vt debitus. l prin. xj. q. prima. in clericorum. extra de fide instr. inter. prope fi. arg. cōtra extra eodem. c. penul.[d] ¶ Sed quid si arbitri elegerunt tertium: vel datus est eis non eligentibus a iudice: demum litigatores nolunt quod arbitrentur cum isto sed volunt qđ aliu3 eligant ipsi vero hoc nolunt: videt quod inuitis partibus possint pronuntiare autoritate istius arbitri q2 eis concessum est eligere tertium a lege vt in predicto. §. principaliter. vel eis dissidentibus pretor potest eos cogere vel eis eum dare vt dictū est. si ergo elegerint vel ei a iudex dedit tertium cuius autoritati pareatur iure factum est. ꝛ sm legem vnde non debet alio euentu tolli. C. de administratione tutorum. sancim9. C. de adulte. gracchus. xxv. q. secunda. si ea. ne edictum istius iudicis illusorium videatur. ff. de iudic. si pretor. ff. ne quid in loco publico. l. fina. extra de matrimo. Ihē. ꝯtra inter. ecclesie. c. primo. de clandestina despon. cum inhibitio. §. penultimo. credo qđ nō possint. non enim cogitur quis trāsigere vel pacisci: ergo nec litigatores in istum consentire coguntur. in autenti. vt liti. iur. §. fi. ꝛ argumentum ad hoc. ff. eodem. l. non disting. in fi. ꝛ. l. sequē. ¶ Quid si actum fuerit in compromisso vt nulla exceptio proponatur. dic vt. j. in titu. de conclu. et renun. versicu. pone[e]. ¶ †Item quid si compromissu3 est tanq3 in arbitrū ꝛ arbitratorem ꝛ actum ꝛ iuratū est. ne ad boni viri arbitriu3 recurratur: vel ne dicatur sententia nulla vel iniqua: dic non valere[f]. argumen. extra de iureiuran. quemadmodum. ꝛ. ca. ad nostram. ij. extra de foro competē. ti. si diligenti. in fine. q2 tale pactum videtur contra bonos mores. vnde non valet. ff. de pactis iurisgentium §. pretor ait. extra eo.[g] c. fi. ¶ Ite3 q2 per illud videtur dolus futurus remitti qđ esse non pōt. vt. ff. e. si vnus. §. illud. ꝛ. §. pacta. ꝛ ꝓbatur hec solutio. ff. quarum rerum actio nō datur. l. j. §. si honorande. ꝛ per huiusmodi pactū inuitat qs ad male ꝓnūtiandum. ar. ff. de preca. cū precario. ex. e. c. fi. ff. de pac. do. conuenire. ꝛ in pre. §. pacta. ꝛ. §. illud. de ope. lib. si libertus. ff. de locato. l. si in lege. in principio[h]. ar. contra. quoniā contract9 ex conuentione legē accipiūt. ff. depositi.

f ¶ Ualere. hoc pl9 pl3 Alb. ga. contra ꝟ. sed qđ duo.

g ¶ Extra. ei. s. de pactis.

h ¶ In pri. dicit l regula sētēti. de re. iu. li. vj. tractat plene an pena peti possit ab illo q̃ sub pena id qđ. s. dr. ꝓmiserat ꝛ demū petit liquum arbitramētū reduci ad arbitriū boni viri. ꝛ t3 qđ nō p rōnes hic idiuctas ꝛ p. l. ff. locati. ꝯro. §. inter locatorē. ff.

de vb. obli. quidã cũ filiũ. §. sed videamus. cũ sua gl. itẽ q cuiuscq arbitri libertas q̃uis gñalis ⁊ larga re stringit ad id qđ de iure cõi liceat. ff. de cõdi. inde. si p curator. q̃ in fran. cre. si pr̃ filio. ad muni. Luci⁹. §. pe. C. de mune. nõ cõti. l. j. §. p infante. alia ẽt inducit que ibi videas ⁊ vide qđ: sed tur. j. §. iiij. scire tñ de bes q ipse dy. in q̃das cõ senẽsi: vt pz suo cõsi. xiiij. cõtulit q lz talis v̄ q. s. petẽdo reduci non a incidat spe nã si tñ succũbat ⁊ appareat iuste platũ tũc pena cõ mitteretur cũ effectu: ⁊ sic ex postfacto declarabit an pe ne cõmissio cũ effectu pcedat. nec ne nũ allegat ibi ẽt tenẽt q puocãs dicens laudũ iniquũ hz pbare. arg. C. de in. ha. rls. l. j. li. x. ff. de pba. l. ab ea pte. marie cuz intrinseca solẽnitas presumat. insti. de fideius. §. fi. ⁊ de inuti. stip. §. qđ scriptũ. vtercq tñ pbat de renũ. su per hoc cũ vtercq dicat. ff. de pba. ei q̃ tenuit ẽt ibi qđ vz obligatio penalis quã duo extra cõpromittentes sibi inuicẽ faciũt sup obseruãtia laudi ferẽdi. i. qđ ego tibi pmitto q. a. vnus ex cõpromittentibus seruabit laudũ. ⁊ tu idem mihi promittis de. B. altero cõpro mittente ⁊ hoc etiã si ipsoꝝ non intersit laudum ser uari. in stipulante eñi. penã nõ est necessarium q ei⁹ intersit. ff. de ver. ob. l. quidã cũ filium. vbi de hoc. ⁊ i. stipulo ista. §. alteri. ⁊ §. at si quis. ⁊ vsi. si quis dolum. ⁊ ff. iud. sol. nouissima. ⁊ de vb. sig. l. hec verba. si ergo B. de quo mihi pmisisti nõ seruat laudũ pena com mittit ⁊ exigit cũ effectu siue laudũ de iure sortiatur effectum siue non sm eum. ⁊ p hoc cõsiliũ multũ in tuscia frequẽtatur iste mod⁹ cõpromittẽdi. redeo ad primũ dictum hui⁹ cõsilij qđ pcedit sm Gui. de suza q̃n petẽs nõ habuit pbabilẽ cãm id petẽdi. alle. ff. de reiud. l. fi. de app. l. negotioꝝ gest. ⁊ ff. de vsur. l. tutor j. rñ. si vo petẽs reduci ad arbitriũ boni viri habuit pbabilẽ cãm id petẽdi ⁊ iuste credere potuit sentẽtiã iniquã. tũc nõ incidit in penã per. l. si q̃s forte. de pe. ⁊ ff. de peti. here. si debitor. hoc notauit in sum. tit. de arbi. §. sz nunq̃d is conuenit materie condemnatio nis expensaꝝ ei⁹ q̃ victus est in lite. no. de dolo fine z. cum suis concor.

ADDE q Bar. iz opi. Dy. in. l. q̃ rome. §. duo fratres de ver. ob. ⁊ ibi videp Alex. qualr pcedat opi. Jo. an. hic quẽ ipse sequit cõsi. xxxij. li. ij.

l. j. §. si cõuenerit: sed illud veꝝ est in pacto honesto. Itẽ. 3. ff. de pac. pactũ inter heredem. C. e. si quis in cõscri bendo. ⁊ extra de reg. ad apostolicã. ff. de distra. pig. si creditor. §. pe. ff. de pign. ac. si conuenerit. nã ⁊ appella tioni potest quis renuntiare. ff. a q̃. appel. non licz. l. j. ⁊ hec renuntiatio spem obtinet appellationis. vt in §. l. nõ distinguemus. §. cum quidam. Aliq̃ [a] dicunt qđ licet nõ possit renũ tiari reductioni ab arbitrio z boni vi ri: tñ hoc bene põt pacto [b] remitti pu ta si partes conueniant q si contin gat inique arbitari: non petet aliq̃s illud reduci ad arbitriũ boni viri [c] de 23 hoc. s. §. arbiter. ver. sed pone. ¶ † Sz quo iure repetetur reductio hmõi. rñ de. iudicis officio. vt ex. de arbtr. c. ij. ⁊ c. exposita quod latissimum est. ff. de iurisdi. om. iu. l. j. nec petetur pro modica re sed pro magna. ff. de i lite.

a ¶ Aliq̃ Gui. de su. in sum. ti. e. §. sz q̃ro an ptes. ⁊ i. l. si q̃ ex cõsensu. C. de epi. au. inducit rõnẽ. s. pxi.

b ¶ Pacto. qđ fortius est q̃ renuntiatio: qz fulcit duoꝝ cõ sensu vt scripsi de testa. raynut. super. iij. gl. ad fi. ⁊ pro istoꝝ dicto facit. ff. de lib. leg. non solũ. ij. §. fi. ⁊ l. si q̃s rõnes. ⁊ de pac. si vn⁹. §. illud. ⁊ de hoc Cy. co. ti. l. cuz antea. in pe. q.

c ¶ Uiri clarius sic formatur hec clausula quod ptes p pactum renuntiant reductioni ad arbitrium boni vi ri et omni iuri ⁊ actioni pro illa petenda competentu ro quantumcũcq inique arbitratũ sit ⁊ quantũcumcq enorme preiudiciũ per illud alteri partiũ inferat; hic fuit disputando terminatum quod hoc casu sic expsi

lo quantumcũcq damnum vel lesionem re ipsa laudũ contineat non erit locus reductionis his rationib⁹. qz lz potestas arbitratorum ex presumpta mente cõ promittentium contineat tacitam conditionẽ equi tatis leges multas scripsi. s. §. j. super vsi. arbitrator. sufficiat nũc lex ⁊ si liber tus ita. ff. de ope. lib. ibi et fere ea mens ⁊c. et de iureiur. veniẽs. ap paret autez ipsorũ mẽs contraria q̃ contrarium expsse paci scuntur. cessat ergo illa presumptio in incertis enim non certis ⁊c. l. continuus. §. j. in fine. ff. de verbo. ob li. veniant leges que per expressum tollunt tacitum. ff. eo. l. doli clausula. de regu. iur. expressa ad casuz. fa cit lex si conuenerit. ff. de re iu. de ver. ob. quidam cũ filium. ver. quare. sic de lesione re ipsa dixit. qz si ex p posito dolo suo vel partis corrumpentis si odio siue gratia inique laudatum esset non teneretur ex tacita conditione si dolus abs sit qui nunc apparet affuisse hoc per. l. arbitratorum. C. eo. ti. ff. eo. ita demũ. ⁊ l. nõ distin. §. cum quidam. ff. de iudi. si filius. ⁊ l. si pretor §. marcellus. de casu. sic expresso dixi. qz si fuisset gña lis renuntiatio ⁊ lesio re ipsa esset enormis nõ impe diret reductionem ex tacita conditione nisi enormis lesio inferatur. ff. de vsur. stipulatus. de dam. infect. l. iiij. §. hoc autem. ff. de verbo. ob. l. v. §. cõuentionales coniuncta cum. l. vnde si neru e. ⁊ l. seq. ff. pro soc. s⁹o si enormis non est tenebit renuntiatio cum nõ offen dat aliquam predictarum conditionum tacite intel lectarum. ⁊ sic intelligatur qđ no. in. l. e. ti. si de meis. §. recepisse. pro distinctione alle. ff. de mino. l. si ex cã in prin. C. si aduer. ven. pi. l. j. extra de resti. in integ. c. j. cum concor. Adoptiuus meus hanc q̃onem legista rum quo ad vinculum iuramenti: de quo per eos tra ctatum non erat reassumpsit. ⁊ valde plene tractauit ⁊ ante omnia dicit q arbitramentum cuius obserua tio peccatum induceret vel nutriret non obligat iu rantem. vnde nec periurus esset petens illud reduci. alleg. xxij. q. iiij. si aliquid. j. ⁊ ij. ⁊ c. si quis preuẽtus. ⁊ hoc voluit Host. vt scripsi in. c. quintauallis. in glo sa magna. versi. quid si partes. ⁊ hoc nullum dubiũ in arbitramento autem alias iniquo concordat ei qđ dixi supra primo membro de laudo qđ solum re ipsa est iniquũ dicẽs reductionem impediri p talẽ si est expressum iuramentũ ⁊ quod illud petens est periu rus cum solum de suo preiudicio hic agatur inducit quod dicit Host. vbi. s. alleg. de iureiuran. si vero. ⁊ c. cũ contingat. de instit. cum venissent. de pac. q̃uis. li bro. vj. subdit tamen ibi Hosti. qđ forsan ex equitate iudex deberet occurrere iniquitati. vbi circunstantie hoc suaderent vt ibi scripsi. facit. ff. de iureiu. ad nraz ij. Si vero laudũ est iniquum vt dixi. s. ij. mẽbro. ver. de lesione. concordans his que ibi dixi: tenet iuramẽ tum non obstare et petentem non esse periurum pro bat per locũ a diuisione qz vt casus dolosi arbitri nõ includebat in pacto q iuramento aut includebatur. Primo casu planũ est: inducit de iureiu. c. pe. de eccl.

gl.c.vlti.⁊ iura q̄ scripsi de eo q̄ dixit in ma.cū habe ret super glo.iuramētuȝ. Scd̄o casu cum dicis inclu- di idē: q2 hoc tacite inclusum nō pōt plus opari quā expressum. Sed si expresse iurasset de hmōi. dolo fu- turo non esset iuramentum obligatorium cū contra publicū bo- nū iustitieȝ bonos mo- res ⁊ hone- statē fuisset prestitum. de re. iuris non est ob- ligatorium li.vj.cuȝ si- ne pctō tali ter p quem- uis pronun- tiari nō pos sit.xj.q.iij.q̄ recte.⁊.c.q̄- tuor.⁊.c.se. de re iu.c.j. lib.vj.⁊ sic ipse iurans ex pricipio criminis se inuoluit p qd̄ vtriusq3 turpitudi- nem conti nere videt. ⁊ sic facit p̄. dictum ho- stien. in de- cre.si.de spa- cia. vbi scri- psi in vi. gl. inducit etiā qd̄ de exce- ptione non numerate pecunie scri psi post ho- sti.de solu.c.si. fortius etiam hoc pcedit qn̄ in ipsum compromissum est vt in bonū virū. debuit ergo arbi trari vt bono viro congruebat. ff.loca. si in lege.j.rū. ⁊ Matthei.xij.⁊ Luc.vj. Bonus homo profert bona. Respondet demum ad decre.debitores.de iureiu.in quantum. vltimo membro videtur ɔtraria. Ultimo sciendum q circa tertium qd̄ dixeram supra vsic.de casu. hosti. bene plȝ vbi supra qd̄ generale iuramen tum de stando dicto arbitratoris sup.⁊ de non peten do reduci ad arbitrium boni viri non impedit redu ctionē. circa hoc etiā vide qd̄ post eū scripsi eo.tit.per tuas. in gl.no.ergo.⁊.c.ij. super vlt.gl.

ADDE Ang.consi.clxxviij. vbi sequit hanc additio. lȝ de ea mētionē non faciat.incip. Ludouicus. seq- tur Pau.de cast.consi.ccxvj.inci.circa primum.idem vult Oldr.consi.cvj.incipiente primum quod querit Bal.consi.cccxxix.lib.iij.incip.premitto.vbi dicit: cō- munis obseruantia est quod quecunq3 verborū cau- tela sit apposita per enormem lesionem potest peti re ductio. hoc idem firmauit eius consilio sexto. libro quarto. vbi refert Raynutium de for. ita disputasse in questione incipiente quero Duo promiserunt. et Joan.de calder. in questione duo ad inuicem litigan tes. Petr.de ancharā.consilio.ccix. incipiente iudex: Fede.de senis vero consilio.cxxv.dicit quod si partes iurarunt non petere reduci. nec per iudicem aliquem emendare. qd̄ stabitur lando. ibi vide.⁊ abbas consi.lxiiij. libro pmo.

resti.scis.ar.extra de arbi.c.ij.⁊.iij.[a]

24 ¶ †Sed infra qd̄ tp̄s petetur[b] hec reductio dē hoc iudic. arbitrio reli- ctum. cum non sit a iure diffinitum ex̄ de of.dele.de causis. ex̄ de iudic.at si clerici. ex̄ de trāsla.c.ij.ff.de in.deli be.l.j.[c] dicūt tamen quidā q̄ vsq3 ad xxx.ann.C.de prescri.xxx.vel.xl.ann. sicut in rem. cum enī hoc ius perso- nale sit: tollitur solum cursu.xxx.an- norum.C.de nego.gest.aduersus.ff. ad.l.fal.l.falcidie beneficium.C.de consti.pe.l.ij. Alij distinguūt q̄ aut i arbitriū positū est tp̄s in quo aliqd debeat solui vel fieri: ⁊ tunc infra il- lud tempus debet hec reductio peti. aut non est prefixum. ⁊ tunc debȝ pe ti infra spacium quatuor mensiū qd̄ datur condēnatis ad soluendum.ff. de arbit.si cum dies.§.si.l.se. ex̄ de of fi.dele.querēti.⁊ hoc in agendo. nam semp excipi poterit.ff.de doli excep. pure.§.si. tutius tn̄ est q̄ infra decen nium petatur put in ap.⁊ in suppli catione seruat[d]. ¶ †Sed nunqd pe-

25 ti potest hmōi reductio qn̄ compro- missum est tanq̄ in arbitrū. arbitra- torē ⁊ amicabilem cōpositorē: dic in- spici qualr̄ sit pcessum.C.de testa.nō codicillū. nā si processit vt arbiter lo cum non hȝ vt dicūt quidā. tu dic vt s.§.arbiter.v.arbitrator. si aūt a pn- cipio cognouit vt arbitrator. sȝ pnū- tiauit vt arbiter. tunc vt dicūt nō re- ducitur.ff.de ar.dic.§.stari. sed si ecō- uerso tunc reducitur.ff.de ope.lib.li- bertus iurauit.⁊ vide.s.ver. quid si compromissum est.⁊ ver.sed pone q̄ sicut.

26 ¶ †Quid si posui me in arbi- bitrio alicuius vt arbitretur sup dā- ficio ⁊ apposita est pena: ipse aūt ma le arbitratus est. non vt bonus vir. nunqd retineri possint pignora: ne catur ad arbitriū boni viri.rū.nō.ff. iud.sol.l.iij.[e] ¶ †Sed quero diligen-

27 ter an in abbatē vel priorem vel pre positum regularem possit cōpromit ti.[f] ⁊ videtur q̄ sic. nam ⁊ in famosuȝ cōpromittitur. Item potest esse arbi ter quicunq3 non prohibetur: q̄ dicvt s.§.pōt esse. cum ergo de his non sit prohibitum videtur esse concessum. extra de trāsl.inter.ff.ex qui.cau.ma. necnon.§.qd̄ ait pretor.⁊.C.de testa. milit.in testō.ff.de iudi.cū pretor.rū. j.preterea abbas hȝ iurisditionem ⁊ cohertionē.xvij.q.ij.quā sit. ex̄ de of. ordin.quanto. ex̄ de symo. sicut ergo duo priuati possunt in eū ɔsentire: ⁊ in se illam iurisditionē prorogare: si- cut in epo contingit.C.de epi.aud.si qui ex consensu.ar.ff.de iudi.l.j. ex̄ de of.dele.p.⁊.G.multo fortius in eū tan q̄ in arbitrū ɔsentire: q2 quicq3 re- pellit ab arbitrando ⁊ a iudicando nō ē maxime cū habeāt abbates vt plurimū etiā merū imperiū in mul- tis locis[g]. Item sacerdos potest esse arbiter. vt in pre.l.non distinguem §.compromissuȝ. sed illud de alio sa- cerdotio[h] cōtra q2 mortui sunt ⁊ vox eorum funesta est.C.de epis.⁊ cle.deo nobis.Rū.j.in si.ij.q.vij.placuit.xvj. q.j.c.j.⁊ compromissum morte expi-

a ¶ Est tertio: hic facit.lib. vnde si ner- ue.ff.pro so- cio.⁊ iura q̄ non curant de modico. ff.de dolo.l. si oleum.in fine.cum.l. sequenti.de contrahēd. emptio.res bona.de i- pensis i re- bus dotali- bus factis. Lomnino.

b ¶ Petetur: supra.§.pri mo.versicu. quid si a tē- pore tracta uit infra qd̄ tempus fi- niatur.

c ¶ Lege.j.ad idem.ff.de euictionibus.si rem quā.§. fina.de libe.⁊ posthu.l.gallus.§.videndum.de vent. inspi.l.j.§.meminisse.de re.auto.iu.poss.in vēditio- ne.§.de tempore.

d ¶ Seruatur.⁊ hoc tȝ Guil.de suȝ.in sua sum.vsi.sed quero hoc eo.tit.

ADDE quod Oldradus consilio.cvj.proxime alle gato tenet quod infra.xxx.annos peti possit: quia tātō to tp̄e durat officium iudicis. nō obstat.c.cām. ex̄ de elec.q2 loquit in casu speciali qui celeritatem deside rat s̄m ipsum.

e ¶ L.tertia.vide.s.versiculo item quid si cōpromis- sum est tanq̄.

f ¶ Cōpromitti. iste versic. fuit Uber.de bo.in fine sui operis.

g ¶ Locis. habentes comitatus ⁊ castra vt pȝ in abba te frassinorū ⁊ q̄s in germania est maior princeps ab bate sancti Galli vt dicit predictus Uber.

h ¶ Sacerdotio. Ut dixi, de foro compe.si diligenti.su- per prima glo.

a ¶ Multi.inter quos est vber.predictus q̄ etiā sequē tem qōnē mouet sed non soluit.

b ¶ Contrariū.hoc ibi tȝ Jo.an.ꝛ Vin.de sta.mo.c.cuȝ ad monasteriū.vt ibi scripsi sup ̄vbo excipere.itē Rofre. bene in sua.xviij.alle.xxxvij.q.cuius iste erat vnꝰ articulus.de hoc Cy.C.de epi.audi.l.si q̄ ex consensu.vbi etiaȝ hunc remittit.

c ¶ Odof.super prc.l.si q̄ ex ꝯsensu C.de epi.audien.

d ¶ Ad fi.ia.de are.in.q.de qua dixi ꝫ.ꝟ.j.versi.arbitrator.alleg.ff.de administr.tuto.titiuȝ.ꝟ.j.vbi mulier pōt esse arbitrix in taxatiōe alimentoruȝ ꝛ similiū legatoruȝ: sic ergo ꝛ monachꝰ.Jteȝ vt dicit amicabiliter cōponere est actus pietatis.cadit ergo i monachuȝ.C.de seruis.l.dies.verus autem arbiter litiuȝ.s.cognitor et directoꝛ esse non potest: nisi prout i fine huius ver.dicit ꝫȝ eum. Adde quod opiñ.Specu.videtur sequi Barto.in.l.pedius.ff.de arbi.ꝛ de fratre minore Bald.tȝ.ꝙ non possit sine cōsensu superioris.cōsili.ccccxlix.iiij.libro.

rat.ff.e.arbiter.cal.ꝛ ex̄.de of.dele.c.vno.ꝛ de testi.presentata.nihil eñ i terra habere debēt.in auc.quo oportet mo.viuere.ꝟ.nō egrediet.col.viij.quam rub.quidam habēt.ꝛ in auc.apud quos op.mo.causas.di.col.vj.

28 ¶ † Nam corpus ꝛ animā in ipso ingressu dedicauerūt.in auc.hec constitutio interp.primā cōsti.col.vj.C.de sacr.san.ec.auc.ingressi.in auc.de monac.ꝟ.illud.ergo facti sunt serui.liiij.di.multos.ꝛ no.insti.de iure pso.vnde non pñt esse arbitri.ff.eo.pedius.so.multi[a] dicunt ꝛ bene qꝺ pñt esse arbitri.alij contra nisi sint tales abbates vel prepositi vel priores q̄ pñt de causis cognoscere ex priuilegio vel ꝯsuetudine vt.ꝫ.est allegatū.arbitratores tñ esse possunt.ar.C.de fe.l.fi.

29 ¶ † Sed qd de simplici monacho vel de fratre predicatore vel minore ꝛ vr̄ ꝙ pñt esse arbitri.nam etiam si prius erant serui:efficiunt̄ qsi ingenui vt in auc.de monach.ꝟ.nō est facilis.in fi.ꝛ C.de epi.ꝛ de.auc.si seruꝰ dic qꝺ non pñt esse arbitri:q꞉ nō debent esse deceptatores forensium negotioꝝ.xvj.q.j.monachi.ꝛ.c.de plenitium[b].C.de epi.ꝛ cle.auc.repetita.et quo ad hoc mortui sunt ꝛ serui vt ꝫ.dixi.ꝛ nihil est eis ꝯcōe cum publicis actionibꝰ.vt.C.e.ti.plꝫ.ꝛ ad hoc facit in auc.quomō opor.mo.ꝟ.j.vbi dicitur ꝙ debēt esse alieni a consortio laycoꝝ.ꝛ.ff.e.non distinguemꝰ.ꝟ.sacerdotio.ꝛ hoc si habes ibi.ꝟ.secus si non habes.ꝛ tūc est sub.ꝟ.cōpromisso.dñs th odof.[c] distinguit inter arbitros qui habēt seruare iuris solēnitates vt tales nō pñt esse.vt in prc.iuribus.ꝛ arbitratores seu amicabiles compositores vt hi pñt esse i auc.vt diffi.iudi.ꝟ.si vero contigerit.col.viij.xj.q.iij.iniustum.ff.p socio.si societatem.ꝟ.arbitroꝝ.lxxxvj.di.pernenit.ad fi.[d] ego dico ꝙ nō pñt fieri etiā arbitratores sine imperio maiorum suorum.xvj.q.j.monachi.extra de postulando.c.ij.nō eñ possent viuere si ne claustro:sicut nec piscis sine aqua vt.xvj.q.j.placuit.c.ij.nec ob.pred.c.iniustum si subtiliter aduertatur[e].ꝛ presertim in re litigiosa et temporali.partiarij tamen esse possunt ꝫm quosdā.posset aūt dici quod monachus pōt esse arbiter si monasterij id exposcat vtilitas[f].abbate nihilominus imperante vt in prc.c.monachi ꝛ eadē.q.pñtium.extra de postula.c.ij.[g]

30 ¶ † In epō aūt planū est q꞉ cum habeat causaꝝ cognitionē pōt in eū compromitti.vt C.de epi.audi.l.si q̄ ex consensu.ꝛ.l.seq.ꝛ probatur eo.ti.cum tpe.eo.c.ex parte.ꝛ de testi.c.presentata. ¶ Sed pone qꝺ vnus ex arbitris iam electis ingreditur monasteriū:numquid cogetur pronuntiare.arg.qꝺ sic.extra de foro compe.proposuisti.ff.de indi.si quis postea.ꝛ in his que no.ij.dist.preterea.dic cōtra arg.C.de episc.ꝛ cle.deo nobis.auten.ingressi.xix.q.vlt.nunc aūtꝰ. ¶ Sed quid si abbas vult:ꝛ precipit ꝙ pronuntiet:numquid cogetur:videt̄ qꝺ non nisi id monasterij exposcat vtilitas vt.ꝫ.ver.sed quid.de.arg.contra.xj.q.iij.quid ergo.[i] ¶ Jteȝ quid si captus sit ab hostibꝰ vel in carcere inclusus sub iudice lis:est.

31 ¶ † Sed nūquid abbas potest esse arbiter i causa monasterij.argumentum qꝺ non ff.eodem titu.si de re.q꞉ vsufructuarius est.argu.ff.de vsufru.l.iiij.extra de pecu.cleri.c.fin.argumentum cōtra quia non est dominꝰ.ff.de in ius vocan.sed si hac.ꝟ.qui manumittitur.ff.quod cuiuscꝫ vniuersitatis sicut.ꝟ.si quid extra de dona.ca.secundo.xij.q.prima.c.fina.maxime si monasterium hꝫ sindicū:tunc eñ cessat ratio illius.l.si de re.ꝛ tunc potest cōpromitti tam in abbatē ꝙ etiam in aliquē de ipso collegio.ar.extra de testibus insuper.quia ꝛ legatarius testis est in testō.C.de teste.dictantibus.ꝛ instit.de testamentis.ordi.[k]

egro.c.fi.in.iiij.q.tertij membri.

h ¶ Auc.ad hoc de pcu.c.ij.li.vj.

i ¶ Ergo aptius.xxiij.q.ij.qd culpat.in fi.ꝛ vtrobicꝫ de hoc p que satis vr̄ ꝙ vbi equalitas cause nō resistat obedire deberet.facit etiā qꝺ no.de here.vt officium li.vj.in glo.per hanc.

k ¶ Testa.or.ꝟ.legatariꝰ bene facit ꝯ prescrip.c.cū olim.vt ibi scripsi sup ver.lucantis et vide qꝺ scripsi ꝯ excep.cum inter.super ̄v sicu.subscribi.tamē de cre.illa cuȝ olim nō loquit̄ de pricipali prelato de quo q̄rit hic autor.Jtem si teneat opi.qꝺ epūs pōt esse iudex i causa ecclesie sue de q̄ plenam remis.dedi ꝯ iudi.cū venissent.sup j.glo.etsic cōcluderet̄ qꝺ posset eē arbiter verus sumpta rōne ex.l.cuȝ l.ff.de arbitris.non tamen hoc cōcluderet in abbate propter qꝺ verius videt̄ quod verus arbiter esse non posset i causa monasterij posset tamē esse arbitrator iuxta notata in.l.penul.ff.eodem ꝛ.ꝫ.eodeȝ ꝟ.ij.versiculo item potest arbiter ibi.Jtem nullus cū sua remissione.ꝛ bene facit ad predicta quod dicunt leges.ff.de legatis primo.senatus.ꝟ.penul.ꝛ.l.si sic.in principio.eo.ti.per quas patet legatum cōmitti non posse in pura voluntate heredis vt in prima lege.potest tñ sibi cōmitti vt bono viro:vt in.ij.cui prox.l.fideicōmissa.ꝟ.quacꝫ.ff.de le.iij.Adde ꝙ hec additio videtur esse ex his que scripsit Old.in allega.cōsi.clvj.

e ¶ Aduertat̄.vult eñ ꝙ religiosi sint lingua modesti nō seminantes odia sed extinguentes.

f ¶ Utilitas.sufficere posset aliqualis expedientia.in quo vide qꝺ scripsi de re iu.cum.i.ꝛ.a.in glo.ij.versi.subdit.

g ¶ c.ij.ꝛ hoc vltimū tȝ Host.in sum.de arbi.ꝟ.ij.in fi.an aūt possit dari coadiutor.vide qꝺ scripsi.de cleri.

32 ¶ † Hoc quoq; notandū est q ex sen=
tentia arbitri non oritur actio nec ex
ceptio. vt. ff. e. l. ij. vbi de hoc: ⁊ de hoc
etiam no. ſm papam. extra eo. ti. per
tuas [a]. nec per eam p ꝯsequens actio
innouatur. vt. j. ver. item quero. nisi
in casibus. s. qn̄ iuratū est: vel qn̄ par
tes subscripserūt emologādo. vel qn̄
x. diebus tacuerunt vel qn̄ nō fuit ad
iecta pena: sed partium cōsensus in=
teruenit: hec ꝓbantur. C. e. l. j. et. l. ne
in arbitris. in fi. ⁊. l. se. in prin. vbi de
hoc. potest aūt agi ex stipulatu si nō
pareatur ad penam certā. vel incertā
siue interesse. ff. de arb. diem §. fi. ⁊. l.
se. ⁊. l. ij. vbi de hoc qd̄ pleni9 ꝓseque
re. vt in sum. dn̄i mei. e. ti. §. qualiter.
et. ff. de re iudi. l. ait pretor. in princi.

33 ¶ † Quid si dictum fuerit vt actio: et
exceptio ex arbitrio oriatur: dicūt q̄=
dam talia verba nil operari qr actio=
nes nō nascūtur ab initio ex volūtate
partium: nec extincte renascūtur. ff.
de neg. ges. pomp. j. ⁊. ff. de pac. si vn9
§. sed ⁊ si pactum. ¶ Cōsueuit etiam
queri an nascatur actio vel exceptio
qn̄ compromissum est cū pena ⁊ sen=
tentia taciturnitate. x. dierū est cōfir=
mata: ⁊ respondent quidā vt in qōne
que est in ꝟ. quid si sit cū pena. Azo.
aūt no. in sum. e. ti. §. pe. quod ex sen
tentia arbitri nō oritur actio iudica=
ti: qn̄ pena fuit in cōpromisso apposi
ta: sed si nudo pacto factū fuit ⁊ taci=
turnitate. x. dierū est emologata sen=
tentia vel partes subscripserunt tūc
sic. idem no. Azo. ff. e. l. ij. ⁊. ff. de re iu=
di. a diuo. in prin. sed accursius no. cō
tra. ff. de re iudi. ait ꝑtor. in glo. qua=
les sunt dele. ⁊c. primum tn̄ verius vi
detur: ⁊ vide. j. versi. quid ergo ſm. p̄.

34 ¶ † Ad huius aūt articuli euidentiā
no. breuiter q cōpromissuʒ trib9 mo
dis cōcipitur: primo cū pene interpo
sitione: scd̄o simpliciter quibus casi=
bus arbiter cogitur ꝓnuntiare ⁊ agi
tur cōdictione incerti. i. ex stipulatu
que cōpetit ad factū: qd̄ incertum est
et agetur vt snīe stetur vel interesse p̄
stet. vt no. ff. si qs in ius vocā. nō ierit
l. fi. Uel dic qd̄ aget ꝯdictiōe īcerti. i.
ꝯditione gn̄ali que cōpetit ex oī cau
sa ⁊ obligatione ex qua certū petitur.
vt. ff. si certū pet. l. certi. Fit etiā tertio
mō nudo pacto sine stipulatione: et
tūc si partes consenserint expresse vel
tacite sententie: qr tacuerūt p. x. dies.
agetur act. in factū. ff. e. l. pen̄. ⁊ hoc ca
su nō cogitur arbiter ꝓnuntiare: qr
posset esse qd̄ non valeret snīa si par
tes nō cōsentirent. ¶ Item vbi nudo
pacto ꝓmittit ne petat qd̄ sibi ab a[b]
dʒ is qui arbitrio nō paruerit valet ⁊
datur alteri exceptio ex tali pacto: cō
tra nō parentem. ff. eo. litigatores §.

35 interdū. ¶ † Sed pone cōpromissum
est in Titium de iniuria: ⁊ passus in
iuriam dicit sic arbitro: dn̄e si contin
gat eū cōdemnari: volo q id qd̄ mihi
prestaret ex cōdemnatione cōdemne
tis eū tali hospitali: nūquid per tale
pactū acquiritur actio hospitali ab=
senti: dic qd̄ non. vt. ff. eo. arbiter in=
tra certū [c]. Quia alteri nemo pacisci
potest. ff. de verb. obli. stipulatio ista
§. alteri. ⁊ insti. de inuti. stipu. §. si qs
aliȷ. ⁊ §. alteri. ille tn̄ potest postea ce=
dere actiōes hospitali ⁊ aget iure ces

36 so. ¶ † Item quero an actio nouetur
per sententiam arbitri: et videtur qd̄
sic: quia ex ea datur actio in factū: vel
cōdictio ex. l. vel rei ven. vt. C. de arb.
ne in arbitris. §. sed ⁊ si ipse sed dic cō
tra nisi in casib9. vt. s. ꝟs. hoc quoq;.
De sententia tn̄ [d] fuit dubitatum an
per eā ꝑsonalis actio nouetur: sed de
reali cōstat apud oēs qd̄ nō nouatur.
super quo vide. C. de vsur. rei iudi. l.
fi. [e] ff. de pigno. grege. §. etiam scd̄m

37 Uber. de bobio. ¶ † Quid ergo scd̄m
premissa si dictū sit in cōpromisso: vt
soluta pena tn̄ ratum maneat cōpro=
missum. vt. ff. de transac. qui fideʒ. de
quo etiā dixi. s. §. excipitur. cōtra. ver
si. Item q pena ⁊ quidam in hoc ca
su videntur dixisse qd̄ reo absoluto de
tur pene petitio ⁊ exceptio: si iterum
agat actor: ad hoc facit. C. de transac.
cū ꝓponas. ff. de verb. obli. ita stipu=
latus. in fi. vbi agitur ad penam: qr
actum fuit: vt ea soluta firmum ma=
neat pactū alr̄ eīn non daret vtrūq;
auxilium nisi dictū fuisset. ff. de pac.

38 rescriptū. §. si pacto. ¶ † Quia pactū
aliquid dʒ operari. ff. de leg. j. si quan
do. ff. de vsur. si stipulatus. ff. ad mu=
nicip. l. j. lxxvj. dist. huiusmodi. Domi
ni homo bonus. Iac. ⁊ Io. dicunt q
licet hoc actum sit tamen datur tan=
tuʒ pene petitio [f] non exceptio: quia
non cogitur stare arbitro nam gene=
raliter ex compromisso nō orit actio:
vel exceptio. ff. eo. l. secunda. C. eo. l. pe
nulti. ergo in aliȷs generaliter prohi
betur. Preterea secundum eos quali
ter per pactum ipsoruʒ orietur actio
vel exceptio ex sententia alterius cer
te nullo modo. item dixit lex. C. eo. l.
penulti. quod consensus partiū post
sententiam interueniens eam confir
mat: vt ex ea actio vel exceptio oritur:
ergo si ante sententiaʒ interponatur
nec orietur. nec ob. quod dicit quod
pactum debet aliquid operari: nam
sepe plura ponuntur tollende dubi=
tationis causa. ff. manda. qui mu=
tuam. ff. pro socio. sed si adijciatur. ff.
de auro et argento legato. pediculis
§. labeo. C. de fideiussoribus. non re
cte. extra de procurato. capitu. fina. [g]

---

a ¶ Per tuas vt ibi scripsi marie in gl. videtur.

b ¶ Sibi alr̄s q̄ ex cā de q̄ cōpromissū ē. vt qn̄ duo inicē debitores compromittūt d̄ domo r paciscū tur ne petat arbitrio nō parēs qd̄ sibi ab altero dentur.

c ¶ Certū per eandē. l. idē dixit Guil. d̄ suza. sup l. litigatores ff. e. si hoc actū esset in tres ptes d̄ pena nō ser nāt̄ laudū puta vt acq rat̄ epō regi vel alteri. ADD. Epe. d̄ anch. ꝯl. j. vbi qdā arbiter laudauerat q pē q̄ nō obseruaret laudū daret mille comiti ꝟtu sū vicario i perij mediolani ipse cōsuluit q arbiter hoc facere non potuit. q ꝯa ptib9 n̄ habuerat ptātem.

d ¶ Tn̄ sup. iudicis.

e ¶ l. fi. et qd̄ ibi no. in g. sic ergo.

f ¶ Petitio ⁊ sup iteresse ſʒ Mar. de fan. q plene hāc materiā ꝓsecut9 est i l. tn̄ antea octo rōnes ad vtrāq; p tē iducēs q̄s cepi. omisse eā breuitatis vt ibi dē ⁊ ego idē ex eadē cā faciā ⁊ h̄ in fi. remittam.

g ¶ c. fi. vide d̄ ma. robe. solite. in gl. qd̄ qn̄q;. et q̄ i super ea dixi.

a Forte.sic locat Azo. i sum.e.ti. §. item et si.

b Fidē.vbi hoc.

c Compro misso.et qd scripsi.s.eo. c.dilecti. su p si.vl.gl. et p cy. in.l.cū antea.C.e. in quarta qone.

hoc autem sm eos operatur hec ver ba predicta: quia ex hoc h3 electionē an velit petere penam vel sniē stari: quod alias non haberet nisi fuisset ap posita.et in hoc cōcor. Jaco. Item dixit idem Jaco.qd si dictum fuerit vt pe na soluta vel non.compromissum in sua maneat firmitate: et postea arbi trium emologatū est tacite vel expres se: is aūt contra quem prolatū est ar bitriū vult penam soluere et sententie nō parere: non poterit agi contra eū actione in factum ex sententia arbi tri sed agi poterit ad interesse. p.l.ff. de arbi.diem pferre.§.fi.et facit quod not.in aut.de iudic.§. quia vero. sed Rectur.dixit et bene.licet dicat dubitā

a do quod forte[a] tunc dabitur actio et

b exceptio per pdictam.l.qui fidē[b].nam duo sunt hic compromissa.vnum cū pena.et alterum pp verba illa rato manente et c.sine pena: vnde isto soluen te penam: et ita sublata pene stipula tione et sublato primo cōpromisso qd erat cum pena durat adhuc aliud cō promissum pp verba illa rato ma nente et c.sed nūdum est vnde tunc locū h3.l.C.de arbi.cum antea. vt emolo gato arbitrio expresse vel decem die rū taciturnitate detur actio in factū: quia lex illa locum h3 qn cōpromis sum non fuit stipulatione vallatum: nec vlla fuit pena pmissa.vide.s.ver si.conuenit.et.j.versi.quid si in com

c promisso[c]. ¶ Quid si plura capitu

39 la cōtinentur in cōpromisso vel con tractu: et pena sit pmissa: et aliquis fa cit vel venit cōtra vnum capitulum: nunquid pena insolidu3 committitur et exigitur? Respon.non.sed pro par te.vt.s.§.excipitur.ver.item pena in compromisso.nam quot sunt capitu la tot sunt diuisiones illius penalis stipulatiōis: sicut et alias quot sunt res tot sunt stipulationes.vt.ff.de verb. obli.quod dr: sicut ergo si veniret qs contra oīa committeretur in totū: sic et in veniendo cōtra partem p par te dūtaxat cōmittetur vt idem iuris sit in toto quo ad totū: quod in parte quo ad partem.ff.de vsuca.pro dere lict.an pars.ff.de rei ven.que de tota ff.de attil.tu.si duo.xxxj.dist.tenere. et.c.si lay cus.xxij.questio.vij.licite. ideoqz lex consuluit vt si vel p vno ca pitulo penam insolidū committi ap ponatur sic in stipulatione pmittis hoc: et hoc sub tali pena: et si quid pre dictorum nō erit vel non fiet: dabis penam.insti.de verb.obli.§.fi.vnde ta bellones nostri t pis scribunt: sic p mittis omnia pdicta et singula serua re: et si cōtra predicta vel aliquod pre dictorum veneris: dabis tm nomine pene.vt patet.s.§.proxi.in forma.

d Dare hāc pte plene vi de p pyles i sua. q. xxix.

e Pluriu3. ibi satis de hoc.

40 ¶ Ut autem circa materiam hanc quando pena inso lidum vel pro parte committatur instruaris no.licet extra propositum presentis operis principale quod si quis promittit sub pena aliquid dare vel facere: et il lud p parte dat vel facit: aut apponitur loco interesse: et tunc iuxta estimationem facti vel non facti dari vel nō dari cōmittitur et exigitur: aut apponitur loco pe ne et tunc insolidum cōmittitur et exigitur intersit vel nō: quia in penali stipulatione nō inspicimus qd in tersit agenti sed qn sit quantitas in stipulatione dedu cta.insti.de inuti.stip.§.alteri.ff.de verb.obli.stipula tio ista habere licere.§.alteri.sic distinguunt quidā. sed mirabilis videtur hec distinctio. Primo quia du bium est an loco pene vel interesse pena pmittatur: difficilis em esset hec pbatio: preterea non semper pe na insolidum cōmittitur: nec insolidum exigitur vt iā

d dicam.dic ergo refert vtrum dare vel facere sit in obli gatione si dare[d]: tūc si pro parte fiat contra pena inso lidum cōmittitur et exigitur etiā si de marcha restat vnus denarius ad soluendū tm.ff.de ver.obl.stipula tionum alie indi.§.si sortem.et.l.in executione.§.pe.et ar.C.de distra.pig.quādiu.et hec vera sunt qn aliquid dandum est ab vno ceterum si a pluribus tunc p par te cōmittitur et exigitur.vt.ff.de cō.et de.qui duobus. et.l.qui habere.et.l.Plautius.et.l.qui fundus nisi tm illi plures loco vnius habeantur.vt in pre.l.cui fun dus.et.ff.de verb.obli.l.si aūt factum sit in obligatio ne: aut illud est diuiduum aut indiuiduū si diuiduū tūc p parte cōmittitur et exigitur: si indiuiduū tunc insoli dum cōmittitur et exigitur.vt.ff.e.stipulationem: que dam in dando.et.l.eadem.§.cato.fallit tm hoc in que dam facto: in quo pena cōmittitur insolidū sed p par

e te tm exigitur.vt.ff.si quis cau.si seruus.§.si pluriū[e]: sed illud casuale est pp iudicia: vbi pena insolidu3 cōmittitur sed p parte exigitur: qz habito respectu ad

41 iudiciū indiuiduū cōtinet. ¶ Quia omne iudicium est indiuiduū.ff.de re iudi.de vno quoqz.ff.fa.herc.in hoc iudicio.extra de seque.pos.c.j.sed habito respectu ad seruos: factū illud est diuiduum sed sm hoc idem est qn dare est in obligatiōe: vt habito respectu ad sti pulationem q est iuris: cōtineat indiuiduū habito ve ro respectu ad rem est diuiduu3 vnde dic q ideo in.l. si seruus.pena p parte committitur: quia pēdet ex fa cto alieno sicut et alias patitur propter factum alienu3 C.de fidei.l.sancimus.ij.q.i ij.paulum.licet in facto p prio secus sit: vt.ff.si quis cau.et si post tres. extra de elec.per inquisitionem: vel ibi hoc operatur sponta nea oblatio debitoris: sicut et alias.ff.de dolo.elegan ter.§.si dolo.ff.de iure fi.educto extra de elec.cum dile cti filij argumen.in fine.et.xxiij.distincti.quanqz: sed quando dare est in obligatione puta.x.hec.x.diuidi possunt: sic et quando factum diuiduum est in obli gatione: ergo pro parte debet pena committi: et p par te exigi: ideoqz male videtur supra distinctum: sed dic q immo bene.nam quotiens debes dare.x.si soluas minus qz.x.pena vel stipulatio committitur insoli dum: insolidū enim danda sunt.x.sicut et qn factū in diuiduum est in obligatione.et pro prima distinctio

42 ne: facit.ff.fami.herciscun.heredes.§.in illa. ¶ Sed nunquid obligatio mutatur propter heredes. iura in hoc variare videntur.nam dicit lex.ff.de verborum obligatio.stipulationum quedam.§.primo.q ex per sonis heredum conditio obligationis non immuta tur.argumen.in pre.§.cato.versicu.si ideo cautum vi detur contra.Respon.tunc mutatur: quia illud quod

erat in

erat in non faciendo diuiduū erat: et hoc casu loquitur in pre. § cato. ceterum si indiuiduum: vt quia homo in genere promissus est: pro parte prestari nō potest: vel si erat indiuiduū: vt viam prestari: vel nō impediri volentem agere: non mutatur conditio obligationis propter personas heredum: ideoq3 dicit pre. l. non mutatur conditio obligationis. ⁊ non dicit in obligatione. quasi dicat cōditio obligationis non immutatur. cōditio dico si sit indiuisibilis. sed contra. ff. e. stipulationū. § si. vbi factum est diuiduum ⁊ tamen vno soluente pena insolidum committitur. Respon. ibi etiam non mutatur conditio in personis heredum: licet eīn ibi quod debebatur esset diuiduū natura: nō tñ prestatione. naz nec debitor auditur volēs particularem facere solutionē. ff. de vsu. tutor. § Lucius. et hoc fm Azo. ⁊ Roffre. Ja. vero distinguit an quid ab vno sit faciendū: vel dandū: puta pmisi tibi: vel legaui si aliquid facere: vel dares: an a pluribus. si ab vno non potest ad aliquid agere: nisi totum quod iniunctum est faciat: excipere tamen potest vt non teneatur. nisi pro parte: vt in pre. l. si plurium. et. ff. de condi. ⁊ demon. qui duobus. et. l. qui heredi. si autē a pluribus subdistingue an sit pecunia an spēs: vel factum: si pecunia dari debet: quisq3 ad partem tenetur. ⁊ pro parte soluta agit: vt in pre. l. si cui. si vero species. pro parte quidē tantū tenet. sed non liberatur. nec agit pro parte soluta. vt. ff. de verb. obliga. l. ij. § quedā partis. et. l. in executione. § pro parte. si autem aliquid faciendum sit a pluribus. necesse est vel ab vno vel ab omnibus adimpleri. vt. ff. e. de test. ma. si ita fuerit seruus. Inn. papa. sequitur opin. Ja. b. vt not. extra de penis suam [a] Laur. dicit ꝙ siue factum sit diuiduum. siue indiuiduum. semper pena insolidū cōmittitur: sed de equitate cōdēnatio fit in parte. vt in pre. l. in executiōe. in prin. ⁊ § fi. ff. depos. si duo heredes.

43 ¶ † Quid si dictum fuit in cōpromisso ꝙ pena pluries cōmittatur si pluries cōtrafiat. nūquid pena semel soluta solutū est compromissum. an vero durat: dicunt quidā ꝙ si ante sententiaz arbitri fiat cōtra eius preceptuz: puta quia citatus nō venit. committitur statim pena. ⁊ nihilominus poterit pronuntiare. ⁊ si iterū non pareat iterum cōmittetur. Si vero pronuntiauit. et altera pars non paret cōmittitur tantum semel. Alij dicūt etiam post sententiā quotiēs cōtrafiet totiēs agi posse ad penā: arg. in his que no. ff. de arbi. si qs rem. Tertij dicūt verba premissa nihil operari. vt alias euenit in plerisq3 casibus.

44 ¶ † Sed quid si stipulatus est arbiter sue sniē stari nulla pena promissa. videtur ꝙ teneat cōpromissuz: quia vbi stipulatio interuenerit sine pena agitur ex stipulatu ad interesse ff. e. diē. § fi. ⁊ videtur sic stipulatus gratia litigātis. ff. si quis cau. l. fi. arg. ad hoc. ff. de mag. cō. l. j. § exigere. ff. rem pu. sal. fo. l. ij. iij. ⁊ iiij. ar. contra: quia nō interest arbitri. vñ nō tenet cōpromissum nec stipulatio. ar. ff. de verb. ob. si ita sti. § j. ⁊ sic fuit pronuntiatū bonā. ⁊ hoc verū est. nisi arbitriū esset a partibus emologatū taciturnitate. [c] x. dierū. C. eo. pe. nec ob. pre. l. si quis cau. que loquitur in procuratore. qui ratione officij acquirit domino vtilē act. alie leges loquūtur in iudicibus ordinarijs. et iūge hic quod est. j. ver. sed queritur quare ponit.

45 ¶ † Sed nunquid incidit in penā qui ad citationē arbitri non venit: non videtur ff. eo. non ex omnibus. dñs Uber. dixit ꝙ pena non cōmittitur. nisi quando diffinitiue sententie nō paretur [b]. vt. ff. e. non ex oībus. ⁊. l. diē proferre § si qs litigatorū. notabiliter ergo. s. § proxi. in forma posui. vt sub pena promittatur ad citationem venire. ¶ Sed hoc si verū est qualiter arbiter citabit partes: quia nunquā obtēperabūt citationi: vbi sciant penaz nō cōmitti: ⁊ sic cōpromissum fiet elusoriū: [c] sed Rñ. Uber. ꝙ semper debet citare ad sniam diffinitiuā audiēdā: nec erit hoc inconueniens: licet nondū sit lis cōtesta.

46 ¶ † Qr nō facit hoc dolose, immo facit ad excludendū dolū: non eīn videtur dolū facere qui eū excludit. ff. de legat. ij. cū pater. § titio de hoc. s. § differt. ¶ Sed an mitteret in pos. causa rei ser. ppter cōtumaciā. Rñ. non quia hoc est meri imperij. ff. de iur. om. iu. iubere. ff. ad mu. ea que. ff. ea que de arb. non distin. § Julia. ⁊ § de liberali. ⁊ arbiter nō habet iurisditionē sed notionē. ff. de re iudi. ait ptor in prin. [d]

47 ¶ † Hoc quoq3 pretermittendū non est: ꝙ si ex altera tantū parte stipulatio pene cōmittitur: non cogitur arbiter sniam dicere. vt. ff. e. pōp. ait: ⁊. l. seq. ⁊. l. litigatores. § idem iuli. ¶ Sed circa hoc quero: pone ꝙ stipulatiōe pene est equalitas: vt puta compromisimus ego ⁊ tu. ego stipulatus sum a te. xv. nomine pene. si arbitri sententie nō parueris: ego vero promisi tibi. x. noīe pene si ei nō parerē, q̄ro an tenet cōpromissum: vr ꝙ nō: vt in p. § idē Julia. Rñ de. maior pena rediget ad minorē: et sic ad equalitatē. C. de pact. do. l. fi. ne fiat preiudiciuz rei maiori. ff. de in

a ¶ Sum3. ibi etiā de hoc per Ber. l. j. glo.

b ¶ Paret. vt nisi terminus cōpromissi finiret ea die scdm Si. vinc. q̄ sic dicit in el. ligēdā. l. secūdā. C. e. ti. vbi hic not. G. ibi dat aliū casuz qñ id actū fuerat in cōpromisso. et facit qd hic sequitur. dicebat ergo ibi do. m. ꝙ rubrica ē ꝙ nō veniēs ad citationez nō p hoc icidit in penā cōpromissi. In stātie vo sūt due q̄s pmisi. dabat et tertiā quā si capio. s. l. si cū dies. § si arbiter. ff. e. ti. de his satis p Cy. in p. l. ij. C. e. ti.

* ADDItio. Adde ꝙ cōpromissum in arbitruz cū sta ꝙ ferat sniam ēt pñtib⁹ ptibus ⁊ ipsis absentib⁹ ē validū vt. l. diē proferre § si qs ex litigatorū hic alleg. ⁊ qd si isto casu arbiter tulit sniaz ptenō citata dic ꝙ snia nulla ē

ita singulariter voluit Spec. l. § excipit in fin. v. s3 pone ꝙ sit actū. s. e. quē refert ⁊ sequit Lud. roma. sing. 269. inci. cōpromissū est vbi dicit se ita d facto pnūtiasse. Pe. ri. Ferran.

c ¶ Elusoriū: si ptātē haberet puniēdi contumaciaz cessaret hoc. vt not. Accur. scdm Mar. i. l. nō ex oibus. ADDE vidēdū abb. i c. scū dilect⁹, extra eo.

d ¶ In pn. Albe. gal. e. tit. § sed pone ij. dic Uber. de bobio te nuisse qd pnūtiare pōt missionē faciēdā. l3 nō possit mittere quādā illusionez cōpromissi dicēte reo post receptū libellū se nolle litigare siue dicat se non possidef seu possidef. ponit host. fm q̄3 Uber. in sum. e. tit. § pe. circa me diū ver. sed pone cōpromissum.

integ.restit.l.scio. ¶ Sed quid si ego promisi sub pena: ꝛ tu cū pena. ꝛ fide iussorib⁹. nūq̄d vꝫ: vr̄ ꝙ nō ꝑpter inequalitatē. ff. e. si cū dies. §. fi. distigue verū mihi sit melius credendum: vel adeo bene absq̧ fideiussoribus sicut tibi cū fideiussorib⁹ ꝛ tūc vꝫ. insti. de satisda. tu. §. fi.

48 ¶ † Sed q̄d si iurasti ego nō: R̄n. vt in proxi. q. s. ¶ Quid si cū adulto cōpromisi. in Titiū: ꝛ ipse iurauit ego non: R̄n. valet cōpromissum. nam iuramentū ducit hic pot⁹ ad equalitatē: q̄ȝ ad inequalitatē. nā prius erat inequalitas cum ipse esset minor. ego maior. vt. xxij. q. v. paruuli. ꝛ. c. se. sed nunc sacramentum eum representat maiorē. C. si aduer. vē. l. j. ꝛ auten. sacramenta. ¶ Hoc autem certum est secundum leges: q̄ꝺ in cōpromisso non debet iuramentū interuenire: vt. C. de arbit. aut̄. decernim⁹. tamē secundū canones ex quo interpositum est seruari debet. extra. eo. c. ij. ꝛ. c. cū tēpore. Sed pone q̄ꝺ cōpromissum per fidei interpositionem est validatum: nūquid pars nolens arbitriū obseruare est periura: ꝛ per cōsequēs infamis. vt. C. de trāsact. si q̄s maior. xvj. q. j. quicūq̧. ꝛ in pre. c. par uuli: ꝛ videtur ꝙ non: cū non iurauerit: nec corporaliter euāgelia vł sacrosancta tetigerit. Item q꞉ prohibitum est in tali casu iurari. vt iā dixi. dic cōtra.

49 ¶ † Nam fidei prestatio ꝛ iuramentū equipollēt. vt extra de fideius. c. ij. in fi. ꝛ extra q̄ꝺ met⁹ causa ad aures. ꝛ inter simplicē fidē ꝛ iuramentū non est differētia quo ad deum. xxij. q. v. iuramēti: licet maior penitentia imponatur venienti contra iuramētum: quā venienti contra fidē. vt no. extra de iureiuran. c. pe. iustus enim ex fide viuit. vt. xxiiij. q. j. vbi sana. et extra de sacra vnctio. c. vnico. §. quia vero. Nam et iuramentum quod fit per salutem principis et quod fit super euangelio cōparatur: vt in pre. l. si quis maior in fi. Itē aut̄. predicta ꝓhibet arbitrū non partes iurare secundū quosdā. Iuramentū aūt q̄ꝺ fit per deum ita infamat sicut illud q̄ꝺ fit per euāgelia. vt. xxij. q. j. si aliqua.

50 ¶ † Quid si iurauit quis se cōtra arbitrium vel conuentionē aliquā non venturū: ꝛ postmodū actiones suas alicui: puta clerico cedit: vt aduersariū per illū vexet: dic q̄ꝺ est periurus. ar. ff. de dam. infec. fluminum. §. adijcitur. C. si manci. ita fuerit ali. l. j. ipse enī vexat cū ille noīe suo agat. vt extra de sentē. ex. mulieres in fi. cū suis concordantijs. ¶ Quid si post hm̄oi iuramētū fecit citari[a] aduersariū suū qui nil timēs quia ille iurauerat nō venit. ꝛ ideo excōicat̄. nūquid si excōcatus penā exigat: repellitur: ꝛ nunquid citans sit infamis: ꝛ videtur ꝙ nō possit petere: cum non sit in pari causa turpitudinis. ff. de regu. iur. in pari. §. illi. ff. ne q̄s eū qui in ius voc. vi. exi. l. ij. sed hoc nō fuit par delictū. vnde dic ꝙ potest petere postq̄ȝ fuerat absolutus. item ille infamis sit.

51 ¶ † Porro si res vel quātitas de quibus est lis apud arbitrum deposite sunt eo pacto. vt det ei qui vicerit vel ꝙ det alias de quibus nō est q̄ꝺ: si arbitrio non pareatur. cogēdus est arbiter pronūtiare. ff. eo. litigatores. §. quid ergo.[b] Sed si simpliciter data sunt pignora.[c] sibi nō poterit retinere: immo ei qui vicerit: vel seruāti arbitriū tenetur restituere. C. de trāsac. si quis maior.

52 ¶ † Postremo ad sententias ꝛ pronuntiationes arbitroꝝ nos breuiter trāsferam⁹ super eis aliqua noua; querētes. Et i primis sciēdum est ꝙ si in plures cōpromissum est: non vn⁹ solus: sed vel omnes: vel nulli cogēdi sunt. ff. e. item si vnus. §. itē si plures. Pone ergo ꝙ vnus legit sententiā alijs presentibus: nūquid valet sententia in iudice planum est q̄ꝺ nō valet snīa. exceptis quibusdaꝫ qui possunt legere per alios. vt. C. de sen. ex peri. reci. l. ij. ꝛ. j. de sen. §. sequitur. ver. sed ꝛ si. vnde idem videtur in arbitris. ff. e. l. j. nisi hoc inter partes conuenisset. ff. de iu. om. iu. si conuenerit. ff. cōi di. iudicium. ꝛ. l. iudicem. et. l. se. ꝛ ideo in cōpromissi forma notabiliter posuimus ꝙ vn⁹ possit pro alio pronūtiare. ꝛ sententiā legere. ff. eo. nō distinguemus. §. cū in plures. quia in cōpromisso omnia ꝓcedūt scđm conuentionē litigatoꝝ. ff. eo. litigatores. §. de of. ꝛ sic obtinuit. ꝛ hac ratiōe dn̄s Azo. ꝛ quidā alter doctor arbitri electi simul sentētiā legerūt[d]. dixit etiā Lau. valere sententiā si tēpore quo ferenda est litigantes consentiant q̄ꝺ vn⁹ pro se. ꝛ pro alijs possit pronuntiare[e].

53 ¶ † Itē non valet si duo tertio absente pronuntiāt. q꞉ absens eos poterat in suaꝫ sententiam concordare. vt in predi. l. si vnus in fi. alias incipit si in tres[f]. ¶ Sed q̄d si oēs presentes sunt. ꝛ maior pars cōcordat: altera dissentit. videtur stādū maiori parti. vt dixi. s. eo. §. ver. quid si vnus ex. ꝛ. j. ver. quid si actū. sec⁹ videt̄ in iudicio in autē. vt nō expec. sa. iui. sed contra. ff. de re iudi. duo ex tribus.[g]

54 ¶ † Quid si ex quatuor arbitris duo condēnāt alij duo absoluūt: forte[h] valet sententia absolutionis. argu. ff. de re. iudic. inter pares. ff. de inoffi. test. si pars iudicātiū. vel dic ꝙ neutra valebit: vt in pre. l. duo: extra de re iud. c. si. infra de senten. §. iuxta.

[a] ¶ Citari. corā ecclīastico iudice super eo de q̄ iurauerat. vt. s.

[b] ¶ Ergo. ꝛ eo casu vt pignora det parēti aget cōtra eū ꝓscriptis v̄bis: vt. not. Acc. C. e. ti: cū antea. §. j. ꝛ ibi s̄ hoc p Cy.

[c] ¶ Pignora. s. nō exp̄sso ꝙ detur parenti. vt. s. no. Accur. e. l. §. q̄ꝺ ait ꝙ tacite id vr̄ actū q̄ꝺ parēti debet. ꝛ sic habēdū ē ꝓ exp̄sso. ff. si cer. pe. l. cū quid.

[d] ¶ Legerūt eq̄ti sunt iudices ꝛ arbitri hodie in hoc q꞉ vnus sol⁹ alijs p̄ntib⁹ ꝛ mādātib⁹ ꝓnūtiare pōt snīaꝫ descripto tn̄ ꝗ verba p̄tis nūeri. de re iu. cū ab vno lib. vj.

[e] ¶ Pronūtiare vt dixi suf ficit p̄ntia. ꝛ mādatū collegarū etiaꝫ sine ꝯsensu partium.

[f] ¶ Tres. vi. s. q̄ꝺ dixi post p̄nc. hui⁹. §. ver. ꝛ no. ADDE ol dra. ꝯsl. xl. ꝛ ab. ꝯsl. lxxvij. ij. li. ꝛ. lxiij. primo lib.

[g] ¶ Trib⁹. et huic ꝯrio statur ꝛ de hoc ex̄ de re iud. c. vl. ꝛ autē: nō obstat lꝫ eñ dicat ꝙ oēs iudices debēt ꝓnūtiare nō tamē dt ꝙ debeāt necessario ꝯcordar̄.

[h] ¶ Forte miror d̄ hoc forte ꝛ de dissētiua q̄ sequit̄.

ver. ¶ Sed pone lata est snia altero arbitrorum absente: et sic nō tz. ff. eo. item si vnus in fi. alias incipit. si in tres. extra de of. dele. vno. q; nō fuit dictum vt vnus alio absente vel moriente pronuntiaret. ff. eo. non distinguemus. §. cum in plures. et l. sicuti. extra de testa. Raynaldus. in princi. demum ille reuersus cōfirmat sniam. nunquid valet snia. et cōfirmat. arg. q sic. ff. de ser. ru. pre. per fundū. et C. si rector prouin. l. j. i fi. ff. de ritu nup. si quis in senatoria. extra de elect. q sicut extra de his que fi. a pla. sine cō. ca. cū nos vbi de hoc[a]. ff. de off. preto. barbarius. ff. de iudi. l. 3. vbi de hoc: q̄dam dicūt ꝯtra. ff. de regu. iur. qd ab initio. xvj. q. iij. §. pōt. ij. extra de elec. auditis. C. de sen. ex peri. reci. l. j. et ij. et premissa iura nō obstant: q; ibi tales persone erant que de nouo poterant seruitutē cōstituere: vel mrimonium cōtrahere vel electionem q̄ nō

55 erat vlla approbare. ¶ † Quid igitur si se fraude absentat: ne p̄sentes valeant ꝓnuntiare: q; forte cū essent in tractatu pronuntiandi: dixit expectetis me aliquantulū: q; statim veniā: et dies cōpromissi finiebat nec venit arg. qd presentes nō possunt pronuntiare: et si fecerint q nō tz snia. vt in p̄. l. item si vnus in fi. et ff. e. l. diem. §. si plures. ff. de re iudi. duo ex tribus. C. quando prouo. non est ne. cum magistratus que est. ij. q. vj. §. diffinitiua. et hoc dixerunt quidam. Azo. et alij contra. nam ratio pre. l. item si vnus in fi. cessat hic. certum est enī q ipse nō poterat alios trahere ad suam sentētiā: q; ipse volebat condemnare. alij absoluere: et ideo recessit: quare tz sentētia ratione latitantis. ar. C. que sit lō. con. l. j. cū enī sit contumax pro p̄sente dz haberi. C. vbi de cri. agi oportet aut. qua in prouincia. extra de eo qui mit. in pos. eum qui alias iste solus posset arbitriū deludere qd esse nō dz. ff. e. non distinguemus. §. de officio: nec malicijs hominū est indulgēdum. ff. de rei ven. in fundo. extra de rescri. plerunq;. C. de indicta vidu. l. ij. in fi. extra vt ecele. benefi. ca. vno. in fine. ad hoc etiam facit extra de of. deleg. prudentiā. §. adijcimus sed illud loquitur qn̄ illa clausula q si nō oēs. erat inserta. ad hoc etiā facit qd no. eo. ti. cum causaz que et. ff. de re iudi. si vni item cum fuerit in tractatu. et si certus sit de die non debuit citari. ar. de act. emp. et ven. l. j. ff. de verbo. ob. cōtinuus. §. cum ita. Item q; eo ipso q recessit contradicere videtur. ar. ff. solu. ma. si cum dotem. extra de presump. nullus. extra de elec. cum nobis olim. ne dolus eius ei prosit. vt. ff. de furt. l. itaq; extra de rescri. sedes[b]. ¶ † Sed quid

56 si tertio absente reliqui duo de eius licentia pronuntiant arg. q valet sententia: q; qui per alium facit etc. ff. de admi. tuto. ita autem. §. gessisse. xvj. q. vj. consuetudo in fi. extra de sentē. ex. mulieres. arg. contra in pre. l. si in tres. C. de sent. ex. peri. reci. l. j. §. et iij. in aut. vt defunct. seu. defun. §. illud quedam enī sunt que per alios fieri non possunt. C. de his qui ve. eta. impe. l. ij. ar. ad hoc. ff. eo. sicuti. et hoc tz Ubertinus de bobio. hoc autem certum est. q si partibus et arbitris placet. q vnus pro se et pro alijs pronuntiet hoc bene valet et tenet vt in concor. que sunt. s. e. §. ver. pone igitur q vnus. ibi nisi hoc inter partes etc. qd si dictū est qd omnes vel maior pars sentētiet singulorū snia penā non facit[c]. vt in predicta. l. nō distinguemus.

57 §. cum in plures. ¶ † Sed q̄d si actū est in compromisso: q concorditer ꝓnuntient: dico qd non valebit sententia duorum sine tertio[d]: nam verba debent aliquid operari: vt. ff. de le. j. si pater. ff. ad municipa. l. j. in fi. ff. de vsu. si stipulatus: et lxxvj. dist. huiusmodi. ar. contra. ff. de pac. iurisgētiū. in fi. nam in talibus valet qd maior pars facit et dixi. s. eo. §. versi. quid si vnus ex ver. sed q̄d si oēs[e]. ¶ † Item

58 ex eo qd dicitur in pre. l. si in tres qd absentis presentia potuit duos trahere: quare pone quod duo p̄sentes erant doctores legum: vel alias multum periti. tertius vero absens erat laycus imperitus. nūquid habebit locū ratio dicte legis: non videt si enī ille presens foret nō traheret illos in suam sniam: et ar. ad hoc. ff. e. pedius. in fi. dic qd posset: q; qnq; videt subtilius imperitus q̄ peritus. C. de of. re. pro. poriores. xcv. dist. esto in fi. extra de consue. c. iij.[f] q; nō omnes et p omnia etc. C. de ve. iu. enu. l. j. et in euāgelio domine deus qui abscondisti hec a sapientibus: et reuelasti ea paruulis[g]. ¶ † Itē qd nō valet cōpromis-

59 sum q sic fit: vt certa feratur sentētia ff. e. qualē. ¶ Quid ergo si dicatur vt possit cōdemnare vsq; ad decē et amplius dicunt quidam q nō valet: videtur enim mandare: vt certā sententiam ferat[h]. nam hec adiectio pluris ad modicā quantitatē refertur. s. ad xj. vel. xij. ff. de verbo. signi. hec adiectio pluris sec9 si dixerit q possit cōdemnare vsq; ad. x. et non vltra extra de dila. litere. ¶ Hoc etiam notādum est: q si de pluribus compromissum est: non videtur pronuntiare. nisi super omnibus ꝓnuntiet: imo super alijs cogendus est pronuntiare. ff. eo. dice

60 re: alias incipit qualem. ¶ † Quid

a ¶ De hoc. x. q. ij. c. j. et vide qd scripsi de of. dele. prudētiā. super. j. glo.

b ¶ Sedes. iterum remitto vt remisi in prin. huius. §. ver. et no. ad decr. secūdā. e. ti. li. vj. et vid q ibi scripsi super. j. gl. post Inn. et Host.

c ¶ Facit. ita loquitur textus legis.

d ¶ Tertio: idē no. eo. titu. ca. ij. lib. vj. in gl. pe. et bn̄ facit de test. c. ij. in fine. lib. vj.

e ¶ Oēs. hec vera vbi s̄rium nō fuisset actū expresse vel tacite vt in hoc casu.

f ¶ c. iij. delectabit ad ꝓpositū videre qd ibi dixi sup. j. glo.

g ¶ Paruulis. Mathe. xj. luce. x.

h ¶ Ferat nō video hic incertitudinē de vno vsq; ad. xij. ergo incertitudo de certo. de qua no. isti. de lega. §. si generaliter. et Gui. de suza. in pre. l. qualez dixit compromissum valere. alle. eo. titu. non distin. §. de officio.

ergo si d' quibusdā pnūtiat: ꝛ eadē die de oībus aliis: nunqd videt' tulisse sniam: dic q̄ si dictū sit. vt simul p̄ferat sniam: dic q̄ si dictū sit. vt simul pnūciet vr pnūtiasse ꝛ valet cū eadem die lz diuersis horis pnūciatū sit. ar. ff. de re iu. Paul⁹. ff. de pig. fundus. §. penul. C. de fruc. ꝛ lit. ex. l. terminato[a]: secus si dictū sit. qd̄ vnam tm̄ sententia ferat. arg. ff. de testa. heredes. §. si. ff. de verbo. ob. continuus. §. cum ita: q2 vnitas diuisionem nō capit. xxiiij. q. j. loquitur. ar. C. de iudic. nulli. extra de seqūst. pos. c. j. ¶ Sz pone actum est qd̄ possit pnunciare quotiēs voluerit: et pmissa est hinc inde pena si pronuntiationi nō stet: demum arbiter pronunciat reuz debere actori dare. x. petita re⁹ vero nō dat quare videtur incidisse in penā: postmodū arbiter vetat sententiādo reum dare illa. x. actor vero nihilominus petit penā quasi cōmissa sit post primam sententiam: reus ad sui defensionē inducit iussum arbitri subsecutum: querit' quid iuris. videtur q̄ pena non sit cōpromissa. ar. ff. d' nouī ope. nun. opus. ꝛ. ff. de pre. sti. l. valerianus. ff. de re iudi. qd̄ iussit. extra de ap. cum cessante: sed dic cōtra: nec obstant illa verba compromissi: quotiēs voluerit ꝛc. q2 illud intelligēdū est si super aliis capitulis ab illis super quibus pnūtiatū est pnūtiaret super eis enim de quibus pnūtiauit pronūtiare nō poterit iterato. ff. de arbi. qui tm̄ circa mediū. ꝛ. l. labeo. extra de of. dele. in lris. ꝛ. j. sequitur.

62 ¶ † Licet autē possit diuersas snias eadem die proferre vt dixi. nō tm̄ pōt sententiam[b] latam mutare: nec errorem corrigere. vt in pre. l. dicere. ꝛ. l. sequē. ꝛ. j. de sen. §. qualiter ver. hoc qz notandum: nisi incōtinēti hoc faciat arg. ff. de here. insti. si ita: extra de testi. cog. preterea cum suis concor. et nisi sit iussus seu interlocutoria. vt. s. e. l. ꝛ. ff. de re iudica. qd̄ iussit. extra de accusa. qualr. j. ¶ Sed infra qd̄ tempus pōt tunc corrigere vel mutare. Rn̄. fz legistas: semper: q2 fm̄ eos ab interlocutoria nō appellatur nec trā sit in rem iudicatam. extra de appel. super eo. ij. ꝛ secūda. q. vj: non ita. ꝛ. l. ante sniam. Idem est forte fm̄ canones: qd̄ dic. vt. j. de excep. §. viso. vers.

63 sed nunquid iudex. ¶ † Quid ergo si cum proposuisset absoluere cōdēnauit. Rn̄. functus est officio suo. ꝛ ideo nō poterit mutare. vt. in pre. l. qd̄ iussit. ꝛ. l. iudex. ff. de re iudi. extra de of. si. dele. i literis. ar. ɔtra: q2 per hoc qd̄ dixit noluit partes discedere a iudicio: vt in. l. qualē. in prin. Item nō vr dixisse q̄ mente non agitabat. ff. de sup. le. labeo. ff. de rebus du. in ambiguo ꝛ hoc quidam tenēt: nam in hac questione nō dixit q̄ voluit: sed in. l. dicere. ꝛ. l. se.[c] dixit q̄ noluit putans bene dicere lz errauerit: q2 errare est vnum pro alio putare. xxij. q. ij. in qbus. ꝛ. ff. de iudi. si per errorez in fi.[d]

64 ¶ † Sed nunqd verbuz obscurū in sententia positū poterit iterpretari[e]: vt si condēnauit in. xx. lib. interpretetur de qua moneta: ꝛ quidē videt' q̄ sic: q2 eius est interpretari cuius est cōdere. ff. de pro. sti. pretorie. ff. de reg. iur. neratius. xj. q. iij. §. ex his oībus. extra de sen. excō. inter alia. ff. de test. heredes palam. §. j. ar. contra: q2 cum hoc sit concessum maiorib⁹ iudicib⁹ vt. ff. de ap. ab executore. Rn̄. j. per cōsequens videtur minoribus negatū ex quo non est in compromisso dictū ff. e. l. non distinguemus. §. de officio extra de priuil. sane. xxvj. q. ij. nō exēplo; extra de presump. nōne. qui eniz interpretat' videt' corrigere. ff. de or. iur. l. ij. §. ex actis. ff. ad tertul. l. ij. dic q̄ nō potest: nec ob. pre. l. heredes: q2 illud hz locuz in vlti. voluntate que ambulatoria est. extra de cele. mis. cū marthe. xiij. q. ij. c. vltima voluntas. ꝛ aut. de testa. imperfe. alia iura etiam non ob. aliij contra: q2 non fert de nouo senētiā: sed cām que est declarata. ar. pre. l. heredes. §. j. ff. si ser. ven. l. sicuti. §. sed si queritur. ¶ Ut autem super his plenius instruaris nota[f] q2 arbiter vel iudex iaccessorijs potest eadem die addere vel mutare. addēdo. ff. de re iudi. Paulus: ꝛ quo ad dicta tamen qūcunqz reformare. e. ti. acta non tamē quo ad mentē: q2 functus est officio suo. vt predixi in versic. qd ergo si cuz: nisi per in inte. resti. vt. in minore: vt. ff. de minor. l. prefecti: vel nisi snia sit lata per falsa instrumenta: vel per testes corruptos. ff. de i integ. resti. diuus. extra de proba. lz. q̄ autem predixi arbitrū non posse corrigere vel mutare verum est si snia tenuit ipso iure alias secus. C. de accu. l. iiij. C. quomodo ꝛ quando iudex: si vt proponis. ff. eo. quid tn̄: vel dic qd̄ delegatus: ꝛ arbiter hoc non possunt ordinarius sic: vt in pri. concor. nec obstat pre. l. quid tn̄: q2 ibi non perfecerat arbiter omne id ad qd̄ fuerat assumptus: sed in. l. ibi precedenti sic qd̄ dicit eum nō posse corrigere: vel mutare: ꝛ iunge qd̄ est. j. de sen. §. qualr.

65 ver. hoc quoqz notandum. ¶ † Sed secundum premissa si arbitri snia est ipso iure nulla: vt q2 cōtra ius est lata: vt. ij. q. vij. §. diffinitiua: vel litigatore absente: vt extra de consti. ecclesia. ꝛ de causa pos. c. j. vel die feriato extra de fer. c. fi. ꝛ huiusmodi. nunqd quasi non dixerit poterit iterum cog-

a ¶ Terminato. ꝛ d' appella. cum appellatiōib⁹. libro. vj.

b ¶ Sniaz diffinitiuam: ꝛ hoc ēt si i cōpromisso id sibi fuisset cōcessum, vt dixit Guido in. l. qlez. §. si. q2 id esset inuitare victū ad illū corrūpēduz. ꝫ. l. conueni re. ff. de pa. dota.

c ¶ l. se. que. l capitq2 arbiter. ꝛ ibi de hoc.

ADDE qd si vult cōdēnare. ꝛ absoluit. Pet. de ancha. cōsil. clxxxij.

d ¶ In si. vide qd̄ plene dixi de purg. vul. c. ij. sup̄ glo.

e ¶ Interpretari Guil. in l. qualem. §. si. formabat hoc dubiuz qn̄ in cōpromisso fuerat expressuz q̄ id posset et dicebat q̄ cū certi sint iudices q̄ suas snias interptati sunt. ff. de app. ꝛ ab executore in prin. ꝛ qd̄ p l. fieri possit ēt ex acto ꝯhentiū. ff. de pac. non est impossibile. ergo id poterit.

ADDE Bal. in. l. fi. C. eo.

f ¶ Not. hoc quasi ad literam no. Accur. in pre. l. q2 arbiter.

gnoscere ꝛ ꝑnunciare: videtur q̄ sic
scd̄z ea que dicta sunt: vt ar. C. de sen.
ꝛ interlo. om. iu. l. j. ꝛ. C. de accu. l. iiij.
dic contra: sicut in delegato. ff. de re
iudi. iudex. extra de offi. dele. in lite-
ris. C. q̄n̄o ꝛ q̄n̄ iudex: si vt proponis:
vel dic q̄ si ꝑnunciauit de oībus de
quibus pronuntiare debuit tunc nō
poterit iterū cognoscere ꝛ p̄onūtia-
re: vt in p̄e. l. quid(tm̄: qꝛ functus est
officio suo: vt. s. secus si pronuncia-
uit de quibusdā seu de vna: nō de oī-
bus: ꝛ hec potest esse vna differentia
inter arbitrum ꝛ iudicem q̄ dic vt
j. vers. quid si arbiter. ¶ Quid igitur
si de vna re tm̄ assumptus de ꝑte ei⁹
pronunciet: dic q̄ snīa nulla est. arg.
in p̄e. l. qualem. in fi. Rn̄. j. ꝛ iterum
cogetur pronunciare: nec obstat. l. C.
si aduersus res iudi. l. j. si bene aduer
tatur. [a] Idem etiam extra de elect. cū
inter. R. vbi de hoc ſm papā [b]. ꝛ. j. de
sen. §. qualiter. ver. qd si peto. ¶ Sed
econuerso. quid si non appareat de q̄
re sit actum. Rn̄. si cause sunt inter se
connexe ꝛ coherentes tacite videtur
actuz q̄ de omnibus pronunciet. ar
gu. in p̄e. l. quid tamen ibi nihil sibi
de cōibus ꝛc. arg. ff. de mino. etiaz. ff.
de le. iij. si cornus. ff. de verbo. ob. scire. [f]
ff. de condi. ꝛ de. hec scriptura. extra de
rescri. c. fi. ver. seu quē q̄z: ꝛ. c. dispēdia [g]
ver. decernim⁹. li. vj. ſm Uber. ¶ Po-
test. ergo pronuntiare de rebus ꝛ cō-
trouersijs que ab initio inter cōpro-
mittentes fuissent: non de his que
postea superuenerunt. ff. e. l. his reb⁹
ꝛ extra de rescrip. c. fi. ¶ Quid ergo si
compromissum est de controuersijs [h]
preteritis ꝛ futuris. arg. q̄ non valet
ad instar iudicij. ff. de iudi. non quē-
admodum: nam sicut iudiciuz de fu
turis esse non pōt: vt ibi ꝛ. ff. de vsur.
l. j. §. j. ꝛ extra de re iu. abbate sane li-
bro. vj. sic videt̄ q̄ nec arbitriū q̄ est
simile ei. ff. e. l. j. C. de iudi. rē nō nouā
dic cōtra [c]. arg. extra de p̄iui. qꝛ circa
non tm̄ vt pronunciet de futuris: sed
vt remaneat arbiter in eis. ꝛ postea
cognoscat: ꝛ arbitretur. ar. ff. si serui.
ven. harum ꝛ. l. egi. alias nihil opera
rent̄ predicta verba [d]: que sunt in ꝑ.
l. de his: q̄ esse non dꝫ. ff. de vsur. si
stipulatus. ff. de leg. j. si quando. ff. ad
muni. l. j. in fi. C. li. x. de thesaur. l. vni
66 ca. lxxvj. di. huiusmodi. ¶ † De loco
autē sciendum est q̄ si non apparet
de quo actū sit intelligitur de eo vbi
compromissum factum est. ff. e. si cū
dies. §. si arbiter. ꝟ. Ad ergo. ¶ Quid
igitur si cōpromissum factum est in
villa ꝛ sententia in ciuitate lata. Rn̄.
dicunt quidam q̄ non tꝫ: si non fuit
actum de eo loco: qꝛ non est idē loc⁹:
vt in p̄e. l. [e] ¶ Sed nunquid ex post-
facto possunt locum partes declara-
re. dic q̄ sic. arg. extra de rescrip. c. fi.
¶ Itē queritur an stricte accipiatur
locus in p̄e. l. vt si factum est cōpro- [f]
missum in portica vel in ecclesia. ꝛ hu
iusmodi: in eisdem locis sit pronun-
tiandum: ꝛ quidem videtur. qꝛ litera
ipsa simpliciter loquitur. ar. ij. q. v. cō
suluisti. extra de transac. inter corpo-
ralia: verūtamē nō est ita stricte intel-
ligenda. nam sufficit in eadem ciui-
tate pronuntiari. lꝫ nō facit in eo lo-
co ciuitatis in quo cōpromissum est.
ar. ff. de vi ꝛ vi ar. l. j. §. ibi autez. ff. ad
67 sil. l. j. §. eodem autē. ¶ † Immo loc⁹
q̄n̄q̄ accipitur pro tota prouincia. C.
de p̄escri. lon. temp. l. fi. ꝑ pe p̄inci.
nec verba iuris sunt calūnianda. sed
sane intelligenda. ff. ad exhi. l. pe. ff. de
procu. l. p̄eses. extra de verbo. sig. pre
terea. C. de leg. ꝛ consti. l. ij. ꝛ hec vera
sunt. dūmodo sit locus ille honestus
sec⁹ si in popina vel lupanari. qꝛ tūc
impune arbitro non paretur. ff. eo. si
cū dies. §. si arbiteri. versi. sed si in ali
quē. ¶ Sed quid si spōte venerint par
tes: sed alicui ꝑcepto ibi facto nō pa
ruerunt: videtur eodem modo q̄ nō
punient̄ ſm Ac. arg. ff. de iu. om. iu. l.
fi. [f] arg. cōtra qꝛ lupanaria nō īfamāt
castitatē. xxxij. q. v. c. j. cum suis con-
cor. [g] ¶ † Sed quid si vterq̄ pōt ho-
68 neste venire: puta qꝛ quilibet est le-
no videtur q̄ valeat: qꝛ vnus nō hꝫ
quid alteri opponat. argu. C. de here.
quoniam: de epi. au. si quē q̄z in fi. ij.
q. vij. §. in hoc capitu. extra de excep.
cum ecclesiastice: ꝛ paria delicta ꝛc. ex
tra de adulte. c. pe. ꝛ fi. [h] ¶ Sciendu
quoq̄ est q̄ si id q̄ arbiter intra diē
certum iusserit dari nō detur lꝫ post
ipsam diem offeratur: nihilominus
pena cōmittitur nisi is cui offertur ac
ceperit. qꝛ tunc penam petere nō pōt
69 ff. e. celsus ait. in p̄in. ¶ † Sed pone
q̄ dn̄s recepit pecuniā. ꝛ dixerit reci-
pio pecuniam saluo iure meo. an hec
verba operentur vt possit postea pe-
tere penā. Rn̄. sic. arg. ff. qui. mo. pig.
vel hypo. sol. debitor. §. j. non tamen [g]
petet vtrūq̄. scꝫ penam. ꝛ illud q̄ da
ri iussum est. ff. de doli. exce. apud §.
labeo: sed si plus est in pena. q̄z in eo
q̄ dari iussit illud plus petet nisi sti- [h]
pulatus fuerit penam rato manente
contractu. ff. de transac. qui fidem. et
supra in forma cōpromissi. ¶ Si ve-
ro iussit arbiter me certa die tibi da-
re pecuniā: ꝛ tu noluisti recipere: nō
cōmittitur pena: vt in predi. l. celsus
70 in fi. alias īcipit si arbiter me. ¶ † Po
ne igit̄ q̄ iussit me dare pecuniā cre-
ditori: quā creditor nō vult recipere.
demū eam expendo: quo audito cre-
ditor vult eam habere: nunquid te-

a ¶ Aduerta-
tur. hoc itel
ligas per ea
q̄ dixi de in
dica. cū iter
in vlt. gl. ꝟs.
de scd̄a. q. et
p Azo. in sū.
hui⁹ ti. vers.
porro si vni.

b ¶ Papā. ibi
scripsi in gl.
pronuntiat.

c ¶ Dic con-
trā. hoc plꝫ
Albe. gal. ca
ius ꝟba ha
bent̄ ad lr̄az
s. e. §. in pri.
ver. sed qrit̄
idē Guil. de
suza. in. l. de
his. alr̄. l. nō
distinguem⁹.
e. ti. §. de of-
ficio. ff. de ꝑ
cu. l. iij. huic
cōcor. extra
e. ti. de ꝑcu.
c. pe. in p̄n̄c.

d ¶ Uerba. in
considerate
dicit hic q̄
ꝑ te videas.
si dixisset lex
de his tm̄ re
bus ꝛc. dice
re potuisset
sine supabū
dare. sꝫ nec
sic probaret
intentum.

e ¶ In p̄e. l.
facit de re-
scri. Rodul-
phus. de sen.
ex. si ciuitas
lib. vj.

f ¶ l. fi. salua
pace nō loq̄
tur accur. in
casu isto. scꝫ
cū in loco cō
promissi ci-
tant̄ ad lu-
panaria: sed
q̄n̄ citant̄ ex
locuꝫ cōpro
missi vt de re
ma vbi fue-
rat cōpromis
suꝫ in ꝑuin
ciā de quo lo
quit̄. §. si ar
biter. j. rn̄. et
ibi ē illa gl.
ꝛ sic facit hic
lex finaliter.
quam alle-
gat. q̄ dicit q̄
extra territo
riū ꝛc. de cōsti.
c. ij. l. fi. li. vj.
puto igitur
hoc casu lau
dum valere
cui gl. vl̄ lex
allegata nō
ob stacit q̄
sequitur.

ADDE q̄
bal. cōsi. ccx-
cj. j. li. tꝫ q̄ si
in cōpromis-
so dictū sit q̄
possit ꝑnun
tiare in quo
cūq̄ loco q̄
tm̄ non pote
rit arbit̄ ali-
quid facere
ex domiciliū
compromit
tentium.

g ¶ Cōcor. vi-
de q̄ ibi no.
in. xlvij. dist.
quātūlibet.

h ¶ Et fi. §. cō
promisso in
l. si cū dies.
ꝛ ꝟ. sꝫ si ī ali
quē simplr̄
ꝑceptū vl̄ lo
cū ihonestū
iprobārdicē
do in illu ar
bitro nō de-
bere pareri.

neo: statim dare: non videtur ar. pre. l. celsus: z. ff. de iudi. si iudex. Imo debeo habere tantum tempus: quantum ante habueram: qz hec secunda dilatio videtur subrogata in locum prime argu. ff. de acquiren. heredi. ex facto: vel dic qd determinabitur tempus arbitrio boni viri. ff. de solu. quod debetur.

71 ¶ † Sed pone arbiter condemnat Titium: vt restituat. c. Sempro. de quo compromissum erat. Titius restituit: postea idem titius illa. c. abstulit: queritur an incidit in penam: ar. quod sic. ff. eo. inter castellianum[a] alias enim non videtur restituere nisi duret restitutum. ff. de verbo. sign. restituere. ff. de in rem verso. si p parte. §. versum. ff. de vsur. videamus. §. j. §. fatiana: de pe. distin. j. diuortium. Item qd facit exceptio rei iudicate in iudicio: illud idem facit sententia arbitri in compromisso. ff. de except. rei iudi. l. penul. §. latinus: z. ff. quod cuiusq3 vniuer. item eorum §. sed si decuriones. ar. contra institu. qui. mo. tol. obli. rn. j. C. de act. emp. z ven. l. si. z. C. si manci. ita fue. ali. l. penul. ff. de verbo. obliga. l. stipulatio. distingue.

72 ¶ † Nam aut dedit siue restituit eo animo: vt postea auferat. z tunc incidit ac si non dedisset. ff. de sol. qui sic soluit de pe. disti. j. ecce nunc tempus: in fi. de pe. di. iij. c. j. z. c. penitentiam agite: z. c. se. extra de verbo. si. nonimus: in fi. aliter non incidit si eo animo vt non auferat. ff. de verbo. obli. inter stipulantem. §. sacramenta. sed agendum est iure ordinario de violentia. institu. qui. mo. tol. ob. in prin. et ff. de sol. qui res. §. aream. vel dic q si petijt rem sibi tm restitui si post auferat no incidit si vero petijt vl' precepit restitui z restitutam penes eu dimitti: tunc incidit: qz duo videt sibi arbiter precipere: vnde cu nis faciat vnum scilicet qz restituit: facit contra aliud b qz non dimittit. ar. ff. e. celsus §. j.[b]

73 ¶ † Sed cum. s. in forma compromissi fiat mentio de expensis: quero an arbiter possit super eis pronuntiare: idem etiam quero d vsuris z de fructibus z videtur q non nisi fuerit dictum. ff. e. non distinguemus. §. de officio: et in. l. fi. z. l. qui tamen §. fi. Azo. dicit contra. ff. e. quid tamen §. fi. ar. ff. de in. om. iud. l. ij. ff. de procur. ad rem mobilem z. l. ad legatum: qz z de fructibus potest. Ad idem. ff. iudi. sol. iam tamen. §. in hac. vel distingue. an sumptus vel fruct9: vl' vsure peti possunt iure actionis: vt tunc super his cognoscere vel pronuntiare non possit: cum de hoc actum non fuerit: an vero veniat iudicis officio. vt in bone fidei iudicijs: vt. tunc possint: nam vna actio dicitur. z non due. C. depo. l. iiij. qd prosequere. vt in sum. d. m. eo. tit. §. qualiter ad affectum. versi. nunquid potest. ¶ Quid ergo si no fuerunt petite: nunquid potest pronuntiare. dic q si debentur officio iudicis: tunc potest fieri sed si iam pronuntiauerit no possunt peti. si vero per stipulationem: tunc sic. ar. C. depo. si. l. iiij. ff. de eo qd certo loco. centu capue. ¶ Sed an de pena vel interesse compromissi cognoscet. ar. q sic. ff. ad. l. aquil. inde neratius. §. pen. qz licet non possit iudicare: nisi de his quibus in eum extitit compromissum: vt extra. e. c. cum dilect9[c] potest tamen de his coherentibus: nam z potest diem solutioni prefigere. ff. eo. si cum dies. §. fi. papa tamen contra tenet[d] ar. pre. l. quid tamen §. fi.

74 ¶ † Sed nunquid arbiter potest a partibus petere sportulas. argu. qd sic. in aute. de iudi. §. ne autem. ff. eo. l. j. C. de iudi. rem non nouam. ar. contra quia compromittitur vt expense vitentur. z gratis ipse debet hoc officium expedire. ff. de nego. gest. l. j. et l. qui seruum prope fi. ff. de admini. tuto. l. qui negotiationi. in fi. ff. manda. qui procur. §. fi. z. ex mandato. z. l. j. sed certe casus est: q potest. C. li. xij. de proxi. sacro. scrin. in sacris. iij. versus. princi. z. C. eo. li. de priui. schola. quotiens versus prin. licet in vtraq3 lege consueuerit exponi arbitrum. i. delegatum[e]. ¶ † Illud autem certum

75 est qd sententia arbitri de communi consensu sine pena electi est executioni mandanda: vt. C. de arbi. cum antea §. sancimus. ¶ Quid si sit cum pena electus nunquid eius snia est executioni mandanda: z videtur qd sic: vt ar. ff. de re iudi. ait pretor: in princ. et. l. a diuo. z. ff. de arbi. non distinguemus §. iulianus. in fine. Item diligentia no debet sibi esse nociua: vt. C. de al. lu. et pallu. l. fi. Ubertus tamen dicit[f] qd sententia arbitri cum pena electi non est executioni mandanda sicut sententie aliorum iudicum vt. ff. de arbi. Pompo. ait. z. l. dies proferre. §. fi. sufficit enim tunc penam committi. sicut fit alias quando aliquis vendidit rem: quam non vult tradere: nam sufficit si reddit duplum arrarum. vt C. de fide instru. contractus in fi. z sic

76 mandatur cum effectu. ¶ † Quid si in compromisso penali sit dictum q pena soluta ratum maneat arbitrium. vt. s. versi. quid ergo secundum premissa. nunquid hoc arbitrium erit ad modum sententie executioni mandandum z videtur quod sic: nam lex dicit arbitrorum sententias executioni mandandas. ff. de re iud. a diuo. item hoc videtur expressum in arbitris iudeo-

[a] ¶ Castellianum facit qd ibi nota. ADDE. ff. si. sed pone. Quid si non recepit pecuniam. sz calculat z est sepi9 ro an videatur remissa pena. ro. consilio. cxliij.

[b] ¶ §. j. si quis nd. de elect. commissa. lib. vj. i gl. qd si. ADDE qd voluit Bar. l. l. si fideiussor. §. j. delegsa. j. q si arbiter condemnat titiu ad locandu fundu sempronio z titius locauit demu Inuenit q p hoc no incidit i penam. p. l. i numerata l fi. ff. de solu. et ibi hoc sequuntur Bal. ange. z pau. de ca. z bar. consuluit eius consi. incipiente precepit arbiter.

[c] ¶ Dilectus vide qd de hac in precedenti ibi dixi super glo. ij. post prin. Ad de qd opin. spe. sequitur ab. de iud. c. cu dilectus.

[d] ¶ Tenet in pre. decr. cu dilectus.

[e] ¶ Delegatum. de hac z alijs expositionibus. no. ff. e. l. pe. z scripsi de offi. dele. ab arbitris. l. j. glos. lib. vj.

[f] ¶ Dicit vbi. s. in prin.

* ADDITIO. Adde ad ff. se. ibi qd si i compromisso zc. q snia arbitri no mandat executioni vbi est pena qz agit ad penam als sic pm guid. pa. sin. cdxxviij. incip. al sertio interfecti et dicit istud fuisse dictu old. alle. l. iudei. C. de iud. z. l. a diuo pio. ff. de re iudi. h sunt gl. Inc in. l. ait pretor ff. de re iud. z l. c. p tuas. ex de arbit. Henri. Fer.

num.C.de iudeis.l.iudei. et etiam in alijs.ff.de trāsac.qui fidem et.C.de cō trahen.empt.l.fi. Vba enī illa ratum maneat arbitriū debent aliquid operari.ff.e.l.j.ſi quā.lxxvj.di. hmōi alias nō eſſet finis litiū cōtra mentem iuris.C.de fru.et li.ex.termiato.ff. de arbi.nō diſtingue.§.queſitū eſt de do. et cōtra.finem arg.cōtra.C.de arbi.l.j.ff. e. ex cōpromiſſo. Priuatoꝝ enī cōſenſus nō facit iudicem.C. de iur.om.iudi.l.priuatoꝝ.item lex ꝓhibet actionem iudicati dari vñ litigātes pacto nō poſſunt hoc facere.ff.de poſtu. ꝗ ꝓhibet eſt de teſta.requiſiſti.itez ſi ſine pena cōpromiſſum fuiſſet de tenēdo ratū arbitriū tñ intereſſe peteret. vt.ff.de arbi.l.diem.§.fi.et.l.ſe.ſed pene adiectio cum ſubſcriptione de rato nil plꝰ fortitudinis adijcit cōpromiſſo cū quia alteri ſtipulatꝰ et penā: qꝛ ſola pena tenet:et prima pactio tā ꝗ̃ inualida nō ſuſcipit vllas vires.ff. 77 de v.ob.ſtipulatio.§.alteri. ¶ † Itez verbū illud ratū manet arbitriū. nihil aliud ſonat ꝙ vt pena ſoluta arbitriū maneat in ſuo primo vigore:ſz primꝰ vigor fuit tñmodo ad intereſſe.ar.ff.de lega.j.legata.itē certa ſunt ſnīa arbitroꝝ:ꝗ lex noluit executioni mandari vñ ꝫ.l.nō eſt aliqua forma tradenda.ar.ff.de acti.et ob.l.obligationū fere.rñ.j.eſt de trāſla.inter. circa mediū.ij.q.v.cōſuluiſti.dicēdū eſt ergo qꝺ tale arbitrium nō eſt executioni mādandū ſed ſolū pena et inſuper intereſſe petatur nec obſtat predicta ratificatio: que non fuit poſt latum arbitrium ſubſecuta: vt.C. de 78 arbi.l.penul. ¶ † Sed querit quare ponitur.vt.ſ.§.pri.in forma ſibi. inuicem:et eidem arbitro ec. nā ptes debent penā ſibi adinuicē ſtipulari: et nō arbiter:vt in ṗ.l.Pōp.ait.et.e.ti. in.l.ſe.Quid ḡ erit ſi arbiter penā ſtipularet et altera ps nō obtēperat arbitrio.nō enī pars obtemperās petere poterit illā qꝛ nō fuit ſtipulata: ſz dic ꝙ arbiter dꝫ cedere actionē. quaz dꝫ parti obtemperāti.ff.de prel. v. ſi rem inſpiciendā.§. ſi qs ſponſionis: et ſic applicabitur pena parti obtemperāti.C.de tranſac.ſi qs maior. Pla. tñ dixit [a] non tenere cōpromiſſum:ſi arbiter vel alius fuerit penā ſtipulatus.qꝺ dic vt in ſum.Azo.e.ti.ver.qd ſi arbiter.vide.ſ.v.ſed quid ſi ſtipu- 79 latus. ¶ † In forma autē cōpromiſſi notabiliter ponitur ꝙ poſſit ꝓnūtiare die feriata: nā alias nō poſſet [b]. et in hoc eſt arbitriū ſimile iudicio. ff.e. ſi de meis.§.fi.et.l.ſi feriatis.et.l. diez ſi qs litigatoꝝ:et licet actum ſit: non tñ poterit diebus in honorem dei feriatis ꝓnunciare.etiam ſi expreſſe ſit dictum.C.de fer.omnes dies ꝓpe fi. et extra eodem capitulo fina. decima quinta queſtione.iiij.cap.j.et.ij. quia illa clauſula non extenditur ad id qꝺ de iure fieri non poteſt.ff.ad muni.l. Lucius.§.idem. Reſpon. et probatur hoc.ff.de poſtu.quos prohibet. ff. de pactis.ius publicum.extra de foro cō peten.ſi diligenti.j.diſt.ius publicū. In ruſticis autem et repentinis poterit ſecundum Jacob. et Bal. [c] ¶ † Sz 80 nunquid amicabilis cōpoſitor poterit diebus feriatis pronūtiare: reſpō deo ſic.quia non dicitur tunc verum compromiſſum:ſed quoddam pactū ſeu tranſactio que tunc fieri poſſunt. arg.C.de fer.l.fi.ver.tranſactio. et omni tempore poteſt quis paci intendere reformande.vt ibi et extra eo.c.j.ibi niſi pro pace.ec.et.c. fi.xxij.q.j.omne quod vnde dixit Uber. quod ſi dixit arbiter.quod arbitrium obtinet vicē amicabilis compoſitionis ſeu tranſactionis:valebit.C.de ferijs.l.fi. ſecꝰ ſi dixit quod habeat vim ſententie ꝑpter vitium pronuntiationis.ff.de ex 81 cu.tut.l.qui teſtamento. ¶ † Sed nū quid tenetur ſedere et audire diebus feriatis:quibus audire poteſt ex pacto partium ex quo partes renuntiauerint? Reſpon. non ſicut.nec iudex. quia hoc pactum non ligat arbitruz vel iudicem poteſt tamen ſi velit. qꝛ non quicquid iudicis poteſtati. ec. ff.de iud.non quicquid. ſecunda que ſtione tertia.§.notanduz prope princip.C. quomodo et quando iud. lege prima.ff.de pactis.ius.publicum. extra de foro compete n. ſi diligenti. vel in arbitro refert [d]. An dictum ſit quod poſſit ſedere.vt tunc ſit in eius voluntate ſedere vel non:an dictum ſit quod poſſit et debeat [e] ſedere vt tunc ſit obligatus ad ſedendum. qꝛ ſicut partes obligantur arbitro ſic ipſe eis.argumentum. vigeſima ſecūda queſtione vltima.de forma.in fine. primo ergo caſu cogitur procedere in ſecundo non [f]. ad hoc facit. ff. de verborum ſignificatione. verbum oportere.ff.de arbitris. non di- 82 ſtinguemus.§. de officio. ¶ † In ſumma quoq; illud non eſt omittendum.nam ſi aliqui [g] ſponte de communi conſenſu conſentiant coram epiſcopo litigare ipſe more arbitri cognoſcet ſi vero coacti [h] ſint ſententia non valebit vel etiam ſi ſit altera parte abſente lata: hec habentur. C. de epiſcopali audien. lege.ſi qui ex conſenſu:niſi dictum fuiſſet quod altera parte abſente poſſet ſententiare:vt in ṗ.l.diez ꝓferre.§.litigatores. ¶ Quid ſi inuiti detinerentur: dico quod nō valet quod actum eſt: vt ibi

a ¶ Dixit vt no.accur.ff. eo.litigatores.§.qꝺ ait no.et ꝺ hoc i.l.pe.§.j.C. e.tit. et ibi et ꝑ cy.v.vl. ꝗ rit gl.tractādo ꝺ pignorībꝰ datꝫ arbitro ꝓ obſeruatōe arbitrij: et ibi ponit et dictū Gui. de ſuza.

b ¶ Poſſet ꝺ arbitro iurꝫ j. de recu.§. fi.pe. char. v.itē nūqd.

c ¶ Jac.bal. vide.j.de feri.§.vlti. in prin.

d ¶ Refert ſz vber.de bo. char. iij. in ṗn.et Jo. de deo cauil.li. iij.car. vltia in prin.

e ¶ Debeat facit qꝺ no. i cle. ꝺ iudi. diſpēdioſā ad fi.ſup vbo valeat.

f ¶ Scḋo nō. ſup.niſi dicaſcōpromiſſi extitura eēt ꝑ.l. ſi de meis.§. vlt. ff.de arb.ſic et dixit Barth.ꝺ pratis l.q.ꝗ icip.ſocietas iudicum in fi.

g ¶ Alij ꝗ laici.ſz idez in clericis et ꝑ pꝛ̄ijs ꝺ q.ſ. §.ij.v.ſz nū q̄ ſ vt ex ne ꝗ ſz nō poſſint iuriſdictionē ꝓpriā declarare niſi certa ꝯcurrāt eūdo ad aliū iudicē bñ tñ ſine eṗi ſui ꝯſenſu arbitros eligūt i cauſis ꝓprijs. vt no. ꝺ fo. cōpe.ſi diligēti i fi.j.gl.

h ¶ Coacti.vide qꝺ dixi. ſ.§. excipit prope fi.

a ¶ Commisisset. clarius. secundum superiora dixisset. quia tunc nullus incidisset in penam.

b ¶ Cum autem allegatur quod no. de do. et contu. c. fina. et idem in § differt. Uer. nem si arbiter.

¶ De arbitris. Rubrica. Bal.

Arbiter est bonus vir electus super lite cognoscenda et tandem iudicialiter dirimenda. Arbitrator autem est bonus vir. et amicabilis compositor electus super lite transigenda et ad concordiam via equitatis lites partes inducenda. Arbiter debet sequi iuris rigorem et equitatem scriptam et non potest assumi nisi ad diffinitionem litium. Arbitrator sequitur equitatem sui capitis. et potest arbitrator modicum ledere enormiter si ff. de arbi. l. si l seruum. § si quis iudex. et l. si de meis. § recepisse. ff. pro so. l. vnde si nerue. et si eligatur arbiter super lite habet vim transactionis in auten. vt diffe. iudi. l. j. differt tamen a vera transactione sicut in sententia toleratur omnis lesio propter eius autoritatem. ff. ad tre. l. lucius. § fi. ff. de pigno. l. si fundus § si plures: secus si in arbitramento quia videtur compromissum super spe future eque pronuntiationis. non tamen hec spes conditionem facit sed modum et exceptionem parit et ius petendi reductionem. nam si inesset ibi conditio non valeret laudum ipso iure quod est falsum. ff. loca. l. quero. § inter in fi. nam nec dolus nec culpa arbitratoris facit laudum nullum esse sed parit exceptionem. ff. de arbi. l. non distinguemus. § cum quidam. et l. ita demum vbi de hoc. et ar. ff. ad trebel. l. seruo inuito. § cum pretor. Eligitur etiam arbiter super diffinitione contractus. C. de contrahen. emp. l. fi. ff. loca. l. si merces. et l. si in lege. in prin. et super testamento. ff. de lega. ij. l. j. Sed hec differentia est quia in contractu videtur eligi in modum conditionis sed in vltima voluntate remanet declaratiuus. vt dicta lege prima secundum Pet. vide infra eodem. § dicit Barto. et in § quo iure. ver. si super contractu Bald. ¶ A sententia arbitri non appellatur. quia appellatio debet fieri ad superiorem gradatim. sed arbiter non est in gradu iurisdictionis. Idem in arbitratore quod non appelletur, sed loco appellationis petitur reductio ad arbitrium boni viri et Innoc. que in arbitro peti non potest. et si processit vt arbitrator et diffiniuit vt arbiter autoritatem qua pronuntiauit non autoritatem qua cognouit considero quoad admittendam vel respuendam reductionis petitionem.

et. ff. qui testa. facere pos. testamento ff. de ani. prestan. l. j. § fi. extra de spon. 83 cum locum: et de procura. accedens. † Quid si arbiter pronuntiauit altera parte absente: et sic non valet: vt dixi. nec vult amplius pronuntiare. vel pars aduersa non vult quod pronuntiet. per l. ff. de re iudi. iudex nunquid debet iterum pronuntiare et videtur quod sic. quia hoc faceret ordinarius. vt. C. de accu. si accusatoribus absentibus. C. quando et quibus qua. pars. si preses. licet sit secus in iudice delegato. vt eo. ti. si vt proponis. et extra de offi. dele. in literis cum quis arbiter comparatur. ¶ Sed Ri. secundum Uber. quod iterum debet pronuntiare: quia nondum tulit sententiam: vt. ff. de arbi. quid tamen: et l. qualem. ar. contra. nam si vnus abfuit sententia non tenuit: tamen qui non venit incidit in penam vnde non potest amplius iudicare: nisi sit dictum quod pena pluries committatur: vt ff. eo. si quis: et l. duo. § fi. sed si forte die feriata pronuntiasset altera parte absente: quia tunc non commisisset[a]: esset a pretore cogendus: vt adhuc diceret: vel dic: vt. S. ver. sed premissa. ¶ Sed quid si arbiter pronuntiet pro absente: nunquid absens petet penam si presens non pareat sententie. Respon. sic sic. absurdum enim est vt actor veniat contra ea etc. vt. C. de iureiuran. generaliter: vnde sepe euenit quod is qui petit: excludi potest exceptione: non tamen est qui opponat: vt. C. de trans. ac. vbi. C. de constitu. pecu. autem. contra: ita licet hic non habeat actionem mero iure tamen non est qui obijciat excep. Preterea sententia lata pro minore sine tutoris autoritate valet: vt C. de procura. non eo. sed dic quod presens potest euadere per aliam viam. dicet enim absenti. et tu incidisti in penam. quia non venisti. et sic poterit compensare: cum generaliter dicat litera pre. l. quod sententia vno absente lata non valet et ideo est generaliter intelligenda. vt. xix. distinctio. si romanorum: et quia compromissum non debet claudicare. vt. ff. de arbi. l. si cum dies. in fine. et l. non distinguemus. § si seruus. sicut nec iudicium: vt extra de excep. cum inter. secundum Uber. et vide supra. § excipitur ad finem.

84 ¶ † Sed pone arbiter nocte precedente ante diem statutam decedit: pars vero que non venit ad diem non mouerat tunc se de loco suo: et certum est quod alimodo non poterat venire die assignata: queritur vtrum incidat in penam: et videtur quod sic. arg. ff. de verbo. ob. insulam. et l. cum stipulatus sim a proculo. Odofr. contra. cum aduersarius non interfuit. arg. ff. si quis in ius vo. non ierit. l. ij. § fina. et vide infra b. de expensis. § fin. versi. cum autem.[b]

¶ Ab interlocutoria reductio non petitur: quia arbitrator non interloquitur. quia cum est processum coram eo arbiter interloquitur: sed non subiacet reductioni.

¶ Item absque de consensu partium possit appellari. vide infra de appe. § a sententia arbitri. vide infra eodem § an processus. et infra de inqui. § primo. et infra eodem § si quis est arbiter.

¶ Nota quod iura votis litigantium tripliciter prospexerunt. vno modo maximo ad lites dirimendas si partes volunt quod id quod sententiabitur firmum sit nec decetero lis possit siue bene siue male pronuntietur. Nam si hoc volunt compromittant in arbitrum cui laudo metu pene standum erit siue bene siue male pronuntietur. ff. de arbitr. l. diem. § stari. Secundo medio valde submisso rationi quod litigetur coram iudice si bene iudicabit stabit si male appellabit. huic tamen appellationi potest renuntiari. lege prima in fine. ff. quibus appella. non licet. C. de tempo. appellatio. lege finali. in fine. Tertio minimo modo quod compromittatur in arbitratorem qui debet sequi viam veritatis et iustitie. et in dubio debet facere quod credit vtrique parti expedire non autem debet esse partialis homo. sed communis amicus facto et opere vt nomini suo facta conueniant. et si secus faceret potest peti reductio cui non potest renuntiari. nisi laudo lato de quo infra eodem § renuntiari non potest sicut nec emologare. argumentum. C. eodem lege penultima. et in hoc differt a sententia vbi potest renuntiari appellationi. ¶ Item iste in dubio laudat sed iudex in dubio non iudicat si de causa sibi per gesta non liquet: sed arbiter non indiget gestis. vt per Innocentium. de iureiurando. quintauallis. Baldus.

¶ Non valet sententia arbitri vel arbitratoris contra sententiam iudicis que transiuit in rem iudicatā in. §. j. versi. arbitratores. & ratio no. per Accur. C. de trās. l. si diuersa. Nam nec partes in hoc pñt expresse cōsentire. vt ibi no. Bal. et vide. j. eo. §. sed de re iudic. ¶ Petitio reductionis debet peti corā iudice eius loci. versi. sed quis erit. G. scz vbi est cōpromissum. ff. de arbitris lege si cū dies. §. si arbiter. vel dic qđ actor sequitur forū rei contra quē petit reductionē. ff. de condictione indebiti lege cū ni certo loco. & C. vbi et apud quos. l. ij. quod est verius. non obstat. §. si arbiter. qz illud valet quo ad processus arbitri. sed hic loquimur de processu iudicis. vnde non discedo a regula que dicit quod petēs sequitur forū rei. Ab illo enim iudice iudicandus cui subest non a iudice actoris cui non est suppositus. Bald. vide. j. §. quare. ver. & tunc qui est. ¶ An processus reductionis deseratur per lapsum anni sicut processus appellationis dic qđ nō: qz petitio reductionis non est vera appellatio. ver. quid si a tēpore. G. sed est potius simplex querela in qua non cadit desertio iure intentati & petitur correctio ista officio iudicis qui super lite vel aliquo litiū capitulo extitit cōpromissum no. ff. qui satis. co. l. arbitro sum vnam lect. Bal. vide eo. §. quo iure. & s. eodem. §. a sententia. et infra de appellationibus. §. sed pone questionem de facto. ¶ Potest de vno articulo cōpromitti sicut de tota causa. C. de pa. l. penul. vide infra eodē. §. cōpromissum. B. ¶ Arbiter facit litē suaz eo modo quo iudex. versiculo sed quero. G. arbitrator non tenetur nisi de dolo et lata culpa. quia contractus celebratur solum gratia cōpromittentis. argu. l. j. §. primo. ff. si mes. fal. mo. dixe. scđm Barto. Idem consiliario. ff. mādati. lege ideoqz. §. si quis ea. Bald. vide infra de re iudic. §. iudex facit. ¶ Si cōpromittitur in tres simpliciter & vnus sit inhabilis non valet cōpromissum quo ad duos. §. potest. versiculo sed quod si. G. Nam quando cōmittitur aliquid copulatiue illa copula videt esse de forma cōpromissi a quo non potest recedi. l. pedius. §. primo. de arbi. Bal. vide supra. §. si cōpromittit. ¶ Ordinarius cause non potest compellere partes vt cōpromittant in eum de causa nec sponte recipere secundū leges. secūdū canones sic. sed de alia bene potest recipere sponte. ff. eodem. l. iij. in fine et. l. sz si per seruū. §. ij. G. in versiculo. sed nunquid. & vide glos. dicte. l. sed si. §. j. eodem titulo. ¶ Compromissum et actus partium et processus arbitrū tenet figuram & similitudinem iudiciorum in personis nisi sint persone prohibite iure gent. vel diuino item in ordine substantiali iudiciorum non in accidentali vt est de satisdatione: vide. j. §. minor. versiculo que &c. Bald. Dicit Bartol. in. l. si quis arbitratu. qđ si perfecto contractu cōpromittitur de aliquo quod ei defuit quod eo nō arbitrāte recurritur ad arbitrium boni viri. ff. de contrahenda emptione. l. officio. & l. domum secus si compromittitur de contractu futuro scđm Bar. & vide. s. eodē. §. primo. versi. eligitur etiam. tu dic vt not. C. de contrahen. emp. l. in emptio. & de reg. iur. l. in personam. non ob. lex officio. quia ibi fuit contractum simpliciter nō per viam compromissi. Bald. ¶ Minor non habēs curatorem potest compromittere sicut & contrahere: sed non procedere ad actus iudiciales coram arbitro: qz compromissuz tenet instar contractus: sed processus sequens tenet instar iudicij in dubio tamen qui compromisit presumitur etatis legitime. vt. ff. eod. l. iij. in prin. quia quilibet presumitur idoneus. ff. de probationibus. l. ab ea parte. §. fina. in. §. restat. versic. quid de minore. G. vide. ff. de mino. l. si minor. §. minores in tex. & glo. &. s. §. compromissum. ¶ Vasallus pōt cōpromittere de feudo in sui preiudicium non domini. versi. sed nunquid vasallus. G. illud est veruz quo ad personalem obligationē non quo ad realē fundi alienationem. arg. C. ne rei do. vel templa. l. vniuersitas. nisi domino concedente. vt. ff. de ser. rusti. predio. l. cū esset. §. fin. et idem in emphiteota presertim cum persona prohibita. ff. de verbo. obli. l. si ita quis. §. ea. l. in glo. Bal. ¶ Rector ecclesie potest compromittere de titulo suo non de bonis ecclesie ver. sed nunquid clericus. vide. j. eo. §. finali in fine. ¶ Compromissa personalia sunt. tamen processus factus probatorius. & tūc sententia transit ad heredem in. §. differt. versi. secundo. vide infra eo. §. an arbitrator. & §. preceptuz. & j. §. priori. ¶ Confessio famosa coram arbitro nō infamat quia non est facta in vero iudicio. not. ff. de infami. l. quid ergo. §. ex compromisso. ¶ Item quia confessio et sententie sunt duo proportionabilia et si sententia non infamat. nec confessio vt ibi nota. quod est nota tu dignum. Bald. ¶ An arbitramentū finiatur morte compromittentis. §. igitur. versiculo sed nunquid. G. vide. ff. de le. l. prima. si sic. §. fina. per Iaco. de areti. ¶ Arbitramentum est sententia vel laudum. compromissum est conuentio partium. vnde primum transit ad heredes. ff. eodem quāuis. secundum non nisi id fuerit actum. eo. titu. c. vlti. quia multum sic vsitatur. dicitur arbitrium arbitrādi potestas. Io. an. in additionibus. in. §. arbiter. ver. est autē differētia sm quosdam Uber. dicit quod compromissum in arbitratorē non est proprie compromissum. sed quoddā pactum. G. s. super contractu. sed super lite est verum compromissum: et hoc facit ad statutum perusij quo cauetur quod non valeat cōpromissum in presentē et acceptātem. nam si de lite cōpromittitur habet locuz statutū. si autem in declaratione contractus non habet locuz statutum. sed ius cōe & sic valet. Nam verba statuti sunt stricte intelligenda & proprie. Item valet si tertius arbiter eligatur per primos duos. Nam valet electio in absentia quia ista electio non est compromissuz. j. eodem. §. sequitur. versi. sed nunquid iste tertius. per G. ¶ Ante litem contestatam coram arbitro sunt cōpromissa perpetua. sed lite contestata finiuntur triennio scđm Azo. non vi triennij sed vi desertionis. naz vi triennij sola instantia non cōuentio expirat. vt no. in. l. item si vnus. §. j. ff. de arbi. de hoc in. §. differt. ver. item. vt infra coram arbitratore autem non cadit instantia. ergo nec hermodicium. vt nota. s. eodez. §. in arbitramentum. ¶ An arbitrator possit apponere cōditionem vt condemno te ad restitutionez. C. habito precio cū de precio non esset cōpromissum & sentit qđ sic. secus in arbitro in. §. excipitur versicu. sed pone qđ liti. G. & C. de senten. l. cum contin. & l. cuz iudex. ff. de rei vendi. l. in fundo. in fi. sed ibi loquitur corā iudice qui non habet iurisditionem coartatam hac ratione videtur qđ arbitrator potest admittere compensationē de qua nō est cōpromissum expresse. quia potest cōponere inter partes. & quia compensatio est imaginaria solutio. & quia fundatur in equitate. & quia est similis exceptioni doli. de distract. pigno. l. si debitor. & ff. de admini. tuto. l. inter tutores. & insti. de actio. in bone fidei. in contrarium facit qz habet instar reconuentionis. C. de compen. l. neqz. que non potest fieri corā arbitro. extra de arbitris. capitulo cuz dilectus. Item

quia est questio que potest examinari seorsum a prin.
nec est accessoria neqꝫ cōtigua.ergo nec veniet ex quo
non fit plenū idest generale cōpromissum. vt lege si cū
dies.§.plenius.Item excōicatus potest excipere. & tñ
non potest compensare.extra de iud.c. intelleximus.
quia non est mera defensio.& per hoc facit quod Bal.
nota.in.l.quoniam alexandrū.C.de adulterijs.Item
cōpromissa sunt stricti iuris.& non prorogantur.ff.de
arbitris.l.nō distinguemus.§.illud & ad hoc facit qđ
no.infra de recusa.§.effectus versicu. Itē quid si vnū
solutionē:aut cōpensatio nascitur ex eadē causa vt.ff.
pro socio.l.de illo.& tunc pōt opponi vt.ff.fa.hercisc.l.
menius.§.arbiter.aut ex alia causa.& tunc corā mero
arbitro potest opponi:nec potest incidere corā eo:sed
arbitrator si vult potest conditionaliter absoluere vt
absoluo te ab.xj.de quibus est cōpromissum si tu ab-
soluis aduersarium tuum a totidem de quib⁹ cōpen
satio opponitur.iubere enim de eo de quo non est cō
promissum non potest sed conditionem adijcere sua-
dente equitate.sic iudex quoqꝫ appellationis cogno
scit de compensatione primo non obiecta infra de ap
pellationibus.§.penul.versi.sed nūquid in causa.vbi
videas.nec per predicta nego arbitros de exceptioni
bus cognituros.nam de oib⁹ exceptionibus sine qui
bus non potest rite et recte procedi vel recte iudicari
cognoscunt vt de dilatorijs & peremptorijs.ff. eodē le
ge non distinguemus.§.si is.sed exceptio compensa-
tionis non respicit iniquitatē pronuntiatiōis nec in
trinsecus venit sed extrinsecus nam in ea nō de equi-
tate libelli sed de equitate exceptionis disputat̄ qđ lō
ge distat a facto principali de quo est cōpromissum.de
beneficio autem diuisionis cessionis & excussionis co
gnoscit.quia moratoria exceptio. et quelibet pōt op-
poni corā arbitro sicut & corā iudice.non em̄ qui com
promittit sua iura perdit nec suas exceptiones sicut
nec actor suas actiones neuter em̄ sua arma perdit cō
promittendo.immo vterqꝫ se armat ad bellum ciuilis
discriminis ingressurus.Bal.¶ An autē exceptio pre
posterationis possit opponi.vide infra eodē.§.fi. & vi
de proximo.§.de recusatio. potest etiā arbiter cogno-
scere de fructibus & interesse accessorie veniētibus:vt
nota.ff.eo.l.qui arbiter.& l.non distinguem⁹.§. de of
ficio.de pena autē contractus vel cōpromissi non co-
gnoscit.ff.e.l.qui tamen.§.finali.& ratio differentie est.
quia fructus veniunt ex consequētia principalis pe-
titionis.Item si quis petit fructus etiam interesse vi
detur appetijsse.ff.si ser.vendi.l.loci corpus.§. in ꝯfes
soria.vbi de hoc qđ est ibi notabile sed pena conuen-
tionalis venit iure actiōis. & omnis actio est nobilis
et per se stat.officiū autē iudicis in accessorijs est mer
cennarium & regulatur a principali.ff. de actio.emp.
l.qui pro conclusis.§.vltimo.& ideo est mercēnarium.
quia rursus aliud sibi famulari non poterit. vt nota.
ff.de petitio.heredi.l.heres furiosi.§.fina. secundum
vnam lecturam vide circa predicta Ioannem andree
extra de arbi.c.cum dilectus. ¶ Si plures cōpromit-
tunt pro qualibet parte non facta mentione suorum
heredū et vnus cōpromittentium et res est diuidua &
quilibet litigat pro parte durat cōpromissum & tot sunt
cōpromissa quot sunt partes & persone.C. cōi diuidū-
do.l.ad officiū.ff.de verbor̄ obli.l.scire. & de iniurijs.
l.si plures.secus si res erat indiuidua . quia tunc fini
tū fuit cōpromissum. Similiter si quis promittit pro
se et vxore non facta mētione heredū promittit de ra
to non finitur cōpromissum morte vxoris cum execu-
tio contra compromittentē fieri debeat.ff. de procu.l.
plautius. Ioannes andree in additionibus.in.§.fini
tur.ver.item morte legatorū.¶ Si quindecim petam
& vnus arbiter condemnat.in.v.alter in.x.non habet
locum electio tertij. quia iste de quinqꝫ concordat cum
illo de decem nisi protestetur . quia minor numerus
affirmatiuus incommutabili veritate minorem cōti-
net et presupponit vt dicunt arithmetici & geometre
maior inquiunt numerus minorē numerat. vt infra
de iureiurando.§.plus in se.& probatur in. l. diem.§.
si plures.§.sequitur.ver.notare.G . hoc verum vbi in
causa consonant.sed in quantitate se excedunt. sed si
in facto vel equitate cause dissonant.vt quia vnus de
clarat nomine pretij libri esse promissa.x.alter.v.dicit
tunc est locus electioni tertij.quia non sunt cōcordes
ff.loca.l.si decem.Item in absolutione non sunt con-
cordes. quia qui in plus cōdemnat minus absoluit.
Quomodo igitur valet nam condemnatio partis si-
ne absolutione concordia nulla est.ff. de doli excep.l.
apud.§.ij.Sol.tacite videntur esse concordes. vt.d.§.
si plures.Bald.vide.j.proximo.& extra de re iudica. c.
j.lib.vj.sed quid si sunt tres vnus cōdemnat in quin-
qꝫ pure. alij in.x.ad annū.Certe tunc propter additio
nem temporis preualet sententia in.x.Item si adijcia
tur locus vel alia adiectio.ff. de verbo.ob.l.j.§. qui in
additione in versi.quid si arbiter.G.et vide.j.proxio.
¶ Quid si vnus dicit in.x.flore.alter. in.xl.flore. que
tantum valent.dic qđ formaliter sunt cōcordes. ff. de
verbo.oblig.l.que extrinsecus.Bal.¶ Si quis est ar-
biter et arbitrator videtur procedere & pronūtiare ea
via que validior est. Caueat tamen sibi actor ne for-
met libellum coram eo tanquā coram mero arbitro.
quia tunc videretur elegisse certam viam. ver.sed po-
ne & se.G. vide.s.§.a sententia. ¶ Arbiter videtur ac-
ceptasse tacendo.ver.sed nunquid per.l.si filius.ff.ad
macedo. G. Tertius arbiter electus iuris autoritate
non est verus arbiter.nec laudat sed precipit & consu
lit.et duo debent sibi parere vel sponte vel iudice im-
minente.versicu.sed nunquid iste.G.Dy. dicit quod
est verus arbiter & debet laudare.ff. de fur. l. si domi-
nium.et idem disputando tenuit Francis.accur.& Ia
co.de are. quod est verius.ergo necesse habet & potest
cum altero pronuntiare. immo discordantibus duo
bus potest tertiam ferre sententiam que preualet. ff.
e.l.item si vnus.§.principaliter:per accur.& Bald.Si
aūt est electus auctoritate compromittentiū.tūc certū
est quod est arbiter.ff.de serui.rusti.predi.l.cum esset
§.fi.no.Bal. ¶ An possit adijci in cōpromisso de ha-
bendo consilio vel de sequendo vel simile:dicit Inno.
quod sic.c.si pro debilitate.extra de offic.deleg.Quid
de consilio confectionis instrumenti.vide.j.de instru
men.edi.§.si tabellio inest.Bald. ¶ Renuntiari non
potest iuri futuro reductionis si qua erit sed pacto re
mitti potest secundum quosdam.versiculo. Itē quid
si compromissum.G.dic vt no.per Cynum. C.eodem
l.penultima per Dynum in.c.indultum.de regu.iur.
libro sexto.Et per me.ff. de conditio.indebit.l.si pro-
cura.in lect.Bald.et nimia cautela est suspecta et in-
solite renuntiationum clausule.ff.de conditio.indeb.
libro.vj.vbi de hoc vide.s.eodem.§.et not.infra eod.
de emologatione.in fi.versicu.illud sciens.¶ Not. qđ
officium tertij vel adiuncti expirat expirante tempo-
re compromissi.C.quando tu.vel cura.esse desierit. l.
j.not.Bald.¶ Tertius arbiter non dicitur esse de nu
mero.sed de autoritate.& dicitur tertius .idest medi⁹

non plicans in aliquam partem.s.e.§.tertius. ¶ Not. in iudicibus q si duobus discordantibus daf tertius tota autoritas stat in illo tertio.C.de ap.l.in offerendis ver.ita tñ.Bal. ¶ Quibus remediis cõstringanf primi arbitri si nullo mõ volunt cõcordare in electiõe tertij j.de recusa.§.effectus.versi.itẽ qd si duo volunt.per G.⁊.ff.de libe.leg.l.si duobus. ¶ Quo iure petatur reductio ad arbitrium boni viri.dic q officio iudicis. ⁊ cautum est si petaf.j.x.dies ne videatur emologari ver.sz quo iure.⁊ ver.seq.G. ¶ Duobus modis põt peti reductio.s.excipiendo ⁊ agendo. Excipiendo non simpliciter de iniquitate.sed adiuncta incidenter petitione reductionis.ff.e.l.nõ distinguemus.§.cum q̃dam.in fi.⁊ de inof.testa.l.papi.§.si filius.⁊ tũc q̃ est iudex prime cause est iudex secunde cause.vide.s.eo. §.petitio reductionis.C.de iudi.l.quotiẽs.⁊ nota.ff. de inof.test.l.si suspecta.§.fina.⁊ ista exceptio est perpetua.C.si ma.fa.sine decre.l.prima.ff.de exceptio.doli.l.pure.§.fi. Agẽdo ⁊ hoc dupl'r.qz aut est laudatũ latũ sup ꝯtu aut sup lite:si sup ꝯtu ad inchoationem ꝯtus.puta societatis ⁊ tunc agitur ad excipiend.actione ex eo contractu.vt.l.si nerue.ff.pro socio.ibi duz dicit per iudiciũ bone fidei.i.per actionẽ pro socio.nam officium iudicis non esset bonefidei.si vero est laudatum sup lite tunc aut est laudatum transigẽdo aliquo dato vel retento vel condemnando vel absoluẽdo.⁊ tunc officio iudicis agendum est quia non est ꝓdita certa actio.argumentum.ff.de minori.l.quod si minor.§.fina.C.vnde vi.l.pe.quod officium iudicis debet implorari infra quadriennium sicut restitutio in integrum.C.quibus ex cau.maio.l.in contractibus ⁊ dic qd est ꝑpetuum:C.de prescript.xxx. annorum.l. sicut.⁊.ff.de contrahen.emp.l.officio.qd est verius ꝑ regulam generalẽ.l.ij.C.de constitu.pecu.facit qd in fi.no.C.de fal.l.querelam.⁊ sic falsa est opt.quod infra.x.dies. Nec obst.l.penul.C.eo.qz loquitur in vero arbitrio non arbitramento. Non enim debemus extendere.l.illam que loquitur in arbitro ad arbitratorem.⁊ ista est communis opinio Bald.vide.s.eodez. §.an ꝓcessus reductionis ⁊.§.petitio reductionis.⁊ in.§.j.in fi.⁊ in.§.de emologatione Bald. ¶ Sed an pendente causa reductionis possit arbitramentũ executioni mãdari:vr qd sic si ꝑ formam alicuius statuti hz executionez paratam.⁊ hoc quatuor rationibus. Primo qz presumitur petens reductionẽ facere causa moderande solutionis.C.de ordine cog.l.fin.C.de fal.l.satis aperte. Secundo qz causa executionis est summaria.vnde non retardatur ad petitionem q̃ requirit cognitionem plenariam.C.de compen.l.fina. C.de edi.diui adria tollen.l.ij.ff.ad trebel.l.ille a quo ff.de re iu.l.a diuo pio.§.quod si super rebus. Tertio qz istevidenf mutue petitiones ⁊ in summarijs summaria petitio non suspẽdif per reconuentionẽ cause non summarie: vt in.c.j.de mutu.peti. Quarto qz qñ duo iudicia sic se habent qd vnum ad alterum sunt pariter opposita vnum nõ impedit processuz alterius ff.de except.rei iud.l.si inter me ⁊ te. Quinto videtur probari hoc ꝑ id quod no.Inno.de offi.delega.c.cum in iure peritus. In contrarium vr pluribus rõnibus. Primo ex natura preiudicialium.nam questio preiudicialis preferenda est.ff.de iudi.l.per minorem.⁊ nota.in.l.qui prior.e.ti.⁊ semp intelligitur ꝓuenire etiã si sit postea mota.ff.de nota.l.si ad libertatẽ.in princ. Secundo qz non dz iudex exeq̃ qd postea subiacet retractationi.ar.ff.de execu.tu.l.fi. Tertio qz reductio hz instar app.ergo interim nil est innouandũ.C.de transact.l.si causa cognita. Quarto qz actio preiudicialis hz instar exceptiõis vt no.in.d.§.si filius.sz exceptio ob.ergo ⁊c. Quinto videf casus ex coniunctiõe duarũ.ll.si enim filius erat debitor patris ex snia.⁊ pater moriens instituit extraneũ filio exheredato.põt filius cõueniri peti.here.tanq̃ iure prior.⁊ hz paratam executionẽ.ff.de peti.here.l.item veniunt.§.id recte.quaz tñ filius opponendo querelam reijcit.casus ergo est in.d.§.si filius.qd verũ credo si causa reductionis infra duos menses debeat finiri forte ex forma statutẽ arg.ff.de iure fisc.l.au fertur.§.qui compensationez. si aũt requireret longũ tractum tunc posset iudex exequi recepta cautione.extra de in integ. restit.c.suscitata.pro prima parte facit de appella.c.pastoralis in princip.coniuncto.s.eodez tit.§.j.versi.nunc tamen. Bald. ¶ Ad hoc vt valeat compromissum sufficit vt reus etiam extra iudicium negauerit.licet possit de facili conueniri.C.de transact.l.preses.⁊.l.interpositas.§.j.quod not.Bald. ¶ Valeat cõpromissum etiã de vno articu.ff.qui satisda.cogan.l.arbitro.C.de pactis.l.pe.⁊ tunc laudũ habet vim interlocutorie.bal. vide.s.eodem.§.potest.de vno articulo. ¶ Ex forma statuti veniens contra laudũ punitur in centum.q̃ritur vtrum excusetur ab ista pena habens iustam cãz litigandi.⁊ dic q sic.per glo.ordi.C.quorum appellatio.non reci.l.ab executore.iuncto tex.cum glo.q̃ incipit distinctione adhibita quod est valde notabile. Bald. ¶ Sed quid si statutũ dicit q contra laudum nil possit obijci.an poterit peti reductio ⁊ dic q non argumen.ff.de alea.l.j.§.qd autem.idem si dicat qd nil possit excipi.naz cui denegatur exceptio ⁊ actio ꝑ quam deuenitur ad excipiendum.C.de transac.l.nec intentio.ff.solu.ma.l.cum mulier.⁊ qd no.ff.de mio. l.in cause.in prin.per glo.⁊ per Cy.in.q.d. nam nec minor aduersus laudum hoc casu posset restitui in integ.ſm Cy.ibidẽ qd est no.si dicit quod non possit agi vr q possit excipi.qz qñ excipit proprie loquẽdo non agit de causa pos.c.iij.per Inn.Baldus. ¶ Potest renuntiari arbitramento sicut transactioni ⁊ denuo compromitti.C.de transac.l.si diuersa quod no. ¶ Sed de re iudi.non potest compromitti vt nota.C. de episco.audi.l.si qua.per Cy.de arbi.cap.si qua.ꝑ Innocen. ¶ De emologatione notan.est q in contractu vel arbitramento non habet locum emologatio.nam nulla lex hoc dicit.ergo stamus regule.ff.de actio.⁊ obliga.l.obligationum fere.§.placet.si tamẽ pars est presens laudo.debet contradicere ne acquiescere videatur.argu.ff.ad macedo.l.si filius.C.de refideiuss.l.j.ff.de fideiuss.tu.l.cũ ostendimus.§.fi.ff.de pig.l.si fideiussor.§.pr. Ego vero credo q presentia nõ habeatur pro consensu.sed facit bene presumi pro iustitia laudi non contradicti.argu.eorum que no.Innoc.⁊ Host.in.c.quoniam contra.de proba.nisi notarius scribit latam tali presente.⁊ consentiente.naz tũc presentia haberet pro cõsensu.sic loquitur.d.l.cũ ostendimus.in fine.sed in vero arbitro habet locum emologatio.cum hac distinctione.nam interdum fit cõpromissum nudo pacto sine pena ⁊ tũc hz locũ emologatio.C.e.l.pe.interdũ nudo pacto cum pena ⁊ tũc hz locũ emologatio quo ad laudi vigorẽ.qz lex nõ ꝓuidet ei qui sibi prospexit.C.de pact.conuen.l.fi.C.de procurato.lege maritus.⁊ quia soluendo penaz non tenetur ad aliud.ar.no.in.l.j.in prin.ff.de act.empti.⁊ qz in cõmissione pene videtur fieri q̃dã nouatio.nam

ralis esset ob. nouari pōt vbi not. ff. de pac. l. rescriptis §. si pacto. dixit Azo q̄ aut erat apposita pena sine clausula rato manente laudo. aut cū clausula primo emologatio cessat scđo casu h3 locum emologatio q̄si sint plura cōpromissa, vnū cū pena. alteruz sine pena. ꝟ si. quid ergo. G. ita dicit glo. ff. de arbi. l. ij. hāc partē tenuit Cy. & Bar. q2 plures clausule habēt vim diuersorum factoꝝ. & est simile. ff. de here. instit. l. cōtra eos. in prin. ibi. aut duplici &c. de condi. inde. l. hec scriptura. interdum compromittitur per stipulationē sine pena. & dicūt quidam q̄d cessat emologationis rigor. sed agitur ad interesse q̄d tacite facta stipulatione continetur. ff. de arbi. l. diem proferre. §. fin. alij dicunt q̄ cadit emologatio q2 petitio ad interesse descēdit potius ex prouisiōe legali causa conditiuādi laudum non causa perimendi q̄d credo verius. interdū compromittitur per stipulationem cum pena. & tūc aut est adiecta clausula aut non vt in pacto nō tamē mihi pl3 illa ratio q̄d duo; iudicantur compromissa. sed potius est vnum l3 habens plura capita. de condi. & demon. l. hac scriptura. Nec fit hoc casu nouatio. ff. de verb. obli. l. ita stipulatus. §. fin. ff. de transacti. l. q̄ fidem. & maxime q2 obligatio naturalis est de iure gētium. vnde non nouatur pena. vt. ff. de act. emp. l. predia. ff. pro so. l. duo. illud sciendū est q̄ emologatio d3 sequi laudū non precedere. s. ex interuallo. vt. d. l. pe. C. eo. Bal. vide. s. eo. §. & nota. & s. eo. §. quo iure. in fi. sed illud queritur. dicit statutum q̄d pena inserta dationi quantitatis non possit peti modo arbiter condemnauit ad dandū quantitatē3 non datur petitur pena. querit an possit & videtur q̄ sic. nam pena petitur ex cōpromisso non ex laudo. s3 attēto compromisso pena non est apposita certe rei sed facto. l. sentētie arbit. ff. de verbo. ob. l. ij. in fi. In contrarium facit q̄d not. ibi Dy. s. quod pena compromissi videtur incerta dationi si arbiter iubet dare. implicite enī vtrunq3 continet a prin. sed ex post facto declaratur sm̄ Dy. et Bart. sed pro prima parte videtur q̄d possit peti pena: q2 petitur loco contemptus non loco solutionis. ff. eo. l. si quis rem. sed ad hoc r̄ndetur q̄ aut mora cōmittitur in non soluendo. & tunc petitur loco solu. nō loco contempt⁹. & ideo non pōt peti vna cū principali. ff. e. l. celsus. aut in alio cōmittitur mora. & tūc loq̄t lex contraria & sic non obst. Sol. de iure cōi illa pena potest peti q2 nō videtur apposita in fraudem vsurarū: sed ad vigorē cōpromissi. vt no. Ja. bu. de vsur. l. cū allegas. & aut. ad hec. in lect. aut loquitur ꝯsiderato dicto statuto & tūc aut laudū requirit aliquod factu3 cum datione. & tūc pōt peti rōne facti. facit q̄d not. ff. si certum pe. l. rogasti. §. fi. p Ja. aut iubet simpliciter dari. & tūc dubiū est. sed idē puto ꝓpter naturā cōpromissoꝝ. ff. e. l. iij. §. j. & l. celsus. & statutum d3 intelligi vbi non offenditur tertia ꝑsona q̄ nō cōtraxit. sed hic non solū offendit pars. sed arbiter. Bald. ¶ Terminus assignatus tertio arbitro a statuto non currit nisi a die notificationis. C. de excusa. tu. l. quinquagita. postea non excusatur. C. e. l. amplissimi. ij. r̄nso. vide. j. de procu. §. procur. ¶ An regulares vel simplices monachi possint compromitti. ver. item pōt. cum seq. G. ff. de iudi. l. cum pretor. in fi. pores sunt sui iuris & q̄si emancipati viuunt sm̄ Lap. de sancto Miniato. vid idem in. c. ne nimia. de re. do. in notula. ¶ Si actum est in cōpromisso vt possit semel & pluries iudicari nō propterea poterit ex interuallo apponi modus & cōditio nisi reseruauerit. ff. fami. her. l. itē labeo. §. j. i gl.

parua. & hoc operabitur virtus clausule q̄ non credo verū. sed vide q̄d no. Dy. ff. de ver. ob. l. triticum. & per Cy. C. de insti. & substi. l. pe. §. in diffinitiua. v. sed pone actor. Sed videt cōpromissum diuisum & sup diuisis pōt peti pluries iudicari. nō sup eodē q̄d est noto. G. s3 ꝑseuerantia requirit q̄ vno momēto amputari non pōt. ff. de cōdi. insti. l. si q̄ ita. vide l. c. ne nimia. de re. do. in notula. ¶ An dicat paruisse arbitro q̄ cōdemnatus soluit. s3 postea vim fecit. ff. e. l. inter castellianum. ver. sed pone. q̄ ar. G. vbi si tractus futuri tēporis expectat ex natura iudicij, ad eū committit per ea al's nō. ff. de solu. l. in numerationibus. Bald. Aut tacita conditio inest ad inchoationē obligatiōis. aut ad executionē: aut ad expirationē. primo casu nō nascitur obligatio vt no. ff. de pac. l. item q2. scđo nascit obligatio, s3 elidit per exceptionē. ff. eo. l. ita demum. ff. loca. l. quero. §. inter. Tertio casu nascitur sed soluitur sm̄ naturam contractus. ff. de in diē adie. l. ij. vbi de hoc. Bal. ¶ Preceptu3 arbitri. aliud est monitoriū & nō trāsit in aliud tp̄s. vt. l. diē. §. si intra. ff. eodē. ibi erat dilatio expectatoria q̄ non trāsit in successorē. G. ¶ No. q̄ termini bannoꝝ qui nulli sunt non incidūt in tp̄s successoris termini bannoꝝ. sed diffinitiua ꝓcepta sunt perpetua l3 cū illis expiret iurisditio vt. l. iudex. de re iud. decreta etiā transeunt in successore3 l. quāuis. ff. de re. eo. & acta facta. ff. de iudi. l. proponebatur. vide. s. ti. j. §. preceptū. & §. compromissa. & j. de accu. §. annotandus. ¶ An valeat sententia arbitrorum parte non citata quidā volunt q̄ non. ff. de ver. ob. l. si quis arbitratu. & de edil. edi. l. quod si nolit. §. fi. & de in diem adie. l. necesse. & de le. ij. l. si tn̄. In ꝯtrarium facit q2 citatio est de processu. insti. de pe. teme. litig. in fin. s3 arbitrator non procedit iudicialr. ergo non citat. item citat die dn̄ico. C. de fer. l. fin. per Jacobum hoc est verius q̄ nō citat si tn̄ amicabilr monet ad instructionē sui: bene facit & pars que non compareret ad eū instruendum dicitur impedire laudum ferendū vt dic. l. si quis arbitratu. arbitratus nō est sententia. Itē arbitrator non est iudex vel quasi. iō nō ꝓprie citat. tn̄ nō debet indiscusse procedere ad arbitrādum partibus inauditis. q2 merita cāarum &c. C. si ꝑ vim vel alio modo. l. fin. & ff. de verbo. obli. l. si q̄s arbitratu. Item arbitramentu3 est stricti iuris sicut trāsactio. C. de transac. l. sub pretextu. & sic dicatur quomodo est transactio declaratio arbitratoris. respon. q̄ idem inuenio in alio casu. C. de transactionibus. l. si de possessione. vide Cynum de contrahen. emptiōe l. fin. ff. de bono. possess. l. iij. §. penul. ¶ An presumatur contra laudum quod fuit latum clam. Respond. non. q2 de hoc nō potest facere pars quicq3 quin arbiter in secreto loquatur. in preiudicium tn̄ partis aliud presumi non debet. argumentum. not. in lege Lucius. in fine. ff. de lega. primo. tamen tali die citari non potest. Item ad hoc notatur. ff. de bono. possessione. lege tertia. §. penultimo. ¶ An compromissu3 generale sit vnum vel plura. dic quod vnum quo ad capitula prosecuta vel scienter neglecta. sed quo ad omissa per errorem non reputatur vnum sed plura. & ideo extenditur laudum ad ipsa omissa. & sic est secundum quid vnum: & secundum quid plura. ff. eo. l. de rebus. vbi de hoc. Quod enī esset simpliciter vnū non posset pro parte valere et pro parte non. vide infra proxime. ¶ An valeat laudum pro absente nō citato. dic quod non. ne claudceret quin contra eū non valeret &c. versi. penul. G. ista ratio nō valet quia ha-

bet locum quando actus fit cõiter gratia vtriusq;: sz quando pro vnius tantummodo secus. et etiam melior ratio que. no. ff. de re iudicata. l. furti. C. quomo. et quando iu. in l. ea que. facit quod nota. C. de iudi. l. properandum. §. sinautẽ. Ideo aũt non valet q2 est lata omissio ordine iudicioꝝ. nã citatio est de ordine. bal. ¶ Sz q̃d si cõpromittitur cã diuisiõis an coraz arbitro poterit opponi exceptio preposterationis nam coram iudice põt opponi. itẽ possessor nõ ꝓuocat ad diuisionem l. j. C. famil. hercisciund. si vero possessor presumitur heres vel dominus rõne possessionis procedit iudicium vt ibi dicitur et si illa lex diceret ꝙ presumeretur dñs. hoc esset quantum ad iudicij ordinationẽ non quantum ad efficacem probationem. C. vnde cogna. l. non ob hoc. ff. communi diuidũ. l. cõi diuidun. §. inter ꝑdones. q2 nõ possidet vt heres. ideo vicit in diuisorio nisi titulum probet sed non põt sibi opponi exceptio preposterationis quin prius debeat mouere petitionem hereditatis. nã petitio hereditatis non datur possidenti. ff. de peti. here. l. si quis liberta tem. ver. nam cum quidam lacinianus. et si dicaẽ imo ex possessione transfertur onus probandi in aduersarium. ff. de ꝓ. l. circa. Solu. ibi erat possessio in q̃ concurrebat consensus vtriusq; partis sic extra de ꝓba. c. per tuas. et si dicatur quod etiã sine consensu alteriꝰ partis sufficit possessio vt notatur in l. sicuti. §. si queratur. ff. si serui. vendi. Aduerte quod ille qui est in possessione predij sui. tñ nõ ideo presumitur dñs eiꝰ sed si est in possessione tã predij ꝗ̃ seruitutis sic. q2 in seruitutis possessione accedit patientia aduersarij. ff. de serui. l. fin. item non ob. quod presumiẽ quis ꝓlatus ex possessione. q2 est verum qñ lis non est constituta de beneficio. sed agit aliqua actiõe prelatus. nã tunc sufficit sibi quod est in possessione prelature auctoritate superioris. Secus vero si esset predo. ff. de cõdi. indeb. l. si vrbana. de elec. c. querelam. ff. de off. preto. l. barbarius. aliud est enĩ querere ad hoc vt iudicium ordinem accipiat. de libera. cau. l. liberis. aliud vt persona legitimetur. aliud vt diffinitiue de iure vel dominio pronunctietur aliud querere quo ad commoda possessionis vt. l. item mella. §. pe. ff. ad legem aqi. aliud quo ad potestatem conditionis. C. ne vxor pro marito. l. ob maritoꝝ. vbi dñium non petit principaliter propter se. sed venit incidenter ꝓpter aliud et ad minicu latiue tunc possessio plus facit presumi. ff. de falg. l. iustitia. et de cõdi. insti. l. pe. et dic vt ibi per Oldr.

De iurisditione omnium iudicum. Rubrica.[a]

Expedito tractatu de iudicibus vtile est vt de eoꝝ iurisditione discutiamus. Est autem iurisditio potestas de publico introducta[b] et hec q̃nq; est ordinaria: q̃nq; delegata. ordinaria est q̃ a papa vel imperatore vel a lege vel ab vniuersitate ꝯcedit: qđ ꝓsequere vt. s. in tit. de iudice ordi. Itẽ ordinaria dr̃ iurisditio q̃ generaliter se extẽdit ad oẽs causas in solo territorio. ff. de ver. sig. si pupillus. §. territoriũ. xvij. q. v. c. j. et ij. q. iij. lz. i regulis. ad si. ff. de iur. om. iudi. l. iij. Delegata est q̃ a principe[c] demãdatur spẽalr ad vnam vel plures cãs. ff. e. l. more. et extra de of. del. q̃m. et c. sup. et c. pastoralis. Itẽ dr̃ iurisditio a diffinitione qđ est iuris potestas[d]. xx. di stin. §. j. alio modo dr̃ iurisditio iudicis dandi licentia. vt. ff. de iur. oium iud. l. iij. in fi. ¶ † Diuidiẽ aũt iurisditio q2 alia est plena. alia semiplẽa. plena[e] iurisditio in solo principe cõsistit. insti. de iure na. gen. et ci. §. sz qđ principi. extra de visupal. nisi. et de cõcessione prebẽde. pro posuit. secunda questione. vj. decreto. et c. q̃se scit. et c. arguta. eẽ de of. leg. qđ translationem. ij. di. per totũ. Item ius ponit differentiam inter maiores et minores iudices. ff. de of. procon. solent. §. fi. et l. lz ideo. et eẽ de in integ. restit. cã. ¶ Iudicum igitur ordinarioꝝ: alij sunt consules q̃ ex consulibus fiunt alij ꝓconsules: alij presides: alij questores. ij. q. vj. anteriorum. ff. de offic. procon. et alijs titulis. de of. ff. et C. ij.

Cy. et Barto. an ergo ista coram arbitro vera sint videtur ꝙ sic. ff. e. l. non distinguemus. §. si is. sed certe arbiter non potest cognoscere de eo de quo compromissum nõ est vt in §. de officio: et facit. ff. si pars here. peta. l. non possumus. ⁋. Coraz aũt arbitratore exceptio preposterationis non hz locuz. quia seruat ordinem iudicioꝝ. et ista est exceptio ordinis: vt no. ff. de eui cti. l. si mancipiũ. §. si cõmuni. Bal. Quid de alijs exceptionibus. vide. s. e. §. an arbitrator. vide. ff. de actionibꝰ et peti. §. an q̃ et. j. de poss. §. sed pone. quod Bal.

An constitutio de duobus reis habeat locum in arbitro. vide. j. de cita. §. j. in compromissis potest renũtiari oibus ferijs etiam in honorem dei. vide. j. de citationibus. §. citatio est de processu. in fi. sed cõtra notat Ioan. andr. in c. finali. de ferijs. in verbo arbitro. ¶ An arbiter possit supplere. vide. j. de disputationibus. et alleg. §. fi. in fi. ¶ An arbitri possint facere precepta sub pena. vide. j. de senten. §. arbiter tñ.

[a] ¶ De iurisditione omnium iudicum. Rubrica.

¶ Huius ti. nigrũ. Azo in sum. huius ti. C. et Roff. ti. iij. et. iij. autor potuit haurire his exceptis: que de iure canonico ponit. et questionem que tractatur sub versiculo que autem. Pyleus in Rubrica de delegato causarum. in prin. diffinit iurisditionem et aliquid de materia ꝓsequiẽ et scias ꝙ ex practicis quos autor in proemio nominauit. solus Io. de deo posuit hãc Rubr. et est in canil. viti. iiij. lib.

Expedito tractatu.

[b] ¶ Introducta. Subdit Azo in sum. e. ti. cũ necessitate iuris dicendi et equitatis statuẽde. idez in auten. de defen. ciui. §. sed neq;. col. viij. sed Odoff. addebat act. cum iudicis dandi licentia. de hoc dicã. j. versi. notandum.

[c] ¶ Principe. vel ab alio qui delegare possit de quo vide. s. ti. j. §. ij. et. j. ver. sunt et alij.

[d] ¶ Ptãs. non bñ fuit sumptũ de Azo. q̃ dicit in princ. sum. qđ dr̃ a ditiõe qđ est ptãs et iure q̃si iuridica vł legitima ptãs et dz scribi ditio ꝑ vnicũ. t. ad differẽtiaz dictionis q̃ est ps orationis hester. iij. dñe in ditione tua cuncta sunt posita.

[e] ¶ Plena. dicit Azo vel plenissima q2 ppł's trãstulit i eũ. etc. vt in §. statim. allegãdo subdit sz et sublimioribꝰ potestatibꝰ merũ iperiũ cõpetere dico. lz ex hoc ambierint equum. sed non fuit equum.

q.vj.§.qđ de arbitris.¶†Uel distin-
gue aliter.qr iudicũ:alij sunt maxi-
mi alij magni:alij medij:alij miores
alij infimi:vt in aut.de ap.§.illud ẽt.
col.iiij.¶Maximi sunt supillustres[a]
vt impator ꝛ papa.[b]qui sup omnes
sunt.[c]vt.xcvj.di.duo.vij.q.j.l.i apib⁹
ix.q.iij.cuncta.ff.ad.l.rhodi.de iac.đ
precatio.Itẽ cõsul.itẽ patricius si-
cut pnceps qꝛ ꝛ princeps eũ vocat pa
trẽ.ar.insti.qui.mo.ius pa.po.sol.§.
filius.hoc pbat.C.vbi sena.vel cla.l.
iij.ꝛ.C.li.xij.de consuli.l.nemini.ꝛ in
aut.vt ab illu.ꝛ qui sup eam digni.
sunt.col.v.C.de epi.ꝛ cle.cum cleric;.
oẽs aũt iudices pñt clarissimi appel
lari.ar.ff.de senat.femine.¶Magni
sunt illustres qui sunt supspectabi-
les.vt in ꝑ.l.anteriorꝝ.ppe finem.Ta-
li aũt vt pfectus pretorio orientis et
illirici:ꝛ pfectus affric.pfectus vrbis
ꝛ questor qui preerat libris pricipa-
libus legendis.vt in pre.l.anteriorũ
in aut.de ap.§.illud.ff.de origi.iur.
l.ij.§.ꝛ qꝛ vt diximus.ꝛ.§.deinde.cuꝫ
erarium.ff.de off.questo.l.vnica.azo
tñ contra in questore[d].¶†Et scias
qđ si quid intra cẽtesimũ miliare ad
missum sit ad prefectum vrbis ptin-
net.vt.ff.de of.pfe.vr.l.j.§.sꝫ ꝛ si qđ.
qđ est in ar.ꝙ quicqđ est in regno vł
comitatu aliquo intelligiť esse de iu
risditione regis vel comitis nisi con
trarium oñdať.vt ar.viij.di.quo iu-
re.ꝛ.xxiij.q.vij.c.j.ar.tñ ꝯ.C.de episc.
ꝛ cle.nulli.ver.qđ si in vico[e].j.de feu
dis.§.qm̃.ver.xiiij.ꝛ seq.Item etiaꝫ
sunt magni senatores.ff.de sena.l.fi.
premissa etiã probanť.C.de app.pre
cipimus.C.de epi.ꝛ cle.raptores.itẽ
comes donationum que fiunt in cu-
ria principis.C.de assess.l.fi.§.nec si-
bi aliqs.in fi.ꝛ quidam alij comites
vt.C.li.xij.de eroga.mi.anno.l.puin
cialium.¶†Et no.ꝙ pfec.preto.ſm
quosdam est qui immediate subest
principi ꝛ preest omnibus iudicib⁹
alijs ꝛ excellentior est magistratib⁹
omnibus:ꝛ iste trina spãlitate letať.
Primo qꝛ ab eo non appellať.vt.j.in
ti.de ap.§.videndũ.Scđo qꝛ mino-
res ꝯ eius sniam non restituunť.ff.
de of.pfec.pto.l.vnica.in fi.nisi a pu
cipe.ff.de mino.in cause.ꝛ.l.fin.Ter-
tio qꝛ põt condere leges ꝛ cõstitutio-
nes[f].C.de of.pfe.ꝑ.normã.ff.de leg.
non ambigitur.¶†Medij sunt spe-
ctabiles.vt magistri militũ.C.de of.
ma.mili.l.ij.iteꝫ pretor.in aut.de ap.
§.simili quoqꝫ modo.col.iiij.itẽ pfe.
vigiliũ.vt.ff.de of.pfec.vig.l.iij.in fin.
j.rñ.Item proconsul.vt in ꝑ.§.simili
quoqꝫ modo.ꝛ in auť.de non ali.aut
permu.§.fi.ꝛ de admi.off.Itẽ pfect⁹
augustalis.C.de priual.car.l.vnica.
Item pfectus egypti.Itẽ vicarius ꝛ
dux.C.de epi.ꝛ cle.raptores.§.si aũt.
ꝛ.ij.q.vj.anteriorum.ver.illo veꝫ ꝛ se
quẽ.Itẽ comes rex primatꝝ:et co-
mes orientis:nõ tñ comites italie et
alamanie:quos clarissimos reputo.
comites vero puinciales regentes vt
Tolosanus ꝛ prouincie spectabiles
sunt vt in pre.§.simili quoqꝫ.ꝛ.ij.q.
vij.anteriorum.versi.sili quoqꝫ mo-
do.ꝛ.C.li.xij.de comitibus qui pro-
uin.reg.l.vnica.vbi de hoc.quidam
etiam comites sunt illustres.vt dixi.
¶†Minimi sunt clarissimi vt pre-
ses puincie.C.de pri.car.l.vnica.ꝛ i
aut de nõ alie.aut permu.re.ecc.§.fi.
col.ij.Item ciuitatũ rectores vt in ꝑ.
§.sinaũt.¶Infimi sunt defensores
ciuitatuꝫ vel locoꝝ.ꝛ magistrat⁹ mu
nicipales:q nõ pñt cognoscere vltra
summã.ccc.solidoꝝ.in aut.de defen
so.ci.§.audient.col.iij.ff.de iur.omn.
iu.l.fi.Item pedanei iudices vt pu-
ta qui nõ pñt cognoscere nisi de par
uis.ꝛ in duobus aureis punire.C.de
peda.iudi.l.fi.ij.qõ.vj.§.diffinitiua.
Itẽ etiã forte duumuiri.C.q admit.
ad bono.pos.l.fi.ff.de dã.infe.l.dies.
§.si forte.itẽ rationalis qui cogno-
scit de cã libertinitatis ꝛ seruitutis.
nõ tñ ingenuitatis.C.vbi ca.sta.agi
de.l.pe.premissa oia specifica.vt i au
ten.de ap.§.ij.iij.ꝛ.iiij.col.iiij.ꝛ i au-
ten.vt ab illu.ꝛ q.s.eos sunt.col.v.ꝛ
ij.q.vj.anterioꝝ.Un̄ vsus. Illustris
primus medius spectabilis im⁹. A
summo clarum cepit habere gradũ.
¶†Predicti oẽs ordinarij sunt:ꝛ me
rum imperiũ habent exceptis defen
soribus ciuitatũ.ꝛ magistratib⁹ mu
nicipalibus:ꝛ qui supra sequunť.ff.
de of.pre.vr.l.j.ff.de of.procon.obser
uare.ꝛ.l.seq.ff.ad muni.magistrat⁹.
hi eñ leuia tractãt in aut.de defen.
ciui.§.nos igiť.ꝛ.§.audient col.iij.ꝛ
de man.princi.§.qđ si delinquentes
eadem col.ergo potestates ciuitatuꝫ
nostri tpis[g] mutilantes mẽbra ꝛ ca-
pita amputantes vsurpant sibi me-
rum imperiũ ſm Rof.[h]¶†Secũduꝫ
canones etiam iudicũ alij sunt lega
ti:alij patriarche seu primates:ꝛ hi
pñt supillustres dici.xcix.di.per to-
tum.ꝛ extra de priuil.antiqua.xciij.
distin.c.fin.xciiij.dist.c.j.extra de of-
ficio leg.officij.in fine.libr.vj.ꝛ ꝑ to-
tum titulum.Et papa etiam vt su-
pra versiculo maximi.Alij pimates
ꝛ metropolitani:ꝛ hi possunt dici il-
lustres.extra de officio ordinarij duo
ꝛ.c.romana.ix.qõne.iij.conquestus.
Quod autem dicitur quod primas
ꝛ patriarcha idem sunt.vt.xcix.dist.
c.j.verum est quo ad quedam.verũ-
tamen patriarche maioris sunt di-

a ¶Supillu-
stres.đ his
nõ facit gl.
mẽtionẽ i.l.
j.ff.de of.ei⁹
cui mã.ẽ iu.
ꝛ q̃si id tra-
ctat ibi Cy.
in.q.ij.

b ¶Papa.nõ
fuit guil.sꝫ
ordinẽ ispe-
xit qꝛ prius
fuit ipium
quã papat⁹
Petri.

c ¶Oẽs sunt
hac rõne cy.
improbat
hoc dcm̃ in
l.iij.j.alleg.
C.vbi se.vł
cla.nõ ei di
ci pñt i ordi
ne graduũ.
qꝛ oẽs gra-
dus excel-
lũt.ꝛ a qb⁹
depẽdẽt oẽs
gradus di-
gnitatum
huic ꝯuenit
qđ dr stipes
nõ facit gra
dũ cũ ab eo
grad⁹ descẽ
dãt de ꝯsan
guinita.et
affi.c.vlt.et
ꝛ ptꝫ i arbo
re.

d ¶Questore
de quo.s.di
stinguit eñ
tria genera
questoꝝ.in
sum.C.đ of.
questoris.ꝛ
tertiũ gen⁹
erat illustriũ

e ¶In vico.
ibi nõ hř rõ
puincie vel
regni vel ci
uitatis sub
q est vic⁹ in
quo defun-
ctus decel-
sit.certũ tñ
est ꝙ stante
iurisditiõe
epi vel đfen
soris sunt i
pnicia ma
iores.ꝛ mio
res eis.sꝫ q̃
ad dictũ pn
cipale.vide
qđ scripsi đ
off.archi.c.
fi.sup.j.gl.

f ¶Cõstões.
legib⁹ pnci-
pum vt ibi.

g ¶Tpis.de
quib⁹ ẽt no
ta.s.de off.
or.§.pe.i fi.

h ¶Rof.ti.q.
sꝫ dicit Ac-
cur.i aut.de
defen.ci.§.
nulla.qđ id
faciũt ex cõ
suetudie.et
qꝛ qñqꝫ a pn
cipib⁹ ꝯces-
sum fuit vt
ꝑ fed.lom
bardis i pa
ce ꝯstãtie.et
vide qđ di-
xi de ver.si-
gni.sup q-
busdã.sup
glo.solus.

gnitatis ⁊ iurisditionis:vt in pred.c. antiqua.⁊.xxi.dist.per totū.de hoc.§. de legato.§.sunt quoq3.ppe pnc.Alij sunt epi:⁊ hi possunt spectabiles di-ci.xi.q.i.de persona.⁊.c.clericus nul-lus ⁊.c.insolita.extra de penis. in qui busdā.nec obstat q dr summi sacer dotes : qr illud verum est quo ad ex-cellentiam ordinis nō iurisditionis: vel dic:vt.i.eo.ver.hoc th. Alij archi-diaconi ⁊ archipresbyteri in hmōi di gnitatibus cōstituti ⁊ per electiones creati:qr habent iurisditionem:⁊ hi pnt clarissimi dici.ex de offi.or.cū ab ecclesiarū.⁊ de resti.spo.literas.de cō san.⁊ affi.c.i.extra de priui. volentes §.sane qr.li.vi.Alij rectores ecclesia-rum:⁊ isti possunt infimi dici.ij.qō.i. nemo.⁊ in pre.c.cū ab ecclesiarū.⁊ sic diuiditur iurisditio: vt.ij.qo.vi.§.qō de arbitris.xxi.di.§.i.⁊.c.cleros.lxxxi. 9 dist.tātis.¶†Sunt ⁊ alij qui sunt a principe delegati.⁊ hi possunt etiam quo ad causam sibi commissam ma-ximi dici.extra de offi.le.c.ij.in fi. ex-tra de of.deleg.super qōnum.⁊.c.pa-storalis.⁊.c.si qn.Alij subdelegati ab eis:vt in pre.concor.Alij delegati ab ordinarijs.ij.q.vi.quisquis. extra de fo.compe.si quis cōtra.xij. q.i. perue nit.Alij assessores.extra de vi.⁊ hone. cle.cū ab omni.Alij executores. vt in pre.decre.super qōnum.§.nos aūt. ⁊ §.porro.extra de app.nouit. Alij ar-bitri:vt extra de app.p totū.¶Fuit quoq3 apud gētiles alia diuisio. Nā alij flamines:alij archyflamines:alij ptoflamines dicebātur:vt.lxxx. dist. 10 in illis.xxi.di.§.i.⁊.c.cleros.¶† No-tādum quoq3 est q iurisditio alia est meri imperij:alia mixti:alia modica cohertio.ff.de iur.om.iu.l.ij.⁊.iiij.ff. de offi.eius cui man.est iuris.l.fin. ex tra de offi.deleg.ex literis.Est autem merū imperium quedam summa po testas per quā ea que sunt iurisditio a nis maxima explicantur:[a] ⁊ dr merū quasi separatū ⁊ purgatum a cogni-tione pecuniaria.ar.insti.de publ. iu di.in princi.illud aūt quod habetur. ff.de iuris.om.iu.l.imperiū nō est dif b finitio meri imperij. sed eius effectus.[b] Mixtum imperiū est cui non solum merū imperiū:s3 etiā iurisditio inest vt in p.l.imperiū.vel dic qō mixtum est quedam ptās media p quam ea c que sunt iurisd.media explicantur.[c] Et dr mixtum quasi ex iurisditione ⁊ mero imperio fm.U. vel qr neutri o-no accedit sic.insti.de acti.§.quedam actio.⁊.ff.de cōi ⁊ de.seruus. Que aūt ad hoc scdm canones pertineant. di- 11 cam.i.vers.ad hmōi.¶†Secundū leges vero hec sunt meri imperij. sc3. animaduertere in facinorosos homi- k nes.ff.de iu.om.iu. l.imperium.Itē cōuincere delinquentes in carcere:et vinculis.arg.cōtra. in aut. de defen. d ciui.§.audient[d].Item nō posse agere vel conueniri tpe sui magistratus:vt dicā.i.in rub.de reo.v.illustris. Itē coram eis posse fieri venditiones p-dij minoris.Item transactiones ali-mentorum.ff.de re.eo.qui sub tu. vel cu ra.sunt.l.i.ff.de trāsac.cū hi. Item te stamentorum insinuationes olim: licet hodie nō sint meri imperij : qr pnt fie ri coram defensore:vt in autentic. de defen . ciui .§. non habente . colla. tertia.Itē iubere cauere ptoria stipu latione:⁊ in pos.mitti re ipsa. ff.de iu ris.om.iudi.iubere.Et breuiter scias qō vbicūq3 pena mortis imponit me h ri est imperij vt in p.l.imperiū.⁊.ff.de penis.l.capitaliū.Idē si quocūq3 mō e capitalis sit vt.i.v.merū[e] ⁊ not.in p. 12 l.imperiū.¶†Quid de mēbri muti-latione q̄ qnq3 fit vt.C.de ser.fug.au-ten.ibi posita.vr qō sit meri imperij. de pe.di.i.vulgaris . qr tanto magis ⁊c.vt in aut.de collatore.§.ad hoc p-hibemus.ar.ʒ:qr nō est animaduer f sio in totū corpus:[f] vt in pre.l.impe-rium sed illud exempli gratia ibi dr. nam ⁊ alia preter illud sunt meri im perij:vt dic ibi animaduersio.s. in to g tum vel in partem[g].¶†Quid de re- 13 legatione.dicūt quidam esse meri im perij:⁊ idem dicunt in omni crimine vn magna imponitur pena etiā pe-cuniaria:nam minores hoc ad maio res remittūt:vt.ff.de offi.prefec. vr.l. iij.⁊ fi.⁊ de offi.pconsul.si qd forte.in aut.col.iij.de defen.ciui.§.audient.⁊ idem dicūt in fustigatiōe vel alia cor rectione graui.secus in leui:vt in pal le.§.audient sic ergo scdm eos nulla pena mixtum respicit imperium : qr vel grauis est.et sic meri imperij est: vel leuis ⁊ sic iurisditionis. vn alij di cunt nō esse meri iperij:nisi vbi mors infligitur naturalis:vt in.d.l.iul. de adul. et similibus:vt.ff.de offic. eius cui man.est iuris.in.l.i.§.i.⁊ ia3 dixi. h tu dic scdm Io.⁊ accur.[h] † quod om- 14 nis capitalis pena tripliciter contin- i git[i].vt.ff.de publi.iudi.l.ij. et de bo. pos.l.edic.ff.de penis.l.rei capitalis ⁊ de contrata.l.i.§.filium. in mero cōsi stit imperio.idem est in membri ab-scissione vt dixi . cetere vero graues sunt mixti.alie vero.s.leues sunt iu-risditionis.Quid ergo dices de rele-gatione de qua premisi:dic esse mixti et quod non sit meri. est argumentū ff.de penis.absentem.§.primo. et .l. 15 capitaliū.§.i.ff.d pub.iu.l.ij.¶†Que aūt meri iperij sunt delegari nō pnt qō dic:vt.§.de indi.dele.§.fi.vers. itē k qō est dele.in causa.⁊ dicunt quidā ⁊c.

a ¶Explicāt vr ē ptās siue iurisditio seuerioris vltionis exercēde i psonā vtilitate publica introducta.

b ¶Effect⁹. idē dr azo. i fi.hui⁹ ti.in pn.de iurisditiōe q̄ ad id qō dr illa l.iij.in fi.ibi iurisditio ē iudicis dādi lnia.i.de iurisditiōe ē tal' lnia vt sic pōat vnā iurisditionis spēm vl vnū effectum.

c ¶Explicāt vr ē iurisditio explicādi cās ciuiles q̄ sui excellētia maiorib⁹ iudicib⁹ deputātur.

d ¶Audient. ibi capiunt pntando p p sidi.

e ¶Merū.est sub.v.si.ad hmōi.

f ¶Corp⁹. i. dixit aiam a corpe. s3 vt dicebat dñs tu.i.l. ipiu3 ēt si aduertere est aduertere q̄d cūq3 mēbrū a corpore. ADDE q ant. de bu.l c.i.de collu. detegē.vult q abscissio mēbri sit pena capital' et ide3 vult pau.d cast.l. l. trāsigere. C.de trāsac.

g ¶Partē. vt ibi no.

h ¶Accur.i.l. igiū hoc . c. ti. sepr⁹ all.

i ¶Cōtingit vt.i.vers.ad huius.

k ¶Quidā. s. hos.cur⁹ ad lrā3 sūt vba sequētia vlq3 ibi.ar.ʒ.i ⁊ hoc i summa de iure-pa.§.q̄liter trāsferat in fi.⁊ tetigit ī of.dele.§. q̄ delegari ad fin.vide qō. stan subdā.

a ¶Castrū.ſi addit cū ptinentijs qd p hoc intelligatur ſcripſi.de reſti.ſpo.cum ad ſedem in prin.

b ¶Dilecti.facit pro donatario.C.de bo.vac.l.ij.lib.x. et regula contra eum de reg.iur.lib.vj.

c ¶Dudū.ibi in ver. nos igitur. patet ſolutio vtriuſq contrarij.

qd lz comes ⁊ marchio merum imperium ſpāliter trāſferre nō poſſint. vt ff.de offi.eius cui man.eſt iuriſdi.l.j. ſi tn̄ donauerit aliquā ciuitatem vel a castrum[a] tunc cum ipſa vniuerſitate trāſit merum imperiū: niſi excipiatr̄. ar.extra de re iudi.cū Bertoldus. de iure patronatus ex literis.⁊.c.cū ſeckdum.cum ſuis cōcor.extra de don. b cū dilecti[b].pſertim qn̄ ibi retinet exercitium vel aliquid aliud ſpāliter.tūc em̄ oīa certa cōcedere intelligitur. ar. ff.de offi.pre.vr.l.j.ppe prin.ibi.ſed ⁊ ſi quid intra.⁊ in aut.conſtitutio q̄ de digni.§.illud quoq.in fi.col.vj.et ar. ff.de iudi.cū pretor.⁊ de teſta.ex eo.extra de pſump.nonne.C.de pcura.maritus.⁊ de pactis cōuen.ſuper dote.l. fi.ff.de lega.iij.legatis ſeruis.rn̄.j. ff. de vi.oleo ⁊ tri.le.l.ij.ff.de aur. ⁊ arg. le.l.j.rn̄.j.⁊.§.pe.ex̄ d his q̄ fi.a pla.cū apoſtolica.in fi.ar.cōtra.j.q.vij. Daybertum.extra de deci.dudū.[c] c 16 ¶†Verumtn̄ plures ex iudicib' regis Frāncie.tenent qd quātūcunq generalis d vel indefinita ſit alicui' caſtri vel ville cōceſſio non intelligitur trāſferens etiā princeps ea q̄ ſunt meri imperij trāſferre niſi hoc ſpāliter exprimat. ar. in his que nota.in pre.§.item qd eſt dele.in cauſa.⁊ infra in hoc.e. ti.⁊ arg.extra de offi.leg.quod tranſla.ff. de hisque in frau.cre.ſi pater.ff.de offi.preſid.l.pen.xvj.q.ij. viſis extra de his que fiunt.a prelato. paſtoralis[e]. e 17 ¶†Sed ⁊ que ſunt mixti imperij nō delegantur.ff.ad muni.ea.que antez illa ſint inferi' apparebit.hoc tamen

d ¶Francie. pyle' in ſua vj.q.tractauit de don. facta p ipm regē francie de caſtris turonis eccleſie ſctī Martini cū oī honore ⁊ iuriſditione plenaria retentis inueſtitura decani et theſaurarij. eſt tn̄ ita cōſulſe qd nil cōfert huic qōni.ſz i. q. xvj.tractauit an caſtro dato in feudū tranſeat iuriſdictio.⁊ p ſolutione remittit ad id qd dixit in.lxxiij.q.qd vide.j.de loc.§.fi.ſuper ver.xciij.vbi ſcripſi.

ADDE quid ſi imperatori cōpetat ius pſentandi in eccleſia alicuius ciuitatis ⁊ illam det in feudum: an etiam illud ius preſentandi tranſferit in vaſallū Oldra.conſi.cccxij.

e ¶Paſtoralis vidiſti duas opiniones quarum prima vult qd etiā merū imperiū trāſeat:niſi fuerit exceptatū.⁊ hoc maxime qn̄ aliqd fuerat reſeruatū. Scda hz qd nō tranſeat etiā a principe collatū niſi id fuerit expreſſum. Tertia opinio recedit a pri.quo ad principē vt p eū dato caſtro trāſeat etiā merum.facit.C. de bo.que li.cuz multa.in fi.⁊ de pre.impe.offer.l.j. fit em̄ ex pſona donantis larga interpretatio.ff.de cōſti.prin.l. ii.item ex pſona ei' cui donatur.C.de obli.votorū. l. vna.li.xij. quarto opinio ſubdiſtinguit in pncipe. an pprio motu ɔcedat.⁊ tūc pcedat qd prime dixi.ſec' ſi ad inſtantiam alterius.p hoc facit de pben.ſi motu pprio.⁊.c.ſi pluribus.li.vj.Quinta opinio in priuatis diſtinguit an ɔctus ſit gratuitus.⁊ tūc tranſeat in fauorem donationū extra de dona.cū dilecti.⁊ ibi cōcordātie in vlti.gl.an ſit ɔtractus nō gratuitus.⁊ tunc non trāſit niſi pretium eſſet tā grande qd bene cōgrueret emptioni meri imperij.ar.ff.de iure do.cum in fundo §.vxor.als ɔcordātias.vide de ſeru.in or.fa.cap.vno ſup.j.gl.v.de cōiectura.Sexta opinio hz merū qd imperium ſic inhereat oſſibus principis qd illud a ſe abdicare nō pōt.facit qd no.de renū.c.j.li.vj.i gl.⁊ erat.⁊ qd ſup ea dixi ad ɔriū facit ipſa decre.ſz rn̄dere poſſet qd de heſiōe dr̄ in imperatore ſtāte imperatore pcedit. ſecus ſi renūtiat qd pōt fortius quā papa. vel deponitur qd pōt facere papa.de re iudi.ad apl'ice.li.vj.⁊ tūc licet nō hereat pſone.tn̄ heret imperio.vt.j.dicam.

¶Habeo cōſilium Dy.datū monaſterio ſancte Marie in regula de imola.ſup quodam imperiali priuilegio illi monaſterio ɔceſſo.in quo tz qd imperialis cōceſſio facta de oī iuriſditione caſtri includat etiā merum imperiū q eſt ſpēs iuriſditionis.ff.de offi.ei' cui mā.eſt iuriſdi.l.j.⁊ no.in.l.imperiū.ff.de iuriſ.om.iudi. inducit etiā priuilegia eſſe interpretāda largiſſime in his q̄ reſpiciunt ius ɔcedentis.ff.de ɔſti. prin.l.fi. idē in alia donatione p principem facta in eccleſiā tenuit Old.cū principis pdigalitas freno nō ſubiaceat.C.de do.iter vi.et vxo.l.pe.⁊ d dona.l.ſanci' §.excepti.C.d agē.treb' l.fi.li.xij.vbi dicit p abſurdū temerarium fore p aſtutā interptationē nō ad augmētū ſz ad diminutionē pruilegia principū velle perducere. pōderabat ēt donatariā ſ. eccliā. C. de ſacroſan.ec.vt inter diuinū.⁊ in donationibus eis factis ſola immēſitas eſt mēſura.vt in aut.co.ij.de nō ali.aut pmu.§.ſi min'.⁊ maxime hoc qn̄ pietatis cā. et p anime remedio fiebat donatio.de teſt. ſi pr̄ li.vj. quo caſu dici pōt qd ſub liberalitate ſedis apoſtolice debitū nature perſoluit.C.de impo.lucra. deſcrip.l.j. vltra pri.li.x.inducebat etiā vba Inno.in decre.ex literis.de iurepatro.q̄ ibi ſcripſi in gl.mag.v.dixit etiā Inno.addebat qd in donatiōe facta eccleſie romane p Ludouicū ⁊ Ottonē ⁊ ɔſtantinum de ciuitate romana ⁊ adiacentib' nō fuit expreſſum merū ⁊ mixtū imperiū.tn̄ notoriū eſt qd trāſiuit et qd eccleſia romana vtitur illis.de illis hr̄.lxiij.diſtinc. ego Ludouic' ⁊c. ibi dnō.⁊ in palles.Cōſtantinus.xcvj.⁊ de ele. fundamenta.§.ne aūt.lib.vj. ¶Ex pdictis ɔcludi pōt qd in donatione valida q̄ p imperatorem facta fuit vel fit romane eccleſie tali p quem trāſeat expſſe vel non expreſſe merū ⁊ mixtū imperiū nulla ipſoꝝ iuriū adheſio remanet penes donatorē vel imperiū.⁊ ſic pcedūt que dixi de do.Conſtantini ⁊ alioꝝ.Sed ſi talis donatio fiat vel facta ſit in laycū vel inferiorem ec.dico qd lz trāſeat tn̄ herent oſſib' imperij iure ſuperioritatis ità qd etiā illa de lata ad ipm cā p appellationem vel aliter poterit exercere oppoſitiōes de decr.romana.§. dz.de ap.li.vj.quod facit p.qr ſi nulla eſſet ſuperioritas ɔſuetudo de appellādo nō valeret facit de ɔſue.c. ij.li.vj.¶Qōnem nō ad ppoſitum ſed a fine ppoſitū vidi de facto. Teſtator legauit caſtrum in quo tenebat inſtr̄a quedā quātitatū ſibi debitarū habebat ēt ibi arma.legatari' dicebat nōia illa ⁊ arma ad ſe ſpectare.heres negabat.diffinitum fuit p herede quo ad nōia p.l.dele.iij.ſi mihi menſa.j.⁊.ij.rn̄.⁊.e.ti.l.vxorez §.legauerat.non ob.l.ſi chorus.e.ti.qr in inſtr̄is non cadit diſtinctio ppetuitatis que cadit in theſauro. vt ff.de acq.re.do.l.nō nunq̄ §.j.De armis aūt fuit diffinitum qd in legato cederent illa q̄ proprie erāt ad defenſionem caſtri.reliqua nō.ff.de vſuf.le.l.gn̄ali.§.vxori.de fun.inſtr.l.queſitum.§.ſi quis ex eodez de here. inſti.l.ex fact.§.rerum autem.

fallit.primo circa tutoris dationem.ff.de tu.& cur.da. ab his.l.ius dandi.ff.de offi.eius cui man.est iuris.l. cognitio.ff.de admi.tu.l.Lucius.§.cũ testamento. in prin.sed tñ delegatus non.pronuntiabit licet cognoscat:sed ordinarius tñ.ff.ad turpil.l.j.§.suspecti.Dicunt tñ quidam speciale in legato proconsulis.vt pronũtiet in cognitione suspecti tutoris.vt inst.de suspe. tu.Scdo fallit in cã restitutiõis que olim poterat specialiter demãdari.nõ generalr.hodie vero specialiter et generaliter.C.vbi & apud quos in inte.resti.pe.l.fi. in fin.

18 ¶ †Sed qd de cã liberali:an est mixti vel meri imperij.dicũt qdã qd meri qr ibi quasi de animaduersione tractat puta de seruitute que morti cõparat. ff. de reg.iur.seruitutẽ.in autẽ.de nup.§.si vero decretũ col.iiij.ff.de arbi.non distinguemus.§.deliberari.Itẽ non potest delegari.C.de peda.iud.placet.qd fieret si mixti esset.vt dicũt:sed dic qd est mixti:& intellige hoc de qõne ingenuitatis. Nã alie liberales simplicis iurisdi.sunt.C.vbi causa sta.aga.iam dudũ.extra de testi.cum olim.idem puto in cã restitutionis quare nõ poterat olim delegari.ff.ad muni.ea q. & qr desiderat magnã cause cognitionẽ.ff.de in integ.restit.oẽs.hodie tñ delegãtur:vt dixi.

19 ¶ †Sed an bonorũ possessio possit delegari:respon.nõ si est talis q ius tribuat vt sunt ille vi.bo.pos.sm tab.cõtra[a] vñ liberi:vñ agnati vñ cognati:vñ vir & vxor.etiã septima extraordinaria de quibus habes inst.de bo.pos.§.j.&.§.sunt aũt.&.§. cũ testis.&.§.vij.& in li. Rof.in ti.de bo.poss.& in tit.de testamẽtis.§.iij.he eñ oẽs ius tribuũt.ff.de bo.pos.[b] l.iij.§.bonorũ pos.magna enim desideratur solẽnitas in petenda bonorũ posses.¶ Azo [c] dicit qd hodie potest.nam nulla desideratur solennitas. C.qui admit. ad bo.pos.l.fina.C.de cur.fur.l.fi.Si vero sit bo. poss. que facti est.vt carbon.& illa que datur mulieri nomine ventris.& legatario noie legati sub condi. relicti illa iure veteri etiã hodie delegantur.ff.de offi. eius cui mã.est iuris.l.pen.

20 ¶ †Causa vero dãni infecti potest demandari.nã habet eã magistratus municipalis vt mittere possit in poss.ex primo decreto: & hoc propter celeritatem.ff.de dam.infe.l.j.ar.cõtra premissa:qr que cause cognitionẽ desiderãt non possunt per libellũ explicari.i.demandari.ff.de reg.iur.oia.&.ff.de offi. procon.nec quicq̃.§.j.

21 ¶ †Ite nulla causa est in qua cause cognitio non desideretur: ergo nulla delegari põt. Dic qd quedã sunt que desiderãt plenã cause cognitionẽ et per solum officiũ iudicis expediuntur vt bo. pos.que ius tribuit.ff.de bo.poss.l.j.§.pe.et restitutio in integ.vt.ff.de in integ.resti.oẽs &.ff.de minor.qd si minor.§.fi.extra de offi.iu.c.fi.& trãsactio super alimẽtis:vt.ff.de transac.cum hi.& hec non demandatur.vt dixi:sed hoc fallit in datione tutoris . & in causa restitutionis:vt.s.Quedã vero sunt,que desiderant semiplenam et solo iudicis officio expediũtur:& hec demãdantur vt carb.bo.posses.ff.de carb.edic.l.iij.Que vero petuntur iure actionis demãdari possunt : licet in eis cause cognitio requirat.

22 ¶ †Itẽ lz ea que sunt meri vel mixti imperij nõ cõmittant.ea tñ que sunt coherentis imperij seu iurisditionis transeunt & delegantur:vt modica cohertio.ff.de offi.eius cui man.est iurisdi.l.fi.extra de offi.dele.ex litteris.ff.de iur.om.iud. l.ij.&.l.magistratibus.& de coherenti imperio est pronuntiatio qd aliquis mittat in poss.nõ tñ ipsa missio sed tñ quotidie videmus cõtrariũ.C.de iud. properãdũ.§.sin aũt.&.j.de exec.snie.§.ij.in prin.& executio sententie arbitri vel delegati.ff.de re iudic.a diuo.rñ.j.ff. de bo.auto.iu.pos.cũ vn[us].§.is q.ff.de iur.om.iud.mor:e.&.l.se. & citatio partium sm Rofr.[d]

23 ¶ †Hoc tñ scias qd sm quosdã solus papa & imperator a quibus non appellatur habẽt merũ imperiũ.ix.q.iij.cũcta &.c. ipsi.&.c. pater.ff.a quibus ap.nõ licet.l.j. Alij vero a quibus appellat habẽt mixtũ ij.q.vj.decreto.xvj.q.j . frater noster. epi tñ & supiores dicũtur habere merũ imperiũ respectu inferiorũ sicut et dicũtur summi põtifices seu sacerdotes respectu inferiorũ extra de sacra vnct.c.vnico.§.per frontis.de cõ.dist. v.de his:&.c.seq.ij.q.vij.accusatio.& xviij.dist.si eps. Alij dicunt etiã merũ imperiũ alijs vt presidibus cõpetere.vt predixi:vt.ff.de iur.om.iud.l. iij.ff.de offi.presi.illicitas.§. qui vniuersas.

24 ¶ †Ex premissis patet qr res dicitur meri imperij esse vbi de iudicio seu pena sanguinis tractatur.Mixti vero imperij est quicquid excellentie cã presidib[us] per.l.aliquã reseruatur non continens animaduersionẽ: sed pecuniariã cognitionẽ vt tutoris datio & similia:lz eñ habeant de mero imperio:non tñ sunt meri sz mixti imperij:& hec nõ psũt delegari.Iurisditionis autẽ sunt ea in quibus agit de pecuniario cõmodo.& que delegari psũt.ff.de iurisdi.om.iu.l.more.&.l. se.

25 ¶ †Qualiter aũt fiat cõmissio iurisditionis.nota.j.ti.de vicecomite.& supra de iudice delega.§. sequitur.eo autez ipso quod princeps vices suas vel plene legationis officiũ alicui cõmittit in aliqua puincia:videtur illi oẽm iurisditionẽ & imperiũ cõmisisse vt.xciiij.di.valde extra de presumpt. mandata.

26 ¶ †Ad huius aũt articuli notitiã pleniorẽ no.qd iurisditionũ. Alia voluntaria.vt emãcipare:& hãc põt legat[us] exercere priusq̃ ingrediatur prouinciã.vt.ff.de adop.emancipari.ff.de offi.procon.l.ij.ar.extra de offi.le.excõicatus. Alia contentiosa:& hec quedã est seu habet merũ imperiũ.quedã mixtũ:quedã vero generali vocabulo iurisditio appellat.& quedam dicitur modica cohertio:merũ imperiũ habet illa per quã tollitur caput ciuitas:vel libertas:vt.s.versi. quid de relegatione:& per quam animaduertit in homines facinorosos: vt.ff.de iurisdi.om.iu.l.imperium:et ff.de offi.presi.illicitas.§. qui vniuersas.extra de ma.& obe.solite.& de homici.postulasti.ij.q.vij.§.item cũ balaam.versi.cũ Dauid.& talis iurisdi. secundum prima iura non demandatur:nisi cum preses abesse cepit:& tũc quantũ ad cognitionẽ : nõ quãtũ ad executionẽ:ff.de offi.ei[us] cui mã.est iurisd.l.j.hodie tñ oia possunt demandari

ADDE huic addit. Old.?i.ccli incip.ad qõnez vbi fere de verbo ad v.ipsam addi. inuenies.

a ¶ Contra.& he due sunt ex testo relicte q̃ quattuor ab intestato dr ãt cõ tab . id ex testõ qr non cõpeteret si testm factũ nõ fuisset õ hoc.& q̃re detur cũ testm sit nũ. no. i.§. sũt ãt . j. alle.i gl.ij.õ his aũt & libellis circa ipos.vide.j. de test.§. sequit videre.

b ¶ Pos.ti.generali . post quẽ õ diuersis bon.pos. ponit.xij.rubricas.

c ¶ Azo.no.i sum.eo.ti.

d ¶ Rof. cui[us] q̃si ad istam fuerunt hec vba saltez a v.sedz q̃ ti. iij.

dari preter vltimū suppliciū. et illud etiā quando preses abesse cepit[a]: vt in autē. col. ix. de colla. §. prohibētur: et nisi in casib' qui not. s. in ti. de iudi. delega. §. fina. item quod est delega. in causa cri. 27 ¶ † Et no. qd ep̄s habet quandoq; merū imperiū. vt extra de foro compe. conquestus in prin. et quantū ad illud exercendū: semper intelligitur pficisci: vnde potest hoc officium suo baiulo generaliter[b] semper cōmittere: vt in pre. l. j. ff. de offic. eius cui māda. est iuris. qz causis sanguinis interesse non potest: vt extra ne cle. vel mo. clericis. vbi de hoc. et c. sententiā. et extra de excess. prela. c. ex literis scdm Vincē. qui hoc not. in pre. c. sententiā. et extra de rap. in archiepiscopatu. et in pre. c. conquestus. et est arg. quod ipse solus habet merū imperium in sua dyo. ij. questio. vij. si quis episcopus: cum suis cōcord.[c] 28 ¶ † Secundum canones autem meri imperij potest dici clericorū depositio: vel eorū perpetua suspensio. v. q. v. delatori extra de iudi. at si clerici. et extra de vi. et ho. cle. vt clericorum. §. si quis. et de cleri. excō. mini. latores excōmunicatio. vt extra de off. or. pastoralis. j. rñ.[d] vt no. d. m. eo. titu. qd sedem purgationis: indictio. ij. q. v. per totū: dispensatio. l. dist. vt constitueretur. Solennis penitentie impositio. l. dist. in capite. extra de excess. prelat. accedentibus: qd dic vt no. in repertorio. in tit. aureum. memo. sac. et confessis in fi. ti. Item ecclesiarū erectio. de conse. distin. j. nemo ecclesiam. et c. ecclesias: virginū consecratio. xx. questione prima deuotis. extra de electi. qz sicut: clericorū ordinatio: extra de transla. inter cor. et in pre. c. quod sicut. crismatis confectio: vt ibi: ecclesie sacrate reconciliatio. vt extra de consec. eccle. vel altar. aqua. talia enī que sunt ordinis delegari nō possunt: vt ibi dicitur. sed contra. nam vn' episcopus potest alteri hec demandare. vt extra de tempo. ord. quod transla. elec. suffraganeis. ix. q. ij. episcopū. et c. lugd. extra de offic. ordi. quod sedē. sed ibi nulla est commissio: sed quedam permissio seu demandatio: nec tunc hec fiunt iure delegationis sed: iure proprio: quia illi non deficit nisi sola autoritas demandantis. seu permittentis[e]. vnde non possent omnia simplici sacerdoti committi[f]. Jo. vero no. xcv. dist. peruenit. qd episcopus nil habet hodie qd sit meri imperij. cū omnia valeat delegare etiā ea que sunt ordinis saltem episcopo. nisi vsum pallei. extra de vsu pal. ad hec. ver. etiam nota. idem no. in predicto capitulo quod sedem[g] argumētū. xxiij. questio. iiij. illud. et secunda. 29 quest. vij. sicut. ¶ † Mixtum autem imperiū habet illa iurisditio que versatur circa causas existētes intra merum imperium: seu intra animaduersionem capitis: vt. ff. de iurisditione omnium iud. imperium vt cognoscere de transactio. alimentorum: et super eis et super rerum minorum alienationibus decreta interponere et generaliter omnia que conceduntur a l. vel cōstitutionibus que non attingunt animaduersionem. ff. de officio eius cui mandata est iurisditio. l. prima. Item cognoscere de ingenuitate vel libertinitate et seruitute. C. de pedane. iu. placet. §. finali ibi deinde et c. ff. de arbitr. non disting. §. de liberali super quo vide. C. vbi causa sta. agi. debeat. l. penultima. Item mittere in possess. et recipere cautionem: quia iubere cauere et in possess. mittere magis sunt imperij scilicet mixti quam iurisditionis. ff. de iurisdi. omnium iudi. iubere. et dicitur mixtum: qz partim accedit ad naturā meri partim ad pecuniarium commodum. commodum enim pecuniarium respicit si alicui caueatur vel in possessionem mittatur et talia delegari non possunt. vt in predic. l. ff. de offi. eius cui manda. 30 ¶ † Secundum canones vero mixti imperij dici potest. extra depositionem perpetua suspensio[h] amonitiones: inquisitiones clericorū institutiones: vt. xvj. questione vltima nullus: visitationes: et correctiōes et huiusmodi. extra de offi. ordinar. conquerente. hec tamen delegari possunt potius secundū canones qz secundum legistas. ff. de officio proconsulis. nec quicq; videtur tamen qd talia possit simpliciter delegari: vt extra de.

a ¶ Cepit. ex necessaria non ex volūtaria causa. vt not. in. l. j. ff. de offi. eius cui mā. est. dicit aūt incipere abesse: cum parat sarcinulas ad proficiscendum. facit. ff. ex qui. cau. ma. l. ab hostibus. §. qd simplr. fm Cy. in pre. l. j. facit. j. ver. mixtū in fi. et ibi etiā tenet qd si infirmus est id possit pp̄ter similitudines casus. et idētitatē rōnis: sz gl. in l. ij. de peda. iudic. videt velle cōtrariū. et text. l. j. ff. de offic. ei' cui mā. est iuri. aperte dicit qd nō aliter qd. d. m. exponit etiā si fit infirm'. ADDE qz opinio spe. in hoc vo. limitat p barto. Cy. et angel. in. d. l. j. nisi esset aliqs magnus latro cuius penā differre vsqz ad aduentū presidis periculosum esset: qz tunc delegat' pōt expedire. ar. l. si qs filio. §. ij. ff. de iniusto testa. et l. de pup. §. si qs rinos. de ope. no. nū.

b ¶ Generaliter imo et spālr qd dic vt in c. vl. ne cleri. vl' mo. li. vj.

c ¶ Cōcor. facit de of. or. cū ep̄s li. vj. de hoc. xxv. di. perlectis xj. q. j. de persona.

d ¶ Rñ. vid qz ibi dixi sup vo. aladuertere.

e ¶ Permittentis vt no. in decre. j. de transla. in glo. pe.

f ¶ Committi. vt in predict. c. aqua. de consecra. eccles. vel alta.

g ¶ Sedē in fi. j. gl. et ibi posui alias remissiones.

h ¶ Suspensio. hoc posuit sub mero. s. versic. prori. in prin. precor canonistas qd huius materie subtilitatē dimittāt legistis: qui nec in hac materia sunt concordes. hinc est quod Gui. de suz. reprobat oēs gl. dicentes mixtum imperium non delegari dicens illud delegare nisi i casib' expsse prohibit' sicut in datione tutoris que mixti est. ff. de tute. l. muto. §. tutoris. et nō delegat nisi iurisditionē habēti. isti. de atti. tu. §. pen. ff. d tu. et cu. da. ab his. l. nec mādante. Scdo qz mixtū plus hz de mero quā d iuris. vt l. l. iubere ff. e. ti. itē cū requirūt decreti interpositionē. vt i. §. vbi decretū. hoc dixit super. l. j. ff. eo. ti. dicebat ci qd cāe mixti iperij nō ɔcedebant maiorib' magistratib' hñtib' merū. l. senatusconsulto. vel cōstitutiōib'. sed eo qd tales sunt hñt illd. et sic in illa. l. intelligat vo. q vo. per qd ɔcludit qd p̄ses vel alij q habēt merū iperiū et si nō pficiscātur tn̄ pp̄ter publicas occupatōes et nō alia cās mixti iperij poterūt delegare et nō habētib' iurisditionē alle. C. de peda. iudi. l. ij. C. q p sua iuris. l. vna saluo qd de trib' casib' pdixi. ADDE qz alex. in. l. j. ff. de offi. eius cui et c. pbat opi. Gui. de suza.

officio dele. venerabili vbi fuit resõ
delegata: sed ibi iudex erat impedit⁹
vel pficisci volebat: ideoq3 potuit de
legare: vt in pre. l. de offi. eius vel est
31 illud speciale. ¶ † Porro illatque i suo
gñali noie stat iurisditio nuncupat
z cõpetit magistratibus municipali
bus. vt. ff. de iuris. om. iudi. magistra
tibus z ponitur pro his que tantum
iure magistratus competunt z dele-
gari possunt: z sic ponit in pre. l. iube
re. ff. de offi. eius cui mã. est iur. l. j. §.
fi. Dicunt autẽ ea iure magistratus
cõpetere que cõpetunt eoipso qõ ma
gistratus est etiã minimus ville vel
castri vel ciuitatis. vt prestare autori
tatem manumittere volentibus et
adoptiones. z publicationes testiuz
sñ lit. ?te. z instrumentorũ permitte-
re exercere iurisditionẽ contẽtiosam
in peculiarijs causis vsq3 ad. l. aureos
oliz. hodie vsq3 ad. ccc. aureos siue so
a lidos [a]. in aut. colla. iiij. de defen. ciui
ta. §. sed neq3. z §. ex prouinciali. z §.
audient quoq3. C. de magistra. muni
cip. conue. l. j. C. de defen. ciuita. l. j. z
in predi. l. magistra. z insti. de emã. §.
32 per eman. C. eo. l. j. ¶ † Quid si vltra
b ccc. solidos [b]. Azo. dicit esse iurisditio
nis licz maiores iudices requirat. Alij
c dicunt esse meri imperij [c] cũ nõ com
petat hoc iure magistratus. Itẽ etiã
testamenta insinuare. vt. S. ver. notã
dum. Item tutores dare. ff. de off. ei⁹
cui man. est iuris. l. ij. z pe. ¶ Quid d
datione curatoris ad litem. dic iure
magistratus cõpetere: vñ magistrat⁹
municipalis dare poterit. ar. insti. de
d cur. in fi. dũmodo. j. ccc. aureos [d]. Itẽ
leuiter castigare. vt pre. §. audiẽt. xlv.
di. cum beatus. ff. si quis ius di. non
ob. l. vnica: s̃m Canones. hec iurisdi
tio cõuenit Archi. vbi est de cõsuetu-
dine. ipse enĩ scrutator est liturgiorum
xx. di. perlectis. z de mandato epi ex-
cõicat se temere ad ordines ingeren-
tes. vt extra de eo qui fur. or. re. c. j. de
hoc no. Uin. extra de of. deleg. c. fi. et
e in pre. c. ?questus. [e] ¶ † Modica vero
33 cohertio est que ?missa intelligit eo-
ipso qõ cause alicui⁹ cõmissio demã
dat: z hoc etiã imperiũ dicit: vt. ff. de
offi. ei⁹ cui man. est iuris. l. fi. extra de
of. dele. ex literis. z. c. fi. §. fi. ibi qz nõ
iurisditio zc. a contrario sensu vbi de
hoc s̃m Uin. ¶ Utrũ in causis mixti
vel meri imperij fiat progatio. no. ff.
f de iudi. l. j. C. de iurisd. om. iudi. l. j. [f]
34 ¶ † Ultimo no. qp qui duabus auto-
ritatibus procedere põt: nõ cogit al-
terã eligere. arg. extra de pscri. si dili-
genti. si tñ elegerit electio tz z illa ele
cta vtet ar. extra de offi. deleg. signifi
cãtib⁹. posset ẽt e igere qp in vna par
te eiusdẽ cause vtat ordinaria in alte

g ra delegata [g]: vt extra de arbi. inno-
tuit. imo etiã vt qõ lz dicat nolo pro-
cedere autoritate ordinaria: tñ vale-
bit pcessus autoritate ordinaria: qz
nemo põt a se imperium abdicare: vt
ff. de of. pre. legat⁹. sed qualr hoc itel
ligat pseqre s̃m papã. vt nota i pre.
h c. si diligẽti. [h] ¶ † Illud etiam not. qp
35 possessio gñalis iurisditionis acquiri
tur si vnus act⁹ iurisditionis exercea
tur: puta qz cognoscit qs de cã vna:
siue de ciuili siue criminali: vel si ex-
cõicat aliquẽ: z idẽ est si qd aliud fa-
ciat qõ ad iurisditionẽ ptineat: dum
modo intẽdat vti iure suo: quo ad iu
risditionẽ vniuersaliter. Nã si inten
deret per hũc actũ in ciuilib⁹ causis
tantum vti iure suo non propter hoc
acquireret in criminalibus. argu. ff.
quemadmo. serui. amit. l. fin. extra de
pscrip. auditis. z. c. cũ olim. hec tñ ge
neralis iurisditio nõ pcedit vltra p-
sonã in qua eã exercuit. Itẽ lz eã ex-
ercuerit in vniuersitate: nõ iõ acqret
possessionẽ iurisditiõis in singlares
psonas. argu. xij. q. ij. q manumittit.
generalis aũt possessio ciuitatis vel
puincie acqrit: si publice p oẽs par-
tes ciuitatis: z vniuersalr bãnũ po-
suerit in ciuitate: qõ verũ est si null⁹
ali⁹ erat in possessione gñalis iurisdi
tiõis. ¶ Itẽ si qs facit hoies alterius
cõfiteri qõ sunt sue iurisditiõis: vt sa
cramẽtũ fidelitatis ab eis extorquet
put in plerisq3 locis pstimonij beati
petri: inuenim⁹ factũ esse duz eram⁹
ibi rector: z capitaneus generalis vt
etiam in prouincia romaniole. dum
essemus ibi z in ciuitatibus Bono-
nie z vrbini z Masse: z vrbarie comes
z rector generalis: vel si facit eos renũ-
tiare z abiurare iurisditioni prioris
domini: non ppter hoc acquirit pos
sessionem iurisditionis. Item si ha-
bens iurisditionem vel aliud ius ge
nerale iure vel consuetudine vel sta
tuto in aliqua loca: vel personas: et
quantocũq3 tẽpore stet qõ in aliquo
locorum dictorum vel personarũ nõ
vtatur: vel omni iure qõ in eis hz vt
etiam in aliquo capitulo. non tamen
contra eũ prescribitur: qz semper pos
sidet. naz exercendo ius illud vt etiã
vnum capitulum illius iuris gñalis
in vno loco suo in omnibus locis et
personis z capitulis retinere videtur
nisi possessionem amittat: vel qz ex-
pellatur: vel reuersus nõ admittatur
vel suspicetur se posse repelli: premis
sa omnia prosequere plenius s̃m pa
i pam: prout nota. ex tra de capel. mo-
nacho. c. ij. [i] z sunt hec in argumento
contra curiales Regis Francie. Si
enim aliquis miles vel prelatus ha-
bet castrum in quo longo tempo-

a ¶ Solidos: facit ad id qõ scripsi. de iudi. c. fi. in super. iij. glo.

b ¶ Sol. azo: in sum. not. vbi vide in fi. j. partis.

c ¶ Imperij. d. m. in. l. imperium dicebat eas esse mixti indu- cens. §. iudicare. de defen. ciuit. et rõ seqns nõ resistit. vide Cyn. in. l. ij. C. de peda. iudi.

d ¶ Aureos. bñ facit d iudi. c. vi. §. de legat⁹. li. vi.

e ¶ Cõquest⁹ alle. iv. z no.

f ¶ l. j. de hoc de fo. ?pe. si diligẽti. ad fi. j. gl. cũ suis remis. z aliqd. j. de ?pe. iudi. adi §. j. iv. lz nũqd in iudicẽ. d hoc z de potestate excõicãdi vide qp scripsi de of. deleg. p. z. g. sup fi. vltime glo.

g ¶ Delegata facit qõ no. S. tit. j. §. fi. vers. qd si cõpromissũ.

h ¶ Diligẽti. est sciẽdũ qp Inno. materiã ad quaz hic remittit Guil. nõ posuit i. c. si diligẽti sed in c. cũ ex officij ibi pcedẽti. erat autẽ signata sup iv. autoritate. qõ qz nõ habebat cõiter i illa dec. putauerunt aliq z spe. cũ eis qõ caderet in. c. si diligẽti. vbi ẽ tale iv bũ. mirũ autẽ de Guil. qz doctor fu⁹ hostien. bñ posuerat gl. illã. in. c. cũ ex officij ppter lrãm antiqã quã ibi posui. ibi vid. ADDE qõ doctrinam. Inn. sequitur Bal. i. l. falsus. C. d fur. z in. l. nõ codicillũ. C. de testa. militis. ang. in. l. si p errorez. S. de iuris. om. iudi. Ro. cõsil. ccccxlvi.

i ¶ c. ij. et ibi plene vide i glo. que incipit. intelligas.

a ¶ Presenti. quam hodie non habemus.

b ¶ Concor. ibi no. in glo. pen. et vltra illas. facit. ff. de iudi. si ptor. qd met⁹ cã. l. iij. ex qui. cau. ma. sz si p pretorem. §. sed ⁊ si itẽ iudices licite cõminant̃ de ap. cũ cessante. vbi remis. dedi. ⁊ ff. de of. pfec. vr. l. j. §. cũ patronus. ʒ. de of. pfec. vrb. nã saltẽ. §. j. ⁊ iudex inferior illã seq̃t ff. de admi. tu. l. tutor. §. si deponi. sz dic vt ibi in glo. nõ tãq̃. Itez iubere potest alicui ne de domo sua exeat. ff. de inter. ⁊ rele. l. fi. Sz vt di dubitari de pceptis q̃ fiunt p iudices nuda volũtate pu ta ne p3 loquat̃ ne exeat aulaz ne moueat manuz a poste sub pena. c. li. ⁊ in pmo exemplo tenuit Guil. de suza. super materia. l. j. ⁊ l. interlocutio. C. cõi. vl' epi. per illas leges ⁊ p. l. ff. de leg. j. filiusfa. §. iiij. ⁊ de leg. iij. l. pater. §. iulius agrippa. ⁊ l. Lucius. ⁊ pena exigi nõ põt. cũ illa pcepta nuda sint ⁊ sine cã vel cause cognitione facta alle. ad idẽ leges que requirũt cãm. C. de edic. diui adri. l. fi. ff. de sus. tu. l. iij. in fi. cũ. l. seq. de trãsac. cũ hi. §. in cã. de infa. l. ij. §. ignominie. de fideicõ. liber. si legatario. in. fi. de iur. fi. l. ij. §. senat⁹. de dona. nuda rõ. de pba. cũ de indebito. §. fi. cuius causaz ponit decre. si cautio. de fi. instr. ad idẽ de li. obli. c. fi. de ap. vt debit⁹. ⁊ eo. ti. vt sup li. vj. de cẽsi. peruenit de sen. ex. sacro. eo. ti. c. j. li. vj. e. li. de of. or. si canonici. ad pdicta facit qd scripsi. de re iudi. c. in causis. sup. j. gl. ⁊ de penis dilectus. facit ad materiã. j. de sen. pla. §. ij. v. sz nunqd iudex. ⁊ fortius. j. de ɔtumacia. §. fi. vs. sed pone iudex. ADDE v. illud etiam no. qualr acquiratur iurisditio bal. ɔsi. lxiiij. ⁊ cccl viij. li. j. ⁊ qualr merum imperium. Pe. de ancha. consi. cxlj.

re omnem iurisditionẽ exercuit put casus occurrerunt. nunq̃ tamen cõtigit casus qd ibi oportuerit meruz imperiũ exerceri. hodie vero cũ cõtingit. dicunt hec ad curiã regis spectare nõ ad ipm militem vel prelatũ. qd reprobat papa vt no. in predi. c. arg. tamen pro eis in his que no. j. de pser i. ver. sed pone miles. ¶ Qualiter concipiatur libellus quando agitur de iurisditione siue petitorio siue possessorio. no. j. de cau. pos. ⁊ proprie. §. in retinende. ver. porro. ⁊ §. notandũ ver. ceterũ. ⁊ de tali do. ver. quid si petatur. 36 ¶ † Et breuiter no. hic: qd causarum alie sunt infime vt que sunt. j. summam. ccc. sol. ⁊ pro illis põt quilibet magistratus adiri. vt in auct. de defen. ciui. §. ⁊ iudicare. ⁊ §. audient. ⁊ ff. de offi. eius cui man. est iuris. l. j. Alie sunt medie. vt que predictã summaz excedunt. ⁊ pro illis adiri debet preses prouincie: vl' delegatus ab eo cum ipse impeditus est: vt. C. de ped. iudi. pl3. in prin. alie maxime: vt que ad merũ pertinẽt imperiũ: de quibus ʒ. dictum est. ⁊ pro illis adiri debent rectores prouinciarum: vt. ff. de offi. a presi. illicitas. §. qui vniuersas. et in pre. l. placet. §. nõ ita. nõ autẽ delegati ab eis vel magistratus municipales: vt. ff. ad munici. l. ea que. nisi i casu cũ videlicet cõtingit presidẽ abesse. vt. ʒ. de iudi. delega. §. fi. vers. item qd est deleg. in causa. item etiaz que ad mixtum pertinent imperium de quib⁹. ʒ. dictum est pro quib⁹ etiam maiores iudices adiri debet: vt i p l. j. ⁊ ff. de of. procõ. nec quicq̃. §. j. si enim extraordinarias: vel qui de his neq̃t cognoscere adeatur: impune sibi nõ parebit vocatus. ff. de iur. om. iu. l. fi. extra de rescr. phti. a ¶ † Non est etiã 37 omittendum: q2 si mandatum vel inhibitio iudicis contemnitur. ad eius spectat officiuz hoc punire: vt. ff. si q̃s ius dicen. non obtemp. l. vnica: extra de ma. contra interdi. eccle: cõtracto. b c. j. cum suis concor. b iuste ergo petebatur a nobis pro parte epi massan. vt commune ciuitatis senen. puniremus: q2 post inhibitionem eis factã exercitum fecerant: et damnificauerant ipsum episcopum in castro cese. quod idem episcopus coram nobis ad se asserit pertinere.

¶ De iurisditione omnium iudicum. Rub. Bald

Iurisditio est ptãs de iure publico introducta cũ necessitatis iurisdicẽdi ⁊ eq̃tati3 statuẽde. vt. ff. e. l. j. que diffinitio est de ordinaria iurisditiõe. Itẽ de delegata. de. vide. ff. de edil. edic. l. sciendũ. ⁊ ex verbo statuẽde. colligit bar. qd statuta facere est iurisditionis ordinarie q2 cui cõpetit diffinitio ⁊ diffinitũ fm Bar. sed. Ray. dicit ɔtrium q2 nõ oẽs ppli hñt iurisditionẽ nec locũ publicũ causarũ. ff. de excu. tu. l. si duos §. dictũ. ⁊ tñ pñt ad inuicez statuere de suis negotijs non de iure publico nisi a superiore cõfirmetur. C. de testa. l. fi. nõ ob. verbũ statuẽde: q2 pcedit verbum de necessitate statuti: ⁊ statuta nõ fiunt de necessitate sz sponte. ergo facere non cõpetit iure magistratus seu iurisditionis: sed magistratib⁹ sic. bal. Sed an ista diffinitio sit vera in volũtaria iurisditione: dic qd sic vt respectu litigatorum dicatur voluntaria sed respectu iudicis ẽ necessaria. ff. de off. pcõ. l. ij. p. de. in auť. de questore. §. sup hoc de. ¶ Subrogat⁹ ad vniuersita. causarum h3 iurisditionem ordinariaz. sec⁹ si ad certã. s. tal' populi. ¶ Superillustres sunt papa ⁊ Imperator ɔsul. ⁊ patricius. Illustres sunt pfectus pretorio oriẽtis Illirici affrice vrbis ⁊ q̃stor cãdidatus spectabiles sunt magistri militũ pror pfectus vigilũ pconsul pfectus Augustalis pfec⁹ Egypti vicarius. ⁊ Dux comes rerũ priuatarũ Comes oriẽtis ⁊ non alij comites. Clarissimi sunt comites Italie et alamanie preses prouincie. sed magistratus municipales ⁊ alij pedanei non sunt clarissimi. de. Potestates terrarum nõ hñt merũ imperiũ de iure cõi. sed preses prouincie. Sed de consuetudine ⁊ vsurpatiõe sic. vñ mẽbra mutilare ⁊ damnare ad mortẽ hñt ex vsurpatione nõ de iure. ver. ergo ptãtes. quidã hñt hoc p priuilegiũ p pacẽ ɔstantie. vt no. in auť. de defen. ci. §. nunc habẽte. in fi. magne glo. hanc tñ prescriptionẽ potest reuocare princeps q̃ncunq̃ vult. q2 cõtra absolutam principis ptãtem põt pscribi ⁊ ols cõsuetudo potest ab eo cassari. de cõsti. c. j. ff. de sepul. vio. l. iiij. §. diuus ⁊ in auten. nauigia. C. de ser. fug. cũ si. ¶ Si potestas cõdem nat aliquẽ ad mortẽ. an iste efficiat̃ seruus pene videt̃ q nõ. q2 nõ põt alicui adimere ciuitatem vel libertatẽ. ff. de of. pre. l. illicitas. §. qui vniuersas. preterea iste cõdemnat̃ ex forma statuti. ⁊ statutum nõ dicit qd iste efficiat̃ seruus pene. ergo ⁊c. nã qd omittitur a statuto pro omisso est habendum. vt no. Cy. C. de here. inst. l. j. preterea nos videmus q bona nõ cõfiscant̃ qd fieret si moreretur seruus pene vlterius nemo hodie bene natus ex ɔdẽnatione fit seruus ex hoc sequitur q valent testamenta istorum q2 sunt liberi ⁊ retinent bona. In ɔtrium videt̃ q2 sententia ista statim facit damnatum seruum. ff. de pe. l. qui vltimo. ⁊ l. quidã. ergo nõ v3 suum testñ. ⁊ hoc est verum de iure. q2 lex nõ iudex facit eum seruum. arg. ff. de ritu nup. l. palaz in fi. tñ si de consuetudine est qd

ceteri testamentis seruient vz testari cu etiā seruo lex et consuetudo possit cōcedere testādi licentiā. arg. ff. de of. pto. l. barbarius. in fi. et C. de his qui. vt indig. l. pe. et predicta vera de cōdēna. psītibus. sed absētes cōdēnati ex forma statuti nō fiunt serui nisi demuz capti tunc eni q̄si ab hoste capti incidunt in seruitutē nam snīa in eos fert hoc mō. q̄si quotiēs peruenerit in fortiā cōis et c. de re iud. c. pastoralis. in cle. vn̄ interim vn̄q̄ terminus aduenit sunt liberi. et pn̄t testari. arg. ff. de ser. expor. l. titius. Bal. ¶ Merū imperiū liberū hz papa et imperator legi subnixū habēt inferiores qb9 nominatim participatū est in partē sollicitudinis nō in plenitudine potestatis. l. j. in prin. ff. de offic. eius cui man. est iuris. cōsistit merum imperiū circa humanuz corpus gladio materiali vel ciuili conferēdū: q2 homo summa res est. et ideo summa iurisditio requirit ad hominez morti tradeñ. vel capitaliter cōdemnandū. nā hō est creatura facta ad imaginē dei. C. de pen. l. si q̄s in metallū. Mixtū imperium ɔsistit circa res et actus in q̄bus nobile officium iudicis vel mercenariū decretū vl' auctoritas iplorat. nā in decre. et autoritatib9 et offō iudicis ɔsistit. iurisditio ɔsistit circa actiōes. vi eni actionū exercet. ff. de ori. iur. l. ij. §. post originē. hoc tāgit spe. hic et dic vt. ff. e. l. iperiū p. G. ɔ cu. Cy. et bar. ¶ Episcopi delegāt merū imperiū q̄ semp intelligit quo ad cās sanguinis abesse et debēt cōmittere gn̄aliter. sed aliȷ̄ plati iseriores de iure nō hn̄t ius gladiȷ̄. ver. et no. qō eps. g. ¶ An qui habent duas autoritates cōgant alteraz eligere. ver. vltimo no. tz qō non. q2 non pōt a se abdicare publicam iurisditionē. ff. de of. psi. l. legatus. §. vl. vltimo no. G. ¶ An prescribat merū imperiū si q̄s eo non est vsus. q2 nō occurrit casus vtendi. tn̄ fuit in possessione territoriȷ̄ vt dn̄s vel iustitiari9. et dic q̄ sic. §. et sunt hec in ar. contra curiales. G. nam in istis incorporalibus plena possessio ɔsistit in aptitudine sicut i actu. ff. de ser. rusti. predio. l. formā. et si q̄s pscribit iurisditionem in incolas vr̄ etiā pscripsisse in forenses q̄ ibi delinquūt. nā ista prescriptio causat ius reale. et velut confessoria ɔ quelibet redditur. ff. si ser. ven. l. si q̄s diuturno. in fi. q2 in ipz territoriū vr̄ ius pscribi cui iurisditio inheret. C. vbi et apud quos. l. fi. no. hoc. pbo ēt per. c. dilecti. de fo. cōpe. Bal. ¶ Faciens guerram pēdente inhibitione pertinet ad forū ecclie in §. Guil.

De officio omniū iudicum. Rubrica.

Que ad ppetuā memoriā fiūt diligēter pspiciēda sunt. vt. xxiiȷ̄. dis. in noīe et extra de re iudi. ad aplice. in suprscriptiōe. j. q. viȷ̄. ɔuenientib9. nec vlla tēpor̄ sunt cōmutatiōe variāda. xx. q. j. q̄ ad ppetuā. maxime vbi sunt posteris pfutura: vt extra vt ec. be. c. vi. in prin. ad posteroȝ ergo vtilitatē et memoriā ppetuā hic de officio iudicis tradidi: q̄ nec a modernis sunt ēt ɔtēnenda. C. de qōnibus diuo in fi. C. de test. iubem9. ver. sed nec aliqua de cōse. di. ij. semel. q2 que notabiliter fiunt: nisi diligēter notētur neglecta esse videnī. ff. de iniur. itē apud labeonē. §. ait ptor. Q2 ergo de offō iudicū in spē tractauim9. hic i gnē ɔ his q̄ spectāt ad oēs dicam9. ¶ † Officiū ergo iudicis latissime pz: pōt nāq3 bo. pos. dare. et in possessionē mittere: tutores cōstituere: et iudices dare. at. ff. de iur. om. iu. l. j. et. xxx. q. v. iudicantē. et. G. tit. pri. et tn̄ vz in bonefidei ɔtractibus q̄tum in stipulatione interrogatio facta. ff. de neg. gest. ql' tn̄dem. ff. depositi. Luci9 Titius. Item q2 vbi defecit lex ɔtract9 iudex facit qō sibi et de bono et equo vr̄. insti. loca. §. penul. qō etiā vt latē pz sic plenius ostendamus. ¶ † Nā q̄nq3 pponitur pn̄cipaliter loco actionis seu loco pn̄cipalis actiōis. ¶ Q̄nq3 vero pponitur incidēter. ¶ Q̄nq3 impedit actionem. ¶ Q̄nq3 detrahit actioni. ¶ Q̄nq3 deseruit ei que singula seriatiz specialiter psequamur. ¶ Ultimo quid iuris sit de summaria cognitione dicturi.

Iudicis officiū loco pn̄cipalis actionis proponitur: cū alia actio ordinaria deficit et non est actio: vt. j. §. vlt. et tunc sit ɔte. exposcit: vt extra e. iudicis. qō tn̄ sic intellige: q2 aut interponit ad nulli9 partis petitionē: aut ad partiū petitionē: aut eis inuitis. † Iudicis officiū loco pn̄cipalis actionis ad nullius partis petitionem interponitur cum prelatus vel iudex audita subditorū infamia ad inquisitionem excessuū ex officio sine cuiusq3 petitiōe procedit. extra de accus. qualiter. iȷ̄. et iȷ̄. q. j. deus. lxxxvj. di. stin. si quid vero de quocūq3 extra de symo. lz hely. item cum ex officio suo mandat vt quicunq3 scit veritatem: vtrum Titius soluerit vsuras alicui qui titius iurauit. hoc nō denuntia-

¶ De officio omnium iudicum. Rubrica. ¶ Secundum est qō ex prefaticis quos notauit autor in prohemio soli tres ɔ hoc tractauerunt. primus Rof. q̄ pte scōa sui operis posuit rubricā de officio iudicis qō dat iure actiōis et. v. post illā ad idē. item post ti. de iuramento vasalli posuit quasi continue. xiiȷ̄. rubricas super diuersis q̄ petunt iudicis officio. et sic sunt. xxj. secund9 fuit vber. de bo. qui tractatū de hoc cōposuit in suo libello ante ȷ̄meō. §. rogat9. vsq3 ad §. si criminalr mihi char. vj. Tertius Jo. ɔ deo. q2 post ipsum cauil. li. x. per generalē. et spāles Rubricas materiam psequit. et adde qō statim dicaz. Item scias qō Rof. in certis locis et sup Rubrica de off. iudi. cōtra colonos et ascriptitios. ver. sed opponit improbat subtilitatez dicentiū qō q̄n iudicis offm̄ pponit loco actionis. non dz in libello dici ago contra talem sed ppono vobis et c. horū rō. q2 cū iudicis offm̄ nō sit actio. ff. de mino. qō si minor. §. fi. ɔ partē nō dz pponi sz solū iudici. sed ɔ partē pponit cuz agit suo iure. sed ipse de hoc nō curat. q2 noīe actionis saltē gn̄alissimo etiam officium iudicis continet. ff. de act. et obli. actionis verbo. et sic bene dicitur ago contra talem.

Que ad perpetuam.
¶ Superscriptione. libro. vj.
¶ In fi. facit cle. de iureiur. romani. §. nos itaq3. et i fi.
Iudicis officium.
¶ §. vlt. nunc propter additionem penultimo. de quo dicam. j. §. fi. in prin.
¶ Inuitis. exempla posuit vber. vbi. G. et multa post Uin. Phy. et Gof. scripsi. in decre. iȷ̄. eo. titu. post princ. et ex his et ex omis. et his que posuit Inno. ibi. et Host. ibi in summa huius titu. formatus fuit tamen apertius totus iste tractatus vsq3 ad. vltimuz §. qui fuit additio vt ibi dicam.

re:hoc dicit:extra de iureiur.ad nr̃as ꝗ.in fi.idē cū per se inquirit:an tutor suspectus sit de tutela.ff.de suspe.tuto.l.ij.§.preterea.ꝛ.j.dicā. Ad ei⁹ enī officiū spectat ꝑ se talia inquirere ꝛ corrigere.ff.de of.p̃si.congruit.extra de of.or.c.j.xxxv.q.vj.epa.extra de testi.cog.p̃terea.xxiij.q.iiij.si is ꝗ.C.de bo.proscrip.si ꝗs intra in prin.ꝛ obuiare ne fiant.lxxxvj.dist.c.j.ij.ꝛ.iij.lxxxiij.di.c.j.ꝛ.ij.ꝛ suspectos ab administratione remouere vt ibi.ꝛ extra de offi.deleg.venerabili.ių.q̃.ij.qꝛ ea extra de accusa.cū dilecti.ꝛ de symo.lꝫ.Itē dānis ecclesiaꝝ occurrere.extra de insti.cū venissent in fi.ꝛ similia.ꝛ his ꝗdē oībus nō est litis ꝯtes.necessaria. sed sunt illi exponēda capta sup q̃b⁹ inquirit ꝯ eū.extra vt lit.nō ꝯt.q̃m frē.§.sunt ꝛ alij.ꝛ in ꝑ.c.qualr.§.dꝫ igit xj.q.iij.coꝝ.vel dic vt.j.de inquisitionibus.§.nūc tractem⁹ aīs nūc vidēdū.

²ᵃ ℣.cū igit.ꝛ se. ¶ †Si vero officiū iudicis interponit principalr ꝑ actione ad petitionē partis petētis aliq̃d sibi dari vel fieri:tūc subdistingue qꝛ aut ꝯ certā personā:aut ꝯ incertā:aut ꝯ nullā:si ꝯ certā:tūc hꝫ locū decr.extra eo.iudicis qꝛ tūc est merū officiū.ꝛ dat libell⁹ ꝛ exposcit litis ꝯte.ff.de mino.pap.in fi.ꝛ.l.pr̃.§.j.et.C.si aduersus deli.l.j.C.in qui.cau.in integ.rest.nō est ne.l.j.C.de mino.l.iij.extra de resti.in integ.c.j.cū enī loco actiōis succedat vt.ꝭ.℣.pxi.sine qua experit:vt ff.de ne.ge.si pupill⁹.§.fi.viij.di.quo iure.extra de iud.examinata ei⁹ naturā dꝫ imitari.ff.si ꝗs cau.si eū.§.ꝗ iniuriarū.C.de rei vxo.act.l.vnica.ex de sta.mo.recolētes.lxxvj.di.nosce.ꝛ c.scire.lꝫ nō ꝑpetueꝛ ꝑ li.cōte.vt j ꝑ.l.pap.q̃ aūt dixi q̃ exposcit lit.ꝯte.pꝫ in multis exēplis:vt ecce primo j restōne in integrū:siue a minore siue a maiore ꝑposita.pōt enī ecclia alienat iuris solēnitate adhibita aliquā possessionem in qua ledit enormiter citra dimidiā iusti p̃rij certe pōt petere per merū officiū iudicis.vt pecunia emptori restituta recuperet possessionem.vt extra de reb⁹ ec.nō ali.ad nostram.ꝛ extra de resti.in integ.c.j.hmōi enī officiū iudicis ꝑponitur a parte ꝑ actione.ꝛ ꝯ certam personā.s.contra emptorem.vñ dꝫ lis cōtestari.itē etiā in minore leso:lꝫ ei per edictū p̃toris subueniat.vt.ff.de min.ait p̃tor.et.l.patri.§.j.ꝛ.l.q̃ si minor.§.fi.extra de in integ.resti.constitutus.ff.de euic.minor.rñ.j.C.in qui.ca.non est in integ.rest.ne.l.j.in fi.de excep.exceptiones.in fine idem est in maiore causa reipublice absente:cum leso cuilibet pretor subueniat:vt.ff.ex qui.ca.ma.l.j.tamē ex officio iudicis iuuatur.C.ex qui.ca.ma.in contractibus.idem etiam in rescissoria.que ꝯuis ex beneficio pretoris cōpetat.vt.ff.eo.maiores.ꝛ.l.ab hostibus.ꝛ.C.eo.l.j.tamen officio iudicis expeditur:vnde dicunt quidam q̃ ex edicto p̃toris est inefficax.quousq̃ pretor viuus in eam insufflat spiraculum vite:vt.ff.q̃ met.cau.metum.§.volenti.insti.de act.§.rursus ᵃ.an autem restit.in integ.sit necessaria lit.ꝯtes.vel possit dari contra absentez.dic vt extra.e.c.ij.de in inte.rest.c.j.ꝛ.c.tum ex literis.

³ ¶ †Item aliud exemplum.nam si pater agit contra filium obedientiam ꝛ reuerentiam sibi prestare nolētem.agit iudicis of.xxx.di.c.j.extra de ma.ꝛ obe.cuꝫ inferior.C.de emēda.propin.l.vna.ꝗ.q.vij.queritur. Item si pater vel mater agunt contra filium: vel fili⁹ contra eos pro alimentis aget iudicis officio.est enī hic necessaria cognitio:qꝛ forte negabitur pater esse vel fili⁹.xxx.di.si quis dereliquerit.ff.de lib.agn.si ꝗs a liberis.Rñ.j.ꝛ per totam.l.j.dis.ius naturale.extra de fi.pres.Michael.extra de eo qui du.in ma.quam pol.per adul.cum haberet in fi.in aut.vt li.ma.ꝛ aui.§.illud quoq̃.extra qui fi.sint legi.transmisse.de ꝓba.per tuas.Item si patronus ad inopiam vergens petit sibi per ecclesiam vel libertū ꝓuideri.ex de iure pa.nobis.xvj.q.vij.quicunq̃.ꝛ in pre.l.si quis a liberis.§.solent.Item si patronus petit vt libertus obsequium sibi prestet:vel si conqueritur se ab eo cōtemptum:vel ab eo conuicium sibi factum vel dictū officio iudicis agetur.ff.de of.pre.vi.l.j.§.cum patron⁹.

⁴ ¶ †Item officio iudicis agitur cum inter p̃rem et filium de patria potestate disceptatur.ꝛ constat tantū de filiatione.ff.de libe.exhi.deinde.§.j.ff.de rei.ven.l.j.§.per hanc.C.de peti.here.si putas.C.de patria potestate.l.j.ꝛ.ij.extra de conuersi.in fi.c.fi. ¶ Sed queritur an in premissis casib⁹.s.de patre ꝛ filio.ꝛ de patrono ꝛ liberto sit libellus necessarius.q̃ dic.vt.j.de libel.concep.§.nunc dicendum.℣.si.xxv.ᵇ ¶ Sed an in eisdem casibus ꝛ etiam in cautione damni infecti de quo.j.subijcitur debeat appellatio admitti: ꝛ quidam dicunt q̃ non.ff.de app.reci.vel non si res. Alij contra.ᶜ.C.de peda.iudi.l.plꝫ.ita tñ q̃ pendente appellatur.qui fuerit ꝑnuntiatus alendus sine p̃iudicio tñ.ff.de inoffi.test.si instituta.§.pe.C.de or.iur.l.fi.ff.de test.tu.l.item.ff.de iur.deli.fili⁹.ꝛ no.ff.qui sui vel alie.iur.sunt.l.pe.

⁵ ¶ †Item agitur officio iudicis.cū filius petitur qui a nemine detinetur.ff.de lib.exhi.l.iij.§.hoc autem interdictum.extra de conuer.in fi.c.fi.iij.q.j.reintegranda.Item imploratur.cum fili⁹ petit a patre emancipari ᵈ.ff.si quis a pa.fu.ma.l.fi.ꝛ de condi.ꝛ de.si cui legatum vers.arbitro.Item cum petuntur separari bona.ff.de separa.l.fi.Item cum petitur snīa pronuntiari nulla vel processus.extra de ꝓcu.in presentia.extra de offi.dele.cum contingat.ff.de fer.l.j.ᵉ Item imploratur contra heredem: vt vltima voluntas testatoris impleatur.extra de testa.tua.C.de epis.ꝛ cler.aut.lꝫ.C.de sac.san.eccle.l.j.Item imploratur officium iudicis qui per metum rem suam tradidit.lꝫ ei subueniatur per edictum.q̃ metus causa.ff.q̃ metus cā.metum.§.ex hoc edicto.Item deceptus qui se supponit gratie capituli suas literas ei tradendo si capitulum malum causamentum habet ei.extra de renun.fane.ꝛ.c.veniens ᶠ.

⁶ ¶ †Itēꝫ qui decept⁹ renuntiauit iuri suo:ꝛ qui deceptus est qꝛ aduersari⁹ non seruat q̃ promisit.extra de pact.cum pridem.et de rerū permu.cū vniuersorum.ꝛ de ꝓben.lter.cetera.item cum aduocatus seu qualiscunq̃ defensor a clie...

ᵃ ¶ Rursus.ꝓ scripsi post host.e.tit.c.ij.super glo.ꝗ.ante.fi.

ᵇ ¶ Uer.xxxv.q̃ ibi posuit fuit dictū Uber.

ᶜ ¶ Cōtra.scꝫ vber.cuius ad lr̃am fuit iste ℣.ꝛ vide j.de ap.§.in quib⁹ versi.sꝫ nūq̃d qñ.

ᵈ ¶ Emācipari.q̃ quatuor casib⁹ peteꝛ poterit ꝗa scripsi.de resti.i inte.cōstitut⁹ i p̃n.

ᵉ ¶ l.j.hoc fuit vltimū dictū Inn.i.c.ij.e.tit.in fi.magne glo.

ᶠ ¶ Ueniens.ibi dixi post vin.ꝙ causamentum est vulgare hyspanorum i glo.videtur in fine.

tulo: vel Magister cuiuscunqȝ facultatis a discipulo: petit salariū: qui sola pollicitatiōe: nō pacto: vel stipulatione ad hoc obligatus est.[a] ¶ †Idē intelligas in nutricibus ꝛ obstetricibus ꝛ medicis. ff. de var. et extraor. co. l. j. § in honorarijs. ꝛ per totam legem. C. mā. salarium. ꝛ. ff. eo. salarium. dic vt ibi. extra de fo. cōpe. romana. § nec etiā. ꝛ in hoc forma libellū. vt. J. de magistris. Item is qui passus est in oculis ꝑpter mala collyria: que medicus apposuit. ꝛ ꝑpter hoc rem suam vendidit: fact⁹ sanus rem a medico officio iudicis petet. ff. de var. et extraor. cog. l. medicus. ꝛ hic forma libellum. vt. J. de iniur. ¶ †Item vxor timens seuiciam viri petet officio iudicis sibi dari licentiam ab eo recedēdi: vel idonee caueri. extra de resti. spo. literas in fi. extra de spon. cū locum de ꝑcu. accedens. Item cū seruus cōqueritur de nimia seuitia dñi. ff. de his qui sui vel ali. iur. sunt. l. j. ꝛ. ij. ꝛ insti. eo. versus fi. ꝛ tunc libellus datur si petitur alioquin appelletur. C. de epi. audi. si lenones. ff. si quis a pa. fu. ma. l. fi. Item cū pater conqueritur de malo filio: vel filius de patre duro. ij. q. vij. queritur. Item cū ꝑpter ingratitudinem offi. iudi. petūtur liberti: vel etiā que donata sunt reuocari. C. de libertis ꝛ eoꝝ libe. l. j. extra de dona. c. fi. Item petitur officio iudicis vt arbiter vel iudex ꝓnuntiare cogetur. ff. de arb. l. iij. § j. ff. de iud. de qua re. extra de cā pos. ꝛ ꝓprie. cū super. Item imploratur officiū iudi. vt tutores vel curatores cōpellantur gerere: ꝛ si male: excusati sunt: vt reducantur in gestionē. ff. de mino. verum. § ex facto. insti. de excu. tut. § fi. qḋ remoueātur C. de admi. tu. l. fi. Item imploratur[b]: vt caueatur de dā. infec. ꝛ ꝓ legatis ꝛ fideius. soluendis. ꝛ similib⁹. ff. de act. ꝛ obl. actionis verbo. ff. vt leg. vel fideius. no. ca. l. j. ꝛ. l. etiā. xvj. q. iij. neqȝ decennij. ꝛ. ff. de dam. infec. l. ꝑtoris. ꝛ. l. iij. § hoc aūt. ꝛ. l. ꝑtor. § eius. An aūt hic sit necessarius libellus. no. J. de libel. cōcep. § nūc dicendum. ver. xxx. ꝛ ver. xxxij. Item imploratur in actionibus priua toꝝ criminum ꝓ pena imponenda. vñ dicuntur extraordinaria crimina illa de quibus tractatur. ff. de extraor. cri. ꝛ de priua. delic. Item imploratur[c] ꝓ exhibendis tabulis testamēti. ff. de tab. exhi. l. j. in fi. ff. quemadmodum te. ap. l. ij. An aūt libellus sit hic dandus dicam in pre. ver. xxx. †Item imploratur vt cogatur heres adire hereditatem: vt eā: vel legata alijs restituat. ff. ad treb. restituta. § titius. ꝛ. l. nā ꝛ diuus. l. cogi. Rū. j. ꝛ. l. ille a quo. § tempestiuū. ꝛ. l. recusare. ꝛ no. ff. de fideicō. here. pe. l. ij. An aūt hic sit dandus libellus. no. in pre. ver. xxx. Item cum dñs imponit seruo necessitatem peccandi. C. de epi. au. si lenones. Itē imploratur ne vis fiat ei qui in pos. missus est vel mitti iussus est vt defendatur si repellitur vel nō admittitur. ff. ne vis fiat ei qui in pos. mis. est. l. j. ij. et. iij. extra de do. ꝛ cōtu. cōtingit. Item in edicto diui adri. ꝓponitur offi. iud. scḋm quosdam. C. de edic. diui adr. tol. l. fi.[d] Item in alio casu. ff. ad. l. fal. l. pe. in fi. Item si seruus vel filiusfa. argentariam exercuerit pater vel dñs per officium iudicis edere cogetur. ff. de edendo ꝑtor ait. § ij.[e] l. ꝛ si quis scḋm quosdam. Item imploratur etiā in denūtiatione matrimonij. extra qui ma. accu. pos. cū in tua. Item in crimine vsurarū. xiiij. q. iiij. per totum. extra de iureiur. ad nostram. ij. Item in quolibet crimine ecclesiastico: in quo ciuiliter agitur. xxiiij. q. iij. ecce. extra de collu. crimina. xxij. q. j. c. fi. Item imploratur cū agitur cōdictione ex canone. iij. q. j. reintegranda: vt cū clericus dicit se amisisse rem per violentiam: vel metum vel dolum: vel captiuitatem: vel ꝑpis cōdi. vt ibi. ꝛ extra de resti. spoli. sepe. Itē imploratur ꝯ collectores: vel dominos homines in collectis vltra vires grauantes[f]. Item cū vocātur ad officia qui excusationem habent. ff. de vacat. mu. sextūdecimū. § fi. C. li. x. quemadmodū ci. munera. l. j. et. ij. iij. et. iiij. ꝛ in hoc ꝛ in sequēti forma lib. vt. J. de censi. Itē ꝯ colonos: seu ascripticios redditus dñis soluere nolentes: quia dubitāt an hi dñi sint. C. de agri. ꝛ censi. ꝑtrib⁹. § j. li. xj. Item cū vasallus a dño indebite grauat. saltē ex mente iuris. ff. si quadr. pau. fe. di. l. j. § pe. ff. de iur. om. iu. si quis id qḋ C. li. xj. in quib⁹ ca. colo. censi. l. j. ꝛ de agri. ꝛ censi. l. pe. ꝛ fi. in aut. de quest. coll. vj. ꝛ in hoc forma lib. vt. J. de feu. § fin. Item interpretatur ꝓ fructib⁹ rei mee ꝯ detinentem eā. C. de rei vẽ. certū. § bonefidei. ff. e. si nauis. § fi. extra de resti. spo. grauis. ff. de pe. here. illud. § pōdo. ꝛ. § ad officiū. ꝛ. l. sed ꝛ si lege cōmissoria. § si ante litem: ꝛ in hoc forma libellū. vt. J. de cā pos. ꝛ ꝓprie. § notandū. ver. porro. Itē ꝓ impensis: siue de nouo siue in refectiōe factis. C. de rei ven. domū. ff. de pe. here. plane. ꝛ. l. illud. § ad officiū. Itē ꝓ vsura in bonefidei iudicijs: ꝛ in hisq imitantur iudicia bonefidei. sicut in legatis. C. in qui. cau. in inte. resti. nō est ne. in minoꝝ persona. C. de vsu. et fruc. le. ꝛ fideicō. l. j. ij. ꝛ. iij. ꝛ. ff. de vsu. vsure. ꝛ i hoc forma libel. vt. J. de vsu. ¶ †Item imploratur[g] loco principalis actionis in. v. casibus. Primus ꝯ turbantem mihi vsum quem habeo percipiendi: vel hauriendi: vel ducendi aquam: quia nō permittit vti: vel forte amouit vsum aque. vel ipsam aquā quo casu iudex per officiū suū faciet me retinere vsū aque coherēs factū aduersarij: ꝛ rei cōpetentem formam dans: ꝛ intellige qḋ habebā illum vsum nō iure seruitutis: qꝛ tunc cōpeteret confessoria. ff. si serui ven. l. ij. ꝛ. l. sicuti. § arist. ꝛ. ff. de serui. quotiens. Scḋs ꝯ instituentem incidenter. i. non de iure ciuili riuū seu seruitutem aque per ꝑdium meū. in hoc ēt casu ꝯpetit mihi negatoria directe si sim directe dñs ꝑdij: vel vtilis si vtiliter sim dñs. ff. si ser. ven. l. ij. ff. de publi. si ego. Si vero nec directe nec vtiliter sim dominus. tunc valde necessarium est officium iudicis. Tertius contra detinentem equam meam penes quem concepit et peperit: ꝓ petam enim officio iudicis. tam equā quam fetum: licet enim in hoc casu mihi competat directa rei vendicatio. et publiciana. vt in predicta lege. si ego. ff. de vsur. equis[h]. ff. de vsucap. lege. si aliena § sceuola.

a ¶ Obligat⁹ est. vide. j. de salarijs. § ij. i pn. ꝛ § iij. ꝟ. is quoqȝ.

b ¶ Imploratur hic vber.

c ¶ Imploratur. hūc. ꝛ. vj. casus se. posuit vber.

d ¶ l. fi. vt ibi no. i gl. sigillorum.

e ¶ § ij. ꝛ iij. vbi de hoc.

f ¶ Grauantes. et quō isti ad restōnē teneant vide p hos. i sum. ḋ pe. § fi. ꝟ. sȝ qḋ ḋ ꝯsueis. et. ꝟ. sequētib⁹.

g ¶ Imploratur. ꝟba rof fr. vbi rubrica. ḋ of. iud. ꝓ qḋ vsū aq̄ retineo.

* ADDITIO. An ex sola equitate naturali iplorari possit officiū iudicis. vide Soci. ꝯsi. clxiiij. incip. visa bulla col. v. ꝟs. nō omitto i ij. vol. hen. Ferran.

h ¶ Equis. exponit. i. eqꝗbus. ꝛ in. l. se. bos ponitur ꝓ vacca.

Quartus contra mittentem animalia in segetes meas : et maxime cum sunt i herba:vel i vineā:lz ꝛ h alie cōpetant actiōes:vt no.j.de iniur. Quintus:cuz plurimi hoīes q̄ ꝑ plura loca debēt distribuiᵃ:qꝛ forte mutant de loco ad locū vt saraceni dispersi in sicilia mutati sunt in apulcā:vt.C.li.x. de iure fi.l.certa in meū agrū colloca ti sūt:ꝑ iudicē em̄ tūc fiet eque distributio:hi quoqꝫ casus sunt.ff.de var. ꝛ ex̄ox.cog.de vsur.ꝛ in his quoqꝫ casib⁹ ꝯcipies li.vt.j.de can. pos. ꝛ ꝓprie.§. 11 priuata.℣.sed ꝛ siue. ¶ † Itē implorat offm̄ iudicis seu magistrat⁹ si via ciuitatis q̄ est ꝓpe domū alicui⁹ facta est artior:vel angustior.vt est clausa: ita vt public⁹ cōmeatus īpediat : vel si facta est āffluxior : q̄re expedit dño dom⁹ vt debeat adeq̄ri:vel si sic ipedita est:vt non possit transiri : nisi fiat pons :coget em̄ vt faciat:vel qḋ sic paret vt aq̄ possit labi:vel ēt si via fodiat vel aliqd ibi fiat ꝓpter qḋ nō pt trā siri:vel vehiculū duci:vel si morticinia ibi ꝓiciātur:vel stercora: vel alia immūda.ff.ne qd in loco pu.fi.l.ij.§.hoc interdictū tm̄:tūc ēt cōpetūt interdicta:vt.j.de cā pos.ꝛ ꝓprie.§.qꝛ ℣o.℣. ceterū ꝛ se. Itē ꝯ eū cui relictū est legatū:vt filiū suū emācipet.necvult emācipare : coget em̄ ad hoc ex̄ordinarie i.offō iudicis.ff.de ꝯd.ꝛ de.si cui lega tūᵇ. ¶ † Itē bona debitoris nō soluētis petunt officio iudicis possideri: ꝛ vēdi vel separi:vt.ff.ꝛ.C.de bo. auto. iu.pos.ex̄ vt lit.nō ꝯte.qm̄.§. in alijs: sup quo forma libellū:vt.j. de eo qui mit.i pos. Itē implorat offm̄ iudicis a creditorib⁹ vt ꝯstituat curator bonis ei⁹ q̄ bonis cedit vel q̄ sine hr̄de decedit : vel etiā cū hr̄de q̄ tm̄ nō vult hereditatē adire:vt ꝑ eū bona vēdātur:ꝛ creditorib⁹ satisfiat.vt.ff.de cu. bo.da.l.j.in fi. ¶ In his igit casib⁹ iudicis officiū directe seu loco principalis actiōis ꝓponitur ad petitionem ptis ꝯ certā ꝑsonā:ꝛ est merū officiū. vn̄ ex ꝑte lit.ꝯtest.vt dixi.vr̄ tn̄ hoc fallere in denūciatione quā q̄s ꝓseq̄tur.vbi nō vr̄ lit.ꝯte.necessaria. ex̄ de do.ꝛ ꝯtu.cū dilecti.ex̄ vt lit.nō conte. qm̄.§.iuncte alij ex̄ de accu.q̄liter.ij.§. dz.lz dic qḋ tūc dz lis ꝯtestari. ꝛ ordo iuris seruari:vt no.ex̄ de purg. ca. cū dilectis.ꝛ.j.in ti.de inq̄si.§.nūc tractemus.℣.si aūt inquirat. ¶ Sed opponitur.nā in multis ex p̄stis casib⁹ certe cōpetunt actiones et q̄diu supest ordinariū auxiliū non est ad extraordinariū recurrēdū:vt.ff.de mi.in cause in prin.lz illud verū est in causa minorꝰᶜ. In alijs aūt casib⁹ alie cause lz alie cōpetant actiones.nihilomin⁹ tn̄ ꝛ iudicis officiū implorat. ¶ † Et no.ꝙ hoc offm̄ cōpetit ordinario p̄ncipalr ꝛ incidēter.sz delegato incidēter:vel etiā principalr.si hoc ei p̄ncipalr cōmittitur.ex̄ de in inte. resti. c. pe. Itē officiū hoc dat fauore ꝑsone. nō rei.vn̄ pōt cōputari inter personales actiōes ꝛ nō inter reales cum implorat a minore.vel ecclesia: vel etiaz 14 maiore. ¶ † Porro si offm̄ iudicis loco principalis actionis ad petitionē partis ꝯ incertā ꝑsonā implorat.tūc nō est necessaria li.ꝯte. sz res iudicis officio expedit.qḋ in casib⁹ sequentibus pz.vt si mihi furtū fit:ꝛ nescio ꝑ quē.sacerdos sine petēte ex officio suo pōt excōicare furem incertū.ex̄ de off. or.c.ij. Itē in eo q̄ famosum libellum clanculo ꝓiecit.v.q.j.q̄dā. Itez qn̄qꝫ petit dari tutor pupillo vl̄ curator minorib⁹.xxv.annis.maiorib⁹ tn̄. xiiij. an.insti.de cura.ꝑ totū.ff. de postu.l. j.ad fi.ꝛ.l.se.vr̄ tn̄ hic peti ꝯ certā personā : qꝛ certa ꝑsona dz assignari ab eo q̄ petit tutorē vel curatorē:vt. C. q̄ petant tu.l.ij.ꝛ ꝑ totū ti. Sz dic ꝙ nihil petit ab eo quē noiat:vn̄ in talib⁹ nō est dādus libell⁹: nisi iudex dicat. scribe tuā petitionē.vt sup ea deliberemusᵈ.sic.vij.q.j.q̄liter.ꝛ.c.q̄uis.et ecce his. Itē qn̄ petit dari curator bonis.ff.de cura.bonis dā.l.j.ꝛ fi. Item qn̄ epo impotenti petit dari coadiutor.ex̄ de clerico egro.ex pteᵉ. Itez ꝑ offm̄ iudicis ꝓ tribunali sedentis petat se mitti q̄s in pos.bo.ex testō : vel ab intest.ff.de bo.pos.sed cū patrono §.bo.pos.ff.si q̄s ordo in bo.pos.serue.l.vtile.§.dies.ff.de succes.edic.l.j. §.edictali. nō em̄ vr̄ in hac petitione certa ꝑsona noianda.sed si isq̄ credit ledi ꝯdicat.tūc admittet.ff. de adop. l.nā ita.C.quoꝝ bo.l.j.in fi.ꝛ.l.seq.ex̄ de offi.archidi.ad hec.ff.de aq̄ plu.arcen.l.iij.ꝛ.C.de cur.fur.l.fi.§.ij.C.qui admit.ad bo.pos.l.pe.xij.q.ij.non liceat.extra de reb.ec.nō alie.si quis p̄sbyteroꝝ. Itemᶠ qn̄ petitur vt interdicatur alicui administratio ꝓpriorum bonorum tanquam prodigo hoc solo officio iudicis petitur : vnde nec libellus datur:nisi vt ipse deliberet:vt predixi. licet concedam eos qui leduntur vocandos : vel saltem ad contradicendum admittendosᵍ. C.si vt se ab heredi.absti. autentic. si omnes .C.de libarali causa principaliter.ff.de mino.etiam.§.finali. ff. de cura.fur.obseruare : minor ergo qui petit restitui vt ab hereditate abstineat non dat libellum. Alij dicunt quod si minor se velit defendere qḋ non sit dandus curator dabitur libellus: quia ab eo petitur iudicis officium : vt cesset ab administratione rei sue. sicut cum tutor suspectus acc

a ¶ Distribui forsan i exercitu ꝟt. ibi glo.

b ¶ Legatū. iste.§. ē vn⁹ de q̄tuor casib⁹ ad q̄s ꝟ.remisi.

c ¶ Minorū sup.ꝛ ecclia rū vt scripsi e.ti.c.ij. sup prin.ij. glo.

* ADDIsio.

ADDE bar.i.l.i.ꝑtui ciali.§.si ℣o l.ij.col.℣.ꝯ istud .ff.de opē.no. nū. vbi qḋ qn̄ auxiliū ex̄ordiariū est mihi vtili⁹ quā ordinariū vt qꝛ nimis grauor ꝙ tūc possū vti ex̄ordiario ꝛ ibi an remediū ordinariū tollat ex̄ordiariū qn̄ ex̄ordinariū est facti et id qn̄ vtrūqꝫ est iuris Henri.Ferron.

d ¶ Deliberemus.bz vber. cui⁹ fuit iste ℣si.q̄ ēt posuit Joā.de deo.

e ¶ Parte.bz hoc dic vt ꝟ clerico egr. c. vno li. vi.

f ¶ Item sm vber. cuius fuit qḋ sequitur vsqꝫ ad ℣.si vero.

g ¶ Admittēdos. an aūt ad hāc ꝯdōnē admittatur excōicat⁹ plene scripsi post Inno.ꝛ host.ꝟ. exce.cū iter. in glo. dixit hoc Inn.℣. qd de illo.

exsatur. Itē reperitur officium iudicis qḋ iudex per se intētat ꝛ exequit sine aliquo petitore: vt in remouēdo tutorē suspectū de quo sibi ꝯstat: ꝛ in inquirēdis criminib⁹ de quibus est publica fama vt dixi. §. in prin. hui⁹ 15 ti. ¶ †Si vero iudicis officiū pro actione pponat ꝯtra nullā personā eodez mō nō est necessaria litis cōtest. vt si infamis qui nō pōt postulare nisi p se. ꝛ pro certis personis petit in inte. restitui ad famā. ff. de postul. l. j. ꝛ. iij. q. vij. §. tria. ꝟ. alij eni oēs. ¶ Itē quādo petit electio cōcors cōfirmari. extra de elec. post ꝯ. xlvij. dist. de petro. xxj. q. j. relatio. hoc eni cōtra neminez petitur: sed solius iudicis officio confirmatur vel infirmatur. eo. ti. nihil. ꝛ. c. cū nobis: ibi diximus officio nostro ꝛc.[a] Itē cū minor qui dānosam adijt hereditatē petit restitui cōtra factum suū: vt sibi liceat abstinere. C. si vt se ab here. absti. l. vna. et autē. si oēs. ff. de cura. bo. da. l. j. sed iste casus posset poni. §. in pcedēti mēbro qñ cōtra incertā psonā itē generaliter cōtra nullā personā implorat quotiēs aliquid qḋ petēti pdest. ꝛ nulli obest petit. C. de preci. impe. offer. rescripta que est. 16 xxv. q. ij. ¶ †Inuitisquoqꝫ partibus interponit officiū iudicis: vt si qs cōtraxit cū ꝯsanguineaꝫ nolit se ad monitionē epi separare: vel testes super matrimonio producere: qꝛ tūc potest eos inuitos eps excōicare. extra de offi. or. significauit.[b] Itē si vir ꝛ vxor se pretextu cōsanguinitatis sine iudicio ecclesie separant: eps de hoc etiaz inuitis eis vel cōsanguinitatē confitētibus ex officio suo inquiret. extra de diuor. porro in fi. extra de eo q̇ cog. cōsan. vxo. sue. super eo. Itē si sup bñficio sit appellatū. ꝛ neutra pars vult prosequi sed differt vsqꝫ ad annū. superior si videat ex dilatiōe eccl'ie periculū imminere: pōt partib⁹ ex officio suo terminū pfigere. extra de ap. oblate. in fi. Idē pōt dici i sacerdote postulāte quē inuitū iudex repellet. extra de postu. c. fi. ff. e. quos prohibet. xiiij. 17 q. iiij. deniqꝫ. ¶ †Idē potest dici in excōicato[c] ꝛ alijs qḋ dix. j. §. impedit. qḋ etiā inuitis olb⁹ officiū iudicis interponat probat. ff. de postu. l. j. extra vt eccle. benefi ci. c. vnico. ver. nos. vt pdiximus. ꝛ. ij. q. vij. alieni: vbi de hoc.

Incidēter quoqꝫ potest officiū iudicis implorari:[d] vt extra de in inte. restitu. causa: nec est tunc lit. ꝯte. necessaria vel libell⁹ vt ecce si agitur rei ven. re vsucapta post lit. cōtes. iudex ex officio iubet incidēter caueri qḋ reus nō pignorauerit rē petitā. vel qḋ non manumiserit si seruus vēdicabatur: insti. de of. iud. §. ad exhibēdū. ff. de nox. ac. si quis hominē. §. quantū. ff. de rei vē. si quis post acceptum. Itē pignoratitia actione pposita iubet incidēter caueri. de dolo. ff. de pigno. act. creditor. Itē incidenter petitur restitutio ad aliquā pbationē in principali causa omissam. extra de in integ. restit. cum venissent. et. c. auditis. ꝛ. c. ex literis. ¶ Ut autez hoc plenius videas dic ꝙ officiū iu. incidenter qñqꝫ proponit in modū exceptiōis: qñqꝫ vero in modū replicationis. ¶ Officiū iudicis icidēter in modū exceptionis proponit: vt si minor qui alienauit[e]: pecuniā mutuo acceptā excipit contra creditorē. qḋ nullā inde habuerit vtilitatē. vñ petit se restitui. C. si aduer. cre. l. j. ff. de mino. l. patri pro filio. §. fi. C. si aduer. delic. l. j.[f] Itē si epo petente in aliqua ecclia subiectionē. lata est snia ꝯtra ecclesiā: quā cū petit eps cōfirmari excipit ecclesia qḋ nō est cōfirmanda. immo petit restitui propter probationē omissam. extra de in inte. rest. c. ij. ꝛ. c. suscitata. Itē si is a quo res vēdicat excipit qḋ eam: ex necessitate distraxit. que erat tpe peritura. vel etiā fructus ne corrūperent officio iudi. ei succurrit. vt solū ad pretiū teneat. ff. de rei vēd. 2 itē verberatū. §. j. ¶ †In modū etiaz replicationis officiū iud. proponit[g]. nam ꝛ replicatio est exceptio. ff. de excep. l. ij. insti. de replicat. extra de exce. dilecti filij. S. ꝛ. P. et. c. dilecto. ꝛ. c. significauit. vbi gratia. minor egit rei vē. ad domū vel cōuenit debitorē. exceptū fuit de prescriptione nūc quasi loco replicationis minor petit restitutionē officio iudicis ꝯtra illā prescriptionē. C. si aduer. vsuc. l. vnica. ff. de pcu. qui pprio. § itē querit. ff. de mino. etiā. C. in qui. cau. in inte. resti. nō est ne. l. fi. in fi. idē etiā dicēdū est vbi opponit exceptio iurisiurādi. vel rei iud. vel pacti. ꝛ vbi actio ipō iure salua remansit. licet inefficax per dictā exceptionē. ff. de rei ven. l. j. C. de pac. pacta. ff. de pac. si vnus. § pactus. dz igitur minor intētare aliquā actionē vel cām ptēdi. ꝛ si nō opponit exceptio ꝙ qñqꝫ ꝯtigit: vt. ff. de pub. si q̇ in fi. C. sen. rescin. non pos. l. ij. nō habebit locū replicatio. extra de re iud. inter monasteriū. ꝛ sic obtinet sine restitutione. ff. de rei ven. officiū. in pn. si aūt opponit exceptio a debitore interueniat replicatio minoris etatis restituet: vt dictū est. ar. ff. de iureiur. nam postea. § si minor. extra de exce. dilecti. C. si aduer. rē iu. l. j. C. si aduer. 3 trāsa. l. j. ꝛ. ij. ¶ †Sed queritur an in pmissis casib⁹ minor debit libellū. s.

[a] ¶ Minore. infer hoc vid qḋ scripsi de or. cog. c. ij. i gl. hāc exceptionē vsic. hec etiā exceptio locū nō hz. ꝛ de causa pos. cū ecclesia super glo. ij.

[b] ¶ Significauit hodie si sciēter ꝯtrerūt excōicati sūt ipso iure p cle. d cōsang. ꝛ affi. eosq̇. ꝯplati dnūtiare tenent vt ibi.

[c] ¶ Excōicato quē nō solū iudex ecclia stic⁹ ad hoc repellit. sed cogitēt iudicē secularem ad id. d sen. exc. decernimus. lib. vj.

[d] Incidēter. ¶ Implorari. vide ꝙ de hoc incidēti scripsi post Inn. e. tit. c. ij. in fine.

[e] ¶ Alienauit. Uber. q̇ posuit hoc dicit vbi. §. i pn. dicit dissipauit.

[f] ¶ l. j. p easdē leges dixit vber. idē gñalr cū cōuenit ex cōtractu quez ꝯstat factuz minore etate. ꝛ in quo lesus est.

[g] ¶ Proponitur iste ꝟ. esse. quasi ad literaz i fuit vber. vbi. §.

cū petit restitui principaliter vel incidenter. ⁊ dico qd cū directe petit restitui tūc dabit libellū. extra. e. c. ꝗ. iij. q. iij. offeratur. extra de lib. ob. c. j. ij. q. j. legū. C. si sep. in integ. resti. po. l. ij. in fine. vbi dicitur agant: ergo detur libellus ⁊ l. iij. ⁊. C. si aduer. cre. l. fi. ibi solemniter ⁊c. officium enim iudicis ex toto. tunc vicem obtinet actionis. arg. ff. de act. ⁊ oblig. actionis. immo videt simpliciter actio inspecta diffinitione actionis. C. de eden. edita. in sti. de ac. Respon. j. sine qua nemo experitur. ff. de nego. gest. si pupilli. ff. de peti. here. si quid. §. illud. tamē nō est actio: sed quasi. quia loco eius datur. Si vero excipiendo vel replicando restitutio seu iudicis officium postuletur. sm qd dicitur. ff. de procura. qui proprio. §. item queritur. tūc non debet dari libellus. nisi i formā petitionis ad instructionem iudicis ⁊ nō in modum libelli sm Jo. de deo [a]. sicut nec in alijs exceptionibus vel replicationibus. Uber. aūt de bo. dixit hoc verū esse in alijs exceptionibus. que a iure componuntur [b]: sed hic dixit dandum libellum. nam hoc beneficium est implorandum: ⁊ iccirco est libellus dandus cum a iudice postuletur: q2 forte pronuntiabitur super hoc: vt no. C. de ord. indi. l. j. ff. de mino. intra. Rū. l. de hoc. j. in tractatu libellor. de resti. in integr. §. j. ver. porro. [c] ¶ Quid si is contra quē petitur contumaciter se absentat. de hoc infra de in integr. restitu. §. ij. versi. vlt. ¶ Et sm premissam rationē videt qd implorans beneficium epistole diui adri. dabit libellū. ff. de fideius. inter eos in prin. qd dic. vt. j. de li. cōcept. §. nunc dicendum. ver. xxviij. vel pōt dici libellū esse dandum in quocūq3 casu id petatur. C. de re iudi. gesta. ff. de testi. curent. ff. de fi. instrumē. in re. C. de app. nec causas in fi. C. vt li. pe. l. ij. finaliter autem dixit idem Ubert. qd detur ad iudicis instructionem: vt dixi. faciat enim scribi minor quomodo petit restitui. ⁊ licet officiū videat extraordinariū auxilium: vt. ff. de mino. in cause. in pri. tñ est in forma iudicij agēdū. ar. extra de acc. qualiter. j. ⁊ ij. de hoc etiā no. in p. §. nūc dicendū. ꝟ. viij. ¶ † Scdm canones. tñ videt sup qualibet exceptiōe dādū esse libellū. qd dic: vt no. j. de excep. §. viso ꝟsi. sed nūquid. ¶ Itē cū petit restitutio est dāda dilatio si petat. vt. j. de in integ. resti. §. qualiter. in fi. ¶ Hoc aūt sciēdu3 est qd incidēter implorat officiū cuiuslibet iudicis ad restitutionē faciendā non tñ principaliter. extra de in integ. rest. causa. ff. de mino. in cause. ⁊. j. de rest. in inte. §. vidē dum. ¶ Item alia exempla potes ponere quando incidenter proponitur ad vtrumq3 mēbrū facient ia: vt extra de in integr. resti. auditis. ⁊. c. suscitata. ⁊. c. corā.

Impedit quoq3 officiū iudi. actionē siue in princi. cause. siue in medio: ⁊ hoc siue ad instantiam partis: siue proprio motu iudicis: vt p3 i publice excōicato. quē ex officio suo sine petitiōe partis pōt iudex qñcūq3 repellere ab agēdo vel testificādo. vel aduocādo ⁊ similibus propter periculū cōtagionis: nec fiet super hoc li. cōtest. extra de exce. exceptionē in fine. ⁊. c. pia. [d] §. fina. extra de offi. deleg. prudentiā. §. sexta. [e] ¶ † Quid si iudex non repellit ex officio actorem excōicatum. nūquid reus ex hoc poterit appellare? Respondeo non licet iudex malefacit. tūc eñi potest appellari cum grauat vel exceptionē propositam non admittit. extra de ap. vt debitus. ⁊. c. dilecto quod non est hic. [f] ¶ † Item pōt repellere eodē mō infamem vel hereticum. ij. q. vij. alieni. in autē. de test. §. scimus. C. de qōnibus seruos. Itē militē procuratorē. ff. de procu. filiusf. §. milites [g]. C. e. ti. militē. ⁊ hoc propter publicā vtilitatem vt armis intendant. C. loc. milites. C. de iure delibe. sancimus. in prin. Itē alias indignum. ff. de postu. l. j. in prin. Itē prohibitū postulare. ff. eo. quos prohibet. ⁊ in similibus casibus.

Detrahit etiam actioni officiu3 iudicis i. diminuit actiōe3 nec est necessaria li. cōtest. neq3 libellus et qñq3 per se quandoq3 ad petitionē partis. ¶ Per se officium iudicis detrahit: vt cum in quarta trebellianica ⁊ eius fructibus mandat computari fructus perceptos post lit. cōte. de hereditate que subiacet restitutiōi. vt extra de test. Raynutius. ver. in eo vero qd quartā. Itē qñ detrahit ex hereditate filij emancipati expēsas factas a patre pro militia filij. ff. de pet. here. l. fi. ad petitionē ꝟo ptis detrahit. vt patet exēplū extra de testa. Raynutius. ver. dictus vero in hoc qd ibi ad petitionē partis iubet detrahi tertiam ⁊ quartā priusq3 hereditas restituatur. est ⁊ aliud exēplu3. vt sic casu fortuito colonus graui dāno vitio rei. non suo efficiatur. eo. eñ petēte fiet remissio pensionis. extra de loca. propter. ff. eod. ex conducto. §. j. Item detrahitur [h] qñq3 actioni in expensis propter cōpensationē que opponitur † cōpensatio eñi plerunq3 facit vt minus quis cōsequatur. quā sibi debetur. inst. de act. §. pe. habēdo respectū ne reus egeat in casibus. arg. ff. de rei vēdi. itē si verberatū. instit. de ac. in fine. extra de depo. bona fides in fi. Itē detrahit actioni in expēsis factis aliqñ a malefidei possessore. vt. ff. de pe. here. miles. C. de rei vend. domum.

Deseruit quoq3 officiu3 iudicis cuilibet actioni: cu3 eñi nulla actio possit habere effectū sine iudice ipa eā facit edi ab initio: vt. j. ꝟ. itē facit edi. ¶ † Deseruit ergo in ac. bo nefi. ⁊ q̄ ex testō descēdūt. et plenius in his quam in alijs [i] q2 in his iudex ex qualibet mora ex officio suo facit venire fructus et vsuras. ff. de negotijs gestis. quia tantundem. ff. de vsur. mora. §. primo. et. l. videamus. C. de vsur. et fru. leg. l. secunda et per totum. C. de vsu. in bone fidei. ff. de lega. tertio. apud. ⁊. l. questitum. §. iulianus: et. C. depositi. l. si depositi. C. de rei ven. certu3. et est ratio quare in his plenius deseruit quam in alijs: quia in his bona fides magis debet abundare: quod si non faciat iudex emendabit. instituta

a ¶ Jo. de deo addit clausi gnatiōe cāe in suo li. pte ij. tit. quib⁹ casibus lib. dari nō d3.

b ¶ Cōponūt al's cōpetūt.

c ¶ Porro. corrige prio ibi in fi. allegat hūc versic.

Impedit q3.

d ¶. c. pia. §. fin. troi. lib. vj. 3a.

e ¶ Sexta. vide qd dixi. s. §. j. in fi.

f ¶ Est h. hoc fuit dcm pe. vt scripsi de except. exceptionē in fi.

g ¶ Milites. ꝟ. est sub. §. veterani.

h Detrahit. ¶ Detrahitur. ab hoc fuerūt ꝟba vber.

Deseruit.

i ¶ Alijs. sm Uber. cui⁹ q̄ si ad litera3 fuerunt hec ꝟba vsq3 ad ꝟsi. vbi aūt q̄ fuit Uin.

4

de ob. ex contra. in fi. et C. pro so. l. ij. Itē ad eius offm̄ spectat decernere vt et ibi tabule testamēti ponantur ac aperiantur. ff. fami. her. cetere. §. sed et tabulas. Itē actionib9 arbitrarijs satis deseruit: vt ptz. ff. qd me. cā. l. putat. §. ex hoc edicto. et l. itē si cum exceptiōe. §. aliqn̄. et ff. de edil. edi. ediles. §. itē sciendū. ff. de rei vē. qui restituere. in fi. insti. de act. §. preterea. ff. de vsu. l. iij. §. in his. vt patet in eo qui certo loco dare pmisit: quod dicvt. j. ver. in sententie prolatione. ¶ † Itē offi ciū iudicis cōiter deseruit post lit. conte. etiā in actio nibus stricti iuris: quo ad naturales obuentiōes: nō quo ad ciuiles. ff. si cer. peta. cū fundus. Rñ. j. C. de rei vē. certū. ff. de vsu. l. ij. et l. videam9. §. fi. ff. de ꝯdi. inde. l. indebita. Item deseruit ciuilibus: et quibuslibet in id quod a reo fieret post lit. conte. circa rem petitā. ff. ne quid in flu. pu. l. vnica. ad fi. ff. de rei ven. nō solu3. ar. extra de do. et cōtu. prout. extra de pur. ca. per totū. ij. q. v. si legitimi. et c. pbr. si. iij. q. j. redintegrāda. ex̄ de of. dele. ꝯsuluit. de pe. di. v. c. j. et de pe. di. vj. c. j. Itē offm̄ in certū seruitiū prestat in incorpalibus: quod vide. ff. si ser. ven. l. harū. et l. egi. ¶ † Ubi aūt agitur iudicis offi cio deseruiente et nomine actionis: non fit lit. cōte. qz iam facta est: vel faciēda in principali actione cui de seruit. sicut al'a quidā dicunt q in cā ap. non est li. cō testa. faciēda: qz facta est in principali. extra de app. p tuas. [a] imo lit. non conte. procedit contra absentē. vn̄ si volo probare qd aduersarius meus se occultat vel procurat ne citatio ad eum pueniat: hoc nō fit lit. cō test. extra vt lite non conte. qm̄. §. porro. xj. q. iij. certū possunt poni et alia exempla in appellatione. extra de app. interposita. et c. sepe. ¶ † Sed nunqd in hoc offi cio dabitur libellus. dicas q si petatur hoc officium ratione temporis quod precessit lit. contest. dari d3 li bellus [b]. si vero petitur rōne eoꝝ que contingūt post lit. contest. non est dandus libellus. imo sufficit si so lo verbo ei dicatur ante sniam vel post eadem die [c] vt forte si non dicat aliquo modo iudex hoc tamē sup plebit vt. ff. de edil. edic. ediles. §. sciendum. ff. de vsu ris parum. C. vt que desunt aduo. l. vnica. ff. de lib. cā. l. si. de hoc. j. ver. illud. Item prefigit [d] iudex diem qua expediat heredem et legatarium. et si illa die non ve niat altera partiu3 nihilominus ex officio suo iudex procedet. C. de vsu. et fr. le. l. ij. Item si altera ps se sub trahit die assignata ad mensurandū fines messor p cedet ea absente. C. finium re. l. iij. ¶ † Sed quero qre non valet tm̄ offm̄ iudicis deseruiens quātū vbi te net locum actionis cum dicat lex q tantū v3 iudicis offm̄ in beneficia iudicis quantū si nominatim fuis set deductum in stipulatione vt not. s. in prin. huius tit. sed dic sm̄ Uin. q valet tm̄ durante obligatiōe pn cipali vel actione. Si vero essent perempta vel finita ea que per officium erant debita: vt vsure et hmōi pe ti non possent. C. de vsur. in bonefidei: sed debite per stipulationem peti possunt sm̄ leges. C. de iud. l. j. ff. de eo quod certo loco. certum. l3 non sm̄ canones. vt extra de vsur. qz in olbus. xlvij. di. qm̄ multi. ¶ † Sed queritur qn̄ incipiat offm̄ iudi. deseruire. et videt qd a tempore citationis non h3 locum anteq̄ partes cō pareant coram iudice: ar. ex̄ de app. significante. vbi de hoc sm̄ Uincen. et qz forte in termino impugnabi tur iurisditio iudicis adepti. ff. de iud. si quis aliena. et argumen. extra de excep. exceptionem. et ita de offen sis vel innouationibus vel ante terminum emergen tibus iudex se intromittere nequit. licet citatio pcel sit. Uincen. dicit q postq̄ citauit partes autoritate re scrip. apl'ici. et eis terminū assignauit [a] et res de q̄ agitur expressa fuit [e]. icipit offm̄ iudicis deseruiens cum et ois innouatio vel violentia: vel muta tio stat9 debeat adueniente termino ante omnia per offm̄ reformari prius q̄ ad alia procedat vt ex̄ de app. sol licitudinē. et xvj. questione. iiij. volu mus. extra vt lite pendente a memo ria. C. de iudeis. nullus q̄uis videa tur cōtra. extra de appel. cum tenea mur [f]. ¶ † Lis enī incipit a citatione extra de of. deleg. gratum. l3 sit argu men. contra. extra de verbo. signi. ex parte. ij. [g] et in princi. tit. dato libello iudex facit interrogationes que an te lit. contesta. habent fieri. vt. ff. de interro. actione. l. j. et l. de eta. §. ij. et sic iudex antequa3 recusetur purgabit per officium omnem violentiam p cedentem et immutationē status. ar. ff. de muneri. et hono. reus. §. cum lex C. finium regund. si constiterit. sicut posset partem punire si non veniret ad terminum extra de officio deleg. preterea. et hoc intelligo nisi genera litas precesserit in citatione sine spe cificatione. vbi non potest exercere iurisditionem. extra de rescrip. pasto ralis. prope fi. nec obstat pre. c. signi ficante. quia ibi actores qui se dice bant post citationem spoliatos non erant in possessione. vnde non erant restituendi vel erant non poterant petere an̄ li. cōte. restōnem vt ibi di citur imo potius iure actiōis. [h] ¶ Qz que ante lit. contesta. fiunt veniunt iure actionis. et in libello peti debent vt. ff. de edili. edic. ediles. §. item sciē dum. et quandiu superest ordinariu3 auxilium non est extraordinariu3 re currendum. vt extra de in integrum restitutione. constitutus. ff. de mino. in cause. secus tamen est in his que fiunt post appella. a diffinitiua in terpositā. vt. j. de appella. §. nouissi me. versi. et not. qd. et se. ¶ Ut aūt in hoc mēbro pleni9 instruaris not. q officiū iudicis tanq̄ seruiens: seu mi nister: seu mercennarius interponi tur seu mouetur ante lite3 contesta. sed tamen post citationem et in ipsa citatione non ante. vt extra de appel. la. significante. et iam supra dixi. ite3 in lit. contesta. ¶ Item post lit. conte sta. ¶ Item in prolatione sententie. ¶ Item post sententiam. ¶ † Ante lit. contesta. deseruit actioni vt si ago contra aliquem rei vendic. iudex ex officio suo me instante illum citabit extra vt lite non contestata. accedēs. et c. qm̄. §. si vero. Itē facit offerri li bellum. iij. q. iij. offeratur. extra de li bel. oblatione. capitulo. j. item facit edi actionem seu cām. ff. de edēdo. l. j.

[a] ¶ Per tu. de q̄ vide. j. de li bel. cōtep. §. nūc dicēdū ad fi.

[b] ¶ Libellus dixit Uber. cui9 fuit iste tex. vt l libel lo pncipali in addi.

[c] ¶ Eadem die. hoc ver bū repetit. j. tex. post snia3 l3 n̄ repetit. j. tex. l3 qro et resistit i hoc tex. hoc dt. an̄ fi. vt ibi di cam.

[d] ¶ Prefigit. h̄ recipiūt verba Uin.

[e] ¶ Expssa fu it i citatiōe. qd dic vt in cle. vt li. pē. c. ij. ꝯtra. ho sti. ei qd seq tur i p. de c. significā. vt ibi scpsi in glo. et male. an̄ fi. vid et qd scpsi vt li. pē. c. j. super tex. dixerim9.

[f] ¶ Tēta. di uersos itel lect9 h3 vt ibi dixi l. iij. gl.

[g] ¶ Parte. ij. diuersis re spectibus ista pcedūt vt ibi scpsi in vl. gl.

[h] ¶ Actiōi3. huculq3 vic. declarās q l3 ibi eps sibi fecisset vēdi carnes id nō fuerat puare illos possessione l3 poti9 tur bare p q̄ cō petebat vti pos. vel act. iniuriaꝝ.

j.rñso.j.C.de edendo.edita. Item vt non admittat.ſz reijciat libel.vbi nõ est admittend⁹.qđ dic vt .j.de lib.cõcep.§.sequit. ¶ 10 †Itẽ facit libellum ineptũ emẽdari seu actionez mutari ne ipse ⁊ ptes inutiliter laborent. et dẽtib⁹ laniabit.vt in.pre.l.edita.⁊.ij.q.vlt.libellorꝫ.ver.qđ si libellus.ff.d of.asses.l.j.⁊.ff.de accu.l.iij.xj.q.j. sacerdotib⁹.ff.si mes.fal.mo.dixe.l.j.§.sinantem.C.vt nemo priua.pre.suis.vel als.ti. impo.l.ij.in fi.C.de sa.pa.l.iij.extra de iudi.examinata. dic vt infra ver.in sententie prolatione. itẽ aduocatuz non habenti dabit.ex̃ de offi.iudicis.c.j.ff.de offi.procon. nec quicꝗ.§.fin.iij.questione.vij.§. tria. Item aduocatos patienter audiet: sed cum ingenio ne contemptibilis videatur:nec dissimulabit si quos cõcinatores vel redemptores inueniat vt in pre.l.nec quicꝗ.§.circa. ¶ 11 †Itẽ aduocatos pariter distribuet ne omnes boni vna ex parte consistant. vt iij.q.vij.§.tria.versi.si vero in.sed illud obtinebat olim cũ salaria de publico dabantur.hodie vero cõtra ſm Accur.[a] tu dic ſm Alexan.pa.quod⁊ hodie de equitate potest iudex equalitatem facere argu.C.de proxi.sacr.scr.in sacris.ff.de eo quod certo loco.quod si ephesi.§.fin.extra de excepti.cum inter. Item assignabit terminũ ad omnes dilatorias proponendas. extra de excep.pastoralis.item faciet redigi in scriptis per tabellionem vł duas personas quecunꝗ fiunt in iudicio:extra de proba.quoniã contra. item quod locum tutum partib⁹ assignet.⁊ omnis securitas sit in iudicio ante lit.contest.⁊ post.extra de app. ex parte vt lite non contest. accedẽs.ij.extra de spon. cum locum.de procu.accedẽs.xxxiij.q.ij.sine de coniugij. Item qđ citet eas in locis quib⁹ morantur.extra de app.cum parati.⁊ de dolo ⁊ contuma.cum causaz vel si ibi nõ inueniant faciet publice edictum proponi in eisdem locis.in pre di.c.cum causam.⁊.c.contingit.extra de cle.non residen.ex tue.xvj. qđ.iij.§.potest.ff.de dam.infec.l.iiij.§. pretor.item quod dilationes concedat: extra de appel.cum sit romana.item ꝙ eas consideratis circunstãtijs temporis cause ⁊ persone.moderet̃.ex̃ de dila.c.j.ff.de iudi.nonnũꝗ. ex̃ de in integ.resti.tum ex literis.in fi.xxiij.q.iij.de illicita. Itẽ ꝙ faciat principalem per se non per aduocatuz factũ proponere.nisi fuerit valde simplex ex̃ de iu.pastoralis.⁊ nisi in alijs casibus ibi no.itẽ repellet publice excõicatũ ẽt aduersario tacente.⁊ alios de quib⁹ dixi.§.§. impedit. ¶ 12 †Itez de duobus volentib⁹ accusare eliget magis idoneũ: ff.de accu.l.si plures.idẽ ẽt est in poplari actiõe.ff. de popu.acti.si plures.idem etiã in pluribus procu.in solidum constitutis simul ad lit.conte. concurrentibus.vt no.extra de procu.non iniuste.[b] idem est i psecutione inquisitionis ſm Uin.extra de accu.olim.§.fi.cum ibi plures possunt eligi vt ibidem dicitur. ⁊ probat̃ extra de symo.lz hely.§.cum igitur.item faciet interrogationes.⁊ ad eas responderi iubebit. q̃ sunt ante lit.contest.faciende.quas habes.j. in ti.de interro.⁊ alias etiam facit in quacunꝗ parte litis.⁊ quandoꝗ sibi videbitur expedire.ex̃ de fide instr.cũ Joannes.in fin.xxx.q.v.iudicantem.ff.de interroga. act.vbicũꝗ.[c] Itẽ faciet iterũ satisdari:si fideiussores dati ad inopiã ver.ff.q̃ satis.cog.si arbiter.in fi.itẽ relaxabit iuramentum super vsuris nõ repetẽdis pstitũ.ex̃ de iureiu.c.j.⁊.c.ad nraz.ij. Itẽ moderabit̃ diez vel tps in stiplone appositũ.ff.qui satisda.co.l.de die extra de app.oblate.ex̃ de re iu.quod ad ↄsultationẽ. Itẽ potest supplere de iure.⁊ pro vtraꝗ parte plenius ꝗ̃ aduocati dixerũt allegare de quo ⁊ qualiter se habebit audiendo allegationes vide.j.in tit.de disputatio.⁊ alle.⁊ aduo.§.fi.⁊.j.ver.in fine. Itẽ super exceptionib⁹ ante lit.conte.propositis facit prestari iuramẽtum de malitia vt extra de restit.spoliatorum.literas extra de elec.cũ dilecti. Item condẽnat in expensis pponentem calũniose aliquam dilatoriaz exceptionẽ: extra de rescriptis.ceterum.in fi.qđ dic vt no.j.in tit. de expensis.§.si ante lit. Item qñꝗ non requirẽdos requirit.extra de accu.veniens.item de cõtumace facit nõ contumacẽ.extra de of.dele consuluit. in oib⁹ his ⁊ similib⁹ officiũ iudicis deseruit actioni ⁊ ipsam coadiuuat vt predixi. ¶ 13 †Illud aũt certũ est qđ dilatione pendente iudicis officium conquiescit vt extra de appel.significante.ibi etiã probatur ꝙ antequaz declinatorie pponant̃ siue dilatorie:officiuz iudic.dz cessare.arg.in aut.de exhib.⁊ intro.reis.§.si vero quidam.ſz si coram.deleg.proponat̃ aliquid factuz esse post citationẽ circa rem de qua agitur poterit de hoc cognoscere qꝛ ppetuata est eius iurisditio ex̃ de of.deleg.gratum.nec debet; ad diuersos iudices iri.ff.de lib.cã.si pariter.⁊ etiam cognoscet si ante citationem aliquid dolo factum sit ex̃ de ali.iu.mu.causã facta.c.j.de his aũt q̃ fiũt ante lit.conte.cognoscet libello dato ⁊ alio iuris ordine obseruato.de his vo q̃ post accidunt puta de violentia circa rem petitam facta:vel de damno dato:vel super fructibus iudex suum impẽdit offm.ff.de edi.edic.ediles.§.itẽ sciendũ.ff. de aqua pluui.ar.si tertius.§.officiũ.alij dicunt ꝙ lz iudex possit impendere officiũ suum post lit.conte.super nouis iniurijs nõ;tamẽ potest cognoscere in modũ directi interdicti vel actionis.de his quęante lit.conte.accidunt.qꝛ hoc non intelligitur sibi comissuz.ar. extra de rescrip.significauit.ff.de ar.de his.ff.de iudi. non potest.hoc prosequere ſm papam[d].prout no. in pre.c.significante.⁊.§.ver.sed nunquid.⁊ versi.sequ. ¶ In lit.conte.etiã officium j iudi.deseruit actioni cõpellendo reũ petitioni actoris rñdere.extra de iur.ca. cum cãm prope fi.extra de li.conte.c.j.extra de electi. dudum.ij.§.licet autem. Itez vt faciat proponi apta verba ad litẽ contestandam.extra.e.c.j.⁊.C.e.l.vnica. ¶ 14 †Post litẽ contest.quoꝗ officium iudicis deseruit actioni:videlicet vt statim post lit.conte. faciat a ptibus prestari calumnie iuramentum in ciuilibus et criminalibus.extra de iura.ca.cum cãm.in fine.et.c.

[a] ¶ Scdz acc. ⁊ her.e.ti.c.j.in gl.ij. et Jo.in pre.h̃ si.si ho.

[b] ¶ Iniuste.⁊ idẽ in datis nõ insolidũ q̃ ad cãs spirituales.de procu.si duo.§.vlti.li.vj.

[c] ¶ Ubicũꝗ fuit de iure ca.c.ij.in fi.ne.li.vj.

[d] ¶ Papam ⁊ Hostien.

ceterum.C.eodē.l.j.vel in spūalibus de veritate dicen
da.ex̄ de iura.ca.lras[a].Itē q̄ faciat ipm prestari per
principalem:si est institor quā pcu.C.e.aut.principa-
les.ex̄.e.in pertractandis.C.de pcu.l.fi.Itē defert iu
ramētū q̄nq̄ actori q̄nq̄ reo.inspectis personarum ꝛ
cause circunstantijs.ex̄ de iureiu.c.fi.ꝛ.j.in ti.de iura
menti delatione.Itē defert illud circa quātitatē ex
pensarum vel dānoꝝ in aut.de iudi.§.oportet.col.vj.
extra qd metus cā.c.fi.C.vnde vi.si q̄n.ij.q.j.primis.
Item statim post lit.contest.faciat instra edi.qd dic
vt.j.de instr.edi.§.nunc dicamus. Item positionib᷒
ꝛ interrogationibus r̄nderi facit si pertinētes sunt etiā
negatiuis q̄nq̄.ꝛ super quolibet capitulo earundē.
ff.de interro.act.vbicūq̄.extra de iuramen.ca.cū cām
ex̄ de confess.statuimus.[b]de testi.presentium.ꝛ.§.[illegible].
item faciet iterroga.itē articulos examinat:ꝛ eos re-
spicit si sint tales qu. probati dantē releuēt.vt in ṗ.
decre.presentium.ꝛ eo.titu.per tuas.Item cogit te-
stes perhibere testimonium veritatis.ex̄ de testi.co.
per totum.ij.q.vj.statuendū.Item publicat dicta eo
rum.ꝛ super eis facit partes disputare:ex̄ de testib.in
causis.ꝛ.c.cum venissent.ꝛ.c.veniens.ij.§.pars autē.
Item eos interrogat de singulis circunstantijs .s. de
loco:tempore:visu auditu:scientia:credulitate:fama
certitudine.extra.e. cū causam.Item mittit ad eosq
egregij:vel valitudinarij:vel egri:vel senes sunt q̄ ve
nire nequeunt.ex̄ eo.si qui testium.in aut.eo.§.quo-
niam multi.ff.de iureiur.ad egregias. Item testium
effrenatam multitudinem refrenat.ex̄ de testi.signi-
ficauerunt.ꝛ.c.seq.§.fi.Item eos facit iterato ex cau-
sa reinquiri.extra eo.cum clamor.Item non permit-
tit aliquia pendente lite innouari.extra vt li.pend.c.
j. C.vt ne li.sine iud.aut.sig.impo.l.j.ꝛ.ij.Item inno
uata reuocat.extra de condi.cum.M.in fi.extra vt li.
penden.c.j.Item possess.post.app.turbatā reformat
extra de appel.cum teneamur.Item interdicit appel
lanti ne faciat id propter qd appellauit.extra de ma
trimo.contra.inter eccle.c.ij.Item admittit redeūtē
de proprietate ad posse.extra de causa possessio.pasto
ralis[c].Item dubia debet interpretari.extra de of.de-
leg.de causis.de vo.c.j.ff.de vsur.mora. extra de po-
stu.c.j.ff.de testi.l.iij.ꝛ de ver.ob.continuus .hoc aūt
notandū est[d].q̄ ea que post li.conte. accidunt valde
spectant ad offm̄ iudicis.vt q̄ accidunt circa rem pe-
titā ꝛ circa eius fructus vel partus.ꝛ circa damnū in
ea datum vel lucrum vel moram vel mortem:vel si ṗ
dum eius vel aliq̄d loco p̄dij puenit ad possessorē vel
etiam circa expēsas.ff.de rei ven.nō solum.ꝛ.l.item si
verberatū.§.j.C.eo.certum.insti.de of.iud.§.post in-
choatam.ꝛ.§.eo quoq̄ noie.ff.de edi.edic.l.ediles.§.
item sciēdū.ꝛ.l.itē si ser.§.j.ff.de aqua plu.ar.l.hacte-
nus.§.officiū.ex̄ de resti.spo.grauis.de pe.calumniā.
ꝛ idem est in dolo vel culpa vel negligentia post litis
contest.admissa.ff.de rei ven.qui petitorio.§.j. Item
idem est etiā in tribus primis exemplis positis.§.e.
§.incidēter.in prin.ꝛ hec petunt ante sniam nō post
C.de fruc.ꝛ lit.expē.terminato.C.depositi.l.iiij.ex̄ de
off.dele.in literis.ea aūt que ꝯtingunt ante lit.conte.
vt expense:ꝛ hmōi peti debent noiatim in libello.alio
quin iudex non pnūtiabit sup his.vt in pred.§.item
16 sciendum.¶†In snie quoq̄ prolatione mouetur:seu
interponit officium iudicis tanq̄ seruiens vel mini
ster.vt videlz in his que in numero pondere ꝛ mēsu-
ra consistunt fiat per officium iudicis condemnatio
non tm̄ in re.sed etiam quāti plurimi fuit tpe more.

ff.si certum peta.vinū.ex̄ de offic.iu.
dele.p.ꝛ.G.in prin.Item vt certam
ferat sniam.insti.de acti.§.curare.xj.
q.iij.graue.xxxiij.di.c.fi.nisi in noxa
li vbi fit condemnatio in decem vel
noxe deditione.ff.de re iudi.miles.§.
j.ꝛ.ij.[f]Itē absoluit reū si inepta actio
est proposita.nec enim poterit per se
ab initio litis eam corrigere:q: hoc
esset de facto supplere.extra de iudi.
examinata.ff.si mensor fal.mo.di.l.j.
r̄n.j.extra de dona.inter dilectos.sz
Uin.ꝛ Ber.[g]¶†Ego dico q̄ si actio
17 proposita euidēter est inepta potest
statim dicere iudex ex officio suo hec
actio est inepta ꝛ dentibus lacerare
libellum.vt.C.vt nemo priua. pred.
suis vel alie.ti.impo.l.ij.in fin.ꝛ.ff.ꝺ
aliter.l.j.ff.si mes.fal.mo.di.l.j.§. ideo
ꝛ in concor.que sunt supra ver.ante
li.ibi.item faciet li.ꝛc.ꝛ.j.de lib.con-
cep.§.sequitur.etiam aduersario no
lente.q: boni pretoris est lites mi-
nuere.ff.si certum pe.quidam.extra
de dolo ꝛ contuma.finem.si ꝓo ma-
le actum esset in hoc iudicio: posset
iterum agi in alio.ꝛ sic lites proroga
rentur.arg.ff.de pigno.grege.§.fi.ff.
de edil.edic.bouem.§.fin.ff.de excu-
sa tutorum.cum ex oratione.Si igit
vendicans fundū proponat ad hoc
negatoriam que datur neganti rem
esse alterius iudex poterit dilaniare
libellum ꝛ dicere eam ineptam ad vē
dicandū rem.ff.de rei vendi.si in rē.
q: reus absolueretur ab instantia iu
dicij.ff.si mes.fal.mo.di.l.j. respon.j.
vel econuerso.vt extra de iudic.exa-
minata.et sic in similibus. ꝛ hoc est
supplere de iure nō de facto. hoc enī
plus hz iuris q̄ facti.s.que actio pro
ponatur ꝛ in iure supplere potest. si
vero ab initio est dubiū an sit apta
vel non.satis potest expectare tunc
vsq̄ ad sententiam.nam per proba-
tiones potest declarari an sit apta vel
non ꝛ tunc pronūtiabit et decernet
intentionem actoris non tenere : vt
in predic.c.examinata.ꝛ in pre.l.ff.si
mensor fal.mo.dixerit.ꝛ extra de re-
stitutione spoliatorum.cum ad sedē.
veruntamē si petitio tolerari potest
admittenda est:vt ibidem: q: semp
interpretandum est s̄m actorem.ff.
de iudicijs.si quis intētione[h].an au-
tem iudex possit de iure vel de facto
supplere.vide.j.in titulo de disputa.
ꝛ allegatione aduocato.§.fi.ꝛ no. qd
proponēs ineptā actionē succumbit
vt in pre.§.ideo.ꝛ si proponat post-
modum apta non obst.sibi exceptio
rei iu.ff.de euic.minor.§.j.ꝛ.ff.de pi-
gno.grege.ff.de iudi. non idcirco.§.
fin.ff.de edi.edi.bonē.§.si sub cōditi.
¶Quid si re᷒ simplr absolutus est:

a ¶Lras.ꝛ de calū.qd dic vt.e.ti.c.j.in fi.li.vj.

b ¶Statui. li.vj.ꝛ.e.li.

c ¶Pastoral ꝛ i cā appel. q̄ ad cās bn̄ficiales deuolutas ad curiā. vt in cle.e.tit.

d ¶Notā. est qd pōit gl.j eo.ti.c.ij.

e ¶Post.§.[illegible]. sz nūq̄d dixit nisi eadē die p q̄ dctō facit lex sequēs p̄mo allegata : sz scda facit ꝯ ꝛ vide quod ibi no.j vlt. glo.

f ¶Et.ij.vis qd scripsi ꝺ emp.ꝛ ven. cū dilecti. i prin.

g ¶Et Bern. guil.nō vidit additio nē ber.q̄ est i ṗ.decr. examinata. in prin.vlt.gl. ꝛ vide qd su per ea dixi.

h ¶Intētiōe. facit qd scri psi de or.co. c.ij.sup ꝺsi. iustitiam.

non adiecto in sententia qđ propter ineptam petitionē fuerit absolutus dic quod non obstabit actori except. rei iudi. imo admittetur volens probare p iudices ⁊ consiliarios cause: qđ ob hoc fuit lata .ar. ff. de suspe. tu to. l. iij. §. fi. ⁊ l. seq.

18 ¶ † Quid si libellus ineptus admissus est per iudicē nō reiectus. actor tñ plene probauit φ in tali li. petebatur. nunquid condēnabit ei reus ad dandū vel faciēdū illud? dicunt quidā φ sic si actio proposita possit aliquo modo rei petite adaptari: ⁊ intentioni agentis: s; nō proprie. puta si per confessoriam petit vsufr. earum rerū in quibus vsufru. pprie constitui non pōt vt. ff. de vsufru. earum rer. q̄ vsu. cōsu. l. ij. sicut in pecunia q̄ ab vsu consumit. vt ibi ōr si tñ probaret vel per testes vł p iuramētum sibi delatum vel alio modo vsufr. pecunie suū esse aduersarius sibi cōdēnandus est s; nō proprie vsufru. petierit q; vsu; petere debuit: vt. ff. de iureiu. sed si possessori §. pe. q; effectus sequendus est. Si a sit nullo modo potest adaptari negotio de quo agitur tunc est absolutio facienda a petitione ^a iudicij. q; curialius est dicere in sententia: quā in inepta petitione. s; iudex hoc dicere possit: vt pt;. ff. si mēs. fal. mo. di. l. j. §. j. ibi dicendū erit nō tenere intētionē de hoc s; papā in pre. c. examinata.

19 ¶ † Quid si proponēs corā delegato actionē ineptā succumbit nunquid coram eo poterit aptam pponere? videt φ sic. q; etsi eadem sit res eadem cā videtur. cum ergo hic cā sit sibi cōmissa ⁊ nōdum sit finita videtur φ actionē mutatam examinabit ar. in pre. c. examinata ^b. ⁊ ij. q. ō. iij. §. notandū. ver. destitisse. extra de elec. cum terra. ff. ad sil. cū sillanianū ⁊ vbi ceptum est iudiciū ibi finiri d;. ff. de iudi. vbi. extra de foro compe. proposuisti. de re iudi. inter monasterium ⁊ qui posuit initium ponat ⁊ finem. de conse. di. j. nullus eps. oīa eni; ad cām spectantia. ⁊ sine quibus cā expedire nequit. sibi sunt cōmissa. ex de off. de leg. preterea. c. prudentiam G. na. dixit φ semel bñ vel male pronuntiādo functus est officio suo. vñ amplius nō intromittet. extra de off. dele. in lfis. ⁊ c. venerabili. ⁊ c. significantibus. ⁊ ff. de re iudi. iudex. tu dic contra. s; etsi pnuntiauerit absoluēdo ab instantia nō tñ sup principali. vñ cū habeat iurisditionē vsq; ad snīam. ⁊ post p annū vt eo. ti. q̄renti. adhuc poteri cognoscere. nec ē ɔ. ex de of. iud. dele. significantibus. nam illi iudices pnūtiauerunt se nō habere iurisdi. ideoq; ipla; resu c; meritū nō potuerūt. ^c

20 ¶ † Sed qđ si clericus trahit laicū coram iudice seculari ⁊ ineptā actionē proponēs succumbit. postmodum vero impetrat lfas a sede apostolica sup eadem cā volens aptā pponere nulla facta mentione de processu priori videt φ non valēt litere. vt in pre. c. inter monasterium. ⁊ de of. dele. ex literis. s; vł φ valeant saltē de consuetudine licet non de rigore. vt ex si duob ^d. ¶ Itē si promisi tibi dare. x. certo loco ⁊ tu conuenis me alibi. iudex ex offici. suo considerabit in cōdēnatione interesse meū. ff. de eo qđ certo loco. l. iij. in fi. ⁊ l. seq. extra de plus peti. c. vnico. ex de off. dele. P. ⁊ G. qđ verū est in iudicijs stricti iu. vt est stipulatio. si vero sit bonefidei interesse venit in re actionis. ff. de eo qđ cer. lo. l. in bonefidei. ff. de dolo eleganter. §. nō solum de hoc infra in ti. de fructib ⁊ interesse. §. sequit.

21 ¶ † Item ad iudicis officium spectat vt potius sequat eq̄tatē ⁊ misam q̄ rigorē. xxvj. q. vlt. alligant. ⁊ j. ⁊ ghaliter. ^e Item vt snīam ferat in scriptis. ij. q. j. statutis. ex de sentē. excō. cū medicalis. extra de treu. ⁊ pace. c. j. Itē vt ferat sedendo p tribunali nō stādo. iij. q. iij. a pcedēte. ^f Itē debet in eo quod petitum est. ⁊ ŝm qđ petitur ɔdemnare. ff. cōi diuidun. vt fundus. ff. de fideicom. lib. l. fi. extra de iudi. examinata. ⁊ de symo. s; hely. ite; de eo qđ cognouit pronuntiare. extra de causa pos. ⁊ proprie cum super. ⁊ ff. de iudi. de qua re. ¶ Post snīam quoq; monetur officiū iudicis. ⁊ deseruit actioni mandando eam executioni post tempus quadrimestre in personali i reali statim. ff. de re iudi. a diuo. ⁊ l. si se non. §. j. C. de execu. rei iudi. l. ij. ⁊ l. ordo. extra de re iudi. cū aliq̄b. extra de of. deleg. querenti. vbi de hoc. item in illō tēpus arctando ⁊ prorogando si eo videbitur expedire extra de re iudi. qđ ad consultationē. Item vt si cōdēnat dicit se nō posse rē restituere ad pbs ei idulgeat tēp ita tñ quod ille caueat de fideiuss. de prestādo litis estimationē si infra tempus indultum non restituerit. insti de offi. iudi. §. sed ⁊ si in presenti. ite; locū h; officium iudicis in tribus cōsbus iudicijs. ⁊ quicquid in eis adiudicatur alteri parti. statim eius fit. instit. de of. iud. §. fi.

23 ¶ † Itē eadē die pōt supplere in snīa circa fructus ⁊ accessiones. ff. de re iudi. paulus. j. item si condemnatus in reali actione iudici nō paret potest eum condemnare inquantum aduersari in litem iurauerit contra eum. ff. de rei ven. qui restituere. item potest interlocutoriam latā: si ei videtur expediens reuocare. extra de re iudica. ad apostolice. ff. eo. qđ iussit. extra de appel. cum cessante. Quod autem sit officium iudicis inferenda sententia sup seruitute colligitur. ff. si serui. vendi. harum. ⁊ l. egi. Et generaliter debet in quacunq; parte litis diligenter cuncta rimari. xxx. q. v. iudicantē. extra de offi. deleg. super questionum. §. intentionis. extra de fide instr. cum io. ad fi. C. de iudic. iudices. item debet lites dirimere ⁊ a laboribus ⁊ expensis parte releuare extra de restitutione spoliatorum. frequens. lib. vj. extra de offi. delega. cum te consulente. de dolo ⁊ contumacia finem. C. de iudi. properandum. ff. si certum petatur. quidam. Partes ad compositionem inducere. extra de transactio. c. fina. extra de electio. cum inter. R. seniorem. quinta. q. ij. si primates. xc. distin. statuendū. Malitijs hominum obuiare. extra de rescrip. plerunq;. ff. de rei vendicatio. in fundo. Exceptiones arctare. extra de elec. pastoralis. Crimina punire. extra de senten. excom. vt fame. ff. ad. l. aquil. ita vulneratus. ante finem. ff. depositi. bona fides. respon. primo. ex

a ¶ Petitione: solet dici ab instātia vł ab obseruatione.

b ¶ Examinata: vide qđ ibi scripsi sup ℣. nihilominus. vbi inuenies φ Inno. pe. abb. ⁊ frā. ɔcord. guil. p q̄ ēt facit qđ no. e. ti. de iudi. c. pe.

c ¶ Potuerūt ⁊ ibi sup gl. ij. soluit Ɔ; rijs de decr. dilect. iij. ō prebē:

d ¶ Duobus hec solo pncipale dubiū nō soluit s; scđarijs de mutatiōe fori tenēt tñ hoc decis posset ad ɔria rūdet φ i vtraq; decr. pendebāt pcessus h non. itē i dec. ex lfis i diuersis ipetrate fuerāt lfe. h ℣o idē ɔdiuit vtrūq;

e ¶ Ghalr. et pleni. š. de legato. §. vi ti. in fi.

f ¶ Procedente. hec duo hñr de re iudi. c. vl. lib. vj. j. ⁊ ij. rñ.

a Potest ꝛ aliter.respicit principium hui⁹ tituli. b ¶Deseruit.si non esset hec allegatio que etiam infra repetitur putassem quod hic.§.non deberet esse §.sed versi.cum in princi.non habuerit suum membrum iste tractatus.

c ¶Quartũ. vt scripsi in decr.iud. of ficiũ.i pͥn.e. tit.lex dt id qd offõ iu dicis pstat i oblone nõ esse.ff.d ac. emp.q p col lusionẽ i fi. ad treb.l.de ducta.d an. le.l.qnt⁹i fi. Itẽ cũ sup est ps iterdi cto ꝯ eã agẽ dum est pre cessante iuc cedit notio ptoris.ff.de lib.exhib.l. iij.§.iij.qd gl.ibi expo nit.i.officiũ iud.

d ¶Dñm.m. i sum.e.ti.§. i.vbi singu la mẽbra sa tis plire dif finit.vnũ h obmittã.qꝛ cõmẽdabi le.ꝛ qꝛ rarũ qd host.ipe in fi.sũ.isti ti.fatet.qd vltimũ ipe summe.§.to tũ sumpsit de summa Gof.

e ¶Scdꝫ vl. q hoc no.d dolo ꝛ ctu.

24 tra de collu.crimina.¶†Equitatem semp pre oculis habere.ff.de eo quod certo loco qd si ephesi.extra vt eccle. bene.c.vnico.iiij.q.iiij.c.j.C.de indi. 25 placuit.ꝛ.ꝫ.in sententie.¶†Vñ nec precib⁹ calamitosorum eũ illacrimari oportet ꝟ.nec aduersus eos quos malos putauerit excandescet.ff.de offi.procon.obseruandum.Itẽ dubia debet interpretari:vt.ꝫ.eo.§.ver.post lit.contest.Item lite pendente debet partes defendere ne se ad inuicẽ grauent:vt extra de accu.cum dilecti.extra de despon.impub.ad dissoluẽdũ: et cassare quicquid innouatuꝫ est extra de constit.cum.M.in fi.et punire impedientes suam iurisd.extra de offi.deleg.c.j.ꝛ.c.ex literis.ff.si quis ius di.non ob.l.vnica.extra de pe.romana.ꝛpone plura alia exempla:vt.j.de dispu.ꝛ allega.§.fi.

a Potest ꝛ alr̃a distingui. Est ei latissimũ officiũ iudicis. Nam quandoqꝫ exercetur in iudicijs in exemplis positis supra.§.deseruit[b].quãdoqꝫ etiam extra iudiciũ.nam dꝫ resistere violentijs hoim.ideo eñi vigor iudiciarius est in medio cõstitutus:ne quis audeat per se sumere vltionem C.de iudeis.nulli⁹.xxiij.q.j.c.j.extra in pemio decre.ver.ideoqꝫ lex prodi tur.Iteꝫ nõ patietur ad armaꝛ rixas venire:quos potest sua iurisdi.cõpescere.ff.de vsus.equissimuꝫ.respon.j. quã potest etiam penali iudicio defendere.ff.si quis ius di.nõ ob.l.vnica.extra de offi.deleg.ex literis.et.c.j. Item vt treugas faciat obseruari.extra de treug.ꝛ pa.c.j.Item statuta legatorum se.apo.extra de offi.leg.c.fi. Item vt viduas pupillos ꝛ alias miserabiles psonas ab oppressionibus defendat.lxxxvj.dist.desolatis.extra de fo.cõpe.ex tenore.Item puinciam malis hoib⁹ purgare.extra de off.or. c.j.ff.de of.presi.cõgruit.Item sibi cõmissos ꝟbo instruat et exẽplo.extra eo.inter cetera.§.j.et in multis alijs exemplis supra positis.et.ꝫ.de iudi. ordi.§.officium.Item cõmittentes cõtra sua interdicta puniat:vt.ꝫ.de iurisd.om.iudi.§.fi.ꝛ in alijs infinitis. r ¶†Vltimo notandũ qd licet officiũ iudi.per act.pponatur nõ tamen est actio.ff.de mino.qd si minor.§.fi.sed ei⁹ loco succedit vt.ff.de mino.in cause.ij.ꝛ.l.quod si minor.Si enim loco

finem.vt ibi scripsi in vlti.glo.ꝛ ibi illud verbũ Vin. in ascendendo qd est.ꝫ.in numero cõpurgatorũ non posui.qꝛ etiam in descendẽdo:est arbitrarius:vt pbat decre.quã allegat.ꝛ ptꝫ.ij.q.v.presbyter si.ꝛ.c.oibus. de accu.cũ.P.in fi.ꝛ.c.inquisitionis in fi.de purg.cano.qñiẽs.et no.e.ti.iter.ꝛ de simo.l.simonatum.

actionis pponitur:vt eꝫ de offi.iu.c. ij.ergo nõ est actio:lꝫ eius debeat immutari naturã:vt.ꝫ.§.j.ꝟ.si ꝟo de of. iudi.Alij aũt dicũt vt.M.qd est actio. ff.de actio.et oblig.l.actionis verbo. ¶Sed que vis est in hoc:dic qd quãdo imploratur nõ vt actio in optione iudicis est cõcedere qd petitur vel negare.cũ vero pponitur vt actio cum tunc pponam auxiliũ mihi ex psona mea non aliunde cõpetens opꝫ illud tanqꝫ mercenariũ actioni mee necessario deseruire.C.de postu.l.iiij.ff.de rei ven.officiũ.ff.qd me.cã.l.metũ.§. c ex hoc edicto ꝟm dñm Inn.quartũ.[c] 2 ¶†Et no.ꝟm dñm meũ.[d] qd iudi.of d ficiũ aliud est merum purũ et gñale. qd scꝫ iudex pprio motu interponit. de quo.ꝫ.in prin.aliud solẽne.qd loco actionis pponitur.vt.ꝫ.§.j.in pͥn. ver.si ꝟo.Quidam tñ dicũt hunc esse verũ.vt ibi dixi.aliud mixtũ:vt deseruiens.aut minister.de quo.ꝫ.§.deseruit.aliud anomalum summariũ vel plenariũ:vt in interrogationib⁹ et positionib⁹.¶Vtrũ aũt quodlibet istoꝝ litis cõtestationeꝫ desideret.ꝫ. dixit summa no.qd quedaꝫ sunt q efficacissime desiderant officiũ iudi.scꝫ numerus testium moderãdus.ff.de testibus.l.iij.ꝛ extra eo.cum causam. Item mora.ff.de vsur.mora.Iteꝫ ipsa intra qd causa suspicionis debeat pbari extra de app.scdo requirit.§.iij. Item inducie citatorie ad causam.extra vt li.cõte.qm̃.§.qd si.Item expense:vt extra de dolo ꝛ cõtu.finem.ꝛ.ff. de rei ven.in fundo.Item numerus compurgatoꝝ arbitrarius est in ascẽdendo.extra de pur.ca.cum in iuuentute.Item canon penitentialis.xxvj. q.vlti.tempora.de peni.di.v.c.j.ꝟm e Vin.[e]ꝛ in repertorio in ti.hi sunt canones penitentiales in princ.:et alia multa que in precedentibus sunt discussa.

De summaria cognitione.

f Postremo[f] loco videndũ est quid iuris sit de summaria cognitione: cum hoc quotidianuꝫ sit:arg.ff.de lib.le.l.lega.ff.ad exhiben.l.j. ¶Ad cuius rei euidentiã videndum est.¶Primo in quib⁹ plenissima cognitio exigatur.¶Scdo in quibus plena.¶Tertio in quibus semiple-

f Postremo. ¶Vt iplẽã circa cõmẽdationẽ huius opis.et autoris meditatã pme imitationẽ ipi⁹ i pͥn.pemij h obtuli me dicturũ est sciẽdũ qd.§.iste vsqꝫ ad finem tot⁹ fuit additio post pͥmã publicatione nõ tñ multũ vulgatã.Vñ se pe.§.precedẽs allegat pvltimo.vt tũc erat sufficiat.ꝫ.eo. §.j.i pͥn.cõcordat qd scripsi.ꝫ.de leg.in prin. hũc tractatũ quẽ cõposuit Ioã.de fassiolis pisan⁹ legum doctor pplo post dictaꝫ publicationeꝫ habuit autor ꝛ hic iseruit et de eo mẽbrum addidit.ꝫ. e.ti.i fi.pͥnci pij ipm tñ Ioã.autor bis allegat de eo auteꝫ mẽtionẽ fe

cit in de. de fi. si sepe i gl. scire debes est aut notabilis vtilitas hui⁹ opis i mltoꝝ collatõe sparsoꝝ q̃ fuissent vt plurimũ ignorata. idẽ dico de tractatu. d. W. de fa. de homagijs. quẽ habes. j. de feu. §. ij. itẽ ipsi⁹. xxviij. qõnes de iure emph. positas sub ti. de locato. itẽ ipi⁹ tractat⁹ de alimẽtis posit⁹ q̃ si. sint leg. itẽ tractat⁹. Ja. bal. de p̃ morsõe de cre. õ q̃ põit j. pte. ij. spã lis rubr. itẽ tractat⁹ Jo. blãci. de exe cutorib⁹ vltimarũ volũ tatũ infra õ instrõ edi. §. nunc vo. vt ibi dicã i prin. itẽ tractat⁹ Odof. de positiõibus q̃ etiã hz spãlẽ rubricã. item tractat⁹ ei⁹ de cõfessiõibus posit⁹ lz p alia verba sub rubrica de cõfessis. itẽ duplex tractatus õ fama quoꝝ alter fuit Thome de pipe rata. quem posuit auctor pte. iij. sub ti. de notorijs crimi. singulariũ aũt casuũ ẽ inumerosa multitudo. qb⁹ adhuc hodie carerem⁹ si hic nõ fuissent inserta. Secundo fuit opis grandis vtilitas ea q̃ involuminib⁹ erãt scripta. ordinarius fm materias collocare propter quod rubricas vel tractatus augere fuit expediens auctori. tertio notabiliter fuit commendabile sic opus componere qd etiam nõ iurista facile potest quod sibi expedit inuenire. ꝛ preter quartam partem que requirit scientiaz ordinis rubricarum quem tenet compilatio gregoriana reliquum opus singulis est in proposito adinuentione cõe manifestatur ex facto ineffabilis huius vtilitas operis. quia videmus omnes iuris vtriusq; peritos cum eis vel nouum vel dubium quid occurrit huc hre refugiũ fm materias q̃ quirẽdo qd appetunt. sciũt eñi qd hic plurima vt plurimũ ignorata sunt ordiãte collocata eũ igit hic scriptis insisto. vel tractãdo vel remittẽdo casus adiũgo suz aditor quærẽtiũ et imitatoꝝ auctoris.

ne: siue summarie: ꝛ in qb⁹ ex ordinẽ pcedit. ¶ Quarto vtrũ z in qb⁹ summaria cognitio differat ab extraordinaria: vel plenaria. ¶ Quinto vtrũ in summarijs libellus: vel li. cõte. exigatur. ¶ Sexto in qb⁹ est ista summaria cognitio: ꝛ qd p hoc deb intelligi: et q̃ pbõnes exigant in ea. ¶ Septio vtrũ in cõcedendis dilatiõib⁹ sit summaria cognitio. ¶ Octauo q̃liter fiat hec summaria cognitio. ¶ † Primo igit sciẽdũ est q regl'r in criminalib⁹ plenissima cause cognitio reqrit: vt C. de falsis. vbi. C. de pb. l. fi. ij. q. viij. sciãt. ꝛ est rõ: vt. C. de ap. additos. C. õ penis q̃ sniam. ff. de carbo. l. j. Est aũt ista plenissima cognitio i libelli oblatiõe: sine quo nemo audit: vt. ff. de accu. libelloꝝ: q est. ij. q. iij. nisi in casib⁹ q̃ no. in aut. de exhi. ꝛ itro. reis §. sancim⁹: ꝛ. j. de libel. ꝯcep. §. nũc dicendũ C. q̃ accu. nõ pos. q̃ crimẽ. Itẽ in iudicioꝝ solẽnitatib⁹ obseruãdis. C. de accu. l. iij. ꝛ l. abstẽ. inaudita eñi cã ꝛc.[a] ff. de re iudi. l. j. ex de cã pos. ꝛ pprie. c. j. ij. q. ix. indicas. Itẽ in dilatiõib⁹ cõcedẽdis: q: minores ibi: quã in ciuilibus ꝯceduntr. ff. de ferijs. l. fi. ꝛ in pbatiõnib⁹: vt in p̃. l. sciãt. Itẽ in sñie platiõe: vt in p̃. l. q̃ sniaz. Itẽ ꝛ post sniaz ff. de ap. nõ tñ⁹. ꝛ adeo plenissima requirit õz quosdã qd in his testes admittũtur: de qb⁹ õz. ff. de testa. l. iij. in p̃n. siue est. iiij. q. iij. §. itẽ in crimina. li. v. testiũ fides. ex eo qd in p̃. l. sciãt õz testib⁹ idoneis: ꝛ apertissimis documentis. Et hac eadẽ rõne dicũt qd ppter pbationũ inopiam tũc res per iusiurãdum minime decidetur. arg. ff. qd me. cã nõ est. ff. de mino. l. iij. §. j. ar. cõtra. C. de re. cre. in bone.[c] ¶ † Secũdo videndũ est in qb⁹ plena cause cognitio requiratur: ꝛ q̃dez gñaliter in oibus ciuilib⁹. C. de iudicijs: iudices: q est in libelli oblatione: ꝛ in lit. ꝯte. iij. q. iij. offeratur: sed hoc fallit in casib⁹ q̃ no. in p̃. §. nũc dicendũ. Item in dilationib⁹ cã testiũ: vt in aut. de testi. §. q: vo ꝛ mixtum testiũ: ꝛ instroꝝ. C. de dila. l. j. ꝛ in citatib⁹: ꝛ alijs solennitatib⁹ obseruãdis. ff. de iudi. ad peremptoriũ. C. quõ: ꝛ qñ iudex ea que: ꝛ. l. cõsentaneum. C. de sentẽtijs.[e] platam. extra de pba. qñ cõtra: ꝛ ola de quib⁹. õ. in criminalib⁹ dicta sunt nã opz indicãtez cũcta rimari: vt. C. de sententijs ex periculo re. l. fi. ꝛ. õ. §. deseruit. ad fi. ver. gñaliter: nõ est eñi pcipitanda snia. vt. C. eo. l. ij. ꝛ. vj. q. j. qro. xxxij. q. ij. qd non est. ij. q. j. de⁹ in prin. Azo vo no. in summa. C. de vin dic. in prin. in hac plena cause cognitiõe. vij. reqri: aĩs snia nulli⁹ est momenti vez libelli oblatio: cautionis expositio: litis cõte. iuramenti de calũnia pstatio: cause ꝯgruis interrogationib⁹ examinatio snie in scriptis platio: ꝛ ex executio. de hoc no. j. in pemio scde partis. Jo. dixit qd nisi plena cause cognitio adhibeatur potest snia nulla dici tãq; iuris ordine non seruato: vt in p̃. l. platã in alijs aũt i dibus: q nõ requirũt plenã cause cognitionem vt cõtrariũ: q: nõ videt in eis dilatio aliqua dãda. ff. de adulte. in crimine: sed dz cũ celeritate nõ cũ deliberatiõe pcedi. ff. de dã. infec. l. j. ꝛ sine aliq̃ mora vel dilatione. C. de epis. et cle. aut. clericus. ff. de fer. l. ij. ꝛ. iij. lz ad hoc rñderi põt: q lz in illis breui⁹ spaciũ sit statuendũ: quã in alijs. nõ tñ dz iudex pcipitare sniam: sed cã cognita pferre: vt dixi. õ. e. l. di. põderet. ar. in his q̃ no. j. hoc quoq;. ¶ † Tertio dicendũ est in quib⁹ semiplena: siue summaria sit discussio adhibẽda: et quidem in casib⁹ in quib⁹ pmissa fallũt. nam illa regulariter vera sunt sed fallunt in casib⁹ in quibus semiplena: siue summaria cause cognitio requiritur vez cũ agitur ad exhibendũz. quia tũc queritur an intersit. vt ff. ad exhiben. l. iij. §. sciendũz⁹. extra de testi. veniens. Item cũ fili⁹ a patre petit alimenta q̃ritur an sit filius: vt ff. de li. agn. si qs a liberis. §. si vel parens. Item cũ fili⁹ petit ex carbo. bonoꝝ pos. si agatur an sit filr⁹: vt. ff. de car. edi. l. iij. §. cause. Item cũ mulier noĩe ventris petit se mitti in pos. vt ff. de ventre in posse. mittẽ. l. j. §. si ea. Item cũ actor in reali vel psonali act. reo absente petit se in possessi. rei petite induci. C. vbi in rem ac. l. ij. extra vt lit. non conte. quoniam. §. si super. C. quorum appel. non reci. l. j.[e] Item si nec casus infrascripti.

[a] ¶ Cã ꝛc. ponebat Jo. õ deo nemine ꝯdẽnari rõ patit eq̃tatis. alk. C. qui ac. non pos. q̃ crimẽ text. aũt est insti. l. stati allegata.

[b] ¶ Non tñ. appello pro reo dãnato etiã inuito.

[c] ¶ In bone. vide. j. de iura. dela. vl. vt aũt. vbi remittã ad decr. vi. õ in reituran.

[d] ¶ Sciẽdũ. dixit Jo. et ibi satis de hac materia. ibi eñi l õ. qd fiet enumerantur fere om

[e] ¶ l. prima. Et infra de libel. concep. §. nunc dicendũ. versiculo. xiv. et idem esset in casu de quo infra de primo et secundo decre. §. restat post princi. versiculo. sed qualiter.

legatarius

legatarius petit pro legato satisdari: et queritur an sit legatum relictum. ff. vt in posses. leg. l. si is a quo. Itē cum bona capiuntur ex causa iudicati. queritur an sint illa condemnati. ff. de re iudica. a diuo. § si super.

4 ¶ †Item si libertas ex testamento pendeat: et speretur moueri questio: iudex summatim cognoscet: an forte bona fide imploretur iudicium de testamēto: vt ff. de peti. hered. si quis libertatem. § plane. Item si petitur caueri: et dicitur hoc per calūniā fieri: vt. ff. de pro. stipu. l. j. § pe. Itē si testes petunt pduci ante li. cō test. et dicant senes: vel valitudinarij. vt. ff. ad l. aquil. in lege. Itē si queritur vtrum alique interrogationes debent fieri: vel non. ff. de interrogat. acti. si defensor. Item idem dici potest in casu qui est. ff. de mino. l. iij. § j.

5 ¶ †Item etiam idem forte dici pōt in oibus incidentibus et emergētibus. si tamen tales sunt: que reuocantur diffinitiua sentētia reuocata. et ita nō penitus preiudiciū afferūt quin per aliā suam viā ordinariā vel extraordinariā reseruetur cōdēnato regressus: alias si per eas diffiniretur principale negotiū: vel ad eas nullus reseruaretur regressus. tunc plene proceditur prout consueuit in interlocutoria distingui. an videlicet sit talis. que reuocetur per diffinitiuā quo casu non appellatur ab ea. si vero non reuocetur: tūc appelletur: vt infra de ap. § an quibus. ver. sed nunqd potest. qđ nō puto verū indistincte [a].

6 ¶ †Quid enī si incidit questio falsi: qr forte dicitur instrumētum falsum certe tūc plene probabitur: vt. C. de fal. vbi. et. iij. q. xj. primus. Itē quid si opponitur actori qđ sit seruus: vel monachus: vel excōicatus: vel similes questiōes incidūt: vel emergūt certe plene debet eas probare opponens: vt in ea. l. et. C. de ordi. iudi. l. j. C. de iudic. quod ij. quest. j. in primis. et not. de his. extra de ordi. cogni. c. j.

7 ¶ †Si autem fiant alique positiones in causa et opponitur non esse admittēda quia sunt impertinētes. vel alia ratione: si quidē talis questio emergeret: tunc forte posset locū habere qđ dicunt: et summatim procedetur. vt. ff. de interro. ac. si defensor. § illud: vel si dicitur testis inimicus: vel cōsanguineus: vel vilis vel infamis: et huiōi et sic nō admittendus summaria et semiplena probatione habita poterit eius testimoniū recipi. et in tēpus disputationis poterunt questiones seruari: vt in autē. de testi. § si vero idem dicūt in oibus similibus leuibus. que si admittātur: vel nō nihilominus de facili integra defensiōis vel impugnationis via reseruatur: vt in interrogationibus meis predixi: qr melius est qīnq3 aliquas friuolas recipi quā vnā necessariā respui: vt. ff. de interroga. ac. vbicunq3 ff. de ven. inspicien. l. j. § j. xiij. q. vij. non estimemus: et idem in testibus: et alijs: vt predixi: ad hoc etiā facit qđ dici consueuit an super incidēti plene cognoscatur: et tūc sna in principali lata preiudicet incidēti. vt. C. de ord. cog. l. ij. et in predicta. l. vbi: an summatim et tunc non preiudicat. vt. ff. de re iud. a diuo. § si super. ff. de lib. ag. si qs a liberis. § meminisse. idē quoq3 videtur in oibus: quecūq3 etiā si principalr mouerentur: et nō essent incidētes vel emergētes. per aliā th viā. puta idē refricādo posset dānato succurri: vt alias habes in illis q̄ principalr mouētur in pre. § si super. et in pre. § meminisse. et. C. ad carbo. l. ij. et. ff. eo. l. iij. § causae. et in acti. ad exhibendū et similibus summarijs supradictis. Itē idem dicunt quidam vbi lex dicit extra ordinē agi. vt ff. de reli. si quis sepulchrum. et vbi ius dicit de plano aliquid debere cognosci: vt extra de accusa. olim vt in leuibus criminibus. vt. ff. de accu. leuia. ff. de off. pcō. nec quicq3. § de plano. ff. de off. pre. vr. l. j. § cū patronus. ff. de qōnibus vni. § si. ff. de adul. miles. § sexaginta. ff. quis ordo in bon. pos. ser. l. ij. § dies.

8 ¶ †Et intelligūt de plano. i. sine magna disceptatiōe atq3 summatim: sed Joan. fassoli hic nō approbat. et intelligit de plano. i. sine scriptura vel libello. ar. ff. de cōsti. prin. l. j. vel. i. nō p tribunali: vel in figura solēnis iudicij. puta sedendo in pretorio: vel vbi semper ius reddere cōsueuit: sed alibi nō seruata solēnitate strepitus iudiciorū: vt in pre. § sexaginta. et pre. § dies vel dic. vt. j. de inquisi. § nunc tractemus. ver. quid igitur si. et vide. j. de libel. concept. § nunc dicendū. ver. xlij. non autem summatim proceditur. i. quod solū semiplena probatio sufficiat vt in summarijs iā dicet.

9 ¶ †Preterea in extraordinarijs nō procedetur vt puto summatim. i. semiplene put dicūt quidā per pre. l. si qs sepulchrū nisi in hoc forte quod non offertur libellus. et sic pōt lex illa intelligi nec forte in his extraordinarijs ista solēnitas iudicio[illegible] seruabitur: vt in alijs extraordinarijs [illegible]. ergo circa hec tria gña causa[illegible] distingue. qr quedā dicūtur summarie in quibus summatim proceditur. et semiplena pbatio sufficit: de quibus plenius. j. dicet. que aūt sint iste summarie: superius explicat. Scōm genus est. quia quedā sunt extraordinarie: vt in. l. si qs sepulchrū. et idem dico vbicūq3 iudex suo mero officio procedit constringēdo aliquē ad aliquid faciēdū ipso facto: vel dādū. vt in aut. de col. § et hoc quoq3 iubemus. ff. ne vis fiat ei qui missus est in pos. l. si quis missus. ff. si ventris noīe mulier in pos. l. j. et. j. de sent. execu. § breuiter. Idē pōt dici in oibus criminibus in quibus sine accusatore proceditur. vt not. ff. de adulterijs. l. ij. et extra vt eccle. bene. c. vnico. has enī appello extraordinarias: quia in eis non est necesse libellū offerre. vt. s. dixi. et aliquid de solēnitatibus iudicij relaxatur in eis: vt patet in predictis legibus. dicūtur enī extraordinarie. et sic sine ordine. vt deseruiamus nomini. in stitu. de dona. § est et aliud. et xvj. q. j. si cupis.

10 ¶ Nā libelli oblatio est de ordine: et sine ea nō valet quod agitur: vt. iij. q. iiij. offeratur: et. j. de libel. concep. § verū et alie solēnitates: de quibus dixi. s. versi. ij. non tñ adeo dicūtur extraordinarie qđ plena probatio nō requiratur in eis: immo bene exigitur. nam regulariter in omni causa criminali et ciuili actore nō probante et c. C. de edend. qui accusare. C. de pe. qui sententiā extra de cā pos. et proprie. cū eccl'ia. extra de iureiu. c. ii.

ADDE Bart. in l. si fiūt. § iulianus. ff. de dā. infect.

a ¶ Indistincte vba Jo. predicti.

et isti casus nō inueniūtur ab hac re-
gula excepti. C. de indi. iudices ꝛ pro
bant per. l. C. de epi. ꝛ cle. aut. cleric⁹.
ff. de adul. in adulterijs: q꞉ quā quaꝫ
ille cause citius decidant: plena tñ in
eis adhibenda est cognitio. Que aūt
ꝓbatio exigat planū est: q꞉ nō semi-
11 plena. sed plena. ¶ † Et in criminib⁹
plenissima. vt. §. ver. j. ad minus per
duos testes. vt. ff. de testi. vbiqꝫ ē. iiij.
q. iij. §. itē in criminali. ꝛ extra de test.
in omni. vel in instrumentis. C. de fi.
instr. in exercēdis. ꝛ extra de testi. co.
peruenit. j. vel presumptionibus siue
indicijs indubitatis. vt. C. de probat.
sciāt. q̄ est. ij. q. viij. ꝛ extra de here. ex-
cōicamus. in fi. vel cōfessionib⁹. vt. ff.
de cōfes. l. j. vel alijs modis. vt. j. de ꝓ-
ba. §. vidēdū. Tertiū genus est. quia
quedā dicunt cognosci de plano. hoc
est sine libellis. vt quidā dicūt. velve
rius. i. non sedēte iudice pro tribuna
li. nā ꝛ dieb⁹ feriatis pōt. vt in pre. §.
lx. ꝛ etiā domi pōt cognoscere. vel ali
bi quā in tribunali iudicio. vt colligi
tur in ꝓ. §. dies. ꝛ. ff. de dā. infe. l. iiij. §.
pe. ff. de inter. ac. l. iiij. §. fi. libellus tñ
in his offert. vt probat in pre. §. lx. et
probationes plene nō semiplene req
rūtur vt dixi per ola. §. prime in scdo
genere. ꝛ que iste sint. dixi. §. in. e. ver.
a ibi item idem dicūt quidaꝫ vbi lex [a].
12 ¶ Quid de manifestis nūquid ī illis
est ordinarie. an vero summarie. et si
ne magna ꝓbatiōe pc. dēdū: ꝛ videt
qḋ sic. C. de ap. cines. C. de sum. tri. cre
dētes. in pn. ar. cōtra. extra de ap. per
uenit. ꝛ. c. se. ff. de le. iij. ille. ff. de verb.
ob. cōtinuus. §. ij. ff. de aur. ꝛ ar. le. pe
diculis. §. ij. ff. de in inte. rest. l. j. ff. qui
satisda. co. si vero. §. j. C. de li. ꝓ. l. iij. ex
tra de coha. cle. tua. extra de testi. co.
super eo. ij. q. j. de manifesta. extra de
ele. bone. j. sed prima iura locū habēt
in notorijs. scḋa in nō notorijs extra
de ap. cōsuluit. extra de iurein. ad no
strā. iij. de hoc extra de diuor. c. iij. ꝛ. j.
de noto. crimi. §. j. Utrū aūt legat⁹: vl
aliuspossit cōmittere cām summarie
audiendā. no. §. de legato. §. superest.
b versic. sed nunquid legatus potest. [b]
13 ¶ † Quarto loco videndum occurrit
vtrū et in quibus differant summa-
rie ab extraordinarijs: et in quib⁹ ab
illis que de plano cognoscūtur: ꝛ cer-
te hoc liquet ex premissis: q꞉ in sum-
marijs semiplena probatio fit ꝛ in q̄
busdā libellus offert: ꝛ in quibusdā
nō: vt iam dicā in extraordinarijs ve
ro plena: sed libellus non dat. in his
autem que de plano tractantur libel
lus et plena probatio requiruntur.
non tñ est necesse fieri iudice pro tri-
bunali sedente: vt. C. de dilat. a proce-
dente. que est. iij. quest. iij. §. spatiū. et

in hoc etiam omnes conueniunt: quia omnes sum-
marie possunt extra ordinem appellari: quia in quali
bet carū aliquid de ordine seu solennitate iudicioꝝ
omittitur quidā tñ imperiti oēs extraordinarias ap
14 pellāt nullā in eis differentiā facientes. ¶ † Quinto
dicamus. vtrū in summario offerat libellus. Respon.
hoc expresse cautū non reperitur in iure. olim tñ non
erat in ciuilibus necessari⁹: vt. ff. de eden. l. j. nisi in ca
su. C. li. xij. de dig. quotiens. In criminalib⁹ vero sic. ꝛ
olim et hodie. vt in pre. l. libelloꝝ. hodie vero genera-
liter in oī causa offertur: vt in pre. autē. offerat: nisi in
quibusdā specialibus casibus: vt dixi. §. ver. j. ꝛ ver. ij.
cū igitur hi casus nō excipiātur a regula stabim⁹ ge-
neralitati. ff. de leg. prestan. l. j. §. gñaliter. vel dic qḋ si
in predictis summarijs cōpetit actio et iure actionis
petitur. vt est in act. ad exhibendū. vel si qua compete
ret alia. tunc indubitate dꝫ libellus offerri. naꝫ actio
est in libello edenda. ff. de eden. l. j. ꝛ in pre. auten. of-
ferat. fallit hoc aūt in act. iudicati. super qua sunt opi
niones. qḋ dic. vt. j. de lib. cōcep. §. nunc dicēdū. ꝟ. xxv.
sed si aliqd sit: vel petat iudicis officio nunquid dabi
c tur libellus de hoc dic: vt eo. §. vers. viij. [c] ¶ † Sed que
15 ritur verum in his summarijs fiat lit. contest. Respō.
sic in omnibus in quib⁹ iudicis officiū principaliter
imploratur. ꝛ loco vel iure act. aliquid petitur. ꝛ in oī
bus in quib⁹ offerēdus est libellus et vbicūqꝫ fertur
diffinitiua snīa: vt. ff. de re iudic. l. j. aliter enī nō videt
res in iudiciū deducta. C. de lit. cte. l. j. nec valet aliter
factus ꝓcessus: vt in pre. autē. offeratur. ꝛ hoc est ge-
neraliter verum in omni causa preterquā in causa ap
pella. vt quidam dicunt. extra de offic. iudic. c. primo.
quod dic vt not. in predic. §. videndum. ver. sed nun-
16 quid in causa. ¶ † Sexto querēdū est in quib⁹ cōsistat
hec summaria cognitio. ꝛ que ꝓbatio exigatur circa
d super quo no. Accur. [d] in actione ad exhibendū quod
cognoscitur summatim. i. semiplena probatio sufficit
in qua non sunt necessarij testes vel instrumenta. sed
statur iuramento actoris. super suo interesse. ff. ad ex-
hibendum thesaurus: si tamen reus opponit excep.
que facile repellit agentem: absoluitur: si vero est ob-
scurior differtur. exceptis quibusdam casibus: vt eo.
titulo. l. iij. §. ibidem. Item dicimus quando contra
contumacem ante lit. contesta. datur possessio rei pro
mēsura debiti declarati scꝫ semiplene. C. de bo. aut. iu
di. pos. cum proponas: ꝛ autē. ibi posita in qua semi-
plena sufficit scꝫ sacramētū. arg. in aut. de collato: ib⁹.
§. penul. ꝛ sic de cōsue. obseruat: vt not. extra vt lit. nō
ctest. quō. §. fin. sunt ꝛ alij quā plures casus in quibus
statur sacro vni⁹: vt. C. de dona. si qs pro. C. de fi. istru.
l. fi. ꝛ alij qui no. C. de his q̄ ad eccl. cfu. presenti. §. pla
17 ne. ¶ † Et hec vera sunt in predictis duobus casibus
scꝫ qḋ sufficit sacrm: forte ideo q꞉ illud propter qḋ prin
cipaliter intenditur: non finitur nec per hoc reo gran
de preiudicium generatur: quia in actione ad exhi-
bendum re exhibita in ordinario iudicio rei vendica
tionis integra defensio reseruatur: et actori probatio
incumbit. Item in secundo auditur intra annum re-
cuperare volens possessio. vt. C. de bonis autoritate
iudi. possiden. auten. ei qui iurat: et in pre. decre. quo
niam. ꝛ potest esse ratio: quare in his solū sufficit sa-
cramentū: quia cū in vno reus grauetur: q꞉ statur sa-
cramēto actoris in altero alleuiatur. s. qḋ de facili au
ditur defensio vel ad recuperandū admittitur. Item
ideo tandē de facili subuenitur actori: quia ꝛ de faci-
li reo subuenit: sicut est alias simile in interlocutorijs

a ¶ Ubi lex. hoc qḋ seqt vsqꝫ ibi q̄rto loco posuit guil. nec fuit ꝓ. Jo. fa.

b ¶ Pōt. ibi de di remis. ad vt.

ADDE qḋ ibi posui.

c ¶ Uer. viij. hoc exponēdo cōiunxit. guil. duo sur ta. ponit enī in illis ꝟsi- culis ad lite rā ꝟba ioā. fassoli illa si bi attribu- ens.

d ¶ Accu. Jo. fassoli alle- gabat Az. ꝛ meli⁹. q꞉ ad istam fuerūt hec ei⁹ ꝟba ī summa ad exhibēdū ꝟ. in hac vsqꝫ ibi idē dici- mus.

que de facili e per alium: et sine magna cognitione reuocatur. ff. de re iud. quod iussit. extra de accu. qualiter. i. et imputatur ei quod de facili potuit agere: vel reuocare et non fecit. ff. de nego. gest. si autem. C. de pigno. nec creditores: et hoc generaliter quidam dixerunt quod in omnibus summarijs sufficit prestatio iuramenti: et sic alicubi obseruatur. ¶ Ego non credo[a] ita indistincte intelligi debere: vt pz in casu qui est in pre. §. si vel parens. lz ibi de summaria dicat. Item in casu qui est in pre. l. ff. de re iudi. a diuo. §. si super: nam in illis non stat sacro actoris. magis enim ex hoc posset euenire iniquitas cum aliqui sint valde faciles ad iurandum. ar. ff. de condi. insti. que sub condi. et alij iuri di: vt l. c. l. et extra de iureiu. et si quones. extra de iur. et si Christus. nec dz via periurijs aperiri. vt extra quod met. cau. cum dilectus: imo si talis iniquitas eueniret emendanda esset inst. ad tertu. in prin. ff. de succes. edi. l. i. l. princ. Jo. fassoli dixit quod in hijs similibus vbi pot reo maius preiudicium generari quam in act. ad exhibendum. et alijs supradictis semiplena probatio fiet. non per sacrz. sed saltem per vnum testem. ff. de e op. lega. Theopompus. nam et alias quandoque vni testi statur. C. de veteri iure enu. l. i. in fi. prime colum. Item fit semiplena probatio per priuatam scripturam et etiam per collationem. vt no. i. de pba. §. fi. versi. vlti. vbi de hoc. Tertio pot dici quod vbicumque pro reo presumimus: et eum absolueremus ratione cause. vel rei vel dubitationis. vt. ff. de re iudi. inter pares. insti. de interdi. §. commodum. ff. de testi. ob carmen. §. fi. in his etiam casibus reus dz condennari. Uel dic quarto quod vbicumque dubitari pot. vtrum actori ius competat ex probationibus factis. nec constat ius ei non competere nec in euidenti calumnia inuenitur: tunc reus debeat condemnari. ff. de ventre in pos. mit. l. i. §. si ea. ff. ad carbo. l. iij. §. cause. et ar. extra de vsu. c. fi. §. i. vbi dicit verisimiliter idem forte si testes inducti ab actore tales suntquibus minor fides adhibet[b]. lz sufficiens numerus intercedat. de quibus habes. ff. de test. l. iij. in prin. que est. iiij. q. iij. §. item in criminali. ver. testium. fides. alias vbi plene procedit. tales debent esse testes. quibus lux veritatis assistat: et fides sincera. ff. e. ob carmen. §. fi. et extra. e. in nostra. sz his opponitur. qz si filius petit alimenta: et pronuncietur: non preiudicat patri circa filiationem: vt in pre. §. si vel parens. idez in re capta pignori. si probetur non esse condennati: vt in pre. §. si super: idem in missa in pos. cau. ventris vel impubere ex carbo. vnde in his casibus videretur sufficere sacramentum: vt. s. Rn. hic maius est preiudicium quam in act. ad exhibendum quasi nullum est in possessione etiaz que datur contra contumacem modicum: vt. s. dixi. Item propter contumacez hoc contingit. ff. de tabul. exhi. locuz. §. condenatio. ff. de re iu. contumacia. et sic non est quasi contra eum probatio necessaria cum propter contumaciam. vel absentiaz presumat de debito. in aut. de exhi. et in tro. reis. §. si vero. C. de assel. l. iij. extra de presump. nullus. iij. q. ix. decernimus sed iudex in his omnibus sit prouidus. vt hec omnia diiudicet ex personarum. et cause qualitate. et quantitate et conditione. vtruz sacro sit standum. vel non. extra quod metus cau. c. fi. ff. de le. i. si seruus. §. fi. nam cum hoc non inueniatur in iure expressum est iudicis arbitrio relinquendum. ff. de iure deli. l. i. §. fi. extra de of. dele. de causis. Hoc quoque pretermittendum non est quod si lex. vel statutum vel rescriptum dicit in aliquo casu summarie procedendum. vel iuris ordine pretermisso. et talis est causa vel negotium quod si principalis quod vel illud quod postulat principaliter termineretur non pot ad eum esse reo vel succumbenti regressus. nec per aliquod ordinarium iudicium. vel alio modo via defensionis vel repetitionis integra conseruatur. vt ex superioribus summarijs causis liquere pot. nisi forte. vel per ap. vel per alios modos quibus sententia retractatur. in his iniquum: vt et in alijs ordinarijs dico plene cognoscendum atque probandum dilationum dictarum[c]: solennitate minime obseruata. que recitatur. ff. de fer. l. fi. et forte iudex non seruabit solennitatez peremptorij. que est. ff. de iu. ad peremptorium. nec libellus offeretur saluo tamen eo quod no. s. ver. iiij. cum sententia remis. dumtamen aliqua detur dilatio. nam si plene debet probari. vt dixi. ergo et dilationes alique dari debent. argu. ff. de iuris. om. iud. cui. et citatio fiet. arg. de requi. reis. l. i. et. ff. de adopti. nam ita. et quod plena probatio fieri debeat in predictis probatur. C. de adul. in crimine. et in pre. auc. clericus. nec est presumendum omnem solennitatem esse sublatam. C. de inoffi. testamen. si quando extra de electio. ecclesia. ij. in fine. et sola plena cognitione sublata remanet semiplena. vt in predi. l. et arg. ff. de seruitu. vrba. predi. si domus tua. extra de priuile. pastoralis. extra de vsurpal. ex tuarum[d]. ¶ Sed nunquid a sententia super summarijs vel extraordinarijs. vel cum agitur ad exhibendum lata appellatur. de hoc infra de appella. §. in quibus. versi. sed nunquid. et se.[e] ¶ Septimo notandum est quod in dilationibus dandis summaria fit cognitio qz

a ¶ Credo. verba Joan. predicti.

b ¶ Adhibet vide quod scripsi de testi. veniens. ij. super versicu. incidenti. ⁊c.

c ¶ Dictarum Joan. fassoli permiserat isti §. id quod infra sequitur. versi. vij. vnde debuisset dicere Guil. infra dicendarum.

d ¶ Tuarum hodie vide clemen. de verbo. signi. sepe. in qua tamen non ponitur ver. summarie. sed quatuor coniuncta. scilz simpliciter de plano sine strepitu et figura. et vide quod ibi no. in. v. glo.

ADDE quod importent ista verba summarie simpliciter de plano sola facti veritate inspecta. roma. consi. cccccxviij. et adde huic ver. que no. Bart. in l. si filiusfam. ff. de donat. et que ibi posui post alexan. sz quid possit facere iudex cui per statutum datum est procedere de facto prout vult.

e ¶ Et seq. hec remissio cum toto hoc versi. vj. facit ad materiam de qua scripsi de rescri. statutum lib. vj. §. cum autem sub verbo iuramento. i. quod contra iuramentum timoris de quo ibi dixit textus admittetur probatio et ibi. scripsi: sic me consuluisse. submisi tamen me habuisse quod si reus ad hoc non admissus appellet cancellaria non dat sibi iudicem. ibi tamen loquor de iudice iam impetrato ab actore contra reum et per hoc fortius videretur admittendus in impetrando. i. contra impetrantem vel impetrare volentez. et ego eum admitterez in audientia contradictarum vel in cancellaria si haberet probationes promptas. alias procederet. quod

seruat dñs. M. domin⁹ bon. eps̄ cõtradictarum audi-
tor vt ab ipso habui. qr̄ dicit reo vel procuratori ipsi⁹
opponenti falsum esse qđ allegabat impetrans de ti-
more amice ego nõ possum huic auferre bñficium iu-
ris. qui sic impetrat. eris coram delegato. Sed opinio
mihi cõtraria ɔcludet. q inutiliter remittit̄ ad delegatũ. ex quo iuramẽtũ ɔcludit ei probationẽ contrariã. tñ id tenentes sic id probare conantur hic agit̄ de timore. sed timor ɔsistit ĩ animo. ⁊ generatur ex leniori cã in aīo vni⁹ q̄ alterius. si ḡ actor iurat se timere. reus ɔ: iuz volens pbare astruit nega-
tiuam. ⁊ impossibilez probari. ⁊ in iudicijs intellectũ
imprimi scz qđ timor non sit in animo iurantis. fa-
cit de spon. tua nos. ¶ Scđo inducitur qđ per hoc iu-
ramentum non minuitur reo aliquid iuris in prin-
cipali. ⁊ sic facilius ei standum est. facit. l. de etate. ff.
de interro. act. in fi. ⁊ qđ ibi not. ⁊ l. l. ⁊ si post tres. ff. si
quis ca. ⁊ aggrauatur hoc propter odium periurij ad
qđ probandũ reus tendit. ⁊ qr̄ hoc erit inuoluere cau-
sam. ⁊ differre principalẽ. Tertio asserunt illud iura-
mentum esse delatũ a iure. cuius contrarium ibi dixi
⁊ dicunt qđ illud saltem qđ allego nõ ponitur ad dã-
dum impetranti ordinem sed optionẽ. Rñdeo ad pre-
dicta incipiam ab hoc vltimo ⁊ dico hoc esse ɔ regu-
lam grãmaticalẽ. q̄ dat versum. Saltim saltando. sed
saltẽ diminuẽdo. Quẽ versuz etiã scripsi de elec. qr̄ p-
pter sup ṽbo vel saltẽ. vbi posita via ordinaria scruti-
nij ponit̄ subsidiaria cõpromissi. ɔstat autẽ pmaz de-
buisse pmitti qr̄ gratior. qr̄ integrũ est iudiciũ qđ plu-
rimorum sentẽtijs roborat̄. extra de offi. deleg. prudẽ-
tiam. vbi ɔcordantie. idẽ dico de decr. de iu. nouit ad-
st. vbi papa pmissis duobus que sunt gratiora sub-
dit. vel saltẽ humiliter patiat̄ ⁊c. ⁊ recte sonat istud sal-
tem quantũ ad minus. vt dicit versus. ⁊ patet de pen.
⁊ remis. oīs. in prin. ibi suspiciẽs ad minus in pascha
ac si diceret saltem in pascha cõcluditur ex his qđ ver-
siculus: sed ⁊ in duobus de quo tractam⁹ dũ dicit. iu-
dici fidem faciat saltem per propriũ iuramentum. in-
idem sonat ac si diceret ad minus pprio iuramento ⁊
sic est diminutio probationis. constat enim qđ pba-
re posset per testes. Item in primo casu etiam per in-
strumentum banni sibi dati de ciuitate. ⁊ districtu. sz
si plena probatio fieret per testes liceret reo produce-
re contrarios ante publicatas attestationes simul cũ
actore. Item ⁊ post quandoq; iuxta ea que notan. ex-
tra de testi. ex tenore. ⁊ que scripsi. l. de teste. §. sepe in
prin. Item ⁊ instrumentum reprobare liceret. de fide
instru. cum Joannes. vel reprobare illũ exbannitum
etiam per aliud instrumentum fortius ⁊c. Itẽ aduer-
tendum q iuramentũ de quo loquimur respicit qđli-
bet duorum scz qđ ciuitatez intrare non audet vel p-
horrescit ⁊c. pone iurauit actor ĩ pmo qđ ciuitatẽ intrare nõ audet. q̄ absurditas ẽ dicere quod reus probare nõ possit cũ publice ĩ ciuitate manere ⁊ ipetrationis tẽpore mansisse. sed si hoc in isto mẽbro q̄re nõ ĩ alio. cum vniformiter data vni⁹ sit diffinitionis ⁊ forme ɔ baptis. maiores. §. simi-
liter. ⁊ per hoc etiam ad primam rationem contrariam
sic responsum. de qua etiam miror cum apte sit cõtra
tex. illius. §. qui dupliciter aggrauat dum dicit meri-
to. ⁊ subdit perhorrescens. ⁊ illa ratio vult dicere con-
trarium. cum tamen per augeat. ff. de verbo. signifi. l.
vrbana. §. pernoctare. ⁊ sic habemus qđ merito ⁊ val-
de timere debet. ⁊ ratio illa dicit contrarium. Item p
illam vitiatur regula vani timoris. ff. de regu. iur. ad
idem extra qđ metus causa. c. penul. ff. eo. l. vlti. C. eo.
ti. l. metuz. ⁊ l. ad inuidiam. ff. ex quibus causis ma. l.
iij. ⁊ qđ ibi no. et lex in hoc dicit qđ iudex habet talia
examinare. ff. si cui plus q̄ per. l. fal. l. hoc autem. ergo
⁊ cognoscere. ¶ Ad scđm tripartitum qđ nitit̄ destrue-
re duriciem. ⁊ absurditatem. quam induxi vbi supra
scz qđ per vnum falsum iuramentum possit quis ex-
trahere aduersarium de lare ⁊ domicilio suo pro qua
ratione facit. ff. ad carbo. l. j. §. sed ⁊ si quis. et de trãs.
cum hi. §. si cuz lis. ⁊ de lib. causa. l. ordinata dicit esse
illa ratio hoc non ponderandum per qđ non sit pre-
iuditiuz negotio principali huic resisto. Primo quia
ponderamus qđ esse posset sufficiat decr. vlti. j. respõ.
de elec. lib. vj. propter pericula vero itinerantium fa-
cile posset reaperire defensio. Item mirabilis conclu-
sio est ista qđ non fiat iniustitia vel grauamẽ vbi nõ
leditur negotium principale. ⁊ omissis antiquis iu-
ribus ⁊ eorum autoritatibus Bonifacius. viij. fortis
ter no. in hoc qui fuit tam curiosus: vt in illis termi-
nis reus de suo domicilio non traheretur non pon-
derant predicti tertiuz legis. ff. quemad. testa. ap. sed
si quis. vbi dicitur iniquum damnosum ⁊ onerosum
⁊ sepe cum magna captione quem a rebus suis euo-
cari. cui concor. C. de testi. si quando. ⁊ si hoc in teste.
qui sigillum agnoscendo vel ratificando forte vna ho-
ra vel die expedietur ⁊ saltem vltra dies. xv. teneri nõ
potest fortius in reis quorum cause sepe tractatum

in summarijs miores dilationes da-
ri poterũt q̄ in alijs. ⁊ hoc ante lit.
cõte. ⁊ post. ⁊ etiã post sniam. vt in §.
autẽ. offerat̄. ⁊ C. quõ ⁊ qñ iudex. au-
tẽ. qui semel. ⁊ C. de iudi. pperandũ.
vñ has poterit minorare. C. de dilat.
l. j. ⁊ l. sine extra de ap. cũ sit romana
vbi de hoc ⁊ sic intelligit̄. ff. de iudi.
nõnũq;. Itẽ in medio cause artabit
eũ: pro testib⁹ aũt ⁊ instrumẽtis cer-
ta tpa statuunt̄: vt in pre. l. ij. de dila.
Itẽ cũ qñq; tres: qñq; quatuor dila-
tiones dentur. vt. ff. de fer. l. fi. ⁊ l. oēs
vnã tñ dare poterit vt in dictis. ll. et
C. de epis. ⁊ cle. aut̄. cleric⁹. ⁊ C. ɔ adul-
te. in crimine. Item circa finem cau-
se: ante sniam solẽnitatem perempto-
rij. ⁊ illam qua queritur nunq̄d ali-
quis habeat aliquid qđ de nouo. vel
vlterius proponat poterit tñ nõ ser-
uare. ɔ r. q. vlti. iudicantem. C. de iu-
di. iubemus. Preterea post sentẽtiaz.
non tenebitur tpa iudicatis consti-
tuta obseruare. ff. de re iudi. qui pro
tribunali. extra eo. qđ ad ɔsultationẽ
⁊ dilationũ materia est amputanda.
sed ɔ. nam lex dicit gñaliter plenam
cause cognitionẽ in oibus adhiberi:
vt. C. de iudi. l. iudices. ergo ⁊ in dila-
tionibus hoc obseruabit̄. vt eo. titu.
aut̄. iubem⁹. vt tñ causa cognita tri-
buant̄. vt in. l. a procedẽte. ⁊ alias ne-
queunt minui. vt. ff. de re iudic. l. iiij.
§. si quis cõdemna. sed predicta regu-
la in quibusdam casibus fallit. quia
in quibusdam summatiz. ⁊ semiple-
ne cognoscitur. ergo ⁊ in dilationib⁹
erit semiplena. nec obstat qđ dicunt
quidã dilationes arbitrarias eẽ vbi-
cunq;. vt. C. de dilationibus. l. j. quia
non est indistincte verum. qr̄ cum lex
dicat artandas: vel prorogandas cũ
cause cognitione sequitur quod sine
ea: vel suo arbitrio hoc non possit.
argumentum. ff. de transactionibus
20 cum hi. §. si pretor. ¶ † Octauo stan-

gendum est qualiter ista summaria fiat[a]. Et certe sit diuersimode qñ sine libello solummodo testõ: vel istrumẽto iudicia demonstrato. C.de edic.diui adri.tol.l.fi.& ff.vt le.& no.ca.postq3: alias incipit imperator.§.si dies.C.de boñ.aut.iudi.pos.l.fi.qñq3 sufficit solummodo simpliciter petere: & de calumnia nõ facienda iurare.ff.de edẽ.quedam.§.fi.aliqñ est necessaria li.cõte.sed sola probatio sufficit iuramẽti:vt.ff.ad exhi.thesaurus.& eo.titu.igni.§.fi.qñq3 dicitur fieri solis probationib[9] semiplenis inductis. vt ff.ad carbo.l.iij.§.cause.ff.de fideico.li.l.iiij.§.si ex die.qñq3 fit in tẽporis.breuitate.vt.C.vt oẽs tam ci.quam mili.in.l.j.& no.C.de iudi.pperãdũ: qñq3 fit altera parte tantum audita ff.ad treb.recusare.& l.ille a quo Respon.j.& C.de bo.auc.iud.pos.ei qui. b

habent longissimum.ita qd videtur immortales.extra de dolo.c.fi.in prin.& si vextra larem ad iudicium vocati mesti solent esse & mestos penates componere de quibus habetur.j.de accu.in prin.ver.qualr.itez inde grauamen prelatus.vel priuatus habet aduocatos & procuratores assistentes oĩbus casibus suis pro certo annuo salario conuẽto & forte solummodo nũc eũdo ad ciuitatem vicinaz oportebit nouos conduci cũ magno dispẽdio.itẽ constat longe p̃ris posse esse grauamẽ itineris quam cause principalis. exemplũ in questiõe censu.nonne in decre.olim.de restitu.spolia.erat cẽsus trium solidorũ:in decre.constitutus de religio.domi.octo denariorum.sed dices ardue erant ille cause propter res que incidere poterant in cõmissum: sed tolle decre.olim.de censi.vbi cessat hec ratio.qr ibi nõ erat questio quin deberetur census.vj.dena.papien. sed solum an per papiensez sufficeret soluere tres in censi. ad idem decre.pe.e.ti.excedet ne grauamen tractiõis extra domicilium negotium principale:& nunqd pl[9] intererit rei sic grauari.quã actoris causam perderet videant predicti qd dicitur de odio periurij detegendi.nil ad ppositum maxime cũ hoc nõ pponit ad penam & nullo iure probatur exceptiones etiã odiosas non competere reo.cuius interest & eius contrarium notum est. ¶Et qd in fi.dicitur qd hoc est inuoluere causam principalem nõ difficilis erit rñsio.cũ concludat qd nulla exceptio cõtra personam iudicis.vel partis nõ contingẽs negotium principale.vt iudicis excõicatio vel suspitio vel alia inhabilitas ipsius.vel actoris vel loci poterit opponi cũ inuoluat negotiũ. ¶Concludo qd obseruantia predicta cãcellarie simpliciter sumpta non placet.licet fatear quod ex conditionibus personarum.et qualitate factorum quandoq3 posset equitatez habere in facto quasi certo.ad illam partem in dubio seruanda non esset multominus in quasi certo ad contrariam.

a ¶Fiat.ad literam totum qd sequitur fuit.W.de san. super.l.iij.ff.ad exhiben.hoc solo mutato.quia infra dicitur.quandoq3 vbi War.dixerat aliquando.

¶De officio omnium iudicum. Rub. Bal.

Officium iudicis qñdã exhibetur proprio motu, qñdam ex postulatione partis.nam si respicit vtilitatẽ publicã.sine actore expeditur inquirẽdo.extra de accu.c.qualiter. Itẽ si propter publicã pietatẽ vt in tutore dando vel remouendo.ff.de inspe.tuto.l.iij.idem si publicũ decus.ff.de leg.j.l.ciuitatibus.de psus.lega.l.legatũ. Idẽ si testatoris pietas.ff.de peti. b

vbi ergo non sit summaria.ibi iudiciorũ strepitus dz interuenisse.C.de inof.te.si qs in suo.C.ad l.cor.de fal. vbi alibi aũt dicit̃ summarie que fit sine inscriptione.C.de abige.l.j.qñq3 dz fieri de plano.i.solo iudicis officio sine scripta snia.ff.de accu.leuis.C.de sen.ex peri.rec.auc̃.nisi breuiores.ff. de of.procon.nec quicq3.§.de plano. qñq3 etiã dz fieri nõ diffiniẽdo:sz interloquẽdo.C.de dila.a pcedẽte.ff.de admi.tu.l.tutor.§.si depositi.

De recusatione.[b]

Rubrica.

¶Dicto de iudicibus & eorũ officijs cõsequẽs est videre de eorum recusationibus. Videamus ergo. ¶Quid sit recusatio. ¶Quis possit recusari. ¶Ex quibus causis. ¶Et quando ¶Et qualiter. ¶Et quis sit recusa-

here.l.hereditatis.in fi.extra de teste.nos quidem si anime fauorẽ vt in vsur.& maltotis: vt extra de iureiu.c.ad nram.el.ij.Qd vero rẽ familiarẽ respicit & nõ publicã curã petenti tñ impartiri dz.ff.de dã.infecto l.iiij.§.hoc aũt iudiciũ.& ibi p Bar.& si lex imponitur iudici expediendi pcessum & nõ petit citatio intelligit̃ iudex esse in mora vt ibi. ¶An in officio iudicis debeat offerri libell[9].dic q nõ vbi nõ est actor.Sz vbi est actor & nõ reus offertur libellus parti.sz iudici.sz vbi est vterq3 actor & re[9].certus sup preparatorijs nõ offertur. vt no.ff.de interroga.actio.l.j.sed super decisorijs sic si principaliter imploretur.sed super incidenti non est necessarius libellus.ff.de auto.tuto.l.defensores. vide.ff.de bono.pos.l.iij.§.pe.itẽ vbi officium iudicis summarie imploratur nõ offert̃ libellus.l.nec quicq3.§.de plano.ff.de off.pcõ. Itẽ vbi certa persona est in cã vt in auc̃.si oẽs.& est argu.de cur.furi.l.obseruare.§.in.§.j.& §.ij.vide.j.de libel.cõcep.§.officiũ iudicis iudex ex officio supplet pro reo.ff.de peti.heredi.l.si.itẽ pro actore in eo qd post lit.ↄtestatã cõtingit.ff.de edi li.edic.l.ediles.§.ita sciendũ.C.de appel.l.ampliorez cum si.G.i.qñ officiũ iudi.residet in iudice ex gestis vel allegatis semper tñ supplet sm Oldr. ¶Si iudex admisit ineptum libellum.& super eo apertissime probatũ est nõ valet pbatio.in.§.deseruit.ver.qd si libellus.& no.extra de iudi.c.examinata p Jo.an.in nouella.si vero libell[9] est aptus.sz pcessus ineptus adhuc nõ valet pbatio nisi per cõfessionẽ.de resti.spo.c.pisanis.vide Inno.in.c.de iur.calũ.in abbreuiatore post Bal.& j.de accusatore.qd si stantẽ.& j.de libel.ↄcep.§.exceptio ineptitudinis.& j.de sen.§.qd si libell[9]. ¶Si delegatus pnuntiat sup ineptitudine libelli nõ desinit esse iudex.qr est interlocutoria.ver.qd si pprio.G. Vbi iudex pcedit ex officio de facto non exigitur ordo tñ pbatio reqrit̃.in.§.postremo.ver.si.& idem dico vbicũq3.G.allegat in auc̃.de colla.§.hoc quoq3.et dz esse probatio plena.vbi plene ledit.et semiplena vbi semiplene.& potest reparari.ff.ad exhibendum.l.thesaurus.vbi de hoc.et.ff.ad carbonia.l.iij.§.due cause.G.& doctores. & an iuramentum tamen habeatur pro semiplena probatiõe.ver.vj.qrendũ.G.si in statuto sit mẽtio qd pcedat̃ summarie.qd significat statutũ.dic idẽ qd ius cõe qñ ius cõmune vtit̃ eodẽ sermone.§.hoc quoq3 ptermittẽdũ.G.qr verba iuris ciuilis idem significant in legibus & statutis. Bal.

b ¶De recusatione.Rub. ¶Plenus satis de hac materia parte.ij.sub rub.p quas pso.ↄtestatio fieri possit.

tam.gte scda de recusatione iudicis. Rof. bñ. in pñ. sui operis. quartā r .v. r .vj. rubricas posuit hoc ordine. primo de recusatione ordinarij. scdo de recu. delegati. tertio an cā suspitionis sit inserēda. r qualr libell⁹ recusationis ꝯcipiat. r adiut⁹ multū fuit autor i hoc nu. tit. p easdē. nionis. r quomodo ad vtrasqꝫ rñdeatur posuit Rof. in prima rubri. in prin. allegata.

¶ Dixit. in suo opere vltra medium vbi tractat de offi. aduocati. r ei qđ ponit Joan. de deo. lib. iij. Rub. de excep. contra iudicem in fi. r qr nō plus dicūt ad materiam eoꝫ omisi super rubri.

tionis effectus[a].

Quid sit recusatio.

Recusatio est iurisditionis: vel audiētie cā suspitionis ꝑposita declinatio. C. de iudi. apertissimi. iij. q. v. qr suspecti extra de of. deleg. suspitionis. r c. super. qđnunꝫ §. ij. iij. r. v.[b]

Quis possit recusari.

Recusari[c] † pōt qlibꝫ iudex fm canones vt in ꝑ. cōcor. De ordinario ptꝫ extra de fo. cō. siqs ꝯ. r. c. lꝫ. ij. q. vj. placuit r j. q. j. ꝯuenit. extra de ap. cū spāli. r. c. ad hoc. si in vna. r i ꝑ. c. qr suspecti: idē vr ēt fm leges. C. de iu. om. iud. nemo. vbi dr nemo post litē ꝯte. ordinarie iurisditiōis declinet examē: ergo a cōtra. añ lit. ꝯtest. declinet. r ad idē facit. ff. e. q̄ iurisditioni. C. de sen. r interlo. om. iu. autē. r ꝯsequēter. r hoc fm Mar. sed fm Joā. r Ber. r Ac. nō recusat: sꝫ si suspect⁹ est epūs ei associat. C. de iu. aut. si vero. et not. in. l. apertissimi: r fm cū. autē. et cōsequēter loquit in delegato r ipse assumit sic arg. a ꝯtrio illius. l. nemo. ergo añ lit. cōte. nō ordinarie iurisdi. declinet examē quasi dicat delegat⁹ nō ordinari⁹ recusat. vber. dixit[d] qđ ordinarius recusatur ante li. contes. maxime i foro: vbi sunt plures iudices: vbi cessat ratio quare fuit inuenta associatio. in. l. apertissimi. r in ꝑ. l. nemo. r vide qđ sup hec no. j. de inquisi. §. j. ꝟ. itē qđ est sibi. ¶ De delegato etiā est expressum. C. de iu. cum spālis. r. l. apertissimi. r fm canones in pre. c. suspitionis. r de ap. postremo. licet sit ar. contra ex quo papa ex certa sciētia eū dat. xciiij. di. c. j. vbi ꝺ hoc. ff. de of. ei⁹ cui mā. est iurisd. et si pretor. r. C. de cri. sacrile. l. ij.[e] r. ff. ꝺ of. prefe. pto. l. vnica. ppe fi. r ar. extra de rescriptis super litis. prope fi. qr non est verisimile qđ aliter iudicet quam papa iudicaturus est: vt ibi dicit: sed ad hoc facilis est rñsio. qđ aūt dixi delegatum recusari posse. veruꝫ est nisi sit datus ad petitionē partis. qr is q̄ petit nequit eū recusare. iij. q. iij. offerat. extra de cā pos. r ꝓprie. c. cū olim. extra de of. dele. cū olim. ij. nisi ex noua cā. extra de of. deleg. insinuāte. et ar. ff. de arbi. lꝫ. ¶ † Nūqd ergo actor poterit recusare? ar. quod sic. C. de iu. apertissimi. in prin. vbi dicit ligatoribus: sed dic contra C. de sportu. l. j: et C. de asser. tol. l. j. §. fi. ff. de of. ꝓcon. l. vna. sꝫ Uber[f]. ¶ Sꝫ cuꝫ dixeris epm associandū. qđ erit si causa sit epi[g]? rñdeo tunc alter iudex associabitur non ipse: r sic obtinuit: ar. in autē. de exhi. r intro. re. §. sancimus. r in autē. in me. li. nō fieri sacr. ius. §. super hoc extra de fo. cōpe. si qđ contra vl dic ꝙ recurretur ad superiorē. vt. xj. q. j. peruenit. vl ad arbitros. x. qđ. si cleric⁹. ¶ † Sed quid si causa cōmissa est ap. re. nunqd poterit deleg. recusari? videtur qđ non: qr vbi tollitur appellatio r recusatio. vt extra de app. super eo. ferno. r. c. nouit. ar. cōtra. ij. q. vj. si quis in quacūqꝫ causa. r. C. de sen. r interlo. om. in. l. fi. dic vt ibi[h] vel dic qđ vbi appellatio interdicitur r vaga recusatio qđ dic: vt in pre. l. siquis in quacūqꝫ: vel dic tertio: vt no. in ꝑ. c. super eo. r in pre. ver. itēꝫ qđ est sibi ¶ † Quid si sic cā ꝯmittit: vt nō possit recusari r hoc ex certa scia. dic qđ non poterit recusari: arg. ff. de of. pre. precto. l. vna. r. xciiij. dis. c. j. cum suis concor. r. xvij. q. iiij. §. qui autē. sicut nec appellatur cum appellatio interdicit. ff. a quibus ap. non li. l. j. §. pe.[i]

De Uber. ꝺ bo. r Jo. de deo dicā sꝫ timi isra. §. ij. Uber. de bona. in prin. sui opis bonagui. parte iij. rubri. qlr offerat libellus recusationis. Egi. rub. xxiij. cū tribus seqn tib⁹. Alber. gal. rubr. de iud. or. r dele. vl. sed an ordinarius cū trib⁹ seq. r ver. pone. qđ ante ꝯse. Guil. na. sa tis sub rub. de recusationibus: Gui. de suzaria. de aduocato rei. ver. si vero. cuꝫ sequentibus.

a ¶ Effectus. ad istam fm mēbra ꝓsequitur Host. in sūma. de of. fi. deleg. i fi. sed gui. addit qđ sit officiū recusari. qđ dic vt de of. deleg. suspitionis. r de ap. cuꝫ spāli. r. c. legitima. li. vj.

b Recusatio est. Et. v. ricar. di. iiij. q. v. dixit qđ recusare est iudicē suspectū ante lit. ꝯte ꝓclamare. Tan. in suo iudicio ord. Rubri. de recus. dicit qđ recusatio est audiētie. vel iurisditionis declinatio per exceptioneꝫ suspitionis opposita: summiste. Ber. Gofr. r Host. in ti. de appel. non diffinierunt recusationē tñ in. t. de offi. deleg. r Hostien. eam diffiniuit prolixius. quam hic guil. du. in hoc ti. diffiniuit qđ recusatio est cognitionis iudi. refutatio. multa possent hic fundi q̄ omitto: hic tamen quod aliud est diffinire recu. r aliud legitimam recusa. r hanc scias diffinit Hostien.

c Recusari potest. ¶ Recusant rōnes vtriusqꝫ opinionis li ipm terret. r circa qđ multū sibi iura fauent que vide. ꝫ. §. j. r per hec r per decre. de of. deleg. ex parte secunda sit rñsum ad alia ꝯtra. r vide de of. deleg. cum olim. in. ij. glo. sic ergo r qđ super ea dixi.

e ¶. l. ij. dicit Guil. na. illam legē loqui. cū princeps ex certa sciētia dat iudicem sibi notū ad legē seq. dicebat qđ exequēs mādatū fungitur vice pape seu pricipis sed inhabilis ad exequendū. vt suspectus non est talis. rñ. ad primaꝫ non vr sufficiēs notitia eniꝫ quā hꝫ princeps de iudice nō impediret recusationē nisi dicas qđ habere notitiaꝫ cāe recusationis vt qr cāam meam sciēter commisit fratri meo. dic ꝫ qđ dicere iudicē sibi suspectū nō dicit indignitatē ꝑsone: sed ꝓber intentioneꝫ recusanti ꝯtimorem qui ex cā probabi

f ¶ Uber. in iudica iam edito dicas hoc verum ex noua causa per iura. ꝫ. ver. proxi. allegata in fi. in adeūdo si est ordinarius: dic vt dixi de foro compe. si quis contra super ver. recusatus.

g ¶ Episcopi agentis. alias nō procederet questio propter illud generale. actor forum rei.

h ¶ Ut ibi in textu. r in vltima glo.

i ¶ §. penultimo. alias vlti. r ibi de hoc.

b ¶ Subest.idem Guil.na.hic tit.post princ.allegat de appella.postremo.

ADDE qd princeps scribendo ex certa scientia non tollat recusa.cã legitima subsistente tenet lapus in.c. iudex.de offi.deleg.in.vj.Bal.in.l.fi.C.de sen.ꝛ interlo.om.iudi.

q.vij.gl.i.c. ad hec.ꝺ rescripti.sed aũt facit mẽtio nẽ i spẽ.ꝺ suspitiõe puta nõ obstãte qd sit cõsanguine⁹ tũc valebit commissio. nec poterit recusari. vt tenẽt pfati doctores. et do. Ant. de sctõ geo.i.c. postremo.ꝺ ap. Jũnz tñ ꝫ Pan.i.d. c.ad hec.d. m.i.d.c. iudex ꝑ gl.ij. qõ.vj.si qs erga.

extra de ap.sup.e.ꝛ.c.pastoralis.ꝛ.c. nonit.ꝛ hoc si sic a principe cõmittit: sec⁹ si alis qd fieri nõ põt: vt in ꝑ.i. et ff.a q.ap.nõ licet.ꝛ.C.de sen. pfe. pre. l.vnica.eꝫ de of.dele.sup questionuz ꝑ.nos aũt.sed forte tũc ei associabit eps: cũ sic a principe cõmittitur.C. de iud.aut.si vo.vel dic qd nihilominꝰ a põt recusari: si iusta cã subest.ᵃ ar. eꝫ de of.dele.ex parte.ij.nam ꝛ licet inhibita sit appellatio nihilominꝰ ex cã potest legitima appellari eꝫ de app. vt debitus: ꝛ ca.cordi.in prin.ij.q. vj. nõ ita.ꝛ.c.placuit ꝛ appellatio ꝛ recusatio quo ad hoc pari passu ambulãt eꝫ de ap. sup eo.j.sed si certa cã exprimatur ꝑpter quã nõ possit recusari, tunc nõ recusabitur ꝑpter illam: ꝛ sic intelligo ꝑcedentia iura. et.ff.si quis can.sed ꝛ si quis.ꝑ.quesitũ. ꝛ vide in 6 ꝑ.ver.Item ꝙ est sibi. ¶ Sed nũqd alius a principe põt sic cãm cõmittere: ne delegatus valeat recusari:ᵇ ꝛ videtur qd sic.cũ eñ ipẽ recusari nõ possitᵇ iurisd.suã cũ eodem iure põt aliũ demãdare.sed dic cõtra vt iã dixi. nã et a papa nõ appellat.ꝛ tñ ipse nõ põt sic cõmittere quin appellari possit ex cã.vt.ff.a q.ap.nõ licet.l. tractandũᶜ. in fi.ꝛ.C.de sen.pre.pro.l.j.ꝛ in ꝑ. decre.ex parte.ij.ᵈ ¶ † Item auditor ẽt 7 recusatur: nisi de partiũ sit datus assensu.eꝫ de offi.dele. super qõnũ.ꝑ.ij. iij.ꝛ.v.Itez assessor.C.de asses.l.fi. qd si ipsi absint dz reus recusare eos coram loci iudice: vt.C.de in.cũ speciali. Item si subdelegatus a delegato principis recusato corã delegatoᵉ: sit recusatio: ꝛ suspitionis ꝓbatio eꝫ de off.dele.sup qõnum ꝑ.quem vo.Idẽ fortẽᶠ in delegato ab ordinario.vt coram ordinario proponatur ꝛ probetur.Item merus executor nõ recusatur.extra de ap.nonit prope fi.

b ¶ Possit . forte de facto. qz non subest cã vl loquit ꝫm leges iuxta no. ꝫ. i pnc. vel pfect⁹ ꝑ torio.ꝺ quo sequit. ꝛ ad lrãm iste vo. fuit Rof. in qrta de q in prin. dixi.

c ¶ Tractandũ . lex iest.

d ¶ Parte.ij. vide qd ibi no.i pria. et ij.gl.ꝛ ibi dixi sup illis.

e ¶ Delegato.q subdelegauit nõ in totum.ꝛ hoc nullum dubium, sed Inno.idem putat si subdelegauit totum.ꝛ res est integra vt post eũ ibi scripsi in ꝑ.si.super ver.auditores.ꝛ pro eo facit de offi.deleg.ꝙuis.lib.vj.sed dices quomodo erit res integra cum citatus sit is qui recusationem ꝓponit so. sto obiectioni vt patet ex illa glo.Inno.procederet ergo hoc quando pars certificata de commissione citationem preueniens vadit coram subdelegante recusans subdelegatum.ꝛ idem si coram subdelegato sic preueniret citationem et quo ad hunc casum recusationis non esset absurdum.immo equuz tenere opi. archi.de qua dixi in pre.decre.quãuis.super gloss. pẽnultima.a.ꝙ ad perpetrandum iurisdictionem subdelegati requiratur citatio.nec sufficit alter actus certum tamen est quod ex contrario iustitia non parit. quaitur ad arbitros: ac si ille fuisset principalis delegat⁹. in casu autem mortis subdelegantis de q ẽt lodi ipsa decr.ꝙuis dãnosa eẽt illa opinio qd ad ꝑpetrationẽ requireret citatio scdm nos.

Ex quibus causis

recusatio fieri possit.

g Causa recusatiõis⁹ vnica est tñ.s.suspitio.hoc tñ surgit ex multis et varijs causis ex quib⁹ potest delegat⁹: vel ordinarius vel auditor: vel assessor: vel arbiter recusari: quas dic vt in rubricis specialibus. ꝫ. tractatur.ꝛ no.extra vt lit.non contes.c. i j. ¶ † Hoc aũt hic no.qd vbi causa suspitionis que allegatur hinc et inde par est neutra pars potest eam allegare cum effectu.ff.de ritu nup.non solum.ꝑ.de vno.ff.de cur.fu.l.fi.circa prin.C.de excu.tuto.l. humanitatis. Item no.quod nõ omnis causa que sufficit ad repellendum delegatũ: sufficit ad ordinarium remouendũ. ar. extra de appella.vt debitus.puto tamen quod ordinarius potest remo- h neriᵇ.si sit pater.vl patronus vel corruptus vel nimis odiosus vel fauẽs vel si fuit prius in eadem causa ad- f uocatus: vel procurator: vel iudex.vt supra de iudice delega.ꝑ.recusari. et in quibusdã alijs ibi positis casib⁹.

ADDE ꝙ opi.Inn. tz simplr Panor.i.d.c.fu ꝑ qõnuz ꝑ. quem vo.

¶ Forte. sine forte.instrũ de probatione lo- quitur ꝛ decr. si ꝫ vnum.l. fi.de offi.de leg.lib.vj.

Quãdo recusatio

fieri possit.

i Sit aũtⁱ recusatio vsqz ad.xx.dies ꝫz leges.C. de sen.ꝛ interlo.om.iu. autẽ.cõsequẽter.ꝛ hoc siue sit lis cõte.siue nõ. dũmodo.j.xx. dies proposuerit ꝫm quosdam.sed hoc est falsum dicere.qz post lit.cõtest. nõ est locus deliberationi.ad qd dantur predicti.xx.dies.vt patet.C.de lit.cõtest. aut.offeratur.igitur nec recusationi. Preterea hoc expressuz est.C.de iudicijs.apertissimi. Item nec semper sit vsqz ad.xx.dies cũ illi possint abbreuiari a iudice.extra de procur.dilect⁹ i extra de app.cũ sit romana. ¶ † Sed et secundum canones ante lit.contesta.tantum sit recusatio. cum sit dilatoria: ꝛ nõ post.vt extra de re iudi.inralis.quod Pan.de castr.in.l.ita demum.C.de procura.tenet contrarium per gloss.in.l.qui procuratorem dat.ff.de procura.et illam gloss.ibi sequitur Bald. et idem tenet Angel.in.l.de die.ꝑ. seruus. ff. qui satisd. cogan.vbi dicit quod est text.ꝙ except.dilatoria non potest opponi post lit.contesta.etiam si fuit per errorem omissa ꝑ opi.spe.est gl.in.l.qui exce.C.de proba. Ioan.cal.in.c.fi.de ordi.cog.ꝛ Anto.de bu.in.c.ij. eo. titu.Barto.in.l.error.C.de iur.ꝛ fa.igno.ꝛ vide infra de excep.

g ¶ Causa recusationis.

h ¶ Remoueri.i. recusari.

ADDE plene p.d.ant. ꝺ san. geor. in.c.postremo.eꝫ de ap.

i Sit autem.

ADDE ibi.c.pastoralis.

ter monasteriū vbi de hoc. nisi ex noua cā post lit. cōte. suspitionis cā oriatur: vt in pre. c. insinuāte. et ff. de arb. licet aūt. C. de test. si qs testibus. ff. de vac. mune. l. pe. §. fin. vel nisi qs iuret eam de nouo ad eius notitiā puenisse. ex de excep. pastoralis. sz nec semp ante lit. cōte. nā si .j. diem a iudice ad hoc psixam eam nō pponat vlterius nō audit. vt ibidez et ex qui matrimonium ac. pos. cū in tua. ¶ † Item sm t.[a] si aliquem pcessum habuit corā iudice vel ei9 iudiciū subierit[b]: videtur eū approbare: vn̄ vlterius ipm̄ nō poterit recusare: arg. ff. de in. om. iu. si cōuenerit a cōtrario sensu: qz hec exceptio de sui natura oēs alias pcedit: vt pz ex de pba. qm̄ cōtra ex ordine pbo. r. iij. q. v. quia suspecti. Io. dicit q si corā eo obtinet in aliqua excep. ampli9 nō poterit eū recusare. ff. de iu. sed et si susceperit. in prin. ar. ff. de ne. ges. pomp. ff. loca. et conduc. ea lege. in fi. ff. ad. l. iul. de adul. si vxor. in fi. §. de sen. et inter. om. iu. l. pe. et aut. ibi posita. ex de of. dele. gratū. et c. causam. iij. q. viij. cui9. sec9 si succūbit. ar. iij. q. iij. offeratur. Ia. de al. et Uber. de bonacu.[c] dicūt q̄ licet qs alias exce. pposuerit: adhuc pōt ad hanc redire vsqz ad lit. cōte. siue trāsierint. xx. dies siue nō. immo reputāt fatuum q̄ eā vltimo nō pponit. Nā si primo pponit et succūbit iudicem puocauit. extra de of. dele. suspitionis. l. di. si qs p posteri. Ego dico q tutius est eā primo pponi. vt dixi. T. et in hoc cōcor. Gof. Ber. Uin. et Inno. nec obstat prima obiectio de puocatione iudicis. qz poterit ab eo appellari. extra de of fi. dele. cū super abbatia. in casu[d]. Itē nō placet simplr q̄ dixit Io. q q̄ obtinet in aliqua exce. nō pōt amplius recusare. nā cōstat q̄ . xx. dies in quibus sm iura ciuilia fit recusatio dantur post libel. oblationē: et postq̄ cautuz est iudicio sisti. vt in pre. aut. offeratur. et insti. de excu. tut. §. qui autē. ff. de iudi. sed et si susceperit. si ergo iudex interloquatur pro reo libellum esse dandum. vel esse cauendum. nihilominus adhuc poterit eum recusare: vt in predi. autenti. offeratur. extra de libel. obla. capitulo primo. et argumentum. extra de appella. ad hoc. et infra † quia non videtur in iudicez cōsentire qui sibi edi genus postulat actionis. ff. de indic. non videtur[e]. ¶ Sed nunquid post. xx. dies poterit recusari. de hac. j. de dilationibus §. nunc videamus. in fi.

Qualiter recusatio fieri possit.

Qualiter aūt debeat fieri recusatio videamus: et quidem sic. nā pposita corā iudice sufficiēti cā suspitiōis recusatio faciēda est in scriptis. ex de pba. qm̄ r. et C. de iu. apertissimi: ibi libello recusatiōis ec. et l. cū spālis ibi. recusationis libellū ec. et in libello ipso cōtinebitur qs: quem: et in qua cā. et q̄re recusat. et si vult nomen[f] arbitri quem eliget. et pponatur talis cā que pbata debeat sufficiens reputari ex de ap. scdo. et c. cū speciali. ff. de liberali cā. si pariter. ff. de suspec. tut. l. iij. et v. et ex de fo. cōpe. licet. sicut fit in appellatione. ex de ap. vt debitus. etiā pbabitur esse vera corā arbitris. vt in pre. c. suspitionis. et nō corā recusato. qui forsan puocatus obesset vt ibi. ¶ † Sed qs cognoscet an sit sufficiens. vel admittenda. vel nō: dico q eoipso q̄ causa suspitionis pposita est: iurisditio iudicis est suspensa. ar. ex de offi. deleg. suspitionis. in prin. ibi assignata ec. et c. pastoralis. §. preterea. in fi. vn̄ arbiter et nō ipse de hoc cognoscet. et decernet. qz semp diceret nō esse sufficientem: vn̄ oīa q ad hūc articulū pertinent ad eos spectant. et qz forte puocatus obesset sicut et in cā ap. cōtingit vbi nō is a quo appellatur. sed iudex ap. cognoscet an causa appellationis sit sufficiēs. siue iusta. ex de ap. romana §. q si. et hec vera sunt. nisi cā notorie esset frustratoria. vt extra de ap. pastoralis. et in hoc cōcordat[g]. Uinc. et Bern. Quidam tn̄ dicūt[h] et male. q iudex hoc[i] decernet. non arbiter an sit vera: vel distingue vtrū sit manifeste legitima: vel friuola. an dubium sit: vt dixi infra de exceptio. §. viso. versi. facta igitur. de hoc .j. §. pri. versi. et nūquid possunt. sn̄ in. c. cū speciali. no.[k] q ad arbitros ptinet declarare an exceptio sit legitima vbi dubia est. ¶ † Quid si psumptio sit q exceptio recusationis maliciose opponatur: dicūt quidam[l] q̄ iudex potest exigere iuramentū q̄ malitiose non pponat: vt in cōcor. q̄ sunt. j. proximo. §. versicul. quid si arbiter. non vult in fine. non obstante q dicitur quod ad arbitros pertinent omnia: que ad huncarticulum pertinent: vt in predi. capitu. suspitionis. et capitu. cum speciali.[m] ¶ † Proposita autez causa suspitionis eligentur a partib9 arbitri illico. i. j. triduū. vt in. l. cū speciali. vel etiā sm canones: q̄ de causa suspitionis cognoscant quib9 electis recusatis hoc eis denūciabit: et coget eos si necesse fuerit arbitriuz suscipere. vt dicam infra §. fi. versicu. sed quia coget: et isti habent cohertio

a ¶ Scdm .t. i apparatu i ord. iudi. tenuit Z. iū vt dicā. j. de excep. §. viso. v. porro.

b ¶ Subierit facit. j. §. fi. v. sic. quid si reus.

c ¶ Bonacu. q̄ in p̄n. sui opis ɔsuluit hāc exceptiō nē cū ptestatiōib9 q sal ue sint decinatorie. q̄to pl9 fieri pt tardari. pp rōnez q̄ sequtur et ei9 v̄ba ad lraz posita sunt j. §. pri. v. q̄ dā ibi sz ār. ADDE q bar. i. l. q̄dā ɔsulebāt de re iu. sz ab initio ppo= nēdā bal. i §. q̄b9. i pri ma ɔsti. C. cano. l. c. cuz iter. de re iu di. d. ant. de scrō geor. in c. ij. reqris. de appella.

d ¶ Casu. quē ponit. j. gl. hoc dixit qz tex. n pbat.

e ¶ Uel. distingue an ppo nat exce. p quaz neget iurisdi. vel per quam nō negetur vt scripsi. in p. decre. iter mo. sup gl. q̄cūqz. et huic ɔcor. guil. j. de exce. §. viso. v. porro. et v. se. in fi.

Qualiter autem.

f ¶ Nomen: sa. j. v. pposita. in fi.

g ¶ Cōcordat supple. ibi.

h ¶ Dicūt. bona gui. vbi d̄ libello recusatōis. v. et no.

i ¶ Hoc. de q̄ q̄ris s. an sit iusta.

k ¶ No. i q̄rta gl. et vide de excēplis q̄ super ea dixi. idez ēt no. de of. dele. suspitionis. m. j. gl.

l ¶ Quidaz. Egi. rubri. xxvj. in fi.

m ¶ Spāli. d̄ hoc plene scripsi d̄ in. ca. ij. c. post prin. li. vj.

nem.⁊ oīa possunt que pertinent ad articulū recusatiōis.vt no. in c.suspitionis.⁊ sunt potius delegati ꝙ̄ arbitri.vt dicā.j.§.proxi.ver.sed quis prouidebit.⁊ no.ꝙ sufficit recusanti cās recusationis legitimas ꝓponere.nec oportet ꝙ iudices petant corā quib⁹ probent.qđ dic ṡm papā.vt no. in ṗ. c.cū speciali.[a] ¶Hoc facto recusatus prefigat ipsis arbitris. ¶Non dico partibus terminū.j.quē concordent vel tertiū aduocent.extra de ap.legitima[b] arbitri vero ⁊ nō recusatis partibus prefigent terminū.j.quē veritatē cause probent alioquin ipse procedat:vt in pre.c.suspitiōis.⁊ sic vtraq̄ illarū decre.manet: nec vna per alteram corrigitur licet aliter a plurib⁹ intelligatur[c]. ¶†Quidam aūt legiste dicunt non esse necesse causam recusatiōis etiā ordinarij proponi seu probari.sed pōt sine cause expressiōe recusari.arg.C.de iu. apertissimi.ibi iudicē putat ⁊c.[d] ⁊ ibi suspitionis⁊c. ⁊ auē.si vero.iij.q.v.qꝛ suspecti.ver.sꝫ solū.Alij etiā dicunt[e] ꝙ recusans saltem iurabit se habere suspitionem:licet non dicat causam.naꝫ metu sacramēti calūnie refrenatur.C.de iura.calū.l.j.sed hec falsa sunt vt ṗdixi.⁊ nisi in termino ab arbitris prefixo causa suspitionis expediatur iudex in causa procedet. licet autē laxa tibi detur in recusando iuxta premissa ptās:tñ tibi non consulo[f] ꝙ facile ad recusandū prorūpas. nam si non plene causam ꝓbaueris. ille iudex remanebit vt dixi.⁊ forte euꝫ prouocatū sentiens: et acerbū ⁊ dirum:⁊ insidiatorē cause tue:vt.C.de testa.ma.l.fi.§.sin vero q̄dam. in fi.⁊ argu.l.dist.si quis prepostera.⁊ in pre.c.suspitionis.nec tibi libenter in aliquo gratificabit.qđ erit valde graue cū multa subijciant̄ eius potestati.ff.de iudi.non quicquid.et ij.q.ij.§.notandū.⁊.C.q̄n ⁊ q̄n iu.l.j. extra de of.deleg.cōsuluit.ff. de edili.edi.ediles.§.itē sciendū. extra de penis.bone.j.consulo autē ꝙ eum blādis verbis alloquaris: ⁊ oib⁹ modis honestis quantū poteris eum tibi fauorabilē facias.† Naꝫ verbis hoies flectūtur.qđ dic:vt.j.in ti. de aduo.§. hinc docendū.ver. deinde post ṗmissa illa protestatione. ne in eū videaris consentire saluis oibus excep.dilatorijs ⁊ declinatorijs tam contra rescriptum ꝙ̄ contra iudicē ꝓponēdis. Qualiter aūt libelli recusatorij concipiant̄: dicā.j. in tractatu libellorū i ti. de offi.dele. ¶†Ut aūt[g] in his plenius instruaris nota ꝙ iudex corā quo suspitiōis cā ꝓposita est dꝫ videre an cā ipa sit sufficiēs:sup quo tñ ⁊ qualiter arbitri eligent̄:dic vt.j.de excep.§.viso.ṽ.facta igit̄.⁊.ȝ.e.ṽ.sīqs. Deinde arbitris electis: iudex per certū suuꝫ nūtiū eos ad suā aduocet p̄ntiā:vel ꝑ suas lr̄as eis significet qualiter sup tali exceptione arbitri a partib⁹ sunt electi. assignās ⁊ ṗfigēs eis certū terminuꝫ.j.quē cām ṗfate recusatiōis ꝑ se.vel cū tertio ꝑ eos assumpto.vel assumendo debeāt diffinire: alioq̄n cōminet̄ se ex tūc processurū in negotio ṗncipali:vt in ṗ.c.legitima:⁊.c.suspitiōis:⁊ de ap.cū spāli.Rñ.j.⁊.ȝ. dictū est.Arbitris aūt citatis corā se partibus etiā p̄ntib⁹ legāt per se eis:vel ꝑ notariū quē hr̄e dn̄t exceptionē recusatiōis. deīde terminū eis ṗfigāt ad ꝓbādū q̄cq̄d voluerūt sup ea. caueāt tñ ne nimis se artēt:sꝫ talē assignent ꝙ post illū possint articulū ipm decidere.j.terminū ipis arbitris a iudice ṗstitū:receptis ergo ꝓbatōib⁹ ⁊ auditis post ꝯclu.ptiū in cā recusatiōis disputatiōib⁹ ptiū sup eis ꝓnūtiēt in hūc modū. ¶†FOR. Nos tales arbitri electi a talib⁹ sup exceptiōe recusatiōis ꝓposita ꝑ ipm talē cōtra talē iudicē.q̄ talis est.qm̄ naturale est ⁊c. vt.j.in tractatu libel.i ti. de of.deleg. receptis ꝓbatiōib⁹ hincinde:⁊ auditis q̄ partes ipse corā nobis ꝓponere voluerūt finalr̄ ꝓnūtiam⁹ ⁊ ꝓnūtiādo diffinim⁹ dictā exceptionē nō esse vel esse:vel sic esse ꝓbatā:ꝙ si ꝓbata non fuerit iudex ꝓcedat in negotio principali.vt extra de ap.secūo requiris in fi.⁊.c.legitime. Utrū ptes possint recusare iudicē in quē cōsenserūt no.j.de cōpe.iud.adi.ver.x.⁊ se.⁊.ȝ.§. ij.ver.de delega. Itē quid iuris si plures delegati recusentur:not.extra de off.dele.cū super. ¶†Quid si subdelegatus recusetur[h] dicūt quidā ꝙ nō dabit̄ et libellus recusationis: nec cā

a ¶Speciali.vbi scripsi in tertia glos.⁊ vide qđ ibi dixi super ver.suspectum.

b ¶Legitima.q̄n ergo itur ad arbitros.vt qꝛ recusatur officialis vel delegatus episcopi vel vn⁹ ex delegatis datis cū clausula.vel subdelegat⁹ delegati pape non est locus termīo assignādo ꝑ recusatuꝫ maiori.vel pari vt ibi scripsi in glo.q̄n ergo vbi etiā scripsi tria remedia. q̄ hꝫ epūs cū eius officialis vl' delegat⁹ recusatur.⁊ si epūs esset absens.vid qđ scripsi.de offi.dele.si cōtra vnū lib.vj.sup versi. episcopi.

c ¶Intelligatur.et ibi de hoc in glos. ipsum recusatum.

ADDE sꝫ epiu:. ale. q̄ ita dicit. tenere omnes in.c. cū speciali qđ aut loquimur q̄ ad assignādū terminū partib⁹ ad probādū.vl' aliud agendū corā arbitris.⁊ tūc ab arbitris assignat̄ aut loquimur q̄ ad assignandū terminū arbitris qđ procedāt in cā recusationis ⁊ tūc recusatus assignat. et ita loquat̄ decret.legitīa.

d ¶Puta ⁊c.⁊ ibi no.in gl. nisi a principe et aliquid de appel.secundo requiris.in glo.penulti. Roffre.in.iij.rubrica.de qua dixi in princi.titu.pro causa non exprimenda inducit iura ad primum.ff.ad trebelli.quia poterat.ff.de appella.l.ij.C.de senten.et interlocu.om.iudi.illud.⁊ autē.⁊ consequenter.C.de nupt.l.vidue.⁊.l.apertissimi.de iudi.ad secundum inducit.ff.de libe.causa si pariter.C.de transac.vt respōsum.et rubricas.ff.ex quibus causis in posses.ea.⁊ ex qui.ca.ma.in integ.rest.C.de edic.diui adria.l.fi.ff.de his qui no.infami.l.ij. et de.trāsac.cūhi.§.i hac hoc nō posui.ꝑpter casum de nr̄o iure nō dubiū.sꝫ qꝛ al's possetī alijs materijs expedire.

ADDE qđ causa suspitionis nō sit exp̄mēda de iure ciuili tenet Alex. in l. qꝛ poterat ff.ad trebel. vbi dicit hāc esse communē opi. quā limita vt ꝑ Bald.in.d. l. apertissimi de iure etiam canonico causa nō est exprimenda si nimium infamaret iudicē. sed standū est iuramento ꝓponētis attēta qualitate ꝑsone.ita panor.ī.c.secūo requiris.ex̄ de ap.⁊ sequit̄. d.an.de san. geor.

e ¶Dicunt. Uber.de bona.in prin.

f ¶Consilio. ad literam sunt verba Uber.de bonacurso.vs q̄ ibi qualiter autem.

g ¶Autem. ponit verba Egidij responso.xxiij.et sequenti.et hoc vsq̄ ad versi. quid si.

h ¶Recuset̄.totū qđ sequitur vide per Inne post Inn.de ap.cū speciali in gl.proxima.

recusationis corã eo proponetur:sed corã delegato tñ si pñs est.vt extra.e. ti.super qōnũ.§.j.[a] ⁊ si absens sit protestabitur ⁊ etiã probabit causas recusatiōis corã epõ loci vl' archydiacono vel aliis iudicib⁹ ordinariis loci: vt.C.de iu. cũ spãlis. Alij dicũt nõ esse eũdũ ad istos ordinarios:sʒ ad dele.si pñs sit: si vero absens sit dicet pz ipsa subdelegato q hʒ eũ suspectũ:et hoc simplr nulla causa assignata:⁊ q vult ire ad delegatũ vt obtineat alij cãm cõmitti ⁊ extũc nõ dʒ subdele.pcedere:qđ si faceret:dʒ ab ipso appellari cũ grauet pcedẽdo ɔtra ipm postq̃ vult pbare eũ fore suspectũ corã illo a quo ipe iurisditionẽ hʒ:vt in p̃.c. super qōnũ in fi.q si nõ appellauerit tenebit processus per ipm ɔtra recusantẽ habit⁹: cũ iurisditio penes eũ sit nec p ap.neq; per reuocationẽ: vel alio mõ ad aliũ trãslata. ❡†Generaliter eñ credim⁹[b] q processus siue p delegatũ siue per ordinariũ post recusationẽ propositã habitus tʒ:nisi appellet: vel p aliũ modũ cũ effectu causa ad aliũ trãsferat[c].tutius tñ vr̃ ẜm hãc opinionẽ cãs recusatiõis pponi corã subdelegato vt in p̃.c.§.⁊ post eas ipsas pbẽt corã delegato q forte subdelegat⁹ eas admittet.⁊ ptes ab onere pbatiõis releuabit. Quidã dixerũt qđ a subdelegato põt appellari absq; vllo grauamine hoc mõ. FOR. Habeo te suspectũ ex talib⁹ causis appello ne pcedas.ar.in p:e.c.sup.§.cũ pro. Alij tñ dicũt ⁊ bñ illđ reuocatũ eẽ p decr.de ap.vt debit⁹.⁊.c.cordi.li.vj. ❡Utrũ possit ap.ex ea cã q suspect⁹ est iudex cũ tũc cõpetat recusationis remediũ:no.ẜm papã.l p̃.c.cũ spãli[d].

Quis sit recusationis effectus.

Effectus aũt recusationis multiplex est. ⁊ primo. naʒ eoipso q iusta cã suspitiõis pponitur ci⁹ iurisditio est suspẽsa vt dixi.s.§.pri. Itẽ si sit iã pbata:nõ dʒ recusat⁹ ammodo in cã pcedere:sed supsedere. extra de appel.scđo reqris. ❡†Quis ergo cognoscet de pncipali:super hoc dic qđ aut recusatur delegat⁹ aut ordinari⁹ si delegatus[e] ⁊ causa nõ probet vera: arbiter remittet eã ad iudicẽ q eã terminabit:vt ⁊ iudex appel.facit: vt iã dicã : si vero pbet vera iudex non se intromittet:cũ iam sit pronũtiatus suspectus sed ipse arbiter qui de suspitiõe cognouit de causa cognoscat tanquam delegatus ab eo qui recusatum delegauerit:et in hoc succedet et in locum iudicis recusati: vt extra de appel.cum speciali.ibi sciant quis se.⁊c.C.de iu.apertissimi.⁊.l.cum specialis.que loquuntur in delega. ⁊ extra de rescriptis.dispendia.§.reus sicut et facit iudex ap. vt extra de app. vt debitus.in fi. extra de exceptio.dilecti.extra de testa. Raynutius. et. c. Raynaldus. Nam recusatio ⁊ appellatio parificantur.extra de appel.super eo.ij.⁊.c.cum speciali.⁊ hoc dicũt Rof.⁊ dñs.m.[f] Alij autẽ fere omnes vt Uincen. Tanc.⁊ Jo.⁊ Ber. dicunt q ẜm canones probata suspitõe euanescit iurisditio delega.[g] vnde arbitri isti de principali non cognoscent: nec delegat.potest aliis committere: nec partes cogere ad eligendũ alios arbitros qui de pricipali cognoscãt[h] immo necesse est aliud de nouo impetrari rescriptum:nisi aliquem concorditer elegerint. extra de appel. secundo requiris.que loquitur in delega.licet aliud ẜm leges:ẜm quas itur ad arbitrum. i. subdelegatum super principali:vt iã dixi. ❡†Ordinarius autẽ recusatus probata causa suspitionis potest de recusatoris assensu cõmittere persone neutri parti suspecte causam: seu cogere partes ad eligendum arbitros quibus ipse vices suas committat ac deleget:et hi tanquam delegati eius vice de principali causa cognoscant:⁊ non arbitri:vel potest causam remittere ad superiorem extra de appel.cum speciali. ⁊.c. ad hec.cl.iij.eodem.cum te de officio delegati. extra de foro competen. si quis contra clericum.ij.quest.vj. placuit.xj.quest.j.peruenit:nec ob.extra de foro competen.licet in fi.vbi videtur q non committat: quia illud locale est:vel ibi fuerat ab arbitris appellatum:vel ibi partes voluerũt ire ad arbitros:vel hoc non negatur ibi sed dicitur q si fuerit appellandũ:ad papam vel episcopum appelletur ẜm Uincen. Ratio diuersitatis est:quare aliud sit in delegat.et aliud in ordi. ❡†Quia delegatus recusatus nullam habẽt iurisditionem. vnde non potest eam delegare extra de officio delegati. cum super. in verbo desierat prima questio.vij. dayberium.iet questio.prima. gratia.extra de deci. dudum:et nemo cogitur ad arbitrum ire.ff.de arbitr.l.tertia.§.primo ordinario autem id competit ratione ordinarie potestatis: vt in predic.capitulo si quis contra. Item hi qui deputantur ab ordinario potius sunt iudices q̃ arbitri.et iudicium redditur in inuitum.ff.de verbo.obligat. inter stipulantem. ❡Goffred.tamen a communi opinione recedẽs dixit[r] q tam delega.q̃ ordinari⁹ pbata cã

[a] ❡.§.j.distinguit an totũ subdelegauit vel ptẽ.⁊ p̃mo casu an sit res integra vl' nõ ⁊ vid qđ dixi s.§.ij.ad fi.

[b] ❡Credim⁹ vbũ Inn. q dicebat se ñ legisse ɔtriũ.

[c] ❡Trãsferatur iducit p ⁊ ɔtra.ff.de arb.nõ dist.§.cũ quidã.

[d] ❡Spãli.ibi scripsi i p̃n. iij.glo.⁊ videas. ADDE vt p eõm Ale. Effec.⁹ autem.

[e] ❡Si deleg. pape.q sec⁹ in dele. epi de offi.dele. si cõtra vnũ in.l.fi.li.vj.

[f] ❡Dñs.m. fuit etiã damasi.vt scripsi de of.de leg.suspitionis sup.iij. gl. ⁊ nõ plʒ. vt ibi scripsi ⁊ l decr.scđo reqris đ ap. in vlt.glo.

[g] ❡Delegat. hoc fuit decim io.ij.q.vj. si qs in q̃cũq;. qđ hodie falsuʒ est.q nõ sufficit suspitionẽ eẽ probatã nisi pnũtiatuʒ sit vñ distigue ɔtra tpa i potestate subdelegãdi.vt de of.deleg. iudex.li.vj.

[h] ❡Cognoscãt dixit tã. in libe. e.ti. i fi.q sic seruabat bononia et tota italia.

[i] ❡Dixit de ap.scđo reqris.⁊ l sũ.e.ti.§.itẽ finit. ADDE ad hoc videndũ Pan.de ca.l l.aptissimi. C.de iudi.

suspitionis pōt cōmittere negotium principale de recusatoris assensu vt eod.ti.in pre.c.cū speciali quā intelligit cōiter loq̄ i in ordinario i in de legato.nec obst.pre.decre.ij.requiris ibi q̄ supersedere tenetur.nā illud verū est vt cognoscat nō aūt vt non cōmittat.vt.C.de iu.apertissimi.que expsse loquitur in dele.Itē ꝯm eum nō ob. pre.decr.ad hoc.i.j.q: qꝺ ibi dicitur in.fi.questionē intelligit.f.principalem:ꝫ aliȷ intelligant.f.suspitionis. 5 sed salua reuerentia tanti doctoris. l.apertissimi.i.l.cum specialis.e.tit. non dicūt q̄ delega.possit cōmittere vel partes ad eligendū cogere : imo ad ordinariū loci spectat eas ad hoc cogere vt ibi.itē decre.cum speciali. et decre.ad hoc.i similes loquuntur in ordinario.decre.aūt secūdo requiris in dele.vnde ad saluādas predictas opiniōes dico q̄ ordinarius recusatus de partium non dico de recusatoris tn̄ consensu debet causam cōmittere a vt in predi. c. cum speciali. i extra de off.deleg.super qōnum.§. j.ibi dummō de partium i c.i.§.verū sed si partes non ꝯcordant: ipse vel eius executor coget eas aliquos eligere quib⁹ ipse cām cōmittat.vel ipse p se aliquib⁹ neutri pti suspectis cōmittat vt i pcor.inductis.§.v. ordinarius autem.vel si malit remittat cām ad superiorē suū eū est in hoc optio vt in pre.c.cū speciali.i ꝯm hūc intellectū est litera illius decreti cū spāli. exponenda.vt illa clausula de recusatoris assensu determinet primam partē disiuncte tm̄ vt i ibi no.ꝫ gof fre.hanc opinionem det recusatori. di cens q̄ principale nō cōmittit sine recusatoris assensu.i si non cōsentiat recusator:recusatus remittit negotium ad supiorē.q: ꝯm eum ꝫ olim eligerētur arbitri q̄ de principali cognoscerent.vt in pre.c.si quis cōtra. i.c peruenit.i hoc insistente iudice recusato vt in pre.c.aū hoc.hodie tn̄ elig unt solū vt cognoscant de cā suspitionis vt in pre.c.cum speciali.in princi.sed hoc mihi nō placet: vnde dic vt iam dixi.delegatus aūt nihil potest partibus inuitis vel non consentientibus.i sic intelligitur dictū Gof.qꝺ est.§.ver.Gof.tamē vt tunc intelligatur quasi cōpromissarius i hoc vel saltem intelligatur eius iurisditio prorogata de persona ei⁹ad personā alterius extra de of.dele.P. i.G.si opponas q̄ iurisditio q̄ nō est nō pōt prorogari vt ē de offi. deleg. de causis.i.ff.de pre.ca.sed si manēte.ad hoc respō. 4 Qꝺ imo suspect⁹ hꝫ iurisditionem.ꝫ sit inefficax pbata causa suspitionis. Et si recusa- e tor:nil opponeret valeret eius procēssus.ar.extra de re iudi. inter monasterium.ff.de ritu nup.non solum.§. de vno.vs.sed qꝺ si is.i ver.sed quis coget.Dictum aūt ros.i.d.m.f. q̄ pbata suspitionis idē arbitri cognoscent de causa principali:ꝫ ꝯm canones non sit necessitatis:tn̄ potest ꝫ leges defendi ꝯm quas non est necesse probari cām suspitionis vt dixi.§.§.proxi.ergo opꝫ coram eis causam principalem probari. ¶ Uerū licet ꝯm canones dele.recusatus in totum debeat supersedere. probata causa suspitionis tn̄ ꝯm leges videt q̄ ipse exequetur que ab electis arbitris fuerint iudicata nisi ab eis fuerit appellatum.C. de iudi.apertissimi.i.l.fi.qꝺ tn̄ non posset.si ipse pronuntiasset.ff.de re iud.a diuo.ꝫ ꝯm canones deleg.a principe suam sententiam exequatur.extra de of.dele. querenti.i.c.pastoralis.§.postulasti de hac materia dixi.j.in tit.de exce. §.viso qꝺ ver.his ergo omiss.i seq. 6 ¶ Sed nūquid vna pars pōt duos vel tres arbitros ad cognoscendum de cā suspitionis eligere non vr̄ : q: decre.cum spāli videtur dicere q̄ qlibet pars eligat vnū i post cōiter tertiū.vel etiā iudex vnū:i pars alium vbi proceditur ex officio:i q: quāto plures erunt tanto facili⁹ dissentiēt. ff.de arbi.si vn⁹.§.fi.i arg.de consec. di.iiij.sicut in sacramentis.extra de concel.preben.q: diuersitatem.i suf ficit.sic scriptum esse.vj.q.iij.scriptū. ff.qui i a qui.ma.li.non si.p:osperit. b dic q̄ postea b possunt etiā partes in vnum consentire:siue delegatus siue ordinarius recusetur.et quod ibi dicitur exempli grā ponit:i est als c simile c.extra de electionibus: quia propter ibi eligant tres i c.ff.ad.l.aq̄ liā.ita vulneratus. in fine. ¶ Quid si arbitri electi non possunt concordare.respondeo aduocent tertium. 7 eodem titulo suspitionis. ¶ Item quid si duo nolunt tertium conuocare nec pnt per iudicem concordari: dicunt quidam consulendum superiorem.extra qui filiȷ sint legitimi.p venerabilem.Guil.naso.dixit quod d episcopus vel ali⁹ iudex loci⁹ dabit tertium.vndecima questione prima quicunq̄.C.de iudi.cum specialis.i aut.de sanctissimis episcopis.§.si de litigantium.ff.de admi.tuto:um.l. iiȷ.§.fina.tu dic q̄ iudex statuet eis competentem terminum infra quē concordent.i nisi fecerint ipse in cā procedet.extra de appella. legitima. libro sexto.i.c.cum speciali.extra de of.ordi.significauit.eē qui fi.sint legitimi.lator. e dic vt.j.ver.sic.sed quid

a ¶ Cōmittere.nimis animose loqt cū ēt ex his q̄ subdit apparet q̄ de neutri⁹ ptꝫ assensu cōmittit saluo iure recusationis.itē p pre.decr. in dex pꝫ i delegato iam recusato suf ficere cōsensum recusatoris saluo ēt iure predicto aū pnūtiationē tn̄ nō pnt. ADDEM. sequē.anva le at pcessus in iudicis recusati. Ro. plene ei⁹ cō si.cccxx.pan de ca.cōsilio cccccxxxviij. iij.li.Ol. cōsi.cxvij. et epm Alexā. plene in.c.a. cū spāli. de appelat. an tabelliones consultores possint recusari et qua cā.vide an cha.cōsi.co lvi.i cal.cō si.vij.

b ¶ Pōt.hic pūcta als q̄ sufficeret solo qōnis.q̄ tn̄ nō plꝫ: nec video quare sit recedēdū a verbis

ter.i hoc casu si ergo cōueire volūt assumāt cōiter vnum et plures put plꝫ vt sequi tur als que libet pvnū tm̄ vt dicit litera.facit & cre.pred. de elec.li.vj.g quā tn̄ dico quod possent plures nomiare vt eligere ad finē.vt ille so lus q̄ accēptaret vel q̄ gratior eēt iudici vel p ti cognoscēret ad materiā facit qꝺ no.de cleri. egro.pastoralis.in gl. hac rē am.et qꝺ scripsi.& offi.dele.cū te.in princi.

c ¶ Sile.ponēdo qꝺ in scrutatori b⁹ nūerus triū non sit de substantia.

d ¶ Loci.in decre. suspitionis dicebat de ipso iudice q̄ recusatur.

e ¶ Lator. g quam decreta.idem dixerat Guil. naso.

8 si arbiter. ¶ †Quid si malignant arbitri aliquo modo in tractatu seu deliberatiōe dicit Uin. q iudex vrgeat litigatores alios eligere autoritate illius ɔstōnis cū spāli. & illi sic habebunt iurisdi. autoritate eiusdē ɔstitutionis vbi de hoc ipse not. vel cogat eos ɔcordare. vt in. c. suspitionis vbi hoc no. & arg. extra de rescrip. pastoralis. & vj. q. iiij. c. j. ij. & iij. & si non dum sint admissi. nō admittat eos vt j. versi. quid si reus eligat. tu dic vt s. ℣. proxi.

9 ¶ †Quid si arbitri diuersas ferunt sñias. dic q neutra valet. ff. de arbi. diem. §. si plures. & ex. de re iudi. c. fi. & iudex. in cā pcedat vel habebitur recursus ad superiorē. si ordinarius fuerit recusatus vel ad primum delegantē. cū delegatus recusatur. & isti sunt deleg. ff. de re iudic. duo. sm Gui. na. & Uin. tu dic hoc verum esse[a]. si super principali diuersas ferunt sñias. secus si super cā suspitionis. q2 tunc non habebitur recursus ad superiorē vt parcat͂ prius laboribus & expen. ex de of. dele. cuz te. sed cogatur eligere tertiū vl alios vt s. ver. proxi.

10 ¶ †Quid si approbāt casum qd ad eos spectat vt dixi. s. §. pxi. sed nō concordant in termio infra quem debeat probari. dic qd iudex assignabit eis terminū. j. quem concordent vel tertium aduocent. vt pre. c. legitima. ¶ Quid si terminus a iudice prefixus dicatur minus cōpetens vel de hoc sit dubium & q̄stio inter iudicem & arbitros. Bernar. dicit[b] standum arbitrio iudicis. vt in pre. c. suspitionis. & de ver. sign. cum olim. in fi. sed timeo q prouocatus obesset: vnde dico recurrendū ad ordinarium loci. C. de iudi. l. fin. vel ad dyocesanum. ar. in aut. vt dif. iu. §. si vero contingit. col. ix. C. de epi. audi. episcopale. & dixi. s. ver. itē qd si duo.

11 ¶ †Sed nunqd arbiter q nō pōt interesse: pōt consocio vices suas committere.[c] rñ. sic. ar. extra de off. dele. super questionum. vñ Guil. na. dicit q cū in quadā cā duo arbitri forent ad cognoscēdum de cā suspitionis electi nec vellent procedere imo excōicationē patiebant͂ papa mādauit cuidā iudici q illos vocaret & faceret q illi vices suas cōmitterēt alicui p sone neutri parti suspecte. sed ad hoc rñderi pōt q hoc fecerūt non ex sua ptāte s3 ex vi apl̄ici mādati. Inno. papa tñ videtur innuere[d] q ipsi non habent iurisditionem s3 possint terminos assignare: & probationes recipere.[e] de mandato pape vt ex de ap. cū spāli. si igit͂ non hñt eā cōmittere non pñt. vt. s. ℣. non aūt. ¶ Quid si arbitri sunt excōicati[f]. & sic non pñt procedere dic q per iudicē absoluentur. extra de off. deleg. prudentiaz. §. sexta.

12 ¶ †Quid si arbitro actoris volente procedere arbiter rei non vult. dixit Colūbus q iudex euz excōicabit nisi procedat. extra de ap. legitima. lib. vj. & de test. constitutus[g]. & c. tam literis. nam & potest oēs impedientes suam iurisditionem excōicare. extra de of. dele. c. j. & c. ex literis. ex de penis romana. li. vj. & suam iurisdi. penali iudicio defendere. vt. ff. de of. eius cui man. est iuris. l. vnica. ¶ Quid ergo si non vult cogere testes. imo impedit arbitrum actoris id agere. dic q iudex eum excōicabit tanq̄ impedientem suā iurisdi. vt iā dictum est: vel dic hic & in q̄ōne precedenti. q ipse non excōicabit cū in omnibus sit suspectus vt in constit. suspitiōis. sed nisi in termino pfixo eam pbet ipse pcedet.

13 ¶ †Sed qd si actoris arbiter non vult cum alio cōcordare. imo sustinet excōicationem vt sic elapso termino eis a iudice recusato prefixo vt. s. ℣. proxi. ad fi. pcedat ipse iudex in negotio principali. dic q si nolunt cōuenire nedū ad sententiandū sed nec ad cognoscenduz de articulo recusationis cogēdi sunt per censuram ecclesiasticaz infra certum terminum conuenire vt supra ℣ siculo proximo. qd si nec sic curauerint dicit Egidius[h] quod crescēte eorum contumacia crescat & pena: vt iudex priuet eos beneficiis quod nō placet cum hoc ad eum non spectet. sed alias sententiam grauet vl alios nō suspectos eligere cogat. hodie super hoc sic prouisum est. quia sepe arbitri odio: vel fauore nolunt in vnam sententiam vel in tertium arbitrum conuocandum conuenire s3 potius excommunicationem patiuntur. vt nisi infra mensem a tpe

a ¶ Esse sup. dele. dati ad cām principalē. non eñ intē dit seq. opi. Host.
ADDE q ab. sic. in. c. suspitionis impugnat opi. spe cu. q. c. tñ dicit notandū pter eius autoritatē: quia fundatur sup magna eq̄tate. & p hoc dici posse q si ver forma statuti debet͂ eligi arbitri q si discordarent in sñia pñt cōpelli ad eligēdū tertium.

b ¶ Dicit in decre. legitima. cui9 dictum q2 nō placebat omisi s3 ibi. j. no. supple ni sup gl. q si. in fi. q̄ gl. s3 hoc casu appellādū & p quē vid super ea. sequēs autez dictum fuit Host. vt ibi patet.

c ¶ Cōmittere. tene qd nō pōt committere: sicut nec ali9 arbiter. s. de arbit. §. differt. ℣. item nō pōt. q. cū nec sit ordinari9 nec delegatus datus a principe. & dato q cōmittere posset. non tñ deberet committere socio: ab altera parte electo de q vide. s. ti. j. §. sequitur in prin.

d ¶ Innuere. decre. suspitionis. non tñ id asserit sed dicit q̄sdam id dicere. & ideo et ibi ponere non curaui.

e ¶ Recipe sup. & alia facere q̄ pñt puri arbitri nec decre. cū spāli. dicit eos delegatos: s3 ex mādato pap̄ ad quoddam teneri qd nō facit eos iurisditionē hre. ia. s. de rescrip. cū ɔtingat. sic recitat Inn. vbi. s.

f ¶ Excōicati. nō intelligas q in excōicatū possit cōpromitti cū et voluntari9 arbiter talis esse nō possit. vt. s. de arbi. §. differt. ℣. itē sm eū. Itē non putes qd arbitrū excōicatum pter aliam cām recusat9 possit absoluere. & §. vj. loq̄tur s actore q̄ nisi absoluat͂ impedit͂ pcessus quare facta prius remissione ad excōicatorē delegatus absoluit: sed s ali9 pōt assumi. et sic nō impedit͂ pcess9. guil. ergo naso. formabat q̄stionē in arbitris pter cōtumaciaz excōicantis a recusato. dicens q illos absoluit & dabit tertiū vel assignabit terminū vt. s. ver. quid si duo.
ADDE an excōicatus possit eē arbiter. an arbitrator. ale xā. in. l. si qs arbitratu. ff. de ver. oblig.

g ¶ Cōstitut9. i. p hāc dec. dixit Guil. na. vbi. s. q si arbiter excōmunicationem contemnit iudex reuz de quo presumitur qd sit in causa excommunicare poterit.

h ¶ Egidius in libello suo rubr. xxvj.

suspitionis obiecte computandum. arbitri electi nō fuerint. ꝛ qōnē ipaꝫ terminauerint iudex tunc in cā ipsa ꝓcedet obiectione hmōi nō obstāte nisi per eū vel ꝑ partē ei in hoc consentiētē steterit quominus. s. id tps qō hmōi fuerit terminata: vt in decr. Alex. iiij. de offi. dele. ꝓbande[a]. ¶ Sꝫ nunqd re⁹ habebit inducias ꝓ arbitro eligendo ꝛ expectando si remot⁹ est quē eligit. arg. ꝙ sic. ex̄ vt lit. non cōtest. c. j. sꝫ hoc relinquo arbitrio iudicis cum non sit iure cautum. ex̄ de of. deleg. de causis. de accu. super his extra vt lite non contesta. quoniam. 14 ¶ † Quid si reus valde remotū vult eligere puta vltra duas dietas extra suā dyoce. vt extra de rescrip. nōnulli. R̄n. non admittat[b] qꝛ sic negotiuꝫ prorogaretur qō esset contra mentē illius ꝯstōnis suspicionis que dicit ne principale negotium plus debito ꝓrogeť. ꝛ ideo est vitandum. x. distinc. videa. j. q. j. marchiō. xxxviij. distin. sedulo. C. de legi. non dubium. ꝛ preterea expressum est ꝙ nō sint valde remoti. ex̄ de ap. secundo. imo iudex ab eo exigat iuramentū de ma- 15 litia. vt. s. ṽ. qd si arbiter. ¶ † Quid si pendente arbitrio reus vocatur coram ordinario super alia cā. ꝛ sic arbitri nequeunt procedere sine parte vt extra de in integ. resti. cum ex lris in fi. de cā poss. ꝛ proprie. c. j. de app. sepe. nec ipse tenetur mittere procuratorem: maxime si cā sit ardua. vt extra de procu. querelam. r̄n. dico eum expectandum. licet negotium plus debito prorogeť contra constitutionem suspicionis. arg. ff. si quis caut. l. ij. ꝛ. l. iij. ff. ex qui. cau. ma. iteꝫ hi. ff. de re iud. contra ꝓpupillum §. his q. xviij. dist. si eps. de of. deleg. pastoralis. prope fi. hec eñ est satis iusta cā. extra vt lit. non contest. quoniā. dūꝫ tamē non fiat malitiose vt in pre. c. pastoralis.[c] ꝛ idem puto in actore vocato. ¶ Sed quid si alter arbitrorum infirmať. ꝛ sic negotium plus debito prorogať. distingue qꝛ aut est perpetua infirmitas aut temporalis vt ex̄ de renun. c. j. iiij. q. ix. indicas. de rescrip. sciscitatus. ¶ Sed quid si moritur. r̄n. pars illa eligat vt sic procedant. ar. ex̄ de of. dele. qm̄ abbas. nā superstes solus non potest procedere. c. ti. vno. ꝛ de testa. raynuti⁹ i princip. ¶ Quid si ab eis appelletur. dic ꝙ ad papam appellabiť vt no. in ṗ. c. suspicionis.[d] ¶ † Quid si reus eli- 16 git aliquem ꝑuersum ꝛ litigiosuꝫ de quo non est spes ꝙ debeat concordare: dic ꝙ non admittet eum iudex. argu. extra de syndico. c. vno. xlvj. dist. §. j. extra de elec. venerabilem §. j. ṽ.

nunqd. xxiij. q. j. alienus. de consec. di. ij. qui discordat. imo exigat iuramentum de malitia. vt. s. ver. quid si 17 arbiter. ¶ † Quid si recusatione pendente alterutri parti possessio turbatur. dic[e] ꝙ iudex hoc prohibebit. argumen. extra de ap. cum teneamur. ff. ne vis fiat ei qui miss. est in poss. l. j. xvj. q. iiij. volum⁹. ex̄ de symo. querelam. nam pendente causa suspicionis bene retinet iurisditionem. viij. q. iiij. nonne. extra de accusa. olim. in prin. xv. q. vlti. c. fina. ꝛ ar. pre. decreta. suspitionis. ꝛ. c. legitima. argu. extra de appellationibus. romana. §. j alium.[f] ¶ † Sed quis prouidebit ar- 18 bitris in expensis videtur. ꝙ ꝓprijs expen. hoc facient. cum eñ cogi possunt arbitrium suscipere. vt. C. de iudi. apertissimi. ꝛ. l. fin. ergo si quid receperint vt concussores tenentur restituere. j. q. j. concussiones. xxiij. qō. j. militare. ad fi. xviij. di. de eulogijs. dic ꝙ non coguntur suis stipendijs militare. xij. q. ij. charitatem. xiij. q. ij. §. j. extra de prescript. c. cum ex officij nec obstat premissa obiectio quia et testis cogitur. vt extra de testi. cogē. per totum. ꝛ tamen ei in expen. a ꝓducente prouidetur. iiij. q. iij. venturis. ꝛ. xiij. q. v. non sane sic. ꝛ hic eis a parte eligente prouidebitur. argu. extra de offi. ordinarij. inter cetera vt nota. extra de rescript. stipendia. in fine. ꝛ de vi. ꝛ hone. clericoꝝ. cum ab omni. sunt eñ dele. vt extra de app. cum spāli. ibi sciant. qꝛ se ꝛc.[g] ꝛ. C. de iudicijs. l. fin. vt extra de offi. delega. cum. R. ꝛ ab eis appellatur ad papā vt ibi. ꝛ no. in predi. c. suspicionis: sꝫ quidam dixerunt eos ordinarios.[h] eo quod a lege recipiunt iurisditionem. ff. de iurisdi. omnium iud. ꝛ qꝛ. Et quia fiunt per elec. xciij. distin. legimus qō falsum est. ¶ † Sed pone 19 quod partes non veniunt in termino ab arbitris statuto dicunt quidā quod recusatus immediate sup ṗncipali procedet. argumē. extra de ꝓsump. nullus. ꝛ ꝙ statim resumet iurisd. sicut in alijs arbitris fit. ff. de arbi. arbiter. ꝛ. l. si cū dies. §. pe. ꝛ. l. non ex omnibus. C. eo. l. ij. mihi videtur[i] ꝙ non procedet: donec totus terminus arbitris ad cognoscendū de causa suspitionis statutus effluxerit: vt in. c. suspitionis: ꝛ in. c. legitima.[k] 20 ¶ † Sed pone ꝙ arbitri statuūt diē ꝛ locū ad cognoscendum super exceptionib⁹ ꝓpositis. sed arbitro actoris veniente: arbiter rei venire non curat. demū arbitri remittūt ptes adinicē qꝛ nihil ꝓbať nunqd actor petet expēsas factas ꝓpter aduersarij malitiā. r̄n. sic. ex̄ de do. ꝛ cō. cum actor.

a ¶ Probāde quā nō habem⁹ l. vj. ꝛ sic reuocata est vt i ei⁹ pemio ꝯ malitiā rei valebat hec ꝓuisio. sed nō ꝯ malitiā actoris. de q̄ iste ṽsi. loquiť. idē dico de ꝓuisione illi⁹ decr. legitima. sꝫ dic vt ibi in vlt. gl. ꝛ sup̄ illa gl. ex q̄ro constōnē ꝯ aliā fraudē s. qñ ab arbitris appellať ad pap̄. ꝛ arbiter appellanti defert. ibi videas.

b ¶ Non admittat ipse iudex.

c ¶ Pastoral. facit cle. de pe. multoꝝ ṽ. illis.

d ¶ Suspitionis. ꝛ est casus de offic. delegati. ab arbi. li. vj.

e ¶ Dic sꝫ. G. na. ver. ꝯ.

f ¶ In alijs. superior solutio ꝓcedit i ordinario simplr ꝛ i dele. si possessio turbatur ꝑ partē siue turbetur recusanti ꝙ ē cōius siue ꝑ recusante: puta q̄. ꝯuenebatur vti poss. si ṽo turbatur ꝑ tertiū tunc delegat⁹ se nō intromittit vt in ꝯlē.

g ¶ Qꝛ se. ꝛc. vide qō dixi. ꝯ. ṽ. sꝫ nūquid arbiť.

h ¶ Ordinarios. gl. pe. in decre. suspōnis dicit eos q̄si ordinarios.

i ¶ Vť ꝛ Inno. sic visuꝫ est. vt scripsi in decreta. suspicionis. sup vlt. glo.

k ¶ Legitima. facit de elect. cōmissa. li. vj. cuꝫ concordan.

b ¶ Finē. Guil. na. hoc. e. ti. ix. ⁊. x. q. per eadē iura dixit rū cōdemnādum. nō ob. q͛. l. fi. C. de iud. ⁊ decr. cum spāli. nil dicāt de hac pena q͛ satis est ꝙ alia iura gñalia hoc volunt inter q̄ alle. l. oēs. ij. C. de epi. ⁊ cle. in fi. ⁊ insti. de excep. §. hodie. Itē etiā. l. omissa nō omittit religio iudicātis. ff. de testi. l. q̄situ id tñ verū nisi pbabilia cā excusaret recusātē dicit etiā ꝙ hāc cōdēnationē facere debebāt arbitri q̄ licʒ pncipaliter iudicē pnūtiēt suspectū vl̄ nō tñ ⁊ iudicat cōsequētiā. ff. de pcur. ad legatū. ⁊ l. ad rē. eꝫ ð dona. inter vi. ⁊ vx. c. iij alleg. ēt q͛ hoc facit q̄ ð ap. cognoscit. de app. vt debit⁹. §. recognoscēs de recusa. e. ti. super eo. §. si ergo nō ꝯdēnauerit locū hʒ iste ver.

servat. q͛ no. ð. §. pri. ꝟ. vt adt. s. ꝙ sup exceptione dñ tur arbitri terminū ad pbandum.

ADDE q̄ plene no. epo Alexā. in. c. interposita. §. sa ne. extra de appel.

li. vj. ff. de iudi. cum quē. ⁊ hꝫ ex his q̄ no. de dolo ⁊ cōtu. finē.[a] ¶ Quid si non ꝯcordant de notario habēdo dic ꝙ iudex. dabit eis non suspectū[b]. ar. extra de app. cum speciali. ⁊ de of. de leg. cum. R. extra de fo. compet. si q̄s cōtra. eꝫ de of. iu. c. j. ff. de of. procon. 21 nec quicq̄. §. fi. ¶ † Sed nunq̄d corā eis dabit libellus ⁊ fiet lit. conte. et alia. dic ꝙ sic vt pʒ in his q̄ no. eꝫ de of. leg. prudētiā. §. sexta. sicut fit etiā in causa app. vt no. j. de lib. conce. §. nunc dicendū. ad fi. §. ver. sʒ nunq̄d. q: hec duo pariter ambulant. extra ð appel. super eo. ij. quod etiā pʒ quia hinc producunt̄ testes q͛ non debet regulariter fieri ante lit. conte. eꝫ vt lit. nō conte. qm̄.[c] sed si hoc ignoranter omittat̄ forte nihilominus vʒ pcessus s̄m ea que no. in pre. §. sexta.[d] ¶ Quidā tamē dixerunt non valere ar. extra de elec. dudū. ij. ⁊. iij. q. iij. offerat̄. extra de li. contest. c. vno. sed ⁊ coram veris arbitris bene offertur libellus. q͛ dic vt. j. de li. cōce. §. restat. 22 ver. sed nunq̄d. ¶ Sed nunq̄d coraʒ istis fiet reconuentio. vr̄ ꝙ sic q: isti sunt iudices vt in pre. c. cum speciali. coram quibus fit reconuentio. iij. q. viij. cuius. extra de rescriptis. dispendia. §. reus. extra de mutu. peti. c. j. ⁊. ij. sed dic ꝙ nō pōt ex eo quod dr̄ in pre. c. suspitionis. ne negotiuʒ pl⁹ debito prorogeẗ. ⁊ solum hic articulus est eis cōmissus. vt ibi. extra de app. romana. §. in aliū. li. vj. ⁊ q: cōrā in arbitris non fit reconuentio eꝫ de 23 arbit. cum dilectus. ¶ † Et nunq̄d possunt esse laici. dicunt quidā ꝙ nō imo erūt persone ecclesiastice[e]. ar. eꝫ de offi. deleg. cuʒ te. q: isti habēt exercere cēsurā ecclesiasticā excōicando testes ⁊ coercendo partes. vt in pre. c. suspitionis que non possunt p laycos fieri. q: nūq̄ licuit layco anathema dare. xcvj. di. bene quidem. excōicatio eñ est mucro episcopalis. xvj. q. ij. visis. q͛ satis pōt concedi. maxime in causis ecclesiasticis. extra de iudi. decernimus. extra de consti. eccle. ⁊ spiritualibus. extra de arbi. cōtingit. Si tñ de rebus prophanis inter personas seculares agatur. satis credo: q͛ possint layci literati esse arbitri. q: possunt expensis ⁊ alijs remedijs testes cogere ⁊ partes punire. extra de penis. calumniā. C. ð in. certi. vel mulcta indicta. ff. si q̄s ius di. non obst. l. vna. extra de offi. dele,

de causis. vel captis pignoribus. insti. de satisda. tu. §. fi. ff. de libe. agno. si quis a liberis. §. si quis ex his. 24 ¶ † Quidam tamē videntur dicere ꝙ recusatus compellet testes in causa recusationis. ⁊ hoc expresse dicit constitu. Alexan. iiij. de testi. co. exhibita.[f] sed Ber. ⁊ Uin. ⁊ Gofr. dicunt ꝙ oīa que ad articulum cause suspitionis spectant. ptinent ad arbitros s. terminos assignare: testes vocare. locum eis statuere: eos compellere: ⁊ examinare. iuramenta eorum recipere: si falsum dixerint eos punire. exceptiones in personas: ⁊ dicta eoꝝ admittere ⁊ an causa sit sufficiens vl̄ approbata pnuntiare ⁊ deficientem in expensis condemnare: sed forte hoc vltimum ad iudicem spectat: et vide. ð. §. prox. ver. sed quis cognoscet. ¶ Sed nunquid possunt esse infames. Respon. non cum sint iudices. extra de rescrip. sciscitatus. iij. q. vij. infames. C. de digni. neq̄ famosis. lib. xij. secus in veris arbitris. vt nota. supra de arbitris. §. potest esse. 25 ¶ † Item pone ꝙ arbiter actoris excōicat arbitrum rei vel econtra. videtur ꝙ sit habendus ligatus: saltēʒ propter dubiū. xj. q. iij. c. j. ⁊. c. si episcopus forte iracundus. extra de cleri. excom. mi. illud dic contra. cum in eum nullā habeat iurisditionē extra de app. ad presentiam. extra de cōsuetu. ad nostrā. extra de iu. at si. ij. q. j. l primis. nec par in parē habet imperium. extra de elect. innotuit. ff. de arbi. nā magistratus. xxj. dist. inferior. 26 ¶ Item q̄d si arbiter rei excōicat iudicem prout de facto vidi dicēs ei tu impedis quominus procedere possim: ⁊ ideo cum omnia q̄ ad hūc articulū spectāt sint mihi ꝯcessa vt in. c. suspitiōis. ⁊. e. ti. pterea excōico te. vt e. ti. c. j. ⁊. c. ex literis. nunq̄d est excōicat⁹. vr̄ ex pmissis ꝙ sic. ar. ꝯ. q: iste nō est sub eo. xxj. di. inferior. eꝫ ð maio. ⁊ obe. cū inferior. dic ꝙ si per se. vl̄ per suos impediebat tʒ s̄nia per decreta. de testi. constituimus. j. de sentē. excom. mulieres. ij. q. vij. negligere. de resti. spo. cum ad sedem.[g] ¶ Sed nunq̄d excōicatio iudici opposita pbatur coram arbitris. dic ꝙ sic q: nō debet ipse esse iudex in causa sua. C. ne quis in sua causa iu. vel ius sibi di. l. j. non eñ libenter se excōmunicatum pronunciaret q: sic suā turpitudinē allegaret. extra de diuor. c. ex

b ¶ Suspectū facit de rescrip. statutū. §. assessorē. ⁊. §. seq. libro. vj.

c ¶ Qm̄. id verū super pncipali. sʒ hic est emergēs

d ¶ Sexta. vide ad materiam q͛ scripsi post In no. q̄ fi. sinle. lator. ⁊ q͛ no. j. de ord. cogn. cōiter

e ¶ Ecclesiastice. imo si esset ꝯa opi. Hostiē. de qua in prin. huius §. ꝙ delegato pape recusato: isti arbitri haberēt delegatā i negotio pncipali opoeteret illos esse in dignitate: vl̄ psonatu vel canonicos eccliaꝝ cathedraliū p decre. statutū. de rescri. lib. vj.

f ¶ Exhibita. renocata ē: q: nō est in sexto.

g ¶ Sedē. nō plʒ hec solo cū ille solus iurisditionē nō habeat vt dictū est ð. ꝟsi. q̄d si morit. facit ēt ꝟ. ð. pri. bñ tñ fateor culpam dignā excōicatiōe etiaʒ si p aliū impediat. ⁊ hec solū pbāt h̄ allegata. q͛ aūt nō posset ꝯ extraneū nec pos

ferit contra iudicem non ob. quod scripsi. de offi. dele. si contra vnum lib. vj. super versi. nō possunt. quia ex duobus datis cum clausula. in euentum clausule alter solus est iudex.

a ¶ Sollicitudinem. vide. j. de excep. §. ij. versi. sed si plenius scripsi.

27 ¶ † Quid si reus pponit cōtra iudicem qd est suspectus. ⁊ cōtra actorem qd erat tpe impetrationis excōmunicatus[b]. videtur primo debere cognosci de excōicatione: quia ea pbata. cōstat iudicem non recepisse iurisditionem: quā potest ⁊ dʒ in arbitros exercere: vt in p̄. c. suspitionis. ⁊ in. c. legitima. si ergo eam nō recepit. eā exercere non potest[c]. Quidam tñ dicunt primo cognoscēdū de suspitione. nā excōicatio talis corom iudice pbanda est: si igitur pposita suspitione cōtra iudicem velit pbare corā ipso dictam excōicationem videtur sibi contrarius. ⁊ ideo nō esset audiendus vt in pred. c. sollicitudinem[d]: sufficit tñ reo alteram istarū exceptionū pbare: ad eneruandam iudicis iurisdi. vide j. versi. quid si alicui. 28 ¶ † Item quid si vnam iustā causam suspitionis allegaui[e]: quā non potui coram arbitris pbare: sed aliam sufficientem pbaui. Uin.[f] no. extra de ap. postremo id sufficere: ar. ff. de ap. scio. quesitum. extra. e. cōstitutis: quā opi. non credo veram. nō enī coram eis debeo pponere causam quā coram iudice nō allegaui: sed eam solam pter quā ipm recuso: vt eo. ti. scdo. ⁊. c. cū speciali: et de re iud. Abbate sane §. ceterū li. vj. possibile est enī qd propter illam probataʒ eū recusare nolebam[g]: nec ob. pre. decret. postremo vbi dicit vel ex alia iusta cā ⁊c. quia intelligo qd illa fuerit allegata. Item pre. l. scio nō loquitur de recusatione: sed de appellatione a diffinitiua: in qua non est necesse causam spālem allegari ꝑm ea q̄ no. extra eo. cū causam. in fi. Item de cre. cōstitutis non loquitur in recusatione: sed cū quis impedit pmouendum. 29 ¶ † Item nunqd pcedere possunt. ⁊ testes recipere die feriato: arg. qd sic. extra de testi. significauerunt. dic cōtra extra de feri. cōquestus. ⁊. ff. de fe. l. feriatis. ⁊ vide. s. de arbi. §. fi. ad fi. ꝟsic. in forma ⁊ se. ¶ Sed dato qd ob hoc sit cassatus pcessus nūqd poterunt de nouo pcedere. dicūt quidam ꝙ sic. extra de accusa. qualiter. ij. arg. tñ cōtra. extra de offi. deleg. in literis. ⁊. ff. de re iudi. iudex.[h] ¶ † Item 30 nūquid tres pductiones testiū fient coram eis ⁊ totideʒ dilationes. dic ꝙ sic. cū sint iudices. extra de testi. vltra. et. c. in causis: ne nimia subtilitas sit partib⁹ damnosa. iij. q. vj. anteriorum. extra de iudi. dilecti: ⁊ coram eis testes pducentur: ⁊ reprobabūtur tanq̄ coram iudicib⁹. extra de testi. licet: sed⁊ qui prius fuerint inducti corā eis poterunt pduci. extra eo. fraternitatis: et. c. cū in tua. Item nūquid consanguineus rei potest esse arbiter actore permittente: ⁊ ecōtra? Rñ. sic. ar. iij. q. v. c. j. ff. de ritu nup. nō solū §. de vno: qr potest quisqʒ renūtiare iuri sibi cōpetenti. extra de resti. spo. c. j. ⁊ de reg. licet. alias aūt eo cōtradicente nō posset. extra de app. postremo. iij. q. v. ac31 cusatores. ¶ † Quid si arbiter nō vult recipere arbitriū[i] credo qd sit cogendus[k]. nā talis arbiter est necessari⁹: arg. C. de aduo. diuer. iud. sancimus ante fi. ⁊ de app. cū speciali[l]: licet secꝰ sit in arbitro volūtario. ff. de arbitris l. iij. §. j. nisi vbi prius fuerit in mora. ff. eo. l. si cū dies. Rñ. j. nā ⁊ hoc eis precipitur in virtute obedientie. in p̄. c. cū speciali. si tñ arbiter alleget iustū impedimentum: puta infirmitatis ⁊ hmōi: quod notorium est: vel de facili de ipso cōstare potest: iudex hoc admittere dʒ ⁊ partem cogere alium eligere. vel distingue: vt. s. versic. sed qd si alter: sʒ si sit p̄sumptio cōtra partē qd velit tales eligere: vt pcessus principalis negotij differatur: pōt iudex ab ea exigere iuramentum quod bona fide talem eligat qui non debeat probationeʒ arbitrij retardare. argumento extra de elec. cum dilecti. de resti. spo. literas de excep. pastoralis[m]. ¶ Sed quis coget eos: dic quod delegatus: vel ordinarius qui recusatur. argumen. extra de offici. delega. preterea: et. c. prudentiam §. penul. et fi. quia propter solam exceptionis propositionem non desinit esse iudex: donec probata sit. xv. questio. vij. capi. fina. secundū. l. in hoc erit quasi executor. quia coget mandante preside: vel rectore prouincie: vt in pre. l. cum speciali: et. l. apertissimi: ⁊ extra de appellatio. ad hoc. et infra capitu. cum 32 a te. ¶ † Quid si hodie proponatur vna causa suspitionis cras altera: vt sic nullus sit finis. dic quod delegatus statuet terminum infra quem omnes proponat: vt supra. §. proximo. in fine. et ex tunc non audietur super aliqua quam non proposuit: nisi de nouo emergat. extra de exceptionibus. pastoralis. secundum ea que nota. infra in titu. de excepti. §. nunc videndum. versic. ceterum.

ex. ce. pla. li. vj. sup. §. in dex.

ADDE bar. i. l. qdā ꝯsulebat. ff. de re iudic. Imo. et do. Ant. i. c. sup lris eꝫ de rescri. ꝯtrū tenēte ʒ. vide p eꝫ alex. l c. ij. reqris. de appel.

b ¶ Excōicatus. in hoc differt ista qō ab illa ad quam remittit h i fi. qr illa excōicatio nō ꝯtingit rescriptū. sʒ soluʒ agētē sʒ salua pace illa debuisset isti ꝯiūgi. et pcedere.

c ¶ Nō pt pʒ hoc ꝯ rescri. c. j. lib. vj.

d ¶ Sollicitudinē. vid qd dixi. s. §. si aūt ante fi. ⁊ in fi.

e ¶ Allegaui corā iudice et scias qd qō q̄ ponit. j. ꝟ. qd si hodie pcedere debuisset istam.

f ¶ Probaui. Uin. Tā. et dama. vbi scripsi.

ADDE imo. ⁊ pan. in. c. postremo eꝫ ꝯ ap. ⁊ Ant. in. c. cū ꝯtingat. de of. dele. ⁊ l. c. accedēs gl. primo. vt appellare. ⁊ ita tʒ Bal. i c. cū spāli. ꝯ appel. ⁊ eꝫ Alexā. post eum.

g ¶ Nolebā. facit cle. de ap. appellāti.

h ¶ Iudex. ⁊ hoc verꝰ et si dicāt hre delegatā. et de hoc vide qd not. j. de sen. pla. §. qualiter. ꝟ. hoc qʒ cum duobus ꝟsic. se. vbi soluit ꝯtrariū. de decr. qualiter.

i ¶ Arbitriū. qd ista cum duob⁹ seq. fuit Hosti. i sum. de off. dele. vbi de recu. §. qr.

k ¶ Cogēd⁹: idē Ber. i de cre. suspitionis i gl. pe. ⁊ egi. rubri. xxvj.

l ¶ Spāli. qd ibi pʒ i ꝟsi. scianteqʒ.

m ¶ Pastoral. remis. de dl s. §. pri. ꝟs. qd si p̄sumptio.

a ¶ D.m. in pre. § qualiter in questione vltima.
b ¶ Libello. i. exceptione quã coram suspecto ꝓposuit: et vide. s. versi. sed nunquid coram.
c ¶ No. gof. de ap. postremo. ꝛ in sum. de ap. § dubitari. ꝛ Host. in sum. de offi. dele. § vlti. ver. quid si iudex

k ¶ § fi. non recedit ibi in hoc Host. sed addit alium associandum vel subrogandum vt in decre. causam q. ij. de iud. ꝛ de offic. deleg. causam que interponebat qđ poterat alius impetrari facta mentione de processu de reg. iur. inter. ꝛ scias quod in his verbis Hostien. respectum habuit ad opi. suã q̃ hꝫ arbitros debere cognoscere de principali iudice pnuntiato suspecto q̃ nõ plꝫ vt dixi i pn. hui⁹ § dic s vt s. h. sꝫ qđ si moritur.

ADDE vt p epm Alexãdrie i. c. cũ spãli vbi fere totã hãc materiã explicat.

d ¶ In fin. id verũ nisi de recusatoris assensu qđ dic vt de of. dele. iudex li. vj. ibi ẽt pbat qđ hr̃ i se. versi.

e ¶ Partẽ si hoc nõ ꝯtingit iurisdictionẽ: vt qꝛ iudex est ordinari⁹ vel delegat⁹ impetrat⁹ aũt excõicatõez recusatio ꝓcedere debꝫ de diremissi. s. § sit autẽ anteꝗ.

f ¶ Qñ. vult dsi. vbi plenĩ⁹ quã h.

g ¶ Eligent. et sic est approbatũ de off. dele. si ꝯ vnũ li. vj. et vbi id not. hos. ibi no. i. glo.

h ¶ In fi. vid qđ ibi dixi.

i ¶ Uin. ꝯ et cõpo. vt ibi scripsi sup fi. vlt. glo.

D.m.[a] no. qđ nisi omnes ꝓponat in libello[b]. nõ auditur deinceps: qꝛ psumitur in dolo versari: ar. extra de do. et cõtu. finẽ. ꝛ de cã pos. ꝛ ꝓprie. ad vltimum.
33 ¶ † Sed quid si is iudex qui potest legitime recusari: causam alij cõmittit priusq̃ recuset no. Goffr.[c] et d.m. ꝙ ante recusationem põt cõmittere ꝛ valet commissio: siue sit ordinarius: vt. ff. de iur. om. iu. ꝑtor ex̃ de foro cõpe. si quis contra siue delegat⁹: ar. extra de rescriptis: nõnulli. § cum aũt lites: licet eñ recusari possit: nihilominus iurisdi. recipit ꝛ valet ꝓcessus coraꝫ eo habitus: nisi recusetur. vt extra de off. dele. insinuãte in fi. s. versi. ordinarius. ꝓpe fi. qđ nõ posset esse nisi iurisdi. recepisset. C. de iuris. om. iu. priuatoꝝ. ꝛ. l. j. extra de fo. cõpe. si diligenti de offi. deleg. P. ꝛ. G. ꝛ c. cũ olim. causa eñ suspitionis personam afficit: ꝛ nõ iurisdi. arg. C. de diuer. ꝛ temp. pres. l. an vitium. ff. de excep. ij. q. j. in primis. ff. vti pos. si duo. § nõ videor. extra de offi. vica. romana: ꝛ vitium personale non egreditur ꝑsonam delegãtis. arg. ff. de exceptionibus. l. excep. Uidetur tñ ꝙ nõ valet cõmissio. nam exceptio q̃ obstat venditori: obstat ꝛ emptori. l. ff. cõi diui. in hoc iudicio. § si cõueniatur. ff. de contrahen. emp. doli. § j. Item si iurisdictio inefficax erat in delegante: ꝛ poterat annullari: ergo et in delegato: qꝛ nullus pl⁹ iuris. ꝛc. ex̃ de dona. inter vi. ꝛ vxo. nuper: sed tene: vt not. Goff. sed si iam qꝛ suspitionis exceptio coram eo ꝓposita nequit vlterius committere: ar. pre. decr. insinuãte in fi.[d]
34 ¶ † Sed nũquid is cui causam commisit poterit recusari: questio est difficilis. ixxiij. ꝛ dic qđ non: si tota causa vel simplr̃ est sibi cõmissa vt in predictis cõcordantijs nisi ex alia causa sit suspectus: si vero delegatus aliqđ de causa sibi reseruauit põt cũ prim⁹ qui recusabilis est: nõ desierit esse iudex. ꝭm Tan. ꝛ. H. ar. ff. de offi. ꝓconsul. obseruare circa finem. immo adhuc potest ad se reseruare iurisd. ꝛ cognoscere vtrũ subdelegatus sit suspectus: ꝛ in primo casu nõ potest. ex̃ de off. deleg. super questionum. § ij. ꝛ fi. ff. de iudi. iudiciuꝫ. idem notat papa extra de ap. cum speciali. ꝛ Ber. in ꝑ. c. super questionũ. § porro.
35 ¶ † Quid si alicui cõpetit recusatio contra iudicem: ꝛ excommunicatio contra partem[e]. dicit. d.m. in sum. de offi. deleg. § quando[f] debet. quod delegat⁹ potest cogere recusantem: vt coram ordinario excõmunicationem ꝓbet. arg. extra de offi. ordinarij significauit: et C. de iudicijs. l. fi. aut cũ aduersario arbitros eligat: qui primo de excõicatione cognoscant. ꝛ scđo de cã suspitionis: ꝛ sibi ad hoc faciendũ terminum prefigere infra queꝫ nisi fecerit electio ad aduersariũ deuoluatur. ar. ff. de le. ij. statuliberum. § stichuꝫ vel si id renuat. poterit cõtra eum tanq̃ cõtra contumacem ꝓcedere: ar. in ꝑ. c. suspitionis: ꝛ vide ver. quid si reus ꝓponit. j. de excep. § ij. ver. sed si hoc.
36 ¶ † Quid si vnus ex trib⁹ delegatis datis cũ clausula: ꝙ si nõ omnes ꝛc. recusatur vt suspectus dicit. d. m. qđ coniudices nõ suspecti de hoc cognoscent: ꝛ ex vi clausule habent hãc potestatem: arg. extra de offi. deleg. cum super abbatia: non ergo tunc arbitri eligentur[g]. Item nec eligentur cum subdelegatus a delegato recusatur: qꝛ hoc coram ipso ꝓbabitur delegato: vt dixi. s. e. § recusari in fi.[h] ¶ Suppone aliquis conquestus est pape: ꝙ eps suus eum iniuste excommunicauit. vñ papa mandat illi epo: vt si est ita reuocet illud: alioquin mãdat aliquibus vt illud reuocent: arg. extra de rescriptis ab excõmunicato: queritur an eps poterit illos recusare videtur qđ non: nisi mandatum excedãt cum certum quid sit eis mandatum: vt extra de app. nouit. Uin. cõtra[i]. nõ enim sunt executores. immo cognitores super interesse ꝛ alijs: vt in pre. c. ab excommunicato. ¶ Item pone qđ vnus ex duobus arbitris electis ad cognoscendum de causa suspitionis obijcit. dicit. d.m. episcopum associandum: vt no. extra de rescrip. dispendia. § fi.[k] ¶ Item no. ꝙ vbi causa committitur episcopo: ꝛ alijs[l] sufficit recusare episcopuꝫ ad hoc vt alij non procedant: vt extra de offic. delega. ca. fina. § idem quoq; et nota ꝭm Uincen. extra vt lite non contest. accedens. ij.
37 ¶ † Hoc etiã nota ꝙ in notorijs non est locus recusationi: vt extra de appel. proposuit: sicut nec appellationi: vt eodẽ titulo peruenit[m]. argumen. contra. iij. questio. v. quia suspecti: sed illud de manifestis ꝛ nõ notorijs: vel dic quod in notorijs potest iudex recusari: quia licet factum notorium sit estimatio tamen est dubia: et in multis potest grauare litigatorem:

l ¶ Alijs cuꝫ clausula. qđ si nõ oẽs tu frater epe aliꝫ nil in epo spãle.

m ¶ Peruenit ꝛ. c. ꝯsuluit. j. ꝛ tene qđ ibi dixi.

ADDE plene i. c. cũ spãli. § porro ex̃ de ap. ꝑ epm alle.

a ¶ Secundum vsque quod hoc no. in pre. decr. proposuit. sed hoc plenius quam hic vide Innoc. super. c. cum specia-li. in glo. argue vltra medium.

b ¶ Seruatur. Sm Uber. de bo. vbi de aduocato rei. ver. sm vnum car. mihi. ix.

c ¶ Quot. subdit vder. est tamen contra iudicem in aut. de testi. §. j.

d ¶ Igitur. et vide quod no. de excep. c. j. in gl. ex eo quod. ¶ Bal. De recusatione Rubrica.

Etiam coram arbitris iuris: qui eliguntur ex necessitate inducta per legem: non habet locum reconuentio quod est notabile. G. nec coram eis pot. opponi causa que non est coram iudice allegata vt. §. qualiter aut versi. item quid si vnam. G. quod no. per arbitris statuti communis perusij secundum Guil. et non ob. ff. de ap. l. scio quia iudex appellationis est iudex totius cause generalis vt. l. per hanc. C. de temp. ap. vide. s. de arbi. §. sed an arbiter. Si in causa suspitionis arbitri sunt discordes eligitur tertius non autem deuoluitur ad superiorem: licet sint de leg. versi. item quid si duo. G.

autorem: secus vbi forte factum notorium est pro quo certa pena a lege statuta est secundum Uin.[a] in sum. not. quod cum agitur de turpitudine: siue de conditione iudicis delega. et causa illa agitur coram arbitro vel alio: iudex recusatus debet iurare de veritate: super his coram illo secundum quosdam. ar. de hoc. C. de eden. l. in aute. de testi. §. j. extra de ap. cum speciali. §. porro: sed certe hoc non seruatur[b] nec videtur fieri debere: quia non debet se prodere: vt infra in titu. de positionibus. §. vij. versi. xix. et quia quodammodo hoc pendet pro iudice est habendus: vt supra versi. quid si de recusatione: vnde iurare non debet: et quia de hoc incidenter agitur secus forte si principaliter contra eum ageretur. C. de iudiciis quotiens[c]. extra de app. interposita in fi. et iunge hic quod no. j. de except. §. viso. versi. facta igitur[d].

Incipit secunda particula. Et primo de actore. Rubrica[e].

Expedito tractatu de iudicibus superest vt de aliis personis in iudicio necessariis videamus. ¶ Et primo de his qui suo nomine agunt: vel accusant vnde prouidendum occurrit de actore: quam de reo. nam actor in causarum discussionibus prior in cunctis habetur. ipse enim causam nititur ampliare. vt. iiij. quest. iiij. c. primo. et in iure preponitur: vt extra de verbo. significatio. forus. §. in omni et naturali consideratione passionem actio precedit: et responsionem petitio. ¶ Uideamus igitur quis possit agere: et quidem omnis qui non prohibetur. simile. ff. de procura. mutus extra de sponsa. cum locum. Uiso ergo qui non possunt agere: sciemus per consequens qui possunt: quia viso vno contrariorum videtur et reliquum. ff. de his qui sui: vel alie. iur. sunt. l. primo. lxxxviij. distin. eijciens palea est. supponamus ergo que possunt excipi contra eum. ¶ Et quidem excipitur contra actorem de etate super quo dic. quod aut est minor. xiiij. annorum: aut maior. si minor excipitur contra eum quod est pupillus vel infans qui non potest agere: vel accusare: vel conueniri: sed tutor eius. C. qui legi. perso. stan. in iu. ha. l. j. et ij. ff. de administra. tuto. l. primo C. de au. pres. l. clarum. extra de appellatio. ex parte: et iunge quod est supra in titulo de arbitro. §. restat. versiculo seruus. et sequent. et infra de primo et secundo decreto. §. restat. et versiculo sed pone quod pupilli: admittitur tamen in casibus. qui non in figura iudicij intentantur: vt in bonorum possessio. petenda. C. qui admitti. ad bonorum possessionem. bonorum quidem. et l. j. C. de iure delib. si infanti. in fin. et in interdicto de liber. homi. exhiben. ff. de libero homi. exhiben. lege tertia. §. sed et si mulier et in populari actio. si commodum spectet ad pupillum. ff. de populari acti. lege mulier. et in dilatione. nam pupillus permittitur se deferre: ex quibus causis non capit. ff. de iure fisci. l. ait diuus in fine. et in iudicio momentanee possessionis: quod potest per quamlibet personam exerceri. C. qui legiti-

e ¶ Incipit secunda particula. Et primo de actore. Rubric. ¶ Sciendum est quod summiste Azo. Gof. et Host. huius ti. materiam tractauerunt super tit. de iudiciis: per hunc modum dicendo quod iudicium est legitimus actus trium personarum iudicis actoris et rei tractant de his tribus. Et primo de iudicibus quorum sunt multe persone ex quibus vt iudicibus non potest constare iudicium. et de his vidimus vt dicit hic autor in princ. sunt etiam multe ex quibus vt autoribus vt reis constare non potest et de his in hac Rub. et se. Azo. igitur de actore primo et statim post de reo tractauit ipse. C. post princi. versi. in persona vero agentis et demum in tit. qui legit. personam habent in iudicio et ibi incipit a minore vt hic autor goff. idem de iudi. versi. item ex defectu actoris. Hosti. eo. ti. §. iij. versi. item attendenda. est bargarotus pragma. j. li. j. versi. nunc de ciuilibus pulchrius sed non tum bene tractauit et minor quod autor ipsum non fuit in diuisione secutus ex quo eum vidit quem allegat. j. versic. sed quid si dubitetur et eo. versic. item illustris per quod suspicor quod ipse viderit post hanc materiam ordinatam. dixit enim ampliando verba Azonis. qui aliquid teligerat in pre. titul. de iudiciis quod in ciuilibus agens solo nomine repellit. Primo ratione sui. Secundo ratione aduersarij Tertio ratione iudicis. Quarto ratione cause. Quinto consideratione sui et aduersarij. Sexto ratione sui et iudicis. Septimo ratione iudicis et aduersarij. Octauo ratione iudicis et cause. Nono ratione cause et aduersarij. Decimo ratione modi vel ordinis. Undecimo ratione loci. Duodecimo ratione temporis. peroptime hec verba competebant autori. et de aliquibus premissis se poterat expedire. Excusari tamen potest quia per illum modum quamplura sepius reperiri oportebat nec tamen in tanta prolixitate huius ti. omnis partitio desit ipsum diuidam in tres partes: quia primo vsque ibi et quidem, continuat tractatum ad superiora et inferiora exprimens procedendi modum. secundo ponit tractatum de causis que repellunt agentem. Tertio in vlti. versic. concludit vtilitatem tractatus cum suasione salutifera pars ij. diuiditur in. vj. partes. Prima de repulsione agentis propter ipsius etatem prosequitur vsque ad ver. et

opponitur cõtra actorẽ: secũda ponit.xxviij.ver. disper-
sarũ causarũ ad id vsq; ad versi. itẽ qđ est filius. tertia
de filiofa. agẽte ponit circa duas chartas vsq; ad ver-
si. Item excipit cõtra actorẽ. Quarta ibi de religiosis
tractat vsq; ad versi. item excipitur cõtra fideiussorẽ.
quinta ibi incipit que in
iv. versiculis
ꝓsequitur alias
causas dispersas interse-
rit. xix. casus
quibus quis
ius sibi di-
cit. & tres quõ
nes vsq; ad
versi. itẽ ꝯtra
prelatuz ibi
tractat de ꝓ
latis admi-
nistratori-
bus canoni
cis vel cleri-
cis agenti-
bus & casuz
quo quis co
gitur agere
vsq; ad vlti-
mũ ꝟ. rediẽ
do ad pra-
cticos Roff.
fecit spẽales
Ru. nume-
ro. xviij. de
ꝑsonis liti-
gãtiũ. q̃ pro
se agere pos
sunt vel nõ
& iste in pro
posito satis
innuit auto-
rẽ Ubert. de
bob. car. mi
hi. ix. §. ex ꝑ
sona actoris in. vij. collũ. versi. si veniat vsq; ad §. sed si
sub arbitro qui mihi incipit char. xij. & distinguit ex-
ceptiones iuris cõmunis & priuilegiatas que magis
cõgruũt. j. ri. prox. vt ibi dicã. Joã. de deo. in cauil. li. iij.
in prin. & circa. de eo qui vult agere & sequẽtib⁹. Uber.
de bo. & plene & pulchre i sua rub. ij. vel prima post ꝓn
ci. profecit autori Guil. de su. modicũ sub rub. de ad-
uocato rei. nepos de mõte al. R. cõtra actorem.

a ¶ l. si. & hoc intelligunt ibi Accur. & Azo. in sum.

Expedito tractatu de oi possessorio adipiscende
recuperande & retinende & id intelligas in agẽ
do vt hic loquitur. cõuictus eni in his nõ haberet legi
timã personã sine tutore vel curatore q; qđ fauore &c.
qđ etiam videtur velle. G. in. l. illa. sed. Cyn. apertius
post Pe. & q; dixi de recuperãda. non ob. lex si quis in
tantam. C. vnde vi. cuius pena non procedit ex inter
dicto possessorio vt no. de causa poss. pastoralis in gl.
sed nunquid.

b ¶ l. j. datur tunc restitutio vt plene not. C. si de mo.
poss. l. vna et per Azonem, C. qui legitimam perso-
nam in fin.

a mas perso. stã. in iu. ba. l. si.[a] C. si per
vim vel alio modo. l. j. qđ Ber. intel-
ligit in pxi. pubertati quoniã ne nego
tiũ recte agit insti. de inuti. stip. §. pu
pillo: sec⁹ scđm eũ in infante: vel pxi.
infantie. qui nullo modo potest esse
in iudicio tamẽ sententia lata tenet
scđm Uber. ne litigãtes principis au
toritate decipiantur. C. de his qui ve-
b nia. impetra. l. j.[b] ¶ Sed nũquid tũc
potest iurare. dic vt. j. de iura. calũ. §.
restat. versi. sed nunquid. ¶ Premis-
sa etiaz vera sunt in pupillo qui fari
potest. ff. de admi. tu. l. j. §. sufficit. & §.
se. siue intelligat quid agit: siue non
ff. rem pup. sal. fo. l. seruuz: lz secus sit
in acquisitione possessionis. ff. de ac-
qui. poss. l. j. §. furiosus: & l. quãuis. §.
c infan. C. de acqui. pos. donatarium[c].
2 ¶ † Si aũt sit maior. xiiij. annis. & mi
nor. xxv. nõ habẽs curatorẽ eodẽ mo
do impedit: q; sentẽtia pro eo sine cu
ratore lata valet: sed cõtra eũ non: vt
dicã. j. versi. porro in specialib⁹ tamẽ
casibus in quibus cẽsetur maior põt
agere vel accusare sine tutoris auto-
ritate: quos habes no. extra de restit.
d spol. ex parte. & xv. q. iij. de crimine[d].
ver. pupilli. idẽ etiã videtur in omni
crimine: si suã suorũq; iniuriã prose-
quat: vt. ff. de accu. q. accusare. et. l. hi
3 tñ in prin. iiij. q. vi. oib⁹. ¶ † Quid si
petat alimẽta a tutore? Rñ. si de faci-
li põt habere curatorẽ dãd⁹ est: alias
euz sine curatore admitterẽ. C. de ali.
pu. pres. l. j. q; hec res dilationẽ nõ ca
pit. argu. ad hoc. ff. de re iudic. l. ij. ff.

e de ser. l. ij. in prin.[e] alias autem regu
lariter contra eum excipitur de etate.
cum suo nomine in ciuili: vel crimi-
nali causa sine curatore i iudicio agit
vt. C. qui legi. per. l. j. & ij. ff. de minor.
l. j. §. pretor. & in pre. decre. ex parte: et
de in integr. resti. cõstitut⁹. C. de aut.
pre. l. clarũ: nisi q; forte a suo debito-
re exigit. ff. e. l. ait pretor. §. ij. vel a cu
ratorib⁹ liberari petit: vt. ff. e. minor.
xxv. an. adito. Idem etiaz extra iudi-
ciũ: vt si velit administrare bona sua
vt. ff. e. l. j. in fine: vel alienare. vt. ff. de
re. eorũ qui sub tuto. vel curato. sunt.
l. j. vel ad honores admitti. ff. de mu.
4 et ho. l. ad rem. ¶ † Si ergo[f] excipis
f cõtra eũ qui ex aspectu representatur
minor: dicas sic: tu es minor. ff. de mi
nori. l. minor. xxv. ann. ij. & l. de etate.
g naz per hoc[g] satis probatur etas: vel
saltem trãsfertur in illum onus pro-
bãdi se maiorem vt ibi. & extra vt ec-
cle. bene. c. vnico: si vero dubiũ est q;
etas se hz ad vtrũq;: seu aspect⁹: tunc
dicas sic. nego vel nõ credo te esse ma
h iorẽ. ff. de proba. cũ de etate[h]: & sic in
cũbit probatio actori: vt. C. de proba.
cum te Jo. not. lxxviij. dist. presbyter:
qđ vbi dubitatur de etate actori incũ
bit probatio. vnde si actor minor di-
citur ipse probabit se maiorem: vt in
i pre. l. cum te[i]. & C. de in inte. resti. mi.
l. si eũ minorez & in pre. l. minor. si ve-
ro reus dicitur minor actor etiaz hoc
probet. C. qui & aduersus quos. l. j. et
in predic. l. de etate. prius tamen di-
ctum mihi placet: vel breuius sm

c ¶ Donatarium. leges digestorum videntur velle q;
intelligat lex codicis contrarium. ibi de hoc dantur
multe solutiones in glo. & sm opi. Joan. ibi nota. quã
sequebatur domi. m. infans qui non intelligit posses
sionem per se non querit: si tradita fuerit tutoris au-
toritate que
rit et per tu
torẽ supple
tur affectus
hoc ergo vo
luit illud se
cus. scilicet
quod in ac-
quirenda pos
sessione per
seipsum est
necesse qđ in
telligat. Re
citabat etiã
ibi domi. m.
opinionem
distinguen-
tem inter rẽ
ad quã po-
terat habe-
re aliqualez
affectum vt
ad localẽ vt
pomum an
nõ puta ad
predium vt
primo casu
acquirat se
cundo non
et Cyn. ibi
infert quod
hec op. pla-
cebat Dy-
no notanti
aliam pe. vi
de per euz.

d ¶ De crimi
ne commu-
niter inci-
pit ex certis causis sic allegatur infra versiculo. item
mulier.

e ¶ In princi. facit. J. de offi. iu. §. fi. versi. iij. dicendum
in princip.

f ¶ Si ergo verba Joan. de deo post Ubertum. vbi su-
pra.

g ¶ Per hanc. s. per aspectum.

h ¶ De etate. Uber. de bo. vbi. s. & Jo. de deo allegãt cũ
queritur sed cõiter incipit cũ de indebito ibi dicebãt
colligi hanc cautelam.

ADDE cui incumbat onus probandi etatem plene
Bartolum in. l. de etate. ff. de minor. Bal. in. l. deo no
bis. C. de episcopis & clericis Baldum consilio. cxiij.
libro tertio et sm minor probetur eoipso q; contrahit
cum decreto ponit Alexand. consilio. xxj. libro primo
et Paulum de castro consilio. cxl. et qualiter debeant
concludere testes super etate vide Baldũ consi. cxij.
li. iiij. et consi. cdxiiij. li. j. Barto. eius consi. incipiente
inter. d. symo.

i ¶ Cum te. in hac. l. & l. proxima hic se. vide de hoc per
Accur.

a ¶ presentia ibi de hoc aliq̄d dixi.s.glo.no.q̄ si contra electū opponitur defectus etatis. vide questionē super regul. infamibus de regu.iur.lib.vj.

b ¶ Dicit vbi.s.

c ¶ Maiorem: vt enim dixi in solutione questionis ad quā nūc remisi per sophisticationes verboꝝ natura affirmatiuarum mutari non dz ibi vide.

d ¶ Sunt per Hoffr. satis plene rubrica de offi. in quo resti. datur min.pe. col.versi.sed querit̄ q̄s.

e ¶ Dicit Ac. in.l.de etate ff.de minor. in fi.ij.glo.

f ¶ Si autez. verba sunt vber.prim i.

g ¶ Quosdaz Accur. in.l.j.C.qui legi ti.personaz. ꝛ de re publica idē no.C. lib.xj.de iure reipu.l.j. ꝛ Dy.in di. quaz posuit super .l.impuberes .ff. de aut. tut. prope finez. dist. tz idez. allegat etiā vtrūq̄. lege si minor.ff. d. re aut.iu. possi.sed vt refert Cy.in pre.l.j. Pe.d bel.negat interlocutoriā tenere ꝯtra pupillū vel minorē indefensum nisi in casib⁹ illarū legum: scz interlocutorijs d mittendo i possessionem z pupilluz vt in primis legibus vel d

vedendo ꝯtra adultū vt i.l.si minor excipit causas spirituales ꝛ matrimoniales de quib⁹ nō est dubiū: cuz in illis teneret etiam diffinitiua de resti.spo.ex pte de indi.c.fi.li.vj.ꝛ sequitur in ver.stez mulier. Et sine dubio.l.j.C.qui legiti.perso.de pnuntiatione loquēdo diffinitiuaz ꝛ interlocutoriam videtur includere quare dici pōt regulā consistere in vtraq̄ et q̄d certos casus exceptos habeat vtra q̄z de qūis s.ver.si autē deficdis pre dixi.

ADDE q̄d nō valet sententia diffinitiua in cā app. contra minores et indefen. vt no.in.l.si alienam .C. de procura.

h ¶ Delusorium scdm vber.pmuz.

i ¶ Credo.s z vber. Joan. vbi.s.

k ¶ Pueri dicebat Vber. ꝛ Jo. postē si iurauit se esse minorez bene posset iurare nunc se tūc in instanti fuisse maiorē puta die seq̄nti iuramētū nisi de certa minori etate iurasset reddit ergo in his aduocatos cautos.

l ¶ Legitime hoc inducit.

Azo.q̄d aut q̄s asserit se maiorem: q̄z vult a tutoribus liberari vel vult admitti ad agendū: vel accusandū tanq̄ maior ꝛ tunc dz pbare se maiorez: vt in pre.l.minor.xxv.ꝛ.l.d etate.idē est si dicit se minorez vt ipse hoc probet pbādo se minorē esse tempore cōtractus: vt in pred.l.si minorē: ꝛ in d. l.cum te.q̄z ex trāscursu tēporis presumitur esse maior scdz Accur.extra de proba.in presentia[a].ff.de iureiu. nam postea.§.si minor: aut negat se maiorē: puta: q̄z tutores volunt finire tutelam dicentes eum puberē esse factum: vt tunc eis incumbat probatio: ipsum puberem factum esse. Jo. de deo dicit[b].q̄d si quis dicit nō suz minor: per consequens dicit se maiorem[c].vnde hoc probat.ff. de proba. ei.C.eo.actor. extra de renunt.super hoc in fi. de hoc nota.in sum.d.m.de probat.§.et quot sunt[d]. ¶ †Quid si vterq̄ negatiue pbant.dicit.Accur.[e] quod forte presumitur minor: argu. C.de proba.siue verius credo q̄d iudex ex aspectu iudicet probationem: prout viderit expedire: argu.in concordan.que sunt.j.versic.proximo in pn. ¶ †Porro si is qui minor esse dicitur dicat peto procuratorem: vel iudex sibi det obijcias contra curatorē vt.j.in titu.de curatore dicemus.sed si velis eum probare minorem: tā in criminali q̄ i ciuili causa poteris: vt negotium differatur.C.qui legi.per totum: ꝛ in pre.l.clarum: si autez[f] nō curas differre causam. dicas dn̄e iudex inspicite eum: vt.C.quādo tu.vel cu.esse desi.aud ecorem: de pe.dis.j. ex his itaq̄.ver.moysi quoq̄.ff.de fer. l.j.§.sane.ff.finium regū.irruptione: ꝛ in pre.l.minor tamē vt omnia caute procedant in dubio.s. cum aspectus se habet ad vtrunq̄ facias pronunciari eum minorem vel maiorez: extra de elec.cum dilecti.ij.q.vj.§.diffinitiua.extra de appel.significante: vel facias ei dari curatorem.ff.de excus.tu.ei qui.C.qui dari tu. vel cura. pos.l.j.C.si aduersus rem iudicatam cum ꝛ minores.ff.de re.iu.acta.et teneas q̄d certi⁹: alias tutius est. extra de spon.iuuenis.ff.de iu.si quis intentione: de pe.dis.in.vij.si quis positus ꝛ.c.qui egit. ¶ †Si enim ageret sine curatore: ꝛ post apparet euz fuisse minorem valeret sententia pro eo: sed non contra eum, C.de procurat. non eo minus.C.si aduer.rem iudi. l.pe.ꝛ fi.ff.de tu. ꝛ cu.l.sciendum.inst.de aut.tu.ꝛ.j.q.iiij.§.fi.ppe fi.et in predi.l.cum ꝛ minores: ꝛ argu.C. de legibus: q̄d fauore: q̄d intellige de diffinitiua secus secundum quosdā[g] in interlocutoria: vt.ff.ex qui.cau.in pos.ea.apud il.§.fi.ꝛ.l.in possessionē §.j.ideoq̄z cum etas est in dubio forte ille scienter tecum litigabit: vt retractentur precedentia: ꝛ in sequentibus iure minoris admittatur.ff.de cur.fur.obseruare.ff.de tu.ꝛ cura.datis ab his.l.seye.vn̄ iudex bn̄ faciet si faciat vtrūq̄ pbare: nec ei⁹ iudiciū sit delusoriuz[h]. ¶ †Sed nunquid iudex potest deferre illi iuramentum vt iuret se minorem? credo[i] q̄ sic: nisi pars altera velit contrarium probare.ff.de iudi.tam ex.ff.de pecu li.licet §.penul.sed ꝛ si ipse offerat iuramētum.credo quod est audiēdus: vt in pre.l.si tamen postea vellet contrarium probare non audiretur: vt.C.si aduer.ven.aut.sacramenta.C.si minor se ma.dixerit.l.penul. q̄z non est verisimile q̄d sit immemor sue salutis vel q̄d falsum iurauerit.j.q̄d.vij. sancimus.C.de non nu.pe.generaliter.extra de proba.per tuas nisi vellet probare tunc se fuisse impuberez cum iurauit vt in pre.l.sacramenta.ꝛ xxij.q.vlti.paruuli.ꝛ.c.pueri[k] cuz tutoris autem autoritate potest minor in iudicio adesse.C. de aut.pre.l.clarum.ꝛ.ff.de admi.tu.l.j.§.sufficit: et tutor semper adesse debet.ff.de aut. tu.obligari ꝛ inst.eo.titu.ꝛ vide.j.de emp.ꝛ ven.§.nunc dicendum versic. illud autem.ꝛ seq. ¶ †Quid si minor fuit in iudicio: sine curatoris autoritate: q̄z forte non habebat.vel habebat: sed non prestitit autoritatez.aduersarius opponit ante sententiam quod ipse non potest esse in iudicio: quare dicit non valere processum: et petit ne iudex vlterius procedat. minor vero dicit omnia bene p[ro] eo acta fore: quare valere debet: vt patet ex superioribus. Dic quod iudex non debet sententiam ferre: nec vlterius procedere.C.qui dari tuto. vel curato.pos.l.in vniuersis.in fi.et faciunt pro ꝛ contra. que nota.C.de procura. non eo minus: et.C. de leg.quod fauore.C.libro.xij.de proxi.sacro.scrin. in sacris. Melius est ante tempus occurrere; ꝛc.vt.C.in quibus causis in integrum restitutio non est necess.l. fina.ꝛ dicit lex q̄d initiata legitime[l]

a ¶Opponere hac ratione distinguunt qdã. an scinerit: vel ignorauerit vt secũdo casu audiatur maxime negotio nõ finito. C.de iuris ꝛ fac.igno.l.error.facit ff.de iu.non idcirco.§.j.in p̃mo casu nõ audiat. nam qui licitã ꝓuocationẽ omisit perpetuo silere dꝫ.C.vt lit.pen.l.fi.

trahitur.ff.de pecul.licet.§.idem scribit:
ADDE qd gesta per minorẽ in cuius fauore ten est sine curatoris autoritate tenent communiter doc.in d.l.non eo minus.ꝛ bar.in.l.si tutor.ff.qui.can.in integ.resti.non est necessaria.

controuersia est finienda. vt.C.q̃ legitimam personaꝫ ha.sta.in iudicio l.fi.ꝛ.C.qui dare tu.vel cu.pos.l vniuersis.argu.th̃ contra qꝛ hoc debuit ab initio opponere[a].iij.q.vj.§.exceptio.C.de procu.ita demũ ꝛ extra de excep.pastoralis qꝛ licet ipse nõ possit vincere: vt valeat minor non tamen potest.vt.s. Sed contra hoc qꝛ non dꝫ iudicium claudicare.[b] Quid si curator nõ velit autorari.de hoc.j. 10 de cur.§.fi.vers.qd si nolit. ¶†Sꝫ qd si minor vult fideiussores dare: vl' iurare se ratum habiturum ꝛ videt qd valebit qd cum eo actum est ar.C.de procura.nõ eo minus. nam in iudicio quasi cõtrahitur: vt.ff.de pecu.lꝫ §.sed si filius.C.si aduersus ven.auten.sacramenta: contrarium credo. Eadeꝫ questio fit: qñ tutor fuit in iudicio non facto inuentario: vel non prestita satisdatione ꝛ facit.C.ar.tu.l.fi.C.de tu.vel cu.qui non satisde.l.in dubium.ꝛ in filiosa.qui litẽ cõtestatus est cum hic ignoret[c]. Itẽ mulier.vel vir minor.xxv.an. maior tamen.xij.vel.xiiij.censetur maior quo ad causam matrimonialeꝫ: ꝛ quo ad alia spiritualia tractanda.prout legitur ꝛ no.extra de resti.spo.ex parte: ꝛ quo ad alios casus ibi notatos: ꝛ.xv.q.iij.certis.sed si fuerit.j.xij.vel.xiiij. annos: tunc non censetur maior imo dꝫ curatorem habere etiam in spiritualibus.vt.xx.q.ij.puella.ꝛ ipse curator autoritate dyoce.episcopi debet causaꝫ tractare: siue agendo siue defendendo qd dic ꝯm papam: put no.extra de eta.ꝛ quali.indecorũ: et vide.j.ver.sed nunquid in casibus[d]. ¶Sed nunquid minor sciens tutoris contumaciam eam non purgãs potest excõicari: dic vt.j.de cõtumacia.§.nunc dicamus ver.fi. ¶Utrum autẽ formabo petitionẽ vel agã contra pupillum vel contra curatorẽ dicam.j.de libel.cõcep.§.iam nũc vers. 11 porro.ꝛ se. ¶†Item opponitur ꝯtra actorẽ qꝛ est prodigus cui bonis est interdictũ vel demẽs vel surdus: vel mutus: vl' fatu⁹: vel orfanus: ꝛ breuiter idem in oĩbus q̃ nõ possunt esse in iudicio sine curatore. Idẽ in muliere luxuriosa.isti.q̃ te.fa.possunt.§.prodigus.ꝛ.§.mulieri.ꝛ.ff. de priuil.cre.l.dabimus.ꝛ.l.vel surdo.ꝛ.l.seq. ff.de postul.l.j.§.fi.ꝛ.l.se.ff.de cur.fu.l.cõsilio.in p̃n.ꝛ.l.curator.ff.de op.le.l.si tibi.§.vni⁹.C.de in iteg.resti.mi.si curatorẽ.iij.q.vij.§.tria.in p̃n.C.de epi.ꝛ cle.orphanotrophos: verumth̃ priusq̃ mẽtecapto ꝛ ꝓdigo interdicatur bonis possunt pro se: ꝛ ꝓ alijs[e] in iudicio esse.nõ eñ est eis administratio bonorũ ipso iure interdicta[f]: sed per iudicẽ dꝫ interdici: ꝛ idem in muliere luxuriosa.ff.de cura. furio.l.j.ꝛ.l.mulieri[g]. ¶†Sed vtrũ mascu- 12 lo luxurioso dabit' curator.hoc nõ est iure cautũ[h].ꝛ est ratio quare dat' mulieri: ꝛ nõ masculo: qꝛ magis in ea ardet stimul⁹ carnis: ꝛ magis opprobriosum est amicis[i] si mulier fornicet q̃ si mascul⁹: lꝫ sit alia pariter in delicto: vt.xxxij.q.vj. ꝑ totũ preterea sexus muliebris magis fragilis.ꝛ debilior est in cõcor.que sunt.j.de ꝓcu. 13 §.j.ver.regulariter ibi.xxxv. ¶†Iteꝫ qd est excõicat⁹[k].ꝛ hoc in quacunq̃ parte litis extra de exce.exceptioneꝫ.ꝛ.c.a nobis.ꝛ.c.cũ inter in fi.extra de of.deleg.prudẽtiã.§.sexta.xxiiij.q.j.audiuim⁹.C.de sacrosan.ecc.plꝫ.ꝛ de epi.ꝛ cle.aut.sed ꝛ q̃cunq̃ ꝛ in autẽ.de sanctis.epis.§.nulli.col.ix.ꝛ auten.col.viij.de priuil.do.hereticis mul.non prestã.lꝫ possit appellare: appellationem prosequi.ꝛ super ea impetrare: extra de excep.c.fi.ꝛ.c.dilecti.et c.dilecte.ꝛ.c.se.vbi de hoc scdꝫ papã[l] idẽ etiã est in reo q̃ recõuenire nõ potest.c.ti.cũ inter in fi: extra iudicium autẽ dicũt quidã qd nõ potest excõicatus appellare: appellationẽ tamẽ ante excõicationẽ interpositã prosequi põt: de quo.ꝛ an in negotijs põt

b ¶Claudicare vt de exceptio.cum inter sup.ꝛ sic primo dicto standuꝫ est. posset th̃ dici reũ si malitiose distulit condemnandũ in expensis vt de except.exceptioneꝫ hoc verũ si dicat ꝓcessum nõ tenere vt ibi no.in glo.ẽt si hoc dico qꝛ aliquib⁹ videtur et si liquiduꝫ est ꝓ actore bñ gestum vt qꝛ publicate sunt attestationes: ꝛ tũc non repellit ꝛ tꝫ ꝓcessus et ex eo fert snia pro minore scdꝫ.d.m. Mar. sy. in pre.l.non eo min⁹ alleg.no.e.tit. neq̃ .ꝛ.l.ita demum aut nõ est liquidũ.ꝛ tunc repelletur.ꝛ ꝓcessus nullus. Sꝫ Ia. de ra.etiam primo casu dicit eum repellendum: sed tenet ꝓcessus ꝛ ista- bit vt cum curatoris autoritate ex primis actio.feratur sententia argu.ff.de rescinden.vend.si id quod.§.j.ꝯm q locus non esset condemnationi expensarum. ꝛ vide Cy.in predi.l.non eo minus: vber.de bo.extra volumen per eandem.l.si id qd tenet idem q Ia.dicens esse in optione minoris desistere a lite tota aut illã cum curatoris autoritate finire.allegat etiam.ff.de ac.emp.l.iul.alias incipit inter eum.§.si quis colludente nec dicatur ꝯm eum qd.ll.ille loquatur in cõtractu ꝛ hic tractamus de iudicio qꝛ ꝛ in iudicio contrahitur.

c ¶Ignoret: de q̃.j.eo.§. sed quid si presente. et versi.seq.

d ¶Casibus: dic vt de iudi.c.vi.li.vj.

e ¶Pro alijs dixi.rof. vbi supra gaudeat qui furioso negotia sua curãda cõmittit.

f ¶Interdicta. ꝯtra hñt a iure curatores legitimos scilicet agnatos.ff. de minori. l.pater.insti tu.de cu.§. furiosi.dicit Ro.lꝫ tales habeant nõ est per id talis eis administratio interdicta.
ADDE dicen.ꝯ hoc vt l. is: cui bonis.ff.ꝯ verbo.obliga.

g ¶Mulieri. de muliere religiosa dic vt de iu.c.ij. lib.vj.

h ¶Cautum. Roffre.dixit me legisse ꝛ non memini.

i ¶Amicis: Roffre.dixit generi ꝛ melius.

k ¶Excõmunicatus: qui separatus est a corpore Christi.et a communione fidelium secus si a primo separatus esset per peccatum mortale etiam si sit infamis: sed non a secundo sic se de isto vestro. ꝛ sequẽ.expediebat.Roffredus.
ADDE Felinum consilio centesimodecimosexto. vbi dicit quod nec suam iniuriam prosequi potest.

l ¶Papam: vide quod ibi post eum ꝛ Hostien.dixit in glo.no.quod.

a ¶ Pap. im vide qd ibi post eum et Hostien. scripsi in i glo. dixit hic Innocen.

b ¶ Seruat de hoc scripsi post predictos in decre. dilecti de excep. in glo. forte agendo.

ADDE qd hoc sequitur ab. in. d. c. dilecti.

¶ Perin. non bene conueniunt proposito casus vel exceptiones: que licet debent victoriã cause si tamen repellunt agentem et multas tales submittit de ista ista vero et se. inquantum de iuramento loquuntur et de versi. j. item quod iurauit. vide. j. de except. §. dicto. versi. sed quero. et versicu. seque. cum sua remissio.

c ¶ Participibus. saluoque habes d sentẽ. ex cõ. si nemini. li. vj.

d ¶ Qd ẽ. iste etiã ver. fuit Rof. ad finẽ titu.

e ¶ Maritus hanc. l. solã ad hoc allegauit Uber. de bonacur. sed Ubertus p. allegabat oẽs tresquo cõpetunt cũ obijcit spoliatio facta ab actorẽ maxime qñ sup eadẽ re: sed ipe vber. dicebat iure ciuili non haberi de ista exceptione spoliationis acta saltem a tertio. inducebat tamen prouerbium quod homo deprẽdatus litigare nõ potest.

f ¶ Jo. de deo li. ij. in prĩci.

g ¶ Infamis et est excommunicatus in casu decre. secunde ne cleri. vel mona. li. vj.

h ¶ Roffre. vide. s. versic. item quod est excommunicatus.

cõtradicere: et restitutionẽ petere no. in pre. c. cũ inter sm papã [a]: sane reo necessario excõicato: ois legitima defensio in iudicio reseruat: vt extra de iudicijs intelleximus et etiã in casu voluntario puta si canonicus alicuius ecclesie voluntarie se opponit ei q̃ est electus in platũ ecclie sue pẽdẽte cõfirmatione electiõis: lz em̃. sit excõicatus: admittet tñ ad dẽfensionẽ ecclie ad quã tenet: ppter qd necessario admittit: si vero p re ppria vel p suo interesse nõ admittet: et sic curia hodie suat [b]. Utrũ hec exceptio in audiẽtia admittat cõ impetrantẽ. no. j. de rescri. p̃sentata. §. rõne forme. ꝟsi. sed qd si cõtra. ¶ Quid de minori excõicatione. R ñ. illa nõ repellit ab agẽdo extra de cle. exc. mi. c. si. iij. q. iiij. Engeltrudã. nisi aliqs pticipet alij in crimine. vel ei q̃ excõicatus fuit cũ pticipib [c]. ex d sen. ex. nup. et c. qd in dubijs. et c. si cõcubine: et iũge hic qd est. j. de excep. §. nũc vidẽdũ. ꝟ. porro. et §. visum. ꝟ. et qm̃.

14 ¶ † Itẽ qd est [d] deportatus q̃ nõ agit. nec conuenit suo noie. sed fiscus qui in eius bonis succedit. ff. de fideius. si debitor. ff. de noua. quo. C. de bo. dã. si quis post: idẽ est in quolibet q̃ amisit ciuitatez. ff. de capi. di. l. j. lz hodie bona damnatorũ nõ publicent. C. de bo. dam. aut. bona cõuenit tñ si deliquit: vt. j. ti. prori. §. item seruus. et se. ¶ Item qd spoliauit reum aliqua re vnde non rñdebit. nisi restituatur: et hoc siue causa sit ciuilis: siue criminalis qd dic vt extra de restit. spolia. frequẽs. li. vj. et c. cõquerẽte. c. ti. extra in anti. iij. q. j. reintegrãda et p totũ et ij. q. ij. p totũ. ex de or. cog. c. ij. C. d rei vẽ. ordinarij. C. de ap. l. j. C. de do. inter virũ et vxo. si maritus [e]. j. ¶ Itẽ qd est apostata scdm Jo. d deo [f]. iij. q. j. c. j. et. ij. et. iij. qõ. iiij. c. j. ij. et. iij. et. ij. qõ. vij. alieni. Premissa iura loquũt i cã criminali. idem tñ in cã ciuili: cum sit infamis [g]. vt. vj. q. j. infames. et. j. ver.

15 pri. ¶ Itẽ qd est infamis q̃ non põt agere. sm quosdã. iij. q. v. cõstituimus extra de testi. lz extra de excep. pre. inter dilectos. C. de infa. l. vnica. li. x. vj. q. j. infames. et ij. q. j. prohibentur. C. qui accu. nõ pos. criminis et pmissa iura loquuntur in causa criminali: idẽ tñ videt in ciuili. iij. q. iiij. c. pe. Rof. [h] dicit qr agere potest ex quo nõ est separatus a cõione fideliũ. extra d decri. ex. mi. c. si. Qui autẽ sint infames i repertorio nostro plene poteris repe

rire: et an possint accusare: dicã. j. in ti tu. de accusatore. ver. itez qd est infa

16 mis. ¶ † Itẽ qd est piurus [i] q̃ nõ põt agere nec habere rẽ quã petit. xxij. q. v. paruuli. vbi d hoc. extra de iureiur. q̃relã. extra de fideius. c. ij. in fi. extra de exce. dilecti. C. de trãsac. si q̃s maior. ¶ Itẽ qd rẽ quã petit renuntiauit vel abiurauit. extra de rescrip. ex parte. j. ¶ Item qd non appellauit. j. decenniũ. extra de elec. cũ dilecti. et d ap. romana. §. j. lib. vj. ¶ Item qd nõ est appellationẽ prosecutus infra terminũ competentẽ. extra de app. cũ sit romana. et c. psonas. ¶ Item qd pactum vel cessio ex qua agit fuit psonale et nõ reale. vt extra de trãsac. veniens. et ff. de pac. in persona. et l. contra iuria. §. si filius. extra de insti. cum venissent. de prebẽ. nisi. in fi. de deci. ex multiplici: vel cõtinet speciẽ symonie. extra de trãsa. cõstitutus. j. q. ij. quãpio. ¶ Itẽ excipit qd patrocinatus fuit alij petẽti rẽ quã ipse nũc petit. extra de transac. ex literis. ¶ Item qd non recuperabit rem: nisi restituat quod bono animo a colono in cã est expensum. extra de in integ. resti. c. j. ¶ Itẽ nemo cogitur inuitus agere. C. vt nemo inuitus agere. vel ac. co. l. nemo [k]. ¶ Itẽ qd nõ dedit libellũ vñ non rñdebitur ei. extra de libel. obla. c. j. iij. q. iij. offerat. qd dic vt. j. de lib. cõ ce. §. vtrũ. ¶ Item qd non dedit sufficientẽ cautionẽ de lite psequẽda: vel pena soluẽda si succũbat. vt. C. de epi. et cle. aut. generaliter. et C. de li. cõte. aut. libellũ. que sunt. iij. q. iij. et C. de dila. autẽ. qd fieri. sed hoc de consuetudine nõ seruat. qd dic vt. j. de satisda. §. j. item quod per se non proponit factum: qd tamen facere dz extra de iudi. pastoralis. ¶ Sed quid si sit vniuersitas: q̃ per se non agit: quo narrabit: de hoc not. ibidem. sm papã [l]. ¶ Item qd propter viri maleficium vxor nõ debet puniri. extra de pignoribus. ex literis [m]. ¶ Item qd iurauit non accusare vel nõ agere vel nõ cõuenire. extra de accus. veniens. extra de rescrip. ex parte. j. ¶ Item conuentus de dolo excipit contra actorẽ qr alter similiter qui tenebatur soluerit: naz vno soluente ceteri liberant. ff. de dolo. si plures. j. aut. vt spõ. lar. §. rursus. ¶ Item quod actor nõ seruauit fidem: vnde nec ipse seruare te

17 netur: iuxta illud. ¶ † Frangenti fidem fides frangatur eidem extra de

k ¶ Nemo. vide de hoc. j. versicu. pe. multi.

l ¶ Papã. j. vt ibi scripsi sup. j. glo.

m ¶ Literis: etiam si maritus esset hereticus quod dic vt de hereticis decreuit lib. vj.

a ¶ Agere. dicit Azo. & Host. nisi sit seruus principalis.
b ¶ l.j. & in casu illi^9 .l.3 dño absente agat pro recuperãda: & pro retinẽda: & pro adipiscẽda nõ aget. vt no. Accur. C. qui legi. perso. l. vlti. & azo. ibi in sum.
c ¶ Ubi de hoc l tex. & gl. enumerat Ho l. in sum. de iud. §.iij. ꝟ. item attẽdenda.
d ¶ Accusari. est sciẽdũ q in §. olb^9 statim allegato hꝫ duplex lfa vna q pe na huius. l. non cadit in seruum alia sine nõ. pma pl^9 amicat tertui inch. zũ pmiser^9 excepta. l. in li. zc. & hanc habuit Ros. q dixit hoc p tet. l. iul. zc. th vtraq lfa bona ꝫ quo satis ibi i gl. vt. j. accusari nõ possit illa. l. ad penã pecuniariã possit th accusari ad corpalẽ dãnati cũ ea. l. puniunt pu blicatiõe tertie ptis bonorũ: ꝫ non cadit i suũ illa pena vt ꝫ. de accusa. in princi.
ADDE plene pbat. l. d. §. omnib^9.
e ¶ Accusat. hãc instãtiã dabat ros. j. q. q̃re seru^9 ꝫ crĩe accusabat & n accusabat. adde bar. q q̃ rei publice interest maleficia punire e de sent. excõ. vt Hãr. ff. de si. de iusso. si a reo §. vitra ad. l. aq. ita vulneratus. in si. expedit.

iureiur. peruenit. ij. C. de pac. cũ proponas. ¶ Item qꝺ est seruus q non potest pro se: vel pro alio agere^a in ciuili vel criminali causa: nisi in specialibus casibus qui habent. C. de iud. seruus. C. de preci. impera. of. l. j. C. ꝺ qõni. l. j. C. si per vim vel alio modo pos. tur. su. l. j. ^b C. vbi cause fisca. l. fi. ff. de iudi. vir certis vbi de hoc. ff. ^c ꝺ reg. iur. qꝺ attinet. conueniri tamen possunt ciuiliter & criminaliter accusari^d. l. iuli. de vi priuata. & in ei^9 accusatione seruantur que in accusatiõe liberi seruãtur. ff. de accu. l. hos §. si seruus. & §. omnib^9. Interest tamen q si volo agere ciuiliter contra seruum: tunc concipiam libel. in personam dñi. vt pꝫ. j. de solu §. preno tandum. ver. verum si ex. & se. & de pecul. cleri. ver. ceterum. Si vero criminaliter: tunc concipe libellum vt dicit. l. ff. de accus. libellorum que est. ij. q. viij. dño autem conceditur defendere illum. vt. C. eo. l. ij. ¶ † Sic ergo patet q excõicatus qui non cõuenit sed conuenitur. vt extra de iudiciis. intelleximus. similis est seruo q non accusat sed accusatur^e. & vide. j. versi. item seruus. ¶ Item qꝺ est statuliber i. libertas est sibi sub conditione relicta. qui pendente conditione pro seruo habetur. ff. de statulib. l. statuliberum in medio tempore. & l. statuliberi a ceteris. in prin. ¶ Item quod cõmisit crimen lese maiestatis^f. ¶ Itẽ quod est heres adhuc infra deliberationis tempora constitut^9: huius enim rerum alienatio & diminutio per. l. est interdicta. vñ sup eis nõ pñt actiões exercere. vt. ff. de don. l. donatiões. ij. l. fi. C. ad. l. iul. ma. l. fi. ff. de iur. del. ait pretor. §. j. e. ꝫ hꝫ ricis vergẽtis. ¶ Item qꝺ est tutor & est accusatus de suspecto: vnde non agit vt tutor: l3 non sit ei interdicta administratio. vt. j. ꝺ tu to. ver. si autem perpremissa. nec etiã finito officio. vt. j. eo. titu. ver. ¶ Item tutor. Idem etiam potest dici in prelato de dilapidatione suspecto suspi tione probata. extra de symo. l3 hely. ver. q vero. extra de accusa. c. si. iij. q. ij. quia ea. extra de do. & contu. veritatis. de offic. delega. venerabili. tales enim non possunt alienare. vt in pre. concor. ergo nec rem in iudicium deducere. vt. ff. de iure deli. ait pretor^g. ¶ Item quod est ab heretico heres institutus. vnde non potest pro hereditate agere. C. de hereticis. cognoui

illũ expediri si delinquat ali^9 aũt delinquẽs l3 nõ accuset a seruo p aliũ poterit accusari: in ciuilib^9 autem iõ regulariter nõ agit q actiões sunt de iure ciuili. ff. de orig. iur. l. ij. ad si. j. col. cui seru^9 nõ participat: imo quo ad id hꝫ pro mortuo. ff. de reg. iur. l. aũ pe. nec hꝫ cõ munio[n]ẽ edi cti ciuil' nec p[ro]p[ri]o. ff. qui testa. fa. pos. q testã §. si seruus.
mus. & in pred. decreta. vergentis. et eo. titu. si quis episcopus. ¶ Item vir & vxor prohibentur inter se famosas intentare actiones constante matrimonio. ff. rerum amo. l. j. C. eo. l. diuor tij. in casu tamen specialiter virum^h vxor deferens commendatur & de bonis eius certam partem cum fisco partitur. vt. C. li. x. de his qui se deferũt l. vnica. ¶ Item serui cõtra dominos vel econtra. C. an seruus ex suo facto l. fi. ff. de iudi. lis nulla. ij. q. j. §. prohibentur. arg. contra. xxiij. q. iiij. si eccle sia. dic. vt. j. de accusatione. versi. item quod est libertus. ¶ Item quod est libertus qui non auditur contra pa tronum vel patronam vel parentes vel liberos patroni maxime l famosa actione vel que famam sugillet nisi hoc impetret. ff. de excu. tut. nequaq. ff. de obsequiis a libe. pa. pres. l. j. et l. nec serui. & l. sequen. extra de seruis non ordi. de famulis. instit. de pena tem. liti. in fine. ff. de in ius vocen. l. sed & si hac. l. §. pretor. et. l. quicũq. §. j. & C. e. l. j. et. ij. C. q & aduersus quos l. fi. prohibet etiã petere resti. in integrum aduersus patronum. C. qui et aduersus quos. l. fi. quod dic vt ista de restitu. in integ. §. primo. versicu. item propter. non potest etiam accusare vt dicam infra de accusatione. versi. item quod est libertus. ¶ Item quod est ascriptitius qui non admittitur contra dominum & forte: nec ecõ uerso. C. lib. xj. in qui ca. co. censi. domi. ac. pol. l. ij. ¶ † Item quod fuit cõtumax vel inobediens iudici: & ideo debet ei satisfacere quem contempsit & etiam aduersario de expensis: & ideo nec cauere quod in terminis compa rebit prĩusq absoluatur. ff. ex quib^9 cau. ma. sed & si per pretorem. §. actio versi. sed & si dum. & versi. idemq. ff. de iudi. eum quem. extra de dolo & cõ tu. actor. lib. vj. iij. q. v. quisquis. xj. q. iij. absit. & c. certum. extra qui filij sint legi. per venerabilem §. rationibus. versic. qui autem superbierit. et versi. cuius sententiam. extra de maior. & obe. c. ij. ¶ Item quod est furiosus: qui nec pro se nec pro aliis agere potest. iij. q. vij. §. tria. in princip. & q. ix. indicas. extra de succes. ab intesta. c. fina. ff. de codicil. l. ij. & ꝫ. versi. item opponitur. ¶ Item quod reo dedit noxam seu damnum. ff. de noxa. act. l. cum seruus^k. iij. q. j. reintegranda secundum Joan. de deo. ¶ Item qꝺ

f ¶ Maiestatis. sic 9iun xit Uber. de na. cui^9 fuerũt isti duo ver. & ꝟ. item qꝺ est cũ se.
g ¶ Pretor. q modo illa lex nõ dat regulã vide. j. c. §. in princ. vlti. co.
h ¶ Uxor. q p tactũ fideicõmissũ insti tuebat hꝫ dẽ nõ capacem ipam vt aliã inxta ibi no.
i ¶ Liberos et nõ hꝫ des. Item nec extraneos hꝫ des C. ꝺ i nuov. l. ij. vbi not. q̃re extrane^9 hꝫs liberi si bꝫ reuerẽtiã ff. ꝺ obse. & li berto zc. l. heres. q th dꝫ extraneo hꝫ di p[at]roni quam zc. no. Ross. vbi ꝺ edictis. sup. iij. edic.
k ¶ Seru^9 nõ pbat. ad qꝺ iducit est. l. sũpe. & sic allegat eã Jo. ꝺ deo. canil. li. iij. vbi de patresa. Itẽ vber. de bo sub ver. si cõ ueniet. alle. sup rubrica. ꝟ. in ceteris actionibus aliter ponit hec verba. j. ibi vide.

a ¶ Relegati. vide. J. de cessa. actionis. §. j. ver. illud etiã queritur. ⁊ remis. al's ibi dabo.

b ¶ Filiusfa. istud membrũ vltra duas chartas durat includendo. versi. sed cum clericorum.

c ¶ Primus. verba vber. de bona. ⁊ rof. vbi de edictis in tertio edicto.

d ¶ Emãcipa re. sũt q̃ttuor tres pbant iura q̃ allegat q̃rtũ ad dã: ⁊ hic cas⁹ no. isti. qui. mo. ius pa. pot. sol. §. fi. ⁊ dixit de re sti. i li eg. cõstitut⁹. post prin.

e ¶ Legatuꝫ ff. de adop. nõnũq̃. ⁊ l. seq.

f ¶ Sꝫ ħ. iste fuit roff. de edictis. sup tertio edicto.

g ¶ Gñalr. vt ibi no. de q̃ gl. supr⁹ fuit iste vsi. ⁊ d. m. ad illius declaratõeꝫ diuidebat q̃ttuor casus il loꝝ q̃b⁹ reuerẽtia debet de iure ciuili ⁊ de il lis l. illa nõ loquit̃ q̃ in ius nõ vocã tur. e. ti. l. ij. et dic vt ibi no. Scõs il loꝝ q̃b⁹ dꝫ ex verbis ⁊ mẽte edicti ptoris: ⁊ illi cũ venia vocãt. vt i ħ. l. fi. C. d' in ius vocan. Ter ti⁹ illoꝝ q̃b⁹ debetur ex mẽte vl' iter ptatione vt socer socr⁹ ⁊ i his loq̃ ħt lex illa: vt ibi no. in fine glo. Quartus quibus ex naturali equitate condebatur. vt hi de quibus loquitur iste ver. ⁊ istos in ius vocari nulla lex vetat.

ADDE vt ibi per Alex. de imo. quid de eo qui lenanit de facto fortte. vbi Bal. Ang. Pau. de ca. tenent q̃ in ius vocari non potest sine venia. et sicut nec pater adoptiuus: ⁊ ibi dicit Bal. quod hac ratione videtur q̃ non possit esse testis pro eo quem leuauit. tamen Bar. tenet contrarium in q̃one ver. cum inter dñm si monẽ: ideꝫ tꝫ bal. ⁊ Sal. in l. parẽtes. C. de testi. ⁊ l. l. testis idone⁹. c. de test. ⁊ q̃ magister vl' doctor possit i ius vocari sine venia: tꝫ Jo. d' plã tea. in §. penales. isti. d' ac. defensor aũt vniuersitatis sine venia i ius vocari non pt̃ ꝭm Ang. l. d. l. gñalr. Bal. i. l. sꝫ si hac. §. q̃ manumittit. ff. e. ti. Quid i nouerca et priuigno, de ibi vide.

de eadem re nõ potest eodeꝫ tp̃e ciuiliter: ⁊ criminaliter agere. ff. vi bo. ra. ptor. §. j. ff. de publi. iudi. interduꝫ. ff. loc. si merces. §. culpe. dic vt. J. ver. itẽ pponens. ¶ Jtem q̃ est bannitus ff. ex qui. cau. ma. sed ⁊ si per ptorem §. actio. naꝫ deportato cõparatur. vt no. insti. q̃. mo. ius pa. po. sol. §. relegati[a]. ¶ Jteꝫ q̃ agens fami. her. nõ est coheres: nec cõmunionem hꝫ cuꝫ possessore. ff. fami. her. l. j. ff. de excep. fundũ. ¶ † Jtem q̃ est filiusfa.[b] qui nõ potest agere cõtra patrem vel contra eũ in cuius potestate est: etiã cuꝫ venia. C. de in ius voc. l. fi. ff. e. l. gñaliter. ⁊ ff. de iudic. l. is nulla insti. de pena te. lit. in fi. nisi in certis casib⁹. Primus[c] si velit agere de castrensi peculio: vt in p̃. l. is nulla. ⁊ de fur. si quis vxori. R̃n. j. C. de in ius vo. qui in ptãte vl' de quasi castrensi q̃ hodie redactum est ad similitudineꝫ castrensis. vt. C. de inoffi. test. l. fi. §. in his itaq̃. de quo iam dicã. Scõo in cã alimentoꝝ. C. de alen. li. a pa. l. fi. ff. de agno. lib. l. si q̃s a liberis. §. si vl' parẽs. Tertius si petit emãcipari in illis casib⁹ in quib⁹ pater cogitur eũ emancipare[d]. ff. de condi. ⁊ demon. si cui legatum[e]. ff. si q̃s a pa. fu. ma. l. j. ⁊ fi. C. de epi. au. si lenones. ⁊ C. li. xj. de specta. ⁊ sce. ⁊ leno. l. fi. Quart⁹ si cũ reuerentia factũ patris arguit: dicẽs se ab eo pviolentiã de possessione expulsum: nõ vt crimen intentet: sed vt possessionem recuperet. ff. de accu. hi tñ casus §. liberi. in cã eñ criminali fili⁹ non agit ꝯ patreꝫ: vt. q̃. q. j. §. phibentur. ver. liberi. Quintus si patri sit hereditas relicta vt filio restituat: fili⁹ agere põt: vel vt restituat: vel vt de ea nõ dissipanda caueat. ff. ad treb. l. imperator. emãcipatus etiam nõ põt nisi venia impetrata. vt. C. de in ius voc. l. fi. sed tunc nec in criminali vt dixi: nisi in eũ iniuriam cõmiserit. vt. C. de pa. po. l. iij. vnde nõ potest cõtra eum agere de furto sed act. in factuꝫ sic. vt C. de dolo. ma. si superstite. de hoc. J. de accusatore. ver. item q̃ est libert⁹. nec potest etiã petere restitutionẽ in integrũ aduersus patrem. J. de in integ. resti. §. j. ver. item pp̃ter: ⁊ hoc sic ne sint patres naturales siue adoptiui. ff. de in ius voc. parentes. ⁊ l. se. ⁊ l. adoptiuũ. ¶ † Sed[f] nũquid edictũ de in ius voc. locum hꝫ si discipulus magistrũ: vel iuuenis senẽ sine venia in ius vocat: videtur q̃ sic. ff. e. gñaliter. nã personas quib⁹ reuerentia debetur nõ possumus in ius vocare sine venia vt ibi: at seni debetur reuerentia. ff. de iure immu. semp. q̃. q. vj. anterioꝝ. ver. illud etiam. e. ꝫ. de trãsla. quãto. ⁊ magistro. vt. ff. de do. Aq̃lius regulus. xcvj. di. q̃s dubitet. viij. q. j. qualis. vj. q. j. sacerdotes. sed non est ita. ⁊ p̃. l. gñaliter[g] loquitur de reuerentia paternitatis: vel patronitatis: ⁊ iunge hic q̃ no. J. de do. ⁊ cõtu. §. restat. ver. sed etiã vocans ⁊ se. sed nõ econuerso: pater potest cõtra filiũ agere. ff. de iudi. l. is. vbi de hoc. nã intra domũ dꝫ inter se ⁊ filium ortas dirimere q̃ones. C. de pa. po. si fili⁹. ⁊ l. congruentium. C. an seruus ex facto suo. l. fi. interdum tñ pater petit filiũ per interdictũ de liberis deducẽdis. al's exhibendis. ff. de li. exhi. l. j. §. j. et l. iij. in prin. a quo repellitur si eũ exposuerit. vt. C. de infan. expo. l. ij. ⁊ extra eo. c. vnico. Jtem potest ꝯ filium agere vt eũ alat. vt. J. qui si. sint leg. in prin. Jtem ⁊ in alio casu. vt. C. de pa. po. l. j. Jtem in castrensi pecul. vt. C. de indi. l. is nulla. ff. de in ius vo. l. adoptiuum: ⁊ hoc cũ ciuiliter agitur. nã criminari potest pater filium. ff. ad. l. cor. de sic. audiũ: ⁊ criminaliter agit contra eum. vt. C. de pa. po. l. tertia[h]. ¶ Sed que est rõ q̃ criminaliter agere põt ⁊ non ciuiliter. R̃n. quia in criminalibus consilium capit psonam patris p filijs. ff. de adulte. nec enim. Jtem no. q̃ id quod dixi in filio locũ habet in nepote ⁊ omnib⁹ descendẽtibus. ff. de in ius voc. sed si hac. l. §. liberos. sed videtur ꝭm canones quod potest filius conqueri de patre: ⁊ ecõuerso ciuiliter ⁊ criminaliter. q̃. q. vij. queritur. ⁊ xxxv. q. vj. c. j. ⁊ argumen. C. de pa. po. l. iij. ⁊ no. J. titu. proxi. ver sicu. Jtem quod est frater. ¶ † Sed ⁊ filiusfa. licet sit maior tñ sine patris[i] consensu contra quemlibet extraneũ non agit nec conuenitur: nec in iudicio esse potest: et si sit nullum est iudicium. vt. C. de bo. que lib. cũ non so[illegible]

h ¶ l. iij. ⁊ d' pses intam quã pt̃ dici voluerit vt ibi. ⁊ fi. per hoc intelligas q̃ sequitur.

i ¶ Patris. qui non sit vilis homo nec bannitus. ff. so luto matrimonio. si cum dotem. §. si pater propter. et §. sequenti. et de iniurijs. sed si vnus. §. filio. et §. sequenti. J

a ¶ Necessitate. et ibi in.j.gl.accur.reddit rationem: qr ipse non est integer homo sed medius que rō non approbatur. super quo vide ex.in pre.§.in scda opinione vbi inuenies distinctionem Jac.de are.

b ¶ Viaticulo.i.quod in via portatur pro expensis in studio.

c ¶ Pris. te- xtus dt ini- to pre et est cas⁹ qn ma rit⁹ vrgit ad inopiam et dos est am pla.

d ¶ Factū. et cū quatuor sint actiōes in factuz de q̄ lex loquit ibi not.

e ¶ Statuūt. hoc tenuit antiq gl. in p̄.l. fort. sz l additiōe te nuit Jnū p l.velut.C. d asses. cū as- sessores nō recipiāt de publico: et tn̄ qd acqui rūt est velut castrēse. Itē qd miles ex militia acq rit lz nō ex publico est castrēse.ff. d castre.pec.si forte g idē i aduocato q militat. vt i l. aduocati. de aduo.di- uer.ind. Itē cū ista sala- ria puatorū succedāt il- lorz loco q̄ dabātur de publico. & c. de voto magne. vs. cū igitur.

lum.in.ij.col.versi.necessitate[a].C. de anna.exce.l.j.§.fi.et C.ad mace.l.fi.cō sensus em̄ hic exigitur ad solennita- tē qua deficiente nullū est iudiciū.ff. de transact.cū hi.§. pto.hoc tn̄ fallit in tribus casib⁹. Primus est qr si ab- sens sit agit p sumptu seu viaticulo[b] nō recepto. Scda p furto sibi facto. Tertius qn pater vel patris procura tor abest: vel si pater est p̄sens: est tn̄ senex vel demens sic qd nō potest fi- lio agenti: vel defendenti ꝯsentire.ff. de iud.si longius.ff.si cer.pe.cū fili⁹. ff.de pcu.filiusfa.rn̄.j.ff.so.ma. si cuz dotem.§.eo aūt tpe.et §.nec non etiā illud.ff.de iniur.sed si vn⁹.§. filiofa. idez si filia agit sine ꝯsensu pris[c]. in casu.C.de coll.aut.qd locū. In factū quoq actiones filiusfa. exercere pōt ff.de ac.et ob.in factū[d]. Sed et in alijs quatuor.s.in actione iniuriarū qd vi aut clam depositi cōmodati.ff.de ac. et ob.filiusfa.et in pre.l.lōgius.et.ff.de 23 iniur.l.lex cor.§.in lege. ¶ † Item cū agit de peculio.ff.ad mace.l.vsq.in q tn̄ sic distingue: qr peculium aliud ca strense: aliud quasi castrēse: aliud pa ganū: siue rusticanum: qd subdiuidi tur: quia aliud est aduentitiū: aliud pfectitiū vt colligitur insti.per quas per.no.ac.§.sancitū.et C.de inof. test. l.fi.in prin.C.de bonis q lib.cū opor- tet.§.j. Castrense est qd in castris q̄ri tur.ff.de castren.pe. l.castrense.et.l.si forte. Quasi castrense est qd ex publi ca causa in ciuitate queritur vt sala- ria ex publico vel ex aduocatione vel notaria: vel doctrina: vel medicina: vel assessoria et sīlibus publicis salarijs. C.de aduo.diuer.indi.l.fori tui. C.de episco.et cleri.sacrosancte. C.de inoff. test.cum antiquis.ver. de alijs autē. et in pre.l.cū oportet.et.C. de asses.l. velut. Qui enim stipendia de publi- co habent dicūtur quasi castrense pe culium habere.vt in pre. ver. de alijs autem. nec intelligas qd per pre.l.cū antiquis moderni aduocati dicātur

habere quasi castrense peculiū vt ser- ui hic habeant illud pcipuum quod lucrantur: quia ibi loquitur de eo qd publice percipiebatur. erant em̄ con- scripti i matricula et salaria de publi co pcipiebant. nec ob.p̄.l.fort.que in telligitur sm illā sm Al.papien. nisi forte in aduocato fisci vel pauperū: et similib⁹ qui alicubi statuūtur[e]. in p̄ missis aūt casib⁹.s.cū agitur de pecu lio castrensi vel quasi castrensi bene agit filiusfa.absq patris ꝯsensu.ff.ad treb.imperator.ff.ad mace.l. ij. qr in his maior cēsetur.vt in p̄.l. vsq.et.ff. qn act.de pecul.est an.p totū[f]. opor- tet aūt eum docere qd sit castrense vel q̄si si negel nec prius lis cōtestabit. et pbatur hoc.ff.de pec.l.iij.§.j. dn̄s tn̄ Accur. dicit[g] qd cū agitur de castrēsi vel quasi necessarius est patris cōsen sus: p pre.l.cū nō solū versus prin. sed tu dic ꝯ. vt iā dixi: p eo tn̄ facit pre.l. cū nō solū.§.sin aūt patre.versi.simili 24 quoq modo. ¶ † Sed qd si filiusfa- milias qui vult agere de peculio ca- strensi vel quasi sit minor.xxv.an.nū quid dz curatorem habere: dicūt qui dam q nō: tu dic qd habebit curato- rem bonis ei⁹ datum sm qd intelli- gitur.C.de bo.ma.l.j.§.j.et de bo. que li.l.j.et.l.fi.§.sin aūt scda.et in auten.vt li.ma. et a.§. j.et.ij.et.C. de auto. pres. clarū.ar.extra de eta.et quali. indeco- rū.et.c.ex rōne nō dico persone: qr ei q in alterius potestate est nō datur cu- rator.C.de cura.fur. l. fina. respon.s. ¶ Aduētitiū aūt est qd ex successione materna: vel ex alia iusta causa puē- nit.vt in pre.l.cū oportet.C.de cod. si lic.et in hoc nō potest agere filiusfa.li cet actiones ad eum spectent sine pa tris autoritate cū earū exercitium: et vsusfructus talis peculij[h] ad eū spe- ctet.C.de bo.ma.l.j.et in pre.l. cum nō solum.§.vbi aūt.ff.de iud.si longius 25 §.si filius. ¶ † Profectitium vero est quod filiusfa.de rebus patris acqui rit seu qd ex eis puenit: vt qr ex mo-

q in.d.c.ff.de iudi. datur regula q filiusfa.non potest esse in iudicio sine consensu patris et illa regula est ge neralis et non potest intelligi nisi in casibus in quib⁹ ipse filius agit vt agere potest: et sic quando pater nō habet vsumfructum qualitercunq non habeat vel qr nolit: vel qr non possit: qr si hret ex ercitiū acti. ꝯpeteret pri nō sibi vt ea l.§.vbi aūt. et postea ab illa rla exci- pit cās bn̄fi ciales: de q- bus pr n̄ hz se itromitte re: qr dz mi- litare nō sic i alijs nō bn̄ ficialib⁹ i q bus fili⁹ no militat: vn̄ dato qd pr nō habeat vsumfructū nec sit legi- tim⁹ admi- nistrator sal tē dz iterue nire ad ite. psonā filij p illō.c.filij. et dt paul. de cast. se vere putare qd hec fuerit mēs operat. Tn̄ cōmu- nē opi. et Ja- riū ei⁹ qd h referoz ei⁹ ꝯsi.iiij.

h ¶ Peculij: iuste quesi- ti: als sec⁹: quia de tali astricto re- stōni nec v- sus necvsus fruct⁹ cōpe- tit pri.ff. de acq.pos. qd seru⁹.et.ff. p soci.l.quod autem. et vide quod dicam.j.de te.spg me- bri.post Jac.de are.sui consilij.membro.v.

f ¶ Totum. bene facit de sepul.licet in fi.lib.vj.

g ¶ Dicit.in.l.cum non solum in glo.magna.ante fi.et similiter Vin.ibi enim concordat.sed communiter il lud improbatur: vt sequitur quod probat.l. miles.§. j.ff.de castren.pec.coniuncta lege qui potest inuitis. ff.de reg.iur.inducitur etiam lex.ff. de fur.si quis vxo ri.post princi.ff.ad mace.per quam hoc tenet Gui. de suza.alle.etiam.ff.de indi.l.lis nulla.et de minor.l. iij. §.sin autem.

ADDE quod Bal. quem sequitur pau.de cast.dicūt

ADDE q Bald.in.l.j.ff.de his qui sunt sui vel alie. iuris tenet dominium rerum male acquisitarū trāsire in patrem: quia qui soluit vsuras transfert dominium et a sponte soluente recessit et filia que etiam non po- test nec stare in pcedēti ergo relinquitur q patri que- ritur Alex.d.l.quod seruus conatur defendere opini. Bar.que concordat cum Jo.an.hoc ibi vide et Ang. q etiam tenet opi. Bar.consi.ccvij.in fi.

¶ Sancimus. et no. extra de peccu. nō iniuste. in. j. gl.
¶ Quidā. refert Gui. de su. in. l. vi. C. de pig. qd p illā. l. dixit Pla. indistincte psumi p tpe et dicit qz non habetur lex que melius id dicat.

c ¶ Dixit in summa. C. de bo. que li. versi. qd si dubitet tū hoc dem attribuit ac cur. Jo. in. l. cū opz. i pn. C. de bo. q li. qd et ibi approbat. d. m. si mortuo patre qd eēt cū fre plz qd tz illa gl. in fi. s. qd probet agēs et sic p cedit dictū Prlei l. j. q. cruiq. q ponebat frem agētē et iudicauit p filio. ADDE qd pbet agēs tz abb. sen. consi. xxxvi. vbi pōit mltas psum. q faciūt pro filio.

b ¶ Azo. et gui. d īnza.

z ¶ Et bag. cauil. titu. s. ad fi. j. col. et eadē sunt verba Uber. de bona. e. ti. et loco.

f ¶ Solu3 bñ allegat ibi gl. ma. in fi. Ottonē hoc dixisse.

g ¶ Quotiēs aliqui dissi suūt an debeat pena corporalis et ic nō req vit per. l. nā qd. ff. ad tre. et. ff. de his q sui vel ali. j. sunt. l. si al fami. i pecuni. la et tūc zsentire z qz fieret executio i peculio. Ja. de are. nō reqre bat zsensū

dica pris pecunia multa lucrat⁹ est in his fili⁹ nō agit. na3 totū cedit pri vt insti. p quas p. no. ac. §. j. et in p. l. cū nō. Itē nec noie pris vt piūcta psona admittit̄ sm quosdā: qz cū filiofa. nō fit iudiciū inito pre vt sic corrigat̄. C. de pecu. exigēdi. et est spāle sm eos in peculio: vt filius nō admittat̄ tāq3 cōiūcta psona: ne forte id fiat in fraudē vt in p. §. fili⁹. et ar. x. q. ij. si econom⁹ et. ff. si cer. pe. cū fili⁹. vel verius dic qz admittat̄ piūcta psona. ar. C. de test. a sancimus [a]. ¶ † S3 qd si dubitat an 26 ex pfectitia vel aduētitia cā fili⁹ que b fierit dicūt quidā [b] psumi qz ex pfectitia ad instar vxoris. ff. de do. inter vi. et vxo. qm⁹. extra de do. inter vi. et vx. c. ij. ar. Z insti. de le. agna. suc. l. si. Az. c dixit [c] attēdēdū esse an pr sit inops: et fili⁹ sit diligēs in arte sua. et tūc presumit̄ p filio: an vero ecōtra: et tūc p pre C. arbit. tu. si defunctus. al's aūt non pōt filiusfa. agere sine zsensu pris nisi vt dixi. veruū th Azo [d] exigit pris cōsensum. in his th in quibus sibi ac d quiritur vsufruct⁹. et nō in his in quibus non acquiritur qui no. C. de bonis que liberis. aut. id est. Ot. vero et e baga. [e] exigūt tm vbi vsus. pri nō querit̄. ideo qz nō vult vbi aūt pri nō qritur qz nō pōt: tūc nō exigūt: vt j. f pre. l. cū nō solū [f]. Tertiū dicūt . . . idiciū cū filiofa. cōuento patre . . . zsensu habitū tenet. ff. de mino. . . . §. sed vtrū ibi et qdē in ptāte . . . tiens et c. ff. de fideiu. si dubitet . . . ff. de nor. ac. quotiēs. et. l. seq. ne . . . h. sm eos l. cu3 nō solū: qz loq . . . de vrbanitate: alio qn iā esset in . . . tris ptāte: cōueniret fili⁹ vel nō: . . . ere th nō pōt hodie sm eos: vt in . . . z. l. cū nō solū. sed nec olim poterat . . . ere nec actiōes suo nomie mon . . . nisi in casib⁹ q sunt in p. l. si lin . . . de ac. et ob. Immo earū exerci ti . . . si pris erat cōpetebat. ff. de in . . . sed si vn⁹. §. filio. et no. in p. l. si lōgius. §. j. Alij dicūt qz si filiusf. pōt hodie ex delicto zueniri: et olim et poterat pter zsensum pris. vt in p. l. quo g tiēs [g]: s3 nō ex zctu. vt in p. l. cū nō solū. nec ob. p. l. deniqz. qz ibi in zuētiōe bñ interuenerat zsensus pris: s3 ex cā iudicati potuit zueniri: qz reo iudicata nō est vētilāda sed executiōi mādāda. e. de indi. si pretor. ff. de minor. minor. xxv. an. cū fideius. ff. de excep. rei iudi. l. ij. vel sm Lanfr. loquit̄ sm sua tpa sm que poterat conueniri filiusfa. sine consensu patris et tenebat

vbicūqz deficiebat rō quare cōsensus requirit̄ et de hoc per Cy. in. l. cum non solū. parte. ij. in. viij. q.
ADDE pe. de anc. zl. lxxij. l. ci. visis oībus et singulis.

h ¶ Judicio. dicit Uber. pre. l3 per Ball. l. multi fatui vi cerent contrarium.

iudicijs vt ibi: hodie th nō pōt: vt in pre. l. cū non solū. tu dic vt dixi. S. ver. 27 sed et filiusfa. ¶ † Cōsiliū th est vt sem per patris zsensus requiratur etiam in delictis: et hoc si fili⁹ maior sit: si vo minor sit nō sufficit pris zsensus i iu h dicio [h]: qz fili⁹ pupillus pris cōsensu obligari nō pōt. vt. ff. de verb. obli. l. fi. §. j. insti. de inuti. sti. §. pupillo. et vide. ff. de pecul. l. j. §. ij. nā sicut i stipulatiōe ztrahit̄ cū pupillo: sic et in iudicio. vt. ff. de pecu. l3. §. sed si filius. Dādus est ergo ei curator cui⁹ autoritate conueniat̄: nec ob. qd filio in pris ptāte zstituto curator dādus nō est. C. de cur. fur. l. fin. qz verū est qz psone dari nō pōt: sed liti vel rei sic: vt in p. l. cū nō solū. et in aut. vt li. ma. et aui. in prin. sed nec isti⁹ curatoris sufficit autoritas sola: im necessarius est cū ea pris zsensus. im autoritas tutoris vl curatoris operat̄ vt iudiciū ipsi⁹ minoris in pleat p illā. l. vt perinde habeat̄ q si maior esset. ff. de acq. pos. q mis. infans. imo aliqn min⁹ facit tutoris vel curatoris autoritas: quā minor etas: qz l3 illa interueniant th nihilominus dat̄ ipsi minori in integ. restitutio qd nō fieret: si maior esset: cautela est ergo qn vis zuenire filiūfa. minorē qd facias patrē zsentire: et facias etiā sibi dari curatorē ad lit. 28 sm Uber. ¶ † Sed qrit̄ vtrū pater cogat̄ defendere filiū: dicunt qdā qd in delictis: et in ciuilibus nō pōt cogi vt defendat tanq3 defensor vt extrane⁹: sed vt pater et legitim⁹ administrator sic: ar. in pre. l. quotiēs: et. ff. ex q. ca. in pos. ea. hoc aūt. §. j. vbi dr qz tu. et cu. et hmōi administratores cogūtur captis pignorib⁹ et alijs remedijs defendere vel remouent̄ ab administratione. C. de pecu. eū quē. vbi videt̄ innui qz si velit ab administratiōe cessare nō cogūtur quasi sit in eorū electiōe: vel dic hoc verū esse in pecu. et defensoribus. l3 in tu. et cu. et sub⁹ est electio iudicis: vtrū velit cogere an remouere. et vide. C. de admi. tu. l. fi. pr aūt videt̄ oino cogēd⁹: qz remoueri nō pōt. et vide. C. de bo. q li. l. fi. §. necessitatē. S3 i nūqd in publicis iudicijs pōt filius agere zsensu pris: dicūt qdā [i] qz nō. C. de bo. que lib. cū nō solū. §. et fili. sed ibi loquitur in pecuniarijs causis: vñ dic z: qz qd ad ius publicū ptinet nō refert inter patrē et filiū. ff. ad treb. nā qd attinet et videt̄ ex psum. ff. ad. l. iu. k d adul. iter liberos. §. fili⁹. et. j. filiusf. [k]

i ¶ Quidam. Accur. in p. glo. magna circa fi. alternatiue et th sy vinc. dr hoc verū si ciuilr vel crimialr agat̄ p eū vl z eū si ordinaria via agat̄. s. oblato libello vl institu ta accusatiōe: sec⁹ si ex officio suo iudex procederet z eū qz tūc zsensus nō reqrit̄ qb⁹ casib⁹ inquiri possit. vide ifra de iu. §. §.

k ¶ Filiusf. ... pmi dicūt leges illas correctas p. l. cū nō solu3. an aliqd patri deperire

posuit vide.s.eo.col.plus dicit guil.de su.q etiã in pri uatis delictis non requiritur patris consensus.ff.de nor.quot.de condi.fur.l.iiij.de iniurijs.sed si vnus.§. filio.et.§.si filius.

ADDE qd Bar.dicit in.d.l.inter liberos.§.filij.ff.de adul.qd ille leges nõ sũt correcte.z vide Bal.in.l. si filium.ff. de his q sũt sui vel alieni iuris.Au ge.in.d.§.fi lius.Pet.de anc.cõ.lxxij.

a ¶Cõuenit. et an tũc sa tisdet de rato vel de in di.sol.vide i fra de syndi co.§.sz qrit.

b ¶Lãf.z Al be.papiẽ.q dicit sic ser nari dicebat q ẽt pp̃ter necessitatez casus vel cri mẽ puniret si erat,crimi naliter ac cusat⁹: fili⁹ poterat da ri curator p sone: sicut al'a fit in.l. fi.C.de sen. pas.sm illa parum facit qz pater de portat⁹ non habebat filiũ in ptãte.

c ¶Forte sic dixit Uber. de bona.

d ¶Cõsentiat ita ibi Acc. i magna gl. vel sm gui. de suz.inter loquatur iu dex prc:edi posse cum fi lio sine p̃ris consensu z propter iudicis autoritatẽ valebit iudiciũ ff.de minor.ait pretor.§.quid tamen alia iura ad idẽ. ibi vide in gl.hic no.pro dicto p̃ri.§.interpellari suf ficit.facit.l.si longius.ff.de iud.coniuncta cum.l.non tantuz.ff.de fideicõ.lib.§.sine iusta z.l.neq₃ infantes §.j.per quas probatur qñq₃ presentẽ cõsentire nolen tem haberi pro absente et tẽpore absentie audiretur: ergo et tunc.

ADDE vt per bar.in.d.l.non solum.

e ¶Cõpulsus ad istas.ll.z ad.l.ij.ff.de iudi.circa princi.Respõdetur q aliud est autorizare vel agere:aliud consentire de hoc loquitur sm Accur,sed gui.de suza dicebat contraria loqui cum quis cogitur ad id ad qd tenet hic ad id qd tenetur z iuris executio nõ est iniuria.ff.de iniurijs.l.iniuriarũ §. primo.

29 ¶† Hoc quoq₃ scias sm hõbon.qd que de patris ɔsensu habendo dicta sunt locũ habẽt qñ filius agit vel cõuenitur ex ea cã ex qua nihil patri q̃ritur vt p̃dixi. Porro si ex ea cã sibi cõpetunt actiones vel etiã tenentur al f teri ex qua patri queritur vsuf.tũc pa ter hz earũ exercitiũ:z in eis ipse agit g a z conuenit[a].C.de bo.ma.l.j.z in pre. l.cum non solum.ij.ver.vbi autez in vnum:z hoc in aduentitijs.nã in castrensi vel quasi non est necessari⁹ patris cõsensus vt supra dixi: sed certe non bene video qñ in aduẽtitijs patri nõ queritur vsufr.cũ.l.cũ oportet dicat ei in oĩbus vsufr.q̃ri. Unde in 31 tellige p̃missa cũ patri acquirit vsuf. sed ipse eũ respuit:z de hoc cõstet: tũc h enĩ obijciat eidẽ de cõsensu patris.C. de bo.ma.l.j.z in pre.l.cũ no solũ.§.j.

30 ¶†Sed qd si pater nolit cõsentire fi i lio agẽti in casib⁹ vbi est necessarius k ei⁹ cõsensus.Rñde coget per officiuz iudicis captis pignorib⁹.vt in pre.l. cũ nõ solũ.ibi necessitate p offi.q.zc. instit.de satis.tu.z cu.§.quibus.z de vẽtre.inspi.l.j.§.ex hoc edicto: ibi ergo zc.ff.de dam.infec.l.iiij.§.j.vel an tñ vel mulcta inducta.ar.ff.de vẽ. l inspi.l.j.§.ex hoc rescripto.ver.cogenda.vel sm Lanf.[b] per mis.in pos.bo. b eius.ff.de in insvo.satisq₃.lz patri ne gabitur vsuf.ar.insti.de acq̃si.per ar 32 rog.§.fi.ff.si ex nox.cã aga.sicut vsuf. c §.fi.Uel forte[c] sufficiet patrẽ iterpellari ad hoc vt iudiciuz valeat lz nolit cõsentire.ff.vt in pos.leg.vel fideicõ. d l.j.§.nõ exigit sed tuti⁹ est si ɔsentiat[d] ecõtra videt q cõsensus patris non valeat q inuit⁹ cogitur.ff.de aut.tut. l.j.§.fi.z.l.ij.ff.qd cũ fal.tu.autẽ.l.no e uissime.§.qd si compulsus[e].extra de spõ.cum locũ.xx.q.iij.presens.credo tñ eũ cogendũ sicut dixi si grãde preiudiciũ filio paret: nisi iustã causam proponat:quare consentire nõ debet ff.de lega.j.hmõi.vt de nolẽte fiat volens.lxxxiiij.di.c.fi. ¶Sed quid si iurauerit non consentire.respõ.nihilominus cogetur:cum non potuerit in preiudiciũ alterius iurare:z fiet ei remissio iuramenti.ff.ad mu.l.fina.in princip.z.C.qui mili.non pos.l.j.lib. xij.et cum periurus sit imputet sibi: quia ita temere iurauit:sicut al'a dici f tur in iuramen.ca.sm Uber.de bo.[f]

¶Quid si nullo mõ vult consentire. g Respon.[g] detur curator bonis: in autẽ.vt li.ma.z.a.in princi.ff.de cur. bo.da.l.fi.ff.ex quib⁹ cau.ma.ab hostibus.in prin.si enĩ absens est qs in sta descã puta peregrinatõis vl captiv⁹ ab hostibus: dabitur curator bonis si non est qui eũ defendat.vt in pre.l. ab hostib⁹.z.C.de postli.re.l.iij.nõ tñ dabit persone.vt.s.dixi. ¶†Sed nũquid poterit per ep̃lam vel nũciũ cõ h sentire si absens est[h].arg.qd sic.ff.de acqui.here.l.si quis mihi bona.§.iussum extra de of.dele.prudentiã.rñ.j. i extra de tẽp.or.nec ep̃i.Ubert.de bo.[i] k et Ja.bu.[k] z Odof.notauit q presentialiter corã iudice cõsentiet ad similitudinẽ tutoris.ar.ff.de aut.tu.obligari.§.pupillus.z.§.tutor.l.z accipiẽtis.z insti.e.§.fi.z ar.de pe.dist.j.quẽ penitet.in prin.extra de sen.ex.qd de his.in fi.gerit aũt pater legitimã administrationẽ tanq̃ tutor in bonis fi l lio delatis.C.de bo.ma.l.j.[l] vel dic qd [illegible]bitur curator bonis qui cõsentiat vi[illegible] patris.ar.in pre.l.cũ non solũ.§. 32 final[illegible] scd̃a. ¶†Sed certe feci citari filium [illegible]mi.in casu in quo eget patris conse[illegible] nõ compareat: queritur an debeam [illegible]tti in pos.causa rei ser. respõ.si ille co[illegible]enitur ex casu castrẽsi:vel quasi suffic[illegible]uz vocari:nec est necesse patrẽ vocar[illegible].ff.ad mu.l.ij. ff.de castr.pec.miles[illegible] z debeo mit. in pos.z hoc si ille sit e[illegible] legitime: sed si agebam de peculio [illegible] quo pater habet vsumfructum z i[illegible] proprietatem:tunc non potest fieri [illegible]tio ni i si patre citato qui est legitimu[illegible] administrator.vt.C.de bo.que li.l.[illegible] cũ op₃.§.vbi aũt:si vero agebã ɔtra [illegible]lũ sup p̃fectitio peculio; tũc ẽt nõ d₃ fieri missio: qz p̃r ad quẽ totũ ptinet debuit ɔueniri:nõ fili⁹ q nihil i eo h₃

f ¶Ubert.de bo.qd vide. j.de iur.cal. §.viii.post pn.zvis sive ẽ de teste.§. pe.ver.qd si qs.z de ci.§. j.in fi.facit etiã qd dixi [illegible] calis.33.de quo scpsi de off.or.qz plerisq₃.in glos. pe.li.vj.

g ¶Rñ.sm Jac.Bal.

h ¶Absens ẽ intellige.i. nõ p̃ns i iudicio z sic ẽt itellexit gl. in.l.cũ nõ solũ hoc dixi. et si p̃r lõge abesset nõ ẽ necessarius nuntius vel ep̃la p'.l.si longi⁹.ff.de iudi.

i ¶Ubert.de bo.et de bona.et lz hoc teneat.rñ. det tñ ad.ll. allegatas [illegible]ra vt statiz [illegible]am.

k ¶[illegible]bu.in meis scriptis Ja.bu.tenet primã per.§.iussum.

ADDE q eadẽ tenet Bar.in.d.l.cũ nõ solũ.qz aliud consensus aliud autoritas.

l ¶.l.j.mutuauit autor v̄ba vber.q dicebat leges illaloq in autoritate prestãda pupillo.sed pater habens administrationẽ in bonis filij gerit vt pater nõ vt tutor alle,eãdẽ.l.z facit qd dicã in ver.lz pone q lis.i fi.

a ¶L.j.facit qđ scripsi post Inn.de ap.ex rõne.sup fi.j.gl.v.qđ etiã dr̃ ⁊ de ↄcel.pb.post electionẽ.ad fin.in glo.sniam istam.

b ¶Dicit vbi.s.post prin.mag.glo.

c ¶Tu dic ↄ.⁊ sic est hodie approbatũ.de pc.q̃ gñatr.§.j.li.vj.

sentẽ.ex peri.rec.per totum.

ADDE vt p Bar.in.d.l.cum nõ solũ.v.quero.qđ si preceptum.

h ¶Illoꝝ.distingue causas vt dicet.j.ver duobus.versi.proxi.

d ¶Quintuꝫ sic dixit Accur.in pdi.mag.glo.⁊ est huius dicti rõ:qꝛ tutela est publicũ munꝰ autoritate:sed vtilitate priuatũ.insti.de excu.tu.in prin.i publicis aũt muneribus nõ curatur patria potestas in qbꝰ filiusf.loco pr̃is hr̃.ff.ad tre.nam qđ in pn.ff.de his q̃ sui vel alie.iur.sunt filiusf.⁊ facit v.ꝫ nunqđ i publicis.s.e.

e ¶Illud.et sic no.accursius.i.l.cuꝫ nõ solũ.ad fi.mag.gl.

f ¶Edoceri.vide.j.d sin di.v.sed qđ si cã.

g ¶Dicit.nõ dicit sic apte vt dicit guil.qđ vide in p.glo.magna.ex qua ego puto Accursiũ intellexisse casum conuersum.scꝫ qđ sine li.cõtesta.fit preceptum i cõfessum vt fieri solet cum non sit snia ⁊ tenet preceptum sed qñ fit post cõtestationẽ tunc proprie fuit iudiciũ ⁊ snia.⁊ sic non tenet:pro primo dicto facit.l.pinde.in fi.ff.ad.l.aquili.vbi dicitur ꝙ snia nõ hꝫ locum in cõfessum ⁊ vide qđ ibi no.in fi.vlt.gl.⁊ sic est veꝝ ꝙ talia precepta non reqrunt solennitatẽ sniaꝝ.de qua de re iu.c.vlt.li.vj.C.d

possessionẽ.ff.de acq̃.pos.l.possessio §.j.ff.ex q.ca.i pos.e.fulcinius.§.si qs.ac. 33 ¶†Sꝫ qđ si ↄuenit sup aduentitio peculio.i q̃ pr̃ nihil hꝫ ⁊ filio agẽti ⁊ fugiẽti cõsentire dꝫ:nũqđ ppter eiꝰ ↄtumaciã pr̃e nõ vocato sit mittẽdus in pos.peculij:rñdeo sic qꝛ tũc ipse filiusfa.dꝫ ↄueniri suo noĩe:et si dicat ꝙ pr̃ debuit ↄsentire:rñ.veruꝫ est in iudicio sed si filius nõ venit q̃re debuit pr̃ citari.vt ↄsentiret frustra eñ ↄsentiret si filius nõ ageret vel veniret.ar.ex q̃.ex cau.in pos.e.l.ij.ꝫ ergo ordinariũ iudiciũ sine pr̃is cõsensu nõ valeret:valebit tñ extordinariũ.s.missio.ar.C.q̃ ad bo.po.admi.l.j.[a] nã ⁊ video ꝙ fit missio ⁊ ↄ pupillũ ⁊ ↄ minorẽ.ff.ex q.ca.in pos.eat.hoc aũt.⁊.l.pupillꝰ.§.adeo.ff.de bo.aut.iud.pos.si minor.cautela tñ est qđ et pr̃ citet.⁊ facit insti.de acq̃si.per arro.§.fi.ꝫ aũt filiusf.nõ possit suo nomine agere tñ bñ põt esse pcurator alterius.ex de pcur.nõ iniuste.ff.eo.filiusfa.§.ipse quoq.ff.de mino cum mandato.⁊ pcuratorem facere in pmissis casibus in quibꝰ ipse põt agere.vt in.e.l.⁊.j.de pcu.§.j.v.itẽ ꝙ cõstituens. 34 ¶†Sed an egeat patris cõsensu cũ pcuratorio noĩe p alio agit.Ac.dicit[b] ꝙ sic.ar.in pre.l.cũ non solum.rñ.j.in fi.⁊ de anna.exce.l.j.in fine.C.mãd.l.iij.C.ad mace.l.fi.idem dicit.G.na.⁊ sm hoc nõ intelli.decr.nõ iniuste.nã nõ admittit qs p alio:qñ ⁊ p scipso admittat:ꝫ qñ qs admittat p se non p alio.ff.de postu.l.j.§.ij.cuꝫ eñ oporteat eũ satisdare de iudicato soluẽdo.vt.j.de satisda.§.expedito.in prin.non possum hoc facere cũ nisi reputetur habere.tu dic cõtra[c].ar.ff.de in ius vo.questitum.et.l.sed si hac lege §.fi.⁊ ar.ex q̃ mat.ac.phi.cum in tua.⁊ de testi.ꝫ.gerit ei personã eius p quo agit.ff.de pcu.l.j.in pn.⁊ in fi.xciij.di.c.fi.xciij.di.c.j.⁊ ad hoc facit.ff.e.filiusfa.§.ipse qꝫ.ex.e.non iniuste.qđ aũt p se nõ põt agere illud inductum est in eius fauorẽ ne ledat in re sua.vñ nõ dꝫ i eiꝰ lesionẽ in alijs retorqueri.C.de le.ꝙ fauore.hoc aũt damnũ ⁊ emolumen-

tum ad alium spectat.ij.q.vj.biduũ.⁊ ideo nõ procedit rõ dñi accur.Sed nunqđ tutor aget ↄsensu pr̃is.rñ.nõ vt in p.l.questitũ.[d] 35 ¶†Quid si filiusf.contra ipsum patrem agat qđ põt qñ ꝙ vt predixi.dic ꝙ non est tunc necessarius eiꝰ consensus.arg.extra de ac.ex parte.⁊.c.olim.qꝛ omne beneficiũ legis est ampliandũ in aut.cõsti.que de digni.§.illud.[e] vel dic ꝙ dabitur filiofa.curator ad litem q̃ aget cuius officiũ lite finita cessabit.institu.de auto.tu.in fi.ff.de tute.l.iij.§.si pupilli.in fi.prout no.in simili casu extra de rescrip.edoceri.[f] ¶Sꝫ nũ 36 quid tenet preceptum ei sine patris consensu factum non videt cum sit snia.vt.ff.de iudi.si debitori.ar.cõtra qđ tꝫ ⁊ qđ non sit sentẽtia vt.ff.ad.l.aqui.proinde.Accursi.dicit[g] ꝙ si fiat post lit.conte.teneat.secꝰ si ante.mihi videtur:quod si non lꝫ ei minꝰ sine patre.s.contestari litem multo fortius maius.s.recipere preceptũ totiꝰ cause.C.de preci.impe.of.quotiens.ff.de reg.iur.non dꝫ cui.⁊ ex de deci.ex parte.xcv.di.illud.⁊.ca.ecc.lx.iiij.di.gesta.extra de senten.excõi.cum illoꝝ.[h] Et no.ꝙ si in causa in qua preceptum datur libellus fuerit oblatus fit lit.contesta.alioquin non:qđ dic vt no.ex de elec.dudum.ij.[i] ¶Sed an filio coram arbitro agenti pater consentiet videtur ꝙ sic cũ arbitria sint redacta ad instar iudicioꝝ.C.de iud.rem non nouam.⁊.ff.de arbi.l.j.dic ↄ sm Accur.[k] ff.de pecu.l.iij.§.sed et si filiusfa. 37 ¶†Sed pone ꝙ lis est cõtest.cuꝫ filiofa.sine consensu patris nunqđ pater.coget consentire:si forte fuit omissuꝫ:⁊ si postea ↄsentit an valebit:rñ non cogetur.nec etiã spõte consentiens proficit:quia iam stetit in iudicio sine patris voluntate.argumẽ.C.de auto.tuto.obligari.§.fi.⁊ insti.eo.tit.nam ante lit.conte.debet consentire sicut ⁊ cautio rati.in princip.prestatur.ff.de procu.põpo.§.rati.que simplr̃ prestatur ad iudicij securitatem.argu.ↄ.ff.de iudi.ꝫ per quam.l.L.an.dicit ↄ.sed ibi ratum habet is cuius nomine egit.[l]

i ¶Dudũ.ij.in gl.ꝫ põe.⁊ vide.j.de sent.p.§.ij.v.est q̃ꝫ.

k ¶Accur.in gl.mag.de qua.s.cui ẽt ↄtinuat sequẽs qđ.ꝫ Gui.de su.respõdet legi sequẽ.qđ ibi nõ dr̃ ꝙ possit litigare:ꝫ possit cõpromittere.vnde tenet ꝙ i his casibus q̃bus acq̃rit vel acq̃ri pt patri vsusfructꝰ necessariꝰ erit cõsensus pr̃is coꝛã arbitro als non.iuxta dicta.s.versi.sed qđ si dubitat.Symon vicen.sm Jo.distinguit inter arbitruꝫ ⁊ arbitratorem vt primo casu idẽ quod in iudicio per pdictam legem.j.ff.de arbitris.secundo casu obliget pater de peculio.ff.de peculio.licet.§.sed si filius.quod apparet.qꝛ talis arbitratus non dicitur sententia sed transactio sicut de venditione sic facta si titius fuerit arbitratus.C.de contrahenda emptione.lege finali.institu.de emptione.§.item pretium.

ADDE de hoc vt per Bar.in.d.l.non solum.

l ¶Egit subdit.Ac.hoc vero filius nõ patris sed suo

ff.de ne negocijs gest.l.si pupilli §.si ego.eodē ēt mō rñde ad.l.ff.q satisd. cog.in.ata incipit si aūt.qdā tñ ꝯ.[a] vt.j.§.i.sed an valeat tūc.❡Et nun- quid valēt acta habita in tali cā di- cit Jo.Bal.qđ sic maxime testibus mortuis.vt.C.de testi.l.fi.nō eñi rō- ne eoꝝ q̄ pducta sunt in cā dr indi- ciū nullū.sʒ rōne psone filiusfa.q̄ in- habilis erat ad agēdū ab initio sine patris consensu ꝛ hoc vt facultas p bationū nō angustet̄ sed salua sit.C. de hereti.qm̄.in fi.ꝛ.xxiij.q.ij.q̄s.q̄s.et ff.de testi.curēt.itē facit ad hoc qꝛ ex inutili ꝯctu trāsfertur dñium[b].vnde bur.pcessit vēditio vt infirma ꝛc.vt no.ff.de dolo.l.elegāter.§.j.Itē vtile nō dʒ p inutilē vitiari.C.de do.l.san cim⁹.C.de iure do.sine generalis.ex̄ de elec.illa.ꝛ.ar.ad hoc ex̄ de testi.pñ tata.ꝛ.c.cām q.C.de arb.l.pe.ꝛ.ff.de of.pto.barbari⁹.ar.tñ ꝯ.C.si a nō cō- pe.iu.l.fi.ex̄ de ap.vt debit⁹.in pn. ꝛ de iudicijs at si clerici.in princip. cū suis ꝯcor.ꝛ.xj.q.j.in clericoꝝ que 38 pñt i ꝯriā rñsionē mouere.❡†Quid si filiusfa.egit iniuriaꝝ sine pris con sensu:ꝛ fuit lis conte.demū pnūtiat̄ nullus pcessus p.l.cum nō solum.§. j.nunq̄d per talē li.conte.est actio p pemata:videtur ꝙ non.cū non sit le- gitime conte.vnde p non facta ha- bet.arg.in his q̄ no.extra de appel. vt debitus.in prin.ꝛ.C.ne de sta.de- func.l.si mater.nam ꝛ bonoꝝ possef sio admittit̄ nisi petat̄ per filium in fra legitimum tps.C.q admit.ad bo no.pos.l.j.Et ꝑterea hec actio odio- sa est qꝛ datur ad vindictā ꝛ ideo re- stringenda.ff.de li.ꝛ posthu.cum; q- dam.de pe.dist.j.pene.nec in ea dat̄ minori restitutio.ff.de mino.auxiliū ꝛ hoc credo verum.audiui tñ aliq̄s

contrarium asserentes.arg.pro eis. C.de anno.exce.l.j.in fi.[c] ❡†Utrū fi liusfa.possit facere pacem de morte patris.no.j.de homi.ver.illud antē. ❡Sed qūo filiusfa.potest obligari sine consensu patris vt in pre.l.cum non solum.contra illud.ff.de verbo. obli.l.fi.§.j.rñ.non obligatur princi paliter.sed per obliquum.s.post con 40 sensum patris habitū.❡†Sed qd si pater filio dedit generale manda- tū vel generaliter consensit vt ageret vel se defenderet contra quēlibet vł in oībus causis quas hʒ.[d] videt̄ suf- ficere qꝛ tñ facit generale mandatū quantum speciale.ff.de admi.tuto.si duo.in fi.cum suis concor.[e] Et ar.ff. pro socio.actione.§.renuntiare.ꝛ.ff. de iniur.sʒ si vnus.§.pcuratore.C.de bo.q̄ lib.cum oportet.§.sin autem.ar gu.ꝯ.ff.de mino.illud.§.si talis.ff.de aut.pres.obligari.C.ad velle.iubem⁹ C.de aut.ps.clarum.ꝛ.ff.de acq.here. si quis mihi.§.ꝛ putat generaliter.ꝛ §.iussum.ff.de ritu nup.gnalr.[f] Sʒ dic ꝙ sufficit gnale nec pater cogat̄ se pius consentire.ar.C.de cur.fur.l.j.i fi.Gnale eñi mandatum semp suffi- cit nisi dicatur ꝙ speciale exigatur vt no.ff.de procu.pompo.in princi.nec est iure cautum quod hoc exigatur speciale mandatum sed opponit̄.nā videt̄ de mente.l.cum non solū spe ciale exigi vt pater inquirat causam quare agere vult filius.vnde alij di stinguunt vtrum ita dixit mando vel concedo vt possis agere contra P.ꝛ.G.ꝛ oēs alios contra quos cau sam habueris vt tunc valeat:an dixe rit generaliter non expresso aliquo speciali vt tunc non valeat.argumē. ff.si quis cau.sʒ ꝛ si quis.§.quesituʒ. ꝛ.C.qn̄ muli.tu.offi.fun.potest.aut.

noie agebat.dicit Sy.vel dic meli⁹ qđ ibi indetermi- nate reqrat̄ ꝯsensus.ppter qđ sufficit qñcūq ꝯsentire sʒ in.l.cū nō solū determinate.i.ab initio.vñ nō suffi- cit fieri qñcūq asstat.§.iussuʒ.de q.j.iij.ꝟ.inducit ad hoc qđ reqrat̄ consensus añ li.ꝯte.§.eo tpe.in.l.si cuʒ dotē.ff.sol. ma.de q §. dicā sup p. ꝟ.de qb⁹ de termiato ꝛ i determina- to ꝯsensu re mittit ad ea q̄ scpsi.C.ad mace.l.fin.
[a] ❡Cōtra in- ter q̄s sunt gui.de su.ꝛ old.qui sup l.cū nō solū dicebant ꝙ cū lex nō re quirat certū tps consen- sus oī tpe poterit ꝯsen tire iducit. ff.de petiti. here.si q tē pore.de rei vē.si āt.§.j. ad exhib.l. signi.§.si q̄s ꝛ p hoc vult Old.etiam rñsuʒ ad qđ nē q̄ sequit̄ l ver.sʒ q̄d si pf.cui so- lutioni quo ad illā non obstat.ff.so luto matri- mo.si cū do te.§.eo aūt. tpe.imo fa- cit p.cū ibi dicat̄ filiaʒ ante lit.con test.penite- re posse ptʒ in ipsa ꝯtestatione nō ꝯsensisse.sʒ prius ꝛ forte prius.nā ob.Et lex obligari.§.tutor.ff.de au.tu to.qꝛ aliud in tutore cuius autoritas reintegrat pu- pillum non sic in filiofa.pʒ primū fm.ff.de ver.ob.l. fi.§.j.instit.de inuti.stip.§.furiosus.ꝛ de facto vide- mus filiusfa.esse magne discretionis: q̄s patria ptās non minuit.facit.ff.ad tre.nā qđ in pri.item videm⁹ eos etate grandeuos quinquagenarios ꝛ vltra non est.ergo de illis ad minores equatio faciēda satis di- ci pōt cum Cy.qđ opi.speculatoris quā si modo.ꝛ pe tr.sequuntur sit vera eo casu quo pater est legitim⁹ administrator:qꝛ.s.vsumfr.agnouit.tūc eñi a princi. litis actor debuit esse p'iura p eos inducta.si ꝟo non agnouit vsumfru.cū solū in signo repudiationis req ratur consensus.ꝛ ne litē resuscitet qñcūq hoc signū

ꝛ consensus interuenerit satisfactū erit illi legi.ꝛ sic ꝑ cedat opi.Lanfr.Guil.ꝛ Oldr.cum vero extra illa bo na filius conuenit vel cōuenit̄ cū in illis possit esse in iudicio hodie sicut olim.restat quod cōsensus nō re- quiratur vel dubitanti an requiratur: sufficiat ꝙ qñ cunq inter uenerit ad predicta fa- cit.ver.sed quid si du- bitatur.ꝯ.e. ADDE vt per Paulū de cast.con sili.liiij.vbi mētionē fa- cit d hac ad ditio.
[a] ❡Dominus de hoc da- bo remis.su per rubrica de emptio.
[b] ❡In fi.di- uersitas illa fundat̄ sup varietate o- pinionū q̄s vidisti.ꝯ.ꝟ. sed quid si dubitat̄ et certum ē ꝙ si lex filiusf- fa.ff.de act. ꝛ obli.non sit correcta non proce- deret qđ qꝛ si teneret iu dicium ꝛ cō testatio.ꝛ vi de.ꝯ.ver.su per.nunq̄d in publicis tamen for- matur q̄stio qñ propter causam illā pronuntia- tū est proces sum nullum.licet forte non sic pronuntiari debuerit. facit.ꝯ.ver.pxi.ꝛ vide qđ dixi.ꝯ.char.j.eo.ti.super ꝟ. quid si minor.
[d] ❡Habet.dictum Old.dixit.ꝯ.versicu.sequen.sed p̄ po ne quod lis.
[e] ❡Concor.multa induxit Martinus de fano ad istā partem.ꝛ ad contrariam in questione de qua infra dicam.Et multa videre potes in.§.quesituʒ infra al leg.ꝛ in omnibus brocard.de officio ordina.capitu- lo.ij.in gl.ij.ꝛ sup ca.ꝛ.xxiij.di.q̄s.q̄s.ad solu.brocar.vi de.Jacob.de bel.super pred.l.si duo.in solutione cō- trariorum.
ADDE quod sufficit generalis consensus.Bal.con si.cliij.lib.ij.
[f] ❡Gnalr.facit cle.de elec.c.fi.

a ¶De bo.fact. p ipso de pcu.q ad agendū.li.vj.

b ¶Spālis.ɀ expssius allegat.Sy.in aut.de equal.dotis.§.fi.ver.finautem.

c ¶Iasfuz.mar.de fa.q satis disputat hūc casum l qōne.pr filio.vbi tz etiā spāli casu expsso gnalē aditū nō tenere indu cit sic hūc.§. gnalis consensus non sufficit l ade unda hereditate vt ibi multo min⁹ l iudicio cū hereditatez minor accipiat sine curatore.ᶜ iudiciū nō.ff.de acqr.here.si minor.C.q legit.pso.p totuz. ergo hoc fortius inducit ēt.l.labeo.ff.de sup.leg.ɀ.l.iubem⁹.C.ad vell.ɀ.ff.de trāsac.cū aqliana.inuenio ēt al.gal.idez tenuisse p.§.iussuz.ɀ hoc no.l ope sz in reportationib⁹.supra.l.cū nō solū.§.filius.

d ¶Idē Ja.in meis scptis tz qd sequitur dicens: q illud approbat gnalis ɀsuetudo.

e ¶ff.eo.l.de auto.tu.

AD de bar.ɀ gl.in.l.nō solū.Bal.in.l.j.C.de sac.san.ecc.vbi dixit sufficere gnalē licentiā datā filio ad hoc vt possit testari ad pias cās.an aūt iste gnalis consen-

f ¶Credo fm Uber.vt dicit remissio quā dat.j.vsi.ij.

g ¶c.pe.sy.vj.fortificat qōnem qrens de pre q in iudicio satisdedit iudicio sisti vl fideiussit an p id filio reo cōsensisse videat qd nō.arguit p.l.ff.qd iussu.l.j.in fi.j.rh so.ad ɀtuz inducit.C.de euic.l.exceptione.

sus sufficiat in cā app.vide fm Alex.Dy.Bal.saly.in l.si iudex.C.de procu.

mater.fm Uber.de bo.ᵃ Ja.Bal.dixit non sufficere gnalē cōsensuz ᵇ imo requirit spālisᵇ.vt.ff.de acq.here.si qs mihi bona.§.iussum.ᶜ ex de app.c.ij.innuitus em intelligit q expsse nō consentit.ff.de serui.vrba.pre.initū.

41 ¶†Sed nunqd sufficit vnus cōsensus semel l initio litis pstitus:an vero in quolibet actu.puta l qualibet positione hz ɀsentire.dixit idem Jaco.ᵈ qd si ante lit conte.consentit qd in lite possit esse vel etiā in ipsa lite hoc non sufficit.imo necesse est qd consentiat in qualibet positione ɀ responsione sicut dr de tutore.in pre.l.clarum.ɀ insti.de aut.tu.§.tutor.ff.eo.obligari.§.fi.in quibus dicitur q tutor in qualibet parte litis dabz pupillo autoritatem prestare.sicut ɀ iudex delegatus per se debet in medio in principio.ɀ in fine cognoscere.vt C.de iud.aut.ad hoc.ɀ ad hoc ex de off.dele.c.super qōnum.§.intētiōis.sed hoc nō plz.vnde dic semel ab initio sufficere ɀsentire.ar.ff.e.ᵉ accipiētis.ff.qd iussu.l.j.§.j.ɀ arg.xvj.qō.j.monachi.extra de postu.c.ij.ɀ ad hoc facit precedens disputatio qōnis.et vide.j.de cura.§.fi.versi.sed nunqd.

42 sufficit.ɀ seq.¶†Sed nunqd filiusfa.potest pacto renūtiare illi legi cū non solum:videtur q sic cum in ei⁹ fauorem sit inducta.C.de pac.l.fin.ɀ.l.si quis in conscribendo.ex de foro com.si diligenti.de reg.ɀ trāse.ad re.ad aplicam.dic contra.nam illud in fauorem reipublice est inductum ne filiusfa.accusationes subeat incōpetentes.ff.de pac.ius publicum.ff.ad mace.l.j.ɀ.l.sed ɀ si pater.in fine.ɀ.j.de cōclu.ɀ renun.versi.cui autem iuri interest em reipubli.ne quis re sua male vtatur.instit.de his q sui vl alie.iur.sunt.§.ɀ recte.¶Quid si promisit penaz si contrauenirets Respōdeo non tenetur ex quo pactum non tenet.C.de legi.non dubium.ɀ.di.vides.ex de fide instr.inter.in fi.Quid si super hoc iurauit.vr q possit contrauenire.vt in pre.concor.ɀ ex de foro com.si diligenti.in fi.dic contra si pubes sit.C.si aduer.ven.aut.sacra.xxij.q.v.pueri.¶Sed pone q filius patre absente egit qd pōt vt.s.vsic.sed ɀ si filiusfa.demū pater reuersus vult retractare qd actum est:respon.de.dicit Lanf.q non pōt.alioqn aduersarius autoritate.l.deciperet.qd esse nō dz.C.de his q ve.eta.l.j.ff.qn.

act.de pecu.est an.l.iij.ɀ.C.de sentē.pal.l.fi.xx.q.j.de viduis.

43 ¶†Sz qd si presente patre sine eius cōsensu litem cont.est.ɀ aduersarius nihil opponit:qz ignorat eū habere patrem:vel esse in ei⁹ ptāte.dicūt Lāf.ɀ Ja.Bal.ɀ qdā aliij.q post lit.cōt.nō pōt hoc opponi cū sit quasi dilatoria exceptio.arg.C.de procu ita demū.ex de ore indi.inter.C.de satisa.l.j.extra de excep.pastoralis.ᶠ Credo q qñcunqz pōt obijci:qz retro iudiciū facit nullum.C.de procu.lz.extra.e.in nostra in fi.xj.q.j.c.pe.ᵍ Sed an valeat tunc iudiciuz quando aduersarius ignorabatʰ eum habere patrem.ɀ sic lis ē contest.dicunt qdaz q sic ne decipiatur autoritate.l.vt iam dictū est.Si vero sciebat non valere contra filiūfa.sed pro eo sic.arg.C.de procur.nō eo minus.Si aūt dubitetur si sciuerit vel non dicūt qdā sufficere:si tūc in quacunqz parte litis cōsentiat:vt potius valeat iudicium q pereat.vt ff.de re.iu.semp in dubijs.ɀ.l.in obscuris.ff.de re iud.quotiēs.C.de cōserno ma.l.fi.ex de fide instr.inter dilectos.ppe fi.Tu tñ dic vt.s.ver.sed pone q lis est conte.¶Sed qrit qn exceptio ista nō hñs patris cōsensuz obijci possit de hoc infra de except.§.dicta vsiculo quid de illa nō habes.

44 ¶†Quid si postqz est pductioni testium renuntiatuz reus malitiosus ponit q actor habuit patrē legitimū ɀ actor hoc confiteatur deinde re⁹ negat illū mortuū non esse:ɀ sic dicit iudiciū sine ei⁹ cōsensu habitū non tenere:rñ.adhuc poterit actor sup hoc testes pducere cum sit nouus articulus.C.de temp.ap.per hanc:extra de testi fraternitatis.ff.de iureiu.admonendi.ff.de interro.act.de etate.§.excā.¶Sed quid si iste est alienigena ɀ de longinquis partibus nec pt hoc de morte patris docere:dic q nō pōt hoc sibi obijci.cū etiā pre absente agere possit vt.ff.de iu.si longius.ff.de proc.filiusfa.ⁱ imo ɀ si sit de eadem ciuitate in qua agitur.ɀ pater non comparet filius admittetur qsi patre absente.arg.ff.si cer.peta.cum filius.sed ɀ si reus negauerit patrez abesse vel defunctū esse.sufficit actori probare per famā de morte.argu.ff.de acquiren.hered.si quis mihi.§.planeᵏ.ɀ idē est in absentia.nam eo ipso qd nō est presens:presumit absens.ɀ probata est absentia.ar.C.de

h ¶Ignorabat ɀ iuste ignorare poterat fm Ja.bal.alleg.ff.ad mace.l.iij.ɀ.l.pe.

i ¶Filiusf.ɀ.s.e.co.vsi.sz pone.

k ¶Plane.de hoc plene dixi.j.de not.cri.§.famā.s.ver.qd si agentu.

ADDE qualiter pbetur mors.Bal.cōsi.cccxxx.lib.ij.ɀ qualiter pbent absentia et pñtia.p eūdem Bald.consi.cccxiij.ij.lib.

contrahen. stipu. l. j. et l. optimã. vbi pbat presentia per instrm et satis est qd nõ cõparet arg. C. de his q. vt indig. si ideo. imo et si de hoc iudici consta- ret non deberet hãc obiectionem ad mittere: qr manifesta probatione nõ egent vt ex de elec. bone. j. ff. de iniu teg. restit. l. j. Preterea nonne satis ẽ qr actor est in quasi possessione filiꝰ. sa. pbet ergo reus patrẽ actoris vine re. ar. ff. quẽadm. test. ape. l. ij. §. si du bitet. lz sit argu. ꝯ. ff. de proba. l. si fi- liꝰ. [a] maxime si probet se longo tpe: vt patremfa. fuisse qd satis est. vt. C. de patria po. l. j. Quid si pater intrat monasterium nunquid hz necesse filio agenti consentire: et nunquid eũ in po testate retinet. Item quid si filius in trat nunquid persistit in patria po- testate. de hoc. j. de sta. mona. ver. xij.

45 ¶ † Sed nunquid in casibus in quibus minor potest esse in iudicio sine tuto re vel curatore q no. ex de resti. spoli. ex parte. e. poterit etiã filiusfa sine pa tris cõsensu credo qr sic. [b] ar. illarum ll. et C. si per vim vel alio modo poss. tur. fu. l. j. idem etiã puto in aliis in quibus causet maior. vt in pred. c. ex parte. et de procu. accedẽs. vide. s. vs. 46 item mulier. ¶ Sed nunquid pr põt concedere exercitiũ actionũ in illis casibus qui sunt in l. ff. de iudi. si lõ gius. quos. s. scripsi in versi. sed et si liusfa. arg. qd no. in preal. l. cum non solum §. vbi aut pueril. dic ꝯtra. arg. C. de colla. aut. quod locum. et ff. de p cu. filius §. ipse quoqz. illud aũt cer- tum est qr pater in rebus filio quesi- tis agit per se vel per procuratorem qd dic vt. j. in tit. de procura. §. ratiõe quoqz. ad fi. ¶ Quid de filiofami. in scholis existente. dic vt. s. in pre. ver. vt filiusfa. et sic de mona. dicemus. ¶ Quid si sit scholaris minor in il- lis casibus qui sunt in predicta. l. si longius. et ff. si cer. petat. cum filius dicit Uber. [c] qd non admittetur si- ne curatore dato cause non persone. vt predixi. ¶ Utrum aũt minor accu sans admittatur: dicam infra tit. ij.

47 ¶ † Sed cum clericorum sint bona post clericatum p eos acquisita: et ea possint vendicare vt. C. de epis. et cle- ri. l. sacrosancte. et aut. presbyteros. et aut. licentiã nunquid in vendicatione est necessarius patris consensus vi- detur qr non cum sint eius propria: vt ibi et vendicatio soli dño datur. ff. de rei vendi. in rem. arg. contra. quia agenti et fugienti [d] debet pater con- sentire in pre. l. cum non solum §. j. et hoc dictum quidam dicunt et expo nunt in pre. l. sacrosancte vendicent i. habeant agere tamen nequeunt si ne patris consensu: sed prima dictũ verius [e]. nam qd acquisiuit iure ca- stren. peculij censet vt in pre. auten. presbyteros. et in castrensi potest fi- lius agere sine ꝯsensu patris vt. C. de bo. que libe. l. cum oportet. cũ sit do- minus. C. ad maced. l. ij. ff. ad tertul. l. pe. et l. cum non solum. non loquit de tali. sed in his in quibus patri q- ritur vsusfr. et facit. j. de sta. mona. vs. 48 xij. ¶ † Item excipit contra actorem qd est monachꝰ vel canonicus regu laris. vel alius alterius obedientie suppositus q nõ põt noie suo agere vel conueniri sine consensu prioris et ab batis licentia vt extra de sindi. c. vno xvj. q. j. monachi. qr p mortuis habẽ tur. et nihil habẽt. xvj. q. j. c. j. ij. q. vij. placuit. in aut. de mona. §. illud quo qz. et §. si vero relinquens. col. j. et xij. q. j. non dicatis. et in autenti. hec con stitu. interpre. per constitu. de his q ingre. mona. col. vj. et in aut. apd quẽ oportet mo. cau. di. e. co. extra de sta- tu mo. cum ad monasteriũ. C. de epi. et de. repetita. in fi. eo enim ipso qr mo nasteriũ sunt ingressi omnia iura et actiones eorum in monasteria sunt translata. vnde ad aliud ptinet exer citium earum quod dic vt notat fm papam extra de proba. in presentia [f] possunt tñ suos abbates accusare vt extra de accu. c. ex parte. et c. olim. ve nia tñ prius a principe impetrata. ff. de in ius vocã. generaliter. et e. l. j. et l. ij. vel dic quod non est alia licentia impetranda cum iam sit a iure ꝯces- 49 sa. vt in primis cõcor. ¶ † Porro ab- bates et priores et alij quibus admi- nistratio concessa est [g] pñt agere. nam propriũ [h] habent. extra de sta. mo- na. monachi. extra de rescrip. edoceri et de appel. bone. extra de iudi. cum deputati. qd dic plene fz papã. extra de restitu. spoli. olim. et extra de pba. ex literis. An autem sit tunc necessa rius consensus capituli vel litere de rato: et an conuentus possit agere si- ne prelato. et quid iuris sit de hoc no ta. ibi. et ex de rescrip. edoceri. et de p curato. capitu. primo. et de religiosis domi. capi. penulti. de transac. con- tingit. et de offi. delega. corã. et. j. ppe 50 si. ¶ † Ceterum monachi qui de ab- batis licentia sunt in studio credo qr possunt contrahere et agere ex cõtra ctu causa studij inito: et etiam accusa re pro iniuria sibi facta. nam ex quo habent licentiam standi in studio p consequens faciendi ea sine quibus ibi esse non possunt. ff. de iudiciis si longius. ff. depos. iulianus. ff. de in- iurijs. sed si vnius §. filios. ff. de reiu dicata. quidam consulebat. extra d of. deleg. ex literis. et c. preterea. ff. d iurisditione omnium iudicum. l. ij.

* ADDI. qr pbet mors vide plenissime p alex. ꝯsili. cxv. incip. viso pro cessu in. iiij. vol. et ꝯsi. cxiiij. incip. in cã vertẽte col. ij. vs. monet. e. volu. et ꝯs. cxlvj. ici. videret inspe ctis. co. v. vs. si vo possit in. ij. vol. et late p Hẽr. Bouhic i. c. in pñtia. de spõsa. Hen. Ferr.

a ¶ Filiꝰ. ibi nõ erat i pos ses. tali. vt vt ibi nota.

b ¶ Qd sic hoc plz lz aliq ꝯ dicẽtes qd alia est tuto ris vel cura toris auto- ritas. et alia pris volun- tas. ff. de vs. ob. l. vlt. §. j. insti. de tut. sti. §. pupil- lus. et p hoc facit qd no. s. vs sic. qd si dubitet. i fi. Sed ad hoc vltimũ rñ- det qr loqt ex illos casꝰ pmissos ad pmũ rñdeo qr si excludit autoritas q plus arctat fortiꝰ ergo volũtas. et facit qd di- xi. s. vs. sz po ne qr lis. aũ fin.

c ¶ Uber. vbi s. vs. sed de scholari. de reo scholari plene tract. in titu. pri. de his et. j. de satisda.

d ¶ Fugienti. et reo.

e ¶ Uerꝰ: vt pz hodie de iud. c. vlti. l. fi. li. vj.

f ¶ In pñtia vbi scpsi su per vbo re- stitui.

g ¶ Cõcessa ẽ vt hospita- liũ rectores dicebat U- ber. de bo.

h ¶ Propriũ: cautiꝰ dixis set peculiũ: vt dixit de- cret. mona- chi. sed secu tus fuit ver ba vber. p- dicti.

a secus si sine eius volūtate[a].ff.de pec. libera. ꝛ in autē. de mona.§.pe.ibi erronea ꝛc.si aūt non sit in studio non potest agere:nec ꝑ iniuria accusare si bi facta:qꝛ hoc spectat ad abbatē vel sindicum:qđ dicvt no.extra de sen.ex com.parochianos.ꝛ plenius.xij.q.j. nō dicatis si tñ monachꝰ a monasterio expellitur:vel sibi victualia denegentur:sup his potest agere ꝛ restitutionem petere.ar. extra de rescrip. cū dilecta.ꝛ de accu.olim.sic ꝛ seruꝰ potest conqueri:si eū dñs multū grauet ff.de his qui sui vel ali. iur. sunt.l. ij. 51 ff.de ind.vix certis. ¶†Sed qđ si spoliatus sit cappa vel libro: nūquid potest petere restitutionem qō est ven.: realis.xxix.vide eam:ꝛ est solutio ꝙ sic:si nō sit abbas vel sindicꝰ q̄ agat noie monasterij:ipse tñ eā petet noie monasterij[b]:qꝛ vestis quā portat nō est sua:neq̧ cucnlla:vt in concor.que sunt.§.versi.pri.in prin.nec etiā eas possidet cū sit seruus.vt.liij.di.multos ibi subire seruitutem. vestis enī qua seruꝰ vtitur est de peculio dñi.vt ff.de pecu.id vestimentū.at seruꝰ non possidet ea q̄ sunt in peculio.ff. de acquir.pos.quod seruus.Et p̄terea nihil possidet qui ab alio possidetur.ff. de adul.sic eueniet. Si igitur nō possidet nō potest suo nomine petere restitutionem.ff.de vi ꝛ vi ar.l.j.§.dr.extra de resti.spolia.olim causam. ꝓpe fi.si vero abbas vel sindicus sint presentes ipsi agēt.ar. ff.de preca.si ado ptauero.ꝛ in pre.l.libera.verūtamen si ille ab ecclesia sua: vel prioratu eijciatur poterit petere restitutionem. arg.extra de rescriptis.cum dilecta.ꝛ de accu.olim.ꝛ hoc est ratione administrationis sibi cōcesse vt ꝓdixi:sed de rebus proprijs non posset.vt dixi. 52 ¶†Sed nūquid abbas potest monacho cōcedere qđ habeat administrationem possessionū alicuius ville: et c qđ pro his agat:dic quod sic[c] constituendo ipsum ꝓcuratorem vel sindicum ad ista extra de statu monacho. monachi.alꝭs nō:nam si aliter ageret oporteret eū dicere ago noie meo: qđ d nō licet monacho.xij.q.j. nō dicatis[d] sed superior vel p̄latus agit noie officiorū vel obedientiarum suarum.canonicus aūt secularis qui ꝓpriū potest habere. vt. xij.q.j.certe bene pōt agere nomine ꝓbende sue seu beneficij ꝓ iuribus ipsius:ꝛ dicere in libello ago nomine meo.extra de ꝓba. ex literis.Utrum aūt monachus ꝛ similes valeant accusari.dicam.j.tit. pri. 53 ver.item seruus.ꝛ seq. ¶† Item[e] e excipitur contra fideiussorem qui agit vt liberetur a fideiussione:qđ nō pōt agere priusq̧ soluat.ff.de cōdi. inde.

a ¶Uolūtate. ꝛ tūc excōicatus eēt ꝑ decre.ij.ne cle. vł mo.li.vj. ADDE.qđ idē ꝙ spe.cōsuluit ab.cōsi.lxxxiiij.li. j. ꝛ ibi vide qđ si sūt in studio de licentia epi.ꝛ quō monachꝰ ageř possit ꝯ abbatem.

b ¶Monasterij dixit Dama.q̄ eandē qōnē posuit et non suo.

c ¶Qđ sic.sꝫ Inn.ꝛ host. vt scripsi de rescr.edoceri.sup.j.gl.i prin. a sup.

d ¶Dicatis: hoc reassumit.j.invit. colum.

indebiti.ꝛ insti.de fideius. in princi. nisi in casibꝰ qui sunt.ff.man.Lucretius.ꝛ.C.e.si ꝑ ea.cōtra quas. extra de fideius.c. fi. item excipitur contra actorem qđ nimis mature agit:vt cū pupillus agit ante finitam tutelam: et cū debitor agit pignoratitia intra solutionem ꝛ debiti oblationem. vt ff.de tute.ꝛ ra.di.l.nisi finita.ꝛ.l. si tutor reipu.§.fi.ꝛ.l.se.ꝛ.ff.de pig.ac.l. si rem alienā.§.omnis.licet debitor ante sententiam offerens recte egisse videatur.vt.e.l.in fi. Sed ꝛ si stipulatꝰ fuero.c.amphoras vini ex fundo Titij vel aretuse partum: licet pura videatur oblatio:tñ propter tacitas cōditionem que inest:expectare debeo donec nascatur.ff.de ver.ob.inter stipulantem.§.sacram. versi. si stipulatus.ꝛ.l.interdus.j.respon.idē quoq̧ est si heres damnatus fideicommissario de restituenda hereditate recepta ab eo certa pecunie quantitate: vel si institutus est sub conditione nominis ferendi[f]:vel sub alia possibili et honesta et non turpi. quia oportet eum impleri vel equipollens fieri.ff. ad trebel.facta.§.si in danda alꝭs siue ro.ꝛ.l.si mulier.§.brasidias quidam ff.de cōdi.ꝛ demon.l. non dubitamꝰ. et generaliter omnes creditores impediuntur agere ante diem vel conditionem.vt.ff.de pac. Item quia conuentiones.et.ff.quando di.le.ce.l. cū illud in fine.et institu.de exce.§. temporales. et licet olim perderent causam si prius agebant hodie solus duplicantur inducie.vt in concord. que sunt infra.versic.item quod plus petit. Tamen quandoq̧ ex causa iusta ante diem existentem agit ad cautionem.ff.de pig.grege.§. penulti. et.ff. de indi.in omnibus.bone.nam et is qui aliquid stipulatur sub conditione creditor est antequā ipsa existat.[g] g is vero cui aliquid sub conditione legatur interim non est in numero creditorum.vt.ff.de acti.et obli.is cui.ꝛ institu.de verborum obligatio.§. ex conditionali. argumentum contra ff.de verborum significatione.creditori.et lege secunda.et.l.conditionales.lex tamen indistincte dicit illum solum debitorem a quo inuito pecunia potest exigi vt.ff. de verborum si 54 gnificatione.l.debitor. ¶†Item repellitur qui alienam litem vult agere.cum alius ei preferatur.vt.ff.de inofficioso testament. posthumus.§. si quis ex his C. qui admitti.ad bonorum possessio.l.fina.in fine.C.de edi. diui adria. tol. l.j.ff.de acquiren. heredi.l.quādiu.j.et.ij.C. de li. causa.l. j.ff.de iu. delib.l.si plures. verūtñ pf agit ꝑ filio qui ē hꝫ in p̄tāte.C. de bo.

e ¶Itē reassumit.q̄ si ad literas verba vber.đbob. vsq̧ ad ver. itē qđ vult.

f ¶Ferēdi.i. qđ nomen certus sorte testatoris si bi iponeret ꝛ ibi ethimologizat acc. nomē suus. dicebat vbe. đ bo.qꝛ malū est ī hone sti hois nomē assumere.

g ¶Existat.q̄ ad q̄ cēseat creditor no. l.i.is cui statis alr. legatariꝰ aūt ꝑ tāto nō cēsetur creditor qꝛ priꝰ decedēs nō trāsmittit ad heredes.C. de cadu. tol. l. vna.§. sin autem.

ma.l.j.item negotiorum gestor si talis
sit qui sine mādato admittitur: alie-
nam litem pōt psequi.vt.ff.de ne.ge.
.finaūt.itez orphanotrophꝰ:actor: sin
dicus:economus ⁊ hmōi admittun-
tur.vt.j.p speciales titu. apparebit.
¶ Itē repellit filiꝰ natus si petat vltra
quartā heredi.pregnāte vxore patris
ff.si pars here.pe.l.j.§.interdū.⁊.l.an
tiqui[a] .ff.de iudi. sed ⁊ si restituat.§.
fi. ¶ Item repellitur regulariter qui
liber veniens cōtra factum suū.extra
de cleri.cōiug.diuersis.xij.q.ij.mone
mus.sꝫ hoc fallit in quibusdā casibꝰ
spālibus.vt ibi no.⁊.ff.de adop.post
mortez.ff.cōmuni pdi.venditor.ff. de
re iudi.iudex. xij.q. j.certe ego.ex̄ de
55 ele.nosti. ¶ † Item turpitudinem suā
vel ignauiam allegās . extra de doñ.
inter dilectos.de cōces.pben.cū super
.C.de transac.l.transactione finita. ff.
de leg.ij.qui solidū.⁊.§.etiā.C.de ser.
pig.da.ma.si creditoribꝰ. ¶ Item q
plus petit cā vel tpe vl re:vel loco qd
dic.vt ex̄ de plus pe.c.vnico.⁊.C. e.l.
vna.⁊ insti.de ac.§.si qs agens . et in
tripli.⁊ insti.de exce.§.appellatur. et
j.de plus peti. ¶ Item qd vult ppria
autoritate sibi ius dicere qd esse non
dꝫ.vt.s̄.de iudi.dele.§.supest.ꝟ.itē si
velit.⁊ ꝟ.itē si cā.⁊ se.nō em̄ dꝫ qs in
ppria cā esse iudex.C.ne qs in cā sua
iudicet.l.j.nec se dꝫ vindicare ꝙ si fe
cerit punit.ff.qd me.cā. l. extat.C. de
iudi:nullꝰ.vbi de hoc in autē. vt de-
b fun.seu fu.eo.§.j.[f] ¶ † Fallit tñ in ca
55 sibus in quibꝰ potest quis sibi ius di
cere.⁊ primo fallit in his casibꝰ in q-
bus potest quis aliquem sine iudice
capere:quod dic.vt.j.ti.de accu.§.j.ꝟ.
hoc tñ. ¶ Item fallit . naꝫ inueniens
suā possessionem vacuam potest eaꝫ
ppria autoritate ingredi.ff.quorum le-
ga.l.j.in prin.ex̄ de or.cog.c.ij. ¶ Ter
tio cū inter partes cōuenit vt res au
toritate ppria capiatur.vt.C. de pig.
ac.pignore.⁊ de pig.l.iij.ff.de contra-
c hen.emp.l.si qs sub hoc[c]. ¶ Quarto
debitorez fugientem creditor sua au
toritate capit.ff.de his q in fraudem
56 cre.ait ptor.§.si debitorē. ¶ † Quinto
pōt dñs sua ppria autoritate eijcere
colonuꝫ pensionem statuto termino
nō soluentem.C.loc.l.iij.⁊ de iure em
phy.l.ij.ff.e.queritur.§.inter locato-
rem.extra eo.ti.c.pe.⁊ fi. ¶ Sexto rō-
ne officij tutele:vel cure quā quis ad
ministrauit q sibi dt ius. ff. de admi.
tu.quotiens.§.sicut.ff.de contrahen.
empti.fistulas.§.j.⁊.C.qui da.tu. vel
cur.pos.creditorem. ¶ Septimo in p
cu.⁊ negotiorum gestore.q possunt vti
retentione expensarū quas fecerunt
ff.de pecu.q omnia.§.fi.ff.de neg. ges.
debitor.§.sed si epi. ¶ Octauo si ma-
gistratus copia nō habeatur. C. li.x.
de pcur.gnali. ¶ Nono cū ecclesia rē
immobilez ex pmutatione trāstulit
in principem ⁊ eādem trāstulit prin
ceps in priuatum:tūc em̄ economus
sua autoritate rem apprehendere po
test ⁊ ad ecclesiā reducere : vt in aut.
co.v.vt decetero rex ecclesia.cōmuta.
nō fi.§.decetero. ¶ Decimo si vendi-
tor vni emptori ad metiendum vinū
certā diem pstitit:postea vero ei denū
tiet vt vinum tollat:poterit em̄ vinū
fundere emptoris periculo nisi tollat
ff.de pericu.⁊ cōmo.rei ven.l.j.§.licet.
57 ¶ † Undecimo spoliatus pōt spolia-
torem incōtinenti continuato bello
deijcere.ff.de vi ⁊ vi ar.l.j.§.j.⁊.l.iij.§.
cū igitur. ⁊.iij.q.iij.c .fi. ¶ Duodeci-
mo si quis citra seruitutem p domū
meā aqueductū pertraxerit : possum
ppria autoritate illud interdicere.ff. e
ad.l.aquil.quēadmodū.§.j.j.respon.
¶ Decimotertio fur nocturnus pōt f
a quolibet capi.non tñ occidi nisi de
fensionis causa.ff.eod.itaqꝫ.extra de
homi.si perfodiens.⁊.c. suscipimus. g
58 ¶ † Quartodecimo si incendium im
mineat possum autoritate ppria vici
ni domum destruere.ff.ad.l.iul.de vi
pu.vl' priua.l.si qs.§.qd dr. ad hoc fa
cit.ff.ad.l.aqui.si quis fumo.§.j.ff.de
incen.rui.nau.qui aūt.§.ait ptor . in
hoc tñ casu dicūt quidam vicinos de
bere cōtribuere pro damno resarcien
do.ar.ff.qd vi'aut clam.si alius.§.est
et alia.⁊.C.de oper.publi.edificio. ff.
d ad.l.rho.de iac.per totū.[d] ¶ Quinto-
decimo si post tres denūtiationes te
inuenero in domo mea : vel in popi-
na coeuntem cū vxore mea te sine iu
dice interficiam.si vero loquentez te
capiam:in aut. vt lice. ma. et auie.§.
his quoqꝫ.⁊.§.se.col.ix.⁊. ff. de adul.
pater.⁊.l.quod ait lex.⁊.l.marito. ar.
e contra.xxxiij.qd.ij.inter hec vestra.[e]
¶ Sextodecimo curialis seu officia-
lis fugiens sine iudice capi potest.C.
vbi quis decu.vel coar.l.j. et in pre.l.
generali. ¶ Decimoseptimo permit-
titur alicui in casu ius sibi dicere . in
odium sui et in fauorem eius contra
quem vult sibi ius dicere.vt.ff. de pe
ti.here.si quis possessor.§. sꝫ ⁊ si ipsi.
¶ Decimooctauo verberatur iudeus
vel alius qui non potest a iudice alr
cogi:.quia citatus non vult venire se
cundum Joan.an.in pre.l. generali-
f ter.et in predic.l.nullus. ¶ Decimo-
nono in casu qui est.C.lib.xij. de me
59 that.l.deuotum. ¶ † Sed pone[g] in-
g uenio pecudem tuam in mea segete
damnum dantem:nunquid illa pro-
pria autoritate capere possum: et te-
nere donec mihi satisfeceris: et vide-
tur quod sic.nam furem in furto in-
uentum

a ¶ Antiq. p
hāc.l.l fi.me
liꝰ itelliges
f. qꝛ icertū ē
qt nascant.
b ¶ .§.j. an p
cu. epi corā
ipō vl' eiꝰ vi
cario vel de
legato cām
e palismēte
agere pote-
rit.vide,ilsū.
hos.⁊ d sen.
⁊re iud.sub
rub. de sen.
§.qs dꝫ. ꝟ.
sꝫ nūqd pōt
eps ⁊ quod
scripsi d tē-
si. venerabi
li.aū fi.ma-
gne glo.
ADDE
old.ɔs.clvj.
c ¶ hoc. for-
mā huiꝰ cō
uētiōis.vid
j.d ob.l pri-
ma forma
ibi p quibꝰ
olbꝰ ⁊c.⁊ ad
hoc facit qd
scripsi post
Inn. ⁊ hoc
de fo. cōpe.
verꝫ i glo.ij.
ꝟ. dñt autē
qdaꝫ . et qd
scripsi d ele.
sꝫ.ij . li. sup
iiij.⁊.v.glo.
ADDE vt
p bar.l.l.cre
ditores.C.d
pi.⁊ad ꝟ.itē
fallit . adde
p' lchrepau.
de cast.cōsi.
xxxv.icipiē-
te primo.
Itē ad ver.
iiij.adde pꝰ
bar.l.d.l. de
bitorē.pe.d
anc. ɔs.xxij.
d ¶ Per totū
vide qd di-
cā.j. de iure
iur.§.ij.sup
ꝟ. sed pone
similitias .

ADDE vt
pleniꝰ p an
ge.ɔs.cxcvij.
⁊.ꝟ.v.adde
ale.ɔs.cxxxj.
cū seq. ⁊ ibi
qd si sit per
missa pena
de soluēdo
in tpe.
e ¶ Usa . dic
vt ibi no.
f ¶ Nullꝰ.al
le.in pn.hu
ius ver.
g ¶ pone.ad
ditio fuit
iste ꝟsi.rece-
ptꝰ de roff.
ti.de actōe i
factū d pau
perie. aū si.

uentum capere possum: talis enim dicitur manifestus. instit. de ob. que ex delic. nas. §. furt. nec ex hoc teneor actione iniuriarum. cum hoc tamen fecerim iuris mei conseruandi causa. ff. de iniur. iniuriarum. extra de elec. cum ecclesia vulterana nec furti. cum animum lucrandi non habuerim. arg. tamen contra quod non possum. ff. ad l. aquil. quintus[a] dic quod non possum capere et vt teneam donec mihi satisfactum sit quasi loco pignoris: possum tamen capere et tenere donec sciat dominus contra quem agere possum.

60 ¶ † Item excipitur[b] contra locatorem vel commodatorem petentem rem locatam vel commodatam ante vsum completum. ff. commo. in commodato. §. sicut aut. extra eo. c. vnico. in fi. ff. loca. ex conducto. in fi. exceptis casibus quibus conductor impune repellitur. C. loca. eo. ff. eo. quero. §. inter locatorem. in fi. extra eo. propter. sed aliud sit in precario: quo quis[c] non vtitur nisi quamdiu patitur qui concessit. extra de preca. c. fi. ff. eo. ait pretor. §. 1. et l. cum precario. ¶ Item repellitur venditor et eius heres vendicans ab emptore rem quam vendidit. ff. de eui. l. vendicantem. et ff. de exce. rei ven. et tra. l. 1. C. de rei ven. cum a matre C. de reb. alie. non alie. venditrici. vel etiam si agat ex vendito antequam res sit vendita vel tradita: vel saltem oblata. Et etiam excipitur contra emptorem agentem ex empto priusquam pretium soluat vel offerat venditori. ff. de act. emp. et ven. iul. §. offerri. et §. ex vendito. insti. de re. di. §. venditae. ff. de contrahen. emp. quod vendidi. extra de fide instru. cum ioannes. propter pri. vel si agat ex stipulatu. de euictione priusquam res empta per sententiam ab eo euincatur. ff. de rei ven. vtique. ff. de euic. euicta. l. rem. et §. 1. extra de emp. et ven. c. fi. sed emptor bonefidei possit ex empto agere contra venditorem aliene rei priusquam res euincatur. vt. ff. de ac. empt. seruus quem. §. fi.

61 ¶ † Item repellitur creditor volens conuenire mandatorem vel fideiussorem. vel pig. pos. nisi prius principalem excusserit debitorem. in aut. de fideius. §. sed ne quis. C. de ac. et ob. aut. sed hodie. idem puto in beneficio epistole diui adriani: et note constitutionis que iuuat reos debendi quod ante lit. contesta. sit opponendum: vt. ff. de tute. et rati. dis. l. 1. §. nunc tractemus. et in auten. de duobus re. dic vt. j. de excep. tio. §. dicto ver. quid de exceptione beneficii. Item differtur iudicium si impuberi questio status moueatur. ff. de car. edic. l. iii. §. vne. et. C. ad car.

62 l. 1. et ii. ¶ † Illustris persona non potest agere per se sed per procura. C. de procu. l. pe. et aute. quod ius vt[d] sunt cardinales et primates et tales qui minas et timorem suis aduersariis inferre possunt. sed et maiores magistratus: et qui cum eis sunt sicut non conueniuntur: sic non conueniunt nisi vsque ad li. contest. et hoc si res vigeat. ff. de iud. pars literarum. ff. de off. presi. senatus. quod de temporalibus magistratibus intellige. scilicet de consulibus: de potestatibus: de presidibus prouinciarum: et proconsulibus: et pretoribus et similibus premissa vera intellige de perpetuis horum tamen procuratores dicit bagarotus[e] admittendos ad instar illorum. et idem de illis qui a principe[f] ad certas prouincias mittuntur quos legatos vulgariter appellamus. ff. de iudi. legatus. ii. et l. is qui. et j. di. insgentium. xciii. di. si quis legat. et dicam j. in ti. de reo. ver. item consul. ¶ Sed quid de maioribus magistratibus: dic vt in pre. l. pars.

63 ¶ † Item tutor et curator durante administratione prohibentur suo vel suo et pupilli simul noie contra tutorem et cocuratorem actione tutele experiri. ff. de admi. tu. cum plures. j. respo. et l. actor C. e. l. ii. ff. de tute. et ra. dis. l. nisi. et l. si tutor reipu. §. fi. sed tutor et curator vt procur. vel economus deposito officio non arguunt inuitis dominis directis actionibus durante officio sibi quesitis: quia illi quorum nomie litigauerunt in suis vtilitatibus preferuntur. ff. de procu. in cause. §. fin. et l. se. et. C. qui ex fac. tu. vel cu. l. ii. assistere tamen possunt agentibus inchoatis. vt. j. de tu. et cu. §. generali. ver. item quod his. sed nec conueniri possunt. vt dicam. j. ti. de reo. versi. item tutor. de hoc no. j. in tit. de tuto. et cu. actor tamen procu. petens sibi ex iudicato satisfieri auditur: vbi dominus non est soluendo. ff. de procu. actor.

64 ¶ † Rector quoque ecclesie post dimissam ecclesiam potest repetere fructus sibi per predonem subtractos tempore regiminis vsque ad tempus perceptionis secundi beneficii. licet perierit actio per receptionem scdi beneficii: quia debiti sunt iure actionis. C. de indi. l. 1. ff. de eo quod cer. lo. l. iii. §. item iul. secundum Uin. vt ipse not. extra de elect. dudum. ii.[g] ¶ Et separatos a solo vt no. j. de fruc. et interesse. §. 1. ver. sed pone. et se. et vsufructuario per dominum electo cogitur dominus sibi constituere vsumfructum deperditum. ff. de vi et vi ar. si plures. §. deiectum. ¶ Item excipitur contra actorem quod prepostere agit iuris ordine non seruato: vt si prius agit de proprietate quam de violentia: vel si questionem preiudicialem postponit. ii. quest. 1. in primis. C. de app. l. 4. C. de rei ven. ordinarii. C. de interdi. incerti. C. loca. l. 1. et l. omnes. et ff. de iudi. si de vi. extra de iudic. examinata. C. de ordi. cog. si res. et iii. q. xi. §. aliquando.

65 ¶ † Item excipitur contra volentem

a ¶ Quintus. p quam. l. dicebat. idem glo. j. decr. si lese rit. de iniur. et de dam. da. ADDE quod bar. ro. pau. de ca. Inno. et communiter do. tde tenent in l. hoc amplius ff. de dam. inse.

b ¶ Item excipitur. reassumit verba vber. predicti vsque ad ver. item repellere quam sine excep. verbis bal. sub versi. item illustris. et versi. rector quoque et ver. qui de quadragesima loqui.. ADDE versi. se. item repellitur. quod scripsit Ro. consilio cccccii. vbi ponit quomodo intelligatur illa regula quam de euict. et c. adde versi. item repellitur creditor quod illud est verum nisi notorie constet debitorem principalem non esse soluere. vt voluit bar. i. l. 1. decem. de verb. ob. l. 1. si. ff. si cer. pet. bal. consilio. xxv. et clxviii. li. iii. et consi. xiii. et. xxiii. li. 1. et lv. e. li. ab. consilio. xxix. et lxxii. per. de anc. consilio. cccxv et. cccxviii. an aut saltem requiratur super hac notorietate sententia iudicis bal. in l. si qs. §. hz. et. ff. de ope. no. nun. tenet quod sic: idem consuluit Ro. consi. xciii. et cccl. sed aliquid contra in d. §. hz.

c ¶ Quis: quamuis mera liberalitate concedit. tur Uber.

d ¶ Ut inci. piunt verba bagaroti.

e ¶ Bagarotus. vbi expressi in principio huius ti.

f ¶ Principe. vtroque dixit bagarotus.

g ¶ Dudum. ii. quod scripsi de prebe. de multa. super versi. habebat.

agere furti vel iniuriarum actione qd remissa est actio pacto vel transactione: vel dissimulatione: vel quod ipse obiecti criminis est innocens. ff. de pact. si tibi decem milia. §. j. et. ij. et l. si vnus ex. §. sed et si pactum. institu. de iniur. §. fina. ff. eo. non solum. §. j. et l. eum qui nocentem. argu. contra finale dictu quia non relatione criminis: sed innocentia reus purgatur. iij. q. ij. negada. et c. seq. [a] Item excluditur agens rei vē. vel noxali actione si reus neget possidere. ff. de rei ven. qui petitorio. ff. si ex nox. causa aga. l. ij. §. j. nisi primo possessor de medio fuerit redargutus. ff. de nox. act. quotiēs. §. j. et. ij. l. si seruus depositus. §. fina. Similiter modo si possessor pignoris negat rem fore eius cuius actor eā esse asserit. probata vero actoris intētiōe dicit se emphyteotā vel etiā iure possessorem: oportet a se possessionē trāsferri prius q̄ super iure suo audiatur vt. C. qui po. in pig. ha. itē possessor. sed et si reus debitum confiteatur: et soluere sit paratus non cogitur suscipere iudicium. vt infra in titu. de reo. ad fin. [b] Et iunge hic quod not. j. de acti. seu petitio. §. in anterioribus. in princip. et §. sequitur. ver. si autem velit. et seq. ¶ Item in reali actiōe actoris intentio deuiatur: si reus ante li. contest. exhibeat rei petite possessorē ff. de rei vendicat. is qui se obtulit. et l. sequen. et l. si autem. in princip. et in noxali. si ostendat seruum noxosum ab alio defendi cum satisdatione. vt. ff. de nox. acti. si plurimum. Et in causa criminali si accusatus ostendat criminosum. C. ad l. corne. de fal. 66 si maiorem. ¶ † Item excipitur contra actorem de compensatiōe que tamen sit liquida et non multis ambagibus inuoluta. et hoc tam in criminalibus quam in pecuniarijs: quaz etiam in turpibus et famosis. ff. de cōpen. in titul. et l. si ambo. C. eodem l. finali. ff. solut. matrimo. viro. ff. de dolo. si duo. C. de liber. causa. si filium. ff. de eo per quem fac. est. l. final. §. sed si stipulatio. ff. ad l. aquil. scientia. §. cū sacramenta. extra de depo. bona fides. in fi. ¶ Item impediuntur agere vēditor: mulier: debitor: et dominus de proprietate rei vendite: vel pignorate: vel in dotem: vel in feudū: vel in emphyteosim date. ff. de re iudica. sepe. C. de rei vēdi. docet supra versi. itē repellitur vēditor. ¶ Itē impeditur actor agere tēpore quadragesime saltim in causa criminali. C. de fer. quadraginta. sed hoc non seruatur [c]. Itē et tempore feriarum nisi in casibus specialibus. ff. de fer. l. prima et secunda. extra eodem. c. primo et fine. de di.

a ¶ C. c. se. dic vt no. e. q. in sū ma vbi disti guit iter accusationē et exceptionē.

b ¶ Ad fi. vbi ponit qd de cōfesso ptē debiti dixit vb.

c ¶ Seruat ēt i curia roma na vt no. xv. q. iiij. placita. et de bo. pleni infra de fer. i. j. co.

d ¶ De bona cōscia dict illuz notat: eū tñ fere totū qd est superi fuerit ei quo ad casus. hoc aūt dixit sui opis rub. ij. in fi. vbi ad litam habet totuz qd in hoc ij. seqt.

e ¶ Antiq. hoc est finis vb. de bona. sequentes casus fere oēs fuerūt bag. vbi s. visq ad fi. item contra preclarum.

c. fina. et infra de fer. ¶ Item repelluntur qui vocant in ius eos qui vocari non possunt qui habentur. ff. de in ius vocan. l. secunda tertia et quarta respon. primo. et in alijs. ff. de iniur. nec magistratibus. in autē. vt cum. de appella. cog. §. penulti. et fina. colū. octaua. dixi aliquos. supra versicu. item quod est libertus. et 67 dicā infra titu. priori. ¶ † Item repellitur qui causam non exprimit in libello. iij. questione tertia. offeratur. extra de libel. obla. c. fi. Et generaliter proponēs actionem nimium generalem seu ambiguam et confusam infra de actio. seu peti. §. sequitur. in princip. et versicu. illud quoq. Item proponens contrarias opiniones repellitur. C. de fur. l. prima. C. de codicil. l. fina. in princip. C. si ser. exte. se emi. man. l. vna. extra de appellatio. sollicitudinem. in fin. lxxiij. distinctio. gesta vel diuersas: et compellitur alteram eligere nisi vna sit alterius preparatoria vel nisi vna sit penalis sui natura: et ab initio: altera vero rei persecutoria: vel nisi hoc faciat contumacia rei non respōdendi. ff. de tributo. l. quod in heredem. §. eligere. ff. de legatis secundo. cū filius. §. varijs. ff. de conditio. fur. si pro fure. respon. j. ff. de fur. si pignore. §. cum furti. ff. si arbo. fur. ce. l. prima. et l. penultima. ff. quorum le. l. prima. §. quod ait. 68 ff. ad exhi. l. tertia. est autem personalis. ¶ † Quid ergo si deiectus de possessione fundi vel domus: proponit pro vna parte fundi interdictum. vnde vi: et pro alia triticariam actionem contra deiectorem vel inuasorem: videtur admittendus. argumen. de vi et vi ar. l. prima. §. si fundus. extra de proba. licet. nam et triticaria contra predonem intentatur. ff. de condi. triti. l. prima. §. fina. et l. se. dominus tamē Uber. de bona [d]. dicit contra sumens argumentū ex ratione legis. que redditur in preallег. §. varijs. et ad hoc accedit arbo. fur. ce. si gemina: secus cū partem fundi: vel domus emit a domino partis: aliā a non domino vel si vna pars domus erat feudū: alia allodium: quia tūc pro vna parte publicianam per alteram rei ven. intentabit: et pro parte vtilem: et pro parte qua est allodiū directam rei ven. arg. ff. de publi. l. j. ff. si ager vecti. l. j. §. j. verūtamen si conduxit aream et postea imposuit superficiē. qualē pro solo: talē pro superficie soli dñs poterit intentare. ff. de superficie. l. j. §. ait. In penalibus autem si dantur ex vno facto: oportet alterā eligi: veruntamen si plus est in vna q̄ in altera poterit actor per aliā consequi: qd non consequitur per eam quaz intentat. ff. cōmo. l. vnde queritur. et l. prece. ff. de act. et ob. qui seruū. Si vero ex diuersis factis dantur: vna non impeditur per aliam: immo poterūt ambe in eodē libello intentari vt furti pro seruo surrepto. et l. aq. pro occiso. si seruus sit a fure occisus. vt. ff. de priuat. delic. nunq̄. ff. de regulis iuris. nunq̄ [e]. super hoc. vt infra de act. seu pe. §. sequitur. ver. notandum etiam. ¶ Item repellitur qui sine principali rescripto aliquem vocat ad extraordinarium iudicem. C. de iurisdi. om. iud. in criminali. C. de dila. si quando que est. iij. q. tertia. §. spatium. ¶ Item repellitur qui libertatem: vel aliud ex testamento petit contra heredem scriptū qui suscepit: vel suscipere sperat iudiciū petitionis hereditatis: ne per hanc petitionē heredi preiudicetur quo ad illud iudicium. C. de petitione hereditatis. l. finali. ff. eodem. si quis libertatem. ff. de actio. et obligatio. qui cum herede. ¶ Item qui facit preiudicium maiori questioni de minori causa iudicium proponēdo. ff. de iudicijs. per minorem. ff. de in inte. rest. suo. et iij. questio. ix. §. aliquando. et. ll. ibi positis. ¶ Excipitur

tur quoqз qđ non satisdedit.j.ti.de satisda.§.j.Itē qđ non venit in termino ad quē reū citari fecerat: vñ nō audietur nisi primo refundat expensas.ɀ caueat de fideliter comparendo.extra de do.ɀ cōtu.actor.li.vj.C. de iudi.sancimus. Item quod noluit agere.j.tēpus sibi prefixum.ad hoc de inge.ɀ ma.diffamari.C.de ac cu.titia.extra de resti.spo.frequens.§.set.lib.vj. extra de clandesti.despon.cum inhibitio. ¶Item repellit qui experitur coram iudice:cum quo dedit.vt in con cor.que sunt.§.de iudi.delega.§.superest.ver.item si velit.Item repellitur qui pmisit non conuenire reū coram isto iudi.ar.C.de pac.l.penul.extra de iudi.c.j. ¶Sed videtur tale pactum non valere.ff.eo. ius publicum.super quo vide.j.de cōpe.iudi.adi.§.j.ver.cir

69 ca hoc querit.ɀ se. ¶†Itē si pater coram filio iudice vel econtra de famosa actione experiatur: quod dic: vt.j.§.superest.ver.Item si maritus. ¶Item vbicūqз iudex suspectus est:vel nō potest esse iudex quod dic

70 vt in dicto.§.superest.ɀ se. ¶†Item repellitur qui restitutionem cause petit coram eo qui tribunali non preest:vel qui a principe delegatus non est.C.vbi et apud quos in inte.resti.postu.l.fi.vel qui restitutionem petit coram minoribus contra sententiam ɀ factum minorum.ff.de mino.l.minor autem.C. vbi et apud quem.l.j.Item repellitur.qui satagit agere nō in tribunali:sed in popina: vel lupanari vel quouis alio loco vbi more maiorū ius reddi nō cōsueuit[a] .vel quandoqз dictum fuerit.ff.de arbi.si cum dies.§.pe. ff.de insti.ɀ iur.l.fi.ɀ de iudi.si locus.C.de dila.a procedente.C.quomodo ɀ quando iud.si vt proponis.extra de rescri.c.fi.Item si continentiam cause velit diuidere.ff.de iudi.nulli.extra de seque.pos.c.j. ¶Item si super pluribus personalibus actionibus velit reū coram diuersis trahere.extra de rescri.c.fi.ɀ .c. dispendia.lib.vj. ¶Item reus conueniens vel reconueniēs actorem repellitur nisi hoc coram eodē iudice faciat vt eo.c.dispendia.§.reus.iij.q.viij.cuius .C.de sen.et

71 interlo.om.iu.aut.ɀ consequenter. ¶†Item filia sine patris consensu audienda non est in repetitione dotis:nec econuerso.ff.sol.ma.l.ij.ɀ.iij.vbi de hoc.ɀ.l.iiij. ɀ in pluribus alijs.ll. Nec etiam mulier cōstante matrimonio potest dotem vel res dotales petere ab aliquo possidente.C.de colla.do.l.dotes.C.de rei vē.do ce.ɀ de dotis promis.si pro te.nisi in casibus.vt.C.de iure do.vbi.ɀ aut.ibi posita.extra de consue.ex parte C.de repu.l.j.in multis enim casibus deterior est cōditio feminarum quam masculorum :vt dicam.j.de procu.§.j.[b] ¶Quid si pater egit actiōe de dote.ɀ fundus datus est ei in solutum pro dote:qui postea alienauit eum:ɀ demum ipse obijt : nunc filia que nō est heres petit fundum:queritur an possit: dic vt no.C. de rei vxo.act.l.j.ɀ aut.sed q̄uis.ɀ de iure do.l.rem.ɀ facit.ff.de colla.do.l.fi.ff.ad.l.fal. pater.ff.qui.mo.pign9 vel hypo'.sol.l.lucius. ¶Item repellitur si res q̄ petitur sit prescripta.C.de consti.pe.l.ij.ɀ de anna.except.l.j.xvj.q.iij.§.potest.extra de prescri.sanctorum. ɀ.c.vigilanti.ɀ seq.c. ¶Item si trahat reum clericū: coram ciuili iudice in causa criminali vel ciuili : siue trahens sit clericus siue laicus.vt in concor.que sunt §.de iu.del.§.fi.ppe fi.ver.Itē qđ est laycus. ¶Item consors eiusdem litis etiam coniuncta psona nō auditur sine mandato ante lit.cōte.etiam prestita cautione:sed post sic prestita cautione de rato.C.de consor.eiusdem lit.l.ij.ɀ sic intelligitur extra de constit. cū.M.in prin.tam in tex.quā in glo.[c] ɀ de do.ɀ cōtu. cum dilecti.in prin. ¶Itē repellitur is qui non comparuit in termino ad quem reū vocari fecerat:donec cauerit qđ fideliter comparebit :et donec expensas soluerit extra de do.ɀ ɔtu. actor[d]. ¶Item qui pcuratorē.ad totam cāз constituit cū quo est lis conte.ammodo enim ipse nō potest agere nisi ex iusta cā pcurator fuerit reuocatus.C.de pcu.l.procuratoribus ff.e.l.cauiz.ɀ.l.ante lit.conte.ɀ.l.seq. C.man.si pater.[e] ¶Item qui se dicit heredē repellit:nisi dicat:an ex testamento:vel ab intestato.ff.de interro. act.si defensor.§.illud[f].sed si dicit ex testamēto.ɀ altera pars id negat.nō tenet incontinenti pbare. sed in processu iudicij pbabit:ɀ ei rńdebit interim super principali.ar.ibi.ɀ.ff.e.l. j.in prin.ɀ.j.de instru.edi.§.nūc dicamus.ver.sed quid. ¶Itēз petēti fundum non rńdetur:nisi eū exprimat p decētes cōfrontationes:vel si plures hз reus sub eisdem cōfrontationib9 nisi ipsūз oculo ad oculū.vel digito[g]. ¶Sic itelligit extra de li.ob.c.ij.ff.si cer.pe.certū.ff.de ɔdi.ɀ demon.l.nominatim.ff.de censi.forma. ɀ vide.j. de libel.concep.§.iuxta p positionis. ver.itē nō valet[h]. ¶Item actor q̄ iterum deserit litēз ab omni cadit accusatione ipso iure in aut.de liti.§.oēs. in fi. ¶Itē contra prelatum agentēз excipe:qđ nō fuit electus.xliij.dist.in mandatis.xxiij.q.iiij.tres psonas.et vij.q.j.nouatian9.ɀ.c.factus.lxiij.distin.c.j.ɀ.ij.vel confirmatus .xij.q.ij. alienationes.extra de elec.qualiter. ɀ.c.per inq̄sitionem.ɀ.c.nostri.ɀ.c.bone memorie.primo.viij.q.iij.talia .et c.se.Sed ɀ is qui tanq̄ prelat9 agit dз in alijs mihi rńdere.ff.de re.eo.q̄ sub tuto.ɀ cur.sunt.l.qui neqз.ar.ex

72 tra de iudi.cū deputati. ¶†Sed pone quidā dicens se epm cuiusdam ecclesie in grecia.vel i barbaria conuenit me in curia nomine illius ecclesie cui me dicit obligatū in centum.ego dico non recognosco episcopum esse nec in possessione epatus esse. nunquid añ lit.conte.tenetur probare se epm esse:vel saltēз in administrationibus ipsius ecclesie in possessione esse? videtur qđ sic in his que not.j. de procu.ver.illud quoqз cum alijs:q̄ nomine alieno agunt teneantur docere:priusq̄ admittantur se legitime ordinatos.puta procura.extra de pcu.c.j.Item tutor ɀ curator:vt videatur si est datiu9 vel testamētari9:ɀ si datiuus vtrum satisdedit ɀ fecit inuentariū.C.de tu.qui non satis.l.fin. C.arbi.tu.veteris. Item sindicus actor economus:ɀ similes ad hoc tenētur.ff.quod cuiusqз vniuersi.nul.

a ¶Cōsueuit: nec esset clarior.

b ¶§.j. dixit rof.vbi.§. ppe fi.qđ d iure lōbardo. mulier sine mundualdo suo agere nō pōt vt in lōbar.rub.ɀ.q̄liter mulie. ali. pmis.si ɀ l.j. Si videre vis est .x. rubri.scđi libri.ɀ.eo.lib. rub.ij.est de illa q̄ sine voluntate mūdualdi ad maritū ambulauerit.

c ¶In gl.j.§. vide qđ supra dixi tractando qñ ɔcluditur via huic cautioni ex quo lis ɔtest.nō est.

d ¶Actor.li. vj.ɀ hoc dictum erat.§. ea. col. post ṽ.excipitur.

e ¶Si pr.d pcu.c.ij.li.vj.

f ¶.§.illud. d hoc plene scripsi de libel. obl.c.ij. sup.j. glo .ɀ sup ṽsic. q̄sum heres

g ¶Oñdat dicit nepos d monte albano qđ sic seruat i dyoce. tholosa.ɀ carturceñ.ɀ re9 hoc repetat.

h ¶Ualet. in actiōe reali.

a ¶Heredes: salvo qđ scripsi de li.cõte.c.vno.li.vj. super versi. impediat.

b ¶Quasi nimis patens furtũ fecit gui.cõpostel lano cui⁹ ad lrãz fuit hec qđ i decr.nihil est delec.i fi.ᷓ ibi sup fi.vlt.gl.ᷓ in fi.hũc remittendo deci.gl.illã. Item huic fini nõ ob.qđ no.j.de pbat.§.j. pe.col.ṽ.verũ.lꝫ hic em formatur casus de epõ valde remoto.

c ¶Cõstitut⁹ est vide qđ scripsi de pcu.c.vlt.sup fi.vlti.glo. ADDE ab ba.ficul.l.c. edoceri. extra de rescri.

* ADD Itio. Adde do. de rota in deci. ccccĺxvj. incipi.ꝯfessio plati i nonis vbi an platus sit legitimus administrator a iure deputatus olim ecclesiarũ monasteriorũ ᷓ congregationum sue diocesis et an pro illis possit solus agere in iudicio et defedere si bona sint cõia

li.respon.in questione proposita:ᷓ similibus:cum quis agit.aut nomine suo:aut alieno:si suo puta petitione hereditatis vel ex iure cesso ᷓ similibus non tenetur ante lit.cõte.ostendere se heredẽ a :vel sibi ius esse cessum:vt no.j.de instru.edi.§.nũc dicamus.ver.sed quid ecce.ᷓ.s.versi.item qui se dicit.sicut si rei ven.agat nõ tenetur ante lit.conte.ostendere se dominum.

73 ¶Huiusmodi enim exceptiones:non es heres:nõ est tibi ius cessum:nõ es dñs si probentur perimunt intentionẽ agentis.ᷓ ideo lit. conte.non impediunt.extra de li.cõtes.exceptionis.li.vj.ar.ꝯtra.ff. fami.her.l.j.vbi cõtra ꝑponẽtem se heredem.ᷓ hoc hoc fami.hercisc.agenti.obstat exceptio qđ non est heres.Respon.illud ibi spãle est: ne fiat preiudicium petitioni hereditatis que de sui natura precedere debet.vt ibi dicitur:idẽq; dici põt in aliis vindicialibus:vt si dicat actor seruus vel filius cõuenti.vt.C.de or.iudi.l.j.ᷓ.ij.isti.de ac.§.vindiciales ᷓ he vindiciales ꝑponũt ᷓ pbãtã li.ꝯt.vt.C.de adul.qm̃.

74 ¶Si autẽ alieno nõie quis agat: tunc ante oia docere debet de mãdato ᷓ se legitime constitutuꝫ esse:vt in tutore:curatore:sindico:economo.ꝓcuratore:ᷓ similibus personis supra probani.excepto plato ſm quosdam qui lꝫ nõie ecclie agat:non tenet ãn lit.cõtest.ostendere se confirmatum vel institutũ legitime: vel in possessione administrationis esse: sed nisi ante sniãz aliquid horũ ostendat absoluetur reus:ᷓ est ratio in plato: qꝛ licet nõie suo non agat:sed ecclesie.tñ ius maius hꝫ in re quaꝫ ꝑdicti nõie alieno agentes:qđ dic vt no.v.qđ.ij. qꝛ epõs. Alij dicunt idem in prelato ꝙ in predictis. Alij dicunt ᷓ melius ꝙ si proponatur exceptio sic.tu non es prelatus non bene accipitur.si vero dicatur tu non es prelatus nec es in possessione prelatiõis. neq; haberis pro prelato.tunc bene: ᷓ hoc casu ãn lit.conte.dꝫ agẽs docere de sua possessione vel quasi b .

b 75 ¶Item si vnus canonicus vel clericus ecclesie agit: vel defendit pro ecclesia ꝙ potest: vt extra de conces.preben.ex parte.ᷓ de elec.cum causam que.inter.ᷓ de testi.cuꝫ olim.vbi de hoc opponitur ei qđ non habet mandatum:vel literas de rato:vt extra de of.dele.coꝛã.de trãsacti.cõtingit.de hoc in pre.c.cũ olim ᷓ in predicto.c.ex parte. ¶Sed nunquid taliter agens tenetur ecclesiam defendere:si eius nomine recõueniatur:dic vt.j.in titu.de reconuentione

76 §.nunc dicam⁹.ṽ.sed pone. ¶Itẽ etiam obijcitur prelato agenti quod non habet cõsensum sui capituli:vel econtra.extra de rescriptis: edoceri. sed certe ibi non dicitur vtrum prelatus possit agere sine consensu capituli vel ecõtra:sed qđ cogitur prelatus defendere vel experiri pro suo collegio vel capitulo:si bona eoꝝ nõ sunt oĩno discreta:non tñ determinat aliquid de consensu:vt ibi ptꝫ: qđ pauci aduertũt.vbi aũt sunt discreta:tũc non cogitur:sed vt quilibet extrane⁹ volens admittitur.ff.qđ cuiusq; vniuer.no.l.j.§.fi.vel saltẽ:vt ꝯiuncta ꝑsona.naꝫ quilibet clericus ecclesie cõiuncta persona esse censetur.arg.xij. q.ij.non lꝫ:vt dicã de hoc.j.de procu. §.ratione quoq; ver.item qđ cõstitutus est c .

c ad presentis autem articuli clariorem doctrinã not.qđ super hoc scꝫ an prelatus possit agere sine consensu capituli:vel econtra:varietateꝫ corporum sequit varietas opinionũ: vt extra de cõces.pben.q: diuersitatẽ cum suis concor. Primo igitur videndũ est:an prelatus possit agere sine cõsensu capituli:ᷓ postea de capitulo ostẽsuri. Super primo igitur quatuor sunt opiniones. Prima est cõis scꝫ Io.Lau.ᷓ B.ᷓ sequacium ꝗ dicunt simpliciter qđ non potest:vt extra.de iudi.cãm que.ᷓ de procura.c.j. ᷓ.xij.q.ij.placuit.ᷓ.ff.de iur.delib.aut xvij.q.iiij.in venditionibus.C.de epi sco.ᷓ cleri.omnes.§.hoc nihilomin⁹. dicunt enim qđ si negotium principaliter spectet ad prelatum: tũc ipse aget.vel procuratorem constituet de consensu capituli: si vero ad capitulum:tunc capitulum constituet de cõsensu prelati.si anteꝫ sit cõe:tunc prelatus constituet de consensu capituli:qđ si inter se ad inuiceꝫ litigẽt:tũc superior dabit collegio curatoreꝫ ad litem cuius officium ea finita expirabit hoc no.in pre.c.edoceri. Secũda est Gui.na. dicentis.qđ si negotia plati ᷓ capituli sint cõia:verũ est qđ primi dicunt qđ neuter agit sine consensu alteri⁹.secus si sint discreta: quia vnus aget:vel procuratorem constituet sine altero.argu.extra de rescrip.cuꝫ dilecta.in prin.de testi.in nostra. pre.ᷓ de indi.examinata.in prin.extra de procur.in nostra.extra de do.fraternitatem.xcix.di.volumus.ᷓ in pre.c.edoceri. Tertia est Uin. dicẽtis qđ prelatus potest agere sine consensu capituli:ᷓ discrete agit qui ipsum conuenit.econtra.de indi.causam q. nec enim filius est cõueniendus qñ dñs est in potestate patris.C.de anna. excep.l.j.in fi.nec tenetur de rato cauere:sicut nec tutor cauet de rato: nisi cum dubitatur an sit tutor:vt.ff.de admi.tu.vulgo.cui prelatus ecclesie

quid si sint discreta ᷓ vide Ludoui. roma.cõsil. ccclxix.inci. circa primũ ver.tertia est rõ.in.iiij.co. vbi dicit qđ nunq platꝰ dꝫ ardua sine capituli consensu explicare ᷓ an platus possit sine capitulo compromittere.vide bal.ꝯsi.cccxvij.incip.honestus vir.i ij.col.versic. nunc vero i primo volu. Henri.Fer.

comparatur.xvj.q.j.in canonib⁹. Et not.v.q.iij.quia episcop⁹.nec administrator decurionum.ff.qd cuiusq vniuer.no.l.fi.cui comparatur prelatus.x.q.ij.precarie.extra de dona.c.ij.nec actor vniuersitatis:nisi dubitetur.an sit actor:vt.j.de satisda.§.viso.ver.nota q actor.sed contra extra de procura.c.j.sed ipsi respon. qd ideo ibi exigitur: qz necesse est vt instrumentum procuratorie sit publicum:ꝛ habeat subscriptiones clericorum:vt ei credatur. Quarta est Gof.qui dixit quod bene potest prelatus agere sine consensu capituli:sed tenetur de rato cauere.ar.extra de of.deleg. coram.nam ꝛ maritus cauet de rato in causa vxoris. C.de procura.maritus.ergo iste cauebit cum sit maritus ecclesie:vt.vij.q.j.sicut alteri⁹:extra de translat. inter corporalia.ꝛ.c.fi.etiam si causa sit communis: sicut ꝛ consors cauet in causa sui consortis vt.C.de cō sor.eiusdem li.l.ij.hoc no.Gof.in summa de transact. §.sed queritur.Item Ber.no.extra de procura.c.j.qd prelatus prestita cautione de rato bene audietur sine consensu capituli:vel etiam prestita cautione de iudicato.sol.si conueniatur:sicut ꝛ quilibet extraneus ad hoc admitteretur.Innoc.papa.iiij.ambulat inter opinionem.G.na.ꝛ Vincen.ꝛ tandem videtur declinare in sententiam Vincen.vt.j.patet.licet de cautione de rato nihil tetigerit.dicit etiam qd licet sint discreta bona prelati ꝛ capituli si tamen negotium de quo agitur sit commune: in eo alter sine altero non aget.de rebus vero ad alterum tantum spectantib⁹ alter tantum per se aget.ꝛ hec vera sunt vbi generaliter sunt omnia bona discreta. Si vero non generaliter:sed conuentus per se habet aliquas possessiones puta pro vestib⁹ ꝛ huiusmodi:ꝛ abbas similiter habet alias:tunc abbas sine consensu capituli aget pro communibus:immo etiam secundum eum si nulle sunt diuise:sed omnes sunt communes:siue pro medietate:siue pro inequalibus partibus:siue pro parte diuise:siue pro parte indiuise ꝛ etiaz si omnes sint diuise:vel si sint.generaliter diuise.sed prelatus hz p se multa:ꝛ conuentus per se multa nō tamen habet per se administratorem temporalem vel perpetuum qui eorum causas agat.in his inquam casibus prelatus sine consensu capituli causas etiam conuentus in iudicio aget ꝛ in hoc concordat cum Vincen.cum sit earum legitimus administrator: vt.ff.qd.cuiusq vniuer.l.ciuitatis.ꝛ.l.fi. Multum enim iuris habet abbas in eis.s.administrationem:lz fructus dispensentur in vsus monachorum.extra de rebus eccle.nō alie.possessiones.ꝛ hec vera sunt: nisi ꝯsuetudine vel constitutione legitime facta:vel alio modo legitime ordinatum sit pro qua parte agat episcopus.ꝛ p qua conuentus:vel nisi diuisa administratio.nam tūc ratione administrationis potest conuentus facere sindicum qui eius causas agat.extra de iudi.cum deputati.ꝛ in pre.l.ciuitatis.ꝛ eo.titu.l.fi.verum quoniaz promptum est leges legibus concordare:vt.C.de inoffi.do.l.vnica:vt hec opinionū diuersitas ad ꝯcordiā reducatur.distingue cuz prelatus vult agere:aut suo nomine:aut ecclesie:si sue.puta qd electus est:ꝛ prosequi vult negotium sue electionis pōt hoc per se ꝛ p procura.absq consensu sui capituli.ꝛ hoc casu locuz habet opinio.G.na.ꝛ iura p eo quo ad alteram partem sue distinctionis inducta.si vero nomine ecclesie:aut vult agere.aut defendere.si agere:aut p se:aut per procura.si per se aut causa spectat tantum ad eū: aut simul ad eum ꝛ capitulum.aut ad capitulum tā tum. si agit nomine ecclesie per se:ꝛ causa spectat ad eum tantum.potest agere sine consensu capituli: nec tenetur cauere de rato:ꝛ hoc casu intelligitur opinio Vinc ē.ꝛ iura pro eo inducta.si vero communiter ad eum et capitulum:tunc pro parte eum contingente idem vt iam proxime dixi pro parte etiam capitulum contingente potest agere sine mādato prestita tamē cautione de rato.ꝛ hoc casu loquitur opinio.G.ꝛ iura per eum inducta:ꝛ qd Ber.de cautione notat: nec mireris qd pro parte capituli agitur sine mādato.nā etiam quilibet clericus ecclesie hoc posset pstita cautione de rato:vt in predicto.c.coram.si autem causa spectat ad capitulum tantum:tunc dicas id qd proxime dixi de parte capituli contingente. Nec admitto simpliciter opinionem dicentium:quod quando causa communis est inter prelatum ꝛ capitulum potest prelatus sine mandato seu consensu agere ad instar consortium eiusdem litis:vt.s.ver.iiij.quia illud verum est tantum post lit.conte.qd dic vt nota.extra de consti.cum.M.in prin.ꝛ sic vera sunt cum per se agere vult.si vero per procuratorem.idem est sm quosdā ꝛ hoc videtur velle Vincen.ꝛ satis sustineri potest qn causa spectat tantum ad eum: vel quando pro parte episcopum contingente tantum vult constituere vbi communis est causa:sed pro parte capitulum contingente:vel que totaliter ad capitulum spectat non potest:immo est opus distinctione. Nam aut est lis cōte.et tunc potest procuratorem constituere.C.de procura.neq tutores.aut non est conte.ꝛ tunc nō potest: quod dic:vt.j.de procura.§.ratione quoq.versi.item quod fuit consti.ꝛ de sindi.ver.item quod non est cō stitutus.si autē prelatus velit defendere:tunc in causa ad eum pertinente tantum:vel in contingente euz quando est communis potest omnia sine cōsensu capituli.in causa vero que spectat totaliter ad capitulū vel pro parte ipsum capitulum contingente cuz causa communis est dicit.P. simpliciter quod potest defendere ecclesiam sine mandato:prestita tamen cautione.nā ꝛ quilibet alius clericus ipsius ecclesie admitteretur.ff.de procu.seruum quoq.§.publice.ff.qd cuiusq vniuer.l.j.in fi.extra de concess.preben:ex parte. Sed an cogetur inuitus defendere.dic vt in pre.c. 77 edoceri.in textu. ¶ † Breuiter autem tene quod episcopi abbates ꝛ alij prelati ꝛ omnes persone legitimā administrationem habentes:sicut sunt tutores ꝛ curatores:ꝛ similes possunt agere ꝛ conueniri sine consensu alteri⁹:vt.j.ver.quid si clerici.nec est vis an sint bona diuisa inter prelatum ꝛ capitulum:vel non: qz semper prelatus est omnium administrator etiā eoꝝ quorum fructus cedunt in vsus capituli:ꝛ hoc est verum:nisi conuentus:ꝛ capitulum priorem:vel alium administratorez vl' ministralē perpetuū vel tēporalē habeat q̄ eorū causas agat:vl' alia ꝯsuetudine vel constitutione legitime facta ordinatuz sit pro qua parte abbas ꝛ pro qua parte conuentus agat:vel nisi al'as diuisa sit administratio inter eos vt supra dixi sm papam ꝛ scdm hoc potest intelligi predictum capitulum edoceri.ꝛ qd in his attentatur consuetudo.no.sm papam.extra de probat.ex literis.Item arduas causas debet prelatus cum consensu capituli tractare argumen.extra de maio.ꝛ obe.humilis.ꝛ sic potest intel- 78 ligi extra de procurat.c.primo. ¶ † Sequitur videre an capitulum possit agere sine consensu prelati:et dicunt quidam quod sic:si bona sint distincta:vt in predicto capitulo edoceri.sed dic contra.extra de iudic.

causam que[a]. Ratio aūt diuersitatis quare prelatus potest agere sine consensu capituli: ⁊ nō capitulū sine consensu prelati hec est: q2 prelatus nomine ecclesie intelligit semper tanq̄ caput.vij.q.j.scire.vñ nil pōt fieri sine eo.extra de his que fiunt a prelatis sine cōsensu capituli.nouit.de ꝑscri. cum nō liceat.sed nomine prelati nō semper intelligitur capitulū sine ecclesia.extra de testa.requisisti.vt ibi no.⁊ extra de conces.preben.post electionē.§.cum igitur.dñs meus dicit qð refert vtrū agatur de diminutione honoris vel dignitatis ecclie.puta de subiectione vel limitatione episcopatus vel membrorū: ⁊ tūc vnus sine altero nequit in iudicio esse: an de his que ad mensam pertinēt.quo casu si mensa est cōis.idem iuris est hoc saluo: q2 nisi sindicus sit ꝯstitutus prelat⁹ tāq̄ caput suo noīe ⁊ capituli erit in iudicio.⁊ in his casib⁹ locū hʒ prior opinio. Si vero mensa est diuisa: tūc prelatus regulariter de iure suo aget per se vel per procuratorem: ⁊ collegiū per sindicum: et sic vnus sine reliquo in iudicio admittetur.ff.qð cuiusq3 vniuersi.no.l.j.§. quibus.nec aliuʒ defendere cogitur: vt in.c.edoceri.in fi.⁊ hoc ēt dicit Inno.nū.⁊ in hoc ꝯcordat cū.G.na. qui dicit plene ꝑm dñm meū: vt in pre.c. edoceri.⁊ in summa eius in ti.de rescrip.§.que possunt obijci.sub §.pe. 79 ver.xcix.⁊ se. ¶†Quid de clericis cōuentualium ecclesiarū. Itē quid de sacerdotibus capellarum: nunquid est eis agentibus necessarius cōsensus epōrum ⁊ videt qð sic.cum enim nō possunt alienare sine eo: vt.xij.q. ij.abbatibus.⁊.c.sine exceptiōe.xvij. q.iiij.in venditionibus. ergo nec in iudiciuʒ deducere: q2 qui non potest alienare non potest rem in iudicium deducere.ff.de iur.deli.ait pretor.dic qð agere possunt sine cōsensu: vt ꝓbatur extra de proba.ex literis.in pn ci.vbi de hoc ꝑm papam.habent enī legitimam administrationem.C.de iur.cal.l.ij. Nec obst.preal.l.ait pretor.nam dicimus quod habens a domino generalem administrationem potest rem in iudicium deducere: vt ff.de pac.nam ⁊ nocere.vnde tutores curatores: sindici: economi: generalis procurator.et pater in bonis filij non possunt per se alienare sine auctoritate ⁊ decreto iudicis. et tamen possunt per se super rebus: quarum administrationem habent actiones mouere: nec predicta.l.ponit pro regula: quod qui non potest alienare non potest rem in iudicium deducere: sed loquitur in suo casu scilicet qð cum heres deliberat an adeat hereditatem non potest alienare rem hereditariam: nec eam in iudicium deducere[b]. 80 ¶†Dicimus ergo generaliter quod quicunq3 habet de consuetudine: vel ex constitutione: vel ab episcopo: vel alio iudice ordinario administrationem: is potest agere et conueniri sine consensu alterius.ff.quod cuiusq3 vniuer.l.fina.⁊ in pre.capitulo cum deputati.vij.questione prima quia sunt.in fi. in aut.de eccle.tit.§.fi.nam vsufructuarij sunt: vt no. extra de pecu.clerico.capitulo fi.qui agere possunt: vt ff.fini.regundo.l.nij.§.j.nec ob.C.de episcopis et clericis.orphanotrophos.neq3.l.omnes qui.§. hoc nihilominus contradicit: immo concordat cū dicat quod economus debet conueniri nec dicat alicuius cōsensum in agendo esse requirendum: licet in eius constitutione cum est negotium commune requirendus sit: hac eadem ratione non ob.pre.c.edoceri.item nō ob.extra de procura.capitulo primo quia ibi presbyteri: ⁊ dyaconi adhibentur vt testes: vt.ſ.versiculo.iij. ¶In summa notandum est quod si prelatus sit persona de dilapidatiōe suspecta: nec pro parte sua: nec pro parte capituli facile admittetur: nec sine idonea cautione.vt insti.de suspe.tuto.⁊ in concor.que sunt 81 supra ver.item quod est tutor. ¶†Monachus quoq3 pro dignitate: vel officio: vel obedientia sibi commissa agere potest.vt extra de iudi.cuʒ deputati. Abbas autem non potest monacho concedere quod habeat administrationem aliquarum possessionum: vel ville: et quod pro eis agat.nisi tanq̄ sindicus vel procurator.nam si velit agere non tanquam sindicus.vel procurator oporteret euʒ dicere ago nomine meo: vel prebende mee: quod non licet: vt.xij.qōne prima.non dicatis[c] extra de statu monachorum cum ad monasterium.in fine.⁊ capitulo secundo.§.qui vero.sed superiores agunt nomine officiorum: vel obedientiarum suarum. Si tamen monachus a monasterio expellitur.vel sibi victualia denegantur: bene potest super his agere: et restitutionem petere.extra de rescriptis.cum dilecta.⁊ de accus.cum olim.sicut ⁊ seruus conqueri potest si dominus suus eum nimis grauet ff.de his qui sui vel alie.iur.sunt.lege secunda.ff.de iudicijs.vix certis.et pater de malo filio.⁊ econtra.ij. 82 q.vij.queritur. ¶†Canonicus autem secularis cum possit habere beneficium: vel prebendam: vt.lxx.distinctio.sanctorum bene agit nomine ipsius beneficij: vel prebende cuius habet administrationem: et potest dicere ago nomine beneficij: vel prebēde: vel etiā ago nomine meo secundum papam. Utrum autem petat restitutionem nomine suo vel dignitatis.nota secundum eum.extra de restitutione spoliatorum.in literis. Item qualiter agetur nomine prebende: cum illa nihil habeat: vel possideat.de hoc secundum papam.extra de probatio: ex literis. 83 ¶†Quid de preceptoribus[d].et videtur quod ipsi agere possunt sine licentia: quia vbi agitur de iuribus alicui⁹ ecclesie vel domus: sufficit quod magister illius domus agat.vt in pre.capitulo cum deputati.si vero de subiectione eius vel restitutione tunc debet agere superior minister puta prouincie: vel ciuitatis: vt extra de restitut. spolia.olim causam.de hoc dic.prout nota.secundum papam in eisdem capitulis.⁊ de religi.do.cum venerabilis. Item episcopus ⁊ quilibet superior agere potest pro ecclesia vacante sibi subiecta: quod prosequere secūm papam.vt nota.extra de successio.ab intestato.cum dilectus. ¶Quid si post litis contestationem

a ¶Cāuam que ꝑ illā tū decre. ꝓbat q̄ ēt in his q̄ ꝑ aliū sine altero in iudicio tractari non possent teneret rescripti impetratio ab altero solo facta vt dicā infra ꝺ rescri.ꝑñtium §.rōne eius in fine. ADDE qð dicta in hac addi.sequit panor.in.d. c.causam.

b ¶Deducere ꝟbū fuit Uinc.Host. ⁊ compo.vt scripsi in decre.edoceri. sup.j.glo.

c ¶Dicatis. hoc dixerat. ſ.ꝟ. sed nūquidabbas.

d ¶Preceptoribus. dixit vber.de bo. vbi.ſ.i pnc. quod circa istos freqūtabat exceptio q2 veniebant ad agēdū min⁹ legitime cōstituti hñt aūt vbi sunt iuste creati legitimam administrationem pro.

pter quod satisdare non tenentur iudi.sol.vel de rato sm Guil.de suza.alle.C.de admi.tu.l.si.§.defensionē. et.ff.rem ratam ha.l.actor.

b ¶ Solet.li.vj.et ibi post Hosti. scripsi super glo. et alij xvij.casus quibus quis cogitur agere quorum aliquos no. Accur.i l.vna.C.vt nemo inuit⁹. et sub.xvij. casu ibi posuit pleni⁹ qd p̄dictū ē de scholari.

b ¶ Premissis.tota ista cōclusio fuit vber.p̄.i si. de.quē i p̄n. ti.allegaui.

c ¶ Nec.de hoc plene vide.j.de exce.§.pe.in vi.ti,col.

cum prelato accedit consensus capi. de hoc.j.de his que fiunt a prelatis si ne consensu capituli.vers. sed pone.

84 ¶ † Item excipere potest ipse actor a quod non cogitur inuitus agere: vel b accusare:vt.C.vt nemo inuitus agere vel accu.per totum.et.C.de pig. creditores.quinimmo tamen cogitur quis infra sui j.certum tempus prosequi qd si non fecerit priuatur iure suo agēdi: vt.C. de ingenuis et manumis. diffamari C.de remissione pignorum.si eo tempore. hinc est quod si ciuis Bonon. velit impedire scholarem volentem repatriare volens quod permaneat: et iuri pareat:potest scholaris a iudice postulare.vt illi terminus ad agen- c

¶ Bal. de actore. Rubrica.

Queritur quis probet etatem . aut allegat quis aduersarium suum maiorem aut minorem.Si quis minorem se pretendit.aut ad rescindendum qd factum.est.et tunc debet probare:vt.l.si minorem te.et l.nam et postea.§.si minor.ff.de iureiu.et no.in.l.iij. ff. de arbi.aut ad id quod fiendum.et tunc iudex ex aspectu potest transferre onus probationis.et assignare probationem cuivult tamen sententia lata ex aspectu:que est lata ex presumptione recipit probationem in contrarium.ff.de mino.l.minor.xxv.annis ex aspectu.Si autem iudex non figit pedem ex aspectu tunc probet qui dicit se minorem quia presumitur quilibet habilis nisi probetur cōtrarium.ff.de proba.l.ab ea parte.§.fi.sed Azo dicit quem presumi minorem cū semel fuit minor l.de etate.ff.de mino.alias de interro.ac.et facit quod no.G.de iuramento calū.l.ij.§.quod obseruamus.Si vero allegat se maiorem ad honores forte consequendos presumitur maior nisi cōtrarium probetur quod dic.vt nota.in mercuria.in regula infamib⁹. per Jo.an.in nouella.lib.vj .Si vero quis nō se:sed aduersarium allegat maiorem.tunc aut ad expirationem officij isto casu loquitur l.minor ex aspectu in rōne sui. vt quia dicit curator curam finitam ratione etatis aut consecutionem cōmodi:vt quia relictum est sibi cum tutius maior erit et tunc probabit cōditionem euenisse.ff.de leg.primo.l.si cui legetur.et ad trebel.l.seyus saturninus.Aut de extinctione beneficij vt quia dicitur quia egressus quadriennium restitutionis.et sic distingue quia aut allegatur transgressus etatis per modum affirmatiuum aut negatiuum.vt no.in.l.de eta.et sic cautum est negando formare capitula secundum glo.et.G.et si dicatur ergo verborum cautela est vtilis etc.respondeo quid mirum.semper enim prudentia profuit et verborum temperies.dñs Jacobus dicit quod semper fundanti intentionem et non fundanti defensionem incumbit onus probādi etatem et aut quis vult admitti vt minor et probet se minorem. aut vt maior et probet se maiorem.facit quod not.in si.ff. qui satisda.cog.l.si vero.§.qui pro rei qualitate. Idem tenet Barto.et facit.C.de probatio.l.cum te.non enim est pura negatiua ista negatiua etatis.immo est valde probabilis et probatur etas extraordinarijs modis. vt priuatis scripturis.vt.C.de his qui ve.eta.impe.l. ij.ff.de excu.tut.l.ij.§.etas.Item indicijs.ff.de proba.l.cum de etate.Item domestico testimonio.ff.de proba.l.Et ma-

dum prefigatur.arg.predicte legis.et ff.de optio.lega.mancipiorum. et.l.cui electio.extra de resti.spo.frequens.§. a solet[a].¶ Ex premissis[b] et alijs que oc b current satis poteris iudicium differre:et nisi admittantur poteris appellare: quia beneficium iuris nemini est denegandum.xxviij.distin. de his extra de secundis nuptijs.c.penulti. et fi.extra de re iudicata.quod ad cōsultationem.Memorare tamen in talibus nouissima tua:quia circa maiora maius periculum vertitur.xliij.distinctione quiescamus. periculum: scilicet anime.extra de symonia. cap. Mattheus.j.questione prima.Si quis nec[c].

rit⁹. et facit ff. si mi. se maio. dixe. si alterius. Bald. vide hoc in ver.si vo excipis. cū ꝟ. sequēti.p.G. et.j. de na.ex libe. vē. facit ff.de iterroga. act.l. de eta.in prin. Bal. ¶ An minor legitimet persona suā per iuramentum de non veniendo contra. tenet quod non ver.sed nunquid si minor.G.quia non cogitur aduersarius deferre iuramentum minori.G.nec admittere eum.idem tenet Pe.et Guil.¶ Tutor de quo constet quod non confecit inuentarium nō legitimat personam suam propter cautionem rati. secus si dubitat. ver.ea questio.vide.j.de tutore.§.j.¶ Lex non interdicit administrationem prodigo.sed iudice opus est ff.de cura.fur.l.iulianus.et faciunt.no.ff.man.l. q mutuam.§.nō ideo.etiam si pdigalitas sit notoria. quia notorium equiparatur sententie declaratorie nō sententie inductorie noui iuris aliter videatur not.ff. de verborum obligatione lege.si is cui bonis per Bartolum. quod verum credo in eo qui est prodigus dilapidando sine turpitudine. secus in luxurioso .ff.de vsucapionibus.pro emptore.l.si quis eam . Specul. dicit quod hoc verum est in femina.secus in masculo.versic.item opponitur cōtra eum. Bal. ¶ Bannitus repellitur ab agendo.ver.item quod est deportatus.G.super hoc dic aut bannitus vult agere de re familiari.aut ad publicam vltionem.si ad publicam vltionem potest si de re familiari.aut habet bona. et potest.ff.de mi.l.pap.exuli.ff.man.l. si mandato titij.§. bis cuius bona.ff.ex qui.cau.ma.l.si cōtra militem.§. j.si non hz bona non agit ipse sed fiscus. ff. de noua. l.quotiens.§.fi.et de capi.dimi.l.tutelas.§.si libertas. nisi statutum primo dicat vel interdicat agere vbi nec accusare potest.ff.soluto matrimo.l.cum mulier.et de alea.lege prima.§.quod autem . Et hec vera si agendo vtitur via iur.communis.Si autem velit vti prerogatiua statutorum non potest secundum Jaco. ff. ad trebellia.l.ex facto.§.si statutum eum hostem iudicat.et sibi bellum indicat.ff.de capitis diminutione.l.amissione.§.primo.tu dic quod in hoc standum est forme statuti.lege prima.C.de heredi. institu. per Cynum si vero loquantur in accusationibus tamen inceptis ante bannum licite prosequitur . ff . de publi.iudi.lege.is qui reus.sed nouas accusationes nō inchoat . vt nota . ibi . ergo impune offenditur . dicit Cynus. C. de accusatio . l . reus . sed tu dic quod multiplex est bannum scilicet imperialis diffidatio

nis.ꝛ tunc potest impune offendi vt in aut.cassa. aut belli indictionis.vt.ff.de capi.dimi.l.amissione.§.j.et idem.vt.l.iij.§.transfugas.ff.ad.l.cor.de sicca. aut bonorum annotationis. ff. de requi.reis.l.j.ꝛ tunc non potest impune iniuriā pati.an.ff.de custo.reo.l.diu'.

Itē alicui' mulcte vel a pene indictiōis.ff.de ven.ispi.l.j. §.ex.et tūc nō pōt ipune offēdi nisi statuto aliud caueat nec efficitur hostis.l.sꝫ.de 1 bitor.nec ēt b si est i carcere.facit.ff.de re iudi.si iūctum cū siti Bal.vide.j. e.§.sicut cōtumaci.et.j.de accu.§. annotandus.

De reo. Rubri.[a]

D Icto de exceptionibus cōtra actorem cōpeten 2 tib' sequitur videre de defensionib' reo cōpetētib'. Et primo si qs aliquez sub certa pena 3 pmisit iudici sisti:hꝫ ad hoc semestre tps a lege. C. de fideius. sancimus. ¶ †Item miles[b] nō cōuenitur vel accusatur nisi coram magistro militū: nec ab alio punitur.C.de iur.om. iu. magisterie.ff.de custo.re.de militib'. ff.de re mili.l.ij.vij.q.j.nullus omnino.qd verum est in milite militante. alias esset cōtra.ff.de accu.l.fi. in fi.ꝛ

¶ Periurus non agit. ver.item qd est periurus.G.scꝫ contra iuramentum.sed pter iuramentū sic.ff.de iureiurā.l.ali.vbi de hoc Bal. ¶ Excōicatus admittitur ad defensionē sue ecclesie.ver.item qd est excōmunicatus,. Sicut contumaci pōt in omni cā audientia denegari.ita ꝛ bannito.l.sed ꝛ si per ptorem.§.actio.ver.item qd est bannitus.ꝛ.j.§.filiusfami.G. ¶ An ois aduocatus dicat habere castrense peculiū.vt.item cū agitur de peculio.G. si est aduocatus vt qꝛ licentiat' in iure.notarius non aget solū matriculatione qꝛ ex officij datione autoritate publica approbatus matriculatus. tūc lucrū artis est castrense.alias est aduentitiū nisi sit publicū salarium qd est semp quasi castrense sm Guil.sed lucrū mercatoris est aduentitiū qd non venit ex publico officio doc.Bal. ¶ Qn cōuenitur filiusfami.ꝛ minor tūc requirūtur duo remedia cōtra duos defectus.s. quia contra defectum sui iuris carentie requiritur consensus patris cōtra defectum etatis autoritas curatoris dandi liti.versi.item cautela est ergo.G.vide.j.ti.seq. b §.si pater.ꝛ.j.eo.§.an sufficit. ¶ Filiusfamilias patitur immissionem ex cōtumacia.ergo ꝛ bannum.quia autoritas patris nō debet accedere negligentie sed facto quia extra ordinem pceditur sicut ꝛ preceptū extra ordinem fit ver.sed ecce.ꝛ ver.sequenti.ꝛ versi. sed nūquid tenet.G.Item patitur executionez sententie ff.de mino.l.iij.§.sed vtrū.ex cōtumacia iā filij nō cepit peculij pfectitiū sm.G.sed ex diffinitiua sic.vt no. ff.de noxa.l.ꝛ si cōdemnatus.ꝛ.ff.solu.matri.l.si filio. hoc in ciuili.secus in criminali.C.de bo.pscrip.l.si filius.C.qui bo.ce.po.l.penul.arg.ff.qd quisqꝫ iuris.l. iij.§.si fili'.vide.s.§.sicut contumaci.ꝛ.j.de senten.§. filius nō potest.Bald. ¶ Circa ea q̄ sunt solennitatis quia requirūtur ad inchoationem nō quo ad officium nō possunt suppleri postea.versi.pone qd lis. sed ea q̄ sunt cōsensus ꝛ sunt de materia nō de forma vel solēnitate possunt suppleri.l.fi.cōmunia de leg.vide.j. de tuto.§.satisdatio.Bald. ¶ An sufficit licentia generalis patris.ver.sed quid si pater ꝛ seq.g.arg.qd sic.ff.de b decurio.l.honores.§.fi.vide.s.ver.quando conuenitur. ¶ Casus in quibus quis dicit sibi ius.versi.item

quod vult propterea.g. ¶ An possim includere alienā pecudem dantem mihi damnum dicit qd sic.sed non clare.ff.ad.l.aquli.l.quintus mutius.vel equā.versi. sed pone.g.vide.j.de compe.iudi.adi.§. malefactor. ¶ Qui agit vt heres repellitur nisi declaret ex testamento.l.ab intestato.vt.s. itē q se dt.g. ¶ Qn plat' hꝫ legitimā psonā ꝛ qn capl'm ꝛ qn monach'. vt. itē obijcitur plato ꝑ ples columnas.g. ¶ Qn plat' agit noie ecclesie ꝛ opponit exceptio qd nō est plat' excipit inepte.

dicam.j.ti.proxi.ver item excipit qd est miles.j.versi.item consul.ꝛ nisi in quibusdam casib': vt in pdictis legi 2 bus. ¶ †Item nobilis priuilegiatus est:vt defendatur:ꝛ ne de facili cōueniatur.ar.xvj.q.j.frater.vj.q.j.§.vex. xxxij.q.v.preceptū.extra de pur.ca.c. 3 j.ff.de in ius voc.l.ij. ¶ † Item clericus non potest trahi coram iudice seculari in causa ciuili vl' criminali:nec potest huic iuri renuntiare. extra de foro competen.si diligenti.xj.questi. j.inolita.ꝛ.c.placuit.ꝛ.c.continua. C. de episco.ꝛ cleri.cum clericis ꝛ autē. statuimus.ꝛ aut.sed hodie. ꝛ in aut. de sanctis.episco.§.si qui.auten. contra. et in auten.vt cleri.apud.propri.

sed debet dici tu nōn es platus nec in possessione prelature nec haberis pro prelato ver.item contra prelatum agentem nam exceptio debet tacite concludere de necessitate.ꝛ ista non concludit cum ex sola quasi possessiōe fundetur eius persona.g. ¶ Adultus si simpliciter citatus videtur monitus ipso iure quod petat sibi curatorem si non habet ꝛ si non petit patitur interlocutoriam non diffinitiuam.l.si minor.secus in pupillo qui non cogitur petere curatorem.nec enim cogitur per legem nec per iudicem debet cogi.sed gl. dicit qd immo cogitur nisi qn litigat cum tutore.C.qui pe.tu.l.j.in glo. ¶ An volens agere debeat facere aliquid anteqꝫ agat.vide spec.de ppara.iudi. Et qualiter actor debeat adire iudicez.vide in tit.de cōpe.iud. adi.per totū.Item scias qd agere nō potest infans vl' proximus infantie in casu aliquo.Item Prodig' Surdus Mutus Orphanus Fatuus Mulier luxuriosa Apostata.Item periurus infamis ꝛc.ita dicit Spec. per multos ver.ꝛ ibi vide Bal.

b ¶ De reo. Rubrica.

¶ Puto qd actori sic diuidendi per rubricas repulsiones actorum dedit causam Uber.de bo. qui distinxit exceptiones priuilegiatas ab exceptionibus iuris cōmunis vt dixi.s.Rubr.pri.quod alij nō fecerāt.Tractat ergo de defensionib' rei.nō impugnatiōibus.vt dicit in prin.ꝛ vide qd actor bene patet.Uber.q obliti iustius prime defensionis de.l.sancimus. addidit eam.vbi supra Rubri.proxi.in fine.dicens illam non pretermittendam.illaꝫ ergo ne pretermitti posset. auctor hic premisit.

D Icto de exceptionibus.

ADDE quod qui promisit presentare reū ad omnem requisi.iudi.non potest preuenire in presentando vt liberetur sm Ro.consilio. cxxxvij. Item qui promisit presentare reum infra octo dies ad libitum iudi.illis elapsis non tenetur ꝛ tempus causa finiende non differende puta.est appositūꝫ sm Pau. de ca. consi.clxviij.

b ¶ Miles.iste exceptiones sunt quas Uber.pri. vocabat priuilegiatas. vt dixi supra titu.proxi. super rubrica.

a ¶ Reconuentionis. vide qd̄ scripsi de iud. at si clerici. super glo. ij.

b ¶ Oēs. supple fere. vel quasi ꝓpter id qd̄ sequit̄. hāc aūt questionē plene tractaui de oblig. ad ratio. c. vno super glo. ratiocinijs.

epi. con. per totuz. nisi ratione feudi: vel reconuentionis[a]: ꝛ in alijs ꝯ casib⁹ qui no. xj. q. j. in summa. ꝛ c. clericuz: qd̄ dic: vt. j. de con cla. ꝛ renū. ver. cuꝫ aūt ꝛ se. ꝛ melius. j. de cōpet. iudicia. adit. §. j. ver. in clericis aūt ꝛ se. olim etiā habebant exceptionē ne cōueniren̄t nisi solū sub p̄side. in aut. de san. epis. §. si vero. ꝛ in pre. l. cum clericis.

4 ¶ † Sed quid si pēdēte lite coram ciuili iudice reus fiat clericus. rñ. dicūt oēs[b] qd̄ corā eodē iudice finiet. C. ad l. cor. de fal. si qs decurio prope fin. ff. de indi. si quis postea. extra de fo. cōpe. proposuisti. ff. de iurisdi. om. iudi. cū quedā. ff. de bo. dā. l. fi. §. ex bonis: licet quidā in hoc cōtradixerūt. ar. ff. de arbi. non distinguem⁹. §. sacerdotio. ꝛ hoc veruz est: si causa sit ciuilis. ¶ Sed qd̄ si est criminalis. dic qd̄ corā ecclesiastico finiet̄: qꝛ secularis nō posset eū punire. ar. xj. q. j. de persona extra de indi. at si clerici. ꝛ in pre. con cor. ar. tamen cōtra. ij. q. iij. euthemiū C. vbi de cri. agi opoꝛ. auté. qua in ꝓuincia. in prin. ij. q. j. si peccauerit. in fi. ꝛ iij. qd̄. vj. c. j. vnde si vis vt cessent contraria: dic qd̄ etiā causa criminalis finietur corā illo: sed mādabit̄ executioni per ecclesiasticū. arg. extra de fo. cōpe. postulasti. de rap. c. j.

5 ¶ † Itē scholaris laycus respōdebit: vel sub magistro: siue layco: siue clerico: vel sub iusticiario seu potestate loci vel sub episcopo sub quo maluerit[c]: vt i proemio. stoꝝ. §. ꝛ hec oīa. ꝛ §. se. C. ne fil. pro pa. in l. fede. habita. licet scholares boñ. quo ad crimiales questiones huic priuilegio renūciauerint[d]. Super quibus coram iudicibus potestatis respondent eligendo tamen vnum videtur alijs renuntiare. arg. iij. q. iij. offeratur expresse. extra de iudic. c. j. vbi ptes habebat iudices quos volūerunt: an aūt tunc: ꝛ ad quē poterit appellari. vide. j. in tit. de exe. senten. §. ij. ver. quid de sententia. ꝛ se. Sꝫ nūquid poterit scholaris tali priuilegio renūtiare. nō videt̄ cū sit eis specialiter a predictis legibus cōcessum sed dic qd̄ pōt. arg. C. de epi. ꝛ cle. si qs in conscribendo. ꝛ. C. de pact. si quis in conscribendo. ff. si quis in ius vo. nō ie. l. j. et sic de facto seruat̄.

6 ¶ † Itē nunquid scholaris conuent⁹ sub ali

ADDE qd̄ plene tractat. qꝛ furtū fecit Oldrad. vt ibi ponam.

c ¶ Maluerit. si corā oīb⁹ his citet̄ vide. j. de citatione in fi.

d ¶ Renūciauerit s̄m Ac cur. i pre. §. ꝛ hec oīa. ꝛ apti⁹ i. l. als auté. habita. super vi. litez qd̄ ibi nō plz Cy. no. cū nō renunciauerit vt corp⁹ vel collegiū. per non visuz auté perdi nō potuit scd̄m eum: qui remittit ad. l. j. et. ij. C. de serui.

e ¶ Habita. an satisdare teneat̄. et corā quo vide infra de satisdari. §. secūdo. ver. quid ergo.

f ¶ Circa fi. ista lex penultima est et secūda. et eius verba habent̄ extra vt lit. nō contest. qm̄ §. pe. ꝛ ponit casū spālem quo lis habet̄ p cōtestata ad vnū finē tm̄ scꝫ interrūpende p̄scriptionis videat tñ scholaris ille quō caueat. qꝛ si simplr̄ cauet stare iuri pcedat qd̄ est dictuz. secus si caueret stare iuri coram illo per id qd̄ statim sequitur.

g ¶ Qd̄ nō. hꝫ gl. teneat ꝯrariū in auté. habita tñ vt ibi etiā tꝫ Cy. in. iij. q. cōiter moderni tenēt hoc dictū pro quo facit qꝛ alr̄ esset tardus finis litis. alle. etiā. l. ij. §. pe. ff. de iudi. dicūt eīm qd̄ rei fugiūt cōtestationē litis ad quā actores ꝓperāt d̄ qb⁹ loqt̄ lex si ꝯuenerit ad. l. cū doté. ff. so lu. mat. §. eo aūt tpe quā etiā alle. ac. rñdet̄ vt ibi no. in. j. glo. qd̄ ibi volūtatis mutatio nll'i erat dānosa hic sec⁹ vt p̄dixi.

quo istorum triū eū poterit recusare: videtur qd̄ nō ar. C. de iur. om. iu. l. fi. sed dic cōtra: vt in p̄. l. als. aut. habita siue ergo scholaris receperit. siue porrexerit libellū corā altero istoꝝ triū: si ne etiā protestatus fuerit qd̄ saluuz sit ei priuilegiū: siue nō sibi preiudicat. nisi vlterius processerit. arg. ff. de iudi. non videt̄. ff. de in ius vo. libertus aduersus. scholaris tñ vocatus tenetur coram iudice loci comparere vt vel etiā corā eo rñdeat: vel suū priuilegiū alleget. ar. in pre. cōsti. habita[e].

7 ¶ † Quid ḡ. si scolaris vocat⁹ corā altero istoꝝ iudicū ꝯtumax est pp qd̄ iudex decernit actorē eē mittēdū i possessionē bonoꝝ illius. demū ille cōparēs p̄stita cautiōe iudicio sisti: recuperat possessionē: nunqd adhuc poterit istū iudicē declinare: ꝛ aliuz eligere. Rñdeo sic: cū nōdū sit lis ꝯtestata. ar. C. de proba. excep. C. de pen. ita demū C. de plus peti. l. j. ar. ꝯtra. C. vbi in rē ac. l. pe. circa fi.[f]

8 ¶ † Sed pone quod scholaris cōuētus cōparet corā altero istoꝝ dicēs se velle corā eo litigare nūqd postea illū poterit declinare: dic qd̄ nō[g] ar. ff. de eo qd̄ certo lo. l. iij. §. j. ff. de lega. j. l. v. ꝛ. l. si plurib⁹. in fi. extra d̄ iud. c. j. xxxij. q. iiij. horrēd⁹. vij. q. ij. dilectissimi. j. de compe. iud. adi. ver. sed nūquid pōt nec ob. ff. de indi. si cōuenerit. q̄ loquit̄ in eo q̄ cōsensit in iudicē nō suū prorsus extraneū. iij. q. vj. peregrina.

9 ¶ † Sed qd̄ si scholaris est clericus. dicūt Gof. ꝛ do. meus cessare priuilegiū: qꝛ clericus nec volēs nec inuit⁹ trahit̄ ad iudiciū seculare: nec pōt in aliū etiā ecclesiasticū sine sui epi cōsensu cōsentire: vt in cō cor. que sunt. ḡ. ver. pror. ꝛ extra de foro cōpetē. significasti. et. c. romana. in prin. Sed dictū coruz pōt intelligi in scholaribus dyocesanis: ꝛ ciuitatēsibus.[h] Si v° sint extranei vel alienigene, ꝛ magister esset cleric⁹ posset forte[i] dici qd̄ corā eo poterit agere: ꝛ cōueniri si voluerit: alias nullū esset priuilegiū. qꝫ esse nō dꝫ. extra de ver. sig. abbate sane. ꝛ de priui. in his. ꝛ. c. porro. extra de fide instru. inter dilectos. v° sus fi. ꝛ in hoc cōcordat Jo. de deo[k] ꝛ vber. de bobio. dñs tñ meus in hoc expresse ꝯtradicit[l]. corā p̄tāte auté nō pōt clericus etiā volēs cōueniri: vt in

h ¶ Ciuitatēsibus. in qbus locū nō hꝫ ꝯstitutio habita q̄ expresse loquit̄ur de pegrinātibus ad studium.

i ¶ Forte Uber. quē statim allegat dixit nō puto reprehēsibile.

k ¶ De deo. cauil. li. iij. sub rubrica de p̄uilegio scolastico. vbe. aūt hoc dixit. aū finē. v°. quē allegaui. ḡ. ti. p xi. in princi. sepe tñ autoꝛ p̄ponit Ubert. io. q̄ ad scripta ē lib. cauil. rō nez dixi sup ꝓemio huius libri: vbi d̄ eis tracto.

l ¶ Cōtradicit vide qd̄ scripsi de fo. cōpe. si diligēti. sup gl. hic ergo. ADDE vltra ea q̄ dñr l. c. postulasti. qd̄ clericus nō possit se volūtarie subijcere layco bal. ꝯsil. cclxvj. li. iij. ꝛ. clxxvj. li. ij. au aūt clerici. ꝯiugati vt sunt greci gaudeāt b̄nficio aliorū cleri. bal. cōsuluit qd̄ nō eius cōsi. cccx. li. i.

pre.cōcor. Porro scholaris ibidē. resi-
dēs.per.xxx.annos sortit ciuiū priui-
legiū.C.li.x.de incol.l.ij.[a] sed et studē-
tes in iure vsq ad.xxv.annū.[b] nō cō-
ueniūtur vt.C.li.x.qui eta.vel profes.
l.j.qd verū est si bene proficiāt. alias
aūt nō.ar.xij.q.ij.gloria in fi.et.lxi.di.
miramur.in fi.et.c.nullus.et.c.statui-
mus[c]. ¶†Itē medicus grāmaticus:
10 et professores liberaliū artiū:et docto-
res legū.et oratores:et philosophi in
se:et vxoribus et rebus:et liberis om-
ni gaudeāt immunitate: vt nec in iu-
dicium deducantur: vel exhibeātur:
vt.C.li.x.de profes.et medi.l.medicos.
et.l.fi.et.l.j.secus tū in poetis et geome
tris.C.e.ti.poete.et.l.se.[d] ¶†Itē cōsul
11 et pretor.et prefectus.et maiores magi-
stratus qui merū imperiū hñt: et q
cū eis sunt causas non prosequātur:
sed conueniantur.ff.de iudi. para li-
terarū.ff. de iniur. nec magistratib9.
ij.q.j.prohibentur.saluis quibusdaz
casib9 in aut.col.iij.vt iudi. sine quo-
quo suf.§.si quis aūt. et in aut.col.ix.
vt dif.iudi.§.si tū.ar.tū cōtra.j.q.j.in
bemus. so. ibi saluo qz debēt cauere:
si de adultero accusent fm formā le-
gis q est.ff.de adult.l.si adulteriū. in
fi.dix sup hoc:vt.§.de actore.ver.itez
illustris.an aūt possint accusari: dicā
j.ti.prox.ver.itē qd est magistratus.
12 ¶†Item eps dū sacra facit:et mona-
chi:et heremite.et is qui cum equo in
cā publica trāsuehitur:et is vel ea qui
vl que nubit:et iudex dū de cā cogno
scit:et is cuius cā apud maius tribu-
nal agit:et is q ducit funus familiare
seu iusta mortuo faciēs obsequia:vl
qui cadauer per se prosequit:et q cer-
to loco cause adesse hz:et infans:et fu-
riosus nō cōueniūtur.ff.de in ius vo.
l.ij.iij.et.iiij.in prin.et infra versi.Itez
heres.xcvj.distincti. Constantinus.
13 ¶†Item legati et ceterorum negotio
rum executores corā aliquo : siue ro-
me:siue alibi non cōueniūtur:immo
priuilegiū reuocandi domū habent.
ff.de iudi.l.ij.et.l.non alias.et.l.seq.ex
tra de foro cōpe.c.fi.et infra titu.de ac
cusato.ver.itez nec legatus.Sed nec
is qui venit romā ad concil.v.q.ij.vo
catio:extra de dila.c.fi.vel pro aliqua
alia iusta et necessaria causa et proba-
bili:vt extra de foro cōpe.c.fin.[e] Sub
quo cōprehendūtur fere oēs qui con
tinentur.ff.et.C.ex quibus.ca.maiu.
puta causa appellationis exercende
vel testimoniū ferēdi vel promouēdi
electionē:vel postulationē factā:nisi
ibi perfectis negotijs morā trahant
vel contrahāt vel alia negotia aggre
diantur:vt in pre.l.ff.de iudi.l.ij.§.le-
gatis.et.§.oēs.et.l.quid ergo. et in autē.
col.ix.de san.epis.§.reuerēdissimi vo-
scens autē si veniant pro impetran-
dis priuilegijs vel immunitatibus:
vel alijs suis vel ecclesie sue negotijs
procurandis:et sic curia seruat:.vt in
14 pre.concor.¶†Quid si is cui compe
tebat ius reuocandi domuz corā ali-
quo iudice citat9 obtinuit in aliqua
interlocutoria coram eo: vel etiā suc-
cubuit.sed nō appellauit:demū ante
lit.cōtest.petit sibi concedi ius reuo-
cādi domū:nūquid habebit?rñ.non
et sic fuit pronūtiatum.ar. in his que
no.extra de re iud.inter mona.cetera
de hac materia prosequere fm dñm
meū in sum.de excep.§.fi. ver.itē effe
ctus et seq.et plenī9 fm papā.extra de
fo.cōpe.c.fi.[f] ¶Itē si quis ob aliquā
cām de ciuitate vel dyoce.ad curiam
ordinariā vocatus est. et alius eū ibi
inueniens velit conuenire: pōt exci-
pere qd non venit ad hoc.et ideo ha-
bet ius reuocādi domū fm Joan.de
deo.[g] et vber.de bo.ar.ff.de iudi.l.ij.ex
tra de dila.c.fi.Alij cōtra:nisi pro pu-
blica et cōi cā vocatus fuerit: vt extra
de dila.exposuit: qz vbi te inuenero:
ibi te iudicabo.ar.ij.q.j.si peccauerit.
in fi.et.q.vij.c.j.C.vbi de cri.agi opor.
aut.qua in prouincia.et arg. extra de
elect.bone memorie.j.versicu. porro.
15 ¶†Ubi presumitur quis citatus ex
quo in iudicio inuenit. maxime vbi
nō subest causa quare hoc priuilegiū
debeat habere.qz tūc haberet.[h] ff. de
minori.qd si minor.§.j.et.ff.ad treb.
si legatus in prin.extra de ver.sig.ab
bate.et de dona.cum dilecti: nō tamē
negant quin debeat inducias delibe
ratorias et alias a iure cōcessas obtine
re.ar.iij.q.iij.offerat.et.l.ei aūt.¶Itē
heres defuncti.aut parēs. aut liberi.
aut consor.aut cognatus.aut agna-
tus.aut affinis vel fideiussor.vel ali9
nomine defuncti non conuenit.j.ix.
dies.ab obitu numerandos.C.de se-
pul.vio.l.fi.et autē.ibi posita in autē.
vt cū de app.cogno.§.pe.¶Itē pater
vel patronus venia non petita. j. de
dolo et contuma.§.restat.versi.sed et
vocans.¶Item suus heres non cō-
uenitur ante confectionem inuen-
tarij.C.de iure delibe.l.fi.extra de te-
stamen.Raynaldus in fin.argumēt.
xij.questio.secunda. hec huius placi
ti. et capitul.charitatem. ¶Item is
cui conceditur ne. j. certum tempus
conueniatur non respondebit. j. il-
lud.C.de preci.impera.off.quotiens.
¶Item si fiscus concurrat cuz alijs
vendicantibus hereditatez alicuius
ius fisci prius excutietur.et aliorum
vendicantium . et aliorum credito-
rum actiones differentur. vt.ff.de iu
re fisci. apud iulia . et facit.ff. si cui
plusquam per . l. falcid . si heres.[i]

a ¶.l.ij.dic vt ibi no.in gl. scda.

b ¶Annū eta tis sue.

c ¶Statuim9 facit qd no. in salutatio ne sexti sup vbo cōmorātib9 et qd ibi dixi.

d ¶.l.se. q lex geometras vocat calcu latores et qre geometre dicāt ibi no.

e ¶.c.fi. et ibi sup vbo ne cessaria scri psi qd de illo q venit p restitutiōe i integrū impetranda.

f ¶.c. fi.et ibi plene scripsi sup vlt.glo.

g ¶Jo.de deo cauil. li. iij. R. de excep. q dat legat. vbert.antez hoc dictū post dictū supra illi9 ti.sz qd si scholaris.

h ¶Haberet. reuertitur ad pmū dictū.et clari9 ponit dictū vbe.qd posuit ipse vber. vel io. allegat tamē vber.easdem leges.

i ¶Si heres Iste due leges videntur ptie.pmabt quod supra ista dt qd fideicōmissuz soluēdū cuz cautiōe de restituēdo sz vtrobiqz dicūt gl. i prīs lis iaz erat mota per fiscuz in scda nō:vñ h.iste ponit fiscuz pcurrere cū alijs vēdicātibus.

a ¶ Autoritate. querit rof. ti. vij. an me. qd facere debeā volēs ↄuenire pupillū vel minorē. ꝛñdet ꝙ ↄueniā pupillū maiorē septēnio ꝛ minorē adultū. si pupill⁹ est minor septēnio ↄueniā tutorē solū. si nō hꝫ alꝰ petā illū sibi dari in adulto si curatorē hꝫ ꝛ. si minor ē pñs ipm ↄueniā ꝛ in sui ꝑsonā formabo libellū cui rñ debit cū autoritate curatoris si est abñs minor cōcipiā libellū in ꝑsonā curatoris. si ñ hꝫ petā sibi dari. ꝛ dabit sibi iuxto ad litē. al leg. C. de in re deli. l. potuit. ꝛ l. si infanti. C. qui pe. tu. l. j. ff. de tute. qui hꝫ. §. idē cas⁹. ꝛ ad tre. l. restituta. §. j. ꝛ alt. j.

b ¶ Remouebunt. si iudici videbit de hoc. s. ti. pri. §. j. ad fi. ver. sꝫ qrit̄ vtrū pt.

* ¶ Casu. qñ sic expedit pupillorū sicut dñs prudens facturus alꝰ aūt cū missio i pos. fiat propter rē indefensam constat ꝙ defendere nō vt. ꝛ sup hoc vide qd not. i §. fi. statim allegato in gl. regulam ponit.

ꝛ hec exceptio q̄ dilatoria est fauore fisci vt qua ex iure cōi cōpetere. vt. ff. de inter. act. l. iiij. in fi. caue tñ aduocate rei. ne actio sit sublata ꝑ id qd habes. C. de peti. here. l. fi. ¶ Itē re⁹ excipiet ꝯ citationē qd dic vt. j. de ci-

16 tatione. ¶ † Itē ꝙ conuētus est pupillus. vel vidua vel orphanus. vel debilis vel morbo diutino fatigat⁹. ꝛ hmōi persone miserabiles q̄ si prīcipē ꝓclamāt vel ēt ecclīam quādoqꝫ pñt ēt ordinaria iudicia declinare C. qñ imper. inter pu. ꝛ vi. l. vna. lxxxvij. di. c. j. ꝛ ij. ꝛ per totū. ex̄ de for. cōpe. ex tenore. de of. deleg. significantib⁹. C. de epi. ꝛ cle. orphanotrophos ita tñ si sit grauia infirmitas. ex̄ de proc. c. ij. v. q. iij. si egrotans. ff. si q̄s cau. l. ij. §. si q̄s in iudicio. vel est expoliatus. iij. q. ij. si eps. ex̄ de restitu. spo. frequēs. C. de dona. inter virū et vx. si maritus. vel dicat se paratū soluere ꝛ litē vitare. ff. de procu. si reus. ff. si cer. pe. l. fi. vel qōnē sibi motā nō preiudicare alij prius a se mote. ff. de pe. here. si q̄s libertatē. C. de ord. iu. iij. q. xj. ex̄ de ordi. co. ꝑ totū. vel se rē petitā non possidere. ff. de rei vend. l. fi. vel dilationē sibi ↄcessam pendere vt. iij. q. iij. offerat. ex̄ de ap. significāte. vel litē sibi motā a iure esse ꝓhibitam. xj. q. j. sacerdotibus. C. de obse. liberto. l. j. ff. de iud. lis. C. vt nemo ꝓ-uā. ꝑ totū. vel libellū inepte esse formatū. C. de form. l. ij. ꝛ ij. q. viij. libellorū. ꝛ in pre. c. sacerdotibus. vel si fideiussor obijciat reū principalem vt bonorū possessorē prius fore conueniendos. C. de fideiul. aut. presente. j. de renun. ꝛ cōclu. ꝛ. C. de act. ꝛ obli. aut. sed hodie. ¶ Itē excipit de tempore fe. C. de fer. oēs. ff. e. l. j. ex̄. e. c. fi. ꝛ de iud. c. fi. ff. de in ius vo. l. ij. in fi.

17 xv. q. iiij. placita. ¶ † Itē nō pōt agi ꝯ infantes vel minores. xxv. ann. vt furiosos. vel mēte captos: ꝛ alios personas sine tutoris vel curatoris autori-

a tate. ᵃ ff. de admin. tu. l. j. ꝛ ij. C. si aduer. rē iud. l. fi. C. q legi. perso. ha. l. j. ꝛ ij. ꝛ. ff. de re iud. acta. ꝛ. l. ꝯ pupillum. C. de epi. ꝛ cle. orphanotrophos. nec etiā hi agere pñt. vt. s. in ti. de actio. in diuersis locis. ¶ Itē nec filiusf. vt ibi dixi in ver. sed ꝛ filiusfa. ꝛ sequē. ¶ Item res publica acephala conueniri nō pōt sicut nec minor. C. lib. xj. de cur. rei pu. l. j. C. ex qui. cau. ma. in integ. re. respu. ꝛ sicut nec ecclesia: vt

18 extra ne sede va. c. fi. ¶ † Itē tutor vl curator vel alius administrator maxime necessarius finito officio nō cōuenitur de contractibus bona fide cum eo initis noīe eorū quorū negocia gesserunt. ff. quando ex fac. tuto. vel cur. post mortē. ff. de re iu. l. iiij. C. de admi. tu. cū quidā. ff. de insti. l. fi. de procu. plautius. nec ēt agunt vt dixi. s. in ti. de acti. ver. item tutor durante vero officio respondere tenent alioquin ab administratione remo-

b uebuntur ᵇ vt. C. de ꝑcu. l. iij. ꝛ. j. de accu. v. itē nec maior. ¶ Et nunqd erit in prelato idem vt ex hac causa possit remoueri? rñ. non. ꝑdicta enim lex loquit̄ tñ de his qui habēt onus nō emolumētū. ¶ Quid si tutor ideo non vult defendere qꝛ scit pupillum malam cām fouere ꝛ vult potius qd aduersarius mittatur in poss. nūqd dꝫ aduersarius audiri? rñ. si pupillo expedit magis q̄ꝫ aliud qd fiat missio non audiet̄ aduersarius. nā tutor

c defendere videbit̄ hoc casu. ᶜ ad instar ꝓcur. ff. de procu. sed hec. §. fin. ꝛ

19 l. se. ꝯm albe. pap. ¶ † Item seru⁹ monachus conuersus: ꝓfessus ꝛ hmōi. non conueniuntur. C. de iudi. seru⁹. ꝛ. l. seq. C. de rei vē. non solum. ff. de reg. iu. cū seruis. ex̄ de sindi. c. vno. ff. de iudi. lis nulla. ꝛ. s. vers. item episcopus. de hoc tamen ꝛ qualiter formabitur libellus contra eum nota.

d j. de statu mona. ᵈ Nec etiam hi agere possunt vt dixi. s. de actore. versi. item qd est seruus. ꝛ versi. item excipitur contra acto. ¶ Sed an monachus possit accusari? videtur qd sic: extra de symo. dilectus filius. A. non tamen quo ad penam pecuniariā. quia proprio caret. xij. q. j. nolo. extra de statu mo. cum ad monasteriū. sicut dicā in seruo. j. ti. de acc. in ꝓn. et hec vera sunt nisi abbas velit eū de-

e fendere. ff. de iu. si seruū. rof. ꝯo no ᵉ. qd monach⁹ ꝛ alios si delinquāt accusant̄ lꝫ alꝰ nō agāt nec ↄueniant̄: vt in ꝓ. ꝯ. itē excipit̄ ꝯ actorē sicut et deportat⁹. ff. de pe. aut dānū. §. inter eos. ꝛ. l. i seruorū. §. qd eū. ꝛ. l. capitaliū. §. i exulib⁹. ff. de acc. si cui. §. fi. in aut. de san. epi. §. si monach⁹. ꝛ ꝯ nu. §. ꝯꝫ occasionē. col. iiij. ex̄ de ꝓuile. c. volētes. li. vj. C. vbi de cri. agi opꝫ. autē. q in ꝓuin. l pen. mar. de san. dixit ꝙ si mōachus accuset̄ de crimine ipse se defendet ꝛ nō abbas. pōt tñ Abbas ei assistere. C. de accu. l. j. ꝛ ij. C. ad. l. iul. de vi pub. seruos. C. de nox. si [illegible]

d ¶ De statu mona. in ꝓn.

e ¶ Uero no. suo ti. viij. versi. penul. ꝛ versi. sequenti est vltimus.

* ADDitio. adde Bald. in l. si seruus ignorante. C. de noxa. vbi qd seruus ꝛ monach⁹ in iudicio criminali hñt legitimā ꝑsonā i se defendēdo ꝛ idē dicit i filiosa. q hꝫ legitimā ꝑsonā in criminali i defendēdo seipm sine pñs autoritate. Et adde Lud. ro. ↄs. cccl xxv. incip. l ꝓposita qōe. vbi an abbas habeat iurisditiōē in mōachos ēt in criālibus vbicūqꝫ deliquerit ꝛ ibi an monachus puniri⁹ ꝯ delicto ꝑ abbatē possit ꝑ epm vlteri⁹ puniri. ꝛ vid late gui do. pape. in qōnib⁹ suis q. ccccliiij. inci. ad quē ꝑtineat correctio. Henri. ferran.

a ¶De statu mona.in prin.
b ¶§.fin. hugolinus alleg.ad idem.ff.de capi.di.l.tu telas.§.fi.
c ¶Col.j.hucusqz rof.& est finis ti.
d ¶Deu.& quo ad ecclesiam.facit qd no.in p.§.his autoritatibus
in gl.ar. qd & d voto scri ptore.

¶De reo. Rubr. Bal.

Qui promittit aliquē representare sub pena: nec adijcit tps nec dixit ad mandatū iudicis vel partis requisitionez hz semestre tēp9 ad cuiusdā penaz G.l. an sci-mus. ¶Item sufficit representare vsqz ad sniam. qz talis fideiussor post sniam nō tenetur nec sistere.nec soluere.qz clausula de iudicio sisti nō ɔtinet clam iudicatum solui.ff.de fideius.l.grece.§.post litē.vbi de hoc.sed ecōtra clausula iudicatū solui.vel soluere iudicatū.nō enī sunt verba ista formalia.ff.de pre.sti.l.ij.cōtinet tres clausulas qz finis ɔtinet principium & medium & ipm de necessitate presupponit.sed nō eɔ. vñ snia includit processum.sed processus nō includit sniam.sic & satisdatio q̄ concernit sniam totū processum significat sz satisdatio q̄ ɔcernit pcessum nō ɔtinet iudicati execu9ionē sic.ff.de pac.l.sed si tm.&de solu.l.hoc iure. ¶Est & alia rō qz iudicium nō porrigitur post sniam.qz finiɫ per sniam.ergo & pmissio d iudicio sisti finiɫ.sed qd si quis generalius pmisit.s.sistere & parere mandatis curie vtrū teneaɫ lata snia? dic q non.qz istud de parendo mandatis venit accessorie ad pmissionē vñ super ipsa satisdatione de iudicio sisti dz parere mandatis bm naturam satisdationis.ff.de in ius.vo.l.eū p quo.facit.qd no.Dy. ff.de v.ob.l.continuus.§.cū quis.Bal. vide.j.de accus.§.vero qualiter.&.j.pri.sed an reus q̄ promisit de iudicio sisti.& parere curie pōt opponere exceptionem iudicis incōpetentis.& vr q nō qz in eum ɔsensit cum eius mandatis se submisit.ff.de iur.om.iud.l.est receptum.in ɔtrium facit qz ista verba sunt intelligenda bm ius cōe.vt no.in.d.§.cū quis.& no.ff.de reg.iu.l.nō vr.§.qui iussu.& de ope.lib.l.si libertas ita.item ꝑsona no sui iudicis nō fundaɫ p satisdationem.vt C.de lit.ɔte.auɫ.offeraɫ.facit qd no.Cy.C.de spons.l.fi.So.per simplicem de iudicio sisti promissionē nō excludiɫ obiectus ɔ iurisditionē.sz cum quis pmisit stare mandatis eius p hoc prorogatur iurisditio.ar.no.in.l.pe.ff.de ar.per Accur.& Guil.& ideo subdistingue.aut ista pmissio fit iudici q̄ ex priuilegio poterat recusari & tunc perditur priuilegium.C.de pactis.l.pe.aut iudici extraneo.& tuoē videɫ q possit penitere vt.l.si cōuenerit.ff.de iur.om.iu.Hoc non credo. et ideo dic q si pmisit p errorē nō vz.sec9 si ex certa scia:

in si.& C.de epi.& cle.auɫ.cā.de hoc.j.de sta.mo.[a] & ibi no.q̄lr tunc ageɫ: et
20 qualr cōcipiaɫ libellus. ¶†Sed nū quid p cōmissis ante ingressum cōueniet monasteriū vr q sic.& si nolit defendere & agitur ciuiliter de bonis eius q̄ monasterio obuenerunt satis fiet agentibus.arg.insti.de acq. per arro.§.fi.[b] Si aūt criminaliter ageretur contra credo cum oia crimina in ipso ingressu sint extincta in auɫ.de mona.in pri.col.j.[c] & de pe.di.j.§.his autoritatibus asseritur. ppe prinei. eɫ de si.presby.c.j.lz dici possit extincta esse quo ad deū[d]. ¶†Itē is q̄ negat se seruū habere vel in potestate sua esse nō cōueniɫ rei ven.vel noxali actiōe.ff.de rei vē.l. pe.§.fin.ff.si ex nox.cā ag.l.ij.extra de iudi.examina

nōq metū.ff.de in.l.ij.ff.si q̄s can.l.sz & si q̄s.§.fi.nā ɔtrium ɔctū fact9 est subditus illius iudicis & fori q̄ ad illā cām.& vide qd no.j.versi.q̄d si scholaris. p.g. ¶Si lite pendente quis sit effectus clericus.nō impeditur p hec cognitio.sed executio iudicis secularis; versi. lz q̄d si est.G.certe cleric9 est litigios9 vt ita dixerim & id eo nil sibi opitulaɫ facit.ff.d iurisd.om. iu. l.pe. bal. vide Jo.an. d obli. ad ratioci.c.j.baldus.

ta. ¶Item is qui nulla teneɫ actiōe ff.de edē.quedā.ff.ad exhi.thesaur9. ¶Itē pōt excipi per illos casus in q̄bus fallit illa regula actor dz forum rei sequi quos dic vt.j.de compe.iudi.adi. ¶Itez conueniri non potest is qui infirmitate detentus: vel ad maius tribunal vocatus est.ff.de iudi.si pretor.ff.de re iud.quesitum.§.j.extra de procura.c.secūdo.v.q.iij.si egrotans.xviij.dist.si.epūs. ¶Item re9 q̄ debitū ɔfiteɫ & parat9 est soluere non cogiɫ iudiciū suscipe.ff.d iu.si debitori quod si partem confiteatur per illam etiam non cogeɫ.vt.ff.si certum pe.quidam existimauerūt.

De accusatore.

Rubrica.

¶Scholaris cleric9 non pōt ɔueniri sub rectore layco. sz sub clerico si quis secularis est aduena sic.Sz si studet in ppria dyocesi nō pōt conueniri nisi corā dyocesano.G.quid si scholaris.G.si tñ clericus est pelliparı9 pōt conueniri sub camerlingo pro occasione artis.C.de iur.om.iud.l.si qz clerici negotiatores quantum pertinet ad eā negotiationem iure laicoꝝ cōmuniri debēt.C.de episc.et cle.l.ij.isti enī vt sic dixerim non sunt puri clerici.argu.C.de sacrosan.ec.l.cui sub pretex.& de vita & honesta.cle.c.fi.Bal. ¶Qui habeant ius reuocandi in dominio.ver.itē legati.& ver.seq.cum sunt in curia Romana presumiɫ quis citatus ex quo in iudicio comparuit.& ideo si offerɫ ei libell9 nō pōt dicere cita me & ego veniā.sed bñ pōt petere terminum ad deliberādum.ver.si quis ob aliquam.G.Certe si iudex eū nō monet potest illicentiatus recedere.& tota die hoc fit si enī presumitur citatus & illicentiatus recederet eēt verus contumax.vnde non presumitur citatio.ff.de in ius vocan.l.j.tamen pñtia idē qd citatio operatur qz non refert qualiter quis sit in iudicio per citationem vel sine.ff.de re iudi.l.de vnoquoqz.& no.in.c.vl.de elec.lib.vj.in nouella.nā citatio nō fit ad deliberādū sed ad cōparēdū.parꝫ ergo de modo curam9 si finē habeam9 & ista est cōis opinio & vera.ergo p talem libellum reo pñti oblatuz interrumpiɫ pscriptio sicut per efficacē citationem tam in ciuili q̄ in criminali.ff.de adul.l.miles.§.sexaginta.qd tene menti.nam & quedā fiunt sine citatione.ff.ad trebel.l.recusare.&.l.ille a quo bal.& vide.j.de lib.concep.§.reo non citato & quod de teste presente citato.vide.j.de teste.§.valet dictum.

¶Etiam suus heres habet dilationem trium mensium propter inuentarium.versi.item suus.G.incipit quod a die immissionis quam creditor probare debet si negetur.ff.de condi.furti.l.ij.ff.de interrogato.ac.l.ij.& iij.ff.so.ma.l.si cū dotē.§.trāsgrediamur.i gl.bal. ¶An monach9 possit ɔueniri ciuilr nō crialr sic ad in corpus luendū in defectū pecunie.itez ad penā corporalē.ff.de accusa.l.hos accusare.§.oibus. qz natura cōis ē.ciuilr aūt cōueniɫ mōasteriū si mōach9.

obtulit vniuersitatē bonoꝝ. secus si rē singularē vel nullā vt no. p gl. ꝛ Dy. in. l. si peculiū. §. j. ff. de pec. leg. nā monasteriū hr̄ loco heredis rōne reꝝ nō rōne ꝑso ne imo est successor anomalus sicut pr̄ q̄ occupat iu re peculij ꝛ fisc⁹ iure caduci. ff. de noua. l. nouatio. ff. so. ma. l. si ꝯstāte. §. fi. insti. de eo cui li. ca. §. fi. Bal. ꝛ si monach⁹ diuisit m̄rimoniū p quotas monasterium non tenet̄ nisi p rata. ff. de reli. l. si p rata. lz tn̄ mona steriū possidēdo vnā rē singularē nō cōueīt tāq̄ obli gatū. si tn̄ non defendit monachū patit̄ in illā rē mis sionē. instit. de acq̄. p erro. in fi. de hoc l ꝟ. itē seru⁹. cū seq. p guil. ꝛ Ja. ꝛ Cy. in aut. cā q̄ fit cū monacho. de epi. ꝛ cle. vide. j. de sta. mo. §. iuramētū. ꝛ. j. de acc. §. pt clericus. Bal. ¶ Ille q̄ nō vult recipere libellum sz sol uere nō dr̄ litē ꝯtestari sz declinatoriā opponere: sm Guil. ff. de pcu. l. si re⁹. itē si nō vult recipere libellū nec soluere sz confiteri debitū nō vr̄ litē cōtestari. sed fit preceptū in eū offi. iudicis. vt. l. si debitor. ff. de iu di. ꝛ no. ff. de inter. act. l. vbicūq̄z. si vero reus libellum iam susceperit offerēdo debitū nō vr̄ litem ꝯtestari. sz perimere ꝯtestationē litis ꝛ sniam si vero nō offert de bitū sz ꝯfitea𝔱 libello suscepto ꝛ in figura iudicij tūc fit lit. contest. de plano in qua nō requirit̄ iuramētū calūnie vt no. ff. de ne. gest. l. at q̄ natura. §. cū me ab sente. si ꝟo ꝯdictionē opponit fit litis ꝯtest. ꝯtentiosa ꝛ exigitur calūnie iuramētū. C. de iudi. rē nō nouam C. de iur. cal. l. ij. in prin. C. de excep. l. si quidē. Bald⁹. ¶ Si pr̄ satisdat filio de iudicio sisti an videa𝔱 ꝑsona filij legitimari sine aliquo cōsensu vide𝔱 ꝙ sic. ff. q̄ sa tisda. cog. l. fili⁹. sed ibi pater erat in iudicio nomine filij. nō filius ad idem qꝛ qui fideiubet consentire vr̄ ff. ad mace. l. sed si pr̄. §. nō solū. Tn̄ si ista satisdatio presta𝔱 ante lit. conte. nō vr̄ sufficere qꝛ opz qđ pater consentiat alio tpe. s. tpe lit. ꝯtest. ff. sol. ma. l. si cū do tem. §. eo aūt tpe. ꝛ istud est tutius. Tn̄ ēt credo pmū veruz. qꝛ ꝯsensus pseuerat donec reuoce𝔱. ꝛ quotidie cōsentire vide𝔱 arg. ff. de vsufru. accre. l. j. in fi. Bal. vi de. l. ti. pri. §. cōuenitur. ꝛ se. ꝛ. §. an sufficiat ꝛ. j. pri. sz q̄d si statutū dicat qđ filius nō possit se obligare sine expressa licentia pr̄is. ꝛ in eodē instrō filius ꝛ pr̄ prin cipalr se obligāt vel vn⁹ p altero fideiubet. nec dr̄ ꝙ pr̄ dederit licētiā filio an sufficiat. quidā dicūt ꝙ nō: qꝛ est tacita licentia nō expssa. vr̄ eū fideiubere nō cō sentire. ff. qui. mo. pi. ta. cōtrah. l. si gratuita. §. j. ff. qb. mo. pig. vel hyp. sol. titius semproni⁹. in prin. nam ꝛ duo rei vident̄ inuicē fideiubere. l. vir vxori. §. fi. ff. ad velle. sed ar. ꝙ sufficiat. ff. de pcu. l. filius. §. sed ꝛ filia sed si dica𝔱 ꝙ non est expressa licentia dico ꝙ satis est expressa reb⁹ ipsis ꝛ factis. ar. ff. de leg. quibus. ꝛ ne cessario sequit̄ ex verbis qđ ex tenore verboꝝ aperte colligitur ar. ff. de lib. ꝛ posthu. l. gallus. §. fi. nā ꝛ rōe statuti satisfactū vide𝔱 ergo ꝛ ipsi statuto. ff. de rit. nu ptia. l. libertus. §. senatus. C. de indi. in. l. fi. ff. de cōdi. ꝛ demon. l. cū tale. §. pe. in gl. sed quidā ꝯsultauit ꝯ riū inherens verbo expressa. ar. ff. de auto. tut. in fine: cū gl. ꝛ. l. etiā. ꝛ qđ no. ff. de re iudi. l. vbi nō voce. ff. de adop. l. si pater naturalis. p guil. nā nec tutor si se ob ligat vna cū pupillo dr̄ pr̄ sufficienter autorizare. qꝛ requiritur verboꝝ expressio qđ est tutius. Bal. vide j. de procu. §. suffic̄it ḡnalis.

¶ De accusatore. Rubrica.

¶ Hic aduertēdum ꝙ in hoc volumine habem⁹ qua tuor rubricas q̄ cū allegā tur integre sunt scribende de accusatore. hic de accusato q̄ sequit̄ de accusatione in parte tertia: ꝛ in quarta de accusationib⁹. ¶ Item est sciendū ꝙ legistę habēt in. C. spālem rubricā q̄ ac cusare non pñt. q̄ congruit huic migr o. qꝛ spāliter ad hoc tendit. ꝛ Azo ibi in summa iuuit actorez ꝛ nostri summiste sup rub. de accu. Gof. vsq̄ ad ver. accusari Host. in. ij. §. baga. in prin. vsq̄ ad versi. nunc de ciui lib⁹ ostēdit accusatorē repelli: rōne sui: rōne accusati: rōne mixta vtriusq̄ rōne iudicis. idē rōne ipsius iudi cis ꝛ cause. ꝛ rōne temporis. ¶ Tanc. secunda pte ru brice de criminibus. ꝛ seq. quasi nil ad propositum. ¶ Rof. in libellis iur. canonici in princi. ij. partis po suit. xij. rubr. de singulis ꝑsonis que accusare nō pñt qđ multū iuuit autorem. ¶ Uber. de bo. de hoc in. pe nul. col. §. quē allegaui sup rubrica de actore. ¶ Uber tus de bo. fecit spālē rub. de his q̄ in criminalib⁹ act. repellūtur q̄ est tertia rub. alā est pars secunde ex q̄ satis adiutus est autor de reliquis dicetur in ti. de ac cusatione. ꝛ de accusationib⁹. ¶ Et circa rub. cōgrue queritur si p statutū nō pōt quis accusare de crimine publico sine ꝯsensu offensi. ꝛ. a. accusat. b. de crimine publico. dices ego. a. de volūtate talis accuso. b. quis dicatur hic accusator. vr̄ ꝙ consentiens quasi ille vi dea𝔱 mandatarius. ꝛ per eum mandans accuset ve niat regula qui per alium. cū suis exēplis. de reg. iu. lib. vj. itē qꝛ potētior est in accusando. ꝛ eius plus in terest. ita qđ preuētus extraneū excluderet. ꝛ sufficiat j. j. co. ver. pone quidam. cum ver. seq. Tu dic contra: qꝛ per id vitiarentur iura volētia in criminalibus causis nō interuenire procuratorem. extra eodem. ti. veniens. ꝛ. c. seq. in fi. ff. de pub. iud. l. pe. §. j. itē aliud est agere. aliud agenti consentire. ff. de reg. iur. alius curiosus in ꝑsequēdo videat q̄onem dñi Jac. bu. pa tris q̄ hoc mixtis duobus articulis plene disputauit in q̄one que incipit certum est. ¶ Propter qđ est scien dum ꝙ idem olim tenuit Lamber. de rampo. in q̄oe q̄ incipit duo sunt capitula ponēs vnum statutum esse de quo. s. aliud qđ querele bānitoꝝ nō audiunt̄ nec dāna eis illata emēdentur. ponebat titiū vulne ratū a Seio. ꝛ qꝛ crimē erat publicū ego poterā vulne rantē accusare. sed qꝛ ex vi statuti necesse sic erat ha bui cōsensum titij offensi. ꝛ accusaui ante lit. contest. vel priusq̄ nomē Seij reciperetur inter reoꝝ nomia. titius bannitus fuit pro homicidio iusto. vt proceda tur in accusatione. Seius contra. ex vi secundi statu ti querebat quid iur. ꝛ tenuit idē scz qđ procedatur i accusatione. non ob. resistentia accusati hoc maxime per. l. ff. de pub. iu. is qui reus. in fi. vbi dr̄ ꝙ damna tus implere pōt accusationes quas ante damnatio nē inchoauerat etiam si post dānationē adima𝔱 ei ci uitas vel libertas. intelligit aūt inchoatam accusatio nē ante dānationē etiā si super accusatione lis cōte. non erat. C. qui accu. non pos. l. neganda. in fi. que hr̄ iij. q. xj. neganda. inducit etiā quecūq̄. ff. de act. ꝛ obl. ꝛ. ff. de ser. cor. l. doli. §. fi. in quibus actiones q̄ ex ser uo inceperunt competere siue ex. l. xij. tabula. vel ex. l. aqui. iniuria. furto vel corruptione mihi competunt quicquid de seruo eueniat morte manumissione. alie natione vel alio modo pōderat principaliter. si ego quaz statutum nō impediuisset libere poterā accusa re cum crimen sit publicum stringere gladium ꝛ feri re. ꝛ. l. corne. de sic. punitur. ff. ad. l. corne. de sic. l. j. con sensus ergo offensi non facit me mandatarium vel p curatorem. sed solum remouet obstaculum statuti. ꝛ sic remansi in iure cōmuni per quod verificatur solutio ad quam additur regula in ambiguis. §. j. ff. de reg. iur. ꝛ regula factum legitime. eo. ti. lib. vj. ¶ Sed quid si

Viso de actore et videndū est de accusatore: vnde videamus q̄ non possit accusare. q̄ intellecto sciemus q̄ possit.ff.de ac cu.q̄ accusare. insti.de ob.q̄ ex quasi deli.pal.lxxxviij.dist. eijciēs. hoc enī edictū phibitoriū est vt quilibet admittat qui nō phibet sicut edictū de postulādo et de matri monio ɔtrahendo et de testi.et de pcur. ff.de postu.l.j.ex de spō.cū apud.ff.de testi.l.j.ff.de pc.mutua.[a] et est rō: qz qđ nō est a iure phibitum intelligit esse ɔcessum.ex de transla.inter cor.[b] post med.ff.de pba.ab ea pte. ¶ Et quidem multe exceptiones ɔ actorē cōpetentes.de quib9.s.diximus.cōpetunt et ɔ accusatorem.sicut sciet se dulus lector adaptare. ¶ Excipit ergo primo ɔ accusatorē q͞ non est legitim9 accusator ex de ac.c.j. ¶ Item[c] q͞ nō pōt qs eodē tpe et eodē libello duos accusare vt.ff.de ac.hos accus. §.j.qđ sic intellige si plures accusatiōes ex tales vellet qs ɔ duos ex diuersis libellis:

ipse sitius accusasset et postea bannitus fuisset: vt.s. Dy.in.l.antepe.ff.de fideiusso.dicit aduocatos tenere quod bannitus accusationem inchoatam prosequi non poterit per ipsam.l.§.sed enim duo.vt quemadmodum inchoare non posset sic nec inchoatam prosequi cuz res deuenerit ad causaz a qua nō poterat ichoari et qz qđ impedit faciēdum: impedit factum: vt ibi.et.ff.de suspec. tut. post finitaz aliq̄ dicunt q͞ si statutū phibeat bānitos admitti ad accusādū ipse bannitus accusationez inchoatam psequi poterit per pre. l.is qui re9 et hoc ibi plz Dy. et dicit prestari debere securitatem bannito p cōe quod non offendatur donec inchoata accusatio sit finita.

ADDE Bar.in.d.l.is qui re9 quo ad secundam.q. et quo ad.q.de accusatore postea exbannito vide Pe. de anch.ɔsi.ccccviij.incip.plura.et quātū ad vltima verba qđ iudex debeat pstare securitatē bānito.adde qđ idē vult Bar.in.d.l.is q̄ re9.itē scias q͞ in mādato qđ dat ad accusandū reqrunt ea q̄ in ipso accusato.alias mādatū nō vz.et tz Ro.consi.lx.

Viso de actore nascunt.§.j.in fi.scito q͞ est furtū manifestū scimus qđ est non manifestum.Jo. andre.

a ¶ Qui9.addit Ros.scito q̄ sunt sub ptāte scit q̄ sunt sui iuris.ff.de his q̄ sui iu.sunt.l.j.et si iudicat rē meā esse etc.ff.de excep.rei iu.l.si inter me et te.

b ¶ Inter cor.ros.q̄ ad hec alleg.ɔtria soluit vt ibi no.i gl.arg.q͞ non in fi.

c ¶ Itē.hoc tractauit ros. sub.vj.rub.s.q͞ repellant ppter questum vel qui duos etc.

d ¶ Prohibentur.vbi de hoc et.C.eodem titu.qui de crimine.et vide de pur.vulga.c.ij.in princi.vbi idē scripsi post Host.

ADDE oīno vidēdū pau.de ca.in.l.edita.C.de edē. et ibi Alex.qui videt tenere post pau.q͞ eodez libello possint cumulari plures actiones ex diuersis causis ad diuersa etiā si non sint vniformes et eiusdē generis etiā accusando.et idē tz ro.lz prefati de eo mētionē nō faciāt eius ɔsi.cclx.sequēs Pe.et Cy.vt ipse refert i eo qđ a multis.C.si cer.pe.pau.de ca.motus est p.c.q̄rela.ex de ele.et per.l.si idē cū eodē.de iur.om.iu.qz pdicta.l.non haberet dubium si intelligeretur in diuersis libellis:

e ¶ Accusare.s.adulterum et adulterā alis ɔdiceret ei qđ predixerat et vt tu purus canonista intelligas scire debes q͞ lex nō pmittit p maritū vel patrē vl aliū q̄ possit adulterū et adulterā eodē tpe accusare.vno libello vl pluribus.sz hz eligere quē prius accusare velit. hoc verū nisi q̄ dr adultera. alteri nupserit p9 ei denūtiatione nō facta et añ oīa de hoc non mireris: qz leges veteres pmittebāt repudium et repudiata nubebat.poterāt et cōiuges sz illas mutuo cōsensu diuertere.C de repud. si ɔstante. qđ hodie etiaz mutuo consensu nō lz.

diuersis factis vno eodēq tpe.et in eodē libello pponere nō pōt nisi suā vl suorū iniuriā psequat.sz i diuersis libellis bñ pōt duos accusare.sz nō tres nisi suā vl suorū iniuriā psequat.C. q̄ ac.nō pos.cū rōnib9.et.ij.q.j. prohibentur[d] vel dic q͞ nec et duos nisi suā vel suorū iniuriā psequat.vt ibidē quia vna accusatio p alterā impedit.vt i pre.l.et.ff.de adul.inter.§.fi.nec obst. p.l.cum rōnibus.qz lz neget de trib9 non tñ concedit de duobus fallit autē hoc in marito de adulterio vxoris querente.q̄ pōt in vno libello plures accusare.vt in pre.l.inter.in fi. Uerū occasione vnius facti seu criminis: pōt vn9 mille accusare.C.si re9 vl ac. mor.fu.l.j.ff.de adul.vim passam.§. incesti.nisi in crimine adulterij: de q̄ nō potest ex eadē cā plures accusare.[e] C.e.reos.ff.e.si marit9.§.fin.et in pre.l.vim passam.§.duos.sed in incestu pōt etiā adulterū et eū q̄ domū prebuit simul accusare.vt in eodem titu.nihil.§.fina.[f] ¶ † Sed nunquid potest accusare vniuersitatem de ma

vt ibi in aut.qđ hodie sumpta de corpore vt lice.matri et auie.§.qz vero.j.et.ij.mulier autem accusata et cōuicta de adulterio puniebatur morte.C.de adult.castitati.hodie detruditur in monasteriū vt ibi in aut. sed hodie.sumpta de corpore.vt nulli iudi.§.adulteram.et de hec.xxxij.q.j.publico.et de procu.tue.redeo ad propositum lz adulter et adultera ab eodē simul accusari non possent.vt.ff.de adul.si marit9.§.fi.C.e.ti. l.reos a diuersis poterant.ff.de adult.denuntiasse.§. vlti.poterat aūt maritus accusationem incipere a q̄ eorum volebat nisi vt dixi mulier denuntiatione sibi non facta alteri nupsisset et tunc incipiet ab adultero q̄ si absoluatur pderit mulieri.vt in pre.§.vlt.denuntiasse.nisi appareret per conclusionē adulterum absolutum quo casu licet secundo matrimonio durante mulier accusari non possit.poterit tamen cum desierit esse nupta.ff.eo.titu.l.adulter.§. fin. adultero autem damnato hoc mulieri nō nocet q̄ reportare poterit victricem sententiam.vt in pre.l.denuntiasse in fin.ex hoc vltimo colligas rationem quare lex noluit simul adulterū et adulterā accusari.qz vnius absolutio alterū iuuare posset.vt pdixi et vide.j.e. vř.itez excipit.contra agentem.

ADDE de hac addi.Bal.ɔsi.cclxxxj.incip.factū tale est.li.iiij.vbi ɔsuluit in terminis et ibi etiā habet. an statutum loquens de adultero torquendo habeat locum in adultera.

f ¶ §.fi.ad intellectum hui9 ver.est sciēdū q͞ circa primordia studij mei pro quadā questione Padue magna fuit disputatio et data fuere diuersa ɔsilia et i aliq̄bus ɔtria p doct.legū sup certis articulis q̄rū vn9 fuit

an sindicus vniuersitatis possit noie vniuersitatis ac cusare de crimine publico. & concordauerūt qd nō. sed ac cusabit noie proprio tn̄ ad vniuersitatis cōmodū. C. qui ac. nō pos. l. ij. de hac remissionem dabo. j. ti. pri. in fi. alms articul' ptinens fuit an qtuor vel plures testes q deposuerit contra titiū vl' contra sindicū vniuersitatis cām agētez possent per eūvno libello accusari d falso. & an sit cū eis. .is qui pduxit eosdem. du biū g remanet an istd sit vnū sciū siue diuersa & circa hoc p mittaz opinionez dñi mei. q non fuit de csultorib' meo scitu & q mi hi plz. dicebat enī qd aut isti testes. sic cū p ducēte cōuenert vno cō silior tracta tu tale testi moniū ferre. et tūc nō sūt pl'a sctā. sz vnū et sic vnico libello oēs poterūt accusari p pre. l. si vero nō ex tali tractatu & pdicto id tulerunt: tūc sunt diuersa facta. & sic vno libello nō poterunt ac cusari. allegabat. ff. qd vi aut clam. l. semper. §. sed si in sepulchro. de iur. om. iu. l. si familia. et si famil. fur. fe. dica. l. ij. ¶ Fran. accur. & Ja. de are. dixerūt hic esse plu ra delicta. & ex diuersis factis descendētia. qz diuisim quilibet testis deposuit suū testimoniū & quilibet de suo dicto reprehenditur. & de pductione pducens. et sic nō est locus. l. j. contra si reus vel accu. sed legi cū rōnib' C. qui accu. nō pos. Item Fed. de scal. addens qd si ali quis dicere vellet qd si accusatio pluriū eodem libello pcederet ex idētitate delicti de pducente tn̄ admissio negari nō potest quin sit diuersum. admixtio g istavi tiabit totū. nō ob. regula vtile de reg. iur. li. vj. induce bat legem qm̄ in priorib'. C. de inoffic. test. qz hoc vi tium est in libellor ei' vniuersitate. in qua ex legis di spositione vitiatur totū. allegabat. ff. de re. du. si fue rit legatū cū similibus. Dy. aūt contra. in quo fortius insistit. in hoc residens qd delictū pducentis & pdu cti est idem specie. qz ab vtroqz falsum committitur & vtriusqz eadem pena. ff. de fal. l. j. in prin. Item idē nu mero. qz vnū factum est. qz ex actis oīm ad eūdem fi

lesicio contra te cōmisso. Rn̄. sic. ff. qd me. cā. metū: etiā criminaliter. et oēs punient: vt. C. li. xij. de re mili. tā col latores: de hoc. j. ti. pri. in fi.[a] ¶ Sed an in eodem libello pōt qs de pluri bus criminib' accusari: vt. j. in ti. de incidentib' qōnibus. ver. porro si di uerse. Utrū de eodem crimine possit agi criminaliter & ciuiliter: in eodem libello: dic vt. j. in titu. de fur. in prin cipi. et de incidentibus questioni bus. versiculo. quod si plures.

¶ Item excipitur contra plures vnū accusantes: quia magis idoneus est eligendus: vt. ff. de accu. si plures. ar. cōtra extra de purg. ca. c. quotiens ij. qō. j. in primis versi. quia igitur.[b]

¶ † Pone quidam[c] fecit insultū con tra quendam militem & ei' scutiferū interfecit miles de insultu in eum fa cto. & de morte scutiferi accusauit quē dā: accusatus hoc negauit sit. pen. si lius scutiferi accusauit eūdem. queri tur an possit & videtur qd nō. C. eo. q de crimine argu. contra ff. de adul.[d] l. ij. §. fi.[e] ¶ † Quid si quis accusatur de ho micidio a cōsanguineo interfecti et ei' nomen inter reos est receptū[f]: de mum frater defuncti vult accusare eū dem nūquid potest. Jo. dicit qd non: nisi tria pbet. s. preuaricationez prio ris & se ignorasse accusationem et p prium dolorem psequatur: vt not. in pre. l. qui de crimine. Alij cōtra. vt. ff. de adul. l. ij. §. fi. & l. se. & no. in pre. l. si cui. §. j. & ff. de preuari. l. preuaricationi

nem cōcurrentiū resultat vn' effectus. alle. ff. ad. l. aql. l. illud. §. fi. p qd cōcludit oēs vno libello accusari posse p pre. l. primā inducit etiā. l. j. ff. ad turpil. §. incidit et ff. de iniur. l. nō solū in princ. & §. si mādato. & §. penul' p quas prz qd instigātis & instigati mādatis delinq. & mādatarij est eadē pena. g idē de lictū. & sic p cedit ei' con clusio. alle gatiōes aūt eius potes pleni' vide re p Cy. l p[illegible] l. j. i vltima qōne.

ADDE bar. l. d §. le ge iuli. & ad qōnem spe cul. an pos sit accusari vniuersitas vide plene ang. c. clxv. & qd sindic' nō possit ac cusare noie vniuersitatz d crie publi co adduci possint q fe de. disputa uit ei' q. xv. qd sindic' vniuersitatz nō pt esse p curator noie vniuersitatz bar. tn̄ l. l. ij. l fi. tz q sin dicus noie vniuersitatis possit accusare sicut tutor noie pupil. et vide in tractatu ad reprimendum in verbo legitime per eūdem & Bal. in. l. eos. C. de accusa.

sed hoc locū hz: cum snia lata est: vt no. j. de aboli. & purga. §. j. ver. porro. si aūt pendente accusatione veniat fi lius. dico qd audietur. ff. de adul. l. ij. §. fi.[g] & ff. de iur. fi. editio. §. cum an tē. ff. de bo. libe. si filius. §. fi. C. qui ad mit. ad bo. pos. l. fi. ¶ Utrū qui denū tiauit possit accusare nota. j. de inqui si. §. pe.[h] ¶ † Sed pone a.[i] accusauit. b. de vulnere: facta pace de vulnere demū. a. moritur ex illo vulnere: que ritur an heredes. a. poterūt accusare b. de occiso: & videtur qd sic quia licet actum sit de vulnerato. nihilominus agitur de occiso. ff. ad. l. aquil. si vul nerato. & ad hoc. ff. de act. & ob. qui ser uum. ff. vi bonorum rapto. lege pri ma. argumen. contra[k]: quia si de vul nere pax facta est. videtur facta et de omni eo quod ex eo nasci potest. ff. de fideiusso. si quis pro reo. §. primo. ff. quorum leg. l. fina. Preterea aut erat letifere vulneratus. et tunc videtur mortuus. ff. ad legem aquil. huic scri pture. §. primo. et. l. ita vulneratus.[l] et ad idem. ff. de damno infec. l. dam ni. §. sabinus: aut non mortifere. et tunc videtur ex negligentia mortu': vt. ff. ad legem aquil. qui occidit. §. fi. dicunt quidam[m] quod non valet pa ctum. quia pactum est in vna re factū &c. ff. de pact. si vnus. §. in summa. qz iniquū est perimi pacto &c.[n] ff. de trā sac. qui cum tutoribus in fi. & p. l. pre. si actum sit. & ideo cōsilium est quod fiat pax de vulnere[o]. & de omni eo qd

a ¶ In fi. & vide quod ibi addam. quod parti. n pl' hic competeret.

b ¶ Igitur vtrobiqz soluit gl. & de collu. c. j. in. j. glo.

c ¶ Quidam. ad literam fuit iste. ver. & se. Alb. gal. e. ti. ver. pono questionem. ij. & iij.

d ¶ Adul. & hic bene continuatur. ver. j. sz fm pmissa.

e ¶ §. fi. vide qd sequitur. quia huic statur.

f ¶ Receptum. vide. j. de incid. questio. ante fi.

g ¶ §. fi. nō allegauit hāc. §. sed est. ff. eo. ti. s. de accusa.

h ¶ §. pe. ver. vltimo queritur.

i ¶ Pone. a. iste. ver. fuit ad literam. Alb. gal. in ti. de ac cu. ver. vltimo.

k ¶ Cōtra. hoc placere videtur ac. insti. de iniur. §. fi. in vlti. glo. & guil. de suza in. q. statu. in fi.

l ¶ Vulneratus. & eo. ti. l. ait lex. §. j.

m ¶ Quidam ipse Alber. gal.

n ¶ &c. id de quo cogitatum non docetur.

o ¶ Vulnere. sufficeret si adderetur mortifero. vt fac quod dicam statim.

ex vulnere sequi potest: quia tūc non poterit de homicidio accusari: iuri ei futuro p pactum renūtiari potest: vt C. de pact. l. j. hoc bene pbatur. ff. ad sil. l. j. §. fi. & l. ij. ff. de transac. nō exigimus. C. de reuocan. dona. l. fi. & l. j. et iunge hic qd est. j. de fideius. §. j. ver. sed pone titiu.[a] ¶ 6 † Quid si vulnerasti .p. animo occidendi: qd ex eo apparet. qz gladium strinxisti. & eū pcussisti: vt. ff. ad. l. corne. de sic. l. j. §. diuus & actū est cō te de vulnere. & absolutio vl cōdemnatio subsecuta. postea .p. ex illo vulnere decedit: nūquid iterū poteris accusari. l. corne. de sicc. de morte dic q si de vulnere actū fuerit ciuiliter. puta impense vulneris petite fuerint. & estimatio operarū amissarum. nam aliter p libero homine vulnerato nō potest agi aquilia. vt. ff. e. liber homo[b]. bene poterit p morte criminaliter agi. vt. C. qn ciuil. ac. l. j. ff. ad l. aqil. inde neratius. §. si dolo. & l. si vulnerato. insti. e. ti. §. liberū. Si vero actū esset iniuriarū lz ciuiliter nō vr posse agi. qz illa pdita est ad vindictam: vt in: p. l. C. is q. vna aūt pendente: alia intētari nō potest. ff. de pub. iu. interdum. ¶ 7 † Quid si primo actum fuerit de vulnere sic. accuso. h. q me gladio percussit. & peto eū puniri. certe hec accusatio criminalis est. nec pōt dici ciuilis petitio in libero hoie put ex superioribus liquet. tum qz non petitur impensa curationis: vel estimatio operarū. tum etiam qz pena nō petitur ad ppriam percussi vtilitatem. sed publice petitur inferri. & est dicendum qd ex tali accusatione accusatio vel actio. l. corne. de sic. pposita est licet hoc nō specificetur. qz id est in vsu vt in p. §. diuus vñ si priori accusatione terminata pponatur alia accusatio, de morte nō est admittenda. cum sit eadem cum prima: licet in prima fiat bonorum vel vulnerum mentio in scda mortis. qz in. l. cor. non expectatur exitus: vtrum morietur aliqs vel non: sed prima voluntas inspicitur delinquentis: vnde mors nō inducit speciem accusandi sed modum: vt. ff. ad l. corne. de sic. diuus & ita videtur amplius accusatio, de morte non admittetur. si iam fuit cōdemnatus: vel absolutus cū idem sit crimē extra de accusa. de his. ff. eo. si cui §. hisdem: & l. senatus. & C. eo. tit. de crimine. de cōsuetudine tamen licet di-

¶ Sed pone ti. quiver. fuit etiam Alb. gal. vt ibi dicā. est sciendum qd Fede. de sca. in sua disputatione coniungit sequentem questionē huic pcedenti querens an exceptio pacis de vulnere vel sententie cōdemnatorie vel absolutorie super illo repellat accusantem de homicidio filiū vel extraneū. & incipit qd titius vulnerauit mihi pria solum primo de sniae distinguit: aut simplr fuit accusat' de vulnere cum p id fm consuetudinem italie nō imponat pena corpalis poterit de morte postmodū accusari ab alio nō ab illo q primo de vulnere accusauit p. l. q de crimine. C. de acc. & fz hoc et ab herede poterit accusari cum q ad hoc p extraneo habeatur. nisi in hoc qd aliis pfertur. ff. de his q deie. vel effu. l. si vero. §. que aūt ar. ff. ad. l. aquil. nā sicut. §. j. sed si cōtinuasset accu. qd vulnerasset animo occidendi eū fm. l. puniatur vt homicida. ff. ad. l. cor. de sic. l. j. §. diuus esset idem qd de mortifero statim dicā. si in loco seruaretur lex. Si vero accusa. fuit de vulnere mortifero. cū tūc censeatur fuisse mortuus vt in. l. huic scripture. & aliis superius alle. absolutus fuerit vel cōdēnatus nō poterit vlterius accusari ex quo accusatio inclulerat mortem. ff. de accu. sicut. §. hisdem extra de ac. de his saluis casib' ibi no. si queratur an nō expectata morte sic accusat' debeat de morte puniri dicit dñs suū Fran. accur. dixisse q nō ar. l. si vindicari. C. de pe. et. ff. e. ti. l. pgnantis. sibi aūt distinguendū videtur an illud dederit animo occidendi vel non. qd ex qualitate facti pbatur vt primo casu nō differatur scdo sic. p pre. §. diuus. et. C. eo. titu. de sicca. l. j.

¶ Circa exceptionem pacis facte circa quā vide. j. de obl. §. j. ver. Ad si accusatus & qd sup eo dixi & remissiones quas ibi dedi. dixit aūt ipse Fede. qd si vulnerat' erat nobilis accusari poterat a quocūq. & sic ab herede. qz transactio nō tenuit cū nō deberetur per. l. pena sanguinis. ff. ad. l. corne. de sic. l. iij. §. pe. & C. de trāsac. l. transigere si vero erat humilis psona. & sic debebatur pena sanguinis. tenuit transactio quo ad vulneratū per iura pdicta. & qz transigere pacisci vel pacem facere est quasi cōtractus preiudicabit heredi. in aut. insti ran. qd a morien. pre. in prin. col. v. extraneis aūt non preiudicat. ff. ad. l. iul. de vi pu. l. qui cetu. §. vlt. ad syl- b la. l. ij. & ibi no. & in pre. l. transigere ad hoc vltimū qd extraneis etiam in publicis iudiciis nō preiudicet occisi pax vel principalis offensi. alleg. Jac. de are. & Dy. ff. de pac. iur. ge. §. si paciscar. & l. si vnus. §. item nec experiar. ff. de publi. licitatio. §. qd illicite. Dicebat autē ipse Jac. spāliter de vulnere vel homicidio. hois qd illata dr rei publice. cui hō nascit. ff. de vē. l pos. mit. l. j. §. si ea q ad si. de. et hō reipublice subtrahi. ff. de mu. et ho. l. iij. §. si filius. pactio igit ab alio fctā rei publice: cuius res est. nō dz obesse. C. res iter ali. acta. per totum. ff. de pac. si vnus §. an ois. Itez publice iterest ciuitates hoibus abūdare. ff. so. ma. l. j. C. de indic. vidu. l. ij. facit etiam qd nota. ff. ad sylla. l. diuus. Et per hoc etiam expedita videtur questio Gui. de suza. in questione statutor in princ. an pena pecuniaria imposita per statutū exigi possit per commune post transactionem vel pacem factā super publico crimine. & dicebat q si statutū precipiebat penā exigi pace non obstante. tunc exigetur als distinguebat an trāsactio valuerit. & tūc dicebat exigi nō posse. cū per illam. l. autoritate omnis iniuria sit sublata an nō valuerit transactio & tūc certū est penam exigi posse in primo membro distincto resistūt que dicta sunt s. scias tn qd ipse Gui. in. l. huic scripture. §. si seruus tz q facta pace de vulnere mortifero. itelligitur facta de homicidio secuto alle. l. vulneratus. eo. ti. ff. de dā. infec. l. damni. §. sabini. & ff. de pec. le. l. ij. dicit tn quod multi hoc nō recipiunt bonum est exprimere in pace qd sit ipsa pax de vulnere. & de morte sisequatur vel de omni eo qd sequitur cōsuluit etiā idem Jac. de are. et Dy. in pre. l. dāni. §. sabinus.

ADDE Bar. in. d. §. sabi. vbi plene de hic dictis per spe. & ibi etiam ponit qd stante statuto qd occisor habeat pacem ab heredibus occisi. non sufficit si habeat a defuncto quia de facili remittit videns se primum morti. de quo vide Inno. in §. cato: vide etiam ibi an cōdemnari possit ad mortem qui mortifere vulnerauit. & an exceptio sententie absolutorie vel condemnatorie obstet de nouo accusanti. vide Ange. consil. cxc. Ro. consi. ccxxiij.

b ¶ Hō, de hoc. j. de iniur. §. ij. sed nunquid p libero.

catur.

a ¶ §. pe. an vero ex instātia inquisitiōis facte sup vul nere morte secuta illa pendente possit ferri sententia de occiso dicam .j. de inquisitione super rub.

b ¶ Unica. ⁊ ff. de accu. l. diui fratres.

c ¶ l. iij. ⁊ eo. tit. l. ꝯgruit. facit extra de ꝑcu. accedēs de spō. cū locis.

k ¶ Si quis. vide ꝙ ibi not. ⁊ qđ no. de testi. c. j. li. vj. in vlt. gl. C. de lib. ca. l. si fīliū in vl. gl. per host. in sum. de symo. §. qui accusationē in fi.

ADDE Dy. in tractatu de qōnibus vbi dicit qđ inculpatio quā facit socius criminis de aliquo in casu quo pōt interrogari facit indicium ad torturaꝫ ⁊ hoc sequit̄ alex. l. l. j. §. si seru⁹ l ad dit. ibi. ff. de questio.

catur quis occidēdi animo percussisse. non de morte puniṫ ar. ff. de penis aut. factā §. pe.[a] ¶ † Quid si iudex ipsū h. pro. d. vulnere in certa summa pecunie ⁊ non corporaliter condēnauit eū. hoc non ob. qꝛ lꝫ debuerit penam corporaleꝫ infligere: forte hoc omisit qꝛ talis erat loci consuetudo. ff. de leg. ⁊ senatuscon. de quibus vel ex aliqua cā hoc fecit: qđ presumēdū est: vt ff. de penis hodie. ff. de his qui no. in fa. quid ergo §. penā. ⁊ vide. j. de fide instru. §. j. ꝟ. sed pone. ⁊. ¶ Quid si vulneratus remisit iniuriā pecunia recepta nunquid pro impensis in vulnere factis poterit agere. l. aquil. ⁊ videṫ qđ nō. immo renūtiasse videṫ. C. de reb⁹ cre. l. iur. iurādi. C. de pac. postq̄. ff. e. si duo patroni. §. idē iul. vij. qō. j. quā periculosum. arg. cōtra qꝛ ex iniuria due nascunṫ actiones: vna ad penā, alia ad reꝫ. ⁊ acta vna pōt alia agi. ff. de cōdi. fur. si pro fure. §. j. ff. de iniur. pretor. §. j. ff. ad l. aquil. si quacūq̄. §. fi. ad id. ff. de fur. si quis vxori. vn̄ dici pōt ꝯm quosdā qđ tollitur actio iniuriarū nō autē actio. l. aquil. ⁊ facit. C. li. xij. de numerarijs et actuarijs. l. nulli. ¶ † Opponitur etiā ꝙ inuitus quis accusat quod esse nō debet vt .ꝯ. de actore. ver. itē excipere pōt ante fi. ¶ Quid si null⁹ audeat accusare homicidā propter potentiā eius nec potest in eo crimie ex officio procedi: vt ff. de mu. ⁊ ho. rescripto. §. si quis. nū quid pōt frater occisi cogi accusare. ⁊ videtur ꝙ non: vt. C. vt nemo inuitus. l. vnica[b]. arg. cōtra qꝛ expedit ne maleficia remaneant impunita. ar. extra de sen. ex. vt fame. ff. de of. presi. l. iij.[c] hoc enīꝫ esset res mali exēpli. ff. de iudi. obseruanduꝫ. dicunt quidā[d] ꝙ iudex bn̄ faciet si cogat. ⁊ ei securitatē prestet. si timet. C. de his qui ad ec. confu. l. denuntiamus. lxxix. dist. c. ij. ¶ Sed ꝯm premissa queriṫ quare potest vnus accusare plures. et nō plures vnū. ꝯn.[e] Si plures accusarēt vnum et in accusatiōe deficerent. malū esset qđ pro vno solo qui occidendus esset. si conuincereṫ occidanṫ tot deficiētes: qꝛ calūniātes ad vindictā poscit similitudo supplicij. vt. C. ꝺ ac cusa. l. fina. C. de calū. l. fina. ij. q. viti. quisquis.[f] ¶ † Item repellitur[g] qui fuit socius ⁊ particeps criminis. extra de testi. veniens. j. ⁊. C. e. quomā. ⁊ l. fi. ff. de questiōibus repleti. §. j. extra de confes. c. j. C. de liber. causa. si si

li. xiii. de epi. ⁊ cle. si quēq̄. ff. solu. ma tri. viro. nisi in casibus. s. in symonia pro papatu habēdo commissa. lxxix. di. si quis papa ⁊ l crimine lese maiestatis. xv. q. iij. nemini. ⁊ extra de proba. c. j. ⁊ cuiuslibet symonie. vbi est eadem ratio. extra de sy. lꝫ heli. xv. qō. iij. sane ⁊ false monete. C. de fal. mo. l. j. ff. de custo. reo. diuus. ⁊ sacrilegij. ij. q. j. in primis. ⁊ nisi in mathematicis. C. de malefi. ⁊ mathe. l. fi. ⁊ in latronibus. quia vnius confessio cōtra aliū auditur quantū ad presumptionē. C. de fer. prouinciarū. ⁊ nisi in heresi. extra de presump. literas ⁊ nisi in alijs exceptis criminib⁹. de hoc. j. de testi. §. j. ver. item ꝙ est socius. ⁊ hec exceptio est dilatoria[h] caue tn̄ qualiter oppones. qꝛ si dicis tu me fecisti in id crimen incidere vel nō potes me accusare: vel contra me testificari: qꝛ fuisti mihi socius in ipso crimine: vt in pre. concor. iam ex tua confessione cōdemnaberis extra de confes. c. j. ij. q. j. nos in quēq̄. Si vero dicas sic nō feci. qđ mihi imponitur. ⁊ si fecissem. tu mihi socius esses sic mentireris. ⁊ lex non docet mētiri. xxiij. q. iij. qui peccat. xxij. q. v. iuramenti. licet sit ar. cōtra. C. de le. digna. sed docet sociū criminis repellere: vt in pre. cōcor. vnde si dicas excipio contra te. ꝙ non potes accusare: qꝛ quicūq̄ fuerit in delicto: tu illud fecisti: ⁊ id probare volo secundū Uber. de bo.[i] ⁊ Tāc. qđ est hic speciale: vt cōfessus nō puniaṫ: vt not. in pre. c. si quis[k]. ¶ Sed qđ si qs confessus non potest illud ꝓbare: dic vt ibi[l]. ¶ Item ꝯm quosdā excipitur ꝙ par vel simile crimē cōmisit. ff. sol. ma. viro. arg. extra de symo. per tuas circa princip. extra de testi. personas. ¶ † Quid si te vocaui latronem. ⁊ tu me. nūquid ex hoc possumus nos ad inuicem mutuo accusare[m]: videṫ qđ non: quia sicut lꝫ vim repellere vi: sic iniuria iniuriam retorquere: vt. ff. de iusti. ⁊ iur. l. vt vim: atq̄ iniuriam: et eā propulsare: vt extra de homi. significasti el. ij. prope fi. ⁊. ff. de bo. lib. cuꝫ maior. ⁊ paria delicta mutua copelatione tollūtur: vt extra de adulte. c. pe. et fina. ⁊. ff. de dolo: si duo. ff. sol. mat. viro. ⁊. C. de inofficio. test. in arenam dic cōtra. quisq̄ eñ nostrum aget de sua iniuria: lꝫ par sit iniuria. C. q̄ acc. non pos. negāda que est. iij. q. xj. ⁊ extra de iureiu. veniēs: nec ob. illud qđ paria delicta ⁊c. qꝛ loquiṫ qn̄ crimina

d ¶ Quidam guil. de suz. sup ꝓ. l. vnica. ⁊ Rol. doctor in prin. sui opis aut bo tn̄ fatentur hoc. l. nō caueri si ob. lex si qs homicidiū. C. ꝺ acc. q̄ loquiṫ illo q̄ ichoauit vt ibi no. Jo. xxij. q. j. si qs p capitulū officio iudicis pōt qs cogi qđ accuset. sꝫ non iure actiōis vide etiā qđ not. ij. q. vij. ꝙpropṫ. iiij. q. v. c. vno.

e ¶ Re. ꝯm rof fr. i. vj. rub.

f ¶ Quisq̄s. dt Jo. i. c. j. l primus ibi. qꝛ agiṫ. ꝯ. alle. cui iste. ver. ꝯtinuaṫ qđ posset eē qđ vn⁹ ꝓbaret ⁊ alter deficeret.

g ¶ Repelliṫ. hec fuit. vij. rub. Rof. et istis ꝯtinxit. ꝟ. itē ꝙ ē se mel cū duo. le.

h ¶ Dilatoria vide. j. versi. sed hec.

i ¶ Ubert. de bo. j. §. ex ꝑsona actoris ꝯ. de actore j pn̄. allegato j pe. co. Tā. āt hoc dicit i scōa ꝯpil. super. decr. q̄ mis ad abolēdam de symo.

l ¶ Ut ibi l si. magne glo. cui ꝯcor. qđ not. j. q. j. reperiūtur in glo. pe.

m ¶ Accusare. qn̄ accusatō procedat ex cōtictio ⁊ illato. scripsi p⁹ host. de iniurijs. c. fi. sup iij. glo. ⁊ ad de ad ibi dicta qđ plene scripsi infra de iniu. post prin.

circa idem factum committuntur: et ex eis ciuiliter vel criminaliter agitur: puta circa idem matrimoniũ vel circa eandem societatẽ. et huiusmodi secus si sint diuersa facta: ex quib' ci uiliter vel criminaliter agitur: vt in §. l. neganda: nec iniuria prosequẽdo iniuriã propulsatur seu tollitur: sed potius accumulatur. ff. de adult. l. ii. §. si publico: dicunt tamẽ quidã qd si te prouocaui dicto vel facto ad irã et sic dicto vel factõ mihi iniuriaris nõ debes ex hoc mihi condẽnari. arg. ff. si quadru. pau. fe. dica. l. i. §. cum arie tes. qd enim calore iracundie fit non imputatur. ii. q. iiii. si quis iratus. et 12 notandũ versus prin. ¶ † Item repel litur accusator si iam trãsegit vel pa ctus est de crimine priuato: vel etiã capitali nisi in crimine priuato: vel etiam capitali nisi in crimine adulte rii: in aliis aũt publicis: que penam sanguinis non ingerunt non lz trãsi gere preterquã i crimine falsi. C. de trãs ac. l. trãsigere. C. ad. l. cor. de fal. quere lã. ii. q. iii. §. notandum. versi. in om nibus [a]: sed he videntur perẽptorie: etiam in causa criminali: et ideo ante lit. cõte. opponende. ar. ff. de adult. si maritus. §. prescriptiões: sed forte spe ciale est in accusatione adulterii: vel de dilatoriis loquitur sm Ubert. de bo. [b] cõsiliũ aũt est qd perẽptorie op ponantur ante li. conte. et probatio re seruetur post vt dicam. i. de except. §. dicto in princi. ¶ Item qr fecit pactũ: vt non accuset [c] de crimine iã cõmis so: vt. ff. de pactis. si vnus. §. pacta. 15 ¶ † Nũquid ergo clericus paciscẽs põt ne prelatum suum de crimine cõmis so accuset: respon. non. xxiii. q. iii. ec ce. qr turpe pactum est: ne de crimine agatur. ff. de pac. si vnus. §. illud. et §. pacta. ad idem. ff. de re. iur. cõtractus. extra de iureiur. queadmodũ. §. illud aũt. vbi de hoc secus si tacite fiat pa ctũ: vt extra de accu. veniẽs: et sec' vbi per iniuriam hoc precipit alicui: vt enim de cetero non accuset. xxxiii. qo. v. hec imago. ¶ Itẽ excipit cõtra eũ qd spo liauit accusatũ tota substãtia sua vel maiori parte. extra de restitu. spoliat. frequens. li. vi. ¶ Item qr ipse crimi nosus est quocũqz crimine: vnde non potest alium accusare: extra de exce. a nobis. iii. questio. iiii. si quis a suo. et. c. sequentibus. et. q. vii. qui sine. et c. postulatus. et §. tria. in fine. lz etiã non sit nunc. qr sufficit quod fuerit. vi. questio. prima. qui crimen. xxv. di stinctio. eodem titu. ¶ Item qr est vi lis persona. extra de desponsa. eum in uniuersitate de symo. licet helye. et. c. se. ii. q. i. 14 in primis. ¶ † Item qr est frater. [d] qui d non potest fratrem vel sororem crimi naliter accusare de magno. et capitali crimine. immo si faciat pena exilii plectendus est: nisi suam vel suo rum iniuriam prosequatur: vel nisi in leuibus crimi nibus. C. qui accusa. non poss. si magnum. et. l. si soro rem. et nisi in crimine lese maiesta. C. eo. l. penult. et he res. vt extra de prescript. literas. et. xxiii. q. viii. legis: et §. dictum est. Affinis autem accusat affinem. argu. C. de abo. l. ii. in fi. ar. cõtra. iii. q. v. similiter [e]: pater etiã et e mater accusant filios de crimine in se cõmisso. alias non: vt. ff. ad. l. cornel. de sica. inauditum. C. qui accu sare non poss. propter insidias vel paternam pieta tem non agnoscant. C. de pactis po. l. tertia et non eco 15 uerso: vt. i. versiculo. Item qr est libertus. ¶ † Quid si aliquis interfecit patrem vel tutorem meum. postea penitet et fit bonus. nunquid potero eum vlterius accusare. et videtur quod non: video: enim ex odio pro cedere. cum ille contritus et emendatus fit. extra de accusa. accusasti. lxxxvi. di. odio. ar. contra: qr si non fe cero priuor hereditate. C. de his quibus vt indign. l. prima. Item licet satisfecerit quo ad deum: non tamẽ quo ad mundũ. i. de abo. l. i. ver. porro in fine. sed dic quod potius debeo perdere hereditatem: alii tamẽ cõ tradicentes qd licet accusem. nõ tamẽ videor ex odio f procedere sm Uin. [f] ¶ Item qr accusatus fuit alias su per eodem crimine absolutus: quod dic: vt in pre. ver g si. porro. [g] ¶ Item qr altero accusatore mortuo: vel ali qua de causa impedito lapsi sunt. xxx. dies vtiles: vn de non est alter admittendus. ff. de accusa. libellorũ. in fi. que est. ii. questi. viii. et. ff. ad turpil. aut priuatim. et. i. in ti. de aboli. ver. legalis. ¶ Item qr alius prima cepit accusare: vnde pendente illa accusatione nõ est alius accusator admittendus. ff. de accusa. hi omnes. §. ab alio. ¶ Item qr est apostata vel filiusfamili. vel monachus: vt. s. de actore in diuersis. versic. ¶ Item si ex. l. cornel. de iniuriis experiatur coram socero vel genero: vel aliis qui nominantur. s. de in. ii. delega. §. 16 secularis. versi. item. l. cornel. ¶ † Item qr est mulier [h]. h que propter verecundiam accusare non potest. ii. q. i. prohibentur. xv. q. iii. de crimine. ff. de accu. qui accu sare nisi in casibus. Primo si exequatur mortem coniu gis contra quos inuita non cogitur testificari secundo in l. cornel. testamentaria de falsis. et in testamento fal so liberti paterni vel materni. ff. de accusat. l. ii. C. qui accu. non pos. vxor. l. senatus. et non ignorat. e. l. de cri mine. Tertio si suam vel suorum iniuriam prosequa tur. et hoc est commune omnibus accusare prohibi tis: ve. i. prope fin. ver. in summa. Quarto in. l. iul. de annona. ff. eo. militem. et. ff. ad. l. iul. de am. l. fi. ii. q. i. prohibentur. Quinto in. l. iul. maie. ff. de accusa. in qõ nibus. vi. questio. i. nullus. Sexto in crimine suspecti tutoris. insti. de suspe. tu. et. ff. e. l. i. Septimo in crimi ne symonie: vt in pre. versi. in summa. Octauo in cri mine heresis: vt in pre. versi. in summa. extra de diuor. de illa. xvii. q. iiii. sicut qui ecclesiam. xxiii. quest. viii. le gi. et. q. v. si audierit. Nono forte in dilapidatione: vt in pred. versic. in summa: licet ergo non admittatur in publico crimine mulier ita nec in populari accusa tione: nisi ad eam pertineat. ff. de populari actio. mu lieri. In multis enim articulis deterior est conditio fe minarum: quam masculorum. quod dic vt. i. in titu 17 lo de procura. §. primo. versicul. regulariter. ¶ † Item i excipitur quod est pupillus [i] vel impubes. vt in pre. l. quis accusare. e. ii. questio. i. prohibentur. C. de fal. mo. h. i. iii. q. iii. versi. minus. ff. de rei vend. quod infans nisi si qñ mortem patris vel aui exequitur et nisi in. l. cor.

a ¶ Olb'. vbi de hoc in. i. gl. versus aũt de hoc not. §. i. trãsige re.

b ¶ Ubert. de bo. vbi. s.

c ¶ Accusat. pacisc autẽ ne superiori ipsi' reuelet et si iuratus sit nõ obli gat. de of. or di. qr plerique lib. vi.

d ¶ Frat. hoc posuit Hostie. sub. ix. rub. de q infra. itẽ qr est li bertus.

e ¶ Silr. ibi q ad affines qd nõ phr est se accusato res exponit i. accusato ris testes.

f ¶ Secũ Ui. q hoc no. de accu. accusa sti. et vt ibi scripsi secun dũ sequor.

g ¶ Porro. est lfra de abo li. §. i. allega to. s. i. colũ. v. qd si qs.

h ¶ Mulier. h. ichoãt ad li teram verba Hostie. de qbus dixi sup ru bri. i. qui nõ pos. ac. pro pter sexum.

i ¶ Pupillus scdm rubri ca qui ratio ne etatis.

a ¶ Tutoris.i.curatoris sed posuit ut Ros.

b ¶ In prin. scire debes q̄ ista remis. v3 quo ad civiles q̄ones quo ad casum nostrum nō adiuvat unde scien-dum verū esse Azonē in sum. qui accu. nō pos. in me-dium tenuisse: qd̄ p̄mittit ⁊ ea rōne. ⁊ eū sequit Ross. rub. pri. alle. Arcur in l.ij.ff. de ac-cusat. ponit hanc opi. et Jo. iam. hug. supplentis i l.q accusare vbi dicit de pupillo qd̄ idē de adole-scente per p̄. § lex iul. s3 ut dicit Ros. epi. azo. de-fendit si di-cat § illum ponere casū specialē3 in adulterio ea-dē cā. ne for-te pingas be-ne viventes dissociēt per iuvenē non robuste eta-tis ut ibi et cuius rō est fir-mū iudiciū ff. de mino. l.j. fact. C. de adu. l. quis adulteriū sic ⁊ in adulte-rio est spāle qd̄ nō trāsi-git. C. de trās-ac. l. trāsige-re. ut ē minor xxv. testifica-tur in crimi-nali. ff. de te-sti. l. testimo-niu3 canon iiij. qōne. iij. ¶ Sed quere-rit ros. de rō-ne quare mi-nor. xxv. nō admittit ad testimoniū nisi sit ma-ior. xx. tñ admittit ad accusationē s̄m Az. rñdet in ac-cusatione qd̄ minori etati deest per autoritatē curato-ris supplet. C. de aut. pre. l. clarū. ff. de acqr. pos. quis. sed qñ testificat solus deponit. C. de testi. l. nullū. extra eo. titu. venerabili elegit ergo legislator quoddā ter-minum inter pupillarē ⁊ minorē etatē. ⁊ s̄m opinio-nem Jo. iam sic rñdetur qd̄ in testificando sufficiūt. xx. an. ne rei veritas depereat: simile. C. de here. qñ extra

ne. testamētaria cōtra testamentū pa-tris: sed hoc fit cū autoritate tutoris. ⁊ cū doli est capax. ff. eo. l. ij. § fi. ⁊ nisi forte i crimine lese maiestatis: ⁊ hoc cum autoritate tutoris. C. de autori. pres. clarum. popularem aūt actionē non intentat: nisi ad eum pertineat ff. de populari actio. mulieri. ¶ † S3 18 quid de pubere: dic qd̄ admittitur ad accusandū cū tutoris[a] autoritate. ar gu. pre. l. clarum. nā ex quo de pupil-lo excipitur: in adolescentis concedi videtur: nisi in. l. iulia. de adul. vbi re quirūtur. xxv. anno. ff. de adul. si ma ritus. § lex iulia. s̄m Ros. ⁊ Azo. ¶ Alij dicunt qd̄ nec pupillus: nec mino. xx-v. annis potest de publico crimine ac cusare nisi suam vel suorū iniuriam prosequatur. argu. pre. § lex iulia. ce-tera de mino. et dic ut s. de actore in prin.[b] ¶ † Itē excipit[c] q̄ est miles q̄ 19 p̄pter sacramentū nō pōt accusare. ij. q. i. p̄hibent. ⁊ in pre. l. q accusare: nisi suā vel suorū iniuriā p̄sequat. C. qui ac. nō pos. l. nō p̄hibent. ⁊. l. si crimē. ⁊ nisi in crimine lese maiesta. C. ad. l. iul. ma. nullus que est. vj. q. i. ⁊ nisi p̄ annona fraudāda. ff. de acc. mulierē. ⁊ hoc iō est ne a susceptis signis avo cetur. ar. C. loc. l. fi. ⁊ l. milites. ⁊. xvj. q. j. generaliter: ⁊ hec ⁊ similia intelli ge de mili. qui iurat se nō evitaturū mortē pro republi. ff. ex qui. ca. ma. l. pe.[d] ff. de his qui no. infa. l. ij. non de eo qui stat in domo p̄pria q̄ nō iurat ī nō p̄dicto: nec stipēdia mereatur. C. de pen. l. q stipendia ⁊ in pre. l. q accusa re: sed forte negotiat. ⁊ alijs militib⁹ patrocinat. ar. extra de vi. ⁊ ho. cler. c. fi. ⁊ de cle. pin. ex parte: ⁊ de privil. ex parte: milites eñ nros potius arma scire volum⁹ § ii. C. de iur. deli. scim⁹. de quib⁹ militib⁹ hic intelligat. vide j. de pen.[e] v. itē q̄ est miles. ¶ † Ite3 20 qd̄ est magistrat⁹[f] ut p̄ses provincie seu iustitiari⁹ vel senescale⁹. ⁊ huius modi q̄ hñt agnitionē mixti vl' meri imperij: ⁊ alij de quib⁹ dixi. s. de iur. om. iu. ff. de accu. q accusare[g]. ⁊. l. hos accusare. ij. q. i. p̄hibent. ff. de iniur.

nec magistratibus. ff. de iudi. pars li-terarum. ff. de adul. si maritus sit in magistratu[h] in princ. hi. n. maiores magistratus ante depositū officium nō accusant: nisi in casu. q2 pr̄ potest cū filia inventū occidere. ff. de adult. marito: nec conveniunt: ut dixi. s. de actore. ver. itē illustris: dic ut. j. tit. p̄-xi. ver. itē: nec maior. ut. s. ti. pri. v. itē consul. ¶ Item nec legati imperato-ris: vel p̄sidis p̄uincie. ut. s. eo. tit. itē nec legat⁹. ⁊ se. ¶ S3 quid de mino-ribus magistratib⁹: ut sunt defenso-res seu p̄tātes civitatū. rñ. isti tpe sui officij. accusant ⁊ accusant. agunt: et cōveniunt. ff. ad. l. aq. quēadmodu3 § si magistratus. ⁊ in pre. l. nec magi stratib⁹. ff. de in. si fili⁹. ff. de reg. iur. factum: insti. de ob. que ex quasi de. nas. C. ut omnes tam civi. q̄ mi. iudi. 21 l. vnica. ¶ Itē[21] qd̄ est qd̄ est īfamis: ut in concor. que sunt. s. de actore. v. l. itē q̄ est īfamis. ⁊. j. de accu. § iij. vbi de hoc nisi in. v. casibus. Prim⁹ si suā suorūq3 iniuriā p̄sequat. j. v. in sum-ma. Secūdus. in. l. iul. maiesta. Ter-tius in crīe symonie. Quart⁹ in crīe hereseos. Quint⁹ in crīe fraudate an none. in 2cor. que sunt. s. v. l. itē q̄ est mulier. ⁊. j. v. in sum. ⁊ sicut ei inter-dicit accusatio: sic ⁊ popularis actio: ut. ff. de popul. act. si popularis ⁊ hoc sive sint infames ipso iure sive p̄ sen tentiā. ¶ Sed q̄d de his q̄ sunt infa-mes de facto ⁊ rñ. nō invenio eos iu re repelli. tñ circa tria obstet infamia facti. nā repellit a querela inofficiosi testamenti: ut. C. de inof. testa. in are-nam. et. l. fratres ⁊ ab honoribus: ni-si in subsidium[k]. ff. de decurio. gene-raliter § spurios. extra de accu. omni potens: et a testificādo si ex parte al-tera sint testes honesti. ff. de testibus ob carmen. que est. iiij. q. iij. extra de testi. c. pe. ⁊ fina.[l] infamia aute3 non potest infamem accusare: ut. vj. qō. j. qui crimen: nisi si prius eum tolerave-rit: extra de accu. nullic: nisi sit arena-rius qui arenarium accusat. C. de in offici. testa. in arenam in casibus in ff. de effract. ⁊ expil. l. j.

de te. co. c. vlti. ⁊ quod ibi no. in fi. vlti. glos. ADDE Barto. in. d. l. ij. vbi dicit etiam Cyn. per a-omnes ⁊c. qd̄ adultus admittitur ad recusandū. ⁊ alle. spe. hic. et idem 13 Bal. in Rub. qui accu. non pos.

c ¶ Excipitur. in rub. iiij. Ros. qui ratione sacramenti

d ¶ l. pen. et qd̄ ibi dicit ⁊c, hic dicit ros. illud iu-ramentū ha-beri per ne-gotiu3 li. de re milita. q2 sp̄aliter for-ma. l. aliqua nō habetur

e ¶ Procura. sup. §. j.

f ¶ Magistra tus. iiij. ru-bri. ros. non possunt pro-pter magi-stratum.

g ¶ Accusare. ⁊ quod dicit ibi tex. tales sine fraude in in 3 voc. -ri non: posse intelligit ubi accur. circa mediū ma-gne glos. de fraude rei-publice: ibi vide vel po-nit fraude3 p̄ pena. sic eñ veteres ponebāt. ff. de edi. edic. cū aūt. § ex-cipit. ⁊ ö ver. sign. aliō est fraus alibi p̄ dāno. C. de rep. bo. pos. l. ij. sed q̄rit ros. que erit hec pena rñ-det q̄ extra-ordiaria cū nō inveniat certam hoc casu statu-tam allegat

h ¶ Magistratu. nescio quare sic alleget cum non sit alia.

i ¶ Item quinta rub. propter delictum ut infames.

k ¶ In subsidium quando non extat legitimus com-petitor.

l ¶ Et fi. vide quod scripsi de testi. testimonium: super versi. tali modo.

a ¶ Capitulo.nõ tñ qd ibi dicit:vt solino.ꝛ in.c.seque.
b ¶ Hereticus.solue:vt.s.quod dixi.
c ¶ Qd ipse.hũc ver.posuit Rof.sub.vj.rub.de q̃stu.di cens q̃ z eũ q̃ z duos subscripsit est ꝓsumptio ꝓpter q̃stũ sꝫ z istũ est certitudo ꝛ incertis nõ est loc⁹ cõie- cturis.ff.de ver.ob.cõti nuus.§.ij.
d ¶ De adul- tero.hoc po suit sub.x. rubr.de q̃.j. sumptũ aũt fuit hoc ex verbis Azo. in suma.de adul.ad me dium.
e ¶ Receptũ. l.no.qꝛ sol- uit q̃õnẽ q̃ñ dicatur rece ptũ nomen rei iter reos ꝛ hoc plꝫ Ja co.de bel.et Cy.vt qd fa cit ꝯtestatio in ciuilibus anteq̃ non õr q̃s agere: vl̃ agere vel le.ff.rem ra. ha.l.ampli⁹ hoc faciat ẽt in crimina- libus:vt ꝑ ꝯtestatione dicat agere. ꝛ sic ille dica tur descꝑtus inter reos. hoc vide per eũ.C.q̃ accu. nõ pos.l.j.in j.q.vbi inue- nies alias opi.s.qd tũc receptũ dica tur cũ iudex cepit vir̃r cognoscere alia cũ fideiussores dati sunt ꝛ he re- ꝓbant.qꝛ le ge nõ habẽ tur in aut.õ triẽ.ꝛ semis. §.considere mus tertia: qꝛ tũc receptũ õr etiã ante lit.ꝯtes.cũ iudex ex aliqua presumptione lite nõ conte.facit illũ describi inter no mina reorum.ꝛ hoc placuit Ja.de are.in.l.is qui re⁹. ff.de pub.iud.sed absurdũ esset sic precludi viam exce

quibus soci⁹ crĩs non repellit. quos ꝓdixi.ar.s.ij.q.vj.§.i hoc capitulo [a].
¶ Qui aũt sint infames.dixi plene i
22 reptorio in ti.de penis.¶ †Item ex- cipitur quod est hereticus vel paga- nus:vel iudeus:vel scismaticus:vel fidẽ sanã simulat confiteri vel cõuẽ ticulã cum eis facit.iiij.q.j.c.j.ꝛ.ij.q. vij.pagani.ar.contra.ea.q.si hereti- b cus[b].¶ Item qd ipse[c] recepit pecu- c niã ob accusandũ.vel nõ accusandũ: vt.ff.de verbo.ob.generaliter.ꝛ.l.ve- luti.ff.ad.l.iul.repe.l.e.§.j.que est ad fi.q̃õnis.ꝛ.j.q.j.concussionis.is eñi tenetur crimine cõcussionis:vt in ꝓ. l.concussionis ꝛ falsi.ff.ad.l.corne.de fal.l.j.§.j.ꝛ actione in factum ex edi- cto de calũniatoribus.ff.de calũ.l.j. tenetur etiam.l.remis.ff.ad turpil.l. j.Item quod est semel calũniat⁹.ff. de accu.si cui.§.hi idẽ.iij.q.v.simili- ter.ꝛ.c.sequen.¶ Itẽ ꝓpter suspitio- nem calũnie repellit quis vt qui sub ornatus falsuꝫ testimoniũ tulit.ff.õ accu.aliij.iij.q.v.ꝯsanguineorũ:nisi i crimine lese maie.ꝛ nisi suaꝫ suorũq̃ iniuriã prosequat.vt.s.¶ Iteꝫ q̃ se- mel ab accusatione desistit sine abo- litione.ff.ad turpil.l.ij.C.qui accusa. nõ pos.si ea.ij.q.iij.§.notandũ.ꝟ.de- stitisse:nisi in premis.duob⁹ casibus.
23 ¶ Item contra agentẽ de adulterio[d] d excipitur de lenocinio.C.de adul.ita ff.solu.ma.cum mulier.xxxiij.qd.j.§. qd si:ꝛ hoc si est liber qui accusatur. C.eo.q̃ñ:ꝛ anteq̃ nomen rei sit iter e reos receptum.i.[e]anteq̃ sit lis cõtes. non post.ff.eo.l.ij.§.j.ꝛ.ff.solu.ma.cũ mulier.excipitur etiam qd lapsuꝫ est quinquennium.C.de adult.in pre.l. ita:vel qd ante contractum cũ secun dõ matrimoniũ post diuortiuꝫ inter eam ꝛ primum celebratuꝫ nõ fuerat denuntiata a viro primo apud queꝫ fuerat adulterata.C.eo.si dum i ma. ꝛ in pre.l.ita.ꝛ.ff.eo.nupta:vel quod post.lx.dies vtiles non potest accusa ri a viro iur.mariti.C.e.iure.extra.e. maritis.iiij.q.iij.§.aliquando:vel ẽt post.vj.menses vtiles iure extranei computando in nupta ex die diuor- tij:in vidua ex die cõmissi criminis. vt in vtroq̃ post quinquenniuꝫ non recipiatur:accusatio:in pre.l.iur.ꝛ.ff.

eo.mariti lenocinium.§.sex mensiuꝫ: ꝛ.§.quinquenniũ:et.l.miles.§.adul. alias quinquennium semper specta- tur:vt in pre.l.mariti.§.hoc quinquẽ nium nisi adulteriuꝫ cum incestu sit mixtum.ff.e.vim passam.§.ꝓscriptio ne:vel nisi per vim sit cõmissuꝫ:vt in pre.l.mariti.in fi.in aliijs criminibus ex.an attenduntur:vt.j.ver.Item q̃ lapsi.Excipitur etiam contra agẽteꝫ de adulterio q̃ desistit.C.eo.abolitio nem in fi.vel qd negauerat se velle ac cusare.ff.eo.si maritus.§.si negaue- rit:vel qd ipse accusator est adulter vl̃ turpis persona.ff.eo.si vxor.§.iudex. extra de diuor.significasti in fi.extra de adul.c.pe.ꝛ fi.xxxij.q.vj.c.j.et ꝑ to- tum.vel qd eam approbauit cuꝫ ea postea cõtrahendo.vt in pre.l.si vxor ꝛ extra de iureiur.quemadmodũ:in prin.vel q̃ adulter est absolutus cu- ius victoria proficit adultere ꝛ econ- tra.ff.e.denunciasse.§.querit.ꝛ sic de f similibus.ꝛ õ hoc.j.de adul.[f]¶ †Itẽ
24 excipitur[g] contra accusatorem q̃ est g pauper.vt qꝛ nõ hꝫ.l.aureos i bonis C.de ac.nõnulli.ij.q.j.prohibentur.ꝛ c.in primis.presumit.n.contra tales h q̃ possint de facili corrumpi[h]:aliud i dimitibus.extra de symo.ꝛ si q̃õnes ꝛ scias qd.lxxij.aurei faciunt librã au- i ri:vt.C.lib.x.de suscepto.ꝛ archa.qt.[i]
25 ¶ †Item qd[k] est libertus vel benefi- k ciatus.vel filius.vel vasallus vel fa- miliaris.vel seruus qui nõ admittit contra ꝓsonos:vel parentes:vel do- minos:vel ecclesiam:vel eos in quo- rum domibus sunt nutriti.ff.de accu sa.l.hi.§.liberi.ꝛ.C.qui accu.nõ pos. l.pe.ꝛ.l.fi.ꝛ.l.iniquum.iij.q.v.c.j.ꝛ.c. accusatores.ꝛ similiter.ꝛ duob⁹.cap. se.ꝛ.q.xj.si quis eñi ꝛc.simil̃r si liber- ti.xij.q.ij.liberti.extra de ser.non or- di.de famulis.extra de postu.c.fin.et idem forte est econtra:nisi ibi specia liter cõceditur:vt in casu qui est.s.ꝟ. item q̃ est frater:ꝛ ibi pater etiã ꝛc. lꝫ dicatur q̃ patroni filius maior.xx- v.an.accusans libertum repellatur a bonorum possessione contratabu.vt ff.de bo.liber.qui cum maior.in ꝓn. vel dic vt.s.ti.proxi.ver.item serui:et duobus.ver.se.ꝛ ver.item q̃ est filius fa.in filijs autem ꝛ libertis est ratio:

prionibus dilatorijs.Quarta opin.distinguit tria tẽ pora añ litẽ ꝯte.scdm post vsq̃ ad descriptionẽ factaꝫ in libro tertiũ post talẽ descriptionem sꝫ lꝫ fateantur descriptionẽ illã post ꝯstitutionem ex internallo fieri posse.tñ nihilom in⁹ ꝯtestatio operatur qd.s.maxime cũ de cõsue- tudine de- scriptio illa non fiat.
ADDE
bar.in.l.is q̃ reus vbi di- cit qd tũc di cit receptuꝫ iter reos qñ iudex reie- ciꝫ exceptio nib⁹ dilato- rijs opposi- tis accusatꝫ ꝓnuntiat ꝓ cedendũ.de quo vid bal. in.l.j.ꝛ.s.l.si negãda.C.q̃ acc.nõ pos. ꝛ in.l.q̃uis si peñ.app. bar.in.l.ij.ꝛ ibi sal.C.vt nemo priua. bal.in.l.cuꝫ mulier.ff.so lu.matri.
f ¶ De adul. ꝛ vide qd di xi.s.e.titu. post princ.
g ¶ Excipit. viij.rub.rof. q̃ ꝓpter pau pertatem.
h ¶ Corrum- pi ergo vbi talis cesset ꝓ sumptio ad mittuntur vt dicit Rof fre.ꝛ vide in fra õ teste.§. primo versi culo item q̃ est pauper cum sua re mis.
i ¶ Arche. quot.et no- ta.ff.de in ius vocando.lege fina.et.C.de seruis fugitiuis.quis cunq̃.
k ¶ Quod.ix.Rubrica Roffredi qui ratione reuerentie ꝛc.

a ¶ Tamen omnes. seruis exceptis. Rof.

b ¶ Excipit. hec est. x. rub. rof. q̄ ꝓpter ipsorum delicta &c.

c ¶ Accusatione. illa enim finita per absolutionem accusat quēcunq;. vt in. l. is qui si per condemnationem distinguitur vt ibi. &. j. dicam.

d ¶ Licet azo in sum. qui accu. nō pos. in fi. & id plz Roffred.

e ¶ L. i. Roffr. suppe. iura. can. vt dixi in prin. huius ti. p hāc remissionem exonerauit se autor a multo labore. sed hodie vidi plenius per Cy. sup l. j. C. q̄ accu. non pos. & l. negāda. e. ti tu. ego etiam hac remissione me releuare dispo sui post sola scripta visa & potissime vide distinctionē quam posuit sup predicta l. j. cuius principalia mēbra circa recusare volentem distinguūt tria tpa. primū. s. antequā accusati nomen sit receptū. liter nomina reorum. Scdm postquā receptū fuit. & ante sniam. Primo tēpore aut accusat. de maiori eo qd̄ fuit accusatus & id pōt. vt in pre. l. j. cano. iij. q. xj. prius aut de minori vel pari. & tūc si illud est preiudiciale primo crimini audit & prefert. & sic legebat azo. ꝑ. l. j. vt pz in sum. qui accu. nō pos. in fi. & exemplum eius de hoc recitat ibi accur. in. iiij. gl. & hoc ibi placebat dño meo. Si nō est preiudiciale vel strangulatorium primi. vt verbis dñi mei vtar si vult solum libellum porrigere pōt. vt in. l. negāda si vult super libello ꝓcedere pōt prosequēdo suam iniuriam. alias nō. vt ibi. Scdo tpe si vult solū libellum dare id pōt antequā sit liquidū & cōclusum postea non vt in. l. neganda ad fi. cano. vbi. s. si vero vult in libello procedere. vna opinio est q̄ pōt si ꝓsequit suā iniuriam. alias non. Alia opinio que multis plz. hz qd̄ nullo modo illo tēpore ꝓsequi possit qd̄cunq; sit crimen. & intersit vel non. inducunt pre. l. is. ff. de pub. iu di. tertio tempore si snia est absolutoria. certum est qd̄ potest. Si condemnatoria. & talis est que nō infamat idem qr pōt qr nō ꝓhibitum est. nisi infamat. et vult vti antiqua accusatione quā ante sniam intētauit potest. alias oblatio vel propositio fuisset inutilis. Si vero vult nouā actionē ꝓponere nō pōt si cōdēnatoria illa abstulit libertatē vel ciuitatem vt qr deportatus vel damnatus i metallū. si non abstulit & ꝓsequit suam vel suorū iniuriam pōt. Si nō ꝓsequitur talē iniuriā alium quā accusatorē suū accusare non poterit. ff. de publ. iu. l. infamem. sed accusatorem potit & ignoscit ei q̄ vindicat se vult nec obstat si hi qd̄ calumniosus fuit in defendendo qr calumnia est proprie in agente vt no. l. l. is qui & in ꝑ. l. j. in fi. iiij. glo. itē dicit Azo. in fine sum. supertius allegate potuit iniuste dānari. rof. vbi. s. vult qd̄ etiā perdens libertatem vel ciuitatem accusationem inchoatam prosequi possit contra accusatorem. & sic intelligit lex is qui. refert tamen aliquos tenere quod contra accusatorem nouas inchoare possit quod sibi non placet.

ADDE plene vt per Bartolum. in. l. is qui reus de pu. iu. fede. consil. xciij. vbi ponit de cleri. qui accusauit laycum. aut laycus lit. contesta. accusauit clericum coram episcopo qd̄ ipsum calumniose accusauerit an valida fuerit accusatio.

qr patris & patroni ꝑsona dz eis sancta videri. ff. de obsequi. & ali. pa. pres. l. honori. nec enim ideo patronus liberum manumisit. vt eū aduersariū haberet. C. de obsequi. qui liber si manumissori in seruo est ratio. qr hz personam stā di in iudicio. immo ꝓ mortuo habetur. ff. qui testa. fa. pos. qui testamento. §. seru⁹. ff. de re. iur. seruitutē. & hoc siue nūc sint dñi. siue olim fuerint. ar. ff. de cōnibus vnius. §. seruos. & l. etiam. C. eo. seruos hi tamē oēs[a] audiuntur si suā vel suorum iniuriam ꝓsequantur. C. qui ac. non pos. ꝓpter insidias. ff. ad. l. cor. de sic. l. ij. & nisi in crimine lese maiesta. C. eo. l. pe. hi etiā ciuiliter non agūt. & dic vt no. s. de actore. §. item q̄ est libertus & ver. itē serui seruus etiā agit in quibusdā alijs casibus. vt. e. tit. §. itē qd̄ est seruus. ¶ Itē excipit[b] qd̄ fuit de publico crimine dānatus. Itē qd̄ de calumnia notatus. ¶ Itē q̄ fuit missus in arenam cū bestia dentata pugnādi cā. ¶ Itē q̄ artē ludicrā exercuit vel lenocinium cōmisit. ¶ Itē q̄ ꝓnuntiatus est aliquid fecisse cā calumnie vel ꝑuaricationis in publico iudicio nisi suā iniuriā ꝓsequat. vt. s.

26 ¶ † Item q̄ accusatus est de publico crimine vel pendēte accusatione[c] reaccusare nō pōt suū accusatorem nec alium. ff. de pub. iu. is qui. iij. q. xj. neganda. extra de testi. c. si. iiij. q. j. c. ij. & si. nisi suam vel suorum iniuriā prosequatur: qr tūc nō pōt quēcūq;. & de quocunq; crimine. siue pari. siue minori. siue maiori. siue lis sit cōte. siue non. vt in pre. l. qui iudicio. et. C. qui accu. nō pos. neganda. maxime autēti. iam fuerit cōdemnatus pōt suū accusatorē accusare. lz Azo[d]. dixerit. ꝫ. tū qr inimicus presumitur. tū qr suspectus est. vt. j. dicam. & ꝓbat extra de accu. cum. p. tū qr ex cōdēnatione remanet infamis. vt in pre. l. qui iudicio. & hoc plene ꝓsequere in li. Rof.[e] in tit. qui prohi. ac ꝓpter ipsorum[f] delict. ¶ Item qd̄ est laycus qui non potest clericum accusare. extra de accu. cum P. ij. q. vij. c. j. ij. & iij. & v. extra de testi. de cetero nisi in exceptis criminibus super quo dic vt not. in pre. c. cū. p. et

27 ij. q. vij. in summa. ¶ † Itē q̄ nō est eius ordinis: cuius est accusat⁹: lz sit clericus vt & ille. ar. ij. q. vij. ipsi apostoli. & c. testes. & c. sacerdo. & quasi ꝑ totum. non enim posset tūc pena talionis puniri. cum tñ regulr calūniātes ad vindictā poscat similitudo supplicij. ij. q. viij. qsqs. C. de ac. l. fi. extra. e. lz. & c. sup his. vñ eps accusabit epm: presbyter ꝑsbyterū & sic de alijs. ij. q. vij. clericus[g]. Si enim eps vel presbyter deberent degradari qualr acolit⁹ vel subdyaconus. & similes accusatores possent silitudine supplicij puniri si in ꝓbatione deficerēt. certe nō video. ar. tamen cōtra qr potuerunt verberari in pene supplementū. v. q. vj. qr iuxta[h]. & extra de cal. c. j. ibi enim subdyaconus accusauit dyaconū: et ad idem facit. ij. q. vij. lator: vbi clericus accusat epm. & c. ꝑsumunt: quibus standū est[i] vel dic vt. j. de adult. ver. sed queritur. ¶ Item q̄ est talis qui non potest testis esse. vel ad ordines promoueri. vnde non potest accusare. xiiij. q. j. super prudentia. ij. q. vij. ipsi. & c. testes qd̄ dic vt ibi. &. xv.

f ¶ Delic. xj. rubri. rof. cum versi. sequen.

g ¶ Clericus. vt ibi not. illud. c. non tenet vel loquitur de irregulari.

h ¶ Iuxta. per quod. c. patet quod priuatur etiam spe illius ordinis quem non habet.

i ¶ Standum est dicit Roffredus quod alias pauci essent accusatores, quia coruus coruo non extrahit oculum.

q.iij.sane. ¶ Item scdm canones excipitur qd ipse sm leges repellitur. omnis enim qui sm leges repellitur et sm canões repellitur.iij.q.v.canonica et duobus.c.se. ¶ Item q alias ei crimen pbatum est.pter qd fuit a testimonio repulsus.lz nõ sit infamis.extra de or.co.c.ij.in fi.et de elect. super eo.ij.q.j.prohibent ver.pter suspitioné.extra de testi.testimoniū. et no.j pre.c.j. ¶ Itē q[a] cū inimico cohabitat vel de eius domo pdit.extra de acc.repellant.et.iij.q.v.c.iij.et.c.accusatores vel testes.quare presumit inimicus.iiij.q.j.testes.C.de inoffic. testa.liberti.xciij.dist.si inimicus.ex-

28 tra de of. dele.insinuante. ¶ †Itē qd est inimicus.iij.q.v.c.ij.et.iij.et.iiij.et c.oēs.extra de accu.c.cum oporteat. et.c.cū.P.et.c.qualr.ij.vel fuit olim.lz nūc nõ sit.iij.q.v.c.j.vj.q.j.qui crimé. ¶ Repellitur etiam inimicus ab excipiendo.vt extra de accu.meminim[9]. idem puto in conspiratore.sec[9] antē de alijs.nam is qui accusat de publico crimine est inimicus.ff.de verbo. sig.lz capitalis.ff.de his qui.vt indignis.si inimicitia.ff.de iur.pat.cum patronū.in aut.co.iiij.de testi.§.si.vero.ij.q.vij.si qs eps.vj.q.j.si omnia. ergo ex eo qd accusat videt posse repelli.arg.iij.q.iiij.cleric[9].rū.premissa iura loquunt cū prius accusauit: sed in pbatione defecit:et iudex ei pepcit qui eū de calūnia non condemnauit ij.q.iij.§.notandū.ff.ad tur pil.l.j.vl' forte impetrauit abolitioné.C.d abo li.l.ij.vnde si nunc velit accusare presumitur inimicus ex precedēti facto: extra de accu.meminimus.secus si d nouo velit accusare:alioquin nullus admitteretur.cū oēs dicerentur ini-

29 mici. ¶ †Sed que inimicitie repellūtur dñs meus dicit hoc arbitrarium esse:qz etiā in fraudē posset hoc asserere.extra de accu.inquisitionis et de symo.per tuas. ¶ Item qd est suspectus vel facile litigans vel male conuersatiōis vel vite accusabilis vel nõ recte fidei:vel qd nõ rectam docet fidem.vt.e.q.suspectos.et.c.canonica. et.c.sitr.et duob[9].c.se.et.ij.q.vij.querēdum. ¶ Item qd eius vita et fides libera esse nescitur et q mortuus est in peccato mortali.vt in pre.c.canonica et.q.iiij.hi qui.in fi.et.ij.q.vij.querendum.et.c.placuit. ¶ †Item qd est alie-

30 b nigena[b].iij.q.v.accusatores.et.c.accusationes.et.c.canonica. ¶ Item qd est homicida maleficus fur sacrileg[9] raptor adulter incestuosus:venefic[9]: suspectus:criminosus et domesticus periurus:raptor virginum quod falsum testimoniū tulit vel ad diuinos et sortilegos iuit et similes.e.q.consti-

tuimus.ij.qd.viij.quisquis. ¶ Item quod est gratiosus[c].j.libenter flectitur ad gratiam vel criminosus. vel sceleratus.ea.q.similiter.et.c.se. nam in causa criminali pro quolibet crimine quis repellitur:vt ibi:et iij.q.iij.si quis a suo.et.c.se.ij.q.vij.qui sine .et postulatus.et.§.tria.in fi.extra de exceptio.a nobis. ¶ Item quod conuicijs vel insidijs studet.iij.q.v.nullus.et.c. omnes.et q.iiij.clericus. ¶ Item quod est incestuosus vel non legitime coniunctus qui sacerdotem vel illegitime coniunctum non potest accusare.iij.q.iiij.consanguineorum. ¶ Item quod est conspirator vel detractor.e.q.conspiratores.et.c.detractores.extra de accu.c.dilectus.ij. ¶ Item quod est anathematizatus vel excommunicatus.e.q.nullus.et.c.se.iiij.qd.j.c.j.et ij.extra de excep.exceptionem.et in pre.c.cum dilect[9].

31 ¶ Item quod est sacrilegus.e.q.c.pe. ¶ †Item quod non est bone estimationis vel opinionis vel qd mala fide vel intentione vel temere accusat.vel quod est male vite:vel conscientie vel mali meriti :vel qd non pro deo.sed pro vana gloria.vel odio vel cupiditate accusat.ij.q.vij.siqui sunt.et.c.seq.et.c.clericos. ¶ Itē quod est publice concubinarius extra de accusa.cum dilectus . ¶ Item quod odit quemcunqz.iij.qōne.v. omnes in fine. ¶ Item quod est istrio.iiij.qōne.j.c.j. ¶ Item quod est absens qui non potest accusare presentem.vel econtra.C.de ac.et inscriptio.absente.ij.q. vlti.c.j.et.c.per scripturam.et.q.j.in primis:vers. quia igitur.iij.q.ix.absens.et.c.seq.extra qui ma.accu .pos. a nobis. ¶ Item quod non potest vnum pro vno delicto pluribus legibus accusare.ff.de accusa.senatus vbi de hoc.de quo dic in ciuilibus: vt.S.in titulo.de actore. ¶ Item quod non dat libellum accusationis ij.q.vlti.c.j.et.c.libellorum. ¶ Item quod est de illis personis que prohibentur a publica accusatione et populari actione.vt.ff.de popul a.actio.populares.et l.mulieri.ff.de accusatio.qui accusa.et.l.iiij.§.in questionibus.et.C.qui accusa.non pos.l.j.et.l.de crimine. et.l.senatusscon.et.l.penul.et fina .xv.q.iij.nemini quo tamen exceptio locum non habet in crimine excepto C.ad.l.iul.maiesta.nullus extra de symo.licet Heli. ¶ Item excipitur contra accusatorem.nescinisse prohibitum id de quo me accusas.vnde non teneor respondere.extra de consti.cognoscentes.et.c.ex parte.et

32 d c.si. ¶ †Item quod[d] est tutor vel curator vel procurator et generaliter contra quemlibet alieno nomine accusare volentem.ff.de pub.indi.l.penul.§.ad crimen C.qui accu.non pos.l.ij.extra de ac.super his in fi.et de procu.tue.contra tamen fallit in illustribus personis que constituunt procur.in act.iniuriarum.C. de procu.l.pen.et aut.qd ius. Item qd lapsi sunt.xx.an. a die commissi criminis.C.de fal.querelam.in fi.extra de excep.cum venerabilis prope fi.nisi in crimine suppositi part[9] cui nullo tempore prescribitur.ff. ad l.cor.de fal.l.qui falsam.extra de pe.et re.officij:mul-

e tofortius sm quosdam[e] in ea que partum abegit ne marito inimico partuz procreet.ff.de pe.cicero.et arg. ij.q.v.cōsuluisti.xxxij.q.ij.solet et tribus.c.sequētib[9].

33 et extra de homi.si aliquis. ¶ †Item q reus mortuus est vñ crimē extinctū est.C.si reus vel ac.mor.fue.per totū.xxiij.di.quorūdam.extra qui fi.sint le.peruenit. et.c.cām.ij.sed hoc non fallit in crimine hereseos.C.

f de here.l.iiij.et.xxiiij.q.ij.sane profertur.et.c.j.§.fi. [f]et apostasie.C.de aposta.apostatarum.et lese maiestatis

g repetundarū[g].et cū quis diuidit ciuitatem in duo.ff. de accu.ex iudicio:ū.vj.q.j.§.verum.C.ad.l.iul.maies.

a ¶ Itē qd.xij. rubri.rof.repellant inimici.ec.et durat vsqz ad ver.itē quod est istrio. ¶ Rñdeo sz rof.vbi.S.

b ¶ Alienigena.supple et ignotus vt not.in.c.canonica . vbi vide.

c ¶ Gratios[9]. dixit Roffr. multum.

d. ¶ Qd est tu. cū trib[9] seqntibus fuit vber.de bo. tiu.iij.circa medium.

e ¶ Quosdā. vber. de bo. et lex alle.ponit duos casus qñ mulier pgnans corrupta a substituto abiecit partū maliscme dicamētis . vel qñ id abiecit vt ppt odiū mariti a quo pgnāt diuerterat.

f ¶ .c.fi.et ibi de hoc in sūma.

g ¶ Repetundarū. qd est cū psuunt[9] i publico offō pecunia data vl' pmissa facit qd facere non dz vel omittit quod facere debet.

quisqs.et.l.meminisse et peculatus[a]: vt.ff.ad.l.iul.pe.l.fi.et vbi qs in crimine notorio decessit.lxxxviij.dis. neqz. xxxij.q.v.placuit:vel si hereticos herdes instituit.ex de hereticis:si qs seps vel sibi mortem cõsciuit:qd intelligo prout habetur. ff. de bo. eorũ qui mor.sibi consci.l.iij. C. si reus vel ac. mor.fu.defunctis in casu.C.li.xij. de

54 primipilo.l.j. † Item qd non recte libellum cõcepit: vel qd nõ inscripsit. ij.q.vij.libellorũ.C.qui ac.nõ pos. qui crimen.ex de accu.super his.ff. de priua.delic. l. fi.hoc tñ fallit si accusator sit priuilegiat⁹: vt femina in quibusdam:et maritus pater et patronus qs nõ est verisimile calumniari: vñ non inscribent.C.qui ac.nõ pos.de crimine.et de adul.cõuis.ff.de iureiuran.l. iusiurãdum.§.hoc iusiurandum.ff.qui satisda.cog. de die.§.iubentur:fallit etiam cũ vir accusat vxorem iure mariti de adulterio sm quosdam. C. de adulter. iure mariti. sed hoc non pls

b p decre.de pcura.tue.[b] fallit etiaz in

c aliqs casib⁹ qui no.in pre.c.sup his[c]. et.iiij.q.iiij.§.aliqn et.j.de libel.ocep. §.nũc dicendum.ver.xiij. et ver. xxix. vsqz ad.versi.xxxv.hodie tñ de consuetudine multarũ regionum non fiunt inscriptiones q toleratur per.l. ff. de

d pub.iud.ordo.et.ff.de penis hodie[d].
Item si fuit testis in alia causa cõtra ipsum accusatum. extra de accu-

35 cuz.p.et.c.meminimus. † Item qd frater eius accusatũ prius accusaue-

e rat.ex de ac.cum.p. Sed pone[e] qd obijciens infamiã vel turpem exceptionem eã non pbat: nunqd põt iniuriarũ cõueniri.videtur qd nõ:qz iuris executio nõ hz iniuriam.ff.de iniur.iniuriarũ.§.j.ff.de reg.iur.factuz §.nõ videtur:ex de elec.cũ ecclesia vulterana:nã et patroni filius a liberto delatus nõ punitur: nec cõtra tabulas repellitur. si retorserit crimen in libertũ:dum voluit se vlcisci.ff.de bo.liber.qui cũ maior.§.si libertis. et §. id puto. Preterea cũ aduersus parentes et patronos pper reuerentiã eorũ doli:vel alia turpis exceptio a filio vel liberto non proponatur. ergo contra alios impune proponi potest aliquin non esset in eis speciale.ff. de doli except.l.apud celsum.§.aduersus.C.de thesauris.l.vnica libro decimo. contra quia si deinsior recusato competit iniuriarum actio contra recusantem.ff. qui satisda. cog. si vero

36 pro. † Et recusatio quasi exceptio est. Preterea si tenet iniuriarũ is q aliũ dicit delatorem vel seruum: vt. C. de iniur.lege tertia.et.l. siquidem multo fortius:qui coram iudice excipiendo dicit.puto tamen quod pater vel patronus habet actionem iniuriarũ si contra eos filius vel libertus obijciant exceptionem. argumen. ff. de

f aqua cor et est.l.j.et pen.[f] in fine. insti.de iniur.§.pe.in fi. Que autem opponi possunt contra accusatorem matrimonij vide.j.qui [illegible] pos.

a Peculatus:qd est furtũ in pecunia publica fisci:vel ciuitatis Romane intercepta vel machinata in pecunia aliarũ ciuitatũ no.ff.de fur.l.ob pecuniam.

b Tue.de hoc.j.de adul.post princi.

c His.in glo.ij.et vide qd super ea dixi.

d Hodie dicebat vber. pdict⁹ qd in lõbardia nõ fit iscriptio: nec libelli accusatorij porrigunt. lz scribit p tabelliones dictũ vulnerãtis et vulnerati corã iudice et scriptura hz viz libelli.et cogit accusat⁹ se defendere:quã ꝯsuetudinẽ dicebat nimiuz dãnosaz ad uocatis. hodie euanuit illa cõsuetudo pp qd auctor illa vba non posuit. hec tñ consuetudo durat i italia.qd lz inter laycos dent libelli accusatorij: nõ tñ fit inscriptio vel oblo ad penam talionis.de hoc etiã.j.de lib.ocep.§.fi.in princi. Hãc aũt ꝯsuetudinem improbat egi.dicens qd p illã inuitãtur hoies ad calũniãdum et ad grauãdos reos maxime in illis locis quib⁹ de certis grauibus criminib⁹ accusati p menses carcerati tenentur Gui.de suza.in.l.qui crimen q accu.nõ pos.cõmendat illã qz timore talionis remanebãt crimina impunita.qz in vera accusatione posset agens facile deficere. vt qz non plene pbat.vel pper repulsam testiũ.vel pper imperitiam aduocati pper que nolunt se hoies submittere periculo talionis.expensarũ aũt et carceris et custodum poterit fieri refusio.

k Pone iste.ver.totus ad literam fuit Vber.de do.ti. iij.post princip.

l In fi.credebam q hic esset aliqs defectus. reuoluto tñ vber.pdicto quez habeo duplicatũ inueni sic esse.lz multũ sint subtilis et ꝯgrua ista solutio:dic mihi qd reportas ex illa fortificat pars prima.qz cũ iniuria iudicet ex animo excipiẽs qui intendit agentẽ repellere solũ hz aim ad se defendendũ.et vt ꝯdemnationez euadat nõ vt puniat agens.qz virtus exceptionis id nõ hz.ex de ex.cog.c.ij.ff.de iniu.l.Lucius.et sic defendit eũ cã dicendi.lz nõ pbet.benefacit.ff.de iniur.Itẽ apud.§.si quis astrologus vbi põderatur cã dicendi ad exclusionẽ iniurie.et excusationis q nõ nocendi lz sibi pficiẽdi animo fecit qd nocuit.ff.de aqua plu. arcen.l.j.§.deniqz.et si etiã dubiũ esset de animo.psumendũ ee·p ipso.sicut de illo q amonit rẽ cões.dt.l. merito.ff.p socio.et ẽ.l. Itẽ apd §. si cõem. ad hãc ptez dif facit.ff.d iure fis.l.ij.in pn.et.l.sic. et.l. deferre §.lz cõem.et l.delator. et C.d delato. l.nulla.et qd ibi not.li.x. vtile tñ ẽ cõsiliũ qd ptestet se id nõ facere alo iniuriandi.
Ad scõaz ptẽ factũt leges hĩ allegate.C. d iniur. si nõ es.et.l. j.si qdẽ.C.d libe.cã si ita bi.ij.et iure puniunt et excipiẽtẽ nõ pbãtẽ. d accu. sup his de elc. vt circa li.vj.et crimia lz qñqz nõ infament de iure infamant de facto.extra de testi. testimoniũ.C.de postu.quisquis.et in pre.§.aduersus. Ad cõtraria rñdetur illa pcedere si pbasset. sed ex defectu pbationis insurgit psumptio calũnie.que psumptio cum qualitate verborũ ꝯtumeliosa fuerit vincit psumptionez que faciebat pro excipiente quod dictum fuit speciale in parente et patrono sic speciale in vero conuicio in falso vero vel calumnioso nil speciale.et licet canon dicat.ij.q.iij.si quis iratus .quod obiectus conuicij nõ habetur p accusatione tñ habetur pro iniuria.vt ibi no.ad.l.deferre superius allegataz difficilis est responsio.cum aperte loquatur in nõ probante.per quod forsan cõgrue distingueretur is quã non fuit pertinax in probando vel quem apparet deceptum promissione testium.ij.q.iij.paulum vel impedita fuit probatio per actorem extra de testi. constitutis.j.de testi.co.peruenit.j.si vero fuit pertinax. et quia falsum erat non potuit probare conueniri possit.facit quod scripsi de foro compe.si diligenti super glo.nunquid.
ADDE plenius de hac addit.per Oldra.consi.liij. incipiente cõsuetus dubitari.et per.de anch.ꝯsi. cexxvi.

incipiente super primo. et roma. consi. xxvj.

a ¶ Diximus. verba Uber. vbi. s.

b ¶ Deferre alios. nam seipsos possunt. vt in rub. hic alle-gata scdo. Sunt aut delatores. qui deferunt bona spectantia ad fiscum. qui premiantur a fisco.

c ¶ Delatore. vbi de hoc super rubr.

d ¶ In summa. xiij. rof. quibus predicti accusare possunt

e ¶ Cetero. et ibi dixi de hoc.

f ¶ Interdum. alias incipit per contrarium et ibi [illegible] re dr perduellio.

¶ Bal. de accusatore.

Rubrica.

Omnis accusator presumitur legitimus nisi contrarium probetur [per] i on. i tit. G.

¶ Potest quis accusare plures simul et eodem libello et de eodem vel

a ¶ Diximus[a]. s. de his qui accu. non pos. criminaliter sunt etiam quidam qui non possunt deferre[b]. s. mulier: clarissimus vir damnatus de heresi: fustibus cesus: damnatus in metallum: veteranus miles: seruus: et quidam alij qui numerantur. ff. de iure fisci deferre. C. de his qui se deferunt. l. vn. a. li. x. et de delatore[c] per totum. ¶ † In summa[d] no. 37 quod premisse persone: que in certis casibus repelluntur admittuntur si suam vel suorum iniuriam persequantur. ff. de accu. hi tamen omnes. iiij. q. iij. omnibus. ij. q. j. prohibentur. ex. de testi. de cetero[e] quod quando fiat dicam. j. de accu. § iij. et in criminibus exceptis que sunt hec. s. crimen lese maiestatis. vj. q. j. si quis cum militibus: extra de hereticis vergentis. extra de symo. licet Heli. versic. alijs. institu. de pub. iudi. § ij. et s. ver. item quod est mulier. vbi de hoc. ¶ Scdo crimen perduellionis. quod est sub crimine lese maiestatis vel forte idem. ff. ad. l. iulia. ma. l. fin. et illud committitur in principem vel in aliquem de eius latere: vt in pre. l. quisquis: vel dic vt no. insti. de heredi. que ab intesta. defer. § in-terdum[f]. ¶ Tertio crimen heresecos: vt in predi. c. vergentis: et C. eodem manicheos. ¶ Quarto symonie quod est maius. j. q. vlt. patet: et in pre. c. licet et eo. ti. tanta. xv. q. iij. sane. C. de episc. et cleri. si quis. ver. cum sane. ¶ Quinto sacrilegij. C. eo. si quis in hoc. xvij. q. iiij. § qui autem. ij. q. j. in primis. de persona ianuarij et c. ¶ Sexto secundum quosdam frandati census: quod committit qui furatur pecuniam publicam sibi commendatam. ¶ Septimo frandate annone secundum quosdam quod committitur cum portitores furantur victualia ad exercitum a re publica missa. arg. ij. q. j. prohibentur. ver. mulierem: vt ibi no. et s. ver. Item quod est mulier. ¶ Octauo dilapidationis: vt in predicto. c. licet. versi. alijs. iij. q. ij. quia. ea. et. xij. q. ij. non liceat. extra de rebus eccle. non alie. si quis presbyterorum. C. vbi de cri. agi oportet. l. ij. et ij. q. vij. quapropter: sed nec in premis. casibus capitales inimici admittuntur: vt extra de simo. per tuas. et c. licet et. iij. q. v. c. j. ¶ Que autem hic desunt vide. j. de accusa. § iij.

communi delicto non de diuersis. quia requiruntur plures cause de factis non contiguis. Potest tamen si eodem tempore plura delicta sunt commissa fieri accumulatio. ff. de iniurijs. l. pretor. § si mihi. C. de acc. l. si quis homicidij. et hoc quia propter identitatem temporis vnus impetus fuisse videtur. ff. ad. l. aqui. [illegible] illud in fi. Sed an ille qui accusatur de mandato videtur accusare eodem facto dic quod sic vt no. Cy. C. si [illegible] vel accusator. l. j. Idem si accusatur de consilio vel [illegible] quia factum principale initium obligationis [illegible] secus si consilium est per se obligatorium. nec desiderat aliud factum post se. quia tunc per se decernitur et interpretatur vt. l. j. § persuadere de seruo cor. nec distinguendum est an consultus erat alias facturus quia ipsum consilium per seipsum tunc incidit in speciem criminis. vt ibi no. Bal. ¶ Sed quid si offensus accusat principalem coram potestate et auxiliatorem coram eo an potest auxiliator petere se remitti ad eundem iudicem. dicunt quidam quod sic. ff. de quibus reb. ad eundem iudi. ea. l. j. facit quod no. Inno. ex. de consti. in. c. cum. M. Ego nescio legem quod in criminali fiat ista remissio. Bal. vide. j. de libel. concep. § actor. ¶ Filius interfecti preferetur cuilibet accusanti sed non frater sicut presentus versi. quid si quis. g. Si mora potest imputari fratri non preferetur iusto accusatori preuenienti fratrem: alias preferetur nisi sit vilis persona. quia iustiorem dolorem persequitur. ff. de adul. l. ij. in fi. Confessionem autem nemo auferet sm. G. ¶ Pax facta de vulnere quod tunc mortiferum videbatur extenditur ad mortem. quia securis ponitur ad radicem facti et sic potest fieri pax de morte ante mortem. l. diuus. ff. ad sil. quod est no. dignum. et facit. ff. de confes. l. si is qui stichum. Si autem vulnus non erat mortale presumitur infirmus ex negligentia mortuus. ff. ad. l. aqui. l. qui occidit. § sed pone. B. G. ¶ Absolutus de vulnere non potest iterum accusari de homicidio ratione eiusdem vulneris. quia vnicum factum est. ver. quid si vulnerasti per. G. et mors retrotrahitur. l. huic scripture. § j. ff. ad. l. aq. § obstat exceptio rei iudicate. ff. de exce. rei iudi. l. si mr. § e. Bal. Condemnatus de vulnere non potest iterum condemnari de morte ex eodem vulnere ibidem. G. hoc non verum. quia prio non erat bene actum quod ex postfacto apparuit. et ideo prior sententia debet rescindi vel secunda condemnatione computari si hoc fieri potest ex genere pene. ff. ad l. aqi. l. sed si priore. Sed si occasione vulneris esset facta executio. talis executio reuocari non potest: vt puta amputata est manus non potest de nouo puniri ne absurdum sequatur et inhumanum. Et minus est tolerada pene minoritas quam asperitas. j. et not. quod in ista questione mutatur titulus criminis. s. vulneris in titulum homicidij. Sed si non mutatur titulus criminis sed additur qualitas. an primo absolutus ratione addite qualitatis potest iterato accusari dic quod non. ff. de nota. l. in delictis. § si detracta. Sed quid si primo fuit condemnatus. et videtur idem. quia non potest quis accusari nisi semel nisi sit in prima condusum. ff. de accu. l. senatus. et de fur. l. infaciatus. § insans. Item ratione solutionis. alias absolutionis non a crimine. sed ab omni eius pena que in solutione consistit. Nam si a crimine ergo non repetentur vt indebitum quod est ridiculum. et potest iudex eum declarare absolutum per solutionem. ff. de excep. rei iudi. l. si quis cum totum. § plane. ff. de serui. ven. l. harum. Item in actionibus ad vindictam vna tollit aliam. sed in qua plus est. ff. de iniu. l. pretor edixit. § si dicatur. et ita consuluit Ia. bu. alias facile erit fingere qualitatem. et iterato reum inuoluere in alio iudicio nouo quod satis inconueniens videretur nisi probaretur collusio. ff. de preua. l. iij. in contrarium facit. quia non est actum integraliter a principio ergo potest suppleri quod deest: vt no. ff. nau. ca. sta. l. iij. § nouissime et insti. si qua. pau. fe. dica. ad fi. ar. ad hoc. C. de spor. l. ij. quod no. Ber. ex. de iudi. c. at si clerici. hoc tenet Bart. in. l. senatus. et ita consuluit collegium perusinum alias sij: licet multi essent in contraria opinione. quia § si detracta permittit addi nouam qualitatem pendente iudicio non eo finito. vnde videtur ibi casus secundum Iaco. cum idem factum substantialiter et esse

naliter repetatur in quo iam cõclusum est.sec⁹ si no-
uus accusator suũ dolorẽ prosequat̃.Bal. ¶Ubi op-
ponit̃ verbũ accuso ⁊ petit̃ qḋ penaliter ꝓcedat.videt̃
criminalr̃ nõ ciuilr̃ actũ.ꝟ.qḋ si primo.§. ¶Rigor le
gis cor.de sic.nõ ↄsiderat exitũ percussiõis ſ3 ꝑcutiẽtẽ
de pũcta gladij qui q̃ntũ in se homicida est ⁊ punit̃ ac
si vere occidisset.l3 vere nõ sit homicida. vñ mors de
iure cõi nõ inducit spẽm accusandi.ſ3 modũ.ſ3 statu-
ta terrarũ q̃ põderãt factũ a modo nõ puniũt vt homi
cidã.q: nõ est.nec h3 locũ fictio in statutis.nec in ↄsue
tudinib⁹ terrarũ. sic ⁊ quo ad irregularitatẽ q̃ cõside-
rat actũ cõpletũ nõ est irregularis quimmmo etiã de
iure cõi equitas iudicãtis mitius punit: q̃ minus le
dit.ff.de pe.l.aut facta.§.pe.ꝟ.qḋ si prio.§.⁊ idẽ not.
Cy.C.de sic.l.is qui cum telo. vbi vide.theologi vero
actũ inti aneũ cõspiciũt ⁊ leges etiã aios disponere vo
lũt ꝓpositis premijs atq3 penis.ff.de iust.⁊ iu.l.j.§.j.
Et no.qḋ vbicũq3 ponit̃ hoc verbũ in ꝓcessu.⁊ per eũ
nõ stetit nihil opat̃ q̃ntũ ad penã statuti qḋ reqrit vo-
catos terminos facti ⁊ totiẽs statutũ h3 locũ quotiẽs
est vera propositio de vera existẽtia terminoꝝ statuti
ẜm Old.Bal.vt̃ J.de pen.§.criminalibus.Quid si iu
dex q̃ d3 cõdẽnare in persona cõdẽnat in pecunia.rñ-
deo sufficit.nec põt iterũ accusari ⁊ ꝑuniri pro iudice
et iudicio qḋ fecerit ex cã.ver.qḋ si ipm.§.⁊ hoc verũ
in sñia q̃ expectat hois declarationẽ. Secus in eo qḋ
venit in i ꝑo iure.vt ĩfamia.l.qḋ ergo.§.pena grauior.
cũ si.⁊ si iudex errauit nõ dat̃ fisco auxiliũ restõnis in
publicis penis.ff.de mino.l.auxiliu3. qḋ est notabile
bal. ¶An de iure cõi valeat pax de [illegible]neribꝰ dico qḋ
nõ.sed de negligẽtia sic.l.ij.ad sil.v.[illegible]e.§.§.pax facta
J.pri.§. ¶Si per formã statuti põt fieri pax de homi-
cidio [illegible] vij.dies.⁊ filius occisi ad quẽ ꝑtinet facit pa-
cẽ cũ titio noĩe occisoris.an occisor q̃ erat forte in par-
tib⁹ remotis possit ratificare post terminu3 dicit Dy.
qḋ nõ in.l.bonoꝝ.ff.rẽ ra.ha.facit in.l.j.in princ.ff.de
ap.reci.dubiũ est q: statutũ nitit̃ respicere faciẽtẽ.⁊ ei
imponere terminũ.l.factioni nõ acceptatiõi. Nã ista
sunt diuersa de ele.q: ꝓpter. Jtẽ vt̃ respicere veritatẽ
at qḋ fit ꝓcuratori videt̃ fictitie dño fieri nõ vere.ff.de
reli.l.ossa.§.fi.sed certe pax est in his q̃ inherẽt ossibꝰ.
et ideo testificãs vere est in pace nõ ficte.ff.de manu.
vind.l.pater.⁊ q: pax est actus reciprocus eodẽ termi
no limitat̃ hincinde argumẽtũ.ff.de vulg.⁊ pup. sub
stitutiõe.l.nã hoc iure.§.ſ3 si alter.non ob.qḋ absenti
querit̃ liberatio ⁊ obliuio cõtumeliarũ.⁊ grã.ff.de lib.
leg.l.nõ solũ.§.si liberatiõis.Jnstit.de iureiur.in fi.ff.
de iurein.l.labeo.⁊ sic nulla vt̃ necessaria ratihabitio
q: aliud in pace ex natura pacis q̃ est actus correlati-
uus sicut amor.vide infra de treu.⁊ pa.§.j.vbi vt̃ req̃
ri spãle mãdatũ in pace fiẽda.⁊ fuit ↄiũcta ꝑsona.sed
dic qḋ hic actus sapit defensionẽ nõ actionẽ ergo põt
per quẽlibet explicari.ar.l.nõ tñ.ff.de ap.⁊ de ꝑcu.l.
seruũ quẽ.§.publice. ¶An cogatur qs accusare de ho
micidio.ver.qḋ si vuln⁹.C.de li.si quis homicidij.§.
¶Qui excipiẽdo aliqḋ ꝓsupponit non fatet̃.q: semꝑ
videt̃ ↄtradicere.ver.itẽ repellit̃.§.qui etiã agit non
intelligit̃ id qḋ dixit narratiue nõ per modũ cause vel
fundamẽti ↄfiteri de iure aduersarij.ſ3 potiꝰ errare.ff.
fa.her.l.familie q̃ lex est nota.vide qḋ dixi.ff. de indi.
l.si quis intẽtione ambigua.⁊.J.de lib.cõcep.§.deposi
ti.⁊.§.pone qḋ mutaui. ¶Prouocatus ad irã si dixit
verba iniuriosa nõ tenet̃ de verbis iniuriosis.q: ma-
gis impellitur quã impellat.ver.quid si te.§. ¶Exce
ptio renũtiationis litis in criminali nõ põt opponi li

te cõte.nisi sit ꝑiũs protestata nec exceptio trãsactio
nis in criminali quãq3 secus sit in ciuili ẜm vber.ver.
si.item accusator nisi postea superuenerit.C.de cõfor.
ciui.li.l.ij.Sed qḋ dico qḋ aut repellit crimẽ ⁊ pena3
aut personã.primo casu põt opponi.Scḋo casu nõ.ff.
de adul.l.ij.§.qui hoc dicit Bal. ¶Jnfamis infamia
facti nõ excludit̃ a testimonio per infamiã nisi ex ad-
uerso sint testes honesti.ver.sed qḋ de his.§. ¶Lay
cus non accusat clericũ de publica iniuria qui nõ est
accusatꝰ in speciali ⁊ clericus q̃ sic excipit non obijcit
foro sed actori.vñ nõ incidit in penã declinantiũ.ver.
Jtẽ qḋ est laycus.⁊ ita vidi fieri per dñm Andre.vide
Bal.suꝑ Jnn.de sen.excõ.c.cõtingit. ¶Põt clericꝰ ver
berari in pene supplementũ versi.Jtẽ ꝙ eius.§.qḋ er
go deficit in vna pena supplet̃ in alia.C.vt intra cert.
tẽ.l.ij. Sz an ista pena surrogata dicatur pena male
ficij.⁊ videt̃ ꝙ nõ.ff.de in lit.iur.l.j.sed qḋ officio iudi
cis mercenario veniet ad idẽ.ff.de pe.here.l.etiã.§.pe
nul.Jn ↄtrariũ q: surrogat̃ loco ordinarie pene. Un-
de sapit eandẽ naturã.ar.ff.de dona.inter vir.⁊ vxo.l.
si donationes.§.si spõsus.⁊ dicit tex.ꝙ verberibus de
iniurijs satisfit.ff.de iniur.l.sed ⁊ si vnius.§.si ante.er
go ista solutio purgat delictũ sicut pena originalis.vi
de.§.de reo.§.an monachus.Bald. ¶Pro homicidio
statutũ imponit pena centũ lib.et si quis bãnit̃ ex cõ
tumacia bannitur in quarto pluri.alio statuto cauet̃
qḋ nõ soluẽs penã homicidij.J.x.dies decapitet̃. Qui
dã bãnitus ex homicidio soluit centum.sed nõ soluit
quartũ plus an decapitabitur. qḋ est an pena addita
alias aucta rõne cõtumacie sapiat naturã pene prin-
cipalis.⁊ dic qḋ nõ q: non est natura primordialis et
essentialis.sed accidentalis.ff.de pe.he.l.item veniũt
§.cũ petitus.⁊ no.in.l.certi condictio.ff.si cer.pe. Jtẽ
non est pena homicidij.l3 contẽptus q: non venit lex
vna ⁊ eadẽ cã immediate cũ principali.ff.de ar.l.si qs
rem Bal.ar.contra.ff.de pac.do.l.inter.§.cũ inter.ver
si.nec sperabit̃. ¶De ↄsuetudine in quibusdam locis
non fiũt inscriptiones ad penã talionis.versi.Jtẽ qḋ
non recte libellũ.⁊ tñ valet processus.ar.ff. de pub.iu
di.l.ordo.vide J.proxi.Bal. ¶Sed quid si statutũ dat
hanc formã qḋ ille qui accusat debeat ꝓmittere pro-
sequi ⁊ probare.⁊ in ca[illegible] succũbat debeat ꝓmitte-
re.xx.an.si sic non promisit [illegible] processus nullus ⁊ vt̃
ꝙ sic.q: est omissa debi[illegible] [illegible]ma.⁊ omissio modi ⁊ for
me necdũ in actu odioso seu etiã in actu fauorabili im
pedit dispositionẽ legalẽ.ff.de verb.ob.l.qui rome.§.
flauius.Jtem non e3 processus inordinatum.extra de
iudi.c.exhibita.⁊ de resti.spo.c.pisanis.de rescrip.cu3
dilecti.Jn cõtrariũ videtur qḋ valet processus. Nam
ista promissio pene.xx.succedit loco inscriptiõis.Sed
si omittitur inscriptio ↄ valet nihilominus ꝓcessus ⁊
punit̃ actor.ac si se inscripsisset expresse.vt no.C. q̃ ac-
cu.nõ pos.l.qui crimẽ.facit ad hoc.C.de preci. imp.of
fe.l.vniuersa.ff.de procur.l.põp.§.rati.Aliud in exce-
ptione ineptitudinis.q: reddit impossibilẽ pronũtia
tionẽ.ar.ff.de interro.ac.l.si filius.el.ij. Et no.ꝙ accu
satio dicit̃ inepta pluribꝰ modis.Primo modo qñ cã
non infert conclusione3.nec de iure nec de facto.vt q:
accuso.te.q: minxisti ad parietẽ.vt no.in.l.j.ff.de edẽ.
et de doli exceptione.l.ij.§.circa . Secũdo qñ continet
apertã rei defensionẽ.vt accuso te:quia occidisti ban
nitũ.vt no.C.de accu.no.l.reus.⁊ probat̃.C. de his qui
ad ec.cõfu.l.si seruus.⁊ ar.C. de lib. cã.cũ precũ. Ter-
tio qñ apertam accusatoris cõtinet calũnia3.ff.de bo.
lib.l.qui cũ maior.§.si presens.extra de off. vic.c.j.per

Inno. Quarto. qn apertũ lapsus tpis cõtinet prescri-
ptionẽ. ff. de adult. l. accusat⁹. ꝛ facit ad predicta. C. ne
quis vela regia. l. ij. in fi. ꝛ ibi de hoc. ꝛ no. ꝙ vbi libel
lus est ineptus scd̃o mõ siue propter omissionẽ modi
siue forme substãtialis. vt. l. libellor̃ vel ꝑpter alias
ineptitudines predictas. bãnũ latũ tãq̃ in cõtumacẽ
non vʒ nec vr̃ cõtumax cõfessus esse maleficiũ. vt. d. l.
si filius ꝛ no. C. de iura. calũ. l. fi. §. sinautẽ reus. ꝛ si nõ
valet bannũ non valet subseq̃ns s̃nia que fundat̃ in
bãno. ff. de re iudi. l. si cũ nulla. nec merer̃ exequi s̃nia
que est ipso iure nulla. ff. de fer. l. si feriatis. ff. de iud.
l. si ꝑtor. de re iudi. l. iij. §. cõdẽnatũ. cũ si. sed exigit̃ ne
fideiussor s̃n. d. cautione si statutũ nõ facit mẽtionem
de dãdo fideiussore videt̃ qd̃ non. C. de verb. si. l. sanci
mus. dic cõtra. qꝛ redacta sunt ad instar pretorie advi
gorẽ ꝛ executionẽ iudicior̃ interponit̃. Tñ de cõiun-
ctis personis ols fideiussor est idone⁹. ꝛ nõ possidens
immobilia. ff. de in ius vo. l. ij. sed in aliis amicis nõ:
nisi possideat immobilia. vt no. in aut. de exhibẽ. reis
§. sancimus tene mẽti bal. ꝛ vide. j. de lib. cõcep. §. ex-
ceptio. ineptitudinis. ꝛ. j. de sen. §. qd̃ si libellus. Sed
cõtra predicta vʒ qd̃ confessio facta sup inepto libello
nõ valeat videt̃. s. de off. iud. §. si iudex. sed ibi in vera
cõfessione hic in presum. qd̃ not. ¶ Sed quid si statu-
tum dicit qd̃ ptãs teneat̃ de delicto sue familie et sol-
uere oẽm eius cõdẽnationẽ ꝛ representare tpe sindica
tus modo dicũt testes qd̃ viderũt quẽdã familiarem
ptãtis percutere titiũ. tñ nesciũt nomẽ. an sufficit ꝛ vi
det̃ ꝙ sic. nã cũ sit vniformis cõditio ꝯclusor̃ sub gñe
dʒ valere ꝓbatio gñalis. ar. ff. de acq̃. here. l. qd̃ si dubi
tetur. ꝛ. ff. de lib. ꝛ posth. l. gallus. §. seruus. cõtrariũ est
verũ. nã ꝛ in libello ꝛ probationibus requirit̃ specifi-
catio certi hois. ff. nau. cau. sta. l. iʒ. §. fi. ꝛ ideo si testes
nõ cognoscũt nomẽ ꝑsone debẽt testib⁹ corpa exhibe
ri. ff. de publica. l. si cũ exhibuisset. ꝛ no. extra de test. c.
cũ cãm. per Ber. hoc tñ fallit in actione qd̃ metus cau
sa vbi nõ opʒ certi hois factũ argui. qd̃ me. cã. l. si cuʒ
exceptione. §. in hoc. Si aũt ptãs nõ vult suã familiã
exhibere testib⁹ vr̃ subtrahere ꝓbationes ꝛ fingit̃ cõ
tra eũ. ar. C. de postu. l. prouidẽdũ. in fi. Sed illa nõ lo
quit̃ in sufficiẽti ꝓbatiõe. tñ melius facit. C. de asse. l.
nullus. ꝛ. l. si post. ꝛ. l. ꝯsiliarios q̃ optime facit. ꝛ arg.
xxij. q. v. c. cũ hõ. sed nunq̃d ptãs tenet̃ pro familiari
q̃ dʒ cõdẽnari ex ꝯtumacia. dic qd̃ sic. qꝛ tenet̃ de iudi
cio sisti. ꝛ iudicato soluẽdo. ꝛ cũ teneat̃ ex facto alieno
nõ dr̃ ptãs teneri ex maleficio sʒ ex quasi maleficio. qꝛ
visus est operã malor̃ hoim. vt. ff. de fur. l. aduersus et
nau. ca. sta. l. j. in fi. ꝛ facit gl. ff. de of. procõsul. l. obser-
uare. §. j. bal. vide. j. pxi. §. sed nunquid ptãs teneatur
pro familia quã nõ eligit. sʒ cõe dat sibi: dic qd̃ nõ. qꝛ
non eligit ipse. sed cõe dat sibi. ff. loca. l. cũ in plures. §.
seruũ meũ scd̃o rñso: qui. §. est. ar. bonũ in rõne sui bal.
vide. j. pxi. Sed quid si familiaris decessit. dic qd̃ ptãs
nõ tenetur. ff. q̃ satisd. cog. l. si decesserit. Idẽ si est ban
nitus ex alia cã. ita qd̃ de iure sisti nõ põt propter bã-
nũ. ff. si q̃s cau. l. sed ꝛ si quis. Et ideo cũ familia delin
quit. ꝛ ptãs nõ vult teneri: nec ipse põt cognoscere fa
ciat anteq̃ tẽpus sit sindicatus poni delinquentẽ in
bãno per aliquẽ officialẽ ciuitatis per dictas. ll. Bal.
¶ Sed nũquid procedit accusatio contra sindicũ qui
accusat̃. ꝛ qd̃ nõ denũtiauit q̃ddã homicidiũ cõmissũ
tali tpe in tali loco nec dicit̃ a quo nec in quẽ et videt̃
qd̃ sic qꝛ sufficit qd̃ cõstet scelere interpositũ sʒ nola fa
ctis ꝛ patiẽtis nõ apponantur. ff. ad sil. l. j. §. illud. et
ibi. Ja. Nam sindicus ad curã ꝛ sollicitudinẽ illa de-
bet reuocare. et debet alium instruere. ꝛ alia nomina
edere non aũt petere qd̃ sibi edãtur. ff. de eden. l. si q̃s
ex argen. §. fi. argumentũ contra. in. l. licet. §. fin. nau.
ca. sta. Pro prima parte facit qd̃ non sit necesse nomẽ
offensi apponi. si tñ de corpore cõstet. facit qd̃ not. iij.
q. viij. libellorũ non est aũt necesse quo ad libelli apti
tudinẽ. sed quo ad effectũ probationis dʒ ꝯstare de cor
pore. a principio eñi nil liquere põt qꝛ probatiões nõ
fiunt a principio sed in medio cause extra vt lite non
contestata. c. qm̃ frequẽter. sed nũquid excusant tene
bre noctis est ar. ꝙ sic. in glo. l. si cũ excep. §. in hac qd̃
metus causa. ff. sed nũquid eũ excuset qd̃ propter tu-
multũ sciri non potest quis fuerit videt̃ qd̃ sic per di-
ctã glo. argumentũ contra qd̃ tunc oẽs qui interfue-
runt denuntiãdi sunt. ff. ad. l. aquil. l. Item mella. §. si
plures. facit. ff. de sic. l. si in rixa. ꝛ iunge. §. proxi. ꝛ ge-
neraliter no. qd̃ de abscõso maleficio tenetur quidẽ
de aperto tenet̃. ff. ad sil. l. j. §. occisorum ꝛ ibi per Jac.
Bal. ¶ Sed nunquid excusat sindicũ domestica inq̃
sitio. qꝛ interrogauit omnes ꝛ non potuit inuenire. ꝛ
videtur qd̃ sic. vt. C. de his qui. vt indig. l. si ea. in glo.
parua super verbo. habetur. Contrarium videtur qꝛ
hoc non est suum officium. s. examinare testes: sed ad
iudicem pertinet. facit qd̃ no. C. de testa. l. hac cõsultis
sima. §. penultimo sol. si fecit quicquid potuit pro in-
uestigando nõ tenet̃. ff. loca. l. si merces. in fi. nã igno
rantia publica excusat eum. immo etiam sua propria
et singularis si sit iusta. puta quia fuit absens argu.
l. fina. ff. de decre. ab ordine facien. ꝛ de pigno. actio. l.
tutor. §. primo de interroga. act. l. de etate. §. ex causa.
vide infra proxi. Bald. ¶ Sed quid si sunt duo sindi-
ci vnius castri. et vnus denuntiauit. nunquid pro-
dest alteri qui non denuntiauit. et dic quod sic quia
college. et factum ab vno videtur factum a quolibet
et non debet amplius alius se intromittere. arg. l. pri
ma. ff. de offic. consul. Ex quo enim huius nomina cõ
dit. alter se non potest intromittere. Item quia denũ-
tiatio est indiuisibilis. ergo omnib⁹ prodest. ff. quẽ-
admodum seruitus amit. l. si communem. Item dela
tus ab vno non debet ab alio differri. Item quia nõ
interest reipublice. ¶ Sed an fama publica excusat
sindicum qui denuntiauit falsum maleficium. dic qd̃
sic. qꝛ sicut fama sufficit iudici ad inq̃rẽdũ maleficiũ
ita ad denũtiandũ. Item fama excusat. ff. de adulte.
l. miles. §. mulier. Item sindicus non videtur teneri
nisi de dolo propter necessitatem officij. ff. de cu. reo-
rũ. l. diuus. argu. not. in. l. athletas. §. calũniator. ff. de
infa. et. l. fina. ff. si mensi. fal. mo. dixe. et. ff. ad turpil. l. j.
§. calumniator. in versi. pepercit. ¶ Sed an sindicus
debet apponere testes dic quod sic. quia debet proba-
tiones admittere. ff. ad turp. l. ab argen. §. j. Sed quid
si villa careat sindico. an poterunt cogi homines ad
faciendum sindicum qui denuntiet: dic ꝙ sic. argu. ff.
de fideicõ. li. l. ergo. §. creditoribus. ꝛ quod ibi not. per
Jac. ¶ Sed nunquid potest iudex cogere ad denun-
tiandum illum qui scit licet non habeat officium su-
per hoc. dic vt no. ff. de condic. ob tur. causam. l. ideʒ est.
§. si tibi interdictum. ¶ Sed an teneatur sindicus de-
nuntiare maleficium non punibile: videtur ꝙ non:
nam non est maleficium si non est punibile. arg. not.
ꝙ metus causa. l. accusationis: in contrariũ faciet: qꝛ
ad sindicũ non pertinet hec cognitio. sed ad iudicem
facit. ff. ad sil. l. si q̃s in graui. §. j. sol. maleficiũ põt esse
etiam qd̃ nõ punit̃. qꝛ qñq; est maleficiũ sine pena. vt
periuriũ. C. de re. cre. l. j. §. quod autẽ. ff. de le. l. quidã.

go.§.his. Itē ex postfacto remanet maleficiū impuni tū ꝓpter tēpis ꝑscriptionē.ff. de adul.l.mariti.§.pen. vel ꝓpter principis indulgētiā.ff.de cōsti.prin.l.j. ne mo tñ negat maleficiū esse qđ est a iure naturali ꝓhi bitū.vt.l.vt vim.ff.de insti.ꝛ iu.tñ quicqđ sit per hoc verbū male ficiū in isto statuto itel ligo.i.factū cui imponi tur ꝑ legē nomē ma leficij vt fur tū percussio nē dānū da tum.ꝛ similia q̄ cadunt in notitiā sen sati seu sen sus.naꝫ sin dicus quasi testis est.ar gu.extra de re sti.c.preter ea.rñd. igitur ad q̄ōnem. aut erat ta le factuꝫ de quo nō po terat initia ri processus ꝛ tunc sin dicus nō te netur denū tiare.arg.ff. iudi. solui. l.vir bonus aut poterat ꝓcedi. licet reus postea possit vita re ꝯdemna tionē.ꝛ tūc non tenetur sindicus de nūtiare vn de videtur fa ctum. ¶ Sꝫ an sindicus te neatur de nuntiare fa ctum cū q̄li tatibus. dic ꝙ non. nisi statutū euꝫ arctet ad o mnia denū tianda.naꝫ q̄litates nō sunt crimē:sed circa crimē.ꝛ ideo si statutuꝫ facit me tionē de facto ꝛ crīe nō includit necesse qualitates.ꝑ ergo si vult.tñ nō cogit a statuto.ſꝫ qđ omittit a sta tuto nō dꝫ omitti a religione iudicātis.ar.ff.de testi. l.scio.vñ ex officio dꝫ cōpellere sindicū ꝛ ab eo plenuꝫ ꝯfiteri desiderare vt.l.idē est.§.si tibi.ff.de ꝯdi.ob tur

De accusato.

Rubrica.

Visio de exceptionibus que accusatorē ex ꝑso na eius repellunt.sequi tur videre de his q̄ ra tiōe ꝑsone accusati cō petunt. † Et scias ꝙ q̄ libet accusari pōt q̄ nō inuenitur ꝓ hibitus vt.j.in ti.de accusato.in pri cip.diximus. ¶ Sunt aūt quidam ꝓ hibiti accusari ꝛ primo seruus nō ac cusatur de crimine ꝓ quo pecunia ria pena imponitur.puta.l.iul.de vi ꝑ uata[b] qꝛ propriū non hꝫ insti.de pu bli.iud.§.item.l.iul.de vi priua.vel pro quo imponitur pena amittende ciuitatis.qꝛ non est ciuis.insti.de li ber.vel pena capitis qꝛ caput nō ha bet.cuꝫ nō habeat patrē imo spurius intelligitur:vt.C.de suis ꝛ le.he. ex li bera.ꝛ sic nec lege pompeia de pari ci.nec forte[c].l.cor.de iniur.hec ꝓbā tur.C.ad.l.iul.de vi pu.seruos q̄.insti ne.ff.de accu.hos.§.omnibus.qꝛ non pōt ꝑdere qđ non hꝫ.ar.j.q.vij.day bertum.extra de deci.dudūꝫ.ꝛ.ff.de fur tis.itaqꝫ fullo.ꝛ extra de testi.spo. olim dñs tñ potest eū defendere.ff.eodē si seruum.ꝛ.ff.de pu.iu.sciendū.ſm ca nones.tñ pōt accusari ſm do.meum ar.ij.q.vij.queritur.qꝛ ꝛ mittitur ad se dē apo.absoluēdus.extra de senten.ex com.relatum. ¶ Filiusfa.aūt potest accusari ſm Accur.sed an monachus pōt accusari.dixi.j.de reo.ver.itē ser uus.ꝛ se. ꝛ.j.de actore in diuersis ꝟ sicu.[d] ¶ † Item non pōt accusari pre ses ꝓuincie nec legatus prouincie: nec magistratus populi Ro.ff.de ac cu.hos accusare.ꝛ.j.ti.pri.ꝟ.itē qđ est magistratus. Itē papa ꝛ impera tor qui soluti sunt legibus accusari nō possunt.extra de conces.preb. ꝓposuit. C.de leg.digna.xxj.dist.nunc autem ꝛ.ix.q.iij.nemo.ꝛ.c.seq.ꝛ.c.facta.ꝛ.c. seq.heo enim sunt duo magna lumina ria ad mundi firmamentum ꝛ regi men posita:vt extra de maio.ꝛ obe. solite.§.preterea.xcvj.di.duo.ꝛ sunt etiam duo dona ad hoc a superna col lata clementia.in aut.quomo.opor. epi.ꝛ cete.cle.ad or.per.in prin.coll. j. ¶ † Sed dic[e] ꝙ imperator accusatur corā papa de heresi sacrilegio ꝛ per iurio.ꝛ quolibet graui crimine:ꝛ ab eo iudicatur extra de re iudi.ad apo stolice.ꝛ de homicidio pro humani. lib.vj.vt ibi dixi.ꝛ pro voto facto extra de voto lꝫ.ꝛ pro similibus.xv.q.ō.iij. alius. Item ꝛ arg.C.de summ.tri.l.j. ꝛ.l.fi.extra de iudi.nouit.ꝛ in pre.c. solite. Papa etiam tantum de heresi accusatur.xl.distinc.si papa.ꝛ tūc vel a sinodo vel a principe.vt.xxiij.q.v. principes.ꝛ.xcvj.distinctione sicut q̄ uis.ꝛ.c.nos ad fidem.vel a corpore fidelium.eadem distinc.vbi nam.vt si submittat se alicuius iudicio.ij.q. septima.nos si.ff.de iurisdi.omniuꝫ iudicum.est receptum.alias nunquā accusatur vt in predi.c.nunc autem. ¶ † Item nec maior magistratus si cut nec accusare.ff.de accusa.hoc. qđ dic vt in pre.versiculo item quod est magistratus sed licet non possit ac cusari tempore sui honoris: tamen bene interficitur vt in eodem versi culo[f].eius etiam accusatio differtur vt prestita cautione ab eo reus pre stolatur prout traditur.ff.de adulte. si adulterium.§.finali.miles tamen durantibus stipendijs bene differ tur.ff.de re militari.milites. prohi bentur.in fine.ꝛ tutor durante offi cio.C.de suspec.tutorū.eum.ꝛ supra de reo.versiculo item tutor.ꝛ iunge hic quod est infra versiculo.item nec legatus. ¶ Item quod accusatus fuit alias absolutus[g] super eo crimine. quod dic vt supra titulo proximo.ꝟ si.item quod accusatus.[h] ¶ Item re pellitur accusans clericum coraꝫ iu dice seculari de crimine canonico seu ecclesiastico.in aut.de man.prin.§.si vero canonicū.coll.iij.ꝛ vt cle.apud ꝓpri.epi.cō.ꝑ totū.ꝛ.j.de reo.ꝟsicu. itē clericus.qđ dic vt.xj.q.j.in sum. ¶ Item causa criminalis episcopi ꝛ presbyteri ꝛ dyaconi plures iudices requirit.vt.j.de accusa.§.iiij.versic.j.

pem cau.ꝛ ar.ff.ad turp.l.ij.§.autep.

¶ De accusato. Rubrica.

a ¶ Hec fuit.xiij.rub.rol.ij.partis libelli iur.canon. q̄ possint accusari ꝛ q̄ nō.ꝛ ab Azo.in sum.de accu.ꝛ ab eo.ꝛ Host.loco alleg.j.ver.qđ ergo hꝫ totū qđ hic scri bitur.

b Visio q̄ uata vide qđ di xi.j.ō actore.super ꝟ. item seruus.

c ¶ Forte.hic dixit Azo. vbi.j.ꝛ ho sti.ꝛ rōnem reddunt.qꝛ solet plerū qꝫ arbitrio iudicis im poni pena perditiōis ciuitatis: q̄ non cadit i eum vt.j.

d ¶ Diuersis ver.ꝛ maxi me ver.sed q̄d si dubi tatur.§.et vide qđ ibi dixi ADDE q̄ papa possit accusari ꝛ de nudari pa patu plene per Ro.con si.penul.

e ¶ Sed dic. ſm hos.vbi j.qđ proce dit posuit rof.

f ¶ Eo. versi. per illū hic intelliges.

g ¶ Absolu tus quid si transegit. ADDE q̄d si absolutus. qꝛ crimē nō est probatū rof.consilio cccxiij.

h ¶ Accusatus.addit Hostiensis quid si cum eo fuerit dispensatum ꝛ remittit ad summam de accu.versicu lo quis sit effectus.ꝛ versiculo sꝫ nunquid.ꝛ de hoc de scismaticis.capitulo secundo.ꝛ.j.de aboli.ver. pos ro.ꝛ ꝟ.sed cum supra.

i ¶Ei.ij.vide qđ scripsi.de senten.exco.romana.§.vlti.
li.vj.super ver.innoxios.
b ¶Et.ij.vtrobiqꝫ soluit.iiij. q.iij.c.j.
c ¶Uide ibi hoc dixi.q̄r.rof.hic tractauerat.
d ¶Quidā alber.ga.sub rub.de sindico.℣.sed pone.
e ¶Procedēs vide qđ ple nius scripsi i ꝑ.decr.dilectus .super gl.sic.℥.vbi ēt plenē tractaui an vniuersitas possit de publico crie accusari.an aūt puniri vniuersitas. possint singulares oēs puniri.d:dixi de penis.c.vlt.li.vj.sup glos. pe.

ADDE vt ꝑ ang.cōsi.clxvj.

¶Bald.de accusato.

Rubrica.

AN Imperator possit accusari coraꝫ papa.℣.itē qꝛ papa.℥.

¶An vniuersitas possit accusari. ⁊ q̄r.ēt singula veniāt puniāt puniēda.℣.ff.℥.

f ¶Incipit tertia pticula de his q̄ alieno noie in iudicio interuenirunt. rubrica.

¶Gofr.de hac gnali rubrica tractauit quasi vt hic sequit̄ i fna rub.ix. ꝫ non continuauit rubr.vt autor posuit tñ duas rub.de act.ex stipulatu.rem ratā haberi.⁊ iudica.sol.que faciunt ad plures rub. inferiores.⁊ posuerat de actione mandati.i.directa contraria. Nepos de monte alba ponebat versus quos po-

5 ¶†Itē apud pedaneū iudicē nō pōt q̄s de crimine accusari.de ped.iud.ꝑ totū.ff.de offi.eius cui mand.est iur. l.j.¶Itē nemo sine accusatore dānatur:vt ex̄ vt ecc.be.c.vnico.ff. de mu. ⁊ ho no.rescripto.nisi in casibus qui no.in pre.decre.⁊.ij.q.j.c.de manifesta.¶Itē minor de lapsu carnis nō accusat̄.lꝫ de alijs sic.ff.de adul.si minor.ex̄ de deli.pue.c.j.⁊.ij.ᵃ ¶†Item

a 6 nec legat⁹ imperatoris vel presidis pꝛuicie accusare vel accusari pōt.nec legat⁹ pꝛuincialis vel ciuitatis . nisi dumtaxat de crimine in legatiōe cō misso nec magistratus ppl̄i romani nec is qui reipublice cā absfuit. dū- modo i fraudē legis abs̄s nō fuerit vt.ff.de accu.hos accusare.ff.de iud. l.ij.in aut.de sanct.epis.§.reuerēdis- simi.⁊ ar.ff.ex qui.cau.ma.in integ. rest.hi qui.⁊.l.qui data.⁊ vide.℥.de reo.ver.itē legati.¶Quid ergo de corꝑis mitib⁹.⁊ alijs ordinarijs nostri tꝑis ⁊ delegatis pape vel imperatoris nū quid pōt accusari.dicvt in sum.d.m. f ¶Iteꝫ in ti.de accu.§.quis accusari.¶Iteꝫ ois qui in ius vocari nō pōt nec accusari poterit q̄ sint illi.ff. de in ius vo.l.j.ꝫ.ij.iij.⁊.v.⁊.l.adoptiuum.et dixi.℥.in ti.de reo.⁊ ideo nec monachus vt eo.ti.ver.sed an monachus ⁊ seq.¶Item non pōt accusari omnes illi qui numerantur.ff.de iudic. l.ij.¶Item ab vno accusatus nō potest ab alio accusari.ff.de ac.hi tamē omnes.§.fi.⁊.l.hos.§.hoc beneficio. ij.q.j.ꝓhibentur.ver.ab alio.¶Iteꝫ mortuus accusari non pōt.vt.℥.in ti. j.de accusatore.ver.item qđ reus. ¶Itē nec infans vel furiosus. ff. de x rei ven.quod infans.ff.ad.l.cor.d sic. ca.infans.C.de pe.impunitas.iij.q. ix.iudicas.ff.de of.pres.ꝯgruit.⁊.l.se. quen.ar.contra extra de delict.puer. b c.j.⁊.ij.ᵇ¶Item non potest absens accusari sed ꝯ eum ꝓceditur. vt.j.in ti.de accu.§.vj.⁊ que hic desunt vide c ibiᶜ .¶†Quid si vniuersitas deliqt. nunquid potest accusari:vel sindicū d constituere:dicunt quidamᵈ ꝙ si pulsata campana ⁊ cōsilio ꝯgregato deliquit accusari pōt.ff.qđ me.cā.metū x §.animaduer[te]ndum.⁊.§.quod ait pretor.de hoc extra de symo.dilect⁹. ij.⁊.xij.q.ij.eps qui.⁊.℥.ti.pri.ver.sꝫ nunqd pōt etiam facere sindicum vt no.C.lib.xij.de re mili.l.tam collato res.§.at vniuersitas.⁊.ff.quod cuiusqꝫ vni.no.sicut.§.si quid papa.no.in pre.c.dilectus.qđ vniuersitas nō potest accusari vel puniri.sed delinquētes tm̄:ciuiliter aūt conuenire⁊ puniri potest ex delicto rectorum . arg.ex̄ de simo.veniēs.xij.q.ij.q̄ manumittitur.ff.quod metus cau.metum.§. ij.xxiiij.q.iij.si habes.vij.q.j.sicut.ff. de acqui.poss.l.j.§.fi.potest etiā inquiri super statu vniuersitatis.non tamen tunc puniuntur nisi ipsi delinquētes.extra de accu.c.p.extra de symo.lꝫ hely.de senten.excommu. grauem.vbi etiam de hoc s̄m ipsum. et vide infra de procurato.§.j.ver.sꝫ ꝓcedens.ᶜ

e

Incipit tertia pticula.De his qui alieno noie in iudicio interuenirunt. Rubricaᶠ.

SAtis vtiliter de excep. que suo nomine agentes vel accusantes reos pellunt ostendimus: nunc ergo de eis qui alieno nomine agētes vel defendentes impediūt videamus.¶Et quideꝫ noie alieno interueniunt in iudicio. ¶Procurator. ¶Actor conisucta persona.¶Defensor.¶Excusator.¶Sindicus.¶Econom⁹.¶Orphanotrophus. ¶Uicedomin⁹.¶Uicecomes. ¶Castaldus.¶Curator.¶Tutor.¶De quibus singulis videamus. ¶†Procurator est qui aliena negotia mādato dñi administrat.ff.de procu.l.j.v.qđ.iij.qꝛ episcopus.¶Quis autē sit nūtius dicam.j.titu.proximo.§.vt aūt.ver.⁊ no.ꝙ large.Negotiorum autē gestor est q̄ sine mādato gerit.inst.d. obli.q̄ ex quasi ꝯ.na.§.j.¶Que aūt sint ꝯiuncte persone dicā .j.titulo.ij. ¶Defensor aūt est q̄ absqꝫ mādato se alicui⁹ defensioni offert.ff.de procu.minor.xxv.an.instit.de satis.§.ab eius.¶†Scdm canoñ.etiā exorcista z dr defensor.vt.lxxvij.di.in singlis. z

nit autor in fi.premittebat tñ vltimum: SAtis vtiliter.l.prima ibi est sic tex. dixerūt Azo ⁊ host.ꝙ hanc descriptionē multū calūniant legiste propter quod dicit Azo ꝙ procurator est q̄ aliena negotia mandato domini gratuito gerenda suscepit.Hos. dicit gratuito administra.vt itelligas. vide qđ ibi not.i j.glo . dicebat aūt Az. ⁊ accur.i fi. gl.sequē.iō dixisse susce pit. qꝛ procurator tenet non qꝛ gerit.sed qꝛ gerendum suscepit .ff. mā.si remunerādi.§.j. ⁊ dixit gratuito qꝛ si conueniret de mercede eēt locatio operaꝝ.si nō cōuenit lꝫ postea dñs propter laborē prouideat durat actio manda.no. C.eo.titu.li cet accu. et Symon vitē.in .l.j.C. man.dicūt locationem operarū eē in alias nō facturo. Sciasꝙ petrus de bel. nō vult fateri quod ꝓcurator olo debeat esse gratuitus . allegat.l.ff. de prescrip. ver. naturalis.§. finali. hoc posuit Cyn.C.eod. tit.super rubr.ꝓ hoc facit cōis obseruātia.fit ergo gratuitum ab initio ꝯuētiōe ⁊ a remuneratione ꝓhibita.⁊ sic loquat̄ lex litem.C.eodē titulo..

ADDE [illegible] bar.l.d.l.j.de pcu.in fine.

¶ Bono. hodie cessat hoc nomē q2 in ea pullulasse pz p instrumēta multa illius tpis. 7 per gl. Joann. in. c. saluator.
¶ Singulorꝝ. sic dixit ac. in. §. qb' stati alle. 7 gofr. in sum. gui. de iu3. hoc dictū rephendit in p̄. §. qb'. per. l. ij. illo codez ti. 7. l. sicut. §. j. vbi pz q cā vniuer sitatis non est singlorꝝ s3 bon' fuit intellectus inq̄tu3 sin guli partici pāt. h. d. qd d2 quasi sin gulorꝝ vel si mul cā3 di cens.
¶ Defenso res sequit̄ q̄s greci sin dicos vocāt q ad certa3 cām agēdā vel defendē dā ɔstituūt̄ eligunt̄ 7c. subdit qd ē munus per sonale. hoc dixi qz vniuer sas diffini tiones inue nio ab anti quo datas. de sindico: adhuc nul lā inueni q posuerit il lud tm̄ ad iudicia qd ponit autor Dama. etiā Tanc. 7 Jo an. de deo: vbi. s. dicūt sindicū con stitui ad a gendum vel defendēdū causas vni uersitatis. Ber. l. sum ma dixit sindicū esse vt dicit tex. in apparatu diffinie do sindicū vtit̄ vbo. l. predicte. dicēs in singulari cer tā cām vt di. l. predicta. s3 stati subdit. 7 gnal'r ad oēs cās 7c. id l. c. si q̄s erga. ij. q. vij. q ber. dicit disiunctim dicit ɔiunctim dicēs sindicū p vniuersitatē constitui ad vnā 7 plures cās in. c. qm̄. xvj. q. vij. dicit eum con stitui ad vniuersitatē cāꝝ. ho. in sum. §. q̄s sindi cus. dicit sindicū ɔstitui ad causas vniuersi. agendas 7 defendēdas p̄tes 7 futuras. azo videre nō potuit. q2 in summa remittit ad apparatum suū in. l. j. ff. qd cuiuslibet vni. quē nō vidi. .. goff. q plus auc cetur autori dicēs q sindicus est p vniuer. ad iu dicia ɔstituit', nō tm̄ dicit iudicia tm̄ sicut autor 7 illud est ɔtrā cōi obseruātie q h3 per vniuersitatē. ec. 7 secu. ɔstituit sindic' ad extraiudicialia ɔtc' quolibet p vni faciēdo vel di. emptio. locationū. ɔductionū. obligatio num in suo mo ɔhēdo. 7 his silib' 7 l3 decreta. vnica hoc ti tu. plus ab horreat reli gi. p̄sed li tes. text. tm̄ dicit 7 repe tit gnaliter de negotiis ¶ Tm̄. sicut i serat Jo. ij. q. vij. si q̄s erga. alle. l. j. ff. de vsur. ad quā rn̄ dēdū. vt scri psi de pcu. audit. sug. vlt. gl. vnde l formis q̄s ponit. j. de actore vni uersi. pate bit hui' di cti contra rium in p̄. si. porro. 7 i fine. 7 vide quod ibi di cam. super sic. actor er go ad. l. ite3 eorum §. s3 si ita. ff. qd cuiuslibet vni uersita. rn̄ dendum vt ibi nota.
¶ Consule re nō pbat ad quod in ducitur sci re debes quod varie deriuationes dantur istius no minis. vna est quod d2 ab ecos grece quod latine di citur dispensator 7 comes quod est pauper inde eco nomus. i. pauperum dispensator. sed hoc non ɔgruit ei quod dictum est. s. 7 qd dicetur. j. de economo. hu go dicit quod economus dicitur ab eco quod est ima go vel signū 7 noma quod est lex vel regula. quia ad eius signum vel regulam tota familia dispensatur. vnde economia idem quod dispensatio. vnde extat liber qui dicit̄ economus xenofontis q dispositionē

c. monach'. cui' offm̄ est obsessa cor pora a demonib' defendere vt. xxiiij. di. exorcista. de cō. di. v. ol die. d2 etiā defensor rerꝝ eccl'iasticarꝝ pcurator 7 defensor. ex̄ de re. ec. nō alie. si q̄s pre sbyterorꝝ. 7 ex hoc officio q̄nq3 vocat̄ castald'. s. iur̄o' ecclesie q̄nq3 aduo catus. s. in reb' ep̄alibus. q̄nq3 iudex vt in ecc̄lia bonon̄. [a] hoc pbat̄. v. q. iij q2 epi. 7. j. q. iij. saluator. xvj. q. j. de p̄ sentium. in p̄n. C. de epi. au. decerni mus. defensor eīn 7 aduocat' p eod sonāt. vt ex̄ de elect. venerabilē. §. qd aūt. 7 facit ad predicta extra de iure patro. preterea. defensor etiam dicit̄ vicedn̄s. vt. lxxxix. distin. dyaconum ¶ Itē defensor d2 q̄nq3 legat': seu re ctor prouincie vel alicuius ep̄atus vt xxviij. dist. q2 sunt culpe. ij. q. j. in pri mis. in superscriptiōe. xxvij. q. j. si ho mo in superscriptione. ¶ Excusator aūt. est qui sine mandato ad cām ad p̄tēdēdas excusatiōes seu cās absētie nō cās cause mittit̄ vt ex̄ de cle. bone memorie. in. §. nos igit̄. ¶ † Sindic' aūt ɔstituit̄ tm̄ ad iudicia 7 dicit̄ sin dicus quasi singulorꝝ [b] de collegio vel vniuersitate cās dicens. vt. ff. de mu ne. 7 hono. munerꝝ. §. ij. defensores. [c] ff. qd cuiuslibet vniuer. no. l. j. circa fi. 7 §. quibus vbi de hoc. 7. l. item. §. j. ex̄ de proba. l3. extra de sind. c. vnico. q aūt sit differentia inter hunc 7 acto rem. vide. j. ver. actor. sed 7 sindicus q̄nq3 vocat̄ hipocrisarius. vt in aut. col. j. quomodo opor. epi. §. nō aliter 7. §. neq3 eū. j. q. vij. conuenientib'. in p̄rio. ex̄ de elec significasti. 7 q̄nq3 etiā hipocrisarius ponit̄ p economo. vt. i aut. eo. ti. §. reuerendissimi. ¶ † Ite3 7 sindicus defensor vocatur: vt in p̄. §. defensores. 7 ordinat̄ sine consen su 7 tractatu epi. 7 etiā in ciuilibus causis 7 secularibus. 7 est personale munus. vt in pre. l. de mune. 7 ho. 7 si datur inuitus qd nō est in procu. vt ff. de procu. filius. §. inuit'. ¶ Actor aūt constituitur etiam ab vniuersita te 7 ad vnā cām. vt. ff. qd cuiuslibet vni uer. ¶ Item eorꝝ: sepe tm̄ vnum p al tero ponit̄: vt ibi extra de procu. peti tio. ff. qd cuiuslibet vniuer. no. l. j. in fin. actor etiam q̄nq3 ab vno ɔstituit̄. in sti. de cur. in fi. In hoc tm̄ differūt. nā actor ad lites presentes tm̄: 7 cu3 de creto constituitur vt ibi q2 decretum non extēdit̄ ad futura sed ad p̄ntia tm̄. [d] Sindicus vero ad presentes et ad futuras. 7 sine decreto. vt in pi. l. item eorꝝ. §. si decuriones. de hoc no. in. c. l. §. actor. q̄nq3 vero actor ponit̄ p proc. vt. liiij. di. ex antiquis. 7 duo bus seq. Item actor datur inuitus 7 sic differt a procu. Itē procurator nō fit ab vniuersitate q nō est domina. Item actor ante litem dat̄: procu. ve ro ante 7 post. Item actori munici pum fit constitutio vel stipulatio in personam municipij. pcuratori vo in personā eius. ff. de constit. pecu. cum q. §. iul. ¶ † Economus aūt est cui res ecclesie gubernanda manda tur. vt. C. de sac. sanc. ec. l. iubemus. i prin. 7. C. de epi. 7 cle. l. omnes qui. §. hoc nihilominus. 7. lxxxix. dist. q2 in quibusdā. extra de of. or. cum nos. ex tra de iura. ca. imperatorum. 7 inter uenit tam in iudicib' q̄3 in cōtracti bus. 7 eligitur cu3 tractatu epi. vt. C. de epi. 7 cle. l. iubemus. 7 in pre decr. imperatorum. economus q̄nq3 d2 vi cedn̄s. vt. lxxxix. di. volumus. 7. c. seq. j. q. iij. saluator. proprie tamen econo mus in rebus canonicorꝝ vicedomi nus in ep̄alibus. extra de symo. con sulere. [e] Item prepositus 7 econom' idem sonant vt in predic. c. saluator. ¶ Orphanotrophus autē q̄s sit ha bes. C. de epi. 7 cle. orphanotrophos ¶ De vicedn̄o iā premissum est. 7 di cam. j. de vicedo. ¶ De vicecomite di cetur. j. in tit. de vicecomite. ¶ † Ca staldus est qui curam h3 exteriorum rerum qui al's. d2 maior dn̄s sm̄ Jo.

nemus et familie docet. Alij describunt econom⁹ ab ec co et son⁹. q: ad ei⁹ sonū familia ordinatur.

¶ Bal. de personis que alieno noīe in iudicio interueniunt.

Rubrica.

Quot modis dr defensor. G. in constitutione

Q. i eto ris requirit de cretū. s3 t cō stituitiōe sin dici nō ver. actor. G. tiō sindic⁹ con stituit ad li tes et futu ras actor si. G. qr decre tū sup futu ris q̄ incer ta sunt nō dū originē hn̄t nō pōt interponi. G. vide. j. ti. j. §. pcura tor ɔstituit⁹.

¶ Econo mi⁹ pprie ē in reb⁹ ca nonicoꝝ. vt cedhis l epa tib⁹. ꝟ. eco nom⁹. G. vi de. l. si fun dus. §. si tu tor. ff. p em pto. gl. j.

¶ Ois ad ministrator large dr pcurator. j. q. iij. saluator. ff. fami. herci. l. si pignori. in fi.

vt in pre. c. saluator. ¶ Tutor aūt da tur pupillo. vt insti. de tute. §. est aūt. ¶ Curator ꝟo daē adulto et furioso. et similibus. insti. eo. ti. et insti. de cur. in prin. et §. furiosi. et §. seq. de hac mate ria. C. de pcu. neq3 tutorea. et insti. de cur. in fi. et. ff. qd cuiusq3 vni. no. l. j. in fi. vnde ꝟsus. Est pcurator curator sindic⁹ actor. priuati minimi plebis epi. economus datur ecclesie: tutorq3 pupillo. Uerū si fm canones nō est vis in noibus. s3 ois administrator rite vocaē pcurator. vt. j. q. iij. saluator. vt in pre. c. petitio. et eo. ti. q: eē de iur. ca. cū cām. insti. p quas gso. no. ac. §. fi. et quere hic vt no. j. in titu. de actore. ꝟ. sed pone.

De pcuratore.

Rubrica.

Inter eas personas q̄ alieno noīe agūt vl' de fendunt pcurator fre quētius in iudicio in teruenit ideoq3 decēs est vt de eo primit⁹ q̄ bus cauillationib⁹ repelli valeat dis seram⁹. ar. extra vt li. nō cōtest. quo niā frequēter. in primo verbo. xix. in canonicis. ff. de le. nā ad ea. ¶ Et sci as q3 qñq3 ɔstituit pcu. simplr in rē seu l cāz alienā. ¶ Qñq3 l rē suā vt. ff. e. pcuratore. ff. d iurein. iusiurādū. j. l.

¶ Sindi cus dr qr dicit cām singuloꝝ collectiue nō distributi ue. nā nō pōt administratores ciuitatū obligare sin gulares personas. ff. cōia pre. l. vēditor. §. j. nisi sub no mine collectiuo et vti. ¶ Ille q̄ per se non pōt ɔsentire vt ciuitas nō pōt facere pcuratorē ad iudicia. sec⁹ in collecto vel corpore. vbi singuli hn̄t immediatū ɔsen sum p seipsos. ff. de pcu. l. filius. §. veterani. Non est vis faciēda in hoie vel in noie. sed l aptitudine cōsti tuentis et licētia iuris. ff. de ɔdi. et demon. l. patri. §. cō ditionum.

¶ De procuratore. Rubrica.

¶ Sciēdū est q3. Azo multū plene et Tan. breuiter sic prosequebaē hec mēbra. Quis dicaē pcu. Scdo quali ter instituatur. Tertio qs instituat. Quarto qs insti tuaē. Quito in q̄ re. vj. q̄lr suū officiū explicef. vij. q̄lr finiaē. ¶ Gof. post Uincē. addit. q̄ et qñ ab ipso cautio exigat. Host. p alia ꝟba q̄rit ad qd teneaē. et q̄a sit effe ctus vides qd autor omisit primū de quo dixerat. S. ti. pri. l prin. de iiij. aūt et. v. facit primū mēbrū. de ter tio facit fm de scdo tertiū. Formā aūt hāc habuit ab Uber. de bo. sui opis. iiij. rub. et est et cōmendabilis. et ipe Uber. et Alb. gal. sua. j. et. iij. rub. multū iuuerunt autorē faciēdo et spālē rub. de pcu. in rē suā. ¶ Paga rotus in. ij. chart. ꝟ. restat igiē parū ponit. l. vsq3 ad ꝟ.

quid ergo. ¶ Rof. vltimā rubri. generalē. de qua dixi S. pri. duas rub. posuit q̄ hunc titu. respiciunt vt ibi dixi. quib⁹ satis pfuit autori. ¶ Uber. de bo. suo mo re tractat de his. in charta. x. ꝟ. si accidit ad agendū. ¶ Jo. de deo cauil. iij. rub. de pcu. qui vult agere in li bel. indic. l. iiij. rub. qd sit pcura. cū vij. se. ¶ E gy. sua rub. tx. cū. iiij. se quē autori profecit. ¶ Guil. an gl. sub rub. de pcu. po suit plures rubricellas et diuersas formas. et xxxij. qōnes q̄ occupant multas char tas vsq3 ad ti. de defen so. is etiam quē sup pe mio vocaui gallicū in vi. charta po suit duas formas: et paꝝ istruit. ¶ Dubita tū vidi si A zo dicēs se pcuratorē titij agit vt ɔbit nō ade sceto qd id facit noie ipsi⁹ titij an sufficiat et ad negatiuā. facit. ff. de iure fi. l. de eo. cū si. l. precedētis; et. ff. si quis caut. l. pe. in prin. in contrarium fuit obtentum per. l. ff. qui satisda. cog. sciendum. §. tutores. et quod ibi not. et per l. cum post. §. j. ff. de admi. tuto. ibi ponderaē qd expsi sum fuit verbum curator licet non dixerit curatorio nomine in. l. de eo non dixit delator se mandatarium l. pe. in prin. loquitur allegando vt ibi no.

ADDE Bar. in. l. qui in aliena. §. non his qui. ff. de acqui. poss. et pau. de ca. ibi qui alleg. pro hoc casum in. l. si ita qs. §. scia. ff. de ver. ob. et in. l. reo ex mandato. ff. de acq. re. do.

fi. ¶ Si in aliena re. ¶ Qñq3 oppo nit contra eū ratione sui et cāe. ¶ Qñ q3 rōne constituētis. ¶ Et qñq3 rōne forme ɔstōnis. de quibus p ordinē est dicendū. ¶ Deinde formas sup ponemus. Ultimo ꝟa de pcu. in rē suam ɔstituto annectemus.

Qñ rōne sui et cau

se opponit ɔ pcuratorem.

Ratione igiē sui cause opponit ɔ pcu. q3 est excōicatus. eē de pba. post cessionē de off. de leg. prudētia. §. sexta. de iudi. intelleximus. s3 si sit occultus credo [a] q3 processus habitus cū eo. t3. extra de except. pia. li. vj. iij. q. vij. §. tria. in prin. et no. j. de aduo. §. j. in prin. l3 quidā cōtra [b] vbi ergo pcurator tpe ɔstōnis est excōi cat⁹ nō v3 ɔstō vt s. c. post cessionem. ¶ Quid si post absolōnē pduret dñi in eadē volūtate vt q3 v3 pcuratio vt ff. de of. pcō. obseruare. qd nō credo: vt in pre. c. post cessionē. [c] de hoc dic vt eē de pcu. c. fi. ¶ Sed nunqd pcu ra. excōicatus q̄ cām principalē dixit poterit cāz app. exercere papa. no. q3 sic. eē d excep. significauerit [b]. ¶ Itē qd est mulier q̄ nō pōt hoc officium [e] exercere. ff. de pcu. neq3 femina. ff. ad vell. l. ij. C. eo. q: et. l. alienā. ff. de reg.

I Inter eas personas.

R Ratione igiē credo idē Ho. in sum. hui⁹ ti. §. qs dari. ꝟ. is ꝟo. et vide qd scpsi. e. ti. c. fi. sup. j. glos.

¶ Quid si ɔ Jo. mo. quo ad actū impetrationis vt scri psi. de rescrip. c. j. sup gl. qd si.

ADDE abba. in. c. fi. extra eo. qui allegat Inn. in. c. cū dilectus. de ɔsue. vbi dicit q3 in his q̄ agūt iure pri uato. non addiē an occultum vel publicum sit.

¶ Post cessionem. ibi de hoc pleni⁹ scripsi post gl. [illegible] circa secundum.

¶ De exc. significauerūt. et ibi scripsi l gl. no. qd capi.

¶ Hoc offm pcurationis ad iudicia. ad negotia pōt. ff. de ne. gest. l. iij. §. j.

iur.l.ij.z.iij.q.vij.§.tria.ar.ɔ̄ extra de
cōfir.vti.vel inuti.cū dilecta.ppe fi.sȝ
illud ibi voluit papa qui cūcta potest
ij.q.vj.hoc quippe de cōces.pben.p-
posuit.C.de cri.sacri.l.j.vel illud rōne
administrationis fuit:quā vt abba-
tissa gerebat. ¶In casib⁹ tñ mulier p
curatrix admittitur. ¶Primus si sit
in rem suā constituta.C.de pcura. q̄
re. ¶Scd̄s p parentibus morbo:aut
etate agere impeditis:nec alios pcu
ratores inuenientib⁹.ff.eo.feminas.
¶Tertius qñ filiorū tutelam geru:vt
C.qñ mulier tu.of.fun.po.l.fi. z aut.
ibi posita.ex̄ de ap.ex parte.ex̄ qui fi.
sint le.ex tenore. ¶Quartus cū agit
p libertate filij vel patris vel fratris
vel viri vel alteri⁹ de ɔ̄sanguinitate.
ff.de lib.cau.l.iij. ¶Quintus in cā fi
lij p sententiam cōdemnati:q̄ appel
lit p eo.z causam ɔ̄sequitur.ff.de ap.
reci.vel nō.l.j.§.fi.que est.ij.q.vj.non
solent. ¶Idem forte p quolibet cō-
sanguineo.ar.ex̄ de reg.cū femina.in
parte decisa.[a] ¶†Regulariter aūt in
multis articulis deterior est cōditio
feminarū quā masculorū.ff.de sta.ho.
in multis[b]. ¶Primus articulus est
in iurisdi.q̄ non pōt esse iudex.ff. de
iudi.cuȝ pretor.§.non aūt.iij.q.vij.§.
tria.xxxiij.q.v.mulierem.ar.ɔ̄.xv. q.
iij.§.j.[c] ff.de re.iur.l.ij. ¶Scd̄s in ar-
bitro q̄ non pōt esse arbiter.C. de ar-
bi.l.fi.cōtra.ex̄. e.dilecti[d]. ¶Tertius
in postulatione.ff.de post.l.j.§.sexū.z
in pre.§.tria.ff.de reg.iu.l.ij. ¶Quar-
tus in adoptione.insti.de adop.§. fe-
mine.C.eo.mulierem. ¶Quintus in
intercessione.ff.ad vel.l.j. ff. de regu.
iur.l.ij.ar.cōtra.ex̄ de iureiu. ex rescri
pto[e]:z in p̄.c.mulierem ibi fidem da
re zc. ¶Sextus in testamētaria testi
ficatiōe.insti.de testamētis.§. testes.
et.j.de teste.§.j.ver.Itē q̄ est mulier.
¶Septim⁹ in criminali testificatiōe
ſm can.vt ex̄ de v̄.si.forus.i fi.xxxiij.
q.v.mulier.z in p̄.ver.item q̄ est mu
lier:secus ſm leg.vt.xv.q̄ō. iij. ex eo.
¶Octauus in tab.depositione.ff. de
fi.instru.l.fin. ¶.ix.in pcuratione.vt
ſdi. ¶X.in tutele seu cure susceptiōe
ff.de tuto.l.fi.C.qñ mulier tu.of.fun.
pōt.l.j. ¶Xj.in pub.accu.ff.de ac.qui
ac.nō pos.de crimie q̄ est.xv. q. iij. qȝ
dic.s̄.in ti.de accusato:e.ver .item q̄
est mulier. ¶Xij.in dila.in fiscum. ff.
de iu.fis.deferre.in prin. ¶Xiij.in po [f]
pu.acti.ff.de po.ac.l.muli. ¶Xiiij.in
paterna p̄tāte quam non hȝ insti. de
adop.§.femine.z de he.quali.z dif.§.
ceteri. ¶Xv.in magistratu⁹ susceptiōe
ff.de re.iu.l.ij. ¶Xvj. in facienda filio
pup.substi. ff.de vul. z pu.sub.l.ij.in
prin. ¶Xvij.in tuto.dati. nam pater
potest dare tutorem filio instituto et [g]
etiam exheredato:ipsa vero tm̄ insti-
tuto. ff. de tut. pater. ¶Xviij. in filij
suc.nā mater q̄ succedit filio ab inte.
in reb⁹ paternis quo ad vsuf. perdit
illūsi ad scd̄as nupt.cōuolet: q̄ō non
euenit in patre.in aut.de non elig.ij.
nuben. col.j. z in aut.de nup.§. hinc
nos.col.iij. ¶Xix.in iniuriarū ɔ̄secu-
tione q̄ vir ɔ̄sequi potest iniuriā il-
latam vxori nō ecōtra.ff.de iniur. l.j. [f]
in fi.z.l.ij.insti.eo.ti.§.patitur. sed et
si illustris cōueniatur iniuriarū : rñ- [g]
debit q̄ō cōceditur filio illustri nō fi-
lie.C.eo.l.ij.insti.e.§.pe. ¶Xx. in de-
ne paterne execu.nam oīa bona pris
curialis ɔ̄demnati ad filios ptinent
ad filias aūt tm̄ medietas.C.de bo.p
scri.l.fi. ¶Xxj.in adulterij accusatiōe
C.de adul.l.j.z.xxxij.q.j.§.hoc in mu
lieribus dic vt ibi:secus vt ſm cano-
nes ſm quos vxor etiā accusat virū:
q̄ nō ad imparia iudicantur.extra vt
lit.non cōte.c.j.xxxij.q.j.si quis.in fi.
z.q.vj.p totum:ex̄ de adul.c.pe.z fi.z
de diuor.significasti.z.c.se. ¶Xxij. in
denūtiatiōe z honoris assumptione
ff.de sena.femine.ex̄ de fo.cōpe.ex p-
te.in prin.z in fi.in aut.de ɔ̄sul.§.si ve
ro.in.iij.col.z cotū.iiij.C.li.x.de incol.
l.fi. ¶Xxiij.in lugendi solēnitate. ff.
de his qui no.infa.vxores.C. ex quib⁹
ca.infa.irro.de decre. ¶Xxiiij. q̄ viri
nole mulier cōtinetur nō ecōtra.ff.de
le.ij.si ita scriptū.ex̄ de iureiu.quinte
uallis. ¶Xxv.in moriendi p̄sumptio
ne:q̄ pri⁹ mori p̄sumit quā hō.ff. de
re.dub.si inter virū.et.l. qui duos.§.
fi.z.l.cū pub. ¶Xxvj.i filiorū honora
tiōe nā fili⁹ patrem nō matrē sequit
quo ad honores.ff.de ado. cū legiti-
me.ff.de sena.liberos:ar.ɔ̄: ex̄ de ser.
nō ord.c.fi.sȝ illud quo ad statutū ar.
etiā ɔ̄.lvj.di.nūq̄.sȝ illud quo ad vir
tute z animi. ¶Xxvij.in successione:
nā si q̄s decesserit matre supstite: z so
rorib⁹:tūc mater hȝ medietatē. C. ad
se.ɔ̄sul.tertul.si q̄s vel si qua. Nepo-
tes quoq; ex filia p̄mortua succedunt
auo cū diminutione tertie partis ei⁹:
q̄ō mater eorū esset habitura:si viue-
rent:ex bonis auī eorū.C.de suis z leg.
here.si defunctus.in princi. ¶Xxviij.
in clauium potestate:quia nō potest
soluere vel ligare.extra de pe. z remis.
noua.de sen.excom. de monialibus.
argu.contra.de maio.z obedien.dile
cta.[f] ¶Xxix.in doctrina z p̄dicatione.
xxxiij.q.v.mulierem.xxiij.distin. mu
lier.de consecra.distincti.iiij.mulier.
¶Xxx.in sacrorū contrectatione.xxiij.
dist.sacratas. ¶Xxxj.in sacerdotalis
susceptione:vt in pre.c.noua.z.xxvij.
q̄.j.dyaconissam.argu.contra.C. de
episco.z cleri.nulla misi z auteti.ibi
posita[g]. ¶Xxxij.in capitis velatio-

¶In p̄te de
cisa.ibi non
dicebat ex-
p̄sse de mu-
liere. sȝ dice
bat q̄ ɔ̄san
guinei illi⁹
filij militis
p ipso erāt
i cā z appel
lauerant.
ADDE vt
p legistas.l
l.alienā. C.
de pcura.
¶In mul-
tis.aliq̄s ex
his casib⁹
enumerat
ibi gl.q̄ṡpa
fuit nepos
de mōte al-
bā. Rub. ɔ̄
pcuratore ɔ̄
zc.
¶.§. j. ibi
soluit in te-
xtu.z glo.
¶Dilecti.
dic vt ibi.
¶Ex rescri-
pto.ibi sol-
uit i gl. sȝ q̄
re. z seq̄nes
casus debe
bāt pcede-
re ɔ̄ rius. q̄
facit pro.
ADDE d.
xviij.q̄ ɔ̄riū
tȝ gl.in.l. fe
mine.C.de se
cun.nup.et
bal.ibi old.
cōsil. xxciij.
rostre. cōsil.
clxxxix . q̄ō
et habeant
locū i p̄re p̄
dicte pene.

¶Dilecta.
so.ibi.i.j.gl.
¶Ibi posi-
ta.de hoc vi
de q̄ō plene
dici de pe.z
re.noua. su
per glo.ij.

a ¶ l.omnes.in impetrat enim mulier sic in .xvij. anno.xviij.vir finito.xx. Item pbat per pcuratorem q nō facit masculus. Item probat solum numero annorum quod masculo non sufficit.

b ¶ In fi.ponit casum qn legata est ancille libertas si masculū pepererit si parit masculū et feminā: et nescitur qd prius: psumitur filius prius natus sic mater erit libera et filia ingenua.

ADDE q sic psumitur fauore libertatis.qr p libertate i dubio iudicandū est: ita intelligit ibi bar.vt si testator dixerit si femina pariat libera sit: et nascatur masculus et femina illa psumetur prius nata fauore libertatis.

c ¶ Abrogat hoc de ser. nō ordi.c.fi. in.j.glo.

d ¶ De peculio supple contra patrem.

e ¶ Cū eo.s.filio cōmodati qd intelligas. vt ibi no.

f ¶ Quisqs. q ad bōa cōdēnati nō ē dfia inter mares et feminas. qr i nihil succedūt. sz q ad bona mrna qr mares in nihilo femine qrcunqs sint succedūt in falcidia vt ibi.no. ad filias q decisus fuit vj.q.j.si qs i

g ¶ Eap.qr suos hrdes nō hnt.ita stat textus. i. qr nō hnt filios in ptāte vel saltem tales vt ibi no.

h ¶ Qn.illud de iure veteri sequens concordant.

quo dz qd p fragilitate sexus minus psumitur audere ADDE de hoc vt late p bar.in.l.si.§.ope.ff.de fur.

xe.xxxiij.q.v.mulier dz.et.c.se.et.c. hec imago. ¶ xxxiij.in subiectione: qr dz esse viro subiecta nō econtra.c.q.adā p euā:et.c.se.et.c.hec imago et. c.sequen. ¶ xxxiiij.in come relaxatiōe.xxx. dis. c.ij. ¶ xxxv.in sexus cōplexione.ex de prim.ex pte.C.ad vel.si sine et.l. si mulier.xxvij.q.j.de viduis in fi.xxxiij. q. vij.§.sed illud. ¶ xxxvj.in sacrarij ingressu dū diuina celebrantur altaris appropinquatione.ex de coha.cler. et mulierū.c.j.de 2se.dist.j.in scā. xxiij. di.sacratas. ¶ xxxvij.in officio argētarie exercendo.vt.ff.de eden.l.pen.† Econtra quoqs in multis casibus sunt femine melioris 2ditionis quā viri. Primus in venie etatis impetratiōe C.de his qui ve.eta.impe.l.omnes.[a] ¶ Secūdus in primo nascendi psumptione.ff.de re.du.l.si fuerit.in fine.[b] ¶ Tertius in rei cū fisco cōis diuisione:quia tūc datur sibi optio.C.lib.x. de his qui se defer.l.vnica. ¶ Quartus in filiorum cōditione q sequuntur mris nō patris 2ditionem.ff.de adop.l.lex nature.ex de ser.nō or.c.fi. et.xxxij. q. iij.liberi dicti sunt:sed illud fm.l. lōbardam q per Romanā abrogat.[c] Sz et natus ex inquilina et decurione sequit 2di.matris et nō patris.C. de decu.l.nati. ¶ v. in operarū remissiōe. nā si patronus 2sentit vt liberta nubat:videt operas remisisse secus in patrona et filia et nepte patroni.ff.de op. li.si cū patroni. ¶ vj.in cōmodati repetitione[c]: nā si filiusfa. cōmodatum fuerit agi poterit de peculio[d]: et cum ea[e] directe:si vo filiofa.de peculio tm ff.cōmo.sed mihi vr.§. si filiofa. et.§. se. ¶ vij.in bonorum cōdemnati de crimine le.ma.succes.C.ad.l.iul.ma. qsquis[f]. ¶ viij.in bonorum pos.contra tab. delatione q nō datur contra testamenta earū[g].ff.de bo.pos.contra tab.illud.§. ad testamenta. ¶ ix.in detentiōe: qr neqs in ciuili cā includit seu incarcerat.C. de cu.re.aut.hodie contra.eo.ti.qm[h]. et.C. de of.diuer.iu.l.ij. ¶ x.in absolutiōe ab excōicatione qr nō mittūtur ad se.apo.ex de sen.exc.mulieres:et.c.ea noscitur. ¶ xj.in creditorum prelatione:vt C.qui po.i pi.ha.assiduis. ex de pig. ex literis. ¶ Porro qnqs est similis cōdi.muli.et mascu.quia non ad imperia iudicantur vt pdixi. ¶ Primo in successione:nam mater et filius viriliter diuidunt duas vncias qs filius ex patris 2cubinarij habuit testō. in auten. de trien.et se.§.cōsideremus. col. iij.C. de natu.li.auten.licet patri. ¶ Scdo quia recisso testō patris legata soluentur liberis:et parentibus sine differentia sexus.ff.de leg. presta. l.j. ¶ Tertio qr omnes fugitiui sine distinctione sexus ad loca vn fugiunt redire cogūtur.C.li.x.de agri.et censi. omnes omnino. ¶ Quarto in institutione:qre pari mō heredes instituuntur.insti.de exhe.li.§.nostra constitutio. ¶ v.in successione: quare mater viriliter vocatur cū fratribus tm vel sororibus tm vel cū permixtis.C. ad sena.cō.tertul.aut.et cū sol.sed et filij et filie sine sexus differentia succedunt defuncto.C.de suis et le.he.aut.in successione. ¶ vj.qm iuris ignorātia nō pdest mulieribus in cursu anni vel. c. dierum q dat ad cognoscēdū bo.C.q admit.ad bo.pos.iuris ignorātiā. ff.de iur.et fac.ig.l.j.i pn. ¶ vij.i mrimonij solutiōe quare nō ad imperia iudicātur: vt in 2cor.que sunt.§.fsi. xxj.ibi secus et c. ¶ viij.in pacto de lucranda dote.et donati.pter nup.et etiā in pacta.et cōsti. eorum seruāda est equalitas C.de pac.cōuen.tā sup dote quā sup aliijs et c.aut.equitas et.l.ex morte.l.se. ¶ ix. qre bonorum possessio masculorum et feminarum cōiter defert:et masculi et femine cōiter capiunt. ff. vn leg.l.j.§.j. ¶ x.qm castitas eque requirit in viro et femina.xxxij.q.vj.c.j.et.ij.et p totum. ¶ xj.qm ius sepeliēdi se et alios trāsit in heredes cuiuscūqs sexus. ff. de relig.et sump.fu.l.vel qd pater . in prin. ¶ xij.in collatiōe.C.de col. aut. q tertie. ¶ xiij.qm ad cōicandū et orādum viri et mulieres intrant sancta sanctorum clericis nō psallentibus: sic intelligitur.ex de vi.et ho.cle.c.j.hoc exēpli gratia sufficiat notasse.querite quos agitat labor et plures numerate[i]. ¶ Nūc ergo ad preinceptam materiam redeamus . ¶ Item opponit contra procur.qd nō hz literas de rato qūis habeat pcuratorias literas ex de reli.do.c.pe.ex de trāsa.2tingit de of. deleg.corā.C.de pcu.l.j.sed hoc mihi nō plz:alterū enim sufficit.immo pmissa duo idem significāt:et iunge qd est j.§.ij. ppe finem ibi in pmis. aūt. et c. ¶ Item q est maritus qui nō admittitur pro vxore . nisi ad hoc qd litere pcurationis cōtinent. vt.C.de procu. maritus.in fi.quod alr non posset: vt.j.ver.proxi. ¶ † Item opponitur q licet habeat generale mandatum. tamen talis est causa in qua exigitur speciale

i ¶ Numerare. excusat auctor d nouo iure qd nō vidit. pmitto igit qd decretā idēnitatibus de ele.li. vj. facit ad oēs tres ptes ad pmā de etate q maior reqrit in abbatissa quā i abbate de scdā terciā facile videbis p ea q ibi colliges p gl.pe. spāliter ad primā partem duos casus dāt decr. de sta.re.c.vno li.vj.et de.c. ti. attēdentes i fi.p qd pz q includunt pfesse qd de marībus si habemus. ¶ Reuocāt et puilegia pfessarū et nō mariū. ¶ Ad scdā ptem addit decr. mulieres.de iudi. li.vj.et addi ci pōt decr. ea q. in fi. sta.regu.ad tertiā iduci tur de iur.cal.c.j.§. preterea, xx. q. vi. vgines. cū.§. seq. de bap.et eius effectu maiores.§. sicut enim. Ité hz i munitatem capli. si qs suadēte monialis . vt

4

monachus de sen. ex. monialibus. ad idem. in aut. de monachis. §. ij. ⁊ pe. quo opor. epi. §. quarta. est casus dubitabilis de quo dixi ⁊ remisi de despon. impub. c. vno. li. vj. super verbo parentes.

ADDE ꝺm ab. sicul. qđ abbatissa põt inuocare brachiũ seculare pro exercenda iurisditione sibi cõpetẽte sicut ali⁹ iudex ecclĩasstic⁹ p. c. abbates. xviij. questio. ij.

b ¶ Et se. gui. an. sub hoc tit. q. xxj. dixit idẽ in petẽda restõne possessionis tradite actori ꝓpter cõtumaciã rei q̃ postea ꝓcuratorẽ cõstituit. dz ei dare speciale mãdatũ ad hoc. s. ad petendã reformationẽ possessiõis. gñale enim mãdatũ respicit ea que sunt cause: nõ ea q̃ sunt ꝯtumacie ꝓcedẽtis. allegat qđ habetur. j. ver. vj. ⁊ ver. xvj.

ADDE h. terti⁹ omino vidẽdũ Fe. cõsi. cxxiiij. incipiẽte q̃dã ꝯstituit. Itẽ ver. iiij. addeq̃ gui. de cu. quem sequit̃ bart. ibi tz ꝙ nõ reqrat spãle mãdatũ i iterdicto de libero hoĩe exhiben.

b ¶ Trãsactionis. ⁊ de ꝓcu. q̃ ad agẽdũ. i fi. li. vj.

speciale qđ contingit in multis casibus. Primus est in petendo pro alio in integ. resti. extra de in integ. resti. per tuas. c. corã. ⁊ c. ꝓcedẽti. ff. de mino. l. illud. §. si talis. ⁊ l. pomp. §. fi. C. etiam per procu. cãm rest. in inte. agi posse. l. vnica. de hoc. j. in tit. de in inte. resti. §. quis aũt. ver. prelatus. ⁊ seq.[a] ¶ Scđs in cã suspecti tutoris. ff. de pcu. non solũ. §. fi. ¶ Tertius vbi sunt duo ꝓcu. oim rerũ alicuius tũc enim non põt vnus ab alio sine mandato exigere speciali. ff. e. qui duos. ⁊ l. itaq̃. ¶ Quartus in interdicto de liberis exhi. ⁊ deducendis. ff. e. põpo. in prin. ¶ v. in trãsactione vel pacto. ff. eo. mãdato. extra de trãsact. cõtingit. de arbi. per tuas. ff. de pa. nam ⁊ nocere. ⁊ l. se. nisi haberet oim bonorũ generalẽ ⁊ liberã administrationez: vel nisi esset in rem suã cõstitutus extra eo. petitio. ff. eo. procurator. quod dic vt. C. de trãsac. transactiõis.[b] ¶ vj. in iuramenti delatione ⁊ receptione. ff. de iureiur. l. iusiurandũ. §. fi. ¶ vij. in acceptilatiõe. ff. de accept. l. iij. ¶ viij. in rescriptorũ impetratione etiam si sint litere legende ⁊ sic obseruat cancellaria curie Romane. extra de rescriptis. nonnulli. e. c. ex parte. iij.[c] ¶ ix. ꝺm vinc.[d] in causa matrimoniali. extra qui matri. acc. pos. ex literis. i parte decisa. ar. contra. extra de procu. accedens. Sed ibi parentibus agentibus de matrimonio filiorũ accessit consensus eorũ vt ibi no. ¶ x. ꝺm dominũ meũ in voto trãsmarino. extra de vo. ex multa in pri. ver. illis. ¶ xj. in instrumẽtorũ cõsumptorũ exẽplatiõe. extra de fi. instr. c. fi. ¶ xij. in his que sedes apost. sibi specialiter reseruauit qđ dic vt no. extra de offi. lega. qđ translationẽ. ¶ xiij. in matrimonio contrahẽ. extra de despons. imp. c. j. ⁊ ij. inst. de nup. §. j. quare per generale mandatũ datum querẽdi mariti non fit matrimonium. ff. de ritu nup. generali. ⁊ l. mulierem. ⁊ ar. xxx. q. v. nec illud. extra de cõuer. cõiug. ex parte. in prin.[e] ¶ xiiij. in sponsalib⁹ extra q̃ cle. vel vo. veniẽs vel dic qđ in primis duob⁹ casibus põt pater filia non cõtradicẽte cõtrahere pro ea sine ei⁹ mãdato. xxxj. q. ij. honorãtur. extra de spon. tue. ⁊ de despõ. impub. c. fi. secus si contradicat. eod. titul. c. j.[f]

ADDE vt per bar in l. qui rome. §. calimacus. de verbo. obliga.

c ¶ Parte. iij. vtrobiq̃ no. contrarium de obseruãtia curie. ⁊ vide quod scripsi in pre. decre. nonnulli super fi. penul. glo.

ADDE qđ abb. sic. in. d. c. nonnulli. §. j. dicit qđ aut vult impetrare in personã dñi. ⁊ tũc requirat̃ speciale mandatum aut in personã suã. ⁊ tũc possit sine spãli mãdato. et valeat rescriptũ.

d ¶ Uin. Azo. dixit idem sub dubio forte i summa hoc ti. §. est et illud.

e ¶ In prin. ⁊ c. ti. c. vl. j. respon. li. vj.

f ¶ c. j. dic vt de despõ. impu. c. vno. §. pe. ⁊ vl. li. vj.

g ¶ Penitet. qđ dicit tho. iiij. sniarum di. xviij. posui de sen. ex cõ. c. j. li. vj. i fi. scđe gl. qđ in absolõne ab excõicatione impetrãda sit opus speciali mandato. adde rotã i antiq. deci. deci. cccxxix. et in nouiss. deci. cccccxxvj. illam tamẽ decerni nullam fore per procuratorem generalem vel coniunctã personam peti potest vt ibi dez in dicta deci. in nouis.

¶ xv. in cõpromisso. extra de arb. per tuas. ¶ xvj. in petẽda absolutiõe ab excõicatione. extra de sentẽt. ex. qđ de his: in fi. ⁊ ar. de pe. di. j. quẽ penitet[g] non eni datur nisi penitenti: vt ibi in princi. xxiiij. q. ij. ligãtur. in princi. et satis patet de hoc de peniten. cum ad hoc mittit nuntiũ specialẽ seu procuratorez: ⁊ sic curia roma. seruat: si eni petente procuratore auditor aliquez velit absoluere mãdabit presbytero cuius est parochianus: is qui debet absolui quod illũ iuxta morẽ ecclesie absoluat: vel si per auditorem sit penitẽtialiter absolut⁹ mãdabit presbytero predicto vel alicui penitentiario in curia qđ illũ in ecclesia iuxta formaz ecclesie introducat qđ dic vt. j. de sen. §. vt aũt. ver. Itẽ scias ꝙ licet: sic ergo ptz qđ per ꝓcu. ad hoc specialiter cõstitutũ peti põt in iudicio. ⁊ extra absolutio. et cũ eo. ipsam dandaz fore vel non decerni. dãda aũt nõ est per eũ. i. vt ipse alteri⁹ nõie absoluat ⁊ sic dz intelligi qđ no. Inn. iiij. extra de sen. ex. cũ desideras.[h] absens autẽ põt per literas absolui ⁊ excõicari. vt ꝓbat̃ ⁊ no. ij. q. v. quãto. ⁊ extra de cle. ex. mi. c. pe. ¶ xvij. in oblatione filij idolis seu demonib⁹ faciẽda. de cõse. di. iiij. q̃rlis. in ꝓn. ¶ xviij. in ꝯtrahenda excõicatiõe. xxiiij. q. iij. si habes in prin. ¶ xix. in iuramẽti de calũ. ꝓstatione qđ dic: vt. j. de iur. calũ. §. restat. h. qđ ergo fi. ¶ xx. in exceptiõis famose seu criminose ꝓpositiõe: vt. j. ver. sz aliquid ⁊ se. ¶ xxj. in petẽda dispensatione: vt. j. de elec. §. superi⁹ h. Itez not. ¶ xxij. in pace facienda: vt. j. de tre. ⁊ pa. ver. hoc quoq̃. ¶ xxiij. cũ iudex finito officio conuenitur: vt. C. vt omnes. tam ciui. quam mili. iu. l. j. ¶ †xxiiij. ꝺm stylum cãcella. ecc. ro. is qui ꝓ alio impetrat sup dispensatione natalium dz habere spãle mandatum ad iurandum: ⁊ aliter non auditur. ¶ In ꝓmis. aũt casibus si dubitetur de mandato speciali sufficit de rato cauere. ff. de mino. qđ si de spãli. extra de offi. deleg. corã quod dic vt j. §. rõne autem. ver. item qđ nõ sunt facte ⁊ se. qđ est in ar. qđ q̃ hz literas de rato possit transigere: vt no. extra de resti. do. c. pe. de transac. cõtingit. et arg. ff. de vsu. si stipulatus quod non credo: nisi sequatur ratihabitio post

h ¶ Desideras. et vide quod ibi scripsi super versicul. absolut⁹. ⁊ quod notat̃ infra de iuramento calumnie. §. restat. versiculo quid ergo fiet.

a ¶ Dicit. in lib. iur. ciui. rub. de ac. ex stipulatu rez ra. ha. ver. sed nunquid minor que est. ccix.

b ¶ In iudiciis. dictū rof. placuit host. & Ja. de are. vt sa tis scripsi. eo. ti. nō iniuste super. i. gl. & c. qui gnaliter lib. vi. super gl. pe. per qd̄ capitlm vt vtrobiqꝫ scripsi p̄cedet opinio p̄ma si opponat̄ exceptio. si nō opponit̄ p̄cedit scd̄a.

ADDE qd̄ d. ant. in d. c. nō iuste tꝫ idistīcte qd̄ pcu. esse nō possit etiaꝫ si non opponatur cū nō habeat personā standi in iudicio p se & idem tꝫ ab. sicu. qui pro hoc adducit bar. in l. filiusfa. §. veterani. ff. eo. vbi dicit qn̄ qs nō potest esse i iudicio: nec p se nec p alio qd̄ lꝫ nō opponatur nō vꝫ iudiciuꝫ: vt ar. in l. ij. ff. qui satis. cog. sꝫ mior non pōt esse in iudicio pro se nec p alio sine curatore. l. da-rū. C. de auto. p̄sta. &c.

transact. secutam: vt extra de arb. per tuas. 7 ¶ † Quia litere procurationis: et de rato eedeꝫ sunt vt dixi. s. ver. itē opponitur cōtra. at per literas procuratorias nō pōt quis trāsigere: vt predixi: nec ob. l. q si de speciali. aliud enim est cauere de rato ad qd̄ se pōt procurator obligare: & sic postea transigere seu restitutionē petere vt ibi. aliud si dn̄s dicat i procuratorio qd̄ habebit ratum & firmū &c. qr nō intelligit per hoc sibi dare licentiā transigēdi: sed p̄mittit ratū habere qd̄ in causa ipsa per eū s̄m iuris formā fuerit p̄curatū. arg. extra de procura. c. i. & xxi. q. i. relatio. ¶ Itē excipit̄ q nō pōt audire sniam: nisi ad hoc vel ad totā cām fuerit cōstitut᷒. C. de trāsac. trāsactionis. 8 ¶ † Quid si procur. ꝯstitutus ad causam appellatiōis cōfitetur in preiudiciū dn̄i aliquid factū fuisse in cā principali: videt̄ id dn̄o nō obesse: qr solūꝫ ad exercitiū cause appellatiōis constitutus est. ar. tn̄ contra. ff. de procu. nō solū. & l. sed he. §. nō solū. & l. minor. §. i. qd̄ verū est: sed dic s̄m papaꝫ vt extra de off. dele. cū olim. i. extra vt lit. non conte. c. i. ¶ Iteꝫ q est minor xxv. an. ff. de procu. minor. in prin. C. eo. exigendi. C. qui le. per. l. i. & ij. & dic rationē vt. i. de aduo. §. i. ver. itē q est minor. ar. ꝯtra. ff. de mino. cū mandato. in prin. & in fi. ff. e. filiusfa. §. ipse. in sti. qui & ex qui. ca. manu. non poss. §. et qui manu. ff. eo. licet. §. fin. in fi. sed hic loquit̄ in procuratore ad negotia in quibus potest esse procura. minor xvij. an. tn̄ pro patre vel pro matre: & similibus absentibus indefensis videtur admittedus in subsidiū: vt in pre. l. exigēdi. ff. e. feminis. ff. de tute. et ratio dis. l. i. §. si nonnullos. et not. in pre. l. minor. a Rof. dicit[a] quod minor. xxv. an. potest esse procu. pro parte actoris cuꝫ mandato: sed non sine mandato. nec etiaꝫ ex parte rei: vt in pre. l. cum mādato: & est ratio. qr quādo cū mandato est qd̄ sibi debeat imputare dn̄s q tali cōmisit. ¶ Ceterū si sine mandato vel qn̄ pro reo oportet illū satisdare: in quo casu obligetur & ideo succurritur ei & fideius. eius. & dicit qd̄ pre. l. cū mādato non loquitur in contractibus lꝫ & in cōtrac. verum sit: & pre. l. minor loquit̄ in iudiciis.[b] 9 ¶ † Iteꝫ q cā criminalis est publica vel priuata: in qua procurator nō interuenit in agēdo vel defendēdo. ff. de pub. iudi. l. pe. extra de procu. tue. de accu. veniens. in fi. ij. q. vi. si qn̄. v. q. iij. in criminalib᷒. & c. se. ij. q. ix. absens. ij. arg. contra. ff. de procurat. seruum. §. publice. sol. ibi. item contra. v. quest. iij. reos. sol. ibi. itē contra. extra de dolo & cōtu. veritatis. sol. ibi[c]: & est duplex ratio:[d] primo qr si interueniret procurator. & succūberet. ipse condēnaretur qui non deliquit. ff. de negot. gest. liberto vel amico. qd̄ esse non debet. extra de constitu. cognoscentes. de his que fi. a maio. par. ca. quesiuit. scd̄o qr id qd̄ amitteret non posset consequi per actioneꝫ mādati contrariā licet secus sit in cā ciuili.[e] ¶ Sed pone q in causa tali cōstituit̄ procur. nec contra eū aliquid opponitur: nūquid valent que cū tali fiūt. dic qd̄ sic: ex quo nō opponit̄ vt no. extra

a ¶ So. ibi. et satis de hoc contrario. i. de accusa. §. viij. ver. porro.

b ¶ Ratio. s̄m Rof. eo. ti. ad fi.

e ¶ Ciuili per hoc videt̄ q his rationibus deficientib᷒ possit interuenire procurator puta si per statutū capitalis pena reducta est ad pecuniariā. C. eo. ti. l. iij. etiā si crimen sit publicum: et eo fortius in priuato: vt sic cessante ratione vel causa cesset prohibitio. & effectus ff. de iure patr. adigere. §. quāuis bene facit ad hāc. l. quod ad statutū. ff. de penis. & eo. ti. in seruorū imfin. Itē capitalia crimina iudicantur ex pena. ff. de publ. iudi. l. ij. facit. ff. de bonis li. qui cū maior. §. fi. cū. l. se. gui. de suꝫ. format hanc. q. super. §. publice. in. l. seruū ff. e. & in pre. l. ij. C. e. ti. & in q̄ōnibus statutorū sub litera. p. & licet dicat se vidisse pronūtiari pro & ꝯtra tenet qd̄ admitti poterit per. §. ad crimē: qr origo respicienda est. C. ad ma. l. iij. ff. mā. si procuratorē. i. rn̄. & qr pena succedens in locū prime sapere dꝫ illi᷒ naturā. ff. si quis cau. si cū. §. ij. & ff. de do. inter vi. & vxo. si dona. §. si sponsus. et eadem rōne dicit in prin. q̄ōnū qd̄ si pena adulterij que capitalis est. C. de adu. castitati reducta esset ad pecuniariā non liceret transigere per. l. C. de trāsac. alle. etiā ad p̄dicta. ff. de v᷒b. ob. filius. §. i. ff. de do. qui id quod. de fideius. tutor. cōiter doctores moderni tenēt ꝯtrariū per prius alleg. vbi i sola pecuniaria ꝯsistit pena secus si admixta esset corporali vt si dicat̄ q tale crimē cōmiserit decapitet̄ nisi infra x. dies solnat mille vl̄ soluat mille q si infra. x. dies nō soluerit decapitet̄. tunc enim corporalis pena est i obligatiōe p̄ncipali vel scd̄o gradu s̄m v᷒ba statuti lꝫ p pecuniariaꝫ solutionem euitari possit de hoc cy. i. l. reos. C. d accu. l. q. ij. sꝫ h plenius Gā din᷒ ēt magn᷒ practic᷒ notans doctores q bono. sic tenebāt tractat hoc plirius sua rub. xxi. et qr predicti duo vbi. s. ꝯtinuāt sistem casum idē agā sic dicēs: qd̄ autor iter casus sequētes numerare debebat casum quo de crimine absens dānari pōt p. l. fiū. §. publice vbi apte innuit̄ qd̄ eo casu etiā in capitalibus admittit̄ defendēs inocētiā. sed sic est hodie p statuta italicorū qd̄ de oi graui crimine dānat̄ absens ergo in oi ꝯstu cuiqꝫ graui audit̄ defensor innocentie qd̄ tꝫ Ja. de are. in. l. inter accusatorē. ff. de pu. iudi. & fert Dy. sic in quadā cā regia cōsuluisse & s̄m hoc duo reqrunt̄ ad excludendū defensorē qd̄ pena sit sup relegatione & qd̄ absens nō possit diffinitiue dānari.

Adde vt p bar. i. d. l. pe. & l. ij. e. ti. & pe. d anc. ꝯs. cclxxiij. lici. plene & subtilr vbi tꝫ qd̄ si sit i arbitrio iudi. penā imponere. & re᷒ nō cōpeat q̄propt̄ pōat eū i bānū cētū ducatorū. qd̄ si p̄curator velit cōpere ad defēsionē bāni qr dicat penā pecuniariā qd̄ nō dꝫ audiri. itē adō sꝫ bar. i. l. i. ff. d dā. i se. qd̄ si dubitat̄ an vuln᷒ sit mortale poterit iteruēire p c. sub pd. si appuerit vuln᷒ nō ee mortale & qn̄ pcu. in criali iteruenire possit vid bal. ꝯs. cvi. li. i.

¶ Esse si.vj.in glo.intelligas e vide qđ super ea dixi. ADDE q idem qđ spe.tz Old.consi.cccix.
¶ Penam.vnde dicit alber.gal.q in ea pena vel mi-nori constituitur.eo.ti.in fi.j.col.
¶ Et.T.eo.ti.ver.in qb⁹ causis e ibi al.Azo.q hoc dixit.eo.tit.ij.col.ij.si aūt.
¶ Quosdaz vide qđ satis scripsi ĩ act. veniēs. sup j.gl.e lz illa rñ. cōuenire posset .l.j.ŝ. pri. alle.nō tñ ɔuenit.l. absente e in vtraqȝ est il lud visqȝ qđ facit dubita tionem.
¶ Ratio sm rof.vbi.ŝ.
¶ Excipiendū.oīno vid qđ scripsi in pre.decre.ve niens super j.gl. e super eodez verbo dicit Alber. gal.vbi.ŝ.q est rō. qz id nō est plene defēdere cū in crimine p id nō petat absolui.
ADDE Bald.consi.cvj.lib.j.
¶ Secūduz Uber.q sal-ua pace exp̄si sit qđ nō di-cebat id asse rēdo.vbi.ŝ. ŝi.cū ɔstite rit.e Joā.de deo vbi.ŝ. non asserit hoc.sed dixit dicunt quidam.
¶ Ver.fi.e vide quod ibi addidi.in fi.
ADDE Ange.consi.cxcviij.
¶ Multi prudentes dixit Rof.
¶ Approbo.Rof.in libellis iur.cano.ti.qualr in cā .p cedatur neutro ɔtumace dixit aliȷ ŝ:qz talia ec.terti⁹ ergo eligit autor e lōge pleni⁹ e aptius,vt tex.C.vt oēs tā ciu .q crimi.l.j.ad fi.vbi accusatiōe vero.ec.p quaz ēt albe.gal.hoc tz.e.ti.ŝ.vl.e de accu.l.ij.C.p rōnez q sequit:e qz aliquo phibito oē id p qđ ad illud ɔueni tur itelligit esse phibitū.ff.de spon.l.oratio itē si spā-le est in quibusdam qđ dāt pcuratores ad media tñ:

de iudi.iuris esse[a]. ¶ †Sed pcedēs [10] regula fallit. ¶ Primo in crimine iniuriarum:si sit illustris:qz tunc interuenit pcurator.iij.q.ix.ŝ.nisi.C.d iniur.l.fi. ¶ Secūdo in accusatione ingratitudinis.ff.de pcu.sed he.ŝ.patronus. ¶ Tertio in accusatione suspecti tutoris.ff.eo.non solum.ŝ.fin. ¶ Quarto si prelat⁹ dicit suspectus sm Inno.quartū .arg.pro.eo.in p.l. non solū.e extra de dolo.e cōtu.veritatis. ¶ Quinto si crimen siue publicuz sit siue priuatū nō excedit penā[b] relegationis:vel etiam ab ordine remotionis secundū Azo.e.T.[c] vt.ff. de penis absentē.ff.de pub.iu.l.p ŝ. ad crimen:et.ff.an per aliū cau.app. exer.pos.l.j.sz illud verū est in cā pap. sec⁹ in principali sm quosdā[d]. ¶ vj. in actione populari pro priuato dāno intentata.ff.de pcu.lz in popularibus:e.l.nō cogendum.ŝ.qui publica.sed p publico admittit nō p actore:sed pro reo.ff.de populari ac.l.qui populari:e est ratio[e] quare pro publico ex parte actoris nō admittit:nam procu.constituit a dño.ff.e.l.j.at hec actio nō est magis mea quā tua:saltem ante lit.cōte.ff.de verbo.signi.si cui:vnde e in ea fideiussor nō accedit ff.de fideius.si quis pro ea.ŝ.fi. ¶ vij. ad proponendū excusatiōes .vt.v.q. iij.reos. ¶ viij.cum seruus accusatur quem dñs defendit.ff.de accus.si cui ŝ.penul.e C.e.si seruus. ¶ ix.in leuibus criminibus .ff. de accusa. leuia. ¶ x.ad excusandum vel excipiendū[f] ff.de var.e extra.cog.l.cognitionum. extra de do.e contu.cū dilecti.in pn. de accus.veniens .xxiij.q.v.reos admittitur etiam ad proponēdum causas absentie non causas cause.ff.de procurato.l.ser ŝ.publice.v.qōne.iij. si egrotans.e.c.reos.quod dic vt.j.in ti.de accu.ŝ.j.versi.si autē. ¶ xj.cum agitur de crimine ciuiliter. extra de accu.super his.in fi.de procu.tue. et c.in nostra.vt lit.nō cōte.c.j.de re iudica.cum.i.e.a.et.ff.an per aliū cause ap.exer.pos.l.j. ¶ xij.per socium litis agitur in causa criminali secundum Io.extra de do.e contuma.cum dilecti.in princip.iij.q.vj.hoc quippe.extra de accusa.licet in princip. ¶ xiij. etiam in causa criminali ad libellum offerendum:e ad alia preparatoria potest ɔstitui procurator.ff.de adulte.j.denunciasse.in princi. secundum Uber.[g] e Jo.de deo. quod mihi non placet.cū tunc oporteat inscribi.ff.de accu.libellorum.que est. ij.qō.vij.qđ nō fit per procu.nec in aliis pparatoriis e vt credo nisi:vt.ŝ.ŝ.x. ¶ [11] †xiiij. si vniuersitas ciuitatis vel ecclesie q pari ficantur.vt.C.de sacrosan.ec.l.fi. accusetur pōt sindicum constituere. vt.C.lib.xij.de re mili.tam collatores e.C.de epis.e cle.cum clericus.e est ratio.naz vniuersitas que caput nō habet damnari non potest in personaz secus cū priuata persona accusat pro qua si procura.interueniret in personam pcura.esset formāda snia. e sic decapitaretur qnqȝ sine culpa:qđ esse nō debet:vt.ŝ.ŝ.prori.e dic vt no.ŝ. de accusato.ŝ.[h] si.e.extra de sy.dilectus filius. ¶ [12] †Sed nunqd media cause criminalis pñt p pcura.exerceri puta testium pductio:allegatio positionū factio e similia:dicunt multi[i] qđ sic e hoc seruāt.sed hoc nō approbo[k]:nam talia sunt de prosecutione negotij.extra de offi.deleg.sup questionū.ŝ.intērōis:e.ŝ.porro ad quā pcura.non admittitur vt.ŝ.patet.qz quod iuris est in toto idē e in parte. arg.C.de non nu.pe.cuz vltra.e.xxiij. q.v.penale:licet ergo constituatur pcura.generaliter ad omes causas tamen de ciuilibus tantū intelligitur C.de epi.e cle.cū cleric⁹:e aut.cleric⁹: e.ŝ.in primis concor. quinimmo siue generalis siue specialis ad cāz sit pcur.non tñ potest pponere crimina

nō tñ ad sniam.C.de iniur.l.fi.ergo in aliis ius cōe est in ɔtrariū.ff.ad muni.l.j.e p.l.ij.nō loquit in pcu.sed in dño q defendēdo seruū suā cām psequit.accur.l.l.pe. ŝ.ad crimē.ff.de pub.iud.tz qđ possit idē gui.de suz. in.q.statutor ista est.Gan.ēt sub sua rub.xxj.dicens Odof. recte tenuisse ponit tñ casus in carcerato ppter illud crimē est eorū rō. qz ad certā speciē dat pcur.ff. e.l.j.itē in ciuilibus hoc lz e in criali bus non est phibitū alle.ff.d pba. ab ea parte ad.l.ij.de custo.reorūz q dicit q l.vinculis dz re⁹ cām dicere rñ.qđ loqui de li.ɔte.ad quā faciēdā reus cū custodia se iudici psentabit. in aliis aūt non certū est qđme dium cause supponit principium si ergo pncipiata est cā p ɔtestatio nē e re⁹ manet i carceribus custodia vel ɔpedib⁹ iudicis ita qđ expedit facile ab ipso veritas etiā de mediis haberi poterit.si expediat etiā per tormenta nō video quare per procuratorem non possit producere vel nominare testes.e impugnare testes accusatoris e his similia.e cū ibi necessario ipse reus maneat.e in vinculis ipsius causa tractetur satisfactum videt illis duabus legibus.item cessant ille due rōnes de quibus.ŝ.versi.e sic duplex cum hic non sit in procuratores tales ferenda snia.item cessat ratio fugiendi penam.ADDE q har.in.d.l.pe. relato Spe. hic dicit q si reus ad causam est in carcere pōt constituere pcuratorez in oībus preterqȝ ad sniam de quo vide bal.in.l.seruum.ŝ.publice.eo.ti.

a ¶ Hoc hodie ita et sic est hodie approbatũ per cle. e. ti. nõ potest etiã si habeat formam decre. qui ad agendum. e. ti. n. li. vj. et in p̃re. decre. non potest. no. hic recitata et in duobus. versicu. sequen.

ADDE q; lz. d. dederit mandatũ gñale ad iurãdum et ad faciendũ oĩa que necessaria sunt ex forma statuti p̃ hoc non põt inducere dñz in penã falsi: nec mãdatũ habet ad fraudẽ committendam vt consuluit bald. consi. xciiij. lib. ij.

b ¶ Ut dixi oĩno vide q; no. i p̃. decr. non põt sup ꝟbo electi.

c ¶ §. fi. ibi ꝺ forma excipiẽdi vel opponẽdi hic de forma p̃curatoꝝ nec turberis q: idẽ in p̃curatorio ad agẽdum in quo nõ sunt necessarioꝝ primẽda q̃ opz exprimi in libello. e. ti. q̃ ad agẽdũ lib. vj. de libe. ob. c. ij. et. iij.

d ¶ Obtinuit vide qð no. in p̃. dec. nõ põt. l. iiij. gl. vbi inuenies q̃ p̃coꝝ. huic dicto et quo i hoc differt p̃curatoꝝ ad appellandum in quo requirit expressio criminum de electio. procu. lib. vj.

vel defectus etiã excipiẽdo ꝯtra personã eius q̃ litigat de sua electione vel p̃uisione: vel de alio nisi spãliter fuerit sibi mãdatũ qð de crimine excipiat. extra de in integ. resti. coraz: et est ratio. nã cũ grauiter puniat obijciens crimina, vel defectus si deficiat in p̃bãdo: vt extra de elect. statuim᷒. lib. vj. quodãmodo per hoc stat᷒ ei᷒ minuitur: q: suspendit ab oib᷒ bñficijs per trienniũ et si se illis ingesserit perpetuo priuat vt ibi: et sic circa statum dignitatis sue pena plectitur lz manente libertate. hoc eñ diminutionem status inducit: vt. ff. de var. et extraoꝛ. cri. l. pe. et ideo procura. eius admitti non dz nisi nominatim sibi mandetur. ff. de procu. non solum. §.

13 fi. et argu. ff. de mino. illud. ¶ † Et vere est diminutio status: lz ad tẽpus tantum priuetur bñficijs. q: relegatio et dãnatio in opus publicũ temporales sunt. vt probatur. ff. ꝺ penis l. quidam. et preterea cum dñs puniatur: vt dictum est apparet qð p̃ mandatũ gñale vel spãle ad cãm voluit qð procu. criminales defectus p̃poneret. ne dñs penam hmõi patiatur et generaliter prohibetur ne procur. in causa criminali interueniat. vt s̃. a dixi. curia hoc lz ᵃ. arg. tamen contra ff. pro soc. actione. §. renuntiare. et. ff. ꝺ minur. sed si vnius. §. p̃cura. so. ibi nõ minuitur status dñi cuius procu. societati renũtiat vel qui in ac. iniuriarũ nomine domini agẽdo succubuit et ideo ibi generalis procu. admittit. procura. autẽ sine speciali mandato ad hoc qñq; admittit ad excipiendũ de crimine tertij. vnde bene põt proponere de excõicatiõe iudicis vel executoris alterius partis. lz nõ habeat ad hoc speciale mandatũ. q: per talẽ exceptionem non agitur ad penam seu priuationẽ. extra de ex. cogni. c. ij.

14 ¶ † Sed quid si causa electionis vel prouisionis nõ est per appellationẽ ad sedem apostolicã deuoluta. sed p̃ citationez. vel q: partes sponte illuc

qð hic fuerit defect᷒ scriptoris p̃pter hic allegatã vel dñi. de of. le. estimo autoꝛẽ sic posuisse. de of. dele. cum olim. j. sed pro primo dicto facit de offic. delega.

ADDE q; p̃ p̃dictis. facit qð voluit bar. in. l. mutuo §. pena. ff. de p̃cu. qð hñs mãdatũ ad agendũ hz ad defendẽdũ et si esset dictio taxatiua tantũ ad agendũ et se quit ab. sic. l. c. accedens. extra eodez titulo.

g ¶ Quartus potestatiua plus q̃ iuridica mihi v᷒ p̃ ꝯstitutio si eñ appellatio capti interposita fuit vt debuit quare p̃cu. dat᷒ ad illã p̃sequẽdam singula ibi expressa p̃sequi nõ possit nõ video: lz sit i appellatiõe p̃missio. sm̃ enĩ mẽbrũ distinctionis fatetur qð rõ fi. li᷒ ꝟ. s; nunquid media nõ ob. et merito. q: appareret volũtas ꝯstituẽtium p̃missio nõ est p̃hibita in hoc casu imo p̃missa et vide i cle. ꝺ elec. cõstitutionũ. §. et in sup. j. gl. et sic soluit. l. iij. superi᷒ allegata. q: impossibile iur. est filiũ istitui et exhẽdari: vt ibi. si s̃. ap-

uenerunt vel miserũt vel forte cãm hmõi coꝛã metropol. vel alio supe riore tractat. nunqd si detur procur. ad hãc cãz requirit spãle mãdatũ in per his᷒ dicit Ber. cõpo. qð non. q: ex quo appellatũ nõ est cessat pena i dicta ꝯstitutione statuta p̃pter quam

b spãle mandatũ requirebat. vt dixi b. ¶ Sz nunqd sufficit habere mãdatũ ad obijciẽda crimina in gñe eis non specificatis: ar. q; nõ. et extra de testi.

c p̃sentiũ. §. fi. c vbi requirit specificatio criminũ: sed dic ꝯ. q: satis apparet p̃ hoc de mẽte constituentis. et sic obti-

d nuit ᵈ. ar. extra de procur. petitio. hodie nullus põt aliquid ꝯ formaz vel personas obijcere nisi que in appellatione expressit qð dic. vt in ꝯsti. grego. x. de elec. vt circa. ᵉ

e 15 ¶ † Quid si hz mandatũ ad p̃ponendũ cria. nec ibi ꝺ ad p̃bandũ. rñ. vĩ dẽt voluisse ꝯstituẽs qð p̃cur. ad cãm et ad p̃ponẽdũ constitutus admittatur etiã ad probandũ. et ideo admittet. arg. ff. de procu. ad rem. et. l. se. et. l. sed et id. ar. tñ cõtra. q: p̃curatoꝛiũ nõ extendit ad alia quaz ad ea que in eis continent. ar. extra de of. dele. prudentiã. ad fi. et. c.

f preterea ᶠ. ¶ Quid si constituit᷒ ꝯ prouisionem factã. T. et eius executionẽ et contra ipsum. T. rñ. nõ admittetur ad dicendũ ꝯ personam. T. q: nõ habet ad hoc spãle mandatũ. vt. s̃. et sic obtinuit. ¶ Sz pone qð ꝯstitutus ad p̃sequẽdã appellationẽ capti narrat in libello capitulũ appellasse p̃pter cria vel defect᷒ ei᷒ de cui᷒ electiõe vel p̃uisione agit. nũqd admittet ad p̃bandũ ea. rñ. si in appellatiõe q̃ ẽt interposita exprimat alia cã quaz cria vel defect᷒ tũc nõ admittet ꝯ p̃sonã: si vero p̃pter crimina vel defect᷒ tantum fuerit appellatũ. tunc procurator datus ad p̃sequendaz appellationem admittet ad ea probandum: q: tunc necessario ad ea refertur: nõ sic ibi alia cã quam crimẽ fuit expressa. argu. ff. de lib. et pos. l. iã. et sic determi

g nauit dominus Innocẽ. quartus ᵍ.

ADDE q; ꝯ hoc facit q: obijciẽtes cria loco accusatorũ habent. vt in aut. quo opz epos. §. sicq; aũt tales et voluit old. ꝯsi. ccxiij. si ergo loco accusatoris reqrit specificatio criminũ et qð in mãdato ad accusandũ requiratur specificatio criminũ ꝯsuluit Roffre. cõsil. lx.

e ¶ Ut circa li. vj. et in cle. e. titu. constitutionem.

f ¶ Preterea. dic illud. verũ in nõ dependẽtib᷒ vl̃ non cõnexis. et hoc p̃bãt hĩ iura in ꝯriũ allegata. vñ puto.

pellatio icipit a dño i illa dz fieri expssio specifica. cũ p̃curatoꝛ ad illã p̃sequẽdã hoc nõ reqrit qð p̃bat ter. decr. p̃curator. vt ibi scpsi i gl. ij. si ꝟo icipit a p̃curatore. tũc secus vt ibi. ADDE q; si fuerit constitut᷒ procura. ad appellandum et appellationem prosequendam sicq; alium simpliciter substituerit quod et ipse mãdatum habere intelligitur quod substituens habebat vt pulchre scripsit Oldra. consi. cccxiij. incipiente thema questionis.

a ¶ Appellat. hodie per decre. vt circa iste. §. et seq. sunt superflui siue ipse appellans seruauerit siue non seruauerit formam ipsius constitutionis.

b ¶ In fi. de hoc et sequentibus duobus. §. scripsi. de pc. is q li. vj. in glo. ij. et aduerte no restringendo ad casum premissum si procurator fuit in causa vt pcu. de mense martij. demum factus est procurator de mense aprilis et continuauit causam antequam procuratorium reciperet vel sciret quod postea recipit de mense maio quaeritur quid de prius gestis ante receptionem hoc rumlet legista que not. in. l. iul. ff. qui satis. co. vbi distinctum inuenies inter actorem et reum et distinctionis ratione constat enim quod sine mandato reum ignorantem et quod plus est etiam inuitum defendere possumus. C. e. ti. exigendi. ff. de sol. l. solutione. et de hoc ff. de neg. ge. liberto. §. fi. vbi no. id fieri posse etiam tutore inuito et facit. ff. eo. ti. no solum et quod ibi not. sed thema quoniam non proponit in defensore. sed in eo qui vt procurator fuit in causa cum fieret in priori casu vt est sed ignorabat: vt in secundo et sic non poterat litem agere vt in p. decre. is q. et facit cle. eo.

a 16 ¶ † Sed pone capitulum appellatus contra prouisionem Titio factam. in causa autem huius appella. procu. capituli obijciens crimina contra Titium repellitur: quia non habebat mandatum crimina vel defectus obijciendi: demum obtinet in causa huiusmodi postea in causa appellationis producit procura. mandatum cuius data precedit diem late pro. T. sententie. in quo sic continetur. Constituimus te ad causam appellationis que vertitur inter nos et T. et tibi damus potestatem obijciendi crimina et defectus: nunc queritur an procurator illud debeat admitti: et alias esset sufficiens in data. an procur. possit opponere crimina que in prima causa proposuit: sed fuit repulsus quia non habebat mandatum. Ad primum. respon. quod non admittetur: quia non videtur constitutus ad hanc causam. sed ad eam que tempore date instrumenti procurationis pendebat propter verbum presentis temporis. scilicet que vertitur et c. que est ibi. et sic fuit in consistorio determinatum per d. cle. papam. iiij. data enim in talibus consideratur: extra de rescrip. ea te. cum suis concor. Ad secundum dico quod si mandatum sit aliis sufficiens potest tunc proponere crimina in prima causa posita: licet tunc pretextu mandati quod non habuit non fuerint admissa: nec ob. quod terminus ad proponendum quicquid vellet in prima causa datus. est quedam interlocutoria que videtur transisse in rem iudi. ff. de arbi. qualem: quia illud verum est quod preiudicat in prima causa non in causa appellationis in qua potest non oppositum opponi. et non probatum probari secundum Gar. et Gof. ar. extra. de testi. fraternitatis ff. de ap. scio. C. eo. eos. §. si quis aut. et de tem. ap. per hanc. Preterea non fuerunt tunc illa repulsa tanquam impertinentia vel sufficientia. sed propter defectum mandati: et ideo pro non propositis habentur hec sol. probatur. ff. de ap. l. et. Respon. j. et §. j. et fi. et. l. ij. et. iij. ff. quando ap. sit. l. j. post princip. C. de iureiu. generaliter. §. sinautem: et in his que not. j. de excep. §. dicto. ver. sed quid si in principali. 17 ¶ † Quid si appellans et appellatus venerunt in termino predicte constitutionis statuimus per se vel per procuratorem: procura. tamen non habuerit tunc speciale mandatum ad dicendum contra personam postea. facta commissione super quibusdam articulis iura partium et formam tangentibus: et attestationibus ad curiam remissis comparet procura. cum speciali mandato ad dandum contra personam. Queritur an sit admittendus contra personam respon. non: nam tunc valet terminus illius constitutionis quantum terminus ad proponendas excep. prefixus post quem non admittitur quis sine sacramento. extra de excep. pastoralis. et sic determinauit dominus Inno. Ber. compo. tamen tenet contra: quia peremptoria exceptio omissa in princi. potest opponi vsque ad sententiam. C. sen. re. non pos. peremptorias: nec terminus predicte constitutionis prefigitur ad exceptiones proponendas: sed vt eo elapso possit procedi alterius partis absentia non obstante. prius dictum mihi videtur probabilius non ea ratione: quam ponit Inno. sed quia constat quod ante commissionem super articulis factam processerat terminus ad dandum articulos seu exceptiones proponendas prefixus: qui quidem terminus vim habet interlocutorie: vt predictum est: que quo ad hanc instantiam transiuit in rem iudi. non enim restat nisi quod publicatis attestationibus sententia feratur arg. extra de testi. ad hec. §. ceterum quem. §. quidam non habentem: et de elec. dudum. j. versus finem. certo namque certius est enim sic sepe obtinui quod post terminum datum ad dandum articulos non admittitur quis ad dandum contra personam ratione procur. post terminum ipsum dati. 18 ¶ † Sed quid si procuratorium ad dicendum contra personam non fuit ante ipsum terminum a procura. receptum: licet factum esset: ipse tamen procura. j. ipsum terminum dederat articulos contra personam tamen non debet admitti: quia non dedit eos in termino qui potestatem haberet dandi. licet enim procuratio ante ipsum terminum fuisset concepta procura. tamen non habuit dandi potestatem nisi ex quo eam recepit et approbauit. extra de ap. super eo. ff. de of. procon. obseruare. in fi. b ¶ Sed quid si receptum erat priusque terminus assignaretur vel quando articuli darentur: sed nondum fuerat in iudicio exhibitum: quia illud habebat in archa: nec recordabatur. respondeo tunc admittetur: quia dati sunt per eum qui potestatem dandi habet: et sic papa cum fratribus determinauit: et ego de eius mandato. verumtamen si datus fuisset sibi terminus specialiter ad illud exhi. nec exhibuisset credo quod tunc non admitteretur obstante

ti. c. j. et l. ij. ff. e. ti. et faciunt no. ij. q. v. quanto. et de de. exc. mi. aplice. item quod scripsi in regula quod ob gratiam l. quoniam ne quicquid dicatur via tuta est quod constituens expresse ratificet prius gesta ante constitutionem. et post quod certum eum posse. ff. de iudi. l. et de re. iur. ratihabitionem. li. vj. nec ex sola constitutione dici potest ratihabitio eius quod ignorabat. nec intendebat. ff. de trans. act. quicum tutoribus facit cle. de sen. ex. si summus.

ADDE his vltimis verbis quod voluerunt. d. de rota conclusione. cccclxiij. s. quod si procur. habens potestatem substituendi alium sciuit titium aliquid agere tanquam substitutus ab eo si postea eum substituat videtur ratificasse prio gesta per eum et idem vult an. de bu. in. c. ex parte decani. extra de rescrip. quod al. le. in ar. l. sepe. de re iudi. sed melius probatur secundum alex. in. d. l. julianus. et ad dicta Jo. vi de Ol. consil. ccccxix. et quod consuluit bartol: consilio. xxvj. incipiente ex facti proponatur.

a ¶ Cum eo ob illo q̄ sciebat illū militē: als post conte stationē opponet ſm Guid.de suz.in p̄.l.ita demū allegat.ff.de trāsa.l.fi.de cōtr.tu.l.in cōfirmādo facit de elec.vtilli li.vj.dicit ēt ibi qd̄ si priuat⁹ post cōstitutionē militet obstabit exceptio.ar.ff.eo.tit.fili⁹ in fi.et.l. post litē.i fi.

gu.cccv.incip.milites vbi q̄ sicut milites nō pn̄t donare suis aut alijs cōcubinis ita nec cleric⁹ qr est miles celestis militie vide tamē Pe.de ancha.cōsi.ccxlvij.in cip.dubium facit vbi qd̄ lz inter personas ꝓhibitas simplex donatio non sit valida:tamē donatio ob causam non reprobatur et tales persone donarēt propter merita cū ipsia meritis constaret aliter q̄̄.per assertionem donantis valeret donatio secundū eūz qui ita consuluit ꝓ concubina cuiusdaz sacerdotis Hen. Ferrandat.

b ¶ Prope fi.⁊ habet ꝯ sen. ex.si iudex libro.vj. vers. iustum est.

c ¶ Utebant. expone ista vt dixi de cē sib⁹cū instā tia. sup .iij. glo.

d ¶.l.j.hodie allegat solū ꝯ mil.veste.

e ¶ Pe.vbi ꝯ his no.

f ¶ Uidetur idē hosti.vt scripsi ꝯ sen. ex.cū deside res.in p̄nci. vber.de bona.dicit hoc sub dubio forte in sua sub.iiij.l p̄n de hoc Jac. de are.⁊ Cy. ponit in.l.j. C.de iuris ⁊ fac.igno .in vj.q̄ōne.

ADDE qd̄ milites nisi ꝑpis possint esse ꝓcuratores ang.⁊ Gui.de cu.l l.filiusfamilias.§.veterani.ff.e.Jo an.fa.inst.ꝯ excep.§.fi.ꝑ bal.in.l.milites.ff.ex q̄. ca.ma. sali.l l.q̄ ꝓhi.C.q̄ accu.nō pn̄t Innoc.in.c. raynald⁹.ꝯ testa.bal.voluit cōsi.cc xxxvj.lib.iij. q̄ ēt possint donare concubinis.

ADD Jtio.

* Adde Guido.pape sin

te,sibi termino ipso.extra de iniute.
19 testi.auditis.⁊.c.coraz.¶ † Sed quid si non fuerit assignatus termin⁹ specialiter ad exhibē.illud.sed ad exhibendū mandatū ad cām.dico qd̄ talis termin⁹ nō vindicabit:q̄tuis tūc nō exhibuerit mandatū ad crimina ꝓponenda q̄n possit crimina ꝓponere:⁊ illud adhuc exhibere: qr hic diuersa sunt:⁊ sicut obtinuit .q̄dam tn̄ ꝯdicere voluerūt.qr odia restringenda sunt:ꝯ pe.di.j.pene:⁊ qr vna actione electa nō pōt quis ad aliaz redire ff.de tributo.qd̄ in heredē.§.eligere: sic iste eligēdo ꝓcedere cum mādato ad cām nō pōt ad illud redire de criminibus.sed prius dictū verius est. ar.extra de collu.crimina.xxiiij.q.iij.
20 ecce.¶ Jtez excipit ꝯ procura.qd̄ est cā status iniqua nō interuenit ꝓcur. nisi vbi quis est in possessione libertatis:tunc nisi trahatur de possessiōe ingenuitatis l seruitutē pōt cōstituere ꝓcu.si vero de possessione seruitutis ꝓclamat in ingenuitatē tūc non constituit:vt.ij.q.vj.si qn̄.C.de as.tol. l.j.in prin.liiij.di.frequēs.sed nec in primo casu cōstituit indistincte.vt.ff. e.seruū.§.cū vero:dic vt ibi.refert an tē an dicat seru⁹ illius vel alteri⁹ vt distinguit.C.de or.cog.si stat⁹:⁊.l.j.ꝯ. itē.qd̄ est seruus.¶ Jtē q̄ est ꝓcur.ꝯ ecclīam cū qua bn̄ficiū hz .extra de postu.c.fi.¶ Jtez accusatio criminis pendet ꝯ eū.C.de ꝓcu.reum.C.lib.x. de reis postula.l.vnica.iij.q.xj. negāda extra de testi.c.fi.de accu.oīpotēs
21 ⁊.c.cum.P.¶ † Jtem q̄ et miles.C.ꝯ cōdictio.ob causam da.si militē.⁊.C.ꝯ ꝓcura.militē:⁊.l.q̄ stipendia. ⁊.l.ita demū.⁊.ff.eo.neq̄z.nisi sit in rem suā factus vel nisi iam sit lis cōtest.cum eo a:vel nisi in cā sui numeri.ff.eo.filiusfa.§.veterani:⁊ in p̄dicta.l qui stipēdia.p̄missa itellige de militāte secus in veterano.ff.eo.filiusfa.§.veterani.⁊ iō hec exceptio non videt efficax:hodie:sed olim qn̄ salaria de publico dabant:vt in p̄.cōor.⁊.C.loc.milites.⁊ qn̄ stigma seu nota publica in eorū brachijs infigebat:vt.C.li.xj.de fabricen.l.stigmata sicut signū imperialis nois infigebat custodib⁹aque duct⁹: vt.C.de libro de aquedu.l. pe. ꝑpe fi. b⁊ qn̄ expeditionis tpe buccellato:ac pane ⁊ aceto ⁊ lardo ac carnibus veruecinis vtebant c secundum doctrinam legis .C.li.xij.de erogatione mili.anno.l.j.⁊ quando in septembri aprili de nouo induebantur.C. lib.eo.de mili.veste.cano.l.j. d⁊ quādo iurabant qd̄ pro republica:mortē non euitarent.ff.qui.ex ca.ma.l. penul e.ff.de his qui no.infa.l.ij.sed q̄c quid pro ea vtiliter imperaret obtēperarent:vt.xxiij.q.j.summa.⁊ quando in numero ponebant:⁊ scribebātur.ff.de testa.mili.ex ea.⁊ quādo nō negotiabantur.C.lib.xij. negotiatores.ne mili.l.j.⁊ quando examinabātur.vt.C.lib.eo.qui mili.non pos.l.j. illi eñ erant quibus iura priuilegia huiusmodi cōcedebāt. Quidā tamē dicunt etiam hodie cōpetere cum cingantur ense: vt olim.ff.de testa.mili. gliusfami.⁊ inducūt.ff.eo.l.j. ⁊ fi.qd̄ mihi nō videt f.⁊ iunge qd̄ not.ꝯ .in ti.de accusatore.versi.item excipitur qd̄ est miles. ¶ Jtem q̄ est constitutus in iudicio ante lit.cōtest. a tutore vel curatore.C.de ꝓcura.neq̄z ad negotia tamē omni tēpore possunt cōstituere.ff.man.si procuratorem §.si
22 tutores.¶ † Quid ergo si cōstitutus ad impetrādū decretū iudicis super venditione rei minoris faciēda ⁊ ad faciendū sibi fidem qd̄ necessario res est vendēda ⁊ vr qd̄ vz cōstitutio ⁊ impetratio ⁊ decreti interpositio .et rei venditio subsecuta:nā hoc est quoddam negotiū.arg.contra qr facere fidem iudici ⁊ ꝓbare qd̄ sit casus l quo pōt fieri venditio est quoddam iudicium.ideo in hoc dubio consulo eis qd̄ ipsimet impetrent ⁊ iudici fidem faciant. g ¶ Sed quid si solū per libellum fuit iudici suggestū qd̄ iusta erat causa venditionis : ⁊ verum erat: iudex vero nulla alia inquisitione facta statim interposuit decretū.dicūt quidam qd̄ lz:lz minus bene fecerit. arg.ff.de reb⁹.eo.qui sub tut. vel cu.sunt si pupillorū.multa eñ fieri non debent:⁊ tñ facta tenent:vt.ff.quando ap.sit.l.j.§.biduuz que est.ij.q.vj. arg.cōtra.ff.de transac.cū hi.§.si pretor.ff.de testa.tu.in testamento.ff.de rebus eo .q̄ sub tu.vel cu.sunt q̄uis. Et no.q̄ iudex volens decretū interponere de multis habet inquirere:vt
23 e.ti.magis.§.ne passiz.⁊.§.se.¶ † Jtē excipit qd̄ est cōstitut⁹ a ꝓcura.ad litem qd̄ fieri non pōt nisi post litē cōtest.constituatur ab eo qui generale mandatum habuerit ad totam cām C.de procu.qd̄ quis.et.l.neq̄z in fi.et l.procuratoribus .⁊.l.se.⁊ nisi esset in rem suaz datus:vt.C. de dona.ille h.

g ¶ Faciūt.vide.j.de cessi.actio.§.j.vl. sed nūquid. minori

h ¶ Jnn.et.C. tit.c.j.§.j.li. vj.vbi ponitur alius casus de quo infra.iiij.fig ficulo.

idas. an tale pcuratoriu valeat vide. j.§. me. ṽ. quid si sit constitutus. al.in.l.si pcuratoré.§.j.ff.má. in reporta efert Cy.z.ibi in addi.dicere qd sup exce- testatur z idē tenuisse Ricar.de saly.z hoc

vel ad negotia.ff.de pcur.si procuratorem.§.j.z.l. ad legatum de hoc fm papam: extra vt lit.nō contest.c.j.z iū ge hic qd no.j.ver.sed quid si pcurat cōsti.z.j.§.ratione aūt ver.quid si cōsti. ¶ Quid si constitutus est ad exce a ptiones proponendas[a]. dicit Uber. quod poterit alium substituere cū in eis lit.contest.z iuretur.de calum. vt C.de iur.ca.l.j.z no.extra de off. dele. 24 prudenti.§.sextam. ¶ † Quid si pcurator intercessit post lit.conte.dic qd non potest alium substituere q2 non est factus dñs litis quod est necesse: b vt.ff.de app.ab executore.§.fi.[b] Procurator aūt victus in causa potest facere alium pcuratorem ad appellandum vt ibi.z.j.z etiam ipse idem potest si velit appellare: vt extra de pcura.nō iniuste: sed inuitus nō tenetur prosequi licet teneatur dño nuntiare c vt ibi. volens tñ potest per se.[c] vt no. C.quoz ap.non re. nulli et iunge qd no.j.de ap.§.j. ¶ Sed pone pcur. rei appellans nō vult appellationem psequi: sed vocatus per iudicem appellationis cū sit forte in curia romana. dicit qd vult hoc dño vltra mare vel in frisia absenti denūtiare: vt in pre. c.nō iniuste. dic quod nō est audiendus. debuit enim mittere dñs sufficienter ad causam: vñ appellatus poterit petere ɔfirmationem sententie. ar.C.de ap.in offerendis.ver.vt tñ: et ij.q.vj.et qui z sic obtinuit. vtrū autē ille cogendus sit psequi: dic fm do. 25 m. vt in p̄.c.non iniuste. ¶ † Sed qd si procur. constitutus est a dño sic vt possit alium substituere qd fieri pōt. ar.ff.de serui.ru.predi.cū essent.§.j.et ff.qd cuiusq3 vniuer. Itē eoz.§.si decuriones. nūquid poterit hoc ante li d tem conte.facere[d]: videtur quod sic. nam constitutio pcuratoris est quoddam negotiū z potius est facti q̄ iuris z per alium explicari potest.ff.de cur.fur.consilio.§.fi.etiam ante litez contest.ff.man.si pcuratorem.§.j.ad hoc etiam facit pre.§.si decuriones: z ff.de re.du.quidaz: z.ff.de manu.test. pater.z.ff.qui petant tu. vel cu.l.j.§. fi.z no.in pred.l.cum essent in fi.z hic e admittitur vber.[e] z curia[f] sic tenet et f bene gratia litium dirimendarū. Alber.pap.cōtra.C.eo.neq3.z.l. diquis: et ber.vt no.extra de rescrip.ex parte g iiij.[g] ne fiat fraus legi.in p̄dictis.z p eo facit diffinitio pcura.vbi dicit mā h dato dñi zc.[h] ff.de pcur.l.j.in prin.et

ɔte.tñ id nō poterit: nō ob. q illa vba debent aliquid opari q2 vt dicit qñq3 sec⁹ sup quo vide q dixi de maio.z obe.solite super glo.q quandoq3.
ADDITIO. Adde videndū Lud.ro.sing.cxxj.inci. vltimo tu scis vbi an pcurator q nō hz in mādato ptātē substituēdi possit aliū. ɔte.substituere sit cā puisiōis releuādi pcuratorez. Et adde q substituit⁹ vt cōstitut⁹ ab alio q habuit mādatū spālē a dño censet ab eodē dño ɔstitutus z iō post li.ɔtest. pōt aliū substituere vt per do. de rota decis. cxlvj. inci. substitut⁹ in nouis. Henri. Ferran.

procura.nō est dñs litis ante litez cōtest.C.eo.nulla.z.l.pcuratoribus: et q2 certus debet esse dño constituenti si.eo.l.ij.z.ff.de testa.tu.l.tutor incertus: vnde ad euadendas hmōi oppositiones ponimus verba illa in pcuratorio z eum vel eos ex nūc ipse con i stituit zc.j.§. vt autē. versicu. porro.[i] 26 ¶ † Sed nūquid talis substituere tenetur alium suis expensis z si non fecit an imputatur dño vel etiam sibi: de hoc no. Inno.iiij.extra vt lit. non conte.c.j.in fi. Et scias q procur. substituens alium post litez conte. dicet sic facio talem procuratorem in tali causa in qua pcur.eram. C.qui accu. non pos.l.j. ¶ Et nunquid substitutus satisdabit dñm,rem ratā habiturum an vero pcur.dicit alber.[k] satis k esse si satisdet procur.rem ra.ha.nam factus est dñs litis per lit.cōte. et preiudicat dño qd fit per talem[l]. ¶ Sed l pone qd procur. habens potestatem substituendi te substituat: nunquid ipse te poterit reuocare cum voluerit respondeo nō.ar.extra de offi. deleg. venerabili nisi haberet potestatez reuocādi: z sic curia seruat.[m] ¶ † Sed m 27 nunquid defensor qui cauit de iudi. sol. potest constituere procur. ante litem conte. videtur qd non.q2 procu. non cōstituitur nisi a dño.ff.de pcur. l.j.sed iste nō est dñs cum cōmodum nō spectet ad eū.ij.q.vj.biduum.ver. palam. Item hodie nō efficitur principalis inuito actore q2 nouatio non fit nisi vtroq3 volente: vt.ff. de noua. et de leg.stichum.§.fi.C.eo.l.fi.z ideo si fideiussor veteri principali actione cōueniatur reus iurabit de calūnia. vt no.ff.de pcura.non solum.§.sed interdum z.C.de iura.ca.l.ij.§.si autez. Preterea si pcu.vel tutor non potest ante lit.cōtesta. substituere vt p̄dixi. multominus defensor.arg.contra q2 quilibet potest cōstituere: qui non phibetur.ff.eo.inuitus.§.cū queritur: 28 iste aūt non phibetur. ¶ † Preterea ratio quare pcura.post lit.conte.potest substituere est q2 est dñs litis ergo eadem rōne poterit defensor quia est dñs litis post satisdationem.ff. e. Titius. Item iste litem facit suam adeo vt ex causa iudicati conueniri possit z sententia contra eum mādabitur executioni: vt.ff. de re iudi.si se non obtulit.ff.de mino.l.eū qui ex.et ff. de procura. si procura.meus in fine.z.l.plautius in fi.ergo vt dominus

i ¶ Uer. porro iprobant aliq hoc ɔsiliū vt ibi dicam.

k ¶ Alb.z Simon. Uinc. C.e.ti.l. nullam.

l ¶ Talē q si substituit ex vi spālis mandati satisdabit dño vt scripsi de pcu.is q li. vj.l.j.gl. rōnē ibi vide.

m ¶ Seruat. z sic ē terminatū.e.ti.is q.j.rñ.ii. vj.

a ¶ Cum eo ab illo q̄ sciebat illū militē: alr̄s post conte stationē opponet ſm Guid.de suz.in p̄.l.ita demū al legat.ff.de trāsa.l.fi.de ꝯstr.tu.l.in cōfirmādo facit de elec.nulli li.vj.dicit ēt ibi qḋ si priuat⁹ post ꝯstitutio nē militet obstabit exceptio.ar.ff.eo.tit.filiꝰ in fi.et.l. post litē.i fi.

b ¶ Prope fi.ꝛ habet ꝺ sen. ex.si iudex li bro.vj. versi. iustum est.

c ¶ Utebant. expone ista vt dixi de cē sibꝰcū instā tia. sup .iij. glo.

d ¶.l.j.hodie allegat solū ꝺ mil.veste.

e ¶ Pe.vbi ꝺ his no.

f ¶ Uidetur: idē hosti.vt scripsi ꝺ sen. ex.cū deside res.in p̄nci. vber.de bo na.dicit hoc sub dubio forte in sua rub.iiij.l p̄n de hoc Jac. de are.ꝛ Cy. ponit in.l.j. C.de iuris ꝛ fac.igno .in vj.qōne.

ADDE qḋ milites nisi ꝑpis possint esse ꝓcura tores ang.ꝛ Gui.de cu.l l.filiusfami lias.§.vete rani.ff.ꝛ Jo an.fa.inst.ꝺ excep.§.fi.ꝑ bal.in.l.mi lites.ff.ex q. ca.ma. sali.i l.q ꝓhi.C.q accu.nō p̄nt Innoc.in.c. raynaldꝰ.ꝺ testa.bal.vo luit cōsil.co xxxvj.lib.iij. q ēt possint donare con cubinis.

ADD Jtio. ✱ Adde Gui do.pape su

te,sibi termino ipso.extra de in inte: 19 testi.auditis.ꝛ.c.coꝛā. ¶ † Sed quid si non fuerit assignatus terminꝰ spe cialiter ad exhibē.illud.sed ad exhi bendū mandatū ad cām.dico qḋ ta lis terminꝰ nō p̄iudicabit:q̄uis tūc nō exhibuerit mandatū ad crimina ꝓponenda q̄n possit crimina ꝓpone re:ꝛ illud adhuc exhibere: qꝛ hic di uersa sunt:ꝛ sicut obtinuit .q̄dam tn̄ ꝯdicere voluerūt.qꝛ odia restringen da sunt:ꝺ pe.di.j.pene:ꝛ qꝛ vna actio ne electa nō pōt quis ad aliā redire ff.de tributo.qḋ in heredē.§. eligere: sic iste eligēdo ꝓcedere cum mādato ad cām nō pōt ad illud redire de cri minibus.sed prius dictū verius est. ar.extra de collu.crimina.xxiiij.q.iij. 20 ecce. ¶ Jtē excipit ꝯ procura.qḋ est cā status in qua nō interuenit ꝓcur. nisi vbi quis est in possessione liber tatis:tunc nisi trahatur de possessiōe ingenuitatis i seruitutē pōt ꝯstitue re ꝓcu.si vero de possessione seruitu tis ꝓclamat in ingenuitatē tūc non constituit:vt.ij.q.vj.si q̄s.C.de as.tol. l.j.in prin.liiij.di.frequēs.sed nec in primo casu cōstituit indistincte.vt.ff. e.seruū.§.cū vero:dic vt ibi.refert an tē an dicat̄ seruꝰ illius vel alteriꝰ vt distinguit̄.C.de or.cog.si statꝰ:ꝛ.l.ꝯ. itē qḋ est seruus. ¶ Jtē q est ꝓcur.ꝯ ecclīam cū qua b̄n̄ficiū h̄z .extra de postu.c.fi. ¶ Jtē accusatio criminis pendet ꝯ eū.C.de ꝓcu.reum.C.lib.x. de reis postula.l.vnica.iij.q.xj. negā da extra de testi.c.fi.de accu.oīpotēs 21 ꝛ.c.cum.P. ¶ † Jtem q et miles.C.ꝺ ꝯdictio.ob causam da.si militē.ꝛ.C.ꝺ ꝓcura.militē:ꝛ.l.q stipendia. ꝛ.l.ita demū.ꝛ.ff.eo.neq̄.nisi sit in rem suā factus vel nisi iam sit lis cōtest.cum eo[a]:vel nisi in cā sui numeri.ff.eo.fi liusfa.§.veterani:ꝛ in p̄dicta.l.qui sti pēdia.p̄missa itellige de militāte se cus in veterano.ff.eo.filiusfa.§.vete rani.ꝛ iō hec exceptio non videt̄ effi cax:hodie:sed olim q̄n salaria de pu blico dabant̄:vt in p̄.ꝯcoꝛ.ꝛ.C.loc.mi lites.ꝛ q̄n stigma seu nota publica in eoꝝ brachijs infigebat̄:vt.C.li.xj.de fabricen.l.stigmata.sicut signū impe rialis nois infigebat̄ custodibꝰ aque ductꝰ: vt.C.de libro de aquedu.l. pe. b ꝑp̄ fi.[b]ꝛ q̄n expeditionis tpe buccel c latoꝛ ac pane ꝛ aceto ꝛ lardo ac carni bus veruecinis vtebant̄[c] secundum doctrinam legis .C.li.xij.de erogatio ne mili.anno.l.j.ꝛ quando in septem

gu.ccxcv.incip.milites vbi q sicut milites nō p̄nt do nare suis aut alijs ꝯcubinis ita nec clericꝰ qꝛ est miles celestis militie vide tamē Pe.de ancha.ꝯsi.ccxlvij.in cip.dubium facit vbi qḋ lꝫ inter personas ꝓhibitas simplex donatio non sit valida:tamē donatio ob cau sam non re probatur et tales perso ne donarēt propter me rita ꝛ ꝺ ipsis meritis con staret aliter q̄.per asser tionem do nantis vale ret donatio secundū eū qui ita con suluit ꝑ con cubina cu iusdā sacer dotis Hen. Ferrandat.

bꝛ apzili de nouo induebantur.C. d lib.eo.de mili.veste.cano.l.j.[d]ꝛ quā do iurabant qḋ pro republica:mortē non euitarent.ff.qui.ex ca.ma.l. pe e nul[e].ff.de his qui no.infa.l.ij.sed q̄c quid pro ea vtiliter imperaret̄ obtē perarent:vt.xxiij.q.j.summa.ꝛ quan do in numero ponebant̄:ꝛ scribebā tur.ff.de testa.mili.ex ea.ꝛ quādo nō negotiabantur.C.lib.xij. negotiato res.ne mili.l.j.ꝛ quando examinabā tur.vt.C.lib.eo.qui mili.non pos.l.j. illi enī erant quibus iura priuilegia huiusmodi cōcedebāt. Quidā tamē dicunt etiam hodie cōpetere cum cin gantur ense: vt olim.ff.de testa.mili. f filiusfami.ꝛ inducūt.ff.eo.l.j. ꝛ fi.qḋ mihi nō videt̄[f].ꝛ iunge qḋ not.ꝺ .in ti.de accusatoꝛe.versi.item excipitur qḋ est miles. ¶ Jtem q est constitu tus in iudicio ante lit.ꝯtest. a tutoꝛe vel curatoꝛe.C.de ꝓcura.neq̄ ad ne gotia tamē omni tēpoꝛe possunt cō stituere.ff.man.si procuratoꝛem.§.si 22 tutores. ¶ † Quid ergo si cōstitutus ad impetrādū decretū iudicis super venditione rei minoris faciēda ꝛ ad faciendū sibi fidem qḋ necessario res est vendēda ꝛ vr̄ qḋ vꝫ ꝯstitutio ꝛ im petratio ꝛ decreti interpositio .ac rei venditio subsecuta:nā hoc est quod dam negotiū.arg.contra qꝛ facere fi dem iudici ꝛ ꝓbare qḋ sit casus i quo pōt fieri venditio est quoddam iudi cium.ideo in hoc dubio consulo eis qḋ ipsimet impetrent ꝛ iudici fidem g faciant.[g] ¶ Sed quid si solū per libel lū fuit iudici suggestū qḋ iusta erat causa venditionis : ꝛ verum erat: iu dex vero nulla alia inquisitione fa cta statim interposuit decretū.dicūt quidam qḋ tꝫ:lꝫ minus bene fecerit. arg.ff.de rebꝰ.eo.qui sub tut. vel cu. sunt si pupilloꝝ.multa enī fieri non debent:ꝛ tn̄ facta tenent:vt.ff.quan do ap.sit.l.j.§.biduū que est.ij.q.vj. arg.cōtra.ff.de transac.cū hi.§.si pre toꝛ.ff.de testa.tu.in testamento.ff.de rebus eo.q sub tu.vel cu.sunt q̄uis. Et no.q̄ iudex volens decretū inter ponere de multis habet inquirere:vt 23 e.ti.magis.§.ne passiꝫ.ꝛ.§.se. ¶ † Jtē excipit qḋ est cōstitutꝰ a ꝓcura.ad li tem qḋ fieri non pōt nisi post litē cō test.confirmatur ab eo qui generale mandatum habuerit ad totam cām C.de procu.qḋ quis.et.l.neq̄ in fi.et l.procuratoribus.ꝛ.l.se.ꝛ nisi esset in h rem suā data:vt.C.de dona.illa vꝫ.

g ¶ Faciūt.vi de.j.de cessi. actio.§.j.vi. sed nūquid minoꝝ

h ¶ Jnn.et.c. tit.c.j.§.j.li. vj.vbi poni tur alius ca sus de quo infra.iiij.ꝺ sic ꝑsiculo.

cõte.tñ id nõ poterit:nõ ob. ꝙ illa ṽba debent aliquid opari qz vt dicit gl. quãqz sec⁹ sup quo vide ꝙ dixi de maio.ꝛ obe.solite super glo.ꝙ quandoqz.

ADDITIO. Adde videndũ Lud.ro.sing.cxxi.inci. vltimo tu scis vbi an pcurator q̃ nõ hꝫ in mãdato ptãtẽ substituẽdi possit aliũ substituere sit clausula puisiõis relevãdi pcuratorez. Et adde ꝙ substitut⁹ vt cõstitut⁹ ab alio q̃ habuit mãdatũ spãle a dño censet ab eodẽ dño cõstitutus ꝛ iõ post li. cõtest. põt aliũ substituere vt per do. de rota decis. cxlvj. inci. substitut⁹ in nouis. Henri. Ferran.

procura.nõ est dñs litis ante litez cõtest.C.eo.nulla.ꝛ.l.pcuratoribus: et qz certus debet esse dño constituenti ff.eo.l.ij.ꝛ.ff.de testa.tu.l.tutor incertus:vnde ad euadendas hmõi oppositiones ponimus verba illa in pcuratorio ꝛ eum vel eos ex nũc ipse constituit ꝛc.j.§. vt autẽ. versicu. porro.[i]

26 ¶ † Sed nũquid talis substituere tenetur alium suis expensis ꝛ si non fecit an imputatur dño vel etiam sibi: de hoc no. Inno.iiij.extra vt lit. non conte.c.j.in fi. Et scias ꝙ procur. substituens alium post litez conte. dicet sic facio talem procuratorem in tali causa in qua pcur.eram.C.qui accu. non pos.l.j. ¶ Et nunquid substitutus satisdabit dño rem ratã habiturum an vero pcur.dicit alber.[k] satis esse si satisdet procur.rem ra.ha.nam factus est dñs litis per lit.cõte. et preiudicat dño qđ fit per talem[l]. ¶ Sed pone qđ procur. habens potestatem substituendi te substituat: nunquid ipse te poterit reuocare cum voluerit respondeo nõ.ar.extra de offi. deleg. venerabili nisi haberet potestatez reuocãdi:ꝛ sic curia seruat.[m] ¶ † Sed

27 nunquid defensor qui cauit de iudi. sol. potest constituere procur. ante litem conte.videtur qđ non.qz procu. non cõstituitur nisi a dño.ff.de pcur. l.j.sed iste nõ est dñs cum cõmodum nõ spectet ad eũ.ij.q.vj.biduum.ver. palam.Item hodie nõ efficitur principalis inuito actore qz nouatio non fit nisi vtroqz volente:vt.ff. de noua. et de leg.stichum.§.fi.C.eo.l.fi.ꝛ ideo si fideiussor veteri principali actione cõueniatur reus iurabit de calũnia. vt no.ff.de pcura.non solum.§.sed interdum ꝛ.C.de iura.ca.l.ij.§.si autez. Preterea si pcu.vel tutor non potest ante lit.cõtesta. substituere vt pdixi. multominus defensor.arg.contra qz quilibet potest cõstituere:qui non phibetur.ff.eo.inuitus.§.cũ queritur: iste aũt non phibetur. ¶ † Preterea

28 ratio quare pcura.post lit.conte.potest substituere est qz est dñs litis ergo eadem rõne poterit defensor quia est dñs litis post satisdationem.ff. e. Titius. Item iste litem facit suam adeo vt ex causa iudicati conueniri possit ꝛ sententia contra eum mãdabitur executioni:vt.ff. de re iudi.si se non obtulit.ff.de mino.l.eũ qui ex.et ff. de procura. si procura.meus in fine.ꝛ.l.plautius in fi.ergo vt dominus

[i] ¶ Ver. porro ĩprobant aliq̃ hoc cõsiliũ vt ibi dicam.

[k] ¶ Alb.ꝛ Simon. Vinc. C.e.ti.l. nullam.

[l] ¶ Talẽ ẽ si substituit ex vi spãlis mandati satisdabit dño vt scripsi de pcu.is q̃ li. vj.l.j.gl. rõnẽ ibi vide.

[m] ¶ Seruat. ꝛ sic ẽ terminatũ.e.ti.is q̃.j.rñ.li. vj.

potest cōstituere. Item quia fact⁹ est principalis nā solutionem vel iudiciū ꝛc.[a] ff. de solu. solutionem: ꝛ etiā iurat de calū. tanq̄ dn̄s s̄m Placen. vltimo. ff. de pcur. nō solum. Item reo latitante fideiussores constituit procura. ff. eodem. licet. §. reo. ergo multo fortius defensor qui si ex cautione iudicatū soluerit non habet ɔtra quē experiatur. vt in p̄. l. si pcur. in fi. ꝛ ff. de re indi. si se. nō ob. in prin. sed fideiussores sic. s. aduersus reum actione mādati. ff. iud. sol. iam tn̄. §. qd̄ si hoc: et in pre. l. titius in fi. Itē qꝛ spectat ad eū cause periculum potest ɔstituere vt alias in fideiussorē vt in pre. l. iā tn̄. §. si tn̄ pro hac parte fuit sententia tum licet multi sapientes cōtrarium tūc sentirēt[b]. nec obstat scd̄m eos qd̄ est loco dn̄i. nam tutor ꝛ pcura. sunt loco dn̄i vt. ff. p emptore qui fundū. §. si tutor. ꝛ ff. de fur. interdū. §. qui tutelam ꝛ tn̄ non faciunt procur. ante lit. conte. vt. j. §. proxi. versi. item q fuit. 29 ¶ † Item excipitur qd̄ lꝫ habeat mandatum ad agendum vel lꝫ de rato cauerit: nō tn̄ hꝫ ad defendendum qd̄ tn̄ est necesse vel qd̄ non defendit. extra de pcura. accedens. ff. e. mutus. §. pena. ꝛ l. sꝫ ꝛ he. §. p̄ter. vbi de hoc eo. actionem ꝛ l. eum qui. C. de satisdando. l. vnica. immo cōdemnabitur ad expensas. arg. extra eo. cōstitutus debet eni defendere noīe oim actionum tpe constitutionis cōpetentiū contra agentem[c]: nō que postea cōpetere ceperunt. ff. e. omniū. ff. de ne. gest. nā ꝛ seruus. ff. de dam. infec. l. dāni infecti. §. si is qui. ff. de arb. de his et hoc in pcura. simplici si vero sit in rem suā distingue: an sit ex causa lucratiua ꝛ tūc tenetur defendere: an ex causa necessitatis ꝛ tūc non tenet defendere. ff. de pcura. seruum. §. fi. ꝛ l. si quis: ꝛ l. pater. ff. de reg. iur. ex qua persona nō est aūt vis vtrum dicatur ad defendendum vel respondendū qd̄ idem est vt in pre. c. accedens in fi. quia cōstitutus ad respondendū constitutus intelligitur ad defendendū vt in pre. l. seruum. 30 ¶ † Sed nūquid perpetuo stabit obligatus ad defendendum: ꝛ videtur qd̄ liberabitur ab obligatione si nō recōueniat reus vsq ad duos mēses ex quo fuerit dies statuta pcuratori agenti vt pro dn̄o respondeat: vt. C. de fideiussor. l. pen. C. de lit. cōtest. aut. libellum. C. de dila. qd̄ fieri que est. iij. q. iij. §. spaciū. vel dic qd̄ iudex statuet reo tp̄a ad reconueniendum procura. ff. de dā. infec. q bona. §. fin. ꝛ l. si finita extra de test. presentium de restitu. spolia. frequens. §. solet. lib. vj. secundum Vincen.[d] ¶ Sed nunquid procura. qui satisdedit cogitur defendere: de hoc infra de satisda. §. expedito. versiculo. sed queritur. ¶ Et not. quod actore inuito potest procurator dominū defendere nisi psona domini iustior sit quam persona procura. vt not. ff. de procura. si actor. ff. fami. hercisc. plane. et. ff. ex quibus cau. in pos. ea. hoc autem. §. finali. ꝛ lege secunda. §. finali. 31 ¶ † Sed pone quod mandatum est generale in quo sic dicitur. cōstituo te. procura. in omnibus causis quas habeo cum tali vel cū qualibet alia persona promittens ratū ꝛc. nec est ibi clausula ad agendum ꝛ defendendum dic quod vꝫ cū sit generale. nec ob. pre. decr. accedēs si bū

a ¶ Et cetera. p nobis accipiendo etiam inuiti ꝛ ignorantes liberari possumus.

b ¶ Sentirent. cū Alber. gal. de cōiuncta psona ver. iste ver. vlti. vbi est iste. ver. sed dic plenius.

c ¶ Contra agentē. dubitatur aūt an reus qui per pcu. actoris petit satisdari de dn̄o suo defendēdo quē vult reconuenire teneatur ꝓmere sup q eū recōuenire vult ꝛ vꝫ q nō: qꝛ ex p̄dictꝫ legib⁹ nulla eū ad hoc artat ergo nec nos eū artare debemus. ff. de pub. l. de p̄tio. Itē satisdare debēs sed dꝫ volūtatē illi⁹ cui satisd. tenet. ff. q satis. co. l. j. ad fi. ꝛ de v. obl. l. stipulationū alie. §. satis. vber. ꝑt. su p p̄. l. actiōē fert tenuisse ɔ. ꝛ idem ibi Gui. de suza. nā nil pl⁹ plꝫ legislatori quā claritas. iiij. di. erit āt ex de ɔsti. c. fi. i aut. d tes. l. persi. §. nos igr col. viij. facit. ff. d rei vē. si rē de no. ope. nun. de pupillo. §. qui nuntiat ꝛ forsan maliciose pponi: ut vt oneratus pcurator cogatur a lite desistere ꝛ si dicas etiā declarādo posset hoc euenire rn̄deo qd̄ tunc iudex puideret inspecta qualitate personarū ita qd̄ nō grauetur pcu. cautione superuacua. ff. vt in pos. le. l. hec stipulatio in fi. ꝛ obuiabit malitie: ex de rescrip. plerūq. ff. de rei ven. in fundo prima verba cessant s̄m op. que hꝫ qd̄ lꝫ pcur. actoris teneatur eū defendere si reus reconueniat cauere tn̄ defendendo nō tenetur cum nullo iure id caueatur cū igitur reus reconueniat tunc ille defendet ꝛ cauebit. de iudicato soluendo ꝛ sic prouisum est reo ꝛ s̄m hoc gl. j. in fi. decre. prime. eo. ti. gl. in pre. l. actionem. e. ti. C. ꝛ ff. eo. seruum. §. ait pretor. ꝛ l. sed ꝛ he. §. p̄tor. ꝛ multe alie que dicunt procuratorem actoris cauere debere de defendendo si reus non vult statim agere vel cum iura rei nō sunt prompta. alias si statim procedere vult satis est q defendat in p̄mo dicto non procedant. equitatem habet hoc dictum ꝛ satis placet a legibus satisfit que dicunt quod debet defendere ꝛ si aliqua dicit de cautione debet intelligi de cautione iudicatum solui quam prestat procurator rei et actoris reconuenti q reus censet et hoc placuit gl. l. l. sꝫ ꝛ he. §. d̄fendere l̄ pma gl. ff. eo. ꝛ facit qd̄ notat Hostien. in princip. eo. tit. §. ad qd̄ p̄. si p̄o certū ꝛ lex munus. §. pena nō loq̄t de nō cauēte. sꝫ de nō defendēte lꝫ vtrāq lecturam ponit glo. ꝛ placuit hoc Iac. de raue. ꝛ pet. qd̄ vide p Cy. l. p̄. l. actionē C. e. ti. plꝫ ēt Symoni Vicē. l. l. j. in fi. C. e. ti. ꝛ sup eadem l. ad declarationem sequētis versicul. dicit Gui. de suza. sequendo Hostien. ꝛ Vb. quod ante lit. contest. vel in contestatione reus conuenire tenebitur: alias non audietur quia cum infra illud tempus teneatur reconuenire dominum vt in autentic. et consequenter. C. de sententi. et interlocutori. ergo et ipsum qui eius vicem gerit. ff. eodem. minor. §. primo. nec est grauior conditio procuratoris quam domini preterquam in satisdando. ff. eodem titulo. sed ꝛ he. §. defendere. Joan. and.

ADDE quod glossa in dicta lege. sed et he. sequitur Guillel. Barto. Angel. ibi Ray. Francis. Jaco. butrica. Barto. Ange. Salyce. in dicta. l. actionem. et Paulus. de castro. ibi etiam. vbi dicunt quod iudex poterit taxare tempus infra quod reus debeat agere.

d ¶ Vincen. qui hoc not. in predi. decre. accedens in vltima glossa.

a ¶ Attendatur qd ibi nō dr alr factū nō valere: vt nō dt illa vba i procuratorio ponēda sed satis est per quecūq̃ verba id possit liquere.

b ¶ Viso.r.§. de actiōe.§.j.v.Itē con sors.Jo.an.

c ¶ Properādū.reuocata est qr i.vj. nō inserta.

d ¶ In cā.vid in cle.eo.ti. religiosus.

attendatur[a] r sic obtinuit. ¶ †Item q̄ reuocatus est qr post eū est alter cōstitutus etiā ante litē ɔtes. cū primo. Uel si simul dati fuerūt qd alter pri⁹ causam hanc occupauit nisi dictū sit qd nō sit melior coditio occupātis.extra.e.nō iniuste.ff.e.plurib⁹ r.l.fi.qs cū procuratorio in fi.de hoc.j.§.ratione aūt.ver.Itē q̄ lz plures r se. ¶ Itē q̄ nō cauit de rato r dubiū est de mādato.C.de pcu.l.j.r hoc sine interueniat ante lit.cōtesta.vt.ff.eo.pōponi⁹ §.rati.siue post.C.de pror.eiusdē.lit. l.ij.r not.in p̄.§.rati.q.§.prima facie vr ɔtra.r in pre.§.ibi vbi dr si ab eo q ante lit.ɔtest. interuenit nō exigitur cautio postea nō exiget cū hec sit dilatoria: r vide qd no.j.de satisda.§.vi so.[b] ¶ †Itē q̄ excedit fines mādati.r

32 qd facit aliū quā sibi fuerit mādatū. C.eo.si procu.r.l.marit⁹.r.C.de trāsac.trāsactionis.C.de nona.nō absitu lit:extra de elect.innotuit in fi.extra de offi.deleg.cu olim:de rescrip.cū dilecta:vn̄ dz puniri in estimatione dāni.extra de arbi.per tuas. r de rescri. nōnulli de hoc.j.de vniuer.actore.§.fi.itē q̄ excedit. ¶ Item q̄ nō iurauit iuxta tenorē ɔsti.G.r.extra de postulādo pperādū.[c] ¶ Item q̄ est monachus vel canonic⁹ vel quilibet regularis nec hz mādatū sui maioris etiā in cā[d] ppria extra ne cler. vel mo.c. ij.xvj.q.j.non dicatis.xvj.q.j.monachi:r.c.q vere extra de postul.c.ij.dic plene vt no.extra de re iud. cuz.l.r.a. ſm Inn.iiij.r ſm alios de app.nicolao.r de censi.sopite. nisi pro psonis miserabilibus r tunc de abbatis imperio.vt dicā.j.in ti.de aduocato.§.j. versi.Itē q̄ est cleric⁹ r seq.j.§.pri.in

33 prin.r.j.ver.prori. ¶ †Item q̄ est epūs vel sacerdos secularis vel in sacris ordinibus existēs vel in minorib⁹.r est beneficiatus extra ne cler.vel mo.c.j. et.ij.xij.q.ij.c.j.in aut.col.ix.de sanc. epi.§.deo amabiles:r.§.seq.l.aliū autē.xj.q.j.§.ex his oibus:r.c.te quidē. C.de epi.r cleri.repetita nisi pro miserabilibus personis r cōiūctior pro ecclesijs suis extra de postu.c.j.r fin. maxime in causis laycorū r in foro seculari vt pre.iuribus: r extra ne clerici vel mo.c.ij.r.C.de epi.l.r de.placet. arg.ɔtra.extra de symo.cū essent:sed ibi non habet qd ille responsalis clericus essent vel non.r qui fi.sint leg. per venerabilē ibi causa erat spiritualis licet esset causa layci.r tūc bn̄ admittūtur r preterea ibi extra iudiciū agebat.Idē aūt dicit quidā in quolibet clerico vt i pre.l.placet r extra de syndico.c.vnico: sed ego hoc restringo solū ad predictos.arg.extra de postula.c.j.de hoc no.C.de procur.militem.Quidā autē faciunt clericos per laycos constitui procuratores velut in rem suam r sic admittuntur.Ros. dixit[e] clericū prohiberi in causis secularibus sed in ecclesiasticis indistincte admitti.ar.C.de procur. qui stipēdia.de hoc not.eodem neqꝫ femina[f].

34 ¶ †Item q̄ est laycus r causa est spiritualis et generaliter qd nō pōt pro se vel alio agere pro re quā ipse neqt possidere.arg.extra de elec.sacrosancta.r.c.massana.de prescript.causam que.de consti.ecclesia sancte marie de re.ec.non alie.cū laycis.de iudic.c.ij. de excep.apostolice in glo.ex hoc videtur rc.ibi nō possunt pro se vel alio rc. nisi esset causa matrimonialis qr hoc specialiter cadit in laycū r per eū habet tractari: et secus in ciuilibus. lxxvij.di.in singulis.ar.tamē cōtra[g] extra de symo.cū essent hoc prosequere ſm.d.m.in summa.e.ti.§.qui dari versi.fi.r.§.ver.pri.r.j.de syndi. ver. Item q̄ est laycus. ¶ Itē q̄ est in magistratu.ff.e.neqꝫ femina.C.eo.l.pe. ij.q.j.prohibemtur. ¶ Itez abbas depositus nō potest esse procurator ſm quosdam.iij.q.vij.§.tria in princi.ibi qui senatu rc.qd potest esse verum si propter fraudē depositus est: qr tūc fit infamis secus si propter simplicitatē:vt.ff.de susp.tu.l.iij.§.qui ob segnitiē:r.C.eo.l.fi.r.j.versi.itē q̄ infamis.r no.extra de symo. per tuas in fi.ar. ¶ Itē q̄ dn̄s est eo iustior:vel qd causa est vehemēs vel est talis causa in qua tenet dn̄s personaliter cōparere.vt.j.de cōparit.in termi.in princi. ¶ Item q̄ est furiosus.ff. de procu.l. ij.r.l.mutus vel mēte captus vel prodigus cui bonis est interdictuz.ff.de reg.iu.l.ij.vel surdus vt in pre.l.mutus. ¶ Item q̄ est potentior.C. ne lice.po.l.j.extra de alie.iu. mu.cā fact. c.ij. ¶ Itē q̄ est fiscus vel respu.C.ne fis.vel respu.procur.alicui patro.:causa in li. pres.per totū. ¶ Item q̄ infamis.iij.q.vij.infames.r.v.q.iij. quia epi.ar.ɔtra insti.de excep.§.fi.sed ibi de modica infamia:vel statu illius[h]. ¶ Itē q̄ est mutus r surdus vel mutus tm̄ vel surdus tm̄ qui prorsus nō audit.vt.ff.e.mutus.r.l.j.§.fina.r.ff.

35 de postu.l.j.§.itē furiosus. ¶ †Item q̄ oino causaz ignorat. vt extra de in ra.ca.in pertractādis.dz eñ talis cōstitui qui in lite interrogatus de facili rñdeat: qr nō habebit inducias ad consulendū dn̄m nisi ex iusta r euidēti causa.C.de procura.l.fina.ff.eod.si actor.extra.e.dilectus. immo si pcu. respondet se nescire ea de quibus interrogatur que ad cām pertinēt principalē condēnabitur in expēsis propter hoc factis ſm papā.vt in predi.

e ¶ Dixit ante fine rubrice quā allegat.§.tit.p.ri.sup rub. ADDE vt p Fede.ɔsi. cdxx.r p ab. sicu.l.c.i no stra es.e.vbi et ipse fede. idē facit r p ro.consilio. ccclxxxiiij.

f ¶ Femina. et in aut.de san.epi.§. aliū vide cy. C.e.l.militē.

g ¶ Tñ z.cui statuit.c.j. Rh.l.j.li.vj. ADDE vt p Ro.cōsilio cclxvj.i capite iste petr⁹ alamanus.

h ¶ Illi⁹ vide q̄ scripsi de de iur.cal.l.perator sup vitia gl. ADDE q̄ de iure dn̄i li pōt esse p cu.p.§.fi. in sti.de excep. sz de iure ca no.sec⁹ vt.d. c.iperator r in casu quo pōt eē pcur. pōt tn̄ peti. vt cōpareat dn̄s tāq̄ legalior: vt voluit Bald.l. re.C.eod.

i ¶ Pertractādis.ibi scripsi sup verbo oino.

a ¶Contra supple et bene eo.ti.qui satisaliter.§.i.lib.vj.
ADDE ver. Item q est de capitali sm cōsti.docto.in
d.l.resi.qd idem si est criminalis licet nō capitalis qr
d.l.resi.qd idem si est criminalis licet nō capitalis qr
minus esset restringere.d.l.item idem esset si esset mo
talis de oibus bonis vel maiori parte qr equiparat
cause crimi nali artic.j. tit. de reno. donat. et.§. ité propter lité insti. de excusa.tu.et dicit alex.in d.l.reum qd hoc l termi nis istis vo luit gl. in.l. j. C. de reis postu.lib.x.

b ¶Cognitio ne saluo qd habet. ff. e. tit. que oia etiā no.e.ti. is cui° z scri psi. e.ti.c.ij. lib.vj.in.§.z ij.glo.Guil. Angel. sub hoc titul. q. xxij. ad ca sus ibi not. addebat ali um.§. qn in terreat ad uersarij que allegat hoc non probat §.lex de eta te.§.vl.ff.de interro. act. que in rñsio ne rei ad in terrogatōes vel positio nē loquit ex q qstituz est ius actori.z vide q ibi not.alia in fra q allegat reducuntur ad regulam nō ds aliqs de regu.iur. lib.vj.

decre.in pertractandis:vt.j. de pos.§. sexta.ver.in summa z se. ¶Item q est seruus.ff.de procur.seruū.ar.C.de rei vendi.non seruum.C.de md.seru°. sed ad negotia potest esse procurator vt in pre.l.seruū.z no.C.e.neq.iij.q.vij. in pre.l.seruū.z no.C.e.neq.iij.q.vij. §.tria.xxxij.q.iij.c.vnico:z. S. versic. lité excipit contra procur.qd est causa statns. ¶Item q amisit ciuitatez vel libertaté:vt not.C.de procu.resi.z.ff. de accusa.is qui alias nec qui. extra de test.c.si. ¶Ité q est de capitali cri mine accusat°:vt in pre.l.reū. Ité qd est curialis alicuius curie.C.de decu. li.x.l.si quis procurationē: z.C.loca. curialis:sed illud de procu.ad nego tia. ¶Item q est filiusfami.z in eius cōstitutione non interuenit partis consensus z hoc sm quosdā ego con tra a.vt dixi.ver.in tit.de actore. ver. licet aūt z versi.sed an aget. ¶Itez q est medicus seu parabolanus. C. de episco.z cleri.placet. ¶Item q redē ptor litis.ff.mada.si remunerandi.§. mauius.C.eo.si contra.C.de procur. litem. Item qd non habet mandatū nec ostendit nec est coniuncta perso na.ff.de neg.ges.si pupilli.§.fi.z.l.se. z.l.si autē.ff.de prescrip.versi.natura lis.§.fi.C.de procur.licet.extra eo.c.j. z.c.in nostra.ff.de admi.tu. quoties. coniuncta eī persona z quedā alie admittūtur ad agendū pro alio sine mādato prestita cautione de rato. ff. eod.sed hec. z dicā infra in rubrica de 36 coniūct.persona. ¶†Et no.q si pro cur. in princi.litis mandatum occul tat: dñs condēnatur : secus si postq agere cepit z factus dñs litis contu max sit:vt.j.de executio. sen.§. sequit ver.sed quid. ¶Item q mandatū est finitum qd fit multis modis. ¶Ité qd certa species est sibi mandatum z ipse super alia agit.C.de procu.si pro curator. ¶Itez q mandatū fuit ante litem reuocatū quod potest fieri etiā b sine cause cognitione. b ff.de procur. ante lité.extra.e.in nostra.insti.man

c ¶Procuratore. quid si causa fuit talis in qua pcedit sine contestatione vel de sui natura vel in cōtumacia partis vt patet in cle.de ver.sig.sepe z in casi.no.vt li. non contest.qm in.j.gl.querit an procu.qui in talib° causis aliqua facit que post li.cōtest.veniebāt fienda possit reuocari causa cognita.B.de suza.in.l.post lit. ff.eo.arguit qd nō cū actus illi in locū contestationis succedāt ergo idē sit affectus allegat insti.de ac.§.in rat.ff.si quis cau.si cū.§.qui iniuriarū. tenet cōtrariū

et dubio in dubio stetur.ff.de leg.iij.nō aliter z de exer cito.l.j.§.in re.igitur dubia. Similē questiōez format in.l.neq.C.eo.ti.si retētis terminis supradictis tutor curator vel procurator fecerunt tales actus an possit substituere et tenet qd sic per.l.ff.man. si procuratoré post princi.

da.§.recte.z.ff.qd cuiusq vniuer.itez eoruz.§.fina.post litem autē contest. c cum procuratore c nō potest eo inui to in alium lis transferri sine causa: sine cause cognitione.ff.eod.post lité et legibus sequentib° vsq ad.l.si pro 37 cur.z.C.e.procuratoribus. ¶†Reuo catio autē procuratoris debet perue nire ad aduersariū vel ad iudicē qd si nō fiat valet nihilominus qd postea fit cuz eo.secus si peruenerit:extra.e. ex insinuatione:z.c.in presentia de re scriptis ex parte:z hoc post lit.conte. nam si ante non est necesse qd reuo catio perueniat ad aduersariū vel iu dicem dūtamen perueniat ad ipsum procu.secundū. T. z alios.ar.a cōtra rio sensu.extra.e.mandato:z.c.in no d stra:qd ego non credo vt ibi no. d nō ergo nocet malitia quā quidā facere soliti sunt:cōstituūt eī procuratoré. postea in presentia testiū prohibēt ei ne tractet causam illā ad quā consti tutus erat vel ne vtatur procuratiōe illa.z hoc ideo vt si ille procur. in cau sa obtinuerit possit acceptare pro se. Si vero succubuerit vel non vtiliter egerit possit reuocationē allegare. vt de procur. ex insinuatione.certe hoc eis nō prodest quia debēt reuocatio nē publicare.vt.ff.de inst.sed z si.sed z reuocationē procuratoris ad nego tia non est necesse ad aduersariū per uenire.ff.man.si mandassem.arg. cō tra.ff.quod iussu.l.pma.ver. sed ego: so.ibi item contra.ff.si cert.peta.eius qui. sed hoc fallit in contractu matri moniū extra de conuer.coniug.ex par te:de hoc no.extra de rescrip.ex parte e iij. e z de procurato.mandato. ¶Por ro quando de reuocatione obijcitur debet sibi is cui opponitur consulere in hunc moduz scilicet quod satisdet sub conditione vt si mandatū fuerit reuocatū teneantur fideiussores alio quin nō teneātur:z ad hoc.ff. de dā. infec.pretor.§.j.z.l.quiuias:z.l.inter f qs.§.alieno.z.ff.de admi.tu.vulgo. f

dicvides cō trarietatē z secūda pla cet.veniant not. de elec. c.j.lib.vj.v. qd si in glo. vbi z remis sio. quas su per ea dedi et.j. de cōpa riti.ver.atté das. ADDE q in casib° q bus lis non esset ɔtest.p curator effi ciatur dñsli tis. per pri mū cōtractū voluit bart. in.l. post li té cōtestat.z i.l.nulla. C. eo.ti.z in ex trauagā.ad reprimē. in verbo figu ra.bar.z bal dus.i.l. pro xi.§. z si qui dē.C. de in dic.pau. de liaz. z pe.de anch.in cle. sepe de ver. sign.et ideo non poterit reuocari.

d ¶Ibi not. quid dixerit host.no. S. eo.ti.c.ij. in iij.glo. ADDE ple ne per bart. in. l. j. C. de satisd.

e ¶Parte.iij. et vide quod ibi satis dixi super gl.sic infra.

f ¶Unigo ad literam fuit iste versi.alber.gal. eo.titul. versicul.sed quando pe.de be.tenet contrarium vt po nit Cyn.C.eodem.l.j.in vltima questio. loquitur ta men de satisdatio.a princi.sic oblata sed etiam in pri mena satisdatione.Oldradus tenet primū dictuz per easdē leges.C.eo.l.j.sine dubio in casu quo mandatū de quo consistit dicit reuocatū maior rō suadet talem formā cautionis admitti quā a prin.tūc eī fit a iure

atori qd admittit hic vero fit ab hoie gra
5 canet sibi eni incūbit onus pbādi reuo
rtificationē sibi de hoc factā vbi ergo ne
pcessuōalē cautionē offert facit ad hoc
malitiose ergo recusatur cui iudex dz ob

siqest terminatuz eo.ti.ꝗ generaliter.j.rn.lib.vj.
b ¶Secundum rof.t.quo.§.circa medium.
e Ratione quoqꝫ autem.ꝛ vt in de. eo.titu.religio
sus Joan.and.
f ¶Ibi no.vide qd de materia huius versi.ꝛ illius.§.

¶Item excipitur qd dñs pcedit in
cā postea: quare videtur eum reuo-
casse qd potest re integra indistincte
ff.e.ante litem.ꝛ.l.paulus.ar.ff. mā.
qui mutuam.§.non ideo.idē etiam
videtur re non integra.ex de restitu.
spo.ex conquestione.arg.ꝫ.ff.e. post
litem.de hoc dic fm papam.vt ex eo.
a petitio.[a] ¶Item qꝫ fuit ei expresse a
dño inhibitū ne litez susciplat.extra
eo.ex insinuatione.¶Itē qꝫ ipse pro
curator resignauit procurationez re
integra.ff.e.mutari.ꝛ.l.pre.ꝛ se.insti.
mād.ꝛ.§.recte.Si vero nō esset inte-
gra ipse puniret in litē vt ibi not.fm
b Jo.de deo[b].¶Item qꝫ est falsus pro
curator.vnde non vz quicqd cum eo
fit extra eo.in nostra. imo punit.ff.
eo.lz.insti.manda.§.tua tn.¶Item
qꝫ non est legaliter missus.extra eo.
c.j.legaliter autem intellige fm ea q
no.j.§.ratione etiā forme.in primo ꝟ
si.ij.ꝛ.iij.¶Item qui reipublice cau
sa absuturus est ꝛ morbo perpetuo
impeditus ꝛ qui magistratum initu
rus est.ꝛ qui inuit⁹ iudiciū pati non
potest vt qui fact⁹ est consul vel alte
rius iurisditionis non potest defen
dere vel procu.esse.ff.eo.neqꝫ femia.
¶Itē generaliter constituitur pcu-
ra.in qualz cā puta in spiritnali.ex-
tra de in integ.resti.cum venissent.ꝛ
pecuniaria.C.de procu.lz ꝛ breuiter
qualibet ciuili.ꝛ vbicūqꝫ nō prohibe
tur.ar.ff.e.l.j.§.fi.in criminali nō vt
ꝫ.dixi.¶Constituitur aūt procu.in
omnibus reb⁹ vel causis vel etiā in
vna tm ꝑntialiter ꝛ absens p nun
tium vel epistolā dum tn cert⁹ sit ad
litem ꝑntem ꝛ futuram in die ꝛ vsqꝫ
ad diem.ꝛ sub ꝯditione ꝛ imppetuū
ꝛ ad ghales cās ꝛ spāles.ff.e.l.j.ij.iij.
ꝛ iiij.ff.man.l.j.¶†Sed nunquid p
cura.ghalis ad negotia constitutus
c vt etiā cōstitut⁹ ad cās.arg.qd sic[c].
Nam negotiū dr in causis vt ex de
verbo.sig.forus.§.negotiū.ꝛ ponit p
cā criminali ꝛ ciuili:vt.C.de epi.ꝛ cle.
cum clericis.rn.j.vnde procu.ghalis
ad negotia pōt cās pagere nisi illas
in quib⁹ spāle mādatū desideratur:
quas habes.ꝫ.ꝟ.itē oppo.qd lz.qd
intellige de ciuilib⁹.nā in criminali
bus proc.nō interuenit vt.ꝫ.fz vber.
d ¶Itē regulariter fm Rof.[d] q inha-
bilis est ad sua peragēda negotia p
consequēs ꝛ aliena.C.de legi.tuto.l.
fi.ex.de eta.ꝛ qual.indecoꝝ.ij.q.vij.
q nec regiminis.ꝛ sits quicqꝫ nō p-

hibet admittit.ff.e.mut⁹.§.j.de his
p quos age.po.§.fi.ꝛ quicūqꝫ p se pt
esse in iudicio pōt pro alio.arg.extra
de proba post cessionem.

Quādo contra p-

curatorem opponitur rōne consti-
tuentis.

Ratione quoqꝫ ꝯstituē
tis opponit qꝫ consti-
tuēs est monach⁹ vel
canonic⁹ vel ꝯuersus
vel alius regularis qꝛ
hi non pñt actiones p
se mouere vt no.ꝫ.in ti.de actore.ꝟ.
itē excipit cōtra actorē ergo nec aliīs
cōmittere.arg.ꝫ expressum extra de
rescri.cuz dilecta.vbi regularis agit
ꝛ procuratorem etiam cōstituit in cā
electionis sue extra de elec.cuz inter
ꝛ de re iu.cum.l.ꝛ a.rn.j.sed dic vt ibi
fm papam.ꝛ in aut.de sanc.epi.§. si
e vero epi.ver.si quādo aūt.[e] ¶†Item
1 qd est seruus vel deportatus vel bā-
nitus in perpetuum qui p deporta-
to hr qꝛ missus exulat ꝛ pro mortuo
reputatur.ff.ꝛ.seruum quoqꝫ.ff.de le
ga.iij.l.j.§.hi quibus.ꝛ.§.sequ.ff.de
capi.dimi.l.tutelas.§.adepta . xxxij.
q.iiij.c.vno.ff.de bo.pos.cōtra tab.l.
j.§.fi.insti.quib.mo.ius pa.po.solui.
f §.relegati.ꝛ in his q ibi notant.[f] in
seruo aūt dic plenius vt.ꝫ.§.prox.ꝟ.
itē excipitur contra procu.quod est
2 xausa status. ¶†Item masculus q
veniā etatis impetrare vult non po
test procu.constituere.ad hoc pban
dum.C.qui veniā eta.imp.l.ij.¶Itē
quod constituens erat excommuni-
catus vel maiores ꝛ iurati de vniuer
sitate que eum constituit erant excō
municati.extra de procura.c.fin.ar-
gumentuz extra de testi.licet ex quo
g dam dic vt.ꝫ.§.proxi.in principio.[g]
¶Item quod impetrauit veniam
etatis vnde non potest agere p pcu
ratorem.C.de his qui veniam etatis
impe.l.ij.¶Item quod constitutus
est ab abbate sine consensu ꝯuent⁹.
extra de arbi.per tuas.qꝛ etiam ipse
non audiret;sine literis capituli de
rato.extra de transac ꝯtingit.ꝛ extra
de procu.c.j.ꝛ de iudic.causam que
de hoc supra de actore. versicu.item
etiam obijcitur.ꝛ sequenti.regularis
autem bene agit qñqꝫ ꝛ constituit p
curatorem:vt supra.in principio hu
3 ius.§.¶†Porro vbi est in ecclesia
vnicus rector ille potest constituere

plene dicā.
j.de ces. act.
§.j.sup ver.
illud ēt que
ritur.
g ¶In prin-
cipio, ibi de
pcur.excō-
cato hic de
cōstituente
ꝛ debuit au
tor distigue
re inter acto
rem ꝛ reum
ꝯstituentē
placet eniz
iuri quod
reus excom
municatus
potius liti-
get per pro
cura.q per
se. de iudic.
intellexim⁹.

procuratorez qui iuret de calumnia in cā eccl'ie vt no.j.§.itē qđ fuit.⁊.v.q.iij.q᷑ epi.⁊ ipse poterit tunc esse te stis.[a] vt e᷑ de testi.insuper.⁊.c.cum nūti⁹.Circa hoc aūt nota ꝙ vbicūq᷑ pōt p̄lat⁹ agere ⁊ conueniri i causis eccl'ie sue sine capitulo qđ dixi.s.de actore.ver.ad presens ibi breuiter tñ ⁊c.ibi pōt etiā dare procuratorez.vt extra de ꝓcu.petitio.in causis eñ pecuniarijs electionem habem⁹.an ꝑ nosipsos an per ꝓcura.eas retra=ctemus.C.de ꝓcu.l.fi.ff.e.l.j.nisi i ca=sibus q̄ ibi no.† Nec ob.ꝙ tutor ⁊ cu=rator possint agere s᷑ neq̄unt ꝓcura=torē dare nisi post lit.conte.q᷑ prela=tus plenius ius h᷑ in rebus ecclesie q̄ illi in rebus pupilli.nā prelat⁹ il=lis vtitur ⁊ fruit:vt e᷑ de vita ⁊ hon.cleri.cū ab ol.inde est ꝙ pōt dare ꝓ=cu.ante lit.ↄte.vt.j.§.item ꝙ fuit itē cōtra qđ cōsensus capituli ⁊ subscri=ptio requiratur.extra de procura.c.j.sed ibi illi adhibentur vt testes ⁊ nō vt autoritatem p̄stantes.⁊ preterea ibi dicitur qđ episcopus faciat ꝓcura=torē vt' ibi loquitur de magnis cau=sis vt dixi in prealle.§.breuiter ta=men.Uerūtamen si prelatus velit cō=stituere vnū generalem ⁊ perpetuuz officialem qui oīa cōiter negotia ge=rat siue in causis siue in alijs hoc d᷑ facere cū cōsensu sui capituli cū hoc inter ardua negotia sit.lxxxix.disti.indicatum in quib⁹ cōsensus capi=tuli est requirendus.extra de his q̄ fiunt a p̄latis sine consensu capituli.quāto ⁊.c.nouit.Utrū aūt capl'z sine consensu prelati ꝓcura.ↄstituet:no.infra de sindi.ver.item qđ nō est cō=sti.⁊ sequē.† Sed nunquid ꝓcur.cōstitutus a p̄lato:siue rectore ciuita=tis temporali:vel perpetuo poterit cām agere mortuo prelato siue cepe=rit agere ante mortem siue post pa=pa no.extra de foro comp.dilecti.qđ sic[b].Secus tñ in procuratore ad ne=gotia constituto.de hoc.j.de sind.§.s.quid si aliqua.Utrum ecclesie va=canti possit constitui visitator seu ꝓ=curator.⁊ vtrū archiepūs possit cōsti=tuere ꝓcuratorem in rebus epālib⁹.vel epūs in rebus capellarum suaruz dic plene ꝑm papaz ꝑut no.extra ne sede vac.c.j.† Item qđ constituēs erat minor.xxv.ann.nec tutoris nec curatoris autoritas interuenit.C.e.neq᷑.⁊.l.non eo minus.C.si aduers⁹ rem iudicatam.cū ⁊ minores.vbi de hoc.ff.de mino.cum mandato.ff.de neg.gest.qui aliena.§.quā q̄.nisi qñ abest q᷑ tunc petit curatorem ꝑ pro=curatorem vt.ff.qui petant tutore s.l.ij.§.penulti.⁊ nisi in casib⁹ i quib⁹ censetur maior qui no.extra de resti=tu.spoliatorum.ex parte.⁊.xv.qđ.iij.certis.cum enim possit in his per se agere.ergo ⁊ per alium.argu.ff.eodē.l.j.§.visus.⁊.ff.fami.her.plane.argu.tamen contra in pred.l.neq᷑.ad hoc respōdeo quod tutori ⁊ curatori non competunt suo nomine actiones po=pulares.⁊ ideo in eis non constituūt procurato.licet per se agat hoc aūt[c] not.quod procurator a minore legi=time constitutus d᷑ cauere ꝙ si mi=nor aut heres eius aut is ad quem res de qua agitur pertinebit fuerit in integrum restitutus quāti ea res erit tantam pecuniam dabit:vt.ff.rē ratam ha.cum minor.versi.⁊ ideo ita ⁊c.alioquin repelli potest.⁊ iunge h̄ quod no.j.de coniū.perso.versi.item qđ is pro quo.⁊ sequenti. Item ꝙ est constitutus a procuratore quod dic plene:vt.s.§.proxi.versi.item ex=cipitur quod est constitu.⁊ sequēti.† Item qđ est constitutus ab acto=re ciuitatis qui non potest constitue=re.ff.de procu.nec ciuitate. Itez ꝙ fuit constitutus a tutore vel curato=re ante lit.contest.cum eis quod fie=ri non potest q᷑ non sunt domini.s᷑ post sic:q᷑ sunt facti dñi per litis con=testa.C.eo.neq᷑.in prin.⁊ in fi.C.si ap=pel.si actorem.de quo dicā.j.de acto=re ab vni.constit.ver.porro.⁊ versic.itē actor.in fi.dominus eñ cōstituit non alius.ff.eo.l.j.rñ.j.Tanc.autez no.in lib.suo.[d] ⁊ Accur.ff.de procur.li.j.rñ.j.⁊.l.nec ciuitatis.⁊ Azo i sum=ma.e.ti.in prin.idem esse in p̄lato vt non possit cōstituere procu.in cā ec=clesie nisi pri⁹ sit li.cōte.cū eo.† Q᷑ prelatus nō est dñs rer ecclesiastica=rum sed procurator.xij.q.j.c.fi.extra de dona.c.ij.at procurator nō pōt an=te lit contest.alium facere.C.de pro=cu.quod quis nec tutor vt iam dixi:cui comparatur prelatus.vt no.v.q.iij.q᷑ epūs[e] nec actor ciuitatis.vt.s.§.pri.Ego dico ꝯ cū Jo.⁊ Gui.naso.et Inn.iiij.⁊ est expssum in pre.c.quia epūs.vbi de hoc.[f] e᷑ eo.petitio.⁊ de in=ra.ca.cū cām.ibi quoꝝ procu.⁊c.[g] et in aut.de sanctis.epi.§.si vo epūs §si.si qñ aūt.⁊ sic cōiter obseruatur.Sed vtrū sit necessarius ↄsensus capituli dixi.s.de actore ad fi.ver.⁊ hec vera:nec ob.imo iuuat ꝙ epūs d᷑ ꝓcur.re=rū eccle.nā est ꝓcu.habēs ḡnalē ne=gotiorum administrationē qui pōt constituere indistincte.argumentū ff.de procuratoribus.procurator cui ff.mand.⁊.l.mutus.respon.primo.ff.manda.l.j.§.ij.ar.ꝯ.ff.mand.si ꝓcuratorē.§.j.[h] † Quid si canonicus alicuius ecclesie sine consensu prelati agit cō=tra aliquem ad aliquam rem quam quā dicit ꝯ formā iuris alienatā.vt

a Testis.vide.j.de test.§.j.col.iiij.§si.s᷑ nūq̄d rector.⁊ §si.se.⁊ qđ ibi dixi.
ADDE Old.ↄs.cvj.

b Qđ sic ꝯ=riū ē termi=natuz ꝑ cle.e.ti.ꝓcura=torē.vbi d᷑ ꝙ.renocat' ꝑ mortē ēt in his i q̄b⁹ cō testat⁹ fue=rat litem.
ADDE qđ opi.Jo.an.s᷑ de ipo mē tionē nō fa ciat s᷑ Ro.ↄs.cccclxxiiij vbi s᷑ qđ si p̄lat⁹ consti tuerit ꝓcu=ratorē ad li tigādū sup ti.bñficij et p̄lat⁹ renū=tiet benefi=cio qđ stati intelligit' re uocatū mā datuz ⁊ ibi ꝑficat mor tē.⁊ renun=tiationem.

c Hic āt ꝑm vber.de bo.ti.q.s.§ ⁊ exigo.
ADDE an cū iuramen to mior pos sit ꝓcurato rē ↄstituere Bal.ↄsil.cc lxxvij.li.j.

d In li.suo eo.titu.ver.q̄s cōstitue=re sed cōtra riū no.i ap=paratu vt stati subdā
ADde idē eē de execu torib⁹ testō ruz vt ante li.ↄtest.pos sint ↄstitue re ꝓcu.vt s᷑ pau.de cas.ↄsi.cxlviij.⁊ idē est in re ctorib⁹ ho=spitaliuz vt voluit bal.i l.orphanos trophos de epi ⁊ cler.q᷑ ⁊ ipsi perci piūt fruct⁹.hospitalis:q̄ rōne idez vr' dicere in cōmendata rio eccl'ie cū debeat d' bo nis eccl'ie vi uere:vt i.c.ne me dein cepo.de ele.in.vj.

e Quia epūs multa in q̄ b⁹ est digni tas ibi vide in fi.j.glos.

f De hoc.⁊ ij.q.vij.si q̄s ergo in fin.prime glos.

g Procu.ec.⁊ ibi hoc te nuit Tā.vt scpsit sup fi.q.gl.ie.vide site.j.§.sed quando.

h §.j.loq'r i ꝓcu.nego tioꝝ q̄ non habebat li=beram.

extra de re.ec.ali.vel non .si quis presbyterorum:nunquid poterit ante lite3 procur.constituere.et videtur quod non.sed eos qui dicunt quod nec fiat nec coniuncta persona ante li.con.procu.constituere possit ut predictum est.dic ut ... hoc succedit in locum totius capituli et capitulum procuratorem facere pot.ff.quod cu ... ante pe.et sic obtinuit.[a]

Quid de executore ultime voluntatis nunquid poterit ante lit.conte.facere procur.de hoc.j.de instru.edi.§. nunc vero.versi.sed nunquid. Quid si habens plures filios constituat procu.pro se et pro ipsis.dic ut.j.in ti.de sindi. Item quod constituens requisitus de calum.non iurauit cum fuit constitutus.unde non va. secundum quosdam.C.de iur.calum.l.ij.§.si nante assuerit .tu dic ut ibi no.ff.de proc.pomp.§.sed et is. Item quod ab infami constitutus in sti.de exce.§.si.qui.§.facit in contrarium potius[b]. Item quod constituens 10 est filiusfa.qui non potest constituere procu.ad agendum cum exercitium suarum actionum ad patrem pertineat.ut.C.de an na.excep.l.j.in fi.nisi in certis casibus ut.ff.de procu.filiusfa.rn.j.in fi.et ar. in his que no.s.ver.item quod constitutus erat minor.xxv.an.qui casus not.s. in ti.de actore.ver.sed filiusfa.ad defendendum autem semper pot ut.ff.eo. seruum quoque.rn.j. Item quod constituens erat re erie lese maie.C.ad l.iul.ma.l.fi. Item quod constituens re integra obijt.C.manda.mandatum re.ff.e.inter causas.in prin.et l. prece.et fi.insti.e.§.si adhuc.extra de off. de leg.c.j.et.c.gratum.et.c.relatum. Item quod clericus constitutus layco.extra ne cle.vel mo.c.j.et.ij.dicit ut.s.p xi.versic.item quod est epus vel sacerdos. Item quod dominus nouerit veritatem et procu.ignorat et dominus est iustus et legalis et procu.est perfidus et infidelis.ff.e.si actor.C.e.l.fi. Item quod est constitutus ab eo qui de statuto suo litigat: vel furioso vel mentecapto vel prodigo: post interdictum factum et generaliter ab eo qui non habet liberam bonorum administrationem.ff.de procu.seruum in prin.C.de asl.tol.l.j. Et not.quod in rebus filio delatis patri acquiritur vsufr.vnde pater per se vel per procu. in rebus illis agere pot.ut.C.de bo. 11 ma.l.j. Sed quare poterit illum constituere videtur quod post litem conte.tamen ad similitudinem tutoris et curatoris. C.de procu.neque.ff.de app.ab executori.§.fi.nam et quod in illis dicitur ad alios administratores porrigendum est.ff.de contrahen.emp.si in emptione.§.fi. ff.de reb.du.quod nolit.§.quod in curatore.argu.tamen contra quod etiam ante lit.contest.possit in pre.l.j.de bonis mater.ver.atque ita omnia vbi de hoc[c]. Nam et pater plus habet in rebus 12 filij quam tutor vel curator in rebus pupilli vel adulti.qui habet administrationem et vsumfru.ut et prelatus.et quia per.l.C.de bo.ma.l.j.indistincte loquitur.et ideo videtur indistincte intelligenda quia dicit quod potest constituere procu.nec dicit ante li.conte.vel post. ff.de ali.lega.l.j.§.j.et de le.pre.pe.bo no.pos.contra.l.j.§.j.xix.di.si romanorum.et quia vsufructuarius loco domini habetur.ff.de bo.auto.indi.possi.in venditione bonorum.et quia nullus est amor qui etc.C.de cur.fur.l.fi.in principio et quia vsufru.pars est dominij.ff.de vsufr.l.iij.vnde potest distingui utrum pater agat ratione proprietatis: et tunc post lit.contest.tamen an ratione vsuf.et tunc etiam et post secundum Uber.Sed in cuius persona talis procura.concipiet libellos dic ut.j.in tit.de libel.concep.§.[d] iam 13 nunc.ij.ver.illud aut. Illud quoque notandum est quod licet contineatur in aliquo instrumento vel litera ego talis epus talis loci:vel ego talis procurator vel curator vel tutor talis vel sindicus talis vniuersitatis.non ideo creditur episcopus vel procurator vel tutor vel sindicus nisi probetur. nec valet quod pro eos agitur ut.ff.de reb.cor. qui neque.quidam tamen dicunt quod credantur talea eo quod sic in scriptura se vocant.ar. C.de contrahen.sti.optimam.§.cum ita que.ibi.et ita eam esse scripto domino etc.sed ideo ibi litere creditur. quia erat contra eum qui eam fecerat.secus esset si pro se.ut ar.ff.de interro.act.de etate.§. Item pro eis facit quia non fit preiudicium libero homini qui sic scripsit.C.de libe.cau.liberos.sed bene fit preiudicium ut dicatur esse in poss.ser uitutis.secundum Uber. Item pro eis facit.nam scriptura facit fidem etiam in eo negotio super quo principaliter non est facta ut probatur et no. secundum papam extra de censi.cum olim ad fi. de hoc.j.de proba.§.fi.v.sed pone.et de edi.instru.§.edicto.v.sed nunquid. et secundum papam de off.del.cum in iure. Item breuiter pot constituere procu.paterfa.liber homo maior.xxv.an. compos mentis dominus rei vel cause.et generaliter quicumque 14 quod non prohibetur.ff.e.mut.rn.j. Hoc autem[e] certum est quod in nullo est deterior conditio procuratoris quam domini nisi in satisdando.ff.e.sed et hec.§.fi.et l.ius i ope et.l.minor.§.quamvis.de satisdatione autem dicam.j.in ti.de satisda. Generaliter autem opponitur contra procuratorem quod est constitutus ab eo qui constituere non pot:pot autem quilibet constituere nisi prohibeatur ut.ff.eo.mut.§.j.prohibentur autem premissi. Sed nunquid reus valitudine impeditus tenetur mittere procu.videtur

---

a Obtinuit dicit alber. gal.eo.ti.ij. col.quod sic indicauerunt docto. Bono.et vid quod no.de testi. cum olim. in gl.ij.et quod supra per ea dixi. ADDE quod hoc dictum spec. multum emendat an to.de butr.i c.edoceri.extra de rescript.

b Posti. vide.s.§.pri. v.item quod e infamis.

c Ubi de hoc.l gl. ij. cui plus primum dictum secundum rationes hic positas Odo.Ja.de ra. et de arena. Gui.de suz. pe.et Dy.tenet hoc dicendo quod pot etiam ante li.conte sta.pro proprietate procura. dare.et plus ibi Cy.not. in.j.oppo.et vide quod no. et dixi.s.ver si.ite quod fuit. ij. ADDE de bar. ibi in.d.l.j. et Alex.ibi in apostill.

d Secundum Uber.et Al. gal.e.tit. ij. col.v.queritur an pr. de hoc membro nullum dubium cum agat nomine proprio.

e Aut.vltimo ver.eis.

a ¶ Si quis per quẽ. §. ac. hoc e ĩ in. l. questitũ. ff. de re iudicata.

b ¶ C. s. ij. q. v. q. iij. si egrotans. q. sup. iiij. gl. S. decr. dĩ .dĩ. pẽsionẽ ad. l. papi. sm Inn. q specialitatem in caus͛ sis electionũ in quib⁹ sint ardue necesse e infirm⁹ pcur. consti tuere ibi vide.

ADDE vt p legistas i l. q̃stitũ de re iu. q an carceratus tenea mitter pcurato. si fuit citat⁹ ad audiendũ sniaz ange. cõs. dc. v. ez q sic.

¶ §. adeo. hu ius ver ba alb. gal. eo. tit. circa med. interseruit tñ qd innalitudo mẽtis non qz furiosus est vel mente capt⁹ excusa. ab ino bedientia q pena sufficiat decret. cle. de homi ci. si furios⁹ vbi concor. l. j. q l. ij. gl. innalitudine aũt corporis distin guit vt in. l. ff. de vaca. mu. l. ij §. corporis de bilitas cui tert. canonista videat e de te sti. si qui testium. l. suf fragio dicit gui. de suza super. l. fina. C. eo. qd nulla esset immunitas infirmitatis si tenerent infirmi p curatorem cum sanis id sufficiat vt ibi.

q sic. ff. de mino. pap. ff. ex qb. causis ma. e q si p pctorẽ. §. j. e illud i actore. arg. ᴣ qd nõ teneat. ff. si qs cau. l. ij. §. si qs. [a] de hoc no. e eo. c. ij. [b] q. ff. de diuer. q tem. pre. l. j. vel dic q si lõgum spaciũ intercessur sit vel dilatio damnũ sit illatura tunc coget. ar gu. ff. de here. insti. si quis institutus in fi. q. ff. ex qui. cau. in pos. ea. fulcinius. §. adeo. [c] de hoc in sum. d. m. e. tit. §. q in qua re. ver. sed nunquid.

Quãdo rõne forme opponitur ᴣ pcuratorem.

Ratione aũt forme constitutionis opponit ᴣ pcu. qz continetur ibi ad qd est cõstitut⁹ pu ta ad agẽdũ vel ad defendendum extra eod acceđe s. q. c. cõstitutis. de ap. nichoḷao. ¶ Uerũtñ in cã electionis is q̃ h tm̃ mãdatũ ad excipiendum con tra electionẽ: põt litem contestari et omnia facere vt quidam dicunt q q̃ re hic vt dixi. s. §. j. ver. itẽ excipit qd e habeat. ¶ Itẽ q litere procuratio nis parti vel iudici non diriguntur qd fieri debet vt in pre. l. si procuratorem. q. ff. rem ra. ha. ne satisdatio. ¶ Itẽ qd nõ sunt facte p manuz pu blicam vel qd tabellio fuit ignotus vel seruus vel vilis vel deportatus: his obiectis vacillat fides instrumẽti. ¶ Et non enĩ fit tabellio nisi a pn cipe vel ab eo cuiipse commiserit vl a comite vel a marchione iurisditio nẽ habente. hoc probatur in autent. de testi. §. si vero ignoti. ff. de edendo si quis ex argent. §. cogit. C. lib. x. de tabu. generali. q per totum. ff. de pu bli. quecũq. in fi. ff. qui testa. fa poss. l. iij. ff. quod vi aut clam. prohibere. in fi. j. rñ. in aut. col. iiij. de tabel. q de instrumẽto. de cau. q fi. colla. v. q. j. de edi. instru. §. restat. versi. sed quid si. Itẽ q non sunt sigillo autentico sigillate. sed ignoto vel falso vel non habente caracteres vel habente sed illegibiles. C. de epi. q cle. l. si qua. in fi ne. C. de manda. prin. l. vnica. extra d proba. post cessionem. extra de cleri. pere. c. j. xj. q. iij. curent. extra de fide instru. inter dilectos. ff. de test. ad testium. §. signum. c. xvij. disti. victor. et c. nobilissimis. ¶ Et primate vero per sone literis non videtur credendum facto alieno nisi pbent. C. de proba. instrumẽta. q l. seq. ff. de leg. ij. l. si. in prin. extra de fide instru. si scripturam. qz dicto vnius non creditur e de testa. licet. el. j. xxxiij. q. ij. admone re. nec testimonijs. extra de cohabit. cle. tua. arg. contra. ff. de procu. si pcu ratorem. sed illud in proprio facto. ff. rem ra. ha. ne satisdatio. sed distigue inter iudicem autenticum q priua tum. [d] C. de app. eos. de hoc vide. j. in tit. de pba. §. videndum. ver. x. in his tamẽ casibus. q in his qui sunt. s. §. pri. admitti potest si offerat cautionem de rato si dicas te dubitare de mandato. j. de satisd. §. viso. vnde ca ue ne hoc dicas [e] in sigillo vel alijs. C. de procura. l. j. extra eo. c. j. de offi. de lega. coram. vbi vero instrumẽto vel literis etiaz in modũ exceptiõis fal sitas opponitur tunc non admitterẽ eum cum cautione de rato nisi probet verum esse instrũ vel sigillum. C. ad. l. cor. de fal. l. fina. q. l. si quis in fine. C. de fide instrumentorum. plu res apochis. C. de proba. iubemus. li cet ᴣ vtentẽ instrũ alibi distinguat. vt. ff. de acqui. he. cũ falsuz. ¶ Porro vbi quis sine instrumento q literis dicit se pcu. q hoc vult probare p testes [f] exige prius calumnie sacramẽ

post eñ locis que allegaui sup rub. ibi etiã sic teneba distinctionem hbr.

ADDE qd Bald. q Saly. in. l. j. C. eo. dicit Jo. an. in c. Quis. e. e. q Archi. l. xxij. di. in note dñi. Host. q Jo and. in. c. ij. de solu. tenere qd solum sigillum nõ suffi ciat ad pbã dũ mãdatũ plene e bñ sufficit cum cau. rati per tert. in. d. c. ij. vbi equiparatur tra ditio scriptu rarum q tra ditio sigilli ergo sicut traditio scri pturarũ suf ficit cũ cau. rati. itaq eo mõ traditio sigilli q qd sufficiat tra dimo scri pturarũ cũ cau. rati. tenuit pau lus de cast. in. d. l. j. Ro. consi. cccc vj. q quãdo deferenti si gillum dñi sit credẽduz vide do. Alex. in. c. si gnificauit. j e de apo.

¶ Testes vi detur autor presuppo nere q vber ti. pri. q Jo. de deo quo rum fuerũt hec vba. vt prori. dixi. q Azo i sum ma hui⁹ ti. vltra med. ver. est aliud q vide infra de satisdatiõibus. §. viso. in principio qd consuetu curatorium possit probari per testes quod consuetu do iudiciorum non recipit et maxime ex parte acto ris pronocantis. ex parte autem rei ad excusandum ipsius contumaciam q impediendam missionem vel excommunicationem contra dominuz satis cõgruũ esset talem probationem admitti si talia erant in fie ri q solum ad illum finem non prosecutionem litis q maxime si dicant instrumentum statim portanduz quia festine preuenerunt alias autẽ via parata esset reo fugienti protelandi litem ordinando quod aliqs dicens se procuratorem suum petat dilationem ad producendos testes super mandato q illos producat

b Ratione aũt. primatũ remissio declarat hoc dictũ qz põt distinguere inter iudicẽ maiorẽ q minorẽ q solenniter iudicem q priuatũ.

ADDE q tabellionatus offm est vile: q creari pñt tabelliones ab epõ q a quolibet ordinario in sua dyo cesi sm Old. eius consi. lxxv. incip. queritur qs possit q ibi dicit Hostien. ita tenere in. c. cum. p. tabellio. et in summa. eo. ti.

c ¶ Hoc dicas te dubitare de mandato propter sigillũ vel alia. q fuerũt hec verba Uber. primo Joan. de deo

quos forte ⁊ reprobari cōtinget ⁊ habebit forte lōgiorem tractum articulus iste quam principale. ad materiam facit qđ no. j. de probatio. § videndum. ver. sed nūquid delegatus Cy. super. l. j. C. eo. ti. in. vj. q. refert Pe. de bel. per. hoc tenere qđ pcuratorium nō probetur p testes sʒ p instrm cui⁹ pbatio est pbata. i sti. d satisd. § finaū p batio aūt testiū non est pbata q̄ iprobāt mihi nō cōcludit h cū ex psona ⁊ dict reprobetur vtraq̄ idu- cit ēt quandā rōnē pli xā sumptaʒ ex. l. ij. ff. ex quib⁹ ca. in pos. ea. § de fendi q̄ etiā mihi nō cō- cludit vbi depositiones testiuʒ ecnt i actis vnde dabat cautelam. gui. an. sub hoc ti. i prima qōne q̄ iudex iterloquat pbationē hāc p testes fieri posset redigat i actis ⁊ sic valebit pbatio ex decreti pnuntiatione ⁊ actoꝝ recitatione. C. si mater indemni. promi. l. vlti. dicebat etiam distingui posse an fiat pcur. in ciuitate aut in rure vt primo requiratur instrm vel litera scdo sufficiant testes sic alibi distinguitur. C. si cer. peta. aut. sed nouo. de fide instru. aut. at si contractus. ⁊ de testa. l. fi. Iaco. aūt de ra. admittebat pbationem mandati per testes in iudicio paratos ⁊ omni exceptione maiores alias si parati nō sunt vel exhibentur facile repellendi tūc vt alterationem tollat ⁊ ne iudiciū ptelet talem pbationem nō admittit. arg. in sti. de excep. § fi. fateor durū esse detrahere pbationi testium ne equentur instro ꝫ tex. vtriusq̄ iuris. sed ecōtra. fateri ꝫ opʒ aliqua meli⁹ pbari p instrumenta. vt no. de pba. tertio. Item esse certos casus quibus scriptura requiritur de quib⁹. j. de instro edicto. § restat. et de censi. roma. li. vj. nec inique istud illis adiūgeretur. quis eñ testis bene memorabitur quis quem ad quid coram que pcura. cōstituit ⁊ cū qua ptāte ⁊ cum qua limitatione cū qua releuatione ⁊ si generalē clau-

tum. C. de iuramen. calū. l. j. extra de elec. cū dilecti. ver. nos vero. ⁊ pstabit. illud dñs nō ipse secundum quosdaʒ vt no. c. ti. l. ij. ⁊ pbatur in aut. principales. Alij dicunt qđ ipse qui se dicit pcura. illud prestabit quia hoc negotium extraordinariū est. ⁊ in hac causa ipse principalis est. ff. de dā. infec. qui bona. § si aliena. arg. extra de iura. calū. in pertractādis. hoc aūt certū est qđ per sigillum ad causas deputatum nō potest procur. cōstitui vt extra de ap. significauit: secus si esset sigillum alterius ⁊ notū: vt. C. de testa. si vnus. psertim si sigillans aliud nō habeat: vt. j. de cita. § iam de citatione. ver. literis igitur: śm visum autez cācellarie romane curie nō valet procuratorium ibi factū ad impetrandū et contradicendū nisi fiat sub sigillo [c] auditoris cōtradictarum. ⁊ licet multi psumant hoc inductum pter questum tñ vtiliter est inductuʒ ad multas fraudes excludendas. [4] ¶ † Item excipitur qđ in procuratorio dr pmitto me ratum habiturū quicquid p te fuerit legitime pcuratum quod non valet. nam semper diceret nō est hoc legitime factum dʒ ergo simpliciter dicere quicquid per te fuerit pcuratū ff. de pcura. si procuratorem. ij. q. v. q̄ de causa in fi. extra de confirma. vti. vel inuti. cū dilecta prope fi. ⁊ de dolo ⁊ contu. c. fi. śm Io. ⁊ Bar.[a] alij cōtra. nā semp intelligit qđ legitime pcedat. ar. xxj. q. j. relatio. vbi de hoc[b]. et cōditiones q̄ ipso iure intelligunt nō dicant Iectū si exprimant. ff. de cō. ede. cōditōes. ex de elec. significasti. ex

sulam pcedebat aliud speciale ⁊ his similia q̄ facile in instro clarescunt. placet ergo cōsuetudo iudicioꝝ que talem pbationem nō recipit vt prius dixi. p qua facit cle. eo. ti. c. j. in prin. ⁊ in fi. qđ tñ commendo quo ad lites psequendas. si eñ de preterito tractaret an talis fuerit pcu. rōnes pdicte nō vigēt ⁊ merito pbatio admittet siue qđ sit iter pcu. ⁊ dñm. siue iter alterū eoꝝ ⁊ tertiū siue iter duos tertios.

ADDE q̄ opi. Io. an. reprobat panor. ⁊. c. j. ex eo. sequnt⁹ opi. glo. ibi qđ p testes pbet pcuratorium. Idē tenent bar. Imo. ⁊ alex. i. l. j. C. e. Ang. clarissime seqt opi. bar. cōs. cexcj. icipiē te visis otb⁹. Itē mandatū pbat ex eo qđ notari⁹ actoꝝ exhibet scptu raʒ hoc mō s. hec est copia mādati titij lʒ alr nō appeat ex originali de mandato vt voluit Petr. de anch. consi. xl. incipiente prima facie. pronuntiatio autem iudicis sola nō superlegitimati procuratores non sufficeret vt dixi probatur etiam mandatum per scripturam priuatam vt not. in primo notabili episcopus Alexan. in capitu. significauit extra de appel. Item mandatum ad sol. recipiendam per testes probari non potest quia soluentes debent habere plenam securitatem per scripturam solemnem. l. plures apochis. C. de fide instrumē. que fieri non potest ex quo mandatum non est in scriptis. l. sicut instrumenta. C. de liberali causa. et hoc secundum Baldum in. l. si falsus in decima quarta. col. C. de fa.

de psump. c. fi. pri⁹ dictū verius credo qđ licet procura. in aliquo excessisset non ob hoc sententia rescinditur: immo dño preiudicabit: sed ipe habebit recursum contra procura. C. de pcur. si pcurator. extra de causa pos. ⁊ proprie. cum olim. extra vt lit. nō contes. c. j. in fi. Sed si dictum sit quicquid legitime ⁊c. tunc posset cauillare vt dixi. dñs tñ clemens papa quartus tamen iuris visus est in sententiam secūdam declinare. ¶ Item qđ in literis procuratoriis rei dñs nō exposuit satisdationem per quā ipse dñs. sub hypotheca rerum suarum fideiussor sui procuratoris existat iudicatū solui. insti. de satisda. § si vero aliquis: etiam si apud acta cōstituatur: vt. C. eo. l. vnica: in fi. ⁊. C. de consor. ei⁹. li. l. ij.[c] [c] ¶ Item quod ipse fuit generaliter cōstitutus ⁊ alter specialiter. ff. e. l. j. ij. ⁊. iij. extra eo. c. j. de rescri. c. j. verum tñ nisi speciale sequatur generale valet ⁊ sufficit ad lites. vt. ff. pro socio. actione. § renuntiare. ff. de iniur. sed si vnius. § procura. nisi in casib⁹ qui nota. supra § primo. versiculo. [5] iteʒ opponitur quod licet. ¶ † Quid si dedi procuratorem ad litem contestandam: nunquid ille poterit litem vlterius prosequi? videtur quod sic. argumentum. C. de procura. l. procurationibus. ff. eodem. l. qui procura. nam per litem contestataʒ factus est domin⁹: et domino inuito procedet: vt eodem titulo. post litem: et est simile. ff. de libe. et posthu. si ita. § regu. alij contra. C. eo. si procu. ⁊. l. maritus: ibi id solum ⁊c. ff. e. lege prima.

a ¶ Barto. in. c. relatio quod statim allegatur.

b ¶ De hoc. et vide quod dixi de dilatio. c. vltimo. super glo. et ita.

ADDE Ludo. roma. consi. ix.

c ¶ l. ij. de hoc. j. de satisda. ver. expedito post princ. ⁊. j. § proxi. ver. si vero reus.

a ❡.§.j.vsq; hic fuit alber.gal.eo.ti.versi. sed quid si de di cui continuatur sequens ver.vsq; ad remis.
b ❡Potest sm Inno.⁊ vide quod scripsi eo.tit. petitio in glo.per hoc ⁊ quod no.eo.tit.c.j.§.j.in.iij. glo.⁊ qđ super ea dixi.lib.vj.
ADDE q̄ dictū spe.se quit pan.ď cast.ↄsi.ccc xxxv. icipiē te visis ⁊ pō deratis.
c ❡Cōstituitꝰ ibi post eū ⁊ hos. plene scripsi i glo. dixit Inno.⁊ Host. et ibi sequētē vsi. plenꝰ inue nies ibi ēt satis de ꝓcu ratore ↄsti tuto ad ea q̄ certa die oc currūt agē da.❡Sz vl tra ea fuit h̄ disputatū si iudex īpedi tus ꝓroga uit tūc agē da ad aliaz diē an illō ꝓ curatorium sufficiat ad diē ꝓroga tā.⁊ termia tū fuit qđ n̄ ex q̄ ad diez terminataz fuerat cōsti tutꝰ.facit ď of.deleg.cū olim.j.ď ap pella.signi ficauit.ď ꝑ bē.cui ď nō. li.vj.C.de ꝓ cur.maritꝰ. ff.de arb.nō distiguetꝰ §.fi.ff.iud. sol.cū apō ⁊ cōstituens hoc euenire solere ⁊ pos se debuit co gitare.ij.qō.vj.anteriorum.§.ad hoc facit de homi. is qui libro.vj.

§.j.[a] tu dic qđ si dedi ad litem conte. tm̄:tunc non potest vltra ꝓcedere.Si vero dedi simpliciter ad litem cōtest. tūc potest[b].❡†Quid si sic cōstitutus est ad ꝓponendum exceptionem tm̄ videtur nō valere.ff.e.omnes:et.l.fi. extra de ap.nicolao.⁊ extra de dolo.⁊ cōtu.venerabili:qđ verum est qn̄ cō stituens fuit citatus vt r̄nderet per se vel ꝑ sufficientem responsalem alio quin cōtra.C.e.si ad vnam.de hoc.ꝫ. §.j.ver.quid si cōstitutus.⁊ breuiter no.qđ iuste constituitur ꝓcurator in iudicijs ante lit.cōte.ad ꝓponendaz causam absentie:⁊ ꝓbandam: vt ex tra de ꝓcura.querelam:⁊ no. sm pa pam.extra de accu.veniens. Itē etiā ad agendū ⁊ defendendū ⁊ ad testes ꝓducendum:⁊ ad appellandum ⁊ ad alia hmōi q̄ post lit.cōtestationem oc currunt sed si ante libelli receptionē cōstituitur procura. ad ꝓponendas causas recusationis vel dilatorias vl declinatorias fori:vel ad aliud hmōi nō est idoneus procura.quia semper in prin.est libellꝰ mittendus vel offe rēdus reo:vt.iij.q.iij.§.spaciū.ver.of feratur:at per tale mādatum non hz talis ꝓcu.potestatez recipiendi libel lum nec recusandi nec excipiēdi.Alij dicunt qđ procu.constitutus ad exci piendum tm̄ bene est admittendus: et excipere potest etiam si nō habeat mādatum ad defendendum vel libel lum recipiendum. qđ dic vt not.sm Papam.extra de procur.cōstitutis.[c] 7 ❡†Illud ergo no.quod qn̄ assignat terminus ad testes ꝓducendos vel aliud hmōi semper dz adijci clausu la illa:⁊ ad omnia alia:q̄ facienda oc current alias sufficeret dn̄o cōstitue re ꝓcuratorem ad ꝓducendū testes: et taliter constitutus nō tenetur nisi ad hoc ⁊ ad alia circa hoc necessaria: et si ex aliqua causa testium ꝓductio omittatur nō procedetur ad alia cuz ipso cum nō sit ad alia procura. verū tamen ꝓcura.quantuncūq; distincte ad certum articulum datus: potest quo ad alia q̄ sequūtur in iudicio fa cienda recipere terminū ne circūdu cātur edictum.xj.q.iij. certūz sm Pa pam.❡†Sed illud queritur vtrū ꝓ cura.ex parte actoris ad vnū soluz ca pitulum cōstitutus tenetur satisdare de defendendo[d]:⁊ videtur quod sic: nec aliter admittetur:arg.ff.de admi ni.tuto.si duo.ff.de acqui.here.si ser uus eius qui arg.contra.ff.e. mutus §.pena[e]:⁊.l.seruum.§.penul.⁊ fi.et hoc videtur Uber.sentire.❡Item qđ licet sit generaliter ad omnes causas cōstitutus tn̄ tm̄ ciuiles respicit ⁊ nō criminales vt dictū est.ꝫ.§.j.ver. sed 9 nunquid media.❡†Sed quid si ꝓ curatoriū est generale ad omnes cau sas nec ponitur ibi aliquod verbū ꝑ qđ innuatur loqui de ꝑsentibus vel futuris quia in eo cōtinetur sic:cōsti tuo te ꝓcur.meum in omnibꝰ causis meis cōtra qualscūq; personas ⁊c. nū quid potest extendi ad futuras? nō vi detur.ar.ff.manda. diligenter. extra de rescrip.cū dilecta:⁊.c.fi.⁊.c.nōnul li[f].❡†Nā in obligatiōe gn̄ali tā p̄n 10 tia q̄ futura bona cōprehendūtur.C. que res pig.obli.pos.l.fi.ff. de pig. et que nōdum[g]:dic qđ cum possit cōsti tui ad p̄ntes ⁊ ad futuras: vt.ꝫ.§.j.in fi.qua rōne potest extēdi ad ꝑsentes et ad futuras: nam et dicendo omne argentum intelligitur non solum de eo quod in ꝑsenti habeo sed de futu ro.vt.ff.de auro ⁊ argen.lega.filiam: et dicendo lumen de quolibet lumi ne intelligitur.ff.de serui. vrb. pre.l. 11 seruitus.❡†Quia indefinita locutio equipollet vniuersali.vt.xix. distinc. c.j.extra de priuileg.quia circa et sic obtinuit.[h]❡†Ubi autem in procu ratione aliquod verbum est ambi guum debet constituens illud inter pretari.C.de leg.⁊ consti.l.fina. C. de sacrosan.eccle.omni nouatione.ff. de pretor.stipu.l.in pretorijs stipulatio nibus.ff.de verbo.obligatio. in con uentionalibus. extra de senten. ex cōmunicatio.inter alia:extra de spō salibus.ad audientiam.argumen.ta men quod contra constituentem sit interpretatio facienda. ff. de pact. l. veteribus.ff.de contrahen.emptio.l.

d ❡Defendendo vide quod dixi.ꝫ.§.j.super versi.item excipitur quod licet.
e ❡.§.pena.ibi no.quod procuratori dato ad agendū videtur mandatum quod defendat facit ergo dubiū quia ex quo ad vnuz solum capitulum datus est etiā defendendo alium tractare non potest.
ADDE quod gl.in.l.mu.§.pena: tenet quod datus ad agenduz tantum potest defendere ⁊ hoc sequitur Abb.in.c.accedens.extra eo.
f ❡.c.nonnulli.⁊.ff.de aur.⁊ argen.lega.si ita ibi dr qđ demōstran do meū p̄ns nō futuruz tp̄s ōndit.
g ❡Que non dū.ad idem ff.de admi. tut.l.q̄tiēs. §.vlt.⁊ ď li. ⁊ posthu.l. plz.⁊.l.se.ď penu.leg.l. ei quoq;.
h ❡Obtinuit Guil.de su za.tz ꝫ sup l.iij.ff.e.alle gat.ff.de ar. bi.l.de his ff.de dā.inse. l.dāni i.§.si is.ff.de leg. iij.vxori.§. vxoris facit ꝫ.§.j.vsi.si itez excipit qđ lz itē dx. sup.l.iij.ff. de tutel.l fi. ꝑ illā legez dicit qđ ad futuras cō nexas p̄nti bus sine q̄ bus p̄ntes nō possent cōmode ter minari bn̄ ex tendit vt.l. iiij.ff.e.ti.de tutelis.⁊.ff. de ꝓcura.si defunctus. et.l.ad rem mobilem.⁊ l.ad legatū. ⁊.ff.ď pecu. lega.l.ij.⁊ ď pe.lega.le ge nō quod in princi pio sed dari nō videtur ad futuras pendentibus non connexas. vt in predi cta.l.damni.et de auro et argen.lega.l.de his rebus et hoc placet ⁊ facit de preben.quia sepe libr.vj.⁊ eo. ti.si iusta in clemen.
ADDE quod idem quod Dynus.tenet Oldra.con silio trecentesimooctauo. incipiente vos reuerende pater.

a labeo.[a] ¶ † Quid sit constitutus su-
12 per fundo: molẽdino: domo ꝛ rebus aliis nũquid est procu. super contentis sub clausula illa. respondeo sic sicut dicim⁹ in iudice. extra de rescrip. pastoralis. ar. contra: extra de of. dele ga. cũ olim sed ibi in ꝓcuratorio non erat clausula gñalis hinc est qđ si sit simpliciter constitut⁹ sic. Cõstituo te in causa que vertit inter me: ꝛ. t. et in rescripto cõtinetur qđ ego iniurio: te super hoc ꝛ reb⁹ aliis intelligit super
b omnibus expressim constitutus ſm p.[b]
13 ¶ † Quid si mandatum sit alis suffi- ciens: in fine tñ dicitur nolo quod va- leat vltra annum et si aliquid per eũ fieret nolo illud valere nũquid est ad mittendus non videtur. ar. ff. ex qui. ca. ma. itẽ ait. §. pe. videt enĩ in fraudẽ fieri vbi principalis distat vt post annũ possit nouas inducias obtinere cui obuiandum est extra de rescri. sedes cũ suis cõcor. dic admittendũ fore quia procu. ad tempus potest cõ stitui. vt infra de sindi. versi. etiã que
c ritur. ecce sindicus: ꝛ sic obtinuit[c]: nisi enĩ post annũ sufficiens procur. appareat vbi lis est contestata maxime procedetur contra dñm tanquã contra contumacẽ. ar. C. de iudi. properã
d dum.[d] ¶ † Item pone Titius exhi-
14 bet duo mandata eiusdem date vnũ speciale ad cãm que agitur: aliud generale: ex vi specialis: substituit Titius alium sibi demũ substitutus ante litem contest. recedit Titius vero ex vi specialis mandati non potest resumere cũ non contineatur in eo qđ possit cãm resumere vel substitutũ reuocare: queritur an Titius possit ex vi generalis mandati cãm resumere dic qđ non: nã procedẽdo per speciale renũciasse videtur generali. ꝛ preterea gñali detrahebat quo ad cãm illã per spãle mãdatũ. extra de rescri. c. j. ꝛ de procu. non iniuste. ff. e. pluribus: ꝛ l. si quis cũ procura. in fi. ꝛ sic nec per speciale nec per generale causam poterit resumere ꝛ sic sentiebat dñs Clemens papa quartus ꝛ oẽs palatii au-
15 ditores: ꝛ sic obtinuit. ¶ † Sed quid si in mandato sub proprio sigillo facto qđ põt fieri: vt. j. §. proxi. ver. si aũt
e nõ cõtinet data[e]: predicti dixerũt nõ valere: tũ qꝛ in talibus data ꝛ dies et
f cõsul ꝛc.[f] ponenda sunt extra de rescrip. cã te. ꝛ de fide instru. inter dilectos. ꝛ in auc. vt nomen impera. xxv. q. ij. rescripta: tũ propter periculũ qđ cõ tingere posset si de eius reuocatione dubitaret per aliud posterius vel qꝛ forte procur. diceretur excõicatus ante ꝯstitutionẽ eius ꝛ similia. extra de proba. post cessionẽ de procu. c. fin. et sic obtinuit. ar. tamẽ cõtra. ff. de pig. l. pe. §. j. sed ibi non rñdetur ad illam qõnẽ de qua ibi queritur vtrũ epistola probet: de hoc not. d. m. extra de fi.
g instr. inter dilectos.[g] ¶ Itẽ excipitur qđ licet habeat mandatũ ad agendũ non tamen ad defendendũ qđ dic vt s. §. j. ver. item excipitur quod licet. ꝛ infra in titulo de satisdat. §. viso. versiculo item nota. ¶ Item quod licet plures sint simul. et insolidum dati: alter tamen prius hoc officium occupauit quam is qui nunc vult agere vel defendere vt extra de procur. non
h iniuste: vbi de hoc.[h] ¶ † Quid si
16 duo vel plures simul simpliciter ad vnã causam dati sunt nec fuit dictũ quod quilibet esset insolidũ. nũquid

¶ Labeo soluitur eo. ti. petitio in gl. fi.

b ¶ Secũdum p. huius contrarium videtur tenere Guil. na. in sua qõne. viij. sub hoc tit. in qua querit de illo qui hꝫ cãs cũ titio quarũ altera grauis erat altera leuis ꝛ dixit sic talẽ procuratorẽ ꝯstituo in cã quã habeo cũ titio querebat an ꝓcurare posset in vtraque qđ possit inducit. ff. de test. tu. si quis ita. §. j. vbi dãs tutores filio si plures habeat omnibus dedisse vr̃ ꝛ v. concordãtias ibi vide in. iij. glo. ff. de re. du. vtrũ vbi instituto posthumo. plures si nascãtur instituti vr̃. ff. de tute. l. iij. §. vltimo. vbi simplr̃ dat⁹ curator pupillo in oẽs ei⁹ rẽ datus vr̃ de appel. scio q̃situ in prĩci. vbi appellatio cõprehendit aliquibus expssis etiã nõ expressos de assig. li. l. j. §. j. vbi singulare verbũ senat⁹ cõprehẽdit etiã plurale nec mirũ qꝛ plurale trahit ad singula. ff. de neg. ge. l. iij. §. negotia vbi qđ de negotiis dictũ est de vno negotio intelligitur. de cõdi. ꝛ demõ. fal. §. vlti. hãc vide in suffragio de proba. l. ꝫ sup gl. sic videt de cõdi. isti. l. ij. §. vl. ꝛ hãc vide de rescr. olim sup vltia gl. facit etiã in aut. vt li. ma. et aui. §. ad hoc in ꝯtrariũ inst. de her. insti. §. ꝫ nõ noiatim de libe. ꝛ posth. l. ij. in fi. ꝛ. l. cũ quidã. ff. de re. iur. qđ quis. Ipse tenuit qđ grauiorẽ poterit procurare. per l. j. ij. iij. iiij. ꝛ. v. ff. de so. vbi dr̃ qđ debitor ex pluribus causis simplr̃ certã summã soluendo creditori in duriorẽ cãm soluisse videt. ne igit in duriori dñs remaneat indefensus illi⁹ dicet esse procur. C. e. ti. exigẽdi in fi. ꝛ. ff. de reb⁹ du. l. quotiẽs. ff. de iudiciis. siquis leuẽ autẽ dicit per eũ procurari nõ posse. C. de tẽp. ap. l. ij. in prĩn. cũ litiũ ꝛ dilationũ materia sit amputãda vt ibi ꝛ lites sunt odiose que etiã in criminib⁹ cãm dare solẽt. C. de iudic. properãdũ in principio. ideo restringẽde. ff. de libe. ꝛ posthu. cũ quidã in fine ꝛ satis est cõstituẽti qđ sibi in paucis amici labori ꝯsulit. C. de neg. ge. tutori ꝛ intra pri⁹ inducta de materia fauorabili loquũtur sicut in datiõe tutorũ ꝛ similiũ vt sic fauor ꝛ odiũ soluãt ꝯtraria. subdit etiã qđ dictũ de procuratorib⁹ procedit in cõmissiõib⁹ iudicum.

c ¶ Sic obtinuit. ꝛ. l. iij. ff. eo. tit. agẽte dicit qđ dari potest i diẽ vsque ad diem.

d ¶ Properãdũ facit. s. e. ti. auditꝫ.

e ¶ Cõtinet data. de testibus dicã ibi sup. iij. ꝛ iiij. forma. ADDE. Procedẽti qđ si substitutus mo: it quod mãdatũ nõ reuertit ad mãdati substituẽtẽ sed ad fontẽ vt voluit oldr. ꝯsi. cxxx.

f ¶ Cõsul ꝛc. nõ dr̃ de loco qꝛ vt pꝫ p inferiora pl⁹ interest de die q̃ de loco in hoc casu lꝫ host. misceat hec duo vbi dicit finis nil tñ inducit propter qđ iter sit de loco sicut nec id. ꝫ guil. na. hãc qõnẽ formauit ꝛ est. vj. sub hoc ti. solũ de loco vr̃ tñ intellexisse nõ de loco quo fuit scripta litera de loco quo procu. debeat cõparere vel litẽ peragere nec placet ipsius solutio distinguẽs an dat⁹ fuerit ad totã causam an ad diẽ ꝛ scdo casu subdistinguens.

g ¶ Dilectos vbi post eũ plenius vide in glo. q̃d si procuratoriũ per quã intelliges hunc fi.

h ¶ De hoc qđ hic ꝛ in ver. seq. dicit de datis simul intellige. i. coniũctim in eodẽ instrumẽto. si aũt dati essent duo p duo istrumẽta diuisim nec appereret qđ pri⁹ qꝛ eadẽ die ꝯfecta fuerũt. videt neuter admittẽdus qꝛ nescit qs ex illis sit reuocat⁹ ꝛ imputet sibi sic dubie ꝛ indiscrete ꝯstituẽs facit de elec. c. vl. li. vj. ꝛ vide qđ ibi no. in gl. p ordinẽ ꝛ est hic silis qđ de duob⁹ testamẽtis. no. de rescrip. duobus lib. vj. in glo. cũ his q̃ superius dixi si aũt i altero vel vtroque istrumẽto fieret alteri⁹

reseruatio tūc cessat dubiū reuocationis lz in primo mē
bro appareat qd̄ fuit primus in scd̄o nō: puto in his ca
sibus vtrūq3 datū insolidū z cessaret dubiū qd̄ in ver.
seq. ponitur quia verba id sonant qd̄ alter agat licet
alterum nō reuocet z tūc etiaz esset locus occupatiōi.
quilibet aget insolidū: rn̄deo sic: z sic
a curia seruat:[a] z no. extra de pcu. non
iniuste. Vinc. aūt z alij dicūt qd̄ vnus
nō pōt sine altero agere vel defende-
re. ff. de neg. ge. cū alicui⁹: vt est alias
videre in plurib⁹ iudicibus datis vt
extra de of. dele. prudētiā. z. c. cām. j.
immo etiā dicit idē Vinc. q admitti
non debēt qz qn̄ simul agerent vnus
aliū impediret. sec⁹ aūt est in plurib⁹
tutoribus datis. ff. de admi. tu. decre
to §. fin. z. l. tutores et. l. Lucius §. j.
nec ob. l. ff. manda. creditor §. duob⁹:
qz intelligit qn̄ vtriq3 insolidū com
missa erat administratio negotiorū3
de hoc not. ff. de procurat. pluribus.
17 b ¶ † Quid[b] si plures sunt cōsules: nū
quid vn⁹ eo℞ agere poterit. dic qd̄ sic
vt pz in plurib⁹ tutorib⁹. ff. de admi.
tu. decre. §. j. de hoc no. C. si vn⁹ ex plu
rib⁹ tu. l. j. ¶ Quid si dictū fuit quod
non esset melior cōditio occupātis z
qd̄ vnus inceperit alter exequat: vi-
detur qd̄ licet vnus prius occupaue-
rit: alter adhuc nihilominus admit
tetur agens: nam volūtas cōstituen-
tis dz obseruari. vt. C. e. si procurator
z. ff. mand. diligēter. extra de rescrip.
cuz dilecta. Item in casibus pōt dn̄s
in se litē transferre. post lit. cōte. ff. eo.
18 post litē. ¶ † Et qd̄ fieri pōt per legez
pōt fieri per pactū. ff. de pac. nam ita
c possibile econtra videtur[c]: ne in plu
res distinguatur aduersarios qui cū
vno fuit lit. contestat. ff. iud. sol. iam
tamē §. pe. z. ff. de exerc. l. j. in fi. z. l. se.
ff. de transac. cū hi §. in causam. naz z
dn̄s nō potest nisi iusta de causa post
lit. cōt. pcuratorē mutare illo inuito.
vt. ff. de procu. que ola. in iudicio em̄
quasi cōtrahit: nec predicta adiectio
aliqd opat: vt. ff. de pecu. licet §. idez
scribit. ff. pro socio. sed si adijcit. et de
aur. z arg. le. pediculis §. labeo. qz ex
presse dr̄ in pre. l. pluribus qd̄ melior
zc. z ad idē in pre. decr. nō iniuste. Di
cūt quidā qd̄ si velit ceptū iudiciū p-
ficere audiet. vt. ff. de offic. consul. l. j.
alias si velit incipere a capite non au
dietur z vide. s. §. j. ver. item qd̄ reuo-
catus. Alij dicunt tale pcuratoriū cū
hac clausula nō valere per iura in cō-
trariū inducta. Tertij dicūt valere: sz
idonecior est eligēdus si oēs cōcurrāt
ad lit. contest. ff. de admi. tu. decreto.
in fi. ff. de accus. si plures. ff. de libero.
homi. exhi. l. iij. §. si tamen plures. ff.
de sepulchro violato. pretor §. j. si au
tem lis sit ztes. cū oībus tūc nō eliget

nitur in prima glo.

ADDE ver. se. qd̄ licet in mādato sit cōstitutio titiū et
non dicat procuratorē qd̄ tn̄ valeat mandatū si ille ti-
tius erat procu. fm̄ ro. consi. clxx.

g ¶ l. iij. qd̄ hic nō pcedat in monacho eo casu quo da-
quia oēs facti sunt dn̄i litis: et sic di-
xit dn̄s Clemēs papa. iiij. Quis autē
eliget videlicet pars an iudex an cō-
stituēs z alia de hac materia no. fm̄
papā. extra de pcurat. in nostra. z fm̄
d Ber. eo. titul. non iniuste dic vt ibi[d].
18 ¶ † Quid si constituēs plures pcura
tores dixit quod vnus nil possit sine
e altero facere dic sic[e] obseruari debe-
re. vt j. no. ff. de admi. tu. Titium z De
cium: z. ff. de exerci. l. j. §. si plures: nā
intelligūtur solū cōstituti ad ea q̄ in
pcuratorio continent: vt extra de off.
deleg. cum olim. j. vel dic quod vnus
altero presente vel consentiente agere
poterit. ff. de procu. paulus z. ff. de ad
mi. tu. quidā §. j. patet ergo ex p̄missis
plures pcuratores simul dari posse:
quod verū est ex parte actoris ex par
te vero rei vel aliorū qui loco vni⁹ ha
bentur nō nisi vnus: vt in pred. l. iam
tamen §. penul. de hoc not. ff. de pro
cura. si quis alleg. in. l. vel duo §. pe-
nul. z fina. z. l. pluribus. z. l. licet in fi-
ne. z. l. omniū. ff. de accusat. ne in plu-
res. ¶ Sed cum dato scd̄o prim⁹ pro
cur. intelligatur reuocatus. vt. s. §. j.
ver. itē quod est reuocatus. ¶ Quid
erit si secundus nolit recipere procu
rationē: nunquid prima remanet in
suo valore: z videtur qd̄ non: sicut in
posteriori testamento rumpitur pri-
mum licet ex secundo aliquis heres
non sit vel esse noluerit: inst. quibus
modis testa. infirma. §. posteriore[f].
20 ¶ † Item no. qd̄ in mandato procu-
ratoris rei debet cōueniri nomen cō-
stituentis z constituti z contra quē:
et in qua causa constituitur: z quod
ratum habebit dn̄s quod cū eo actū
erit: z coraz quo iudice maxime si sit
delegatus. nam si sit ordinarius nō
est multum necesse de eo fieri mētio
nem: z he litere debēt aduersario mit
ti vt certus sit: z per eas releuet pro-
cura. a satisd. hec probantur. ff. de pro
cura. l. procura. z. s. eodem §. versi. ij.
21 ¶ † Vltimo no. qd̄ exceptio procura-
toria dilatoria est. ff. de excep. l. ij. in fi
g ne. z. l. iij.[g] et est probanda ab eo qui
eam opponit. ff. de exceptio. in proba
tionibus §. sed et si procuratoria.
¶ Item exceptio procuratoria duo-
bus modis dicitur vel quia non est
procurator vel quia non potest esse:
quod dic vt in predicto §. sed et si. ff.
de damno infecto inter quos §. alie-
no. ¶ Item nota quod fideiussori
h omittenti hanc exceptionem[h] non

ADDE vt p Old. cui⁹ hec videt̄ v̄ba eius con silio primo.

a ¶ Curia ser uat in cāis spūalib⁹ re- missiuā infra ver. ij. in fi. ADDE de hoc vt plene per old. cōsil. cxxx. z miror q Jo. an. nō referat.

b ¶ Quid si al- be. gal. fuit eo. tit. ver. sz pone.

c ¶ Ecōtra vr. hoc placuit alber. gal. p rōnes q̄ se- quunt̄. e. ti. versi. sed qd si dictū.

d ¶ Ut ibi. ho die dic vt. e. si duo. li. vj. vbi distigui tur iter cās scz spūales et alīs z vbi ptz qd̄ pdi- cta clā aliqd opat̄ sed nō qd̄ verbū so nat.

e ¶ Dic sic. sz alb. gal. cui⁹ fuit tot⁹ iste v̄. e. ti. v̄. sed nūqd plres.

f ¶ Posterio re. idē no. e. tit. si duo. li. vj. in glo. ij. bn̄ facit. ff. d lega. j. l. ple ne. in p̄n. et insti. qb. mo. tol. oblig. § p̄terea z ibi vide in gl. sz q̄ non ob. ff. qn̄ lice. tab emp. disce. sz id qd̄ primo p̄uiso vbi sol

ri nō potuit pcura. z q̄re alrō i milite plene scripsi ex eo. in nr̄a sup gl. qn̄ di cat̄ vbi etiā subdit̄ qd d clerico secu lari.

h ¶ Exceptio nē vltimā. s. tn̄ nō potes esse sec⁹. de illa tn̄ nō ea qd̄ vide i gl. qn̄ dicat̄. su peri⁹ allega ta. ADDE se de. de sen. cō si. cdxx. z ale xand. consi. lxxiij. lib. vij.

denegatur actio mādati.ff.mā.si fide 22 iussor.§.quedā. ¶ †Sed nūqd pars pcuratorem semel approbās poterit eum ammodo recusare? videt qd nō vi.xxxij.q.v.horrendus.ff.de neg.ge. pompo.C.de nō nume.pec.gnaliter. ff.de bo.lib.nā absens.ff.de admini. tuto.cum qritur.arg.cōtra.C.de epis. d e τ cle.aut.pbyteros τ dyaconos.τ.C. lib.x.de his q̄ spon.mu.sube.l.ij.τ.iij. So.si sit cōstitutus ad totā cām: vel simpliciter locum habent prima iura nisi quid nouū emergat:vt extra d in ra.ca.ceterū:vel nisi de nouo aliquid perueniat ad notitiā partis cōtra: est extra de excep.pastoralis.Si vero cō stitutus sit ad diē obtinēt contraria. 23 ¶ †Sed pone die ad iurandū de calū nia assignata cparet aliqs pcurator qui ideo admittit: vt iudiciū firmet: f postmodū vero cū non habeat spāle mādatū ad iurādū non vult aduersa rius eū admittere.dic qd nō admitte tur ad iurādū: lȝ admissus fuerit ad iudicium firmandū: talis aūt procu rator bñ admittet ad alia pterq̄ ad iurandū.de hoc infra de iura.calū.§. restat.ver.quid ergo si. ¶ Item no.q falsus pcurator dicitur q̄ fines man dati excedit.vt extra de offi.deleg.cū olim.τ qui nunq̄ fuit:et qui fuit sed nūc nō est qd τ an teneat qd fit a tali bus dic vt not.extra de rescriptis.ex a parte decani. ¶ †Hoc quoqȝ preter 24 eundum non est qd procuratorium originale in iudicio exhibitum non debet parti producēti reddi si sit spe ciale ad causam illam tantum:secus si sit generale ad hanc τ ad alias cau sas.tunc enim restituitur copia reten ta.τ vide.j.de edi.instru.§.nunc dica mus.ver.illud autem.τ se.

De formis procu rationum.

Tautē q̄ scripta sunt cauti⁹ eueniant formas aliquas exēpli gra sup ponam⁹. Sciēdū ergo est qd pcur.aliqs cōsti tuit ad litem. Aliqs ad negotia. Nonnūq̄ ad impetrādū:et 3dicendū. Et ad mutuū in curia 3hē dū. ¶ †Forma mandati ad litē talis b est. FOR. b Anno mēse τ die talibus τc.in psentia mei notarij τ testiū sub scriptorū Titius fecit cōstituit, τ crea c uit τ ordinauit c. P. presentem τ infra scriptam pcurationem sponte recipiē tem:τ M.lȝ absentem τ quēlibet eorȝ insolidum:ita tamen qd non sit me lior conditio occupantis.sed vbi vn⁹ dimittet alter possit assumere suos p curatores actores et nuntios specia

les in causa tali quam hȝ vel habitu rus est cum .R.corā tali iudice ad li bellum offerendum seu recipiendum vel ad agendum τ defendendū excī piendum τ replicandū.litem cōtestā dum terminos τ dilationes petendū τ recipiendum iuramentum de calū nia d:τ cuiuslibet alteri⁹ generis e pre standum ponendū testes etiā τ instru menta producendū τ alterius partis g testes τ pbationes τ iuramēta vidē dum τ eos vel ea reprobandum iudi ces eligendū τ recusandum suspectos sententiam vel sentētias audiendum appellandum τ appellationē,seu ap pellationes prosequendum τ genera liter ad omnia τ singula faciendum q̄ merita causarū exigunt τ q̄ ipsemet vel quilibet verus τ legitim⁹ pcura tor facere posset f promittens se ratū gratum τ firmū perpetuo habiturum quicqd p ipsos vel alterū eorȝ circa p dicta vel aliqd predictorū fuerit pro curatum.hec vltima clausula sumit 2 g ex.c.ij.q.v.que de causa. ¶ Et no.qd procura.actoris g.audiēdus non est sine cautione de rato:vt extra de pro cura.c.j.de offi.delega.coram:in qua nomine cautionis intelliguntur fide iussores.ff.de procura.seruū.§.ait pre tor τ vbi agitur pro ecclesia vel eius subiectione non potest hoc cautione agi ad interesse:qr illa non recipiunt estimationem.sed solum ad impen sas litis.ff.rem ra.haberi.l.si sine.§. cum autem procura.τ hoc petebatur in predi.decre.coram:τ sic pȝ qd aliqs melius est habere cautionem de rato q̄ literas qr per cautionē semper cō 3 sequitur expensas. ¶ †Si vero reus constituens procuratorem velit eum releuare ab onere satisdatiōis quod fieri potest.vt.ff.iudi.sol.si ad defen dendum.insti.de satisda.§.si autem.τ in eodem instrumēto subiungat sic. FOR. Et qr idem Titius voluit ipsum P.procuratorem suū releuare ab one re satisdationis promisit τ sub obliga tione bonorum suorum mihi notario infrascripto stipulanti vice τ nomi ne omnium eorum quorum interesse poterit de iudicio sisti et de iudicato soluendo:τ qd tempore sententie da te in iudicio aderit si opus fuerit: et cōmode fieri poterit:et qd oīa soluet τ dabit aduersarijs ei⁹ pro oīb⁹ clau sulis que in condemnatione contine buntur nisi fuerit prouocatum sub h obligatione bonorum suorum. ¶ Alij h vero sic dicunt. Insuper.d. P. procu ra.promisit mihi notario īfrascripto stipulanti vice τ noīe dicti.R.τ oīum eorū quorum interrerit iudicatum solue re pro oībus clausulis stipulationis τ dictys.T.tanquam fideiussor dicti

¶ Decani l v.glo.τ vide qd super ea scripsi cum sua remis.

Ut an tem. FOR.rolā dini cū dua bus sequen tibus parte vij.l vltima charte.

¶ Ordianit 3 hāc multi plicationem. vide.j.†.l.ȝ opponitur.

¶ Calūnia. rolādin⁹ cu ius fuit hec forma nō po suit hoc qd de iuramen to dicēdo sorte illd ēt cum mādato dñi p pcur. nō posse pre stari cui⁹ 3 rium est ho die declara tū de iur.ca lū.c.vl.li.vj.

¶ Alteri⁹ ge neris.addit in aīam suā pstandum ac et deferēdū.

¶ Facere pos set.addit ēt si mandatū exigāt spāle per.c.qui ad agendū.eo. titu.lib.vj.

¶ Procura tor actoris. supple de cu ius mādato dubitat vt satis no.in c.statim al legato.

* ADDitio. Adde abb. ibi in ver.ȝ notabile du bium in pe. col.vbi dcla rat qñ dicat dubitari de mādato τ vi de Sozi.in tractatu suo fallen.l reg. cccxvij.vbi late an pcu rator, de cu ius manda to dubitat teneat cau re de rato et adde qd p curator etiā si de ei⁹ mā dato certum sit tenet ca uere de rato vbi dubitat an illud mā datū sit suf ficiēs ad cā; istā.Item qñ dubitat an illud māda tū sit reuoca tū ita no.di cit Paul. de cast.in.l.nō solū.§.si alie no nole ir. τ recollige l j.col.ff.de p cu.Men.fer. ¶ Alij vero scilicet Egy. in sua rubri ca.xi.

nui pecu. promisit sub hypotheca rerum suarum mihi notario infrascripto stipulanti nomine dicti. P. et olim quorum interest vel intererit se facturum et curaturum quod dictus procu. defendet eum in dicta causa: et quod dolum non committet et iudicatum soluet: et quod ipse. T. aderit in iudicio tempore sententie ferende quod si non fecerit ipse dabit et soluet actori ola in condemnatione contenta: nisi fuerit appellatum. acta fuerunt hec tali loco anno mense et die predictis presentibus talibus.

¶ Et ego talis tali autoritate notarius predictis interfui et scripsi et in publicam formam etc. et signum meum apposui et vtor et quere super hac forma. vt j. de satisda. §. expedito. in prin. et ver. sed queritur etc. ¶ Si autem hec satisdatio fiat in actis coram iudice sic scribetur. FOR. et quia voluit dictus procu. expediri ab onere satisdationis iudicatum solui promisit mihi notario infrascripto stipulanti nomine dicti. P. et omnium eorum quorum interest quod defendet. D. T. et quod nihil dolo malo faciet in tota dicta lite. et quod tempore sententie ferende erit in iudicio et iudicatum soluet: nisi ab eo fuerit prouocatum sub hypotheca rerum suarum et pro his omnibus et singulis obseruandis. D. Titius extitit fideiussor sub obligatione bonorum hec probantur. insti. de satisda. §. si vero aliquis. in pre. §. expedito. in prin. et ibi etiam in ver. satisdatio. habes formam satisdationis prestande extra procurato: fi: et est acta.

¶ † Et no. quod large quilibet nuntius est procurator ar. extra de testi. cum que in fi. sed non dicitur procu. est nuntius: nuntius enim est is qui vicem gerit epistole: est quasi velut pica et organum: et vox domini mittentis ipsum: vt in concor. que sunt j. de iud. dele. §. iam nunc. ver. sed nunquid ibi. et si velit etc. recitat verba domini. puta misit me dominus tuus scire: an vendis ei rem pro. x. et si ille respondeat vendo et contrahitur: et queritur domino actio per seipsum non alii querit ei quis alterius ministerium intercedat: ff. de consti. pe. qui autem §. fi. et l. sed. ff. de vsur. qui solutioni §. fi. fi. quod vi aut clam l. iij. in princ. non autem debet formare verba in personam suam: alioquin tenetur domino mandanti: quod dic vt. C. quis alteri vel sibi multum. Sed per pecu. dominum et possessio bene domino queritur: vt. j. de emp. et ven. §. j. versi. plerunque. tamen ipsi procuratori qui in persona sua format. vt. ff. de consti. pecu. cum §. ini. † queritur actio ex contractu eius ibi et non domino etiam vtilis nisi ille sit non soluendo. ff. de ac. emp. ini. §. si procura. et de instit. l. j. et. ij. quia per liberam personam nobis actio non queritur: vt. C. per quas per. no. ac. l. j. ff. de verbo. ob. stipulatio ista §. alteri. ideoque oportet vt procur. domino actionem cedat et eum procuratorem in rem suam faciat ad quod tenetur. ff. man. si procur. in fi. ff. de acquir. pos. possessio. §. fi. Item oportet quod caueat domino de facto suo prout habetur. ff. man. de tuo. et. l. seque. secus tamen est in nuntio. Item procura. datur ad causas peragendas vel defendendas. nuntius vero non quod dic. vt in pre. l. multum. et. ff. de pecu. l. j. §. j. vbi de hoc. ff. de consti. pe. quod autem §. constituere. et. l. seque. ¶ † Item nuntius dicitur qui sine mandato et iussu mittitur. extra de of. dele. pandentiam. rn. j. et de pig. c. pe. procurator vero est qui negotium mandato domini administrat. ff. de procu. l. j. extra eo. auditis. ¶ Actor quoque quod dum procuratorem constituere ad defendendum si forte ipsum contingeret reconueniri: vt. s. §. j. ver. sic. item excipitur. quod sed debet illum releuare a satisdatione quod fiet hoc modo. nam post verba illa predictorum fuerit procuratum etc. posita. s. in fi. prime forme iungatur sic: quod si forte ipsum procuratorem reconueniri contingat: volens idem Titius ipsum releuare ab onere satisdationis promisit etc. vt. s. ver. si vero. et seq. ¶ Non est autem vis vtrum instrumentum procurationis concipiatur in tertia vel prima persona: vt extra de conuer. coniu. duduz. vel per verba de preterito: vel de presenti. extra de inrepat. quod autem in fi. ¶ Quid autem debet continere mandatum procurationis. dixi. s. §. pri. ver si. item no. quod. ¶ Si autem non potest haberi copia tabellionis[a] pot per literas in hac forma constitui. FORma. ¶ † Uniuersis Christi fidelibus ad quos presentes litere peruenerint magister. B. Aug. minor sacrista sancti Pauli narbon. salutem in domino vniuersitati vestre tenore presentium innotescat: quod nos facimus constituimus etc. sicut in prescripta forma continetur verbis competenter mutatis. et in fine subiungas: vt autem hoc presens scriptum robur obtineat firmitatis ipsum fecimus sigilli nostri munimine roborari. sufficit enim sigillum[b] ipsius postquam de ipso constiterit[c]. ff. de proc. si pecu. ff. de pig. l. pe. §. j. s. §. proxi. in princi. ver. item quod non sunt. melius est autem quod scribatur iudici sine parti. vt s. §. proxi. vers. ij. et ver. item no. vnde dicatur sic. FOR. ¶ Talis[d] tali iudici tam vite presentis commoda quam future vobis tenore presentium intimamus quod in causa quam. A. mouet vel mouetur est contra me: vel ego contra eum coram vobis. B. procur. meum constituo concedens sibi generalem et liberam administrationem:

a ¶ Tabellionis. dixit egi di. sicut apud multos vl' instrumenta et nos.

b ¶ Sigillum. sup. sine subscriptione: restrinum qui regulariter in epistolis non requiruntur secundum Gui. de suza. qui hoc no. ff. e. l. j. al legat. ff. de po si. lucius. j. de const. pecu. l. quidam. C. de epi. et cleri. si qua per calumniam. §. fi. fallit in codicillis. ff. de leg. ij. l. miles ad sororem. vtubi pez in. j. glo. et. C. de codi. l. vlti. §. fi. et in casu. C. de lat. lib. tol. l. vna §. sitti quoque. ij.

ADDI. Io. Pan. de cal. vnum peremptorie notandum in d. l. si qua per calumniam. quod si aliquis de sigindis partibus veniens posset instrumentum pecu. in quo contineatur quod talis constituit tutum procuratorem ad agendum et asserat se illum tribuz esse de quo in instrumento. aduersarius autem neget dicendo probare quod ille ille sit fi'. potuisti

c ¶ Constiterit. sed an constabit per collationem sitis signi de qui lici. an sub hoc titu. q. xviij. quod non nisi appeat id per quod fit collatio alia fuisse probatum et hoc vel per acta vel per appellationem sigilli principalis iudicis ordinarii vel delegati cum filo ad illud sigillum allegat. C. de fide instru. comparationes et in aut. ko. ti. §. si vero. col. vj.

subtrahere quod non habz necesse probare secundum doc. per ter. di. l. si quod per calumniam.

d ¶ FOR. quod fuit egy. sub rub. xij. cum fuit iad Hargorum quod sequitur vsque ad ver. porro. et hanc formam precedit ibi forma que est ista sub ver. verum.

a ¶ Fuerit. dixit Guil. an post formã quã posuit. e. tit. in prima char. qd istud si necesse fuerit ponitur in pcuratorijs actorũ qui si recõueniãtur habent sic cauere alias nõ. in pcuratorijs aũt eorũ nõ ponit qz semper in eis est necesse satisdari de iudi. soluendo.

b ¶ Datũ &c. de his q̃ mittũt schedulas vacuas suo sigillo sigillatas vt i eis scribatur pcuratoriũ ad eorũ voluntatẽ quibus mittũt plene scripsi de fide instru. c. ij. i magna glos. ver. sed quid de his pcuratorib9 & facit quod scripsi de solut. c. ij. & de hoc etiã plene scripsit guil. an. sub hoc itu. qõne. iij.

c ¶ Satisdatione. egyd. sunt iste ver. vt statim dicam.

d ¶ Scdz egy. sua rub. xij. in fine.

e ¶ Dic scdm eundem.

f ¶ Tertiam verbũ guil.

g ¶ Queritur scdo & h pro sequit qhic cõtinuauit Egy. & salua pace autorz ista duo cõtra q̃ hic allegat nõ cõtingunt tertiaz obiectionez cũ in neutro

dans etiam eidẽ potestatẽ agendi et defendendi ratum habiturũ & gratũ quicqd per eum in. d. c. cã pcuratum fuerit siue factũ. promittẽs etiaz sub hypotheca rerũ mearũ pro ipso procu. si necesse fuerit[a] iudicatũ solui. et hoc vobis significo atq3 parti in cuius rei testimoniũ presentez paginã feci sigillari &c. vt. s. ¶ † Si aũt velis sigillũ autẽticũ apponi qd vtilius est qz de eo nõ pot verisimiliter de facili dubitari: puta epi vel officialis vl' alterius ordinariam iurisditionez habentis: vt extra de pba. post cessionẽ & xj. q. iij. cure. & in pre. ver. itẽ qd non sunt. cõstituat pcura. in illius p̃sentia: & tunc epũs vel alr9 scribat: vt iam dictũ est: & vbi dr qd nos fecim9 dicat qd magister. B. Augu. &c. fecit constituit &c. vt in pdicta forma. in fine autẽ iungatur sic: in cuius rei testimoniũ & certitudinẽ pleniorẽ p̃sens scriptũ sigilli nostri appensione fecim9 communiri. datum &c.[b] ¶ † Sed nũquid talis procu. per hoc releuatur a satisdatione[c]. & certe quo ad cautionẽ de rato planũ est qd sic: qr ex quo de mandato cõstat: vt in pre. l. si pcur. C. e. l. j. sed q̃tum ad satisdationẽ iudi. sol. quã semper prestat pcu. rei & etiã procu. actoris. vt. j. de satisda. §. expedito in prin. nõ vr releuari. Primo qz hec pmissio fit inter absentes. ff. de v. ob. l. j. in pri. Scdo qz lz facta aut. sit illi persone publice vel autẽtice q̃ sigillum suũ apponit non est th aut. vel publica: quo ad eum contra quẽ fit procu. qz non est ius index vel publicus notarius. ¶ Unde nulla sibi ex hoc queritur actio. ff. de magistra. conueni. l. j. §. exigere. Tertio qz hic iam cõueniretur fideiussor sine principali debitore cum tamẽ obligatio accessoria sine principali regulariter nõ subsistat. ff. de fideius. l. si fideiussio. insti. eo. §. fideiussores. sed dic secũdũ Egy.[d] tale procuratorium sustineri

illorũ de fideiussoria obligatione tractet q̃ facit hic dubium tertie obiectiõis qd pẽdet ex. §. si vero aliqs. insti. eo. ti. vbi dr qd cõstituẽs dz esse pcuratoris fideiussor. Itẽ satisdatio ista est p̃toria & p̃torie reqrũt fideiussoris obligationẽ. ff. de p̃to. stip. l. p̃torie satisdationes. & talis sofa nõ pot tolli nisi a p̃tore. e. ti. l. j. l fi. & fideiussoria nõ stat sine pncipali vt probatuz est. s. Itẽ ipse cõstituẽs insup si9 fideiussor esse non pot. ff. de fideius. heres. §. qd sine scire debes qd cyn. plene hoc psequit. C. de satis. l. vna. & vbi dicit q̃dã defendũt formam. g. l. si qs reũ. ff. de li. leg. l pn. vbi pz esse posse fideiussoriã sine pncipali & illa fideiussoria hr locũ principalis & hoc vr placere dy. ff. vt leg. no. ca. l. si qñ. §. scdm alios cũ pcu. in iudicio q̃si Ihat. ff. de pec. l. s. scribit huic future obligatiõi q̃ p pcuratorẽ i iu. cõtrahet accedet p̃cedẽs pmissio dñi & sic erit lz ex post

posse vbi hoc fieri cõsueuit. instit. de satisda. in fi. vel dic[e] qd talis procurator comparens in iudicio aut pot dare pignora vel fideiussores: & tũc det qd maluerit. ff. de constit. pecu. pmissor. in fi. extra de offi. deleg. coram. et hoc pro estimatione litis. institu. de satisda. §. fin. aut neutrum dare pot & hoc iurat & tũc sufficit iuratoria cautio. ff. qui satis. cog. l. j. & cõtra tertiã[f] obiectionem facit. extra de offi. delega. pastoralis. in fi. & melius in cõsti. Greg. x. de elec. vt circa. lib. vj. & vide in predicto. §. expedito. vers. sed queritur[g]. Porro generale mandatuz ad causas & negotia sub hac forma cõcipietur. FOR[h]. Anno mense &c. vt. s. in prima forma vsq3 ad spõte recipientem &c. iunge suũ procuratorem & nũtium spãlem in causa tali quã habet vel habere intẽdit cum. M. & gñaliter ad omnes causas qõnes & lites quas habet vel habiturus est tam in agendo q̃ in defendendo cum aliquo, vel aliquibus coram quocũq3 iudice tam ecclesiastico q̃ ciuili auditore vel delega. ordinario vel subdeleg. & specialiter corã tali super quibuscũq3 reb9 vel negotijs ad libellos offerendos & recipiendos &c. vt. s. in prima forma vsq3 pmittens se &c. post iũge. ¶ Itẽ ad petendũ exigendũ & recipiendum omne id & quicqd ipsi titio ex quacũq3 causa vel cõtu ab aliquo debetur: & ad faciendum finem & refutationẽ super receptis eius nomine ad solutiones faciendas & recipiendas: necnon ad paciscendum componenduz transigenduz & in integrum restitu. petenduz compromittendum laudũ & arbitrium audiendum & prosequẽdum & emologandum & ad crimina et defectus proponendum. & sic de alijs casibus in quibus mandatum exigitur speciale: vt. s. §. j. versic. item opponitur. Item ad contrahendum debita: & ad constituenduz sibi alios

§. adhiberi. datur aũt cosilium qd multi seruant ... dominus releuans absentem promissioni q... tario faciet nomine olm quorum intererit a... fideiussorem & tunc promissio dñi & satisdati... promissione, quam procurator facere teneb... dominus sic fecisset quo respectu dicit ei9 fi... ADDE de hoc vt plene p bar. in rub. ff. iud... consi. lxij. vbi tz qd stante statuto qd nullus conuenti audiatur nisi primo satisdederit p fideiussores qd sufficit si dña in mandato. f...

h ¶ FOR. rolan. vbi. s. multum ampliata p...

debitores ⁊ ad venditiones: emptio-
nes locationes ⁊ cuiuscunq; generis
contractus faciẽdos seu ineundos: et
ad obligandũ se alijs noīe ipsius. T.
⁊ bona ipsius. T. super quocunq; 3-
ctu ⁊ generaliter ad oīa ipsius nego
tia tractãda ⁊ gerenda: ⁊ ad oīa ⁊ sin
gula faciend ꝫ que circa predicta vel
aliqđ predictorũ vel etiam quecunq;
alia sibi videbuntur vtilia: ⁊ que ꝑ
quẽlibet procuratorem verum ⁊ legi
timum seu nuntium possent aliquo
modo procuratori: dans ei plenã ⁊ li
beram potestatẽ[a]. ⁊ mandatum spe-
ciale predicta omnia ⁊ singula faciẽ
di ⁊ super premissis ⁊ quolibet eorũ
quotiẽs expedierit ⁊ voluerit procu-
ratorẽ vnũ plures simul vel successi-
ue: vel: etiam insolidũ substituendi ⁊
eũ vel eos et nũc ipse cõstituit[b] ⁊ eũ
vel eos qñ ⁊ quotiẽs voluerit reuocã
di promittens se grata ⁊ rata habitu
rum ⁊ in aliquo non contrauenire q̃-
cunq; dictus Procur. vel aliũ seu ali⁹
ab eo substituendi circa predicta vel
aliquod predictorum facienda dixe-
rint seu etiã ordinanda acta ⁊c. vt. S.
in prima forma. ¶ Quod autem dixi
liberam potestatem multum ꝓdest:
q̃ aliter non habet ita plenam .ff. de
procur. procurator cui. ⁊. l. se. ⁊. l. man
dato. §. ver. notabiliter. ¶ Posset quo
q; hec forma fieri sub sigillo proprio
vel autẽtico: vt predixi. ¶ Sed oppo-
nitur contra prescriptam formã[c] p̃-
mo ex eo qđ dicit fecit constituit crea
uit ⁊c. videt eñ sufficere solũ verbum
fecit: ⁊ sic cetera frustra membranas
occupant. xix. di. si romanorum. lxx-
vj. di. huiusmodi. ⁊ superfluitas repro
batur in actis. C. de pre. imp. e. of. l. fi.
extra in prohemio. §. sane. immo pu-
nitur. C. de ap. ampliorem. §. in refu-
tatorijs. Item in eo qđ dicit procura
torem ⁊ nuntium videtur contrarie-
tas. nam aliud est procu. ⁊ aliud nũ-
tius: vt. S. ver. ⁊ no. qđ: sed hec ꝓpter
consuetudinem tolerantur: preterea
quilibet nuntius est procurator vt ꝓ
di. ver. ⁊ no. qđ. Item illud qđ sequit
in causa tali videtur superfluum: q̃
tantum valet generale in omnibus
quantũ speciale in singulis. ff. de ad-
mi. tuto. si duo. in fi. xix. dist. si roma-
norum. extra de priui. q̃ circa. ff. si cer.
pe. certum. ¶ Itẽ quod dicitur quas
habet vel habiturus est: videtur indu-
cere dubietatem: tum q̃ distinctio il
la: vel videtur dare optionem consti-
tuenti ad quam cã in velit illum esse
procu. ⁊ ad eam quam hꝫ an ad illã
quam habiturus est. ff. de indi. si q̃s
intentione. tum quia ea quam habi
turus est non specificatur. vnde siq̃s
in hoc dubio cum tali procu. litẽ age

ret ⁊ obtineret non fieret executio in
bonis dñi nec inuerum actio in factũ
dabitur nisi probetur eũ de illa cau
sa sensisse qđ est impossibile. immo
ad intentionem domini ⁊ declaratio
nem recurrendum erit. Et ideo dicũt
quidam tale procuratorium tanq̃ in
certum generale: ⁊ obscurũ non esse
admittẽdũ. ff. de iur. fis. ita fidei. extra
de rescript. cum in multis. li. vj. item
clausula illa promittens se grauatũ
12 ⁊c. videtur superflua. ¶ † Maꝫ ex quo
de mandato constat; dominus cogit
ratum habere. vt no. ff. de procur. si ꝓ-
curatore absente. Item opponitur ex
eo qđ ibi dr procuratorem actorem ⁊
nuntium ⁊c. si enim in libello vtatur
quis omnibus his vocabulis dicet
ei q; eligat qđ voluerit. C. de codicil.
neq; codicillum. nam hec inter se dif
ferunt: vt. S. ti. proxi. ad finem. ⁊. S. N.
⁊ no. qđ nec possunt simul concurre-
re inspecta persona constituentis: sed
dic q̃ oĩsatis tendunt ad idem vt iam
13 dixi. ¶ † Nec est lex verbis imponen
da: sed rebus. C. communia de lega.
omne verbum[d]. et. vlus iudiciorum
hoc admittit maxime ꝫm canones:
vt. S. ti. proxi. in fi. ¶ Uerum ad eua-
dendas huiusmodi obiectiones qui
dam sic concipiũt. FOR.[e] Anno ⁊c.
A. constituit. B. presentem ⁊ manda
tum suscipientem suum procura. ad
omnes causas presentes et futuras
nomine eiusdem. A. agendas ⁊ susci-
piendas contra quãcunq; personã
ecclesiasticam ⁊ secularem collegiũ
⁊ vniuersitatem coram quocunq; iu
dice ordinario et dele. ecclesiastico et
seculari ad agendum ⁊ defendendũ:
et ad omnia et singula facienda que
cause merita exigant. ⁊ que per verũ
procur. ⁊ legitime constitutum fieri
possunt qui procu. mihi notario sti-
pulanti nomine ⁊ vice omnium quo
rũ interesse possit: promisit se do mi
num defensurum cum opus esset et
iudicatum soluere eodeꝫ domino su
per premissis promissionibus fide-
iussore existente ⁊ promittente ꝓ suo
procuratore iudicatum solui, quo ad
omnes sui clausulas sub hypotheca
14 rerum suarũ ⁊c. ¶ † Notabiliter in
precedenti[f] forma dicitur ad solutio
nes recipiendas. nam licet constitu-
tus sit ad petendum exigendum de
bitum: non ideo videtur constitutus
ad solutionem recipiendam. argu. C.
de solu. ma. quẽadmodum vos. pe. l. j. et
ij. in. fi. ⁊. ff. co. ti. l. non solum. ff. de so
lu. hoc iure. ff. de pact. sed si tm̃. Qui-
dam tamen dicunt ei posse solui. arg.
ff. de le. iij. fideicõmis. §. si rem. C. đ no
uatio. ⁊ dele. nõ abstulit. C. de solu. in
ductam[g]. ¶ † Item quod in precedẽ.

a ¶ Potestatẽ. vi-
de qđ hic se-
quit statim
⁊ in ver. itẽ
quod.

b ¶ Cõstituit
vt dixi. S. §.
j. ver. sꝫ q̃d si
ꝓcurationi
illa adiectio
facit dubiũ
q̃ vere ꝓ ver
ba dat ꝓcu-
rator incert⁹
3. l. ij. ff. e. vñ
vt ponit ey.
l. l. qđ q̃s. C.
e. ti. in fi. p̃i
me q̃onis.
ꝫꝫ Ja. đ are.
si dicat dño
cõstituo te ꝓ
cu. ⁊ aliũ quẽ
feceris nõvz
substitutio
ꝓ p̃. l. ij. suffi
cit ergo dari
mãdatũ pro
curatori de
substituẽdo
ẽt incertũ q̃
substituẽdo
dabit certũ
e. ti. c. j. ij. rñ.
lib. vj. est ⁊ si
mile de ele-
cto q̃ oꝫ cer-
tus eẽ đ ele.
c. ij. li. vj. ⁊ tñ
bñ dat ꝓcu
rator ad eli-
gẽdũ incertũ.
e. ti. c. pe.

c ¶ Formã. ꝫm egy. sua rubrica. xf.

d ¶ Uerbum. lex scđa est ⁊ idẽ de elect. commissa. §. porro. li. vj.

e ¶ FOR. egi di. rubr. sua xij. in prin.

f ¶ Precedẽ-
ti prima in
qua non est
illud verbum
⁊ aduerte q̃
i illa forma
dr absolutio
nes faciẽdas
⁊ recipien-
das.

g ¶ Inductã.
hoc plꝫ Al-
ber. gal. q̃ di
cit qđ vr ca-
sus. ff. de pig.
ac. l. solutum
§. solutũ ibi
procuratori
eius vel suo
⁊c. licet ẽt
ff. de ne. ges.
soluendo cũ
sua gl. ⁊. ff. đ
solu. si q̃s ser
uo l pñ. hoc
no. e. ti. añ fi.
et hoc mihi
plꝫ in ꝓcur.
ad negotia
vel mixto ad
causas ⁊ ne-
gotia đ quo
loq̃t illa for
ma vt pꝫ ibi
in ꝓcu. ante
lit. tm̃ ꝓce-
dũt contraria
flor. inducta
⁊ ad. l. ij. C.
sol. ma. in fi.
q̃ innuit qđ
exigere ⁊ ac
cipe sint di-
uersa hoc sa
teor q̃ stri-
cte exigitur
ab inito ac-
cipit a volẽ
te de cẽs. exi
gi. li. vj. ⁊ vt
diuersa cen
sent in pro-
curatore li-
tis tantum.

ma[a] sz licet absentes nõ videtur valere: quia pro-
r. debet esse certus: vt. ff. eo. l. ij. hic aũt incertum est
us istoꝝ futurus sit ꝓcu. de verb. obli. vbi. §. j. ⁊ hoc
nent quidam. alij cõtra. l. qḋ si vnus acceptauit ille
it ꝓcur. argu. ff. de consti. pecu. illud qḋ verius est[b].
† Procurator aũt liberam ⁊ gñalem administratio
em hñs potest exigere nouare sacrm̃ deferre ⁊ aliud
o alio permutare. ff. de ꝓcur. ꝓcurator. cui. ff. de in
tur. iniurãdum. qḋ ex conuen. §. fi. ¶ Ubi aũt ꝑlat⁹
icuius ecclesie cõstituit ꝓcur. hec erit forma. FOR.
nno ⁊c. Talis prepositus talis ecclesie ꝑsentibus ta
rtali eiusdem ecclesie canonicis fecit constituit ⁊ or
inauit talem suũ procuratorem sindicum actorem ⁊
efensorem ⁊ sufficientem responsalem ⁊ in tali cã vel
ausis quã vel quas habet vel habere speret contra ⁊
uoscunqꝫ alios coram tali ⁊c. vt. s. in prima forma.
¶ Et no. qḋ si sit negotium cõmune inter prelatum ⁊
õuentum simul debeñt creare sindicum vel actorem
i vero diuisim omnino canonici cũ suo preposito vel
eccano possunt facere sindicum vel actorez ⁊ eṗs suũ
aciat. extra de iudicijs: causam q̃: ⁊ de rescrip. edoceri
i vero sit negotium monasterij abbas ⁊ monachi de
ent cõstituere simul: vt in pre. c. causam: ⁊ de rescrip.
c. edoceri: ⁊ de sindi. c. vnico ⁊. xviij. q. j. monachi. abba-
te vero negligente faciat hoc eṗs cum cõsensu sui ca-
pituli: e sic intelligitur. extra de iur. cal. imperatorum
ꝫm magistrũ Gratianũ aretinum qḋ dic: vt. s. de acto
re. ver. item cõtra prelatũ vsqꝫ ad finem: ⁊ videas. §. rõ
ne quoqꝫ. &. item qḋ fuit cõsti. † Ceterũ monachi vel
canonici cõstituentes ꝓcur. ad petendum cassari vel
cõfirmari electionem: sic scribent. FOR. Sanctissimo
vel beatissimo patri dño Clementi diuina ꝓuidentia
sacrosancte ac vniuersalis ecclesie summo põtifici: ta-
lis vel tales eius deuotissimi filij cuz omnimoda sub
iectiõe ac reuerentia pedũ oscula beatoꝝ. Sanctitati
vestre notum facimus ꝑ hoc scriptũ: qḋ nos facimus
cõstituimus ⁊ ordinamus talem seu tales ꝓcuratores
nostrũ sindicum vel actorem ad petendũ noie nostro
cassari seu cassam nullam ⁊ irritam nũtiari electionẽ
que de facto sz de. P. in abbatem vel eṗm talis mona
sterij vel ecclesie celebrata; et ad petendum noie quo
s. cõfirmationem electionis a nobis ⁊ nomine nostro
de tali celebrate: ibidem dãtes ei nihilominus. plenã
et liberam ptãtem agendi defendendi petendi rñden
di excipiendi ⁊ replicandi ⁊ cuiuslibet generis iura-
mentũ in animas nostras ꝑstandi sententiam vel sen
tentias ⁊ ꝑcepta audiendi appellandi appellationez
seu appellationes ꝓsequendi necnõ obijciendi ⁊ pro-
bandi crimina ⁊ defectus contra dictũ. s. ⁊ contra ad-
herentes eidem ⁊ si necesse fuerit beneficiũ dispensa-
tiones vel in integ. restitu. petendi aliũ seu alios sub-
stituendi ⁊ eosdem reuocandi: insuper damus ⁊ cõce
dimus ei plenam ⁊ liberaz ptãtem impetrandi ⁊c. vt
j. ver. verum. Et generaliter oĩa alia ⁊ singula facien-
di in quib⁹ mandatũ exigitur spãle ratum ꝑpetuo ha
bituri ac firmũ quicquid ꝑ ipsos ⁊ cũ eis simul ⁊ inso
lidum seu cũ cõstituto vel cõstitutis vel ab eis vel eo
rum altero actũ vel ꝓcuratum fuerit in ꝑmissis. vel
aliquo ꝑmissorum in cuius rei testimoniũ sigillo no-
stro ꝑsentes literas fecimus cõsignari. actum in capi
tulo ⁊c. extra de elec. nihil est: ⁊ iunge hic qḋ nota. j. de
ele. §. superius de sin. ver. item no. q. ¶ Qualiter aũt
ꝓcuratoria exemplentur vel publicentur dicam. j. de
17 instru. edi. §. j. ij. ⁊. iij. ¶ † Ceterũ in audientia dñi pa-
pe ad impetrandũ ⁊ ꝯdicendũ mandatũ potest conci

pi sub hac formã. FOR. Anno ⁊c. vt
s. in prima forma vsqꝫ sponte recipiẽ
tem ⁊c. iunge ad impetrandum in ro
mana curia priuilegia indulgẽtias.
quaslibet literas tam simplices quã
legendas gratiam ⁊ iustitiam conti-
nentes: necnon ⁊ ad contradicendũ
et conueniendum de iudice vel iudi
cibus ⁊ ad iudicem vel iudices eligẽ
dos: ⁊ ad opponendum: recusandũ: ⁊
appellanduz appellationem ꝓsequẽ
dum: ⁊ cuiuslibet generis iuramentũ
prestãdum ⁊ ad alia omnia circa hoc
faciendũ que idem Titius in perso-
na ꝓpria facere posset si ꝑsens esset: ⁊
super ꝑmissis ⁊ quolibet ꝑdictorum
quotiens expedierit ⁊c. vt. s. ver. pos-
ro. vsqꝫ in finez. de hac forma habes.
18 extra de renũ. veniẽs. in fi. ¶ † Quis
aũt admittatur in audientia ad cõue
niendum de iudicib⁹ no. j. de rescrip.
presen. §. ratione forme. ver. item qui
no. An aũt hoc mandatũ sit necessa-
rium ⁊ quis eum ꝓbabit vel nõ. no.
extra de rescrip. nõnulli. in glo. sic er-
go. quã glo. nõ approbo ꝑ omnia. et
capitul. ex parte. in glossa. et ita pa-
tet. et supra. §. primo. versicu. nouus.
⁊ postquam talis procura. conuenit
de iudicibus nõ potest eos dñs recu
sare. vt extra de cã pos. cum olim. nisi
sibi certũ iudicem expressisset ⁊ ꝓcu.
fines mandati egressus alium elege
rit quo casu nõ valet: vt ibi not. vnde
cõsulo q exprimens faciat de hoc fie
ri publicum instrm̃. in hac autẽ for-
ma nõ consulo q detur potestas ad
agendum ⁊ defendendum: qꝛ quan
doqꝫ non expedit constituenti talem
procur. q causa eius in curia tracte-
tur. vt extra de appel. sepe. in princip.
non consulo etiam q de appellatio-
ne: super qua vult impetrare fiat mẽ
tio in predicto mandato: ne per hoc
probetur appellatum esse: ⁊ sic ꝑ con
sequens causa in curia tractetur vbi
de electione ⁊ prouisione agetur. vt
extra de ele. statuimus. lib. vj. perin-
de enim esset tunc ac si dominus pro
pria voce fuisset confessus appella-
tum fuisse. ff. depositi. publius. §. ti-
tius. licet per hoc non probentur tẽ-
pora illius constitutionis: statui-
mus fuisse seruata.[c] ¶ † Sed nun-
19 quid per vnum testem et per confes-
sionem quam facit in litera quam
impetrat procurator datus ad impe
trandum et contradicendum proba
bitur appellatio. respondeo sic: pro-
bato procuratorio etiam si in eo fiat
mentio de appellatione. et hoc pro-
pter vehementem presumptionem
quam inducit ipsa confessio procura
toris. argumentum. contra. extra de
successio. ab intesta. capitu. fina. ⁊ sic

ADDE q
idẽ cõiter te
nẽt doct. l. l.
iij. solu. ma.
bal. in. l. fal
sus. C. de
fur. bar. i. l.
hoc iur. ff. ð
sol. ange. i. l.
solutũ. §. so
lutũ. §. solu
tã. s. alr. ro.
tñ l. d. l. iij.
sequtur spe.

a ¶ Forma ꝑ
ma. s. huius
§. in prin.

b ¶ Verius ẽ ꝫ
alb. gal. e. ti.
ante fi.

c ¶ Seruata:
ꝯsiliũ de tri
bus mãda-
tis dãdis ꝑ
curatori in
causis ap-
pellationis
scripsi de re
nũ. veniẽs.
ad finem.

a obtinuit[a]: licet cōfessio quā fecit impetrando nō extendatur ad causam: q̄ super appellatiōe vel beneficio agitur: sed tñ ad negotium procuratoris. ex̄ de ap. nicolao. ⁊ de renū. veniens. tutius tñ est per iuramentū hoc expediri rōne p̄sumptionis. extra de iure iur. c. fi. sola aūt litera q̄ impetrat nō pbat appellationem: q̄z cōfessio pcu ra. non nocet dño nisi in cā vel negotio ad quam vel ad qđ est cōstitutus. ex̄ de offi. dele. cū olim. de elect. innotuit. in fi. ¶ † Quid si pcura. occultat

20 mādatum ne p hoc possit iuxta p̄missa pbari appellatio in curia romana

b sicut sepe fit: vt in p̄. c. sepe. in princ.[b] nūquid dz cogi illud exhibere. videt q sic. ar. C. de his q̄ ad ec. cōfu. l. fi. §. sane. ver. sic vbi. C. de here. qm̄ in fi. ⁊ xxiij. qō. ij. super. Ego tñ nō cogo nisi qñ vult dñm defendere. ex̄ de pba. c. j. Sed pone ecce habens mādatū ad impetrandum ⁊ ↄtradicendū impetrat super aliqua appellatione: auditor aūt gñalis palacij reuocat ad se literā ad se ad instātiaz partis: q̄ dicit causam huius appellationis debere in curia agitari: ⁊ literam nō debere transigere: sed idem pcur. dicit nō debere ibi agitari: nūquid admittetur ad cognoscendū de hoc ex vi illi⁹ mādati: r̄ndeo sic: q̄z hoc est de negotio impetrationis. Sed ad alia hoc expedito nō admittetur. vt ex̄ de renū. ve

21 niens. in fi. ⁊ sic obtinuit. † Mandatum aūt ad mutuū suscipiendum: qd hoc quotidianum est sic concipitur.

c FOR.[c] ¶ Uniuersis ⁊c. talis ep̄s salutem in dño. vniuersitati vestre p̄sentibus innotescat: qđ nos talem facimus: cōstituimus: creamus ⁊ ordinamus nostrum pcu. generalem et specialem p nostris ⁊ ecclesie nostre negotijs apud se. apo. pmouendis: explicandis: gerendis ⁊ expediendis sibi p hanc patentem literam mādantes: ⁊ specialem plenā liberā⁊ absolutam ptātem dantes et cōcedentes vsq ad summam. c. marcharū argenti ↄiunctim vel diuisim simul seu particulariter: vno vel diuersis tpib⁹ nostro ⁊ ecclesie nostre noie mutuum cōtrahendi ⁊ mutuo suscipiendi: ac susceptū p p̄dictis ⁊ in predictis negotijs expendendi: a quocūq seu q̄buscunq creditore seu creditorib⁹ vndecunq ⁊ vbicūq ⁊ cuiuscūq conditionis fuerint: ac etiā nos ⁊ successores nostros: ac ipsam ecclesiā nostrā bonaq oīa ad nos ⁊ dictā nostram ecclesiam quocūq mō pertinentia presentia ⁊ futura mobilia ⁊ immobilia illi vel illis a qua vel quib⁹ prefatam pecuniam receperit per solennem stipulationem vel aliter obligandi pro ea

nosq eis ipsa in p̄sentiarum etiam obligamus iurādi etiam in animam nostrā: q ꝺ loco tpe et termino a dicto pcuratore vna cū creditore seu creditoribus statuendis p̄fatum creditū cū oībus expensis: damnis et interesse cambio ⁊ accessionibus de plano restituemus: ac integraliter persoluemus ⁊ cōtractum ipsum alās quomodolibet ⁊ in animā nostram iureiurando vallādi: insuper etiā renūtiandi noie nostro exceptioni nō habite seu nō recepte pecunie: vel in vtilitatem ecclesie nō conuerse exceptioni doli cōditioni sine cā ⁊ indebiti: ⁊ in factū subsidiarie: ⁊ gñaliter omni beneficio ⁊ priuilegio fori restitutionis in inte. cōstitutionis de duab⁹ dietis edite in cōcilio gñali literarum etiaz apostolicarū ⁊ indulgentiarū impetrandarū seu impetratarū cuiuscūq tenoris seu forme existant cōstitutionum etiam omniū ⁊ quarūlibet exceptionū de iure sibi cōpetentium ⁊ priuilegio cruce signatis indulto ac gñaliter iuris canonici vel ciuilis dantes eidem nihilominus liberam ptātem recognoscendi in iudicio. vel extra p̄dictum debitū ⁊ submittendi nos si necesse fuerit iurisditioni cuiuscunq auditoris vel iudicis gñalis vel specialis: ordinarij seu etiā delegati in quem ex nūc scienter tanq̄ in nostrū iudicem cōsentimus qđ possit si necesse fuerit super p̄fato mutuo nobis precipere ⁊ nos cōdemnare: mulctare ⁊ excōicare: et in nos quālibet iurisditionis speciem libere exercere: faciendi quoq omnia alia super p̄missis ⁊ quolibet premissoꝝ que nos ipsi si p̄sentes essemus facere possemus: pmittentes sub hypotheca rerū nostrarū ⁊ ecclesie nostre nos ratum gratū ⁊ firmum ppetuo habituros quicquid p dictum pcuratorem pmotum explicatū gestum expeditum cōtractum receptū expensum obligatū: iuratum ⁊ renūtiatum. seu alās actum seu pcuratum fuerit quomodolibet in p̄missis vel aliquo p̄missoꝝ ⁊ de iure vel de facto in aliquo nō cōtrauenire: in cuius rei testimoniū ⁊ memoriā p̄missorum p̄sentem literam sigilli nostri munimine duxim⁹ roborandam datū. ⁊c. ¶ Qualiter aūt fiet submissio. dicam infra de conditu. ⁊ renun. et ex illis hanc formam poteris impugnare. ¶ † Reuocatio aūt mandati que

22 fit p̄sente notario vel testibus vel etiam presente aduersario vel iudice si adsit: alioquin eis significetur. vt no. s. §. j. versic. item qđ mandatum fuit ⁊ fiet: ⁊ sic FOR. qm̄ contra. P. quem in tali causa quam contra talem habeo pcur. cōstitueram suspitionem accepi ac per hoc de ipsius fide ceperim nec immerito dubitare: idcirco mādatum qđ ei dederam ex nūc reuoco ⁊ sibi expresse inhibeo ne vlterius in p̄dicto procedat negotio vel se de ipso aliquatenus intromittat. extra de procu. ex insinuatione. ⁊ c. se. ⁊ c. mādato. ff. e. ante li-

23 tem. ⁊ l. se. ⁊ l. q̄ omnia. ¶ † In summa not. q recipere mandatum pcuratorium ab initio voluntariū est: susceptum aūt est necesse cōsummari. vt insti. mā. §. mādatum. extra de offi. deleg. cum olim abbas: in tantum qđ potest pcu. pp̄ter cōtumaciam excōmunicari: vt p batur s̄m vin. extra vt li. non cōtest. c. j. ad fi. Sed quare excōmunicabitur: nūquid sufficit stipulationem cōmitti. dic q vbi quis constituitur pcu. apud acta ⁊ satisdatur p eo presente vel sciente ⁊ nō cōtradicente cōpellitur procur. p̄cise defendere nec sufficit stipulationem cōmitti. Si autem ipse procu. cauit per se vel dominus pro eo absente non cogitur p̄cise: sed sufficit committi stipulationem ob rem non defensam. ff. de procura. filius. §. finali. et. l. si defunctus. ⁊. l. non cogendum. §. secundo. et in predic. decreta. consilium

a ¶ Obtinuit puto q ꝫ- riū inducit p pter istam ibi nō tāq̄ sufficiēter p bāte a: tñ cō po. in decr. statuim⁹. ꝺ ele. l gl. q̄ si papa. ꝟ. itē q̄rit si suffi- cit allegabat illā p. ⁊ dicebat sic obtētuz qđ sufficeret: tñ vt dictū est p id nō apparet tpe ꝟ- nata. vid q not. j. cle. de elec. ↄstōnez ad fi. in glo. plena super ꝟ. fides.

b ¶ Prin. ⁊ vide qđ ibi scripsi post host. in glo. forsan.

c ¶ FOR. forma mutui i curia ↄhendi.

Defunctus et. J. de sat. § pe. versi. sed quare ꝛ scripsi ꝑ procu. accedens. super. glo. ij. adde casum quo etiā cogitur precise defendere in cle. e. ti. c. j. ꝛ ibi etiam de hoc in glo. precise.

Sequitur videre constituto. vt dixi in prin. ti. multū adar⁹ fuit an ꝑ vb. de dona. cuius tiā ad litera fuit totū istō ꝑn. vsq; ad ver. item qō iura. ꝛ ꝟ. exedqrit. vsq; ad finē sui. ꝛ hoc sub quota sua rubrica. in q̄ tractat sub tali procu. Et vltra. J. de rescrip. sciēdū ꝙ talis ꝓcu. ante lit. contest. dare potest ꝓcur. e. tit. c. j. § j. li. vj. ꝛ no. ī §. j. ver. itē excipit qō est. Itē an mor te ꝯstitutiv ꝯstituētis finiatur tale mādatū no. C. ð ac. ꝛ ob. l. si quidē. ꝛ de dona. l. illā subtilem. Itē lʒ vt plurimūʒ talis ꝓcur. debeat ex ꝑte actoris: qñq; ex parte rei qñq; simul ex parte vtriusq;. ꝛ vide qō no. ff. de ꝓcura. plautius. in glo. sed quali. Itē sciēdū ꝙ ꝓcu. in rem suā pōt alienare iuramentū deferre trāsigere ꝛ pacisci q: loco domini habetur. ff. de pact. sed si tñ. ꝛ l. sed si fideiussor. de iureiur. iusiurandū. qō § vlti. ꝛ ff. hoc eo. ti. l. procuratore. ꝛ no. eo. tit. qui ad agendū. li. vj. in vlt. gl.

Delegatus. intellige cum vbe. pre. sic loquitur cū. l. illa. et quod hic dicitur non procedat qñ facta est delegatio debitoris: vt ibi patet in prin. ꝛ ratio hui⁹ no. ð. ti. l. j. qō dixi etiā patet. J. ver. in summa. ꝛ defendi tamen posset hoc dictum ꝟm no. per host. in sum. tit. de delegato. ad fi. sub rub. de solu. vbi dicit quod licet nouatio requirat consensum debitoris delegatio nō. vide quod scripsi. J. de ces. act. § primo ad fi. super v. r. que autem.

tus fuit apud acta. vt patet in integra. ꝟm vin. hoc plene ꝓsequere ꝑ ꝑt no. ff. de proc. sed he persone. § preter et. l. si defunctus[a].

De procuratore in rem suam constituto.

Sequitur videre [b] de ꝓcuratore in rē suā constituto: ꝛ quidē contra eū excipit: qō nullus titulus est in procuratione insert⁹. [1] ¶ † Nā ꝫ nuda traditio ꝛ sine causa facta in rebus corporalibus non transfert dominiū. ff. de acqui. re. do. nunꝗ̄ nuda ita nuda quasi traditio actionis nō trāsfert vtilē neq; directā: q: incorporalia difficilius acquirūtur. ff. pro so. l. j. § fi. ꝛ l. ij. et. iij. in prin. ff. de pecul. si qs casus. ff. fa. herc. plane. nec tenet snia eoꝝ que q̄ presumūt cessionē vbi nullus titulus continet esse donatiuā. ar. ff. de ꝯdi. inde. l. j. ff. de reg. iur. cuius per errorē. q: regulariter nemo ꝑsumit donare. ff. de prob. cū de indebito. in prin. ꝛ iunge qō not. J. de ces. ac. § consequēter. ver. j. ad fi. ꝛ ibi no. [2] ꝙ. ¶ † Itē obijcit qō actio sibi cessa est deputata. i. in iudiciū deducta. vñ nō tenet cessio. C. de litig. l. ij. ꝛ fi. extra de alt. mu. iu. ca. fa. c. ij. ¶ Itē qō est pro parte vēdita ꝛ pro parte donata. vt. C. man. l. fi. ¶ Itē qō cessio fuit simulata. vt ibi. et. C. plus valere qō agit per totū. extra q̄ fi. sine le. ꝑ tuas qō ꝑsumit in casib⁹ q̄ no. J. de ces. act. § j. ver. si vero. ¶ Itē qō facta est tutori vel curatori cōtra minorē administratione durāte. C. qui da. tu. vel cu. pos. aut. minoris. ¶ Itē debitor delegatus[c] obijciet contra eū sic. dñe ego solui creditori meo qui me tibi delegauit priusquā mihi denūtiares vel priusq; mecū fueris litem cōtestat⁹[d]. [3] C. de nouatio. l. iij. ¶ Item obijcit ꝙ cōstitutus est ꝓcu. in cā lucratiua. vñ nō dʒ audiri nisi satisdet de recōuētō dño defendēdo. ff. de ꝓc. seruū quoq; § fi. ꝛ l. se. secus si nō lucratiua puta quia emit: tūc eñ non cogitur defendere. vt. ff. e. si quis in rem vbi de hoc. ¶ Itē qō ipse rōne potētie vel dignitatis terribilis censetur. C. ne li. po. l. j. § j. ꝛ l. fi. ¶ Item qō iura cessa sunt [4] ab illo qui cedere nō potuit. ¶ † Prohibet autē minor cedere sine tutoris vel curatoris autoritate. Itē tutor vel curator sine pupillo nisi absens sit vl fari non possit. ff. ad treb. restituta. et iunge qō not. J. de ces. act. § j. ver. sed nūquid minor. Itē furiosus. Itē prodigus. vt. ff. de ver. obl. is cui. ff. de re. iur. in negotijs. Itē pater filio. ff. de [5] contrahē. emp. l. ij. ¶ † Quid si excōicatus mihi cedit actionem animo donādi: nūquid potero agere priusquā cedēs fuerit absolutus. ꝛ videtur sic: ꝛ si vēdat mihi villā in qua hʒ ius patronatus poterō ꝑsentare: ꝛ pōt excōicat⁹ delegare posse suū sine debitore. ꝛ alius ille statim aget: pōt etiā alij obligari; sed non alius sibi. hanc qōnem inuenies disputatā inter venereales[e]. et facit ad hoc qō no. papa. extra de do. et cōtu. veritatis. ꝛ ꝟm. d. m. extra de except. pia. ¶ † Utrū[f] aūt ꝓcu. in rem suā dicatur procu. no. ff. de ꝓcu. l. j.[g] [6] ¶ Item procuratorē in rē suā facere pōt quicūq; se obligare pōt ꝛ actionē hʒ. Quis aūt se obligari possit no. in sum. Aʒ. in ti. de pac. ꝛ de hoc. J. de ces. ac. ¶ Sed queritur an talis libell⁹ sit admittēdus. ago ꝯtra. P. petēs ab eo c. ꝛ ago ex iure mihi cesso a. T. creditore ꝛ an directā vel vtilē. tunc videtur intētare actionē an vtrāq;. Et quidē cōis visus talē libellū admittit nullo alio exquisito: tu tñ exigas cām cessionis: ꝛ an sit lucratiua vel simulata vt predixi. ꝛ credō per talem libellū directā actionē solūmodo intentari: vtilem eñ hʒ emptor noīat legatarius: et qui in solutū accepit sine aliqua cessione. C. de here. vel act. vend. emptor nominis. C. de ac. ꝛ oblig. insolutum. ꝛ l. nominibus. C. de leg. ex legato. et si succumbat in pre. libello quo ad vtilem actionem eidē suo nomine cōpetentē rei iudicate exceptio de iure. istum gerere negotia aliena quodāmodo vel procedit ideo q: de cedente opʒ fieri mētionem. C. eo. titu. qui stipendia: et sic tali procuratori competit diffinitio.

ADDE ꝙ app. procuratoris proprie non venit procu. in rē suā ita no. ex tex. iūcta gl. in. l. qui stipēdia: qō dicit bal. ibi notandū ad statuta gl. ꝛ bal. in. l. ij. ff. e. ꝛ bal. in. l. j. C. de ac. ꝛ ob. ver. v. queritur.

ADDE Ro. cōsi. cxxxv. ꝛ ver. se. adde qñ pupill⁹ sine tutore ꝛ tutor sine pupillo cedere ꝓhi. ro. ꝯs. ccclxxxvj. ꝛ ꝟ. itē qō ē pro parte. Adde plene ro. ꝯsi. cccci.

[d] ¶ Cōtestat⁹ tertiū omisit. q̄ eñ nō soluerat nō pōt cōgrue dicere ꝑusq; inciperem tibi soluere. posuit tñ vb. hunc tertium.

[e] ¶ Venereales. Et ē. xvj q. ð hoc no. de iurepa. c. vno. lib. vj. in glo. pe. et vide qō sup ea plene dixi.

ADDE vt pulchre per pe. de anch. ꝯsi. ccxlv.

[f] ¶ Utrū iste ver. ꝛ se. fuerūt alb. gal. ti. de procu. in rem suā.

[g] ¶ l. j. in ꝑn. j. glo. dubiū facit descriptio ꝓcuratoris q̄ ibi habetur. et ī. titu. prox. in princi. vbi tra ibi nota. dicebat gut.

non obstabit.arg.ff.de excep.rei iud. si mater.§.denique.et §.si quis anté.ff. de euict.minor.§.si seruus. Preterea procurator iurat in suam vtilitate quia suum negotiū gerit et in ea est princi 9 palis.C.de procu.qui stipendia. licet quidā dicant quod directis cessis vtiles admittantur.Unde consulo qd agat suo nomie vtili sibi cōpetenti et absti neat a directa cuius ei solū exercitiuz est cōmissum sm Ubert.[a] ¶†Et not. a 7 quod procu.in rem suam hz vtilem noie suo in casibus.ff.eo.procu.in rem.C. de dona.illā.et no.C.de act.et ob.l.j.ex contractu aūt sine cessione nō habe- f bit vtilem actionem suo nomine nisi in casibus vt no.ibidē.¶Utrū autez habēs vtilē preferatur habenti dire- ctam no.ff.de procu.in causc.§.fi.et l. procuratore in rem.ff.si ager vect.l.j. g §.j. C.de nouatio. si delegatio. j. de ac.seu pe.§.j.ver.in summa. et se. Sz nūquid agens ex iure cesso debet ex- h primere an agat vtili suo noie:an di- recta noie cedentis: videtur quod nō. qr tantum consequitur per directā quā tum per vtilem.vt.ff. de nego. gest.l. antepe. et nihil interest quo genere actionis etc.ff.ad vell.quāuis.§.si mu 10 b lier.Sed dic contra.ff.de sol.si duo[b]. et.ff.de leg.j.si mihi.simpliciter autē agendo videtur intentare directam. vt dixi.ff.de peti.here.necvlla.§.item sciens.ff.fami.her.plane.et ad hoc.ff. c ff.de reli.et sump.fu.l.ij.§.j.[c] et ad hoc faciunt iura inducta.j.de ac.seu pet. §.j.ver.sed nunquid tenet. ¶Quā- do autem is cui cessio facta est agat vtili vel directa no. in sum.d.m.in ti. de ac.cess.sub tit.de ali.ind.mu.cau- sa fa.¶Itē vnde nascatur vtilis no. in summa.ac.in titu.de ac.et ob.§. fi- d na.[d] ¶†Quid si mihi [e] obligasti no 8 men debitoris tui nunquid priusque e conueniam principalem conueniam illum vtili actione sm.l.ff.de pig. ac. si conuenerit.§.j.et C.de here. vel act. ven.l.postque. an autem primo conue niam principalem sm aut. postam. C.de act.et oblig.l. fina.dicunt quidā quod non per.l.C.quando fiscus vel pri ua.l.non prius.et C.de ac.here. here- dem.ff.de iure fisc.l.mochis.alij con- tradicentes quod hoc locum hz in taci- ta hypotheca:secus in expressa.vt.C. de ac.et ob.aduersus.et l.fi.et C.de pig. l.persecutionez.nec ob.pre.aut. quia loquitur in re corporali que possidet et non in incorporalibus que nō pos sidentur.vt.ff.de acquiren.poss.:pos- sideri.nec ob.in auten. de fideiuss.§. ne quam.ver.item dicerem si quos homi nes etc.quia ibi loquitur in fideiusso ribus obligatis pro principalibus: et hoc verius est et adde quod not.C. quando fisc⁹ vel priua.l.ij.et.iij.¶Sz nūquid is cui iura cessa sunt tenetur facere venire principalem? dicūt qui dam quod non:qr noie suo agit. vt.ff.de procur.si actor.C.e.l.fi. ¶†Sed nun quid contra procu.in rem suā oppo- ni potest compensationis exceptio vi detur quod non:qr ipse nō tenetur defen dere dnm suū nisi in duobus casib⁹. s.qn factus est in fraudem et ex causa onerosa.vt.ff.de procu.sed et he.§.fi.et l.se.et l.pactum.sed dic contra:qr om nes exceptiones que obstant vendi- tori obstant et emptori.ff.cōi diui. in hoc iudicio.§.si conueniat.ff.pro sol. l.idem que.[f] ¶Sed nunquid pactū pro cura.in rem suā nocet dno:.respōdeo sic.ff.de pac.si cū emptore.ff.qui.mo. pig.vel hypo.sol.sicut.§.j. ¶Sed an econuerso pactum dni noceat procu. no.ff.de transac.l.fi.[g] quis autem iu rabit de calum.de hoc no.ff.de pcur. non solū.et C.de iura.calū.l.ij.§.si au tē.[h] ¶An aūt tutor curator vel pcu- rator in rem suam et similes debeant ante lit.contest.probare vel exhibere mandatū:dixi.s.ti.de actore.ver.itez contra prelatum.prope fi.et j. de edi. instru.§.nunc dicamus.ver.sed quid ecce. ¶†Item circa hoc queritur po ne mutuaui tibi. x ..stipulorque mihi reddi expensas faciendas pro illa pe cunia repetenda deinde vendo cui- dam.P.actiones mihi cōtra te com- petentes:,nunc queritur an dict⁹.P. possit a te exigere expensas factas pe cuniam a te repetendo ex iure cesso? et videtur quod sic: cum et vsuras pos sit exigere.vt.C.mā.per diuersas.pro pe prin.ver.ita tamen.et.ff.de vsuris. Herennius modestinus. item ego venditor poteraz exigere si eas fecis- sem:ergo et ipse.P. emptor hoc pote- rit.arg.ff.de contrahē.emp. dolus.in fi.et de here.vel ac.ven.emptori econ- tra videtur.vt arg.ff.de vsuc.id tēp⁹. in prin.item qr persona eius nō fuit comprehensa in stipulatione.vt arg. ff.de verb.obli.si ita.§.grisogonus.et hoc dico de expēsis futuris.ar. extra de re iudi.abbate sane.prope princi. naz de preteritis non est dubiū:quia pro illis nō poterit agere nisi pro eis pretium dedisset. posset et in hoc casu distingui qualiter dictum fuit in pro missione expensarū.nam si dictū fuit promitto tibi: et cui hoc promiseris: tunc planum est.Si vero dictuz fuit simpliciter promitto tibi expensas. tunc etiam emptor poterit petere ex pensas:nam cessat causa predicte le- gis per diuersas.quia non fit in frau dem hec cessio. videtur enim dare aliquid nomine expensarum illaruz cum eas de suo facit: vel distingue

a ¶Ube.de bo na.ser dixi i pnc.hui⁹.§.

b ¶Duo. de and.de barn. pro hanc.l. sic fuisse de scō pnūtiatū. ADDE qd bar.ita dt.

c ¶§.j.huius quam fuit iste ꝟ. Alb.vbi. s.idē guil.de su.sup.l.si pro curator.C.e. tit.habeo pro dy.Iriū sup pd.l.si mihi ea rōne. qr vtilis et dire cta sūt idez i effectu.ff.de nego.gest.l. actio.et not. de leg.l. ex le gato. nō quod ē cogēd⁹ exp- mere. C.de pbat.l.ad pro bationē.

d ¶§.fi.et per acc.C. de leg. l.ex legato.

e ¶Mihi.ad literā ē alb. vsque in fi.ꝟ. et reliq ver. vsque ad ver. an autem.

f ¶Idē quoque alb. gal.fuit de ex cept.ver.sed pone cōtra.

g ¶.l.fi.de cō- fessiōe no. et dicā.j.de ces. ac. post pn. ꝟ.lz nūqd.

h ¶Si aūt. et j.de iura.ca lū.§.restat. ꝟ.pcurator.

¶ Prohibere.hoc no.dicit lex illa vt pz ex litera.ibi eo modo:et vide quod ibi no.
¶ In rem.et scripsi de ali.mu.iu.ca.fa.c.ij.sup.h. glo.
¶ In prin.vt ibi no.in glo.legitima.et idē eo casu dici nus de iuramento.vt dixi de ope.no.nun.c.ij.super. j.gloss.

¶ l. vij.ē et necessarium sz accur.qd no.in pre.l. nomen.l fi. vlt.glo.vbi tenet q necesse est eum a cessionario certiorari p.l.debitores.C.de pign.q non facit cum de vrbanitate loquat.vt ibi no.et extra de sym. lz hel.r gl. ex hoc.item ipse accu.contrariū no.in.l. fi.ff.de trās act.ad qd facit regla eū qui cert⁹.d reg.iur.lib. vj.et qd ibi scripsi post Dy..Cy.et l.iij.bal.et l.nomē.hāc partem tenet quā dicit placere modernis et gui.de suz.

an eas faciat ex voluntate et tunc nō repeteret:an ex necessitate:vt qz fideiussor erat cui facta est cessio:et tūc repetet eas scdm Uber. ¶ De huiusmodi cessionib⁹ qd iuris sit et qualr fiant et qualiter constituatur procurator in rem suā.dic plene.vt infra in ti.de ac.cel.versic.in sum.et p totum titu.

11 ¶ † In sum.no.q tibi creditori meo mando siue cedo solutionis causa actiones quas habeo contra.P.debitorem meū faciendo te procura.in rem tuā:nō tñ enim delegādo:nihilo minus potero adhuc peterei ab eo et tibi prohibere[a]:ne ab eo exigas ante q̄ cum illo litē fueris cōtestatus vel aliquid ex debito acceperis vel id debitori denūciaueris.vt.C.de noua.l. iij.et.ff.de procu.l.procuratore in re[b].que

12 denūciatio poterit sic fieri. FOR.† Denuncio tibi tali q talis tuus creditor cessit siue mādauit mihi actiones sibi contra te ex tali causa competentes:et ecce instrumentum inde cōfectum:et idcirco tibi denuncio ne sibi deinceps persoluas.argu.C.q̄ res pigno.ob.pos.nomen.ff.de euicti.si cum venditor.in prin. ¶ Sz nunqd sufficit si solum dicit denuncio tibi ne soluas tali creditori tuo id qd debes?respon.aut debitor petit a creditore nuntiante exprimi causam q̄re nunciat:et est dicenda aut non petit:et tunc sufficit simpliciter nunciari ad istar ei⁹ qd fit i noui opis nūc.ff. de no.op.nū.l.j.i pn.[c] ¶ Quid si ipse

etiam ibi hāc tenet p pre.l.fi.ff.de transa.cum illa.l. iij.de noua.ponat regulā q̄ tres casus excipit addere quartū non est tutū propter qd sequere gui.cōsiliū.et vide.j.de emp.et ven.in fi.
ADDE Alex.in apost.dicte.l.iij.et vide bar..in.l.si cū emptore.ff.de pactis.et an cedens possit aliqd facere in preiudiciū cessionarij.vide Ang.cōsi.cclviij.

e ¶ Credidisse.forte meli⁹ dixisset soluisse sed ponit p credo credis.
f ¶ Prim.bh facit ele.de ele.cām.j.respon.in fine.
g ¶ Insuper.omnino vide q̄ ibi scripsi super.j.gl.in fi. per q̄ destrui videtur hec cautela.
ADDE Ro.consi.ccclxxxij.

¶ Bal.de procur. Rubrica.

Excommunicatus non potest constitui procur. nec conualescit mādatū si absoluitur nisi de nouo volūtas dñi appareat.§.j.versic.ij.gui.facit.ff.de arbi.l.sed si in seruū.j.respon.et.ff.de ser.expor.l.si minor.B. ¶ Casus in quibus exigit spāle mandatum ver.item opp.quod licet habeat.S. ¶ Per procu.non potest quis absolui a sntia excommunicationis sz pōt petere p procur.absolu.cōmitti.et dz habere mandatū

ad hoc:alr̄s est de specifica peti penitentia nō cōstaret et sic seruat curia romana i dicto ver.ibi quintodecim⁹ in petēda et c. guil.imo dicit q pōt absolui i absentia sed executio solutionis dz cōmitti:puta qz reintroducat in ecclesiā.s.ar.ff.de iureiur.l.labeo.prima verior est:qz absolutio requirit certā formā p manus i̇positionez. vt no.Inn. de sen.excō. c.cū desideres.nisi papa absolueret qui oia potest:imo suū factū desiderat formam iur.ff. mā.l.apud §.imperator.bald⁹.

met cedens denunciat debitori:nūquid poterit eum aliqmmodo conuenire?respon:q non:qz cum alterius denūciatio sibi noceat:multo fortius

13 et sua. ¶ † Sed quid si debitor certus erat:nunquid est amplius certiorandus?non videtur.ff.de ac.emp.l.j.in fi.vel dic contra:quia hec certioratio siue denuntiatio est de substātia.vt videtur.vt.ff.de adulte.l.denuntiasse.§.ij.in fi.extra de accusa.c.ij.q.j. si peccauerit.et in predi.l.nomen.extra de emptio.et vendi.c.fi.vnde etiā non sufficit si a tertio certificetur.et ar.in his que no.extra de elec.cum inter vniuersas.arg.contra.ff.de petitio.heredita.itē veniunt.§.petitam.

d et §.a quo.et.ff.de fur.l.vij.[d] consiliuz est ergo qd is cui facta est cessio:vel etiam creditor in casu p̄.l.nomē denunciet per se.et si extet instrumentū de cessione obligationis sibi ostendat et legat:ne si alrs nolit ei debitor credere et soluat creditori suo possit causari ex bona fide se ei non credi-

e disse[e].arg.in his q̄ no.infra.de cita-

f tione.§.sequitur.prope princip.[f]

14 ¶ † In summa no.cautelam.nam si non potes probare intentionem tuā nisi per vnum testem cede actiones tuas alicui tuo amico nō potentiori:et ille agens poterit te et illum aliū in testes producere.arg.C.de procu.

g qui stipēdia.extra de testi.insuper[g]. de hoc infra de testi.§.j.eo.versiculo. sed pone mutuaui.

¶ Scdm stilū cancellarie ipetrās dispēsatione sup natalibus dz habere spāle mādatū ibi. xxiiij.sub.d.versic.S.
¶ Legitimatio fingit quem legitimū nō solū a natiuitate sz ēt a cōceptione.ff. de ritu nu. l.qua in prouincia.§.dinus.in fi.et hoc qñ directe dispensat sup natalibus:sed si indirecte:puta qz dispensat sup matrimonio tūc nō sūt legitimi si legitime cōcepti.ff.de sta.ho.l.paulus p Guil.et Cy.sed matrimonium qd non indiget dispensatione bene legitimat filios.insti.de nu.in fi. et hoc verum qñ legitimatur sup natalibus:tñ legitimatus nō dr legitime natus.vt no.extra de elec.c.innotuit.nec succedit in dignitatibus vel feudis.vt si de feu.fue.cōtrouer.c.naturales.col.x.et ibi de hoc.Bal.
¶ Clausula rati nō ampliat mādatū nec inducit speciale mandatū.fv.in premissis.g.et ac.dicit q clausula ratū et gratū nil operat.ff.de procu.l.si procuratore absente.in glo.et refert ad ea q̄ fiunt sm formam iuris vt no.xxj.q.j.c.relatio.g.arg.ff.de serui.l.sicut.ff. mandati.l.creditor.in fi.si quis tñ non habet aliter mandatum nisi qz dñs pmittit hrē ratum satis ē.ff. rem ratam haberi.l.[illegible].et p Inno.de rescript.c. ex parte decani.et ibi vide. ¶ Ubi id quod quis facit tenet de iuris promissione mādator nō intelligit derelinquere.item qui mandat non facit.ff.de contrahē. emptione.l.quod sepe.§.si quis amico.Baldus.
¶ Procurator debet esse legitime etatis qz in iudiciis

dz mandari cū legitima ꝑsona ⁊ ipsa est pars iudicij ⁊ efficitur dn̄s ⁊ in eū fertur sn̄ia sec⁹ in aduocato quia ipse ↄsiliari⁹ est⁊ nō est pars iudicij s3 Mi.ma. ¶ Qđ litere ꝓcurationis ⁊ de rato eedē sunt.g.⁊ aliud est si dn̄s gn̄alr promittit de rato aliud qn̄ ꝓcu.qꝛ qn̄ ꝓcu. sem ꝑ h3 vim sufficientie ⁊ spālis mandati.qꝛ ꝓmissio procu.refertur ad certū.ff.de mino.l.qđ si de spāli. G.¶ Procu.cause appellatiōis pōt ↄfiteri aliqđ fuisse factū in cā principali.versi.quid si procurator.qui. vide.j.§.ꝓxi. ¶ In criminalibus maximis pōt constitui procurator in preparatorijs iudicij non in decisorijs.non tn̄ ad libelli oblationē que inscriptionem desiderat.ꝟ.sed precedēs.G.Item nec ad media cause.ver.sed nunqđ.ad litem em̄ contest.ad confitendū ⁊ ad sn̄iam dz esse re⁹ presens.l.fi.Bal.ad media ergo cause criminalis non admittit̄ procu.nam talia sunt de prosecutione negotij principalis⁊ qui a quo remouetur totum ⁊ quelibet ei⁹ pars.ver.sed tn̄ .quo ad media.de hoc no.ꝑ act.in.§.ad crimē.⁊ nole medij cōtinent exceptiones que perimunt factum vel discreꝑationem ⁊ probationes ⁊c.a conte.lit.vsq3 ad sn̄ia3 no.in.l.j.in prin.ff.si quis ius di.non ob.sn̄ia aūt nō est medium s3 extremum:ad quod de consuetudine generali que est optima legum interpres ꝑ carcerato interuenit procu.nisi ad rn̄dendū cause vel inq̄sitioni vel nisi ad ↄfitendū ⁊ ad sn̄iam.nam in criminali ex facto confessione quis non damnatur criminalr.l. ij.ff.de iure fis.⁊ no.in.l.iij.ff.de fide instr. sed confessio ꝓcu.est ficta confessio dn̄i ⁊ē intellectualis nō naturalis:qꝛ nō exprimitur:proprij corporis organo naturali.arg.ff. de relig.l.ossa.in fi.nisi forte esset ad sic ↄfitēdū cōstitut⁹.ar.ff.de manu.vindic.l. pater.s3 ibi solum spectatur qm̄ plurimū iur.h3 manumissio.ar. ff.de ser.expor.l.seruus.sed in confitenda opus est penitentia vt videatur quo vultu:qua trepidatione loquit.ff.de questi.l.de minore.§.j.ar.ff.de off.procōs.l. obseruare.⁊.C.de procu.l.fi.in ver.causas vehementiores.Bal.vide.j.de de accusa.§.damnatus ad mortem.⁊.j.e.§.si proc.rn̄det.⁊.s.de accu.§.rigor.⁊ de nego.gest.l.iij.§.hec verba.in gl. ¶ Sufficit gn̄alis clausula ad opponenda crimina:qꝛ satis ꝑ hoc apparet de mente constituentis.ver.sed nunqđ sufficit habere.g.qꝛ vniformis est rō ⁊ conditio inclusoꝝ guil.de cu.dicit ꝙ istud non est speciale mandatū.ff.si qs cautio.l.sed ⁊ si quis.§.quesitū.⁊ ibi per .g.nec satisfit legi que requirit speciale mādatū.nam gn̄ale apud legistas est quicqđ de pluribus predicat̄ sicut dꝛ gn̄ale mandatū mādatū mariti l3 de intentione querentis appareat ꝙ nubere velit.ff.de ritu nup.l.generali.⁊generale dꝛ subscriptio q̄ non adaptat̄ specialiter certo capiti.ff.de fal.l.diuus.§.sed nec gn̄alr.⁊ gn̄ale dicit̄ mādatū ad hereditatē si qua mihi delata est.ff.de acqui.here.l.si quis mihi bona.§.pe.legi aūt que requirit expressum mandatū ⁊ nō spāle ēt gn̄alib⁹ verbis satisfit.arg.ff.de vulg.substi.l.titi⁹.sed tu dic de ꝓdictis vt in.c.ij.de procu.in cle.⁊ vide.ff.de dona.l.fili⁹ ꝑ Bar.facit.s.de reo.§.fi. No.ꝙ aliud est expressum mādatū.aliud spāle. ¶ Proc.ↄstitut⁹ solū ad excipiēdū nō pōt ꝓducere ꝓbationes sup excep.ar.ff.de procu.l.iij.sec⁹ in ꝓcu ↄstitutio ad agendū qꝛ ad totā cā3 vr cōstitut⁹ nā rōne agēndi totus ꝓcessus significatur ff.de pc.l.qui ꝓcuratorē dat.ver.si h3.⁊.ff.de pac.l.si tm̄.al's rescriptū.G. ¶ Aliud est ꝯponere contra executionem aliud ↄtra personā nec vnū mandatu3 includit aliud.ver.quid si.G.⁊ facit ad statutu3 ꝙ nō posit opponi ↄ executionē instrumēti.nā ↄ ꝑsona3 bene poterit opponi si non elidit instrm.ar.ff.de proba.l.in exceptiōibus.nā diuersi generis sunt iste exceptiones.vt ibi ꝓt3.⁊ ideo statutum in vna nō porrigitur ad aliam exceptionem. Bal. ¶ Procu.constitut⁹ ad ꝓsequēdam appellationem dn̄i non admittitur ad prosequendum causas non inclusas,in.appel.i.non intentatas.ver.sed pone.G.na3 l3 natura appella. sit generalis nō tn̄ natura ꝓcuratorij.ff. de appella.l .scio.sed certe Spec.loquitur in ap.a prouisione vel electio.que est stricti iuris.Bal. ¶ Procura. constitutus ad appellationē que vertitur nō h3 sufficiens mandatū si non vertit̄ tꝑe date.propter verbū vertitur qđ presens tempus prestringit.versi.sed pone capitulum.G.ar.contra.ff.de libe.⁊ posthu.l. titi⁹ §.j.sed ibi in vera natura erat.⁊ ad id qđ in rerum natura est potest adaptari presens ⁊ preteritum tēpus.argumen.contra.ff.de testa.tu.l.penul.sed illud ex natura conditionis ⁊ substitutiōis que ꝓspicit futuris casibus.Bald.vide.j. in.§. procura.constitut⁹ ad causas. ¶ Exceptio repulsa non impertinēs.sed ex defectu mandati potest iterato opponi ibidem.G. ff.de except.rei iudi.l.si is qui heres non erat.§.vlt.ꝑ Dyn.vide.j.de re iudicata.§.probatio.

¶ Terminus habet vim interlocutorie ⁊ post terminum ad dandum articulos non admittitur qđ ena3 procurator de nouo constitutus ver.quid si appellās G.An soluens procura.in rem suam ipso iure liberetur accedente.vide.C.de excep.l.j.Bal. ¶ Procu.non habet potestatem nisi ex quo recepit procurationem ⁊ literas dn̄i.ver.sed qđ si.G.arg.de acquir.poss.l.qui absenti.⁊ quod no.ff.de iureiur.labeo.quod ergo dicitur procuratorē in absentiam constitui posse veru3 est vt valeat tamen non habet executionem nisi cognitis ⁊ receptis literis.argu.ff.ad mace.l.filius.⁊ de acqui.heredi.l.eum qui duobus.§.fi.⁊ no.in.c. is q̄. de procura.lib.vj.per Arch.Cy.⁊ Jo.an.sed ego sic intelligo quod non habeat potestatem.s.contra aduersarium dn̄i sed contra dominum sic qꝛ ratum dn̄s habet vbi scientiam procur.non desiderat.ff.rem rata3 ha.l.bonorum.⁊ ita consuluit Dy. in liberatione tamen dixit nec tn̄ pro pr̄e iudiciū valeat qꝛ aut i totū approbat̄ aut in totū reprobat̄.ff.ad turpil.l. cū q̄rit. Baldus. ¶ Procurator constitutus ad impetrandū decretum super alienatione rei minor.⁊ ad probandum causam non dicitur constitutus ad iudicia qꝛ non concernit actus trium personarum.alij dicunt quod est quoddam iudiciu3.⁊ ideo tutor non potest facere procuratorem.in versiculo quid ergo. G.Sic ff.de officio consu.l.prima.⁊ de adoptionibus.l.post mortem.in fine.sed ibi opus est penitentia propter solennia verba que in presentem diriguntur sicut sunt illa esto tutor,esto tui iuris ⁊c.nam verbum prime et secunde persone non respicit procuratorē3 qui est tertia persona:⁊ quia non est iudicium valet decretum omisso medio.id est non facta probatione dummodo causa subsit in rei veritate.⁊ hoc sit certum quia decretum magis innititur veritati quam ordini iudiciorum.versiculo sed quid si solum.facit quod notat̄ ff.de transac.l.cum hi.§.causa.per glossam ordina. ¶ Procuratori cause appellationis non debent dari inducie ad consulendum dominu3.versiculo sed pone.G.In procuratorem rei loquitur.vel in procuratorem qui non vult procedere sed tantum nūtiare domino.G. ¶ Pōt ꝓcuratori ad iudicia dari ꝓtās sub-

stituendi ante lit.contest.per.l.cum esset.in fi.vbi d ꝛ ꝛ põt alicui ꝯcedi potestas concedendi qđ alias cõce di nõ posset ergo ꝛ cõmittẽdi.versi.sed qđ.G. ¶Qui substituit iure alieno.i.ex cõmissione non reuocatur: sec⁹ si iure suo.i.lit.conte.ver.sed pone ꝙ hꝫ manda-

tum. ¶Satisdatio legitimat ꝑsonam pro-curato. rei. non tñ facit eũ veꝝ dñꝫ iudicij: qđ pondũ ẽ.vñ libere reuo

De coniuncta persona.

Rubrica.

Sciendũ est ꝙ quedam ꝑsone sunt q̃ sine mãdato pro alio agentes admittunt prestita tñ cautione de rato: vt coniuncte per-

catur,nec aliũ substituit nisi li.conte.ꝛ hꝫ loco dñi q̃ ad onus non quo ad potestatẽ.ꝟ.sed nunquid defensor.G.cautiori rati.in ꝑcu.ectoria sicut.ff.de dam.in fec.l.inter quas.§.alieno. ¶Suꝑ reconuẽtione pro-cu.põt statui terminus.ver.itẽ excipit.G.ꝛ no.ff.de ꝑ cu.l.omniũ. ¶Si procu.rñdet se nescire ea de q̃b⁹ in terrogatꝰ dñs reputatꝰ dñs ꝯtumax quo ad ꝯdẽnatio nẽ expensaꝝ.ver.itẽ qđ olno.G.i.hꝫ vt contumax in non veniẽdo.non tñ pro confesso hꝫ.vñ Iac.de ra. et Dy.dicit.ff.de ven.inspi.l.j.§.ex hoc.qđ q̃ nõ cõparet legitime nõ põt censeri contumax in ꝯfitendo vel ne gando cũ hoc fieri debeat in iudicio.Item qui hꝫ in stam cãm negando nõ vꝛ ꝯfiteri tacendo.ff.de inter ro.act.l.si filius ꝛ ibi per Iac.but.ꝛ vide.s.e.§.in cri-minalibus.ꝛ.j.e.§.qui opponit.ꝛ.j.de confess.§.cõfes-sio aduocati.j.depositi.§.procu.ꝛ.s.de iur.om.iud.§. etiã.cum reuocatꝰ procu.ad iudicia post lit.conte. vꝛ iudiciũ motũ dꝫ certiorari aduersarius sed si reuoca tur re integra sufficit soli procuratori notificari sicut ad negotia.tñ reuocatio nõ debet esse clandestina sꝫ publice fieri ꝛ palam.ver.itẽ qđ mandatum fuit vid. ff.qđ iussu.l.j.si ego.Bal. ¶Promitto habere ratum ꝛ gratum q̃cq̃d legitime feceris obscura ꝑmissio est. qꝛ an legitime sub iudice lis erit.alij dicunt valere qꝛ nõ est obscuꝝ qđ ad ius ciuile refertur cũ tacite insit in.§.rõne.ver.itẽ non excipit.G. ¶Quãdo apparet duo mandata simul facta vel due clausule: pleniori mandato ꝛ pleniori clausule standũ erit.ff.de hered. insti.l.si ita scriptũ fuerit titius ꝛ pegasius.Baldus. ¶Pater añ li.conte.nõ põt ꝑc.cõstituere ꝯiunctorio noie.sꝫ tanq̃ hñs vsumfru.rei vel iuris.sic nota.C.de bo.ma.l.j.sicut prelatus qꝛ nõ hꝫ nudã administra. sꝫ ꝛ ꝓpriã.§.rõnẽ quoq꜄.ver.quid si canonic⁹. ¶Qui opponit exceptionẽ nõ dicitꝰ rñdere:ꝛ ideo si dñs est citatus ad rñdendũ non sufficit mittere ꝑcu.ad exci piendũ.extra de app.nicholao.in.§.ratione aũt versi. quid si constat.G.vnde.s.§.si ꝑcurator rñdet.Bald. ¶Procu.cõstitut⁹ ad causas non adiecto verbo pre-sentis vel futuri intelligitur ꝯstitut⁹ ad pñtes ꝛ futuras.ꝟ.sꝫ nunq̃d ꝑcuratoriũ.G.dy.ꝯ nisi futura sint ꝯnexa pñtib⁹.ff.de iu.l.qđ dꝛ.ꝑ Cy.nec ob.ff.de ꝑcu. l.olim.qꝛ illud nõ est ꝑ mã.expressionẽ sed ꝑ iuris co-actionẽ.qꝛ procur.dꝫ in oib⁹ dñm defendere.Bald⁹. ¶In literis ꝑcur.debẽt contineri dies ꝛ consul.ꝟ.sꝫ q̃d si.G.ar.ff.de ꝑcu.l.cum tabernam.§.j.sed ibi loq tur in actu irreuocabili.i.in obligatione pignoris. Bal. ¶In iudicijs plures actores pñt ꝯstituere plu-res procu.secus in pluribus reis vni⁹ debiti vel cau se.versi.quid si ꝯstituens.§.rõne aũt. ¶Procuratoriũ generale debet registrari ꝛ apud acta [illegible] §.rõne

aũt.ver.si.idẽ in instro cause principalis.ff.man.l.si procu.in prin. ¶An ꝑmissio facta ꝑ dñm p̃sẽtiq ꝑ-cu.iudici vel notarijs sit sufficiens releuatio cũ ꝑcu. nullo mõ se obligauerit.§.vt aũt.ꝟ.sed nunq̃d talis dicit.G.ꝙ sic qꝛ ꝑcurator in iudicio obligatꝰ sine villa ꝑmissione. vñ huic tan q̃ principali accedit illa fideiusso ria.facit.ff. de vsufr.ea. re.l.tribus. ꝛ.C.de satis da.l.j.ꝑ Cy.

sone.i.cõsanguinei affines liberi ꝛ liberti.vt.ff.e.sed ꝛ he ꝑsone.in princi. vbi de hoc[b].de hoc.ff.iudi.sol.iã tñ. §.ij.ex de rescrip.nonnulli.[c]ꝛ.ca.ex parte.in fi.nõ tñ sine cautione predi cta.[d]ff.iudi.sol.l.iij.§.sed si forte.itẽ maritus in cã vxoris.vt.C.e.marit⁹ ꝛ.l.ij.xvij.q.iiij.vxor. ¶Itẽ clerici in

¶Procuratori iudiciũ cũ clausula ad exigendũ non põt solui alij ꝯ.alle.ff.so.ma.l.non solũ.C.de noua.l. nõ abstulit.in.§.vt aũt.ver.veꝝ ad euadendum.ff.de procu.l.si reus.G. ¶Coniuncta ꝑsona non dꝛ procu. nec ad agendũ nec ad excipiendum.l.iij.sed si forte.ff. iudi.sol.ꝛ facit.ff.de mino.l.pater ꝑ filio.ꝛ.l.iij.§.si fi lius.ff.qđ quisq꜄ iur.ꝛ.ff.qui satisda.cogã.l.si filius. ¶Procurator occultans mandatum non cogitur il lud exhibere nisi aliud alleget.ver.quid si ꝑcu.occul tet. ¶Nomẽ hipothecatũ expresse põt conueniri sine excussione:secus si tacite.ꝛ secus si nõ hypothecatum sed dꝫ fieri missio in nomẽ.vt.l.non prius.ꝛ.l. a di-uo pio.§.pe.ꝛ.§.sequitur.ver.quid si mihi.G.ꝛ est rõ primi dicti qꝛ conuenitꝰ vtili personali quasi cessa nõ hypothecaria que requirit possessionem rei.ff.de pig. l.si fundus.§.in venditione.ꝛ adde qđ no.C.de here. ac.l.heredẽ.ꝛ de iure fis.l.moschis.ꝛ no.qñ itur ꝯ no men hypothece nõ est vis an fateatꝰ vel diffiteatꝰ. sed qñ non vi hypothece ex ordine executionis sententie tunc dꝫ esse debitũ ꝯfessatum.vt in dictis.ll.cuꝫ si. qꝛ contra tertium non fit executio:si contradicat ꝛ fit in possessione.ea.l.§.si super.vide.j.de pig.in prin.bal. ¶An sufficiat cessionario testimoniũ cedẽtis cũ vno teste.ꝟ.si.ff.de pac.si tibi.per Guil.

¶De coniuncta persona. Rubrica.

¶Rof.de hoc in rub.de act.ex stipulatu rẽ rat.habe. Uber.de bo.de hoc trac.sub.§.ex ꝑsona superi⁹ alleg. ꝟ.si agat de iure mihi.char.xj.ꝛ post eũ Io.de deo.li. iij.cautl.rub.iij.albe.ga.fecit spẽlem rub.tñ paꝝ tra didit ꝛ pars sui nigri posita est.de procu.C. versi.sed nunquid defensor.

Sciendũ de hoc.ibi trigni.ꝙ ascẽdẽtes ꝛ descen dẽtes in infinitũ de alijs tenẽdũ qđ dꝛ in.l.j. in fi.cum.l.se.ff.de postu.vt.j.sequitꝰ.vide qđ dicam.j.de accu.§.iij.post princi.Gui.de suza in.l.exigendi.C.e. ti.in ascendentibus ꝛ descendẽtibus concor.in colla-teralibus dicit inspiciendũ quartũ gradũ per.l.peti-tionem.§.egredientem.C.de aduo.diuer.iudic.item gof.in sum.de procu.§.constituitꝰ.alleg.decre.non de bet.de consan.ꝛ affi.ꝛ autꝰ.licentiã.C.de epi.ꝛ cle.dicit tñ ꝙ illa forsan loquitur de gradu legali. vide Roff. vbi de cautionibus rub.ij.j.de act.ex stipulatu.rẽ ra. habe.in prin.

ADDE de hoc vt ꝑ ab.[illegible] in.d.c.nõnulli.ꝛ ibi q̃d de naturalib⁹ ꝛ spurijs an admittuntꝰ ad agendum. ¶Nonnulli.videq̃ qđ ibi dixi sup fi.vlt.gl. ¶Predicta.cũ qua nõ admitteretur extraneus quem constaret non habere mandatũ ꝛ in hoc consistit pre-

uilegium persone coniuncte.

a ¶L.seq.dicebat rof.rñdet sup hoc ti.alleg.q si vsq ad illos gradus poterāt postulare qd est honor,fortius pcurare qd est onus.insti.de excep.in fi.

b ¶De rato.cū pñtes ɔcurrāt pferē primiorvl idonei de procu.si duo §.viti.lib.vj.cum concor.e dicit Guid.de suz.q agēs intentabit actionē nomine cōmuni non pro prio p.l.exigendi.C.de procu.ibi si fili⁹.actionem patris nomine intētat seu dirigit.

¶Quis inveret de calūnia vide.j.de iur.cal.§.restat ante fi.ver.item cōiuncta.e.l.de ver.sign.admittitur

c ¶In fin.inchoant.vbi vber.de bo.

ADDE Bar.in.l.si constante.l.x.q.princi pali.ff.solu.matr.

d ¶Forte.al.gal.vel kut⁹ fuit iste vsi.vsq ibi ecōtra dicit hoc sine forte l rub.de coniunc.persomis e vt habetur sup.l.exigendi.C.e.ti.G.d su.olim.idez tenuit sz post ea mutauit ea rōne qz nullū preiudiciuz parat minori.C.quib⁹ res indi.non nocet.l.j.e.ff.iud.sol.l.iiij.§.j.ver.sed si forte.vñ sic ei expedit habeat solēniter ratū.vt seqt als nō.e.si dicis q id non dz admitti qz sibi nō preiudicat.rñ.aduersario puisum est p cautionē.Sic vt refert Cy.sup ea.l.Ja.de raue.e Pe.huic dicto concordant.e lex non co min⁹ non obst.quia ex mādato non legitime facto per minorē maritus nō potuit agere.

ADDE q coniunctus possit agere pro cōiuncto mi

cā ecclie sue.ar.xij.q.ij.si.liceat.l pape e.c.q abstulerit.lxxxiij.di.honoratus ex de test.cū oli.ar.sñ q nō habeat clericꝰ ostēdere lrās de rato ex.de ɔcess.preb.ex pte.e de re.ec.nō alie.si qs pres byteroꝝ.in fi.e de ɔf.dele.corā.vtruz teneāt satisdare.no.j.de recōne.§.ij.v.si.itē ɔsors eiusdē litis.sz hic admittiē post lit.contes.e nō ante.C.de ɔsor.eiusdē litis.l.ij.iij.q.vj.hoc qpe.ex de cōsti.c.cum.M.in princi.de dolo e contu.cū dilecti.in prin.e probet ipse q sit ɔsors.ff.de x ba.l.j.idē est in oib⁹ psonis q enumerant.iij.q.vij.§.tria v.pmittiē aūt eis.ff.d po stu.l.j.in fi.e.l.se.[a] sed an predicte psone admittant ad cās alienas sine mandato cū cautiōe de rato[b].nō tñ audiunē ɔ mādatū ɔriū vel ɔ volūtatē eius cui⁹ cā agiē.C.de pcu.exigēdi.e.l.j.ff.e.sz e he.e.l.pomp.§.fi.e j.v.itez qd agit.sz eis ex edicto ptoris agere permittantur.hoc nō facit eos pcuratores.vt in p.§.sed si forte qd veꝝ est nisi in casib⁹.s.p libertate vt.ff.e.sz e he.ff.de liber.cā.l.j.ij.e.ij.ex de testi.cū olim.e p defensiōe ɔdēnati ad mortē.ff.de ap.no tñ.ij.vj.nō solet.de hoc no.ff.e.pomp.in fi.[c] ¶†Cōtra ɔiunctā aūt psonā pro alio agētem sic excipiē.primo q non est de ɔiunctis psonis qz non est cognatus vel agnat⁹.nō est affinis nō est ɔsanguineus e sicut de alijs predixi.¶Itē si cōstet q sit ɔiuncta psona excipe qd est minor.vt dixi.s.tit.pri.§.j.ver.itē qd est minor.Itē q is pro quo agit est minor:qz lz agēs sit coniuncta psona forte[d] nō admittet p eo nisi tutor vel pcurator.vt.s.ti.pri.§.rōne quoqz.versi.itē q constituēs.hoc pbaē.C.e.ti.nō eo minus.pupill⁹ eni dz inuit⁹.ff.de cōdi.e demō.pr.in pri.[e] q.l.etiā in ɔriū pōt induci[f] econtra vr magis ɔsulendū ei q minor est.ff.de mino.l.j.e per totū.ex de in integ.resti.c.j.ff.de vē.ispic.l.j.in prin.e id magis vr admittēd⁹ pro minore q pro maiore[g].ar.j.q.j.qd quidā.ex de sen.excom.cum illorum.¶†Sed si admittitur pro minore queritur qño minor habebit ratū qd noie ei⁹ fiet:dic q tutoris autoritate.ff.de noua.si pupillus.in prin.e iurabitur de calumnia tutoris eu ratoris autoritate alioquin nihil videbiē actum.ff.iu.solui.iā tñ.¶Itez oppo.q non cauit de rato.ff.e.sed et he.in in prin.C.e.l.j.de admi.tu toꝝ.et tores.ex.e.c.j.vbi de hoc.ff.de admi.tuto.vulgo.nec de defendendo eos pro quibus agunt seu de iudicato soluēdo sm ea q no.ff.eo.oīz.e.l.mu tus.§.pena.C.eo.actionē.e no.s.tit.pri.§.j.ver.item opponitur.q licet habeat.¶An coniuncta persona[h] debet offerre satisdationem.no.ff.e.pompo.§.fi.ff.de neg.gest.si aūt.§.j.in prin.¶Item quod agit contra voluntatem principalis:vt predixi:e opponēti hoc incūbit pbatio.ff.de probati.l.j.quod probat ostendendo q is pro quo agit alium in hac causa constituit procu.quia per ɔsequens alios videē prohibuisse[i].ff.de cōdi.e demon.cum ita.C.de procura.maritus.argu.extra de presumpt.nonne.xxv.dist.qualis.ff.de iudi.cū pretor.¶Item quod est talis causa in qua procu.nō interuenit:quod dic.vt.s.ti.procu.§.j.ver.item quod est causa criminalis e se.¶†Quid ergo si sit talis in qua specialiter admittitur non tamen generaliter.vt in pre.ver sic.item opponitur.quod licet respōdeo nec tunc admittam[k]:quia non plus debet operari cōiunctio persone q generale mandatum immo minus.vt patet in concor.que sunt in pre.ver.Item qd cā ibi.ix.e ibi.xvij.e ibi.xviij.arg.tñ cōtra.qz pater petit restōnē p filio.vt.ff.de mino.patri.l.prin.sed illud ideo est:quia dānum ad patrem spectat:vt ibi dicitur[l] itē contra.ff.de ap.nō tātuz.e.ij.q.vj.nō solēt.vbi pater e mater[m] appellant:

nore.alex.dicit in.d.l.exigēdi.vbi dicit ita cōiter tenere doc.e bar.in.l.si actor.C.de app.

e ¶In prin.puto vitio scriptoris deficere qd posuerat Uber.e albe.vbi.s.e.ff.de mi.l.j.in prin.e sic intelligitur qd sequiē.als non e sup illa.l.patri.dicebat Dy.ad qd aliqle argu.faciebat ad hāc partē negatiuam.

f ¶Induci cui contra sñat vber.

g ¶Maiore sm Uber.q sequētes cōcord.addit Jo.de deo.vbi supra.

h ¶Persona remis.albe.vbi.s.i pn.

i ¶Prohibuisse.Ubert.dicebat si psona p qua agit fecit ipsum agentē procu.in alia cā per consequēs de ista prohibuisse videtur allegabat primas duas leges e sic sequiē lecturam glo.in l.marit⁹.alijā placuit dño meo et prescripsi l decre.cōstitutis.de pcu.super.j.glos.

k ¶Admittā dixit Alber.eo.ti.in pn.e Cyn.in.l.exigēdi.nisi sit pater.per.l.patri.j.alle.q alt infra soluitur.

ADDE e limita nisi coniunctus p quo agere vellet esset prodigus vel esset furiosus.vt est tex.in.d.l.pe.in prin.sm Alexan.

l ¶Ibi dicitur q diuersimode esset potest.vt ibi no.in j.gloss.

m ¶Mater nescio quare hos expressit cum lex ibi dicat non distinguit an ille consanguineus sit vel non illius qui ad suppliciū ducitur,suadet enim hic humanitatis ratio vt ibi.

a ¶ Autem in impetratione rescripti. vt de rescri. nonnulli. in fi. vbi de hoc dixi: & vide quod scripsi de procu. c. vlti. super fi. vlti. glo.

b ¶ Quia nos. & puto q intendit allegare finem sc̄de glo. vt aptius intelligas p id qd super ea scripsi post Host. & vide. s. de actore § j. C. v. sed cum clericorum. ADDE fz abb. sicu. de rota conclusio. ne. cxxxv. q ita atr in. c. nonnulli. & in ci. corā. d. of fi. dele. ¶ Hmōi. vt det rsa q cum nullus sit p ximior sibi seipso q non admittit p se: & nec pro coniuncto. ¶ Inter oēs causidicos ab actore in pemio nominatos & q̄s ibi addidi nullus formauit p̄ncipalē rubricā d defensore nisi Guil. an. de cuius dictis. j. addam. principalem dix. pp̄ter Jo. de deo. in li. iudicū. iiij. parte qui vnice virgule nigre posuit rubrū de defensore. ¶ Format eñ q̄onem Guil. an. an defendere volens sine satisdatione sit admittendus distinguit defensorez qui solu3 allegat causas absentie ab illo q allegat causas cause vt primus sine satisdatione auditur. ff. de pcur. l. absens reus. xviij. di. si quis epōz. Specu. no. insti. de satisd. § nemo. & de re iudi. in eo qd plus. § j. cum sua glo. qd tenet etiā odof. super summa. de pcu. ij. co. ¶ Scire debes ad intellectū huius tit. & seq. thomam de piperata disputasse q̄onem de absente accusato de crimine capitali p quo amicus absentie causas allegauit iudex volebat qd satisdaret de illo presentando tpe quo iusta absentie cā ponderat esset finita querebat an ille defensor ad id teneretur soluit q̄onem non esse dubium. sed se illam pposuisse dixit ad p̄ces amici negat etiā de hac satisdatione loqui glo. in pre. l. in eo qd plus. § j. que loquitur de satisda. iudicatū solui de qua ibi pmiserat. dicit ergo eum nō teneri qz nulla lex hoc dicit. facit. ff. de colle. illi. l. iij. de preuari. l. iij. in fi. extra de transac. c. ij. de sen. excō. is qui. lib. vj. idē eadem ratione tenet Gui. de su. in. l. exigendū. C. de pcur. & ff. e. l. seru⁹ § publice. nō ob. C. de assel. si post. ibi eñ speciale: qz tenetur preses de delicto familiarū quos secum duxit. ff. de offi. pcon. obseruare. nec etiaz ibi dr q de exhibendo absentem satisdet. sed qd exhibet. nec ob. l. si seruum. ff. de accus. & l. ij. de custo. re. in princ. q̄ etiam nō loquuntur de absente vel allegante causas absentie. dn̄s ergo vel eius pcurator vel extraneus nomine dn̄i venire possunt p illo defendendo:

et litem inchoat p̄ter volūtatem filij cōdēnari sed illud est spāle. vt dixi. s. ver. l3 aūt.[a] ¶ Item cōuīcta psona nō pōt recipere solutionē. vt. ff. vt le. vel 5 fideicō. no. ca. l. j. in fi. & l. se. ¶ † Ite3 opponit qd est mulier. vt. ff. de pcur. femina nisi admittat mater vel auia tutrix. vt dixi. s. ti. pxi. § j. v. item qd est mulier. ¶ Ite3 opponit exceptio seruitutis tā rōne agentis q̄ ei⁹ cui⁹ noie agit quā etiā cāe: qd dic. vt. s. ti. pxi. § j. v. item qd est seruus. & v. ite3 6 excipitur 3 pcu. & § ij. v. j. ¶ † Item qd est cā spūalis puta sup bñficio ecclesiastico: in qua pater vel alia cōiuncta psona nō admittit sine mandato etiā cū cautione. nec pt p filio pōt facere pcu. ad bñficiū petēdū s̄m quosdā. C. de epi. & cle. sacrosancte. C. d bo. q li. cū op3 § si quis. & no. ex de testa. qz nos[b]. ¶ Item fili⁹ nō admittit p p̄re in cā peculij. qd dic. vt. s. de actore. v. pfecticiū. ¶ Itē obijcias gn̄ales exceptiōes rōne cāe & rōne ei⁹ q constituit & cōstituentis & forme cōstitutionis: qd dic. vt. s. ti. pxi. § j. v. iij. & iiij. 7 ¶ † Item gn̄aliter qd est hereticus. qd

satisdando de illo p̄sentādo & est speciale in seruo quē dn̄s defendere potest. C. de accu. l. ij. ff. de publi. iudi. l. seruus. ¶ An aūt admittatur defensor cōtra eum qui petit sententiaz executioni mandari. dicam. j. de sen. excō. c. vlti. super versic. xij. ¶ Sed quid si obtuli me defensiōi tertij & caui de iudicato soluēdo & d defendēdo in pxa. § si vo. insti. de satisda. an lit. cōtest. mortu⁹ est Titi⁹: q̄ro an cogar illū defendere alr̄ cōmittat pena et vr̄ qd nō nā simplex defensio plus opet q̄ mādatū: qd re integra alteri⁹ morte si nit. insti. mā da. § ite3 si C. māda. l. & mādatū. q nō cōpellit defendere sic est in emptiōe a q recedit re integra. ff. de rescin. vend. l. ij. C. quando li. ab. emp. re. l. j. sic & in delegatione. ff. de iuris. om. iud. et quia de offi. dele. Quis. li. vj. item nō debet cogi recipere iudicium quod esset nullum. ff. de iudi. de qua re. § si. ad idem. ff. de re iudi. in summa. § si. facit. ff. rē ra. ha. l. amplius non peti albe. papi. videtur velle q iste defendere debeat vt principaliter obligatus: quasi sic satisdando videatur nouasse. ff. de so. l. solutionē. c. tamen eñ in duob⁹ casib⁹ admittendus est si defenditur vel si transactum esset. ff. de in ius vo. neqz impuberes. ff. fami. her. l. plane qd dr mandatum extingui morte veru3 est sed obligatio nō extinguitur. ff. man. precedente. & hoc maxime quia iste defensor ad instar defensoris si condemnetur agere poterit negotiorum gestorum. ff. de neg. gest. liberto. § si. ADDE quod voluit Bar. in. l. penul. § ad crimen. ff. sed primo quero. ff. de publi. iudi.

d ¶ De defensore. Rubrica. Defensor est. plane vnde habuerit hic auctor satis inquisiui nec inueni quod habuerit ab alio quam a Jo. de deo. li. iudicū. iiij. ante rubricam de fide instru. qui easdem leges allegās posuit a maiori parte. & licet. j. titu. ij. dicat de parte minori non tn̄ per has leges que dicunt contrariū: sed forte inspexit qd dicit lex nulli eum experiri posse causam vniuersitatis cui permittitur ex. l. vel consuetudine vt dicit glo. puta quia consuetudo habet quod senior experiatur vel forte ponderat q licet debeant adesse due partes vniuersitatis est tamen quod illoz pars maior consentiat vt ibi no. & de hoc. j. titu. ij. in prin. exemplum. Signum. xxx. ad sunt. lx. cōsentiunt. xij. isti l3 sint maior

est bannitus scismaticus apostata & c huiusmodi[c]. extra de excep. apostoli ce. xij. questione secunda. cum deuotissimam. xxiij. questione. iiij. ipsa pietas. extra de elect. quia diligentia. secunda questione. vij. alieni. iij. q. iiij. c. j. et. ij.

De defensore. Rubrica.[d]

Defensor est is qui sine mandato prestita cautione de iudicato soluendo alium in iudicio defendit. vt. s. de his qui alie. no. in iudi. interue. versicu. defensor. ¶ Contra quem generaliter potest obijci quod contra principalem personam pro qua interuenit obijci potuisset quod dic. vt supra in titul. de actore. et in titu. de reo. ¶ Item potest contra eum obijci quod contra procura. obijci potest. quod dic vt supra in titu. de procura. ¶ Item potest contra eum obijci quod non cauit de iudicato soluendo. C. de procurato. lege

pars psentium sunt tñ minor pars totius.l.xxx.nescio tñ quare hoc dixit:qr si ponas mādatū ille non est ppie defensor vt hic in prin.sine mādato aūt extraneꝰ vel vnus solus posset defendere.⁊ facit qḋ no.s.ti.p.xi.in prin.⁊ sic nos fatigant errores.

ADDE ꝙ bar.l.d.l.nā sā.l si.dt ꝙ lz sufficiat ꝙ maior ps vl' due ptes sint pñtes tñ oēs debēt vocari p.l.i q.C.d decu.lib.x.
¶Sciēdū ē aūt ꝙ Roff.dñ.i qō.suis q.xxvij.q̄ icipit cū ciuitas aretina tenuit non admittēdū defensorē q̄ vult defendere ꝫ agētē ptē vniuersitat ꝫ tñ Magno eñ agēs afficeret incōmodo si sic defensio scinderet alt.ff.de pcu.non eñ.quē vide j.v.iij.q̄ facit ad ppositū.ff.iudi.sol.iā tñ.§.l hac.fa.her.l.plane.de exerci.ne in ples.ibi in iij.q.plane vid.s.q̄ et al legabo.j.de sen.excō.§.sequitur.vbi vide ver.quid si vniuersitas.et quia in volumine est non plus insto.

j.⁊ extra eo.c.j.vbi de hoc.⁊.c.mādato. ¶Potest aūt constitui a minore parte vniuersitatis defensor.ff.quod cuiusq vniuer.no.nulli.et.l.plane. ¶Utrū aūt defensor qui cauit de iudi.sol.potest cōstitui pcu.ante lit.cōte.no.s.de pcu.§.j.ver.sed nunquid defensor. ¶†Sed pone egistiᵃ noïe meo sine mādato lit.cōte.nolo ratuz habere qḋ fecisti:immo reprobo: tu tñ nihilominus perseueras.demum sententiam p me latam volo ratā habere:dic ꝙ possum in meum preiudicium ⁊ nō aliter vt.ff.de solu.dispensatorem.in fi.ff.rem ra.ha.pcu.§.j.et l.quo eñ. ¶Quid si defensor velit canere ⁊ defendere ad vnā diem tm̄:nūquid admittetur?videtur ꝙ sic: sicut et pcu.ar.ff.de pcu.l.iij.quidā tñ dicunt ꝫ.is eñ recte defendit qui ad totam causam se offert.ff.ex q̄.ca.ma.in inte.resti.item ait ptor.§.fi.ff.de pcu.nō tñᵇ.ff.si ex nox.ca.aga.l.pe. ¶†Et no.ꝙ actore inuito potest pcurator dñm defendere.vt.s.de procu.§.j.v.item excipitur qḋ licet. ¶Sed nunquidᶜ reo inuito potest quis eum defendere.respon.sic si animo nouandi et actore volente in se transferat iudicium:al's nō.vt not.ff.de sol.solutionem.⁊ in auth.col.v.vt omnes obe.iudi.p̄ncipio.ver.si quidem ipse.in prin. ¶Sed pone vēdidisti rem ad me pertinentem cōuento emptoremᵈ tu vis iudicium in te transferre me inuito.dicunt quidam ꝙ nō potes.vt no.C.vbi in rem ac.l.j.sed Jac.Bal.cōtra.vt.ff.ex qui.ca.in pos.ea.hoc aūt.§.fi.ff.ad.l.iul.ma.l.iij.ff.de alie.iud.mu.ca.fa.l.iij.§.fi.ff.de pet.here.sed et si.in.l.§.fi.qḋ verius estᵉ. ¶†Sed pone fideiussor a patre cuiusdam minoris datus cōuenitur:ipse vero minor cū tutoris autoritate ipsum defendere vult nūquid dz admitti.⁊ videtur ꝙ nō.ff.eo.minor.⁊.l.neq femina.ff.ex qui.cau.in pos.e.l.ij.§.fi.arg.cōtra quia p suo procur.potest fideiubere ff.qui satis.co.de die.§.j.nā ⁊ al's mulier non videtur fideiubere cū defendit eū qui habiturus est regressum ꝫ eā.ff.ad vel.l.ij.§.fin.⁊.l.seq. ¶†Hoc etiam no.ᶠ ꝙ cā illegitimatis agi potest p defensorem sine mādato.C.de satis.l.vnica.ff.rem ra.ha.si pcurator §.si quis.vbi dz ꝙ cā status agi pōt per pcu.sine mādato alij aūt dicunt contra.⁊ formabitur sententia prout no.j.de sen.§.vt aūt.ver.si aūt agitur vbi eñ cā per defensorem sine mandato agitur:tūc in eū sententia est dictanda prout ibi no. ¶†Quid de cā matrimoniali?:dic ꝙ nō est defensor admittendus in ea nisi in eo casu vbi pceditur in cā etiam si nullus defensor appareat.C.de pcu.exigendi.nec etiam dz tūc satisdare ratā rem dñm habiturū: qui metu pene tenēdo nō sit.vt extra de spon.gemma.nec formabitur sententia in personam procuratoris vel defensoris:sed principalis persone:licet semp fuerit absens.extra qui filij si sint legiti.per tatum.extra qui ma.acc.pos.c.j.non enim ibi possunt aperte verba concipi in personam procura.ᵍ idem est etiam in causis criminalibus in causa iniuriarum.extra de iniur.elim. ¶In inquisitione autem bene admittimus defensorem.vt nota.secundum papam.extra qui filij sint legitimi.causam que.ij.ʰ

relegatōis.vel.j.relegationē inducēdo circa hoc.vid qḋ scripsi de accus.veniēs.sup.j.gl.nā vt dt si cā requireret vltra relegationē ibi nō caderet dfensor.ff.an p ali.cau.ap.l.j.d penis absentem.§.j.de scdo dt non esse curādū an li.cte.vl' post.interuenerit cū vtroqꝫ cāu sit ꝯdēnādꝰ.C.de pcur.nihil arbitramur.ff.d iu.di.de q̄ re.§.j.ff.de neg.ge.liberto.l fi.C.d sen.⁊ iter.l.j. De tertio dt ꝙ nō refert an cū mādato vel sine defendat.isti.de satisd.§.si vo reus. De q̄rto dt defensorem iurare de calūnia sicut iurat pcur.in rem suā.⁊ hoc qr cōmodū ⁊ incōmodū ad eos ptinet.ff.qñ ap.sit.l.j.§.impropria.⁊.C.de procu.q̄ stipendia.⁊ no.C.de iur.calū.l.ij.§.si aūt.nā qui iudicium suscipiūt animo nouandi dñm liberant.ff.de solu.l.solutionem.ff.de neg.gest.l.soluendo.ex his ꝯcludit qḋ pcuratori dato in rem suā vel defensori q̄ suscepit iudiciū animo nouādi quos iurare cōstat vt dixi non nocet dñi ꝯfessio nisi forsan iudex dñm vocaret qr legalior vel melius veritatem nouit quo casu iuraret dñs ⁊ sue cōfessioni staretur.ff.de pcura.si actor.C.de pcu.l.fi.inducit etiā qḋ no.Azo.in sum.de iur.calū.vltra mediū cuiꝰ v̄ba vide.j.de iu.cal.§.restat.v.pcuīt vide etiā ver.quid de defensore. Si vo ille esset simplex defensor siue cū mādato siue sine mandato:tūc cū ipse dñs iuret de calū.ff.d.l.ij.§.si mihi mō ꝯfessioni ipsius dñi stabitur al's ad qḋ iuraret.item ⁊ sibi sit preiudiciū de cōfessione cedentis ꝫ cessionariū not.

ᵃ ¶Egisti.iste v.fuit alb.gal.penultimꝰ.in tit.de pcu.
ᵇ ¶Non tñ.non recipiūtur defensores quorū qsq vult defendere in quinqꝫ eum a quo petuntur.x.
ᶜ ¶Nūqd iste v.cū duobꝰ se.fuit alb.gal.de pc.ad finē ⁊ vide qḋ dicā.j.sup rubrica de eo q̄ mittit in pos.
ᵈ ¶Emptorem.possem etiam cōuenire venditorem.vt no.de reb.ecc.non alie.si quis in vltima glo.
ᵉ ¶Uerius est ver.Alber.gal.vbi.s.
FOR.qḋ idem ver.Sed pone ang.⁊ pau.de cas.in.d.§.j.q̄ videntur intelligere etiam sine autoritate tuto.
ᶠ ¶Etiam no.de quo satis scripsi qui fi.sint le.causam ij.in gl.magna.ver.sed nunquid hec causa.
ᵍ ¶Procur.vide quod post Host.dixi de elec.querelaz.super glo.concipienda.
ʰ ¶Que.ij.querit an cōfessio dñi preiudicet defensori eū

De excu

dicā. j. de cef. act. in princi. versi. sed nūquid. constat ꝙ in defensore cui nō immineret preiudiciū non ser questio dubia ⁊ non obstāte ꝙ periculū vel dam ū sibi immineat in casu de quo. ẜ. interrogabit et ex facto suo defensor dānificaꝛ qui alterius defensionez suscepit. fa it de reg. iu is. dānum ib. vj. cū cō oꝛ. sicut de pcōsule q̄ se ū vxorē du it dꝛ. ff. de offi. pcō. ob eruare post pꝛin.

¶ Bald. de defensore. Rubrica.

Etiaz inuito petitore vēditor pōt in se suscipe iudicium et trāsferre ad emptorē ꝟ. sz pone. ven didisti. ẞ. s. solēniter ca uendo de re stitutiōe pos sessionis et sub pena. ff. de ali. iu. l. iij. in fi. sed Ja. bu. dicit ꝙ alo nonādi nō admittiꝛ inuito actore sz sufficiēdo litē pro emptore sicvt feraꝛ snia in rē ipsam fiat executio. C. vbi de cri. agi opoꝛ. in aut. qua in puincia non ob. ff. de pe. here. l. sed si lege. ꝯ. itē si rē. qꝛ spāle est in emptore hereditatis vbi executio nō dꝫ fieri in rez ipsaz. sed in id i quo vēditor bonefidei locupletior fa ctus est. secus in rei vēdicatiōe. nā nō dꝫ ꝯñs re sua ca rere. arg. de pub. l. si rē fa. ff. de in. vēditoꝛ. C. vbi in rē ac. l. j. ff. mā. l. si mādato meo. ꝯ. j. ff. de neg. ge. l. liberto ꝯ. fi. vbi de hoc per gl. ⁊ Ja. de solu. l. solutionē. et ibi per dy. Si aūt emptor in totū vult se liberare reddat possessionē vēditori. vt no. ff. de pac. l. si cū fundꝰ. Bal.

De excusatore. rubrica.

Excusator est is qui venit ad proponendum causas absentie alicuius qui nō poterat vel ratiōe sui vel cause procuratorē cōstituere vel qui vocatus erat vt personaliter veniret. vt. ẜ. de his qui alie. no. in iudi. in terue. ver. excusator. ⁊ probaꝛ extra de do. ⁊ cōtuma. cū dilecti. ꝯ. sed cōtra extra de accus. veniēs. sic intelligiꝛ. v. q. iij. reos. ¶ Excipitur autez contra eum quod est simplex nūtius quare non valet. extra de priuil. ex parte ab batisse. de elec. bone. j. ¶ Item qꝺ ita potuit mitti procu. sicut excusator. vt in pre. c. cū dilecti. ⁊. c. bone memorie quod dic. vt no. extra de procu. querelam. ¶ Sed pone pcur. mandato eiꝰ reprobato offert se defensioni pmittens fm vsuz cu. ro. sub certa pena da to sup hoc. p. fideiussore qꝺ isfra certū tēpus habebit mādatū sufficiens et qꝺ dñs ratū habebit qꝺ secum me dio tpe actū erit. demū in termio ipo nō offert mādatū. sz idē. p. fideiussor offert se defensiōi paratus pstare idoneā cautionē. C. de pcu. exigēdi. ff. qꝺ cuiusqꝫ vni. no. l. j. ꝯ. fin. ff. de so. l. solutioni: qriꝛ an sit amittēdus? Rñdeo obtinuit ꝙ nō in spūalibus in quibꝰ nō est soluēdo. ff. de dolo. elegāter. ꝯ. pe. p tales eñ dilatiōes posset aduersarius defraudari. ¶ Quid si quis reputaꝛ esse ꝯtumax: qr cū iā nō rñdit positionibus sed recessit: nūquid admittaꝛ p eo defensor de hoc dicā. j. de positio. ꝯ. v. ꝟ. versi. qꝺ si pro illo. ¶ Item qñ excusator mitti debeat et vtrū teneat pcessus habitus cōtra illū qui excusatorem mittere debuit: ⁊ non misit. j. de citatio. ꝯ. fi. ꝟ. qꝺ si altera ⁊ seq. ¶ Quid sit excusatoris officium no. plene Jm papam. extra de accusa. veniens.

Simplex nūtius non admittitur in iudicio. extra de priuil. c. ex parte abbatisse. de ele. c. bone. el. ꝟ. ẞ. cōtra. ff. de excu. tu. l. excusatio. Solu. ad iudicij inchoationē vel substantiā nō admittitur. Cy. ff. de pro cur. l. j. in addi. qꝛ lit. ꝯte. ⁊c. substātialia exigūt presentiā ⁊ cōpari tionez. ff. de cōfes. l. certū. ꝯ. si qs. sed qꝺ fit cū nū tio dicitur fie ri inter absentes sicut qꝺ fit p eplaz. est eñ picar organū. bal. ¶ Scdꝫ cur suz curie romane vbi dubitaꝛ de mādato caueꝛ de pducēdo mādato suf ficit isfra certū terminū: ⁊ ꝙ dñs habebit ratū i medio tpe gestū si interī nō pducaꝛ mandatum tenentur fideiussores licet velit absentem defendere. ver. sed pone. ẞ.

De sindico. rub.

¶ De excusatore. Rubrica.

¶ Ut dixi. ẜ. simile super rubrica pri. hāc rubricaz ex noiatis ibi solū posuit q̄ cō posuit cōtentionē actoris et rei dicēs ꝙ actor dicit reū citatū vt veniat rñsurus: s̄ mittit excusatorē facere cōtrariū citationi q̄ vult vt lis pcedat ⁊ excusatio vult vt nō pcedat: ⁊ sic non audiendus per ille. de. l. trāsactiōes. C. de trāsac. pcurator enī datus vt agat: si trāsigit vult nō agi. ⁊ sic cum agere ⁊ trāsigere ꝯtraria non valet trāsactio vt ibi ad idē. C. si a nō cōpe. iudi. l. j. ex quibꝰ ꝯcludit reū ꝯtuma cē ad qꝺ rñ. diuersa esse facere ꝯtra mādatū in quo pcedūt allegata ⁊ facere iuxta mādatū: vt in nr̄o casu: qꝺ bñ lz. ff. de procu. ad legatū petēdū missus nihilominus agere pōt interdicto de tabulis exhibēdis ex hoc pꝫ ꝙ habēs certā formā mādati: facit aliud qꝺ qꝛ nō est cōtra mandatū sed iuxta vel preter auditur sic in proposito quare non procedunt allegata.

Excusator est defraudari. vidē qꝺ dixi de offi. dele. coram. super. j. glo.

¶ Bal. De excusatore. Rubrica.

¶ De sindico. Rubrica.

¶ Baga. de hoc tñ parū in ver. qꝺ ergo quez allegaui sup rubrica de pcuratore. ¶ Tā. etiā parū i hac rubr. posuit aūt hic totū Uber. de bo. char. in ti. ix. ꝟ. si veniat tāqꝫ sindicꝰ. Aliqꝺ Uber. de bona. sub sua rubrica. j. de his q̄ impediūt sindicos vel actores. ¶ Jo. de deo. ti. iudicū. iij. parte. posuit rubricā de sindico ⁊ eiꝰ officio. Totū aūt qꝺ dixit alb. gal. sup rubrica tribus ver. exceptis quos alibi collocauit posuit hic autor. et hec oia in psecutiōe signabo. in fi. ponit formas Rol. Guil. na. post ti. de defensore. posuit de actore vniuersitatum ⁊ hanc rubricā. ¶ Sciēdū etiā ꝙ Ho. de sindico tractaturꝰ pmittit qꝺ sit vniuersitas qꝺ collegiū qꝺ corpus qꝺ societas. subdēs demū qꝺ sindicꝰ: qꝺ actor: qꝺ economus: ⁊ de differētijs eorūdē ibi vide: ⁊ perꝰ p gof. e. rubrica. in fi. pꝫ aūt ꝙ hic autor tractat de sindico qui pcurat cās vniuersitatis: sz viget in italia quoddā officiū sindicatꝰ rectoꝝ ⁊ officialiū locorū q̄ dicunꝛ in officio deliqsse hñt id cognoscere culpabiles reg̃os pu nire: de qbꝰ sepe q̄situ est an merū vl mixtū iperiū pos sint exercere: vel penas corpales imponere: ⁊ breuiter istud officiū non hꝫ rimas a iur. scriptoꝛ: qꝛ potiꝰ vt sic loquar rector vl ptās succedēs deberet penas prioꝝ facti iponere ꝙ tales sindici cognitores defectuū vel extorsionū: fatēdū aūt est qꝺ hoc discerni opꝫ ex ordinatione officij ⁊ ptāte sibi attributa. non eñ veniret ardua meri ⁊ mixti imperij nisi spāliter sint cōcessa. ff. de of. eius cui mā. est iur. l. j. sicut de vicarios officia li dicitur. de of. vica. c. ij. ⁊. iij. li. vj. ⁊ de arbitro. ff. de ar bi. non distinguemus. ꝯ. de officio. ⁊ de priuilegiato. extra de priui. porro vñ vniuersitas sindicū hic in ⁊c.

re per sua statuta eligit sindicos qui cõtra preteritos rectores z massarios audiũt querelãtes z denũtiãtes et habent officium limitatum.

a ¶ Sindicus grece. cogatur supple qui est de eadem vniuersitate vel collegio. vt ibi.

Sindicus grece latine dicitur defensor. super quo hic vt. ĩ. in tit. de his q̃ alie. no. in indi. interue. ver. sindicus. vbi no. de noĩbus z iꝫ ad sindici mun9 qđ personale est inuitus cogatur[a]. vt. ff. de mu. et ho. l. j. in prin. z l. fi. §. defensores. tñ ei obijcitur qđ non est cõstitut9 ab vniuersitate vel collegio licito.[b] ff. qđ cuiusq vniuer. no. l. j. vbi de hoc.[c] vel ab eo cui vniuersitas prãtem constituendi concessit. ff. eo. itẽ eorũ §. j. ¶ † Itẽ qđ non est a duabus partibus curie vel collegio constitutus vt. ff. qđ cuiusq vni. no. nulli. z l. plane. ff. de decre. ab ordi. faci. l. iij. C. de decur. lib. x. l. nolationũ. extra de elec. lꝫ. vl saltẽ a maiori parte. extra de his que fi. a ma. parte ca. x. j.[d] extra de elec. ecclesia vestra. §. in fi. z lxiij. di. obeũtibus. tñ ad defensionẽ ecclesie etiã minor pars põt cõstituere ad qđ etiã vnus admittit ex de pces. pbẽ. literas. z sic obtinuit e no.[e] q quidã legiste dicunt in cõstitutione sindici sufficere duas partes presentiũ in ciuitate adesse. C. de leg. l. fi. sed. Jo. z Azo. dicunt oportere interesse duas partes totius collegij: et maior pars duarũ partiũ debet cõcordare: vt no. in pre. l. nolationũ[f]. et. ff. quod cuiusq vniuer. no. nulli. ff. de decret. ab ordi. fa. l. ij. z probatur extra de electi. ecclesia vestra. j. ¶ † Quid si oẽs de collegio vno excepto[g] recesserint: nũquid poterit ille cõstituere. de hoc no. ff. qđ cuiusq vni. no. sicut municeps §. fi. z extra de postul. pre. c. ij. ¶ † Quid si vnus[h] consentit hodie: alius cras: vel vn9 in vno loco z ali9 in alio. videtur qđ valeat constitutio qz ratihabitio cõparatur mãdato. C. ad mace. l. fi. C. de dona. inter vi. z vx. in donationibus. ff. de vi z vi ar. l. j. §. quot. extra de elec. quod sicut. arg. cõtra qđ nõ valeat: sicut alias dicit in autoritate tutoris. insti. de au. tuto. §. fi.

ff. e. obligari §. fi. ff. de viuc. nunqz §. si solus dic q non valet nam solẽniter dꝫ fieri decurionib9 cõuocatis. C. de legatis. li. x. l. pe. i fi. z C. de pred. cur. lib. e. l. fi. ibi: nec ex tabella. z de reb9 ciui. vẽ. l. ij. circa fi. lib. xj. ¶ Et not. q cõstitutio sindici dꝫ fieri in loco publico: z nõ priuato vel secreto: vt. C. de decur. li. x. l. iij. z de legationibus. l. pe. et de predijs cur. l. ij. ff. de reg. iur. aliud §. refertur. ¶ Sed cui9 etatis debẽt esse constituentes sindicũ. dicũt quidam qđ debẽt esse maiores. xxv. an.[i] cum minor non admittatur. vt. C. qñ prouo. nec. non est. si pater. ff. de mu. et ho. ad rem. ff. de excu. tut. scire §. ij. alij dicũt q debẽt esse maiores. xiiij. an. qz tales testificant z fidelitatẽ iurant. vt in consti. Fede. imperialẽ. et hoc de cõsuetudine seruat.[k] ¶ Sed nunquid seruus debet cõsentire sindicatum: videtur q non. quia quod attinet ad ius ciuile zc.[l] ff. de re. iur. quod attinet. ff. de testamẽtis. qui testamento §. seruus. ff. ad l. cor. de fal. nullo modo. et hoc verius videtur[m]. ¶ † Quid de conuersis monasteriorum.[n] z vl qđ debent sindicatui consentire. nam et ipsi clerici dicũtur. xij. quest. j. duo. z arg. x. q. ij. hoc ius porrectum ibi ibidem seruientium. arg. contra. in autẽ. de sanc. epi. §. clericos extra de insti. c. ij. vbi videtur pri9 dictum approbare innocentiũ. iiij. Alij dicũt in hoc consuetudini stari. argumen. in autẽ. col. ix. de alie. z emphy. et. ff. de decur. non tantum.[o] ¶ Quid de mulieribus: dic q si faciant collegiũ vt sunt moniales bene possunt facere sindicũ.[p] extra de priui. ex parte. j. de rescript. cum dilecta: alioquin non: cum non fungantur ciuilib9 officijs. ff. de reg. iur. femine: z sic de cõsuetudine seruat. q̃ multũ in talibus operat. vt. C. de emanc. l. j. z. ij. z l. fi.[q] ¶ Quid si aliqua vniuersitas delinqt dic q potest constituere sindicum. vt supra de accusato. versiculo finali.[r]

b ¶ Licito. vide. j. ti. ij. §. itẽ cõiter.

c ¶ Ubi ĩ hoc ibi enumerant multa collegia licita in gl. que multa sunt Alb. gal.

d ¶ C. c. j. vide quod ibi dixi super gl. z ita.

e ¶ Et no. sm Albe. gal.

f ¶ Nolationũ. ibi glos. nõ eligit sꝫ remittit ad l. se. nulli.

g ¶ Excepto. secus si nullus remãsisset z eẽt collegiũ dissolutũ qđ dic vt. j. tit. ij. §. item qđ vniuersitas.

ADDE ab. consil. xxv. z xxviij. li. vj. vbi põit an collegiũ possit residere i vno.

h ¶ Quid si vnus ad literã fuit alber. gal. e. ti. post prin. z totũ qđ sequitur vsq ad ver. item iop ponitur.

i ¶ Xxv. an hoc procederet quando collegiũ est tale qđ non admittit minores. vt collegiũ decurionũ qui debent attigisse. xxv. an. vt. l. ad rem statim al legata.

k ¶ Seruatur. et vbi esset contraria cõsuetudo illa seruanda esset. ff. quod cuiusq vniuer. itẽ eorũ. j. respon. in fi. de decur. l. non tantũ §. vlti. de iur. immu. l. semp §. legem. facit de preben. cum in ecclesijs. li. vj.

l ¶ Et cetera serui pro nullis habentur.

m ¶ Uidetur. subdebat alb. gal. q de cõsuetudine ciuitatis si moratur seorsum a dño admittitur.

n ¶ Monasteriorũ. si essent loca parua solos conuersos habentia nõ esset de eis dubiũ. vt no. de elec. ex eo qđ. li. vj. in glo. pe. z sup ea dixi: si aũt essent conuersi z cõuerse videt spectare ad solos cõuersos. ff. de sena. l. j. de fide instr. l. vl. meli9 videt considerandũ cui sexui magis deputatum sit collegium vt per illũ fiat sindicat9: si pariter vtriq sic pariter fiat inducit lex hermofroditũ. ff. de sta. ho. z de test. l. repetũdarũ. in fi. ff. ĩ Then. emp. qđ th. z l. cũ ab eo §. mẽsam. hec autẽ perpendi poterunt ex ministerio loci et ex ei9 denolatiõe. ff. ad mace. l. iij. z de iure fis. sed sic accepto. C. ĩ defen. ciui. l. defensores. insti. de dona §. j. z facit qđ no. in de. de pben. c. ij.

ADDE vt p fed. de se. cõsi. ccxiij. incipit. ad vit.

o ¶ Nõ tñ. idẽ vber. p̃. z io. de deo. post eũ. vbi. ĩ. p eadeꝫ iura. dicvt ĩ elec. ex eo qđ l fi. z vt ibi not. in vi. gl.

p ¶ Sindicũ nõ de se. sed marẽ per rõnẽ que sequitur: nec dantur curatrices. ff. de tu. z cu. da. ab his sine opꝫ. in prin.

ADDE Bal. consi. ccxliij. li. iij. vbi notarius non venit puniendus de falso. si tres alique moniales recedentes. dicunt nos erimus contẽte de eo quod faciet abbatissa z in ipso sciebat eas fuisse presentes cũ conclusio facta fuit.

q ¶ l. fi. j. remittam. ver. quid de sindico. z ver. sed cui9.

r ¶ Uer. fi. z ibi remissionẽ vedi an possit p sindicũ accusare. ADDE Ang. consi. clxv.

Et cetera.iuri derogari non potest.
De bo.sic allegabat Alber.
Penultimo.iste finis non plz ? ad solutionem hu-
a.l.? similibus vide qd dixi de rescrip.super litis post
o.in.ii.col.versi.secus.q solutio cōsistit in hoc iudex

tenetur contribuere ad expēsas.Contr
a toto corpore videatur factum qd fec
ff.de re.iur.aliud supra refertur ad m
ior.extra de his que fiunt a maio.part
ADDE vt per Bartolum.in.l.quod

pōt dare
rti pcura
tē:? tñ dat
pillo tu-
rem.indu
tur etiā qd
rti sunt ca
s qb⁹ sen
ntia facit
s: facit.ff.
e sta.ho.in
ngenuus.?
ot.extra de
e iudi.c.pe.
nter quos
ste non est.
Itē sicut nō
uit sindic⁹
n cā princi
pali :sic nec
istavt sindi
cus pronun
ciaretur.
¶Causa ap
pel.verbum
Alber .gal.
habētis re-
spectum ad
ius ciuile.
¶Qd fieri
pōt .vt.s.de
procu.§.ra-
tione forme
versi.quid si
mandatum.
¶Uel dic .
hic incipit
solutio Al-
ber.de quo
j.quam po-
nit.eo.tit.in
ii.colum.

6 ¶†Quid si iudex pronūtiat sindicū illegitimum fore legitimum:nunquid preiudicat vniuersitati : dicunt quidam qd sic propter autoritatem iudi cis.ff.de mino.ait pretor.in prin. ? s eis.ff.de mino.ait pretor.in prin. ? C.q admi.ad bo. bo.pos.si seruus.? C.q admi.ad bo. pos.l.bonorū.aliq.contra:q2 factū pretoris ?c.[a] vt.ff.de test.tu.l nostro.ff.d reb.eorum.qui neq.ff.de fer.l.j.rñ.j. ¶Alber.de bo.[b] dixit q non preiudicat vniuersitati.vt.ff.d col.dete.cū nō in sto:nisi forte iudex decreuerit se ratū habiturum quicquid erit factū g eū. vt.ff.qd cū fal.tu.auc.l.j.§.pe.[c] ¶Sz nunquid quilibet pōt a tali pronun tiatione appellare:dic qd sic.appella tur enī ab interlocutoria cū talis est qd nō potest emendari in causa appel.[d] ff.de mino.inter vtile.C.si sepi⁹ in inte.resti.postu.l.j. ¶†Sed pone q vniuersitas postea soluit expēsas: nunquid videt ratum habere quod factū est postea? rñdeo sic.ff.rē ra.ha. Paulus.rñ.ff.de decur.l.pe. extra de re iudi.qd ad cōsultationē. ¶Sz nunquid ille sindicus tenebitur ad expēsas? respondeo:aut sciebat se non legitime constitutū:? tunc tenet actione de dolo ad expensas :aut ignorabat:? tunc nō tenetur.ff.de dolo.l.penul.ff.qd cū falso tut.nouissime §.fi.

7

8 ¶†Illud etiam queritur:ecce sindicus constitutus est vsq ad annū qd fieri pōt[e].vt.ff.de pcura.l.ij. ? iij.ff. qd quisq vniuer.no. Itez.§.j.ff.mā.l.j.infra quē cōtestatus est litē:nunquid finito anno tenebitur. cām inchoatam finire videt q sic cū sit factus dominus litis.C.de procu. neq ? ad hoc.ff.de neg.gest .nam ? seru⁹. §.pe.?.C.vt post puber .cause ad sit tutor.l.j.?.ff.de ap.tutor.?.l.si pendē te.? hoc quidā tenēt indistincte: siue lis fuerit contestata cū eo:siue nō:ne promiscuis actibus rerū turbent officia.C.de testa.?sultat.? arg.extra de renun.c.j.alij tamen contra per pre. l.consulta .nam rerum turbarentur officia: si nouus nouas causas ageret.? antiquus antiquas:? argu.pro eo.C.de procu.si procurator.vel dix[f], quod aut fuit constitutus iuniuer-

puta q2 erat de collegio vel vniuersitate.? tunc videtur qd non tenet eaz finire.ff.de vaca.muneruz. legato.ff. de lega.paulus.? hoc si rationez reddidit.vt.ff.de admi.tuto.ita.§.fi.in fi. si autez sponte factus fuit sindicus: tunc cogitur eam finire.vt in pre.l. nam ? seruus.§.vlti.Sed ad maiorē cautelam vniuersitas faciat sindicū ? ille[g] faciat procurato. eundem sindicum sm Alber.gal. ¶†Quid si minor pars hominū alicuius loci[h] promittit nomine vniuersitatis:qd ipsa vniuersitas ratum habebit:? ipse sindicus condemnatus est:? cum nō esset legitime constitut⁹:sententia cassata est:nunquid presentes[i] tenentur videtur q sic.ff.de mag.conuen.l.j.in prin.[k] ¶Item opponitur q aliqui non fuerūt vocati : sed contempti in constitutione sindici.extra de elec. q propter.?.c.in genesi.?.c. bone.ij.ff. iur.deli.ait pretor.C.de sacrosan.ecc auten.hoc ius.nam in talibus nomina singulorum debent esse scripta.v j.ver.item opponitur. ¶Item qd no mina absentium sunt inscripta.extr de his que fiunt a pre.sine cōsen.ca quanto.in fine. ¶†Porro[l] si in instrumento dicit abbas de consensu ... monachorum constituit vel abbas omnes monachi constituerunt ber est.ar.ff.de procu.filius.in princ.?. quod cuius.vniuer.no.nulli[m].Si v ro dicatur abbas cuz consilio mon chorum:vel abbas? monachi fecerū vel potestas de consilio consiliarior nec illorū nomina sunt expressa:al est:quia hoc potest verum esse eti si tantum duo monachi fuissent : non due partes.ff.qui satis.cogā.i ter omnes.ff.de vsufruc.accre.l.j.ff seruı.vendice.si quando.§.j.[n] Sed si instrumentum dicat abbas cu omnibus monachis intelligitur presentibus.vt in pre. concord.vn non videtur sufficere secundū Ab eam absentes vocādi sint si comm de fieri potest.vt extra de electi.qu sicut.C.de leg.li.?.l.fina.licet con ?.qōne.ij.hoc ius. dicat ergo abb cum duabus partibus .?c, et

10

i ¶Et ille antiquus qui contestatus est litem.
h ¶Alicuius lo. supp qd posuit albe. cōstituit sindicum ?c.
i ¶Nunquid presentes. verbum est legis allegate.l.constituentes.
k ¶In prin.per quam.l.? per.l.si ex duobus socijs ... ff.de nego.gest.?.C.eo.titu.l.si.?.ff.man. si pro re.dicunt quidam qd sindico facto per maiorem partem ad causam prosequendum sine contradicente minore sine obtineat siue succumbat contradicente non

gatur lex secūda.ff.soluto matrim vbi supra,dicit per eadem iura p timam sed secundam admissam. ¶§.j.ad idem.ff.de verbo.signi. man.l.testem.l.libertas.§.vlti.q super regula pluralis.in.vj.

a ¶ Specificet. ad hoc. C. de epi.au.aut. pfides et q testa. facere pos. hac consultissima. in prin.

ADDE sed. xpi. extiij. et xcxxxvj. vbi ponit qd ex eo qd notari9 dicit interuenerüt. a. et. b. et. c. q faciüt duas partes toti9 capli. cü reuera nö representaret. nö per hoc falsari9 dici potest.

b ¶ In aliquo vide qd ibi dicam.

c ¶ Quidam vber. de hoc vbi. s.

d ¶ Cötra. io. de deo. vbi.

e ¶ Bene faciet et vber. pdicebat qd sic faceret si iudex esset.

ADDE vt p Fede. d fenis cösil. xlviij. incipiëte casus talis. et csi. cccxvij. incipiente si potero.

f ¶ Rempublicam. d icebat vber. s. ecclia th hoc nö vz. intellige qd maiores. xxv. an. non habeät vocem.

g ¶ Et minores. cöuertere debuisset sz sic posuit Jo. et intellige vt sequit vel dic qd loquitur d maioribus. xv. qui secundü reges nö admittüt. ff. de decur. l. non tantum. §. et. §. rñ. quos canon admittit.

a melius si nomina specificet[a]. vt. ff. d albo. scri. l. j. et. C. de rescin. ven. si que hereditati. et in pre. l. si. C. de leg. et ad-

b de hic. j. ver. qd sit in aliquo[b]. ¶ † Sz

11 quid si omisisti ante lit. cötesta. hanc excep. de duabus partib9 seu maiori parte nö videtur qd post possis redire ad eam qz est dilatoria: extra de re iudica. inter monasterium. et qz ex toto non est vera: qz saltem aliquorum erat sindicus quo ad quos valebat sindicatus. C. de pcu. ita demum. ff. d leg. ij. cum filius. §. iij. arg. contra: qz non intelligitur habere mandatum qui non habet integrum. ff. de eden. l. j. §. si. ff. de träsac. cum hi. §. si pretor. extra de transa. c. ij. ix. di. si ad sacras.

c fol. dicunt quidä[c] qz si suscipis onus probandi audieris post lit. contes. C.

d de procu. lz alij contra[d] et per pre. de-

12 cre. inter monasteriuz. ¶ Sed si ante litem conte. opponatur qz non fuerit due partes vel maior pars: et aduersarius dicit qz non fuerüt plures in vniuersitate: quis probabit cum vterqz neget: et videtur qz is qui excipit: tum qz oia presumütur solenniter acta: tü qz in sua negatione inest implicatio vt. ff. de ver. ob. sciendum. extra de re num. super hoc. ff. de prob. in excusatione. extra. e. tertio. et de presump. illud nisi sit presumptio contra consti- tuentes qz consueuerunt esse plures. ar. extra de sindico. c. vnico. Alij dicüt qz qui ostendit sindicatum dz probare solennitatem affuisse. ff. de public. queclibz in si. nec ob. qd alter excipit negando. C. de non nume. pecu. si ex

e cautione. iudex th his faciet[e] si verum qz ad pbandü admittat et ex officio veritatem inquirat. xxx. q. vi. iudicantë: extra de of. dele. super questionuz. §. intentioni. in si. vt parcat laboribus

h ¶ Inordinata. et patet de elec. ex eo qd lib. vj.

i ¶ Scdm vincen. in pre. decre. accedens in materia legis viti. C. de bo. que lib. in §. vbi autë in. j. gl. formatur hec questio de qua etiam no. in. l. si filii9. ff. qui sa. cog. hoc dixi qz nimis restringit hic autor hanc questionem. s. ad casuz iniurie filio irrogate de qua vide. j. de iniur. §. j. ad si. v. sed nunqd noest sed gnali9 de questione vbi. s. et aliqd per dy. in regula ratum quis lib. vj. ante si. plene p Cy. in pre. §. vbi autez et adhuc plenius ibi per sym. o. vin. q ad partë qd satisdare tenetur inducit. qd inter psonas cöiunctas enumerantur que sine mandato admittütur: sed cauent de rato. ff. de procura. sed et he et de hoc supra de coniuncta persona. Item videtur expressum. ff. de castren. pecu. l. ex ca

strensi in si. ff. so. ma. l. ij. in fi. et. l. iij. et. l. si cum dote. §. si pater et de procu. nö solum. §. si de dote. In cötrarium tutoris autoritas inuenta est ad similitudinez patrie potestatis. C. de sen. pas. l. si. sed tutor non satisdat de rato. C. de admi. tu. l. tutores. j. ergo nec pater. Item cuz pater sit legitim9 administrator in bonis filiis maxime in iudiciis: vt in pred. l. cum nö solü et de bo. ma. le. j. ergo filius non potest nö habere ratum: nec pncipis autoritate decipiatur cöq fuerit ibi sol uebat: quod si pater vsüfructum habet in bonis filij de qbus est lis. d his non satisdat de rato propter legitimam administrationez quam hz in aliis: vt ps p leges proxime allegatas. et sicut dictum est d tutore. idez putat in illis quib9 pater non habet vsumfructum dummodo patri competat exercitium actionis. ff. d procura. nö

partium et expensis. vt eo. tit. cum te.

13 ¶ † Quid si pater habens plures filios facit sindicum seu procuratorez pro se et pro ipsis: rñdeo si sunt emancipati vel maiores. xxv. an. nola eorz esse in procuratione expressa: si minores sunt sufficit conscientia paterna. ff. de peu. spurij. et. ff. de mu. et ho. ad

f rempublicaz[f]. de emancipatis q habent partem sufficientë non est quaestio qz non vocat ad procurationem partis. ff. de admi. rerum ad ci. perti. l. iij. §. j. C. de decu. l. v. ff. de mino. cum

g mandato clerici aüt oës vocant ita maiores vt et minores[g]: qz canones non distinguüt sz Jo. de deo. extra d elec. cü in cunctis. de his que fi. a ma. par. ca. cü in cunctis. C. de decu. l. iij. ff. e. l. v. ff. de his q sui vel alie. iu. sunt filius. ff. ad trebel. nä qd attinet. C. d exc. mu. onera: dic qz impuberes nö vocabunt: qz nö psit sapientü iura tractare. C. de te. mil. l. si. extra de etate et qua. ex röne vbi de hoc. extra de pbë.

h super inordinata[h]. ¶ † Quis defen-

14 det filiü in sponsalib9 an ipse vel ei9 pater cöstituet pcuratorë et qd iuris sit de hoc no. sm papä. extra de pcu. accedens. ¶ Sed queritur vtruz pater agens pro filio vel filia tenet satisdare qz ille ratum habeat. rñ. si talis est cä quam pater pöt inuito filio vel filia tractare vt remittere non tenetur cauere: si vero nö pöt remittere: puta qz vilis est. et filio vel filie iniuria irrogata est probus est tunc tenetur cauere ff. de iniur. sed et si vnius. §. filio. et vid ff. rem ra. ha. si sine iudice. §. fina. sm

i Vin[i]. ¶ † Quid de syndico a castro vel

15 villa constituto: vbi sunt centum familie vel centum patres fami. q habent plures filios quosdam in potestate: et quosdam emancipatos: et in

solum. §. si pater. in his autë in quibus pater nec habet vsumfructum. nec exercitium actionis si nomine filij agat tunc satisdabit vt coniuncta persona et sic procedit. ff. de procura. sed et he de nego. ge. sui autez etiä sic procedet lex ex castrësi in si. superius allegata. et. e. titu. l. iij. in si. ¶ Vidim9 de patre agente quo ad cautionem de rato. sed de patre defendente quo ad cautionem de iudi. soluendo Symon se expediens dixit qz idem qd supra: sed dy. tenet in regula ratum quis lib. vj. qd tenet gl. in predi. §. vbi qz si vt administrator non tenentur si vt alij9 teneatur pro primo dicto, facit qz iurat tunc de calü. de hoc infra de iur. calü. §. resbet: versi. sed an pater. Item cum solum testimonium patris eximat tutorem ab onere satisdandi. C. de epi. au. de creationibus: insti. de sa. tu. §. j. fortius relevan

dus est ipse pater. Item orphanotrophi nō satisdant C. de episco. & cleri. orphanotrophos. ergo nec pater qui plus iur. habet in bonis filij quam ille in bonis pauperū: vt in predi. l. fi. C. de bo. que lib. in contrariū inducit regula in eo q plus. §. nemo aliene rei sine satisdatione

idoneus defensor est q̄ repetit̄ isti. tu. de satis. §. a que diximus & §. fi. per q multi tenēt regulam firmam in patre cū de ipso nō reperiat exceptū facit. ff. de pre narica. l. iij. § fi. C. de col. il li. de sen. excō. is qui li. vi. de ipo an tē filiofa. an agāt sine cō sensu patris ad saturitatez habetur §. de actore. §. j. & versic. item q est filiusfa. cum duab' char. se. et per ibi scripta canonista intelliget sa predicta.

constitutione fuerint due partes patrum sed nō liberorū: dic vt iam dixi in precedenti qōne cōsuetudo tamē filios non vocat[a]. ¶ Itē opponit[b]: qd nomina monachorū vel cōsiliariorum seu aliorū de vniuersitate: non sint sigillatī inserta i instrumēto sindicatus. C. de vendi. re. ciui. li. xj. l. fi. ppe fi. vers. in principijs: sz illud speciale possit dici in venditione rerum ciuitatis[c]: ad hoc tamē facit. C. de pdijs curiali. c. li. l. fi. ff. de albo. scri. l. j. & ij. & extra de his q̄ fi. a pla. quā ro: quidam tamen dicunt qd sufficit pulsatio cāpane ad cuius sonū consiliū cōsueuit congregari. extra de elec. i causis[d]. j. di. ius militare. extra de homi. 16 ioannes. ¶ † Quid si in aliquo instrumento continet̄ qd oēs de cōsilio nar boñ. congregati[e] ad sonitum cāpane: vel ad vocem preconis more solito talem syndicum fecerūt: videtur q nō valet. nam nomina consiliariorū debēt esse inscripta vt dixi. ¶ Sed in cōtrarium obtinuit. nam credendū est instrumento donec contra probetur C. de pba. cū precib'. C. de cōtrahen. & cōmit. stip. optimā: in fi. extra de p

ADDE vt per Bar. in di. §. vbi autē. & noui. in l. ij. §. voluntate. ff. solu. matri.

a ¶ Nō vocat. de hoc & de etate & de mulierib' scripsi de ope. noui nuntia. cum ex iniuncto in glo. magna. ver. sed & si sit vniuersitas.

b ¶ Item opponitur reassumit verba Alber. gal. hic et tribus. versicu. sequen.

c ¶ Ciuitatis. istud non fuit verbum Alber. sed vber. de bona. & sub dubio forte.

d ¶ In causis. vide q satis ibi scripsi sup v. cāpanam.

e ¶ Congregati. si exponas. i. illi qui congregati erant patebit non sufficiens forma.

f ¶ Tamen contra. Alber. gal. cuius fuit iste versi.

g ¶ Versi. porro. Ber. in decre. vlt. de pcu. ad fi. vltime glo. sz q nomina constituentium debent exprimi in sindicatu: ibi etiā videtur idē voluisse Inno. sed ho. in summa de syndico §. & qualiter sz illa exprimenda nisi impossibilitas vel grandis difficultas esset in exprimendo pter ipsorum multitudinem. scias q procuratorio non habente nomina multū suffragaretur sigillum collegij vel vniuersitatis. facit extra de pba. tertio: de ap. significauit: de sen. excō. c. j. lib. vj. & eodē li. de elec. vt circa. ff. de procu. si pcuratorem. C. de episco. & cleri. si qs in hoc & l. si qua & sic illi stabitur nisi contrarium probetur. C. de probat. l. cum precib': qd aūt capitulū: collegiū vniuersitas & similia sint nomina certa probat sic in iudicijs pone actoris & rei. debent esse certe in prin. & in fi. sed cōstat libellos formari & recipi & sententias ferri sub his noibus de referi.

cām que. & c. capitulū sancte cru. vt lit. de pba. sz & sub noibus his etiā infer excōicationem vt lib. vj. de sen. excōica ca. si snia. & c. seqn. de penis felicis eo. persona legatarij dz esse certa. insti. de

kri. ad audientiā. qui enim omne dixit nullum excipit. xix. di. si romanorū. extra de ma. & obe. solite. alij tñ cōtra[f]: sz si dixisset duas partes absuisse: tūc indubitāter deberet esse inscripta: qz differētia est inter vniuersalez adiectionē & specialē. ff. de euic. serui. vēditor. ff. de no. ope. nunc de pupillo. §. q̄ nuntiat: & vide. j. in tractatu libellorū in ti. de ap. §. j. vsi. & notabiliter: & iūge hic. §. v. porro[g]. ¶ Sed nū quid vniuersitas vel collegiū pōt facere sindicum sine rectoris cōsensu. videtur q sic. ff. de decret. ab ord. fa. l. j. arg. cōtra si magistratus adest[h]. ff. de tu. & cu. da. ab his. vbi. ff. qñ ap. sit. l. j. §. solent. extra de offi. ordi. cum vos C. de his qui ad eccl. confu. plenti §. si quid: & j. ver. item qd nō est consti

17 ¶ † Quid si aliqua abbatissa cū suo conuentu constituit sindicū: demum ipsa decedit. nunquid ille poterit monasterio agere. dicit Alber. gal. causas ceptas poterit finire sz de nouo inchoare non potest. ff. de neg. ge nam & seruius. §. si viuo. de hoc. §. de procurato. §. ratione quoqz versi. se nunquid procurator[i]. tamen vt dic

curatorium nō exprimeret capitul nersitatem. sed diceret canonici tal talis collegiū. vt his similia. ¶ Sec notarius de facto nō de iure fidem de teste dixit Inno. in decre. cū cau de. j. de teste. §. nunc tractādū. v. si. hoc negat in notario q̄ nō posset quem solēniter stipulatū cū solēn enim notarij ex officio publico est ad audientiā. ver. nec credētes. p tur solēnitas etiā si nō apparet. ff. insti. de fideiussor. §. si scriptū fort serere: sed nō sic in teste sunt qued consistūt in numero sicut ciuitas liarios. ecclesia vel monasteriū. xx nachos solēt notarij in his sine e exprimere numerū verū & present interfuerunt plus q̄ due partes. consiliarij interfuerūt octuaginta monachis: & hoc sufficit. consulo in longinquo tractandis exprim ADDE q Jo. an. sepe furtum f est Oldra. consil. c. incipiente in consilio. cclxxxvi.

h ¶ Adest. ergo poterit si abest. vn exaltans vocem suaz. e. ti. in fi. o bene probare absente rectore ecc collegium vel vniuersitatem po ADDE vt per panor. in. c. j. ext

i ¶ Procu. vide qd ibi per clem.

a ¶ Est laycus. vide qd ibi dixi.
b ¶ Ratione. hoc respicit secundum dictum prima cō-cordantia respicit primum.
c ¶ Sic intellige. sm Tan. in hac rubrica.
d ¶ Universitas. de hoc plene. s. de actore in vlt. char.
e ¶ Cū ecclia. vide s. de rescrip. edoceri. l. fi. ꝑme glo. aq̄ sub ea dixi. ꝛ est sile q̄ s. filiofa. Ꝫ pa-tre agentē. no. s. de acto-re. §. j. versi. qd si filius. C. debo. que lit. cum non solum ad fi. magne glo.
f ¶ Etiā aliū dē deverbo. sig. abbate. in fi. Bal. de syndico Ru-brica.

Syndicus cōsti-tui a colle-gio et colle-gialiter non a singulis idē a quolibet ꝑ se qꝛ tūc pec-catur in for-ma. nam nō hꝫ formam collegij dis-partita volū-tas singulo-rum. vnaꝫ col-legium i ag-gregatione consistit. ꝟs. quid si vn⁹ hodie secus qꝛ plures fa-ciunt colle-giū. ff. d pac. l. cum meo. ꝛ de servitu. rustic. pdi. l. per fundū. ꝛ dicitur colle-gium esse integrum vbi sunt omnes vel due partes omnium congregate ꝛ convocate solenniter more so-lito per preconem sonum campane. vel alium mo-dum consuetum. non tamen requirit: q̄ omnes con-gregati consentiant: sed maior pars congregatorum ver. Item q̄ non ꝛ no. G. ꝛ non habent vocem pupil-li: sed adulti sic ꝛ tanq̄ de collegio constituunt syndi-cum ad iudicia licet suo nomine non possint consti-tuere ver. sed cuius etatis. G. ꝛ non habent vocē mu-lieres nisi in collegijs mulierum vt moniales versic. quid de mulieribus. G. ¶ Sententia lata super syn-dicatu in collegio quod sit legitimus non nocet col-legio nisi iudex adiecerit se ratum habiturum quod cum eo fieret. l. j. §. idem pompo. ff. quod cum fal. tu. ver. quid si iudex. G. si syndicatus erat. ipso iure nul-lus vt quia a minori parte interlocutoria iudicis ni-hil operat qꝛ nō habet fundamētū nisi sit lata sciente vel ci-tata vniuer-sitate si aūt per exceptio-neꝫ poterat eligi tūc va-let et ad §. idem pōpo. dic vt ibi no-ta. per Ja. d. gret. Bal. et. potest appel-lari a tali in-terlocutoria. vide qd no. Inno. de re-scrip. sup li-teris: ꝛ istra de regu. iur. §. quod fal-sum. ¶ Mi-nor pars cō-stituit. si di-cunt et pro-misit quod vniuersitas habebit ra-tum et gra-tum non va-let constitu-tio tamen ex promissio-ne rati. illa minor pars obligatur. versic. quid si mior pars G. ff. de ma-gist. conue. lege prima. nam et mi-nor pars po-test contra-here et se ob-ligare. ff. si servitus vēdicetur. lege testatrix §. plures Baldus. ¶ Exceptio quod syndicus constitutus a minori par-te vel quod non fuerunt due partes congregate po-test opponi etiam lite contestata tamen excipienti contra tenorem instrumenti incumbit probatio si autem tenor instrumenti non significat de duabus non incumbit probatio excipienti sed syndico. ver-siculo sed quid si amisisti. G. vide. C. de contrahenda et committenda stipulatione. lege optimam Ja-cobus de aretio. et Cynus. ff. rem ratam haberi. le-ge actor. per Baldum. ¶ De consuetudine in syn-

vacāte monasterio sindicū faciet: vt extra de in integ. rest. c. ij. Alij cōtra: vt extra ne se. va. c. fi. ¶ Item q̄ est in-habilis ad agendū: vt. ff. qd cuiusq̄ vni. l. j. prope fi. ver. ꝛ qdā: vt qꝛ est ex-cōicatus vel miles vel minor vel mu-lier ꝛ huiusmodi. ¶ Item qd dubiuꝫ est de eius mandato nec cavit de ra-to volēs agere. ff. qd cuiusq̄ vni. iteꝫ eorum §. penul. qd dic: vt no. j. de se-cūda §. viso. ꝛ §. seqn. ¶ Itē qd est cō-stitutus minus solēniter. scꝫ decreto nō interveniente. C. de appel. si actor ꝛ l. nominationes que est. ij. q. vj. no-minationes: ꝛ in predi. l. item eorūꝫ. insti. de cura. §. fi. Sed iura amissa de 18 actore loquuntur. ¶ † Iteꝫ qd est lay-cus in rebus ecclesiasticis constitut⁹ C. de epi. ꝛ cleri. omnia. xvj. q. j. de pre-sentium. et. c. qui vere: ꝛ. c. monachi. Sed hanc exceptionē sꝫ canones nō admitto vt extra d sindi. c. vnico: vbi de hoc nisi essent spirituales: vt dixi s. in titu. de ꝓcura. §. j. ver. item q̄ est laycus[a]. ꝛ. j. titu. proxi. ver. item q̄ est laycus: ꝛ institu. de cur. §. fi. ix. qd. iij. cum scimus. ¶ Item q̄ est constitu-tus ab vniuersitate cui⁹ rectores sunt excommunicati. extra de ꝓcura. c. fi. ¶ Item q̄ mandatū est revocatū nō permissuꝫ. nā si permitteret duraret vt. ff. qd cuiusq̄ vni. item eorū §. pe. xxxj. q. j. hac ratione[b]. ¶ Itē q̄ nō est constitut⁹ de cōsensu epi. C. de epi. et cleri. oēs quivbiq̄. §. hoc nihilominꝰ sed ibi de economo. extra de iu. ca. im-perator: qꝛ sic intellige[c]: si negotiuꝫ ꝑtineat ad epꝫ. ipse de ꝯsensu capli cō-stituit syndicū vel actorē: si ad capitu-lū tūc capitulūꝫ cōstituet de cōsensu epi: sed si ad vtrūq̄. tūc nō pōt vnus sine alio cōnstituere. ar. in pred. con-con. ꝛ. xviij. q. ij. hoc tm̄. inst. de cur. §. fi. x. q. ij. hoc ius. C. de his qui ad eccl. confu. ꝑienti. extra ne se. va. c. si. de iu-dicijs cām. de rescri. edoceri. ¶ Utrū prelatus constituat sine capitulo: dic vt. s. de ꝓcura. §. ratione quoq̄. versi. item q̄ consti. Item vtrum capitulū constituet sine ꝑlato: vide pro ꝛ ꝯtra s. ver. sꝫ nunqd vniversitas[d]. ¶ † Sꝫ 19 quid in causa que est inter prelatum ꝛ capitulū: nunquid capitulū potest agere ꝛ ꝯstituere ꝓcur. ꝛ dicūt qdā q̄ superior dabit tūc collegio ꝓcurato-rē: cui⁹ officiū expirabit cā finita. isti. de aut. tu. l. fi. tu dic qd lꝫ hoc fieri pos-sit si tn̄ non fiat ipm collegiuꝫ hꝫ hoc casu administrationē legitimā. ꝛ po-test agere ꝛ defendere: ꝛ procuratoreꝫ cōstituere. extra de elec. cū ecclia vul-terana. extra de cā pos. ꝛ ꝓprie cū dil. idē est etiā in qōnib⁹: q̄ solēt vacante ecclesia locū habere: vt in causis ele-ctionū: vt extra de elec. cū dilecti: et. c. cumana: ꝛ de sub. sig. abbate: ꝛ de cā. pos. ꝛ ꝓprie cum ecclia[e]. ¶ † Quid si 20 syndic⁹ ꝯstitut⁹ a collegio sine auto-ritate ꝑlati ꝓcessit in cā. nunqd ꝑlato postmodū ratificāte valebit qd cū il-lo factū est: vide ꝓ ꝛ ꝯtra. extra de re-bus ec. alie. vel nō. dudū. li. vj. ꝛ d his q̄ fi. a ꝑla. sine cō. ca. cū nos. Quidam tn̄ dicūt q̄ si cito ꝛ post modicū inter-vallū ratificet valet. alias nō. extra d elec. offi cij. ff. si cer. pe. lecta. ¶ Debet antē fieri de ipsa vniversitate si fieri posset. xvj. q. vij. in nona: ꝛ. c. prece. ff. qd cuiusq̄ vniversi. no. plane vbi de hoc. ꝛ. l. se. ꝛ. l. item ibi q̄ suffragium ꝛc. C. de epis. ꝛ cle. plꝫ. xvj. q. j. q̄ vine-re. ꝛ. c. monachi. extra de testi. insup tamen si est necessitas. puta qꝛ ibi no est idoneus: tunc etiam aliunde[f]. ex-tra de syndi. c. j. extra de iur. ca. in per-tractandis. ff. de cur. fu. da. l. ij. §. ij. C. de epi. ꝛ cleri. in ecclesijs. ff. de tu. ꝛ cu-ra. da. ab his: diuus. potest etiam esse paterfa. vel filiusfa. vt in pre. l. item eorum §. fi. extra de procu. non inui-ste. ¶ Item potest revocari vt ꝛ ꝓcu-rator: vt in. ꝛ. l. in fi. potest etiam post litem contest. procur. dare. C. de ꝓcu. 21 nec q̄. ¶ † Item in creatiōe syndici vel

icatis sufficit caput familie consentire pro tota fami a l ua. ver. quid de. G. ¶ Si instrumentum syndica- us dicit q omnes interfuerut sufficit sine nominum xpressione secus si dicit duas partes quia tunc sigu itim nomina sunt prescribenda ne vacillet reproba- iois facul- as h. item pponit cu .s3 Old. St o eque fi- u est testi- nonia istis e quota p- e vniuersi- atis sicut s ota e cu sit meri facti eq cadit in sensum no- taru bar. St qd i puenni uersit[illegible]de bet exprimi noia no in magna pp difficultatem l. l. j. ff. de al bo. scriben. ¶ In syndi catu est ne- cessaria au- toritas ma- gistrat : qr vniuersitas loco mino- ris ht et id act ei qda qsi decreto firmadus e l. j. §. solet. ff. qn ap. sit. h. s3 nuqd. G. e loco magi strat ht re- ctor collegii q h3 et mo- dica coher- tione vt ab bas e abba[illegible] po- tus e c. C. de tu. om. in l. S. s3 in vni- uersitatib vt in ciuita tibus vel ca stro magi- strat d3 in teresse. vt no. l. nulli. e l. plane. ff. q'd cuiusq vniuersi. nomine: quia caput est vniuersitatis. ff. de act. rerum do. lege statuta.

a ¶ FORMA syndicatus.
¶ Ista forma e seq. fuerut rolandi. parte. vij. in fine ex cepto quod hic premittitur de episcopo.
¶ De economo Rubrica.

actoris debet cotineri quis: ad qd: co tra quos: e in qua causa vel causis co stituitur. ff. de procu. si pcurator. For ma aut syndicatus[a] talis erit. ¶ Ue nerabilis pater dns Jo. abbas ville magne dyoce. Bituren. de volutate e assensu talis epi Bituren. p se ipso et eius successorib vice e nomine dicti monasterij psentibus e cosentientib fratrib israscriptis e monachis eius de monasterij ad hoc in capitulo spa liter cogregatis fecit cotituit e ordi nauit. P. ibidem psentem sui e dicti monasterij e couentus eiusdem sin- dicum pcuratorem: actorem e certuz nutium spalem: specialiter in tali ca quam dictu monasteriu h3 vel habe re intendit cu tali e c. pone ea ad q co stituitur: vt. S. in instris pcurationu. in fi. aut dicas: e pmittens dict dns abbas vice e nomine dicti monaste- rij psentib e cosentientibus eiusdez fratrib se firma grata e rata habitu rum quecuq dictus syndicus e pcu- rator circa predicta vel aliquod pdi- ctoru duxerit facienda: fratres autem ipsi monasterij his omnib psentes e cosentientes fuerut hi. s. dns. h. dns 22 M. e c. ¶ † Porro si ab aliqua vniuer sitate castri. vel ville constituatur vel ab aliqua societate ptas cosul rector aut minister cogregata vniuersitate vna cu omnib ipsius vniuersitatis psentibus ibidem cotituant et tunc sic cosicias. ¶ FORMA couenienti bus e cogregatis hominib castri de podio missione apud ecclesiaz sancti Martini eiusdem loci more solito ad pulsationez capane talis ptas vel co sul vel baiulus vel rector cois eiusde castri p seipso e suis successorib vice et nomine dicti cois cu cosensu e vo- e luntate hoim eiusdem castri ibidem psentiu. s. talis e talis: e sic de singu- f lis: e saltem due partes adsint et ipsi i omnes e singuli ibidem psentes pro seipsis e vice ac noie vniuersitatis di cti cois fecerut cotituerut et ordina- uerut talem psentem vel absentez eo rum e dicti cois e vniuersitatis syn- dicum actorem e pcuratorem et cer- g tum nuntium specialem.

b ¶ Uber. de bona. de isto id solu dixit qd. j. dica. Jo. de deo fecit s hoc rub. li. in. iiij. Alb. gal. ?iuxit hac rubri cam supiori. egy. c. cxxxij. G. an ?tinuauit illa supiori.
c Quid sit economus. nihilominus. allegat. S. p xi. titu. versi. item q non est. ij.

De economo. Rubrica[b].

Quid sit economus: iaz sequitur contra econo mum excipitur q non est constitutus autori tate episcopi vel prela- ti. ix. q. iij. cuz scimus: et in pred. §. hoc nihilominus[c]. extra de offi. ordi. cum vos. ¶ Item q est laycus: vt. xvj. qo. vij. in noua. lxxxix. di. iudicatum. extra de rescrip. edoce ri: e. S. §. priori. ver. item q est laycus: sed hoc locuz habet in spiritualibus secus in ciuilibus. arg. lxxvij. distinc. in singulis. Item q non est de gre- mio ipsius ecclesie. lxxxix. dis. quia in concor. que sunt. S. ii. priori. versi. de- bet autem. Itez q est cosanguineus epi cotituentis. lxxxix. di. dicentis. j. q. iij. peruenit. cotra. viij. q. j. si s versi. d audis[d]. ¶ Item q no gubernat fide liter res ecclesie. x. q. ij. hoc ius porre ctum: e §. economus. ¶ Item q non vult epo vel capitulo reddere ronem vt ibidem. e lxxxix. dist. dyaconum: e c. indicatuz. xvj. q. vij. qm. xxiij. q. iiij. q autem. xxiij. q. v. principes. ¶ Itez quod non est constitutus cum epi- scopi assensu vbi ad eum pertinet. C. de his qui ad eccle. confu. presenti. C. de episco. et cleri. omnes qui. §. in hac. ff. de mune. et hono. munerum. ix. questione. iij. cuz scimus. extra de iur. calum. imperatorum. ¶ Item q fructus ecclesie consumit. extra de of fic. ordi. cum vos. ¶ Quid autem sit economus dixi supra in titu. de his qui alie. no. in iudi. interue. versicu. e economus[e]. Cause tamen ecclesiasti ce per syndicos non per economos f tractantur[f]. ¶ † Licet non sit vis in i nominibus facienda vt dixi in eo. ti- tul. formam economatus collige ex predictis.

De actore ab vniuersitate seu a tutore vel curatore constituto rubrica.[g]

d ¶ Uer. au- dis solue. vt no. in p. c. de center.
e ¶ Economus et vn dicat ibi dicatur.
f ¶ Tractat. dixit vber. s bona. se nu qua vidisse economum agere cam ecclesiasticaz nec ponit s ipo nisi pn- cipiu et hoc dictum e q decretiste p positu dicut economum hoc intelli- gas p. c. sal- nator e per ibi no. j. qo. iij.
g ¶ De acto- re ab vniuer sitate seu a tutore vl cu ratore ru- brica. ¶ Uber. de bo. diuisit has rubri- cas. de prio fecit vna. de scdo e tertio altera e sim- me iunit au torez vber. s boa. vbi. S. Et alb. gal. paruz. egy. pap. cxxij. Guil. an ali. rubricas de syndico.

¶ Est etiam sciendum: q actor di multis modis pro agente de quo satis S. de actore p adiutore. ff. de tute. l. solet pcuratore: insti. de curato. §. vlt. ff. de tut. e cur. da. ab his. l. in omnem. Item pro pcuratore. C. de p cur. neq tutores. aliquado pro castaldione. ff. de leg. l. legato. e in lombar. li. j. actor regis res regias e cete i ra in rubro e nigro.

a ¶ Contra actorem. in summa ista iura pbant contrarium ꝫc. istud tenet vber. de bona co. ti.

b ¶ § eligere. vber. de bo. q hoc tenet inducit. ff. de sol. si duo rei. item rōne iuramenti qꝫ pcur. nō pstat. sed syndicus sic. fatebat tñ ipse vber. qđ sequitur de iur. ca.

c ¶ Interne. et no. accur. ff. qđ cuiusq vni. l. j. in gl. differūt.

d ¶ Quotidianus. etiā romane curie vt. j. ꝫ libel. pce. § iā nūc videndū. ℣. ꝫ syndicū ꝫ idē vber. de bona cur. rubrica ꝫ syndi. ꝫ actore i fi.

e ¶ Soluēdo Jo. de deo i qōnib' suis li. iij. q. v. tenuit qđ si syndic' fuerat ꝫtumax ꝫ postea veniēs absolutus cauerat de stādo iuri si iudici vi deret pos. et ab eo exigere iudex cautionē iudicatū solui p bono ꝫ eq. allega: ff. ꝫ satisd. l. vnā i fi. sꝫ l pcuratore loqt ff. de iu. nō qcqd. xxx. q. v. iudicātez de ꝫfess. statuim' li. vj. hoc nō pncto. grauaret eū in hoc ꝫ appellare posset sicut ꝫ reus si hoc exigeret ab ipso isti. de satisda. § sꝫ hodie. facit de ap. ex ꝑte.

Contra actorem vniuersitatis excipitur qꝫ est sine decreto psidis ꝫstitut': vt. ꝫ. de syndi. ℣si. b itē qꝫ est ꝫstitut' ꝫ no. C. de pcu. neqꝫ. c ¶ Itez qꝫ nō fideliter ptegit res ecclesie vel dñi sui. l. iiij. di. frequēs: ꝫ. c. ex antiqs. eꝫ de pcu. c. fi. ¶ Itē qꝫ est ad futuras ꝫtrouersias ꝫstitutus: nō ad psentes vel certas. ff. qđ cuiusqꝫ vni. no. item d eoꝝ. sed si ita. ff. ad trebel. ita: sꝫ aliud sit in pcuratore. ff. de pcura. l. iiij. vel dic vt in pre. § sed ita. ¶ Item remouetur si nolit defendere vniuersitatē e recōuentam vt in pdi. l. item § actor. ¶ Item qꝫ nō vult de rato cauere: vt ꝫ. de syndicis. ver. item qꝫ est dubiuz. 4 ¶ Item cōiter vtriqꝫ opponitur qđ est a collegio illicito ꝫstitutus: presumitur tñ licitū nisi illicitū pbetur. vt ff. eo. l. j. ꝫ ff. de col. illi. l. iij. § in summa a. ¶ Item qꝫ postqꝫ creatus est phibitus est agere: vt in p. l. item § qꝫ si actor. ¶ † Item qꝫ vniuersitas seu 1 collegiū est dissolutū. ff. de leg. iij. pater fili' § tusculanus. extra de ver. signi. abbate in fi. xxv. q. vlti. § fi. ppe fi. ibi sic religiose vnientes ꝫc. nisi vbi f ad vnionem redierit qua tūc stat na- 5 tura vbiuersitatis. ff. qđ cuiusqꝫ vni. sicut municipij § fi. sicut ꝫ si omnes de vniuersitate qui interfuerūt ordinationi sint mutati, nam eadem vniuersitas censetur nō altera. ff. de iudicijs: pponebatur. vij. q. j. deniqꝫ: cum 2 suis cōcor. ¶ † Item qꝫ excedit fines mandati: vt in pre. l. item eoꝝ § j. cuz eñ demādatam habeat administrationem pcuratoris fungitur officio: g et iō nō pōt vltra id qđ mādatū est. eꝫ de of. dele. cū olim. de hoc no. ꝫ. de pcu § j. ℣. item qꝫ excedit: platus vero hꝫ legitimā: ꝫ qsi ordinariā: vt no. v. q. iij. qꝫ eps. ¶ Item quilibet repellit nisi a duab' ptib' fuerit ꝫstitutus: vt ꝫ. de syndi. in prin. ¶ Item nō pñt hi cōstituere pcura. nisi sit lis cōtest. cū eis. ff. de pcur. nec ciuitatis. j. ℣. item actor. ¶ Item nō valet si sint excōicati vel infames vel etiā a talib' constituti: vt no. ꝫ. in ti. de pcura. in prin. ꝫ versi. item qꝫ est infamis. ¶ Qualiter aūt cōstituatur actor ab vniuersitate no. ff. qđ cuiusqꝫ vniuer. no. l. j. § quibus. ¶ Item q vniuersitas cōstituat actorem no. ff. de neg. ges. cū alicui. ff. 3 ad trebel. ita tñ in princ. ¶ † Sed pone qꝫ aliqs ꝫstitutus est ab vniuersitate actor: syndic': ꝫ pcura. nūqd pōt his trib' officijs experiri: videtur qꝫ sit cogēdus eligere. ff. de tribu. qđ in b heredē § eligere b. qꝫ ista officia sunt varia ꝫ diuersa: vt pꝫ. ꝫ. de his q alie. no. in iudi. interne. c sed nō credo hoc necessariū maxime sm canones: sm quos nō est vis in nominib' vt ibidem dixi: ꝫ pbatur eꝫ de pcura. peti tio: ꝫ. j. qō. iij. saluator: ꝫ preterea vsus d quotidianus d tales admittit: vt. ff. de legib'. si de ꝫsuetudine. eꝫ de ꝫsue. cū dilecti. iiij. dist. § leges. ¶ Item pcu. vniuersitatis seu syndicus nō cauet e de iudicato soluendo e: qꝫ sustinet vicem vniuersitatis vel collegij ꝫ iurat in animā pprīā ꝫ dꝫ esse bone fame: q omnia dic: vt no. eꝫ de pcura. mandato: ꝫ de sindico. c. vnico. ¶ † Porro actor cōstituitur etiā a tutore seu curatore: vt. C. de actore g tu. seu cu. da. l. vnica. C. de pcura. neqꝫ: cuz eñ ipsi nō possint in causis pupilli vel adulti pcuratores cōstituere ante lit. ꝫte. vt. ꝫ. de pcura. § rōne quoqꝫ. ℣. item qꝫ fuit: licet ipsi minores cum eoꝝ autoritate hoc facere possunt: vt in pre. l. neqꝫ ꝫ. e. ti. pcuratorib'. ff. de admi. tu. decreto ꝫstituent actores hoc mō. FOR. f Ego. ¶ † A. tutor. P. cui' negotia impedior agere qꝫ abesse debeo vel qꝫ infirmus sum facio ꝫ cōstituo. B. actorem ꝫ defensorem ad gerendū et administrādum negotia dicti. P. pupilli in iudicio: ꝫ extra quecūqꝫ et specialiter in cā tali quā dictus pupillus hꝫ cū tali vt meo periculo administret recipiat ꝫ exerceat actiōes: et quicqd per eū factū fuerit firmū et ratum ppetuo esse pmitto g: ad q oia talis iudex suū interposuit decretuz: siue qꝫ interposuit autoritatem: vt in pre. concor. tutor aūt aget ꝫ actorem cō actione mādati: ꝫ actor ꝫ tutorem cōtraria mādati. ff. de admi. tu. ita autem § gessisse. ar. ff. de neg. gest. nam et seruus § fi. ¶ Constituitur etiam actor a plato ecclesie. xij. q. vij. si qs ergo h ad presenga ꝫ ab eo qui nō est dñs ꝫ ad presen teo lites tñ. insti. de cur. § fi. ff. quod cuiusqꝫ vni. item commu: quod dic: vt no. in predi. c. si quis erga h. ¶ † Que 6 differentia sit inter sindicū ꝫ actorem no. ff. qđ cuiusqꝫ vni. no. item eoꝝ §. si decuriones: ꝫ supra de his qui alie. no. in iudi. interne. ver. actor. Item q sit differentia inter actorem vniuersitatis: ꝫ actorem tutoris no. ff. rem ratā haberi. actor. ¶ Cōstituitur i aūt a iudice

f ¶ FORMA. ista forma ꝫ que infra ponitur accedit illi parti qđ tutor quando est casus dandi actorem nō habet illum petere per iudicem constitui. sed ipse tutor constituit ꝫ iudex autorizat. vtrāqꝫ ponit Azo. in summa de pcu. in fi. j. col. ver. cōstituent. p primo dicto facit. insti. de cur. in fi. ꝫ qđ not. C. de actore a tut. ꝫ cu. l. vnae vf placere Tanc. rub. de syndico in fi.

g ¶ Promitto. forma q ponit. j. e. § i fi. addit de pmissiōe et iuro actoria.

h ¶ Si qs ergo. ꝫ. xvj. q. vij. qsi.

i ¶ Cōstituitur incipiūt qꝫ ad lram verba vber. de bona cur. rubrica qꝫ obijcitur ꝫ actorē a tutore datū vf qꝫ ad ℣. sed qđ. de dato.

[.§.certe .hoc ratiōe diuersū quidā ꝛ placet accur. C.
e procur.l. neq̄ qđ lʒ actor vniuersitatis dari possit
d vnā litē.ff.ꝙ cuiuscꝙ vni. Itē eoꝝ actor tutoris nō
t sic sit eius cōditionis cuius is in cuius loco subro
gat.ff.de dona.q̄ id qđ in pnc. vt leg.not.ca.l.j.§.si qs

de bo.super.l.tutores.ij.C.de admi.tuto.opinionē cō
trariā ad quā vt dicūt illa scripta ipse allegat.ff.rē pu
pil.sal.fore ꝛ si ad speciē vbi tenet satisdare tutor' da
tus ad speciē ꝛ ibi de hoc de iur.do.siue ḡnalis.C.e.ti.
mulier ꝛ de bo.pscri.l.si ꝗs:dicit aūt ꝙ in inuentario

sub cōditio
ne.itē.l. de
creto.ff.de
admi. tu.in
princ.ꝛ.§.vl.
inst.de cura
tore plurali
ter loquunt
de negotijs
pupilli vt in
tor valitudi
ne vł necessi
tate ipedit'
det actores.
ad illa er-
go non ad
vnū solū ne
gotiū vł vnā
litē dari de-
bebit. ad v-
nū ergo da-
bit curator.
ff.de tutel.q̄
hʒ.§.si pu-
pillus ꝛ p̄.§.
vl.isti.de cu
ra. in princ.
odof.placet
sup.l. vnica
C.de actor.a
tu.vel cura.
da.qđ tutor
actorē dare
pōt ad oēs
lites ſet ad
oīa negotia
itē ad vnuʒ
negotium ꝛ
ad vnā liteʒ
ꝛ hoc tenuit
ipse accur.s.
ꝙ ad vnā li
tē dici pos-
sit in.l. si a-
ctor.C.ō ap.
facit pred.l.
neq̄ que in

re vel curatore in duobus casibus.s.
qn̄ pupillus est absens vel fari nō po
test:ꝛ tutor valitudine impeditus est
vel si negotia sint diffusa:vt no. ff.de b
admi.tu.decreto.inst.de cur.§.fi.C.de
7 pcur.neq̄.C.de aut.tu.l.j. ¶†Cōtra
quē pōt excipi:ꝙ cōstitut' est sine de
creto ptoris: ꝛ sine cā legitima consti
tuēdi:qꝛ nō erāt diffusa negotia pu-
pilli:nec dignitas vel egritudo: vel
etas:aut valitudo tutoris hoc postu
lauit: nec pupillus erat absens imo
presens ꝛ fari poterat.ar.ff. de admi.
tu.decreto.inst.de cur.in fi.nam pu-
pillus ex quo fari pōt:poʒ constituere
pcur.autoritate tutoris.C. de procu.
neq̄.§.pupillus. ¶Actor ergo cōsti-
tuitur ad litē ꝛ etiā curator ad quā tu
tor dari nō pōt:qꝛ nō datur cause vel
a certe rei.insti.q̄ da.tu.pos.§.certe:[a] lʒ
olim pretorius tutor dareē: maxime
cum tutor aliquas actiones volebat c
cōtra pupillū intētare.inst.de aut.tu
to.§.fi.ꝛ.C.de in lit.dā.tu.per totum d
cuius procuratoris seu sindici ꝛ acto
ris officio finiē peracto iudicio:ad qđ
est constitutus vt ibi. ꝛ eisdē modis
quib' ꝛ mādatuʒ procuratoris:vt in
8 pre.l.itē eoꝝ in fi. ¶†Iteʒ syndicus
et actor iurāt de calū.sicut ꝛ tutor.C. e
de iur.calū.l.ij.§.qđ obseruari.extra.
e.in pertractandis ꝛ contestantur li- 11
tem ꝛ interrogātur.ꝛ eoꝝ ꝯfessiōi sta
tur:ꝛ oīa faciūt vt verus dñs vt ibi ꝛ
extra.de cēsi.olim:ꝛ de capel.mo.c.ij.
et idē intellige de iconomo ꝛ vicedo
mino. ¶Puberes aūt indistincte te-
nentur ad lites assumere curatores. f
inst.de cur.§.itē inuiti:ꝛ idē est in pu
pillo non infanti: ꝛ si indistincte de-
tur curator dari videē ad oēs lites.ff.
de tutel.l.iij.§.pupillus:ꝛ.§.deniq̄:ꝛ
.§.idē cassius:ꝛ.l.qđ dicitur. ꝛ not.ff.
de tut.ꝛ cura.da.ab his.l.curatorem. g
9 ¶†Indefinita eñ locutio equipollet

vniuersali:vt.xix.di.romanoꝝ:ꝛ.l.di.
c.j.in fi.extra de prim. qꝛ circa:ꝛ cura
tor ad litē vel rem certā datus nō fa-
ciet vt puto inuentariū[b]: cū eius offi
ciū nō consistat in administratiōe: ar
gu.C.de in lit.dā.tu.vel cu.ad prote-
gēdā:ꝛ ar.C.de pcur.marit':ꝛ qꝛ sibi
nō pōt solui.ff.de sol.hoc ō iur. Quid
eñ in eo poneret ꝛ de quo ipsum fa-
ceret ꝛ quid scriberet se inuenisse,ꝛ re
10 cepisse. ¶†Inuētariū eñ dicit reper
toriū qꝛ res reperte in eo describunē:
ff.de admi.tu..tutor qui repertoriuʒ.
R̄n.j.ꝛ hac cōsideratione libellū dū-
dum a nobis editū: ꝛ ad reperiēdas
materias reptoriū nūcupam':prout
in eius prohemio recitam'.nota eñ
debent esse rebus cōsequētia.inst.de
dona.§.est ꝛ aliud.xvj.q.j. si cupis:
iurabit tñ qđ faciet in causa vel cau-
sis q̄ sibi pro minore vtilia videbun-
c tur:[c] ꝛ alia desinet:vt.C. de epi.au.l.
de creationibus.ꝛ autent.ibi posita:
d qđ nunc ḡnale ꝙ quidā libri habēt:[d]
et dicaʒ.j.in fi.de decur. ¶Sed qđ de
dato ad oīa debita exigenda forte ta
lis faciet inuētariū. ¶Quid de dato
ad predia sola administrāda:idē pu
to.ar.C.de admi.tu.tutores.ij.ideʒ si
e fuerit dat' vētri vel bonis sm vber.[e]
de bo.vt.ff.de vē.in pos.mit.l.j.§.pe.
11 ¶†Sed nunquid vir pōt dari cura-
tor ad litē vxo. de hoc ꝛ que ꝯtra cura
torē ad litē possint excipi vide.j.in ti.
de cura.§.vt aūt.h.si vo dicā:ꝛ ibi cu
ratores ꝛ actores q̄ ad litē tutoribus
adiūgūtur adiutores vocanē:vt.ff.de
f tute.solet. ¶Itē actor[f] cōstituiē a tu
tore seu curatore ad lit.eoꝝ periculo:vt
inst.de cur.§.fi.ꝛ.C.de procu.neq̄:de
hoc in sum.Azo.ti. de pcura.§. cōsti-
tuūt.ꝛ tales vltra latrociniū peccāt si
male pcurāt res pupilli.lxxxvij.di.in
g religiosum.[g] Itē ꝯstituiē tñ post litē
ꝯt.nō aūt sine decreto iudicis:vt.C.de

ponet istru
mentū qđ si
minor caret
ponet actio
nē q̄ in inuē
tarijs poniē
quia actio ē
in bonis.ff.
de verb.sig.
bonoꝝ pria
placet nec vi
deo qđ rō.in
uentariū fa-
ciēdi quam
habuit.l. vt
geat in hoc
casu et ad.l.
fratrē dupli
r ñdeē. P:lo
ꝙ ibi nil de
inuētario di-
ciē. Scđo vt
ibi nota ꝙ
erat spē ad
ministratio
nis puta pa
nis vel vini
dicit etiam
ibi vbe.scōʒ
illa scripta.i
uentaria fa
ciendūʒ per
tutorē etiaʒ
si vilissima
sint q̄ hʒ pu
pill' per le.
pdictas.

ADDE qđ
curator qui
non habet
administra
tionem non
tenetur fa-
cere inuen-
tarium vt tenet Baldus consilio.xj.libro primo vbi
ita dicit seruari.

singulari loquitur de re pupilli:hoc aūt maxime pro-
cedit sm ipsum odof. qn̄ lis in absentia vel in alio lo
co debet esse.allegat.ff.de proc.sed hec.§. defendere de c
tu.si longius.§.j.ꝛ si cer.pe.l.cū filius.facit de offi.or.
romana in fi.li.vj. d
ADDE vt per Bar.in.l.actor.ff.rem ra.ha.
b ¶Inuentarium.idem accur.C.de epi.audi.de creatio e
nibus et idem ibi Ja.de are.ꝛ Pe.ꝛ M.de sa.ibi alle- f
gat ad hāc partē singularia a ḡnalib' distingui.C.de
sen.pas.si debitor ꝛ ibi ꝯcor.Gui.de su.dicit hoc solui. g
per.l.ad protegēdā q̄ statim allegaē ꝛ ibi hoc no.ideʒ
vterq̄ Vber. vbi tractāt de curatore primo' ꝛ de actore
tutoris scđo.Et per hoc ... attribuū Vber.

¶Videbunē.dicit pre.vbert.de bona.qđ sic seruatur
in lombardia.
¶Habent.in vber.de bona.sequiē ver.ꝛ hi curatores
et habes totū titulū.
¶Vber.de bo.char.x.vbi de curatore bonis dato.
¶Itē actor.iij.ver.Jo.de deo.li.iiij.ind.cū vbi de acto
re pupilli.
¶Religiosum.et deo tenentur omnes administrato
res reddere rationem.xxxiij.questione.v.principes
in fi.

¶Instrumentum actoris.
a ¶Ad literã formã hãc ponit ro.in parte.vij.
¶De orphanotropho. Rubrica.
b ¶Ad istam & duas se.sufficiat suũ nigrũ cũ additiõe.
¶Ad istam & duas se.sufficiat suũ nigrũ cũ additiõe.
c Orphanotrophis opponi.verbũ vber.de bo.

d ¶.l.penult.ad hoc & ad id qd̃ sequitur facit ele.de relig.do.qz cõtingit.§.vt ãt.

e ¶De vicedomio.rub.

Scias qd̃ vicedominus.

¶De vicecomite rub.

Ultio loco nota.

s ¶Uicecomitis.ad istam fuit rolã.vl.in.vij.pte.

pcur.neq3 qd̃ dic:vt.§.in ti.de pcu.§.rõne quoq3 .v.itẽ q̃ fuit:e.§.vsi.item non pñt. ¶In summa nota q̃ actori vniuersitatis obijci pñt q̃.§.ri.pri.di ximꝰ syndico posse opponi ẽm Alb.gal. ¶Instrumẽtũ ergo huiꝰ actorie 12 facte a tutore sic ꝯficit. ¶†Instrumẽtũ actorie. Talis mr̃ & tutrix. P.pupilli filij quõdã. T.qz ꝑpter debilitatẽ sexꝰ.& ꝑsone vel qz nimis est a foro iudiciali remota:vel qz ꝑpter graues egritudinẽ & lãguorẽ & alia imminẽtia ĩpedimẽta ꝑsonalr̃ intẽderet supesse nõ valet cãis.quas ipsa noie dicti pupilli h3 vel habere intẽdit spẽaliter cũ tali & gñaliter ꝯtra quãcũq3 ꝑsonã:tã in agẽdo q̃3 in defendẽdo idcirco.P.ꝑsentẽ ibidẽ rerũ tñ suarũ ꝑiculo ꝯstituit:fecit & ordinauit actorẽ q̃.P.promisit ipsi tutrici tã3 noie suo q̃3 dicti pupilli stipulãti:& corꝑaliter iurauit ad sancta dei euãgelia oĩa et singula in dictis causis ipsi pupillo vtilia facere:et inutilia ꝑtermittere:& quicq̃d ad manus eius ipsiꝰ cãe vel cãrũ occasione peruenerit ei ad integrũ assignare:mercede saluo:qd̃ semꝑ vti valeat veritate: cui actui legitimo idem iudex suã auctoritatẽ interposuit:& decretũ.hoc ꝑbat .C.de actore tutore seu curatore da.l.vnica. ¶Formã a vero instrumẽti cure ad lites habes.j.in.l.de cumẽti cure ad lites habes.§.cum autem.versic.instrumentũ vero.

a

De orphanotropho. b Rubrica.

Orphanotrophis pauca possunt opponi. c ¶Quid aũt sit orphanotrophus dixi.§.de his q̃ alie.no.in iu.in terne. ¶Põt ergo opponi qd̃ non fecerũt inuentariũ solẽniter & q̃ sunt minores.xxv.annorũ.C.de epi.& cleri.orphanotrophos.C.de leg.tuto:ibus.l.penulti. d ¶Item q̃ est turpis persona vel suspecte vite.ff.solut.matrimo.si cum dotem.§.eo autem tempore: vel illud speciale est in dote: ¶Item q̃ eis interdicta est administratio.iij.questio.ij.quia ea.extra de accusa.c.fi.et dixi in tutore.§.fina.in fi.et arg.ff.de cutel.venire.§.fina.in fi.et arg.ff.de cutel.venire.C.vnde vi.meminerint:et dicantem.C.vnde vi.meminerint:et hoc idem intellige in prelato ecclesie.et administratore vniuersitatis:de.istis nota.j.de instrumen.edi.§.edicto.ver.sunt etiam.

¶De tutore Rubrica.

h ¶Ad materiã istiꝰ rubri.et rubri e de sequẽtis nõ sufficiũt volumia.nã de ea occupati sũt duo libri digesto rũ.s.xxvj.et xxvij.l.C.e. tit.de testa.tut.vsq3 ad fin.v.libri q̃ sunt rubrice xlvij.l.j.lib.institutionũ sũt rubrice q̃tuor decĩ.s.de tutela vsq3 in fi.libri in libro autenticorũ .ru.

m col.vj.& .iiij.col.vij. ¶Doctores aũt ꝑsequũtur.sez Azo.in summa q̃ dare darime tu.vl cu.possint. ¶Bag.car.ij.versic.dixim ꝰ cõpẽdiose. Tã.solũ de ipso satisdatiõe.Rũ.de satisd.ꝑcuratorũ &c.in fi. ¶Ros.vbi de off.iu.Rũ.de off.iu.q̃ bonis alicuiꝰ curãdatur cũ.iiij.seq. tractat materiã huius rubrice & se. & iter cõtiles ð acti.tutele directa.& i ra.se. de ꝯtria de q̃ bus.j.de iudi.§.gñalis vbi tractabo qõnes plei. ¶De his duabꝰ etiã3 Jo.de bla.& oẽs libellarij. Uber.de bo.j.§.ex ꝑsona sepius allegato.v.si veniat ad agẽdũ vt tutor mihi car. r. Dicit qd̃ sapiẽs aduocatꝰ agẽte tutore faciet ꝑncipalẽ cãz carere ꝑtĩcipio & sug.e.§.vsi.si ista gñalia dt se nõ ꝯsultũ alicui illuz i aduocatũ recipi q̃ ꝑmisi i ꝑn.Itẽ i ꝯcẽdiũ ichoari. ¶Jo.de deo sine his verbis ꝑsequit. ¶Uber.cõmil.li.iij.ru.ð tutore qui vult agere. Ube.ð bõs.posuit rubricã q̃r repellant tutores & curatores in genere. ¶Questionẽ aũt Dominic alii septuagesimã septimã de tutore et eiꝰ pupillo q̃ in presentãdo discors

De vicedomino. Rubrica c.

Scias q̃ vicedominus ꝑprie est ẽm iura qui preest rebus tẽpalibꝰ:vt.lxxxix.dist.volumꝰ & c.se.j.q.iij.saluator.circa mediũ.v.in noie.e.§.de his q̃ alie.no.in iudi.inte rue.ꝑpe prin.cuiꝰ formã collige ex ꝑmis.

De vicecomit.ru. f

Ultimo loco not.qualiter constituatur vicecomes:& scias q̃ vicecomes dicit ille cui dominus tẽporalia committit executiones iurisditionis sue in aliquibus castris:& sic vulgaris talẽ vocant lõbardie aliqui in patrimonio beati Petri et talis non debet esse clericus vt extra ne cleri.vel mona.capi.clericis:& constituitur sic. ¶Instrumẽtũ 8 cõstitutionis vicecomitis g.Dñs,talis elegit fecit & constituit.P.suũ vicecomitẽ integre in oĩbus pertinẽtijs talis terre vel castri:sibi sup ipsa terra & oĩbus in ea habitãtibꝰ & habitaturis sue potestatis & iurisditiõis:plenitudinẽ delegans & cõmittẽs vt ex nũc quãdiu ipsi dño placuerit sup questionibus & causis quibuscũq3 audiendis cognoscẽdis & terminandis q̃3 super collectis seruitijs:et omnibus & singulis ipsi dño debitis petendis exigendis & recipiendis:necnon & super imponẽdis & faciendis exercitibus & caualcatis ad honorẽ & seruitiũ ipsius dñi & super manutenendis & conseruãdis iuribus & consuetudinibus eius gerat & habeat in omnibus & per omnia vicem suam:sic per criminibus vero causis & maleficijs indagandis et cognoscendis possit plene procedere: sententia tamen pene sanguinis & punitione persona narum ipsi et eius iudicio reseruata qui dominꝰ solenni stipulatione promisit dicto vicecomiti se firmum & ratum habiturũ:q̃quid circa predicta duxerit faciendũ. Ceterũ in signũ recognitionis pleni dominij idez dñs ipsum.P.de supradicto officio cũ xyrotheca vl baculo inuestiuit. ¶Formã ãt castoldionaꝰ colligas ex ꝑmissis.

De tutore. Rub. h

lanf.plene vide de elec.et eo q̄d lib.vj.sup glos.ff. de
ur.immuni. ¶ Nostris tempori⁹ fuit dubitatū an
tutela regis logios.finiret finito anno.xiiij.ita quod
nec habere deberet curatorē.q̄d illa etate finiat tute
a.patet insti.qui.mo.tu.fi.in prin.& vide.j.§.j.versi.
tē q̄ lacur.
p admini-
strare debe
et allega-
bat illa eta
tū ac cōdi-
to persone
de iure alle a
gabatur q̄d
maior.xiiij.
tās bñficia
les & matri
moniales ē
l iudicio ad
ministrat
vt maior.de
de iud. c.vl.
lib.vj. de re
sti.spo .ex p
te.si ergo ad
ministratio
beneficij: et
pingis sibi
cōcedit cō-
cedi etiā dz
administra 1
tio regni ex b
quo finita ē
tutoris ad-
ministratio c

Frequenter se tutores asserūt q̄ esse nō psūt: et idcirco q̄ ꝫ eos obijci psūt videam⁹. ¶ Prenotandū aūt est q̄ tutores & curatores. Alij sunt testamētarij[a] Alij legitimi Alij datiui Alij anomali: de q̄bus p ordinem prosequamur. Ultimo de eorū gñalibus ipugnationib⁹ tractaturi.

De testamentario tutore.

Si tutor dicit se testamētariū.s.in testō datū.obijce q̄d is q̄ testamētū cōdidit talis est q̄ nō pōt tutorē dare vel is qui datus est nō potuit dari:q̄d dic:vt.ff.de testa. 2 tu.l.j. ¶ Item q̄ testm̄ in quo dat⁹ ē imperfectū est vel p epistolā datus ē e C.de ꝯfir.tu.l.ij.ff.e.l.ij. ¶ Itē q̄ ex illo testō nō ē adita hereditas.ff.de te. tu.si nemo:&.l.se.&.l.an testō. ¶ † Sz an[b] dat⁹ in testō.facto inuētario poterit ꝯuēire debitorē pupillarē noie pupilli:⁊ vř q̄ nō.nā hic vř esse pplexitas[c].nō eñ potest eē tutor nisi sit adita hereditas:vt iā dixi nec ēt adiri pōt:lz sit lucrosa sine tutoris autoritate.insti.de aut.tu.§.neq̄ tñ:lz dic q̄ iussu iudicis adibit hereditatē:vt C.de iur.deli.l.si ifanti.in fi.vel dabit curator ad adeūdā.C.d admi.tu.cuz q̄dā s3 Al.pap[d]. ¶ Itē excipit q̄ est talis q̄ aľs nō pōt ex testō capere.ff. eo. testō:tutores.l. Itē q̄ nō iure dat⁹ est.ff.eo.testō.j. Itē q̄ illud testm̄ est inofficiosum vel falsum.ff.e.iure nostro:&.l.se. Itē q̄ est irritū & vide,cās ff.de iniusto rup.& irri.te.insti.qui.mo. te.infir.p totū.& dicā.j.de edi.instru. §.cōpēdiose. Itē q̄ est min⁹ solēne: nec ipe ē a iudice ꝯfirmat⁹. C.d cōfir. tu.l.ij.ff.e.q̄ a pře:&.l.si filio:& de admi.tu.tutores.§.curatores testō:& si exhibet ꝯfirmatio vide si ē legitie facta:q̄d dic:vt.ff.&.C.e.p totū. ¶ † Itē 2 q̄ dat⁹ est a pře vel mře tutor vel curator filio naturali[e]:nec ē ꝯfirmat⁹: e vñ nō vz.ff.e.de cōfir.tu.l.j.&.l.q̄ a patre:&.l.naturali.&.l.vtilitatē.C.e.l.fi. C.de epi.au.de creatiōib⁹.insti.d cu. §.j.& i pře.§.curatores.C. de neg.ge. curatorē. Itē obijce testō.q̄cq̄d obijci contra illuz posset si ex eo hereditas peteret:puta testatorē nō fuisse sane

¶ Arguebat etiā de sexu ad etatē.nā femina ex sexu est inhabilis ad iudicādū.ff.de re.iur.l.femie & tñ si ex successione sibi debeat dignitas secularis illā administrat xij.q.ij.cum deuotissimā de arbi.dilecti & vide q̄ ibi no.in.iij.glo.& q̄ sup ea dixi.& facit de priuil.ex pte. iij.item inducit lex cū ptor.ff.de ind.q̄ solū impuberē etatis respectu phibet iudicare inducit & lex q̄dā cōsulebāt.ff.de re iud.& q̄d no.de offi.dele.cū vigesimū inducebat etiā q̄ pubes nō cogit curatorē habere q̄ nō dat inuito nisi in lit.insti.de cur.§.itē inuiti. ¶ In facto dicebat q̄ dissensio tutoꝝ erat damnificatio regni dū etiā euāgelista testet q̄d omne regnū diuisuz in se desolabit & dom⁹ diuisa nō stabit .mathei. xij.q̄ dissensio dicebat in facto aliter sedari nō posse q̄ per administrationē adulti habētis penes se sapiētes q̄rum cōsilio regat regnum p q̄d & pp̄ter multitudinē astantiū & officioꝝ ab antiquo ordinatoꝝ in domo & familia regia sperabat regimen ꝓsperari. ¶ De tertia dicebat q̄d multum etatis supplebat discretio sicut alias dz de despon.impu.c.si.lxxvij.dist.monach⁹ nouitius.&.C.de pri. sacro.scri.l.in sacris.& dicebat ei ꝯuenire illō luce.ij.puer crescebat & ꝯfortabat plenus sapia & gr̄a dei erat cū illo & q̄ Salomō adhuc puer elect⁹ fuit a deo.pali.xxiij.& illud puer. xx. ex studijs suis intelligit puer.extra de psump.ex studijs. ¶ In ꝯtrariū inducebat text⁹ legis p̄me in princi.ff.de mino. e Item q̄ lz sit discret⁹ adult⁹ tñ veniā etatis nō impetrat añ.xx.annū.C.de his qui ve.eta.impe.l.ij. Item tales propria negotia administrare nesciunt multo minus publica vbi mai⁹ imminet periculū. de elect. vbi periculū.li.vj.cū cōcor. Itē stabile mentem non habēs sapientiū holm nō dz iura tractare.C.de test. mili.l.si.inducebat indecoꝝ esse q̄d alios regant q̄ se ipsos nesciunt gubernare de eta.& quali.indecoꝝ. et q̄d ibi scripsit post Aristo.& p⁹ Socra.insti. de excu .tut §. minores & sbū Salomo.xxx.pro uer.notatū. ex de psum. ex studijs:& Esa.iij. dabo pueros p̄ncipes eorū:& eccl'iastes.x.veterre cui⁹ rex puer est. et cuius principes mane comedunt. Et legis ē ppriū iustitiaz facere. xxiij.q.v.regum & spāle p̄iculū allegabat i ipso regno in q̄ in criminalibus nō appellat.q̄ nō recognoscit supiorē vt no.lxiij.di. Adri.& de ipso de do.inter vi.& vxo.& si necesse.ad hāc ptē facit de sup.ne.pla.grādi.& hec pars fertur electa.

ADDE q̄ verba preposita addita sunt de verbo ad verbū Old.eius ꝯsil.lq. i ncipiente.q̄stio talis.

a Frequenter se tutores testamētarij. Post.sbi.j. §.pe.l.fi.remittā.addebat q̄si testamētarios.

b Si tutor dicit:sed an iste vřsi. fuit accur. in.l.j.C.d testa.tute.in.j.glo.que fuit additio.

c ¶ Perplexitas do.me⁹ in legib⁹ negabat pplexitatez dicēs hūc casuz q̄ sufficit de fetō fieri. autorabit ergo tutor pupillo adeūti lz nō possit de iure p.l.mulier.§. j.ff.d ꝯdi.insti.cui⁹ casuz vide & plura alia in q̄d.super regula non prestat de reg.iur.li.vj.v.adhuc.

d ¶ Alber.pap. Et ille faciet inuētariū i quo solū ponet spem hereditatis adeunde & ita ꝯseruatur. aliqui reprobāt q̄ de curatore dz per.l.cum in vna.ff.de ap.et dicunt dandum aliū tutorem p.l. hereditas i pn.ff.d te.tu.& no.in.l.si nemo ibi pce.dici tñ posset q̄ hec pplexitas cessat in suo herede ad quod bñ facit.ff.d te. j.si post mortē in pn.& insti.de her.q̄ ab inte.§.sui autē de his per Cy.l.l.ij.C.de te.tu. ADDE q̄ opi.io.an.q̄ fuit Dy.in.d.l.si nemo sequtur ēt bar.ibi qui ponit etiaz q̄d si suitas nō posset operari quia testator substituisset vulgariter.

e ¶ Filio naturali.hoc ē q̄ facit hūc casuz diuersuz ab ab illo. Itē q̄ dat⁹ qui sequitur.j

ADDE vt per Bar.in.l.naturali.§.j.allegata p spē. & ibi etiam de matre.

mẽtis vel alis fuisse intestabilẽ: & si-
militia extra de suc.ab inte.c.si.ff.q te.
fa.pos.per totũ.insti.qui.nõ est pmis.
sa.testa. Itẽ excipit q tutor dat᷒ i te-
stamẽto est furiosus.insti.q da.tuto.
poss.§.furiosus. Itẽ q est incertus vl
incerte dat᷒: vel ad certã rem vel cãz
datus qđ fieri nõ põt.ff.de test.tu.tu
tor ita.insti.q dari tu.pos.§.certe. Itẽ
q causa quare dat᷒ est mutata est: qr
ex amico fact᷒ est inimic᷒ vel ex diui-
te paup.ff.de test.tu.patersa. in fi.et
de cõfir.tu.l.pe. Itẽ q datus est a mr̃e
tutor vel curator nec est a iudice con
firmatus vñ non tz.ff.de cõfir.tu.l.j.
& de tute. testa. l.mater. ¶ †Quid si
detur tutor a matre[a] in testõ coram.
iiij.testib᷒.videt̃ q tenet datio: qr po
test testari inter liberos quocũqz mo
do vult[b]: sed hoc veꝝ est in hereditã
te: quã decedat ex voto perueniat ad
eos sm Ja. ¶ Quid si auia instituẽs
nepotem dat sibi tutorẽ: videt̃ q nõ
vz: qr lex semp. dicit de matre: q eũ in
stituit: vt.C.de testa.tut.mater[c] sm
ho.bo. ¶ Instrumentũ aũt testamẽ
tarie tutele sic cõcipit̃. ¶ FORMA
testamentarie. Cũ nup. T. in suo te-
stamẽto manu talis notarij scripto
P. tutorẽ. B. & M. ei᷒ filijs reliqsset.
idẽ. P. in p̃ntia talis iudicis cõsti-
tutus eãdẽ tutelã petijt sibi autori-
tate ipsi᷒ decerni. eodẽ igit̃ iudice tu
telã ipsam ei decernente pmisit idez
P. mihi tali notario suprascripto sti
pulanti & recipienti vice & noie dicto
rum pupilloꝝ: & corporaliter iurauit
ad sancta dei euãgelia oia & singula
vtilia ipsis pupillis facere & inutilia
p̃termittere: ipsorũqz res & psonas ad
cõmodũ & vtilitatẽ eorum bonafide
custodire & saluare: inuentariũ de re
bus eoꝝ facere: & administrationis
sue rationẽ tpe debito reddere cũ in-
tegra residuoꝝ resignatiõe eo saluo
q semp vti valeat veritate. Ceterũ di
ct᷒ iudex huic actui legitimo suã au-
toritatem interposuit & decretum.
¶ †Hoc tñ no. q si testator liberauit
& absoluit tutorẽ a reddẽda ratione:
tunc nõ facias eũ iurare & pmittere
de reddẽda ratione: sed post illa ver
ba inuẽtariũ de reb᷒ eoꝝ facere &c. sũ
ge: rõnẽ ꝑo administrationis redde
re cũ ab eo fuerit absolut᷒ a testatore
nõ aliter q̃ de iure debuerit teneat̃.
Item testamẽtari᷒ tutor nõ tenet̃ p̃-
stare fideiussorẽ: vt. j. §. ij. v. horum[e].

De legitimo tutore.

Si vero dicit se legitimum
scz ꝓximiorem nõ habita
differentia inter agnatos
& cognatos vt in aut. de
here. ab inte. ve. §. et his
coll. ix. pbet hoc. & q etiã sit legitime
cõstitut᷒: imo pba si potes q ali᷒ sit
ꝓximior & q nõ ẽ legitime cõstitut᷒:
& vide. C. de leg. tu. aut. sicut: &. ff. e. l.
penul. & p totũ. ¶ Itẽ excipe cõ eũ q te
stamẽtari᷒ tutor extat: vñ nõ est loc᷒
legitimo. ff. de test. tu. si qs sub cõdi-
tiõe. ff. de tute. & rõ. dis. si tutor. §. j.
Itẽ q nõ satisdedit idonee rẽ pupilli
saluã fore: nisi sit pr̃ vel patron᷒. ff. õ
legitimis. tu. legi. §. ij. C. i q. cau. in l
teg. re. nõ est ne. si tutor. C. de tu. q nõ
sat. l. j. & no. insti. de satis. tu. §. ij. Itez
q nõ recepit tutelã. j. annũ[f]. C. de le.
her. l. sciãt. ff. ad tertul. l. ij. §. si mater
nõ petierit. ¶ †Instrumentum autẽ
tutele legitime sic cõcipitur. ¶ FOR
MA tutele legitime[g]. Talis iudex
talẽ dominã matrem. B. pupilli filij
quondã. T. in ipsius presentia cõsti
tutã eiusdẽ. B. tutelã petentẽ & affe-
ctantem cum eadẽ tutela sibi sm in
ris ordinẽ deferatur: & ipsa sit in cãꝰ
ceteris p̃ferenda eidẽ pupillo tutri-
cem cõstituit & decreuit: q tutrix pro-
misit mihi notario infrascripto vice
& noie dicti pupilli stipulanti &c. vt. s.
in alio instrumẽto vsqz ibi vti valeat
veritate: postea iuge renũcians velle.
sc. cõ. & legis nuptijs & omni aliũ auxi
lio de ipsis iurib᷒ & bñficijs plene cer
tificata que sint & q̃d dicãt: insup. P.
dicte tutricis p̃cib᷒ & mãdato ꝓ ea
extitit fideiussor: & demũ huic actui le
gitimo. idẽ iudex suã autoritatẽ in-
terposuit & decretũ. & hec forma pbat̃
in his q̃ no. j. in. §. nũc dicẽdũ. ¶ †Sz
pone p̃sia decedit vnico filio ipube-
re: puta anniculo & alio pubere: puta
xxiiij. ãn. agẽte relictis: relicit et stem
legitime etatis. Ecce frater impube-
ris est inhabilis: qz insufficiẽtis eta-
tis: nũc q̃rit̃ an sit loc᷒ datiuo. Itez
esto q fr̃ defuncti vocet̃ vt legitim᷒
vl ali᷒ vt datiuus: q̃rit̃ an iste pubes
adueniẽte legitimitatis excludit aliũ
illegitimũ vel datiuũ: & vr̃ q patru᷒
tanq̃ legitimus p̃cedet datiuũ et ei
p̃fert. C. q da. tu. vel cu. . pos. si forte[h].
Itẽ patruus ipso iure est tutor. l. xij.
ta. vt. sũ. de leg. tu. legitimos. ergo da
tiuo loc᷒ esse nõ põt: q habent tuto
rẽ tutor dari nõ põt: vt. C. qui petant
tu. cum iure habẽt. item cum frater
impuberis qui nũc inhabilis est spe
rez esse habilis adueniẽte etate. ff. de
legi. tu. l. j. loc᷒ est datiuo. Nec voca-
bitũ agnat᷒: qui est in gradu sequenti
vt. ff. de excu. tu. nõ solũ. §. si liberi᷒:
& C. de epis. aut. de creationibus. Itẽ
videtur q fraterimpuberis legitima
etate adueniente excludet patruum
qui est gradu inferior in agnat. ff. de
suc. edi. l. si. excludet etiã datiuũ si a
iudice datus sit: vt. ff. de tu. & ra. dis.

a ¶ A matre Accur. vbi. s. dicit a patre.

b ¶ Modo vult. C. õ te. hac cõsultissima. §. ex imperfecto. et vide qđ ibi no.

c ¶ M r̃ subdit Accursi. vbi. s. q dixit mr̃e idẽ in auia. FORMA testamẽtarie.

d ¶ Rolandini fuit vsqz ad fi. hui᷒. §. pte. vij. post p̃nci.

e ¶ Hoꝝ: an possit esse testamẽtari᷒ debitor vel creditor vide. j. §. fi. vltra mediũ.

f ¶ Si vero dicit. Infra annũ vber. de bo. dicit forte sub dẽs hoc nõ eẽ clarũ allegat eãdẽ leges Jo an. & de deo nõ posuit q̃ quẽ imitat᷒ est autor. ADDE q bal. cõsi. clvij. & cccxiiij. li. j. tz sufficet si petat. j. annum cõsili. xxj. libr. iiij. ang. cõsi. cv. iij. q cõsi. cxvj. Paul. de ca. cõsil. cclxv. & cclxxij. FORMA tutele lgitie.

g ¶ Rolandini vbi. s. &

h ¶ Si foret q̃stio Hosti. exponit textum illius. l. scripsi sup̃ decr. ex p̃te. ij. de ap. sup. j. gl. v. si tñ iudex.

si tutor.§.si duob⁹:⁊ arg.insti.de at‑
til.tu.§.sed si testō:⁊.§.item si iure.⁊
§.ab hostib⁹:econtra videt̄ q̄ non ex
cludet patruū cū ambo.sint legitimi ⁊
⁊ sic ambo debēt esse tutores:vt.ff.d
leg.tu.l.iij.§.si duo:⁊.l.si plures:qua
si pares sint ⁊ par in parem nō hab;
imperiū:vt.ff.ad tre.ille a quo.§.tem
pestiuū.extra de elec. innotuit. Ite;
videtur q̄ nō reuocat datiuum cum
semel legitime dat⁹ fuerit ar.ff.de tu
tel.questium.C.de test.tu.si tutores
a testō.Odoff.ᵈ dicit locū esse datiuo
tuto:i patruo excluso.ff.de legi.tu.l.
j.§.si apud:⁊ in pre.§.si libert⁹:⁊.l.de
creationib⁹.Itē dicit q̄ legitīa eta‑
te adueniēte fratris impuberis ipse
b erit tutor ⁊ excludet datiuum ᵇ: vt in
p̄di.concor.licet in.prima.questione
3 alias nō per.H.ff.e.agnato.¶ †Ex vt
scias q̄n tutele legitime locus sit:dic
cū persona agnati impeditur habe‑
re tutelā legitimam:aut impedit ab
initio cū tutela est deferenda:aut ex
post facto ea tā delata si ab initio et
impedimentū est ppetuū:vt q̄r est fe
mina vel ppetuo furiosus mut⁹ vel
surd⁹:tunc nō ē loc⁹ datiuo:s; legitio
sequētis grad⁹:vt.ff. de le.tu.l.j.§.in
terdū alibi:⁊.§.itē in libertis:⁊.§.fi.⁊
l.agnato in fi.Si aūt est tpale impe‑
dimētū:vt q̄r minor vel capt⁹ ab ho‑
stib⁹:tūc non ē loc⁹ legitimo sequen
tis grad⁹:sed tm̄ datiuo:vt.ff.e.l.j.§.
si locus:⁊ in pre.§.si libert⁹. Ceterū
si impedit ex post facto: vt q̄r remo‑
uet vel excusat loc⁹ est datiuo ⁊ nō le
gitimo sequētis grad⁹:vt.ff.e.l.iij.§.
q̄ri pōt:si vo morit̄ vel capite minui
tur locus ē legitimo sequētis grad⁹
⁊ nō datiuo.ff.e.l.iij.§.non tm̄.⁊.l.qd
defuncto.¶ Que aūt tutela exclu‑
dat alterā:dicā.j.§.nunc dicendum.

De datiuo tuto.

S I autem ᶜ tutor vel cu‑
rator se dicit datiuum
s; datū a iudice:exci‑
pe qd̄ alt⁹ est testamē
tarius vel legitim⁹ qui
p̄cedit eum.ff.de tute.
⁊ ratio.dis.si tutor.§.j.q̄r hēri tutorē
tutor datiuō pōt:vt.j.dicā. ¶ Itē q̄
est datus ab eo q̄ dare nō potuit pu‑
ta a delegato p̄sidis vel a p̄tore vel p̄
ta a delegato.ff.de tut.⁊ cur.da.ab his
fide furioso.ff.de tut.⁊ cur.da.ab his
l.ius dādi:⁊.l.nec mandāte:de hoc.j.
ti.proxi. ¶ Itē q̄ erat talis pupillis
cui non erat dat⁹.ff.e.l.j.⁊.l.pupillo:
⁊.C.vbi pupill⁹ edu.l.fi.⁊ q̄ dari tut.
1 vel cur.pos.nequ. ¶ †Sed querit an
filio ingressi monasteriū debet dari
tutor:⁊ videtur q̄ sic q̄r ingressus trā
sit in alterius potestatē.xviij.q.ij.ab
batem.Unde aliam in sua potestate

habere non potest.ff.de adult.si eūē
niet.ff.de acqui.poss.cū heredes:⁊de
acqui.re.do.liber homo:immo suus
efficitur:vt.xiiij.dist.multos: sed dic
q̄ nō trāsit quo ad hoc i abbatis po‑
testatem vt filius ei⁹ liberet̄ a patria
ptāte.certi ei sunt modi q̄b⁹ q̄s libe
rat̄ de q̄b⁹ nō ē is.insti.q̄.mo.ius pa.
po.sol.§.fi.cum ergo filius ingressi i
patris maneat ptāte non debet ei da
ri tutor:dabit̄ tn̄ curator bonis.C.de
bo.que lib.l.fi.§.si aūt a patre ⁊ de ca
pti.⁊ postli.reuer.l. iij.ff.ex qui.cau.
ma.l.ab hostibus in prin. vide infra
2 de sta.mo.h.xij. ¶ †Hor aūt datiuo‑
rū;.quidā dant̄ sine inquisitiōe:alij
ex inquisitione alij extraordinarie:si
ue anomale.hi qui dant̄ sine inqui‑
sitione seu cause cognitione:vt q̄r nō
queritur an sint locupletes vel non:
⁊ h.mōi.ff.de confir.tu.l.j.insti.de at‑
til.tu.§.sed hoc iure satisdabūt rem
pupilli saluā fore sicut ⁊ legitimi. vt
prediximus.⁊ pbatur.C.de tu.⁊ cu.q̄ non
satisde.l.j.⁊.ij.C.in qui.cau.in integ.
resti.nō est ne.si tutor.C.de postli.re
uer.cum cognatos.C.de tu.⁊cu.su.l.
fi.§.sed cū antiquitas.C.de epis.au.
l.ij.Sed dati seu confirmati ex inqui
sitione non satisdant.insti. de satisd.
tu.⁊ cu.§.ij.C.de tu.⁊cu.q̄ nō satis.nō
oium vt patet in eo qui a p̄re datus
est tutor in testamento emācipato fi
lio qui sine inquisitione confirman‑
dus est:⁊sine satisdatione:vt insti.de
tutel.in fi.nisi in curatore furiosi q̄ li
cet datus sit ex inquisitione tn̄ satisdat
si non h; idoneā substātiā.C.de cur.
fur.l.fi.§.s; si q̄dē:⁊.§.si vo nō talis.
3 ¶ †Hodie vero p consti.grecā; que
recitat̄.inst.de attil.tu.§.nos aūt ois
d datiuus satisdat.hoc tamēᵈ fallit s;
quosdā in matre filio tutorē dante
qui non satisdat licet ex inquisitiōe
e det̄ᵉ.ff.de ɔfir.tu.l. j.C.e.l.j.verum‑
tamen si tutor vel curator sit locu‑
ples remittitur satisdatio.C.de epis.
audi.de creationibus.ff.de testa.tut.
testamento.circa finem.ff.de legi.tu.
legitimo:circa princi.sed ⁊ testamen
tarius tutor nō satisdat cuius fides
a testatore approbata est. insti.de sa
tisda.tuto.⁊ cu.§.j.ff.de testa.tu.testa
mento datos.Respon.j. etiam nec re
cte datus si tamen sit confirmat⁹: vt
ff.de confir.tu.l.j.dumtamen ɔfirma
tio sit legitime facta alis non.ff.e.na
4 turali:.et dixi.s. ¶ †Sed an datus i
f utiliter et confirmatus sit testamen‑
tarius vel datiuus: dicᶠ q̄ datiuus:
argu.ff.de verbo.signific.l.lege.⁊ in
autenti.de defenso.ciui.§.interim.C.
de ve.iur.enuc.l.j.§.sed neq;:de hoc
no.C.de confirma.tuto.l.ij.et vide in
§.proxi.versicu.item obijcies ei.

Odof.cui⁹ id sās; fuit
ota ista q̄ð
s; ad.§.vl
imā lineā;
n addi.sup
um.ti.de le
gi.tutela.
¶ Datiuū.
testamenta‑
rium no. et
cōcordat.j.
§.nunc di‑
cendū versi.
sed pone ali
qua.

S I aūt.
hodie
dixit Azo.
in sum.nisi
dicas vt.B.
dicere sole‑
bat hoc emē
dabat ⁊c.
¶ Hoc tn̄ p
xime dictū.
¶ Detur.i.
licet necessa
ria.
¶ Datiu⁹.
dic s̄m Azo.
de ɔfir.tut.
h.ego puto
dñs me⁹ in
legib⁹ tene‑
bat eum te‑
stamētariū
nō ob.l.lege
obuēire.ff.
de vb.sign.
q̄ dicit q̄ cō
firmās det.
dicit eīn id
verū in eo q̄
non h; ne‑
cesse confir‑
mare: s; hic
iudex necel
sitatis . ad
hoc ergo nō
dat nisi ab‑
usiue cum
in necessita
te non est li
beralitas .
ff.de adi.le.

l.ad rem et
eadem ra‑
tione nō ele
git.ff.de le.
ij. vnum ex
familia.§.si
de fal.⁊ de
adop.si ar‑
rogator pre
dictam ne‑
cessitate; p‑
bat p.l.si i‑
puberi.ff.d
cur.fur.⁊ ta
le p̄ferendū
legitimo p‑
bat per or‑
dinē rubri‑
carum.C.is
vbi primo d
testa. scdo d
confir.scili‑
cet dato in
testamento
inutili. ter‑
tio de legi.
cu.⁊ de his.
vide p Cy.
C.de confir
ma. tuto .l.
neq; qui vo
lens opinio
nes pacifi‑
care s; eum
datiuu; cū
Azo.⁊ seq.
s; sapere na
turam testa
mētariū ita
quod prefer
tur legitio.
ibi vide.vbi
narrat Iac.
de are. con‑
cordare do‑
mino meo.
Item scias
q̄ dominus
meus satis
breuiter in
titu. de con
fir. tu. sic di
stinguebat
si detur tu‑
tor inutili‑
ter aut a pa
tre natura‑
li et legiti‑
mo aut a
naturali tā
tum : aut a
mre aut ab
extraneo .
Primo casu
[illegible]

debet omnino confirmari sine inquisitione et satisda tione eodem tit. li. ij. et ff. e. l. qui a patre. et l. si filio scdz vnuz intellectū: hoc regulare fallit q̃n superuenit no ua suspitionis causa vel noviter innotescit antiqua ff. e. l. i. in confirmando et l. seque. et l. vtilitatem. Secū do casu si pupillo relinquit nō tñ nec cōfirmat si reliquit cō firmatur si ne inq̃sitiōe cum satisda tione cū eo. ti. l. fi. ff. e. l. naturali. et C. qñ muli. tu. offi. fun. po. l. fi. i pri. In matre di stingue: aut instituit fi liū aut non. Primo casu iudex dz eū cōfirmare. Secūdo po test: et vtroq casu cū inq̃ sitione qđ ē notabile: vt dicit Azo. i sum. huius ti. q confir matio nō fit sine inquisi tione cū alio iudex cū il la et sine illa det et confir met tutores hec patent. ff. de test. tu to. l. iiij. ff. e. l. j. ij. et iij. Ter tio casu si nō instituit nō dz nec pōt cō firmari. si i stituit et nil vltra hēat pupill⁹ nō male facit iudex illum decernendo tutorē. ff. e. si patronus dicit aūt Azo in fi. summe qđ forte nō re mittitur satisdatio in hoc casu. ff. eo. l. tutores.

ADDE qđ tutor cōfirmatus sit testamētarius tenet Bar. post mat. syli. in l. j. ff. de statu. et illū sequit. Pet. de ancha. et in cle. ij. de sta. mo.

¶Item excipit[a] cōtra tutorem vel cura torem: q non satisdedit re pupilli sal uam fore: vt. C. in qui. cau. in inte. re. nō est necessaria si tutor. nisi sit testa mētari⁹ vel ex inquisitione dat⁹ qđ dic vt iā dixi in. §. hoc. ¶Itē qđ du bitat an sit tutor vel curator an gest⁹ sit ei cōmissus. vñ nō audietur nisi ca ueat de rato. ff. de admi. tu. vulgo[b]: vel si dubitetur p qua parte gest⁹ sit ei cōmissus: vbi erāt plures tutores vt curatores. ff. de solutio. q̃ro. et l. qđ si forte. §. j. ff. de admini. tu. l. fi. §. de fensionē. ¶†In datiua autem tute la instrm̄ conficietur. FOR. tutele datiue[c]. Talis iudex cognito qđ. W. pupillo filio quondā. P. nemo fue rit tutor testamentarius et qđ etiam hi qui legitimi fuerant admittendi sunt excusati et rationabiliter abso luti citatis agnatis et cognatis eiusl de. W. quoīm coꝝ testimonioꝝ appro batione inuenit. T. ad ipsius pupil li tutelam gerendā magis idoneū. idcirco ipsum. T. eidē pupillo tuto rē cōstituit et decreuit. q̃propter idem tutor pmisit mihi notario infrascri pto &c. vt. s. in primo instrumento. vsq ibi vti semꝑ valeat veritate lō ge. insup. W. dicti tutoris precibus et mādato promisit mihi notario no mine dicti pupilli stipulāti: se factu rum et curaturū q dict⁹ tutor pdicta oia et singula attendet et obseruabit et q ipse dictū pupillū indemnē ser uabit de oībus et singulis suprascri ptis. post hec dict⁹ iudex oībus pdi ctis et singulis suā autoritatē inter posuit et decretū. ¶†Patet igitur ex pmissis qđ tutela alia datur a testa tore: vt. C. de testa. tu. p totū: alia a le ge: iudice suū interponente decretū: vt. ff. de leg. tu. legitimos et per totū C. de cur. fur. autē. quod nūc aliter ab ipso iudice. C. de tu. qui nō sa. l. j. et ij. inst. de atil. tu. §. pe. ff. de tu. et cu. da. ab his. l. j. ij. et iij. et per totū. verumtñ iste due spēs hodie de cōsuetudine in quibusdā regionibus sunt et fiūt ad[d] petitionē matris pupillorum et alio rum hoc modo. FOR. petitiōis ma terne. ¶†Accedens domina. A. ad presentiam talis iudicis instante pe tijt. B. et C. filijs suis habitis ex. D. quondam viro suo dari. P. in tutorē protestando se velle nubere et tutelā deserere: qui iudex inquisitione pre missa dicto. P. promittente et iuran te mihi notario publico nomine pu pillorum stipulanti vtilia agere et in utilia pretermittere et pupillaria bo na saluare atq defensionē legitimā facere: eundem. P. tutorē cōstituit di cens tutor esto. pro quo. W. fideiussor extitit sex sua bona mihi notario no mine pupil. obligās p tutore. C. de admi. tu. l. fi. §. oēm. ff. rē pup. sal. fo re. per totū: et not. qđ cū nō fiat de cō suetudine plena inquisitio semꝑ ni si dat⁹ a iudice satisdet nō erit legiti mus administrator: vt. C. in q. cau. i inte. re. nō est ne. si tutor. ¶†Verū q: tutoris datio qñq non adeo perfe cta est qđ valeat nisi cōfirmetur a iu dice: vt pote. qñ pater naturalis na turalib⁹ filijs relīqt tutores: vt. C. de cōfir. tu. l. fi. vel quando mater filijs suis tutores in testamento cōstituit eos heredes instituēdo: vt. ff. de test. tu. l. mf: et. C. de confir. tu. l. j. et ff. e. l. j. taliter fiet tunc cōfir. FORMA. Cū. A. Titio filio suo naturali in testō suo. P. constituisset tutorē. dicto. P. iurā te et pmittente mihi notario publico &c. vt in precedenti forma vsq legiti mā facere: et iunge corā tali iudice: di ctus iudex eundē cōfirmauit in tute la et administratione interponendo iudiciale decretū. qđ dixi de iuramē to pbat. C. de cur. fur. l. fi. autē. quod nunc: eodē quoq mō fit quando ma ter filio instituto reliquit tutorem: hoc addito quia debet iudex inq̃rere an tutor sit idoneus: vt. C. de confir. tu. l. tutores: et facit. ff. e. tutores: et l. naturali. ¶Qualiter in hac materia libelli concipiantur: vide. j. de iudi ciis. §. generalia: ver. sequitur: et se[a].

non sit tutor ibi vide. Est sciendum q Dy. xx. suo cō silio tenuit. qđ prestita cautione de rato: vel equipol lenti si contingat pronunciari contra tutorē: et ipse no mine pupilli et vt tutor appellet nō asserens sua inter esse: q: satisdedit si in causa app. iterū negetur tutor vel esse ta lis de iure oportebit eū de nouo cauere q: lz in executio ne toti⁹ cāe ad quā extē dit cautio nis effectus ff. de dam. i fec. inter qs §. alieō no mine in fi. C. de procu. ita demum plus cauere non tenet. q: tamen il li⁹ cautiōis effectus ad 3ium ap pellationis nō extēdit: ff. iudic. sol. cū apud in stitu. de sa tisdā. §. siue ro. et causa vel exceptio est talis q quo ad pu pillum ex q ille tutor nō erat reddit iudiciū nul lum licet sit dilatoria op poni tamē posset in q̃ libet parte principalis cause et per app. causa reducit ad statum quo erat añ sen tentiam sic tūc ita tunc cauere tene tur. allega. ad predi. ff. de penis. l. secunda. §. finali. ad turpil. l. j. in fine. ff. de administratio. tu. si minoris. C. de temp. app. per hanc.

a ¶Item excipitur. secundum vber.

b ¶Vulgo. vt ibi nō. Jo. dixit qđ non est ibi cautio qđ pupillus factus pubes. ratū habebit sz est cautio q aduersarius non patietur damnum dato quod ille

c ¶Datiue. fuit solū. in mediū duarū premissaꝝ et vi de que dicentur. j. ti. pxi. §. vi. super cura generali ad causas et negotia.

d ¶Et sequen. qualiter vero agat tutor vel curator vl agatur cōtra eos p pupil. vel minorib⁹ vide de libel. concep. §. iam nunc ver. porro.

a ¶ habere. si rome tres in provinciis quinqꝫ vt ibi.

b Nunc hoc principiū vsqꝫ ad ver. huius fuit odof. super summa de testa.tu.

ADDE ꝙ Bar. post Cy. tenet matrē legitimam nō anomalam in. d. aut. matri ꝛ auie. qui alle. tex. in. l. penulti. C. qn̄ pi. ta. Ʒ hic.

c ¶ Vt auia. hunc ℞. habeo ꝑ odof. sup sum. C. qn̄ mul.

d ¶ Vel nepoti Host. i de cr. ex pte. ij. de ap. infra alias plene trac. ꝛ ibi vide sup. j. gl. de mr̄e data i testō tutrice cū aliis ꝯiunctis an ꝯtutores illā repellāt: ꝫ ꝙ nō ꝛ de hoc in aut. mr̄i. C. qn̄ mul. in glo. q̄d ergo.

e ¶ Si mr̄. q̄ multū facit ꝫ loq̄tur ꝫ ꝯtra digesto rū. j. intelliges.

f ¶ Dicit odofre. vbi. s. q̄ ad supiorē opi. ꝯtiā ad sit War.

¶ Tutor aūt. j. l. dies postq̄ se datū nouerit priusq̄ aliq̄d administret se pōt aliter excusare. FOR. Ego. W. ꝓpono corā vobis. d. iudice talem causam excusationis q̄ mihi cōpetit a tutela. T. quā mihi. P. ei' pater in suo testō reliquit dico em̄ me cū sim i italia q̄tuor filios habere[a] ꝓpter qđ postulo me ab ipsi' tutele onere absolui. insti. de excu. tu. in prin. ꝛ §. q̄ excusare. ¶ † Que sint iuste cause dandi curatores regib' vel ducib': vide extra de sup. ne. pre. grādi. li. vj. ¶ Formam aūt instrumenti reddite administrationis habes. j. de edi. instr. §. edicto versi. porro.

De anomalis tutoribus.

Nunc[b] dicēdū est de tutela anomala seu extraordinaria. s. matris ꝛ auie: dr̄ aūt anomala q2 nō est testamentaria neqꝫ legitima neqꝫ datiua: testamentaria nō est: q2 lex ꝓhibet feminā dari tutricem in testō: vt. ff. de testa. tu. iure nostro: ꝛ si est data nō hꝫ ius ꝯstituendi actorem nec ipsa videtur posse administrare. Si enim dari posset cogeret̄ inuita: at ipsa nō cogitur: vt iā dicā. Itē legitima nō est cū lex dicat eā postponi oib' testamētariis et legitimis: vt. C. qn̄ mu. tu. off. fun. l. ij. ꝛ sic patet eam legitimā non esse. Item ipsa est cognata nō agnata cū sit ꝑ femininū sexum cōiuncta: vt. ff. vn̄ cognati. l. j. ergo nō est legitima: vt. C. de leg. tu. l. j. Item si esset legitima cogeret̄ inuita: vt. ff. ꝺ leg. tu. l. legitimos: sed nō cogitur: vt dicam. argumentū tn̄ ꝯ. C. ad tertul. oēm. et C. qui. co. pi. ta. ꝯ. l. pe. ꝫ ibi exponit̄ legitima. i. a. l. approbata: sed in veritate nō est legitima. Item datiua nō est: cū tutele munus sit necessariū: vt C. de admi. tu. l. fi. in prin. at ipse non cogātur inuite suscipere: ꝫ eis ꝑmittitur subire si velint: vt. C. qn̄ mulier tu. off. fun. autē. matri ꝛ auie. Itē q2 ꝓferūtur omnib' legitimis: vt ibi: et ꝯtrariū verū est q2 legitima ꝓcedit datiuā: vt. j. dicā. ¶ Huius tutele formam vide. s. §. si vero. ¶ Si igit̄ exhibetur tutela anomala: vt q2 est mr̄ vel auia q̄ se dicit tutricē. si dicit se in testō datā repellas eā: vt in ꝓ. l. iure nr̄o: sed nec ipse dare ptest: vt dixi. s. §. j. ℞. item

a qđ dat' ꝛ sequē. ¶ † Sꝫ nūq̄d mr̄ vel

g ¶ Est tutrix. Gui. de suza. contra vbi datio fuit vitiosa ex testamento solēni hec in. l. ij. C. qui mu. tu. off. fun. et vide glo. ad quam. s. remisi ver. nec obstat si de hoc no. in auten. matri. ꝛ ibi Cy. ponit dictū Dy. in. v. q.

h ¶ Uber. de bo. vbi tractat anomala. ¶ Sꝫ q̄d si dat' esset tutor a iudice: mr̄e q̄ tutelā petere poterat nō petente: nūq̄d id obstabit ei nūc petēti tutelā ꝛ illū datū remoueri. vr̄ ꝙ sibi nō obstet cū factū fuerit ꝯ. l. s. auten. mr̄i q̄ ꝓfert eā oib' exceptis testamētariis. et sic hr̄ ꝑ nō dato. de iure pa. ꝙ aūt in fi. ff. ꝺ re. corū q̄ sub tu. magis §. si es. ff. de tu. ꝛ cu. da. ab his. l. scire §. ꝫ ꝛ si q̄s ꝛ. l. tutor si petitus vbi hoc tꝫ accu. ꝛ plꝫ Dy. ꝛ odofr. C. qn̄ mu. l. ij. ar. ff. de adul. l. iij. §. fi. ꝫ ipse accu. in aut. mr̄i. l gl. q̄d s l fi. q̄rens tn̄ de matre ignorāte. s. aliū petere tutelā. ꝛ Ia. bal. ꝑ. l. fi. vt ꝓponis. C. de ꝯfir. tu. ꝫ ꝯtiū. ad auten. Rn̄. Ja. id ve ꝓ re intégrat hoc etiā placuit odofr. ex q̄ mr̄ fuit i mora. ꝛ scinit iudex pupillū hr̄e mr̄ē. al. le. C. ꝺ admi. tu. sancim' sec' si h fuisset in mo

auia[c] dari pōt a marito tutrix in testamento filio vel nepoti[d]. vr̄ ꝙ non cū sit virile officiū: vt. ff. de tute. l. tutela. ꝛ. C. qn̄ mul. tu. off. fun. l. j. ff. de re. iu. femine. Itē q2 femine tm̄ a principe dātur. ff. de tute. l. fi. ad idē etiā facit. ff. de admi. tu. Titiū ꝛ. ff. ad tertu. l. ij. §. si mr̄[e]. immo vr̄ ꝙ etiā si mater ꝯfirmatā est tutrix in testō filij: ꝙ nō valet ꝯfirmatio: vt in ꝓ. l. iure nr̄o in prin. ꝛ hoc tenēt yr. ꝛ Ja. Azo. aūt dicit[f] mr̄em vel auiā dari posse tutricē in testō filio vel nepoti: verūtn̄ tunc nō ex testō sed ex ꝯfirmatione iudicis est tutrix[g]: si em̄ potest horū tutelam subire vbi non est in testō data: vt in autē. col. ix. de here. ab inte. ¶ Ex his multofortius vbi est in testō data ne volūtas supfluat testatoris qđ esset absurdū: arg. ff. de le. j. si qn̄ in princi. immo ꝑ lege seruāda est: in aut. col. iiij. ꝺ nup. §. disponat. C. de sacrosan. eccle. l. j. hoc etiā ꝓbatur. ff. de admi. tu. ita scribit. in prin. ꝛ. ff. de neg. ges. qui aliena. §. q̄b3. ꝛ pre. auten. matri et auie dicit ꝙ permittitur matri et auie subire tutelam filij vel nepotis nec distinguit sint date in testamento vel nō: ꝛ ideo nec nos debem' distinguere: vt. ff. de leg. pre. ꝯ ta. poss. pe. l. j. §. generaliter. extra de transac. cap. ij. ꝛ. ij. q. v. cōsuluisti. ff. de publicia. de ꝓprio. ¶ Item si dicat se a lege cōstitutam: excipe qđ illa tutela legitima est: ꝛ legitime. id est scđm leges a iudice suscipienda. C. ad tertul. omnem. C. in qui. ca. pi. ta. cōtra. l. penul. ¶ Qualiter aūt legitime suscipiātur et q̄ ad hec sint necessaria not. C. qn̄ mulier tute. off. fun. l. fi. ꝛ in autē. ibi positis maxime in auten. matri. ꝛ in auten. de here. ab intest. §. ex his. colla. ix. ¶ Item obijcias ei ꝙ alius datus est in testō: qui eam ꝓcedit: vt in auten. etiam si illud sit minus solenne: dūtamen sit cōfirmatus: tunc em̄ is eam precedit quasi testamentari' ff. de confirma. tuto. l. j. et. ij. et supra eodem §. ꝙ satis: potest admitti: si prius fuerit confirmatus quam mater susciperet. C. eo. si vt proponis secundū Uber. de bo.[h] ¶ Item obijce auie ꝙ pater pueri eām precedit vt in predictis auten. maxime in corpore. ¶ † Quid si mater petit: et faciat constitui tutorem filio auia existēte. dixit Ja. quod non tenet tanq̄ facta contra ordinem iuris. C. quādo mu. tu. off. fun. potest autē. matri: qđ em̄

ra:per prima iura.⁊ff.de fideicom.l.cū vero.§.subuē-
tum.⁊.C.q̄ ad.ad bo.pos.l.fi.⁊ facit.j.§.sed pone:hoc
placet etiā Cy.in auť.matri.in.vj.q.hac ratione quia
cum mater nō sit inuita tutrix legitima:sed tūc cū pe-
tit existendo in mora videť nolle ar.ff.de ver.sig.alie-
natiōis ver
bo.⁊ sic pe-
nitēdo redi
re nō pt ad
id cui renū-
tiauit. C.de
iureiu.si qs
hec fm gui.
de suza.pce
dūt qñ mu-
lier nō erat
data tutrix
i testō et qñ
sciuit aliu3
tutelā pete
re q: patien
tia sibi no-
cet.C.ad vel.
si sine.⁊ō in
re do.ipe.l.
j. Si vero
ignorauit si
bi nō ꝑiudi
cat.ff.ō trās
ac.l.fi.ō his
q̄ no.infa.l.
genero. Si
āt data fuit
in testō solē
ni ōt datio-
nē p iudicē
factā ō alio
ñ valere. C.
q̄ da.tu.pos.
si sororis. ñ
ob.C.de cō-
fir.tu.si vt ppōis.q̄ loquitur de inutiliter dato in te
stamento hic loquitur de vtiliter dato.

inordinate fit retractať. C.de execu. rei iudi.ordo.extra de accus. qualiter j.extra de rescri.cū dilecta. ff.de ap.l. j.Item nō sufficit matri filio tutore3 petere:nisi ⁊ reliqua ꝓstet ar.C.ad se. cō.tertul.l.fi.in prin.fm Ja.[a] ¶ Ite3 excipitur cōtra matrem q ad scđa vota transiuit.j.annū vel post:vel qđ peperit vel peccauit in corpore in tpe luctus:vt in pre.l.omnem:⁊ in ꝑ.auť.⁊ C.de secundis nup.l.j.⁊ auť.ibi post ta:⁊ in auť.col.iiij.de nup.§.si qs antem.eꝫ de ap.ex parte.M. ¶ † Quid si nondū contraxit matrimoniū.sed sponsalia:videtur qđ non possit habere tutelam filio℞: vt.C.de bo.q̄ li. non sine ibi post ceptū matrimoniu3 ⁊c.vt.ff.de sponsa.oratio.ff.de adul. ⁊c.si vxor.per sponsalia enim initiatur matrimoniū vt ibi:⁊.xxvij.q.j.cū initiatur:⁊ no.extra de transla.c.fin. arg.ff.de his q̄ not.infa.solet.§.vno ff.de ritu nup.si quis officium.Dicit Uber.qđ de stricto iure nō prohibeť: et potest habere.videtur tñ eade3 ratione phiberi qua ⁊ vxor:nec eñi potest contra sponsalia venire. extra de iureiuran.quemadmodū:cum tamē oporteat eam secundis nuptijs renūtiare vt dixi: nō ergo videtur eā posse habere:alias eis spem ⁊ viā adimeret.C.de admini.tut.l.que tutores.§. ergo domus in fi.§. ¶ † Quid si tutelam habeat:nunquid statim contra- ctis sponsalibus ea3 amittit? Rñdeo nō. nā facilius impeditur habere q̄s habita perdatur:vt.ff.de postulan.l. j.§.casum:⁊.ff.de adul.l.ij.fm Uber. ¶ Uerūtamen vitricus bene potest esse tutor priuigni nō tñ potest apō eū ali:vt.C.de cōtrari.iu.tu.si pater:⁊ C.vbi pup.edu.de.l.j.⁊.ff.de op.leg. nunq̄s in fi. ¶ † Ut autem in his plenius instruaris breuiter nota.q mulier regulariter tutrix esse non potest ff.de tutel.l.fi.C.quando muli.tut.off fi.fun.potest.l.j.⁊.ij.ff.de reg.iur.l.ij. etiam in testamento:vt predixi:in casu tamen potest esse tutrix[b].quando videlicet testator legauit filio ne ad patrem perueniat vsufructus vt in auten.vt li.ma.⁊ auie.in princi. antiquitus etiā poterat esse tutrix si a principe impetrauerat tutelam filiorum specialiter:vt ibi in prin.⁊.ff.de tute. l.fi. Medio autem tempore si mater erat maior.xxv.annis ⁊ nullus esset tutor legitimus vel testamentarius vel erat sed se excusauerat poterat petere filij tutelam a iudice dum tamen iuraret q non transiret ad scđas nuptias ⁊ renuntiaret vel se.cō.sub hypotheca rerū suaru3: vt.C.qñ mulier tu.off.fun.potest.l.ij.⁊ fi. hodie vero ꝓfertur mater primo ⁊ post auia omnibus tutoribus legitimis et datiuis non tñ testamentarijs: et sufficit qđ simplici vbo renūtiet scđis nuptijs

¶ Propter hoc et sequentia sciendum est q dñs me[9] in legibus disputauit questionem de matre que filiū impuberem cuius erat tutrix heredem instituit: et in testō illi dedit Titiū tutorem qua mortua decreta est Titio tutela ⁊ fuit per iudicem cōfirmatus post eodē die legitimus petit se in tutela ꝓferri querebat quid iur.allegat p testamentario testimoniū matris filiu3 instituentis q̄ ex pietate materna ⁊ officio ꝓcedenti videbatur velle ⁊ scire q̄d expediebat pupillo ex quib[9] videbatur ille confirmandus ergo cōfirmatus preseruandus. Maxime q: originalis huius causa pendet ex testō que attendenda est.C.ad mace.l.iij.Item legitimus suspectus est q̄ operas suas ingerit cōtra volūtatem matris q̄ alium dedit ⁊ sic repellendus est.C.si cōtra volūtatem matris tutor da.sit.l.vna.p legitimo facit ille q: ꝯfirmatus ōz datiuus:vt.s.§.pri. ad fi.et est ꝓferendus legitim[9] iuxta no.C.de test.tu.l.j.in fi. vlt.glo.Item cū pupillus haberet legitimū tutorem sic habenti tutor dari nō potuit de hoc.j.§.pri.§.ite3 qđ habenti.Item decretū interpositū cōtra ius legitimi nō citati ōz haberi pro nō apposito.ff.de mino.verum.§.ex facto.C.si maior factus.l.ij. facit etiā p ista glo.q̄ est insti.de tutel:in fi.⁊.C.de cō fir.tu.l.ij.⁊ quod scripsit Azo.in sum.ipsius. Soluit datum inutiliter in testō ⁊ cōfirmatū ꝓferri legitimo ex ordine titulorum codicis ⁊ ad instar curatoris dati furioso in testō qui eget ꝯfirmatione.ff.de cura.fur.si furioso.tñ legitim[9] ei postponitur.C.ō epi.au.l.ō creatiōib[9].C.de cur.fur.l.vl ti.§.si autē testiū.idē ꝗ in pposito subdit qđ si ali[9] hūc testamēto datū ꝓuenisset dū forte negligeret cōfirmationē petere vł esset i statu q nōdū posset confirmari: tūc hñt locū leges.C. de ꝯfir.tu.si vt ꝓponit ⁊ de test.tu.si pupil.

ADDE ꝗ̄ me q̄st.bar.l.d.auť.matri.⁊ in.l.si qs sub ꝯdi.ff.de tes.tu.et an iudex illū dare teneať quem mr eligeret vide bal.ꝯs.clv.li.ij.Secūe vero qōni adde qđ illa venit intelligenda cū mater filiū heredem vniuersalem instituit.vbi aūt solam legitimam reliquisset tuto.datio non valet nec debet confirmari fm Ro.cōsi.clxxviij.incipiente in causa mihi cōmissa vbi etiam tenet qđ si pater dedit test.tutorem filio.similiter ⁊ mater dederit q sol[9] patronus tutor administrabit.

¶ Scđm Ja.de matre decreta tutrice que volens nubere petit p iudicem dari extraneū cui legitim[9] se opponit quis ꝓferatur hoc fuit tandiu disputatū in iudicio ⁊ in scholis ⁊ in terminatū ꝓferendū legitimu3 hanc omitto q̄ plene per Cyn.in auť.matri.in.vij.q. hoc tñ scias q Symon vin.recitans opi.in auť.sacramentū.C.qñ mulier consulit tutrici nubere volenti q legitimo tutori denunciet q se tutele immisceat quia nubere vult ⁊ de hoc etiam iudicem certificet.alleg.l. C.in qui.ca.tu.habenti ⁊c.

ADDE quod auia precedat.voluit Bar.in.l.si quis sub condi.ff.de test.tutela.versi.quid si nondum contraxit adde Bal.consi.cclxvj.lib.iiij.item versi.verūtamen adde Bal.consi.ccix.lib.iiij.

¶ Esse tutrix ⁊ curatrix vt ibi qđ dixit alber.gal.speciale eo casu.hoc dixit rubrica de cur.bo.da.vide plenius.j.ti.proxi.§.viii.ver.sed nunquid mater.

Que se

a ¶ Sacramento hoc ergo solũ immutatũ est iure nouissimo. verbalis ergo renuntiatio ⁊ hodie est necessaria quo attēto ⁊ pōderatis generalib⁹ regulis. s. prima prohibēte feminas a publicis officijs. ⁊ .ij. phibēte eas a tute. de quib⁹. ȝ. terminauit. d. vianisi⁹ disputādo qđ mulier q̃ scđo ꝯ. pit data tutrix filio ab auo pſno ñ cōfirmabit ꝯdicēte legitimo cũ sit i tra regulas ista q̄ñ nō excludit exceptio qꝛ secũdas nup. ipa iã ꝯtraxit et hoc facit cōtra h. ij. J.

b ¶ Furiosus sic dixit vb. de bo. pnũtiatũ p has leges nō ob. C. de te. tu. si tutores q̃ vt ibi dr loquitur de tutore testamentario cui cedit legitim⁹ cōcor. quod ibi no.

c ¶ An possit est hec vitia qđ. C y. l auten. matri. sȝ hic plenius.

sine sacramento a. ⁊ velleiano ⁊ omni aliȷ auxilio vt ex eis non iuuetur si se obligauerit pro pupillo: in aut. de here. ab īte. ve. §. ex his. col. ix. C. qñ mulier tu. off. fun. pōt autē. matri. ⁊ aut. sacramentũ: ⁊ ex quo suscepit tutelaȝ debet inuētariũ facere ⁊ cauere rē pupilli saluã fore: in aut. vt matres debi. ⁊ credi. sine probi. filij. tu. ge. §. fin. col. vij. quod autem dixi q̄ prefertur legitimis intellige collateralibus secus in ascēdētib⁹ vt in pre. §. ex his et not. in pre. aut. matri. ea autē mrĩmoniũ contrahente soluta est tutela ac si mortua esset eo. tit. §. quia vero. extra de ap. ex parte ⁊ in pre. autē. sacramentũ: ⁊ si trãsit ad secundas nuptias non reddita rōne tutele bona ei⁹ ⁊ secũdi viri sunt tacite filijs prioris matrimonij obligata. C. in q̃. ca. pi. ta. cōtrahi. si mater: ⁊ in autē. colla. quarta de nupti. §. si autē tutelã: ⁊ in pre. auten. sacramentũ. Mater ergo gerens filij tutelã agit ⁊ defendit pro ea vt in pre. decre. ex parte: et extra qui filij sint le. ex tenore: sicut etiã tutor: vt extra de testa. Raynu. ¶ † Sed

6 pone aliqua minor. xxv. an. hȝ filium cui dat⁹ est tutor: vel auia est tutrix qꝛ ipsa esse nō potest vt iam dixi ⁊ dicam infra §. pxi. in prin.: queritur an mater: cũ peruenerit ad legitimã etatē: debeat habere filij sui tutelã: ⁊ videtur q̄ non: quia tutela est ius atq̄ potestas in capite liberorũ ⁊c. instit. de tute. quo ergo iste tutor hȝ potestatē si remoueretur: vt. ff. e. l. j. §. j. nec habēti tutorē tutor dari pōt. j. §. generaliter. versi. qđ habēti: vȝ cōtra. ff. de tutel. ⁊ ratio. dist. l. tutor qui reipublice §. si duob⁹: ⁊ inst. de attil. tu. in prin. et arg. ff. de leg. tu. l. j. §. si apud: insti.

b q̃ dari tu. pos. §. furiosus b. ¶ † Quid

7 si mater suscepit tutelã filiorũ, deinde ad scđa vota trãsiēs eam amisit: mortuo aũt scđo viro vult illã recuperare

c queritur an possit: c et videt̃ q̄ sic. si eñ tutela legitima casu admittit̃ cessante casu reintegrat̃ a iure vt est in tutore expressum. ff. de test. tu. si quis sub. §. fi. hoc etiã video in prima potestate. vt. C. de sen. pas. ⁊ l. fi. insti. q̃. mo. ius pa. po. sol. §. si ab hostib⁹ vt in area legata. ff. de le. iij. si chorus §. si area. ff. de rerũ diui. in fi.: ⁊ facit. ff. qui satis. co. si arbitro §. j. ff. de dolo: ⁊ si dãnũ §. j. C. de iure deli. scim⁹ §. donec. ⁊ §. in cōputatiōe. ff. q̃. mo. vsusfr. am. sicut Rñ. j. ⁊ l. si tibi. C. de fur. apđ

d ¶ Quē vult. ac idē. ff. de test. tu. si qs sub ꝯditiōe in fi. magne gl. fertur Dy. idē ibi tenuisse sȝ ei⁹ ibi triplicatas additiones habeo ⁊ nō inueni. Ja. de bel. in pđ. §. si aũt tenet id in remittēdo ad pre. gl. ⁊ ad gl. in autē. sacramentũ: pȝ etiã id ex qōne quã ibi format an mater in subsidiũ teneat̃ de mala gestione illius quē tutorem petijt allegat q̄ sic. C. de admi. tu. l. fi. §. psonis cũ ꝯcordan. ad cōtrariũ. C. si mater i dem. pmi. l. j. ⁊ ij. et hoc tȝ nisi id fecerit in fraudē. ff. ad tertul. l. ij. §. nō solũ. Jac. de are. tȝ ꝯtrariũ azoni acetur. ⁊ Jacobo pđictis dicēs qđ mr̃ nō petit extraneũ extãte legitimo et qñ petere potest: quia nō extat nō petet certũ: sȝ si petat iudex dabit alium. facile enĩ fraudaret pupill⁹ ex electione matris que est sibi debitrix ex tutela ff. de iud. obseruandũ. ⁊ ff. q̃ pe. tu. l. diu⁹. §. si q̃dē. Et si dicas q̄ eadeȝ l. j. Respō. pbat ꝯtrariũ in pnci. ⁊ ibi aliorũ nola ediderit defendēs Jac. dicet. vt. ȝ. q̄ petere vnũ vel plres pōt sȝ illi nō dabunt̃ ad idē. C. quando mu. l. fi. que dixi de

C. de rei vē. l. ij. C. đ iof. do. si totas. C. ad exhib. l. iij. ⁊ in plrib⁹ alijs exēplis. itē cessante cã cessat impedimētum: nec est punienda ex eo qđ bene facit C. de adult. gracchus: arg. ꝯtra: qꝛ iura semel perdita iterari non debēt. ff. de euic. l. fi. ff. de iure do. stipulatio de dote: ⁊ l. si specialibus. ff. de statu hom. homo lib. ff. de ado. si pater filiũ. ff. de cap. dimi. lege prima §. ei qui. ff. de serui. attilicinus. ff. de pos. lege prima §. si ratũ. C. de an. exce. l. j. C. de tē. appel. l. fi. in fi. de cō. dist. iiij. queris pe prin. cũ multis similib⁹. So. si res inuenitur integra: quia pueri alium tutorē non habent admittēda est: secus si habent aliũ legitimũ vel habere possunt. ff. de pcura. feminas. C. de repu. here. l. fi. ff. qui satis. co. fideiussore. Rñ. j. ⁊ §. j. ff. de mu. ⁊ ho. vt gradatim §. quot. ⁊ l. honor §. fi. ⁊ l. excusationē. in fi. ⁊ facit ad hoc qđ no. i autē. de restit. §. si vero. ⁊ ipsam quartã. Et scias q̄ testamentaria tutela si est excludit legitimã ⁊ datiuam: sed si ea nō est legitima excludit datiuã: quia vbi habet locũ legitima dat⁹ a iudice ipso iure nullus est: vt. ff. de tute. ⁊ ratio. dis. si tutor §. j. C. q̃ dare tu. pos. si sororis. tertio succedit datiua defi-

8 ciente legitima. ¶ † Sed q̃d si fuit testamentarius desijt. Rñdeo refert an remaneant reliq̃ vt qꝛ excusatus vel remotus est ⁊ tunc dat̃ datiu⁹ an nō vt qꝛ mortuus est naturalr̃ vel ciuilr̃ ⁊ tũc aut aliq̃s remanet ⁊ dat̃ datiu⁹ aut nō ⁊ tunc legitimus. vt. ff. de test. tu. si quis sub conditione. ¶ Sed q̃d si fuit legitimus ⁊ desijt. Respondeo sequens legitimus erit quocunq̄ modo desinat primus. vt. ff. de le. tutelã §. fina. ⁊ l. seq. nam datiuus iam datus reijcitur superueniente legitimo qui prius nō erat: vt in pre. l. si tutor. §. j. multo ergo magis impedit̃ dari dum est legitimus. ¶ Itē quid si datiuus desijt. Rñdeo venitur ad legitimũ si est alias ad datiuũ aliũ. argu. ȝ. l. si tutor §. j. ¶ † Sȝ q̃d si mater de-

9 sijt. Rñdeo siue dicas eã testamentariam siue legitimã siue datiuam habes rñsionē ex iã dictis: sȝ q̃lis sit no. ȝ. ⁊ C. qñ mu. tu. off. fun. pōt aut. matri ⁊ auie. hodie tñ nō vr̃ q̄ ipsa pos-

d sit petere quē vult d. si scđo nubat: vt C. ad tertu. oēm: de nup. §. si aũt tutelã. q̃ pe. tuto. mr̃is ẜm azo. q̃ aũt tutores alijs pferant̃: ⁊ qñ sit ꝯcurrãt plenius pseq̄re vt. C. de test. tu. l. j. ⁊ ẜm

ri debere tutorem per iudicem ex inquisitione matre refutante tutelã et lex vltima. §. vlt. ff. qui petãt tutores dicit: qđ materuũ iudicium non sufficit ad eligendos tutores. et ideo ex inquisitione dantur: et vide qđ dixi. s. eo. §. super. ver. quid si mater.

ADDE q Bart. in. l. si quis sub cõdi. refert q̃sdaz solẽnes doc. ꝯsuluisse q iudex nõ astringatur dare illũ quez mater petit et idez tenet Bald. cõsi. clv. li. ij.

¶ parte. ij. vide q post ꝓost. scrip. super. j. glo. circa mediũ versi. cõsueuit aũt que ri et ibi tractatur de q̃si testamentaria an preferatur legitime: et hoc vsq; ad fi. gl. vocat autẽ quasi testamentariã datã a patre filiũ emancipato vel a matre filio instituto ab extraneo herede instituto. ibi eñi in ver. si vero premiserat casum quo etiã datio ab extraneo facta tenere potuerat.

dum meũ extra de app. ex parte. ij. ¶ Et no. q mater non solũ petere habet dari tutores filio impuberi. cum non habet legitimos: immo etiã cuz habet necesse hz petere q ipsi administrẽt. ff. ad tertul. l. ij. §. si mater in aliis. §. et iunge hic q no. j. de edi. instru. §. nunc vero versi. sed pone.

De impugnationibus tutorum et curatorum.

Generaliter etiã cõtra quẽlibet tutorẽ: et curatorẽ opponit de etate vt q2 est minor. xxv. an. vel alr eget alteri cura. C. de leg. tut. l. fi. instit. qui da. tut. pos. §. furiosus. et de excu. tu. §. minores. et §. pe. et fi. C. qñ mu. tu. off. fun. põt. l. ij. §. his illũ. Itẽ q capite minut est. ff. e. legitimos in fi. ¶ Itẽ q tutor vel curator non fecerit inuentariũ. C. arbi. tu. l. a. fi. de vẽ. in pos. mit. l. j. §. decretum. et. ff. de bo. eo facit. Itẽ huic parti ex facto talis mulieris posilent alimenta negari eodẽ ti. l. extraneo in fi. et hoc est grauius q̃ non petere tutorẽ pupillo qđ repellit matrẽ ergo et istud fortius adiuuat hoc per. §. si scim. C. de lati. lib. tol. et in autẽ. de nup. §. si vero ab initio. contrarium solnit. s. quod ex vtroq; vel altero pdictorũ obmisso non perdat mr̃ ius succedẽdi q sibi cõpetit ex tertulliano. non exĩstentib9 descẽdẽtib9 vel collateralibus vtroq; modo con-iũctis. vt pz ff. et C. ad tertu. cũ igitur nulla l. ex pdictis vel mẽte eã his casibus prohibeat dicetur admitti ad modũ solitũ.

au. in. pos. l. j. §. fi. Uel q illud non fecit legitime. C. de iur. deli. l. scimus et dicã. j. de edi. instru. §. dicto. ¶ Itẽ q licet fecerit inuentariũ non tñ ibi oĩa bona pupilli posuit: qđ dic vt in p. §. dicto. versi. sed si omnia: ibi et vide formas multiplices inuẽtarij. ¶ † Hoc autem notandũ est qđ tutor et curator non potest administrare negotia pupilli vel adulti nisi primitus tria fecerit. scilicet q fecerit inuentarium et q iuret vtilia facere et inutilia ꝑtermittere: et q caueat sub hypotheca rerũ suarũ: vt in pred. concor. C. de epi. au. de creatiõibus: in fi. et in autẽ. ibi posita. et C. de cur. fur. l. fina. §. in prouincia. et in autenti. vt hi qui obli. se. per. ha. res mi. §. si quis col. vj. ff. de admini. tu. tutor. §. j. in fi. ff. de suspec. tu. §. tutores: et hoc nisi testator inhibuerit eũ facere inuentariũ: vt in predi. l. fi. C. arb. tu. ¶ † Quid si cepit facere: sz nondum perfecit: nunquid poterit agere et conueniri? videtur q non.

¶ Administrent. et inuentarium et solẽnia faciãt supra alias excluditur ab impuberis successione et procedit id etiam. si pater idẽq; maritus prohibuit eã id petere volens eam administrare: vt in. §. statim alle. in fi. ¶ Est sciendum q Alber. Odofre. in. q. quidam decessit. tenuit q mater que non petijt tutorem impuberi filio habẽti patruũ. cũ ille esset legitimus et tutores legitimos nemo det. sz lex. xij. tabularũ. ff. de leg. tu. l. legitimos nõ excludit a successione impuberis nec imputat ei si habẽti tutorẽ nõ petijt dari. ff. qui petãt tut. l. fi. et C. q̃ pet. tu. l. antepe. et adducit glo. C. ad tertul. l. iij. ¶ Itez retẽtis terminis qđ extabat patruus hz mater nõ petiuerit vel faceret inuentariũ et reliqua solẽnia more tutorũ dicit q nõ incurrit penã ne tam debite successionis beneficiũ restringat. non ob. q secundũ officiũ a matrib9 requirat. C. qui pe. tu. cũ a matrib9. et. ff. ad tertu. l. ij. §. q̃ si nõ cõpulit. et p. §. si mater. et qđ ibi in fi. non cõtra matrẽ cõtra quã facit. et. ff. qui pe. tu. l. si minores. nã vt dicit hec contraria loquũtur in tutore petito a matre in quo plenũ a matre requiritur officiũ qđ bene administret: vt ibi. Prosequẽdo tres alios articulos. quos cũ istis cõiũxit sez in illa q̃ pregnãs mansit in bonis mariti eo mortuo. nec petit se mitti in possessionẽ noĩe vẽtris. nec petijt curatorẽ ventri nec curatorẽ bonis. in primis duob9 ꝯtra mulierẽ que nõ petit se mitti vel curatorẽ vẽtri dari. allegat qđ grauiter deliquisse videt negligẽdo tã fauorabilia partui vt pduceret in lucẽ. qui non solũ parẽti: sed etiã reipublice nascit. ff. de vẽ. in pos. mit. l. j. versi. di. inducit. ff. de act. et ob. obligationum fere. §. placet in articulo. v. lib. iij. de curatore bonis non petito dicit textum esse in. l. ij. ff. ad tertul. §. item si pregnã. qđ incidit mater in sententiã constitutionis. nec mirum quia ipsius negligẽtia principaliter est in preiudiciũ pupilli licet et creditoribus preiudicare possit: vt. e. ti. l. j. §. quotiens.

ADDE prime quest. Bar. in. l. minores. ff. qui pe. tu. bal. consi. ccclxxxviij. incipiente. Statuto cauet li. iiij. et consilio. cclxxvj. ad secundã. adde pau. de cast. consi. ccclxxiiij. incip. postpositis in pe. col. et bal. ꝯsi. cxxij. lib. iij. incip. quidam.

Generaliter etiã. §. minores et q2 litera illius. §. dicit q olim minores excusabantur dicũt quidaz minores olim dari potuisse qđ est falsum: vt pz. ff. de test. tu. quero. §. luci9. et de excu. tu. l. nõ solũ. §. si libertus. ad contrariũ respondet: vt dicã. j. ti. j. §. vt autẽ sup. per ver. sed nunquid.

¶ Posuit. tenuit Gui. de suza. in. l. ij. C. de alimen. pu. pre. ipsam. s. q tutor qui non tenetur verba inuentarij ostendere aduersario: ostendet ergo iudici secundum eum.

¶ Pretermittere. de hoc statim. j. versi. ij.

ADDE pulchre roma. consilio. cccclxv. vbi per ordinem enumerat necessaria tutori facienda suscepta tutela.

¶ C. arbi. tuto. textus illius. l. vtitur verbo. vetuerit quo etiam vtitur Guil. infra de instru. edi. §. fi. versi. tutor autez sz ibi subdat verbũ remissionis. hoc dico propter dictum meũ in legibus qui in quadã questione quaz disputauit tenuit q simplex remissio testatoris facta tutori: ne inuẽtariũ facere teneat nõ vz cũ remittat ius publicũ. ff. de admi. tu. qđã decedẽs et õ pac. si vn9. §. illũ. si pro expresse prohibuit dixit aut fuit error

[illegible] nõ. et si nõ tanĩ venit nota cũ aut nõ. qd vide g.xy.l p.l.fi.C.arbi.tu.id et eius verba sic decido. ibi tñ premittit distinctio Dyn. q si remissio solum respicit testatorẽ valet.C.vt in pos.le.l.ij. si vero respicit heredem qz illi põt esse dãnosa nõ valet.C.de vsufr.l.j. et no. extra de pig.c.

fi.in glos.ij. qñ vero dubitat an possit vt nõ possit esse dãnosa heredi tũc dicebat Dy. q valet remissio: qz verisimile est q velit vtilitate hẽdis et sic loqtur pdi.l.vlti.id aũt duplicẽ teresse põt.s. inuidia sub mittanẽ heredis dum tie vel ne deruideẽ paupertas.C.qñ et qui. quar. ps.l.ij.li.x. ADDE qd testator possit remitere tutori ꝯfec. inuẽtarij.s3 an.ꝯs.clxxv. vbi dicit qd si tñ iudex iusta cã sua dẽte põt recedere a voluntate testatoris et ro.dicit tenuisse mar.et idem Bal.in.l.fi. de iure deli.

a ¶Argento. ala qd ergo et ibi concor.

b ¶Autẽ forte. sic Uber. de bona cur. vbi.s.accur. in.l.tutores ij.j.alleg. in glo.nõ est dicit eos non vocãdos. et rationem reddit quare aliud in herede qz ex inuentario hz heres duo beneficia.s.falcidie et qz vltra vires creditoribus non tenetur. tutori vero imminet solum onus.

ur.C.arbi.tu.l.fi.§.illo procul dubio.et in aut.de resti.et ea que parit.in pnc. ff.de pro.stip.l.ij.ff.de verbo.oblig.in executione §.pe.ff.de le.iij.liberorũ §.quid ergo.ff.de ver.si.edificio §.j. ar.ꝯtra:qd sufficiat cepisse.ff.de aur. et ar.le.et si nõ sunt §.argento[a].ff.de alimẽ.et ci.le.l.seruos.ff.de poli.l.j.§. cepisse.ff.de verbo.signi.anniculus. ad idẽ.ff.de le.iij.seruis §.ornatricibus.lxxxij.di.plby.plus si.ver.exple to.xij.q.ij.õ viro.extra de fur.c.fi.fiet autẽ forte[b]. ¶†3 Inuẽtariũ debitoribus pupilli vocatis coram iudice.vt no.ff.de admi.tu.chyrographis.nec do ei tẽpora q̃ dant heredi timbãti ad inuentariũ ꝯficiendũ.C.de iur.de li.l.fi.§.j.ver.si nauit dubius[c] s3 mor ab initio ꝯ certo pe puta ista triduũ[d] incipiat ꝯficere.vt.C.de admi.tu.tutores.ij.ff.e.tutor q̃ repertoriũ i pnc. C.ar.tu.l.fi.§.illo.xxviij.di.õ syracusane ibi descriptione etc.et in fi.et.xij.q.j. manifesta.et.q.ij.caritatẽ: s3 ꝯtrariũ seruaret Mutine eo tẽpore quo ibi in decretis legebã[e]. ¶†4 Utrũ autem curator ad litẽ faciet inuẽtariũ: dic vt s.de actore vniuer.ver.puberes[f]; s3 nec possunt hi vẽdere vel alienare[g], vel pignori obligare nisi ea q̃ seruan do seruari non possunt sine autoritate pretoris.C.de admi.tu.lex que i fi. et.l.fi.in fi.ff.eo.sed sine §.qd sicut.ff. de suspe.tu.tutor.§.si tut.C.de p.mi. sine decre.nõ ali.l.j.et.ij.C.si res alie. pi.da.sit.l.curator: et.l.si in rẽ.Uber. tamẽ dixit.qd s3 tutor non iurauerit valẽt tamẽ facta per eum: qz cũ multa egerit decepti essent qui cũ eo contraxissent ar.ff.de offi.pro.barbarius iij.q.vij.§.tria.in princ.et qz s3 sit hoc in curatore[h] expressum: vt in predi. l.de creationibus non tamen in tutore: extra de deci.ad audiẽtiã. q̃uis possit dici eadem equitate qd tutor iuret[i]. ¶†5 Item scdz eũ tutor qui non satisdedit nec inuentarium fecit nõ põt exercere iudiciũ momẽtanee possessionis nisi magnũ periculũ sit

c ¶Dubius. hucusq vber.de bona.subdens q de mu ti.hic sequitur.

d ¶Triduum. dixit vber.de boñ.vel.j.xxx.dies alleg. easdẽ leges: et pre.§.si autẽ de hoc.l.l.tutores.l.j.glo. ADDE abb.consil.lxxxvij.lib.ij.

e ¶Legebam dixit Gui.de suza.in pre.l.fina.quod in tota lombardia id seruabatur.s.q sufficiebat quod.j. illud tempus quod datur heredi [illegible] inuentarium inchoarent.

f ¶Puberes. et vide quod ibi dixi.

in mora: vt.C.de tuto.et cur.l.fi.et per totũ: et.ff.de admi.tut.tutor.q̃ reper. ñt.j.l3 seru et pupill ad hoc admittant: vt.C.q̃ legit.perso.standi in iudi.l.fi.sed illud vtilitate et fauore dñi et pupilli dictũ est. nota tamen qd satisdatio non est de substãtia eius qd tutor necesse tñ habet facere qz potest suscipere tutelã anteq̃ satisdet et administrare nisi prohibeatur.C.de tu. et cu.qui non satis.l.ij.fm Uber.[k] sed dic vt iam supra dixi. ¶†6 Quid si pupillus autoritate tutoris: qui inuentarium non cõfecit: et iudicis autoritate vẽdit prediũ in cuius alienatione decretũ desideratur: vt.j.de empti.et vendi.§.nunc dicendum.versic.hoc quoq. nunquid valet[l]. videtur qd sic ff.de reb eorum.si pupillorũ.§.si tutor.et.ff.quãdo appel.sit.l.j.§.biduũ et.ff.de min.ait pretor §.permittitur ff.de bon.posses.seruus.ff.q falso tuto.l.j.§.penul.C.qui admit.ad bon. posses.in bonorũ: sed hec locum habẽt quãdo solus iudex interuenit quod plus valet q̃ si cum alio nõ idoneo. argu.ff.de arbit.pedius.extra de of. leg.cum super.argu.contra.nam tutoris et iudicis autoritas requiritur: vt.C.si pp̃ter pup.pensi.l.fi. ¶†7 Sed decretum perperã interpositum pro non interposito haberi dz.ff.de testa. tut.iure nostro.ff.de reb eorũ q̃uis. credebat enim iudex illum esse legitimum tutorem et non erat: vnde non valet eo.titu.magis.§.si eo: et in predic.decre.cum super. et hoc puto verum.arg.ff.de arbi.parui[m].et.C.arbi. tu.l.fi.§.illo.pro non tutore enim est ex quo inuentariũ non fecit.C.de tu. vel cur.qui non satis.l.fi.et.C.in qui. ca.in integ.resti.non est neces.si tutor.extra de trãs.episcopi.inter.circa medium.vel dic qd si iudex sciẽs illũ esse illegitimum pronuntiauit legitimũ bñ valet vẽditio tutriõe ꝑtoria. ar.ff.de fal.tu.aut.l.j.l.fi.et facit.ff.de iureiu.l.iusiurãdũ.§.j.s3 ꝯ.ff.de cu.fu. ꝯsilio: vbi dz i talibus dari exceptionẽ: fer.l.j.C.loca.s3.como.l.j.fortius ꝑ vltimã voluntatẽ extra de dona.cũ dilecti.in fi.ff.de pac.pactũ iter.insti.õ l.fusia.ca.tol.in fi.itẽ remittit ad id qd habet.C.vt in po s.le.l.ij.et satis estsibi nõ esse prohibitum.ff.ex quibus causis maio.l.necnon.§.j.

g ¶Uel alienare etiam coheredẽ vel sociũ ad diuisionem prouocando.C. de pdijs mi. l.pe.et dicam super rubrica.j.proxi. ADDE an pecunia sit de reb que seruãdo seruari possũt Ro.consilio clxxviij.

h ¶Curatore q Symon i pre.l. intelligit etiam in curatorem ad litem.

i ¶Tutor iuret. hec opi. vber. iustificauit dictum Gui.de suz. q̃ tenuit in l.fi.C.ar.tu. posse per testatorem hoc iuramẽtum remitti qd ẽt plene disputauit idiuit ipsum.l.fi.et ff.de test.l.j. i aut.õ nup. §.disponat col.iiij.C.de sacrosan.ec. l.j.de testa. nulli.q̃ a psecuz concor. Itẽ ẽt ꝑ contractus legum austeritas mitigat.C. de tẽp.ap.l. fi.§.vlt.ff.de

k ¶Uber.de bo.vbi de datiuo post prin.

l ¶Nunquid valet. ad materiã facit qd scripsi de concel.preben.literas in glo.no.q prebenda in glo.seq.

m ¶Parui.ats pedius et sic allegat.s.eo.versi.

t ij

ſ ¶Iuris vbi.nõ capio qd velit author.lex illa.§.j.ponit cãm de furioſi heredeq vẽdicat rẽ vẽditã p ipſius curatorẽ q nõ cauit poſſidẽs reus excipit qđ curator vendidit replicat actor curatorẽ illũ ſcđm iudicis decretũ nõ ſatiſdediſſe ↄſtat ꝙ replicano eſt exceptio.ff. de exce.l.ſi.

§.j. de qua cũqȝ igit̃ ha rũ exceptionũ prime vl' ſecũde vt ſic dicã loquat̃ actor dico il lã iuridicaȝ verum ſi ad dat ꝛ probet poſſeſſor ꝑtiũ p eũ ſolutũ ↄuerſum in ſolutionẽ creditorũ illius furioſi tuti⁹ eſt exceptione doli ꝛ huic vlti mo dicto cõcordat.ff. de re.eo.q ſub tu.ſi pupillorũ.§.pe.et vltimo.

ADDE Bal. conſil. xxxviij.in fi. incipiente Gui.ad ult⁹ libro.j.

b ¶Barbari⁹ in his error: cõis hic ſingularis.

c ¶Si tutor. facit.j.titu. j.§.fin.ad fi. ver.hoc etiã.

d ¶Pa.tu.hic cãcellato qđ nil ad caſuȝ bene continuatur' qđ ſequitur.C. eo.titulo.

e ¶.l.j.vbi ꝺ hoc.

f ¶Non põt. ſucceſſiue ſi mul autem plures dari poſſunt.C. de dimi.tu.l. ſi. ꝛ ſucceſſiue per diuerſos diuerſorum locorũ iudices vt

ſed illud verũ eſt in exceptione facti nõ iuris vbi.[a] ¶Item non obſtat:ꝙ ſic agebat ſic cõtrahebat:vt.ff.ad mace.l.iij.ꝛ de offi.preto.barbari⁹[b].naȝ talis error non preiudicat fauori pupilli:argu.ff.de reb.eorum qui neque ꝛ no.in ꝑdi.l.ſi tutor[c].¶Item opponitur ꝙ tutor vel curator vel etiã pupillus eſt ſeruus.ꝛ ſuper queſtione ſeruitutis patitur queſtionem.ff.de tutel.l.j.inſti.e.in prin.ꝛ qui dari tu.vel cu.poſ.§.ſeruus:ꝛ de leg.pa.tu.[d] C.eo.titu.in ſeruili.C.de teſta.tute.ſi pupillorum:ꝛ de pa.po.l.impuberis niſi iudex cert⁹ ſit ſuper hoc et egerit ex mero officio.C.qui da.tu.vel cur. poſſunt.l.j[e].ff.de tu.ꝛ cu.ei q.¶Iteȝ ꝙ habenti tutorẽ tutor dari non poteſt[f]:vt.C.qui petant tu.vel cu.cum mater.curator tamen ei datur inſtit. de cur.§.interdũ.vbi de hoc.C.q da.tuto.vel cur.poſ.ſi ſororis.C.in quibus caſibus ha.tu.l.j.ff.de tutel.l.iij. §.ſi pupillus.ꝛ.l.ſolet etiã. ¶†Niſi in.vj.caſibus in quibus datur tutor habenti.¶Primus ſi tutor ſit ſurd⁹ vel mutus vel furioſus.ff.de tutel.l. j.¶Secundus ſi habet bona in diuerſis vel pluribus prouincijs.nã totidẽ poſſunt eſſe tutores.ff.de excuſ. tu.propter liteȝ.§.ſi.¶Terti⁹ ſi mater tutrix nubat.nam tunc dat̃ alius tutor.in aut.de nup.§.ſi vero tutelaȝ col.iiij.ꝛ.ꝺ.§.proxi.verſ.vt autez ꝛ ſe. ¶Quartus ſi tutor eſt ad temp⁹ relegatus vel excuſatus vel remotus.nã interim alter datur.C.in quibus caſibus ha.tut.l.pe.ꝛ facit inſtitu.de attil.tu.§.j.ꝛ.ij.¶Quintus ſi tutor eſt apud hoſtes non vt ſeruus:ſed vt relegat⁹ vel tranſfuga.ff.de tutel.ſi qs tutor.¶Sext⁹ ſi abeſt reipublice cã ff.eo.queſitum.ꝛ.ff.de ſuſpec.tu.ſi qs abſuturus.ꝛ.ff.de tu.ꝛ cu.da.ab his curator.Placentinus tamen in predictis caſibus intelligit tutorem poni pro curatore:ꝛ ſic in eis non fallit regula prelibata ſcđm Azo.[g]ꝛ Accur. contra[h].¶In hoc autem dubio conſulo qđ ſic facias ſcribi in inſtrumẽto.FORMA.¶†Talis iudex in locum talis tutoris conſtituit talẽ tutorem curatorem adminiſtratorem ꝛ adiutorem:ꝛ ſic non poteris errare ꝛ quando oportebit eum eligere quomodo agat:an tanꝗ tutor vel tanꝗ curator ꝛc.eligat qđ cert⁹ eſt.ſcilicet tanꝗ curator.¶Iteȝ tutor ꝛ curator quandoqȝ faciunt actorem ad cauſam de

quo dic:vt ſupra de actore ab vniuerſita.¶†Item opponitur contra tutorem qđ eſt epũs vel clericus in ſacris vel monachus ſeu regularis qui non poſſunt eſſe tutores.lxxxviij.diſt. neqȝ apud.xxj.q.iij.cyprianus.C.de epi.ꝛ cle.generaliter que eſt.xvj.q.j. in aut.de ſanc.epiſco.ꝛ.§.deo autem amabiles ſuper quo dic qđ predicti tutelam teſtamentariam vel datiuaȝ non poſſunt exercere vt ibi.ſed clerici poſſunt ſi volunt legitimam exercere:vt.lxxxvj.diſt.peruenit[i].lxxxvij. diſt.in religioſum non tamen cogũtur:vt.C.de epiſco.ꝛ cleri.aut.preſbyter[k].ibi propria voluntate ꝛc.[l] et in pred.l.generaliter.epiſcopi autem et monachi ꝛ regulares etiam volẽtes non poſſunt legitimã exercere:vt in predic.aut.preſbyteros.in fi.lxxxviij. diſt.epiſcopus guber.ꝛ qđ dicitur in predi.c.peruenit niſi forte ꝛc.non excipit epm:vel monachum ſeu regulares:ſed ſolum clericos vel dic derogari illi aut.per canonem vt etiam epiſcopi vel monachi poſſunt ſaltem legitimaȝ exercere. ¶†Quid ſi eã prius ſuſceperant ꝙ fierent monachi vel epiſcopi:dicit Uber.qđ non finietur argu.ad hoc.naȝ quedam impediũt facienda:que non impediunt iaȝ facta:vt.ff.de poſtulan.l.j.§.caſum. extra qui cleri.vel vo.rurſus.arg.contra.ff.de arbit.non diſtinguemus.§. ſacerdotio[m].¶Quid de cõuerſis nũquid poſſunt ſuſcipere tutelam vel curam.dicit Uber.ꝙ non.Non enim bene poſſunt tractare ſimul diuina ꝛ humana.extra de cleri.coniu.diuerſis.ꝛ argu.extra de ſent.excom.parochianos.C.de ſacroſan.eccle.vt inter. quod forte verum eſt in profeſſis ꝛ veſtitis:ſecus ſi nondum ſint profeſſi: vt.xxvij.q.j.vt lex.extra de priuil.vt priuilegia.ver.hoc autem. ¶†Illud autem certum eſt:ꝙ omnes clerici tenentur ad tutelam miſerabilium perſonarum recipiendam:vt in predic. ca.peruenit[n].ꝛ.lxxxvij.diſtinc.ca.j.et ꝗ.C.de epiſ.ꝛ cleri.orphanotrophos. argu.tamen contra in predi.l.generaliter.ſed forte non coguntur:et ſic poteſt tolli illud contrarium. ¶Iteȝ opponitur contra tutorem vel curatorem ꝙ eſt ſurdus vel mutus.ff.de tutel.l.penul. ¶Itẽ ꝙ ſuſcipit ceſſionem actionum cõtra pupillũ vel adultum ſuũ:vt in aut.vt hi qui oblig. ſe.per.ha.res mi.in Rub.ꝛ in prin.tã

g ¶Scđm Azo.in ſumma in qui.ca.ver.quidã tamẽ.

h ¶Contra qui dixit vbi.ꝺ.qđ cum oẽs leges inducte de tutore loquant̃ non eſt a litera recedendũ.ff.de leg. iij.l.non aliter ꝗ autem ſit ratio quare dat̃ curator ꝛ non tutor vide in glo.ꝑdicta ꝛ per Azo.in pre.ver.

i ¶Peruenit vbi hoc glo.

k ¶Preſbyteros.ij.mihi tñ incipit preſbyter.

l ¶Voluntate ꝛc.mihi dicit litera ſua ſponte.

m ¶Sacerdotio.ibi nõ ꝺr qđ nõ poſſit arbiter fieri ſacerdos ſententiam dicere:ſed ꝙ cogit̃ ꝛ ↄtra ꝙ dicit litera verſi cu.ij.

ADDE qđ ecõtra nũqd laic⁹ poſſit eſſe tutor clerici.bal.pari rõne concludit ꝙ ſic ei⁹ ↄſil.ccxliij.lib.j.non intelligas i beneficialibus.

n ¶Peruenit vbi ideȝ no.

tu.col.vj.ad idē facit.ff.si ser.ven.alutus.ff.de ꝯdi.ide.frater a fratre.et extra de natis ex libero ven.c.vnico.et.j. ver.prox. ¶Item ꝙ tutor seu curator est creditor vel debitor pupilli vel adulti[a] et administrat sine adiutorio vt in aut.hoc qui obli.se perhi.ha.res mi.et.C.qui da.tu.vel cur.pos.aut. minoris.et hoc locū hꝫ tm̄ in datiuo et legitimato nō in testamēto ſm quosdam[b]. ¶Quod dic vt no.in preallega.aut.facit aūt hoc in matre et auia: l.aut.vt matres debi.et credi.sine p hi.tu.fi.ge.col.vij.C.quando mu.tu. offi.fun.pot.aut.ad hec et fi. ¶Item ꝙ is cui datus est tutor vel curator excessit.xiiij.vel.xxv.an.et hoc si velit nouum iudicium inchoare: qd non pōt in inchoatis autē assistet etiā postq̄ excesserit.ff.de tu.et cu.da ab his.scio. insti.de atti.tu.in fi.et qb9 mo.tu.fi. in princi.ff.de admi.tu.ita tamen si tutor.§.si tutor.et.§.seq.et.C.de arbit. tu.tutor potest.C.vt cause post pub. tutor adsit.l.vnica.de hoc.ſ.in tit.de actore.ver.item tutor. Accusationem tamen quam nomine pupilli instituerat eo defuncto nō cogit adimplere.ff.ad turpil.diu9 adrian9. ¶[13] Item ꝙ tutela est finita vt in pmisso casu vel quia impubes. quia sub tutela est ab aliquo arrogatur vel deportatur vel in seruitutem reducitur vel ab hostibus capitur: vel tutor ad certā conditionē que inest datus est: vel si tutor seu pupill9 obijt vel si tutor maximā capitis diminutionē patitur: quia tunc omnis tutela finitur: minima vero solum legitimam perit per maximā autem capitis diminutionē pupilli ols tutela finitur. finitur etiā si tutor ad certuꝫ tempus datus est qd aduenit: vel si desijt esse tutor vel si excusatus est.qd fit multis ex causis: vt institu. de excu.tuto.vel si remotus est a tutela vt suspectus: quod fit multis ex causis: quod dic vt institu.de suspec. tu.premissa omnia probantur insti.

a ¶Vel adulti.in quātitate non minima.de hoc in aut.minoris in.j.glo.est hoc arbitrarium vt no.in corpore glo.le quitur.

b ¶Quosdam.placuit hoc odof.et dño meo.et Guil.de suza.et cy.in aut.minoris.vbi pater fuit sciens.idem vber.de bona.vbi.ſ.sꝫ aliter Uber. ponit p dubio pauloāte tac.de curatore Azo. sꝫ primā in summa qui da.tu.ec. ꝯ. ꝯtez creditor ꝯ:iuꝫ sꝫ in summa.sup cōstitutione vt hi qui ob. ec.co.vj. accur. vtrobique: et insti.de aut.tu.in fi. sꝫ ꝯtiū et Ja.de bel. dicit esse tex.i cor. ti. ꝓalleg.§. hec omnia. vbi dicit nō omnino qd exponit.i.nullo modo et nullo casu acc.ponderat ibi §.et hoc dicimus.sequitur in omni curatore vt ergo ꝓ se inducit autē.matri.C.quando mulier dicunt enim primi ꝙ si mater debitrix et creditrix admittatur fortius admittet testamētarius tutor cuius fides p patrem preelecta pfertur matri vt ibi.secundi dicunt qd exceptio matris in in ceteris confirmat regulam.cuꝫ igitur testamētarij non sint excepti includētur in regula.Sed primi ad hoc vltimū respondēt ꝙ no.in.l. que propter.ff.de re.iur.et qd scripsi post dy.in regula ar.de reg.iur.li.vj.super.j.glo.ad id qd dicam de dato ex inquisitione: dicūt primi qd lꝫ magna sit iudicis autoritas.plus tñ valet patris testimoniū quam eius inquisitio.nam pro filio pupillo testatur et dat tutorem illi etiā exheredato.et Guil.alle.l.isti quidē in.fi.ff.qd me.cau.inducit etiā ad primū dictuꝫ.§.disponat.in aut.de nup.C.arbi.tu.l.fi.Dy.suo consilio xxxviij.tenuit cū accur.et sequacib9 ꝙ debitores et si testamentarij sint non possint esse tutores: et ad id qd fides dicitur approbata respōdet vt accur.in cor. vt hi qui illud verum quo ad onus satisdationis.nam de constitutione illa vt hi qui ob.et c.que nondū erat lex de creationibus.C.de epis.au.et.§.primus.insti.de satisda.tu.non potuit cogitare. Item si reuelatio a satisdationis onere sufficeret: ergo qd datus ex inquisitione qui non satisdat vt.ſ.§.si autē.ver.horuꝫ posset esse creditor vel debitor qd oēs negant his rationibus glosarum vtitur Dy.dicebat etiam ibidē qd dato ꝙ possent esse tutores qd est falsum si non prohibitus esset datus simul cū eis propter qd timet cū eis agere potest illos prouocare ad satisdationeꝫ propter qd venitur ad alterum duorū vt dent fideiu.l.nō prohibito.et administrent vel totaꝫ administrationē dimittant nō ꝓhibito.et ab illo satisdationē recipiant rem pupilli saluam fore.ff.de testa.tu.l.testō datos. ADDE ꝙ Bar.in.d.aut.minoris debitor distinguit aut testator sciebat aut ignorabat.pmo casu possit eē tutor.scdo nō.et idem ꝯsuluit eius ꝯsilio mihi.cxlviij. incipiente questio ista. ¶Redeūdo ad ppositū disputauit dominus Rayne.de for.posito ꝙ ꝯsti.vt hi q ob.ec. habeat locū in testamentario tutore: querebat de creditore dato testamēto pupillo q hereditate adita se fecit decerni tutorē ꝺ credito mētione nō facta et facto inuentario administrauit an patruus pupilli q sciuit omnia pdicta possit illuꝫ petere remoueri et sibi vt legitimo administrationem pdecerni.copiose et subtiliter allegat ad vtrāq parte.virtus quōnis est in hoc qd no. Accur.in.l.pater.ff.de pcu.in.j.glo.Certū est talē dari nō posse: sed dubitat an datio teneat.ponit ibi opin.Azo.ꝙ datio teneat sed cadat a credito et contrariam hugo.quaꝫ approbat qd nō teneat datio vtraque eñ opinio no.in.l.propter liteꝫ.ff.de excu. tu.in glo.in pre.autē.minoꝝ.videtur glo.hoc si sciuit variare ab eo qd predixerat in.iij.glo.ipse soluēdo sequitur Azo.motiua ipsius hec quia aut illa in corpore successiue ponit.iiij.casus vsque ad.§.quoniam autem Primus est in creditore ex antiqua causa. Secund9 in creditore ex noua.Terti9 in debitore.Quart9 iaꝫ tutore recipiente cessionē cōtra pupillū.Primus qui ad propositū facit subdiuidit.si constabat illū eē creditorē a principio repellitur nec punit. qd intelligo etiam si se ingeret ad illā recipiendam: si tacuit nec a principio constitit de credito cadit ab illo et alia pena non imponitur ergo nec nos imponamus qd si probat.repulsio tutorū est de iure speciali quia regulariter quilibet qui nō ꝓhibet admittitur.immo et compellitur ad tutelā et curā nisi se excuset.insti.de excu.tu. in prin.et.§.pe.cū aūt pena illa que cadit a credito facit eū non esse creditorem et si cessat causa finalis prohibitionis cessabit ꝓhibitio cā reducta ad non cām fatetur soluendo.l.non dubiū.C.de leg.ꝙ qñ prohibitio esset ex iure cōmuni non speciali sufficeret legislatorem ec.vt ibi.secus cum ex speciali.ff.de diuor.l.fi. et sufficere dꝫ vna pena.ff.de vul.et pup.sub.l.ex facto. §.iulianus.Item eodem momento quo creditor tacens credatur tutor vel curator ipse cadit a credito.ff. de le.j.si post mortem in prin.et sic videtur creatus nō creditor.Item ipse remisisse videtur quod lex remittit.C.si manci.ita fue.aliena.l.fi.certum est creditorē

quib.mod.tu.fi.per totum: & C.quādo tu.vel cur.esse desi.per totum.& in pre.ver.itē tutor. ¶ Quid si tutor nolit causam pupilli defendere: de hoc supra in titu.de reo.versi.item tutor.

14 ¶ †Eisdē quoq modis cura finitur quibus & tutela: si pupillus seu impubes habet curatorem & eodē tempore.s.in.xij.annis.in muliere. et in xiiij.in masculo: vt.C.eo.l.j.insti.quib.mo.tu.fi.in prin.parum enim distāt curatores a tutoribus: vt.ff.de excu.tu.scire in prin.insti.de tutel.§.itaq in quo autē differāt no.ff.de tu.& cu.da.ab his.venteri.adulti vero cura finit in.xxv.an.ff.de mino.l.j.in fi.insti.de cur.Rn.j.nisi dat' sit ad certā cām vel speciē: qua finita finitur officium non ante.inst.de aut.tu.in fi.vel nisi datus sit furioso vel surdo vel muto vel perpetuo īpedito: q: tunc desinit cum ad sanam mentem redierit vel liberatus fuerit nō ante.inst.de cur.§.furiosi.& §.se.ff.de cura.fur.l.j.§.j. ¶ Itē excipitur contra tutorez qđ est dat' a testatore: sub cōditione[a].que existat vel ad certū tempus: vel ex certo tpe qđ ꝑterijt inst.qui da.tut.pos.§.ad certū.& .§.ver.proxi. qđ intellige de testamētario qui dat sub cōdi. vt ibi: secus in datiuo: vt.ff.de tutel.muto.§.j.& est rō[b]. ¶ †Quia dare tu-

15 torem est actus legitim' qui nō recipit diē vel cōditionē.ff.de reg.iu.act'. Et preterea ꝑsumit q pater bene faciat & lex multū de eo cōfidit adeo vt ab eo dat' non satisdet rē pupilli saluam fore vt dixi.§.§.si antē. ¶ Si autem[c] per premissa eū nō potes repellere suppone aliquē qui eū de suspecto accuset: & sic durante causa suspitionis non poterit te cōuenire q̃uis etiā non sit ei administratio interdicta.vt ar.C.de suspec.tu.eū quē.ff.de solu.qđ si forte.§.j.insti.eo.§.si quis antē suspectus.ff.de iur.deli.an pretor.§.qđ sic.& .j.ḣ.fi.[d] ¶ †Item durā-

16 te officio nomine suo vel pupilli non pōt agere cōtra cōtutorē vel concuratorem qđ dic: vt.§.in titu.de acto.versi.item durāte.& in ti.de reo.ver.itez tutor.& se.ibi etiam no.q̄d iuris sit si tutor sciens pupilli causam malam esse eam defendere nollit. Itez no.qđ pupillus dz petere tutorē vel curatorem apud magistratū loci: vbi duxit originē per patris conditionem: vel vbi sunt eius facultates: qđ si pupillus narbon.morat parisi9 vbi nihil hz: neq inde rōne sui vel patris originē duxit redibit.narbon.ad ipē vbi originē duxit: & patrimoniuz hz: & vbi tutor vl' curator ei dabitur.hec legunt.C.vbi tu.vel cu.pe.l.vnica:[e] si tamen habet parisi9 domicilium ratione eius ibi posset ei dari ꝯm Azo. vt.ff.de tu.& cu.da.ab his.l.j.& ar.C.qui da.tu.vel cu.po.neq: sed.H.contra: nisi haberet ibi facultates.ar.ff.de tu.& cu.da.ab his.pupillo. Sz nec preses prouincie narbonē.nec magistratus municipalis eiusdem potest.dare tutorem ei vel cum qui est ortus apud ciuitatem arelatē.qui non habet domicilium in prouincia narbonē.vbi nominatur cum non sit ei subiectus: vt in pred.l.neq: et

17 ff.de tu.& cu.da.ab his.l.ij.ij fi. ¶ †Sz pone q pupillus habet patrimoniū suum in ciuitate narbon.& bituricē. queritur Quis dabit tutorē seu curatorem. Rn. iudex narbon.in patrimonio narbon.& iudex bituriē.in patrimonio bituriē.vt in pre.l.pupillo.ff.de excu.tu.iure peritos.§.cum oriundus[f].& in pre.l.C.vbi tu.vel cu.petātur.Respō.j. ¶ Quid si quasi omnes res habeat narbon.habet tantū vnū fundum apud bituricē. nō videtur q iudex bituricē.possit dare tutorez pro illo: q: certe rei causa non datur tutor: vt insti.qui dare tut.pos.§.cer-

remittentem creditū ad tutelā admitti ergo & ista.argu.ff.de falsi.l.j.§.tutores inducit vltimo.§.si vero tacuit.vbi debitori tacenti imponitur pena et remanet in tutela ergo idem in creditore ad istud qđ pl' vrgere videretur. Rn̄deo ibi non probari debitore permittēte lege in administratione pmanere. bene tamen ostendit q in illa mansit intelligo ꝺ facto donec apparuerit pertq̃ illum remoueri, & tūc si tēpore curationis quaz sic de facto gessit aliq̃s liberationes obtinuit ille non iuuant memor or domi nū meuz in legib' in scholis sepe dixisse illas opiniōes vl' sententias sequēdas. q̄a prudentes layci cōmendabāt. non credo aliquē prudentem laycuz iudicare illum q̄ ex receptiōe tutele dānificatus est in credito. pone mille librarū vel q̄ ex vera solutione debiti qua nō innatur: sz dānatur vt iterum soluat lōge magis esse suspectū & plus in illis timeri rationes illius constitutionis q̄ si sic damnificatus non fuisset. supposito igitur qđ scdm allegata fateri oporteret causam crediti directā cessare in creditore qui desijt fateri tamen oportet fore causatam ab illa causa duriorem & longe forti' vrgentem & verisimiliter plus damnosam que cum ab illa radice procedat durabit prohibitio.C.de nupt.§.fi.& per hoc declarasse puto id qđ scripsit Ja.de bel. super.§.si vero tacuerit.qui dixit perdentes creditum nihilominus a tutela & cura remoueri.dicens dictuz Ugolini tenendum tanq̄ iustissimum & sanctissimū puto qđ propter illam distinctionez id dixerit p. quod etiam facit illud penitus qđ est in rubrica cōstitutionis.scz vt hi qui ob.&c.ad eorū gubernationē penit' non accedant qđ lz ab alijs allegatum non viderim qđ allegari possit.vide.j.de dispu.& alle.in fi.& qđ ibi dixi ad id qđ dicitur de duplici pena. Rn.per no.de iudi.at si clerici in glo.pe. vel per id q scripsi de electi.c.vlt.lib.vj. super .4. glos.

a ¶ Sub conditione.sup.adimente. ADDE qđ primaz opi. sequit Bar. Sed in aut. minoris delator habeat locū ita lreali sicut in psonali licet multi teneāt ꝯsic. Bal. tamen subtiliter tenet cōtrarium ei' cōsi.cclviij. li.iij.incipiē te virus possit.

b ¶ Et est ratio. vide qđ scripsi de regulis iuris actus super prima glos. lib.vj.

c ¶ Si autem ver. Uber.§ bona.vbi.§ vltra mediū

d ¶ Uer.si.his tū haberi sit remediū de cre.frequēs de testi.spo.lib.vj. vltra ea q̄ statuta sunt contra calūniosos delatores: & vide qđ dixi de testi.non dz in viri.glo.
ADDE versi.sequen.quando tutor durante tutela possit cum pupillo agere Bal.consilio.cccxxvij.lib.§.an.consilio.xcv.& an tutor approbando sententiam latam contra contutorem.sibi preiudicet per eundez consilio.xcvj.lib.j.

e ¶ l.vnica.& ibi no.glo. opiniones contrarias que sequuntur.

f ¶ Cum oriundus.ꝯm Uber.de bona.cuius fuit iste versi.vbi.§.in fi.& ꝯm Accur.,in.l.statim alle.in.§.glo. et vide infra de instrumento. editio.§.tunc vero in vltima columna.ver.quid si fuit.

a ¶ Cōtra. vide. ꝯ. de actore ab vniuer. sup ꝟ. puberes.
b ¶ Jam remotus. an id per delegatū presidis fieri pos sit vide per Cy. C. de suspe. tu. l. preses.
c ¶ Cum duobus vt. s. dirimatur, res forte.
d ¶ §. fi. de executorib⁹ testamentorū discordantib⁹. j. de istr. edi.

§ nūc vero. ⁊ ꝟ. sed quid erit.
ADDITIO. Et qd si sunt dati plꝫs tutores i testō ⁊ vn⁹ moriat̄ an alius sit substituēd⁹ Bal. ꝯs. dv. lib. ꝗ.

¶ Qd feci vbi de duobus ꝓcuratorib⁹ de qbus ibi remittam.
¶ Bal. de tutore Rubri.

a te. Uber. de bo. ꝯtra a. Dicit enim qd certe rei dari potest tutor dūtn̄ gñali ter ⁊ vtiliter detur vt ita dicat iudex tali patrimonio ⁊ tāto cōstituto apd bituricū. do tibi talem tutorem nō tn̄ dicat tali fundo: qꝛ tūc nō valeret. ff. de testa. tu. certarū. ⁊ sic ꝯtingit in pe titione hereditatis: qꝛ lꝫ ipsa sit vni uersalis tn̄ ꝓ vna re cōpetit⁊ ꝓponit ff. de peti. here. l. lꝫ. curator etiam ad vnā litē datur: vt insti. de cura. § itē inuiti. ¶ Item gñaliter ꝯ tutorem et curatorem excipit qd est suspectus ⁊
b postulat⁹ vel iam remotus b: vel est si bi administratio interdicta. ff. de so luti. q si forte. § i. cꝫ de offi. dele. vene rabilis. iij. q. ij. qꝛ ⁊. ꝯ. ꝟsi. si autem ꝑ.
18 ¶ † Quid si plures tutores dati sunt alicui quoꝝ aliqui nolūt agere. Rn̄. volētes agere facient illos citari corā iudice ⁊ si nō venerint remouebunt̄ vt suspecti: vt. ff. de suspec. tu. impube rib⁹. in fi. C. e. ti. ꝑses. si vero veniant tollentur eis pignora: ⁊ ꝑcipietur eis q administrent vel si nō administrēt
c indicetur eis mulcta vt. l. ꝑses: ⁊. ff. de admi. tu. l. i. in prin. ⁊c si postea cessa uerint administrare remouebuntur
d ab administratione. in hoc tn̄ quidā distinguūt quia aut qui nūc cessant
20 ceperāt iam administrare: ⁊ tūc vt su specti accusantur. vt in. d. l. ꝑses. aut nōdum attigerāt administrationē et tūc nō accusentur: sed officio iudi cis sine accusatore remouentur vt. ff. de suspec. tu. he cū. § fi. insti. eo. § su
e spect⁹. C. si tutor nō ges. l. i. vel dic qd

qui cepit remouetur vt suspectus: ēt accusatur ob dolū ⁊ culpā. Qui vero nunꝗ gessit ob dolum tn̄. vt in pre alle. l. ⁊ etiam fame periculum pati tur. vt. C. de admi. tut. l. fi. Item in eo qui nihil gessit locū hꝫ coactio: secus in eo qui aliquid gessit. vt. ff. de admi
19 ni. tuto. ita tn̄. § gessisse. ¶ † Quid si vnus tutor vult vendere rem aliquā que seruari nō potest alius nō vel vn⁹ vult locare: alius nō: vel vnus ꝯcedit vni alter aliꝗ. rn̄. dicit. l. C. si ex plu. tu. vel cu. l. ij. ⁊. C. de auc. pres. l. fi. q qui libet potest sine alio talia facere ꝑ q̄ non sit tutele dissolutio: ⁊ ille leges lo qui videntur qn̄ aliꝗ non cōtradicūt. vt patet. C. si ex plurib⁹ tu. vel cu. l. i. sed in ꝑmissis casib⁹ iudex hꝫ pupil li vtilitatem preponere. ff. de ꝯstr. tu. l. vtilitatem. ⁊ hoc qn̄ simul diuersis cōcedunt: sed si primo vnus concedit alicui: ⁊ postea alter aliꝗ forte primus ꝑfertur. ar. ff. loca. in opis. Itē qn̄ nō dum factū est. ⁊ vnus vult facere: sed alius cōtradicit forte fieri dꝫ. vt. C. cō
c munia de leg. cū duob⁹ c. vel dic fieri vt primo dixi: immo certe non valet qd fit ab vno vetāte alio. vt. ff. de cur.
d fur. cōsilio. § fi. d ¶ † Quid si duo tu
20 tores nomine pupilli cōueniuntur: et vnus cōfitetur alter negat: dicit ac cur. stari cōfessioni etiam si sit factus cōtra minorem cū factū negātis nul lum sit. arg. tn̄ contra: qꝛ negatio ꝟꝫ confessio. vt. C. qui po. in pig. hꝫ. auc. Item possessor. ⁊ vide infra de cōfes.
e § postremo. versi. sed pone qd feci e.

Tutor datus pupillo in testō p̄fiesacto inuētario ⁊ decreta si bi administratōe ꝑ iudicē agit ꝯ debitorē pupilli ⁊ si opponit tutori qd agere nō pōt cum hꝑditas nō sit adhibita. ꝗrit̄ qd iuris ⁊ vꝫ q non audietur. nam debuit tutor dari attilianus: vt in sti. de attil. tu. in prin. in cōtrarium quia existentia sui heredis confert tutelam testamentariam insti. de he redi. ab intest. § sui adeo. vt si abstineat pupillus ni hilominus sit tutor testamentarius cum effectu. naꝫ pretoris ꝓpositum dum suis abstinere permisit. fuit eum. l. ab oneribus releuare non cōmodis obuiare. ff. de vul. substi. l. si filius qui patri. ⁊ hoc tenet Dy. spe. dicit q immixtio precedere debet vel iudicis autorita te vel dato attiliano tutore vel dabit̄ curator ad adeū dum hereditatem in versi. an dictus. hoc nō placet qꝛ tutor alias curator pupillo non potest in additiōe he reditatis dari. ff. de ap. l. cum in vna. § tutor. ⁊ ideo tu tor attilianus dabitur ⁊ addita hereditate eius auto ritate finitum est officiū suū ⁊ incipit tutor testamen tarius ⁊ sic cessat attilian⁹ qui est datiuus. ⁊ ita tenet Odof. sed Bar. tenet cum Dy. propter priuilegiū exi stentie sui heredis. nam tutela est de iure ciuili. et iō propter existentiam sui heredis confirmatur. ⁊ in ꝑiu dicium tertꝗ. l. tutoris. ar. contra. ff. de testa. tu. l. quia patre. ⁊ q ibi no. ⁊ de ad. tu. l. impuberi. forte dici po test q volens testamentarius admittetur ad admini strationem sed nō cōpellitur inuitus nisi adita here ditate. ff. de excu. tu. l. si is qui tres. § i. vbi dicit q te stamentaria tutela cedit adita hereditate ⁊ tn̄ tutor te stamentarius non dabitur nisi suis. Item textus dat formā de tutore attiliano dādo. ⁊ a forma tex. nō pōt recedi. Itē si existē tia facit illū tutorē efficacē illud posset retorqueri in preiudicium pupilli non eū immisceat quod nota. Baldus. ex hoc ptꝫ aūt pace quam facit pupillus tutor ꝑ dict⁹ autoritate possit ⁊ fuit de fctō. vide supra de actore. § tutor. et infra eodē. § an inuentariū. ⁊. j. de excep. § exceptio ꝟo factiꝟł nō facti. ⁊. j. de instru. edi. § an tutor teneat ꝓducere inuētariuꝫ Bal.

¶ Cōsuluit Dynus. quod exceptio falsi tutoris excusata in pri ma causa per cautionem rati sponte admissam. l. in ter quos. § alieno. ff. de dā. infect. possit iterato obꝗci in causa appellationis qm̄ cautio non extenditur ad causam appellationis Bal. C. de ꝓcu. l. ita demum: qꝛ exceptio reddit iudicium nullum. ¶ An inuentariuꝫ vitiet si aliquid omittatur vide. C. de iure deli. l. i. als fi. ꝑ Cy. ¶ Opponitur. mater ⁊ auia non suscepit tute lam. j. annum. ver. item q non recepit. ꝯ. vide. j. de po si. § pono quod berta. cum ver. se quantum ad exclu dendam successionem potest hoc opponi cuilibet legi timo tutori. C. de legi. here. l. sciant: sed quantum ad excludendam tutelam nulla lex dicit quod obstat lapsus anni. et ideo etiam post annum mater et auia potest suscipere tutelam vacantem: quia hic non est annus. Si tutor testamentarius est minor interim non deuenitur ad legitimum sed ad datiuum si pri mus tutor testamentarius complet etatem quam tu tela finiri debeat: quia sola spes testamentarꝗ exclu dit legitimum. nā spes testati excludit cām intestati. ff. de excu. tu. l. nō solū. § si libert⁹. ꝟsi. sed pone qꝫ. ꝯ.

Cũ prior agnatus repellitur a principio ⁊ in ppetuũ. tũc venit sequens agnat⁹. si repellitur a principio im perpetuum sed ad tempus ⁊ tũc venit datiuus vt dic ꝟ.si libertus.⁊.ff.de leg.tu.l.i.ꝟ.interdum. Si aũt repellitur ex postfacto post acceptam tutelam si remanent reliquie venit ad sequẽtẽ i gradu.ff.d' test. tu.l.qs sub ꝯditiõe nisi ali⁹ existat i anteriori gradu.in versi.⁊ vt scias:sed que sunt iste reliquie. Respõ.in tutela est considerare curatorez inseparabilem ⁊ exercitium:qđ tollitur exercitiũ tñ remanet ipsa tutela inseparabilis qđ est qñ tutor remouetur ab actu.⁊ tũc remanent reliquie fa.q d' no.ff.de auto.tut.l.si pluribus in simili.ff.vt le.no.ca.lib.i.ꝟ.qui minorem:sed qñ ipsa tutela funditus per mortez vel quasi finitur tunc nõ remanent reliquie.ar.ff.de condi.⁊ demon.l.interdicit:⁊ facit.ff.de suspe.tu.l.hoc enĩ et dixi.ff.de iureiur.l.iurandum ꝟ.i.de cõditio.inde.l.si nõ sortem.ꝟ.qui filius vide.J. de positionib⁹ ꝟ.qđ index Bal. ¶ Tutor datus ex inquisitione aut datur ex inquisitione solennitatis agnatis ⁊ coniunctis pupilli.⁊ tũc aut est euidenter locuples ⁊ nõ satisdat aut dubitanter ⁊ satisdat aut datur ex inquisitione cõiunctoria ⁊ tũc semper satisdat in ꝟ.si aũt. versic. hoꝝ aũt et ver.⁊ no.ꝙ tñ fiat gni. ¶ An mater dicatur tutrix legitima videtur ꝙ sic.C.ad tertul.l.omnem ⁊.C.ex qui.ca.taci.cõtraha.l.pe.spec.dicit contra.qđ ꝓprie nõ dicitur legitima quia exorbitat a natura legitime tutele.sed d' anomala. versi. sed nũquid dicendũ.ꝟ. sed quid ad rubrum quo nolevocetur. Rñ.si esset legitima falsum diceret.ꝟ.C.ad tertul.l.iij.que dicit ꝙ existente legitimo mater nõ priuatur successione si nõ petijt tutorem.naz cũ mater ipsa esset prima in ordine legitimoꝝ illa gl.ꝑsupponeret falsum.qr nõ põt iferior legitim⁹ dici si prior legitim⁹ extat Bar. Et ꝙ ẽt si anomala dicat̃.gl.hodie dicit falsum qr mater ꝑfertur.vz ergo repudiare tutelam vel agnoscere vt pupillus nõ sit absq̃ tutore alias priuatur successione Bar. ħ ego dico ꝙ nullo iure cauetur qđ mater priuetur successione si nõ acceptat nec repudiat tutelam.sed bene cauetur qđ perdit successionem si non petijt dare tutorem Bal. At habenti legimum mater q̃ nõ sumpserit tutelam nõ potest alium petere.versic. quid si mater ergo nõ punitur sed vbi sumpsisset tutelam ⁊ dicat se nubere velle ⁊ petat se a tutela remoueri potest petere quez vult loco sui.facit qđ no.insti.de cu.ꝟ.interdũ.per ac. quibus omnib⁹ preferetur:quia loco matris subrogatur versi.sed quid si mater per.ꝟ.si aũt tutela ſm bar. et glos. ¶ Tenetur mater q̃ sumit tutelam renuntiare extraneis nuptijs velleiano ⁊ oĩaliꝫ legũ auxilio. hoc dictũ est ꝓpter beneficiũ legis antique.C.ad velle.nã vbi nõ sit certa mulier esset ipso iure tuta.⁊ iõ ista verba ⁊ omni aliũ legum auxilio sunt de substãtia in tutela femine in auc.vt hi qui ob.phi.ꝟ. penul. ¶ Nuda sponsalia nõ finiunt tutelam matris iam susceptã ſꝫ impediũt suscipiendã ver.quid si nudum.ꝟ.ar. ff. de diuor.l.si. ¶ Tenetur tutor obligare bona expsse. C. de epi.au.l.de creationib⁹ tñ si nõ exprimitur valet tutela ⁊ decretũ.quia tacite intelligitur.C.de admi.tut.l.ꝓ officio.C.de indictis.l.ꝓperandũ.ꝟ.fi.⁊ ita tenet Spe.in ti.de cu.ver.instru quoq̃ cure.⁊ ver.Iteꝫ quidam vbi omnino vide.J.de ser.ꝟ.al's.⁊ ꝟ.se.bal. Tenetur tutor dare fideiussorem idoneum ⁊ tñ si non est locuples nõ propterea decretum est nullum.C. de iure domi.l.mulier.⁊ ibi a principio mi.fuit omissuꝫ de cõtingentibus dic vt ibi ⁊.i.ꝟ. satisdatio. Tutor testamẽtari⁹ nõ tenet dare fideiussorez tñ si dedit teneret.ff. d' si deius.l.grece.ꝟ.ad fidẽ.

De curatore. Rubrica.[a]

¶ Uiso de tutoribus aliqua de curatoribus discutiamus dicẽtes. ¶ Qui dent curatores. ¶ Et quib⁹ dentur. ¶ Que sit eoꝝ potestas. ¶ Quibus cauillationibus ab agendo repellantur. ¶ Quibus modis cõstituunt. ¶ Qui

¶ Tenetur tutor subire defensionem sine vlla cũctatione.C.de admi.tut.l.fi.ꝟ.defensor.⁊ tñ si nõ dixit illa verba formalis sine vlla cũctatione sufficit ꝓmissio defensionis.quia tacite intelligitur simpl'r. naturã spe. illa ṽba sine vlla cunctatione nõ ponit in forma.sed ꝓmissio defensionis explicita de forma ⁊ ei⁹ omissio vitiat tutelam in.d.ꝟ. ¶ Uitricus potest esse tutor priuigni:sed nõ educator.ꝟ.nunc dicendum versi.verum tamen.ꝟ.cõceditur ergo sibi ꝙ sit tutor qđ est plus ⁊ denegatur educatio qđ est minus.ff.de neg.gest.l.alimenta.ꝟ.ꝓbi.sed si lex nõ confidit de eo quõ est tutor tñ.confidit ſcđm quod non simpliciter.ff.de adopt.l.nõnunq̃ Bal. ¶ Satisdatio nõ est de substãtia tutele et ideo in alio instru.⁊ alia die prestari potest.ꝟ. gñaliter.ver.non tñ.ꝟ.⁊ ar.C.de pre.impe.of.l.vniuersa.ff. qui satisd.cog.l.de die.ꝟ.si necesse.quia nõ requiritur ad inchoationem nascentis officij:sed ad executionez officij iam in esse ꝑducti:similis nota.ff.de vsufru.l.i. bal.vide.J.tutor tenetur dare.ꝟ.J.de actore.ꝟ.ea que sunt. ¶ Si tutor nõ fecit inuẽtariũ nõ valet autoritas eius.nam omissio modi vel forme.vitiat etiã actũ fauorabilem.ff.de ver.obli.l.qui rome.ꝟ.fauius etiaz si cõmunis error adsit quia lex barbarius nõ hꝫ locum nisi in officijs publicis autoritate et vtilitate non in priuatis altero etiã modo per.qđ ꝑ pupillus.ꝟ.⁊ no.ff.de iureiu.l.iurãdũ.ꝟ.i.⁊.l.tutor.ꝟ.ꝓdigus.bal. vide.J.ꝟ.an inuentariũ. ¶ Clerici possunt esse legitimi tutores nisi sint monachi vel epi. item opponitur ꝟ.monachus nõ hꝫ vñ soluat nec hꝫ bona q̃ possunt hypothecari ꝓ administratione.item habet pro morino Bal. ¶ Tutorem dat iudex originis domicilijq̃ pupilli ⁊ tutoris nõ alius ver. Item not.cum se. ꝟ.et quandoq̃ clericus ⁊ laycus cõueniunt in dando tutorem.insti.de atil.tutore.ꝟ.nos autem.in glo.or.Bal. ¶ Nomen legitimi tutoris largum est:vt no.C.de excep.l.iij.Bal.

¶ De curatore Rubrica.

[a] ¶ Uide qđ dixi super rubrica priori. hoc autem quod est ad vtrãq̃ rubricam cõmune quero an tutor pupilli vel curator adulti possit eiusdem coheredem vel socium prouocare ad diuisionem ⁊ assignationem prediorum ⁊ rerum communium quo ad culturam ⁊ fructus tantum. Et vt intelligas scire debes canonista quod si duo sunt coheredes vel socij quorũ vterq̃ minor neuter ad diuisionẽ ꝓuocat reꝝ cõmuniũ:si vo alter esset maior diuisio ad ei⁹ ꝓuocationẽ fieri põt.habetur vtrunq̃. C. de predijs minor. lege penultima. ff.de rebus eorum qui sub tuto.vel curatore.lege prima.ꝟ.si communis. et. l. si pupillorum idem si essent duo minores et tertius maior.ille enim maior ad diuisionem prouocare potest.vt.ff. de autori.tuto.l.antepenultima.et vt ibi not.predicta procedunt in predijs ⁊ rebus immobilibus ⁊ diuisiõe que in illis fiat

quo ad proprietatē. Ratio aūt quare lex voluit per mi norē diuisionē non queri est ne suā partē dissipet. ha beo questionē hanc ab olim per lāber. de rāponibus disputatā ꝛ incipit in qōne qua queritur. Et deinum per Uulmissā renouatā ꝛ incipit q̄dā dñs. quasi per ea dē vba. hoc tñ scias q sm. l. lōbardaꝫ nō esset qō. q2 etiam infans ꝓuocare ꝛ ꝓuocari pōt ad integrā diuisionē vt ibi li. ij. de ꝓhibita ali. mi. l. iij. Soluerūt talē ꝓuocationeꝫ fieri posse. Et hoc etiā tennit' gui. de su. super. l. iubemus. ij. C. de sacr. sanct. ecclesie. et super l. pen. C. de pred. mino. Sꝫ qua via petat nō exp̄ssit. nec Al be. gal. in re probatōib' idē tenens. P̄dicti autē dixerunt id peti vtili iudicio fami. her. vel com muni diuidundo. allegant. l. sante pe. ff. de auto. tut. cum sua glo. ꝛ ff. fami. hercisc. l. Lucius et Titia. que de tali diuisione reddituū loq̄ videt. C. de sacrosan. eccl. l. iubem'. ij. in prin. vbi predia ecclesiarū diuidūtur nō ad ꝓprietatē sed ad culturā ꝛ fructū. ff. de leg. ij. l. Gai' §. j. vbi vn' fundus diuidit quo ad culturā cōmodiorē nō q sint duo fundi. facit. C. ad treb. iubem' vbi cōputatio fructuū differt a solido. itē satis est iuri satisfactū ex quo per talē diuisionē nō permittit cōmunio rei. ff. de rebus eoꝝ. q̄ neqꝫ in fi. itē ex quo sic expedit minori debet cessare ꝓhibitio. ff. de iure patro. adigere. §. quamuis: immo si per illud ip̄ediret vtilis expedientia minoꝝ incipiet illud ius esse iniquū. ff. de vul. ꝛ pu. substi. ex facto in p̄n. cū iudex qō eis vtilissimū est inspicere debeat. ff. cōi diui. l. iudicē in predijs expedientia vero notabilis esset si illi coheres vel socius esset iurgiosus ꝛ rixosus. ff. pro socio. l. si conuenit in fi. qō aūt illa iudicia sint apta nō solū ad ꝓprietatis diuisionē. sed etiā ad vsumfructū ꝛ vsum cōstituēdū ꝛ assignan-

Scias ergo q curatores dātur ab eisdē magistratib' a quibus ꝛ tutores. inst. de cura. §. i. f. a p̄fecto vrbis a p̄tore a p̄side a ꝓcōsule a prefecto egypti: ꝛ ab eo q̄ regit prouinciā preside mortuo vel absente et a magistratib' municipalib': vt. ff. de tu. ꝛ cu. da. ab his. l. j. ꝛ iij. ꝛ l. is q̄. alijs. li. ꝛ a p̄fecto vel defensore ciuitatis vel a iuridico alexādrie. inst. de atti. tu. §. sꝫ hoc iure: ꝛ §. se. ꝛ de cu. §. sed solēt: ꝛ in autē. de defen. ciui. §. nulla. ff. de offi. ꝓcōsul. ꝛ le. l. pe. ¶ Quidā aūt dare ꝓhibent vt dixi. s. ti. j. §. sin. autē. ver. ita q est datus. Et no. q nō hꝫ quis ius dādi tutores vel curatores ex eo qō hꝫ merū imperiū vel iurisditionē: q2 is solū hꝫ cui lex. vel se. cōsul. vel p̄nceps cōcesserit. ff. de tute. muto. §. tutores: et sunt iam dicti.

1 ¶ † Quid de his q̄ hoc quotidie ip̄etrāt a papa vel a principe quos italici iudices appellāt: ꝛ sunt priuate ꝑsone: dic qō poterūt dare tutores vꝫ eū hoc priuilegiū cū alterū non ledat. C. de p̄ci. imper. offe. rescripta. q̄ est. xxv. q. ij. ꝛ. C. de ep̄o. sa. cu. li. xij. l. fi. ꝛ tales sunt ordinarij sine administratiōe ex de in integ. resti. cū.

2 ¶ † Dixerūt aūt q̄dam curatorē posse a quocūqꝫ iudice dari. ar. C. de admi. tu. l. fi. in fi. ꝛ §. j. ꝛ forte a delegato ꝛ subdelegato [a]. alij s. tu. dic vt p̄dixi. ¶ In vltima aūt voluntate dari pōt curator [b]. vt in autē. col. viij. vt liceat matri. ꝛ auie in p̄nci. itē curator in testamēto non datur licet datus cōfirmetur. ff. de cōfir. tu. l. j. in fi. ꝛ l. fi. C. eo. ti. l. ij. [c]

dū patet. ff. fa. her. sed si vsucapio. §. j. ꝛ l. puta. §. j. ꝛ ff. communi diuidun. l. si qui. §. officio. et. l. commun diuidundo. §. cum de vsufruct. ff. de vsuf. l. equissimū.

Scias ergo. l. pe. de minore vnius ciuitatis originario qui ibi etiā facultates suas hꝫ: sed q de illa bānit' est habitat i ciuitate ꝟida ꝛ ibi ꝯuenit querit quis det sibi curatorē. l. vnica. C. vbi tuto. vel cura. pe. videt vel le qō iudex originis ꝛ facultatuꝫ ibi restitui apō patriam ꝛc. Gu. de suza. ibi tꝫ qō rōne necessitatis id liceat qō alās nō liceret. ff. d̄ offic. consul. l. vna. et ibi ꝯtra. ꝛ ex tra de regu. iur. qō nō est. et hic necessitas sit ibi dari cū sine vite piculo illuc ire non possit. ip̄e iudex sub quo ꝯuenit curatoreꝫ dabit. benefacit. ff. ad munic. l. filij. §. relegat' et. l. ei' §. fi. vbi dr qō relegat' eo loco vbi arcetur habet domiciliū. facit etiā qō de vagabundo dicitur. C. vbi de cri. agi opor. l. j.

Quibus dētur curatores.

Dantur aūt furiosis ꝛ ꝓdigis: q̄ nec tēpus nec modū nec finē habent expēsarū. vt. ff. de cura. fur. ꝛ ꝓdi. dā. l. j. ꝛ hoc de furiosis minoribus xxv. an. insti. e. §. furiosis. minoribus aūt furiosis dat tutor vel curator qui intelligunt dari etati poti' q̄ furori. ff. de tute. q̄ hꝫ. §. j. ꝛ in p̄. §. furiosis. [d]

¶ Dātur et mētecaptis surdis ꝛ mutis: ꝛ morbo ꝑpetuo laborātib': ꝛ pupill' tutorē testamētariū vl' ltimū vel datiuū: mō hñtib' vel min' idoneū hñtib': vt ad tp̄s datū vel infirmū vl' cā necessaria ip̄editū. inst. de cu. ꝑ totū. dātur etiā oib' ꝑsonis quas habes. ff. de postulā. l. j. §. fi. ꝛ l. ij. iij. iiij. ꝛ. v. ꝛ. ff. de priuil. credi. l. iij. iiij. v. ꝛ. vj.

Questit curatoruꝫ potestas.

Et scias [f] q isti duo. sꝫ curator furiosi ꝛ curator prodigi habent plenā rerū administrationē: sed curator bonoꝝ ꝛ curator vētris habēt solā custodiā reruꝫ q̄ deteriores future sunt ꝛ vendicationē. ff. de admi. tut. inter bonorū. ꝛ si es alienū vrgeat: et dilatio sit dāmū creditorib' illatura. ff. ex q̄. ca. in pos. ea. fulcini' §. adeo. ꝛ §. plane. ꝛ §. labeo. ff. de ven. in poss. mit. l. curator vētris. §. curator vsucapiones etiā interpellāt: vt. ff. de mu. ꝛ ho. l. j. §. itē si piculū. ff. de cur. bo. da.

a ¶ Subdelegato si dicas delegati pape. ꝛ quo ad cām sibi cōmissam hoc est approbatū de iudi. c. vl. lib. vj. §. delegatus.

ADDE vt plene per old. ꝯsi. lix. incipiēte vertit in dubiū vbi altius q̄ spec. excidit qō possit dare curatorē et an iudex originis vel litis.

b ¶ Curator. sup. rebus.

c ¶ l. ij. vide. j. §. fi. ver. ceterū. ꝛ ad fi. ver. porro.

Dantur autē furiosis ꝛ prodigis. de curatorib' hoꝝ duoꝝ multū plene Azo. in sum. sup hac rubrica. et not. accurtius. C. de episcopa. audientia de creationibus. q horum cura est legitima alie sunt datiue.

d ¶ Furiosis. scōm vber. de bona.

e Et scias secūdum Ubert. de bonacur. cuius fuit totus iste §. excepta vltima remissi.

a ¶ Sindico. forsan a principio posuerat duos tractat' tui sequētes sub illo titulo qḋ colligo qz pn.ti. de acto re vniuersitatis allegat p̄.§. quē cū ver. seq. ibi dicit. b ¶ Et aūt demēti. de isto & seq. vber. de bonac. posuit rubricā spāle post gnalē de qua dixi supra tit. proxi.

c ¶ Dicit pse quit verba vb. ḋbo. vbi de curatore.

d ¶ Et seq. q hic ptinuauerit vbe. p̄.

e ¶ Gnali. ṽbū vber. p̄.

f ¶ Uxori. de tutore nō q̄rit qz si vxor ergo pubes ✱ Additio. adde Guid. pape sing. 421. ici. curator datus ad litē vbi q lz maritus nō possit eē curator vxoris sue pōt tn̄ sibi dari curator ad litē. Spē. fer.

g ¶ l. ij. qz rō q̄ ibi no. l. §. pe. ist. de excu. tut. scz q q si malegereret maritus psumit qḋ ex affectione vxor sibi remitteret ēt si caderet in pcuratore ideo in illa nō istat: eaduerte. qz ille. §. pe. vl probare qḋ dari possit. Ut eniz q si dcē pt se excusare: sz dic vt ibi no. q ip proprie ponit excusatio ex q̄ volens nō admitteretur. ADDE qḋ cūopi. Spe. pcordat bal. in. l. ij. C. de pcu. & odof. in. l. marit'.

l. j. l. si. ¶ De curatore ad litē dato dixi. ṡ. de sindico[a] §. ptra actorē. ver. pu beres & se. & ver. porro.

Quib' cauillationi bus ab agendo repellant curatores.

Et aūt breuē dem tibi excipiendi doctrinam scias q curator. ¶ Datur adolescenti. ¶ Datur & dementi.[b] ¶ Uel prodigo. ¶ Uel alteri maiori. ¶ Itē datur bonis. ¶ Itē vētri: de quib' per ordinē psequamur. c ¶ Si se dicit[c] datū adolescēti: aut est datus gnaliter aut spāliter ad certaz causam vel litē qḋ fieri pōt: vt. ṡ. ti. p xi. §. si. versi. qḋ si quasi. Si se dicat generaliter datū vide a quo dat' sit. et alia q̄ dixi. ṡ. ti. pxi. §. si aūt per totuz ipsum ti. de tutore datiuo. Excipe ēt de inuētario de sacramēto de satisdatione & de statu: & etate eius & pupilli: vt. ṡ. ti. proxi. in tutore dixi. & q est datus curator habēti curatorē & sine cāe cognitione. ff. de tutel. l. j. C. q̄ dari tu. vel cu. pos. curatorē. de hoc. ṡ. ti. pxi. §. gnaliter. ver. itē qḋ habēti. & q nō fuit datus volēti & petēti & presenti: vt iā dicā. ¶ Si vero dicat se datuz ad certā causam vel litē nō potes tot obijcere: qz pōt forte dari a quolibet iudice sub quo litigat: vt. ṡ. dixi. §. j. & hoc renoco in dubiū si obijcias q nō satisdedit. ff. rē ra. ha. l. iij. sed hoc forte non admittet: qz ibi nō dicit de certa lite ṡm vbert. de bo. & de etate finita: vt. ṡ. ti. pxi. §. si. itē qḋ is est. & q nō fuit datus pn̄ti & petenti. ff. de tute. q̄ hz. §. pe. lz em̄ cogat recipere curatorē tn̄ ipse eū petere debet & ad hoc cogendus est. C. q̄ pe. tu. vel cu. l. j. insti. de cur. §. itē inuiti. ff. de minor. ait p̄tor. §. permittit. 2 ¶ † An aūt cōstitut' simpliciter videat ad oia pstitutus: & an curator dat' ad rē vel litē certā: et ad q̄dā alia faciat inuētarium: dixi. ṡ. de actore ad vniuersi. ver. porro & se.[d] d Itē q est creditor vel debitor pupilli C. q̄ da. tu. vel cu. pos. aut. minor. sed forte illḋ loquit de curatore gnali[e]. & e hic iūge qḋ no. in p̄. vsi. porro. 3 ¶ † Sz nūqd vir pōt dari curator ad litē vxori[f]. dicūt quidā q nō. vt. C. q̄ dare vel f dari tu. vel cu. pos. l. ij.[g] vbi indistincte dr qḋ vir nō pōt dari curator vxori g vn̄ indistincte est accipiēdū: vt. ff. de publici. de ṗrio. xix. di. si romanorū. extra de priuil. qz cir. a. Et pterea ra- i

co. ti. bar. in. l. si quis cum procuratorio. in si. §. si. ff. & bal. in. l. j. ff. de excu. tut.

h ¶ Porro. reassumit mixtim vtrūq vber. ADDE qḋ si curator dat' per iudicē nō iurauit pdigus vel minor rem alienet cū licētia dicti cura. & iuret pdigus vel mior sup cōtractū. ptra ct' tn̄ nō tz vt cōsuluit Bal. ei' psi. cxxviij. li. j.

tio illius. l. etiā ad hūc casum extēdit q̄ est. s. qz marit' ac. neg. ges. ab vxore nō dz cōueniri ergo idē ius dz hic esse. extra de cōsti. trāsla. si. ad. l. aq̄l. illḋ C. de vsufru. antiquitas. C. de nup. si libertā. in fin. Jo. vero distinguit an maritus cōstituat vniuersalis curator qḋ esse nō pōt: vt in pre. l. an spāls et tunc ṡm eū cessat ratio illius. l. vn̄ & pōt esse pcurator vxoris. C. de p cu. marit'. & pōt esse rō pro Jo. nā maius pīculuz est in curatore vniuersali cū habeat cūcta negotia ei' gerere et sic ex tali negotiatiōe magnū dānuz posset mulier sustinere: at in procuratore spāli nō pōt magnū versari periculū. pterea mulier pōt reuocare pcuratorē advnā litē datū. vt. ff. de pc. an litē. & l. post litē sz vniuersalē nō: cui' officiū certis modis finit vt. C. de nego. ge. tutori. & facit. C. de excu. tu. am h plissimi. & in hoc pcor. ia. bal. Porro[h] si dicit se datuz vel pdigo vel furioso vel mētecapto surdo & muto & hmōi excipe ptra eū q nō satisdedit rem furiosi vel pdigi vel mētecapti & hmōi saluā fore. ff. de cur. fur. psilio. nisi sit a pr̄e i testō dat' vt. C. ḋ epi. au. ḋ creatiōib' i pn. Itē q nō iurauit rome coram ṗtore vł i pūicia corā p̄sidib' & locoz epis & trib' p̄matib' vtilia agere & inutilia ṗtermittere: & q nō fecit inuētariū vt i ea. l. j. & C. ḋ cu. fur. l. fi. §. sz cū antiq̄tas: & §. se. itē q furiosus fact' ē sane mētis vł pdig' deuenit ad sanos mores: vt l. e. l. §. tali. & ff. e. l. j. & hoc qn̄ furor ē ptinu'. si vo īterpellat nō finit ei' offm̄. C. e. l. pe. itē q cā ex q̄ dat' est falsa ē qz ille nō est mētecapt': nec furiosus nec pdig'. ff. de cur. fur. obseruare: & ip̄e curator hz hoc pbare. ff. de tu. & cu. da. ab his. is q̄. ff. de pdi. isti. q̄ dā. xvj. di. si hz. ff. de acq̄. here. filiū. ff. ḋ cur. fur. l. j. eē de suc. ab itest. c. fi. C. ḋ codi. nec codicillos. de hoc no. xvij. q. ij. Gōsald'. Itē q n̄ fuit lrime data tutela: & ip̄e hoc pbabit vt i p̄. l. obṡuare. ¶ Jūge alīas īpugnatōes q̄ sūt. j. §. pr. ¶ Qualr aūt petent dari curatores: vide. j. ḋ ind. §. gnalia. ṽ. itē bōis. & se.

Quib' modis cō stituūtur curatores.

Um aūt p̄dictis personis dat curator sic inchoabis istrm̄. ¶ INSTRUMENTUM. super cura furiosi vł muti. rubrica[i].

i INSTRUMENTUM. sup cura furiosi vel muti. rubri. ¶ Rolādini fuit. sine rubrica p' formā curatoris dari pupillo contra tutorem.

h ¶Ceterū re uertitur ad verba mixti vtriusq3 vo.
b ¶Et sequ. ꝛ vide qđ ibi dixi sup. ꝟ: vt autem.
k ¶Heredi tas. ōrvber. ō bonā. vbi de tutela anomala. ꝙ licz p totā ita liam mr̄ nō succedat fi lio extātib⁹ agnatis im mo agnati tertij grad⁹ excludāt co gnatos per statuta lo coꝝ p qđ vr̄ ꝙ deficien te l'illis suc cessiōis iur̄ deficiat ius tutele ꝛ cur. p hāc ꝛ in stitu. de le. tu. in fi. for te hoc dat excusationē mrib⁹ sz nō remouet si tutelam vo lunt: sz cum sola volun tate excuset nō video qđ valeat ꝙ de excusatione dicit ꝙ aūt subdit qđ statutū nō i pedit tute lā verꝫ puto ne ius cōe tollat nisi i expresso.
ADDE an quō deferꝫ hereditas q statutū de feratꝫ tutela Bal. ꝯsi. cxj. incipiente statutū qđ ego vidi li. iiij. vbi con cludit ꝙ nō ꝙ mr̄ pos sit esse cura trix filioꝝ

i ¶†Talis iudex q̄ citatis agnatis et cognatis. T. furiosi vel muti surdi vel ꝓdigi filij quondā. P. ad coꝝ oīz approbationē ꝛ testimoniū. M. eius patruū circa administrationē ꝛ curā ꝑsone ꝛ rerū dicti. T. magis inuenit idoneū. idcirco eundē. M. ipsi. T. ꝯsti tuit curatorē: q̄ curator ꝓmisit ꝛ iura uit ꝛc. vt. s. in instro tutele. nomie tu a toris in curatore mutato. ¶Ceteꝝ[a]. cū de ꝓmissis ꝯstiterit vide si se dicit datū in testō a patre vel dicit se legi timū vel datiuū in primo casu oppo ne sibi ꝙ nō est a iudice ꝯfirmatus. ff. de cur. fur. l. pr. C. ō epi. au. de crea tionib⁹. nec obseruauit tria q̄ sunt. s. ti. pri. §. gnāliter. ꝟ. hoc aūt notan dū est. Si aūt dicit se legitimum ꝛ ve rū est q: est agnat⁹ ꝓximior: vt. ff. eo. sepe. ꝛ. l. ꝑcedere. ꝛ. C. e. l. fi. §. si aūt in sti. de cur. §. furiosi. ꝛ. ff. de tute. q̄ hz. §. q: aūt. tn̄ obijcias ei de inuētario de satisdatiōe de iuramēto vel ꝙ nō est agnat⁹ ꝓximior ꝛ de etate sua: vt dixi in tutore legitimo: ꝛ alijs. s. ti. p ri. §. si vero dicit. ꝛ. §. se. Si aūt dicit se simpliciter a iudice datū oppone ꝙ alius datus est in testō vel saltem l le gitimus ꝛ idone⁹ ꝛ q̄cunq3 dixi in ꝑ. §. si autē tutor. obijciēda tutori dati uo: ꝛ etiā generalr̄: q̄cunq3 dixi. s. tit. pri. §. gnāliter: obijcienda tutori: q: parū ab eo distat: vt. s. Itē obijcias oībus qđ is cui dat⁹ est de illis ꝑso nis cui curator dandus ē: qs. s. dixi §. dant. ꝛ ipse hoc ꝓbabit. ff. de cōdi. insti. l. iiij. vj. q. vlti. actor. ex̄ de causa pos. cū eccl'ia. ꝓpe fi. itē ꝙ ē finita cu ra. ar. ex̄. de of. dele. q̄renti. ꝛ. c. de cau sis. qđ dic vt in ꝑalle. §. gnāliter. ꝟ. itē ꝙ tutela est finita. ¶Item genera liter excipe de inuentario de satisda tione de iuramento de etate et alijs 2 supra dic. ¶†Sed nunq̄d mr̄ debet ad curā filij vocari cū ꝛ ad ei⁹ tutelā vocet: vt. s. ti. pri. §. nūc dicēdū. ꝟ. sic. b itē excipit ꝯ matrem ꝛ se[b]. ꝛ videt ꝙ nō: q: offm̄ virile est. vt. C. qn̄ mu. tu. of. fu. pōt. l. j. ꝛ femine ab oīb⁹ ciuili bus officijs ꝛ publicis exempte sunt ff. de reg. iur. femine. Vn̄ cū sola tute la his ꝯcedat nō debem⁹ ei ꝯcedere curā. ar. ex̄ de trāsla. inter corpo. ex̄ de deci. ad audiētiā: sz dic ꝯ ꝓpter ratio nes q̄ sunt. C. de cur. fur. l. ij. sicut enī agnatis qui succedere debent tutela deferē: sic ꝛ cura. C. e. l. fi. §. sin autē te c stamentū. ꝛ. l. nec lucrū: ar. C. de le. tu to. aut. sicut hereditas[c]. ¶Et ꝑcipue q: matrē nature ꝑius amor sine su spitiōe circa filios facit. vt in aut. col. d ivij. vt sine ꝓhi. ma. debi. ꝛ credi. §. j[d]. 3 ¶†Maiores aūt ꝑsone ꝓhibēt habe re curatores. nā eoꝝ minorib⁹ ꝯcedit̄ per ꝯsequens eis interdicitur. ꝟ. v.

dist. qualis. ff. de iudicijs. cū pretore ꝛ vide. s. de actore ab vniuersita. ꝟ. pu beres. ¶Instrumētum vero cure ad causas sic cōficietur. ¶INSTRU MENTUM. cure ad causas Ru e brica.[e] ¶†R. adultus filius quōdā 4 Titij corā tali iudice ꝯstitutus i cau sa quā habet vel habere intendit cū P. ꝛ generaliter in oībus alijs cau sis litibus ꝛ cōtrouersijs quas hz vel habiturus est cū aliquo vel aliqui bus tam in agēdo q̄ in defendendo M. ibidem presentē sibi petijt consti tui curatorem quo curatore decreto ipsius iudicis constituto ꝓmisit ipse curator dicto adulto et corporaliter ad sancta dei euangelia iurauit oīa ꝛ singula ipsi. R. in dicta causa ꝛ cau sis vtilia facere ꝛ inutilia ꝑtermitte re ꝛc. vt. s. vt in titu. de actore ab vni uer. in instro, actoris vsq3 in fi. vbi ē in, ver. puberes habes quid iuris sit de curatione ad lites: ꝛ quis esse pos sit: ꝛ an conficiet inuentariū ꝛ iunge qđ est infra versi. item cura. ad litem ¶Instrumentū quoq3 cure generale ad cās ꝛ negotia sic ꝯficiet̄ Rubrica. 5 INSTRUMENTUM genera f le cure ad causas ꝛ negotia[f]. R. adul tus extra vt. s. in precedēti vsq3 quā in defendendo iunge tam in crimi nalibus q̄ in ciuilibus ꝛ in omnib⁹ ei⁹ negotijs tractādis ꝛ gerēdis. M. ibidē presentē sibi decerni ꝛ consti tui petijt curatorē quo curatore in ꝑ dictis ꝛ quolibet predictoꝝ ipsi⁹ de creto iudicis cōstituto ꝓmisit ipse cu rator ꝛ corporaliter iurauit oīa ꝛ sin gula dicto adulto in causis ꝛ nego tijs eius vtilia facere ꝛ inutilia ꝑter mittere ipsiusq3 ꝑsonam: ꝛ res bona fide custodire: ꝛ saluare: ꝛ inuētariuz scdm̄ iuris ordinē facere: ꝛ cure atq3 administrationis suis cum integra restitutione: ꝛ assignatione omniuz eorum q̄ predictorum occasione ad ipsum peruenerint rōnem reddere. saluo eo qđ semper vti valeat verita te: insuper. M. ipsius curatoris preci bus: ꝛ mandato dicto. R. de indēni tate omnium predictorum extitit fi deiussor. Tandem dictus iudex pre dictis omnibus ꝛ singulis suā auto ritatem interposuit ꝛ decretuz. Fere tota hec forma ꝓbatur. C. de cur. fu. cum furiosus: nec nocet qđ dicit pro misit: ꝛ iurauit: q̄uis promissio non requiratur q: eo ipso ꝙ aliqs est tu tor vel curator certa actione tenetur: vt. ff. de tutel. ꝛ ratio. dis. per totum. item non nocet si promittit ꝛ iurat inuentariuz facere: licet ipso iure ad hoc teneatur vt in pre. l. cū furiosus. ꝛ. C. de admi. tu. tutores. ꝛ. s. in pnc. huius. §. de iuramento dicā in aut.

volnit Bal. consi. cclvj. lib. ij.
d ¶§. j. q̄ etiā de cura. loq tur ad idez col. vj. vt hi q̄. vbi equā tur tutela. ꝛ cura. item adhuc for tius ꝑmit ti dz curaq̄ tutela quia min⁹ ius cō fert. ff. ō ap. cum in vna §. j. institu. de tute. §. j.
INSTRUMENTUM. cu re ad cās.
e ¶Rolan. fuit parte. vij. ante me dium.

INSTRUMENTUM gnā le cure ad cās ꝛ nego tia Rubric.
f ¶Rolan. fuit ꝯtinua prime. ꝛ ꝙ hic ōr iūge ad formaz ꝑcedentem q: oīa sunt verba Rol.

vt hi qui ob.se habere ꝯhi.res'mi.in fi.item quidã dicũt apponendũ sub hypotheca bonoꝝ suoꝝ:sed hoc non est necesse. ¶ † Quia ipso iure obligant bona tutoris :vel curatoris: vt in pre.l.cum furiosus.§.ꝑsono i fi.et C.de admi.tu.ꝑ offõ.itẽ beneẽoꝝ in super.ꝓ.feu.⁊.ꝓ.⁊c.hoc est enim generale in oĩ curatore: vt.ff.rẽ pu.sal. fore.l.iiij.in fi.excepto testamẽtario. vt insti.de tutel.in fi.⁊ de satisda.tu. l.ij.fier ãt hec ꝑmissio tabeẽ.stipulãti pro minore:seu furioso:vel etiã minori:si fieri põt vt.ff.rem pu.sal.fore. l.ij.extra de vsur.in cõstitu.Grego.x. ꝙꝙ.ᵃ Item vr ponendũ ꝙ ipse subibit defensionẽ ꝑ ipso minore : seu furioso:vt.C.de admi.tuto.l.fi.§.defensionẽ.in fi.Item bñ dicit tandẽ dict' index ⁊c.dz enim internenire decretũ iudicis quo tradat ei curã.i.quo faciat:⁊ det eũ tutorez vel curatorẽ ⁊ ei administrationẽ concedat vt in autẽ.vt hi ꝗ obli.se habere.ꝯhi.§.fi.posset et expressius dici sic:⁊ idictus index decreuit:⁊ constituit eũ curatorẽ ⁊ ei cõcessit administrationẽ tutele: vel cure:⁊ si dicatur ⁊ rerum non est absonũ: qꝛ lex dicit:res ei tradanẽ:et ipse res suscipiat:vt in pre.l.cũ furiosus.§.patrono:ꝗsi dicat ipsaꝝ rerum administratio ei tradatur: ⁊ vide.C. de mag.conue.l.fi.C.arbi.tut.l.fina. ff.de legi . tuto.legitimos . Sed certe in tutore testamẽtario:⁊ legitimo videẽ sufficere : qḋ administratio ei solũ tradatur:⁊ concedatur:vt in predictis.ll.cum iam sint tutores: vt in l.legitimos:⁊ ita non constituuntur per iudicẽ arg.tamen ꝙ tutor legitimus cõstituatur.ff.qui petant tutores.diuus.§.j.sed dic vt ibi.Sed ad euitandũ oppositionem huius.l.nõ nocet dicere qḋ index ipsum constituit tutorem:melius tamen dz.decreuit ipsum esse tutorez. ¶ † In matre aũt verbum decreuit:⁊ verbũ constituit siue dedit stare potest: cũ nec vere:legitima:nec vere datiua sit.vt.C. qñ mul.tu.of.fun.potest:autẽ.matri. ¶ Sed is qui absuturus est potest petere dari curatorem bonis suis videtur ꝙ non: quia adhuc est dominus.Sed dic contra insti.de excu.tuto.§.itẽ qui reipublice:⁊ differtur huiusmodi administratio in tẽpus absentie:vt.ff.de dona.inter vi.⁊ vxo.si cui.§.fin.⁊.l.seq.⁊ facit inuẽtariũ:vt ff.de ven.in pos.mit.l.j.§.curator : sz non satisdabit:qꝛ satis est eius fides approbata a domino insti.de satisd. §.i. ¶ Quid si volens adolescenti litem mouere petit sibi dari curatorez ad litem:ipse vero dicit volo habere generalem:ille replicat : non debes audiri:quia hoc dicis causa litis differende:vt ille generalis habeat dilacias ꝑ inuentario faciendo :⁊ hmõi: sed is qui datur ad litem nõ tenetur facere inuentariũ:vt nota.ſ.de actore vniuer.ver.puberes:dicunt quidã dandũ esse generalẽ:arg.C.qui petãt tuto.vel cu.l.j.vbi dicitur curatores generalr esse dandosᵇ. ¶ † Sed nunquid inuitus quis cogitur suscipere tutelã:vel curã ad litem : ⁊ quidã de generali.dicunt quidam ꝙ teneẽ ꝗs eam inuitus suscipere:⁊ pupillũ:vel adultum defendere:vt.ff.de cur.bo. da.l.ij.§.queritur.ſ.de reo.versi.itez tutor.Sed certe idem videẽ in spãli: vt.C.de admi.tuto.sancimus versus prin.ibi necessitatem habenti curato.⁊c.ad idem.ff.de iti.actu.ꝫ priua. l.j.§.si igitur.⁊.l.seq.Secus in curatore bonis dando:vt in pre.§.queritur.Item iac.bal.dixit eum non cogendum suscipere specialezᶜ. nec ob. pre.l.sancimus que loquit' qñ iã suscepera administrationẽ.quare merito est cogendus:vt patet in.e.l.§.ꝑsonis etiã ibi:vel si illi noluerint ⁊c. Alij cõtra per pre.l.de cur.bo.da.que indistincte dixit tutorem ⁊ curato.cogẽdos nõ distincto ghali:⁊ speciali.ſ. versi.sed an bonis. ¶ † Sed nunquid sufficit curatorem adesse his: que cũ minore aguntur in causis etiam si non auctoretur:nec cõsentiat . videẽ ꝙ sic:vt.C.de aũt.pres.clerum : sz dic ꝙ debet adesse:⁊ autorare.⁊ in ciuilibus:⁊ in criminalibus causis:vt in ea.l.ibi est cautius.⁊ meli' ⁊c.⁊ .C.ꝗ le.pso.l.j.⁊.ij.Quid si nolit autorare vel cõsentire alicui actui iudiciario puta cõfessioni:⁊ videtur qḋ non sit cogẽdus:⁊ si fiat non valeat.vt. ff.de aut.tu.l.j.§.fi.sed dicunt quidã sufficere si autoretur in contestatiõe.ſ.de actore.ver.sed nunquid sufficit. ¶ † Sz quid si nec in contestatione velit cõsentire.Respõ.est cogend':⁊ põt dici ꝙ pre.l.locum habet in his que voluntarie fiũt:sed iudiciũ redditur inuitum.cũ ergo dixit.l.cum autoritate tutoris agi debere. videtur concedere qḋ cogatur autorari.ar. ff.de neg.gest.atqui.§.cum me.ff.de iud. l.iij. ¶ Uerum si filiusfa.habẽs causam:⁊ allegãs patris absentiam petat ipsi cause dari curatorem: qꝛ nequit aliter i iudicio esse:vt.ſ.de actore.⁊.sed filiusfa.sic conficies instrumentum. ¶ † Instrumẽtũ cure ad litem date patre absenteᵈ. ¶ Talis.filius.ꝓ.in ꝑsentia talis iudicis cõstitutus:licet patrem habeat: tamẽ absentiam patris allegãs petijt.ꝓ.causa quã habet vel habere sperat cum .M.curatorẽ constitui.⁊ decerni.quo

¶ Quam quã.lib.vj.

ᵃ ¶ Dandos in li.si ꝗ essent corã de legato etiã pape.non ꝑcederet questio.cum ille dare non possit nisi causam sibi commissaz de iudicijs vltimo.c.li. vj.

* Additio. ad de ad versi. se.ibi sz nũquid inuit' Alerã.in.l. euz qui res in.iij.no.C. de procura. vbi an tutor et curator possint cogi inuiti exercere offim ⁊ an possint ꝑcise cogi vel causa tine Uen.ferrã.

ᶜ ¶ Spãlem ꝑ eo facit. ff.de tutel. ꝗ hz.§.si pupill'.ad qd enim requireretur ei' ꝑsentia si cogi posset ibi de hoc quo ad illuz cui datur Cyn. autem vtrũ ꝙ op .reci tat in.l.j.C. qui petant tuto.domi nus me' dicebat se nõ videre quare nõ sit cogendus cũ offim sit publicuz.⁊ nõ sit exceptuatus.

ADDE Ol.ꝯsi.lviij. cuius hec vltima verba formalia.

ᵈ ¶ Instrũ cure ad litẽ date pr̃e absente. ¶ Rolã.vbi supra.

a ¶Instrm cure cū lis īpuberi moueř. R.
¶Rolan. cōtinua proxima.
b ¶Instrm qñ curator datur habenti tutorē. Ru.
¶Cōtinuatur proxime.
c ¶Creditorū.ī.ħ.opponitur allegat iura.
d ¶Necessitate expōit ibi gloss. qui non inueni tur volunta rius et bona dissipant.
e ¶Queritur huiusmodi ver ba Ub. scōi q̄ sequuntur fuerūt vbe. pmiuiuz ad ħsi.itē no.
f ¶Instrm cure ad bo.
¶Hoc vbi supra pce dit tres pr.
g ¶Qñ autē i cipiūt ħ.ħ. alb.gal. ru brica ð cur. bonis dā. vt ꝙ ad ver. si ħo hoc ad dito ꝙ si es sent plures curatores ta les non ha beret inter eos locum beneficium epistole. vt no.accur. si ff.eo.l.iij.ħ. fina.

curatore ipsius decreto iudicis confirmato pmisit ipse curator dicto. T. ꝛ corporaliter ad sancta dei euangelia iurauit: oīa ꝛ singula ipsi cause vtilia facere: ꝛ inutilia pretermittere: ꝛ quicquid ad manus eius peruenerit ꝛc. vt. ß. in instrumēto cure ad causas. ¶Si ħo detur curator impuberi excedēti sñ infantiā nō habenti tutorem cū ei aliqua iminet causa sic pficies. ¶†Instrumentū cure cū lis impuberi mo uetur. Ruᵃ. T. impubes maior ta men infante filius quondā. P. tutore carens: ꝛ cām habēs vel habere intē dens cū. M. corā tali iudice cōstitu tus sibi in dicta causa. ħ. ibidē pre sentē petijt curatorē cōstitui: ꝛ decer ni quo curatore ipsius decreto iudicis confirmato pmisit idē curator dicto. T. ꝛ corporaliter iurauit ꝛc. vt. ß. in instrō cure ad causas. ¶Qñqꝫ etiam datur curator pupillo habenti tuto rem non idoneum: vel absentem vel qui se excusauit ad tempus vt dixit: ꝛ pbaꝫ inst. de cur. qui eñi inutilē hꝫ intelligiꝫ nō habere: vt eꝫ de trāsla. inter corporalia. ħ. sed neqꝫ. sup quo qualiter instrumentum pficiaꝫ satis patet ex antecedentibus: ꝛ sequētibus in strumētis ppendi. ¶Porro si detur curator pupillo tutorē hñti sup nego tio. ꝛ causa cum ipso tutore habitura sic conficies. ¶Instrumētū quando curator datur habenti tutorē rubriᵇ caᵇ. ¶†T. pupillus filius quondam. P. qꝫ cum. M. eius tutore ad diuisio nem peruenturus est de bonis cō̄ bus inter eos: vel qꝫ cum eo causam habiturus est coram tali iudice con stitutus petijt sibi. ħ. eius patruum super dicta diuisione in dicta cā de cerni ac constitui curatorem quo. ħ. super predictis curatore dicto pupil lo decreto. ipsius iudi. cōstituto pro misit ipsi. T. si maior infante fuerit: dicas mihi tali notario pipso pupil lo stipulāti ꝛc. vt. ß. i īstrumēto cure ad causas. ¶Uerū si sit curator bo nis datus excipitur contra eum. qꝫ non est constitutus de consensu ma ioris partis creditorumᶜ. ꝛ quod nō est in ea religione cōstitutus in qua actiones mouere intēdit: ꝛ qꝫ consti tutus fuit inuitus qꝫ fieri non de bet: nisi in magna necessitateᵈ. ff. de cur. bo. da. l. ij. circa. fin. ħ. ꝙ si ꝑ regio nes. ꝛ. ħ. queritur. ¶Item ꝙ in cer tis casibus concessum est: vt bonis curator detur: ꝛ certo modo darī dꝫ:

h ¶L.ij. ꝛ qño dari petanꝫ ꝛ qño ꝫ ma gistratum agatur qui nō dedit. vt dedit non idoneū. vel satisdatio nem nō re cepit: sed re cepit nō ido neam vide. ß. ð iudicijs ħ. qualis in vlti. colum.

ADDE que requirūtur in curatore dato bonis absentis: ꝛ quas actiones possit intētare ang. ꝯsil. ciij. in cipiente datus fuit. et consilio. cxciij. incipiente mor tuo debitore. Bal. ꝯsil. xxxv. incipiente ꝟbs dyn. ꝛ se quenti li. j. ꝛ ibi per quē iudicē detur: ꝛ an stante sta tuto ꝙ detur curator vnus ex primioribus absentis si extat vnus primi or ex parte matris. alius aliquantuꝫ remotior ex pte patris qs pferatur vi de bal. cōsi. xi. li. j. pcē dentem pro ximiorē ad mittenduꝫ.

de quibus habes. ff. de tutel. muto. in fine. in auten. vt liceat ma. ꝛ auie i prin. C. de cal. l. ij. C. de bo. que lib. l. fi. ħ. j. ff. de carbo. e. sed si ie. ff. de cur. bo. da. ꝑ totū. ff. de here. insti. si qs in stituatur. ff. ex qui. cau. in posse. ea. l. fi. ꝛ aliquis hoꝝ casuuꝫ non euenit: nec forma seruata fuit. Itē obijcias de inuentario. ff. de bo. auc. ind. pos. l. fi. ¶Item nota ꝙ quādoqꝫ datur curator bonis absentis indefensi: vt ff. de cur. bo. dan. l. j. ꝛ. ij. ꝛ tunc instru mentū sic conficietur. ¶Instrumen tum cure ab bonaᶠ. ¶Cum. T. ad plurium creditoꝝ instantiam citatus a tali iudice. ꝛ eius defensione legiti me pclamata nō cōparuerit. nec al terꝑ eo: idē iudex bonis eiusdē. T. absentis. ꝛ indefensi. P. ibidē presen tem decreuit: ꝛ cōstituit curatorē. q̄ curator pmisit mihi tali notario in frascripto stipulāti. ꝛ recipienti vice ꝛ nomine dicti. T. ꝛ bonoꝝ eius: et corporaliter ad sancta dei euangelia iurauit dicta bona fideliter: ꝛ diligē ter perquirere ꝛ inuestigare: defendere ꝛ custodire: ꝛ saluare: ꝛ omnia ꝛ sin gula ipsis bonis vtilia facere: ꝛ inuti lia pretermittere ꝛ inuentarium de ipsis bonis facere: nec non admini strationis ꝛ cure ipsoꝝ bonoꝝ scōm iuris ordinē reddere rōnē: saluo eo ꝙ sp vti valeat ꝟitate. insup. A. ipius curator precibus ꝛ mādato mihi no tario recipienti p ipso ꝛ bonis eius depdictis oibus: ꝛ singulis extitit fi deiussor ꝛ sub obligatiōe bonoꝝ suo rū. Ceterum idē iudex ꝛc. vt. ß. ¶Qñ autemᵍ ꝛ in quibus casibus curator de tur bonis no. ff. de cur. bo. da. sup ru brica. ꝛ. ff. de mun. ꝛ hon. l. j. ħ. fi. ff. de here. insti. si qs instituatur. ꝛ de cap. ꝑposti. reuer. l. iijʰ. ¶Opponitur aūt cōtra curatorem bonis datū ad peti tionē creditoꝝ ꝙ nō est constitutus de cōsensu maioris partis eoꝝ: vt. ff. de cur. bo. dan. l. ij. ꝛ de bo. aut. iud. pos. l. fi. Item ꝙ nō fecit inuentariū. ff. de ven. in pos. mit. l. j. ħ. fi. ¶†Sꝫ an bo nis presentis dari potest curator. dic ꝙ sic. quando debitor cessit bonis. ff. de cur. bo. dan. l. fi. Itē quādo here ditas delata est filiofami. ex aduen ticia causa. et pater repudiat vsum fructum: vt. C. de bo. que lib. cū non solum. ħ. vbi. ¶Inuitus autem non datur quis curator bonis in auten. vt liceat ma. ꝛ auie in prin. col. vij. ff. de cur. bono. dan. l. ij. ħ. queritur.

i ¶Queritur. dixit hoc et vnū. casum excipit. ß. ħ. ver. si sic.

a ¶Ad litem ver. iste est alber. gal. qui dixit curator bo nis datus nescio quare autor mutauerit an curator ad litem faciat inuentarium. vide satisda. §. de acto re vniuer. versi. puberes.

b ¶Et bene secundum alber. gal.

c ¶Oes. i. qui dat⁹ est vt conseruet. nō vt soluat et idem Jac. de are. allegās ff. de tut. de lib. l. aut pre tor.

¶Bald. de curatore.

Curator ad litem nō facit inuentarium no. in. l. de creationibus. C. de epi. au. et est ratio qz non administrat aliquas res nec solutionē recipit nec aliquid tāgit qz possit occultari vt no. spe. de act. vniuer. et cur. ad litem §. alij dicunt qz dz facere inuentariū de instru. ff. de admini. tu. l. chirographis. et de bo. auto. iu. pos. l. fi. C. de bo. va. l. fi. li. x. sed ex hac rōne sequit qz de vestib⁹ sed ridiculū est sz qd si consilium est ad agendū et exigēdū dicas qz idē qz ad caput agēdi quia duo videns esse mādata. itē quo ad caput exigendi qz anteqz exigat nō imminet sibi necessitas ponere in inuentario qz non exegit. nec postqz finitum est eius offi. Bal.

¶Que aūt differētia sit inter curato rē bonis datū. et alios curatores no. ff. de cur. bo. da. l. ij. Rh. j. ff. de admi. 16 tu. inter bonoz. ¶†Itē curator ad a litē[a]. intentat tm̄ actiones tpe peri turas secundum Azo. vt nota. ff. de bo. aut. iudi. pos. creditore. Alij dicūt qz intē tare potest omnes. et tempore peritu ras: et alias vt. ff. de cur. bo. dan. l. ij. b Rh. j. Tertij dicunt. et bene[b] qz quan do datur curator ad cōmodum credi toz. scilicet vt satisfiat eis: talis cu c rator intentat oēs[c] alias non nisi tē pore perituras: vt in. d. l. sed qz talis curator interdū decur. pbatur. ff. ex qui. cau. in pos. ea. fulcinius §. adeo. et l. si diu. ff. de cur. fu. curator bo. et j. de p̄lo et scōo decreto. §. nūc dicam⁹. versi. qz si nullus. ¶Curator autē bo nis datus. aut est datus cum inqui sitione: et tunc nō satisdat aut non et tūc satisdat vt in aut. vt li. ma. et amic. in princ. col. viij. ff. de cur. fur. bono d rū[d]. ff. de ven. in pos. mit. l. j. §. qtiens 17 de hoc supra titu. pri. §. si aūt. ¶†Si e vero datus est curator vētri[e]. et occa sione ventris. attende formā. an sit datus ventri tm̄. an vētri et bonis de f quo legitur[f]. ff. de ven. in pos. mitt. l. j. §. quotiens aūt. Item obijcias qz vē ter, cui dat⁹ est nō est pregnās nec est certū: sed per calūniam desiderat se mitti in possessionē. et qz abortiuā se g fecit[g] vel talem edidit. q est a succes sione repulsus vel exheredat⁹: vt. ff. e. l. j. §. pgnante. et §. fi. et l. sed et si cuz et. ff. si mulier ven. no. l. j. §. et hoc edi ctum. Item obijcias etiā de psonis q debuerūt dari et de inuentario et alijs vt in ea. l. ff. de ven. in pos. mit. l. j. §. pe. et fi. Item qz non intentat: nisi actiones tēpore perituras: vt supra. Item cōtra hos duos excipe de his que. §. contra alios curatores dixi excipiē da: et desptāte istoz dixi. §. eo. ti. §. et scias. Item specialiter istis duobus obijcias qz leue offm̄ habent: et debi le. ff. de admi. tu. inter bonoz: et quia h raro datur curator ventri[h]. ideo sciē ter super hoc instrz formare omitto ff. de leg. nā ad ea: et qz satis ex pre missis instrui potes. ¶Datur ēt cu rator cuilibet infirmo qui ppetuo mor bo laborat: et reb⁹ suis superesse nō pt ff. de tute. muto. §. fi. insti. de cur. §. ij. iiij. et v. C. de postli. reuer. l. iij. ff. de mu. et ho. l. j. §. persone et bonis absen tis: vt in. l. muto. §. fi. et in pre. l. C. da tur etiam curator qñqz bonis filiis fa. minoribus. xx. an. qñ pater non vult sibi res gubernare. et tunc tali 18 ter scribetur. FOR. ¶†A. accedens ad presentiā talis iudicis petijt bo nis suis. P. fratrem suum dari cura torem in agēdo: et respondēdo qui iu dex. P. patrem dicti. A. vocauit q̄rēs ab eo an vellet res filij gubernare q facere penitus recusauit dicto igit. P. iurante. et pmittēte ipsi. A. stipu lanti sub obligatione suoz bonorū vtilia agere et inutilia pretermittere: prefatus iudex eū dictis bonis in agē do et respondēdo constituit procura torē pro quo. L. in omnibus et p iota extitit fideiussor. ¶Si aūt adultus velit agere contra curatorē: vel curator cōtra adultū super administratione cure concipe libellum prout nota. in tutela. j. de iudi. §. generalia. versi. seq tur. et se. mutato tm̄ nomine actionis: qz hic pponitur ex vtraqz pte. Actio neg. gest. C. de neg. ge. curatorē. et l. cu ratoz. et l. ob negotiū. C. arbi. tu. q cu qd. ff. de neg. ge. l. iij. §. si furiosi. et §. 19 curatori. ¶†Porro notandū est qz i curator datur tm̄ a iudice[i]. tutor vero a iudice et a testatore. Item tutor dat mulieri minori. xij. an. et masculo mi nori. xiiij. an. curator vero datur et mi nori et maiori vsqz ad. xxv. an. et furio so. et alijs. vt supra. ¶Quod aūt dixi curatorem non dari in testō. verū est qz non vz per se datio: sed a pretore 20 confirmat hoc mō. FOR. refert. ¶Pu blice vtile est suprema hominum iu dicia firma esse: et ea perduci per iudi ces ad effectum: ea propter cum con stet euidenter qz. A. in suo testō. B. fi lio suo tribuit. P. curatorem: nec per se hoc valeat cū effectu nisi fuerit de creto iudiciario cōfirmatū: ideo ego talis iudex eādē curā mea autorita te confirmo. vt idem curator possit li cite suū offm̄ exercere qd si velit iu dex ad cautelam qd ille iuret sic dice tur. FOR. Accedēs. P. corā me, iudi ce tali testm̄. A. mihi ostendit quo eū. B. filio suo constituit curatorem Unde dicto. P. cauente et iurāte vti lia adulto agere et inutilia pretermit tere: eūqz defendere dictā curā mea autoritate ac iudiciario decreto confir mo. ¶De distributore vero bonorū a testatore vel iudice: vel etiam a iu re deputato. nota. j. de edi. instrumē. 21 §. nunc vero. ¶†Hoc etiam in sum. not. qz is qui interuenit pro adulto vel pupillo: vel eccl'ia: vl vniuersitate

d ¶Bonorū ribi no. aliqui duo casus qui bus nō satisdat cū da tus est a pa tre in testō: et cum opu lentus est.

e ¶Uentri de matre q nō perijt hunc curatorem. nec possessionē note vētris. nec curatorē bo nis dixi. §. ti. pr. §. nūc dicendū in fi. an exclu dat ab illi⁹ successione. ADD. Et qd ēt ibi dixi.

f ¶Legit. dt vber. de bo. qz iter istos magna est dfia allegat eundem §.

g ¶Fecit. dt vbert. ij. qz abortū fec.

h ¶Uentri. supple. et qz rolādinus non format.

i ¶Judice. a testōre dat: sed reb⁹ nō psone l aut. vt li. ma. et aut. in pnc.

¶De sindi co ad denū ciandū. vide. §. de accu. §. sed nunc qd pcedit cum seq. et vide. §. de p so. q ali. no. in iu. inter. §. de confessiōe sin dici. j. de cō fes. §. sindi cus.

¶An pdē natus sindicatu ap pellet. j. de ap pel. §. ptās. Baldus.

¶ Licet. dicat est i libris preactis de qb⁹. s. i pemio informationez aduocatoꝝ respiciat spālr tñ de ipsis aduocatis tractat autoꝛ q̄ ad octo h̄ i pncipio distīcta sub octauo tria vtila icludēdo. Sūmiste aūt Az. Gof. ⁊ hos. itē Tan. i sui opis. v. rubrica ỏ aduo. ⁊ ipsoꝝ offõ

q̄ pñt aduocare de ipsoꝝ exordijs: excusatiõib⁹: phibitiõib⁹: honorib⁹: penis: supplerõib⁹: ⁊ salarijs sub dēs diuersas ipsoꝝ cautelas nepos demū. al. fecit rubricā ꝯ aduocatos in cui⁹ fine posuit ad lrām textū q̄ hr. iij. q. vij. c. j. vsqꝫ ad. c. q̄ sine. sꝫ baga. alb. gal. vber. de bo-

principalr tractat p̄mū ⁊ octauū ỏ ipsoꝝ salarijs qỏ autoꝛ ponit i R. de salarijs ro. bñ fecit rubricaꝫ q̄ pñt eē aduocati ⁊ est vij. Vber. ỏ bo. i pñ. ⁊ in pcessu plenie. ⁊ Jo. de deo post eū plenı⁹ i capitul. li. j. de verbis⁹ cautelis⁊ mēbris alijs tractauerit ỏ prio nihil: sꝫ ipe Jo. li. iudi. iiij. i pñ. aliq̄d prio notauit bona gui. l. iij. ru. trac. ỏ moribus aduocatoꝝ: ⁊ de ipis i. ix. rubricis seq̄ntib⁹ ponēs i viij. xxiiij. ipsoꝝ cautelas egy. vbi de cautelis ad uocatoꝝ. ⁊ i fine. de exordijs gui. de suꝫ. fecit duas rubricas de offõ aduocatoris ⁊ ỏ offõ aduocati rei. sub qb⁹ a icluditio mediam sui opis sed de aduocato q̄ ad. vij. ipa mēbra non tractauit Gui. an satꝫ plene tractauit sui opis char. iiij. icipit de offõ aduocati, ⁊

in iudicium est vocandus. ex quo id officiū se asserit assumpsisse: officium eīn solum dꝫ adimplere: ⁊ in eo cōtra quemlibet defendi dꝫ. ff. de neg. gest. si quis mandato. ⁊. l. mandasti. ff. de eden. si qs ex argentarijs. §. pcurato ri. sed si eo solo in iudicio interueniē te pnuntiatum fuerit eū legitime ordinatū admittendum: talis sententia nō preiudicat p̄dictis personis: vt locis. ff. de collu. dete. nullo. extra eo. totū. ¶ In cuius bonis sit executio ni mandanda sententia an tutoris seu curatoris vel pupilli no. j. de sen. execu. §. sequitur. ver. sed pone. ¶ Itē attende an sit talis iudex q̄ potuerit dare tutorem vel cura. vt. s. §. j. Attende etiā aduocate sup oīa ne cū falso tutore seu curatore pcedas. ff. qỏ cū fal. tu. au. l. j. in fi. ¶ Inuētarij aūt formā habes. j. de edi. instru. §. dicto et. j. de primo decreto. §. nūc dicam⁹. ver. quod si nullus.

Incipit quarta particula.

¶ De personis que nec agunt nec defendunt. Rubrica.

Compendiose satis ac vtiliter in p̄missis de personis que in iudicio suo: vel alieno nomine agūt vel defendūt prelibauimus: nūc aūt videam⁹ de alijs q̄ nec agunt nec defendunt: sed adminiculum causis p̄stant vt sunt. ¶ Aduocati. ¶ Testes. ¶ Tabellio. ¶ Executor.

¶ Et primo de aduocatis dispiciamus.

De aduocato. Ru

Aduocati qui ambigua facta causarū dirimunt suequꝫ defensionis viribus in rebus sepe publicis: ⁊ priuatis lapsa erigunt fatigata reparant non minus prouident humano generi q̄ si prelijs ac vulneribus patriam parentesqꝫ saluarent: militant nāqꝫ patroni causarum qui [illegible] vocis confisi munimine laborantium spē vitā ⁊ posteros defendunt [illegible] leguntur. C. de

aduo. diuer. iud. aduocati. De his igitur gloriosis militib⁹ ⁊ eoꝝ moribus dicendum est ⁊ videndum. ¶ Que cō tra eos possunt obijci. ¶ Quales vestes habere debent. ¶ Qualiter se habere debent cū suis clientulis. ¶ Et qualiter cum alterius partis vel etiā sue aduocatis. ¶ Qualiter se habebunt cum primo iudicem aggrediūtur. Et qualiter eum cōmendabunt.

¶ De exordijs ⁊ ipsorum arengis.

¶ De cautelis ⁊ officio eorum. s.

¶ Primo de cautelis aduocati actoris.

¶ Secundo de cautelis ⁊ officio aduocati rei.

¶ Tertio de cautelis vtriusqꝫ.

Que contra aduocatos obijci possint.

Obijcitur contra aduocatū quod est surdus vel mutus: vel cec⁹: vel perpetuo furiosus: vel seruus: vel minor. xvij. annis. vel mulier. vel in corpore suo muliebria passus nisi fuerit predonum: vel hostium stupratus: vel quod est de capitali crimine: vel de casū. publici iudicij damnat⁹: vel quod operas suas locauit: vt cuꝫ bestia d̄tata in arena pugnaret. hec omnia leguntur. ff. de postu. l. j. p totam. l. ⁊. iij. q. vij. §. tria. Unde versus. Non cuicunqꝫ datur vt postulet immo vetatur. Addictus pene seruus puer autor arene. Luminib⁹ cassus mulier muliebria passus. ¶ Itē obijcitur quod est hereticus vel iudeus: vel filius infidelis: vel excommunicatus ppter suspitionem heresis. hi contra christianum aduocare nō possunt: immo infidelis proscribitur: et in perpetuum exiliū mittitur. de pe. dist. j. nemo. vel in foro. C. de postul. nemo. ⁊. C. de epi. aud. nemo. ij. extra de here. excommunicamus. §. credentes. ⁊. c. si aduersus⁹. veruntamen q̄uis aduocatus fuerit excommunicatus vel hereticus: non ideo retractabitur sententia: idem si procura. fuit talis: secus autem si fuit iudex vel testis. vt extra de hereticis. vergentis. ⁊ in vincen. qui hoc no. extra de sen. ex com. si aliquando. de hoc. s. de pcur. §. j. in prin. ⁊. j. ver. item qỏ est excōmunicatus. ¶ Item quod est monachus vel canonicus regularis ⁊ etiam in foro ecclesiastico nisi id ere.

na. vt alius ex. s. in pemio nolatꝫ de his nō fecere tractatū saluo qỏ pyle⁹ parte iiij. ponit ỏ aduo. q̄lr debeāt allegare: ⁊ q̄s icipe qỏ ponit. j. de dispu. §. ij. ¶ Scḋo excusatum me fore precor si nō trado quotas oēs autoritatū Salomonis allegataꝝ i feri⁹ suspicor eū autorez aliquē ipsi⁹ librū cōiter incognitū habuisse ⁊ forsan posset ỏ seneca idez dici.

b ¶ Aduers⁹. debebat autor specificare casū illi⁹. decre. q̄ aduocatos suspendit ab offõ ⁊ h̄ qỏ statim seqt. vide qỏ ibi scripsi i vlt. glo.

b ¶ Utilitas directe sup hac qõne vide qđ scřpsi sup rła l argumētū de re.iu.li.vj.

* ADDJtio.
Adde vidēdū fely. l. c. cū.J. ⁊. A. l ℣.casus.l q̃bus.l.vj.colū.ex̄ đ re iudica. vbi an mõach⁹ possit aduocare data pau ptate mõasterij: et ibi an de licia p̄lati possit monachus exercere pcurationez p alio mõasterio.⁊p Jo.đ turre crem. l.c.null⁹.ij.q.vij.vbi an monachus possit eē pcurator de mãdato epi

Hen. Fer.

b ¶ Quod sic idē Jo.⁊ ta. vj.q.j.de ph tiū ⁊ alios q̃ tenent idez vide de postul.c.ij.sup j.glo.

c ¶ Hoc tz. T. vbi dixi sup rubrica de hoc p p̄. c.fin. ⁊ facit ff. de tutore ¶.gñalr.℣. itē opponit contra.

d ¶ Scđo zvin. q̃ totū qđ se qtur vsq ad ℣s.iij.no.de postulan. c. fi.

a poscat monasterij vtilitas a. abbate nihilominus imperante.xvj.q.j.monachi.⁊.c.alia est.C.de epi.⁊ cler.repetita.ex̄ de postu.c.ij.ex̄ ne cle.vel mo.c. j.in fi.⁊.c.nõ magno.

3 ¶ † Sed nūq̃d religiosi possunt postulare p miserabilib⁹ psonis:vt ⁊ clerici:vt iā dicam

b Uin.dicit q sic b qz opus misericordie eis iniūgitur.lxxxvj.di.c.fi.arg.th̄ ꝯ: qz funesta est eoꝝ vox quā interdici poti⁹ q̃ audiri opz.ij.q.vij.placuit.⁊ c.seq. Si th̄ tenes dictū Uin. dicas q hoc facient abbate imperāte ⁊ nõ aliter.vt in p̄.c.monachi. ⁊ hoc tz c. H.

c

4 ¶ † Item qđ est clericus sup quo nota tres esse ordines nõ postulantiuz clericoꝝ. Primum epoꝝ ⁊ alioꝝ superioꝝ qui oĩno phibētur p aliis postulare corā ecclesiastico vel ciuili iudice. vt.xj.q.j.te quidem.v.q.iij.quia eps. lxxxviij.dist.perlatum. Scđs sacerdotum:qui nec corā ecclesiastico nec coram ciuili possunt iudicē postulare: nisi p se vel ecclesia sua: vel p cõiunctis:vel miserabilib⁹ psonis: vel nisi necessitas immineat:vt ex̄.⁊.c. fin.ex̄ ne cleri.vel mo.sacerdotib⁹. xv.qđ.ij. c.vnico.xiiij.q.v.deniqz.⁊ in p̄.c.te quidem . necessitas aūt est si alter vel eq̃ bonus nõ reperitur.vel fm Uin.

d Si videmus liberos:vel cõiunctos nostros egere aduocatis:vel scientia nostra ⁊ impetūtur de seruitute.ar.ff.qđ me.ca.isti quidem ¶.j.⁊ ¶.fi.suā quoqz ecclesiaz hoc casu intelligo si sit in ea p̄latus:vel beneficiatus:vel intitulatus vel receptus:lz nõdum beneficium adeptus.extra de rescriptis. in nostra.de elec.in genesi.idem forte si nõ est in ea receptus:est th̄ l ea sine titulo ordinatus.ex̄ de p̄ben. cū secūm. et.c.eps.vel si in ea est ad ti. sui patrimonij receptus fm Uin. ex̄ de symo. tua.de p̄ben.tuis. ¶ Sed si iste postulat in quo distinguetur? rñdeo in fraterna societate.xviij.dist.placuit . iij. q.iiij.Engeltrudā ⁊ in pfectione beneficioꝝ ipsius patrimonij: qz de foro ipsius ecclesie est.vt in pre.c. tuis. et.xvj.q.j.simpliciter.

5 ¶ † Terti⁹ ordo est clericoꝝ in sacris existentium: etiā nõ beneficiatoꝝ:⁊ existentiuz in minorib⁹ beneficiatoꝝ qui non possunt coram seculari iudice postulare nisi p cā sua vel ecclesie sue vel miserabilium personarū extra eo.c.j.⁊ inf̄. c.sacerdotib⁹:sed nunq̃d poterūt coram ecclesiastico ⁊ credo qđ possunt. vt.xiij.q. ij.¶.hoc aūt.qz cū phibet de seculari ꝯcedit p ꝯña de ecclesiastico. ar.extra de p̄sum.nonne.ff. de iud.cū pretor.

6 ¶ † Est quartus ordo : quem in quadam cā fecit quidā rusticus ꝯ quendā religiosum dicens ei:tu non potes pro meo aduersario postulare: primo qz es regularis.S.℣si.item qđ est monachus . Scđo qz es in sacris. Tertio quia de bonis ecclesie viueris. Quarto qz es sacerdos:aduerte th̄ qz cõiunctas personas in p̄missis intelligo filios ⁊ nepotes.xij.q.j.eps qui filios:⁊ alios vsqz ad quartū gradum. C.de epi.⁊ cle.aut.licentiā.⁊.C. de ad uo.diuer.iudi.petitionez ¶. licentiā. extra de cõsan.⁊ affi.nõ dz.

e Dña me⁹ e hoc extēdit etiā ad amicos dūmodo non p pecunia fiat:vt in p̄.aut. licentiam.⁊ ad libertū ⁊ pfem.C.de pcur. exigendi.⁊ vxorem.lxxvij.dist. libertos.⁊.c.se.xlvij.di.¶.necesse.C.de procur.maritus.C.de re mil.maritus q̃cūqz.extraneas ℣o intelligo:alˀs a domesticis.no.iij.q.v.in sum.

7

f ¶ † Miserabiles f quoqz intelligo pupillos: viduas:⁊ orphanos.dist.lxxxvj. c. fi. et.lxxxvij.dist.c.j. C.qñ impera. inter pu.⁊ vi.p totū,nisi sit diues ⁊ nobilis vidua.extra de offi. dele. significantibus.idem in peregrinātib⁹.extra de de.pereg.c.vnico.xxiij.q.iij. si qs romipetas ⁊ duob⁹.c.seq.lxxxvij.dis.diuine. Item in quolibet iniuste depssso ⁊ desolato. xxiij.q.iij. nõ inferēda. lxxxvij.dis.desolatis.lxxxiij.di. error. et gñaliter in qualibet persona ecclesiastico auxilio indigente:⁊ ppria defensione carente.lxxxvj.di.c.fi.in fi. ⁊ pre.c.desolatis. in princi.⁊ in quolibet pctõ cõmittendo.xxiij.q.iiij. tā sacerdos.xciij.dist.dyaconi extra de here.c.ij.

8 ¶ † In cā aūt criminali nullus clericus postulare põt coram iudice ciuili.vt.lj.di.aliquātos.xxiij.q. viij. his a quib⁹.extra ne cle.vel mo.sniaz nisi vt supplicet p accusatis.vt.xxiij. q.v.c.j.⁊.c.reos.xiiij.q.vj.si res.ex̄ de ver.sig.nonnimus. per q̃ iura dixerūt quidam eos posse p reis postulare ⁊ appellare:⁊ appellationem psequi vt ff.de app.nõ tantum.⁊ causas absentie pro eis condemnandis pponere. ff.de procura.seruum. C. qui ac. non pos.reos.v.q.iij.reos.non th̄ p actoribus:sed tutius est in totum abstinere. arg.in pdicto capitulo sententiā. vt ⁊ no.in pre.c.aliquātos.⁊in sum. d.mei.in titu.de postulā.¶.quid pertinet.versi.illud th̄ g.

g

9 ¶ † Item excipitur contra aduocatum qđ est procax. et quod opprobrijs nõ ratione certat nec se ab iniurijs temperat:nam ⁊ is dãno fame : ⁊ opinionis mulctaf.C. de postu.quisquis.iij.q.vij.¶.tria.℣s. fi.si quis adeo.extra de iureiuran.veniens. ¶ Item quod est nimium verbosus.arg.C.de appel.l.fi.¶. in refutatorijs et.C.de ve.iur.enu.l.j.¶. nostram.quia loquacitas actorum suū coinquinat que seruire auditoribus ad vsum professus ignorat.xliij. dis. sit res

e ¶ Me⁹ .l.C. fi. eo.tit. vt ibi scripsi. sup.q̃.glo.

f ¶ Miserabiles. Adde c. ex teno:e/ ⁊.c.ex parte b.⁊q̃ ibi no/ doct . ex̄ de fo. cõpe.itē q̃ no.l.c.sup qbusdā . ex̄ de ver.sig.

g ¶ Jlud th̄.vide qđ plene scripsi post eū đ clerico iurisperito q̃ fratrē accusatū đfendit: ita qđ fuit absolutus: ⁊ accusans decipitat⁹ l decre. j. de postul. sup.j.glo.

sit rector. et ad idem. j. q. j. marchion. arg. cõtra. C. de postu. quisq̃s. §. apud vrbẽ. ibi eo. vsq; liceat orare quousq; malueritꝫ in predicto §. tria. ṽs. apõ vrbẽ[a]. ¶ † 10 Itẽ quod fuit assessor in cã i qua postulat qđ fieri nõ dꝫ. C. de asses. l. fi. in prin. ff. e. l. pe. ¶ † Itẽ quod fuit olim iudex in cã in qua nunc postulat. C. de post. quisquis. et ar. C. li. xij. qui mili. nõ pos. hi quidẽ §. imposterũ. ff. ad municip. libertus §. pscriptio. ff. de penis. si plures. C. de prox. sa. scri. l. hac parte. lib. x. vel etiã eodẽ tpe hoc facit qđ dic. vt. §. de indi. delega. §. superest. ver. itẽ si fuerit. ¶ Itẽ qđ est infamis quacũq; ꝫ presertiꝫ infamia. insti. de excep. §. fi.[b] ff. de postu. l. j. §. hoc edicto. ꝫ. l. q̃ phibet C. e. q̃squis. iij. q. vij. c. j. ꝫ §. tria. i pn. ꝫ ver. si quis adeo. Qui aũt sint infames in repertorio sub ti. de penis. plene dixi. ¶ † 11 Itẽ qđ post litẽ cõtest. pposuit exceptionẽ dilatoriã quare puniri dꝫ in vna libra auri. C. de exce. l. penul. ¶ Itẽ qđ nõ hꝫ peritiã literarũ:[c] licet sit in exercitio peritus. C. de aduo. diuer. iudi. nemini. C. de aduo. diuer. iud. iubemus. C. de var. ꝫ extraor. cog. l. j. §. aduocatos. sed nunc admittit eius patrociniũ: licet inter aduocatos non connumeretur. vt no. C. de post. l. ij. de hoc infra. e. §. ver. pe.[d] ¶ † 12 Edictũ em̃ de postu. prohibitoriũ est vñ quilibet admittit nisi prohibitus inueniatur. ff. de postula. l. j. quia qđ non est prohibitũ intelligitur concessuꝫ. extra de translatio. c. ij. versus fi. ff. de probati. ab ea parte: dũmodo habeat causarum experientiaꝫ. vt in aut. col. vj. de iud. in prin. ff. de var. et extraordi. cogn. l. j. §. aduocatos. C. de indicijs: certiq; ue in iudice loquuntur[e]. fatuus tñ est imperitus literarũ qui accedit ad patrocinandũ in causis: quia culpa est se immiscere rei ad se non pertinenti. ff. de reg. iur. culpa extra de etate ꝫ qualitate. ad aures. ꝫ inde obligatur. j. §. fi. ver. quid si per. vnde se non intromittat de eo officio qđ alijs semit. periculosum esse vel dãnosum. ff. ad. l. turp. idem iuris est. §. j. extra de homi. tua nos. in prin. Consulo igitur vt vbi videris aduocatum imperitũ cõferas secũ de apicibus iuris: ꝫ sic responsionis penuria coget declinare certamẽ. vt. xliij. dist. in mãdatis in fi. immo imperitus mathe. seos aduersus mathematicos dispu tans risui patebit ignorãs eorũ dogmata: vt. xxxvij. dist. qui de mẽsa. turpe em̃ est ꝫc. vt. j. versi. pe. ꝫ vide infra §. nunc de exordijs. ver. postmoduꝫ. in. j. forma. sed et si penitus illiterat⁹ sit: consulo[f] q; iudici semper literaliter loquaris: ꝫ vt sic ille te non intelligẽs confusus recedat. vt. j. §. nunc de exordijs. ver. sed nunquid. ¶ † 13 Iteꝫ qđ fuit prohibit⁹ a iudice postulare ad tẽpus vel in perpetuũ: vnde non debet audiri. ff. e. puto. ꝫ. l. se. C. e. l. j. ꝫ. l. fi. etiam si aduersarius id patiatur[g]. ff. e. quos pretor. extra de excep. exceptionẽ. ij. qõ. septima. alieni.[h] ¶ Iteꝫ qđ est preuaricator et infidelis. C. de aduoc. diuersorũ iudicũ. l. j. qꝫ prodit clientulos suos qui ꝫ punitur extraordinarie. vt. ij. q. iij. §. notandũ. vers. preuaricator. qđ dic vt infra. §. nunc tractemus. ver. caueat etiã: vltra latrociniũ em̃ peccat: qui clientulũ pro viribus non defendit. vt. lxxvij. di. ir religiosum. de cuius pena vide infra §. fi. ver. quid si per imprudẽtiã ꝫ se. vnde hodie iurare tenetur: quod omni virtute omniq; opere id qđ verũ ꝫ iustũ estimauerit suo clientulo inferre procuret. vt in cõsti. Greg. x. de postu. properandũ. §. j.[i] ¶ † 14 Argumẽtũ tamen quod idẽ possit esse aduocat⁹ vtriusq; partis. ꝫ tũc allegabit p ista etiam facit noua constitutio. Benedicti que incipit. Decens ꝫ necessariũ estimamus que vult apud cãcellariã annotari nomina aduocatorũ qui in cõsistorio proponere possint dans eis ordinẽ in sedendo ꝫ proponẽdo sm ordinẽ sessionis: ꝫ sm distinctionẽ proponẽdorũ causas pauperũ gratis ꝑmittẽdo vult etiã q; illi et alij aduocati curie abstineãt a multitudine cãrũ: ꝫ singlis annis iurẽt statuit ḋ ipsorũ ꝫ procuratorũ salarijs et de penis trãsgredientiuꝫ taxans duos aduocatos p vna causa sufficere. ꝫ de ipsorũ eq̃ distributiõe si petat. ꝫ vid qđ dicã. j. ṽs. ij.

a ¶ Vrbem. dic vt ibi in glo. ij.

b ¶ §. fi. iste. §. facit ꝯtra. qꝫ permittit infames procuratores esse cũ tñ procuratores postulẽt sm diffinitionẽ datã in. l. j. §. j. ff. de postul. solue vt ibi. ꝫ in. §. hoc edicto qui statim sequit. ꝫ dic vt ibi gl. qđ distinguit infamia magna vel parua vel q̃d aduocatio est honor: pcuratio delictũ et pena priuat honore sed nõ releuat ab onere. facit. C. ḋ decurio. si qs pcuratione li. xj. gui. an. dicebat q; pcura. versatur circa factum aduoca. circa ius vterq; igit postulat sꝫ diuersimode.

c ¶ Literarũ quem vocat rof. idiotã. vide qđ dixi §. de arb. differt. ver. iteꝫ inserendo.

d ¶ Ver. pe. i tẽdit. de ṽ. itẽ qđ nõ pt qđ [illegible] pꝫ j. an [illegible] hõc sic fecisset hos duos veniendo: rõnes pror cõtra patẽt hꝫ ꝫ ibi. Sciẽdũ est q; roffre. T. quẽ allegaui in ei⁹ fine plequitur hãc qõnem: et gui. an. etiam vbi. §. in fine rof. fatetur q; de consuetudine aduocant etiã illiterati: ꝫ dat consiliũ facti qđ hic leqtur in ciuitate venetiarũ vidi ꝫ audiui aduocatos vulgariter allegantes gui. an. admittit illiteratuꝫ pro se ipso maxime si est inops: ꝫ verba aduocati aduersarij iudex ille exponet. nec ad id tenebit aduocatus. alle. C. vt que de. aduo. l. j. ꝫ per totum. ꝫ de hoc. j. §. nũc de exordijs. in fi. Itẽ pro alio coniuncto qui nõ est potẽs salariare aduocatũ etiã iuũ admittit. alle. ff. de procu. sed he persone per litotã. l. Si pro extraneo distinguit an habeat experientiã causarũ ꝫ eũ admittit vel non. et eũ repellit per. l. certi ad quã etiam. j. respondebit. Mihi placet solutio accurt. que precedit hic pro qua

e ¶ Loquuntur. ꝫ sꝫ rof. ꝫ gui. ꝑ. sit rõ diuersitatis. qꝫ per cõsiliarios ꝫ assessores pñt recte iudicare. aduocati vero p alios istrui nõ possunt cũ recipiant in instructores facit de edẽ. si qs ex argentarijs. §. prohibet. insti. de excu. tut. §. minores.

f ¶ Consulo. sm Rof. bñ. vbi. §. in fine.

g ¶ Patiatur. idẽ Tã. in ti. de aduocatis.

h ¶ Alieni. vide quod circa hoc distinguit. j. versiculo antepen. j

i ¶ §. j. reuocata est. qꝫ nõ est in. vj. circa aduocatos curie romane prio vult hec ꝯstitutio ꝑ. Bñdicti circa mediũ ṽ. ad hec statuim⁹. Et aduerte: qꝫ illa ꝫ ista ꝯstitutio alleuiabat aduocatos i hoc qꝫ lex rẽ nõ nouã volebat in singulis cãis iurari. sꝫ ꝯstitutiões iste greg. in ol foro bñdicti in curia romana gñale iuramẽtũ p o i bus cãis exigũt semel in anno. illa tñ nõ determiabat tẽpus: ista determinauit psona corã quo ꝫ tẽp⁹ ista et artat pcuratores ad iurandum sicut ꝫ illa.

nunc pro illa. xlv. dist. disciplina. in fi ne.[a] extra de postul. pla. bone. j. xciij. dist. dyaconi. r c. legimus. ¶ Itẽ qd est symoniacus: qr aliquẽ pro pretio elegit/vel fuit falsus testis pro pecu nia/vel in aliquo peccauit circa suũ officiũ. nam talis infamis est: nec po stulat. vt. j. q. j. in fine littere sm Jo. de deo[b] et infra versic. item qd non reci- 15 pit. ¶ † Item quod nimia cupiditate rapitur: nam prouili stipendio tanq̃ degener postulat cur fit infamis. iij. q. vij. §. tria. versi. apud vrbem. Item quod pactus est de quota parte litis cum clientulo cum graui eius dãno. nam r fit infamis. C. e. si qui. r. l. se. §. preterea. r. iij. q. vij. §. tria. r ver. arcen tur. hoc. j. de salarijs. §. sequitur. versi cu. illud aũt. r seq. ¶ Item qd a clien tulo suo res tales lite pendẽte emit: vel alr cũ eo contraxit. C. e. quisquis §. preterea. ¶ Itẽ qd est excõicatus. xj. q. iij. excõmunicatos. r c. seq. extra de excep. exceptionẽ. iiij. q. j. c. j. vj. q. j. beat?. r c. illi. r ij. questione. vij. alie- ni. r §. in prin. ver. j.[c] ¶ Itẽ qd recto rem ecclesie in cuius foro postulat in terfecit. extra de pe. in quibusdam. l3 ibi de alio aduocato loquatur. ¶ Itẽ qd recepit pecuniã ob non aduocan dũ vel est condẽnatus. l. iul. repetun darum. ff. ad. l. iul. repetundarũ. eadẽ in fin. que est. j. q. j. in fine sm. d. m.[d] ¶ Item qd sciẽter litem prorogat qd dic. vt. j. §. fi. ver. itẽ sit cautus ne litẽ. 16 ¶ † Item qd est minor. xvij. an.[e] ff. de postu. l. j. §. initiũ. l3 in pcuratore req rant. xxv. vt supra de procuratore. §. j. ver. itẽ quod est minor. r est ratio.[f] qr procurator obligatur actione mãda ti: r ipse etiã condẽnatur. vt. ff. mãda. si remunerandi. §. j. ff. de nego. gest. li berto vel amico. Unde quia propter ista posset pcurator si esset minor re- stitui: ideo nõ debet esse minor: in ad uocato autẽ ista cessant: r in teste. vt §. j. ver. item excipitur qd impubes. ¶ Itẽ qd fuit aduocatus in cã prin cipali. Unde non debet esse in cã ap- pellationis pro altera parte presertiz sm eos qui tenent q cã appellatiõis eadẽ sit cum principali. ar. in his que no. j. de teste. §. j. ver. itẽ qd fuit. r. j. de salarijs. §. sequit. ver. sed nũquid. exẽ plo enim perniciosum esset si is cui cau se mee secreta mandaui in cã app. cõ tra me patrocinet etiam si alia causa putatur a principali. Jo. tñ cõtra no-[g] tauit. ff. de postu. l. pe.[g] ¶ † Itẽ quod 17 aduocat cõtra ecclesiam a qua est be neficiatus. extra de postu. c. fi. vel cõ tra episcopuz a quo beneficiũ habet. extra de excessi. prelo. grauem de ver bo. significatio. cum clerici. ¶ Super[h] hoc autem scias[h] q quidam sunt be

neficiati ab ecclesia non tamen in ea et tales non dicuntur proprie clerici ipsius ecclesie a qua beneficium ha- bent vt sunt illi qui habent beneficiũ in dyocesi/alij sunt beneficiati ab eccle sia et in ecclesia: et tales dicuntur cle rici ecclesie: qui magis sunt coniũcti quam alij: vt sunt multi tales in ec- clesijs cathedralibus: et etiam cano- nici earum primi perdunt beneficiũ quod habent ab ecclesia si postulent contra eam vel episcopum vt dicunt quidam a quo habent beneficiuz vt 18 prediri multofortius secũdi. ¶ † Quid si habet beneficiuz in pluribus eccle sijs: nunquid patrocinabitur. vni cõ- tra aliam. respon. non. sed de concor- dia tractet ar. in predi. decre. de postu la. capitulo fina. r. xliij. questio. quin ta. deniq3 nisi esset in vna prelatus: quia tunc potest contra aliam. argu- ment. ff. de in ius voca. questitum. et iij. questione. vij. §. tria. versic. item si contra patrem. sicut aduocatus fisci postulat contra fiscũ pro pupillo suo ff. de postul. l. pe. de hoc extra eo. c. fi.[i] 19 ¶ Sed nũquid clericus beneficiat? coniuncte persone poterit contra ec- clesiam suã patrocinari: vel esse pro- curator videtur q sic. extra de postu. c. fi. ibi pro extraneis aduocatus rc. ergo a contrario pro coniũctis pote- rit. nam r decuriones postulant con tra prouincias. ff. e. hi qui. dic contra sm Uin. r in p. decr. supple. maxime: ricardus vero dicit q litera illa vide tur velle q pro coniunctis possit. li- cet non salubriter hoc fieri possit. 20 ¶ † Quia nõ debet plus diligere san guinem suum q̃ ecclesiam que ipsuz domino sociauit. extra de penis. c. ij. lxxxix. dist. decenter. r que mater est. xij. q. ij. qui abstulerit vnde dicebat q patrem suum contra ecclesiam pro- priã non iuuaret. r pro eo facit. xliij. dist. sit rector. in princi. ibi neq3 oppo suistis vos rc. xxiij. q. viij. conuenior. in prin. r c. leg. in fi. vincentius dicit q pro patre et pro matre impotenti- bus potest: prius tamen obtenta lice tia: alr nõ nisi velit pdere beneficiũ: pro se aũt potest: qr ordiata charitas rc. de peni. distin. iij. qui vult agris meis sitientibus alieni irrigãdi non sunt. C. de serui. preses: prelatus autẽ neminem contra suam ecclesiã iuua bit: immo eã iuuat contra oẽs etiam si ante fuit pro alio aduocatus in cã illa sicut r tutor. iij. q. viij. c. tria. ver. si contra patrem. ff. de postu. l. fi. r ad hoc facit quod no. j. ver. itẽ qd postu- 21 lat. ¶ † Sed nunquid potest pro suis contra aliquez de ecclesia postulare. puto q sic sm Uincen.[k] r etiã pro ex traneis sm. d. m.[l] nisi ille obtineret

---

[a] ¶ In fi. ibi de hoc: s3 ibi moyses erat medi? inter iudicẽ r ptẽ i decr. bone iudex q̃ est medi? inter partes licite allegat ius vtriusq3 sec? i aduocato q̃ nõ assum- psit offm̃ me diatoris: s3 pt/ qd ẽt ex ipsi? descri- ptiõe appet canones ad hoc allegari: puto qr hieronym? i p̃lo extollit dyaconos 3 presbyteros i scdo: presbyte ros 3 dyaco nos: s3 pmũ vt cesset op- pressio: secz vt cesset eta tro. r vid. j. §. nunc tracte mus: ver. s3 nunquid.

[b] ¶ Secus Jo. de deo. in or di. iudi. lib. iiij. rubri. de penis aduo catorz. l pn.

[c] ¶ Uer. j. r de sentẽt. ex. de cernim?. li. vj.

[d] ¶ Menz. in sum. e. tit. §. titij. ad fin.

[e] ¶ xvij. an. q̃ eos nõ com pleuit vt ibi Joã. de deo vbi. s. dixit de. xxv. puto q errore scriptoris q̃ dicũt d. xvij. j. qr nõ attin git.

[f] ¶ Est rõ s3 ros. cui? fuit iste p. r seq.

[g] ¶ l. pe. vide j. §. nũc tra- ctemus j fi.

[h] ¶ [illegible] sm pe. r ab ba. qui hoc no. e. ti. c. vi.

[i] ¶ c. fi. vid. j. ver. qd si ad uocat?. l fi.

[k] ¶ Secz vic. j p. decr. vlt.

[l] ¶ d. m. e. ti. §. iiij. v. qd in dubio.

a ¶ Cũ.R... a sequit̃ si ...o pter contra ternitatẽ in ecclesia recu sat a iudicã do: vt suspe ct⁹ qđ ppter id impedia tur postula re.

b ¶ Si absti neat ſm ho stien. vbi.ſ. nõ eñ est cu riale facere ꝫ fratrẽ spi ritualem qđ nõ facer et ꝫ carnalẽ alle. de trãslat.c. ij.xxx.qđ.iij. ita diligere.

c ¶ Sed nun quid vbi lõ ge plenius.

d ¶ Si cleric⁹ vbi ostẽdit iu ramentũ de fensionis vl' fidelitatis p cũ eccl'ie pre stitũ nõ ob stare. respõ det ad.l.hu manitat.ſ.C. de excu.tut.

vicem vniuersitatis.arg.xij.q.ij.qui manumittitur.ff.qđ cuiusq3 vni.no. sicut.lxxxj.di.legitur.ff.pro so.naz so cius.l3 sit arg.contra.extra de off. de lega.cum.R.[a] honeste tamẽ faciet si abstineat.[b] qz non omne qđ l3 hone stum est.ff.de reg.iur.nõ omne.xj.q. j.aliud.sed et economus monasterij cui datur cẽtesima vel quinquagesi ma põt postulare contra epm dantẽ p extraneo ⁊ familiari monasterij: et 22 pro quolibet alio. ¶ † Qz centesima vel quinquagesima locũ obtinet ele mosyne nõ beneficij.xij.q.ij.bone rei extra de dona.apostolice. ꝑmissa aũt intellige de beneficio ratione cui⁹ est ecclesie obligatus ⁊ qđ spirituale est. vt qz est canonicus prebendarius: vl' rector: vel prepositus ecclesie: si autẽ esset tale qđ iam promeruit ⁊ tẽpora le est: vt qz in seruitij remunerationẽ data est sibi possessio aliqua tunc ni hilominus poterit pro extraneis cõ tra ecclesiaz postulare.xvj.q.j.posses siones.⁊.q.vj.illud.xij.q.ij.quicunq3 nisi illud haberet vt vasallus.vt.ſ.di 23 cam. ¶ † Sed nunquid potest qs po stulare pro miserabilibus personis que non possunt al's aduocatũ habe re contra ecclesiam a qua beneficiuz h3: dic qđ sic: si tamen ecclesia bonos habet aduocatos. arg.lxxxvj.di.c.fi. in fi.⁊.iij.q.vij.§.tria.versi.si vero un vno.⁊.c.de postu.prouidendum.§.si quis vero.⁊ hoc nisi habeat cõscien tiam ꝙ ecclesia habebat ius: qz tunc non cogetur si dubitat obediat iudi ci.arg.extra de sen.ex.inquisitioni.de resti.spo.ex parte.xj.qđ.iij.quid ergo prosequere.vt in summa dñi mei.eo. ti.§.quid pertinet.ver.sed nunquid[c] 24 ¶ † Quid si dicit se habere conscien tiaz qđ ius est pro ecclesia vt coactio nem euadat: rñdeo deferatur super hoc sacramentum: vel excõicetur hoc modo.ſ.qđ eas defendat nisi credat ecclesiam iustam causam fouere qđ dic secundum dominum meum.vt in.eod.§.versiculo.quid si clericus[d]. ¶ Quid si aduocatus h3 feudum ab ecclesia sub ea conditione vt in oĩ cã ipsam iuuet: postea recepit ab alia ec clesia: aliud feudũ sub eadẽ ꝯditione inter quas ecclesias postmodũ que stio orit̃: q̃ritur quaz iuuabit: rñdeo qđ dñicalis est ⁊ est solutio qđ si sciat primam ecclesiam iniquã cãm fouere iuuabit scđam.xj.q.iij.vhe qui di cunt.⁊.C.de iudicijs.rẽ nõ nouã.⁊ ex tra de iuretur.breui.vbi de hoc eccle sia tñ prima eum habebit p periuro. l3 ipse teneat̃ seq̃ suã cõscientiã.vt in ꝑ.c.sfas.⁊.c.inquisitioni.xj.q.iij.sen tit.si ſo hoc ignoret iuuet per se pri mam ⁊ scđam p substitutũ.arg.C.de

epi.⁊ cle.ad similitudinẽ.ſ.de feudis §.qm.⁊.xij.⁊ dicas hec iura.q̃ł qõne dñicali disputata habent̃.[e] ¶ † Quid 25 si is qui tenet̃ aduocare pro aliqua ec clesia sit epũs alterius: dic ꝙ seruiet ꝑ se per substitutũ.idẽ etiã põt vasal lus facere si fiat claudus vel cleric⁹. vt no.in ꝑ.q.ſm.Jo.⁊.T.⁊.B.j. ¶ Sz nunquid is qui iurauit defendere ec clesiam.tenet id facere etiã nõ requi situs: dic ꝙ si est in loco vnde potest cõ mode venire ⁊ scit cãm agi: ⁊ suũ cõsi lium esse vtile: tunc tenet̃ alioq̃n nõ: sed nec tenet̃ si ecclesia sibi nõ serua uit fidẽ: vl' ei si salariũ suũ subtraxerit vel si ꝯscientia euz remordet: que dic vt no.extra de iureiurã.breui[f].vel si est sibi ingrata.p not.extra de postu. 26 c.fi. ¶ † Sed pone abbas dedit rem aliquã in feuduz alicui iurisperito vt sibi prestet patrociniũ: demũ ille mo ritur: abbas autem vult illud feudũ reuocare: qz dicit se concessisse ratio ne persone.heres aduocati fili⁹ vel fi lia contradicit: querit̃ quid iuris sit: dico qđ si fuit dictum ꝙ persone pa tris dabat non transit feudum in he redem.argu.extra de insti.c.penult. Si vero simpliciter tunc trãsit.argu. l.dist.c.j.in fi.j.q.j.eos.in fi.extra de consti.ex literis.impleta e nã fuit vo luntas vt impleri potuit.arg.ad hoc C.de cadu.tol.l.vnica.§.ne autez hoc qđ versi.in omnibus.⁊ seruiet p sub stitutum.argu.de an.le.annua.in fi. C.de epi.⁊ cleri.ad similitudinem.et l.quisquis.vbi de hoc[g]: sed si esset ec clesia lesa tunc restituetur.extra de in inte.resti.c.j.ſm Uber.de bo.etiã hec vera sunt si h'rs velit seruire per eque idoneum substitutum.vt.ff.de cõsti. pe.qđ autem.§.fi.⁊.C.de natu.lib.le ge.iij.§.fi.ff.qđ me.cau.pelo.§.fin.et l.se.Secus si nõ sit eque idoneus: vt in pre.§.ne autem.ver.si autem in fi. 27 ff.de solut.inter artifices. ¶ † Et hoc etiam locum habet in minore cuius patri feudum datum fuit: ⁊ in docto re qui vult legere per substitutum[h]. ¶ Item excipitur contra aduocatuz qđ est decurio: qui contra suã patriã aduocare prohibetur nisi pro se vel suis: ⁊ nisi pro pupillis quorum tu telam gerit.ff.co.l.pe. ¶ Sed ſm hoc nunquid aduocati nostri temporis aduocabunt contra patriam suam: puta si respublica causam h3 contra extraneum non videtur iuxta illud[i]. pugna pro patria: non enim dixit cõ tra patriam.xxiij.q.iij.fortitudo.⁊.q. viij.omnis.⁊.c.nulla.extra de cõuer. in fi.c.j.ff.de insti.⁊ iur.vt vi3: sed dic contra: et est alia ratio in decurioni bus.nam et eis facultatibus lapsis alimenta decerni p missum est.vt.ff.

e ¶ Habẽtur qõnẽ istam. ⁊ tres al's circa materiam aduocatorũ vide sup re gula ꝫcius de regu.iur. li.vj.⁊ ibi in solutione ꝑ me inuenies quod statim sequitur.

f ¶ Breui.vt ibi scripsi su per glo.ij.di stingue for mã iuramẽ ti.facit de ꝑ. nij.porro.ff. de transact. de his.

g ¶ De hoc.ff. de ver.obli. ꝯtinuus.ab eo.et in vsi. feu.si dẽ feu. con.fu.si qs decesserit.et xxxiij.q.ij.la torez.⁊ vide Jaco.de bel. super pre.l. quisquis.

h ¶ Substitu tum vide.ſ. de falsa in fi. ⁊ qõnez sup regula q̃ fa cit.de regu. iur.lib.vj.

i ¶ Illud.ca thonis post princi.

de decur.l.decurionibus.Consulo tñ
q sibi faciãt iniungi à loci magistra
tu cliẽtulo procurãte:ar.ff.de cõdi.ide.
frater a fratre.Sic sepe vidi i romana cu
ria.nã papa pcipiebat aduocatis cu
hoc cliẽtulo pcurãtibus vt agẽtibus
cõtra ecclesiam romanã:ꝛ defectũ ad
uocatorũ pretendentibus in causis as
sisterẽt cõtra eã.ꝛ arg.extra de re iu
28 dica.ad apostolice.li.vj. ¶†Quid si c
pater agit cõtra patriã vel quid si vi
det aliquẽ velle interficere patrẽ aliũ d
velle cõburere patriã queritur quez
iuuabit vel cui primo succurret.rñ.
dicunt quidã q patrie.arg.in pre.cõ
cor.carior est eñ amor patrie q̃ pris
ff.de capti.ꝛ postli.reuer.l. postlimi
niũ.§.filiusfa.ꝛ cõis vtilitas ꝛc.ex
tra õ sponsu.pre.bone.j.ꝛ.C.de ca.tol
len.l.vnica.§.fi.dic cõtra.arg.ff.de iu
sti.ꝛ iur.veluti.vbi primo ponit in
ordine litere parẽtibus ꝛ postmodum
patrie a.arg.xliij.di.sit rector.in fi. et
C.de of.p.vr.l.fi.ꝛ de no.C.cõpo.ppe
29 fi.extra de rescr.cũ dilecta. ¶†Natu
ra eñ facit vt maior sit inter eũ ꝛ pa
trẽ q̃ inter eũ ꝛ patriam:vt de con.di
stin.vlt.c.fi.l fi.immo vna caro sunt.
xxxv.q.ij.§.hac autoritate.ꝛ.C.de im
puber.ꝛ aliis sub.l.fi.ꝛ primũ debe
mus circa domesticos operari.lxxx
vj.dist.non satis.in prin.ꝛ excõican
dus est filius patrẽ nõ bono:ana sen e
iuuans.vt.xxx.dist.c.j. ¶Itẽ excipit
q est clericus:ꝛ domesticus iudicis ex f
tra de ap.ex insinuatione. ¶Item q
prece:vel pretio fallam aduocationem
instruit:vel instructã defendit:vt.j.§.
30 fi.ver.itẽ cauet ne. ¶†Itẽ q postulat
cõtra eũ cuius est vasallus.argumen
tũ.xxij.q.vlti.de forma.ꝛ in li.feud.,q
ca.fe.ami.c.vnico.in princi.ꝛ.§.pre.ꝛ
qui.mo.feu.amit.c.vnico in prin.et
extra de na.ex libe.vẽ.c.vnico.Si tñ
vasallus p coniuncta psona postulat cõ
tra dñm nõ ob hoc forte pdet feudũ:
arg.extra de postula.c.fi.§.clericus ibi
p extraneis ꝛ.c.a cõtrario sensu.qr nõ
intelligit promisisse sibi fidelitatem
cõtra se vel suos.vt extra de iureiurã
do.petitio cũ suis cõcor.ꝛ hr,quibus
interdicit postulare ꝛ pro aliis perso
nis p huiusmodi psonis tñ possunt
iiij.q.vlti.omnibus.ff.de postulan.l.j.
§.fi.ꝛ.l.seq.qr nullus carnẽ suam odit
31 xiij.q.ij.nõ estimemus. ¶†Immo illa
pbanda est liberalitas:vt proximos
tui seminis contemnas.lxxxvj.disti.
non satis prope prin.ꝛ.C.li.x.de ipo.
luc.descrip.l.vnica.ꝛ preterea aduo
catus nõ accusat:vt.C.de bo.lib.qui
cum maior.§.idẽ puto.ꝛ ad hoc facit
qd no.s.versi.sed nunquid clericus.
¶Item excipitur qd nõ iurauit statim
post iuramentum a partibus pstitũ

qd credat iustam causaz fouere.ꝛ qd
quam cito causam sentiet desperatã
discedet.hoc eñ tenetur iurare alio
quin repellitur.C.de iudiciis.rẽ non
nouam. Bul.tamen dixit b.qd vt sic
iuretur.illa.l.cauetur:sed hoc consue b
tudine nõ habetur.dominus meus
dicit qd illi iuri nulla cõsuetudo po
test preiudicare:vt no.extra.de fo.cõ
pe.romana.§.nec.li.vj.c ꝛ probat ho
die in constitu.G.x.de postulan.pro
perandũ c. ¶Item qd monitus a iu
dice vt alicui patrocinaret noluit pa c
rere.nec se sufficienter excusauit.iij.
32 q.vij.§.tria. ¶†Item qd non potest
dici aduocatus.nam aduocatus est
qui omnino causis agendis quoquo
studio operatur non tamen qui ali
quid accipere solet non cause assum
tus.ff.de var.ꝛ extraor.co.l.j.§.aduo
catos/est etiam necessarium q leges
quinquennio audiuerit.C.de aduo.
diuer.iudi.iubemus pro tempore.§.
nec de cetero ꝛ in prohemio.ff.§.disci
puli.ꝛ q doctor eius iuret eum peri
tia iuris instructum.C.t.nemini per
qd patet illiteratum nõ posse aduo
33 care. ¶†Turpe eñ est patricio.ꝛ iu
stractanti ius in quo versatur igno
rare.ff.de ori.iur.l.ij.§.post hos.arg.
in contra.C.de iudiciis.l.pe.qr etiaz
cum non phibeatur admittit de hoc
s.ver.item q nõ habet e. ¶Generali e
ter aũt postulare põt qui non prohi
betur in sum.no. f q cum quis ad
uocare prohibetur aut accusare de fa f
cto qd irrogat infamiam.aut qd non
irrogat.Si de facto qd irrogat infa
miam:vt qd est preuaricator vel litiũ
redemptor.ꝛ conuincitur.et propter
hoc ab aduocando phibetur.tũc im
perpetuum non poterit aduocare si
ue causa sit expressa in sententia:siue
non:nisi fuerit a principe:vel a sena
tu restitutus:vt.ff.de postul.l.j.§.alt
pretor.ꝛ.l.ex ea cã.Si vero de alio q
non irrogat.ꝛ ppter illud ab aduocã
do prohibetur:aut iudex phibet euz
coraz se postulare ad tempus:aut in
perpetuum:aut simpliciter si prohi
bet coram se postulare.tunc poterit
coram eius successore.vt eo.ti.impe
rator.si vero in perpetuum.aut pro
hibetur cum cause cognitione.ꝛ tũc
nisi appellauerit non potest vlterius
aduocare.vt in preal.l.aut sine cause
cognitione.ꝛ tunc non tenetur stare
sententie tẽpore successoris.ff.de pe.
l.fina.ceterum si sit simpliciter pro
hibitus dicunt Joan.et Azo.quod
perpetuo videtur prohibitus.nam si
stipulator annua.x.hec stipulatio pu
ra est.ff.de verbo.obliga.Stichum:
aut Pamphylum.§.alias incipit:et
ideo melius probatur.l.dist.c.j.in fi.

a ¶Patrie.te
nentes primũ dictum
per eundem
modũ indu
cũt.C.de ad
uo.diuer.iu
di.l.aduoca
ti.vbi pponi
tur pris pa
rentibus.et
ibi de hoc p
cy.p eundẽ
modũ indu
cunt illa iu
ra qñ pr pre
cepit vnum
ꝛ patria con
trariũ p pa
tria inducũt
p.l.postlimi
niũ.§.filiusfa.de reli.et
sumpt.fu.l.
minime.gu.
de suz.in p.
l.veluti.di
cit iustiorẽ
parendũ.ff.
ne quis euz
q in ius vo.
l.j.in fi.cum
l.seq.si eque
sunt iusta
obediat pa
trie per.ll.p
ea allegatas.

b ¶Dixit im
peratori Fe
derico vt di
cit roffre.ac
cur.ibi dicit
q cuidã eius
iudici.

c ¶Libro.vj.
vt ibi scripsi
super verbo
aduocato

d ¶Properã
duz quã ho
die non ha
bemus.lib.
vj.ꝛ sic est re
uocata.vid
qd dixi.s.§.
itẽ quod est
preuaricator.

e ¶Non ha
bet ꝛ ibi so
lutio Jo.

f ¶Not.sm
azo.in sum.
eo.tit.de po
stu.ver.itez
per decre.

a extra de consti. ex literis[a]. cum suis concor. tu dic qd tunc solum intelligitur prohibitus durante officio iudicis prohibentis non in tēpore successoris. argu. ff. de pe. si operis. et in prin. decre. ex literis. ¶ † Nam pene restringende sunt. de pe. di. j. pene. ff. de penis interpretatione. ¶ Ultimo no. quod ad officium iudicis pertinet prouidere. vt par sit hincinde distributio aduocatorum. vt. s. de offi. iudicis. §. deseruiūt. ver. ante lit.

¶ De diuersis appellationibus aduocati dicam extra in consti. gre. x. de postula. properandum in princ.[b]

Quales vestes habere debent aduocati.

Equit videre de vestibus aduocatorum. Et quidē aduocat⁹ coram iudice accedēs ad aduocationis offm̄ exercendum vestes talares habebit: ⁊ suo officio ꝯgruētes. vt. C. de postu. l. fi. q̄ est de pe. di. j. nemo. ⁊ pbat. xxiij. di. c. pe. iuxta illō. ¶ Uir bene vestitus ꝑ vestib⁹ esse peritus Creditur a mille q̄uis idiota sit ille. Si careat veste nec sit vestitus honeste nullius est laudis q̄uis sciat oē qd audit[c]. ¶ Talis enī prima facie presumit̄ quale eū monstrāt vestes eius. vt. ff. de iniur. ite apud. §. si quis virgines. extra de sen. ex. cōtingit. j. ff. de iur. fisi. diuus. ⁊ l. sed si accepto. Unde seneca ait vxori neronis: idue te delicate charissima nō ꝑpter te ꝑꝑ honorē imperij ad qd facit. xxj. q. iiij. c. j. ibi non propter necessitatem ec. ⁊ ad idem. extra de custo. eucha. c. ij. in fi. cum suis cōcor. ¶ † Debet igitur vestis esse conueniens statui: ⁊ ordini ⁊ officio. vt in pre. concor. ⁊ extra de vita ⁊ ho. cleri. c. deus qui. ⁊. xxj. q. iij. c. ij. ⁊. c. se. ⁊ s'm hoc tollitur cōtra. e. q. c. j.[d] ¶ Preterea aduocati dicunt̄ sacerdotes. vt. ff. de iusti. ⁊ iur. l. j. ⁊ sacerdotes habere debent suo officio congruentes. de quibus legitur. C. de sacrosan. eccle. sancimus. in prin. ⁊. xxiij. distin. preterea. ⁊. xliij. distin. sit rector. viij. q. j. licet in fi. xvj. q. j. reuertimini. extra de custo. euchar. c. ij. extra de sacra. non iter. c. ij. quas non debet deferere sine cā. extra de vi. ⁊ ho. cleri. clerici. in prin. ⁊ ver. s3 nec alibi. xxj. qd. iiij. sine. sunt etiam milites. C. de aduo. diuer. iudi. iudicio aduocati. ⁊ milites habēt militaria insignia que si eis detrahuntur fiunt īfames. ff. de his qui no. infa. l. ij. ornati ergo debent esse in vestibus. ⁊ vti illi quibus assimilantur: qr dignum est: vt qui similem ec. extra de statu mona.

recolentes. ipsi quoq3 togati a toga veste dicti sunt. C. de postu. l. pe. deseruiant igitur nomini qd d3 esse consequens rei. instit. de do. §. est ⁊ aliud. xvj. q. j. si cupis. C. de epi. ⁊ cleri. decernim⁹. C. de defenso. ciui. defensores[e]. ¶ † Nō ergo accedāt ad iudicis conspectum: nisi in habitu ornato. vt. xxiij. di. c. pe. in fi. ⁊. xxj. q. iiij. sine ornatu. qr in domibus regum sunt q̄ mollibus vestiuntur. vt. xxj. q. iiij. c. j. l. fi. ⁊ luce. vij. ⁊ edictum de postulando propositum est: vt non solum ratio tuende dignitatis habeatur: sed etiā decoris. vt. ff. de postu. l. j. rū. j. licet enim ex ornatu vestis non sit quis iustitiā habitus. vt. xxx. di. si quis virorum. ⁊ l3 vestis humilis ⁊ ornatus non colōratus laudet̄. vt. xlj. di. parsimoniā. tn̄ affectate in vestibus sordes laudē nō pariunt. vt. e. di. §. j. extra de custo. eucha. c. ij. in fi. sepe enim maxime inter ignotos vestis est causa honoris iuxta illud: Hunc hoīes decorāt quē vestimenta decorant. vt. s. pbatū est ⁊ quē iudex magis ornatum inspiciet maioris existimabit esse autoritatis ⁊ ei assurget salutatiōe delata dicēs ei: sede a dextris meis ad qd quidem tenentur. vt. C. de offi. di. iudi. l. fi. in fi. ⁊ eum pre aliis honorabit. vt. C. e. ti. l. pe. ¶ † De meo ergo consilio gerunt vestem sue ꝓfessioni ꝯueniētes nō diuersi coloris: aut diuerse partis vt. xx. q. j. c. fi. nō nimia breuitate vel longitudine notanda. vt extra de vi. ⁊ ho. de. clerici. nō sericā textaris variatam: vel ex variis colorib⁹ ornatā vt Gui. de suz. mutine legū ꝓfessor. xxj. q. iiij. c. j. nō fissam. vt Ja. doctorē ere. boū. xxj. q. iiij. precipim⁹ qr dissolutos ⁊ fractos vestibus non recipimus. vt. xlj. di. parsimoniam. ⁊ incōpositio corporis qualitatē īdicat mētis. vt. e. di. §. fin. regionis igit̄ in qua sunt morē seruēt: ⁊ vbi ... vitur se conforment. xlj. di. quisqs. in prin. xij. di. illa. viij. di. qui cōtra. vt cum in italia fuerint palliis affibulatis vtā tur: cū vero vltra montes cappis communicatis: vel palliis diffibulatis vt dn̄i legum boū. vestiant̄. vt no. xxx. dis. si quis virorū. ⁊ pbat̄ in p. decre. clerici in fi. ⁊ ver. cappis. sed ⁊ etiam alio ornatu se honeste gerant: puta in ... laribus: frenis: sellis: pectoralibus: calcaribus: fibulis: corrigiis et aliis ornamentis. vt in p. decre. clerici. C. li. xj. nulli licere in frenis ⁊ equestribus sellis: ⁊ in balteis. l. vnica. ⁊ in eo. lib. de vestibus ole. ⁊ aurat. l. nemo. ⁊. xcvj. distinctio. constantinus. palea est volentem autem ex humilitate: vel corporis necessitate humilem ferre habitum non contemno vt. p. de

a ¶ Ex literis ⁊ opin. odo. quā ibi scripsi sup glo. hoc dt: adaptat̄ huic casui. ⁊ de materia huius glo. ff. de postu. l. puto. §. j. ⁊. C. e. ti. l. vbi ēt hec dist. p cyn. q̄ ēt ibi. in fi. no. s3 odof. ⁊ pe. q̄ si aduocatus ꝓhibit⁹ appellauit appellatione pendēte poterit postulare p l. j. in fi. ff. ad turpil. q̄ plz ⁊ facit quod no. de ap. sepe. in glo. sic s. in fi. qd intellige nisi casus esset i quo nō esset appellatio admittenda de ap. romana. §. si aūt. li. vj. ⁊ vide j. de ap. §. in quibus.

b ¶ In princ. quā vt predixi non habem⁹. qd tū ibi dixit vocant̄ aduocati. de hoc vide iura q̄ scripsi s' postu. sup . R. itē togati. s' pe. di. j. nemo. C. de aduo. diuer. iudi. l. nēō. ⁊ l. q̄cūq. cum sūi. se. ⁊. l. ꝓxi. §. itē consiliarii. C. de postu. q̄ses. itez patroni causarum. C. de aduo. diuer. iu. l. j. et l. aduocati. itē honorati. C. de of. ci

ui. iud. l. j. ⁊ q̄sq3 iudi ces. de elect. fundamenta. ver. iud ices. lib. vj.

Equit videre de vestibus aduocatorū ab his incipit suū tractatum vber. de bo. ⁊ Jo. de deo. sunt verba quasi ad lr̄az vsq3 ad versic. n ergo.

c ¶ Qd audit habuit a rof fre. super cōstitutione s' suffragio.

d ¶ c. j. versi. oē quippe.

e ¶ Defensores hic continuabat io an. de deo post vber. id qd ponit autor. j. §. iā nunc. versic. porro.

f ¶ Professor. forte eum autor ibi legit. de quo. s. de test. §. generaliter. vers. fiet hoc qr regimus fuit.

a ¶ Combis. & nostris diebus boatinus de mantua i studio paduano.

N Unc vt dixi verba vb. de bo. multum amplianit Jo. & eo cuius verba etiã amplianit autor et ordine meliori prosequit hic enim posuit quartũ post vestes ipe.

b ¶ Salutis: fuit hoc verbum. vber. j. char. h. j. facto. suspicor tñ per ea q̃ dixi de tuto re super rubrica qõ nõ intellexit de salute aie: sz de victoria cause: & tñ p sequentia videtur & tñ ipse idem sic exponis paulo ãte §. de officio.

combis[a] in monte pessulano vt in pre. c. si quis virorum & ca. parsimoniam. & xxiij. distin. his igitur. circa medium. & xlj. dis. clericus.

Qualiter aduocati se habere debeãt cũ suis clientulis.

N Unc tractemus qualr aduocat' se dz hre cuz clientulo. i. cũ cocui' cãz suscipit defendendaz. vt. C. de iudicijs. ppe. randũ §. illo pcuidurando. vbo. ver. honorarijs. frustra eñ aduocatũ hz is q̃ cãm nõ hz. de pe. dis. ij. si in toro aũt mũ eñ indq̃t in. ij. col. ver. in toro aũt mũdo. & ar. j. q. j. multi. ¶ Et q̃de si ad por tũ salutis[b] puenire desiderat cũ is q̃ litigare intẽdit ad eũ pmo puenerit dicat illi charissime. ¶ Tres sũt psonę qb' est oĩmoda vitas apienda: et nihil est illis celãdũ vez ?fessor. xxij. q. ij. cũ humilitatis. de pe. di. iij. iter hec. hyrcũ. iij. Medic'. vt extra de pe. & re. ois §. sacerdos. & c. se. extra de homi. c. tua. xlv. di. disciplina. in pn. iuxta il lud si cãm ignores quõ curas? Jure perit'. de pe. di. vj. c. j. ver. iudiciaria. ¶ Quia facti ignorãtia sepe peritissimos fallit. vt. ff. de iu. & fac. igno. l. ij. dicas mihi igit oĩmodã veritatem: & negotij exẽplũ da mihi scriptũ: vt cõ grnũ & verũ possim tibi dare ?silium seu rñsum. C. de trãslac. vt rñsum. & extra de spõsa. de muliere. qr facto ius oritur. ff. ad. l. aql. si ex plagis §. i clino. ff. de iure iu. duob'. §. si eñ. & l. si. ff. de iur. codicil. q̃dã. & sepe ex breuissima facti mutatione totũ ius mutat. ff. s excu. tu. si is. & ff. de le. ij. hoc legatũ. & l. si. ff. de Ihe. empt. si i emptione §. pe. in si. & l. cũ ab eo. & l. q̃ fundũ. Rñ. j. ff. de in diẽ adie. l. iij. ff. de leg. j. si q̃s a filio qõ si nõ det exẽplũ negotij & erret in facto dicet ei min' instructus est q̃ te sollicitũ reddit. C. de acq. pos. minus. ¶ † Expedit eñ aduocato habere scripturã super narratione facti quã clientulus pponit ppter periculum piurij cũ habeat hodie iurare: et vt sine rubore verecũdia possit: cuz alter inuenerit cãz deserere ad qõ ex forma iuramẽti qõ pstat hodie in initio cãe tenet: & vt possit euadere penã multiplicẽ: de qua habes in decr. §. x. de postul. pperandũ[c]. & qr ẽt talis scriptura q̃nq3 sibi poterit pdesse. vt pz. j. de sala. §. sequit. ver. q̃d si re'. dz igit inq̃rere veritatẽ negotij & ẽt cãm ei'. Vñ Sene. cuiuscq3 facti cãz redre. ¶ † Et cũ initia inuenerjs exit' cogitabis. ¶ Facto at itellecto si sit actor qrat de pbationib'. quales hz. naz q̃ accusare vl' agere volũt pbatiões habere debẽt paratas[d]. C. de edẽ. qr accusare. C. de ac. & ob. negãtes. vj. q. vj. acto. Si aũt cãs nõ hz sibi nõ multũ expedit ius hre: ex quo deficit probatio. vt. ff. de test. tu. si duo sunt Titij. & ij. q. vij. plerũq3. Nã & pbatione cessante interdum vindicte rõ conquiescit xxiij. q. v. xpiana. Si aũt hz pbatiões & factũ est liquidũ dicat ei. age secure C. de testi. l. j. Sz & si re' sit: q̃rat si q̃s hz defensiones & ẽt pbationes. nam oportet eũ hre pbatiões paratas ad suas exceptiões pbãdas. ff. de pbat. in exceptionib'. q si hz dicat ei secure te defende: verũ si viderit scim iter re te defende: verũ si viderit scim i fica. vel ppter se vel ppter pbationis defectũ dicat ei: amice noli i oib' sumptibus te vexare. ff. de inoffi. te. l. j. nõ enim est spes qõ debeas obtinere. ff. de inof. test. l. j. ¶ † Nec defendi dz qõ rõne vti nõ põt. xxiij. q. iij. si habes. & xxvj. di. deinde. lxviij. disti. corepi. nec dz quis malã cãm seu desperatam souere: vel suis allegationib' colorare. C. de iudicijs. rem nõ nouaz §. patroni. sepe tñ hoc aduocati non faciunt sed dicunt sic: frater qr euẽt' sic dubius est aliquando litigantes obtinent ex industria vel astutia: vel ambitione: vel gratia: vel fraude: vel ignorantia aduerse partis. ff. de iudicijs. si filius. ff. de inof. tes. posthum' §. si quis. ff. de pec. qõ debetur. ff. de euic. si per imprudentiam. ff. de fideius. exce. ff. de adul. denuntiasse. in si. ff. s va. & extraor. co. si iudex. ff. ad trebel. si seruus §. cũ pretor. extra de in inte. rest. cum ex literis. de fide istru. inter hoc tamẽ pernitiosum est quo ad aiam que quibuscũq3 reb': & vestimentis pferẽda est. vt. C. de sac. sanc. ec. sancimus. & etiam quo ad famam quam q̃ negligit crudelis est. xij. q. j. nolo. ¶ † Quia nemo diu gaudet q̃ iudice vincit iniquo. vnde dic vt. j. §. caueat. ¶ Habito igitur negotij exẽplo in scri. qr hoim memoria labilis est. vt. C. de testi. iubemus. xxiij. dist. preterea si hesitet non erubescat dicere reuolo mecuz & cum peritis: & libris deliberare. j. de libe. conce. §. ad huc'. in prin. qr tempore indigemus vt aliquid maturius agamus. l. di. ponderet. Unde Salomon[e]. omnia cũ consilio fac & te non penitebit. naz ve solo. c. ij. rñ. j. et li. &c.[f] extra de statu mona. c. ij. rñ. j. et imperator q̃rit vij. q. j. illud. nam et imperator q̃rit cõsilia sapiẽtũ. ff. de fun. instr. q̃situz. in prin. ad idẽ. ff. de dã. infec. si in edibus. & papa dicta prioz. vt. xxx. q. j. negenit. ppe prin. ¶ † Roboã eñ regnũ perdidit: qr noluit seniores: seu sapientes audire[g]. xvj. qõ. j. ecclia habet vij. q. j. deniq3. & iudas ob hoc perijt. & de pe. dis. vj. c. j. vers. ideoq3. & dist. j. his ptãtis: auditioni nãq3 sapiẽtũ vg

c ¶ Properãdum. quam non habemus in. vj.

d ¶ Paratas. de preparatorijs que respiciunt iudicem & partes habetur rubri. j. parte proxi.

e ¶ Salomon cccxxij. ad finem.

f ¶ Et ceteris ecclesiastes, quarto.

g ¶ Audire j. iij. reg. xij.

1011 Nota optimũ consiliũ

candū est. vt ex de p̄sump. ex studijs. et puni͂t qui ꝯsilia sapientū non susci- pit. lxxxiiij. dist. c. j. q2 vtilius est in oc- culto deliberare q̄ in publico pnicere sicut docet impator. Quia cū q̄ si hereditas nobis delata est quā ꝯstat esse lucrosam adeat secure: si vo ꝯstet eā esse dānosam repudiet apte: qd̄ si dubitet tp̄s ad deliberandū petat. vt C. de iure deli. l. fi. rū. j. in tge aūt hu- ius deliberatōis secū sepe deliberet. vt. C. ad. l. cor. de fal. et si a te. et inspiciat diligēter instrā et iura ad qōnem fa- cientia: sicut et is q̄ deliberat de adeū da hr̄ditate: videre d3 interim instrā b hereditaria. vt. ff. de iure deli. l. j. et. ij. qd̄ si p se nequeat instrui ꝯsulat peri tiores. ff. de bo. pos. in bonoꝝ. in fi. ff. q̄s or. in bo. pos. ser. l. ij. in fi. C. de lge. ma. l. iij. xxxvij. di. §. fi. et no. j. de lib. cō cep. §. fi. et cū diuersis: q2 qd̄ a pluribꝰ queritur: facilꝰ inuenit. xx. di. de qui bus in fi. et ex de of. dele. prudētiā. in prin. Uñ cōmendat q̄ quattuor in cō- dendo testō ꝯsuluit. vt. ff. de vulg. et pup. sub. cū ex filio: qd̄ dic vt. j. ℣. por ro. immo etiā quoqꝫ cū minus peritis pdest cōferre. vt ex de ꝯsue. ad nr̄az. [a]

8 ¶ †Quia reuelat sepe minori qd̄ ma ior ignorat. xcv. di. esto. in fi. et nō oēs p oīa: s3 certi p certa meliores: aut de teriores inueniūtur. C. de ve. iur. enu. l. j. §. cūqꝫ hec materia. in fi. nec enim oim equalis est gloria: nec oēs equa- li prudentia: vel scientia ministrant. vt de cō. di. iiij. cū tm̄: et querendo: op- ponendo et dispūtādo partis aduer se defensiones subeundo melius ve- ritas inuenitur. ff. de mu. et ho. mune rum. ppe finē. xxviij. q. j. sic enī neqꝫ ff. de iure pa. diuus. in prin. ff. de leg. iij. offidiꝰ. ff. de mu. et ho. l. fi. §. atque. et veritas sepiꝰ exagitata magis splē descit in lucē. xxxv. q. ix. graue. ¶ Itē delibera ieiuno stomacho. vt. j. in fi. de pe. sen. et p̄sunt p̄tilia ad hoc vt iu dex inferendo sniam debeat cū peritis deliberare de hoc. j. tit. de req. cōsi. ad fi. ¶ Porro si aduocato visum fuerit qd̄ debeat clientulus litigare primo cōueniat de salario eidem ꝯuenienti vt dicā. j. tit. de sal. §. seqtur. ad fi. et de meo cōsilio sibi iūgat aliū aduocatū. vt. s. ℣. pri.

9 ¶ †Quia integrū est pa- trocinium qd̄ plurimoꝝ sensibꝰ appro bat. ex de of. dele. prudentiā. in prin. et p ampliores hoies pfectissima ve- ritas reuelat. C. de fideicō. l. fi. in fi. et in p̄. c. de quibꝰ. lxxxiiij. di. extra. et me- lius est esse duo q̄ vnus. lxxxj. dis. in oibus. vij. q. j. illō. q2 in ore duoꝝ et c. vt. ij. q. iiij. §. j. ex de test. in oi: et ve soli et c. vt in p̄. c. illud. et ex de stat. mo. c. ij. et hoc si qualitas et difficultas cause id exigat: vñ dicit lex: aduocatū et ad- uocatos dabo. vt. ff. de off. pcon. nec quicqd. §. fi. ff. de postu. l. j. ex de of. iu di. c. j. ¶ Caueat aūt ne clientulo victo riā repromittat sicut faciūt medici in perbe salute pollicitātes. vt. lxxxviij. di. ejiciens in fi. palea est.

10 ¶ †Q2 du- bius est litis euentus. ff. de pecul. qd̄ debet nec victoria in eo est s3 in iudi- ce. ij. q. iij. §. notādū. ver. nā facti. ff. de abol. l. j. nec semp laborem sequitur ef- fectus. ex de renun. nisi cū pridem §. qppe. nec est in medico semp releuet vt eger iuxta ill ud nūquid medici re suscitabūt. de pe. di. j. §. hoc idem pro ba. ℣. nunqdb. q2 sepe vitiū est mate rie nō artificis. ff. ad. l. aquil. si seruꝰ. §. si calcem. nec d3 se certum asserere. vbi certus esse nō posset. vt ex de re- scrip. cū ꝯtingat. pterea iniuriā face- ret iudici: q2 sic quasi suā vēderet sen tentiā. ff. de iniur. Item apud labeo- nem. ex de penis. dilectus. C. de ap. p cōsul. ¶ Caueat etiā ne partem suaz q̄ eius fidei se supposuit: vel secreta cause sue quocūqꝫ mō pdat vl reuelet ij. q. iij. §. notandū. s3 fm pactū inter eos initū clientulum suū defendat. C. de postu. q̄sqs. ℣. ante oīa.

11 ¶ †S3 nū- quid prinsqꝫ demādasti mihi secre- ta cause tue potero ꝯ te in eadē cā es- se aduocatꝰ: dic q̄ sic: et ita obtinuit. arg. xiij. q. j. §. q2 ergo. vbi gra. allegat p vtraqꝫ parte: et. xciij. di. legimꝰ. et. c. dyaconi. vbi in qōne sup dyaconoꝝ et presbyteroꝝ prioritate. Hieronymꝰ allegat p vtraqꝫ parte aliōqn nulli ef fet ꝯsiliū dādum: s3 nec hoc sufficeret ad iudicē remouēdūd. vt no. ex de te sti. dilecto. sepe enī vidi ab aliqbꝰ pe- ti ꝯsiliū nō vt acceptaret: s3 vt illi post ea parati alteri ꝯsulere erubescāt. ¶ Si aūt fui aduocatus tuꝰ in cā illa non dū finita in aliqua parte sui ꝯ te nō ero: aliōqn crimine puaricationis in uoluar. ff. de his q̄ not. in fa. athletas §. puaricatio. ff. de puari. l. iij. §. qd̄ si aduocato. ij. q. iij. §. notandū. C. de ad uo. diuer. iu. l. nisi in casu. s. fauore pupilloꝝ. nā si aduocatus Titij ꝯtra Meuium Meuio mortuo detur tutor filijs eius in eadem cā poterit pupil lus assistere ꝯ Titium. vt. iij. q. vij. §. tria. ver. si ꝯ patrem. ff. de postul. l. fi.

12 ¶ †Quid q̄ si tibi dedi fidē q̄ p te es sem aduocatus in cā aliq: et fui: lata est snia an in cā appellationis ꝯ te es se potero aduocatus: Rñdeo sicet hoc sepe fit in curia. nā sufficit si cui vr̄ in paucis. et c. C. de neg. ge. tutorie. q2 et aduocatus quondā fisci pōt esse ꝯ fi- scū in alia cā in qua nō p̄stitit ei pa- trocinium. C. de aduo. fis. l. ij.

13 ¶ †Pre terea causa appellationis est alia a principali. quod dic. vt. ij. qōne. vi. si quis in quacūqꝫ. honestiꝰ tñ est ab-

a ¶ Ad nr̄az. et vide q̄ ibi scripsi sup j. glo.

b ¶ Nunqd. meliꝰ dice- ret hēt et hr̄ illud psal. lxxxvij.

c ¶ Prinsqꝫ. suspicor qd̄ dicere debet postquā ad hoc mouēt tria. Primo q2 qd̄ alīs fi du bia. Scdo q2 q̄ sequūt plꝰ ꝯueniūt illi lr̄e. Ter tio q2 gl. Ac cur. format sup. l. fi. s. de postu. hanc qōnē. de illo q̄ reuelauit secreta cāe et habuit cōsi liū et dt̄ sic iu dicatū. et l q̄ buldā scri- ptis habeo q̄ oēs docto res boñ. cō- cordarūt q̄ poterat con sulꝰ pfoci- nari aduer sario: tū q2 alīs nullus vellet ꝯsule re: tū q2 nō repit phibi tū et forte de hoc casu di- xit auctor et sic obtinuit ego nlla rō ne procina rer ꝯ illū p q̄ dedissem ꝯsiliū rete- pto salario. et maxime l scriptis re re lessem iu stia ds ꝯsu lui ec cā si et iuste ꝯsu lui iniustiā longuare si debeo: aliter rallem bono ri meo pcee

d ¶ Remouē dū. Uber. d bo. vbi d ad uo. rei mihi nona char. ℣. iure ro. ca nonico dt q̄ si repiret de legatū ꝯsu- luisse. et p eo pecuniā ha buisse timē dū est ne sit memor pe- cunie. et ꝯsi- lij dati.

e ¶ Tutori. e sic s3 accur. ff. d postu. l. vi. et idē alle gat.

a ¶ Jam nunc videndũ. vite mihi intitulat. di.iiij. frustrib⁹ ꝛ est i fi.ꝓme co. aliq intitulãt de copia ṽborꝝ et aliq negãt librũ fuisse Senece i speculo histo. ꝛ manipulo florꝝ attribuitur Sene. ex q̃ isti titulo lstitim⁹. seq̃ ibi q reprhẽsibilis ẽ nimia laudatio sicut immoderata vituperatio illa q̃dẽ adulatiõe, ista q̃dẽ malignitate suspecta est.

b ¶ In epla est in pn. ꝓuerbiorꝝ.

c ¶ Quoqꝫ ẽ in cathone post prin.

d ¶ §. fi. ꝛ ꝓuer. xiij. a.

e ¶ Et cetera. ꝛ matt. xv.

f ¶ Illud. luce vi.

stinere: tũ q: cũ appellatiõis eadẽ est ſm quosdã cũ principali: vel saltem est ei⁹ sequela: tũ q: secreta cause nouit. vñ in hac instantia multũ ledere poterit: quem in priori defendit. Itẽ q: oportebit eũ asserere qđ primo negauit: vel ecõtra qđ esse nõ dꝫ. j. §. pri. in pn. ¶ Premissa aũt sunt in ar. qđ ꝑ eodem salario nõ tenetur aduocatus defendere in causa ap. clientulũ: vt dicam. j. in ti. de sala. ¶ Quid si aduocatus suum clientulum decipiat. dic vt. j. §. fi. ver. quod si per imprudẽtiam. et se.

Qualiter aduocati habere se debent cum aduocatis alterius: vel etiam sue partis.

Iam nunc videndũ est qualiter aduocatus se hẽre dꝫ cũ aduocatis alterius vel etiã sue partis. Et quidem nihil ꝯ aduocatũ alterius partis proferat: sed eum benigne tractet: nisi alter ad aliqua inhonesta prorũpat: ꝗa eius dictis ridere debebit: eũ cõmendet iudicialiter: nõ nimis iuxta consiliũ Senece de formula ho. vite[a]. dicentis. ¶ † Lauda parce: vitupera parcius: q: forsan ante litis finem ꝯtinget q̃ idem reprehendere laudabile: ꝛ sic eliet tanqꝫ sibi ꝯtrius a iudiciorꝫ limine repellẽdus. vt. ff. q̃ ap. sit si ꝑcu. §. j. ꝛ ex̃ de ap. sollicitudinem. in fi. xxiij. q. vij. qđ aũt. q: indignũ nimis est. si qđ quisqꝫ voce ꝓpria dilucide ꝓtestatus est in eodẽ casu ꝓprio studeat testimonio infirmare. ex̃ de ꝓba. ꝑ tuas. C. de nõ nu. pe. gñaliter. Cõmendet eũ ergo ꝑ ṽba dupliciã q̃ se hñt ad diuersos intellect⁹. vt xxxvij. di. relatũ ṽ. sunt eñi multa. ꝛc. dicens. ¶ † Nã rerũ veritas latere non potest. C. si vt se ab here. absti. l. j. vel opus laudat artificem. In aute. de monachis. §. hinc cogendũ. col. j. vel opa vestra: vel fructus vestri vos manifestant. vt ex̃ de sta. mo. qđ dei. rñ. j. ꝛ de reg. iu. c. ij. vel scientia vestra manifesta est: ꝛ cõmẽdatiõe nõ eget: q: seipsam ostendit. ff. de in integ. resti. l. j. ff. de exercitor. l. j. in prin. et demõstrata non sunt amplius demonstranda. ff. de dote ple. l. j. §. si qs vxori. in fi. ꝛ ex̃ de postu. c. j. ꝛ xvj. dist. qđ dicitis. loquela ꝛ eñi vestra vos manifestat. xciij. dist. legimus. respon. j. et. xcvij. distinc. nobilissimus. huiõi eñi cõmendationes ꝛ sites duplices sunt: poterit etiã si velit eũ reprehendere sub quodã honestatis colore. vt patet. j. §. nũc de exordijs. ṽ. post hoc verũ si eũ velit cõmendare: nõ cõmendet eũ dꝫ aduocatione: sed de doctrina legum ꝛ experientia rerum. vt dicam. j. §. proxi. in cõmendatione iudicum. ¶ † Hoc tñ caueat vt nõ ꝓbris: sed legib⁹ ꝯtẽdat cũ eo nec ei vel parti cõtumeliis inferat: ne palã vocãdo eum rusticanum vel preuaricatorem: vel etiam subdole: dicendo ego nõ sum iniq̃. ꝛ. tu es falsus. vt. C. e. quisquis. §. j. ꝛ. iij. q. vij. §. item. ṽ. si quis adeo. alioquin diminutionem fame patietur: et a limine iudiciorꝫ excluderetur. vt ibi. ꝛ. v. q. iiij. in loco. Si vero alter ei falsitatem vel aliam turpem notã imponit secure dicat tu mentiris: nam crudelis est q̃ negligit famam suã. xij. q. j. nolo. q: qui dicit qđ vult ꝛc. vt iam dicam. ¶ † Premissa tñ protestatione quod hoc non dicit animo iniuriandi: sed cã sui iuris cõseruandi que multum operatur. C. de iniur. si nõ conuitij. xxxj. q. ij. lotharius. extra de elec. q: diligentiam. et c. cumana. ꝛ de censi. cum olim. ix. q. iij. saluo. extra de ap. si iustus. sed si turpia non imponat: verbis vtatur temperatis dicendo ei salua pace: vel reuerentia: vel honestate vestra: vel honore vel equipollentia. xxvi. di. deinde in prin. ver. sed obijcitur. ff. de eden. argentarijs. in fi. ff. de dolo. nõ debet. Item si alter aduocatus te patienter audiuit: ꝛ tu vice versa eũ audias patienter. Si te loquente strepitum fecit vel susurrauit: et tu contra eum scandalum facias vel susurres. ¶ † Sic enim ars deluditur arte et lex equior nulla est quam necis artifices arte perire sua. non enim meruit honorem qui non honorauit. iuxta illud. Cur te habeo in principem cum me non habes in senatorẽ. vt. xcv. distinctione. esto. et qui dicit quod vult audiet quod non vult. xiij. questione prima. §. quia ergo. versi. cu. quibus autem. xxxij. questione quinta. iniquum. vnde Salomon. Qui aliena temere manifestat vitia sua intempestiue audiet crimina. et Martialis. Deridens alios non inderisus abibit. et Seneca in epistolis[b]. ab alio expecta quod alij feceris. Scriptum quoqꝫ est[c]. patere legem quam ipse tuleris. Unde versus. Legem quam tuleris de iure tenere teneris. Si bene protuleris iure peritus eris. extra de ꝯsti. cũ oĩs eũ suis cõcor. ꝛ quod quis sibi nõ vult fieri: alij facere nõ dꝫ. vt in pre. ver. quib⁹. ꝛ in proemio decretorꝫ. extra. de ma. ꝛ obe. dilecti. ¶ Caueat tñ cristas vt diligẽter quecũqꝫ alter dixerit notet ꝛ retineat. ff. de pactis. veteribus. xxiiij. questione tertia. transferunt. xxvi. questione quinta. nec mirum. in fin. et quest. vij. c. primo. et. ij. nam si plura effundat: vix erit quin aliquod reprehensibile proferat. ¶ † Ex eiusdo enim sermone in promptum aliis incidit periculum. C. de bo. pro. l. fina. in fin. et multiloquio subditus ex eo se inquinat. vt. xliij. dist. sit rector. versus fi. ꝛ ex ṽbis inanibus captiones insurgũt. C. q̃ admit. ad bo. pos. l. fi. vñ Seneca. ¶ † Quotidiana forma lingue nostra est. Iuxta illud. Uelle loqui multũ sapit omni tẽpore stultus. vt scriptura docet: garrula lingua nocet. ar. in pre. c. sit rector. qui eñi custodit os suũ: custodit causam aie anime tuam: ꝛ qui incõsiderate loquitur sentiet mala. v. q. v. §. fi.[d] nã qđ ex ore ꝓcedit coinquinat hoiẽ. extra de renũ. nisi cũ. §. pregraui sibi hoc verbo ꝛc. ꝛ. xj. q. iij. inter verba in hoc verbo ꝛc.[e] meliusqꝫ est tacere q̃ cũ pudore loqui. iuxta prouincialiũ vulgare prouerbiũ quod dicitur. Mais val carcar que fol parlar. argumẽ. xxxvij. distinc. ecclesiastica. palea est. et in pre. c. sit rector. ꝛ extra de ma. ꝛ obe. illud. ꝛ sic ex ore suo eũ poteris redarguere cuꝫ semel emissum volet irreuocabile verbũ. vt. xliij. di. §. pariter. sicut ꝛ iudei per suos codices confundunt. vt. xlv. di. qui sincera. vñ illud[f] ex ore

suo te iudico ferire neq. ex quo quidez longe magis
erubescere dicet: heu patior telis vulnera facta meis.
habet enim fides dicto suo ꝯtra eũ.vt.ff.de inter.act.de
etate.C.de lib.cã.cũ precũ.C. de nõ nu.pecu.gñaliter.
extra de proba.per tuas.ff.de don.qdã.ãls incipit do
nari.§.quidã.extra vt ec.bñ.vt nostrã.põt etiã sibi di
ci: frater legem quã pro te inducis: pro nobis: ⁊ cõtra
te est: ⁊ dicat qualiter ⁊ in quo videat tñ ne sagitta Jo
nathe retrorsũ abiẽs.in casu simili repercutiat eũ.
a ¶ †Ex premissis ergo pꝫ qꝺ discrete facit aduoca
tus qui in sui dicti initio protestat qꝺ intẽdit ꝓpone
re id qꝺ sit suo clientulo vtile: nec sibi ꝑiudicet si qꝺ er
rore: vel incuria cõtra eũ effunderet: sed ⁊ ꝑncipalis per
sona caute agit qui cũ instrumẽto publico dicit ꝙ q̃
cunq̃ sibi vtilia aduocatus eiꝰ dixerit rata hꝫ ⁊ ea vult
valere ⁊ videri quasi a se prolata. Inutilia vo respuit
et inhibet.j. de lit.ꝯte.§.ij.ver.illud etiã not.vt ãls in
procu.dr.C.de procu.maritus.ꝛ ad hoc qꝺ de protesta
tione dr.facit.ff.qui.mo.pig.vel hypo.sol.l.iiij.§.si in
venditione.⁊.ff.de pac.iurisgentiũ.§.qꝺ fere.C.de er
ro.aduo.l.fi.extra de arbi.per tuas.⁊ de ap.cũ in cã.⁊
c.significãtibus.si enim clientulus põt reuocare ꝯfessio
nẽ aduocati iã factã: multo fortiꝰ faciẽdã ĩhibere.j. de
cõfes.§.postremo.vbi de hoc.arg.cõtra.qꝛ si approbat
eũ in his que pro eo dixit ergo ⁊ in his que cõtra eũ
dicet dꝫ approbare.ar.xix.dist.si romanoꝝ.⁊ in autẽ.
col.v.de his qui ingre.ad ap.§.illud ver. sancimꝰ. iij.
q.viij.cuius in agẽdo.extra de censi.olim.ff.so.matr.
cũ mulier.extra de iureiu.queadmodũ.Sed dic prote
statione prodesse.vt extra de ele.cũ ana.⁊.c.qꝺ diligen
tia.⁊.S.ver.hoc tñ.arg.tñ contra.e.tit.sollicitudinẽ.ff.
de condi.inde. qꝺ quis.nec verecũdetur aduocatꝰ ta
b liter protestari.nã q̃nq̃ bonus dormitat homerus b.
¶ Itẽ sub cõditione proponat.vt.j.§.fi. itẽ sit cautus
c ne facile ⁊c. ¶ †Deferat quoq̃ partis alterius aduo c
cato inquantũ saluo iure suo poterit in sede ⁊ saluta
tione ⁊ honorẽ quem sibi cupit fieri alteri impendat.
vt.ij.q.vj.qui scit se.lxxiiij.di.quorundã vulgare itaq̃
prouincialiũ refert prouerbiũ . per gẽt parlar : bocca
nõ ca.⁊ satis est audiuisse rusticos sic dicẽtes.ff.de le
ga.iij.si chorus. ¶ Verũ si aduocatus videat se in al
legatiõibus superari vel deficit sibi ius vel ratio vel
exẽpla quibus modis potest quis argumẽtari.vt ex
tra de iudicijs.nouit.⁊ de verb.sig.forus. tunc ne vi
dearis responsionis penuria declinare certamen pru
denter eum eludas te ad aliã materiã trãsferendo. si
cut docet Aug.vt.xliij.di.in mãdatis.in fi.potes etiã
si ille sit melẽcholicus aliquã indirecte: ⁊ curialiter di
cere per que moueatur ad iram: tunc enim suũ non po
do terit bene ordinare sermonẽ. ¶ †Nã ira impedit ani
mũ ne possit cernere veꝝ: ⁊ ꝯmotiõis tpe iustũ putat
eẽ oẽ qꝺ dixit.ar.xi.q.iij.ira enim.⁊.c.illa.⁊.c.ira sepe.ij.
q.iij.si quis iratus.⁊.§.notandũ ibi.⁊ inconsultus ⁊c.
¶ Porro sue partis etiã aduocatis morẽ gerat: qui si
plures fuerint simul cõueniãt: ⁊ simul deliberẽt super
quolibet dubio quis eorũ: ⁊ que ꝓponet: quia tẽpore
indigemus ⁊c. ⁊ qꝺ a pluribꝰ queritur ⁊c.vt.S.§. nũc
tractemus.versi.habito igitur.ex hoc enim melius veri
tas inquiritur et causa salubrius dirigitur ⁊ aduersa
ex riũ terrentur vt ibi. ¶ Juniores tñ primo proponant:
⁊ maiores vltimo vt eoꝝ speciosas ac efficaces allega
tiones melius iudex memorie cõmẽdet. nam que vlti
mo audiuntur melius memorie commendantur. de cõ
se.distin.ij.liquido.⁊.j.de disputa.§.post hec in fi.⁊ vt
docet Tullius in rhetorica.validiora argumẽta sunt
in fine referuanda: peritiores enim vlti
mo surgẽtes meliꝰ defendẽt ꝓposita
⁊ plenius rñdebunt obiectis. alij ta
men dixerunt ꝙ vbi plures sunt ad
uocati vnius partis.vel etiã vbi plures
sapientes conueniunt pro aliquo cõ
silio dando: antiquior prius dicet.ff.
de iur.immu. semper.C.lib.xij.de ty
a ronibus.l.fi.⁊ de primicerio.l.ij.ꝑpe
fi.et expresse in.e.l.de prefe.pre.l.ij.et
xliiij.distin. qñ presbyterũ.palea est.
b lxj.di.statuimus.⁊.xvj.di.§.verũ.⁊.c.
placuit palea est. Unde ec.c.xxxij.loq̃
re maior natu decet enim te primũ ver
bũ diligenti scientia dicere: ⁊ non im
pedias musicã: ⁊ hoc nisi forte adeo
in euidenti sit maior sciẽtia iunioris
vt nulla possit de hoc hesitatio subori
ri propter prolixiora ⁊ longiora stipẽ
dia precedẽtia.vt.C.li.xij.de proxi.sa
cro.scrini.vnicuiq̃.in prin.⁊.l.nemo.
et.ff.de fide instru.l.fi.⁊.lxxxiiij.dist.
porro.in fi.lxj.di.miramur.C.de offi.
magistri off.nemo.in fi.C.de decur.l.
fina.in autent.de monachis.§. de or.
abbatis.et in concor.que sunt.j.de ci
tatione.§.iam de citatione. ver.por
ro.vel nisi minor etiam minoris sciẽ
tie ratione dignitatis debeat predi
cere.ff.de albo.scri.l.j.⁊.C.libro.xij.vt
digni.or.ser.l.j.⁊.ij.in princip.⁊ in cõ
cor.que sunt in pri.ver.porro sed ⁊ si
sint eiusdẽ scientie ⁊ etatis.ille prefera
tur qui plures habet filios. ff. de de
cu.spurij.§.fina. ꝯ xlvij.dist.§.si neces
se ego tamẽ credo vt predixi. nec ob.
pre.iura.tunc enim primum.i.potio
rem locum habent antiqui ⁊ prudẽ
tiores.cũ vltimi subsequũtur vt for
tiores ⁊ discretiores. Sicut etiam pa
tet in castrorũ acie ordinata: vbi ma
iores ⁊ fortiores ad custodiam exer
citus subsequuntur.vt ẽt pꝫ in ordi
c ne ecclesiastice professionis. ¶ †Ca
neãt autem ne adinuicem dissentiãt
nam omnis gener scientia in se diui
sa desolabitur.xxv.q.ij. si ea.iuxta il
lud.effusa est contentio super princi
pes ⁊ errare fecit eos in inuio ⁊ nõ in
via.vt.ps.cvj. sed ⁊ si quis imperitꝰ
et procax fuerit inter eos . alij dicant
d clientulo . vt ei silentium imponat:
quia qꝺ sapiẽs agit fatuus destruit:
ideoq̃ non est aliquis in dolle et
aliis.xvj.questione vltima.in noua.
extra de elect.cum causam que inter.
¶ De ordine autem allegandi dicam infra in titulo de disputatio. et allegatio.aduocatorum.§.nunc breuiter.

Qualiter aduocatus habere se debet cum primo iudicem aggreditur: et qualiter eum commendabit.

a ¶ Jonathe.ij.regũ.j.c.in fi.
b ¶ Homerꝰ: vide qꝺ scripsi de ꝑcur.c.vi. in ꝑnc. Scire debes ꝙ hũc ṽ. habuit autor a bonagui.ti. qꝛ qñ reuocet errorem suũ.vt aduocati et ab eo gi.R.C.xxx. qꝛ ꝯfessio reuocet ⁊ vterq̃ ipoꝝ põt se nõ meminisse factã talẽ cautelã: qꝛ talis ꝓtestatio redũdat ĩ verecũdiã aduocati.addit egy.qꝛ si ẽ aduocatꝰ: sꝫ hyrcꝰ q̃ ꝯ se ⁊ suã partem allegat.
c ¶ §.fin.sim vber. de bo.
d ¶ ps.cvj.in fine.

Hec dicendum est. c.fi. vide quod scripsi de ma. e obe. huius q. post prin. et de iureiur. et si xps. post prin. in glo. arguit Hostien.

Hec dicendum est. qualiter aduocatus se debet habere: cum primo iudicem aggreditur: et qualiter eum commendabit. Et quidem in eius conspectu veniens eum reuerenter salutet. C. de offi. diuer. iudi. l. fi. in fi. Si iudex est epus. vel rex. vel comes. et supra deposito bireto seu caputio: vel genibus flexis: vel vultu ad terram demisso: vel cum alio signo humilitatis. vt. lxiij. distin. cum Adrianus. et. l. dist. in capite. ¶ †Humanum enim est illum vereri: cuius vel munitate et iudicio quis hinc erigitur: nunc deprimitur. vt. xvi. q. ij. visis. Si vero est archydiaconus vel prepositus vel miles ei reuerenter inclinet. extra de his que fi. a ma. part. ca. ex ore. Si autem est simplex clericus capite paululum inclinato: et consuetudo regionis in hoc seruetur. ff. de offi. procon. obseruare. §. ingressum. Prelati enim magistri ac iudices sepe salutationes querunt in foro: ac reuerentiam sibi fieri: atque rabi sibi dici. Melius est tamen moribus prosperari quam verbis. vt. xxix. distinctio. c. ij. ¶ Item non sedeat iuxta iudicem pro tribunali sedentem: vt sit dilectus aliquis inter eos. In auten. vt qui ab illustri. et qui supra eam digni sunt. xvij. distinc. §. illud de clericis[a].

¶ †Item stando non sit loquax garrulus siue proiax. vt. C. de postu. quisquis. iij. q. vij. §. tria. ver. si quis adeo quia loquacitas actorem suum coinquinat vt. s. §. prox. ver. cautus tamen ne dicatur ei garrula pica tace. Vir enim qui fluxum seminis patitur immundus est. vt. xliij. dist. sit rector. et dicam. j. §. proxi. et licet deus dissipet omnia ossa eorum qui hominibus placent. vt in psal. lij. dicitur. Iuxta illud apostoli. Si hominibus placerem seruus xpi non essem[b]: loquatur tamen que credat iudici complacere. vt. C. fa. her. in ipsius. et. xlvj. di. sunt nonnulli. caute tamen. nam sepe displicet imprudens. vnde placere putat[c]. ar. in pre. c. sit rector. versus finem. ver. quia sepe dictorum virtus perditur etc. quod si eum motum videat non respondeat sibi: iuxta illud dum furor in cursu est: currenti cede furori. et si in facto alieno questio iuris ibi tractet et sciat canonem: vel legem determinantem illam questionem: vel bonum argumentum dicat audacter: nisi partem timeat offendere. nam ex hoc iudex credet magis dicto eius in propria causa si eum viderit in aliena peritum. Scriptum est enim[d]: a fructibus eorum cognoscetis eos. vt. s. §. pri. prope prin. ¶ †Quo enim quisquis maiori ratione nititur: tanto maioris autoritatis eius verba videntur esse. xx. di. §. j. Si vero sit nota persona iudici taceat: et forte iudex vocabit eum ad consilium secundum morem lombardorum[e]: et lucrabitur salarium[f]: quia non potest proponere pro vna parte: quin alteram prouocet. Unde tutius est neutram iuuare quam alteram offendere. arg. xiiij. q. v. denique extra de postu. c. fi. Item non rideat coram iudice sine causa: quia vt ait Salomon[g] Risus in ore stultorum: sed gestus habeat sapientis. extrinseca enim faciunt presumere de intrinsecis. Iuxta illud. Vultus talis erit: qualia mente gerit[h]. ff. de tu. et cur. da. ab his. l. is qui. §. diuus. ff. de condi. insti. l. pe. responsio j. extra de presumpt. ex studijs et incompositio corporis etc. vt iam dicam. Unde versus. Sunt etenim risus quos gratia non comitatur. Ex quibus irrisus efficietur homo. ¶ †Item humiliter audiat loquentem iudicem: et eius dicta laudibus extollat dicens ei Dñe deus noster quam admirabilis est sapientia tua. ignitum eloquium tuum vehementer: et seruus tuus dilexit illud: letabor ego super eloquia tua: sicut qui inuenit spolia multa: quam dulcia faucibus eloquia tua. super mel ori meo: lucerna pedibus meis verbum tuum: et lumen in semitis meis:[i] iustitia tua sicut montes dei: iudicia tua abyssus multa. vt in ps. xxxv. et sic quasi ceruical sub eius capite ponat: vt in eius suffultus laudibus iudex molliter conquiescat: vt. xlvj. disti. sunt nonnulli. quamuis hoc non sit secundum legem alicuius. vt. xxv. distinc. §. alis ea demum. ad fi. ¶ †Cum autem tempus loquendi aduenerit: quia omnia tempus habent. vt. xxiij. q. iiij. si ecclesia. tunc surgat: quia stare non sedere debet orans. C. de postu. quisquis. in fi. C. de offi. ciui. iud. l. honorati. de con. di. j. apostolica. alio vero tempore sic vt. C. de offi. diuer. iud. l. fi. et cum debita grauitate: et curialiter stet non indiscrete vel arrogater. xlvj. dist. hoc habet. quia incompositio corporis qualitatem indicat mentis. vt. xlj. di. §. fi. actus quoque eius seu gestus sit tardus et grauis non preceps et celer vt in. e. §. nam lenta virtus et cunctatrix ante indicat quam inspiciat: quid decorum quid honestum sit: velox autem iniquitas: que ad nocendum occasionem ingerit omnia precipitat. vt de pe. dist. iij. inter hec hyeron. in vers. velox. xj. q. iij. illa. vt sic veterem: et bene fundatam videatur habere peritiam. ff. de iurepa. diui fratres. momentaneus namque aduocatus nescit habere humilitatem nec modos personarum: nec se continere. vt. xlviij. dist. §. j. at res informata priuilegio caret vt. ff. de acq. re. do. quicquid. xxxij. q. ij. quod non est formatum. et. c. moyses. ¶ †Precipue autem circa tria exhibeat se maturum: vt sic ex ingenio suo augeat sapientiam. vt. ff. de offi. presi. obseruandum. in fi. et. xij. dist. episcopus. vel in vultu in gestu et voce: in vultu. vt vultum affabilem iocundum et

a ¶ De clericis textus est in l. j. C. de off. ciui. iudi.

b ¶ Non essem ad gala. j. et xlvij. di. c. vi. in fine.

c ¶ Putat. cicero pus. fabula. xviij.

d ¶ Scriptum est enim math. vij.

e ¶ Lombardorum hec intelliges. j. de requisitione consilij.

f ¶ Salarium: secundum vb. de bo.

g ¶ Salomon: puer. x. non ad literam.

h ¶ Gerit hier. ad furiam. §. speculum mentis est facies.

i ¶ Meis omnia que precedunt habentur. ps. cxviij. i octonarijs ipsius. ps. xiij. xiiij. xviij. et. xxi. et si non intelligis. vide quod no. de pe. dist. iij. prima consolatio in superscriptione et quod totum sit in ps. cxviij. probat epistola ad paulinum. iiij. c. post prin.

benignum iudici: ac astantibus ostendat absq risu tamen indiscreto, vt pdixi. Item gestu: vt caput vel pedes nō ducat indebite: sed cuncta mēbra debita maturitate regat. iuxta illud. Officium teneant lingua: pedesq; manus: ac etiā oculus. xxxij. dist. si quis vo. in fi. xij. q. i. q: tua. xli. di. §. fi. vi. q. i. ex merito et grauitatem quo ad oia et mētis maturitatē ostendat. vt in alle. l. obseruandū. in fi. et in prin. c. eps. In voce vt cā nō plus debite deprimat vl' exaltet. j. §. pxi. v. verū tñ.

7 In cunctis eni medium seruet. Maior enī3 mediis gratia rebus inest. vt extra de of. custo. c. j. de of. dele. querenti. cum suis concordan. nam sicut exceditur in eo quod est plus: ita in eo quod est minus. lj. dist. qui a in aliquo. xli. di. quisquis. Et breuiter non sit vagus oculis: non effrenata lingua: aut petulantia studio gestu incedat: sed pudorem ac verecundiam mentis simplici habitu incessu p ostendat obscenitatem etiā membrorum et verborum sicut et operum penitus execretur hec leguntur. xxij. di. his igitur. Deinde post pausulam moram incipiat non ex abrupto a iudice: ac astantibus benignā audientiam etiam postulando: que dic vt. j. §. proxi. in prin. iudicisq; beniuolentiam captet: et eum multipliciter commendet dicens. Te decet hymnus deus in Rectos decet collaudatio. Te Regyon. et similia: et exponat te scilicet iudicem. Etenim collandatur qui sue vtilitatis aliis experientiam prestat. C. de iudi. rem nō nouam. in prin. et hoc adaptet iudici coram quo loquitur: hoc autem proferat dulci sermone. iuxta illud b primitias mellis. i. dulcedinē3 humane eloquentie dño offeretis. vt. xxxvij. di. §. hinc etiam. et eum humili compositio: ac blando sermone in suam nitatur trahere sententiam. vt extra de maio. et obedi. humilis. xlvj. distin. hoc habet.

9 Qui enim dulces sunt in sermonibus plus audiuntur vt de pe. distin. ij. si enim inquit vltra me. v. eos non. vnde in ecclesiastico. c. vj. verbum dulce multiplicat amicos: et mitigat inimicos et alibi. c fauus mellis verba composita dulcedo anime et sanitas ossium: et allegationes aduocati plerunq; trahunt iudicem ad suam sniam. ff. de arbi. Item siunus. in fine. et l. seq. xxij. q. quinta. humane aures. et homines verbis flectuntur. de consecra. distin. v. non mediocriter. et humili ac blando sermone infideles ad fidem trahuntur. xlv. di. qui sincera. in prin. et c. seq. et dicam. j. §. pxi. iuxta illud Pamphili. Excitat et nutrit iracundia dulcis amorem d: furor aūt et ira seu indignatio nō tractatur humili sermone. vt. C. de of. pre. §. aphrice in nomine vltra medium. versi. sicut autem. xj. qō. tertia illa. et c. seq. et ideo in omnibus reprobatur. vt. j. distin. studeat. Unde salomon e humilis sermo et humilis homo triumphat in domo. et Seneca. Nobile cor hominis contra potentiam recalcitrans potius vult duci q̄ trahi. vnde versus. Lac fugit bland' geminis de matribus agnus. Tutius est astu q̄ te defendere lesu. Sed nec quisq; sibi licere existimet vt p sue voluntatis arbitrio humilitatem sibi vendicet: et furorem. xvij. q. iiij. frater. Commendet autē eum de recta fide qua nihil magis in principe splendet. C. de summa trini. inter claras. xxiij. q. viij. conuenior. xcvj. dist. si imperator. Item de singulari industria et fide explorata. ff. de offi. p. e. preto. l. vnica. ppe fi. extra de presump. mandata. xciij. dist. c. i. et c. del. in eo. extra de preben. nisi. Item de moribus boniset summa probitate. ff. de decuriabor. fa. l. j. ff. de mundi. l. j. Item de honestate et castitate. C. de Iena. con. pro phi. si quis. in autem. quomodo opor. epis. in princip. xxxij. qō. prima integritas. in auten. quib. mo. nat. effic. legi §. illud quoq; colum. sexta. que sola possibilis est deo animas repesentare. in auten. de lenonib' §. sancimus. xxxij. q. prima. nuptie. xxxij. q. v. qui sitit. Itē de dei timore et reuerentia. ij. q. sexta. anteriorem §. illud quoq;. in auten. vt omnes obe. indi. prouin. in princip. xj. q. iij. nolite: et c. iniustam. et c. non enim. et c. seq. extra de re iudica. cum eterni. libro sexto. Itē de mansuetudine et benignitate et misericordia. vt. ij. questione sexta. §. his ita respondetur. ver si. vnde a domino. xxvj. q. vltima alligant. xlv. dist. omnis qui. et c. sunt namq;. et c. seq. et c. disciplina. extra de purga. ca. inter solicitudines. ver. attendentes. Item patiētia quam d3 erga aduocatos di fferentes habere. ff. de offi. pro

12 con. nec quicq;. §. circa. Item de humilitate: nihil enim est quod lumine clarior prefulgeat q̄ humilitas: vt centesima distinctio. contra morem. extra de renuncia. nisi in ǫn cap. de maio. et obedien. humilis. Itē de prudentia et sapientia. nam sapiēs nunq̄ inanis est: sed semper in se habens amicum prudentie. de penitē. distinctio. iij. sapiens. et discretio est mater omnium virtutum. extra de offic. custo. ca. secundo. Item de diligentia que mater est omnium virtutum in suo opere. lxxxij. disti. nihil.

13 Item de iustitia: quia iusto nō ad uersabit' q̄c̄q̄ malignum. vt in pre. l. inter claras. et xj. q. iij. iniustum. et c. qui recte. xlv. dist. omnis qui dicās Iustus es dñe et rectum iudiciū tuū. vt in ps. Mirabilia f. Iustus autem est qui iustitiam facit. vt in. §. c. iniustum. dicens q ipse induit iustitiam et vestiuit iudicium. vt in pre. cā. sapiens. j. §. proxi. versi. vel tali ad iustitiā. et. j. proxi. ver. Item de equitate quia ipse est equus et communis et medius est non declinans in dexteram vel sinistram. extra de accu. qualiter. j. C. ad l. cor. de fal. vbi. extra de excep. cum inter. et ideo vocatur sedens in medio. vt extra de re iudica ta quod ad consultationem: dicens illi. pronūciabit lingua mea eloquiū tuū. q: mādata tua equitas. vt in ps principes. g Equus est eni iudex q̄ seruat inter partes equitatem. in auten. colū. ij. instur. quod pstā. ab his q̄ admi. sui. vltra mediū. v. equus. e. de transactio. c. fi. C. de fruc. et li. expē. l. fi. C. de pri. sacro. scri. in sacris. ii. xj. q. iij. qui recte. iij. qōne. ix. reuera. xxiij. qōne. iiij. es vindicta. alis aūt iudex qui tacet actori occidit reum

a Quisqs et in cle. de iure pa. c. j.

b Illud leuitici. ij.

c Et alibi. puerb. xvj. ad fi.

d Amorē se quit et multos alos mitigat ipa feros.

e Salomō. in libro autoris.

f Mirabilia immo si ps est in ps sequenti q̄ sit est. xvij. octonarius ps. cxviij.

g Pricipes immo in sequenti q̄ est vltim' octonarius de quo. §.

a ¶ Caueat fm Tiber. de boñ.
b ¶ Erus esopi fabula. xvj.
c ¶ Boetius li. ij. circa medium.
d ¶ Ponā. dicit Gui. angu. qḋ cōcludet qḋ ipsius comi mendatio penna scribi vel mente cogitari nō posset nec in vera narrando dies suffice ret immo ⁊ nox defice ret demum ipse instat l cōmēdatio ne prīs sue qui occur rit. scilicet de pietate de iustitia reli giōe ꝗ pa ti ptate hoc re specta per sone itē qḋ cause ꝺ qua informari vo luit. ⁊ qꝛ in iustā inuenit id ꝓmouen dam vel de fendendā assūpsit sub dit demum excusatiōes aduocatio nis recepte puta ex iu dicis ꝓcece pto. vel qꝛ aliū hr̄e nō poterat. vel ꝓpter meri tū qꝛ paup erat. vel ex debito. qꝛ bn̄ficia ab eo receperat ex attinentia. quia cōsanguineus vel affinis ⁊ his si milia. subdit que ꝓhibentur aduocatis ⁊ hec indu sa sunt. ꝭ. §. j. itē de honore aduocatis exhibendo ꝺ ꝑ iudices ⁊ ipsoꝝ pena si ꝯfaciāt' alle. C. de adu. diuer. iud. sancimus. item de assertione aduocati. an ꝑti no ceat. ⁊ de ei⁹ errore. ⁊ iudicis suppletione ponit de sa larijs ⁊ submittit. xviij. cautelas quarū. ¶ Prima est vt in principio habeat salariū de hac. j. de salarijs.

¶ Secunda qḋ nō credat ꝓmissionibus magnatum C. de lati. liber. tol. l. vna. §. illicꝫ modo in fi. ¶ Tertia ꝙ sit audax nō meticulosus. ff. qḋ me. cau. metum. ij. nam audaces fortuna iuuat ⁊c. ¶ Quarta. an possit possessoriū ꝓponere de hac. j. §. cōpendiose. ꝟ. cautus etiā. ¶ Quinta qḋ ꝯueni⁹ actiōe famosa ꝯstituat ꝓcu ratorē. ff. de infa. furti. §. si qs. ¶ Sexta de cā exprimē da in reali vide de libel. obl. c. ij. in. j. glo. ⁊ qḋ ibi dixi. ¶ Septima qḋ actionū formulas ꝓponat. sed factū ⁊c. de iudi. dilecti. ¶ Octaua qḋ ex pluribus vijs ad idem consequendum eligat fauorabiliorē. ⁊ per quā plus consequi possit. ff. de tribu. quod in heredē. §.

⁊ econtra. xxiij. q. iiij. est iniusta trib⁹ aūt modis fit nō equus. l. alo: cā: et ordine. xj. q. iij. §. cum ergo. Et sic de alijs ipm cōmēdet ꝟtutib⁹ sicut sciet nā sicut ait Tullius tales nos eē pu tamus vt iure laudemur. Et Iuue nal. Nil ē qḋ credere ꝺ se. Nō possit

14 cū laudetur dijs equa ptās. ¶ † In a hoc aūt caueat^a. ne oēs premissas vir tutes vni attribuat. qꝛ nemo oēs hꝫ de con. di. iiij. cum tm̄. sꝫ eam vel eas quā vel quas sibi nouerit. tribuen das. Si ei laboret vitio. Istis ꝟtuti ei dē approprīate: sicut vulpes comen dauit decorē coruī: ⁊ dulcedinem can b tus ei⁹ credet der[i]sorie ꝓredictū. ar. xlj. di. parsimonia. ⁊ extra ꝺ here. ex cōicamus. §. qꝛ vero. ⁊. ca. se. ⁊ sic pro c uocabit memor. ei⁹ qḋ ait Boeti⁹ ꝯ nūꝗ tua faciet esse fortuna: ꝗ a te na tura rerū fecit aliena. fame eū detra hit alicui⁹. dū plus ꝗ expediat com mendat. xcix. di. ecce. Et ꝑterea ma gno tristitie ꝗs stimulo pūgitur dū bonū sic attributū in eo nō reperit. vt. xj. q. iij. inter ꝟba. in prin. cōmen det igit de ꝟtutibus que insunt: vel d ꝗbus primus est formas aūt cōmē dandi aliquas. j. §. pri. ponā⁹ tm̄ su ꝑabstineat ab oī ꝟbo: qḋ iudex pos sit ad animū reuocare: vel quo pos sit offendi. nā ⁊ ꝟbo iniuria irrogat. insti. de iniur. in prin. ff. e. l. j. in prin. ⁊. l. lex cor. de pe. dist. j. aut facta extra

15. de iureiur. quintauallis. ¶ † Res eñ periculosa est sub iudice litigare of fenso. ff. de arbi. nō distinguemus. §. cū ꝗdam. C. de iud. apertissimi. iij. q. v. qꝛ suspecti. extra de excep. cū inter. ⁊ de sp. c. secūdo requiris. in fi. Caueat ēt ne ꝗ ꝑ aliqua videat velle eius iudi ciū declinare: nisi cām ꝓponat suffi cientē. ex hoc eñ iudicē sibi ꝯstituet aduersariū: nec appellet sine cā euidē ti: qꝛ periculosum est iudicē ꝓuocas se vel eius sniam nō seruasse: vel eī⁹ iudiciū declinasse. l. di. siꝗs ꝑposteri. C. qñ ꝓuo. nō est ne. l. fi. l' fi. et. de offi. dele. suspitiōis. in prin. qḋ si eū sic ꝑ uocauerit: nō plene ꝺ eo ꝯfidat: qꝛ se pe animi motū vultus ei⁹ detegit: vt iam vidi. ff. de offi. ꝑsi. obseruandū.

16 in fi. † Studeat igit cōplacere. nā dū is qui plꝫ: ad intercedendū mittit: tan to facili⁹ ea ꝑ quib⁹ intercedit obti net. vt. j. q. j. xp̄i sacerdotes. extra de re iudi. ad apostolice ꝓpe prin. li. vj. ⁊ ecōtra. dū is ꝗ displicet ad interce dendū mittitur: irati animus ad dete riora ꝓuocatur. xlviij. di. §. ecce qḋ si cum viderit ꝓuocatum: nihil ei re deat memor illius ꝟsus. Cū furor in cursu ⁊c. vt. ꝭ. versicu. item stando. ¶ Itē docēt ꝗdā: vt aduocat⁹ iudici frequēter ad aurē loquat: putabit eī ꝑs altera de se: vel cā ei⁹ ipꝫ loqui iuxta illud. Cōsci⁹ ipe sibi de se putat oīa di ci: ⁊ eū nimis familiarē eē illi. et de of. iudi. dele. insinuāte. ⁊ ex hoc ꝯ eū ꝑs altera ꝯcipiet: sicꝫ idignatio int eos oriet. iij. q. v. qꝛ suspecti. sꝫ hec do ctrina nō ē fm legē Moysi. vj. q. j. in fames. ibi ꝗ ꝯ inocētes ⁊c. xlvj. di. §. ecce. extra de homi. sicut. §. illis vero vn̄ iudex cautus nō dꝫ talibus afa bulationib⁹ aurē porrigere: imo qḋ

eligere. ¶ Nona in petēda re vel estimatione de quo j. de libel. conce. §. vlti ꝟ. item no. ¶ Decima. circa cō siderationē iniurie an descendat ex. l. corne. an ex iu re ꝑtorio de quo dicam. j. de iniur. ¶ Undecia vt festi net si iustā causam fouet. ⁊ hꝫ probatiōes promptas de hoc. ꝭ. §. iij. ¶ Duo decima re spicit ꝗliā ¶ Decima tertia. pos set valere ad euitandam refusionem expensarū. ¶ Decāqrta offerre sepa ratuꝫ a lite desistere si reus osten dat quare. ¶ Decima ꝗnta qḋ ꝓ testet si plu res sint arti culi in libel lo quod nō astringit se ad oīa ꝓbā da. sꝫ ad ea tm̄ ⁊c. ⁊ qḋ saluū sit ius addēdi ⁊ mi nuēdi. ⁊ no ne additio nis faciēde alleg. C. de no. co. fa. §. adijciēt eā. ¶ Decima sexta qḋ in casu decre. pastoralis de rescriptꝭ iudices pre niant alios in ꝓcedendo. ⁊ sic erūt ex prioritate po tiores. sꝫ hec parum vꝫ. quandoꝗ vt ibi no. ¶ Deci maseptima ꝙ acta cuiuscūꝗ diei statim scribi faciat ꝓpter memoriā ⁊ falsitatē tollendam. ¶ Pro reo po nit cautelas decem. ¶ Prima ꝙ ꝓtestetur qḋ per ea que dicit vel facit non cōsentit in iudicem ⁊c. ¶ Secū da ꝙ non statim publicet se esse aduocatū rei. ne q sa ciat illum statim cōparere. vt sic perpendere possit an iudex faueat parti an vero sit iustus. ¶ Tertia si con pareat ꝓcurator examinetur an legitime cōstitutus sit. ¶ Quarta circa rescriptū an sit ibi falsa grammati tica vel aliud vitiosum. ¶ Quinta quia si de legalita te iudicis et de iustitia cause confidit efficaciter pro cedat econuerso differat ⁊ intendat compositioni. ¶ Sexta ꝙ propter casus fortuitos mittat diuersas commissiones.
¶ Septima quod allegando iura illa non nominet nisi fuerit requisitus. ne instruatur aduersarius in responsionibus. ¶ Octaua ꝙ reseruet quod melius est quousꝗ necessitas coget illum proponere.

in apte auditoribus publice recitare: ne in sinistram inci dat suspitionē. et de here. cum ex iniuncto. ppe prin.

De exordijs et arengis ad uocatorum. Rubrica.

Nunc de exordijs et arengis aduocatorum disseramus. de disputatione aūt q̄ fit añ sniam: et qualr iudex in audiēdis allegationib⁹ se habebit: dicet. j. de di spu. aduo. §. fi. et p totū. In hoc igit. §. hoc ordine pcedemus. ¶ Nam primo ibi ante oia. 7c. quedā oratorum cōia vitia pponem⁹ vt patroni causaꝝ: ab illis cautius studeant pcauere. ¶ Se 5 de. xxv. di. §. alia ea demum extra de cri. fal. lz. ¶ Se cundo vo ibi. suppositis igit 7c. qualr se in orādo ha bebūt: et de cautelis circa hoc breuiter supponemus. ¶ Tertio ibi. vt aūt 7c. de pfationibus aduocati acto ris. ¶ Quarto ibi. post hoc aūt 7c. de pfationibus et rñsionib⁹ aduocati rei. ¶ Quinto. ibi postmodū vero 7c. de replicationibus aduocati actoris. ¶ Sexto ibi. pōt quoqꝫ 7c. de cōmunibus pfationibus vtriusqꝫ ad uocati. ¶ Septimo ibi. cū aūt 7c. de preludijs quib⁹ vtunt qñ facta arenga ad factū descendūt. ¶ Octauo ibi porro in pcessu 7c. de pfationib⁹: qbus vterqꝫ ad uocatus in diuersis articulis iudicij vti pōt. ¶ † An 1 te oia igit sciendū est[a]. qđ quidam oratores: seu plo a cutores ab honesta pponendi cōsuetudine deuiātes surgūt cū quodā fastu: sed supstitiose ad loquendum gestus dñabiles pcedentes: abstergunt faciē: crines post aures reformāt: nares crebro purgant: et guttur: speculat manus: et ppria circūspiciunt indumenta 3 doctrinā traditam. s. §. pri. v. cū autē. et se. et. xlvj. di. habet. Alij. vero trans celum oculos eleuant nunc ca put demittunt: nunc crebra suspiria emittunt: nunc frontem rugant: nunc labia comprimūt: nūc superci lia obducūt/ manus maxillis affigunt: et alia miran da. cogitare: vel meditari: ac grādia cōcipere ingenio multiplici simulātes cōtra quos. j. v. post hec in for ma noti sunt. et in forma orator. et l pre. v. cū aūt. et se. b et illud[b]. Parturient mōtes nascet ridiculus mus: et illud Senece. Stulta est et minime cōueniens literato c viro occupatio exercēdi lacertos et dilatādi virtutē[c]. 2 ¶ † Nōnulli quoqꝫ tuti inter procellas eloquētie na uigātes/ periclitant in portu. Robuste eni inter ini tia eloqui decurrentes priusqꝫ ad conclusionis metā pueniant: deficiunt imprudenter/ 3 quos est. xcvij. di. c. j. ver. ipsa eni. xxiiij. q. j. nō turbat. vij. q. j. nouatian⁹ in fi. de pe. dist. ij. multi. bene. et di. iij. incassum. At cō tra quosdā rubor īterloquēdo arripit: et tremula voce loquunt: quoꝝ tñ timidū initiū finis robustus exor nat: p quib⁹ facit illud Debile principiū melior for tuna sequet. et. vij. q. j. suggestum. ibi. Beatus qui p 5 seuerauerit 7c. et de pe. di. ij. apostolus. in fi. ¶ † Sunt etiam qui de sola vocis magnitudine cōfidentes fulmi nant: et voci ferant pponendo: et beatu triumphali p loquentes. vocis sonoritate moliunt aures ad audiē dū mulcere cōtra quos facit. xcij. di. c. j. et. ij. et. C. de se. l. fi. ibi vox horrida conquiescat. et. v. q. iiij. in loco ibi. Mitissima vbor relatione pferri 7c. et. j. v. veruntñ. ¶ Alia quoqꝫ plura declamatorꝫ vitia pñt ex sequen 4 tibus et precedentibus colligi: lz non cūcta. ¶ † Mo d dus igitur vbiqꝫ laudādus est. iuxta illud[d]. Est mo dus in rebus: sunt certi deniqꝫ fines. Quos vltra ci traqꝫ: nequit cōsistere rectū in pnunciatione itaqꝫ exer ceri debet vocis et spiritus moderamen/ corporis et lin gue mot⁹/ vt vba nō sint isflata vel ele uata vl in faucib⁹ frēdētia/ nec vocis immanitate resonantia/ nec aspera frendentibus/ vel hiantibus labijs plata/ sed pressim et equalr/ leniter: et clare pnunciata/ nec ostentatiōis cā frangatur oratio/ verum p locis re bus et causis: et temporibus oratio; di spensanda est/ nam alia simplicita te narranda sunt/ alia autoritate sua dendaꝫ/ alia indignatione depromen da/ alia vero miseratione flectenda/ vt sic: et vox: et oratio semper conue 5 niant sue cause. ¶ † Recta quoqꝫ sit facies: nec labia detorquant: nec im moderatus hiatus: nec supinus vul tus: nec electi in terrā oculi: nec incli nata ceruix: nec eleuata aut depressa supercilia/ labia quoqꝫ lambere vel mordere deforme est/ Porro pferen da sunt submissa leniter: lenata gra uiter. inflexa vero moderate. Itē grā dia granditer pferenda sunt: parua subtiliter: mediocria temperate. in paruis eni causis nihil grande nihil qꝫ sublime dicendū est: sed leni ac pe a destri sermone loquendum. in maio ribus vero vbi de deo: vel hoium sa lute referimus plus magnificētie: et b fulgoris est exhibendū. Sed nec sem per de magnis rebus granditer ē di 6 cendū. ¶ In summa tñ notandū est quod hec sunt que audaciā tribuūt perorandi. vz scla. potētia: eloquen tia: libertas: gaudium: fauor: et beni c gnus auditus: et his cōtria cōtriū ope rantur effectū. xliij. di. sit rector. ppe princ. xxv. dist. primū. in fi. v. q. iiij. in loco. vj. q. j. ex merito et. j. ver. postmo dum. ¶ Suppositis igit vicijs cōib⁹ perorantiū. dicendū est igit qualr ge rere se debebūt et quidē cum tps lo c quendi aduenerit. surgat aduocat⁹: qz stare debet. qđ dic vt. s. §. pri. ver. cū aūt. et ascendat super ambonem seu pulpitum: seu locū vbi ab oibus videatur. ar. lxix. dist. qm. et neminez cōtēnat. sed cunctos reuereri videat d vt. ff. de postu. l. j. §. casum. et. xvj. q. ij. c. j. v. humani. xlvj. dist. hoc hz. et stet e cum omni grauitate. qđ plene dic vt s. §. pri. ver. est aūt. Demuz extracto bireto/ seu caputio incipiat nō ppere vt extra de exce. cū venerabilis. circa prin. iij. q. iij. inducie. lij. dist. ca. vno nō: propere: vl prepostere. xxiiij. q. iij. de illicita. circa mediū. et. C. de testa. p posterius nō pcipitantur. vj. q. j. quero. in fin. C. si aduer. fil. l. j. et. x. q. iij. sum more. ij. q. j. deus. de peni. dist. iij. in ter hec hzcum. j. ver. velociter non incō siderate. v. qđ. v. §. fina. non syncopā do verba: vel nimium transcurren do: vel retardando. extra de celebra. missa. dolentes. de conse. dist. iiij. re

¶ Nota qđ habeat sala rium suū ante exitu cae et ppter iu pr. fecer causas als teneat acta et pces sum donec sibi satisfiat nā in qđ no iu oneror sm qualita te cause plo mas et iplaꝝ indolantia.

¶ Decima qđ alr peri tis alleget quā corā [illegible] et hec vltima re spiciūt etiā aduocatum actoris.

¶ Illud ca tonis post princip.

Nunc ōd exordijs. sciē dum est sm egydi. suo li bello car pe.

¶ Et illud versus ē ora tij. vltra pn cipi. sed fa bula esopi. xxvij.

¶ Virtutez: vide qđ scri psi. et remiss ne cleri. vel mo. ca. j. su per v sic. or namentuz.

¶ Illđ ora tij. car. iij.

¶ Cōtraria hec decidit egy. qđ pdi cta cōtria ex primebat vbi. s.

tulerunt.sed post paululum moraz 9
gestu graui mētis grauitatē ostēdat
qđ dic vt in §.v.cum aūt. plene quo
q; sup dicēdis prius deliberet:⁊ smo
nē suū pōderet diligēter: qr ipe indi
gemus vt aliquid maturius agam⁹
l.di.ponderet.⁊ si arduū sit negotiū
incipiat sic.In noīe dñi ⁊c.vt. C. de
of.p.af.in noīe.extra de testi. in noīe
xxiij. dist.in noīe in prin.vel in noīe
pris ⁊filij:⁊ spūs sancti:vt.lxxiij.di.i
noīe patris.⁊ ad hoc facit.xxvj.q.vl.
non obseruetis. ⁊.q. v.nō liceat.de
inde supplicet iudici:⁊ alijs astanti-
bus:vt benignā audientiā sibi pstēt
ff.de his que in test.delen.l pe.§. qđ
ergo in fi.§.ad qđ qdem iudex tenet
donec nō habeant ptes quid vltra l
qōnem pponant:vt.C.de of.p.anno
ne.si quis ppe.⁊.xxx.q.v .iudicantē.
ff.de of.pcon.nec quicq̃.§.circa.C.ð
of.vica.l.ij.⁊ dicā.j.ver.vel tali ad ca
ptandū.⁊.j.vsi.ceterū.⁊ etiā astātes:
7 vt.v.q.iij.in loco. ¶ † Perit eīn sermo
cū benign⁹ nō prestat audit⁹.iuxta il
lud nemo inuito auditori libēter re-
fert:vt.vj.q.j.ex merito.⁊ eccle.c.xxx
ij.vbi audit⁹ nō est nō effundas smo
nem.⁊ in p.c.in loco. insistat etiā iu-
dicis cōmendationi: vt in p.ver.cuz
autem. ¶ Deinde accedat ad nego-
tium principale:sed pmittat pfatio-
nes aliquas breues.⁊ vtiles:vt.j.dicā
quibus reddat iudicē beniuolū ⁊ at
tentum:ne quodāmodo quasi illo- a
tis manibus videat puenire ad mē
sam.nā res non dz oīno sine pfatio-
ne pcedere:vt.ff.de ori.iur.l.j.exēplo
iurisconsulti qui aliqua de tituli si-
gnificatione pmittit priusq̃ iuris p
ueniat ad archana.vt .ff.si cer. peta.
l.j.pponat aūt verba dulcissima:vt i
p. ver.sunt autem.nec turbet iudicē:
vel eius auditorium:qr erit cult⁹ iu
8 stitie silentium.vt in p.c.i loco. ¶ † Itē
abstineat a supfluis:vt.ff.de of.pfec.
pto.breuiter ⁊.C.de preci.impera.of.
instrumentorū.C.de ap.l.fi.§.in refu b
tatorijs.ff.de aur.⁊ar.le.pediculi.§.la
beo.ff.vt in pos.lega.is a quo.§.fi.et
j.ver.vel tali quecūq;.nā multiloq̃o
subditus ex eo se inquinat vt.xliij. c
dist.sit rector circa fi.⁊ scdm Aug.bre
uitas locutionis grām parit:⁊ mole
stias sinistramq; suspitionē fugat.i-
mensitas aūt ecōtra.ar.xviij.q.ij.dif
finim⁹.in fi.⁊.j.in forma.vel sic a pi-
cturato.plixe etenim pfationes con
fusionem inducunt:⁊ tedium gnāt
animis audiuorū:vt extra in phemio
decr.§.sane.C. de no.co.cpo. ver.qui
bus.nec aliquod suffragium confe-
runt:vt.C.de emendatio.insti.co.ver
sicu.tollendis:⁊ pene nil immensum
bonum:vt auten.vt deter.sit nu.cle-

ri.§.questitum in princip. ¶ † Priscianus in.xij.Gau
dent dilucida breuitate moderni:sit quoq; discretus
in silentio:ne aut tacenda proferat : aut proferenda
reticescat.na m cum quis inordinate loquitur: erro-
ris vulnere audientium corda feriuntur:⁊ sepe virt⁹
verborum perditur.cum apud corda audientium lo
quacitas incauta oportunitate leuigatur:⁊ autorem
suum loquacitas coinquinat que seruire auditorib⁹
ad visum profectus ignorat.vt hec ⁊ alia legant.xliij.
10 distin.sit rector. ¶ Verborū enim multitudo onerosa
nihil honesti habet.in aut.de referen . sacri pal.circa
princip.col.iij.imo est canonibus inimica.extra de p-
ben.quia in tantum.⁊ de cleri.non resi.relatum:⁊ me
lius est pauca idonee dicere.quam multis inutilib⁹
aures hoīm pregrauare:vt.C.de veteri iur.enu.l.tan
ta.§.contrarium. Unde Horatius. Cum quid preci-
pies:esto breuis:cōpendiū quoq; approbatur dispen
dio reprobato:vt extra de rescrip.dispendia.li.vj.⁊ de
accusa.qualiter.ij.in fi.⁊ de re iudi.abbate.infi.li.vj.
nec enim verborū multitudine deus flecti potest:vt
de conse.dist.v.non mediocriter.nec in multitudine
sacrificiorū ppitiat vt.iij.q.vij.l grauib⁹ infi.⁊. xiij.q.
v.c.ij.scriptum est:quia verba veritatez instant ⁊ vul
11 nerāt caritatez:vt.xcix.distin.ecce in fi. ¶ † Unde non
est opus verbis:quorum nullus sequitur effectus:vt
C.de dona.l.fina.quia fides veritatis verborum ad-
miniculo non desiderat:vt.C.si vt se abheredi. absti.
l.j.⁊ de hoc.s.§.iam nunc. versi.cautus tamen. ¶ Ue-
rumtamen quidam hanc non attendunt doctrinas.
cliceni rustica garrulitatē auctoritatez putent: vt.xlvj.
dist.§.j.iccirco rationis defectū supplent garrulitate
clamosa:vt sic clientulo et salario satisfaciant solo vē
to:vt.j.ver.vel ita notis ⁊c. Nam vt ait Seneca.impe
ritorū est vociferare de longe q̃ tamen indecens est.
a nam vt idem Seneca dicit.[a] Quēadmodū viro sapiē
ti incessus modestior conuenit:ita oratio pressa:non
audax.s.versi.sunt etiam ⁊.s.§.proxi.ver.precipue.ta
men horum fatuitas in sapientum audacia cōfutat.
Coram quibus iperitus matheseos aduersus mathe
maticos disputans risui pz.sicut ignorans dogma-
ta philosophorū aduersus phos certās.vt.xxxviij .di.
q̃ de mēsa.nō ergo sit pcax : loquax vel garrulus:qđ
12 dicvt.s.§.pri.v.Item stando. ¶ † Naz iudex bene fa
ciet si.talem ex offō suo excludat:tanq̃ sui auditorij
turbatorem.v.q.iiij.in loco.⁊ arg.ff.de his que in te.
delen.l.iij.§.pe.C.de iudi.aut.iubem⁹.⁊ar.⁊ quod pa-
tienter dicere:⁊ clamare aduocatos q̃rum volent.iij.
b q.vij.§.tria.v.apud vrbē[b].ff.de off.pcon.nec quicq̃.
§.circa.⁊.s.in princi.⁊.xliij.di.sit rector.ibi clama ne-
cesses ⁊c.⁊.xxx.qō.v.iudicantē ibi pbita patiētia ⁊c.
⁊ ibi mihil habet in qōne ⁊c.sed modus in reb⁹ sunt
c certi deniq; fines ⁊c.[c] ¶ Item si aduocatus ptis alte
rius videatur te allegationibus superare prudenter
eum elude:vt.s.§.iam nunc.versi. verum si. ¶ Item
cautus sit vt cauctio allegationibus primo et vlti-
mo validiora pponat argumēta:vt in eo.§.v. porro.
¶ Itē nō certet pbris:vt.e.§.in prin. ¶ Item caueat
ne 2ria alleget:vt.j.§.consequenter i fi. ¶ Item consu
lo quod abstineat a falsis ⁊ cauillosis allegationib⁹:
vt.j.e.§.fi.ver.item caueat. ¶ Itē pteseetur ⁊ sub con
ditione pponat:vt.s.§.iam nunc.ver.ex premissis.et
j.ver.aduocatus igitur. ¶ Itē caueat ne ex sua ppo-
sitione capiatur in verbis a quo garrulus vix cauebit
vt in.eo.§.ver.caut⁹ tñ. ¶ Itē si plures sunt aduocati
simul deliberēt quis: et que primo proponent:vt.e.

a ¶ Dicit epi.
l.in fine.

b ¶ Vbi ibi
videas l.ij.
gloss.

c ¶ Et cetera
vt.s.e.§.v.
modus.

13 §.ver.porro. ¶ †Item ordo postulantium est a iudice obseruandus:vt.ff.de of.procon.nec quicq. §.obseruare.ff.de iudi.q prior. Un si prim⁹ aduocatus cepit orare super minima re:vel cā:z scds velit dicere de ardua. vel magna:scds primo audietur.arg.C.de te.manu.l. fi.§.si aūt.immo q: per maiorem qōnem preiudiciū fit minori:vt.iij.q.xj.§.cunij.z.c.prius. ¶ Ut aūt que hic z in pre.§.premisimus exemplo subijciamus formas aliquas rudiū gratia annectamus. ¶ † Aduocatus igitur actoris incipiet sic. FOR. A blandicijs abstinere phicuz est temperamentū.in aut.qui.mo.na. ef.sui.circa mediū cōsti.col.vij.adulationib⁹ vo vacare reprehensibile.vt.xlvj.di.clericus.xxv.di.§.alias ea demū. ppe fi. q: nihil illo pastore miserius zc.lxxxiij. di.nihil:cōsidero cōpendiū breuitatis.C.de insti.co. cōfir.l.j.ad veritatem illuminādam adminicula verborum depello.C.si vt se ab here.absti.l.j.z.j.q.j.marchion.visum quotidianū in causis approbo.C. de condi.inde.incerti.z reprobo que pponuntur extrinsec⁹. et nil ad psentem pertinent actum veluti arma virūcq cano.ff.de ver.ob.que extrinsecus.vltimo me in sufficientem reputo velut nerua.ff.de postu.l.j.§.initiū.cū igitur etas deficiat:scientia si qua est deitescat: et sedens in medio nō curet adulationib⁹ extolli:seu laudibus:vt.j.pre.c.nihil.z.xlvj.di.sunt nōnulli. his excusatus eidem supplico vt me benigne audiat:ac veniam tribuat.si ad psens ei⁹ cōmendationi: ac astantium nō insisto:vt in prin.huius.§. vel cōmendet eu si velit.vt.s.§.pri.ver.deinde.z.j.ver.vel tali ad iustitiam de vestra igitur licentia dñe ad psentes venio qd nem que talis est pponat si quidem factū p hec vba breuiter cōmemorare.necesse est qd talis zc.vt.ff. de of.p.pre.l.j.rn.j.vel per silia.z postea inoalleget.ex de postu.pla.bone.j.ff.de iur.codi.quidā referunt.ex

15 de spon.de muliere. ¶ † Nam ex facto ius oritur:vt.s. §.nūc tractem⁹.in fi.vero semp sic adijciat. queso igitur dñe qd intret postulatio mea in cōspectu tuo:z fm eloquiū tuū eripe me:vt in ps.principes z iudica iudiciū meū:z redime me.z pper eloquiū tuū viuifica me:vt in psal.clamaui.Si quid aūt per me ignorātia seu incuria vel obliuione omissum extitit:supplico vt suppleat discretio iudicātis.C.vt que desunt aduoca. par.iudex.su.l.vnica.z in pre.decre.bone.z.xxviij.dis. priuscq.ff.de iudi.nec quicq.multas al's formas vide j.ver.pōt quocq. Post hoc aūt surgat rei aduocatus licentia a iudice humiliter petita et grauitatem seruet quā diximus.s.§.pri.ver.cū aūt.z ea que.s.in princ. huius.§.sunt descripta.demū incipiat aduocatū actoris cōmendare:vel etiā reprehendere sub quodam ho

b nestatis colore que dic⁹:vt.s.§.iam nūc.et.j. patebit

16 dicens sic. † FOR. Sapiens qui paulo ante perorauit:vt cū eius pace loquar cementū sine arena:vel arenam sine cemento ligauit.vt.lxxxvj.di.facientis:animum vestrū:z astantium verboz sepe refricata multitudine nimiū aggrauando.vt.s.ver.deinde. Un conscientiam prudentiā nolle vbis psperari:sed morib⁹ paucis vtar:vt.xcix.di.ecce vestre: ac astantiū cōmendationi de vestra licentia supersedens. Si quidez partis aduerse patronus euidenter cām fouet iniquam. cur eā verbis reuelare conatur:cum veritatis beneficio nō inuetur qd in fine luce darius apparebit. veritas vincit:valet z inualescit.vt.viij.dist. consuetudo.

17 ¶ † Nec stare potest q caret presidio veritatis. immo qd rōne caret extirpandū est.lxxiij.di.cor epi.z vbi nō est fundamentū nullum bonū opis superest edificiū: vt extra de pref.Non bene.c.iij.z.j.q.4. cum paulus:veruntū sibi non poterit imponi:cū sit vitiū materie nō artificis.ff.loca.item querit.§.si gemma.ff.ad.l.aquil.si seruus.§.si calicē. et.j.ver.ad omnes. Diligentiā enim etiā z rōnes adhibet:vt videtis.ff.de of.pres.illicitas.§.sicut ex de homic. tua. Queso igitur dñe vt nō verboz solia:sed veritatis radicem cōsiderere-

18 tis:vt.j.q.j.marchion. ¶ † Quia sicut anima psertur corpori:sic scientia verbis:vt.xxviij.di.sedulo.z iuri ac rōni innitor aperiam in parabolis os meū loquar ppositiones ab initio: vt in ps.lxvij. Primo eni sub cōpendio rndebo his q pars altera ad suaz ppoit intentionem fundandā.Secūdo pponam ea pper q pars mea est in casu absolutionis: et altera est ei ad interesse:ac in litis sumptib⁹ cōdemnanda.ff.de iudi.eū quem temere.C.eo.pperandum.extra de dolo z cōtu.finem. ¶ Uel sic.FOR.Sapiēs nunc inanis est.sed semp inse habens amictū prudentie qui pōt dicere.Induebam iustitiā z iudicium vestiebā. Sane dñs talis vere sapiens est.Quem scientie fulgor: z discretionis virtus exornant: sed qm hō est: decipi potuit:z ad credulitatem pertrahi falsitatis:q: filij hoim mendaces sunt in stateris z se adinuicē decipiunt causarū merita occultātes .:de pe.di.ij.sapiens z.j.in forma sunt nō nulli.z.s.§.nūc tractem⁹.in prin.Ue tali psatione renouatur.FOR.XXX

19 ¶ † Humane aures talia vba indicant qualis foris sonant vt.xxij.q.v humane.Ideo namq instituta sunt vt per ea quisq in alterius notitian suas pferat cognitiones nō vt se ei hoies fallant.vt ea.ca.q.ij.institutū Reuerende dñe si aurez credulitati his q corā vobis colorate sunt ppoi ta pberetis tāto magis de vobis m rarer:quāto vos nosco vtriusq iuri peritia ppollere. ex de diuor. quāte Rn.j.z in negotijs cautū esse vt.xxii di.q epis.in prin.Sed scio q a palei nostis grana detegere.vt.ff.d acq.r do.adeo.§.cū qs ex.ibi.auspicijs zc.z.ij.q.j.multi.ibi velut in messe. palea zc.z de psc.di.v.discipulos.U colorē vboz nō attēdetis sz rei ve tatē q nō psistit solū in pteriōe serm nis poti⁹ pquiretis.vt.xxvij.di. o vim.palea est.q fctō vmbrā solā in ginariā.oi qdē affectu vacuā l eis teritis reperire.xxxvij.di.vnio. ex de cōsue.quāto oratoris aperte d tis.Recede recede.loquela tua nō lumiat cecū nō sanat egrotū nec t dientulū sz ipugnat.xiv.di.recedi nec pp ei⁹ paleā greā vse recitudi

linquetis:vt.xxiij.q.vij.c.j.immo se-
cernẽtes a... labro recti iudiciũ gra
nũ vestrũ ab eius paleis ... c.
multi. In finali ei dicetis cal... c
palea est vt.xxxij.q.iiij.recurrãt.in fi.
videbũtq; recti.⁊ letabũtur ⁊ ois ini
quitas opilabit os suũ. vt in ps. cvj.

20 ¶ †Uel tali. FOR. Callida quadam
ac multiplici argumentatiõe ius no
strũ pars altera auferre cõtendit. ita
vt si fides vbis adhibeatur nõ vba
p verbis:sed res reportaret p vbis.
Sed deo ppicio si verba dederũt ver
ba etiã reportabũt hec leguntur.xiij.
q.j.§.ad hec callida.licet ergo p aduo
catũ partis alteri⁹ multa ⁊ satis ele-
gãter sint proposita et autoritas me
moueat pponentis.a iure nõ tñ dis-
sentio.Nam ⁊ si autoritas tuberonis
excellens fuerit tñ iurisconsultus p-
pter hoc a seruio nõ dissentit.ff. de su
pel.lega.labeo.Et quidem partis ad
uerse ⁊c.vt.§.in forma sapiẽs. ¶Uel
ita. FOR. Noti sunt vobis dñe iu-
dex.q ventos de thesauris suis pdu
cunt nubesq; ab extremo terre edu-
cunt.vt in ps.cxxxiij.⁊.xxiij. q. j. nõ
afferamus.aperiũt nãq; fontes scie.
q cũ nõ habeant aquã doctrine pmit
tunt ymbrem velut nubes ppheticè.
et turbinib⁹ exagitãtur mendaciorũ
loquũtur grandia:⁊ totus sermo eoꝝ
falsitas est:vt de pe.dist.ij.si em inqt
vltra mediũ.ver.hi sunt fortes: et. ij.
q.vij.sequuti sunt.ad fi.contra illud.
Nolite multiplicare loqui sublimia
a gloriãtes.vt in cãtico.Exultauit[a].ve
nientes nãq; in altitudinez maris tẽ
pestas demersit eos: vt in ps. lxxiij.
posuerũt em ꝭm ppbetã mendaciuz
spem suã.⁊ in mendaciũ operis spe-
b rauerũt.C.de sum.tri.liquet.§.j.[b]Uñ
quia vt ait Ouidi⁹. Nullum tps fuit
nobis morosum in fabulis cõficien-
dis:⁊.v.q.iiij.in loco.in prin.⁊ ar. ad
hoc.xxxvij.dist.c.j.⁊.ij.⁊.c.legimus.⁊
xxvj.q.v.nec mirũ.in prin.ij.col. ver.
hisigitur:q: p oblectamenta fabula
rũ mens incitatur ad incentiua libi-
dinũ:vt ea.disti.c. iõ. idcirco fabulis
ex aduerso ppositis:q: pondere carẽt
nec causam tãgunt nõ pposui rñdere
sed descendam ad ea q ad causam fa
ciunt:⁊ q clientulũ meũ iuuent. ff. de
verbo.oblig.q extrinsecus. ¶Uel ita.
FOR. Nihil omnino rñdere pposi-
tis auditoꝝ gratia vtile nũc videtur.
ne forte credar rñsiõis penuria decli
nare certamẽ. ⁊ ne i auditoꝝ animis
cõtrarius vestrũ quisq; credulitatis
scrupulus relinquat.vt.xliij.disti. in
mandatis.in fi.idcirco his q sunt ex
aduerso pposita.lz pondere careant.
nec ad rem faciãt rñdere intendo. et
primo ad hoc qd pri⁹ dixit ⁊c. ⁊ serua

a ¶ Exultauit.supro ꝯ priore.ij.c.

b ¶ §.j.als ẽ sub.l. inter claras ⁊ hꝰ eis.xxviij.

c ¶ Cunctis lib.vj.

modum in rñsionibus.quem dixi.§.ꝟ.post hoc.in fi.
et quem ponit Gratianus.xiij.q.j.§.ad hoc callida. ⁊
papa.ex de verb.sig.abbate.⁊ de re iudi.abbate sane.
c et de cõces.pben.quia cũctis.[c] ⁊ in multis alijs.⁊ An-
ge.xxviij.q.j.sic em.neq;. ¶Uel ita. FOR. Sunt non
nulli qui dum estimari ebetes nolunt sepe se in quib⁹
dam inquisitionib⁹ plusq; expediat exercentes et ni-
21 mia subtilitate falluntur. ¶ †Subtilitas em immode-
rata.dum plusq; decet exercetur.actionis sue recitu-
dinem ipsa confundit.xlix.dist.hinc etem circa princ.
versi.paruo aũt.⁊.ver.nasus etenim.hos igitur talis
dñs qui pauloante pposuit imitatus volauit super
pennas ventoꝝ.vt ps.xvij.oculos suos trans celuz le
uans.⁊ vltra pfundum terrarũ.⁊ abyssi quoddã ina-
ne demergens.vt.xxxvij.dist.nonne.⁊ stateras dolo-
sas nõ iure attulit.quib⁹ non rationis. sed volũtatis
arbitrio qd voluit appendit.vt.xxiij.q.j.non affera-
mus.posuitq; os suũ super celum lingua transeunte
super terram. vt.xxj.dist.in tñ.⁊ in ps.lxxij.nõ atten-
dens qd cito sepe ruit qui super astra volat.non atten
dens etiã quod ꝯtractus de quo agitur sit bone fidei.
22 ¶ Et vbi bona fide agitur nõ est de iuris apicib⁹ di-
sputandum.ff.mãda.si fideiussor.§.quedaz. ⁊ qd sub
tilitas nimia in iure reprobatur aperte.vt ex de indi-
cijs.dilecti.ergo hmõi ambagib⁹ reprobatis.vt. C.de
epi
cõpen.l.fi.ad ea q de facto tetigit.⁊ de iure sic sub epi-
logo rñdeo dixit enim ⁊c. ¶Quod si alter per maxi-
mas dyalecticales argumentatus est sic dicas. FOR.
Locutio scripturarũ ꝭm cuiuslibet scientie pprietatẽ
accipienda est.hz em omnis scientia quedam pprie
locutionis genera.que cũ in aliam transferuntur vi-
dentur absurda.vt.xxxvij.dis.locutio pal.est.orator il
le quem audistis omnem vim inuentoꝝ suoꝝ in dya
23 lectica posuit. ¶ †Que ꝭm pbm nõ hz vim construen-
di.sed studiũ destruendi. Sed nec in ea placuit deus
p.⁊ fi.⁊ spi.s.vt.e.di.omnem pal.est sine quibus nul-
lum boni opis superest edificiũ vt.j.q.j.cum paulus.
dyalecticoꝝ em tendicule fantasmata sunt ⁊ ymagi-
nes que cito pereunt ⁊ soluuntur.vt.e.di.vnio.⁊ eoꝝ
garrulitas ⁊ argumenta sophistica reprobãtur vt.ea.
di.§.hinc etiam cum per ea sepe viri ecclesiastici oppri
muntur vt.xxiij.q.iij.transferunt. ¶Uel si allegaue-
rit poetas.dicas sic. FOR. Orator ille quem audistis
amatoria bucolicorũ versuum seu virgilij. vel ouidij
in sue assertionis testimonium allegauit non atten-
dens qd per figmenta poetarum mens excitatur ad
incentiua vitioꝝ.vt ea.di.ideo quare meretur corripi.
sicut ⁊ Hie.ob hec ab angelo est correptus.vt.e.di.le-
gimus. ¶Uel sic si naturales libros induxit. FOR.
Orator ille physicus vel naturalis perscrutator q nõ
pe oculos trans celum leuauit.⁊ vltra profundũ tem-
rarum.⁊ abyssi quoddam inane demersit otiosis pho
rum subtilitatib⁹ se inuoluens.cur in vanitatem sen
sus ⁊ mentis obscuritatem lapsus est:vt ea. dist.non
ne.⁊.c.ecclesiasticis.palea est. ¶Uel sic si inducit mul
tos versus. FOR. Orator ille quem audistis iam be-
ne seruet qui magnam metrorum multitudinem con
24 gerit ⁊ distinguit:vt ibidem. ¶ †Uel si dixit de geo-
metria.vel astronomia:vel arimethica:vel musica: vl
medicina:vel grammatica ⁊ huiusmodi. dicas quod
licet veritatem habeant:non tamen sunt scientie pie-
tatis.vt ea.dis.si quis grammaticam:immo despecta
sunt: et in desuetudinem abierunt: quia in errorem
mittunt:vt ea.dis.§.hinc etiam.⁊.xxvj.q.ij.§. his ita.
in.fi.et leguntur vt repudientur:vt ea.dist. legimus
Uel sic;

Uel sic si disputat de viribus verborū prout faciūt sepe dyalectici et grammatici. FOR. Orator ille quē audistis accurate de verborꝫ viribus disputauit: non attendēs qꝺ indignū valde est qꝺ iuris scientia regulis 25 subiaceat prisciani: vt .e. di. indignū. ¶ † Nam dū verborꝫ proprietas attēditur: sensus veritatis amittitur vt extra de verb. sig. preterea ⁊ verborū disputatio pertinacibus est relinquēda s̄m tullium curiosis: qui de his de quibus nō expedit facile disputant vt extra de re iudi. abbate sane prope fi. lib. vi. ¶ Ad oēs aūt premissas formas cōcludat sic: sed certe excusari meret. nam non voluntate: sed potius grauissima necessitate ꝑpter inopiā . vꝫ iuris ⁊ rōnis noscit id fecisse: vt xxxvij. di. qui de mēsa in fi. ⁊ .c. j. ⁊ .x. di. si in adiutoriū. ¶ Postmodū vero surgat aduocatus redargutꝰ: ⁊ dicat sic. FOR. Nemo recte personā reprehensoris suscipit: nisi qui suis actibus errata condēnat. lxxxj. di. nemo. Seneca quoqꝫ vir prudentissimus ⁊ consul. vt insti. de fideicō. habet. §. ⁊ in neronis ait. Si tibi ipsi non imperasti vt taceres: quo ab alio silentiū exigis. Et in canon. di qua libertate potes alios corripere. dum tacite tibi rideas eadeꝫ que corrigis cōmisisse. nā male castigat quē sua culpa ligat. xxv. distin. c. fi. ⁊ xxvj. di. vna. xxiiij. di. §. quod ergo. iij. q. vij. §. quod ergo dñs ille dilatauit sup me os suū: vt in ps. xxxiiij. ⁊ visus est sermoneꝫ meū redarguere de prolixitate vel īpertinentia vel nimia subtilitate: sed si tacuisset phs fuisset. Sicut dicit oratꝰ de quodā minus bonos versus cōficiēte. prius eni debuit a se repellere qꝺ in alio videbat reprehensibile. nam iudicādus aliū iudicās seipsum condēnat: vt de pe. di. vj. c. j. ver. iudicās. ⁊ se. et. xl. di. multi. ⁊ prius debuit de suo trabē: quā festucā de oculo educere alieno. iij. q. vij. §. testatur. per me etenim sufficienter que circa factum: ⁊ ius cōueniunt facta sunt: quibus nonduꝫ rūsum extitit ex aduerso. xliij. di. in mandatis. in fi. ⁊ xxiij. q. iiij. nabuchodonosor. sū. j. ipse vero qꝺ intellexit retulit: sed qꝛ non bene intellexit non bene retulit: nec decenter: vt. xxvj. q. v. nec mirū. versus fi. per vnam col. ver. qꝺ intellexit ⁊c. Immo disciplinā meam odiuit: ⁊ sermones meos retrorsum proiecit: vt in ps. xlix. Nō attendēs illud Salomonis. Prius intellige: ⁊ tunc increpa. priusqꝫ scruteris non reprehēdas. xj. q. iij. coruꝫ [a]. Unde de plano fateor: qꝺ vitium animi est indignis: ⁊ nō intelligenti 26 bus scientie secreta vulgare. vt. xliij. di. §. fi. ¶ † Quia non sunt proijciende margarite ante porcos: vt ea. distin. in mādatis. ⁊ xj. q. iij. nolite. prope fi. immo oportet eū qui rudes alloquit eorꝫ ingenio se aptare: ⁊ verbi ordineꝫ pro audientiū capacitate dirigere: vt. viij. q. j. oportet. Cū igitur ille nondū sufficiēter militauerit scholasticis disciplinis vt extra de elec. bone. ij. rū. j. cū oporteat in talibꝰ primo animas: ⁊ postmodū linguas fieri eruditas: vt in prohemio fforum. §. illud vero satis. iccirco adhuc donatum sectetur. ⁊ ad ostiū vigilet prisciani. vt. lxxxvj. distin. cū multa. extra de eta. 27 ⁊ quali. c. ij. ¶ † Uel ita. FOR. Sicut ait. Boetiꝰ. Tot sunt artis hostes quot ignorantes. orator ille quē audistis visus est me redarguere. eo qꝺ aliqua dicta philosophorū vel poetarū vel gētiliū inserui dictis meis. sed certe corpꝰ quod hoc vituperat. se illa ignorare demonstrat. nam vituperatio artis. testis est ignorātie. ⁊ s̄m Hiero. Nemo bene iudicat quod ignorat. et argu. xj. q. iij. coruꝫ non enim malū est ab his exēpla sumere ⁊c. alioquin moyses et daniel sapientia et literis egyptiorū ⁊ caldeorū non paterentur eruditi. nec paulus aliquos versus poetarū suis induxisset scripturis. vt. xxxvij. distī. turbat. [b] nec Hie. de conse. distinct. v. nunquam. nec Aug. xxvj. q. v. nec miruꝫ. nec iurisconsultus. ff. de re. di. in tantum. in fine. ibi cenotrophiū ⁊c. ⁊ insti. de contrahen. emp. §. pretiū. nec Isido. extra de verb. signi. forus. §. lis autem. nec Innoc. iiij. de iureiuran. quēadmoduꝫ. nec Daniel Ananias Misael ⁊ Azarias doctrinam babiloniorū didicissent. si id peccatū esse sciuissent: vt. xxxvij. dist. qui de mensa. non ergo absurdū est si quis aliquid ex eruditione cōmuni: ac liberalibus studijs: que forte in pueritia attigit ad assertionē sue propositiōis educat vt. xxxvij. dist. relatuꝫ. in fine. vnde si 28 tacuisset philosophꝰ fuisset. ¶ † Uel sic. FOR. Sicut ait Seneca in lib. exclamationū. c. ij. Crescere ex mea proposuit inuidia homo qui se melius iactare quā defendere pōt. Orator ille cū se nequiret defendere in meā depressionem voluit se iactare non attēdens quod omnis iactantia a bonis est moribus aliena vt. vj. q. j. imitare. [a] ignorans etiaꝫ regulā veritatis que prohiberetur quis commendādi sui causa dicere quo minor alius fiat. vt j. q. iij. si quis vero quinimmo arrogantia tentus nimis nesciuit humiliter proferre que dixit. sed orando in quodam sibi videbatur culmine residere: astantes vt longe infra se positos velut in ima cōspiciendo vt. xlvj. dist. habet hic proprium. non attendens etiā illud eccle. xxxij. c. Importune noli extolli in sapientia tua. qui [b] enim postulat aliū contēnere non debet. vt. s. eo. §. in prin. sed caueat. naꝫ quanto gradus altior. tāto casus grauior. arg. de pe. dist. ij. in prin. ⁊ j. q. j. pueri. Uel sic. FOR. Deus laudem meam ne tacueris. quia os peccatoris ⁊ dolosi super me apertū est locutus est aduersum me lingua dolosa. et sermonibus circūdedit me. ⁊ expugnauit me gratis ⁊c. vt in ps. cviij. ¶ Uel sic. FOR. Uerba mea auribꝰ percipe domine intellige clamorem meum. ⁊c. ps. v. ¶ Utrum autem audietur patronus rei volens iterū replicare. dixi. s. e. §. ver. ceterum. ¶ Potest quoqꝫ vtriusqꝫ partis aduocatus sequentibus vti prefationibus. ⁊ primo sic. FOR. Qꝛ fides veritatis verborꝫ 29 ⁊c. ver. deinde. ¶ † Et ipse legislator captiones ⁊ superfluitates verboruꝫ excludit. vt. C. qui admitti. ad bono. pos. pos. verborꝫ. ⁊ extra in prohemio decr. §. sane. C. de no. co. cōpo. ver. quibus. ideo verborū prolixitate depulsa ad facti venio questionē que est talis ⁊c. ¶ Uel tali ad captādā beniuo-

[a] ¶ Eorꝫ ad literā nō habemꝰ. sꝫ cōuenit ꝙ habetur ec. xcj.

[b] ¶ Turbatꝰ: vt satis de hoc.

lentiam. FOR. Ad iudicis pertinet officium in causis iusta exaudire desideria patronorum: vt dixi. e. §. eod. in prin. cum igitur iste pro iustitia siue iure cuius vos noui electorem sedulum ab antiquo. ff. de iusti. et iur. l. j. et xij. q. ij. cum deuotissimam. et ad quam ex debito tenemini: vt. j. ver. vel tali ad iustitiam. scio quod benignam mihi prebebitis audientiam cur pro ea
30 insisto precibus obtinenda. ¶ † Nam superfluum est precibus postulare: quod de iure communi competit: vt. C. lib. x. de thesauris. l. vnica. veniam igitur postulando ad principalem venio questionem que talis est &c. ¶ Vel tali. FOR. Tempore indigemus vt aliquid maturius agamus. l. dist. ponderet. nam lenta virtus et cunctatrix ante iudicat quam incipiat. de pe. dist. iiij. inter hec hircum. versi. velox. Reuerende domine licet in conspectu vestre prudentie non debuerim vacuus allegationibus apparere. vt de conse. dist. j. omnis christianus. tamen negotiis variis impeditus ad plenum deliberare nequiui. aliqua tamen intendo dicere. vt termino satisfactam prestituto. quare supplico et protestor: vt si quid minus competenter adiecerim parti mee non preiudicet: nec noceat.
31 † Nam lingue lubricum non est ad consequentiam pertrahendum. ff. ad l. iul. maiest. famosi. ij. q. iij. si quis iratus. et precis vitium superet precantis affectus: vt de cons. di. iiij. si non sanctificatur. ¶ Vel tali. FOR. Cum superuacuis laboret impendiis qui solem certat facibus adiuuare. vt. vj. q. j. si omnia[a]. nec adiectione indigeat plenitudo: vt ibi: et xcvj. di. bene quidem in prin. vestra industria et fides explorata quam in causis geritis. vt. ff. de off. prefec. preto. l. vnica. prope finem adeo cunctis patet vt nequeat non esse notoria. nec indiget commendari. ff. de in inte. resti. l. j. extra de coha. cleri. tua extra de cleri. ex. mi. illud. in pri. de qua confisus cum vestra gratia accedo ad proposi-
32 tum principale. ¶ † Vel tali. FOR. Quidam modus antiquitati placuit cui debetur reuerentia. vt extra de translatione. quanto et. ix. q. iij. conquestus. lv. di. presbyteris. in prin. ij. q. vj. anteriorum. ver. illud etiam. et. ff. de iur. immu. semper. nunc vero nostri nouitas temporis aliud per visum amplexa est modum ad instar eius quod legitur. insti. de satisd. circa prin. et §. sed hoc hodie. antiquis enim prefationum placuit solennitas vt. ff. de orig. iur. l. j. hodiernus vero eas aspernatur visus: vt no. e. e. §. in prin. In hac igitur parte prerogatiua fulmus consuetudinis cuius transgressio penam habeat: vt. xj. di. in his. commendationum de vestra gratia

semotis preludiis. Ad eam de qua presens versatur intentio transitum facio questionem que talis est &c. ¶ Vel
33 tali ad iustitiam obtinendam. FOR. ¶ † Cum summum bonum in rebus sit iustitiam colere: vt. xij. questio. ij. cum deuotissimam. ad quod domine iudex ex vestro tenemini officio. vt. ix. q. iij. cum scimus. quia non est iudex nisi in eo sit iustitia. vt extra de verborum. significatio. forus. et. xxiij. quest. ij. §. primo iuxta illud [a]. Iuste iudicate filii hominum. [b] Iuste facite iudicium. Scio quod tanquam iustus et rectus iudex stateram in manibus habebitis: et lancea iudicii equo libramine appenderis: et solum deum pre oculis habentes omni gratia: et fauore postpositis sine personarum acceptione procedetis non declinantes ad dexteram vel sinistram. et vnicuique quod suum est reddere studebitis. extra de accu. qualiter. j. de iudiciis. nouit. §. sed forsan. et de re iudic. cum eterni. lib. vj. xlv. dist. omnis qui. extra de elect. cum inter vniuersas. in fin. et institu. de iusti. et iur. in prin. ff. eo. iustitia. extra in
34 prohemio decr. ¶ † Iuste enim iudicanti non aduersabitur quicquid. C. de summa trinita. inter claras. e. §. proximo. versi. Item de iustitia et se. questio. igitur talis est &c. ¶ Vel sic. FOR. Sepe tempus et hora non patitur plenius deliberandi consilium: vt. ff. de excu. ci. l. j. §. primo. v. distinctio. baptizari. xxvj. questi. vj. hi qui. et. e. in forma vel tali tempore. Unde mora que sepe periculosa est me ad loquendum sine prefatione inducit. extra de elec. cum inter. ¶ Vel tali si fueris coram papa.[c] FOR. † Si pallet facies. si timent labia: si
35 lingua balbutit: si membra cetera contremiscunt: si ante illum loqui paueo qui in apostolatus cathedra: et in eminenti preeminentie ecclesie specula. cui est omnis ligandi ac soluendi potestas. et cui obediunt imperia: et regna terrarum famulantur: mirandum non est: quasi sum velut passer ante thronum dei et agni. et sicut plumbi fistula aquam producens insipidam et turbatam. Sed cum pater sancte sitis dei et hominum mediator et vobis cure sit etiam de pusillis. nec apud vos sit acceptio personarum de solita fidens clementia: ante sanctitatis vestre conspectum loqui presumo. hec probatur. xix. distin. enim vero. xxij. distinc. c. j. et. ij. xxxiiij. q. prima. quodcunque. extra de maio. et obedi. solite. ad fi. j. q. j. si fuerit. x. distin. quoniam. extra de no. oper. nun. tia. c. ij. ad fi. de renunt. nisi cum pridem §. pro grauide iudiciis nouit. §. sed forsan. xliij. distin. sanctorum.
36 ¶ Vel tali coram imperatore. FOR. † Serenissime romanorum rex Romani imperii moderator. et semper Augustus qui super solium glorie triumphalis in throno imperialis culminis fulgore mirabili rutilatis quia etiam cuncta iura in armario vestri pectoris conseruatis. de iure et iustitia. cuius estis tam cultor quam debitor loqui coram maiestate vestra presumo. supplicater postulans. vt aures imperialis clementie prebeatis. ff. de his que in testa. delen. proxime. xcvij. distin. ecclesio. c. primo extra de maio. et obedient. solite. ¶ Vel sic coram eorum vicariis vel delegatis. FORMA. Cum digna vox in maiestate regnantis. vel cum sedis apostolice prouidentia vos suum vicarium constituerit. vel vobis causam talem ex certa scientia commiserit. et vestre industrie iustitie claues commiserit. decet vos illorum typum gerere cunctis passim iustitiam reddendo: grauatis indebite opem ferendo: et serotiorum insolentias reprimendo &c. C. de legi. digna. extra de offi. delega. c. fina. xciij. distinc. c. R. xciij. dist. cap. j. extra de rescriptis super literis prope fin. ¶ Vel

a ¶ Illud. Ps. lvij. dicitur recte iu.

b ¶ hominum Jo. ij.

c ¶ Coram papa hic de. v. exordiis quorum i vltima ser carta posuit egy. fecit vnum et eius etiam sine allegatione iuris fuerunt inferiora vsque ad iv. cum autem premissis posuit etiam quedam exordia discipuli cum est collega magistri vel contra magistrum.

57 si coram cardinalibus. FOR. † Cum preclara sitis ec
clesie luminaria ꝛ candelabra splendore iustitie radi
antia. ¶ Uel sic. FOR. Cuȝ ecclesie dei sitis principa
les bases ꝛ columne. vtpote qui vestrorũ virtutibus
meritorum vicarij Jesu xpi lateri assistitis. qui mun
di cardo est ꝛ vos exinde dicimini cardinales quorũ
prouidentia ꝛ consilio mundus velut ostium cardi
ne gubernatur: confidenter ad vos possunt recurre
re. qui iustitiam alibi nequeunt obtinere. xciij. disti.
dyaconi sunt. in pri. ꝛ c. sacerdotes. ij. q. vij. accusatio.
ver. hec ꝛ alia. extra de trãsla. inter. ver. non est. ꝛ c. se.
vi. q. j. quisquis cum militibus. extra de offi. leg. c. pe.
xxij. di. sacrosancta. in fi. ¶ Uel sic generaliter coram
quolibet iudice. FOR. Quedam mihi corã vobis au
daciam tribuunt proponẽdi. Primũ clementia qua
singulis benignum prebetis auditum. Secundum
iustitia qua equali statera libratis audita. Tertiuȝ.
b qꝛ in chamo[a] mansuetudinis ꝛ freno rigoris maxil
las constringitis satagentium a iure ac rationis tra
mite deuiare ipsos habena regiminis adviam recti
tudinis reducentes. Quarto quia iustitiam foueo. ꝛ
postulare intendo: quaȝ libenter vos colere scio. ff. de
offi. procon. nec quicq̃. §. circa. xlv. di. omnis extra de
re iud. cum eterni. li. vj. C. de iudi. properandũ prope
prin. xij. q. ij. cũ deuotissimam. ¶ Uel sic. FOR. A pi
38 curato verborum fastu abstinens: † In simplicita
te: que amica veritatis est loquar: que ad factũ noue
ro pertinere. aurum namq; eloquentie a rubiginis
scoria expurgatur: dum prolixitas abijcitur. ꝛ insisti
tur breuitati. hic enĩ dulcius humanis aurib[us] velut
balsamus instillatur. j. q. j. Marchion. xxxviij. dist. se b
dulo. extra de dolo ꝛ cõtu. veritatis. xxxvij. dis. §. hinc
etiaȝ. ꝛ. xlviij. di. c. j. ꝛ. ĩ. ver. deinde. ¶ Quod si plures
aduocati sint ex altera parte sic dicet partis alterius
aduocatus. FOR. Causa tua multitudinis onerose
me superare satagit machinationibus cauillosis. sȝ
ecce accepi apprehendi pharetram canonum: ꝛ arcũ
legalem: cordamq; iuris vtriusq; extẽdi: allegationũ
sagittis sagittare cupiẽs: ꝛ ferire. iuris nostri noxios
inuasores: ꝛ quãq; sim in hoc certamine singularis
iustitie: cũ clypeo premunitus imminentiũ nõ metuo
multiplicata agmina bellatorũ. ¶ Si vo sint plures
ex eadem parte sic dicet vnus illorum. FOR. Copio
sa ꝛ celebris domini. p. discretio mirifice corda audiẽ
tium recreauit: ꝛ velut: auster perflans in ortum iu
ris canonici: ꝛ ciuilis fecit in gyrum illorum aroma
ta suis flatibus redolere. Soluit enim presentis que
stionis nodum: ꝛ plene cãm instruxit: adeo vt alijs p
positionibus non sit opus: sed vt eius paream iussio
nibus pauca dicam. ¶ Si vero ei iniungatur vt pre
dicet sic dicet. FOR. Uelut balista premittor ad alle
gandum conflictum non qꝺ scientie merita exigant
vt preferar in dicendo: sed vt mei commilitones iuris
in hostes gloriosius valeant triumpare. Uel sic. Sed
quia in castrorũ acie ordinata debiliores aggressores
premittuntur. vt fortiorum vires clarius elucescant:
59 vt. ĩ. §. iam nunc. ver. porro. ¶ † Cum autem p̃missis
exordijs patroni causarum ad factum descendere vo
luerint. vt super eo ius constituatur sic poterit dice
re. FOR. Licet ius qꝺ finitum est. et certum variari
non possit: vt. C. de origi. iur. l. in omni. factum tamẽ
sepe variari potest. argu. ff. ad munici. ordine. Quare
de facili posset iudicantis religio circũueniri q̃trum
cunq; sit in iure peritus qꝛ facti ignorantia prudẽtio
res sepe fallit. vt in pre. l. in omni. ꝛ. ĩ. §. nunc tracte
mus. ꝛ icirco factum ante omnia re
citabo. qꝺ tale est ꝛc. ¶ Uel sic. FOR.
Quecunq; in lite fiunt: vel ad factuȝ
vel ad ius referuntur ad instar eius
qꝺ legitur. C. de here. insti. cũ propo
nas. nam quelibet questio est: vel fa
cti: vel iuris. vt. ff. de vsur. mora. Cuȝ
igitur ex facto ius oriatur: vt. ĩ. in. §.
nunc tractemus. in prin. icirco pri[us]
factum breui relatione referã: quam
super edificem iura: qꝛ vbi nõ est fun
damẽtũ nullius bonis operis super
est edificium. vt. ĩ. e. §. vers. post hoc.
vtar tamen breuitate vt excludã ca
ptiones ꝛ superfluitates verborũ. C.
qui admi. ad bono. possel. pos. vt ver
borum. C. de testa. cum antiquitas. ꝛ
ĩ. eo. versi. deinde. series autem facti
40 talis est ꝛc. ¶ † Porro in processu iu
dicij in diuersis casibus aduocati ali
quibus vti possunt prefationib[us]: de
quo exempla aliqua supponamus et
primo sic. FORMA. Lege cautum
habetur q̃ edicta pretorum deluso
ria esse non debent: vt. ff. de iudi. si p̃
tor. extra de clande. despon. c. fi. §. pe
nulti. extra de matri. contra. cõtra in
terdi. ecclesie capitu. j. cum suis con
cor. nec leges ludibrio esse debent. C.
de bo. que lib. l. fi. §. vbi autem extra
de exceptio. cuȝ inter[b]: ꝛ icirco ne ve
strum iudicium elusorium sit disqui
ratur primitus an tale mandatuȝ sit
sufficiens. extra de procura. in nostra
in fi. C. eo. licet: vel sic conclude: ꝛ ic
circo tolera: qui ad vestrum nõ cura
uit venire mandatum animaduer
sione debita puniatis. extra de dolo
ꝛ contuma. prout. ff. si quis ius dicẽ
non obtem. l. vnica. C. de iudicijs. p
41 perandum. FOR. † Cum de omnib[us]
confiteri videatur quisquis subter
fugere iudiciuȝ querit: vt extra de p̃
sum. nullus. vestra aperte videre pot
prudentia qua iuris p̃rogatiua pars
aduersa fulciatur: que per excogita
ta quidem subterfugia retardare ni
titur negotiuȝ principale. ¶ Uel ita.
FOR. Cuȝ id quod infirmari: vel vi
tuperari potest diligenter debeat p̃
caueri. vt extra de ser. non or. c. j. folli
citus domine iudex esse debetis vt
vires mandati primitus discutia
tis: vel personam actoris: vel rei exa
mineris. an cum eis iudicium valeat
exerceri: ne processus in posterum
iure valeat irritari. ¶ Uel sic. FOR
MA. In qualibet iudiciorum parte
oculum iudicantis oportet cuncta
rimari: et meditatione sedula intue
ri: ne in aliquo circumueniri valeat
religio iudicantis. trigesima questio
ne vltima iudicantem. extra de fide
instrumentorum. cum Joannes. pro
pe finem. extra de officio delegati. su

a ¶ In chamo. sumptũ de p̃s. xxxi.

b ¶ Cum inter. de electi. commissa. §. porro. libro sexto.

per qõnum §.nos aũt.in fi.§.et inspi cere debet iudex quid euenire põt vt ff.loca.si qs domũ.§.j.et qd infirmari põt precauere.extra de ser.non or. c.j.ideoq3 sollicitus dñe iudex etc.vt s.pri. ¶ Uel ita.FOR.Euidẽter intelligit cui hoc prudẽter attendit.[a] quare momẽtanee dilatiões dari petuntur.que nullũ vel modicũ petenti afferunt adminiculũ.sed retardant negotiũ principale.Unde dñe iudex vos ad quẽ spectat lites dirimere:vt ff.si cer.peta.quidã.et.ff.de no.oper. nun.l.j.§.et post operis.extra de dolo et contu.finem.et de resti.spo.frequẽs li.vj.dilationes huiusmodi denegare debetis:qd si opponitur qd a iure conceduntur.vt.iij.q.iiij.spacium et iuris beneficiũ nemini est denegandum:vt in autẽti.colla.iiij.§.sed hoc. xxviij.di.de his.extra de secun.nup. §.pe.et fi.attendite si placet qua mẽte locut' fuerit legislator vt.ff.ad exhi

42 ben.l.pe. ¶ †Mens eñ potius quã verba spectatur.vt.ff.de suppel.lega. l.labeo.xxxviij.di.sedulo.extra d ver bo.signi.preterea malitiis.ergo aduersarij obiectis indulgendum non est extra de rescri.plerunq3. ¶ Uel ita FOR.Juris probata docet ratio ordinẽ in causis debere seruari adeo vt si quid ex substãtialibus omissuz seu preposteratum extiterit iura decernant irritum qd inde sequitur et inane.vt.C.de sen.et interlo.om.iu.prolatam.C.de iur.ca.l.ij.§.sed quereremur extra de lit.cont.c.vnico.ff.de fideicõmis.liber.generaliter.§.si quis.quia ex his que inordinabiliter acta sunt: nihil põt ordinabiliter agi.extra de ac cusa.qualiter.j.igit precor vos:vt scdm iuris ordinem procedatis:vt vester processus teneat:et ne ex hoc pars nostra in aliquo ledi possit. ¶ Hec breuitatis cã exẽpli gratia sufficiat me-

43 morasse. ¶ †Sed nunqd aduocatus in cã leges et canones allegãs dz rustico id petẽti ipsas materna lingua exponere:vt ille intelligat. Et videt q sic:nam nemo respondere cogit in iudicio:nisi pri' que proponuntur:intelligat.v.q.ij.relatum.xj.q.iij.quid ergo.Jtem nemo lege aliqua obligatur:nisi que lex continet sibi plene referantur:vt in aut.vt facte'no.const. §.sancimus.colla.v.xviij.dis.c.fi.nec etiam obligatur qui respondere ad verba nõ intellecta.extra de spons.ex literis.j.ff.de ver.obli.l.j.§.fi.ad hoc etiã facit.lxiij.di.§.fi.ibi vitiũ animi etc.ff.de eden.l.j.ff.de inter.act.d era te.§.nihil.Contra qr ignorãs ignorabit.xxxvij.di.§.fi.dz eñ talis querere interpretẽ.ff.de verbo.obliga.l.j.i fi. lxiij.di.Adrianus.Sol.dicunt.H.et

Bar.qd tenetur sic allegare:qd a iudice et a parte[b] intelligi possit.arg.pro eis.xxviij.q.j.sic enim neq3 prope fi.vbi dicit Aug.ad Pollentium cum quo contendebat[c].Intelligis ne quid dicam.an in hoc explanãdo aliquanto diligentius immorabor:attende vt rez ipsam explanandã tanq3 in conspectu declarandam planiori sermone ponamus.ad idem facit.xxiiij.q.j. opi.ibi nostris sermonibus agnoscamus etc.et.xxij.q. ij.is autem ibi vt eis quisq3 in alterius notitiam,etc. dñicalis questio est.lxv.vel dic q si iudex est literatus sufficit sibi fieri fidez et allegationes exponi.argu.C. de condi.ob tur.cau.l.j.extra de rescrip.inter ceteras C.si aduer.credi.l.j.ff.de pba.quinquaginta. nam iudex postea exponet parti:vel aduocato ydiote: vt.C. de litigi.aut.litigiosa.et hoc vtilius est aduocatis:vt ydiotas a causis excludãt[d].iudex eñ explanãdo fatigabit:sicq3 illos eijciet cum pudore.

44 †Si aũt iudex sit illiterat':vt.C.de iud.certi.qr forte est baro.vel consul:tunc sic dz aduocatus exponere:vt a iudice literatus:tunc sic dz aduocatus proponere:vt a iudice intelligi possit.alias enim iudicare non posset:vt de pe.di stin.vj.c.j.versus fi.ver.iudiciaria eñ etc.et.xj.q.iij.eorum. ¶ In quibus autem causis leges vel canones sint allegãdi.Et an allegationes omissas possit quis repetere dic vt.j.de dispu.aduoca.§.post hoc antez in fi.vbi plenius prosequere hunc tractatum.

De cautelis et officio aduocati actoris.

Consequẽter de cautelis et officio aduocatorũ pertractãdũ est[e]. ¶ Et primo de aduocato actoris. ¶ Scdo de aduocato rei. ¶ Tertio de aduocato vtriusq3

1 simul discutiam'. ¶ †Et quidẽ[f] aduocatũ actoris:qui portat põdus diei et estus q etiã dz laborare ad ampliandũ cãm suam. vt iij.q.iiij.nullus vnq3 opz esse sagacem et subtiliorem et diligentiorem q3 rei aduocatum. ¶ Nã reus i duobus casibus obtinet sclz si absoluatur.vel si non condemnat.actor vero in vno tñ scz si sibi reus condemnetur.ff.de reg.iur.quoties.et l.nemo.vj.q.vlt. actor. et.c.qd autẽ.extra de iureiur.c.fi.de cã pos.cum ecclesia in fi.de fi.instru.inter dilectos in fi.difficili' ergo est ad victoriam per vnam viam q3 per duas peruenire.ar.C.de dona.sancim' in fi.et.xl.dis.ante omnia

2 xxxij.di.c.j.iiij.di.statuimus. ¶ Ad eius autẽ spectat officiuz laborare:vt cito reus condemnetur: vñ iuxta preceptum domini dicentis apostolis[g]:neminem in via salutaueritis.i.non implicetis vos alijs nõ necessarijs:vel inutilibus ne impediatur iter vestrum:seu negotium differatur:in principio medio et fi.tam in proponendo q3 in concipiendo libellum et informãdo exceptiones et alia:sit breuiloquus non concionator ytalicus.v.q.v.c.fi.§.sed aliud.plura enim effundẽs instruit aduersarium:et suum propositum nimis explicat qd facere non dz:vt.s.§.iam nunc. vers.cautus tamen. ¶ Nam Tela nocent leuius visa volare prius.

3 ¶ Nam ... datq3 sibi occasioné cõcionandi et differendi:ac philosophias magnificãdi et historias dilatandi.xxvj.q.v.c.j.et magnificãdi historias terias dilatandi.xxvj.q.v.c.j.a quo vitij causa et occasio de seipso conqueri poterit a quo vitij causa et occasio processit.C.ad.l.iul.de adulte.l.fi.ff.de mi.reus. ff.de excu.tu.quinquaginta.extra de eo qui cog.con. vxo.sue.discretionem.arg.xxxij.q.v.§.j.et.c.j.et.c.quam to.Non autem sit adeo breuiloquus:vt de causie contingentibus aliquid omittat.nec per nimium cõpendium ad magnum veniat dispendium: Vt in cõsuetudinem

a ¶ Attendit. miror q nõ allegauit de tẽpo.ordi.literas l prin.

b ¶ Parte .j. hoc tẽperat.

c ¶ Contẽdebat.et sic loquebat pari parti nõ iudici.

d ¶ Excludãt vt dictuz est s.§.j .N.itez q non hz et fuit hoc dictuz ro.rub. xix.de causa edẽda vbi distiguit. vt'h.

e ¶ Consequẽter de cautelis et officio aduocatorũ pertractanduz est.

f ¶ Et quidẽ scdm Uber. de bo. versi. cuz breuiter mihi charta quinta.

g ¶ Apostolis luce.x.in principio.

tione digestorum. & extra de re iudi. abbate sane prope finem. li. vj. extra de accu. qualiter. ij. prope fi. & vide. j. de libel. cōce. § ad huius. ver. & in summa. Si enim plura proponat. grauat seipsum in probationib9: qr ei mos gerendus est. ff. de proba. circa. extra de proba. l3. ¶ Item habeat astutias serpētis ne alteri9 insidijs supplātetur. vj. q. j. ex merito. in fi. xvj. q. j. si cupis. immo potius vulpinam simplicitatem: ostēdat enim se simplicem. & sic aduersarius eum minus verebitur. & contra eum parum sibi prouidebit. Si enim eum astutum existimaret: sollicitus esset ad vulpeculam capiendā: vt extra de pur. ca. inter sollicitudines. rh. j. iuxta illud[a]. Da occasionem sapienti & sapiētior erit. xxiiij. q. vj. vides in fi. ¶ Item cautus sit vt tanq̄ inops specialium superstet in generalibus: vt sic simplicitas pretendat. & ne eius intentio agnoscatur. ff. de iur. fi. ita: vtatur etiam ambiguis & duplicib9 sermonibus tanq̄ ꝓpriorū expers: vt possint ad diuersos trahi sensus. xxxvij. di. relatum sicut ille qui dixit Reginam interficere nolite timere bonū est. & si oēs consenserint ego non contradico: hec enim verba possunt ad malum: & ad bonum retorqueri intellectum: & tunc accipiet verba pro eo: & eius stabitur interpretationi. ff. de iudicijs. si quis intentione ambigua. ff. de verbo. obli. inter stipulantem § j. xxij. q. v. humane. extra de spōsali. ex literis. j.[b] & vide in pre. versi. in summa. tales enim simulationes vtiles sunt & tolerantur exemplo Jehu regis israel. & David. & aliorum: vt. xxij. q. ij. vtilem cum suis concor. extra q̄ met9 causa. c. j. ¶ Item caueat ne alleget publice legem pro eo expresse facientem: sed eam iudici cum necesse fuerit dicat ad aurem: & per eam ipsum informet. ne aduersarius contra illam sese valeat in responsionibus premunire: qr nihil tam indubitatum est qđ non recipiat quandam sollicitam dubitationē. In aut. col. iiij. de tabel. § si vero indignus. versi. proinde hic & leges sepe calumniantur: vt. C. de leg. non dubium & cauillantur: vt. ff. ad tertul. l. ij. § tractari & de re. iur. ea est natura. & captātur. ff. ad exhiben. l. pen. & possunt trahi ad diuersos intellectus: prout vnusquisq̄ presumit: vt in predi. c. relatum & iunge qđ no. j. de dispu. § porro. v. in summa. ¶ Cautus quoq̄ sit vt recordetur omnium que dicuntur: vt. s. § iam nunc. versic. cautus tamen. ¶ Studeat insuper sm vber.[c] q̄tumcunq̄ sit peritus vt si potest iudicium sine libello: & sine iudiciaria solēnitate procedat: vt eius intentio latius procedat & vt difficilius a re vel actione: seu causa proposita cadat: vt. ff. si mes. fal. mo. di. l. j. in prin. ver. si autem & ne libelli forma longas capiat disputatiōes: sicut fit in curia romana. C. de eden. edita. extra de iud. examinata de his autem negotijs: que de plano procedunt habes. ff. de of. procon. nec quicq̄. § de plano. C. de nau fra. l. pe. xj. q. j. si quis cum clerico. & no. s. de offic. om. in § postremo. & j. de lib. concep. § nunc dicendum. & j. de inqui. § quando autem: vt autē obtineas in causa sine libello procedi. allega. q̄ boni preceptoris est lites minuere: & q̄ parcendum est laboribus partiū & expensis. ff. si cer. pe. quidem. ff. fami. herc. heredes. § de pluribus cum suis concor. extra de offi. delega. cum te consulente. extra de resti. spo. frequens. lib. vj. hec autem obtinet: nisi sit tale negotium ex quo oriatur actio. ¶ Sine qua nemo experitur. ff. de nego. ge. tutori. vtrum autem tunc sit de substantia libellus no. j. de libel. concep. § vtrum. ¶ Cautus etiam sit vt prius agat si potest possessorio q̄ petitorio: quia commodius est possidere quam in rem agere: institu. de interdic. § retinēde extra de restitu. spolia. ex conquestione. & c. in literis. & c. Item cū quis. ff. de iudicijs. si de vi. C. de rei vēdi. ordinarij. & si expedierit in lite contestata poterit de possessorio ad petitoriū habere recursum. extra de causa pos. & proprie. pastoralis. ff. de vi et vi arma. eum qui fundum. ¶ Item cautus sit vt aliquid coram iudice reuocet in dubium & super hoc faciat iudicem pro reo interloqui. ne reus eū postea valeat recusare. quod dic vt. s. in titu. de recusa. § fit autem. ¶ Itē studeat destruere exceptiones per iura: vel per replicationes. extra de testi. ex tenore. C. de contrahen. & com. stipu. optimam. extra de his que fi. a ma. par. ca. ex ore. Item caueat ne sibi sit contrarius in suis petitionib9: vel appellationibus qđ si sit non audietur. extra de app. sollicitudinem. in fi. argu. lxxiiij. distin. gesta. xxiij. q. vij. c. j. C. de mu. pe. professio tua. aduocatus tamen rei varijs & cōtrarijs potest vti exceptionibus. ff. exceptio. nemo. & ff. de inoffi. testa. contra veterani. § sed nec impuberis tamen si aduocatus erat proponendo contraria preiudicat domino presenti et nō cōtradicenti. quod dic. vt. j. in tit. de cōfessori. § postremo. in princi. ¶ Item cautus sit multipliciter circa libelli conceptionem quod dic. vt. j. de lib. concep. § fin. ¶ Ceterum[d] si causa sit criminalis caute procedat quia circa maiora maius periculum vertitur vt xiij. di. quiescamus. & ideo in eis cautius est agendum. vij. q. ij. c. fi. & magis consulendum. ff. ad carbo. l. j. § j. & diligentius est tunc res examinanda. C. de ap. addictos: & ad hoc. C. de proba. l. fi. C. ad. l. corne. de fal. vbi: debet igitur aduocatus actoris cōmēdare personam in quam crimen dicitur esse commissum. argu. ff. de re mili. omne. § j. ff. de penis aut facta. § j. que est de pe. dist. j. debet etiā notare vtilitatē p̄sone delinquētis. ff. de iniur. si plures. ff. de incē. rui. nau. melius. § j. ff. de penis quedam. Item etiam magnitudinem excessus. nam atrox iniuria vulneris estimatur. institu. de iniur. § atrox ex magnitudine. ff. eo. pretor § fina. et qualiter est res mali exempli. & ad hoc. ff. ad. l. corneliam de sicca. l. iiij. § j. ff. de penis si quid. § abortionis. C. de preci. impe. offeren. l. j. ad fi. dicat etiam qualiter magna suadeat ratio. vt pene prestentur. ff. de fideius. si a reo. § penulti. ff. deposi. bona fides. C. ad. l. iul. repe. l. j. & qualiter potestates debēt esse speculum successoribus. C. de prima. car-

a ¶ Illud. paruer. ix. c.

b ¶ Literis. j. ibi dixit exēpla de verbis duplicibus et vide qđ not. xxij. q. ij. nec artificioso. ff. de pact. conuē. in gl. ij. et. s. § iam nunc in princi.

c ¶ Vber. vbi s. in prin.

d ¶ Ceterum iste versi. ad literam fuit Alb. gal. de accusa. vers. sed qualiter et hoc vsq̄ ibi qualiter cuz impius & vide quod dicam. infra § pri. in fi.

ee.l.j.C.ad.l.iul.de vi pu.l.si.de peni.
l.si postea:et qualiter facilitas venie
⁊c.vt extra de vi.et hone.de. vt cleri-
corum.⁊.xxiij.q.iiij.est iniusta: in fi.
a ¶†Et qualiter innocẽtes tradit exi-
tio qui liberauit exitia cogitantem:
vt ibidem ⁊ in auten.de mand.prin.
§.qđ si delinquentes.C.de commer.
⁊ merci.l.ij.⁊ qualiter cuz impius in
terficitur ⁊c.xv.questiõe.j.neqis qui.
et qualiter per hoc multorum salus
⁊c.C.de ser.prouinciarum in fine.et
qualiter domini pereunt ⁊c.xlv.dist.
sed illud.extra de iudi.cum nõ ab ho
mine.ibi ne possint esse perditiõi ⁊c. b
⁊ qualiter non est crudelis:sed mini- 2
ster legis qui malos percutit: vt.xx-
iij.q.v.non est crudelis: ⁊.c.seq. ⁊ in
pluribus alijs capitulis ibidem.

De cautelis ⁊ officio aduocati rei.

Sequitur videre de ad-
uocato rei. ¶†Et quidez 1
ille secure clientulum
defendat. Nam fauo-
rabiliores sunt rei quã
actores.ff.de reg.iur.
fauorabiliores.⁊ tutius est condem
nandum absoluere:quam absoluen
dum condemnare.ff.de penis.absen
tem princi.extra de probatio.ex lite-
ris.in fine.⁊ de fide instrumen.inter
dilectos in fine.ff.de act. ⁊ ob .arria-
nus.xxvj.questione vlti.alligant.xx
iij.questione.iiij.quam magnum.et
c.qui secundum.⁊.c.se.non dico hoc
vt aliquem contra conscientiam iu-
uet:sed cuz quilibet presumatur esse
bonus:vt extra de scrutinio in ordi.
facien.c.vnico. Nec presumatur esse
immemor sue salutis:vt.j. questione
vij.sancimus:secure laboret qđ reus
absoluatur:donec contra eum fuerit
probatum.ff.de probatio.et qui.C.e. 3
actor que est.vj.q.vlti.C.de eden.qui
accusare.ij.q. viij.sciant. qz non sta-
tim qui accusatur reus est:sed qui cõ
uincitur.xv.q.vlti.c.fina.in fi.⁊.C.de
accusa.l.fin.in principio.⁊ sepe falso
crimina imponuntur.ij.q.j.multi in
fine. ¶In primis ergo sciendum est
quod officium eius est causam exte-
nuare:et fugere et differre.iij.q. iiij.
nullus vnq̃. In autent.de litigio.§.
omnem.colla.viij. Unde ⁊ reus fugi
tiuus est et sic in.l. vocatur.C.de iu-
dicijs .properandum.§.⁊ si quidem.
Sic tamen fugiat ne contra ĩeum ex
nimia fuga iudex presumat:vt.iij.q.
ix.decernimus in fine.ff.de euictio.si
ideo:nam qui iudicium refugit : ap-
paret eum de iustitia diffisum.xj.q.
j.christianus:in fi.extra de presum-
ptio.nullus. Item secundũ Uber.a

a ¶Sequit̃ secũdũ Ubert.vltra me. versi.de officio |cart. mihi.viij.

b ¶Secundũ eum Ubert. f.vbi.s.

c ¶In princ. huiusq̃ q̃si ad literam.l. Uber.

die termini non compareat mane:sed sinat aduersa-
rium primo venire : et tandiu expectare donec tedio
affectus recedat.et tunc veniat.vel saltem vltima ho-
ra diei iudice pro tribunali sedente:quia tota dies ci
cedit :nisi dictum fuerit:vt certa hora diei compareat
vel aliquid agat institu.de verbo.obliga.§.in diem.
ver.ac nec eo:sed ⁊ si viderit aduersarium absentem:
potest tempestiue venire.et eum iudici accusare:⁊ pu
usq̃ venerit redire . Cum autem actore recedente vel
vltima parte diei venerit premissa qualicunq̃ mora
de excusatione:ostendat quasi importune se volun-
tarium:⁊ paratum in causa procedere: ⁊ de dilatione
dolere:vt sic iudicem placet non prouocet:⁊ inter hec
suam scribi faciat comparitionem: ⁊ nisi iudex dixe-
rit ei quod expectet potest recedere secundum eum b.
¶†Ego tamen dico quod non debet sine iudicis li-
centia recedere:alioquin contumax est extra de iudi-
cijs.c.j.xj.qõne.iij.certum.C.lib.xij.de decuri.si quis
decurio:licet enim apparuerit:non tamen processit:
cum tamen ad hec duo teneatur :argu.extra de dolo
et contuma.cum dilecti.demum presente actore vel
recedente petat a iudice ab instantia iudicij se absolu-
ui: quod si obtineat cum recedat faciat licentiam et
absolutionem scribi. Si vero actor instet sedeat ad-
uocatus rei:⁊ taceat et se dormire fingat. sicut saga-
ces sepe faciunt aduocati:⁊ cum iudex ei dixerit. Re-
spon.de obiectis tunc lente ⁊ pigre surgat quasi exci-
tatus a somno.⁊ supplicet iudici pro audientia beni-
gna:vt supra in.§.nunc.de exordijs.in princip.dein-
de iudicem commendet:⁊ quantum poterit blandia
tur eidem:vt supra eodem titulo.§.hic dicendum.ver
siculo cum autem:⁊ ad finem premissa tamen ipsius
protestatione.et ea iussa scribi quod quicquid dicet
vel faciet salua tamen sit ei omnis exceptio:tam dila
toria quam peremptoria : vt extra de dilat.c.fina.nec
per ea que dicit vel proponit consentit in eum tanq̃
in iudicem nec actorem tanq̃ legitimum admittit:
de qua protestatione habetur.C.de lit.contesta.l.vni
ca.ff.quibus modis pignus.vel hypoth.solui.si debi
tor.⁊.l.fina.ff.si quis cautio.l.ij.in principio. c Uerum c
premissa doctrina non illuminat cecos:nec anime sa-
lutem informat:immo sicut scriptum est in ps.xxxvj.
qui malignantur exterminabuntur. Unde consulo
vt compareat fideliter in termino: et se iuribus non
fraudibus tueatur. ¶†Quid enim est quod homo se- 3
niel malitie deditus non adinueniat: vt in autenti.
colum.vj.vt hi qui obli.se per hi.ha.res mino.prope
princip.nam omnis etas prona est ad malum.xij.q-
stione prima omnis etas:ideoq̃ potius est ad bonuz
quam ad contrarium informanda. ¶Item recepto li
bello si ei offeratur duas habet vias:vt not.infra de
libel.concep.§.sequitur versicu.hoc etiam no. ¶Itez
sit cautus:vt a conspectu iudicis sine aduocato acto
ris non discedat:ne ille aliquid in eius absentia pro-
ponat:quod iudicem mouere possit. ¶Item iudicez
sepe moneat ne aliqua recipiat:que nõ sint in actis
vel que non fuerint communiter lecta:que dic vt in-
fra de dispu.§.porro.versicu.⁊ no. ¶Item sit cautus
non subito : sed deliberatione premissa respondeat:
vt supra eodem.§.nunc de exordijs.in princip. Item
sit cautus:vt cum petitionem viderit inepte forma-
tam:vel alium defectum in aliqua parte iudicij :pro-
pter quem debeat processus annullari:taceat;et in fi-
nali calculo hoc reseruet:vel dic:vt infra de libel.con
cepti.§.ad huius.versiculo cautus etiam sis. ¶Item

a ¶ Interim inhoneste se habuit autor qui. s. §. pri. in fi. specialiter instruxit aduocatū actoris in criminalibus causis. et aduocatū rei vacuū dimisit. sed impute mus Alber. gal. qui nō plus dixit vbi. s. in illis ꝙ sup plendo dicet aduocatus rei sic: dn̄e index pōdero cer tas res. q̄ in criminalib' ab vtroq; in re sumūtur quaꝝ prima talis est qꝺ a diligentior fiat examinatio vbi ꝺ salute: vel de b grnitie hois agit. C. de app. l. addictos suppli cio et merito. quia vbi maius periculū ibi cautius incedendū. de ele. vbi piculū i ꝑn. li. vi. ff. ad carb. l. j. §. sz et si ꝙs ꝯstat autez maius fore piculū in pe na criali ꝙ i magna ciuili. ff. de penis. l. fuoꝝ facit. xxiij. q. v. c. j. Scḋa quā dat lex C. de penis q̄ iniam q̄ p̄cipit in sententijs criminaliuz hoc tēperamentū teneri vt nō prius capitalis seuera ꝙ snia ferat i quēꝙ nisi prius ꝯfessionē vl certa depositione testium sit cōuictus et sic in subiecto flagitio deprehensus. vt ipse etiam vix ea que cōmisit negare sufficiat fa. xvij. q. iiij. vxor felicis. et vt patet ex. l. respiciendum. ff. e. ti. non est in his seueritatis gloria exquirenda immo debet iudex temperamentum be b nignitatis legum seueritati miscere. Cui cōuenit. xlv. di. disciplina. et ca. sunt nāq; et. c. seq. tertia est quod ex c presumptionibus quis criminaliter damnari non debet extra de presump. literas. ff. de penis absentez. vnde licet Salomon. iij. regū. iij. c. filium restitui iusserit sue matri ex presumptione violenta. nō tn̄ subripientem de plagio damnauit. habetur hoc de ꝑsum. afferre. facit quod post Inno. et Hostien. scripsi. eo. ti. quia

sit cautus ne partem instruat in responsionibus. facit: vt infra. §. proxi. versicu. Item sit cautus ne clanculo. ¶ Que aūt hic desunt vide. j. de compari. interim.[a]

De cautelis et officio aduocati vtriusq;. 2

Vtriusq;[b] ꝗz partis aduocatum cautum esse oportet. Et primo si sint plures ex parte vna simul super quolibet deliberent dubio: vt ad- c uersarij magis timeant: et ne q̄d incōsiderate depromant: vt. v. q. v. §. fin. q̄ dic vt. s. eo. §. Jam nūc. versic. porro. ¶ Item sit cautus vt querat a clientulo qualem causaz fouet: et ꝙ faciat sibi dari facti exemplū. ¶ Item querat sollicite de ꝓbationibus quo facto clientulo cōsulat sicut debet. Itez 3 clientulo victoriam nō repromittat. Itez si res exigit aliū sibi associet aduocatū. Item cause secreta nō pādat: quer alia dic. vt. §. nūc tractem'. Itez iudicem cōmendet: et sibi studeat placere non eum ꝓuocare: nec ꝓuocato etiam respondeat: que et alia dicvt. s. eo. §. hic dicendum. ¶ Item cautus sit ne aduocatum cōtra quem patrocinatur conuictus irritet: sed nec euz multum cōmendet: sed diligēter ei' singula dicta notet que et alia dic. vt s. eo. §. iam nūc. ¶ Item cautus sit vt semper cōsulat in causa peritiores qꝺ dic vt. s. eo. §. nūc tractemus. et. j. de libel. ꝯcep. §. ad hui'. in princ. ¶ † Sit 1 etiam cautus maxime aduocat' nouus: vt potius iuuet partem rei quā actoris. nam iura fauent reo et citius poterit obtinere. et poterit etiā vt pluribus defensionib' ad defendenduz se. et causam suam. ff. de reg. iur. fauorabiliores. et. l. nemo ex his: instit. de

verisimile. quarta est qꝺ dānandum oportet prima dilucidissimis probationibus et luce clarioribus esse conuictum. C. de proba. l. fi. canonizata. ij. q. viij. sciant cū eti. ad idem. v. q. vj. epiphanium et hier. in expositione symbo. dicit quod magna vt credantur. idoneis et

interdic. §. retinende. iij. q. ix. iudicas ff. de ac. et ob. arrianus. ex̄ de ꝓba. ex literis. et. s. §. pri. in princi. et leuius est fugere quā impetere. nam talib' fu- gitiuis iura subueniunt. ex̄ de excep. cū inter. et. c. dilecti. c. fi. ¶ † Et rei vi- 2 dentur certare de dāno vitando: non de lucro captādo. Vn̄ eis iuris ignorantia lapsis subuenitur. C. de iur. et fac. igno. ꝙuis. Preterea periculosuz est nouo aduocato esse ꝑ actore propter libellos formādos: et alia multa que occurrūt: q̄ de facili cōprehendere nequit[c]. ¶ Itē cautus sit antiqu' et aduocat': vt nouū timeat: q̄ leges et iura in promptu hz: tanꝙ nouiter ex studij fornace eductus. ar. de ꝯse. dis. ij. liquido: et qui tanꝙ inanis glorie cupidus feruet nimia diligentia in vincendo ex quo fit: vt sepe obtineat ꝯ antiquos: qui vt plurimū sunt desides et remissi. ¶ † Diligentia etenim 3 est mater omniū artium in suo ope: negligentia ꝟo nouerca est eruditionis: vt. lxxxiij. dist. nihil. sed et nouus deferat antiquo saltem ꝓpter etatez ff. de iur. immu. semper. et. ij. q. vj. anteriorꝝ. ver. illud etiam. ¶ Itez sit cautus ne clanculo loquatur testib': in quo de facili peccat. cum enī testis minus dixit aduocatus factū ignorās supplet: et sic instruit. Unde si a te q̄retur: an sibi loquutus fuerit aduocatus: dicet qꝺ sic et ita in infamiā vulgi veniet quia euz subornasse credetur: hinc est qꝺ nobiles et maiores nola sua in cōtractibus inseri nō patiunt: sed alioꝝ nomina inscribi faciunt. ff. de auto. tuto. pupillus. §. pe. C. de cōtrahen. et cōmit. stipu. optimaz. extra de his que fi. a prela. sine cō. ca. c. quāto in fi. nec enī decet virum bonū cau- 4 sam suā falsitatib' adiuuare. ¶ † Nā falsitas est immutatio veritatis: vt in autentic. collatio. sexta. de instrumentis

indubitatis testib' indigēt. Quia est maleficiū nō ꝓbari nisi ꝑ testes q̄ interfuerūt et viderūt et dicāt sub suis obtutibus maleficiuz fore cōmissuz. iij. q. ix. testes. ff. de q̄onibus. l. vni' facinoris. §. testes C. ꝺ ero. mil. anno. l. pe. §. h ꝟo adijciēdo li. xij. et in auté. de test. §. sancimus colla. vj. Sexta ꝙ testes sint integre opinionis et fame. si enim hoc i ciuili reqrit. C. de testi. l. testiū facilitatem ff. e. ti. ꝙsitū in fi. et i tn̄ hoc requiritur qꝺ sola infamia facti ip̄z repellit ff. de sena. l. cassius vbi de hoc fortius igitur hoc in criminali. extra de test.

testium. C. lib. xij. de agen. in rebus. l. ex eo.

ADDE quod supra dicta sunt verba oldradi furto sic transumpta ex eius consilio. cxcij. incipiente viso diligen.

b Vtriusq; sic permixtim posuit Egy. rubricaz de cautelis aduocatorum.

c ¶ Nequit hec ergo duo ꝯsilia dabat fortissima vber. nouo aduocato e,t,i,y,r,o,n,i de preeligenda parte rei qꝺ si esset pro actore in libello formando haberet consilium antiquioris omnino: suadebat tamen id fieri secrete. vt ex victoria reportaret honorem et contrarium attribueret consulenti hoc vide post finitum tractatum de of. iudi. ver. si tu eo.

mento.caute.z ff.in princ. z penitus aliena est a veritate.ex de cele.mis.in quadam.§.ceterum.querere autem a testibus:non tamen instruendo eos quid de causa sciant:vt clientulo certum possit prebere cõsilium aduocato non interdico:vt.s.eo.§. nunc tractemus.ver.facto autem.z vide.j. §. item caueat ne falsam.

5 ¶ † Sed nunquid clientulum potest in responsionibus facti instruere videtur q sic: nam z tutor z curator instruet minores qualiter respondeat:vt.C. de aut. pres.clarum ergo pari ratione aduocatus q est quasi tutor clientuli.Sed dic q dissimiles sunt:quia aduocato non est officium suũ damnosum: sed tutori sic.si aliquod damnum pupillo contingat:debet ergo principalis per se factum pponere nisi sit omnimode simplex:vt extra de iudi.pastoralis.z ad factũ per se respondere. sine aduocati instructiõe: aduocati tñ sepe faciunt illum cuncta negare: et sic deierare:quis illud non semp expediat vt.ff.de tribu.illud.§.pe.nec fieri debet.C. de indi.vidu.l.ij. extra q me.cau.cum dilectus.Et scias q contra instruentem aduocationem: vel testimonium pditum est sena.cõsul.libonianũ.de quo mentio fit.ff. ad.l.corne.de fal.in rubrica.est etiam de sena.consul.libo.z.j.in tractatu libellorum de fide instru.ad fi.

6 ¶ † Et sufficit dari pignora:vel fideiussores. vel iuramentum prestari super ipsa corruptione.de quo dic.vt in lib.rof. in titu.de sena.consul.libo.z infra in titu.de positionib⁹.§.iij.iuxta fi. Habet autem locum pdictum sen.cõ.in instructione facti nõ iuris. nam sepe instruimus aduocatos in iure:puta. respondeas sic ad talem legem : licet aliter se habeat iuris veritas. Nec in sen.con.incidimus vbi aũt aduocatus instruit in facto cũ se habeat aliter veritas rei tunc habet locum.falsitatẽ enim committit:que est immutatio veritatis:vt dixi.z.j.versic.item caueat. Potest autem docere clientulum quatuor modis respondere. vt j.de po.§.nono.ver.item no. ¶ Item studeat aduocatus scire pbationes et iura z secreta cause partis aduerse:vt illam possit efficacius impugnare: z se securius defensare.

7 ¶ † Quia nulla peior pestis ad nocendum quã familiaris inimicus:vt.xxiij.dist.si inimicus.C.de dona.data.de con. di.iij. quo modo exaudit.ver.si autẽ. quo casu arbiter cogitur pronuntiare. ff. de arbi.labeo.§.j.ver.finge.

8 ¶ † Itẽ sit cautus vt scripturam in iudicio pductam suo ore non legat : quia si falsa sit:ex hoc vt falsarius punietur. ff. ad.l.corne.de fal.falsi nominis.extra de cri.fal.ad falsariorum.extra de exces.prela.inter dilectos §. pterea j.versi.quid si ad.z se.excusaretur tamen pter tu ignorantie.

a ff.eodem.impuberem.§.qui codicillos. extra eo.dura.z in pre.decre.ad falsariorum:videat prius si est ibi rasura in loco suspecto vel iterlineatura:vel abolitio:vel cancellatura:vel aliud huiusmodi.C.de edi. diui adria.tol.l.finali.extra de capel.mo. cum venerabilis.de fide instrumen.inter dilectos.vel an possit redargui de aliquo vitio falsitatis.quod dic:vt extra de crimi.fal.licet.c.quam graui.z infra de edit.instrum. §.postremo.z infra de rescrip. presen.§. primo. et sequen. ¶ Caueat etiam ne frustratorias postulet dilationes.iij.questione.vij.§.tria. versicu. si quis ex litigatoribus.C.de iudicijs.properandum.§. illo procul dubio. ¶ Item caueat ne pecunia: vel pretio litem instructam defendat:alioquin pena falsi tenebitur. ff. eo.l.falsi pena:nec ob pecuniam falsam aduocatũ instruat:alioquin tenetur.l.corne.ff.eo.l.prima.in principi. z supra versicu. sed nunquid. ¶ Item sit cautus vt non innitatur sue prudentie. extra de constitutio. ne innitaris.z.c.primo.

9 ¶ † Sed quecunq dicet vel faciet in iudicio sumant fundamentũ a iure: vel ratione.j.distin.consuetudo.z ex scripturis sensum capiat veritatis.xxxvij.distin.relatum. ¶ Item caueat ne falsam legem:vel canonem cuius autor ignoratur. vel abrogatam alleget: alioquin falsi crimen incurrit et deportari meretur:vt.ff.ad.l.corne.de fal.l.j.z.l.eos.z l.fina.z.l.diuus.z.C.de insti.co.confir.§.hunc igitur: et de ve.iu.enu.§.has itaq leges et extra in proemio decre.in fi.licet sit ar.cõtra.extra de iudicijs:nouit. §. quicunq lit.sol.ibi z.xj.q.j.quicunq.

10 ¶ † Qui enim falsam.l.pro vera:vel abrogatam allegat.z iudex eaz recipit falsi crimen incurrit: vt in primis concordan. Caueat ergo ne a veritate discedat ne mẽtiatur: ne calumniose alleget:ne peruerse interpretetur. C. de iudicijs.rem nõ nouam.§.patroni.C. manda. ab anastasio.C.de iur.cal.l.ij.respon.j. in aut. constitutio. que ex ascrip.z liber.ma.in princ.colla.v.extra de deci. ad audientiam:vile enim satis est pter falsarũ nũmum cõtemnere deum.vt.xij.q.j.duo. Quid namq pdest homini si vniuersum mũdum lucretur:anime vo detrimentuz patiatur.extra de symo.matheus. hinc est quod dicit lex q si quis lucro pecuniaq capiatur velut abiectus z degener inter vilissimos numerabitur vt.iij.q.vij.§.apud vrbem z.C.de postulã.quisquis: z qui hz aures audiendi audiat.

11 ¶ † Scriptum est eñ infideli totus mundus nec obolus est:vt.xxiij.q.iiij. quid dicam.z qui dicit cõtra conscientiam edificat ad gehennam:vt extra de resti.spoli.literas.xxviij.q.j.§. ex his:qz omne q est ex fide pctm est. ex de rescrip.§. si.xxviij.q.j.§.j.de talib⁹ quidem dictum est per pphetam

b quorũ os maledictione z amaritudine plenum est.Et Seneca ait in li.ij.de ira aliter oriatur vitra. ij. col.turpes lites turpiores hñt aduocatos z.j. coronas pro mala causa bona patroni voce corrupta.z.j. inter istos quos togatos vides nulla pax est alter in alteri⁹ exitiũ leui cõpendio ducitur:nulli ex alteri⁹ dãno quefitus est:felicẽ oderũt:infelicem cõtemnũt:maiore grauãtur:minori graues sunt:diuersis stimulãtur cupiditatib⁹ ola pdita ob leuem voluptatem pdamq cupiunt:vt.j.

12 † hoc immo a mutis animalib⁹ differũt q illa mansuescunt alentib⁹ hoz rabies ipsos a qb⁹ est nutrita depascitur:de his loqtur ppheta ysaias. c. x. Ve qui cõdunt leges iniquas z scribẽtes iniustitiã

a ¶ Ignorantie. q altr pbet.j. ꝟsi. sz qualiter.

b ¶ Prophetã po.ix.

scripserūt: vt opprimerent in iudicio pauperes: ꝛ vim facerent causa humiliū populi nostri. vt essent vidue preda eoꝝ ꝛ pupillos diriperent: ꝛ iūge hic qd no. J. de excep. §. viso. ver. hac igitur. ¶ Quid si aduocat9 legit falsum instrumentū vel falsum testē. Rñ. si facit scienter. debet vt falsarius puniri alias non: vt in primis concor. ꝛ extra de cri. fal. ad falsarioꝝ. ꝛ. S. versic. item 13 sit cautus vt scripturā. ¶ † Sed qualiter constare poterit de scientia. vel ignorātia. Rñ. ex qualitate persone legētis. inspicitur enim an sit persona honestae dignes. ꝛ sine suspitione: an vero sit suspecta ꝛ inops. et que talia facere ꝯsueuerit gratia odio vl' lucro. ff. de re mili. non omnes. §. a barbaris. ff. de testi. l. iij. in prin. C. si quis impera. male. l. vnica. ff. de rei ven. in fundo ff. de accu. si cui. extra de pigno. illo vos in fi. xlvj. dist. sunt nonnulli in fi. ¶ Item sit cautus ne verbis prouocatus velit continuo se vlcisci. sed congruo expectato tēpore rationis clypeo se defendat: petat ergo tempus ad deliberandū. sicut quidā sapiens opprobrijs b lacessitus fecisse dicitur. xlvj. di. seditionarios, xlv. di. et qui emendat. ¶ Itē cautus sit ne passim pro modico salario aduocet. nam ex hoc vilis ꝛ degener habetur. vt. iij. q. vij. §. tria. ver. apud vrbē: nec expedit pro modico salario alterām ledere partē. non eñ fieri pōt quin ledatur qui vincitur: quoniā intercessionis beneficio se victū arbitratur: vt. xiiij. q. v. deniqꝫ. ¶ Itez 14 sit cautus ne plures causas simul recipiat. ¶ † Quia pluribus intentus minor est ad singula sensus. extra de cleri. coniug. diuersis. ¶ Item sit cautus. vt prius quā a iudicio recedat: q̄cūqꝫ acta fuerint videat p manum notarij curie scrip. nam si scriptū sit aliter quaz actū fuerit: ꝛ in alio termino contradixerit stabit scripture tabellionis. extra de probatio. qm̄ contra. C. de re indi. gesta. C. de dona. in donationibus. sepe eñ ex breui facti mutatione ius mutatur. vt. S. §. nūc tractemus prope prin. ¶ Item si iudicium declinare intendit. oīa que dicet ꝛ petet faciat cum protestatione scilicet saluis exceptionibus. ꝛ defensiōib9 suis. extra de dila. c. fi. ¶ Itē sit caut9 vt procuratoria ꝛ rescripta ꝛ oīa per que datur. seu fundatur iurisditio. et breuiter oīa acta faciat iudicis autoritate transumi cui transumpto stabitur. C. de testamētis publicari. extra de cōfir. vti. vel inuti. c. penul. alioquin si perderet in posteruz sentētie non staretur si erat delegatus que dic vt not. 15 extra de offi. delega. cum in iure. ¶ † Item etiā caueat ne causam contra conscientiam recipiat: sed quācito eā desperatā senserit: deserat. qd etiā olim iurare tenebatur. sed hoc de consuetudine non habetur. C. de iudicijs. rem non nouā. §. patroni. ꝛ arg. ff. de excep. doli. l. j. §. item queritur si quis in fi. ꝛ hodie etiā iurare b tenetur: vt in cōsti. Greg. x. de postulā. properandū[a] ꝛ alibi sic iurat. tutori eñ imputatur ꝛ pupillo ad interesse tenet: si cām pupilli desperatā ducat. C. de admi. tut. si bonā: ꝛ l. non est ignotū. ff. de admin. tut. quotiens. §. sicut ignoscendū tñ est illi: qui bonam fidem agnouit: vt ibi. ꝛ. ff. manda. quintus. ¶ Itē sit cautus ne facile aliquid ꝯfiteat allegādo: sed ꝓtestet: vt. S. eo. §. iā nūc. ver. ex premissis. ei9 nāqꝫ ꝯfessio: sicut ꝛ partis nocet nisi fuerit reuocata: vt. S. in tit. de cōfessis. §. 16 fi. ꝓpe prin. ¶ † Semper ergo sub ꝯditiōe: seu in modū exceptionis proponat dicens nō est ita: ꝛ si esset obstat tibi hoc: vt extra de excep. cū venerabilis: sic enim respōdendo seu excipiendo nō videtur aduersarij intētionē simpliciter ꝯfiteri: vt ibi. ꝛ. ff. de excep. nō vtiqꝫ ff. quibus mod. pign. vel hypo. sol. si debitor. infra de excep. §. viso. ver. si. cum igitur. et seq. ¶ Item sit cautus vt nihil dicat: sed faciat quod possit iudicē prouocare. Unde nō sit promptus ad eum recusandū: vel suū iudicē declinandū: sed studeat ei placere: ꝛ sepe sibi loquat ad aurē que dic: vt supra. §. hinc dicēdū. ver. caueat etiā ꝛ se. ¶ Itē sit cautus ne litē ex industria ꝓtrahat: alioquin puniatur in duabus libris auri: quod dic: vt infra in tit. de excep. §. 17 viso prope fi. ver. hanc igit. ¶ † Quid si per imprudentiā aduocati qs causam perdat: nunquid tenetur aduocatus sicut ꝛ iudex: vt. J. de requisitio. consi. prope prin. potest dici quod imputet sibi qui talem elegit. J. de salar. §. sequitur. ver. quid si reus fuit ꝛc. vel dic secundū dñm meū[b] qd aduocatus tenetur: siue per negligentiā. siue per imprudentiā causam perdat. ar. ff. ad l. aquil. idem iur. ff. loca. ꝛ cō. cum in plures. §. locatio. ff. de off. pre si. illicitas. §. sicut. extra de eta. ꝛ quali. ad aures. ff. de penis si quis aliqd §. si quis instū. ff. ad l. cor. de fal. l. j. §. is qui ꝛ breuiter secundū eū tenet. qualicūqꝫ eius vitio causa perdatur. arg. ff. de euic. si ideo. C. eodē emptor. extra de emptione et vēdi. c. fi. ꝛ. ff. de tabul. exhibēdis. locū. §. condēnatio. secus si ex qualitate cause: vel ob defectū probationū: quia tunc vitiū est materie: non artificis: vt. S. §. nunc de 18 exordijs. ver. post hoc antē. ¶ † Illud autem certo certius est qd cū aduocatus dolo malo fecit: vt cliētulus perdat cām: bene tenetur. ff. de euictio. si litis. argumē. extra de iniur. c. fi. l. distinctio. sepe. ꝛ hoc probato causa restituetur. vt de ea iterū cognoscatur. C. de aduoc. diuerso. iudi. l. j. ff. de minoribus. minor magistratus. §. j. qd verū est cū ad hoc actum est cōtra victorē: vt causa de nouo agitet: ꝛ probata est aduocati preuaricatio: secus si actum fuisset contra aduocatuz vt puniatur: quia tūc nō obesset victori vt causa restitueretur: ꝛ de nouo ageretur: quia res inter alios acta ꝛc. vt extra de fi. instr. inter dilectos versus fin. et. C. quibus res iudi. non nocet. l. ij. ꝛ extra de re iudicata ꝗ̄uis. Alij tamen dicūt quod in hoc crimine: et in alijs publicis res inter alios acta alijs preiudicat. ff. de iureiur. eū qui §. in popularibus. ff. de accusa. si cui §. j. ꝛ argumen. ff. de preuarica. l. iij. respon. j. ¶ Sed quare hoc casu retractatur iudiciū: qꝛ hoc nō est in procuratiōe: vt. ff. de iudicijs. si pretor. §. iij. ff. de dolo. elegāter. §. si dolo. respō. qꝛ contra procuratorem agitur mandati: vt. C. māda. cū procuratore: sed nō 19 contra aduocatum. ¶ † Itē quare nō

a ¶ Properandū. reuocata. qꝛ nō est in. vj. ꝛ vide S. §. j. ver. itē qdꝫ nō hꝫ cū sua remis.

b ¶ Dñz. ipsum. e. ti. de postulan. §. viti. ver. tenetur etiaz.

a ¶ Properandū.fuerunt hec verba in prohemio prime compilationis.

¶ Bal. De aduocato. Rubrica.

Videas ola aduocatus.z hic audeat.§.cum ad uocato lib.index non debet.habere cōsiliū suo.

in.l.pri.ff. de his que i testa.delen. Bald. ¶ Si quis aduocatus generalis duarū ecclesiarū. z inuicem liti gāt tenetur iuuare ius habemez si hic sibi non liquet tenetur iuuare illam cui primo promisit operas.l. l operis.ff. locati.§.qd si aduocat⁹ hz in.§.primo.g. ¶ An qui iurauit aliquez iuuare debet expectare requisitionez.vide ff.de ma.cō ne.l.j.§.magistrat⁹.§.nunqd is q iurauit per §.dic quod

datur actio de dolo contra aduocatū vt non retractetur iudicium.respon. quia aduersarij deprehenditur calliditas: que sola sufficeret.ff.de iudicijs marcellus.sed hec ratio non placet. Nam bene est agendum contra aduocatum actione in factū sicut cōtra iudicez qui male iudicauit. vt in pred.t.de requisi.consi.est ergo ratio illa quia procurator per lit.contesta. fit dominus litis:vt.C.de procur.nec q:quare non rescinditur iudiciū:sec⁹ in aduocato:quare rescinditur:sed videtur etiam quo ad aduocatum non rescindi.vt.ff.de mino. minor.§.primo.sol.ibi. ¶ † Porro cum aduocat⁹ ex industria causam prorogat:punitur in duabus libris auri: vt dixi. et nihilominus dientulus eius:ex hac dilatione lesus potest agere cōtra eū. argu.C.de iudic.properandum.§.illud proculdubio. ¶ Sed qd si ex industria aduocati alteri⁹ partis sit lesus:nunquid potest agere contra eū. respon.sic actione de dolo:vt.ff.de dolo arbitrio.§.penul.z.l.si dolo:et si ille non fuerit soluendo: dientulus ille restituetur contra partem aduersam:ne ex dolo eius aliquid lucretur ff.de eo per quem fact.est.l.finali. in princip.Sm Ubert. ¶ Cautus etiam sit vt vltimo proponat.si potest z sub compendio recapituletur rationes effi

20

non.§. ¶ An scdm aduocati transeat ad heredes ei⁹ versi.sed pone abbas.§.non nisi sit facta mentio he redis.§. ¶ Laudes faciendas ad quem doctorādū et cōmendandū vide in.§.hinc dicendū.ver.cōmēdet igitur. ¶ Qui cōparet in termino:z ante recessum iudicis recedat illicētiatus cōtumax est.ratio quia videtur citatus ad duo videlicet ad comparendū z ad procedendū.sed iste non processit ergo z c.in.§.sequitur. ver.item scdm Uber.vide infra in titu.de appel. ante fi.§.ille qui cōparuit.z Inno.de offi.deleg.c.cōsuluit. ¶ Aduocatus potest instruere dientulū suū.z testem in iure nō in facto.§.vtrisq.versi.nūquid clientulus. §.in facto vt verū dicat.vt no.Rof. in titulo de senatusconsul.liboniano.Bal. vide multa pulchra in hoc titulo.z vide supra de actore.§.an omnis aduocatus dicatur habere castrense peculium. ¶ Quod aduocatus non respondet positionibus.immo arcetur a cōspectu vide infra deposi.§.aduocatus. z de confessiōe aduocati.vide infra de confessio.§.confess. aduocati. ¶ Quod aduocatus debeat omnes attestationes rimari infra de probatio.§.aduocatus. ¶ De modo ad uocandi vide per totum titulū de dispu.alle. vide supra de iudi.delega.§.super causa.versic.quid econtra. ¶ An quis possit esse aduocatus in qua fuit index vide infra de petit.feu.per totum.et de interrogat.que

sunt in iudicio.§.fin.z.ver.fina.et.S.de assess.§.finali ver.fina.

b ¶ De teste. Rubrica.

¶ Materiam tractāt omnes summiste.sed per diuersa mēbra. ¶ Ex practicis Pyleus in quarta parte po nit rubricā de testibus. et quamuis post illā sequitur de ipsorum productiōe de iuramento.de fide.§ subscrip. in instrumēto. ¶ Baga.tractat de his plene chart. scda. ver.qd si testis ui ctim vsq ad finē. ¶ Tā. parte tertia fecit de materia vnde cī rubricas. ¶ Roffr. nil nisi inquantum tractat de libonia no. ¶ Uber. de bobi. mī hi char. iiij. de.§.si pars aduersa vsq ad.§.cū breuiter satis plene. z vbi de positiōib⁹. ¶ Ubert.de post prin.posuit quattuor rubricas.z de hoc in libro iudic.parte.j. §.et.iij.sub suis rubricis.

cautores.z magis cogētia iura:vt iudex ea melius memorie commendet vt.S.§.iam nunc.versic.penul.et.j.de dispu.z alleg.§.post hoc in fi. ¶ Item sit cautus vt si videatur allegationibus superari impendenter eludet ad uersarium:vt supra.§.iam nunc versi.verum. ¶ Item cautus sit vt si parat sententiam contra se ferri debere: non adsit eo tempore quo feretur qd dic.vt.j.de pe.sen.in fine. ¶ Item debet legere literas commissionis. et libellos et facere positiones: vt capiat aduersarium in aliqua positione et sic obtineat.C.de confessis.l.vnica.sicut iudei volebant Iesum capere in sermone. ¶ † Nam homines per verba:et boues per cornua ligantur: vt nota.institut.de obligatio.in principio. ¶ Ex premissis igitur collige quod iurisperitus debet esse in consilio cautus:in patrocinio fidelis:in iudicio iustus: quoniam de talento sibi credito tenetur reddere rationem: vt in constitutio. Gregor. x. de postulan.properandum.ᵃ ¶ Que autem hic desunt:vide.j.in titulo.de disputatio.et alleg.aduoca. ¶ Item qualiter aduocati se coram consiliarijs habebunt:vide.j.in tit. de consil. requisi.nit.

21

a

b

De teste. Rubric.ᵇ

bona.nihil. ¶ Ioan.de deo cauil.v.lib. ¶ Bonegui.parte tertia rubrica qualiter formentur articuli probādi per testes vsq ad finē ipsius partis. ¶ Egy.sub decem rubricis continuis vna interposita prosequitur materiam in choās in.xxix. ¶ Alber.galeo.in rubrica de test.multum dedit autori causam dilatādi. ¶ Nepos de modo alleg.rubrica contra testes. ¶ Gui.de suza vbi de capitulis super quibus producuntur testes. z vbi de interrogationibus testium. ¶ Rolan. doctor aliquid sub rubrica de probatiōibus. ¶ Gallicus sub tota rubrica de probationibus vnivit.xij. que in teste. et in eius productione requirit.et illa eadez.xij. posuit qui illum in ordine sequitur supra in prohemio in contētione actoris et rei due vlti.col. ¶ Minor ordinarius in char.penul. ¶ Est sciendum qd ex predictis solus Bagarotus diffinire voluit quid sit testis dicens qd testis est veritatis adiutor z opertorū detectio. Sed multi veritatem adiuuant z detegunt occulta qui nō sunt testes.ipse tñ allegat.C.eo.tit.l.eos et de repu.l. consensu:in quibusdam antiquis inueni aliā cuius nomen ignoro.sic diffinientem quod testis est qui ol gratie.et omni potentatui fidem religioni iudiciarie debitam possit preponere.C.de test.l.eos canonizata

iiij.q.iij.eos testes.sz illa nō est diffinitio testis.mul-
ti enī id possent qui de facto testes non essent.τ ideo
transeamus cū summistis omnibus qui nō diffinie-
runt.nec de hoc membrū fecerūt. ¶ Iterum quia vti
le puto quedam titulum istum tangentia. que in q̄-
dam accusa-
tione de q̄-
dam epō fa-
cta in curia
fuerunt in
dubiū dedu
cta cōmuni
care dispo-
no plus re-
missiōi ipa-
rum quam
ꝓsecutioni
vacando su
per delatis
cōmissa fuit
receptio te-
stium ad p-
tes aliquib
delatores no
minant ex- a
cōicati erāt
q̄rebaꝶ an
illi possent
illos absol-
uere p dicē
do testimo-
nio cum di
cereꝶ qd p
alios veritas haberi non posset in dubiū aūt eēt hoc
nisi id illis iudicibus fuisset cōmissum.de testi. ve-
niēs.ij.in fi.Si cōmissum non esset videretur idez de
hoc no.de senten.excom.solet.li.vj.τ super.iij.gloss.
¶ Secundo q̄rebaꝶ an stylus curie romane haberet
certum numerū testiū taxatū ḿm varietatem causarum
ad hoc simpler iurista rńdere nō pōt.fateri tñ opor-
tet qd numer⁹ quadragenari⁹ statutus in decre.c.cū
causam.e.ti.non est ordinari⁹.τ ibi de hoc τ super gl.
pe.τ.ff.e.ti.l.j.in fi. ¶ Tertio querebatur an quidam
testes quos epā carcerauerat. vt iudex: essent p hoc
repellendi.rñ.hoc iure non expressum tñ ex hac cā mi
nuitur fides testis in aut.de testi.§.si vero odiosus.
¶ Quarto queritur de familiaribus epi per ipsuz ex-
pulsis ꝓpter scelera an sint recipiendi cōtra ipm epm
ad quod respondetur qd crimina possent esse suffi-
ciens cā repulsionis sed qd fuerunt familiares not.
ij.q.vij.cum pastoris.de accusa.nulli episcoporum.
¶ Quinto queritur de laycis τ mulieribus an admit a
tantur ad testimonium contra episcopum de his in- b
fra.§.proximo.Et ver.item quod est mulier cum ꝟ.
seq.Sexto de his qui aliquā contentionem vel cām
cum episcopo habuerunt.respondeo illos nō repel-
lendos insti.de excusa.tuto.§.item propter.τ in aut.
de testi.§.si vero odiosus. ¶ Septimo de his qui sunt
de genere deferentium episcopum vel illorum qui cō c
tra episcopum appellarūt respondetur illos admitti. d
C.eo.titu.parentes.τ liberi cum ibi notatis τ dicetur
infra post princi.non tamen sunt tante fidei τ extra-
nei.nam si sola amicitia in aliquo detrahit fidei te-
stis.ff.eo.l.iij.§.primo fortius consanguinitas . ff.de
iniur.l. lex cor.circa princ. ¶ Querebat episcopus vl-

Nunc de testibus aliq̄ ad instructionē vtilē legentiū supponam⁹ dicētes. ¶ Que pñt ꝯ testes opponi. ¶ Qñ τ q̄liter sunt ꝓducēdi seu recipiēdi. ¶ De iuramento ipsorū. ¶ De articulis. ¶ De interrogatorijs. ¶ De testium examinatione. ¶ De attestationū publicatōe. ¶ De rubricis. ¶ De testium reprobatiōe. ¶ De numero testium. ¶ Quib⁹ testibus magis fides adhibeaꝶ. ¶ De ipsoꝝ compulsione. Et renunciatione productioni testium. b

Qui possunt contra testes opponi.

Opponiꝶ aūt ꝯ⁹ testem qd est inimic⁹. eꝶ eo.q̄tiens.ij.q.j.in primis ꝟ.sz τ de ꝓsonis.C.e.si q̄s.τ l aut.ibi posita:si dicaꝶ:τ l cor.vñ sumiꝶ c colla.vij.ti.de test.§.si vero dicatur.e. d testiū in prin.eꝶ de accu .repellanꝶ.τ c.cū oporteat.τ.c.meminimus:τ de symo.l.z τ.c.p tuas.iiij.q.v.§.j.p totuz vel fuit olim:τ tūc se vult vindicare.iij.q.v.c.j.τ.ij.τ.iij. Vel qd cū inimicꝭ cohabitat.vt.j.ꝟ. Itē qd cohabitat: τ hoc si est capitalis:vel ꝯspirator: q̄ nunquā admittunꝶ:vt infra. Itē qd est ꝯspirator:alias autē si sit inimic⁹. Propter litem criminalē ante finē litis nō admitteꝶ:sz tpe disputatiōis disquirit.an sit ei credendū vel non: vt.j.ver.quid si ab vno:inimicus:ergo magna inimicitia repellitur[b]:secus si parua.ff.e.l.iij.in fi.τ.l. se.τ in ꝑ.§.si vero.ꝟ.de qōnibus.l.j §.p̄terea. Amicus etiā non potest esse testis. iiij.q.iij.ꝟ.si testes.τ ver. testium fides:τ hoc si maxima amicitia astringiꝶ:nō aliter.ff.de verbo. sig.late,de hoc.iij.q.v.c.ij.τ in hoc concor. Jac. bal.arg.ff. de procur.aut affinitate. dixit tamē qd nō legiꝶ aliquē repelli ꝓpter amicitiā nisi inter liberos:et c parentes virum τ vxorem[c].ff.de test. l.iij.in prin. Ego dico quod hoc legi d tur ibi expresse.τ extra eo. quotiēs[d].

timo an in productione testium deberetur sibi am-
plior fauor quam delatorib⁹.respōdetur qd sic.qz de
latoris est illaudabilis intentio.ij.q.vij. si quis epi-
scopus.τ quia delectat papaz testimoniū bone fame
episcopoꝝ.de accusa.licet in fi.τ facit.ff.de fer.l.vlti.
vbi in dila-
tionib⁹ pl⁹
fauetur reo
quā actori.
ADDE q̄
ad primum
quesitum.τ
an excōmu-
nicatus pos
sit absolui
a delegato
vt ferat te-
stimonium
Oldr.consi.
cclxxviij.in-
cipiente. li-
cet claustra
les.vbi con
cluditquod
sic. quando
alias veri-
tas patere
nō pōt.Cō-
silio vero.c
xlv.incipiē-
te queritur
si testes.vi-
detur tran-
sire cum contraria opinio.quam dicit tenere Innoc.
Hosti.τ Joan.de imol.in.c.solet.de sententia excom-
municatiōis.verum est qd non aperit an veritas pos
sit aliter erui.vide etiam ibi qualiter est in arbitrio
iudicis refrenare τ ampliare numerū testiuz:licet de-
cre.causam de quadragenario loquatur.Et qualiter
carcerati per episcopum cōtra ipsum perhibere pos-
sint testimoniū.licet non tanta fides adhiberi.Et q̄
liter seruiētes epō possint admitti.Et qualiter layci
bigami:τ mulieres possint testes esse. ¶ In crimina-
li de successiue de oībus hic dictis per Jo.and.ibi vi
de de verbo ad verbū.sz de dictis ꝯsi.cclxxviij.ipse nō
videtur notitiam habuisse.

Nunc de testib⁹ opponi. de hoc primo tractat
dñs Jacobus de amelia quem notaui super
rubrica de testi.in fi.quem intitulauit de probatione
testium in quo ponderatis que infra sub hoc mēbro
scribunꝶ non expedit laborare.

a Opponitur aūt cōtra τ.ij.vbi satis de hoc.
b ¶ Repelliꝶ.τ si de facto recipiaꝶ. nō cōualescit
testimoniū p recōciliationē secutā vt no.in aut. eo.
ti.§.si vero quis dicat in.iiij.glo.
ADDE bald.consi.cccxxx. primo li.vbi dicit qd nec
facit indicium ad torturam vide etiam ibi que dicaꝶ
magna inimicitia.
c ¶ Et vxorem.vide infra ver.sed quid de vxore.
d ¶ Quotiens.vide qd ibi dixi sup glo.penul.τ hec duo
iura bene exprimūt de amicitia.sed quatuor sequen-
tia non dicunt de amicitia.sz de gratia τ idem.l.eos.
C.eo.titu.vbi dicit Cy.post.p.qd vbi amicus admit
titur nō facit tā plenā fide vt ali⁹.Adde qd bal.ꝯsi.cc
v.τ.cxvj.scdo li.dicit relinquēs arbitrio iudicꝭ an ami

uitia sit intensa.ro.ho consilio.cccccxx.tenet allegantē magnā amicitiā incūbere onus probandi.

a ¶Et.c.seq.vide qd dixi de ind.exhibita super.iiij.gl. cum sua remis.Adde oldr.consi.cclxxviij.

b ¶Id velit.nec sufficit iudicis talem recipientis auctoritas.que iuri naturali derogare non pōt fm gui.de suz.allegat.ff.de fe.l.j.§.si vero.Si autē ɔsentit aduersari⁹ cōtra quē pf filiū.vel ecōuerso ꝓdu-cit vz.qr ꝓ talez priuatorum cōsensum de iure aliqd relaxat.C.de tē.ap.l.vlt.i fi.fm eum q etiā tenet l.l.parētes C.eo.ꝛ in.l.testes.ff.eo.titu.in filijs naturalib⁹.hanc legem locum habere.eo.tit.eos.per.l.quicq in fi.ꝛ.l.parētes ff.de in ius voc.ꝛ quod plus est ēt in spurijs.i specta sanguinis ratione ꝛ precipue si i domo stāt.lz si sint vocandi filij in au tenti.quib.mod.natu.effici.sui.§.fina.tamen vt dicit experientia docet eos quandoqz plus diligi quam legitimos naturales circa hoc vide quod scripsi de heret-icis.statum.secundo super.v.glo.in.vj.

ADDE quod optime pro opinio.Ioan.andr.quod spurij non admittantur.facit quod voluit abb.sicu.in capitulo nonnulli.extra de rescript.scilicet quod naturales ꝛ spurij ratione sanguinis ꝛ affectiōis admittantur ad agendum pro coniuncta persona.ꝛ qd dicitur de filijs dic idem de filiastris.vt per bartoluz consilio.cccclxxviij.quarto libro.ꝛ idem de patre per baptismum.vt non possit esse pro co testis quem de sacro fonte leuauit.vt concludit Alexā.post aliquos docto.in.l.generaliter.ff.de in ius voc.

c ¶Emancipati.idem Accursius in eadem ratione in l.parentes.C.eodem titulo.sed ibi refert Cyn.opini.contrariam in emancipato.cuius rationi respondet.

ꝛ de testi.cog.ceterū.ꝛ.c.cū inter.ꝛ.c.se.ᵃꝛ.c.fi.¶Item qd non iurauit:vt dicam infra.§.sequitur ver.ꝛ no.qd.¶Item qd non dicit de certo tempore quare nō plene ꝓbat.extra de fide instru.cū Ioan.circa mediū.ꝛ de ꝓba.in presentia.ꝛ ar.de edē.l.j.§.editiones:quod dic vt infra.§.iam de interrogatorijs.ℏ.item de tpe.¶Item qd est conspirator:vel cōiurator.iij.q.v.conspiratores.extra de accu.cuz oporteat.extra de symo.licet hely.et c.per tuas.extra de re iudica.cū.I.ꝛ A.vbi de hoc.xj.questio.j.cōiurationum.ꝛ.c.se.¶Itē quod ē parēs seu 2 pater.qui non potest testificari contra filium:vel pro eo:nec filius contra parentem:seu nec pro eo etiam si vterqz id velitᵇ.C.eo.l.parētes.extra qui ma.accusa.pos.videtur in fi.iiij.q.iij.§.item in criminali.versi.parentes.ꝛ versi.testis idoneus:idē intellige de matre:que sub nomine patris continetur.argu.ff.de verb.sig.patroni.ꝛ hoc in ascendentibus ꝛ descendērib⁹ in infinitū.ff.de in ius voc.an.quicqz.§.j.siue sint in ptāte:siue sint emancipatiᶜ. ¶†Cum parētes 3 etiā dicant mater ꝛ auus matern⁹ᵈ.ff.de verborū signi.appellatione parentis.remoti autem ꝛ collaterales volentes inter se:si volunt:testificantur nō in alios.iij.q.v.c.j.ꝛ est rō:qr pater seu mater ꝛ filij.necꝓ se:nec cōtra se admittunt.nā vox patris vox filij est ꝛ econtra.insti.de inuti.stip.§.ei.ꝛ §.post mortem.C.de impu.et ali.substit.l.fin.ꝛ vna persona sunt.xxxv.q.iij.hac autoritate in pn.ꝛ vbi est vn⁹ alter esse videt.C.de agri.ꝛ cē.cum scimus ꝓpe fi.libr.xj.ꝛ partus pars viscerum est.de conse.distinct.iiij.si ad matris.¶†Quod autē di- 4 xi qd pater vel mater non possunt testificari pro filijs fallitᵈ. Nam pater est testis in testamento filij.de peculio testātis.vt iam dicā. ¶Secundo pater pōt pro filio testificari in cā religionis.xx.questione.iij.presens. ¶Tertio mater cū queritur de etate.vel etiam gene.seu cognatione filij testatur.ff.de proba.etiam mrisᵉ. ¶Quarto fallit in causis matrimonialibus scilicet cum queritur verū matrimonium possit esse cum eis.vl non propter consanguinitatē:vel affinitatem.xxv.questione.vj.c.j.extra de matrimonio:contra inter.ec.contrac.c.j.extra qui ma.accu.pos.videt extra de re iudica.tenor.extra q filij sint legi.trāsmisse:ꝛ.c.per tuas. vbi autem queritur: an matrimonium sit contractum:vel non sponsa dicente fore contractum: sponso hoc negāte si ipse sit ditior:vel nobilior:vel potentior vel honorabilior: pater ꝛ mater sponse non admittuntur: si vero par vel inferior:sic in fauorem matrimonij.extra de testi.super eo.extra de sponsa.sicut ex literis. ¶†Domin⁹ 5 meus dicit quod etiam si sint pares: pater ꝛ mater videnē suspecti. Unde bonus iudex hoc arbitretur.ff.de verborum obligatio.cōtinuus actus in prin.de hoc not.j.qui matri.ac.poss. ¶Sed nunqd sufficit alterum istorꝫ scilicet qd sit ditior:vel etiā nobilior:lz in alijs sint pares ad hoc:vt pater ꝛ mater intelligantur suspecti:puto quod sic:vt in prealle.decreta.super eo.vbi dicit vel honore.dicit enī vel ꝛ nō dicit ꝛ. ¶†Sed quid si vir ꝛ vxor 6 se habent:vt excedentia ꝛ excessa scz qd vir est ditior ipsa nobilior ꝛ potētior ꝛc.vel econtra:dic qd iudex estiabit quanta sit viri paupertas maxima:vel mediocris.ꝛ an ipsa sit multū nobilis:ꝛ ipse valde vilis quo ad gen⁹:ita qd nō est ꝟisimile testes ꝓpter suas diuitias moueri.ꝛ fm hoc interpretabitur:an testimoniū sit suspectum.vel non.ff.eo.l.iij.ver.tu ipse ꝛ.C.de incest.nup.humilemᶠ.¶†Pater autem ꝛ filius.qui est in eius potestate.de

ADDE qd paul.de cas.in.l.q testamento tenet quod si filius emancipatus possit esse testis in testamēto patris.qr text.in.d.l.dicit in potestate.non obst.gloss.in.l.parentes quia dicit ipse per illam intelligi quādo filius vellet testificari ꝓ patre i actibus inter viuos quo casu repelletur propter affectionez quam presumitur habere ꝛ non minoremqꝫ filius in potestate lz in testamento non testificatur ꝓ patre sed ꝓ herede patris licet de facto patris ꝛ ita dicit esse de mente Bal.ibi.

d ¶Matern⁹ supple qui non habet filium vel nepotem in potestate.de conuer.infide.c.ij.

d ¶Fallit.dixit Tan.in tribus quia non posuit secundum.

e ¶Matris.not.ibi accursius quod non recipitur vt testis.sed vtjex ipsius responso iudex inueniat melius veritatem azo.dixerat hoc sub dubio forte in sum.e.ti.ij.col.ver.item inuenio.

f ¶Humilem.vt scripsi in decreto.super eo ponderanda est regionis consuetudo.in quibusdam enim parum ponderatur nobilitas.et in aliquibus multum.

¶.ff.eo.corrigere de testamentis vt sequitur.
b ¶Insti.eo.de testamenti.
c ¶Insti.eo.de testa.
d ¶Illos super quos excipit lex illa.
ADDE qd p̄sbyter possit esse testis ꝓ fratre sequit b

lit sociū rei cōis.pe.de bel.illuz admittit tamen pꝫ q̄
le q̄le p̄iudiciū minorē fidē adhibet.ff.codē ob cā ȝ.§.
si de his ꝑ Cy.in.l.qm̄.C.eo.ti.
ADDE vt ꝑ ang.ↄsi.ccxcv.incipiētevisis attestatio.
h ¶.§.si.ꝛ.l.mutius.

potestate duo f̄res qui sunt in eius-
dem ptāte in eodē testō vel negotio
extranei simul eē testes possunt. iiij.
a q.iij.ver.pater ꝛ filiꝰ.ff.e.[a] qui testa-
mento.§.ꝑ ↄ̄rium.In patris autem
testō non pōt filius esse testis:nec pa
ter vel qui in eius ptāte est in testa-
mento filij:nisi filius testator sit mi-
les:seu de peculio castrensi testet:tūc
em̄ si ante missionē fecerit testm̄:pa-
ter pōt sibi testis adhiberi:vt.ff.de te
sta.qui testō.§.ꝑ contrarium secus
b si post fecerit.insti.eo[b].§.in testibꝰ.j.
de instru. editi.§.compendiose. v̄si.
iij.ibi.Item quod testis.Utrū autez
legatariꝰ possit esse testis no.j. eo.ti.
§.postremo.versi.item excipitur qd
negotio ꝛ se.vel dic qd in precedenti
primo casu non filio,sed inter here-
des intelligit esse testis:sed in testō
extranei in quo titius,heres scriptꝰ
est: non pōt ipse Titius esse testis.
Nec is qui in eius potestate:nec pa
ter eius:in cuiꝰ.ptāte ipse est nec fra
tres qui sunt in eiusdē ptāte: instit.
c eo[c].§.sed neqꝫ heres.¶†Sed nunqd
8 frater admittitur ꝓ fratre: vel ↄ̄ euz
rn̄.sic in ciuili: cum non prohibeat
aliqua.l.ff.e.l.j.ver.sed hi qbus.ꝛ ar.
C.qui accusa.nō pos.si sorore.nisi ha
beant oīa sua bona ꝓ indiuiso.j.ver.
sed nunqd socius.tunc enim cāvniꝰ
intelligitur esse alterius:ꝛ sic esset te
stis in causa sua qd esse non dꝫ.iiij.
q.iij.§.Item in criminali.versi.nullꝰ
idoneus.ꝛ ver.omnibus.C.e. oībus
ꝛ nisi forte sint in eiusdem ptāte.iiij.
q.iij.§.Item in cri.ver.pater ꝛ filius
ꝭm Acc.vt no.C.eo.parentes.minor
tn̄ fides sibi:quā alij adhibet.ff. e.l.
iij.respon.j.ibi.Ideoqꝫ.¶Sed vtrū
cogetur dicam. j.eo.§.testiū.ver.sed
nunquid. ¶†In criminali vero cā
non admittit:vt.iiij.q.iij.ver. Itē le-
ge iul.ar.tn̄ cōtra.extra de presump.
literas.Sed illud in crimine heresis
iqquo hoc potest fieri:vt ibi.ꝛ.xxiij.q.
viij.legi.nec etiam in causa crimina
li affinis admittitur.iij.q.ix.absens.
ij.de hoc.C.eo.parentes.ꝛ in summa
Azo.eo.titu.§.fratres. Sed in causa
criminali collaterales cōsanguinei:
admittuntur volentes inter se post
tertium gradum.iij.questi.v.c.j.sed
vsqꝫ ad illum gradum non cogunt
inter se testificari.iiij.q.iij. ver .l. iul.
d iudiciorum.ꝛ dicam illos[d].j.§.testiū
10 ¶†Sed quid si testis in eodem gra-
du attinet producenti:et ei contra

quem producitur:dic quod par affe-
ctionis causa suspitionem tollit. ff.
de ritu nup.nō solū.§.j. In ciuili au
tem remoti ꝛ propinqui consangui-
nei admittuntur inter se pro ꝛ cōtra.
ꝛ etiam inter extraneos hec not.iij.
questio.v.c.j.ꝛ.§.j.ꝛ.ↄ̄.versi.prori.ar
gumen.tamen contra:quia sunt do-
mestice persone:vt dicam. j. ver. sed
nūquid agnati. ¶Generaliter ergo
excipitur contra testem:quod est con
sanguineus vt.iij.q.v.c.primo vel af
11 finis:vt in pre.c.absens.¶†Sed nū
e quid socius admittetur pro socio[e].
respō.sic pro parte socij nō ꝓ sua: ita
f quod nullum emolumentū alteri[f]
acquirat:vt iam dixi:ꝛ idem si incidē
ter sine societate sit res communis:
vt qꝛ vnus fundus datus est duobꝰ
quia licet vnus vincat nihil ad aliū
redit.argum.ff.si pars here.peta.l.j.
§.quinimmo.extra de preben. dile-
cto in fin. aliud si essent socij oium
bonorum vel illius rei que petitur q̄
g cōmunis est[g].ff.ꝓ socio cum duobꝰ
h §.fin.[h]ff.de ritu nup.illud quasi sit
futurū cōmune lucrum:vt ar.ff.quā
do ap.sit.l.j.§.in ꝓpria.ij.q.vj.biduū
propria.de hoc no.C.e.qm̄ ꝛ ꝭm pa-
i pam.extra.e.quoniam[i] ꝛ.j.versicu.
Item quod est socius.¶Item excipi
tur qd est domesticꝰ vel familiaris
seu de domo actoris prodiēs qui nō
admittitur.C.eo.l.ij.extra eo.in lite-
ris .ff .eodeꝫ.l. penultima.iiij. qōne.
iij.c.j.ꝛ versicu.testes quos.versicu.
k etiam in iure.iij.q.v.§.primo[k] ꝛ.c.j.
ij.ꝛ.iij.extra de accusa. cū.p.C.de pro
ba.instrumenta. insti. de testamē.§.
in testibus.C.qui accu.non poss.l.pe
l nul.xiij.q.ij.§.j.ꝛ.ij.c.j.[l] fallit hoc.C.
de repudijs consensu circa finem.ex-
tra de testi.veniēs.ij.l fi. ex̄ q̄ ma.ac.
12 pos.vt.†Domestici aūt sūt vxus.co
lonꝰ:libertꝰ ꝛ ascriptitiꝰ ꝓducentis.
C.de his q̄ ad ec.cōfu.l.fi.§.sane si ser
uus.ff.de fur.si libertꝰ. C. de qōnibꝰ
pridē.tn̄ ꝭm Uber.colonꝰ ꝛ ascripti-
tius ꝓ dn̄o admittunt.maxime de cō
suetudine.sꝫ minor fides ei adhibet
quā alijs.ff.l.iij.rn̄. j.ibi ideoqꝫ. Sūt
ēt domestici mercenariꝰ: seu cliēs.ff.
de penis respiciendū.§. furta.ꝛ in p̄.
m l.si libertus.[m] hi nō pn̄t esse testes ꝓ
dn̄is dū suiūt:vt in primis ↄcor.ꝛ.C.
de testi.etiam. ꝛ.l. eos: ꝛ in p̄.l.sane.
13 ¶†Quid si olim fuit eius clericus:
seu mercenariꝰ:vel cliens:sed nūc nō
est:dic quod potest pro eo testificari.

bal.ↄsil. lxx
viij.ꝛ.cclxx-
xv.q̄rto.lib.
ꝛ consi.ccv.
ꝛ.xxvj.ij .li.
e ¶Pro socio
S.de suꝫ.dt
ad ꝓbandā
societatem
eum admit
ti.ↄ̄ tertiuꝫ
id negantē
in re cōi in-
distincte eū
repellit cuꝫ
in singulis
ptibꝰ ptem
heat.schola
reꝫ aūt pro
socio in sua
ꝓpria re ad
mittit ꝑ.l.j.
ff.eo.
f ¶Alteri. i.
sibi testi.et
itellige emo
lumentum
cū vitat dā-
num.
g ¶Cōis est.
aduerte qd
autor distin
guit cōionē
sine societa
te ꝛ cū socie
tate vt prio
casu admit
tat scdo nō.
sed Iac. de
arena prio
casu subdi-
stinguit.an
sit eadeꝫ cā
defensionis
vtriusqꝫ. et
tūc qꝛ saltē
p̄sumptiue
cōmodūvel
incōmoduꝫ
spectat ad
vtrūqꝫrepel
let si nō ca-
dē admitte
tur.alleg.ff.
de ap.si qui
separatim.ad
idem ex̄ de
[illegible].pe.Ia.
[illegible]era. indi-
stincterepel

i ¶Qm̄ illud
tn̄ scripsi.e.
ti.insuꝑ sup
prima glos.
k ¶.§.j.vbi
de hoc latis
in summa.
Adde qn̄ te
stis domesti
cus ꝛ fami-
liaris ad-
mittatur
Bal.i alleg.
ↄsilio.ccxvj.
scias qd fa-
mulus dū-
modo sit ho
neste vite
admittit in
testem ꝭm
Bal.in. l.ij.
C.de testi.se
quit ro.ↄsi.
cccclx.oldr.
consi.cj.
l ¶c.j. pileꝰ
allegi.lxxxj.
di. cū oībꝰ.
m ¶Libertꝰ.
ꝑ has duas
legesqdā se
expediūt di
centes illos
domesticos
in quos ca-
dunt furta
domestica.
sꝫ Iaco. de
are. stat illi
.§.sane alij
legi vnice.
C.de emen.
ꝓpin.d qua
sequitur ne
pos de mō.
gl.conibus

primas duas leges.e.l.idonei.e.§.sane. vt ibi dicant domestici. Sy.vin.in.l.ij.C.eo.titu.his recitatis subdit forte illos dici domesticos qui in domo producentis ipsius expensis aluntur etiam si liberi sint vel nõ astricti pducenti quod petro placere videtur vt ponit Cyn.in pre.l.ij.C.e.

a ar.ff.de postulã.l.iij.§.affinitates[a]. Unde Uber.de bonacur.consuluit[b] vt si qs velit illos p se inducere: eiciat eos a seruitio suo p.x.vel p.viij. dies priusquã eos pducat:e postea poterit inducere ipsos:vel dic aliud si ob hoc in fraudẽ eiecerit[c]. arg.ꝯ qd nec etiam postquã a seruitio recesserit possit esse testis.C.de qõnib[9].seruos.ij.ff.eo.l.j.§.si seru[9]: vel dic qd si ante litis contestationẽ licentiauit põt esse testis si post non: vt in proxima.l. ¶Sed de q̃ mercenario hoc intelligis: Respõ. stricte accipitur p eo q̃ recipit mercedẽ:nõ pro eo q̃ gratis seruit. ¶†Sed nunqd agnati:e cognati sunt psone domestice. vide tur quod sic.ar.C.de emenda. ppin. l.vnica.e ideo non videntur i testes admittẽdi:sed dic contra:qz e in hoc admittit domestica psona:tamẽ nõ cõpellunt:sed volentes dicere psnt. iiij.q.iij.ver.l.iml.indicioꝝ. Sunt et domestici oẽs qui sunt de familia p ducẽtis:siue sint liberi siue nõ.ff. de edi.edic.ediles.§.familie:e q̃ sunt in einsdem potestate. Institu.de teste. §.in testibus e propinqui.C.de emẽda.seruoꝝ.l.vnica.C.de verbo. signi. l.fi.in prin.e large dicuntur familia res oẽs qui cum aliquo cohabitant extra.e.in literis vbi de hoc.e de off. dele.insinuante de accus.repellant: pater eñ domesticus est filio e econuerso.insti.de here.qua.e dif.§.si autẽ.e no.ꝯ.pri.§.e pdicti nomine familie continent.C.de ver.sig.l.fin.in pn.Affinis etiam in testem non admittit:vt.ꝯ.ver.sed nunqd frater. et seq. ¶†Sed qd de vxore e viro. dic qd sunt domestici.ar.ff.si quis. cau. sed fi.e.§.pterea.ff.de iudicijs:interdũ[e].e.ff.ad sil.l.j.§.si vir. C.de re militari: qcũqz.li.xij.e in pre.§.familie. insti.de vsu.e ha.§.itẽ his.ff. de reli. familiaria.xxxij.q.vj.c.fi. xlvij.di.§. necesse in pn.ar.ꝯ[f].C.de qõnibus.l. iij.e iij.q.v.c.j.vñ vxor nõ admittit i cã viri.ff.e.l.pen.cũ sint vna caro.extra de biga.debitũ.e no.iiij.q.iij.ver.

xiij.j.lib.e ꝯſt.lxxviij.e.volu.e ibi domestici in cãs in nocentie possint esse testes:pro domino.

¶Seruus.in seruis loquunt nõ in sruientib[9] mercenarijs.nec mirũ cũ in primis dñi retineãt patronatũ in secundis non.

idonei:e quodãmodo est dña rerũ viri:matrimonio cõstante.ff.rerũ amo. l.j.C.de crimi.expi.heredi.aduersus C.ad sil.l.j.§.j.[g] placeti: sñ eandẽ in distincte admitti:cũ aliqua.l. nõ pʒhibeatur.ff.e.l.j.nec pbandi facultas angustãda sit.C.de here.qñ.l.fi. xiij.q.ij.§hꝫ. Alij distinguũt an sit debilis nature:q̃ virũ timeat:vt hec respuat.nã variũ e mutabile verbũ sepe femia pducit:vt eꝶ de ver.sign. forus ppe finẽ an virago:q̃ eũ nõ timet.immo de facili eũ verberaret vt hec admittat si sit al's bone fame. ar.iiij.q.iij.§.eos testes.C.e.eos.vbi de hoc[h]. ¶†Quid si aduersarius velit vt testificet in cã viri.rñdeo potest dici eã admittẽdã:qz hoc in eius fauorẽ introductũ est. arg.C.de leg.qd fauore:e qd idem dici põt[i] eadem ratione in quolibet domestico: vt cogatur ꝯ domesticũ testificari[k] sicut al's dicit de aduocato alteri[9] partis: quẽ põt altera pars admittere si velit in testẽ:vt no.ff.eo.l.fi.e extra. eo.romana lib.vj.Sed e patronus e gener: e nurus sunt de familia:vt in preallc. l.C.de verbo.significat.l.fi.in princi. ad hoc facit.ff.eo. pnũciatio:e. C. de excu.tuto.humanitatis.instit.de testa.§.in testibus. ¶†Nunqd ergo socius debet admitti.§.dicit qd non. argu.ff.so.matri.l.rei iudicate.§. fin. C.de verb.signifi.l.fi.ff.de iniur.l.j.§. Item aut per semet. Alij cõtra quia cũ inuitus nõ cogat:vt.iiij. q.iij.ver. lege iul.generi:restat vt volens admittat.sed certe oẽs familiares:e cohabitantes repellunt:si suspecti sunt habita distinctiõe affectionis: filij tñ quib[9] a pducẽte imperari põt ratione dñice vel pñe ptãtis:vel alia indistincte repellunt.iij.q.iij.ver.idonei.ff.e.idonei.extra.e.in literis.e.ff. ad.l.aquil.liber homo. ¶†Ergo secundum hoc videtur quod nullus de regno:vel comitatu possit induci testis pro rege:vel comite:cum tamẽ contrarium obseruetur[l]:vt infra ver. sed nunquid vasallus. ¶Quid si.tego idẽ in vxore que dʒ reuerentiã viro. xxxiij.qd.v.§. et premissis cum oĩbus capitulis seq.ff.so. ma.l.alii in fi.monet et ne sit aliqua machinatio iter eos.C.de furtis.l.eos in fi.sm Jac. de are.e Cy.C.e.l.ij.

14 15 16 17 18

[Marginal glosses, left:]

Multa iura que domesticis e familiaribus loquunt collegi in not.su per decre. sicut nobis ꝯ ver.si. li. vj. que facit p hoc vltimo dicto. Adde bar.l.l. qui testamẽto. ff.de concubina.e spõsa.per Alex. in addi.

a ¶Affinitatis p eandẽ legem dicit idẽ alberi. gal.eo.ti.an sin.

b ¶Cõsuluit forte verbo: vel in reportationibus qz i ope suo nõ hꝫ.

c ¶Eiecerit. idem gui.ꝯ suz.sed Ja. de ra. vt refert Cyn.C. eo. l.ij .non putat fraudem in voluntate sibi parare pbationem per cuius defectum instititia sua perit; allegat. ff. de nego. gest. et qui natura §. cuz me.e vide infra eo. §.ver.sed pone in fi.sed si post testimoniũ latum statim reuertit.tunc psumitur familiaris mansisse.e inter eos sic actum fuisse secus si per internallũ.ff. de priuilegijs cre.si ventri.§.fina.e.l.seq.C.de pact. petens.immo ipse gui. fatetur in pre.l.ij.quod testimonium domesticorum iudex recipere debet vbi aliter fides haberi non potest.C.de repu.ꝯsensu et.e.ti.venies.§.in fi.cũ ꝯoi. ADD. Cyn plene p alexã.ꝯsi.v.e.

[Marginal glosses, right:]

e ¶Interdũ has duas leges i tenuit hoc accu.C. eo.l.ij.

f ¶Argu.iꝫ istud ꝯ pnto corrupt

g ¶§.j. per q̃ iura hoc ꝫ alb. gal. eo. tit.post pn.

h ¶De hoc. ibi nil de hoc sꝫ in.l. ij.e.ti.p gl. e p Cy.e vide etiã sim §.pe.§.sed nũqd vxor.

i ¶Quid põt sm accu.C. e.l.ij.e Alb. gal. hoc tit.

k ¶Testificari.vbi subest sola ratio domesticitatis bene pcedit hoc dictũ sed nõ cõcurrit reuerentia.vt in liberto secus.C. eo.li bertoꝝ. er go idẽ...

l ¶Obseruet.e merito qz al's sequeret absurdũ. vt sʒ pe.e Cy.post eũ.C.e.l.eos.e Gui.ꝯ suz.l.l. idonei.ff.e. ti.repñedens gl.q̃ ibi nimis large loquit includẽdo in part ratione iurisditionis ptãtis vel obedientia.

a ¶ §.i.huic contrario statur ꝛ vide.j.versi.quid si post. et quod in contrarium allegatur non facit ad casum nec erat hec questio ponenda.

b ¶ Prohibet.primum tenet intelligendo qđ stabitur dicto eo nō obstante qđ sit domestic⁹.posset eñ reprobari vt i fal sum hoc dico sine iste p̄.itẽdat qđ aduersari⁹ produxit ꝫ me domesticū meū ꝛ taciti. sine qđ ego ꝫ ipm̄ ꝛ tacuit tp̄e ꝙ̄ iurauit ad qđ citari debuit de testi. c. ij. debuit obijcere ꝑtestari qđ dic.vt.c. ti. p̄ntiū lex ista ꝑcederet in casu ꝙ̄ ius publicū ledit.ꝛ qđ ēt cōsentiente aduersario esset repellēdus.

k ¶ Scđꝫ Jaco. Bal. qđ recipiet dictū ei⁹ seruādū in tp̄s disputationis hoc dico qꝛ ibi sūt p̄ta dicta ꝙ̄ vide j.v̄.qđ si ab vno.

d ¶ Forma: vide qđ dicā.j.v̄. qđ d venditore.

k ¶ Hoiem. hoc itēdit qꝛ liber⁹ ē obnoxi⁹ pro no ratione persone quam fecit liberam sed vasall⁹ est obnoxius ratione rei feudalis ꝛ sic merito ius diuersum ex hoc etiam ius diuersum ex ingratitudine que magis afficit libertum qui reuocatur in seruitutem xvj.q.ij.liberti.C.de libe.et eoꝝ liber.l.ij. sed vasallus perdit feudum qđ minus est.vt in vsi. feu. ad fi. item ad quid teneatur vasallus dño ꝛ dñs viceuersa vasallo. xxij.q.v.de forma.nō sic in patrono ꝛ in liberto.

f ¶ Dicat.fortius si totum patrimoniū. extra quod metus causa. Adde qđ Bal.consi.ccdij.tertio lib. dicit si [illegible] consideres spec.est sibi contrarius.nam vult qđ [illegible]itus ciuis admittatur nō obstante quod ei possit imperari.ꝛ quod sit domesticus ꝛ non vult qđ vasall⁹ pro dño possit esse testis.vñ dicit ipse esse arbitriū iug

stis domesticus receptus est ignorāte aduersario qđ esset domesticus: dicte quod dictū eius nō inducit presumptionem: vt ex eo deferatur iusiurandum.ar.extra de iudicijs: at si clerici secūdum Ja.Bald. ¶ Quid si tp̄e quo tulit testimoniū erat domesticus nūc aūt non. respondeo: dicunt quidā stari ibi esse credendum.arg.l.dist.ferrū: et j.versi.sed nunquid factus.arg. contra.ff.de test.ad testiū.§.i.[a] ¶ † Quid

19 si vidit testem domesticum ꝑduci et tacuit.dicunt quidam ꝙ producens inuitus stabit dicto ei⁹ ar.C.de pcu. ita demum.nā cōtrarium nō esset postulaturus.C.de sol.l.penul. Alij contra.arg.ff.de postulā.quos ꝓhibet[b]. ¶ Quid si dubitetur: an sit domesticus: respondeo tūc fiat prout habet. C.de testi.aut.si dicat.s̄m Jac.Bal.[c] ¶ Sed nūquid vasallus potest esse testis contra dñm: vel ꝓ eo cui fidelitatem: ꝛ multa alia iurauit: vt extra de iureiu.ego.xxij.q.viii.de forma[d].ar. qđ non extra eo.in literis vt lite non conte.accedens.extra de offi. delega. causam ꝙ̄ supra. ver. nūquid ergo sicut nec libertus cōtra patronum vt.j. ver.item qđ est libertus dic contra: licet nō possit esse iudex. ¶ † Quia faci-

20 lius inueniuntur iudices quā testes scđm Vin.qui hoc no.in pre.c. ego et aliud est in liberto quem patron⁹ fecit hominez[e]: vt.C.de obsequi.liber. l.iij.ꝛ nil gratius ei dare potuit.ff.de fideiusso.liber.paulus alias incipit: et si.§.fin. Unde persona patroni debet liberto sancta videri: vt.ff.de obsequi.a lib.patro.p̄stan. liberto. Uel distingue an sit magnū feudum: vt tūc non dicat[f]: an sit paruum vt tūc dicat[g]. Alij dicunt quod cū queritur. vtrum vasallus possit pro dño testificari: aut ille est obligatus dño ad pre

dicis vt si vasallus sit bone fame et verisimilia deponat ꝛ maxime si coadiuuetur dicto alioꝝ qui nō sunt vasalli quod debet admitti.

g ¶ Dicat sup. testimonium et pro hac distinctione facit de symo.et si questiones in si. de rescript.statutum §. insup.li. vj. de restit. spolia. frequens.§.illum cū concor.eo.lib.

standa certa seruitia tantum.ꝛ nō ad fidelitatem: et tunc potest vt patet in illis qui tenēt ab ecclesia decimas in feudum.extra de deci.quānis.aut est obligatus ad prestandum sacramentum fidelitatis: et tunc non potest.

21 ¶ † Quia sacramentum representat quandam speciem seruitutis.arg. extra de regu.iur.indignum. at seruus nequit pro domino testificari.C.de testi.seruos.ꝛ facit ad hoc.extra: vt lit. non conte.accedens.ff. ꝙ cuiusqꝫ vniuer.si municeps[h]. ¶ † Sed nunquid

22 in causa vniuersitatis: vel collegij: quilibet de collegio testificari potest respondeo sic.xiiij.q.ij. super prudentiam.extra eo.insuper.ꝛ. c.tuis.et. c. veniens.ij.in fine.ꝛ. ff. quod cuiusqꝫ vni.no.l.ij. Siue sit ciuilis siue criminalis puta accusatio prelati ipsius ecclesie: vt in pre.concor.ꝛ.ij.qđ.vij.lator.extra eo.cum nuntius: de accusa. olim de symo.licet hely.quod intellige in defectum aliorum: ꝛ non aliter de iure: vt extra de iureiur. ꝛ si christ⁹ in si.ꝛ.xiiij.q.ij.c.j.in si.ꝛ.ff. de re. diui.in tantum.§.j. ibi torqueri ꝛc. ibi de hoc. ¶ Quidam autem supplent in decreta.ꝛ si christus ibi deficientibus ꝛc.maxime per decre.de testi.insuper. Sed ꝛ contra ipsam vniuersitatem: vel ecclesiam possunt induci: qui sunt de ip̄a: vt no.in pre. decreta. cum nuntius.argumen. cōtra quod aliquis de vniuersitate non admittatur pro vniuersitate insti. de testa.§. licet.C.de testi.omnibus.iiij.questione tertia.versic.omnibus. Solu. qui in causa vniuersitatis testificatur pro nullo de ipsa vniuersitate hoc facit. ergo nec pro se.argumentum.xij.questione. ij. qui manumittitur. et hoc verū est indistincte in ciuili causa[i]. In criminali vero distingue sic. si p-

h ¶ Municeps.nō facit ꝛ ē lex.ij. in tit. ꝙ̄ allegatur in qōne se. alber. pap̄.sup.l.libertorū eo. ti.C. ꝛ Gui. de suza.sup l.ij. et super l.idonei. ff.e. tenent vasallū cum liber homo sit. nec exp̄sse ꝓhibitus admitti debere per legem primā ff.eo.minor tamē fides ei adhibebitur. qꝛ non caret omni suspiciōe secundum.Vl iij. ff. eo. in princi. casu. quarta questiōe tertia. in prin.C.eo.l.eos.tu dic quod ex qualitatibus personarum dñi ꝛ vasalli posset cessare vel esse suspicio super quo vide qđ dixi de ali.ind. mu.ca.fac. c.ij.super.j.gl. Adde proxime dicta.

i ¶ Ciuili causa. Adde Alb.gal.eodem titulo. versicul. sed nunquid Uber. de bona. dicit super. l. sicut.§. si quid.ff.quod cuiusqꝫ vni.eum admittendum sed minor fides adhibetur. Unde symon Uincen.dicebat illi credi.cum adminiculis aliter non sed omnino vide et tene quod scripsi in predic.decreta. cum nuntius super.j.gloss.vbi distinguitur an singuli de vniuersitate participent commodum necne ꝛ etiaꝫ inter vniuersitatem paruam vel magnam. Adde pulchre per Bal dum consilio.xxxj.j.libro.quando aliquis de ciuitate

vniuersitate collegio.vel loco possit p ipsa vel ipo ferre testimoniū ꝛ ɔsi.cclij.iij.lib.p Alex.ɔsi.xliij.iiij.lib.

a ¶ Lib.vi.vt ibi scripsi super ver.ab eisdem. Adde qđ dicta in hoc ver.sequitur ro.consi.cccc.xx.

b ¶ Dñicalis est immo venerealis.ꝛ est.xlvij.ꝛ inquātū illa qđ dicebat qđ si ille erat canonicꝰ debebat admitti p decre.cuꝫ nūtiꝰ.e.ti. ꝛ fortiꝰ si non erat canonicus colligo qđ de camerario:vl' siti administratore itellexit de plato eñ ecclie collegiate.ß.prime dixerat: l plato aūt capelle ista nō pcederēt adhuc plato manēte. facit ƀ test. relatū.ij.pp hoc rosi. dñi sua. q. xxiij. expresse q̄rebat ƀ administratiōe ecclesie vl' ciuitatis an finito offō pduci possit i testem sup his q̄ administrauit. ꝛ tꝫ qđ sic q̄cq̄d hvl' alibi dicat ego puto ẜꝫ terminos litium hoc oportere iudicari. si eñ eēt qđ an solennitas q̄ p administratorē adhiberi debuerat et cuiꝰ omissio vitiat qđ agit interuenerit nō reciperem administratorē i testē p p te q̄ stat p illo actu vl' ɔ eū suspectꝰ

latꝰ accusatur tūc subditi de ipa vniuersitate possunt ɔ eum testificari.lꝫ ab aliquo de ipsa vniuersitate accusetur.ex̄ de testi.in omni in prin.ꝛ arg. ij.q.vij.lator.ex̄ de accusa, ex parte.ex̄ de elec.per inquisitionem.ꝛ est rō: qꝛ nō magis reputātur domestici accusatoris quā accusati. ¶ Sed si aliq̄s de vniuersitate accusat extraneū nō potest testem inducere sociuꝫ:qui est eiusdeꝫ vniuersitatis nisi in defectū: vt.xiiij.q.ij.super.iij.q.v. accusatoribus ꝟo ꝛ.c.accusatores.ex̄ de accusa. repellātur.ꝛ de hoc ẜm dñm meū in summa eo.ti.§.ij.sub§. ꝛ cum causa.

23 ¶ † Sed nūquid rector: vel platus ecclesie in causa eiusdem ecclesie pōt esse testis dico qđ sic.ꝛ est casus. ex̄ eo. insuper vt patet ex eiꝰ superscriptiōe. actor tñ ꝛ testis simul esse nō pñt.extra de iur.calū.c.fi.vñ causam aliij cōmittat.ꝛ ipse sit testis vt in ƥ.c. insuper.qđ dic vt in pre.§.ꝛ cū causa. ver. sed nunquid papa.no. ex̄ de testi. ad hoc: alias incipit plentium. lib. vi.[a] qđ qñ abbas cōstituit procuratorem in causa monasterij:ipse non poterit esse testis in causa:sed si cōuentꝰ agit tūc lꝫ i isto dicat q abbas ꝛ ɔuētus cōstituāt talē pcuratorem : bene poterit abbas esse testis.ꝛ etiā quilibet de cōuentu : lꝫ tanq̄ vehementiores

24 psone iurauerint de veritate. ¶ † Sꝫ pone qđ administrator ecclesie nomine ipsius ecclesie cōtrahit qui contractus post in dubiū reuocatur : nūq̄d poterit esse testis. qđ dñicalis est[b] et dic qđ sic.ff.de iur.si.deferre.§.idē decreuerunt. ¶ Item opponit qđ est criminosus:ꝛ in crimine pseuerat: vt.j. ver.pxi.qꝛ tunc nō valet eius dictuꝫ: siue in ciuili:siue in criminali cā.siuero sit emendatus p penitentiā de crimine . nec eū sequitur infamia iuris hoc pbato admittitur in ciuili:ꝛ etiā cū de crimine ciuiliter agitur . de pe. di.j.agite : nisi esset tale qđ infamiaꝫ irrogaret:vt dixi ꝛ pbatur.iij.q.vij.§. porro.pbabit autem hoc per sacerdotem cui cōfessus est.extra de symo.nemo.l.di.in capite.ij.q.j.si peccauerit. in fi.[c] ꝛ hoc vbi crimen manifestum est.nā in occultis sine pbatione presumo eū penituisse:ꝛ sue salutis memorem esse.j.q.vij.sancimus:ꝛ potiꝰ presumitur in dexteram:quā in sinistram.extra de reg.iur.c.ij. ex̄ de presump.c.fin. ꝛ sufficit ad hoc cōmunis opinio.ff.de off.pre.barbarius.C. de

sit p reprehensione vitāda vel forsan dāno qđ depēneret p pducente.vbi vero a parte altera pduceretur eū admitterem . idem si termini litis tales sint qđ ex facto.vel omisso nil sibi ascribi pōt ad dānū vl' opprobriū ꝛ tūc quecūq̄ pars illū pducat illū admitterem facit qđ scripsi.ß.e.in ꝛ sup pria gl. ꝛ de testi.cogē.dilectoꝝ super.j.glo. post prin.

ADDE qđ hāc addit. vt refert alber.i l.ōferre secē ant. de bu.i ɔsi.i cipiēte hec q̄stio dubia vulgaria hꝫ ꝛ l.c.ex līa. ex̄ de testi.ꝛ vide l.c.insup p panor.ꝛ eo.

test.l.j.ff.de testi.testium.ꝛ.j.ꝟ. item q est seruus. Si autem agitur criminaliter:siue sit manifestū:siue occultum repellitur.si al's de crimine cōuictus extitit:vel cōfessus:vel si nunc p exceptionem repellatur: vel si ex hoc de facto eius opinio sit grauata : vel si ei pbari potest:licet egerit penitentiam. Hec omnia pbantur.extra.e.testimoniū.de accu.cū oporteat.iij. q. xj.neganda.extra de excep.c.j.vi.q.j. qui crimen.xxxij.q.v.p̄ceptum.ꝛ.j.ꝟ. item excipitur qđ est infamis:qđ intelligit Uin.de illis criminibꝰ q̄ perpetuam infamiam irrogant.ar.l.dis. quia tua ibi age penitentiam ꝛc.ꝛ.c. Dño.ꝛ.c.ferrum.ff.de edi.edi. qđ ita: is ergo cui crimen in modū exceptionis opponit nō admittitur in ciuili: vel criminali priusq̄ se pbauerit innocentem:siue conuictus fuerit: siue nō dūmodo cōuincatur ex̄ de or.cog. c.ij.in fi.ꝛ extra.e.sup eo.ꝛ.c.testimonium.ꝛ de excep.c.j.nisi in excep.criminibꝰ.extra.e.c.fi.de symo.licet.ꝛ.c. per tuas.ideꝫ si sit accusatus:vt.j.ꝟ. item qđ pendet. ¶ Sed nūquid queretur a teste.an sit criminosus.de hoc vide.j.e.§.nūc videndū.ver.sed nun-

25 quid queretur. ¶ † Item excipit qđ est fur:raptor:adulter manifestus.et hmōi.ꝛ gñaliter p quolibet pctō mortali repellitur.iiij.q.iij.versi.si testes. extra.e.ex parte.ꝛ.c.sup eo.ij.q.vij. testes.ff.de fur.nō pōt.ꝛ.ß.ver.pxi. nā tales sunt infames infamia canonica.vi.q.j.illi qui.ꝛ.c.omnes.ꝛ offendens in vno factus est omniū reus. extra de reg.iur.defleat.de pe.dist.vi. c.j.ff.ad syl.si quis in graui.§.si quis sed si testis p quolibet mortali repellitur : ergo nullus inuenietur testis cum nullus sine crimine viuat: vt extra de renū.nisi cū pridem.§.j.ꝛ extra de iudicijs.nouit.§.nō igitur.ꝛ de pe. dist.ij.si enim inquit ver. conclusi.ꝛ di.iij.adhuc instant.dic ergo:vt.ß. pxi.ver.[d] ꝛ iunge qđ est.j.ver.Item qđ fuit ob carmen.ꝛ tribus.versicu.seq.

26 ¶ † Sed pone quod repello testem pretextu criminis.vel defectus. nunquid ipse poterit mihi crimen obijcere.vel defectū:ꝛñdeo non.quia nō habeo cum eo causam[e]. Si tamen se velit ostendere innocentem. vel chartā manumissionis.ꝛhuiusmodi ne grauetur eius opinio bene hoc potest.in auten.de testi.circa medium ver. ẜm Uinc. ¶ Sed si testi crimen obijcio. nunquid

c ¶ In fi.vidē qđ scripsi i decre. testimoniū sup vlti.glo.

d ¶ Proxi.ꝟ: ß. prima remissio fuit additio.itel lexit aūt de ꝟ. itē opponitur.

e ¶ Eo cāu: ista qōꝛ q̄ sequit no.i decre. testimoniū.e.ti.i vlti.gl. ꝛ dañ Uin. qđ sequtur qđ fuit et Jo. super ea scripsi.

a ¶ Apparet.ad literã quasi fuit iste Jo.de deo in ca mi.post vb.de bo.li.v.ti.de iur.testiũ:istũ casum ⁊ cõuersũ no.Gui.de suz.l.i.iij.ff.e.allegat iura p principio:⁊ p fine tñ qđ nõ vz cũ vtroqz tpe debeãt eẽ habilis tractat etiã de hoc.ff.de pig.ac.si rẽ alienã.§.fi.j.re mittam.

nitum vide qđ ibi scripsi super.versi.tali modo.

f ¶ Paruuli.allegat p̄ɀ.l.iiij.de testi.in lõgobar.li.ij.q̃ dic q̄ q̃ semel piurat⁹ fuerit nec testis sit postea.nec ad sacrm accedat.nec in sua cã vel alteri⁹ iurator existat.

g ¶ Probari.itelligẽ hic de teste q̃ iã deposuit ⁊ cui⁹ infamia iã possz pbari si viueret pũmz dico. qz als inutilis eẽt pbatio:fm di p̄pter ỏcr. pñtiũ. eo.ti.

b ¶ Possz. si diceret pulsõ meli⁹ intelligeret.

c ¶ Ver. pri. septa est hec solutiõ vt scripsi i qõne canonici florẽtini quã vis sup regsta sacrũ iste de regu.iur. ⁊ tene qđ ibi dixi hoc casu ⁊ l casu ɔuerso. vide.j.§. nũc videndũ. Jo.l q̃rto qđ ibi dicã vbi cum sua remis.videbis qđ actor põderat tps depositõis.qđ mihi placuit in solutione predicta.

ADDE q̃ tpe ɔsiderẽt habilitas vł inhabilitas testiũ alex. ɔsi.lxxviij.⁊ cxxxviij.j.li.

*ADD Jtio. Addõ andre. sicu.ɔsi.cx.incip. illõ referã i mediũ i iiij.col. Jo.nec obstat dictũ l.iij.vel.vbi qđ lz vn⁹ testis eẽt suspectus si tñ dictũ ei⁹ eẽt cõforme dicto alioꝝ qđ p̄pter habilitatẽ alioꝝ testiũ nõ suspectorũ sustentaretur. Hen.ferr.

d ¶ Scdm.T. [illegible]bel.e.ti. [illegible]ra prin.

e ¶ Testimo

nunquid aduersarius meus potest obijcere.non scdm Vin.qz cũm meaz ego.iiij.q.vij. omnibus.⁊ me defendo.extra de excep.dilecti.nisi obijceret testi crimẽ cuius ego particeps 27 sum.C.de lib.cã.si libertũ.¶ †Quid si post datũ testimoniũ sit criminosus vel seru⁹:vel infamis: vel hereticus. Rñ.nil officit.ff.e.ad testiũ.nõ eñi qđ rite factũ est dz ex alio euẽtu infirmari.C.de admi.tuto.sancimus. nec est culpandus qui testẽ idoneũ induxit: si is postea sit malus.qz nõ potuit diuinare.ff.man.si fideiussor.§.si debitor.ff.de doli.excep.apud celsum.§.si na.extra vt ec.bene.c.vnico.⁊ vide.j. ver.Jtẽ qđ est seruus.⁊ se. ¶ Quid si testis erat testabilis tpe quo iurauit. sed tpe quo ei⁹ dictũ recipitẽ intestabilis apparet[a].respõdeo dicũtqꝫ quidã spectari tẽpus quo iurauit.ff.qui te. fa.pos.ad testiũ.§.j.C.de test.l.j.extra de renũ.post trãslationẽ.⁊ de elc.dudũ.j. Aliꝫ tẽpus quo deponit.ar.ff.de test.mil.l.antepe.⁊ de re mili.qui cõmeatũ. Tertij distinguũt cui⁹ culpa: vel dolo fuit delatum.quod non deposuit.ff.de mino.intra vtile.Rñ.j.et de excu.tut.si cum ipse.C.ad.l.iul.de adul.l.fin.in fi.¶ Tu dic quod si crimen alicuius nõ est notorium:dictũ eius recipietur.⁊ in tempus disputationis reseruabitur:vt.j.ver.sedqđ si dicitur. Si vero sit postea notorium postquã[b] deposuit non admittitur eius dictũ propter infamiã superuenientẽ.vij.q.iij.talia ad finẽ.saltem eñi esset qui illud reciperet.ar.iij.q.v. ɔstituimus.vj.q.j.infames.j.ver.p̄xi.[c] ¶ †Jtẽ excipitur qđ est infamis: 28 et leuis opinionis:vt extra de testi.licet ex quadã.⁊.c.testimoniũ.⁊.c.ex p̄te.A.ff.e.l.iij.§.l.iul.extra de testi.eo. p̄terea.de proba.licet.de verb.sig. forus.§.fi.de excep.c.j.ij.q.vij.testes.et q.j.in primis.nisi in exceptis criminib⁹.ff.qđ cuiuscꝫ vniuer. no.l. sicut ff.de questionibus.de minore: qz tũc admittiẽ sed nõ sine tormẽto.ff.e. ob carmen.§.si ea.extra de simo.licet heli.fm.T.[d] papa autẽ dicit infames: nec esse admittẽdos ad accusationẽ: vel testimoniũ.nisi accusatus sit male fame:tunc sic:vt.ij.questio.j.in primis.extra de symo.per tuas.j.locus tamen est in denunciatiõe:⁊ exceptione.vt extra.e.quoniam.Qui aũt sint infames in nostro repertorio in titu. de pena plene poteris reqrire.et hoc

de infamia iuris.nã infamis de facto bene admittitur sciuili causa. vel cuz de crimine agitur ciuiliter. extra eo.testimonium.ff.de obsequijs. l.ij. Sed contra.nam is qui est male opinionis:et de quo mala dicuntur .nõ admittitur.Jn auten.de testi.§.quarta.C.ad.l.fal.auten.sed cum testator. extra de accus.repellantur.de testi.e. fi.de hoc dic.vt extra.e.testimoniuz[e] ⁊.§.proxi.ver.⁊ ver. Jtem quod non est reprobatẽ.⁊.j.§.sepe.ad finẽ . ⁊.C. 29 de sum.tri.⁊ fid.ca.l.j.in fi.¶ †Ferre enim testimoniuz est dignitas.xxxij. q.v.preceptuz.⁊ est actus legitimus. vt.C.de heret.quoniam.prope fi.que talia sunt infamibus interdicta. extra de excessibus prel.inter dilectos. C.de infamibus.l.vnica.li.xij. de dignita.neqz famosis. vnde periuri nõ admittũtur.C.de transac.si quis maior.extra de testi.sicut.⁊.c.testimoniũ de presum.literas.ver.preter iuratoriam cautionem:⁊.vj. q. j. quicunqz. xxij.q.v.paruuli[f].tamen temerariuz iuramentum non videtur repellere a testimonio. qđ dic:vt extra.eo.intimauit.⁊ fm papam in.c.constitutis. ver.illos.⁊.c.testimonium nec aliꝫ infames.vt.§.versi.proxi.¶ Sed nunquid post mortem testis poterit eius infamia probari[g].dic qđ sic:vt.C.eo. l.si.prope fi.C.de inoff.testa.si quis filium.⁊.ff.de iur.fi.eius qui . in fin.[h] 30 ¶ †Sed queritur vtrũ possit statuere seu dispensare quod periurus seu constitutus in mortali non repellat a testimonio ferendo:rñ.sic arg.extra de re iudi.cum J.⁊.A.inst.de iur.na. §.sed qđ principi.Sicut eñ eo dispẽsare potest in ordinib⁹ . extra de tẽp. or.dilectus.sicut etiã legitimare põt etiqũo ad successionẽ.⁊ quo ad matrimoniũ cõtrahendũ:vel non cõtrahẽdũ ⁊ reddere aliquos habiles vel nõ, sicut seruos et liberos.[i] ¶ Jtem excipitur quod est remotus ab aliqua dignitate propter aliquã turpitudinẽ. ff.de sena.l.j.iij.q.vij.§.tria.in princ. 31 ¶ †Jtem qđ est excõicatus . extra de testi.veniẽs.ij.iij.q.v.conspiratores. et.c.se.extra de here.excõicatus.§.credẽtes.iiij.q.j.c.j.C.de here.l.pe.xxiij. q.j.miramur:⁊ dic:vt.j.ver. sed quid si dicitur.¶ Quid si olim fuit excõicatus:sed nunc est absolut⁹:de hoc fm papã .extra.e.testiũ[k]⁊.iij.q.j.in summa.¶ Quid de suspenso.respõ.gof.⁊ dñs meus dicunt idẽ:vt de acc.olim.

h ¶ Jn fi.alb. gal. cui⁹ ad ssaz fuit iste ver. allegat qđ notaui . e.ti.pñtatũ. i vltima gl.

i ¶ Libertos facit ỏ here. in fidẽi.⁊.c. accusat⁹ §. lz.lib.vj. ad materiã facit qđ quaz posui sup regula act⁹ de re.iu.li.vj. ⁊ fm istio quã ibi dedi i fi.

k ¶ Testiũ. et ibi plene vide.in glo. si dicas.

a ¶ Apostolice. host. hoc dicit in sum. huius ti. §. ij. sub ver. fides. sed in decr. pre. olim dicit hoc intelligi de suspenso ab hoie puto autorē errasse allegādo glo. ex signo gof. qd posuit host. in si. illius ver. fides. quod tñ respicit solū vltimū ictum hec in vtrius summ. videri phibēri apli ce non probat id ad qd adducit quia nō loquit de testimonio et gl. ibi posita facit ad ꝯ rium. ante si. sed decr. olim intellectam glo. dicit bñ facit: dici tñ posset quod ibi de iure ppter litis pēdētiā debuerāt sntie relaxari: vel propter excōicationē fuit alternatiue de suspensione subiūctū cōstat qd multe sunt spēs suspēsionum quas notaui in cle. de penis cupiētes ex illarū igitur et aliarū varietate iudicari opz qn repellant. Addo qd ab. si. l. c. oli3. dicit qd io. an. hic se remittit sed verū ē qd rōne solius suspensionis quis a perhibendo testimonio non remouetur cū hoc non iure caueatur ad hoc. c. decernimus de snia excōic. lib. vj. vbi tñ fit mentio de excōicatis. de suspensione communionis. que ratio cessat in suspensatione. et si suspensio est facta propter graue delictū tunc repellitur a testimonio non virtute snie. sed qz per seuerat in delicto. vt in. c. testimoniū3 ibi dicit plene. extra de testi.

b ¶ Casu suo. adde qd habes de here. in fidei. li. vj.

c ¶ Sancimus ad connexū fuit iste ver. alber. gal. e. ti. ver. sed quid et gl. illa est prima. in §. de infamib' tamē loquitur non de excōicatis.

d ¶ Oibus. idez dicit. j. de instru. edi. §. postremo alias instrumētis prope si. ver. qd de legatario. tu distingue an in omnē euentū sui testimonij debeat legatum vel in alterū tñ vt scripsi. e. ti. insuper super. j. glo.

e ¶ Xx. an. glo. ibi loquit de impubere doli capace. et pximo pubertati. sed excusatur gui. qz illud est l impu

a in princ. et de excep. aplice.[a] ¶ † Sed 32 nunquid excōicatus contra excōicatum: vel criminosus contra criminosum: vel infamis contra infamē admittentur in testes. rñ. non: sm vber. de bo. quia si excipio qd nō potes esse testis: qz es excōicatus nō potes contra me de excōicatione replicare. ff. de except. do. apud §. marcell'. extra de except. dilecti: et c. a nobis. arg. contra. ij. q. vij. si hereticus. Gof. ibi. et C. de here. qn. sed illud loquitur in casu suo.[b] b ¶ Quid si oēs de vniuersitate sunt excōicati: nūquid vnus in testē contra aliū admittet. dicūt quidā qd sic: vt in pre. l. qn in si. nisi iudex ex officio suo ipsum repellat: vt. ff. de postulan. quos prohibet de hoc no. in auté. ea. tit. §. sancimus[c]. ¶ Item qd est talis c cū quo non est testificatio: vel est mulier: vel impubes: vel mutus: vel surdus: vel furiosus: vel est ci. bonis interdictū: vel est intestabilis: vel est in ptāte testatoris: vel est heres in eo testamēto scriptus: vel est. l. iul. repetūdarū dānatus: vel est mulier de adulterio dānata. hi enī non admittūtur in testes: legatarius aūt et fideicōmissarius: et alie persone eis coniuncte: qn non sunt iuris sz rei successores: et tutor in eo testamēto datus admittuntur. in testamētis non suffragatur de legato. vel fideicō. inter eos: et heredes: sed qn queritur cui hereditas debeatur: insti. de testa. §. testes aūt. et trib' §. se. et ff. eo. q testō per totū. l. C. eo. ti. d oibus.[d] ¶ † De volūtate tñ aduersa- 33 rij pōt legatarius esse iudex vel testis et tñ improprie loquitur. s. cū iuramētū defert heredi. C. de fideicō. l. fin. de

bere fortius in adulto. et no. qz lex in testimoniū ... ni. iiij. q. iij. dicit qd accusans nō dz facere citari in testē minorē. xx. an. per qd dicit Gui. de su3 a iudice nō esse prohibitū. quin suo motu minorē. xx. saltē in defectū probationū recipere possit in testē nō adiudicātū. de quo per prius dicta nō esset dubiū rōne quare in loc xx. testif. cas. et nō accusat dixi. s. de actore. iud. sed quid de pubere. Addē an minor. xv. an. possit esse testis in cā criminali: sic xxj. contra l. in. j. et. xcviij. j. li. gl. clxxiij. vj. lib.

mulier. dicā. j. ver. Item quod est mulier. de furioso. j. ver. Itē qz est furiosus: de muto probat. C. qui te. fa. pos. ... ¶ Quid de surdo de his et alijs mut'. ¶ premissis. vide. j. §. nunc videndū ver. vbi aūt hoc. ¶ Ite excipit qd est impubes vt. s. §. prox. et. ff. de testi. testiū. et iiij. q. iij. testes et ver. item. l. iul. de vi. talis. enī repellitur qz testis nō valet nisi iurat'. C. e. solā. et. iiij. q. iij. h. solā eis h. iurein. et extra eo nuper. et. c. cum. 34 ¶ † At impubes iurare nō pōt. ff. de iur. iurā. q iurasse. et de in lit. iur. l. iij. xxij. q. v. paruuli. vbi h hoc. et. c. pueris in casibus. ff. de li. cā. l. si. in fi. ex hec in causa ciuili: in qua pubes admittitur nam in criminali etiā fact' pubes repellitur: nisi cōpleuerit. xx. an. ff. eo. inuiti. ij. xiiij. q. iij. ver. in testimonium. Ac. tamen no. in prealle. e l. inuiti qd minor. xx. an.[e] admittit ad iudiciū: ne pbationis facultas angustietur: qz quādoqz admittunt aliqui non quātū ad plenā fidem: sed quātum ad presumptionē faciendam: vt no. extra de re iudi. cum. 3. et. A. ad si. sed et pupillus quandoqz pōt recipi: maxime si dns. dicatur a familia occisus. ff. e. testiū: et. l. inuiti. C. e. qui. si. ad 35 syl. l. ij. §. impuberes. ¶ † Sz nunqd fact' pubes potest ferre testimoniuz de his que vidit in pupillari etate: cō suenit esse questio sabbatina[f]: et videtur quod non. C. de fal. mo. l. j. in fin. f ff. de test. l. si. ff. de iur. et fac. igno. l. si.[g] g dic contra sm oēs.[h] presertim de his h que vidit dum erat proximus pubertati: quia non prohibetur: ergo admittitur. ff. e. l. j. et. l. ex eo. Scire enī3 potest aliqua de facto et de iure: licet

f ¶ Sabbatina. suis pre lec. xiij.

g ¶ l. fin. et de cor. vici. et p te. previo qd ibi dixi in gl. arg. contra.

h ¶ Oēs. ad declarationē3 horum premittendum est. qd no. qn sit. sint legi. p. venerabilē in. v. gl. qn innuit presertim quādoqz poni pro maxime. qn qz pro tātum circa qd scie-dum est quod azo in summa de testi. ad fi. j. coll. simpliciter dicit impuberē factū puberem testificari posse de his que vidit in pupillari etate idem Tan. parte quarta rubrica. de testibus. versi. prohibetur etiā minor. idem host. e. ti. §. ij. sub versi. etas et bona vbi tractat de testibus. ver. queritur autem in hac. Itē bona gui. in ducens eo. parte. iij. rubrica. de interrogatorio contra testes. versi. circa personas. et Iac. de amelia l suo tractatu de reprobatione testium. ver. repellūtur minores. Et nepos de mon. al. rubrica contra testes. h. sed queritur an. et sm ipsos hic presertim ponit p maxime. sz Io. argum. iij. q. ix. testis quē testificari nō posse de his que vidit in pupillari etate cū etas illa et c. ipse tñ Io. tenet cū Ian. in. c. relatū inferius allegato cum testificari posse de his que tunc vidit. si tūc erat doli capax. ac. ff. eo. ti. l. iij. §. j. iul. et. ff. de testa. ad testiu3 §. j. tenet qd testificari pōt nisi factū sit tale qd requireret etas plena a iure. vt in h. §. j. alb. gal. e. ti. l qn admittit cū si qn

cet non ad sui preiudicium.nā ꝛ ser-
uus liber fact⁹ testificat̄ de his q̄ pri
mo vidit.ff.de verbo. signifi.notionē
§.fi.ꝛ arg.ad hoc.xxxvij.di.relatum.
vbi de hoc.ꝛ extra qui ma.ac.n ō pos.
cū in tua.Idē dicūt quidam de his q̄
in furore vidit aliquis vel prius q̄ fie
ret cecus.j.e.§. ver.sed nunqd cecus.
36 ¶†Itē excipit̄ qꝺ est monach⁹: vel
canonicus regularis:vel conuersus:
vel alius religiosus sub obedientia
positus:qui nō potest esse testis sine
eius licentia cui subest.argu.xvj.q.j.
monachi.extra de postulan.c.ij.extra
ne cle.vel mo.nō magno.ff.de re mi-
li.l.iij.§.in libello.xj.q.iij.quid ergo.
ff.de test.qui testatio.in princ.xiiij.q.
ij.super prudentia.in fi.funesta enī
est eorum vox que potius interdici:
quam audiri oportet.ij.q.iij.placuit.
iij.q.xj.si qs ex.ꝛ.q.v.constituimus in
fi.C.qui ac.nō pos.l.pe.ꝛ mortui sunt
C.de epis.ꝛ cle.deo nobis.ꝛ in aut.de
mona.§.illud.ꝛ.§.si quis autem.ꝛ in
predicto.c.placuit .ꝛ.xvj.q.j.placuit:
lꝫ quandoq̄ impregnent:vt extra de
homici.sicut ex literarum etiam pro
prias commatres: vt.xviij.q.iij.per-
uenit.Acc.tamē dicit simpliciter eos
admittendos:q: non inueniunt̄ pro
hibiti.ff.eo.l.j.ꝛ argu.in aut.de mo-
na.§.cogitandū:ꝛ extra.c.nuper: vt
no.C.eo.aut.si dicatur.in causis ta-
men suarum ecclesiarū testificari pos
sunt:qꝺ dic.vt.ꝫ.ver.sed nunquid in
37 causa. ¶†Item qꝺ est socius crimi-
nis:seu eodem crimine irretitus.iiij.
q.iij.versi.liberi : extra eo.veniens.j.
ꝛ.c.personas.ꝛ.c.sicut.ꝛ de confessis.
c.j.xv.q.iij.nemini.C.ꝺ testi.quoniā
C.de questionibus sicuti :qui nō au-

ditur cōtra aliū:nisi in casibus quos
dic.vt.ꝫ.in ti.de accusatore.in princ.
ver.Itē repellit̄ q̄ ibi etiā ꝺ: qualiter
hec exceptio dꝫ proponi.ꝛ not.in fine.
Per testē sociū sceleris.symonia pro-
batur.Muneris ꝛ sceleris testis soci⁹
probatur.vt no.in pre.c.veniēs .ꝛ.j.
ver.Itē qꝺ habe consimilē .ꝛ.j. versi.
proxi.qꝺ dixi de symonia ꝓbatur in
decre.Gre.ix.extrauaganti.de symo.
a mediatores[a] . ¶†Quid si q̄tuor ho-
38 mines dicant̄ aliquē in domo aliqua
occidisse:ꝛ constat eum occisum:nun
quid accusator pōt aliquem ex qua-
tuor in testē ꝓducere.argu.qꝺ nō.C.
de pro:u.reuꝫ.ꝛ.ff.de testi.in testimo
nium.ꝛ extra eo.non dꝫ :nam ei non
crederet̄.C.de accu.l.fi.extra de cōfes.
c.j.ar.cōtra.edictū.de testi.est prohi-
bitorium.ff.de testi.l.j.§.ij. Ubert.di-
cit qꝺ in cā ciuili pōt ꝓduci:secus in
b criminali.arg.extra de cōfessis.c.j.[b]
¶Itē q est libertus:q̄ nec volēs au-
ditur ꝫ patronū:nec cogit̄.C.e. liber
torum que est.iij.q.iij.ꝟ.liberti.extra
ꝺ ser.nō or.c.iij.C.q̄ ac.nō pos.l.fi.nec
etiā ꝓ eo in ciuili : vel crīali cā.C. de
q̄sti.pridē pro alijs rī: ꝛ ꝫ alios pōt:
ꝛ vide.ꝫ.ver.sed nunqd socius.ar .C.
de postu.l.ij.nisi forte in cā crimina-
li.iij.q.v.null⁹. ¶Quid de filio liber
ti.rñ.idē puto.vt.C.de liber.ꝛ eo.lib.
l.fi.licꝫ fuerit admissus.ff.de questio
c nibus maritus[c]. ¶†Quid de vasal-
39 lo dic:vt.ꝫ.ver.sed nunquid vasall⁹.
¶Item quod est seruus.iij.q.v.nul-
lus.Institu.de testa.§.testes.ff.e.qui
testamēto.§.seruus.ij.q.j.in primis.
versi.sed de personis.C.de testi.aut.
si dicatur.et.l.quoniam.extra de ver
bo.signi.forus.§.fi.ff.de regu.iur.l.

vidit erat ꝓxim⁹ pubertati ala non allegat.ff.de iur.
ꝛ fac.ig.l.fi.C.de fal.mo.l.j.idē dyn⁹ in.l.excipiuntur
ff.ad sylla.ꝛ scđm istos ꝑtertim ponit̄ hic ꝑ tm̄.pyle⁹
vbi.ꝫ.rꝫ cum si intelliges erat ꝛ doli capax testificari
posse.secus si tūc erat infans.vel infantie ꝓxim⁹ alle
gat insti.de
inut.stip.§.
pupillus .
¶Est scien-
dū qꝺ ac.in
ꝺ.§.diuidit
etatē que ex
cedit infan-
tiā ꝑ mediū
vt pars cite
rior dicatur
proxima in-
fantie vlte-
rior proxima
pubertati ꝛ
sic marē vsq̄
ad decimū
vnnū ꝛ dimi
diū dicem⁹
ꝓximū īfan
tie feminaꝫ
vsq̄ ad no-
num.ꝛ dimi
dium in resi
duo dicem⁹
eos ꝓximos
pubertati
hoc ēt tāgit.
inst.de obli.
que ex deli.
nas.§.i sum-
ma hoc desi
ꝑ qꝺ maiorē
etate repelli
mus a testi-
monio eorū
q̄ vidit mi-
nor.x.an .et
dimidio nō
plꝫ.nec hāc
diuisionem
ꝓbant iura
ibi allegata
nam insti.qui.mo.tu.fi.j.rñ.non facit.ꝛ.§.fi.qui ma.
ac.nō pos.de ꝓximitate nil dicit.vnde lꝫ īperator cir-
ca manumissionē seruorū diuiserit ꝑ mediā etatē.q̄
erat post.xiiij.ꝛ infra.xx.an.ex arbitrio tñ fecit non ex
significatione ꝓximitatis.Item q: nō habeat rōnem
illa talis diuisio ideo vt ibi no.iure autenticorū fuit
reuocata vt spon.lar.§.ij.colla.ix.nec reciperetur etiā
illa diuisio in alijs materijs in q̄bus ꝓximitas atten
ditur puta in matrimonio ꝯtrahendo de quo dic vt
de despō.impu.continebat̄ ꝛ qꝺ ibi no.in glo.sed qñ ꝛ
qꝺ super ea dixi eo.ti.attestationes.ꝛ.c.fi.ꝛ qꝺ ibi di-
xi super verbo nubil.Ego saluo qꝺ dixi ꝑm Accur.ad
mitterem adultum in testem super his que impubes
viderat si talia sunt illa que cadere poterāt in ipsorū
tūc impuberum intellectum.nec ob.l.fi.ff.de iur. et
fac.igno.vt ibi not.nec.l.j.C.de fal.mo.q: materiam
illam non facile poterat impubes percipere etiam si

sciret illam fabricari.nisi qꝺ id esset prohibitū .vel
qꝺ illa esset falsa non cadebat in ipsius intellectū sed
si cadere poterat nedum in impuberem.sed etiam in
infantem illum admitterem.¶In terminis queritur
de etate tui qui fuit socius meus et mihi coetaneus
dū eramus
vj.anno . in
eisdem scho
lis vel eadē
arte ego suꝫ
xxx.annorū.
ꝛ queritur ꝺ
etate illius
an sit maior
xxv.q̄re ego
non admit-
tar in testeꝫ
de tanta di-
stantia dixi.
q: si q̄rerē
an sit maior
xxix . annis
non putarē
me idoneū
q: modici tē
poris varie-
tatē tūc per-
cipere nō po
terem : nisi
forsan esse-
m⁹ fratres:
ꝛ ille me fu-
isset īfra cir-
culum anni
sequutus :ꝛ
maxie alijs
fratrib⁹ sub
sequutis. ꝛ
facit ad hoc
quod dixi ꝫ
in fante : an
possidet̄ pos
sit.ꝫ.de acto
re post prin
cipium su-
per versicu-
lo premissa.
ADDE qꝺ
opi.Accur.sequitur Barto. in.l.iij.§.lege iul.ff.de te-
sti.ꝛ quod de his que vidit in infantuli etate non pos
sit testificari voluit Roma.consi.cvij.allegans inter
ceteros.Joan.an.hic.adde tu qui dicatur proximus
pubertati ꝛ presertim quo ad malefícia ꝛ cōtractus.
Bal.plene.in.l.non tantum in prin.ff.de excusa.tut.

a ¶Mediatores que habeat̄ in.vj.sub tit.de testibus.
ADDE quando socius communis possit esse testis
Alexan.consi.lxv.ij.libro.

b ¶.c.j.hec questio non est dubia.quia si omnes accu
sat constat qꝺ reos non poterit inducere in testes si
vnum solum non impedit cum reliquos inducat.re⁹
autem si excipere velit qualiter loquatur patet remis
sio supra versicu.proximo.

c ¶Maritus: sed non fecit etiam indicium sufficiens
secundum vnam lecturam ibi.not.in glos.nisi prece
dant.in fine.

quantum. ad's qd attinet. iiij.q.iij.§. Itē liberti[a]. nisi in defectū pbationū fm quosdā. iiij.q.iij.§. serui.rñ.C. de here.l.pe.in fi.xiiij.q.ij.c.fi. nisi in cri minibus exceptis: qz tūc admittū tur: si accusat⁹ sit de crīe diffamatōis ij.q.j.in pmis. versus fi. ver. qd autē: extra de accu.cum.P. In facto tamen suo eis q̄ꝫ creditur cum tormēto: ꝛ alijs presumptionib⁹. iiij.q.iij.§. ser- ui neqꝫ. ꝛ in pre. ver. serui rñso[b] .v.q. v. isti ḋ. cōtra dñm vero vel patronū: eis nō creditur: vt in preal[le]. ver. ser- ui neqꝫ in casibus quos habes.xij. q.ij.§. patronos ar. contra.C. de ser. fu.quicunqꝫ.§.fi.[c] tamen si testis tē- pore quo testamentū signauit. seru⁹ erat: sed habebat cōiter ab oībus p libero: valet nihilominus testamen tū: vt in pre.§. testes. ꝛ.C. de testa.l.j.[d]

¶ Quid si tm̄ a maiori parte habeat liber.rñ. idē est ac si ab oībus putare tur: qz valet testamentū. ff. de reg. iur. aliud.§. refert. ff. ad muni. qd maior ff. de iur. ꝛ fac. igno. regula.§.ij. extra de his q̄ fi. a ma. par. ca.c.j. ¶ Quid si a multis: nō tm̄ a maiori parte: rñdeo nō ita de facili dico idē ar. ff. de insti. sed ꝛ si pupillus.§.j. ¶ Quid si ab vno singulari tm̄ putabat liber. Rñd. idē dico[e] si ꝯsonat cū veritate: vt. ff. d acq. here. cū quidā.§. qd dz scdm Uber. de bo. sed si ꝓposita hac exceptione de seruitute testis se liberū asserat a na- tiuitate: recipiat ei⁹ dictū: ꝛ reseruet: hoc i tpe disputatiōis. Si vero dicat se liberū prius ostēdat instrumentū manumissionis: ꝙ testet: nisi iuraue rit se alibi pbatiōes hr̄e: nec tūc sta- tur eius testimonio. nisi pbata liber tate. C. e. aut. si dicat. Si vero testis di cat inimic⁹ ꝓpter litē criminalem: q̄ est inter eū: ꝛ illum contra quem in- ducitur: ꝛ hoc pbetur: non prius reci pietur: ꝙ de crimine fuerit ꝓnuntia- tum. Si aūt ꝓpter litē pecuniariam: tunc incontinēti recipiet: ꝛ in tēpus disputationis qd reseruat. C. e. aut. si vero dicat: de hoc extra. e. ex parte. A.[l]

ꝛ.j.§. sepe[f]. ¶ † Quid de ascriptitijs 40 nunquid psit esse testes. rñ. sic. ar. C. de epis. ꝛ cleri. iubemus. ꝛ aut. ascri- pticios[g]. ¶ Quid de statuliberis: q̄- bus scz libertas est sub cōditione re- licta. rñ. nō possunt cum sint serui: vt ff. de statu liber. l. statuliberi. ¶ Quid de monacho: ꝛ conuerso: ꝛ fratre mi- no re: dic admitti cū nō inueniant repel li. ff. de testi.l.j. ꝛ ar. in aut. de mona chis.§. cogitādū[h]. ꝛ extra de testi. nu per. ꝛ de crimi. fal. c.j. Idem dicas de conuerso: ꝛ regulari canonico fm Ac cur.[i] ¶ † Sz qd si dz testis excōicat⁹: 41 vel infamis: vel fur: vel raptor: Nun- quid statim est recipiendus. ꝛ in fine querit. an fuerit excōicatus vel infa- mis, rñdeo sic: vt in pre. aut. si dicat: ꝛ in pre. decre. ex parte. A.[k] ꝛ. e. ti. psen- tium: ꝛ in pre. aut. si vero: nā qlibet bonus psumit: nisi ꝯriū ostendat. l. ex tra de scru. in ordi. facie. c. vno. de pre sump. dudū. sicut quilibet presumit li- ber a natiuitate. In aut. col. vt q̄bus mo. nat. fi. effi. legi.§. liceat igit: scdm Uber. arg. ꝯ: qd nō reseruet hoc in tē pus disputationis. ff. de q̄onibus. l. j.§. si quis dicat. ff. de tutel. muto.§. j. nam ꝛ testis nō est sub cōditione re- cipiendus: qz legitimi actus ꝛc. ff. de reg. iur. actus. ꝛ extra de electi. in ele ctionibus. lib. vj. sed hic poti⁹ est mo dus ꝙ ꝯditio. ¶ Qd hic sit act⁹ legi- timus patet. ꝯ. ver. itē qd est infamis. 42 ¶ † Quid ergo si premissā obijciens dicit: se illa incontinenti probare: vt j.§. sepe. ver. hac igit. rñ. audiend⁹ est: si hz probationes in promptu: nō ali ter: vt. ff. ad exhi. l. iij.§. ibidē. ff. ad tre bel. alleta quo. extra de testib⁹. ad hec. alias incipit presentium.§. penulti. lib. vj. ꝛ. c. veniens. ij. extra de restitu. spo. literas. vltra medium. Si eni sta tim cōstare pōt qd non est recipien- dus quare admitteretur: vt. ff. de testi. l. j. certe superflue admitteret. qd fie- ri non debet. extra in prohemio decr. §. sane. nec superfluo iuramento est quis grauand⁹[l]. vel distingue: sine-

a ¶ Item liberti. per quē intra tenet Gul. de suz. in. l. si licitas.§. illicita. ff. de offi. psi. qd seru⁹ nō pōt esse mi- nistralis. vel nuntius ad citationes. nam cū non pos sit esse testis. vt. s. ꝛ tales sunt plusqꝫ testes. qz eis so- lis credit de quo satis scripsi infra de cita.§. sicut. Ulti- sed nunquid. credit ergo ꝛc. itē seru⁹ nullā hz cō- munionē cū iure ciuili vl pretorio. ff. d testa. qui te- stamento.§. seruus ꝛ ser uit⁹ fere mor ti comparat ff. d reg. iur. l. antepenul.

b ¶ Serui. re spō. que est lex. ff. eo. tit. per quā. l. ff. de edi. edi. l. quero. in fi. dicit baga. l suo ope car. iij. qd dictuz serui lex de- dignat vo- care testimo niū. sz illud vocat respō sum est sciē- duz qd Gul. de suz. super l. illa tz qd deficientib⁹ pbationib⁹ recipiat ser- uus in testē etiā si de suo facto nō in- terrogetur sicut in are- nario dz eo. ti. ob carmē §. si ea. Ult. fm eū. l. pru- dem. C. d q̄- stionibus. ꝛ l. interroga ri. eo. titu. sa tis expedi- uerant suos p domino: vel econtra dominum non requiri: sed de sue facto in terrogari: quod ergo voluit lex illa serui responso cre dendum aliqua probatione deficiente generali⁹ fue mitur. fatetur tamen per predi. l. qui testamento qd ad solennitatem testamenti seruus adhiberi non po test in iudicijs autem in defectum probationum po test per illam. l. facit pro eo. ff. de questionibus diuus. Adde quō debeat intelligi illud quod dicit qd testes alias non idonei admittuntur vbi non sunt alij pro

bat Alexan. consi. lxiiij. j. lib. ꝛ. c. lxxxij. ij. lib.

c ¶ §. fi. speciale. qd ibi seruus torquetur contra dñm: vt ibi no. in glo. no. duo.

d ¶ L. j. vt dicit ibi Cy. fm Jac. de ra. idem si oēs essent serui tamen communi opinione liberi. ꝛ idem si com muniserror esset in eta- te: vl in seru testium idē etiā esset cū cōis opinio infamez hz p nō ifami: vt no. ff. d te sti. l. cū lege.

e ¶ Idē dico: testamentum valere ꝛ pro bat. l. que al legatur.

f ¶ §. sepe q̄- stio de quo- dā seruo an testificet de eo qd vidit in seruitute expedita fuit ꝯ. ver. sed nū quid factus

g ¶ Ascripti- tios hū fa- cit de inde. c. ij. ꝛ qd ibi no. in glo. ij. ꝛ in hac q̄o- ne. ꝛ duab⁹ sequētibus cōcor. ar. C. eo. auten. si dicatur. ꝛ in cor. eo. tit.§. si vero dica tur.

h ¶ Cogitan- duz. vbi idē no. ꝛ pleni⁹ quaz hic re- spondendo ad id quod cēsetur mo- tuus. ꝛ an ꝓ monasterio. vel contra ꝛ an pro alio monacho. it vide supra eadem col. versiculo item excipitur quod versicu. iste superfluit.

i ¶ Scdm accur. superfluit iste ver. propter ver. ꝯ. proxi col. ver. item excipitur qd est monachus. Adde pano mi. in. c. cum nuntius. extra de testi.

k ¶ Ex parte. A. quicquid hic dicatur in sequentib⁹ ver siculis dic vt ibi scripsi super gl. huiusmodi exceptio nes quam omnino videas.

l ¶ Grauandus. extra de probatio. c. ij.

lite. an mora sit periculuz allatura: vt q3 testes per quos id pbare intendit sunt infirmi: vel senes: vel absenturi: vel cāpestre bellū: vel mare intraturi: vt tunc recipiat eorū dictū incōtinēti habeat eos paratos. arg. extra vt li. nō ɔtest. qm frequēter. in prin.[a] an nō sit allatura: vt tūc nō recipiat: priusq̄ deposuerit: q3 videt id cā litē ɔtrahendi dixisse: arg. ff. de fer. l. j. §. fi. et l. fi. et ff. ad treb. cuz hereditas: in receptione aūt vel publicatione pōt is contra quez pducit protestari: qd liceat in ei9 dictū: vel psonā obijcere: vt. j. ver. Itez qd is pro quo secundū Uber. et G. na.

42 ¶ † Recepta autē probatione si iudex pronuntiabit recipiendum appellet is cōtra quē pducitur. ff. q satisda. cog. arbitro: arg. 3. C. quorū ap. nō recip. ante fi.[b] Si vero pronunciet non admittendum et alter appellet: porro in exceptione excōicationis: vr qd statim sit ei9 pbatio ppter periculū cōionis admittēda. arg. xj. q. iij. cū excōicato. extra de sen. excō. solet. et de excep. exceptionē[c]. Item etiā vbi psumptio est cōtra pducentem testes: qd velit causam prorogare. statim recipietur eius dictuz sed in tēpus disputationis reseruat: extra de pba. l3 idem etiā est: vbi ab initio fit ptestatio de dicēdo cōtra testes: vt extra eo. presentium. vt no. pa. eo. ti. cum causam.

43 ¶ † Quid si testis dicit seruū: vel infamem. vel periurum: vel furem: vel excōicatū forte vt euitet testimonium. videtur eius simplici assenerationi standuz. et hoc tenet papa vt no. extra de accusa. inquisitionis.[d] q3 nō est verisimile qd suam tantam turpitudinem mēdaciter assereret. q3 crudelis est qui negligit famam suam. xij. q. j. nolo. arg. cōtra. q3 deponit nō iuratus et ideo nō videtur ei credendum: vt. j. ver. Item qd nō deposuit. Ego tamen deferrez sibi iuramentum: vel sic: vel per torturam veritatem plenariam inuenirem. arg. v. q. v. illi qui. xxx. q. v. iudicantem. et extra de fide instru. c. cum Jo. prope fi. ¶ Utrū aūt testis sit sup huiusmodi interrogandus dicam. j. Item de interrogatorijs ver. sed nūquid. ¶ Item opponitur testi quod recipit a quocunq3 pretium. vel pces pro testimonio ferendo: vel nō ferendo: vel ei promissuz fuit. et ob hoc falsum testimonium tulit: vel fuit istructus: vnde dictum eius non valet. C. e. si quis. in fi. et l. eod. j. q. j. concessione. ff. de calcu. l. j. §. primo et l. generaliter. iiij. q. iij. ver. Item. l. ml. de vi. et ver. si quis testibus extra eo. c. j. et c. sicut nobis. et de proba. l3 infra pro. xi. ver. et ideo fatue agit aduocatus: qui loquitur testib9 ante depositionem: vt dixi. s. de aduoca. § vtriusq3 ver. Item sit cautus aduocatus. Expensas tamen potest a producēte recipere. iiij. q. iij. versic. liberi testes.[e] ¶ Item qd corrupt9 falsum testimonium dixit: vt in preal. decre. l3. C. de testi. nullum. et. s. ver. proxi. et. j. versi. sed quid si testi.

44 ¶ † Hoc aūt sciēdū est qd testis falsidicus tres personas offendit. vt extra de cri. fal. c. j. et ideo dignum est: vt multipliciter puniat. extra de re iudi. cum eterni. in fi. xxxij. dist. c. j. Ideoq3 data est cuilibet iudici facultas eū ex officio suo puniendi. C. eo. nullum. prope fi. ver. data. qd intelligo de iudice ordinario. ¶ Sed quid de delegato. Rñ. et ille habet modicam cohertionem. vt extra de offi. delega. ex literis: et ideo potest punire. qd dic: vt. j. §. de testium. versic. sed quis coget[f].

45 ¶ † Quid si aliquis bononiensis et aliquis parmensis litigant mutine: et in causa illa producuntur testes cremonen. dyocesis[g]. qui in ciuitate cremonen. examinantur secundum. l. C. de fide instrumento. iudices. et aut. ibi posita: nunc altera pars accusat eos coram iudice mutinē. de falsitate: queritur an possit. et videtur quod sic: vt in pre. l. nullum. quia debent secretum iudicis intrare. arg. C. eo. si quando: ibi enim deliquisse videtur. ff. de acti. et oblig. contraxisse. et facit. ff. de his quibus vt indig. post legatum. § etati[h] argu. contra: quia sunt aliene iurisditiōis et alibi deliquerūt: vnde ibi accusandi sunt. C. vbi de cri. agi oportet aut. qua in prouincia[i]. vbi enim malum contingit. ibi moriatur. ij. q. j. si peccauerit. extra de foro competen. postulasti. dicunt quidam qd committi

a ¶ In princ. non fateor qd propter hoc prius recipiat sed fateor quod statim propter id recipientur hoc intelliges vbi supra remisi.

b ¶ Ante fi. solue per decre. super eo. ti. de appel.

c ¶ Exceptionem facit de sen. excō. decernimus. lib. vj. idem scripsi in gl. vbi. s. remisi.

d ¶ In quisitiōis. scripsi tñ in decr. cū cām sup gl. causa eo. tit.

e ¶ Testes. de rescript. statutum. § penul. lib. vj. de quo vide infra. § qualiter versicu. testes.

f ¶ Coget in delegato pape bene procedit vt ibi no. delegat9 autē ab inferiore videtur q remittere debeat ad delegantem in aut. eo. ti. § si vero ignoti. facit de of. dele. si cōtra. et qd no. eo. ti. statuim9. ij. in glo. ij. libro. vj.

¶ Quid si litigarūt partes p errorē corā nō suo iudice. quez etiā p ɔsensum suū iudicē nō fecerunt an iudex ille punire poterit tales testes videt qd nō q3 eius sententia esset nulla de iudi. at si. et sic attestatiōes nulle. nō d3 ergo puniri conatus. cū non habet effectum. ff. qd quisq3 iur. l. j. econtra videt quia lex illa nullum. tollit omne priuilegiuz Symon super pre. l. nullu3. dicit forte posse distingui an illi testes sint de iurisditione illius necne. vt primo casu illos puniat secundo non facit. j. e. col. ver. quid si is q. et facit ad questionē infra dicendam. ver. quid si compertum. Adde quo ad primuz abb. in. c. j. extra de crimine fal. qui sen. sequitur Jo. an. hic.

g ¶ Dyoce. non video quid mouerit gui. ad tot dyoceses describēdas. Marle cū albe. gal. a q habuit qōnem. e. ti. in fi. non descripserit nisi duas puta secunduz suos terminos mutin. et cremon. s. locū iudicij et commissionis et locum receptionis et examinationis testiū.

h ¶ § etati. et § sequē. in his dicitur quod testis accusatoris eum adiuuat ergo etc. gui. de suza qui in lege idonei. ff. eodem titulo: tenuit hanc partem. allegat. ff. de officio eius cui manda. est iurisditio lege prima § qui mandata et iura que dicunt illum fecisse videri qui facit p aliuz Item inducit cremon. fuisse nudū ministrum. ff. de legatis secundo si quis titio. sed contrarium tenuit in autenti. apud eloquentissimum. C. de fide instrumen. et iij. q. vltima. sub. M.

i ¶ In prouincia hucusq3 fuerunt verba Alber. gal. e. titulo in fine. saluo quod predixi.

a ¶.v.q.vi.plenam remissionem.de hoc vide de regu. iur.non est sine.li.vi.in prin questionis.

b ¶ Punire non loquitur de arbitro qui necessitate iuris aditur.ille enim hoc posset.vt scripsit gof.z hosti. de offi deleg.suspitionis.super ver.omnia.

petr' de bel.deridebat hãc qõnẽ.in.l.si q̃s.C.eo.per.l.ij.ff.de con.ob turpẽ cãm.cũ iudex corrũpi dicat: dãta etiã pecunia vt iuste iudicet: z sic idẽ in teste fact ad primũ.xi.q.j.nõ lz.addebat Ja.bal.q̃ iste l.l.iulia. repetundarũ deliquit.ff.ad.l.iul.re.l.eadem lege.rob be. satis de hoc trac.tit. de sena.cõ. libo.tenens q̃ pmissiones recipiẽs z forti' si iuramentũ: vl dãs fideiussores vel pignora recipiens corruptus esse dicatur. et de hoc.j.de fide instru.versi. adhuc.et.j. ti.pri.§.fin. versicu.sed nunquid.

c ¶ De ordi. cogni.in gl. pe.z vide qd sup ea plene dixi.

d ¶ Qui falso vlt.glo.in.l. nullus.que fuit additio vr idẽ velle sed aliqui.s. gui.de suza z cy.ibi ꝯ p ẽbus. lxxxi. di. pbr. xiij. q.ij.c.vlt.de iudi.at si clerici.in fi.ff.de sc.senat'.ff. de iniur. qd senatus.

e ¶ Tabellioni in vs.quẽ statim allegat dicit oẽs doctores in sua pnata l̃ hõ ꝯcordasse. ADDE vt p alex.cõsil. lxx.in.j. volu.z p Bal. pulchre.con si.cxlix.j.lib. Incipit iudex.

f ¶ Nõ sequatur.sic ponit et Symon.l l.si q̃s.C.eo. ti.z sic vr poni contradictorium:sed puto qd intendũt eum non dixisse falsum:ita q̃ est qd an cõiunctim req̃rant corruptio z falsitas et est similis qõ an ad sniam retractandam necesse sit hõ duo pbari q̃ no.de proba.lz in glo. ij.z vide qd sup ea dixi.

debet arbitrio iudicis cause inspecta magnitudine z qualitate personarũ z suspitione.z no.in aut.de testi.§.hec ola.z aut.colla.v.vt defun.seu fune.
46 §.illud. ¶ † Sed qualiter puniẽ clericus q̃ dixit falsum testimonium:dic vt.C.de epis.z cle.psbyter.citra.z aute.psbyteri:dyaconi:quas habes .v. q.vi.[a] q̃d de arbitro nunq̃d poterit testẽ punire[b] .rñ.non.sed mittat eum ad iudicẽ cõpetentẽ qui eum puniat sm delicti qualitatẽ.vt in pre.l.nullum.z hec vera sunt cum contra eum directe:z pncipaliter ẽ actũ. ¶ Quid igitur si per modum exceptionis vel replicationis z quidem nõ videẽ puniẽdus.lz eius dictũ nõ valeat.vt.ff. de his qui no.infa.Lucius.ff.de mu.z ho.rescripto.§.si quis. ¶ Uber.contra.vt omnis falsitas tollaẽ.ff.ad.l. iul.de adul.l.ij.§.si publico.in fi. qd verũ põt esse extraordinarie. ordinarie vero nõ.vt extra de or.cog.c.ij.l fi. vbi de hoc.extra de ꝯfes.c.ij.z iam dicã. ¶ Quid si modo pdicto ꝯ testem pbaẽ excõicatio. nunq̃d vitabiẽ.De hoc no.in pre.c.de ordi.cog[c]. ¶ † Sz
47 nunq̃d iudex falsum testem ex officio suo puniet pena.l.cor.de fal.videtur q̃ sic:sm quosdã.vt.C.ad.l.cor.de fal.l.penul.z.ff.e.l.j.in prin.sz dic qd extraordinarie.s.verberib' tm eũ puniet vt iam dixi in aut.e.§.si vero q̃dam.z.ff.de questionib'.l.ex libero. z l.vnius.§.testes.C.e.nullum .in fi. v.q.v.illi q̃.z hoc sine testis adhuc psena sit:sive de loco recesserit:facit enim eum requiri sicut si accusationẽ falsi ordinaret: z in aut.vt nulli iudi.§.si quis vero comprehensorũ. ¶ Sz nunquid per penã verberum euadet penam.l.cor.de fal.rñ.nõ :immo adhuc ea.l.poterit accusari de falso.ff.ad.l. cor.de fal.l.j.in prin.z l.eos.ff.de testi.qui falso[d] . ¶ † Sed pone ecce iu-
48 dex nõ interfuit:sed solus tabellio i examinatiõe testis z scripta sunt aliqua propter que iudex vult ex officio testem redarguere de falso:testis negat se ea dixisse: queritur cui magis sit credendum:an instrumẽto sine testibus z sine iudicis psentia scriptor an testi q̃ dicit se aliud dixisse q̃ scriptum sit:z videtur q̃ tabellioni non sit credendũ.Jn auten.de instru.cau te.z fi.§.hoc z si instrumenta. sed testi potius.nam z alias autoritas testium maior inuenitur q̃ tabelliõis. vt eo.tit.§.si vero moueatur de facto tñ statur dicto tabelliõis:lz forte aliud sit de iure:si tñ iudex audiuisset:tunc sine dubio crederetur tabellioni sm Jac.Bal.sed z si testis accusaretur de falso ad penã coram iudice:tunc non stareẽ tabellioni[e].z vide.j.de edi.instru.§.restat.ver.sed quid si vnus.et
49 ver sed cũ literis.ad finem. ¶ † Sed quid si testi detur pecunia vt corrumpatur nõ tñ corruptus est :nunquid sufficit sola pecunie datio ad hoc: vt puniatur:lz corruptio nõ sequaẽ[f] .videtur q̃ non.vt arg.in pre.l.nullum. z ar.ff.qd quisq̃ iur.l.j.§.fi.z.ff.ne q̃d in flu.pu.l.j.§.fi.arg.tñ cõtra.ff.de calum.l.j.z l.generaliter.z.C.de furt.si quis.z hoc puto vt pretio recepto et testimonio sequuto corruptus videatur:lz sm Azo.videatur contra.ff.de re iudica.diuus adrianus:idẽ etiam puto si nulla pecunia data falsum tulit testimonium:sm Jac.z vide.s.e.§. item opponitur testi.z se. ¶ Quid si is qui tulit testimonium maior est eo sub quo tulit.dicunt quidam q̃ non potest ab eo puniri.xxi. distinctio.inferior.extra de ma.z ob.cum inferior. sed mittet eum ad superiorem. Alij distinguũt an sponte velit se illi subijcere:vt tunc ab eo puniatur .vt.ff.de iur.om.iud.est receptum.ij.q.vij. nos si incõpetenter:an vero coact' vt tũc non puniatur.sed ad superiorem remittaẽ vel dic q̃ si eo loco alter maior est tunc ad eum mittitur.als a iudice punitur.arg.iij.q.vi.c.j.sm Ja.tamen:pre.l.nullũ.in fi.videẽ velle qd indistincte puniaẽ:z not.q̃ corrũpẽs testem pari pena punitur cũ ipo falso teste.ar.C.de hereti.l.ij.z.C.de male.z mathe.culpa.ar.contra.de heresi.quicunq̃.in fi.[g] ¶ † Item qd testis
50 obscure vel cõfuse dixit.iiij.q.iij.ver. in testibus.§.vñ nõ valet nisi iterum deponat:z dictum suũ declaret qd facere potest.extra eo.cum clamor.arg. ff.de preto.stipula.in pretorijs. extra de testi.cog.preterea.ff.qui testa .fa. pos.heredes.§.j.claritas enim approbatur in aut.de testa.imper.circa pn. colla.viij.C.eo.aut.testes bone.versi. nec minus obscuros. ¶ Quidam tamen hoc intelligunt.cum super crimine inquiritur:tu dic idem in ciuilib' vt ibi no.z in.c.per tuas[h].z tunc interrogabitur officio iudicis: z etiam quando verbum dubium est.eo.titulo cum tu.z non als iudex quoq̃ verbum testis ambiguum potest inter-

g ¶ Jn fi.ibi soluitur z de here.excõicamus.ij.l gl. secunda.

h ¶ Per tuas eo.ti.z de pba.in psētia in.iiij.glo .z in aut.eo. titu.§.illud.z gl.immo videtur. Adde an verba testis interpretentur cõtra producẽtem alexan.consi.xx.z consi. xliij . quarto volumi.

a ¶Illi qui.et facit de.de offi.dele.c.vno.in prin.

b ¶Euangelista.Jo.iij.non ad literã veraz literam.vide in §.iam de interrogatorijs.ver.fiunt autem.

c ¶Sup Jo.nõ est in Jo.sed in luca.vltimo.c. et vides q in prima autoritate visus ponit p tactu sm intentionẽ iducẽtis l scda p auditu.itez p gustu⁊ps. lxxxiij. gustate et videte.

d ¶Uoces. v ba hec idu cit Jo.iij.q. ix.testes. sz ibi.l.exo.xx. c.dz cũct⁹ ãt ppls videbat voces et lãpades et sonitũ buccie cõior th lra ibi hz audiebat q̃ ẽt l ɔcordãtijs põit sub lra ppls th p p̃ma lra.facit qd ibi seqt. vos vidistis q de celo loquut⁹ sum vobis. abũdãt aũt infra qb⁹ pz vi sũz sumi. vt z.l.x.dil.c.j. vbi nõ visũ est nobis.l. di.de his in p̃n.d ele.innotuit v.ml ta de renũ. nisi §.p grauí.et §.seq.l p̃n.et ipe.vj. vltramediũ ibiput expedire vidim⁹ e.li.d of.or. Quis ibi si romano põtifici videbitur expedire cle.de elect. ne romani. v.eo.th.l fi. d iud. dudũ v.l. qz vo.ff. d leg.ij. si titio.et. D.j. rn. in fi. ibi magis placere video.j. intelligo de iniur.Itẽ apud v.ptor.ait ibi video dñm iniuriarum agere posse.Uidentur aũt ista oculis cordis vt de homi.pro humani.lib.vj.

ADDE an testis deponens de p̃sentia dicatur etiaz deponere de intelligẽtia alex.cõsi.xx.prime alle.et ɔsil. xxi.j.li.tan testis q̃ dponit de visu rei l q̃ cadit audit⁹ probet. vid alex. ɔs.xlj.ij.li. et an testis debeat hr̃e notas voces et sonaz p eũdẽ alex.ɔsil. xcix.ij. vol. Et an valeat dcm̃ testis deponẽtis d actu quẽ nõ vidit p aliquẽ itern mediũ. vide eũdẽ alex. ɔsi. xliij.ij. vo.

e ¶De visu.et v.sequẽti.

f ¶Quidã.l. alb.gal.cuius fuit iste v. ad literã eo.titu.

g ¶Et.c.preterea. vid q scripsi post hos. de ɔsuetu.c.ij. sup v.audiẽtiũ. et qd no.ff.d aq̃ plu. arc. l.ij.§. idẽ labeo. in glo. sic ergo.

h ¶Ad romanos. trãslũprie th: qz inductũ de esa.c.liij. in prin.

i ¶Propo auditu.qd itelligas.vt ibi dixi supvlt. glo.in fi.

51 pretari.¶†Et in dubio fiet interpretatio.vt res poti⁹ valeat q̃ pereat vt ibi.et.ff.de rebus dub.quotiens.extra de fide instru.inter dilectos.et de verbo.sig.abbate.fiet etiam interpretatio pro reo.et contra producentem.extra de proba.in presentia. et.c. ex literis.et in pre.c.inter dilectos.ff. de act. et obli.Arrianus.nisi in testamento et matrimonio et dote et religione et libertate.ff. de verb.obli.inter stipu.§. j.ff. de iudicijs.si quis intentione. ff. de reg.iu.in ambigua.extra de rescri. olim.ff.de relig.sunt persone.ff.de iure doti.in ambiguis.extra de rẽ iud. c.fi.sm quosdam et in alijs concord. que sunt.j.§.postq̃.versic.sed quid si tot.vbi de hoc.Item quod in eius receptione:vel quando iurauit pars altera vocata:vel presens:vt.j.eo.§.nũc tractandum.in prin.¶Item q causa est criminalis: vnde testium receptio non potuit delegari.C. de fi. instru.auten.apud eloquentissimũ . ff. de testi.l.iij.§.testes.v.qd.v.illi qui[a]. ¶Item quod non perhibet testimonium de visu et auditu.s. suo.vt.j.versi.Itez quod interrogatus.et.xiiij. q. ij.super.extra eo.cum causam q̃ .j. et c.preterea.extra de elec. per inquisitionem.extra de suc.ab intesta.c.fi. et 52 de consuetu.c.ij.¶† Debet enim presens fuisse his super quibus deponit et vidisse.vt in pre.concordan. iij. q.ix.testes.et.iij.q.iiij.versi.alia est.C. eo.testium.C. de ero.mil.an.per hãc. lib.xij.et intellexisse que acta fuerũt: nam aliter non dicitur presens fuisse.ff.de verbo.signi.coram.quia audire et non intelligere:negligere est . vt ait Catho. vnde euangelista[b] quod vidimus scimus et quod scimus testamur.et testimonium nostrum verum est.extra de cele.missa.in quadam . et in ps.xxxiiij.Surgentes in me testes iniqui:que ignorabaz interrogabãt me.dicitur autem presens:siue sit in eadem domo:siue alibi : dumtamen audire possit.ff. ad syl.l.j §.eo. tecto. vbi ergo testis auditu proprio percipit veritatem vel super qua testificatur:puta quia audiuit verba contumeliosa:que contra aliquem protulit:et de his testificatur : vel audiuit aliquem confiteri:et dicere talem sibi pecuniam esse solutaz vel audiuit tonitrua:de quo fit questio:de tali quidem auditu fiet testimonium. et valebit. C. eodem autentic, rogati.tertia questione nona . si debitum . vicesimasexta questione sexta . de his et c.qui recedunt.et tale testimonium licet auditu perceptum fuerit . dicitur 53 perhiberi de visu.¶† Quoniam nomine visus sensus corporis intelligitur.vt dicit Aug.super Jo.[c] Ibi palpate et videte.et in exordio dicitur et videbunt voces[d]. de quo dic vt.j.§. nunc tractandum .versicul.de visu[e]. ¶Quid ergo si viro et muliere in camera clausa existentibus: testes qui erant extra dicunt quod audiuerunt eos dicentes verba de presenti inter se apta ad matrimonium contrahendum:respondeo dicunt quidam[f] qd valet eorum testimonium si prius voces illorum notas habeant argumentum in predi.§.eodem tecto . et probatur in his que not.in predi.cap. testes.et.c.preterea.[g] ¶† Testimoniũ autem de auditu alieno scilicet quod audiuit dici non valet.vt.ij. questione.j.in primis.versicu.sed et despersonis.extra eo.licet ex quadam.C. eod. testium.vbi de hoc . et in epistola ad romanos[h].domine quis credet auditui nostro quod prosequere . vt not. xxij.questione.v.hoc videtur . et . iij. 54 questione.ix.§.his.¶†In casib⁹ tamen valet testimonium de auditu. ¶Primus in contractu ad quem testis vocatus est.vt in predi.§.de his. sed ibi de proprio auditu dicit.¶Secundus cum probatur voluntas ob mutescentis.xxvj. questione. vj. qui recedunt. extra de senten.excommu. a nobis.versiculo. vnde quodcunq. ¶Tertius in computatione parentele.xxxv.questione sexta.de parentela.extra de consang.et affini.tua. qd intellige.vt extra de testi.licet ex quodam. ¶Quartus in probatione per iurij:vt in pre.c.hoc videtur.¶Quintus in memoria facti operis seu in actione aque plu.arcen. ff. de proba. si arbiter.et.ff.de aqua plu.arcen. lege secunda.§.antepenultimo. vbi de hoc . ¶Sextus in probatione coniunctionis maris et femine.extra de testib.preterea.et capitulo.cum causam que . Sed ibi de proprio auditu.[i] ¶Septimus in probatione fame et communis opinionis quod dic vt plene.nota.infra de probatio. §.primo . versiculo. vltimo queritur qualiter et sequen. De testimonio autem credulitatis dicam infra. versic. 55 Itez qd deposuit.¶†De testimonio

quoq[ue] de visu dz reddi in casib[us] illis: in quib[us] desideratur visus. vt in pre. c. cōcor. ꝛ. iiij. q. ix. testes. v. q. ij. relatū. ꝛ in ꝑdicta. l. testium. ꝛ in aut. de here. et fal. §. si v͛o absunt. ꝛ de sanctis. epi. §. nulli. qd̄ verum est. vbi fit ꝓbatio per viuam vocem vt ibi. Si vero per instrm̄ potest adhiberi testis ignot[us]: et qui nō vidit[a]. In aut. de testi. §. et licet. sed cōtra qd̄ scd̄m testimonium de visu vel auditu nō sit iudicandū. vt in esaia. c. xj. vbi dr̄. Non ſm visionem oculoꝝ iudicabit: nec ſm auditum aurium arguet[b]. Christi enim actio nostra dz esse instructio. vt. xij. q. j. exemplum. sed illud non obstat: si recte intelligatur[c]: ꝛ no. q[uod] testis dz dicere veritatē de. v. sensib[us]. s. visu: auditu: gustu: tactu ꝛ odoratu qd̄ dic vt j. §. nunc tractandum. versi. officiū.

56 ¶ † Sed nūquid cecus potest esse testis: videtur ex ꝑmissis quod non: q[uia] nō potest visu cognoscere licet auditu sic: credo tn̄ quod potest cum non sit ꝓhibitus. ff. e. l. j. respon. j.[d] ꝛ arg. extra. e. ꝑterea maxime de his q̄ vidit priusq[uam] fieret cecus. nā factus cecus retinet dignitatem. ff. de sta. ho. q̄ furem. ꝛ. ff. de iudi. cecus. ꝛ. l. cum furiosum. quod aūt dixi cecum posse testificari verū est: si prius voces contrahentium notas habuit[e]: nec obstat si dicis qd̄ in voce decipi pōt. Nam ꝛ visus decipitur q[uo]q[ue]. xxvij. qō. j. nec aliqua. ꝛ breuiter potest cecus testificari in stipulatione: ꝛ in act. iniuriarum: et hmōi: et dicet sic. FOR. Ego audiui qd̄ talis ꝓmisit tali per stipula. se daturum ꝛ soluturum. c. ꝛ ꝑsens interfui: ꝛ tale testimonium de auditu valet: ꝛ equiparatur testimonio de visu: ꝛ sic in actione iniuriarum ꝛ similibus. Si vero aliquis qui non sit cecus testificetur in huiusmodi vel in alijs dicet sic. Ego vidi ꝛ audiui ꝛ ꝑsens interfui: quod talis ꝓmisit. c. tali ꝛ tales ꝑsentes erant qui viderūt ꝛ audiuerunt: quia potest esse qd̄ verteba t ille oculos suos ad aliam partē: vel clausit aures ita qd̄ non audiret nec videret: ꝛ sic subiret anceps periurium qd̄ esse nō debet. ff. de in lit. iur. videamus.

57 ¶ † Sed qualiter testificabitur cecus: vel videns super iurisditione alicuius. respon. sic. si non sit cecus. Ego vidi ꝛ audiui ꝛ ꝑsens interfui qd̄ talis ꝛ talis litigabant in ꝑsentia talis iudicis cōstituti: autoritate talis dn̄i: ꝛ vidi ꝛ audiui qd̄ tunc datus fuit libellus. Item vidi ꝛ audiui quod in tali villa de mandato talis dn̄i preconizate fuerūt tales causales cate: ꝛ vidi ꝛ audiui quod paritū fuit ei ꝛ sic de alijs. arg. extra de ꝓbati. licet. ꝛ de fide instrumento. inter dilectos. Si vero sit cecus dicet in ꝑmissis capitulis. Ego audiui ꝛ interfui ꝛ cetera. qd̄ autem dixi cecum posse testificari: fallit vbi testis dz cognoscere testatorem: vt. ff. de testa. si nō speciali. ꝛ vbi dz cognoscere ꝛ videre heredem. vt. C. de iure deliber. sancim[us]. in. ij. colum. versi. si autem dubi[us] ibi testibus videlicet ꝛc. ꝛ in pre. §. si v͛o absunt: ꝛ vbi deponit de colore rei. ff. de rei vendi. si in rem. §. ꝛ si vestimenta: q[uia] in his nequit causam reddere sui dicti qd̄ dic vt in predicto versi. officium. ꝛ seq.

58 ¶ † Itez quod deposuit de credulitate: nō de scientia. vel non valet: vt in predi. capitulo relatum. ꝛ capitulo testes. et predi. l. testium. vbi de hoc[f]: quia non valet testimonium de alieno auditu. vt supra. versiculo.

---

a ¶ Non vidit. quid voluerit autor nō capio nec hoc docet. §. quem allegat ꝛ si ista diceret nō vidit esset inepta locutio dicēdo ꝑt adhiberi si dixisset nō potuit adhiberi ꝓcederet illa correctio: tn̄ hec ē v͛itas q[uo]ad subaudiri ad hoc vt valeat nō est necessariū q[uod] testes sint notj. ꝛ ad hoc inducit. §. ꝛ. bz. ꝛ §. si v͛o ignoti. e. ti. fallit in inuētario in q̄ requirit q[uod] sint noti. C. d͛ iure delib. l. si. §. sin aūt dubi[us]. ꝛ l aut. de h͛. ꝛ fal. §. si v͛o absunt l isto: l scriptis ꝯfecto ab iperito l l͛arū. in autē. de instru. cau. §. ex his. et. §. opz. ij. coll. vj. fallit et vbi esset statutū q̄le bonon. vbi l ol instro opz saltē vnū ex testib[us] i scriptis cognoscere ꝯhentes ꝛ vt clarius recitez materiam. no. eo. tit. cū cām. in fin. iiij. gl. ꝛ no. i p. §. sin aūt ꝛ. ff. de testi. l. iij. §. ij. q̄ ad testes in iudicio productos distingue: aut id sup q̄ deponunt recipit effectum ex facto vtriusq[ue] partis: aut alterius tm̄ aut neutri[us]. Primo casu necesse est quod vtranq[ue] partem cognouerit. ꝛ hic claret. Secūdo casu sufficit illum cognosci dato q[uod] aduersariū cōtra quem producitur non cognoscat vt si volo ꝓbare me possedisse rem super qua inquietor: vel me emisse vel ꝓmutasse vel aliquid tale: ꝛ hec duo voluit glo. ꝑdi. l. iij. §. j. dicens quod in personali testis dz cognoscere vtranq[ue] partem. secus in reali: ꝛ quod dico de personali: intellige quo ad testes qui de principali deponunt. nam si in personali incideret questio etatis: vt quia pars minor dicit fuisse tempore obligationis: satis est testem qui super illa deponit habere illū notum: licet aduersarium nō cognoscat idem in similibus. in tertio vero casu non est necesse qd̄ alterū cognoscat in terminis petit actor a reo moroso decem corbes frumēti: ꝛ quātum plus valuerunt a tpe more super tali estimatione deponere poterunt testes etiam partibus ignoti opponitur exceptio contra testem ad illius probationem: ꝛ improbationem produci poterunt testes partibus ignoti: habentes tamen illum notū de quo deponūt: nec dicas quod nō possit esse ignotus producenti: q[uia] certū est q[uod] producēs nominare possit testem quē nūq[uam] vidit.

b ¶ Arguet. sequitur sz in dicabit l in stitia ꝛc.

c ¶ Intelligatur. vt habes. ij. qō. j. deus ops.

d ¶ R[espo]n. j. cor. qd̄ not. in ꝑ. §. si v͛o absunt. i autē. de h͛. et fal. i gl. no. testimoniū.

e ¶ Habuit. ꝛ sic no. l ꝑ. c. testes. iij. q. ix. nouus quod dicit contra hoc Symon. vincen. ysaac deceptum per Iac. dicentem se esau: quia in voce non fuit deceptus. sed in tactu. vt patet Geneseos. xxvij. dicit tamen Sy. qd̄ presumptionem inducit. Adde an ceci dictum probet Alexan. consilio. xxiiij. secundo libro. et consilio. cvij. iiij. libro.

f ¶ Ubi de hoc in gloss. sic ergo et ibi plenius per Cyn. in. v. questio. in qua ponit dictum Iaco. de are. distin guentis an credulitas sit proxima ꝛ coniuncta sensui per quem veritas percipitur: et tunc probat an separata: et tunc non probat. Secundum patet primū exēplificatur per decreta. preterea. eodem titu. ꝛ per decreta. literas de presump. ꝛ per. l. filium. ff. de his qui sui vel alie. iur. sunt. ad idem. l. antepen. C. de plagiarijs. Adde quando testis de credulitate probet Alex. cōsil. iij. ꝛ consi. x. ꝛ consi. xviij. ꝛ. lxxiij. ꝛ. cxj. iiij. libro. Ang.

consi.iiij. Adde tu in quibus casibus testis de credu= litate probet lanfran. in repe.c.qm cōtra. extra de pro bat.§.confessiones.in.vij.col. Item eundem ibidē.§. testium depositiones.in.iiij.col.ver.preterea. Itē adde abba.sicu.in.c.j.in versi.firmiter.z ibi apostillantes. consi.xxv.circa prin.item Ant.de but.in.c.inquisitio nis.in.iiij.col.quasi in fi.extra de accu.item lanfran. in repe.c.qm contra.extra de proba.§.testiū depositiōes.in iij.col.ver.quo.xiij.itē eundē in.d.§.col.xxij.ver.fi.

Item quod non perhibet.argu con= tra.extra eodem titu.quotiens.in fi. solu.ibi.z.c. licet ex quadā . prope fi= nem . Quandoque autem admittitur deponens de credulitate.vt extra de purga.cano.de testibus.vbi de hoc.z c.quotiens.z.ff.de ventre. inspi.l.pri mo.in prin.z aut.vt hi qui obl.se per hi.ha.res mino.z de here.z fal.§.sive ro absunt.z in autē.de sanc.episco.§. j.et vbicūque admittitur testimoniū de auditu:quod dic vt iam supra di xi.z de hoc in pre.l.ff.de aqua plu.ar= cen.z.j.de proba.§.j.versi.illud autē. ¶Quid iuris sit cū principalis per= sona respōdet de credulitate: vide in de positionibus.§.sexto.versi.hoc tñ.

59 ¶†Item quod iudeus vel paganus vel infidelis:vel hereticus qui nō potest contra christianum testificari . extra eodem.c.j.z.c.iudei.z.c.licet.C.de he reti.quoniam.z auten.ibi posita. In quibusdā libris[a] etiam si christianus a christiano sit conuentus.ij. q. vij.si hereticus.z.c.pagani . hereticus ta= men vel paganus contra hereticum vel paganū admittitur.vt in.c.si he= reticus:quod verū est:cū hereticus agit contra hereticū: vel paganus cōtra pa= ganū: secus si catholicus contra eos agit. nam testis dicit quod vtraque parte xiiij.q.v.non sane.z argu. C. de epis. z cleric.autē.sed iudex sm Accur.[b] et alios:z sic dicunt corrigi pre.c.si here ticus[c]:vbi dicit quod si orthodoxus con uenit hereticū prodest dictū heretici orthodoxo cōtra hereticū : vel paga= nū:sed nō prodest ei cōtra orthodoxū nec hereticus potest agere contra ali quē.vt extra de here.excōicamus.j.§. credētes. ¶Sed nunquid orthodoxus pōt huic priuilegio[d] renuntiare. Rñ. vtique[e].quia z tacita volūtas prodest. C.de testi.si quis. ¶Sed nunquid or thodoxus potest contra infidelem ad mitti.rñ.sic.ar.pre.c.si hereticus.z in nouel.eo.ti.et extra.e.iudei: z in pre. §.credentes. ¶Itē quod est periurus:vt

60 z.§. Itē excipit quod est infamis. ¶†Itē quod interrogatus non reddit causam di cti sui[f].extra.e.cum causam que.C.de fi.instru.apochas.C. de apoch. pu.l. j.z.ff.de li. causa si pariter. in aut. de testi.§.licet vndū ibi: z cām testimo= nij zc.xxij.q.v.hoc videt.ff.de trāsac. cū hi.§.nihil.iij.q.iij.ver. solū. z ver. in testibus.ij.z ar.ij.q.j.in primis.ff. de suspe.tu.he eni.ff.de adul. denun tiasse.z extra de fi.instr . si cautio vel reddit:sed minus sufficiētē z ineptā. extra.e.preterea.ar.extra de trāsla.c. ij. §.sed neque.ver.sicut iuxta:que dic vt j.ver.proxi.et.j.§.nūc tractandū. ver. vt aūt.hec.z se.z ver. viso.z hoc intel= lige si fuerit interrogatus de cā als valebit testimoniū nude prolatū[g].vt extra de re iudica.sicut nobis.vbi de hoc[h].ff.de no.ope.nū.de pupillo.§.quod opus.ver. qui nūtiat z se.z melius in §.ibi precedē. ibi apud iudicē queri debere zc.ff.de iureiu.l.iusiurandū.z ad pecunias.§.qui iusiurādū defert.C. de edi.diui adri.tol.l.fi.§.si aūt.z hoc no.C.e.l.j.z.l.iij.z.l.testiū.de nemine eni plurimū quod sit immemor sue salu= tis.j.q.vij.sancim[9]. ¶Sed quid si cām inseruit sed malā vel inhabilē : puta quia dixit scio quia audiui a tali: videt quod tūc cā inutilis adiecta non vitiet ei[9] dictū.ar.extra de elec.illa[i]: dic contra: nā non videt cām reddere qui incon gruā reddit vt.§.ver.pri.patz ergo ex predictis quod sola attestatio sine cau= sa[k] non prodest quātū ad probatiōez vt in pre.ver.solū. ¶Sed nunquid suf ficit ad presumptionē:dicunt quidam quod nō.ar.ff.de donibus maritus.[l] z.l. j.§.ij. 61 ¶†Item quod est paup:quia nō hz Laureos in bonis cōtra quē plurimū. In autē.de testi.§.j.z.§.sancimus.ij.q. j.in primis.ver.sed z de personis . et c.prohibentur.C.ad.l.fal.aut.sed cum testator.z.iiij.q.iij.ver. Item testiū[m] contra.extra eo.si qui.inst.de suspec. tu.in fi.Sed ibi de honesto et nō su= specto. In primis vero concor.de sibi

¶De elec.illa apertius facit.ff.de cōdi.z demō.ff. fal= sa.z.l. cū ta= le.§.fi.sed si la dic proce dere in lega tis que pen dent ex me= ra liberali= tate testan= tis.vnde ra tio vel causa non ponde rat ex quo ipsius volū tas apparet sed dicta te stium nō in volūtate: sed in reali veri tatis cogni tione consi= stunt quod ap= paret per ra tionē z cām sciētie in au ten.eo.ti.§. et licet.

k ¶Sine cau sa . sup qua fuit interro gat[9].vt.§.v fi.pri.dicūt quidā quod iu dex nō qrēs de cā tenet parti. ad in teresse per.l. si qñ.C.e. ti. l fi.de off.p. pto.l.si qs iudices.quod alij restrin= gūt cū dol[9] interuenit vt notabil ne= gligētia.fa= cit eodem ti tu.per tuas in fi.puto quod hiis duobus casibus: vel saltem in foro penitentiali teneatur iudex parti con= tra quam deposuit testis non expressa causa:qua ex= pressa dictum eius non nocuisset sibi : sed non video quod in foro iudiciali contra ipsum petitio interesse ha= beret effectum nisi ipse reus confiteretur quod discutiē dum studiosis relinquo.vide fi.quod dicam.j.§. sequi tur.ad fi.

l ¶Maritus.vide.§.versi.quid de filio.

m ¶Item testium . ibi:et in decret.statim allegat.idem nos.

extra d sum ma tri. et fi. catho.

a ¶Libris.vt ibi no.in vl ti.glo.

ADDE la= leran.consi. cxxv.ij. lib. et ibi quod vnus solius non incipiē tis dicto sta ri nō debet.

b ¶Accur. quod hoc no.in p. l.qm in prīa glo. ibi etiā no. quod sequū tur in duo= bus primis ver.

c ¶Heretic[9]. vt ibi not.et C.d sum.tr. l.j. vide quod no.de pe.di stin.j.multi plex v.sed si super z vsl. fidelium.

d ¶Priuile= gio quo scz valebat te= stimonii p ipso nō pro aduersario.

e ¶Rñ. vtique sic dixit ac. vt prime di xi.z hoc nō placeo. quia hic esset dare fa uorē hereti co.contra.e. excōicamus de he.e.ti. si aduersus.

f ¶Dicti sui. i.cām sciē= tie quo scit quod dicit.cām eni illius actus de quo depo nit dicere nō tenetur licet et de illa interrogari possit extra de renun.super hoc.

g ¶Prolatum.z sic seruatur sm alb.gal.

h ¶De hoc in glo.j.z olno. vide quod dixi in p. decre.cū cām.sup gl.cām eni idē dixit pyle[9] in sua qōne.lviij. Adde al.csi.lxxij.j.li.z lxxxv.ij.vo.z.xxv.iiij.li.z consi. cxxvj.z.cxlj.j.li.z bal.csi.lxxiij.iiij.li.

ADDE tu nonnullos casus in quibus deponēs te= stimoniū dz etiam reddere cām:z primo vide cardi.in

a ¶ Proprio carẽt. ad materiã faciũt de ap. cõstitutis. ij. in. vj. gl. ꝛ per cy. C. de epis. ꝛ cleri. si q̃s ad declinãdã. Adde q̃n testis pauper admittat alex. cõs. xv. iij. lib.

b ¶ De testibus vbi de hoc in. j. glo. bene facit de accus. inquisitionis. § primo.

g ¶ l. j. bene facit qd̃ scripsi post Inno. de exec. pastoralis in glo. magna ver. in hoc aũt.

h ¶ Ecce vide qd̃ no. ꝛ dixi. j. de act. vel pe. § sequit. B. versi. hoc quoq;. ꝛ. j. de sen. pla. § aliter. v. q̃d si lis est.

i ¶ Fundus. huic ver. cõuenit qd̃ Nicolai de mata. quarit de acto re q̃ dicit re um fuisse cõ fessum se ab eo recepisse cẽtũ libras i depositũ ad quarũ resti tutionẽ pe tit eũ sibi cõ dẽnari: ꝛ p̃ducit istru de tali cõfes sione quo ca uet qd̃ cõfes sus fuit re. recepisse ab actore. c. l. de positũ: ꝛ pro misit illo de positũ resti tuere. ad ipi us volũtatẽ q̃rebat an se qui posset cõ dẽnatio: ꝛ i. cipit qd̃. Ti tius corã iu dice p actore inducit q legitima est petitio que continet res certã. l. sum mã. c. libra rum causaz legitimã scz ꝯpositi que causa parit actionez. ff. de pac. iuris gẽt. in prin. ff. ꝛ. C. depo siti per totũ. ꝛ fit plena p batio: q p instrumẽtũ publicũ cui stat. C. de fi. istr. l. exercẽ dis. in autẽ. de istr. cau. ꝛ fi. §. si vero mortant. co lum. vj. cõ uictos au tem certum est cõdem nari debe re. C. de pro

c ¶ Pars aũt. nõ ob. q ibi sup incidẽti solũ fuerãt p̃ducti: nec ille attesta tiones reci piuntur sup principali.

d ¶ Uel dic. scz alb. gal. e. ti. ꝛ idẽ gui. de su. i sum. ad uocatoꝝ. ij. rub. i princ. Adde an te stis ꝯponẽs ex articuliz p̃bet ange. cõs. lxix. bal. cõs. cxxiij. ij. li. vbi cũ di ctis spe. con cordat. ꝛ cõ s. clx. iij. li.

e ¶ Illud aũt ibi dãdo re missionem.

f ¶ Ar. ff. cor rige queãd modũ test. aperi.

contrario qui saltem in criminibus non admittitur sine tormẽto: qd̃ dic vt. v. q. v. illi qui. paupertas enim nõ est de genere maloꝝ. xv. q. j. illa. in fi. et ar. C. de ince. nup. humilẽ: alioq̃n multi sctĩ viri ꝛ boni religiosi repellerentur qui proprio carent[a]. ¶ Itẽ qd̃ astruit negatiuã. extra de cã posses. ꝛ proprie. cũ ecclesia. p̃pe princ. de quo dic vt. j. de proba. § j. ¶ Item qd̃ recepius est in quarta productiõe vel diatiõe scz alios sine solẽnitate q̃ tradit. j. § qualiter aũt. in princi. ¶ † Itẽ qd̃ 62 deposuit super alio quã sup quo fuit inductus vel vltra illud: ꝛ sic nõ iuratus dixit. ff. de pe. he. si quis libertatẽ § fin. in fi. C. qui legi. perso. l. fi. extra de testi. c. de testibus[b] ꝛ de testi. cog. preterea. extra de proba. licet extra de offi. deleg. cum olim. ff. de iureiurã. si duo patroni. § iul. in fi. ꝛ. l. eum qui. circa prin. arg. C. si a nõ cõpe. iudi. l. j. et. iij. arg. tñ contra. extra eo. veniẽs. ij. ver. pars autem[c]. vel dic[d] q aut testis deponit super dependentibus: si ne coherentibus capitulis: et tũc valet eius dictũ. ar. ff. de mu. ꝛ ho. etiam. § ex causa. C. de ap. per hanc: aut super non coherẽtibus seu nõ dependẽtibus ex illis: ꝛ tunc non valet. C. qui le. per. l. fi. ff. de pe. he. si quis libertatẽ. § fi. ff. de iureiur. si duo. § idem. Cautum est igitur vt testis iuret prout no. j. § sequitur. ver. illud aũt[e]. si tñ specialiter inducit testis super aliquo articulo positio. cõte. põt pars altera petere vt super toto negotio interroget: qd̃ dic vt in pre. c. de testibus. ¶ † Et sunt 63 hec in arg. q testis sup possessorio inductus: non est super proprietate interrogandus: qd̃ si factũ sit nil ei dictũ in hoc proderit ad idẽ. ff. de cõiũ. bus. l. j. § iij. ¶ † Quid ergo si capitula seu articuli non sunt recte seu plene cõpositi: testis tñ plene dicit dictis q̃ ad cãm faciũt ꝛ videtur q nõ valet eius dictuz nisi in eo qd̃ in articulis continet: q videtur in alijs renũtiatum. C. de procur. maritus. ff. de condi. ꝛ demon. cum ita: nec notarius debuit formã datam excedere. C. de iur. fi. l. certa. ff. cõi diui. vt fundus. C. de 64 procu. si procurator. ¶ † Testis eniz debet iuxta interrogata r̃ndere: ꝛ non super alio ar. ff. de iureiu. l. iij. in principi. ꝛ obreptitia probatio improbatur a lege: ideoq; valere non debet. C. de collu. l. j. ff. de in ius voc. sed si hac. § iij. ꝛ in pre. l. C. qui legi. per. ꝛ in pre. l. si quis liber. Sed dic valere cum indefinite debeat dicere pro vtraq; parte que nouit. C. de episco. ꝛ cle. authẽt. sed iudex. non eniz refert an testis dicat veritatem a se: an interrogatus. arg. ff.[f] de codicil. si in duobus. § j. et testis super omnibus que ad causaz faciunt videtur inductus. ar. ff. de iu ris. om. iu. cui. ꝛ. C. de agri. ꝛ censi. cuz 65 scimus in fi. ¶ † Et interrogare testẽ extra capitula non est reprobandum cum non sit contra ius sed preter. ar. ff. qd̃. me. cã. l. fi. ff. de condi. inde. elegantia. § pe. ff. de interdic. ꝛ rele. l. legatorum. § ad tempus. nec dando articulos videtur quis renuntiare: si testes proferant super gñalitate causa. ff. de pub. l. ij. ꝛ facit ad hanc responsionẽ. ff. de he. insti. l. j.[g] Consulo aũt q testis iuret dicere veritatem super tota cã. vt. j. § sequitur. ꝛ nonstantũ 66 super articulis. ¶ † Sed pone egi cõtra te ad. x. certi cõdictione ex mutuo: ꝛ induxisti testes qui nil de numeratione dixerunt: sed dixerunt se interfuisse confessioni a te facte de mutuo sibi facto: queritur an sis propter hoc mihi condemnandus. ꝛ est arg. q sic. ff. de testi. l. iij. § eiusdem. ibi non vtiq; ad vnum ꝛc. ꝛ extra de renun. in presentia. in princ. hec eñ duo scz numeratio: ꝛ confessio paribus passibus ambulant. arg. C. ad. l. fal. l. fi. ꝛ. ff. de pig. act. si rem. § fi. Item si quis agit contra aliquẽ aliqua actiõe: ꝛ ei defertur iuramentum non fit condẽnatio per acti. propositã. sed per actio. in factuz ex illo iure. ff. de iureiu. nam ꝛ postea § fina. sic et hic poterit fieri condemnatio per actio. in factum ex cõfessione: licet non per actio. ex mutuo. ff. de interrog. acti. l. de etate. ff. ad. l. aquil. proinde. Ad idem. extra de collusi. criminal. xxiiij. q. iij. ecce.[h] Sed dic cõtra quod sis absoluendus cum testes dixerint extra intentionem meam. vt in pre. l. si quis libertatem. nam probare debui numerationem. C. de testi. testium. C. de non numera. pecuni. si ex cautione. C. de solut. l. prima. 67 ¶ † Item debet iudex sm̃ allegata ꝛ petita procedere. ff. de minori. in causa. extra de symo. licet heli. sed hic nihil dictuz fuit per me de confessione: ꝛ facit. ff. communi diui. vt fundus[i]. ¶ Item quod dixit ea que non conueniunt nature cause. ff. eod. ob carmen. extra eodem. preterea. ¶ Item quod is pro quo aliquid dixit testa.

hibi. feu.l.vna.de act.ꝛ oblig.l.negantes. de exec.rei iudi.l.fi. ¶In contrarium inducit ꝙ petitio dꝫ continere cām talē que pariat actionē.ff.de ꝓcu.lꝫ §.ea. obligatio.insti.de verb.ob.in princ.ꝛ ideo eam vicē actionis representat.vt not. ff.de eden.l.j.ꝛ si cā non est talis:seq non dꝫ condemnatio. C.de trāsa. sine apud acta.ꝛ de rescin. ven.l. nō idcirco hic antē petitio nō asserit qḋ recepérit depositum: sꝫ ꝙ ɔfessus ē se recepisse ex tali aūt confessiōe extra iudiciuꝫ facta licetcum cā non nascat̃ obligatio:ꝛ sic debet seq̃ absolutio ꝙ obligatio ñ nascat̃ ptꝫ. primo exceptione verboꝝ qꝛ per verba q̄bus ɔfitet̃ se recepisse i depositum nō intendit se obligare:qꝛ verba ad hoc nō adaptant̃.al legat.l.quinta.ff.de v̈bo.obli.cum his que ibi no.et per azo.in summa de lib.ob.qꝛ certi suntmodi quibꝰ inducitur obligatio:vt stipulatio de iure ciuili:ꝛ ɔtcꝰ de iur.gē.ꝛ his sītes ꝛ iste nō reperitur inter illos per hunc modū arguit lex.ff.de act.ꝛ ob.l.obligationum fere.§.placet.ꝛ de his q̇ sui vel alie.iur. sunt.l. patre. Item vnus est casus in quo.p confessionem extra iudiciuꝫ factā nascit̃ obligatio scꝫ ex literaꝝ obligatione seruata forma tradita.insti. de lraꝝ ob. ꝛ id ex cā mutui ergo secꝰ in alijs.ff.de iudicijs.cū ꝑtor.ff.d test. l.ex.eo.Item nec tunc ex confessiōe nascit̃ si pecunia numerata fuit vel stipulatio interuenit:vt ibi pꝫ i textu:cōstat etiā ꝙ alij sunt modi q̄bꝰ inducit̃ obligatio: ꝛ alij quibꝰ fit obligationis ꝓbatio inter quos est cōfessio.C.de non nu.pec.l.generaliter.ꝛ. l.in contractibus.ꝛ de ꝓba.cū de indebito.§.fi.ꝛ arbi.tu.l.fi.ꝛ ideo vt dicit glo.nō dicūt ꝙ confessio obliget:sed dicunt ꝙ confessio preiudicat sic ꝛ scripta publica nullum obligant sed obligationem ꝓbant.ff.de pig.l.contrahitur.in his satis ɔstat ꝛ loquēdo de confessione facta extra iudiciū hanc ptē tenet:ꝛ maxime p.l.publia.§. fi.sequendo sniam azo.in sum .de lraꝝ obli. ꝛ ꝙ ipse azo.dicit in summa de confessio.ꝛ de non nume.pec. ꝙ talis ɔfessio vim habet pacti.sic intelligit quod ꝓpter id quasi ex contractu agi possit qui presumitur precessisse proponendo illud quasi obligatorium:et

tus fuit priusq̄ deponeret se velle teste post dicti sui publicationē repellere:quare tūc de facili ꝓdest ei qḋ ꝓ eo dixit extra eo.presentiū . de hoc dicam.j.§.sepe testes.Alij dicunt ꝙ ꝓdest cū alijs adminiculis vel si testis sit honesta ꝑsona:qḋ dic vt ibi no.G. na.[a] dixit:ꝙ si dixit sic ressuo mihi qḋ possim dicere i dicta ꝛ ꝑsonas nec vltra ꝓcessit:nō nocet ei talis ꝓtestatio.arg.extra vt lit.nō cōtesta. qm̄ in ꝑnc.v̈.ne forte.Si vero dixit qḋ erat infamis vel criminosus tūc nocet:ꝛ index tūc dꝫ inq̄rere q̄ crimina obijcit ꝛ contra quos:vt fiat specificatio criminū:ꝛ persone contra quē opponit̃.vt extra eo.ad hoc:als incipit ꝑsentium §.pe.lib.vj.Sed quid si hoc velit ꝓbare priusq̄ testis deponat. dic vt.j.ver.q̇d ergo si premissa.post publicatas autem attestationes secure opponat in dicta ꝛ personas q̇cquid placuerit si cōtra eum dixerint ꝛ audietur prestito iuramēto: qḋ ad hoc ex malitia non procedit.vt in ꝑ. c.vnde nō cōsulo ꝙ ante receptionē vel aperturam aliquid ꝓtestetur: qꝛ nihilominus postea admittetur:prestito de facto iuramento:forte enim 68 aliquid pro eo diceret. ¶†Sꝫ quid si admissus cum dicto iuramento de

postea illud instrm̄ vel confessionē inducēdo q̄si probatoriū:ꝛ sic intelligit.l .incī.ff. depositi.ꝛ.l.ne satisda.l fi.ff.rē ra.ha.fatet̃ tñ ꝙ hec snia sibi agēti postea depositi:vel ex ꝓmisso non nocebit.ff.de exce.rei iu.ꝛ an eandē.in prin.ꝛ.§.actiones.Hec que dicit autor.ꝛ q̄ ꝑdixi faciunt ad qḋ nē quā vidi de facto:cōstituit Titius ꝓcuratorē ad exigendū a debitoribus ꝛ q̇etandum: agit post tēpora Titiꝰ ɔ vnum ex debitoribꝰ q̇ ꝓducit instrm̄ quo ille ꝓcurator cōfessꝰ fuit sibi solutū: ꝛ illū q̇etauit inducit ꝓ se.l.pecunie.C. de solu.ꝛ.ff.de ꝓba. cum de indebito.in fine. indicatū fuit ɔtiū: qꝛ ꝓcurator q̇etare non potuit nisi ꝺsoluto.ꝛ ex acto p illud instrumētū nō ꝓbat̃ solutio:sed confessio:faciunt superiꝰ dicta ɔtra ꝑdicta loquunt̃ in dño ɔ quem bene sufficeret tale instrumentum p.ll.illas.

ADDE decisioni Nico.mathe.qḋ idē in terminis: consuluit bal.ɔsil.ccxxvj.ij.li.incipiēte actum fuit de positi.quo v̈o ad.q.formatam p Jo.an. adde eūdem bal.consi.cxxxix.j.lib.Fede.de senis.ɔsi.liiij.Et dicta specu.in hoc v̈.sequit̃ Ange.ɔsi. incipiente inter dñꝫ Michelettum Bal.in al.ɔsi.ꝛɔsi.cclxx.incipiēte ex themate.iij.li.ꝛ consi.liij.ꝛ.ccxxij.j.li.ꝛ consi.cxxiij.iij.lib. Bart.tñ ɔtrium tenet.in.l.j.§.si quis ita.de verb.obli. vide ibi p alexan.aduerte tamen ꝓ Bald.consi.clxxviij.incipiente presupposito statuto.in fi.li.ij.tenet ꝙ si capitulatū fuit de v̈o deposito ꝛ ꝓbet̃ solū de ɔfes. ꝙ reꝰ venit absoluēdus cuius ɔtriū tenet in al. consi. ccxxxvj.ꝛ ɔsi.ccxvij.in fi.iij.lib.tꝫ etiā ꝙ agens ex mutuo:lꝫ probet de confes.dꝫ obtinere:qꝛ p actū ciuilem ꝓbatur naturalis lꝫ non inducatur.

a ¶No.G.na.circa cuius dictum:vide qḋ scripsi post Inn.in ꝑ.c.ꝑsentiū.sup ver.ꝓtestatꝰ.Adde ꝙ si inq̄stus nō fuerit ꝓtestatꝰ excepti.ɔ testes qḋ nihilominꝰ poterit opponere exce.inimicitie ad perimendū vel extenuandū dictū testis:qꝛ ista est exceptio mixta.ita voluit bal.consi.cccxv. iiij. lib.

b ¶Parte dixit.nec ob.v̈si.j.itē qḋ deposuit intellige p vtrāq̄ partē formata capla: ꝛ sup illis iuratū p testem ab altera parte ꝓductum.

ficit in probatione obiectorum? respōdeo dicunt quidam ꝙ nō damnatur in expensis.nā cū grauaretur in vno scilicet:quia sine iuramento nō admittitur:decens est vt in alio.s.in expēsis alleuiet̃.arg.extra de procu. ex insinuatione. ꝛ ideo ꝑ.decre. presentium.tacuit de expensis:hoc autē certū est ꝙ contra ꝑsonā testis quem q̇s inducit nō pōt aliquid opponere nisi ex noua causa sed contra eius dictum sic: testem enim quem ꝓ me recipio:debeo ɔ me etiam recipere:qḋ dic vt infra.§.sepe testes.ver.ꝛ no.et 69 extra eo.presentium. ¶†Quid si ꝓ b vtraq̄ parte dixit[b]: vt quia dixit qḋ numeraui.t.x.sed dixit quod ei feci pactum de non petendo.v.nunquid ergo ego possum reprobare in eo.qḋ dixit cōtra me.ꝛ.t.in eo qḋ.dixit contra eū.videtur ꝙ sic:nam ꝛ vtraq̄ ps appellat a sententia quatenꝰ est cōtra eum lata.extra de testa. Raynutius.ꝛ.c.Raynaldus.dic cōtra quod ex cuius persona q̇s lucrū capit eiꝰ factum perhorrescere non debet.vt. ff.de reg.iur. ex qua persona reprobetur ergo in totū vel approbet̃:licet dici possit quod non videtur.t.aliq̇d ex persona testis habere: sed occasione mei producentis testem ꝑm vber.

a ¶ Secūdū papā. vt scripsi de testi.c. Preterea.in vi.gloss.. Adde qn̄ testes dicant vacillātes ⁊ conformes.bald consi.cccxi.ij.lib.

b ¶ Preterea.debilitat cū primū dictū ⁊ minor fides si li adhibet vt ibi dixi post Inn.in vi.glo. ⁊ oīno vide qd ibi post host.dixi su per glo.fin. Adde an te stis statim possit muta re dictū suū alex. consil. lxx.j.lib.

*ADD Itio: Uid tu Lu. ro.fin.799 incip. dicit. c.j.vbi q te stis metu tormentorū pōt corrige re dictū suū etiā ex lon gissimo iter uallo.Et vi de do.d ro. decisi.293. incipiē. si te stis muratus in nonis. Spen.Fer.

ver.q̄d.si idem testis.quid si testis vnū dixit in iudicio aliud extra quā fidem mereatur.bal.cōsi.ccccxv. secundo lib.

f ¶ Meminimus. vide qd ibi dixi sup vi.gl.⁊ qd no.e.ti.fraternitatis.in gl.ij.⁊ qd super ea dixi.

¶ Breuiter aūt tene q tutius ē oppo nere ꝯ testes post publicatas attesta tiões:qd lʒ ꝯpost fuerit ꝓtestat⁹.Nō eni expedit reprobare ipsos donec vi deat an ꝓ ipso an ꝯ eū deponāt:si tñ opponit in ꝓductiōe:reseruabit hoc in tpe disputatiōis supra. ꝟ.lʒ q̄d si dr ⁊ seq. ¶ Itē qd testes sunt varij: ⁊ in suis dictis vacillātes.ex̄ de cā pos. ⁊ ꝓprie.cū ecclesia.⁊ de penis super his.ex̄ vt eccl.bn̄.c.vnico.iij.q.ix.pu ra.ff.e.l.j.in pn̄.⁊.l.q̄ falsa.e.l. testiū. iiij.q.iij.ꝟ.q̄ falso.e.j.ꝟ.Itē qd falso. ⁊.j.§.nūc tractandū.ꝟ.ꝯsiderare.Uel q testis titubauit seu dubitauit: vñ n̄ vʒ ei⁹ dictū:q2 titubās ꝓ ignorāte habet.C.de ꝯdi.indebi.l.fi.ff.de lib. exhib.l.iij.§.is q̄.imo errat:nec dr ar. ff.de reg.iur.non dʒ.§.in re obscura.

70 ¶ †Et no.q testis dr varians:cū nul la cā assignata dicit ꝯriū eius qd pri mo dixit.ex̄ de tēp.ord.dilect⁹.tūc ꝟo sibiipsi ꝯdicit:qn̄ duo incōpassibilia dicit:vt si primo dixit ꝯtractū fuisse rome die tali celebratū: postea dr se illa die fuisse narbo.vacillat aūt q̄ ti mēdo ⁊ dubitādo varie loquit.ff.de fal.eos q̄.ff.de testi.l.ij.⁊.l.q̄ falsa q̄ ē iiij.q.iij.⁊ testimoniū talis nonvalet imo ipse punit. C. de testi.nullū ꝟm papā[a].Uel dic ꝟm Uinc.qd variat q̄ ꝯfitetur vnū ⁊ postea ꝯtrium vacillat ꝓut infra dicet. vt in predi.l.q̄ falsa. Qñqꝫ etiā quis simul variat ⁊ vacil

71 lat.vt extra de pe.sup his. ¶ †Quid si dicit vidi hic imo ibi.rn̄.vʒ.ff. d he re.insti.si ita.Sed si tertio addit:im mo ibi ⁊ redit ad primū dictū: videt vacillare ꝟm Uinc.vt no.extra de.ele. scriptū.⁊ in p̄.c.dilectus.⁊ sic nō vʒ vt supra.Iac.bal.dixit q si postq̄ depo suit:dicit se male dixisse:⁊ aliter dicit q nec primo nec scdo eius dicto cre detur.idem dicit Accu.si cū aliq̄ ꝑte fuerit locut⁹.Alij stant scdo dicto.ff. de qō.repeti.ff.de manu.testa.stich⁹. ff.de hered.insti.si ita scriptū.nā po steriora derogāt priorib⁹.extra de re scrip.ceterū.tertij stāt priori:q2 p̄su mit q corrupt⁹ variauerit.Ego vero dico secūdos bn̄ dicere si testis vidēs se errasse incōtinēti:⁊ priusq̄ parti loquat:vel ꝟm alios an̄ aperturā se correxit.extra de testi . fraternitatis. Tertij ꝟo bene dicunt si correctioni sue interposuit internallū vel parti loquut⁹ est.extra de test.cogen.prete rea[b]. ¶ Qualr aūt discordes testes ꝯcordentur.no.j.§.iam de interroga

72 torijs ver.q̄d si vnus.⁊seq. ¶ †Quid si idē testis scdo induct⁹:dicit cōtra rium ei⁹ qd primo dixit: Rn̄.tūc neu tro dicto eius stabit extra de ap.sol licitudinē.in fi.ff.eo.qui vana. C.de libe.cau.cū precium nisi forte sit ita q prime attestationes non valeant ꝟm Uinc. Si ꝟo testes hicinde sibi contradicūt:dic vt.j.de edit.instru.§. restat. ¶ Quid si compertū est primū coram quo deposuit iudicem nō fuis se:dic q valet ꝟm dictū quod est prio ri cōtrariū cū prima depositio nulla fuerit corā non iudice facta.extra de iudi.at si clerici.extra de ap.vt debi tus.in prin.ibi idoneo ⁊c.q2 nec pre stat impedimētū qd de iure non sor titur effectū.extra de iurepa.illud.et

73 c.qd aūt.de ele.auditis . ¶ †Itē qd est verbosus ꝯ quē ꝓsumit.arg.C.de preci.impe.of.l.fi.⁊ no.C.e.solā.in fi. glo.ibi posite[d].⁊ no.s.e. Item qd est socius.Item qd hʒ cōsimilem cām vel crimē.extra.e.ꝑsonas.iij. q.iij. ꝟ.li beri testes.C.e.qm̄.⁊ ar.extra de iudi cijs.cām que[e]. ¶ Itē qd in alia cā cri minali cōtra me tulit testimoniū:vñ nunc nō dʒ admitti in ista q2 presu mitur inimic⁹.vt extra de accu. me minim⁹[f]:⁊.c.cum.P.ff.de test. ꝓdu ci.⁊.iij.q.iij.§.itē in criminali. Rn̄. j.vbi de hoc:qd Gratian⁹ ⁊ Ioan .de deo.⁊ quidā alij intelligūt simplr in cā criminali.arg. extra de ap.ad hoc j.Io.aūt dixit q siue sit criminalis si ue ciuilis pōt ꝯ eūdē iterū in alia in duci:nec obstāt p̄ria iura q̄ l eadē cā[g] post publicatas attestatiões loquū tur ꝟm eū:vel qn̄ prius malū tulerat testimoniū. ¶ Itē qd hʒ cām ꝯ eum cōtra quē ꝓducitur.extra de pur.ca. cū in iuuētute.ppe fi.⁊.s.e.§.in pn̄.[h] ar. ꝯ qd nō repellat testis:lʒ habeat cām aliam ꝯ illū.insti.de excu.tu §.

74 ꝓpter litē. ¶ †Item qd fuit in eadē cā,vel in ꝓncipali:si hec est cā appel lationis iudex vel aduocat⁹:vel ꝓcu rator:vl assessor.vl executor: vl actor vel arbiter.ij.q. vj.statuendū.ex̄ e.ro mana.li.vj.ff.e.l. fi.ff.d asses.l.j.iiij.q. iij.ꝟ.testes qs.ex̄ eo.dilecto.⁊.c.insu ꝑ.⁊ in aut.e.col.vij.§.qm̄.ff.ad treb. ille a q̄.§.pe.C.de arbi.ne in arbitrio §.si aūt est ei p̄sumptio qd diceret ꝓ ea parte ꝓ q̄ prius fuit: euanescit au tē talis p̄sumptio si pri⁹ sit testis:et postea iudex vel aduocat⁹ ꝟm Hug. in ꝓcur.tamen no.cōtra[i].ff.e.l. fi.per pre.§.qm̄ ꝟo.⁊ de fid.instrumen.§.si

a ...

c ¶ Uinc.ipe ⁊ Io.hoc no ta.e. ti.cum cām . ⁊ hoc ibi in gl.vi. q̄ fuit Io. ꝑ quem etiaʒ soluitur se quens qō.

d ¶ Posite ad excusationē testis q̄ non exp̄ssit cām ponit id gl. non ad cul pam.

e ¶ Que. qd ibi dixi de iudice dic si teste quo ad similitudinez cāe. Adde

g ¶ Eadē cā: sup.⁊.e. ca. adde q si sit lis olim bonoꝝ vel maioris ꝑ tis repellit aliter secus vt ꝑ cano. l. c. cū oporteat de acc . bal. in aut.si dic catur .C.de testi. alexā. ꝯsi. lxxviij. j.lib.

h ¶ In princ: dic vt ibi ei ꝓ solutione ꝯtrarij . vid qd no. de re stit.spo .fre quens.§.il luʒ.in.j. gl. lib. sexto.

i ¶ Cōtra.lcʒ qd admitti tur.sed con trariū . scilʒ qd non ad mittat no. ff.de iur .si. l.deferre § idem decre uerunt.

a ¶ Ad causam & de pcuratore ad negotia no.eo.ti.romana.lib.vj.in ant.glo.

b ¶ Eu repelli.ad leges rñsum sed inducebat ibi alia ratio.qz pcu.non iurat de calumnia quod verum est i animam domini nisi habeat speciale mandatu de iura.calum.c.fi. libro sexto. sed bene iurat in aiam ppriam.e.ti.c.ij.§.j. preterea nec advocat⁹ iurat de calūnia: nec fit domi nus litis: et tñ propter affectionez cause repellitur fortius ergo pcurator.vñ Jac. Bal.multū turbatur ꝯ illa glo. negans illam fuisse Azonis dicens fortius debere repelli pcuratorez qz voluntarius r ꝗ etiā finito officio tenetur ex contractu.ff.de pcur.pcurator.qui pro euictione ꝯ tutorem vel curatorem:quorum officiuz est publicum & necessarium:& qui finito officio nō tenetur.C.de excusa.tutorū per totū.& facit.ff.de in ius voc.l.quesitum per quam pz offim publicū excusationem pstare quam non pstat voluntarium.

ADDE ꝙ Bal.consi.cccliij.lib.j.tenet ꝙ procurator finito offō nō phibetur testificari in causa principali incipit ad euidentiā & executores pro testamento idonei testes nonsunt secundum eundem bal.consi. cccxxj.libro primo.

vero moriant.ver.qd si etiā & ꝟ. seq. col.vj.in quib⁹ loquit de mediatore ꝯtractus.nos ꝟo hic loquimur de pcuratore ad cām[a]:& ideo dicit eum repelli[b]:quidam tñ ipsum admittunt ꝯ dñm:vt in.ꝑ.c.romana.Jtez quidā[c] dicunt pcuratorē nō admitti negotio durāte:sed eo finito sic.extra eo.insuper.& no.ff.eo.l.fi.de hoc & an alter ex duob⁹ cōprocuratorib⁹ admittet.extra eo.insup.sm papā.[d] quidā aūt vt Ja.dicunt[e] advocatos & executores volentes admitti:sz non cogant. vt in pre.§.quoniam.de iur.om.ind. pretor.alij dicunt contra quod etiaz volentes non admittantur: qz simpliciter in ꝑ.l.phibentur. ¶ Jtem qd dixi advocatum nō posse esse testem intellige verū esse postꝗ ceperit patrocinari:secus si non inceperit patrocinari:secus si nō inceperit: sz de salario conuenerit & parat⁹ fuerit patrociari.vt no.ff.e.l.fi.[f] ¶ Quid si recepit pecuniā ab altera ptiū: vt alterā nō foueret: videt ꝙ nō possit esse testis.j.q.j.eadem lege.arg.contra:qz hoc edictū phibito:iū est.ff.e.l.j.sm dñz meū[g]. ¶ Quid si advocatus admittit a parte ꝯ quā in testez pducitur:rñ.pōt eē testis & cogit vt no.ff.e.l.fi.[h] Sed et quis inscriptus sit testis in aliquo ꝯtractu.vel instrō ex quo nūc agit:& ipse in cā patrocinat:nō poterit amplius in testē pduci:nihilominus tñ p tale instrm probatur contract⁹:sed nec talis inscriptio aufert sibi ius suū:si quidē habebat in re in qua advocabat nisi ꝗ ad hoc qd nō poterit.cām in qua advocabat dicere iniustā.ff.de pig.act. gayus.extra de transa.ex lris. vbi de hoc sm papā.& de pba.per tuas.ar. contra qd sibi preiudicet.ff. de pig.si deiussor[i].extra de re iud.cōmis[k]. qd ꝟo dixi executor expone.i. apparitor sm Jo. Uel sm alios.i.tutor vel curator vel sindicus & similes.vt no.ff.e. l.fi.& probat.extra.e.insuper. ¶ Sz qd dixi ꝙ iudex non pōt esse testis:intelligunt quidam lite pendēte & super principali.nā super actitatis corā se pōt sm Hug.& ber.&.T.ar.ex de ap. significauerunt.de ele.cum dilecti.et de accu.cum dilecti.in fi. alij contra

c ¶ Jtem quidā.Alb.gal.e.ti.ver.sed an pcu.

d ¶ Scdm papā.vide qd scripsi ibi glo.vt vnus.

e ¶ Ja.:dicūt nō inuenio.Ja.Bal.hoc dixisse sup.l.fi.ff.eo.super qua habeo eius scripta.dixit tñ ibi advocatum in defectū admitti ad pbandū gesta in iudicio si per partē negent cū forsan alij ꝙ advocati & ptes nō adessent.allegat.l.consensu.C.de repu.& decr. veniēs.ij.e.ti.in fi.nō ob.l.ne in arbitris.§.fi.qz ibi nō creditur arbitro sine iuramento:hic aūt iurabit vt testis: putat etiam advocatū in causa ppietatis testificari posse in cā possessiōis.ff.de acqui.pos. naturalr.§.nihil.facit.&.ꝟ.item qd deposuit.in fi.

f ¶ l.fi.mouebatur ibi glo.per tex.qui dicit patrocinium prestiterunt: & illud placebat domino meo in legibus.sed gui.de cuza.contra indocens.l.ff.de var. & extra.l.j.§.advocatos que dicit illum advocatum qui de salario conuenit.C.de postu.quisquis qui dicit advocatum illum qui in sua fide causaz suscepit: fateor ꝙ conuentio facit illum advocatum sed quamuis de cā se nō intromiserit:tu ꝗ dicis eum repellē dum de testam.als hoc⁹ est.l.j.ff.e.ti.fateor ergo precedere dictū gui.si lex simplr phiberet advocatum sz cū limitatione phibet:vbi ergo deficit casus limitans cessat prohibitio: bene facit.C.de postu.nemo. de pe.dī.j.qui ad sui penā reqrit offm advocationis suscipi & patrocinium prestari ne nū quid in decre. vlti. de postu.ij.rñ. & in decre.si aduersus.ꝯ here.sola cōuētio procinio nō pstito inducit illas penas absit cū verba id nō patiant: decr. etiā romana.e.ti. lib.vj.ponit advocatuz in priori iudicio procinium prestitisse.

ADDE ꝑ hoc qd voluit rof.ꝯsi. ccccxx.incipiente ppo sita questio.ꝙ vbi.s.als sollicitator salariat⁹ a dño nō admittit in testē sz .d.de Rota cōclusione.cccccxlvij. qd pōt admitti.vbi nō pbatur ꝙ sit salariat⁹ & dicēti salariatum incumbit onus pbandi & ꝙ sollicitator non salariatus admittat in testem sequitur alex.consi.lxxviij.li.j. Ulteri⁹ adde tu quid si sit facta conuentio de advocatiōe & sint reuelata secreta cause an hic advocat⁹ poterit esse testis:dicas ꝙ sic p gl.no.in ꝟbo recusastis.in.c.dilecto.extra de testi.a maioritate rōnis.nā dicit pdicta nō repellere iudicē in quo minor sufficit cā:ergo nec testē i quo.maior reqrit p no. p gl.& doct.in.c.insinuante.extra de offi.delega. hoc etiam tenet Lāfran.in repe.in.c.qm ꝯ.§.testiū depositiones.in.xvij.col.ex de pba.ad qd facit ver.qd si iudex fuit.j.& in ver.item sm gof.j.in fi.huius.§.

g ¶ Dñm meū.qui ad literā sic loquit.in sum.e.ti.§.ij. ꝟ.quid si advocatus.

h ¶ l.fi.ista qd ibi nō no.sz illa qn pars ꝯ quā fuit advocatus petit illū in testē q sz huic sit affinis est tñ diuersa.& id quod dz eum cogi pcedit maxime in duobus casibus. Prim⁹ ibi no.qn ps aduersa ante receptionē officiū vel post incōtinēti sibi nunciauit ꝙ nō reciperet advocationē:qz volebat illū in testē sm iura alle.ibi glo.si.als subtraheretur parti copia testiū cōducēdo illos in advocatos. Scdꝰ qn ꝟitas als haberi non potest.facit .xiiij.q.ij.ꝙꝙ .de te.co.puenit. ij.C.de eden.l.ij.ff.si qs cau.siuenim.j.rñ.& ibi cōcor.in vlti.glo.facit qd no.e.ti.si ꝗ.in.j.glo.

h ¶ Fideiussor soluitur in decre.ex causis.in gl.ij.& vide quod super ea dixi.

i ¶ Comānis.ibi de actis in iudicio.hoc extra iudiciuz:

a ¶ Dilecti.de accu.vt ibi scripsi sup gl.similis supra;
b ¶ Crederetur eis sup.ceteris partibus.
c ¶ Romana.lib.vj.in glo.intelligas.
d ¶ Dic q nō ob.ꝯm: Ꝑte.ff.fini.regū.l.pe.solue vt ibi: ꝛ vide qd dicā.j.pti.§.ver.xvij.

testi.eo.dilectoꝝ.sup.j.glo.post prin.
ADDE vtrū ꝓsoncta vel mediatoꝛ sint idonei testes alex.ꝯsi.cxxvij.ꝛ ꝯsi.cxviij.iiij.vol.ꝛ Bal.ꝯsi.ccxvj.li.ij.
ADDE plene ꝑ phyli.in.c.j.de testi.li.vj.vbi plurima dicit.

e ¶ Omnib⁹. idē ibi Simon Vinc. alle.ff.d curatio.q mi oꝛ §.fi.ꝛ.l.ptꝫ in prin. ꝛ al dc.gal.c.ti. in ṗn. Gui. de suꝫ. dicit idē in donatoꝛe distinguendū: q qn de euictiōe teneatur dicā.j.§ fi. sed pone mutuanti. Qd dixerit Jac.de are. q indistincte taleꝰ repellit dixi. c.ti.insup ꝑ ma glo.l fi. qōnum d fideiussoꝛe.vide.j.§.qd d fideiussoꝛe emphyteota vo velva sallus vbi d re emphyteota vl feudali agatur certū est qd nec testificari ꝑñt ꝓ dn̄o nec dn̄s ꝓ eis qꝛ mixtim est ꝓpria cā ff.qn ap.sit. l.j.§. impropria.
ADDE an creditoꝛ possit eē testis in cā sui debitoꝛꝫ.alex. ꝯsi.lxix.li.j. ꝛ an venditoꝛ ꝓ eptoꝛe Ang.ꝯsi. lxxiiij.

f ¶ Qm̄ vo. et vide qd scripsi.s.de

ar.eꝫ de ꝓba.qm̄.rn̄.j.sed dic q vni iudici nō credit sup actitatis corā se. vt in ꝑ.c.qm̄ cōtra nisi sit cardinalis vel alius magne auctoꝛitatis vt extra de loca.ꝛ cō.c.j.ꝛ.xcvij.di.nobilissimus.ꝛ.C.de sum.tri.liqueat.in fi. sed nec vt dn̄s Clemēs papa Ꝙrt⁹ dixit ꝛ bn̄ illis est de iuris rigoꝛe credēdū.ar.extra.e.lꝫ ex.ibi etiā si ꝓsidali ꝛc.de quo no.ꝯm papā in ꝑ.c. cū dilecti^a.ꝛ de fide instr.qd sup his.ꝛ iunge qd no.j.de ꝓba.§.videndū.v. qd de auditoꝛib⁹.vbi aūt sūt duo vel plures:tunc bn̄ credit eis.vt in ꝑmissis concoꝛ.ꝛ extra de excel.ꝑla.inter dilectos.§.ꝑterea.ꝛ.de hoc extra de testi. cum a nobis.Inno.iiij.no.in p:e.§. ꝑterea.ꝛ extra de arbi.nō sine. qd nō sunt interrogandi:vt testes:sed cōsulendi tanq̄ qui fuerūt iudices: et de hoc ꝯm dn̄m meum in ꝑ.c.romana. ꝛ in summa.de testi.§.ij.sub.§.hi vero oēs.ver.idem in iudice.ꝛ.ff.eo.ob
77 carmē. ¶ †Quid si sunt tres aut q̄n qꝫ iudices credetur ne plus duobus testib⁹ q̄ illis:dic qd poti⁹ credet testibus in ꝑiudicium alterius cū sint iurati.iiij.q.iij.ver.item iusiurandi. extra de testib.tuis. Si autem, iudices ipsi iurati deponerent plus crederetur eis^b q̄ alijs testibus quāto maioꝛis essent honestatis. extra eodem in presentia. ¶ Quid si appelletur a iudice ante sniam:nunquid postea poterit esse testis in eadē causa? respondeo nō.qꝛ iudex ex appellatione solet indignari.extra de offi.dele. suspitionis.ꝛ.l.dist.si quis pꝛeposte ra.Aduocatus tn̄ esse poterit cū non sit ꝓhibitum ꝯm hug. Hoc autē certū est qd si is ꝯ quem fuerit ꝓcuratoꝛ vel aduocatus:vel assessoꝛ.vel executoꝛ:vel contra queꝫ tulit sniam petit eum in testē bene admittitur.cuꝫ in eius fauoꝛem hoc ius fuerit inductum:cui renunciare lꝫ:qd dic vt no. ff.e.l.fi.ꝛ extra.c.romana.^c ¶ †Quid
78 de vēditoꝛe.nūqd:admittet pro emptoꝛe vel debitoꝛe l cā pignoꝛis? dic q nō^d:qꝛ pꝛopria.cā eius esse videtur cū sit ad venditoꝛem habendus regressus ꝓ euictione.extra de emp.ꝛ ven.c.fi.vsqꝫ adeo autem sua cā censetur q etiam olim sicut in pꝛopꝛia causa biduum constituebatur.vt.ff. qn ap.sit.l.ij.§.sꝫ ꝛ si alius.ij.q.vj.biduum.ꝯ.de ap.l.iiij.§.alio.ꝯm dn̄m meū.vt no.in ꝑ.§.hi vo.Alij ꝯ vt admittatur sicut ꝛ legatarius admit-

titur in testō.vt.s.e.v.item qd est talis.Si autem non teneretur de euictione tunc posset scd̄m Accu.vt no. ff.de testi.nullus.ꝛ.C.e.oibus^e.qd d ꝓsoneta.dic q cogitur testificari partibus cōsentientib⁹.vt no.in aut.eo.ti.§.quoniam vero.^f ¶ †Quid si im
79 petres eum iudicem quem volebaꝫ ꝓducere testē:dic eum remouendū a iudicādo ꝛ ferre testimoniū.ar.eꝫ. eo.dilecto.ꝛ.c.ꝯstitutis.de testib⁹ eo. peruenit.Sed nunquid poteris in ꝑsonam eius opponere:vt a testimonio repellatur:quem iudicē impetraueras? rn̄.non ar.iiij.q.iij.§.Item in crimininali:in fi.ꝛ.xxxij.q.v.hoꝛrēd⁹ ꝯm Vin.^g ¶ Quid si iudex statim cōmittit vices suas alij:nihil sibi retinēdo:nūquid poterit eē testis coraꝫ eo.dicit Jo.ꝛ papa q nō.qꝛ is fungitur vice ei⁹ q delegauit.Ber.ꝯ.vt nō. in pre.c.dilecto^h.Sed nunq̄d oꝛdinarius potest esse testis coraꝫ officiali: dic q sic si necessitas immineat.arg.
80 iiij.q.iij.v.si res exigit. ¶ †Quid si iudex qui in testem inducit iurat se nil scire de cā.vꝫ qd nō remanebit iudex.nā ꝓbandi facultas nō est angustāda.xiiij.q.ij.q̄q̄.C.d here.qm̄.l fi. Item suspectus videtur eo qd sic se ingerit:.ff.de procu.q oia. Item qꝛ nō creditur eius iuramento in alterius ꝑiudicium.extra de testi.lꝫ ex quadā contra puto.^i ¶ Quid si iudex fuit vt suspectus recusatus ante lit. conte. in aliqua cā puta propter consanguinitatem:nunqu id pōt esse testis in cā illa non videt.ij.iq.vj. statuendū. vt ibi.no.Hug.ꝛ extra de ap. postremo.ꝛ.iiij.q.iij.v.si.patroni quoqꝫ.iu dic contra.argu.extra de test.dilecto. maxime si ꝓducens nō habebat nisi vnicum alium testem, nec ob.pretura q loquuntur in iudice ꝛ aduocato:facilius enī habentur centum tales q̄ vnus testis. ¶ Item excipitur qd receptus est post renunciationeꝫ vel publicationē:vel post sufficientē ꝓductionē vel postq̄ in eadem causa super eodem capitulo deposuerat vel postq̄ ꝑs didicit testificata q dic vt.j.§.satis vtiliter per totum.§.ꝛ.§. fi. ¶ Itē qd receptus est ante lit.conte.quod dic vt.j.§.pꝛoxi. ¶ Item qd
k est gratiosus ꝯm Joā.de deo^k.iij.q̄ō. v.similiter.ꝛ.c.accusatores. ¶ Item quod est arenarius vel vilis ꝑsona q sine toꝛmentis nō debet admitti.
81 ff.eo.ob.carmen.§.j. ¶ †Item qd te

g ¶ Secundū Vinc.idem Ber.l decre. dilecto.glo. ante penul.

h ¶ c.dilecto ꝓ quo facit de of.deleg. iudex.in ꝓ ci.lib.vj.

i ¶ Cōtra ꝑs to idē Ber. ꝛ Inno.l de ere.dilecto. vbi vide in sup glo.ij.

k ¶ Joan.de deo.qui hoc no.in casil. li.v.rubrica de testib⁹.

a ¶ Quarta.forte vult allegare que itaq̄.sed communi-ter non est.§.

b ¶ .c.fi.ꝛ vide qđ ibi dixi in vlt.gl.soluendo obiectionē fraudis.que in hoc ꝓcurari posset. Itez hec exceptio pendente ie in criminalib⁹ ꝓcedit nō in ciuilib⁹: vt ibi ptz:ꝛ hoc ēt si iā dānat⁹ eēt lz appel lasset vt ibi no.i fi.j. gl. ꝛ fuerat hec qđ venerea-lis.xiv.

ADDE qđ mulier admittatur ad testificandū. Alex. cōsi.xxiiij.ꝛ cōsi.clxxiij.ij.vol.ꝛ ꝯsi.xi.ꝛ.cxiiij.j.volu. et mulier pōtest esse testis in testamentis ad pias cau-sas scđm Pau.de ca.consi.cccl xiiij.

g ¶ Dicit Acc.qui hoc no.in pre.§.mulier.

e ¶ In pn. et p C y.C. eo. ti.si quis.in ix.q.

ADDE qđ Ant.đ but.i d.c.repellā-tur.đt itelli gēda iura đ cohabita.cō tinua nō tpali.

d ¶ De vi.di-cebat ibi gul.de suz. qđ si gl. itel-lexisset đ dā nato falsa eēt cū publi co iudicio dānatus re pellatur vt ibi.ꝛ meri-to qz est īfa mis.ff. de pub.iud.l.i famē. idem Jo. de deo. suo libello. j.qō.xvj.di-cēs homici dā dānatū nūq̄ recipi in testē nisi restituat̄.ij. q.iij.§.notā dum.

e ¶ Hermo-frodit⁹ i ca-su q̄ repellit mulier ꝓce-dit hoc ꝛ di stinguit vt ibi.

stes idem dicunt in omnibus vel si-milia ꝓferunt:quare subornati ꝓsu-mūtur.ff.e.l.testium.§.ideoq̄.ꝛ.C.de penis.qui sententiam.iiij.q.iij.versi. in testibus.de hoc.j.§.nūc tractandū ver.cautū ꝛ seq. ¶ Item qđ nō nouit personas litigantium:ꝛ vide qđ dixi ͙.e.ver.testimonium aūt.ante finez. nec noīa dixit.extra.e.lz ex quadā. in fi.C.de iure deli.sancimus.§. sin autē dubius.in fi.ar.in aut.de testi.§.j. et de instru.cau.ꝛ fi.circa prin.§.si quis igit̄. vult tñ spāle esse in inuentario vt ibi đt.ex̄ de testi.cū causam q̄. vbi de hoc.ꝛ.j.pxi.ver. ¶ Item qđ huius rei est inscius. Itez qđ ignotus: ergo est verberib⁹ subijciendus in autē.e. a §.quarta[a]. ¶ Item qđ est cōtra eum 82 suspicio violēta.ff.de acc.aliij. ¶ † Itē qđ testes discordant de loco tpe ꝛ per sonis.iij.q.ix.nihilominus. ꝛ in p̄.c. cū causam que.xxxv.q.vj. de parente la.ij.extra eo.lz.ij.qđ dic.vt.j.§.iaz de interrogatorijs.ꝟsic.item interroget̄ de loco ꝛ seq.vel sunt sibi cōtrarij seu diuersi qđ dic vt.j.§.postq̄ᵽ de. ¶ Itē qđ crimen testi obiectū cō tingit cau-sam de qua agitur.ex̄ de excep.ꝛ.c.j. in fi. ¶ Item qđ nō fuerūt sigillatim et secrete exa minati:qđ dic vt.j.§. nunc tractādum. ¶ Item qđ pendet accu-satio criminis ꝯ eum nisi in exceptis b criminib⁹.extra.e.c.fi.[b]ff.e.testiū.iiij. q.iij.ver.in testimoniū.ꝛ ver.testiū. ꝛ ar.C.de ꝓcu.reum.ij.q.vij.testes. ex-tra de excep.denique vel etiā exceptio. vt.͙.ver.item opponitur qđ est crimi nosus. ¶ Item qđ amore:odio:vel:cō modo vel timore deposuit.ex̄.e.quo-ti.ꝛ de testi.cog.cū contra.ꝛ.c.seq.ꝛ.c. super eo.iiij.q.iij.testiū.C.e.eos.et.͙. e.§.in prin. ¶ Item qđ cohabitat cuz inimicis eius cōtra quem ꝓducitur. extra de accu.repellantur.ꝛ.c.cū opor teat.ff.de testi.l.fi.C.de inoffic. testa. qm̄ liberi.in fi.ff.de dam.infec. q̄ bo-na.§.qui damnū.hi eñ repellūtur in criminalib⁹ sed in ciuilibus est pre-sumptio contra eos.ꝛ vide.͙.eo.§. in c prin.[c] ¶ Item qđ est homicida.iij.q.

v.constitutus.ꝛ.vj.q.j. infames ſm leges aūt admittitur.vt no.ff.eo.l. te d stium.§.ul.de vi.[d] ¶ Item qđ est cō-cubinarius manifestus vel incestuo sus qui cōtra accusatum nō auditur. iij.q.iiij.consanguineoꝝ. ¶ Item qđ est hermofroditus.iiij.q.iij.ver. her-e mofroditus[e]. ¶ † Itez qđ est mulier. 83 extra de ver.sig.forus.in fi.super hoc teneas qđ ſm leges mulier in cā ciui li ꝛ criminali potest esse testis.vt. xv. q.iij.ex eo.ꝛ.ff.de testi.ex eo.ꝛ.ff.de te sta.qui testamento.§.mulier.insti. e. ti.§.testes.nisi in testamentis tantū. f vt in p̄.§.mulier.ꝛ.§.testes[f]. ¶ Quid de codicil. vel alia vltima voluntate g dicit Accur.[g]ꝛ.M.de fano.[h]qđ et ibi h potest:quia non est ꝓhibitum. ff. de te.l.j.nam ꝛ ibi nō rogati admittun tur.C.de codicil.l.fin.in fi. idem dicit Uber.maxime in dubio p vltimis vo luntatibus.ff.de inoffic.testa.si pars i ff.de leg.ij.titia.§.ij.[i]ſm canones au tem nunq̄ admittitur in causa cri-minali.xxxiij.qđ.v. mulierem.nisi in criminibus exceptis. ꝛ sic intelligen dum est pre.c.forus.In ciuilibus au tem ꝛ matrimonialibus ꝛ spirituali-bus ꝛ quibuscunq̄ alijs:ꝛ etiam vbi de crimine ciuiliter agitur.vt in cau-sa inquisitionis vel denuntiationis dicunt.T.ꝛ Ber.ꝛ alij eam admitti. extra de test.quoniam:et.c.super eo. ij.et.c.tam literis.extra de accusa.su-per his.et.c. ad petitionem.et de sy-mo.per tuas.in fi.et breuiter vbicun qđ non prohibetur expresse. vt in te-stamentis et criminibus. ¶ Joan.de deo.et quidam alij dicunt qđ cum ei⁹ testimonium sit generaliter prohibi tum.vt in predi. capitu. forus. et in pred.c.mulierem.non debet admitti nisi vbi inuenitur expressum.xv.que stione.iij.§.fina.al's pe.versicul.cum k enim[k].et argumentum.lv.distincti. si euangelica.puta in matrimonijs. et cum de crimine ciuiliter agitur: prius dictum verius est. et Joan. de deo satis concedit qđ in ciuilibus ad l mittat̄[l] ¶ Item qđ est laycus qui nō

h ¶ Et.M. ͙ fa.sup. l. fi. C.de codi. ꝛ idē ibi cy.in fi.ꝛ vltra ͙ allegata nō īducit qđ cū in solo testā regiāt̄ ꝓhi-bita.͙ ꝛc.ꝛ. j. cau. ex eo alt.͙.͙.pr. ꝛ.ff.đ iud.cū ꝓtor. itez.l. simplr đt.v. testes req̄ri tñ distiguit ͙ nec mođ di stiguam⁹.ff. đ ri.nup.pa lā.l fi.nec đ bēt vno inſ cēteri q̄ sunt diuersa.C.đ co.si idē qđ sint diuersa ptz.e.ti.l.ij. C.qui te.fa. pos.nō codi cillos ꝛ reꝑ hēsi sunt di centes codi cillū ptē te-stamēti.ff.đ iur. co. dd͙ referūt al's eadē rōne re pellent̄ i do natione cā mor.ar.C.đ do.cā mor. l.fi.restrīga tur ͙ odiuz de reg. iur. odia.li . vf. cū ꝯor. est aūt i his di uersitas ꝓ pe riculū.l.ꝓ in stōnē ꝓhi-dis q̄ nō fie t codicillis.

f ¶ §.testes.fertur Ja. de are. tenuisse ꝓ leges istas qđ etiā ſm leges mulier nō testificat̄ in criminali: cū eñ in illa de salute hōis agat̄ fortior rō suadet illā repel-li q̄ in testamentis ꝓpter maius periculuz de eie.vbi periculū cū cōcor.li.vj.ꝛ.C.de app.l.addictos inducit etiā rōnem decre.forus.in fi.ꝛ leges ibi allegans:hoc de facto nō seruatur si equitatem hz qm̄ ꝓ mares veri tas non potest haberi in ciuili foro.

ADDE qđ mulier possit esse testis in codicillis Bal. consi.cclxxxiij.incipiente.licet multi.volu.iij.

i ¶ .§.ij.idem Bal.de saza. in.l.ex ea.ff.eo.allega. ff.ex quibus cau.ma.necnon.§.quod eis.C.de codicil. he-reditatem.ꝛ.l.penul.

k ¶ Cum enim.ꝛ hec op.no.e.q.ex eo.in fi.vlti.glo.

l ¶ Admittatur.hoc facit in libro iudicum.parte.iij.de impugnatione dictorum testium.

admittitur ꝯ clericū in criminali cā. ex̄. e. veniens. j. c. ij. q. vij. lay cos. et. c. fe. & p toto. ¶ Item qd̄ est clericꝰ qui nō admittitur ꝯ laycū. xj. q. j. nullꝰ. qd̄ intellige in criminali. Uelª corā iudi- ce seculari. ¶ † Item qd̄ nō est pbate vite vel opinionis: nec bone cōuersa- tionis nec est sine suspitione: neqꝫ si- ne macula manifesta sed multe ma- la de eo dicūtur: & est criminosus. ex̄ de fo- ro cōpe. l3. ex̄ de testi. testimoniū. s. c. sup eo. in aut. eo. §. qꝛ ita. & §. ꝯtra. C. ad. l. fal. aut. sed cū testator. ex̄ de ver. sig. forus. §. testes autē. ij. q. vij. testes. et. ꝯ. ꝟsi. Item excipit qd̄ est infamis ¶ Quid de portantibꝰ crucem ppter hereticā prauitatem: nūquid possint a testimonio repelli: & videt̄ ex ꝯmissis q sic. ¶ † Item publice penitētes quodāmodo sunt infames. ar. l. dist. cōfirmando. & tales nō admittūtur. vt. ꝯ. ver. qd̄ est infamis. item q̄ semel fuit malus semꝑ psumit̄ esse malus ff. de accu. si cui. & xliiij. di. sed illud. p pe fi.ᵇ ¶ Item hec publica pena im- ponitur credentibꝰ receptatoribꝰ et defensoribꝰ hereticoꝝ: et tales infa- mes sunt vt ex̄ de here. excōicamꝰ §. credentes. Item oēs qui christiane le- gis normam obijciūt sunt infames etiā ipso iure. vj. q. j. infames. in pnc. C. de sum. tri. l. j. iij. q. iiij. si quis de cō. di. iij. celebritatem. nec ad testimoniū admittūtur. ij. q. vij. nō pōt. & c. se. iiij. q. j. c. preterea. l3 dicatur emendatus de crimine per pniam tñ cū cōcomitā- tur infamia ex ꝯne pene & delicti per sniam declarati irrogata. vt. iij. q. vij. §. porro. vñ nō pōt esse testis. vt ex̄. c. testimoniū. Item negari non pōt qn ex hoc apud bonos & graues eiꝰ opi- nio sit grauata: qd̄ sufficit ad hoc vt repellat̄ saltem in criminali cā. vt in p. decre. testimoniū. item crimen he- reseos cuiꝰ occasione punitus est: est crimen publicū. vt prima distinctio- ne. ius publicum. ac de publico cri- mine cōdēnatus semꝑ fit infamis. vt ff. ex q̄. ca. infa. irrogatur. athletas. §. calūniator. Item p hac parte facit. C. de gnali aboli. indulgētia. ff. de re mi- li. qui cū vno testiculo. & j. ver. itē qd̄ fuit. & ꝯ. in ti. de accusa. ver. sed q̄d de his. & ij. q. vij. nō pōt. & c. seq. & c. si he- reticus. & iiij. q. j. c. j. ar. ꝯ qd̄ possit es- se testis. nam ꝑ pniam incipit esse qd̄ nō fuit: vñ nō d3 in eo despici qd̄ fuit l. di. ferrū. ex̄ de rescriptis. eam te. de pe. di. j. agite. l3 possit ad hoc rñderi.
86 ¶ † Quod ꝑ pniam tollit̄ infamia ca- nonica q̄ ꝑ pctm̄ ꝯhit̄. vt. vj. q. j. illi q̄ et nō ciuilis q̄ ꝑ sniam vel ipso facto irrogatur. vt. ij. qd̄. iij. §. hinc colligit̄. ¶ Item cū publice penitens non pōt de ipsiꝰ emendatione dubitari: vt. l. di. in capite. vñ nō est repellēdusᵉ. vt in p. c. testimoniū. qꝛ ꝑ pniam ois in famia est abolita. vt. ꝯ. Itē ꝑ hac par te facit in p. l. si cui. §. ex cā. & ff. de po- stu. l. j. §. qd̄ si quis. C. de sen. pas. l. si. et. C. de asses. l3. C. de nup. imperialis Item qd̄ vult testificari ꝯ hoc qd̄ priꝰ dixit. ex̄. e. veniens. ij. ꝯ. ꝟ. Item qd̄ te stes & se. ¶ Item qd̄ nō ieiunus testes testimoniū. ex̄ eo. c. j. l3 hoc honesta- 87 tis est non necessitatis. ¶ † Item qd̄ aliqd̄ de suo addidit: quo mendacio totū testimoniū decolorat. iij. q. ix. pu ra. ix. di. si ad sacras. sup quo no. q si testis in dicto suo aliquā admisceat falsitatem etiā scienter: nihilominus tñ vz eius depositio dūmodo falsitas illa nō tangat substantiā vel circūstā tias negotij sup quo deponit: puta si dicat cōtrahentes esse aliūde q̄ sit vel alterius esse affinem q̄ sit: officiū em testis nō cōsistit in his: qꝛ nihil facit ad testimonium vñ sit cōtrahens: vel quoꝝ sit affinis: & sic de similibusᶜ. ar. tñ contra. in pre. c. si ad sacras. vbi d3 q non valet scriptura in qua offi- ciosuz mendaciū admiscetur. officio sum d3 qꝛ nulli obest & alteri pdest. vt sum. xxij. q. ij. primū. ff. de inof. test. l. ij. So lu.ᵈ illud intelligitur qñ circa substā- tialia vel circūstātias negotij de quo agitur admiscetur: puta si inter con- trahentes actum est qd̄ soluatur ar- gētea pecunia. & testis dicit de aurea que melior & vtilior est vtriqꝫ contra hentium: nā hoc mendacium: l3 sit pinz et vtile testimoniū: tñ nō reddit inu- tile. Si ꝟo admisceatur sup substan- tia cōtractus: vel super circūstantijs ipsius: tūc siue scienter siue ignoran- ter falsum admisceat non valet testi- moniū: nunq̄ em d3 dicere nisi qd̄ in veritate nouit & vidit in quo non pōt esse ignorātia. vt. iiij. q. ix. testes. et. c. pura. q̄ aūt dicta sunt in teste: intelli- ge etiā in tabellione instrm̄ cōficien- te: & vide. j. de instru. edi. §. instrm̄. ꝟ. quid si aliquidᵉ. ¶ † Item qd̄ est fu-
88 riosus vel indiscretus. ar. iij. q. vij. §. tria. iij. q. ix. indicasᶠ. ff. de statu ho. q̄ furere. ff. de in. certus. & l. cū furiosus. et. ꝯ. ver. item qd̄ est talis. talis enim ꝑ absente & ignorāte hr̄. ff. de acq. poss. l. j. §. furiosus. & ff. ex qui. ca. ma. ergo nisi habeat interualla. ff. de testa. qui testā. §. cū quiᵍ. ¶ Item qd̄ est testis in re vel cā sua. vt. C. e. olbꝰ. iiij. q. iij. ver. nullus in re. & ver. omnibꝰ. & ꝟsi. eos. & q. v. c. j. extra eo. insup. ff. e. nul lus. lex em̄ fingit quendoqꝫ aliquem posse in re propria testari. C. de fidei- com. l. fin. ¶ Sed nunquid venditor erit testis pro emptore. dic vt. ꝯ. versi. quod de venditore. ¶ Quid de fide- iussore nunquid erit testis pro debi- tore:

a ¶ Ut meliꝰ dixisset & cū dissueta dicat q i crimi- li ecclastici fori non ad mitteret̄ qd̄ est falsum. ADDE vt p alex. cōsil. lxiij. j. volu.

b ¶ Prope fi. de re. iur. se mel malus. lib. vi.

c ¶ Scribus puta cuiꝰ ca pelle sit do- mus i q̄ ꝯsa- cr isl'm: si- cut & accidit ī mea quā notariꝰ de- scripsit i pa rochia scti pauli cū sit sancti Ja.

b ¶ l. j. §. so. cō cipio lr̄az h ee corruptā l3 formaꝟ- boꝝ inuit ꝯ riū ibi l3 piū &c. & ibi siue ro. itē si ista hoc diceret illō itelligit̄ qñ nō circa subalia ap- tiꝰ pcederet cū fine huiꝰ ꝟsi. ibi not. reddit inu- le: l3 id solo ni ꝯriū non ꝯcluderet nec ēt infrascrī- ptū exēplū ꝯgrueret: qꝛ nō est verū q nō sit circa substātialia alterare me tallū pecu- nie soluēde vt scⁿpsi post Inno. & hos. i decr. ffrnita tis. quā i fi- ne allega- bo. Itē nec est simplr̄ ve rū q aurea pecunia plꝰ

expediat v triqꝫ: imo p vt plurimū ꝯ riū eius qd̄ vni pti ex- pedit pīcat alteri pp̄ q̄ nesciēs alr̄ actorē erra fere dico qd̄ forsan fati- gatꝰ studio dormitauit homerꝰ q lib. Innoc. erat alter- cūqꝫ corru- ptū ad istz ꝯsiderate ponendo.

e ¶ Si aliqd̄ ibi vide opi. Jo. & Bart. bar. & q ibi dixi & plene vtroqꝫ scri psi post Jo. no. & host. ꝯ here. frater- nitatis.

f ¶ Indicas. de fur. ab l te. cum dile ctꝰ. de spon. dilectus.

g ¶ Cū q cor rige necessa riosus.

a ¶Sed dic. sm albe. gal.

b ¶.l.pe.que etiã est.§.in fi.non rñ. cõtrarijs.q: videt illis stãdũ cũ interfit eius saltẽ litibus ꝫ sumptibus nõ vexari.ff.de mino.l.minor.xxv.de arbi.c.§. ꝫ maxi me cũ fideiusſ.renũtiauit per modũ.ꝫ no. de fideiusſ.c. §.in.4.gl.lex itaq3.in p̃n. nõ ob.loqui tur eñ de in teresse debẽ tis agere.ex quo eñ ful lo cui fura te fuerẽ vestes nõ est solnẽ do illarũ do minus agit hic loqmur de interesse ei⁹ qui ꝯue niri põt pro pter qd testi moniũ ipsi⁹ suspectũ est. ꝫ vide qd di xi.§.ti.j.s.de legato.§.su pereſt ante finem.

ADDE qd bal.in.d.l.si cui dicit ꝙ si pncipalis ẽ soluendo et ipse nõ renũ tiauit bene fictis sibi cõ petentibus qd possit eẽ testis.et ibi vide p alex.

k ¶.l.j. p has duas leges et.ff. de edi. edi. ad res donatas. et ff. de dona. aristo. dixit gui. de suz. colligi quã do donans teneat ẽ eui ctione.qd fa tisp3 ex hoc ver.q: tenet si de euictio ne promisit si donatio ce pit a pactio ne vel si fuit fraudulẽta) his cessanti bus dicebat in.l.oibus.C.e.ipsum etiã donatorẽ admitti ꝫ sic for sitan filios vide.§.ver.quid de venditore.

tore: dicunt quidã ꝙ sic cũ non inue niat ꝓhibit⁹.ff.e.l.j. Sed dic a ꝙ aut debitor est solnẽdo et tũc admittitur aut nõ ꝫ tũc nõ.ar.e.de fur.itaq3.ar.§ aut nõ ꝫ tũc nõ.ar.e.de fur.itaq3.ar.§ ff.de leg.j.si cui.§.fi.ꝫ in p̃.l.itaq3.§.fi. ff.qñ ap.sit.l.j.pe.b ¶†Sed pone mu 89 tuaui tibi.x.qd cũ ꝓbare nõ possem nisi per duos filios meos cessi actio nẽ meã.p.ex cã donationis nũc que rit vtrũ.p.poterit ꝓbare per illos. Et videt ꝙ sic.nã ad eũ spectat cõmodũ et incõmodũ huius cãe ꝫ nõ ad me: vel ad istos.§.q.vj.biduũ.versi.palã ff.qñ ap.sit.l.j.§.im pro pria. Item q: edictũ de testibus prohibitorũ est.ff. de test.l.j.ar.ꝯtra.q: ego nõ possem il los producere:ergo.p.q eisdẽ iurib⁹ vti d3 qb⁹ ꝫ ego forẽ visurus.ff. de.ac. pol.põp.§.cũ quis. Itẽ ego iurare de beo d calũnia.vt.C.de iu.ca.l.ij.§.siu aũt affuerit. Solutio: si donatio actio nis cepit a pactione tũc nõ poterũt es se testes.si vero cepit a traditione: tũc sic:q: tunc nihil ad me spectat:nec de euictiõe teneor.vt.C.de euic.l.ij. put c distinguit in dote.C.de iur.dot.l.j.c Et hoc verũ est si cessio fuerit facta bo na fide.ff.de cõdi.ob turp.ca.l.pe. Si vero mala ꝫ in fraudẽ legis ꝓhibẽtis filiũ testificari ꝓ patre.vt.C.de te. pa rentes tũc secus est:verũtamẽ lex do cet:fieri talem fraudẽ.vt.ff.fini.reg.s3 et loci.§.si cõuenit.ff.de neg.ge.atqui natura.§.iij.ꝫ extra de testi.insup de hoc.§.de pcu.§.in fi. ¶Itẽ qd ipse est testis ꝫ accusator: qd esse non põt. vt extra de ver.sig.forus.§.in ei: ꝫ no. ꝙ impetrans accusatorẽ nõ admitti tur in testẽ:sec⁹ in impetratione inqsi tionis qui admittit in testẽ in cãinq sitionis vel denũtiationis : si eas nõ fuerit ꝓsecutus sic intelligit.extra de sy mo.l3 hely.§.cũ igit. ꝫ ibi q cũ ipso d vel contra ipsum d ꝛc. ¶Item qd fuit ob carmẽ famosum dãnatus.iiij.q.ij. iij.ver.ob carmen.ff.qui testa.fa.pos. his.ff.de testi.ob carmẽ.ꝫ.l.testiũ. C. e.eos.ꝫ.j.ver.pri. ¶Itẽ qd ex publi co iudicio:puta de calũnia condẽna tus.ff.e.questiũ.vel de adulterio.eo. ti.scio vel repetundarũ.e.ti.repetun darũ.e.j.q.j.eadez.l.in fi. ¶Idẽ etiã videt si de priuato:qd dic sm papa3. e vt extra.e.testimoniũ.e ¶Ite3 qd in aliq̃ est re⁹:ergo in hoc q: delinquẽs

ADDE qd hec dicta de cedẽte sequit simplr ang. e§ si.cdxxxiiij.sed ro.§.cccl.xxiij.reprobat dictũ spe.ꝫ di cit ꝙ dato qd in nihilũ teneret cedẽs tñ ꝓpter affectio nẽ debet repelli.

b ¶Ipsum ꝛc.sed vide qd ibi dixi super ver. volumus.

in vno in ceteris est obnoxi⁹.ff.de bo nis lib.in seruis.extra de reg.iur.de fleat.de pe.di.v.c.j.ff.ad sillenianũ si qs in graui.§.si quis. ¶Itẽ qd olim fuit criminosus:ꝫ adhuc ꝓsumit. C. ad.l.iul.mai.l.quisq3.extra de pign. c.tertio.in fi.C.de proba.sine.ff.de pe nis capitaliũ sm Ja.Bal.ar.cõtra.ex tra de ꝓsump.c.fi.f ¶Itẽ qd fallo vel varie testimoniũ dixit vel vtriq3 pti di xit.sũ.ꝓdidit g.iiij.q.iij.§.q falso. vt etiã.ff.ad varie.C.eo.nulliũ.ff.eo.qui falsa.ff.ad varie.C.eo.nullũ.ff.eo.qui falsa.ff.ad l.cor.de fal.eos.ꝫ vide.§.§.§.itẽ qd te 90 stes sunt varij.ꝫ.j.§.postq3. ¶†Item qd accusatus contra quẽ inducit eu3 liberauit vel parens ei⁹:vel qd testis publico iudicio dãnat⁹ fuit: nec fuit restitutus:vel qd in vinculis publi cis seu custodia detinet : vel ꝙ se ad pugnandũ cum bestia dentata loca uit.vel palã questum facit vel fecit de corpore suo vel pecuniã ob testimo niũ dicendũ vel non dicendũ recepit. iiij.q.iij. versi.item.l.iul.de vi. ꝫ ver. in testimonium.j.q.j.concussionis.ꝫ xxxij.q.iiij.meretrices.ꝫ.j. ver. itẽ qd h inuite. ¶Item qd non fuit rogatus i a producente.vt in aut.de test.§.licet 91 xiiij.q.ij.§.ꝫc. ¶†Et talis est casus i quo debuit rogari qui plures sunt. ¶Primus est q: ꝯtractus fuit in scri ptis:debitor vult probare per testes solutionẽ quã voluit facere: vel quã fecit vel cõfessionẽ quã creditor fecit videlicet sibi solutum fuisse: que so lutio facta fuit in scriptis:oportet eñ qd sint tunc rogati non trãseũtes vel h fortuiti.iiij.q.iij.§.de his h.C.eo.testiũ et autẽ.rogati. Azo.tamẽ no.in sum. e.ti.§.si autẽ forte sufficeret:si credi tor corã duobus testibus nõ rogatis ꝯfiteretur sibi satisfactũ fore. Itẽ qua liter fiat contractus in scriptis no. C. de fide instru.cõtractus. ¶Secũdus in testamẽtis.vt in p̃e.aut.rogati.et ff.de tes.heredes.§.fi.C.e. hac consul tissima.in prin.arg.contra.ff.de test. ad fidẽ. l Uel si testamentũ aperiatur. C.queadmodũ te.app.l.ij. Et in mili tis testamẽto sm quosdã.inst.de mi tis testamẽto sm quosdã.inst.de mi li.test.§.plane.in codicillis autem vel in donatione cã mortis admittũtur k fortuiti.C.de codicillis.l.fina.§.fin. k ¶Tertius in matrimonio vt videt. l xxx.q.v.nostrates. l ¶Quartus in di nitatẽ matrimonij s3 ẽt Lud.ro.sing.709.sci. an ad solẽnitatẽ p gl.quã approbat dt ad hoc eẽ singularẽ

e ¶Testimo nium vt ibi post eũ scpsi super ver. de crimine.

f ¶.c.fi.so.ibi de illo quez non constat fuisse crimi nosum.

g ¶Prodidit pyleus.e.ti. ante fi.itelli git hoc de il lo.q vtriq3 p ti dinisi3 as seruit se sci re q: eis p derat: vt p duceret in testẽ vt sic p duct⁹ posset alteri ꝓfice re.

h ¶De his.a liqua de his casibus no. Jo.ibi.

i ¶Ad fidez: quã hẽs ꝯtra.q.iij.s3 vt vtrobiq3 no. illud regula re facit qd se quitur.

k ¶.§.fi.q lex destruit di ctũ pylei qd dicit.e.ti. in fin.qd forte vbicũq3 req̃ rit cert⁹ nũe r⁹ testiũ de bet eẽ roga ti.baga. di xit hoc sine forte. vsista tim dicam.

l ¶Nostrates vbi de hoc ꝫ vide qd scri psi.de spon. ex p̃e. post prin.

* ADDItio. Et ꝙ testes debet eẽ ro gati ad solẽ

l.d.c. nostra
res. sz bart.
dixit. repro-
bet illã gl. i
quadã suã quo-
ne qd in cã
diuortij an
testes debẽt
eẽ rogati vi
de Prep.me
diola.l. d. c.
ex pte.&.an
teq; ad glo.
in.ij.col.hic
alleg. Et an
et qñ testes
debeãt esse
rogati in te
stamẽto. vi-
de olno So
zi.l suo trac.
fal.i reg.cccc
xx.Hẽ.Fer.

b ¶ Admittit
l suo or. in.
parte tertia
rñ.qd testes
l cã sufficiãt
l ñ.& idẽ pe.
de bel. vt dt
ey.l autẽ.ro
gati. sz acc.
ibi.& l autẽ.
ũ istro. cau.
§.sz & si.& p.
l.nllũ.& Jo.
rp.§.de his.
hunc l casuz.
ennumerãt.
ipse tñ accu.
t.l.ad fidẽ.e.
ri.ff.dt q ter
nullũ: id dt
nõ apit.ba-
ga.in opere
suo añ finez
enumerat p
mos tres et
duos hic se-
quẽtes ad-

nortio.ff.de diuor.nullũ. sed hunc ca
sum non admittit.[a] ¶ Quintus vbi
quis vult caute deponere sine scriptu
ra tabellionis.in aut.de instr. cau.§.
si quis igitur. ¶ Sextus si deposita-
rius vni ex heredibus deponẽtis par
tẽ reddat pecunie deposite.ff.depo.l.
j.§.si quis tabulas.& §. pecuniã. alis
aũt non requiritur q testis sit roga-
tus.iij.q.iij.ver.ad fidẽ.viij.q.iij.ta-
lia.xxiij.q.iij.inter querelas. &.qd.&.
scelus.xxviij.di.de syracusane.quidã
tñ exigũt semper rogatos esse per pre.
autenticã rogati[b] propter qd dicunt
pre.l.ad fidẽ corrigi sed primuz verius
de iure: visus tñ sm dictũ amplectitur
quo ad testes qui instrumentis adhi
bentur.nam hodie in cunctis instru
mẽtis scribit testes fuisse rogatos: sz
92 hoc dicitur ad cautelã: ¶ †Sed quid
in predictis casibus si testis nõ dicit:
nec negat se fuisse rogatũ: & in instru
mento si qd confectũ fuit hoc nõ dici
tur: & certe videtur presumi rogatus.
ar.de ver.ob.sciendũ.& l.quotiẽs.nã
& pro reo est interpretandũ.ar.cõtra.
qz cum duo sint necessaria scz qd sint
testes & qd sint rogati si vnum desit:
nõ valet qd agitur.j.ver.proxi. sed di
stingue an dicit se fuisse rogatũ & tũc
planuz est: an dicit non fuit rogatus
et tunc similiter planũ: vel dicit se nõ
recordari: et tunc presumatur rogatus
quidã tñ dicunt q si factũ fuit instru
mentũ presente iureperito: tũc credũ
tur rogati & non aliter sm Ubertum.
¶ Quid ergo si dicitur in testamẽto
tales testes fuerunt presentes: nec di
citur q fuerũt rogati: & videtur q pre
sumẽtur rogati. naz ex quo notarius
ipsam scripturã notat testamẽtũ cre-
ditur adhibuisse quecunq; faciũt te-
stamentũ: alis enim non esset testamen
tũ si nõ essent rogati: vel si aliquid de
solẽnibus deficeret.ff.qui sa.co.quo-
tiens.ff.de re iudi.si se non.§.condẽ-
natũ.ij.q.j.statutis.xxxviij.di.q ipsis
dicendo ergo testiũ videtur dicere te
stes fore rogatos.ar.ff.e. quidã. in fi.
ff.de iur.om.iu.l.ij.& presumendũ est
tabellionez vere & rite scripsisse.C.de
contrahẽ.& cõ.stipu.optimã. extra de
93 presum.ad audientiã. ¶ †Itẽ in con
tractibus oĩa presumuntur solẽniter
acta.vt.ff.de verb.ob.generaliter.&.l.
titia.§.fi.C.de contrahen.stip.l.j. in-
sti.de fideiuss.in fi.& de inuti. stip.§.si
scriptũ.multo fortius in vltimis vo-
luntatibus. vbi etiã que deficiũt pro
suppletis habentur.ar.C. de fideicom.
verbũ volo.ff.de leg.ij.cũ pater.§.cuz
imperfecta.ff.de lega.j.l.si in testamẽ-
to.in quibus etiam fit plenior inter-
pretatio.ff.de regu.iur. in testamen-
tis.ff.de vsufru.plenum.extra de do-

nationibus.cum dilecti.video etiam
quod dici t.l.testes debere esse in pre
sentia testatoris. vt.C.de testamẽtis.
si non speciali: & q testator voce pro-
pria debet nomen heredis exprimere
vt.e.ti.iubemus.& tamẽ de his tabel
liones non faciunt in testamẽtis mẽ
tionem: sed dicũt acta sunt hec in pre
sentia talium: & dicunt talis talẽ insti
tuit: nũquid ergo presumuntur solẽ-
nitates huiõi deficere: sz in testamen
to nõ exprimantur? absit. vt.ff.de re.
du.quotiens.ar.cõtra. qz qui eos ro-
gatos asserit illud probet.ff. de proba.
ei qui.vj.qd. viri.actor: rogatio enim fa
cti est.& que facti sunt probari debẽt.
arg.C.de proba.cũ res.&.l.j.de nõ nu.
94 pe.asseueratio.§.si pterea. ¶ †Quid
est rogare testes nisi eis denũtiare vt
assistant: at denuntiatio probãda est
ergo & rogatio.ar.ff. de euic.si paren-
tes.extra de iudi.nouit.in pri.nã et
qui solennitatẽ allegat eã pbet.ff.de
publi.quecũq;.§.fi.ff.de proba.ab ea
parte.C.de fideiuss.l.fina. & l.penult.
Item plures possent dicere se audi-
uisse sic testantem: et tamen non va-
lent nisi forent specialiter conuocati
vt. ff. de testamento milita. diuus.
95 ¶ †Et quotiens duo vel plura in ali-
quo negotio requiruntur: non suffi-
cit alterum tantum probari. vt. ff. de
transacti.cum hi.§. si pretor. vt patet
in minore qui debet se probari mi-
norem et deceptum.ff.de iureiurand.
nam postea.§.si minor.et in spoliato
qui debet probare se possedisse & spo
liatum esse: vt extra de restitutio.spo
liato.ex transmissa. sic et hic a simili
quod sint septem testes. et q sint ro-
gati ergo vtrũq; probãdum est: quia
de similibus idem est iudicium. ex-
tra de rescript.inter ceteras.argumẽ.
ff.ad trebel.apud iul. Sol. omnes do
ctores dicunt q vbi questio est de so-
lennitate illa probanda est vt dixi: li-
cet quidaz dicant q per duos testes.
Alij vero quod per plures. vt.j. de in
strumento edi.§.compendiose.versi-
cu. quid si vnus. ergo ita est tenen-
dum.ff.de leg. & sen.consul.minime
et.ff.qui satisda.cogan.inter omnes.
in princip.et.xix.distin.in canonicis
nisi enim rogatio probaretur absur-
ditas sequeretur: quia iam non esset
differentia in probatione: cum de te-
stamenti solẽnitate vel alterius sim-
plicis contractus questio verteretur
quia vtrobiq; vna probatio sufficeret
quod dicere est absurdum: nam vbi
diuersa est ratio diuersa iura sunt cẽ
senda.arg.ff.de fideicom.generaliter.&
xxix.distinctio.c.fina.in fin. Ad quid
plura.l. videtur dicere q testes debent
esse in inuentario qui cognoscãt [illegible]

dñt casus q-
bus certus
numerus te
stiũ exigitur
qd et tãgit
accur.in p.l.
null ibi ideo
q sciz hius
quos de hoc
posuerat gal
lic' nõ curo,

b ¶ Rogati:
ibi hoc pz
Gui.

a ¶In fi. de materia vid. j. de instru. edi. §. ij. et ff. et not. q. et lz hic dicatur non credi eu rogatum: lz subscripserit nō tñ dz sibi nō credi de rogatū si scripserit se rogatum. et sic nō ɔtradicit huic qd ibi not.

b ¶Scdz gof. i sum. ij. col. versicu. item omnes illi.

c ¶Testis. nō eñi testis eē pōt nisi qui factū hz notū: qd nō requirit in iudice. accidit aūt interdū qd soli duo habēt facti notitiā vbi extāt. c. iudices impetrabiles.

d ¶Artifex. dicit Pyle. co. ti. añ finem qd hodie de rogatum est his p gñalē ɔsuetudinē p quā testes hodie nō repellunt propter aliqd artificiū vilitatē obscuritatem vel ignobilitatē: nisi essent serui vl mercennarij producentis.

e ¶Uerberibus. i. tormētis. Accur.

f ¶Administrator. i. ordinari⁹. s. ipse torquens.

g ¶Jo. de deo. in libro iudicuz parte. iij.

redē: et qui viderūt qñ notarius fuit de subscriptione rogat⁹: quasi dicat lz scripserit: non tñ credit nisi rogat⁹ pbat. C. de iur. delib. l. j. §. sinaūt dubius. in fi.[a] ¶Itez in cā crīali repellitur in multis casib⁹ quos dixi. ṡ. in ti. de accusatiōe. ver. Itē qd als ei cri 96 men et c. et sequētibus. ¶†Accusatio eñi testimoniū ordo: quo ad hec pa ribus passib⁹ ambulabant. iiij. q. iij. c. j. qd dic vt no. ij. q. vij. ipsi apostoli. Qui aūt repellunt ab ordinibus habes. vj. q. j. infames. et i repertorio sub ti. de eta. et quali. Itē sm Gof.[b] excipi pōt contra testem quicqd contra iudicem. que dic vt. ṡ. in tit. de offi. delega. ego tñ hoc non approbo simpliciter. nā minoz cā repellit iudicez q̄ testem: qz facili⁹ inueniunt mille iudices q̄ vn⁹ testis[c]. ¶†Itē est artifex[d] 97 ignot⁹ vel nimis obscurus vl ignobilis: nō diues: non in dignitate: nō miles. nō officiatus: tamen qñqz admittitur cuz verberibus[e] a iudice in ferendis si administrator[f] sit: in auten. codez §. si. vero dicat. et §. si vero ignoti. §. sancimus autem. colū. vij. ¶Item inuite dixit testimoniū quare non valet testimonium. ff. de testa. qui testamento. in fi. nec contractus ff. de duobus reis. cadē: idem si libere se ingerendo. v. q. ver. illi qui. debz eñi esse rogatus: qd dic vt. ṡ. vers. Itē qd nō fuit. ¶Qualiter autē formet exceptio contra testes no. j. §. qz sepe ¶Regulariter aūt quilibet pōt esse testis q̄ nō ɔhibetur. ff. e. l. j. Et generaliter sm Jo. de deo[g] quecūqz vitiosum repereris potes de iuris rigore repellere. arg. iij. q. j. in primis. et. iiij. q. v. per totum. vj. q. j. infamia. ij. q. j. ɔhibent. extra. eo. ex parte. et c. super eo. ij. q. vij. testes. et c. ipsi. ¶Que aūt possunt obijci testi i causa matrimoniali ɔducto dicā infra qui matri. ac 98 cu. pol. ¶†In summa no. q qñqz testis statim totaliter excludit nec admittitur: puta cum paratus sum incontinenti ōndere ipsuz seruum vel inimicū capitalē. Qñqz nō statim excluditur: sed recipitur. et hoc in tempus disputationis reseruatur: puta si dicitur infamis: vel fur: et huiusmodi. qd dic vt extra de testi. ex parte. j. et supra versi. item quod est seruus et seq. tutius tamen est quod hec post aperitionem testium proponantur: vt ibi no. premissa protestatione quod post publicationem attestationum possit in dicta obijci et personas. qd dic plenius: vt. ṡ. versi. Item qñ his pro quo aliquid dixit.

Quādo et qualiter sunt testes recipiendi.

Nunc tractem⁹ et qñ sunt testes recipiendi. Et quidē regulariter post litis conte. et si añ recipiant nō valet qd agit extra vt li. nō cōtes. l. et. ij. et c. qm̄[h] hoc autē fallit in casibus in quibus testes ante lit. cōtest. siue lis sit siue nō recipi possunt. ¶Primus si timetur de morte testium: vt qz sunt infirmi vel senes vel debent bellū cāpestre igredi. ¶Secūd⁹ si timetur de absentia diuturna: qz forte debēt ire Romā. vel vltra mare. vel i aliā longā peregrinatiōnē. ¶Terti⁹ si agat de electione alicui⁹ cōfirmanda vel cassanda. j. vers. xxj. ¶Quart⁹ cū agitur de matrimonio carnali. et is q̄ cōuenit se malitiose absentat. et contumax est. ¶Quintus si agatur de alicui⁹ crimine per modū inquisitionis. j. ver. xiiij. ¶Sext⁹ cū petunt testes ad eternā rei memoriā publicari. hos. vj. casus habes in pre. decr. qm̄. probat etiaz tertius casus extra de ele. dudū in fi. et v. extra de accusa. qualiter et qñ. et. vj. extra de testi. significauit. ¶Septimus in cā ap. a grauamine interposite sm papaz. vel ēt in alia cū appellat⁹ contumax est. extra de ap. iterposita in fi. et c. sepe. C. de ṗscri. xxx. vel. xl. an. cū notissimi. §. fi. C. de tēp. app. l. fi. §. fi. ij. q. vj. ei qui. ¶†Octauus qz in cōtumaciā actoris reus suos testes ɔducit lite non cōtestata. extra de do. et con. cām que. C. quomodo et qñ iudex. aut. qui semel. C. ṡ vitur. pupilla. l. iij. et est ratio qz nō est in ei⁹ ptāte qñ cōueniat: vt C. de tēp. in inte. resti. perēde ɔpe fi. et. iij. q. iij. §. spatiū ver. ei autem. qz testes possunt mori vel infames fieri: vt. ff. de carbo. l. iij. §. due autē et facit ad hoc. ff. ṡ testib⁹ carēt. et. ff. ad. l. aql. l. aqui. ¶Nonus cū actor negligit agere ɔpter interpositū iuramentuz. extra de iureiur. ad nostrā. ij. ¶Decim⁹ cū minor iudicis officio ab hereditate se abstineat. C. si vt se ab here. absti. l. j. et aut. ibi posita. ¶xi cum causa est mere spiritualis et sine cōmodo alicuius tēporalis. vt in crimine heresis. ar. xxiiij. q. ij. sane ɔfert. in orin. et. xxvj. q. vij. ab infirmis et. q. vj. q̄ recedūt: et duob⁹. c se. extra de sentē. excōmu. a nobis. ¶xij. vbicūqz publicū cōmodum ostendit vt in malo officiali. C. de penis. ne dix. et ar. iij. q. ij. qz ea. C. de coar. li. xij. l. si apparitor. ¶xiij. secundum quosdaz cum agitur de statu et libertate ecclesie de extra de testibus cum olim[i]. ff. de fideicom. lib. in fideicommissarijs. et. l. hereduz. j. ver. xxviij. ¶xiiij. in causa denuntiationis. extra de dolo et cōtu. veritatis[k].

Rubrica de ipugnatiōe persone testis.

h ¶Nunc tractemus. qñ i textu et his computatis xx. ex his casib⁹ ibi no. in. j. glo. et de his aliq. iij. q. ix. in sum.

i ¶Cū olim. ibi de hoc i vltima glo.

k ¶Ueritatis host. de hac dec. faciebat casuz qñ agitur de reb⁹ alienatis a ṗlato suspēso. vel excōicato post inhibitionem. Gui. ponderauit nō casum: lz modu ipse ho. dabat alios casus de decre. q̄ sit de excel. ṗla. de decre. ɔstitutus. de ap. ṡ inouatis lite pēdēte de ɔsti. cuz. M. et cū vniuersali iudicio actū est post diffinitiuaz C. de pe. he. l. ṗma hos scripsi in decre. quoniā super. j. glo.

de iudi.nouit. ¶ xv. cum restitutio in integrum incidenter postulatur officio iudicis. extra de of. iud. c. ij. et. j. de resti. in integ. §. ij. ℣. ulti. ¶ xvj. in petitione legati. vel fideicommissi. ar. C. de usu. et fruct. le. seu fideicommissi. l. ij. ibi tamen dicit in fi. post lit. cōte. ¶ xvij. cum agitur finium regundorum: ut. C. fi. regū. l. iij. vel dic quod ibi erat lis cōte. ꝓut ibi no. tamen ante lit. cōte. fit ibi ꝓbatio per agrimessores[a]. ¶ xviij. in trebelliani ca restitutione. C. ad treb. l. pe. §. cum ante[b]. ¶ xix. in causa heresis. post mortem eius quis punitur sine li. cōt. ut. xxiij. q. ij. sane. ij. C. de here. l. iiij. ¶ xx. cum persona est incerta. v. q. v. quādā. ¶ xxj. cum agitur de aliquo possessore in beneficio obtinēdo. extra de eo qui mit. i pos. cum qui.[c] ¶ xxij. in dilapidatiōe. ar. iij. q. ij. qui ea. et arg. C. ubi de cri. agi. oportet. l. ij. ¶ xxiij. i cā purgatiōis. extra de pur. ca. cum. p. et. c. iter. j. versi. xxvj. ¶ xxiiij. cum quest. j. pubertatem et tumet de ei[9] variatione. ff. de car. e. l. iij. §. ij. ¶ xxv. in cā subreptionis. extra de re iud. cum olim. ¶ xxvj. in notorijs quando iudex in eis testes recipit ad cautelam. extra de elec. bone. j. §. lz aūt. et. j. de noto. crimi. ¶ xxvij. cum quis deficit in purgatione punitur lit. nō cō test. extra ō symo. de hoc. et. c. insinuatum: et de cohabi. cleri. et muli. tua. in fi. ¶ xxviij. in libertate scōm quosdā C. de inge. ma. diffamari. ¶ xxix. ubi ante lit. conte. aliquid incidenter apponitur: et probatur extra de testi. venienz. ij. et de ap. super eo. j. sed forte tunc lis est cōtestanda super incidenti. ut no. extra de of. dele. pendētiā. §. sexta[d]. ¶ xxx. ubicunque aliquid iudicis officio expeditur: ut extra de spon. ꝑter ea. et de offi. iud. c. j. C. fini. reg. l. iij. ff. de mino. in cause. §. cā. extra de consang. et affi. ex literis et de testi. cum in tua. C. si ut se ab her. absti. aut. ibi posita. quod intellige de officio iudicis serviente actioni. ut in expensis lite pēdente factis et huiusmodi ut. ℨ. versi. pri. secus si nō serviret actiōi: sz actio sibi ut extra de of. iudi. c. ij. C. de iudi. sancimus. ¶ † xxxj. ſm Azo. cum is qui non possidet liti se offert qz et tūc lit. nō cōte. fertur snia. ff. de rei ven. si autem.[e] ¶ xxxij. ſm Vinc. in odiosis in quibus terminus accusatori ꝑfigitur in quo si non veniat postea non audietur extra qui ma. ac. po. cum in tua et de clan. despon. cum inhibitio. C. q acc. nō pos. si ea que. extra ō exce. pastoralis. ¶ xxxiij. i exceptionib[9] dilatorijs et declinatorijs fori: et et i qbusdam peremptorijs. s. cum excipitur de re iudicata vel trāsacta vel finita. iij. q. vj. §. exceptio. extra de re iudi. inter monasterium. C. de ꝓba. exceptionem: extra de lit. conte. exceptionis. lib. vj. ¶ † xxxiiij. ſm Azo. cum impubes ex carboniano edicto: vel mulier nomine ventris petit se mitti in pos. vel cum reo absente actor petit mitti in pos. bonorum rei causa custodie: vel cum queritur an intersit actoris rē ei exhiberi vel quando legatarius petit sibi satisdari pro legato: et queritur an sit ei legatum relictum: vel cum fili[9] petit alimēta: et queritur an sit fili[9] vel cum pignora capiuntur ex cā iudicati: et queritur an sint condēnati: hec probantur. ff. de carbo. edic. l. iij. §. causet et. ff. de vē. in pos. mit. l. j. §. si ea. C. ubi in rem actio. l. pe. C. de bo. aut. iud. pos si. aut. et qui iurat. ff. ut in pos. leg. si is a quo. ff. ad exhi. l. j. et. ij. §. sciendū.[f] ff. de lib. agno. l. si quis a liberis §. si vel parens. ff. de re iudica: a diuo. §. si super. In his enim si vocatus sit contumax possunt ſm Azo. testes recipi et sententia diffinitiva ferri. ¶ xxxv. ubicunque agitur de iuribus lz super his raro agi debeat inquirendo nisi iusta causa subsit ſm papā[f]. ¶ xxxvj. in ordinibus emergentibus ſm quosdam et breviter ubicunque libell[9] non admittitur quod dic. ut. j. de libel. conce. §. nunc dicendum[g]. alias autem preterquam in dictis casibus specialib[9]: et si qui alij reperiuntur non recipiuntur testes ex ꝑte actoris litnō cōte. ut. ℨ. et parte vero rei sic: ut. ℨ. versic. viij. ¶ † In hoc autem est differentia: quia cum testes actoris senes vel abfuturi recipiuntur lit. nō conte. non publicantur donec lis sit contestata sed conservantur usque ad annum ut in pre. c. quoniam. Alias enim eis publicatis si differet testificata non posset alios producere. extra de testi. ultra. et. c. de testibus. et. c. fraternitatis in aut. §. qz vero. cum vero testes rei recipiuntur ut quia aliquis in hereditate alicui[9] succedens et timens sibi imposterum questionē moveri petit testes ō quorum forte morte vel absentia verisimiliter dubitat vel quoslibet alios[h] lite non contest. recipi. et tunc dicunt multi taliter receptos statim publicari debere: ut extra de testi. significavit. et. c. Albericus: que intra in reo locum non publicantur: quia loquitur in actore: sed certe hoc concesso sequeretur absurditas. Nā in partium favorem inductum est ut testes lite non contest. recipiantur: cum timetur de morte. vel absentia: vel ad eternam rei memoriā ne veritas occultetur: et probationis copia subtrahatur: ut in ℨ. decre. quoniam. unde non debet in eorum lesionem retorqueri. C. de legi. quod favore: quod cōtine

[a] ¶ Agrimensores. forsan diffinitio cum s. de iudicijs mādato sinē ponit quod certum est quod in ꝑdio. x. iugerū unus hz vj. iugera alter quatuor.

[b] ¶ Cum aūt. vide quod ibi not. in glos. penul.

[c] ¶ Qui. lib. sexto.

[d] ¶ §. sexta ibi glo. antiqua que incipit ex loco hoc sentit quod in additiōe correxit.

[e] ¶ Si autem adez ibi act. et in. l. qui se. eo. titu.

[f] ¶ Scōm papā. ut post eū scripsi de iureiurā. ad nostrā. §. su per pe. glo.

[g] ¶ Dicendū: adde caius de of. or. §. nis et de homi. ꝑ hūani lib. vi. ite q ponit decisi: de iudi. dispendiosam cōiuncta cū decr. sepe de verb. signi.

[h] ¶ Alios nō sunt ad hoc duo miscenda sicut miscet autor: sz et statim ibi vel ad eternā

* ADDITIO Et qz nā pacto publicēt testes ad ꝑpetuam rei memoriā cō materia videlicet alex. cons. cccxviij. inc. sup themate ℣. ꝑut sit l. ij. col. in ij. vol. ex ꝑhi. corn. consil. circij. incip. primus consultationis. articulus in ij. vol. Soci. in tract. suo fallen. in regul. cccxiij. Henri. Fe.

b ¶ Ver.xviij.⁊ huic cōtrario statur vt scripsi in decret. significauit in glo.dixit hic Inno.⁊ super glo.ij. ⁊ ratio supradicta parū valet cum tūc sibi liceat pducere quot vult.si ergo testes absunt per quos pbari vult differat hoc siue sit re⁹ siue actor agere nō valēs puta qr nō extat dies vel cōditio.que possent etiā in multis tēpus differri ⁊ testes licet tunc sani et mansuri interim deficere possent.⁊ ob hoc pdixi nō esse miscendā receptionē q̄ fit dum timetur mors testiū vel absentia diuturna cū illa q̄ fit ad eternaz memoriā cum primorū dicta cōsignētur secunda publicētur. Itē in secunda recipiuntur sani testes et māsuri.Item eoꝝ dicta durabilia pmoꝝ nō.vt in decr.qm̄ frequēter .post princi. ¶ Sed de his testibus receptis ad eternā memoriaz dubitatur an valeāt ꝯtra extraneos. An vero solū cōtra illos quorum fuit facta vocatio.:et vt scripsi post Innocen.eo.tit.significauit in gl.dixit hic Inno.ꝟ. vbi vero ⁊ in decre.alberic⁹ in glo.q̄d si.ver .alij vero dicūt qḋ alijs nec psunt.nec obsunt per.l.C.de dona. inter dona.⁊.ff.de iureiur.⁊ si possessori in fi.cū.l.seq. scias dy.in suo.v.consilio in ypotecaria tenuisse qḋ testes recepti ad eternam memoriā sup obligatione bonorū. puta inter pacem facientes.si pax frangeretur si ante productionem ⁊ probationem illā alter paciscentium vendiderat aliqua bona ⁊ emptores non fuerunt vocati illa probatio eis non nocebit:sʒ oportebit contra eos de nouo probari si vero post probationem illam fiat venditio cum illa probatio iam affecerit venditorem ⁊ ei nocuerit nocebit etiaʒ emptori allegat.C.de pigno.l.preses prouincie.ff.de pign.si superatus.§.fi.ff.de excep.rei iudi.si mulier.§. fi.⁊ aduerte qr ad predicta non obstante.l.inuitus.§.plerūqꝫ.ff.de reg.iur.que vult in petendo ⁊ defendēdo eandem causam esse emptoris que vēditoris.et.l.in his eo.titu.§.j.que dicit qḋ nō debet esse alicuius melior conditio q̄ sui actoris ⁊ qui dicunt qḋ alienatio debitoris non facit conditionem creditoris deterioreʒ.C. de pig.debitoreʒ ⁊ de distra.pig.si debitor .⁊ his similia.qr fateor qḋ illa hypothecaria bene durat in reb⁹ venditis post contractum.⁊ ante probationeʒ quod

...gereret::si testes rei publicarentur : qr tūc nō posset alios producere:vt iam b in actore dixi:⁊ sic copia pbatiōis ei subtraheretur:dic ergo qḋ siue actoris: siue rei testes recepti:ante litem contest.nō publicantur:sed poti⁹ cōsignantur.ff.de excep.si qḋ.⁊ cum hoc sit in actore:idem esse dꝫ:⁊ in reo.ar. extra de mu.pe.c.fi.⁊ extra de except.cum inter:⁊ qr eadē ratio est vtrobiqꝫ:ergo c idem ius debet esse:extra de constit. translato:nec ob.pre.decre. significa 7 uit:vbi dicitur qḋ eorum dicta debēt redigi in publica munimēta:nec decre.Albericus vbi dicitur in publicā scripturā: qr hoc verum est qḋ redigantur in publicā scripturā:non tñ publicabuntur vel aperientur attestationes partibus:donec lis fuerit contestata:⁊ alij testes inducti. verū cuz reus citat⁹ adest in iudicio: actor vero abest:tunc testes rei recipiuntur lite nō contesta.⁊ publicantur : ⁊ sententia fertur:vt in cōcor.que sunt.§. versic. viij.ar.tñ cōtra premissa in his q̄ no. infra.§.satis.ver.xviij a. ¶ † Sʒ quos a 6 vocat senes quo ad premissa videtur qḋ eos qui sunt.lxx.an.qui excusantur a tutela.ff.de excu.tut.l.ij.C. qui eta. lib.v.l.vnica:⁊.C.eo.titu.li.x.l.fi.ff.de

etiam tʒ Dy.in alio articulo eiusdem ꝯsilij.vt statim dicam.sed hoc solum dico qḋ illa probatio non preiudicat ei qui prius emerat non vocato. alias facile esset cuilibet venditori perimere ius emptoris precipue quando propter venditoris inopiam .vel alias euictiōis actio esset sibi inutilis .idē tenuit Hug. de fontana in sua questiōe que incipit duo fecerunt inter se pacē.⁊ addidit idē et in confessione venditoris dicendū vt.l.scitā vñ venditiōem ꝓiudicet emptori postea facta nō preiudicet scias etiā qḋ in q̄stione et in consilio . vt declarem qḋ de hypothecaria dixi ponitur thema ex duobus quifecerunt pacem ꝓmittētes nō contrafacere ad certam penam.⁊ obligauerunt vicissim omnia bona sua ad illam soluendam parti offense alter illoruʒ vendidit aliqua sua bona post tempus fregit pacem probata coram iudice obligatione ⁊ fractione pacis. ⁊ facta excussione bonorum frangentis agebatur cōtra emptores qui emerant ante fractionem hypothecaria: qui se defendebant pro eo qḋ venditor nō erat debitor tempore venditionis:sed incipit esse tempore fractionis quo tempore res exiuerat dominiū frangentis.allegabant.ff.qui pot.in pigno.ha.l.j.⁊.l.potior.j.Rñ.C.de iur.fis.l.j.lib.x.⁊ de bo.dā.l.si qs post ⁊.ff.de verbo.obliga.cū filius.§.in hac predicti doctores tenuerunt contrarium per.l. potior.ij.rñd .ff.qui po.in pig.ha.⁊.l.qui balneū.eo.tit.ff.de solu.si sub cōditione.de peri.⁊ cō.rei vendi.l.necessario.§.qḋ si pēdente de nauti.feno.l.nihil.⁊ de vulga.⁊ pupil.sub.l. fi.§.Titius de fideius.si a reo.§.item sub diuersis responsionem ad.l.j.et.l.potior.j.respon.prius allegatas.vide de rescriptis si pro te libro sexto.in et super quarta glo.

testi.inuiti.vel forte.c.an.C.de sacrosan.eccle.vt inter diuinū b. Recipiun b tur aūt predicti.cū ciuiliter agitur.vt in pre.decre.qm̄. ¶ Quid si criminaliter. Respon.tunc non fm̄ Ber.qr in criminalibus strictissime probatiōes requiruntur.v.q.vj. epiphanium.C. de proba.l.fi.nec in eis testes coguntur:extra de testi.cogen.delictorum. Vincen.contra c.ex quo testium mors te timetur : quia iam actor ad talionem lite mota tenetur. ¶ † Illud autem scias quod,vbi iura dicunt posse lit .non contesta.procedit : intelligendum est,altera parte se contumaciter absentante:si enim vtraqꝫ presens sit non valet processus:nisi quo ad omnia iuris ordo: seruetur quod dic prout no.extra qui fi.sint leg.per venerabilem in gl.que no.incipit : vt ij.q.vj.Sed ⁊si in aliquo de predictis casibus altera pars ꝯtumaciter absit dicunt quidam ad singula litis capitula citanda. Alij vero dicunt quod tantum ad sententiam sit citanda: ad hoc infra de accusa.§.viso versic. Item licet.

Qualiter sunt testes producendi.

ADDE quomodo et quando possint examinari testes ad eternam rei memoriam lite non contesta. Alexan.consilio.cc.secundo libro.

b ¶ Diuinum. vide qḋ de hoc plenius scripsi in decre. quoniaz super ver.senes ⁊ ꝟ sensat.ij.reg.xix.⁊ in pā. lxxxix.ibi anni nostri ⁊c.

c ¶ Vincen.contra tamen alternatiue vt scripsi in decre.quoniam super.iij.glo.

a Qualiter aūt[a] sint producēdi testes breuiter annotem⁹. Et quidaʒ actor prius producet suos deinde re⁹: ꝛ dic vt.j.in tit.de pba.§.j. ad fi.actore igit̃ volēte testes pduce re dicat reus[b] frater dic mihi super quo via testes pducere. ¶ †Si enim vis pbare impertinēs ꝛ inutile non debes admitti.C.de pba.ad pbatiōnē.j.cū suis cōcor.extra de offi.deleg. cū cōtingat in fi.nec etiā superflua debes pbare: vel quecunqȝ velis sed solū ad cām facientia.ff.de pet.here.si q̃ a li bertatē vltra medīū.ff.de iureiurā.si duo.§.ij.C.q̃ legi.pso.l.momētanee qd si actor dicat nō faciā qꝛ iudici nō tibi est pbatio faciēda ꝛ sibi dicā qd debebo: vt.C.de cōdi.ob tur.cām.l.j. extra de rescri.inter ceteras.ij.q.vij. pleriqȝ.ff.de pba.quinquagita.ad hoc reus replicet qd cū dixerit iudici: iudex dicet ei: qꝛ nil occulte in iudicio dʒ agi. ¶ †Et certe dicendū est parti: que aliqñ plenius q̃ iudex discutiet an sit talis probatio admittenda: vel nō: ꝛ pbantur pmissa: extra de testi. ad hec: al's incipit pñtium.li.vj.C.si p vim vel alio modo.l.fi.extra de in inte.resti.cū ex literis.ꝑpe fi.C.de dilā.a pcedente de quo dic: vt.j.§.nunc videndū.ver.sciēdū est igit̃ ꝛ se. ¶ De inde petat re⁹ illū sibi in scriptis dari qd q̃dē fieri dʒ ne det̃ materia negādi verū ꝛ pbādi falsum, ex̃ de pba. qm ꝯ.ff.e.quoties.§.interrogatiōes. ff.de eden.l.j.§.editiones: lʒ sit ar.cōtra in ea.l.§.edere.iudex ergo de offi cio suo faciet hoc i scriptis per notarium cause redigi: ꝛ sic parti copiam porrigi ne veritas possit perire.ff.de testi.curēt.C.de fide instr.plures.vel occultari.xiiij.q.ij.quāqȝ.vel negari xxvij.q.ij.oēs femine.xx.q.j.vidua.ff. de pig.cōtrahit̃.ꝛ facit.C.de arbi.ne in arbitris.§.sed ꝛ si ipse: quā scripturaʒ in curia articulos appellamus.de quib⁹ dicā in pre.§.nūc videndū.in prin. ¶ †Post hoc dicet re⁹ frater dic numerū ꝛ noīa testiū, quos intendis pducere.vt in pre.decre.psentiū.§.testes. Actor vero dicat nō dicā: qꝛ nescio: ꝛ si scirē nō dicerē: qꝛ procurares mihi eos subtrahere: vt extra.e.intimauit.ꝛ.c.cōstitutis.nō eñ cogor aliquid ꝯ me dicere vel facere.C.eo.nimis.iiij.q.iij.ver.qui intendit: extra de pba.c.j.qñ eñ testes pducent videbis qui sunt: ꝛ iudex eoꝝ numerū inspiciet ꝛ faciet suū officiuʒ iuxta.l. ff.de testi.l.j.in fi.ꝛ extra.eo.cū cām. Sed dicet reus: immo dices: qꝛ sic est fieri ꝯsuetū: vt.j.ver.iudex ergo: si eñ velis pducere eos q̃ mortui vel intestabiles[a] sunt nō debes audiri: ꝛ cautē etiaʒ faciet: si q̃rit an velit aliquos pducere nisi quos noiauit: ꝛ si dixerit nō: faciat hoc scribi: ꝛ postea dicat iudici qd nō est alia dilatio dāda ad pducendū. qꝛ nulla fides testib⁹ adhiberet̃: vel qꝛ sunt viles ꝛ infames extra de pbati.lʒ.ff.de testi.l.iij.ff.ad vell.l.aliqñ.extra de testi.testimoniū dixit aūt Uber[c].qd de iure nō tenet̃ ꝯdicere noīa testiū absolute: nisi vbi est hoc fieri ꝯsuetū: vt Mutine et in q̃busdā aliis locis.vel nisi appareat qd fraudulēter subticeat[d].ne super his istruat̃ aduocat⁹ vtriusqȝ partis ad corrumpēdū.vel ipediēdū testes: vt.ff.de arbi.nō ex oīb⁹.ꝛ.C.de postu. l.pe.C.si pig.in cām.in.l.ij.nec ob.§. decr.pñtiū.q̃ dicit qd noīa testium reprobandoꝝ exprimant̃ i articulis in per qb⁹ deponēt testes reprobatorū. hoc eñ ideo fit.ne sit loc⁹ variationi volēdo forte qd testes deponāt ꝯ eos qb⁹ nulla exceptio fuerat opposita. qd fieri nō dʒ ex̃ de rescr.cū i multis[e]. aliud aūt est cū q̃s i cā vult testes inducere. qꝛ tūc nō tenet̃ eoꝝ numerū. vel noīa aduersario dicere.sed iudici eo mō quo iā.j.dicet̃. Sʒ adhuc est ꝯ. ex̃ de accusa.qualr.ij.§.dʒ aūt.sed ibi post publicationē attestationūʒ testiū noīa exprimi iubent̃[f]. ¶ †Eadē questio etiā ꝛ solutio fieri potest in nomine tabellionis: q̃ dicit̃ cōfecisse istrumentū: quo quis vsurus est ne detur materia fabricādi falsum.nam soluʒ corp⁹ instrumēti: vel summe que petitur: edendū est: at nomina tabellionis vel instrumēti non sunt de corpore seu de summa ipsi⁹ debiti.ar.ff.de eden.l.j.§.dic aūt. ¶ Quid ergo si fit ex aduerso tal' positio: pono qd si aduersari⁹ vtat̃ aliquo istrumēto talis notari⁹ illud confecit vel tales testes fuerūt: vel fuit tale factū: dicūt q̃dam rñdendū esse: ꝛ cōsulūt vt rñdeat sic. Credo sicut in instrumēto meo cōtinet̃: nec ob.vt dicūt qd per hāc responsionē incert⁹ remanet interrogās.vt ff.de inter.ac.de etate.§.qui tacuit: et §.vide qꝛ iudex cui instrumētū ostēdet̃: cert⁹ efficiet̃ sufficit.eñ sibi fieri fidē: vt.C.de eden.l.pcurator. Aliij dicunt non esse respondenduʒ ne legi obuiet̃.ff.de spōsalib⁹.l.oratio.ꝛ.ff.de tu.ꝛ cura.da.ab his scire.x.di.vides ꝛ vide.j.de edit.instru.§.nūc dicam⁹ ver.q̃d si q̃s. ¶ †Ceterū in hac responsione credo sicut in instrumento continetur.dicunt quidam qd valet: qꝛ aut interrogans habet illud instrumentū ꝛ per ei⁹ lectionem certus pōt effici: aut non habet immo iterrogatus tm̃ illud habet quo casu sufficiet si illud respondeat iudici.argu.ff.de

a ¶ Qualiter aū tē.sup.ꝛ qñ. vt i pn.dixit.

b ¶ Dicat re⁹ vsus causarū non recipit pluralitatē verborū inter partes quā ponit Hgui. ꝛ qñ habuit ab vberto de Bo.cart.iiij. vbi incipit tractare de pductiōe testiū facta in litis ꝯtesta.ꝛ iurato de calūnia: actor nō requisit⁹ format articulos quos pbare vult p positiōes: ꝛ aliter si neget̃ quibus negatis dat̃ copia reo: vt opponat vel vt iterrogatorias faciat de hoc infra §.ij.

c ¶ Uber.loco in pn.huius §.allegato.

d ¶ Subticeat.ratio prior is dici nō proximi.

e ¶ Multis: lib.vj.

f ¶ Iubētur. ho.in summa de dila.§.et quib⁹ vltra prin.vl'.ꝛ not.qd ad partē qd nominādi sint testes.alleg. etiā aūt.de testi.§.qꝛ vero multi.de testi.co.c.j.ꝛ.c.cū contra et clausulaʒ testes aūt ꝛc.q̃ sepe ponit̃ in literis.e.ti.cū cām.sʒ verū est qd illos q̃s vult citari opʒ iudici nolari ꝛ apud acta describi.

re iudi.sit ptor.§.i.C.de eden.l.fi. in- sti.de leg.§.ex contrario. ¶ † Volens er go testes pducere faciat eos p iudicē vocari:si enim se ingerant quodāmo do sunt suspecti.ff.de pcu.q̄ omnia. C. de testi.aut. rogati[a]. ɀ etiā inuiti qñ- q3 pducūtur:vt.j.e.§.de testiuz dabit ad hoc iudex dilationem cōpetentē: prout traditur.iij.q.iij.§.spaciū. ¶ Iu dex ergo assignabit dilationē seu ter minū.j.quem q̄s pducat testes suos: quo facto is qui pducturus est colli gat omes quos poterit habere ɀ eos pducat ɀ iudici representet.ɀ dicat ei dñe hos testes vobis repsento in ta- li causa. p prima pductione ɀ postea colligat alios.ɀ eos repsentet ɀ dicat ei dñe hos testes vobis represento p scda.tertio colligat alios ɀ eos p ter- tia representet. ¶ † Qd totuz fiat sub vna dilatione ɀ hoc sm Gof.[b] ɀ alios q̄ dicunt vnā tm̄ dari dilationem sub qua possunt tres fieri pductiones.et scdm.T.[c] quelibet pductio dz conti nere vnā vel plures dies ad arbitriū iudicis.Unde sm.d.m.[d] caueat nota rius qualiter scribat:debet enī sic di- cere: assignata est dies ad faciendu3 primā pductionem:si enī diceret di- lationem nō daretur scda dilatio sine cause cognitione:vel sic planiꝰ in pn cipio scribat:hi sunt testes pducti ab m.ɀ.b.aliȷ vt Ber.T.[e] ɀ Azo. et aliȷ dicūt tres dari dilationes. ɀ sub quā libet earū plures fieri posse pductio- nes:verū l3 actor habeat tres produ ctiones vel dilationes sm alios . de meo tn̄ cōsilio nō differat oēs testes p ducere in vltima. sed pducat omnes quos habere poterit in prima ɀ scda ppter varia impedimenta q̄ sepe in taliꝰ occurrūt.nocuit enim differre paratis.ɀ vide qd no.j.de pba.in pn. ¶ Finita aūt dilatione seu pductio- ne venirent testes.ɀ tūc is cōtra que3 inducūtur eos videbit.ɀ cognoscet qd facere dz.C.de iure deli.l.fi.§.j.ɀ cōsi- derabit.an sit talis q̄ possit esse testis vt.j.in fi.huiꝰ.§.qñ aūt incipiat cur- rere tempus huiꝰ dilationis. ɀ quid j.illud agendum est.ɀ qui dies.vel q̄ alia debent de ipsa deduci no.sm pa pam extra.e.vltra[f]. ¶ † Quarta autē pductio vel dilatio sm alios non da bitur sine solennitate legali . q̄ talis est.FOR.Iurabit enī is qui eam pe tet qd nō fuit percunctatus dicta te- stium p se.vel p aliū puta aduocatuz vel pcuratorem.nec ea vidicit vl sub traxit.ɀ qd nō petit quarta3 pductio nem p aliquem dolum machinatio- nem vel artem:s3 q2 nequit vti testi- bus quos pducere intendebat: ɀ tūc cōcedet petenti quartam pductionē etiā postq̄ renuntiauit ɀ etiā postq̄ aduersariꝰ vidicit testificata.ipse ve- ro non sm Vinc. in aut.de testi.§.qr pp mlti.co.vij.ex.e.vltra.ɀ. c.i causis ɀ.c.significauerūt. C. de pb.aut. at q̄ semel.sed anteq̄ renūtiet productio ni testium qd dicitur quarta pductio exempli gratia dicitur.potest enī mil lesimam pductionem habere ex quo nō renuntiauit.ɀ sibi estimat expedi re sm Vin.qui hoc no.in pre.c.signi- ficauerūt.T.vero et Ber.no.extra. e. in causis qd post renūtiationem nul lum inducere potest . vnde nō dabit tunc quarta dilatio:vt eo.titu.de te- stibus.ɀ.c.cum venisset.de hoc.j.§.sa tis.versic.hoc etiā no.[g] Item ad hoc quod dixi de millesima pductiōe est cōtra.pre.aut.at qui semel[h]. Ceteruz si quarta productio legitime . id est cum solennitate petatur iudex vero nulla causa assignata eam deneget. ex hoc iuste poterit appellari qd dic sm papam.prout no.extra.e.signifi- cauerūt[i]. ¶ † Sed queritur hic iurat cū iam iuratus fuerit de calūnia. nec debeat nisi semel iurari. vt in aut.de his q̄ ingre.ad ap.§.fi.[k] rñdeo hoc est speciale ppter falsum iusiurandū. vt in aut.de fi.instr.§.nec vero. vel ideo quia plus solet timeri.ɀc.xxiij.di.q̄ḋq̄ extra de here.vergentis.ff.de fur. itē apud.§.hoc edicto . ɀ vbi talia iura- menta inueniūtur specialia sunt. ex- tra de test.psentiū.nā ɀ alias iuramē tum de calū.ad omnia hmōi suffice- re videtur. ¶ Sed pone qd antecesso ri meo cōcesse sunt inducie.vel tertia pductio nūquid mihi succedenti ad quartā onerosam cōfugiendū est.Re spon.nō nisi velim.iure enim cōmu- ni habeo dilationez.ff.de fur.oratio- ne sm Vin.[l] ¶ † S3 cū super exceptio nibꝰ testes pducātur.vt extra de te- sti.c.de testibus.nunquid in eis da- bitur quarta pductio cū solennitate legali videtur qd sic.quia idem iuris est in accessorio quod i principali . vt extra de offi.deleg.prudentiam.in fi. sicut ergo in principali causa concedi tur.vt predictū est.ergo ɀ in exceptio ne que est accessoria.G.na.cōtra. per pre.decre.prudentiā.§.sexta. vbi dici tur.j.terminum competentem[m]. p- terea huiusmodi exceptiones odiose sunt ɀ frequenter per excogitatā ma liciam opponuntur.vt extra de dolo et contu.finem.ɀ extra de except. pa- storalis.de restit.spolia.frequens.in princi.libri sexti. ɀ patet extra de fi- de instrumen.accepimus.versi. si ve ro.iiij.questio.v.c.vnico. ¶ † Quinta vero productio nullatenus concedi- tur. et hec vera vbi sunt in prima secunda et tertia aliquos produxe- rit. ¶ Si vero fuit legitime impedi-

a ¶ Rogati.ɀ festinare p- sumūtur.vt pbitatē corrū pāt i aut. e. tit.§.si vero ignoti. non ob.C.e.l. eos ɀ.l.libertoꝝ ff.e.l.iulia.ɀ l.inuiti.j.ɀ.ij. et q2 ibi spō tanei vl nō inuiti dhr q̄ citati cōpul sionē nō ex- pectāt nō tā se offerūt ḣ ob . si dicas qd ēt ad di- gnitates q̄s pt se offerre i q̄ opponet solue.vt no. j.q.vj. c.vlt.

b ¶ Scdz gof. i decre.i cau sis.ɀ i sūma huiꝰ ti.iij.co lū.vsl.testes producti.

c ¶ Scdz.T. ti.qñ et q̄lr testes sūt.p. in fi.

d ¶ Scdm.d. m.i sū.de di la.§. ɀ quili bet postq̄pn.

e ¶ Ut ber. T.q̄ hoc no. i decre.i cau sis.e.ti. ɀ vi de qd ibi di xi sup.j.gl.ɀ d hoc i aut. e.§. q2 vero.

f ¶ Ultra. qd scpsi i.v.q.ɀ vlterioribꝰ.

g ¶ Etiā no.ɀ j.§.fi. perto tum.

h ¶ Qui semel cessabit ɀ- riuz si dicat illā millesi- mā fieri in- tra dilatio- nes.

i ¶ Significa uerūt . vide q̄ ibi plene scripsi i glo. q̄cūq̄ . et in glos.no.qd.

k ¶ §. fiñ. de hoc not.i p. decre. vltra tertiā i gl.ij.

l ¶ Scdz viā p. c. signifi- cauerunt.

m ¶ Cōpetētē ɀ ibi hoc re- citabat . vt i suis repor- tatiōibꝰ p3 ɀ qd plꝰ est dicebat p il lud singla- re vnicā di- lationē dan dā i odiosis q̄ pcedi pos set i his odio sis q̄ differre ɀ nō pimūt vt i decr. fre quēs.j.alr.ɀ de exce.pia. li.vj.i pem- ptorijs in q̄ busmaiꝰ p̄i culū est:secꝰ nā ɀ in p.ca pi. de testi- bu3.p3 te3

tus vt nullum pduceret. hoc pbato dabitur ei quarta et quinta: et millesima pductio vel scdm aliā opinionē scda vel tertia dilatio: si necesse fuerit sine iuramento. hoc nō psequor amplius qr de hoc plene no. in p. cōcor. et iij. q. iij. §. spaciū et in sum. d. m. in tit. de dila. §. et quib'. ¶ Testibus autem iudici psentatis expectabunt testes ipsi donec deposuerint vel saltem per xv. dies. C. eo. si qn. C. de appel. eos. et nō vltra. arg. ibi. et ff. de ta. exhi. l. iij. 12 §. exhibere. ¶ † Quid ergo si testis iurauit sed nondum sunt articuli dati vel interrogatoria[a]. Rn. dicunt quidam qd expectabit per. xv. dies. vt in pre. l. si qn expensis eius. per quem stat quo minus recipiatur. C. depo si. l. fi. in fi. vel producentis: vt. j. versic. proxi. primum versus. Alij dicūt qd recedet et imputet sibi qui non dedit articulos vel interrogatoria. C. depo si. l. fi. in fi. dic committi iudicis arbitrio qd procedat. vel differat. ff. de iudi. non quicquid[b]. ¶ Testes autem

exhibendi sunt sumptib' producentis. iiij. q. iij. versic. venturis. C. e. quoniam[c]. ¶ Recipientur etiam testes presente altera parte. vel se contumaciter absentante. vt dicam. j. eo. §. nūc tractandum. ¶ Iudex quoqz debet effrenatam testium multitudinem refrenare: vt dicam. j. §. restat. versic. 13 hoc etiam no. ¶ † Debet quoqz ipsis conductū: et securitatem prestare oēm formidinem amputare: vt. iij. q. v. ix. hortamur. ¶ Is quoqz cui datus est terminus ad testes producendos satisfacit termino. si infra illum eos producet et iurare facit: licet infra illum non fuerint examinati. argumen. C. de testi. l. pe. et sic seruat: secus forte si datus fuit terminus ad pbandum: vel ad pducendum: et ad faciendum illos examinari. ar. ff. de pba. licet in prin.[c] arg. cōtra extra de offi. dele. cōsuluit: sed de hoc dic. j. de dila. §. j. versi. sed quid si. j.[e] ¶ † Quid si petit te-14 stes infra terminum examinari: sed ipsi noluerunt testificari: et sic suc-

stes quandoqz simul super pertinentibus ad sc. principali deponere per quod patet illa in hoc satis equari vt dicebatur primo.

a ¶ Interrogatoria. nō debent testes citari. nisi cū conditio et status cause requirit. vt de rescrip. statutum. §. pe. li. vj. Sz re malefacit sic citat' et vt citatio nō artare vt ibi no.

b ¶ Quicquid vber. fuit iste. vlt. quē ponit Io. de deo canil. li. v. rn. de tur. testis.

c ¶ Qn. et in p. decre. statutū. §. pe. et vltra ibi nota. l. gl. ante pe. s. qd lz iuret dicere p vtraqz pte nō th ppter id ptribuit is pquē pducit sic et dicas qz pp interrogatoria q dat ille pquem testis pducitur super quib' vult testem examinari ipse nō debeat cōtribuere ad expensas: quia nō pducit illum et pducens tenetur: vt supra dictū est. Item et si pars nō daret interrogatoria iudex tenetur illa facere eo. ti. cū causam. in prin. et c. venerabili. ff. eo. l. iij. in prin. alleuiat ergo hec pars iudicem. nec puocat. sed puocatur et ad defensionem vrgetur. facit de excep. cū inter. ff. de cōdi. fur. et ideo. et sic seruatur. item per pre. §. pe. et iura ante illū allegata dicim' antequā iter testis arripiat sibi ministrandas expensas p eundo et c. qd intelligo nisi pducens per se vel suum ministrum illas sibi exhibere velit. nō ob. de censi. cum instantia in fi. qr ibi multi singulariter erāt obligati hic vnus pducens tm dico etiam nō haberi rationem expensarū quas domi faceret p no. in pre. c. statutum §. insuper. in glo. nō quem minores. et tūc maxime qn expensas in domo lucratus fuisset. ff. ad exhi. sed et si §. ij. et si psone pditio id requirit soluet etiā vecturas equorum. ff. māda. idem qz. §. item labeo. et. ff. p socio. l. si inter fratres. §. si quis ex socijs. et de tu. et rō. dis. l. j. §. si pupillus in fi. etiā si testis pprium equū duxerit quē locare solebat. bene facit. ff. mā. si vero non. §. si mihi. idem videt si locare nō solebat. alias pducens fuisset vecturā soluturus facit. ff. de vsu. l. e in cōtraria. Item si pducens de certa summa p die cōuenisset cū teste. et soluisset p. x. dieb' ille pri' expeditus residuū restituere tenetur. ff. māda. creditor. §. si inter. ij. Rn. et de leg. ij. l. ante pe. §. j. et de ali. leg. l. pecunia sortem.

ADDE vt per moder. in. l. recusare. §. si quis alio. ff. ad trebel.

d ¶ In prin. datur hodie terminus ad pbandum et pbatum habendum.

e ¶ Si. j. qd ibi dr nō terminat hunc casum. ibi enim de te

stib' examinatis: sed nō publicatis. hic vo de nō examinatis hoc aūt forsan intellexit qd scdm illos scdm quos requiritur publicatio fortius examinatio quasi de illa nō dubitaretur. th vt ibi patet dubiū publicationis restringitur ad casum decr. pia de excep. lib. vj. q facit et p scdo mēbro solonis: qr ibi dat terminus ad pbādū. vt ibi scripsi supra si. viij. dies Archi. tz qd nō sufficiat j. illos testes iurasse Io. Faro. de q mētionē feci. S. de offi. iudi. §. vlt. l prin. tz idem pncipalr. qr dilatio scda dāda nō est nisi ex cā. ff. de feri. l. fi. Itē lapsus termini. et qr se artauit obstat et C. q acc. nō pos. si ea. ff. de rei ven. nam si. item. l. si qn. C. eo. tit. vbi vltra. xv. dies iudex nō potest tenere testem. principaliter inducit qd iurare et deponere cōiunctim requirūtur et tunc inseparabilia. et primum fit ppter scdm vnde lex vult qd iurati deponant. C. de test. l. vlt. in fi. et q re. fa. pos. furiosum. et qd ibi no. nam qd de indiuiduo nō sufficit facere partem inde est qd imperfectum dicitur nullū. insti. qui. mo. te infir. p illorum opi. bene facit extra de sen. exc. cū desideres in prin. et c. qd in dubijs. j. Rn. facit etiam optime qd dixi in regula non est. sine. de reg. iur. lib. vj. in scda parte questionis de teste qui falsum deposuit nō iuratus. fertur Dyn. tenuisse contrarium per. l. vnicam in fi. ff. de bo. pos. ex testamento mi. et maxime cū sua glo. q vult militem ex quo iurauit militem esse. et vt militem testari licet nō sit in numeris sic soluendo cōtrarium de. l. ex eo. ff. de mili. te. qd etiam scripsi de priui. c. pe. super. j. glo. et fm aliam solutionem quā ibi scripsi. et quam veram puto. illa. l. non facit. et dato qd vera esset solutio contrarij distinguens an sit iuratum. non th probat ad quod inducitur. ibi enim de commodo iurantis quod sibi merito debetur ex quo grauatus ex iuramento hic de commodo producentis. fateor ergo quod ibi iurans miles est et habet commoda militum et iste iurans testis est assumens illud officium. et iurando habet commoda testium. puta ius reuocandi domum et suppna. ff. de iudic. lege secunda. §. legatis de rescriptis statutum. §. penultimo. libro sexto. non tamen per hoc dici potest producentem probare. vnde dominus Iacobus de butrigario. qui in sua disputatione tenuit qd depositio post terminū facta valeat illā. l. nō induxit: sz inter alia allegat qd lz pductio testis spectet ad partem examinatio spectat ad iudicē cuius dz [illegible]

re secretū. C.eo.ti.ſi nulli. addo q͛ etiā ad petitio nem ei᷒ cōtra quē examinationē facere d3. vt no.in.l. ſi qñ C.eo.ti.debuerat ergo etiā aduerſari᷒ inſtare.protela tio ergo iudicis ꝓcedat ſine preiudicio producētis.ff. de iudi.l.ij.§.in oib᷒. Mihi placet diſtinctio. Ꝗui.l pri mo mēbro.ꝛ etiā in ſcđo ſaluo q͛ no. J.de dila.§.j. verſic. illud quoq; in fi. ADDE q͛ Ro.conſilio cccclij. ici. quo ad ꝓmā tz q͛ ſi ſit ſtatutus ter min᷒ ad ꝓ bādum.ꝛ te ſtes iurauerint l termino q͛ valeat depoſitio fa cta poſt ter minuz ꝛ ita ð tenere io. cal.ꝯſi.j.ſub rubrica ð ſe ſtib᷒ do. de rota ꝯcluſio ne.ccxcij. et cccclxxj.bar to.de dā.iſe. l.dāni iſecti §. ſabini. bal.l.l. ſi qñ C.de teſti. ꝛ in ru.C.ſi ex fal.iſtrumē. ꝛ.l.antiſti᷒. de acq.here. Ant. de bu. l.c.lz cāz.de ꝓba.de quo vide Bal.ĉt ꝯſi.cccviij.l. cipiēte ſtatu to cauetur. lib.iiij.

a ¶ §.pen.ad literā fuit ꝓ ſi.ipſi᷒ vbe. de bob. vbi trat.de teſt. circa mediū

b ¶ Sunt an tez.inchoāt verba Tāc. vbi.ž.q pri᷒ fuerūt Azo. in ſum.ꝓ.p ducēdi aūt ſūt. excepto ꝓ. pri᷒ tñ.

c ¶ In fi. vide

cubuit:dic quod ei imputabit: ſi nō fecit eos cogi ſm Uber.ff.de tabu.ex hi.l.ſi.§.hoc interdū:ſiue cauſa ſit ci uilis ſiue criminalis. C.de teſti.ſi qñ ff.e.l.j.§.j.ſi aūt petijt cogi: ſed iudex nō coegit:iudex dānum reſarciet ſm eū.ff.de magi..cōue.l.j.ff.de dā. infe. l.iiij.§.pe.ᵃ ¶ Sed nūquid teſtis qui noluit iurare tenetur:dic vt.J.§.prox. ver.quid ergo ſi teſtis. ¶ †Sunt au tem ᵇ teſtes producēdi de prouincia in italiam vel econuerſo : vel de pro uincia in prouinciam:vel de ciuitate in ciuitatē ſi iudex id proſpexerit ex pedire:ſi vero nolit nec expediat vo care teſtes corā ſe:debet ſcribere iudi ci ſub quo degūt: vt eos recipiat ſcđʒ formā.J.traditā:ꝛ ille ſibi mandabit quāta fides ſit teſtibus adhibenda: prius tamē ꝙ ſcribat recipiat cautio nē ab eo contra quē inducitur quod vadat:vel mittat.J.termīuꝫ cōpeten tē ad videnduʒ iurare teſtes:ꝛ hoc in ciuilib᷒ cauſis:nā i criminalib᷒ preci ſe cogentur teſtes venire ad iudicem qui de cauſa cognoſcit:hec probātur in autē.de teſti.§.qm̄ ſancimus.C.de fide inſtr.iudices.extra de fideinſ. cō ſtitutus in fi.ᶜꝛ no.ž.in ti.de iud.de leg.§.iā nūc.ꝟ.lz ſm ꝑmiſſa. ¶ †Scri bet aūt iudex iudici ſub hac forma.

15

16

Commiſſio rece ptionis teſtium. Rubrica.

Talis tali ſalutē in dño Noueritis ꝙ inter ta lem ꝛ talem talis q̄ſtio vertitur corā nobis in qua actor ad ſuā inten tionē probandā quoſ dā teſtes.vt aſſerit veſtre iuriſdictiōis producere intēdit:ne igitur iuris exe cutio fruſtretur ſi probationis defe ctu : vel occultatione pereat veritas: prudētiā veſtrā duco attētius depcā dā: quaten᷒ citatis his quos idē ſeu eius ꝓcurator vobis duxerit noian dos receptoq; ſm formā iuris ꝛ iudi cij morē ab eis pri᷒ iuramēto ſup in tētiōe:ſeu articulis vel capl'is ꝓſenti bus introduſis cogatis eos veritati teſtimoniū ꝑhibere:atteſtatōes ipas in publicā formā redactas:ꝛ nulli ꝑ tiū ꝑditas nobis ſub vr̄o ſigillo ſecre tas incluſas per fidelē nūtiū quāto ci tius trāſmittere:vel dic vt.J.in ſequē ti forma: hoc ſaluo. q2 cū vnus iudex ſcribit alij non precipiet:ſed rogabit et is cui ſub preſcripta forma ſcribit:

quod ibi no. inſi. āntepe. ꝛ q͛ ſuper de reſcrip.ſtatutū li.vj.in gl.pe.

d ¶ ꝓmiſſa.vide quod ibi dixi in fi.

e ¶ Papa etiam ſi ſolum datus ſit ad t nem.vt in clementi.de offici.delegati.

ſua non ſcribētis autoritate illos exa minabit:vt in pre.ꝟſi. ſed ſcđm ꝑmiſ ſa.ᵈꝛ probat̃ hec forma.:extra de fide inſ.cōſtitutus.ꝛ.C.de fide inſtr.autē. apud eloquētiſſimuʒ:ꝛ vide ſimile.J. de iur.cal.§.reſtat.verſicu.quid ergo. ¶ †Pōt etiā hoc cōmittere delegat᷒ a papaᵉ.vel epiſcopus:vel etiā is cui vniuerſitas cauſarum eſt cōmiſſa ali cui clerico:etiā in cathedrali vel colle giata eccleſia non inſtituto: q2 conſti tutio:extra de reſcri. preſentiᶠ.nō e tēditur ad auditores:ſed iudices pu ibi no. dʒ tñ eſſe alias ꝑſona idonea ꝛ diſcreta vt extra.e.ſi qui teſtiū.ꝛ cō mittet ſub hac forma.ᶠFOR. Tali tali ſalutē i dño. nouerit veſtra diſcr tio:q͛ nos cauſam: que inter talem talem ſuper hoc vertit̃ ex cōmiſſion ſanctiſſimi patris dñi pape talis: v autoritate ordinaria ſuſcepimus a diendā:ꝛ fine debito terminandar Uerū lite corā nobis inter eaſdē pa tes legitime conte. preſtitoq; de ve tate dicēda ſeu de calūnia iuramē factis quoq; poſitionibus ꝛ reſpo ſiōibus ad eas ſecutis articulis e a partib᷒ hincinde formatis . per que hincinde fuerunt propoſita c nobis de ipſius cauſe meritis liq re nequiuit ad plenū quocirca diſ tiōi veſtre autoritate qua fungir in hac parte cōmittimus et diſtr precipiēdo mādamus. quatenu ſtes quos vtralibet pars produ curauerit corā vobis ſuper artic ſuis quos ſub noſtro ſigillo trāſi timus vobis interclusos . vna c terrogatoriis partiuʒ earūdem.i ſpaciū vnius mēſis a receptione ſentiū computandū per vos.au vel alios ad hoc idoneos. ꝛ neu ti ſuſpectos altera parte preſent ſe per contumaciā abſentante p ter recipere.ac eos ſm eadē iteri toria iuxta datā a deo vobis p tiā diligenter examinare curcti ſi forte alterutra partiū teſtes a reprobare voluerit teſtes hinci per reprobatione hmōi produ infra.xv.dies poſt dictū menſe mediate ſequētes fideliter adn et examinare ſollicite ſtudeatis ſitiones oim eorūdē teſtiū cū lis ꝛ interrogatoriis ꝑdictis:n cū toto proceſſu. quē ſuper ho vobis haberi contigerit. ſub veſtris fideliter introcluſas a preſentiā quātocitius tranſn

17

prefixo nihilominus eisdez testibus termino peremptorio competenti quo cum oibus actionibus iuribus ⁊ mo numentis suis causam ipsam contin gentibus per se. vel per responsalem idoneū ꝯpareāt corā nobis iustā dā te domino sententiam recepture. te stes autem qui fuerint nominati. si se gratia odio vel timore subtraxerit per censurā ecclesiasticā cogatis veri tati testimoniū perhibere. Datū ⁊c. ⁊ si cōmittatur duobus vel pluribꝰ po test addi. ꝙ si nō omnes his exequen dis interesse poteritis alter vel duo vestrū nihilominus exequātur pmis sa forma pbat. extra de pba. lꝫ extra de test. ad hoc als incipit presentiuz ꝟ. testes. ⁊ ꝟ. ceterū. li. vj. ⁊. c. cum cla mor. ⁊. c. cū causam que. j. de hoc. §. de iud. dele. ꝟ. sequit. ꝟ. qñqꝫ etiā ꝯpotes etiā addere clausulā illā testes maxi me senes ⁊ valitudinarios quos ta lis duxerit nolandos admittat: ⁊ de positiones eoꝝ cōscriptas ad nos de stinare curetis. vt extra de testa. cum olim.

18 ¶ †Et no. ꝙ in predicta clausu la testes autem ⁊c. que habetur. extra de test. co. c. j. semper testes intelligū tur se subtrahere. qñ nō pōt aliter ve ritas haberi vel apparere in ciuili bus[a] in quibus cogitur quis testifi cari: qꝛ tūc celare veritatē peccatū est. xj. q. iij. quisquis metu. extra de cri. fal. c. j. nisi hanc presumptionez alia elidat. puta qꝛ est religiosus. ⁊ idō ma gis verteret iurare vel alia cōsimilis. in criminali aūt ⁊ vbi nō est pctm ce lare veritatē nō presumitur se taliter subtrahere. is qui nō vult testificari. ideoqꝫ cogēdus nō est nisi manifeste malitia appareat: vt extra de testi. co. peruenit. ij. Itē in oibus casibus in quibus testes nō cogūtur cogi debēt si alie probationes deficiūt[b] etiam si non se subtrahunt gratia odio vel ti more: vt eo. cap.[c]

19 ¶ †Sed quomodo tunc probabit odiū. Respō. per euidē tiā. sicut ⁊ dolꝰ. ff. de iudicijs. si filiꝰ. Sed dici pōt qꝺ si testis admonitus non vult testificari presumitur quod odio gratia vel timore hoc facit nisi priuilegio vel alia ratione excusetur: et ideo est cogendus presertim si ap parent aliqua indicia vl̕ cōiecture: vt qꝛ testis vicinus est qui nō pōt igno rare: nec vult testificari vt in pre. c. qs quis. ¶ Sed qs probabit odiū videt qꝺ qui illꝺ allegat. C. qꝺ me. causa. l. metū. sed dicvt ꝑdixi attendēdas esse circūstātias ⁊ indicia.

20 ¶ †Sed oppo nitur ad hoc quod. §. dictū est testes quos vtralibet pars ⁊c. ¶ Nam tunc demū debet quis exceptionē perem ptoriā opponere post quā actor suaz intētionē fundauerit: vt. C. de excep. si quidem. extra de excep. cū venera bilis. in pnc. ibi preproperere. immo fatuus est qui ante publicatas atte stationes actoris. ⁊ antequā sciat il lū suā intentionē probasse exceptio nez peremptoriā probat: vt no. extra de testi. c. de testibꝰ. ⁊. j. de excep. ꝟ. vi so. versi. ⁊. not. sed dic qꝺ si reus ante apertas attestationes actoris velit ꝓ bare suā exceptionē. hoc bene pōt: vt in pre. c. de testibꝰ. ⁊ hoc cōiter obser natur gratia dirimendarū litiuz[d]. vt tam actor qꝫ reus suos offerāt articu los. ⁊ simul. j. eundē terminū suas ꝓ bationes super illis inducāt. vt extra de proba. licet. versus prin. ⁊ extra de test. ad hoc. alias incipit presentiū li. sexto. ⁊ sic dixim⁹ in qōne que corā no bis iter cōe ciuitatis ariminē. ex par te vna. ⁊ archiepiscopo rauennatē. ex parte altera super. vij. castris agita batur.[e] de hoc. j. de excep. ꝟ. dicto. ver si. sed nunquid attestationibus. Vin cē. not. extra de testi. series. qꝺ si exce ptio peremptoria sit talis. que nō de struit pncipale quin tenuerit. audiē dus est eaz ꝓponēs post publicatas attestatiōes: vt si probasti me tibi de bere. x. possuz opponere qꝺ fecisti mi hi pactū de non petēdo: qꝛ vtrūqꝫ po tuit esse. Secus si dicit. dico qꝺ testes illi falsuz dixerūt. tūc eīm nō auditur nisi hoc pbet per dicta testiū iā ꝓdu ctoruz. vel nisi producat testes super corruptiōe: vt extra de testi. sicut. Sꝫ scdm hoc qualiter agetur de falso. et qualiter testes improbabuntur. Re spō. per dicta testium iam producto rum. vel per instrumenta. extra de fi de instru. cum dilectus. alias non ni si indirecte vt extra de testi. ex tenore et in pre. c. sicut. ⁊ sic pōt intelligi. C. si ex falsis instrumētis per totū. ⁊. C. de app. per hāc. j. ꝟ. sepe. versicu. porro.[f]

21 ¶ †Sed quare apponit illa clausula qꝺ si forte alterutra ⁊c. Respon. qꝺ is cui cōmittit qꝺ recipiat testes super principali nō dꝫ recipere sup reproba tione nisi sibi specialiter sit cōmissuz vt extra. e. licet. iij. nec ob. ꝓ ꝟ. testes nec pre. decre. de proba. licet quia ibi fuit specialiter commissum: vt ibi pa tet.[g] protestationē aūt super reproba tione recipere debet alias sine illa nō bene procedit testiū receptio. ar. ff. de iur. om. iudi. l. iij. extra de offi. delega. preterea. ¶ Quandoqꝫ etiā in roma na curia vbi vt plurimū per procura tores litigatur: mittuntur positiōes negate cū articulis inclusē. vt pncipa les super his interrogētur: vt in. e. de cre. presentiū. ꝟ. postea. ⁊ versi. preced. qñādoqꝫ etiam mādatur eidē qꝺ vi deat partium instrumenta. ⁊ tūc ad ditur sic. ⁊ nobis significes quāta sit

a ¶ In ciuili bus. ichoāt ꝟba Inn. vl qꝫ ad fi. q̄ vi de i decre. j. precalleg. su per glo. ij.

b ¶ Deficiūt. idē no. j. ꝟ. ꝺ testiū ꝟ. sed nūqd sit. i fi.

c ¶ Vt eo. c. si actor dt sibi als ꝓbatio nes deficere ⁊ reꝰ dt ꝯtra riū qs ꝓbet. dixi post da ma. de testi. co. sup eo su ꝑ gl. s. qs pu tovtrunqꝫ si velit ad pro bādū admit ti. ex ꝺ renū. sup hoc vbi nenter ꝓba re velit vel possit nō vi deo hoc ta le iteresse qꝺ stari non de beat iura mēto dicēti qꝺ alr ꝓba re non pōt.

d bū facit c. ti. vltra tertiaz forti⁹ de re scri. statutū li. vj. ꝟ. cū ve ro in fi. vbi lōge maius ꝟtiū iteresse aduersarij. faciūt et cō cordātie qs pōit ibi gl.

e

b ¶ Litiū. ⁊c. rnment opi. io. ⁊ az. de ꝙ dixi. e. t. fra ternitatꝭ su per. iij. glo.

e ¶ Agitabat vide qꝺ dixi ꝺ iur. cal. ꝟ. restat. ꝟ. qd si aliqñ l fi.

f ¶ Ver. por ro. ⁊ parz in cle. e. tit. c. ij.

g ¶ Ibi ptz. ⁊ ibi post pn cipium hoc scripsi post ino. ⁊ hosti. sup ver. po tuit.

a ¶ Iudex re-
assumit ver
ba Tã. vbi
supra.
b ¶ Nemo. ꝛ
ḋ.m. mulie
res in prin.
li.vj sine di
stinctiõe ꝑ
dicta de mu
lierib⁹ loq-
tur.
c ¶ Iudex.
fuerũt vin.
ꝗscripsi.ḋ.
eo.ti.si q̃ te-
stiũ in fi.
d ¶ Cãm q̃.j.
vt ibi ple-
nius scripsi
sup gl.q: si.
e ¶ Recipien
dus. dice-
bat Uber.ḋ
bo.cui⁹ fue
rũt hec ver-
ba:vbi.ḋ.vi
tra ꝑncipiũ
q: actus le-
gitim⁹ ꝛc.ff.
ḋ re. iu.act⁹
f ¶ Pe. ḋ sam
pso.i ꝑ.decr.
l3 s3 nõ bñ
fuerũt eius
verba rece-
pta q̃ ego ẽt
ibi nõ cura-
ui:q: nõ ste
tit i illis ꝑo
nẽdo ꝙ ĩfra
seqtur. ꝟsi.
vel illud nõ
ꝗdistĩctiuã
vel:s3 ꝑ ad-
uersatiuã s3
ĩtẽ ibi scri-
pseraʒ post
Inn.ꝛ Ho.
qꝺ habet.ḋ.
ꝟ.s3 q̃re vt
ibi etiã dixi
s3 Pe. dixe-
rat quod si
vtraqꝫ pars
ꝑducat te-
stes in ꝑnci
pali.ꝛ actor
impetret re
cipi ĩ fra cer

fides instrumentis ꝛ testib⁹ adhibe
da.extra de fide instru.c.iij.in fi.ff.de
22 testi.testiũ.§.j. ¶ †Potest ẽt iudex[a]
mittere notarium cause:vel alium ꝑ
voluntate partium ad testes dilige-
ter recipiendos si hoc viderit expedi
re.extra de testi.cum olim.ꝛ de test.
co.c.j.puta qꝺ testis est infirmus.se
nex.vel ita paup qꝺ cõmode nequit
venire.extra de te.si q̃ testiũ vel ẽ ho
nesta mulier:vt.C.de offi. diuer.iud.
nemo[b]:vel eꝑs aut alia sublimi pre
ditus dignitate:vt.ix.quest.j.nec ho
nore.C.de episco.ꝛ cleri.aut. sed iu-
dex.vel alias est egregia ꝑsona. ff.de
iureiuran.ad personas: quod dic vt
j.§.prori.versi.ꝛ no.quod testis ꝛ se.
ibi etiã no.vtrũ iudex debeat mitte-
re:si producẽs sit pauper. vnde ver-
sus. Si fuerit paup testis vetulusqꝫ
remot⁹. Debilis egregi⁹:aut q̃ ꝑdu
cit egen⁹. Ut testent ibi debebit mit
tere iudex[c] nõ tñ dz iudex nimis facil
ẽ ad cõmittendũ talia.q̃dĩu ꝑ se po
test ea exercere:vt.j.§. nunc tractan-
23 dum prope prin. ¶ †Ceterum iudex
qui ad mandatum alterius testes re
cipit sic rescribet.ꝛ attestationes re-
mittet. FOR. Talis tali salutem in
domino:preces vestras prono exau-
dientes effectu:testes quos talis de
quo scripsistis producere voluit co-
rã nobis citauim⁹.ꝛ ab eis iuxta mo
rẽ recipiendorum testium prius pre
stito iuramento eos super intentio-
ne transmissa:vel super articulis mis
sis coegimus ꝑhibere testimonium
veritati:quoꝝ depositiones per fide
lem receptas notarium. vel per nos
ꝛ in formaʒ publicam redactas sub
nostri impressiõe sigilli inclusas:vo
bis per latorem presentium duxim⁹
destinandas.hoc probatur in aut.ḋ
testi.§.qñ.C. de fide instru.iudices.
C.de transac.l. penul.C.de nõ num.
pec.l.fi.ff.de serui .sicut.ꝛ vide infra
de remiss.Et scias quod is qui testes
recipit dz rescribere cuius autorita-
tis:cui⁹ fame:cuiusue ꝯditiõis sint.
ꝛ de alijs circunstantijs : vt infra.§.
nũc tractandum .versi. hoc autem.
24 ¶ †Hoc aũt scias quod si is cui iux
ta formam premissam testium rece-
ptio commissa est alteri id commit-
tat non valet commissio: nisi partes
id approbent expresse. Alij dicũt qꝺ
sufficit si tacite.que dic secũdum pa-
pam.ꝛ.d.m. vt extra eodẽ cum cãm
que.j.[d] ꝛ tetigi infra.§.nunc tractan
dum.ver.debet quoqꝫ iudex.ꝛ supra
de iudice deleg.§.iam nunc.versicu.
Item quid si. ¶ In summa no.quod
cũ testes vocati corã iudice veniũt:is
cõtra quẽ producuntur debet atten-
dere an sint tales qui non psũt testifi

cari:puta q: sunt serui:infames: ini
mici:ꝛ hmõi:que dic vt supra.§.j. qꝺ
si altera pars neget illam causam ẽẽ
veram ꝛ petat testem examinari.et
cause discussio reseruetur i tempus
disputationis respondeat producẽs
quod testis nõ est sub conditione re-
cipiend⁹[e] de quo ꝛ q̃ sit forma ꝑpo-
nendi hmõi exceptionum. dic vt su-
pra.§.primo. versicu. item quod est
seruus .ꝛ se.ꝛ eodẽ.§.in fin.ꝟ.in sum
ma. ¶ Item no.quod in quibusdam
casibus nõ sunt testes vlterius ꝑdu
cendi.qꝺ dic vt infra.§.satis vtiliter.
ꝟ.hoc etiã no. quandoqꝫ tamen põt
peti restitutio in integrũ ad ꝑducen
dum nouos testes:vt.j. de res.i inte.
25 §.fi.ꝟ.quid si i causa. ¶ †Illud quo
qꝫ non est pretermittendũ qꝺ cuʒ cõ
mittitur testiũ receptio infra certuʒ
terminũ facienda:vt pʒ.ḋ.e.§.in pri-
ma forma.sic intelligitur rescriptuʒ:
vt reus infra eũdem terminũ testes
actoris cõtra se in principali ꝑducen
dos si velit.ꝛ possit debeat reproba-
re. alioq̃n post nõ audiet ꝯ illos:vt
extra de proba.licet in ꝑn.ꝛ.j.§.sepe.
ꝟ.reus:nisi velit eos de falsitate cõ-
uincere: vt ibi.quia tunc audit dum
tamen hoc ꝑtestatus fuerit ante pro
ductionẽ.alias enim etiã infra dictũ
terminũ non licet:vt extra de testib.
presentium:ſm Petr.de samp.[f] hoc
nõ placet:q: bene post ipm terminũ
audietur volẽs reprobare:vt pʒ ex-
tra.e.c.l3.iij.ꝛ infra de ꝑba.in ꝑn.q:
nec tunc esset qui recipere posset:vt
supra.ꝟ.sed queritur. Nec ob.ꝑ.de-
cre.de ꝑba.licet q: ibi terminus da-
tus erat tã ad ꝑbandũ q̃ ad repro-
bandum:vt patet.ex.de testi.cũ cãm
in prin.que loquitur de eadem mate
ria cũ illa.ideoqꝫ post terminum ibi
non audiunt reprobare volentes vel
illud fuit ꝑmisso pape ꝑpter ꝑsum-
ptionẽ q̃ erat ꝯ fauentinos : q̃ causa
differẽdi negotiũ i testiũ ꝑsonas obij
debãt.irregulariter ei post attestatio
nũ publicatiões siũt reprobatiões ni
si in casib⁹.C.de te.aut.si testis.ꝛ no.
extra de testi.cũ cãm.in gl. sed cũ hec
exceptio.[g]

De testium iura-mento.

Equitur[h] de testiũ iu
ramento videre:iudex
ergo cũ testis iuratu-
rus est:sic ei iuramẽtũ
cõputabit. FOR. Tu
iurabis qꝺ dices mi-
hi vel illi:cui hoc cõmisero inq̃rendũ
totam et plenam ꝛ meram veritateʒ:
quã credis vel scias de questiõe tali
que vertitur inter tales. et hoc vsqꝫ

tũ terminũ
reprobato-
rios q̃s pro
ducere vult
ꝯ testes rei.
in ꝑncipali
ꝑductos i-
telligit qꝺ
infra idem
tps reus re
probet te-
stes actoris
si vult alias
nõ audiet.
s3 nõ stent i
hoc Petrus
vt ꝑdixi.

g ¶ Hec exce-
ptio.i gl.est
vt.ḋ.remiss.
dic vt dixi i
decre.ex pte
eo.titu. sup
gloss. hmõi
exceptiões.
h Equi-
tur.po
nit ꝛ ãpliat
ꝑba tã.ti.ḋ
iuramẽto te
stium ꝛ hoc
vsqꝫ ad.ꝟsi.
porro cõiu-
xerat auteʒ
tractatũ de
examiatio-
ne quem ꝑ-
sequit .j.§.
ꝟ.nunc tra
ctandum.

a ¶ Secundum .d.m. in sum.e.ti.§.qui debent post pu cl. Sed azo.in sum.huius tit.§.est aut productoris di- cit innuentum esse eu qui iurauit dicere veritate dixis- se duo contradictoria.et sic dixisse certum esse quod veri tatem dixit.

tur ne vt debuit iurasse.scilicet cum tactura.materia dilatare potes per not.supra eo.§.primo ad fi.versi- cu.sed quid in predictis.et versicu.sequenti.et iura ibi allegata ne repetam communiter tenetur quod pre sumatur tactura intantum quod transferat onus p bandi in negantem.

ad finem litis quotiens interrogaberis iij.q.ix.hortatur.et in aut.e.§.j.colu. vij.xxxv.q.vj.de parentela.et c.eps.et c. se.et tam super eo sup quo interrogabe ris quam sup alio.extra de accu.cu dilectus j.et c.qualr.j.in fi.ibi loquitur in in- quisitione.et quod sola veritate dices non imisces aliqd falsitatis.ij.q.iiij.nul- la.iij.q.ix.pura.nec aliqd de tuo adij cies etiam quod tibi bonu videatur.extra de accu.qualiter.j.et c.se.et hoc inuen tu est sm.d.m.[a] quia cu quidam depo- suisset veritate:apposuit postea quiddam in dicto suo.et cu postea redarguere tur de piurio dixit quod no deierauerat:quia si plus erat vtique tanti erat.

1 ¶ † Ite quod dices veritate p vtraque parte.C.de epis.et cler.aut.sz iudex.xj.q. j.nec honore.xiiij.q.v.no sane.extra de testi.veniens.ij.in fi. Et quod nec pre ce nec precio:nec amore nec timore:nec priuato odio.secus de publico:vt qui odit opa sua[b] .lxxxvj.di.odio: nec p comodo quod ipse vel alius habuerit vel habeat:vel habere sperat[c] testimonium dicet.extra eo.quotiens et c.sz.§.testes xj.q.iij.quatuor.iiij.q.iij.§.testium fides extra de testi.coge.cum z.et c.seq.ex- tra de re iudi.cum eterni.li.vj.et in p. c.de parentela.et c.eps.et c.se.et quod ibi dices veritatem sicut scis non enim de bet dicere per credulitate quod scit pro certo.vel econtra.imo quod scit p visum dicet p visu.et quod per auditu dicet de auditu.vt.j.§.j ver.item quod no perhi bet testimoniu de et §.se.et in p.c.de parentela:et.j.§.nunc tractandu.versi. in examinatione.

2 ¶ † Quidam etiaz addunt.et bene quod nulli parti pandas testimoniu tuu.donec publicate fue- rint attestationes:vt.iiij.q.iij.§.qui falso.extra.e.fraternitatis.et ff.e. qui falso.et hoc ideo.ne ex istorum dicto alij testes producendi subornentur.extra de testi.vltra. Si enim hoc non iuret.li cet post depositione iniungatur et in virtute prestiti iuramenti:quod nulli suu dictu reuelet.no tenetur ad hoc.cum hoc iurauerit.vt extra de iureiuran. clericus. Ultimo autem iudex dicat. sicut ego dixi ita obseruabis. sic de[d]

te adiuuet.et hec sancta dei euange- lia[d]. Si aut inducitur ad probandam consanguinitatem[e] debet addere in iuramento:quod sic audiuit a suis maioribus.vt testificatur.et sic esse credit. vt extra eodem.quotiens et c.licet ex quadam.

3 ¶ † Illud autem notandu est.quod nec iudex. nec partes pati debet quod testes iurent de veritate tantum sup articulis datis: quia sic modo valeret eorum testimoniu super alijs quae contingunt:sed super illis tantum: vt supra.§.primo.ver. item quod. depo suit:sed debent iurare super articu- lis datis.et etiam sup causa.et sic va- lebit eorum testimonium sup omnibus ad causam facientibus.[f] vt extra de te.c.d. testib. iij.fi.ix.hortamur.extra de accu.cum dilectus.

4 ¶ † Porro in causa inquisi- tionis.aut inquiritur super crimine aut super statu ecclesie si super crimi ne forma iuramenti erit talis vt sup crimine dicat plene veritatem . extra de symo.sz Hely.si vero super statu ecclesie inquiritur duplex est forma. prima est.vt iuret dicere veritatez de his que credit et scit in ecclesia refor- manda exceptis occultis.vt extra de accusa.qualiter.j.in fi.secunda est vt iuret quod ad inquisita veritatez re spondebit: vt eo .titu.cum dilectus sm Gof.[g] ¶ Ego vero tale in hoc articu lo trado forma. FOR. Tu iurabis quod super his que scis: et credis in hac ecclesia reformanda:vel etiaz su per alijs quibuslibet tam ciuitatis quam dio.et tam in capite quam in membris quibuslibet super vita et conuersatio ne ipsorum. et tam in spiritualibus quam in temporalibus exceptis crimini bus occultis.excluso timore odio vel amore plenam et meram quam scis: et credis mihi veritatem dices et ad inquisita et interrogationes meas per ordine veraciter respondebis. hoc dic plenius:vt.j §. nunc tractandu. prope fi.versi.porro in ca vsque ad fi.§. ¶ Et not.quod testis debet iurare presen te aduersario[h] vel se cotumaciter ab sentante.quod dic vt.j.§.nunc tractan- dum.in principi.et tactis euangelijs[i].

b ¶ Opa sua verba hostie. vbi supra.

c ¶ Sperat. intromittit in tertia persona.

d ¶ Euange- lia.quod die- bus feriatis hoc iuramen tum recipi no debet ni si cu timetur mora vel ab sentia vide j.d. se. vltra princi . ibi. Item si for- te.et versi. qd si tunc.

e ¶ Consan- guinitatez. per testimo nium de au ditu.

f ¶ De testi- bus de hoc satis scripsi e.ti .p tuas sup.j.glo.et vide.j.§.ij.j prima col.

g ¶ Secunda gof.in sum. eo.ti.sub §. iurare de- bent.

h ¶ Aduersa rio an suffi ciat vocari dominu cu pcu. conte. est litem. ¶ Ite et qd si ex duobus procura.da tis insolidu cum clausu la quod no sit melior et c.produxit testes ille qui no fuerat conte- status lite scripsi.eo.ti.c.ij.

i ¶ Euangelijs.iij.questione.ix.hortamur et patet per id quod de episcopo sequitur vide quod de hoc. et de consuetudi.italie no.in clemen.de hereti.capi.primo §.porro.in glo.ij.Quid si in actis scriptum est testez coram iudice iurasse partibus presentibus presume

bandi i ne- gantem.cuz enim talis negatiua habeat co- artationem loci et tem- pus bn ca- dit in intel- lectum te- stis de quo satis scripsi de electione bone.super prima glos. j.sm cursuz facit ad id decreta.pre dicta bone. §. porro.d renunciari. i presentia. ff.de pactis iur. gentiu. §.quod se- re.C.ne vxor pro ma.l.fe cunda . vi- gor autem presumptio- nis insur- git ex per- sona nota- rij.et de hoc vbi supra re misso ex per sona iudi- cis qui ad talia debet aduertere . de testi. fra ternitatis . fine.et capi. taz litteris. ibi recipia- tis legaliter Item presen- tia ptis con tra quam q tacendo vi- detur fa- ctum ap- probasse : cum prohibere potuisset iuramentum si fiebat sine tactura.facit quod no.de presumptio.nonne. Et per hec tria sit responsum ad no.de electio.vt circa versi cu.coram.in.iij.gloss.in fin. libro sexto cum in illo iu ramento hec tria non concurrant.non obst.decr.tuis hoc eo.ti.per qua pz quod expressa dz fieri remissio iuramenti:no enim hic loquitur de iuso. sz de forma iu

mo ſeruanda ſine qua iuramentum bene obligat ad periurium: vt no. vigeſimaſecunda.q.j.in ſumma. facit qđ dixi in queſtione de teſte non iurato qui depoſuit falſam ⁊ ſuper regula non eſt ſine.li.v. Si vero de iuramento teſtis aliud non apparet niſi qꝛ in atteſtatiõi-bus ſcriptũ 5 eſt.talis teſtis iuratus examinat⁹ ⁊c.dicas illud non ſufficere. tum quia aſſertio illa eſt ð pterito. nec ꝑ eã appa ret preſen- a tia iudicis vel partis ꝗ quam nec dies de qui bus conſtare debet eorũdem. titu.c.ij.de proba. quoniam nõ ob.l.theo pompus.ff. de do. preleg. ad quam reſpõde vt dixi. in qõne b predictã: ꝑte ſecunda. ver ¿ nõ ob. ſta.

Addi. qđ hanc addi. ſequit alex. cõſi.xiij. lib. iiij.⁊ videſis addi.huiuſmodi circa finem.per oldra.conſilio.cccxxiij. incipiente circa primum.

¶ † Niſi ſit ep̃s qui non dꝫ tangere: ſed inſpicere.C.de epi.⁊ cler.aut.ſed index.ii.q.j.nec honore. eẽ de iuramen.calũ.c.fi.cui ⁊ dꝫ mitti ſacramẽ 7 tum vt ibi. ¶ Quid de preſbytero vel dyacono. dic etiã ad eorum domum mitti.cũ ſint in ſuperiori loco. ⁊ ſint perſone egregie.ff.de iureiur.ad egregias ſicut fit in iuramẽto calũ.C. de iura.ca.aut. principales ⁊ ſi cã coram d ſeculari iudice tractetur iurabũt coram ep̃o.[a] ſicut alias contingit i layco ꝗ iurat coram ſuo iudice. cum ad e aliã ciuitatem mittitur ꝑ teſtimonio. C.de fide inſtr.aut.apud eloquentiſſimũ.⁊ de ep̃i licentia. extra de iura. cal.c.j.mittit etiã hoc iuramentũ ad ſenes ⁊ debiles qđ dic vt.ƺ.§.pri.ꝟ. f poteſt etiã. Item ſi producẽs eſt pau g per index: mittet teſtibus iuramẽtũ: vel dabit eis expẽſas: qꝛ tenetur pauperibus ꝓuidere. In aut.de mã. ꝑn. extra de excel.pla.ſicut vnire.de con. di.j.omnes.xij.q.ij.aurum forte aliđ in delegato.ſufficit eñ in eo vt ſibi ipſi non exigat.extra de vi.⁊ honeſt. cleri.cum ab omni.⁊ ibi ſcđm Vin.[b]

6 ¶ † Et no.qđ nõ valet teſtimoniũ a quocũq; etiam religioſo nõ iurato ꝑ h latũ.extra.e.nuper.⁊.c.tuis.omne eñ qđ teſtibus aſſipulat verius cõſtat. cum id adiectio iurationis affirmat: vt.xxij.q.j.omne.qđ poteſt tamen a parte iudicis autoritate remitti. vt i pre.c.tuis ⁊ no.C.eo.iuſiurandi[c] niſi cum agitur de matrimonio diſiungendo.arg.extra de eo qui cogno. cõſangu.vxo.ſue.ſuper eo.ſec⁹ ſi de cõiungendo.arg.extra de clande.deſp. ca.ij. ¶ † Quid ſi teſtis deponit non iuratus.⁊ poſt iurat qđ ſic ẽ ſicut dixit. Reſpon.t.Goſ.dicunt non valere arg.pro eis.C.eo.iuſiurandi. d.m.et alij contra.⁊ hoc eſt ſi eſt bone fame argu.pro eis de con.diſti.iiij. ſi non ſanctificatur.⁊ eſt qđ venerealis.[d]

¶ Quid ergo ſi teſtis non vult iurare: dicit Vber.[e] qđ inde tenetur.nam teſtificari munus eſt publicum ⁊ neceſſarium.ff.quẽadmodũ teſt.aperi. l.eum.⁊.l.ſed ⁊ ſi quis.in prin. extra de cri.fal.c.j.vnde debet dãnum reſarcire.ff.de admi.tu.quidã.in fin.l. tutor.C.de excu.tuto.qm̃[f]. Sed Jo. de deo[g] iura hec intelligit in ꝑncipali ꝑſona cu⁹ malitia teſtis abfuit vel nõ iurauit.extra de teſti.cogen.ꝑuenit.j.extra de teſti.intimauit:⁊.ca. cõſtitutis.j.teſtis aũt aliter punietur: vt dicã.j.e.§.de teſtiũ. ¶ Juramẽto aũt preſtito ſubſequẽter ſcribit dies qua iuratum eſt.

a ¶ Coram ep̃o.vt pꝫ.xiiij.q.ij.ꝗꝗ.⁊ vide qđ ibi no.in glo.ſed qualiter.

b ¶ Secundũ Vin.qui hoc no.c.ti.ſi q:vt ibi ſcripſi ſuper glo.ſed quare.

c ¶ Juſiurãdi.ꝑ quã.l.Ja.de are.tenuit Jeiũ in ſuo opere.iij.colum.

d ¶ Venerealis.xlvj.⁊ vide qđ dixi.eo.titu.de teſti.poſt principium.

e ¶ Dicit vber.de bobio.ibi de teſtib⁹ tractat circa mediũ vbi ꝯmunes eſt iſte.ꝟ. qđ ſi quis.ƺ.§.pri.

f ¶ Qm̃ ſubdit ipſe vber.quõ ꝓbabitur iſtud intereſſe querãt quorũ mũdi labor exagitat: vide qđ dixi.ƺ.eo. §.j.C.ad fi.ꝟ.ſed qđ ſi cauſam.

g ¶ Jo.de deo in cauilla.lib.v.ſub rubrica de quarta productione.

h Nunc videndum.eſt ſciendũ ꝙ ars articulandi inter cauſidicos ſummũ tenet gradũ in curia romana ⁊ maxime in beneficialibus deuolutis: ⁊ caueãt curiã intrantes quãtũcunq; ſint magni iuriſte: ne ſuo capite in ꝑncipio ſuo hanc artem aſſumãt. ſꝫ antiquis aduocatis aſſiſtant vel ſecũ habeant ꝓcuratores expertos.⁊ qꝛ ex predicta cauſa circa hunc.§. inſtare intẽdo ipſum diuido in.vj.partes. ¶ Prima ponit diuerſa articulorũ noīa ⁊ diuerſas obſeruãtias circa illos inter quas ponit ꝙ in certis formis nõ dãtur. ¶ Secũda ibi ſſe ne igit.oſtẽdit ꝙ articulare eſt commune actori ⁊ reo.qñ ꝙ ſimul qñ ꝙ diuiſim. ¶ Tertia ibi itẽ agẽs dicit articulos fundandos ſuꝑ inſ dantis.⁊ circa hoc vnam qõnem proſequitur. ¶ Quarta ibi porro ꝗ tractat ð editione. et approbatione ipſorum. ⁊ approbationis effectu. vnam circa hec qõnem interſerens. ¶ Quinta ibi vt antem formas articulorũ ponit ſuper.v. cauſis pro actore ſextã addendo ꝓ reo. ¶ Sexta ⁊ vltima ibi hoc quoq;. quatuor circa hos notanda ſubmittit. ¶ Et circa primum quare dicatur articulus vide quod ſcripſi.eo.titu.preſentium. lib.vj.ſuper glo.articulis.eſt autem nomen diminutiuum deſignans aliquod particulare a genere ſuo ꝑ debitas circunſtantias deciſum ad hoc.ff.de preſcri. verb.naturalis.§.j.in fi.ibi explicitus eſt articulus il le,do vt des.ad idem.de offi.delega. ſuper queſtionũ articulis.C.quorum ap.non reci.l.ab executore.in fi. in aut.vt nulli iudi.§. penulti.ibi ſupplicia quibus articuli diſſoluuntur. ¶ Refert demum autor conſuetudinẽ locorum in quibus nec poſitiones nec articuli dantur: ſed datur petitio: ſed conſtat ꝙ in quibuſdam fit econuerſo: qꝛ non datur petitio: ſed dantur articuli qui tunc duplici officio fungi videntur. ſcilicet petitionis ⁊ proprie.⁊ in illis interdum obtentum ꝙ articuli verba generalia: vel verba iuris ſicut petitiones continere poſſunt: vt quod poterat petitio articulus ei ſuccedens poſſit.ff. de noxa.electio §.⁊ ſi is inſti.de act.§.fuerat ant ea.ſi ergo in petitione talis admittuntur.ff.de rei vendic.in rem actio. ⁊ patet ex not.de libel.ob.c.ij.ergo ⁊ in tali articulo. Jnquantũ

De articlis teſtiũ

Nunc videndum[h] a nobis eſt de articulis. Super quo ſcire debes ꝙ qui teſtes producit debet ſuã intentionẽ ex petitione elicitam dare in ſcriptis: ſuper ꝗ teſtes examinentur: ⁊ vocatur illa ſcriptura.

tamen de articulo iuris loquor. distinguo q si sim-
pliciter contineat meritum nullo sensu corporis per
testem perceptibile bene repellitur. & secundum hoc p-
cedat quod dicitur. j. § nunc tractandum. versi. quid er
go si quis: & j. de positio. § vij. ver. xiiij. ¶ Ubi autem
quod in ar-
ticulo conti-
net aliquo
sensu corpo
ris percipi
possit. licet
annectatur
conclusio iu
ris q neces- 1
sario ex nar
ratis sequi
tur tunc p-
cedit articu
lus. & reci-
piuntur su-
per illo te-
stes. recipie
tur etiam ta-
lis positio.
exemplum
pono: vel ar
ticulorum pos
sedit talem
rem mobi-
lem tali ti-

Quandoque articuli: vt ex de testi. co. c. fi. et
ex. c. ad hec: alias incipit presentium. §
testes. li. vj. Quandoque capitula. extra. co.
causam q. & c. p tuas. & c. fraternitatis.
Et in plerisque locis vocatur intentio.
Et quandoque assertiones. vj. q. vlti. actor.
extra. eo. ti. ex pte. A. ad fi. de qb' ali
quid est dicendum. ¶ † Sciendum est igit
q secundum quorundam morem locorum non fiunt 2
positiones: nec etiam articuli: sed stati
lite contest. & prestito iuramento: & iudex
loco positionum et articulorum reum inter
rogat sigillatim super quolibet mem-
bro libelli qui si negaverit interro-
gat eodem modo testes actoris super
quolibet membro libelli: sed curia ro
mana aliter observat: nam ibi lite con
te. & prestito iuramento: actor suas for
mat positiones: quas facit de mente
libelli dicens: ponit. T. &c. vt dicem'
j. i titulo de positio. § v. Quod si eas
reus negaverit format & dat articu-
los in scriptis: ad instar positionum

tulo: & bona fide spacio triennij inconcusse. & ideo suum
dominus: admittatur: deponent testes qualificantes
hoc factum sensui submissum. ex quo ius resultat. li
cet in articulo expressum. Melius tamen videtur il-
lud relinqui depositioni iuris. cum de illa parte testis
interrogari non debeat. ¶ Per eundem modum de-
fenduntur articuli super consuetudine fundati con-
tra obiectionem q consuetudo est ius. j. dist. consue-
tudo. nam consuetudo dicere potest tria. actum fre-
quentatum. habitum generatum. & ius ex vtroque colle
ctum. De primo. xxv. q. ij. ita nos. C. de episco. audi. l.
iij. De secundo. instit. de rerum divi. § pavonum. et §
seq. fere enim que redire consueverunt quasi alteratam
& habituatam habent naturam. & dici solet consuetu
do altera natura. ff. ad mace. l. j. in prin. ibi no. Et idem
de consuetudine patrissa. in loquendo & viendo. pri-
mum. ff. de leg. j. si servus plurium. § j. secundum de optio. leg.
l. ij. in fi. Ad idem de ingressu proconsulis. ff. de offi. pro
con. l. iiij. § pe. De tertio in pre. c. consuetudo. Institu.
de iur. natu. gen. & ci. § constat. Cum autem sermones
adaptandi sint materie: vt fiunt vtiles de verb. signifi.
abbate. ff. loca. si vno. in prin. & fami. her. & puto § j.
C. de dona. ante nup. l. fi. & articulus qui probandus
offertur semper referatur ad factum. fiet de ipsa rela
tio. ad consue. facti non iuris. ff. de verbo. obligatio.
stipulatio ista. § hoc quoque. & de conditio. & demonst.
quibus diebus. § dominus. sic etiam recipietur con
suetudo in. l. de quibus. ff. de legi. dum dicit moribus
& consuetudine. introductum. & l. cum de consuetudi
ne. illa ergo que includit consuetudo. s. observantiam
longi temporis vel tanti quod de contrario non est
memoria quiete pacifice scientibus & patientib' ad-
versarijs ista sunt facti. & probari possunt. ergo & im-
positiones & articulos deduci. vt dixi. S. proxi. ¶ Ad-
huc contra articulos de consuetudine op. eos non re-

cipiendos. quia non exprimunt illam inductam de con
sensu illius qui poterat legem condere. & q responde
tur illud procedere in consuetudine que habet vim
legis. i. per quam iudicatur inter illos inter quos in-
assuevit. vt plene scripsi. extra de consuetudine capi.
fi. super vlti
ma glo. ista
pcedit solum
interpretari
bentem. & il-
lum contra
quem prescri
bitur. & hoc
est contra na
turam legis
vel consue-
tudinis que
habeat vim
legis. ff. de
legib' l. in-
ra. non ad
singulos. et
vide quod no.
iiij. distinc.
§ leges et
bene facit
ad oppositum
de constitu
tio. c. j. li. vj.
vt patet co-

dicens. Intendit pbare. T. &c. Qui-
dam autem brevius se expedire vo-
lentes dicunt sic. Ponit. T. & proba-
re intendit &c. & tunc positiones ne-
gatas dant pro articulis. predicta con
suetudo probatur in pre. decre. pre-
sentium. &c. per tuas. C. de exceptio.
si quidem. ff. de iur. si duo. § iulian'.
¶ † Eodem etiam modo reus for- 2
mat. & dat in scriptis positiones: & ar
ticulos super eo: quod ad suam defen-
sionem probare intendit: expedit enim
fieri articulos: & etiam verbo proponi:
vt appareat super quo testes producen
tur: & deponent: vt. S. § j. ver. item q de-
tur: & C. qui le. personam. l. fi. ibi ob
posuit. & C. qui le. personam. l. fi. ibi ob
repticia &c. & vt melius testes exami-
nentur: & vt videatur an sint pertinen
tes. & qualiter super eis interrogato
ria formanda. vt extra de test. ad hoc
alias: incipit presentium. lib. vj. nam quando-
aliquid petitur in genere in articulis specificant
vt no. j. de lib. concep. § fi. ver. cautus etiam

suetudinem rationalem esse posse sine pape scientia
& ligare. ¶ Adhuc opponunt advocati q saltem est ne
cessaria illius scientia cui per consuetudinem vel pre
scriptionem acquiritur & inducunt. l. primam. C. de pre
scriptionem acquiritur & inducunt. l. primam. C. de pre
quiren. poss. cuius verba canonista. vide extra de pre
ben. accedens in. j. glo. sed respondetur illud fallere
quando inferior. quasi ex quadam peculiari causa suo supe
riori prescribendo acquiret. vt. ff. pro so. l. ij. de acqui.
posses. § item acquirimus de vsuca. l. labeo pempto. l. q
fundum § fina. & l. ij. § celsus. cum igitur romana eccle
sia habeat potestatis plenitudinem in omnes eccle-
sias. ix. q. iij. c. pe. & vi. de vsurpat. ad honorem. de cen. cum
instantia. ver. qr nos. facit. ij. q. vij. puto. & no. xxj. dist. in
novo. de privi. si papa. ver. cum enim. lib. vj. quod habent infe
riores eccl'ie ab ipsa habent quasi in peculio separatum a do
minis officiis domini permissum quo casu non est neces
saria domini individua vel specialis scientia vel specialis
rerum. nec expressa concessio: sed sufficit generalis. vel quod per
est sufficit illud non adimi. ff. de pec. l. depositi § vi. & l.
quod tuberonis. § sunt quidam. & l. non solum. in prin. Pot est
rideri per id quod no. j. de prescrip. ver. illud etiam. s. quod hic
ecclesie romane nil acquiritur quod non haberet. vel sal
tem sua voluntate habere posset. facit quod no. xvj. q. o.
iiij. volumus. ad primum convenit ecclesiastes. j. in pri.
sol occidit. & ad locum suum revertit. & ad locum vnde exeunt
flumina revertuntur. ¶ Item opponunt advocati con
suetudinem per quam proprius ordinarius non possit pu
nire delicta fundari super inhonesto. & dare materiam
delinquendi subiectis. de sen. excomu. vt fame. cum con
cor. gl. & sic nutrire peccata. & per hoc imprescriptibilis. de con
suetu. c. fi. respondeo hoc falsum cum sit a iure expresse ap
probata. de of. ord. irrefragabili. § excessus. de foro
compe. cum contingat ibi indulgentia vel consuetudine spe
ciali. Item ecclesia romana concedit talia per privilegium.
& sufficit. de privi. cum olim. propter. & c. eo. ti. cum persone.

ti.vj.absurdũ ergo est dicere id inhonestum qđ esset apponere ecclesie romane maculam cõtra id.xxiij. q.j.omnibus.xxxij.q.iiij.recurrat.in fi. et imperio ĩ item equantur priuilegium ⁊ cõsuetudo ad ius cõmune ledendum de iudi. nouit.dist.non enim ⁊ in pre.decre.cũ contingat. marime de cuius initio nõ est memoria de verb. sig. super quibusdam.⁊ ibi cõcordantie.item sic opponunt vbicunqꝫ cõsuetudo vel prescriptio hꝫ cõtrarium.ius cõe cõcludit malam fidem ꝓscribentis.⁊ sic saltem nostro iure non ꝓcedit.de prescrip.c.fi.facit regula qui cõtra ius.li.vj.Sed responde.vt scripsi post Host.de censi.significauit super prima glo.satis enim est ꝙ papalis cõstitutio ꝓscribi ꝑmittit illud ius.facit.xxiij.q.iiij. q̄ peccat. Autoritas igitur papalis.de cuiꝰ autoritate pendent talia id ꝑmittens malam fidem excludit.facit.ix.qđ.iij.cũcta per mundum.⁊.c.per principalem.⁊.l.bene a zenone.C.de quadri. ꝓscrip.alias esset ecclesie romane imponere maculam.vt ꝓxime dixi. ¶Item vt scripsi post Inno.de resti.in integ.c.ij.in glo.magna in vi.col.sub versi.sed notandũ ibi.vel ꝙ lõgo ꝓsumitur ꝓ illo qui longo tp̄e possedit qđ habuerit bonã fidem.⁊ hoc dictũ fortius ꝓcedit in ꝓscriptione cuiꝰ principiũ nõ est memoria qua pẽdẽte multi successores inchoãtis habere potuerũt bonã fidẽ de iur. patro. cura.vbi de hoc.ff.ꝓ suo.l.fi.facit decr.j.de ꝓscr.in fi.li.vj. ¶Item sciendum ꝙ ep̄i qñ cõtra ipsos allegatur exemptio ꝑ ꝓscriptionẽ.vel aliter solẽt dicere intentionem suã esse fundatã.cũ exẽptio ꝓsupponat pristinã subiectionem. Sed ad hoc rñdetur ꝑ regulã exceptionẽ obijciẽs lib.vj.vltra hoc ꝓdictã cõclusionem tollit decre. ex ore. in princi.de priuilegijs.vbi allegabat a sua fundatione mon.liberũ.⁊ exemptũ ꝑ qđ recte dr̃ ꝙ duplex est exẽptio.vna q̄ tollit vinculũ ꝯtractũ.⁊ hec cõis.de qua de priui.cũ olim.j.⁊.ij. Alia q̄ impedit cõtrahendũ: vt in ꝓ.c.ex ore.cũ cõcor.ff.de ver.ob.l.decem ⁊ de solu.l.si decem q̄ ponũt eũdem casum. ¶Item qñ in articulo exprimũtur actus ex cõsuetudine ꝓcedentes opponunt causidici ꝙ nõ de illis: sed de actibꝰ illam inducentibꝰ debuit formari articulus.⁊ videt̃ hoc cõgrue dictum ꝓterq̄ in cõsuetudine: vel ꝓscriptione cuiꝰ initiũ vel cõtrariũ nõ est memoria. impossibile enim esset ex q̄ de principio nõ est memoria ꝓbare actus qui principiauerũt cõsuetudinem.frustra ergo queritur qđ inueniri natura nõ sinit.inst.de inuti.stip.in prin.Quid aũt in hoc casu deponere habeãt testes habetur.j.de ꝓba.§.j.ver. vlti.queritur vsqꝫ ad finem.§.⁊ absurdũ esset dicere illos actus necessario in articulo ponẽdos de quibꝰ testes s̄m ibi notata deponere nõ tenentur. ¶Multum etiã habent causidici curie in vsu.qñ dr̃ de ꝓlato ꝓscribente.vel ꝯ quem ꝓscriptũ vel casu simili facere articulũ.⁊ positionem ꝙ talis fuit habitus.⁊ reputatꝰ ꝓ ꝓlato.⁊ ꝓ tali se gessit ⁊c.⁊ patet.j.in primis articulis et statim opponit articulũ impertinentem. cũ illud sic haberi⁊ reputari nil suffragaretur ꝓposito: qꝛ nõ concludit eum fuisse talem.ff.de mor.inferen.l.longa possessio.ius sepulchri nõ tribuit ei cui iure nõ cõpetit.ridet articulans duplicem nominationem ⁊ reputationem verbalem ⁊ realem. Prima in sola nominatione cõsistit.⁊ aliqñ multũ proficit.Insti.de adop.§.fi.C.de lati.lib.toll.l.vna §.similiqꝫ modo regulariter parum.ff.ad municip.l.imperatores.⁊ vide de ꝓba.per mas in.j.glo.nã parũ ꝓsunt verboꝝ folia.j.q.j.marchion. Realis autem multũ proficit.ff.de lega.iij.l.seruis vrbanis.j. et.ij.respon.ff.de iure fisc.accepta.et adinace. si pater cõstituit etiam eãdem q̄si possessionem ꝓlature canonice filiationis ⁊ similiũ.ff.de liber.agn.l.j.§.iulianus de questionibus.l.j.§.ad questionẽ. C.de ꝓba.l.non epistolis ⁊.l.non nudis. ⁊ vtrobiqꝫ de hoc Item in materia principali ostendit scientiam aduersarij que necessaria est in prescriptione incorporalium C.de serui. ⁊ aqua.l.si aquam.⁊ talem quasi possessionem reddit legitimam.quasi aduersarioꝝ scientia roboratam.C.de acqui.pos.l.nemo per que apparet verba illaqꝫ communis habet vsus in omni foro accedere proposito.⁊ esse pertinentia. ¶Item solent sup prescriptione exemptionis formare capitula ꝙ ꝑ tempora de quibus capitulatũ est romani pontifices per sonas illarum ecclesiarum monasteriorum vel capitulorum ex immediata subiectione visitare et corrigere consueuerunt. Statim opponitur articulum obscurum: quia non declarat.qui fuerint illi romani pontifices vel per quos visitauerint.vel quos correxerint. addentes articulum probandum per testes sup correctione non admittendum cum illud probari debeat per scripturam.inducunt.C.de man.prin.l.vna.xcvij. dist.nobilissimus ⁊ ꝙ ibi no.⁊ extra de priuileg. cum olim.j.Sed ad hoc respondetur actus in.c.descriptos attribui dignitati non persone.extra de offic. delega. quoniam.ff.de annu.leg.l.annua.§.titia.pro quibus facit ꝙ scripsi post Innoc.de senten.excom. si vere ad fi.magne glo.certus ergo est articulus cum certa sit dignitas.⁊ frustra persona queritur cum ꝙ intenditur iam habetur.facit.ff.quemadmodum te.aperi.l.si in duobus.§.respon.de verbo.obliga.cum seruus. et ibi no.item articulus dicit ꝙ per tempora ⁊c. illud ꝑ habet duo notare scilicet actus perfectionem et temporis continuationem.ff. de verbo. significa. vrbana §.pernoctare.de bonis eorum qui sibi mor.cõ.l.iij.§.sic autem.et de adulte.l.ij.in princi.articulus ergo intelligitur de omni summo pontifice intra tempora capitulata.⁊ illi sunt certi vel ex eis multi. ⁊ sic articulꝰ est certus.item sufficit dici factum vbi non refert q̄s fecerit.ff.de peti.heredi.item veniunt.§.petitam.⁊ de admini.tuto.quidam decedens.§.vlti. ff.ad velle. q̄nis.§.plane.facit quod no.de excep.pia.libr.vj.super versicu.nomen.generalitas enim tunc obscuritatem parit quando non est vniformis conditio inclusorum sub generalitate.extra de spon.de muliere.C.de transact. vt responsum vel non intelligitur quid loquens senserit cum sermo varium habeat intellectum.ff.de iure fis.ita fidei quorum neutrum est hic. eodem modo respondetur ad id quod de correctiõe dicitur quia non refert qualis fuerit maxime quia non semper visitator corrigit. scilicet cum nihil imminet corrigendum: vt de tutore qui patrimonio pupilli optime cõposito nil habuit autorizare.ff.de administra. tuto.si tutor. bene facit quod scripsi post Inno.de capel.mo. c.secundo.in fine.magne gl.cum suis remissio. ¶Ad id quod de scriptura subijciunt.respondetur illud verum sic corrigendus id petat.eo casu loquuntur ⁊ procedunt allegata.cum autem de actu prius exercito ad quod fuit remissus visitator queritur vt hic testis id habens notum de illo optime deponit.C. de fide instrumentorum.l.emancipatione:et.l.si solennibus:⁊ de test.l.testium. ¶Interdum etiam in articulis dicitur ꝙ sedes apostolica per tempus quo de contrario non est memoria fuit in continua possessione vel quasi immediate subiectionis ecclesie prescriptionem allegantis. Statim opponitur illud stare non

posse: q̄a cū sit res inanimata actum aliquem exercere nō potest. Rñdetur q̄ articulus non loquitur de actu exercito: sed de possessione preseruata q̄d bene cadit in sedem vel ecclesiam vacātem. quo ad continuandam possessionem ꝛ p̄scriptionem. ff. de vsuca. l. nunq̄ §. vacuuz ꝛ l. ceptā ꝛ l. iusto §. nōdum. ꝛ dixi cōtinuandam: quia illam nō inchoat heres ante aditā: vt ibi. ꝛ licet possessio nō sit penes hereditatem iacentem. ff. si quis te. lib. es. ius. sit. l. j. §. sceuola: ꝛ sic per solā aditionem nō queritur adeunti. ff. de acqui. pos. cū heredes. nō tñ sic est in dignitate que ꝓprie iacere non dicitur eo q̄d dño suo nō moritur: sed administratori. ꝛ sic possessionem nō perdit de hoc satis scripsi post Innoc. et Host. de causa pos. cum super. in magna glo.

ADDE q̄ hucusq̄ ista sunt v̄ba formalia Oldr. que melius videre potes cōsi. ccxlv. incipiente ad obiectos qui fiunt cōtra ep̄m lichofi. ꝛ consil. ccliiij. incipiente: quia tota pars decani. vbi per verba aliquātulum diuersa eandem materiā ꝓsequitur. ꝛ consil. clxxij. incipiente: quia omnes fere obiectus. ¶ Nunc videnduz de articulis: quos causidici impugnatiōes vocāt causatis in beneficialib⁹ causis a decre. vt circa de elec. li. vj. ꝛ formatur talis casus. Primus kal. Feb. impetrauit ecclesiā sancti Petri vacātem per mortem sui rectoris. Secūdus impetrauit eandem kal. Martij: per appellationem secūdi. deuoluta est causa ad curiā ꝛ format ipse talem articulum ponit. T. ꝛ ꝓbare intendit T. q̄d. B. rector quondam ecclesie sancti Petri decessit tali anno post primā diem Febru. ꝛ ante primā diem Martij dicit primū articulū non admittendum: quia prima pars eius impugnatiua. ꝛ ex appellatione nō descendit: queritur quid iuris videtur vera obiectio: q: omnis ille articulus impugnatiuus d̄r qui p̄ se tm̄ cōsideratus ius alterius impugnat. ꝛ idez si alteri articulo in iudicio ꝓducto adiunctus id agat probatur hoc s̄m pre. l. ff. de aqua plu. arcen. si aūt plures. in fi. et de fluminib⁹. l. pe. per quas patet flumen dici nauigabile si p̄ se vel per aliud adiunctum nauigetur: sed sic in ꝓposito prima pars articuli ponit impetratione primam factam de beneficio viuentis: ꝛ sic subreptitiam q̄d non licet. ex quo ex appellatione nō descēdit. immittit eñ in alienum. ff. si serui. ven. l. sicut §. arist. et cū vltima pars. s. q̄d decessit ante primā diem Martij sufficiat ad ius suū hoc demonstrat primā simpliciter nociuam. ꝛ sic repellendam. ff. de aqua plu. arcen. l. j. §. item aiunt. ꝛ §. deniq̄. ꝛ de le. p̄stan. de bo. pos. virilis §. ij. inducitur etiaz. l. iij. §. si duo. ff. ad carbo. vbi si ex duob⁹ alter dicit se solū filium: alter dicit ꝛ se filiū primus nō patitur: sed facit status controuersiam.

¶ Per p̄dicta patet q̄d non diceretur articulus impugnatiuus in his terminis cum ad ep̄m ꝛ capitulū spectaret beneficiū collatio ep̄s excōmunicatus fuit kal. Martij: ꝛ capitulum illud mihi cōtulit die sequenti: quo audito ep̄s illud contulit Titio causa etiam per meam appellationem deducta ad curiam: bene potero ego formare articulum ep̄m fuisse excōmunicatuz Kal. Martij: vel esse excommunicatum. xj. ipsi⁹ mensis: quia hoc expedit iuri meo per q̄d apparet solū capitulum mihi potuisse cōferre. ne se. vacan. c. vno. lib. vj. licet ergo id mihi. C. de iudicijs. l. quot. ff. de lib. lega. l. antepe. in fi. nec iniuriam facit opponens: quez excusat conseruatio sui iuris. extra de elect. cum ecclesia vbi concordantie in glo. iij. ꝓbatur hoc q: omnis obiectus: aut est in personam aut in formam vt in decre. vt circa: sed iste neutrum cadit. quia in aduersarij personam nil dico nec in formam quia nō dico excommunicatū ep̄m cum cōtulit illi: sed excōmunicatū cum collatio facta fuit mihi: licet ex facti accidentia sit ita q̄d excōmunicatio vtrūq̄ tempus includit. vnde scripsi in decre. cōstitutionem. clemen. de elec. in princ. v. g. decre. vt circa. locum nō habere cum dico ius eligendi vel cōferendi deuolutum ad electorem vel collatorem meum. ꝛ iste est casus noster cum dico deuolutuz ad vnum de altero duoꝝ: vel de duobus consortibus dico alterum effectuz inhabilem. ita quod alter solus ius incorporale hz exercere. ff. de bo. pos. cōtra tabu. l. si post mortem §. liberi. ff. de stipu. seruoꝝ. l. j. §. si communis. ꝛ l. proinde. in fi. l. seq. Concludo igitur quod scd̄m decre. clemen. cōstitutionem. de elec. vitat rigorē decre. vt circa. qui solū mittendo iuri sue persone. vel ecclesie appellat a ꝓuisione. primum. s. persone ꝓuise cōsistit in iustificando iure suo sine quo deficeret: ꝛ tiaz si competitorem. vel obiectorem nō haberet scd̄m q̄ requirunt persone habilitas. conferentis potestas. ꝛ modo cōgruitas ad rem collatam. huic cōcor. ff. de cōstir. tu. l. naturali §. j. ꝛ ly. extra de simo. ꝛ si questiones hec enī sunt canonizantia actum qui sine his comitātibus esse nō potest ꝛ sic directe ꝛ proprie sunt de iure ipsius. facit de re iudi. abbate ad fi. li. vj. ꝛ. ff. de vsufr. l. ij. ff. de leg. j. si fundum §. qui fundum. in fi. q̄ igitur directe alterū horum respiciunt nō sunt impugnātia. q̄ñ non ista: sed illa ꝓprie immittunt in aliū. ꝛ. l. dicit q̄d quisq̄ in suo solo facere potest. q̄d vult licet per id alius dānificetur dūmodo in aliū nō immittat etiā fragmenta. ff. si serui. ven. l. sicuti §. aristo. ꝛ de dā. infec. l. ꝓcul⁹. talis ergo defensionem sibi p̄missaz trahit ad alterius impugnationem ꝓhibitam ꝯ decret. cuz inter. in fi. de excep. facit. ff. ad carbo. l. iij. §. si duo. alle. S. bene facit ad hoc solutio cōtrarietatis duarum legū. ff. de accu. l. seruos. ꝛ. C. de adulte. q̄ñ alexandrū. prima dicit seruo accusato etiā a dño omnez defensionem cōpetere ac si daretur libero. scd̄a dicit q̄d dño eū accusante de adulterio ipse non excipit de lenocinio. huic cōtrario datur solutio q̄d sibi cōceditur defensio q̄ ipsum tueatur. ꝛ defendat vt verbū sonat. sed non q̄ alterū aggrauet qualis est illa lenocinij. vt. ff. de adul. l. j. §. si publico. ꝛ. C. eo. l. ita pudor. alias ita nobis.

ADDe vbi hāc scd̄am addi. inuenies Old. cōsil. cxvj. incipiente titius impetrauit. xv. die Februarij. vbi Oldra. dicit ita fuisse sententiatū p̄ do. Berñ. Rolandi in palatio ap̄lico. ¶ Uiso de p̄sona ꝓuisi dicam⁹ de p̄sona opponente q̄ appellauit q: cōtempta opponitur illi q̄d seruauit decreta. vt circa q̄ requirit seruari vbi opponitur in personā vl' formā. sed istud est in forma. ꝛ c. Sed hoc est falsum. quia petiti in formā reddit electionem nullam sed non sic in contemptu vocandi. de elec. ecclesia. ij. quia nec etiam annullandam illā reddit. nisi hoc petente contēmpto. qui tamen ratificare posset. de electio. quod sicut de p̄ben. cum in ecclesia. lib. vj. concor. ff. si ser. ven. l. ij. est autem istud ius proprium contempti. pro quo sibi competeret confessoria vel quasi de quo satis scripsi post Innocen. de verbo. significa. abbate. super. j. gl. in qua habet quia de suo iure: non de alieno docere. ff. si vsufru. l. penultima. vsufru: item is qui dicit aliq̄d ad se spectare ratione persone vel officij. delator non est. sed causam propriam agit de persona. C. de delato. lege prima. libro decimo de officio. ff. de iure fi. fiscus in questione §. primo. [illegible] sequens autem suum contemptum est talis. quia dicit ad se ꝛ suum officium pertinere coeligere. ergo [illegible] prima

priã causam agit. itē eligere est fructus quasi posses-
sionis iuris canonicalis vt post Inno. scripsi. de rest.
spolia. in literis in pñ. et de reli. do. cū dilect⁹ in gl. hoc
satis opponēs ergo contēptū fructū rei sue defendit.
quis igit̄ negare pōt qui proprias cām agat hec sint
dicta ad robur eius qđ notatur i cle. ꝯstitutionē in prin. v. §. vbi exēpluz posui de cōtemptu.
ADDE ol dra. consilio clxxxviij. inci piēte qđ ꝓsequēs cōtemptū vbi v̄ba supradicta i uenies. ¶ Et qꝛ infra v̄si. siue igit̄ dicerantor qđ iudex statutū terminū ad articulādū: q̄ro nunq̄d post terminū articulare volens audiat̄ distiguūt q̄dā an sit ad id vel nō sit perēptori⁹ termi nus assigna t⁹. vt audiatur: si non fuit peremptori⁹ si fuit talis nō audiat̄ de iure cōi per bñficiū restitutionis sic. sō rest. in integ. corā. alij distiguūt cām criminalē a ciuili. et i criminali accusatorē distiguūt ab accusato. vt accusator post
terminum non audiatur cum in genere eius illaudabilis sit intentio. ij. q. vij. si quis episcopus. facit. C. q accus. non pos. si eā. l. ff. de accu. l. cū itia. nec hic est locus restitutioni. ff. de mino. l. auxiliū. benefacit quod etiam de excipiente scripsi post cōpo. de elec. qđ sicut. circa prin. vltime col. versi. sed pone sicut in articulis autem accusari reuolueretur. hec ratio facit. j. de accus sat. licet sed distinctio perēptorij expresse non videtur procedere cum post litem conte. dicatur omnē termi-

5 ¶ † Sic vnde sepe plura ponunt̄ in articulis: quā in libellis. vt patet. j. in forma articulorū.ᵃ ¶ † Si tñ non dētur a articuli: vbi nō est de cōsuetudine qđ 3 dētur nō credo esse petitū: nam scđz locū cōsuetudinē iudicandū: et ꝓcedēdū est. extra de eo q̄ mit. in pos. cā rei ser. cum venissent. xj. di. in his rebus. xij. di. scit. sancta. extra de cōsue. ad nr̄ az de ꝓba. sicut. qđ aūt articuli dādi sint et in scriptis dixi. j. §. qualiter aūt. in pñ. et ver. deinde. ¶ Siue igit̄ actor siue reus probare intēdat iudex eis ei terminū statuet ad articulos formādos: q̄bus exhibitis fiet parti alteri copia vt videat an sint pertinētes: vel nō: et vtrū cōtingāt negotium de quo agitur: vt extra de ꝓba. cuz cām q̄: qđ dic scđm papā: vt in p̄. c. per tuas. et 4 j. §. qualiter aūt. in prin. ¶ Nō eīn dz quis ad ꝓbandū admitti: qđ ꝓbatū c nō releuet cām suā. C. de proba. ad ꝓbationē. j. extra de offi. dele. cū cōtingat. in fin. cū suis cōcor. q̄ñq꒳ tñ causa litis abbreuiāde cū articuli sunt obscuri vel longā recipiunt disputationē: iudices eos admittūt: saluo iure impertinentiū: sicut et positiones: vt b. no. d. m in pre. c. per tuas bononieᵇ tñ non fit parti. sed solū iudici seu tabellioni copia articulorū quos intentionē vocāt: sed solū verbo parti dicitur ad quā quidē intentionē sibi vertere nudicā formāt interrogatoria hi ꝯtra quos testes inducūtur. ¶ Et no. qđ articuli. et positiones vtriusq꒳ partis debēt simul ꝓducere si tñ vna pars dicit articulos suos esse probatos. et ideo partis alteri⁹ articulos nō esse admittēdos nō audiet̄. immo admittetur ad probandū illos: dū tamē ei nō obstet testiū publicatio: vel aliud hmōi: vt. j. §. satis. ver. nec etiā et ver. qđ aūt. in tpe disputationis iudex vi debit cui⁹ partis validiores erūt probationes. C. de edic. diui. adr. tol. l. fi. d circa mediū. l. in aut̄. de testi. §. si vo colla. vij. vbi dz ꝓcedat q̄dez testatio. e hoc aūt tpe disputatiōis reseruetur. 7

¶ † Prius eīn dz ꝯstare de facto q̄ȝ disputet̄ de iure: vt. j. de disputa. et alleg. §. nūc videndū in pñc. qđ si ille dicat qđ lz articuli partis alteri⁹ pertinentes sint ipse tñ talia ꝓbauit: vel incōtinenti offerret se probaturū per que quasi totū determinat̄ negotiū. propter qđ probat per eum circa suā exceptionē tñ cognoscendū et tractandū b esse. Respōdebit̄ qđ hoc locum haberet: si sic allegans confiteretur intentionem et articulos alterius partis: vt. C. de exceptio. si quidem. vbi dz. Si vero de hac ꝯfitendo te: exceptio. munitū proponas de hac tñ agi conuenit. Ad idē extra de excep. cū venerabilis: ver. intelleximus: sec⁹ si negat: si eīn per talē modū excluderent̄ articuli partis alteri⁹ sic approbarentur ꝓbationes isti⁹ circa negotiū principaleᶜ qđ quidē fieri non debet nisi in sua ꝓlatione: et sequeret̄ etiā incōueniens qꝛ ante conclusionē. et ante diffinitiuā per interlocutoriā negotiuz principale determinaret̄ cū tñ iudex nulla diuulgatione debeat promere animi sui motū circa negotij decisionem ante sniam: vt. C. ad. l. cor. de fal. vbi ceterū vbi articuli dñr et īpertinē c tes: et ꝓpter hoc repellēdi: si iudex inuenerit sic esse eos cassabit. vt i p̄dicta. l. ad ꝓbationē. et in p̄. decr. cū ꝯtingat ff. de inter. act. si siue. §. si peculio. et. l. filius cū patre: et tunc diffinitiua sñia secūduz iuris tramites subsequetur. d 6 ¶ † Itē agēs ꝯ possessorē ecclesie vel alteri⁹ rei dz articulos formare, et docere de iure suo: nec pōt articulos: vel positiōes facere ꝯ reū possessorē sup iure illi⁹. qꝛ et si ille nullū ius habeat tñ absoluet̄ actore nō ꝓbāte: vt. vj. q. vit. actor. extra de cā pos. et ꝓprie. cum ecclesia. et de iureiu. c. si. vnūquēq꒳ eīn de iure suo nō de alieno experiri opz. ff. si serui vēn. loci corpus. §. cōpetit. ff. si vsufr. peta. l. vti frui⁰ extra de cōcess. prebē. post electionē vbi obtinuit ille. 17. q. possidebat. et aliter nō ostēdit de iure suo.ᵉ ¶ † Sed pone ago

num haberi pro perēptorio. Sed in hoc autor noster variat. vide. j. de dila. §. j. ver. et no. et §. videndum post prin. et ver. quid si data cum sua remissione.
ADDE vbi pleni⁹ hāc addi. inuenies old. ꝯsi. clxvij. incipiente ante oīa considerandum est.
a ¶ Articulorū. et clemē ti. de v̄b. sig. sepe. versi. et qꝛ dicit articlos dari ad clariorē probationem.
b ¶ Bononie in foro seculari dixit egy. ca. i. de ecclesiastico dixit contrarium sed possibile est quod sic seruabat̄ suo tēpore. sed hodie seruatur contrariū in vtroq꒳ foro. quia dantur articuli in scriptis parti ꝯ quā vt formet interrogatoria.
c ¶ Principale. et manifestaret iudex per euz esse probatum.
d ¶ Uti frui ad idem. ff. famili. hercisc. l. is consequenter. et ibi not. et. ff. si ag. vectig. l. secūda. ff. qui pot. in pign. ha. l. si por. §. si simpliciter et extra de rescr. olim et vide. j. de loca. § final. versiculo. lxvj.
e ¶ Iure suo. versi. iste debet intelligi qñ articuli quos format actor de iure possessorio nō fortificāt ius actoris eodē eīn casu quo fortificant certū est qđ licite formāt articulos super eo. pone exēplū anteq꒳ collatū esset actori beneficiū quo possessor fuerat a iure vel homine priuat⁹ super hoc lz necesse formare articulos per quos appareat beneficiū vacasse cū alio sibi facta collatio non tenuisset de con. pre. c. ij.

cōtra te possessorio: q2 me ecclesia spoliasti: do in cā articulos qualiter illos ecclesiā possidebā: & qualiter me illa spoliasti. & ad colorandā meā possessionē do articulū qd eā possidebā ex collatione talis epi. & sic tāgo petitorium. querit an sit talis articul⁹ admittendus: & videt qd nō. C. qui legit. ps. l. fi. q2 cā possessionis nihil hz cōe cū ppietate: & diuerse sunt. ff. de except. rei iudi. & an eādē. ff. de acq. pos. naturaliter. §. nihil cōe. & l. permiscer. Litez cū nō agat de ppietate: etiā si de ea cōstaret sup ea nō pnūtiabit: vt iā di cā: ergo non dz ad pbandū admitti. qd probatū nō prosit. vt dixi. se pe tamē de mādato dñi Clementis pape. iiij. tales articulos admittim⁹ ad possessoriū colorandū. ar. extra de pba. licet nō ad aliū effectū: q2 non ad aliud sez ad proprietatē est actuz. ¶ †Et de qua re iudex cognouit: de illa & nō de alia pnūtiabit. ff. de iudicijs. de qua re. extra de symo. lz Heli. maxime autē hoc locū habere pōt in beneficijs: q̄ non psūt possideri sine canonica institutione. extra de insti. ex frequēti. & de his q̄ mit. in pos. eū qui lib. vj. ad hec facit qd not. s. §. j. ver. itē qd deposuit. & seq. immo etiā dicūt qdā qd nō dz in bñficijs ecclesiasticis fieri restitutio: nisi is q̄ petit restitui primo ostēdat de sua canonica institutione: siue de titulo suo vt. rij. q. j. §. patet. & in proxime pcor. licet aduersarius ei de proprietate referēs[c] qōnē audiēdus nō sit: vt extra de restit. spo. l literis: vbi de hoc sm papā[a] ¶ Approbatis eis articulis: & examinatis dabit pars aduerso interrogatoria cōtra testes de quib⁹. j. proxi. §. dicam. ¶ Porro articuli ex quo in curia romana approbati sunt is cui testium receptio super his cōmittitur sm formā traditā. s. e. §. qualiter. ver. potest etiā nullā super his contradictionez vel disputationē admittet: vt in pre. decre. presentiū. §. postea. arg. C. de testamen. omniū. xxxv. q. ix. apostolice. extra de iudic. cum venisset. xxiij. q. j. arrecta. extra de confir. vti. c. j. et. iij. ¶ †Sed pone auditor generalis palatij dñi pape interlocutus est remissionem in aliqua causa faciendā in hispaniam. vel alibi super probatione alicuius exceptionis per eum prop. vel etiam negotij principalis: vt in pre. decre. presentiū. & de proba. licet dati sint articuli: & conuentū est de loco. & de iudicibus inter partes: post hoc: is contra quē dati sunt articuli dicit eos obscuros: & declarādos per iudices interrogationū: vt extra de fid. instrumen. cum Joannes. prope fi. respondetur quod auditor non potest amplius interrogare. ar. extra de offi. dele. in literis. Sed coram examinatoribus testium declarabuntur dic quod hec coram auditore ipso fiēt qui claros & examinatos debet articulos mittere: nec examinatio testiū super his aliquā disputationem admittet: vt predixi: & sic obtinuit. et ar. ad hoc in pre. c. cum Jo. prope fi. & ff. de testi. curent[b]. Consulo aūt qd in libello et articulis pauca & necessaria ponantur: vt quis a probationis superflue onere releuetur. & que probabilia videbūtur: que dic. vt. j. de libel. concept. §. fina. versicu. et in summa. ¶ †Est aūt vt plurimū vtile producenti testes dare articulos super quibus intendit eos producere: non enī iudex nec etiaz sunt semper testes ita instructi. & de facto & de iure qd sciant de omnibus necessarijs respōdere: et autem contra quē producuntur non est multum vtile nisi ad hoc: quia eis scriptis meli⁹ sciet interrogatoria formare. & contra intentionē producentis se discretius premunire. ¶ Horū etiam articulorū seu capitulorū probandorū expedit fieri corā partibus: ne postea passim audiant dicētes forte qd testes super eis deponere: seu interrogari nō debuerūt sed licet id nō fiat. nihilominus valet eorū receptio audietur tamen libere contradicens et disputans super eorū impertinentia. ¶ Ut autez que diximus exēplo subijciamus no. qd quandoq[c] quis vult probare quod aliqua ecclesia est ei subiecta. vel debet sibi subesse. Qñ qz mulier vult probare matrimoniū: quia contraxit cuz Titio quem petit in virum. Quandoq aliquod monasterium vult probare quod bona Titij spectant ad ipsum eo qd est vel fuit monachus & professus eius. Quādoq quis vult probare exceptionē quā proposuit cōtra testes. Quādoq agit quis reiuendicatione ad rem. & sic de alijs exemplis. In quolibet ergo casuum premissorum articulos formemus. ¶ In primo autem casu cōcipe libellum: vt no. j. de mai. & obe. versi. episcopus autez. super quo titulo ar ticuli sic formantur. FORMA articulorum. ¶ †Intendit probare talis episcopus Bituricen. seu procurator eius contra. P. quod ipse habetur ab omnibus habitatoribus eiusdē dyocesis pro episcopo. Item quod possidet iura episcopatus: administrat: et agit & contrahit vt episcopus: sed de his duobus nō est vis.[d] Item intendit probare quod dictus. P. se gerit pro rectore talis ecclesie. item quod dicta ecclesia est infra fines bituren. dyoc. sita. item intēdit probare quod

---

[a] ¶ Papam. & co. ti. ex pte. vbi scripsi. l gl. q. d. vltra mediū. & vid qd not. l cle. de cā. pos. c. vno. in vlti. glo.
ADDE R Jo. an. in ru bri. de resti. spo. l addi. & sapū alleg. xxv. & an sufficiat ad restitu. pfessio aduersarij: q2 titulū pstiterit. d. dro. pclus. cccc j. & cccc v tenēt qd sic in odiū spoliantis: qd petens se restitui nō sit audiēd⁹ nisi doceat de canonica institu. voluit Old. psi. j.
ADDE in gl cā spūali nō restituit spoliat⁹ nisi pbet titulū coloratū. d. de ro. sancti de decisio. ccccclxxix. itē adde qd spoliatus re stituet hoc casu pbādo sibi possessionē traditā p clauiū traditionē idē. d. de ro. sancti de decisio. cccccxvij.

[b] ¶ De testi. curēt. de positionib⁹. vid itē. j. de positio. §. v. in itē scias.

[c] ¶ Qñqz sm bonagui. et egy. quorz fuerūt exempla q̄ sequūtur.

[d] ¶ Nō ē vis & bonag. illos non posuit. et vide qd. s. dixi. multū etiā.

dictus.P.et predecessores eius qui pro tempore ibi fuerunt consueuerunt eidem episcopo et eius predecessoribus qui fuerunt pro tempore manualem obedientiam facere. Item quod episcopus bituricen. ibi consueuit rectorem instituere et destituere. Item quod ipse.P. et alij qui fuerant pro tempore rectores eiusdem ecclesie consueuerunt accedere ad synodum Bituricensis temporibus consuetis. item quod ibi consueuerunt venire pro scripturis: pro crismate: pro baptismo: et pro capitulo celebrandis. item quod tanto tempore venerunt quod de eius contrario memoria non existit. item intendit probare quod sententias excommunicationis suspensionis et interdicti in dictum rectorem et eius predecessores. et ecclesiam ipsam latas pro tempore a dicto episcopo et eius predecessoribus consueuerunt inuiolabiliter obseruare. item quod iidem episcopi ibi consueuerunt corrigere reformare visitare procurationes recipere absque aliqua contradictione. et sic de alijs. item intendit probare quod de premissis omnibus et singulis est publica vox et fama[a]. Hec probantur. extra de maior. et obe. his que. extra de offi. ordi. conquerente. extra de capel. mona. c. ij. et in multis alijs. extra de restitu. spoliato. olim inter. et aduerte quod quoties immutatur genus articulorum probatories repetuntur illa verba. Item intendit probare.[b] ¶ In secundo vero casu concipe libellum. vt. j. de sponsali. §. sequitur. et sic formabis articulos. Intendit probare Berta quod die tali talis anni ipsa et Titius in domo vel loco tali conuenerunt. in quod talis et tales erant presentes. item intendit probare quod idem Titius eam desponsauit. item quod eam desponsauit per verba de presenti. item quod eam subarrauit annulum in eius digitum immittendo. item quod contraxit matrimonium cum ea. item quod dixit in hunc modum. accipio te in meam vxorem. et quod ipsa immediate respondit. et ego te recipio in meum virum. item intendit probare quod de his est publica vox et fama. premissa probantur. extra de spon. si inter. et c. cum in tua. et c. ad id. extra de despon. impu. c. fin. extra de re iud. tenor. extra de spon. duorum. c. j. et c. licet. Si vero Berta velit agere possessorio: vt. j. de spon. §. porro. formet articulos qualiter ipsa fuit in possessione vel quasi ipsius viri: et qualiter ipse vir eam traduxit ad domum. et eam vt vxorem tractauit in domo lecto et mensa. et de tempore cohabitationis: et qualiter se nominabant: et communiter habebantur vir et vxor: et qualiter eam a se eiecit. et qualiter commodo huius possessionis eam destituit: siue spoliauit: et qualiter diu eo habitauerunt. vt dixi. ¶ † In tertio quoque casu sic formabit. intendit probare talis quod ipse est abbas ville magne. item quod habetur communiter ab omnibus pro abbate item quod agit contrahit et administrat vt abbas. sed iste non erunt necessarie nisi de hoc contra ipsum exciperetur. item intendit probare quod. T. fuit monachus eiusdem monasterij. item quod illud fuit ingressus. item quod ibi professionem fecit manibus in prioris vel abbatis. item quod ibi vixit vt monachus et habitum monachalem gestauit. item intendit probare quod in ipso ingressu se et sua omnia expresse obtulit deo et ipsi monasterio. Item intendit probare quod tempore sui ingressus talis fundus ab eo possidebatur. item quod ipse eum tunc vt proprium possidebat. item intendit probare. quod de predictis omnibus et singulis est publica vox et fama. premissa probantur. extra de renun. ex tran. si misse. C. de sacro sanc. ecclesijs auth. ingressi. xix. q. viij. si qua. extra de successio. ab intesta. c. ij. de probatio. in presentia extra de regula. cum scimus. et c. porrectum. ¶ † In quarto sic formabit. de quo habes infra eodem §. sepe[c] intendit probare quod talis testis contra se inductus erat tempore depositionis[d] excommunicatus. item quod erat pauper. item quod erat propter paupertatem suspectus. item quod causam istam reputabat suam propriam. et sic de alijs exceptionibus. s. in §. j. positis cum suis concor. ¶ † In quinto concipe libellum vt infra de causa pos. et propr. §. notandum. versi. alie sunt. et tunc sic formabit articulos. intendo probare quod talem fundum a titio emi. item quod tali tempore emi. item quod pro tanto pretio. item quod talibus presentibus. item quod idem titius mihi eum vendidit. item quod eum mihi tradidit. item intendo probare quod ipse est paterfa. item quod est talis persona que potuit vendere. item quod dictum feudum tenui et possedi. item quod est detinens. vel potes probare tibi fuisse datum: vel rescripsisse: vel ad te ex patris successione pertinere et sic de similibus. hec probantur infra §. nunc tractandum. versicu. viso. et sequen. ¶ † Reus quoque qui vult testes actoris reprobare. sic formabit articulos. intendit probare. P. quod. A. et. B. testes contra eum ab. H. in causa tali producti sunt et erant infames tempore sue depositionis. item quod erant infames ex tali causa. item quod erant periuri. item quod deierauerunt in tali causa. vel non compleuerunt quod iurauerunt. et sic de alijs: vt infra sepe. versiculo hac igitur. ¶ Et hoc sufficiat exempli gratia posuisse. nec enim est hic amplius immorandum. ¶ † Nam cum plura sint negotia quam vocabula. vt. ff. de prescriptis verb. naturalis. et extra in prohemio. in principio. non possumus in singulis casibus articulos formare. et infra per totum tractatum libellorum positiones inuenies formatas. que in modico ab articulis distant. vt predixi. de quibus etiam positionibus tractatus infra subijcietur specialis. et secundum negotiorum varietatem studiosus aduocatus articulos variabit. et minuet et addet prout negotio viderit expedire. ¶ † Hoc quoque animaduertendum est[e] quod articuli per verba affirmatiua fieri debent non per negatiua. quia negantis factum per rerum naturam nulla est directa probatio. ...

Margin numbers: 14 (¶ In quarto), 15 (¶ In quinto), 16 (¶ Reus quoque), 17 (¶ Nam cum), 18 (¶ Hoc quoque); 12 (¶ In secundo), 13 (¶ In tertio).

a ¶ Et fama: de hoc articulo omisso in examine vide quod dicam in fine.

b ¶ Probare. et contra. j. §. proxi. versi. is quoque. de hac dictione item disputauit Ja. de bel. quod vide in auth. vt cum de appel. cognos. l. iij. membro questionis.

¶ §. sepe. versi. hac igitur via.

d ¶ Depositionis. no. hoc verbum quod pluries repetit. j. versi. et. §. pro. al leg. et. j. versi. ij. quod facit ad questiones no. s. §. ij. versi. quid si testis. et per solutione mea ad quam ibi remisi. item non putes quod in hac exceptione vel intentione sufficiat ista generalis locutio sed facienda erit specificatio et vide bis. j. de exce. §. viso. versi. sed quid. et. j. de po siti. §. v. post prin.

e ¶ Aduertendum est secundum ipsum bona gui. et egy.

a ¶Similibus.plus dico qd qui per lapsum termini ar ticulos nouos dare non pot datos poterit declarare. nil enim nunc dat qui datu declarat.ff.de testa.heredes. §.j.ꝛ ibi concor.in vlti.glo.facit.extra de dila.litere.sic etiam videmus in iudice qui suam sententiam reuocare
nō pt.C.sen. rescin . non posse.l.j.ꝛ d sen.ꝛ interlo.l.post sen tentiam quaz tn declarare ꝛ interpretari pot.ꝛ de hoc in pre.§.j.in gl. pe .d hoc extra de postulā.c.j.īgl. no.qd ꝛ scri psi de verb. signifi.olim §.versi.aperiendū.ꝛ id versu duran te officio.vt scripsi.eo .ti tu . ex parte tertia in vlti.glo. plus dico qd etiā illa declaratio sic est im plicita arti culo qd vna cū illo fingi tur manasse bn facit.ff.d here . instit. l.asse toto.vbi nominatus in codicillis censet in po ri testamento institutus ꝛ ibi quere concordātias in vlti.glo.ꝛ in.l.si ita scripsero.ff.de condi.ꝛ demon.be ne facit in aut.de fi.ante do.instru.na.ante fi.vbi interpretatio respicit ius iterpretatū.hinc est qd declaratio constitutionis ad tempus cōstitutionis refert. in prorogatione secus.sufficiat decre.constitutionem de regul.j.rnso.lib.vj.siue igitur declarans dicat implicitum:declarato siue dicatur,connexum ꝛ vnitum siue dicat consequēs vl dependēs oi casu dicetur tpe primi responsi emanasse.ꝛ ad hoc tria facit.viij.dist. quo iure in vlti.glo.cū iurib9 ibi allegatis resumēdo primū de implicito.bene facit.ff.si ex no.cā agat.l.fi. de pac.iuris gen.§.dolo malo:in fi.de iureiur.si duo patroni.§.si quis iurauerit.ꝛ §.seq.ad scdm: de cōnexo ꝛ vnito.extra de psti.trāslato.extra de ap.c.pe.C.de diuer.rescrip.l.j.bene facit.C.de naturali.libe.auten. item si quis.ff.de dam.infec.si finita.§.ex hoc edicto. ad tertium de cōsequēte vel pēdente facit de psti.naz concupiscentiam vbi concordantie in glo.argu.ff.de acqui.here.si quis heres.j.rn.in fi.ibi sunt enim appendentie ꝛc.ꝛ C.de lat.lib.tol.l.vna.§.ꝛ si quis hominum ex his concluditur qd predictorum quodcū qz sumatur hic declaratum non dicitur habere temporis diuisionem a primo respon.sed censebit tūc factum simile de tempo.ordi.literas.ꝛ que dicta sunt de articulis dicta etiam circa positiones intelligas. s

recta probatio.extra de elect.bone.j. extra de proba.qm contra.de renun. super hoc in fi.vj.q.vlti.actor.que est C.de proba.qd dic.vt.j.de proba §.j. Hoc etiam no.q in articulis ꝛ probationibus possum declarare colorare: specificare ꝛ ampliare q in petitione continent.ꝛ substantia non mutata. arg.extra de appel.constitutis prope b fi.ꝛ de fide instru.cū ioannes.ꝛ de re iudi.abbate sane.§.fi.lib.vj.ꝛ .§.vers. sz pone.cū multis similib9 a. ¶Item a 19 articuli non sunt sub distunctiōe for mandi.nisi forte vbi agitur d alieno facto in quo pbabilis est ignorātia. vt.ff.de iur.ꝛ fac.igno.regula.tūc enim possunt sub conditione formari.arg. extra de in integ.resti.constitutus.ꝛ no.secundum papam extra de rescri. ex parte et de prescriptioni.auditis. ¶Illud autē nō est omittendū.nam si dedimi articulos super quibus testes debent examinari.et aliquis ex illis articulis dolo seu in curia iudicis sit omissus qd presumitur eo qd super illo testes nō deposuerunt publicatis attestationib9 possunt te petente.iterum testes super illo requiri.nec ob.testiū publicatio.nā nouus censetur articulus ꝛ non vetus.arg. extra de testi.p tuas.vt.j.§.satis vti. c

ADDE qd pro hoc facit quod consuluit ange.cons. ccvj.incipiente inter ordinamenta qd si per aliquam ciuitatem ordinatum sit imponere prestantias p tribus vel quattuor annis futuris sm qd eueniet absqz declaratione ꝛ imposita prima prestantia anteqz veniat secūda aliquis decedēs bona sua relinquat pro loco qd si deide fiat declaratio dictarum impestantiarum qd nihilominus bona sunt obligata impestantijs. qz hec declaratio trahit ad tps quo iposite fuerunt impestantie sz in contrario allegat ꝛ ipse.l. asse toto.ꝛ.l. heredes palam.et.l. instructio,ꝛ de condi.ꝛ demonstr. ¶Ut dixi disputauit .d. m.in legib9 de accusato re qui duos articulos formauit contra accusatū.primus super crimine per eum cōmisso.Secundus super fama testes deposuerunt super primo tm super quo solo fuerant interrogati testes in fine dicti sui dicentes se nil plus scire post publicationē accusator petit eos interrogari super secundo articulo de fama opponitur qd per illa verba quibus dixerant se nil plus scire videntur deposuisse super articulo fame. querebat quid iuris ꝛ tenuit illos interrogari debere.faciunt supra dicta alleg.ff.de arbi.qualem.§.sed si de pluribus.ꝛ.l.quid tamen.in prin.sicut etiam iterato deponit qui obscure deposuit extra eo.ti.cum clamor ad contrarium ridet qd per illa generalia verba non pot dici deposuisse super eo de quo non fuit interrogatus.intelligunt ergo dixisse non plus scire.s.de veritate criminis super quo deponebant.non ob.qd allocuti fuerint producentem:qz illud procedit cū primum dictū corrigunt §.§.j.ver.item qd testes.hic autem supplent omissum nec ob.timor subornationis qui pcedit pter publicationem examinationis.ꝛ interrogatorijs examinatis.vt dixi.e.titu.fraternitatis.in.vij.q.hic vero super illo capitulo examinatio nō est facta.vnde non plus timetur subornatio quam in prima productione cuz quo ad illud ista vere sit prima.ad casum facit quod no.infra parte.iij.de noto.cri.§.fama.in fi.

liter.ver.nec etiam.ꝛ vers.quid ergo. Si autem ex certa cā iudex omittit interrogare: puta qz non debet tunc etiā si pars ab initio super captis seu articulis eos interrogare petijt non tamen iterabitur interrogatio:sed si capitula ipsa essent partibus presentibus approbata ꝛ post modum aliqua essent omissa bene iteraretur interrogatio super illis vt dixi b. ¶De b interrogationibus autem que fiunt super circunstantijs non contingentibus principale negotium si obmittantur quid iuris sit dicaz.j.§.prori. ver.itē caute.¶Qualiter aūt in cā inquisitionis formabit inquisitorium dicā.j.§.nunc tractandum ad finem.

De iterrogatorijs

IAm de iterrogatorijs videndum restat.Sūt autem interrogatoria interrogationes quas pars vult fieri sup negotijs : circunstantijs testibus contra se inductis.extra eo. ad hec.alias incipit.presentium.§.te b stes.lib.vj.ꝛ.c.per tuas ꝛ de his non debet dari copia parti testes producenti propter periculum subornationis scdm Uber c.Uincen.ꝛ dominus

IAm de interrogatorijs.sm Uber.vbi sepius supra dixi in.iij.columna.

a ¶ Per tuas. vbi satis dixi.sup.j.glo. Ja.de arme.j fi. sui opis interrogatoria dixit edēda per.l.j.§. edēda.ff. de eden. vbi de illa edenda que qs apd iudicē edituruseſt.lʒ dic vt ſequit qd ad iſtructionē examinatorie dātur itē edentur cum atteſtationibus.

b ¶ Si iudex. Inno.nō ſic expſſit de iudice: vñ Hoſti putat eū dixiſſe ð parte. vide vbi ſupra.

c ¶ Supplebit.hec ꝑ iſtā rōnē q̄ ſequitur lʒ Uber. dixit ɔtrū .ſ. q dʒ minuere nō addere qꝛ illud eſſet ſupplere de facto.hoc dictū vberi.nō poſuit Jo.ẽ deo i canil: ð teſti.ad ſi. lib.v.qꝛ ſibi nō placuit:

d ¶ Introductū.ſba fuerunt Uber. debonagui. vbi.ſ.ʒ idez no. eo .ti.ꝑſentiū li.vj. in glo.interrogatoria.

e ¶ Ad hoc.l. ꝑſtitū. eo.ti. li.vj.ʒ aſi illā nō habebam⁹ textuʒ qd pars ɔtra daret interrogatoria ʒ decr. ꝑ tuas ſ ſeqt nō ꝑbat hoc que

a meus licem notāt in ꝑ.c.ꝑ tuas[a].ꝑt etiam eſſe ʒ alia rō:qꝛ ipſa dant ad iſtructiōnē examinatorie:qui ſi interrogauerit ſup alio.quā dʒ nō ſit i hoc partibus preiudiciū.ar.ff.de interroga.l.fin.papa dicit qd ſi iudex[b] facit parti copiā nō peccat.ſed facere non tenet.Secrete ergo dabunt iudici ʒ iudex ꝑ ſe.vel per aſſeſſorē eas corriget.ʒ ſuꝑfluas reſecabit.vt iam.j.ꝟ.fina.ʒ ſi qua illis deſint ex officio ſuo supplebit[c].arg.C.vt q̄ deſunt aduo.par.iu.ſup.l.vnica.extra de poſtu.ꝑla.bone.ſ.ad officiū eñ ei⁹ ſpāliter ꝑtinet teſtē interrogare:ʒ de circūſtantijs veritatē inqrere diligēter: vt.j.e.§.pri.per totū: ¶†Datis igit articulis de quib⁹.ſ.pri.dixim⁹: is ɔtra quē teſtes ſup eis debēt examinari petat terminū ad dāda interrogatoria:ʒ talis dilatio ei danda eſt: qꝛ ſic eſt de ɔſuetudine introductū[d].q̄ eſt legum interpres extra de ɔſue.cū dilect⁹.ff.de leg.ſi de interꝑtatiōe.xj.di.in his rebus:lʒ hoc nō ſit expſſe iure cautū nō eñ quicqd iudicis ꝑſtari permittit iuris neceſſitati ſubijcitur ff.de iudicijs nō q̄cqd. ¶†Immo qd a lege omittit a iudicis religiōe ſuppleт:vt.ff.de re iud.ſi ſe nō obtulit.§.ſi qs.ʒ extra de excep.exceptionē.Ur dic qd ſatis talis dilatio a iure dari ɔcedit ex quo facultas dādi interrogatoria ſuadet:vt in ꝑ.ɔcor.ad hoc.[e] ʒ.c.ꝑ tuas.nec eñ in mora modici tēporis eſt periculū.ff.de iudicijs:ſi debitori.modica tñ erit ne pars producēs grauet i exhibēdo[f] teſtes ʒ hmōi qñqꝫ tñ articuli formant.ʒ interrogatoria dant priuſq̄ teſtes ꝑducant:ʒ tūc nō eſt periculū qd malitioſa fiat in interrogationib⁹ formādis. ʒ ſic i curia romana ſeruat. ¶†Habita ergo dilatione hmōi aduocat⁹ ei⁹ ɔtra quē teſtes ſeu articuli dāt habeat copiā articulo ꝫ ɔ ſe datorū.ſ.§.proxi.ver.ſiue igit.ʒ eos velut ſpeculū diligēter intueat[g]:ʒ ex eis ſua formet interrogatoria:ſicut ʒ arbiter ɔpromiſſum ſtueri dʒ.ne q̄d vltra illud faciat ff.de arbi.nō diſtinguem⁹.§.ð officio ʒ.§.arbiter.ſi eñ ſup alijs q̄ ad cāʒ nō faciūt interrogari petat:vt ſepe vidi fieri nō audit nec valeret:qꝛ ſup hoc teſtes deponerēt nō iurati extra de teſti.c.de teſtib⁹.imo iudex illud ex ſuo offō ʒ quicqd ſuperuacuū repererit cācellabit:vt.lxxvij.di.huius. ne fruſtra membranas occuparet.xix.diſt.ſtromaneorum ʒ omnis ſuperfluitas eſt reſecanda:vt.C.de ſen.ex peri.rec.l.ij.extra in ꝑhemio decretalium.§.ſane.C.de no.co.facit.l.j.C.ð ꝑba.ad probationē.extra.e.cām.ʒ omnis impertinentia.vt extra de teſti.ꝑſtitum

4 li.vj. ¶†Interrogatoriū autē ſup articulis.ſ.§.proxi.formatis ſic ſcribet ʒ cōcipiet.Forma interrogatorij.hoc eſt interrogatoriū ꝫ teſtes.p.iſtō erit loco ſupraſcriptiōis:deide ſubijciat. Dñe iudex ad veſtrū ſpectat officiuʒ diligēter cūcta rimari.ʒ rerū ordineʒ plena inquiſitione diſcutere.xxx.qō.vij.iudicantē.extra de ſi.inſtru.cum Joannes.prope finem] ꝑinde vobis ſupplico vt teſtes partis alterius diligenter nō perfunctorie examinetis ʒ ab eis prudenter ſuper quolibet articulo queratis de ſingulis circūſtātijs,xxiij.q.viij.occidit.ʒ extra.c.cum cauſaʒ que.j.[h]videlicet de cauſis:loco:tēpore:auditu:viſu:ſcientia:credulitate:fama:certitudine:ʒ alijs :vt in pre.c.cū cām que.q̄ratis etiaʒ de fidē teſtiū ʒ cōditione:an ſint nobiles vel plebei:infames vel repꝛhenſibiles:diuites vel egeni:ʒ ſuſpecti:an lucri cā ðponāt.an ſint amici vel inimici alteri⁹ ptis:an de viſu vl de auditu deponāt .iiij.q.iij.ꝟ.teſtiū.ʒ.ij.q.j.l ꝑmis.ver.ſed ʒ de ꝑſonis.q̄ratis etiā de rei cōfinib⁹.extra de li.obl.c.ij.ff.de cēſi.forma.q̄ratis etiā vtrū ſit de iuriſdictione:vel de familia.vel cōmenſalia.vel ɔſanguineus ꝑducentis: ʒ vtruʒ doct⁹ vel inſtructus fuerit teſtificari:ʒ quā parteʒ mallet obtinere.ʒ de eius etate.ʒ an cōcordauerit cū alijs teſtibus ſic dicere:ʒ de oībus circunſtantijs que poſſunt ʒ debēt animuʒ iudicātis mouere:ʒ de quibus iura dicūt ʒ decernūt a teſtib⁹ eſſe q̄rēdū. qui no.C.de teſtib⁹.aut.rogati.et de his ʒ alijs iam.j.dicet.ʒ ad ſpeciem etiā deſcēdatis ſic. ¶Super ꝑmo genere articuloruʒ primi caſus ſi teſtes dicāt dictū epm cōiter haberi a ſubditis ꝑ epō queratis quomodo ſciūt ʒ qualiter ſciunt qd adminiſtret.poſſideat agat ʒ contrahat vt epō ʒ vbi. quando:ʒ in quo eum viderunt habere ʒ adminiſtrare:poſſidere agere ʒ cōtrahere vt epō.itē quib⁹ ꝑſentib⁹ ʒ quot.ar.ſ.de actore.verſ.itē contra prelatum.ʒ ſe. ¶Item ſuper ſecūdo genere ſi teſtes dicerēt dictā eccleſiaʒ eſſe.j.fines dyoce.byturēſ.queratis qualiter hoc ſciunt:queratis etiam de limitibus dyoc.q ʒ vbi ſint. ¶Itē ſuper tertio genere ſi dicant manualem obedientiam fuiſſe epō preſtitaʒ queratis qualiter hoc ſciunt .ʒ quid ſit manualis obedientia . ʒ quando. ʒ vbi:ʒ quibus ʒ a quibus ʒ quibus preſentibus preſtita fuit.ʒ an nomine dicte eccleſie vel alterius preſtita fuit ʒ vbi ʒ quando ʒ a quibus ʒ per quos criſma vel alia petita vel facta fuerunt que in eodem genere continentur.ʒ an nomine dicte eccleſie vl

loquitur de articulis ꝑducentibus teſtes.

f ¶ Exhibendo.i. procurando.

g ¶ Intueat. verbum bonagnida.

h ¶ Cauſaʒ q̄.j.de circūſtātijs: ergo ſiu per articulis ad q̄ ꝑbāda ꝑducuntur ab eis q̄rendū eſt.ſʒ nō dʒ iterrogatoriū ɔtinere notū capitulū ꝑ aduerſario puta cū ꝑduco teſtes ad ꝑbādum mutuū tu petis illos interrogari an ſolueris.ð hoc eñ hēs facere capi.ʒ ego interrogatoria ſup illo.

alterius. Si vero dicant se audiuisse queratis a quo. vbi quando. et quibus presentibus. et a quibus. et quoties audierunt. ¶ Item super quarto genere queratis de sententijs. a quo. et ex qua causa. et in quos. quando et qualiter: an in scriptis vel sine: et an causa expressa vel non. vel quibus presentibus late fuerunt. et vbi et qualiter et quando: et a quibus fuerunt obseruate: et quis episcopus quos vel quem vel quando correxit: vel reformauerit in dicta ecclesia: et qualiter hoc sciuit. item si dixerit esse consuetum vel consuetudinem: queratis quid sit consuetudo. et qualiter indicatur. et qualiter dignoscatur. et an idem sit consuetudo quod lex scripta. item que est causa vel ratio ipsius consuetudinis: et an hodie sit vel cesset dicta consuetudo et quot actus eam inducant: et an et quoties fuit pronuntiatum secundum eam: et vbi et per quos. ¶ In quinto genere si dixerit de hoc fore famam publicam queratis a quot et vbi et quoties audiuit et an illi erant amici vel inimici: et an bone vel male fame. et quid si fama publica. et quot homines eam inducant: et vbi sit publica fama: et an fuit fama publica ante motam litem vel post. ¶ Quid iuris autem sit cum testis diffinit notorium. vide. infra de noto. cri. § iam de notorio. versi. si vero sint notoria alia. ¶ † In sexto vero casu cum agitur de contractu matrimonij. sic potest interrogatorium formari. FORMA. Dhe iudex etc. vt. supra in precedenti forma vsque ibi etc. in super primo genere articulorum etc. nunc si dicit quod ad talem domum vel locum conuenerunt. queratis qualiter hoc scit, et qua hora: et quo anno et quo die et in qua et in cuius domo vel qua parte domus: vel loci: vel in qua camera. et an domus illa haberet solarium. vel esset terranea. Queratis etiam de confinibus domus vel loci. Queratis etiam qui fuerant presentes. et an fuerunt plures quam ipse nominauerit. Si vero dicat extra domum fuisse contractum matrimonium queratis an in via vel in (a) campo. et si dixerit in via queratis in qua et de qua parte vel latere vie. et de eius circunstantijs. Si dicat quod in platea queratis in qua vel qua eius parte. et de eius confinibus. et sic de alijs. ¶ Super secundo vero genere si dixerit quod eam desponsauit per verba de presenti. queratis quomodo scit verum visu vel auditu. et si dixerit quod visu queratis vtrum in ipso actu desponsationis starent vel sederent contrahentes. et quibus vestibus erant induti queratis etiam qua manu. et in quo digito immisit annulum. et an esset aureus vel argenteus vel qualis. an cum lapide vel sine. et an ipse vel alius immisit. Si dixerit quod audiuit queratis vbi. et a quibus. et quibus presentibus. et quando: vtrum ante litem motam vel post audiuit: queratis etiam de verbis quibus dicunt per verba de presenti contractum esse: et que sint verba presentis temporis que futuri. et quis eorum primus interrogauit vir. an mulier: et an in ipso instanti interrogationem secuta fuit responsio. et an animo contrahendi: vel carnalem copulam extorquendi: vel ludendo verba ipsa prolata fuerunt: et aliquis tractatus de matrimonio contrahendo precesserat verba illa: et an metus vel coactio intercesserit: vel sponte id fecerunt: et an semel vel pluries contraxerunt: et quo anno et quo mense quo die et qua hora diei: et an nouerit tunc vel modo agnoscit contrahentes: quod dic vt. supra § j. versic. item quod non nouit. et adde quod est. infra in ver. hoc etiam no. et quis erat episcopus tunc vel potestas seu rector loci: si respondit quod decem anni sunt: queratis quomodo scit: interrogetur etiam an alius contractus de presenti precesserit illa verba: et an testis sciret aliquod impedimentum: tunc fore inter contrahentes: et an ipse rogatus fuit vt veniret videre quod fiebat. Super tertio vero genere queratis an inuitus vel volens eam traduxerit: vel cum ea perseuerauerit et an eam tenuerit pro concubina vel vxore. et an sit impedimentum consanguinitatis vel affinitatis: vel aliud inter eos: et secundum hoc in alijs casibus subtilis aduocatus formabit interrogatoria prout viderit expedire. et negotiorum natura requiret. ¶ † In quinto autem casu vbi agitur de venditione interrogetur vbi et per quem. et coram quibus. et pro quanto et quo anno mense et die contracta fuit venditio. et an coram testibus fuit facta et an hoc sciuit per credulitatem vel famam: vel hoc viderunt seu audiuerunt. extra de fi. instru. cum Joannes. et de alijs que dicam plene. infra § proxi. versi. cum. quid ergo si quis. ¶ † In summa no. (b) quod duo sunt genera questionum. Primum quod fit ad destruendum dictum testis: puta cum queritur de causa scientie sue et circunstantijs: vt. infra de scientia et causa scientie huius. supra § j. versi. item quod interrogatus. Secundum quod fit ad fundandam intentionem producentis vel exceptionem eius contra quem producitur: debet enim dicere pro vtraque parte nisi super certo articulo fuerit ceptus. C. de episco. et cle. auth. sed iudex. xiiij. q. v. non sane. ¶ Hoc etiam no. quod vbi dicitur de consanguinitate testis interrogari debet de auditu scilicet vbi quando: a quo vel a quibus: quibus presentibus. et an illi a quibus audiuit fuissent bone fame vel infames amici vel inimici: et graues vel leues ante motam litem vel post. et quoties audiuit. et sic de similibus. vt extra de testi. quoties. et c. licet ex quadam. ¶ † Fiunt autem generaliter in omnibus causis interrogatoria. et circa dicta et circa personas de quo vide. infra vers. porro. circa dicta fiunt: vt interrogentur super quolibet articulo. et super quolibet dicto suo de causa dicti sui scilicet quomodo scit id quod dicit quod dic. vt. supra § j. ver item quod non reddit. et infra § proxi. versi. vt autem hoc et seq. queri etiam debet a teste an ipse presens fuit. nam aliter non probat quia nescit (c). C. e. testium. iiij. q. ix. testes. et c. nihilominus. Si vero respondet quod sic queras an viderit. potest enim esse quod interfuit et tamen non vidit. vnde tunc non potest secundum quosdam testificari: que dic: vt. supra § j. ver. item quod non perhibet. ¶ Item queri debet de recordatione sua maxime si dicit quod non est verisimile ipsum scire maxime si dicit quod non est verisimile ipsum scire habens illud euangelium (d) quinquaginta annos nondum habes. et

---

(a) ¶ Innuit. do nagui. cuius fuerunt hec interrogatoria dixit. in viridario.

(b) ¶ In summa. no. Fran. vber. de bo. cuius fuit iste ver. in trac. de testi. ij. col. et per Joan. de deo. li. v. eo. titu. in prin.

(c) ¶ Qui nescit. Jo. iij. quod scimus loquimur quod vidimus testamur.

(d) ¶ Euangelij. Joan. viij. in fine § fi.

a ¶ §.si.sunt ibi verba christi ad que demum fuit illa ri-
sio secuta: q̄ in textu nō est, ppter illos qui deponūt qđ
videre vel percipere nō potuerūt. ponam hic questio-
nem nico. de mathe. pliram ꝛ de facto que talis fuit.
Actor ꝓduxit instrumentū cōfectum ſm scripturam:
nūc sūt .xx.
anni ꝫ illō
reus proba
uit ꝑ testes
iā publica-
tos notariū
mortuū iaꝫ
sūt .xxij. an-
ni. actor aūt
format duo
capitula. scꝫ
qđ notari⁹
viuebat iaꝫ
sūt āni .xxj.
et qđ testes
rei erāt mio
res .xxij. an-
nis re⁹ for-
mat capitu
la. qđ nota-
ri⁹ erat mor
tu⁹ iā sunt
xxij. anni ꝛ
ꝙ testes sui
erāt maio-
res .xxxiij.
annis. q̄re-
bat an debē
ꝓbandeo vꝫ
ipsarū aliq̄
sint admit-
tende du-
biū facit il-
la publica-
tio attesta-
tionū de q̄ i
qōne soluit
distīguēdū⁹
in. c. de morte. ꝛ vita qđ si capitulū rei fuit sup eo for-
matum: ꝛ de illo testes deposuerunt post publicatas
attestationes sup directe cōtrarijs nō licebit testes ꝓ-
ducere sufficiat de. eo. ti. testibus. Si vo capitulū non
erat de hoc. sed illa verba testiū rei fuerūt ad aliud ex
pressa forsan in redditione cause scientie poterit actor
testes ꝓducere ꝫ illos. qꝛ nec nouit occulta: nec pote-
rat diuinare. ad hoc eo. ti. ex teno:e: vt ibi dixi. et. c. se-
ries aduerte. qꝛ licet hoc dictū fatear in se verū non vi
detur qđ huic casui adaptetur scđm membrum distin
ctionis. nā reus reprobare volens instrm̄ in hoc casu vt
falsuꝫ necesse habuit exprimere qđ mortuus erat tpe
quo dicebatur instrm̄ cōfectū nec fuisset recepta ipsi⁹
ꝓbatio dicentis simpliciter eū mortuū qꝛ impertinēs.
et nō releuabat ꝓcederet aūt si simplr dixisset instrm̄
falsum sine specificatione. ꝛ fuisset ad ꝓbandū admis
sus ꝛ testes ꝑ cā scientie expssissent mortem notarij p̄-
cedentem. sic puto intellexisse nico. tūc plus ad ꝓposi
tum de etate testiū tenuit actorem ad ꝓbandū illum e
articulum admittendum cū illud nō sit deponere su-
per articulis publicatis sed est reprobare personas te
stium vt nō idoneas. vel dicta ex personis in quibus

abraham vidisti. xxij. q. ij. §. si. a ¶ Itē
queratur an nouerit eum ꝑ quē: vel
cōtra quem inducitur. vt. §. j. ver. ites
10 qđ non nouit. ¶ † Item interrogetur
de loco in quo id de quo agitur actuꝫ
b fit: exemplo Danielis b. iij. q. ix. nihi-
lominus. extra. e. cū causam que ꝛ. ꝫ.
§. j. ver. item qđ testes. locus tñ non
est ad angulum restringendus. ar. ff.
de vi ꝛ vi ar. l. j. §. ibi autem. cōtra. ꝫ.
c ver. in secundo c. an instrumentū de-
bet locum contractus cōtinere. vide
j. in ti. de edit. instru. §. instrumentuꝫ
ergo. ver. quid si locus. ꝛ vide. j. ver. ꝓ
11 xi. ¶ † Item de tempore. vt in pre. c. cū
causam que. e. ti. ex tenore. iij. q. ix. ni
hilominus. iiij. q. iij. versi. in testibus
ij. ꝛ extra de fid. instru. cum Joannes
ij. q. viti. libellorum. ff. ad sylla. l. pri⁹.
qđ exaudio vbi queritur de prioritat-
te vel posterioritate actus vel cōtra-
ctus: vt si volo ꝓbare prius me cum
Berta quā cum Titia contraxisse vel
ipsa econtrario. extra de spō. si inter.
ꝛ de eo qui dux. in ma. quam pol. per
adul. veniens: vel prius me cognouis
se Titiam cōsanguineam Berte que
me petit in virū quā cōtraxerim cum
ipa Berta. extra de ꝑsum. tertio ex de
regu. veniens. de eo qui cogno. con-
san. vxo. sue. sup eo. ꝛ sic de alijs con-
12 tractibus. ¶ † Licet aūt testis inter-
d rogatus de anno die mense hora d: vł
cōsule initi cōtractus nō recordetur:
nihilominus tñ probat contractum:
vt in pre. l. libellorꝫ. ꝛ. ff. de arbi. si ar-

impossibile erat eadem scientiam rei de qua testantur
qđ impedimentū etiā per cōsensum partiū tolli nō po
tuit cū deficiat substantia testimonij. s. scientia nō qui
dem simpliciter. sed ꝑ impossibile per qđ apparet ip-
sius nullitas sicut cū in priuato deficit iurisdictio ꝛ in
pupillo. C. ꝙ
iur. om. iu.
ꝓuatorū. ff.
de iudic. cū
ptor ꝑꝑ quē
defectū act⁹
iudiciarius
nulli⁹ est ꝙ
nullitas oi
tpe. opponi
tur. C. si a ñ
cōpe. iudi. l.
j. ꝛ vlt. sic ꝛ i
testimonio
cui⁹ subie-
ctū est scia ꝛ
pñria. C. eo.
l. testium.
ADDE tu
qđ testes si
tenent scire
subtilitates
disputatio-
nis. sꝫ rude
factū vt no.
azo i sum. e.
ti. ꝛ no. in. l.
stipulatio
ista. §. hi qꝫ
ff. de ꝟ. obl.
bal. notabi
liter in. l. cū
mulier. l. xv.
colū. ff. solu.
matri.
b ¶ Danielis
xiij. c.
ADDE qꝛ
diuersitas loci repellat testem Bald. consilio. cdxx-
iiij. libro.
c ¶ In secundo dic quod secundum qualitatem testiū
fit interdum strictior examinatio. vt infra versicu. et
no. quod.
d ¶ Mense hora. quod dies ꝛ hora sint exprimende ar-
guit Symon vinc. super. l. iurisiuran. eo. tit. C. per. l. ff.
de lib. ꝛ posthu. titius. §. j. ꝛ per. l. prius. ad sille. ſm li
teram quo in anno vt ibi no. Adde quod si testis in-
terrogatus de tempore respondit nō recordari quod
tñ probat ſm Inno. in. c. qualiter ꝛ quando. extra de
accusa. Barto. in. l. si librarius. ff. de regu. sequit Ale-
xan. consil. cix. lib. iiij. Adde tu quod vbi testes depo-
nunt de facto successiuo non est necesse vt referant se
ad idem tempus vt voluit cardi. in consilio. ix. secun-
da colum. post Innocen. in capitu. qualiter et quan-
do. el. ij. circa princi. de accusa. et glo. in. l. ob carmen in
§. si testes. ff. de testi.
e ¶ Secundum papam qui id no. de accus. qualiter. ij.
vt sequitur. et ibi scripsi in glo. hoc potest colligi. Ad-
de Bald. consi. lxxiiij. lib. iiij. Alexan. consi. clxxij. lib.
ij. et. iij. iiij. lib.

biter: ꝛ. ff. de aqua plu. ar. l. ij. §. ante-
pe. vbi de hoc: ꝛ in pre. c. cū Joannes
vbi ſm illos testes qui de his nō re-
cordabantur fuit ꝓnuntiatum: licet
quidam dicant ibi: ideo eis credi: qꝛ
de hoc per partium cōfessionem cōsti
tit: sed qđ prius dixi est verius: verū
tamen licet tunc probet contractum:
non tamen tempus eius vnde si ve-
lit probare tempus contractus de-
bet testis de tempore contractus di-
cere: vt in pre. concordan. et. C. de con
trahen. stipulatio. optimam. extra de
testi. ex tenore. An instrumentum de
beat tempus continere: dicam in pre
dic. §. Instrumentum ergo versiculo.
Item quod non est verum. si vnus
dicit aliquid factum esse tali tempo-
re: alius expresse dicat contra: tunc
eis non creditur: quia discordant: vt
in primis concordan. licet autem di-
xerim valere dictum testis: quamuis
nihil dixerit de tempore: hoc verum
est: nisi sit tale negotium: in quo sciē
tia diei vel hore exigatur. ff. quod vi
aut clam. l. autem. §. primo. et in pre-
dic. l. optimam: et vbi qui prior esset
potior esset. extra de iure patro. cum
autem. vel vbi posterius derogaret
priori. ff. de leg. sed ꝛ posteriores. ff. lo
ca in operis. ff. de pign. si fundus. in
fi. ff. de dona. inter vir. ꝛ vxo. cum hic
status. C. de pac. pacta nouissima. ex
tra de cele. mis. cum marthe. §. ceterū.
13 et. xiij. questione. ij. viti. ¶ † Et breui-
e ter scias secundum papam e quod

a ¶ Prope prin. vide in glo. pdicta ante fi. ver. ꝛ notan-
dum. qñ oēs testes dicunt qd non recordantur de tem
pore. contra eos presumitur. vt scripsi de testi. ex par
te. in glo. querendum.

b ¶ Vel narbon. incaute, posuit hic autor singulare ex-
emplum. vt posuerit
bōa gui. ru
brica d itera
roga. § te-
stes. absit eñ
qd vno teste
deponēte d
matrimonio
ꝯtracto vl adul
terio cōmis
so certo lo-
co vl hora si
ali9 depōat
ad idem de
alio loco vel
hora ꝙ sint
pbata matri
moniū vel
adulteriū: lz
fateār ꝙ vbi
pp iteratio
nē: act9 ñ sit
ꝯtrarius: ēt tñ
ibi singlari
tas: vt s.c. ni
hilominus cū
ꝯcor. nō ob.
c. cum tu. qz
ibi ptesserāt
ꝯcordātes i
tpe vno et
aliū ptes in
alio. Add ꝙ
dictū spe. vr
posse salua
ri p id qd vo
luit Oldra.
bar. ꝛ Bal. i
l. fi. C. si vn9
ex ptī. ag. p
l. q simlitud
pemo. s. qd
satis est qd
testes ꝯcor-
dēt i vnū rei
finē: vt dicā
tur ꝯtestes:
nec est ſm-
mēdum qd
spāle sensē
rint: nā sili
dñt doct. ad
pbādū quē
vsurariū: si
vn9 depōat
quod ditari
mutuauit
ad vsuras
ali9 qd nar-
bon. lz isti vi
dicātur singulares tñ sunt ꝯcordes: qz ꝯcordāt in vnū
rei finem. s. ad pbandū illū vsurariū ꝛ qd testes nō di
cātur singulares qñ ꝯcludūt in eūdem rei finē voluit
etiā Bal. cōs. cclxxviij. li. j. ꝛ ꝯs. ccxxj. li. iij. ꝛ ꝯs. ccccij. li.
ij. vbi ponit qualiter intelligatur qd testes ꝯcludant
ad eūdē rei
finē ꝛ qñ di
cant singu-
lares.

tunc demum testes necesse habent p
bare ꝛ cōcordare de tēpore: quando
tempus est substantia cōtractus: ꝛ sic
intelligitur. iij. q. ix. nihilominus. xxxv.
q. vj. de parentela: vt patet si quis eū
qui in cōtractu vel instrumento inter
fuisse dicitur: velit pbare illo tpe ali-
bi fuisse. C. de cōtrahen. ꝛ commit. sti
pu. optimam. extra de testib9. series.
et. c. ex tenore. ꝛ patet etiaz in eo qui
debet pbare se tempore deiectionis
possedisse. ff. de vi ꝛ vi ar. l. j. §. inter-
dum. In alijs aūt in quibus tempus
vel locus nō sunt de substantia. non
est necesse qd testes pbent: vel in cau
sis scientie cōcordent. qd dic plene. vt
j. de inquisi. §. nūc tractemus. ver. qd
si ille. ibi. Item sufficit siue eodem ꝛc.
14 ¶ † Hinc est qd si quis vult pbare iu
risditionem. ꝛ per aliquos testes pro
bare exercuisse iurisditionem in loco
de quo agitur. licet in causis discre-
pent. ꝛ in loco. ꝛ in tpe. et in personis
nō nocet. verbi gratia queritur a te-
ste. qualiter scis quod talis iurisditionez
exercuerit. ꝛ respondet testis. quia vi-
di qd ipse suspendit Io. die lune. Ali9
vero testis dicit. quia vidi qd cogno-
uit de tali causa die mercurij. et sic de
alijs. Item est etiā qñ decime pertinē.
et vnus testis dicit se vidisse quando
actor collegit nomine decime triticū
alter dicit ordeū. alter fabas. de hoc
j. de inquisitione. §. j. ver. qd si vnus.
Idem etiam est in pscriptione. ꝛ in oi
bus similibus ꝛ etiam in cōtractib9.
quia si testes discordent de tpe ꝛ loco
initi contractus non valent. quia ista
de substantia sunt cōtractus ꝛ ei9 cō-
comitantia. extra de sen. ꝛ re iudi. ab
bate sane. in fi. li. vj. sed si discordarēt
in causis vel circunstantijs. puta qd
vn9 testis dicit scio qd talis est in pos
sessione iurisditionis. quia vidi quā
do talis fecit talem iustitiā. et ali9 di
cit de alio die. et etiam de alia psona
iustitiata. bene pbant quia vterqꝫ bo
nam causam sui testimonij reddit: vt
in pre. versi. qd si ille. Alij vero dicunt
contra. s. qd vbicūqꝫ aliquis tenetur
aliquid pbare nisi testes de loco: tpe:
et personis: ꝛ alijs omnib9 ꝯcordent
nō habentur p pluribus testibus: vt
in pre. c. nihilominus: ꝛ omnes sunt
in suis testimonijs singulares. extra
15 de elec. cum dilecti. ¶ † Et nota qd ex
pressius ꝛ meli9 tenetur testis recor-
dari de loco ꝛ persona quā de tempo
re. quia illa melius tenentur memo-
rie. tempus enim facile a memoria ex
cidit. ar. vij. q. ij. c. fi. hec not. papa. ex-
tra de accu. qualiter. ij. ppe prin. a De
tpis vero qualitate: puta an esset se-
renum: vel nebulosum: dies vel nox:
vel de vestium qualitate ꝛ colore q-
rendum nō est. ij. q. viij. libellorum. ff. de
pba. si arbiter. nisi testis iudici suspe
ctus sit: tūc vero sit. ff. de testi. l. iij. §.
ideoqꝫ. ꝛ. iiij. q. iij. versi. in testib9. ij.
nam ꝛ tūc potest queri de formis ho
minū ꝛ circunstantijs: ꝛ de modo lo-
quendi ꝛ q verba dicta fuerūt. ꝛ an si
mul vel separatim peruenerūt ad lo-
cum. ꝛ quis prius. ꝛ quis posteri9 re-
cēssit. ꝛ an cōtrahentes starent vel se-
derent: quis esset tunc papa vel im-
perator vel rex vel comes ꝛ similia. ꝛ
sic in sermone capiantur. ꝛ ore pprio
continerentur. v. q. v. §. sed aliud. quo
casu iudex eos puniet: vt dixi. s. §. j.
versi. Item opponitur testi. quod re-
16 cipit ꝛ se. ¶ † Iudex enim quibuscū-
qꝫ modis potest: debet laborare ad ve
ritatem. ꝛ etiam falsitatem inuestigā
dam. xxx. q. vlt. iudicantē. C. de eden.
is apud quem. xxxvj. q. ix. grauez. xx.
q. ij. presens. extra de fide instru. cum
Ioannes. prope fi. ideo autem inter
rogantur de loco ꝛ tempore. ꝛ de cir-
cunstantijs ꝛ huiusmodi. quia si in-
ueniantur varij non valet eorum di
ctum. quod dic. vt. s. §. j. versic. Item
quod testes discor. ¶ Quid si vn9 te-
stis dicit se vidisse ꝛ interfuisse per. x.
annos. alter dicit per. xx. vel vnus di
cit se vidisse bononie. alter mutine. re
spondeo non sunt contrarij cum fa-
ctum tale est quod de sui natura reci
17 pit iterationem. ¶ † Quid si vnus te-
stis dicit actum vel contractum fuis-
se die dominica hora tertia vel ditu-
ri. alius hora nona vel narbon. b dic
quod testes diuersi cōcordandi sunt
si fieri potest. vt extra eodem cum tu.
de peni. distinctio. j. periculose. vnde
iudex tunc inspiciet an sit talis actus
qui recipiat reiterationem. vt matri-
monium quod potest bis de facto cō
trahi. vel adulterium quod pōt plu-
ries committi. vel sententia excom-
municationis pluries ferri ꝛ huius-
modi: et tunc talis diuersitas nō no-
cet. immo debet interpretatio fieri.
vel quod bis vel in diuersis locis
fuit matrimoniū cōtractū. vel adulte
rium cōmissum vel snia lata ne testes
de periurij reatu notētur vt in pre. cō
cor. caute tamē reus facie c, si faciat

c ¶ Reus fa-
ciet bona
gui. vbi. s.
d triplicēs hoc
fecisse ꝛ ob-
tinuisse. ꝛ id
dt d iudice
qz ps sibi p
uidere non
pōt p posi-
tione qd se
mel tñ fue
rit ꝯtraz qz
tūc cōstaret
p ꝯfessionē
eius.

iudice ex officio suo interrogare acto ris. an matrimonium vel adulteriū de quo agitur semel tantum. vel vno loco tantum fuerit commissus: quod si cōfitentur restat quod nequeūt cō cordari [a]. ¶ † Si vero factū sit irreite rabile. vt quia dicitur. Titiū occisuz fuisse [b]. tūc diuersitas temporis et ho re. vel loci nocet quia nō potest quis re diuersis temporibus interfici. sine lo cis nisi eum contingeret diuino mi racul o resuscitari. Ideo autem dixi temporis et hore. naz si vnus dicit de die dominica. neqꝫ dicit aliqd de ho ra. alter vero dicit de eadem die de ho ra tertie. isti bene possunt concorda ri. quia primi dictū trahitur ad dictū secundi. eodē etiā modo in facto du rabili non nocet varietas horarū. vt si vn⁹ dicit qd vidit missam hora ter tia celebrari. alter vero dicit hora no ne: quia tantum quādoqꝫ durat mis sa [c]: nec nocte etiam in solutione rerū que fit ex eadem causa: vt si volo pro bare perceptionē decime: et vnus di cit qd vidit solui decimā de fab. alter dicit de ordeo: debent ergo testes cō cordare in his que hoc ver. cōtinētur. Res: persona: locus: gradus: hec sint cōsona tēpus [d]. vnde si vnus dicit de vno loco vel gradu consanguinitatis seu affinitatis: vel tēpore: alter de alio non probāt: et est rō: qꝛ quilibet testis est in suo dicto singularis: vñ eius te stimoniū nō valet: extra de elec. bone j. et c. cū dilecti. et c. in genesi. de pba. li cet cām q. ff. de in lit. iur. videam⁹. ff. rerū amo. marcellus. De re vel cōtra ctu pbat. ij. q. viij. libellorū. iij. q. ix. in dicas: extra de ap. significātib⁹. ff. de rei ven. si in rē. De psona pbat. extra de test. series. De loco. §. dixi. De gra du. xxxv. q. vj. de parētela. De tpe. §. dixi. q plenī⁹ prosequere: put ab oīb⁹ sunt notata. ¶ Qualiter deponēt te stes inducti ad pbandū interesse cō e vel singulare: vel etiam expēsas. j. de fruc. et iteres. §. viso. ꝟ. j. et ver. sꝫ quali ter. et se. ¶ Itē circa dicta debēt testes interrogari: an cōcordauerint oēs te stes idē dicere: vt. §. §. j. ver. Itē qd te stes. Idē e de multis alijs de qb⁹ dixi 19 §. §. j. ¶ † Porro circa psonas testiuz debēt iterrogatoria fieri: vt iterroget testis de sua etate: vt. §. §. j. ver. itē exci pit qd est impubes. Itē quātū hꝫ in bonis. vt. §. §. j. ver. itē est paup. [e] Itē an pce vel ptio testificet: et an ei fue rit aliqd datū vel promissum: vel alt quā spē hꝫ qd sibi det: vt sic testificet vt. §. §. j. ver. Itē opponit testi qd rece pit. Itē an sper et habere iuerū vel dā num ex causa hac seu de victoria ali cuius partis: vt. §. §. j. ver. Itēꝫ qd est testis in re, itē an est amicus vel inimicus alicuius partis: vel an vnquam mala verba cū aliqua parte habuit. itē quā partē magis diligit: vel ma let obtinere: vt. §. §. j. et ver. Itē quod amore. Itē an sit honestus. iiij. q. iij. ver. si testes. ¶ Et breuiter testis iter rogari dꝫ de oī eo ppter qd repelli po test: qd dic multipliciter: vt. §. §. j. et ge neraliter in oīb⁹ que p sit iudicis ani mū mouere scꝫ ad sinandūꝫ. extra de re iudi. sicut: qui non ad vnā speciez probatiōis tantū: sed ad multas ap plicat mentē suā: et ex multis cōiectu ris motū animi sui informat. extra de renū. in presentia. de re iud. cām q iiij. q. iij. ver. si testes. ff. de test. ob car mē. §. si. et sup his vide plene. j. in pn. pri. §. ꝟ. vt aūt hoc. et sequētib⁹. ¶ Ca ueat tñ iudex ne indifferēter interro get de odio: lucro: et similibus que nō sunt de negotio principali: sed solum de substātialibus cause: puta de cau sis personis loco et tēpore. vt premisi. ¶ Sed nec testis est de facto alieno i terrogandus. ff. rerū amo. marcellus §. j. C. de accu. l. si. scōm bagā. [f] ¶ † Si 20 igitur testis dicit se presentē fuisse et vidisse qñ. t. pcussit. p. qri dꝫ de q per cussit. et qua parte corporis: et qua die loco et hora: et quibus presentib⁹ et hu iusmodi. Si vero dicit se non affuisse sed audiuisse ab alijs dici non sunt predicte interrogationes faciēde. sed solū que pertinent ad auditum: puta quādo et vbi: et a quo audiuit: et sic de alijs sensibus corporis: vt. j. §. proxi 21 mo. versi. vt autē hec. ¶ † Is quoqꝫ q dat interrogatoria. quotiens mutat ge nus articulorū repetat hec verba. et similia sup primo vel secundo vel ter tio articulo primi vel secundi vel ter tij vel quarti generis interrogentur testes super hoc. sed et in quolibet ar ticulo siue mēbro ponat aliqd signū diuisiuū. puta. item vel iterū dicens. Vñ e iudex queratis de loco. itē de cō finibus. item de causis et sic de simili bus: et hoc ideo: vt hec clari⁹ liqueāt: ac melius inhereāt memorie iudicā tis. [g] ¶ Itē caute facit aduocatus ex hibēs interrogatoria si ea in scriptis redigat: et sic presente notario iudici porrigat: et eū requirat qd querat a te stibus prout in interrogatorijs cōti netur: nam iudices sepe actorib⁹ sfa uētes nō examināt testes iuxta iter rogatoria: post aperturam attestatio num videat an pm interrogatoria te stes examinauerit: qd si nō fecerit do lo vel negligentia petat iterū eos in terrogari et examinari etiā attestatio nib⁹ publicatis. vt extra eo. per tuas: licet illud posset itelligi de articulis principalibus et arg. C. e. l. j. ff. de qōni bus repeti, viij. dist. que ꝯtra mam et

---

a ¶ Cōcordari de fide instru. cū Io. et vide qd ibi scripsi sup ꝟ. si. vnica tm vendito.

b ¶ Fuisse. ꝟbū pyle. vbi supra rubr. quarta in si.

c ¶ Durat missa. idē i quonis actu pbādo p visū qñ plures testes successiue illō viderūt per forma mē arctū in tm qd sil vi dere nō potuerūt qd pbat Iac. de are. p. l. cum antiqtas. C. de test. et sic factū in istāti non dicet singulariter actū p. l. illā et vno ꝯtextu dāri facta q illā vnā reliquā ꝯsequitē de elec. qꝛ ppter. et c. cuꝫ post ad idē. ff. de ꝟb. ob. ptinu⁹ et sic nati sunt ge mini. qꝫ tñ aliter put⁹ na turā gredit. ff. de sta. ho. arctulus. et de hoc p Cy. C. e. ti. l. testiū. sub. v. qōne

d ¶ Cōsona tēpus. hūc ꝟl. posuit Inn. e. tit. c. ij. taꝫ sub rubr. de cpam i. testi.

e ¶ Pauper. an huic teneat rndere. vide. j. ꝟ. sꝫ nūqd tm si. vbi ō hoc dixi

f ¶ Scōm bega. i fine operis sui.

g ¶ Iudicantis. idē. §. §. pri. ꝟ. i prio l. si. bona g. alleg. de si. [illegible] pi. c. pe. et vi. facit de pen. e. c. ij. li. vj. de [illegible] pui. si papa e. l. cū simi.

si aliqua res non fuit diuisa diuidat manentibus alijs in sua diuisione.ff. cõi diui.l.iiij.§.j.de hoc.s.§.proxi. in fi.sed & si aliqđ verbũ dubiũ protulit potest peti vt declaret.extra eo.cũ cla mor.ff.de reg.iu.in ambigua.¶†Sz 22 nũquid querit ab eo:an sit criminosus:vel aliquo mortali peccato irretitus: vel talis qui non possit testificari[a]:videt qđ sic.s.§.j.ver.itẽ excipitur qđ est fur.C.de ser.fugi.quicũq3.ff.de interro.actio.si defensor.§.illud. & ex tra de testi.testimoniũ ibi vel confessus.&.c.fi.ij.q.vij.ipsi apostoli.&.c. te stes.l.dist.ex penitentibus.ff. de probā.in prob. quia sic exoneratur is cõtra quẽ testis producitur a probatione criminis.extra eo.super eo.arg. extra de excep.c.j.in fi. ar. contra de pe. dist.j.§.his autoritatibus ibi non. ii bi dico &c.ij.q. j.si peccauerit:& in autẽ.de test.§.si vero tibi.qr nec dz deponere nisi super principali.C.si a nõ cõ peten.l.ij.&.iij.nec super eo . sup quo nõ iurauit Bar.no. extra cũ causam. q.j.qđ de his q̃ continentur.iiij.q.iij. ver.si testis potest interrogari:& tenetur respondere:& non de alijs : sed tñ sm eum de consuetudine non interrogantur:& satis honestum est. ar.ex tra de accusa.inquisitionis.§.j. Uin. & do.me.& rof. & papa dicũt simpliciter esse interrogandũ : nec ipse crimẽ suũ vel conditionẽ in specie vel genere tenetur prodere:si tamẽ confitetur nõ sibi sed producẽti preiudicat [b]. ex tra de ordi.co.c.ij.in fi.ff.de iureiurã. si duo.§.idẽ iul.& de pe.her.si quis li bertatẽ.in casu tñ scz in cã inquisitionis sm Uinc.testis tenetur dicere crimen suum:& cõfessus incurrit penaz ordinariã.extra de ele.per inquisitionẽ:& de ꝯces.prebẽ.c.ij.vbi de hoc sm papã:sed & sm Uin.si testis extraneus est queri põt ab eo:vñ venit:& vñ este an sit liber vel seruus . vel monachus: vel fugitiuus.xvij.q.ij. si q̃s incognitus.xlij.di.quiescamus. in aut. eo.§. nos igit:&.iij.q.vj.leges.de hoc vide s.§.j.ver.item opponitur quod est criminosus.& se.ar.ꝯtra.ff.de offi.pr̃eto. barbarius.extra de iudi.cũ deputati. ¶Quidam dicunt quod si sit grauata opinio testis apđ bonos & graues potest queri ab eo de crimine non in genere sed in specie.ff.cõia pre.in tradendis.alij dicũt[c] qđ põt queri nõ in specie sed in genere sic.frater es talis quod possis testificari : vel commisisti aliquod crimen quod infamiam irroget:vel es diues.vel es pauper:& similia:tamen ad hoc vltimum forte non tenetur respondere nisi euidens sit paupertas:C. quando & quibus li be, li, x, quarta pars ex bo, decur. l.secunda.[d] ¶†Sed quid si testis di- 23 cit crimen suum,nũquid ei credetur. de hoc supra.§.j.versic.quid si testis. ¶Quid si principalis interroget:an testis quẽ producit sit infamis dicit quidam eum non cogendũ respõdere per sacramentũ calũ. Roff.contra. nam cũ in iuramẽto calũnie adijciatur qđ iurans non onerabit aduersarium.vt probatur.C.de iuramẽ.calũ. autẽ.in hoc sacramẽto.ergo debet respondere de sua vel testis infamia. ¶Quid si principalis interrogetur per sacramentum : an omnes testes verum dixerunt:vel an vnus bene dixerit tantum:respondeo dicit Roff.& alij eum non cogendum respondere maxime ante aperturam & scientiam 24 attestationũ . ¶†In summa caueat iudex[e] et repellat astutiam quorundam aduocatorum statuentium dicta testium etiam verba deponentiũ annihilare hoc modo.in fi. enim sui interrogatorũ ita dicunt.item queratur an credant ea que deposuerunt:& si dixerint se credere:sicut vulgares cõmuniter respondent: arguunt eorũ testimonium non valere:vt.s.§.j.ver si.item quod deposuit de credulitate &.j.proxi.ver.fideles. talis ergo interrogatio vel alia captiosa est per iudicem cancellanda:vt.s.in princip.huius.§.[f]

De testium examinatione.

Hunc tractandum qualiter in testium examinatione sit procedendum:et quidem iudex hac via procedat.Exiget enim a teste iuramentum:vt.s.§.sequitur.et hoc presente parte contrã quam producuntur:vel se contumaciter absent ante[g] extra.e.c.ij.C.e.si qñ.[h] In auten.eod. §.sancimus.et §.penult.et.iij.qđ.ix. charte.C.de fi.instrumen.iudices.deinum ipsum super articulis datis secrete:ac sigillatim examinabit diligẽter exemplo danielis[i] testes qui contra Susannam inducti fuerunt examinantis:& arg.extra de electi. quia propter.extra.e.venerabili.C.eo.nullum extra de accu sa.inquisitionis.§. j.de pe.& re.omnis.j. versic.sed pone. si enim simul dicerent seu examinarentur:vnus aliũ instrueret: & vnus sciret quid alter diceret:& eius dictũ sequeret:sicq3 non posset de facili veritas deprehendi. In autẽ.e.§.& qr verò multi.¶†Quidam tñ vt Jo.theu. et Ac.dicunt quod quecunq3 pars velit interesse interrogationibus & examinationi potest.C.e. si qñ.§. sed cũ

a ¶Testificari an ad tales positiones factas ei de se rñdere teneat. vide.j.de posi tio.§.vij.v. gir. ADDE v. itẽ caute.ale xã.ꝯ.clxxij. ij.lib.

b ¶Preiudicat intuit qđ sibi credat de quo dat remissio . j. v. proxi.

c ¶Alij dicũt vt Joã.ij.q. vij.querẽdũ l fi.l gl.p eo facit.viij. q. iij.artald[o].

b ¶Decur.l. ij.gui.de su. l.l.testiũ. C. e.ti.tz qđ rñdere nõ tenetur ad ea q̃ suã turpitudinẽ bregũt vt crimẽ:infamia & excõicatio. C. de trãsac.l.trãsactiõe.ad alia vt paupertas i inimicitia.& silia rñ det tenet.ff. e.tl.l.iij. vid qđ scripsi.e. ti.cũ cãm super gl . cãm eiũ ad fi. cũ sua remis. ADDE qđ testis interrogatus an sit ifamis nõ tenet ad hoc rñdere gl.ord.l autẽ de test.§.

sanctimus colla.vij.refert et sequit bal. l.l. ad testiũ §.ꝯditioni ff.de test.

e ¶Caueat iudex sm egi. vbi.s. diũ.

f ¶Hui.§.vt scripsi de ea.iqstiõis ad fi.sup de credulitate. socii declaratũ interrogatoriũ an sciãt ex auditu : an ex credulitate. l quo fortior est captio.

g ¶Nunc tractandũ. absentante an sufficiet hoc casu citatio: distinguevt scripsi super regula sine sũt de reg. iu.li.vj.q.

h ¶Si qñ per quã.l. dicit gui.de su. per.l.iurisia rñ.c.ti.qđ et si perdat iudex ex officio necesse ẽ vocari ptes q̃ quã procedit.vide.j.ẽ inqsit.§.qđ aũt vsi.vltã vies ad fi.ist §.seq.

i ¶Danielis xiij.c.

oporteat .in fi.ª e aut. sed e sīqs. ff. e. currēt. e. ij. q. j. in primis. ꝟsi. qꝛ igit stephan⁹ vbi de hoc. e extra. e. c. ij. ᵇ qꝛ pars q̄ nouit cause circūstantias meli⁹ interrogabit. ff. de adul. si postulauerit. §. q̄ni ꝫ ibi nō loquit de vero teste: e p̄dicta iura intelligunt qꝺ pōt e dꝫ interesse. in p̄statiōe iuramēti: nō in examinatione: q̄ secrete fit vt p̄ dixi: e sic de facto s̄uat vbiqꝫ e bn̄ᶜ. Ideoqꝫ sic est tenendū. ff. de leg. si de interpretatiōe. e⁊ de ꝯsue. cū dilectus. alioqn testis nō libere ꝯ illuꝫ p̄ntem testificaret: nec debitas nego tij circumstantias rei de qua querit exprimeret nec ob. quod dicūt interrogationes melius fieri per partes: nam articuli e interrogatoria: dant in scriptis: vt. ꝫ §. pri. ver. item cause. e §. nunc videdū e sic iudex plene ꝑ seipsum inquirere pōt: licet autem 2 dixeri hoc secrete debere fieri. ¶ † Nō tñ propter hoc excludo notariū q̄ eorū dicta scribit: nec iudex hoc offm̄ in quo tota vis cause est notario committat: sicut in curia faciunt auditores: s̄m ea que no. j. ver. hoc aūt. ibi. sed scribere ec. sed ꝑ seip̄m examinet ff. eo. l. iiij §. rez diuus. e l. mulier vbi de hoc. C. de iudi. aut. ad hoc. e in auten. colla. v. vt defunc. seu fu. eorū §. illud. vbi d:: quod nō debēt iudices ꝑ consiliarios testes recipere. argu. tamen contra. extra de testi. co. ca. j.ᵈ nisi vt dixi. ꝫ §. qualiter aūt. ver. pōt etiā iudex: vel dic s̄m Uin.ᵉ qꝺ in ciuili vel ecclesiastica cā possunt iudices per alios recipere testes. In criminali vero nō sed tm̄ ꝑ se: nisi solus papa. in aut. de fi. instru. extra de testi. cum; olim. vbi cōmittunt in remotis partibus: papa tamen etiam in criminalib⁹ pōt ꝑ alium testes recipere. ar. xxiij. q. iiij. ille gladiū: sicut e pōt ꝑ alium ꝓnūciare. extra de testa. Raynutius. e §. illud ꝓbtinet. cū testes p̄sentes sunt: quo casu melius est hoc per iudices expediri: vbi autē committit cōsulo qꝺ quando sibi tradet interrogatoria iniungat ei sub pena excōicationis e sub interminatione diuini iudicij e periculo fame sue: quod bene e legaliter super quolibet articulo iuxta ipsa interrogatoria examinet ipsos testes. vtrū aūt possit cōmittere: vide. ꝫ. de iudi. dele ga. §. iaꝫ nūc. ꝟ. sed nunquid. ¶ † In examinatiōe ergo sic ꝓcedet. FOR. Uocabit eñ quemlibet testem ad se secrete e sigillatim: vt dixi e dicet ei: amice falsificus testis tribus ꝑsonis est obnoxius. s. deo cui⁹ p̄sentiā cuꝫ sit vbiqꝫ cōtemnit: et iudici quē mētiendo fallit: tertio innocenti quem falso testimonio ledit: testis quoqꝫ q̄

veritatem quā nouit occultat: et etiā is qui mendaciū dicit reus est. Primus quia prodesse non vult. Secundus quia nocere desiderat. hec legūtur. extra de crimi. fal. c. j. e xj. q. iij. quisquis metu. proinde cum iuraueris dicere veritatem per illud iuramentum: obsecro te quod animaꝫ tuam salues e quod scis de tali negotio plene dicas. Inter talem enim e talem super hoc questio ventilatur e tu in testē inducteris. Intendit eñ talis probare ec. legat sibi plane articulum de verbo ad verbum: e exponat eum sibi diligenter: vt infra ver. fidelis: e ipse responsiones eius sup singulis articulis diligenter audiat e in scriptis ꝑ notariū: vel per duos viros ad hoc deputatos: vt. C. de testi. nullum. extra. eod. venerabili. extra de probatio. quoniam contra singula verba quemadmodum proferuntur redigi faciat. xxij. q. ne. v. humane. extra. eo. cum causam que. et infra ver. cautū quoqꝫ: e redacta testi iterum legat: vt se possit corrigere: et si ipse vel scriptor erraut. vt extra de testi. co. preterea: quibus autem verbis testis vtatur: dic vt supra §. primo versicu. Item quod nō prohibet e se. e sic super singulis articulis eū interroget de his que supra §. prim. sunt notata: hac tamen cautela adhibitaᶠ: vt quandoqꝫ interroget de primo articulo: quandoqꝫ de vltimo: quandoqꝫ de medijs: nec hic scriptu re seruent ordinem licet alias quandoqꝫ sit seruandus: vt. xliij. dist. sit rector in fi. e extra de rescrip. cum dilecta. cum suis concor. Joannes autē sic prepostere dixit querendum: vt facilius apprehendat an fuerit subornatus testis: vel nonᵍ vt supra §. j. versi. Item quod testes idem. e an dicat vera vel verisimilia: vel negotio de quo agitur apta: vt quarta questione tertia ver. si testes. diligenter ergo testem interroget non suadendo ei: nec eum; inducendo vt aliquid certum dicat: sed quod in genere veritatem querat. ff. de questionibus. l. j. §. questionem. nec inducat eū ad dicendum se scire qꝺ credit: vel econtra: vt ꝟ. fidelis. ¶ Considerare etiaꝫ debet an testis vacillet in dicto suo: vt supra §. j. versicu. iteꝫ quod testes sunt: e an cum trepidatione: vel constantia deponat. ff. de questio. de minore: e si eum viderit pallidum: trepidantē: vel vacillantē tormētis affi ciat: e timorē sibi incutiat. C. de testi. nullū. in fi. v. q. v illi q̄ nisi presbyter: vt. C. de epi. e cle. l. presbyteri. e aut. p̄sbyteri: quas habes. v. q. vj. vnde sicut ait Marcus Tullius in topic.ʰ

a ¶ Oportet i fi. ibi pōit accu. hoc dicerē approbat qꝺ infra sequitur.

b ¶ c. ij. vide qꝺ ibi scripsi sup. fiij. gl. adde qꝺ statim dicā

c ¶ Et bn̄ qꝺ placꝫ pyleo hoc ti. rubr. q̄. dt tñ qꝺ qn̄ testes sunt recessuri vel morituri tūc pte vtraqꝫ p̄nte deponūt vl altera tm̄ si reliq̄ reqsita nō venerit ꝑ §. e hoc ꝓbo in aut. e. ti. lꝫ hoc est falsum e ad §. rn̄ det l p̄. gl. decr. ij. e. ti. q̄ gl. innuit doct. tenere §. illū loq̄ i casu publicationis audire possint testes opponentes que opinio dato qꝺ extra falsum tñ esset id locū hēre in testibus morituris vl' recessuris q̄ꝝ dicta consignāt: vt in decre. qm̄ l p̄n. vt li. nō ꝯtest. e not. eo. c. j §. sūt e alij vbi vide in glo. ij. dico et qꝺ i casu publicatiōis poq̄ 3 audiuisset testes depo nētes si eēt ꝓducēs audito primo īpedirer ꝓcedere scꝫ: ge antez ꝯ

quā nō posset eo casu ꝓbare. directe ꝯtrā: vt i cle. e. ti. testibus ꝑꝑ q̄ ēt in casu publicatiōis s̄ s̄uat quod audiant deponentes.

d ¶ c. j. ibi soluit i vl. gl. e idē in ꝟ. stati allegato.

e ¶ Secūdū vinc. q̄ hoc not. in. c. cū olim statim allegato.

f ¶ Adhibita. s̄m pyle. rub. iij. ꝟ. lꝫ bon⁹. e bonagui. rub. pen.

g ¶ Uel s̄. vt qꝛ doct⁹ eēt e qualr̄ sup p̄mo. e qualiter sup se cundo. e sic de reliqs respōdere deberet.

h ¶ Tullius in topicis. hic induxit azo in sūma hui⁹ ti. ꝟ hos autē omnes.

a ¶ Illud qui dā metha- mor.ii.c.

4 ¶ [illegible] pallet vultus: rubor: et ti- tubatio faciunt: vt minus fide tali- a bus habeatur: iuxta illud.[a] O quam difficile est crimen nō prodere vultu. dicitur ideoque iudici: tu magis scire potes quanta sit fides testibus adhi- benda. ff. eod. l.iij. §. primo extra de fideiuss. constitutus. in fin. ¶ † Hoc 5 autem scias quod is qui testes et in strumenta de mādato alterius reci- pit debet rescribere cuius autorita- tis. cuius fame: cuiusue conditionis sit: de aliis circunstātiis: vt extra de. fideiuss. cōstitutus. in fi. extra de testi. cām que extra de pba. licet ver. [illegible]. et debet in actis etiā inserere quanta sit fides eis adhibēda: vt dicunt qui dam: vñ ipso teste pñte et audiente di cet: et scribi faciet p tabellionem q de positiones scribit qd ipm reputat va cillantē: et hmōi supra §. j. versi. item qd testes sunt: et ipse testis poterit ēt contradicere: qz eius interest. cum ex hoc sit puniend⁹. extra de penis sup his. nec ob. extra de ordi. cog. c. ij. ibi enim nō constabat de malitia testis per testes: qz iudice absente recepti fuerunt: et ideo puniti nō fuerūt: hic aūt ipse iudex vidit malitiā testis: et ideo eum punit: immo etiam dicunt quidam qd teste nō intelligente hec scribi possunt: partem aūt non opor tet esse pñtem: nec talia scire: sed cer- te non videbitur qd tabellio hoc de- beat scribere. vel dicere seu interserere in attestationibus: nisi ipsi testes videant et recognoscant se vacillare. Dicunt quidam qd si solus iudex in receptione testis dicat eum vacillare ei credendum est et tabellio ad dictū ei⁹ dz hoc scribere: lz ipse nullā titu- bationē vel vacillationē videat. ipse enim nullam habet autoritatem i re cipiendo testē: sed solūmodo in scri- bendo: iudex vero sic: qui potest testē capere et ligare: vt in pre. c. super his. et eo. ti. dilectus. extra de probat. quo b niam cōtra. in fi.[b] C. de testi. nullū. si- cut ergo tabellio debet scribere ea q dixit testis: et non aliud: sic etiam fi- deliter debet scribere ea que ad indi cis offim pertinent scilicet de quibus interrogauit: et si caut⁹ sit taliter hoc 6 inter cetera scriberet. ¶ † Et talis iu- dex qui dictū testē examinabat: mi hi notario dixit quod testis vacilla- bat: et quod hec scriberem. maioris tamen autoritatis erit et plus vale- bit. si notarius adiiciat: et mihi vide- batur quod vacillaret. hec tamen de bent sic scribi: dum testis deponit: et non postea quia postea iudici nō cre deretur: vt in predicta decre. quoniā in princip. et in fi. hoc etiam scias qd iudex et tabellio quamcunque pos- c sunt debēt in scriptis exprimere mo- dum vacillādi scilicet quia dubitā- do vel tremendo vel sudando pre ni mio timore loquebatur vel pallidus efficiebatur: et huiusmodi. petit igit. quod ad officium receptoris testiū pertinet discernere quanta sit fides testibus adhibenda: et hoc ipm rescri bere iudici: vt supra quod si omiserit nihilominus post factam remissio- nem attestationum hoc facere tenet ad mandatum iudicis siue superio- ris cuius mandato testes recepit: nō tamen proprio motu: vt supra. et sic d fieri fecimus cum essemus in tuscia in causa que coram nobis agitabat super quibusdam castris inter archi episcopum rauennatem et commune e foriliuij: et credetur forte examinatori quo ad hoc etiā si solus sit propter mandatum ei factum: quia creditur in facto sibi cōmisso. arg. ff. de re. co- rum qui sub tu. vel cu. sunt. l. mag. §. ne tamen. ij. questio. v. que de causa. licet sit arg. contra in ea. l. §. item pre tor ver. nec nimium. et extra de pba. quoniam contra in princi.[c] ¶ † Itē c 7 ad officium ipsius receptoris perti- net articulos: et interrogatoria: et alia huiusmodi examinare: et hoc nulli cō mittere potest sm papam: sicut nec testis receptionem. quia in hoc eius industria est electa vt extra de offic. leg. c. fi. sed scribere attestationes be ne committit alteri: et hoc frequenta mus quia hic potius eligitur opera quam industria ar. eē de appellatio. cum causam. tabellio ergo secundū hoc examinabit testes: et ad manda tum receptoris exequetur etiam in absentia receptoris: et etiā si aliqua adiiciat factum contingētia: et etiam sibi respōdeatur bene valebit: vt no. sm papā. extra de re iud. cum bertol d dus[d] hoc tñ reprobo: vt. s. prope pn. 8 hui⁹ §. ibi licet autē dixerim. ¶ Cau tiorem quoque examinatorē eē opor tet: vt dictum cuiuslibet testis inte- gre in scriptis faciat redigi: quod q- dam nō faciunt: nā scripto dicto pri- mi testis: dicūt: quod secund⁹ vel ter- tius idem dixit per omnia sicut pri- mus. quod quidem curia reprobat arg. C. de ve. iu. enu. l. j. §. fi. et domin⁹ Clemens papa quart⁹ tale testimo- nium non admittebat. posset enī re plicari: si testes dicunt idem ergo nō valent: videntur enim subornati: quia vnum eundemque sermonem profe- runt: vt. s. §. primo. versicu. Item qd testes [illegible]: lz scribens se ad mētem retulerit: non ad vba. hoc [illegible] pleni⁹ secūdum dominū [illegible]: vt no. e extra. eod. cum causam que. §. et deuer borum significatio. nihil obstet.[e]

b ¶ In fin. et hoc ibi scri- psi post In- no. hostien. in glo. not. qd ex quo vi tra medius [illegible] ille etiā q testes vsq ad fi.

¶ In pn. sol lutionē col- lige ex no. s. ap. cū p ati. et his q ibi dixi sup. iij. glos. et vide quod dixi de pbatio. post gl. et vi de. l. de re mili. §. vtile ver. lz nūqd.

d ¶ Bertold⁹ ibi plenius dixi sup gl. sed quer.

e ¶ Nihil ob stat ibi ple- ne scripsi su per. j. glo. se quēs. ff. ad lrām fuit al ber. gal. eo. ti. l. pone qōnē s p er- rorē ibi du- plicatū est. ADDE qd do. ant. cab ba. in dicto. c. nihil ob- stat. tenent opi. demētij et do. Anto. in. c. ij. ō re. Bal. no. i. l. fi. §. refuta- torijs. C. de ap. nō dam nat. lz dicit qd notarij melius face rent extense scribere. et idem facit host. in d. c. nihil. vt ibi refert abb. de teste vero qui dicit. di co vt ille di xit. vide eū dem bal. in l. testium. C. de testi.

9 ¶ † Sed pone p̄duxi in cā tres testes: qui simul iurauerūt: simul deposuerunt simul iterrogati fuerūt: q̄ritur an valeat qđ: agit. ⁊ videt̃ q̄ sic: q: nō inuenit̃ p̄hibitū. ff. e. l. j. ergo vr̄ ꝯcessū. e. de trāsa. inter corporalia. C. de relig. ⁊ sump. fu. statuo. ff. ex q. can. ma. nec non. §. j. arg. ꝯ: q: vnū eundēq̄ p̄meditatū sermonē dixisse videnť: vt. ĩ. debēt eñi testes examinari secrete: vt. ĩ. in p̄n. hui⁹. §. ⁊ hoc veri⁹ est. vt ibi p̄bat. ¶ Itē diligenti⁹ iudex in arduis ⁊ grauib⁹ examinet quam in leuib⁹ ⁊ vilib⁹: q: circa maiora maius periculum vertiť: vt. xlij. distin. quiescamus. ff. de carbo. edict. l. primo. §. iij. ⁊ ideo in eis cautius est agendum [a] . vij. questione. ij. c. ij. lxj. dist. miramur. infaň. de ma. prin. in prin. §. sit tibi colla. iij. extra de procura. querelam. ⁊ diligentius examinet leues quā graues personas: vt. ĩ. versi. considerare. ⁊ arg. xlvj. di. sunt nōnulli. in fin. ¶ Sit etiam cautus: vt si viderit articulos esse p̄batos: testium refrenet multitudinem: caute tamen: 10 quod dic: vt. ĩ. §. restat versicu. pen. ¶ † Examinator quoq̄ fideliter se habeat in inquirenda veritate ne damnet animam suam: vt quidam faciunt: quia alteributus partie quam obtinere volunt: non querūt de causa scientie: ab aliis vero querūt: non solum de causa scientie: verum etiam de causa cause vt testes capiant in sermone: quod fieri non debet: nisi vbi sunt 11 suspecti. ¶ † Tabellio autem sic se habebit. nam scripsit titulis seu articulis hoc modo. FORMA. Anno ⁊ mense ⁊ die tali: talis articulos exhibuit. j. scriptos super quibus petijt testes suos interrogari. Articuli vero sunt hi. Intendit probare ⁊c. deinde recepto etiam sacramento testium: ⁊ die qua iuratum est scribat eorum depositiones hoc modo. FORMA. Anno mense ⁊ die talib⁹. P. testis iuratus super primo articulo sibi lecto ⁊ exposito quod incipit intendit p̄bare talis contra Titiū ⁊c. [b] dixit vera esse que in ipso articulo continentur. interrogatus q̄ro sciret respōdit q̄ interfuit electioni de illo facte in ecclesia bituricē. ⁊ etiam cōsecrationi eius: ⁊ q: vidit eum agere ⁊ contrahere vt ep̄m in rebus episcopalibus: ⁊ ab omnib⁹ pro episcopo haberi. ¶ Item super tali articulo q̄ sic incipit. sibi lecto ⁊ exposito dixit ⁊c. ⁊ sic super omnibus articulis interrogetur: vt predictum est: ⁊ querantur de causis, secundum formam interrogatoriorum. ĩ. §. proxi. positorum. responsiones qualescūq̄ fuerint redigant in scriptis sub predicta forma: quo facto alij testes eodem ordine super eisdem articulis eodem modo examineť et eorum dicta in scriptis si12 militer redigantur. ¶ † Et aduerte diligenter: quia vbi a teste de cā scientie: vel de circunstantiis aliquibus extra principalem articulum ex officio vel iuxta partis contra quam testis producitur interrogatoria querit: his verbis tabellio debet vti: requisitus vel interrogatus quomodo sciret: vel de hoc quomodo sciit respondit sic. ar. extra. eo. cū cām que. ⁊ c. ad hoc. libro. vj. alias incipit presentium. iiij. q. iij. §. in criminali versicu. item scrutiniū. respon. vbi vero super articulo principali deponet. tunc non vtatur his verbis: sed dicat. Talis iuratus super tali articulo sic dixit extra de probatio. tertio. naz hic nulla sit questio seu interrogatio: vnde non est necessaria responsio: sed solū p̄legitur testi articulus. vbi est certa facti positio sine assertio quam sequi debet dictum simplex vt. iij. quest. ix. puta. extra eo. quotiens. ⁊ c. cum in. ⁊ c. veniens. ⁊ capi. significauit. ⁊ c. cum clamor sine depositio: vt. c. [illegible] cum venisset, cum in tua. Albericus licet ex quadam. ⁊ c. presentiū. extra de probatio. quoniam contra: sine vitronea seneratio: vt extra eodem series. ⁊ [illegible] predicto capitulo tertio nō debet examinator super articulo p̄cipali q[illegible] rere vel aliquid facere p̄ quod testi[illegible] valeat informari: vt iam dictum. e[illegible] argumentum contra quod super e[illegible] debeat testis interrogari. extra eod[illegible] c per tuas. [c] ¶ † Ut autez hoc plenin[illegible] 13 dareat not. secundum Papam: ⁊ d[illegible] d ue. [d] quod in testium examination[illegible] quedam cōsideranda sunt circa examinationem testium: quedam circa examinatorem testium: quedam ci[illegible] ca ipsos testes: quedam circa eorum dicta. ¶ Circa examinatorem hoc a[illegible] tendendū est: vt sit prudēs ⁊ expert⁹ diligens ⁊ attentus fidelis ⁊ caut⁹. ¶ Prudens ⁊ expertus ideo dixi: v[illegible] prudenter ⁊ discrete attendat quod sit testis offm̄: que eius verba ⁊ ip̄i⁹ qualitatem ⁊ vultum. ¶ Officiū n[illegible] q̄ testis quod primo iudex attend[illegible] re debet est dicere plenam veritatem sine adiectione falsitatis super eo s[illegible] per quo p̄ducitur: ⁊ hoc iurat: quod dic: vt supra eo. §. sequitur. d3 aūt te[illegible] stis eā veritatē dicere sup̄ articlo su[illegible] q̄ inducit̃ quā quinq̄ sen sib⁹ p̄cipe e re pōt: scz visu: auditu: gustu: tactu 14 ⁊ odoratu. ¶ † De visu⁹ probatur s[illegible] pra. §. primo versi. item quod nō p[illegible] hibet: qđ fiet sic: si enim questio [illegible] ter aliquos: an aliquis rem aliq[illegible] tenuerit vel cuius coloris sit tun[illegible] testis deponere de visu: ⁊ dicet [illegible] ego vidi qđ. P. de facto tenuit ta[illegible] rem: nec est necesse vlteri⁹ q̄rere [illegible] scientie vel sui dicti cum iā reddi[illegible] rit eā: nec aliam bonā valeat assig[illegible] re: non tamen est inutile de alijs [illegible] cunstantijs querere ab eo: puta [illegible] eras q̄ñ vidisti: et q̄ñ audiuisti [illegible] qui erant tunc tecum: ⁊ de simi[illegible] hec tamen non sunt cause dicti s[illegible] circunstantie ad veritatem plen[illegible] indagandā. Si vero testis dicat [illegible] pliciter. P. tenuit de facto talez [illegible] nec dicat vidi: adhuc valet ei⁹ d[illegible] sine cause redditione prolatum [illegible] fuit de illa interrogatus: quod [illegible] vt supra. §. j. versicu. Item quod [illegible] terrogatus. ⁊. j. eo. versicu. viso [illegible] sumendum eñi est pro teste qu[illegible] iam reddidisset: si interrogatus [illegible] set prima questiōe septima san[illegible] sed nec ipse debet esse iudici [illegible] verbosus. ĩ. §. j. versicu. Item [illegible] est verbosus. Utile tamē est tu[illegible] ri de causa dicti fueram si dic[illegible] quod nullus dubitat: vel quia [illegible] 15 dicant. ¶ † Uel scio q: scio. in[illegible] cies cā est. vñ nō valet ei⁹ di[illegible] si dicit scio quia vidi tunc be[illegible]

idem quoque est quando queritur de colore. ideoque cecus nequit in talibus testificari. qui ibi non potest bona ratio per eum reddi nisi visu. quo sensu cecus caret. que dic. vt in pre. ff. leg. versicu. item quod non prohibet. et sequen. ¶ De auditu quoque is qui audiuit potest testificari. si enim queritur an quis habeat vocem altam vel submissam. et planam grossam vel gracilem bonam vel malam. hic reddenda est ratio de auditu. nec alia sufficiens esse potest. pot quoque reddi oratio de auditu. cum queritur de qua materia aliquis predicauit vel legit. vel concionatus est. idem etiam est quando queritur de venditione rei. vel de obligatione cuiuscunque alterius contractus inter aliquos initi. in quibus nulla sufficiens ratio reddi pot nisi de
16 auditu. ¶ † Nam si tunc diceret. scio quia vidi. falsum dicit quia vox vel sonus videri nequit. sed audiri sic. quamuis
a Aristoteles dixerit[a] quod voces alie albe. alie nigre. Idem etiam est de aliis sensibus. qui tali actui congruere nequeunt. hinc est quod omnino surdus quantumcunque oculatus et linguosus nequit de hoc testificari insti. de testa. §. testes. Sed in primis
b casibus in quibus non de auditu: sed visu causa queritur bene pot surdaster tamen qui difficulter audit. si non sit omnino surdus potest etiam in his testificari.
17 ¶ Quid de muto: non videtur quod aliquo casu possit ferre testimonium: vt in pre. §. testes. et C. qui testa. fa. pos. mutus. nisi forsan exemplo Zacha-
b rie[b] sciret literas: et per scripturam redderet testimonium: vel quia signa indubitata haberet per que ad plenum intelligi posset. C. eo. titu. discreti. ff. de lega. tertio. l. nutu. extra de sponsa. cum apud. et c. tue. ar. tamen contra quod testimonium nequeat per scripturam proferri. extra qui ma. accu. pos. a nobis quinta questione. §. relatum. iij. q. ix. testes. et c. carte. extra de coha. cler. et mu. tua. sed illa vera sunt in his qui fari possunt. extra de sponsa. tue. tunc enim de se loquatur de con. di. iiij. cum pro priuile. sed nec tunc sufficit nisi per iudicem examinentur qui considerare habet vocem testis et palorem: vt dixi.
c s. eo. §. versi. considerare etiam.[c] Si dices cum edictum de testibus prohibitorium sit: cecus: surdus: et mutus ex premissis admitterentur: quia expresse non prohibentur. ff. eo. l. j. respondeo prohibiti inueniuntur: vt in pre. §. testes. et ff. de testa. qui testamento. sed
18 et si non inuenirentur prohibiti. ¶ † habeo tamen veram et naturalem rationem qua impediuntur. ff. de iudicijs. cum pretor. §. non autem omnes. et talis ratio pro lege seruanda est. j. dist. consuetudo. insti. tit. de iur. nat. §. quod vero naturalis ratio. et scias quod quandoque testimonium dicitur de auditu proprio: quandoque de auditu auditus: que dic. vt in pre. ver. item quod non paribus. et sequen. ¶ De gustu etiam testis deponere debet: vnde si queratur de aliqua re: an dulcis fuerit vel amara: necesse habet reddere testimonium de sensu qui ei congruit scilicet de gustu. si ergo asserat rem talem esse nequit causam scientie reddere sufficientem nisi de gustu: vt dicat scio quia gustaui: nec aliquis aliorum sensuum hic aptus esse potest. vnde Job. xxxiiij.
b A. auris verba probat et guttur escas
19 gustu diiudicat. ¶ † De tactu quoque testimonium reddetur: vnde si queritur an res aliqua aspera sit vel lenis vel suauis vel mollis vel dura non potest reddi testimonium nisi de tactu. asperitas enim rei corporalis. vel suauitas non comestibilis: nec videri. nec audiri nec gustari nec odorari pot. hic ergo vtile est querere causam dicti que non est sufficiens nisi vna. vt dicat scio quod est aspera vel lenis. quia eam tetigi seu palpaui arg. xxj. q. iiij. ca. j. in fi. et ibi palpate et vi-
b dete[b] etc. ¶ De odoratu etiam testis deponit. vnde si queratur an aliqua res odorifera vel fetida sit hic non potest reddi causa dicti nisi vna scilicet de odoratu. vt dicat scio quia odoratus fui eam. xxiij. q. iiij. nebuchodonosor. i pen. extra de sacra vnc. c. vnico. §. ad exhibendum. pot tamen iudex ad circumstantias procedere et querere an alie res essent vicine. ex quibus malus vel bonus odor posset exalare: et an tempore quo odoratus fuit species esset ingurgitatus vino vel cibo vsque ad crapulam: vt sic potius ex seipso quam
20 ex speciebus fetor euaporaret. ¶ † Nam ex nimia ingurgitatione olet os. ff. de edil. edic. qui damnum. §. is cui. Utile est igitur talia et his similia hoc casu et precedentibus querere. nam non omnia membra idem habent officium: nec vnius officium est alteri attribuendum: vt lxxxix. di. singula: extra de here. cum ex iniuncto et laborabit iudex quibuscunque modis pot ad veritatem et falsitatem inuestigandam: vt supra. e. pri. §. Item de tempore. dumtamen congrua sint et pertinentia: et que possint negotio adaptari. extra de testi. ad hoc alias incipit presentium. libro sexto si tamen omittatur non minus valet dictum testis: vt supra versi. de visu.
21 ¶ † Debet ergo iudex seu examinator esse diligens. vt verba testis attendat et eius qualitatem. vt infra versi. visis. et seq. et vultum. vt supra. eo. §. ver.

a ¶ Dixerit. hoc dixit in libro topicorum et intelligit quod est vox clara et obtusa vel acuta vel grauior vt de. s. §. j. et s. ite quod non prohibet l si.

b ¶ Zacharie. luce. j. c.

c ¶ Uer. considerare etiam. dixit ergo albe. gal. e. ti. versi. pe. quod si testis scriberet dictum suum concludens et iurans sic esse prout scripsit non valeret testimonium. iij. q. ix. testes. v. q. ij. relatum. idem gof. eo. ti. an autem. et ho. e. ti. §. sn pro quibus ad fi. v. quid si testis scribat. et de hoc dixi eo. ti. c. de testibus in princip.

b ¶ Uidete etc. luce. vl. Adde quod testis deponens de visu debet deponere de visu corporeo et non mentali et reddere rationem ex inspectione intuitiua et non speculatiua bal. i. l. j. ff. de his que i. te sta. dele.
¶ Item adde quod testis interrogatus quare sciat et dicat quia videt eius dictum non probat bal. in. l. j. ff. de his que in testa. delen. l. ij. col. in prin.

consideraret locum: et tempus. causas personas et circunstantias. et alia que dic: vt. s. §. proxi. dixi: attendere debet etiam psumptiones: nam attestationes que nō valent qñq3 ratificantur per expressum cōsensum. et etiam per tacitum. ar. iiij. q. iij. versi. si quis testib⁹. licet aliud sit in substantialibus in lit. cōte. et si. extra de lit. conte. c. vnico. attestationes enim vires sumunt ex partium pactione. ita vt si alteutra partium opponat attestationes nō valere. quia nō sunt in hoc iudicio pducte. talem exceptionem tollet replicatio pacti. arg. ex. de testib⁹. veniens. ij. et. ff. de re iudi. si conuenerit. ff. cōmuni diui. iudicem. ff. de no. ope. nun. l. j. §. et post operis. et seq. et hac ratione cōsiderata dicunt quidā quod is cui cōmissa est testium examinatio potest eam alij delegare si partes expresse cōsentiant: vt tetigi. s. eo. §. qualiter autem. versic. hoc autem.

22 ¶ † Fidelis etiam et cautus dz esse: vt fideliter in scriptis veritatem redigi faciat: sicut pferetur a teste nihil mutādo vel detrahendo: et diligenter vulgare in latinum interpretetur: nec dicat testem dixisse credo: vbi dixit scio. vel econtra. s. §. j. versi. Item qd depo suit. et. s. eo. §. sequitur. prope prin. taliter enim poterit dictum testis in scriptis redigere qd aufert ius habenti: quo casu ad restitutionem obligabitur[a] extensiue ergo scribat: nec dicat talis dixit p omnia sicut primus: vt s. versi. cautum. ¶ Uiso q circa examinatorem cōsideranda sunt: sequitur videre q circa personas testium sunt attendenda: et quidem attendendum est an sit inimicus vel mulier vel minor vel infamis et sic de alijs que pōsse querere vt. s. §. j. non enim debet aliqd dicere odio vel amicitia vel timore vel prece: vel pretio: vt. s. §. sequitur. et §. j. versi. item q amore. circa eorum dicta etiam considerandum est: an aptam causam sui dicti reddant: vt. s. versic. vt aūt hoc. et seq. et. s. §. j. versi. item q non reddit.

23 ¶ † Quid ergo si quis petit fundū rei vendicatione: et testis qui iurauit super tota causa dicere veritatem dicat sic scio qd. P. est dñs rei petite. nūquid est sufficiens tale testimonium: respondeo nō: immo reus absoluetur: nisi actor aliud pbet: quia talis testis non reddit testimonium de facto: sed de iure qd ei non licet[b]: nec necessarium est cū ius certum et limitatum sit.

24 ¶ † Alius enī est testis iudex et aduocatus: et alius testis facti vt testis de quo hic loquimur. dz ergo testis interrogari qualiter scit quod actor sit dñs: et ex qua causa habuit dominiū. extra de si. instru. cum Ioan. et si responderit qd ex causa emptionis vel alterius cōtractus interrogetur a quo emit: quia nec omnes vendere possunt. xij. q. ij. alienationes. interrogetur etiam de quātitate precij: et an res fuerit tradita: qz sine rei traditione nō acquiritur dñium. insti. de rerū diui. §. per traditionem. et §. vendite. C. de pactis traditionib⁹: et an hoc vidit et presens fuit extra de cōsue. c. ij. et. s. §. j. ver. item q nō paribus et an in totū vel p parte et p quota parte emerit: et de multis alijs q occurrere possunt: vt. s. §. pri. ꝟ. in qn to.

25 ¶ † Item non bene dz vidi ipsum dñm esse: vt. ff. de interro. act. qz plerūq3.[c] verum tñ si testis dicit vidi qd talis gessit se p dño talis rei tanto tpe. intelligit qd sufficiat ad pscriptionē: bene pbat vtile dominium etiam si nō reddat causam: qz ab eo nō queritur. ar. C. de pscr. xxx. an. si qs emptionis. attendat etiā iudex: an testis dicat veritatem de his que. v. sensibus corporis percipi possunt: vt. s. dixi vñ non querat vt quidam faciūt an. P. sit dñs talis rei: et an sit iracūdus vel ebriosus: ad hoc enī et similia non tenetur respondere: nā sm papam et. d. m. nullo sensu corporis[d] apprehendi possunt qd. P. sit dñs alicui⁹ rei vel qd sit iracundus vel ebriosus. sed oculo mentis tñ. s. rōne: vt extra de sac. vnc. c. vnico. §. quia vero. et versi. in vertice hoc apprehendi potest: ipse et enī rō ex his que mediātibus corporis sensib⁹ apprehēdit. bene potest sm. P. ebriosum vel iracūdum vel dñm iudicare: ipse tñ non adducitur in iudicem sed in testem: nō iuris sed facti: ergo nō assumat partes aduocati: vt iam. s. dixi: quod si fecerit non preiudicat eius dictum: neq3 valet nisi vltra procedat vt vez sufficientem causam sui testimonij reddat sic dicens. Scio. P. dñm talis panni: quia vidi et presens fui qñ ipse emit lanā de qua fecit pannum. hoc enim casu probat dñm non ratione prime partis dicti sui: in qua dicit eum dñm quod videre non potuit: sed iudicare tantuz vt dictum est: immo ratione tantum secunde partis in qua dixit q vidit et psens fuit &c. vt. s. in qua reddit causam iustam et sufficientez sui iudicij: nec est malum si testis vel ratio bene et vere iudicat ex his que sensib⁹ corporis apprehendit: quod iudex cōcordet cum eo ex quo sufficientem causam reddit: aliter non: idem etiā sentias.

26 ¶ † Si sic dicat. Scio istum hominem ebriosum esse: quia fui cum eo multis annis conuersatus: et quolibet die me presente et vidente bibebat vinum purū sine aqua: et

a ¶ Obligabitur. vide qd scripsi de p⁹ba. qm̄. i gl. not. qd ex q vltra mediū ꝟ. ille etiā.

b ¶ L. 3. de iure itellige vt dixi. s. §. nūc videndū in prin.

c ¶ Plerūq3. rof. bñ. vbi tractat d cōfessio: ia plene pleqt in ij. col. et 3o. d bla. vbi tra. d rei vē. i fi. dicēs testes q deponunt aliquē esse dñz rei mobil: qz emit et p triēniū ptinue possedit vel imobil: qz emit et p. x. vl. xx. an. cōtinue possedit videri falsos: qz deponūt qd ipose est eos scire: aut ei de ciuili: aut de naturali possessione loquunt ciuil cōsistit i aio C. d acq. pos. nemo ābigit q anim⁹ p testē sciri vl videri ñ potuit. testis aūt deponere dz d eo q scit. C. e. ti. l. testiū q reprobādū ei⁹ dictū si dpo nit de naturali: illd idē dz ipose ē illū ptinue. x. vl. xx. an. pedib⁹ isedisse possessioni rei imobilis vl ptinue tenuisse p triē niū rē mobilē alo possidēdi. itez ex pte testis ipossibile est eū ptinue id vidisse: et sic nō diuertisse a loco. nec dormiuisse ad vtrāq3 ēt possessionē dictū eoz referri nō pt: qz naturalis ciuil sit nō pt eē ptinua pp naturalē. vt ē dcm̄. et facit. ff. de Bartu. l. seruitutes. iiij. ex qb⁹ pcludit p tales testes nec directū dñiuz p vsucapionē nec vtile p pscriptionē eē pbatū cū nō cadat i itellm ptinua possess. ad hanc cauillationez rñde p id q no. j. de pb. §. j. ad fi. ꝟ. sz qrit qr. Adde quod p testes probe possessio Alex. pse. ij. et ex. li. j.

d ¶ Corpis solo. vt statim subdit.

in tanta quantitate qd vix transibat diem sine ebrietate: qz ita soporabatur: qd nō intelligebat se ad plenum nec vti poterat rōne: valet tñ tale testimonium nō rōne prime partis in qua dixit ipm ebriosum: sz rōne scde cause: in qua sufficientem cām sui testimonij sive indicij sui reddidit. vt predixi. ¶ Idem quoqz est si sic dicit. Scio. P. iracūdum qz multo tpe steti cū eo z vidi z audiui qd de facili mouebatur z irascebatur sine iusta cā: z specialiter cū suis male rñdendo: vul tum atrocem: z qñqz palidū qñqz rubeum ostendendo: maledicendo: cōminando: percutiendo. z seipm dilacerando. hic tñ valet testimoniū nō rōne prime sed scde partis vt premissum est. z idem est in silib⁹ obseruandum. ex̄ de rescriptis inter ceteras[a].

27 ¶ † Hoc quoqz notandū est qd quedam sunt q̄ non solum ad indiciū rōnis. sed etiā testimoniū sensuū corporis trahi pñt. vt testis dicit Scio qd P. talem rem tali tpe possidebat. vel iuste possidebat. nam possessio maxime qñ adiūgit iuste aliquid iuris hz ar. in hoc qd no. extra de ꝯcel. pben. ꝑ posuit. ℌ. auditor. ad fi. hz z multū facti: vt ibidem: vñ z dictū testimoniuz sic est intelligendum possidebat. i. de facto tenebat z ei corporaliter incūbebat: qz talis est cōis intellectus hui⁹ verbi quem sequi debemus. ar. ex̄ de sponsa. ex literis. j. ex̄ de verbo. sig. intelligentia. Sed dices a simili dicendum est qd ad indiciū rōnis spectat. an. P. bene vl' male cante: z an res sit odorifera vel fetida: z sic de similib⁹. Respondeo nō est ita: qz hec tñ sensibus corporis ꝓprie apprehendi pñt licet in his scdm qd sensus magis vel minus in hoibus vigent: possit hoc vnus meli⁹ z fortius apprehendere quaz alius: z ideo magis vel minus ei credendum est in hac parte. et hoc in sensu visus manifeste apparet aliquis enim hz certiorem visum quā alter. ideoqz magis creditur ei q̄ habet certiorem de visu ad ꝓpinqua et illi qui hz longiorem de visu ad remota: vñ z in testimonio sensuū sepe ratio iuuat z adminiculū ꝓstat: quare etiā si de testimonio visus seu inspectionis agatur: magis credenduz est illi testi qui perspicacius z subtili⁹ videt quā alij.

28 ¶ † Hinc est qd in talib⁹ magis credendū est iuueni qui hz ꝑspicacem z subtilem visum quā seni: qui visum hz obtusum. puta qñ agit vel queritur vtrū mulier arcta sit vel apta ad viriles amplexus quod per mulieruz inspectionem perpenditur ac indicatur. vt extra de fri. z malefi.. fraternitatis. in prin. z. c. fi. de ꝓba. c. pe. xxvij. q. j. nec aliqua. aliqua etiam mulieres in talib⁹ expertiores z peritiores sunt alijs vñ eis magis credendū est. l. di. vt constitueretur. ibi experto crede. zc. z in tali casu sufficit qd testis dicat vidi z palpaui eā arctam: qz solo sensu corporis. s. visu et tactu hoc apprehenditur. z hoc est qd dz sepe manus vel oculus fallit obstetricū: vt in pre. cōcor. idem est scdm Inno. papam cū queritur an qs frigidus sit z impotens ad coeundū: sz tñ non videtur qd hoc de facili apprehendi possit per solam inspectioneȝ: vñ scdm quosdam z hic requiritur alia certa solēnitas: priusqz matrimoniū dissoluatur. vt extra de frigi. c. fin. sed d. m. dicit qd illa solennitas est seruā da qñ agitur de maleficio. frigiditas autem vel alia impotentia qñqz ꝑ solam inspectionem probari potest: vt ipse not. extra de frig. z male. c. j. et. c. laudabilem. super quibus auteȝ iudex interrogabit testeȝ dictum est. s. ℌ. proxi. ¶ Porro in causa inquisitionis capitula vel articuli fiunt super quibus testes examinantur: vt extra de accu. qualiter. ij. ℌ. debet. Ut auteȝ expertos vtiliter in talibus instruamus: formam inquisitorij scdm qd testis in causa inquisitionis examinentur supponamus[b].

¶ FORMA inquisitionis.

29 ¶ Quero a te an scis vel credis vl' fama est epm vel clericulum aliqueȝ ciuitatis vel dyoce. fecisse cōcessionē super quacunqz re spirituali pro pecunia vel alia re temporali data vel ꝓmissa vel recepta vel ex pacto seu cōmissa vel ret enta vel ex pacto seu cōmissa vel ret enta … nemone. j. q. ij. quam pio. extra de symo. cum in ecclesia. Item an scis vel credis vel fama est quod aliquis dederit aliquid epo pro eo qd est incontinens: vel pro eo quod hz vel habuit concubinam vel sustinuerit eā pro aliquo alio commodo temporali. extra de vi. z ho. cle. c. vt clericorum. ℌ. prelati. extra de symo. nemo. Iteȝ an scis vel credis vel fama est quod episcopus aliquid receperit et habuerit per se vel per aliam tacite vel expresse vel clericus aliquid dederit vel promiserit per se vel per interpositā personam pro beneficio ecclesiastico obtinendo: vel vt eligeretur vel precib⁹ illud contulerit. j. q. j. reperiuntur. et c. sunt nōnulli. extra de symo. ad hec. et. c. sicut. extra de eta. z quali. tuam. Item an scis vel credis vel fama est quod episcopus monuerit clericos suos super vita et honestate et diligentia in diuinis officijs et alijs: et quod delinquentes punierit: vt in pre. c. vt clericorum. respon. s. xij. dist. de his. extra de cens. romana. ℌ. sane. ij.

---

[a] ¶ Inter ceteras. hoc q̄ tēdit ꝑ singiora distinguere indiciū a testimonio. dicere q̄ ita indico vl' ita mihi vr̄ nō vz i hiis q̄ solo sensu corporis ꝑcipiunt. in illis aūt q̄ rōne mētis ꝑcipiūtur sz causata ab aliq̄ sensu corporis illo exꝑsso bñ ꝓcedit talis rō dicti i teste.

ADDE huic addi. quā scripsit Alex. ꝯsi. ix. z. xv. z cōsil. lxxiiij. li. j. z ꝯsil. xlvij. et lxxxij. li. iiij. z ꝯsil. cxlv. li. ij. Adde tu qd testis depones q̄ ad oculū itellect⁹ nisi reddat rōnē ei⁹ qd ꝑ sensuz ꝑcipit nō ꝓbat Bal. i. l. j. ff. de his q̄ i test. delen.

[b] ¶ Suppo nim⁹ inquisitionē aūt q̄ fit ipsis inq̄sitis cū ꝑticulariter in capite z in mēbris inquirit de statu ecclesie vñ. j. de inquisitiōe ℌ. nunc tractemus. sic licet aūt.

sane.lib.vj.item an scis vel credis vel fama est aliquē clericum cuiuscunq; status vel ordinis cōcubinā habere vel ei cohabitare vel eam suis expensis in domo vel extra tenere vel ad aliquā accedere vel ad se venire vel cum aliqua suspecta muliere consortium vel colloquium habere.extra de coha.cleri.⁊ mul.capi.j.ij.⁊ iij.⁊ se.C.de epi.⁊ cle.auté.episcopus.xxxij.di.p̄sbyter lxxxj.dist.legitur. item an scis vel credis vel fama est aliquē eoꝝ aleatorē esse.extra de vi.⁊ ho.cleri.clerici.extra ne cleri.vel mo.c.j.C.de epis.⁊ cler.autē. interdicimus vel blasphemū.extra de cle.male.c.ij.xxv.di.§.alias ea demum.in fin.⁊.c.se.xxj.dist.denīq;.xxiiij.q.iij.si igitur.⁊.c.se.vel vsurarium.xlvij.dist.non licet.⁊ c.se.extra de vsuris.preterea.vel coniuratorem seu cōspiratorem.xj.q.j.cōiurationum.⁊.c.se.extra de re iudi.cum .J.et.A.de indic.exhibita.vel alienatorem rei ecclesiastice.xij.q.ij.monemus.⁊ tribus.c.seq.extra de reb.eccle.alie.vel non:si quis presbyterorū vel obligatorem.extra de pig.c.j.⁊.iij.C.de episc.⁊ cle.sancimus.j.in prin.vel male administratorem vel res ecclesiasticas dilapidantem ⁊ consumentē vel male dispensantē.xxviij.di.de syracusane.extra de symo lz hely.iij.q.ij.quia ea.extra de accu.c.fi.extra de of.dele.venerabilis.item an scis vel credis vel fama est qd sacrista vel thesaurarius vel custos vasa vel vestimenta et alias res vel ornamenta ecclesie: puta libros vel alia diuino cultui dedicata bene saluauerit. ⁊ si aliqua de mobilibus diminuta sunt:⁊ per quem ⁊ quare ⁊ quādo et qualiter.extra de offi.sacri.c.vnico.⁊ de offi.custo.c.vnico.xxv.dist.perlectis.in fi.⁊ de offi.archi.ea que.xij.questio.ij.alienationes:⁊ sic quere super singulis officijs de his que ad quemlibet eorum noueris pertinere qd dic:vt in pre.c.perlectis.⁊.xxj.di.clericos. et extra in ti.de officijs:item an scis vel credis vel fama est quod officia diuina deuote horis competētibus ⁊ solenniter celebrentur.⁊ an in singulis ecclesijs mos ecclesie dyocesane vel metropolitane in diuinis seruetur.extra de ce.mis.c.j.⁊ dolentes.xij.di.de his.⁊ de cōse.di.ij.institutū.⁊ an intersunt exequijs mortuorū:⁊ an tenent ecclesias vel cimiteria vel eucharistiā vel reliquias ⁊ alia huiusmodi munde ⁊ caute.extra eodez cum creatura.Respon.j.⁊.c.sane.⁊ de custodi.eucharisti.c.j.⁊.ij.⁊ qualiter baptizant vel penitentias iniungunt:⁊ an ad hec facienda promptissimi vel negligentes et an aliqui ob hoc sine penitētia vel baptismo decesserint.extra de baptis.c.j.de conse.dist.iiij.de cathecummis. ⁊ ca.nē quod absit.extra de penit.⁊ re. ca.fi.xxvj.q.vj.si qs p̄sbyter.⁊.c.se. itē an scis vel credis vel fama est aliquē esse in ciuitate vel dyo.hereticum vel suspectum de heresi vel cōuenticulas per tales fieri:vel an scis domum vel predium vel antrum:vel locū vbi conueniant vel an scis vel credis vel fama est aliquez esse receptorem vel fautorē vel credentē vel defensorē vel laudatorem vel vice eorū ministrantē eis quo ad b victum vel vestimentum:⁊ alia necessaria.extra de hereti.excōicamus.j.§.credētes.⁊.c.si aduersus.⁊.c.seq.in prin.C.de sum.tri.l.ij.⁊.l.iij.C.de epis.⁊ cler.conuenticulam.xxx.dist.si quis ex.⁊.c.seq.C.de here.cuncti.⁊ l.arriani.⁊.l.seq.⁊ aut.credentes.xxxvj. q.vj.eps in synodo.¶ Item an episcopi ⁊ clerici sint assidui in offi- 1 cijs:⁊ an surgunt ad matutinas horis competētibus ⁊ an intrēt chorum honeste cum cappis vel sine cappis cum suppelicijs vel sine:si dormiant in communi dormitorio:⁊ comedunt in communi mensa: si acceperunt aliqua de possessionibus ipsius ecclesie autoritate propria si episcopi vel capituli negligētia aliqua de possessionibus ipsius ecclesie sunt alienata . extra de vita ⁊ hone.cleri.quoniam.cum suis concor.Item an scis vel fama est aliquos esse:symoniacos periuros dilapidatores.extra de symo. licet . de re iudic.cum.J.⁊.A. Item queratur de singulis in quibus cōsistit honestas clericorum que dic: vt extra ne cleric.vel mona.c.j.xxiij.di.his igitur: ⁊ dixi in repertorio.in tit.de vita ⁊ hone.cleri.⁊ de alijs sicut inquisitoris diligētia viderit expedire. vcz: an aliqui sint adulteri vel incestuose coniuncti ⁊ sic de similibus.iij. q.v.consanguineorum.xxv.q.ij.c.ij.⁊.iij.⁊.vj.q.j.in 30 fames.¶ † Ex premissis ergo ptz cuz inquiritur de statu ecclesie: ⁊ tam de capite quam de membris iurant testes super omnibus his que sciunt: vel credunt in sua ecclesia reformāda tam in capite quam in mēbris exceptis occultis criminibus merā et purā dicere veritatē:vt extra de accusa. a qualiter.j.§.fi.ª⁊.c.cum dilecti.adde siue fuerit interrogatus siue nō: addunt etiā quidā qd non reuelabunt dictū suū alicui donec testes fuerint publicati:vt. j. §. sequitur. ¶ Est et alia forma que nō seruatur scz quod non respondebunt veritatem ad inquisita:vt in pre.c.cuz dilecti:sed hoc potest prestari ab eo contra quē inquiritur precedens vero a testibus. Quidam autē vt oēm fraudē excludant vtrunq; iuramentū faciunt prestari tam ab his contra quos inquiritur quā a testibus:de hoc vide. j. §. sequitur vbi aūt inquisitio fit super certo crimine non debent testes deponere de occultis vel manifestis nisi de his solū de quibus facta est copia infamato:vt eod.ti.qualiter.ij.§. debet.

> a ¶ .§.pe. ⁊ ibi in fi. scripsi qd lz nō debeāt occulta crimia reuelare occultas tn̄ circūstātias manifestoꝝ criminū reuelare tenent̄.

De attestationuz publicatione.

Atis vtiliter ⁊ compēdiose docuimus qualiter sint testes examinandi.nunc autē dicamus qualiter examinati sint publicādi b. Et quidē testibus productis examinatis partes debent renuntiare testium productioni . Caute tn̄ vt.j.§.fi.quo facto postulent attestationes publicari: vel saltem pars producēs id petat.⁊ hoc redigat in actis.† Iudex igitur volens attestationes publicare vocabit partes:q: eis non vocatis non debet aperire vel publicare.extra de re iudi.cū.J.⁊.A.ff. de mi re.in cause.§.j.ff.ad.l.iul.de adult. si no.

> b Satis vtiliter publicādi: tā. fecit rubricā de testiū publicatiōe ⁊ reprobatiōe cui⁹ uba multū ampliat autor ⁊ scōz eā prosequitur j.§.ij.

postulauerit.§.de questiõe. maxime ea contra quã sunt producti que forte immo sine forte in aperitione volet aliquid protestari: vt extra de testibus.presentiũ.et infra.§.proximo. in principi. eis ergo presentibus vel per contumaciã absentibus: qr forte tũc habent pro presentibus: vt extra de testi.in nõie ⁊.C.de iudi. ꝓperãdũ.§.cũ aũt.extra de do.⁊ ꝯtu. veritatis in fin.⁊ de eo qui mi.in pos.causa rei ser.eum qui.precipiet notario q̄ legat corã se:⁊ corã partib⁹ publice in iudicio dicta testiũ in tali causa receptorum: vel ipsemet legat [a]: ⁊ si sunt multe attestationes vel prolixe, sufficit vnaꝫ pro oĩbus legere [b]: quo facto dicat iudex he sunt tales attestatiões habeatis eas pro publicatis vel eas publico: et hoc totum redigatur in actis. ¶ † Publicatio autem ista fiet [2] betur. FORMA. lecte et publicate sunt he attestationes corã tali iudice vtraq; parte presente ⁊ testiũ productioni renũtiante: hoc aũt verũ est nisi aliqua partiũ aliquid rationabile proposuerit quare non debeãt publicari puta quia non fuit facta legitime remissio ab his quibus cõmissa fuit testiũ examinatio. vel huiusmodi. ¶ Hoc etiã no. q̄ postq̄ renuntiatum, est testiũ productioni vel cõclusum in causa non possint alij testes induci: q̄d dic: vt.j.§.si.iteꝫ nõ sunt testes inducẽdi postq̄ sufficiẽs productio facta est: vt.s̄.e.§.qualiter auteꝫ. ver.quarta ⁊ se.nec postq̄ dilatio lapsa est: vt in.e.§. ¶ † Nec etiã attestationibus publicatis super eisdẽ articulis sunt producẽdi regulariter: vt [3] e.tit.intimauit.⁊.c.fraternitatis: hoc tñ fallit in casibus. ¶ Prim⁹ si inter alias personas agatur: vt extra.e. cõstitutus.⁊.c.presentata. ¶ Quid si a sententia lata inter me ⁊ te: tertia persona appellat vel contradicit executioni: vt extra de re iudi.cum super.nunquid post illa testes in causa appellationis super antiquis articulis producere poterit.ar.q̄d sic.extra.eo. veniens.ij.extra de prebẽ. dilecto. in fi. extra de fi.instru.inter.§.instru.quoq;.in pre.c.cum super. [c] Uin.dicit [d] q̄ nõ: si pñs fuit in priori iudicio et tacuit nec sibi negata fuit licẽtia de suo iure docendi.ff.de re iudi.sepe.extra e.ꝯquis. secus si ignorauit cãm ad se spectantẽ agi.arg.ff.de accus.si cui.§. hisdẽ.extra de accus.de his. ¶ Secundus si sit diuersus modus agẽdi: vt extra.c.veniẽs.ij.⁊.c.cũ in tua. ¶ Tertius si sit nouus articulus diuersus pendens ex veteri.eo.ti.fraternitatis q̄d dic: vt no.eo.ti.tam literis ꝟm papam. ¶ Quartus si prime attestationes sunt amisse: vt.j.versic. sed quid. ¶ Quintus si mutatur iudiciũ: et id velit is contra quẽ producũtur.extra e.presentata.C.e.l.fi. ¶ Sextus si obscure ⁊ confuse deposuerunt. e.ti.cuꝫ clamor. [e] ¶ † Quid ergo si peto post [4] publicationẽ testẽ interrogari.respõdeo videt̃ fieri debere.ff.de questi.repeti.ar.cõtra.ff.e.produci.dic de iure non debere fieri parte pñte: sed de cõsuetudine: et etiã ad postulationẽ iudicis sic: ⁊ tunc non vt addat: sed vt iã dictoꝝ rõnẽ dicat ꝟm Alber.gal. [f] de hoc no.in autẽ.eo.§.qr vero. ⁊.§. nũc videndũ. ¶ † Sed nunquid ante pu [5] blicationẽ pñt ijdẽ testes sepe induci. ar.q̄ sic: extra eo cõstitutus.ij.in fi.c. cũ cãm. ar. tñ q̄d sit in optione rei an velit eundeꝫ testem denuo recipi. an ex predictis attestationibus procedi eo.ti.presentata.C.e.l.fi.§.si aũt.⁊ hoc puto vt nũq̄ idem testis denuo possit nisi ex causa induci: vt si forte preſſit nisi ex causa induci: vt si forte primo non fuit de oĩbus recordatus: immo non fuit de oĩbus recordatus: in autẽ.eo.§.qñ vero multi colla. vij.ff. de q̄õ.repeti.vel si non fuit plene examinatus: vt in pred.c.cum clamor.⁊ c.per tuas.alias tanq̄ suspectus repellitur.iiij.q.iij.ver.produci. ¶ Septimus si testis synodalis deposuit coram capitulo deponat iterum coram delegato.extra de testi.eo.preterea. ¶ Octauus si examinator neglexerit interrogare super aliquibus articulis sibi datis: vt.s̄.§.nunc videndum in fi. ¶ Nonus in causa matrimoniali scd̃m quosdam indistincte. e.ti.series: ⁊.j.ver.in causa. ¶ X. si detur in integrũ restitutio: vt iterũ producant de quo dic.vt.j.de resti. in integ.§.vlti.ver.quid si in causa. ¶ XI.in absentia probãda.extra de testi.ex tenore.in fi. ¶ XII.in causa appellationis.extra de fi.instr.cũ Jo.⁊ no.C.de excep.exceptionẽ.in autẽ.ibi posita. ¶ XIII.i crimine.falsi eꝝ de testi.sicut.⁊ de pba.lꝫ.⁊.j.§.pr. ¶ XIIII..in adiectione pro valore ⁊ deceptiõe extra de testi.cũ cãm. ¶ XV.si nõdũ didicit de testificata quãuis fuerint publicata vt iam dicam. ¶ XVI.scd̃m quosdã si iudex indiscrete publicauit: ⁊ sic intellige extra.e. series. quia hoc debet [6] volenti ꝓducere ꝑiudicare. ¶ † XVII. si testes sunt recepti ad eternã rei memoriã ⁊ publicati scd̃m formã traditam.extra de testi.significauit: nam tunc solum recipiuntur ad defensionem: et non ad actionem: vt no.ibi.⁊ scd̃m papam eo.tit. Albericus.⁊ probatur iste casus.eodem.titu.veniens.ij.prope fi.maxime si nullus fuit tũc vocatus ad videndum iurare testes: nec aliqua solennitas adhibita: vt in pre.c.significauit.⁊ eo.titu.in nomine

[a] ¶ Ipsemet legat de scd̃ seruat̃ q̄d legit aliq̄d de vna attestatione in pñncip.⁊ de vna i pcessu ⁊ d̄ vna i fi.sine hoc tñ satis est iudicẽ ꝓnũtiare illas ꝓ publicat̃ haberi ⁊ tũc nõ dicent̃ lecte ⁊c.sꝫ dicetur q̄ iudex ꝓnũtiauit ꝑ tib⁹ pñtib⁹ attestatiões ꝑ aptis ⁊ publicatis haberi ⁊ decreuit ipsaꝝ copiã partib⁹ fieri.

[b] ¶ Oĩb⁹ legere ⁊ dicebat egi.sic seruari bonoñ.

[c] ¶ Cũ sup.vt de q̄ ibidẽ posit imo.in glo.magna ante mediũ ver. ⁊ si publicate.

[d] ¶ Uin.dicit in ḡ.c. veniẽs.

[e] ¶ Clamor. adde tu an testis declarãdo dictuꝫ suũ debeat hoc facer̃ cũ nouo iuramẽto.itẽ an hec debeat fieri vocatis seu citatis ꝑ tib⁹ vid̄ bal. ſ. l. heredes palã.§.sed si notaꝫ.ff. de testamen.

[f] ¶ Albe.gal. e.ti.ꝟ. sꝫ pone volo. et cxy.co.li.

ne. & sic obtinuit: aliqui dixerunt esse tunc in opinione eius contra quē producti sunt an velit primis attestationibus stare an velit testes vbi viuūt iterum examinari: vt eo. titu. presentata. & c. veniens. ij. & C. eo. l. fi. qđ nō placet q2 ad aliud tunc fuerant inducti: & nunc ad aliud. vt premisi. extra eo. cum causam que. & extra iudicium & forte iter alias personas: vt in pre. c. veniens. extra de fide instru. inter. §. instrumentum quoq3. & .s. dixi argu. tamen contra predicta. s. §. nunc tractemus. prope finem. ibi sed certe hoc de publicatione autem que fit ad eternā rei memoriā. no. j. de edi. istrumen. §. ostensio ver. & quoniam & seq. & §. vt aūt. & ver. sine scriptura. ¶ xviij. si princeps id expresse per rescriptum suum concedit: vt. j. de in integ. resti. §. viti. ver. quid si in causa. ¶ xix. q2 publicatis testibus possum testes reprobatorios producere in auten. eo. titu. §. si vero. j. §. prori. ¶ xx. in causa inquisitionis. sic intelligunt quidā. extra eo. cum clamor. dic vt ibi no. secundum papam [a]. de hoc. j. de inquisitione. §. nunc tractemus. ver. s3 nūquid. ¶ xxj. quia publicatis attestationibus potest exceptio peremptoria proponi & probari: vt. s. §. qualiter autem. versi. sed opponit. ¶ † Illud autem notandum est quod quatuor modis potest dici nouus articulus. ¶ Primo si in causa principali petij a te equum: in causa vero appellationis peto bouem. & super hoc volo testes producere: & tunc nō sum audiendus: q2 hic articulus est penitus alienus & separatus a primo: vt no. in pre. c. cum Jo. & extra de testibus fraternitatis. ¶ Secundo si quis super re litigiosa priuilegium impetrat: super quo similiter nullus audiatur: q2 non v3 priuilegiū tale. vt eo. titu. cām que: & extra. vt lit. pendē. c. fi. ¶ Tertio vt si egi contra te qui succidisti arbores meas ex. l. xij. ta. de arboribus succis. siue ex. l. aquil. & post in cā ap. velim agere interdicto qđ vi aut clam. nouus est articulus. q2 ab eodē dependet. ff. de iureiur. duobus §. colon⁹. vel si primo egi locati pro arboribus incis. nūc propono arborum furtim cesarum. ff. loc. si merces. vel si egi primo furti pro rapina: in cā possessionis possum proponere vi bonorum raptorū: q2 est cōiūcta prime. ff. vi bono. rapto. l. j. in prin. xiiij. q. v. penale. Sed hoc qđ in pre. decre. dr̄ nō h3 hic locū. s. qđ testes noui vel antiqui recipiant. q2 postq3 actū fuit vna via: altera excludit: vt. ff. de trib. qđ in herede §. eligere. qđ dic vt. j. in ti. de ac. seu pet. §. j. v. si vero plures. ¶ Quarto dr̄ nouus articulus. s. de nouo propositus: prius tñ cōpetebat: sed oritur ex veteribus: & de tali loquitur pre. c. fraternitatis ille aūt articulus qñq3 proponit a reo & qñq3 ab actore: a reo proponitur in cā ap. verbi gratia. agis contra me: vt tradā qđ tibi vēdidi: excipio qđ nō teneor: q2 de pretio nō satisfecisti: cōdēnor: appello: in cā ap. occurrit articulus vetus hic. s. non tradere assero tñ quoddā nouum. s. qđ nō pure sed cōditionaliter vendidi: nec cōditio est completa: vt in pre. c. cū Jo. circa prin. vel si vis facere quartā productionem testium iudex te non admitteret: appellas ego appellatus propono nouū casum dependentē ex veteri. s. qđ non debent testes recipi: et qđ ideo nō fuit quarta productio admissa: vt effrenata testiū multitudo vitaretur: vt extra de testi. significauerunt. vel sic tutor datus se excusat dicens se gerere tres tutelas quare excusatur a quarta. cōdemnatur: appellat in causa ap. ad excusationem asserit nouum. s. se gerere vnam tutelam ita negotiosam & diffusam vt loco triū habeat. ff. de excu. tut. tria. j. & ij. & l. si is qui tres. §. eum qui. ¶ Vel sic: agis contra me dicens qđ in minori etate mihi prediū vēdidisti sine decreto: ideoq3 non valere. Ego dicebā a maiore factam: demū condemnatus in causa ap. dico a te maiore ratam habitam: vt. C. si maior fac. ra. ha. l. fi. ¶ † Ceterū ab actore proponitur nouus articulus dependēs ex veteri. vt puta verbi gratia: obligasti mihi digestū pro. c. q̄ tibi mutuaui: secūdo obligasti illud Titio. tertio nouasti mihi obligationē: ego ex illa nouatione petij illud pign⁹: opponit se secūdus creditor dicēs qđ sibi prius fuit obligatum quam nouatio huiusmodi facta esset: succumbo: & appello: in causa ap. propono articulum qui tñ prius competierat dicens qđ debeo potior esse: q2 mihi prius pignus fuerat obligatum. & sup hoc possum nouos testes [b] producere vel antiquos scđm presentē decre. fraternitatis. hec probantur. ff. qui po. in pig. ha. l. ij. in prin. ¶ Vel sic agebatur contra te & tu condemnaris. iudex tamē omittit condemnationem expensarum: q2 illa non petij: appellas a sententia in causa ap. peto expensas: ecce nou⁹ articulus qui primo competebat dependens ex prioribus. C. quando prouo. non est ne. l. fi. ¶ Vel sic. aliqua ecclesia petit decimas a templarijs: qui opponunt priuilegiū de non dandis decimis ecclesia succumbit: & in causa ap. proponit qđ priuilegium nō obstat: q2 tāto tpe decimas perceperit qđ iam contra priuilegiū est prescriptū: & super hoc

[a] ¶ Scđm papā. & ibi satis scripsi post eum & hostien. i glo. apō iudicem.

[b] ¶ Nouos testes. adde an post publicationem potero probare de prioritate tpis: puta meam donationē alterā precessisse bar. in. l. j. circa fi. vers. quero. C. de iure fi. lib. x. dicit q2 sic nisi prius fuisset articulatum de tempore.

nouo articulo probando qd prius co petebat et dependebat etiam ex anti quis.testes admittunt in ca app.extra de priui.accedentibus. ¶ Et breuiter no.qd cu testes petunt recipi iterato: aut hoc petit in ca ap.aut in ca principali: si in ca ap.aut est renuntiatum testib in principali vel attestationes publicate: q paria sunt: vt extra eo.cu venissent.§.qones aut non: si est renuntiatu vel sunt publicate: tunc super nouis dumtaxat articulis deponentibus ex prioribus psit noui et antiqui pduci: dummodo deponant iurati: vt in pre.c.fraternitatis.de hoc in aut.e.ti.§.qz.ver.sepe. Si vero no est renuntiatu: nec attestationes sunt publicate: tunc psit admitti in ca ap.tam sup nouo articulo: qua sup pncipali vt in eo.c.ad si.a 2o leni. Si aute hoc petit in ca principali.aut agitur super vna re.aut sup pluribus: si sup vna.et est renuntiatu vel attestatioes publicate nequeunt vlterius pduci qd veru est: nisi in casibus positis ¶. nec etia. Si vero sup pluribus: si sit super vna renuntiatu.nihilominus recipient in alia: et illi et alij: vt in pre.c. cu venissent.in si. ¶ Quod aute dixi qd publicatis attestationibus testes no publicant.intellige si iam testificata partes didicerut.vt.e.ti.venies. ij.§.pars aut.siue quis didicerit dicta suo2.siue aduersarij.vt no.in aut.eo. §.qz vero in glo.vnam etc.et scdm papam[a].extra.eo.vltra. ¶ Quid si publicate sunt attestationes: nondu tn altera pars testificata didicit: dic qd adhuc potest producere nisi renuntiauerit testium pductioni.lz etia altera pars didicerit et in aut.eo.§.qz vero multi.ar.in pre.§.pars aut.et.c.constitutis.ij.vbi de hoc[b].audiui tn dominu3.Clementem in relatione cuiusdam negotij contrariu asserentem.arg. extra eo.titu.cam que.et.c.cum venisset.qz sufficit ita scriptu esse.ff.qui.et a qui.ma.li.no si.psperit.vj.q.iij.scriptu est.et ide videt sentire.d.m.i sum. eo.ti.§.et vltu.ver.dicas igitur prius tamen dictu verius videtur. qz tunc cessat ca phibitionis.ad hoc.j.§.fin. ver.quid si renuntians. ¶ In causa autem matrimoniali disputant doctores: an publicatis attestationibus possint testes induci: vt no.iiij.q.iij. ver.si testibus.extra eo.ti.series.et.c. ex tenore.et de proba.iurauit.et seruamus qd super eisdem capitulis non admittantur.in alijs autem causis super nouis capitulis pendentibus ex veteribus possunt: sed no sup eisdem vt eo.titu.fraternitatis.vbi de hoc.et.c.causam que.et hoc tam in eodem iudicio quam etiaz in causa ap. vt ibi.et.C.de tempo.ap.per hanc.que prosequere plenius: in pre.concor.[c] ¶ Quid si reo audiente testes actoris vel econtra deponunt qd fieri pot scdm quosdam: vt.j.§.nunc tractandum.in prin.nuqd reus poterit adhuc pducere testes.dixit Baga.[d] qd sic arg.in aut.de testib.§.qz vero ar. contra.extra eo.fraternitatis.et.c.vlt. et in pre.§.qz vero.hoc et.c.veniens.ij.et in pre.§.qz vero.hoc t.c.veniens.ij.et no.ij.q.j.in omis. vltimum tz Jo.vt no.ij.q.j.in omis. ¶ Sed quid si testibus[e] publicatis perduntur attestationes: dicut quidam hoc casu iterum posse testes pduci: vt extra de proba.c.si.alij dicut q aut perduntur apud iudice vel notarium vel alia publicam personam et tunc ipse resarciet totum damnum cause et punief.C.de app.ne cas.C.de testi.si qs.aut apud eum p que producuntur: et tunc ille resarciet expensas et iterum publicanf.ff.de mossic. te.nihil.§.si.et.ff.si omis.ca test.quid aut.§.non simplr.aut apud eum per que pducuntur: et tunc ille sibi imputet qz reus absoluet.nec ipse amplius testes pducet alioquin daretur ei occasio negandi.ergo iccdi se perdidisse: vt iterum alios posset inducere subornatos: qd esse no dz.ff.de iureiura. ait pro.§.j.ff.de edendo.l.j.§.editione extra de testi.constitutus.vbi dz q si archidyaconus habuit test ca apd se sit illis ptentus si eu probauerit se acta iudicij casu sine culpa perdidisse ei succurritur.ff.de edendo.si qs ex argentarijs.§.si.et.l.si.extra de priui. cu olim.j.videt th qd in primo casu sez cum per iudice perdunt qd possit iteru pducere qz periculosuz est litigare cu iudice et difficile pbare interesse vel qd saltem restituat ex generali clausula si qua iusta ca.etc. vel aliqua speciali. ¶ Sed si testes mortui sunt et tuc iudex soluat interesse. ¶ Sed quo pbabit danu seu interesse.rn.sacramento pducentis.ff.qd vi aut clam.l.semper.§.hoc.C. vnde vi. si qs extra qd me.ca.c.si.et no.extra de so.cope.dilecti.et.j.de fruc.e interes.§. sequitur.et.j.de editio.instru.§.restat versicu.illud quoqz.

De rubricis.

Publicatis[f] autem attestationibus rubrice sunt faciende: qd fiet hoc modo: nam iudex assignabit terminum partibus infra quem attestationum copiam recipiant: qd facere tenetur extra de probatio.quoniam contra.C.vt lit.pen.l.ij.C.de re iudi.gesta.etiam in causa inquisitionis: vt extra de accu.olim.§.si vero.et

[a] ¶ Scdm papa.et Hosti.

[b] ¶ Ubi de hoc in vlti.glo.et sup ea dixi et remissioes dedi ad dec. intimauit et decre.cu venisset.eo.ti. Adde qd dicta Joa.an. in.d.c.constitutus sequitur pe.de ancha.psi.extr iij.incipiente ad euidentiaz pmitto. dixit aut io. an.ibi p qd qn publicatio est facta parte inscia vel inuita no sufficit quin sup eisdem capitulis possint produci testes de nouo.alias secus.

[c] ¶ In p.con cor.tene qd dixi in decr. series.et in decre.cuz in tua super vltima glo.

[d] ¶ Dixit bagaro.sub tractatu char. pen.vbi tractat de renu tia.tacita.

[e] ¶ Si testib psi.iste vsqz ad si.§.sunt. vber.de bo. vbi de testi. trac.in si.de quo et Jo.d deo in caui. lib.v.eodez tractatu i si. sed Ubert plenius.

[f] ¶ Publicatis autem dubitaret.vidqd ibi scripsi in pre.decr.qm in glos.ergo inde.super versic.apud scriptores.

e.qualiter.q.§.dz.ff.de edi.l.j.vt sup disputetur seu allegetur.origina lia autem remaneant penes iudicez vel notarium:ne possit fabricari falsum extra de proba.c.fi.e.c.qm.e.ff.de tab. exhi.l.fin.sic enim dz fieri de qualibet scriptura in iudicio exhibita vt ibi. ¶ Quid si tabellio dicit volo qd origina lia acta penes me sint:vt in.c.qm.iu dex vero dicit immo apud me erunt vt in pre.c.fi.dicunt quidam tabellio nem preferendum:cui posset immi nere periculum.si de suo officio dubi taretur. ¶ Quid si dicat testis produ cens ego volo habere originalez scri pturam qr nolo duplici damno seu onere affici.ff.ad.l.rho.de iac.nauis §.cum autem.R.si.super hoc consue tudo seruetur: prima tamen de iure obtinet: vt tabellio seruet vel iudex Et sic curia seruat de hoc lra de edi cto instrumeto.§.nunc dicamus ver. e scias.habita igitur copia iudex ite rum dabit alium terminum reo lra rum quem testes actoris repellat si pot.e econtra post quem non audientur: vt extra de proba.l.z.reus autez acce ptis inducijs deliberet an possit qd opponere contra personas vel di cta testium:vt extra vt lit.non conte sta.quoniam.iuxta prin.e aduenien te termino ex cipiat.coram iudice:vt

a ¶ Deinde. verba bona guida deinceps.

2 dicam.j.§.proxi. ¶ † Terminus aut predictus debet esse cõpetens vt pos sit deliberare inspecta qualitate scri pture.j.de dila.§.videndum ver.vbi autem. ¶ Deinde[a] ad requisitionez partium dabit iudex alium terminu ad disputandum super dictis testiuz j.quem aduocatus cuiuslibet partis † secundu3 modum laudabilem eu. ro.qui pro lege:saltez quo ad hoc ser uari dz:vt.ff.de lega.ij.de interpreta tione.e.j.di.mos autem.xj.dis.c.ij.et c.fi.e insti.de satis.§.fi.extra de re iu di.in causis faciet super dictis testiu suas rubricas:vt tam ipsi quam iudi ces facilius ad indagmem perueni ant veritatis ad qd hac via peruenie tur:habita enim attestationum co pia vtriusq partis causidic[9] videat diligenter suorum depositiones te stium.e aduertat.an intentio vel ex ceptio sit plene probata:seu articul[9] datus:vel semiplene:deinde aduoca tus qui testes induxit signet per cru cem:vel per literam:vel aliud signuz in margine factum quelibet articu lum per suos testes probatum e con cordantias testium:ita videlz qd su per articulo ponat crucem vel litera vel simile signum :vel literam ponat in omnibus locis attestationuz que faciunt ad probationem vel concor dantiam illius articuli.qd si plures diuersi sint articuli.diuersificet etia signa sua:vt per singulorum diuersi tatem appareat:qui articuli sunt p bati.e in quibus testes concordant: e studeat eos concordare si poterit:vt j.in ti.de dispu.alleg.aduoc.§.nuc vi dendum. Econtra quoq aduocatus contra quem testes producuntur stu deat discordantias e contrarietates testiuz per eadé signa vel similia de notare: vt tpe disputationis :et cum opus fuerit habeat eos in promptu. ar.ad premissa.extra de prob.l.z.e de symo.per tuas.et vt sic testes valeat clarius impugnare:vt.j.de dispu.§. post hoc. ¶ Sed e vterq aduocatus genera articulorum diligenter notet e distinguat:vt ea facilius e prõptı[9] valeat reperire:faciendo super primo articulo primi generis in princi.§.et scribendo in margine.A.Item super primo articulo secudi generis in pri. faciendo.§.et scribendo in margine B.e sic de alijs. ¶ Adueniente igitur termino disputet super dictis testiu e producens testes eos studeat cõcor dare:vt dixi.Is autem contra quem producuntur studeat in contrarium prout mos iudiciorum cõiter tenet.

4 ¶ † Quod si iudex in aliquo hesitet: vel super varijs articulis contentio oriatur dabit partibus terminuz ad

b faciendas rubricas[b]:e tunc aduoca tus eius qui testes producit eas fa ciat e testes in hac forma concordet: scribet enim in aliqua charta e vtat verbis articuli dati:de quo habes.s. §.nunc videndu.ver.in primo dicis sic qd talis fit episcop[9] bituresi.e q cõiter habeat pro epo ab omnib[9] ha bitatoribus eiusdez dyo.e possideat iura epatus e administret.e agat.et contrahat:vt eps:probatur per talé etalez testes in locis vbi est litera ta lis:vel signum tale.e ponatur litera ipsa vel signum prout erit in articu lo:e in dictis testium scdm supradicta descriptum.e hec est vna rubrica:idé quoq fiat de quolibet alio articulo sub alijs signis.ff.ad.l.aquil.ita vul neratus.e distincte scribat.ipsas ru bricas distantia competenti.e no.qd duos tres aut plures articulos eius dem generis potest coniungere sub vna rubrica si expediat:vt pz in exé plo iam posito:vt in pre.ver.in primo.

5 ¶ Diuersorum autem generum arti culos connectere nõ expedit:vt.xvj. q.vij.in vna.xxxij.q.v.horrendus.eo dem quoq modo rei aduocatus di scordantias et contrarietates earum per rubricas notabit:dicet enim sic: talis testis et talis ita dicit vel di cunt in locis illis:vbi est tale signum vel litera talis: et ponat signum vel

b ¶ Rubricas secundum Egy.c.lix.

literam qualem posuerat in attestationibus: vt supra dictum est: et idem testis vel iidem testes in eadem serie sibi contradicit vel contradicunt sibi vbi est aliud tale signum vel litera talis: et ponat ipsum signum vel literam. item talis est in dicto suo singularis: et sic faciat de aliis discordantiis et contrarietatibus. argu. ad hoc. extra de testi. ad hoc: alias incipit presentium lib. vi. et de proba. licet item talis non reddit causam dicti sui interrogatus. item talis nihil dixit de scientia: et sic de aliis: quod si hec non profiterentur: tunc opponant contra dicta testium et personas quod dic vt. i. §. i. et §. nunc tractandum. versic. vt autem hec. et seq.

6 ¶ Hee autem rubrice scribantur per se in aliqua schedula et iudici porrigantur in termino ad hoc statuto. post hoc iudex ipse diligenter inspiciet: an rubrice actoris sint probate: et an rubrice rei contineant veritatem: quod si ipse vacare nequeat tradat eas aliquibus discretis viris ad expensas partium examinandas: ex quibus examinationibus plurimi in curia nostro tempore sunt ditati. verumtamen quoniam aduocati partium nonnunquam asserunt probatum esse quod non est: et econuerso: et ideo laboriosum esset rubricas per eos formatas examinare. Ideo quidam iudices faciunt eas formari per prefatos examinatores deputatos ad hoc.

7 ¶ Hoc autem diligenter animaduertat iudex seu examinator: quia rubrica quandoque continet duo vel plura membra: vnde licet vnum probetur: non ideo simpliciter cessanda est esse probata: nisi alia probentur: sic alias dici in positionibus faciendis consueuit. extra de testi. ad hoc. alias incipit presentium ibi posita sigillatim et c. li. vi. Nonnunquam etiam contingit: quod licet verba contenta in articulo: vel rubrica probari videantur non tamen articulus probatur: prout ponunt vel rubrica quod totum debent fideliter in suis responsionibus seu diffinitionibus examinatores designare. ¶ Et no. quod aut probasti vel non: quod dic vt. i. in titu. de probatio. §. nunc dicendum et illud iunge hic.

De testium reprobatione.

Sepe testes non legitimi de facto recipiuntur. Ideoque videndum est qualiter recepti reprobentur. Super quo est sciendum quod ante testium publicationem: et post tam dicta quam persone testium possunt per alios testes legitimos reprobari. dummodo id ante sententiam fiat: vt extra eo. ad hoc. alias incipit presentium lib. vi. et c. series. de excep. c. i. de probatio. licet. hac tamen distinctione seruata. vt qui post publicatas attestationes personas voluerit reprobare sine distinctione audiri debet: si hoc ante publicationem protestatus fuerit: que protestatio fiet hoc modo. ✝ FORMA. Ego. P. protestor quod mihi saluum sit obiicere contra personas: et dicta testium producendorum contra me ex parte. D. in causa quam secum habeo coram tali iudice: et ante aperturam et post: et mihi expresse reseruo: alias autem audiri non debet. nisi iuret quod ad hoc ex malitia non procedit: vel quod post publicationem didicit id quod nunc eis obiicit: vt extra de testi. presentium a. Et si sic admissus probauerit testes quos reprobare intendit seruos esse: vel infames criminosos: vel famosos: vel corruptos: vel alio modo illegitimos: vt dixi i. §. i. . pro non receptis habentur: nec dicto eorum fides adhibetur. vt extra de testi. sup eo. et c. ex parte. de excep. c. i. de or. cog. c. ii. in fi. que prosequere plenius: vt. i. §. i. ver. Item quod is per quo aliquid quidam autem dicunt indistincte quod si volo probare tuos testes esse famosos: possum hoc etiam publicatis attestationibus. argu.

a ¶ Presentium. an post publicationem attestationum reprobari possent per testes vel alie persone deponentium. sum. per hec breuiter expediti quod tamen intelligas de illis exceptionibus que remitti possunt expresse vel tacite ab eo contra quem producuntur: vt quia erat producentis frater: consanguineus affinis compater vasallus libertus domesticus socius venditor criminosus vel eius contra quem producebatur inimicus conspirator vel alias suspectus: secus in his que remitti non possunt. vt quia hereticus excommunicatus paganus iudeus. non ob. i. §. i. C. ver. sed nunquid ortodoxus vt ibi dixi supra ... ipsius. et vide. i. de excep. §. ii. versic. sed quero de his. ¶ Nunc videamus et transeamus ad dicta et quasi videlicet quia singularia vel non reddentia causam vel quia contraria de his nihil ad propositum quia in his et similibus non venit probatio facti sed allegatio vel ostensio dictorum probandum antem venit quod opponitur aut de nullitate aut de falsitate directe cum corruptione: aut de sola corruptione: aut de falsitate indirecte et hoc etiam per testes probari possunt. nullitas esset cum non iurauerunt: vel iurarunt parte non presente nec citata vt eo. titu. c. ii. vel iurarunt sed deposuerunt super non iuratis vel in quarta dilatione data sine solennitate. i. e. §. i. C. ver. item quod deposuit super. et i. pre. esset etiam nullitas vt dixi in §. iam de interrogatoriis. versi. item queri dz quando publicatis attestationibus opponitur testem deposuisse de sententia in tempore quo nondum natus erat quod supponit impossibilitatem vt ibi dixi. et sic nullitatem sed et falsitatem. ¶ De falsitate et corruptione patet. extra de proba. sed. vbi satis de hoc in glo. ii. idem de sola corruptione vt scripsi sup glo. predicta. et vide i. e. §. i. ver. sed quid si testi. et quod ibi dixi. ¶ De falsitate directe est aduertendum quod raro ista probatio procedet nisi ex culpa iudicis non facientis fieri debitam specificationem. exemplum in terminis quos dedi in §. sed item contra dz opposuisti instrumentum quod producerem esse falsum. admissus ad probandum probasti notarium fuisse mortuum tempore confectionis per optime admittar ad probandum directe contrarium quod tunc viuebat quod si iudex hanc falsitatis causam in capitulis exprimi fecisset ante publicationem id probare debuisset vt in de. testibus de testi. et vide quod scripsi eo. titu. fraternitatis in v. q. aliud exemplum est opponebas electo quod erat indignus quod erat homicida specificatione non facta probasti infamiam probasti quod occiderat petrum per optime poterit probari directe contrarium post aperturam. s. se bone fame vel probando illum petrum viuere vel fuisse occisum a titio absque eo quod illum occidisset etiam si presens fuisset. vt minus subintrem idire etiam et hic venit materia negatiue coarctate que cadit sub

men.in pre.capitulo series.z capi.licet.extra eo.causam.C.si ex fal.in.per totũ. Aliq dicunt qđ vbi agitur ad rescissionem prioris snie nũq̃ post publicationes debent principalr admitti pbationes ꝯ dicta prioꝝ testium: vt no.Uinc.in p̃.c.cũm que. ¶† Sed qliter pbatur falsitas no.Uinc. in p̃.c.series. qđ per dicta alioꝝ pducendoꝝ[a]:z p instrumenta.extra de fi.instru.cũ dilectus.ała nõ nisi indirecte vt ex.c.ex tenore.z.C.de ꝯhen. stipu. b optim ꝫ:z sic intelligitur.C.si ex fal.in stru.p totũ.z.C.de temp.ap.per hãc. ¶Sed nunqd possuꝫ dicere ꝯ testes iscriptos in instrũo:sicut ꝯ pductos. Rñdeo sic:si eni cõdemnatus de adulterio inscribitur in instrũo nõ valet.ff. de testi.scio cõtra.nam sufficit tpe inscriptionis testes fuisse bone opinionis.C.de testa.l.j.z fi.ꝫ.ꝟ.j.b.ꝟ.quid si testis erat. ¶† Porro dicta testium reprobari possunt p alios testes post publicationeꝫ hoc mõ dixerũt testes Titium cõtraxisse cũ Bertha in ciuitate bon. in kalendis Januarij nup transactis: si pbatum fuerit p testes omni exceptione maiores ipm.T.eodem die fuisse parisij in francia: non adhibetur fides dicto priorum.ex.c. ex tenore.z.c.series.C.de ꝯtrahen. sti pu.optimã.z ia est quidã modus pbandi negatiuam:cõsulo tñ: vt si potes potius dicta quã psonas impugnes.arg.extra de accu.lꝫ.in fi.Si vero vides qđ dicta valeãt: tũc obijcias in psonas:vtrũq̃ etenim licet.s.pbare z repellere.iiij.q.iij.ꝟ. si quis testi bus.z dixi.ꝫ.ꝟ.iaꝫ de interrogatorijs.z ꝟ.fiunt antẽ.z.ꝟ.seq.ver.dꝫ quoq̃. et ver.viso.sed nõ omnia q̃ licent q̃nq̃ d expediunt:nec honesta sunt. ff. de re. e iur.nõ omne.xj.q.j.aliud Uin.no. extra de excep.c.j.qđ in dicta testiũ possum dicere p alia dicta alioꝝ testium iam pductorum:sed nõ per nouos testes ex quo didici testificata. in autẽ. de testi.ꝟ.aliud.ꝫ.ꝟ.qualiter versi.sed opponitur.sed per instrũm possuꝫ bene dicere ꝯ dicta testium: vt extra de fi.instru.cũ dilectus arg.cõtra. extra de testi.ex tenore.vbi p nouos testes impugnantur dicta iam publicata. Solue: vt ibi not.ſm Uinc.[b] ¶Hac igitur via potest in personas testium obijci: p̃missa eni protestatione ante aperturam qđ vis in personas obijcere posse:vt dictũ est:z habita copia attestationũ in termino tibi a iudice dato ad dicendũ ꝯ testes:vt.ꝫ.proxi. in prin.sic poteris excipere ꝯtra eos.

4 ¶† FORMA.excipiendi contra testes.[c] ¶Coram vobis dñe iudex ego talis cõstitutus in modum exceptionis propono contra testes per talem contra me inductos in tali causa qđ nulla vel modica est eis fides adhibẽda:immo sunt a testimonio repellendi:nam omnes z singuli sunt in suis testimonijs singulares.Item talis testis est et erat tempore sue depositionis leuis opinionis et vite suspecte: et infamis infamia canonica et ciuili. Item talis est periurus et in tali causa fuit de periurio conuictus. itẽ talis est et erat tempore depositiõis adulter:fornicator et de adulterio cõdemnatus.Item talis est pauper et suspectus. Item talis est inimicus. Item talis est pretio corruptus z falsum testimonium tulit in hac causa dicens me tali die bononie contraxisse cum eadeꝫ die parisijs essem:z sic de alijs,que dic:vt.ꝫ.ꝟ.j.[d] Jũge si vis[e].

tellectũ de q̃na de elec.bone.j. ¶Ultimo falsitate indirecta cõstat illã pbari etiã per testes post aperturã vt in p̃.c.ex tenore z.l.optimam.C.de ꝯhen.z cõmit.stip. et de hac statim in ꝟ.porro.z adde qđ ibi dicã. hoc aduerte qđ sicut nõ debite specificatus articulus admittit qñq̃ pbatione directe falsitatis post aperturã vt nũc dixi si e vltra debitũ specificatꝰ qñq̃ 2 post aperturã nõ admittit indirectã vt a post Inno. scripsi.c.ti. ex tenore. i prin. Adde qđ lꝫ nõ sim ꝯtestatꝰ ius mihi eẽ opponẽdi ꝯ psonas z dicta testiũ.tñ potero opponere ꝙ ẽ 3 inimicꝰ meꝰ. pnt voluit bal.ꝯs.ccxvj li.iiij.

a ¶Producẽdoꝝ. dꝫ dicere pducto rũ.vt ptꝫ ẽt ꝫ.ꝟ.qlr ꝟ.sꝫ opponit. et j.ꝟ.s.ij. i qbꝰ sunt verba vincen. ADDE ꝟ. sꝫ nũqd possum qđ si testis nõ habilis z nõ fide dignꝰ rogatus i instrũo admittit: pbat:quia videtur approbatus: put voluit glo.in.l.in om.ff.de testi.z in aut. de testi.ꝟ. z licet in fi.in verbo supplicijs.

b ¶Scđm vinc. qui ptinaciter ibi tenuit testium dicta c post publicationem p testes reprobari nõ posse etiaꝫ d indirecte:dixit ergo qđ ibi mulier incõtinenti voluit pbare si intellexit.i.ante publicationeꝫ textus ibi ꝯdicit vel scđm eũ speciale in causa matrimoniali potissimum motiuũ vincen.fuit.qz sic timetur subornatio in pbatione indirecta.Sed ad hoc responde per id qđ scripsi.eo.ti.fraternitatis in eo qđ subdebat quod ob eãdem causam.s.subornationis timore non eduntur instrumenta cũ die z cõsule de quo vide no.de fide instru.ꝫ.ppetuus ad fi.glo.vlt.Sed tu responde vt ibi no.qđ bene illa eduntur si redarguitur de falso. ad p̃dictã pertinaciam defendendam inducit qđ sicut ego e pducens nõ possum posteaq̃ testificata didici probare p̃sentiam sic nec tu absentiam.sed primus nego: vt in p̃alleg.c.ex tenore.no.in vltima glo.quam etiam ipse posuit:post tñ dicebat etiam nõ licere reo publicatis attestationibꝰ per quas pbatum est eum cuꝫ agente ꝯtraxisse pbare p testes prĩꝰ se aliud matrimoniuꝫ ꝯtraxisse. istud et nego p de cre. de testi. eo.ti.subdebat qđ iđ ꝯ instrũm lꝫ pducere testes: qz producẽs poterit illđ iuuare p testes q̃ rõ cessat i testibꝰ publicatis q̃ cum iuuari non possint. ergo nec ipugnari. et si dicatur qđ scđm id nõ poterit ꝯ testes agi de falso cuiꝰ ꝯriũ pꝫ de pbari. lꝫ rñdet qđ poterit directe. z tũc variato iudicio licet testis dãnet non retractaretur snia. ꝯ pducẽteꝫ ãt agi nõ posset nisi pbaretur corruptio.e. ti.si cur.z in p̃.decr. licet hec. qz non placebant in decreta. ex tenore. non posui. ad que etiam hic ponenda inuitus vel quasi manum apposui.

c ¶Quam posuit bonagui.z egy.ca.li.x.

d ¶.ꝟ.primo.ponebant egy.et bonagui. item qđ hanc causam reputat suam propriam et specialem domini sua eum tunc repellit a testimonio ac si in ppria causa deposuisset.ff.eodem titulo. nullus. subdebant se has nominasse.quia sepius occurrunt causidici tamẽ has vel alias proponent prout ipsorum sollicitudo z causa nature dictabit.

ADDE tu ad id quod dicitur ac si in propria.quia testis sentiens commodum siue explicitum siue implicitum repellitur Baldus.in.l.qui in testamento.ff.de testamen.

e ¶Si vis,ſm eundem bonagui.

a ¶ presentium.lib.vi.

b ¶ Licet dilect⁹ ibi scripsi in vltima.an due sole repro bationes instrumenti fiant per testes. item an id qđ dicitur secundos reprobatorios non posse reprobari non ꝓcedit in reprobatione dictorum sed solum in re probatione ꝑsonaꝝ scri psi.e.ti.c.ij. h.vj.i gl.no. ſm Inno.

c ¶ Of visus. sed qꝛ nō dt ſſ avisus attestatiōib⁹ dicā qđ testib⁹ vtit q illos produ cit. Adde ꝙ dictū spe. se quit Alex. i d.l. ſi qs testib⁹. i apostilla vbi vi de aliquas remis.

d ¶ Distingue ſm Jo. bal. hec distictio nō plz Ja.ꝛ Pe. vt dixi. e. ti. dicētiū sup.ſ.glo.

e ¶ Dic vt ibi. ſi quō q rebat an ꝙ dicit lex ſi qs habeat locū etiā in eo ꝯ quem fit pducēio eū testis ali qd dixit pro eo quo ipse vtit remissio nil docet in hoc Jac. Bal.dixit ꝙ sic.alr. l.ij. ind.ff. ad.l. ad.aliā disti guūt an ex eo quo vtat habuerit vi ctoriā alias non habiturus.ꝛ tūc ꝓ cedit qđ dixi.an ꝯo eā alias habiturus fuisset.ꝛ tunc reprobare possit. hoc ponit Cyn⁹ in.l.ſi quis.

f ¶ Cum venerabilis.ibi vide in nouel.in glo.q.d.post prin.ij.ver.sed ꝛ hoc notandum.

g ¶ Imputari.diuersitatis ratio ibi nota.ꝛ hoc eo.tit. presentium.ꝛ.c.sequen.

has autem exceptiones alternatiue ꝓpono:ꝛ eas admitti peto: vt.ſ.de ex cep.§.viso ver.porro.nec vꝫ talis appellatio. appello ne recipiantur isti testes quos volo probare criminosos nisi statim se offerat ꝓbaturum: vt ex tra de testi.ex parte.a.vbi de hoc ſm papam: q̄ꝗ tn̄ talia ante depositio nem obijciuntur: vt in pre.vers. item is pro quo.ꝛ tunc excipiens pōt addere ꝛ hoc offero me incontinenti pro baturum: vt.ꝫ.§.j.ver.item ꝙ est seruus ibi: sed quid ſi dꝛ ꝛ se.hec forma ꝓponendi ꝛ crimina specificandi ꝓbatur.extra de testi.ad hoc.alias inci pit p̄sentium^a.ꝛ.ff.eo.l.j.§.adhiberi. extra de symo.lꝫ.ꝛ.c.ꝑ tuas ꝛ eo ipso qđ se offert incontinenti ꝓbaturum dicūt quidam eum admittendū: vt in pre.ver.item ꝙ est seruus. ¶ Et scias ꝙ testis q̄ꝗ totaliter statim excludi tur: q̄ꝗ vero id in tempus disputa tionis reseruatur: qđ dic vt ibi: et eo. §.ad ſi.ver.in summa. ¶ † Reus vo cōtra quem testes pducuntur eos po terit reprobare per alios. iteꝫ actor te stes rei reprobatorios poterit per te stes alios reprobare facta simili spe cificatione criminum cōtra eos: vt in eadem decre. vltra aūt nō licet testes reprobare: vt in eo.c. licet dilectus^b: veruntamen ſi infra terminū ad re probandum datum quis nō reproba uerit vlterius nō audietur.extra de ꝓ ba.licet.immo iudex refrenabit insa nitatem.ff.de testi.l.j.in ſi.extra de re scrip.cū in multis.lib.vj.quod dic: vt ꝫ.§.nunc tractemus ver.ſi. ¶ Et no. ꝙ testem quem induco ꝓ me teneor recipere ꝯ me: nisi ostendam inimici tias postmodū inter eum ꝛ me exor tas.vt.iiij.q.iij.ver.ſi quis testib⁹: si cut ꝛ instrumentū ꝓ me inductum ex tra de censi.cū olim.C.de fi.instru.an ten.ad hec. ¶ † Sed quid ſi eū pduxi: sed nō sum eo visus nūquid eum po tero repellere ſi de nouo inducitur cō tra me: quod videtur.ar.in pre.l.ſi qs testib⁹ ibi visus fuerit ꝛc. ex eo qđ dꝛ visus^c ꝛ ar.ff.ad.l.cor.de fal.q falsam. et.C.eo.tit. de fal.ſi falsos.ꝛ ex de cri.

¶ Contra te videtur accedere opinio quā tenet gui: de suza super.l.ſi quis que habet quod licet testem cō tra te produci productum a te in alia causa reprobare non possum ſi producatur ab alio bene possum que quo ad alium eum non approbaui et res inter alios acta ꝛc. C.

fal.ad falsarioꝝ.respon.ſ.ff. de eden. li.j.§.edenda.arg.contra.extra de cri. fal.dura.ꝛ.ff.quod quisꝗ iur.l.iij.rñ. ſ.ꝛ de postul.l.j.§.bestias distingue^d vtrum ideo non fuiꝯsus: quia nolui: quo casu potero euꝫ recusare an ideo quia non potui: quia nihil pro me di xi: quo casu non potero recusare. Si vero eum non induxi possum repro bare: vt.ꝫ.§.j. versi.item quod is pro quo aliquid. ¶ Quid ſi ꝓ vtraꝗ par te dixit: dic vt ibi.^e ¶ † Sed nunquid testes meos possim reprobare. distin gue: quia aut id facere volo ex super ueniente causa: aut non: de hoc no.in auten.eo.§.qui vero. ꝛ plene ſm papam.extra de excepti.cum venerabi lis.^f Quid ſi produxi contra te.ꝛ.te stes qui sibi contradicunt: nunquid possum dicere in dicta quorundaꝫ ꝑ alios.respon.sic: licet vtrosꝗ produxe rim: secus in instrumentis que sibi ſi dem derogant.extra de fi.instru.im putari^g. ¶ Quid ſi produxi testem et volo probare quod tu euꝫ corrupisti nunquid possum eum repellere cum eum produxerim. Respondeo sic.iiij. questione tertia.§. item in criminali versicu.item ſi quis testib⁹. ¶ Quid ſi produxi testem infamem contra te.^h At tu nunc in alia causa illum ꝓ ducis contra me. Respondeo nō pos sum eum repellere pretextu eorum q̄ commisit priusquam ego illum pro duxerim: ^i sed pretextu postea com missorum sic.extra de iureiu. quem admodum.et in predi. versic.ſi quis testibus.C. de testamen. lege prima. ¶ † Sed quid ſi produxi cōtra testes aliquos in quorum personas pote ras obijcere ſi volebas: sed facere nō curasti: de nouo induco eos contra te in alia causa vis eos repellere: nun quid potes: non videtur: quia semel passus es eos contra te induci: nec aliquid contra eos obiecisti: ꝛ sic eos approbasti. trigesimasecunda que stione quinta. horrendus. extra de accusatio.nulli.dic contra secundum Jaco. Bald. C. de pact. ſi accusatio nem. ff. de excusatio.tuto. et tempo.

resiter alios ꝛc.ꝑ totum Inn.aptetꝫ Jrāl.i ꝯ.lꝫ ꝛ hoc notādū quē allega ut.ꝯ.ꝫ.iij.ꝑ q facit: quia lex ipsonatr loquit ꝛ bn facit lex ide §.her pena ſſ.ꝙ q̄spimr. Ja.bal.d lꝫ idē allegat. ff.d ind.l.ij. §.sede ſi a gant dt tñ Inn.id pce dere i cā ꝑ ueniente a me ꝓduci. sec⁹ ſi a te q nūc pducis puto qꝛ tu⁹ sili⁹ vlt hnie iste ibi vide.

i ¶ Produxi et ſi ille tūc ignorabā ſꝫ Ja.Bal.cuꝫ lex excipiat solū superuenientia. alle. ff.de ind.cū pror. ſꝫ hoc plz vbi ignorātia fuerit ꝓbabilis.cū sint paria ſi esse ꝛ nō apparere.ff.de elec.nulli.

contrahen.emp.in.l.ꝛ est satis expressum de elec.nul li.lib.vj.ff. de confir.tu.l.in confirmando.bene facit ff.de indi.l.ij.in princi.alias eque dici posset quod cū lex solas inimicitias superuenientes excipiat ꝓpter alias causas repelli non posset: cuius cōtrariū ibi no tant accur.et Joan.

a ¶ Reprobari. est hoc simile qd scripsi de rescr. dilect9. ii. super ver. propositū facit. C. de excus. tu. l. volūtario de his q spō. mu. sube. l. ii. li. ii.

dr. sed reprobari a: ¶ Quid si testis reprobatus est in vna causa a iudice: nūquid ego possum illū in alia causa inducere. respō. refert an iudex illum simpliciter repudiauerit dicēs non adhibeo ei fidē: et tunc ego et quilibet alius pōt eo in alia causa vti. argumen. ff. de cōpensa. quod in diem. et de nego. gest. si autem. §. penult. an expresse dixit eū falsum vel infamem et tunc non possum. arg. ii. q. iii. §. notandum. extra de elect. super eo. tales enim non admittuntur. ff. eo. l. iii. Liber. Tu dic q testis obiecto crimine alias a testimōio repulsus si ex hoc eius opinio de facto grauata est nō admittetur cū criminaliter agitur in alia causa: vt extra de testibus. testimoniū. in causa vero ciuili: vel etiā cū de crimine ciuiliter agitur distingue vt iam dictum est: tunc enim non repelletur in alijs: eo qd si ibi probatum est crimen: et ob hoc repulsus est in alia causa vt extra de ordi. cogn. c. ii. in fine. de except. c. i. ff. de his qui no. infa. lucius nisi iudex eū pronuntiasset falsum et infamem: et ad hoc directe actum fuisset: et de hoc dic: vt supra §. i. ver. Item excipit qd est infamis.

De nūero testiuz.

Restat de nūero testiuz videre. Et quidem regulare est quod in qualibet causa duo testes sufficiūt. nisi expresse dicatur in lege vel canone plures in aliqua causa necessarios esse: vt. ii. q. iiii. §. i. et c. i. et xxxv. q. vi. §. fina. et iiii. quest. iii. ver. vbi numerus. ff. de te. vbi extra eodē. in oi. et c. licet vniuersis. † In quibusdam tamen casibus plures quaz duo requiruntur b. ¶ Primo vbicunq accusatur clericus ecclesie romane: naz si est episcopus cardinalis non conuincitur vel deponitur nisi. lxxii. testib9: si est presbyter cardinalis nō nisi. xliiii. Si est dyacon9 cardinalis nō nisi. xxvi. Si est subdyaconus vel acolitus et ceteri non nisi. vii. vt. ii. q. iiii. presul. et c. nullam. Gra. th illud videtur intelligere de personis suspectis: vt ea. q. §. fina. ¶ Item cū quis vult probare solutionē debiti in scriptis contenti. v. sunt necessarii. C. de testibus testiū. ¶ Itē in probatione confessionis facte solutionis. v. saltem non rogati sunt necessarii: quia duo rogati sufficerent vt. C. eod. tit. auten. rogati. dic vt ibi no. ¶ Item in contractu qui excedit librā auri si sit in ciuitate. vt. C. si certum pe. auten. sed nouo. et l. fin. in aut. de fide instrumē. §. oportet. ii.

b Restat de numero requirūtur. aliqs ex his enumerauit trā. i rubr. quot testes in cā sufficiant et baga. in sui operis quar ta pte.

¶ Item in codicillis. v. sunt necessarii. C. de codicil. l. fina. in fi. ¶ † Item in donatione facta causa mortis. v C. de dona. causa mor. l. fina. ¶ Item in testamentis ordinandis. vii. C. de testamentis. hac consultissima. in prin. et l. fin. instu. eo. in fi. vbi de hoc. et §. de edi. instru. §. compendiose. ver. iii. quādo testator nescit literas: nec subscribit sunt octo necessarii: vt in ead. l. §. quod si. Vel etiam si sit cecus: vt in pre. l. hac consul. §. fina. ¶ † Quod autem dixi in testamento. vii. fore necessarios fallit in casib9. ¶ Primus in relictis ad pias causas vbi duo cum presbytero sufficiunt siue in testamento siue in codicillis. de testa. cum esses. et c. relatum quod dic: vt in pre. §. compendiose. ver. verum. ¶ Secundus quoniam valet tantum minus solenne cuz duobus vel tribus inter nepotes et filios: vt in pre. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. et §. final. C. de fideius. l. fi. C. fami. hercis. l. fina. ¶ Terti9 quia in villis et municipijs vbi est hominum raritas valet testamentum in presentia. v. testiū factuz. C. de testa. l. fina. ¶ † Quartus quando testator dicit quod vult stare priorem voluntatem: quia tunc tres sufficiunt. C. eodem. sancimus: et in autēt. vt lice. ma. et auie. §. his. idē si velit eā declarare: vt no. ff. de testa. heredes. §. i. ¶ Quintus in testamentis conditis a militibus reipub. c sufficiūt quādoq duo quandoq vnus. sed hos milites hodie non habemus: quare illud cessat: vt institu. de testa. mili. in pnc. et §. plane. C. e. milites. vbi de hoc. ff. eo. lucius. ¶ Sextus in testamēto in presentia imperatoris precibus sibi oblatis condito in quo nullus est necessarius. C. de testa. omniū. ¶ Item in purgatione episcopi requiruntur. xii. ii. q. v. oibus. in fi. ¶ Item in purgatione presbyteri. vii. vt. e. qōne. si legitimi. ¶ Item in purgatione dyaconi. iii. vt in. e. c. si legitimi. ¶ Item in pecunie depositione vel alterius rei: si depositum excedit libram auri: vel etiā contractus tres: in aut. de instru. caut. et fi. §. si quis igitur. colla. vi. C. qui po. in pig. hab. auc. si quis vult. ¶ Item in scriptura per manum priuatam facta tres. C. eo. ti. scripturas. ar. contra q duo sufficiūt: vt extra de prob. quoniam contra. cui hodie statur. Sed si per publicas duo sufficiūt, vt in auten. de instrumen. cau. et fide §. si igitur instrumentum. ¶ Itez in interruptione prescriptionis tres. de an. except. vt perfectius. in fine. et xv. q. iii. §. potest. versi. hec de prescriptionibus in fine versi. ¶ Item in renuntiatione velleiani tres. C. ad vell. aut.

c ¶ Militib9 reip. q sunt i expeditiōe.

b ¶ Habem9 n̄ā in illis resrūtur. vi. q no. in. l. pe. ff. ex qui. ca. ma. et vid. S. de peri. §. i. b. ver. itē qd est miles.

tique.§.ne autem. ¶ Item in inuentarij cōfectione absentis quos res tāgit tres.in auten.de here.et fal.§.si vero absunt.et §. sancimus.et C. de iur. deli.sancimus.§.si vero dubi⁹. ¶ Itē cum fit cōparatio ex cyrographo vel alio instrumento nō publico.tres.C. de fide instru.comparationes. ¶ Itē cum aliquis promouendus est inter agentes in rebus.xv.vt. C. de proximis sacro.scrin.vnicuiq3.lib.xij.circa prin. ¶ Item in inspectione priuilegiorum debet esse quis contentus numero.xij.extra de fide instrumen. acceptimus in fine. 6 ¶ †Item tres obstetrices vocantur ad ventrem inspiciēdum: et tamen due probant pregnantem.ff.de ven.inspi.l.j.in princip. vel etiam vna si se pregnantē confitetur: vt ea.l.§.de inspiciendo [a]. 8 ¶ †Itē ad ostium camere: vbi mulier paritura est.x.testes ponuntur et tempore partus.x.libere: et.vj.ancille in conclaui mittuntur: vt.e.l.§.in quo.et §.sequē. mos tamen regionis in hoc attenditur: vt ea.l.§.fin. ¶ Item cum per epistolam datur libertas: vel etiā inter amicos.vt. C.de lati.li.tol.l. vnica.§. j.et.ij.et §.ille etiam. ¶ Item in diuor. vij.de diuor.nullum. ¶ Item quandoq3.x.C.de erogati.mili.anno.li.xij. 7 l.pe.§.hoc vero. ¶ †Licet autē vt premissum est quedā sint speciales cause que plures quā duo testes exigant nulla tñ est que vni⁹ testimonio quāuis legitimo terminetur: vt extra eo. licet vniuersis.in fine. etiam si presidiali prefulgeat dignitate. vt eod.ti. licet ex quadam.C.eod.iureiur.iiij.q. iij.versi.nunc iurandi.quia vox vni⁹ vox nullius: vt in pre.concor.et argu. ff.de questionibus.l.antepen.et.l j.§. item Cornelius.et vnius testimoniū nec iustificat.nec condemnat. xxxiij. 8 q.ij.admonere. ¶ Hoc tñ fall' in quibusdam casibus in quibus creditur dicto vnius et primo probat quis reuocationem mandati per vnum testē et cum suo iuramēto. extra de procu. ex insinuatione vbi de hoc. ¶ Secundo si dubitetur de instrumēto: an sit publicum. solus tabellio facit fidē: vt.C.ad.l.cornel' de fal. si qs decurio. in auten.de instru. cau.§. sed et si instru.col.vj. ¶ Tertio statur iuramento creditoris tantum super eo quod superfluum est in pretio rei vendite. C. de iure do.impe.l.finali.§. si vero. ¶ Quarto statur vni⁹ testimonio cū testator ita precipit.ff.de dote preleg. theopompus. ¶ Quinto qñ quis habuit probabilem causam ignorantie extra de sen.ex.si vero.ij.ar.ↄtra extra b de presump.[b] ¶ Sexto creditur dicto vnius abbatis contra epm quiuicini

messem ante missarum solēnia exarauit.lxxvj.dist.tanta. ¶ Septimo creditur vni extra iudicium seu tanquā socio.xxij.q.iiij.innocens. ¶ Octauo creditur vni cum iuramento principalis persone.C.de re.credi.in bone. extra de proba.sicut. quādoq3 tñ hoc fallit: vt no.extra de iureiur. mulieri. ¶ Nono vbi nō sit alicui preiudiciū c puta cum dubitatur an quis sit baptizatus: vel an ecclesia sit consecrata: et huiusmodi: de cō.di.iiij. cum ita q3.et c.paruulos.et dist. j. solēnitates. ¶ Decimo cum dubitatur de voluntate obmutescentis seu morientis: vt ar.xxvj.q.vj.qui recedunt.et cap. seq. ¶ Undecimo propter dictum vnius sigillum suum in testamento apposi d tum redditur dubium.ff.quemad.testa.aperi.l.j.§.fina. ¶ Duodecimo in terminis appositis statur determinationi venditoris.ff.si. regū.cos scōm vnam lecturaz. ¶ Xiij.vnus impedit matrimonium contrahendū extra de testi.super eo.extra de sponsa.preterea.ij. ¶ Xiiij.vnus facit iudici purgationē.extra de purg.ca.dudū.[c] ¶ Xv. creditur dicto vnius cuz sibi defertur iuramentum.extra de iureiuran.c.fi. 9 ¶ †Xvj. creditur sacerdoti dicēti aliquē penituisse.extra de symo. nemo. et argument. extra de testi. testimoniū.et de pe.et remiss.omnis. ¶ Xvij. creditur vni tanquam recitatori propter eius fidem indubitatam.viij. q. iij.talia.et.xxviij. dist. de syracusane. 10 ¶ †Xviij.creditur executori dicenti se citasse vel denunciasse. extra de app. cum parati et.ff. de rebus eorum qui sub tut.vel cura.sunt magis.§.illud. ver.nec tamen.et infra de cita.§.sequitur.et.j.de accu.§.j.ad fi. ¶ Xix. creditur cardinali vel alij excellenti dicenti se legatum vel aliquid asserenti: licet id non probet qđ dic.vt.s.§.j. ver e sic.item quod fuit in. ¶ Xx. creditur patri dicenti filium inuitum monachum esse factum. xx. q. iij. presens. 11 ¶ †Xxj. creditur vni reuelanti insidias factas esse pape seu conspirationem: et idem in crimine lese maiestatis.lxxix.di.si quis papa.vj.q.j.§.verum. ¶ Xxij.creditur soli episcopo.xj. questione prima quicunq3: sed illud antiquum est: et tollitur per priora d iura.[d] et sexta questio.prima. si tantum.et.c.seq. ¶ Xxiij.vnus testis inducit presumptionem.ff. quēadmodum testa.aperiā.l.ij.in fi.et.ff.de dote prelega. theopompus alias incipit pompo.et in omnibus preceden. concord.argument.contra.ff.de questionibus.l.antepenul.[e] ¶ Xxiiij.vbi consensus partiuz in hoc interuenit cum etiā testimonio aduersarij stari

a ¶ Inspiciēdo qñ se igerit se suspectā reddit vt ibi not.et idō maior nūerus requirit quā qñ negat.

b ¶ c.j.ibi nō erat probabilis causa.

c ¶ Dudū.puto qđ allegare vult cum l iunctum.

d ¶ priora iura.l.allegata in pri.huius.§. Adde tu q illō potest intelligi etiaz hodie eē veruz fm dispositionē c.oēs qđ sequitur ea.cā et q. vz vt valeat testimoniū soli⁹ epī qñ illō fuit repromissū ab vtraq3 parte hoc teste

e ¶ l.antepe. q incipit maxim⁹.solue vt.dicit p⁹ gof. et host.et pro cu.ex insinuatione super. gl.arg.qđ. et vide.j.§.pr. ver.si vero.

¶ .§.j. vide qd ibi dixi. 13. visis glo. ADDE q fama per se posset esse ita vehemes qd probaret: vt voluit bar. consil. incipiente dño p.ci. ADDE tu q fama quantuncunque diuulgatissima non facit pbationem. c. ex litteris ibi ab. et de iureiur. sed q faciat fidem cum vno teste. habes gl. in. c. j. extra de app. glo in: vbo possessiões. j. c. placuit ei. q. xvi. qo. iij. cardi. in consi. ix. circa. fi. bal. i. l. gallus. §. fi. ff. de libe. et posthu. idem Bal. in. l. ij. ff. de excusa. tuto.

possit. C. de senten. passis. l. fi. et C. de fideicõ. l. fi. ¶ xv. creditur vni testi cum fama: vt no. dñs meus. ex de testi. preterea. §. j. a et secundũ alios co. ti. tam literis. et. iiij. q. iij. § item l criminali. versi. item sepe sine. et infra de noto. cri. §. fama. ¶ xvi. vnus p ficit sed non sufficit: vt in milite ab hostibus remisso. cuius assertiõi creditur suffragantib9 meritis vite prioris. ff. de re mili. desertorem. §. j. ad q ad. et l. non omnes. §. a barbaris. ¶ xvij. creditur iuramento dicētis se res per violentiam perdidisse violentia primo probata. extra qd met. causa. c. fina. C. vnde vi. si quando qd dic. vt. j. de fru. et liter. §. viso. prope fi. ¶ xviij. creditur iuramento alicui9 circa fraudes aduersarij: extra de in integ. resti. ex literis. de re iudic. cum Bertol dus. ¶ xix. creditur vni testi in causa denuntiationis. extra de testi. in omni. et de iudi. nouit. ¶ xx. vnus testis facit semiplenam probationem. quod dic vt. j. de proba. §. fi. 12 ver. viti. ¶ Premissi autem casus sunt speciales: teneas ergo qd sepe vni fides adhibeatur extra iudicium: vt in predictis concordan. puta vbi nulli ius agit preiudicium. vt. S. ver. ix. in iudicio vero presumptionem inducit. S. ver. xxiij. non cõdemnationem: vt i primis concor. ¶ Hoc etiam not. qd ad iudicis spectat officium multitudinem testium refrenare. ff. de testi. l. j. puta si tam sint. xl. producti extra de testi. significauerunt. et. c. seq. et. c. de testibus. vel etiã si videt pducentis intentionem per pauciores esse p batam. argu. extra de offi. delega. cũ te. j. eo. §. fi. in princip. ¶ Sed quo 13 modo id faciet cum nullo signo debeat suam mentem denudare: vnde non debet ei dicere probasti: vt. C. ad l. cor. de fal. vbi. et. ff. de offi. pre. obseruandum. in fi. Respondeo si videt p ducentem suam intentionem probare: potest sibi dicere. frater tu iam p duxisti. x. testes. attēde virũ hi quos vis producere melius nouerint veritatem: qz si pbari possit: satis videt qd per. x. possit probari. Ideo moneo te qd me frustra non facias laborare non ob hoc dico quin paratus sim recipere: sed p deo ducas eos q norint melius veritatem: et parcas mihi et tibi. et etiam debet illum potius terrere quam spem sibi aliquã dare vt possit partes ad compositionẽ inducere dicendo forte probasti et forte non. Item forte obtinebis et forte nõ. Hoc no. d. m. meus in summa in tit. de dilatio. §. et quibus versicu. sed si videt. Vel dicat qd ideo facit. naz ad suum officium spectat lites abbre-

uiare. ff. si certum peta. quidam in fine. extra de dolo et contuma. finem. extra de restitutio. spolia. frequens. in princip. libro. vj. et de re iudi. iurgantium: prudenter tamen iudex faciet: si ad refrenationem huiusmodi non procedat nisi primo faciat renũciare partem contra quam producũtur: quod nil dicet i testes: vel nisi ex admissa ad dicendum appareat testes non esse reprobatos per testes reprobatorios qui contra primos inducuntur quod fieri potest. argumẽ tũ. extra de pba. licet. Respon. j. et §. j. et extra. eodem ad hoc alias incipit presentium. §. pen. et fi. b ne sibi probandi adimat facultatem. xxiiij. questione secunda super. apõt tamẽ partes cogere resignare productioni: vt j. eodem §. fina. de hoc plene sm pa 14 pam: eo. titulo causam q. ¶ Quid si aliquis velit producere. xl. testes: iudex vero non vult recipere nisi. x. vel xxj. nunquid ille poterit appellare: videtur quod sic: vt in pre. c. cum causam que dic contra: nec in pre. ca. ponitur ius ad hoc sed papa ibi sic fieri voluit sm. G. na.

Que fides sit testibus adhibenda.

Postq de testibus tam plene disserimus consequens est: vt que fides eis adhibenda sit discutiamus c. ¶ Super quo no. breuiter quod cum ex vna parte tantum producuntur: aut idem testis sibiipsi contradicit: aut vnus alij: aut vnus pluribus aut plures pluribus. ¶ Et quidez si vnus testis sibiipsi contrarius inuenitur: vt qz dicit sibi contraria vel aduersa vel varia vel veruz in vno et falsum i alio repellitur: nec valet eius dictum. iiij. questione tertia. versic. q falsa vel varie. ff. de reg. iur. vbi duo. iij. quest. ix. puta extra de proba. licz extra de app. sollicitudinem. in fine. C. de liberali causa. cum precum. et ff. eo. militis. et de translaci. cũ hi. et. S. §. j. versicu. item qui falsos. ix. dist. si ad sacras. xxiiij. q. iij. alienus. si vero tantum duo pducti sunt: et vnus alij cõtradicit neutri statur: nã qlibet est i suo dicto singularis. extra de proba. lz. et de elec. bone. j. et. c. cum dilecti. et quia vni non creditur. vt supra. §. p xi. Quid si alter aptiora negotia dicit. Respon. non prodest nisi quo ad presumptionẽ. ff. de questioni. l. ante penul. f ¶ Si autem vnus pluribus contradicit: tunc vox vnius vox nulliuss: vt supra. §. proxi. versic. licet aliis perm. extra de testi. in nostra. nisi ipse

¶ Et si. li. vj. Postq de testi. discutimus. materia hui9. §. habet. iiij. qõ. iij. si testes. et extra eo. ti. in nfa recepit antẽ autor notabile ptẽ huius. §. a. Ti. vj. de q sit per rubrica et a bagar. sui opis vltima char. ¶ l. antepe. bagarotus cuius fuerũt hec verba p eandẽ l. dicebat qd non proderat et q ad presumptionẽ ex q deberet deferri iuramentũ: ter illa bz diuersas lecturas vt ibi no. i gl. nisi pcedat et gl. penul. Vincẽ. tz ex hoc deferri posset vt scri psi in decr. in nfa sup. j. gloss. post princ. spedi remis. S. §. p xi. sub ver. xxij.

scriptus sit cum eis in aliquo instrumento.ff.quemadmodū te.aperi.l.j. in fi. ¶ †Quid si plures testes pluribus contradicant aut inducantur ab vna pte tm̄ aut: ab vtraqꝫ pte. Si quidem ab eadem pte plures inducuntur.ꝛ concordant: ꝛ negotij qualitas ꝛ motus animi indicijs cū his concurrit sequenda sunt eorū dicta: ꝛ secundum ea est pronunciandum. ff.eo.ob carmen.§.fina. iiij. questio. iij. versicu.si testes. Sed si sibi adinuicem ꝫdicunt licet in pari numero statur eorum dictis: qui nature negotij conueniunt: ꝛ qui omni carēt suspitione: ꝛ formabit iudex motuꝫ animi sui ex argumentis ꝛ testibus que cause aptiora cōperit: nec ei ad multitudinem testiū semper respici oportet: sed ad sinceram fidem eoꝝ: vt ibidem: extra ca.in nostra.ꝛ.c.venien s.extra de proba. licet causam. Sed ꝛ si testes diuerso modo factum narrant bene creditur eis quod dic. vt extra de verborum signific. nihil. de pe.distin.j.periculose: quod si vnus dicit de.x.alter de.xv.alter de.xx.nō videntur adinuicem contraria dicere.arg.C.de fideicō.l.si quis in suo᷑ versicu.nos autem.ff.de arbi.§.sequitur.prope prin.ver.notare[a]. Item cū testes dicunt nos vidimus talem ecclesiam semper in tali loco percipere decimas intelligendum est in horis competentibus.extra de preben.significante.de con.dist.v.nūqꝫ.in pn. ¶ †Quid si testes producuntur ad pbandam famam: ꝛ vn⁹ dicit se audiuisse ab vno alter ab alio. ¶ Uel quid si volunt probare quod aliqs habet merum imperium in aliquo castro: vel quod aliquis fundus ē alicui ecclesie decimalis: ꝛ deponunt de diuersis actibus de hoc infra de inquisitio.§.j.versicu.quid si vnus. ¶ †Porro[b] cum ab vtraqꝫ parte plures testes inducuntur si concordāt sequenda sunt eorū dicta: vt ꝛ predictum est quando ab vna parte tantum inducuntur. Si autē sibi sunt contrarij: vel diuersi iudex debet eos concordare si potest, vt valeat eorum dictum extra eo.cum tu.de pe.dist.j. periculose.ff.de verbo.obligatio.stipulatio ista.§.cum qui ita: sed si nō potest concordare: quia prorsus contraria dicunt iudex ex motu animi sui scire poterit quibus potius sit fides adhibenda[c]: ita tamen vt potius credat ingenuo quam libertino: seniori quam iuueni: honorato quam inferiori: nobili quam ignobili: masculo qꝫ femine: decurioni qꝫ plebeo: honesto qꝫ infami: ꝛ locupleti qꝫ egenti: magis alij qꝫ valde amico vel inimico: veridico qꝫ mendaci: morigerato qꝫ prodigo vel luxurioso: graui qꝫ leui[d].ff.de testi.l.testium.C.eodem. auē.si dicatur.ꝛ.l.seruus. iiij.qō.iij. versicu.testium.ff.de fide instrumē. l.fina.ff.de sta.ho.l.in multis.extra. eo.in nostra.extra de verbo.signific. forus ad fi.C.de inoffi.testa.filia.ff. de sena.l.j.ibi quia maiori ꝛc.C.de testi.iur.iurandi.extra de elec.ecclesia. ij.ꝛ.c.dudum.ff.si certum peta.l.iij. ij.q.j.in primis.argumen.ff.de dolo ij.q.j.in primis.argumen.ff.de dolo non debet.ff.solu.matri.si cum dotē.§.si eo tempore.ff.de nupt.si pater. iij.questione.v.per totum[e]. Item ei qui est bone fame magis quam ei qui est leuis opinionis. extra de proba. licet.ꝛ si testes partis alteri⁹ sunt numero plures ꝛ eis potius lux veritatis assistit qui etiam aptiora negotia.ꝛ vero proximiora dicūt illis magis creditur: vt i.c.licet §.idem quoqꝫ. Si vero plures testes sunt ex vna parte quam ex altera: illi tamen licet se dicunt diuersa vel aduersa.tunc testes partis alterius: qui magne preeminentie sunt preferuntur. quia nō oportet tantum testium multitudinem respicere: immo etiam eorum qualitatem ꝛ fidem ꝛ testimonia quibus potius lux veritatis assistit.extra de testi.in nostra[f].ff.eodem.ob carmen.§.si testes.iij.q.iij.versi.si testes. ¶ Quid si omnes sunt eiusdem conditionis: vel honestatis et fidei. Respondeo tunc statur pluralitati: vt in pre.c.in nostra.quia pluribus creditur.extra de elec.ecclesia vestra. ij.argu.in auē.de testi.§.si vero quidem.ꝛ.§.licet.ꝛ.ff.de arbi. Itē si vn⁹ §.item.ꝛ.l.diem.§.si plures.ff.de vē. inspic.l.j.in princi.lxv.distin.c.j.ij.et iij.ff.quemadmodum test.ape.sed ꝛ si maior. ¶ †Quia vbi maior est numerus maior presumitur veritas et in pre.c.ecclesia vestra.ij.extra de of. delega.prudentiam.prope princip. qꝛ quod a pluribus queritur facili⁹ inuenitur.xx.disti.de quibus. Sed quid si tot sunt pro vna parte: quot ex alia ꝛ eque boni. Uel qd si ex vna parte sunt plures: ex altera digniores: ita vt dignitas possit numero adequari. Rñdeo tunc iudex absoluat reum: vt in pre.decre.in nostra.ꝛ ff.eo.ob carmen.qꝛ promptiores esse debemus ad soluendum quā ad cōdemnandū.extra de pbat.ex literis. ff.de act.ꝛ obliga.Arrianus.xxvj.qō. vlti.alligant. ¶ †Sequendi etiā sunt potius testes qui in humaniorē declinant sententiam. argu.ff.de pact. maiorem.C.qui bono.ced.pos.l.fin. quod verum est nisi actor sit fauorabilior. vt quia stat pro libertate: pro

Marginal numbers: 2, 3, 4, 5, 6, 7.

[a] ¶ Uer.notare vide qō scripsi de ar. c.j.lib.vj.in vlti.glo.

[b] ¶ Porro. T. fuit iste versi.

[c] ¶ Adhibenda lōbarda inducit eis pugnam.s. vni p parte ꝛ renuens succūbit. vt eo.ti.si duo ꝛ.l.vlt.in fi. lib.ij.

[d] ¶ Quilicet habiti dignitatē quaꝫ si habiti in auē. e.ti.§.sanct mus.et ibi de hoc duplex rō not. i gl.no.maiorem.s.qꝛ honesti ad illa solēt assumi. ꝛ qꝛ min⁹ timēt potētatum.

[e] ¶ Per totū hūc vsqꝫ. T. q̄ subdebat nō ītelligas qꝛ hus q̄ superāt oīno fides subtrahaē ꝫ qꝛ in dubijs magis credāē potiori digniori qō primo dixerat p̄ i.l.eo. ti.ā̄rra rub. circa mediū

[f] ¶ In nostra de quod ibi no.i.vlt.gl. ꝛ qō super ea dixi.

a ¶ Fauorabiliß sic ponit Py. Tan. et baga. hos casus vbi. s. in prin. ti. huius. et §. dixi.

b ¶ Secundum Baga. vbi supra.

c ¶ Nõ credo et bñ ex quo ponitur parilitas in meritis et excessus in numero, vt. s. §. qd si omnes.

d De testib: admittunt et tunc tutũ est ꝯsiliũ: et scd̃m quosdã necessarium qd̃ ptestaret qd̃ spõte id faciũt p aut. p̃sbyteros. ij. mihi incipit p̃sbyter. C. de epis. et cleri.

e ¶ Iaz dixi. dicebat Ia. de are. vt dĩ Cy. in. l. parẽs. C. e. et i ciuilib⁹ eũz non cogi qꝛ testificari ẽ munus publicũ: sꝫ tutela q̃ ẽ munus publicũ remittit alicui ne sit ꝯ fratrẽ. C. de excu. tu. humanitatis. ergo etc. Sed rñderi põt illud p cedere fauore pupilli: vt ibi pꝫ. itẽ facilius habebit alter tutorẽ q̃ testis vt de iudice dz. s. §. i. et. vsic. sed nunqd vasallus adisi. §. item sm Hosti.

dote: p testamento: p legitimatione. p pupillo: pro vidua: p orphano: p fisco: p ecclesia: vel alias pro alia re seu persona fauorabili[a]: quia tunc est p actore sententiandũ. ff. de re iudi. inter pares. in fi. ff. de inoffi. testa. si pars iudicantium. C. qñ impe. inter pu. et vi. l. vnica. C. de sacrosan. ec. l. ante pe. extra de re iud. c. fin. Unde versus. Stant testamentũ: libertas: consus. Stant si sunt equales qui pdu ingiumqꝫ. Si sunt equales qui producunt vtrinqꝫ. de hoc supra §. primo vsi. Item qd̃ testis obscure. ¶ Quid si fauor hincinde cõtingat. ¶ Quid etiam si plures testes dicunt ꝯtra fauorabilẽ personam eiusdem potestatis et pbitatis et pauciores p fauorabili. Rñdeo hec plutitatem generãt et iudicem ambiguũ reddunt: quare tutius est iudicare p reo: vt in pred. concor. sm Baga.[b] qd̃ non credo.[c] ex de test. in nostra. extra de ele. eccle. ij.

¶ † Fauor eñi in dubio et in paritate operatur: nõ autẽ vbi ex aduerso plenina probatur. ex de iudi. nouit. §. sꝫ forsan. iij. q. ix. necesse. in fin. extra de re iudi. cũ eterni ibi nihil fauor vsũr pet. lib. vj. ij. q. vij. sicut inquit. xj. qõ. iij. quatuor. ¶ Utrum attestationes in vno iudicio ordinario. vel extraordinario habite fidẽ faciant in alio: no. extra eo presentata. c. cãm que.

De testium compulsione.

De testium compulsiõe aliquid iudicum gratia dicturi videamus. qui se excusare psit a ferẽdo testimonio: nec cogãtur. Et quidem se excusant. Ualitudinarij: Senes: vt maiores lxx annis. C. qui etate. l. j. Miles et hoc propter sacramentũ: et hi qui cum magistratu reipublice causa absunt. Et hi quibus in vrbez venire nõ licet: vt qꝛ de militia ignominiose causa missi sunt. Publican⁹ q̃ abest ex probabili et necessaria causa non detractandi testimonij causa. Is qui conduxit prebendam vehendam exercitui et pupillus. ff. eo. inuiti. j. et. ij. et quarta. q. iij. versic. inuiti. et se. item excusatur gener ne dicat cõtra socerum: et econtra. Uitricus contra priuignum et econtra. Sobrinus contra sobrinũ vel sobrinam vel contra natos ex eis: et ecõtra: vel econtra eos qui in pximquiori sunt gradu.

f ¶ Testi. co. super §. i.

g ¶ Supra tetigi in versi. et no. qd̃ alle. l. de pri. in fi. secur. m. l. inuiti. j. ff. eo. tenet ꝯtrarium cum Azo. gui. de suz. in ea. l. tenet. illos de quib⁹ illa lex loquit cogi iuxta eum casum et idem dicit de his de quibus in. l. iul. excipit libertum. C. eo. l. libertoꝝ. et socerũ qui parentis loco hñt. ff. so. ma. l. qꝛ inducit iura q̃ faciũt p veritate inquirẽda. C. de eden. is apud. ff. si quis cau. si eum. j. rñ. autẽ. vt de fun. seu tu. in princ.

Libertus ꝯ patronum. Filij ipsius ꝯ ipsum patronum. Libertus etiam parentum ipsius patroni ꝯ patronũ libertus viri contra vxorez: et ecõtra: libertus patroni, cõtra patronum: et econtra. Libertus contra cõlibertuz: nec libertus etiã volens admittitur contra patronum. iiij. q. iij. ver. l. iul. iudicioꝝ. ff. eo. l. quarta. C. eo. aduersus. quidam tamen hoc intelligunt in criminali cã. Alij vt. Baga. Iac. et Accur. in ciuili et criminali: quia. §. l. indistincte loquitur. ar. extra de trãs la. inter cor. ij. q. v. consuluisti. arg. ff. de aleatori. l. j. §. ij. isti tamen licet nõ cogantur volentes admittunt[d]. iij. q. v. ca. j. et no. supra §. j. ver. item qd̃ est parens. et se. et. ff. eo. inuiti. ij. cogũtur etiã vbi alias veritas nequit haberi secundum quosdã. Alij contra quod dic. vt no. in pre. c. primo initi.

x ¶ † Sed nunquid frater cogetur in causa ciuili testificari contra fratrem Io. videt dicere quod sic in his que no. iij. q. v. ca. j. et. s. §. j. ver. sed nũqd frater: et se. ar. tamen contra. in pre. l. lege iul. cum suis concor. prout intelligitur in ciuili. et criminali: vt iã dixi.[e] Sed et in maiorib⁹ criminib⁹ secundum. d. m. cogitur frater contra fratrẽ non tamen in magnis. C. qui accu. non pos. si magnũ. et. l. si sororẽ nisi i exceptis. xxiij. q. viij. si audiẽ. et. c. legi. extra de presump. literas. et hoc in defectũ pbationum. C. de here. quoniam. in fi. xiiij. q. ij. quãquã. ¶ Item psoneta qui non cogitur nisi vtraqꝫ parte consentiente: in aut. d̃ fi. instr. §. si vero moriatur ver. quod si etiam. et se. et in aut. de testi §. qm̃. ¶ Item excusatur cleric⁹ multofortius quam predicti. ij. q. vj. statuendum. xvj. q. j. testamentum. et in pre. c. q̃q̃. ij. questione quinta si quis p̃sbyter. xv. questione prima generaliter extra de testi. cog. p totũ. ¶ Itez episcopus. xj. q. j. nec honore. ¶ Itez no. d. m. in summa de testi. co.[f] quod omnes premissi coguntur si alias veritas non possit haberi: alias nõ: qd̃ psequere: vt ibi et iam supra tetigi.[g]

2 ¶ † Sed nunquid vxor cogenda est testificari in ciuili causa contra virũ mota propter inopiam probationũ: et videtur quod sic iudicis officio implorato. ff. de tabu. exhiben. l. ocuz. §. hoc edicto. ff. quemadmo. testa. ap. cum ab initio. C. de testi. quoniam. et lege si quando. in principio. nullo

* ADDItio Adde tu in do. rom. sin gu. cccxciij. incip. tu habes vbi qd̃ lꝫ certe psone nõ cogũtur ad testificandũ illud est verũ qñ põt p alios pbari alias sec⁹ et dicit istud eẽ singulare dictũ Host. et Io. andr. in c. j. de testi. cog. et qd̃ si aliq̃ eximerent a testimonio non qꝛ essent priuilegiati sꝫ alr inhabiles an ẽt in auxiliũ veritatis admitterent vide fely. i c. j. §. item i quãtuz col. fi. extra d̃ testi. cog. vbi dicit qd̃ nõ qñ materia est talis q̃ d̃ sui natura aliter sciri posset p gl. fi. in. l. inuiti la. j. ff. de testib. et an et qñ qs teneat ꝯpos sit cogi ad

tique.§.ne autem. ¶Item in inuentarij cōfectione absentis quos res tāgit tres.in auten.de here.ꝛ fal.§.si vero absunt.ꝛ.§.sancimus.ꝛ.C.de iur.deli.sancimus.§.si vero dubi⁹. ¶Itē cum fit cōparatio ex cyrographo vel alio instrumento nō publico.tres.C.de fide instru.comparationes. ¶Itē cum aliquis promouendus est inter agentes in rebus.xv.vt.C.de proximis sacro.scrin.vnicuiqꝫ.lib.xij.circa prin. ¶Item in inspectione priuilegiorum debet esse quis contextus numero.xij.extra de fide instrumen.accepimus in fine. 6 ¶†Item tres obstetrices vocantur ad ventrem inspiciēdum: ꝛ tamen due probant pregnantem.ff.de ven.inspi.l.j.in princip. vel etiam vna si se pregnantē confitetur: vt ea.l.§.de inspiciendo [a]. a ¶†Itē ad ostium camere: vbi mulier paritura est.x.testes ponuntur ꝛ tempore partus.x.libere: ꝛ.vj.ancille in conclaui mittuntur: vt.e.l.§.in quo.ꝛ.§.sequē. mos tamen regionis in hoc attenditur: vt ea.l.§.fin. ¶Item cum per epistolam datur libertas: vel etiaꝫ inter amicos.vt.C.de lati.li.tol.l.vnica.§.j.ꝛ.ij.ꝛ.§.ille etiam. ¶Item in diuor. vij.de diuor.nullum. ¶Item quandoqꝫ.x.C.de erogati.mili.anno.li.xij.l.pe.§.hoc vero. 7 ¶†Licet autē vt premissum est quedā sint speciales cause que plures quā duo testes exigant nulla tñ est que vni⁹ testimonio quāuis legitimo terminetur: vt extra eo.licet vniuersis.in fine. etiam si presidiali prefulgeat dignitate. vt eod.ti.licet ex quadam.C.eod.iureiur.iiij.q.iij.versi.nunc iurandi.quia vox vni⁹ vox nullius: vt in pre.concor.ꝛ argu.ff.de questionibus.l.antepen.ꝛ.l.j.§.item Cornelius.ꝛ vnius testimoniū nec iustificat.nec condemnat.xxxiij.q.ij.admonere. 8 ¶Hoc tñ fall.ꝛ in quibusdam casibus in quibus creditur dicto vnius ꝛ primo probat quis reuocationem mandati per vnum testē et cum suo iuramēto. extra de procu.ex insinuatione vbi de hoc. ¶Secundo si dubitetur de instrumēto: an sit publicum. solus tabellio facit fideꝫ: vt.C.ad.l.cornel.de fal.si qs decurio.in auten.de instru.cau.§.sed ꝛ si instru.col.vj. ¶Tertio statur iuramento creditoris tantum super eo quod superfluum est in pretio rei vendite.C.de iure do.im pe.l.finali.§.si vero. ¶Quarto statur vni⁹ testimonio cū testator ita precipit.ff.de dote preleg.theopompus. ¶Quinto qñ quis habuit probabilem causam ignorantie extra de sen.ex.si vero.ij.ar.cōtra extra de presump. b [b] ¶Sexto creditur dicto vnius abbatis contra epm quiuicinimessem ante missarum solēnia exarauit.lxxvj.dist.tanta. ¶Septimo creditur vni extra iudicium seu tanquā socio.xxij.q.iiij.innocens. ¶Octauo creditur vni cum iuramento principalis persone.C.de re.credi.in bone.extra de proba..sicut. quādoqꝫ tñ hoc fallit: vt no.extra de iureiur.mulieri. ¶Nono vbi nō fit alicui preiudiciū c puta cum dubitatur an quis sit baptizatus: vel an ecclesia sit consecrata: ꝛ huiusmodi: de cō.di.iiij.cum ita.qꝫ.ꝛ.c.paruulos.ꝛ dist.j.solēnitates. ¶Decimo cum dubitatur de voluntate obmutescentis seu morientis: vt ar.xxvj.q.vj.qui recedunt.ꝛ cap.seq. ¶Undecimo propter dictum vnius sigillum suum in testamento apposi d tum redditur dubium.ff.quemad.testa.aperi.l.j.§.fina. ¶Duodecimo in terminis appositis statur determinationi venditoris.ff.si.regū.eos scōm vnam lecturaꝫ. ¶Xiij.vnus impedit matrimoniuꝫ contrahendū extra de testi.super eo.extra de sponsa.preterea.ij. ¶Xiiij.vnus facit iudici purgationē.extra de purg.ca.dudū. c [c] ¶Xv.creditur dicto vnius cuꝫ sibi defertur iuramentum.extra de iureiuran.c.si. 9 ¶†Xvj.creditur sacerdoti dicēti aliquē penituisse.extra de symo.nemo.et argument.extra de testi.testimoniū.ꝛ de pe.et remiss.omnis. ¶Xvij.creditur vni tanquam recitatori propter eius fidem indubitatam.viij.q.iij.talia.ꝛ.xxviij.dist.de syracusane. 10 ¶†Xviij.creditur executori dicenti se citasse vel denuntiasse.extra de app.cum parati ꝛ.ff.de rebus eorum qui sub tut.vel cura.sunt magis.§.illud.ver.nec tamen.ꝛ infra de cita.§.sequitur.ꝛ.j.de accu.§.j.ad fi. ¶Xix.creditur cardinali vel alij excellenti dicenti se legatum vel aliquid asserenti: e licet id non probet qđ dic.vt.s.§.j.ver sic.item quod fuit in. ¶Xx.creditur patri dicenti filium inuitum monachum esse factum.xx.q.iij.presens. 11 ¶†Xxj.creditur vni reuelanti insidias factas esse pape seu conspirationem: ꝛ idem in crimine lese maiestatis.lxxix.di.si quis papa.vj.q.j.§.verum. ¶Xxij.creditur soli episcopo.xj.questione prima quicunqꝫ: sed illud antiquum est: et tollitur per priora d iura. [d] et sexta questio.prima.si tantum.et.c.seq. ¶Xxiij.vnus testis inducit presumptionem.ff.quēadmodum testa.aperiā.l.ij.in fi.et.ff.de dote prelega.theopompus alias incipit pompo.et in omnibus preceden.concord.argument.contra.ff.de questionibus.l.antepenul. e [e] ¶Xxiiij.vbi consensus partiuꝫ in hoc interuenit cum etiā testimonio aduersarij stari

a ¶Inspiciēdo qñ se igerit se suspectā reddit vt ibi not.et iđ maior nūerus requirit quā qñ negat.

b ¶.c.j.ibi nō erat probabilis causa.

c ¶Dudū.pu to qđ allegare vult cum.l.iuuētute.

d ¶Priora iura.j.allegata in pri.huius.§.Adde tu qꝫ illđ potest itelligi etiaꝫ hodie cū verum sm dispositiōes c.oēs qđ sequntur ea.cā et q.vꝫ vt valeat testimoniū soli⁹ epi qñ illđ fuit repromissū ab vtraqꝫ parte hoc teste.

e ¶.l.antepe.q̄ icipit maritus.solue verbū p⁹ gof.ꝛ host.ꝛ pro cu.ex isinuatione super.gl.arg.qđ.ꝛ vide.j.§.pr.ver.si vero.

possit.C.de senten. passis.l. fi.⁊.C.de fideico.l.fi. ¶xv.creditur vni testi cum fama:vt no. dñs meus.e℥ de testi.preterea.§.i.ª⁊ secundũ alios eo.ti.tam literis.⁊.iiij.q.iij.§. item i criminali.versi. item sepe sine.⁊ infra de noto.cri.§.fama. ¶xvj. vnus proficit sed non sufficit: vt in milite ab hostibus remisso.cuius assertiõi creditur suffragantib⁹ meritis vite prioris.ff.de re mili.desertorem.§.i.is q ad.⁊.l.non omnes.§.a barbaris.
¶xvij.creditur iuramento dicẽtis se res per violentiam perdidisse violentia primo probata.extra qd met. causa.c.fina.C.vnde vi.si quando qd dic:vt.j.de fru.⁊ iter.§.viso. prope fi.
¶xviij.creditur iuramento alicui⁹ circa fraudes aduersarij extra de in integ.resti.ex literis.de re iudic.cum Bertol dus. ¶xix. creditur vni testi in causa denuntiationis.extra de testi.in omni.⁊ de iudi.nouit. ¶xx. vnus testis facit semiplenam probationem.quod dic vt.j.de proba.§.fi. ver.viij. ¶† Premissi autem casus sunt speciales: teneas ergo qd sepe vni fides adhibetur extra iudicium: vt in predictis ↄcordan.puta vbi nullius agit preiudicium.vt.s.ver.ix.in iudicio vero presumptionem inducit.s.ver.xxxiij.non cõdemnationẽ:vt i primis concor. ¶Hoc etiam not.qd ad iudicis spectat officium multitudinem testium refrenare.ff.de testi. l.i.puta si iam sint.xl.producti extra de testi.significauerunt.⁊.c.seq.et.c. de testibus.vel etiã si videt pducentis intentionem per pauciores esse probatam.argu.extra de offi.deleg.cũ te.j.eo.§.fi.in princip. ¶†Sed quomodo id faciet cum nullo signo debeat suam mentem denudare :vnde non debet ei dicere probasti:vt.C.ad l.cor.de fal.vbi.⁊.ff.de offi. pre.obseruandum.in fi.Respondeo si videt producentem suam intentionem probare:potest sibi dicere.frater tu iam produxisti.x.testes.attẽde vtrũ hi quos vis producere melius nouerint veritatem:qz si probari possit: satis videt qd per.x.possit probari.Ideo moneo te qd me frustra non facias laborare non ob hoc dico quin paratus sim recipere:sed pro deo ducas eos q̃ nouerint melius veritatem:⁊ parcas mihi:⁊ tibi.⁊ etiam debet illum potius terrere quam spem sibi aliquã dare vt possit partes ad compositionẽ inducere dicendo forte probasti ⁊ forte non.Item forte obtinebis ⁊ forte nõ. hoc no.d.m.meus in summa in tit. de dilatio.§.⁊ quibus versicu. sed si videt.Vel dicat qd ideo facit.naz ad suum officium spectat lites abbreuiare.ff.si certum peta.quidam in fine.extra de dolo et contuma. finem. extra de restitutio. spolia. frequens. in princip.libro.vj.⁊ de re iudi. iurgantium: prudenter tamen iudex faciet:si ad refrenationem huiusmodi non procedat nisi primo faciat renũciare partem contra quam producũtur: quod nil dicet i testes:vel nisi ei admissa ad dicendum appareat testes non esse reprobatos per testes reprobatorios qui contra primos inducuntur quod fieri potest.argumẽtũ.extra de pba.licet.Respon.j.⁊.§.j. ⁊ extra. eodem ad hoc alias incipit presentium.§.pen.⁊ fi.ᵇne sibi probandi adimat facultatem. xiiij.questione secunda super.põt tamẽ partes cogere resignare productioni:vt j.eodem.§.fina.de hoc plene sm papam:eo. titulo causam q. ¶†Quid si aliquis velit producere.xl.testes:iudex vero non vult recipere nisi.x. vel xxj.nunquid ille poterit appellare: videtur quod sic:vt in pre.c.cum causam que dic contra:nec in pre.ca.ponitur ius ad hoc sed papa ibi sic fieri voluit sm.G.na.

Que fides sit testibus adhibenda.

Postq̃ de testibus tam plene disseruimus consequens est:vt que fides eis adhibenda sit discutiamus. ¶Super quo no. breuiter quod cum ex vna parte tantum producuntur:aut idem testis sibiipsi contradicit:aut vnus alij:aut vnus plurib⁹ aut plures pluribus. ¶†Et quidez si vnus testis sibiipsi contrarius inuenitur:vt qz dicit sibi contraria vel aduersa vel varia vel verũ in vno ⁊ falsum i alio repellitur:nec valet ei⁹ dictum.iiij. questione tertia.versic.q falsa vel varie.ff.de reg.iur. vbi duo. iij.quest.ix.puta extra de proba.licet. extra de app. sollicitudinem.in fine. C.de liberali causa.cum precum.⁊.ff. eo.mititis.⁊ de transact.cũ hi.⁊.s.§. j.versicu.item qui falsos.ix.dist.si ad sacras.xxiiij.q.iij.alienus.si vero tantum duo pducti sunt:⁊ vnus alij cõtradicit neutri statur : nã qlibet est i suo dicto singularis.extra de proba. lz.⁊ de elec.bone.j. ⁊.c. cum dilecti.⁊ quia vni non creditur.vt supra.§.p xi.Quid si alter aptiora negotia dixit.Respon.non prodest nisi quo ad presumptionẽ.ff.de questioni.l.ante penul.ᶠ ¶Si autem vnus pluribus contradicit:tunc vox vnius vox nullius:vt supra.§.proxi.ver sic.licet aliter.extra de testi.in nostra.nisi ipse

¶.§.i. vide qd ibi dixi. s.vitia glo. ADDE q fama per se posset esse ita vehemẽs qd probaret:vt voluit bar.ↄsi. incipiente dño p.aci. ADDE tu q fama q̃tumcunq diuulgatissima non facit pbationẽ.c.ex litis ⁊ ibi.ab. e℥ de iureiur. sed q faciat fidẽ cũ vno teste.habes gl.in.c.j.extra de app. glo in vbo possessiões l. c. placuit el.q.xvj.qd. iij.cardi. in consi.ix. cir ca.fi.bal.l. gallus.§.fi. ff.de libe.et posthu. idẽ Bal.in.l.ij. ff.de excus. tuto.

¶Et fi.li.vj Postq̃ de testi.discutiamus. materia hui⁹.§. habet .iiij. qd.iij. si testes.⁊ extra eo.ti.in nfa recepit antẽ autor notabile p̃t hu ius.§.a.T. ti.vj.de q̃ supra rubrica et a bagarot. sui opis vltima char. ¶.l.antepe. bagarotus cuius fuerũt hec verba p eandẽ l.dicebat qd non proderat ẽt q̃ ad presumptionẽ ex q̃ deberet deferri iuramentũ lex illa hz diuersas lecturas vt ibi no.i gl. nisi predãt ⁊.gl.penult. vincẽ.⁊ ex hoc deferri posset vt scripsi in decr. in nfa sup. §.glo.si. post princ.⁊ dedi remis.s.§.p xj. sub ver. xxiij.

scriptus sit cum eis in aliquo instru
mento.ff.quemadmodū te.aperi.l.j.
2 in fi.¶†Quid si plures testes plu-
ribus contradicant aut inducan-tur
ab vna pte tm aut:ab vtraqꝫ pte.Si
quidem ab eadem pte plures indu
cuntur.ꝛ concordant:ꝛ negotij qua-
litas ꝛ motus animi iudicis cū his
concurrit sequenda sunt eorꝫ dicta:
ꝛ secundum ea est pronunciandum.
ff.eo.ob carmen.§.fina.iiij.questio.
iij.versicu.si testes.Sed si sibi adin-
uicem ꝯdicunt licet in pari numero
statur eorum dictis:qui nature ne-
gotij conueniunt:ꝛ qui omni carēt
suspitione:ꝛ formabit iudex motuꝫ
animi sui ex argumentis ꝛ testibus
que cause aptiora cōperit:nec ei ad
multitudinem testiū semper respici
oportet:sed ad sinceram fidem eoꝝ:
vt ibidem:extra ca.in nostra.ꝛ.c.ve-
niens.extra de proba.licet causam.
sed ꝛ si testes diuerso modo factum
narrant bene creditur eis quod dic:
vt extra de verborum signific.nihil.
de pe.distin.j.periculose:quod si vn⁹
dicit de.x.alter de.xv.alter de.xx.nō
videntur adinuicem contraria dice-
re.arg.C.de fideicō.l.si quis in suoꝝ
versicu.nos autem.ff.de arbi.§.seq-
a tur.prope prin.ver.notare[a].Item cū
testes dicunt nos vidimus talem ec
clesiam semper in tali loco percipere
decimas intelligendum est in horis
competentibus.extra de preben.si-
gnificante.de con.dist.v.nūqꝫ.in pn.
3 ¶†Quid si testes producuntur ad
pbandam famam:ꝛ vn⁹ dicit se au-
diuisse ab vno alter ab alio.¶Uel
quid si volunt probare quod aliqs
habet merum imperium in aliquo
castro:vel quod aliquis fundus ē ali
cui ecclesie decimalis:ꝛ deponunt de
diuersis actibus de hoc infra de in-
quisitio.§.j.versicu.quid si vnus.
4 ¶†Porro[b] cum ab vtra ꝗ parte plu-
b res testes inducuntur si concordāt se
quenda sunt eorū dicta:vt ꝛ predi-
ctum est quando ab vna parte tan-
tum inducuntur.Si autē sibi sunt
contrarij:vel diuersi iudex debet eos
concordare si potest,vt valeat eorum
dictum extra eo.cum tu.de pe.dist.j.
periculose.ff.de verbo.obligatio.sti-
pulatio ista.§.cum qui ita:sed si nō
potest concordare:quia prorsus con
traria dicunt iudex ex motu animi
sui scire poterit quibus potius sit fi
c des adhibenda[c]:ita tamen vt poti⁹
credat ingenuo quam libertino:se-
niori quam iuueni:honorato quam
inferiori:nobili quam ignobili:ma-
sculo ꝙ femine:decurioni ꝙ plebeo:
honesto ꝙ infami:ꝛ locupleti ꝙ ege
nori:magis alij ꝙ valde amico vel ini
mico:veridico ꝙ mendaci:morigera
to ꝙ prodigo vel luxurioso:graui ꝙ
d leui[d].ff.de testi.l.testium.C.eodem.
aut.si dicatur.ꝛ.l.seruus.iiij.qō.iij.
versicu.testium.ff.de fide instrumē.
l.fina.ff.de sta.ho.l.in multis.extra.
eo.in nostra.extra de verbo.signific.
forus ad fi.C.de inoffi.testa.filia.ff.
de sena.l.j.ibi quis maiori ꝛc.C.de te
sti.iur.iurandi.extra de elec.ecclesia.
ij.ꝛ.c.dudum.ff.si certum peta.l.iij.
ij.q.j.in primis.argumen.ff.de dolo
non debet.ff.solu.matri.si cum dotē
§.si eo tempore.ff.de nupt.si pater.
e iij.questione.v.per totum[e].Item ei
qui est bone fame magis quam ei ꝗ
est leuis opinionis.extra de proba.
licet.ꝛ si testes partis alteri⁹ sint nu
mero plures ꝛ eis potius lux verita-
tis assistit qui etiam aptiora nego-
tia,ꝛ vero proximiora dicūt illis ma-
gis creditur:vt i.c.licet.§.idem quo
qꝫ.Si vero plures testes sunt ex vna
parte quam ex altera:illi tamen licet
se dicunt diuersa vel aduersa.tunc te
stes partis alterius:qui magne pre-
eminētie sunt preferantur.quia nō
oportet tantum testium multitudi-
nem respicere:immo etiam eorum
qualitatem ꝛ fidem ꝛ testimonia qui
bus potius lux veritatis assistit.ex-
f tra de testi.in nostra[f].ff.eodem.ob
carmen.§.si testes.iij.q.iij.versi.si te
5 stes.¶Quid si omnes sunt eiusdem
conditionis:vel honestatis et fidei.
Respondeo tunc statur pluralitati:
vt in pre.c.in nostra.quia pluribus
creditur.extra de elec.ecclesia vestra.
ij.argu.in aut.de testi.§.si vero qui-
dem.ꝛ.§.licet.ꝛ.ff.de arbi.Itē si vn⁹
§.item.ꝛ.l.diem.§.si plures.ff.de vē.
inspic.l.j.in princi.lxv.distin.c.j.ij.et
iij.ff.quemadmodum test.ape.sed ꝛ
6 si maior.¶†Quia vbi maior est nu
merus maior presumitur veritas et
in pre.c.ecclesia vestra.ij.extra de of.
delega.prudentiam.prope princip.
qꝛ quod a pluribus queritur facili⁹
inuenitur.xx.disti.de quibus.Sed
quid si tot sunt pro vna parte:quot
ex alia ꝛ eque boni.Uel qd si ex vna
parte sunt plures:ex altera dignio-
res:ita vt dignitas possit numero
adequari:Rñdeo tunc iudex absol-
uat reum:vt in pre.decre.in nostra.ꝛ
ff.eo.ob carmen.qꝛ promptiores esse
debemus ad soluendum quā ad cō
demnandū.extra de pbat.ex literis.
ff.de act.ꝛ obliga.Arrianus.xxvj.qō.
7 vlti.alligant.¶†Sequendi etiā sunt
potius testes qui in humaniorē de-
clinant sententiam.argu.ff.de pact.
maiorem.C.qui bono.ced.pos.l.fin.
quod verum est nisi actor sit fauora
bilior.vt quia stat pro libertate:pro

a ¶Uer.nota
re vide qō
scripsi de ar.
c.j.lib.vj.in
vlti.glo.

b ¶Porro.
T.fuit iste
versi.

c ¶Adhiben
da lōbarda
inducit eis
pugnam.s.
vni p parte
ꝛ renuens
succūbit.vt
eo.ti.si duo
ꝛ.l.vlt.in fi.
lib.ij.

d ¶Quilicet
hñti digni-
tatē quaꝫ li
hñti in aut.
e.ti.§.sanci
mus.et ibi
de hoc du-
plex rō not.
i gl.no.ma-
iorem.s.qꝛ
honesti ad
illa solēt as-
sumi.ꝛ qꝛ
mi⁹ timēt
potētatum.

e ¶Per totā
hīc vsqꝫ.T.
ꝗ subdebat
nō intelligas
ꝙ hec ꝗ su-
perāt oīno
fides sub-
trahat sꝫ qꝛ
in dubijs
magis cre-
dat potioris
digniori qō
primo dixe-
rat P.ri.eo.
ti.ĉtra rub.
circa mediū

f ¶In nostra
de quod ibi
no.i.vlt.gl.
ꝛ qō super
ea dixi.

a ¶ Favorabilissime posuit Py. Tan. et baga. hos casus vbi. s. in prin. ti. huius. et §. dixi.
b ¶ Secundum Baga. vbi supra.
c ¶ Nō credo et bñ ex quo ponitur parilitas in meritis et excessus in numero. vt. s. ẟ. qd si omnes.

d De testi. admittunt et tunc tutū est ꝯsiliū: et scdm quosdā necessarium qd ꝑtestaret qd spōte id faciūt ꝑ aut. pbyteros. ij. mihi incipit pbyter. C. de epis. et cleri.

e ¶ Iā dixi. dicebat Ia. de are. vt dt Cy. in. l. parēs. C. e. et i ciuilib' cuz non cogi q: testificari ē munus publicū: sꝫ tutela q̄ ē munus publicū remittit alicui ne sit ꝯ fratrē. C. de excu. tu. humanitatis. ergo et c. Sed uideri pōt illud ꝑcedere fauore pupilli: vt ibi pꝫ. vel securius habebit alter tutor q̄ testis vt de iudice dz. §. fi. versic. sed nunquid vasallus adsit. ẟ. item sm Host.

f ¶ Testi. co. super. §. j.

dote: ꝑ testamento: ꝑ legitimatione. ꝑ pupillo: pro vidua: ꝑ orphano: ꝑ fisco: ꝑ ecclesia: vel alias pro alia re seu persona fauorabili[a]: quia tunc est ꝑ actore sententiandū. ff. de re iu. di. inter pares. in fi. ff. de inoffi. testa. si pars iudicantium. C. qn impe. iter pu. et vi. l. vnica. C. de sacrosan. ec. l. ante tepe. extra de re iud. c. fin. Unde versus. Stant testamentū: libertas: coniugiumq;. Si sunt equales qui ꝑducunt vtrinq;. de hoc supra §. primo ẟsi. Item qd testis obscure. ¶ Quid si fauor hincinde cōtingat. ¶ Quid etiam si plures testes dicunt ꝯtra fauorabilē personam eiusdem potestatis et ꝓbitatis et pauciores ꝑ fauorabili. Rñdeo hec pluritatem generāt et iudicem ambiguū reddunt: quare tutius est iudicare ꝑ reo: vt in pred. concor. sm Baga.[b] qd non credo.[c] et de test. in nostra. extra de ele. eccle. ij.

¶ † Fauor est in dubio et in paritate operatur: nō autē vbi ex aduerso plenina probatur. et de iudi. nouit. §. sꝫ forsan. iij. q. ix. necesse. in fin. extra de re iudi. cū eterni ibi nihil fauor vistr inquit. xj. q. pet. lib. vj. ij. q. vij. sicut inquit. xj. qd. iij. quatuor. ¶ Utrum attestationes in vno iudicio ordinario. vel extraordinario habite fidē faciant in alio: no. extra eo presentata. c. cām que.

De testium compulsione.

De testium compulsiōe aliquid iudicum gratia dicturi videamus. qui se excusare pñt a ferēdo testimonio: nec coguntur. Et quidem se excusant. Ualitudinarij: Senes: vt maiores lxx annis. C. qui etate. l. j. Miles et hoc propter sacramentū: et hi qui cum magistratu reipublice causa absunt. Et hi quibus in vrbez venire nō licet: vt qꝫ de militia ignominie causa missi sunt. Publican' q̄ abest ex probabili et necessaria causa non detractandi testimonij causa. Is qui conduxit prebendam vehendam exercitui et pupillus. ff. eo. inuiti. l. j. et ij. et quarta. q. iij. versic. inuiti. et se. item excusatur gener ne dicat cōtra socerum: et econtra. Uitricus contra priuignum et econtra. Sobrinus contra sobrinū vel sobrinam vel contra natos ex eis: et ecōtra: vel econtra eos qui in ꝓximiori sunt gradu.

g ¶ Supra tetigi in versi. et no. qd alle. j. de pri. in fi. ... cur. m. l. inuiti. j. ff. eo. tenet ꝯtrium cum Azo. gui. de suz. in ea. l. tenet. illos de quib' illa lex loquit cogi in eum casum et idem dicit de his de quibus in. l. iul. et cipit libertum. C. eo. l. libertoꝝ. et socerū qui parentis loco hñt. ff. so. ma. l. qꝫ inducit in ea q̄ faciūt ꝑ veritate inquirēda. C. de eden. is apud. ff. si quis cau. si eum. j. rñ. autē. vt de fun. seu tu. in princ.

Libertus ꝯ patronum. Filij ipsius ꝯ ipsum patronum. Libertus etiam parentum ipsius patroni ꝯ patronū libertus viri contra vxorez: et ecōtra: libertus patroni. cōtra patronum: et econtra. Libertus contra collibertū: nec libertus etiā volens admittitur contra patronum. iiij. q. iij. ver. l. iul. iudicioꝝ. ff. eo. l. quarta. C. eo. aduersus. quidam tamen hoc intelligunt in criminali cā. Alij vt. Baga. Iac. et Accur. in ciuili et criminali: quia §. l. indistincte loquitur. ar. extra de trās la. inter cor. ij. q. v. consuluisti. arg. ff. de aleatori. l. j. §. j. isti tamen licet nō cogantur volentes admittunt[d]. iij. q. v. ca. j. et no. supra §. j. ver. item qd est parens. et se. et. ff. eo. inuiti. ij. cogūtur etiā vbi alias veritas nequit haberi secundum quosdā. Alij contra quod dic. vt no. in pre. c. primo initi.

¶ † Sed nunquid frater cogetur in causa ciuili testificari contra fratrem Io. videt dicere quod sic in his que no. iij. q. v. ca. j. et. s. §. j. ver. sed nunqd frater: et se. ar. tamen contra. in pre. l. lege iul. cum suis concor. prout intelligitur in ciuili. et criminali: vt iā dixi.[e] Sed et in maiorib' criminib' secundum. D. m. cogitur frater contra fratrē non tamen in magnis. C. qui accu. non pos. si magnū. et. l. si sororē nisi l exceptis. xxiij. q. viij. si audiēs. et. c. legi. extra de presump. literas. et hoc in defectū ꝓbationum. C. de here. quoniam. in fi. xiiij. q. ij. quāquā. ¶ Item ꝓnoneta qui non cogitur nisi vtraq; parte consentiente: in aut. de fi. instr. §. si vero moriatur ver. quod si etiam. et se. et in aut. de testi. §. q̄ssi. ¶ Item excusatur cleric' multo fortius quam predicti. ij. q. vj. statuendum. xvj. q. j. testamentum. et in pre. c. §. ij. questione quinta si quis pbyter. xv. questione prima generaliter extra de testi. cog. ꝑ totū. ¶ Item episcopus. xj. q. j. nec honore. ¶ Item no. d. m. in summa. de testi. co.[f] quod omnes premissi coguntur si alias veritas non possit haberi: alias nō: qd ꝑsequere: vt ibi et iam supra tetigi.[g]

¶ † Sed nunquid vxor cogenda est testificari in ciuili causa contra virū mota propter inopiam probationū: et videtur quod sic iudicis officio implorato. ff. de tabu. exhiben. locuz. §. hoc edicto. ff. quemadmo. testa. ap. cum ab initio. C. de testi. quoniam. nullo lege si quando. in principio. nullo

* ADDItio Adde tu in do. rom. sin gu. cccc iij. incip. tu habes vbi qd lꝫ certe ꝑsone nō cogātur ad testificandū illd est verū qñ pōt ꝑ alios ꝓbari alias sec' et dicit istud eē singulare dictū Host. et Io. andr. in c. j. de testi. cog. et qd si aliq̄ crimen erēt a testimonio non qꝫ essent priuilegiati sꝫ alr inhabiles an et in auxiliū veritatis admitterent vide sel'. a c. j. ẟ. item l quātuz col. fi. extra de testi. cog. vbi dicit qd nō qñ materia est talis q̄ de sui natura aliter sciri posset ꝑ al. fi. in l. inuiti la. j. ff. de de testib. et an et qñ qs teneat ꝑpositꝰ cogi ad

enim iure prohibetur cogi: et quicun
q3 non repellitur: vel excusatur cogi
debet: vt.ff.de testi.l.i.et.ff. de procu.
mutus.§.i.ff.ex qui.cau.ma.necnon
§.quod eis. ¶ Item propter inopiã
probatiõis admittitur qui alias nõ
admitteretur. C.de sum.trin.l.i.in fi.
arg. tamen contra C.de testi.l.ij.et in
his q̃ no.supra §.i.et.versi.sed qd de
a vxore et se.[a] de clausula illa testes aũt
qui se gratia vel odio ec.vide. s.§.q̃-
liter.versi.et nota quod. ¶ † Item di-
3 b cit Baga.[b] solos rogatos esse cogen
dos: non fortuitos vel transeuntes:
cum neq3 quis aliquẽ indicare coga
tur.ff.de condi.ob tur.cau.idez.§.fi.
ff.de pres.ver.solent.ff.de fur. falsus
nisi in causa habẽde questionis aga
tur: vt socios indicet.ff.ad exhi.l.fin.
ego credo omnes cogendos: qui nõ
sunt in hoc priuilegiati ratiõe suivel
cause.ij.q.i.scelus.xxiij.q.iiij.inter q̃
relas.viij.q.iij.talia.et extra de collu.
crimina.xxiiij.q.iij.eccl.extra de fur.
4 qui cum fure. ¶ † In criminalibus
autem sm canones non sunt testes
cogendi sed monendi: vt extra eo.ex
parte.a.in fi.quod qualiter intelliga
tur plene traditur.extra de testi.cog.
c dilectorum.et sm papam eo.ti.c.i.s3
leges vero sic.extra.e.super eo. in fi.
C.eo.si quando.ff.eo.l.i.iiij.q.iij.psi.
l.iulia.et per totum.nisi pur. s.et in
prin.huius.§.dictum est.in ciuilib[9]
autem regulariter omnes coguntur
si se odio gratia vel timore vel fauo
re subtraxerint: vt extra.e.c.i.et per to
tum ar.contra.ff.de bo.li.qui cũ ma
ior.§.ij.et.ff.de his quibus vt indig.
post legatum.§.an libertus: sed ibi
sponte dixit: nec coactionẽ expecta-
uit.et cu3 de crimine ciuiliter agitur
compelluntur.extra.eo. peruenit. ij.
et.c.super his.et.c.fi.item cum in cri-
minib[9] non cogatur: iudex interim
debet facere caueri de damno infe-
cto: et de aliis periculis: ne dilatione
testium damnũ possit euenire.ff.de
dãno infecto.l.iij §. penul. Quid si
testis non vult iurare: vt.s.§.sequit
Utrum cogeẽ cum crimen opponit
ordinando vel consecrando: vel etiã
in modum exceptionis.vide. i.de cri
mi.in modum excep.proposi.in fin.
5 ¶ † Quid si quis iuramẽto se astrin-
xit ad non dicendum testimonium.
Rñdeo iuramentum temerariũ est:
quia celare veritatem peccatum est:
vt.xi.q.iij.quisquis. extra de cri.fal.
c.i.et ideo potest venire contra etiam
autoritate propria.extra de iureiur.
sicut nostris.xxij.q.iiij.in malis.ex-
tra eo.intimauit.vbi de hoc.extra de
elec.venerabilem.vel dic quod supe
rioris autoritate veniet contra illud

et vide.s.de offi.leg.§.nunc ostenden
6 dus.ver.xxiiij. ¶ † Quid si sit tantu3
vnus testis: et iurat non testificari:
dic quod est temerarium licet enim
non plene probet: valet tamen ad se-
miplenam probationem iuramenti
delationem: vt supra §.restat ver. li-
cet autem.et infra de dila.iur. ¶ Sed
qualiter cogentur testes: dic qd per
censuram ecclesiasticam: vt extra de
testi.co.cum contra.et.c. sequẽ.p quã
intellige excõmunicationem suspen
sionem: et interdictum. extra de ver.
significa.querenti. quid per censurã
deberet aũt pri[9] moneri: quia he sen
tentie non sunt sine monitione ferẽ-
de.extra de sen.exc.sacro. extra de ap
pel.reprehensibilis: et.c.cu3 specialr.
deberet igitur primo moneri quam
c cogi.extra de testi.cog.super.eo.secũ
dum vnum intellectum eius.xij.qd.
ij.indigne.et.ff.de tab. exhiben.locũ.
§.hoc interdictũ.et.§.se .cogentur ẽt
d per mulcte indictione3.ar.ff.si quis
ius dicen.non ob.l.vnica.vel captis
pignoribus.C.de fide instru.iudices
ff.de testi.current.et hoc ad exemplũ
tutorum et curatorum satisdare volẽ
tium: quorum officium publicum ẽ:
vt etiam testium[c].arg.insti.de satis-
da.in.§.fi.et de excu.tu.Rñ.i.et ar.ad
hoc.ff.de lib.agno.si quis a liberis.
§.si quis.et de ven.inspi.l.i.§.cogẽda.
7 ¶ † Sed quis coget teste3 qui est al
terius iurisditionis.rñd.in delegato
pape.planum est cui causa commit-
e titur cum illa clausula. Testes aute3
ec.quia potest quemlibet cogere: sed
et si illa clausula deesset posset quos-
cunq3 cogere dicere veritatem: omnia
sibi enim commissa intelliguntur si-
ne quibus iurisdictio explicari non
põt.vt ex de offi.deleg. preterea.et oia
accessoria.ex de dote post di.resti.de
prudẽtia: et ex de of.dele. prudentiã.
in fi.et ar.ex de testi.cũ cãm.§.si qd si
ordinarius ex quo vocatus testis co
rã eo cõparuit cogere põt eũ et puni-
re si falsa dicat cessante quolibet pri
uilegio.C.de testi.nullũ.et.s.§.i. ver.
d itẽ opponiẽ testi qd recepit[d].et ẽ rõ ne
probationũ copia angustet.C.de here.
qm in fi.xiiij.questio.ij.quãq3. Quis-
q3 ergo bononi inuenitur p iudicem
bononie cogeẽ: et si necesse fuerit pu-
nietur.argumen.tamen contra quia
licet renũciauerit suo priuilegio quo
ad hoc. vt deponeret coram eo non
tamen in aliis scilicet: vt puniri pos-
sit: debet enim ei spontaneus mor[9]
nocere vt.C.de excusatio.tuto. volũ-
tarie[e]. ¶ Illud autem notandu3 est
quod secundum visum cu.ro.in qui-
busdam chartulariis annotatũ clau
sula illa: testes aũt q̃ fuerint ec.regla

testificãdũ vide plenis sime Jo. de turre cre.ij.q.v.in summa et an et qñ priuilegiat[9] posset cogi testificari in criminalib[9] et in foro canonico vide late Sozi.i trac.suo fal len.in regla cccccvij. Et p car.zaba. in.c.dilecto rũ. extra de testi. Hen. ferrari.

a ¶ Uxore. et se.et olno vi de qd ibi di xi post iac. de are.

b ¶ Itẽ dt ba ga.vbi.s.p pe finem.

c ¶ Etiã te stiũ.de hoc. s.§.sequiẽ. v.penul.

d ¶ Qd reci pit ec v.seq.

e ¶ Uolunta rie.trib[9] mo dis legiẽ. l. illa: vt ibi no.in.l.et.ij. gl.dic qd li3 hñs excusa tionem qui suscipit tu torã nõ p dat bñficiũ excusatiõis circa alo et circa susce ptã tñ priui legio nõ vti tur.facit.C. d epis.et de. aũt.presbyter et vtriusq3 ca sum.vide i fra de pri uile. acced tibus.

riter ponitur in cōmissionib' que a sede apostolica emanāt: vt extra de te sti. co. c. j. ⁊ c. cū cōtra. ¶ † Fallit autē hoc in quibusdam casib': in quibus nō apponitur. ¶ Primus est cū litere apostolice impetrātur super pignore et vsuris cōtra quascunque psonas ecclesiasticas vel religiosas pro quibus est psumptio nō contra eas: vt extra de no. ope. nun. c. j. §. super eo. ⁊ etiam si agatur ꝯtra clericos ⁊ laycos simul vel cōtra clericos tm̄. ¶ Scđs in causis matrimonialibus qn̄ videlicet vir dī ppria autoritate dimisisse vxorem vel ecclesiā: ⁊ alteri inherere: et etiam vbi dicitur qđ quis nō vult traducere eam cū qua contraxit matrimoniū. ¶ Tertius vbi dī qđ quis excōmunicatus existens celebrauit. ex͂ de app. ad psentiam. ¶ Quartus vbi de crimine agitur: vt. i. ¶ Quint' vbi agit de inquisitione sed ꝯ de testi. co. sup his[a]. ¶ Sextus vbi quis venisse dī cōtra pprium iuramentum. j. qđ. vij. sancimus. ¶ Septimus cū sententia diffinitiua petitur ꝯfirmari. ¶ Octauus qn̄ abbas de obedientia ⁊ reuerentia a monachis negata cōquerit: secus si alius platus de sibi subditis cōqueratur: quo casu dī. Mandam' qđ partib' conuocatis ⁊c. ¶ Nonus qn̄ scribitur in appellationis causa legitime pcedentes sententiam confirmare vel infirmare curetis. ¶ Decimus cū arbitriū confirmari mandatur: tn̄ in pcedentibus duob' casib' nō refert ponatur vel non: nec pter hoc litere rescribuntur. ¶ † Undecimus cū dī sicut in literis inde confectis ⁊c. ¶ Duodecimus cū dī qđ. a. ⁊ b. clerici. c. excōicatū recipiūt ad diuina. ¶ Xiij. in literis impetratis super iniectione manuū cōtra clericum vel religiosum, vel etiā simul cōtra eos. ⁊ laycos: etiā si apponatur in istis clausula illa. Pterea super possessiōib' ⁊c. sed cōtra laycos tm̄ bene apponitur scđm quosdam. extra de testi. cogen. ꝯuenit. ij. ¶ Xiiij. cum dī qđ facere in debite cōtradicit: prout in instro exin de cōfecto plenius videtur cōtineri: quia sufficiens est pbatio p instr͂m. ¶ Xv. cū impetratur super beneficio: ad cui' collationem se aliquis p patentes literas obligauit[b]. ¶ Xvj. scđm quosdam qn̄ prelatus cōqueritur qđ subditi ei nolunt soluere pcurationē rōne visitationis debitam prauā cōsuetudinem allegātes: eo enī ipso qđ sunt in eius dioces. ad hoc tenētur: nisi se dicant exemptos. extra de offi. ordina. conquerente. Sed ne premissi casus faciant te errare vide quod no. supra ⁊ secūdum papam. extra de testi. co. c. j.

[a] ¶ Sup his vide qđ ibi dixi sup vl. ti. glo.

[b] ¶ Obligauit. hodie sup hoc nō darentur litere de con. pbē. c. ij. lib. vi.

De renuntiatione testium productioni.

Postremo dicendum est de renūtiatione testiū pductioni ad quā hoc ordine pceditur. parti bus enī coram iudice psentibus dicet eis vos pduxistis testes vestros super articulis per vos exhibitis ad quod habuistis primam secūdam ⁊ tertiam dilationem vultis ne plures producere? ⁊ si dixerint qđ sic. dabitur quarta cū solennitate que habetur. i. §. qualiter. versi. iiij. Si vero responderit qđ non: tūc dicet iudex: vos ergo renuntiatis productioni testium in hac causa: ⁊ ipsi dicent renūtiamus: ⁊ hoc redigatur in actis hoc modo. † FORMA. Die tali ⁊c. p. ⁊. h. vel tales sindici vel procuratores interrogati per talem iudicem an vellent in causa q̄ inter eos vertitur super hoc coram ipso pducere plures testes responderunt quod non dicentes quod ipsi libere pure ⁊ sponte renuntiabant productioni testium in dicta causa ⁊ renūtiauerūt. Sed quid faciet iudex si videt producentis intentionem probatam' esse: ⁊ adhuc vult producere plures testes. de hoc. i. §. restat. versi. sed quomodo sed ⁊ si iudex viderit multos testes esse productos potest partes cogere ad renuntiandum productioni extra de testibus. cum causam. C. eo. l. fi. Sic tamen credit minus bene fore probatum adhuc sibi faciat fidem fieri. xxx. questione. v. iudicantem. ⁊ §. econtra in fine. et. c. incerta. xxxiij. distinctione. habuisse. xxxv. questio. vj. si duo. vel det quartam productionem cum solennitate: vt supra vel deferat iusiurandum actori si est pro eo presumptio vel reo si est bone fame. extra de iureiurā. c. fi. argumen. prima. q. vij. scimus ⁊ infra de dila. iuris. ¶ † Item no. quod renuntiatio productioni testium caute facienda est vt videlicet non renuntietur omnibus probationibus in genere ne forte non possit postmodum instrumenta sua vel priuilegia producere: illa enim est alia renuntiatio de qua dicam infra in ti tu. de conclu. ⁊ renuntia. Si enim generaliter et indiffinite fieret videretur omni generationi probationis: ⁊ etiam positionibusque succedunt in locum probationum renuntiatum: infra versicu. proximo. quod dic: vt. j. de positio. §. quarto. ver. Item quod expresse. ergo et specia liter renuntietur testium productioni. ¶ † Et nota. quod expressa renuntiatio potest conclusio dici secundum Baga.[c]

[c] Postremo dicendum sm Baga. vbi tractat de testibus ante medium.

a ¶Uero multi.vt ibi patet ex textu et glo.
b ¶Dicit azo.in summa eo.titu.ante fi.
c ¶Publicate.ibi remissionem dedi.
d ¶Petende ad fi.ibi actor participans dilationi que datur reo non renuntiauit expresse.

¶Bal.de teste Rubri.

SI tpe infite stis est habi lis tpe depo sitiois inha bilis vel e quod iuris. r[espon]deo cõditio testis duob[us] tpib[us] inspi cit[ur].s.tpe iu ramẽti pro pter solẽni tatẽ et tpe de positiõis p[ro] pter verita tem.sed media tempora nõ nocent.ar.ff.de here.insti.

a in aut.de testibus.§.qz vero multi.[a] posteq[uam] aũt renũtiatum vel cõclusum est.nõ sunt alij testes inducẽdi. extra eo.veniens.ij.et c.cũ venisset.et c.de te stibus.in aut.vt cum de ap.cogno.§. licet. Tu dic qd licet possit dici cõclu sio quo ad articulum p[ro]ducendorum testium non tñ quo ad negotiũ prin cipale.s.§ primo.
4 ¶†Quid si renun tians nondum didicit testificata di
b cit Azo[b] solam renuntiationem non nocere.arg.in aut.de testi.quia vero. et.§.illud th.ar.contra in preallé.c.cũ venisset.et in pre.c.de testibus.in fi.et eo.titu.constitutus. ij. in fi. dic vt.s. §.satis vtiliter.ver.quid si publica-

l.sed si cõditio.§.solennitas.ff.de carbo.l.ij.§. due cau se.versi.quid si testis erat in.§.j.hui[us] ti.S. ¶Sex diffe rentie faciunt testem singularem p[er]sona res causa lo cus tempus et diuersitas in istis.Itez circũstantie vbi testis dz interrogari de eis s[ecundu]m Iac.ver.quid si vnus. S. ¶Frater in causa fratris potest testificari in ciuili. secus in criminali.et secus si habitarent simul. quia omnes cohabitantes excludũtur:nam omnes coha bitantes dicũtur domestici.ver.sed nũquid frater. et ver.large dicuntur.S.et secus si agitur iniuriarum.qz iniuria cõmunis est totius agnationis. ff. de iniur.l. lex cornelia in prin.et C.si rec.p.l.j.bal.circa cohabita tionem.vide Inno.in.c.in literis de testi.Cy.et me.C. eo.l.parentes. ¶In causa vniuersitatis admittũtur singuli de vniuersitate in defectum alio[rum] testiũ versi. sed nunquid in causa.S.hoc verũ si causa est vniuer sitatis p[ro]prietate et vtilitate.ff.de cõtrahen.emp.l. sed celsus.Si aũt vtilitate est singulo[rum].vt vsus nemoris ville tunc nõ est idoneus testis ille qui hoc commode vti debet.quia causa sua est.facit qd not.ff.qd cuiusq[ue] vniuer.l.sicut per glo.et in.l.non tm.ff.de rerum diui. ¶Procurator contractus potest testificari pro dño.ff. de iure fisci.l.deferre.§.idem decreuerũt.idem in p[ro]cu ratore iudiciũ finito officio.vide.e.§.versi.sed pone qd administrator.S. qd procurator cõtractus possit esse testis adde Bal.in.l.qui testamento.§.quecũq[ue]. ff. de testa.Impubes non potest testificari ad solennitatis actum sed factus pubes potest testificari ad veritatez de eo qd cecidit in sensum impuberis ver.Item exci pitur qd est impubes.S.item ad testimoniũ impube ris p[ro]cedit iudex ad inquirendum qd facit ad semiple num iudiciũ.C.ad sil.l.fi.qd no. Bald. ¶Religiosus nõ potest esse testis sine licentia superioris versi.item excipitur qd est monachus.versi. quid de simo. ¶Si testis dicit se infamem elidit testimoniũ suum lz non sit iuratus super hoc vt no.Innoc.extra de accusa. ca. inquisitionis.dicit Spe.qd cautus est qui sibi super hoc defert iuramentum.ver.quid si testis.S.item qd tenetur quis respondere an sit infamis s[ecundu]m Iac.§.iaz de.per.S.si causa est corã iudice perusino.et testis exa minatus in ciuitate Senarum ex remissione deponit

falsum ibi an iudex perusinus puniet eũ dic quod sic quia ipse videtur offendi qui hz exinde iudicare.ver. quid si alius bono.S.vide infra de iuramen.calũ.§.si iudex. ¶Si iudex cõmisit notario qd reciperet testes et testis ab eo receptus accusatur de falso.qui testis di

c te[c]. ¶†Item quid si is qui renuntia uit nullum p[ro]duxit.r[espon].amplius non admittetur:quamuis nullum produ xerit.argumen.c.cum venisset.in fin. cum suis concor.multominus si ali quos produxit:vt in predi.c. de testi. ¶Quid si vna pars renuntiat alte ra non renuntiante quod potest: vt C.de iudi.autenti.iubemus. respon. pars renuntians amplius nequit p[ro] ducere:altera vero sic licet sit contra. arg.C.de rem.in inte.resti.pe.l.peten
d de.ad fi.[d] Cõsulo igitur vt caute sem per cum hac protestatione renunties scilicet renuntio productioni: si alte ra pars renuntiet.

cit se nõ di xisse qd scri ptũ est an q[ui] ad condẽna tionez falsi sletur. d.no tarij. et dicit qd nõ. ff. sz põe ecce. s. tu dicvt per Cy.de fal.si qs decurio. qz si iudex fuisset plus magis plus mit p[ro] scri ptura ar.C. d test.l.ob. Ja

facit qd no.in.l.j.in fi.ff.quemadmo.testa.aperi.p[er] Ia co.Bal. ¶Uisus est quasi sensus generalis idem Cy. et Iaco.in.l.testium.C.de testi.l.et nomen visus omnes sensus comprehendit.Item et ratio intelligitur versi. Item qd perhibuit. ¶Iuramentuz testis extenditur ad pendentia et cõnexa nõ ad extranea capitula.versi. Item qd depo. S. ¶Super articulis male formatis nõ potest aperte p[ro]bare nec supplere defectum articu lorũ.ver.quid ergo capitula.S.infra.§.positio. ¶Si ago ex mutuo et testes non probant de numeratione mutui:sed cõfessionem nõ probant.ver.sed pone egi. S.et facit qd no.Accur.ff.deposi.l.publia.in fi.in glo. j.no.et ideo in libello nõ est intendenda sola numera tio.sed numeratio et confessio s[ecundu]m.S.et hoc verũ in mu tuo quia in ipso cõfessio est species idest modus est et forma contractus per se sed in alijs est species proba tionis quia alijs cõtractibus non oritur actio ex con fessione.sed p[ro]batio alias esset frustra: et species p[ro]ba tionis nõ est necesse qd in libello exprimatur.sed spe cies contractus sic contrafacit.ff.de verb.obli. l. si ita stipulatus.§.grisogonus.sol.ibi non negabatur con fessio.sed numerationem factam fuisse.Bal.confessio omnium est probatio et qui probat numerationez fa ctam fuisse per cõfessionem factam approbante et cõ sentiente debitore et ibi patet in litera et ita intelligo il lum tex.assumitur ergo nouus modus et casus videli cet quod si notarius debitore approbante scripsit qd debitor cõfitetur se ab eo mutuum recepisse non pro batur numeratio.sed mutuum ciuile tantum nisi ad dit illa verba:et habuit et recepit.vt no.j.glos.in.l. si ex precio.Si certum peta.et l.iurisgen.§.quod scire.ff.de pac.et l.si ex cautione.C.de non nume.pecu.hec autez verba et habuit et recepit bene probant numeratio nem notario.testante.secus autem si sola pars in sua scriptura domestica hoc dicat puta qz scribit sua ma nu se habuisse et recepisse et quod habuit et recepit. nã inculcatio verborum est:et sola probatur confessio. vt l.gaius.§.fina.ff.de vsur.et Barto.in dicta.l. si cautio ne:attende etiam quod illa verba habuisse et recepis se licet sint preteriti plusquamperfecti tamen solum ad tempus conditi instrumenti referuntur casus est ibi scilicet in.§.grisogenus:et si aliud diceremus nunq[uam] debitor

debitor posset probare pecuniam numeratam nō es-
se, quia astrueret negatiuam non cohartatam loco et
tempore: vnde omnis testis volens eam probare di-
ceret falsum sm Inno. in. c. cum in ecclesia sutrina de
causa posses. et propie. ¶ Quando dicatur testis varia
re no. in ver. et no. qđ dicitur testis variare. §. vide no.
per Bar. C. de testa. l. hac consultissima. §. penult. Bal.
¶ Testis qui deponit coram iudice incompetenti po
test contrariū deponere corā cōpetenti. versi. sed quid
si cōpertuz. §. vide simile. S. de rescriptis. preses. §. pri
mo igitur. ver. Item excipitur contra rescrip. §. ¶ Si
testis admiscet falsum circa id quod tangit medullā
facti vel variat effectū non valet in aliquo dictum, sēcū
secus si tali falso non mutatur effectus. versi. Itez qđ
aliquid de suo. §. vide infra de lit. contest. §. ij. ¶ An
filij cedētis possint testificari pro cessionario. ver. sed
pone mutuaui. §. ¶ Non presumitur testis rogatus
nisi deponat de rogatu. ver. sed quid in pdictis. et ver.
quid ergo sub. §. j. §. ¶ Testes rogare nil aliud est
quā denuntiare quod assistant versi. quid ergo. §. ff.
de testa. mili. l. diuus. ¶ Si scriptura testamēti: vel de
positio testium dicit testes fuisse presentes sed non di
cit eos fuisse rogatos an valeat testimonium not. in
Spe. in ti. de teste. §. j. ver. quid ergo si dicatur in testa
mento. §. An de consuetudine sit necesse qđ testes in
strumēti sint rogati versic. item qđ non fuit. dicit. §.
qđ licet de consuetudine generali ponatur tamen de
cautela fieri intelligitur. vide infra de instr. editi. §. j.
¶ An officio iudicis possint recipi probatiōes lit. nō
contest. sic in mercenario secus in nobili si tendit ad
condēnationem vel equipollēs. §. nūc tractemus. ver
si. xxx. §. vbicūqz iura dicunt posse procedi lit. non cō
test. intelligitur altera parte absente sed vtraqz parte
presente exigitur ordo iudiciorum. c. §. ver. illud autē.
alleg. glo. extra qui filij sint legi. c. per venerabilez. §.
¶ Valet hec responsio credo vt in tali instrumēto cō-
tinetur in. §. qualiter. ver: quid ergo et versi. se. §. et vi
de infra de instru. edi. §. ita responsio. ¶ Ante apertu
ram testiū potest fieri millesima productio testiū nisi
iudex refrenet rōne numeri testiuz vel nisi pars renū
tiauerit vlteriori productioni. in. §. qualiter versiculo
quarto aūt sm Vincē. §. Termino dato ad producē-
dos testes satis sit si testes iurāt. ꝟ. is quoqz. ¶ Posi
tiōes et articuli sunt sumendi de mente libelli vt in. §. se
quitur. ver. sciendum. §. et hoc videtur verum in acto
re secus in reo. vt. j. de posi. §. formatis. vide de dil. §. j.
¶ Debet dari parti copia articulorum. versi. sine igitur
et ibi tractat de termino ad articulandū. §. ¶ Articu
li impertinentes sunt repellendi ver. et nota. et ver. cete
rum autem. §. vide infra de ba. alias de reg. §. proba
tio. et infra de lit. cōtest. §. ij. ¶ Ad colorandū positionē
in possessorio pōt fieri capitulū proprietatis. versi. sed
pone ago. §. dicit Spe. consulo quod in libellis et ar-
ticulis pauca et necessaria ponātur. C. de appel. l. am-
pliorem. versic. sed pone auditor. §. ¶ Positio potest
fieri verbis negatiuis quia fit ad interrogandū par-
tem. sed articuli debēt fieri verbis affirmatiuis quia
fiunt ad interrogādum testem. et ad probandum me-
lius et apertius probatur affirmatiua quā negatiua.
versi. hic quoqz aduertēdū. §. ¶ Quid sint articuli vt
de Joan. and. in. c. cum ecclesia sutrina et de differētia
inter positiones et articulos vide infra de posi. §. posi
tio et vide infra de sententia. §. sed pone quod post sen
tentiam et supra eodem. §. super articulis. ¶ An arti-
culi possint formari disiunctiue. versi. item articuli.

¶ An testis examinatus super vno capitulo omisso
aliquo super illo sit reexaminandus. versic. illud au-
tem non est. §. ¶ Semper quando vis formare inter
rogatoria testium. vide. §. iam de interrogatorijs. ver
si. habita ergo. §. ¶ Interrogatoriū testis est formā
dum super capitulis. eo. §. et versi. §. ¶ Testis debet
interrogari de omni eo per quod repelli pōt dicto. §.
iam versi. et breuiter. §. ¶ Testis debet interrogari
de tempore non de qualitate tēporis nisi persona su-
specta dicto. §. iam versi. item de tempore et quid de lo
co vide infra de instrumentorum edit. §. an locus sit.
¶ Sufficit testem probare factum sine tēpore nisi sit
questio de tempore: vt in prescriptionibus et in alijs
versiculo item de tempore. §. ¶ Testes variantes su
per tempore non intelligūtur contrarij. sed plura fa-
cta intelliguntur si factuz est reiterabile: nisi pars in
interrogatorio dixerit quod hoc semel tantū factum
est. si autem factum non est reiterabile sint contrarij.
versi. quid si vnus. §. ¶ Si autem non est factum in
stantaneum sed successiuum vt guerre nuptie et simi
lia: tunc etiam intelligendo de eodē facto possunt te-
stes saluari. vt nota. ff. solut. matrimonio. l. insulam.
per Jac. et. l. ij. §. veluti. ff. si certum petatur. per Bart.
et hoc vbi agitur de probando specifico facto. si autē
agitur de probādo facto et in genere puta heresim nō
nocet diuersitas temporis vel loci facit quod no. ff. de
testi. l. ob carmen. §. fi. sm Jac. but. ¶ An si testis qui
primo asseruit si postea se credere dicat vitietur dictū
eius dic quod non si causam scire adiecit alias sic. vi-
de eodem. §. versi. in summa. §. quia causa et ratio vi-
uificat dictum vt. l. solam. C. eo. ¶ Qualiter testis exa
minetur super quinqz sensibus corporis. et qualiter
super domino vide plene in. §. nunc tractandum. per
tres colūnas vbi declarat Innocentius. extra eodē. c.
cum causam. et hoc ibi omnino vide. §. ¶ Omne testi
monium aut est de dictis: aut de factis: aut de rebus
de primis per auditum: de secundis per visum: de ter
tio per alios tres sensus redditur ratio. Bal. et testis
productus ad probationem dominij debet deponere
super facto non super iure. C. de proba. l. cuz tres. per
Cy. de probatione possessiōis. vide infra de probatio
§. continua. ¶ Quando testis loquitur per verba iu
ris potest interrogari de diffinitiōe. §. iam de hoc. ver
sicu. item super ti. §. ff. de verb. obli. l. stipula. §. quis.
Bald. ¶ Forma qualiter testes sint examinādi super
inquisitione. eod. §. versiculo porro. et de forma inqui
sitionis. ¶ Quod dicatur nouum capitulum et quali
ter intelligatur per hanc. C. de tēpo. app. §. satis vtili-
ter. ver. illud autem. et. j. de ap. §. id in quo cum sequē.
¶ Potest pars capituli probari tamen totum capitu
lum non probatur in. §. publicis. ver. pe. §. ¶ Si at-
testationes sunt perdite quid iuris ver. sed quid de te
stibus. ¶ Renuntiare testibus est concludere quo ad
testes producendos non quo ad alia. §. fi. ver. item no
ta. vide in. §. si vna. ¶ Etiam mille testes singulares
non probant nisi semiplene. Specu. de inquisi. §. nūc
dicendum. ver. si autem. §. dixit placen. se nunquam
legisse quod vnus testis semiplenam faciat proba-
tionem. nam hoc verbuz semiplena non reperitur in
tex. aliquo. bene tamen reperitur quod faciat indiciū
ff. de proba. l. cum probatio. sed illa lex loquitur in te-
ste non integro. sed. §. alleg. contra placen. l. theopō-
pus. de do. preleg. que non dicit hoc quia ibi facit ple
nam fidem. nam fides eius ibi erat reprobata a testa
tore. et sic ab eo qui tolli potest. de hoc infra de prob. §.

fina.versicul.vltimo nota.§.finaliter dic vt dixi in.l. admonendi.ff.de iureiurando in criminali. dic. vt.l. maritus.ff.de questi.per Bartolum vide infra de inquisitio.§.testes singulares.et supra.§.sex differentie. ¶Si vna pars renuntiat testibus altera non.an dilatio tunc erit communis dicit azo quod sic. quia non nocet renuntiatio. Item in instrumentis.et ideo talis renuntiatio non habet vim conclusionis et facit.C.de iudic. auten. iubemus per Azo. Spec. dicit contra. arg. ff. de contra tab.l.si post mortem.§.fi. versi. penultimo.et fin. Tunc autem dicitur concludi quando omnibus peractis renuntiatur allegationibus iuris vt no. in dicta auten.secundum azo. Si autem renuntiatio non est generalis sed est renuntiatum tali instrumento valet talis renuntiatio quia fit super cer. C.de fide instrumentorum.l.tertia Bald. ¶Lata sententia ex causa famosa si testis qui appellauit interim tulit testimonium deinde appellationem deseruit vel prosequendo succubuit.an medium testimonium valeat dic vt nota.ff. de infami.l. furti.§. primo. per Accur.et Guil.et Jacob. ¶In actis non reperitur aliter quod testis iurauerit nisi quod in actis dicitur talis testis iuratus sic deposuit an presumatur iurasse? dicit Accur. quod sic.ff. de dote.prele.theopompus . In contrarium videtur quia facit mentionem de alterius documento de quo non apparet.item quo ad iuramentum scriptura non habet diem neque consulem. Bald. ¶Nunquam reperitur quod notarius possit recipere iuramenta testium sine commissione iudicis. ita dicit Accur.C.de testamen.l.hac consultissima.§.penultimus.in glo.ordi.nec etiam instrumenta vel confessiones.C.de liberali causa.l.iubemus.in glo.ordi.recipere enim pertinet ad iudicem.scribere vero tantum ad tabellionem vide in glo.iij.l.ij.vel.iij.C.de iure fis. libro.x.Bald. valet dictum testis : licet non sit citatus sed sponte comparuit.si alias esset fidedignus . quia citatio testis non est de ordine iudiciorum nec requiritur si testis est presens.ff.de his qui.vt indig.l.post legatum.§.is vero. in glo.ord.vide supra de teo.§.presumitur.et.j.de cita.§.presens. ¶An magis credatur testibus affirmantibus quam negantibus.ff. de arbi.l.diem proferre.§.si plures.et in.c.j.de preben.lib.vi. vide Innocen.de verbo.signi.c.quid sit nouale. ¶An magis credatur vicinis quam alijs. dic quod sic in his que vicini melius scire presumuntur.C.quando fis. vel priua.l.ij.in gl.ff.de questi.l.de minore.§.j.dic vt.dixi post Bar.in.l.ij.ff. si certum peta.Bald. ¶Testis productus ab vna parte officio iudicis cogitur iurare pro vtraque parte et productus super vno capitulo officio iudicis potest cogi iurare super tota causa C. de eden. l.ij.per glo. Bal. vide infra de proba.§. aduocatus. ¶Clausula de testi. cogendis non semper apponitur in literis.§.penulti. versi.illud autem.§.Iudex non debet committere notario id in quo tota vis cause est in.§.non tractandum de inimicitia . vide omnino de re iudi. cum J.et.A.per Inno.

De tabellione. Rubrica.

Circa tabellionem nil ad presens tractare intendimus. nam quis esse possit tabellio. et qualiter : et per quos: et vbi creetur etc. Ad hanc materiam pertinentia dicemus infra in titulo de edi.instrumen.§.restat.et.§.postremo. ¶Preterea qualiter suum debeat exercere officium per totum hunc librum plenius informatur.

De executore. ru.[a]

Nunc de executore pauca videamus dicentes. ¶Quid sit executor. ¶Quis esse possit. ¶A quo eligendus: seu constituendus sit. ¶Quod sit eius officium. ¶Et quis executionis sue effectus.[b] ¶Est autem executor officialis per quem lit. executio: et ipsius cause preparatio iubente suo iudice expeditur.C.de accusa. ea qui dem.iij. q. iiij.§. aliquando extra de ap.cum parati. Exequitur enim lites: et eas preparat: quia facit partes in iudicio comparere: et testes conuenit: et reliqua facit que causis expediendis proficiunt: vsque ad earum finem: vt.C. de iudicijs.l. antepe.et.l.fi.C.de sportulis.l.j.in auc.colla.vj. de iudicijs.§. his qui causas preparant.vocatur autem in iure diuersimode.vt no.j.de citatione.§.sequitur.prope.prin.ver.quandoque per nuntium.[c] ¶Et potest autem executor esse is quilibet est et non servus: quia publicum est eius officium quod per seruum non expeditur.ff.de reg. iu.l.his officijs.et ar.C.de tabu.et scri.l.iij.§.fi.ff.de te.in testamento.§.seruus.ipse enim est quasi testis immo plus: quia sibi soli creditur: vt.iiij.q.iiij.§.aliquando.et.j.de accu.§.si vero dicatur.iiij.q. iij.§.item in criminali.ver. item secundum. Si tamen seruus de facto ad hoc electus est: et publice pro executore habitus dum pro libero habetur: gesta per eum valent.ar.ff.de of.pro. barbarius.ar. contra. C. iij.q.viij.§.tria.prope prin.ar. contra. in q.ca.in inte.re.non est ne. si tutor.[d]

Circa tabellionem. Rubrica.

¶De executore:

a ¶Habetur in libro autenticorum rubrica de executoribus.quam non mireris in hoc viro non esse allegatam quia membra inferiora nil instruit falso quod dicam super quarto membro.nec Azo ibi de materia prosequitur.sed in Rubrica. C. de sportul.et sup. ec. principi. sequitur et de executoribus litium.et ibi in principio prosequitur aliqua de membris que hic ponuntur. et vide infra versicu.si officium.et duos vltimos versiculos.

b ¶Est autem sciendum quod diuerse sunt species executorum:aliqui litium de quibus hic.de alijs dicam in fine.

Nunc de executore.effectus propter breuitatem non diuidit vt solet per.§.

c ¶Nuntium.et per Azo.in summa de sportu. in principio.

d ¶Si tutor.solue quod hec lex loquitur in errore singulari precedentis.intra in errore communi.

a ¶Femine.ꝛ.ff.de reg.iur.femine lib.ij.

b ¶Expediri.multum hoc seruat curia rauẽnas ꝛ venetiarum.

c ¶Rñ.j.ꝛ arbiter etiam quo ad cãm de qua in eũ compromissum est.ff.de arbi.sed interpellat.§.j.

offerat.in glo.fi.ꝛ in ꝯcor.de exhi.ꝛ intro.§.illud lgñ scꝫ reo.ꝛ in glo.quãtum ad hoc illa pars distinctiõis Jaco.de are.ad quam remisi qõ in prescriptione solũ odiosa procedat hoc opinio contraria satis placet:vt sic executoris executio sine libello:ꝛ litis etiam contestatio interrũpant illaꝫ in sue negligentie odiũ precedentes cum satis ꝑ predicta pateat euigilatum actorẽ:ꝛ nõ negligẽtem. et hic maxime indubitatum qñ citatio talis fuisset q̃ fecisset rem litigiosaꝫ ꝑ cle. de qua statim dicaꝫ tñ fm canones illa prescriptio cuꝫ mala fide .xxx. vel .xl. annorũ non procedit. de prescrip.vigilanti.et.c.fi.ꝛ sic in foro ecclesiastico.illud mẽbrum distinctionis non procederet.

d ¶Is qui potest etiã nudam cautionẽ ab actore recipere de lite contestanda infra duos mẽses alˢ dãnum rei in duplo resartiet de hoc q̃ modo satisdatio ista hodie non est in vsu.vide.j.de satisda.§.j.

e ¶In fi. vbi ponitur triplex distinctio iudicũ circa penas istorum.

f ¶Olim ꝓpter . vt ibi post eum.et hoc scpsi supper ver.portarum.

g ¶Rñ. vtriqͥ fm Accur. l ꝑ. l.sicut .C. de pscr.xxx. an.sꝫ vt ibi no.in glo.ꝑ executioneꝫ mar .tenuit opin.ꝯtrariam q̃ sequit̃ distinctionem Ja.de are.ꝛ dictũ pet.de bel.ibi vide per Cyn.

h ¶Quidam tñ ꝫ vt otto. papiẽ . dicit py.rñ .ꝑ qs glo.fiat contestatio.

i ¶Cõuẽtione.qõ sic libello faciãt interruptionẽ de his.C. de lit.ꝯtest. auẽ.offerat, in vlti. gl.vide.iij.qõ.iij.

item põt executor esse maior.xxv.an. non minor.ar.ff.de mu. ꝛ ho. ad reꝫ. sicut ẽt de decurione ꝯtingit.ff.de decur.spuriũ.§.fi.ꝛ.l.non tantũ.sed videtur qõ sufficit etas .xx .an .sicut in arbitro:vt.ff.de arbi.cũ.l.ꝛ forte sufficit quod sit maior.xvij.ff.ꝺ postu.l.j.§.pueritiam. item quod possit esse minor.est argu.ff.de re iudi. quidaꝫ.ꝛ argu.ff.de testamen.qui etate.C. q̃ test.fac.po s.a frater tuus.ff.de testibus testiũ.§.l.iul.que est.iiij. questi. iij.§.item in criminali.ꝛ hos quidaꝫ tenẽt:vt sufficiat in ministeriali etas xiiij.an.ad similitudinẽ testis:vt in pre.§.l.iulia.¶Itẽ masculus non femina.ff.de tut.femine[a] j.¶Item laycus nõ clericus.C .de testa.consulta. extra ne cle.vel mo.c.ij.ꝛ.iiij. ¶2 Qñ tamen videmus in quibusdã locis in causis ecclesiasticis hoc officiũ per clericos expediri[b] . ¶Est autem eligendus per magistrum scholarũ vel per magistrum scrineorũ sacroꝝ: vel vbi est de consuetudine per officiales ciuitatũ itẽ talis q̃ etiã sit locuples:ꝛ vite ꝓbate:vt non sit verisimile eum velle peccare : alˢ nõ ipse sed eius electio posset ꝓ eo teneri.in autẽ.de iudi.§.is qui causas preparat. alˢ est ver.sub.§.nullo.nam mala electio est in culpa.ff.ad mu. quid ergo ff.de ne.ge.nam seruus.§.fin.ꝛ generaliter quilibet iudex põt eũ eligere. extra de ap.cũ parati.ꝛ de of.delega. prudẽtiã.rñ.j.[c] ¶3 Officiũ aũt eius est iplere q̃ sibi iniũcta sunt :siue decreta fuerint circa lites expediendas per iudicẽ:cui fuerit deputat[d].in autẽ.de defen.ciui.§.ex ꝓuincia.ꝛ ꝺ mādictis.§.is q̃.itẽ de officio eius vide j.de accu.§.j.ad fi.versi.hoc aũt. Premissa vera sunt in executo:e litis nõ in executore snie de quo habetur infra de execu.sen.ꝛ de appel.§.in quibus.ꝟ. v.¶Et no.qõ tas est iudicibꝰ:ꝛ maiores penas:et corporales maculas imponere executoribus.si male fuerint circa lites versati. vt sciant causas non esse deludẽdas:nec lucri grã tia aliqõ eius vicium imponenduꝫ: vt.C.de sportu.l.j.in fi.[e] ¶4 Sed queritur qualiter ꝛ quo iure puniet̃ ministerialis falsam referens ambasiatam:ꝛ potest dici qõ teneatur.l.cor.ꝺ fal.nam falsitas est immutatio veritatis.vt in auẽ.de instru.cau.in princi.ff.ad.l.cor.de fal.paulus.ꝛ probat̃ eo.ti.l.j.ver.sed si q̃s ob renunciãdũ.

cuius leg.pena est in.e.l.§.fin.et eligens etiã teneri videtur:vt.ꝭ.ver.est autem.ꝛ facit.ff.de custo.reo. diuus. Uel dic qõ si pecuniam recepit:vt falsam ambasiatam renũtiaret:tunc tenetur.l.cor.de fal.vt in prin. vers.sed si quis ob renũtiandum. Si vero nõ pecunia corruptus:sed alias id fecit tenet̃ act.in factũ ad iteresse: vt.ff.ad l.cor.de fal.qui nomine pretoris:sic ꝛ in iudice refert an ferat ꝓtio:vel gratia sententiam.vt.C. quando prono. non est ne.venales.que est.ij.q.vi.§. diffinitiua.ff.ad treb.seruo inuito.§. cum pretor.Uel dic hanc dubitationem expediri per ꝯpre .l.de sport. vbi dicitur si male fuerint versati ꝛc.qui falsum cõmittit male versat̃. Utrum executor possit vim inferre ꝛ quid iuris sit circa hoc nota secunduꝫ papã extra de priuile.cum olim propter[f]. ¶5 Sed nunquid tenetur de crimine concussionis: vt.ff.de concu.l.j.et.ij. q.j.eadem.l.ꝛ.l.cõcussionis. Sed dic quod non:ob.hoc quod retulit se citasse cum non citauerit:sed si occasione sui officij aliquid recipit.tunc sic: vt in ꝯcalle. con cor.ꝛ.xxiiij.q.j.militare.in fi. ¶6 Executoris autem conuentione interrumpitur prescriptio licet hoc non faciat simplex postulatio coram iudice proposita.vel libelli oblatio vel precum porrectio etiaꝫ facta coram principe preterquam in actionibus annalibus.C.de prescriptio.xxx.anno.sicut.ꝛ.l.cum notissimi.in princi.ꝛ.§.illud etiam proculdubio.C.quando lib.prin.ꝺb.l. con. fal.l.j. ¶7 Sed nunquid hoc est verũ etiam si libelli oblatio non precesserit.respon.[g] vtriqͥ quia ꝯpre.leges hic non distinguunt : sed simpliciter loquuntur : executoris enim conuentio pro lit.contest.habetur.ff.de act. et obli.constitutionibus.Uel dic necesse esse libellum precedere sicut et libellus precum:precedere debet rescriptum : super hoc ab imperatore concessum ad hoc:vt annales actiones faciat perpetuas.C. quando libe.princip. da.l.ij. item lit. contesta. sine libello facta: nullam faceret interruptionem : cum perinde sit : ac si facta non essent:in auten.de exhi.et intro.reis.vnde multominus id faciet illa executoris conuentio. argu. in ꝯcalle.§.illa proculdubio . Quidam tamen contra[h] .et in lit.contestata et in executoris conuentione[i]

ADDE qõ ꝑ citatio .interrumpat prescriptio Bal. cõsilio dxvj.lib.j.

ADDE tñ qõ ꝑ denunciationẽ factã dño a colono interrumpit̃ prescriptio . ca. qm̃ frequenter .§.si sup extrui vt lit. nõ ꝯte. item ꝓ denũciatio

hem extraiudicialem interrūpatur pscriptio. vide do. Abb. sicu. in. c. ij. extra de prescrip. quod non.

a ¶ Litigiosa. qđ intellige vt in cle. vt lite pen. c. ij.

b ¶ Ut debitus. s. tit. de elec. §. restat. in. ij. col. et qđ dixi s. de leg. §. finitur in prin.

c ¶ Actoib⁹. ꝟ. i summa. vsq; ad fi. §. eisti dñr executores gfa rū: et diuersas ipoꝝ formas prime scripsi de cō cess. pbē. si so. li. i. j. gl. lib. vj. et i. c. no. i fi. vitie gl. ꝺ ipsarū effectib⁹. itē sūt executores sniarū. et de his. j. pte. ij. ān fi. rubr. ꝺ sentē. execu. et vid qđ no. C. de execu. rei iud. l. penulti.

d ¶ Bald. de executore. Rubrica.

Maior xiiij. annis. pt eē nūti⁹ publicus. ꝟ. post aūt. G. ff. de iudi. l. fi.

¶ Qua pena teneat nūti⁹ faciēs falsam relationē. ꝟ. sed querit. C. ꝺ spoꝛ. l. ij. et de custo reo. l. diuus. G.

e ¶ An p citationē nō pcedēte aliq̄ petitione interrumpitur pscriptio sentit qđ nō. quia nō apparet super quo interrumpatur si libellus non est porrectus iudici. ver. sed nunquid hic. G. m contra rium quia lis incipit ab in ius vocando. instit. de pena teme. litig. in fi. ergo prius est citatio sed lex dicit interrumpi per citationem vt. l. sicut et. l. cum notissimi. C. de prescrip. xxx. an. Si autem libellus offeratur parti presenti nō est necessaria citatio. ff. de adul. l. miles. §. sexaginta. sed per libellum oblatum soli iudici regulariter non fit interruptio. C. quando libel. prin. da. l. ij. quia nil geritur cū reo et quod no. in. l. ij. ff. de in ius vocan. in glo. ord. Bal. ¶ Prescriptio centum annorum non potest probari per testes in auten. hec cōstitutio in prin. col. viij. Bal.

8 ¶ † Sed nūquid extenditur hic effectus; non tm̄ ad actiones in rem: verū etiam ad actiones in personam. Rñ. sic. arg. p̄ealleg. l. sicut cuius principium in omnib⁹ actionibus loquit: vnde facit totam legem generalem. et arg. ff. de publi. de pretio. cum suis cōcoꝛ. quia eadem ratio est in vtrisq;. vnde idem ius est censendū. ff. ad. l. aquil. illud. extra de consti. translato. Alij tñ contra. arg. ff. de eo per quem fac. est. l. fiñ. item est et alius effectus. quia facit rem litigiosam: vt. C. de litigio. aut. litigiosa.[a] item perpetuat iudicis iurisditionem. extra de offic. de leg. gratum. et. c. relatum: et de app. vt debitus[b]. ¶ De executore ad prouidendum alicui deputato. no. j. de ac. seu pe. §. super actionibus.[c] ¶ Item de executore testamenti infra de edi. instru. §. nunc vero.

De salarijs. Rubrica.[d]

Relibatum est personis in iudicio interuenientibus: sed quia frequēter de ipsarū salarijs disceptatur. idcirco consequens est vt aliqua de salarijs disseramus. ¶ Primo igitur discutiamus de salarijs iudicū. ¶ Secūdo de salarijs pcuratorum: et nocūdo de salarijs aduocatorum. ¶ Tertio de salarijs aduocatorum. ¶ Quarto de salarijs medicorum: et aliorum.

1

Iciuri ergo de salarijs iudicum: breuiter distinguamus: qm̄ iudicum alij sunt delegati alij ordinarij[e]. Si est iudex delegatus distingue: qr aut est delegatus a principe aut ab ordinario. Si a pncipe: aut p-

2

¶ De salarijs. Rubrica.

¶ De diuersis salarijs dat autoꝛ remissionem ad rof. bene. j. §. iij. in fi. vide ibi et de salario assessoꝝ remittit. j. §. j. in fi. et est sciendū qđ ex. xj. practicis quos nominauit autoꝛ in pꝛhemio. ver. ceterū. ij. inuenio. x. ex eis q̄s vidi tractasse generalr de salarijs preter ipm rof. spāliter de salarijs aduocatoꝝ et assessorū sub rub. de assesso. et de aduocatis aliqđ tractauit Tā. Jo. de deo ꝺ pmijs aduocatoꝝ et pcuratoꝝ diuisim tractauit et modicū lib. iudicum q̄rto et de salario assessorū li. j. char. vltr. egi. c. xiiij. et ꝺ duobus sc. tractat de salario iudicum notarioꝝ et assessorum.

¶ Guil. an posuit spālē rub. de salarijs aduocatorum.

d ¶ De salarijs magistroꝝ ple. p spos. i sum. de magistris. §. vtrū. et. j. eo. ti. de magistris vide libellos.

Reliba-

ficiscitur extra domicilium: aut non. Si est delegatus a principe: et alibi q̄ vbi degit ad iudicādū pficiscitur: exigere potest a partib⁹ expensas quas fecit in victu: et in vecturis equoꝝ: et similibus non tm̄ salarium. extra de vi. et ho. cle. cū ab omni. xij. q. ij. charitatem[f]: qr nemo cogitur suis stipendijs militare. xxviij. q. j. iam nunc. in fi. extra de pscrip. cum ex officij: et munera nō sumptus pꝛhibentur. j. q. j. indices. ff. de offi. psi. plebiscito. hoc credo: licet. d. m. dixerit qđ habentes beneficia sufficientia: quib⁹ cause a sede apostolica delegantur: recipiendo expēsas paccant vt in p̄. c. cū ab omni. petent aūt moderatos sumptus: et nō delicatos. extra de sequest. pol. c. j. ff. de dā. infec. inter quos. §. fi. et. l. seq. et ar. ff. de pig. ac. si seruos. in fi. et quales cōuenit in domo sua facere. ff. ad exhiben. sed et si hereditas. §. j. ff. de pe. here. et si. l. cō. §. alium: et de reiuen. si res. nec ob. qđ minores facere potuissent. ff. māda. si quis. iij. §. impendia: et vide. j. de expensis. §. fi. ver. et nota quod ex. ¶ † Quid si aliquis equus occasiōe cause moritur: vel iudex ipse cappa spoliatur: vel eius familia infirmatur: sicq; eum oportet facere moram longiorem: dicūt quidam quod hoc non potest a partib⁹ petere. ff. manda. inter causas. §. non omnia[g]. alij vt dominus me⁹ dicunt q; potest quatenus plus q̄ in propria domo expendit. argu. ff. de incen. rui. nau. f. l. j. ff. ex incendio. extra de pcu. cum pro causa. ad hoc facit. ff. fami. her. ex parte. in prin. et de nego. gest. si communes. ff. pro socio. cum duob⁹. §. damna[h]. hec questio tangitur in procuratore. extra de elect. vt preterite: et in pre. c. cum pro causa. ¶ † Sed nunquid partes procurabunt comtum est.

Iciuri ergo ordinarij de arbi. dic. in fi. hui⁹ §.

f ¶ Charitatem hec et quedam ex sequentibus sunt expedita per decre. statutum de rescriptis lib. vj. §. insuper. et sequentibus.

g ¶ Omnia per hunc. §. et quia decre. per statutum. §. in super solas expensas permittit in quibus non includuntur damna puta damnorum cape perdite et equi mortui rationem non habere: si vero plus propter infirmitatem eum stare oportuit et sic plus expendit illud moderatum tamen deberi videtur ad predicta facit extra de iniur. in nostra.

h ¶ §. damna et. §. seq. sed in socio loquuntur vt dixi. in decre. cum pro causa super. j. glo.

¶ De salariis. Rubrica.

muniter indicē. Rñ. si ad petitionem alteri⁹ partis init. vltra duas dietas ab ea sola habebit expensas. argu. ff. de eden. pretor ait. in fi. ꝛ notatur extra de rescriptis: nonnulli[a]. Si vero infra duas dietas init dicit. b. qđ habebit expensas ac actore: qui eum duxit: nisi de consensu partium fuerit impetratus. arg. iiij. q. iij. ver. venturis. extra de rescriptis. ceterum. §. fi. ꝛ no. extra de rescriptis. dispendia. in principi. lib. vj. Ego credo qđ siue de partiū consensu. siue per alteram partem tātum fuerit impetratus ex quo infra duas dietas[b] citat cōmuniter procurabitur: q: eius officiū commune est. xiiij. q. v. non sane. ¶ † Porro si in domo: seu ciuitate sua iudicat: nihil propriis suo noie pro expēsis: vel alio obtinebit. nedum sumptus queritur. §. pro do crassetur. xxiij. q. j. militare. ꝛ in p. c. cum ab omni. immo etiam vt quidam dicunt[c]. expense quas facturus esset in domo deduci debent de expēsis quas fecit cum extra locum suum pergit vt in pre. l. sꝫ ꝛ si lege. §. qđ autem. ꝛ. ff. fami. her. ex parte. in aut. de manda. princi. §. illud: ꝛ. §. si tibi quo q̃. col. iij. ꝛ de iudi. §. ne autem. col. vj. sed hos duos. §. alij intelligunt in ordinario. in aut. vt nulli iudi. colla. ix. ¶ † Scđm leges tamen pedaneus dꝫ habere sportulas scꝫ duos aureos in principio: et duos in fine cause cum summa litis expedit centum aureos quod ac. extendit tam ad ordinarios iudices. quā etiam delegatos in autē. col. vj. de iudicibus. §. ne autem[d]. iij. q. iij. offeratur. in prin. ¶ † Sed qđ si delegatus aliquid exigit: et extorsit[e]. Respon. aut id fecit nomine assessorum de quo dic vt. s. in titu. de assessore. §. salarium. versi. hoc tamen: aut vt sibi retineat quo casu tenetur crimine concussionis quod dic: vt. j. versicu. sed nunquid ibi aut per extorsionem ꝛc. si autem aliquid sponte offertur per modum exenij. si sit moderatum recipere potest. xviij. dist. de eulogijs in fine extra de symo. dilect⁹ in fi. moderatū autem intellige esculentum ꝛ poculentum qđ intra dies proximos consumitur. ff. de offi. presi. plebiscito: idq3 trahi neq̃at ad muneris qualitatem. inhumanum enim valde est a nemine recipere: sed passim vilissimum: ꝛ auarissimum: vt ibi ff. de offi. procura. solent. §. fi. Uel dic quod hec attenduntur secundū qualitatem persone dantis: ꝛ cui dantur extra de symo. et si. questiones. Multum autem seu magnum non debet recipere. vt in pred. concor. qđ estimo si excedit summā. c. aureorum a quocunq3 mittatur. ff. ad. l. iul. repe. eadē in fi. Uel secundum qualitatem personarum vt premisi. Hodie tamē iudex qui recipit salarium a publico: sumptus non debet recipere: quia ea ratione videtur quod nec ordinarius qui habet administrationem vt tangitur in pre. §. ne autem. premissa probantur in aut. col. ij. scriptum exemplar. ij. §. sicut enim ꝛ in pre. decreta. cum ab omni. j. q. ij. sicut extra de symo. c. j. secus si non recipit: vt in pre. l. plebiscito. ꝛ. l. solēt: ꝛ in hoc dico eas nō corrigi. ¶ Si vero datur iudici pecunia: vt inique iudicet: dic vt extra de re iudica. cum eterni. li. vj. ¶ Quid si alicui scholari bonon. vel parisius commorāti causa aliqua a sede apostolica delegatur nunquid ille poterit a partibus expensas exigere. licet eum non oporteat ciuitatem exire? Rñd. non videtur cum nullas faciat occasione ipsius cause: vt. s. ver. porro. nam nec testis habet nisi cū eum proficisci oportet extra domiciliū. iiij. q. iij. ver. venturis: contra: q: ipse studeret: vel corrigeret: cum oportet eum causam audire: ꝛ sic damnificatur q esse non debet: extra dꝫ fideius. pervenit. de renun. sane. nec tenetur de su beneficium facere. x. q. ij. precarie: ne quis cogitur suis stipendijs militare. extra de presc. cū ex officij. ¶ † N dñs papa per suum rescriptum int dit alicui inferre preiudicium. extr de offi. or. lꝫ: de ma. ꝛ obe. cū inferio in fi. ꝛ de vsupal. ex tuarum. nec deb alteri per alterū iniqua conditio a ferri. ff. de le. j. nemo. Super hoc dic quidam qđ non debet habere de si cto iure: lꝫ sit argumentum cōtra. x q. ij. caritatem: nisi cum eum profic sci oportet vt. s. in princ. verūtam delegati quotidie de cōsuetudine r cipiunt: ꝛ male ſm quosdā si habe beneficia vnda possint commode s stentari: vt. s. dixi: sed ꝛ si sint sine neficio possunt etiam salarium re pere ſm Egy[f]. extra de prescrip. cū officij qđ non placet: sed expēsas si ¶ Si aūt sit delegatus ab ordina quid iuris sit infra dicam. ¶ Si v est ordinarius iudex etiam expē quas fecit in victu: ꝛ in equitatu ꝛ similibus cum ad aliquem loc sue iurisditionis vadit non habe vt in pre. c. cum ab omni: ꝛ. x. q. iij lud. ne alienum iurgium putet s esse predam. C. ad. l. iuliam repet omnes. iuxta illud[h]. Estote cont stipendijs vestris. lxxxvj. distin. satis. circa fi. xxiij. q. j. paratus. in ꝛ. c. militare. nec enim licet eis v re iustitiam. xj. q. iij. non licet. in in pre. c. cum ab omni. potest ta habere quod datur apparitorib

[a] ¶ Nonnulli. in. iiij. gl. ꝛ de exceptionibus. olim. in. j. gl. ꝛ vide quod no. i. §. insuper. in glo. h non hꝫ. ꝛ qđ sup ea dixi.

[b] ¶ Duas dietas: Hodie vnā p pred. decreta. statutum.

[c] ¶ Quidā dicūt. qđ mihi non placet vt not. i pre. §. insuper i glo. no. quā minore.

* ADDitio. An delegati ad vnam cām possint aliqđ petere a partib⁹ p eorū laboribus vide gui do. pape in qōnib⁹ suis q. lxviij. incipit. dñs petr⁹ in versi. crederē etiā ꝛ adde vidē dū. Jo. Stur. cre. in. c. vendentes. j. q. iij. vbi dicit qđ delegat⁹ si esset paup vel si opꝫ eū facere labores ꝛ expensas vel si propter insufficientiā suaꝫ opꝫ eū cōducere assessores pōt petere expensas ad hmōi necessarias et nihil vltra mō tñ nullā partē propter hoc acceptet nec aliquid

ti questiones.extra de symo.vbi etiam notabilem in
tert.fecus etiam in legatis & ceteris prelatis nisi fiat
in fraudem ibi vide.

a ¶ Sit romana vt ibi dixi non sic cum reconciliat.

b ¶ Prediri.in versi.porro.

c ¶ Siliquas. d his satis dixi in decret. cum ab omni super .ij. gl.

d Decima pa hodie subla ta:nec olim exigebatur: nisi cum fore sis agebat.

e Ceterum.exq sita Iuria fue runt ista que ad hoc ten dunt.qz in eis non atte dit lib.con.

f ¶ Libello suo.parte.ij.

g ¶ Tenet vi cen.in decre. cum ab omni. ADDE R. in premissis tn qd lz Jo. and.in.d.c. statutum te neat Iurii qd tn Pe.de an chara.tenet opin.spe.er cons.ccxviij. incipi.iuxta ordinez vbi etiam ponit an notarius debeantur sportule.

h ¶ Salarium: restat videre de salario ar bitrorum.mar ti.de fano. de hoc com posuit ma gnaz glo.in qua lz qd ar biter a com promittenti bus salarium

scriptoribus qui scribunt acta cause: & huiusmodi:& cogere partes vt pre dictis personis satisfaciant in talibus que olim sportule vocabantur:& hodie etiam vocari possunt:vt in auté. offeratur.xiiij.qd.v.non sane:sed nec sportulas habebit:si litigantes pau peres sint:vt in preal.§.si tibi:& in p.

9 c.cum ab omni. ¶ † Habet etiā expen sas ordinarius:cum consecrat eccle a siam.extra de symo.cum sit romana[a]: & cum visitat ecclesias.extra de censi. cum apostolus.& c.sopite.& per totū salarium autē nō percipiet vt in pre. decre.cum ab omni nisi forte secun b dum Ac.quatuor aureos vt predixi[b]: clerici quoque prestāt ordinarijs qua c tuor siliquas[c].C.de epis.& cle.aut.sz hodie nulla:vel medium bizantium vt eo.ti.omnes qui.§.executoribus. Consuetudo tamen vniuscuiusque so ri in hoc seruetur:vt infra dicaz:que sm locorum varietatem variat.nam in patrimonio beati Petri.& in pro uincia romaniole.statim post litem contestatam dantur de libra.xij.de d narij bononie decima pars[d].alicubi vigesima:vt in pre.decre.cū ab omni in terris comitisse mathilde medie tas:& reprobo quarūdam ecclesiarū abusum:vbi ex quo pars aliquē ter minū recepit:huiusmodi salaria exi guntur.etiam ante litem contestatā.

10 ¶ † Quia litis cōtestatio est litis ini tium:et ante illam non dicitur quis agere:sed velle.ad idem facit.ij.q.vj. si quis libellos.in auten. de litig.§. omne argumentū.tamen contra pro tali vsu.C.de liti.aut.litigiosa. extra de officio delegati gratum. & in con e sti.Greg.x.de ele.quia.§.certū.[e] pa cisci autem de certa parte litis prohi bitum est vt in predi.decret.cum ab f omni. ¶ T.antē notari libello suo[f] in titu.de satisda.rei qd licet prelati ecclesiarum decimam:vel aliam par tem litis non possint recipere:vt i de cre.cum ab omni.tamen moderatas expensas:& pro eis pignora recipere possunt.debentur enim eis expense sicut & testibus:vt preal.ver.veniris. quia nemo cogitur suis stipēdijs mi litare:vt.S.qd nō credo in ordinario: nisi vt dictum est.assessor vero iuste salarium:& pro eo pignora recipiet:vt S.in ti.de assessore.idē etiā dicit T.d iudice ecclesiastico qui d bonis eccle

11 sie non sustentatur. ¶ † Porro si ordi narius det delegatū subdistingue,

exigere pōt & dicit de hoc videri casum esse.C.li.xij.de primo sacro scri.l.in sacris.scda circa prin.& de pri. agen.in rebus.l.viti.circa finē in quibus expresse dicit qd si cā est corā arbitro pōt p suo salario vnū solidū exigere & solidus ponit p aureo.insti.de pena te.lit.§.

qz aut est delegatus ad vniuersitatez causarum:aut ad vnam specialiter: si ad vniuersitatem causarum:tunc idem est qd in ordinario:cum idē sit consistorium:vt extra de ap.romana in princ.lib.vj.immo ordinarius illi dabit expensas.vt extra de of.or.iter cetera.in aut.vt nulli iudi.§.nulli.col la.ix.& de man.prin.§.illud tn. quis hoc in quibusdaz locis male seruet: vbi indifferenter expensas recipiunt

12 ¶ † Sed nunqd posset ab eo vel ab ordinario repeti qd receperit: distin gue.nam aut dati sunt sumptus scie ter:& tunc non potest.ff.de re iudi.cu ius per errorem:aut ignorāter:& tūc pōt:vt in.c.i.& extra de magis.prohi beas. & de cēsibus procurationes.in si. item aut gratis:& tunc non potest:vt in pre.c.de eulogijs:aut per extorsio nem:& tunc in quadruplum restitu untur.in aut.col.ij.scriptū exemplar ij.§.sicut enī.& xviij.dist.quia quidam C.de cri.cōcussio.l.fi.j.q.vij.sancimus.

13 in fine:& q.j.in eum. ¶ In premissis tamen potest consuetudo valere:vt aliquid certum percipiatur:in autē ali quid certum percipiatur:in autē tico.colū.ij.vt iudi.sine quoquo suf. §.hec autez omnia.ver.nam etiam: & §.si igitur.ver.sciat enim.argumē tum extra de offi.or.dilectus.& argu mentum.ff.de publica.& vec.si publi canus. Si vero sit delegatus ad spe cialē causam & ordinarius ei malitio se causam committit:idem vt prudez: qz non petet tales expensas: arg.ex tra de officio dele. pastoralis. si vero sine fraude committit volens forte parcere laboribus partium & expen sis:tunc forte posset dici id qd in de legato a principe supra dixi:ne offi cium suum sit illi damnosum et hoc

g lz Vin.[g] arg.iiij.q.iij.venturis in fi.c. nō sane.extra de offi.dele.cū te consu

14 lente. ¶ † Itē no.qp psone q debēt sa laria recipere debēt ea ante calculū sue exigere.partes nāqz fallacibus ad uocatorū promissionibus elusa se in eā victorie fore existimantes ad sen tentiam properant & libenter salaria soluunt.qd non facerent condēnate. ¶ Quid si cōcluso in negotio partes ante sententie platione componunt nunquid iudex poterit partes coge re vt satisfaciant assessori.dicit Guil. na.qd sic.arg.in his q no j.§. sequit. versi.sed pone qd hoc casu.de assesso h rum autem salario dixi.S.de asses.§. salarium[h].

si.d quibus lxxij.faciunt libraz auri. C.de suscep. & arch.l.quo ties.li.x.in ducit.§.ne aūt.in aut. de iudicib. S.sepius de legatū.et qd ibi not.q ad qua.in j gl. nā si id lz in dicib.ergo & arbitris.ff.d arbi.l.j.idē dicit et multa similia in qui bus iudices et arbitri cō ueniūt que vide supra d arbitro.§. differt.ver. porro.et se quentibus. et patent.ex tra eodem ti tulo cum di lectus in gl. ergo et in isto cōueniūt cum diuersi tatis rō red di non pōt. nā rō quare iudices exi gūt est ne la borent fru stra.s.cōpen dij nil latu ri vt in.§.ne aūt.sed ibidem & am plius labo rant arbitri amplius di co qz iudi ces se alie nant cōmit tendo qd nō possunt ar bitri.ff.d ar bi.nō distin guemus.§. questio.itez sepe arbitri a litiganti bus slamād

tur quos punire nō pñt. ff. de arbi. sed si in seruū cū. l. seq. ꝛ se. ꝛ. l. l3. qō iudices pñt. ff. si q̄s ius dicen. nō ob. l. j. ex̄ de penis dilectus. nō obstat ſm eū: si dicat̄ qō ar biter recipiēdo cōpromissum sine ꝓmissiōe salarij sibi h3 imputare. ff. de trāsac. q̄ cū tuto: ib⁹. ꝛ. ff. cōmo. in cō modato §. sicut rñdet pe. l. e. ti. j. ꝛ ō cōmo. si is q. s. qō sepe ex̄ id q̄ agit̄ tacita obligatio nascat̄ ꝛ de despō. i pu. c. vno li. vj. ꝛ tale tacitū pactu3 hr̄ i o3 ꝓ ex pſſo. ff. si cer. pet. l. cū q̄d. qō i sſib⁹ inenit̄ vt in aduocato q̄ nulla ꝯstituta mercede ꝓcinat⁹ ē salariū ex̄ or dinē ordia cū ꝓ labore cū ꝗtitate et fori cōsuetudine. ff. ō var. et ex̄or. cog. l. j. ꝛ. l. i honorarijs idē i alijs ꝓ ceptorib⁹ ar tiū vt ibi in ꝑn. ꝛ i messore. ff. si mes. fal. mo. di. l. j. i ꝑn. itē si lege non ca uerēt equitas suadet remunerari laborē. ꝗ̄ sequēda ꝛ pre ponenda ri gori. C. ō iu dic. placuit ff. ō aq̄ plu. arc. l. ij. §. nē varijs i fi. ꝛ si hoc dicat̄ absurdū ex ꝯrio sequet̄ absurdū q̄ recusabunt̄ cōpromissa. ꝛ sic nō finiē tur discordie q̄ marie fuit ꝑtoris ꝓpositū. ff.

De salarijs procuratoꝝ ꝛ tabellionum. Rubrica.

Nunc de ꝓcuratorū: seu aliena negotia gerentium ꝛ tabellionū salarijs disputemus. Sup quo breuiter est notandū qō salariū seu merces incerte pollicitationis peti nō potest. C. mā da. salarium. solutū tñ retineri potest. † Pollicetur aūt quis cu3 nulla interrogatione ꝑcedente salarium offert dicens subito facias hoc: et sic facia3 tibi. ff. de pollicita. pactū. ex hmōi pollicitis diues quilibet esse potest[a]. In hoc tñ distingue: q2 aut quod ꝓmittitur est incertum: re ꝛ genere: aut incertū re tñ: sed certū gñe aut est certū re ꝛ gñe. Si est icertū re ꝛ gñe puta dixi bene facia3 tibi: vel recognoscam hoc seruitiu3: vel tibi plene retribuam. tunc peti nō potest: vt in pre. l. salariū: ꝛ. ff. e. qui mutuam §. salarium. Si vero re tñ sit incertum sed certū genere: puta ꝓmitto equū. vel vestes in genere: vel faciā te militem: nec dixit quē vel quales. vel q̄n: vel etiam q̄tum ꝓ militia daret: tūc nō est penit⁹ incerta ꝓmissio ideoq3 peti pōt. ar. C. man. l. j. ꝛ agetur ꝑscriptis verbis. taxabitur aūt hoc arbitrio boni viri. ff. de ꝑscri. verbis. l. si tibi polliceda. ff. ꝓ soc. si societate3. ff. de le. ij. l. j. in fi. ff. de leg. iij. si fiue. Si aūt certū re ꝛ genere ꝓmitteretur: puta ꝓmitto tibi talem equū vel talem vestem: vel qō te taliter in tali die faciā militem. et tñ pro militia tibi dabo: subdistingue: q2 aut deductum fuit hoc in stipulatione: ꝛ tunc certi condi tione petitur qō ꝓmissum est. Insti. de verb. obli. in prin. vbi de hoc. ff. si cer. pet. si quis certū. sed si incertu3 esset ꝓmissu3: tunc peteretur per actionem ex stipulatu: vt ibi. † Aut non fuit deductum in stipulationem qō certum est: sed solū nudo pacto ꝓmissum: ꝛ tunc iterum subdistingue. nā aut ꝓmittitur in ipso ꝯtractu: seu mādato: vel incontinenti ante mandatū vel post aut ex interuallo: si incōtinēti: aut erat alias facturus: aut non si erat alias facturus: tūc petitur actio ex eo contractu. s. contraria mandati informata. hec ꝓbantur. C. mā. l. j. in fi.[b] ꝛ. ff. eo. salarium. C. de pact. petēs ff. de duobus reis. duos §. fi. tunc eñi vestitur nudum pactum coherentia

de arbi. l. iij. §. si sic de minorib⁹ ꝛ feminis d2 qō nō l q̄ restituunt̄ q2 sic videret eis interdici cōmerciu3. ff. de minorib⁹ qō si minori §. nō semꝑ ꝛ ad vel. l. si mulier. Nunc de ꝓcuratoꝝ. esse pōt. Ouidi⁹ de arte amādi car. iij. ꝛ precedit promittas facito quid eñi ꝓmittere ledit.

cōtractus. C. de pactis. in bone. Si vero non erat alias facturus: aut est talle factum qō consueuit locari ab ipso ꝓcuratore: ꝛ tunc agitur locati. ff. mā dati. l. j. ꝛ isti. eo §. mādatū: aut nō cō sueuit. ꝛ tūc est ꝯct⁹ innoiat⁹: et agit̄ actiōe ꝑscr. ꝟbis. ff. de ꝑscr. ꝟbis naturalia. §. at cū do. si aūt ex internallo. s. postq̄ contrahentes se ad alia negotia diuerterunt: et erat alia facturus tunc petitur promissum iudicis offi. seu extraordinarie. ff. mand. salariū. Hoc etia3 no. quod procurator nō potest de certa parte litis puta media: vel quota paciscī alioquin non valet immo punitur. ff. eodem. salarium. et l. si remunerandi. §. mauritus C. de postulan. quisquis. ff. de varijs et extraordina. co. lege prima. §. aduocatos. † Sed nunquid salarium ꝓcuratoris potest excedere. c. aureos? respondeo non: quia nec aduocati. ff. de varijs: et extraordi. cogni. lege prima. §. licita. nam et procura. dicatur aduocatura: vt tertia questione septima. c. primo. ꝛ econtra: vt quinta questione tertia. quia episcopus: ꝛ quandoq3 hec duo equiparantur: vt extra de foro competen. romana. lib. sexto. §. neq3 etiam. hodie autem procura. in quacunq3 causa non potest nomine salarij vltra. xij. libras turoñ. recipere qui etiā debet iurare quod quā cito causam malam esse nouerit ipsam deseret: et alia plura alioqn multipliciter punitur. quod dic. vt in cōsti. Gregorij. x. de postulan. properandum[c]. † Sed quid erit in tabellionibus: qui vt plurimum inhumani sunt in salarijs exigendis? respōdeo aut est scriptura forensis seu iudicialis: aut est extraiudicialis. Si est forensis: vt sunt acta iudiciorum: vel emancipationes. protestationes. et huiusmodi que coram iudicib⁹ fiunt. et notarius immoderatum exigit salarium. ad officium iudicis corā quo actum est pertinet partes releuare a grauamine curialium et expensis. de pe. dist. j. nemo. vel in foro. ex̄ de offic. dele. cū ꝑte. de do. ꝛ ꝯtu. finem. ꝛ cūcta q̄ litem seu litigatores impediūt emēdare. j. q. j. emendari. ex̄ de offi. dele. ꝑterea. ꝛ. c. suspitionis. ꝛ. c. j. ꝛ tales improbos exactores punire: vt. C. de off. prefec. preto. affr. in nomine. versu. ꝯnem §. hoc etia3 decernimus. ꝛ in auten. scriptum exemplar. in auten. vt liti. iuret. §. ex hoc quoq3. in aut. de iu

[b] In fi. vbi no. q̄ sequit̄ h̄ ꝛ i duob⁹. ꝟ. sequētib⁹ ꝛ ibi vid cy. q̄ cū pe. ꝓ ꝓbat h̄ dictū de actiōe informata qō t3 ibi gl. ꝛ vi de remissione quā dabo. j. ti. ij. §. ij. ꝟ. qō aūt dixi.

[c] Properādū. hodie reuocata. q2 si est i. vj. in ꝑ hūdictū. x. j. fuerūt post ea taxata salaria i ꝯstit. q̄ incipit. de cēs ꝛ necessariū vltra me

dis. §.i sala rijs de q dr̃ xi.§.o aduo cato.§.j.sup §.ite qd no hz v.q.vers. ibi sequenti.

a ¶ Moderari sm Egy. c.lxv.

ADDE in qr hoc vr ex pssum in.,c. statutuz §. notarii ibi notat et de rescriptis. lib.vj.

b ¶ Ordiari. de q ordina tiõe loq pu to decr. Jo. cu ad sacro sancte.§. cir ca.

c ¶ Qn ibi plene de ad nocato.

d Sequi tur de aduocatoꝝ. iz.vbi no. q sequitur.

e ¶ Properã dũ.dic vt.§. §.pri.

f ¶ Labore.§ si cu labore non teneat grat; ex hac rõne sequit qd ego q vi tra.l.annos laboraui in studio p qd cuz modico nũc labore studij phtis qrete expe dio:ero dete rioris ɔdi tionis: q̃ q pax labora uit i studio e modicũ p nectus hz nunc vt rñ deat labora re qre ɔstan ter,dico i hijs nõ solũ phis sed e pteriti laboris rõ ne hñdam.

dic.§.nullos.in aut.vt diffe.iudi.§.si. e.§.sed etiam.vbi dr quõ puniẽntur. C.de re mili.l.si.§.vt autem.debet er-go moderari[a].quid dabitur p termi no scribendo.quid p exceptione.qd p citatione.quid p litis cõtestatione. quid p positione.quid pro articulo. quid pro depositione testis.quid p exemplatione instrumenti.quid pro interlocutoria.vel pcepto.vel senten tia.vel appellatione.et sic de alijs.et hoc inspectas cõsiderata conditione. et qualitate litigatoꝝ et cause:et fori cõsuetudine. Nos vero qñqꝫ scripta nostroꝝ notarioꝝ facimus per alios notarios in talib⁹ expertos e fideles taxari. ¶ † Si vero sit extraiudicialis 5 scriptura puta instrm depositi: vl so cietatis vel venditionis,vel pcura tionis vel,e hmõi.debet hec p loci ordi nationis.e hmõi.debet hec p loci ordi narium expediri. qui nisi cõuentum fit de certo salario inspecta cõditione litigatoꝝ:e consuetudine fori.e qua litate cause hoc taxabit.vel faciet per viros expertos taxari.ar.ff.de var.et extraor.cog.l.j.e in pre.cõsti. ppera n dum.iij.q.vij.§.tria.ver.apud vrbez. extra de symo.c.j.e.j.q.ij.sicut.x.q.ij. hoc ius porrectum ver.qd si nolit.Et vidim⁹ aliquas curias satis bene in talib⁹ ordinatas.e nos duz essemus auditor generalis causarũ palatij do mini pape satisbene quo ad hoc sala rium ipsum pcurauimus ordinari[b]. Sed e dum patrimonium beati Pe tri temporaliter e spũaliter gererem⁹ inter plura etiam statuta ciuilia: e ec clesiastica que edidim⁹ super officia lium salarijs:penalem ordinationez fecimus generalem. ¶ † In summa 6 nota.qd dñs tenetur pcuratori ad ex pensas moderatas in negotio.vel in dicio factas:vt extra de pcu.cu p cau sa.e de ele.vt pterite. ¶ † Sed qñ de 7 bet solui salarium pcuratori:Rñ.pa pa nota.extra de loc.e con.c.ppter qd si quis locauerit opas suas p aliquo opere faciendo vel exercendo de no uo:vel etiam si salariuz pmisit aduo cato:vel medico vl pcuratori.vl alijs similib⁹ casibus tñ finito opere de bitũ est soluendum.ar.C.de suffra.l. vnica.e.l.§.pri.ver.sed qñ[c].j.,de loc. §.postq.ver.sed queritur.

De salario aduocatorum.

Sequitur de aduocatoꝝ salario videre. Ante om nia igitur notandum est. † q licet aduocato 1 vendere patrocinium. et iurisperito iustum cõsi lium.vt.xj.q.iij.nõ licet[d].e.xiiij.qõ.v. non sane.Gandulfus tñ dixit qd ad uocatus aut iurisperitus non debet vendere cõsilium vel patrocinium. ar. p eo.xv.q.iij.c.j.nam si cã est iniusta: nõ dz eam assumere immo susceptaz nõ dz deserere vt.C.de iud.rem non no uam.extra de postu.in cõsti.G.x.pro perandũ[e] si est iusta gratis debet cõ sulere:vel patrocinari:quia veritas cuz non defensatur opprimit.lxxxiij. dist.error.e dixit pre.c.non sane.e.§. c.non licet.loqui secundum leges. Ego vero talem rigorem reprobo cu Jo.argumentum pre.c.e.xv.q.iij.§. hoc autem.e.ff.de var.e extraordina. cog.l.prima.§.in honorarijs potest ergo tales operas locare.ff.locati.q operas:et premium recipere pro la bore.xij.questio.ij.charitatem et.c.ec clesiasticis:naz nemo de suo cogitur facere beneficium:vt.x.questione.ij. precarie:nec suis stipendijs militare. extra de prescript.cum ex officij vers. tamen si absqꝫ labore[f] e reuolutione librorum cõsulere potest:satis potest dici quod teneatur gratis subuenire maxime pauperibus.lxxxvij.distinc. de salarijs.et capitu.seq.extra de vsu. ɔsuluit.quia scriptum est gratis ac cepistis gratis date:vt extra de magi stris.capitulo secundo. Sed ego euz ad hoc non cogerem. ¶ Illud autem certum est quod aduocato non licet pacisci de certa parte litis:scilicet de quota puta de decima:vel quinqua gesima.vel centesima[g].quod si fece rit interdici debet ei forus:et est a communione aliorum patronorum remouendus.C.de postula.si qui. iij.questione.vij.§.tria.versi.arcen tur:de quãta tamẽ licet dũmodo nõ trãsgrediatur legitimũ modũ.i.sum mã.c.aureoꝝ quãtacũqꝫ sit cã etiam de vno regno. In minoribus aũt pro aduocati facundia:cause qualitate[h]. et forte consuetudine:vt in pre.§.in 2 honorarijs e.e.l.§.licita. ¶ † Quia no mine palmarij.i.victorie põt aliquid stipulari.ff.de var.e extraord.cog.l.j. §.sed e si nomine.e.§.licita.C.de po stul.quisquis. In istis autem centuz aureis computatur etiam quod no mine palmarij sibi promissuz est pu ta si vicero dabo tibi.x.preter salariũ tuum vt in pre.§.sed e si e.§.si licita. ¶ Quid si cum agente de hereditate[i] pacisscitur aduocatus de certa re eius dem hereditatis de hoc dic:vt no.in pre.l.si qui[k]. ¶ † Sed e id qd dicitur 3 de summa.c.aureoꝝ nõ excedẽda:oli habebat cũ salaria aduocatoꝝ de pu blico dabãt:e par distributio aduoca toꝝ fiebat a iudice.vt.iij.q.vij.§.tria §.si ẽo in vno.C.de postu.puidẽdũ: tũc etenim salariũ ɔstimebat aduocati p mõ litis:e aduocati facũdia:e fori

g ¶ Cẽtesima accedat opi niõi accur. l.l.si q.cõtra mar.q dice bat de qta ci tra dimidiã posse paci sci.

h ¶ Qualr.g hoc dixit ros.q si cã e de.l.nõ pos sent pmitti aduocato. xx.lz Joã.§ vt no.i.l.sũ pt⁹ i fi.ff.de pact.putat ãt q ɔgrua pactio esset de.v.vl.vj.

i ¶ Qfdilitate vel tendo Rof.

k ¶ Si q e no ta eadẽ vel filiis qd.ff.§ pac.l.sum pt⁹ e l.l.ɔd. vl tenere q valeat.et q nõ sub nole qre i alia.l. digestoꝝ iz ɔtinum cum eo.q Rof. et Pe.vidẽ

vers⁹. q̄z ista moueret ad calūniā pro relictis sicut p q̄ta ⁊ ip̄e Accur. idez tz.ff. mā da. si remūerā di.ad fi.⁊ in l.seq. q̄ incipit salariū. Cōtrarietas ante Accur. sic excusari pōt p̄ria gl. C. loquit in pacto rei hereditarie. cū petit heredit as i quo iudicio vniuersali non venit expsso rerū in libello pcessu vt snia cui⁹ cō trariū est in gnali ⁊ i singulari iudicio de his eꝫ de li.ob.c.ij. in gl.ij. videbat ergo de re posse paciscide q̄ nō cognoscitur ante sniam. Itē lex dicit q̄ nō ꝓprie in vna re ꝑo hereditas ī telligit.ff. si q̄s omis.cau sa te.l.q̄uis Et vr̄ hoc ꝓbabile dc̄m si rōnalis timor.s. calliditatis ⁊ calūnie nō obstaret.

a ¶ Dixim⁹.s q̄ dixi vt dixi s.§.pri. h.sz nūquid i fi.

b ¶ De hoc. ⁊ in.l.salariū. ff. mā. vide dist. quā ponit Cy.in.l. vna.C. d suffra.in.j.q.

c ¶ Postu.c.j. et ibi scripsi post eū ⁊ ho

consuetudine: dūmtamen summā.c. aureorū non excederet: vt in pre.§.in honorarijs.⁊.§.sequē. hodie vero pacisci pōt de quāta: nō t̄n de quota parte lit. vt dixi. Sed hodie iure nouissimo aduocatus noīe salarij nō potest in quacūqꝫ cā recipere vltra.xx.libras auro.⁊ si vltra receperit. non trāsit in eius dominiū: immo tenetur ad restitutionē in tantū qd̄ ei remitti nō pōt vt in consti. Gregorij.x. de postulan. properandū.§. ceterū vbi de hoc dicemus[a]. ¶ † Ipse quoqꝫ qui de salario pactus est stipulatione intercedēte: pōt illud petere per certi condictionē. si certum promissum est. vt insti. de verbo.oblig.§.j.ff. si certū pet. si quis. Si vero incertum per actionem ex stipulatu: vt.s.§.proxi. versic. si autem. Si vero non intercessit stipulatio sed nudo pacto promissum est aget condi. ex illa.l.C. de suffra.l. vnica. Respō.j. ibi spōsione ⁊c. vbi de hoc[b]: hoc eīn casu speciale est secundum leges vt ex nudo pacto agatur: ⁊ vt salarium incerte pollicitationis petatur: licet aliud sit in procuratore.C.man. salarium.⁊ dixi.s.§.pri. qd̄ vbi nihil certū pact⁹ est nec etiā stipulatio intercessit: potest tunc iudicis officiū implorari: vt pro modo facundie ⁊ negotij qualitate: ⁊ secundū fori consuetudinē salarium cōstituatur: vel reddatur. vt in pre.§. in honorarijs.⁊ in predi.c. non sane. ¶ † Et scias q̄ salarium petitur cum ante litem contesta. vel ea finita promissum est. pendente enim lite promissio facta non tenet: vt.C. de postulan. quisquis.§. preterea. C. de var. et extraordi.cog.l.j.§. si cui. qd̄ in initio litis possit de salario cōuenire. ꝓbat C. de iud. ꝓperādū.§. pe. sicut fit cūde pēsione soluēda tractat.ff. locati: sed addes.§. siquis cū in annū. Si igitur aduocatus vel medicus in initio litis vel morbi de certo conuenerit salario totius litis vel morbi. alia conuentio postmodū facta non tenet: secus si non conuenerit de toto licet receperit salarium pro consilio vnius diei: quod dic s̄m papam. prout not. extra de postu.c.j.[c] ¶ † Et nota quod malitiosi aduocati videntes causam desperatam paciscūtur de salario cū dientulo more medici: de vita desperātis infirmi. qui dicit. Si vixeris dabis mihi tantū: si morieris tantū. sic et hi de causa faciunt desperata.xiij. q.v. non sane. de pe.di.vij.c. si. prope fi.xxiij.q.iiij. cū superna.ad fi. quidā tamen aduocati econtra faciunt[d] q̄ si succubuerint faciūt sibi maius salarium promitti: si obtinuerint minus. recompensantes honorē victorie cum minoratione salarij.⁊ vitupe

rium amissionis cause. cum augmēto salarij. ¶ † Quid ergo si litigator promisit dare centum aduocato si vinceret: si vero non obtineret.l. Respō. pacta seruentur extra de pac.c.j.C.e. l.j.⁊.ij.ff. de var.⁊ extraordi.cog.l.j.§. si cui[c]. Sed pone quod hoc casu litigator ipse transegerit cum aduersario nunquid aduocatus habebit integra centum:[f] ⁊ videtur qd̄ sic: quia per eum non stat quominus vincat. ff. locati qui operas.⁊.l. sed addes.§. finali.ff. manda.l. fina.ff. de cōdi.⁊ de mon. iure ciuili.⁊.C. de conditio. ob causam datis.l. aduocationis. Si autem non stat per eum videtur impleta conditio.ff. de reg. iur. iure ciuili: ⁊ obtinuisse videtur.ff. manda.l. finali. iustum est enim vt consequatur stipēdium: qui pro tempore suum reperitur prestare obsequium.xij.q.ij. charitatem. ¶ † Nam ⁊ assessor presi de mortuo totius anni salarium recipiet.ff. de assesso. diem. Idē in aduocato.C. de aduo. diuer. iud. post duos argumentum contra. nam negotio transacto fideiussor non cogitur reū iudicio sistere.ff. siquis cauti.l. scđa. ¶ Item constat quod ꝓmissa sunt. c. sub illa conditione si obtineret. at nō obtinuit: ergo nihil obtinebit. C. de condi. insertis legatum.ff. de condi.⁊ demō.l. municipibus. extra de cōdi. appo. de illis. Itē iniquum esset si totum sine labore haberet.xiij.q.j.§. q̄z ergo. ver. sed nunquid de eo. vnde nō habebit. nam quotiens sine captione aliquid fieri non potest. fieri debet quod minimum habet iniquitatis.ff. de regu. iur. quotiens. so. Jo. et Ber.⁊ Ac.⁊ Odoff.⁊ dominus meus dicunt[g] quod totum habebit ipse: vel heres eius eo mortuo.C. de aduocat. diuer. iudic. post duos: ⁊ est questio dominicalis.lxxij. Uber. et alij dicunt hoc verum esse de iure: de equitate tamen habebit pro rata. argu. ff. de leg.ij. qui solum.§. primo. Si tamen aduocatus duxerit ad bonam compositionem non perdet quicquā consuluit. ergo vt de promissione fiat scriptura ne in dubium vergat extra de fide instrumen. si cautio.xx. quest. prima. videtur tamen contra ad dictum. Jo.⁊ Ber. quia si agit ex ea clausula. quia obtinuit dicetur ei non potes agere: quia eo quod non obtinuisti videris succubuisse. argumē.ff. de inoffici. testamen. contra veterani.§. meminisse: si vero agit ex illa clausula quod succubuit dicetur ei: hoc nō apparet et sic non videtur qd̄ possit petere[h]: vnde distingue ad concordādas opiniones: an dictulus trāsegeris in fraudem eius vt tunc totum sa

sti. in gl. notandum.

d ¶ Faciūt. dicit rof. se vidisse multos tales.

e ¶ Si cui vbi p̄z noīe palmarij posse aliud pl⁹ stipulari ⁊ idē roff.⁊ p̄z.s. ver. illud.

f ¶ Certū. hāc qōnē pleni⁹ vide sup regula Jci⁹ de re. iur. li. vj. ⁊ est ibi.h.q. ADDE in p̄tertiz q̄ ad assessorē qd̄ lz ꝑo ad cō positiōes deuenerit tamē ei debet salariū vt p gl.⁊ scribentes p̄cipue phili.i.c. statutū.§. assessorē.ex de rescri. lib.vj.⁊ sic īferri pōt quo ad aduocatū rōne similitudīnis vt facit hic autor.

g ¶ Et. d. in.l summa de postu. in fi.

h ¶ Petere ꝓposito congruit q̄ pulchre ponit Aul⁹ Gelli⁹

li.v.noctiū acticarū ꝛ vid' i spe.hystori.li.iiij.c.lv.dicēs qd euthalus discipul' pythagore ad discēdā eloquē-ciā in causis orādis cōuenit sibi dare cētū ea die qua cām apd iudices orasset ꝛ vicisset q cū abūde ꝓfecisset cās nō recipiebat. Magister corā iudicibus.c.ab illo petēs lit. cō-te. sic ait ad illum si cō-tra te pronū-ciat' solues. c.ex snia q vi ci:si p te.mi hi cētū ex pa cto debēt q2 vicisti qd di scipul' retor quebat in illū dicēs. Si p me iudicat ꝓpter sniaz nil debeo q2 vici. Si con tra me nil ex pacto debeo q2 non vici. Iudices vi-dētes hoc i-explicabile. cām ad diē lōgissimū di stulerūt.ꝰ in re th. vt ꝫ di scipulū indi cādū. de re. iu.cā stat.li. vj. ff.e.ti. in iure ciuili ꝛ l.i olb' cāis.

b ¶ Scdz Jo. de deo. q.h. d.i ordie iu-di.libro.iiij. post pncip.

b ¶ Patrocina ri. hāc qōnē ꝓsequor su-per predicta regula Jcti' et est.q.ij.

¶ Scdz pyle. qd sua.xxvj. ꝛ Bart.brx. q.veneri.lv. azo i sūma de suffra ♣. pe. accur. e. ti.l.vna.ivl. gl.ꝛ ꝫiū qd no. C. vt ca. post pub.af. tut.l.j.dicit arguēdo.

b ¶ Quid si cā ꝛ vide qd de ꝓcur.scripsi

larium habeat: quasi per eum non stet an bona fide:vt quia lis erat du-bia:et tunc pro rata seruitij sua sacū dia cōsiderata: nisi aliud factum fue rit.inter eos. ¶ †Quid si aduocatus 9 aliquo casu impeditus nō potest:ad-uocare non tamen stat per eum. Re-spon.non videtur quod sibi sit impu tandum: quominus habeat suum sa larium.argumen.ff.de var. ꝛ extraor dinar.cognit.l.prima.♣.diuus. xlvij. distinctio.quod ad nos.ꝛ de peni.di-stinct.prima dixi. vbi de hoc alias in cipit magna.xvij.questio.prima.♣. si ergo. extra de eo qui mittit . in poss. causa rei seruan.c.j.ff.loca.ex condu-cto.♣.item si.et.l.qui operas.♣. adu cati.et argumen.ff.de conditio.et de-monstra.quā tis.ff.ad.l.rho. de iac. qui leuāde.♣.siue hendo. Et sunt hec in argumēto quod si aduocatus vel magister sit infirmus nihilominus habeat salarium.ꝛ argumen. ad hoc ff.de statulib.cum heres.♣.si stichus. ij.extra de clerico egrotā.ex parte. ar-gumen.contra.C.de iudi. properan-dum.♣.illo procul dubio.de hoc.j. eo dem.♣.versiculo in summa.ꝛ.j.♣. pro ximo.versicul.quid in rectore. ¶ †Et 10 no.generaliter secundum Jo.de deo[a] a quod aduocato debetur pro seruitio premium et honor.xij.quest.ij. eccle-siasticis:vnde si aliqua sint ei ꝓmis-sa tenetur promissor: vt ibi et ead. q. quicunq3 suffragio.et. q.v. quia Joā nes.etiam si non defendat:dummo-do non per aduocatū:sed per clientu lum stet:quominus patrocinetur vt dixi. ¶ †Sed nūquid aduocatus in 11 causa appellatiōis tenetur pro eodē salario patrocinari[b]: videtur ꝙ sic: b non enim videtur condemnatus qui appellauit.ff.de pe.l.ij.♣.fi.ff. ad tur-pil.se.con.l.j.in fi. nec dicit esse actū: dum aliquid superest ad agendum. C.de his quibus vt indig.l.penul.in fi.nec perfectum nisi perfectionis or dine sit perfectum:vt. vij. q. j. nihil. ¶ †Preterea causa appellationis ea 12 dem est cū principali:vt.ij. questi. vj. si quis in quacunq3.C. de procur. ita demum. at ipsi debent vsq3 ad termi num causam finire:vt in predi.♣.illo procul dubio.ꝛ argumentum ad hoc C.de app.si actor.ꝛ.ff.de euic. heren-nius.C.de rebus cre.l.antepe.contra nam causa app. alia est a principali. vj.questio.iiij.omnes. circa princip.et secūda questio. sexta si episcopus ibi

post Jnno.ꝛ host.de procu.non iniuste in vlt.glo. ¶ Cōsequet vide qd sup illo vbo.no.accur.ꝑ quod fe-cit qd no.q ma.ac.pos. insup.in.j.gl.ꝛ dicebat rof.qd ex alio itellectu sequeret qd vict' nō solueret salariū cum nō cōsequat qd optat tūc ergo ꝯsequit optatū.l. patrocinium aduocati cū ille ꝓmittit sibi patroci nari.

¶ Ac. dt i p. l.vnica . C.d suffr.l.iiij.gl. Azo.i sūma ipsius tit.♣. antepe.

* ADD Jtio. Adde in qd cū Spec.iz Alex.i.l. dit functo ♣.et iz nōnulli i ij.col.ff.d of fi.assess.vbi dt ꝙ verior vt opinio ꝙ salariū dēat solui aduo-cato ab initio ꝫrium tn te nent Jnno. Jo.an.Ant. de but.ꝛ alij cōiter i.c.ꝓp sterilitate d loca.ꝓcuri. Ferran.

remouetur ꝛc. Preterea procurator ad causam principalem datus nō co gitur prosequi appellationem. C. de procur.inuitus.extra eo.non iniuste f in fine:ergo nec aduocatus ꝛ maxime ad uocatus procurator dicit:vt.S.♣. pro xi.ad fi. ne in infinitum teneatur. ff. de dam.infect.qui bona.♣.fina.ꝛ.l.se quenti.et.l.si finita.in principi.extra de rescrip.cum in multis. ꝛ ad hoc fa cit.ff.de procura. qui proprio.♣. item querit.ff.manda. si procurator.♣. si ignoran.Sol.dic secundum Pyle.[c] c et Bartol.et Azo.et Accursiū.ꝛ alios quod non tenetur:et licet dicatur ea-dem causa idest idem negotium: ta-men aliud est iudicium cum alij sint iudices:ꝛ sic nō ob.C.ne li. in vna ea dem causa.l.vnica . ꝛ hoc potest verū esse cum a diffinitiua appellatur. ¶ †Sed quid si ante sententiam ap 13 pellatur vel in integr.restitutio. peti tur . nunquid debet in causa pro co-dem salario patrocinari hic potest al legari pro ꝛ cōtra:vt in precedēti que stione:sed dic ꝙ tenetur.ff. de procu. qui proprio.♣.ij.qd verum puto si cā tractetur eo loco:vel saltez prope.vbi fuit pricipalis questio agitata:vt in-fra versi.quid si causa.[d] ¶ Sed quan d do soluetur salarium aduocatis:ꝛ vi 14 detur quod causa finita ꝛ patrocinio prestito:vel si per eū steterit.C. de suf fra.l.vnica.in pncipio. ibi q optaue-rit cōsequetur[e].ꝛ.ff.de verb.obligat. e qui hoc anno:ꝛ hoc videtur papa sen tire vt no.extra de loc.ꝓpo.immo vi-dēt qd ante sententiā.C.de iudi.ꝓpe rādū.♣.illo ꝓcul dubio versi.in hono rarijs.ꝛ hoc tenēt Jo.de deo ꝛ Azo.ꝛc cur.dicit[f].qd in ꝑn.statim cū patroci f nabit vt in pre.vsi.in honorarijs. C. de cōdi.ob causam.l.fi.ꝛ.ff.loc. q ope ras.♣.j.ꝛ hoc etiā tenet Odof.ꝛ ar.ff. de var.ꝛ extraor.co.l.j.♣. proinde. ibi qui in ingressu ꝛc.ꝛ.♣.in honorarijs. ibi si fidem suspectam exhibere para tus est ꝛc.et argumen. quando di.le. ce.l.prima.ꝛ.ff.de an.leg.in singulos et argumen.ff.communia pre. vendi tor.♣.si constat[g]. et hoc in aduocato g priuati. nam aduocatus fisci nō nisi in medio litis ꝯsequatur.vt.C. de ad uoca.diuer.iudi.per hanc.♣.centum. ego dico in hoc foro consuetudinem spectādam:si ibi sit:vt in pre.♣.in ho norarijs.ꝛ de pe.di.j.nemo.vel in fo ro vel si nulla est statuat aduocatus diē qua vel īfra quā soluat:puta ilaz

g ¶ Si cōstat) vbi dr primo soluendū sa lariū quā la pidicius ce-dātur.et ibi hoc arguit gl.ꝛ rof. p il laz.l.hoc iz. vbi allegat finis hui' ♣.

a ¶ Cũ vicisse hac rõne tenuit h Azo. et accur. ãbo sub dubio forte i sũma s in p̃.l.vna C.de suffra:

b ¶ Alij dicũt Gui.de suz. ibi p easdẽ leges idẽ ꝺ eq̃tate dicũt ibi Ja.ꝺ ra ne.pe.alle.l. q̃ de tota.ff. de rei ven.et dole.ij. q̃ so lidum.§.j.

c ¶ Quãdiu: inducũt isti quod inde finita eq̃ po let vti.mate ria.no.ex ꝺ elec.vt circa lib.vj.

d ¶ Scio. facit.ff.ꝺ pac. l.maiorẽ. et de rest. spo. frequẽs.li. vi.

e ¶ Nõ soluz vbi de hoc.

f ¶ In fine. sup.et tũc te net. An vo multuz di stet. et tunc si casus tal ẽ ꝙ hoc eue nire posset debuit cogi tare et tenet et sibi iputet ff.de euic.si fundũ aut id scire vel cogitare nõ debuit.et tũc hoc erit di stinctioni q̃ sequit ꝺ q̃n titate salarij sm Ja.et Pe. vt põit Cyn.in.p̃.l. vnica in fi.

g ¶ Si est.co trã casu q̃ ad uocatus p̃git pp cãm expẽsas habebit sicut

statim in initio medietatem.in fine aliam medietatem ꝓut in roma.curia fieri consueuit:ꝙ si non fecerit statim forte debetur vt supra institu.de verbo.obli.§.omnis stipulatio.ver. pure.nec ob.pre.§.proinde.et.§.i honorarijs.quia loquuntur de salarij conuentione:nõ de solutione.tamẽ dientulus caute aget:si petat sibi caueri de p̃stando fideliter vsq3 in finem cause patrocinio: vbi in initio de toto salario satisfecit.argu.ff. locati.insulam.§. finali.et de condi.et de

15 quibus diebus.§.finali. ¶ †Sed pone ꝙ nomine palmarij:idest victorie aduocatus pactus est aliquid sibi dari:vt.S.ver.illud.quid ergo:et cum plura sint cause capitula in aliquibus succumbit et in aliquibus vincit quero an totum habebit. dic quod sic.argumentum.ff.de v.s.et extraor. di.cog.l.j.§.illicita.et.ff.de annu.leg. filie mee.et est alias simile.q2 q̃ aurẽ tetigit:totum hominem tetigisse vr. de pe.distin.j.vulgaris.et si quis partem fundi alieni aqua inluxerit totũ vsurpare videtur.ff.quẽadmodũ ser. amitta.si locus.§.finali.et.l.si in partem.verum est enim eum vicisse[a] ad instar distinctarum:vbi si qui dest verum totum videtur verum argumentum.ff.de reb9 dub.si is qui ducenta.§.virũ.et argumẽ.ff.de lega.iij. cum filiũ.§.heres. ¶ Alij dicunt[b] pro rata deberi.argumen.C.de transact. si ex falsis.et.l.etiã.§. ex causa. ¶ Tertij ꝙ nihil.argumen.ff.de verborum obligatio.in executionibus.§. pe.C. de distra.pigno.q̃diu.[c] ¶ Quarti dicunt ꝙ si capitulum in quo vicit maius est ceteris:et preualet totum consequitur. alias nihil habebit: vt.ff. de contrahenda emptio. domum.et l.in modicas.ff.de in integ.resti.scio[d] sed prius dictum verius est:licet sit argu.contra q2 nil videt esse actũ et c. vt supra versi.sed nunquid aduocatus.et facit ad hoc infra de expẽsis. §.nunc videndum.versicu. finali.

16 ¶ †Quid si causa de vno auditorio transfert ad aliud: vr̃ qꝺ aduocat9 nõ tenetur sequi cãm.vel in ea pro eodẽ salario patrocinari.argumentum.ff. de procura.sed he persone.§. non solum[e].ff.de arbi.si cũ dies.§.si arbiter C.de aduoc.diuersoꝝ iu. sancimus ibi in eo dũtaxat loco et c. argu.cõtra ff.de oper.lib.quod nisi. videtur eũ cõuenisse ibi p̃stare patrociniũ. vbi de salario conuenit:et non alibi: nisi specialiter actũ sit. argumentum. ff. de arbitris.quid tamen.§. penul.et ff.de actio.et obliga.contraxisse.ff.de bo.autori.iudi.possi.l.iij.ff.de indic. heres.§.j.nec obstat.ff.de annu.leg.

l.j.quia illud speciale est fauore vltime voluntatis. Uel distingue an modicum distet aliud auditorium.ff.de annuis.leg.meuia.§.finali in fine[f]. et hec questio etiam potest locũ habere cũ vno loco ab interlocutoria appellat et alibi dat iudex in causa appellationis:vt.S.ver.sed quid si ante et etiam cum appellatur a diffinitiua scdm illos qui dicunt qꝺ cã appellationis est eadem cuz principali et quod aduocatus p eodẽ salario tenet in vtraq3 patrocinari.vt.S.versi. sed nunquid aduocatus. potest etiã tertio locum habere in Lombardia: vbi q̃nq3 malitiose partes omnes sapientes ciuitatis dant suspectos: sicq3 oportet extra ciuitatẽ pro consilijs recursum haberi coram quibus debent aduocati proponere et allegare:et ipsos informare.vt.j.de cõsil.requisi.ver.tu igit.et seq.et v.qd si est[g]. ¶ Quidaz tñ hic aliter distinguunt s.an salarium erat magnum:vt tunc aduocatus cogatur pro eodẽ salario ciuitatez exire:q2 ea que sunt moris et consuetudinis et c.[h] ff.de redhibi. acti.qꝺ si nolit.§.q2 assidua.an modicum:et tunc nõ. nã sufficit si cui vel in paucis et c.[i] C.de ne.gest. tutori.in

17 principio. ¶ †Quid si reus fuit absolutus ab inepta actione:vel quid si reus fuerit c̃ iura condemnatus:nũ quid aduocatus debet prestare patrocinium in actione apta instituta: siue in defensione rei pro eodẽ salario:põt dici qꝺ si aduocat9 actoris ineptam proposuit actionẽ sibi iputet qui talem aduocatũ elegit.ff. cõmo. qui nõ tam idoneũ.et.ff.locati. videamus.et.ff.si mẽs. fal.mo.di. l.j.§. hec actio. Uel dic ꝙ si id per imprudentiã aduocati contingit:tunc aduocatus tenet p eodẽ salario id facere.argumentũ in his q̃ nota. infra de requisi.cõsi.ꝓpe prin.Si vero actor cũ deceperit in ꝓponendo factũ q2 aliqd omisit:vel falsuz suggessit: tũc de seipo querat:sz et si aduocat9 reus succũbens idoneã ꝓposuit defensioem: tũc nõ tenet eum iuuare p eodẽ salario.arg.ff.iudi.sol. cum querebat.cũ noua res et alia cã esse incipiat.C. ad exhi.l.iij.l.dist.ferrũ. als secus: vt.j. v.quid si aduocat9. Item si aduocatus rei tot ꝓposuit exceptiões qꝺ repellat agentẽ interi salariũ habebit

18 C.de iureiurã. pp cal.dan.l.j. ¶ †Illud etiã notandũ est qꝺ si res mobilis detur pro salario sola traditio sine scriptura sufficit ad dñij translationem.Si vero sit imobilis:tũc est scriptura necessaria:vt.C.de suffrag. l.vnica.[k] ¶ Sed pone qꝺ aduocatus ipsam rem imobilẽ sine vitio nact9

de teste ꝺ: et delegato.C. de testi. quis de referi.siaticũ.§.insuper et.§. pe. li.vj.C.ꝺ appel.eos.§.si q̃s aũt cum multus cogat suis stipẽdijs militare ꝺ p̃scrip cũ ex officij et aduocati militãt.C.ꝺ aduoca. diuer. iudi.l. aduocati.

h ¶ Cõsuetudinis et c.in bone fidei iudicijs debẽt venire.

i ¶ Paucis et c.amici labore ꝯsulit.

k ¶ l.vnica.et ẽ casus specialis c̃ .l. traditioib9 C.de pac.in duct9.ne aduocati decipiãt cliẽtulos.C.ꝺ postu.l.q̃sq̃s.et iste cũ alijs no.in decr. j.de censi.li. vj.an vo sufficiat vnica scriptura an requirã tur due ibi

no.tz plenius p rof.in ti.de alle.in fi.vi. iiij. qd vbi tractat an sufficiat alterazesse publicam.

a ¶Sed dic. sm Joã.qui hoc q sequitur ibi not.i solu. qõnis.

b ¶Scdz .G. in summa e. postu.§.caueant.aute.

c ¶Qd illud hostie. dixit qd aliquid.i summa . de postu.§.qd pertinet.vi. ad officiuz.

d ¶Properãduz.de q dic vt.s.§.ij.vi. sed nũquid in decr.pal. recitatis p dictiz opinionib⁹ :z allegato p z s. ipse tz qd p rata tpis q bõa fide seruiuit habebit salariuz p alio vero tpe nõ vt dz in possessore.ff.drei vẽ. fruct⁹.z.l.in fundo . C.e. ti.l.certũ: facit.xij.qõ .ij. charitatem. ibi p tpe q suum pstitерũt obsequiz e hoc forsan voluit hosti en.vt.s. proxime dixi.

est : nec dicta solennitas interuenit: nunquid se poterit exceptiõe tueri: videtur qd sic.cũ enim habeat actionem.multofortius habebit exceptionem.ff.de superfic.l.i.§.quod ait.Itẽ dolo facit qui petit quod restituturus est.ff.de except.doli.l.dolo.argumentum contra: qz dominium non discessit ab ipso clientulo:vt.C.de sacrosan.eccle.iubemus.z facit.ff.si certum peta.eius qui.§.i.primum veri⁹ 19 scdm Alber.papie. ¶†Hoc quoqz notandum est:qd si corã metropolitano causa appel.vertitur non potest ipse partes cogere coram se rñdere super salarijs procuratorum z aduocatorũ: vt extra de foro compete.romana §. nec etiam.lib.vj. Ad ordinariũ tamẽ spectat officium: vt salaria faciat exhiberi patronis causarũ nec hoc preter eas lites valeãt prorogari :vt.C.de iudicijs.properandum.§.penul.ver. in honorarijs. ¶†Quid si cleric⁹ pre 2 stet patrocinium personis concessis: quod dic:vt supra in titulo de aduocatis.§.i.nunquid potest salariũ exigere.videtur qd non.immo si exegerit est sicut vsurarius deponendus. xv.qõ.ij.c.vnico.sed dic a quod illud a abijt in desuetudinem: nec est moribus vtentium approbatum. vt.iiij. distinctio.§.leges.nemo enim cogitur de suo facere beneficium.x.qõ.ij. precarie.nec suis stipendijs militare extra de prescrip.cum ex officij.z dignum est vt recipiat emolumentuz: qui prestat obsequium.xij.q.ij.charitatez vel loquitur de regularibus .vt probatur.e.q.§.finali.xvj.q.j. monachi. ¶†Et nota.quod si aduocatus 21 videat suum clientulum iure debere contendere:vt dixi supra in titulo de aduoca.§.nunc tractemus.tũc vt pinguius extorqueat salarium. dicat ei amice tua est pro te . sollicita tamen eget defensione.Sepe eniz quis moreretur:nisi medicaretur:vt de pe. di stin.vij.c.fi.non tamen eum inhumanius exacuet : vt plerique ipsi faciũt sed cum eo de salario conueniat congruenti.iij.q.vij.§.tria. Si vero cãm iniquam nouerit:eam deserat.supra de aduoca.§.fina.versic.item etiam caueat.z salarium restituat secundũ b Gof. b Sed dominus meus dicit qd c illud c habebit pro labore quod forte bonafide suscepit .de hoc dicam. extra de postulan.in constitutione grego.x.properandum d ¶†In summa d 22 no.q mortuo aduocato nõ potest ab heredibus eius salarium habituz repeti:qz per eum non stetit quo min⁹ causaz ageret:vt.ff.de vari.z extraordi.co.l.i.§.diuus.z.C.de aduocat.diuersorum iudi.post duos.§.i.z.ff. de legatis.l.legatis autem.§.fina . Super quo distingue.nam aut stetit p eum vincentẽ z tunc nõ petit salariũ e immo solutum reddent heredes. C. de condi.ob causam.l.fin. d aut mortuus est:z tunc obtinent prima iura etiã si nihil fecerit.Idem est si sit infirmus.vel alias legitime impedit⁹: ita qd per eum non stetit:vt .s. vsic. quid si aduocat⁹.Quidã tamẽ distinguũt in actore.an fuerit in mora cõtestandi litẽ.vel procedendi: z tunc g obtinet pro.§.diuus.z simili a.alias autem de equitate reddent heredes. In reo autem dicũt indistincte sibi reddi:si nihil factũ erat.z hoc de equitate.z pro eis.ff.de condi. ob cãm. si pecuniã.Si tamen per casum fortuitum ex persona clientuli stetit quo minus cãm ageret non tenetur reddere.puta si resipetita interierit.ita qd reus non tenetur:vt.ff.de rei vendi. vtique.§.nõ enim. e ¶†Quid si aduo- e 23 catus cãm deserat. vt desperatã. Respondeo.aut deserit ex cã quam pri⁹ poterat puidere:z tunc sibi imputet quod imperite vidit:aut ex aliq noua z repentina cã:puta qz clientul⁹ contra se aliquid confessus est:z tunc nihilomin⁹ salarium habebit:vt. ff. de vaca.mu.l.pe. ¶Sed quo iure cogatur clientulus ad solutionẽ salariũ zc.que hic circa hanc materiã dicunt vide in libro Rof.in titu.cõstõ de suffragio:z in ti.de of.indi.quo petitur salarium.

De salarijs medicorum z aliorum. Rubrica.

POstremo loco: f aliq de salarijs medicorũ:z aliorũ dicenda sunt :tz eis medici nõ sint maioris autoritatis quã sint obstetrices:vt.C. h commu.de leg.l.fi. circa prin.tamen vtile est:vt de eis aliqua disseram⁹: nã plerũqz in ordine ppositionis preferuntur patronis causaruz:vt.xiiij. i q.v.non sane. ¶†Pone ergo q medicus cũ infirmo de certa mercede cõuenit prestanda post liberationem liberatus est deinum recidiuat: queritur an in recidiuo tenetur egrotuz ptur an in recidiuo tenetur egrotuz p eodem salario curare: z videt q sic. nã non videt egritudo recessisse que incontinenti redijt.de peni.distin.i. diuortium.z.ff.de diuor. diuortium. z;medici esijcentes infirmũ curare z sanare.de pe.di.iij.adhuc instãt.nec est plene liberatur:qui totaliter nõ liberat:vt.e. distin.sunt plures.ff.de interro.actio.de etate.§. nihil.extra de baptis.maiores.§.sed adhuc.queritur ibi q totũ hoiez sanauit zc.z argu.

e ¶.l.fi.di gl: in ti.de salarijs aduo.z p rata peti. vel retineri posset.ff.de cõdi.ob cãm l.si pecuniã j.alle.

f ¶Nõ enim p hãc.l.z.ff. deadmi.re. ad dni .p.l. ij.§.si eo tẽpore.z.C.de pign.actio. q fortuitis dixit Gui. and. vbi.s. idẽ in omni casu fortuito:nõ ex persona clientuli.

ADDE tu viterius qd si qs fuerit remot⁹ ab offõ aduocãdi pp culpã suã.an debeat hre salariũ dicas qd nõ qz vbi aliquis remouet ab offõ ex cłpa sua nõ dz hre salariũ bal.in l. nemini⁹ p illũ tex.ff. de excu. tu.

h Postremo lo. sol. pet. pyie.in sua q.xij.

mentum in his q̄ no.Ꝫ.§.proxi.versi. sed nunquid aduocatus. lāguor em prolixior grauat medicū breuē vero languorem precidit medic⁹. vt in ecclesiastico.c.x.⁊ hoc etiam in ꝯtrium facit ⁊ secundū Ang.sepe em est qd̄ moreret:nisi medicaretur.nō statim sanatur:languet victurus qui prius erat moriturus:vt de pe.dist.vij.c.j.sz ad fi.argumentū ꝯ.q: obligatio semel extincta non reuiuiscit.ff.de so. qui res.§.areā.nō em semel adepta sanitas perdit nisi ex proprio facto: vt de conse.di.iiij.queris .ꝟ. nō autē ibi ⁊ ideo semel ⁊c.⁊ ideo factū eius non debet medico nocere.nam pctā suos debēt tenere autores . extra de his q̄ fi.a ma. par .ca. quesiuit.C.de pe.sancimus.⁊ argumentū.ff.de dā. infec.l.dam.infe.§.si is qui ,edes.cū suis concor.So. Pet.distinguit an illi cōtinēti redierit egritudo: vt tūc teneat an ex interuallo:⁊ tūc nō teneat vt in predicta.l.diuortiū.⁊ optime ꝓbatur extra de clerico.percus.c.ij.⁊ de homicid.p̄sbyterū.¡Uel dic qd̄ si culpa egroti recidiuauit non tenetur:q: talis euentus non debet ei imputari:vt infra dicam:alioqn sic.ff.de reg. iur.qd̄ quis ex culpa dñicalis qd̄ ē [a].

¶†Quid si infirmus diues est. ⁊ nihil vult medico dare:nō vr̄ qd̄ eū debeat gratis curare nā licite pōt mercedē recipere.xiij.q.v.nō sane.nec ꝯ suo cogitur beneficiū facere.x.q.ij.ꝑ carte.nec suis stipēdijs militare. ex de prescrip.cum ex officij.Sed dic ꝙ teneℏ eum suis sumptibus curare. argu.lxxxvj.dist.pasce fame ⁊ si cōualuerit repetet expensas: vt in pre.ca. nō sane.q: vtiliter eius negotiū gessit.ff.de negotijs gestis.pmpo. extra de ꝓcura.q: in causis.⁊ etiam si moriatur.nam euentus mortalitatis ei nō debet imputari:q: nō est in medico semper releuetur vt eger: vt .ff.de offi.p̄si.illicitas.§.si cui.lxxxviij.dist. quoniā nō cognoui.in fi.palea est ex de etate ⁊ qualitate.ad aures.nec em potest medicus suscitare mortuū: vt in p̄s.lxxxvij.nec semꝑ sequitur laborem effectus.extra de renun.nisi cūz §.quippe.¶†Sed quandoqꝫ in talibus tutius est pignori incumbere: quā in persona agere:vt inst.de obli ga.que ex delic.nascū.§.furti ꝫ autez. Ideo dum dolet infirmus: medicus sit pignore firmus[b].arg.C. de indic. ꝓperandum.§.pe.¶†Sed quid si infirmus ꝓhibet:ne sibi aliqua medicina detur:dico quod talis presumiℏ furiosus.ff.de condi.institu.quidaz. extra de suc.ab intesta.c.fi. vnde inuitus poterit curari.nam multa bona prestantur inuitis.xxiij.q.i .para

tus.⁊. qd̄.v. non vos.ff.de nego. gestis.soluendo.xlv.di. ⁊ qui emendat ⁊ expresse.v.q.v.c.j.⁊. ij.De hoc[c] no. lxxxiij.dist.c.j.¶Sed nunquid poterit repetere que expendit:dicunt quidam quod non.C. de nego . gestis.l. fi.⁊.ff.man.qui fidem.⁊.l.si cū pro te. nam videtur dedisse:insti. de rerum diui.§.cum in suo solo.Joan.tamen contra innuit[d]. ¶†Quid si monachum bonon.studentem egrum factum aliquis curauit animo tamen repetendi expensas quas ipse fuit etiam ꝓtestatus.demum mortu⁹ est monachus:nunquid poterit peti ab abbate:an ꝟo a patre naturali:⁊ hec questio procedit, quando ille de abbatis volūtate tacita vł expressa erat in studio:alias non esset questio.[e] argumentum.ff.de re militari. desertores.§.iij.ff.de negotijs gestis.siue hereditaria:⁊ dato quod constet de abbatis voluntate quod abbas teneaℏ nullo iure cauetur.argu.C.de col.illā ff.de negotijs gest.si pupilli.§.idem.

¶Preterea pater tenetur eum heredem instituere ⁊ alere:vt.C.de episcopis ⁊ clericis deo.⁊ paria sunt hec. ff.de lib.agno.si quis a liberis argumentum:q: non potest dici inopis filius:cum habet monasteriū locuples.a quo viuere debet:vt extra de preben.cum secundum apostolū.in principio.⁊ in pre.l.si quis cōtra. aduersus abbatem facit:q: monachus eius seruus dicitur.in auℏ.de mona. §.j.liiij.dist.c.fi.vnde ipsum alere tenetur.ff.de negotijs gestis. seruum. ¶†Item abbas est vsufructuari⁹:q: ei acquiritur ex re sua. vel operis vt xviij.q.j.c.j.⁊ vsufructuari⁹ tenetur. ff.de vsufr.hactenus.⁊.l.si quid.§.ij. ff.de verbo.signifi.verbo victus.So. negari non potest quin negociūz sit vtriusqꝫ.Sed distingue cuius cōtemplatione factum sit:vt ille teneatur. argu.ff.de negotijs gestis .si pupilli §.si ego.ff.manda.qui fidez . Sed si gratia vtriusqꝫ teneaℏ vterqꝫ: vt in.l. qui fidem.¶†In dubio ex personis dicta pensemus:arg.C.si quis imperpera.male.l.ij. ¶Ex premissis aūt ptz qd̄ medicus tenetur gratis pauperē curare:⁊ ꝓbaℏ extra de sen. excō.quāte.⁊.lxxxiij.dist.§.j.nā plus dz apud illū vita illi⁹:quā sua pecunia l bursa valere.lxxxvj.dist. nō satis. immo vr̄ qd̄ ab aliquo nō dz aliquid ꝓ conferenda sanitate recipere: vt.j.q. j. q̄ studet.sz dic vt ibi no.⁊ ad idē.xxiiij. dist.his igitur.ibi ꝓ beneficijs medicine dei munera nō accipiant.sz illū de medicinis aīe id est sacramentis intelligit.[f] ¶†Quid in rectore ciuitatis: vel assessore. vel doctore : vel

[a] ¶ Questio est . lxxxiij. quā vide super ꝓ.regła ꝯctus sub. q.ij.

[b] ¶Firm⁹ habuit Jo .de deo li.j.canil. vbi ꝯ salario aduocati .vber. l. in prima cā ponebat ꝯū dolet accipere ⁊ Rof. dī ꝙ est amphorismus medicoꝝ qd̄ n̄ credo textualr realr bene.

¶ Plinius iunior i p̄n. sui libri sic loquiℏ de medicis. frequēter mihi in peregrinationib⁹ accidit vt aut ꝓ meoꝝ infirmitatē. varias medicorum fraudes experi-

rer quibusdā vilissima remedia ingētib⁹ p̄cijs vēdētib⁹ alijs q̄ curare nesciebāt cupiditatis cā suscipientibus quosdā ꝟo cōperi hoc genere crassari vt lāguores q̄ paucissimis dieb⁹ vel ēt horis possēt repelli in longū tp̄s extraherēt ⁊ egros suos diu haberēt in reddita senioresqꝫ ipsis morbis existerent.

[c] ¶De hoc supple ⁊ de eo qd̄ dz.Ꝫ.i pri.ꝟ.⁊ i se.

[d] ¶Cōtra innuit.vbi.Ꝫ. metend⁹ dabat vtilē actionē nego. gest.cū illa deℏ ēt illi q̄ anio deprēdādi negotia mea gessit l eo ꝙ factus sum locupletior. ff. ꝯ ne.ge.si pupi.§.sed ⁊ si quis.

[e] ¶Esset qō. tu dic qd̄ n̄ sufficit tacita ne cle .vł mona. c .ij. li.vj.

[f] ¶Intelligitur . vt ibi nota.

a ¶Dominicalis.iur.et vide qd scripsi sup regula que facit.de regu.iur.lib.vj.

ADDE in plene de hoc per abb.sicu.in.c.j. extra de c sum.tri.et fi.ca.in.iij.column.ver.no.item eundem in.c. cum.in.ferrariensis.in.ij.column.in versi.no.ibi ?sue- nit .innecta glo.item eundem in.c.cum dilecta l.iij col.de rescri. et ibi p apostil.item eundem i.c.j.de p ca.in.iij.no. et ibi refert bar.in.l.ne mo.ff.de do nobus re. tres adde fran. areti. in. d. c.cum.in.in notabilib' vbi q pluri ma ad propositum.

b ¶Similitudinem. sup q gui.de su.

magistro mortuus.an restituent sala 10 ria habita. Rndeo non:immo habenda eius heredes repetenrex quo per eos non stat:vt in concor.q sunt.s.§. pri.versi.quid si aduocatus.et prope fi.versi.in sum.et.ff.loca.qui operas. et.ff.de condictio. ob cam.si pecuniaz ibi.et cum per te.etc.ff.de statu. liber. cu heres.§.stichus ne potest dici qd alios p se substituat:vt infra. ver.pri. 9 ¶†Quid si doctor promisit scholaribus aliquem librum:vel vno:seu duobus annis legere:et post recedit ex aliqua causa nunquid poterit per substitutum eque bonum legere hec qstio est dnicalis[a]:et videt qd sic.C.de epi- a scopis.et clericis. quisquis.et.l. ad simi- b litudine[b] dic contra:qz persona et industria est electa.ff.de solu.inter artifices.C.de cadu.tol.l.vnica.§. ne aut ver.sinaut.ff.de lega.iij.fideicomissa. in fi.extra de offi.deleg.c. si. secundu c

tenuit eum ex iusta ca substituere posse eque bonum als non.ff.de consti.pec.qui aut.§.pe.

c ¶Magistris.ibi ponit libellos quos Rof.posuerat: vbi.s.in fi.pri.§.bal.de salarijs.

Qualis taxet salarium notarioru.§.nunc.ver.sed quid Bar.et Odof.¶†Et eadem questio est et solutio de potestate q vult per alium regere:et de scriptore qui vult:p alium scribere.Sed pri.distinxit qd ex iusta causa pot recedere et substituere:alias no.ff.ad.l.iuli.repe.l.fin. ff.si quis cautio. quotiens . Sed he leges in necessarijs et oligationibus loquunt:ideoqz no est mirum:si ex causa iusta aliu sibi substituant sec' aut in voluntarijs ad quas nemo necessitate:sz sola voluntate inducit.C.de act. et ob.sicut.et ideo sola impossibilitas no difficultas hanc obligatione immutat.ff.de verb.obli.?tinuus.§. cu ita.et j.de ca pos.et pprie.§. notandu igitur. ver.quid si pmisit.et.j.de statu.mona. ver.xxix.¶Item quid in quolibet alio operas suas locante.de hoc dic:vt.ff. loc.si vno.§.ite cum quida. ¶Quali ter aut libelli sup salarijs concipantur dicetur. j.in titu.de magistris[c].

erit .§. De salario iudicum: assessorum advocatorum procuratorum et medicorum et doctorum: vide hic p §.vacui te pus non nocet accessori quin salarium consequatur de assessore . l. dic sunct o. §.

¶Explicit prima pars Speculi Guil.durenti cu additionibus Joannis Andree et Baldi suis locis positis. et multis alijs additionibus. Nouissime autem cu vtilissimis additionib' Henrici Ferrandat Niuernensis in suis locis diligenter insertis. Lugduni Impressum Anno a virginis partu.1531.

¶Deo gratias.

Regestum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z
A B C.
Omnes quaterni.